ERASMUS DESIDERIUS

ADAGIORUM
CHILIADES

I
E 9
89

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
I
E 9
89

image
not
available

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
6 68 E 1

68-6-E.1

[redacted]

[redacted] ADAGIORVM CHILIADES QVATVOR, CENTVRIAEQVE TOTIDEM. QVIBVS ETIAM QVINTA ADDITVR IMPERFECTA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

AVTHORVM CATALOGVS, NON OMNIVM, NAM ID fuerat bibliothecæ indicem ſcribere, ſed præcipuorum, è quorum monumētis collectæ Chiliades ſunt Adagioꝝ, præter eos, quos ab aliis citatos deprehēdit.

AVTHORES GRAECI.

POETAE.

Homerus.
Euſtathius huius interpres.
Pindarus &
Pindari interpres.
Aeſchylus Tragicus.
Sophocles.
Euripides.
Ariſtophanes.
Epigrammata Græca, diuerſorum.
Callimachus.
Aratus.
Apollonius.
Argonauticorū author, & huius interpres.
Nicander.
Oppianus.
Lycophron, & huius interpres.
Phocylides.
Theognis.
Theocritus.
Heſiodus.

HISTORICI.

Herodotus.
Thucydides.
Plutarchus de uitis.
Dionyſius Halicar.
Xenophon.
Pauſanias.
Ioſephus.
Herodianus.
Diogenes Laertius.

COSMOGRAPHI.

Strabo.
Stephanus.
Ptolemæus.
Mela.

ORATORES.

Demoſthenes.
Interpres.
Aeſchines.
Iſocrates.
Ariſtides.
Lyſias.
Syneſius.
Alciphron.
Aphthonius.
Lucianus.
Philoſtratus.
Hermogenes.
Syrianus.

PHILOSOPHI.

Plato.
Proculus.
Ariſtoteles.
Themiſtius.
Io. Grammaticus.
Alexander Aphro.
Theophraſtus.
Plutarchus.
Dioſcorides.
Hippocrates.
Galenus.
Aeſopus.
Horus.

THEOLOGI.

Origenes.
Baſilius.
Nazanzienus.
Chryſoſtomus.

GRAMMATICI MIXTI.

Suidas.
Eudemus.
Etymologicon.
Stephanus.
Iulius Pollux.
Athenæus.
Ni. Stobeus.
Zenodotus.
Apoſtolius Byzantius.
Diogenianus.
Phurnutus.

AVTORES LATINI.

POETAE.

Plautus.
Terentius.
Virgilius.
Horatius.
Ouidius.
Catullus.
Lucanus.
Lucretius.
Martialis.
Iuuenalis.
Perſius.
Auſonius.
Tibullus.
Propertius.
Claudianus.
Publius Mimogra.
Statius.
Sillius Italicus.

HISTORICI.

Saluſtius.
Liuius.
Aelius Lampridius.
Iuſtinus.
Iulius Capitolinus.
Valerius Maximus.

GRAMMATICI.

Nonius Marcellus.
Feſtus Pompeius.
M. Varro.
Diomedes.
Donatus.
Seruius.
Porphirion.
Acron.

ORATORES.

M. Cato.
M. Tullius.
Quintilianus.
Seneca.
Plinius Cecilius.
Aſconius Pedianus.

MIXTI.

Plinius Auunculus.
Aulus Gellius.
Macrobius.
Arbiter Petronius.
Angelus Politianus.
Hermolaus Barbarus.

PHILOSOPHI.

Pandectæ Iuris.
Columella.
Vitruuius.
Vegetius.

Finis.

FRANCISCVS ASVLANVS LECTORI STVDIOSO. S.

PVLCHERRIMA quæq; ac optima ſtudioſe lector non ter modo & quater, ſed ſemper ferè grata iocundaq; eſſe ſolent. horum profecto nulla eſt ſatietas. in his quod tædium, quod faſtidium, quod pœnitentiam afferat, eſt nihil. uerum ea rebus in egregiis uiget uis: id ineſt uirtutis robur: ea diuini muneris extat gratia: ut, quò crebrius reſpiciantur, uolutentur, retractentq́, hoc magis magisq́; oblectent, capiant demulceant, ac millies repetitæ ſemper placeant. quo fit, ut nos perinde ac conuiuæ ſemper famelici, hiſce continuo ueſcentes bonis, hæc eadẽ rurſum appetamus auidi: nec ardentem unquam animum expleri poſſimus. Quod idem mihi nunc eueniſſe uideo lector candide. nam cum ſemel atque iterum erudita Antiquorum adagia in unum ab doctiſſimo Eraſmo congeſta uolumen reuolutarem: cumq́; ea non apud me modo, uerum etiam alibi iam bis terq́; uiderem excuſa: placuerunt ſemper magis: meumq́; adeo indies oblectarunt animũ, ut integrum ſæpius perlegerim uolumen. quod mihi opus non opportunum minus quàm neceſſarium ſtudioſis omnibus uiſum eſt: tum, ꝙ bonæ ac uariæ eſt plenum frugis: qua quidem doctiſſimus quiſq; & depaſci & ſaginari poteſt: tum quoq;, ꝙ hic innumeri ferè priſcorum utriuſq; linguæ Authorum loci, uel acri repurgantur iudicio, uel erudito ediſſeruntur eloquio. huc accedunt tot millia Homeri, Euripidis, aliorumq́; græcorum carmina, in latium non ſcite minus ac docte trallata ſermonem. quæ quantam omnia legentibus ferant opem, neſcit nemo. Hoc uero præclarum opus uel ob id mihi nunc poſtremo digniſſimum lectu uiſum eſt: quod, cum antehac imperfectum, ceu rude quoddam ab artifice præreptum ſimulachrum paſſim circunferretur: iam tandem exacta ipſius met Authoris cura elaboratum, deterſum, expolitum, ad extremos uſque deductum eſt umbilicos: cui quidem quod poſſit addi, uideo nihil. tanta enim liber hic rerum omnium copia eſt refertus: tot hercle multis adauctus appendicibus: tam uariis decorus cumulatusq́; eſt dotibus: ut non unam modo, atq; alteram, ſed omneis proculdubio ſcientias complectatur. hinc igitur ſtudioſi omnes, tam rhetores quàm philoſophi romani græciq́; nominis non inſuaueis depaſcent epulas. hinc diuina ueſcentur ambroſia. hinc mellifluum imbibent nectar. hinc uariis cuiusuis doctrinæ floribus accenſum explebuntur animum. hinc candido dulcis eloquii lepore triſtia mulcebuntur pectora. hic uariam exactamq́; tam diuinæ quàm humanæ ſapientiæ cognitionem demirabuntur. Verum optime lector id unum ego hoc in aureo deſyderabam opere: ut, & pulchrioribus excuſum typis, & acriori fortaſſe repurgatum eſſet calamo. creberrimæ nimirum ſermonis noſtri peruerſæ dictiones legentium turbabant offendebantq́; animos. crebriores paſſim græcæ deformatæ erant: quippe quæ ne legi quidem, nedum perbelle intelligi poterant. quæ omnia eruditum hoc uſqueadeo deturpabant opus: ut, ne minima quidem ex parte ſuum redoleret Authorem. Ego uero, ut, & ſtudioſis rem gratam facerem omnibus: & diuinum hoc opus omni prorſus repurgarem labe: quò candidum, ſuo dignum Artifice in mediam prodiret lucem: hoc in mea iterum officina excudendum putaui. quod ipſum iam grato Dei optimi, maximi, munere ſum aſſecutus. En igitur lector amate, emendatum tibi adagiorum damus uolumen. hoc noſtra lucidum, politum, emaculatum, longeq́; caſtigatius, atque unquam antea, exit cura. hoc (ſi lubet) grato, ut porrigimus, accipe animo: hoc diurna ſæpius ac nocturna uerſato manu: hoc frequentius utitor. quod ſi ſapit: & nobis aliquas, ſi par eſt, habeto gratias. ut enim fuluum imis terræ uiſceribus aurum inuenire, maximam putas laudem: ita fortaſſis inuentum eluſtrare, omniq́; purum ſorde, ac defecatum reddere, decus erit non minimum. Sis felix.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX

CHILIADVM ERASMI Roterodami ſecũdum ordinem alphabeti.

A B

A B aſino lanam 54
Ab aſinis ad boues tráſcẽde. 83
Ab aſino delapſus 83
Abdera pulchra Teiorum colonia 156
Ab equis ad aſinos 83
Ab Eteobutadis ducit genus 230
Abhorrentis ac deteſtãtis 270
Abiecit haſtã Rhipſaſpis 140
Abiit & taurus in ſyluam 14
Abiiciendum procul 299
Ab incunabulis 86
Ab ipſo lare 78
Ab impiis egreſſa eſt iniquitas. 103
A bis ſeptem undis 221
Ab ouo uſq; ad mala 159
Abronis uita 163
Abſit clamor in colloquio, aut luſu. 266
Abſq; baculo ne ingreditor 234
Abſtinenda uis à regibus 271
Ab uno digrammate. 297
Abydena illatio 163

A C

A capite uſq; ad calcem 26
Acanthia cicada 57
Acanthida uincit cornix 99
A carceribus 76
A carcere 168
Acarnici equi 288
Acceſitum malum 285
ἀχρειόγελως 185
Acceſſæi luna 66
Accipit & glebam erro 141
Acciſſare 141
Aceſei & Heliconis opera 174
Aceſias medicatus eſt 174
Acetũ habet in pectore 147
A cœlo ad terram 168
Actum eſt 40
Actum agere. 53

A D

Adactum iuſiurandum 221
Adamantis tenere 261
Ad aquam malus 75
Adamantinus 85
Ad ambas uſq; aures 143
Adamuſſim 67
Ad amuſſim applica lapi. 163
Ad aras 259
Ad calcem peruenire 239
Ad conſilium ne acceſſeris anteq̃ uoceris 33
Ad coruos 131
Ad cynoſarges. 213
Ad cribrum dicta 288
Addere manum 62
Ad deoꝝ aures peruenit 174
Ad digituli crepitum 184
Aderit Temeſſeus Genius. 19
Ad felicẽ inflectere parie. 37
Ad finem ubi perueneris, noli reuerti. 7
Ad fractam canis 73
Ad Græcas calendas 66
Ad Herculis columnas 239
Adhortantis ad gloriam 264
Adhuc aliquis deus reſpicit nos. 267
Adhuc cœlum uoluitur 295
Ad id, quod erat opus 220
Adiurãtis ſe factuꝝ aliqd. 261
Ad mẽſurã aquã bibunt 163
Admeti nænia 171
Adminicula uitæ 271
Admirabiles in nectẽdis machinis Aegyptii 174
Admoto capite 299
Adorare circũactus 8
Adoraturi ſedeant. 8
Adorio ad Phrygium 168
Adonidis horti 9
Ad pedem 193
Ad pileum uocare 123
Ad phaſim uſq; nauiga. 156
Ad porcellũ da mihi mutuo tres drachmas 246
Ad priſtina præſepia 100
Adraſtia Nemeſis. Ramnuſia Nemeſis 173
Ad reſtim funiculum 238
Ad reſtem res rediit 58
Ad ſuum quenq; quæſtum æquũ eſt eſſe callidum. 255
Ad ſatietatem 190
Ad ſcolon nec proficiſceris ipſe. 157
Adſint dii beati. 220
Aduerſum neceſſitatem ne dii quidem reſiſtunt. 145
Aduerſus ſolem ne loqtor 7
Aduerſus ſolem ne meiito 7
Ad uiuum reſecare 153
Ad umbilicum ducere. 26
Ad unguem 67
Ad utrũuis paratus. 262

A E

Aedibus in noſtris, quæ prana aut recta gerunt, 78
Aedilitatem gerit ſine populi ſuffragio 208
Aegæum nauigat. 211
Aegroto dũ aia eſt, ſpes eſt. 152
Aegre qdẽ. ſed facimus tñ 263
Aegre, ſed tñ contingit 270
Aegypti nuptiæ 208
Aegyptius laterifer 241
αἰγυπτιάζειν 240
Aequa concertatio 262
Aeq̃litas haud parit bellũ 289
Aequalẽ tibi uxorẽ quære 92
Aequales calculi 247
Aequalis æqualẽ delectat 25
Aeſopicus graculus 248
Aeſopicus ſanguis 175
Aeſtate penulam deteris 118
Aetate prudentiores reddimur. 267
Aethiopem lauas 52
Aethiopẽ ex uultu iudico 104
Aethiops non albeſcit. 273
Aetna Athon 297
Aetnæus cantharus 175

A F

A fabis abſtineto 6
Afra auis 255
A fronte atq; à tergo 211
A fronte præcipitium, à tergo lupi 236
A fronte ſimul, & occipitio oculatus 264
A furiis oriundus 285

A G

A gallo candido abſtineas 8
Agamemnonis hoſtia 165
Agamemnonii putei 175
Agas aſellum 259
Agathonia cantio 157
ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω 228
ἀγροῖκοι καὶ φρένων 256
Aiacis riſus 85

A L

A laſſo rixa quæritur 74

Alabanda fortunatiſſima 131
Alba auis 136
Albo rete aliena cap. bo. 255
Albæ gallinæ filius 18
Album calculū addere 62
Album panem pinſo tibi 220
Albus an ater ſis, neſcio 80
Alcedonia ſunt apud ſoꝝ 174
Ale lupoꝝ catulos 130
Alia cōmittēda, alia cælan. 270
Alia danť, alia neganť 265
Alia Lacon, alia aſinus illius portat. 139
Aliam ætatem alia decent 266
Alia Menecles, alia porcellus loquitur 209
Alia res ſceptꝝ, alia plec. 283
Alia uita, alia diæta 100
Alia uoce pſittacus, alia coturnix loquitur 165
Aliam quercum excute 60
Alibātii hoſpitis munera. 281
Alieno auxilio potentes 262
Alieno ferox præſidio 262
Alienā metis meſſem 52
Aliena iacis 60
Alienū arare fundum 211
Aliū ſementē faciūt, alii me. 60
Aliis lingua, aliis dentes 220
Aliis proſpiciens, non ſibi 264
A limine ſalutare 109
A linea incipere 75
Alio relinquente fructu, alius excepit 72
Aliorum medicus 296
Aliorum medicus ipſe hulceribus ſcates 164
Aliqđ mali ꝑpter uici.ma. 13
Aliter catuli longe olent, aliter ſues. 98
Aliter cum aliis agendū 263
Ἀλιτήριος 284
Aliud cura 270
Aliud genus remi 179
Aliud noctua ſonat, aliud cornix 220
Aliud ſtans, aliud ſedens 228
Alius, aliis in rebus ꝓſtatior. 265
Alpha penulatorum 153
Altera manu fert lapidē, altera panem oſtentat 94
Altera manu fert aquam 299
Altera nauigatio 234
Alter Hercules 85
Alter Ianus 289
Alteꝝ pedē in cymba Charontis habere 126
A lupi uenatu 211

A M

Amazonum cantilena 125
Amæa Azeſiam repit 183
Amantium iræ 214
Ama tanq̄ oſurus 127
Ambabus manibus haurire. 102
Ambroſia alendus 214
Ameles angulus 190
Amens longus 234
Amicitiæ perſonam 254
Amico amicus 38
Amicoꝝ eſt monere mu. 263
Amicoꝝ communia omnia 5
Amicos tragœdos æmula. 248
Amicitia æqualitas 5
Amicꝰ certꝰ in re incer.cer. 301
Amicus alter ipſe 5
Amicitia ſtabilium, felicitas temperantium. 149
Amicus magis neceſſarius, q̄ ignis & aqua. 138
A mortuo tributū exigere. 101
Ἄμουσοι 171
Amphidromiam agis. 286
Ἀμφιθαλὴς ἔρως 286
Amphictionū conſeſſus 239
Amuſſis alba 66
Amiclas ꝑdidit ſilentium 100
Amyris inſanit 143
Ἀμυστίζειν 286

A N

Anagyrim commoues 17
A Nanaco 282
Anceps euentus rei 266
Ancipitis animi 264
Ancipitis conſilii 263
Ancora domus 41
Ancoras tollere 171
Andabatæ 155
Ἀνδρὶ γέροντος ἕ 220
Anguillam captare 248
Aniculaꝝ deliramenta 255
Animam debet 112
Anima & uita 150
Animo ægrotanti medicus eſt oratio. 215
Animus heptabœus 281
Animus eſt in coriis 256
Animus in pedes decidit. 98
Animus præſens 269
Anno ſenior fio 257
Annas clibanum 273
Annus producit nō ager. 15
Annoſam arborem tráſplantare 52
Annoſa uulpes 111
Annus clibanum 116
Annus eſt 161
Anſam quærere 47
Ante myſteria diſcedere 125
Anteq̄ incipias, conſulto 149
Ante uictoriā Encomiū ca. 86
Ante tubam trepidas 190
Ante barbam doces ſenes 226
Ante hac putabam te habere cornua 226
Ante lētem augere ollam 215
Ante pedes 255
Anthericum metere 54
Antiope luctus 234
Ἀντιπελαργεῖν 110
Antiquior q̄ Chaos 188
Antiquior Codro 290
Antigora diphthera loq̄ris. 59
Antiqs debetur ueneratio 270
Antronius aſinus 166
Anulus aureꝰ in naribꝰ ſuis 83
Anus bacchatur 101
Anus cothoniſſat 234
Anus Eriphus 186
Anus hircū olet 234
Anus hirciſſans 101
Anus ſimia ſero quidem 162
Anus ſaltat 186
Anus ſubſaltans multum excitat pulueris 186
Anus uelut equus profundā habebis foſſam 186

A P

Apage hoſpitē in tēpeſta. 172
Ἀπαχρεφυσίων 286
Apertæ Muſarū ianuæ 180
Aperte ſimpliciterq; loq 268
Apertis tibiis 67
Aperto pectore 239
Aphya in ignem 133
Aphyarum honos 186
A piſcibus abſtineto 8
Apio mollior, aut mitior 84
Apio opus eſt 204
Apologus Alcinoi 154
Apros immittere fontibus 286
Apta prouincia 265
Apud fimum, odorum uaporem

porem ſpargis 53
A puro pura defluit aqua 221

A Q

Aqua præterfluit 219
Aquam igni miſcere 294
Aquã bibẽs nihil boni pa. 169
Aquã in mortario tũdere 126
Aquam e pumice poſtulas 54
Aquilam uolare doces 55
Aquilam cornix prouocat 226
Aquilam teſtudo uincit 87
Aquilam noctuæ cõparas 102
Aquila in nubibus 102
Aquila non captat muſcas 219
Aquilæ ſenecta 106
Aquilæ ſenecta, Corydi iu. 106
Aquila Thripas aſpiciens 107
A quinq; ſcopulis 219

A R

Aranearum telas texere 52
Araneas eiicere 293
Arare littus 52
Arabicus tibicen 84
Aratro iacularis 181
Arbore deiecta quis lignum colligit. 214
Arcades imitans 219
Arcadiam me poſtulas 219
Arcadicum germen 227
Archidamicum bellum 227
Archilochia edicta 136
Archilochi patria 136
Archilochum teris 273
Archytæ crepitaculum 181
Arctum anulum ne geſtato 6
Ardens ueſtis 205
Aremo ad tribunal 235
Arena ſine calce 148
Areopagita 105
Argentanginam patitur. 82
Argenteis haſtis pugnare 181
Argenti fontes 142
Argi collis 181
Argiua calumnia 231
Argiuos uides. 279
Argiui fures 279
Aries nutricationis mercedem perſoluit 168
Aries cornibus laſciuiens 248
Arietem emittit 142
Ariolari 239
Ariſtophanis & Cleanthis lucerna. 88
Arripe negocii curam 262
Arripienda quæ offeruntur 268
Arrogantia nõ ferenda 27
Artem quæuis alit terra 84

A S

A ſacris abſtinendæ manus 267
Aſciſce ad extremũ ſcientiã 246
Aſini cauda 288
Aſini caput ne laues nitro 227
Aſinus compluitur 219
Aſini mortes 219
Aſini mandibula 228
Aſinus auis 256
Aſinus eſuriens fuſtẽ negli. 181
Aſinus inter apes 61
Aſinus in unguento 61
Aſinus inter ſimias 61
Aſinus ad lyram 50
Aſinum ſub freno curre. do. 52
Aſinum tondes 54
Aſinus apud Cumanos 81
Aſinus portans myſtria 132
Aſinos in paleas 365
Aſinus ad tibiam 28
Aſinum rupes protrudere. 284
Aſinos non curo 291
Aſinus balneatoris 297
Aſpendius citharœdus 280
Aſpera uita, ſed ſalubris 270
Aſperſiſti aquam 219
Ἄσπονδος πόλεμος 230
Aſſenerantius dicere 268
Aſſidua ſtilla ſaxũ excauat 226
Aſſueuit malis 271
Aſtutior coccyce 290
A ſubeunte portum naui 221

A T

A teneris unguiculis 86
Athenienſiũ incõſulta teme. 95
Athos cælat latera 221
Atlas cælum 17
Atqui non eſt apud aram conſultandum 232
Atrei oculi 184
Attagene nouiluniũ. 292
Attagen 280
Attica bellaria 152
Atticus teſtis 93
Attica fides 93
Attica Muſa 98
Atticus aduena 128
Atticus aſpectus 105
Atticus in portum 111
Attici Eleuſinia 166
Atticus moriẽs porrigit ma. 181
Attollere ſuperciliũ, & Ponere ſupercilium 56

A V

Auarus niſi cũ moriť nil re. 301
Audi Chelidonem 287
Audiens non audit. 266
Audi quæ ex aio dicuntur. 113
Aues quæris 228
Anſer Mothonẽ a remo. 219
Augiæ ſtabulũ repurgare. 154
A uicinis exẽplũ habẽt 288
Aulœdus ſit, qui citharœdus eſſe non poſſit. 145
Aureæ cõpedes 154
Aureo piſcari hamo 137
Aureos montes polliceri. 102
Aurem uellere 84
Aureus in Olympia ſtato 93
Auribus arrectis 219
Auribus lupum teneo 59
Auricula infima mollior 84
Aurificẽ te futurũ crede 233
Auris Bataua 202
Auro habet ſuppactũ ſo. 259
Auro loquente nihil pollet quæuis oratio. 226
Aurum Colophonium 219
Aurum igni probatũ 283
Aurum ſubæratum 291
Aurum habet Toloſanum 118
Auſculta & perpende 262
Auſtrum perculi 108
Aut minus animi, aut plus potentiæ 289
Aut cucurbitæ florem, aut cucurbitam. 181
Aut ipſe fuiſti, aut tui ſimil. 266
Aut manenti uincendum aut moriendum. 237
Aut mortuus ẽ, aut do. lite. 114
Aut oportet Tragœdias agere omnes, aut inſanire. 219
Aut regẽ, aut fatuum naſ. op. 33
Authoritas diuinitus 271
Author omnium & fons 266
Aut bibat, aut abeat. 114
Aut Plato philoniſſat, aut Philo platoniſſat. 183
Aut quinq; bibat, aut treis, aut ne quatuor 141
Aut ter ſex, aut tres teſſe. 148
Αὐτολήκυθοι 298
Αὐτόθεν κατάβαλλε 238
Ἄζηλος πλοῦτος 226

Azanea mala 170

B A

Acchæ more 74
b Baceli ſimilis. 69
Bæta tum hyeme, tum æſtate bona. 255
Balbus balbum rectius intelligit. 108
Balneator 74
Barbam uellere 158
Balba non credit 75
Barbarus ex triuio 122
Barbæ tenus ſapientes 33
βαττουργίζειν 88
βατταρίζειν 259
Batalus 69
Battologia, Laconiſmus. 130
Batti Silphium 130

B E

Becceſelenus 234
Bellerophontes literas 176
Bello parta 298
Bellicum canere 243
Bellum haud quaq̃ lachrymoſum. 171
Bellum Cononi curæ fuerit 226
Bellum omnium pater 239
Benefactorum memoria 272
Bene plauſtrum perculit 69
Bene ſit 249
Beneuolus trucidator 216
Bene loculis, bene ſcrinio 301
Benignior pellace uulpe. 186
Betizare, Lachanizare 158

B I

Bibe elleborum 96
Bipedum nequiſſimus 85
Bis dat qui cito dat 99
Bis ac ter quod pulchrum 28
Bis interimitur, qui ſuis armis. 285
Bis pueri ſenes 60
Bis ſeptem plagis Polypus cõtuſus. 169
Bithus contra Bacchium 168
Blandius alloqui 262

B O

Bocchyris 182
Bœotica ſus 110
Bœoticum ingenium 142
Bœotica cantilena 142
Bœotica ænigmata 142
Bœotiis uaticinare 142
Bœotica auris 218
Boliti pœnam 133
Bolus ereptus è faucibus, 249
βωμολόχος, βωμολοχεύεσθαι 258
Bonæ fortunæ 75
Bona nemini hora eſt 301
Bona Porſenæ 90
Bonæ leges ex malis moribus procreantur. 115
Bona eſt etiam offa poſt panem 157
Bona Cillicon 161
Bona terræ 210
Bona ſpes oſtenſa 271
Boni uiri lachrymabiles 182
Boni ad bonorum cõuiuia 113
Boni paſtoris eſt tondere pecus. 255
Bonorum glomi 159
Bonorum Myrmecia 39
Bonorum mare 39
Bonorum aceruus 39
Bonis auibus, & malis auibus. 18
Bonus cantor, bonus cupediarius. 163
Bonus dux, bonum reddit comitem. 100
Bonus è pharetra dies 186
Bos aduerſus ſeipſum 167
Bos ad præſepe 124
Bos alienus ſubinde foras proſpectat. 115
Bos apud aceruum 219
Bos Cyprius 118
Bos Homolottorum 219
Bos in ciuitate 232
Bos in lingua 82
Bos laſſus fortius figit pedẽ 15
Bos porrecto ultra &c. 288
Bos ſub iugum 175
Botrus oppoſitus botro, matureſcit. 219
Bouem in faucibus portat. 142
Boues meſſis tempus expectantes. 219
Boue uenari leporem 297
Braſidas qdem uir bonus. 232

B V

Bubo canit Luſciniæ 295
Budoro more 218
Bulbos quærit 233
Bullatæ nugæ 249
Bunas iudex eſt 175
Buthus obambulat 175

B Y

βυσσοδομεύειν. 285
Byzeni libertas 285

C A

Admeta uictoria. 187
c Cæcior Leberide. 42
Cæca dies, & occulata dies. 94
Cæca ſpeculatio 95
Cæcus cæco dux 95
Cæcus auribus 291
Cæcum inſomnium 291
Cædimus inq; uicẽ, præbemus crura ſagittis 244
Cænei haſta 284
Calabri hoſpitis xenia 248
Calcar addere currenti 28
Calculo mordere 256
Calculum reducere 63
Callicyriis plures 217
Callum ducere 210
Calidam ueruti partem 176
Calidum prandiũ comediſti 16
Caliga Maximini 11
Caligare in ſole 167
Caliphanes 281
Callipides 74
Caluus comatus 165
Caluum uellis 188
Camelus ſaltat 182
Camelus deſyderans cornua. 237
Camelus uel ſcabioſa cõpluriũ aſinorum geſtat onera 106
Cancer leporẽ capit 158
Canere ad myrtum 171
Cane Tellenis cantilenas 170
Cancros lepori cõparas 99
Cancrum ingredi doces 260
Candidũ linũ lucri cauſa 220
Canes timidi uehementius latrant 260
Canens uitæ palmũ 287
Canere de Telamone 231
Cani das paleas, aſino oſſa 238
Canẽ excoriatũ excoriare 147
Canina facundia 155
Canis feſtinans cæcos parit catulos. 134
Canis 273
Canis circum inteſtina 154
Caninum prandium 113
Canis peccatũ ſus dependit. 231
Canis mendico auxilians 289

Canis reuerſus ad uomitū. 238
Canis uindictam 85
Canis in præſepi 111
Canis digna ſede 169
Canis tanq̃ delum nauigās. 218
Canis in uincula 182
Canis panes ſomnians 273
Canis uiuens è magdalia 281
Canis ſæuiens in lapidē 286
Cantharo aſtutior 218
Cantheriū in foſſa 70
Cantherius in porta 65
Cantilenā eandem canis 166
Capere prouinciam. Tradere prouinciam. 155
Capra ad feſtum 272
Capra gladium 16
Caprā portare nō poſſum. 184
Capra cōtra ſeſe cornua. 17
Capram cæleſtem orientem conſpexerunt. 272
Capra nondum peperit 170
Capra Scyria 111
Captarius in æſtu 177
Captantes capti ſumus 111
Caput ſine lingua 116
Caput artis decere quod fa. 301
Caput ſcabere 249
Caput 126
Caput uacuū cerebro 233
Carbone notare 62
Carcini poemata 217
Carica Muſa 98
Carica uictima 217
Caricum ſepulchrum 289
Caricus hircus 249
Carpathius leporem 129
Carpet citius aliquis, q̃ imitabitur. 139
Caſcus caſcam ducit. 30
Caſſioticus nodus 163
Cataſtrophæ fabulæ 26
Catella Melitea 229
Catulæ dominas imitātes 170
Cauam Arabiam ſerere 126
Cauda blandiri 281
Cauda de uulpe teſtatur 104
Cauda tenes anguillam 55
Caudæ pilos equinæ paulatim uellere. 99
Cauendū ab eo, qui ſemel impoſuit 263
Cauendum à potentiore 262
Cauētis clācularias inſidias. 261
Caue thoracem 156
Caunius amor 218
Caute loquacior 246
Cautus enim metuit 285

C E

Cecidis & buphoniorum 296
Cedendū multitudini 267
Celmis in ferro. 218
Celerius elephanti pariunt 101
Celerius, q̃ Butes 177
Centaurice 217
Centum plauſtri trabes 293
Cepas edere, aut olfacere. 218
Cepphus parturit 134
κόρκοβόλος 293
Cera tractabilior 217
Ceram auribus obdis 290
Cercopiſſare 180
Cercopum cœtus 180
Cercyrea ſcutica 134
Cereri ſacrificant 283
Cerite cera dignus 116
Certamen nō accipit excu. 229
Certum proſpicio 267
Ceruinus uir 180
Ceruus canes trahit 295
Ceſcon habitas 176
Ceſtreus ieiunat 38
Ceſtum habent Veneris 218

C H

Chalcidiſſare 218
Chameleonte mutabilior. 231
Charetis pollicitationes 176
Charontis ianua 187
Charybdis barathrū 256
Chironium uulnus 186
Chius ad Choum 182
Chius dominū emit 150
Chius 287
Chœnici ne inſideas 6
χρυσόλογος. 114

C I

Cibo opus duraturis in labore. 266
κίβδυλος. i. adulterinus 231
Cibum in matellam ne immittas. 7
Cicada cicadæ chara, formica formicæ. 25
Cicadæ apem comparas 98
Cicadam ala corripuiſti 104
Cicada uocalior 110
Cicadis pleni. 230
Ciceris emptor 239
Cicernus Bacchus 173
Cilicii imperatores 217
Cilicium exitium 217
Cilix haud facile uerum dicit. 210
Cimmeriæ tenebræ 172
Cinclus 139
Cinyræ opes 213
Circūtondere comam 62
Circulum abſoluere 176
Ciſſamis cous 217
Citis quadrigis 49
Citius q̃ aſparagi coquūtur 254
Citius uſura currit, q̃ Heraclitus. 177
Citius in naui cadens à ligno exciderit. 142
Citius elephantum ſub ala celes. 165
Citius Telegoræ donarim 301
Citra arationem 65
Citra puluerem 65
Citra uinum temulentia 35
Ciuitates ludimus 217

C L

Clamoſior lauro ardente 179
Clauā extorquere Herculi. 285
Claudiana tonitrua 217
Claudi more tenere pilam 217
Claudus optime uirū agit 195
Claue findere ligna 176
Clauum clauo pellere 22
κλεπτοεμάζειν 216
Clematis Aegyptia 11
Cleocritus 217
Cleomenes ſupat cubile. 291
Climacides 296
Cliſthenem uideo 217

C N

Cnips in loco 216

C O

Cochleare creſcet 133
Cochleæ uita 298
Cocta numerabimus exta 58
Codali chœnix 216
Cœlū digito attingere 292
Cœlum territat 152
Cœnare me doce 241
Cœno puram aquam turbans. 176
Colophonia ferocitas 122
Colophonem addidit 145
Colophonium ſuffragiū 272
Coloſſi magnitudine 216

Colubrũ in ſinu fouere 287
Calmen familiæ 41
Columnas rumpere 293
Cominus atq; eminus 50
Communis Mercurius 129
Commune naufragium 290
Complurium Thriorum ego ſtrepitum audiui 117
Compreſſis manibus 123
Complura maſculi canis cu. 199
Cõpendiaria res improbitas 221
Concordia 267
Concha dignus 216
Conciliant homines mala 127
Concordia fulciuntur opes 263
Confringere teſſeram 154
Concupiuit aſſam farinam 130
Cogregare cum leonibus uulpes 102
Connũe calculus 133
Conniuere 96
Conos artoxya 283
Conſcientia mille teſtes 117
Conſiliis ſimul & facto ua. 270
Cõſiliũ in melius cõmutãdũ 265
Conſulendum & conſiliis parendum 261
Contẽnentis dicterium 261
Contẽnentis inimicum 263
Contingit & malis uenatio. 161
Conto nauigare 216
Contorquet piger funiculũ. 54
Contrahere ſupercilium, Inflare buccas 242
Contra retiarium ferula 167
Contra ſtimulum calces 41
Contra torrentẽ niti 216
Contribulis factus ſerua ordinem 288
Conuenerunt Attabas & Numenius 216
Conuiua, non conuiua 268
Copiæ cornu 68
Cordæ uice 230
κορυβαντιᾷ. 256
Corinthiari 65. & . 292
Corinthiis non indignatur Ilium. 282
Corinthus & collibus ſurgit & uallibus deprimitur 155
Cornea fibra 85
Cor ne edito 6
Cornicari 82
Cornicibus uiuacior 76
Cornicũ oculos configere 44
Cornix ſcorpium 16
Cornutam beſtiam petis 19
Coronam quidem geſtans 133
Coronam ne carpito 8
Corpus ſine pectore 116
Corpore effugere 140
Correctio dicti 264
Corrigẽtis quod dictũ eſt 263
Corrumpunt mores bonos colloquia praua 116
Corrupta iudicia 265
Coruum deluſit hiantem 82
Coruus aquat 215
Coruus ſerpentem 284
Corui Luſciniis honoratiores. 290
Coryceus auſcultauit 27
Corytheo deformior 216
Cotem alis 53
Coturniſſare 217
Cothurno uerſatilior 20
Coturnix Herculem 18

C R

Crambe his poſita mors 61.
Craſſa Minerua, pinguis Minerua 13
Craſſiore Muſa 14
Crater litium 281
Crepitu probabis 287
Creta notare 62
Cretenſis Cretenſem 26
Cretenſis cum Aeginita 26
Cretenſis mare 26
Cretenſes ſacrum 214
Cretiſſa cum Cretenſe 26
Cribro aquam haurire 53
Cribro diuinare 110
Crobyli iugum 181
Crocodili lachrymæ 157
Crœſo, Craſſo ditior 77
Crotone ſalubrius 155
Crotoniatarũ poſtremus 155
Crudelis Bacchus 233

C V

Cubito emungere 152
Cucurbitas lippis 128
Cucurbita ſanior 213
Cucurrit quiſpiam, ne pluuia madeſceret, & in pluuia præfocatus eſt 230
Cui iſta arrident 258
Cui multum eſt piperis, etiam oleribus immiſcet 227
Cuiuſmodi portento me inuoluit fortuna 195
Culicem colant 273
Culicẽ elephanti cõferre 210
Cum adſit uia ſemitã quæ. 285
Cum amico nõ certandum 270
Cumani ſero ſapiunt 63
Cum adſit urſus, ueſtigia quæris. 112
Cũ aqua fauces ſtrangulet 121
Cum cane ſimul & lorum 290
Cum Care Cariſſa 26
Cum ceſſat Boreas 232
Cum Corico luctari 213
Cũ deo quiſq; gaudet & flet. 213
Cum delphis ſacrificauerit 202
Cum diis nõ pugnandum 266
Cum diis pugnare. 164
Cum exoſſis ſuũ rodit pe. 293
Cum haſta, cum ſcuto 190
Cum laruis luctari 28
Cum licet fugere, ne quæras litem. 236
Cum Minerua manum quoq; moue. 70
Cumini ſector 121
Cum mula pepererit 66
Cum Muſis 248
Cum nibas coccyſſauerit 228
Cum paruula eſt, bona uidetur ſpina, 229
Cum plurimũ laborauerimus, eodem in ſtatu ſumus 126
Cum principe nõ pugnãdũ. 268
Cum puluiſculo 191
Cum ſis Nanus, cede 291
Cum uterq; cõcedit alteri 261
Cupidinum crumena porri folio uincta eſt. 33
Cur ceſſatum eſt 299
Cura eſſe, quod audis 284
Curare cuticulam 158
Curetum os 213
Cur non ſuſpendis te 186
Currentem incitare 28
Currus bouem trahit 83
Curſu lampada trado 27

C Y

Cyclobori uox 216
Cyclopis donum 48
Cyclopica uita 115
Cydi pœnam debet 216
Cygnea cantio 29
Cypariſſi fructus. 290

Cyprio boui merendam 118
Cyrbes malorum 168
Cyrnia iactura 260
Cyrnia terra 213
Cythnicæ calamitates 213
Cythonymi probrum 213
Cyziceni ſtateres 213

D A

d Aedali alæ 212
Dædali opera. 148
Da mihi mutuū teſtimonium. 91
Danace 260
Danda uenia lapſo. 271
Dare manus 108
Dares Entellū ꝓuocas 213
Dare uerba 62
Daſypus carnes deſyd. 69
Date mihi peluim 213
Dathus bonorum 39
Dat ueniam coruis &c. 242
Datyli dies 160
Daulia cornix 248
Dauus ſum, nō œdipus 39

D E

Dea impudentia 212
De alieno liberalis 271
De alieno ludis corio 140
De aſini umbra 41
De aſini proſpectu 43
De calcaria in carbonariā 160
Decempes umbra 234
Decernet' equa Theſſalica 281
Decora teipſum 285
Decipula murē cœpit 235
De curru delapſus 143
Dedecus publicum 264
Dedi malum & accepi 139
De facie noſſe 108
De fece haurire 110
De fera comediſti 175
De fructu arborē cogno. 104
De fumo diſceptare 42
De gradu deiicere 47
De grege illo eſt 248
De guſtu cognoſco 104
Deinde expergiſcebar 212
De lana caprina 42
De lapide emptus 213
De lauticiis 267
Delius natator 72
Delphicus gladius 149
Delphinū cauda alligas 55
Delphinū natare doces 55
Delphinum ſyluis appingit fluctibus aprum 158
Demittere ſeſe ad alioꝝ 269
Demulcere caput 210
Dentata charta 248
Dentem dente rodere 172
Dente theonino rodi 136
Deo, fortunæq; cōmitto 265
Deorum cibus 99
Deorum manus 36
De pilo pendet 108
De plauſtro loqui 88
De poſſeſſione deiicere 212
De pulchro ligno uel ſtrā. 132
De pulmone reuellere 241
Deſerta cauſa 65
Deſertum obtueri 289
De tuo capite agunt' co. 283
Deum eſſe, Deum facere 67
Deus undecūq; iuuat, ſi modo propitius 267
Deum ſequere 134
Deuotionis templum 32
Deus ex improuiſo appa. 17
Deus ulciſcetur 267
Dextro Hercule, aut amico Hercule 18
Dextrum pedem in calceo ſiniſtrum in pelui 212

D I

Diagoras melius 234
Dicas tria ex curia 226
Dicendo dicere diſcunt 72
Dictum ac factum 248
Dies adimit ægritudinem 161
Difficilia quæ pulchra 121
Difficilis uir 212
Dii facientes adiuuant 70
Digna canis pabulo 169
Digna cedro 282
Dignus pilo 93
Dignus obeliſco. 93
Dignū ꝓpter quod uadimonium deſeratur. 93
Dignus argiuo clypeo 93
Dignus qui cum in tenebris mices. 93
Dignū patella operculum 115
Dimidium plus toto 109
Dimidio uitæ nihil differunt felices ab infelicibus 121
Diolygium malum 176
Diomedea neceſſitas 100
Diomedis & glauci pmu. 22
Dionis gry 94
Dionyſius Corinthi 19
Diis, hominibuſq; plaudē. 18
Dii laneos habent pedes 116
διὸς δίῳ πειθοῦν 30
Dii tibi dent tuā mētem 284
Diu delibera 288
Diu diſſimulatum apientis 261
Diuerſarum partium 262
Diues aut iniquus eſt 105
Diues 291
Diues factus iam deſiit gaudere lente 288
Diuitiæ non ſemper optimis contingunt. 269

D O

Docui te urinandi artem 235
Dodoneum æs 9
Domeſtice notus 108
Domeſticum diſſidium 271
Domeſticum malum 268
Domeſticū theſauꝝ calū. 74
Domeſticus teſtis 142
Domi manere oportet 209
Domi Mileſia 48
Domum cum facis, ne relinquas impolitam. 71
Domus amica, domus opti. 227
Domus optima 271
Domi coniecturā facere 114
Domi habet, domi naſcit' 114
Domi manendum 267
Domus recta 301
Donū quodcūq; dat aliqs. 280
Dorica Muſa 164
Doryphorematis ritu 302
Dormientis rete trahit 66
δούλος ἰ' ωωνς 285

D R

Drachmæ grando 209

D V

Duabus ancoris fultus 10
Duabus ſedere ſellis 80
Dubia cœna 154
Ductus p phratores ca. 248
Dulce bellum inexptis 274
Dulce pomū cū abeſt cu. 300
Dulcis cubitus 124
Dum clauū rectū teneā 210
Dum uirent genua 295
Duobus malis reſiſtere dif. 264
Duobus pariter euntibus 211
Duobus pedibus fugere 70
Duodecim artium 209

Duplices uiros 209
Duos parietes de eadem dealbare fidelia 80
Duos inſequens lepores, neutrum capit 227
Duplex cappa 248
Durus alloquiis 232

E A

Adem cera 189
Eadem menſura 13
Eadem oberrare chorda. 57
Eadem per eadem 67
Eadem penſare trutina 57
Eadem tibi & Pythia &c. 176
Eandem tundere incudem 109
Ea tela texitur 123

E B

Ebur atramēto candefacere 44

E C

E cantu dignoſcitur auis 286
E canis podice 286
Echino aſperior 159
E chinus partū differt 159
E clibano boues 302
E Creta raptus 300
Ἐκ τρίποδος 238
Ἐκλινίζει 240
E culmo ſpicā coniicere 285

E D

Edax curus 157
Ede naſturtium 96
Edētulus uefcētiū dentibus 209
E dolio hauris 130
E duobus tria uides 208

E F

Effoeminatorum etiam oratio 193
Efficimus pro noſtris opibus moenia 87
E flamma cibum petere 282
Effoeta ſenecta 270
Effugi malū, inueni bonum 208
E fimbria de texto indico 104

E G

Ἐγκάρπος ἡμέρα 280
Ego ac tu idē trahimus iu. 233
Ego ex bono in bo. tra. ſum 248
Ego faciā oia more Nico. 248
Ego tibi de aliis loquor, tu reſpondes de cepis 232

E I

Eidē inhiātes teſtamēto 265
Eiuſdem Muſæ æmulus 123

E L

Electro lucidior 299
Elephantū ex muſca facis 107
Elephātus nō capit murē 107
Elucet egregia uirtus 263

E M

E Maſſylia uenisti 274
Embaruſſum 272
Emere malo, q̄ rogare 38
Emori riſu 284
Empedoclis ſimultas 174
E multis paleis paulum fructus colligi 31
Emūctæ naris, Mucoſis 189

E N

E naſſa eſcam petere 300
Endymionis ſomnū dor. 107

E O

Eodem cubito 113
Eodem bibere poculo 98
Eodem in ludo docti 188

E P

Ἐπαύλια δῶρα 289
E Patrocli domo 147. &. 298
Epeo timidior 188
Epheſiæ literæ 188
Ephemeri uita 289
Epiphyllides 286
Epiſcythizare 142
Epimelidium corium 288
Epimenideum corium 288
E poculo pforato bibere 231
Epopa cum cygnis 98

E Q

Equis albis præcedere 49
Equi ſenecta 123
Equo ſeneſcenti 188
Equus me portat, alit rex 82
Equum habet Seianum 118

E R

Erecti 302
Eretrienſium rho 189
Ergini cani 130
Erinnis ex Tragœdia 289

E S

Eſernius cū Pacidiano 168
Ἐσκιμαλίζειν 230
Eſquilla non naſcitur roſa 151
Eſt pilus ante pilum 188
Eſto promus 289
E ſublimi me derides 32

E T

E titali horto fructus col. 291
E tardigradis aſinis equus prodiit 188
Et fama fuit & eras 196
Etiam betylū deuorares 289
Etiam capillus unus 239
Etiā Corchorus inter olera 82
Etiam dormiens ſomniat 229
Etiam in deorum cœtum 281
Etiam quercus bacchatur 289
Etiam ſi lupi meminiſſes 186
Et me mater 295
Et meum telum cuſpidem habet acuminatam 32
Et nati natorum 214
Et poſt malam ſegetem ſerendum eſt. 298
Et puero perſpicuum eſt 124
E tribus malis unum 242

E V

Euenit malo male 263
Euentus præter expectatio. 265
Euitata charybdi in Scyl. 56
Eū auſculta, cui quatuor ſunt aures 36
Eūdē calceū oipedi ind. 298
Euparyphus 300
Euripus homo 107
Eurybatiſare 32
Euricles 282
Eurynnus 285

E X

Ex academia uenis 232
Exacta uia uiaticū quære 233
Ex amphitheto bibiſti 286
Ex æquo partire 289
Ex aſpectu naſcitur amor 32
Excubias agere, aut ditari 203
Excubias agere in Naupa. 32
Excubiarum cauſa canens 89
Ex diametro oppoſita 113
Ex eodem ore calidum & frigidum efflare. 94
Ex eo propè tantū 280
Exercitatio poteſt omnia. 136
Ex fronte perſpicere 152
Ex habitu bonum uirum præ ſe fert 266
Ex harena funiculum nectis. 54. &. 174
Exigit & à ſtatuis farinas 221
Exigua res eſt ex iniſtitia 127
Exiguū malū, ingens bonū. 165
Exiguum oboli pretium 241
Eximere è manu manub. 281
Ex inanibus paleis 184

Ex Iouis tabulis teſtis 93
Ex ipſo boue lora ſumere 32
Ex minimis initiis maxima 261
Exordiri telam 175
Ex ore lupi 182
Ex ouo prodiit 47
Expecta anus 235
Expecta bos aliquã herbam 235
Expedit habere plura co. 257
Expertes inuidentiæ Muſarum fores 32
Ex quercubus, ac ſaxis nati. 99
Ex ſe fingit uelut araneus 297
Ex ſtipula cognoſcere 113
Extis pluit 220
Ex tempore uiuere 97
Extra publicá uiá ne defle. 7
Extra cautionem 135
Extra chorum ſaltare 175
Extra oleas 133
Extra organum 210
Extra periculum ferox 263
Extra quærere ſeſe 164
Extra telorum iactum 46
Extra lutū pedes habere 32
Extrema extremoꝗ mala. 230
Extremis digitis attingere. 109
Extremū occupet ſcabies 294
Ex tripode 90
Extritum ingenium 195
Ex tua officina 175
Ex umbra in ſolem 32
Ex uno omnia ſpecta 32
Ex uno multa facere 125

F A

Aber cum ſis 294
f Faber compedes quas fecit, ipſe geſtat. 19
Faciem perfricare 95
Facile cum ualemus, recta conſilia ægrotis damus. 76
Facies tua cōputat annos 178
Faciunt & ſphaceli immunitatem 32
Facta iuuenum, conſilia mediocrium, uota ſenum 237
Factum ſtultus cognoſcit 12
Falces poſtulabam 136
Fallacia alia aliam trudit 137
Fames & mora bilem 189
Fames Melia 107
Famis campus 107
Farcire centones 157
Faſtuoſus maximus 31
Fatale uitæ tẽpus exactum 267
Fatis adactus 268
Fatis imputandum 261
Fatum immutabile 267
Fatum ineuitabile 268
Fauſtus exitus 267

F E

Fecẽ bibat qui uinū bibit 77
Feles Tarteſia 31
Felicitas à deo. 289
Felicitas multos habet a. 237
Feli Crocoton 31
Felicium multi cognati 214
Felicibus ſunt, & trimeſtres liberi 84
Felix Corinthus, at ego ſim Teneates. 165
Felix qui nihil debet 185
Feneſtram aperire 47
Feras non culpes 37
Feri puer 302
Ferreus, ahæneus 85
Ferrum natare doces 53
Ferrum ferro acuitur 91
Ferre iugum 31
Fertilior ſeges eſt alieno in aruo 77
Feſtina lente 118
Feſtiuus ſermo 268
Feſto die, ſi qd progrede. &c. 31
Feſtucam ex alterius oculo eiicere. 79
Feſtum multas habens 273

F I

Ficos diuidere 121
Fictilis homo 204
Ficulnus 90
Ficulnus gladius 189
Ficum cupit 141
Ficum Mercurio 189
Ficus ficus, ligonem ligonem uocat 141
Ficus poſt piſcem 281
Ficus auibus gratæ 281
Fiducia pecunias amiſi 228
Fidus amicus 270
Figuli opes 114
Figulus figulo inuidet, faber fabro. 25
Filius degenerans 265
Filum cõtentionis tūc erat 229
φιλαυτοὶ 46
Finem uitæ ſpecta 40
Fixis oculis intueri. 195

F L

Flagitioꝗ turpis exitus 270
Flāma fumo eſt proxima 58
Flere ad nouercæ tumulū 101
Flet uictor, uictus interiit 171
Flocci nõ facio, aut floc. fa. 92
Fluuius cum mari certas 108
Fluuius non ſemp fert ſe. 292
Fluuius quæ procul abſunt, irrigat. 211

F O

Focus lucultẽtus in ædibus 272
Fœdū eſt & manſiſſe diu 191
Fœmina nihil peſtilẽtius 270
Fœnū eſſe, ambroſia alen. 214
Fœnum habet in cornu 19
Folio ficulno tenes anguil. 55
Folium Sibyllæ 90
Fontes ipſi ſitiunt 86
Fontibus apros, florib' au. 247
Foras Cares, non amplius anthiſteria. 31
Fores aperire 247
Fores habet tritas 204
Formica camelus 62
Fortes fortuna adiuuat 28
Fortis in alium fortiorem in. 273
Fortuna æſtuaria 247
Fortuna prorſus aduerſa 262
Fortuna reddit inſolẽtes. 269
Fortunatior Strobyli Car. 31

F R

Frater uiro adſit 90
Fratrum inter ſe iræ ſunt acerbiſſimæ 28
Fricantem refrica 91
Frigidam aquá ſuffundere 114
Frons occipitio prior 25
Frontem exporrigere, frontem contrahere 96
Fruſtra Herculi 172
Fruſto panis 44
Fruſtra canis 55
Fruſtra currit 214
Fruſtra habet qui nõ utitur 266
Fruſtratus conatus 262

F V

Fucum facere 62
Fuere quondá ſtrẽnui Mil. 105
Fuga tutior 270
Fuge procul a uiro maiore 234
Fuit & Mandroni ficu. na. 91
Fuimus Troes 105
Fulgur ex pelui 184

Fumantem naſum urſi 242
Fumi umbra 152
Fumos uendere 40
Fumum fugiens in ignem incidi 57
Funem abrumpere 64
Fungus 282
Funiculum fugiũt miniatũ 31
Furari litoris harenas 287
Furemq; fur cognoſcit, & lupum lupus 148
Fures clamorem 31

G A

g Allorum incuſare uentres. 205
Gallos qd execasſ 212
Gallus in ſuo ſterglinio plurimum poteſt 295
Gallus inſilit 227
Gaudiũ dolori iũctum. 272

G E

Generoſioris arboris ſtatim planta cum fructu eſt 44
Generoſior Codro 187
Generoſior Sparta 189
Generoſus es ex crumena 187
Genius malus 18
Genuino mordere 136
Genus ſura propius 46

G I

Gigantum arrogantia 273

G L

Gladiatorio animo 44
Gladiator in harena conſilium capit 74
Gladium dediſti qui ſe occi. 211
Gladium acutum auertas 7
Glauci ars 187
Glaucus alter 288
Glaucus poto melle reſur. 187
Glaucus comeſa herba habitat in mari 269
Gleba aruum 187
Gloria futuri 273
Glorioſum & apud poſte. 266

G N

Gnomon & regula 126

G O

Γοργὸν βλέπειν 231
Gorgonem Perſeus aggre. 288

G R

Graculus inter Muſas 82
Græca fide 93
Grata breuitas 301
Grata nouitas 266
Gratia gratiam parit 13
Grauiora Sambyco patitur 19
Grues lapidẽ deglutiẽtes 247
γρύζειν 129

G V

Gutta uini 288

G Y

γύγαρθον φυσᾷς 285
Gygis anulus 21

H A

h Abet & muſca ſplenem 237
Habet 281
Hæc Helena 44
Hæc iuſtitia 232
Hæc potior 71
Hæret in uado 292
Hæſitantia cantoris tuſſis 195
Hæmaxiæa 220
Hanc technam in teipſum ſtruxiſti 16
Harena cedere 108
Harena ſine calce 148
Harenam metiris 52
Harenæ mandas ſemina 52
Harmodii cantilena 204
Haſta Caduceum 204
Haſtam abiicere 108
Haud annuncias bellum 209
Haud canit paternas cã. 204
Haud contra oſtium 296
Haud impunè uindemiã fa. 133
Haud perficiet 267
Haud quaq̃ difficile Athenienſem Athenis laudare. 127
Haud unq̃ arcet oſtium 133

H E

Hecatæ cœna 301
Hedera poſt Anthiſteria 232
Herbam dare 108
Hercules hoſpitatur 281
Herculana ſcabies 154
Herculana Balnea 148
Herculanus nodus 105
Herculanus morbus 154
Herculei labores 205
Hercules & ſimia 137
Herculis cothurnos 247
Heri & nudiuſtertius 164
Hermionis uice 166
Hermonium officium 174
Hernioſus uſq; ad gulã 286
Heroum filii noxæ 71
Heſiodi ſenecta 182
Heſperidum mala 290
Heterognathuses 230
Heteromolia cauſa 204

H I

Hiberæ næniæ 152
Hic bonorum uirorum eſt morbus 259
Hic funis nihil attraxit 105
Hic Rhodus, hic ſaltus 227
Hinc belli initium 239
Hinc illæ lachrymæ 44
Hinnulus leonem 41
Hipparchi murus 284
Hipparchorum tabula 204
Hippolytum imitabor 247
Hipponacteum præconiũ 136
Hirundinum muſea 132
Hirundines ſub eodem tecto ne habeas 7
Hirundo totus ſchenos 290
His Medus non inſidiabit 202

H O

Hoc calciamentum conſuit Hiſtiæus, Ariſtagoras induit. 233
Hoc noueram priuſq̃ 294
Hodie nullus, cras maxi. 284
Holerum appoſitiões 204
Homerici uerſus aliquot prouerbiales 260
Homines frugi omnia recte faciunt 137
Homo Bombyſius 175
Homo bulla 145
Homo homini deus 17
Homo homini lupus 18
Homo Thales 256
Homo Threſſis 92
Homo Trioboli 92
Honos alit artes 99
Horna meſſis 283
Hoſpes indigenam 236
Hoſpitis habenda cura 269
Hoſtimentum eſt opera pro pecunia. 153
Hoſtis non hoſtis 234
Hoſtiũ munera, non mune. 39

H V

Huius non facio 92
Humi hauris 204
Humi ſerpere 204

H Y

Hydram ſecas 111

Hydrus in dolio 273
Hylam inclamas 53
Hyperberetæa 202
Hyperi uertigo 185
Hypſea cæcior 42
Hyſtricis ſeta 289

I A

Iactantiæ comes inui. 271
Iactare iug. 259
Ialemo frigidior 204

I B

Ibyci grues 103

I D

Idem Accii, quo Titii 116

I E

Iecit Achilles duas teſſe. 188

I G

Ignauis ſemper feriæ ſunt 170
Ignaui uertitur color 32
Ignem igni ne addas 23
Ignem diſſecare 53
Ignem ne gladio fodito 6
Ignem palma 204
Ignis ad torrem 247
Ignis, mare, mulier, tria ma. 135
Ignis non extinguitur igni. 228

I I

Iiſdē è literis Comœdia ac Tragœdia componitur 236
Iiſdem ueſcentes cepis 209

I L

Ilias malorum 38
Ilico hyems erit 298
Ilienſis Tragœdos condux. 155
Illo reſpicient ſed hic 244
Illotis manibus 106
Illotis pedibus 106

I M

Ημερόκοιτος 294
Imis ceris eradere 293
Imi ſubſelli 259
Imitabor Nepam 285
I modo uenare leporem 246
Immolare boues 219
Immunem uenire 297
Imperator bonus, & idē ro. 272
Imperitus ſubligaculo indu. 234
Impete peritum artis 179
Impoſſibilia captas 110
Improbi conſiliū, in extre. 220
Improbitas muſcæ 265

I N

Inabſurde locutum 261
In acie nouaculæ, 11
In ære meo eſt 86
In aere piſcari 54
In alieno choro pedem po. 136
In alieno foro litigare 140
In alio mundo 33
Inanis conatus 261
Inani ſpe flagrat 290
Inaniter aquam conſumis 54
In anulo, dei figuram ne geſtato 8
Inanium inania conſilia 239
In antro Trophonii uati. 89
In antrum haud legitimum 235
In apes induxiſti 203
In Aphannis. 220
In aqua hæret 55
In aqua ſementem facis 52
In aqua ſcribis 53
In aera latitas 236
In armis acciſſat 289
In aurem dicere 41
In beatam 131
In caducū parietē inclina. 175
In canis podicem inſpicere 134
In capras ſylueſtres 220
In caput præcipitari 230
In Care periculum 69
Incidit in foueā quā fecit 16
Incita equum iuxta Nyſſam 300
Incitare currentem 262
In clamoſos 264
In cœlo eſſe 68
In cœlum expuis 235
In cœlum iacularis 55
In Cotylia geſtaris 203
Incudi reddere 67
In culmo arare 292
Incus maxima nō me. ſtre. 210
In dextram aurem 93
In diem uiuere, ex tpe uiu. 97
Indignus qui illi matel. por. 67
In diſcrimine apparet, qui. 264
Indoctior Philonide 172
In dolio figularem artē diſ. 70
Induitis me leonis exuuium 43
Indulgere genio 158
In durum & implacabilem 297
Indus elephantus haud cu. 115
Induſtriam adiuuat deus 267
In eadem es naui 121
In eaſdem anſas ueniſti 124
In eburna uagina plū. gla. 83
In elegātior Libethriis 74
In eodem luto heſitas 55
In eoipſo ſtas lapide 203
Inertium chorus 194
Ineſcare homines 166
Ineſt & formicæ & Ser. bi. 163
Ineuitabile fatum 270
Inexorabilis 262
Inexorabilis 272
Inexploratus homo 163
Inexplebile dolium 112
In fermento iacere 203
Infixo aculeo fugere 9
Inflige plagam ab aratro 292
Influit quod exhauritur 144
In foribus adeſſe 139
In foribus urceum 127
In formidoloſum 262
In fugitiuum 266
Ingens rerum multitudo 261
Ingens diſcrimen 264
Ingens diſcrimen 268
Ingens interuallum 293
Ingens telum neceſſitas 144
Ingratitudo uulgi 268
Ingredi Iunonium 281
In harena ædificas 53
In harenam deſcendere 108
In herba eſſe 140
In holmo cubabo 189
In hoſtio formoſus 248
Inimicus & inuidus uici. ocu. 210
Iniquum petendum ut equum fe. 143
Initio confidēs, in facto ti. 231
Initium belli 203
In lapicidinas 123
In laqueum inducere 110
In laqueos lupus 111
In lente unguentum 82
In limine deficere 65
In lipſydrio pugnas 289
In magnis & uoluiſſe ſat eſt. 189
In matellam immeiere 64
In mari aquam quæris 108
In me hæc cudetur faba 19
In neruum ire 167
In nihil ſapiendo uicum. uita. 204
In nocte conſilium 135
Innocuus alium aſpiciam 196
In numerato 293
In occipitio oculos gerit 228
In omnia potentes 294

In omni fabula & Dædali 204
In orbem circũiens 144
In orci culum incidas 202
In parte uel ignẽ prædeć ali. 204
In pedes retrocedit 289
In periculoſo negocio non eſt dormitandum 265
In planiciem equum 98
In portu nauigare 15
In portu impingere 65
In pulicis morſu deũ inuo. 231
In puteo conſtrictus 124
In puteo cum canibus pug. 113
In Pythii templo cacare. 288
In quadrum redigere 110
In quinꝙ iudicum genibus ſitum eſt 189
In re mala animo ſi bono utare adiuuat 234
In ſaltu uno, duos apros ca. 247
In ſaua laurus adeſt 154
In ſania non oĩbus eadem 273
In ſaxis ſeminas 52
In ſe deſcendere 78
In ſeditione uel Androcli. 140
In ſenem libidinoſam 261
In ſenem ne quod collocaris beneficium 114
In ſimpulo 138
In ſinu gaudere 37
In ſinu manum habere 200
In ſola Sparta ſeneſcere 288
In ſpem fruſtratam 261
Inſuperabilẽ uitam uiuis 234
In ſyluam ligna ferre 86
Intẽpeſtiua beneuolentia 88
In tpe cauenda poena mali 268
In tenebris ſaltare 104
Inter cæcos regnat Strabus 236
Interfecta muſica 231
In tergo bouis deſedit 236
Inter indoctos etiam Corydus ſonat 140
Inter lapides pugnabant, & lapidẽ cape nõ poterant 33
Inter ſacrum & ſaxum 11
Inter malleum & incudem 11
Inter os & offam 56
Inter pueros ſenex 288
Inter cæſa & porrecta 42
In terra pauperem 288
Interuallo perit fames 234
In toga ſaltãtis pſonã indu. 163
Intra tuã pellem te contine 79
Intra ſuas præſepes 86
In tranquillo eſt 132
In tranſcurſu 300
Intra ſeptimam 203
In triuio ſum 28
In tua ipſius harena 247
In tuo regno 86
In tuo loco & phano eſt ſi. 86
Intus & in cute 108
In tuũ ipſius ſinum inſpue 79
In tuũ ipſius malũ lunã de. 215
Inus dolores 203
In uado 15
In uenatu periit 111
Inueni, nõ qđ pueri in fa. 198
In uia ne ſeres ligna 8
Intus canere 123
In uino ueritas 82
Inuita Minerua 14
Inuitos boues plauſtro in. 87
Inuitis canibus uenari 87
Inuitus Iuppiter nouit 202
In uoti compotem 263
Inutilior Blace 284
Inuulnerabilis ut Cæneus 232
In utrãuis dormire aurem 93
In utrũuis dormire oculum 282

I O

Ioca ſeriaꝗ 123
Io pæan 154
Iouem lapidem iurare 172
Iouis quadrigis 49
Iouis cerebrum 76
Iouis Corinthus 125
Iouis ſandalium 183
Iouis ſuffragium 167
Iouis tergus 288

P

[illegible] 214
[illegible] 75
Ipſa dies quandoꝗ parens, quandoꝗ nouerca 97
Ipſa olera olla legit 86
Ipſa ſenectus morbus eſt 172
Ipſe ſemet canit 167
Ipſe dixit 167
Ipſe ſibi perniciem accer. 264
Ipſe ſibi mali fontem reppit 16
Ipſi curandum 202
Ipſo cratere 288
Ipſis placet 160
Ipſi teſtudines edite q coe. 19
Ipſo hortẽo 247
Ipſum oſtii limen tetigiſti 227
[illegible] 176

I R

Ira omnium tardiſſime ſe. 81
Ire per extentum 161
Iro, Codro pauperior 77
Irriſibilis lapis 165
Irritare Crabrones 16

I S

Iſſa 247
Iſthmum perfodere 295
ἰσθμιάζειν 202

I T

Ita fugias ne præter caſam 56
Iteꝝ ad lapidẽ eũdẽ offen. 57
Iteꝝ atꝗ ite. ad Pithum uia 202
Iteꝝ tranqllitatem uideo 132
Ithorus 280

I V

Iubentis aperte loqui 261
Iucũda uiciſſitudo rerum 87
Iucundi acti labores 145
Iucũdiſſima nauigatio iuxta terrã, ambulatio iu.ma. 33
Iugulare mortuos 29
Iungere uulpes 41
Iuppiter aquilam delegit 289
Iuppiter orbus 108
Iuſtitiæ oculus 280
Iuſtitia in ſe uirtutẽ cõplec. 149
Iuſtitia iuſtior 280
Iuuenari 284
Iuuenta uiribus pollet 263
Iuxta cubitum profecit 283
Iuxta fluuiũ puteũ fodit 219
Iuxta melam 243
Iuxta nauem 283

L A

Labyrinthus 201
Labore laborioſius 202
Laborem ſerere 202
Labrax Mileſius 202
Lac gallinaceum 68
Lacerat lacertum Largi mordax Memmius 110
Laciadæ 202
Laconicæ lunæ 163
Laconiſmus 201
Lampon iurat per anſerẽ 281
Lapidi loqueris 55
Lapſana uiuere 296
Laqueus laqueum coepit 227
Laqueus auxiliari uidetur 286
Largitio nõ habet fundum 113

Lari

Lari ſacrificant 105
Larus hians 201
Larus in paludibus 147
Larus parturit 102
Larus 134
Laterem elixas 52
Latum unguem 57
Laterem lauas 52
Late uiuens 201
Lauares peliam 202
Laudát ut pueri pauonem 284
Laureum baculum geſto 19

L E

Lemuia manu 201
Lemnium malum 103
Lenticulá angulo tenes 241
Lentiſcum mandere 94
Leonē ex unguibus æſti. 104
Leonem radere 162
Leonem larua terres 73
Leonem uidere 247
Leonina ſocietas 90
Leonis catulum ne alas 149
Leonis exuuiú ſup Croco. 243
Leonis ueſtigia quæris 283
Leporem non edit 122
Lepori eſurienti etiá pla. 246
Leporis uita 293
Lepos Attic⁹, eloquētia at. 29
Lepus apparens infor. 201
Lepus dormiens 114
Lepus pro carnibus 128
Leonem ſtimulas 16
Lerii mali 156
Lerna malorum 38
Leſbia regula 67
Leſbiari 258
Leſbiis digna 201
Leſbius Prylis 259
Letale mulſum 97
Leui brachio 50
Leuiſſima res, oratio 209
[illegible] 284
Lex & regio 246

L I

Liberoꝝ amátior, q̃ Gel. 187
Liberæ capræ ab aratro 201
Libera Corcyra, caca ubi. 281
Liberi poetæ & picto. 211
Libyca fera 255
Lignū tortum haud unq̃ re. 201
Limen ſenectæ 201
Λιμοδωριεῖς 257
Lindii ſacrum 162
Lingere ſalem 296
Lingua amicus 228
Lingua quo uadis 134
Lingua iurauit 164
Lingua bellare 201
Lingua ſeorſum incidiť 257
Linum lino nectis 97
Lis litem ſerit 201
Litem incipere 262
Litem mouebit, ſi uel aſinus canem momorderit 100
Litem parit lis, noxa item noxam parit 100
Littore loquacior 194
Littori loqueris 55
Lityerſam cantionē canis 235

L O

Locrenſe pactum 163
Locrenſis bos 189
Locupletum reditus 269
Lolio uictitant 123
Longe regum manus 22
Longe lateq́ꝫ 115
Longe uicit 270
Longum ualere iuſſit 141
Loripedem rectus deri. 217
Lotum guſtauit 182

L V

Lucri bonus eſt odor ex re qualibet 255
Lucrum pudori præſtat 255
Lucerná adhibes in meri. 161
Lucerna pinguior & lecytho pinguior 163
Lunam detrahere 283
Lumen ſoli mutuas 86
Lupi alas quæris 54
Lupi decas 177
Lupinum potum 177
Lupi illū priores uiderunt 90
Lupo agnum eripere 183
Lupus ante clamorem feſti. 183
Lupus circum puteū cho. 138
Lupus hiat 148
Lupus aquilam fugit 183
Lupus pilū mutat, nō men. 227
Lupus in fabula 263
Luſciniæ deeſt cantio 248
Luſciniæ nugis inſidentes 132
Lutum luto purgare 115
Lutum niſi tundatur, non fit urceus 228
Lutum ſanguine maceratū 201
Lux affulſit 183

L Y

Lychnobii 298
Lydi mali poſt hos Aegy. 201
Lydio more 201
Lydius currus 139
Lydius lapis 66
Lydorum Carycæ 177
Lydum in planiciem pro. 235
Lydus cauponatur 177
Lydus hoſtium clauſit 177
Lydus in meridie 177
Lynceo perſpicacior 126
Lyſicrates alter 235
Lyſiſtrati diuitias habes 235

M A

m Achinas poſt bellum adferre 209
Macilenta manu pinguē pedē 293
Mactata hoſtia lenior 165
Magis gaudet eo, qui ſenectá excipit 259
Magis impius Hippomene 200
Magis ipſe Phryx 187
Magis ſibi placet q̃. 187
Magiſtratum gerens audi & iuſte & iniuſte 184
Magiſtratus uirum indicat 116
Magis uarius q̃ hydra 21
Magis mutus q̃ piſces 59
Magna ciuitas, magna ſoli. 157
Magna de re diſceptatio 266
Magnetum mala 199
Magno flumini riuulum inducis 211
Magnorum fluminum nauiuigabiles fontes 44
Magnum os anni 179
Magnus uerſator in re pu. 235
Mala ſenium accelerant 272
Mala ultro adſunt 288
Mala proditio 200
Mala attrahens ad ſeſe 64
Maleam legens quæ ſunt domi obliuiſcere 156
Male coniugati 269
Male parta, male dilabunť 89
Mali cōmatis 216
Mali bibunt improbitatis fecem 201
Mali corui malum ouum 103
Malis ferire 158
Malis ter mala 230
Mali thripes, mali ipes 201

Malis mala ſuccedunt 269
Malo accepto ſtultus ſa. 12
Malo nodo, malus quærendus cuneus 22
Malorum theſaurus 39
Malorum Panegyris 200
Malorum obliuio 261
Malorum aſſuetudo 269
Malū bene cōditū ne moue. 16
Malum malo medicare 22
Malum conſilium 23
Malum bono penſatum 270
Malum eſt bonum 289
Malum Hercules 200
Malū lucrū, æquale diſpēdio 228
Malum munus 290
Malum uas non frāgitur 289
Malus cum malo colliqueſcit uoluptate 149
Malus ianitor 287
Mandare laqueum 158
Manica 296
Manu fingere 163
Manum admouenti fortuna eſt imploranda 139
Manum admouere 291
Manū ferulæ ſubduximus 175
Mandrabuli more res ſuc. 29
Manibus pedibuſq; 49
Maniuoro uinculo 200
Manliana imperia 117
Manticulari 259
Manus manum fricat 13
Manum de tabula 38
Manum non uerterim 38
Manū habere ſub pallio 200
Manu ſerendū nō thyla. 211
Maras 282
Mare alluit omnia mortalium mala 231
Mare exhauris 260
Mare malorum 38
Mare cœlo miſcere 45
Mare prius uitem tulerit 158
Margites 149
Mari è foſſa aquam 220
Marinā auditionem fluuiali abluit ſermone 227
Maritimus cum ſis, ne uelis fieri terreſtris 238
Mars haud cōcutit ſua ar. 232
Mars rex 280
Martis campus 181
Martis pullus 232
Maſchalam tollere 187
Matiolœchus 290
Matris ut capra dicitur 199
Matura ſatio ſæpe decipit, ſera ſemper mala eſt 107
Mature fias ſenex 29
ματτυάζειν 176
Mazā pinſuit à me piſtam 199
M B
Mea eſt pila 159
Medium oſtēdere digitum 158
Medius teneris 55
Megarenſiū lachrymæ 162
Megarēſes, neq; tertii, neq; quarti 128
Megaricū machinamētū 148
Megaricæ ſphinges 179
Melanione caſtior 199
Meliacum nauigium 199
Meliores nanciſci aues 179
Melitæus catulus 298
Melius nobis eſt q̄ heri 213
Melle litus gladius 97
Melle teipſum perungis 199
Mellis medulla 179
Memorem mones, doctum doces & ſimilia 23
Me mortuo terra miſceat. 45
Mendax Atraphaxis 292
Mendico ne parētes q̄dem 287
Mendacē memorē eſſe o. 149
Mendici pera non implet 163
Mēdicorū loculi ſemp ianes 199
Menſe Maio nubūt ma. 48
Mens eſt in tergoribus 133
Mens leua 265
Mens nō ineſt centauris 199
Mens peregrina 246
Mentā belli tempore 131
Mentiunt multa cātores 141
Meos corymbos necto 221
Mercator eſt 280
Mercurius infans 199
Mercurius ſuperuenit 300
Merx ultronea putet. 106
Meſſe tenus p̄pria uiue 78
Metum inanē metuiſti 150
Metus infamiæ 266
M I
Midæ diuitiæ 71
Midas auriculas aſini 43
Midas in teſſaris, conſultor optimus 198
Mihi curæ erit hoc nego. 269
Mihi iſta curæ futura ſunt 273
Mihi iſtic ne ſerit nec me. 78
Mihi ipſi balneū miniſtra. 113
Militauit cū Eraſinade 200
Milium torno ſculpere 199
Mineruæ ſelem 111
Mineruæ ſuffragium 234
Minimo prouocare 246
Minore finire pomerio 246
Minutula pluuia imbrē pa. 35
Minus habes mētis, q̄ dithy. poetæ 134
Minus de iſtis laboro, q̄ de ranis paluſtribus. 213
Minxit in patrios cineres 187
Miſcebis ſacra p̄phanis 45
Miſeram meſſem metere 257
Miſerrimum fame mori 246
Mitior columba 246
Mitte in aquam 131
M O
Moderator negotii 269
Modio demetiar 199
Modis omnibus incitat 265
Mœnia ferrea, nō terrea 231
Mœnia Semyramidis 291
Moleſtum ſapientem apud ſtultos loqui 199
Moleſtus interpellator uē. 270
Molli brachio, leui brachio 50
Momo ſatiſfacere 65
μονόγραμμοι 296
Mons cū mōte nō miſce. 228
Monſtrari digito 113
Monſtrum alere 160
Mopſo Niſa datur 169
Morbū morbo addere 23
Mordere frenum 49
Mordere labrum 258
Mordicus tenere 50
Mores hoīum regioni re. 290
Mores amici noueris 168
Mors omnibus cōmunis 265
Mors optima rapit 267
Morſus aſpidis 214
Mortui non mordent 246
Mortuis nō cōuitiandum 272
Mortuo uerba facit 55
Mortuos uidens 246
Mortuum flagellas 53
Mortuū unguēto pun. 227
Mortuus iacet pedens 227
Mortuus p ſomniū uaca. 281
Moſchus canens Bœoticū 229

Mouebo talum à ſacra li. 12
Mouere Camarinam 17
Mox ſciemus melius uate. 272

M V

Mulgere hircum 41
Mulierem ornat ſilẽtium 285
Mulier imperator & mulier miles 167
Mulieri ne credas ne mor. 200
Mulierum exitia 200
Mulieris animus 246
Mulieris oculus 234
Mulieris podex 246
Mulier pudica ne uſq̃ ſit 267
Muli Mariani 299
Multa docet fames 287
Multa in bellis inania 199
Multam ſyluam geſtas 247
Multa noris oportet 200
Multæ rotæ uoluentur 295
Multas amicitias 123
Multa Syrorum olera 96
Multa nouit uulpes 58
Multæ manus onus leuius reddunt 151
Multæ regũ aures atq; ocu. 22
Multa cadunt inter calicem, ſupremaq́; labra 56
Multi diſcipuli præſtantiores magiſtris 238
Multi boniq; 72
Multi Mannii Ariciæ 200
Multi te oderint ſi teipſm 200
Multis paraſangis præcur. 150
Multi Thyrſigeri, pauci B. 81
Multi qui boues ſtimulent, pauci aratores 81
Multis ictibus deiicit́ quer. 99
Multitudo imperatorũ Cariam perdidit 178
Multorum Iouis feſtorum glandes comedit 287
Muneribus res agitur 262
Muneribus uel dii capiuntur 38
Munerũ animus optimus 178
Munerum corruptela 268
Munus exiguum, ſed opportunum 269
Munus leuidenſe 238
Murẽ oſtendit pro leone 209
Muris circũcurrentibus 293
Muris interitus 215
Muris in morem 242
Murus ahæneus 200
Mus albus 178
Muſcas depellere 257
Mus non ingrediẽs antrũ, cucurbitam ferebat 229
Muſcum demetere 220
Mus picem guſtans 149
Muſicam docet amor 302
Muſtelæ fœnum 49
Muſtelam habes 31
Mutabilior Metra Eriſich. 229
Muta perſona 116
Muti magiſtri 24
Mutua defenſatio 263
Mutua defenſio tutiſſima 263
Mutus Hipparchion 184
Mutus magis ſcapha 188
Mutuum muli ſcabunt 91

M Y

Myconius caluus 121
Myconius uicinus 245
Mylus omnia audiens 181
Myrtheam corouã ambis 290
Myſia cantharis 199
Myſorum ac Phrygum termini diſcreti ſunt 156
Myſorum præda 117
Myſorũ ultimus nauigat 77
Myſorum poſtremus 77
My ſortitus es μύσιος ὄνος

N A

Næra & Charmione 245
Nam illi iam nõ ſunt, at q ſunt mali 194
Naribus trahere 122
Naſo ſuſpendere 93
Naturam expellas furca 179
Nauci non facio 92
Naues onuſtæ conuiciis 98
Nauphractõ tueri 198
Nauibus atq; quadrigis 49
Nauiget Anticyras 96
Nauiges in Maſſiliam 152
Nauiges Trœzenem 152
Nauis annoſa haudquaquã ibit per mare 179
Nauis aut galerus 198
Nauſon Naucrati 199

N E

Ne à Chytropode cibum nondum ſacrificatũ rapias 51
Ne ad aures quidem ſcalpendas ocium eſt 142
Ne Aeſopum quidem triuiſti 172
Ne allia comedas & fa. 280
Ne allii quidem caput 258
Ne altero quidem pede 113
Ne bolus quidem relictus 240
Nebulas diuerberare 245
Nebulæ in pariete 155
Ne caprea contra leonem 158
Ne cinerem uitans, in prunas incidas 229
Ne contra bouem opta 197
Nec aures habeo, nec tã. 243
Nec dignus qui me intueatur 263
Ne decima quidem Syracuſanorum pars 156
Ne de lite pronuncies 211
Nec Epicureos talia fabulantes audiuit 127
Neceſſarium malum 58
Nec mulieri, nec gremio credendum eſt 300
Nec obolum habet 41
Nec omnia, nec paſſim, nec ab omnibus 153
Nec cuiuis dexteram iniceris 6
Nec propius ferire 176
Nec ſibi nec aliis utilis 165
Nec uno dignus 93
Ne depugnes in alieno ne. 264
Ne dii qdem à morte libe. 267
Ne Execeſtides quidem uiã inueuerit 174
Ne genu quidem flexo 114
Ne gladiũ tollas mulier 165
Neglectis urenda filix innaſcitur agris 198
Negocium non aptum 268
Negocium ex ocio 198
Ne gry quidem 92
Ne guſtaris qbus nigra eſt cauda 6
Ne guttam quidem 259
Ne Hercules quidem aduerſus duos 61
Ne ignifer quidẽ reliquus 112
Ne in pelle quidem 198
Ne intra ueſtibulũ qdem 198
Ne in melampygum inci. 124
Ne in neruum erumpat 172
Ne inter apia quidẽ ſunt 117

Ne Iuppiter qdē oībus pla. 182
Ne libaris diis ex uitibus nō amputatis 8
Ne ligula qdem dignus 283
Ne magna loquaris 136
Ne maior Thilaco acceſ. 288
Ne malorum memineris 130
Ne mihi Suffenus eſſem 162
Ne mihi uacuā abſtergas 291
Nemini fidas, niſi cū quo 122
Nemo bene impat, niſi qui paruerit imperio 8
Nemo cogēdus officiī cau. 270
Nemo cogendus amicus 262
Nemo benemerito bouē immolat, præter Pyrrhiā 152
Nemo malus hoc ſciet 231
Nemo nos inſequitur 231
Ne moue feſtucam 229
Ne moueto lineam 109
Nemo mortalium omnibus horis ſapit 154
Nemo quēq̄ ire ꝓhibet 239
Ne muſca quidem 129
Ne my qdē facere audet 92
Ne nimiū callidū hoc ſit 164
Ne nomen quidem 295
Ne nūmus qdem plūbeus 257
Neoptolemi uindicta 20
Ne patris quidem nomen dicere poſſit 211
Ne per ſomniū qdem 43
Nephalia ligna 198
Nephalium ſacrum 198
Nephaſti dies 234
Ne puero gladium 162
Ne punctum quidem 300
Neq; cōpluiſ, neq; ſole ad. 165
Neq; cū mal' neq; ſine ma. 198
Ne quære mollia, ne tibi cōtingant dura 174
Neq; cæcum ducem 229
Neq; amentem conſultorē 229
Neq; enim ignari ſumus 271
Neq; nulli ſis amicus, neq; multis. 245
Neq; natare, neq; literas 49
Neq; peſſimus, neq; primus 295
Neq; q̄tum luſciniæ dor. 195
Neq; cœlū, neq; terrā attin. 61
Neq; Lydoꝝ Carycas 300
Neqd moueare uerb. ſtre. 266
Ne quicq̄ ſapit, q ſibi non 70
Neq; mel, neq; apes 76
Ne quid nimis 79
Ne quid ſuo ſuat capiti 212
Neqs unq̄ megarēſibus 245
Ne ramenta quidem, ne feſtuca quidem 111
Ne ſacrificato ſiue farina. 8
Ne ſi bos qdē nocē ædat 211
Neſcit capitis & inguinis diſcrimen. 178
Neſcis qd ſerus ueſper ue. 80
Ne ſis patruus mihi, Sapere patruos 155
Ne ſpina quidem uulnerabit bonos 245
Neſtorea ſenecta 76
Neſtorea eloquentia 29
Ne ſupra pedē calceus 164
Ne ſutor ultra crepidā 70
Ne temere Abydum 91
Ne terūciū qdē inſumpſit 92
Ne terra quidem iuuit 228
Ne tria quidem Steſichori 198
Ne uidit quidem oleum 295
Ne uia quidem eadem 135
Ne uities muſicam 290
Ne umbrā qdem eius no. 108
Ne uni naui facultates 295
Ne uerba pro farina 170
Ne unquam uiri ſenis 183

N I

Nihil aliæ ciuitates ad Crotonem 273
Nihil ad Bacchum 157
Nihil ad rem 271
Nihil ad Parmenonis ſuem 10
Nihil agere 247
Nihil graculo cū fidibus 51
Nihil de uitello 291
Nihil ex agro dicis 245
Nihil graue paſſus es niſi 245
Nihil cum amaricino ſui 51
Nihil ad uerſum 61
Nihil ad fides 62
Nihil ſacri es 94
Nihil ſanum 94
Nihil min' expedit q̄ agi. 254
Nihil differs à Chæreph. 198
Nihil ab elephante differs 198
Nihil eſt ab omni pte be. 214
Nihili cocio eſt 290
Nihil profuerit bulbus 287
Nihil recuſandū qd' dona. 271
Nihil ſimile 295
Nil homini amico eſt opportuno amicius 284
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri 108
Niobes mala 227
Ni pater eſſes 179
Ni purges & moles, nō co. 198
Niſi ſiqua uidit auis 134

N O

Noctesq; diesq; 50
Nocte lucidus 291
Noctuæ Laurioticæ 187
Noctua uolat 18
Noctuinum ouum 125
Nocuit & nocebit 264
Nodum ſoluere 9
Nodum in ſcyrpo quæris 158
Nolens uolens 41
Nomine tantum notus 108
Non abiicit animum 269
Non abſq; Theſeo 59
Non admodū miſces 288
Nō capit ſomnum, niſi hoc aut illud fecerit 257
Non cedendum malis 264
Non certatur de oleaſtro 204
Non Chius, ſed Cius 131
Non curat numeꝝ lupus 160
Non decet principē ſolidam dormire noctem 184
Nō ē quouis ligno Mer. 164
Non enim ſpinæ 197
Nō eſt beatus, eſſe q ſe ne. 301
Non eſt oleum in lecytho 259
Non eſt dithyrambus, ſi bi. 292
Non eſt meum negocium 199
Non eſt eiuſdē & multa & opportuna dicere 33
Nō es laudādus ne in cœ.q. 178
Non eras in hoc albo 84
Non eſt cuiuſlibet Corinthū appellere 47
Non eſt curæ hippoclidi 111
Non filius Achillis 297
Non idem ſunt ſcriptura & Leucæus 243
Non imperam lingua 148
Non ineſt remediū aduer. 172
Non ineſt illi dentale 273
Nō interpellādus fameli. 261
Nō liberat podagra calce. 299
Non licet bis in bello pec. 210
Nō luctu, ſed remedio opus in malis 267
Nō magis parcemus, q̄ lu. 134

Non miſſura,

Non miſſura cutē niſi ple. 159
Non mouenda moues 76
Non noſtrum onus, bos cli. 197
Non nauiges noctu 29
Non nouit natos 80
Non nauigamus ad hippo. 286.
Non omnibus dormio 68
Non omnino temere, quod uulgo dictitant 71
Non omnibus contingit 271
Non omnia eueniunt, quæ in animo ſtatueris 209
Non omnes qui habent citharam, ſunt citharœdi 81
Non omnia poſſumus oēs 151
Non omnis fert omnia tel. 295
Non perſuadebis, ne ſi perſuaſeris quidem 182
Non potes Tethydem ſimul & Galateam amare 228
Non poſſum non dicere 270
Non pluet poſt noctem 164
Non pluit &c. 299
Non probantis 260
Non quiduis continget 272
Non ſemper erit æſtas 293
Non ſum ex iſtis heroibus 164
Non ſunt amici, amici qui degunt procul 150
Non ſuſcipiendū negociū te. 263
Non ſtatim decernendum 262
Non ſtatuar læena in Mac. 197
Non tam ouū ouo ſimile 57
Non tam lac lacti ſimile 57
Non tam aqua ſimilis aquæ 57
Non uidemus, Manticæ quod in tergo eſt 79
Non una uehit nauis 283
Non ut prior lædam ſed. 286
Noſce teipſum 79
Noſce tempus 88
Nos decem Rhodienſes decem naues 181
Noſtræ farinæ 240
Noſtris ipſorum alis capi. 75
Noſtro Marte 70
Nota res mala optima 198
Notari ungui 63
Notum lippis ac tonſoribus 77
Nouacula in cotem 11
Noua hirundo 76
Noua hymettia, falerna ue. 138
Noui Simonem, &c. 164
Nouit qd album, qd nigrum 80
Nouit & nocebit 264
Nouit hæc Pylæa & Tyt. 182
Nouit mala & bona 271
Nouos parans amicos, ne obliuiſcere ueterum 229
Nox humida 245

N V

Nuces relinquere 60
Nucleum amiſi 197
Nudæ gratiæ 181
Nudior Paxillo 205
Nudior Leberide 12
Nudo capite 234
Nudus tanq̄ ex matre 188
Nudo mādas excubias 197
Nudo ueſtimenta detrahe. 54
Nugas agere 55
Nulla candidorum uirorꝫ 245
Nullam hodie lineā duxi 49
Nullius indigens deus 197
Nullo ſcopo iaculari 240
Nullum aial, quod animal 129
Nullum ocium ſeruis 145
Nullus delectus 262
Nullus ſum 41
Nullus emptor difficilis 228
Nullus malus magnus pi. 151
Numeris Platonicis obſcu. 245
Numerus 143
Numero dicis 257
Nunc legumiuū meſſis 179
Nunc dii beati 179
Nunc cōtingat ſeruari 197
Nunc bene nauigaui 197
Nunc in regione ueni 197
Nunc illa aduenit Dati 197
Nunc ipſa uiuit ſapiētia 227
Nunc ipſa floret muſa 227
Nunc meæ in arctum coguntur copiæ 11
Nunc pluit, & claro nunc Iuppiter æthere fulget 97
Nunc tuū ferrum in igni eſt 301
Nunq̄ efficies ut recte ingrediantur cancri 256
Nūq̄ enim meos boues abe. 184
Nunq̄ ex malo patre bo. fi. 72
Nunqd & Saul inter pro. 127
Nutricū more, male 239

O B

Belo notare. 63
o Obiicere canibus agnos 196
Obliuionis campus 196
Obliquus curſus 181
Obolum reperit Parnœ. 180
Obſequium amicos &c. 195
Obteſtatio ueterum merito. 268
Ob textoris erratum 292
Obtrudere palpum 245
Obturbas fruſtra uelut 229
Obuiis ulnis 196

O C

Occaſione dūtaxat opus im. 127
Occiſionis ala 218
Occultæ muſices, nullus reſpectus 98
Oculatæ manus. 94
Ocioſus eſto 267
Octapedes 104
Octipedem excitas 16
Oculis magis habenda fides q̄ auribus 21
Oculus dexter mihi ſalit 155
Ocyor accipitre 264

O D

Oderint dum metuant 196
Odi memorē cōpotorē 80
Odi puerulos præcoci ſa. 285
Odit caue peius & angue. 196
Odium agreſte 128
Odium nouercale 140
Odium uatinianum 140
Odorari. 78

O E

Oedipi imprecatio 86
Oeſtro percitus 189
Oenoe charadram 157
Oetæus genius 208. & 247

O F

Officiū ne collocaris in in. 271
Officium humilius 271

O G

Ogygia mala 195

O L

Oleo tranquillior 84
Oleo incendiū reſtringere. 23
Olet lucernam 88
Oleum camino addere 23
Oleum & operam perdidi 53
Oleum & ſalē oportet eme. 245
Oleum in auricula ferre 64
Ollæ ueſtigium in cinere tur. 7
Ollæ amicitia 59
Ollam alere 245
Ollam exornas 53
Ollaris deus 56
Ollas lippire 128

Ollas oſtentare 135
O M
Ominabitur aliquis te cõ. 287
Omiſſa hypera, pedẽ inſe. 234
Omiſſis nugis, experia. 266
Omitte natem 196
Omne æs alienũ cepe &c. 229
Omnẽ facultatẽ indutus eſt 134
Omne tulit punctum 63
Omnes ſibi melius eſſe ma. 46
Omnem mouere lapidem 50
Omnem rudentẽ mouere 50
Omnem iacere aleam 50
Omnibus unguiculis 112
Omnium calculis 63
Omnia ex ſententia 264
Omnia ſapientibus facilia 196
Omnia eſculenta obſeſſis 196
Omnia ſimilia 196
Omnia bonos uiros decent 196
Omni telorum generi oppu. 50
Omnia ſub unã Myconum 156
Omnia chnaumata 195
Omnia ſecũda ſaltat ſenex 210
Omni conatu inuadere 262
Omni deuorata boue 229
Omnibus ueſtigiis inquire. 286
Omnibus neruis 49.&.268
Omni certaminis genere 270
Omnium horarum homo 45
Omnia octo 83
Omnia idem puluis 83
Omnes attrahens, ut magnes lapis 86
Omniũ rerũ uiciſſitudo eſt. 87
Omnibus anteuertenda uitæ cura 263
Omnibus armis, præſidiiſq; deſtitutus 266
Omni pede ſtandum 210
Omnis herus ſeruo mono ſyllabus 230
O N
Onus nauis 227
O P
Opera Syloſontis 117
Oportet omnibus Cory. 229
Oportet remum impellere qui didicit 31
Oportet teſtudinis carnes aut edere &c. 115
Oppedere & oppedere contra tonitrua 89
Optat arare caballus 77
Optat ephippia bos piger 77
Opta uicino ut habeat 237
Optimũ opſoniũ labor ſe. 229
Optimũ aliena inſania frui 144
Optimum non naſci 146
Optimũ cõdimẽtũ fames 182
O R
Orci galea 203
Ordinem deſerere 179
Oreſti pallium texere 282
Ornatus ex ſuis uirtutibus 48
O S
Oſce loqui 300
Oſcitante uno, deinde oſcitat & alter 236
Oſculana pugna 300
Os ineſt orationi 292
Os infrene 233
Oſtium obdite prophani 238
Os ſublinere 62
O V
Ouem lupo commiſiſti 48
Ouium mores 214
Ouium nullus uſus 179
Ouo prognatus eodẽ 143
Ouum adglutinas 53
P A
Actoli opes 77
p Palinodiã canere 106
Palumbẽ procolũ. 210
Palmam ferre 35
Palpari in tenebris 257
Palpo percutere 281
Pamphili uindicatio 287
Panagæa Diana 195
Pandeletias ſententias 281
Panem ne frangito 8
Panicus caſus 254
Panis lapidoſus 298
Panidis ſuffragium 210
Pannus lacer 150
Γαυολτθρία 112
Papæ Myxus 241
Papyri fructus non poſtulat magnam ſpicam 218
Pardi mortem adſimilat 158
Paries dealbatus 245
Parieti loqueris 55
Pari iugo 69
Parit puella etiam ſi male ad ſit uiro 180
Parui Scaphula 162
Par pari referre 13
Partitio non præfocatio 244
Parturiunt montes 102
Paruo emptas carnes 291
Paruus ſemp tuus pullus 180
Paſetis ſemiobolus 180
Paſtillos Rufillus olet 195
Patatione calumnioſior 210
Patria ſua cuiq; incũdiſſi. 270
Patriæ fumus igni alieno luculentior 24
Patris eſt filius 291
Patrocli occaſio 241
Patroclo ſordidior 230
Pauciloquus ſed eruditus 264
Pauptas ſapiẽtiam ſortita eſt 58
Pauper ſed ingenioſus 271
Pauſone mendicior 292
P E
Pecuniarum cupiditas 184
Pecuniæ obediunt omnia 45
Pecuniæ uir 187
Pedẽ ubi ponat nõ habet 57
Pedere thus 256
Pedetentim 121
Pedibus trahere 122
Pedibus ingredior, natare enim non didici. 133
Pedibus in ſententiam diſ. 178
Pedum uiſa eſt uia 241
Pegaſo uelocior 287
Peius Baby s tibia canit 180
Pellem caninam rodere 159
Pellenæa tunica 226
Pelopis talenta 70
Penelopes telam texere 52
Peniciſſare 230
Pennas nido maiores extendere 78
Penſum perſoluere 43
Pepones 284
Per antiquum diem 241
Perdere naulum 242
Perdicis crura 134
Perdidiſti uinũ infuſa aqua. 140
Perendinũ uentum prædiſ. 246
Pergræcari 283
Per haſtæ cuſpidem curre. 209
Peribis ſi nõ feceris 297
Periculum ne temere ſube. 268
Periculum proræ ſelis 179
Periculoſum eſt canem inteſtina guſtare 154
Perierunt bona 241
Per ignem incedis 273
Periit ſus 285

Pemediũ

Per medium anulum trahaʀis oportet 101
Per nebulam, p caliginē 43
Per parietem loqui 234
Perplexus animiq; conſter. 262
Perplexus 270
Per publicā uiam ne ambu. 7
Perq; enſes, perq; ignē oportet irrumpere 147
Perſæpe ſacra haud ſacrificata deuorat 150
Par tenebras quæ apud 130
Pertinax contentio 261
Per Tranſennā inſpicere 211

P H

Phalaridis imperium 117
Phallus deo 229
Phaniæ ſanua 240
Phani oſtium 183
Phaſelitarum ſacrificium 180
Phícidiſſare 218
φιλαυτοὶ 46
Philippi gallus 180
Philoxeni non 221
Phocenſium deſperatio 294
Phocenſium amolitio 75
Phocenſium execratio 75
Phoci conuiuium 188
Phœnice rarior 178
Phœnice uiuacior 126
Phœnicum pacta 241
Phormionis thori 196
Phrynichi lucta 244
Phrynondas alter 255
Phryx plagis emendatur 94

P I

Pica cū Luſcinia certat 98
Pica certat cum Luſcinia 295
Picifer 293
Pili non facio 92
Pilos pro lana 98
Pinguis uenter non gignit ſenſum tenuem. 244
Pinus in morem 184
Piſcator ictus ſapiet 12
Piſcem natare doces 244
Piſcis nequā eſt, niſi recens 284
Piſcis repoſitus 33
Piſcis primum in capite fœ. 289
Piſtillo caluior 291
Piſtillo retuſius 244
Piſtillo nudior 291
Pitana ſum 244
Piton formoſus 243

P L

Placiadæ 280
Placide bos 121
Plauſtra cōuiciis onuſta 88
Plena manu 122
Plūbeo iugulare gladio 162
Plures adorant ſolem orientem, q̄ occidentem 226
Plures Triobolos, paucos eſt cernere uates 81
Pluris ē oculatus teſtis unus 174
Pluriū calcul⁹ uincit. 199. & 291
Plus aloes, q̄ mellis habet 97
Plus apud Campanos 135

P O

Podex lotionē uincit 117
Pollicentis ſe ꝓmiſſa re præſtiturum 261
Polycrates matrem paſcit 182
Polypi 150
Polypi caput 118
Polypi mentem obtine. 20
πολυαρχία 178
Pomarius Hercules 177
Pontificalis cœna 218
Porcellus Acarnanius 148
Porcum immola 96
Porrectis dormire pedi. 93
Porro à Ioue atq; à fulmine 46
Pſto acerba prudentior 292
Poſt bellum auxilium 244
Poſterioribus melioribus 40
Poſt feſtum ueniſti 106
Poſt folia cadunt arbores 190
Poſtica ſanna 284
Poſt Leſbium cantorē 74
Poſt mala prudentior 47
Poſt marathonem pugna 290
Poſt principia 46

P R

Præbere uiros 265
Prædiues 263
Præmanſum in os 200
Præmatura mors 265
Præſens abeſt 183
Præſentem fortunā bo. cō. 194
Præſentē mulge, quid fugientem inſequeris? 221
Præſtat habere acerbos 293
Præſtat inuidioſum eſſe 300
Præter Sibyllam leget ne. 287
Præuertit ancoræ iactum 290
Præmenda occaſio 268
Præmere pollicem, conuerterem pollicem 95
Præmouere uenatum 238
Præſtat uni malo obnoxium eſſe, q̄ duobus 287
Prienenſis iuſtitia 244
Prima facie, prima fronte 108
Primoribus labiis deguſta. 109
Primū mars in filiis lau. eſt 244
Primū recte ualere ꝓxima 214
Primum Aegina pueros optimos alit 165
Principū fauor neceſſarius 268
Princeps indiligens 271
Principatus Scyrius 74
Principes inter ſe noti 268
Principium dimidium totius 27
Prior occupat 267
Prius antidotū q̄ uenenū 294
Prius lupus ouem ducat ux. 256
Priuſq̄ aſſa ſit farina 226
Priuſq̄ mactaris, exeo. 226
Priuſq̄ gallus iterū cecí. 258
Priuſq̄ ſortiaris cōia deuo. 243
Prius teſtudo leporem præuerterit 99
Prius locuſta bouem pariat. 130
Prius duo Echini amicitiam ineant 159
Proba eſt materia &c. 244
Pro bñficētia Agamēnonē 170
Pro bonis glomi 242
Pro cæco exoculatus eſt 256
Procridis telum 184
Procul ab auribus 221
Procul pedibus equinis 46
Pro Delo Calauriam 290
Prodico doctior 287
Pro dignitate cuiuſq; 264
Pro eleganti mendico malus poeta 235
Profectus ad Apaturia 232
Profundum ſulcum 286
Pro malo cane ſuem repo. 244
Promeri canes 184
Pro mea uirili 264
Promus magis q̄ cōdus 158
Pronomi barba 286
Properca ſcorpium 170
Propria uineta cædere 78
Proprii nominis obliuiſci 151
Prora & puppis foſſa & ual. 9
Prorſus ignotus 266
Proteruiam fecit 105
Proteo mutabilior 138

Protinus apparet 285
Prouoluitur ad Miluios 244
Prudens in flamma mittere manum 244
Prudentia cōiuncta cum ui. 264

P S

Pſaphonis aues 33
Pſecas aut ros 195
ψελλὰ οὐπτῆναί 175
ψαυδόπυρα 233
Pſyra Bacchum 233
Pſyrice facta 118

P T

Ptolemaica lis 244
πτόρυγίζειν 226

P V

Pudebat recuſare 215
Pudor & metus 265
Pudor in oculis 127
Puer glaciem 135
Pugnis & calcibus 210
Pulchre dixti, belle natras 114
Pulchre fallit uulpem 302
Pulchrorum etiam autumnus pulcher eſt. 44
Puluerem oculis offundere 195
Punica fides 93
Pura à nuptiis 194
Purgatis auribus 159
Purior clauo 160
Purpura iuxta purpuram diiudicanda 128
Puſillus quantus Molon 241
Putre ſalſamentum amat Origanum 150

P Y

Pygmæorum acrothinia 284
Pyrauſtæ gaudes gaudium 226
Pyrauſtæ interitus 106
Pyrrhandri cōmentum 226
Pyrrichen oculis præ ſe fe. 259
Pythagoræ ſymbola 5

Q V A

Qualis uir, talis oratio. 74
Quam apes apŭ ſimiles 57
Quam curat teſtudo muſcā 192
Quam facile uulpes py.co. 242
Quāq̄ non dixeris tamen 235
Quā quiſq; norit artem, in hac ſe exerceat 139
Quando id fieri non poteſt 244
Quanta mus apud piſam 149
Quanto aſinis præſtantiores muli 212
Quantum habet 293
Quantum non Miluus oberret. 244
Quarta luna nati 18
Quaſi millus canī 299
Quaſi ſutrium eant 298
Quatuor obolis non æſti. 192
Quanis re dignus 93

Q V E

Quæ apud inferos 54
Quæcunq; in ſomnio uidentur. 90
Quæ dantur 287
Quæ deciderint, ne tollito 8
Quæ diuinitus contingunt 261
Quæ dolent, ea moleſtum eſt contingere 283
Quæ ex antiqua 260
Quem mater amictum dedit, obſeruare 44
Quem fortuna pinxerit &c. 33
Quæ non poſuiſti, ne tol. 233
Quærendæ facultates, deinde uirtus 194
Quærens obſonium, ueſtem perdidi 165
Queruli in amicitia 291
Quæ ſero contingunt, ſed magnifica 261
Quæ ſub alis fiunt 139
Quæ ſupra nos, nihil ad nos. 77
Quæuis terra patria 140
Quæ nucis ſunt unguibus ne nutrias. 7

Q V I

Qui apud inferos ſunt 195
Qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt 150
Qui arat oliuetum 121
Qui bene coniiciet, hunc uatem 149
Quibus nec ara neq; fides 256
Qui canem alit externū 228
Qui circa ſalem & fabam 10
Qui continet arcanum 272
Qui conturbat omnia 269
Quicquid in buccam uenerit 65
Quicquid in linguam uenerit 65
Qui cum contemptu 264
Quid Achiuos à turri iudicatis? 221
Quid ad farinas? 245
Quid ad mercurium? 221
Quid cæco cum ſpeculo? 257
Quid diſtent æra lupinis 45
Quid cani & balneo 51
Quid de puſillis magna procemia? 230
Qui domi compluitur 291
Quid opus erit longis canere tibiis? 67
Quid niſi uictis dolor? 169
Quid non fies, profectus Arbelas 186
Quid primum aut ultimum 136
Quid ſi cælum ruat? 64
Quid tandē non efficiant manus 256
Quid tibi Apollo cecinit? 186
Qui eget, in turba uerſetur 271
Qui è nuce nucleum eſſe uult, frangit nucem 194
Qui iure perierunt 272
Qui modus equitum 186
Qui mori nolit ante tempus 33
Qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus dederit, ſaluus erit. 138
Qui nimium properat, ſerius abſoluit 241
Qui nocere poteſt, & idem prodeſſe. 268
Qui non litigat cælebs eſt. 287
Qui obticeſcit 265
Qui omni in re, & omni tē. 194
Qui paratus ad reſiſtēdum 264
Qui per ſe ſufficit 271
Qui poſſum ab hoc epulo abeſſe? 124
Qui probus Athenienſis 282
Qui quæ uult, dicit, quæ non uult, audiet 12
Quis aberret à ianua? 72
Qui ſemel ſcurra, nunq̄ paterfamilias 152
Qui ſeſe non habet 89
Quis parentem laudauit, niſi infelices filii? 194
Quiſquis is fuerit 263
Quis uſus cepis putridi? 221
Qui uitat molam, uitat fa. 228

Q V O

Quoad uixero 266
Quocūq; pedes ferant 115
Quod adeſt, boni conſule. 27
Quod alius cōdiuit coquus 285

Quod

Quod alibi diminutum 263
Quod aliis uitio uertas, ipſe ne feceris 266
Quodcunq; in ſolum uenit 244
Quod dedi datum nollē 157
Quod factum eſt, infectum fieri non poteſt 149
Quod in animo ſobrii, id eſt in linguam ebrii 126
Quod index auro, id aurum homini 156
Quod non opus eſt, aſſe charum eſt. 301
Quod ſcis, neſcis 243
Quo properas, Num ad Ephebum? 124
Quo ſemel eſt imbuta 153
Quos non tollerent centum Aegyptii 241
Quot homines tot ſententiæ 36
Quot ſeruos habemus, totidem habemus hoſtes 143

R A

Adit uſq; ad cutem 227
Ranæ aquam 244
Rana Seriphia 60
Rana Gyrina ſapientior 124
Ranis uinum præminiſtras 143
Rapina cotitiis 260
Rapina rerum Cinnari 194
Rara auis 122

R E

Recipe animum 272
Rectam ingredi uiam 238
Reddidit Harpocratē, 382
Refricare cicatricem 78
Refutantis laudem immodicam 261
Regia uaccula 194
Reiicientis authorem formidinis 262
Reiicientis culpam 270
Relinque qppiam & medis 36
Rem acu tetigiſti 159
Rem factam habere 40
Remis, uelisq; 49
Rem nouam aggredior 272
Re opitulandū, non uerbis 265
Rapariazare 220
Reperire rimam 220
Reperit deus nocentem 170
Reprehenſio cogitationis 265
Rerum omniū uiciſſitudo 268
Res ad Triarios rediit 11
Res cannacæ 186
Res eſt in cardine 11
Res indicabit 233
Res in foro noſtro uertitur 244
Reſpublica uirum docet 293
Res ſacra conſultor 125
Reti uentos uenaris 53
Rex aut aſinus 240

R H

Rhadamantheū iudiciū 194
Rhadamanthi iuſiurandū 194
Rhamnuſius 241
Rheginis timidior 194
Rhodii ſacrificium 173
Rhodiorum oraculum 173

R I

Riſus Chius 65
Riſus Ionicus 64
Riſus megaricus 65
Riſus Sardonius 236
Riſus Syncruſius 173

R O

Romanus ſedēdo uincit 112
Rore paſcitur 295
Roſam cum Anemona cō. 173
Roſam quæ præterierit, ne quæras iterum 173
Roſas loqui 173

R V

Rubo arefacto præfract. 131
Rudem accipere, rude do. 103
Rudentes & remos cum armis commutauit 227
Rudius ac planius 14
Ruminare negocium 258
Rupta ancora 282
Ruris fons 175
Rus ciuitas 173
Ruſticanum oratorem ne cōtempſeris 173
Ruta cæſa 296

R Y

ρυποκόνδυλος 284

S A

Aburratus 257
Sacra celerius abſoluenda 267
Sacra hæc non aliter conſtant 159
Sacram ancoram ſoluere 12
Sacra nihil ſunt 243
Sacrum ſine fumo 111
Sæpe etiam eſt holitor 68
Saguntina fames 107
Salaminia nauis 226
Sale emptum mancipium 89
Salem apponito 8
Salem & fabam 238
Salem lingere 256
Salem & menſam ne præ. 69
Salem uehens dormis 89
Sale perunctus, hic adiu. 232
Salis onus unde uenerat 89
Saliuam imbibere 153
Salſitudo non ineſt illi 147
Salſuginoſa uicinia 73
Sambucam citius 240
Samiorum flores 193
Samiorum laura 259
Samiorum mala metuis 284
Samium comatum 260
Sanguine flere 158
Sanior es piſce 300
Sapientes tyranni 243
Sapiēs ſua bona ſecū fert 301
Sapientia uino obumbrat 137
Sapientum octauus 99
Sardanapalus 256
Sardi uenales 69
Sarone magis nauticus 226
Sarpedonium littus 193
Sacietas ferocitatem parit 257
Satis quercus 47
Satius eſt initiis mederi, q̃ 27
Satius eſt recurrere, q̃ 104
Saturniæ lemæ 128
Saturni podex 228
Saxum uoluere 155
Saxum uolutum non obducitur 235

S C

Scabroſior Leberide 221
Scarabei umbræ 218
Scarabeo nigrior 218
Scarabeus aquilam quærit 249
Scindere glaciem 243
Σκύτη βλέπει 133
Scindere penulam 21
Scipioni arūdineo inniti 175
Scit quomodo Iuppiter duxerit 295
Scopæ diſſolutæ 67
Scopum attingere 112
Scytha acciſſans aſinū 141
Scytharum oratio 144
Scytharum ſolitudo 245

S E

Secundo æſtu 162

Secundis uentis 161
Sedecim pedibus ſuperauit 235
Sedens columba 242
Seiuncta ſunt Merrhæ, &c. 233
Sellam oleo ne abſterſeris 8
Selliſſare 296
Semel rubidus, ac decies 243
Semper agricola in nouum 193
Semp aliquis in Cydonis do. 133
Semp gracul' aſſidit graculo 25
Semper Ilio mala 281
Semper uirgines furiæ 193
Semper ſimilem ducit deus 25
Semp feliciter cadunt Iouis 36
Semper Leontini iuxta po. 38
Semp affert Libya mali qp. 255
Semper Africa noui aliqd 255
Semper me tales hoſtes in. 186
Semper tibi pendeat hamus 105
Seneſcit bos 232
Senecta leonis præſtantior 205
Senem erigere 232
Senes mutuũ fricant 91
Semper ſeni iuuenculã ſubũ 243
Semper ſupioris anni melio. 243
Senis doctor 29
Senis mutare linguam 29
Seneſco ſp multa addiſcens 97
Senex bos non lugetur 193
Senum prudentia 268. &. 272
Septẽnis cum ſit, nondũ edi. 132
Septem conuiuiũ, nouẽ cõui. 46
Septimus bos 115
Sequitur perca ſepiam 302
Sequitur per byemem 159
Sera in fundo parſimonia 137
Serenitati nubem inducit 296
Serere ne dubites 27
Sero molunt deorum molæ 300
Sero ſapiunt Pbryges 12
Sero Iuppiter diphtherá 114
Sero uenisti, ſed in colo. 193
Sero uenisti 294
Serpens ni edat ſerpentem 229
Serpentis oculus 109
Seruabis bouem 272
Seruatori tertium 185
Seruire ſcenæ 20
Seruilis capillus 143
Seruilior Meſſena 193
Seruorum ciuitas 193
Seruum haud ueho 260
Seruus ſeruo præſtat 148
Seruus cũ ſis, comam geris 193
Sexagenario de ponte de. 60

S I

Sibi canere 242
Si bouem nõ poſſis, aſinum 186
Sibi malum repperit 272
Sibylla uiuacior 282
Si caſeum haberem 235
Sic eſt ad pugnæ partes 195
Sicyon arrodens uxor lucernam texe. 302
Si coruus poſſit tacitus pa. 285
Si crebro iacies, aliud alias 23
Siculæ nugæ, gerræ, Perſo. 152
Siculiſſare 242
Siculus mare 141
Siculus omphacizat 162
Siculus miles 242
Si deus uoluerit 269
Signum bonum, aut malum 227
Si iuxta claudũ habites 116
Silentii tutum præmium 237
Sileni Alcibiadis 222
Si leonina pelli non ſatis 242
Si meus ſtilus ille fuiſſet 115
Simia barbata, ſiue cauda. 242
Simia fucata 258
Simia ſimia eſt, etiam ſi 81
Simia in purpura 81
Simia non capitur laqueo 112
Simiarum pulcherrima de. 165
Simile gaudet ſimili 125
Similes habent labra lact. 115
Similior ficu 186
Similes uidentur captiuis 285
Simonidis cantilena 193
Simulare cupreſſum 58
Simul & da, & accipe 186
Simul & dictum & factum 196
Simul & miſertum eſt, &c. 214
Simul ſorbere & flare diff. 139
Sine capite fabula 11
Sine cortice nábis 95
Sine Cerere & Baccho fri. 151
Sine ope diuina 267
Sine pennis uolare 243
Sine riuali diligere 122
Sine ſacris hæreditas 42
Si non adſunt carnes Tari. 157
Sinopiſſas 222
Siphniaſſare 243
Si quid mali, in Pyrrham 215
Si quis iuxta ciuitatem clypeus 282
Siren amicum nuntiat apis 186
Siſyphi artes 256
Siſypbi commentum 283
Si tanti uitrum, quãti marga. 292
Si tibi amicum, nec mihi ini. 124
Si tibi machæra eſt 193
Si uinũ poſtulet pugnos 169
Si uultur es, cadauer expe. 81
Smaragdus in luce ob. 232

S O

Solæ lacenæ uiros pariunt 290
Solidos è clibano boues 209
Soli lumen inferre 161
Solus currens uicit 104
Solus ſapit 147
Somnium 126
Somnus abſit ab oculis 188
Sophocles Laudiceni 143
Sotherichi lecti 297

S P

Spartá nactus es hanc or. 160
Spem precio emere 152
Spes alunt exules 214
Spes ſeruat afflictos 298
Sphæra per præcipitium 59
Sphæram inter ſe redde. 215
Spithania uitæ 138
Spondyla fugiens peſſime 256
Sponde, noxa præſto eſt 80
Spongia mollior 84
Sponſi uita 198
Spontanea moleſtia 301

S Q

Squillas à ſepulchro uellas 145

S T

Stateram ne tranſgrediaris 5
Statuam faucibus colas 234
Statua taciturnior 294
Stellis ſignare, obelo nota. 63
Stellis ſignare 240
Stentore clamoſior 144
Sterilior Agrippo 167
Stilum uertere 63
Stragula ſemper cõuoluta habeto 8
Strychnum bibit 96
Stultior melitide 299
Stultior corœbo 196
Stultior moricho 192
Stultitia eſt Iouẽ putare 196
Stulto ne permittas digi. 237
Stultus ſtulta loquitur 21
Stultus qui patre cæſo, 114
Stupa ſeniculus 196
Stupidior Praxillæ Ado. 193

Suade

SV

Suade lapis ut inſaniant 295
Suadeo quod ipſe facturus 269
Suam quiſq; homo rem me. 282
Sub cultro liquit 204
Subdititius es 291
Subiugus homo 291
Subere leuior 152
Subito alius 297
Subitum remedium 262
Sublata lucerna, nihil 235
Subuentanea parit 255
Sub omni lapide ſcorpius dormit. 50
Succiſiua opera 122
Suem irritat 185
Sui cuiq; mores fingunt fortunam. 154
Sui diſſimilis 271
Summaria indicatura 194
Summa ui defendere 262
Summis ingredi pedibus 292
Summis labiis 109
Summo digito caput ſcalpere 94
Summam manum addere 26
Summis naribus olfacere 215
Summis unguibus ingredi 133
Summum faſtigium imponere 26
Summum ius, ſumma iniuria 112
Summis uti uelis 143
Summum cape, & medium habebis 143
Suo ipſius laqueo captus 16
Suo quiſq; ſtudio gaudet 269
Suo ſibi hunc iugulo gladio 16
Suo iumento ſibi 16
Suo ipſius indicio periit 43
Suo telo 16
Superatus es à gallo quopiam 288
Super te hæc omnia Leparge 286
Supremum fabulæ actum addere 26
Surdaſter cum ſurdaſtro li. 235
Surda teſtimonia 242
Surdior Toronæi portu 193
Surdior turdo 193
Surdo canis 55
Surdo fabulam narras 55
Surdo oppedere 51
Surgens è lecto, ueſtigiū corporis confundito 8
Surſum ac deorſum 45
Surſum uerſus 37
Sus acina dependes 232
Suſpenſa manu 294
Sus in uolutabro cœni 292
Sus per roſas 256
Sus Mineruam 14
Sus cum Minerua certamen ſuſcepit. 14
Suſpendio deligenda arbor 111
Suſq; deq; 45
Sus ſaltauit 242
Sus ſub fuſtem 186
Sus tubam audiuit 51
Suſtine & abſtine 179
Sutorium atramentum 242
Suum cuiq; pulchrum 24
Suus cuiq; crepitus bene ol. 231

SY

Sybaritica menſa 137
Sybaritica calamitas 137
Sybaritæ per plateas 137
Sycophanta 150
Sydera addere cœlo 287
Syloſontis chlamys 117
Syncretiſmus 10
Syncerum uas incruſtare 44
Syrbenæ chorus 182
Syracuſana menſa 138
Syrus cum non ſis, ne ſyriſſa 229

TA

Acite ſtom. 269
t Tacito pe. 121
Taciturnior pythagoreis 292
Tænarium malum 259
Talaria induere 27
Talpa cæcior 42
Tam in procliui quàm hymber 246. & 298
Tam perit, quàm extrema faba 299
Tangere hulcus 77
Tanquam Argiuum clypeum 188
Tanquan conchilium diſcerpere 188
Tanquam de Narthecio 300
Tanquam heros in clypeo excipere. 183
Tanquam ſuber 245
Tanquam Chalcidica 202
Tanquam in ſpeculo, Tanquā in tabula. 147
Tanquam in phiditiis 188
Tanquam meum nomen 159
Tanquam digitos 159
Tantali horti 25
Tantali pœnæ 170
Tantali lapis 193
Tantali talenta 70
Tarichus aſſus eſt, ſimul 150
Taurinum tueri 257
Taurum tollet qui uitulum ſuſtulerit 28

TE

Tecum habita 78
Teipſum inſpice 290
Teipſum non alens, canes 167
Teipſam laudas 182
Telemachi olla 283
Telenico pauperior 291
Teleuitia echo 291
Telluris onus 83
Temporis punctum 138
Tumpus omnia reuelat 153
Temulentus dormiens nō eſt excitandus 248
Tenedius homo 280
Tenedius tibicen 168
Tenedius patronus 280
Teneri calidis balneis 212
Tenedia bipennis 104
Tentantes ad Troiam 134
Tenuem nectis 192
Tenui filo 175
Tenui canale 176
Tenui uena, Diuite uena 176
Tenuis ſpes 257
Tenuiter deducis 258
Ter 192
Tertium caput 260
Tertius Cato 99
Terebintho ſtultior 291
Termeria mala 19
Terra amat imbrem 148
Terra uolat 38
Terra mariq; 50
Terra defoſſum habes 232
Terra mihi prius dehi. 212
Terræ inteſtina 168
Terreſtria balnea 192
Terræ filius 99
Terram pro terra 142
Teſtudinē equus inſequiť 299

Teſtudinem Pegaſo compa. 98
Teſtulæ tranſmutatio 125
Teſta colliſa teſtæ 256
Tetigit lapidem à cane morſum 302

T H

Thaſium infundis 216
Thaſſus bonorum 39
Theagenis pecuniæ 192
Theagenis hecateum 228
Thericlei amicus 228
Therſitæ facies 293
Theſaurus carbones erant 104
Theſſalorum cõmentum 37
Theſſalorum alæ 37
Theſſala mulier 37
Θ præfigere 63
Thraces fœdera neſciunt 177
Thraſybulo Dionyſium di. 191
Thracium commentum 112
Thunni more 238
Thunniſſare 177
Thymbra uictitans 302

T I

Tibiam tubæ comparas 98
Tibicines mente capti 274
Tibicinis uitam uiuis 144
Timidi nunq̃ ſtatuerunt 171
Timidior es proſpiciente 100
Timidior Piſandro 100
Timidus Plutus 254
Tinctura Sardonica 192
Tinctura cycizenica 272
Tineas paſcere 191
Tireſia cæcior 42
Titanas imploras 145
Titanicus aſpectus 177
Tithoni ſenecta 76
Tithymallus laconicus 191
Titio ad ignem 191

T O

Tolle calcar 134
Tolle digitum 232
Tollenda mali occaſio 271
Tollenti onus auxiliare 7
Tollat te, qui nõ nouit 88
Tollere cornua 98
Tollere criſtas 98
Tolle tolle mazam 199
Tota erras uia 15
Toto cœlo errare 15
Toto organo 210
Toto corpore 50
Toto pectore 50
Totum ſubuertere 210
Totus echinus aſper 196

T R

Tradunt operas mutuas 91
Tragicus Theocrines 291
Tragicum malum 291
Tragica ſimia 191
Tragœdias in nugis agere 191
Tragice loqui 164
Tragicum tueri 194
Tragicus rex 167
Tragulam iniicere 191
Tranquillo quilibet gubernator eſt 300
Tranquillũ æthera remigas 53
Tranſuerſum agere 191
Trepidat in morem gal. 134
Tria cappa peſſima 248
Tria ſaluberrima 299
Tribus bolis 257
Tricæ apinæ 27
Tribus uerbis 300
Tribus minis inſumptis 155
Tributis potiora 191
Triceps Mercurius 260
Triſtis ſcytale 132
Trium literarũ homo 191
Trium dierum cõmeatus 191
Trutina iuſtius 167

T V

Tua res agitur paries 247
Tuam ipſius terrã calcas 295
Tuis te pingã coloribus 48
Tunc canent cygni 230
Tunica pallio propior eſt 46
Tuo te pede metire 78
Turpe ſilere 178
Turture loquacior 59
Turdus ipſe ſibi malum cacat 16
Turpis iactantia 267
Tuſſis pro crepitu 76
Tute hoc intriſti 19
Tute lepus es, & pul. 69
Tuum tibi narro ſomnium 196

T Y

Tyria maria 299

V A

Aleat amicus 296
Vale charum lumẽ 180
Valere pan. 191
Vallus uitem decepit 133
Vanæ coniecturæ 267
Vapula papyria 299

V B

Vbi amici, ibi opes 38
Vbi cerui abiiciunt cornua 166
Vbi cognitũ eſt quod erat 271
Vbi timor, ibi & pudor 31
Vbi per harma fulgurarit 66
Vbi non ſis qui fueris 95
Vbi parueris impera 296
Vbi quis dolet, ibidem 135

V E

Vehementer cupientis 263
Vel acum inueniſſes 255
Vel à mortuo tributum 127
Velut è ſpecula 294
Velut in cratere 294
Vela uentis permittere 50
Vel cæco appareat 99
Vel capra mordeat no. 100
Vel hoſti miſerandus 247
Velut umbra ſequi 257
Vel muſcas metuit 64
Velis, equisq́; 49
Velocẽ tardus aſſequitur 87
Venari in mari 54
Veneri ſuem immolauit 210
Venereum iuſiurandum 159
Veniat hoſpes quiſquis profugus 180
Venter auribus caret 191
Vento loqueris 55
Ventos colis 53
Ventis tradere 233
Venia primum experienti 107
Venimus ad ſummã lineã 257
Ventus neq; manere ſinit 262
Ventorum ſtationes 166
Venti campus 166
Ventre pleno melior cõ. 257
Ventrem mihi obiicis 178
Ventres 190
Verba importat Hermo. 177
Verberare lapidem 166
Verbotenus amicus 271
Verbis pugnas, nõ re 265
Verecundia inutilis uiro 178
Veriora his quæ apud Sagram 103
Veriſimiliter mentiens 272
Veritatis ſimplex oratio 46
Verſatilis Artemon 280
Vertere uela, funẽ redu. 107
Veſpa cicadæ obſtrepens 98
Veſte circũfers ignem 289
Veſtis uirum facit 212

V I
Viam qui neſcit ad mare 183
Vias nouit quibus effugit 191
Vitiat lapidem longum 222
Vitioſa nuce non emam 92
Victi non audent hiſcere 293
Victitant ſuo ſucco 191
Victoria non incruenta 265
Videberis me uidens 232
Videre mihi labda 284
Vincula Tyrrhena 288
Vindicta tarda, ſed grauis 266
Vino uendibili ſuſpenſa 171
Vinum caret clauo 142
Virgo primum 241
Vinum ſenem etiam uel no lentem, ſaltare cōpellit 142
Virgultea ſcaphula Aegæum tranſmittere 126
Vir fugiens haud moratur 113
Vir fugiēs & denuo pugnabit 113
Virgula diuina 21
Viri ſenis Aſtaphis caluaria 190
Viri infortunati pcul amici 191
Viri iureiurando 228
Viro ſeni maxillæ baculus 170
Viro lydo negociū non erat 183
Virtutē & ſapiētiā uincunt 159
Viro eſuriēti neceſſe ē furari 241
Vir uidebatur nauis ſupplicans ſcopulo 241
Virum improbum uel mus mordeat 100
Vita macerata 97
Vita doliaris 97
Vita mortalium breuis 272
Vitandæ potentū offenſæ 271
Virilitigator 171
Vita molita 289
Viua uox 24
Viuit incende ignem 191
Viuorũ oportet meminiſſe 28
Viuū cadauer, uiuū ſepulchrũ 152
Viu' fueris, ul' cepe ſolū acci. 243
Viuus uidensq́ 293
Vixit dum uixit bene 241
V L
Vltra catalogum 241
Vltra hyperbolum 292
Vltra linum 210
Vltra peram ſapere 241
Vltra Epimenidem dormis 107
Vltra ſepta tranſilire 118
Vltro citroq́ 45
Vltro deus ſuppeditat 190
Vltra penſum uiuit 76
Vltra res Callicratis 190
Vltra uires nil aggrediēdū 264
Vlulas Athenas 23
Vlyſſes pannos exuit 297
Vlyſſeum commētum 190
Vlyſſis remigium 202
V M
Vmbram ſuam metuere 64
Vmbra pro corpore 221
Vmbræ 9
V N
Vnà cum templis & aris 300
Vnà cum ipſo cauiſtro 130
Vnà cum ipſis manipulis 172
Vna dom' n̄ alit duos canes 134
Vna hirundo non facit uer 91
Vnà lauabor 183
Vna ſcutica omnes ipellit 202
Vndas numeras 52
Vndecunq; lucrũ captant 268
Vnde excoquat ſæuum 259
Vnguiū, criniūq; pſegmina 7
Vnica filia, duos parare generos 80
Vnico digitulo ſcalpit caput 94
Vnicū arbuſtum haud alit 133
Vno digitulo 299
Vno faſce complecti 69
Vno ore 102
Vno tenore 110
Vnum ad unum 135
Vnum augurium optimū 212
Vnus deus, & plures amici 235
Vnus multorum inſtar 263
Vnus uir, nullus uir 61
V O
Vocatus atq; non uocatus deus aderit 144
Volantia ſectari 102
Volaticum iuſiurandum 288
Volens nolente animo 183
Volentem bouem ducito 281
Voluitur dolium 290
Voluptas fœda 270
Voracior purpura 150
Vorare hamum 166
Vorſuram ſoluere 111
Votum munificum 190
V R
Vrbanus nihil æqui cogitat 230
Vrit abſq; torre 295
V S
Vſq; ad aras amicus 216
Vſq; ad rauim 283
V T
Vt bagas conſtitiſti 260
Vt canis è Nilo 108
Vt Corinthia uideris 260
Vtere curru, de aſinis nihil 255
Vterq; ambo 292
Vt fici oculis incumbunt 189
Vti foro 20
Vtinam mihi contingāt ea, quæ ſunt inter Corinthū & Sicyonem 67
Vtinam domi ſim 190
Vtinam male quēadmodū 190
Vt in uelabro olearii 259
Vt nunc ſunt homines 263
Vt poſſumus, quando ut uolumus non licet 95
Vtranq; paginam facit 153
Vtrem mergis uento plenū 232
Vtrem uellis 53
Vtrem cædis 53
Vtre territas 73
Vtroq; nutans ſententia 248
Vtrunq; 287
Vt ſementem feceris, ita 98
V V
Vulcanium uinculum 190
Vulcanus tibi uaticinatus eſt 166
Vulgus ſuſpicax 270
Vulpes bouem agit 172
Vulpes non iterum capitur laqueo 163
Vulpes haud corrumpitur 111
Vulpinari cum uulpe 26
Vulpi eſurienti ſomnus obripit 174
Vulturis umbra 183
X
Xenocratis caſeolus 239
Z
Zaleuci lex 202
Zenone moderatior 117
Zoili 161
Zonam perdidit 58
Ζοφοροδορπίδας 258
Zopyri talenta 202
Y
Ὑπ[illegible] 291
Ὑπὲρ μαζῶν 176

FINIS.

LOCI SECVM CONGRVENTIVM ET PVGNANTIVM MATERIARVM.

NVMERVS COLVMNAS SEQVENTIS INDICIS DEMONSTRAT.

Diuitiæ 1
Paupertas 1
Munerũ corruptela 2
Forma, deformitas 2
Tædiũ ex iteratione 3
Iteratio citra tædiũ 3
Moleſti itolerabiles 3
Ingrata ob uetuſtatẽ 4
Nupera 4
Iteratus error 4
Error in initio 4
Garrulitas 4
Breuiloquentia 5
Clamoſus 5
Rixoſus 5
Taciturnitas illauda. 6
Laudata 6
Infacundia 6
Facundia 6
Munus, non munus 6
Exitium honeſtum 6
Malũ immedicabile 6
Induſtria 7
Ignauia, inſcitia 7
Ingratitudo 7
Gratitudo 8
Simulatio, diſſimu. 8
Libertas, ueritas 8
Vanitas 9
Curioſitas 9
Crudelitas & contra 9
Timiditas, ignauia 10
Inanis metus 10
Audacia 10
Fortitudo 11
Cedẽdũ multitudinĩ 11
Liberalitas 11
Tenacitas 11
Hoſpitalitas & cõ. 11
Profuſio 11
Rapacitas, auaritia 12
Sordes & parſimo. 12
Perficiẽdi, abſoluẽdi 13
Ab initio ad finem 14
Similitudinis & con gruentiæ 14
Diſſimilitudinis & incongruentiæ 15
Mun⁹ aptũ ut ieptũ 15
Infortunii, exitii 15
Bonæ fortũæ copiæ, augurii 18
Malum accerſitum 19
Sera penitentia 20
Serum remedium 20
Damnandi 20
Approbandi 21
Iudicandi recte 21
Alia aliis placent 21
Aberrandi 20
Cæcutientia 21
Perſpicacitas 22
Perſpicuitas 22
Obſcuritas 22
Surditas 22
Attentio & contra. 22
Obſecundantis 22
Correctio dicti 23
Cõmodũ interuerſũ 23
Impoſſibilia 23
Abſurda, indecora, præpoſtera 23
Inanis opera 25
Difficultatis 27
Proclinitatis & contra 28
Nunquam 28
Semper 28
Nuſquam 28
Pẽſatio bñficii uł of. 28
Malum conduplicatũ, aut nouatum 29
Malũ male uitatũ 29
Malum aſſuetum 29
Mali retaliatio 29
Inæqualis penſatio 29
Alibi diminutũ, alibi redditum 30
Fruſtrata ſpes 30
Deſperatio 30
Præter ſpem bonum, aut malum 31
Malũ uertens bene 31
Subiti interuentus 31
Magnifica ꝓmiſſa 31
Votum 31
Spes pertinax 32
Excellentia, inæqualitas 32
Differentiæ 33
Aequalitas 33
Vincere & uinci 33
Victoria utriſq; triſt. 34
Non ſolus ille 34
Securitatis, & tutæ rei 34
Cõtẽptus & uilitatis 35
Dignitatis 37
Proximis utendũ 37
Inconſtantiæ, pfidiæ, uerſutiæ 37
Mutandæ ſentẽtiæ 39
Mutati inſtituti 39
Fortunæ cõmutatio 39
Temperantia 39
Intẽperantia, libido 40
Modeſtia modusq; 40
Arrogãtia iactãtiaq; 41
Philautia 42
Cõtrariũ philautiæ 42
Manſuetudo 43
Aſpitas, moroſitas 43
Occaſio 43
Sumptuoſa 43
Frugalitas 43
Luxus & mollicies 44
Lautitiæ 44
Fames 45
Feſtinationis 45
Feſtinatio ꝑpropa 45
Tarditatis & cũcta. 46
Salubritas 46
Inſalubritas 47
Diuturnum 47
Hæredipetæ 47
Senium præmaturũ, aut mora 47
Longæuitas 47
Iuuenta 47
Vita hominis & miſera & breuis 48
Prudentia ſenilis 48
Prudentia 48
Aliis ſapere 48
Prudẽtia cõiũcta ui. 48
Inſtans 48
Anceps & dubius 48
Perplexus 49
Decretum 49
In deprehenſos 49
Metus ex cõſciẽtia 50
Vinculũ inſolubile 50
Vltio malefacti 50
Metus pœnæ 51
Aliena à re 51
Aliena curantis 52
Ad rem pertinentia 52
Laceſſentis 52
Inſidiæ 52
Coniecturæ 52
Calumnia 53
Obtrectatio & ma. 53
Cauſa indefenſa 54
Carpentis ſeipſum 54
Neceſſitas 54
Triſtitia, lætitia 54
Sollicitudo 55
Nuncius lætus 55
Minantis 55
Vehemẽtia, lãguor 55
Amor 55
Amicitia 56
Adulatio 56
In delitiis 57
Odium 57
Ira 57
Inuidia, æmulatio 57
Diffidentia 58
Fraus ab amico 58
Diligentiæ 58
Aſſiduitas 58
Indiligentiæ 59
Somnolentia 59
Occupatio, ocium 59
Iuſtitia 59
Iniuſtitia 60
Rigor 60
Vis iniuſta 60

nculpatus

Inculpatus 60
Temeritas 60
Pudor 61
Impudentia 61
Pudicitia 61
Impudicitia 61
Originis 61
Nobilitas obſcuri. 61
Degenerantium in peius 61
Initium laudatum 62
Proficientium in melius 62
Proprii cõmodi ſtu. 62
Lucrum ex ſcelere 62
Internicio 62
Subitum exitium 63
Totũ ut nihil relig. 63
Obliuio 63
Memoria 63
Elabendi 63
Ex ſeſe 63
Domi uiuere 63
Fœminæ 63
Aequanimitas 64
Solitudo 64
Ignoratio 64
Nouitas 64
Notus 64
Occulta 64
Vices officii 65
Fides & grauitas 65
Perfidia 65
Conſilium 65
Cũ auxilio, Citra au. 65
Intẽpeſtiua, Inepta 66
Tempeſtiua 66
Seruire tempori 66
Deſpcãtis, abominã. 67
Execrandi 67
Ominandi 67
Beneficium corruptum 67
Riſus 67
Deriſio 67
Impoſturæ 67
Fortunata ſtultitia 68
Citra laborem 68
Incitare 68
Diſcriminis 68
Alieno periculo 69
Expientiæ ſeu picli. 69
Secũdæ expientiæ 69
Imperitia 69
Conatus 69
Pertinacia 70
Incertus euentus 70
Ex euentu iudiciũ 70
Multi 70
In ſtupidos 70
Prælongi 72
Improbi 72
Ingenii malitia & inſtitutio 72
Malus uicinus 73
Aperte & craſſe 73
Raritas 73
Concordia 73
Diſcordia 73
Fuerunt, non ſunt 73
Exilium 74
Acceſſio puſilla, aut nimia 74
Focus 74
Vſura 74
Probrum, gloria 74
Munus boni cõſu. 75
Libenter 75
Refugium 75
Docilitas 75
Diuitum prærogati. 75
Repellentis 75
Mira noua 76
Omnia 76
Illecebra mali 76
Contagio morum 76
Commodo magno emptum 76
Tumultus 76
Potentes 76

FINIS.

INDEX LOCORVM SECVNDVM SERIEM LITERARVM QVO FACILIVS LECTOR, ID QVOD QVAERIT, INVENIAT.

A
ABerrandi 20
Ab initio ad finem 14
Abſurda indecora præpoſtera 23
Acceſſio puſilla aut 74
Ad rem pertinentia 52
Adulatio 56
Aequanimitas 64
Aequalitas 33
Alia aliis placent 21
Alibi diminutũ, ali. 30
Aliena à re 51
Aliena curantis 51
Aliis ſapere 48
Alieno periculo 69
Amicitia 56
Amor 55
Anceps & dubius 48
Aperte & craſſe 73
Approbandi 21
Arrogãtia, iactãtia 41
Aſpitas, moroſitas 43
Aſſiduitas 58
Attentio & contra 22
Audacia 10
B
Bẽneficiũ corruptũ 67
Bonæ fortunæ copiæ augurii, felicitatis 18
Breuiloquentia 5
C
Cæcutientia 21
Calumnia 53
Carpentis ſeipſum 54
Cauſa indefenſa 54
Cedendũ multitudi. 11
Citra auxilium 65
Citra laborem 63
Clamoſus 5
Commodo magno emptum 67
Cõmodũ interuerſũ 23
Conatus 64
Concordia 73
Coniecturæ 52
Conſilium 65
Cõtẽptus & utilitas 38
Contrarium procliuitatis 28
Cõtrariũ philautiæ 42
Correctio dicti 23
Crudelitas 9
Cum auxilio 65
Curioſitas 9
D
Damnandi 20
Decretum 49
Degenerantium in peius 61
Deſpcãtis, abominã. 67
Deprehenſio 46
Deriſio 67
Deſperatio 30
Difficultatis 27
Diffidentia 58
Differentiæ 33
Dignitatis 37
Diligentiæ 58
Diſcordia 73
Diſcriminis 68
Diſſimilitudinis & incõgruentiæ 15
Diuitiæ 1
Diuitũ prærogati. 75
Diuturnum 47
Docilitas 75
Domi uiuere 63
E
Elabendi 63
Error in initio 4
Excellentia, inæqua. 32
Execrandi 67
Ex euentu iudicium 70
Exitium honeſtum 6
Exilium 74
Expientiæ piclita. 69
Ex ſeſe 63
F
Facundia 6
Fames 45
Feſtinationis 45
Feſtinatio præpro. 46
Fides & grauitas 65
Fœminæ 63
Focus 74
Forma, deformitas 2
Fortitudo 11
Fortunæ cõmutatio 39
Fortunata ſtultitia 88
Fortunæ & feli. cop. 18
Fraus ab amico 58
Frugalitas 43

Fruſtrata ſpes 30
Fuerunt, non ſunt 73
G
Garrulitas 4
Gratitudo 8
H
Hæredipetæ 47
Hoſpitalitas & cõtra 11
I
Ignauia, inſcitia 7
Ignoratio 64
Impoſſibilia 23
Illecebra mali 76
Imperitia 69
Impoſturæ 67
Improbi 72
Impudentia 61
Impudicitia 61
Inanis metus 10
Inanis opera 25
Inæqualis penſatio 29
Incertus euentus 70
Incitare 68
Inconſtantiæ, perfidiæ, uerſutiæ 37
Inculpatus 60
In delitiis 57
In deprehenſos 49
Indiligentiæ 59
Induſtria 7
Infacundia 6
Infortunii ſiue exitii 15
Ingenii malitia & inſtitutio 72
Ingratitudo 7
Ingrata ob uetuſtatem 4
Initium laudatum 62
Iniuſtitia 60
Inſalubritas 47
Inſidiæ 52
Inſperatum 28
Inſtans 48
In ſtupidos 70
Intemperantia, Libido 40
Intẽpeſtiua et inepta 66
Internitio 62
Inuidia, æmulatio 57
Ira 57
Iteratio citra tædiũ 3
Iteratus error 4
Iudicandi recte, ſecus 21
Iuuenta 47
Iuſtitia 59
L
Laceſſentis 52
Lætitia 54
Languor 55
Laudata taciturnitas 6
Lautitiæ 44
Libenter 75
Liberalitas 11
Libertas, ueritas 8
Longæuitas 47
Lucrum ex ſcelere 62
Luxus & mollicies 44
M
Magnifica promiſſa 31
Mali retaliatio 29
Malum conduplicatum 29
Malũ uertens bene 31
Malum aſſuetum 29
Malum accerſitum ac retortum 19
Malum male uitatum 29
Malum immedicabile 6
Malus uicinus 73
Manſuetudo 43
Memoria 63
Metus ex conſciẽtia 50
Metus pœnæ 51
Minantis 55
Mira noua 76
Modeſtia, modusq́; 40
Moleſti intolerabiles 3
Multi 70
Munerum corruptela 2
Munus nõ munus 6
Munus aptum & ineptum 15
Munus boni conſulem. 75
Mutãdæ ſententiæ 39
Mutati inſtituti 39
N
Neceſſitas 54
Nobilitas, obſcuritas 61
Non ſolus ille 34
Notus 64
Nouitas 64
Nunquam 28
Nupera 4
Nuſquam 28
Nuntius lætus 55
O
Obliuio 63
Obſcuritas 22
Obſecundantis 22
Obtrectatio male. 55
Occaſio 43
Occulta 64
Occupatio, ocium 59
Odium 57
Ominandi 67
Omnia 76
Originis 61
P
Paupertas 1
Penſatio beneficii uel 28
Perficiendi, ſiue abſoluendi 13
Perfidia 65
Perplexus 49
Perſpicacitas 22
Perſpicuitas 22
Pertinacia 70
Philautia 42
Potentes 76
Prælongi 72
Præter ſpem bonũ 31
Probrum, gloria 74
Procliuitatis, & contra 28
Proficiẽtium in melius 62
Profuſio 11
Proprii commmodi ſtudium 62
Proximis utendum 37
Prudentia 48
Prudentia ſenilis 48
Prudentia coniuncta uiribus 48
Pudicitia 61
Pudor 61
R
Rapacitas, auaritia 12
Raritas 73
Refugium 75
Repellentis 75
Rigor 60
Riſus 67
Rixoſus 5
S
Salubritas 46
Secundæ experientiæ 69
Securitatis & tutæ rei 34
Semper 28
Senium præmatu. 47
Sera pœnitentia 20
Serum remedium 20
Seruire tempori 66
Similitudinis & congruentiæ 14
Simulatio, diſſimulatio 8
Solitudo 64
Sollicitudo 55
Somnolentia 59
Sordes & parſimõnia 12
Spes pertinax 32
Stupidi 70
Subitum exitium 63
Subitus interuentus 31
Sumptuoſa 43
Surditas 22
T
Taciturnitas laudata 6
Taciturnitas illau. 6
Tædium ex iteratiõe 3
Tarditas & cũctati. 46
Temeritas 60
Tenacitas 11
Temperantia 39
Tempeſtiua 66
Timiditas, ignauia 10
Totũ ut nihil reliq 63
Triſtitia. Lætitia 54
Tuta 34
Tumultus 76
V
Vanitas 9
Vehementia, lãguor 55
Vices officii 65
Victoria utriuſq; tri. 34
Vincere & uinci 33
Vinculũ inſolubile 50
Vis iniuſta 60
Vita hois miſera 48
Vltio malefactori 50
Votum 31
Vſura 74

FINIS.

AD LECTOREM.

INDEX CHILIADVM IVXTA LOCOS ET MATERIAS, VT TVM forte uenerunt in mentem. In quo ſciat lector rationem habitam, contrariorum, ſimilium, & affinium. Veluti paupertas contraria eſt diuitiis, & his affinis munerum corruptela. Hoc admonẽdum putaui, quo qui uolet his uti prouerbiis, hanc eandem ſecutus rationem facilius quod quærit, inueniat. Quod ſi quis ſibi uolet alios locos, uel plures, uel exactiores fingere, uiam indicauimus in ſecundo de copia commentario. Tum quemadmodum idem adagium ad uarios ſenſus accommodari poſſit, oſtendimus in huius operis initio, cum utendi rationem explicauimus.

1

DIVITIAE
Crœſo, Craſſo di. 77
Midæ diuitiæ 71
Lyſiſtrati diuitias 235
Pactoli opes 77
Cinyræ opes 213
Pelopis talenta 70
Ad ambas uſq; au. 143
Ne decima qdem 156
Vltra res Callicra. 190
Zopyri talenta 202
Diues aut iniquus 105
Satietas ferocitatem 257
Octopedes 104
Quantũ nõ miluus 244
Tantali talenta 70
Noctuæ laureoti. 187
Bene loculis, bñ. 301
Dextro Hercule 18
Prædiues 263
Quãtum hẽt qſq; 293
Pecuniæ uir 187
Vnde excoquat ſe. 259
Adminicula uitæ 271
Diuitiæ non ſemp 269
Veſtis uirum facit 212
Lyſicrates alter 235
Magnum os anni 179
Nullius indigens 197
Eupariphus ex co. 300
Attagene nouiu. 292

PAVPERTAS.
Nec obolum habet 41
Nudior leberide 12
Iro, Codro paupe. 77
Nudior paxillo 285
Telenico paupior 291
Nudus tãq̃ ex ma. 188
Ne in pelle qdem 198
Araneas eiicere 293
Cũ exoſſis ſuũ ro. 293
Macilenta manu 293
Pedẽ ubi ponat 57

2

Cinclus 139
Piſtillo nudior 291
Paupertas ſapiẽtiã 58
Pauper ſed ingeni. 271
Multa docet fames 287
Zonam perdidit 58
Animam debet 112
Saguntina fames 107
Fames Melia 107
Famis campus 107
λιμοδωριεῖς 257
Aquam bibens 169
Non eſt dithyrambus 292
Quærendæ facul. 194
Pauſone mẽdicior 292
Qui eget in turba 271
Mẽdico ne paren. 287
Oẽm facultatem 234
Theagenis pecu. 192
Cleomenes ſupat 291

MVNERVM corruptela.
Argẽtãginam patit' 82
Bos in lingua 82
Bouem in faucibus 142
Lupi illum priores 90
Malis ferire 258
Muneribus uel dii 38
Virtutẽ & ſapiẽtiã 159
Dorica Muſa 164
Pecuniæ obediunt 45
Munerum corrup. 268
Muneribus res ag. 272
Argenteis haſtis 181
Qui multa rapue. 138
Vulpes haud cor. 111
Corrupta iudicia 265

FORMA DEFORMITAS
Ominabit' aliquis 287
A furiis oriundus 285
Leporem nõ edis 122

3

Myconius caluus 121
Piſtillo caluior 291
Multã ſyluã geſtas 247
Pronomi barba 286
Nauiges Trœze. 152
Perdicis crura 134
Ex ono prodiit 47
Pulchroq; etiam 44
Simia eſt ſimia 81
Therſitæ facies 298
Corytheo defor. 219
Simiaq; pulcher. 165
μεσεγγράμματοι 296

TAEDIVM EX iteratione.
Iterum atq; iteq; 202
Iteq; tranquillitatẽ 132
Iouis Corinthus 125
Crambe bis mors 61
Eandẽ tũdere incu. 109
Cantilenam eãdem 166
Eadem per eadem 67
Hyperi uertigo 185
Date mihi pel. 213
Parui ſcaphula 192
Sardi uenales 69
Callicyriis plures 217
Nõ miſſura cutem 150
Linum lino nectis 97
Ad reſtim funicul. 238
Rhodioq; oraculũ 173

ITERATIO CItra tedium.
Bis terq; qđ pulch. 28

MOLESTI INtolerabiles.
Onus nauis 227
Quos non tollerẽt 241
Aegypti' laterifer 241
In culmo arare 292
Qui conturbat oĩa 269
Anno ſenior 257
Vt fici oculis 189

4

ἀγοιοὶ καὶ φθόνουσι 256
Athos celat latera 221
Maniuoro uinculo 200
Aetna athon 297

INGRATA OBuetuſtatem.
Piſcis nequam 284
Piſcis repoſitus 33
Ex eo propè tantũ 280
Antigor Diphte. 59
A Nannaco 282
Res cannacæ 186
Antigor q̃ chaos 188
Per diem antiquum 241
Pellenæa tunica 226

NVPERA.
Heri & nudiuſter. 164

ITERATVS error.
Eadem oberrare 57
Iterum ad lapidem 57
Nõ licet bis ĩ bel. 210
Vulpes non iteq; ca. 163
Cauendum ab eo 263
Venia primũ exp. 107
Sus in uolutabrum 292
Canis reuerſus ad 238

ERROR IN initio.
In limine offendere 65
In portu impinge. 65
Cãtherius in porta 65

GARRVLITAS.
Archytæ crepita. 181
Arabicus tibicen 84
Turture loquacior 59
Cornicari 82
Daulia cornix 248
Hirũdinum muſca 132
Luſciniæ nugis inſi. 13
Dodonæum æs 9
Caute loquacior 246
Littore loquacior 194

Cicada uocalior 110
Non eſt eiuſdem 33
Os infrene 233
Tanquam ſuber 245
Telenitia echo 291
Balneator 74
Battologia 130
Moſc⁹ canens Bœo. 229
Si coruus poſſet 285
Quicqd in buccam 65
Quicqd in linguá 65
Citra uinũ temulẽ. 35
Meliacũ nauigium 199
Interfecta muſica 231
Lingua quo uadis 134
Leniſſima res ora. 209
Saburratus 257
Cane tellenis 170
Farcire centones 157
Sine capite 11

BREVILO-
quentia.

Grata breui. 301.&.266
Laconiſmus 130.&.201
Tribus bolis 257
Pauciloquus ſed. 264
Minore finire po. 246
Numero dicis 257
Vno faſce comple. 69
Tribus uerbis 300

CLAMOSVS.

Septem conuiuium 46
Clamoſior lauro 179
Vſq; ad rauim 283
Claudiana tonitr. 217
Apertis tibiis 67
Cyclobori uox 216
Sarpedoniũ littus 193
Stẽtore clamoſior 144
In clamoſos 264
Abydena illatio 163
Abſit clamor 266
Columnas rumpe 293

RIXOSVS.

Rhodii ſacrificiũ 173
Inſana laurus adeſt 155
Lindii ſacrum 162
Litem mouebit 100
Erethriẽſium rho 189
Canina facundia 155
Litem incipere 262
Ne allia comedas 280
Ptolemaica lis 244
Syrbenæ chorus 182

Vltra hypbolum 292
Tetigit lapidem à ca-
nemorſum 302

TACITVRNI TAS
illaudata.

Bacchæ more 74
Magis mutus q̃ pi. 79
Rana ſeriphia 60
Caput ſine lingua 116
Muta perſona 116
Muti magiſtri 24
Negry quidem 92
Mutus magis q̃ ſca. 188
Mutus Hipparchi 184
Acanthia cicada 57
Reddidit Harpo. 282
Statua taciturnior 294
Taciturnior Pyta. 292
Amycles pdidit ſi. 100
Doriphorematis ri. 302

LAVDATA.

Silentii tutũ p̃miũ 237
Mulierem ornat ſi. 285
Alia cõmittenda 270
Quod ſcis neſcis 243
Qui obticeſcit 265
In ſinu gaudere 37
Qui continet arch. 272

INFACVNDIA.

Βατταρίζειν 259
Canere ud Myrtũ 171
Ialemo frigidior 204
Peius Babys canit 180

FACVNDIA.

Attica muſa 98
Lepos atticus 29
Cygnea cantio 29
Tũc canẽt cygni 230
Neſtorea eloquẽtia 29
Nihil ex agro dicis 245
Nũc ipſa uiuit ſapi. 227
Nunc ipſa floret 227

MVNVS NON
munus.

Cyclopis donum 48
Hoſtium munera 39
Malum munus 290
Cũ Delphis ſacri. 202
EXITIVM honeſtũ.
De pulchro ligno 132

MALVM IMME-
dicabile.

Chironium uulnus 186
Podex lotionem 117

Aceſias medicatus 174
Nõ liberat poda. 299

INDVSTRIA.

Dii facientes adiu. 70
Cũ Minerua manũ 70
Manũ admouẽti for-
tuna eſt iplorãda 139
Ni purges & mo. 198
Neq; mel neq; apes 76
Qui uitat molá ui. 228
Induſtriam adiuuat 267
Manũ admouere 291
Optimũ obſoniũ 229
Lutum niſi tundať 228
Manu fingere 163
Serere ne dubites 27
Qui arat oliuetum 121
Quid tádẽ non effi. 256
Proba eſt materia 224
Artẽ quæuis aut 84
Ex umbra in ſolem 32
Muli Mariani 299

IGNAVIA ET
inſcitia.

Neq; compluiť, neq;
ſole aduritur. 165
Neq; natare, neq; li. 49
Ne tria quidem 198
Inelegantior libe. 74
Barbarus è triuio 121
Ἀμουσότερος 286
Nec ſibi nec aliis 165
Claudi more 217
Equi ſenecta 123
Anus uelut equus 186
Ab aſino delapſus 83
Ἀμούσοι 171
Liberæ capræ 201
Ne Aeſopum qdem 172
Nullam hodie 49
Neglectis urenda 198
Ameles angulus 190
Ignauis ſemp fe. 170
Mulieris podex 246
Qui domi cõpluiť 291
Ne uidit qdẽ oleũ 295

INGRATITVDO.

Ale luporum catu. 136
Aries nutricationis 168
Qui canẽ alit ext. 228
Hirundinẽ ſub eodẽ 7
Pro bñficentia Aga-
memnonem. 170
Pro perca ſcorpium 170

Ingratitudo uulgi 268
Nemo bñ merito 152
Simul & miſertũ 214
In ſenẽ ne q̃ bc. 114
Hoſtis non hoſtis 234

GRATITVDO.

Ἀντιπελαργεῖν 110
Pro bonis glomi 242
Syloſõtis Chlamys 117
Bñfactoꝝ memo. 272
Lingua ſeorſum 257
Obteſtatio netepꝝ. 268

SIMVLATIO
diſſimulatio.

Salem & fabam 238
Plures thriobolo 81
Multi Thyrſigeri 81
Multi qui boues 81
Non oẽs q habẽt ci. 81
Aſinus apud cuma. 81
Flere ad nouercæ 101
Megarẽſium lachry. 162
Acciſſare 141
Hæſitãtia cantoris 195
Tuſſis pro crepitu 76
Cretenſis mare 26
Conniuere 96
Simia fucata 258
Simia barbata 242
Sileni Alcibiadis 222
Vulpi eſurienti 174
Audiens nõ audit 266
Illò reſpiciens 244
Patrocli occaſio 241
Melle litus gladius 97
Altera manu fert la. 94
Barbætenus ſapiens 33
Alia lacon, alia aſi. 139
Paries dealbatus 245
Non oĩbus dormio 68
Lepus dormiens 114
Mortuus iacet pe. 227
Crocodili lachry. 157
Beneuolus truci. 216
Extra quærere 164
Aeſopicus graculus 248
Aurum ſubæratum 291
Diu diſſimulatum 261

LIBERTAS. ueritas.

De plauſtro loqui 88
Iubentis aperta loq 261
Obſequm amicos 195
Byzena libertas 285
Aſſeuerãtius dice. 268
Nõ poſſum

Nõ poſſum non di. 270
Et fama fuit & er. 196
Aperto pectore 239
Apte ſimpliciterq́; 268
Veritatis ſimplex 46
Ad cribrum 288
Curetum os 213
Quod in aio ſobrii 126
In uino ueritas 82
Ficus ficus 141
Audi quæ ex aio 113
Profundũ ſulcum 286
Os ineſt orationi 292
Libera Corcyra 181
Liberi poetæ 211
Ter 192
Subiugus homo 291

VANITAS.

Quæ apud inferos 54
Deinde expergi. 212
Cilix haud facile 210
Cretiſſa cũ Cretẽſe, 26
Mendacẽ memorẽ 149
Mentiunt́ multa 141
Fumos uendere 40
Somnium 126
Ne ſi bos qdẽ uo. 211
Nec Epicureos ta. 127
Hiberæ neniæ 152
Epiphyllides 286
Tantali horti 125
Apologus Alcinoi 154
Aniculaꝝ delyra. 255
Aſini mortes 219
Subuentanea parit 255
Cypariſſi fructus 290
Cæcum inſomniũ 291

CVRIOSITAS.

Mylus oĩa audiens 181
Corycæus 27
Multæ regũ aures 22
Nodum in ſcyrpo 158

GRVDELITAS.

Manliana imperia 117
Opera ſyloſontis 117
Phalaridis 117
Oĩs herus ſeruo 230
Budoro more 218
Lemnia manu 201
Crudelis Bacchus 233
Non magis parce. 134
Lutum ſanguine 21
Nõ eſt oleũ in le. 259
Boni uiri lachry. 182

TIMIDITAS.

Vmbram ſuã me. 64
Timidior es pſpi. 100
Timidior piſand. 100
Epeo timidior 188
Timidus plutus 254
Timidi nunq̃ ſta. 171
Abiecit haſtam 140
Vel muſcas metuit 64
Rheginis timidi 194
Ante tubã trepidas 190
Ignaui uertit́ color 32
In pulicis morſu. 231
Mulier imperator 167
Ceruinus uir 180
Gallus inſilit 227
Vir fugiens 113
Leonis ueſtigia 283
Initio confidens 232
Lingua bellare 201
Cum adſit urſus ue. 112
Cum adſit uia. 285
In formidoloſum 262
In fugitiuum 26
Ne my qdem face. 92
γρύζειν 129
Corinthiis nõ in. 282
Verbis pugnas 265
ἀλκα πατιαο 284
In pedes retroce, 289
Myloꝝ præda 117
Animus in pedes 98
Trepidat in morẽ 134
Quẽ mater amict. 44
Nulla candidoꝝ 245

INANIS METVS.

Panicus caſus 254
Metũ inanẽ metui. 150
Multa in bellis ina. 199
Theagẽis hecateũ 228
Canes trepidi uehe. 260
Aſperſiſti aquam 219

AVDACIA.

Fortes fortuna ad. 28
Animus præſens. 269
Animus heptaboe' 281
Aqua præterfluit 219
Martis pullus, 232
Alter Hercules 85
Non abiicit animũ 269
Ne quid moueare 266
In diſcrimine appa. 264
Nõ cedendũ malis 264
Qui cũ cõtẽptu ui. 264
Improbitas muſcæ 265

FORTITVDO.

Adamantinus 85
Aut manenti uic. 237
Mœnia ferrea. 231
Præbere uiros 265
Reiiciẽtis authorẽ 262
Inflige plagam 292
Vnũ auguriũ opti. 212
In lyſidrio pugnas 289
Solæ lacenæ 290

CEDENDVM multitudini.

Ne hercules qdem 61
Cedendũ multitu. 267
Extra publicã uiam 7
Pluriũ calcu. 199. et. 291
Vnus uir, nullus uir. 61

LIBERALITAS.

Bis dat qui cito dat 99
Ambabus manibus 102
Ipſo horreo 247
Promus magis 158
Larus in paludibus 247
Virgo primum 241
Codali chœnix 216
Bona porſenæ 90
De alieno libera. 271
Cõis Mercurius 129

TENACITAS.

Auarus niſi cũ mo. 301

HOSPITALITAS.

Haud unq̃ arcet 133
Semp aliqs in cy. 133
Hoſpitis hũda cu. 269
Scindere penulã 21
Fores habet tritas 204

PROFVSIO.

Galloꝝ incuſare uẽ. 250
Proteruiam fecit 105
Relinque qppiam 36
E dolio hauris 130
Vna cũ ipſo cani. 130
Largitio non habet fundum 112
Ipſo horreo 247
Plena manu 122
Cupidinũ crume. 33
Feſto die ſi quid 31
Bello parta 298
Glaucus alter 288
Immolare boues 219
Caricum ſepulchꝝ 289
Cui multũ eſt pi. 227
Non nauigamus 286
Drachmæ grando 209

RAPACITAS. & auaritia.

A mortuo tributum exigere 101
Exigit & à ſtatuis 221
Nec oĩa nec paſſim 153
Lucri bonus eſt odor ex re qualibet 255
Mendici pera 163
Mendicoꝝ loculi 199
Latus 134
Vna cũ ipſis mani. 172
Cum puluiſculo 191
Lucrũ pudori præ. 255
Manticulari 259
Charybdis barath. 256
Megaricæ ſphinges 179
Boni paſtoris eſt tondere pecus 255
Canis circũ inteſti. 154
Rapina cotytiis 260
Ne à chytropode 71
Perſæpe ſacra 150
Vulturis umbra 183
Voracior purpura 150
Nouit hæc Pylæa & Tyttii 182
Edax curtus 157
Laudant ut pueri 284
Atticus moriẽs porrigit manum 181
Pamphili uindica. 287
Non curat numeꝝ 160
Argiui fures 279
Vorare hamum 166
Polypi 150
ἡμεροκοῖτος 294
Candidum linum 220
Nutricum more 239
Pecuniaꝝ cupidi 184
Inexplebile doliũ 112
Larus hians 201
Labrax Mileſius 202
Buthus obambulat 175
Serpens ni edat 229

SORDES ET parſimonia.

Tribus minis 155
Cumini ſector 121
Ficos diuidere 121
Nullus emptor 228
E patro. do. 247. & 298

Coclea uita 298
Immunem 297
Lapſana uiuere 296
Nihil de nitello 291
Lingere ſalem 296
Rore paſcitur 295
Victitant ſucco ſuo 191
Patroclo ſordidior. 230
Nephalium ſacrꝗ 198
Caninum prádium 113
Cereri ſacrificant 283
Cyprio boui mer. 118
Bos Cyprius 118
Tolle tolle mazam 199
Pſyrice facta 118
Paruo emptas car. 291
Pſyra Bacchum 230
Tenuiter diducis 258
Sacrꝗ ſinefumo 111
Nephalia ligna 198
Carica uictima 217
Phaſelitarꝗ ſacri. 180
In ſinu manū hab. 200
Lari ſacrificat 105
Ῥυποκόνδυλος 284
Canens uitæ pal. 287
Tantali poenæ 170
Conuiua nō cōuiua 268
Sacra nihil ſunt 243

PERFICIENDI SIue abſoluendi.

Nodum ſoluere 9
Tenedia bipennis 104
Colophonē addi. 145
Colophonium ſuf. 272
Summū faſtigium imponere 26
Circulū abſoluere 176
Sūmam manum 26
Supremum fabulæ 26
Ad umbilicū du. 26
Seruatori tertiū 185
Domū cū facis, ne 71
Omnia octo 83
Si meus ſtilus ille 115
Ad Herculis col. 239
Ad phaſim uſqꝫ na. 156
Omni deuorato bo. 229
Bellicū canere, rec. 243
Rudem accipere 103
Finē uitæ ſpecta 40
Haud perficiet 267
Capere ꝓuinciam 155
Curſu lampada tra. 27

AB INITIO AD finem.

Ab ipſo lare 78
A capite ad calcē 26
Prora & puppis 9
Venimus ad ſum. 257
A carcere 168
Ad calcem 239
A carceribus 76
Ab ouo uſqꝫ ad ma. 159
A linea incipere 75
Ab incunabulis 86
A teneris unguicu. 186
Principiū dimidium 27
Caput 126
Quodcūqꝫ in ſolum 144
Exordiri telam 175
Scindere glaciem 243
Ea tela texitur 113
Toto organo 219
A fronte atqꝫ à ter. 211
A coelo ad terram 168
Ne inter apia qui. 117
Fores aperire 247

SIMILITVDINIS & congruentiæ.

De grege illo eſt 248
Noſtræ farinæ 240
Nō eras in hoc al. 84
Nō ſum ex iſtis he. 164
Patris eſt filius 291
Aphyarum honos 186
Terra amat imbrē 148
Scopæ diſſolutæ 67
Vno tenore 110
Boni ad bonorꝗ cō. 113
Simile gaudet ſimi. 25
Malus cū malo col. 149
Aequalis æqualem 25
Aequalē tibi uxo. 91
Ego ac tu idem tra. 233
Cicada cicadæ cara 25
Nō tā ouū ouo ſim. 57
Quā apū apes ſimi. 57
Nō tam aqua ſimi. 57
Nō tam lacti ſi. 57
Furemqꝫ fur cogno. 148
Semp ſimilem du. 25
Semp graculus aſſi. 25
Similior ficu 186
Aut ipſe fuiſti 266
Omnia ſimilia 196
Crobyli iugum 181
Eadem cera 189
Ficam poſt piſces 281
Sequit perca ſcor. 302
Ouo ꝓgnatus eo. 143
Similes hñt labra 115
Catulæ dñas imi. 170
Dignū patella coo. 115
In matellā imeiere 64
Conto nauigare 216
Ipſa olera olla legit 86
Surdaſter cum ſur. 235
Cæcus cæcā ducit 30
Omnia idē puluis 83
Oia ſub unā Myco. 156
Idē Acii qđ Titii 116
Cōuenerūt Attab. 216
Eūdem calceū om. 298
Nauſon Naucra. 199
Noui Simonē & 164
Cretenſis cū Aege. 26
Cretiſſis cū Cret. 26
Sequit uer hyemē 159
Cretenſis Creten. 26
Chius ad Coum 152
Vulpinari cū uulpe 26
Clauū clauo pelle. 22
Cum Care cariſſas 26
Mali Thripes ma. 201
Balbus balbū, rect. 108
Eſernius cum paci. 168
Bithus contra bac. 168
Non filius Achillis 297
Ab uno diagram. 297
Eodē in ludo docti 188
Eiuſdē muſæ æmu. 123
Iiſdē ueſcētes cep. 209
Bonus cantor, bo. 163
Mars haud cōcu. 232
Stultꝰ ſtulta loquit 21
Inaniū inania conſi. 239
Malo nodo malus 22
Mons cum monte 228
Mores hoium re. 290

DISSIMILITVDInis & incongruentiæ.

Nihil graculo cū ſi. 51
Nihil cū amaricino 51
Nihil ad uerſum 61
Nihil ad fides 62
Nihil ad Bacchū 157
Quid cani & Bal. 51
Aſinus ad lyram 50
Quid cæco cū ſpe. 257
Aſinus ad tibiam. 28
Aliud noctua ſo. 220
Aliter catuli longe 98
Alia uoce pſittacus 165
Graculus inter mu. 82
Nunquid & Saul i. 127
Syrus cum non ſis 229
Aſinus in unguen. 61
Aſinus portās my. 132
Feli crocoton 31
Cibum in matulam 7
Ex diametro oppo. 113
Alia res ſceptr. alia 283
Caluus comatus 165
Simia in purpura 81
Induitis me leonis 43
Ne puero gladium 162
In eburna uagina 83
In lente unguentū 82
Cōgregare cū leo. 102
Aufer Mothonem 219
Canis in præſepi. 111
Seruus cum ſis 193
Extra oleas 133
Extra cantionem 135
Extra organum 210

MVNVS APTVM aut ineptum.

Ranis uinum 143
Non noſtrū onus 197
Negociū nō aptū 268
Nō è quouis ligno 164
Officium humilius 271
Apta prouincia 265
Nauis ānoſa nō ib. 179
Putre ſalſamentū 150
Ad pedem 193
Iuxta nauem 283
Pygmeorꝗ Acro. 284
Veneri ſuem 210
Bos ſub iugum 175

INFORTVNII ſiue exitii.

Aſinus inter ſimias 61
Nouacula in cotem 11
Aſinus inter apes 61
In apes induxiſti 203
Dicaſtria è curia 226
Ad aquam malus 75
Canis in uincula 182
Mitte in aquam 131
Ad cynoſarges 213
Ad coruos 131
In lapidicinas 123
In puteo cū canibꝰ 113
In beatam 131

In orci

17

In orci culum 204
Charontis ianua 187
Terreſtria balnea 192
Aurum habet tolo. 118
Equum habet ſeianū 118
Tragicum malum 291
Muſtelam habes 31
Cadmea uictoria 187
Fortunatior ſtrobylis 31
Iſſa 247
Mens lena 265
Genius malus 18
Vel hoſti miſeran. 247
Mala ultro adſunt 288
Per mediū anulū 101
E tribus malis 242
Extrema extremo 230
Ogygia mala 195
Diolygium malum 176
Labore laborioſius 202
Lemnium malum 103
Magnetum mala 199
Malis mala ſucce. 269
Tænarium malum 259
Tam perit, q̃ ex. 299
Viuus uidensq; 293
Ilias malorum 38
Lerna malorum 38
Semper Ilio mala 281
Sybaritica calami. 137
Mare malorum 38
Alio relinquente 72
Cyrbes malorum 168
Maloꝝ theſaurus 39
Maloꝝ panagyris 200
Per tenebras quæ apud quercum. 130
Grauiora ſambyco 16
Quæ ex antiqua 260
Cuiuſmodi port. 195
My ſortitus es 288
Nephaſti dies 234
Seruabis bouem 272
Inus dolores 203
Niobes mala 227
Antiopæ luctus 234
Cythnice calami. 213
Cyrnea iactura 260
Argi collis 181
Archidamicū bellū 227
Ardens ueſtis 205
Aegypti nuptiæ 208
Militauit cū Eraſi. 200
Excubias agere in na. 32

18

Lepus apparens 201
Minxit in patrios c. 187
Fortuna prorſus 262
Rupta ancora 282
Cōe naufragium 290

BONAE FORTVnæ copiæ, felicitatis aut ominis.

Aſinus in paleas 165
In uoti cōporem 263
Nunc illa aduenit 197
Procridis telum 184
Albæ gallinæ filius 18
Virgula diuina 21
Gygis anulus 21
Orci galea 203
Secundo æſtu 162
Bonis auibus 18
Omnia ex ſentētia 264
Secundis uentis 161
Datili dies 160
Diis hominibusq; 18
Semper feliciter ca. 36
Sapiens ſua bona 301
Contingit & malis uenatio 161
Iecit Achilles 188
Trāquillo quilibet 300
Effugi malum inue. 208
Inueni non quod 198
Sardi uenales 69
Locupletū reditus 269
Bonorum mare 39
Thaſſus bonorum 39
Bonorum aceruus 39
Horna meſſis 283
Bonoꝝ myrmecia 39
Dathus bonorum 39
Bona terræ 210
Ingens rerum mul. 261
Bonorum glomi. 159
Copiæ cornu 68
Lac gallinaceum 68
Extis pluit 220
Capram cæleſtem 272
Bonæ fortunæ 75
Oculus dexter mi. 155
Bona ſpes oſtenſa 271
Deus undecūq; 267
Lux affulſit 183
Noctua uolat 18
Laureū baculū por. 19
Midas in teſſaris 198
Boues meſſes tempus expectantes 219

19

Bos apud aceruum 219
Bos ad præſepe 124
Fauſtus exitus 267
Quæ diuinitus cō. 261
Authoritas diuinit' 271
Felicitas à deo 289
Primum recte ual. 214
Deum eſſe 67
In cœlo eſſe 68
Quæuis terra pa. 140

MALVM ACCERſitum, aut retortum.

Ilienſis Tragœd. 155
Suo iumento ſibi 16
Suo ſibi hunc iug. 16
Suo ipſius laqueo 16
Suo ipſius inditio 43
Incidit in foueam 16
Captantes capti ſu. 111
In uenatu periit 111
Hanc technam in te. 16
Ex ipſo boue lora 32
Chius dominū emit 150
Viro Lydo nego. 183
Mala attrahens ut 64
Oēs attrahēs ut ma. 86
Ne quid ſuo ſuat ca. 212
Spontanea moleſt. 301
Arcadiā me poſt. 219
In cælum expuis 235
In tuum ipſius malū 215
Lunam detrahere 283
Euricles 282
Dares Entellum 213
Ipſe ſibi perniciē 264
Accerſitum malū 285
Atlas cælum 17
Coruus ſerpentē 284
Bis interimit' q ſuis 285
Colubrū in ſinu 287
Pyrauſtæ gaudes gaudium 226
Capra gladium 16
Prudens in flāma 244
Calidū prandium co. 16
Malum conſiliū con. 23
Bœotiis uaticinare 142
Camelus deſyde. 237
Sibi malū reperit 272
Cœno purā aquā 176
Bellerophontes lit. 176
Ale luporū catulos 130
Phoci conuiuium 188

20

Puer glaciem 135
Turdus ipſe ſibi 16
Tute hoc intriſti 19
Faber cōpedes 16
Ipſe ſibi mali fontē 16
Ipſi teſtudines edi. 19
Bos aduerſus ſeip. 167
Echinus partū dif. 159
Noſtris ipſorum alis 75
Oenoe charadram 157
Capra cōtra ſe cor. 17
Carpathius lepo. 129
Calidā ueruti par. 176
Cornix ſcorpium 16
Cornutā beſtiā pe. 19
Cicadā ala corri. 104
Irritare crabrones 16
Octopedē excitas 16
Anagyrim cōmoues 17
Suem irritat 185
Leonem ſtimulas 16
Fontibus apros im. 247
Leonem radere 162
Malū bene cōditum 16
Mouere camarinā 17
Pyrauſtæ interitus 106
Ipſa olera olla legit 86
Ipſo cratere 288
Docui te urinandi 235
Fecem bibat quinū 77

SERA POENItentia.

Sero ſapiunt Phry. 12
Cumani ſero ſapiūt 63
Malo accepto ſtul. 12
Piſcator ictus ſapiet 12
Factū ſtultus agno. 12
Mus picē guſtans 14
Poſt acerba prudē. 292
Sera in fundo parſimonia 137
Quod dedi, datū nollem 158
Satius eſt recurrere 104
Optimū aliena iſa. 144
Hedera poſt anti. 232
Poſt bellū auxiliū 244
Atq nō ē apud arā 232

SERVM REMEDIum, aut intempeſtiuū.

Satius eſt initiis 127
Sero ueniſti 193
Poſt bellū auxiliū 244
Senem erigere 232

DAMNANDI.
Notari ungue 63
Carbone notare 6
Contra retiarũ ſer. 167
Ni pater eſſes 179
Calculo modere 256
Aequales calculi 247
Nõ probantis 260
Ne nomen quidem 295
θ præfigere 63
In abſurde locutũ 261
Abiiciendũ ꝓcul 299
APPROBANDI.
Premere pollicẽ 95
Albũ calculũ adde. 62
Creta notare 62
Pedibus i ſniam diſ. 178
Momo ſatiſfacere 65
Omne tulit punctũ 63
Vno ore 102
Ne Iuppiter quidem omnibus 182
Seruũ haud ueho 260
Si tibi amicum 124
IVDICANDI.
In quinq; iudicũ ge. 189
Panidis ſuffragiũ 219
Sus tubam 51
Auris batana 302
Quod index auro 150
Lydius lapis 66
Gnomon & regula 126
Emunctæ naris 189
Tenedius homo 280
Tenedius patronus 280
Manum ferulæ ſub. 175
Nouit quid album 80
Nouit mala & bo. 271
Purpurã iuxta pur. 128
Amuſſis alba 66
Nullus delectus 262
Leſbia regula 67
ALIA ALIIS placent.
Felix Corinthus 165
Quot homines tot 36
Suũ cuiq; pulchrum 24
ABERRANDI.
Quis aberret 72
Toto cælo errauit 15
Tota erras uia 15
CAECVTIENTIA.
Lolio uictitant 123
Saturniæ lemæ 128
Cucurbitas lippis 128
Ollas lippire 128
Hypſea cæcior 42
Talpa cæcior 42
Cæcior Leberide 42
Tireſia cæcior 42
In canis podicem 13
Cimeriæ tenebræ 172
Cæca ſpeculatio 95
Cæcus cæco dux 95
Neq; cæcum ducẽ 229
Palpari in tenebris 257
E duobus tria 208
Puluerem ocu. 195
Nox humida 245
PERSPICACItas.
Lynceo perſpicatio 126
Serpentis oculus 109
Odorari & ſimiles 78
PERSPICVItas.
Vel cæco appareat 99
Et puero perſpicuum 124
Notum lippis ac tõ. 77
Tanq̃ in ſpeculo 147
Rudius ac planius 14
Electro lucidius 299
Velut è ſpecula 294
OBSCVRITAS.
Per nebulam 43
Delius natator 72
Numeris Platonicis 245
Dauus ſum non Oedipus 39
Bœotica ænigmata 142
In canis podice 13
SVRDITAS.
Surdior toronæi 193
Surdior turdo 193
ATTENTIO ET contra
Purgatis auribus 159
Mens peregrina 246
Præſens abeſt 183
Auribus arrectis 219
Erecti 302
Auſculta & perpẽde 262
Cõſulendũ & conſi. 261
Cærã auribus ob. 290
OBSECVNdantis.
Ad digituli crepitum 184
Cum uterq; come. 261
Lex & regio 246
Deum ſequere 134
Nõ ſtatuar leæna 197
CORRECTIO dicti.
Corrigẽtis quod dic. 263
Correctio dicti 264
COMMODVM interuerſum.
Alii ſementẽ faciunt 60
Mazã pinſuit à me 199
IMPOSSIBILIA.
Prius lupus ouẽ du. 256
Prius duo echini 159
Prius locuſta bo. 130
Mare prius uitem 158
Prius teſtudo lepo. 99
Surſum uerſus fluuium 37
Fontes ipſi ſitiunt 86
Citius in naui cad. 142
Aquilam teſtudo uicit 87
Terra uolat 38
Citius elephantem ſub ala cæles 165
Capram portare 184
Ab aſino lanam 54
Simul ſorbere & fla. 139
Sine pennis uolare 243
Impoſſibilia captas 110
Statuã faucibus co. 234
Nunq̃ efficies ut rec. 256
Sambucam citius. 240
Lenticulam angulo tenes 241
Ex harena funiculũ 54
Aſini cauda nõ fa. 288
Augiæ ſtabulum 154
Veſte circũfers 289
Lupo agnũ eripere 183
Luſciniæ deeſt cãt. 248
Quid ſi cælũ ruat 64
Bos porrecto ultra 288
ABSVRDA INdecora ſeu ꝑpoſtera.
Fluuius quæ procul. 211
Fruſtra habet 266
Aſi nus aues 256
Herculis cothurnos 247
Lumen ſoli mutuas 86
Ranæ aquam. 244
Soli lumen 161
Sus Mineruam 14
Mercurius infans 199
Sus cum Minerua 14
Pica cũ luſcinia cer. 98
Veſpa cicadæ ob. 98
Currus bouem tra. 83
Cancer leporẽ capit 158
Velocem tardus 87
Virgultea ſcapha. 126
Sus ſaltauit 242
Mulgere hircum 41
Iungere uulpes 41
Noctu lucidus 291
Cũ aqua fauces ex. 121
Tuũ tibi narro ſõ. 196
Nil intra eſt oleã 108
Iuppiter orbus 108
ἡ δὲ μὴ οὐ πιπλάνει 75
Iugulare mortuos 29
Mortuũ unguento 227
Ad conſilium ne acceſſeris 33
Aduerſum ſolem ne loquitor 7
Nec aures habeo nec tango 243
Syncerum uas incru. 47
Iuxta fluuium pu. 229
Per parietem loqui 234
Priuſq̃ aſſa ſit fa. 226
Priuſq̃ mactaris 226
Prius antidotũ q̃ 294
Capra nõdũ pepit 170
Anulus aureus 83
In mari aquã quæ. 108
Vmbrã ſuam metue. 64
Furari litoris har. 287
Canẽ excoriatũ ex. 147
Nudo ueſtimenta 54
Nudo mandas 197
Caput artis 301
Gallos qd execas 212
In aere piſcari 54
Piſcem natare do. 244
Lupi alas 54
Boue uenari lepo. 297
Serenitati nubẽ 296
Dum uirent genua 295
Ceruus canes tra. 295
Aquam igni miſ. 294
Faber cum ſis 294

Elephan-

Elephantũ ex muſ. 107
Ebur atramẽto cã. 44
Exacta nia uiaticũ 233
Qui ſeſe non habet 89
Leonis exuuiũ ſup 243
Canteriũ in foſſa 70
Caligare in ſole 167
Teipſum non alens 167
Mari aquã è foſſa 220
Mus nõ ingrediens 229
Ad mẽſuram aquã 163
Alioꝝ medic⁹ ipſe 164
Anus eriphus 186
Anus ſaltat 186
Anus cothoniſſat 234
In toga ſaltãtis pſ. 163
Camelus ſaltat 182
Lucernã adhibes 191
Claue findere ligna 176
Cani das paleas 238
Vulpes bouẽ agit 172
Ante barbã doces 226
Daſypus carnes 69
Tute lepus es 69
Sydera addere cæ. 287
Culicem colant 278
Smaragdus in luce 232
INANIS OPERA.
Aſinum tondes 54
Aquã è punice po. 54
Ab aſino lanam 54
Vtrem uellis 53
Caluum uellis 188
Aethiopem lanas 52
Mortuum flagellas 53
Mortuo uerba facit 55
Littori loqueris 55
Bulbos quærit 233
Aqlam uolare doces 55
Delphinũ natare 55
Delphinũ cauda li. 55
Nebulas diuerbe. 245
Aſini caput ne la. 227
De aſini ꝓſpectu 43
Ad fractam canis 73
De fumo diſceptare 42
De aſini umbra 41
Harenam metiris 52
Harenæ mandas ſe. 52
De lana caprina 42
In aqua ſcribis 53
Reti uentos uenaris 53
Ignem diſſecare 53
Iſthmum pfodere 295
In harena ædificas 53
Parieti loqueris 55
Cribro aquã hauris 53
In aqua ſementẽ fa. 52
In ſaxis ſeminas 52
Vtrem mergis 232
Inter lapides pug. 33
Cauã arabiã ſerere 126
Araneaꝝ telas tex. 52
Arare littus 52
E multis paleis. 31
Ouum adglutinas 55
Penelopes telã re. 52
Oleũ & opam pdidi 53
Periit ſus 285
Ollam exornas 53
Ollas oſtentare 135
Quid opus erit lon. 67
Nihil agere 247
Cũ diis nõ pugn. 266
Aſinum ſub freno 52
Feris natare doces 53
Cauda tenes ãguil. 55
Auſtrum perculi 108
Lapidi loqueris 55
Linum lino nectis 97
Surdo oppedere 52
Laterem lauas 52
Anthericũ metere 54
Laterem elixas 52
Surdo canis 55
Vtrem cædis 53
Verberare lapidem 166
Impete peritum ar. 179
Laborem ſerere 202
A lupi nenatu 221
Alienũ arare fun. 211
Hylam inclamas 53
Hic funis nihil at. 105
Hydram ſecas 111
Cotem alis 53
Cum corico lucta. 213
Cum diis pugnare 164
Cum plurimũ labo. 126
Cum laruis luctari 28
Canis 273
Vtre territas 73
Inaniter aquã cõſu. 54
Vndas numeras 52
In cœlum iacularis 55
In eodẽ hæſitas lu. 55
Voluit luto doliũ 290
Vlulas Athenas 23
In ſyluã ligna ferre 86
Contorquet piger 54
Tranqllũ æthera re. 53
Ventos colis 53
Vento loqueris 55
Nugas agere 55
Actum agere 53
Aquam in mortario 126
Volantia ſectari 102
Vorſuram ſoluere 111
Saxum uoluere 155
Ex inanibus paleis 184
Fruſtra canis 55
Fruſtra currit 214
Miliũ torno ſculp. 199
In orbẽ circumis 144
Obturbas fruſtra 229
Memorem mones 23
Cancrũ ingredi do. 260
Apud fimũ odorem 53
Inuitis canibus ue. 87
Inuitos boues plau. 87
Contra torrentẽ ni. 216
Contra ſtimulũ cal. 41
Leonem larua terri. 73
Vtre territas 73
Inanis conatus 261
Senis mutare ling. 29
Senis doctor 29
Herculei labores 205
Quaſi ſutriũ eant 298
Aſinus balneatoris 297
Mare exhauris 206
Phrynichi lucta 244
Muſcas depellere 257
Anes quæris 228
Humi hauris 204
Excubiarum can. ca. 89
Influit qđ exhaurit 144
E Tantali horto 291
Dentem dente rod. 172
Oreſti pallium texe. 282
γύργαθον φυσᾷς 285
DIFFICVLTATIS.
Nõ eſt cuiuſlibet co. 47
Difficilia quæ pul. 121
Cum principe non pugnandum 268
Ire per extentũ funẽ 161
Clauã extorquere 185
Nemo mal⁹ hoc ſci. 231
Non oĩbus contin. 271
Aegre, ſed tñ conti. 270
Aegre qdẽ, ſed fac. 263
Præter Sibyllã le. 290
Centũ plauſtri tra. 293
Azanea mala 170
PROCLIVITAS.
Currentem incitare 28
Bene plauſtrum pcu. 69
A uicinis exemplũ 288
In planiciem equum 98
Muſtelæ ſæuum 49
Calcar addere cur. 28
Vna ſcutica omnes 202
Lydum in planiciẽ 235
Sphæra per ꝑcipi. 59
Vno digitulo 299
Suade lupis 295
In numerato ha. 293
Tarichus aſſus eſt 150
Titio ad ignem 191
Ignis ad torrem 247
Incitare currentẽ 262
Quam facile uulpes 242
Tam in procliui, q̃ imber 246. & 298
Tanq̃ de Narthe. 300
CONTRA.
Caterium in foſſa 70
In puteo conſtrictus 124
Nunc meæ in arctũ 11
Inuita Minerua 14
NVNQVAM.
Cum nibas coccyſ. 228
Ad Græcas calen. 66
Cum mula pepererit 66
SEMPER.
Quoad nixero 266
NVSQVAM.
Vbi cerui abiiciunt cornua 166
In aphannis 220
PENSATIO BEneficii, uel officii.
Manus manum fricat 18
Botrus oppoſitus 216
Da mihi mutuum te. 61
Senes mutuum fri. 91
Pro delo calauriã 290
Fricantem refrica 91
Ferrum ferro acuitur 91
Eodem cubito 113
Eadem menſura 13
Par pari referre 13

Hoſtimẽtum eſt oper. 233
Pro bonis glomi 242
Vt ſementẽ feceris 98
MALVM CONduplicatum, aut renouatum.
Ignem igni 23
Ignis nõ extinguitur 228
Oleum camino ad. 23
Oleo incendiũ reſt. 23
Hydram ſecas 111
Malum malo medica. 22
Morbũ morbo ad. 23
Lutum luto purga. 115
Pro cæco exocula. 256
Præſtat uni malo 287
Poſt Maratho. pu. 290
Lis litem ſerit 201
Litem parit lis 100
Eſt pilus ante pilum 188
Fallacia alia aliã tru. 137
Refricare cicatri. 78
Ilico hyems 298
MALVM MALE uitatum.
Fumũ fugiens in ig. 57
Euitata charybdi in 56
Ne cinerem uitans 226
Cucurrit quiſpiam 230
MALVM ASſuetum.
Callum ducere 210
Aſſueuit malis 271
Dies adimit ægri. 161
Malorũ aſſuetudo 269
Neq; enim ignari ſu. 271
Nota res mala 198
MALI RETAliatio.
Neoptolemi uindi. 20
Temeria mala 19
Cædimus inq; ui. 244
Dedi malũ & acce. 137
Qui quæ uult, dicit 12
Eodem bibere poc. 98
INAEQVALIS penſatio.
Ne uerba pro farina 170
Pro perca ſcorpiũ 170
Vmbra pro corpore 221
Palũbem ꝓ colũba 210
Pilos pro lana 98
Pro malo cane ſuẽ 244
Malum bono penſa. 270
Diomedis & Gla. 22
Ad fractam canis 73
Conos artoxya 283
Si uinũ poſtu. pu. 169
In parte uel ignẽ 204
ALIBI DIMInutũ, alibi redditũ.
Claudus optime 195
Non omnia poſſumus 151
Facta iuuenum 237
Marinam auditionem fluuiali abluit 227
Quod alibi diminutum 263
Semper ſeni iuuenc. 243
Non ois fert oia tel. 295
FRVSTRATA ſpes.
Coruũ deluſit hian. 82
Theſaur⁹ carbones 104
Bolus erept⁹ è fau. 249
Murẽ oſtẽdit pro 209
Cõcupiuit aſſam 130
Ne per ſomnium quidem 43
Aliena iacis 60
Larus parturit 102
Cepphus parturit 134
Parturiẽt montes 102
Lupus circũ puteũ 138
Lupus hiat 148
Aurificẽ te futurũ 233
Quærẽs obſoniũ 165
Ne quære mollia 174
Duos inſequẽs le. 197
Hic funis nihil at. 105
In ſpem fruſtratã 261
Inani ſpe flagrat 290
Fluuius non ſemper fert 292
Spem ꝑcio emere 152
Semp agricola ino. 193
Cretenſes ſacrum 214
Nucleũ amiſi reli. 197
Præuertit ancoræ 290
In caducũ pa. incli. 175
Fœdum eſt & manſiſſe diu 191
Non omnia eueniunt quæ in animo 209
Scipioni arundineo 175
DESPERATIO.
Actum eſt 40
Nullus ſum 41
Pinus in morem 184
Perierunt bona 241
Ad reſtim res re. 238
Suſpendio deligẽda 111
Ad porcellum 246
A quinq; ſcopulis. 216
Oĩbus armis præſi. 266
Tenuis ſpes 257
PRAETER SPEM bonũ, aut malum
Coturnix Herculẽ 18
Omnia ſecunda 210
Homo homini deus 17
Deus ex improui. 17
Deorum manus 36
Negociũ ex ocio 198
Faciunt ſphaceli im. 32
Euentus præter ex. 265
Mopſo Niſa datur 169
Glaucus poto mel. 187
Inſeparabilẽ uitã ui. 234
Lauares peliam 202
Subitũ remedium 262
MALVM VERtens bono.
Nunc bene naui. 197
Laqueus auxi. ui. 286
Bellũ haudquaq̃ 171
SVBITI INTERuentus.
Lupus in fabula 263
Etiãſi lupi memini 186
MAGNIFICA promiſſa
Aureus in olym. 93
Aureos montes pol. 102
Solidos è clibano 209
Charetis pollicita. 176
Album panẽ pinſo 220
Ariolari 239
Ἐπαύλια δῶρα 289
Modio demetiar 199
Verba impor. Her. 177
Alibantii hoſpitis 281
Heſperidum mala 290
Ad pileum uocare 123
Bona Cilicon 161
Ego faciam omnia more 248
Sponde noxa præ. 80
VOTVM.
Vtinam cõtin. mihi 67
Omne æs alienũ ce. 229
Votum munificum 190
Alia dantur, alia ne. 265
Canis panes ſom. 273
Etiam dormiẽs ſom. 229
Ne contra bo. opt. 197
Adoraturi ſedeant 8
Nõ quiduis cõtingit 272
Quæcũq; in ſom. ui. 90
Qui amant, ipſi 150
Quid non fies 186
Semper ſuperioris 243
SPES PERTInax.
Aegroto dũ aĩa eſt 152
Spes alunt exules 214
Adhuc cælũ uol. 295
Adhuc deus aliquis 267
Spes ſeruat 298
EXCELLENTIA inæqualitas.
Aquilam noctuæ cõ. 102
Cicadæ apem com. 98
Roſam cũ Anemo. 173
Acanthia uincit cor. 99
Cancros lepori cõ. 99
Teſtudinẽ pegaſo. 98
Senecta leonis præ. 205
Camelus uel ſcabi. 106
Crotoniarũ poſtre. 155
Plus apud cãpa. 135
Aquilæ ſenecta 106
Equis albis præce. 49
Culicem elephanti 210
Multis paraſangis 150
Teſtudinẽ equis in. 299
Pica certat cũ Luſci. 98
Nihil ſimile 295
Bubo canit, Luſci. 295
Si tanti uitrum 292
Sedecim pedibus 235
Δὶς διὰ πασῶν 30
Tibiam tubæ cõpa. 98
Quanto aſinis præ. 212
Fluuius cũ mari 108
Hirũdo totos ſche. 290
Hinnulus leonem 41
Mineruæ felem 111
Nihil ad Parme. ſuẽ 10
Poſt leſbium cãtorẽ 74
Longe uicit 270
Nihil aliæ ciuitates 273
Indignus qui illi por. 67
Nec dignus q me in. 263
Celmis in ferro 218

Aquila in nubibus 102
Manica 296
Multi diſcipuli 238
Pedibus trahere 122
Solus ſapit 147
Formica camelus 62
Hercules & ſimia 237
Elucet egregia uir. 263
Cum ſis Nanus, ce. 291
Hæc potior 71
Corui Luſciniis 290
Seruus ſeruo præ. 148
Antiquis debetur 270
Acarnici equi 288
Inter cæcos reg. 236
Qui probus Athe. 282
Vnus multorum in. 263
Alabanda fortuna. 171
Alpha penulato. 153
Acceſſci & heliconis opera 174
Ambroſia alendus 214
Gorgonē agredit̃ 288
Lydius currus 139
Ne caprea contra leonem 158
Digito monſtrari 113
Prodico doctior 287
Quo properas 124
Alius aliis in rebus 295
Non omnia poſſumus omnes 151

DIFFERENTIAE.

Longe, lateq́; 115
Quiſquis is fuerit 263
[illegible] 30
Myſorum ac Phry. 156
Seiuncta ſunt mer. 233
Quid diſtent æra lu. 45
Ingens interuallum 293
Ne punctum quidem 300
Valeat amicus ini. 296
Paſtillos rufillus 195

AEQVALITAS.

Aequa concertatio 262
Pari iugo 69
Pertinax contentio 261

VINCERE ET uinci.

Palmam ferre 36
Solus currens 104
Extremū occupet 294
Inuulnerabil. ut Ce. 232
[illegible] 238
Dare manus 108
Herbam dare 108
Harena cedere 108
Haſtam abiicere 108
Mea eſt pila 159
Quid niſi uict. do. 169
Victi non audēt hi. 293
Tolle digitum 232

VICTORIA utriſq; triſtis.

Flet uictor 171
Teſta colliſa teſtæ 256
Victoria nō incru. 265

NON SOLVS ille.

Braſidas quidem 232
Multi Mannii Ari. 200
Multiq;, boniq; 72

SECVRITATIS & tutæ rei.

In tranquillo eſt 132
In uado 15
Duabus ancoris 10
In portu nauigare 15
His medus non inſi 202
Ocioſus eſto 207
Chœnici ne inſideas 6
Thymbra nictitans. 302
Rem factā habere 40
Hermionis uice 166
In terra pauperem 288
Mœnia Semyra. 291
In tuo regno 86
In tuo luco & fano 86
Intra ſuas præſe. 86
Aliud cura 270
In diem uiuere 97
Ex tempore uiuere 97
Canis tanq̄ Delū 218
Porrectis dor. pe. 93
In utráuis dormi. 93
Leporis uita 293
In utrūuis dor. ocu. 282
In dextrā aurem 93
Alcedonia 174
Vita molita 289
Equus me portat 82
Extra lutū pedes ha. 32
Extra periculum 263
Procul à pedi. equi 46
Extra telorum iactū 46
Porrò à Ioue atq; à fulmine 46
Poſt principia 46
Quid Achiuos 221
Quaſi Millus ca. 299

CONTEMPTVS & utilitatis.

Tineas paſcere 191
Homo treſſis 92
Concha dignus 216
Ne ligula quidem 283
Tithymallus laco. 191
Semp me tales ho. 186
Incus maxima 210
Aquila nō cap. mu. 219
Elephantus non ca. 107
Aquila thripas aſpi. 107
Aquilam cornix p. 226
Aſinus compluit̃ 219
Susq́;, deq́; 45
Manū nō uerterim 38
Quod non eſt opus, aſſe charum eſt 301
Vapula papyria 299
Aſinus eſuriens neg. 181
Pili non facio 92
Quam curat teſtu. 192
Nauci non facio 92
Flocci non facio 92
Ne teruncīū quidē 92
Fruſtro panis 44
Nec uno dignus 93
Ne nūmus qdē plū. 257
Ne umbrā quidem 108
Ne allii qdē caput 258
Ne terra quidē iu. 228
Ne guttam quidē 259
Ne ramenta quidē 111
Nihil ſacri es 94
Nihil ſanum 94
Homo trioboli 92
Exiguū oboli ꝑciū 241
Holerū appoſitio. 204
Multa ſyrorū olera 96
Huius non facio 92
Quatuor obolis 192
Tricæ Apinæ 27
Nebulæ in pariete 155
Triū literarū homo 191
Vitioſa nuce non emam 92
Etiam corcorus 82
Inter indoctos 140
Mandare laqueum 158
Mediū oſtendere di. 158
Minimo prouocare 246
Ante hac putabam 226
Plumbeo iugulare 162
Hoc noueram priuſq̄ Theognis nat' ē 294
Locrenſis bos 189
Scarabei umbræ 218
Bos homo lottorum 219
Septimus bos 115
Generoſus ex bal. 187
Attagen 280
Sale emptū manci. 89
De lapide emptus 213
Siculus miles 242
Imi ſubſellii 259
Seruorum ciuitas 193
De fece haurire 110
Carica muſa 98
Aſinos nō curo 291
Pomarius Hercu. 177
Malum Hercules 200
Munus leuidenſæ 238
Cicernus Bacchus 173
Ollaris deus 56
Soterichi lecti 297
Cecidis & bupho. 296
Ficulnus 90
Ficulnus gladius 189
In foribus urceū 127
Ficum Mercurio 189
Merx ultronea pu. 106
Numerus 143
Telluris onus 83
Myſia cantharis 199
Minus de iſtis la. 213
Indus elephantus 115
Cocleare creſcit 133
Cōnæ calculus 133
Inertium chorus 194
Megarenſes neq; 128
Ruſticanū oratorē 173
E flāma cibū pete. 282
Myſorū extremus 77
Caricus hircus 249
Indoctior philo. 172
Calabri hoſpitis xē. 248
Principatus Syrius 74
Ciceris emptor 239
Cubito emungere 152
Canis niuens 281
Nō eſt curæ hippo. 111
Nō admodū miſ. 288
Cōtēnentis inimicū 263
Cōtēnentis dicte. 261
Tanq̄ conchilium 188
Tragicus rex 167

Vterqȝ ambo 292
Βατταλίζειν 288
Pannus lacer 150
Quis uſus cepis 221
Inutilior blace 284
Extritum ingenium 95
Barbam uellere 158
Nihili cotio eſt 290
Fumi umbra 151
Fulgur ex pelui. 184
Oppedere contra to. 89
Dionis gry 94

DIGNITATIS.

Canis digna ſede 169
Digna canis pabu. 169
Dignus obeliſco 93
Digna cedro 282
Dignus Argiuo 93
Dignũ ꝑpter quod 93
Dignus qui cum 93
Quanis re dignus 93
Regia uacula 194
Batti Silphium 130
Decernetur equa 281
Bos in ciuitate 233
Sapientum Octauus 99
Columen familiæ 41
Vtrãqȝ paginã fa. 153
Eſto promus 289
Iuppiter aquilam 289
Glaucus comeſa 269
Antiquior Codro 290
Pro dignitate cu. 264
Myrteã coronã 290
Omnibus anteuer. 263

PROXIMIS utendum.

Viã qui neſcit ad ma. 183
Vt poſſumus qñ ut 95
Quando id fieri nõ 244
Bona eſt etiam offa 157
Sinon adſint car. 157
Aulœdus ſit, q citharœdus eſſe non põt 145
Si bouem nõ poſſis 186
Altera nauigatio 234
Præſentẽ fortunam 194
Quæ dantur 287
Præſentem mulge 221
Quod adeſt, boni 27

INCONSTANTIæ, pfidiæ, uerſutiæ.

Ventorum ſtatio 166
Panagæa Diana 195

Venti campus 166
Mutabilior metra 229
Chameleonte mu. 231
Proteo mutabilior 138
Polypi mentem 20
Mulieris animus 246
Euripus homo 107
Cnips in loco. 216
Cothurno uerſati. 20
Aliud ſtans, aliud ſe. 228
Duabus ſedere ſellis 80
Diuerſarũ portium 262
Duos parietes de 80
Duplices uiros 209
Duodecim artium 209
Theſſalorum cõmẽ. 37
Phœnicũ pacta 241
Locrenſe pactum 163
Thracium cõmentũ 112
Hoc calciamentũ 233
Thraces fœdera 177
Quibus nec ara 256
Altera manu fert 299
Repariazare 220
Lingua iurauit 164
Punica fides 93
Græca fide 93
Nõ idẽ ſunt ſcriptu. 243
Dædali opera 148
Admirabiles in ne. 174
Multa nouit uul. 58
Magnus uerſator 235
Simia nõ capitur la. 112
Volaticũ iuſiuran. 288
Semp adfert libya 255
Semp Africa noui 255
Siſyphi cõmentum 283
Vt ſimiliter men. 272
Lampõ iurat per an. 281
Magis uarius q̃ hy. 21
Siſyphi artes 256
Pyrrhandri cõmen. 226
Megaricum machi. 148
Vlyſſeum cõmentũ 190
Vias nouit qbus ef. 191
Libyca fera 255
Αἰγυπτιάζειν 140
E poculo pforato 231
Expedit habere 257
Si leonina pellis 242
Nõ chius, ſed cius 131
Dextrum pedem in 212
Multa noris opor. 200
Ex eodẽ ore frigi. 94

Ex ſe fingit uelut araneus 297
Obliquus curſus 181
Cantharo aſtutior 218
Caſſioticus nodus 193
Pardi mortem adſimulat 158
Sphondyla fugiens 256

MVTANDAE ſententiæ.

Palinodiam canere 106
Calculũ reducere 63
Vertere uela, Funem reuertere 107
Conſiliũ in melius 265
Imitabor Nepam 285
Reprehenſio cogi. 265

MVTATI INſtituti.

Nuces relinquere 60
Longũ ualere iuſ. 141
Rudentes & re. 227
Pro eleganti me. 235
De calcaria in car. 160
A Dorio ad Phry. 168
Maritimus cum ſis 238
Subito alius 297
Vlyſſes pannos ex. 297
Sui diſſimilis 271

FORTVNAE commutatio.

Teſtulæ tranſmu. 125
Alia uita, alia diæ. 100
Nunc pluit & claro 97
Cum deo quiſqȝ & 213
Ipſa dies qñqȝ pa. 97
Omniũ rerũ uiciſ. 87
Multæ rotæ uol. 295
Rerũ omniũ uiciſ. 268
Fortuna æſtuaria 248
Res in foro noſtro uertitur 244
Cataſtrophe fabu. 26
Vbi nõ ſis qui fue. 95
Ad priſtinam præſe. 100
Aremo ad tribu. 235
Dionyſius corin. 16
Nemo mortalium 154
Pitana ſum 244
Quod alius condiuit 285
Bona nemini ho. eſt 301
Oſculana pugna 300

TEMPERANTIA.

Zenone modera. 117

INTEMPERANtia, libido.

Myconius uicinus 245
Vnico digitulo ſcalpit caput 94
Baceli ſimilis es 69
Hernioſus uſqȝ ad 286
Batalus 69
Tibicinis uitam 44
Samiorum flores 193
Voluptas fœda 270
Sponſi uita 198
Melle teipſum per. 199
Samiorum laura 259
Samiũ comatum 260
Sardanapalus 256
Vale charũ lumẽ 180
Leſbiis digna 201
Leſbiari 258
Corinthiari 65. & 292
Lydus in meridie 177
Lydus cauponatur 177
Pepones 284
Lydio more 201
Videre mihi labd. 284
Adonidis horti 9
Vt corinthia uide. 26
Agathonia cãtio 157
Summo digito ſca. 94
Chalcidiſſare 218
Phicidiſſare 218
Siphniaſſare 243
Αὐτολυκύθιον 298
Κλαζομενιάζειν 216
Cliſthenẽ uideo 217
Cleocritus 217
Sinopiſſas 222
Sus per roſas 256
Aries cornib' laſci. 248
Ἱππομανές 214
Caprarius in æſtu 177
Quæ ſub alis fiunt 139
E maſſilia ueniſti 274
Complura maſculi canis cubilia 199
Lentiſcum mandere 94
Peniciſſare 230
Πτερυγίζειν 226

MODESTIA modusqȝ.

Noſce teipſum 79
In ſe deſcendere 78

Intra

41

Intra tuam pellē te. 79
In tuum ipſius ſinū 79
Tecū habita 78
Efficimus ꝑ noſtris 87
Manu ſerendū non 211
Ita fugias ne præ. 56
Demittere ſeſe 269
Arabicus tibicen 84
Ne uities muſicā 290
Nihil minus expe. 254
Nequid nimis 79
Dimidiū plus toto 109
Vbi parueris 295
Domus recta 301
Neq; Lydorum Ca. 300
Neq; peſſimus, neq; primus 295
Funem abrumpere 64
Ne ſupra pedē cal. 164
Meſſe tenus propria 78
Iucūdiſſima naui. 33
Iucūda uiciſſi. rerū 83
Iniquum petendū 143
Summum cape, & medium habebis 143
Paſtillos rufillus 195

ARROGANTIA iactantiaq́;.

Gallus in ſuo 295
Tollere criſtas 98
Attollere ſupciliū 96
Nauphracton tue. 198
Tollere cornua 98
Arrogātia nō terē. 27
Tuo te pede meti. 78
Vltra peram 241
Videberis me uidens planè Martem ui. 232
Hamaxiæa 220
Sophocles laudi. 143
Phaniæ ianua 240
Sybaritæ per pla. 137
Cicadis pleni 230
Ex academia 232
Ingredi Iunonium 281
Summis unguibus 133
Cœlum territat ar. 152
Ex uno multa fa. 125
Cœlum digito attingere 292
Iouis ſandalium 183
Imperitus ſubliga. 234
Faſtuoſus maximus 31
Tanq̄ argiuū cly. 188

42

Homo bombylius 175
De pulmone reuel. 241
Ipſe dixit 167
Auro loquente 226
Ne mihi ſuffenus eſſem 162
Pennas nido maiores extendere 78
Ne ſutor ultra cre. 70
Cænei haſta. 284
Gigantū arrogantia 237
Magis ſibi placet 187
Hic rhodus, hic 227
Atticus in portum 111
Calliphanes 281
Bullatæ nugæ 249
Vino uendibili ſuſpenſa hædera 171
Selliſſare 296

PHILAVTIA.

Nō uidemus manticæ quod in tergo eſt 79
Papæ Myxus 241
Amicos Tragœdos æmulatur 248
Tragice loqui 164
Turpis iactantia 287
Ne magna loqua. 136
Argenti fontes lo. 142
Fœnum habet in cor. 19
Colophonia fero. 122
Oleum in auricula 64
Fortuna reddit in. 269
Ab eteobutadis 230
Ne intra ueſtibulū 198
Aut minus animi 289
Mendax atraphax 292
Suum cuiq; pulchrū 24
Suo quiſq; ſtudio 269
Feſtucā ex alieno 79
Suus cuiq; crepitus 231
Ipſis placet 160
Pedere thus 256
In armis acciſſat 289
φιλαυτοὶ 46
Et me mater 295
Teipſam laudas 182
Teipſum inſpice 290
Patriæ fumus 24
Multi te oderint 200
Sine riuali diligere 122

CONTRARIVM philautiæ.

Non eſt beatus eſſe qui ſe neſciat 301

43

Αξυλος ϖλοῦτος 226

MANSVETVDO.

Mactata hoſtia le. 165
Auricula infima 84
Sedens columba 242
Spongia mollior 84
Apio mollior 84
Oleo tranquillior 84
Mitior columba 246
Cera tractabilior 217

ASPERITAS, moroſitas.

Inexorabilis 272
Inexorabilis 262
Ferreus, aheneus 85
Verſatilis Artemō 280
Cornea fibra 85
Scytharū oratio 144
Pandeletias ſententias 282
Thymbra uictitans 302
Scabroſior Lebe. 221
Totus echinus aſp 196
Durus alloquiis 232
Echino aſperior 159
Corinthus & collibus ſur. & uallibus 155
Etiam quercus 289
Agamēnonis hoſt. 165
Matiolœchus 290
Ne moue feſtucam 229
A laſſo rixa quærit 74
Difficilis uir 212
In durum & impla. 297
κόβραβόλες 293

OCCASIO.

Anſam quærere 47
Eximere è manu 281
Feneſtram aperire 47
Gladium dediſti 211
Tollenda mali oc. 271
Premenda occaſio 268
Nunc tuum ferrum in igni eſt. 301
Nō ſemp erit æſtas 293

SVMPTVOSA.

Hipparchi murus 284

FRVGALITAS.

Phormionis thori 196
Cilicii imperatores 217
Vita doliaris 97
Sicyon atrodés ux. 302
Tanq̄ in Phiditiis 188

44

Hecate cœna 301
Thymbra uictitans. 302
Salem lingere 256
Si caſeū haberē 235
Xenocratis caſeo. 239
Aſpera uita, ſed ſa. 27

LVXVS ET mollicies.

Indulgere genio 158
Vita macerata 97
Curare cuticulā 158
Pontificalis cœna 218
Pergræcari 283
Semp leontini circa 38
Thericlei amicus 228
Sale per unctus hic 232
E clibano boues 302
Theſſalorum alæ 37
Sapientia uino obumbratur 137
Sine cerere & bac. 151
Heterognathus 230
Siculiſſare 242
Ficus auibus gratæ 281
Aſini mandibula 228
Decēpes umbra 234
Ventres 190
Venter auribus ca. 191
Ventrem mihi obii. 178
Abronis uita 163
Epiſchytiſſare 142
Sybaritica menſa 137
Syracuſana menſa 138
Vixit dum uixit 241
Nauiges in Maſſy. 152
Teneri calidis b. 212
Amazonū cantile. 125
Amphidromiā ag. 286
Ex amphithet. bi. 286
Maſchalam tollere 187
Vinum ſenem etiam 142
Vinum caret clauo 142
Coronam quidem 133

LAVTITIAE.

Iouis cerebrum 76
Deorum cibus 99
Attica bellaria 152
Herculana balnea 148
In cotyla geſtaris 203
ὑπερμαζᾶν 176
ματτυάζειν 176
De lautitiis 267
Mellis medulla 179

Optimum condimentum fames 182
Afra auis 255
Anima & uita 150
Coturniſſare 21
Dubia cœna 154
Lydorum caricæ 177
Qui poſſum ab hoc 124
Thaſium infundis 219

FAMES.

Famès & mora 189
Miſerrimū fa. mori 246
Moleſtus interpel. 270
Ceſtreus ieiunat 38
Non interpellandus fame 261
Ventre pleno meli. 257
Etiā bætylū deuor. 289

FESTINATIOnis.

Nauibus atq; qua. 49
Citis quadrigis 49
Ionis quadrigis 49
Equis albis præce. 49
Talaria induere 27
Citius q̃ aſparagi 254
Celerius q̃ butes 177
Simul & dic. &c. 196
Duobus pedibus fu. 70
In foribus adeſſe 139
Velis, equisq; 49
Vir fugiens haud 113
Ocyor accipitre 264
Pegaſo uelocior 287
Salaminia nauis 226
Parit puella 180
Ignem palma 204
Aphya ad ignem 133
Ne nimiū calidū 164
Intra ſeptimam 203
Priuſquam gallus iterum 258
Viuit, incende ignē 191
A ſubeunte portū 221
Matura ſatio 107
Prior occupat 267
Sacra celerius abſol. 267
Lupinum potum 177
Vt canis ē Nilo 108

FESTINATIO præpropera.

Qui nimium properat 241
Canis feſtinans 134

Ante uictoriam 86
Ante lentem augee ollam 215
Aeſtate penulā de. 118
Muſcū demetere 220
Siculus omphaciſſ. 162
Præmouere uena. 238
Odi puerulos 285

TARDITATIS & cunctationis.

Nemo nos inſequi. 231
Romanus ſedendo 112
Feſtina lente 118
Pedetentim 221
Manu ſerendum 211
Placide bos 121
Caudæ pilos equi. 99
Tacito pede 121
Non ſtatim decer. 262
Celerius elephanti 101
Bunas iudex eſt 175
Acceſſæi luna 66
Laconicæ luna 163
Machinas poſt bellum 209
Sero uenisti 294
Coruus aquat 215
Profectus ad Apa. 232
Poſt feſtū uenisti 106
Callipides 74
Diu delibera. 288
Annus eſt 161
Sic eſt ad pugnæ 199
Ad aras 259
Amæa Azeſiam 183
ζοφορεσλόρπιδες 258
Hercules hoſpitatur 281
Expecta bos 233
Expecta anus 233
Hyperberetæa 202
Inter cæſa & porre. 42
Quæ ſero conting. 261
Myſorum ultimus 77
Interuallo perit fa. 234
Summis ingredi pedibus 292

SALVBRITAS.

Crotone ſalubrius 155
Cucurbita ſanior 213
Valere pancratice 191
Sanior es piſce 300
Tria ſaluberrima 299

INSALVBRITAS.

ιθυμάζειν 202
Qui mori nolit 33
Herculanus morbus 154
Herculana ſcabies 154
Ipſa ſenectus morbus eſt 172

DIVTVRNVM.

Et nati natorum 214

HAEREDIPETAE.

Si uultu res cada. 81
Eidem inhiantes teſtamento 265

SENIVM PRAEmatuꝝ aut mors.

Erigini cani 230
Præmatura mors 265

LONGAEVITAS.

Neſtorea ſenecta 76
Vltra penſum uiuit 76
Vltra catalogum 241
Vltra linum 210
Cornicibus uiuacior 76
Heſiodi ſenecta 182
Tithoni ſenecta 76
Phœnice uiuacior 126
Sibylla uiuacior 282
Facies tua computat 178
Alterum pedem 126
Viri ſenis aſtaphis 90
Mature fias ſenex 29
Mala ſenium accele. 272
Sexagenarios de 60
Vitiat lapidem 222
Mors optima rapit 267
In ſola Sparta 288
Fatale uitæ tempus 267
Senex bos non lug. 193
Viuum cadauer 152
Danace 260
Epimenidium corium 288
Idem Accii quod 116
Viro ſeni maxillæ 170
Effœta ſenecta 270
Limen ſenectæ 201
Seneſcit bos 232

IVVENTA.

Iuuēta uiribus polet 263
Iuuenari 284

VITA HOMInis miſera & breuis.

Homo bulla 145
Spithama uitæ 138
Temporis punctum 138
Optimum nō naſci 146
Dimidio uitæ 121
Fictilis homo 204
Stupa ſeniculus 196
Vita mortaliū bre. 272
Ephemeri uita 289

PRVDENTIA ſenilis.

Multorum Iouis ſe. 287
Annoſa uulpes 111
Eum auſculta 36
Anus ſubſaltans 186
Aetate prudentior 267
Sine cortice nabis. 95
Senum prudentia 268. & 272
Seneſco ſemp ali. 97
Moderator nego. 269

PRVDENTIA.

A fronte ſimul 264
Alter Ianus 289
Homo Thales 256
Acetum habet in pectore 147
In holmo cubabo 189
Perendinum uentum 246
Amyris inſanit 143
Non pluit & 299
Leſbius prylis 259

ALIIS SAPERE.

Aliis proſpiciens 264
Facile cum ualemus 76
Quarta luna nati 18

PRVDENTIA coniuncta uiribus.

Conſiliis ſimul &c. 270
Prudentia coniuncta cum uiribus 264
Imperator bonus & idem robuſtus 272

INSTANS.

Ante pedes 255

ANCEPS ET dubius.

Neceſſarium malum 58
Neq; cum malis 198
Polypi caput 118
Gaudiū dolori iun. 272
Plus aloes 97

Quid

Quid primum, aut ultimum 136
Etiam capillus unus 239
Ad utrũuis paratus 262
Vtroq; nutans ſen. 248
Volens nolenti animo 183
Nolens uolens 41
Vnica filia 80
Inter pueros ſenex 288
Aut cucurbitæ flo. 181
Aut Plato Philo. 183
Aut oportet Tra. 219
Oportet teſtudinis 115
Aut mortuus eſt 114
Aut quinq; bibat 141
Excubias agere 32
Quocũq; pedes 115
In triuio ſum 28
Ancipitis conſilii 263
Ancipitis animi 264
Haſta caduceum 204
Vtrunq; 287
Delphicus gladius 149
Iiſdem è literis 236
Qui nocere poteſt 268
Nauis aut galerus 198
Tertium caput 260
Triceps Mercurius 260
Pſecas aut ros 195

PERPLEXVS.

Ventus neq; mane. 162
Auribus lupum 59
Hæret in uado 292
In aqua hæret 55
Nunc meæ in arctum 11
In puteo cõſtrictus 124
Perplexus 270
Perplexus, animiq; conſtantia 262
Ne Exceſtides qui. 174
Labyrinthus 201
De gradu deiice. 47
De poſſeſſione de. 212
Peribis ſi non fece. 297

DECRETVM.

Murus ahæneus 200

IN DEPREhenſos.

Folio ficulno 55
Medius teneris 55
Decipula murem 235
In laqueos lupus 111
In aer latitas 236
In eaſdem anſas 124
Laqueus laqueum 227
Laciadæ 202
Hinc illæ lachrymæ 44
Vbi cognitum eſt 271
Hæc Helena 44
Hydrus in dolio 273
Tempus omnia reuelat 153

METVS EX CONſcientia.

Fures clamorem 31
Lupus aquilá fugit 183
Lupus ante clamo. 183
Conſcientia mille te. 117

VINCVLVM inſolubile.

Vulcanium uinculũ 190
Herculanus nodus. 105

VLTIO MALEfacti.

Canis uindictam 85
Ornatus ex ſuis uir. 48
Reperit deus nocentem 170
Sero Iupiter diph. 114
Semp uirgines fu. 193
Mali bibunt impro. 201
Sus acina depen. 232
Placiadæ 280
Hipparchorũ tab. 204
Habet 281
Longæ regũ manus 22
Scarabæus aquilá 249
Promeri canes 184
Ciſſamis Cous 217
Improbi conſilium 220
Ibici grues 103
Dii laneos habent 116
Oete' geni' 208. &c. 247
Aderit Temeſ. Gẽ. 19
Adraſtæa Neme. 173
Ad deoꝝ aures per. 174
Bos laſſus fortius 15
Euenit malo male. 263
Salis onus unde 89
Habet & muſca 237
Ductus per phrato. 248
Inuitus Iuppiter 202
In tergo bouis 236
Ineſt & formicæ 163
Stultus qui patre cæ. 114
Nunc dii beati 179
Super te hæc oïa 286
Anus ſimia ſero 162
Boliti pœnam 133
Vel capra morde. 100
In me hæc cudetur 19
Ob textoris erratũ 292
Aeſopicus ſanguis 175
Deus ulciſcetur 262
Flagitiorum turpis 270
Virum improbum 100
Male parta, male 89
Mala proditio 200
Malis ter mala 230
Miſeram meſſem 257
Canis ſæuiens in la. 286
Canis peccatum 231
Fortis in alium for. 273
Ne ſpina quidẽ uul. 245
Sui cuiq; mores 154
Fumantem naſum 242
Vindicta tarda 266
Vitandæ potẽtũ of. 271
Aratro iacularis 181
Dulce pomum 300
Sero molunt deoꝝ 300

METVS POENAE.

Funiculum fugiunt 31
Metus infamiæ 266
Manum de tabula 38
Abſq; baculo ne 234
Cautus enim 285
In tempore cauenda 268
Samiorum mala 284

ALIENA A RE.

Nihil ad uerſum 61
Nihil ad fides 62
Nihil ad Bacchum 157
Quid ad farinas 245
Alia Menecles 209
Neq; cælũ, neq; ter. 61
Quid ad Mercu. 221
Ego tibi de alliis 232
Falces poſtulabam 136
Extra choꝝ ſaltare 175
Vltra ſepta trãſilire 118
Extra oleas fertur 133
Incita equum iuxta 300
Haud contra oſtiũ 296
Nihil ad rem 271
Meos corymbos 221
Omiſſa hypera 234
De curru delap. 143
Me mortuo terra 45
Mihi iſtic nec ſeritur 78
Nõ luctu, ſed reme. 267
Omni pede ſtandũ 210

ALIENA CVrantis.

Bellum Cononi cu. 226
In alieno choro 136
Ne depunges in 264
Quæ ſupra nos 77
Aedibus in noſtris, quæ praua aut recta 78
Vtere curru de aſinis nihil laborans 255
Stultior morycho 192

AD REM PERtinentia.

Nunc in regionem. 197
Ipſum oſtii limen 227
Rem acu tetigiſti 159
Aedibus in noſtris 78
Ipſi curandum 202
Omiſſis nugis tẽ. 166

LACESSENTIS.

Arietem emittit 142
Cominus, atq; emi. 50
Non ut prior lædam 286
Nunquam enim meos 184
Omni conatu inua. 262
Pugnis & calcibus 210
Tangere hulcus 77
Temulentus dor. 248
Thunniſſare 177

INSIDIAE.

βυσσοδομεύειν 285
Cauentis clancular. 261
δούρειος ἵππος 285
Ineſcare homines 166
Oportet omnibus corydalis 229
Tragulam iniice. 192

CONIECTVRAE.

Leonem ex ungui. 104
E fimbria textum 104
De guſtu cognoſco 104
De fructu arborem 104
De facie noſſe 108
Aethiopẽ ex uultu 104
Cauda de uulpe 104
Ex fronte perſpi. 152
Ex habitu bonũ ui. 266
Ex ſtipula cogno. 113
E culmo ſpicam 285

E cantu dinoſcitur 286
Effœminatorum ēt 193
Ex uno omnia 32
Domi coniecturā 114
Prima facie. 108
Cribro diuinare 110
Signum bonum aut 227
Stellis ſignare 240
Vna hirundo non 91
Omnibus ueſtigiis 286
Qui bene cōiiciet 149
Certum proſpicio 267
Rem acu tetigiſti 159
Scopū attingere 112
Crepitu probabis 287
Qualis uir talis or. 74
Quanq̃ nō dixe. 236
Vanæ coniecturæ 167
Protinus apparet 285
Leonem uidere 247
Mortuos uidens 246
Mortuus per ſomnum 281
CALVMNIA.
Sycophanta 150
Tragic⁹ theocrines 291
Albo rete aliena 155
Non ineſt remediū 172
Argiua calumnia 231
Boliti pœnam 133
Cydi pœnam debet 216
Chius 287
Patatione calūnio. 210
Crater litium 281
Fruſtra Herculi 172
OBTRECTATIO & maledicentia.
Mortui non mord. 246
Mortuis nō conui. 272
Cum laruis luctari 28
Iugulare mortuos 29
Non imperā lingua 148
Tuis te pingā colo. 48
Sphæram inter ſe 215
Infixo aculeo 9
Vulgus ſuſpicax 270
Pellem caninam 159
Vitiligator 171
Zoili 161
Archilochum teris 273
Dente Theonino 136
Carpet Cirius 139
Genuino modere 136
Dentata charta 248

Hipponacteū præ. 136
Archilochi patria 136
Etiam in deorum 281
Archilochia edicta 136
Plauſtra conuiciis 88
Naues onuſtæ cō. 98
Morſus aſpidis 214
Hyſtricis ſeta 289
Eurynnus 285
CAVSA INDEfenſa.
Heteromolia cā. 204
Deſerta cauſa 65
Ne de lite pronunc. 211
Hand impune uin. 133
CARPENTIS ſeipſum.
Domeſticum theſau. 74
Propria uineta cæ. 78
NECESSITAS.
Ineuitabile fatum 270
Nemo cogēdus off. 270
Fatum ineuitabile 268
Fatum immutabile 267
Fatis adactus 268
Fatis imputandum 261
Diomedea neceſſi. 100
Ingens telū neceſſi. 144
Feras, non culpes 37
Quod factum eſt 149
Tranſuerſum agere 191
Vocat⁹ atq; nō uo. 144
Ne dii quidem à 267
Mors omnibus 265
Omnia eſculenta 196
Lepori eſurienti 246
Viro eſurienti ne 241
Adactum iuſiuran. 221
Volentem bouem 281
Nemo cogendus 262
Officiū ne colloca. 271
TRISTITIA, Lætitia.
Irriſibilis lapis 165
In Autro trophonii 89
Harmodii cantile. 204
Argiuosnides 279
Admeti nænia 171
Canere de telam. 231
Lityerſam cantionem 235
Tragicum tueri 164
Taurinum tueri 257

Atrei oculi 184
Titanicus aſpectus 177
Cepas edere 218
Supatus es à gallo 288
Triſtis ſcytale 132
Areopagita 105
Erinnys ex tragœ. 289
Ne ſis patruus mi. 155
Frontem exporrige. 96
Magis gaudet 259
Feſtiuus ſermo 268
Contrahere ſupercilium 242
Sanguine flere 158
Sarone magis nau. 226
SOLLICITVDO.
Tantali lapis 193
Σαυτῃ βλέπει 133
Mens eſt in tergo. 133
Animus eſt in co. 256
Similes uidentur 285
Arctum anulū ne ge. 6
Cor ne edito 6
In uia ne ſeces 8
NVNCIVS lætus.
Hand annuncias 209
Prouoluit ad mil. 244
Quid tibi Apollo 186
Vulcanus tibi uati. 166
Siren amicum 186
MINANTIS.
Et meum telum 32
Si tibi machæra eſt 193
τ ὦ λόπυρε 233
Cōpluriū thriorum 117
Ollam alere 245
Tolle calcar 134
Qui paratus ad re. 264
Ne mihi uacuam 291
VEHEMENTIA, Languor.
Oeſtro percitus 189
Pyrrichen oculis 259
Vehementer cupiē. 263
Manū habere ſub. 200
AMOR.
Caunius amor 218
Liberorum amātior 187
Ceſtū habet Ve. 218
Ex aſpectu naſcitur 32
Adamantis tenere 261
Paruus ſemp tuus 180
Aureæ compedes 154

Muſicā docet amor 302
E Creta raptus 300
AMICITIA.
Amicitia ſtabiliū 149
Ama tanq̃ oſurus 127
Amantium iræ 214
Mores amici noueris, non oderis 168
Nouos parans ami. 229
Non potes tethi. 228
Vnus deus & plu. 235
Neq; nulli ſis ami. 245
Ne cuiuis dex. inii. 6
Amicorum cōmunia omnia 5
Amicitia æqualitas 5
Amico amicus 38
Amicus magis ne. 138
Naæra & charmiōe 245
Qui circa ſalē ac ſa. 10
Salē & menſam ne 69
Intēpeſtiua beneuo. 88
Præſtat habe. acer. 293
Non ſunt amici qui 150
Multas amicitias 123
Abiit & taurus 14
Vbi amici, ibi opes 38
Vſq; ad aras ami. 216
Amicorum eſt adm. 263
Animo ægrotanti 215
Αμυγδαλῆς ὄρως 286
Fidus amicus 270
In ære meo eſt 86
Syncretiſmus 10
Conciliant hoīes 127
Cum amico nō cer. 270
Queruli in amicitia 291
Lingua amicus 228
Felicitas multos habet amicos 237
Felicium multi cog. 214
Amicus certus in re incerta cernitur 301
Ollæ amicitia 59
Viri infortunati ꝓcul amici 191
Plures adorāt ſo. 226
Ad felicē parietem 37
Nudæ gratiæ 181
Sapientes tyranni 243
ADVLATIO.
In hoſtio formoſus 248
Pithon formoſus 243
Refutantis laudē 291

Handquaq̃

Haudquaq̃ diffi. 127
Cura eſſe quod au. 284
Herculana ſcabies 154
Ficum cupit 141
Deſera comediſti 175
Demulcere ca. 210
Blandius alloqui 262
Cauda blandiri 281
Præſtat habere 293
Benignior pellace 286
Letale mulſum 97
χρυσόλογος 114
Io Pæan 154
Polycrates matrẽ 182
Ipſe ſemet canit 167
Magis ipſe phryx 187
Pulchre dixti 114
Climacides 296

IN DELITIIS.

Procellus acarna. 148
Mus albus 178
Catella Melitæa 229
Melitæus catulus 298

ODIVM.

Odium agreſte 128
Odium uatinianum 140
Odium nouercale 140
Oderint dum me. 196
Odit cane peius 196
Empedoclis ſimul. 174
ἀσπονδος πόλεμος 230
Archidamicum bel. 227
Cui iſta arrident 258
Neuia quidem eadem 175
Fratrum inter ſe iræ 28
Ira omnium tardiſſi. 81
Principum fauor 268

IRA.

In fermento iacere 203
Mordere frenum 49
Mordere labrum 258
Tacite ſtomachari 269

INVIDIA, AEMVlatio.

Figulus figulo 25
Inimicus & inuid. 210
Vnicum arbuſtũ 133
Vna domus nõ alit 134
Zoili 161
Edentulus ueſcen. 209
Expertus inuiden. 32
Iactantiæ comes 271
Turpe ſilere 178
Optat ephippia 77
Fertilior ſeges in al. 77
Præſtat inuidioſum 300

DIFFIDENTIA.

Simul & da & ac. 186
Nemini fidas 122
Fiducia pecunias 128
Confringere teſſerã 154
Cæca dies, oculata 94
Oculatæ manus 94
Pluris eſt ocula. te. 174
Non perſuadebis 182
Quot ſeruos hab. 143
Hoſtium munera nõ 39
Homo homini lupus 18
Lydus oſtium clauſit 177
Tuam ipſius terrã 295

FRAVS ab amico.

Vallus uitem 133
Canis mendico 289

DILIGENTIAE.

Adamuſſim 67
Thunni more 238
Iuxta melam 243
Ad unguem 67
In quadrum redi. 110
In nocte conſilium 135
Vltrò citroq; 45
Ruminare nego. 258
Fixis oculis intueri 195
γαργὸν βλέπειν 231
In occipitio ocu. ge. 228
Vnum ad unum 135
Incudi reddere 67
Ruris fons 175
Ithorus 280
Caput ſcabere 249
Ariſtophanis & cle. 88
Olet lucernam 88
Non nauiges noc. 290
Sõnus abſit ab oc. 188
Neq; quantum luſciniæ 195
Succiſiua opera 122
Vel acũ inueniſſes 255
Grues lapidẽ deii. 247
Frons occipitio prior. 25
Arripe negocii 262
Mihi curæ 269
Mihi iſta curæ 273

ASSIDVITAS.

Minutula pluuia 35
Aſſidua ſtilla ſaxũ 226
Bis ſeptẽ phagis 169
Dicendo dicere di. 172
Latum unguem 57
Velut umbra ſequi 257
Ne altero qdem pe. 113
Saxum uolutũ nõ. 235
Multis ictibus deii. 99
Exercitatio poteſt o. 136
Ne genu qdem fle. 124

INDILIGENTIAE.

Princeps indiligens 271
Si quis iuxta ciui. 282
Malus ianitor 287
Phani oſtium 183
Alimine ſalutare 109
Vt canis è Nilo 108
Per tranſennam in. 211
Per nebulã. p cali. 43
Intranſcurſu 300
Sũmis labiis degu. 109
Summis naribus ol. 115
Extremis digitis 109
Primoribus labiis 109
Molli brachio 50
Suſpenſa manu 294
Compreſſis manibus 123

SOMNOLENTIA.

Endymionis ſom. 107
Vltra Epimenidẽ 107
Salẽ uehens dor. 89
Non decet princi. 184

OCCVPATIO, ociũ

Ne aures quidem 142
Nullũ ocium ſeruis 145
Feſtum multas ha. 273
Vincula tyrrhena 288
Cum licet fugere 236

IVSTITIA.

Partitio nõ præfo. 244
Iuſtitia in ſe uirtutem 149
Homines frugi 137
Exigua res ipſa in. 127
Trutina iuſtius 167
Iuſtitiæ oculus 280
Iuſtitia iuſtior 280
Maras 282
Bochyris 282
Eadem penſare trutina 57
Rhamnuſius 241
Prienenſis iuſtitia 244
Rectam ingredi uiam 238
Dum clauũ rectũ 210
Ad amuſſim ap. 163
Ne moueto lineam 109
Ex æquo partire 289
Aequalitas haud 163
Quæ non poſuiſti 233
A ſacris abſtinẽdæ 267
Nemo quenq̃ ire. 239
Zaleuci lex 202
Hæc iuſtitia 232
Dat ueniã coruis 242
Quod aliis uitio uer. 266
Vrbanus nihil æqui. 230

INIVSTITIA.

Malum lucrum 278

RIGOR.

Summũ ius, ſũma in. 112
Ad uiuũ reſecare 153
Radit uſq; ad cu. 227

VIS INIVSTA.

Leonis catulũ ne 149
Leonina ſocietas 90
Atticus aduena 128
Centaurice 217
Mars rex 280
Rus ciuitas 173
Hoſpes indigenam 236
ἀγαμέμνονος φυτός 228
Priuſq̃ ſortiaris cõ. 243
Non mouenda mo. 76
In antrũ haud le. 235
Abſtinenda uis 271
Ceſcon habitas 176
Cyclopica uita 115
Cyrnia terra 213
Martis campus 181
In caput præcipitari 230

INCVLPATVS.

Purior clauo 160
A Puro pura deflu. 221
Aurum igni probatum 283
Aurum colophonium 216

TEMERITAS.

Oportet remũ ipel. 31
Quam quiſq; norit 139
Cœnare me doce 241
Non ſuſpiciendum 263
Illotis manibus 100
Andabatæ 155
Aedilitatem gerit 208

PVDOR.
Pudor in oculis 127
Pudebat recuſare 215
Pudor & metus 265
Verecundia inu. 178
Tinctura ſardonica 192
Tinctura cyziceni 272
Vbi timor, ibi pu. 31

IMPVDENTIA.
Faciem perfricare 95
Dea impudentia 212
Nudo capite 234
Atticus aſpectus 105

PVDICITIA.
Hippolytum imita. 247
Melanione conti. 199

IMPVDICITIA.
Oſce loqui 300

ORIGINIS.
Etardigradis aſi. 188
Ex quercubus nati 99
Nunq̃ ex malopa. 72
Eſquilla nõ naſcit̃ 151
Ex minimis uitiis 161
Exiguum malum 165
Bonæ leges ex ma. 115
Initium belli 203
Hinc belli initium 239
Piſcis primũ à ca. 289
Ab impiis egreſſa 103
Mali corui malum 103
Author omnium 266
Ex tua officina 175
Generoſioris arbo. 44
Magnoꝝ fluminum 44

NOBILITAS, Oſcuritas.
Generoſior codro 187
Generoſior ſparta 189
Subdititius es 291
Ne patris quidem 211
Terræ filius 99
Matris ut capra 199
Lychnobii 298

DEGENERANtium in peius.
Ab equis ad aſinos 83
Mandrabuli more 29
Heroum filii noxæ 72
Haud canit pater. 24
Filius degenerans 265
Quis parentẽ lau. 194
Aceſias medicatus 174
Taurum tollet qui 28
Vt nunc ſunt homines 263

INITIVM. laudatum.
Cũ paruula eſt bo. 229
Primum Aegina 165
Primum mars in filiis 244

PROFICIENtium in melius.
Ab aſinis ad boues 82
Diues factus deſiit 188
Satis quercus 47
Non enim ſpinæ 197
Effugi malũ, inueni 208
Iuxta cubitũ ꝓfert 283
Meliores nanciſci 179
Melius nobis eſt 213
Ego ex bono in bo. 248
Fuit & mandroni 91
Hodie nullus, cras 284
I modo uenare 246

PROPRII COMmodi ſtudium.
Tunica pallio ꝓp. 46
Intus canere & 123
Aſpendius citharœ. 123
Nequicq̃ ſapit 70
Ad ſuũ quẽq; quæ. 255
Decora teipſum 285
Anguillam captare 248
Vna lauabor 183
Manum admouere 291
Vndecunq; lucrum 268
Genu ſura propius 46
Omnes ſibi melius eſſe 46
Simonidis cantile. 193
Mihi ipſi balneum 113
Sibi canere 242
Aſtutior coccyce 290
Opta uicino, magis 237
Veniat hoſpes 180
Sam quiſq; homo rẽ 282
Mercator eſt 280
Ciuitates ludimus 217

LVCRVM ex ſcelere.
Tributis potiora 217

INTERNITIO.
Ne ignifer quidẽ 112
Ne bolus quidem 240
Pinus in morem 184
Totum ſubuertere 210
Perdere naulum 242
Cum cane ſimul 290
Fuimus Troes 105
Qui iure perierunt 272
Omitte uatem 196

SVBITVM exitium.
Occaſionis ala 218
Muris interitus 215
Muris in morem 242
Eadẽ tibi & pithia 176

TOTVM VT nihil reliqui.
Omnia chnaumata 195
Cum puluiſculo 191
Vna cum ipſis 172
Vna cum templis 300
Ruta cæſa 296

OBLIVIO.
Obliuionis cãpus 196
Proprii nominis oblitus 151
Malorum obliuio 261
Ne malorum memi. 130
Odi memorẽ com. 80
Viuorum oportet 28
Ventis tradere 233
Ollæ ueſtigium in cin. 7
Imis ceris tradere 293

MEMORIA.
Iucundi acti labo. 145
Quæ dolent ea mo. 283
Vbi quis dolet, ibi 135
Aurem uellere 84
Tanquam meum nomen 159

ELABENDI.
Εκπεδαλιίσαι 238
Εκλινίσαι 240
Reperire rimam 220

EX SESE.
Domi habet 114
Domeſticum malũ 268
Nihil paſſus graue 245
Emere malo q̃ ro. 38

DOMI VIVERE.
Domi manendum 267
Domus amica do. 227
Domi manere 209
Domus optima 271

FOEMINAE.
Fœmina nihil peſt. 270
Ignis, mare, mulier 135
Sublata lucerna 235
Male coniugati 269
Mulieri ne credas 200
Nec mulieri, nec 300
Mulierum exitia 200
Mulieris oculus 234
Mulier pudica ne 267
Qui non litigat 287
Tanquam chalcidica 202
Theſſala mulier 37
ὑπηψευνομονίη 291

AEQVANIMITAS.
In re mala 234
Magiſtratũ gerens 184
Iactare iugum 259
Ad finem ubi perueneris, ne 7

SOLITVDO.
Ne muſca quidem 129
Nullum animal 129
Scytharũ ſolitudo 243

IGNORATIO.
In alio mundo 33
In alieno foro 140
In tua ipſius harena 247
Albus aut ater ſis 78
Non nouit natos 80
Prorſus ignotos 266
Nomine tantum notus 108
Late uiuens 201

NOVITAS.
Aliud genus rem 179
Grata nouitas 266
Qui modus equitũ 186

NOTVS.
Domeſtice notus 108
Intus & in cute 108
Principes inter ſe 268

OCCVLTA.
Terra defoſſum 232
Occultæ muſices 98
Qui apud inferos 195
Niſi ſi qua uidit 134
Attici Eleuſina 166
In tenebris ſaltare 104
Monſtrum alere 160
Muris circũcurrẽ. 293
Summis ingredi pe. 292
In aurem dicere 41
Oſtium obdite 238
In ſimpulo 133

Admoto

Admoto capite 299
Vrit abſq; torre 295

VICES OFFICII.

ἐγκώπης ἡμέρα 280
Ordinem deſerere 179
Penſum perſoluere 43
Contribulis factus 288

FIDES ET Grauitas.

Folium Sibyllæ 90
Ex tripode 90
Ex Iouis tabulis 93
Atticus teſtis 93
Attica fides 93
Rhadamantheū 194
Iouem lapidem iurare 132
Rhadamanthi iuſiurandum 194
Viri iureiurando 228
Iouis ſuffragium 167
Amphyctionū cō. 239
Pollicētis ſe promiſſa re præſtituræ 261
Dictum ac factū 248
Mineruæ ſuffragiū 234
Veriora his quæ 103
Oculis magis ha. 21
Domeſticus teſtis 142
Venereū iuſiuran. 159

PERFIDIA.

Altera manu fert 94
Altera mãu fert p. 299

CONSILIVM.

Res ſacra conſultor 125
Suadeo quod ipſe 269

CVM AVXILIO, citra auxilium.

Frater uiro adſit 90
Sine ope diuina 267
Ne gladium tollas 165
Non abſq; Theſeo 59
Duobus pariter 211
Nihil pfuerit bul. 287
Tradunt operas 91
Alieno auxilio po. 262
Alieno ferox præ. 262
Titanas imploras 145
Ancora domus 41
Columen familiæ 41
Noſtro Marte 70
Sine cortice 95
Vnus uir nullus 61
Qui per ſe ſufficit 271
ἀνεγίνωσκες. 220
Multæ man' onus 151
Recapitulandum 265
Chordæ uice 230
Viuus fueris 243
Papyri fructus 218
Si deus uoluerit 269
Sūma ui defendere 262
Tanquam heros in clypeo excipere 183

INTEMPESTIVA & inepta,

Simulare cupreſſū 58
Intempeſtiua bene. 88
In lente unguentū 82
Aeſtate penulam 118
Menſe maio nub. 48
Mentã belli tpe 131
Roſam quæ præte. 173
Foras cares non amplius anthiſteria 70
Anus hirciſſans 101
Anus bacchatur 101
Feli crocoton 31
Apage hoſpitem 172
Quid de puſillis 230
Tragœdias in nu. 191
Annoſam arborem 52
Ne unq̄ uiri ſenis 183
In ſenē libidino. 261
Moleſtū ſapiētem 199
Malū eſt bonum 189

TEMPESTIVA.

Nunc leguminū 179
Bæta tum hyeme 255
Cum ceſſat Boreas 232
Noſce tempus 88
Aliam ætatem alia 266
Capra ad feſtum 272
Munus exiguum 269
Audi chelidonem 287
Oleum & ſalem 245
Iouis tergus 288
Nil hoie amico eſt 284
Domi Mileſia 48
Phallus deo 229
Sacra hæc nō aliter 159

SERRVIRE tēpori.

Seruire ſcenæ 20
Vti foro 20
Aut bibat, aut abe. 114
Gladiator in hare. 74
Polypi mētem ob. 20
Spartam nactus 160
Omnium hora 45

DEPRECANTIS, abominantis.

In capras ſylue. 220
Si quid mali in pyrrham 215
Procul ab aurib' 221
Abhorrentis ac deteſtantis 270
Dulcis cubitus 124
Reiicientis culpam 270
Terra mihi prius 212

EXECRANDI.

Deuotionis templū 32
Oedipi imprecatio 86
Phocēſiū execratio 75
Phocēſiū amolitio 170
Adiurãtis ſe fact. 261
In oi fabula, & Dædali execratio 204

OMINANDI.

Bene ſit 249
Cum Muſis 248
Adſint dii beati 220

BENEFICIVM corruptum.

Perdidiſti uinum 140
Capra ſcyria 111
Panis lapidoſis 298

RISVS.

Riſus Ionicus 64
Riſus Megaricus 65
Riſus chius 66
Riſus Sardonius 236
Aiacis riſus 85
ἀχρειόγελως 285
Riſus ſyncruſius. 173
Stultior Melitide 299
Emori riſu 284

DERISIO.

E ſublimi me deri. 32
ἐσκιμαλίχθαι 230
Naſo ſuſpendere 93
Poſtica ſanna 284
In eoipſo ſtas lap. 303
Loripedē rectus 217

IMPOSTVRAE.

Dare uerba 62
Addere manum 62
Os ſublinere 62
Obtrudere palpū 245
Fucum facere 62
Circuntondere comam 62
Noua hirundo 76
In laqueū inducere 110
Obolum repit Par. 180
Epheſiæ literæ 188

FORTVNATA ſtultitia.

Athenienſiū incō. 95
Dormientis rete 66
In nihil ſapiendo 204
Malum uas non. 289

CITRA LABOrem.

Citra puluerem 65
Citra arationem 65
Vltro deus ſuppe. 190

INCITARE.

Cur ceſſatum eſt 299
Frigidã aquã ſuf. 114
Modis oibus inci. 265

DISCRIMINIS.

Apio eſt opus 204
Sub cultro liquit 204
Sus ſub fuſtem 186
In Pythii templo 288
Vtinã domi ſim 190
Fuge pcul à uiro 234
Fuga tutior 270
Poſt folia cadent 190
Nunc contingat 197
De tuo capite 283
E canis podice 288
Aſciſce ad extre. 246
In eadē es naui 121
De pilo pendet 108
Periculum proræ 179
Inter ſacrũ & ſaxum 11
A fronte præcipitiū, à tergo lupi 236
Flamma fumo eſt pxima 58
Tua res agit' tunc 247
Per ignem incedis 273
In neruum ire 167
Nocuit & nocebit 264
Inter malleū & incu. 11
In acie nouaculæ 11
Res eſt in cardine 11
E Naſſa eſcã pete. 300
Ne uni naui 295
Filum cōtentionis 229
Obiicere canibus 190
Ouem lupo cōmi. 48
Ne in Melãpygum 124
Ne temere Abydū 91
Ad ſcolon ne profi. 157

Caue thoeacem 150
Aegæum nauigat 211
Ne in neruũ erum. 172
A bis ſeptẽ undis 221
Ne puero gladium 162
Gladiũ acutũ auer. 7
Perq; enſes,pq; ig. 147
Nõ certať de olea. 204
Maleam legens 156
Per haſtæ cuſpid. 209
Lepus ꝑ canibus 128
Ex ore lupi 182
Certamen nõ acci. 229
Corpore effugere 140
In periculoſo neg. 265
Ingens diſcrimen 268

ALIENO PE riculo.

De alieno ludis co. 140
Non eſt meum nego tiũ,multũ ualeat 199
Alienã meris meſ. 52
Innocuus aliũ aſpiciã meũ hñtẽ malũ 196

EXPERIENTIAE ſeu periclitatiõis.

In Care piculum 69
In dolio figulari eſt 70
In harenã deſcen. 108
Quanta mus apud 140
Oẽm mouere lapi. 50
Oẽm rudentem mo. 50
Reſp.uiţ docet 293
Oẽm iacere aleam 50
Aut ter ſex,aut tres 148
Rex aut aſinus 240
Vela uentis pmit. 50
Deo,fortunæq; cõ. 265
Res ad triarios red. 11
Sacrã ancorã ſol. 12
Mouebo talum 12
Semp tibi pendeat 105
Tentãtes ad Troiã 134
Et poſt malã ſege. 298

SECVNDAE EX perientiæ.

Poſterioribus me. 40
Danda uenia lapſo 271

IMPERITIA.

Dulce bellũ inexp. 274
Pedũ uiſa eſt uiam 241

CONATVS.

Oib' neruis 49.&. 268
Omni teloꝝ gene. 50
Manibus pedi. 49
Pro mea uirili 284
Remis,uelisq; 49
Ancoras tollere 171
Omni pede ſtãdũ 210
Toto pectore 50
Cũ haſta, cũ ſcuto 190
Oĩ certaminis ge. 270
Surſum ac deorſum 45
Rem nouã aggre. 272
Summis uti uelis 143
In magnis & uol. 189
Miſcebis ſacra ꝓpha. 45
Mare cœlo miſce. 45
Terra,mariq; 50
Fruſtratus conatus 262

PERTINACIA.

Mordicus tenere 50
Toto corpore,omnibus unguiculis 50
Gladiatorio animo 44

INCERTVS euentus.

Inter os & offam 56
Multa cadunt inter calicẽ,ſupremaq; labra 56
In herba eſſe 140
Neſcis quid ſerus ueſper uehat 80
Nullo ſcopo iaculari 240
Anceps euentus 266
Si crebro iacies 23

EX EVENTV indicium.

Mox ſciemus melius uate 272
Cocta numerabim' 38
Res indicabit 233
Magiſtratus uirum dicat 116

MVLTI.

Non una uehit na. 283

IN STVPIDOS.

Ede naſturtium 96
Nihil ab elephante differs 198
Nihil differs à Chærephonte 198
Mens non ineſt Centauris 199
Beccefelenus 234
Saturni podex 228
Caput uacuũ cere. 233
Margites 149
Rana gyrina ſapi. 124
Ouiũ nullus uſus 179
Ouium mores 214
Fœnum eſſe 214
Tibicines mẽte ca. 274
Ne quis unq̃ Megarenſibus 245
Midas auriculas aſi. 43
Fungus 282
Aut regem,aut fatuũ naſci oportet 33
Stultior Melitide 299
Neſcit capitis &c. 178
Vir uidebať na. 241
Terræ inteſtina 168
Larus hians 201
κορυβαντιᾶν 256
Lucerna pinguior 163
Bœotica ſus 110
Bœoticum ingeniũ 142
Bœotica cantilena 142
Bœotica auris 218
Salſitudo nõ ieſt il. 147
Bibe helleborum 96
Strychnũ bibit 96
Porcum immola. 96
Squillas à ſepulch. 145
Minus hẽt mentis 134
Piſtillo retuſius 244
Embarus ſum 272
Phryx plagis 94
Seruilior Meſſena 193
Stultior Corœbo 196
Stultior Morycho 192
Stupidior Praxil. 193
Corpus ſine pecto. 116
Antronius aſinus 166
Naribus trahere 122
Arcadicũ germen 227
Arcades imitans 219
Aſinum in rupes 284
Feles Tarteſſia 31
Stulto ne pmittas 237
Nõ ineſt illi dẽta. 273
Septẽnis cum ſit 132
Stultitia eſt Iouẽ 196
Vt Bagas 260
Deſertũ obtueri 289
Terebintho ſtul. 291
Cæcus auribus 291
Bis pueri ſenes 60
Saturniæ lemæ 138

PRAELONGI.

Coloſſi magnitu. 216
Caliga Maximini 11
Clematis Aegyptia 11
Amens longus 234
Nullus malus 151
Pinguis uenter 244
Puſillus q̃tus Mo. 241

IMPROBI.

Lydi mali 201
Lerii mali 156
Mali commatis 216
κίβδηλος, id eſt, adulterinus 221
Bipedũ neqſſimus 85
Tenedius tibicen 168
Phrynundas alter 255
Eurybatiſſare 32
Tria cappa peſſi. 248
Duplex cappa 248
βωμολόχος 256
Inexploratus homo 193
Diagoras melius 234
Non capit ſomniũ 257
Lacerat lacertum 110
Lupi decas 177
Cercopum cœtus 180
Cercopiſſare 180
ἀλιτήριος 284
Ferre iugum 31
Magis impius Hipponius 200
Mare alluit omnia 231
Qui omni in re 194
Seruilis capillus 143
Vlyſſis remigium 200
Dii tibi dent tuam mentem 284
Non es laudandus 178
Compẽdiaria res improbitas 221
Inſania non oĩbus 273

INGENII MALItia, & inſtitutio.

Lupus pilũ mu. 227
Naturam expellas 179
Lignum tortum 201
Aethiops nõ albe. 273
Qui ſemel ſcurra 152
Podex lotionẽ ui. 117
Occaſiõe dũtaxat 127
Saliuam imbibere 133
Quo ſemel eſt imbuta 136

Malus ui

MALVS VICINVS
Salſuginoſa uici. 73
Aliqd mali propter uicinũ malum 13
Si iuxta claudum habites, ſub claudicare diſces 116

APERTE ET craſſe.
Præmáſum in os inſerere 200
Craſſa Minerua 13
Craſſiore Muſa 14

RARITAS.
Phœnice rarior 178
Vbi per harma ful, 66
Lac gallinaceum 68
Rara auis 122
Alba auis 136
Noctuinum ouum 125
Veluti in cratere 294

CONCORDIA.
Cõcordia fulciunt 263
Concordia 267
Mutua defenſatio 263
Mutua defenſio 263
Tradunt operas mutuas 91
Vt in uelabro 259

DISCORDIA.
Bellũ oium pater 239
Domeſticum diſſidium 271

FVERVNT non ſunt.
Ná illi iam nõ ſunt, at q ſunt mali 194
Fuere quondam ſtrennui Mileſii 105
Fuimus Troes 105
Omnia bonos uiros 196
Sæpe etiam eſt holitor 68
Summaria indicatura 194

EXILIVM.
Seruabis bouem 272
Terram pro terra 145

ACCESSIO PVſilla, aut nimia.
Gleba aruum 187
Gutta uini 288
Ne maior thylaco 288

FOCVS.
Focus luculentus 272

VSVRA.
Citius uſura currit 177
Eſt pylus ante pylum 188
Felix q nihil debet 185
Animam debet 112
Semel rudibus 243

PROBRVM, Gloria.
Glorioſum & apud poſteros 266
Gloria futuri 273
Nõ omnino temere 71
Sutorium atramentum 242
Scarabeo nigrior 218
Dedecus publicum 264
Cythonymi probꝶ 213
Cerite cera dignus 116
Hic bonorum uirorum eſt 259
Quem fortuna pinxerit 33
Adhortátis ad glo. 264
Cur nõ ſuſpẽdis te 186

MVNVS BONI conſulendum.
Munerum animus 178
Nihil recuſandum 271
Donum quodcũq; 280
Arripienda quæ offeruntur 268

LIBENTER
Accipit & glebam erro 144
Obuiis ulnis 196

REFVGIVM.
Abdera pulchra 156

DOCILITAS.
Apertæ Muſarum ianuæ 18
Bos alienus ſubinde 115
Vtinam domi ſim 190

DIVITVM prærogatiua.
Felicibus ſunt & trimeſtres liberi 84
Multitudo impatorꝶ 178
Citius Telegore donarim 301
πολυαρχία 178
Nemo bene impe. 8
Bonus dux, bonum reddit comitem 100
Vmbræ 10
Recipe animum 272
Arbore deiecta 214
Viua uox 24
Annus producit 15
Aliis lingua, aliis 220

REPELLENTIS.
Aliam quercum excute 60
Tollat te qui non nouit 88
Agamẽnonii putei 175
Annus clibanum 116
Annas clibanum 273
Cyziceni ſtateres 213
Carcini poemata 217
Cornicum oculos 44
ἀπ᾽ ἀκροφυσίων 286
Glauci ars 187
Cercyrea ſcutica 134
Tenui filo 175
Agas aſellum 259
Ad id qđ erat opus 220
Magna ciuitas magna ſolitudo 157

OMNIA.
Ioca, ſeriaq; 123

ILLECEBRA mali.
Lotum guſtauit 182
Periculoſum eſt canem 154

CONTAGIO morum.
Oſcitante uno, oſcitat & alter 236
Corrumpunt mores bonos colloquia proua 116
Si iuxta claudum 116

COMMODO MAgno emptum.
Vale charum lomẽ 180

TVMVLTVS.
Tyria maria. 299

POTENTES.
In omnia potentes 294

FINIS.

Quid ſit Paroemia.

BIBL. OTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

p

AROEMIA (definitore Donato) eſt accommodatum rebus, temporibusq; prouerbium. Diomedes autē finit hunc ad modum, Paroemia eſt ꝓuerbii uulgaris uſurpatio, rebus, tēporibusq; accōmodata, cum aliud ſignificatur, q̄ dicitur. Apud Græcos ſcriptores uariæ ferunt̃ finitiones. A' nonnullis deſcribitur hoc pacto, παροιμία ἐστὶ λόγος ὠφέλιμος ἐν τῷ βίῳ ἐπικρύψει μετρίᾳ πολὺ τὸ χρήσιμον ἔχων ἐν ἑαυτῷ, id eſt, Prouerbiū eſt ſermo ad uitæ rationē conducibilis, moderata quadā obſcuritate, multā in ſeſe continens utilitatē. Ab aliis hoc finitur modo, παροιμία ἐστὶ λόγος ἐπικαλύπτων τὸ σαφὲς ἀσαφείᾳ. Prouerbium eſt ſermo rem manifeſtam obſcuritate tegēs. Neq; me clam eſt, cō plureis alias, & apud Latinos, & apud Græcos parœmiæ finitiones extare. Verum eas omneis hic referre non arbitratus ſum operæpretiū fore, cum quod in hoc opere, præcipue ꝓpoſitum ſit breuitatem illam, quam a' docente requirit Horatius, ubiq; quoad licebit ſequi tum quod eidem ſere' cantilenam canunt eodemq; recidunt maxime quod inter tam multas, nulla reperit̃ quæ uim naturamq; prouerbii ſic complectatur, ut non aliq̄d uel redundet uel diminutū ſit. Siquidē Donatus, ac Diomedes (ut interim alia nō excutiam) in omni parœmia requirere uident̃ inuolucrū aliquod, ut qui eam allegoriæ ſpeciem fecerint. Deinde γνωμικὸν, id eſt ſententiale quiddā expectant, cum addunt, rebus temporibusq; accōmodatum. Græcorū item quotquot ſunt finitiones aut ſententiā ad uitam inſtituendā cōducibilem, aut metaphoræ tectoriū admiſcent. Quædam utrunq; cum altero coniungunt, Atqui permulta reperias, apud ἀκινήτους, id eſt, neutiquā uiolandæ authoritatis ſcriptores prouerbii nomine citata, quæ nulla metaphora tegantur. Rurſum non pauca quæ nihil omnino pertineant ad inſtitutionem uitæ, & a' ſententiæ ratione, prorſus ἐκ διαμετρου (quod aiunt) diſſideant. Exempla pro multis duo ſuffecerint μηδὲν ἄγαν, id eſt nequid nimis, nemo non ponit inter adagia. Nihil tamen habet integumenti. Et τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι, hoc eſt Quis aberret a' foribus, ab Ariſtotele parœmiæ titulo refertur. At id non uideo quid conferat ad uitæ rationem. Iā uero nō omne prouerbium allegoria quapiam tegi uel ex Fabio liquet, cuius hæc uerba ſunt libro inſtitutionū quinto. Cui cōfine eſt parœmias genus illud, quod eſt, uelut fabella breuior, Videlicet palàm indicat, & alia parœmiarum eſſe genera quæ non ſint allegoriæ confines. Quanquā haud inficias iuerim, maximam adagiorum partem, aliqua metaphoræ ſpecie fucatam eſſe. Tum optimas fateor eas, quæ pariter & tranſlationis pigmento delectent, & ſententiæ proſint utilitate. Verū multo aliud eſt cōmendare parœmiā, & quænam ſit optima demonſtrare, aliud quid ea ſit in genere definire. Mihi (quod grammaticorū pace fiat) abſoluta, & ad noſtrum hoc inſtitutum accōmodata parœmiæ finitio tradi poſſe uidetur ad hunc modum Parœmia eſt celebre dictum, ſcita quapiā nouitate inſigne. Vt dictum generis, celebre, differentiæ, ſcita quapiā nouitate inſigne proprii uicē obtineat. Quādoq̄dem his tribus partibus, perfectā conſtare definitionē Dialecticorū cōſenſus eſt.

Quid Parœmiæ proprium & quatenus.

Itaq; peculiariter ad prouerbii rationē pertinent duo, τὸ θρυλλούμενον καὶ καινότης, hoc eſt uti celebratum ſit, uulgoq; iactatum. Nam hinc etiam parœmiæ Græcis uocabulum uidelicet, ἀπὸ τοῦ οἴμου τὸ ὁδὸς ὥσπερ τὸ ἐπιμήκη παρόδιον, quod paſſim per ora hominū obambulet, & adagii Latinis, quaſi dicas circumagiū authore Varrone. Deinde ſcitum, & aliqua ceu nota diſcernat̃ a' ſermone cōmuni. Neq; enim protinus quod populari ſermone tritum ſit aut figura nouatū, in hūc catalogum adlegimus, ſed quod antiquitate pariter & eruditiōe cōmendet̃ id enim ſcitū appellamus. Quibus ex rebus accedat nouitas adagiis, mox oſtendemus, Nūc quod modis celebritas cōtingat, paucis indicabimus. Veniunt igit̃ in uulgi ſermonē, uel ex oraculis numinū, quod genus illud, οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι, id eſt, neq; tertii neq; quarti. Vel a' Sapientū dictis quæ quidē antiquitas oraculorū inſtar celebrauit. Quale eſt illud δύσκολα τὰ καλά, hoc eſt, ardua quæ pulchra. Vel è Poeta quopiā, maxime uetuſto ut Homericū illud. ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω, id eſt Rem factam etiam ſtultus intelligit. Item illud Pindaricū, ποτὶ κέντρον λακτίζειν, id eſt Cōtra ſtimulum calcitrare. Et illud Sapphus, μήτε μοι μέλι, μήτε μέλιττα, id eſt Neq; mel mihi neq; apis. Siquidem dum linguæ adhuc incorruptæ manerent, Poetarum uerſus in conuiuiis etiam canebātur. Vel è ſcena hoc eſt, Tragicorū & Comicorū actis fabulis quod genus illud ex Euripide, ἄνω ποταμῶν. Rurſum illud ex Ariſtophane, βάλλ' ἐς κόρακας. Præcipue uero Comœdia mutuo quodam commercio, & uſurpat pleraq; iactata uulgo, & gignit, traditq; uulgo iactanda. Nōnulla ducunt̃ ex fabularū ar-

gumentis ut ἄπληστος πίθος ex Danaidum fabula. Ἄϊδου κυνῆ, Orci galea, ex fabula Perſei. Quædam trahuntur ex apologis, è quibus illud, At non uidemus, manticæ quod in tergo eſt. Aliquot ex euentu naſcunť, ſicut hoc ἄλλα μὲν λεύκων, ἄλλα δὲ λεύκωνος ὄνος φέρει. Id eſt Alia Leucon, alia Leuconis aſinus portat. Ex hiſtoriis aliquot mutuo ſumpta ſunt, quorum eſt illud, Romanus ſedēdo uincit. Quædam profecta ſunt ex apophthegmatis, hoc eſt, ſcite, breuiterq́; reſponſis. Sicut illud, ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, σάμον θέλει, id eſt, Qui ſemet ipſe nō habet, Samū petit. Sunt quæ ex uerbo temere dicto ſunt arrepta, uelut, οὐ φροντὶς ἱπποκλείδῃ, id eſt, Non eſt curæ Hippoclidi. Deniq; mores, ingenium ſeu gētis, ſiue hominis alicuius, ſiue etiam animantis, poſtremo rei quoq; uis quæpiam inſignis, ac uulgo nota, locū fecerunt adagio. Cuiuſmodi ſunt, σύροι πρὸς φοίνικας, id eſt, Syri contra Phœnices, ἀκκίζειν, pro eo, quod eſt ficte recuſare, quod accipere cupias, & ἀλώπηξ οὐ δωροδοκεῖται, id eſt uulpes non capitur muneribus, & δὶς κράμβη θάνατος. Bis Crambe mors, & κληματὶς αἰγυπτία, Clematis Aegyptia.

Quibus ex rebus accedit nouitas parœmiæ.

Iam quod de nouitate diximus, id neutiquā ſimplex eſt. Nam hāc nōnunquā ipſa res ſecū adfert, ut κροκοδείλου δάκρυα, Crocodili lachrymæ. Nonnunquā eam figura cōciliat cū per omneis fermè ſchematū ſpecies adagium uarieť quas ſingillatim pſequi nō eſt neceſſe. Eas duntaxat attingā, quas frequētiſſime recipit. Metaphora penè ſemper adeſt. Multas autē parteis ea cōplectiť. Allegoria nō minus crebra quāquā & hæc quibuſdā metaphoræ ſpecies eſt. Exemplū prioris, Res omnis in uado eſt. Poſterioris λύκος ἔχανεν. Lupus hiat. Nec infrequēs hypbole, uelut. γυμνότερος λεβηρίδος, id eſt nudior exuuio ſerpētis. Nonnūquā uſq; ad ænigma puenit, quod (authore Quintiliano) nihil aliud eſt q̄ obſcurior allegoria, quod genus πλέον ἥμισυ παντός id eſt, Dimidiū plus toto. Nōnūquā alluſio Venerē adiungit parœmiæ ueluti παῖ' οὕτως. i. Sic ferito & σύν τε δύ' ἐρχομένω. i. duobus ſimul eūtibus & ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται. i. ædibus in ꝓpriis, quæ rectáue prauáue fiant. Aliquoties αὐτὴ διάλεκτος καὶ ἰδίωμα, id eſt, uerbi ꝓprietas, ꝓuerbii ſimulacrum addit, ut ὠγύγιον κακόν, id eſt ingens malū. Fit interdum, ut ipſum ἀμφίβολον, hoc eſt, ambiguitas dec' apponat, ꝓuerbio. Cuius generis eſt βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ. i. Bos in lingua, & ἔβη μῦς ἐν πίσσῃ. i. Quæcūq; mus in piſa. Siquidē bos & animal ſignificat & nomiſma. Mus itē animantis eſt nomē, & idē athletæ cuiuſdā uocabulū. Et Piſa nomē urbis, acceſſione literulæ auctū, picem ſignificat πίσσα. Nonnūquā ipſa eloquēdi nouitas parœmiā efficit, ut ἐν οἴνῳ ἀλήθεια. i. In uino ueritas. Nam ſi dicas, ebrios uera loqui, nō uidebiť adagiū. Item ſi dicas, Sine cibo & potu, languet libido, nō habebit agagii faciem. Cōtra Sine Cerere & Baccho friget Venus, nemo non agnoſcit adagii ſpeciē. Quāquā hæc ipſa nouitas ut omnis alia, ꝑficiſcitur a' figura. Decorat interim & antiquitas, ut ἐγγύα πάρα δ' ἄτη, Sponde, ſed præſto eſt iactura. Deniq; in parœmiis omneis τοῦ γελοίου, id eſt, ridiculi formas inuenies. Sed hæc minutim pſequi, moleſtæ cuiuſdam diligentiæ fore uideať. Tametſi de figuris ꝓuerbialibus paulo poſt aliquanto copioſius dicturi ſumus.

Quomodo parœmia differat ab iis, quæ uidentur illi confinia.

Sunt autē quædā affinia parœmiis puta γνῶμαι, quas noſtri ſentētias appellant, ad hæc αἶνοι, q̄ à noſtris apologi uocanť, tum ἀποφθέγματα, quæ latine breuiter ac ſcite dicta, uertere licebit. Præterea σκώμματα, id eſt, ſalſe dicta. Deniq; quicquid allegoriā ut aliā quāpiam figurā ꝓuerbialem, ceu pſonā præ ſe gerit. Ea tametſi difficile nō ſit ab adagiorū genere ſecernere, ſiqs ad finitionē tanquā ad gnomonē, & regulā unūquodq; norit applicare, tamē quo faciā ſatis etiā imperitiorib', haud grauabor, rudius, & pinguiore (quod aiūt) Minerua, rem explicare, ut planè cōſtet, quid in hoc opere ſim ſequutus. Primum inter ſentētiam & parœmiā eiuſmodi ratio eſt, ut utraq; cū altera cōiungi, utraq; rurſus ab altera queat ſeiūgi nō aliter, q̄ albū ab hoīe. Vt enim nō ſtatim albū, quod homo neq; ꝓtinus homo, quod albū, nihil tamē uetat id, albū eē, quod ſit homo, ita nō raro fit, ut ſententia parœmiam cōplectatur, at non ſtatim quod parœmia fuerit, idē erit & ſententia, neq; cōtra, uelut Auaro tam deeſt quod habet, q̄ quod non habet, & Paſcitur in uiuis liuor, poſt fata quieſcit, non ut ſententiæ ſunt, ita ſunt & adagia. E diuerſo, Ego in portu nauigio, ut eſt prouerbium ita ſententia non eſt. Rurſum μὴ παιδὶ τὴν μάχαιραν, id eſt ne puero gladium, pariter & parœmiæ, ſententiæq́; rationem complectitur, deniq; & allegoriæ. Neq; defuere tamē potiſſimum apud Græcos, qui grauati nō ſunt, operam in hoc genere ſumere, γνωμολογικὰ, ideſt ſentētiarum collectionem conſcribentes, inter quos præcipuus Ioannes Stobæus. Quorum ego certe laborem probarim libentius, q̄ æmulari uelim. Sed ad reliqua. αἶνον Aphthonius in progymnaſmatis. ſimpliciter μῦθον, ideſt fabulam uocat. Huic ſunt (ut ait) uaria ex inuentoribus cognomina, συβαρίτης,

κίλιξ,

πίλιξ, κύπελλον, αἰσώπειος. Quintilianus αἶνον ait à Græcis appellatū λόγον μυθικὸν, & αἰσωπικὸν, à Latinorum nonnullis apologationem, non ſatis in uſum recepto nomine. Neq; negat αἶνον parœmiæ confinem eſſe, uerum ita diſtingui, ut αἶνος totus ſit apologus, parœmia ueluti fabella breuior. Exempli loco poſuit. Non noſtrum onus, bos clitellas. Ad hunc quidem modū uſurpauit Heſiodus, νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω, φρονέουσι καὶ αὐτοῖς. ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον. i. Acnō principibus referam, norint licet ipſi. Vocalem accipiter ſic affatus philomenam eſt. Vtitur eundem ad modum & Archilochus, & Callimachus. Etiam ſi Theocritus ἐν κυνίσκας, αἶνον pro parœmia uidet' uſurpaſſe, αἶνος θὴν λέγεταί τις ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν. Iam uero apophthegmata, nō alio diſcrimine diſſident à parœmiis, q̄ ſentētiæ. Quemadmodum enim illud ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, σοῖμον θέλει, ſimul & adagium eſt, & apophthegma, ita illud Simonidis ad quēdam in cōuiuio tacentem, εἰ μὲν ἠλίθιος εἶ, σοφὸν πρᾶγμα ποιεῖς, εἰ δὲ σοφὸς, ἠλίθιον. i. Siqdem ſtultus es, ſapientem rē facis, Si uero ſapiens, ſtultā. Item illud, Decet Cæſaris uxorem, nō ſolum crimine, uerū ēt criminis ſuſpitiōe uacare, apophthegma qdem eſt, at nō item parœmia. Itē, Soles duabus ſedere ſellis, ſimul & puerbiū, & λοιδόριον eſt. Cōtra, Mater nunq̄, pater perſæpe, Itē illud, Turonū ad molas ſunt, σκῶμμα quidē eſt, at nō item adagiū. Quanquā ſunt in hoc genere quædā, adeo cōmode dicta, ut facile poſſint in adagioꝝ ordinem aſciſci, uelut illud, μέχρι βωμῶν φίλος εἰμί. i. Vſq; ad aras ſum amicus. Adeſt enim ſimul & breuitas, & ſentētia, & figura. Hæc paulo uerboſius inculcauimus, nequid à nobis in hoc expectet' opere, niſi quod ſub parœmiæ cadit appellationem, ne'ue quis per negligētiam præteritū exiſtimet, quod prudentes, conſultoq;, tanq̄ ab argumento alienum prætermiſimus.

Commendatio prouerbiorum à dignitate.

Porrò autem ne quis hanc doctrinæ partem, tanquam nimium humilem, & impendio facilem, peneq; puerilem faſtidiat, atq; aſpernetur, paucis exponam, quantum hæc (ſicuti uidentur) minutula, apud antiquos illos obtinuerint dignitatis. Deinde quantum adferant commoditatis, ſiquis in loco, ſciteq; utatur. Poſtremo nō uſqueadeo cuiuſlibet eſſe, recte prouerbiis uti. Pricipio cognitionē adagiorum non in poſtremis habitam apud ſummos uiros, uel illud ſat argumenti puto, quod primi nominis authores, non indigna duxerint, de quibus diligenter uoluminibus aliquot conſcriberent. Quorum primus eſt Ariſtoteles, nimirum tantus philoſophus, ut unus hic pro multis ſuffecerit. Reliquit is (teſte Laertio) de parœmiis uolumen unū. Chryſippus item ad Zenodotum, duos de prouerbiis libros conſcripſit. Scripſit eadē de re Cleanthes. Quorum uirorum labores ſi extarēt, nobis non fuiſſet neceſſe, tanto ſudore, quædam ex minutis iſtis ſcriptoribus, & iiſdem ut indiligentibus, ita deprauatiſſimis etiam, expiſcari. Reperiuntur nonnulla prouerbiorum collectanea, Plutarchi nomine, ſed paucula, eaq; fermè nuda. Inter parœmiographos, ſubinde citatur, tum ab aliis, tum ab Athenæo in Dipnologia, Clearchꝰ Solēſis, Ariſtotelis auditor, & Ariſtides. Deinde Zenodotꝰ, q Didymi, Tarrhæiq; parœmias in cōpendium redegit. Citatur & Theophraſti prouerbia in commentariolis Demoſthenis. Vnde liquet & illos his de rebus cōmentarios reliquiſſe. Neq; me fugit id operis Zenobii nomine circūferri. Verū quoniam inuenio quædā apud Ariſtophanis interpretē, Zenodoti eius, qui Didymū ac Tarrhæum in compendium redegerit nomine relata, quæ ad uerbum in huius commentariis legūtur, uelim mihi citra fraudem eē, quod is quocūq; fuerit nomine, (Quid enim refert?) in hoc opere Zenodoti titulo adducetur. Hic præter alios, Mylonem quēdam parœmiographū allegat. Citatur & Dæmon quiſpiam, cū ab aliis compluribus, tum ab eo qui dictiones aliquot ex orationibus Demoſthenis eſt interpretatus, qui multos de prouerbiis libros uidet' compoſuiſſe, Nam citat' liber quadrageſimus. Extāt & Diogeniani collectanea. Heſychii præfatio teſtat' ab ipſo copioſius explicata, puerbia, quæ nudius recenſuiſſet Diogenianus, etiam ſi opus ipſum pugnat cum ſuo prologo, cum hic nomenclaturam authorum profiteatur, & prouerbiorum argumenta, hic ita nudus ſit ut nihil eſſe poſſit magis, unde in coniecturam adducor, opus hoc copioſius ab authore deſcriptum poſt ab alio quopiam in compendium contractum. Suidas, qui & ipſe in hoc numero ponendus eſt, Thæetæum quendam adducit, qui de prouerbiis conſcripſerit. Sed quid ego hos? cum ſapientes illi Hebræi, non dubitarint hoc titulo libros aliquot edere, & arcani numinis adoranda myſteria parœmiis includere, In quibus eruendis tot tantorum theologorum ingenia deſudarunt, hodieq; deſudant. Nec illud argumentum leue, quod inter bonos authores, ut quiſq; fuit erudiτiſſimus, eloquētiſſimusq;, ita quamplurimum adagiorū ſuis libris aſperſit. Et ut à Græcis exordiar, quid magno illo Platone, ne dicam diuino, παροιμιωδέστερον, ut ſic dixerim? Ariſtoteles, ſerius alioqui philoſophus, haudquaquam grauatur, ſuis illis diſputationibus parœmias crebras ceu gemmulas intertexere. Quem quidem ſicut in cæteris, ita hac quoq; in parte Theophraſtus eſt æmulatus.

Plutarchus grauis, ſanctusq́; ac penè tetricus author, q̃ multis undiq; ſcatet adagiis? Quem nec piguit, inter problemata quaſdam parœmias, & ꝓponere, & excutere, idq́; Ariſtotelis exemplo. Iam ut ad Latinos ueniam, omiſſis utroq; in genere grãmaticis ac poetis, niſi ſiquis in his M. Varronem exiſtimat annumerandum, qui Menippeis illis ſuis, prouerbiales indidit titulos, ut planè cõſentaneũ ſit illum argumenta fabularum, nõ aliunde, q̃ à prouerbiis ſumpſiſſe mutuo. Romani principes nõ exiſtimarunt inferius eſſe maieſtate imperiali, ut magnis de rebus conſulti prouerbio reſponderent, quod etiam nũc extat in Digeſtis, οὔτε πάντα, οὔτε πάντη, οὔτε παρὰ πάντων, id eſt, nec omnia nec paſſim, nec ab omnibus. Deniq; quis auſit hoc genus faſtidire, cum uideat ſacrorum uatum oracula quædam prouerbiis conſtare? Quorum de numero eſt illud, Patres noſtri comederunt uuam acerbam, & dentes noſtri obſtupuerunt. Quis non etiam ueneretur, ut rem quampiam ſacram, & myſteriis accommodatam, cum ubiq; nobis imitandus Chriſtus ipſe peculiariter hoc ſermonis genere delectatus fuiſſe uideatur? Apud Græcos hoc adagium fertur, ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται, id eſt, E fructu arborem iudico. Apud Lucam item legitur, οὐ γάρ ἐστι δένδρον καλὸν, ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν, ποιοῦν καρπὸν καλὸν, id eſt, Non enim eſt arbor bona, quæ fructum faciat uitioſum, neq; arbor uitioſa quæ fructum faciat bonum. Apud Græcos Pittacus philoſophus conſultorem ſuum ad pueros turbine ludentes mittit, à quibus de ducenda uxore prouerbio doceatur audiatq́; τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα, Chriſtus puerorum citat parœmiam ſic in foro ludentium, ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκλαύσατε, id eſt, Cecinimus uobis tibiis, & non ſaltaſtis, cecinimus lugubre, & non ploraſtis. Cui ſimillimum eſt illud Theognidis (ſi ſacra licet conferre profanis) οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς οὔθ᾽ ὕων πάντεσσ᾽ ἁνδάνει, οὔτ᾽ ἀνέχων, id eſt Neque enim Iupiter, neq; pluens omnibus placet neq; abſtinens. Quod ſiquem mouet antiquitatis authoritas, nullum doctrinæ genus antiquius fuiſſe uidetur, quàm parœmiarum. In his ceu ſymbolis tota fermè priſcorum philoſophia continebatur. Quid aliud ueterum illorum ſapientum oracula, q̃ prouerbia? Quibus tantum honoris habitum eſt olim, ut nõ ab homine profecta, ſed cælitus delapſa uiderentur. Hoc uerbũ (inquit Satyricus) e cælo deſcẽdit, γνῶθι σὲ αὐτὸν, id eſt, Noſce te ipſum. Proinde pro foribus templorum ueluti digna diis inſcribebantur, paſſimq́; columnis ac marmoribus inſcalpta uiſebantur, tanq̃ immortali digna memoria. Quod ſi minutula quæpiam res uidetur adagium meminerimus iſta non mole, ſed pretio æſtimari oportere. Quis enim ſanus non pluris faciat gemmulas q̃uis perpuſillas, q̃ ſaxa quædam ingentia? Et ut (authore Plinio) in minutiſſimis animantibus uelut araneolo, culiceq́; maius eſt naturæ miraculum q̃ in elephanto, ſiquis modo ꝓpius contempletur, itidem in re literaria, nonnunq̃ plurimum habent ingenii, quæ minima ſunt.

Ad quot res utilis parœmiarum cognitio.

Reliquũ eſt ut paucis oſtendamus, non minus utilitatis ineſſe prouerbiis, q̃ olim adfuerit dignitatis. Conducit aũt parœmiarũ cognitio cum ad alia permulta, tum potiſſimum ad quatuor ad philoſophiam ad perſuadendum, ad decus & gratiá orationis, ad intelligendos optimos quoſq; authores. Principio ne cui mirum uideatur, quod prouerbia dixerim ad philoſophiæ ſcientiam pertinere, Ariſtoteles apud Syneſium, exiſtimat nihil aliud eſſe parœmias, quàm reliquias priſcæ illius philoſophiæ, maximis rerum humanarum cladibus extinctæ. Easq́; ſeruatas eſſe, partim ob compendiũ, breuitatemq́;, partim ob feſtiuitatem ac leporem. Ideoq; non ſegniter nec oſcitanter, ſed preſſius, ac penitus inſpiciendas ſubeſſe enim uelut igniculos quoſdam uetuſtæ ſapientiæ, quæ in peruestigãda ueritate multo fuerit perſpicacior, quàm poſteriores philoſophi fuerint. Plutarchus item in commentario, cui titulum fecit, quo pacto ſint audiendi poetæ, ueterum adagia ſimillima putat ſacrorum myſteriis in quibus maxime quæpiam res, ac diuinæ minutulis, & in ſpeciem penè ridiculis cerimoniis ſignificari ſolent. His enim tam breuibus dictis per inuolucrum quoddam eadem innui, quæ philoſophiæ principes tot uoluminibus tradiderunt. Neq; enim aliud ſibi uelle parœmiam illam Heſiodiam, πλέον ἥμισυ παντὸς, quàm quod Plato tum in Gorgia, tum in libris politicis, tã multis argumentis conatur oſtendere, βέλτιον εἶναι τὸ ἀδικεῖσθαι, τοῦ ἀδικεῖν, id eſt, Satius eſſe iniuriam admittere quàm iniuriam inferre. Quod autem unquam dogma proditũ eſt à philoſophis, uel ad recte inſtituẽdam uitam ſalubrius, uel Chriſtianæ religioni uicinius? At rem tantã, uidelicet, tantillũ ꝓuerbiolũ cõplectitur πλέον ἥμισυ παντός. i. Dimidiũ plus toto. Nã qui totũ aufert, is alterũ fraudat, ut cui nihil reliqui faciat. Contra, qui dimidiũ dũtaxat accipit, is aliqua parte fraudatus uidet. Præſtat autẽ fraudari, q̃ fraudare. Præterea ſiqs pythagoricũ illud, κοινὰ τὰ τῶν φίλων, id eſt, cõmunes res amicorũ, diligentius penitiusq́; diſcutiat, nimirũ inueniet in tam breui dicto, felicitatis humanæ ſummá eſſe cõprehẽſam. Quid enim aliud agit Plato tot uoluminibus, q̃ ut cõmunitatem

perſuadeat,

perſuadeat, & huius authorẽ amicitiã? Quæ ſi mortalibus perſuaderi queat ilico faceſſant è medio, bellũ, inuidia, fraus, breuiter uniuerſum malorũ agmen ſimul è uita demigret. Quid aliud egit princeps noſtræ religionis Chriſtus? Nimirũ unicũ duntaxat præceptũ mundo tradidit, charitatis admonens ab ea una, ſummã & legũ & prophetarũ pendere. Aut, quid aliud hortat̃ charitas quã ut omniũ, omnia ſint cõmunia? Videlicet, ut amicitia coagmentati cũ Chriſto, glutino nimirũ eodem, quo ille cũ patre cohæret, abſolutiſſimã illã cõmunionẽ quoad licet imitãtes ꝑ quã ille & pater idẽ ſunt, nos item idẽ cum illo ſimus, & (ut ait Paulus) unus ſpiritus, & una caro cũ deo efficiamur, iãq; amicitiæ iure, omnia illi nobiſcum, omnia nobis cũ illo ſint cõmunia? Deinde paribus amicitiæ uinculis alii cũ aliis inter nos copulati, uelut eiuſdẽ capitis mẽbra tanq̃ idẽ & unũ corpus, eodẽ animemur ſpiritu, iiſdẽ doleamus, iiſdẽ gaudeamus. Id quod etiam myſticus ille Panis è plurimis granis in eandẽ coactus farinã, & uini potus è multis racemis in eundẽ liquorẽ confuſus admonet. Poſtremo, ut cũ ſumma rerũ creatarũ ſit in deo, deus uiciſſim in omnibus omniũ uniuerſitas, uelut in unũ redigat̃. Vides quantũ Philoſophiæ uel Theologiæ magis Oceanũ, nobis parœmia tantilla aperuit.

Ad perſuadendum conducere prouerbia.

Quod ſi cui ſatis nõ ſit ꝓ ſe ſapere uerũ etiam aliis pſuadere cupiat, q̃ nõ inutilis ſit hæc ꝓuerbiorũ ſupellex, uel Ariſtoteles ipſe ſatis declarat, qui nõ ſemel in Rhetorices præceptis, parœmias inter teſtimonia cõnumerat. Quẽadmodũ, inquiens ſiqs ſuadere uelit, ne cũ hoĩe ſene copulet aliqs neceſſitudinẽ utet̃ huius ꝓuerbii teſtimonio, μήποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα. i. ne unq̃ benefacias ſeni. Rurſum ſi qs pſuadere ſtudeat ut liberos itẽ interficiat q parẽtem occiderit, huic uſui futurũ eſt hoc ꝓuerbiũ, νήπιος ὃς πατέρα κτείνας παῖδας καταλείπει. i. Stult⁹ q patre occiſo filios relinquat. Quãtũ autẽ adferant ad pſuadendi facultatẽ momẽti teſtimonia, cui nõ cognitũ eſt? Neq; mediocriter cõducũt ſententiæ. At inter hæc quoq; idẽ ꝓuerbia collocat. Quintilianus itẽ in inſtitutionũ libris, cõpluribus locis, ꝓuerbiorum mentionẽ facit, tanq̃ nõ una ratione, ad bene dicendũ cõducẽtiũ. Nã quinto libro parœmias exẽplis adiũgit, ut parẽ cũ illis uim obtinẽtes, quorũ eſt uel ꝓcipua. Rurſum eaſdem eodẽ in libro, in argumentorũ genere collocat quas Græci χρείας appellant. Quorũ & frequentiſſimus uſus & ad pſuadendũ, mouendũq; nõ mediocris utilitas. Quin magis ipſa Fabii uerba libet adſcribere. Ne hæc qdẽ (inquit) uulgo dicta & recepta pſuaſione populari, ſine uſu fuerint teſtimonia. Sunt.n. quodãmodo uel potentiora etiã, quod nõ cauſis accõmodata ſed liberis odio & gratia mẽtibus, ideo tantũ dicta factaq;, quia aut honeſtiſſima, aut ueriſſima uidebãt̃. Pauloq; inferius. Ea quoq;, quæ uulgo recepta ſunt hoc ipſo, quod incertũ authorẽ habẽt, uelut omniũ fiunt. Quale eſt, Vbi amici ibi opes. Et cõſcientia mille teſtes. Et apud Ciceronẽ, Pares cũ paribus (ut ẽ in ueteri prouerbio) facillime cõgregantur. Neq;.n. duraſſent hæc in æternũ niſi uera oĩbus uiderent̃. Hactenus Fabii uerba retulimus. Idẽ aũt paulopoſt, deorũ oracula parœmiis ſubnectit, uelut his affinia, cognataq;. Iã qd M. Tullius nõne in actione ꝓ L. Flacco ꝓuerbio fidẽ teſtibus abrogat? Id eſt, huiuſmodi ἐν Καρὶ τὸν κίνδυνον, id eſt in Care periculũ. An nõ in eadẽ totius gentis Græcorũ, in ferendis teſtimoniis fidẽ eleuauit? hoc ꝓuerbio, Da mihi teſtimoniũ mutuũ. Quid, quod ipſi etiã philoſophi paſſim ſuas ratiões ꝓuerbiis fulciũt? Quo minus mirãdũ, ſi frequẽter hiſtoriographi narratiõis fidem ex adagio quopiã petũt. Adeo quod in literis intercidit, quod titulis, quod coloſſis, quod marmoribus ſeruari nõ potuit, prouerbio ſeruat̃ incolume, Vt & hanc obiter adagiorũ laudẽ indicẽ. Deniq; nõ grauat̃ diuus Hieronymus euãgelicã ſentẽtiã adagii uulgati teſtimonio cõfirmare Diues, aut iniquus, aut iniqui hæres. Ne Paulus quidẽ ipſe dedignat̃ locis aliquot prouerbiorũ uti teſtimoniis, neq; iniuria. Etenĩ ſi τὸ πιθανόν. i. ꝓbabilitas ad pſuadendũ, uel primas obtinet partes qd (quæſo) ꝓbabilius, q̃ quod nemo nõ dicit? Quid uериſimilius, q̃ id, quod tot ætatũ, tot nationũ cõſenſus, & uelut idẽ ſuffragiũ cõprobauit? Ineſt nimirũ ineſt i his parœmiis natiua quædã et genuina uis ueritatis. Alioqn q fieri potuit, ut eandẽ plerũq; ſentẽtiã in centũ dimanaſſe populos, in cẽtum uideamus tranſfuſam linguas, quæ ne tot quidẽ ſæculis, quibus nec pyramides obſtiterũt, uel interierit, uel cõſenuerit? Vt merito dictũ illud uideatur, Veritate nihil eſſe robuſtius. Deinde fit, neſcio quo pacto, ut ſentẽtia ꝓuerbio, quaſi uibrata, feriat acrius auditoris animũ, & aculeos quoſdã cogitationũ relinquas infixos. Nã lõge minus tãget animũ, ſi dixeris, Caduca & breuis eſt hoĩs uita q̃ ſi ꝓuerbiũ cites, Hõ bulla. Poſtremo ꝙ̃ de riſu ſcribit Fabius, maximas difficultates cauſarũ, quæ nullis argumentis diſſolui queãt, ioco eludi, id uel maxime præſtat parœmia.

Ad ornatum conducere parœmiam.

Porrò quãtũ uel dignitatis, uel ueneris adiũgat orationi tẽpeſtiuus ꝓuerbiorũ uſus, nõ arbitror pluribus explicandũ. Primũ enim quis nõ uidet quãtũ maieſtatis, uel ex ipſa antiquitate cõciliẽt orationi? Tũ ſiquod ſchema, quod amplitudinem ac ſublimitatẽ apponat ſermoni, rurſum ſiquod ad gra-

tiā dictiōis facit, deniq; ſiqua ratio feſtiuitatis cū parœmia plerūq; p omneis figurarū ſpēs p omneis facetiarū formas uariet, nimirū qcqd illa ſolēt adferre, cōferet ac genuinā quādā peculiarēq; gratiā de ſuo inſup adiūget. Proinde ſi ſcite & in loco intertexātur adagia, futurū eſt ut ſermo totus, & antiquitatis ceu ſtellulis qbuſdā luceat, & figurarū arrideat coloribus, & ſententiarum niteat gēmulis, & feſtiuitatis cupediis blandiātur, deniq; nouitate excitet, breuitate delectet, authoritate perſuadeat.

Ad intelligendos authores conducere parœmiam.

Iam ut nō ſit alius parœmiarū uſus, certe ad intelligendos optimos quoſq;, hoc eſt, uetuſtiſſimos authores, nō utiles modo ſunt, uerūetiā neceſſariæ. In qbus cū pleraq; ſunt deprauata, tū hæ uel deprauatiſſimæ ſunt. Propterea quod ferè ænigmaticū quiddā habent, ut etiā à mediocriter eruditis nō intelligant̄, tū quod plerūq; uelut ex abruto interſerunt̄, nōnūq̄ etiā mutilatim, ut ἄνω ποταμῶν, id eſt, ſurſum fluminū. Aliquoties unico uerbo notant̄, ut apud Ciceronē in epiſtolis ad Atticū, Subueni quæſo, dū eſt ἀρχῇ, id eſt, principiū. Indicat aūt illud prouerbiū ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῷον ἢ τελευτὴν. id eſt, principio mederi multo melius, q̄ fini. Hæc itaq; multū offundūt tenebrarū, ſi ignorentur. At rurſum lucis plurimū adferunt, ſi fuerint intellecta. Hinc illæ tū Græcorū, tū Latinorum codicū prodigioſæ deprauationes, hinc fœdi interpretū lapſus, græca latine uertentiū, hinc quorundā etiā eruditorū, in enarrandis authoribus ridicula ſomnia, meraq; deliramenta. Quorū eqdē hoc loco nōnulla referrē, niſi placabilius iudicarē, meoq; accōmadatius inſtituto, ut noſtris plectis cōmentariis, ſua cuiq; cogitatio ſuggerat quātopere magni nominis ſcriptores qbuſdā in locis delirarint. Deniq; fit nōnunq̄ ut ſcriptor tacite ad ꝓuerbiū alludat quod ſi nos fugerit, etiā ſi uidebitur intellecta ſentētia, tamen magna uoluptatis pars aberit, ignorata parœmia. Quod genus eſt Horatianū illud, Equus ut me portet, alat rex. Et apud Vergiliū, Fatis nūq̄ cōceſſa moueri, Apparet Camerina procul. Subeſt enim in illo, ꝓuerbium ἵππος μὲ φέρει, βασιλεὺς μὲ τρέφει, in hoc, μὴ κινεῖν τὴν καμαρίναν.

Commendatio à difficultate.

Quod ſi iuxta prouerbiū, δύσκολα τὰ καλὰ, eaq; uulgo ceu uilia faſtidiūtur, quæcunq; facilia uidētur, ut de me interim nihil dicā, quātis ſudoribus opus hoc mihi conſtiterit, ne quiſq̄ arbitretur uſqueadeo procliue, uel intelligere, uel ſermoni parœmiā intexere. Siqdē ut nō mediocris eſt artificii, gēmulā ſcite includere anulo, et auꝶ purpuræ intexere ita nō eſt (mihi crede) cuiuſuis parœmiā apte, decēterq; orationi inſerere. Quodq; Fabius ſcribit de riſu nihil affectari periculoſius, idē de ꝓuerbio nō iniuria dixeris. Etenim in huiuſmodi, quēadmodū & in muſica, niſi ſummū præſtes artificē, ridiculus ſis, & aut laudē eximiā, aut riſum auferas, oportet.

Quatenus utendū adagiis.

Proinde quatenus quibuſq; modis uti cōueniat adagiis, indicabimus, ac primo loco meminiſſe oportebit, ut quod eleganter Ariſtoteles in cōmētariis rhetorices admonuit, de adhibendis epithetis, id nos in uſurpandis adagiis obſeruemus, nempe, ut illis utamur nō tanq̄ cibis, ſed ueluti cōdimētis, id eſt, nō ad ſatietatē, ſed ad gratiā. Præterea, ne quouis inſeramus loco, quēadmodū enim rediculū fit, ſi quibuſdā locis gēmā alligaris itidē abſurdū, ſi nō ſuo loco adhibueris adagiū. Quod uero Fabius libro inſtitutionū octauo de ſententiis uſurpādis pcepit, id totidē fermè uerbis de parœmiis præcipi queat. Primū, ne quēadmodū dictū eſt, nimis crebr iter utamur. Dēſitas.n. earū obſtat inuicē, quo minus eluceāt. Quēadmodū nec pictura, in qua nihil circulitum eſt, eminet. Ideoq; artifices, etiā cū plura in unā tabulā opera cōferūt, ſpatiis diſtinguūt, ne umbræ in corpora cadāt. Subſiſtit.n. omnis parœmia, ideoq; poſt eā utiq; aliud eſt initiū. Vnde ſoluta ferè oratio eſt, & è ſingulis nō mēbris, ſed fruſtis collata, ſtructura caret. Porrò ut adfert lumen clauus purpuræ loco inſertus, ita certe neminē deceat intertexta pluribus notis ueſtis. Accedit hoc quoq; incōmodi, quod crebras captanti parœmias, nōnullas neceſſe eſt admiſcere uel frigidas uel coactas. Non enim poteſt eſſe delectus, ubi de numero laboratur. Poſtremo gratiā amittit, quicquid aut immodicum eſt, aut intempeſtiuū. In epiſtolis tamen familiaribus licebit paulo liberius hoc genere ludere, in oratione ſeria, ſicuti parcius, ita etiam accuratius adhibendæ.

Varius prouerbiorum uſus.

Hoc in loco nō ab re futurū arbitror, ſi paucis uelut indicaro, qbus rationibus uariari queat parœmiarū uſus, ut poſſis idem adagiū alia atq; alia forma ꝓducere. Principio nihil uetat interdū, quo min⁹ idē dictū ad cōplureis ſenſus accōmodes, ut illud, τετρημένος πίθος. i. ptuſum doliū, uel ad obliuioſum, uel ꝓfuſum, uel ad auarū, uel ad futilē, uel ad ingratū traduci poteſt. Effluit enim qcqd infuderis in animū immemoris. Apud ꝓdigū nihil durat. Auari cupiditas nūq̄ explet̄, futilis & garrulus nihil continet, perit, quicquid contuleris in hominem ingratū. Nonūnq̄ per ironiā ad contrarias & ſententias deflectitur, quod genus, ſi de mendaciſſimo quopiam loquens, dicas ἔχουσι τὰ ἐκ τρί-

ποδος, id eſt, Audiĉ Tripode dicta. Fit interim ut unius uoculæ cõmutatione diuerſis conueniat, ut ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. id eſt, Hoſtiũ munera nõ munera, & πενήτων ἄδωρα δῶρα, κολάκων ἄδωρα δῶρα, ποιητῶν ἄδωρα δῶρα, ut idem adagiũ ad hoſtes, ad pauperes, ad aſſentatores, ad poetas deflectat. Nã hoſtium munera perniciem adferre credunt. Et ſiqd donãt pauperes, aut adulatores, aut poetæ, captationes ſunt uerius q̃ munera. Breuiter ad oĩa in quæ quocũq; modo hæc ſimilitudo competit, accommodes licebit. Illa ratio fermè cõmunis omnibus, quoties à perſona ad rem, aut contra fit deflexio. Ad perſonã hoc pacto. Prouerbium eſt μηδ' ἡρακλῆς πρὸς δύο, id eſt, Ne Hercules qdem aduerſus duos. Ego uero Therſites magis q̃ Hercules, qui poſſum utriq; reſpondere? Ad rem torquebitur hoc modo. Prouerbio dictũ eſt μηδ' ἡρακλῆς πρὸς δύο, Ego qui poſſim pariter & morbo & inopiæ tolerandæ par eſſe? Variatur & inuerſione prouerbium, ut dictũ eſt, μηδ' ἡρακλῆς πρὸς δύο, Et tu unus cõtra duos Hercules audes congredi? Idem hoc pacto. Cõtra tritum græcis prouerbium, Expectatis carbonibus theſaurum reperi. Et cõmutauimus, non χρύσεα χαλκείων, id eſt, aurea æreis, ſed plane, χάλκεα χρυσείων, id eſt ærea aureis. Præterea nonnunq̃ explicatur, adagium & confertur, nõnunq̃ ſimplex allegoria refert. Aliquoties etiam mutilum proponit, ut ſiquo reſpõdente, quod nihil ad rem pertineat, dicas, ἄμας ἀπῄτουν, id eſt, falces poſtulabant. Et apud Ciceronem τὰ μὲν διδόμενα id eſt, quæ dantur. Interim ſatis eſt unico uerbo alluſiſſe. Vt apud Ariſtotelem, omnes eiuſmodi inter ipſos κεραμεῖς, id eſt figuli. Sunt & aliæ uariandi rationes. Verum eas, ſiquis exactius perſequi cupiet, è noſtris commentariis, quos de duplici copia conſcripſimus petat, licebit.

De figuris prouerbialibus.

Reliquum eſt, ut ad parœmiaꝝ catalogum accingamur. Sed ſi prius figuras aliquot prouerbiales oſtenderimus. Quædam enim dicta ſunt, ſpecie nõ magnopere prouerbiali. Quædam autem παροιμιώδη, id eſt prouerbiali figura, ut facile poſſint in parœmiaꝝ ordinem cooptari. Igitur in totum prouerbiorum generi confinis eſt omnis ſentẽtia, præterea metaphora, peculiariter allegoria. Et in his præcipue quæ ſumuntur à rebus inſignibus, & uulgo celebratis, ut à nauigatione, à bello. Quod genus ſunt illa, ſecundis nauigare uentis naufragium facere, uertere uela, tenere clauum, & exhaurire ſentinam, & tradere uentis uela, contrahere uela. Item illa. Bellicũ canere. Et uorſis gladiis pugnare. Receptui canere, cominus atq; eminus pugnare, conferre pedem, conſerere manus, atq; id genus alia ſexcenta. Quæ ſi paulo longius traducantur, abeunt in parœmiæ formam. Item quæ ducuntur à rebus notis, ac uehementer quotidiano ſenſui familiaribus, ut quoties corporis geſtus ad animi rem transferuntur, cuiuſmodi ſunt, premere pollicem pro fauere corrugare frontem, pro moleſte ferre. Ringi pro indignari, exporrigere frontem pro hilareſcere. Præterea quæ trahunt à ſenſibus corporis, uelut olfacere pro reſciſcere, deguſtare, pro experiri. Prouerbii ferè faciem habent, quoties quæ ſunt artibus peculiaria uocabula alio detorquent, ut δὶς διὰ πασῶν, id eſt, bis per omnia, à muſicis, ἐκ διαμέτρου, id eſt ex dimetiẽte à mathematicis. Item ſeſquipedalia uerba. Incudi reddere à fabris ærariis, ad amuſſim à fabris lapidariis, nullam lineam duxi à pictoribus. Extremum actum adiungere à ſcenis. Interdum citra figuram tacita alluſio prouerbiale quiddam adfert. Ea tum erit optima, quoties ad authorem aut rem ſpectat magnopere celebrem, nulliq; incognitam, qualis eſt apud græcos Homerus, apud latinos Vergilius. Quod genus eſt illud apud Plutarchum, ἐπεὶ μάρτυρές γε τῷ Πλάτωνι πολλοί τ' ἀγαθοί τε πάρεισιν, id eſt, quandoquidem teſtes ſanè Platoni, multi boniq; adſunt. Alluſum eſt enim ad morem ſacrorũ in quibus ſacerdos dicere conſueuit, τίς τῇδε, id eſt, quis hic? Deinde qui aderant, reſpondebant, πολλοί τ' ἀγαθοί τε πάρεισιν, id eſt, multiq; boniq; adſunt. Item illud apud Ciceronem ad Atticũ σύν τε δύ' ἐρχομένω, id eſt, ſimul duobus euntibus. Et apud Lucianum, ἰατρῶν παῖδες, id eſt, medicoꝝ filii, pro medicis ipſis. Accedunt ad prouerbii ſpeciem & illa, bucolico carmini familiaria, ἀδύνατα, ἀναγκαῖα, ἄτοπα, ὅμοια, ἐναντία, id eſt, impoſſibilia, neceſſaria, abſurda, contraria ſimilia. Ἀδύνατα ſunt huiuſmodi. ἀλλ' ἴσος γὰρ ὁ μόχθος ἐπ' ἀόνι κύματα μετρεῖν, id eſt Sed æqualis enim labor in littore undas numerare. Et apud Vergilium, Ante leues ergo paſcent in æthere cerui. Et freta deſtituent nudos in littore piſces. Ἀναγκαῖα ſunt huiuſmodi. Dũ iuga mõtis aper, fluuios dũ piſcis amabit. Et apud Senecã, Lucida dum current annoſi ſydera mũdi. Ἀτόπων exemplũ hoc erit. Atq; idẽ iũgat uulpes & mulgeat hircos. Contrarioꝝ hoc, Nunc uirides ẽt occultant ſpineta lacertos, Me tñ urit amor. Item apud Theocritũ, ἠνὶ δὲ σιγῇ μὲν πόντος, σιγῶντι δ' ἀῆται. ἁ δ' ἐμὰ οὐ σιγῇ στέρνων ἔντοσθεν ἀνία. id eſt, Ecce autem tacet qdem pontus, tacentq; flamina. Mea uero nõ tacet, intra pectora, ægritudo. Similium, Torua leæna lupũ ſeqtur lupus ipſe capellã. Et apud Theocritũ, ἁ αἶξ τὸν κύτισον, ὁ λύκος τὰν αἶγα διώκει, id eſt, Capra Cityſum, Lupus capram inſeqtur. Sunt & aliæ duæ figuræ maxime confines parœmiaꝝ gñi, quæ cõſtant, uel eiuſdẽ,

aut ſimilis iteratiōe uocis, uel cōtrariaꝝ contextu. Quod genus ſunt ἐχθρὸν σ᾽ ὀλῶ κακὸν κακῶς, κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν, id eſt perdam te malū male. Mali corui malū ouū. Et θρέμμα σοφοῦ σοφὸν, id eſt, Alūnus ſapientis ſapiens id qđ eſt apud græcos comicos pariter ac tragicos penè ſolēne. Et eueniunt digna dignis. Amico amicus. Malis malus. Bōis bonus. Vterq; utriq; cordi. Suus rex, reginæ placet. Et manus manū fricat. Graculus ad graculū. Cōtrarioꝝ genus ſic habet, καὶ δίκαια κἄδικα, εὖ καὶ μιαρῶς. id eſt, Et iuſta & iniuſta, ꝓbe & improbe apud Ariſtophanē, ἑκοντί τε καὶ ἄκοντι, id eſt, Volentibuſq; & nolētibus, apud Platonē. Item οὐδὲν ἔπος οὐδὲ ἔργον, id eſt nullū dictum, neq; factum. Apud nſos item, Veꝝ ubi fas uerſum atq; nefas. Facta, atq; infecta canebat, Quo iure, quaq; iniuria, qduis & facere & pati. Digna atq; indigna. Quid dixit aut qd tacuit? Domi, belliq; publice priuatim. Quod ſcis, neſcis, clāq; palamq;, iocaq; & ſeria, Manibus, pedibuſq; nocteſq;, dieſq;. Quæ prima aut ultima ponas, neq; magnum neq; paruū. Iuueneſq; ſeneſq;. Diis hoibuſq; plaudentibus. Ad hanc formā ptinent ēt hæc paſſim apud poetas obuia. παρθένος ἀπάρθενος, ἄνυμφος νύμφη, ἄγαμος γάμος, ἄπολις πόλις, δύσπαρις πάρις, δυσδαιμονευδαιμονία, ἄδωρα δῶρα, ἄδεες δέος, ἀπόλεμος πόλεμος, ἀκόσμος κόσμος, ἄχαρις χάρις id eſt, Virgo nō uirgo. Spōſa nō ſpōſa. Nuptiæ nō nuptiæ. Nō ciuitas ciuitas. Malus paris paris. Infelix felicitas. Nō dona dona. Nō metuēdus metus. Nō bellū bellū. Ornatus inornatus. Ingrata gr̄a. Hæc ἐναντίωσις nōnunq̄ accidit & in dictiōe cōpoſita, ut μωρόσοφος, id eſt, Stulte ſapiēs, & γλυκύπικρος, id eſt dulciter amarus. Sic ēt Plutarcho teſte, ſuū affectū uocāt amantes ex uoluptate & dolore mixtū, ita ut libēter cōtabeſcāt. Huc ptinet & illa ἐναντίωσις αἰνιγματώδης. Cōtrarietas ænigmatica ut φέρων οὐ φέρω, ἔχων οὐκ ἔχω, & ἀνὴρ καὶ οὐκ ἀνὴρ ὄρνιθα, καὶ οὐκ ὄρνιθα ἰδών τε καὶ οὐκ ἰδὼν, ἐπὶ ξύλου καὶ οὐ ξύλου καθημένην καὶ οὐ καθημένην, λίθῳ καὶ οὐ λίθῳ βάλλει τε καὶ οὐ βάλλει, id eſt, Portans nō porto. Habēs nō habeo. Vir & nō uir. Auem & nō auem. Videnſq; & nō uidens. In ligno & nō ligno. Sedētem & non ſedētem. Lapide & nō lapide. Iaculat̄ & nō iaculat̄. Quod ænigma refert̄ & apud Athenæū ex Clearcho & apud Triphonem, cuius meminit Plato quoq;. Huius formæ ſunt & illa ἄγλωσσος λάλος, id eſt, elinguis loquax. τρωτὸς ἄτρωτος, id eſt uulnerabilis inuulnerabilis. δασὺς λεῖος, id eſt, hirſutus leuis. ἄγονος γόνος, id eſt, foetus nō foetus. Cuiuſmodi pmulta ꝓponit ac ſoluit Athenæus libro. x. Neq; reſpuit adagioꝝ ratio ænigmaticam obſcuritatem, quā̄q̄ alias improbatam, imo ueluti familiarē libēter amplectit̄. Quod genus fuerit, ſiqs paꝝ ſanè locutum, iubeat Anticyrā nauigare, aut porcū cædere aut ſqllam è ſepulchris uellere, quorū primū eſt apud Horatiū alteꝝ apud Plautū, tertiū apud Theocritū. Proinde & oracula pleraq; in ius ꝓuerbioꝝ abierunt, & Pythagoræ ſymbola ad parœmiaꝝ naturam uident̄ ptinere. Præcipue peculiaris eſt adagioꝝ generi hyꝑbole, ut cælum territat armis, & ſaxa clamore rūpit, & riſu diffluo. Maxime ſiqua metaphoræ ſpēs admiſceat̄. Effert̄ uariis modis uel p denoiationem, uel per comparationem uel per ſimilitudinem uel p epithetō, Exēpla ſunt. Alter Ariſtarchus, Et nī hic Phalaris. Et Stentore clamoſior. Velut leæna in Machæra, Stentorea uox, Neſtorea facundia. Neq; uero pigebit ceu fontes aliquot, indicare, à quibus genus hoc figurarum duci poſſit.

Ab ipſa re.

Sumitur enim interdū, ab ipſa re, quoties hoiem ſceleſtum, ſcelus appellamus. dedecoroſum, dedecus, peſtilētem peſtem lurconem Barathrū. tenebrionē, tenebras. contaminatum, labem. ſpurcū, cœnum. contemptū, qſquilias. impuꝝ, ſterqlinium. portentoſum portentum. Moleſtū, ulcus. carcere dignum, carcerem. Quoꝝ unumquodq; ferè, pōt & per cōparationē efferri. Vt χρυσοῦ χρυσοτέρα, id eſt, auro magis aurea, & ipſa neqtia nequior. Cæcitate cæcior, loquacitate loquacior, deformitate deformior, ipſa ſiti ſiticuloſior, pauꝑtate pauꝑior. īfortunio īfortunatior, ipſa infantior infantia. Ad hanc claſſem pertinent & illa, Pater eſuritionum, & omnis eloquentiæ fons. Et pluſq̄ infantiſſimus. Et pluſq̄ perditus.

A rebus ſimilibus.

Huic proxima ſunt, quæ à rebus ſimilibus trahunt̄, Vt melle dulcior. Pice nigrior. Niue candidior. Oleo tranquillior. Infima auricula mollior. Auro purior. Plumbo ſtupidior. Stipite tardior. Littore ſurdior. Iracundior Adria. Aequore ſurdior. Spōgia bibacior. Harenis ſitientior. Pumice ſiccior. Aere Dodonæo loquacior. Vitro fragilior. Pila uolubilior. Cothurno inſtabilior. Clemate ægyptia gracilior. Alno ꝓcerior. Cote durior. Sole clarius. Sydere pulchrior. Buxo pallidior. Sardois herbis amarior. Alga uilior. Aetna æſtuantior. Beta inſulſior. Trutina iuſtior. Spina diſtortior. Ampulla uanior. Pluma leuior. Vento inſtabilior. Morte odioſior. Barathro capacior. Labyrintho inuolutior. Corcoro uilior. Subere leuior. Dolio pertuſo incontinentior. Laterna punica pellucētior. Clepſydra perſtillantior. Fonte purior. Euripo mobilior. Oculis charior. Luce dulcior. Vita antiquior. Rubo arefacto præfractior. Cramba recocta moleſtior. Clauo purior. Floralibus licentioſior.

Ab aiantibus.

Ab animantibus.

Item ab animantibus, ut, Muliere loquacior. Paſſere ſalacior. Hirco libidinoſior. Ceruo uiuacior. Cornice annoſior. Graculo magis obſtreperus. Luſcinia uocalior. Dipſade nocentior. Vipera uirulētior. Vulpe fraudulentior. Echino aſperior. Procello acarnanio lenior. Anguilla magis lubricus. Lepore timidior. Limace tardior. Piſce ſanior. Piſce magis mutus. Delphino laſciuior Phœnice rarior. Scropha fœcundior alba. Nigro cygno rarior. Hydra magis uerſipellis. Albo coruo rarior. Vulture edacior. Scorpiis improbior. Teſtudine tardior. Glire ſomniculoſior. Sue indoctior. Aſello ſtolidior. Hydris immitior. Dama pauidior. Hirundine bibacior. Cane rixoſior. Vrſo hiſpidior. Tippula leuior, cuiuſmodi quædam congerit & Lucianus, ὀργιλώτεροι τῶν μὲν κυνιδίων ὄντες, δειλότεροι δὲ τῶν λαγωῶν, κολακευτικώτεροι τῶν πιθήκων, ἀσελγέστεροι δὲ τῶν ὄνων, ἁρπακτικώτεροι δὲ τῶν γαλῶν, φιλονεικότεροι δὲ τῶν ἀλεκτρυόνων, id eſt, Cum ſint iracundiores catellis, timidiores leporibus, adulantiores ſimiis, libidinoſiores aſinis, rapaciores felibus, contentioſiores gallis gallinaceis. Item Plutarchus aduerſus uſuram, ἀπιθανώτερος ὢν κολοιοῦ ἀφωνότερος πέρδικος, καὶ κυνὸς ἀγεννέστερος, id eſt, Cum minus fidei tibi habeatur q̃ graculo, magis mutus ſis q̃ perdix, abiectior, ſeruiliorq́ue cane.

A perſonis deorum.

Ducuntur à perſonis deorum. Diana intactior. Ipſis Charitibus humanior. Priapo ſalacior. Venere formoſior. Mercurio facundior. Momo mordacior. Vertūno incōſtantior. Proteo mutabilior. Empuſa magis uarius.

A perſonis fabuloſis.

A pſonis fabuloſis. Tātalo ſilētior. Atreo crudelior. Cyclope immanior. Horeſte inſanior. Vlyſſe doloſior. Neſtore facūdior. Glauco ſtupidior. Iro pauperior. Penelope caſtior. Nireo formoſior. Tithono uiuacior. Eriſitone eſurientior. Niobe fœcundior. Stentore clamoſior. Tireſia cæcior. Buſiride illaudatior. Sphinge inuolutior. Labyrintho intricatior. Dædalo ingenioſior. Icaro audacior. Gigantibus elatior. Gryllo ſtultior. Lynceo perſpicacior. Excetra pertinacior.

A perſonis comœdiarum.

A perſonis comœdiarum. Thraſone terētiano glorioſior. Demea iurgioſior. Mitiōe facilior. Gnatone adulantior. Phormione confidentior. Dauo uerſutior. Thaide blandior. Euclione parcior.

A perſonis hiſtoriarum.

A perſonis hiſtoriarum. Zoilo inuidentior. Catone ſeuerior. Timone inhumanior. Phalaride crudelior. Timotheo felicior. Sardanapalo neqor. Numa religioſior. Phocyone iuſtior. Ariſtide icorruptior. Crœſo ditior. Craſſo numatior. Codro pauperior. Aeſopo luxurioſior. Heroſtrato ambitioſior. Fabio cūctantior. Socrate patientior. Milone robuſtior. Chryſippo acutior. Thrachalo uocalior. Curione obliuioſior. Noſtri tpis Ariſtarchus. Chriſtianorum Epicurus. Item præpoſterus Cato.

A gentibus.

A gentibus. Pœno pfidior. Scytha aſpior. Scythotauris inhoſpitalior. Cretēſi mēdacior. Parthis uanior. Thracibus bibacior. Theſſalo perfidior. Care uilior. Sybarita faſtoſior. Mileſiis effœminatior. Arabis ditior. Pygmæo breuior. Arcade ſtolidior.

Ab officiis.

Ab officiis. Lenone magis piurus. Cinædo mollior. Milite glorioſior. Areopagita triſtior. Tyranno uiolentior. Carnifice immanior.

De præmollienda parœmia.

Iam illud tametſi minutulum humiliusq́ue uideatur, tamen poſteaq̃ docendi munus ſuſcepimus, non grauabimur propter imperitiores, admonere, uidelicet, ut in uſurpandis adagiis meminerimus, quod in uerbis nouatis, aut durius tranſlatis fieri Fabius iubet, id quod ait à græcis elegātiſſime præceptum eſſe, uidelicet προεπιπλήττειν τῇ ὑπερβολῇ, ita nos oportebit, προεπιπλήττειν τῇ παροιμίᾳ, hoc eſt, præcaſtigare, & uelut occurrere parœmiæ, ſiquando uel obſcurior, uel alioqui durior uidebitur. Recipit enim hoc genus, ſicuti paulo ſuperius oſtenſum eſt, & metaphoras quantumlibet duras, & nouationes uocum licentioſas, & hyperbolas parum pudētes, & allegorias ad ænigma uſq; obſcuras. Græci προεπιπλήττουσι his fermè modis, κατὰ τὴν παροιμίαν ὥς φασι, φασὶ, τὸ λεγόμενον, τὸ τοῦ λόγου, ὡς παλαιὸς φησὶ λόγος, ὅπερ λέγουσι. ὡς λέγεται, ὡς λέγομεν παροιμιαζόμενοι, ὡς λέγουσιν οἱ παίζοντες, καλῶς εἴρηται. id eſt, Iuxta prouerbium, ut aiunt. Aiunt, quod dicitur, quod dici ſolet, ut antiquum ait dictum, ut dicunt, ut dicitur, ut dicimus prouerbio, ut dicunt iocantes, recte dictum eſt. Iiſdem fermè rationibus utuntur latini. Aiunt, ut aiūt, ut eſt in ueteri prouerbio, iuxta uulgo tritum ſermonem, quemadmodum uulgo dici conſueuit, ut uetus uerbum uſurpem, ut adagio dictum eſt, uere hoc dicunt.

Amicorum communia omnia. Prouerbium primum.

Α` τῶν φίλων κοινὰ, id eſt, Amicorum communia ſunt omnia. Quoniam non aliud hoc prouerbio neq; ſalubrius, neq; celebratius, libuit hinc adagiorum recẽſionem uelut omine felici auſpicari. Quod quidem ſi tam eſſet fixum in hominũ animis, q̃ nulli non eſt in ore, profecto maxima malorum parte uita noſtra leuaretur. Ex hoc prouerbio Socrates colligebat, omnia bonorum eſſe uirorum nõ ſecus q̃ deorum. Deorum, inquit, ſunt omnia, Boni uiri deorum ſunt amici, & amicorum inter ſe cõmunia ſunt omnia. Bonorum igitur uirorũ ſunt omnia. Refertur apud Euripidem in Horeſte, κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων, id eſt, Inter enim amicos cuncta ſunt communia. Idem in Phœniſſis, κοινὰ γὰρ φίλων ἄχη, id eſt, Communis omnis eſt amicorum dolor. Idem in Andromacha φίλων γὰρ οὐδὲν ἴδιον οἵ γε φίλοι ὀρθῶς πεφυκότες, ἀλλὰ κοινὰ χρήματα, id eſt, Nam uere amicis proprium prorſus nihil. Sed inter ipſos cũcta ſunt communia. Terentius in Adelphis. Nam uetus quidem hoc uerbum. Amicorum inter ſe cõmunia eſſe omnia. Teſtantur & apud Menandrum fuiſſe in eadem fabula. M. Tullius libro officiorum primo, ut in Græcorum (inq̃t) prouerbio eſt, Amicorum omnia cõmunia. Citatur & ab Ariſtotele libro moralium octauo, & à Platone de legibus quinto. Quo loco conatur demonſtrare feliciſſimum reipublicæ ſtatum, rerũ omnium cõmunitate conſtare πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστι καὶ πολιτεία καὶ νόμοι ἄριστοι, ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίγνηται κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ὅτι μάλιστα, λέγεται δὲ ὡς ὄντως ἐστὶ κοινὰ τὰ φίλων, id eſt, Prima quidem igitur ciuitas eſt & reipublicæ ſtatus, ac leges optimæ ubi quod iam olim dicitur per omnem ciuitatem quãmaxime fieri poteſt obſeruabitur. Dictum eſt autem uere, res amicorum cõmuneis eſſe. Idem ait felicem ac beatam fore ciuitatem in qua non audirent hæc uerba, meum & non meum. Sed dictu mirum q̃ non placeat immo q̃ lapidetur à Chriſtianis Platonis illa communitas, cum nihil unquam à gentili philoſopho dictum ſit magis ex Chriſti ſententia. Martialis libro ſecundo iocatur in quẽdam Candidum, cui ſemper in ore fuerit hoc adagium, cum alioqui nihil impartiret amicis. Cãdide κοινὰ φίλων, ſunt hæc tua Candide πάντα, Quæ tu magniloquus, nocte, dieq; ſonas. Atq; ita cõcludit epigrãma, Das nihil & dicis, Candide κοινὰ φίλων. Eleganter Theophraſtus apud Plutarchum in commentariolo, cui titulus περὶ φιλαδελφίας. εἰ κοινὰ τὰ φίλων ἐστὶ, μάλιστα δεῖ κοινοὺς τῶν φίλων εἶναι τοὺς φίλους, id eſt, Si res amicorum cõmunes, maxime conuenit, ut amicorum item amici ſint communes. M. Tullius libro de legibus primo uidetur hoc adagium Pythagoræ tribuere, cum ait, Vnde enim illa Pythagorica uox, τὰ φίλων κοινὰ, καὶ φιλίαν ἰσότητα, id eſt, Res amicorum cõmunes, Et amicitiam æqualitatem. Præterea Timæus apud Diogenem Laertiũ tradit, hoc dictũ primum à Pythagora profectum fuiſſe. Aulus Gellius noctium atticarũ libro primo Capite nono, teſtatur Pythagoram non ſolum huius ſententiæ parentem fuiſſe, uerum etiam huiuſmodi quandam uitæ ac facultatum communionem induxiſſe, qualem Chriſtus inter omneis Chriſtianos eſſe uult. Nam quicunq; ab illo in cohortem illam diſciplinaq; recepti fuiſſent, quod quiſq; pecuniæ familiæq; habebant, in medium dabant, quod re atq; uerbo Romano appellatur κοινόβιον, id eſt, cœnobiũ, nimirũ à uitæ fortunarũq; ſocietate.

Amicitia æqualitas. Amicus alter ipſe.

Hæc quoq; ad Pythagoram authorem referunt, quod eãdem cõplectuntur ſentẽtiam, τὴν φιλίαν ἰσότητα εἶναι, καὶ μίαν ψυχὴν, καὶ τὸν φίλον ἕτερον αὐτὸν, id eſt amicitiam æqualitatẽ eſſe, & eandem animam, & amicum alterum ipſum. Neq; enim quicquam non cõmune, ubi fortunarum æqualitas, neq; diſſenſio, ubi idem animus, neq; diuortium, ubi coagmentatio duorum in unum. Plato libro de legibus ſexto, citat tanquam uetus dictum, & ceu prouerbio iactatum, παλαιὸς γὰρ ὁ λόγος ἀληθὴς ὢν, ὡς ἰσότης φιλότητα ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται, καὶ ἐμμελῶς, id eſt, Nã uetus illud uerbum, & uere & eleganter dictum eſt, æqualitatẽ amicitiæ authorẽ eſſe. Neq; tamen id ſentit Plato, iuuenibus ac ſenibus, doctis atq; indoctis, ſtultis ac ſapientibus, robuſtis ac debilibus, omnia æqualia exhibenda eſſe, ſed cuiq; pro ſua dignitate diſtribui oportere. Alioqui, quemadmodũ ait ibidem Plato, τοῖς ἀνίσοις τὰ ἴσα ἄνισα γίγνοιτ' ἄν, id eſt inæqualibus, æqualia erunt inæqualia. Et ut ſummum ius in ſummam iniuriam uertitur, ita ſumma æqualitas, ſumma fit inæqualitas. Quemadmodum feſtiuiter dixit Plinius, æqualitate in ferendis ſententiis nihil inueniri poſſe inæqualius. Quanq̃ hoc quoq; quidam ex Homero ſumptum exiſtimant, apud quem eſt illud aliquoties, ἶσον ἐμῇ κεφαλῇ. i. Aeque atq; meum ipſius caput. Nec ab hoc diſſidet Hebræorum lex, iubens ut proximum, perinde, ut noſmetipſos diligamus. Atq; hæc oĩa Ariſtoteles li. mora. nono, Prouerbii titulo citat.

Pythagoræ ſymbola.

Sed quandoquidem in Pythagoræ mentionem incidimus, non grauabor & reliqua illius ſymbo

la, priſcis illis oraculorum inſtar celebrata adſcribere, quæ quidem in præſentia licuit apud græcos inuenire ſcriptores. Nam ea tametſi prima (quod aiunt) fronte ſuperſtitioſa quæpiam ac deridicula uideantur, tamen ſiquis allegoriam eruat, uidebit nihil aliud eſſe q̃ quædam recte uiuendi præcepta. Nihil enim opus eſt, Tyrrhenorum imitari ſuperſtitionem qui hæc etiam citra ullam allegoriam obſeruant, ut teſtatur in Sympoſiacis Plutarchus.

Ne guſtaris quibus nigra eſt cauda.

μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων. i. Ne guſtes ex iis, quibus eſt nigra cauda. Interpretat᷑ Plutarchus in cõmentariis de liberis inſtituendis ne cõmercium habeas cũ improbis, & iis qui ſunt nigris, ac infamibus moribus. Tryphon grammaticus inter ænigmatis exẽpla, hoc quoq; cõmemorans interpretat᷑ hoc modo, ψευδῆ λόγον μὴ προΐεσθαι. τὸ γὰρ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι μελαίνεται, καὶ ἀμαυροῦται. i. ne mendacem ſermonẽ protuleris. Mendaciũ enim in extremis partibus nigreſcit, & obſcuratur. Quidam ad ſepiam piſcem referunt, qui atramẽto, quod in cauda geſtat, ſemet occulit.

Stateram ne tranſgrediaris.

μὴ ζυγὸν ὑπερβαίνειν. i. Stateram ne tranſilias, hoc eſt ne quid facias præter ius & æquum. Nam staterá olim æquitatis ſymbolum habuiſſe uulgo uel doricum illud prouerbium indicat, ζυγῶς δικαιότερος. i. trutina iuſtior. Ad eũ modũ interpretat᷑ Demetrius Byzãtius, lib. Dipnoſophiſtarũ decimo

Choenici ne inſideas.

χοίνικι μὴ ἐπικαθῆσθαι. i. Choenici ne inſideas, interpretat᷑ diuus Hieronymus, de uictu ne fueris ſollicitus in diẽ craſtinũ. Eſt enim Choenix demenſum, & cibus diurnus, ut apud Homerũ Odyſſeas. τ. οὐ καὶ ἀεργὸν ἀνέξομαι, ὅσκεν ἐμῆς γε, χοίνικος ἅπτηται. i. Nãq; operæ immunẽ haud patiar, quicũq; meá unquá Choenica cõtigerit. Eodẽ pacto Laertius & Suidas exponũt. Porrò ſeruis olim cibus diurnus Choenice diſtribuebat᷑, ut illi uiciſſim operis pẽſum perſoluerẽt, quá ob cauſam Apollo Pythius Corinthios χοινικομέτρας appellauit quod ſeruos poſſiderent quadragies ſexies mille. Author Atheneus, lib. ſexto. Plutarchus autẽ longe diuerſius, puta nõ indulgẽdum ocio, ſed induſtria ꝓſpiciendum uictũ, ne deſit in poſterũ. Idẽ in Sympoſiacis huius ſymboli meminit his qdem uerbis, μηδὲ τῆς πυθαγορικῆς χοίνικος, ἐφ᾽ ἧς ἀπηγόρευε καθῆσθαι, διδάσκων ἡμᾶς ἀεί τι τοῦ παρόντος εἰς τὸ μέλλον ἀπολείπειν, καὶ τῆς αὔριον ἐν τῇ σήμερον μνημονεύειν. Hoc eſt, una cũ Pythagorica Choenice, in qua uetuit deſidere, docens nos, ut ex eo qđ præſens eſt, ſemper aliqđ in futurũ relinquamus, & craſtini diei in hodierno meminerimus. Exiſtimat aũt idẽ maiores ſignificare uoluiſſe, qbus religioſum habitum eſt, menſas inanes tollere. Demetrius Byzantius apud Atheneũ interpretat᷑, non oportere ſpectare tantũ quæ præſentis diei ſunt, quin craſtinum ſemper eſſe expectádum, propemodum cũ Plutarcho conſentiens. Ego certe (quandoquidẽ in huiuſmodi ſymbolis diuinare nõ ſolum licet uerũ etiam neceſſe eſt) opinor Pythagoricũ hoc ænigma, ſumptũ ex Homeri loco, quẽ modo citauimus, ſignificariq; non oportere, per inertiam ocium & cibum alienũ ſectari, ſed ſua quẽq; induſtria ſibi parare facultates, quibus mundiciem uitæ ſuſtineat. Paraſiticum enim ac fœdum aliena uiuere quadra, Nec ullá artẽ caſere, qua poſſis οἰκόσιτος uiuere. Notat id Homerus etiam in Iro, cũ ait Odyſſeæ decimooctauo, μετὰ δ᾽ ἔπρεπε γαστέρι μάργῃ, ἀζηχὲς φαγέμεν, καὶ πιέμεν, οὐδέ οἱ ἦν ἶς, οὐδὲ βίη. i. Sed uentre inſignis inerti. Aſſidue bibere, atq; edere, aſt induſtria nulla, Nullaq; nis aderat. Nec abhorret hinc illud Pauli apoſtoli, ne ipſum qdẽ incelebre uulgo, Qui non laborat, nec manducat. Cũ hæc nobis adornaret᷑ ſexta iam (ni fallor) Chiliadum æditio, nempe anno ab orbe redẽpto, milleſimo quingẽteſimo decimoſeptimo, cõmodũ in lucẽ exiit, opus antiquarũ lectionum, Lodouici Cælii, de quo quid in totũ ſentiam, nõ habeo neceſſe nunc ferre ſentẽtiam. Tametſi iuuenis ipſe olim Ferrariæ in domeſtico congreſſu, uiſus eſt mihi cum eruditionis haud aſpernãdæ, tum ſpei ſummæ, atq; ipſe operis guſtus (nam delibaui dũtaxat) protinus arguit hominẽ inexplebili legẽdi auiditate, per oẽ genus authorũ circũuolitantẽ, & ex retextis alioꝝ ſertis nouas ſubinde corollas cõcinnare gaudẽtem. Quod aũt Georgii Vallæ, Volaterrani, meiq; nuſquã, quod qdem cõpererim, admiſcuerit mẽtionẽ, quorũ tamẽ cõmentariis nõ nihil adiutũ fuiſſe ꝓbabile eſt, ſcio iudicio factũ, nõ liuore. Nec enim arbitror ad me ꝑtinere quod ille gignit etiam ꝓuerbia, ſed cuiuſmodi Chiliadas ſexcẽtas explere poſſis, ſi fors ea res cordi ſit. ubi pluſculũ ocii cõtinget, nõ grauabimur attẽtius etiá obſeruare, ſiqd illic ſit, quod ad noſtrũ hoc inſtitutũ ꝑtineat haudquaq̃ hoiem ſua laude fraudaturi, ſiqd cõtulerit. Cæteꝝ quod ad huius ænigmatis explanationẽ attinet, nõ me fugit qđ de Choenice, deq; ſtragulis cõuolutis diuinarit ille, cui⁹ eqdẽ cõmentũ in ꝓ̃ſentia nec ꝓbo, nec refello. Mihi certe nõ libeat ad iſtũ diuinare modũ, ſiqd alioqn à ꝓbis authorib⁹ ſuppeditet᷑, q̃ ꝓ̃ſidia ſimul atq; nos defecerint, tũ fortaſſe diuinabimus & ipſi, ſed ita, ut in huiuſmodi rebus nõ multũ operæ ſetiæ ponam⁹. Quorſum eni attinet anxie diſq̃rere, qđ ſenſerit is, q data oꝑa curauit ne poſſit itelligi?

Ne cuiuis dextram inieceris.

μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν, id eſt Ne cuiuis porrigas dextrã, hoc eſt, Ne temere quẽlibet in familiaritatẽ admittas, ſed deligas quẽ diligas. Idẽ citatᷓ, atq; exponitᷓ à Plutarcho, ἐν τῷ περὶ τῆς πολυφιλίας. Cõuenit cum illo Solonis apophthegmate, quod ex Apollodoro refert Diogenes Laertius, φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ' ἂν κτήσῃ μὴ ἀποδοκίμαζε, id eſt, Amicos ne cito pares, quos autẽ paraueris, ne reiice.

Arctum anulum ne geſtato.

μὴ φορεῖν στενὸν δακτύλιον, id eſt, Arctũ anulũ ne geſtato, hoc eſt (interp̃te diuo Hieronymo) ne uixeris anxie. Et ne temet in ſeruitutẽ coniicias, aut in eiuſmodi uitæ inſtitutũ, unde te non queas extricare. Siquidẽ q̃ſq; anulum anguſtum geſtat, is ſibi quodammodo uincula iniicit.

Ignem ne gladio fodito.

πῦρ σιδήρῳ μὴ σκαλεύειν, id eſt, Ignẽ gladio ne fodito, hoc eſt Ira percitũ ne laceſſas, quin magis cõcedere cõuenit, & blandis uerbis tumidũ animũ placare. Ita diuus Hieronymus, & apud Atheneũ Demetrius Byzantius. Diogenes Laertius exponit potentiũ et ferociũ iracundiã non eſſe cõuitiis exagitandã propterea quod flãma, quo magis exagitatᷓ, hoc magis atq; magis inualeſcit. Neq; diſſentit ab hoc interpretamẽto Plutarchus. Quanq̃ Plato, libro de legibus ſexto, ſic uſurpauit, ut de iis dici ſolitũ uideatᷓ, qui fruſtra moliuntᷓ, quod effici nullo pacto queat, oſtendens id luſus genus quoddã fuiſſe, ut ignẽ gladio diſſecarent. Ad eundem fermè ſenſum retulit diuus Baſilius in epiſtola ad nepotes, ut idem ſibi uelint ignẽ gladio diſſecare, & cribro haurire aquã. Huc nimirũ alluſit Lucianus in ſecundo uerarũ narrationũ libro, cum ex inſulis fortunatis dimitteretᷓ, fingens ſe à Rhadamantho admonitũ, ut ſiquando rediret in hunc noſtrũ orbẽ, tria quædã obſeruaret, μὴ πῦρ μαχαίρᾳ σκαλεύειν, μήτε θέρμους ἐσθίειν, μήτε παιδὶ ὑπὲρ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη πλησιάζειν, id eſt, ne gladio ignẽ diuerberaret, ne lupinis ueſceretᷓ, ne ſe puero, decimũoctauum annũ egreſſo, adiungeret. Si quidem horum meminiſſet, futurum, ut aliquando ad eam inſulam reuerteretur.

Cor ne edito.

μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, id eſt, Cor ne edito, hoc eſt, ne curis tuũ ipſius animũ excrucies. Ad hunc modũ enarrat Demetrius Byzantius apud Atheneũ. Aut ne ſolicitudinibus uitã reddas breuiorem. Ariſtoteles enim libro de partibus animaliũ tertio, narrat cor eſſe fontẽ omniũ ſenſuũ, uitæq; ac ſanguinis. Ariſtophanes in nebulis, ὅμως δὲ τὸν θυμὸν δακὼν ἔφην, id eſt, Animũ tamen mordẽs meũ, ſic inquã. Item Theognis, καὶ δάκνομαι ψυχὴν καὶ δίχα θυμὸν ἔχω, id eſt, Et rodor mẽtẽ, ſumq; animi ambiguus. Videtᷓ ex Homero ſumptũ, apud quẽ eſt Iliados. Z. ἤτοι ὁ κὰπ πεδίον τὸ ἀλήϊον οἶος ἀλᾶτο, ὃν θυμὸν κατέδων, πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων, id eſt, Solus at ille quidem uacuis errabat in agris. Cor adedens curis, hominũ ueſtigia uitans. Et. Ω. σὴν ἔδεαι κραδίην, id eſt, tuum edis cor. Idẽ Odyſſeæ. I. ἔνθα δύο νύκτας, δύο τ' ἤματα συνεχὲς αἰεὶ, κείμεθ' ὁμοῦ καμάτῳ τε καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἔδοντες, id eſt, Hic ſoles nocteiſq; duas conſedimus, uſq; rodentes animum, curis ſimul, atq; labore. Idem Iliados. Α. σὺ δ' ἔνδοθι θυμὸν ἀμύξεις, id eſt, Tu intus præcordia rodes.

A' fabis abſtineto.

κυάμων ἀπέχεσθαι, id eſt, A fabis abſtineto. Huius ænigmatis uaria reperitᷓ interpretatio. Plutarchus in cõmentario de liberis educandis, ad hunc enarrat modũ. Abſtinẽdũ à tractandis reipublicæ muneribus propterea quod antiquitus in creandis magiſtratibus, ſuffragia per fabas uice calculorũ ferebantᷓ. Quanq̃ idẽ in problematis diuerſam adfert cauſam. Nempe quod omnia legumina uentũ & humorem impurũ adferant corporibus, atq; hanc ob cauſam ad Venerẽ incitent. In eadẽ ſententia M. Tullius itẽ fuiſſe uidetᷓ, qui in libro de diuinatione primo, ſcribit ad hunc modũ. Iubet igitur Plato ſic ad ſomnũ proficiſci corporibus affectis, ut nihil ſit quod errorẽ animis, perturbationemq; adferat. Ex quo etiã Pythagoreis interdictũ putatᷓ, ne faba ueſcerentur, quæ res habet inflationẽ magnam. Is cibus tranquillitatẽ mentis quærentibus, conſtat eſſe cõtrarius. Ariſtoxenus tamen apud Au. Gelliũ libro quarto, capite undecimo, refellit hanc opinionẽ, affirmans Pythagorã nullo legumine ſæpius uſum, q̃ fabis, quod is cibus et aluũ ſenſim ſubduceret et læuigaret. Porrò Gellius de cyamo non eſitato, cauſam erroris fuiſſe putat, quod in Empedoclis carmine, qui diſciplinas Pythagoricas ſectatus ẽ uerſus hic inuenitᷓ, δειλοί, πάνδειλοι, κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχεσθαι, id eſt, Ah miſeri à cyamo, miſeri ſubducite dextras. Opinati enim ſunt pleriq;, κυάμον legomentũ uulgo dici. Sed q̃ diligẽtius, ſcitiusq; carmina Empedoclis arbitrati ſunt, (utar. n. uerbis Gellianis,) κυάμους, hoc in loco teſticulos ſignificare dicũt, eosq; more Pythagoræ operte, atq; ſymbolice κυάμους appellatos, q̃a ſint εἰς τὸ κύειν δεινοὶ, καὶ αἴτιοι τοῦ κύειν. i. ad ferẽdũ uterũ efficaces, cauſæq; ferẽdi uteri, et genituræ humanæ uim p̃beãt. Idcirco Empedoclẽ uerſu iſto nõ à fabulo edẽdo, ſed à rei ueneræ p̃luuio uoluiſſe hoĩes deducere. De cauſis iterdictæ fabæ hæc ex Ariſtotele refert Laertius. φασὶ δὲ Λε-

τοτέλης ἐν τῷ περὶ τῶν κυάμων παραγγέλλειν αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων, ἤτοι ὅτι αἰδοίοις εἰσὶν ὅμοιοι, ἢ ὅτι αἵδου πύλαις, ἀγόνατον γὰρ μόνον, ἢ ὅτι φθείρει, ἢ ὅτι τῇ τοῦ ὅλου φύσει ὅμοιον, ἢ ὅτι ὀλιγαρχικόν, κληροῦνται γοῦν αὐτοῖς, id eſt, Ait autē Ariſtoteles in libro de fabis, illum iuſſiſſe à fabis abſtineri, uel quod pudendis eſſent ſimiles, uel quod inferorum portis, Vnū enim hoc legumen expers genituræ, uel quod corrumpat, uel quod uniuerſi naturæ ſimile, uel quod ad oligarchiam pertineat. Nā fabis ſortiuntur. Cū eo quod poſtremo loco attigit Ariſtoteles, cōuenit quorūdā ſententia, qui putant Pythagoram hoc ænigmate deterruiſſe a' capeſſenda republica. Mihi magis etiā arridet. quod addidit qui hiſtorias quas Gregorius Nazianzenus attigit, collegit, edere fabas, qui lucro corrupti ferunt ſuffragia. Plutarchus apud eundē Gelliū teſtatur Ariſtotelē ſcriptū reliquiſſe quod Pythagoras μήτρας καὶ καρδίας, καὶ ἀκαλήφης, καὶ τοιούτων τινῶν ἄλλων ἀπέχεσθαι, id eſt, uulua corde & marina urtica, atq; id genus qbuſdā aliis abſtinuerit. Theon grāmaticus apud Plutarchū in Sympoſiacis narrat apud Aegyptios tantā eſſe fabarum religionem, ut eas neq; ſerant, neq; cōmedant, immo nec aſpicere fas ſit, Herodoto teſte. Quin & apud Romanos, inter funeſta habebant' fabæ quippe quas nec tangere, nec nominare Diali flamini liceret, quod ad mortuos ptinere putarent'. Nā & lemuribus iaciebantur laruis, & parentalibus adhibebātur ſacrificiis, & in flore earū literæ luctus apparere uidentur, ut teſtatur Feſtus Pompeius. Plinius exiſtimat ob id a' Pythagora dānatā fabam, quod hebetet ſenſus & pariat inſomnia. Vel quod animæ mortuoꝝ ſint in ea. Qua de cauſa & in parētalibus aſſumitur. Varro ob hoc flaminem ea nō ueſci tradit, quoniā & in flore eius literæ lugubres inueniuntur.

Cibum in Matellam ne immittas.

Σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν, id eſt Cibum in Matellā ne immittas. Interpretatur Plutarchus, ne ſermonem urbanum immittas in animum hominis improbi. Nam oratio cibus eſt animi. Is corrumpitur & putreſcit ſi in animum inſyncerum inciderit. Hoc eſt quod apud Gelliū admonet Epictetus etiam atq; etiam uidendum, in cuiuſmodi animum mittamus ſermonem. Etenim ſi in uas inſyncerum immiſerimus, in acetum, aut lotium uerti. Huc alluſit Horatius. Syncerum eſt niſi uas, quodcunq; infundis, aceſcit.

Ad finem ubi perueneris ne uelis reuerti.

Μὴ ἐπιστρέφεσθαι ἐπὶ τοὺς ὅρους ἐλθόντα, id eſt, Ne reflectas ubi ad terminos perueneris, hoc eſt (interprete Plutarcho) Cū aderit fatalis dies, uideriſq; uitæ finem adeſſe æquo animo feras neq; turpi uitæ cupiditate exanimeris. Hieronymus aliter. Poſt mortē hāc ne deſyderes uitā. Quēadmodum uulgo quoſdā dicentes audimus. Vergilianū illud, O mihi præteritos referat ſi Iuppiter annos.

Per publicam uiam ne ambules.

Λεωφόρου μὴ βαδίζειν, id eſt, Per publicā uiā ne ambules. Diuus Hieronymus exponit, Ne uulgi ſequaris errores. Nunquā enim tam bene cum rebus humanis actum eſt, ut optima plurimis placuerint. Vnde qdam hoc ſic efferunt. Viam regiam declinato per ſemitas ingreditor. Quod quidē præceptum nō abhorret ab Euangelica doctrina quæ monet ut declinata uia ſpatioſa per quā ambulant pleriq;, per anguſtam ingrediamur uiā a' paucis qdem tritam, ſed ducētē ad immortalitatē.

Tollenti onus auxiliare, deponenti nequaquā.

Φορτίον συγκαθαιρεῖν, μὴ δὲ συνεπιτιθέναι. Diuus Hieronymus hoc ita refert. Oneratis ſuperimponendum onus, deponentibus nō cōnitendum. Putatq; hunc eſſe ſenſum, Ad uirtutē incedentibus augenda præcepta, tradentes ſe ocio, relinquendos. Vnde ꝓferendū hoc pacto, φορτίον συγκαθαιρεῖν, μὴ δὲ συναποτιθέναι, id eſt, Tollenti onus auxiliandum haud adiuuandus tamē qui deponat. Hoc admonēdum putaui quod in quibuſdam impreſſis codicibus deprauatū eſt hoc ſymbolū.

Ollæ ueſtigium in cinere turbato.

Χύτρας ἴχνος συγχεῖν ἐν τῇ τέφρᾳ, id eſt, Ollæ ueſtigium in cinere turbato. Plutarchus in Sympoſiacis interpretatur, nullum euidens iracūdiæ ueſtigium oportere relinqui, Sed ſimulatq; deferbuerit, atq; reſederit animi tumor, omnē præteritorum malorū memoriam penitus tollendam eſſe.

Vnguium, criniumq; præſegmina ne cōmingito.

Ἀπονυχίσμασι καὶ κουραῖς μὴ ἐπουρεῖν μὴ δὲ ἐφίστασθαι, id eſt, Vnguiū, criniumq; præſegmina ne cōmingito, neq; inſiſtito. Huius nullū adhuc interpretamentū reperi. Veꝝ coniicio ſenſum hūc eſſe, ſiquos habeamus affines, aut cognatos humiles, & inutiles, eos tamen non eſſe uſquequaq; ſpernendos, & contumeliis inſectandos.

Extra publicam uiam ne deflectas.

Ἐκτὸς λεωφόρου μὴ βαδίζειν, id eſt, Extra uiā publicam ne ingrediaris. Hoc quoq; refert' inter Pythagorica ſymbola a' Diogene Laertio, Tametſi ſuperiori diuerſum. Neq; eſt quod hanc miremur pugnantiam, quandoquidem ut recte præceptum eſt, loquendum ut plures, ſapiendum ut pauci.

Et ſunt quædam, in quibus cum uulgo cõuenire, dexteritatis eſt. Sunt rurſum, in qbus à uulgo q̃maxime diffidere uirum bonum oportet.

Quæ uncis ſunt unguibus, ne nutrias.

γαμψώνυχα μὴ τρέφειν, id eſt, Quæ ſunt unguibus uncis, ne nutrias. Rapacitatẽ fugito, interprete Tryphone. Equidẽ arbitror cõuenire cũ illo Aeſchyli dicto, quod ſuo reddemus loco, Catulũ leonis non eſſe alendum in rep. hoc eſt, nõ admittendos, δημοβόρους (ut ait Homerus) βασιλῆας, id eſt, reges populi deuoratores, aut factioſos & præpotentes, qui opes ciuium ad paucos contrahunt, id quod nunc ſolẽne eſt.

Aduerſus ſolem ne loquitor.

Πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ λαλεῖν. i. Aduerſus ſolem ne loq̃tor, hoc eſt, manifeſtis ne repugnes. Nam quod maxime conſtat, maximeq́; in confeſſo eſt, id ſole clarius dicimus. Ergo contra ſolem loquitur, qui dicit, Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Gladium acutum auertas.

Ὀξεῖαν μάχαιραν ἀποστρέφειν, id eſt, Enſem acutum auertas. Opinor innui, à periculoſis negociis abſtinẽdum. Nam fertur & aliud ꝓuerbium, μὴ παιδὶ μάχαιραν. Ne puero gladium, Subaudiendum, cõmittas.

Aduerſus ſolem ne meiito.

Πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ ὀμιχεῖν, id eſt Aduerſus ſolem ne meiito. Opinor cõmendari uerecũdiam. Tãetſi Plinius ſuperſtitioſam huius rei cauſam reddit libro uigeſimooctauo, capite ſexto, uerba ipſius ſubſcribã. Auguria ualetudinis ex urina tradunt. Si mane candida, dein rufa ſit, illo modo concoquere, hoc concoxiſſe ſignificatur. Mala ſigna rubræ, peſſima nigræ. Mala bullantis, & craſſæ, in qua quod ſubſidit, ſi albũ eſt, ſignificat circa articulos, aut uiſcera dolorem imminere. Eadem uiridis, morbum uiſcerum. Pallida bilis, rubens ſanguinis. Mala & in qua ueluti furfures, atq; nubeculæ apparent. Diluta quoq; alba, uitioſa eſt. Mortifera uero craſſa, graui odore. Et in pueris tenuis, ac diluta. Magi uetant eius rei cauſa cõtra ſolẽ, lunamq́; nudari, aut umbram cuiuſquã ab ipſa aſpergi. Heſiodus iuxta obſtãtia reddi ſuadet, ne deum nudatio aliquẽ offendat. Locus hic, quẽ Plinius citat, & ex quo ſymbolũ Pythagoræ ſumptũ apparet, eſt in opere, cui titulus, Ἔργα καὶ ἡμέραι, Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο τετραμμένος ὀρθὸς ὀμιχεῖν, Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ, μεμνημένος ἔς τ' ἀνιόντα, Μήτ' ἐν ὁδῷ μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην οὐρήσῃς. Μηδ' ἀπογυμνωθείς, μακάρων τοι νύκτες ἔασιν, Ἑζόμενος δ' ὅ γε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς, Ἢ ὅ γε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς. id eſt, Aduerſus ſolẽ rectus ne meiito, uerũ ut Occiderit, donec redeat, facere iſta memento. Sed neq; ꝓgrediens, lotiũ deſperſeris unquã. In ueuiis, extra ueuias, neq; membra renudes Micturus, ſiquidem diuis nox ſacra beatis. Atqui uir fuerit, prudensq́; piusq́; recũbens, Siue domus muris admotus corpore, meiet.

Hirundines ſub eodem tecto ne habeas.

Ὁμωροφίους χελιδόνας μὴ ἔχειν, hoc eſt, hirundines ne habeas ſub eodẽ tecto. Diuus Hieronymus Ariſtotelis authoritatẽ ſecutus, interpretat, abſtinendũ à cõmertio garrulorum, & ſuſurronũ. Verũ hoc interpretamentũ refellitur apud Plutarchum Sympoſiacon, Decade octaua. Nam haud æquũ uideri, ut auem domeſticam, & humani conuictus citra noxam amãtem perinde ut ſanguinariã & rapacem propellamus. Quod enim de garrulitate cauſant, id eſſe friuolum, cũ gallos, graculos, perdices, picas, cũq; his alias cõplureis, multo magis obſtreperas nõ arceamus à domeſtico cõtubernio. Immo nihil penè minus in hirundinẽ cõuenire, q̃ garrulitatẽ. Ne id qdem accipiendũ uidetur, quod qdam Pythagoricum ſymbolũ, ad Tragœdiam, quæ de hirundine fertur, referũt, quaſi triſte omen ſecum adferat. Nam hac ratione Philomenam item eiici oportere, ut quæ ad eandẽ pertineat Tragœdiam. Itaq; uero propius uidet, ob id improbatam hirũdinem, quod eidẽ malo uideatur obnoxia, quo infames habentur aues aduncis unguibus. Siquidẽ carnibus uictitat, & cicadas, animal maxime uocale, ac muſis ſacrum, uenatur. Præterea humi uolans, minutis animantibus inſidiatur. Deinde ſola auium in tectis uerſat, nullã adferens utilitatẽ. Nam Ciconia cũ ne tecto quidẽ utatur noſtro, tamen haudquaquã mediocrẽ cõtubernii gratiam refert, bufones, ſerpentes, hoſtes hominum è medio tollẽs. Cõtra, hirundo poſteaq̃ ſub noſtro tecto ſuos educauit pullos, abit nulla relata gratia cõmunicati hoſpitii. Deniq; (quod eſt omnium grauiſſimum) duo duntaxat animalia domeſtica ſunt, quæ nunquam humano cõuictu manſueſcunt, neq; tactũ admittũt, neq; conſuetudinem, neq; ullius rei, aut diſciplinæ communionem. Muſca ſemper pauitat, ne quid mali patiatur, & ob hãc cauſam indocilis ac ſemper fera. Hirundo item, natura uidetur hominem exoſum habere, proinde nec cicuratur, utpote diffidens ſemper, ſemperq; ſuſpicans mali quippiam. His de rebus, recte Pythagoras conuictorem ingratum, parumq; firmum, hirundinis ſymbolo monuit, ablegandum. Huiuſmodi fermè Plutarchus, eo quem oſtendi, loco. Quibus illud unum uidetur addendum,

Ciceronem (ſeu quiſquis is fuit) in Rhetoricis ad Herennium, Infidæ amicitiæ ſimilitudinẽ ab hirundinibus mutari, quæ uere ineunte præſto ſint, hyeme inſtante deuolent.

Stragula ſemper conuoluta habeto.

τὰ στρώματ' ἀεὶ συνδεδεμένα ἔχειν, Id eſt, Stragula ſemper conuoluta habeto. Id is quoq; temporibus inelegans, & inurbanum habetur, ſi quis ſtragula lecti nõ cõponat. Quid autem ſibi uelit hoc ſymbolum, aliis diuinandum relinquo. Tametſi ſuſpicor commẽdatam uerecundiam, etiam his in rebus, quibus cogimur naturæ neceſſitati ſatiſfacere.

In anulo dei figuram ne geſtato.

ἐν δακτυλίῳ θεοῦ εἰκόνα μὴ περιφέρειν, Id eſt, In anulo dei imaginem ne circũferas. Fortaſſis admonet, non paſſim admiſcendam dei mentionem.

Sellam oleo ne abſterſeris.

ἐλαίῳ εἰς θῶκον μὴ ὀμόργνυσθαι, Id eſt, Ne ſedẽ abſterſeris oleo. Nec huius interpretamẽtũ occurrit. Arbitror innui, nõ eſſe abutendũ rebus optimis ad ea, quibus neq; dignæ uidentˀ, neq; utiles.

Coronam ne carpito.

στέφανον μὴ δρέπτεσθαι, Id eſt, coronã ne carpſeris. Diuus Hieronymus aduerſus Rufinum interpretatˀ, urbium leges obſeruandas eſſe, non uiolandas, neq; reprehendendas, quod urbium turrita mœnia coronarum ſpeciem præbeant.

Quæ deciderint, ne tollito.

τὰ πεσόντα μὴ ἀναιρεῖσθαι, Id eſt, Quæ deciderint ne tollas. Admonet, ut aſſueſcamus moderatius cibum ſumere. Ariſtophanes in Heroibus, teſte Laertio, Superſtitioſam huius ſymboli cauſam adfert. Heroum enim eſſe quæ ceciderint è menſa, eoq; nefas guſtare. Alii ſic efferũt, μὴ δὲ γεύεσθ' ἅττ' ἂν ἐντὸς τῆς τραπέζης καταπέσῃ, Id eſt, Ne guſtate, quæcunq; in menſa deciderint.

A gallo candido abſtineas.

ἀλεκτρυόνος μὴ ἅπτεσθαι λευκοῦ, Id eſt, Albo gallo ne manum admoliaris, quod Menſi ſacer ſit, utpote horarum nuntius.

Panem ne frangito.

ἄρτον μὴ καταγνύειν, Id eſt, Panẽ ne frangito. Admonet non eſſe dirimendã amicitiã. Propterea quod antiquitus amicitia pane cõciliabatur, unde & Chriſtus princeps noſter, diſtributo pane, perpetuã inter ſuos amicitiã conſecrabat. Proinde nõ cõuenire frangi id, ꝑ quod amici cõglutinarentˀ.

Salem apponito.

τὸν ἅλα παρατίθεσθαι, Id eſt, Salẽ apponito. Admonet iuſtitiã & æquitatẽ omni adhibendã negocio. Sal enim quicquid occupauerit, ſeruat, & ex rebus puriſſimis cõſtat aqua & mari.

In uia ne ſeces ligna.

ἐν ὁδῷ μὴ σχίζειν ξύλα, Id eſt, In uia ne ſeces ligna. Quidam exponunt, nõ eſſe diſcrutiandam, & abbreuiandam uitam curis, & anxiis cogitationibus.

Ne libaris diis ex uitibus non amputatis.

μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, Id eſt, Ne libaris Diis ex uitibus nõ amputatis. Nihil gratum ſuperis, quod non purum, purgatumq; ſit.

Ne ſacrificato ſine farina.

μὴ θύειν ἄτερ ἀλφίτων, Id eſt, Abſq; farina ne ſacrificato, hoc ænigma morum manſuetudinẽ commendat.

Adorato circumactus.

προσκυνεῖν περιφερόμενος, Id eſt, Adorandum circumactu corporis. Nimirum ad imitationẽ cæli perpetua uertigine circumacti. Cælum autem, Deum antiquitas credidit.

Adoraturi ſedeant.

καθῆσθαι προσκυνήσαντας, Id eſt, Adoraturi ſedeant. Significat uota certa concipere oportere, & in his quæ ſunt optima perſeuerare.

Surgens è lecto, ueſtigium corporis confundito.

ἀναστὰς ἐξ εὐνῆς συνταράττειν τὰ στρώματα, Id eſt, Cum ſurrexeris, ſtragulas confundito. Videtˀ idem cum ſuperiore, de ſtragulis complicandis.

A piſcibus abſtineto.

ἰχθύων μὴ γεύεσθαι, Id eſt, Piſces ne guſtato. Quamobrem Pythagoras ab urtica marina iuſſerit abſtinere, fortaſſis illud in cauſa fuit, ꝙ is piſcis Hecatæ ſit ſacer, propter myſterium Ternionis, quem aiunt huic Deæ dicatum. Sed qua gratia reliquorum item piſcium eſum interdixerit, non æque promptum fuerit expedire. Quanquam apud Plutarchum in quæſtionibus conuiuialibus, quiſpiam huiuſmodi cauſam adfert. Piſces quodammodo Pythagoricæ diſciplinæ

contubernales uideri propter ἐχεμυθίαν, id eſt ſilentiũ, ita ut etiã in ꝓuerbium abierit, ἀφωνότερος ἰχθύος, id eſt, Magis mutus q̃ piſcis. Theon grãmaticus apud eũdem Plutarchum diuerſam rationẽ allegat. Nam piſcẽ maris indigenam, & alumnũ eſſe, elemẽti uidelicet nõ ſolũ alieniſſimi, uerũetiam inimiciſſimi naturæ hominis. Neq; enim deos hinc ali quẽadmodũ de ſtellis opinantur Stoici quin parentem & ſeruatorem regionis Aegyptiorũ, Oſiridem in hoc deiectũ, periſſe. Proinde nec aqua maris ad potũ utunt̃ neq; quicquã eorũ, quæ in eo gignuntur, aluntur'q; purũ & ad hominis uſum accõmodatum exiſtimant ut cũ quibus nec aerem cõmunem, neq; regionem habeamus cõmunem. Quinimmo aer hic per quẽ reliqua omnia uiuũt aluntur'q;, illis perniciem adfert, tanquã præter naturã citraq; uſum & genitis & uiuentibus. Neq; mirum (inquit) ſi ab animãtibus abſtinẽt propter elementũ maris ab humana natura alienis nec ob id idoneis, quæ cum noſtro ſpiritu ac ſanguine miſceant̃, quando neq; nautas alloq; dignant̃ Aegyptii, ſiquãdo fiant obuii ꝗppe q ex mari uictum ſibi parent. Rurſum Sylla eodem in loco cauſam aliam adducit. Nempe Pythagoram ferè ueſci ſolitũ iis quæ fuiſſent diis immolata, primitiis illis dicatis. Atqui nullus piſcis idoneus ad ſacrificiũ. Plutarchus ipſe rationes ſuperiores ita refellit ut dicat hoc ipſo noĩe magis oportere ueſci piſcibus, quod peregrini generis eẽ uideant̃. Immane enim planeq; Cyclopicũ eſſe ſi quæ ſunt eiuſdem generis mutuo laniatu paſcantur. Nã quod narrant aliquãdo Pythagorã empto retiũ iactu piſces captos emiſiſſe nõ eos cõtempſit uelut hoſtes, & alienigenas, ſed tanquã amicis iam factis, & captiuis pepercit perſoluto illoꝝ noĩe pretio. Reddit autẽ duplicem cauſam quare Pythagoræ non ꝓbaret̃ piſcium eſus partim quod res cum iniuſtitia coniuncta uideret̃ proſequi, occidere, uorare animal quod ipſa natura nullo pacto lædat hominẽ, aut lædere poſſit. Deinde quod nõ ad neceſſitatem, ſed ad luxũ, ſuperuacaneamq; gulæ uoluptatem pertineat piſciũ eſus. Hinc eſſe quod Homerus fecerit nõn Græcos ſolũ cum circa Helleſpontum militarent à piſcibus abſtinentes uerũetiam Phæacas ipſos alioqui helluones. Ne procis quidẽ lurconibus marinũ opſoniũ appoſuit, cũ utriq; inſulares eſſent. Nam apud hos maiorem ferè uidemus tũ immanitatẽ, tum luxum. Neq; ſocii Vlyſſis unquã aut hamo, aut retibus uſi ſunt donec farina ſuppeteret. Verũ omni cõmeatu abſumpto paulo priuſquã ſacros ſoli boues deuorarent piſcari cœperunt, nõ opſonii cauſa ſed ob famem depellendam. Cõmemorant̃ hoc loco apud Plutarchum & alia nõnulla de piſciũ abſtinẽtia, ſed hæc ad ſymboli interpretationẽ ſatis eſſe uiſa ſunt. Tribuitur Pythagoræ & illa nobilis ſentẽtia, teſte Plutarcho in cõmentario de exilio, ἕλου βίον τὸν ἄριστον, ἡδὺν δὲ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει, id eſt, Optimã uitæ rationẽ elige, eam iucũdam reddet conſuetudo. Diuus Hieronymus hoc etiã dogma Pythagoricum refert, quo uir ille totius moralis philoſophiæ ſummã cõplexus uidet̃, Δεῖ φυγαδεύειν πάντα τρόπον καὶ ἐκκόπτειν, τὴν νόσον ἀπὸ τοῦ σώματος, τὴν ἀπαιδευσίαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τὴν πολυτέλειαν ἀπὸ γαστρὸς, τὴν στάσιν ἀπὸ πόλεως, τὴν διαφωνίαν ἀπὸ τῆς οἰκίας, καὶ κοινῇ ἀπὸ πάντων τὸ ἀκρατές, id eſt, Fugere conuenit, ac modis omnibus reſecare Morbum à corpore Inſcitiã ab animo, Luxuriem à uentre, Seditionem à ciuitate, Diſcordiam à familia. In ſumma ab omni negocio intemperantiam.

Nemo bene imperat, niſi qui paruerit imperio. III

Οὐκ ἔστιν εὖ ἄρξαι μὴ ἀρχθέντα, id eſt Fieri non poteſt ut bene gerat imperiũ, qui nõ tulerit imperium. Manet hoc adagium, hodieq; uulgo celebre, neminẽ recte dominũ agere qui nõ ante miniſtrum geſſerit. Citat autem Ariſtoteles Politicorum libro tertio, Διὸ λέγεται, καὶ τοῦτο καλῶς, ὡς οὐκ ἔστιν εὖ ἄρξαι, μὴ ἀρχθέντα, id eſt, Quapropter illud etiam recte dicit̃, Neminẽ bene imperiũ gerere, qui nõ ipſe prius ſub imperio fuerit. Rurſum eodem libro, Τόν τε γὰρ μέλλοντα ἄρχειν καλῶς, ἀρχθῆναί φασι δεῖν πρῶτον, id eſt, Eum enim q bene ſit adminiſtraturus imperiũ, aiunt, imperiũ ferre prius oportere. Magis ꝓuerbialiter extulit Plato, libro de legibus ſexto, Δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἁπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου, id eſt, Iam illud oportet unũquẽq; de mortalibus uniuerſis cogitare, Qui nõ ſeruierit eũ haudquaq̃ dominum fore laude dignũ. Plutarchus ad ducẽ imperitũ, οὔτε γὰρ πίπτοντος ἐστὶν ὀρθοῦν, οὔτε διδάσκειν ἀγνοοῦντος, οὔτε ἀκοσμοῦντος κοσμεῖν, ἢ τάττειν ἀτακτοῦντος, ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένου, id eſt, Neq; enim lapſi partes ſunt alios erigere neq; inſcii docere, neq; incõpoſiti componere, neq; ordinare inordinati neq; imperare, q imperiũ nõ ſit paſſus. Natũ adagiũ à nobili illo Solonis apophthegmate, quod in eius uita refert Diogenes Laertius, ἄρχε πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι, id eſt Imperiũ gerere ſed ubi prius imperiũ ferre didiceris. Itaq; referri poteſt uel ad eos, qui prius alieno parẽdo imperio, diſcũt imperiũ in alios gerere. Vel q prius cupiditatibus imperant ſuis, q̃ in alios exerceãt imperiũ. Neq; enim idoneus eſt, ut aliis dominet̃, qui ipſe ſeruit affectibus. Neq; rex aliis eẽ poteſt,

niſi quem

niſi quem ratio rexerit.

Adonidis horti. IIII.

Ἀδώνιδος κῆποι, id eſt, Adonidis horti, de rebus leuiculis dicebatur parumq́; frugiferis, & ad breuem præſentemq́; modo uoluptatē idoneis. Pauſanias teſtat᷑ Adonidis hortos olim in delitiis fuiſſe, lactucis potiſſimum, ac fœniculis frequētes, in q̄bus ſemina, haud aliter atq; in teſta deponi cōſueuerint, eoq; rem in ꝓuerbiū abiiſſe, cōtra futiles, ac nugones hoīes, & uoluptatibus ineptis natos, cuiuſmodi ſunt cantores, ſophiſtæ, poetæ laſciui, cupediarii, atq; id genus alii. Erant aūt ii horti Veneri ſacri, ꝓpter Adonidem eius amaſiū primo ætatis flore præreptum, atq; in florem cōuerſum. Hoꝝ mētionem facit Plato in Phœdro. ὁ νοῦν ἔχων γεωργὸς, ὧν σπερμάτων κήδοιτο, καὶ ἔγκαρπα βούλοιτο γενέσθαι, πότερα σπουδῇ ἂν θέρους εἰς Ἀδώνιδος κήπους ἀρῶν χαίροι θεωρῶν καλοὺς ἐν ἡμέραισιν ὀκτὼ γιγνομένους, ἢ ταῦτα μὲν δὴ παιδιᾶς τε καὶ ἑορτῆς χάριν δρῴη ἄν, ὅτε καὶ ποιοῖ, id eſt, Num agricola, q̄ ſapiat, ſemina, quæ curæ haberet, quæq́; cuperet aliq̄n fructum adferre, æſtatis tp̄e, ſummo ſtudio in Adonidis hortos mitteret, gaudetq́; ſpectare eos intra dies octo iam pulchros effectos, an ea q̄dem ꝓ luſum, ac feſti gratia faciet, ſiquando tn̄ fecerit? Item Plutarchus in cōmentario, cui titulus, περὶ τῶν βραδέως ὑπὸ θείου τιμωρουμένων, id eſt, de eo q̄ à numine ſero punit᷑. ἀλλὰ μικρός τις, καὶ κενόσπουδος ὁ θεός ἐστιν, εἰ μηδὲν ἡμῶν ἐχόντων θεῖον ἐν αὐτοῖς, μηδὲ προσόμοιον ἁμωσγέπως ἐκείνῳ, καὶ διαρκὲς καὶ βέβαιον, ἀλλὰ φύλλοις, ὡς Ὅμηρος ἔφη, παραπλησίως ἀπομαραινομένων παντάπασι καὶ φθινόντων ἐν ὀλίγῳ, ποιεῖται λόγον τοσοῦτον, ὥσπερ αἱ τοὺς Ἀδώνιδος κήπους ἐπ᾽ ὀστράκοις τισὶ τιθηνούμεναι καὶ θεραπεύουσαι γυναῖκες, ἐφημέρους ψυχὰς ἐν σαρκὶ τρυφερᾷ, καὶ βίου ῥίζαν ἰσχυρὰν οὐ δεχομένῃ βλαστανούσας, εἶτα ἀποσβεννυμένας εὐθὺς ὑπὸ τῆς τυχούσης προφάσεως, id eſt, Immo moroſior q̄ſpiā, & leuiculaꝝ reꝝ curioſus eſt Deus, q̄ cum nihil hēamus diuinū in nobis, neq; quod ullo modo ad illius ſimilitudinē accedat, quodq́; conſtet, ac ſtabile, perpetuumq́; ſit, q̄n magis folioꝝ ritu (quēadmodum ait Homerus) undequaq; marceſcamus, intereamusq́; breui tātam noſtri curam habeat, nō aliter q̄ mulieres, quæ Adonidis hortos, ad dies pauculos uernantes, in teſtulis q̄buſdam nutriūt, fouentq́; aīas breui duraturas, in carne tenera, & ſolidam uitæ radicē nō recipiente ſuppullulantes, ac mox ad q̄uis occaſionē interituras. Meminit & Theocritus Idyllio. ι. πὰρ δ᾽ ἁπαλοὶ κᾶποι πεφυλαγμένοι ἐν ταλαρίσκοις ἀργυρέοις, id eſt, Adſunt & teneri calathis candentibus horti, Seruati. Effert᷑ parœmia ēt hoc modo, ἀκαρπότερος τῶν Ἀδώνιδος κήπων, id eſt, Infructuoſior Adonidis hortis.

Infixo aculeo fugere. V.

Βαλὼν φεύξεσθαι οἴει, id eſt Iaculo immiſſo fugituꝝ te putas. Metaphora prouerbialis, ubi q̄s dicto conuitio, ſeu maleficio quopiā pacto, ſtatim ſubducit ſeſe, ne uel tueri cogat᷑ quod dixerit, aut ne mutuū recipiat. Eryximachus medicus in cōuiuio Platonis, Ariſtophani diſcedere paranti, ne cogeret᷑ & ipſe laudare Cupidinem, ac iocis q̄buſdam poeticis eludenti, βαλών γε φεύξεσθαι ὦ Ἀριστόφανες οἴει ἐκφεύξεσθαι, ἀλλὰ πρόσεχε τὸν νοῦν, καὶ οὕτως λέγε ὡς δώσων λόγον, ἴσως μέντοι, ἂν δόξῃ μοι, ἀφήσω σε, id eſt, ut uidet᷑ Ariſtophanes, immo in nos iaculo, fugituꝝ te credis. Quin tu animū aduerte, atq; ita loquere, tanquam rōnem redditurus. Sanè (ſi mihi uidebitur) fortaſſis te dimittā. Vtit᷑ item in Phœdone, & primo de rep. libro, quāq̄ hoc loco mutat metaphorā, & ad balneatorē iniecta aqua diſcedētem refert, ταῦτα εἰπὼν ὁ Θρασύμαχος ἐν νῷ εἶχεν ἀπιέναι, ὥσπερ βαλανεὺς ἡμῶν καταντλήσας κατὰ τῶν ὤτων ἁθρόον, καὶ πολὺν τὸν λόγον, id eſt, Hæc locutus Thraſymachus, in animo habebat diſcedere, ceu balneator q̄ſpiam, offuſis in aures copioſis ac multis uerbis. Ac mox eodem in loco, οἷον ἐμβαλὼν λόγον, ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι, id eſt, uelut iniecto dicto, paras diſcedere. Reſpexit ad prouerbium Plutarchus in cōmentario de iis, q̄ tarde puniunt᷑ à numine. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ εἰ βαλὼν ἔφη τινὰ ἀπιὼν γε καλῶς ἔχει περιορᾶν τὸ βέλος ἐγκείμενον, id eſt, Quin etiamſi diſceſſit, inquit, immiſſo iaculo, nō conuenit telum inhærens negligere. Alluſit ad hanc parœmiā Ariſtoteles in quarto naturalium auditionum libro. Refellens enim Anaxagoræ ſententiam, qui dixiſſet infinitum immotum eſſe, & in ſeipſo conquieſcere, Negat ſatis eſſe dixiſſe tantum, & aufugere, cum cauſam etiam reddere debuerit, quamobrem infinitum moueri non poſſet. Quadrabit igitur in eos, q̄ uelut oracula quædam ꝓnunciant, aliis coniectandi materiam miniſtrantes, ut q̄ non interpretentur quāobrem ita ſenſerint. Tranſlatum uidetur ab apibus, aut ueſpis, quæ infixo aculeo, ſtatim aufugiunt. Id enim innuit Plato in Phœdone. Poteſt & ad Parthos referri, qui iaculo coniecto in hoſtem, mox equis uerſis ſe fugæ ꝓripiunt, nec audent cominus congredi.

Nodum ſolnere.

Κάμμα λύειν, id eſt, Nodum ſoluere, dicebatur q̄ negocium alioq̄ impeditum facile cōficeret. Natum hinc aiunt, quod tradunt Midam curru, nodis q̄buſdam inexplicabilibus cōnexo uectari ſolitum. De hoc, in templo repoſito, proditus erat apud Phrygas rumor, ut qui uinculum illius ſoluiſ-

ſet, tum Aſiæ imperio potitu*ꝝ* Alexander Magnus explicuit. Quidam aiunt gladio diſſecuiſſe, cuius hiſtoriæ alio loco mētionem faciemus. M. Tullius epiſtola*ꝝ* ad Atticū libro q̄nto. Cæſari nullus honos à ſenatu habeat, dum hic nodus expeditur, id eſt, dum hoc negocium conficitur.

Dodonæum æs. VII.

Δωδωναῖον χαλκῖον, id eſt, Dodonæum cymbalū, aut tintinnabulum. In hoīem dici cōſueuit im probæ atq; importunæ loquacitatis. Zenodotus citat ex Ariphoro Menādri. Tradit aūt in Dodona duas fuiſſe ſublimes colūnas, in altera poſitam peluim æreā in altera penſile pueri ſimulac*ꝝ* flagellum æreum manu tollentis. Quoties aūt uentus uehementius flauerit, fieri, ut ſcutica impulſa crebrius lebetem feriat, isq; percuſſus tinnitum reddat, ad multū t̄pis reſonantē. Alii referunt ad æra corinthia, quæ præ cæteris clarius tinniāt. Meminit huius adagii Stephanus in dictione Dodone. Iuuenalis ad adagiū alluſiſſe uidetur, cum ait, Tot pariter pelues, tot tintinabula credas Pulſari, Muliebrem garrulitatem taxans. Suidas diuerſam adagii adfert interpretationem ex Dæmone. Ait. n. oraculū Iouis, qđ olim erat in Dodona, lebetibus æreis undiq; cinctū fuiſſe, ita ut inuicem ſeſe contingerent. Itaq; neceſſum erat fieri, ut uno quopiam pulſato uiciſſim & oēs reſonarēt, ſonitu p contactum ab aliis ad alios ſuccedente. Durabatq; in longū t̄ps tinnitus ille, uidelicet in orbem redeunte ſono. Putatq; parœmiā dictam in ſordidos, & q̄uis puſilla de re querulos. Ve*ꝝ* Ariſtoteles hoc cōmentum, ut ficticium refellit, adferēs aliud interpretamētum, quod modo retulimus, de colūnis duabus, & ſimulachro pueri. Plutarchus in cōmentario περὶ τῶν ἀδολεσχίας indicat in Olympia porticum quandam fuiſſe ratione mathematica ita compoſitam, ut pro una uoce multas redderet, atq; ob id ἑπτάφωνον appellatam. Cumq; hac confert homines impendio loquaces, quos ſi uerbulo tangas, cōtinuo referunt tantum uerbo*ꝝ*, ut nullus omnino ſit garriendi finis. Meminit huius adagionis & Iulius Pollux libro ſexto, capite de loquacibus, his uerbis, τὰ ἐκ Δωδώνης χαλκῖον.

Prora & puppis. VIII.

Πρῶρα καὶ πρύμνα. id eſt, Prora & puppis. M. Tullius libro Familiarium ep̄la*ꝝ* ultimo ſcribēs ad Tyronem ſuū parœmiam hanc refert his uerbis. Mihi prora & puppis (ut Græco*ꝝ* puerbium eſt) fuit à me tui dimittendi, ut rōnes meas explicares. Prora itaq; & puppi, ſummam conſilii noſtri ſignificamus. Propterea quod à prora & puppi, tanq̄ à capite & calce, pēdeat tota nauis. Apud Græcos inuenio pnunciatum hoc pacto, τὰ ἐκ πρώρας καὶ τὰ ἐκ πρύμνης ἀπόλλυται, id eſt à prora pariter, atq; à puppi pereunt Siue prora pariter ac puppis perit, hoc eſt ad internecionem. Conſimili figura dictum eſt in Apocalypſi, ἐγώ εἰμι ἄλφα καὶ ω, Ego ſum alpha & ω. Ego ſum rerum omniū ſumma. Omnia pficiſcuntur à me uelut à fonte, & ad eundem omnia referunť, tanq̄ ad felicitatis portū. Nam Alpha Græcis prima litera eſt, ω magnum poſtrema. Neq; diſſidet hinc illud Theocriticū in Encomio Ptolemæi. Ανδρῶν αὖ Πτολεμαῖος ἐνὶ πρώτοισι λεγέσθω, Καὶ πύματος καὶ μέσσος. id eſt. Aſt hominum in numero decantet Ptolemæus Primus, & ultimus, ac mediis. Item Vergilianum illud, A te principium tibi deſinet. Huc pertinet, quod Demoſthenes pronunciationem, τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον eſſe dixit, uniuerſam eloquētiam intelligens. Plato libro de legibus quarto, ὁ μὲν δὴ θεὸς, ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, id eſt Iam Deus quidem ipſe quēadmodum uetuſto uerbo dr̄, tum initium tum finē, tum medium re*ꝝ* omniū complectens. Ariſtoteles libro Rhetoricorum tertio, refert ex Alcidamante quodam, q Philoſophiam legum uallum, ac foſſam appellarit, omne legum præſidium in Philoſophia ſitum innuens. At Philoſophus eam metaphoram tanq̄ duram, ac frigidam damnat. Quaſi uero non durior etiam ſit illa ſuperior, πρῶρα καὶ πρύμνα. Verum in oratione ſeria fortaſſis uitioſæ fuerint. In adagiis non item offendit duricies, ut quæ ſæpenumero, uel ænigmatum ſimillima ſint, eaq; fermè laudatiſſima uideanť, quæ paulo lōgius detorta fuerint. Proinde quoties ſummam totius negocii, & omne momētum præſidiumq; ſignificabimus, proram & puppim, aut foſſam, & uallū dicemus. Vt pietas ſtudiorum noſtro*ꝝ* prora, & puppis eſſe debet. Quibuſdam omnium rationum prora & puppis, eſt pecunia. Aduerſus Carthaginēſium uim, Scipio foſſa pariter & uallum erat, id eſt præcipuum tutamentum.

Vmbræ. IX.

Σκιαί, id eſt umbræ, puerbiali ioco dicebanť olim ii, qui uenirent ad cōuiuium, non ipſi quidem uocati, ſed comites eo*ꝝ*, qui uocati fuerant, ſic illos ſequentes, uelut umbra corpus ultro ſequitur. Ad hanc parœmiam alluſit Horatius Epiſtola*ꝝ* libro primo, ſcribens ad Torquatum. Brutam tibi. Septimiumq;. Et niſi cœna prior potiorq; puella Sabinum Detinet, ad ſummā locus eſt & pluribus umbris. Sed nimis arcta premunt olidæ conuiuia capræ. Hoc loco, neq; Acron, puerbii facit mentionem (opinor) quod rem uulgo iactatam, ceu notam prætererit. Chriſtophorus Lādinus, uir aliog

doctus,

doctus, umbras interpretatur loca in rure opta umbris, in q̃bus commode diſcumbant conuiuæ. Præterea capras interpretat̃ ſcurras mordaces. Poſtremo, dic quotus eſſe uelis, ad hũc exponit modum. Reſcribe cuius fortunæ homines tibi cõuiuas adhibeam. Nam ſi cupis digniores te, eris poſtremus, ſi inferiores, eris primus. Hæc non fueram adſcripturus, niſi conduceret oſtendiſſe, in quæ deliramẽta uirum eruditũ adigat nonnunq̃ unius prouerbioli ignorãtia. Senſus aũt Horatiani carminis ſic habet. Admonet Torquatum, ut ad cœnam ueniat, paucis comitatus, uidelicet Bruta, Septimio, & Sabino, non quod ſit defuturus in accubitu locus, ſi uelit plureis umbras ſecum adducere, uerum id futurum incommodi, ut alarum odor offendat conuiuii ſuauitatem, ſi anguſtius ſedeatur. Deinde ſi uelit omnino plureis umbras, id eſt comites, præmoneat ſe de numero, ne nõ reſpõdeat apparatus, Brutam itaq;, Septimiũ, & Sabinũ, umbras Torquati uocat, ſi ueniãt, nõ ipſi quidem inuitati, ſed à Torquato, quem uocarat Horatius, ceu comites adducti. Idem alibi. Cum Seruilio Balatrone Vibidius, Quos Mecœnas adduxerat umbras, id eſt ultroneos comites. Plutarchus συμποσιακῶν libro ſeptimo, quid ſint umbræ, narrat his uerbis, τὸ δὲ τῶν ἐπικλήτων ἔθος, οὓς νῦν σκιὰς καλοῦσιν, οὐ κεκλημένους αὐτοὺς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν κεκλημένων ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀγομένους, ἐζητεῖτο πόθεν ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐδόκει δὲ ἀπὸ σωκράτους ἀριστόδημον ἀναπείσαντος, οὐ κεκλημένον εἰς ἀγάθωνος ἰέναι σὺν αὐτῷ, καὶ παθεῖν τι γελοῖον, ἔλαθε γὰρ κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπολειφθεὶς ὁ σωκράτης, ὁ δὲ προεισῆλθεν ἀτεχνῶς σκιὰ προβαδίζουσα σώματος ἐξόπισθεν τὸ φῶς ἔχοντος, id eſt Mos aũt adducendi comites, quos nunc umbras appellant, non ipſos quidem uocatos, ſed ab aliis, qui uocati fuerant ad conuiuium adductos quæſitum eſt, unde nam inoleuerit. Exiſtimabant natum à Socrate, qui Ariſtodemo perſuaſerit, ut non uocatus, ſecum ad Agathonis conuiuium accederet. Acciderat enim Ariſtodemo ridiculum quiddam. Siquidem cum inter eũdum nõ ſentiret Socratem poſt ſe relictum, prior ingreſſus eſt, planè uelut umbra corpus præcedens, lumine à tergo ſequente. Hactenus Plutarchus, Eſt autem hæc de Socrate, & Ariſtodemo fabula, apud Platonem in Dialogo, cui titulus συμπόσιον.

Nihil ad Parmenonis ſuem. X

οὐδὲν πρὸς τὴν παρμένοντος ὗν. id eſt, Nihil ad Parmenonis ſuem. De æmulatione dictum, quæ lõgo interuallo abeſſet ab eo, quod imitaret̃. Plutarchus in Sympoſiacis q̃ntæ Decadis, ſecũdo problemate, quo pacto natum ſit adagium, narrat ad hanc fermè ſñiam. Parmeno quiſpiam fuit ex hominum eorũ gñe, q nr̃is etiam temporibus, uarias aiantium & hoĩum uoces ita ſcite imitant̃ ac repræſentant, ut audiẽtibus tantũ, non ẽt uidentibus, ueræ, non imitatæ uoces uideant̃. Neq; deſunt, quos hoc artificium maiorem in modum delectet. Parmenon igitur hac arte uulgo, ut iucũdiſſimus, ita ẽt celeberrimus fuiſſe perhibet̃. Quem cum reliqui conarent̃ æmulari, ac ꝑtiuus ab omnibus diceret̃ illud, εὖ μὲν ἀλλ' οὐδὲν πρὸς τὴν παρμένοντος ὗν, hoc eſt, recte q̃dem, uerũ nihil ad Parmenonis ſuem. Quidam prodiit, ueram ſuculam ſub alis occultatam geſtans. Huius uocem cum populus imitatitiam eſſe crederet, ſtatimq; ſicuti ſolent, reclamarent, τί οὖν αὕτη πρὸς τὴν παρμένοντος; id eſt, Quid hæc ad Parmenonis ſuem? uera ſue deprompta, ac propalam oñſa, refellit illorũ iudiciũ, utpote non ex uero, ſed ex imaginatiõe profectum. Meminit idem Parmenonis ac ſuis adumbratæ, in cõmentariis de audiendis poetis. Nec intempeſtiuiter utemur hoc adagio, quoties aliquis opinione deceptus, de re perperam iudicat. Veluti ſiquis Epigramma parum eruditũ, ac neotericũ ſupra modũ admiraret̃, ꝑſuaſus antiquum eſſe. Rurſum ſiquod antiquũ eſſet & eruditum, ceu nuperum damnaret. Tãtum.n. ualet hæc imaginatio, ut eruditiſſimis etiam uiris in iudicando frequenter imponat.

Syncretiſmus. XI.

Συγκρητισμὸς. Cretico prouerbio dicebatur, quoties fieret, ut q modo uidebant̃ hoſtes acerrimi, repente in ſummã concordiam redigerentur. Id quod frequenter euenire ſolet, maxime ſiquando malum aliquod inciderit utriſq; commune. Plutarchus in commentario, περὶ φιλαδελφίας, id eſt, de fraterna charitate recenſet, ſimulq; explicat parœmiam his uerbis, ἔτι τοίνυν ἐκεῖνο δεῖ μνημονεύειν ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς διαφοραῖς καὶ φυλάττειν τὸ τοῖς φίλοις αὐτῶν ὁμιλεῖν καὶ πλησιάζειν τότε μάλιστα. φεύγειν δὲ τοὺς ἐχθροὺς καὶ μὴ προσδέχεσθαι μιμούμενον αὐτὸ γοῦν τοῦτο τὸ κρητῶν, οἳ πολλάκις στασιάζοντες ἀλλήλοις καὶ πολεμοῦντες, ἔξωθεν ἐπιόντων πολεμίων. διελύοντο καὶ συνίσταντο, καὶ τοῦτ' ἦν ὁ καλούμενος ὑπ' αὐτῶν συγκρητισμός. id eſt, Præterea oportebit & illud meminiſſe, Fratribus inter ſe diſſidentibus, obſeruareq; ut potiſſimum eo tp̃e conſuetudinem habeas, & conuictum cum illorũ amicis. Rurſum, inimicos fugias, neq; admittas ad familiaritatem, illud uidelicet Cretẽſium exemplum ſequutus, q frequẽter, cum factionibus & bellis inteſtinis inter ſeſe pugnarẽt, inuadentibus aliunde hoſtibus, omiſſa contentione coniũcti ſunt. Atq; is erat, quem illi Syncretiſmũ appellabãt. Hactenus Plutarchus. Simile q̃ddam refert de Sudracis & Mallis Q. Curtius libro.ix.

quos aliàs bellare inter ſe ſolitos, periculi ſocietas iunxerat, imminẽte Alexãdro. Pertinet huc, quod alias ex Ariſtotele referemus, συνάγει τοὺς ἀνθρώπους τὰ κακά, id eſt, Conciliant homines mala. Adagiũ recte accõmodabitur & in illos, qui amicitiam ineunt, non quod ſeſe ex animo diligant, ſed quod alter alterius opis egeat, aut quo ueluti coniũctis copiis communem inimicum peſſundent. Id quod his temporibus ſæpenumero factitari uidemus, ut arma iungant, alioqui inter ſe infenſiſſimis animis. Tanta ineſt & Chriſtianis hominibus ulciſcendi rabies. Refertur & ab Apoſtolio quodam Bizãtino, recẽtiſſimo apud Græcos, puerbioꝝ coaceruatore.

Qui circa ſalem & fabam. XII.

περὶ ἅλα καὶ κύαμον, id eſt Iuxta ſalem & fabam. In eos dicebatur, qui ſe ſimularent ſcire, quod neſcirent. Siqdem Diuini rñſuri, fabam & ſalem apponebant. Vnde q inter ſeſe de rebus arcanis cõmunicarent, τοὺς περὶ ἅλα καὶ κύαμον appellabãt. Ad hunc quidem modũ ſcriptum legit' in Diogeniano; reliqsq; græcarum parœmiaꝝ collectoribus. Verum Plutarchus in Sympoſiacoꝝ proble matũ Decade quarta, non fabam, ſed cuminũ ſcribit, niſi forte deprauatus eſt codex. Ἐκεῖνο δέ πως ὑμᾶς λέληθε τοὺς περὶ ἅλα καὶ κύμινον, ὅτι τὸ μὲν ποικίλον ἐστὶ τὸ δὲ ἥδιον, id eſt, At illud fortaſſe uos fugit, quod aiunt, q iuxta ſalem, ac cuminũ, quod illud qdem lautius, hoc ſuauius. Rurſum eiuſdem opis Decade quinta. Ἐζήτει Φλῶρος ἑστιωμένων ὑμῶν παρ᾽ αὐτῷ, τίνες ἂν εἶεν οἱ περὶ ἅλα καὶ κύμινον ἐν τῇ παροιμίᾳ λεγόμενοι, id eſt Quærebat Flor', cũ apud ipſum cœnaremus, q nam eſſent, qui in prouerbio iuxta ſalem & cuminum dicerent'. Apollophanes aũt Grãmaticus ſic eam quæſtionẽ diſſoluit, ut dicat adagium ſummã familiaritatem ſignificare. Siqdem qui magnopere inter ſe familiares ſunt, hi uel ſalem & cuminum una cœnant, neq; reqrunt apparatum ullum ciborum. Vnde & ille iocus eſt Octauii Cæſaris ad Mecœnatem, à quo fuerat conuiuio perparco, frugaliq; acceptus, Neſciebam me tibi eſſe tam familiarem. Huc ptinet etiam illud, quod ſuo loco referemus, ἅλα καὶ τράπεζαν μὴ παραβαίνειν, id eſt, nõ oportet tranſgredi', ſalem & mẽſam, hoc eſt, amicitiæ ius quod his rebus conciliat', nõ eſt uiolandum. Porrò ſalis nomine frugalem uictum innui, paſſim ex poetis licet cognoſcere. Horatius in Odis, Viuitur paruo bene, cui paternum ſplendet in menſa Tenui ſalinum. Idem in ſermonibus, Modo ſit mihi mẽſa tripes, & concha ſalis puri. Verum in diuinationibus ui detur magis religiõis cauſa ſolitus apponi. Cur autem hic honos ſali potiſſimũ ſit habitus, quæritur apud Plutarchum in eo, quẽ modo citaui loco. Nam & Homerus ſalem diuinum appellat, & Plato ſcripſit ſalem rebus diuinis amiciſſimum, familiariſſimũq;. Proinde Aegyptii honoris cauſa pſum à ſale abſtinent, adeo ut ne panibus qdem ueſcantur ſale cõditis. Tametſi Plutarchus arbitrat' Aegyptios hac gratia potius abſtinuiſſe, ſiquãdo pure uiuere uellent, quod præcipue libidinẽ irritare putet', idq; propter calorem. Præterea non eſt ueriſimile illos abdicaſſe ſibi ſalem, tanq̃ condimentum omnium ſuauiſſimum, ita ut non immerito, opſonioꝝ opſonium appellari poſſit. Nam ſunt, q hac de cauſa, ſalem gratiam nominarint, quod citra hũc, omnia uideantur inſipida, ingrataq;. Quãquã illud maxime diuinum in ſe ſal habere uidetur, quod à corporibus uita deſtitutis, putrefactionẽ, ac tabem arcet, neq; ſinit prorſum interire, diu morti uelut reſiſtens, animæq; quoad licet uice fungens. Atqui nihil eſt anima diuinius. Huius (ut eſt officium) animantia tueri, continereq;, neq; ſinere compaginẽ dilabi, itidẽ ſal, animæ exemplo, cohibet corporum harmoniam ad tabem tendentium, & membroꝝ inter ſeſe amicitiam conſeruat. Hac eadem rõne fulguris ignem ſacrum, ac diuinũ arbitrantur, quod ictorum corpora multo tempore pdurent, neq; putreſcant. Habet & illud quaſi diuinum ſal, quod uim quãdam gignendi genuinã habere credat', uel hoc argumento, quod (ſicuti paulo ſuperius dictum eſt) ſeminalem uigorẽ expergefacit, acuitq;. Proinde qui canibus alendis dant operam, ſalſis carnibus, ac ſalſamentis eos paſcunt, quo ad gignẽdum reddant' alacriores. Accedit huc, quod è nauibus marinis, immenſa muriũ uis ſoleat enaſci. Neq; deſunt q dicant, mulieres etiam citra uirilẽ opam fieri grauidas, ſi ſalem lingant. Præterea putant huc alluſiſſe Poetas, qui non ſine cauſa finxerunt Venerem genituræ principem, è ſalo natã fuiſſe, quã etiam ἁλιγενῆ, id eſt, ſaligenam cognominant. Quin iidem deos omneis marinos fœcundos, & plurimoꝝ liberoꝝ pgenitores faciunt. Deniq; nullũ eſt animal, neq; terreſtre, neq; uolatile, perinde fœcundũ, ut ſunt oia marina. Huiuſmodi fermè de ſale diſſeruntur apud Plutarchũ, quæ qdem hoc magis libuit referre, quod in Chriſtiãis ẽt myſteriis, pcipue baptiſmi, quo renaſcimur, ac denuo gignimur ad ſalutẽ, ſal in primis admiſceat', ut ex his, quæ ueteres de ſale ſenſerũt, nõ nihil ẽt Theologus ad ſuũ uſum poſſit accõmodare.

Duabus ancoris fultus. XIII.

Ἐπὶ δυοῖν ὁρμεῖ. id eſt, Duabus nixus in portu ſedet, Subaudiẽdum ancoris. De firmis & immotis, & qui rem ſuam probe conſtabilierunt. Ductum à nauibus intra portum tuto manentibus, à prora ſimul, & à puppi proiectis ancoris. Meminit Ariſtides in Panathenaicis. Ab eadem meta-

phora

phora ductum eſt, quod aduerſus Cteſiphontem dixit Demoſthenes, οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς. Subaudiendum, ἀγκύρας, id eſt, haud eadem ancora nixus eſt, qua uulgus hominum.

Sine capite fabula. XIIII

Ἀκέφαλος μῦθος, id eſt, Sine capite ſermo dicitur imperfectus, ac mutilus. Plato libro de legibus ſexto. οὔκουν δὴ πᾶ λέγων γε ἂν μῦθον ἀκέφαλον ἑκὼν καταλίποιμι. πλανώμενος γὰρ ἂν ἁπανταχῆ τοιοῦτος ὢν ἄμορφος φαίνοιτο, id eſt, Nequaq̃ profecto poſteaq̃ dicendi parteis ſuſcepi, ſermonem abſq; capite libens reliquerim. Etenim ſi oberrans talis occurrat alicui fœdus uideretur. Fortaſſis alluſit ad id, quod refert Plutarchus in Dialogo de defectis oraculis. Apud Cretenſes feſtum quoddã nouis & abſurdis cerimoniis agebatur, oſtenſo hominis ſimulacro, ſine capite, hunc aiebant Homerioni patrem fuiſſe, Qui conſtuprata per uim Nympha, ſine capite fuerit repertus. prouerbium refertur à Zenodoto.

Inter ſacrum & ſaxum. XV

Tyndarus apud Plautũ, alter è captiuis, cum iam proditis dolis eſſet deprehenſus nec haberet qua nam arte poſſet elabi. Nunc ego, inquit) omnino occidi. Nunc ego inter ſacrũ, ſaxumq; ſto, nec quid faciam, ſcio. Apuleius aſini ſui libro undecimo. Plurimum ergo duritia paupertatis intercedente (quod ait uetus prouerbiũ) inter ſacrum & ſaxum poſitus cruciabar. Explicat autem Apuleius allegoriam adagii, uidelicet alludens ad ſacerdotiũ cui erat initiandus, & paupertatem ſaxo duriorẽ, per quam non ſuppetebant ſumptus. Sumptum apparet ex priſcis fœderis feriendi cerimoniis, in quibus Fecialis porcum ſaxo feriebat, hæc interim pronuncians. Qui prior populus fœdus rumpet, Iupiter ita eũ feriat, quemadmodũ ego porcum hoc lapide ferio. Sed undecunq; fluxit adagiũ ſatis liquet dici ſolitum in eos, qui perplexi ad extremum periculum rediguntur.

Inter malleum & incudem. XVI

Μεταξὺ τοῦ ἄκμονος καὶ σφύρας. Inter incudem & malleum. Huic nõ diſſimile refertur ab Origene Theologo, quadam in Heremiam homilia, his quidẽ uerbis, nã græca deſyderamus. Iã quoddam eſt apud nationes tritum uulgi ſermone prouerbiũ, ut de his, qui anxietatibus, & ingẽtibus malis premuntur, dicant, Inter malleum ſunt & incudem.

Nunc meæ in arctum coguntur copiæ. XVII

Rem eandem diuerſa ſignificat allegoria Terentius in Heauton. cum ait, Nunc meæ in arctum coguntur copiæ. Metaphora ſumpta ab exercitu, qui laborat, iniquo concluſus loco, & undique obſidetur ab oſtibus, ut difficile ſit effugere.

In acie nouaculæ. XVIII

Nec abhorret à ſuperioribus illud, quod ab Homero ſumptũ, maximisq; celebratum authoribus in adagionem abiit. Ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς, id eſt, in nouaculæ cuſpide ſiue acie. Pro eo quod eſt in ſummo diſcrimine. Sic enim in Iliadis decimo loquit̃ Neſtor. Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται ἀκμῆς. Ἢ μάλα λοιγρὸς ὄλεθρος ἀχαιοῖς ἠὲ βιῶναι, id eſt, Nunc etenim cunctis ſita res in cuſpide ferri eſt. Viuant ne, an triſti exitio abſumãtur Achiui. Sophocles in Antigone. Φρόνει βεβὼς αὖ νῦν ἐπὶ ξυροῦ τύχης. Sunt autem Tireſiæ uatis uerba, Creontem admonentis, ut ſapiat, in tanto conſtitutus periculo. Rurſum in epigrãmatibus Εὐρώπης Ἀσίης τε δορυσθενέες βασιλῆες, ὑμὶν ἀμφοτέροισιν ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται ἀκμή, id eſt, Europæ, atq; Aſiæ reges Mauorte potentes. Nunc uobis utriſq; nouaclæ in acumine res eſt. De Menelao, ac Paride, ſingulari certamine decernentibus uter Helena potiretur. Theocritus in Dioſcuris Ἀνθρώπων σωτῆρες ἐπὶ ξυροῦ ἤδη ἐόντων, id eſt, Certa ſalus hominum iam ferri in cuſpide ſtantum. Sumptum uidetur à circulatoribus, qui in cuſpide gladiorum ingrediuntur, aut ab iis, qui ferrum manu contrectant.

Res eſt in cardine. XIX

Huic nõ omnino diuerſum eſt illud, Res eſt in cardine. Quod Seruius, puerbium eſſe admonuit, enarrans illud Maronis, Haud tanto ceſſabit cardine rerũ. Putatq; pinde ualere, quaſi dicas, Res eſt in articulo. M. Tullius, In eo cardo rei uertitur, dixit, pro eo quod eſt, ex hoc tota res pendet. Quintilianus libro duodecimo, Nã ut taceã de negligẽtibus, quorũ nihil refert, ubi litiũ cardo uertat̃. Idẽ libro qnto. Nã ſi fatetur, multis ex cauſis potuit cruẽta eſſe ueſtis, Si negat, hic cauſæ cardinẽ ponit, in quo ſi uictus fuerit, etiã in ſequentibus ruit. Sũptũ ab hoſtiis, quæ cardinib' ſuſtinent̃, uoluũturq;.

Nouacula in cotem. XX

Ξυρὸς εἰς ἀκόνην, .i. Nouacula in cotẽ. Dici ſolitũ in hos, q forte in eas res inciderunt, in quas minime uolebãt. Neq; nouacula poteſt incõmodius cadere, q̃ ſi in cotẽ incurrat. Ab hoc nõ ita multũ abhorret illud Horatianũ, Et fragili quærẽs illidere dentẽ, Illidet ſolido. Recte accõmodabit̃ & in eũ, q lædendi cupidus, tandẽ hominẽ nactus eſt, à quo uiciſſim lædatur, cũ illi nocere non poſſit. Si-

quidē nouacula, ſi in molle quippiā inciderit, diſſecat, ſi in cotē retūditur. Huc reſpexit ille, q dixit ſibi in animo eſſe, ut nouacula cotē diſcinderet, ſignificans in cotē nihil poſſe nouaculam.

Caliga Maximini. XXI

Caliga Maximini uulgo dictitatū eſt, in homines inſulſos & immodicæ proceritatis. Id adagii refert Iulius Capitolinus, in uita Maximini imperatoris. Nā cum eſſet (inquiens) Maximinus pedū (ut diximus) octo & propè ſemis, calciamentū eius, id eſt, cāpagiū regiū, quidam in luco, q eſt inter Aqlegiam, & Aritiā poſuerunt, quod conſtat pede maius fuiſſe hominis ueſtigio, atq; menſura. Vnde ēt uulgo tractū ē, cū de lōgis, atq; ineptis hominibus diceret̄, Caliga Maximini. Hactenus Iulius. Ergo prouerbiū rectius uſurpabitur, ſi cū odio cōtemptu'ue dicatur. Propterea quod is Maximinus unde natum eſſe conſtat, inuiſiſſimus eēt, pariter & populo Romano & Senatui quippe Thrax natione, deinde ſordido genere poſtremo moribus barbaris, ac feris. Quin etiā nunc homines inſignitæ proceritatis uulgo male audiunt, tanq̄ ſocordes, atq; inertes.

Clematis Aegyptia. XXII

Huic confine eſt quod à Phalereo Demetrio referet̄, κλημάτις αἰγυπτία, id eſt, Clematis Aegyptia. Id ait ioco dici ſolitū in eos, q corpore præter modū procero, atq; atro colore eſſent, natū haud dubie, ab eius herbæ ſpecie, de qua meminit Dioſcorides libro quarto, Plinius libro xxiiii. capite xv. Itali inquit, Cētunculum uocant, roſtratis ſoliis, ad ſimilitudinē capitis penularū, iacens in aruis. Græci autē Clematidē appellant. Sed cū Clematidis multæ ſint ſpecies, quas inibi recenſet Plinius, una duntaxat prouerbio locū feciſſe uidetur, ea nimirū quæ Clematis Aegyptia cognomine dicitur. Dicit̄ autē, quod hanc maxime gignat Aegyptus, folio lauri, longo, tenuiq; aduerſus ſerpētes & priuatim aſpides, ex aceto pota efficax, quæ eadē ab aliis Daphnoides, ab aliis Polygonoides uocatur. Laertius in uita Zenonis ex authoritate Apollonii ſcribit Zenonē gracili fuiſſe corpore, ſtatu procero, atra cute. Deinde authorem citat Chryſippum, qui in ſecundo prouerbiorum ſuorū libro ſcripſerit, ob eam cauſam, à quodam Clematidem Aegyptiam fuiſſe dictum.

Res ad Triarios rediit. XXIII

Romanum extat adagium elegans cum primis, & annotandum. Res ad Triarios rediit. Eo licebit uti, cū ſignificabimus rē eo periculi redactam eſſe, ut extremo conatu, ſummiſq; uiribus ſit enitēdū, & ad ſuprema cōfugiendū conſilia, quibus ſi nihil proficiatur, iam nihil reliquum eſſe uideatur, unde ſubſidiū ſperare poſſis. Veluti ſi in diſceptatione quapiā literaria, mediocribus ambigentibus, ad unū aliquē ſummæ doctrinæ uirū, rem deferre cogeremur. Aut in ancipiti negocio potentiſſimorū amicorum opē implorare cōpelleremur, quos non niſi maxima quadā adacti neceſſitate ſoleam⁹ interpellare. Deniq; ſi cū uulgaribus illis conſiliis res explicari nequit, ad nouū aliquod, & egregie callidū confugitur. Quemadmodū in Phormione Terētiana, Geta cū ſignificaret, neq; in Antiphone, neq; in Phœdria, neq; in ſe ſatis eſſe præſidii, ad retundendā ſenis ſæuitiā, Ad te inquit Phormio ſumma redit. Natū eſt adagium è ratione modoq; cōponendi Romani exercitus. Refertur autem pariter & explicat̄ à Tito Liuio primæ Decadis libro octauo, cuius uerba libuit ſubſcribere. Poſtremo in plureis ordines acies inſtruebatur. Ordo ſexagenos milites, duos centuriones, uexillarium unum habebat. Prima acies haſtati erant, manipuli quindecim diſtātes inter ſe modicū ſpatiū. Manipulus leuis, uicenos milites, aliam turbam ſcutatorū habebat. Leues autē, qui haſtā tantū geſſaq; gererent, uocabantur. Hæc prima frons in acie, florem iuuenū pubeſcentiū ad militiā habebat. Robuſtior inde ætas totidē manipulorū, quibus principibus eſt nomen. Hos ſequebantur ſcutati oēs, inſignibus maxime armis. Hoc triginta manipulorū agmen, antepilanos appellabant, quia ſub ſignis iā alii quindecim ordines locabantur, ex quibus ordo unuſquiſq; tres parteis habebat. Earū unāquanq; primū pilum uocabant. Tribus ex uexillis conſtabat. Vexillum centū octoginta ſex homines erant. Primū uexillū Triarios ducebat, ueteranū militē ſpectatæ uirtutis. Secundū Rorarios minus roboris, ætate, factiſq;. Tertiū accenſos, minimæ fiduciæ manū. Eo & in poſtremā aciē reiiciebātur. Vbi his ordinibus exercitus inſtructus eſſet, haſtati omniū primi pugnā inibant. Si haſtati profligare hoſtem non poſſent pede preſſo eos retrocedentes, in interualla ordinum principes recipiebant. Tum principum pugna erat, Haſtati ſequebantur. Triarii ſub uexillis conſidebant, ſiniſtro crure porrecto, ſcuta innixa humeris, haſtas ſubrecta cuſpide in terra fixas, haud ſec⁹, quàm uallo ſepta inhorreret acies, tenentes. Si apud principes quoque haud ſatis proſpere eſſet pugnatum, à prima acie ad Triarios ſenſim referebantur, inde rem ad Triarios rediſſe, cum laboratur, prouerbio increbuit. Triarii conſurgentes, ubi in interualla ordinum ſuorum principes & haſtatos recepiſſent, extemplo compreſſis ordinibus uelut claudebant uias, unoq; continente agmine, iam nulla ſpe poſt relicta in

hoſtem

hoſtem incedebát. Id erat formidoloſiſſimum hoſti, cum uelut uictos inſecuti, nouam repẽte aciem exurgentem auctam numero cernebant. Hactenus Titus Liuius, cuius ex uerbis ſatis arbitror liquere prouerbium, ut noſtra interpretatione iam nõ ſit opus. Item Vegetius de re militari, libro ſecundo, declarat poſt omnes acies ſolere collocari Triarios omni armorum genere inſtructos, qui genu poſito ſubſidebant, ut ſi primam aciem uinci contigiſſet, ab iis integrato prælio, uictoria repararetur. Modeſtus in libello de uocabulis rei militaris, Sextus inquit ordo poſt omneis, à firmiſſimis & ſcutatis, & omni genere armorum munitis, bellatores tenebantur, quos antiqui Triarios appellabant. Hi ut requieti & integri acrius inuaderent hoſtes, poſt ultimas acies ſedere cõſueuerunt, & ſiquid in primis ordinibus accidiſſet, de eorum uiribus reparaturis ſpes tota pendebat. Flauius Vopiſcus in uita Firmi Imperatoris, indicat robuſtiſſimũ quenq; militẽ in Triarios allegi ſolitos, docens eum neruis robuſtiſſimis fuiſſe, hoc argumento, quod Triarium quoq; uinceret.

Sacram ancoram ſoluere. XXIIII

Huic finitimũ illud quod apud Græcos celebratur. ἱερὰν ἄγκυραν χαλάζειν, id eſt, Sacram ſoluere ancoram. Quoties ad extrema præſidia confugitur. Tranſlatũ à nautis, qui maximá ac ualidiſſimá, ancoram ſacrá uocant, eamq; tum demũ mittunt, cum extremo laborant diſcrimine. Lucianus in Ioue Tragœdo. ἄκουσον δὴ ἱερὰν φασὶν ἄγκυραν, ἣν οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἀποῤῥήξεις, id eſt, Audi iam ſacrá (ut aiunt) ancoram, quáq; nulla ui queas abrumpere. Sic enim appellat argumentũ inſolubile. Rurſum in Drapetis, ἔδοξεν οὖν σκοπουμένοις τὴν ὑστάτην ἄγκυραν, ἣν ἱερὰν οἱ ναυτιλλόμενοί φασι, καθεῖναι, id eſt, Viſum eſt igitur re perpenſa, extremá ancoram, quá nautæ ſacram nominant, demittere. Rurſum in Apologia, μία μοι ἴσως ἐκείνη ἄγκυρα ἔτι ἄβροχος, id eſt, Mihi fortaſſis una illa ancora adhuc ſupereſt integra, id eſt, illud mihi adhuc ſupereſt, quo poſſim confugere. Euripides in Helena, ἄγκυρα δ' ἥ μου τὰς τύχας ὀχεῖ μόνη, id eſt, mihi ab unica fortuna pendet ancora, hoc ẽ, una dũtaxat ſpes mihi ſupereſt. Ariſtides in Themiſtocle, καὶ ὥσπερ τῆς ἱερᾶς ἀγκύρας τῆς ἐκείνου φωνῆς ἐχόμενοι. i. ac uelut à ſacra ancora de illius uoce pendentes.

Mouebo talum à ſacra linea. XXV

Idem pollere putat Diogenianus, κινῶ τὸν ἀφ' ἱερᾶς. Sacræ lineæ talũ moueo. De iis, qui extrema parant experiri. Id Iulius Pollux exponens, ait à ludo quopiá teſſerarũ eſſe natũ adagiũ. Luſum autem fuiſſe huiuſmodi, ut utriq; ludẽtiũ eſſent calculi quinq;, totidem impoſiti lineis, unde & Sophocles dixerit, πεσσὰ πεντέγραμμα, id eſt, teſſeræ quinq; linearũ. Inter eas lineas, utrinq; quinas, unã fuiſſe mediá, quá ſacrá uocabát, unde qui talũ mouiſſet, is ſacræ lineæ calculũ mouere dicebat᷑. Id uero ñ fiebat, niſi cũ res poſceret, ut ludẽs ad extrema cõfugeret auxilia. Vſurpat hoc adagiũ Plato libro de legibus quinto, καθάπερ πεττῶν ἀφ' ἱεροῦ, id eſt, Tanq̃ à ſacra teſſera. Plutarchus in libro q inſcribit᷑, an ſeni ſit gerenda Reſpub. τελευταίαν ὥσπερ τὴν ἀφ' ἱερᾶς ἐπάγουσιν ἡμῖν τὸ γῆρας. i. Poſtremá nobis, tanq̃ à ſacra linea ſenectá allegant, hoc eſt, ueluti cauſam grauiſſimá. Idẽ in cõmentario de cõparatione terreſtriũ ac marinorũ, φέρε κινήσαντες τὴν ἀφ' ἱερᾶς βραχέα περὶ θειότητος αὐτῶν καὶ μαντικῆς εἴπωμεν. i. age moto talo à ſacra linea, paucis de diuinitate eorũ & diuinatione dicamus. Rurſum idẽ aduerſus Colotam Epicureum, εὐθὺς οὖν τὸν ἀφ' ἱερᾶς κεκίνηκεν ὁ Κωλώτης. i. protinus igitur talũ à ſacra mouit Colotes, hoc eſt, ſtatim id quod eſt grauiſſimũ, aggreſſus eſt, ut impugnaret Apollinis de Socrate iudiciũ. Huc alluſit & Theocritus in Bucoliaſtis. καὶ τὸν ἀπὸ γραμμᾶς κινεῖ λίθον, id eſt, Atq; à lineola lapidem mouet.

Nudior Leberide. XXVI

γυμνότερος λεβηρίδος, id eſt, Nudior Leberide, de uehemẽter tenuibus. Leberis enim ſerpẽtis exuuiũ ſignificat, quo nihil eſſe poteſt inanius. Accidit autẽ hoc omnibus ferè, quæ cortice integuntur, Sed molliore, uelut ſtellioni, lacerto, præcipue ſerpẽtibus, atq; hæc fermè bis exuunt, Vere & Autũno, præſertim uipera. Serpenti primũ ab oculis incipit decedere pellis, ita ut obcæcari uideatur iis, qui rẽ non intelligunt, Atq; una nocte & die, ſenectus tota exuitur à capite uſq; ad caudá, Ex inſectis reiuueneſcũt & Silpha, culex, eaq; quorũ pennæ uaginis obteguntur, ut ſcarabæi. Itẽ locuſtæ & cicadæ, in genere marinorũ exuit & cancer, idq; ſæpius anno. Atq; hoc exuuiũ Græcis etiam σύφαρ dicitur, cuius mira ſentit᷑, tũ leuitas, tum ſiccitas, uniuerſo humore in nouũ fœtũ cõſumpto. Author Ariſtoteles libro de natura animantiũ octauo. Ait Suidas Leberidem hominem fuiſſe, ſupra modũ pauperem, ita ut uulgari ſermoni locum fecerit. Atheneus in dipnoſophiſtis. ἑαυτὸν ἀποφαίνεις κενότερον λεβηρίδος, id eſt, Oſtendis teipſum inaniorem Leberide.

Qui quæ uult, dicit, quæ non uult, audiet. XXVII.

Si dixeris quæ uis, quæ nõ uis, audies, Diuus Hieronymus in Rufinũ, nominatim ꝓuerbii loco citat. Nihilq; ſuper hoc audies (inquit) niſi illud è triuio, cũ dixeris, quæ uis, audies, quæ nõ uis. Teren

tius in Andria, Si mihi pgit, quæ uult dicere, quæ nō uult, audiet. Rurſum in prologo Phormionis, Benedictis ſi certaſſet, audiſſet bene. Eodē alluſit in prologo Andriæ, Deſinant male dicere, malefacta ne noſcāt ſua. Primus autē huius adagii pater Homerus fuiſſe uidetur. Apud quē hic uerſus eſt in Iliadis .Η. ὁπποῖόν κ' εἴπῃσθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις, id ē, Talia dicentur tibi, qualia dixeris ipſe. Itē Heſiodus in libro, cui titulus, Opera & dies. εἰ δὲ κακόν τ' εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις, id ē, Fors male dicenti, dicent plura uiciſſim. Rurſum in eodem, εἰ δέ κεν ἄρχῃ, ἤ τι ἔπος εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας, δὶς τόσα τίννυσθαι μεμνημένος, id eſt, Siquod prior ipſe, Aut uerbū, aut factū, dicas ue, gerasq́; moleſtū, Ad te cū dupli reditur ū fœnore noris. Euripides in Alceſtide, εἰ δ' ἡμᾶς κακῶς ἐρεῖς, ἀκούσῃ πολλὰ κοὐ ψευδῆ κακά, id eſt, Si dixeris nobis male, Mala inuicē permulta, nec falſa audies. Longe uenuſtius idē extulit Sophocles citāte Plutarcho, φιλεῖ γὰρ γλῶττα ἐκχέασα μάτην ἄκων ἀκούειν οὓς ἑκὼν εἴπῃ λόγους, id eſt, Etenim ſolet, qui dicta temere iecerit, Audire nolēs, uerba, quæ dixit uolens. Quinetiā his noſtris tēporibus eiuſmodi quiddā uulgo dictitāt. Vt ſalutabis, ita & reſalutaberis, Hoc eſt, ut tua fuerit oratio, ita tibi reſpondebit. Plautus, Contumeliā ſi dices, audies. Cecilius in Chryſio apud Gelliū, Audibis male, ſi male dicis mihi. Eodē pertinet Euripideum illud apud authores paſſim obuiū. ἀχαλίνων στομάτων, ἀνόμου τ' ἀφροσύνης τὸ τέλος δυστυχία, id eſt, Infrenis oris, & iniquæ uecordiæ finis calamitas. Celebrat & hoc inter Chilonis apophtegmata, μὴ κακολογεῖν τοὺς πλησίον, εἰ δὲ μή, ἀκούσεσθαι ἐφ' οἷς λυπήσεσθαι, id eſt, nō eſſe maledicendū iis, quibus cū agimus. Alioquin audituros, quæ moleſtiā adferāt.

Sero ſapiunt Phryges. XXVIII.

Hoc puerbiū ex uetuſtiſſima Tragœdia Liuii Andronici mutuo ſumptum eſt, quæ inſcribitur, equus Troianus. Sero ſapiunt Phryges. Vſurpat à Cicerone in epiſtolis familiaribus, In equo (inqt) Troiano ſcis eſſe, ſero ſapiunt Phryges. Conuenit in eos, quos ſtulte factorū ſero pœnitet. Siquidem Troiani tot iā acceptis cladibus, uix decimo demū anno de teſtituenda Helena cōſultare cœperūt, quā ſi ſtatim initio repoſcenti Menelao reddidiſſent, innumerabilibus ſeſe calamitatibus ſubduxiſſent. Euripides in Oreſte ὀψέ γε φρονεῖς εὖ, τότε λιποῦσ' αἰσχρῶς δόμους, id eſt, At nunc pfecto ſerius ſapis bene, Cū tunc penates turpiter reliqueris. Nā uerba ſunt ad Helenā Electræ, Refertur & à Feſto Pōpeio prouerbii titulo. Demades authore Plutarcho dicere ſolebat, Athenieſes nunq̄ decernere pacē, niſi pullis ueſtibus indutos, innuens eos eſſe bellandi cupidiores, q̄ ſat eſſet, nec niſi clade ſuorū admonitos de pace cogitare. At nos quanto ſumus Atheniēſibus uecordiores, q ne tot quidē annorū malis docti, bellū odimus, & de pace, quam inter Chriſtianos perpetuā eſſe oportebat, tandem incipimus cogitare.

Piſcator ictus ſapiet. XXIX.

Eandē habet ſententiā illud apud Græcos celebratiſſimū, ἁλιεὺς πληγεὶς νόον οἴσει, id ē, Piſcator percuſſus ſapiet, Idq́; ferunt ab huiuſmodi quodā euentu natū. Cum piſcator quiſpiam piſcibus, quos intra rete tenebat, manū admouiſſet, atq; à ſcorpio piſce feriret, Ictus (inqt) ſapiā. Itaq; ſuo malo doctus cauit in poſterū. Plinius libro trigeſimoſecundo, demōſtrat id eſſe peculiare Draconi, & ſcorpio piſci, ut lædant aculeis, ſi manu tollantur. Zenodotus ait parœmiam extare apud Sophoclem.

Factum ſtultus cognoſcit. XXX.

Idē aliter effertur ab aliis, ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. Rē peractā ſtultus intelligit, Sumptū ē autem ex Homero, q pluribus locis, hanc uſurpat ſentētiā. Vt in Iliadis. Ι. Π. μηδ' ἀντίος ἵστασ' ἐμεῖο, πρίν τι κακὸν παθέειν, ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω, id eſt, Mihi obuius ire caueto, prius q̄ Noxæ aliquid capias, nā factum nouit & excors. Huc alluſit Euripides in Bacchis. κακοῦ γὰρ ἐγγὺς ὢν ἐμάνθανεν. i. Nam didicit affinis malo, De Pentheo, qui ſero nec niſi ſua pernicie doctus, cœpit reuereri Bacchū. Neq; huic diuerſum eſt, quod admonet Senarius ille, inter Græcanicas ſententias celebris. ἡ δὲ μετάνοια γίγνετ' ἀνθρώποις κρίσις, id eſt, Tum iudicant homines, ubi iā pœnitet, Eodē pertinet Vergilianū illud, Diſcite iuſtitiā moniti, & nō temnere diuos. Itē illud Demoſthenicū, Nō emo tāti pœnitere. Vnde perq̄ eleganter Fabius apud Titū Liuiū, euentū, ſtultorū magiſtrū appellat. Nec euentus doceat hoc, inquiens, q ſtultorū magiſter eſt, ſed ratio. Plinius in Panegyrico, quē Traiano dixit, huiuſmodi ſerā & infrugiferā prudentiā, miſerā uocat. Terror (inqt) & metus, & miſera illa ex periculis facta prudētia, monebat, ut à Rep. (Erat aūt omnino nulla Reſpub.) oculos, aures, animos auerteremus.

Malo accepto, ſtultus ſapit. XXXI.

Paulo diuerſius extulit Heſiodus, eandem tamen ſententiam, cum ait in libro, cui titulus, Opera & dies, δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει, ἐς τέλος ἐξελθοῦσα, παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω, id eſt, Tandem ſua pœna nocentem Conſequitur, paſſusq́; ſapit tum deniq; ſtultus. Ad quam ſententiam uidetur al

ludere

ludere & Homerus in Iliados ψ. ἵνα γνοίης ἀποτίνων, id eſt, Vti tuo dāno cognoſcas. Plato in Sympoſio, Ex his, quæ mihi acciderunt, hunc cognoſcito, rebusq; tuis conſulito, ne iuxta prouerbia ſtultorū more poſt acceptum malum, ita demum erratum agnoſcas. Huc referendū & Plautinū illud, Feliciter ſapit, qui alieno periculo ſapit. Huc alludunt & illæ ſero ſapientium uoces. Nunc ſcio, qd ſit amor. Nunc ego & illam ſceleſtam, & me miſerum eſſe ſentio. Ah, uix tandem ſenſi ſtolidus. Videt adagium ex illa uetuſtiſſima ſabula manaſſe, de duobus ſratribus, Prometheo atq; Epimetheo, quæ quidem refertur apud Heſiodum ad hanc fermè ſententiam. Iupiter iratus Prometheo propter ignē furto ſublatum è cœlo, ac mortalibus redditum, cupiensq; illum ſimili retaliare dolo, Vulcano negocium dat, ut è luto puellæ ſimulacrum, quanto maximo poſſet, artificio fingat. Id ſimul atq; factū eſt, ſingulos deos, deasq; monet, ut ei ſimulacro ſuas quiſq; dotes adiungerent, Vnde & uirgini Pandoræ nomen a ffictū apparet. Hanc igitur omnibus formæ, cultus, ingenii, linguæq; dotibus cumulatam, Iupiter cū pixide pulcherrima quidem illa, ſed intus omne calamitatū genus occulēte, ad Prometheū mittit. Is recuſato munere, ſratrē admonet, ut ſiquid muneris ſeſe abſente mitteretur, ne reciperet. Redit Pandora, perſuaſoq; Epimetheo, pixidem donat. Eā ſimul ac aperuiſſet, euolantibusq; morbis, ſenſiſſet Iouis, ἄδωρα δῶρα, ſero nimirū ſapere cœpit. Vbi Heſiodus palàm ad adagionem alludens ait, Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος ὅτε δὴ κακὸν εἶχ' ἐνόησεν, id eſt, Accepit, tactusq; malo, tum deniq; ſenſit. Idem ſignificat in Theogonia. Hæc ingē peperit, Προμηθέα ποικίλον αἰολομῆτιν ἁμαρτίνοόν τ' ἐπιμηθέα. Prometheum uafrum nominans, ac uariis inſtructū conſiliis, Epimetheū poſt erratū ſapientem. Quod ipſa etiā indicant uocabula. Nā Προμηθεὺς Græcis, eum ſignificat, cui priusq̄ rē aggrediatur, ſuppetit cōſiliū. Ἐπιμηθεὺς, cui re peracta, tū demū conſiliū in mentē uenit. Προμηθεῖσθαι, eſt conſilio malis imminentibus occurrere. Lucianus in Dialogo quodā, Ex comico quopiam citat hunc uerſiculū dictū in Cleonem, quod ſero nec niſi confecto negocio ſaperet. Κλέων προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα, id eſt, Rebus peractis eſt Cleon Prometheus. Idē in calce eiuſdē dialogi, Ἐπεὶ τό γε μεταβουλεύεσθαι, ἐπιμηθέως ἔργον, οὐ προμηθέως ἐστὶν, id eſt, Nā illud quidē poſt rē conſulere, Epimethei eſt, nō Promethei. Effertur etiā ad hunc modū parœmia, παρὰ τὰ δεινὰ φρονιμώτερος, id eſt, poſt mala prudentior. Rurſum hoc pacto, ἐξ ὧν ἔπαθες, ἔμαθες, id eſt, ut ſententiā magis q̄ uerba reddā. Quæ nocent, docent. At multo conſultius eſt alienis malis prudentiorem reddi, iuxta Græcā ſententiā, βλέπων πεπαίδευμ' εἰς τὰ τῶν ἄλλων κακά. i. aliena ſpectans, doctus euaſi mala. Circūſertur & illud noſtrati uulgo iactatū. Mortaleis, pudore & iactura doctiores euadere.

Aliquid mali propter uicinum malum. XXXII.

Dorippa apud Plautū in Milite. Nūc ego uerū eē illud uerbū experior, aliquid mali eſſe propter uicinū malū. Quibus ex Plauti uerbis ſatis liquet, hanc ſententiā uulgari ſermone fuiſſe celebratā. Eā Heſiodus elegāter expreſſit in opere, cui titulus, Opera & dies. Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται, Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί, Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ, Ἔμμορέ τοι τιμῆς, ὅστ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ, Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη, id eſt, Siqua domi inciderit tibi res, tunc ilico omiſſis Adſunt uicini zonis, cingunt at ipſi Affines, noxa eſt, uicinus ut improbus ingens, Cōtra ita maxima cōmoditas, ſi cōmodus adſit, Deeſt honos huic, bona quē uicina deficit, at nec Intereat bos, ni uicinus ubi improbus adſit. Neq; tantū inter priuatos uicinos hæc ſententia locū habet, uerūetiā experimentis obſeruatū eſt, populos à uicinis ſubuerſos. Quēadmodū Aetolis & Acarnanibus euenit, qui ſe mutuis cladibus euerterūt, inter ſeſe finitimi. Itē Carthaginenſibus & Byontinis. Quarū hiſtoriarū meminerūt Heſiodi interpētes. Huc uidet leuiter alluſiſſe Vergilius in Eclogis, cū ait, Nec mala uicini pecoris contagia lædent. Admonet aūt parœmia uti bonorū conuictū, & cōſuetudinē expectam⁹, à malis nos q̄maxime poſſumus, abducamus. Proinde ſcitū eſt illud Themiſtoclis apud Plutarchū, qui cū prædiū quoddā uenderet, hoc quoq; præconē addere iuſſit. Ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας, id eſt, quod uicinos etiā haberet bonos, quaſi uicini cōmendatione futurū eſſet lōge uēdibilius. Neq; multū abhorret hinc, illud eiuſdē Heſiodi carmen, Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ, id eſt, Sæpe mali maleſacta uiri, populus luit omnis.

Manus manum fricat. XXXIII.

Socrates in Axiocho Platonis ait Prodico ſophiſtæ, hunc Epicharmi Comici uerſiculū ſemp in ore fuiſſe, Ἡ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα νίζει, δός τι καὶ λάβοις τι. i. Affricat manū manus, da qddā & aliqd accipe, Videlicet hominis quæſtū facete taxans, qui neminē gratis doceret, & à quo ſe quoq;, quæ tū dicturus eſſet, didiciſſe affirmat. At ne id quidē gratuito, immo numerata mercede. Sētentia digna tū homine Siculo, tum uafro poeta. Sic enim illum appellat Cicero. Monet autem neminē fermè mortaliū inueniri, qui uelit in quēpiā beneficium collocare, à quo nō ſperet aliquid emolumenti uiciſſim

ad ſe rediturũ. Sed officiũ inuitari officio, beneficiũ beneficio prouocari. Idẽ adagiũ effertur & hoc pacto, χεὶρ χεῖρα νίπτει, id eſt, Manũ manus lauat. Idẽ pollet utraq; metaphora. Nã mutua cõmoditas eſt, quoties uel fricat, uel abluit manus manũ. Circũfert̃ inter Græcanicas ſententias huiuſmodi diſtichon, ἀνὴρ γὰρ ἄνδρα καὶ πόλις σώζει πόλιν, χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλος τε δάκτυλον. i. Vrbs ſeruat urbẽ, ſeruat itidẽ uir uirum. Manus manũ, digitumq; digitus abluit. Vtitur eo & Seneca in ludicro libello de morte Claudii Cæſaris.

Gratia gratiam parit. XXXIIII

Eandẽ ſententiã Sophocles ſimpliciter extulit in Oedipo Coloneo, Η χάρις χάριν φέρει, id eſt, gratiã adfert gratia. Rurſum apud eũdẽ in Aiace Maſtigophoro, χάρις χάριν γάρ ἐστιν ἡ τίκτουσ' ἀεί, id eſt, beneficiũ ſemper beneficiũ parit. Quod Heſiodus uelut enarrans in primo Georgicon, τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι, καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ, δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' οὔτις ἔδωκεν. Quibus ſignificatur beneficiũ inuitari beneficio, & officium officio prouocari. Euripides in Helena, χάρις γὰρ ἀντὶ χάριτος ἐλθέτω, id eſt, beneficium beneficio reſpondeat.

Par pari referre. ἴσον ἴσῳ ἐπιφέρειν. XXXV

Terentius in Eunucho parœmiã uſurpat, ſuperiori nõ admodũ diſſimilẽ, par pari referto. Qua monemur, ut tales ſimus ĩ alios, quales in nos illos experimur. Ac iuxta Medeã Euripideã amicis ſimus amici, inimicis infeſti, in perfidos perfidi, parcos parci, clamoſos clamoſi, impudẽtes improbi. Deniq; utcunq; meritum merito ſimili retaliemus. Idẽ in prologo Phormionis, Quod ab ipſo allatũ eſt, ſibi id eſſe relatũ putet. Non inconcinne tũ quoq; uſurpauerimus, ſiquando uerba uerbis, blanditias blanditiis, promiſſa promiſſis penſamus. Huc pertinet illud nõ illepidũ, quod refert Ariſtoteles libro moraliũ nono. Dionyſius Citharœdũ accerſiuerat, ut ſibi caneret in nuptiis, atq; cũ eo his pactus eſt legibus, ut quo doctius meliusq; caneret, hoc copioſiorẽ ferret mercedẽ. Annixus ẽ omni artificio citharœdus, uti q̃ ſcitiſſime caneret, ſperans ampliſſimũ præmiũ. At poſtridie pactã mercedẽ repoſcenti muſico, qui conduxerat, ait iam perſoluiſſe ſeſe, quod eſſet pollicitus. Nẽpe par pari retuliſſe, proq; uoluptate repoſuiſſe uoluptatẽ, ſpẽ lucri ſignificans, quæ qdẽ hoc maior fuerat, quo magis ex arte cãtaſſet. Veʀ͡ hoc loco negat Philoſophus, par pari relatũ. Propterea, quod alter id, quod uolebat accepit, alter eo quod expectabat, fruſtratus eſt. Huc uidetur reſpexiſſe Euripides, cũ ait in Andromache, σώφρων καθ' ἡμᾶς, σώφρον' ἀντιλήψεται· θυμούμενος δὲ τεύξεται θυμουμένων, id eſt, Modeſtus in nos ſentiet modeſtũ itẽ. Cõmotus aũt nos reperiet cõcitos. Porrò ꝓuerbiũ natũ uideri poteſt à cõpotationibus ueterũ Græcorũ, apud quos æqualibus cyathis bibere mos erat. Archippus in Amphitryone ſecunda apud Athenæum libro decimo, τίς ἐκέρασε σφῷν ὦ κακόδαιμον ἴσον ἴσῳ; id ẽ, Quis par ſceleſte miſcuit uobis pari? Itẽ Cratinus in Pythine. τὸν δ' ἴσον ἴσῳ φέροντ' ἐγὼ δ' ἐκπίομαι, id eſt, At par pari reddentẽ, ego aũt accepero. Idẽ libro ſexto, οὐ δὲ τῶν οἱ τῇ ῥώμῃ ἴσον ἴσῳ τὸν ἰχθὺν πωλούντων, id eſt, nõ ꝑ eos qui Romæ piſcẽ uẽdũt, parẽ pari ſentiẽs ſingulos pari pretio æſtimatos uẽdi. Erat hæc uox, ἴσον ἴσῳ, ſolẽnis inter ꝓpinandũ, ut ex eodem authore facile liquet. Ea ſignificabant, aut pares eſſe cyathos, aut tantundem additum aquæ, quãtum ineſſet uini.

Eadem menſura. XXXVI

Quod modo retulimus, uidetur pariter, & ad officii, & ad iniuriæ retaliationem pertinere. Verũ ad beneficii penſationem magis referendum, quod ait Heſiodus, αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώϊον, αἴ κε δύνηαι, id eſt, Aut menſura eadem, aut melius quoq;, ſiqua facultas. Quo docet officium remetiendũ eſſe eadem menſura, aut etiam copioſiore, ſi ſuppetat facultas, prorſumq; hac parte imitandos eſſe fœcundos agros, qui ſementem depoſitam, multo cum fœnore reddere conſueuerunt. Citat̃ à Luciano ꝓuerbii uice in imaginibus, αὐτῷ μέτρῳ φασὶ καὶ λώϊον, id eſt, eadem menſura (quod aiunt) aut melius. M. Tullius epiſtolarum ad Atticum libro decimotertio. Ego autem me parabam ad id, quod ille mihi miſiſſet, ut αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώϊον, ſi modo potuiſſem. Nam hoc etiam Heſiodus adſcribit, αἴ κε δύνηαι. Hoc adagio non grauatus eſt uti præceptor noſter Chriſtus in euangelio, cum ait futurum, ut qua menſura fuerimus aliis emenſi, eadem nobis alii remetiantur. Sic enim loqtur apud Matthæũ, ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν. i. In quo iudicio iudicatis, in eo iudicabimini. Et in qua menſura metiemini, in ea metietur uobis.

Craſſa Minerua, Pingui Minerua, Craſſiore muſa. XXXVII

Minerua iuxta poetarũ fabulas artibꝰ atq; ingeniis præſidet. Vnde & illud fluxit, ĩuita Minerua. Þterea illud, Pingui, ſeu Craſſa Minerua, quod qdẽ iã olĩ ꝓuerbii uice celebrat̃. Columella libro de re ruſti. xii. In hac aũt (inq̃t) ruris diſciplina nõ cõſyderat̃ eiuſmodi ſcrupuloſitas, ſed (quod dr̃) pĩgui Minerua, quãtũuis utile cõtinget uillico tẽpeſtatis futuræ ꝑ plagiũ. Idẽ in ꝑmi libri ꝑfatiõe. Põt. n. nec ſubtiliſſima, nec rurſum (quod aiunt) pingui Minerua, res agreſtis adminiſtrari, Dicitur Pinguiore

Minerua fieri, quod inconditius ſimpliciusq; quaſiq; indoctius fit, non autem exq̃ſita arte, nec exactiſſima cura. Vnde & Priapus ille cum rem obſcœnam, quam poterat urbanius ꝑ inuolucra uerborum petere, nudis uerbis rogat, Craſſa (inquit) Minerua mea eſt. Et Horatius philoſophũ deſcribẽs, non exactis illis Stoicorum rationibus atq; argutiis inſtructũ, ſed ueluti citra artem philoſophiam moribus exprimẽtem, neq; tam diſertum, q̃ ſimplicem, ac ſynceꝝ, Ruſticus (inqt) anormis ſapiens, craſſaq; Minerua. Aulus Gellius libro. xiiii. c. primo, Nequaq̃ tamen id cẽſebat in tã breui, exiguoq; uitæ ſpatio quantouis hominis ingenio comprehẽdi poſſe, & percipi, ſed coniectari pauca quædam (& ut uerbo ipſius utar) παχύτερον, id eſt, craſſius & pingui Minerua.

Craſſiore muſa. XXXVIII.

παχυτέρᾳ μούσῃ, id eſt Craſſiore muſa. Eandem Parœmiam ſic extulit Quintilianus, inſtitutionum oratoriarum libro primo. Liber propter quoſdam imperitiores etiam Craſſiore (ut uocant) muſa, dubitationẽ huius utilitatis eximere, Inuenitur aliquoties apud ſcriptores nõ in idoneos, Pinguiore formula, pro eo quod eſt planius, atque intelligibilius.

Rudius ac planius. XXXIX.

Inelegantius quidem eſt illud apud Græcos, ſed idem tamen pollet. Ἀμαθέστερον καὶ σαφέστερον εἰπέ. Quod apud eundem referẽ Gellium. Noſti enim (inqt) credo uerbum illud uetus & puulgatũ. Ἀμαθέστερον εἰπὲ καὶ σαφέστερον, id eſt indoctius rudiusq; quodámodo loquere, & aptius ac clarius fare. Sumptum apparet ex Ariſtophanis comœdia, cui titulus Βάτραχοι, id eſt Ranæ. Ἀμαθέστερόν πως εἰπὲ καὶ σαφέστερον, id eſt Indoctius, ꝓloquitor atq; clarius. Quo carmine Bacchus Euripidis obſcuritatem taxat q̃ neſcio quid parum dilucide ꝓpoſuerat. Suidas & interpres admonẽt ſubeſſe ꝓuerbium, quod hunc ad modum ferat̃, Σαφέστερόν μοι κἀμαθέστερον φράσον, id eſt, Aptius mihi loquere atq; indoctius. Suſpicor inde ſumptũ, quod antiquitus illi σοφοὶ, quos uocant, ſoleant myſteria ſapientiæ quibuſdam ænigmatum inuolucris data opa obtegere uidelicet ne ꝓfana turba, ac nondum philoſophiæ ſacris initiata poſſet aſſequi. Quin & hodie nonnulli philoſophiæ, ac theologiæ profeſſores, Cum ea quandoq; tradant, quæ quæuis muliercula aut Cerdo dicturus ſit, tñ quo docti uideant̃, rem ſpinis qbuſdã ac uerboꝝ portentis implicant & inuoluũt Sic Plato numeris ſuis obſcurauit ſuã philoſophiã, Sic Ariſtoteles multa Mathematicis collationibus reddidit obſcuriora.

Sus Mineruam. XL.

Tritiſſimum apud Latinos authores adagium, Ὗς τὴν Ἀθηνᾶν, id eſt, Sus Mineruam, ſubaudiendum docet, aut monet, dici ſolitum, quoties indoctus quiſpiam, atq; inſulſus eum docere conatur, à quo ſit ipſe magis docendus aut ut Feſti Pompei uerbis utar, cum quis id docet alteꝝ cuius ipſe eſt inſcius. Propterea quod Mineruæ artium & ingeniorum (ut diximus) tutela tribuit̃ à poetis. Porrò ſue nullum aliud animal magis brutum, magisq; ſordidum ut quod ſtercoribus impẽſe gaudeat, uel ob iecoris magnitudinem, quæ ſedes eſt concupiſcentiæ ac libidinis uel ob narium craſſitudinem & olfactum hebetem, unde fit ut non offendat̃ fetore tum adeo ꝓnum ciboq; deditum ut ſi forte surſum aſpicere cogat̃ ꝓtinus ſtupore ſileat ob inſolentiam ut tradit Alexander Aphrodiſeus. Nec eſt aliud magis indocile proinde non ad uſum aliquem quẽadmodum pecudes nonnullæ, ſed ad epulas duntaxat à natura donatum uidet̃. Cui rei teſtis eſt Plinius libro octauo, ca. quinquageſimo primo, Animaliũ (inquit) hoc maxime brutum, animamq; ei pro ſale datã, non illepide exiſtimabat̃. Idem affirmat Varro libro de re ruſtica ſecũdo. Suillum (inquit) pecus donatum à natura dicunt ad epulãdum. Itaq; his animam datã pro ſale quæ ſeruaret carnem. Atq; hæc quidem uerba quid ſibi uelint explicat. M. Tullius libro de finibus bonorum quinto. Etenim omnium reꝝ inquit quas & creat natura, & tuetur, quæ aut ſine animo ſunt, aut nõ multo ſecus, eorum ſummum bonum in corpore eſt, ut non inſcite illud dictum uideatur in ſuem, animum illi pecudi datum, pro ſale ne putreſceret. Sunt autem beſtiæ, in quibus ineſt aliquid ſimile uirtutis, ut in leonibus, ut in canibus, ut in equis, in qbus non corporum ſolum, ut in ſuibus, ſed etiam animorum aliqua ex parte motus aliquos uidemus. Ariſtoteles in Phyſiogonomicis, ſcribit exigua fronte homines indociles, & ad diſciplinas ineptos uideri, atq; ad ſuũ genus ꝑtinere tanq̃ à docilitate humãisq; artibus longe oĩum alieniſſimũ. Nã reliqua fermè docilitatis eſſe capacia. Vñ nũc quoq; uulgo inſipidos iſtos, & q̃ſi uẽtri, atq; abdñi natos, ſues appellare cõſueuimus. Quin & Suetonius in catalago illuſtriũ grãmaticorũ, refert Palæmonẽ arrogãtia tãta fuiſſe ut. M. Varronẽ porcũ appellaret ſecũ & natas & morituras lr̃as. Præterea, ſiqd indoctũ, atq; illr̃atũ ſignificare uolumꝰ, id ex hara ꝓfectũ dicimus. Quẽadmodũ. M. Tullius in Piſonẽ. Ex hara ꝓductæ non ſchola. Hinc igit̃ natũ adagiũ, Sus Mineruã. Lucius Cæſar apud Ciceronẽ, libro de oratore ſecundo. Sic ego (inquit) Craſſo audiente, primum loquar de facetiis, & docebo. Sus (ut

aiunt) oratorem eum, quē cū Catulus nuper audiſſet, fœnū alios aiebat eſſe oportere. Idē Cicero libro de natura deorū primo. Nam & ſi non ſus Mineruā (ut aiunt) tamen inepte quiſquis Mineruam docet. Hieronymus in Rufinū, Prætermitto Græcos quorū tu iactas ſcientiā, & dū peregrina ſectaris, pene tui ſermonis oblitus es. Ne uetere prouerbio, Sus Mineruā docere uideatur. Vſurpat idem uerbis cōmutatis in epiſtola ad Marcellū, cuius initiū Menſurā charitas non habet. M. Varro & Eumerus adagiū ad fabulas retulerunt id, quod ex Pompeii uerbis licet coniicere. Quā rem, inquit, in medio quod aiūt poſitā, ineptis μύθοις inuoluere maluerūt q̄ ſimpliciter referre. Celebratur à multis Demoſthenis ſcomma, qui cū Demades uociferaretur in eū, δημοσθένης ἐμὲ βούλεται διορθοῦν, ἡ ὗς τὴν ἀθηνᾶν. id eſt Demoſthenes uult me corrigere ſus Mineruā, reſpondit αὕτη μέντοι πρώην ἡ ἀθηνᾶ μοιχεύουσα ἑλήφθη. i. Atqui nuper hæc Minerua in adulterio fuit deprehenſa.

Sus cum Minerua certamen ſuſcepit. XLI

Cum hoc aut idē, ut certe q̄ maxime finitimū, quod apud Theocritū legit̄ in Hodœporis. ὗς ποτ' ἀθηναίαν ἔριν ἤρατο, id eſt, Cum diua eſt auſus ſus decertare Minerua. Quoties indocti, ſtolidiq̧ ēt depugnare parati non uerentur ſummos in omni doctrina uiros in certamen literariū, ꝓuocare. Theocriti enarrator ſic efferri uulgo παροιμίαν ſcribit ὗς ὢν πρὸς ἀθηνᾶν ἐρίζεις, id eſt, Sus cum ſis, cum Minerua contendis.

Inuita Minerua. XLII

Latinis & illud eſt celebratiſſimum Inuita Minerua pro eo quod eſt refragante ingenio repugnāte natura non fauente cœlo. Cice. in officiis, Inuita, ut aiunt, Minerua. Hora. Tu nihil inuita dices, facies'ue Minerua. Huc alluſit Seneca, cum dixit, male reſpondere coacta ingenia.

Abiit & taurus in ſyluam. XLIII

ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν, id eſt, Abiit & taurus in ſyluam. Paſtorale prouerbium, allegoria ſubturpicula ſignificans diuortium, ac neglectum ueteris amicæ. Tamet ſi licebit in uſum uerecundiorē trahere hoc modo, Si per iocū accōmodabitur ad eos qui priſtinos amicos negligere uident̄ et à familiariū, congerronumq́; grege deſueſcere. Aut in illos ēt, qui à ſolitis deſciſcunt ſtudiis, diuerſumq́; uitæ ſequuntur inſtitutū. Theocritus in Idyllio, cuius titulus eſt Theonycho, nominatim etiā, ꝓuerbii uice refert. αἶνός θην λέγεταί τις, ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν, id eſt, Fertur & hoc olim in ſyluā ſecedere taurū. Queritur autē amans ſe iam pridē ab amica relictū, plurimumq́; iā eſſe temporis oſtendit, quod illa ſeſe Lyco quodā oblectet, neq̧ omnino curet ad priſtinā redire cōſuetudinē, non magis q̄ tauri, qui & ipſi nōnunq̄ à uaccarū armentis ſecedunt, & aut reliquis aggregantur tauris, aut ſolitarii per nemora uagant̄, nullo fœminarū deſyderio tacti. Eum ſeceſſum, eūq́; uaccarū neglectū, quaſiq̧ diuortiū, paſtores peculiari uerbo uocāt ἀτιμαγελεῖν, uoce nimirū compoſita, ἐκ τοῦ ἀτιμεῖν τὸ ἀτιμάζειν καὶ καταφρονεῖν, quod eſt deſpicere negligereq́; ac pro nihilo ducere, & ἐκ τῆς ἀγέλης, quod armētū ſonat. Ac tū ἀτιμαγελεῖν dicuntur tauri cū ſegregati à uaccarū cōmercio, adeo non curāt illas, ut non modo coitū non appetant, ſed ne paſcuis quidē iiſdē uti uelint. Hunc animātis morē, ſimulq́; uocem ipſam ei tributā rei demonſtrat Ariſtoteles libro de natura animalium ſexto, his uerbis, οἱ δὲ ταῦροι ὅταν ὥρα τῆς ὀχείας ᾖ, τότε γίνονται σύννομοι, καὶ μάχονται τοῖς ἄλλοις. τὸν δὲ πρότερον χρόνον μετ' ἀλλήλων εἰσὶν ὃ καλεῖται ἀτιμαγελεῖν, πολλάκις γὰρ οἱ ἐν τῇ ἠπείρῳ, οὐ φαίνονται τριῶν μηνῶν. ὅλως δὲ τὰ ἄγρια πάντα ἢ τὰ πλεῖστα οὐ συννέμονται ταῖς θηλείαις πρὸ τῆς ὥρας τῆς ὀχείας. Ea uerba nos appēdemus magis q̄ ānumerabim⁹ hoc modo. At taurus cū tp̄s coitus adfuerit, tū demū incipit cōmunibus cū uaccis paſcuis uti, cūq́; reliq̄s tauris dimicat. Nā ante id tp̄is inter ſeſe paſcunt̄, quod quidē appellāt ἀτιμαγελεῖν. Sanè q̄ ſunt in Epiro ꝓuincia tauri, ſæpenumero triū menſiū ſpatio nō apparēt. Porrò fera animantia, aut oīa, aut certe pleraq̧ ante tēpus coeūdi nō aggregant̄ ad cōes cū fœminis paſcuas. Illud admonitu dignū mihi uiſum eſt in traductiōe Theodori Gazæ, ꝓ græca uoce ἀτιμαγελεῖν, quam Romana lingua nullo pacto reddere poteſt ſcriptū eſſe coarmentari. Idq̧ uerbi doctis etiam uiris non parū caliginis offudit, ita ut dep̄rauatū apud Ariſtotelē locum exiſtimēt, commutataq́; lectione, longe diuerſum ſenſum inducant, putentq́; Theodorum in transferendo nō mediocriter hallucinatum. At ego re tota diligentius penſiculata uidere uideor Ariſtotelicorū uerborum ſententiām citra ullius uocis commutationem ad amuſſim quadrare. Videlicet taurū aggregari cum uacis, & in iiſdem uerſari paſcuis appetente coitus tempore, eiq̧ non conuenire cū reliquis taurorum armentis, ſed bellum cum aliis gerere. Reliquis autem temporibus tauros cum tauris ſocialiter iiſdem uti paſcuis, neque fœminarum conuictum ſequi ſed inter ſeſe agere quod idem accidat in feris fermè omnibus. Hanc autem taurorum cum tauris ſocietatem, neglectis uaccarum armentis, uocari ἀτιμαγελεῖν. Quæſo quid hic ſcrupuli, cur Ariſtotelicā lectionem mutandā exiſti-

mnemus: Niſi ſiquid offendit mutatus numerus in ταῦρος & ἐιὼν, id quod Ariſtoteli, præſertim eo in opere penè familiare deprehenditur. Dictionem aũt illam coarmentari, non germanam, ſed ſuppoſititiam eſſe, dubium non eſt, & aut librarioꝝ incuria, aut alicuius parum eruditi temeritate inductam. Suſpicor. n. legendum, uel dearmentari, uel abarmentari. Neq; enim adduci poſſum, ut credã Theodorũ hominem tam in omni doctrinæ genere abſolutũ, fuiſſe lapſum præſertim in uoce, neq; magnopere ꝓdigioſa, nec inuſitata Græcis authoribus, utpote cuius uim uel ipſa ſtatim indicat Etymologia. Præterea quæ apud Theocritum authorẽ uſqueadeo notum, uulgatumq; legatur, ἐν νομεῦ ἢ βωκόλοις. id eſt, in paſtore, ſiue bubulcis. αἱ δ' οἱ μὲν ἀμᾶ βόσκοιντο καὶ ἐν φυλλεῖσι πλανῶντο οὐδὲν ἀτιμαγελεῦντες. id eſt, Atq; hi paſcunt̃ ſimul, inq; comantibus herbis, Errant, & non ulla gregis diuortia quærũt. Ad hæc Suidas oſtendit. ταῦρον ἀτιμάγελον appellatum τὸν τῆς ἀγέλης καταφρονοῦντα. id eſt, q negligeret armentũ. Huc mihi uidet̃ nõnihil alluſiſſe Vergilius in Sileno;

Ah uirgo infelix, tu nũc in montibus erras, Ille latus niueũ molli fultus hyacintho Ilice ſub nigra pallẽtes ruminat herbas, Aut aliquã in magno ſeqtur grege, claudite nymphæ Dictææ, nymphæ nemoꝝ iam claudite ſaltus. Siqua forte ferant, oculis ſeſe obuia noſtris Errabunda bouis ueſtigia, forſitan illum, Aut herba captũ uiridi, aut armẽta ſecutũ, Perducant aliquæ ſtabula ad Gortynia uaccæ. Cũ enim ait, Ille latus niueũ molli fultus hyacintho Ilice ſub nigra pallentes ruminat herbas, tauꝝ innuit, ἀτιμάγελον. Item cũ ait, Errabunda bouis ueſtigia. Significat aũt poeta taurum quẽ adamabat Paſiphae, aut prorſus, ἀτιμαγελεῖν, aut eatenus ἀτιμαγελεῖν, ut ſuo armento neglecto, uaccas alias ſequeret̃. Porrò de pugna taurorũ inter ipſos coitus tpe meminit idem Maro libro Georgicõ tertio. Nec mos bellantes una ſtabulare, ſed alter Victus abit, longeq; ignotis exulat oris. Multa gemens ignominiã, plagaſq; ſuperbi Victoris, tum quos amiſit inultus amores, Et ſtabula aſpectans regnis exceſſit auitis. Equidem arbitror hanc ipſam uocem ſi deflectatur alio, ꝓuerbialem eſſe, quẽadmodũ ſunt & illæ, κατηγρουῶ, & ἱπποομανεῖν. ad eamq; potiſſimũ reſpexiſſe Theocritum, cũ ait prouerbio dici, ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν. Vnde non inconcinne qs dixerit, maritum diutius ab uxore ſecubantẽ, ἀτιμαγελεῖν. Et cum q familiares deſierit interuiſere, ἀτιμαγελεῖν. Et q diutius à muſis, ac librorum abſtinuerit contubernio, ἀτιμαγελεῖν. Item qui à conuictu hominum abhorreat, ſecumq; uiuat, ἀτιμάγελον licebit appellare. Et qui à legitimo contubernio aberrarit, ſeceſſeritq;, non inepte dicetur ἀτιμαγελεῖν.

Annus producit, non ager. XLIIII.

ἔτος φέρει οὐχὶ ἄρουρα. id eſt, Annus ꝓducit ſegetẽ, nõ aruũ. Hemiſtichiõ ꝓuerbiale, quod refert̃ à Theophraſto, libro de plãtis octauo. Πρὸς αὔξησιν δὲ καὶ τροφὴν μέγιστα μὲν ἡ τοῦ ἀέρος κρᾶσις συμβάλλεται. καὶ ὅλως ἡ τοῦ ἔτους κατάστασις εὐκαίρων γὰρ ὑδάτων καὶ εὐδιῶν καὶ χειμώνων γινομένων, ἅπαντα εὔφορα καὶ πολύκαρπα, κἂν ἐν ἁλμώδεσι καὶ λεπτογείοις ᾖ. διὸ καὶ παροιμιαζόμενοι λέγουσιν, οὐκ ἄλλως, ὅτι ἔτος φέρει οὐχὶ ἄρουρα. μέγα δὲ καὶ αἱ χῶραι διαφέρουσιν, id eſt, Ad incrementũ aũt alimẽtũq; plurimũ qdẽ cœli tẽperies, & in totũ anni cõditio iuuat. Eteni ſi imbres, ſerenitates, & hyemes acciderit opportũæ, cũcta felicius, atq; uberius ꝓueniũt, ẽt in ſalſugino ſis, ac paꝝ pinguib' agris. Vñ nõ ab re eſt, quod ꝓuerbio dicũt, Annũ ꝓducere fructũ, nõ aruũ. Verũtñ nõ parui refert, quæ ſit regionũ ratio. Hic illud obiter admonẽdũ duxi, in impſſis exemplaribus legi οὐ καλῶς, id eſt, non recte, atq; hoc ipſum, ut mea qdẽ eſt opinio, οὐ καλῶς, partim quod Theodor' Gaza uerterit hoc loco nõ ꝑperã, ꝑtim quod nõ ꝑinde quadret ad Theophraſti ſniam. Nã is fatet̃ ueꝝ eſſe plurimũ habere momẽti cœli conditionem, id quod ẽt prouerbio teſtatũ ſit, quo non ſine cã tota ꝓuentus ratio tribuitur aeri. Tñ nonnihil ẽt diſcriminis ſitum eſſe in ipſo ſoli ingenio. Proinde legẽdum ſuſpicor ꝓ οὐ καλῶς οὐκ ἄλλως, id eſt, non temere. Quãq̃ eqdem uideo & illud οὐ καλῶς, utcunq; poſſe defendi. Nimiꝝ ut Theophraſtus improbet uulgare dictũ, quod cœlo momentũ omne tribuit, cum & à ſoli rõne magna pars pẽdeat. Mihi tñ ſupior lectio magis arridet, atq; huic meæ ſniæ, doctos calculum ſuũ additurus exiſtimo. Repetit idem adagiũ libro de cauſis plantaꝝ tertio, rõnem reddens, cur in frigidis pariter & calidis regionibus triticũ ꝓueniat, haud negãs agri naturã nõnihil conferre ad fertilitatẽ, ſed multo maximũ momẽtũ habere aerem circũfuſum, & cuiuſmodi cœli uentorũq; tẽperies contingat, tum ad quos flatus oppoſitus ſit ager. Meminit & Plutarch' in Sympoſiacis, Decade ſeptima, problemate ſecũdo. Porrò ſi libebit uſum ꝓuerbii dilatare, nõ intempeſtiuiter accõmodabitur in hanc ſniam, ſiquis dicat ad uirtutẽ educationis, rõnem longe plus adferre momẽti, q̃ genus, ac planè ꝑparui referre, quibus maioribus ſis natus, ſed multo maxime quibus rationibus educatus, quibuſq; moribus ſis inſtitutus. Nam cœlum uelut educat, quod progignit terra. Ad hoc adagiũ uidetur alluſiſſe Euripides in Hecuba, quã ita loquentem facit. οὔκουν δεινόν, εἰ γῆ μὲν κακὴ

τυχοῦσα καιροῦ θεόθεν, εὖ στάχυν φέρει, Χρηστὴ δ' ἁμαρτοῦσ' ὧν χρεὼν αὐτὴν τυχεῖν, κακὸν δίδωσι καρπόν· ἀνθρώπους δ' ἀεί, ὁ μὲν πονηρὸς οὐδὲν ἄλλο, πλὴν κακός ὁ δ' ἐσθλὸς, ἐσθλὸς, οὐδὲ συμφορᾶς ὕπο φύσιν διέφθειρ'. ἀλλὰ χρηστός ἐστ' ἀεί. ἆρ' οἱ τεκόντες διαφέρουσιν, ἢ τροφαί; Ἔχει γέ τοι τί καὶ τὸ θρεφθῆναι καλῶς δίδαξιν ἐσθλοῦ, id eſt, Non nouū ergo, ſi mala Fauente coelo, terra, fert ſegetem boná, Bona, deſtituta, qbus opus fuerat, malú Fructū edit? At mortaliū, qſquis malus, Nil poſſit aliud eſſe, quàm ſemper malus, frugi uſque frugi. Sors nec ingenium uiri, Aduerſa uitiat, ſed probus ſemper manet. Vtrum id parentú, an educantium magis? Recte educari, ſcilicet nónullá habet doctriná honeſti. Videt Hecuba pluſculú tribuere geniturae q̃ inſtitutioni, miraturq; proinde non idē euenire in mortaliū moribus quod in ꝓuentu ſegetú accidat. Porrò quáto plus ualeat inſtitutio, q̃ genus, Lycurgus eleganter oſtendit, prolatis apud multitudinē duobus canibus, quoꝝ alter ingeneroſa matre natus, ꝓpter inſtitutionem gnauiter feram eſt inſecutus, alter generoſis ortus parentibus, ꝙ inſtitutus non eſſet, turpiter relicta fera, ad odorem panis ac cibi reſtitit.

In uado. XLV.

Metaphora ꝓuerbialis, In uado eſſe, pro eo quod eſt in tuto, citraq; diſcrimē ſumpta à natantib⁹, aut nauigantibus. Terentius, Oīs res in uado eſt. Plautus in Aulularia, Haec ꝓpemodú iam eſſe in uado ſalutis res uidet. Vadú aūt eſt aquae fundus, in quo qſqs cōſtiterit, is iam effugit piculū ne mergat.

In portu nauigare. XLVI.

Affinis eſt huic allegoria, ἐν λιμένι πλεῖν. i. in portu nauigare, qua ſignificamus nos iam à piculo abeſſe. Propterea ꝙ q mediis adhuc in fluctibus nauigant, hi uētoꝝ & aeſtus arbitrio nauigát. Cótra q iam intra portú ſunt, nihil habēt negocii cú undis, ac uentis. Vnde uulgatiſſima metaphora, hominem in cuius praeſidio cóquieſcimus, portú appellamus, & q ſeſe ad tranqllam, tutamq; aliquá uitae rōnē traducút, in portú ſe recipe dicunt. Terētius in Andria, Nunc huius piculo fit, Ego in portu nauigo. Maro paulo diuerſius in Aeneidos libro ſeptimo, Núc mihi parta qes, oīsq; in limine port⁹.

Bos laſſus fortius figit pedem. XLVII.

Diuus Hieronymus oppido q̃ elegás adagiū uſurpauit, ad beatū Aureliū Auguſtinū ſcribēs, eūq; deterrere cupiens, ne iuuenis ſenē ꝓuocet. Propterea ꝙ tardius qdem ad pugnam excitant hi, q iam ſunt aetate quaſi feſſi. Veꝝ iidem grauius ſaeuiunt atq; urgent, ſiquando ſenilis illa uirtus irritata recaluit. Memento, inqt, Daretis & Entelli, & uulgaris ꝓuerbū, ꝙ bos laſſus fortius figat pedem. A ueteri triturae more ductum apparet, cū circúactis à bubus ſup manipulos plauſtris, grana excutiebant, partim à rotis in hoc armatis, partim à tauroꝝ ungulis. Et lex illa Moſaica, quam citat apl̄us Paulus ad Timotheū uetat, ne boui trituranti os obliget. Itaq; bos laſſus, qm̄ grauius figit pedem, magis eſt ad trituram idoneus. At non item equus ad curſum. Poteſt alluſum uideri & ad hoc, ꝙ iuuenes corporis agilitate praepollent, Senes in ſtataria pugna, ac uiribus ſuperiores ſunt, id quod & Vergilius in Daretis & Entelli cōgreſſu declarat. Nec admodum hinc abludit illud, quod in Graecorum collectaneis poſitum reperio, ἀτρέμας βοῦς, id eſt, Lente bos, ſubaudiendum mouet pedem. Nam ſenſim quidem mouet, at grauius premit.

Tota erras uia. XLVIII.

Τῆς ὁδοῦ ὅλῃ ἁμαρτάνειν, id eſt, Tota aberrare uia. Prouerbiū eſt in eos, q uehemēter aberrant. Terentius in Eunucho, Tota erras uia. Tranſlatum à uiatoribus, qui nonnunq̃ ita ſolēt aberrare à uia, ut non ſine diſpendio quidem, tamē quo tendebant, perueniant, nonnunq̃ ſic aberrant, ut longe diuertant, & in diuerſum tendant. Vnde & exorbitare dicuntur qui à uero aberrant. Ariſtoteles in Ethicis, Haud tota aberrant uia. Idem naturaliū libro primo, ſcribit priſcos illos philoſophos naturalium cauſarum ſcrutatores, exorbitaſſe, ac uelut è uia depulſos, prorſus aberraſſe à uero. Súptum eſt ex Ariſtophanis pluto, ἢ τῆς ὁδοῦ τὸ παράπαν ἡμαρτήκαμεν; id eſt, Via ne tota prorſus exerrauimus? Quinetiam hodie dictitant eos in uia eſſe, qui recto conſilio quippiam inſtituunt. Extra uiam, qui qua non oportet rōne, rem aggrediuntur. Sunt fermè prouerbiales & illae metaphorae, doctis uſitatiſſimae. Depellere à uia, reducere in uiam, monſtrare uiam, facere uiam, ſternere uiam, aperire uiam, praecludere uiam, intercludere uiam. Cicero in prima Philippica, Quod ſi putas, totá ignoras uiam gloriae. Celebre habetur & illud apophthegma, Bene currunt, ſed extra uiam. καλῶς μὲν τρέχουσιν ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ.

Toto coelo errare. XLIX.

Huic confine eſt, quod uſurpat Macrobius Saturna. libro tertio. Nunquam ne, inquit, praetextate tibi uenit in mentem, toto (ut aiunt) coelo erraſſe Vergilium? Sumptum uidetur ex Ariſtophanis ranis. εὐθὺς γὰρ ἡμάρτηκας οὐρανοῦ γ' ὅλου. Ab Euripide dicitur in Aeſchylum, qui plurimum

erraſſet in his quæ dixerat. Metaphora ducta, uel à Phaethontis, aut Cereris fabula, Vel à nauiganti bus, qui cœli, ſyderumq; obſeruatiōe curſum moderant̃, ꝓinde naucleri, cum uehementer aberrāt, in cœli parte longe diuerſa, cynoſuram imaginantur nōnunq̃, totoq; aberrant curſu. Niſi malumus cœlum pro regione accipere. Velut Horatius. Cœlū nō animū mutant, qui trans mare currunt.

Suo iumento ſibi malum accerſere. L.

Qui ipſe ſibi maloꝝ eſt author, ſuo iumento ſibi malum accerſere dicitur, tanq̃ ſuo ſumptu ſuaq; opa, quaſi ſuopte plauſtro, maloꝝ ſarcinam adportet ſibi. Plautus in Amphitrione, Ipſe homo ſibi à me malam rem acceſſit iumēto ſuo. Sumpta metaphora à plauſtris onerariis. Nam id quoq; ſigni ficat iumentum, authore Gellio, Aut certe ab animalibus tergo uectantibus onera.

Suo ſibi hunc iugulo gladio, Suo telo. LI.

Suo gladio, ſuo'ue telo iugulari dicitur, qui ſuis ipſius dictis reuincit̃, aut q ſuopte inuēto, dolo'ue capit̃, deniq; in quem quocūq; modo, ſeu dictum, ſeu factū retorquet̃, quod ab ipſo profectum ſit, Vè luti ſiquis exemplo Protagoræ Antiſtrephon dilemma in eum, qui ꝓpoſuerit retorqueat, aut ſi quē-admodū Phalaris, Perillum, mali repertorem ſuo inuento conficiat. Itaq; in Adelphis Terentii, Mi-tio ſenex fratris Demeæ ſæuitiam increpans, huiuſmodi utitur ſententia. Hoc unum adfert uitii ſene cta. Attentiores ad rem ſumus, q̃ oportet. Eandem Demea paulopoſt in fratrem retorquens. Poſtre-mo (inquit) non meū illud uerbum facio, quod tu Mitio bene, & ſapienter dixti dudum. Vitium com mune omnium eſt quod nimiū ad rem in ſenecta attenti ſumus. Hanc maculam nos decet effugere. Hac rat one cum Mitio conſtringeret̃, adigereturq; ut agrum quem rogabatur daret, Tum Demea, Suo, inqt ſibi hunc iugulo gladio. Tranſlata metaphora ab his q in pugna ſuis ipſoꝝ telis aliquoties confodiuntur. Plautus in Amphytrione, Atq; hunc telo ſuo ſibi malitia ſua, à foribus pellere. Cice-ro pro Cecinna, Aut tuo (quemadmodum dicitur) gladio aut noſtro, defenſio tua conficiatur, neceſ ſe eſt. Huc alluſit Ouidius in epiſtolis Heroidum, Remigiumq; dedi, quo me fugiturus abires. Heu patior telis uulnera facta meis. Eodem pertinent & illa Ciceronis, In tuū ipſe mucronem incurras, neceſſe eſt. Rurſum, Hic eſt defenſionis tuæ mucro, in eum incurrat oratio tua neceſſe eſt. Neq; ue-hementer hinc abludit Liuianum illud, Sentiebat Hannibal ſuis ſe artibus peti. Lucianus in piſcatori bus. Ως παρ' ἡμῶν τὰ τοξεύματα, ὡς φὴς, λαβὼν καθ' ἡμῶν ἐτόξευες, id eſt, Quæ quidem tela à nobis uti fateris, ſumpta aduerſus nos iaculatus es. Tradit Plutarchus Braſidā ducem educto è cor-pore telo, eodem confodiſſe eū q miſerat, Martius unus è triginta tyrānis à milite quodam interem ptus, narrat̃ à Trebellio Pollione q adoriens dixerit, hic eſt gladius quem ipſe feciſti, nā Martius an̄ impium faber ferrarius fuerat, & eius militis opa in fabrili officina uſus, Hunc igit̃ uere ſuo gladio di xeris iugulatum.

Incidit in foueam, quam fecit. LII.

Idem pollet illud quod in odis Dauidicis refert̃ pſalmo ſeptimo. λάκκον ὤρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐ-τὸν καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο, id eſt Lacum fodit & aperuit eum, & incidet in foueam, quā fecit. Tranſlatum uel ab iis qui foueis effoſſis, aut reliquis id genus decipulis, inſidiant̃ feris, uel à bellis in quibus aliquoties ſuffoſſis cuniculis, hoſtis hoſtem captat.

Suo ipſius laqueo captus eſt. LIII.

Nec aliud ſibi uult, quod apud eundem legit̃ pſalmo nono, ἐν παγίδι ταύτῃ, ᾗ ἔκρυψαν, συνε-λήφθη ὁ πούς αὐτῶν. id eſt. In ipſo laqueo, quē abſconderant, cōprehēſus eſt pes eoꝝ. Nota meta phora, nempe mutuo ſumpta ab iis, qui inſtructis pedicis, auibus, aut feris inſidias tendunt.

Hanc technam in teipſum ſtruxiſti. LIIII.

Eandem ſn̄iam aliter exp̄ſſit Lucianus. ὥστε σὺ ὅλον μηχάνημα κατὰ σεαυτοῦ συντέθεικας, id eſt, Itaq; cō-mentū in tuū ipſius exitium repiſti. De hæredipeta, q ueneno quo ſenē appetiuerat, ipſe ſorte fortūa captus interiit. Vtendum erit cū dolus in alteꝝ excogitat̃, in caput authoris recidit, ita ut nō raro cō ſueuit accidere.

Turdus ipſe ſibi malum cacat. LV.

His finitimū eſt illud Græcoꝝ adagium. κίχλα χέζει αὐτῇ κακόν, id eſt, Turdus ipſe ſibi ma lum cacat. In eos dici ſolitum, q ſibiipſis miniſtrarēt exitii cām. Siqdem uiſcum, authore Plinio, non ꝓuenit, niſi maturatū in uentre, ac redditum p auium aluū, maxime palumbiū, ac turdoꝝ. Cuius rei meminit & Seruius in ſextū Aeneidos. Ariſtoteles item libro de natura animantium nono, tria tur-doꝝ genera facit, quoꝝ primum. ἰξιβόρον, uocatū ait, aut ut Atheneus ἰξοφάγος nimiꝝ quod uiſco ueſcat̃. Quoniam aūt uiſco capiuntur aues, ipſæ ſibi malum cacant, uidelicet. Plautus paulo di uerſius extulit. Ipſa (inquiens) ſibi auis mortem creat. Quanquā equidem non dubitem affirmare, à Plauto cacat, non creat fuiſſe ſcriptum, deinde locum à quopiam ſemidocto, & græcanici prouer-bii ignaro deprauatum, ſuppoſita uoce adulterina creat. Sophocles in Antigone. ὅσις δ' αἰσφί-

λυπρὰ φυτεύει τέκνα. Τί τὸν δ᾽ ἂν εἴποις ἄλλο, πλὴν αὑτῷ πόνους φῦσαι. πολλὼ δὲ τοῖσιν ἐχθροῖσιν γέλων. id eſt Inutiles quocunq; liberos ſerit. Quid aliud hunc, q̃ ſibi creare dixeris, Ipſi dolores atq; riſum maleuolis. In hos igitur quadrabit parœmia, Aut in eos, qui potentes ſibi generos aſciſcunt, à quibus poſtea per uim opprimantur.

Ipſe ſibi mali fontem reperit.

Extat item apud eoſdẽ ſenarius prouerbio celebratus. Αὐτὸς γὰρ εὗρε τοῦ κακοῦ τὴν πιτύαν. id eſt, Ipſus mali ſibi reperit coagulũ. Aut Αὐτὸς εὗρε τοῦ κακοῦ πηγὴν. id eſt ipſe reperit mali fontem. Sunt enim & pernicioſi fontes, quorũ aqua guſtata mortem, aut inſaniam adferat, quos præſtiterat nõ reperiſſe.

Capra gladium. LVII.

Eodem fermè ptinet, Αἶξ μάχαιραν, id eſt, Capra gladiũ, ſubaudi reperit. In eos dr̃, q ipſi reperiunt quo pereant. Ortum eſt aũt adagium ab hmõi quodã euentu. Olim cũ Corinthii Iunoni Acrææ (nã id illi cognomen) rem diuinã facere pararent, huius Iunonis ſtatuã aiũt à Medea poſitam fuiſſe, atq; ii q ad præbendã hoſtiam erant conducti, defoſſo ſub terra cultro, oblitos ſeſe adſimilarent, Capra pedibus excalpens eũ eruit, pdidirq;, itaq; mactata eſt. Quidã ſic efferunt Parœmiã, Αἶξ δοῦσα τὴν μάχαιραν, id eſt, Capra cultrũ præbens. Quidã hoc pacto, Οἶς τὴν μάχαιραν, id eſt, Ouis cultrum.

Cornix ſcorpium. LVIII.

His confine eſt & illud, κορώνη τὸν σκορπίον, id eſt Cornix ſcorpiũ. Subaudi rapuit. Quadrat in hos q parant eos lædere, unde tãtundem mali ſint uiciſſim accepturi. Quẽadmodũ cornix correpto ſcorpio, arcuata illius cauda uulnus accepit letale, peritq;. Extat ſup hac re græcum Epigrãma Archiæ, quod non grauabor adſcribere. Ἔν ποτε Παμφαίνοντι μελάντερος αἰθέρι ναίων. Σκορπίον ἐκ γαίης εἶδε θορόντα κόραξ. Ἦν μάρψας ὤρουσεν, ὁ δ᾽ αἶψ᾽ ἄφαντος ἐπ᾽ οὖδας. Οὐ βραδὺς εὐκέντρῳ τύψε βέλει. Καὶ ζωῆς μιν ἄμερσεν, ἰδ᾽ ὅσσον ἔτευχεν ἐπ᾽ ἄλλῳ. Ἐκ κείνου τλήμων αὐτὸς ἔδεκτο μόρον, id eſt Scorpius è terra prepſerat, idq; uidente Coruo q e cœlo uictitat in liqdo Corripuit uiſum fugitq; ſed hic ut humũ ales Contigerat, telo mox ferit, atq; necat Ecce tibi, quod in hũc auis inſidioſa parabat, Inde ſibi acciuit ipſa necem miſera. Atq; id in rebus humanis frequẽter uſu uenire ſolet, ut q cœpiſſe uideat̃, ipſe captus ſit. Quemadmodum & Horatius, Græcia capta ferum uictorem cœpit.

Calidum prandium comediſti. LIX.

Huc alludere uidet̃ & Plautinũ illud, Calidum hodie prãdiũ comediſti, id eſt, feciſti quod tibi magno malo ſit futurũ. Ab his ſumptum q ſe noxiis, ac letiferis ingurgitant cibis, poſtea uentris tormina ſenſuri.

Irritare crabrones. LX.

Τὰς σφηκιὰς ἐρεθίζειν, id eſt, Irritare crabrones. Ad hanc ſententiam referendum eſt, & illud qđ eſt apud Plautum in Amphitryone Irritabis crabrones. Id dictum eſt à poeta in mulierũ ingenium, quibus iratis ſi repugnes, magis puoces, neq; ſine tuo malo diſcedas. Eſt autem crabro inſecti genus affine ueſpis ptinaciſſimum, aculeoq; peſtilẽtiſſimo. Siqdem refert Plinius naturalis hiſtoriæ libro undecimo, capite. xxi. Crabronum ictus haud temere ſine febri eſſe. Additq; traditũ à quibuſdam, ter nouenis huius aĩantis pũctis, interfici hominem. Ariſtoteles libro de ptibus animaliũ nono, præter alia quæ de crabronibus commemorat illud quoq; tradit, cum in apum gñe quædam aculeis careant, ut fuci, & reges, ueſpæ quoq; nonnullæ, ſine aculeis inueniant̃, nulli crabrones repiunt̃ non armati aculeo. Quãq̃ de duce num aculeatus ſit, nonnihil addubitat. Vtit̃ hoc adagio diuus Hieronymus in quadam epiſtola. Eãdem ſententiam ſic idem extulit Plautus, mutata allegoria. Bacchæ bacchanti ſi uelis aduerſarier, Ex inſana inſaniorem facies, feriet ſæpius. Si obſequaris una te ſoluas plaga. Nam mos erat, uti bacchanalia celebrantes obuios thyrſis ferirent. Ariſtophanes in Lyſiſtrata, nam hoc titulo ſcriptum comperi, Ἥν μή τις, ὥσπερ σφηκιὰν βλίττῃ μ᾽ ἠδ᾽ ἐρεθίζῃ. id eſt, Ne ſiquis ueluti crabronem extimulet, me prouocetq;.

Leonem ſtimulas. LXI.

Conſimilem uim habet, quod à Diogeniano refertur, Τὸν λέοντα νύττεις, id eſt, Leonem pungis ſeu uellicas. De iis, qui potentem, ac ferocem in ſuum ipſius exitium prouocant, atq; extimulãt, Notior eſt metaphora, q̃ ut ſit explicanda.

Malum bene conditum ne moueris. LXII.

Idem pollet & illud, Μὴ κινεῖν κακὸν εὖ κείμενον, id eſt, Ne moueris malum bene conditum, ſiue quieſcens. In eos, qui ſua ſtultitia ſibi turbas excitant, aut qui mala iam tempore ſepulta reſuſcitant, renouantq;. Huic ſimillimum illud, Sopitos ſuſcitat ignes.

Octipedem excitas. LXIII.

Cratinus in Thrattis apud Suidã. Ὀκτώπουν ἀνεγείρεις, id eſt, Octipedem excitas, nimirũ ſcorpium, cui

pium, cui pedes ſunt octo, ac plerunq; ſub ſaxis abditus cubat, quē non niſi tuo periculo ſuſcites propter uenenum, quod in cauda geſtat.

Mouere Camarinam. LXIIII.

Κινεῖν τὴν καμαρίναν, id eſt Mouere camarinā, eſt ſibiipſi malū accerſere. Lucianus de apophrade, Ὁρᾷς ὡς ἄμεινον ἦν σοι ἀκίνητον τὴν καμαρίναν ἐᾶν, id eſt, Vides, quanto ſatius tibi fuerit, Camarinam imotam ſinere. Vnde natū ſit adagiū, Seruius grāmaticus explicat Vergilianū illū locum enarrans in tertio Aeneidos, Et fatis nunq̄ conceſſa moueri, Apparet Camarina procul. Camarina (inquit) palus eſt iuxta oppidū eiuſdē nois, quæ cum olim ſiccata, peſtilētiam creaſſet, conſuluerunt oraculum, an penitus eam deſiccare præſtaret. Vetuit Deus Camarinam moueri. At illi exſiccarūt, non obtemperantes oraculo, & ceſſauit qdem peſtilētia, ſed per eam ingreſſis hoſtibus pœnas dederunt neglecti oraculi. Eadem fermè cōmemorat & Suidas, Illud inſup addēs, qbuſdā Camarinā eſſe fruticē, cuius ramos ſiqs cōmoueat, quatiatq;, tetrū quēdam odorē ædere. Verū mihi ſupior ſnia magis uidet̃ ad ueri ſilitudinē accedere. Meminit huius adagii Stephanus quoq; uerſu Heroico, effertq; ad hunc modū, Μὴ κινεῖν καμαρίναν, ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων. id eſt, Ne moueas Camarinā, etenim non tangere præſtat. Ait aūt Camarinam oppidum, & eiuſdem nominis paludem eſſe in Sicilia.

Anagyrim commoues. LXV.

Supiori neutiq̄ diſſimile uidet̃ illud apud Græcos celebratū, Ἀνάγυρον κινεῖς, id eſt, Anagyrum cōmoues in eos, qui ſibiipſis malorū authores eſſent, quiq; in ſuam ipſorum perniciem quēpiam irritarent. Vnde ducta ſit parœmia, uarie narrat̃ ab authoribus. Alii ad fruticis naturā referūt, cuius meminit in tertio libro Dioſcorides, quē qdam Magyrum, quidā Anagyrum appellent. Nonnulli acopon, medicamentis quidē efficacem. Verū odore maiorem in modum graui, maxime ſi manu terat̃. Cuius fructus guſtatus, uehementem uomitum ꝓuocet. Vnde uel ab odoris moleſtia, quæ carpētem conſequitur, adagium ductum uideri poteſt, quādoquidem & Acopi uocabulum indidem apparet repertum. Vel à concitandi uomitus efficacia. Meminit huius & Plinius libro uiceſimoſeptimo, capite.iiii. Sunt qui dicant Anagyrum locū eſſe in Attica, quæ ad tribum pertineat Erechteidē, authore Stephano, ubi frutex quidam grauiſſimi odoris plurimus proueniat, ut Anagyrum pro frutice, non ſecus accipiamus, q̄ Anticyram pro elleboro. Rurſum alii Anagyrū Genium quēdam exiſtimant, q propter uiolatum ſacellum ſuū, uicinos oēs funditus euerterit. Atq; huius adagii mentionē fieri apud Ariſtophanem in Lyſiſtrata. Suidas hmōi fermè cōmemorat. Anagyraſion quēdam genium fuiſſe, ſic à loco, quē diximus, cognominatū, q ſenē uicinum, quod lucum ſuū inciſiſſet, hunc ad modū ultus ſit. Senis cōcubinæ, inſanū quēdam amorē immiſit in illius filium. Quæ cū adoleſcētis animum pellicere non poſſet, eum ultro apud pr̄em detulit, quod ſeſe de ſtupro non deſineret interpellare. Pater perſuaſus à muliere, filiū è tecto præcipitem dedit, atque interemit, Deinde facti pœnitens, ſemet ipſum laqueo præfocauit. Poſtremo mulier ſeſe in puteum abiecit. Atq; huius fabulæ citat authorē Hieronymum, haud ſcio quem, in opere de Tragœdiarū ſcriptoribus.

Capra contra ſeſe cornua. LXVI.

Ἡ αἲξ κατ' ἑαυτῆς τὰ κέρατα, id eſt, Capra contra ſemetipſam cornua, Ad ſuperiorum claſſem pertinet, ab Apologo natum. Capra quæpiam cū eſſet iaculo uulnerata, circūſpectans unde nam id mali ſibi adueniſſet, arcum contemplans, caprinis cornibus compactum, dixit ad hunc modum, Κατ' ἐμαυτῆς ἔφυσα τὰ κέρατα. id eſt, In meam ipſius perniciem produxi cornua.

Atlas cœlum. LXVII.

Ἄτλας τὸν οὐρανόν, Atlas cœlū, ſubaudiendū, ὑπεδέξατο, id eſt ſuſcepit. Dici ſolitum de iis, qui ſeſe magnis & moleſtis inuoluunt negociis, ipſiq; ſibi malū accerſunt. Nam hic cœlū hoſpitio excepit. Deprehenſus autem quod illi ſtruxiſſet inſidias, præceps datus eſt in mare Atlanticū. Porrò notior eſt, q̄ ut hoc loco ſit referenda de Atlante fabula, cœlum humeris & uertice ſuſtinente.

Deus ex improuiſo apparens. LXVIII.

Θεὸς ἀπὸ μηχανῆς ἐπιφανείς, id eſt, Deus ex improuiſo apparens. In eos dicitur, quibus in rebus perplexis præter ſpem exorit̃ aliqs, qui ſalutē adferat, negociiq; difficultatē expediat. Sumptum eſt à conſuetudine Tragœdiarū, in quarū pleriſq; machinis qbuſdā Deus aliquis oſtendebat̃, idq; nō in ſcena ipſa, ſed è ſublimi, qui repente cōmutatis rebus fabulæ finem imponeret, Id quod teſtat̃ &. M. Tullius libro de natura Deorū primo, cū ſic ait, Quod quia quēadmodū natura efficere ſine aliqua mente poſſit, non uidetis ut Tragici poetæ, cū explicare argumenti exitū non poteſtis, confugitis ad Deū, cuius operā profecto non deſyderaretis, ſi immenſam & interminatā in omneis partes magnitudinem regionū uideretis. Idem ſubobſcure, ſed ſanè q̄ eleganter indicat Ariſtoteles, libro τῶν μ-

τὰ τὰ φυσικὰ primo, Ἀναξαγόρας τε γὰρ, ingens, μηχανῇ χρῆται τῷ νῷ πρὸς τὴν κοσμοποιΐαν. ὅταν γὰρ ἀπορήσῃ διὰ τίνα αἰτίαν ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ τότε ἕλκει αὐτόν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις πάντα μᾶλλον αἰτιᾶται τῶν γιγνομένων ἢ νοῦν. Quæ qdē uerba ſic licebit uertere. Nam Anaxagoras mente pinde, quaſi Deo quopiá Tragico, q repēte ſolet ondi, utit̃ ad condēdum mundū. Etenim cū hæret in explicáda cauſa, quare neceſſario ſit, tum illá adducit. Porrò reliqs in rebus, qduis potius cām facit eorum, quæ fiūt, q̃ mētem. Vñ in Græcorꝫ Tragœdiis illud pene ſolēne eſt, πολλαὶ μορφαὶ τῶν δαιμονίων, id eſt, multæ formæ Deorꝫ, & cætera. Cū inducto numine fabulam explicant, ueluti in Oreſte Euripidis, Apollo in mediis tumultibus apparēs res turbatiſſimas ſubito componit. Huiusq; rei exemplum uidet̃ ab Homero ductum, q, quēadmodum Iliados primo, Palladem inducit, ut ferociētem Achillem compeſceret, ita complurib⁹ aliis locis nomē aliquod allegat. Quod qdem Horatius in arte poetica uetat in Comœdiis fieri, niſi rerꝫ difficultas maior ſit, q̃ ut poſſit humana ope explicari. Nec De⁹ interſit niſi dignus iudice nodus. Qua ratione Plautus in Amphitryone Iouē induxit, eoq; Tragico comœdiā uocat. Lucian⁹ in Philopſeude, καὶ τὸ τοῦ λόγου, θεὸν ἀπὸ μηχανῆς ἐπεισκληθῆναί μοι τοῦτον ᾤμην ἀπὸ τῆς τύχης, id eſt, Ac iuxta ꝓuerbium, arbitrabar húc mihi pinde quaſi deū quēpiam repente apparentem, à fortuna fuiſſe adductum. Alluſit eodē in libro de mercede ſeruientibus, οἰκεῖοι γὰρ τῆς τοιαύτης τραγῳδίας οὗτοί γε, ἢ τὸν ἄλλον ἐκ μηχανῆς θεὸν εἰδεῖ τῷ μεγαχαρίῳ καθεζόμενον, id eſt, Nam hi peculiariter ad hmōi Tragœdiam ptinent. Aut aliū Deum quēpiam de repēte exortū atq; in antennis conſidentem. Huc reſpexit Euripides in Iphigenia Aulidenſi, θεὸς ἐγὼ πέφηνά σοι μέγιστος, id eſt, Eqdem Deus tibi maximus Apparui. Lucianus in ſectis, ἐπιστὰς, τὸ τῶν τραγῳδῶν τοῦτο, θεὸς ἐκ μηχανῆς ἐπιφανεὶς, id eſt, Aſſiſtens iuxta Tragœdorꝫ ꝓuerbium, Deus ex improuiſo oſtenſus. Apud Atheneū libro ſexto lurconem quēdam querētem facit poeta, neſcio qs, quod piſciū uēditores uix oſtenſos piſces ſtatim ſubducerent, καὶ ἐξῆρεν ἀπὸ τῶν πωλουμένων ὄψων, ἀπὸ μηχανῆς πωλοῦσι, ὥσπερ οἱ θεοί, id eſt, Et uenditos mox eximunt aſpectui, uenduntq; tanq̃ è machina, ritu deum. Proinde quoties ſalus ex inſperato oſtenditur, id Deo ſolet adſcribi. Ita Plinius libro uigeſimoquinto. Quippe etiam in repertis, alias inuenit caſus, alias ut uere dixerim, Deus. Idem libro uigeſimoſeptimo, Hic ergo caſus, hic eſt ille, qui plurima inuenit in uita Deus.

Homo homini Deus. LXIX.

Non admodum hinc abludit & illud, ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον, Homo homini deus quod dici ſolet de eo, q ſubitam, atq; inſperatam attulit ſalutem, aut q magno quopiá beneficio iuuit. Antiquitas enim nihil aliud exiſtimabat eſſe deū, q̃ ꝓdeſſe mortalibus. Vnde frugum, uini, legum authores, & qcūq; ad uitæ cōmoditatem aliqd attuliſſent, eos ꝓ Diis habebat antiqtas. Adeo, ut & belluas quaſdam ꝓ numinibus coluerit, uelut apud Aegyptios ciconiam, quod ſerpētes, q certo anni tempore ex Arabicis paludibus ſubuolát, obuiam ꝓfecta, arcere, cōficereq; eredat̃. Apud Romanos anſerem, quod capitoliná arcem, expgefactis clangore cuſtodibus, ab irruptione Gallorꝫ ſeruarit. Quod indicat M. Tullius, cū libro de natura deorꝫ primo ſcribit, Concludam beluas à Barbaris ꝓpter beneficium cōſecratas, Quin & authore Prodico Cio, corpora quædá inanima ꝓ Diis habita ſunt, ueluti ſol, luna aqua, terra, quod ad uitam cōducere uiderent̃, quodq; horꝫ cōmoditate mortales maiorem in modū delectarent̃. Scythæ, quēadmodum in Toxaride teſtat̃ Lucianus, per uētum & gladiū, tanq̃ per Deos iurant, ꝓpterea quod ille ſpirandi ſit author, hic mortis. Sed qm̃, ut inqt Cicero, plurima homini ab homine, uel cōmoda, uel incōmoda ſolēt oriri, & dei ꝓprium eſt uel ſeruare, uel benefacere, idcirco q in graui piculo ſuccurrit, qui ue ingenti quopiá afficit beneficio, qm̃ Dei, quaſi uice fungit̃, ei cui ꝓdeſt, Deus dicitur extitiſſe. Huic adſtipulat̃ illa ſolēnis apud Homerꝫ, atq; Heſiodū clauſula, θεοὶ δωτῆρες ἐάων, id eſt, Dii bonorꝫ largitores. Et quod ait Strabo libro decimo, Recte dictum eſt, mortales tunc maxime Deos imitari, cū benefici ſint. Idem libro decimoſeptimo tradit Aegyptios quoſdam duplicē facere Deū, immortalē, q rerꝫ oīum ſit author, & mortalem ignoti nominis, tum à qbus beneficio ſint affecti, eos fermè ꝓ Diis colunt. Præterea, uulgo quoq;, qui in rebus pplexis, ac deſperatis, aut ancipiti piculo ſeruant̃, à Deo quopiam aiūt ſeſe ſeruatos. Horati⁹, Sic me ſeruauit Apollo. Rurſum in Odis, in bello ab ictu ſaxi, ſe Mercurii bñficio ſeruatū ſcribit. Eodē alluſit Iuuenalis, cum ait, Quadraginta tibi, ſiqs Deus, aut ſimilis Diis. Et melior fatis donaret homuncio. Item Virgilius in Tityro, O Melibœe, Deus nobis hæc ocia fecit. Náq; erit ille mihi ſemꝑ Deus, illius aram Sæpe tener noſtris ab ouilibus imbuet agnus. Deinde reddit cām, quare ſit Cæſarē loco numinis habiturus, beneficium ſubtexens. Ille meas errare boues, ut cernis, & ipſum Ludere quæ uellē calamo pmiſit agreſti. Plinius ſecūdus, libro naturalis hiſtoriæ ſecundo, manifeſtius Græcā παροιμίαν indicauit. Sed tam impie ſentiēs de Diis, q̃ paulo poſt de animarꝫ imortalitate,

deq; corporꝫ

deq; corpoꝝ reſurrectione deſipienter. Nam cum & multitudinē Deoꝝ irriſiſſet, & uni illi ſummo, quē aut mūdum hunc, aut naturam neſcio quam, eſſe putat, prorſus ademiſſet curā mortaliū, Deus eſt (inqt) mortali iuuare mortalem. Et hæc ad æternam gloriā uia. Hac ꝓceres iere Romani hac nūc cœleſti paſſu, cum liberis ſuis uadit maximus oīs æui rector Veſpaſianus Auguſtus feſſis rebus ſubueniens. Hic eſt uetuſtiſſimus referendi bene merētibus grām mos, ut tales nominibus adſcribant. Quippe & oīum alioꝝ nomina Deoꝝ, & quæ ſupra ſyderū retuli, ex hoīum nata ſunt meritis. Hactenus Plinius. Plutarchus in cōmētario, quem inſcripſit aduerſus principem indoctū, negat Deos hoc noīe felices eſſe, quod q̄diutiſſime uiuant, ſed quod uirtutis ſint principes & authores. Porrò Paulus uirtutum ſummā ad charitatē refert, charitatē aūt in eo ſitam, ut de q̄plurimis, q̄optime mereamur. Quanq̄ aūt apud Chriſtianos dei appellatio, nō eſt ulli mortalium, uel per iocum cōicanda, neq; oīno tam inſignis, tamq; fœda adulatio eſt in mores noſtros recipienda, tn̄ fieri pōt, ut huius adagii ſit uſus, neq; improbus, neq; inconcinnus, ſiqs hoc modo dicat. Cū tātis malis premerer, ut nemo mortalium, aut uellet, aut poſſet opitulari, tu unus mihi præter ſpem extitiſti, tuoq; beneficio me non ſeruaſti modo periturum alioq, uerūetiam ornatiorem aliquanto feciſti, q̄ antea fuerim. Vt aut omnino nuſq̄, aut in nobis certe duobus, locum hēat uetus illud Græcoꝝ adagium, Ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. Aut hoc modo. Lr̄is debeo oīa, etiam uitam, ſed ipſas tibi debeo lr̄as, qui mihi tua liberalitate ſuppeditas, aliſq; ocium meum. Quid aūt eſt quod Græci dicunt, Ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον, ſi hoc non eſt? Aut hoc pacto. Qui mediocri beneficio iuuat, ſit ſanè amicus, neq; qui arte ſua, ſingulariq; cura, atq; induſtria uitam iamiam fugiētem retinet, ac reſtituit, id quod utiq; facit medicus, qd aliud eſt, q̄ quod Græci dictitant, Ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. Aut ſic, Eum in locū res erat deducta, ut ne ipſa qdē ſalus poſſet auxiliari. Ibi tu mihi ueluti præſens quoddā numen extitiſti, & mira celeritate depulſis incommodis, in priſtinum locum reſtituiſti nec ſperantem, nec expectantem, ut intelligerem illud non temere dictum à Græcis, Ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. Aut ſic, In reliquis quidem rebus mihi ſemper amiciſſimus fuiſti, in hac uero cauſa non amiciſſimus modo, uerūetiam penè dixerim, quod Græci dicunt, Ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον.

Homo homini lupus. LXX.

Ἄνθρωπος ἀνθρώπου λύκος, id eſt, Homo hoī lupus. Huic quaſi diuerſum eſt, ac uelut hinc effictū uidet̄ Plautinum illud, Homo hoī lupus. Quo monemur, ne quid fidamus homini ignoto, ſed pinde atq; à lupo caueamus. Lupus eſt (inquit) homo homini, non homo, qui qualis ſit, non nouit.

Coturnix Herculem. LXXI.

Ὄρτυξ ἔσωσεν Ἡρακλῆ τὸν καρτερόν, id eſt, Seruauit Herculē coturnix ſtrenuū. Senarius eſt Græcis, ꝓuerbii uice celebratus, quē tn̄ Zenodotus negat apud ullum ueteꝝ ſcriptoꝝ inueniri. Cæteꝝ dici ſolitū de his, q in piculo ſeruati eſſent ab his, à qbus minime ſperarant. Adagiōis originē ad hmōi fabulā referunt, Coturnicem quādam Herculi in deliciis fuiſſe, Cuius nidore cū uiua incenderet̄, ille mortuus, ſit in uitā reſtitutus. Meminit huius fabulæ Atheneus quoq; libro. ix. ſcribens, Herculē Iouis & Aſtreæ filiū, in Libyam ꝓficiſcentem à Typhone fuiſſe interemptū. Reuocatū aūt in uitā odore coturnicis, illi ab Iolao admotæ. Et ob eā cām Phœnices Herculi coturnice ſacrificare.

Genius malus. LXXII.

Ei quod modo retulimus, homo hoī deus, cōtrarium uidet̄ genius malus, quē Græci dicunt Ἀλάστορα, quo noīe uocamus eos, qbus incōmodoꝝ nr̄oꝝ maximā partem acceptā ferimus, idq; etiam hodie uulgato ſermone. Sunt. n. oīno qdam his, aut illis ita inauſpicati, ut tanq̄ fatum quoddā malū, atq; in pniciem illoꝝ nati, iure uideri poſſint. Porrò ꝓuerbium apparet è priſcoꝝ opinione ꝓfectum, q ſingulis binos genios attribuunt, quos Dæmones uocant, neq; hoībus modo, uerūetiam locis atq; ædibus, quoꝝ alter perniciem nobis moliat̄, alter iuuare ſtudeat, cuius ſnīæ fuit Empedocles, citante Plutarcho in libello de animi tranqllitate. Quo ptinet illud Bruti, quod in eius uita memorat idem Plutarchus, Nā Bruto cū dies ille fatalis immineret, & in Aſia nocte fermè intempeſta ex more uigilaret in tabernaculo, lucerna iam emoriēte, uidere uiſus eſt pſonam quādā tragicam, & humana ſpecie maiorē. Atq; ille ꝓrinus, ut erat aīo interrito, percontatus eſt qſnam eſſet, aut hoīum, aut deoꝝ. Cui illa cum murmure, Tuus ſum Brute genius malus, Philippis me uidebis. Eadē itaq; imago rurſus apparuit confligenti Philippis, quæ qdem illi pugna poſtrema fuit. Huic cōſimilem quandam fabulam idem refert de. M. Antonio, atq; Auguſto. Videlicet hos, reliquis quidē in rebus amanter, ſummaq; inter ſeſe concordia agitaſſe. Cæteꝝ in ludis, quos ad æmulationem quādam ædebāt, Octauiū ſemp ſupiorem eſſe ſolitum. Eam rem Antoniū non mediocriter diſcruciaſſe. Fuiſſe aūt in Antoniāo comitatu magum quēpiam Aegyptiū. Is ſeu quod uere noſſet eius fatū, ſeu quod ad grām Cleopatræ

fingeret, cum admonuit, ut à Caeſare ſe quàm poſſet, ſeiungeret, quod ipſius genius, alacer alioq; genium illius reformidaret, quoq; ppius acceſſiſſet, hoc humilior, deiectiorq; uideret. Teſtat & Plato, Socrati peculiarem quẽdam fuiſſe geniũ, de quo ſcripſit Apuleius & Plutarch⁹. De genio ſenſiſſe uidet Terẽtius, cũ ait in Phormiõe, Mihi uſu uenit hoc ſcio. Memini relinq me, Deo irato meo. Quin et, nſates Theologi, ueteres illos, opinor, ſequuti, duos unicuiq; genios, quos angelos nocát, ab ipſo primus exordio uitæ adſcribunt, amicũ, q cõmoda nſa pcuret, malũ, q modis oĩbus in exitium nſm immineat. Bonũ genium explicat Neuius in Stalagmõis apud Donatum. A Deo meo ppitio meus homo eſt. Itẽ Perſius, Diis iratis, genioq; ſiniſtro. Poſtremo puerbiũ reſipiunt gñatim oĩa illa. Iratis Diis, ppitiis Diis. Terẽtius, Neſcio, niſi deos iratos fuiſſe mihi ſatis ſcio, q auſcultauerim ei. Horatius in ſermonib⁹, Immeritusq; laborat, Iratis natus paries Diis, atq; poetis. Idẽ rurſum, Vertumnis quotquot ſunt, natus iniqs. Idẽ in odis, Diuis orte bonis, optime Romule cuſtos gentis ades. Homer⁹ Iliados, ε. θεός νύ τις ἐςὶ κοτήεις, id eſt, Deus qſpiã iratus eſt. Et Virgilius, Diis eqdẽ auſpicibus reor, & Iunone ſecũda. Eodẽ ptinent & hæc, Solus à Diis diligere Antipho. Et Dii nos reſpiciũt. Et modo Iuppiter adſit, Et, ſiquẽ numina leua ſinũt. Et dexter adſit Apollo, atq; id gen⁹ ſexcẽta paſſim apud poetas obuia. Erit aũt uenuſtius, ſi ad ſpẽm deſcẽderis, ut hic ſcribit carmina muſis, quotquot ſunt, iratis. Canit irato Apolline. Eã cãm egit ineptiſſime, planeq; irata Suadela. Marte ſiniſtro pugnauim⁹. Neptuno ppitio nauigauim⁹. Mercurio, opinor, irato, cũ hoc ueteratore ſum pactus. Irata Venere dat opam liberis, de eo q deformes filios pgeneret. Inuita Minerua, q paꝝ feliciter artem exerceat.

Dextro Hercule, aut amico Hercule. LXXIII.

Eiuſdem eſt gñis, ſed obſcurius, quod apud Horatium legit, Diues amico Hercule. Et item apud Perſium, O ſi ſub raſtris erepet argenti mihi ſeria dextro Hercule. Quod qdem in eos competit q in accumulandis opibus ſunt bene fortunati. Idq; inde natũ exiſtimant, q Hercules moriturus dixerit, eos opulentos futuros, q ſibi decimã bonoꝝ ſuoꝝ partem cõſecraſſent. Proinde locupletes pleroſq; ita facere ſolitos. Tametſi Plutarchus in problematis huius conſuetudinis aliam adfert cauſam, puta q ipſe quondam Hercules, boum, quos Geryoni abſtulerat, in Palatino decimam partem immolarit. Vel q Romanos ab Hetruſcis decimari ſolitos liberarit.

Diis, hominibusq; plaudentibus. LXXIIII.

Prouerbialis eſt & illa hypbole, Diis, hoĩbusq; plaudentibus, p eo, quod eſt feliciter atq; auſpicato. Cicero ad Q. fratrem. Vatinium, à quo palàm oppugnabat, arbitratu nſo concidimus, Diis, hoĩbusq; plaudentibus. Quanq̃ hoc ipſm p ſe, Deos, hoĩesq;, puerbiale nimiꝝ eſt ob figuram, atq; apud poetas penè ſolenne, Deum, atq; hoĩum fidem, Diis, atq; hominibus inuiſus. Neq; deos, neq; homines metuĩt. Home. ἀθάνατοί τε θεοὶ θνητοί τ᾽ ἄνθρωποι, id eſt, numina neſcia mortis, mortaleſq; homines. Rurſum, πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, id eſt, Parens hominumq; deumq;.

Bonis auibus. Malis auibus. LXXV.

Ad hoc genus pertinet & illud, bonis, aut malis auibus, cũ rem feliciter, aut ſecus cedere ſignificamus, Ab auguꝝ obſeruatiõe ſumptũ. Horatius in Odis, Mala ſoluta nauis exit alite, Ferẽs olentẽ Meuiũ. Et rurſum, Mala ducis aui domũ, Quã multo repetet Græcia milite. Atq; iteꝝ alibi, Scriberis uario fortis, & hoſtiũ. Victor Mœonii carminis alite. Homer⁹ Iliados, ω. μὴ δή μοι αὐτὴ ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὸς πέλευ, id eſt, Neue auis hic ĩfauſta mihi prexeris eſſe. Verba ſunt Priami ad uxorẽ dehortãtem, ne ſolus in caſtra Achillis pficiſceret, Hectoris cadauer auro redẽpturus, ac multa triſtia, ita (ut aſſolẽt mulieres) ominãtẽ. Ad hãc formã referẽda ſunt & illa, fauſto omine, bñ ominata, bonis auſpiciis, iauſpicato, felicib⁹ auguriis, atq; id gen⁹ alia, quæ ab auguꝝ arte ſumpta, ĩ cõem ſmonẽ abierũt.

Noctua uolat. LXXVI.

Ex eadem ſupſtitione manauit & illud Græcanicũ, γλαὺξ ἵπταται, id eſt, Noctua uolat ſiue uolauit. Nã priſcis Atheniẽſib⁹ noctuæ uolatus, uictoriæ ſymbolũ exiſtimabat. Propterea, q auis hæc Mineruæ ſacra crederet, quæ qdem dicta eſt ẽt male cõſulta Athenienſium bene fortunare. Qua de re copioſius aliquanto dicemus in prouerbio Athenienſium inconſulta temeritas. Inde rebus felici⁹, atq; ex animi ſnĩa ſuccedentibus, dici conſueuit, noctua uolat. Authores Zenodotus, & Suidas.

Quarta luna nati. LXXVII.

ἐν τετράδι γεγενῆσθαι, id eſt, Quarta luna nati dñr, q paꝝ feliciter nati ſunt, ut author eſt Euſtathi⁹ in libꝝ Iliados ſm. Propterea, q Hercules hac luna natus ferat, cuius oĩs uita uoluptatũ oĩum expers, ac laboꝝ plena fuit. Dici põt & in eos, q laborib⁹ ſibi neutiq̃ frugiferis fatigant, Herculis uidelicet exẽplo, q iuuãdis aliis ſudauit, ſibi inutilis.

Albæ gallinæ filius. LXXVIII.

Cõtra, feliciter natũ, albæ gallinæ filiũ dicimus. Iuuẽalis, Quia tu gallinæ filius albæ. Vel q læta,

atque

atque auſpicata Latini alba uocant, uel quod prouerbium alludit ad fatalem illam gallinam, de qua meminit Suetonius Tranquillus in Galba, his quidem uerbis, Liuiæ olim ſtatim poſt Augusti nuptias Veientanum ſuum reuiſenti, præteruolans aquila, Gallinam albam, ramulum lauri roſtro tenentem, demiſit in gremium. Cumque nutriri alitem, ac pangi ramulum placuiſſet, tanta pullorum ſoboles prouenit, ut hodie quoque ea uilla ad gallinas uocetur. Tale uero lauretum, ut triumphaturi Cæſares inde laureas decerperent. Fuitque mos triumphantibus, alias confeſtim eodem loco pangere. Et obſeruatum eſt, ſub cuiuſque obitum, arborem ab ipſo inſtitutam elanguiſſe. Ergo nouiſſimo Neronis anno, & ſylua omnis exaruit radicitus, & quicquid ibi gallinarum erat, interiit. Conueniet igitur adagium in eos qui rara & fatali quadam felicitate, ſucceſſuque rerum utuntur. Huic diuerſum eſt illud, apud eundem Iuuenalem, Nati infelicibus ouis.

Laureum baculum geſto. LXXIX.

Δαφνίνην φορῶ βακτηρίαν, id eſt, Laureum porto baculum. Suidas tradit, ita ſolere loqui eos, qui eſſent ab aliquibus inſidiis appetiti, feliciterque periculum effugiſſent. Propterea, quod laurus credita eſt aduerſus uenena remedium habere. Plinius libro decimoquinto demonſtrat laurum luſtrationibus adhiberi ſolitam. Videtur & aduerſus fulmen huius uis tueri, quandoquidem arborum una non icitur fulmine. Id adeo uerum credidit Cæſar Tiberius, ut nunquam non geſtaret capite coronam lauream, ut in ipſius uita prodidit Suetonius.

Grauiora Sambico patitur. LXXX.

Δεινότερα Σαμβίκου πάσχει, id eſt, Atrociora Sambico patitur. In eos qui cruciatibus exquiſitis torquentur, aut quibus inſignia mala accidunt. Prouerbium Plutarchus refert in problematis græcanicis, atque huiuſmodi quandam adfert cauſam. Sambicus quiſpiam Eleus, una cum ſociis aliquot, non paucas apud Olympia æreas ſtatuas concidit, uenditque. Deinde maiora etiam auſus Dianæ præſidis templum diripuit. Eſt enim illius in Elide templum, quod Ariſtarcheum nominant. At ille mox comprehenſus, dum ſocios prodere recuſat, annum perpetuum exquiſitis cruciatibus dilaceratus eſt, inter quos etiam animam efflauit. Atque hinc uulgo nata parœmia.

Fœnum habet in cornu. LXXXI.

In homines maledicos, ac feroces dicitur, Fœnum habet in cornu. Horatius in ſermonibns, Fœnum habet in cornu, longe fuge. Inde tranſlatum, ut Acroni placet, quod antiquitus bubus cornupetis fœnum pro ſigno in cornu appenderetur, quo ſibi cauerent, qui forte occurriſſent. Idque ideo fieri ſolitum Plutarchus in problematis autumat, quod copioſiore pabulo, non modo boues, ſed & equi, & aſini inſolentiores, ac ferociores reddantur. Vnde extat & Sophoclis dictum in tumidum quempiam, ac præferocem. Tu (inquit) ferues, quaſi pullus pabuli copia. Huic adſtipulatur illud Solonis dictum apud Laertium, τὸν μὲν κόρον ἐκ τοῦ πλούτου γεννᾶσθαι, τὴν δὲ ὕβριν ἐκ τοῦ κόρου. Hoc eſt, ſatietatem naſci ex opulentia, ex ſatietate ferocitatem. Dictum eſt autem aliquando, ut idem teſtatur in M. Craſſum, quod in cornu fœnum haberet, propterea, quod haudquaquam impune laceſſeretur, homo prædiues, ac potens, & ſimultatum perſequentiſſimus. At rurſus Cæſar poſtea dictus eſt ei fœnum detraxiſſe, quod omnibus illum, ut cornupetam taurum fugientibus, ac formidantibus, ipſe primus auſus fuerit illi reſiſtere. Vſurpat adagium hoc etiam diuus Hieronymus in epiſtola quadam, minitans iis, à quibus forte eſſet laceſſendus.

Cornutam beſtiam petis. LXXXII.

Conſilimm fermè ſenſum habet Plautinum illud, Cornutam beſtiam petis, de eo, qui laceſſit eum, qui paratus ſit retaliare iniuriam, quemque non niſi tuo malo prouoces. Huc ſpectauit Horatius, cum ait in Odis, Parata tollo cornua.

Dionyſius Corinthi. LXXXIII.

Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ, id eſt, Dionyſius Corinthi, prouerbialis allegoria, qua ſignificamus aliquem è ſumma dignitate, atque imperio, ad priuatam, humilemque redactum fortunam, quemadmodum Dionyſius Syracuſarum tyrannus expulſus imperio, Corinthi pueros, literas, ac muſicam mercede docuit. Cicero epiſtolarum ad Atticum libro nono, De optimatibus ſit ſanè ita ut uis. Sed noſti illud, Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ, Quintilianus inſtitutionum oratoriarum libro octauo, Eſt in exemplis allegoria, ſi non prædicta ratione ponantur. Nam ut Dionyſium Corinthi eſſe, quo Græci omnes utuntur, ita plura ſimilia dici poſſunt. Hic Cicero cum ait, Noſti illud, & Quintilianus, Quo Græci omnes utuntur, Nimirum uterque uulgo iactatum fuiſſe ſignificat. Cæterum unde natum ſit adagium, Plutarchus aperuit in libello, cui titulus. Περὶ τῆς ἀδολεσχίας, id eſt, de futili loquacitate. Laudans enim breuiter & grauiter dicta, commemorat & illud à Lacedæmonibus reſponſum regi Philippo bellum minanti, ferocientique. Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ. Quibus ubi rex reſcripſiſſet, ſiquando in Laconicam duxiſſet exercitum, euerſurum ſe Lacedæmonios, uerbo duntaxat reſponderunt, Αἴκα, id eſt, Si.

In me hæc cudetur faba. LXXXIIII.

Terentius in Eunucho, At enim iſthæc in me cudetur faba, Hoc eſt, Donato interprete, in me malum hoc recidet, in me hæc uindicabitur culpa. Tranſlatum uel à faba, quæ cum ſiliquis exuitur,

ac batuit, aut fuſtibus intertunditur, ita ut fit in areis more ruſticorũ, nõ ipſa ꝑinde laborat, ſed id demum in quo cuditur. Alii malunt ad male coctã fabã referre, quæ ſiquãdo non maduerit, ſed dura ꝑmanſerit, ab iratis heris ſupra coqui caput ſaxo nõnũq̃ cõminui conſueuit, tanq̃ fabã ulciſcentibus, non coquum, cum uniuerſum interim malum ad coquum perueniat.

Tute hoc intriſti, omne tibi exedundum eſt. LXXXV.

Nõ diuerſum ſuperiori Donatus admonuit, illud quod apud eundẽ poetã legitur in Phormione, Tute hoc intriſti, tibi omne eſt exedendũ. Verba ſunt Phormionis paraſiti, q quoniã fuerat author cõſilii de ducenda puella, æquũ eſſe putat, ut ſuo periculo rem itẽ expediat. Trãſlatũ putãt ab alliato ruſticorum mortario. Quæ quidẽ ſententia, uel hodie quoq; uulgo noſtrati in ore ẽ. Et altera huic ſimillimã, Colo quod aptaſti, ipſi tibi nendũ eſt, id eſt, tu incipiundi author extitiſti, nunc idem explices oportet.

Faber compedes, quas fecit, ipſe geſtet. LXXXVI.

Auſonius in trimetris ſuis Terentiano prouerbio confine quoddã ſubnectit, & poetæ metaphorã altera quadã interpretat̃ metaphora. Tu moleſtus flagitator lege moleſta carmina. Tibi quod intriſti, exedundũ eſt, ſic uetus uerbũ iubet, Compedes, quas ipſe fecit, ipſus ut geſtet faber. Cõpetit in eos, qui ſibi ipſis authores ſunt malorũ. Videtur autẽ ẽ Theognide poeta ſumptũ qui ſic ait, οὔ τις ἀνὴρ φίλε κύρνε πέδας χαλκεύεται αὐτῷ, id eſt, Vincula nemo ſibi cudit chariſſime Cyrne. Huic ſimile quiddã, humilius quidẽ, ſed tamen aptum uulgo dicitur. Flagellum ipſe parauit, quo uapularet. Idq; ſumptũ à pueris aut ſeruis, qui coguntur aliquoties ipſi parare uirgas, quibus uapulent.

Ipſi teſtudines edite, qui cœpiſtis. LXXXVII.

His confine ꝓuerbium refert̃ à Græcis ſcriptoribus. αὐτοὶ χελώνας ἐσθίετ' οἵπερ εἵλετε, id eſt, Qui prendidiſtis, iidẽ edite teſtudines. In eos iacitur, q poſteaq̃ inconſulte quippiã adorti ſunt, aliorũ implorant auxilium, quos ſuo negocio admiſceãt. Parœmiã ex huiuſmodi quodã apologo natã exiſtimant. Piſcatores aliquot iacto reti, teſtudines eduxerunt. Eas cũ eſſent inter ſeſe partiti, neq; ſufficerent omnibus comedendis, Mercuriũ forte accedentẽ inuitarunt ad conuiuiũ. At is intelligens ſe nequaq̃ humanitatis grã uocari, ſed ut eos faſtidito cibo ſubleuaret, recuſauit, iuſſitq; ut ipſi ſuas teſtudines ederent, quas cœpiſſent. Sunt aũt authore Plinio in Carmania populi, qui teſtudinũ carnibꝰ uictitent, unde & nomen illis attributum, χελωνοφάγοις. Apud quos affirmãt inueniri teſtudines tanta magnitudine, ut earum teſtis caſas integant.

Aderit Temeſſeus genius. LXXXVIII.

Strabo libro Geographiæ ſexto refert Temeſſam ab Lao primã urbẽ eẽ Brutiæ, quã ab Auſoniis cõditã, Thoãtis comites Aetoli deinde tenuerint, atq; his expulſis Brutii. Demũ Hannibal et Romani funditus euerterint. Iuxta hanc ſacellũ fuiſſe oleaſtris circũſeptũ Politæ cuidã ex Vlyſſis comitibus ſacrũ. Hunc, quod eſſet à Barbaris uiolatus, graueis iras in eos exercuiſſe. Adeo ut in ꝓuerbiũ abierit, dicerentq; cauendũ, ne Temeſſeus genius immineret, Deinde Locrenſibus Epizephyreis urbe potitis, Euthymũ quendã (ut inqͭ Aelianus) ex Italia illuc ueniſſe pugilẽ inclytũ, & inſigni robore, qui & lapidẽ ingenti magnitudine geſtauerit, qui Locris oſtendi ſoleat. Hũc cũ Polite cõgreſſum, ac uictorẽ ẽ certamine diſceſſiſſe, atq; ita finitimos huius opera liberatos à tributo, quod ille conſueuerat extorquere. Quin & cõpuliſſe illũ, ut quod per uim abſtulerat, redderet etiã cũ fœnore. Atque hinc ꝓuerbium natũ putant, iis q ſordidos & iniuſtos quæſtus faciũt, adfore Temeſſeũ geniũ, quo ſignificabant aliquando dependenda cũ fœnore, quæ præter ius, & fraude, ſeu ui rapuiſſent. Pauſanias in Heliacis paulo diuerſius rẽ narrat. Nẽpe comitẽ quẽdã Vlyſſis, ob uirginem conſtupratã occiſum fuiſſe, atq; ob id laruas eius, niſi quotannis oblata uirgine placarentur, graſſari ſolitas, ac perniciẽ adferre omni ſexui, atq; ætati. Atq; hunc qdẽ eius loci geniũ uulgo fuiſſe creditũ, quẽ Euthymꝰ pugil Temeſſam reuerſus cõpeſcuerit, uirgine quã deuouerãt, liberata, atq; in matrimoniũ accepta.

Termeria mala. LXXXIX.

τερμέρεια κακά, id eſt, Termeria mala. Veteri prouerbio dicũtur ingentia, maxime, quoties mala quæ quis in alios impegerit, aliquando in ipſius caput retaliantur. Huius adagii meminit Plutarchus in uita Theſei, qui cum Herculis exemplo, terras obiret, nocentes, quos ſuperaſſet, eadem pœna ſolitus eſt afficere, quam illi per ſæuitiam in alios exercuiſſent. Nam Hercules Domaſcum de rupe æditiſſima præcipitem dedit. Buſyridem parentauit. Antæum palæſtra ſuperatum occidit. Cygnum gladiatorum more confecit. Denique Termerum humana capita confringẽtem, uerberibus itidem contudit. Vnde in eos, in quos ſua malefacta retorquentur, prouerbio dicitur, Termerium malum. Eſt autem ſupplicii genus, uel in primis fauorabile, cum pœna ſceleri reſpondet, quemadmodum de Thuryno fumi uenditore, fumo necato legimus. Et Perillo, quem Phalaris æneo impo-

ſitum auro,

ſitum tauro, ſuo ipſius inuẽto ꝑdidit. Illud ꝑq̃ feſtiuũ, quod in uita Gallieni Imperatoris refert. Cum q̃dam uitreas gẽmas ꝓ ueris Imperatrici uẽdidiſſet, atq; ea re deprehenſa, uindicari flagitaret, ille uẽditorẽ rapi iuſſit, tanq̃ leonibus obiiciendũ. Deinde caponẽ emittit, ac cunctis rem tã ridiculã admirantibus, ꝑ præconẽ denunciari iuſſit. Imposturã fecit, & paſſus ẽ. Atq; ita negociatorẽ dimiſit. Sed de termeriis malis Suidas multo aliã adfert interꝓtationẽ. Nempe locũ quendã eſſe in Caria, cui nomen Termerio, quo Tyranni quandoq; ꝓ carcere ſoleant uti. Sitũ aũt eſſe inter Melũ & Halicarnaſſum. Ex hoc cũ poſtea ꝓdarent latrones, neq; depelli poſſent, qđ eſſet locus admodũ munitus, abiiſſe in ꝓuerbiũ. Quanq̃ Stephanus Termerã urbẽ in Lycia ponit, quã ait à Termero ſortitã uocabulũ. Poſtremo Termeria mala dicta uideri poſſunt, quaſi extrema mala. Nã terma græce finẽ ſignificat, & τερμερίαν ἡμέραν, extremũ uitæ diẽ uocant. Porrò Latini, quod ſummũ uideri uolũt, ac maximũ, id extremũ appellant. Vt extrema demẽtia, extrema inſania. Neq; ſecus Græci, ἔσχατον κακὸν, extremũ malũ ꝓ maximo dicũt. Et ἐσχάτων ἔσχατα, extremoꝝ extrema, quaſi plus q̃ maxima.

Neoptolemi uindicta. XC.

Νεοπτολέμειος τίσις, id eſt, Neoptolemica uindicta, Superiori ſimillimũ eſt, ubi quis eadẽ patit, cuiuſmodi patrauit in alios. Id Pauſanias in Meſſeniacis refert, & exponit his uerbis, ἐπῆλθε μέντοι καὶ αὐτοὺς λακεδαιμονίους αὖ χρόνον ἡ νεοπτολέμειος καλουμένη τίσις. Νεοπτολέμῳ γὰρ τῷ ἀχιλλέως ἀποκτείναντι πρίαμον ἐπὶ ἐσχάρᾳ τοῦ ἑρκείου, συνέπεσε καὶ αὐτὸν ἐν δελφοῖς πρὸς τῷ βωμῷ τοῦ ἀπόλλωνος ἀποσφαγῆναι, καὶ ἀπὸ τούτου τὸ παθεῖν ὁποῖόν τις καὶ ἔδρασε, νεοπτολέμειον τίσιν ὀνομάζουσιν, id eſt, Sanè ꝑſuaſit undequaq; Lacedæmonios Neoptolemea, ſicuti uocant, uindicta. Siquidẽ Neoptolemo Achillis filio, q Priamum in ipſis palatii focis occiderat, uiciſſim euenit, ut & ipſe apud Delphos ad Apollinis arã occideret. Atq; hinc ortũ, ut ubi quis idẽ patit, quod in alios fecit, Neoptolemeã uindictã appellent. Euripides in Oreſte ſub ꝑſona Apollinis de Neoptolemo. Θανεῖν γὰρ αὐτῷ μοῖρα δελφικῷ ξίφει, id eſt, In fato enim illi eſt Delphico gladio mori.

Seruire ſcenæ. XCI.

M. Tullius ſeruire ſcenæ dixit, ꝓ eo, quod eſt ſeruire tempori, et rebus ꝑſentibus ſeſe accõmodare. Tranſlata ab hiſtrionibus fabularꝝ, metaphora, q non ſuopte iudicio agunt, ſed hoc unũ ſpectant, ut quouis modo populi oculis placeant, alioqui explodendi, exibilandiq;. Sic enim ſcribit ad Brutum, Tibi nunc populo & ſcenæ (ut dicitur) ſeruiendũ eſt. Nã in te non ſolũ exercitus tui, ſed omniũ ciuiũ, ac pene gentiũ coniecti ſunt oculi. Quadrabit & in eos, q negociũ aliquod ſuſceperunt illuſtre, unde neceſſe ſit, aut cũ ſumma laude, aut ſumma cũ infamia diſcedere, ꝓpter plurimoꝝ expectationem. Porrò tempori ſeruiendum eſſe uiro ſapienti, monuit & Phocylides, καιρῷ λατρεύειν μὴτ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισιν, id eſt, Temporibus ſemper cautus ſeruire memento, Nec reflare uelis aduerſum flamina uenti. Porrò metaphora hæc ducta eſt à nauigantibus, quos neceſſe eſt ſemel ingreſſos mare, uentorum, atq; æſtus arbitrio ferri, fruſtra conaturos, ſi uelint aduerſus iſta pugnare.

Vti foro. XCII.

Huic affine eſt, uti foro, ꝓ eo, quod eſt præſentẽ reꝝ ſtatũ boni conſulere, & utcunq; ſeſe obtulerit fortuna, ita animũ applicare. Terentius in Phormione, Sciſti uti foro. Donatus uulgare ꝓuerbiũ admonet eſſe, ductamq; metaphorã à mercatoribus, q non ante locũ cõmercii ꝑſcribunt quanti uendant, quæ aduehunt, ſed ſecundũ annonã fori, quã deꝓhenderint, conſiliũ de nõ uendendis, aut uendendis mercibus ſumunt. Seneca, Vtamur foro, & quod fors feret, æquo feramus animo.

Polypi mentem obtine. XCIII.

Extat apud Græcos adagiũ, in hunc ordinẽ referendũ, πουλύποδος νόον ἴσχε, id eſt, Polypi mẽtẽ obtine. Quo iubemur ꝓ tẽpe, alios atq; alios mores, aliũ atq; aliũ uultũ ſumere. Quod in Vlyſſe uſ Homerus laudare, q eum, πολύτροπον, appellat, id eſt, moribus uerſatilibus. Adagiũ natũ eſt à piſcis huius ingenio, de quo meminit Plinius libro nono, capite uigeſimonono. Præterea Lucianus in ſermone Menelai, ac Protei, ſcribuntq; colorẽ mutare, maxime in metu. Nam ꝑſequentibus piſcatoribus, petris affigit ſeſe, & cuicunq; petræ adhæſerit, eius colorẽ corpore imitatur, uidelicet ne queat deprehendi. Porrò ꝓuerbiũ ſumptũ eſt ex Theognide, cuius hoc diſtichon eſt de polypo. Citaturq; à Plutarcho in libello, περὶ πολυφιλίας, πουλύποδος νόον ἴσχε πολυπλόκου, ὃς ποτὶ πέτρῃ τῇ προσομιλήσει, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη, id eſt, Mentẽ habeas uafri Polypi, q protinus illa Se quibus admorit, ſaxa colore refert. Clearch' in ꝓuerbiis, teſte Atheneo, citat hoc diſtichon, tacito authoris nomine. πουλύποδός μοι τέκνον ἔχων νόον ἀμφίλοχ' ἥρως τοῖσιν ἐφαρμόζων ὧν καὶ πρὸς δῆμον ἵκῃς, id eſt, Polypi ingenio mihi ſis nate Amphiloche heros, Vt temet populo, quẽcunq; acceſſeris aptes. Citat idem carmen Plutarchus ex Pindaro. Vnde & uerſus ille prouerbialis celebratur, ἄλλοτε δ' ἀλλοῖον πλ

θεῖν καὶ χώρῳ ἕπεσθαι, id eſt, Proq; loco nunc hunc fieri, nũc expedit illum. Qui nos admonet, uti nos ad omnẽ uitæ rationẽ accõmodemus, ac Proteum quendã agentes, prout res poſtulabit, in qualibet formã transfiguremus. Plutarchus itẽ Ἀλλοῖος γίνομαι, dixit, ꝑ eo quod eſt, in diuerſam eo ſententiã. Quod quidem notat & Ariſtophanes in Pluto, q monet uiuendum eſſe, τρόποις ἐπιχωρίοις, id eſt, moribus regionis, ac uernaculis. Eodem ꝑtinet & illud, Νόμος καὶ χώρα, id eſt, Lex etiã ipſa regio. Quo ſignificatũ eſt, unicuiq; regioni quædã peculiaria eſſe inſtituta, quæ hoſpites non dãnare, ſed ꝑ uirili noſtra imitari, atq; exp̃mere debeamus. Neq; quiſq̃ exiſtimet hoc adagio doceri fœdam adulationẽ, qua qdam omnibus omnia aſſentanť, aut uitioſam moꝶ inæqualitatem, quã Horatius eleganter taxat in ſermonibus, quamq; hiſtorici notant in Catilina, atq; in Anedio Caſſio Imperatore, deniq; literæ diuinæ in quouis improbo, cũ aiunt ſtultum ꝑinde, atq; lunã immutari, cũ ſapiens ſolis exẽplo ſui ſemper ſit ſimilis. Nã in Alcibiade dubites uitio ne, an laudi danda ſit, certe feliciſſima quædã & admiranda fuit morum et ingenii dexteritas, q ſic Polypum agebat, ut Athenis, dicteriis & ſalibus luderet, equos aleret, comiter & eleganter uiueret. Idẽ apud Lacedæmonios radebať, palliũ geſtabat, frigida lauabat. Apud Thraces belligerabať, ac portabat, ubi uero ꝑueniſſet ad Tiſaphernem, delitiis, mollicie, faſtuq;, iuxta gentis morẽ eſt uſus. Sed eſt quædã difficilis, ac præfacta, moroſaq; ſimplicitas imperitorũ, qua poſtulant, ut omnes ubiq; ſuis duntaxat moribus uiuãt, & quicquid aliis placet, id damnant. Rurſum eſt honeſta quædã ratio, qua boni uiri nonunq̃ alienis morib⁹ obſecundant, ne uel odioſi ſint, uel prodeſſe nõ poſſint, aut ut è magnis periculis ſemet, aut ſuos eximant. Quemadmodũ fecit Vlyſſes apud Polyphemũ multa ſimulans, apud procos mendicũ agens. Item Brutus, adſimulata ſtoliditate. Dauid etiam ſimulata inſania. Quin & diuus Paulus apoſtolus, ſancta quadã iactantia gloriatur, hac pia uafricie ſeſe uſum eẽ, atq; omnia factũ omnibus, ut omnes Chriſto lucrifaceret. Quanq̃ nihil uetat in notandis uitiis uſum adagii latius trahere, nẽpe ĩ homines uerſatili quodã ingenio natos, q talẽ ubiq; perſonã induunt, quales ſunt ii, cum qbus contigit agere. Quod genus eleganter deſcripſit Plautus in Bacchidibus, Nullus (inquiens) frugi eſſe poteſt homo, niſi q & bene, & male facere tenet. Improbus cũ improbis ſit, Harpaget, furib⁹ furetur, quod queat Verſipellẽ frugi conuenit eſſe hominẽ, pectus, cui ſapit, bonus ſit bonis, malus ſit malis. Vtcũq; res ſit, ita animũ habeat. Eupolis apud Athenæum, ἀνὴρ πολίτης πουλύπους ἐς τὸν τρόπον, id eſt, Vrbanus homo, q moribus ſit polypus. Plutarchus in cauſis naturalibus citat ex Pindaro uerſus hos, ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα τὸν νόον προσφέρων, πάσαις πολίεσσιν ὁμιλεῖ. i. Marinæ belluæ colori maxime mentẽ accõmodans, cũ omnibus ciuitatibus cõſuetudinẽ habet. Atq; eodẽ in loco cauſam reddit, cur id huic accidat piſci. Similẽ quandã metaphorã Ariſtoteles à Chamæleõte duxit p̃mo moraliũ libro. Ait.n. ſiquis à fortuna pendeat cũ illa ſubinde muteť, futuꝶ, ut ueluti Chamæleõ qſpiam, identidẽ uarietur nunc felix, nunc miſer, & utcunq; Fors alio, atq; alio uultu reſpexerit, ita hunc quoq; uultũ, atq; animũ mutare. De Chamæleonte meminit Plinius libro uigeſimooctauo, capite octauo, ſcribens hoc animal magnitudine fermè par eſſe Crocodilo. Cæteꝶ ſpinæ acutiore cur natura, & caudæ amplitudine diſtare. Nullum, inqt, animal pauidius exiſtimať, & ideo uerſicoloris eſſe demutationis. Plutarchus in cõmentario de adulatione ſcribit Chamæleontẽ quẽuis imitari colorem, præterq̃ candidũ. Idem in ſympoſiacis conať cauſam reddere de Polypo, quãobrẽ nõ tãtum mutet colorem, quod & hominibus accidit in metu, uerumetiã ſeſe ad ſaxi, quodcũq; id fuerit, colorẽ accommodet. Sunt & aues quædã, quæ colorẽ pariter, & uocem mutent pro temporibus anni, ut author eſt idem Plinius libro decimo, capite decimonono, & Ariſtoteles libro de natura animantiũ nono, In uoce mutanda principatum obtinet Luſcinia. Vnde & apud Euripidẽ Hecuba Polyxenam imitari Luſciniam iubet, ſeſeq; in omnem uocem uertere, ſi quo modo queat Vlyſſi perſuadere, ne perimatur.

Cothurno uerſatilior. XCIIII.

εὐμεταβολώτερος κοθόρνου, id eſt, Verſatilior cothurno, dictum eſt in hominem parum conſtãtem, lubricaq; fide, quiue incertæ & ancipitis eſſet factionis. Similitudine ducta à calciamento, qď Græci κόθορνον, Latini mutata literula Cothurnum uocant, quo mos erat uti Tragœdiarũ actoribus. Erat autẽ τετράγωνον καὶ ἀμφοτεροδέξιον, hoc eſt, quadrangulũ, & utrilibet conueniens pedi, quodq; uel dextro, uel ſiniſtro pedi poterat accõmodari. Suidas addit eiuſmodi fuiſſe, ut uiris pariter, ac mulieribus cõgrueret. Quod idẽ teſtať illud Maronis, Alte ſuras uincire Cothurno. Prouerbiũ aũt duobus efferť modis, per cõparationẽ, εὐμεταβολώτερος κοθόρνου, & per denominationem, ut hominẽ ipſum, q ſe diuerſis applicat partibus κόθορνον appellemus. Sic.n. uocatus eſt Rhetor Athenienſis, Prodici Cii diſcipulus. Propterea, quod quaſi duabus ſederet ſellis, idẽ & populi,

& triginta

& triginta uirum partibus ſtudens, & nunc huius, nunc illius factionis eſſe uideret, uel potius utriuſq;. Plutarchus in præceptis ciuilibus, ἀλλ' οἱ τοιοῦτο δεῖ μάλιστα τὸν Θηραμένους κόθορνον ὑποδούμενον ἀμφοτέροις ὁμιλεῖν, καὶ μηδετέροις προστίθεσθαι, id ē, Sed hic oportet maxime Theramenis cothurnū induentem, cum utriſq; uerſari, & neutris accedere. Lucianus in amoribus, ὥστε καὶ ἔγωγ' ἂν ἀξιοίμην, εἴπερ ἦν δυνατὸν, γενέσθαι Θηραμένης ἐκεῖνος ὁ κόθορνος, ἵνα ἄμφω νικῶντες ἐξίοιτε βαδίζοντες, id eſt, Itaq; optarim ſane, ſi modo fieri poſſit, Theramenes ille fieri, q Cothurnus eſt dictus, ut ambo ex æquo uictores diſcederetis. Idē in Pſeudologiſta, καὶ ὁ μὲν κόθορνόν τινα εἶπεν, εἰκάσας αὐτοῦ τὸν βίον ἀμφίβολον ὄντα τοῖς τοιούτοις ὑποδήμασιν, id eſt, Et alius ei Cothurni nomen impoſuit, nimiſ; mores hominis incōſtantes & ancipites, id genus calciamentis cōferens. Male audiit hoc nomine Marcus et Tullius. Homerus Martem ni fallor, ſubinde mutantē parteis, nouo uerbo, ἀλλοπρόσαλλον appellat. Nihil autē uetat, quo minus adagiū, in bonā trahat partē, ut ſi quis hominem facilibus morib', & quadam ingenii dexteritate, cum quo uis hominum genere congruentem κόθορνον appellet, quam ob cauſam Homerus Vlyſſem πολύτροπον dixit, quod quamuis perſonam apte gereret, ducis, mendici, patriſſamilias.

Magis uarius, q̃ hydra. XCV.

Ποικιλώτερος ὕδρας. id eſt, Magis uarius, q̃ hydra. De callidis, ac doloſis. Quod hydra ſerpens ſit uerſicoloribus notulis diſtincta, apte dicet in uafros, ac uerſipelles, aut etiam parum ſibi conſtātes. Refertur ſenarius hic apud Atheneum libro dipnoſophiſton tertio, ἐποιήσατ' αὐτὸν ποικιλώτερον ταώ, id eſt, feciſtis hunc pauonibus uarium magis.

Gygis anulus. XCVI.

Γύγου δακτύλιος, id eſt, Gygis anulus. Quadret uel in homines inconſtantibus moribus, uel in fortunatos, qui ueluti uirgula diuina, quicquid optant, id ſuo arbitrio conſequuntur. Huius adagii mentionem facit Lucianus, in uotis, ubi quiſpiam optat ſibi complures anulos, eiuſmodi, quales habebat Gyges, alium quo diteſceret, alium, quo gratus & amabilis redderetur, alium per quē liceret uolare, quocunq; lubitū eſſet. Nā priſcorū ſuperſtitio plurimū tribuit anulorum efficaciæ, ita ut uendi tarentur incantamentis uarie efficaces, alii contra morſus ferarū, alii aduerſus calumniā, alii ad alia, uel depellēda incōmoda uel commoda conciliāda. Vnde apud Ariſtophanē in Pluto, Dicæus Sycophātæ minanti iudiciū. οὐδὲν προτιμῶ σου. φορῶ γὰρ πριάμενος τὸν δακτύλιον τονδὶ παρ' Εὐδάμου δραχμῆς, id eſt, Nihil te curo. Nā anulū hunc geſto, ab Eudama emptū drachma. Et rurſum in eadē fabula. ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος, id eſt, At non ineſt aduerſus calumniatoris morſum remediū. De anulo loquit, alludēs ad ferarū morſus. Natū eſt autē puerbiū ex huiuſmodi quadā fabula, quā non grauatus eſt referre Plato libro de Repub. ſecundo. Neq; nos itē pigebit hoc loco recenſere. Gyges quidā Lydi pater, paſtor quiſpiā erat Mercenarius, eius regis, q per id tēporis imperabat Lydorū populo. Cum autē eſſet aliquando ſæuiſſima tēpeſtas coorta, imbriū maxima uis accidit, fulgura deniq;, terræ etiā quaſſatio, ita ut in ea regione, in qua tū Gyges forte paſcebat armenta, terra ingenti hiatu ſeſe diduceret. Quod cū ille animaduertiſſet, ſolus (nā cæteri paſtores territi diffugerāt) in hiatū diſcendit, atq; ibi, tū alia quædā dictu mira conſpexit, tū equum quēdā æneū ingentē, ac cauū. Inerat feneſtra in equi latere, per eam uidit in eius aluo cadauer hominis, maius humana ſpecie. Huic nihil aderat ueſtiū, aut geſtaminū, præter aureū anulū digito impoſitū. Eū ubi ſuſtuliſſet, regreſſus è ſpecu, paucis poſt diebus, ad paſtorū cœtū rediit, in quo legatus de peculiorū rationib', ad regē in menſes ſingulos referendus, creādus erat. Hic cū apud alios aſſediſſet, animaduertit, ut ſiquando forte gēmmā anulo incluſam introrſum uerteret, repente fieret, ut à nemine conſpiceretur, ac perinde quaſi non adeſſet, ita de eo reliqui fabularentur. Quod quidem factum admiratus, rurſum anuli palā m extrorſum conuertit, moxq; paſtoribus conſpicuus eſſe cœpit. Eius rei cum ille & diligentius, & ſæpius feciſſet periculum, iamq; ſat exploratum haberet, hanc ineſſe uim anulo, ut uerſa ad ſe gēma inconſpicuus eſſet, uerſa ad alios, conſpicuus, effecit ut paſtorum nomine legatus ad regem mitteretur, Profectus & uxorem regiam ſtuprauit, & de rege trucidando, cum ea conſilium iniit. Deniq; confecto illo, ipſe, regina in matrimonium ducta, è paſtore repente factus eſt rex, idq; anuli fatalis beneficio. Refert & M. Tullius libro de officiis tertio. Huic ſimillimum illud, Ἄϊδου κυνῆ, id eſt, Orci galerus, quod alio reddemus loco.

Virgula diuina. XCVII.

Ab hoc non admodū diſſidet, Virgula diuina, quoties quicqd optamus, id citra humanā operā, quaſi diuinitus nobis ſignificamus cōtingere. Propterea quod antiqtas, quēadmodū in anulis, ita & in uirgis ferendis exiſtimauit aliquā fatalem, ac ceu magicam ineſſe uirtutem. M. Cicero libro de

officiis primo, Quod ſi nobis omnia, quæ ad uictum, cultumq́; pertinent uirgula, ut aiunt, diuina ſuppeditarent. Citatur aliquoties & apud Nonium Marcellū, Varro in uirgula diuina, ut appareat hunc fuiſſe titulum alicuius ex Menippeis, q̃ nimirū & ipſi pleriq; ferunt̃ ꝓuerbiales. Adagiū natū uideri poteſt potiſſimū ab illa uirga Homerica, quam ille Palladi tribuit, adeo celebri, ut de ea Antiſthenes Cynicæ ſectæ conditor, librū conſcripſerit, eā cum ſuo, ut coniicio, baculo conferens. Huius locis compluribus meminit Homerus in Odyſſeæ. ν. ὣς ἄρα μιν φαμένη ῥάβδῳ ἐπιμάσατ᾽ ἀθήνη, id eſt, Sic effata, Virū uirga demulſit Athena. Cū Vlyſſem è ſene ſqualido, repente in iuuenē uertit, nitidumq́; facit, ac formoſulū. Eundē rurſum è iuuene uertens in ſenem, Odyſſeæ. π. ἄγχι παρισταμένη λαερτιάδην ὀδυσῆα ῥάβδῳ πεπληγυῖα πάλιν ποίησε γέροντα, id eſt, Cominus aſſiſtens Ithacenſem Pallas Vlyſſem, Reſtituit ſenio diuinæ uerbere uirgæ. Rurſum in eodē libro, cū eum iuuentuti reddit, ac robur adauget. ἦ καὶ χρυσείῃ ῥάβδῳ ἐπιμάσατ᾽ ἀθήνη, id eſt, Dixit, & aureola uirga demulſit Athene. Eundē ad modum Mercurio quoq;, ut incantatori uirgā monſtrificā tribuit, quā caduceū uocāt. Odyſſeæ. ω. ἔχε δὲ ῥάβδον μετὰ χερσὶν καλὴν χρυσείην, τῇ τ᾽ ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει, ὧν ἐθέλει, τοὺς δ᾽ αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει, id eſt, Tū manibus uirgā capit aureolā, atq; decoram, Hac qbus eſt uiſum, demulcet lumina ſomno. Atq; aliis rurſum diſſoluit lumina ſomno. Eadē fermē repetit Odyſſeas. ε. & Iliados. ω. αὐτίκ᾽ ἔπειθ᾽ ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα ἀμβρόσια χρύσεια, τά μιν φέρον ἠμὲν ἐφ᾽ ὑγρὴν ἠδ᾽ ἐπ᾽ ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῇς ἀνέμοιο εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ᾽ ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει ὧν ἐθέλει, τοὺς δ᾽ αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει. Hunc imitatus Maro, ſic eiuſdē caduceum deſcribit Aeneidos quarto, Tū uirgā capit, hac animas ille euocat orco Pallenteis, alias ſub triſtia tartara mittit. Dat ſomnos, adimitq́; & lumina morte reſignat. Illa fretus, agit uentos, & turbida tranat Nubila. Neq; Circe ad ſua monſtra pagēda uirga defuit in tranſformandis ſociis Vlyſſis, Odyſſeæ. κ. ῥάβδῳ πεπληγυῖα κατὰ συφεοῖσιν ἐέργνυ οἱ δὲ συῶν μὲν ἔχον κεφαλάς, id eſt, Cōpulit in numerū porcorū uerbere uirgæ Percuſſos, & erant illis capita ecce ſuilla. Rurſum paulo inferius, ὁππότε κεν κίρκη σ᾽ ἐλάσει περιμήκεϊ ῥάβδῳ, id eſt, Circe, ubi te feriet ꝑlongæ uerbere uirgæ. Aliquanto poſt, Vlyſſes ſolus epoto Circes poculo, non tranſformatus in pecudē, αὐτὰρ ἐπεὶ δῶκέν τε καὶ ἔκπιον οὐδέ μ᾽ ἔθελξεν ῥάβδῳ πεπληγυῖα, id eſt, Verū ubi porrectū poclum ebiberam, neq; uirga ictū me demulſit. Deniq; cū ad gratiā Vlyſſis, ſocios p̃ſtinæ reſtituit figuræ, uirgæ miniſterium adhibuit. Quinetiā in literis Hebræorū, Moyſes in edendis ꝓdigiis uirga utit̃, hāc in anguē uertit, hanc in p̃ſtinā formam reſtituit. Hac fluminis aquam uertit in ſanguinem, extinctis piſcibus. Hac exciuit cyniphes, hac diduxit undas rubri maris, hac è ſilice ꝑcuſſa fontē elicuit. Fortaſſis huc ꝑtinet, qđ regibus etiā uirga tribuebat̃, quā ſceptrū uocāt. Vnde apud Homerū aliquoties σκηπτοῦχοι βασιλῆες, id eſt, ſceptrigeri reges, Eodē reſpicit, qđ alibi retulimus, Laureum porto baculum.

Stultus ſtulta loquitur. XCVIII

Euripides in Bacchis, μωρὰ γὰρ μωρὸς λέγει, id eſt, Nā ſtulta ſtulti oratio eſt. Totidē uerbis ꝓpheta noſter Eſaias eā ſententiā extulit. Seneca ad Luciliū, Apud Græcos (inquit) in ꝓuerbiū ceſſit, Talis hominibus fuit oratio, qualis uita. Hoc cuiuſmodi fuerit parū liquet, niſi quod tale quoddam carmen extat, Græcis celebratū, ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται, id eſt, Hominis figura oratione agnoſcit̃. Democritus philoſophus apud Laertiū orationē εἴδωλον τοῦ βίου, id eſt, uitæ ſimulacrū, quādamq́; uelut umbrā eſſe dicebat. Qua qdē ſententia nihil dici poterat uerius. Nā nullo in ſpeculo melius, exp̃ſſiusq́; relucet figura corporis, q̃ in oratione pectoris imago rep̃ſentat̃. Neq; ſecius homines ex ſermone, q̃ ærea uaſa tinnitu dignoſcunt̃.

Scindere penulam. XCIX.

Hodieq; uulgo tritiſſimū eſt ſcindere penulā, ꝓ eo, qđ eſt impenſius retinere hoſpitē, atq; inuitare ꝓlixius, qđ qui faciunt, manu in penulā iniecta, quaſi ui conant̃ remorari. Id adagiū ex antiq̃tate fluxit, ut alia cōplura. Cicero ad Atticū libro. xiii. Epiſtola prima de Varrone loquēs, Venit (inquit) ad me, & qdem id tēporis, ut retinēdus eſſet, At ego ita egi, ut nō ſcinderē penulā. Memini. n. tui, & multa erant, noſq; imparati. Quid refert? Paulopoſt, C. Capito cū. T. Carinate. Horum ego uix attigi penulam tamen remanſerunt.

Oculis magis habenda fides, q̃ auribus. C.

ὠτίων πιστότεροι ὀφθαλμοί, i. Oculis credendū potius, q̃ aurib⁹. Quæ cernunt̃, certiora ſunt, q̃ quæ audiuntur. Item Horatius, Nec retinent patulæ cōmiſſa fidelius aures, Quàm q̃ ſunt oculis ſubiecta. Quanq̃ id qdem paulo alienius. Propius huc ꝑtinet quod Plautus manus lenæ uocat oculatas, nō auritas, ut q̃ id demū crederēt, quod uiderent. Rurſum, quod Hiſtoria quā geſtarū rerū eſſe uolunt, dicta ſit παρὰ τὸ ἱστορεῖν, quod eſt uidere. Poſtremo figmentum illud Virgilianum de duabus apud inferos portis, Eburna, qua ſignificant ea quæ per os exeunt, ob dentiū eburnū cādorē. Et Cornea, qua quæ cōſpiciuntur oculis, uolunt intelligi, ob popularum nigrorem. In ſumma ad cognitionē ma

gis faciunt aures, ad fidem faciendam certiores ſunt oculi. Vnde & uulgo, ſi quis fabulam narret, parum ueri ſimilem, rogare conſueuimus, num ea conſpexerit. Quod ſi neget, uerum audiſſe modo, ridetur. Prouerbium refertur in collectaneis Apoſtolii Byzantii.

CHILIADIS PRIMAE CENTVRIA SECVNDA.

Diomedis & Glauci permutatio. I.

Væ refertur apud Homerum Diomedis & Glauci permutatio, in prouerbium abiit, quoties inæqualem commutationem ſignificamus, hoc eſt, deteriora ꝓ melioribus reddita, χρύσεα χαλκείων, id eſt, aurea pro æreis. Nam libro Iliados ſexto, poeta Glaucum quempiam inducit, Hippolochi filium, Lyciorum ducem, iactãtiuſculum, & oſtentatorem, magisq̃ pugnacem. Contra Diomedem uafrũ, callidumq́;. Hi duo congrediuntur μονομαχησόμενοι, id eſt, ſingulari certamine inter ſe dimicaturi. At Glaucus rogatus à Diomede, quisnã hominũ, aut Deorum eſſet, longa oratione natalium ſuorũ ſeriẽ expoſuit, patriã Lyciã, ciuitatem Ephyrã indicauit. Mox Diomedes, utpote Græcus, hominis barbari ſtuporẽ, ex orationis arrogantia intelligens, illudendum magis ratus, q̃ occidendũ, reſpõdit, ſuis maioribus, cũ illius ꝓgenitoribus uetus hoſpitiũ, ac neceſſitudinẽ interceſſiſſe, muneraq́; hoſpitalia, quæ xenia uocant, inter ipſos ultro, citroq́; data. Iamq́; defixa humi lancea, cœpit hortari, ut omiſſa pugna, maiorum ſuorũ amicitiam inter ſeſe renouarent, alterq́; alteri in Lycia, alter in agro hoſpitẽ præſtaret, ſimulatq́; incolumes in patriam rediſſent, Interim ſiquando forte fortuna concurriſſent, armis inuicem abſtinerent, inter ſe duntaxat religionem hoſpitii cuſtodientes, in reliquos nihilominus iure belli uſuri. Tum ne id uideamur (inquit) ꝓditione magis, q̃ hoſpitii obſeruantia facere, arma inter nos ꝑmutemus, quo reliquus exercitus intelligat, nos maiorum neceſſitudine deuinctos eſſe. Quibus dictis, uterq; ex equo deſiliit, datisq́; dextris, ac fide pacta, ueluti fœdus quoddã hoſpitii ſanxerũt. Permutatis armis, ſed admodum inæqualibus, ἔνθ' αὖτε Γλαύκῳ (inquit Homerus) Κρονίδης φρένας ἐξέλετο Ζεύς, ὃς πρὸς Τυδεΐδην Διομήδεα τεύχε' ἄμειβε χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοι' ἐννεαβοίων, id eſt, Iuppiter hic ſtupidum ſpoliauit pectore Glaucũ, Qui cum Tydide mutarit protinus arma. & Aurea donarit, ſibi reddenti ærea, cẽtum Bubus emenda daret demens, pro uillibus, atq; Quæ uix eſſe nouem dicas redimenda iuuencis. Vſurpatũ eſt adagiũ paſſim à laudatiſſimis authoribus. Ariſtoteles quinto moraliũ libro de iuſtitia, Qui uero dat ſua, quẽadmodũ Diomedi arma ſua dedit Glaucus, ut dicit Homerus, χρύσεα χαλκείων. & reliqua. Plutarchus aduerſus Stoicos ſcribens, eleganter huc torquet, ut dicat, non admodũ iniquã fuiſſe ꝑmutationẽ Glauci, propterea quod arma ferrea nõ minus uſui ſint pugnaturis, q̃ aurea, ſed qui corporis ualetudinẽ anteponit honeſto, aut uirtutẽ relinqt ob bonã corporis ualetudinẽ, is uere ꝑmutat χρύσεα χαλκείων. Cicero in epiſtolis ad Atticũ libro ſexto, Habes ad omnia non, ut poſtulaſti, χρύσεα χαλκείων, ſed paria paribus reſpondimus. Vtrũq; ꝓuerbiũ eſſe ſignificat Cicero, par pari, de æquali penſatione, χρύσεα χαλκείων, de inæquali commutatione. Plinius iunior in epiſtola ad Flaccũ, Accipies epiſtolas ſerulas, & ſimpliciter ingratas, ac ne illã quidẽ ſolertiã Diomedis in ꝑmutando munere imitantes. Martialis in epigrammatis, Tã ſtupidus unq̃, nec tu puto Glauce fuiſti, χρύσεα donanti χάλκεα, qui dederas. Aulus Gellius noctiũ Atticarũ libro ſecundo, Cecilianã trãſlationẽ, cũ ipſo Menandro, quẽ uerterat, cõponens, atq; expẽdens, oſtẽdensq́; quantũ à Græcanica uenuſtate degeneret, Diomedis (inquit) Hercle arma, & Glauci, non diſpari magis ꝑcio æſtimata ſunt. Fit huius adagii mencio ẽt in ꝓœmio pandectarũ iuris Cæſarei, his quidẽ uerbis, Noſtris tẽporibus talis legũ inuenta eſt ꝑmutatio, qualem apud Homerũ patrẽ omnis uirtutis, Glaucus & Diomedes inter ſe faciunt, diſſimilia ꝑmutantes. Hactenus Iuſtinian', homo, ut ingenue dicã, nimiũ φίλαυτος, ſibiq; plus æquo placens, q Cẽtones illos ſuos, & inæquales legũ rhapſodias, tot eruditiſſimorũ uirorũ integris uoluminibus ꝓtulerit. Iã uero nihil qdẽ admiror, ſed maximo opere me pudet, haud ſcio cuius interꝓtis, in eũ locũ cõmenti. Qud.n. mirũ, ſi hoc ignoratũ eſt ab iis, q ſemel uniuerſam cõtẽnunt antiquitatẽ? Cæterũ pudenda eſt, uel ipſi iuris facultati, plusq̃ ſcurrilis impudentia, in eo, q iuris interpretẽ ꝓfiteat, nõ uereri in re prorſus ignota, fabulã iſulſiſſimã, nõ ex authorib', ſed è ſomniis adferre. Maxime aũt & pudet, & miror inueniri doctores, qui nugamentum, nõ dicã tam indoctum, ſed tam abſurdum, in publicis ſcholis pinde quaſi præclarũ inuentum ſerio doceant, nec uel illud animaduertant, figmentum minime cõuenire cũ uerbis Iuſtiniani. Nam ille ſignificat, ꝓ relictis inutilibus, ac faſtidiendis uoluminibus, recepta tum meliora, tum breuiora, hoc eſt, permutationẽ factã uehemẽter inæqualem. Iſte qſquis fuit, fabulam cõmen-

tus eſt, æqualia permutantium nimirũ utroq; donante, quod ſupererat, recipiẽte, cuius egebat. Ergo conueniet uti, quoties officiũ aut munus lõge impari munere penſat᷑, aut contra. Aut quoties aliquis rẽ pecuniariã auxit, ſed diſpendio famæ. Magiſtratũ aſſecutus ẽ, ſed iactura bonæ mentis, lautã fortunã reperit, ſed amiſit animi trãquillitatẽ. Admiſſus eſt in amicitiã ꝓncipis, ſed excidit ab amicitia Chriſti.

Multæ regum aures, atq; oculi. II.

ὦτα καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλέως πολλοί, id eſt, Aures, atq; oculi regũ multi. Idem refertur à Luciano in libello, cui titulus, de mercede ſeruientibus, ac rurſus, aduerſus ineruditũ. Eiuſdẽ meminit et Ariſtoteles in tertio Politicorũ, Hoc genus homines græci uocant ὠτακουστὰς, quos ꝓmus Darius minor adhibuit, ſibi diffiſus. Dionyſius Syracuſanus addidit, προσαγωγίδας, id eſt, exploratores, authore Plutarcho. Allegoria inde ducta eſt, quod regibus complures ubiq; ſunt exploratores, atq; ob id oculi regũ dicunt᷑ cõplures auſcultatores, quibus uelut auribus utuntur. Neq; deſunt manus et pedes q̃plurimi. Fortaſſis ne uentres qdem. Vide cuiuſmodi portentũ ſit tyrannus, & q̃ formidandum, tot oculis, iiſq; emiſſitiis, tot auribus, iiſq; tã aſininis, ac lõgis, tot manibus, tot pedibus, tot uentrib᷒, ne reliqua paꝝ honeſta cõmemorẽ, inſtructũ. Ariſtophães i Acarnanibus, Pſeudartabã, regis oculũ appellat, quod ꝑ eũ cognoſceret, qd ageret᷑. Aliter aũt Andromache apud Euripidẽ, filiũ uitæ oculum uocat, εἷς παῖς ὅδ᾽ ἦν μοι λοιπὸς ὀφθαλμὸς βίου, id eſt, Erat relictus gnatus hic mihi unicus Vitæ oculus. Propterea, quod unicum eſſet in uita oblectamen. Nam oculo nihil charius. Vnde, quos adamamus, oculos uocamus.

Longæ regum manus. III.

Quod ab Ouidio ſcriptũ eſt, An neſcis longas regibus eſſe manus? etiã uulgo in ore eſt, A' regibus cauẽdũ, ꝙ eis ꝓlonga ſint brachia. Nimirũ, quod per ſuos, quibus brachiorũ uice utunt᷑, poſſint etiã procul diſſitos affligere. Poteſt & ad tempus referri, qd᷑ reges etiã ſi diutius diſſimulent, ſoleãt tamẽ aliquãdo pœnã ſumere de iis, qbus infenſi fuerint, uel Homero teſte, apud quẽ Iliados. α. Chalcas ad hunc loquit᷑ modũ, κρείσσων γὰρ βασιλεὺς, ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ. εἴπερ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ, ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον ὄφρα τελέσσῃ, id eſt, Rex Deus eſt, quoties ſuccenſuit inferiori. Quanq̃ etenim in præſens feruentem conquoquit iram, Poſt odit tamẽ, uſq; odium dum expleuerit ultus.

Clauum clauo pellere. IIII.

ἥλῳ τὸν ἧλον ἐκκρούειν, id eſt, Clauũ clauo pellere. καὶ πάτταλον παττάλῳ ἐξέκρουσας, id eſt, Paxillũ paxillo pepuliſti, id eſt, malũ alio malo depuliſti. Lucianus in Philopſeude, καὶ ἥλῳ φασὶν ἐκκρούεις τὸν ἧλον, id eſt, Et clauo, qd᷑ aiunt, extundis clauũ. Idẽ in Apologia, δέδοικα μὴ πρὸς τῇ ἐπιφερομένῃ κατηγορίᾳ κολακείας αἰτίαν προσλαβὼν, κἄτα ἀλοίσομαι, ἥλῳ φασὶν ἐκκρούων τὸν ἧλον τῷ μείζονι τὸ σμικρότερον, id eſt, Vereor ne ſi ad intentatũ crimen, etiã adulationis accuſationẽ adiunxero, Clauũ, quod aiunt, clauo pellere uidear, maiore minorẽ. Ariſtoteles libro Politicorum quinto, ſcribit, tyrannis amicos eſſe uiros improbos, & adulatores. Nam hos demũ illis utiles eſſe, q̃ppe malos ad mala. Clauus enim (inquit) clauo, ſubaudi truditur. Syneſius ad Olympũ. λυποῦσι τὴν ἐκκλησίαν ἀλλότριοι πονηροί. διάβηθι κατ᾽ αὐτῶν. οἱ πάτταλοι γὰρ παττάλους ἐκκρούονται, id ẽ, Eccleſiã uexant externi improbi, Illos inuade, Nam paxilli paxillos excutiunt. Diuus Hieronymus ad Ruſticũ monachũ, Philoſophi ſæculi (inquit) ſolent amorẽ ueterẽ amore nouo, quaſi clauum clauo pellere. Iulius Pollux in nono libro, ſcribit adagiũ eſſe natũ à luſu quodã, qui κυνδαλισμὸς uocetur, quo paxillũ argilloſæ terræ infixũ, altero impacto paxillo excutiebant. Citat q; ſenariũ hũc prouerbialem, ἥλῳ τὸν ἧλον παττάλῳ τὸν πάτταλον, id eſt, Clauo clauũ, paxillo paxillũ. Locus igit᷑ adagio, non modo, cũ uitiũ uitio, malũ malo, dolũ dolo, uim ui, audaciã audacia, maledicentiã maledicentia retundimus, uerũetiã quoties rem utcunq; moleſtã, diuerſa moleſtia profligamus, ut cũ libidinũ incitamenta, laboribus obruimus. Curã amoris aliis maioribus curis domamus. Euſebius in Hieroclem, δαίμονας γὰρ ἀπελαύνει ἄλλον ἄλλῳ ᾗ φασὶ δαίμονι, id ẽ, Dæmones enim abigit, aliũ alio, quemadmodum aiunt, dæmone. Mirum ni alludens ad hoc prouerbium. Nec abhorret his ille Publi Mimus, Nunq̃ periclum, ſine periculo uincitur.

Malo nodo, malus quærendus cuneus. V.

Ad hanc ſententiã accedit & illud, Malo nodo, malus eſt quærendus cuneus. Ita diuus Hieronymus ad Oceanũ, Interim iuxta uulgare ꝓuerbiũ, malo arboris nodo, malus cuneus requirendus eſt. Eo licebit uti, Quoties malũ, ſimili malitia retundimus. Sũptũ a' ſectoribus roborũ, qui ſiquando durior in ligno nodus inciderit, nolunt in eo periclitari ſecurim, uerũ cuneũ quẽpiã durum magis, q̃ bonũ inſerunt. Cõgruit huic illud Sophoclis apud Menandrum πικρὰν χολὴν κλύζουσι φαρμάκῳ πικρῷ. Remedio amaro, bilẽ amarã diluũt.

Malum malo medicari. VI.

τὸ κακὸν κακῷ θεραπεύειν, id eſt, Malũ malo medicari. Eſt malũ aliud alio malo tollere. Sopho-

cles in Aiace Maſtigophoro, εὔφημα φώνει μὴ κακὸν κακῷ διδοὺς ἄκος, πλέον τὸ πῆμα τῆς ἄτης τίθει, id eſt, Bene ominata loquere, ne malum malo Medicans, & hanc noxam adaugeas tibi. Dehortatur Tecmeſſa, ne malo inſaniæ, addat alteꝝ maius malum, ſpontaneā cædem ſui. Et Herodotus in Thalia, μὴ τὸ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. i. Ne malo medearis malo.

Morbum morbo addere. VII.

Morbum morbo addere, id eſt, conduplicare malum. Euripides in Alceſtide, μὴ νοσοῦντί μοι νόσον, προσθῇς, ἅλις γὰρ συμφορᾷ βαρύνομαι, id eſt, Ne tu mihi morbo laboranti alterū Appone morbum, nam ſat hoc premor malo. Eiuſdem figuræ eſt Homericum illud Iliados. ξ. μή πού τις ἐφ᾽ ἕλκεϊ ἕλκος ἄρηται, id eſt, Vulneri uti ne quis uulnus tibi forſitan addat. Sophocles itē, δεύτερον ἔπαξας ἐπὶ νόσῳ νόσον, id eſt, Alterum accumulaſti morbo morbum.

Ignem igni ne addas. VIII.

μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ. i. Ne incēdium incēdio addas. Vſurpat̃ à Platone. Senſus liquet. Ne calamitatē adiūgas calamitati, ne cōmotū magis ēt cōmoueas. Diogenian⁹ putat à Carbonario quodā eſſe natū, q̄ inualeſcēte incēdio cōflagrarit, clamans interim, μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ. Plato libro de legibus ſecūdo, uetat, ne pueri ad annum, uſq; duodeuigeſimū uinū bibāt, ne ſi uini calor acceſſerit ad feruorem ætatis, ignē igni ſuggerere uideant̃. Item Plutarchus in præceptis cōiugalibus, μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ γένηται, id eſt, Ne ignis ad ignem accedat. Vtitur idem cum aliis aliquot locis, tū in præceptis de ualetudine, ἵνα οὖν μὴ πῦρ ἐπὶ πυρὶ ὥς φασι πλησμονὴ ἐπὶ πλησμονῇ καὶ ἄκρατος ἐπὶ ἀκράτῳ γένηται, id eſt, Vt ne igitur ignis ad ignem expletio ad expletionem, merum ad merum addatur.

Oleum camino addere. IX.

Affinem huic habet ſniam, Oleū camino addere pro eo, quod eſt malo fomentū, ac uelut alimoniam ſuppeditare, quo magis ac magis augeſcat. Horatius in Satyris, Adde poemata nūc, hoc eſt, oleum adde camino, id eſt adde maioris inſaniæ materiam. Vſurpat hoc diuus Hieronymus ad Euſtochium, Vinum & adoleſcētia duplex eſt incendium uoluptatis. Quid oleū flāmæ adiicimus?

Oleo incendium reſtinguere. X.

ἐλαίῳ πῦρ σβεννύεις. i. Oleo reſtinguis incēdium, dici ſolitū, ubi q̄s ea admonet remedia, q̄ malum magis, ac magis exacerbēt. Veluti ſi q̄s animi triſtitiā, fœdis uoluptatib⁹ obruere conet̃. Aut ſi q̄s offenſum, iurgiis & cōuiciis uelit placare. Quod ſi dicat̃, εἰρωνικῶς, nihil differret à ꝓximo. Huc reſpexit Lucianus in Timone, cū ait, Si quē aſpexerit incēdio cōflagrantē, pice, atq; oleo ſe uelle reſtinguere.

Vlulas Athenas. XI.

Γλαῦκας εἰς Ἀθήνας, id eſt, Vlulas Athenas. Subaudiēdū, portas, aut mittis. Cōueniet in ſtultos negociatores, q̄ merces eò cōportant, ubi p ſe magis abūdant. Vt ſi q̄s in Aegyptū frumētū, in Ciliciam crocū inuectet. Venuſtius fiet, ſi metaphora ad res animi tráſſerat̃, ut ſi q̄s doceat doctiorē, carmina mittat poetæ, cōſiliū det hoi cōſultiſſimo. Cicero ad Torquatū. Sed rurſus, γλαῦκας εἰς Ἀθήνας, q̄ hæc ad te. Idē ad frēm, Et tibi uerſus, quos rogas, hoc ē, Athenas noctuā mittā. Ariſtophanes, ἓν ὄρνεον τί φῄς; τίς γλαῦκ᾽ Ἀθήναζ᾽ ἤγαγε. i. Quid ais? Quis, oro, uelit Athenas noctuā? Vſurpat idē, atq; exponit Lucian⁹ in ep̄la ad Nigrinū. Porrò parœmia inde fluxit, qđ noctua in Attica pluríma eſt, ei regiōi q̄ſi peculiaris. Fert̃ aūt uerſari in Laureo Atticæ loco, ubi auri metalla ſunt, uñ & Laureoticæ noctuæ uocant̃. Hæc auis Atheniēſiū pplo quōdā erat gratiſſima, ac Mineruæ ſacra hēbat̃, pp oculos cæſios, q̄bus ēt in tenebris pſpicit, quæ uulgus auiū nō uidet. Vñ & auſpicata conſiliis credebat̃, id quod indicat ꝓuerbiū γλαῦξ ἵπταται. i. Noctua uolat. Dictū eſt & illud de Minerua, qđ Atheniēſiū male cōſulta, in bonū exitū uerteret. Dæmon aūt apud Ariſtophanis interꝑtē exiſtimat, nō ob id ſolū dici noctuas Athenas, qđ Athenis noctuaꝝ ſit copia, ſed quod in nūmis ēt, tum aureis, tum argēteis Atheniēſiū, noctua iſcalpi ſoleat, unà cum facie Mineruæ. Porrò nūmus is appellabat̃, τετράδραχμον, i. q̄tuor drachmaꝝ, cū antea ſoliti fuiſſent uti nomiſmatib⁹ didrachmis, quoꝝ iſigne erat bos, unde ēt natum eſt prouerbium illud, Bos in lingua. Proinde abſurdū uidebat̃ noctuā Athenas deportare, cum illic paſſim omnia noctuis abundarent. De nomiſmate Athenienſi teſtat̃ & Plutarchus in uita Lyſandri, cum de ſeruo meminit, qui domini ſui furtum αἰνιγματικῶς indicans, ait, Multas ſub tegulis cubare noctuas. Oſtendens illic abditas pecunias, noctuis inſignitas.

Memorem mones, doctum doces, & ſimilia. XII.

Idētidē in Plautinis, ac Terētianis comœdiis occurrit, Memorē mones, & doctū doces. Idē pollet Græcanicū illđ, λαλεῖς πρὸς ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην. i. Loq̄ris ei, q ipſe rē calleat, καὶ εἰδότι λέγεις. i. Sciēti narras. Plato in Hippia maiore, Hæc Sciēti Socrates narras. Euripides in Hecuba, οὐ καινὸν εἶπας, εἰδόσιν δ᾽ ὠνείδισας. i. Dixti nouū nil, ſed ꝓbe ſciētibus, Hæc opprobaſti. Homerus cū aliàs aliquoties, tū Odyſſeæ. π. Γιγνώσκω, φρονέω, τά γε δὴ νοέοντι κελεύεις. i. Et noui, & teneo, iam narras iſta ſciēti.

Si crebro iacias, aliud aliàs ieceris. XIII.

Ariſtoteles in libello de diuinatiõe, quæ fit ex inſomniis, uerſum hmõi prouerbialem citat, Si crebro iacias aliud aliàs ieceris. Quo ſignificatũ eſt oportere rẽ ſæpius tentare, neq; defatigari ꝓtinus, ſiquando pa ex animi ſnia ceciderit. Futuꝝ enim, ut iteꝝ atq; iteꝝ piclitanti, felicius aliqñ cadat. Ariſtotelis uerba ſunt hæc, ὥσπερ μὲν καὶ λέγεται, ἂν πολλὰ βάλλῃς ἄλλοτ' ἀλλοῖον βαλεῖς. Agit aũt de inſomniis melãcolicoꝝ, in qbus non exiſtimat eſſe diuinationem ullam, tametſi fit nonnunq̃, ut qdam euentus ſomniis illoꝝ rñdeant, Sed non eſſe mirandum, ſi cum uitio naturæ plurima, ac uaria ſomnient, aliqñ exiſtere συμπτώματα, id eſt, caſus, qui forte pariter ſic eueniant, ut eſt ab illis ſomniatum. Themiſtius hunc locum ſic circũloqtur, interprete Barbaro, nam græcus codex ad manum nõ erat. Nam q totum diem iaculant, aliqñ collimant, & præmium capiunt. Vetus adagiũ eſt, Si ſæpe iactaueris, aliqñ Venerem iacies. Sunt q putent, nec id mea qdem ſnia, abſurde, metaphorã à ſagittariis, non ab aleatoribus eſſe ductam. Nam & hoc ſignificat βάλλειν, Subeſſe uero argutiã in eo uerbo, quod in priore parte ſignificat mittere ſagittam, in poſteriore ferire. Fit aũt, ut q crebrius iaculent, uel fortuito aliqñ ſcopum attingant. Tametſi. M. Tullius libro de diuinatione ſecundo, de ſymptomatis agens, de qbus modo dictum eſt à nobis, ad utrũq; refert metaphoram. Quis eſt.n. (inqt) qui totum diem iaculans non aliquando collimet? Totas noctes ſomniamus, neq; ulla fere eſt, qua non dormiamus, & miramur aliquando id quod ſomniamus euadere? Quid eſt tam incertum, q̃ taloꝝ iactus? Γn nemo eſt, quin ſæpe iactans, Venerem iaciat aliquando, nonnunq̃ etiam iterum ac tertium. Porrò Veneris iactum in hoc luſus genere fuiſſe quõdam feliciſſimum, palàm arguit apud Suetonium Octauius Auguſtus, in epiſtola quadam ad Tiberium, Inter cœnam (inquit) luſimus γεροντικῶς, & heri & hodie, Talis enim iactatis, ut quiſq; canem aut ſenionem miſerat in ſingulos talos, ſingulos denarios in medium conferebat, quos tollebat uniuerſos, qui Venerem iecerat. Hactenus Auguſtus. Quadrabit & in eos, qui caſu, non arte, quippiam aſſequuntur. Extat & hodie uulgo iòcus prouerbialis, in cæcum, qui cornicem iaculo fixerit.

Malum conſilium conſultori peſſimum. XIIII.

Malum cõſilium cõſultori peſſimũ. Senarius eſt ꝓuerbialis, in eos, in quoꝝ caput recidit, qđ aliis ꝑperam cõſuluerũt. Siqdem (ut dicunt Græci) ἱερὸν ἡ βουλή, id eſt, Sacra quædã res eſt conſilium. Atq; ut eſt libẽter accipiendũ, cũ res poſtulat, ita eſt religioſe, citraq; fraudẽ dandũ, ſiqs egeat. Alioq non defuturũ eſt numen aliquod, qđ pœnas repetat ab eo, q rem ſacram, ac diuinam ꝑfidia uiolarit. Aulus Gellius noctium Atticaꝝ libro quarto, capite qnto, putat adagium hoc ex hiſtoria quadã natum, eamq; ex annalibus Maximi, narrationibusq; Verrii Flacci refert ad hunc modum, Statua Romæ in Comitio poſita, Oratii Coclitis uiri fortiſſimi, de cœlo tacta eſt. Ob id fulgur piaculis luendum. Aruſpices ex Hetruria acciti, inimico, atq; hoſtili in populũ Romanũ aĩo, inſtituerãt eam rem contrariis religionibus ꝓcurare. Atq; illam ſtatuam ſuaſerunt in inferiorẽ locum ꝑperam tranſponi, quẽ ſol oppoſitu circũ undiq; aliaꝝ ædiũ nunq̃ illuſtraret. Quod cũ ita fieri ꝑſuaſiſſent, delati ad populũ, ꝓditiq; ſunt. Et cũ de ꝑfidia confeſſi eſſent, necati. Conſtititq; eam ſtatuã ꝑinde ut ueræ rõnes poſt cõpertæ monebant, in locũ ædituũ ſubducẽdam. Atq; ita in area Vulcani, ſublimiore loco ſtatuẽdam. Eaq; res bene & ꝓſpere Reip. ceſſit. Tunc igit̃ qđ in Hetruſcos aruſpices aĩaduerſum, uindicatũq; fuerat, uerſus hic ſcite factus, cantatusq; à pueris, Vrbe tota fert̃, Malum conſiliũ, cõſultori peſſimũ eſt. Hactenus qdẽ Gellius. Porrò Valerius Maximus lib. *vii.* rem quãdam haud diſſimilẽ memorat de Papyrio Curſore, qui cum Cõſul, Aqloniam obſideret, uelletq; prælium cõmittere cum hoſtibus, niſi ſiquid auſpicia refragarent̃, ac conſultus Pullarius ſuaderet, uti cõmitteret, cũ aues infauſto nunciaſſent, re cognita, Pullariũ in prima acie conſtituit. Is primo traiectus telo, uiolatam religionẽ expiauit. Meminit huius rei Titus Liuius Decadis primæ libro decimo. Virgilius tacite notauit parœmiam in Aeneidos duodecimo libro, cum ait, Cadit ipſe Tolũnius augur, Primus in aduerſos telum q torſerat hoſtes. M. Varro libro de Re ruſtica tertio, palàm citat adagium his uerbis, Opinor inquam, non ſolum quod dicitur, Malũ conſilium, conſultori eſſe peſſimũ, ſed ẽt bonum conſilium, ei qui conſulit & q conſulit̃ bonum habendũ. Sophocles in Electra, βουλῆς γὰρ οὐδὲν ἐστὶν ἔχθιον κακῆς, id eſt, Res nulla, conſilio nocentius malo, Noxam ad eum referens, cui cõſilium datur. Apparet autem ſenarium hunc Latinũ, id quod & Gellius admonuit, de Græcis illis Heſiodi uerſibus expreſſum eſſe, q legunt̃ in opere, cui titulus, ἔργα καὶ ἡμέραι, οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων, ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη, id eſt, Ipſe ſibi nocet is alium q lædere quærit, Cõſultum male, conſultori peſſima res eſt. Plutarchus in commentario de audiendis poetis, exiſtimat huius uerſiculi eandem eſſe ſententiam, quæ ſit dogmatis Platonici in Gorgia, Vbi Socrates dicit

peius eſſe iniuriam facere, q̃ iniuriam pati, & damnoſius eſſe malo afficere, q̃ affici. Atq; adeo totidē ferè uerbis inuenitur hæc ſnia apud Eccleſiaſticū hebræum authorē, capite uigeſimoſeptimo, Facienti neqſſimum conſiliū, ſuper ipſum deuoluet. Extat in hanc ſniam & Apologus Græcus non inuenuſtus, nec oīno indignus, quē his cōmentariis adiungamus. Leonē ob ſenectam ægrotantē, & ea cauſa ſuo in luſtro continētem ſeſe, cætera qdem aīantia officii gra uiſebāt regem ſuū, excepta uulpe. Proinde lupus nactus opportunitatē, accuſauit uulpem apud Leonē læſæ maieſtatis, quæ ꝓ nihilo haberet eum, penes quē regꝫ erat ſumma, nec ob cōtemptum ad uiſendū acceſſiſſet. Atq; interea interuenit in lupi ſabula uulpes, & extremā ſermonis ꝑtem audiuit. Itaq; Leo cōſpecta uulpe, ꝓtinus aduerſus eam infremuit. At illa poſtulato ad purgandum ſeſe ſpatio, & qs (inqt) oīum, qui huc cōuenerūt, tantum tibi ꝓfuit, quātum ego, qui quoquouerſum circūcurſitaui, ubiq; morbi remedium à medicis repperi. Cūq; Leo ꝓtinus edixiſſet, ut remediū apiret, Si uiuum (inquit) lupum excories, & illius pellem induas, cōualeſces. Leo credulus cōtinuo lupum inuaſit, & interemit. Quo extincto, riſit aſtuta uulpes, calumniatoris malū conſiliū in ipſius recidiſſe caput. Carmen aūt refert à Plutarcho, & hūc in modū, ὅσσ' ἄλλῳ κακὰ τεύχει ἑῷ κακὸν ἥπατι τεύχει. i. Dāna parās aliis, ꝓprio parat ꝑpate dāna.

Suum cuiq; pulchrum. XV.

Prouerbialis ſnia, Suum cuiq; pulchrū, in eos, qbus ſua, qualiacunq; ſunt, tn̄ ſtudio quodā magis q̃ iudicio placent. Eſt aūt à cōi mortalium ingenio ſumpta, qbus uſqueadeo inſita eſt illa φιλαυτία, id eſt, amor ſui, ut neminē tam modeſtū, tam attētum tam oculatū inuenias, qn in ꝓpriis æſtimandis, quadā animi ꝓpenſione corruptus cæcutiat, atq; hallucinet. Et quē unq̃ uidimus in tam barbara regione natum, cui ſua patria nō uel optima uideat? Quæ gens tam effera, tam horrida lingua, quæ nō alias præ ſua contēnat? Quæ tam ferina corporis ſpecie, quæ ſibi non appeat formoſiſſima? Proinde uere ſcripſit Ariſtoteles libro Rhetoricoꝝ ſecūdo, ἐπεὶ δὲ φίλαυτοι πάντες καὶ τὰ αὐτῶν ἀνάγκη ἡδέα εἶναι πᾶσιν, οἷον ἔργα, λόγους, διὸ καὶ φιλοκόλακες ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. id eſt, Quoniam autē oēs ſui ſunt amātes, & ſua cuiq; iucunda eſſe, neceſſum eſt, ut facta, dictaq;, idcirco plerūq; ēt aſſentatoribus gaudent. Id tametſi oibus in rebus gnalr uerꝫ eſt, ut ſit quēadmodum ait Horatius, Cæcus amor ſui, tamen in artifices, atq; ex iis, potiſſimū in poetas, ad hæc in amantes præcipue quadrare uidet. Etenī rectiſſime ſcripſit Ariſtoteles quarto moralium libro, Suo quēq; artificē opere impēſe delectari, nō aliter, q̃ rebus qbuſdā ex ſeſe prognatis. Neq; ſecus adamant ſua carmina poetæ, q̃ parentes liberos. Eſt. n. artificis opus, quaſi quidā ingenii ſoetus, de quo Socrates ait rectius iudicare obſtetricem, q̃ matrem ipſam. Spōſis itē amātibus mos eſt, ſuā cuiq; ſpōſam certatim extollere. Cuius rei ſat magnum exemplū extat de Tarqniis adoleſcētibus. Vnde & hodie uulgo ſcite dicūt, Nullum repiri deformē amaſium. Propterea, quod amanti, uel non pulchra, pulcherrima uideant. Quā ſniam eleganter extulit Theocritus in Ecloga ſexta, ἦ γὰρ ἔρωτι πολλάκις ὦ Πολύφαμε τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται, id eſt, Etenim haud raro Polypheme. Quæ minime ſunt pulchra, ea pulchra uidentur amāti. Huc ptinet & illud, quod ſcribit. M. Tullius libro de finibus quinto, Suo. n. quiſq; ſtudio maxime ducitur. Et rurſum in primo officioꝝ, Quoꝝ uterq; ſuo ſtudio delectatus contempſit alterꝝ. Quanq̃ hoc nenia dignū, hactenus cōem illam φιλαυτίαν ualere, ut ſuis quiſq; liberis ſuis artibus, ſuo inſtituto, ſuis inuentis, ſuæ patriæ paulo impenſius faueat, niſi euſq; cæcitatis nos rapiat ut & uirtutes alienas calūniemur, & noſtris blandiamur uitiis, eaq; uirtutū noīe donemus. Ac ſibi quiſq; ſit, quod ſibi fuit Suffenus Catullianus, aut Meuius Horatianus. Quod uitii Flaccus in epiſtolis notans, Vel mala (inquit) delectent mea me. Atq; hoc loco Porphyrion indicat Horatium reſpicere uulgatā ſniam, quod homines ſuis malis non ſolū doleant, uerumetiā delectentur. Eaq; de re Græcum adagium eſſe celebratum, uerum id adagium uitio librarioꝝ deſyderat in ſcriptura. Eodem pertinet, quod alibi dixit Horatius, Turpia decipiunt cæcum uitia, aut etiam ipſa hæc Delectant, ueluti Balbinū polypus Agnæ. Nam Balbino ſtulto amanti, etiam polypus Agnæ amicæ, ſuaue qddam olere uidebat. Eſt aūt polypus uitium narium graue olentium, itidem ut hircus alarum. Vnde & polypoſos & hircoſos dicimus. M. Tullius ad Atticum libro decimoquarto, Accipe (inquit) à me καθολικὸν θεώρημα. earum rerum in quibus exercitati ſumus ſatis. Nemo unq̃, neq; poeta, neq; orator fuit, qui quēquā meliorē ſe arbitraret. Hoc etiam malis contingit. Quid tu Brute putas ingenioſo & erudito? De quo etiam expti ſumus. Nuper, in edicto ſcripſeram rogatu tuo. Meum mihi placebat, illi ſuum. Quod etiam cum ipſius precibus adductus penè, ſcripſiſſem ad eū de optimo genere dicendi, non modo mihi, ſed etiā tibi ſcripſit, ſibi illud quod mihi placeret non probari. Quare ſinamus quæſo quenq̃ ſibi ſcribere. Suam cuiq; ſponſam, mihi meam. Suum cuiq; amorem, mihi meum. Non ſcite. Hoc enim Attilius poeta duriſſimus. Hactenus Cicero. Cuius ex uerbis apparet hos duos uerſiculos, Suam cuique

& cætera, Ex Attiliana quapiã fabula ſumptos eſſe. Idem Tullius libro Tuſculanarũ quæſt. quĩto, Muſicorũ uero perſtudioſum accepimus poetam ẽt Tragicum, q̃ bonũ, nihil ad rem. In hoc enim genere neſcio quo pacto magis, q̃ in aliis ſuũ cuiq; pulchrum eſt. Adhuc neminẽ cognoui poetam, & mihi ſuit cum Aqnio amicitia, q ſibi non optimus uideret̃. Sic ſe res habet, Te tua, me delectant mea. Eãdẽ ſniam Plautus in Sticho, diuerſis uerbis, ſed nimis q̃ elegãter extulit. Suus (inqt) rex reginæ placet. Sua cuiq; ſponſa ſponſo. Huc referẽdum & Theocriticum illud, καὶ γάρ θην, οὐκ εἶδος ἔχω κακὸν, ὥς με λέγοντι, id eſt, Nec mihi forma profecto mala eſt, ſi uera loquunt̃. Id imitans Maro, Nec ſum adeo informis, nuper me in litore uidi, Cum placidũ uentis ſtaret mare. Apertius alluſit ad adagiũ Flaccus, in epiſtola quadam, Iouis auribus iſta Seruas, Fidis enim manare poetica mella Te ſolum, tibi pulcher. Tibi pulcher dixit, pro tibi ipſi placens.

Patriæ fumus, igni alieno luculentior. XVI.

Prouerbii faciem habet, atq; ad eãdem ptinet ſniam, quod elegãter ſcripſit Lucianus in Encomio patriæ, καὶ ὁ τῆς πατρίδος αὐτῷ καπνὸς, λαμπρότερος ὀφθήσεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρὸς, id eſt, Ac pr̃iæ fumus lucul ẽtior homini uidet̃, q̃ ignis alibi. Philoſtratus in Ariadne, ὁ Θησεὺς δὲ ἐρᾷ μὲν, ἀλλὰ τοῦ τῶν ἀθηνῶν καπνοῦ, Ἀριάδνην δὲ οὐδὲ οἶδεν ἔτι, οὐδὲ ἔγνω ποτέ. i. Theſeus uero amat qdẽ, ſed Athenarum ſumũ. Nã Ariadnẽ neq; uidit adhuc, neq; ẽt dum cognouit. Apud Homerũ, τὸν καπνὸν πατρίδος αἴας, id eſt, terræ natalis fumũ Vlyſſes optat uidere ſurgentem, unde & ductum prouerbium.

Viua uox. XVII.

Viua uox olim dicebat̃, non ſcripta, ſed ab ipſo pnunciantis ore pcepta, quaſi uiuida, atq; efficax. Nam uiua nonnunq̃ dicunt̃, quæ natiua ſunt, nõ factitia. Vt uiuo de marmore, & uiuoq; ſedilia ſaxo. Ineſt aũt rebus natiuis neſcio qd gratiæ genuinæ, quod ars nulla queat imitatione conſeq. Porrò ſcriptura uox quæpiam eſt, ſed quaſi factitia, ueræq; uocis, utcũq; imitatrix, Deeſt actus, motuſq;, hoc eſt uita. Siqdem actio (ut author Fabius) orationis quaſi uita eſt. Rerũ inuẽtio oſſium inſtar eſt, ordo neruos imitat̃, elocutio carnẽ, cutem coloremq;. Memoria ſpũs uice fungitur, qbus oĩbus accedit pnunciatio, uelut motus qdam uitalis. Nullum. n. certius argumẽtum uitæ, q̃ motus. Vnde & flumina uiua dicunt̃, & argentum uiuũ. Contra mortua, quæ torpent, languentq;. Cicero libro Tuſculanarũ quæſtionũ ſecũdo. Licet. n. ſatis exemplorũ, ad imitandum ex lectione ſuppeditet, tñ uiua illa (ut dicitur) uox alit plenius, præcipueq; præceptoris. Idem ad Atticum libro ſecũdo, Vbi ſunt nũc, q aiũt, Ζώσης φωνῆς, Quãto magis uidi ex tuis literis, q̃ ex illius ſermone, quid ageret̃. Plinius Iunior in epiſtola quadam ad Nepotem. Præterea, magis ut uulgo dicitur, uiua uox afficit. Nam licet acriora ſint quæ legas, altius tamen in animo ſedent, quæ pronunciatio, uultus, habitus, geſtus etiam dicẽtis adfigit. Diuus Hieronymus in præfatione generali. Habet neſcio quid latentis energiæ uiua uox, & in aures diſcipuli de doctoris ore trãſfuſa, fortius ſonat. Hacten⁹ ille. Vnde celebratum illud Aeſchinis, de Demoſthene, Τί δὲ εἰ αὐτοῦ τοῦ θηρίου ἠκηκόατε; id eſt, Quid autem, ſi ipſam audiſſetis belluam? Et illud, In ſcriptis Demoſthenis, magnam Demoſthenis partem abeſſe.

Muti magiſtri. XVIII.

Quod modo retulimus, uſurpauit & Aulus Gellius, Atq; huic alterũ quoddam diuerſum adiecit. Quoniã (inqt) uocis, ut dicit̃, uiuæ penuria erat, ex mutis, quod aiũt, magiſtris cognoſcerem. Mutos magiſtros libros ſentiens, q loquunt̃ qdem nobis, ut apud Platonem ait Socrates, ſed dubitanti non ſatis cõmode reſpondent. Nec illepide pfecto literæ, muti uocant̃ præceptores. Propterea quod mutorũ eſt non uoce, ſed nutibus, ſigniſq; loqui. Itidẽ & libri, notulis qbuſdam, & ſignificãtibus figuris nobiſcum fabulant̃. Queãdmodum. n. uoces, ſenſorum animi, uelut εἴδωλα quæpiam ſunt, authore Ariſtotele, ſic lr̃arum figuræ, uocum ſimulacra quædam recte dicunt̃. Neq; mirandum, ſiquidem ἀρχέτυπον illud pectoris exemplar, efficacius repræſentat, ac trãſfundit affectus animi, q̃ alterum illud, quod nõ rem ipſam, ſed imitationẽ imitat̃. Neq; illud temere quæri ſolet à multis, utrum ſit ad eruditionem cõparandã cõducibilius, ζώσῃ φωνῇ χρῆσθαι, ἢ τοῖς ἀφώνοις διδασκάλοις. hoc eſt plus ne conferat, lectio an auſcultatio. Et hẽt res utraq; ſua quædã peculiaria cõmoda. Nã ex libris tũ uberiora fermè ſunt, quæ diſcunt̃, tum plura. Tantũ. n. qſq; diſcit, quãtum ingenii celeritate conſeq, memoriæ fidelitate cõplecti põt. Adde, quod hi præceptores, nunq̃ grauant̃ opam ſuã nobis imptire. Atq; horũ ut uberior, ita paratior copia. Accedit huc ocium illud, & cogitatiõis ſecretum. Licet preſſius inſpicere ſingula, licet retractare, licet expẽdere. At è diuerſo minore iactura, tum ingenii, tũ oculorũ, tũ ualetudinis cõſtant, quæ à pceptore diſſerẽte pcipimus, maxime ſi is dicat, quẽ & miremur, & amemus. Deinde inſidunt altius aĩo, & hærent tenacius, & occurrũt pmptius. Quare cõſultũ erit, alterũ ſtudii genus cum altero cõiungere, & ubi uiuæ uocis erit copia, libentius auſcultare q̃ legere, ſi

modo

modo mediocri ſit eruditione, quem audis. Vbi non erit libenter, quaſi non minus operæprecium fa cturus ſis ad libros confugere, ſed optimos. Denique ut illud quoque adiiciam, ea figura libri dicti ſunt muti magiſtri, qua M. Tullius legem appellat mutum magiſtratum, magiſtratum legem loquẽtem, & qua Plutarchus poeſim appellat picturam loquentem, & picturam, mutam poeſim.

Frons occipitio prior. XIX.

Priſcis agricolis celebratum adagium, atque inſtar ænigmatis iactatum, Frõs occipitio prior. Quo ſignificauit antiqtas, rectius geri negocium, ubi præſens, ac teſtis adeſſet, cuius agitur negociũ. Prior dictum eſt ꝓ potior, meliorq́;. Alioq́, qs ignorabat frõtem priorem eſſe capitis partem, occipitiũ poſteriorem? Tametſi hæc amphibologia cõmendat nõnihil dicti gr̃am, quod ob antiqtatẽ oraculi inſtar habebat̃. Extat aũt apud Catonem libro de Re ruſtica primo. Si bene (inqt) ædificaueris, libentius & ſæpius uenies, fundus melior erit, minusq́; peccabit̃, Fructi plus capies, Frons occipitio prior. Plinius item in eãdem fermè ſniam, libro hiſtoriæ mũdi decimooctauo, capite qnto, Eum tñ q̃ bene habitet, ſæpius uentitare in agrum, frontemq́; dñi plus ꝓdeſſe, q̃ occipitium, nõ mentiunt̃. Rurſum eiuſdem libri capite ſexto. Et ideo maiores fertiliſſimũ in agro oculum dñi eſſe dixerunt. Ariſtoteles Oeconomicoꝝ libro primo, uidet̃ hanc ſniam ad Perſam quẽpiam referre, ſubnectens alteram huic ſimilem, quæ à Libe quodam ſit ꝑfecta. Sed ſatius fuerit ipſius adſcribere uerba, ſiqs forte deſyderabit. καὶ τὸ τοῦ πέρσου καὶ λίβυος ἀπόφθεγμα εὖ ἂν ἔχοι. ὁ μὲν γὰρ ἐρωτηθεὶς τί μάλιστα ἵππον πιαίνει, ὁ τοῦ δεσπότου ὀφθαλμὸς ἔφη. ὁ δὲ λίβυς ἐρωτηθεὶς, ποία κόπρος ἀρίστη, τὰ τοῦ δεσπότου ἴχνη ἔφη, id eſt, Atque illud Perſæ, Libysq́; rñſum, recte ſeruabitur. Nam alter interrogatus, quæ res potiſſimũ ſaginaret equũ, Rñdit, oculus dñi. Alter rogatus, quod ſtercus eſſet optimũ, dñi ueſtigia, inqt. Vterque ſignificauit dñi pñtiam, plurimum habere momenti ad rem bene gerẽdam. Itẽ Columella putat rẽ malã eſſe frequẽtem fundi locationẽ, peiorem tñ Vrbanum Colonum, q per familiam mauult agrum, q̃ ꝑ ſe colere. Huc ꝑtinet illud, quod refertur à Gellio, quod cum qdam corpulentus, ac nitidus, equũ haberet macilentum, ac ſtrigoſum, rogatus, qd eſſet in cauſa, Rñdit mirũ non debere uideri, ſi equo ſuo eſſet habitior, qñquidem ipſe ſe paſceret, equum curaret ſeruus. Plutarchus in cõmentario de liberis educandis, καὶ τοῦθ' ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ ἱπποκόμου χαρίεν ὡς οὐδὲν οὕτω πιαίνει τὸν ἵππον, ὡς βασιλέως ὀφθαλμὸς, id eſt, Hinc & illud eleganter dictum ab eqſone, nihil ꝑinde ſaginare equum, ut regis oculum. Huius figuræ eſt, quod Aeſchylus in Tragœdia, cui titulus Perſæ, dñi pñtiam, oculũ domus uocat, ὄμμα γὰρ δόμων νομίζω δεσπότου παρουσίαν, id eſt, Nam domus oculũ eſſe, dñi iudico pñtiam. Eodem ꝑtinet, quod ꝑq̃ uenuſte dixit Titus Liuius, Non ſatis feliciter ſolere procedere, quæ oculis agas alienis. Innuit tale qddam & Terentius in Eunucho, cũ ait, Ita ut fit, dñi ubi abſunt, ſignificans, abſentibus heris, miniſtros oĩa facere indiligentius, & peccare licentius. Nempe hæc oĩa eò tendunt, ut qſque ſuum negocium præſens curet, neque magnopere fidat alienæ ĩduſtriæ. Id nulli magis obſeruãdum q̃ principi, ſi modo principis aĩum gerat, nõ prædonis, hoc eſt, ſi publicũ cõmodum cordi habet. At hodie ferè Epiſcopi & Reges oĩa alienis manibus, alienis auribus atque oculis agunt, neque qcq̃ minus ad ſe ꝑtinere putant, q̃ rẽp. aut priuatis ſuisq́; diſtenti, aut uoluptatibus occupati.

Aequalis æqualem delectat. XX.

Similitudo mater eſt beneuolentiæ, conſuetudinisq́; & familiaritatis conciliatrix. Vnde uidemus iuuenes inter ſe libenter cõuenire, ſenes cum ſenibus cõgregari, doctos doctoꝝ cõuentu capi. Improbos cõgredi cum improbis, bibones cum bibonibus. Nautas amare nautas. Diuitibus eſſe neceſſitudinem cum diuitibus, atque in uniuerſum ſimilia ſimilibus gaudere. In hanc ſniam extant aliquot ueterum ꝓuerbia, quoꝝ eſt illud, ἧλιξ ἥλικα τέρπει, id eſt, Aequalis æqualem delectat. Quod uſurpãs M. Tullius in Catone maiore. Pares aũt (inquit) cum paribus, ut eſt in uetere prouerbio, facillime cõgregant̃. Nam prima familiaritatis conciliatio, proficiſcit̃ ab ætatis æqualitate, quam Græci uocãt, ὁμηλικίαν. Ad quod alludens Homerus in Odyſſeæ, ο. ἀτὰρ καὶ ὁμήλικές εἰμεν. id eſt, Quinetiam ſumus æquæui. Huc reſpexit Plato primo de Repub. lib. Apud quẽ Cephalus, q ſe teſtat̃ iã pueniſſe, ἐς γήρως οὐδὸς. id eſt, ſenectæ limẽ, ait, πολλάκις γὰρ συνερχόμεθά τινες εἰς ταὐτὸ παραπλησίαν ἡλικίαν ἔχοντες, διασώζοντες τὴν παλαιὰν παροιμίαν, id eſt, Sæpenumero plerique conuenimus, fermè æquales, antiquum illud ſeruantes prouerbium. Ariſtoteles ſecũdo Rhetoricoꝝ libro, recenſens quæ qbus ſint iucunda, ſcribit in totũ ea natura ſeſe inuicem delectari, quæ gñe ſint coniuncta, aut ſimilia, ut hoiem homine, equum equo, adoleſcẽtem adoleſcente. Atque huc tendere ꝓuerbia uulgo iactata, ἧλιξ ἥλικα τέρπει, atque id genus alia quædam. Verba illius hæc ſunt, τὰ συγγενῆ δὲ καὶ τὰ φύσιν ἀλλήλοις ἡδέα ἅπαντα. τὰ συγγενῆ καὶ ὅμοια ἡδέα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, οἷον ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ καὶ ἵππος ἵππῳ καὶ νέος νέῳ, ὅθεν καὶ αἱ παροιμίαι εἴρηνται, ὡς ἧλιξ ἥλικα τέρπει, καὶ ὡς ἀεὶ τὸν ὁμοῖον, κ

ἔγνω δὲ θὴρ θῆρα, καὶ ἀεὶ κολοιὸς πρὸς κολοιόν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Theognis ait amicitiam cohærere inter æquales, uicinos & ſenes, πάντες μὲν τιμῶσιν ὁμῶς, ἶσοι, οἵ τε κατ' αὐτὸν οἰκοῦσι χώρης, οἵ τε παλαιότεροι, id eſt, Oẽs hi ſeſe uenerant, amantq́ꝫ uiciſſim Vicini, æquales uiribus, atqꝫ ſenes. Nec alienum eſt ab hoc ꝓuerbio, quod Democritus ait apud Ariſtotelem libro de aĩa primo, aĩam eſſe q̃ddam ex omnibus elementis conflatum, imo ipſam hoꝝ quiduis eſſe, & unumquodqꝫ cognoſcere, eo quod habet affine cum ſingulis. Empedoclis uerſus ſic habent, γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ, αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον, στοργὴ δὲ στοργήν, νεῖκος δέ τε νείκεϊ λυγρῷ, Philoſophoꝝ q̃ſpiam, Zenon ni fallor apud Auguſtinum ꝓdidit animam ipſam eſſe numerum ſeipſam mouentem, atqꝫ hanc ob cauſam rebus numeroſis natura capi delinirîqꝫ, ueluti muſicis modis afficiunt & pueri, cognato quodam naturæ ſenſu, cum prorſus neſciant q̃d ſit muſica. Ariſtoteles hoc ipſo quẽ modo retulimus loco, definitionem adducit, tacito authoris nomine.

Simile gaudet ſimili. XXI.

ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον, id eſt, Simile gaudet ſimili. Ariſtoteles libro moraliũ octauo, ὅμοιον ὁμοίου ἐφίεται, id eſt, ſimile appetit ſimile. Item libro nono, ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον, id eſt, ſimile ſimili amicum. Vnde eſt & illud, ὁμοιότης τῆς φιλότητος μήτηρ, id eſt, Similitudo mater amoris, Quare ubi abſoluta ſimilitudo, ibi uehemẽtiſſimus amor, id, quod indicat fabula Narciſſi. Agathon in cõuiuio Platonis. Scite q̃dem ueteri prouerbio fertur. Simile ſimili ſemꝑ hærere. Plutarchus in cõmentario, cui titulus, quo pacto ſit amicus ab adulatore dignoſcẽdus, refert huiuſmodi ſenarios, γέρων γέροντι γλῶτταν ἡδίστην ἔχει παῖς παιδί, καὶ γυναικὶ πρόσφορον γυνή, νοσῶν τ' ἀνὴρ νοσοῦντι, καὶ δυσπραξίᾳ ληφθεὶς, ἐπῳδός ἐστι τῷ πειρωμένῳ, id eſt, Seni ſenilis lingua iucundiſſima eſt, Puerq́ꝫ puer, & mulier apta fœminæ. Aegrotus itidem ægroto, & in malis ſitus, Exercito malis placet, atqꝫ congruit. Plato libro de legibus octauo, φίλον μέν που καλοῦμεν, ὅμοιον ὁμοίῳ κατ' ἀρετήν, καὶ ἴσον ἴσῳ, id eſt, Amicum quidem uocamus ſimile ſimili, quo ad uirtutem, & æquale æquali. Quãquam adagium recte transferetur & ad illos, quos ſimilitudo conciliat uitiorum. In quos eſt illud Catulli, Pulchre conuenit improbis cinædis. Item illud Martialis, Vxor peſſima, peſſimus maritus. Miror non bene cõuenire uobis. Illud item Iuuenalis, Magna inter molles concordia.

Semper ſimilem ducit Deus ad ſimilem. XXII.

Poteſt aũt adagium ex Homero natum uideri, apud quem in Odyſſeæ. ρ. Proci Penolopes conſpicati Eumæum Subulcũ Vlyſſis, ipſum Vlyſſem ſecum adducentem, ſed habitu, ſpecieq́ꝫ pannoſi, ac mendici, ſcomma iaciunt in utrũqꝫ, quaſi duo inter ſe ſimiles bene cõueniſſent, νῦν μὲν δὴ μάλα πάγχυ κακὸς κακὸν ἡγηλάζει, ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον, id eſt, Nunc adeo malus ecce malum comitatꝫ, ut uſqꝫ Ad ſimilẽ Deus, adducit, ſimilemq́ꝫ, paremq́ꝫ. Ariſtoteles libro moraliũ octauo, ꝓuerbii loco refert, ὅθεν τὸν ὅμοιον φασὶν ὡς τὸν ὅμοιον. i. Vnde ſimilem aiunt ad ſimilem.

Semper graculus aſſidet graculo. XXIII.

ἀεὶ κολοιὸς πρὸς κολοιὸν ἱζάνει, id eſt, Adſidit uſqꝫ graculus apud graculum. Refertur à Diogeniano prouerbialis ſenarius. Notaturq́ꝫ ab Ariſtotele libro Rhetoricoꝝ, quẽ modo citauimus, Vbi inter alia complura, huius ſentẽtiæ prouerbia, hoc quoqꝫ commemorat. Item libro moralium octauo, καὶ κολοιὸς ποτὶ κολοιόν, id eſt, & graculus (inquit) ad graculum. Porrò graculorum conuentus olim notos fuiſſe teſtatur. M. Varro libro de Re ruſt. tertio. Vnde Plutarch⁹ in libro de Polyphilia, οὐκ ἀγελαῖόν ἐστιν οὐδὲ κολοιῶδες, non armentarium eſt, neqꝫ graculeum.

Cicada cicadæ cara formica formicæ. XXIIII.

Cæterum, quod Ariſtoteles in eo loco, quem modo citauimus, addidit, & ſiqua ſunt id genus alia, dubium non eſt, q̃n ſenſerit illa quæ ſunt apud Theocritum Idyllio nono, τέττιξ μὲν τέττιγι φίλος, μύρμακι δὲ μύρμαξ, ἴρηκες δ' ἴρηξιν, id eſt, Formicæ grata eſt formica, cicada cicadæ. Accipiter placet accipitri. Porrò nota eſt formicarum politia, & cicadarum concentus.

Figulus figulo inuidet, faber fabro. XXV.

Ab hac forma uelut excipiẽdi ſunt, q̃ in eadẽ arte uerſantꝫ. Propterea, quod inter hos artificii ſimilitudo, magis æmulationẽ conciliat, q̃ beneuolẽtiam. Quoꝝ mutuã inter ipſos inuidiã Heſiodus, in ope cui titulus, Opa & dies, cõpluribus metaphoris indicauit, haud tñ dãnans id genus artificũ concertationem, imo probans, ac laudãs. Propoſuerat. n. poeta duplex æmulationis genus, quoꝝ alteꝝ ſit utile, pulchrumq́ꝫ mortalibus, alteꝝ fœdum, ac ꝑnicioſum. Hoc hoĩes ad rixas, ac bella concitari, ꝓpter opum, honorũq́ꝫ certamina. Illo uero tanq̃ exemplis ꝓpoſitis, ad induſtriã, & honeſtas artes exꝑgefieri. Honeſtã igitꝫ æmulationẽ his uerbis deſcribit, ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων, εἰς ἄφενος σπεύδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσιν καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονεῖ,

φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ. Quos uerſus, lõge elegãtiſſimos, in hoc dũtaxat uertimus, ut itelligant. Nã uenuſtatem, uix quiſq̃ aſſequatur, nedum ego. Semper uicinus uicino eſt æmulus, hunc ut Condere cernit opes pperantem gnauiter, atqui Concertatio conducit mortalibus iſta, Odit ita, fabrũq; faber, figuloq; moleſtus Eſt figulus, mendico ptinus inuidet alter Mendicus. Cantor cantorem liuidus odit. Vſurpat cum aliàs frequenter apud diuerſos authores, tum apud Ariſtotelem libro moralium ſecũdo. Rurſum eiuſdẽ opis libro octauo, parœmiæ uice refertur, κεραμεῖς πάντας τοὺς τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι, id eſt, Oẽs eiuſmodi figulos inter ſeſe aiunt eſſe, Figulos inuidos dixit, nimirũ alludens ad Heſiodiũ adagium. Item Rhetoricorũ libro tertio, ὅθεν εἴρηται καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ, id eſt, Vnde dictum eſt, & figulus figulo. Citat ibidẽ & hunc ſenarium, haud ſcio ex quo Poeta, τὸ συγγενὲς γὰρ καὶ φθονεῖν ἐπίσταται, id eſt, Eteni inuidere didicit ipſa affinitas. At eſt ſi͂litudo, quã in Sympoſiacis Plutarchus μάχιμον dicit, hoc eſt, bellacem ac pugnacem, qualis eſt Gallorũ Gallinaceorũ, qualiſq; eſt inter Sophiſtas, mendicos, poetas, cantores, & ob hoc uetat id genus hoium in conuiuiis coniungi, ne quid oriatur rixæ. Eſt altera, quam ἐρωτικὴ uocat, cuiuſmodi eſt graculorum inter ſe. Ad hanc pertinent nautæ, agricolæ, uenatores, aliptici. Atq; ob id recte copulantur in accubitu. Ad hæc amantes, niſi contingat eos eandem amare.

Cretenſis Cretenſem. XXVI.

ὁ κρὴς τὸν κρῆτα, Cretenſis Cretenſem, ſubaudi, quod erit commodum ſententiæ, prouocat, conatur circũuenire, aut tale quippiam. Quoties improbus agit cum improbo, perfidus cum perfido. Sumptum adagium à Cretenſium moribus, quos plurimis conuiciis inceſſuit antiquitas.

Cretenſis cum Aeginita. XXVII.

Eandẽ obtinet ſniam, κρὴς πρὸς αἰγινήτην. i. Cretenſis cum Aeginita, ſubaudiẽdum agit. Quadrat in pariter improbos, q mutuis inter ſe fallaciis agũt. Nã Aeginitæ quoq; olim male audierũt, in quos ẽt oraculũ illud qdam æditũ putant, οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι, id eſt, Neq; tertii, neq; quarti.

Vulpinari cum uulpe. XXVIII.

ἀλωπεκίζειν πρὸς ἑτέραν ἀλώπεκα, id eſt, Cum uulpe, uulpinare tu quoq; inuicẽ. Senarius eſt puerbialis. Cum aſtutis aſtutiis agito. Horatius, Nunq̃ te fallant animi ſub uulpe latẽtes. Quod autem nos, ἀλωπεκίζειν, uertimus uulpinari, ne quis hoc uerbi tanq̃ noſtrum, ac nouum aſpernetur, citat ex. M. Varrone à Nonio Marcello, ſic enim auſus eſt dicere Varro uulpinari pro ἀλωπεκίζειν, quẽadmodum Horatius, Iuuenari dixit pro νεανίζειν.

Cretiza cum Cretenſi. XXIX.

πρὸς κρῆτα κρητίζειν. i. Aduerſum Cretẽſem cretiza. i. aduerſus mẽdacẽ mẽdaciis utere. Propterea quod Cretẽſium uanitas, de Iouis apud ſe ſepulchro, multaq; id gen' mẽtientiũ, in uulgi fabulã abierit, id quod palàm teſtat Epimenidis ille uerſiculus, quẽ Paulus ẽt apl's citat, κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί, i. Cretẽſes ſemp mẽdaces, malæ beſtiæ, uẽtres pigri. Diuus Hieronymus in cõmentariis, quos in hãc ſcripſit epl'am, indicat hũc uerſiculũ reptũ in ope Epimenidis, cui titulũ fecit, De oraculis. Vñ & Paulus pphetã uocat, ſiue p iocũ, ſiue ob argumẽtũ. Huius aũt carminis initium, κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, uſurpauit Callimachus poeta Cyrenẽſis, ſcribẽs aduerſus Cretẽſes, in laudẽ Iouis, ac uanitatis eos arguẽs, quod iactitarẽt illius ſepulchrũ eſſe apud ſe, cũ is eſſet imortalis. Quo reſpiciens Ouidius, Nec fingũt (inqt) oia Cretes. Vñ κρητίζειν, Græci p mẽtiri dicũt. Suidas aliã adagiõis cãm indicat, ſcribẽs Idomeneũ Cretẽſem, cũ illi negociũ eẽt datũ, ut æs Laphyrorũ Græcis diſtribueret, ſibi ptem lõge optimã delegiſſe. Vñ cõgruere uidet ẽt in illos, q fraudãt alios, ſuiſq; cõmodis impẽſius ubiq; ſtudẽt. Idẽ putat adagiũ quadrare ẽt in eos, q fruſtra mendaciis agunt aduerſus artificem mẽtiendi. Quẽadmodũ uulgo dicunt difficillimũ eſſe furari apud fures, ita difficillimum mendaciis imponere mendacibus.

Cum Care Carizas. XXX.

Huic ſimillimum refert Diogenianus, πρὸς κᾶρα καρίζεις, id eſt, Cum Care Carizas. Cares populi ſunt Phrygiæ, de quibus alio loco dicemus, quorũ mores prouerbiis aliquot fecere locum.

Cretenſis Mare. XXXI.

ὁ κρὴς τὴν θάλασσαν. i. Cretẽſis Mare, Subaudiẽdũ, neſcit, aut metuit. Hãc parœmiã refert pariter, atq; exponit Strabo geographiæ libro. x. Scribens olim Cretẽſes nauigandi pitia, rerũq; maritimarũ uſu pncipatũ tenuiſſe, Atq; hinc antiqtus increbuiſſe puerbiũ, Cretẽſis mare neſcit, in eos q ſe neſcire fingerẽt, quod egregie callerent. Etenim q conſentaneũ eſt, Cretẽſes cũ ſint inſulares, ignorare mare quo cingunt undequaq;. Vſus eſt eodem & Ariſtides in Pericle, ὁ κρὴς τὸν πόντον. Zenodotus ſcribit apud Alcæum extare.

Ad umbilicum ducere. XXXII.

Extant apud authores, aliquot abſoluendi parœmiæ, quarũ de numero eſt illa, Ad umbilicũ ducere, pro eo, quod eſt librum finire, atq; abſoluere. Sunt enim umbilici, interprete Porphyrione, orna-

menta quædam oſſea, aut lignea, corneáue umbilici noſtri formam imitantia, quæ uoluminibus iam abſolutis addebantur, atq; hinc prouerbialem figuram eſſe natam, ad umbilicum peruenit, id eſt, ad finem. Horatius in Odis. Deus deus nam me uetat Inceptum celeres promiſſum carmen iambos, Ad umbilicum ducere. Martialis in quarto epigrāmatum libro, Ohe iam ſatis eſt, ohe libelle Iam peruenimus uſq; ad umbilicos. Tu procedere adhuc & ire quæris. Idem libro quinto. Qui cedro decorata purpuraq; Nigris pagina creuit umbilicis. Idem in tertio. Cedro nunc licet ambules perunctus, Et frontes gemino decens honore, Pictis luxurieris umbilicis. Rurſum in undecimo, Explicitum nobis, uſq; ad ſua cornua librum, Et quaſi perfectum Septiane refers. Veꝝ eq̄dē haud ſcio, poſſit ne prouerbium hoc, alio q̄ ad librum, aut carmen transferri, niſi durior fiat metaphora.

Summum faſtigium imponere. XXXIII.

Illud gn̄alius eſt, Sūmum faſtigium imponere, ꝓ eo, quod eſt rem oibus ſuis partibus abſoluere. Exempla repies apud Ciceronē libro officioꝝ tertio, apud Pliniū in ep̄lis aliquoties. Tranſlatum ab ædificatoribus, q ꝑfecto demū ædificio, faſtigium aliquod ſolent imponere. Quibus ſicuti fundamētum prima inſtituendi opis pars eſt, ita faſtigiū ſuꝑma eſt iam abſoluti, Vn̄ quēadmodū fundamenta iacere transferūt ad id, quod eſt inſtituere qppiam, itidem faſtigiū addere, traducūt ad rei ꝑfectionē, ſummáq; ut uocant, manū. Huic confine quod à Græcis dicitur, τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκε, id eſt, Colophonem impoſuit.

Sūmam manum addere. XXXIIII.

Eandem uim habet, Sūmam manum addere. Mirum ni metaphora ab artificibus tranſlata, q primum rude quoddam operis ſimulachrum effingunt, atq; hanc primam appellant manū, deinde formant expreſſius. Poſtremo ſumma cura expoliunt, atq; hanc ſupremā, ſeu ſummā manum uocant. Seneca ad Lucilium, Vino deditos delectat potatio extrema, illa quæ mergit, quæ ebrietati ſummā manum imponit. Eadem figura dicimus nihil deeſſe præter extremam manum. Exempla crebriora ſunt apud ſcriptores, q̄ ut hic referat, repetere.

Supremum fabulæ actum addere. XXXV.

In eandem formā referendū eſt illud, Supremū fabulæ actum addere, pro eo quod eſt extremum finem imponere, à Poetis comœdiaꝝ, aut tragœdiaꝝ ſcriptoribus aſcitum, qui fabulas ſuas in actus quoſdam diſtribuūt. Vnde illud Horatianū, Nec ſit qnto productior actu. Solent aūt in extremo actu, plurimū artis addere, ſicuti ſcribit. M. Tullius ad Q. fratrem. Illud te ad extremū & oro & hortor, ut tanq̄ Poetæ boni, & actores induſtrii ſolēt, Sic tu in extrema parte & concluſione muneris ac negocii tui diligentiſſimus ſis, ut hic tertius annus impii tui, tanq̄ tertius actus, ꝑfectiſſimus; atq; ornatiſſimus eſſe uideat᷑. Idem ad Atticum libro. xiii. Etenim hæc decantata erat fabula, ſed complere paginam uolui. Et apud Apuleium, uitæ fabulam peregit. Opinor ad hanc formam pertinere, quod apud Nonium ait Lucilius, Sarcinatoris eſſe ſummum ſuere centonem optime.

Cataſtrophe fabulæ. XXXVI.

Cuiuſlibet exitū rei, ꝓuerbiali figura, Cataſtrophē uocamus. Porrò inter figuras ꝓuerbiales illud admonuimus, unicuiq; diſciplinæ, atq; artificio, ſua quædā eſſe peculiaria uocabula, quæ quēadmodum in ſacroꝝ cerimoniis, ac magicis precaminibus fieri cōſueuit, penè ſuꝑſtitione quadā uſurpant᷑. Ea quoties in aliud qppiam trahuntur, ferè ꝓuerbii ſpēm obtinent, uelut ex militari diſciplina, receptui canere, & locum deſerere, & prima acies. Et res ad triarios rediit. Ex muſica, præludium ꝓ præfatione, aut ingreſſu negocii. Summa & ima chorda, pro clamoſa & graui uoce. Et eadem oberrare chorda, pro eo quod eſt in eadem re peccare ſæpius. Porrò fabula omnis, ut oſtēdit Donatus, in treis partes diſtribuitur in πρότασιν, ἐπίτασιν, καταστροφὴν, Protaſis eſt primus ille tumultus iam quaſi gliſcens. Epitaſis, turba feruidiſſima. Cataſtrophe, ſubita reꝝ cōmutatio. Vnde Lucianus eleganter exitum, euentumq; negocii Cataſtrophen appellat, cum aliàs, tum in cōmētario de mercede ſeruiētibus. ἐπὶ πᾶσι δὲ ἥτις αὐτοῖς ἡ καταστροφὴ τοῦ δράματος γίνεται, id eſt, Poſt omnia deniq; quæ illis Cataſtrophe fabulæ contingit, hoc eſt, quis exitus ſeruitii. Et in Alexandro Pſeudomante, τοιοῦτο τέλος τῆς ἀλεξάνδρου τραγῳδίας, id eſt, Eiuſmodi finis tragœdiæ Alexandri.

A' capite uſq; ad calcem. XXXVII.

Cū rē totā ſignificamus, à capite uſq; ad calcē dicimus. Cuius adagii triplex eſſe pōt uſus. Aut. n. ad corpus referet᷑, aut ad aīum, aut ad rē, q duo poſteriores plus obtinent uenuſtatis, nimiꝝ quo plus habēt figuræ. Ad corpus, Apud Homeꝝ Iliados. ψ. ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς, id eſt, A' capite uſq; ad pedes: Item Theocritus in Bucoliſco, καί μ' ἀπὸ τᾶς κεφαλᾶς ποτὶ τὼ πόδε συνεχὲς εἶδεν, id eſt, Me à capite uſq; pedes luſtrauit lumine totū. Plautus in Epidico, Cōtempla Epidice ab unguiculo ad capillū ſūmū. Horatius, Talos à uertice pulcher ad imos. M. Tulli' ꝓ Roſcio Comœdo, Nōne ipſum

caput &

caput & ſupercilia illa penitus abraſa, olere malitiã, & clamitare calliditatẽ uidentur? Nõne ab imis unguib⁹; uſq; ad uerticẽ ſummũ, ſiquã coniecturã adfert hominibus, tacita corporis figura, ex fraude, fallaciis, mẽdaciis, totus cõſtare uidetur? Ad rẽ. Vt apud Ariſtophanẽ in Pluto, ἄκουε τοίνυν ὡς ἐγὼ τὰ πράγματα, ἐκ τῶν ποδῶν ἐς τὴν κεφαλήν σοι πάντ' ἐρῶ, id ẽ, Audi ergo, q̃ totũ ego negociũ A' pedibus uſq; tibi ad caput percenſeo. Quanq̃ hic Comicus ioci cauſa ꝑpoſtere poſuit pedes & caput. Diuus Hieronymus in præfatione libri, quẽ dierũ inſcribunt Hebræi, Contuli cũ eo à uertice, ut aiunt, uſq; ad extremũ unguem. Ad animũ hoc pacto poterit trãſferri, Ego tibi mores & ingeniũ illius, breuiter, hominẽ quantus eſt à ſummo, ut aiunt, capillo ad imũ uſq; calcaneũ depingã. Quanq̃ exemplũ M. Tullii, quod modo retulimus, magis ad animũ, q̃ ad corpus uidet' ptinere. Quinetiã diuiditur adagiũ, cũ caput negocii uocamus, ꝑcipuum authorem pinde ut & fontẽ dicimus. Terẽtius, Me eſſe huius rei caput. Itẽ apud Græcos, τὸ κεφάλαιον τοῦ πράγματος. Lucianus, in Tyrannicida, τῆς τυραννίδος κεφάλαιον, id eſt, Tyrannidis caput. Et Plato libro de legibus tertio, τὴν τῶν στάσεων πηγὴν, dixit, id eſt, ſeditionẽ fontẽ. Et ad calcẽ uenire. In calce operis. In extremo literarũ tuarum calce. Ab ipſo exordiri capite. A' calce ad caput recurrere. Atq; id gen⁹ aliæ loquẽdi formulæ, quæ paſſim apud authores obuiæ ſunt. Plutarchus aduerſus Stoicos, ἐκ παρόδου καὶ ἀρχῆς ἄχρι κορωνίδος, id eſt, Ab ingreſſu & initio uſq; ad Coronidem.

Curſu Lampada trado. XXXVIII.

Curſu Lampada tradere, ꝓuerbialis metaphora, pro eo quod eſt, partes tuas quaſi ſucceſſione in aliũ, atq; aliũ tranſferre. Lucretius, Et quaſi curſores uitai lãpada tradunt. De animantibus agit, quæ ſucceſſione ꝓpagant' uita per uices ab aliis in alia trãſfuſa. M. Varro libro de re Ruſtica tertio, Sed ó Merula Axius noſter, ne dũ hoc audit, Phyſicã addiſcat, quod de fructu nihil dixi, nũc curſu lampada tibi trado. Quibus uerbis ſignificat ſe alterã ſermonis partẽ Merulæ tradere, isq; in dicendi uicem ſuccedit. Lucretius uidet' imitatus Platonẽ, q libro de legibus ſexto, cũ ſcribit, ciues oportere liberis generandis, atq; educandis operã dare, ut uitã, quã ipſi à maioribus accepiſſent, uiciſſim quaſi tedã ardentẽ poſteris tradant. Eodẽ pertinet Perſianũ illud, Quis prior es, cur me in decurſu lampada poſcis? Ariſtophanes in ranis, λαμπάδα δ' οὐδεὶς οἷός τε φέρειν ὑπ' ἀγυμνασίας ἔτι νυνί, id eſt, Iam nemo queat geſtare facẽ. Quod non curant exerceri. Taxat ignauiã, atq; inertiã ciuiũ. Quo loco interpres addit in tribus certaminibus, ſolere ueteres geſtare faces, id eſt, ut illi dicebant, λαμπαδουχεῖν. In Prometheis, in Vulcaniis, & Panathenaicis. Porrò Promethe⁹ credit' ꝑmus hoc ludorũ genus inſtituiſſe, hũc qdẽ ad modũ, ut currẽtes facẽ ardentẽ geſtarent. Eã defatigat⁹ ꝓximo in manũ dabat. Is itẽ defeſſus alii, ac deinceps ali⁹ alii, ſucceſſione tradebãt inuicẽ, hiſtoriæ Prometheæ quaſi ſimulacrũ repſentantes, quemadmodũ ferulã qua cœleſtẽ ignẽ exceperat, ne rurſus extingueret', ꝑpetuo motu iactarit in terrã deuolans. Huius rei mentionẽ facit Plato, libro de Rep. primo, Significans daduchias etiã in honorẽ Mineruæ ſolere celebrari. Pauſanias aũt in atticis, ritũ horum ludorũ deſcribit copioſius. Meminit & Herodotus, ſed obiter, in Vrania oſtendens eũ morẽ à Perſis repertũ, ut diſpoſitis equis, atq; curſoribus, alius alii mandata ueluti lãpada traderent, quo celerius ꝑferri poſſent. Author rhetorices ad Herenniũ, Non enim queãdmodũ in palæſtra, qui tedas ardentes accipit, celerior eſt in curſu continuo, q̃ ille, q tradit, ita melior imperator nouus, qui accipit exercitum, q̃ ille q diſcedit. Propterea, quod defatigatus curſu, itegro facẽ, hic pitus imperator, imperito exercitum tradit. Itaq; lampadem tradere dicetur, qui iam uel delaſſatus, uel emeritus, in alios munus gerendum ab ſe tranſfert. Et inuicem lampada tradere, qui, quod ait Terentius, Tradunt operas mutuas, & aliis alii uiciſſim ſuppetias ferunt.

Principium dimidium totius. XXXIX.

ἀρχὴ ἥμισυ παντὸς, id eſt, Principium dimidiũ totius. Hoc adagio ſignificatũ ẽ, maximam difficultatis partẽ in aggrediundo negocio ſitã eſſe. Plato libro de legib⁹ ſexto, ἀρχὴ δὲ λέγεται μὲν ἥμισυ παντὸς, ἐν ταῖς παροιμίαις ἔργου, καὶ τό γε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκωμιάζομεν ἑκάστοτε. τὸ δ' ἐστίν τε ὡς ἐμοὶ φαίνεται πλέον ἢ τὸ ἥμισυ, καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκεκωμίακεν ἱκανῶς. i. Nã in ꝓuerbiis quidẽ initiũ totius facti dimidiũ dicitur. Atq; illud nimirũ recte cœpiſſe, omnes undiq; laudibus ferimus. At iſtud (ut mihi quidẽ uidet') plus eſt, q̃ dimidiũ. Neq; quiſq̃ hoc ubi recte fit, ſatis ꝓ merito laudarit. Suidas hæc ex Marino quodã refert, γέγονε δὲ ἡμῖν ἡ ἀρχὴ οὐκ ἀρχὴ μόνον. οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἥμισυ τοῦ παντός. αὐτὸ δὲ ὅλον τὸ πᾶν, id eſt, Fuit autẽ nobis initiũ illud, non tantũ initiũ, neq; iuxta ꝓuerbium, dimidiũ totius, ſed ipſum in ſolidum totum. Ariſtoteles item libro moralium primo. Principiũ. n. plus q̃ dimidiũ totius eſſe uidet'. Horatius in epiſtolis. Dimidiũ facti, qui cœpit, habet. Sapere, aude. Auſonius; Incipe, dimidiũ facti ẽ cœpiſſe, ſuperſit Dimidiũ, rurſum hoc incipe,

& efficies. Plutarchus in libello cui titulus, quo pacto ſint audiẽdi poetæ, citat ex Sophocle carmẽ hoc, ἔργου δὲ παντὸς ἤν τις ἄρχηται καλῶς, καὶ τὰς τελευτὰς εἰκὸς ἔσθ' οὕτως ἔχειν, id eſt, Negocii cuiuſq; ſi bene cœperis, Et finem item bonum fore, probabile eſt.

Satius eſt initiis mederi, q̃ fini. XL.

ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῷον ἢ τελευτήν, id eſt, Multo q̃ finẽ, medicari initia pſtat. Refert̃ à Suida puerbii loco. In eandẽ ſententiã Theognis, ἀρχομένῳ δ' ἕλκει φάρμακα φυομένῳ, id eſt, Pharmaca naſcenti ſunt adhibenda malo. Similiter Ouidius, Venienti occurrite morbo. Atq; idẽ rurſum, Sero medicina parat̃, Cũ mala p lõgas inualuere moras. Admonet adagiũ, minore negocio tolli malum ſtatim initio, cũ adhuc recens eſt, q̃ poſteaq̃ inueterauerit. Pueros à uitiis arcendos, dũ adhuc tenera, ac tractabilis ætas, ſarciendas ptinus offenſas, ne in ſimultatẽ exoleſcãt. Minima uitãda mala, ex qb' maiora ſolent pullulaſcere. Occaſiones euitandas, quæ mali quippiam pariruræ uideantur.

Serere ne dubites. XLI.

Rusticanũ adagiũ, ſed non indignũ, quod in hoc uolumen referat̃, Serere ne dubites. Quo monemur, ne quando pigeat eiuſmodi rerũ aliquid moliri, e qbus nihil omnino diſpendii, plurimũ emolumenti poſſit pficiſci, ſi non in præſens, certe in poſterũ, ſi nõ nobis, at ſaltẽ poſteris. Columella libro de re Ruſtica duodecimo. Quare uulgare illud de arborũ poſitione, ruſticis uſurpatũ, Serere ne dubites. Nã ædificatio nõnunq̃ exhaurit fructus, negociatio pendet à fortuna, neq; paucis male ceſſit. Eũdẽ ad modũ, ex aliis aliud atq; aliud eſt, uel incõmodi, uel periculi, ſed ex arboribus cõſerendis, plurimũ capitur cõmoditatis, neq; magno tamen impendio cõſtat. Eandẽ ſententiã Virgilius, addita figura ſic extulit, libro Georgicon ſecũdo. Et dubitamus adhuc ſerere, atq; impendere curam?

Talaria induere. XLII.

Extat apud M. Tulliũ puerbialis allegoria, talaria induere, p eo, quod eſt fugã adornare, quaſiq; uelle quopiã auolare. Sic enim ſcribit ad Atticũ libro decimoquarto. Nemo eſt iſtorũ qui ociũ nõ timeat. Quare talaria induamus. Sumptũ ab Homero, qui Mercuriũ auolaturũ aliquò, freqũẽter adornat talaribus, αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα ἀμβρόσια χρύσεια. τά μιν φέρον ἠμὲν ἐφ' ὑγρὴν ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῇς ἀνέμοιο, id eſt, Mox ibi iam pedibus talaria ſubdidit aurea, Pulchraq; & Ambroſiã ſpirãtia, quæ ſimul illũ Aera per liquidũ, ſimul ampla p æquora uaſtæ Telluris (rapidi comitant̃ flamina uenti) Portabãt. Quẽ Homeri locũ Virgilius ueluti interpretãs, in quarto Aeneidos, Et primũ (inquit) pedibus talaria nectit Aurea, quæ ſublimẽ alis, ſiue æquora ſupra Seu terrã rapido pariter cũ flamine portant. Itaq; talaria induere dicemus eos, q parãt aufugere. Nã hoc ipſum auolare & reuolare, apud M. Tullium pro fugere & redire frequens eſt.

Tricæ apinæ. XLIII.

Tricas & apinas uulgo res futiles, ac nugatorias dicebant. Martialis, Quæcunq; luſi iuuenis, & puer quondã, Apinaſq; noſtras. Idẽ alibi, Sunt apinæ, Tricæq;, & ſiquid uilius iſtis. Vnde & Tricari ſimili figura dicebant nugas agere. Cicero cũ aliàs, tum ad Atticũ libro decimoquinto, Tricatur ſcilicet, ut homo talis. Et rurſum, Balbus (inquit) tricatur. Adagiũ ab euentu natũ. Nam Tricã & Apinã oppida fuiſſe quondã Apuliæ demonſtrat Plinius libro naturalis hiſtoriæ tertio, ca. decimo, referẽs Europæ Sin'. Diomedes (inqt) ibi deleuit gentes Monadorũ, Dardorumq;, & urbes duas, q̃ in puerbii ludicrũ uertere, Apinã & Tricã. Stephan' oſtendit Tricã urbẽ fuiſſe Theſſaliæ, ſortitã id nominis à Trica Penei filia. Nonius Marcellus Tricas impedimenta & implicationes interpretatur, ἀπὸ τῶν τριχῶν, id eſt, à pilis, quibus inuoluunt̃ pulli gallinacei. Vnde dictũ ſit extricare & intricare. Lucilius apud eundẽ, Tricones appellat, q nugis hominẽ remorentur. Et Tricinus queſtus, p tardo ſeu ſicco. Et Varro Tricas Attellanas, nugas impeditiſſimas. Eqdem non negauerim in uoce alluſum ad pilos. Cæterũ ab oppido ductũ puerbiũ uero ppius eſt. Plinius libro octauo, capite quadrageſimooctauo, oſtendit oues laudari ſolitas breuitate crurum & uentris ueſtitu, quibus is nudus eẽt, eas Apicas appellauit, ceu reiiculas damnataſq;.

Corycæus auſcultauit. XLIIII.

Κωρυκαῖος ἠκροάζετο, i. Corycæus auſcultauit. Vbi quis id quod agit, conatus diſſimulare, tñ à curioſis dephendit̃. Vñ natũ ſit adagiũ, id ptim ex Strabone, ptim ex Zenodoto adſcribã. Coryc' mons eſt Pãphyliæ pcelſus, ac portuoſus, atq; ob id pyratarũ inſidiis opportunus, quos ab eo mõte Corycæos uocabant. Hi nouã inſidiandi rationẽ excogitarant. Siqdẽ diſpſi p port' Coryci montis, miſcebãt ſeſe negociatoribus ut quiq; forte appulerant, ſubauſcultantes, & qd rerũ portarent, & quo nauigare deſtinaſſent, deniq; quo tpe decreuiſſent ſoluere. Quæ ſimulatq; cognouerãt, renunciabãt pyratis, cũ qbus ſocietatẽ maritimorũ latrociniorũ exercebant. Atq; ita p occaſionẽ ſimul adorti, nauigãtes ſpoliabant. Quæ res ubi mercatorib' eſſet cõperta, pleraq; occultabãt ac diſſimulabant,

insidiarum

inſidiarum metu. Sed cũ ne ſic quidem laterent, odorantibus omnia Corycæis, res in prouerbium abiit, τούτου κωρυκαῖος ἠκροάζετο, id eſt, Hunc Corycæus auſcultauit. De re uehementer diſſimulata deprehenſa tñ. Suidas ait, Corycon Pamphyliæ Promontoriũ eſſe, cui ſubiecta ſit urbs Talæa. Eius urbis ciues, ne uexarent̃, ipſi à prædonibus, qui ſeſe in Promontorii arcẽ receptabant, per alios portus diſſipati ſubauſcultabant, quonam appuliſſent, & quo tenderent, eaq; prædonibus renunciabãt. Idẽ ex Ephoro refert, Corycæos cõuenas quoſpiam fuiſſe, qui cõdiderint oppidulũ ſub cacumine Coryci in mare proſpectantis, finitimos Myoneſſo. Hos ſolitos ſeſe negociatoribus in portũ appellentibus admiſcere, quaſi negociatores eſſent & ipſi, merciũ aliquid empturi. Deinde quæ cognouiſſent Myoneſſiis renunciabant, Myoneſſii nauigantes adoriebant̃, præda ablatã, aut pecunia quibus ſeſe negociatores redimebãt, quæ Græci λύτρα uocant, cum Corycæis partientes. Stephanus tradit Corycum montẽ eſſe altiſſimum, finitimũ Teo Ioniæ oppido, cui ſubiectus ſit eiuſdẽ nominis portus. Quo loco meminit & de Pyratarũ inſidiis & prouerbio. Inducunt & Comici deũ quempiã Corycæũ, exaudientẽ, atq; auſcultãtem, quæ gerantur, ſicuti Menander in Enchiridio, Dexippus in Theſauro, apud Suidam. Vſurpat hoc adagium M. Tullius libro ad Atticum ſecundo. Itaq; poſthac non ſcribam ad te, quid facturus ſim, ſed quid fecerim, Omnes κωρυκαῖοι uidentur ſubauſcultare, quæ loquor.

Fortes fortuna adiuuat. XLV.

Cic. Tuſcul. quæſt. libro ſecundo, Fortes.n. non modo fortuna adiuuat, ut eſt in ueteri prouerbio, ſed multo magis ratio. Citat̃ alibi ex Ennio. Vſurpatur in Aeneide Marõis. Atq; adeo paſſim ab omnibus. Alluſit Ouidius, Audaces adiuuat ipſa Venus. Admonet adagiũ fortiter periclitandã eſſe fortunam. Nã his plerunq; res proſpere cedere. Propterea quod id genus hominibus fortuna quaſi faueat, infenſa iis, qui nihil audent experiri, ſed ueluti cochleæ perpetuo latent intra teſtas.

Currentem incitare. XLVI.

τὸν θέοντα ὀτρύνειν, id eſt, Currentẽ incitare eſt adhortari quẽpiã ad id, ad quod iã ſuapte ſpõte tendit. Atq; hac figura mitigam⁹, uel præludimus magis, offenſam admonitionis. Cice. ad Caſſiũ. Vt Cæſarẽ in Italia uiderẽ (ſic.n. arbitrabamur) cum q; multis honeſtiſſimis uiris cõſeruatis, ad pacẽ currentẽ (ut aiunt) incitarem. Idẽ ad Qu. fratrẽ lib. ſecundo. Quare facis tu quidẽ fraterne, quod me hortaris. Sed me Hercle, currentẽ nunc quidẽ. Rurſus ad Atticũ, Quod me hortaris, ut eos dies conſumã in philoſopia explicanda, Currentẽ tu quidem. Idem in Oratore, Facilius.n. eſt, currentẽ, quod aiunt, incitare, quã cõmouere languentẽ. Plinius ad Canniũ, Scio te ſtimulis non egere, me tñ tui charitas euocat, ut currentẽ quoq; inſtigem. Ducta eſt metaphora ab iis, qui curſu certant, quibus acclamatio ſolet addere uelocitatẽ. Lucianus ex Homero citat ad Nigrinum, θάρρει ὦ γαθὲ τὸ τοῦ ὁμήρου σπεύδοντα καὶ αὐτὸν παρακαλεῖς, id eſt, Bono es animo. Quandoquidẽ iuxta Homericũ illud, hortaris eũ, qui ipſe ſua ſponte properet. Extat aũt Iliados. θ. Ἀτρείδη κύδιστε τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν ὀτρύνεις; id eſt, Quid me ſponte mea properantẽ maxime Atrida Extimulas? Eodẽ alluſit in Odiſſeæ, ω. ὡς εἰπὼν ὤτρυνε πάρος μεμαυῖαν Ἀθήνην, id eſt, Iandudũ promptã, ac cupientẽ, his Pallada dictis Excitat. Itaq; currentẽ incitamus, cũ ad id uocamus aliquẽ, ad quod ſuapte cupiditate fert̃, ac propendet. Quẽadmodũ meminit Dion, Timotheũ cantorẽ quẽpiã, certa quadam cantione, quæ Palladis uocat̃, Alexandri magni animũ repente ad belli cupiditatẽ incitare ſolitũ. Atq; incitabat ille quidem, ſed ſponte currentẽ, utpote natura ſanguinariũ & belli ſitientiſſimũ. Alioqui Sardanapalũ illũ γύνανδρον, id eſt molliſſimũ, iiſdẽ modis haudunq̃ commouiſſet. Terentius in Andria, torſit in malam partem, omiſſa metaphora. Age ſi hic non inſanit ſatis ſua ſponte, inſtiga.

Calcar addere currenti. XLVII.

Eandem ſniam aliunde ducta metaphora, extulit Plinius iunior in epiſtola quadã ad Pompeium Saturninũ, Flagitabas, ut tibi aliquid ex meis ſcriptis mitterẽ, cũ ego id ipſum deſtinaſſem, Addidiſti ergo calcaria ſponte currenti. Tranſlatione ſumpta ab equitibus, qui nõnunq̃ etiam ſpõte currentibus equis, quo currant celerius, calcar addunt. Ita nobis calcar addit, qui extimulat languẽtes, addit currentibus, qui cupiditatẽ ac ſtudium noſtrũ auget, acuitq;. Ouidius, Non opus admiſſo ſubdere calcar equo. Sunt autem fermè prouerbiales in totũ illæ metaphoræ, Subdere calcar, ſubdere ſtimulos, quẽadmodũ & illæ, Iniicere frenum, compeſcere freno, reuocare freno. M. Tullius ad Atticũ, adſcribit etiam & quaſi calcar admouet. Idem ad eundem libro ſexto, Sed alter, ut dixit Iſocrates in Ephoro, & Theopompo, frenis eget, alter calcaribus. Plato de legibus nono, Opportune me Clinia, impetu currentem retraxiſti. Et illud Ciceronis, E medio curſu reuocauit.

In triuio ſum. XLVIII.

ἐν τριόδῳ εἰμὶ λογισμῶν, id eſt, In triuio ſum cõſilii. In eos, qui dubitant, quiq; incerti ſunt ani-

mi, hæſitantes quid potiſſimũ eligant. Tranſlatũ ab iis, qui faciunt iter, & ſiquando triuiũ occurrerit, addubitant quam uiam oporteat ingredi. Nã uiam ꝓ ratione cõſilii frequenter apud Græcos autores reperies, ut apud Euripidẽ in Hecuba, σῶν ὁδὸν βουλευμάτων, id eſt, Tuoꝝ uiam conſilioꝝ. Theognis, ἐν τριόδῳ ἕσταμαι, id eſt, In triuio conſiſto. Alludit huc & Plato libro de legibus ſeptimo, uetans ne ſiqua res admiranda, atq; inuſitata occurrerit, ꝓtinus ad eã amplectẽdã accurram⁹, ſed perinde quaſi ad triuium aliquod uenerimus, ignari uiæ, cõſiſtamus, neq; ante pergamus, q̃ peruestigatum ſit, quo quæq; ducat uia, καθάπερ, inquit, ἐν τριόδῳ γενόμενος.

Bis, ac ter, quod pulchrum eſt. XLIX.

δὶς καὶ τρὶς τὸ καλὸν, id eſt, Iteꝝ ac tertio, quod pulchꝝ eſt ſubaudi, dicendum eſt. Vſurpatur à Platone libro de legibus ultimo. His (inquiens) de rebus, tãetſi ſuperius nonnihil attigimus, tamen q̃ ſunt egregia, ſicuti ꝓuerbio dicitur, Bis ac ter recte repeti poſſunt. Lucianus in dipſadibus citans eũdem Platonem, κόρος, inquit, οὐδεὶς τῶν καλῶν, id eſt, Nulla ſatietas reꝝ honeſtaꝝ. Omnino ea uis ineſt rebus egregiis, ut quo ſæpius ac ꝓſſius inſpiciantur, hoc magis, ac magis placeant, ut ait Horatius, Quæ ſi ꝓpius ſtes, Te capiet magis, ac decies repetita placebit. Contra, quæ fucata ſunt, aut uulgaria, nonnunq̃ initio arrident nouitate ipſa, mox repetita ſordeſcunt. Quemadmodum Plinius meminit de ſyluestri quodam pomi genere, quod unedonem uocant, propterea quod unum tantum edi poſſit. Eſt enim inhonorum, ut ait, atq; hinc nominis ratio.

Fratrum inter ſe iræ ſunt acerbiſſimæ. L.

Siquando ſimultas inciderit inter fratres, ea ſolet eſſe atrocior, q̃ uulgariũ inimicoꝝ. Suppetunt abunde multa ex hiſtoricis exempla, Caym & Abel, Romuli & Remi, Iacob & Eſau. Antonini Seueri imperatoris filii in Getam odiũ, uſqueadeo ſæuũ ac pertinax fuit, ut ne morte qdẽ illius atrociſſima potuerit ſaturari, quin & in omnes illius amicos ſæuiret. Qua de re fertur adagiũ, idq; cõmemorat̃ ab Ariſtotele libro Politicoꝝ ſeptimo. παρ' οἷς γὰρ ὀφείλεσθαι δεῖν τὴν εὐεργεσίαν ὑπολαμβάνουσι, πρὸς τῷ βλάβει καὶ ταύτης ἀποστερεῖσθαι νομίζουσιν. ὅθεν εἴρηται, χαλεποὶ γὰρ πόλεμοι ἀδελφῶν, καὶ οἱ τὸ πέρα στέρξαντες, οἱ δὲ καὶ πέρα μισοῦσιν, Id eſt, A' quibus (inquit) deberi beneficiũ exiſtimant, ab iiſdẽ non ſolum fraudari beneficio, ſed inſuper lædiſſe putant. Vnde ꝓuerbio dicit̃, Acerba enim bella fratrũ. Et q ſupra modũ amant, iidẽ & ſupra modũ oderũt. Hactenus Ariſtoteles. Huc reſpexit Euripides in Iphigenia Aulidenſi, δεινὸν κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λόγους μάχας θ' ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν. id ẽ, Res dira uerbis inuicem altercarier, Dictisq; fratres dimicare mutuis, Siquando lis inciderit aut contentio.

Tantum tollet, qui uitulum ſuſtulerit. LI.

Adagiũ in Fornice natũ, uti uidetur, ſed quod ad uſum uerecundiorẽ cõmode torqueri poſſit, ſiquando ſignificabimus maiora peccatuꝝ adultum, q puer uitiis minoribus aſſueuerit. Extat in fragmentis Arbitri Petronii, his quidẽ uerbis, Obſtupui ego, & nec Gitonẽ uerecundiſſimum puerum ſufficere huic petulantiæ affirmaui, nec puellã eius ætatis eſſe, ut muliebris patientiæ legẽ poſſit accipere. Itaq; (inquit) Quartilla, minor eſt, q̃ ego fui, cũ uirꝝ paſſa ſum? Iunonem meam iratã habeã, ſi me unq̃ meminerim uirginẽ fuiſſe. Nam infans cũ paribus inquinata ſum, & ſubinde prodeũtibus annis, maioribus me pueris applicui, donec ad hãc ætatẽ perueni. Hinc etiã puto natũ ꝓuerbiũ illud, ut poſſe dicatur tauꝝ tollere, q uitulũ ſuſtulerit. Non abſurdũ uidetur, adagiũ ad Milonis Crotoniatæ factũ referri, qui quotidie uitulum aliquot ſtadiis geſtare ſolitus, eundem tauꝝ factũ, citra negocium geſtaſſe legitur. Atq; ita quadrabit in eos, qui paulatim rebus etiam maximis aſſueſcunt.

Viuorum oportet meminiſſe. LII.

Viuoꝝ meminiſſe oportet. Vetus adagium in eos, q plurimũ de uita defunctis loquuntur, id, quod uulgo putant ominoſum mortuos in ore habere, eosq; uelut citatos in ſermonẽ adducere. Vnde & M. Varro libro de lingua latina tertio, putat lethũ, ἀπὸ τῆς λήθης, id eſt, obliuione dictũ, quaſi in obliuionẽ abire cõueniat, q uita exceſſerit. Atq; in funeribus ſic quõdã à præcone dici ſolere, Ollus letho datus eſt. Refertur adagiũ à Cicerone libro quinto de finibus bonoꝝ & maloꝝ. Vbi cũ piſo, deinde Q. Cicero dixiſſent, ſe uehementer cõmoueri recordatione claroꝝ uirorum, ex contemplatione locoꝝ, in quibus aliquando uiui uerſati fuiſſent, & uterq; recenſuiſſet, quoꝝ memoria potiſſimũ delectaretur, Tũ Põponius Atticus quaſi iocans, At ego, inquit, quẽ uos, ut deditũ Epicuro, inſectari ſoletis, ſum multũ equidẽ cũ Phædro, quẽ unice diligo, ut ſcitis, in Epicuri hortis, quos modo ꝓteribam⁹, ſed ueteris ꝓuerbii admonitu, uiuoꝝ memini, nec tñ Epicuri licet obliuiſci, ſi cupiã, cuius imaginẽ nõ modo in tabulis, noſtri familiares, ſed etiã in poculis & anulis habẽt. Hactenus Cicero.

Cum laruis luctari. LIII.

Cũ laruis luctari dicunt̃ ii, qui uita defunctos inſectantur maledictis, qua re nihil eſſe poteſt indi-

gnius ingenuo uiro. Suidas Ariſtophanē citat, q ſcripſerit, παῦε παῦ᾽ ὦ δέσποθ᾽ Ἑρμῆ. νεκρὸν γὰρ ὄντα τὸν Κλέων᾽ ἐλοιδόρει, id eſt, deſine deſine here Mercuri, Mortuo.n. Cleoni cōuiciatus eſt. Lucianus in ſectis, σκιαμαχῶσι πρὸς ὑμᾶς ἀπόντας, id eſt, Vmbraticā pugnā aduerſus uos abſentes pugnant. Sētit aūt de mortuis & abſentibus. Meminit huius Plinius in ꝑfatione hiſtoriæ mundi, ad hunc modū. Nec Plancus illepide, q cum diceret Aſinius Pollio orationes in eū parare, q̄ ab ipſo, aut liberis poſt mortē Plāci ęderent, ne reſpōdere poſſet, Cū mortuis nō niſi laruas luctari. Quo dicto ſic repcuſſit illos, ut apud eruditos nihil impudētius uideretur. Ariſtoteles in Rhetoricis citat Platonem ex politia, q ſcripſerit eos q mortuos allatrarent, uideri ſimiles catellis, qui lapides iactos morderēt, ipſos qui læſiſſent, non attingerent.

Iugulare mortuos. LIIII.

Huic ſimile uidet iugulare mortuos, ꝓ eo, quod eſt inſectari defunctos, & pugnare cū iis, q iā extincti ſint. Tranſlatū à bellis, in quibus ignauū, ac ridiculū ſit, ꝓſtratos, atq; interfectos iugulare, Rurſus cū umbris congredi, forte. Refertur à Laertio in Menedemo. Is Bionē, cū diutnos ſtudioſe inſectaret, ait iugulare mortuos, nimiꝝ iā exploſos, & omniū ſnīa reprobatos. Ariſtophāes ἐν ὄρνισιν, ſcripſit τοὺς τεθνηκότας ἀποκτείνειν, id eſt, defunctos occidere. Fiet lepidior metaphora, ſi paulo lōgius detorqueat, ut ſiqs dicat eū iugulare mortuos, q libꝫ impugnet, à nullo non dānatū, aut diſputet aduerſus ſnīam, omniū ſuffragiis iā olim reiectā, aut ſiquis uituperet rē, omnibus per ſe deteſtatā.

Cygnea cantio. LV.

κύκνειον ᾆσμα, id eſt, Cygnea cantilena. Refert inter Græcanica ꝓuerbia. Notatur & ab Aeliano in opere de naturis animalium ꝓuerbii uice. Conuenit in eos, qui ſupremo uitæ tempore facunde diſſerunt, aut extrema ſenecta ſuauiloquentius ſcribunt, id quod fermè ſolet accidere ſcriptoribus, ut poſtrema quæq; minime ſint acerba, maximeq; mellita, uidelicet p ætatē matureſcēte eloquentia. Porrò Cygnos inſtāte morte mirandos quoſdā cantus ædere, tā omniū literis eſt celebratū, q̄ nulli uel cōpertū, uel creditū. Nā Lucianus negat ſe uel uidiſſe cygnos, cum in Pado flumine nauigaret. Aelianus addit cygnos non canere niſi flante Zephyro uento, quē Latini Fauoniū dicūt. Martialis, Dulcia defecta modulat carmina lingua Cantator cygnus funeris ipſe ſui. Neq; deſunt philoſophi, qui huius rei cauſam etiā reddere conantur, affirmantq; id accidere, propter ſpiritus p collū ꝓcerū, & anguſtū erūpere laborantes. Diuus Hieroymus in quodā laudans ſenilē eloquentiā, cōmemoratis aliquot ſcriptoribus, hi omnes (inquit) neſcio quid cygneū uicina morte cecinerūt. Idē in Epitaphio Nepotiani. Vbi eſt ille ἱεροδιδάκτης noſter, & cygneo canore uox dulcior. Nos itē in epigrāmate quodā, quod olim ex tēpore luſimus, ad nunquā ſatis laudatū ſtudioꝝ omniū Mecœnatem, Guielmum Archiepiſcopum Cantuarienſem, Vates uidebis exoriri candidos Adeo canoros, atq; uocaleis, uti In alta fundant aſtra Cygneum melos, Quod ipſa & ætas poſterorum exaudiat.

Neſtorea eloquentia. LVI.

Cōſimilē ad modū Neſtoris Pyliorum ducis facundia in ꝓuerbium abiit, ſiquando ſenilē ſuauiloquentiā ſignificamus. Nā huic Homerus, ut tria ſæcula, ita pluſquā mellitā quandā facundiā affingit, Sic enim ait in Iliados. Τοῖσι δὲ Νέστωρ ἡδυεπὴς ἀνόρουσε λιγὺς Πυλίων ἀγορητής, τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή, id eſt, Poſt hos aſſurgit Pylius dux ille diſertus Neſtor, cuius ab ore fluit uox melle liquenti Dulcior. Quē locum imitans Theocritus authore Plutarcho, ſcripſit ī Bucolicis, οὕνεκά οἱ γλυκὺ Μοῖσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ. i. Propterea, quod in nos illi ꝑdulce camœna Infudit nectar. Huc ſpectat & Horatianum illud, Fidis.n. manare poetica mella Te ſolum.

Lepos atticus, Eloquentia attica. LVII.

Inter reliquos Greciæ populos, lepos quidā, & feſtiuitas quaſi uernacula, ac peculiaris adeſt Atticis, adeo, ut & in prouerbiū abierit, Atticus lepos, Attica eloquētia, pro ſumma. Terētius in Eunucho, Dixin in hoc Atticā eſſe eloquentiā? Cum inſulſum, atq; inuenuſtū militē rideret. Diuus Hieronymus ad Pāmachiū, Iouinianū, ut opinor, irridens, Hæc eſt (inquit) Plautina eloq̄ntia, hic lepos Atticus, & muſarū, ut dicitur, eloquio cōparādus. Quanq̄ illud de muſarū eloquio ad M. Varronis Elogium de Plauto celebratū reſpicit. Qui dixit, muſas ipſas, ſi latine loqui uoluiſſent, Plautino more fuiſſe locuturas. Huc alluſit & lucianus in libello de mercede ſeruientibus, κἂν ἔτι σολοικίσαντες τύχωσιν, αὐτὸ δὴ τοῦτ᾽ ἀττικὸν καὶ ἐξ ὑμηττοῦ, id eſt, Quod ſiquando quid etiam ruſtice dixerint, hoc ipſum mere Atticum, atq; ab Hymetto profectū uideri uolunt. Eſt aūt Hymettus mōs Atticæ, mellificio nobilis. Vnde & mel Atticum, & Hymettia mella. Quæ præcipua fuiſſe teſtatur & Martialis in xeniis, Hoc tibi Theſei populatrix miſit Hymetti Pallados à ſyluis nobile nectar, apis.

Mandrabuli more res ſuccedit. LVIII.

ἐπὶ Μανδροβούλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα, id eſt, Res Mandrabuli ordine ſuccedit, hoc eſt, indies in

peius labitur. Inde natum, quod Mandrabulus quidã, cum Theſaurũ reperiſſet, primum auream ouẽ poſuit Iunoni Samiæ, proximo anno argenteam, tertio æream. Lucianus de mercede ſeruientibus, ἀλλὰ χαίρεις γε καὶ σαυτὸν ἐξαπατᾷς, καὶ ἀεὶ τὰ μέλλοντα βελτίω γενήσεσθαι νομίζεις. τὸ δὲ ἔμπαλιν ἢ ἤλπιζες γίγνεται καὶ ὡς ἡ παροιμία φησὶν, ὧδε μανδραβούλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα, καθ' ἑκάστην, ὡς εἰπεῖν, ἡμέραν ἀποσμικρυνόμενον, καὶ εἰς τοὐπίσω ἀναποδίζον, id eſt, Tu tamen, utcunq; gaudes, tibiq; ipſi imponis, ſemperq; credis meliora futura, q̃ ſequent̃. Atqui id contra, q̃ ſperaras, euenit, planeq; iuxta ꝓuerbiũ, ad morem Mandrabuli tibi negociũ ꝓcedit, dum in ſingulos, ut ita dixerim, dies, fit minus, ac deterius, atq; in tergũ retrocedit. Alciphron in epiſtola quadã, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν ὧδε τὰ μανδραβούλου χωρεῖ τὰ πράγματα, id eſt, Iuxtaq; ꝓuerbiũ, ad exemplum Mandrabuli res ſuccedunt. Non intempeſtiuiter itaq; dicet̃ in eos, q in deterius abeunt. Quẽadmodum Menedemus apud Plutarchum, ꝑmultos Athenas uenire, ſtudii cauſa, Principio ſapientes, deinde philoſophos, poſtea rhetoras, poſtremo idiotas euadere. Nec alienũ fuerit hic nobilẽ illã Platonis ſniam adſcribere, ex libro de legibus primo, τὸ νικᾶν αὐτὸν αὑτὸν, πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον, id eſt, Siquis ipſe ſeipſum uincat, omniũ uictoriarũ, tum prima, tum optima eſt. Rurſum ipſum ſeipſo inferiorẽ eſſe, omniũ & turpiſſimũ eſt & grauiſſimũ, uincit. n. ſeipſum q proficit in melius. At ſeipſo inferiorẽ euadere, eſt deteriorem reddi.

Mature fias ſenex. LIX.

Mature fias ſenex, ſi diu uelis eſſe ſenex. Latinorũ ꝓuerbiũ, quo monemur, ut integra adhuc ætate, deſiſtamus à laboribus iuuenilibus, ac ualetudinis curã agere incipiamus, ſi uelimus eſſe uiuaci, ac diuturna ſenecta. Nã ſenectutis ſors, ocium & quies. Vſurpat̃ à Catone maiore apud Ciceronem. Neq; enim (inquit) unq̃ aſſenſus ſum ueteri illi, laudatoq; prouerbio, quod monet mature fieri ſenẽ, ſi diu ſenex eſſe uelis. Hoc quanq̃ Catoni nõ probatur homini duro, quiq; ſibi nec extrema ſenecta remittendis laboribus indulſerit, tamen audiendum nobis maxime ſi de uitiis iuuẽtæ ſentias, puta libidine, bibacitate, turbulentia uitæ, quæ niſi quis mature reliquerit, aut nunq̃ perueniet ad ſenectam, aut breuem habiturus eſt ſenectam.

Senis doctor. LX.

Γεροντοδιδάσκαλος, id eſt, Senis doctor. Citat̃ ſæpicule titulus hic à Nonio Marcello, inter titulos fabularũ Varronis, quẽ dubiũ non eſt ꝓuerbialẽ eſſe, ſicuti ſunt alii pleriq;. Cõuenit in eũ, q in re ſera, atq; intẽpeſtiua fruſtra ſumit operã. Siquidẽ, ut eſt iuuẽta docilis, atq; in quẽuis habitũ ſequax, ita ſenecta intractabilis, tarda, atq; obliuioſa. Proĩde Theognis, μή με δίδασκε, οὔτοι τηλίκος εἰμί. id ẽ, Ne doceas me, Quippe ꝑ ætatẽ iã ſum parũ idoneus, Euripides in Bacchis, γέρων γέροντα παιδαγωγήσω σ' ἐγώ. id eſt, Senẽ ſenex & ipſe te erudiuero. Atq; hic quidẽ uerſus inuentus eſt in Sophoclis Philocteta. Quẽ celebrẽ ac prouerbialem fuiſſe teſtatur Gellius libro Noctiũ decimotertio.

Senis mutare linguam. LXI.

Cum ad omnẽ diſciplinã tardior eſt ſenectus, tum potiſſimũ ad diſcendã linguã, q̃ facultas maxime pueris à natura data eſt. Quapropter etiã uulgo cõpertiſſimũ, pueros facile quãuis exprimere linguã, contra natu grãdiores, aut nõ aſſequi, aut parum feliciter imitari. Inde ꝓuerbiũ, ſenis mutare linguã, de fruſtra, atq; intẽpeſtiue laborantibus. Diuus Hieronymus ꝓloquens in quatuor euangelia, Pius (inquit) labor, ſed periculoſa ꝓſumptio, iudicare de cæteris, ipſum ab omnibus iudicãdũ, ſenis mutare linguã, & caneſcentẽ mundũ ad initia retrahere paruulorũ. Quo ſignificat̃ adultã ætatẽ ad oĩa minus eſſe tractabilẽ, q̃ rudes illos, ac teneros annos. Id q̃d elegãti metaphora dictum eſt à Naſone, Quæ ꝓbet latas arbor ſpatiãtibus umbras, Quo poſita eſt primũ tẽpore uirga fuit. Tũc poterat manibus ſumma tellure reuelli. Nunc ſtat, in immẽſum uiribus aucta ſuis. Quare tunc formandi mores, cũ mollis adhuc ætas, tunc optimis aſſueſcendũ, cũ ad q̃duis cereũ ẽ ingeniũ. Nã poſteaq̃ annis iã ceu diriguit animus, & uix dediſcimus, quæ ꝑperã didicimus, & quæ neſcimus, nõ ſine maximo negocio nobis inculcãtur. Neq; hæc dixerim, ut adultiores à diſcẽdo deterreã, cum nulla ſit ætas ad diſcendũ ſera, ſed ut pueros ad diſcendi ſtudiũ acuam. Ne hoc quidẽ prætermittendũ, quaq̃ uulgo iactatũ, Senex Pſittacus negligit ferulã. Adagii ſenſus, tametſi per ſe non eſt obſcurus, tamen magis liquebit ex Apulei uerbis, quæ ſunt in libro Floridorum ſecundo de Pſittaco. Quæ ruſticum noſtrum ſermonem cogitur æmulari. Ferrea clauicula caput tunditur, imperium magiſtri ut perſentiſcat. Hæc ferula diſcenti eſt. Diſcit autem ſtatim pullus, uſq; ad duos ætatis ſuæ annos, dum facile os, uti conformetur, cum tenera lingua, uti conuibretur. Senex autem captus, & indocilis eſt, & obliuioſus. Hactenus Apuleius. Indicat & Plinius libro decimo, cap. quadrageſimoſecundo, miram eſſe docilitatem huic aui, uerum non niſi primis duobus uitæ annis. His finitimum eſt, quod uulgo quidem, attamen haudquaq̃ ineleganter dicitur, Seruum eſſe canes uetulos loris aſſuefacere.

Caſcus Caſcam ducit. LXII.

Neq; longe hinc diſſidet illud, quod Varro refert libro de lingua latina tertio, Caſcus Caſcā ducit, Quoties ſimilis ſimilē delectat, Vetulus uetulā, Deformis deformē, Barbar' barbarā, Improbus improbū. Nam antiqtus Caſcū dicebat, quod nos uetus appellamus, idq; , ut author eſt idē Varro, lingua Sabinorū, quæ in oſcā uſq; linguā radices egerit, qua Caſnar ſenex dicit, eoq; Enniū, ut oſcæ linguæ peritū ſcripſiſſe, Quā primū Caſci populi genuere latini. Caſcos latinos, priſcos appellat. M. Tullius Tuſcu. quæſt. libro primo, Itaq; unū illud erat inſitū priſcis illis, quos appellat Caſcos Enni'. Citat autē Varro adagiū, tanq̄ à Māilio quodā pfectū, qui dixerit, nō eſſe mirū, ſi Caſcū Caſca duxiſſet, qm̄ is canoras faciebat nuptias. Videt' eſſe iocus in anum uetulo nuptā, alluſumq; ad uocē Caſci, pinde quaſi deducat' à canendo. Refertur ibidē Epigrāma Papinii cuiuſdam, quod ſcripſerit in adoleſcētē, noīe Caſcā. Ridiculū eſt cū te Caſcā tua Caſca dicit. Opinor adoleſcētē duxiſſe uetulā, pinde abſurdū uideri, quoties Caſca, id eſt, uetula, maritū iuuenē, ueluti ſuo ipſius nomine Caſcā uocaret.

δὶς διὰ πασῶν. LXIII.

δὶς διὰ πασῶν, id eſt, Bis p omnia. Hoc pverbio diſcrimen ingens, ac lōgiſſimū interuallū ſignificabant. Vnde q̄ pugnatiſſima inter ſeſe uiderent', totoq; diſſidere genere, ea δὶς διὰ πασῶν, inter ſe diſcrepare dicebāt. Lucian', καὶ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, δὶς διὰ πασῶν εἰσι πρὸς ἄλληλα, hoc ē, Deniq; iuxta Muſicorū pverbiū, δὶς διὰ πασῶν interuallo ſeſe mutuo reſpiciunt. Idem in Apologia, ἀλλὰ μοι ἐκεῖνο ἐννόησον, ὡς πάμπολυ τὰ τοιαῦτα διαφέρει, ἐς οἰκίαν τινὸς πλουσίου ὑπὸ μισθῷ παρελθόντα δουλεύειν, καὶ ἀνέχεσθαι, ὅσα μοι φησὶ τὸ βιβλίον, ἢ δημοσίᾳ πράττοντά τι τῶν κοινῶν, καὶ ἐς δύναμιν πολιτευόμενον, ἐπὶ τούτῳ παρὰ βασιλέως μισθοφορεῖν. ἀλλ' ἐπιὼν δὴ καὶ ἰδίᾳ καταθεὶς ἑκάτερον, σκόπει. εὑρήσεις γὰρ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, δὶς διὰ πασῶν τὸ πρᾶγμα. καὶ τοσοῦτον ἐοικότας ἀλλήλοις τοὺς βίους, ὅσον μόλυβδος ἀργύρῳ καὶ χαλκὸς χρυσῷ, καὶ ἀνεμώνη ῥόδον καὶ ἀνθρώπῳ πίθηκος. μισθὸς μὲν γὰρ δὴ κἀκεῖ καὶ ταῦθα, καὶ τὸ ὑπ' ἄλλῳ τάττεσθαι, τὸ δὲ πρᾶγμα παμπόλλην ἔχει τὴν διαφωνίαν, id eſt, Quin illud mihi iam conſydera, q̄ maximo hæc inter ſeſe diſcrimine diſtare, uidelicet in opulēti cuiuſpiā ædes adſcriptū, ſeruire ſeruitutē, & ea omnia pferre, quæ libellus ille me' cōmemorat, & publice populi negociū gerentē, ac p uirili Rēp. adminiſtrantē, hoc noīe ab impatore ſalariū accipere. Age ppēde hæc, & utrunq; p ſe, pratimq; cōtēplare. Reperies nimirū iuxta illud muſicorū puerbiū, δὶς διὰ πασῶν, negocio diſcrimen ineſſe. Et has duas uitæ rationes, tantū inter ſe cōuenire, quātū affinitatis eſt plūbo cum argento, æri cū auro, anemonæ cū roſa, homini cū ſimia. Nam merces quidē accipit' & illic, quēadmodū hic quoq;, & utrobiq; contingit, ut alii ſubiectus pareas. Cæterū ipſi' negocii non mediocris eſt diſſonantia. Hactenus Lucianus. Adagiū, ut is ēt indicauit, ex arte muſica mutuo ſumptū eſt. Nā Macrobius cōmentario in ſomniū Scipionis ſecūdo, quinq; ſpēs harmoniarū cōmemorat, διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν, διὰ πασῶν, καὶ διὰ πέντε, & δὶς διὰ πασῶν, Ex cōpoſitis harmoniis διὰ τεσσάρων & διὰ πέντε cōſtituit' διὰ πασῶν, cui noīs hoc inditū eſt, quod abſolutā reddat ſymphoniā, ut mihi uideat' huc ēt illud reſpicere pverbiū, qd' alio loco cōmemorabim', Ἅπαντ' ὀκτώ. Similiter Plutarchus, & qcunq; ueterū uel apud Græcos, uel apud Latinos de muſicæ diſciplina cōſcripſerūt, Harmoniarū metā figunt in ea, q̄ uocat', δὶς διὰ πασῶν. Boetius itē libro de Muſica pmo, tradit antiqtus harmonicā rationē, heptachordo dūtaxat cōſtitiſſe, hoc eſt, fidibus ſeptē. Quarū ima ὑπάτη dicebat', ſumma νήτη Deinde alias chordas, adiiciētibus aliis, ita creuit uocū numer', ut ad duplicatū heptachordū pueniret'. Atq; hic pgrediendi finis futurus uidebat', niſi quod ipſa ſymphoniarū ratio μέσην illā, q̄ in heptachordo locū, nomini cōgruentem obtinuerat, & utroq; ad extremā relata chordā, harmoniā διὰ τεσσάρων ædebat, deſyderare uideretur. Hac igit' adiecta, & in ſuum immiſſa locum, ad quindecim chordas peruētum eſt. Quarum extremam alteram προσλαμβανόμενον dixere. Alteram νήτην ὑπερβολαίων. Ita fit, ut μέση utroq; relata, reddat harmoniam διὰ πασῶν. Rurſum extremarum utralibet ad μέσην relata, eandem conſtituat harmoniam. Porrò ſumma relata ad imam, ſymphoniam reddat, quam uocant, δὶς διὰ πασῶν. Propterea quod hac, qua dixi, ratione, bis complectatur eam harmoniam, cui nomen, διὰ πασῶν. Quoniam autem hac fini conſtitit harmonica ratio, nec ulterius procedere licuit, tractum eſt in popularem ſermonem, ut quæ longiſſimo diſcrimine inter ſe diſſita eſſent, ea δὶς διὰ πασῶν diſtare dicerent, perinde quaſi dicas adeo ſeiuncta, ut magis ſeiungi non queant. Cui ſimillimum illud ἐκ διαμέτρου, id eſt, ex diametro. Verum quoniam uelut imprudentes, noſtrique penè dixerim obliti, pauloaltius muſicam ingreſſi ſumus, q̄ operis inſtituti ratio poſtulabat, libet obiter & illud ſubnectere, quod equidem arbitror, nec admodum uulgo cognitum, nec iniucundum ſcitu fore. Etenim cum hæc meis illinirem commentariis, forte fortuna ſuperuenit Ambroſius Leo

Nolanus, philoſophus huius tẽpeſtatis eximius, & in pueſtigãdis diſciplinarũ myſteriis, incredibili quadam diligentia, ſolertiaq́; pditus. Neq; uero mediocriter exercitatus, euoluendis & excutiendis utriuſq; linguæ ſcriptoribus. Is igitur poſteaq̃ ſcribentibus nobis interueniſſet, recitatis iis, quæ iam ſcripſerã. Vereor inquam Ambroſi, ne uulgus hoc muſicorum, huic adagio noſtro δὶς διὰ πασῶν, negocium faceſſat, obſtrepatq́;, ac prſum δὶς διὰ πασῶν, à mea diſcrepet ſententia. Quippe qui non dubitarim harmoniarum limitem, uel ad uigeſimũ uocis gradum proferre. Quare tu problematum author, & Muſices non modo ſcientiſſimus, uerũetiam pitiſſimus, hoc mihi paucis, niſi moleſtum eſt, expedias, uelim. Quam ob cauſam antiquitas tãtopere metuerit ultra decimãquintã chordam, uel tantillum progredi, ut etiam puerbio res ea iactata fuerit, aut q factum ſit, ut hi Neoterici nõ uereant̃ tanto ſpacio ſymphoniarũ pferre pomœria, præteritiſq́; ueterũ metis, & quemadmodũ dici cõſueuit, ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδῶντες, non uereant̃ etiam ad uigeſimã chordam pcedere. Ad quæ ille familiariter arridens, Ne tu (inquit) homo es plus ſatis diligens, ut quẽ hoc quoq; ſolicitum habeat, quid cantorũ συμπόσια de tuis ſentiant adagiis. Quanq̃ ad pellendas muſicorũ calũnias, unus ille ſat erat clypeus, te uetus adagiũ referre, id utiq; conueniebat, cum ueterũ muſicorũ, à qbus ductum eſt, ratione quadrare. Veruntamen, ut tibi magis, q̃ illis, faciã ſatis, quid ego ſuper hac re uel obſeruarim, uel ſentiam, paucis accipe. Principio quæ res cõmouerit recẽtiores muſicos, ut antiquitatis limites pterierint, ipſi ſanè uiderint. At eqdem duplicem uideo cauſam, quamobrem antiquitas in δὶς διὰ πασῶν conſiſtendũ duxerit. Primũ quod ipſa natura uideat̃ hanc ſymphoniarũ ueluti metã pſtituiſſe, quippe quæ modũ hunc humanæ tribuerit uoci, ut ad decimũquintũ modo gradum intendat̃. Vltra quẽ ſiquis conet̃ pgredi, non iam illa uox genuina, ſed coacta, factitiaq́;, & gãnitus magis, q̃ uox uideat̃. Rurſum ſi nitaris altius eã deprimere, ptinus à ratione uocis in ſcreatum quempiã degeneret. Proinde cum ubiq; cõueniat artem, quoad licet, naturæ reſpondere, non abs re mihi uident̃ ueteres, iiſdem cancellis circunſcripſiſſe rationẽ artis, quibus natura uocẽ humanã circũſcripſerat. Satis erat ad perſuadendũ hæc, opinor, cauſa, quanq̃ altera magis urget. Ea eſt huiuſmodi, Scis eſſe apud Boetiũ libro de muſica quarto, Harmoniã muſices, nõ ratione tantum, neq; & ſenſu ppendi oportere. Quapropter Ptolemæus apud hunc, quo dixi libro, Pythagoricorũ quorũdam ſententiã reiicit, q in diiudicandis harmoniis plurimum tribuerint rationi, minimũ ſenſui, cũ dicerẽt, ſenſum ſemina modo quædã cognitionis miniſtrare, at ratione pfectam conſtare ſcientiã. Rurſum Ariſtoxeni refellit opinionẽ, qui plus ſatis tribuerit ſenſib⁹, ppuſillum aũt ratiõi, cũ muſicã harmoniam ita tẽperatam eſſe oporteat, ut neq; ſenſui ratio refraget̃, neq; ſenſus rationi reclamet. Neq; diſſentit à Ptolemæo Ariſtoteles ſecundo Phyſicorũ libro, negans muſicã mere mathematicã eſſe, ſed partim ratione, partim ſenſibus conſtare. Quod fieri nequaq̃ poteſt, ſi ſemel ultra decimãquintã intenſionem, hoc eſt, δὶς διὰ πασῶν, pceſſum fuerit. Nihil aũtẽ uetat ratio, quominus uel ad milleſimum uſq; tonum pgrediare, recurrentibus ſubinde, uidelicet, iiſdẽ harmoniis, quas complectit̃ διὰ πασῶν. Neq; ſecus hic pcedere liceat, quã fit in numeris Arithmetices, ubi nõ aliter agnoſcitur ἡμιόλιος, in duodecim millibus & octo millibus, q̃ in quatuor & ſex. Cæterũ harmoniæ ſenſus ultra decimãquintam uocem, uelut euaneſcit, iamq; non magnopere refert, q̃ ſit harmoniæ ratio, quã non approbat ſenſus, & ideo non approbat ſenſus, quia non euidenter pcipit. Porrò quo minus percipiat, interuallũ æquo lõgius in cauſa eſt. Rationis uis in immenſum ſe porrigit. At è diuerſo ſenſus corporis admodũ anguſtis limitib⁹ cohibet̃. Quod. n. accidit in oculorũ ſenſu, ut ſi longius æquo ſemota ſint, ea in q̃ fert̃ uidendi uis, obtũdat̃, ac deficiat uiſus, eoq; magis deficiat, quo maiore diſtent interuallo, id multo magis accidit auriũ ſenſui, qppe minus agili q̃ oculorũ. Iam uero, quod uſu uenit ſenſibus in pcipiendis iis, quæ abiiciunt̃, idem uſu uenit animo, p ſenſum diiudicãti. Si colorẽ colori propius admoueas, & quẽadmodũ Græci dicũt, πορφύραν παρὰ τὴν πορφύραν non ne prinus digno ſcit ex collatione ſenſus, quantũ alter ab altero diſcrepet, aut alteri cũ altero conueniat? Itidẽ ſi uocẽ uoci uicinã auribus exhibeas, incunctanter diiudicant, q̃ ſit alterius cũ altera, uel cõcordia, uel diſcordia. Sin plus iuſto diſſitas interuallo, mox incipit anceps eſſe iudiciũ. Porrò quẽadmodũ citius ebetatur auriũ ſenſus, q̃ oculorũ, itidẽ citius obtundit̃ illarũ, q̃ horum iudicium. Propterea, quod altera res ex altera pendeat. Id ita eſſe nõ eſt, cur plurib⁹ argumẽtis confirmẽ, cũ protinus ipſum experimentum fidem unicuiq; facere poſſit. Pulſa chordam quampiam in organo, ſimulq; tange, q̃ ſit ab hac octaua, ſtatim ratiõi ſuffragans ſenſus, plene percipiet harmoniam, & abſolutiſſimã eſſe, ſuo quoq; comprobabit calculo. Rurſum pulſata quapiam, ſimul moue aliam, quæ ſit ab illa decimaquinta, ſtatim & percipiet & approbabit ſenſus ſymphoniam agnoſcens eam, quam paulo ante ſenſerat in διὰ πασῶν. At uero ſi tacta ima, moueris ab hac decimamnonam, nihil quidẽ obſtrepit ratio, quo-

minus eadem ſit harmonia, quæ fuerat in διὰ πασῶν cum διὰ πέντε. Verum auris, acceptis uoci bus, non perinde percipit harmoniæ rōnem. Quod niſi ſenſus certos quoſdā terminos haberet, intra quos certum illius, & exploratum iudicium ſepiretur, nihil te uetuerit, ſi libeat, uel uſq; ad χιλιάκις διὰ πασῶν ſymphoniam procedere. Neq; n. ratio quicq̄ offenditur numero, modo eādem agnoſcat analogiam. Verū corporis ſenſibus natura ſuos quoſdam limites præſcripſit, ultra quos progreſſi, ſenſim iam incipiunt quaſi caligare, hallucinariq;. Neq; iam certo ſicuti ſolent, ſed ceu per nebulam (ut aiunt) ac per ſomnium iudicare. Non conueniebat autem, ut cuius incertum eſſet iudicium, id ad artis præcepta traheretur. At qm̄ ultra decimumqntum uocis gradum, ueteres intellexerunt euaneſcere iudicium aurium, ibi metam harmoniaꝝ figendam eſſe iudicarunt, ne merito quis illud tuum adagium obiicere poſſet, ἀφανοῦς μουσικῆς οὐδὲν ὄφελος, id eſt, occultæ muſices, nulla utilitas. Iam igitur neoterici, qui contra ueterum authoritatem ultra ſummam chordam, ὑπέρχορδον adiecere, ad imam item adiecta una non perinde flagitium feciſſent, ſi in decimanona chorda terminaſſent harmoniarum progreſſum. Propterea, quod hic ima ad ſummam relata, ſi non auribus, certe rationi perfectam ſymphoniam repræſentat. Atqui in uigeſima, neq; ſenſus eſt harmōiæ, neq; harmonia perfecta. Quare nihil eſt Eraſme, q adagio tuo ullam metuas calumniam. Hæc cum mihi, tū argute, tum admodum probabiliter ab Ambroſio meo dicta uiderentur, nec ea quidem admodū aliena à prouerbii ratione, libuit his meis lucubratiunculis adiungere, futurum auctarium, haudquaq̄, ut arbitror, ingratum lectori non omnino faſtidioſo.

Vbi timor, ibi & pudor. LXIIII.

ἵνα δέος ἔνθα καὶ αἰδώς, id eſt, Vbi timor, ibi & pudor. Prouerbialis ſententia, quæ hodieq; uulgo manet, cui ſimilis illa Terentiana, Omnes deteriores ſumus licentia. Et maxima pars hominum formidine fuſtis à malefactis temperat. Plato libro de legibus quinto, ἡ δ᾽ ἄδεια αἰσχυντίαν ἐνέτικεν, id eſt, Audacia uero parit impudentiam. ἄδειαν autem uocant, cum abeſt metus.

Foras Cares, non amplius anthiſteria. LXV.

θύραζε κᾶρες, οὐκ ἔτ᾽ ἀνθεστήρια id eſt, Cares foras, peracta enim anthiſteria, Dici conſueuit, ubi qs ſemper eadem ſibi ſperat cōmoda, Aut idem ſemper licitum fore credit, quod aliquando pro temporis rōne fuerit pmiſſum. Veluti, ſiqs ſemel expertus cuiuſpiam liberalitatem, ſubinde redeat aliqd muneris petens. Aut cum pueri permiſſam ſibi ad tempus feriandi, ludendiq; facultatem, ultra tempus protogant. Originem prouerbii tradunt ad hunc modum, Athenieſibus menſis quidam anthiſterion appellabatur, quod is plurimos flores progigneret, In hoc feſta quæpiam agebantur & cōuiuia liberiora, quēadmodum in Saturnalibus fieri conſueuit apud Romanos, in quibus & ſeruis accūbere licebat, feriatis interim ab opere. Exactis aūt feriis, cū iam ad ſolitas operas reuocarent, hoc pacto dicebant heri, foras Cares, non iam amplius Anthiſteria. Cares aūt ſeruos appellabant, quod ea gens mercenariis operis quæſtum factitaret, uelut oīum ſerui qcunq; conduxiſſent. Sūt q dicant Cares olim Atticæ regionis partem obtinuiſſe. Athenieſes aūt cum anthiſterioꝝ ſolēnitatem agerēt, ſolere Cares in ciuitatē, atq; in domos receptos, ad feſti cōionem admittere. Deinde peracto ſolēnitatis tpe, ſiquos è Caribus offendiſſent in urbe ceſſantes, per iocum dicebāt, θύραζε κᾶρες, οὐκ ἔτ᾽ ἀνθεστήρια, id eſt, Exite Cares, acta enim Anthiſteria. Sonat aūt ea uox græca perinde, quaſi dicas floralia latīne, quoꝝ licentia multoꝝ lr̄is notiſſima eſt. Nō diuerſum eſt quod ait Seneca in Ludicro in Claudium ſcripto, Non ſemper erunt Saturnalia. Nam ſaturnalibus ſeruis quoq; libertas erat.

Fures Clamorem. LXVI.

οἱ φῶρες τὴν βοήν. i. Fures Clamorē. Subaudiēdū timēt, aut ſenſerūt. Quadrabit in eos, q ſibi conſcii, metuūt ne deprehēdant. Aut q pacto maleficio, fugitāt, pauitantq;. Hēt aūt hoc cū oīs malefacti cōſcientia, tum præcipue furti ut hoīem trepidū reddat, ac lucifugū. Vn̄ eſt & in Hebræoꝝ ſentētiis, impium uel pſequente nullo fugere. Huc alluſit Virgilius, Et cū clamorem, quo nunc ſe pripit ille, Tityre coge pecus, tu poſt carecta latebas.

Funiculum fugiunt miniatū. LXVII.

τὸ σχοινίον φεύγουσι τὸ μεμιλτωμένον, id eſt, Vitant Sinopi collitam reſtim rubra. Apte dicetur, ubi quis properat officio ſuo fungi, nō ex animo, ſed ne in mulctam incidat. Carmen ſumptū eſt ex Ariſtophane, cuius interpres, & item Suidas huiuſmodi fermè cōmemorant. Athenienſiū magiſtratus, uariis modis conati ſunt efficere, ut populus q̄maxime frequens ad cōcionem uētitaret, obiectis enim repagulis qbuſdam, uias reliquas occludebant, quæ non ducerent ad forum, Tum merces tollēbant è mercatu, ne quid hac gratia ibi ceſſaret. Deniq; funem pararāt, rubro colore, quem μίλτον, id eſt, interprete Plinio, Minium uocant, Latini nōnulli Cinabarim appellant, oblitum. Hoc duo miniſtri publici populum cingentes, agebant in concionem. Studebat quiſque funiculum effugere.

Propterea, quod qſqs colore notatus appareret cõtagio funis, is mulctam pẽdere cogebať. Vñ q no tam metuũt, eos eleganter dicemus, φεύγειν τὸ σχοινίον μεμιλτωμένον. i. Fugere funiculũ miniatum.

Fortunatior Strobilis Carcini. LXVIII.

εὐδαιμονέστερος καρκίνου στροβίλων, id eſt, Fortunatior Carcini Strobilis. Ironia prouerbialis in infelicem & improbum. Carcinus poeta quiſpiam fuit, cuius filii dicti ſunt Strobili ab Ariſtophane, quos & γλυκυτραχήλους uocat, id eſt, dulciceruicos. Iocus autem ſumptus eſt à nominum alluſione. Nam græce Carcinus cancrum, Strobili cochleas ſignificant. Vtrunq; genus diſtortum, ac fœdum. Adagium recenſetur apud Suidam.

Feſto die ſiquid prodegeris. LXIX.

Plautus in Aulularia ſub perſona ſenis Euclio͂is. Feſto die ſiquid prodegeris, profeſto egere liceat, niſi peperceris. Schema prouerbiale. Admonet autem, ne in ſumptibus ſolẽnibus, ita profuſi ſimus, ut non ſuppetat, quo feramus quotidianos. Nam feſti dies uel ſacris offerendis, uel diurnis epulationibus, uel ludis in honorem deorum, uel feriis obſeruandis celebrabantur. Profeſti ad rei priuatæ, publicæq; adminiſtrationem concedebantur. Accommodabitur non perperam & in eos, qui iuuenes rem prodigunt, eſurituri ſenes, qui ue intempeſtiue profundunt, poſtea deſyderaturi.

Feles Tarteſſia. LXX.

γαλῆ ταρτησσία, id eſt, Feles Tarteſſia. De magnis & ridiculis dicebatur. Tarteſſii ſunt in Iberia, apud quos feles maximæ naſci dicuntur. Fortaſſe non inepte dicetur & de rapacibus. Ariſtophanes in Veſpis, ὥσπερ με γαλῆν κρέα κλέψασαν τηροῦσιν ἔχοντ' ὀβελίσκους, id eſt, Nunc me uti felem rapta carne, Obſeruant geſtantem uerua. Item Lucianus, cum ait, ἁρπακτικώτεροι τῶν γαλῶν, id eſt, rapaciores felibus, nimirum & ipſe felium ſignificat rapacitatem uulgo notam fuiſſe.

Ferre iugum. LXXI.

Plautus in Curculione, Iã ne fert iugũ? De puella pcunctať qſpiam, num iam per ætatem uirũ reciperet. Id. n. ſignificari ſatis arguũt ea, quæ ſequunť, Tam à me pudica eſt, quaſi ſoror mea ſit. Horatius in Odis, de puella nõdũ uiro matura, nõdũ ſubacta ferre iugũ ualet ceruice, uidelicet indicãs, unñ ducta ſit tranſlatio, nimirũ à iuuenco, cui nondũ ſuppetũt uires, ut in ducendo aratro pares opis uices ſuſtineat. Nã & coitus duorũ ex æquo negociũ eſt, itidem ut in iugo. Vnde dictum etiam cõiugium.

Feli Crocoton. LXXII.

γαλῇ κροκωτόν, id eſt, Feli Crocoton. Subaudiendũ das, aut addis. Dici ſolitum, quoties honos additť indignis, & quos haudquaq̃ decet. Aut cum datur qppiam iis, q munere non norũt uti, Veluti ſiqs à muſis alieniſſimo belliſſimũ donaret librum. Crocoton ueſtis genus eſt rotũdæ, ac fimbriatæ, qua diuites utebanť matronæ. Apud Nonium in dictione, Richa, referť iter ueſtes delicatas, & Crocoton. Sic enim arbitror legendũ mollicinam Crocotam, chirodotam richam. Ac teſte Plutarcho, quidam Herculem pingebant κροκωτοφόρον, Omphalæ ſeruientem. Sumptum adagiũ ab apologo Stratidis, quẽ alio loco narrauimus. Porrò uox hæc γαλῆ felem ne ſignificet, an muſtelã, an quẽ uulgo Catum appellant, qm̃ inter eruditos controuerſum eſſe uideo, relinquo aliis iudicandum.

Muſtelam habes. LXXIII.

γαλῆν ἔχεις, id eſt, Muſtelã habes. In eũ quadrat, cui oĩa ſunt inauſpicata, tanq̃ fatis, ac Diis iratis, ut aiũt. Olim creditum eſt, hoc animal inauſpicatum, infauſtumq; eſſe, iis q hẽrent, domiq; alerẽt, ut non admodũ diſſideat ab illis, equũ habet Seianũ, & aurũ habet Toloſanũ. Vnde nũc ẽt apud quaſdã gentes, nominatim apud Britannos, infelix omen habetur, ſi cum paratur uenatio aliquis muſtelam nominet, cuius etiam occurſus uulgo nunc habetur inauſpicatus. Adagium refertur à Diogeniano.

Faſtuoſus Maximus. LXXIIII.

κομπὸς μάξιμος, id eſt, Faſtuoſus Maximus, In eum dicebatur, qui ſibi plus ſatis arrogaſſet in ſapientia. Sumptum à moribus Maximi cuiuſpiam arrogantis, & ſibi immodice placentis. In nonnullis exemplaribus inuenio κομποῖς μάξιμος, Græcis κόμπος arrogantiam, inſolentiamq; ſignificat, unde κομπεῖν καὶ κομπάζειν. Proinde & Euripides γλώσσης τε κόμποι, id eſt, Linguæq; faſtus. Recenſetur & hoc in Diogeniani collectaneis.

E multis paleis paulum fructus collegi. LXXV.

ἐκ πολλῶν ἀχύρων ὀλίγον καρπὸν συνήγαγον, id eſt, Ex multis paleis parum fructus collegi, id eſt, multo labore non multum emolumenti ſum conſecutus. Aut è uerboſo ſermone, paululũ bonæ ſentẽtiæ percepi, ex ingenti uolumine minimum doctrinæ retuli. Tranſlatum ab excuſſoribus tritici.

Oportet remum ducere, qui didicit. LXXVI.

δεῖ κώπην ἐλαύνειν μαθόντα, id eſt, Oportet remum impellere, eum, qui didicerit. Vnumquẽq;

decet eam artem exercere, quã antea doctus ſit. Refert à Plutarcho in commentariolo, cui titulus, ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή. Idem admonet Horatianũ illud in arte poetica, Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis. Indoctusq; pilæ diſci'ue, Trochi'ue quieſcit, Ne ſpiſſæ riſum tollant impune coronæ, Qui neſcit, uerſus tamen audet fingere. Quin & hodiernis temporibus huiuſmodi uulgo iactatur adagium, Qui luſus non nouit legem, abſtineat.

Ex ipſo boue lora ſumere. LXXVII.

ἐκ τοῦ βοὸς τοὺς ἱμάντας λαμβάνειν. id eſt, Ex ipſo boue lora ſumere dicunt, q quo lædunt quẽpiam, id ab ipſo, quẽ lædunt, accipiunt. Veluti ſiqs uerſibus inceſſeret eum, à quo carminis componendi rõnem didiciſſet. Aut tyrãnus pecuniam extorqueat à ciuibus, qua ſatellitium ad opprimendam ciuitatẽ alat. Aut ſi quis rhetorices præſidiis rhetoricẽ oppugnaret. Metaphora ſumpta eſt ab agricolis, q lora cedunt è boum tergoribus, qbus boues uinciunt. Plutarchus in cõmentario, cui titulus; ὅτι οὐκ ἔστι ζῆν ἡδέως. τί δ' αὖ λέγοι τις. ἀρκεῖ γὰρ ἡ φύσις τῆς σαρκὸς ὕλην ἔχουσα νόσων ἐν ἑαυτῇ, καὶ τοῦτο δὴ τὸ παιζόμενον, ἐκ τοῦ βοὸς, τοὺς ἱμάντας λαμβάνουσα, τὰς ἀλγηδόνας ἐκ τοῦ σώματος. id eſt, Quid igitur dixerit quiſpiam? Satis eſt ipſa corporis natura morborum materiam in ſeſe continens, ac iuxta quod ioco dici ſolet, tanq̃ ex ipſo boue lora ſumens, ita ex ipſo corpore dolores.

Ex uno omnia ſpecta. LXXVIII.

ἐξ ἑνὸς τὰ πάντα ὅρα. i. Ex uno oĩa ſpecta. Virgilius itẽ, Et crimine ab uno Diſce omneis. Admonet adagiũ, ex unius euẽtus expimento, reliquoꝝ ſiſium cõiecturã oportere facere. Refert à Suida.

Ex aſpectu naſcitur amor. LXXIX.

ἐκ τοῦ εἰσορᾶν γὰρ γίγνεται ἀνθρώποις ἐρᾶν, id eſt, Amor ex uidendo naſcitur mortalibus. Senarius ꝓuerbialis admonẽs, oculos amorẽ potiſſimũ conciliare. Nõ.n. amat incognitũ, ex conuictu oritur amor mutuus. Et oculi ꝑcipue ſunt ad amãdum illices. In his.n. peculiaris animi ſedes. Et in his aiunt poetæ Cupidinẽ excubantẽ ſua iacula mittere. Maro uelut indicauit adagiũ, cũ ait, Vt uidi, ut perii, ut me malus abſtulit error. Rurſum in Georgicis, Vritq; uidendo fœmina. Item apud Terẽtium, Cherea uiſa dũtaxat uirgine, q̃ impotẽter cœpit ardere. Iuuenalis ꝓdigii loco refert, de cæco amãte, q nunq̃ uiſæ flagrabat amore puellæ. Legimus philoſophos quoſdã, & iter hos Democritũ, ſibimet oculos ademiſſe, tanq̃ oĩum malaꝝ cupiditatum authores. Quapropter piorum hominũ eſt, meminiſſe, haudquaq̃ eſſe tutum uidere, quod non licet cõcupiſcere. Prouerbii meminit Diogenianus.

E ſublimi me derides. LXXX.

ἀφ' ὑψηλοῦ μου καταγελᾷς. id eſt, E ſublimi me derides. De eo q cum faſtu ridet quempiam, ac deſpectim. Trãſlatum ab iis, q ex ædito loco uerba faciunt. Vnde & deſpicere dictum à Latinis ꝓ cõtemnere, quod quiſquis in eminenti loco eſt, is ueluti tutior negligit eum, qui ſtat in humiliore loco.

Extra lutum pedes habes. LXXXI.

ἐκ τοῦ πηλοῦ πόδας ἔχεις, id eſt, Extra lutum pedes habes, hoc eſt, emerſiſti è periculo, aut extra periculum conſtitutus es. A` uiatoribus ſumptũ. Simile illi, ἔξω βέλους, id eſt, extra iaculum. Et in luto dicuntur hæſitare, qui moleſtis inuoluuntur negociis, unde ſe nequeant explicare.

Ex umbra in ſolem. LXXXII.

Ex umbra in ſolẽ educere, Eſt rem prius abditam & ocioſam in publicum, & in cõem uitæ uſum educere. Tranſlatum ab athletis, qbus mos, ſolis & pulueris patientia, confirmare corporis robur. Delicatoꝝ aũt eſt, in umbra latitare. Venuſtius fiet, ſi ad animi rem torqueat, ueluti ſiquis dicat philoſophiam à Socrate ex umbra in ſolem eſſe productam. Exempla paſſim apud ſcriptores obuia.

Excubias agere in Naupacto. LXXXIII.

φρουρήσεις ἐν Ναυπάκτῳ, id eſt, Excubare Naupacti. Achiui capta Naupacto, Pauſaniam excubiis, cuſtodiæq; præfectum interfecerunt, authore Theopompo. Vnde res in iocum uulgi uidet abiiſſe, aduerſus eos, qui pereunt ignauia ſua, aut qui munus odioſum, ac plenũ diſcriminis adminiſtrãt. Refertur à Zenodoto. Suidas effert ad hunc modum. φρουρήσεις ἐν Ναυπάκτῳ, id eſt, excubabis Naupacti. Is adfert & aliam adagiõis originẽ, cum iis qui Naupactum præſidio tuerentur, perpuſillum ſalarii dependeretur, atq; illi plurima, quæ ad rem pertinebant, emerent, militari ioco iactatum eſt, ut apparet, in eos, qui fruſtra ſudarent, quoſq; ſua ſpes fruſtraretur. Naupactus autem Aetoliæ ciuitas, quam tum Philippus obtinebat.

Deuotionis templum. LXXXIIII.

ἀρᾶς ἱερὸν, id eſt, Execrationis templum, in eos dicebatur, qui crebris execratiõibus uti cõſueuerit. Qui mos nunc uulgo pleriſq; plurimũ improbandus, ut nihil dicant, niſi diras admiſceant deuotiones, & imprecamina, uel ipſo horrenda auditu. Erant autem antiquitus etiã publicæ quædã deteſta-

tiones, uelut apud Athenienſes, in eum, qui uiam non monſtraſſet erranti, in quarum locū Chriſtianis ſucceſſit ea, quā uocāt excōicationē. Item deuotiōes hoſtium, quarum meminit Macrobius et Horatius in Odis, Diris agam te, dira deprecatio, nulla expiatur uictima. Prouerbiū refertur à Diogeniano.

Expertes inuidentiæ muſarum fores. LXXXV.

ἄφθονοι μουσῶν θύραι, id eſt, Candidæ muſarum ianuæ. De his dictitatum, q̄ literaturam ſuā cādide, libenterq́; impertiunt aliis, & ad docēdum ꝓmpti, ꝓpenſiq́ ſunt. Neq́ male congruet ēt in dociles, iu xta id, quod alibi commemorauimus, ἀνεῳγμέναι μουσῶν θύραι, id eſt, Apertæ muſarum ianuæ.

Eurybatizare. LXXXVI.

εὐρυβατεύεσθαι, id eſt, Eurybatizare, eſt improbis uti moribus. Eurybatus ex Cercopibus unus fuit, inſignitæ improbitatis homo. Huius meminit Lucianus in Pſeudomante, ὑπὲρ τοὺς κέρκωπας, ὑπὲρ τὸν εὐρύβατον, ἢ φρυνώνδαν, ἢ ἀριστόδημον, ἢ σώστρατον, id eſt, Vltra Cercopas, ultra Eurybatum, aut Phrynōdam, aut Ariſtodemū, aut Soſtratū. Neq́ uero unus dūtaxat huius nois fuit, infamis uer ſutia, morumq́; improbitate. Nam & Epheſius qdam Eurybatus fuit, q cum à Crœſo cum multa pe cuniarum ui miſſus eſſet, ut exercitum contraheret, ad Cyrum defecit, ut author eſt Ephorus. Alii malūt ad Eurybatū referre, q fuiſſe phibetur alter ex Cercopibus, ut dixi. Duris ad Eurybatum refert Vlyſ ſis ſocium. Nicander prodidit Eurybatum quēdam Aeginenſem fuiſſe longe uerſutiſſimū, ſceleſtiſſi mumq́;. Neq́ uero deſunt, q dicant hoc noie furem fuiſſe quēpiam, aſtutia ſingulari. Is cum deprehē ſus, captusq́; ſeruaret̃, cuſtodes in cōuiuio, animi cauſa iuſſerunt, ut o..deret, qbus nam modis cōſue uerit domos cōſcendere. Cumq́; illum initio renuentē. ſ. tanq̄ inuitus factur' eſſet, rogarēt inſtantius, ac uix tandē pſuaſiſſent, ille aptatis ſpōgiis, ac ſtimulis, ferreisq́: retinaculis, quas ἐγκεντρίδας Græ ci uocant parietē cœpit cōſcendere. Porrò ſuſpectantibus illis, & artificii nouitatē admirātibus, Eu rybatus prehenſo laqueari per tegulas aufugit, priuſq̄ illi domū circūire potuerint. Atq́ hunc ad mo dum deluſis cuſtodibus piculum euaſit. Meminit huius & Euſtathius in primum Iliados, admonens eam uocem ambigue pronuntiari εὐρύβατον καὶ εὐρυβάτην, dictam autem, παρὰ τὸ εὐρυβάζειν, quod late graſſaretur. Itaq́ peculiariter conueniet in eum, qui deprehenſus, arte quapiam elabitur.

Faciunt & ſphaceli immunitatem. LXXXVII.

καὶ σφάκελοι ποιοῦσιν ἀτέλειαν, id eſt, Faciunt & ſphaceli immunitatē. Athenis celebratū ꝓuer bium, de his, q quouis prætextu, quod uolūt, aſſequunt̃. Natum aiunt ab euētu hmōi. Piſiſtratus Ty rannus, decimas exigebat ab Atheniēſibus, eorum quæ in agris prouenıſſent. Itaq́ cum aliquando ob ambularet, uideretq́; ſenem quēdam, in ſaxis qbuſdam, hoc eſt, loco petricoſo laborantem, rogabat quoſnam fructus inde colligeret. At is rñdens, dolores, inquit, & ſphacelos, atq́ horum decimas exigit Piſiſtratus. Porrò Tyrannus admiratus hominis libertatē, decimas Athenienſibus remiſit. Ea res in uulgi ſermonem abijt, etiam ſphacelos immunitatē parere. Sphacelus autem morbi genus, quod ex immodica defatigatione ſolet accidere. Quidam putant eſſe tormina articulorum, quidam oſſiū ta bem. Theophraſtus libro de cauſis plantarum quinto, demonſtrat ex plantarum radicibus uitiū ac cidere, quod ab hominum morbo σφακελισμὸς appelletur. Adagium recenſetur à Suida.

Et meum telum cuſpidem habet acuminatam. LXXXVIII.

Ipſiſſimam prouerbii ſpeciem habet, quod ſcriptum eſt apud Homerum Iliados. Υ. ſub Hecto ris perſona. ἐπεὶ ἦ ἐμὸν βέλος ὀξὺ πάροιθεν, id eſt, Telum quando meū quoq́, cuſpide acuta eſt. Recte utemur, quoties fatebimur nos inferiores quidem eſſe, uerum non deeſſe tamē, quo queamus nocere. Cui ſimile Virgilianum illud, Et noſtro ſequitur de uulnere ſanguis. Item illud apud Oui dium, Et mihi ſunt uires, & mea tela nocent.

Ignaui uertitur color. LXXXIX.

τοῦ κακοῦ τρέπεται χρώς, i. Ignaui uertit̃ color. Plutarch' in cauſis naturalibus, ꝓblemate, q̄obrē Polypus colorē mutet, hoc tanq̄ ꝓuerbio iactatum adducit, διὸ καὶ λέλεκται τοῦ μὲν κακοῦ τρέπεται χρώς, i. Ignaui uertit̃ color. Nā id accidit in metu, ut uultus exalbeſcat, maxīe timidis, uidelicet ſan guine ad uitalia refugiētē. Pluſculū accedit ueneris, ſi ad aīum trāſferat̃, ueluti ſi dicas philoſophū ni hil oīno formidare eorum, quæ uulgus horret, τοῦ γὰρ κακοῦ τρέπεται χρώς. Porrò ꝓuerbiū natū ē ex Homericæ Iliados. Ν. Carmē ſic hēt οὗ μὲν γάρ τε κακοῦ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλῃ, οὐδέ οἱ ἀτρέμας ἧσθαι ἐρητύετ' ἐν φρεσὶ θυμός, ἀλλὰ μετοκλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἵζει, ἐν δέ τε οἱ κραδίη μεγάλα στέρνοισι πατάσσει, κῆρας ὀιομένῳ, πάταγος δέ τε γίγνετ' ὀδόντων, τοῦ δ' ἀγαθοῦ οὔτ' ἂρ τρέπεται χρώς, οὔτε τι λίην ταρβεῖ, i. Vertit̃ ignaui color, euariatq́; ſubide Nec mēs certa manet, ue rum huc, illucq́ uacillat, Ac migrās è corde pedes in utroſq́ reſidit. Palpiter & ualide corei præ cordia ſubter Fata putanti animo, occipiunt quoq́ ſtridere dentes. Contra forti, nec uariat color,

ac neq́

ac neq; ualde Horreſcit.

Ad conſilium ne acceſſeris ante, q̃ uoceris. XC.

μὴ πρότερον εἰς βουλὴν παρέλθῃς, πρὶν ἂν κληθῇς, id eſt, Ad conſilium ne acceſſeris prius, q̃ uoceris. Hæc ſententia, quæ nunc nomine Catonis celebratur, prouerbialis fuiſſe uidetur, uel Plutarcho teſte, cuius hæc uerba ſunt, libro συμποσιακῶν primo, ἄτοπος μὲν οὖν ἔφη καὶ παροιμιώδης μενέλαος, εἴγε σύμβουλος ἐγένετο μὴ παρακεκλημένος, id eſt, Ridiculus igitur, inquit, & prouerbio obnoxius Menelaus, ſiquidem conſultor factus eſt, non accerſitus. Niſi quis mauult hæc ad illam referre paroemiam, ἄκλητοι δειλοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴονται, qđ aliàs referemus.

Iucundiſſima nauigatio iuxta terram, ambulatio iuxta mare. XCI.

Plutarchus primo Sympoſiacon libro, ueluti uulgo iactatũ citat, πλοῦς μὲν ὁ παρὰ γῆν, περίπατος δὲ ὁ παρὰ θάλατταν ἥδιστος. i. nauigatio iuxta terrã, rurſum ambulatio, quæ fit iuxta mare, iucũdiſſima eſt. Recte torquebit̃ ad eã ſñiam, ut dicamus ita demũ eſſe iucũdiſſimũ unumquodq;, ſi diuerſi gñis admixtu temperatum adhibeat̃. Veluti ſi in luſib' nõ nihil eruditiõis aſpgas, rurſum in ſtudiis aliqd ludicrũ admiſceas. Simillimũ eſt huic, quod ex Philoxeno poeta citat idem in cõmentario, quem inſcripſit, qũo ſint audiendi poetæ. τῶν κρεῶν τὰ μὴ κρέα ἥδιστά ἐστι, καὶ τῶν ἰχθύων οἱ μὴ ἰχθύες, id eſt, Ex carnibus, quæ carnes non ſunt ſuauiſſimæ, item ex piſcibus, q non ſunt piſces. Itidem philoſophia admixta poematis magis delectat, & poeſis admixta philoſophiæ magis capit animum.

Quem fortuna pinxerit. XCII.

ὃν τύχη μέλανα γράφει, τοῦτον οὐ πᾶς χρόνος δύναται λευκᾶναι. i. Quẽ fortũa nigrũ ſcripſerit, húc nõ uniuerſum æuũ candidũ reddere põt hoc eſt, cui fortuna refragat̃, huic qcqđ tẽtauerit, infeliciter cedet. Alluſum eſt ad nigros & albos calculos ſuffragiorum. Recenſetur in collectaneis Apoſtolii.

Cupidinum crumena porri folio uincta eſt. XCIII.

πράσου φύλλῳ τὸ τῶν ἐρώτων δέδεται βαλάντιον, id eſt, Porri folio amorũ uincta eſt crumena. Refert̃ eodem in loco, quẽ modo citauim'. Sed præſtat ipſius uerba ſubſcribere, ὃ δ' ἂν τις μάλιστα θαυμάσειεν, φειδωλὸς ἀνὴρ καὶ μικρολόγος ἐμπεσὼν εἰς ἔρωτα, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρος, ἀνεθεὶς καὶ μαλαχθεὶς, ἁπαλὸς καὶ ὑγρὸς καὶ ἡδίων, ὥστε τουτὶ τὸ παιζόμενον μὴ πάνυ φαίνεσθαι γελοῖον, ὅτι πράσου φύλλῳ τὸ τῶν ἐρώτων δέδεται βαλάντιον, ἐλέχθη δὲ καὶ ὅτι τῷ μεθύειν τὸ ἐρᾶν ὅμοιον ἐστι, ποιεῖ γὰρ θερμοὺς καὶ ἱλαροὺς, καὶ διακεχυμένους, id eſt, Quodq; uel maxime miretur aliqs, uir parcus & ſordidus, ſimul ac in amorẽ inciderit, Non aliter, q̃ igni impoſitu ferrũ, fit mollior, ac tener, lẽtus, ac ſuauior, ut nõ uſquequaq; deridiculũ uideat̃ illud quod ioco populari dicitur, cupidinũ crumenas porri folio uinctas eſſe. Dictum eſt aũt ob eam cãm, quod amor adſimilis ſit ebrietati. Reddit. n. calidos & hilares & effuſos. Plutarchus itaq; ſentire uidet̃, pũerbium alludere ad porri naturã, cuius uis eſt, calefacere, ciere urinã, irritare Venerẽ, mouere mẽſes, & aluũ inflare, quẽadmodũ docet Dioſcorides libro ſecũdo. Suidas oſtendit hoc adagium dictum de iis, qui per amorẽ immoderatos faciunt ſumptus, luxuq; indulgent, Quẽadmodum ſolẽt in comœdiis amantes. Plutarchus in libello quẽ inſcripſit, ἐρωτικὸν, hoc quoq; inter cæteras Cupidinis ſiue amoris laudes cõmemorat, quod e ſordido ſplendidum, è parco liberalem, è triſti ciuilem, è timido audacem reddit hominem. Proinde Cupidinis loculi, porri folio uincti dicuntur, quod facile ſoluantur, uel quod admodum fragile ſit porri folium, uel quod huius genuina uis, ſoluere corpus, ac mouere.

Qui mori nolit ante tempus. XCIIII.

Athenæus in ſermonibus conuiuialibus, de Sybaritis huiuſmodi refert pũerbium, ὁ βουλόμενος ἐν Συβάρει μὴ πρὸ μοίρας ἀποθανεῖν, οὔτε δυόμενον, οὔτε ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ὁρᾶν δεῖ, Hoc eſt, qui nõ uelit apud Sybaritas ante diem fatalem mori, cum haud oportet ſolem conſpicere, nec occidentem, nec orientem. Hoc ideo uulgo iactatum ſcribit, quod Sybaritarum ciuitas in humili loco, ac uelut in conualle ſita fuerit, ut æſtatis tpe mane pariter, ac ueſpi, frigus imenſum ſentirẽt, meridie intolerandum ardorem.

Barbæ tenus ſapientes. XCV.

ἐκ πώγωνος σοφοὶ, καὶ ἀπὸ πώγωνος σοφισταὶ, καὶ ἀπὸ πώγωνος φιλόσοφοι, id eſt, Barbæ tenus ſapientes, & ſophiſtæ, & philoſophi, Sic appellabantur, qui præter barbam & pallium nihil haberẽt philoſophi. Vſurpatur aliquoties apud Plutarchum in Sympoſiacis. Huc alluſit Horatius, cum ait, Iuſſit ſapientem paſcere barbam. Lucianus item ſubinde iocatur in philoſophorum τὸν βαθὺν πώγωνα. id eſt, profundam barbam. In Eunucho Bagoas ait, Si philoſophum oporteat ex barba metiri, hircos primam laudem ablaturos. Similiter Martialis. Propendet mento nec tibi barba minor. Recte torquebitur in hos, qui uniuerſam uitæ ſanctimoniam, non in animo, neque in moribus, ſed in cultu conſtituunt.

Inter lapides pugnabant, & lapidem capere non poterant. XCVI.

Plutarchus quartæ Decadis ſympoſiacæ, primo problemate, ἰδὼν δὲ τὸ παιδίον ἅμα τῷ φίλωνι τὸν πίονα ἄρτῳ χρώμενον, ἄλλου δὲ μηδενὸς δεόμενον, ὦ Ἡράκλεις ἔφη, τοῦτ᾽ ἄρα ἦν τὸ λεγόμενον, ἐν δὲ λίθοις ἐμάχοντο, λίθον δ᾽ οὐκ ἦν ἀνελέσθαι, id eſt, Vbi uero uideret miniſtrꝝ puerꝝ, unà cum Philone, utētem pane, neq; præterea qcq̄ reqrentē, Papè inqt, hoc nimirꝝ erat illud, quod uulgo dici ſolet, Saxa oppugnabāt, neq; ſaxum uincere qbant. Dictum apparet de uita, maiorē in modū laborioſa, parcaq;. Sumpta metaphora, uel ab oppugnatione cuiuſpiam arcis in præruptis rupibus ſitæ, aut à cultura agri petricoſi, & ob id præter immodicos ſudores, non multum fructus adferentis ſuo colono.

In alio mundo. XCVII.

Ὡς ἐν ἄλλῳ κόσμῳ, tanq̄ in alio mundo. Schema ꝓuerbiale eſt, quo nunc ēt uulgus utitur. De iis q longe lateq; diſſident à moribus aliorum, aut qbus oīa noua uident̄. Aut qui longe diſſiti ſunt à patria. Plutarchus in Sympoſiacis, τὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων γένος ἔκφυλον ὅλως καὶ ἄποικον ἡμῶν ὥσπερ ἐν ἄλλῳ τινὶ κόσμῳ γεγονότων καὶ ζώντων, id eſt, At Græcorꝝ genus prorſus alienum, ac pegrinum à nobis, uelut in alio quopiam mundo natorꝝ, ac uiuentium. Nō diſſimili figura dixit Horatius in Odis, Quid terras alio calentes ſole mutamus? Et Macrobius in præfatione Saturnaliū, Niſi ſicubi nos ſub alio ortos cœlo, latinæ linguæ uena non admittet. Cum. n. cœlum ſit omnibus cōmune, figuratū ſit, neceſſe eſt ſub alio cœlo naſci? Et de cāpis Elyſiis apud Virgiliū, Solemq; ſuū, ſua ſydera norūt. Suū dixit tanq̄ à noſtro diuerſum. Item Claudianus, Sunt altera nobis ſydera, ſunt orbes alii, lumenq; uidebis purius. Rurſum Virgilius in Bucolicis, Et penitus toto diuiſos orbe Britānos. Solet aūt hoc uſu uenire pleriſq; mortalibus, ut ſiquādo noui hoſpites in regionem longule à ſuo nido diſſitam ꝑuenerint, nihil non horreant, nō ſtupeant, non admirent̄, perinde quaſi in alium delati orbem.

Piſcis repoſitus. XCVIII.

Ἀποκείμενος ἰχθύς, id eſt, Repoſitus piſcis, in prouerbium abiiſſe uidet̄, aduerſus eos, qui nihil ſeruant in poſterꝝ. Nam piſces olim in deliciis erant. Et prudentis eſt, è cibis ſemper aliqd habere repoſitum, quo ſubitum excipiat hoſpitem. Nec Achillem Homericū imitari, ad quē cum accedunt Oratores, aut Priamus, domū inanem ac famelicam offendunt. Videt̄ autem ſic efferendum adagium, τὸν ἀποκείμενον ἰχθὺν, οὐ δεῖ ἐς τὸ μέσον ἕλκειν, id eſt, Piſcem repoſitum, non oportet in mediū retrahere. Plutarchus in Sympoſiacis, ἐγὼ δὲ γελάσας ἐκεῖνον δὲ εἰπεῖν ὦ ἑταῖρε τὸν ἐκ τῆς παροιμίας ἀποκείμενον ἰχθὺν οὐχ ἑλκόμενον εἰς μέσον, μετὰ τῆς πυθαγορικῆς χοίνικος. At ego ridens. Quin illum inquam, de quo prouerbium fertur, repoſitum piſcem, qui in medium non trahitur unà cum Chœnice Pythagorica. Licebit accommodare ad ſermonem, aut fabulam, per ſe non admodum uenuſtam, quæ tamen iteretur non ſine tedio.

Nō eſt eiuſdē, & multa, & opportuna dicere. XCIX.

Χωρὶς τότ᾽ εἰπεῖν πολλὰ καὶ τὰ καίρια, id eſt, Seiuncta ſunt hæc multa & apta dicere. Senarius ꝓuerbii uice celebratus, admonet uitandam multiloquētiam, qd̓ ferè labi neceſſe ſit, quiſquis multum loqui conetur. Extat & in Hebræorum prouerbiis, in multiloquio non abeſſe peccatum.

Pſaphonis aues. C.

Ψάφωνος ὄρνιθες, id eſt, Pſaphonis aues. Vbi qs noua quapiā arte famā captat, ut cū aliqs ſubornat, à qbus laudet̄, eiuſq; ueluti dictat encomia, qbus apud uulgus celebrari uelit. Narrant in Libya fuiſſe quēdam noīe Pſaphonē, q diuinitatis opinionem affectans, q̄ plurimas aues cœpit uocales, & humani ſermonis dociles. Eas ſonare docuit hæc uerba, μέγας θεὸς Ψάφων, id eſt, Magnꝰ deus Pſaphon, Atq; ita doctas emiſit in mōtes. At illæ quæ didicerāt, canebāt, ac reliquas itē aues eadē ſonare docebant. Porrò Libes cū ignorarēt cōmentū, credentes id diuinitus accidere, Pſaphoni rē diuinā facere inſtituerūt, ipſumq; in deorꝝ numerꝝ retulerūt. Prouerbiū in collectaneis Apoſtolii repperi.

CHILIADIS PRIMAE CENTVRIA TERTIA.

Aut regem, aut fatuum naſci oportet. I.

Nneus Seneca uir amœniſſimi, ut Tacitus ait, ingenii, quod qdē uel ex eo liquet libello ludicro, quē ſcripſit in Claudiū Cæſarē (Nā is nuꝑ in Germania nr̄a reptus, in lucē emerſit) hmōi refert adagiū, in eo de quo modo dixim' opuſculo, Aut regē, aut fatuū naſci oportet. Sed ꝓſtat illud ipſius uerbis aſcribere. Ego, inqt, ſcio me liberꝝ factū, ex quo ſuū diē obiit ille, qui uerꝝ ꝓuerbiū fecerat, aut regē, aut fatuū naſci oportere. Rurſum in eodē libello, Occidit i una domo Craſſum magnū, Scriboniā, Baſſioniā, Aſſarios, nobiles tn̄, Craſſum uero tam fatuū, ut etiam regnare poſſet. Itē alio in loco, obſcurius qdem, ſed tn̄ eodē alluſit in carmine,

ſit in carmine, Abrupit ſtolidæ regalia tpa uitæ. Iã ſi uere ſcripſit Heſiodus, non omnino de nihilo
eſſe, qđ populari ſermone celebrat̃, fortaſſis haud abs re fuerit ueſtigare, quæ res huic ꝓuerbio dede-
rit occaſionẽ, qđ duo tam diſſimilia, nẽpe regem & fatuũ ita coniungit, ut utrũq; alteri ſimillimũ ui-
deri uelit. Præſertim cũ hæc ſit peculiaris regum laus, ſolã q; uere regia, ſapientia, prudẽtia, uigilãtia,
cæteros antecellere. Cõſentaneũ eſt igitur priſcos illos reges, maxima ex parte inſigni ſtultitia præ-
ditos fuiſſe, id quod ꝑtim è poetaꝝ fabulis, ꝑtim ex hiſtoriographoꝝ monumentis licet cognoſcere.
Siqdem Agamẽnonẽ ſuũ Homerus, & hunc imitati Tragici, ambitioſum potius q̃ cordatũ faciunt.
Quid aũt ſtultius, q̃ unicæ filiæ crudeliſſima cæde, Impatoris mercari titulũ? Quid ineptius, q̃ ꝓ bar-
bara puellula tam iuueniſr digladiari, ut quod ſuos amores retinere nõ poſſet, Achillem ſua ſpoliaret
amicula, nec id ſanè ſine ſummo totius exercitus diſcrimine. Tum aũt, q̃ inepte ſtomachat̃ Achilles
orbatus ſuis amoribus, q̃ pueriſr deplorat apud matrẽ. At hunc unũ nobis poeta, uelut abſolutũ egre
gũ principis exemplar ꝓpoſuit. Ad hæc, q̃ non ſapiẽter indignat̃ Aiax. Quã ſeniſr delirat Priamus,
dum Helenã ꝓſtitutæ pudicitiæ mulierculam amplectens, ac filiam appellans negat ſe pœnitere bel
li, in quo tot clades accepat, tot orbatus liberis, toties luctu funeſtatus, ne Paris non potiret̃ amica.
Quid multis? Tota Ilias, q̃ eſt longa, nihil aliud q̃ quod eleganter ſcripſit Horatius, Stultoꝝ regum
& pplóꝝ cõtinet iras. Quanq̃ & Odyſſea ſuos hẽt procos & Alcynoos, craſſos & ſtupidos. Quin &
Herculem ipm̃ robuſtũ faciunt & aioſum, ſed ebetis, craſſiq; animi. Iam Heſiodus, quẽ nõnulli uolũt
antigorẽ Homero eſſe, principes δωροφάγους, ac νηπίους appellat. Opinor quod & paꝝ ſaperent
in adminiſtranda republica, & opibus, per fas nefasq; cumulandis inhiarent, potius q̃ cõibus ppli cõ
modis. Cuiuſmodi fingũt & Midam illum, ob animi ſtoliditatẽ, aſininis auriculis inſignitũ. Et haud
ſcio an huc ptineat & illud, quod Priſci theologi nimiꝝ poetæ, ſapiẽtiã Apollini tribuũt ac Palladi,
Ioui deoꝝ & hoium monarchæ, fulmẽ dũtaxat triſulcum, & nutũ illum ac ſupcilium, quo totũ olym
pum tremefacit, relinquunt. Alioq qs nepos, qs Balatro unq̃ nugatus eſt nugacius, aut nequs nequã
fuit, q̃ hic cui regnũ mundi dederũt? Technis fallit uxorẽ, nũc cygnus, nũc taurus, nũc auꝝ factus, inſi
dias ſtruit mulierculis. Subornat Ganymedes, ac cœlũ nothis implet. Ad eũdem modũ Neptunũ &
Plutonẽ feroces & inexorabiles fingũt, ſapiẽtiam nõ tribuũt. Sed ut ad recẽtiores ueniamus hiſtori-
as, & miſſas faciamus fabulas, quid tãdem cordis fuiſſe credis Crœſo Lydoꝝ regi, ſi modo talis fuit,
qualem depinxit Herodotus, q gẽmis & auro congeſto fretus, Soloni indignabat̃, quod ſibi felicis
cognomẽ non tribuerit. Aut qd fingi ſtultius põt Xerſe, cũ ad Athum mõtem legatos mitteret, eũq;
cõtumelioſiſſimis ac minaciſſimis lřis territaret. Cum Helleſponto mari certum plagaꝝ numerum
infligi iuberet. Neq; uero minus regaſr deſipuit Alexander ille Magnus cum abdicato pr̃e, Iouis fili-
us ſalutari gauderet, dum uino certaret, dum in cõuiuiis ab adulatoribus, ut deũ adorari ſeſe pateret̃,
dum querit̃ hũc orbem ſuis uictoriis anguſtum eſſe, & Oceanũ ingreſſus, alios quærit mundos, quos
expugnet, ut ne cõmemorem interim Dionyſios, Ptolemæos, Iulios, Nerones, Tiberios, Caligulas,
Heliogabalos, Cõmodos Domitios, quoꝝ alius ſibi dei nomen uindicauit, cũm eſſet hoiſ uocabulo
indignus, alius ſe totum aſſentatoribus deridẽdum ꝓpinauit. Alius ambitiõe præceps uniuerſum or-
bem inſaniſſimis reꝝ tumultibus concuſſit. Sed ego iure uidear ineptus, q catalogum hunc ingredi-
ar, & aquã, ut aiunt, quæram in mari. Quin oẽs potius & ueteꝝ & neotericoꝝ annales euolue, nimi-
rum ita cõperies uix ſæculis aliquot unum aut alteꝝ extitiſſe principem, q non inſigni ſtultitia maxi
mam pniciem inuexerit rebus humanis. Siqdem princeps, aut magno totius orbis malo ſtultus eſt,
aut magno oium bono ſapit, tametſi ꝓcliuius eſt lædere, q̃ ꝓdeſſe, & citius ſerpit, uel ꝑuadit potius
ꝑnicies, q̃ utilitas. At nunc uidemus nõnullos principes, q duis expetere potius, q̃ id quod unũ princi
pis uocabulo dignos reddit, & ſtultam plebeculam, oia potius ſuſpicere in regibus, q̃ id quod ſolum
erat reqrendum. Iuuenis eſt iſto pacto ſponſum cõmenda ſponſæ, nõ principem reipublicæ. Formo-
ſus eſt, Recte hoc noie laudet̃ fœmina. Bonis eſt lacertis, aut lateribus, probe dixiſti, ſi laudas Athle
tam. Robuſtus eſt, & tolerans laboꝝ, Iſto titulo calones ac lixæ cõmendant̃. Multum auri congeſtũ
habet, Fœneratorẽ diligẽtem prædicas. Facundus eſt, ſic admiror ſophiſtam. Belle canit, belle ſaltat,
Hiſtrionum ac tibicinum laus iſta eſt, non regum. Inuictus eſt bibendo; (Nã hac quoq; laude, ueteres
delectati ſunt principes) apte, ſi ſpongiam mihi laudas. Procerus eſt, & ab humeris inter oẽs eminet,
præclaꝝ, ſi qd ex alto detrahendum ſit. Iam illa, ſcite ludit alea, ſcite laterũculis, laus eſt cum infimis
nebulonibus cõis, ac pudenda principi. Oia congeras, cultum, auꝝ, gẽmas, imagines, ab Hercule de
ductum genus, aut ſi mauis à Codro, Cecropé ue, niſi pectus mihi narras lõge à uulgi ſtultitia ſemo
tum, liberum à ſordidis humilium reꝝ cupiditatibus, à falſiſſimis multitudinis opinionibus, nõ au-
dio laudem rege dignam. Neq; n. temere diuinus ille Plato ſcripſit, nõ aliter felices fore reſpublicas,

niſi ſi aut philoſophis committeret̃ imperium, aut quibus imperium contigiſſet, philoſophiam ſe-
querent̃. Porrò philoſophiam ſeq, non eſt pallium, aut peram circũferre, barbam demittere. Quid
igitur? Iſta quæ uulgus ſtulte mirat̃ contemnere, deq; rebus longe ſecus ſentire, q̃ hoíum multitudo
ſentit. Nec uideo q fieri poſſit, ut q putet ſibi licere qcqd libet, q diuitias ut magnũ qddam admiret̃,
q ꝓ impio quoduis ẽt ius iurandum uiolandum putet, q inani rapiat̃ gloria, q pudendæ ſeruiat libidi
ni q mortẽ uehementer horreat, ſalutarem principem agere poſſit. Ac primũ qdem eſt recte de ſin-
gulis iudicare, propterea quod infectis opinionibus. ceu fontibus, unde oẽs uitæ ſcatent actiones, oía
perperam gerant̃ oportet. Proximũ eſt ut abhorreát à turpibus, ferant̃ ad honeſta. Nã uera ſapien
tia non ſolum cóplectit̃ ueri cognitione, uerũetiam ſtudium & amorẽ honeſti. Siqdem liceat fortaſ-
ſis inuenire, q perſpiciat bellum ſine graui reꝝ humanaꝝ pernicie ſuſcipi non poſſe, nec eſſe tanti ue
terem aliquem & obſoletũ ditionis titulum, ueꝝ impellit ambitio, ut oía miſceat armis. Et eſt fortaſ-
ſis, q uideat, hinc maximã reipublicæ peſtem naſci, quod ad gerendos magiſtratus aſciſcunt̃, non q
prudentia, reꝝ uſu, uitæ integritate, plurimum ꝓdeſſe reipublicæ poſſit, ſed q maxima pecuniæ ſum
ma licitent̃, ueꝝ huc ptrahit auaritia, ut neglecto publico malo, fiſci negocium agat. Et non deeſt, q
intelligat principis eſſe munus, ut ſicut ab oíbus accipit nectigal, ita omniũ conſulere rebus, præſide
re in iudiciis, excludere maleficia, magiſtratus obſeruare, corrigere leges iutiles. Veꝝ ab hoc ſtudio,
reuocant uoluptates, ꝑ quas non eſt ocium curis principe dignis uacare. Eſt q ſentiat ſe plurimũ ꝓdeſ
ſe poſſe rebus mortalium, ueꝝ id qdem non ſine uitæ diſcrimine. Hic deſeret republicã, qſqs exiſti
mabit, infeliciſſimum eẽ mori. Proinde primũ oíum, principis aíus oíbus erroribus liberãdus eſt, ut
perſpiciat, qd uere honeſtum, qd uere glorioſum, qd uere magnificum. Deinde inſtillandum turpitu
dinis odium, & amor honeſti quo uidelicet pſpiciat, qd pncipem deceat, & nihil expetat, niſi qđ ſit
bono ac ſalutari principi dignũ. Vt honeſtum ubi ſit, uideat, & hoc uno metiat̃ oía, nec unq̃ ab hoc
aberret ſcopo. Atq; hanc uocant ſapiẽtiam, qua neceſſe eſt, ut princeps tanto cæteros antecellat mor
tales, quãto dignitate, opibus, ornatu, potentia q; antecedit. Atq; utinã ſaltẽ Chriſtiani principes oẽs,
ſapiẽtiſſimũ illum regem imitent̃, cui cum daret̃ optio, qcqd uellet ab eo, q nihil non præſtare pote
rat, nihil aliud optauit, q̃ ſapiẽtiã, & eam ſapiẽtiam, qua pplm ſibi cõmiſſum recte gubernaret. Atq;
idem quæſo, qd aliud inculcat ſuo filio, q̃ amorẽ ac ſtudiũ ſapiẽtiæ? Eodem ſpectat, quod Aegyptiũ ſi
mulachꝝ principis ita repræſentabant, ut oculũ pingerent cum ſceptro. Nimiꝝ qđ oculus in corpo-
re, id uerus princeps in republica. Quod ſol in cœlo, id princeps in pplo. Sol oculus mundi princeps
oculus multitudinis. Quod aíus in hoíe, id princeps in ciuitate. Aíus ſapit, corpus obtempat. Et impe
rat qdem aíus corpori, ſed corporis bono, nec ſibi gerit regnũ ueluti tyrãnus, ſed ei cui præſidet. De-
niq; dei moderantis uniuerſa, ſalutaris princeps, uiuam imaginẽ refert. Atq; eo magnificẽtior eſt pn-
ceps quo ꝓpius ad Archetypi ſui formã acceſſit. Deus nihil non pſpicit, nihil nõ ſentit, nullis corrũ
pit̃ affectibus. Ita potẽtiſſimus eſt, ut idem ſit optimus. Oíbus benefacit, etiam indignis. Non punit,
niſi raro, idq; coactus. Nobis adminiſtrat hũc mundum, nõ ſibi. Hoc illi præmii loco eſt, ſi ꝓfuit. Cõ
tra qui peſtilens eſt princeps, is cacodæmonis ſimulachꝝ, ac uicem reddere uidet̃. Aut nõ ſapit, aut
ſi ſapit, in publicam perniciem ſapit. Quod habet potẽtiæ, in reipublicæ peſtem abutit̃. Et cum plu-
rimũ noceat omnibus, plus tñ uult nocere q̃ poſſit. Nihil eſt bono rege præclarius, nihil melius, ni-
hil deo propius. Rurſum nihil malo principe fœdius, nihil peius, nihil cacodæmoni ſimilius. Numẽ
quoddam eſt princeps ſalutaris. At nulla bellua nocentior tyranno. Tyrãnus eſt autem, quiſquis ſibi
gerit impium, quocũq; nomine pingatur aut ſculpatur. Non eſt noſtrũ de ſummis proceribus ueluti
pronũciare, ſed tamẽ cogimur, non ſine ſuſpiriis, hanc quã dixi ſapiẽtiam, in Chriſtianis principibus
deſyderare. Alioqui, unde tot rerum nouationes, tot toties icta & reſciſſa fœdera, tam crebri tumul-
tus, tot ſtrages tot pugnæ, tot minæ, tot diſſidia, niſi à ſtultitia proficiſcunt̃? Et haud ſcio an nõnulla
huius mali pars, nobis ipſis ſit imputanda. Clauum nauis non cõmittimus, niſi eius rei perito, quod
quatuor uectorum, aut paucaꝝ mercium ſit periculum, & rempublicã, in qua tot hominũ millia pe
riclitant̃, cuiuis cõmittimus. Vt auriga fiat aliquis, diſcit artem, exercet, meditatur, at ut princeps ſit
aliquis, ſatis eſſe putamus natum eſſe. Atqui recte gerere principatum, ut eſt munus oíum longe pul
cherrimũ, ita eſt omniũ & multo difficillimũ. Deligis, cui nauim cõmittas, non deligis cui tot urbes,
tot hoíum capita credas? Sed eſto, receptius eſt, q̃ ut conuelli poſſit. Naſcunt̃ principes, & cuicunq;
ſors fauerit, ſiue probus ſit ille, ſiue improbus, ſiue ſtultus, ſiue ſapiens, ſiue ſanus, ſiue motæ mentis,
modo figuram habeat hominis, ei ſumma reꝝ credenda eſt. Huius arbitrio, mundus bellis & cædi-
bus miſcebitur ſacra ac prophana oía perturbabunt̃. Sed ea res ſi minus mutari poteſt, proximũ tñ
erat, diligenti inſtitutione ſuccurrere, & ſi nõ licet idoneum imperio deligere, enitendum eſt, ut ido-

ueum imperio faciamus eum, quēcunq; fortuna nobis dedit. Videmus qua ſolicitudine, qua cura, qua uigilantia paterfamilias educat puerum, unius fundi dominum futurum. Quanto igitur maiori cura inſtituendus eſt is, qui uel magno oīum bono, futurus ſit bonus, aut magno oīum exitio malus? Et de cuius unius nutu ſalus aut pernicies pendebit orbis? Quibus decretis, quibus philoſophiæ præceptis, hoc pectus erit præmuniendū, nō ſolum aduerſus tantas rerū tēpeſtates, quæ ſolēt in ciuitatibus exoriri, uerūetiam aduerſus fortunæ indulgētiā, quā arrogātia & ſtultitia ferè ſolet comitari, aduerſus delitias, qbus uel optima natura corrūpi poſſit, multo maxime uero aduerſus adulatoꝝ peſtiferas aſſentationes, & illud uenenatiſſimū Euge, quod illi tū potiſſimū occinūt, cū p̄nceps inſanit maxime. Hic mihi iam tū infantulo adhibēdus erat artifex quiſpiā egregius. Nō .n. recte fingit p̄nceps, niſi cū ſe nōdum intelligit eſſe p̄ncipē. Statim inquā aſciſcendus formator, in quo deligēdo cōuenit & hoc eſſe diligētiores, quod p̄ncipē deligere nō licet inſtituere licet. Hic mihi in pectuſculū adhuc uacuū ac ſequax, inſtillet opiniones p̄ncipe dignas, muniat optimis de honeſto decretis, oſtēdat diſcrimen ueri p̄ncipis ac tyrāni ſubiiciat oculis, q̃ deo ꝓpinqua res eſt, ſalutaris rex, q̃ tetra bellua, q̃q; abominãda tyrānus. Admoneat eum q ſibi gerit imperiū, nō reipublicæ ꝑdonē eſſe, nō p̄ncipem, nihil intereſſe inter pyratas, & principes pyratarū aīo ꝑditos, niſi quod hi, quo ſunt potētiores, hoc maiorē adferūt perniciē rebus humanis. Inculcet, q̃ multis hominū milibus, imo q̃ uniuerſo mūdo prodeſſe queat, ſi is unū ſapientē ac bonum præſtiterit uirū. Doceat, apud Chriſtianos homines imperiū nihil aliud eſſe, q̃ reipublicæ adminiſtrationē, nō dominiū. Imperiū quidē appellari, ſed meminerit ſe imperaturū, & liberis, & Chriſtianis, hoc eſt bis liberis. Ad hoc ut p̄nceps ſit aliqs, nō ſatis eſſe natū fuiſſe, nō ſatis eſſe uetuſtas imagines, nō ſceptrū, nō diadema, Animus ſapiētia præcellens, animus pro publica incolumitate ſemper ſollicitus, & nihil ſpectans, niſi cōe bonum, p̄ncipem facit. Præmoneat, ne ſeſe uel applauſibus ſtultæ plebeculæ, uel adulatorum laudibus metiat̃. Ne qd agat impulſu, odii, amoris, iræ, aut ullius affectus inſtinctu. In creandis magiſtratibus, in cōdendis legibus, in cæteris muniis, unicū tantū ſpectet ſcopum, nēpe honeſtū, & publicā utilitatē. Nō ſatis eſſe, ſi ipſe nemini faciat iniuriam, officialiū quoq; ſuoꝝ integritatē præſtandā eſſe p̄ncipi. Nō eſſe ſitam in hoc p̄ncipis laudē, ſi ditionis terminos preferat, ſi finitimos ſubmoueat armis, ueꝝ ſi quā forte nactus eſt ditionē, iuſtitia, frugalitate, cæteriſq; pacis artib⁹ efficiat florentiorē. Doceat, ut ad benemerendum de bonis ſit ꝓpenſiſſimus, ad ignoſcendū facilis, ad puniendū non aliter accedat, q̃ amicus medicus, membrū deploratū amputatur⁹, aut inuſturus, ut omnia ſtudioſe uitet, unde pſpiciat reipublicæ magnū malum fore. Super omnia uero, bellū modis omnibus declinet, quod aliis e rebus, alia atq; alia mala naſcuntur, at bellū uniuerſum maloꝝ agmen ſemel effundit. Hæc atq; huiuſmodi decreta, ſunt animo puerili, ſapientū apophtegmatis & laudatoꝝ principū exēplis infigenda. At nunc uidemus uix ullos homines educari uel corruptius, uel indiligentius, iis, quos tanti refert omniū q̃ optime inſtitutos fuiſſe. Infans hic orbi imperaturus, ſtultiſſimis mulierculis cōmittitur, quæ adeo nihil inſtillāt in animū illius p̄ncipe dignū, ut etiā ſiquid recte moneat ꝑceptor, aut ſi ſuapte ſpōte uideat̃ ad manſuetudinē ꝓpenſior, dehortentur, & principē, hoc eſt tyrannū agere doceant. Deniq; nemo non blanditur, nemo non aſſentatur. Applaudunt ꝓceres, obſecundant miniſtri, adulat̃ & ꝑceptor, non hoc agens, ut patriæ ſalutarē reddat p̄ncipem, ſed ut ſibi magnificā paret fortunā. Adulatur & Theologus, quē uulgo confeſſorē uocant, epiſcopatū aliquē aucupans. Aſſentant̃ magiſtratus, aſſentantur qui colludunt, q conuiuunt, ut rectiſſime dixerit Carneades, à regibus nullā artē recte diſci, ꝑter artem equitandi. Propterea quod ſolus equus, quoniā non ſentit principis, ac plebei diſcrimen, neſcit adulari regi, ſed excutit, quicunq; is fuerit, q non apte norit inſidere tergo. Statim docet̃ faſtū, docetur arrogantiā admonetur licere quicquid libet. Audit omnes omniū poſſeſſiones eſſe p̄ncipis, principem eſſe ſuperiorē legibus, In pectore p̄ncipis omnē legum & cōſilioꝝ mundum eſſe reconditum. Audit ſacras maieſtates, ſerenitates, diuinitates, terreſte numē, & huiuſmodi magnificos titulos. In ſumma dū adhuc puer eſt, nihil aliud diſcit ludere, q̃ tyrannidē. Mox rapit̃ ad puellas, inuitant, laudant, inſeruiūt omnes. Hic adeſt æqualiū effœminatiſſima turba, nullus riſus, nullus ſermo, niſi de puellis. Sub hæc alea, choreæ, conuiuia, citharæ, diſcurſus. In his ætatis optima pars coterit̃. Quod ſi quando libeat literis oblectare ocium, legunt̃ aniles fabulæ, aut his pnicioſiores hiſtoriæ. Ex his animus nulla præmunitus Antidoto, imbibit admirationē & zelū, ut Græci uocant, alicuius peſtilentiſſimi ducis, puta Iulii Cæſaris, aut Xerſis, aut Alexandri Magni. Atq; in his ipſis quæ peſſima ſunt, maxime placent. Ab his impetus dementes, ab his exemplū peſſimū ſumunt. Pone nunc, ſi placet. Ingeniū non delectum è multis, quod oportuit, ſed qualecunq; contigit. Pone tam corruptā educationē, quæ uel Ariſtidis ingeniū poſſet corrūpere. Pone tot adulationis uenena, pone delicias,

quibus male conuenit cum ſapientia, pone uoluptates, pone fortunæ ſplendorem, pone poteſtatem, pone ætatem ferocem, & ſuapte ſponte procliuem ad peſſima. Super omnia pone pectus falſiſſimis infectum opinionibus, Et miraris ſi hic ab his profectus rudimentis ad gerendam rempublicā, pareꝝ ſapienter adminiſtrat? Sed iuuenis eſt, inquiunt, ſapiet aliquando reꝝ uſu. At principem nō oportet eſſe iuuenem, etiam ſi iuuenis fuerit. Et cum miſera eſt omnis prudentia, quæ colligitur uſu reꝝ, tum in principe miſerrima eſt. Nimio conſtabit reipublicæ principis ſui prudentia, ſi gerēdo bello, diſcet bellum rem eſſe, modis omnibus fugiendam. Si non prius intelligat, magiſtratus integris uiris eē cōmittendos, q̃ improboꝝ temeritate rempublicā labefatam conſpexerit. Nec eſt cōmittendū, ut ſicuti qui cithara diſcunt canere, priuſq̃ artē aſſequant̃, citharas aliquot obterunt ac perdunt, quēadmodū ſcripſit Xenophon, ita princeps reipublicæ ꝑnicie diſcat rempublicā adminiſtrare. Non mirum igitur ſiquando uidemus euenire, ut præpoſtere res gerat̃, nimiꝝ ut cū affectus è corpore orti, ab animo coerceri debeat, ab animo ꝑturbationes proficiſcant̃ in corpus, ut oculus minus ꝑſpiciat, q̃ reliquū corpus, ut omnibus noxius ſit ac peſtilens, qui Dei uicem gerens, omnibus debuit eſſe ſalutaris. An non uidemus egregia oppida, à populo condi, à principibus ſubuerti? Rempublicā ciuiū induſtria diteſcere, principum rapacitate ſpoliari? Bonas leges ferri, à plebeis magiſtratibus, à principibus uiolari populum ſtudere paci, p̄ncipes excitare bellum. Hæc, opinor, dederunt occaſionem adagio, quod retulimus, à quo quidē neſcio quo pacto longius ſumus digreſſi, ſed iam ad id redim9. Dictum eſt igitur, Aut fatuum, aut regem naſci oportere, quod huiuſmodi fermè fuerint Barbari reges apud ueteres, quorum utinam noſtræ tempeſtatis principes ſint diſſimillimi. Nam & fatuis ob inopiam mentis omnia permittuntur. Et regibus ob potentiam omnia laudi quoq; tribuuntur. Poſſumus & de pari regum ac fatuorum felicitate dictum interpretari, quod regibus, quicquid uolunt, fortuna ſuppeditet. Fatui uero non minus felices ſint, ſua philautia, per quam ſibi putant nihil bonarum rerum deeſſe. Porrò prouerbium apud Romanos natum uidetur, apud quos regis cognomē erat inuiſum, ceu barbarum ac tyrannicum, & pugnans cum publica libertate, quam illi uel in primis tum ſectabantur.

Minutula pluuia imbrem parit. II.

ψεκάδες ὄμβρον γεννῶσι, id eſt, Minutæ guttulæ imbrem pariētes. Quoties res initio puſilla creſcit in maius. Quemadmodum apud plautum, Nunc in te cadunt folia, poſt cadent arbores. Quare in minutis uigilandum, ne Paulatim incidamus in maxima incommoda, admonente prouerbiali ſenario. εἰ μὴ φυλάσσεις μικρὰ ἀπολεῖς τὰ μείζονα, id eſt, Maiora perdes parua ni ſeruaueris. Eſt n. pſecas tenuis irroratio, qualem reddunt & nebulæ denſiores.

Citra uinum temulentia. III.

ἄοινος μέθη, id eſt, Ebrietas abſq; uino. Theophraſtus, ut teſtatur in ſympoſiacis Plutarchus, τὰ κουρεῖα ἄοινον μέθην ἐκάλει, id eſt, Tonſtrinas, ebrietatem abſq; uino uocabat. Propterea quod illic deſidentes, ſermonibus ita temulenti redderentur, ut non aliter effutirent quicquid eſſet in animo, q̃ inter pocula ſolent ebrii, uoces interdum per temulentiam effutientes per iugulum, ut ait Plinius, redituras. Horatius inſolentiam ebrietatem appellat, Dulciq; fortuna ebria. Vulgo panariam ebrietatem appellant, arrogātiam, licentiamq; morum, quæ ſecundis rebus comes eſſe conſueuit. Et ē hæc quidem non paulo periculoſior illa, quam uinum adduxit. Siquidem uini æſtus pauculis horis, aut etiam ſomno deferueſcit. Hæc multis in omnem uſq; uitam durare conſueuit.

Palmam ferre. IIII.

Palmam ferre, & palmam tribuere, & palmam præripere, & his conſimiles orationes, tametſi propter frequentem uſum ſimplices eſſe uideant̃, tamen prouerbiali ſchemate dictæ ſunt. Neq; n. palma per ſe uictoriam ſignificat, ſed arborem, ἐμπεδόφυλλον, id eſt, perpetuo uirentem frondibus, quā Græci φοίνικα uocant. Cur autē ab hac potiſſimū ſumpta ſit metaphora, illud arbitror in cauſa fuiſſe, quod (quēadmodū in cōuiuialibus quæſtiōibus refert Plutarchus) Hæc una fuerit cōmunis omniū ſacrorum certaminum corona, cū alioqui ſinguli ludi peculiares quaſdā arbores, aut herbas haberent, quibus uictores inſigniebant̃, Veluti lauꝝ, oleam, myrtum, apium. Præterea ſunt, qui putent hanc arborem initio Phœbo ſacram fuiſſe ante laurū, & antiquiſſimam uictoris inſigne fuiſſe palmam, non aliam quampiam arborem. Quamobrem autem hæc arbor potiſſimum delecta ſit ad eum uſum ab antiquis, Aulus Gellius cauſam reddit libro noctium Atticarum tertio, capite ſexto, ſcribens arbori palmæ peculiare quiddam ineſſe, quod cum ingenio fortium uirorum conueniat. Nam ſi ſuper eius (inquit) lignum magna pondera imponas, ac tam grauiter urgeas, oneresq;, ut magnitudo oneris ſuſtineri non queat, non deorſum palma cedit, nec infra flectitur, ſed ad-

uerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur, recuruaturq́;, huiusq́; tam ſtupendæ rei citat authores, Ariſtotelem in ſeptimo problematum libro, & Plutarchum in octauo Sympoſiacorum. Et Plutarchi quidē uerba ſuper hac re reperi in eo, quē Gelli' citat libro, φοίνικος γὰρ ξύλον, ἂν ἄνωθεν ἐπιθεὶς βαρύνῃς, οὐ κάτω θλιβόμενον ὑποδίδωσιν, ἀλλὰ κυρτοῦται πρὸς τοὐναντίον, ὥσπερ ἀντιτεινόμενον τῷ βαριζομένῳ. τοῦτο δὴ καὶ περὶ τοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνάς ἐστι, τοὺς μὲν ὑπ' ἀσθενείας καὶ μαλακίας εἴκοντας αὐτοῖς πιέζουσι καὶ κάμπτοντες. οἱ δὲ ἐρρωμένως ὑπομένοντες τὴν ἄσκησιν, οὐ μόνον τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς φρονήμασιν ἐπαίρονται καὶ αὐξάνονται, id eſt, Nam palmæ lignū, ſi ſuper impoſito pondere grauiter premas, haud deflectitur deorſum, uerum in contrariū curuatur, perinde quaſi reſiſtens oneri uim faciēti. Atq; hoc ipſum accidit in certaminibus athletarum. Etenim qui per imbecillitatem, animiq; mollitiem cedunt illis, eos premendo deflectunt. At qui fortiter in eo ſtudio perdurant, hi non modo corporis robore, uerumetiā animi prudentia prouehuntur, atq; augentur. Idem affirmat Plinius, libro decimoſexto, capite quadrageſimotertio, Pondus, inquiens, ſuſtinere ualidæ, abies, larix, etiā in tráſuerſum poſitæ. Robur, olea incuruantur, cedunt q; ponderi, iliæ renituntur, nec temere rumpuntur, priusq; carie q̄ uiribus deficiūt. Et palma arborum ualida, in diuerſum.n. curuat̃. At populus contra omnia inferiora panditur, palma econtrario fornicatur. Idē affirmat Theophraſtus libro de plantis quinto. Hoc uirilis animi robur, cum palmæ genuina ui, congruens Virgilius ſcite deſcripſit, cū ait, Tu ne cede malis, ſed contra audentior ito, Quá tua te fortuna ſinet. Nec abhorret hinc Horatianū illud, Duris ut ilex tonſa bipennibus Nigræ feraci frondis in Algido Per damna, per cædes, ab ipſo Ducit opes, aiumq́; ferro. Nō hydra ſecto corpe firmior, Vinci dolentē creuit in Herculem, Monſtrum'ue ſummiſere Colchi Maius, Echioniæ'ue Thebæ. Merſes profundo, pulchrior euenit. Luctere, multa proruet integrum Cum laude uictorem, geretq; Prælia coniugibus loquenda.

Relinque quippiam & Medis. V.

λεῖπέ τι καὶ μήδοις, id eſt, Reliquum facito aliquid & Medis. Prouerbialis iocus, in eos, qui ex conuiuio nihil reliqui faciunt, aut q facultateis uniuerſas abliguriunt. Plutarchus in ſympoſiacis, Ἡμῖν μὲν οὖν τοῖς βοιωτοῖς, τὸ, λεῖπε τι καὶ μήδοις, διὰ στόματος ἐστιν, ἐξ οὗ μῆδοι τήν τε φωκίδα καὶ τὰ ἔσχατα τῆς βοιωτίας ἄγοντες καὶ φέροντες ἐπέτρεχον, id eſt, Nobis quidem Bœotis illud in ore eſt, Relinque quippiam & Medis. Ex quo Medi, & Phocidē ipſam, & extremos Bœotiæ terminos incurſarūt, oia uexantes, miſcentesq́; populationibus. Subiicit autem, quod ēt hodie uulgo dictitant, λεῖπε δὲ καὶ ξένοις ἐπελθοῦσιν, id eſt, Relinquito quippiam & hoſpitibus aduenturis. Adagium ad uarios uſus trahi poteſt, aut per ironiam, aut ſi dicas diuiti, indignis & ſumptuoſis hæredibus, ſuas opes deſtinanti relinquere. Relinque quippiam & Medis, hoc eſt comparce tu, quod diſſipent ii, qui tibi male uolunt. Aut immodice profuſo, aut intemperantius garrulo, quemadmodum in Phormione Terentius, Parce ſodes, ut poſſis cum illa.

Deorum manus. VI.

Θεῶν χεῖρες. Deorum manus, olim per ironiam, ut opinor, dicebantur efficacia illa pharmaca, q̄ plurimis ex rebus, & è longinquo petitis conficiuntur, quibus hodie, tum medici, tum pharmacopolæ uulgo faciunt impoſturā. Plutarchus quarta Decade, τῶν συμποσιακῶν, ſimul & prouerbium refert, & Eraſiſtratum citat, huiuſmodi medicorum mixturas improbātem, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ὅτ' ἂν μιγνύωσι τὰς βασιλικὰς καὶ ἀλεξιφαρμάκους ἐκείνας δυνάμεις, ἃς θεῶν χεῖρας ὠνόμαζεν. Ἐρασίστρατος δ' ἐλέγχει τὴν ἀτοπίαν καὶ περιεργίαν, ὁμοῦ μεταλλικὰ, καὶ βοτανικὰ, καὶ θηριακὰ, καὶ τὰ ἀπὸ γῆς, καὶ θαλάττης εἰς τὸ αὐτὸ συγκεκεραννύντας. καλὸν γὰρ ταῦτα ἐάσαντας ἐν πτισάνῃ καὶ σικύᾳ καὶ ὑδρελαίῳ τὴν ἰατρικὴν ἀπολιπεῖν. ἀλλὰ νὴ Δία τὸ ποικίλον ἐξάγει καὶ συντείνει τὴν ὄρεξιν, id eſt, Quin multo magis, cum regales illas, & efficaces uariorum remediorum mixturas cōficiunt quas Deorum manus appellarunt. Eraſiſtratus autem coarguit abſurditatē & curioſitatē eorū qui ſimul & metallica, & herbaria, & ferina, quæq́; terra gignit, quæq́; mare, in unum cōmiſcuerunt. At bene haberet, ſi his omiſſis in ptiſana & cucurbita & hydrelæo medendi artem finiſſent. Verum per Iouē, ipſa rerum uarietas, imponit nobis, & appetētiam illicit. Hactenus Plutarchus. Meminit huius adagii Galenus, tractatu ſexto, citans ex Trophilo. Libet obiter & C. Plinii uerba hoc loco ſubſcribere, quibus huiuſmodi medicorum mixturas taxat. Ea ſunt in p̄fatione libri uigeſimiquarti. Hinc (inquit) nata medicina. Hæc ſola naturæ placuerat eſſe remedia, parata uulgo, inuentu facilia, ac ſine impendio, ex quibus uiuimus. Poſtea fraudes hominum, et ingeniorum capturæ, officinas inuenere iſtas, in quibus ſua cuiq; homini uenalis p̄mittitur uita. Statim compoſitiones & mixturæ inexplicabiles decantātur. Arabia, atq; India in remedio æſtimant̃. Vlceriq; paruo medicina à rubro mari imputat̃, cum remedia uera quotidie pauperim' quiſq; cœnet. Nam ſi ex horto aut petatur herba, uel frutex quæratur, nulla artium uilior fiet. Hactenus Plinius.

Quot homines, tot ſententiæ. VII.

Nihil uel hodie uulgo tritius eſt, ꝗ̃ hæc Terentiana ſnía, Quot homines, tot ſententiæ. Cui ſimilis eſt apud eundē & illa, Suus cuiq; mos ē. Perſi' itē, Mille hoium ſpecies & reꝝ diſcolor uſus. Velle ſuū cuiq; eſt, nec uoto uiuitur uno. Eodē ꝑtinet & illud epigrāmaticū, quo dictum eſt inueniri, qui nō recuſent agris paternis cedere, qui uelit ingenio cedere, reperiri neminē. Horatius decētiſſimā addidit allegoriā, Tres mihi cōuiuæ ꝓpè diſſentire uident', Poſcētes uario multū diuerſa palato. Idē primā omniū Odā, huius argumento ſniæ conſcripſit, aliis ſtudiis alios duci, aliis alia cordi eſſe. Alluſit facetiſſime Terentius in phormione, cū è tribus aduocatis primus ait, ſecundus negat, tertius deliberandū cenſet. Huc alluſiſſe uidet' & diuus Paulus apoſtolus, cū admonet, ut ad ꝓcludendā æmulationē, ſinam' unūquēq; in ſuo ſenſu abūdare. Cui cōſilio ſi Theologoꝝ uulg' auſcultaret, nō eēt hodie tāta digladiatio, de nihili qſtiunculis. Sunt.n. omnino q̄dā ꝗ citra pietatis diſpēdiū ignorari poſſunt. Eā ſniam Euripides in Phœniſſis latius explicuit. Εἰ πᾶσι ταὐτὸ καλὸν ἔφυ, σοφόν θ' ἅμα οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις. Νῦν δ' οὔθ' ὅμοιον οὐδὲν ὅτ' ἴσον βροτοῖς πλὴν ὀνομάσαι, τὸ δ' ἔργον οὐκ ἔστι τόδε, id eſt, Cunctis idē ſi pulchrū & egregiū foret, Nulla eſſet anceps hominibus cōtentio. At nunc ſimile nil, nil idē mortalibus, Niſi uerba forſan inter iſtos cōcinunt, At re tñ, factiſq; conuenit nihil. Idē in Hippolyto coronoto, Ἄλλοισιν ἄλλος θεῶν τε κἀνθρώπων μέλει, id eſt Hic his, hic illis, & homo cordi ē & deus. Huc reſpexit Homerus ī Odyſſeæ, Ἄλλος γάρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις, i. Nāq; aliis aliæ res, arridentq;, placētq;.

Eum auſculta, cui quatuor ſunt aures. VIII.

Inter Græcanicoꝝ ꝓuerbiorū collectanea refert', Ἄκουε τοῦ τὰ τέσσαρα ὦτα ἔχοντος, id eſt, Eū auſculta, cui quatuor ſunt aures. Huius adagionis, huiuſmodi quoddā īterꝑtamētū adfert Zenodotus, Oraculo quondā fuiſſe reſponſum, Entimo Cretenſi & Antiphemo Rhodienſi, ut eū obſeruarent, cui quatuor eſſent aures. Is autē erat ꝓdo quidā Phœnix, quē cauendū eſſe monebat oraculū. Porrò, quod quatuor aures habere dictus eſt, non ſatis liquet, uere ne habuerit, an ꝑ allegoriā ſit accipiendum, quod quatuor locis exploratores haberet diſpoſitos. Veꝝ illi, cū Dei reſpōſum, tanq̄ ridiculū negligerent, in ꝓdonē inciderūt, atq; ab eo ſunt extincti. Itaq; ex hoc euētu, uulgo natā eſſe parœmiā exiſtimāt. Sed mihi magis arridet, quod idē ex Ariſtophane grāmatico refert. Lacedæmonios Apollinis ſimulacrū ita ſolere fingere, ut quatuor haberet aures, & manus totidē. Vel quod (ut author eſt Soſibius) hac figura uiſus ſit illis apud Amyclas pugnātibus. Significabant, ut equidē coniicio, uiro prudenti, res q̄plurimas, tū audiendas eſſe, tū uſu uitæ piclitandas. Porrò creditū eſt antiquitus, nulla oracula fuiſſe certiora, ꝗ̃ Apollinis, unde iactatū etiā illud, Τὰ ἐκ τρίποδος. Atq; ita monet ꝓuerbiū audiendos eſſe illos, ꝙ diuturno cōplurium rerum uſu, ꝓ cæteris ſapiunt, ita ut ferè faciunt ſenex. Vñ & apud Homeꝝ laudatur Neſtoris oratio, tanq̄ omniū auditu digniſſima, & in Odyſſeæ ſecūdo libro, Aegyptiū Heroa ſenē ꝓmo loco loquentē facit, Ὃς δὴ γήραϊ κυφὸς ἔην καὶ μυρία ᾔδη. i. Qui iā incuruus erat ſenio, ſed plurima norat. Eodē ſpectauit Euripides in Phœniſſis, ad quē locū alluſit Lucianus in Hercule Gallico, id quod obiter admonendū putaui. Propterea, quod is dialogus inter multos alios à nobis latinus eſt factus, & alluſio nō nihil habet tenebraꝝ, ſed carmen poetæ referā, Ὦ τέκνον, οὐχ ἅπαντα τῷ γήρᾳ κακὰ Ἐτεόκλεες πρόσεστιν, ἀλλ' ἡμπειρία ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. Verba ſunt Iocaſtæ iā anus, ad Eteoclē adoleſcētē filiū. Ea nos ſic uertimus. O Gnate Eteocles, cuncta nequaq̄ mala Adſunt ſenectæ. Nam ꝑ experiētiā Vſumq; reꝝ dicere, haud nihil, rudi Poteſt iuuenta melius, ac prudentius. Idē nunc uulgus noſtratiū effert, ſubſordida quidē, ſed tñ apta metaphora, cū aiunt ꝓſpectandū uetulo latrante cane, hoc eſt, nequaq̄ negligendū quoties ſenes periculū cauendum admonent, Canes enim uetuli non latrant temere, quemadmodum iuuenculi.

Semper feliciter cadunt Iouis taxilli. IX.

Ἀεὶ γὰρ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι, id eſt, Sēper cadunt feliciter tali Iouis. Senarius eſt ꝓuerbio celebratus, diciq; ſolitus in eos ꝗbus res oēs, perpetuo quodā fortunæ fauore, ex animi ſnía cederent. Apparet tranſlatū à taloꝝ iactu, ubi fortaſſis antiqtus obſeruatū eſt, Iouis talos feliciores eſſe. Nam mos erat iactib' aleaꝝ, ominis cauſa, Deoꝝ, aut hominū noia ꝓfari Vnde & Veneris iactus inter felices numerat'. Vel ꝓuerbio teſte, ſi ſæpe iacies, aliqñ Venerē iacies. Niſi malum' ad Iouis uictoriā, Iunoniſq; uictæ fabulā referre. Sunt ꝙ putent quadrare in eos, ꝙ factis ſuis dignas pœnas depēderint, quaſi Ioue nō ſinente culpā inultā. Mihi uidet' non abſurde dici poſſe & in uiros fortunatos, ac ꝓpotentes, quoꝝ etiam parum recte factis, applaudit'. Atteſtante uerſu ꝓuerbiali, Ὡς εὐκόλως πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τύχαι, id eſt, Quam facile ſemp res cadunt potentiū. Ab hac ſententia non abhorret illud Euripidis in Tragœdia, cui titulus Phœniſſæ Πάντα δ' εὐπετῆ θεοῖς, id eſt, Sunt cuncta Diis ꝓclíuia. Tum illud Homero frequens, Θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται, id eſt, Cæleſtes omnia poſſunt.

Theſſalorum.

Theſſalorum commentum. X.

Θετταλῶν σόφισμα, id eſt, Theſſalorum cōmētū, uarias ad res accōmodari ſcribit Suidas, tum ad eos, q in acie locū deſerūt, tū ad illos, q cultu delicatiore utunť, tū ad hos, q dolis quēpiā circūueniūt. Natū aūt arbitranť ex huiuſmodi quapiā hiſtoria Arato Theſſalo cuidā oraculo reſpōſum eſt, Caueret ne clanculū uincereť ab iis, q maiore, ſplēdidioreq́; uoto, oraculum aduerſus ipſum ambirent. Quod ille ſimulatq́; audiuit, uotū nūcupat, ſe cētū hominū capita Deo ſacrificaturum. Deīde poſteaq̃ ea, quorum gr̃a uenerat ex animi ſnia confeciſſet, uotū, ac ſacrum perſoluere ſine fine cūctabať, tanq̃ neq; piū ſatis, neq; dignū Apolline. Qua gdē ex re natū aiunt, ut poſtea quotannis Hecatōben ei Deo polliceri ſint ſoliti, neq; reddere tn̄, quod eſſent polliciti. Theſſalorum fraudulentiā notat & Euripides in Phœniſſis, καὶ πῶς νομίζεις πολλὰ εἰς τὸ Θετταλῶν εἰσήγαγε σόφισμ᾽ ὁμιλίᾳ χθονός, i. At ſentiēs hoc Eteocles, mox Theſſalā adhibuit artē, gentis ob cōmerciū. Idē alibi, πολλοὶ παρῆσαν ἀλλ᾽ ἄπιστοι Θετταλοί, i. Mult⁹ gdē aderat, lubrica tn̄ fide grex Theſſalorum. Idē declarat Demoſthenes in Olynthiaca prima, εἶναι τὰ τῶν Θετταλῶν, ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν ἤπου φύσει καὶ ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις. i. Accedunt (inqt) ad hæc res Theſſalorum Quæ ꝓfecto cunctis quoq; mortalibus natura, ſemp q́; in fide fuerunt. A` qbuſdā ſic referť hoc adagiū, ἀεὶ γὰρ τὰ τῶν Θετταλῶν ἄπιστα. i. Sēper. n. res Theſſalorum infidæ. Ariſtophanis enarrator, ab Iaſone natū ꝓuerbiū exiſtimat, quod Medeæ ꝓmiſſam fidem ſoluerit, quod quidem illa illi exprobrat apud Ouidium in Heroidum epiſtolis. Prouerbii meminit & is qui fragmenta nobis Athenei tradidit.

Theſſalorum alæ. XI.

Θετταλικαὶ πτέρυγες. id eſt, Alæ Theſſalicæ. Prouerbiali ioco quondā dicebať in ueſtes manicatas, quas Græci χειροδύτους uocant, quod hoc genere per luxum, ac delitias uterentur Theſſali. Apud maronem hoc amictus genus, tanq̃ parum uirile Troianis ab hoſtibus opprobratur. Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ. Et apud Plautum quidam cultu punico, uelut auis exotica ridetur, propter manicas, aut angulos alarum inſtar, utrinq; propendentes, atq; extantes.

Theſſala mulier. XII.

Θετταλικὴ γυνή, i. Theſſalica mulier, in ueneficas, malarumq́; peritas artiū dici ſolitum. Propterea quod ea gens, ꝑter cæteras hoc noīe notata eſt, id quod ex Apuleiano Aſino, pluribusq́; ſcriptorib⁹ aliis ſatis liquet. Vn̄ Horatius in Odis, Quæ ſaga, qs te ſoluere Theſſalis Magus uenenis, qs poterit Deus? Eā ſuperſtitionē in Theſſalos à Medea ꝓfectā exiſtimāt, quæ cū illac fugeret, per aerē uecta, ſcriniolū ueneficiis, ac magicis herbis plenū deiecerit, eaq́; ſparſa ſuppullulaſſe. Quin & Plinius libri trigeſimi cap. ꝑmo docet magiā ad Theſſalos uſq; ꝓpagatā, diu ab ea gente cognomen obtinuiſſe, adeo ut Menander quoq; literarum ſubtilitatibus peritus. Theſſalā cognominarit fabulā, cōplexū ambages fœminarum, detrahentium lunam.

In ſinu gaudere. XIII.

In ſinu gaudere, eſt tacitā apud ſe uoluptatē ſentire, neq; quod uulgo faciunt foras ꝓferre gaudii notas. Tibullus, Qui ſapit, in tacito gaudeat ille ſinu. Propertius itē, In tacito cohibe gaudia clauſa ſinu. Idē. Alter in alterius mutua flere ſinu. De amantibus dictū, q ſecretas animi curas inuicē effundunt, quas aliis cælant tn̄. Cic. Tuſculanarum quæſtionū libro tertio, Quoniā hæc plauſibilia nō ſunt, ut in ſinu gaudeant, glorioſe loq deſinant. Plinius Cecilius libro ſecundo, epiſtola prima, Quibus ex cauſis neceſſe, tanq̃ immaturā mortē eius in ſinu tuo defleam. Atq; ea gdē loquēdi figura uidetur ab Homero ſumpta mutuo, q in Odyſſeæ uigeſimoſecūdo libro ſic ait, ἐν θυμῷ γρηῦ χαῖρε καὶ ἴσχεο, id eſt, In tacito lōgæua ſinu ꝑme gaudia nutrix, ꝑinde dictū eſt in ſinu, quaſi dicas in pectore tuo, nō in labiis, aut fronte, quibus partibus uulgus conſueuit prodere, quid in animi penetralibus occultat.

Feras non culpes, quod uitari nō poteſt. XIIII.

Aulus Gellius ſcribit, Publii Mimi ſententias aliquot, ad communem ſermonem accomodatiſſimas, uulgo circunferri ſolitas. E quibus hæc una eſt, quouis philoſophorum dogmate ſalubrior. Feras non culpes, quod uitari non poteſt. Quibus uerbis admonemur, ut mala fatalia, quæ nulla ratione poſſint neq; declinari, neq; propelli, ſaltem animi æquitate leniantur. Nec aliud, tametſi uerbis aliis docet Euripides in Phœniſſis, cum ait, δεῖ φέρειν τὰ τῶν θεῶν, id eſt, Toleranda fata numinum. Idem in eiuſdē Tragœdiæ calce, τὰ γὰρ ἐκ θεῶν ἀναγκαῖα θνητὸν ὄντα δεῖ φέρειν, id eſt, Mortalem enim neceſſe eſt tolerare fata numinum. Homerus Odyſſeæ libro nono, νοῦσον γ᾽ οὔπως ἔστι Διὸς μεγάλου ἀλέασθαι, id eſt, Nulli fas uitare malum ex Ioue rege profectum. Huc pertinet & illud ſcitum Varronis dictum, Vxoris uitium, aut tollendum eſſe, aut ferendum. Item adagium, quod ſuo dicemus loco, μὴ πρὸς κέντρον λακτίζειν, id eſt, Ne contra ſtimulum calcitres.

Surſum uerſus, ſacrorum fluminum feruntur fontes. XV.

Prouerbialis allegoria, qua qppiā ꝑpoſtere fieri ſignificam⁹, legitimasq́; rerum uices inuerti, quod

genꝰ ſit, ſi puer ſenē admoneat, diſcipľs ꝑceptorē docere conet᷑, ſuus imperare dño. Súptū eſt adagiū ex Euripidis Medea, Ἄνω ποταμῶν ἱερῶν χωροῦσι παγαὶ καὶ δίκα, καὶ πάντα πάλιν στρέφεται. Ἀνδράσι μὲν δόλιαι βουλαὶ, θεῶν δὲ οὐκέτι πίστις ἄραρε, Quibus uerbis chorus indicat, priſtinū rerum ordinem inuerti, uiros iā dolis muliebribus uti, neq; manere ꝓmiſſis, contra mulieres, audere uirilia. Vſurpat hanc parœmiā Lucianus in Terpſione, Vbi hæredipeta deluſus Plutonē incuſat, quod ipſe iuuenis adhuc, morte ꝑreptus eſſet, ſuperſtite ſene, quem captauerat, idq; contra naturalē ordinem. Ἄνω γὰρ ποταμῶν τοῦτό γε, inqt, Rurſus idē in Apologia libelli, πόῤῥω τῶν ἤδη μαθητῶν συνόντων. Πολλὴ τοίνυν ἡ διαφωνία τοῦ νῦν βίου πρὸς τὸ σύγγραμμα· καὶ τὸ ἄνω τοῦ ποταμοῦ χωρεῖν καὶ ἀνεστράφθαι τὰ πάντα καὶ παλινῳδεῖν πρὸς τὸ χεῖρον, τοῦτ᾽ ἂν εἴη, id eſt, Longe (inquit) lateq; à ſcriptis tua nunc diſſidet uita. Iamq; illud, quod aiunt, accideret, ut ſurſum uerſus incedant flumina, cunctaq; pariter inuerterentur, atq; in deterius recantarentur. Vſurpat & Diogenes Laertius in uita Diogenis Cynici, narrans, quemadmodū Diogenes, ubi pinde quaſi dominus eſſet, non ſeruus, hero ſuo mandaret, ut quod erat iuſſus, faceret, atq; ille ꝓuerbio reſpondiſſet, Ἄνω ποταμῶν ἱερῶν. Atqui ſi medicū (inquit) ægrotus eſſes ære tuo mercatus, utrū illi monenti pareres an iſtū ad modū reſpōderes, ἄνω ποταμῶν; Vſurpat & Ariſtoteles in Meteorologicis. Eodem alluſit Virgilius in Aeneide, cū ait, Amnis & Adriacas retro ſugit Aufidus undas. Vbi Seruius admonet ſubeſſe ꝓuerbium de re, neq; ueriſimili, neq; cōſiſtente. Flaccus in Odis ſic extulit, Quis neget arduis Pronos relabi poſſe riuos Montibus, & Tyberim reuerti, Cū tu coemptos undiq; nobiles Libros Panetí, Socraticā & domū, Mutare loricis hiberis Pollicitus meliora, tendis? Itē Ouidius in Heroidū epiſtolis, Cū Paris Oenone poterit ſpirare relicta Ad fontē Xanthi uerſa recurret aqua. Xante retro propera, uerſæq; recurrite lymphæ Suſtinet Oenonē deſeruiſſe Paris. Item propertius Fluminaq; ad caput incipiunt reuocare liquores.

Ad felicem inflectere parietem. XVI.

Ariſtophanes in comœdia, cui titulus Ranæ, belliſſimū uſurpat adagiū, quod utinā in literis duxat extaret, nō etiā in omniū ꝓpe mortaliū uita Ταῦτα μὲν πρὸς ἀνδρός ἐστι νοῦν ἔχοντος καὶ φρένας, καὶ πολλὰ περιπεπλευκότος μετακυλινδεῖν αὑτὸν αἰεὶ πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον, id eſt, Nam uiri eſt prudentis illud, Atq; cordati, catiq; Multū aquæ cui nauigatū, ut Sēper ad felicius ſe Cantus inflectat latus. Prouerbiū autē ita cōmodius effertur, Πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον ῥέπειν, id eſt, In felicem parietem uergere. Ariſtophanis interpres tranſlatum exiſtimat ab iis, qui naui uehūtur, qui ſiquando nauis alterum latus fluctu deprimatur, protinus in alterum tranſcurrunt, quod altius extat ab undis. Dicetur & in hos, qui commodi ſui reſpectu, ſemper ad potentiores, ac fortunaciores amicos applicant ſeſe, ac quemadmodum muſcæ ad culinæ nidorem aduolant, reuolantq;, ita fortunam potiorem in amicitia, non fidem ſequuntur. Aut qui dum eſt anceps exitus belli, quietem agunt. Porrò ſimul, atq; iam inclinarit fortuna, ut appareat, utra pars ſit uictoriā reportatura protinus ad eam adiungūtur. Hoc animo legitur fuiſſe Metius ille Virgilianus, et Polymeſtor qui uictricia arma ſecutus, magis q̄ hoſpitii fidem, Polydorum obtruncat, & auro ui potitur. Huiuſmodi genus hominum eleganter notat idem Ariſtophanes in Pluto, Siquidē hic Chremylus iam diues factus, queritur ſeſe obtundi huiuſmodi ſalutatoribus, q aurum olfecerant, Βάλλ᾽ ἐς κόρακας, ὡς χαλεπόν εἰσιν οἱ φίλοι οἱ φαινόμενοι παραχρῆμα ὅταν πράττῃ τις εὖ, id eſt, Malam in crucem, ut res eſt moleſta, ubi ilico Ad res ſecundas, demum amici prouolant. Eodem pertinet Euripideum illud ex Medea, Πένητα φεύγει πᾶς τις ἐκποδὼν φίλος, id eſt, Tenuem atq; egenum cuncti amici deſerunt. Ariſtophanes, Μή μοι ποτ᾽ ἔλθῃς ὅταν ἐγὼ πράττω κακῶς, id eſt, Ne tum mihi adſis, quando res cedunt male. Interpres prouerbium ſubeſſe admonet, dici ſolitum in eos, qui tum amicorum conſuetudinem deſerūt, cum in periculis uerſantur. Cæterum poetam uerbis in contrarium uerſis ad parœmiam alluſiſſe, quæ recte ſic efferri conſueuerit, Μή μοι ποτ᾽ ἔλθῃς ὅταν ἐγὼ πράττω καλῶς, id eſt, Ne tum mihi adſis, quando res ſunt proſperæ. Ad hoc facit & illud apud Euripidem in Oreſte, Τοὺς φίλους ἐν τοῖς κακοῖς χρὴ τοῖς φίλοισιν ὠφελεῖν, ὅταν δ᾽ ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί χρὴ φίλων, ἀρκεῖ γὰρ αὐτὸς ὁ θεὸς ὠφελεῖν θέλων, id eſt, Iuuare amicos rebus afflictis decet. Quorſum opus amicis? cum benigna ſors fauet, Siquidem ipſa per ſe ſufficit Rhamnuſia, Volēs ſecundis adiuuare fauoribꝰ. Idem poeta propius alluſit ad adagium in eadem Tragœdia, niſi quod catholicam ſententiam, ad præcones retulit, Τὸ γὰρ γένος τοιοῦτον· ἐπὶ τὸν εὐτυχῆ πηδῶσ᾽ ἀεὶ κήρυκες, ὅδ᾽ αὐτοῖς φίλος, ὃς ἂν δύνηται πόλεως ἔν τ᾽ ἀρχαῖσιν ᾖ, id eſt, Nanq; id genus ſunt uſque præcones, uti Feliciorum partibus ſe accommodent, Amentq; demum hunc, qui ſit inter principes, Reique, qui temperet habenas publicæ. Idem in Iunone furente, Καὶ τῶν καλῶν μὲν ὅστις ἀπολαύειν θέλει, Συμπλεῖν δὲ τοῖς φίλοισιν δυστυχοῦσιν οὔ, id eſt, Cui res ſecundæ, huic nauiganti, quilibet Comes ire quærit.

Non item infelicibus. Huc pertinet, quod Ariſtoteles libro moralium Eudemiorum ſeptimo, prouerbium dictum oſtendit, Χρόνον δεικνύναι τὸν φιλούμενον, id eſt, Tēpus indicare, quis uere amet. Tempeſtas enim arguit amicitiam, ac fucatos illos amicos detegit.

Amico amicus. XVII.

Quod eſt apud Terentium in Phormione, Solus eſt homo amico amicus. Donatus indicat eſſe parœmiam. Atq; ita legi apud Apollodorum, cuius utiq; Phormio græca eſt, Μόνος ἐπίσταται φιλεῖν τοὺς φίλους, id eſt, Solus nouit diligere amicos. Ariſtophanes apud Athenæū ἀλλ' οὐδὲν μέλει τῶν σκωμμάτων μοι τῶν φίλων γὰρ ὢν φίλος ἔργοισι χρηστὸς οὐ λόγοις ἔφυν μόνον, id eſt, At nil moror dicteria Amico amicus cum ſiem, factis, neq; Verbis modo, prodeſſe propoſitum mihi. Sed re ſimul, factisq;. Ipſa figura prouerbium præ ſe fert, quemadmodum initio demonſtrauimus. Quadrabit in eos, qui nullum officium refugiunt, modo gratum faciant amicis. Huic affine uidetur illud Euripidis in Medea, βαρεῖαν ἐχθροῖς καὶ φίλοισιν εὐμενῆ, id eſt, Beneuolā amicis, rurſus aſperā hoſtibus.

Muneribus uel Dii capiuntur. XVIII.

Quod ſcripſit Ouidius, Munera crede mihi placant, hominesq;, Deosq;. Flectitur iratus Iuppiter ipſe datis. Euripides in Medea uulgi ſermone fuiſſe celebratum oſtendit, cum ait, πείθειν δῶρα καὶ θεοὺς λόγος χρυσὸς δὲ κρείσσων μυρίων λόγων βροτοῖς. id eſt, Donis uel ipſos dictitant flecti Deos, Certe inter homines, mille dictis, luteum Præpollet aurū prorſus, ac præponderat. Celebratur & hic uerſiculus, δῶρα θεοὺς πείθει καὶ αἰδοίους βασιλῆας, id eſt, Cum diuis flectunt uenerandos munera reges. Vnde Seneca, Philoſophi cuiuſdam apophtegma referens ait, Omnium eſſe dulciſſimum accipere.

Manum de tabula. XIX.

M. Tullius in epiſtola quadam, Heus tu manum de tabula. Magiſter adeſt citius, q̃ putaramus. Videtur autem hac prouerbiali figura, manum de tabula, admonuiſſe, ut deſiſteret à ſcribendis dicteriis. Alluſum autem apparet ad Ethionis nobiliſſimi pictoris dictum, qui cum Protogenis opus immenſi laboris, ac curæ ſupra modum anxiæ miraretur, ait omnia ſibi cum illo paria eſſe, aut illi meliora, ſed uno ſe præſtare, quod manum ille de tabula neſciret tollere, memorabili præcepto, nocere ſæpe nimiam diligentiam. Hæc Plinius libro trigeſimo quinto, cap. decimo. Proinde ſi quando admonebimus, ut recedat aliquis ab opere, negocio'ue, quod in manibus habet, iubebimus illum, manum de tabula tollere. Peculiariter autem conueniet in quoſdam ſcriptores, plus ſatis accuratos, & moroſæ cuiuſdam diligentiæ, qui ſine fine premunt ſuas lucubrationes, ſemper aliquid addentes, adimentes, immutantes, & hoc ipſo maxime peccantes, quod nihil peccare conantur.

Emere malo, q̃ rogare. XX.

M. Tullius in Verrinis actionibus, adagii uice citat, Emere malo, q̃ rogare. Quo ſignificatum eſt, haudquaquam gratis accipi quod precibus emitur, imo nihil emi charius, q̃ quod roganti datur. Durum enim illud uerbum ingenuis animis, rogo, nec inter amicos unquam expectandum, authore Seneca. Tranſlatum à ueterum conſuetudine, qua uicinus à uicino ſupellectilem commodato rogabat, quam ipſe forte domi non habebat. Hunc autem morem antiquitus fuiſſe, ex Plauti tum Aulularia, tum Rudentibus licet cognoſcere. L. Apuleius in Floridis, Neque enim leui mercede emit, qui precatur, aut parum precium accipit, qui rogatur, adeo ut omnia utenſilia emere potius uelis, q̃ rogare. Idem innuit, obſcurius quidem, ſed eleganter Græcis celebratum prouerbium, quod alio reddemus loco, εὔχου τῷ πλησίον ἔχειν, αὐτῷ πλέον δὲ τῇ χύτρᾳ, id eſt, Precare uicino, ut habeat, magis autem ollæ. Significat autem, optandum quidem, ut uicinum habeas locupletem, à quo queas utendum ſumere, quod ipſe domi non habeas. Verum multo ſatius eſſe te ipſum domi poſſidere, quicquid poſtulat uitæ uſus.

Manum non uerterim. XXI.

Prouerbialis hyperbole, Manum non uerterim, pro eo, quod eſt nihil omnino laboro, aut mea nihil refert. Nihil enim facilius, q̃ manum uertere. Extat præter alios apud Apuleium in Apologia Magiæ.

Semper Leontini iuxta pocula. XXII.

Ἀεὶ Λεοντῖνοι περὶ τοὺς κρατῆρας, id eſt, Semper Leontini iuxta crateres. In uoluptarios quadrabit, Aut in eos, qui ſemper iiſdē ſtudiis ſunt addicti. Leontini Siciliæ populi ſunt quos ubi Phalaris expugnaſſet, nequando rebellionem pararent, ademptis armis, ad compotationes, & uoluptates reiecit, Atq; hinc natum adagium, quod refertur à Diogeniano.

Ceſtreus ieiunat. XXIII.

Ceſtreus ieiunat, id eſt, κεστρεὺς νηστεύει, De famelicis & uoracib' dici cõſueuit. Alii malũt referre ad eos, qui uitã innocuam agunt, & ab aliorum iniuriis abſtinent, nec ullum emolumentũ ex ſua innocentia ferunt. Eſt.n. Ceſtreus piſcis genus quoddã, quod reliquis mutua deuoratione uictitãtib', unũ ab alioꝝ carnibus abſtinet, ideoq; nõ capiť eſca, ſed in limũ abdit ſeſe, atq; ibi ꝑdurat, & ut arbitrantur nonnulli, limo paſciť. Quin captus etiã non aliť eſcis, aut ullo animante, cũ ſit acutis dẽtib'. Quin ipſe impune deuorať, à lupo atq; ob id quia non ſit edax paꝝ eſt eſculentus. In metu uero caput, occultat, arbitrans, totũ corpus iam eſſe tutũ. Vnde & Ariſtophanes apud Atheneũ, ἆρ᾽ ἔνδον ὑμῶν, κεστρέων ἀποικία; id eſt, Num intus uiroꝝ Ceſtreoꝝ colonia? Et apud eundem Diphilus, κεστρεὺς ἂν εἴην, ἕνεκα νηστείας ἄκρας, id eſt, Ceſtreus utinã eſſem, ieiunii cauſa ſummi. Rurſum libro ſexto refert ex Alexãdride, τὰ πολλὰ δ᾽ ἐντὸς περιπατεῖ, κεστρεὺς νῆστις, id eſt ferè incœnatus uſq; obãbulat Ceſtrinus eſt ieiunus. Referť adagiũ à Zenodoto. Diogeniano, Suida, Atheneo libro Dipnoſophiſtaꝝ ſeptimo, q quidẽ ꝑter alia cõplura & illud adſcribit piſcẽ à nonnullis appellari Ploten, & à Congro deuorari, ut Congrum ipſum à murena. Theodorus gaza mugilem uertit.

Vbi amici, ibi opes. XXIIII.

Plautus in Cruento, Veꝝ eſt uerbum, quod memorať, Vbi amici, ibidẽ opes. Citatur & à Fabio ꝓuerbii uice, libro oratoriaꝝ inſtitutionũ quinto, Senſus eſt, potiores eſſe amicos, q̃ pecuniã, & ad uitæ ꝑſidium plus habere momenti amicos citra pecuniã, q̃ abſq; amicis opes. Vñ & apud Scytas, authore Luciano, is habebať ditiſſimus, q certiſſimos & optimos amicos poſſideret. Veꝝ ſi quis ad huius ſæculi mores reſpiciat, adagiũ inuertẽdũ exiſtimabit, ubi opes, ibi amici. Quãdoqdẽ, uulgus amicitias utilitate ꝓbat. Et, Illud amicitiæ quõdã uenerabile nomẽ, Proſtat, & in q̃ſtu ꝓ meretrice ſedet.

Terra uolat. XXV.

Ἡ γῆ ἵπταται, id eſt, Terra uolat. De re uehementer abſona, quæq; nullo pacto fieri queat. Suidas hoc adfert exẽplũ, τῶν ἀδυνάτων, Quod ſi uidebiť inter ꝓuerbia collocandũ, ad illoꝝ affinitatẽ pertinebit, quæ retulimus alibi, Ζεὺς ἄπους, id eſt, Iuppiter orbus. Et Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Ilias malorum. XXVI.

Ἰλιὰς κακῶν, id eſt. Ilias maloꝝ. De calamitatibus maximis ſimul & plurimis, Propterea quod in Iliade Homerica nullũ mali genus non recenſeť. Vnde ex hac docti putant Tragœdiaꝝ argumenta fuiſſe ſumpta, ſicut ex Odyſſea Comœdiaꝝ. Eſt autẽ opus uerboſum uigintiquatuor uoluminib' uix abſolutũ, unde & quamuis orationẽ plus ſatis ꝓlixam, Iliade longiorẽ uocant, ut Aeſchines aduerſus Demoſthenẽ, His dictis (inquit) decretũ ſcribit, legendũ tradit, Prolixius quidẽ Iliade. Vanius autẽ, uerbis iis, quæ dicere conſueuit. Euſtathius inuertit adagionẽ ad hunc modum, καὶ παροιμία μέν τοι κακῶν Ἰλιάδα φησὶν, αὐτὴ δὲ καλοῦ παντὸς Ἰλιάς, id eſt, Iliadẽ maloꝝ ꝓuerbium ait. Ad hæc omniũ bonoꝝ Ilias. Syneſius in epiſtola quadã ad fratrẽ, καὶ ὅλως κακῶν αὖ Ἰλιὰς περιέστη τὴν πόλιν ἡμῶν. i. In ſumma maloꝝ Ilias circũſtetit urbẽ noſtrã. Plutarchus in ꝓceptis cõiugialib', ὁ δὲ ἐκείνων Ἰλιάδα κακῶν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ἐποίησεν. i. At ille illoꝝ Iliada maloꝝ Græcis ac barbaris fecit.

Lerna malorum. XXVII.

Λέρνη κακῶν, id eſt, Lerna maloꝝ, de malis itẽ plurimis ſimul in unũ congeſtis & accumulatis. Parœmiã Strabo cõmemorat, libro Geographiæ octauo ſcribens, Lernã lacũ fuiſſe quẽpiã. Argiuorum, ac Myceneoꝝ agro cõmunẽ, in quẽ cum paſſim ab omnibus purgamenta deportarenť, uulgo natum ꝓuerbium Λέρνη κακῶν, id eſt, Lerna maloꝝ. In hoc lacu poetæ fingunt hydrã illã ſeptẽ capitũ conſtitiſſe, quã Hercules igni Græco confecerit. Eã autem hydrã Heſiodus ſcribit, ex Echidna & Typhaone ꝓgnatã, alitam à Iunone, nimiꝝ in odiũ Herculis. Zenodotus ait, locũ quempiã fuiſſe in Argolica, in quẽ cum omne ſordiũ genus ꝓmiſcue coniicerent, fœtidas inde, ac peſtilentes nebulas ſolitas exhalari. Quanq̃ rectius autumat, ut adagiũ ad Danaidũ fabulã referať. Nam ferunt Danaũ quinquaginta iuuenes, Aegypti filios, quibus totidẽ filias ſuas collocarat, omnes eadẽ nocte trucidaſſe, atq; hoꝝ capita in eum locum fuiſſe congeſta. Hinc ortũ eſſe ꝓuerbiũ. Neq; uero negat fieri potuiſſe, ut contumeliæ cauſa, in eũdẽ locũ, in quo capita cõpoſuerat, iuſſerit & purgamenta cõportari. Itaq; quoties hominẽ ſignificamus uehementer infamẽ, atq; omni turpitudinis genere contaminatum, aut cœtum hominum peſtilentium, quaſiq; ſentinam & colluuiem facinoroſorum, recte dicemus, Λέρνην κακῶν, id eſt, Lernam malorum.

Mare malorum. XXVIII.

κακῶν θάλασσα, id eſt, malorum mare, dici ſolitum de calamitatibus immenſis & omnigenis, inde ſumptum quod mare res quædam eſt infinita, uel quod infinitis ærumnis abundant, qui in eo

uerſautur. Euripides in Hippolyto Stephanophoro, κακῶν δ' ἐγὼ πέλαγος εἰσορῶ τοσοῦτον, ὥστε μήποτ' ἐκνεῦσαι πάλιν, id eſt, Tantum malorum pelagus aſpicio miſer, Vnde enatādi nulla ſpes alluceat. Plautus in Aſinaria, Meretricem & Lenam, Mare uocat, tanq̃ omnium authores calamitatum. Mare (inquit) non eſt mare, Vos, eſtis mare acerrimũ. Aeſchylus in ſupplicibus, κακῶν δὲ πλῆθος ποταμὸς ὣς ἐπέρχεται· ἄτης δ' ἄβυσσον πέλαγος οὐ μάλ' εὔπορον, id eſt, Agmen maloꝝ fluminis ritu ingruit, Velutiq́; pelagus altum, ita ut fundo uacet, Nec ſine periculo nauigetur maximo.

Bonorum mare. XXIX.

Dicit̃ & diuerſam in partem, ἀγαθῶν θάλασσα, id eſt, Bonoꝝ mare, de magnis & uehemẽter cumulatis cõmoditatibus. Vel quod ipſum mare miniſtret innumerabiles opes reꝝ, puta piſcium, gẽmarumq́; Vel quod ampliſſimũ, ꝓfundiſſimũq́; ſit, adeo, ut nec exhauriri poſſit, nec redũdet unq̃, cum tãta fluminũ uis in ipſum influat.

Malorum theſaurus. XXX.

Θησαυρὸς κακῶν, id eſt, Malorum theſaurus. Ad eũdem modum inuenit̃ cum alibi, tum apud Euripidem in Ione οἴμοι, μέγας θησαυρὸς ὡς ἀνοίγνυται κακῶν, id eſt, Me miſeram, ut ingens pandit̃ Theſaurus, ac penus malorum. Extat inter Græcanicas ſentẽtias huiuſmodi ſenarius. Θησαυρός ἐστι τῶν κακῶν κακὴ γυνή, id eſt, Theſaurus eſt mulier malorum, ſi mala eſt. Vnde eſt & illud crebrius in arcanis literis. Theſaurizant ſibi malum, id eſt colligunt, accerſunt, quaſiq́; repονunt. Siquidem Theſaurum propriè uocamus, rerum utilium uim, pariter reconditarum.

Bonorum aceruus. XXXI.

Ἀγαθῶν σωρός, id eſt, Bonoꝝ aceruus. De opibus ingentibus. Vnde & frequenter extructas dapes, extructas opes, & cumulatas opes pro copioſis legimus, tanq̃ aceruatim cõgeſtas, neq́; põdere, neq́; numero, ſed ipſo cumulo infuſas, Ariſtophanes in Pluto, Ἡμῖν γὰρ ἀγαθῶν σωρὸς εἰς τὴν οἰκίαν ἐπεισπέπαικεν, οὐδὲν ἠδικηκόσιν, id eſt, Nobis domũ aceruus influit Sine fraude, nemini patrata iniuria. Idem in eadẽ fabula, ὁρμαθὸν συλλήβδην ἅπαντά σοι φέρω, id eſt, Ve agminatim cũcta tibi fero bona. Ruſum in eadem fabula per iocũ in malã ꝑtem flexit, δηλοῖς γὰρ αὐτὸν σωρὸν ἥκειν χρημάτων ἔχοντα, id eſt, Veniſſe narras, q ferat pecuniaꝝ aceruũ, Verba chori ſenilis, cui Carion ſeruus iocaus, ita rñdet, πρεσβυτικῶν μὲν οὖν κακῶν ἔγωγ' ἔχοντα σωρόν, id eſt, Imo ſeniliũ ferat, q ad uos maloꝝ aceruũ. Alluſit aũt ad ſenectutem illoꝝ iam capulo uicinam. Nam σορός gñe fœminino tumulũ ſignificat ſepulchralẽ, σωρός gñe maſculino cumulũ, atq́; aceruũ. Proinde conſentaneum eſt ſeruũ eius uocis ſyllabã data opa ꝑperam ꝓnunciaſſe. Hæc atq́; id genus alia, tum fiunt uenuſtiora, quẽadmodũ iam ſæpius admonuimus, ſi paulo longius à ſimplici ſenſu detorqueant̃. Veluti ſiqs dicat in aliis oratoribus, alias atque alias eminere dicendi uirtutes, in. M. Tullio uno τῶν πάντων ἀγαθῶν σωρὸν εἶναι, id eſt, Omnium bonoꝝ aceruum eſſe. Reſipiunt huius adagii naturam illa Ciceroni familiaria, cumulare officiis, cumulatiſſime ſatiſfacere, cumulus meritorum.

Bonorum Myrmecia. XXXII.

Ἀγαθῶν μυρμηκιά, id eſt, Bonoꝝ Myrmecia. De immẽſis opibus. Nã Myrmecia Græce ſignificat cauernã, aut agmen formicaꝝ. Quanq̃ ab illis formicis ſumptũ uideri põt de qbus meminit Plinius, libro undecimo, capite. xxxi. Quas ait eſſe colore felium, magnitudine lupoꝝ Aegypti, Eas in ſeptẽtrionali Indoꝝ, q Dardæ uocent̃, regione, auꝝ è cauernis egerere. Erutum hyberno tp̃e, Indi furant̃, æſtiuo feruore conditis ꝓpter uaporem intra cuniculos formicis, quæ tñ odore ſolicitatæ ꝓuolant, neq́; non raro lacerãt, q̃uis præuelocibus camelis fugiẽtes. Atq́; huc uidet̃ reſpexiſſe Diuus Baſilius, cum ſcribit ad nepotes, qcqd ultra neceſſitatẽ uſus ſupeſſet, ſiue id eſſet Lydia gleba, ſiue formicaꝝ auriferaꝝ opus, hoc magis eſſe cõtemnendũ, quo minus eo eſſet opus. Quanq̃ nihil ꝓhibet, quo minus ad nſates formicas referat̃, non ſolũ ꝓpter innumerabilẽ agminũ multitudinẽ, uerũetiam ꝓpter genuinam quãdam aiantis in accumulando penore induſtriã. Ore trahentis quodcũq́; põt, atq́; addẽtis aceruo, quẽadmodũ ſcripſit Flaccus, Qua qdem ex re factum opinor, ut antiqtus formicaꝝ cœtus opulẽtiã portẽderit, Quẽadmodũ teſtat̃ Cicero libro de diuinatiõe ꝑmo, Midæ, ingens, illi Phrygio cũ puer eſſet, dormienti formicæ in os tritici grana cõgeſſerũt, Ditiſſimum fore prædictum eſt. Quod euenit. Huc alluſit Theocritus in Encomio Ptolemæi, μυρμάκων ἅτε πλοῦτος ἀεὶ κέχυται μογεόντων, id eſt, Nec ſecus, ac formicaꝝ ſemp ꝓperantium Diuitiæ ſunt extructæ. Idem in ſyracuſanis, μύρμακες ἀνάριθμοι καὶ ἄμετροι, id eſt, Formicæ numeroq́; modoq́; carẽtes, turbã hoium frequẽtem ſignificãs. Huic affine generi eſt quod Plato libro de repub. nono, τὸ τῶν ἡδονῶν σμῆνος dixit, i. uoluptatum examen, & Socrates apud Plutarchum Cheronẽſem, ἀρετῶν σμῆνος, id eſt, uirtutum examẽ, ꝓ turba numeroq́; immẽſo. Itẽ qđ apud Atheneũ lib. viii. Alexis ſcripſit in Pãphila, παρέθηκε τὴν τράπεζαν, εἶτα παρεφέρεν ἀγαθῶν ἁμάξας, i. appoſita mẽſa ẽ, plauſtra deiceps itulit bonoꝝ

Dathus bonorum. XXXIII.

Δάτος ἀγαθῶν, id eſt, Dathus bonoꝝ. In eandem ſniam dici conſueuit. Eſt autem Dathus Thaſioꝝ Colonia, iuxta Strymonem, cum alioqn opulenta, ac florens, tum quod habet, etiá auri uenas, ut hinc in ꝓuerbium abierit, Δάτος ἀγαθῶν, id eſt, Dathus bonoꝝ, de cõferta reꝝ opulentia.

Thaſſus bonorum. XXXIIII.

Θάσος ἀγαθῶν, id eſt, Thaſſus bonoꝝ. Siſr natũ adagiũ, nẽpe à loci fertilitate. Ná Thaſſus inſula eſt iuxta Thraciá. Zenodotus hmõi quádá fabulá refert, Calliſtratus orator, demigrás Athẽis, pſua dere conatus eſt Atheniẽſibus, ut regionẽ, quæ ex aduerſo erat, incolerẽt, multa ſplẽdida de eius feracitate iactitás, & quod auri uenas hẽret, & quod glebá optimá. Deniq; in ſũma (inqt) Thaſſus bonoꝝ eſt. Hinc in uulgi ſermonẽ abiiſſe, Θάσος ἀγαθῶν, id eſt, Thaſſus bonoꝝ, de iis, q ſplẽdida pollicẽt.

Hoſtium munera, non munera. XXXV.

Priſcoꝝ ſupſtitio credidit, obſeruáda uel maxime munera, à qbus, quo aio mitterent. Propterea, quod quæ darent ab iis, q nobis male cupent, exitio plerũq; fuiſſe cõſtaret. Ita ut fuit pixis illa fallax, p Pandoram à Ioue Prometheo miſſa. Quẽadmodũ fuit & ueſtis, qua Medea nouá nuptam Iaſonis donauit. Rurſum ueſtis illa, quá Deianira miſit Herculi. Prouerbioꝝ interpretes exiſtimát hanc parœmiá, ex hiſtoria natam, quæ refert apud Homeꝝ, Iliados lib. vii. Narrat aũt Hectorẽ & Aiacem inita amicitia, dona inter ſeſe ꝑmutaſſe, Atq; Hectorẽ Aiaci donaſſe gladium, Aiacẽ Hectori dediſſe baltheum. Deinde pariter ambobus ſuũ munus exitio fuiſſe. Siqdem Aiax uictus ab Vlyſſe, cognitisq; iis, quæ p inſaniam, tum dixerat, tum fecerat, eodẽ gladio ſibi necem cõſciuit. Item Hector p occaſionem Balthei occiſus eſt ab Achille iuxta muros Troianos. Adagium refert apud Sophoclẽ in Aiace Maſtigophoro, ſed ita refert, ut nõ ab Aiace natũ, ſed tanq̃ uetus iam tum ab eo uideat uſurpari. Siqdem is poſteaq̃ mori decreuiſſet, execrat eũ gladiũ, quẽ quõdam ab inimiciſſimo dono acceperat, eumq; ſibi fuiſſe inauſpicatiſſimum ait, neq; qcq̃ oino poſtea feliciter apud Argiuos ſucceſſiſſe. Deinde ſuſpicionẽ hanc uulgato dicto cõfirmans, ait, ἀλλ᾽ ἔστ᾽ ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία, ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κοὐκ ὀνήσιμα. id eſt, Quin ueꝝ. i. mortaliũ ꝓuerbiũ, Nõ eſſe dona, dona, quæ ueniant tibi, Ab hoſte, ueꝝ inauſpicata, ac noxia. Hac de re fert & epigráma græcum hmõi, Ἕκτωρ Αἴαντι ξίφος ὤπασεν, Ἕκτορι δ᾽ Αἴας ζωστῆρ᾽· ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατον, id eſt, Aiaci datus enſis, ab Hectore, Baltheus Aiace Hectori, utrũq; ſuũ donũ erat, exitio. Rurſum ex alio quodá epigrámate, οὕτως ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπεται δῶρα ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου, id eſt, Atq; ita ab hoſte hoſti ueniunt letalia dona, Quæ ſtudii ſpecie, fata necemq; ferũt. Huc ſpectat & illud, quod apud Euripidẽ Medea recuſans Iaſonis xenia, tanq̃ ꝑniciem allatura. κακοῦ γὰρ ἀνδρὸς, inqt, δῶρ᾽ ὄνησιν οὐκ ἔχει, Lædit, iuuat nil improbi munus uiri. Seruius oñdit & Virgiliũ huc alluſiſſe, cũ ait in Aeneidos libro. iiii. Enſemq; recludit, Dardaniũ, nõ hos quæſitum munus in uſus. De gladio loqtur ab Aenea relicto, quo Dido ſeſe confodit, quẽ Aeneam hoſtem, & impium eadẽ uocat. Huic adſcribendum loco, quod arcanæ ſcripturæ ꝓuerbia admonent, ne de inimico reconciliato ſimus ſecuri. Itẽ ꝓuerbialis ille ſenarius, λόγον παρ᾽ ἐχθροῦ μή ποτ᾽ ἡγήσῃ φίλον, id eſt, Ab hoſte dicta, ne unq̃ amica duxeris. Et alter huic ſimilis, ἐχθροῖς ἀπιστῶν μή ποτ᾽ ἂν πάθοις βλάβην, id eſt, Diffiſus hoſti, nil feres unq̃ mali. Prouerbiũ accõmodari poterit ẽt ad illos q paupes munuſculis qbuſdam captant diuites, ad eum modũ liberalitatẽ illoꝝ uelut elicientes. Neq; n. hoc eſt dare munus, ſed flagitare. Vnde Plutarchus in cõmentariolo, πῶς ἄν τις ὠφελοῖς, ꝓbat, quod Dicæarchus Archelao dictũ ab Euripide putat, οὐ βούλομαι πλουτοῦντι δωρεῖσθαι πένης, μή μ᾽ ἄφρονα κρίνῃς, ἢ διδοὺς αἰτεῖν δοκῶ, id eſt, Donare paup diuiti uelim nihil, Ne ſtultus habear. ſ. ſi muneris Titulo atq; ſpecie, dona uidear poſcere, Quadrabit & in eos q per artes magicas dæmonũ utunt obſeqis. Ná ea demũ exeunt in ꝑniciem utẽtium, & in hæredipetas, poſtremo, q quouis officio captant, non ex animo, ſed aliud ſpectátes, Itaq; mutatione uoculæ, nouabit parœmia, nempe hoc pacto, κολάκων ἄδωρα δῶρα, & πενήτων ἄδωρα δῶρα. Deniq; πονηρῶν ἄδωρα δῶρα, quẽadmodum admonuimus in operis initio.

Dauus ſum, non Oedipus. XXXVI.

Oedipi ingenium ſcite ꝓponẽdis, ſimul & diſſoluẽdis ænigmatũ Scyrpis nobilitatũ eſt, ꝓpter diſſoluta Sphingis ꝓblemata, adeo ut in ꝓuerbiũ abierit eius nois appellatio. Velut apud Terẽtium in Andria, Seruus diſſimulans intelligere quod herus dixerat, Dauus, inqt, ſum, non Oedipus. Id quod cõmutato noie poteſt ad quẽlibet accõmodari, Paulus ſum, non Oedipus. Antonius ſum, nõ Oedipus. Quin ipſa per ſe figura ꝓuerbialis eſt, poteſtq; ad eũdem modum fingi, ex quauis uel pſona, uel re uulgo nobilitata. Vt qui poſſim hæc omnia meminiſſe? Petrus ſum, non Lucullus. Qui poſſim tantis ſufficere laboribus? Nicolaus ſum, non Hercules. Qui potero rem tam duram perſuadere?

Ricardus ſum, non Cicero. Sed Terẽtiano dicto ſimile eſt illud Euripidis in Hippolyto coronã geſtante, οὐ μάντις εἰμὶ τἀφανῆ γνῶναι σαφῶς. i. Non ſum augur, abdita ſcire uti queam palàm. Indẽ in Hecuba, οὔτοι πέφυκα μάντις ὥστε μὴ κλύων ἐξιστορῆσαι σῶν ὁδὸν βουλευμάτων, ideſt, Diuinus haud ſum, nec niſi audiero, queã Viam tuorũ noſſe cogitatuũ. Ergo torqueri poterit in eos, q de induſtria loquunť obſcurius, & αἰνιγματικῶς, aut in hos, qui uel ob impitiam, uel ſupſtitioſam incognitarũ uocum affectationẽ, ſtilum obſcurant, ac uate magis egent, q̃ lectore. Cuiuſmodi fuiſſe Heraclitum tum Plato locis aliquot, tum Ariſtoteles Rhetoricæ artis libro tertio teſtať, additq́; eam hoĩs obſcuritatem, ex ancipiti uerborũ cõpoſitiõe fuiſſe ꝑfectam, cum incertum eſſet, utro uerbũ aliquod eſſet referendum, ad ſupiora ne, an ad ſequẽtia. Proinde ad huius intelligendos libros Socrates Delio quopiam natatore opus eſſe dixit. Ad quod alludens Martialis, ita iocať in Sextum obſcuritatis affectatorem. Non lectore tuis opus eſt, ſed Apolline libris, Iudice te Maior Cinna Marone fuit. Eundem Heraclitum, cum ſuo uitio, Iouiniano diuus opprobrat Hieronymus. Quãq̃ Laertius ſcribit eum philoſophum, ſi quando libeat, oratione luculentiſſima uti ut appareat ex induſtria affectatam obſcuritatem, adeo ut diſcipulis etiam ſolitus ſit præcipere σκότινα, id eſt, obſcura.

Finem uitæ ſpecta. XXXVII.

Extat apud Herodotũ hiſtoria longe notiſſima, quẽadmodũ Solon Crœſo rñderit, Nemini cõpetere nomen beati, niſi q feliciter uitæ curſum peregiſſet. Quod referẽs Iuuenalis, Quem uox, ingr, facũda Solonis Reſpicere extremæ iuſſit ſpatia ultima uitæ. Hanc ſñiam copioſius extulit Sophocles in Oedipo tyranno, ὥστε θνητὸν ὄντ' ἐκείνην τὴν τελευταίαν ἰδεῖν ἡμέραν ἐπισκοποῦντα μηδέν' ὀλβίζειν, πρὶν ἂν τέρμα τοῦ βίου περάσῃ μηδὲν ἀλγεινὸν παθών, id eſt Itaq; mortali ſuꝑmus ille fatorum dies Vſq; reſpectandus, ut ne quẽ beatũ iudicet Quin mali nihil uniuerſum paſſus æuũ exegerit. Eãdem paulo diuerſius idẽ extulit in Trachiis, λόγος μὲν ἔστ' ἀρχαῖος ἀνθρώπων φανεὶς ὡς οὐκ ἂν αἰῶν' ἐκμάθοις βροτῶν, πρὶν ἂν θάνοι τις, οὔτ' εἰ χρηστὸς οὔτ' εἴ τῳ κακός, id eſt, Vetus inter hoĩes extat hoc ꝓuerbiũ, Haud poſſe quẽq̃, quẽpiam cognoſcere, Bonus an malus ſit, anteq̃ fatalibus Defunctus annis, ultimũ obierit diẽ. Cõſimilr Euripides in Andromache, χρὴ δ' οὔποτ' εἰπεῖν οὐδέν' ὄλβιον βροτῶν πρὶν ἂν θανόντος τὴν τελευταίαν ἴδῃς, id eſt, Ne quẽpiam ꝓnuncies mortaliũ Vnq̃ beatũ, citius, atq; mortuo Illo, ſupremũ uideris uitæ diem. Idem in Troadibus, τῶν δ' εὐδαιμόνων μηδένα νομίζετ' εὐτυχεῖν, πρὶν ἂν θάνῃ, id eſt, Ne quẽpiam horũ, quos benignis flatibus fortuna ꝓuehit, beatum enũcies Prius, atq; uita exceſſerit feliciter. Eãdem repetit aliis uerbis in Heraclidis, τῇ δὲ νῦν τύχῃ βροτοῖς ἅπασι λαμπρὰ κηρύσσει μαθεῖν, τὸν εὐτυχεῖν δοκοῦντα μὴ ζηλοῦν, πρὶν ἂν θανόντ' ἴδῃ τις, ὡς ἐφήμεροι τύχαι, id eſt, Cæterum hoc rerũ ſtatu Mortalibus denunciat palàm oĩbus, Docetq́; ne qui proſperis ſucceſſibus Vti uideť, hunc beatum exiſtiment Prius, atq; demigraſſe uita uiderint Vſque adeo ſunt mutabiles rerũ uices. Ouidius in tranſformationibus ſic extulit, Sed ſcilicet ultima ſemper Expectanda dies homini eſt, diciq; beatus Ante obitum nemo, ſupremaq; funera debet. Quin, hodieq; paſſim omnibus eſt in ore. Ab exitu rem ſpectandam eſſe.

Poſterioribus melioribus. XXXVIII.

Inter Græcanicas parœmias refertur, δευτέρων ἀμεινόνων, id eſt, Alteris melioribus. Quo ſignificabant ea, quæ prima expientia parũ bene ſucceſſerant, ſecunda nonnunq̃ commodius euenire, & prioris conſilii erratum, poſteriore cõſilio corrigi. Quod qdem nõnulli putãt à ſacris ortũ, in qbus ſi prima uictima nõ fuiſſet litatũ, iterabant ſacrum, meliora ſpantes, id quod ſatis indicat Leno Plautinus, qui ſæpius Veneri cæſa uictima litare nõ poterat. Plato libro de legibus quarto uideť ad talorũ iactum, aut luſum conſimilẽ referre. Propterea quod non raro fit, ut cui luſus incõmode ceciderit, is de integro nouari ludum, atq; iterari poſtulet ſperãs fore, ut iam felicius ludat. Ait enim, πάλιν οὖν οἷον φασὶν οἱ παίζοντες, ἀμεινόνων ἐξ ἀρχῆς δευτέρων ἐπανέλθω λόγων μοι, id eſt, Rurſum igitur, quemadmodum ludentes dicere conſueuerunt, ſecũdis denuo melioribus, reputamus. Quanq̃ & hoc loco παίζοντες referri poteſt non ad luſum aliquem, ſed iocum magis ꝓuerbialem. Sed interpretamento priori Tullius adſtipulať, q ſecũdo de diuinatione libro ſic ait, Quæ eſt aũt inconſtantia Deorũ, ut primis minenť extis, bene ꝓmittant ſecundis? Idem in Philippicis, Poſteriores. n. cogitationes, ut aiunt, ſapientiores eſſe ſolent. Idem ad Q. fratrem, Ego uero nullas δευτέρας φροντίδας, habere poſſum in Cæſaris rebus, hoc eſt, nullum idoneũ reperio conſilium, quo ſuperioribus malis poſſim mederi, Huc reſpexit & Dauus ille Terentianus, cum ait, Hac non ſucceſſit, alia aggrediamur uia. Quin eodem alluſiſſe uidetur & Ariſtoteles, primo τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ libro, cũ ait, δεῖ δὲ εἰς τοὐναντίον καὶ τὸ ἄμεινον κατὰ τὴν παροιμίαν ἀποτελευτῆσαι. Loquitur de his, qui cauſarum naturalium admiratione prouocati, accedunt ad philoſophandum. Quos cauſis cognitis uult iam deſinere mirari, &

ad meliora cõuerti. Porrò prouerbium uideri poteſt, ex Euripidis ortum Tragœdia, cui titulus Hippolytus coronatus, κἀν βροτοῖς αἱ δεύτεραί πως φροντίδες σοφώτεραι, id eſt, Siqdem ſolet mortalibus prudentior Poſterior eſſe aliquando cogitatio. Verba ſunt nutricis ad Phædram, quaſi recantantis, ac Palinodiã canentis ſupioris orõnis, poſteaq̃ uidet eam de moriẽdo cogitare. Reſpexit hue & in ſupplicibus, ἀλλ' ἐν δόμοις μὲν ἤν τι μὴ καλῶς ἔχῃ, γνώμαισιν ὑστέραισιν ἐξορθούμεθα, αἰῶνα δ' οὐκ ἔξεστιν, id eſt, In ædibus ſiquid parum recte eſt, licet corrigere poſterioribus ſententiis, At non item æuum.

Actum eſt. XXXIX.

Prouerbialiter his uerbis etiam hodie deſpationem ſignificamus, actum eſt. Græci πέπρακται. Euripides in Hippolyto coronato. ἒ ἒ φεῦ, πέπρακται, βασιλὶς οὐκ ἔτ' ἔστι δή. Eheu, peracta res, hera occidit palàm. Terẽtius in Eunucho. Actum eſt ilicet periſti. Donatus exiſtimat, actum eſt, ſumptum à iure, ilicet à iudicio, piſti à ſupplicio. Nam hæc tria pariter uerba, incremento quodam indicant deſpationem. Quoniam autem fas non erat reſcindere iudicum ſententiam, & eadem de re bis iudicium adipiſcier, ut ait Terẽtius, uulgo receptum eſt, ut de negociis deſperatis, actum eſt, diceret'. Etiamſi poſtea repertum eſt, ut quidã p iudicẽ in integrũ reſtituerent'. Aut certe ideo dictũ eſt, actũ eſt, quod quicquid peractum eſt, hoc iam infectum eſſe non poteſt, iuxta prouerbiales ſentẽtias, quæ teſtantur, ne deo quidem permiſſum eſſe, ut quod factum ſit, efficiat infectum. Plautus, Niſi quid rei præſidium apparas, acta hæc res eſt. Certum eſt moriri. Dicimus autem uel abſolute, actum eſt, Vel cum adiectione quapiam huiuſmodi. Actum eſt de Rep. Actum eſt de tuis omnibus. Actum eſt de rebus humanis. Actum eſt de tua ſalute, ni uigilas.

Rem factam habere. XL.

Huic penè diuerſum eſt illud, qđ aliquoties apud Martialem legitur, Rẽ factam habere, pro eo, qđ eſt certam & indubitatam. Siquidẽ promiſſa parum certa ſunt. Verum iis demum queas fidere, quæ iam præſtita ſint, atq; exhibita. Velut ad Procillum, Tu factã tibi rem ſtatim putaſti. Rurſum, Iam te rem factam Bithynice credis habere. Rem factam, dixit, quaſi nõ promiſſam, ſed paratam, atq; abſolutã. Vnde & argentũ factũ dicimus, non rude, ſed elaboratũ, ac cælatum. Aut reſpexit ad morem iuris, iuxta quem dixit Terentius, Facta tranſacta omnia. Quoties in contractibus adhibet', quicquid ad legitimam conuentionem pertinet.

Fumos uendere. XLI.

Nimis q̃ elegans adagium extat apud Martialem fumos uendere, pro eo, quod eſt, principum beneuolentiam, ſimulato cõmendationis officio, per occaſionem familiaritatis, pretio uendere. Nã fumus initio quidem magnũ quiddã eſſe uidetur, uerũ euaneſcit ilico. Martialis carmen hoc eſt, Vendere nec uanos circum palatia fumos, Plaudere nec Cano, plaudere nec Glaphyro. Vnde & præſtigioſam rerũ magnarũ ſpem, atq; oſtentationem, fumũ, ac nebulas uocamus. Diuus Hieronymus contra Rufinum de tanta librorũ ſylua, unum ſurculũ, ac fruticem proferre non potes. Hi ſunt ueri fumi hæ nebulæ. Nam Rufinus opprobrarat Hieronymo, quod poetarũ lr̃as, quaſi fumos obiiceret uirginibus, non intellecturis. At Hieronymus prouerbii telum imperite tortum, in eum retorquet doctius, indicans eo uerbo non obſcuritatẽ, ſed inanem, ac falſam oſtentationẽ ſignificari. Plutarchus de Deo Socratis, τὸν δὲ τῦφον ὥσπερ ἢ καπνὸν φιλοσοφίας εἰς τοὺς σοφιστὰς ἀποσκεδάσας, id eſt, Faſtum aũt ceu fumum quẽdam philoſophiæ in ſophiſtas diſperſit. Porrò genus hoc hoĩum, maximã aularũ regalium peſtem, Helius Lãpridius eleganter, ac luculenter exponit, in Imperatoris Heliogabali uita. Eius uerba libuit ſcribere. Zoticus (inq̃t) ſub eo tantũ ualuit, ut ab omnibus officiorũ principibus ſic haberetur, quaſi domini maritus eſſet. Erat præterea idẽ Zoticus, q hoc familiaritatis nõie abutens, oĩa Heliogabali dicta, ac facta uenderet, fumis q̃maxime diuitias enormes ſperans, cũ aliis, atq; aliis polliceret', oẽs falleret. Egrediensq; ab illo, ſingulos audiret, dicens, de te hoc locutus ſum. Hoc de te audiui, Hoc de te futurũ eſt. Vt ſunt hoĩes hmõi, qui ſi admiſſi fuerint ad nimiam familiaritatẽ principum, famam non ſolum malorũ, ſed & bonorũ principum uendunt. Et q ſtultitia uel innocẽtia Imperatorũ, qui hoc non perſpiciũt, infami rumigeratione paſcunt'. Hactenus ille. Cæterũ Adagium fecit inſignius, Thurini Verconii ſupplicium, quod qdem in uita Alexãdri Seueri, idem Helius refert ad hunc modum, Solus (inquit) poſt meridiem, uel matutinis horis, idcirco nunq̃ aliquos uidebat, quod ementitos de ſe multa cognouerat. Speciatim Verconium Thurinum, quẽ cum familiarem habuiſſet, ille oĩa uel fingendo ſic uendiderat ut Alexandri quaſi ſtulti hominis, & quẽ ille in poteſtate haberet & cui multa perſuaderet, infamaret imperium. Sicq; omnibus perſuaſerat, quod ad nutum ſuũ omnia faceret. Deniq; hac illum arte deprehendit, ut quẽdam ĩmitteret, qui à ſe quiddam publice peteret, ab illo aũt occulto quaſi præſidium poſtularet, ut p ſe Alexandro ſecreto ſuggereret. Quod cũ factum eſſet, & Thurinus ſuffragium promiſiſſet, dixiſſetq; ſe quædam imperatori dixiſſe, cũ nihil dixiſſet,

dixiſſet, ſed in eo pendere, ut adhuc impetraret, euentum uendens. Cumq́; iterũ iuſſiſſet Alexander interpellari, & Thurinus quaſi aliud agens, nutibus annuiſſet, neq; tñ interim quicq̃ dixiſſet, Impetratum aũt eſſet quod petebat̃, Thurinus aũt ab illo, q meruerat, fumi uenditor, ingẽtia præmia ꝑcepiſſet, accuſari eum Alexander iuſſit, ꝓbatis per teſtes oĩbus, & qbus pñtibus, qd accepiſſet, & qbus audientibus, qd ꝓmiſiſſet, in foro tranſitorio, ad ſtipitem illũ ligari præcepit, & fumo appoſito, quẽ è ſtipulis & lignis humidis fieri iuſſerat, necauit, Præcone dicente, Fumo punit̃, q uendidit fumum. At ne in una tãtum cauſa uideret̃ crudelior fuiſſe, quæſiuit diligẽtiſſime, anteq̃ damnaret, & inuenit Thurinum ſæpe etiam in cauſis ab utraq; parte accepiſſe, cum euentus uenderet, & ab omnibus, qui aut præpoſituras, aut ꝓuincias acceperant. Atq; inibi paulo poſt, Nec dedit alicui facultatem, uel fumorũ uendendorũ de ſe, uel ſibi de aliis male loquendi, maxime occiſo Thurino, q illum quaſi fatuũ & uecordem ſæpe uendiderat. Quid aũt dixerit forũ tranſitorium, ipſe in eiuſdem uita uidet̃ explicare, cum alio quodam loco ſic ait, Qui de eo fumũ uendiderat, & à quodã militari centum aureos acceperat, in crucem tolli iuſſit, per eam uiam, qua eſſet ſeruis ſuis ad ſuburbana impatoria iter frequentiſſimũ. Portò genus illud ſupplicii, Auidius Caſſius impator, primus excogitaſſe legit̃, ut ſtipitem prælongum poneret pedum centũ octoginta, id eſt, materiam, & à ſummo uſq; ad imum damnatos ligaret, & ab imo focum apponeret, incenſiſq; aliis, alios fumi cruciatu, timore etiã necaret. Hactenus ille. Immane ꝑfecto ſuppliciũ, ſed tamẽ factis tam peſtilentibus dignũ. Atq; utinam non etiam hodie, non principum modo, uerũetiam epõrũ aulæ paſſim hoc teterrimo hoium genere ſcaterent, ac nõ complureis haberent Thurinos, atq; adeo plus, q̃ Thurinos, qppe qui nõ officium modo falſo ꝓmiſſum uendunt, uerumetiã ipſum ſilentium, uidelicet Demoſthenicũ qddam referentes, imo quod eſt utroq; ſceleratius, linguæ uenenis officiũt iis, à qbus officii pacti mercedem acceperũt. Vtinamq; noſtri tpis principes, Alexandrũ Seuerũ curent imitari, q cum eſſet Ethnicus, præterea Syrus genere, poſtremo uehementer adoleſcens, tñ adulatoribus, delatoribus, iudicibus furacibꝰ, fumi uenditoribus, atq; id genus aulæ peſtibus, uſqueadeo erat infenſus, ut uir alioqui moribus placidiſſimis his demũ eſſet implacabilis. Circumfertur & hoc tpe ꝓuerbium in ſplendida ꝓmiſſa aulicorũ. Aiunt. n. Thus aulicũ, ſignificantes Thureũ illum uaporẽ, q nunc inter ſacra ſpargit̃ acerra penſili. Quod qdem à noſtro nõ admodum abludit. Addunt & aquam conſecratã aulicorũ, eam aquã ſignificantes, quæ pro templis proponit̃, ut qui ingrediunt̃, aut egrediunt̃, ea ſeſe conſpergant.

Columen familiæ. XLII.

Columen familiæ dixit Terentius in Phormione, non dubium quin prouerbialiter, Getam ſeruũ natu grãdem, cui peregre profecturus, tanquã pædagogo & curatori, iuuenum mores, & rem domeſticam cõmendarat. Donatus columẽ dici putat, perinde quaſi columnam dicas, cui reliqua domus innitatur. Vnde antiquitus ſeruos maiores, columellas dictos. Huic adſtipulatur illud Virgilianum, In te omnis domus inclinata recumbit. Item illud Euripidis ex Iphigenia in Tauris. Στύλοι γὰρ οἴκων εἰσὶ παῖδες ἄρσενες, id eſt, Domus columnæ liberi ſunt maſculi. His affine, quod dixit Iuuenalis, Miſerum eſt alienæ incumbere famæ. Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.

Ancora domus. XLIII.

Simili figura apud eundem Euripidem, Hecuba Polydorũ familiæ, gentiſq; ancoram nominat, ὃς μόνος οἴκων ἄγκυρ᾽ ἔτ᾽ ἐμῶν, id eſt, Qui iã ſolus Generis ſupereſt ancora noſtri. Porrò ancoram græcis pro refugio prouerbialiter uſurpari ſolere, alibi notauimus, cum ſacram ancoram exponeremus, Deniq; quicqd illud eſt cui innitimur, cuiuſq; fulcimur fiducia, ancorã uocant, ſumpta à nauibus metaphora, quæ cum ancoris fultæ ſunt, ueluti defenſæ à fluctibus qeſcunt. Vnde & illud apud Ariſtidem in oꝛone Panathenaica prima, πάντες ᾤδη δυεῖν ὁρμεῖν ἔδοξαν οἱ Ἕλληνες, id eſt, Omnes Græci ſibi uidebant̃ in portu quodã eſſe, duabus nixi ancoris, quaſi gemino fulti præſidio. Quẽ locum & paulo ſupius adduximus.

Nullus ſum. XLIIII.

Prouerbiales ſunt & illæ apud Comicos hyperbolæ, nullus ſum, & occidi, perii, qbus deſpationẽ, aut ingens malum ſignificamus. Euripides in Iphigenia in Tauris, δειλοὶ δ᾽ εἰσὶν οὐδὲν οὐδαμοῦ, id eſt, Timidi, atq; inertes ſunt nihil uidelicet. Rurſum in Iphigenia Aulidenſi, οὐδὲν ἦσθ᾽ ἀλλ᾽ ἐξεπλήσσου τῇ τύχῃ, id eſt, Nihil eras, ſed perditum fortuna conſternauerat, opinor hoc ipſum eſſe qđ ex Platone citat Atheneus libro decimo, ὑμεῖς γὰρ οὐδὲν, κατὰ τὴν παροιμίαν, id eſt, Vos quippe nihil, ut dicitur prouerbio, quanq̃ hoc non ad exitiũ, ſed cõtemptum pertinet. Sumptũ uideri poteſt ab Homero, apud quem Odyſſeæ libro nono, Vlyſſes fingit ſibi nomen οὖτις, id eſt, nullus, innuẽs ſe propemodũ periſſe. Atq; huius nõis cõmento deceptus eſt Cyclops.

Nolens, uolens. XLV.

Omneis id genus figuras prouerbiales eſſe, ſicuti ſuperius oſtẽſum eſt, Donatus admonuit, quæ

nimiqꝫ conſtant ex contrariis. Propterea quod ænigmaticũ qddam habere uideant. Sunt aũt frequẽtes apud Græcos poetas, ut apud Euripidẽ in Hecuba. ὁ δ' οὐ θέλων τε καὶ θέλων. i. Atqꝫ ille nolens pariter, ac uolẽs. Id ĩ in Iphigenia in Tauris, φεύγω ζόπον γοῦν τιν', οὐχ ἑκὼν ἑκών, id eſt, Sanè exulo quodãmodo nolens, uolens. Ad hanc ptinet formã, quod ait in Andria Terẽtius, Tu tua uoluntate coactus es.

Contra ſtimulum calces. XLVI.

Πρὸς κέντρα λακτίζειν, id eſt, Cõtra ſtimulos iactare calcem, eſt fruſtra repugnare iis, quos uincere nequeas, Aut eos ꝑuocare, q laceſſiti noceant. Aut reluctari fatis, & incõmodum, quod euitare non queas, impatienter ferẽdo, nõ ſolum non effugere, uerũetiam cõduplicare. Veluti ſiqs uxorẽ nactus rixoſam, aſſidue cũ ea litiget, nihil ꝑfecturus, niſi qđ illam reddat rixoſiorẽ. Terẽtius in Phormiõe, Nãqꝫ inſcitia eſt, aduerſum ſtimulũ calces. Donatus, παροιμίαν eſſe admonet cũ Eclipſi, deeſſe.n. iactare, qđ unico uerbo Græci dicunt, λακτίζειν. Extat hoc adagium ẽt in actis Apl'orũ, Durũ eſt tibi contra ſtimulum calcitrare, id eſt durũ aduerſum Deum pugnare. Euripides in Bacchis, θύοιμ' ἂν αὐτῷ μᾶλλον ἢ θυμούμενος. Πρὸς κέντρα λακτίζοιμι θνητὸς ὢν θεῷ, id eſt, Poti⁹ ſacra illi fecerim, q̃ calcibus ſtimulos ferire coner, iracũdia Citus, in Deum, mortalis ipſe cum ſiem. Pindarus, ποτὶ κέντρον δέ τοι λακτιζέμεν id eſt, Cõtra ſtimulum aũt calcitrare. Metaphora ducta eſt à bobus, quos agricolæ lignis præacutis à tergo fodiũt. Vñ & βουκένται, dicunt in ꝓuerbio, πολλοὶ βουκένται παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες, id eſt, multi boum ſtimulatores, pauci aũt terræ aratores. Quod ſiqñ calcibus repugnẽt aduerſus ſtimulũ, grauius ẽt læduntur boues, tantũ abeſt ut ſtimulo noceant. Plutarchus in cõmentario περὶ τῆς ἀοργησίας, cuiuſdã meminit Cteſiphontis Panctatiaſtæ, q p iracundiam mulæ calcitranti recalcitrarit.

In aurem dicere. XLVII.

Εἰς οὖς λέγειν, id eſt, In aurem dicere, uel hodie uulgo dictitant, pro eo, quod eſt clanculum, ac ſecreto cõmittere. Trãſlatum ab iis, qui propius admoti, ad aurem inſuſurrãt, quæ nolint ab aliis exaudiri. Vnde eſt illud apud Homerũ aliquoties ἄγχι σχὼν κεφαλὴν ἵνα μὴ πευθοίατο ἄλλοι, id eſt, Admoto capite, reliqui ne audire ualerent. Horatius in ſermonibus, In aurem dicere neſcio, quid puero. Euripides in Ione, Δεῦρ' ἔλθ', ἐς οὖς γὰρ τοὺς λόγους εἰπεῖν θέλω, id eſt, Accede, in aurẽ, ut quæ uolo, tibi eloquar. Lucianus in Gallo, πρὸς οὖς τισι τῶν Συρακουσίων κοινολογούμενος, id eſt, Ad aurem cum Syracuſanis quibuſdam communicans. Huc pertinet & illud euangelicum, Et quæ in aurem audiſtis, prædicate ſuper tecta, id eſt, quæ ſecretis colloquiis accepiſtis, palàm prædicate.

Nec obolum habet, unde reſtim emat. XLVIII.

Prouerbialis hyperbole in eos, qui maxima rei familiaris inopia laborant. Lucianus in Timone, χθὲς μὲν οὐδ' ὀβολόν, ὥστε πρίασθαι βρόχον ἐχηκότας, i. q pridie ne obolum qdem habebant, quo laqueum emerent. Pauprimus aũt ſit, oportet, qui tenuitatis tedio, ſeſe laqueo præfocare uelit. Porrò plus, q̃ pauperrimus uidetur, cui ne nummulus qdem ſuppetit, ut reſtim emat, qua ſe ſuſpendat.

Hinnulus leonem. XLIX.

Prouerbialis eſt allegoria, ὁ νεβρὸς τὸν λέοντα, id eſt, Hinnulus leonem, ſubaudiendum cepit, uicit, aut prouocat, aut id genus aliquid pro ratione ſententiæ, quoties præpoſtero rerũ ordine, qui uiribus multo eſt inferior, ſuperat potentiorem. Lucianus de captatore teſtamenti, qui iuuenis à ſene, captator à captato, captus eſt, τοῦτ' ἐκεῖνο τὸ τῆς παροιμίας, ὁ νεβρὸς τὸν λέοντα, id eſt, Hoc eſt, illud qđ prouerbio dicunt, Hinnulus leonem. Non inconcinne trahetur ad id quoqꝫ, quoties fit, ut longe inferior laceſſat potentiorem, aut multis partibus indoctior, certet cum eruditiſſimo.

Iungere uulpes. L.

De re palã abſurda dr, Vulpes iũgere, ζευγνύειν τὰς ἀλώπεκας. Virgilius in Thyrſide, Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui, Atqꝫ idem iungat uulpes, & mulgeat hircos. Eſt.n. uulpes aĩal ab aratro uehementer alienum.

Mulgere hircum. LI.

Τράγον ἀμέλγειν, id eſt, Mulgere hircum, eundem habet ſenſum. Lucianus in uita Demonactis, inter huius feſtiuiter dicta cõmemorat & illud, cum conſpiceret duos quoſdam philoſophos, utroſqꝫ pariter indoctos, inter ſe diſceptantes, & alterum quidem ridiculas quaſdam quæſtiones proponentem, alterum item aliena, neqꝫ quicquam ad rem facientia reſpondentem. Quid (inquit) amici, an nõ horum alter, hircum mulgere uidetur, alter cribrum ſupponere? Refertur & à Diogeniano his uerbis, πότερος ὁ τὸν τράγον ἀμέλγων, ἢ ὁ τὸ κόσκινον ὑποτιθεὶς, ἀφρονέστερος, id eſt, Vtrum ſtultior, q mulget hircum, an qui cribrum ſupponit? cum uterqꝫ pariter abſurde facit. Ab hoc ſanè non abludit illud, Similes habent labra lactucas, Et dignum patella cooperculum.

De Aſini umbra.

Ὑπὲρ ὄνου σκιᾶς, id eſt, Super Aſini umbra, pro eo, quod eſt de re nihili. Sophocles in Cedalione

apud

apud Suidam, τὰ πάντ' ὄνου σκιά, id eſt, cuncta Aſini umbra, hoc eſt, nugæ, nihiliq́ res. Apud eundem, Ariſtophanes in Dædalo, περὶ τοῦ γὰρ ὁ πόλεμος νῷν ὑμῖν ἐστι; περὶ ὄνου σκιᾶς, id eſt, Qua de re nunc inter uos bellum eſt? Nimirum de Aſini umbra. Citatur ab eodem & Ariſtoteles, ἐν διδασκαλίαις, qui fabulam quādam extare dixerit, hoc titulo, ὄνου σκιά, id eſt, Aſini umbra. Archippi Comœdiam (opinor) ſentiens, de qua meminit Zenodotus. Lucianus in ſectis, πάντες ὡς ἔπος εἰπεῖν περὶ ὄνου σκιᾶς μάχονται οἱ φιλοσοφοῦντες, id eſt, omnes, ut ita dixerim, de Aſini umbra depugnant philoſophi. Ariſtophanes in Veſpis, περὶ τοῦ μάχη νῷν; περὶ ὄνου σκιᾶς, id eſt, De quo pugna eſt uobis? De Aſini umbra. Demoſthenes in Philippica quadam, πρὸς ἅπαντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι, id eſt, Cum omnibus in p̄ſētia de Delphica umbra digladiari. Proinde ſunt, q̄ credant hoc adagii primū ab authore Demoſthene natum fuiſſe, fabulam hm̄ōi referentes. Cum aliquando Demoſthenes quēdam in cauſa capitali defenderet, ac iudices haberet parum attētos, ſed dicenti obſtreperent, ille pauliſper inquit, aures mihi præbete. Siqdem rem narrabo nouam, ac lepidam atq; auditu iucūdam. Ad quæ uerba cum illi iam aures arrexiſſent, Adoleſcēs (inqt) q̄ſpiam aſinum conduxerat, rerum q̄ddam Athenis Megaram deportaturus. Inter uiam autē cum æſtus meridianus ingraueſceret, nec inueniret quonam umbraculo ſolis ardorem defenderet, depoſitis clitellis, ſub aſino ſedens, eius umbra ſemet obtegebat. Cæterum id agaſo non ſinebat, hominem inde depellens, clamansq́; aſinum eſſe locatum, non aſini umbram. Alter item ex aduerſo tendebat, aſſeuerans etiam umbram aſini ſibi conductam eſſe. Atq; ita inter eos acerrima rixa in longum p̄ducta eſt, ita ut ēt ad manus uenerint, hoc p̄tinaciter affirmante, non cōductam eſſe aſini umbram, illo pari contentione r̄ñdente, umbrā etiam aſini conductam eſſe. Demū in ius ambulant. Hæc locutus Demoſthenes, ubi ſenſiſſet iudices diligēter auſcultātes, repēte cœpit à tribunalibus deſcendere. Porrò reuocatus à iudicibus, rogatusq́; ut reliquum fabulæ pergeret enarrare. De aſini, inqt, umbra libet audire, Viri cūm de uita periclitantis audire grauamini. Paulo aliter narrat Plutarchꝰ in uita Demoſthenis, his quidem uerbis, λέγειν δέ ποτε κωλυόμενος ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν ἐκκλησίᾳ, βραχὺ ἔφη βούλεσθαι πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν, τῶν δὲ σιωπησάντων, νεανίας εἶπε θέρους ὥρᾳ ἐμισθώσατο ἐξ ἄστεος ὄνον Μέγαράδε. μεσούσης δὲ τῆς ἡμέρας καὶ σφοδρῶς φλέγοντος τοῦ ἡλίου, ἑκάτερος αὐτῶν ἐβούλετο ὑποδύεσθαι ὑπὸ τὴν σκιάν, εἶργον δὲ ἀλλήλους, ὁ μὲν μεμισθωκέναι τὸν ὄνον, οὐ τὴν σκιὰν λέγων, ὁ δὲ μεμισθωμένος, τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῄει, τῶν δὲ Ἀθηναίων ἐπιλαβομένων, καὶ δεομένων πέρας ἐπιθεῖναι, εἶθ' ὑπὲρ μὲν ὄνου σκιᾶς βούλεσθε ἀκούειν, λέγοντος δὲ ὑπὲρ σπουδαίων πραγμάτων οὐ βούλεσθε, id eſt, Cū in concione dicenti obſtreperent Athenieſes ait ſe breuiter illis uelle narrare q̄ddam. At ſilētio facto, Adoleſcēs, inqt, æſtatis t̄pe aſinū mercede cōduxerat, ut eo ab urbe, Megarā p̄ficiſcēs, uteret᷑. Porrò meridie, cū ſol acriter æſtuaret, uterq; cupiebat ſub umbrā aſini ſuccedere. Veꝝ alter alterum arcebat, cū hic diceret aſinū cōductum eſſe, nō umbrā. Rurſus alter, q̄ conduxerat, ſe plenū habere ius r̄ñderet. Atq; hæc locutus, diſcedere parabat. Retinentibus aūt Athenienſibus, utq; reliquā fabulæ partem adderet orantibus, Ita ne (inqt) de aſini umbra audire cupitis, de rebus ſeriis loquētē, auſcultare non uultis? Quidam aiunt aſinum Athenis, nō Megaram, ſed Delphos fuiſſe conductum, quod idem apparet ex uerbis Demoſthenis, qui Delphicam umbram nōiat, in calce orōnis de pace, οὐκοῦν εὔηθες καὶ κομιδῇ σχέτλιον, πρὸς ἑκάστους καθ' ἕνα οὑτωσὶ ἤδη προσενηνεγμένους περὶ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων, πρὸς ἅπαντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι, id eſt, An nō igit᷑ ſtultum ac uehemēter miſeꝝ, Singulos aduerſus ſingulos ita cōmiſſos de rebus propriis, ac maxime neceſſariis, cum uniuerſis de umbra delphica nunc depugnare. Apuleius in aſino, iocatur ex ſeſe natum. Vſurpauit hoc adagium Menander in Enchiridio, & Plato in Phædro, cum ait Oratores impitos, impudenter ac periculoſe facere, quoties apud plebem impitam, & ipſam, non umbrā aſini, rem uidelicet leuē, ac nullius momēti, ſed turpia p̄ honeſtis laudant, μὴ περὶ ὄνου σκιᾶς. inqt, ὡς ἵππου τὸν ἔπαινον ποιούμενος ἀλλὰ περὶ κακοῦ ὡς ἀγαθοῦ. Procopius in ep̄la quapiam, καὶ αὐτὸς δὲ οἶμαι περὶ τῆς τέχνης ὦ σοφώτατε τἀναντία φρονῶν σκωμμάτων ὡς ἔοικε χάριν, ὄνου φασὶ σκιᾷ ἐγκαλεῖς, id eſt, Ipſe ēt, opinor, doctiſſime, de arte pugnantia cū ſentias, deridēdi ſicut uidet᷑ g̃ra, de aſini, quod aiūt, umbra litem moues. Vſus eſt eodē Origenes in præfatiōe libri tertii, quē ſcripſit aduerſus Celſum. Sed iādudum t̄ps, ut ab aſini umbra digrediamur, neq; iure nos rideat, περὶ ὄνου σκιᾶς, plus ſatis curioſos.

De lana caprina. LIII.

Huic ſimillimum eſt illud Latinorum adagium, de lana caprina, quod à ſimili quopiā euentu natum apparet, contētioſe decertantibus duobus, utꝝ lanam haberet caper, an ſetas. Aut alioq̄ de uillis caprinis dimicantibus, re uidelicet inutili, minimiq́; momenti, cuiuſmodi iocus fert᷑ & de aſini lana. Horatius in ep̄la ad Lollium, Alter in obſequm plus æquo p̄nus & imi Deriſor lecti, ſic nutum

diuitis horret, Vt puerum ſæuo credas dictata magiſtro Reddere, uel partes mimũ tractare ſecundas. Alter rixaẽ de lana ſæpe caprina, Propugnat nugis armatus. Loqtur de moroſis in amicitia, q̃ q̃tũlibet friuola de cauſa, litem cum amico ſuſcipiũt.

De fumo diſceptare. LIIII.

Huic confine eſt illud, quod apud Ariſtophanem legitur in nubibus, καὶ λεπτολογεῖν ἤδη ζητεῖ, καὶ περὶ καπνοῦ στενολεσχεῖν. In philoſophos dictum, q̃ de fumo, hoc eſt, de rebus nihili, nimium anxie diſputant, Ineſt aũt non parum comici ſalis in illis ipſis uerbis ad iocum confictis, λεπτολογεῖν στενολεσχεῖν, quorum alterum ſignificat de rebus tenuibus, ac friuolis diſceptare, alterum de meris nugamentis ſolicitum & anxium torqueri. Quapropter etiam Socratis ſcholam, φροντιστήριον appellat.

Talpa cæcior. LV.

Refertur à Suida ac Diogeniano, τυφλότερος ἀσπάλακος, id eſt Cæcior talpa, De iis, qui ſupra modum cæcutiunt, aut qui minime iudicant. Nam iucundior fiet metaphora, ſiqdẽ ad animum transferatur. Plinius undecimo libro ſcribit ex quadrupedum genere, talpæ uiſum deeſſe, oculorum tamen ineſſe effigiem, ſiquis prætentam detrahat membranam. Atq; hinc ortum adagium.

Cæcior Leberide. LVI.

Ad eandem ſniam ptinet illud τυφλότερος λεβηρίδος, i. Cæcior Leberide. Citaẽ ex Ariſtophane. Eſt aũt Leberis (quẽadmodũ oñdimus & alibi) pellis illa ſicca, quam ſerpentes, cicadæ, & ſiquod aliud aiantis genus, exuũt, quoties ſibi iuuẽtam renouant. In hac.n. apparet effigies dũtaxat oculoꝝ, ac membranula quædã tenuiſſima, qua ſerpentum oculi prætegunẽ. Sunt q̃ tradant hoc, quod notiſſimum eſt de ſerpẽtibus, ac cicadis, etiam piſcibus q̃buſdam accidere. Eam uero pellem Lycophron in iambico carmine Syphar appellat. σύφαρ θανεῖται ποντιὸν φυγὼν σκέπας, i. Syphar interibit, tectum ut effugit maris. Syphar autẽ συμβολικῶς, idq; ſuo more ſenem appellat uel quod ætas ea cæcutiat, uel quod iam effœta atq; arida, ſucco, uiribusq; deſtituta ſit. Sophron in Mimis. τί μὰν ξύσιλος, τί γὰρ σύφαρ αὐτ' αἶ σορὸς, id eſt, Quid.n. Xyſilus, q̃d Syphar ꝓ uiro, Xyſilum appellans aridum & pruriginoſum ſenem παρὰ τὸ ξύειν, aut Syphar quaſi iam non hoĩem ipſm, ſed pellem dũtaxat exuccam, atq; inanem. Quod q̃dem & ipſm ꝓuerbium reſipit. Aiũt aũt Leberidẽ ꝓprie ſignificare membranã extremã, qua fœtus uaccaꝝ obtegitur, in qua & ipſa ueſtigia dũtaxat oculoꝝ apparẽt. Adagium trifariã efferẽ, τυφλότερος λεβηρίδος, i. Cæcior Leberide, γυμνότερος λεβηρίδος, i. Nudior Leberide, & νεώτερος λεβηρίδος, i. Iuuenilior Leberide.

Tireſia cæcior. LVII.

A` notiſſima fabula ſumptum, τυφλότερος τειρεσίου, id eſt, Cæcior Tireſia. Iuuenalis, Nec ſurdum, nec Tireſiam quenquam eſſe Deoꝝ. Tireſiam prouerbiali figura pro cæco dixit, quemadmodum Horatius pro paupere Irum, Intererit multum diues ne loquatur, an Irus.

Hypſea cæcior. LVIII.

Non diſſimili figura dixit Horatius in ſermonibus, Ne corporis optima Lyncei Contemplans oculis, Hypſea cæcior, illa Quæ mala ſunt, ſpectes. Satis apparet parœmiam ab Hypſea muliere quapiam infami, notæq; cæcitatis eſſe profectam.

Sine ſacris hæreditas. LIX.

Vbi qua commoditas de improuiſo, pter ſumptum obiecta eſſet, ueteres ſine ſacris hæreditatem uocabant. Et omnino quicquid citra noſtram operam alicunde obtigiſſet lucri, quaſi ꝓuerbialiter hæreditatem appellabant, propterea quod ea, quæ ſic obueniunt, gratis, quaſiq; dormientibus, à fortuna donari uidentur. Ergaſilus Paraſitus apud Plautum in Captiui duo. Sine ſacris hæreditatem ſum adeptus effertiſſimam. Et alibi, Annona eſt, ſine ſacris hæreditas. Nam hæredes alioq̃ uel pro ſalute laborantis, uel in parentalibus defuncti, ſacra quædam ſuo ſumptu, factitare mos erat. Idem Plautus alibi, Mihi tales hæreditates non ſæpe obueniunt. Cicero in Verrem actiõe quinta, Hic Verres hæreditatem ſibi ueniſſe arbitratus eſt, quod in eius regnũ, ac manus uenerat iſte. Porrò in Plautino dicto alluſum arbitror ad Græcorum illud adagium, ἄθυτα ἱερὰ κατεσθίειν, id eſt, Non ſacrificata ſacra deuorare. Item ad Heſiodiũ illud, ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνελόντα ἔσθειν, id eſt, A` Chytropode nondum ſacrificato ſublatum edere.

Inter cæſa & porrecta. LX.

Elegans in primis adagiũ extat apud M. Tullium in ep̃lis ad Atticum. Et multa, inq̃t, immo oĩa. Quoꝝ κεφάλαιον, ne q̃d inter cæſa & porrecta, ut aiunt, oneris mihi addaẽ, aut tp̃is. Videẽ ſignificare cũctationem, & ancipitem hæſitationẽ, ac uelut interuallum illud, inter omittendũ, quod cœptum eſt, & incipiendum quod nouari oportet. Sumptũ eſt aũt è priſco auſpicioꝝ ritu, in q̃bus inter cæſa & porrecta ſacerdos cerimonias quaſdam agebat, quẽadmodum teſtaẽ M. Varro libro de lingua Latina ſecundo. Nam flamen Dialis, inq̃t, auſpicaẽ uindemiam, & ut iuſſit uinum legere, agna

Ioui facit,

Ioui facit, inter cui⁹ exta cæſa & porrecta, flamẽ prorſus uinũ legit. Porrò quod exta cæſa ꝓrogationem temporis apud ueteres ſignificauerint, declarat Cicero libro de diuinatione ſecũdo. Quid enim (inquiens) habet aruſpex, cur pulmo inciſus ẽt in bonis extis dirimat tempus, & proferat diem?

Penſum perſoluere. LXI.

Penſum ꝑſoluere, eſt tuas implere parteis, debitoq́ꝫ ꝑfungi officio. Trãſlatũ à lanificio muliebri, in quo ſingulis certũ lanæ põdus, in opus diſtribuebať. Varro de Re ruſtica, Nos noſtrũ pẽſum abſoluimus. Hieronymus ad Ruſticũ, Et operis tui pẽſa ꝑſoluas. Verũ quo lõgius erit detorta metaphora, hoc erat adagiũ uenuſtius. Veluti ſi ad ſmonẽ, ad ſtudiũ, ad officiũ, aut alias animi res referatur.

Ne per ſomnium quidem. LXII.

οὐδ' ὄναρ, id eſt, Ne in ſomno quidẽ, Græcis ꝓuerbialiter dictũ eſt, ꝓ eo quod eſt, nulla ratione, nullo tẽpore. Alioqui nemo ferè tã omni felicitate deſtitutus, quin aliquãdo ꝑ quietẽ uel ſomniet lætiora quæpiã. Lucian⁹ in τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, οὐδ' ὄναρ λαμπροῦ ποτε ἄρτου ἐμφορηθείς, id eſt, ne ꝑ ſomniũ quidem unq̃ albo pane ſatiat⁹. Idẽ uſurpauit in Gallo, cũ ait, regibus, ne ꝑ ſomniũ quidẽ aliqua re iucunda frui licere. ὑφ' ὧν οὐδ' ὄναρ ἀπολαῦσαί τινος ἡδέος ἐγχωρεῖ. Huc eleganter alluſit Theocritus ἐν βουκολίσκῳ, apud quẽ Eunica puella ciuilis, ruſticũ baſiũ dare conãtẽ, ab ſe repellit, dicens tantũ abeſſe, ut illi ſit datura baſium, ut hoc ne ꝑ ſomniũ qdẽ oporteat ſperare. Carmẽ ſic habet, ἔρρ' ἀπ' ἐμεῖο. βουκόλος ὢν μ' ἐθέλεις κύσαι, τάλαν; οὐ μεμάθηκα ἀγροίκως φιλέειν, ἀλλ' ἀστικὰ χείλεα θλίβειν. μὴ τύγε μευ κύσσῃς τὸ καλὸν στόμα, μηδ' ἐν ὀνείροις, id eſt, Aufer te hinc procul, inq̃, malã rem. Tu mihi ſuauiolũ dare uis homo ruſticus? atqui O miſer haud didici dare baſia agreſtibus unq̃. Sed magis urbanis ſoleo oſcula figere labris. Non mihi tu nitidũ os labris ſordentibus unq̃ Cõtigeris, nec ꝑ ſomniũ. Vtitur eodẽ & M. Tullius in epiſtolis ad Atticũ. Theocritus in Megara Herculis uxore, τὸ δ' οὐδ' ὄναρ ἤλυθεν ἄλλῳ, id eſt, Quod alii ne ꝑ ſomniũ quidẽ accidit. Solẽt aũt uel extremæ ſortis homines, aliq̃n magnifica quædã ſomniare, quẽadmodũ apud Lucianũ Micyllus, q per ſomniũ opulentiſſimus, experrectus, Cerdo quiſpiã erat Iro penè pauperior. Nã ſomniare, ſperãdi genus eſt. Vnde & Virgilius in Bucolicis, ſpes inanes, amantiũ ſomnia uocat. An q amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt? Huc rẽſpexit & Flaccus in Satyris, cũ ait, Cũ te ſeruitio longo curaq́ꝫ leuarit, Et certũ uigilans quartæ ſit partis Vlyſſes Audieris hæres. Itaq́ꝫ ne ꝑ ſomniũ quidẽ, perinde ualet, quaſi dicas, quod ne ſperare quidẽ audeas. Plutarchus in libello quẽ ſcripſit aduerſus Stoicos, adagiũ extulit paulo diuerſius, ὧν οὐδ' ὀνείρατα λαβεῖν μᾶλλον δεῖ παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας, id eſt, quorum ne ſomnia, quidem magis capere licet, extra communes cogitationes.

Per nebulam, per caliginem, per ſomnium. LXIII.

Quarũ rerum ambiguã quandã, ac tenuẽ, peneq́ꝫ euanidam memoriã, aut intelligẽtiã obtinem⁹, eas res per nebulã recordari, ꝑ ſomniũ meminiſſe, per caliginẽ uidere, ꝓuerbio dicimur. Vt quæ pu elli uidimus, ſenes quaſi ꝑ ſomniũ recordamur, uix tenuibus quibuſdã ſimulacris rerũ inhærentibus animo noſtro, qualis ẽ fermè uulgarium inſomniorum memoria. Porrò quod per mediam nebulam intuemur, eius confuſam duntaxat imaginem, ac uelut umbram incertã aſpicimus. Cuiuſmodi ſunt, quæ per caliginem cernuntur in tenebris. Hinc igitur ducta metaphora.

De aſini proſpectu. LXIIII.

ὄνου παρακύψεως, id eſt, De aſini proſpectu. Vet⁹ adagiũ dici ſolitũ in eos, q ridẽdo titulo, quẽpiam calumniantur, aut de friuolis rebus aliquẽ in ius uocant. Euentus q fabulæ præbuit occaſionẽ, uarie narrať ab authoribus. Quidã huiuſmodi quædã memorãt, figulus quiſpiã, uarias auiũ formas finxerat, eaſq́ꝫ in officina collocatas habebat. At Aſinus quidã, in obſeruantius ſequẽte agaſone, inſerto ꝑ officinæ feneſtellã capite, pariter & aues, & reliqua uaſa deiecit, cõminuitq́ꝫ. Is cuius erat officina, agaſonẽ in ius uocat. Cũq́ꝫ rogaretur ab omnibus, qua nã de re litẽ moueret, de aſini (inquit) ꝓſpectu. Alii aues non fictiles, ſed ueras fuiſſe uolunt, q̃ aſino, ſicuti dictũ eſt ꝑ feneſtrã immittente caput, diſturbatæ perticã ruperunt, reliquaq́ꝫ uaſa ſubuerterunt. Reliqua fabulæ utcunq́ꝫ cõueniũt. Lucianus in aſino ſuo parœmiã hanc fingit ex ſe natã, qđ dum aſinus conareť obliquato capite ꝑ feneſtrã proſpicere, qd ageretur, tũ ſeſe, tũ dominos ſuos ꝑdidit. Eamq́ꝫ rem magno omniũ riſu exceptã, in adagionẽ abiiſſe, ἐξ ὄνου παρακύψεως, id eſt, ex aſini proſpectu. Porrò iuxta Luciani ſniam magis quadrabit in eos, q ſtoliditate ſua, dũ inepte ſtudent diſſimulare, ridicule ꝓduntur. Hunc Luciani locũ æmulans Apuleius in nono metamorphoſeos ſuæ libro ſcribit ad hunc modũ. Qua cõtentione & clamoſo ſtrepitu cognito, curioſus, alioqui & inquieta procacitate præditus aſinus dum obliquata ceruice per quandam feneſtrulam, quid nam ſibi uellet tumultus ille, proſpicere geſtio, unus è Cõmilitonibus, caſu fortuito cõlimatis oculis ad umbram meam, cunctos teſtatur in corám. Magnus

deniq; cõtinuo clamor exortus eſt. Et emerſis protinus ſcalis, iniecta manu quidam me, ueluti captiuum detrahunt, iamq; omni ſublata cunctatione, ſcrupuloſius contemplantes ſingula, ciſta etiam illa reuelata repertũ, productumq; & oblatũ magiſtratibus miſerũ hortulanũ, poenas ſcilicet penſuꝝ, in publicum deducunt carcerem, ſummoq; riſu de meo proſpectu cauillari non deſinunt. Vnde etiã de proſpectu & umbra aſini, natum eſt frequens prouerbium. Hactenus Apuleius.

Suo ipſius indicio periit Sorex. LXV.

Cui confine eſt illud Terentianum ex Eunucho, Egomet meo indicio miſer quaſi ſorex hodie perii. Verba ſunt Parmenonis, qui deluſus à Pythia prodiderat ſe ſeni. Donatus admonet eſſe prouerbium in eos, qui ſuapte uoce produntur. Atq; hinc exiſtimat ductam eſſe metaphoram, qđ ſoricum proprium ſit, uel ſtridere clarius, q̃ mures, uel ſtrepere magis cum obrodunt friuola, ad quam uocẽ multi ſe intendentes, q̃uis per tenebras noctis transfigunt eos. Vſurpat hoc adagium diuus Aurelius Auguſtinus in primo de ordine libro, erga ſuum Licentium, qui dum pulſata tabula, ſoricẽ ſtrepitu abſterret, ipſe ſeſe prodebat Auguſtino, qđ uigilaret.

Induitis me Leonis exuuium. LXVI.

ἐνδύετέ μοι τὴν λεοντῆν, id eſt, Induitis me Leonis exuuium. In eos dici ſolitũ, qui ſuſcipiũt negocium maius facultate, quiq; ſe magnificentius gerunt, q̃ pro ſua conditione. Quidã ab Hercule ſumptum putant, cuius hic ornatus erat, ut leonis exuuio tegeretur, deinde altera manu clauã, altera geſtaret arcũ. Atq; hoc ornatu deſcendit ad inferos, Cerberũ extracturus. Huc alludens Ariſtophanes in ranis, Bacchum fingit, Herculis inſtar, leonis exuuio, clauaq; inſtructum, ad inferos deſcẽdere parantem, ut Euripidẽ cum Aeſchylo certantẽ audiret. Ridetur aũt ab Hercule, qđ id geſtaminis neutiq̃ diceret, utpote mollẽ & effoeminatum. Eodem pertinet, qđ Menippus ille Lucianus, eodẽ ornatu ſe ab inferis rediſſe adſimulat. Nihil autẽ prohibet, quo minus prouerbiũ ad Apologũ illum referaſ, cuius meminit Lucianus in piſcatore, Apud cumanos, aſinus quiſpiã, perteſus ſeruitutẽ, abrupto loro i ſyluã aufugerat. Illic forte repertum leonis exuuium corpori applicabat ſuo. Atq; ita pro leone ſeſe gerebat, homines pariter ac feras, uoce, caudaq; territans. Nam Cumani leonem ignorant. Ad hunc igitur modum regnabat aliquandiu perſonatus hic aſinus, ꝓ leone immani habitus, ac formidatus. Donec hoſpes quiſpiã Cumas ꝓfectus, q ſaepenumero uiderat & leonẽ & aſinũ, atq; ob id nõ erat difficile dignoſcere, auriũ ꝓminentium indicio, neq; nõ aliis quibuſdã coniecturis aſinũ eſſe deprehẽdit, Ac probe fuſtigatũ reduxit, dominoq; agnoſcenti reddidit. Interim autẽ riſum nõ mediocrem concitabat omnibus Cumanis, aſinus iam agnitus, quos dudũ creditus leo, metu propemodũ exanimauerat. Vſurpat hoc adagiũ Socrates Platonicus in Cratylo, negans oportere deterreri ſeſe magnitudine diſputationis inſtitutae, poſteaq̃ ſemel leonis pellẽ eiſſet indutus. Lucianus in Pſeudologiſta, οὐδὲ δεῖ τινος, τοῦ ἀποδύσοντος τὴν λεοντῆν, ὡς φανερὸς γένοιο, κανθήλιος ὤν, εἰ μή τις ἄρα ἐξ ὑπερβορέων ἄρτι ἐς ἡμᾶς ἥκοι, ἢ ἐς τοσοῦτον κυμαῖος εἴη, ὡς μὴ ἰδὼν αὐτὸς εἰδέναι ὄνων ἁπάντων ὑβριστότατόν σε ὄντα, μὴ περιμείνας ὀγκωμένου προσέτι ἀκούειν, id eſt, Nec opus eſt quopiã, q tibi leonis exuuium detrahat, quo palàm fiat te Canthelĩũ eſſe, niſi ſiquis ſanè ab ipſis hyperboreis hoſpes modo ad nos aduenerit, aut uſqueadeo Cumanus ſit, ut q leonẽ antea non uiderit, ꝓtinus intelligat te aſinorum oium aſinum ferociſſimũ eſſe, neq; poſſit amplius rudentẽ audire. Euſebius Caeſarienſis aduerſus Hieroclem, οἰχήσεται μὲν ἡμῖν ὁ φιλόσοφος, ὄνος δὲ τῇ τοῦ λέοντος ἐπικρυπτόμενος δορᾷ, id ẽ, Abibit nobis qdẽ philoſophus, caeteꝝ aſinus leonis intectus pelle. Demutauit nõ nihil de ꝓuerbio Lucianus in philopſeude, cũ ait, τοσοῦτον χρόνον ἐλελήθεις με, ὑπὸ τῇ λεοντῇ γελοῖόν τινα πίθηκον περιστέλλων, i. Tãtũ tpis non animaduerti te, ſub leonis exuuio ridiculã quãpiã ſimiã tectã habere.

Midas auriculas aſini. LXVII.

Μίδας ὄνου ὦτα, id eſt, Midas auriculas aſini. Refertur à Diogeniano, natũ à fabula notiſſima Midae regis Phrygiae, cui Phoebus, quod ſtolide Panẽ canentem ſibi ꝓtuliſſet, aſininas affixit auriculas. Quas cum diu mitra occuluiſſet tandẽ à tonſore animaduerſum eſt, ac prolatũ in uulgus. Porrò adagiũ recte dicetur, uel in ſtolidos & craſſis auribus, pinguiq; indicio homines, Vel in tyrannos, q̃bus cum aures ſint aſininaꝝ inſtar longe, procul etiã audiunt, uelut auſcultatoribus dimiſſis, qui audita referãt. Quos Plutarchus in libro de curioſitate, ὠτακουστὰς appellat, & προσαγωγίδας. Eoq; Lucianus in libello, cui titulus, nõ eſſe facile credendũ delatoribus, calumniae depingens imaginem, Midae aures illi tribuit, propter ſtudium ſubauſcultandi, captandiq;, quid alii rerum faciãt, ἐν δεξιᾷ τις ἀνὴρ κάθηται τὰ ὦτα παμμεγέθη ἔχων, μικροῦ δεῖν τοῖς τοῦ Μίδου προσεοικότα, id eſt, Ad dextram uir quiſpiam ſedet, auriculis maximis, quales fermè Midae fuerunt. Ariſtophanes in Pluto, Μίδας μὲν οὖν, ἢν ὦτ' ὄνου λάβητε, id eſt, Midas quidem itaq;, ſi aſini aures ſumatis. Quo loco interpres

terpres admonet ꝓuerbii de auriculis aſininis, eiuſq; cõmenti uarias allegat cauſas. Quoſdã authores eſſe, Midã hunc ob contẽptum, aliq̃ñ uituparatumq; Bacchi numen, in aſinũ fuiſſe cõuerſum. Alii narrant, cũ aliquando ꝓteriret aſinos huius dei, atq; eos affeciſſet iniuria, iratũ Bacchũ Midæ auriculas aſininas addidiſſe. Sunt q dicant huic aures natura ꝓlongas fuiſſe, & aſininarũ inſtar ꝓminentes, atq; hinc fabulæ iocũ ortũ eſſe. Quanq̃ pluribus placet, hac allegoria ſignificatũ, Midã utpote tyrãnũ Corycæos, ac ſubauſcultatores dimittere ſolitũ, ꝑ quos q̃cunq; ꝑ omnẽ regionẽ, uel fierent, uel dicerentur, cognoſceret nimirũ illis utens auriũ uice. Proinde cũ uulgus admiraret, ab illo reſciri ẽt ea, q̃ clã, ac ꝓcul fierent, occaſionẽ fabulæ dederunt, ut Midas diceretur auriculas aſini habere, Vel quod nullũ aliud animal acrius audiat, q̃ aſinus, excepto mure, uel quod aures habeat omniũ lõgiſſimas. Perſius, Auriculas aſini, quis nõ habet? Ferunt nõnulli ꝑmum à poeta ſcriptũ fuiſſe, Auriculas aſini Mida rex habet. Deinde metu Cæſaris ſcripturam mutaſſe, quis non habet.

Hinc illæ lachrymæ. LXVIII.

Ex Andria Terẽtiana ꝑ alluſionẽ, ꝓuerbialiter uſurpatũ uidetur ab Horatio, Hic illæ lachrymæ. De rei cauſa aliquãdiu diſſimulata, q̃ uere tandẽ deꝓhendatur. Veluti ſi qs dicat Barbaros damnare Græcas lr̃as, ne ſcilicet ipſi parũ docti uideãtur, cõmode ſubnectet, Hinc illæ lachrymæ, hoc ẽ quod eos male habet. Sumuntur aũt frequẽter id genus alluſiones à claris authoribus, et in ꝓuerbii uicem transferunt, ẽt ſi nulla figura ꝓuerbialis adſit. Quod genus illud ex Homero ſæpius iteratũ in epiſtolis Ciceronis ad Atticũ, αἰδέομαι τρῶας, i. Vereor Troianos. Hæc Helena. LXIX.

Nõ diſſimili figura dixit Lucianus in Eunucho, αὕτη ὦ πάμφιλε ἑλένη, ὑπὲρ ἧς ἐμονομάχουν, i. Hæc ipſa erat Helena, ꝓ qua digladiabant. Loqtur aũt de duob⁹ Peripateticis, mercedis ac lucri cupiditate turpiter apud iudices contendẽtibus. Alluſit ad monomachiã, id eſt, ſingulare certamen, quod inter Menelaum & Paridem factum deſcribit Homerus, Iliados libro tertio.

Ebur atramẽto cãdefacere. LXX.

Ebur atramento candefacere, Eſt genuinæ formæ, cultũ, atq; ornatũ externum inducere, quo decus illud natiuũ obſcuret magis, q̃ illuſtret. Proinde Lena Plautina puellæ naturali forma ꝑditæ, tñ Ceruſſam ad oblinẽdas malas poſtulanti, Vna, inqt, opera, ebur atramẽto cãdefacere poſtula. Propterea quod omne lenociniũ rebus natura pulchris, dehoneſtamentũ adferat, non uenuſtatẽ. Veluti ſi qs ueritatẽ, qua nihil eſt pulchrius, Rhetorũ pigmentis conetur exornare. Porrò quẽadmodũ Ceruſſa ad candorem conciliandum adhiberi conſueuit, itidẽ purpuriſſa ad tingendas rubore malas.

Syncerum uas incruſtare. LXXI.

Eodẽ fermè ꝑtinet Horatiana metaphora, q̃ in ſmonũ libro ꝑmo legit, Satyra tertia. At nos uirtutes ipſas inuertim⁹, atq; Syncerũ cupimus uas incruſtare. Hoc eſt, q̃ per ſe recta ſunt, ea nominibus alienis impoſitis deprauam⁹, atq; obtegim⁹. Quanq̃ poteſt & ad ſupiorẽ ſniam elegãter accõmodari, hoc eſt, cũ rebus ꝑ ſe decẽtib⁹, tectoriũ inducim⁹, quod tegat & obſcuret natiuũ decus, nõ augeat.

Pulchrorum etiam, autumnus pulcher eſt. LXXII.

τῶν καλῶν, καὶ τὸ μετόπωρον καλόν, id eſt, Pulchrorũ etiã, autũnus pulcher. Metaphora ꝓuerbialis nata ex Archelai apophthegmate, quod ab eo dictũ Plutarchus refert, in Euripidẽ, qui iã pubeſcẽtẽ, atq; exoletũ Agatonẽ i cõuiuio ſuauiabat. Non abludit ab illo Homerico, quod alio reddemus loco. ἐκ τῆς καλάμης γινώσκειν, i. e culmo cognoſcere. Vernis. n. mẽſibus, nihil non tenerũ, ac uiridũ, cum oia adhuc in flore, aut in herba ſunt. Cæterũ autumni tempore poſteaq̃ iam in culmos, aut caulem excreuerunt, horridiora uidentur. Quadrat igitur in ea, quæ cum natura ſint egregia, ne tum quidem faſtidenda uidentur, cum maturuerunt. Alioqui nihil ferè tam fœdum, quod non aliquando niteat ætate. Dicetur non ineleganter & in hos, qui belle portant ætatem.

Magnorum fluminum nauigabiles fontes. LXXIII.

Simili metaphora uidetur dictum & illud, qđ refert, ac notat Fabius in octauo inſtitutionum libro, Magnorum fluminum nauigabiles fontes ſunt. Eam ſententiam ait ſe iuuene decantatam ubiq; fuiſſe. Significat autem præpotentiũ quantulacunq;, plus pollere, q̃ uniuerſas tenuium opes. Cæterum notat Fabius hoc ſententiarum genus, quod palàm falſæ uideantur.

Generoſioris arboris ſtatim planta cum fructu eſt. LXXIIII.

Simillimam huic, eodem loco ſubiicit, Generoſioris arboris ſtatim planta cum fructu eſt. Quo quidẽ id innui uidetur, egregia, beneq; nata ingenia, ſtatim matureſcere, & ad frugem peruenire. Taxat Fabius & hoc ſententiæ genus. Mihi tamen uiſum eſt in adagiorum Catalogum has quoq; referre, quod uulgo celebres fuiſſe teſtatur, & impudentior hyperbole, ſicut paulo ſuperius dictum eſt, non reiicitur ab hoc genere.

Cornicum oculos configere. LXXV

M. Tullius in oratione ꝓ Murena, ſcribit ad hunc modũ. Deinde ẽt ſiquid apud maiores noſtros
fuit in iſto ſtudio admirationis, id enũciatis ueſtris myſteriis, totũ eſt cõtẽptũ & abiectũ. Poſſet agi le
ge nec ne, pauci quondã ſciebãt. Faſtos.n. uulgo non habebant. Erant in magna potentia, q cõſulebã
tur, à qbus etiã dies tanq̃ à Caldæis petebant. Inuentus eſt ſcriba quidã Gn. Flauius, qui Cornicũ ocu
los cõfixerit, & ſingulis diebus ediſcendos faſtos populo ꝓpoſuerit. Et ab ipſis iurecõſultis, eorũ ſapi
entiã cõpilarit. Itaq; irati illi, quod ſunt ueriti, ne dierũ ratione puulgata, & cognita, ſine ſua opera le
ge poſſet agi, notas quaſdã cõpoſuerunt, ut omnib' in rebus ipſi intereſſent. Idẽ in actione ꝓ L. Flac
co, Hic Hercule cornici oculũ, ut dicit, nã hunc Hermippũ hominẽ eruditũ, ciuẽ ſuũ, cui debebat eẽ
notiſſimus, ꝑcuſſit. Porrò ꝓuerbiũ natũ ſit ex Apologo quopiã, an ex euẽtu, an ex metaphora ſum-
ptũ, non ſatis liquet. Vndecunq; fluxerit, ꝑinde ualere uidet Cornicũ oculos cõfigere, quaſi dicas, no
uo quodã inuẽto, ueterũ eruditionẽ obſcurare, efficereq́; ut ſuperiores nihil ſciſſe nihil uidiſſe uidean
tur. Effert aũt per ironiã. In eadẽ ſñia uſus ẽ diuus Hieronymus, Apologetico aduerſus Rufinũ ſecũ
do. Nunc uero cũ ꝓ uarietate regionũ diuerſa ferant exẽplaria & germana illa, antiquaq́; tranſlatio
corrupta ſit, atq; uiolata, noſtri arbitrii putas, aut ex pluribus iudicare qd uerſum ſit, aut nouũ opus
in uetere cõdere. Illudentibusq́; Iudæis, Cornicũ, ut dicit, oculos cõfigere. Hæc Hieronymus, id ſen
tiẽs, quaſi ſua caſtigatione ꝓlata, Iudæi iã nihil ſcituri uiderent à qbus id tẽporis, Veteris teſtamenti
ueritas petebat. Nec admodũ diuerſe uſurpauit Macrobius, libro Saturnaliũ ſeptimo. Et qa, inquiẽs,
his loquendi Labyrinthis nos impares fatemur, age Vecti, Hortemur Euſtathiũ, ut recepta cõtraria
diſputatione, qcquid ꝓ uarin cibo dici poteſt, uelit cõmunicare nobiſcũ, ut ſuis telis lingua uiolenta
ſuccumbat, & Græcus Græco eripiat hũc plauſum, tanq̃ Cornix Cornici oculos effodiat. Hactenus
Macrobius. Illud nõ ab re fuerit, admonere lectorẽ, ut etiã atq; etiã cõſyderet, nũ Cornicũ uiuacitas
& cõcordia, huic adagioni locũ fecerit. Siquidẽ Cornix antiquitus cõcordiæ ſymbolũ erat, Eiuſdem
uiuacitas, ẽt Græco ꝓuerbio celebrata eſt. Vt is uideat Cornicũ oculos uelle cõfigere, quiſquis ea, q̃
antiquitas magno conſenſu approbauit, dãnare ac reſcindere, conuellereq́; conetur. Nec admodũ
abſurdũ, ſiquis in hunc modũ accipiat, ut dicatur oculos Cornicum configere, qui perſpicaciſſimis,
oculatiſſimisq́; uiſum adimat, offundatq́; tenebras, aut qui rem ipſiſſimam acu, quod aiunt, tangat,
tantus uidelicet artifex, ut non ſolum ſcopum, aut auem, uerum & ipſos oculos iaculo feriat.

Gladiatorio animo. LXXVI.

Prouerbii ſpeciẽ habet, quod legimus in Phorminne Terẽtiana, Hem gladiatorio animo ad me
affectãt uiã. Quo ſignificat ita tendi ad nocendũ alteri, ut id cũ ꝓprio ẽt periculo tentet, animo ꝑti-
naci, paratoq́; uel ꝑdere, uel ꝑire. Nã gladiatori cõpoſito ad certamẽ, hæc pugnæ ꝓpoſita ſors eſt,
aut occidere, ſi occupauerit, aut occũbere, ſi ceſſauerit. Ariſtoteles audaciã huiuſmodi, cũ ꝓpriæ ſa-
lutis contemptu coniunctam, Celticam appellat.

Fruſto panis. LXXVII.

Fruſto panis, ꝓ re quantũlibet puſilla, ac uili, noſtris quoq; tẽporibus uulgo dictitant. M. Cato in
oratione quadã, M. Cœlio, uilitatẽ opprobrans, non loquendi tantũ, uerumetiã tacẽdi. Fruſto, inqt,
panis cõduci poteſt, uel uti taceat, uel uti loquat. Citatur locus ab Aulo Gellio in noctibus Atticis.
Videtur hyperbole ſumpta, uel à canibus, quos fruſto panis inuitare ſolemus, uel à mendicis.

Quem mater amictum dedit obſeruare. LXXVIII.

Quẽ mater amictũ dedit obſeruare. Pro eo, quod eſt pueriliter ex alieno ꝑſcripto uiuere, legitur
apud Quintilianũ libro quinto, Nã quid, inquit, illa miſerius lege, ueluti ꝑformatas infantib' literas
ꝓſequentiũ, & (ut Græci dicere ſolent) quẽ mater amictũ dedit, ſolicite cuſtodientiũ? Quibus ex Fa
bii uerbis apparet Græcis ĩ ꝓuerbio fuiſſe. Vſurpat aũt & indicat adagiũ Lucianus in Nigrino, καὶ
πόθεν ὁ παῖς οὗτος, καὶ ταῦτα τῆς μητρός ἐστιν αὐτῷ, id eſt, Et unde hic pauo, atq; fortaſſis materna
ueſtis eſt. Dicunt hæc ſcommata, in eũ qui uerſicolore ueſte amictus aduenerat. Plutarchus in cõmẽ
tario de fortuna Alexãdri, δίκην νηπίου παιδὸς, φυλάττοντα τὴν περιβολὴν, ἣν ἡ πάτριος αὐτῷ συνή-
θεια, καθάπερ τιθὴνη περιέθηκε, id eſt, More puſilli pueri ſeruantẽ amictũ, quẽ illi patriæ conſuetudo
ueluti nutrix addiderat. Quin hoc ipſum, quo nihil iã tritius, ex ꝑſcripto uiuere, ꝓuerbiali metapho
ra dictũ apparet. Tracta uidelicet à pueris, quibus, ut inquit Plato, ἐν τῇ γραφίδι, id eſt, in tabula
graphiaria doctor exemplar præſcribit, quod imitantes, literarũ notulas conſueſcant effingere. Hoc
imitationis genus uelut addictũ, ac ſeruile, ridet Horatius, O imitatores ſeruum pecus, ut mihi ſæpe
Riſum, ſæpe iocum, ueſtri mouere tumultus. Et Fabius nihil putat ad bene dicendum inutilius, q̃ ita
ſeruire præceptis artis, ut non auſi ſdigitum latũ, ab illis diſcedere, ſiquando cauſæ ratio poſtulabit.

Quid diſtent

Quid diſtent æra lupinis. LXXIX.

Prouerbii faciẽ habet, quod eſt apud Horatiũ in epiſtolis. Nec tamẽ ignorat, quid diſtent æra lupinis, id eſt, nouit diſcrimẽ rerũ uiliũ & præcioſarũ. Agit aũt Horati⁹ de iis, qui beneficia nõ ita cõferunt in quoſuis, uelut abiiciant, ſed ita collocant, ut expendant & eius meritũ ac dignitatẽ, cui præſtant, & preciũ muneris quod largiuntur. Porrò lupini uilitatẽ prouerbialiter notauit & Iuuenalis, Tunicam mihi malo lupini, Quàm ſi me toto laudet uicinia pago. Notat & Lucianus in libello de mercede ſeruientibus, cum rogat, num uſqueadeo defuerit lupini & aquæ fontanæ copia, ut in eam ſeſe coniiceret ſeruitutem.

Me mortuo terra miſceatur incendio. LXXX.

Extat Græcus ſenarius παροιμιώδης, apud Suetoniũ Tranquillũ in uita Neronis, ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί, i. Me mortuo cõflagret humus incẽdiis, qđ cũ à quodã ſermone cõmuni diceretur, Nero reſpõdens, imo inquit, ἐμοῦ ζῶντος. i. Me uiuo, alludens ad urbis incẽdiũ, quod paulopoſt effecit. Meminit huius ꝓuerbii M. Tullius, libro de finibus bonorũ tertio. Quoniã[q;] illa uox inhumana & ſcelerata dicit̃ eoꝝ, qui negant ſe recuſare quo minus ipſis mortuis, terraꝝ omniũ deflagratio cõſequat̃, qđ uulgari quodã uerſu Græco ꝓnunciare ſolent. Itẽ Seneca libro de clemẽtia ſecũdo, cũ dicit multas uoces magnas, ſed deteſtabiles, in uitam humanã perueniſſe, celebresq; uulgo fieri, ut illam oderint dum metuant. Cui, inquit, Græcus uerſus ſimilis eſt, qui ſe mortuo terrã miſceri ignibus iubet. Quin eadem ſententia, hodieq; uulgo durat inter mortales. Mihi, inquiũt, moriẽti mũdus uniuerſus moritur. Qua ſignificant nihil ſua referre, quid poſteris accidat uel boni, uel mali, cum ipſi tollantur è uita, nequaquam ſenſuri.

Mare cœlo miſcere. LXXXI.

Mare cœlo miſcere. Prouerbialis hyperbole eſt, ꝓ eo qđ ẽ oĩa perturbare, nihilq; nõ facere. Tit⁹ Liuius, Quid eſt, qđ cœlo terrã, terræ cœlũ miſceãt? Iuuenalis, Licet & mare cœlo confundas, homo ſum. Lucianus in Dialogo Promethei & Mercurii, τί οὖν ἔδει τοῦτο ἰσχύειν ἕν τῷ λόγῳ, τῇ γῇ τὸν οὐρανὸν ἀναμίχθαι, id eſt, Quid igitur oportebat ea grã, terræ qđ dici ſolet, miſcere cœlũ? Virgilius in quinto de Iunone omnia tentante, Maria omnia cœlo miſcuit. Idem paulo diuerſius in duodecimo, Non ſi tellurem effundat in undas Diluuio miſcens cœlum'ue in tartara ſoluat. Ariſtophanes in Lyſiſtrata, non diſſimili figura dixit, τὰ δ' ὑπέρτερα νέρτερα θήσει Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, id eſt, Quin & ſupera infera reddet Iupiter altifremus.

Miſcebis ſacra prophanis. LXXXII.

Conſimili figura dixit Horatius, Miſcebis ſacra prophanis, id eſt, nihil non facies. Item confundens, faſq; nefaſq;. Apud ueteres multũ erat diſcriminis inter res hominũ ac res deoꝝ, adeo ut Homerus ẽt uocabula diſcernat, qbus Dii cõſueuerũt uti, à uocibus humanis. Et Pythagoras à quibuſdam iuſſerit abſtineri, quod numinibus eſſent cõſecrata. Vnde, qui nihil habent penſi, quiq; nihil non audent, miſcent ſacra prophanis.

Susq;, deq;. LXXXIII.

Apud Plautũ, atq; alios authores ꝓuerbialiter poſitũ inuenitur, ſusq;, deq; fero, & ſusq;, deq; habeo, ꝓ eo qđ eſt, nihil mea refert, nihil laboro. Aulus Gellius libro noctiũ ſextodecimo ſcribit, Susq; deq; ferre, idẽ ualere qđ æquo animo eẽ, & quod accidit, nõ magni pẽdere, Atq; interdũ negligere et cõtẽnere, ſimillimũq; eſſe illi, quod Græci dicũt ἀδιαφορεῖν. Citat aũt Laberiũ in Cõpitalibus, Nunc tu lẽtus es, nũc tu ſusq; deq; fers. Itẽ M. Varronẽ in Siſenna, Quod ſi nõ hoꝝ oium ſimilia eſſent ꝑncipia, Susq; deq; eẽt. Deniq; uerſus hos ex Lucilio refert. Veꝝ hic lud⁹ ibi ſusq; oia deq; fuere. Susq; & deq; fuere inq̃ oia ludus, iocusq;. Imitatũ ex illo Græco ſchemate, ἄνω καὶ κάτω, i. Surſum ac deorſum. Quo nullum ordinẽ, nullumq; reꝝ diſcrimen ſignificamus.

Vltroq;, citroq;. LXXXIIII.

Vltro, citroq; ꝓuerbiali figura dicit̃, ualetq; ꝓinde, quaſi dicas, huc atq; illuc. Fit aũt uenuſtior metaphora, quoties ad mutuã altercationẽ, diſceptationẽ, cõfabulationẽ, rixã'ue refert̃. Quod genus ẽ apud Ciceronẽ de Rep. Multisq; uerbis ultro, citroq; habitis ille nobis cõſumptus eſt dies. Et ultro, citroq; agitata cauſa. Et ultro, citroq; datis & accepptis cladibus. Vltro, citroq; certatum conuiciis.

Surſum, ac deorſum. LXXXV.

Huic ſimillimũ eſt illud ex Eunucho Terentiana, Sex ego te totos Parmeno hos menſes, quietũ reddã, ne ſurſum, deorſum curſites, id eſt, huc atq; illuc aut certe ſubinde ad Thaidẽ ab hero, rurſum ab hero ad Thaidẽ intercurſites, ita ut ſolẽt amãtiũ miniſtri. Quod qdẽ pluſculũ habebit decoris, ſi lõgi⁹ trãſferat̃, ut ſiqs dicat iurecõſultos, à uolumine ad uolumẽ, à lege ad legẽ, ab iterꝑte ad iterꝑtẽ ſubide tranſferẽtes ſeſe, ſurſum ac deorſum uagari. Ea metaphora mutuo ſumpta uĩ, à Siſyphi fabula ſaxũ uoluẽtis apud inferos. Cui græcũ illud, ἄνω καὶ κάτω, de quo modo meminim⁹, ita finitimũ ẽ, ut idẽ eſſe uideat̃. Demoſthenes in ꝑma cõtra Philippũ oratione, ἐὰν ἄλλοθί που, συμπαρέθειτε ἄνω καὶ κάτω. i. Quod ſi alio quopiã in loco Philippũ adeẽ nunciatũ ſit, pariter accurritis ſurſum, ac deorſum. Ariſtophanes ἐν ἀγορᾷ ἔρις· οἱ δ' ἐν ἀγορᾷ λαλοῦσιν, κἄνω καὶ κάτω τὸ σχοινίον φεύγουσι τὸ μεμιλτω-

μενον, id eſt, Alii uero in cōcione loquunť, ac ſurſum, deorſum funiculum uitant miniatum. Euripides in Bacchis, ἄνω κάτω τὰ πάντα συγχέας ὁμοῦ, id eſt, Surſum deorſum cuncta confundens ſimul. Plato in Phœdro, χρὴ πάντας τοὺς λόγους ἄνω καὶ κάτω μεταστρέφοντα ἐπισκοπεῖν, id eſt, Oportet rationes oēs ſurſum ac deorſum uerſemus, atq; ita cōſyderem⁹. Vtitur eodē Ariſtides Rhetor, cū aliis aliquot locis, tū in Cimone, ἐπεί γε οὐχ ὁρῶ πῶς ἂν μᾶλλον πάντα ἄνω καὶ κάτω γένοιτο, i. Ego ſanè non uideo quo pacto poſſint uniuerſa magis ſurſum ac deorſum miſceri. Menāder apud Plutarchum, οὐδὲ στρεφομένους ἄνω κάτω, οἴμοι λέγειν, id eſt, Neq; ſurſum deorſum ſe uolutantes crepant, hei mihi. Pro ἄνω καὶ κάτω, dixit Euripides πάλιν τε καὶ πρόσω, quaſi dicas, antrorſum ac retrorſum, φύρουσιν αὐθ' οἱ θεοὶ πάλιν τε καὶ πρόσω, id eſt, Miſcent.n.hæc ſurſum ac deorſum numina. Proinde, puerbiū accōmodabiť, uel ad oia tentantē, uel ad oia cōfundentē, uel ad diligētiſ omni ex parte negociū circūſpiciētis. Huic plane ſimillimū eſt, quod extat apud Terentium Ecyra. curſari rurſum prorſum, pro eo quod eſt, huc illuc, prouerbiale ſchema annotauit & Donatus.

Omnium horarum homo. LXXXVI.

Qui ſeriis pariter, ac iocis eſſet accōmodatus, & qui cū aſſidue libeat conuiuere, eū ueteres omniū horaꝶ hominē appellabant. Atq; ita uocatū Aſiniū Pollionē, author eſt Fabius. Apud Suetoniū Tiberius duos quoſdā cōbibones ſuos, iucundiſſimos & omniū horaꝶ amicos profiteri ſolet, etiā codicillis. Eiuſmodi amicū eleganter ſimul, & graphice depinxit Ennius ſub pſona Gemini Seruilii, Carmen quanq̄ extat apud Aulū Gelliū noctium Atticaꝶ, libro duodecimo, capite quarto, tn̄ non grauabor adſcribere. Hocce loquutus, uocat qui cū bene ſæpe libēter Menſam, ſmonesq; ſuos, rerūq; ſuaꝶ Comiter impertit, magna cū lapſa diei Pars foret, è ſummis rebus, paruisq; gerundis Parte fuiſſet de paruis, ſummisq; gerundis Conſilio, induforo, lato, ſanctoq; ſenatu. Cui res audacter magnas, paruasq;, iocumq; Eloqueret, quæ tincta malis, & quæ bona dicto Euomeret, ſiquid uellet, tutoq; locaret Quo cū multa nolup. ac gaudia, clamq; palamq; Ingeniū, cui nulla malū ſnia ſuadet. Vt faceret facinus leuis, haud malus, idē Doctus fidelis, ſuauis homo, facundus, ſuoq; Contentus, atq; beatus, ſcitus, ſecunda loquens, in Tēpore cōmodus, & uerboꝶ uir paucoꝶ Multa tenens antiqua, ſepulta, & ſæpe uetuſtas Quæ facit, & mores, ueteresq;, nouosq; tenentē Multoꝶ ueteꝶ leges, diuumq;, hominūq; Prudentē, qui multa loqui ue, tacere ue poſſit. Contra qui ſuis quibuſdā ſunt moribus, neq; faciles ad cuiuſuis hominis conuictum, per paucorum hominum homines dicuntur, ut apud Terentium. Apud Horatium autem communi ſenſu caret, inquimus.

Pecuniæ obediunt omnia. Ecclesiastes cap. x. LXXXVII.

Tam omnibus nationibus in ore fuiſſe uidetur hæc ſnia, q̄ nunc etiā omnibus eſt in uſu, Pecuniæ obediunt oia. Ea refertur in prouerbiis Hebræoꝶ, apud Eccleſiaſten capite decimo, nec eo ſecius à Græcis pariter, ac Latinis authoribus celebratur. Euripides in Phœniſſis, τὰ χρήματ' ἀνθρώποισι τιμιώτατα, δύναμίν τε πλείστην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἔχει, id eſt, Mortalibus nil charius pecunia, Atq; inter homines una plurimū ualet. Itē Ariſtophanes in Pluto, ὡς οὐδέν ἐστι χρῆμ' ὑγιὲς οὐδενός, ἀλλ' εἰσὶ τοῦ κέρδους ἅπαντες ἥττονες, id eſt, Proh ut nihil ſanū reperias uſpiā, Sed pariter oēs ſeruiūt uicti lucro. Huc alludit & Demoſthenicū illud in prima Olynthiaca, δεῖ δὴ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων οὐδέν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων, id eſt, Breuiter opus eſt pecuniis, neq; citra has quicq̄ corū, quæ facienda ſunt, confici poteſt. Rurſum Ariſtophanes in eodē Pluto, Facetiſſime pſequiť, quicqd reꝶ uel bonaꝶ, uel malaꝶ geriť inter mortales, id pecuniaꝶ gr̄a fieri, q̄ etiā Diis ipſis nō aliā ob cauſam rē diuinā fieri. Atq; inter alia pmulta hanc catholicā ſniam refert, ἢ τί γ' ἐστὶ λαμπρὸν καὶ καλὸν ἢ χαρίεν ἀνθρώποισι, διὰ σὲ γίγνεται. ἅπαντα τῷ πλουτεῖν γάρ ἐσθ' ὑπήκοα, id eſt, Siqd eximiū eſt, aut ſplēdidū, Siqd uenuſtū, hominib⁹, abs te uno uenit. Siqdē opib⁹ uniuerſa ſimul obediūt. Proinde Horatius pecuniā, reginā appellat, Scilicet uxorē, cū dote, fidēq; & amicos, Et genus & formā regina pecunia donat. Sed nemo feſtiuius pecuniæ tyrānidē deſcripſit, q̄ Euripides Bellorophontē ad hūc modū loquētē faciens. Referunť aūt à Seneca libro epiſtolaꝶ uigeſimopmo, (Nā ipſa qdē fabula nō extat) uerſus aliquot, hi q̄m ſunt in pmis lepidi, ac uenuſti, nō grauabor adſcribere. Sed aliquot locis emēdatos Quādoqdē apud Senecā habēť deprauati. Sine me uocari peſſimū, ut diues uocer. Nemo an bonus, an diues oēs quærim⁹ Nō quare & unde, qd habeas, tantū rogāt. Vbiq; tāti qſq;, quātū habuit, fuit Quid habere nobis turpe ſit, q̄ris nihil. Aut diues opto uiuere, aut paup mori. Bene moriť, qſqs moriť dū lucꝶ facit, Pecunia ingēs generis humani bonū, Cui non uoluptas matris, aut blādæ poteſt Par eſſe, plis, nō ſacer meritis parens, Tā dulce ſiqd uenerit, in uultu micat. Merito illa mores celitū, atq; hominū mouet. Cū hi (inqt) nouiſſimi uerſus in Tragœdia pnūciati eſſent, totus popul⁹ ad eiiciendum & actorem, & carmen conſurrexit, uno impetu, donec Euripides in medium ipſe pro-

ſiliit, petens ut ſpectarent, uiderentq́ꝫ, quem admirator auri exitum faceret. Dabit in illa fabula pœnas Bellerophontes, quas in ſua quiſq; dat.

Veritatis ſimplex oratio. LXXXVIII.

Refertur in Diogeniani collectaneis hoc adagiū. Extat autē in Phœniſſis Euripidis, ad hūc modum, ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ, κοὐ ποικίλων δεῖ τἄνδιχ' ἑρμηνευμάτων. ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν, ὁ δ' ἄδικος λόγος, νοσῶν ἐν αὑτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν, id eſt, Nā ueritatis ſuevit eē oratio ſimplex, uafris nec eſt egens ambagibus Interpretū, ſiquidē ipſa per ſe congruit. At ſermo iniquus, quia per ſe ſit morbidus, Medicamina exquiſita depoſcit ſibi. Citatur à Seneca epiſtola quadrageſimanona, Nā ut ille ait Tragicus, ueritatis ſimplex oratio eſt. Prouerbiū uſurpabitur, uel in Rhetores, ac poetas, qui mendacia uerborꝫ lenociniis fucare ſolent. Vel in blandiloquos, qui quod non ex animo dicant, ſolent accuratius adornare ſermonē, ac ueros affectus, hoc diligentius imitari uerbis, quo magis uacant affectibus. Vt q conducti plorant in funere, dicunt, ac faciunt propè plura dolentibus ex animo, cū interim ſimplex illa, ruſticanaq́ꝫ ueritas, negligat id genus orationis fucos, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην, i, Fic⁹ fic⁹, ligonē ligonē, appellās. Vſi diuinos, q uaticinia ſua uerbis ambiguis efferunt, ne queant deprehendi, ſitq́ꝫ rima quæpiam per quā elabantur. Deniq; in eos qui perplexe loquuntur, dum uerum diſſimulant. Nam hoc indicio ſæpenumero deprehenditur uanitas, uelut in Eunucho Terētiana, Pergin ſceleſta mecum perplexe loqui? Scio, neſcio, abiit, audiui, ego non adfui. Non tu iſthuc mihi dictura aperte es, quicquid eſt?

Tunica pallio propior eſt. LXXXIX.

Apud Plautū legit', allegoria ꝓuerbialis, Tunica pallio propior eſt. Quo ſignificatum ex amicis nos aliis, atq; aliis magis eſſe deuinctos, neq; parē omniū habendā eſſe rationē. Apud ueteres ꝓ̇mum in officio locū habebant parentes, proximū pupilli noſtræ fidei crediti, tertiū clientes, quartū hoſpites, quintū cognati & affines, ut indicat Gellius libro quinto, capite duodecimo. Præterea quædā negocia, ꝓpius aliis, ad nos ꝑtinere. Palliū extrema ueſtis apud Græcos, quēadmodū apud Romanos toga. Tunica toga tegebat', ut frequēter apud Homerꝫ, χλαῖναι καὶ χιτῶνες, ſimul nominant'.

Genus ſura propius. XC.

γόνυ κνήμης ἔγγιον, id eſt, Genu ſura propius. Qui Græcas parœmias collegerunt, aiunt hoc adagiū ex euentu quodā eſſe natū. Cū in ꝓlio quidā conſpiceret duos amicos, pariter de uita ꝑiclitantes, fratrē, & conſobrinū, neq; poſſet utriq; ſimul ferre ſuppetias, omiſſo cōſobrino fratrē defendit, atq; hanc interim ſniam ꝓnunciauit, quæ poſtea tranſierit in ꝓuerbiū, γόνυ κνήμης ἔγγιον, Id refert' ab Ariſtotele libro moraliū nono, Accedunt, inquiens, eodē & ꝓuerbia uniuerſa, ut anima una, & amicorū communia ſunt oia, & amicitia eſt æqualitas, & tibiæ genu ꝓpinquius. Theocritus in Idyllio, cui titulus Charites, Tribuit hoc adagiū uiro tenaci, q ſibi uiuat, neq; quicq̄ uelit impertiri amicis, τᾶς δ' ὑπὸ κόλπου χεῖρας ἔχων πόθεν οἴσεται ἀθρεῖ ἄργυρος, ἀδ' κεν ἰὸν ἀποτρίψας τινὶ δοίη ἀλλ' εὐθὺς μυθεῖται, ἀπωτέρω ἢ γόνυ κνάμα αὐτῷ μοί τι γένοιτο, i. Verꝫ qſq; ſinu dextā occulit, illud & unū Cogitat, unde ſibi congeſta pecunia creſcat Nec cuiq̄ abſterſa rubigine donet amico. Imo ſtatim hoc, mihi ſua genu longinquior inquit, Ipſi malim aliquid det' mihi. Atheneus libro nono eò deflexiſſe uidetur, ut dicat de iis potius, q̄ proprius ad rē ꝑtinent. Ex hoc igitur Plautus ſuū illud effinxiſſe uidetur, Tunica pallio ꝓpior. Confinis eſt huic adagio illa Heſiodi ſnīa, μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον. id eſt, Sed nec germano qſq̄ eſt æquandus amicus. Eſt.n. inter hos, quos amam⁹, habēdus ordo. Nihil aūt uetat, quominus ad rē torqueat', quod genus, ſi quis dicat maiorē habēdam eſſe uitæ, q̄ pecuniæ, corporis, q̄ ueſtis, animi, q̄ corporis rōnē, recte adduxerit. γόνυ κνήμης ἔγγιον.

Omnes ſibi melius eſſe malunt q̄ alteri. XCI.

Eādē fermè ſniam Terētius ſimpliciter extulit in Andria, Verꝫ illud uerbū eſt, uulgo quod dici ſolet. Oēs ſibi eſſe melius malle, q̄ alteri. Rurſum in eadē fabula ꝓuerbiū ad pſonā detorſit. Heus ꝓximus ſum egomet mihi. Huc alluſit Plato, libro de legibus qnto, Cū ait uulgo dici ſolere, ſibi quenq; natura eſſe amicū. Ariſtoteles libro moraliū Eudemiorꝫ ſeptimo, δοκεῖ γὰρ ἐνίοις μάλιστα ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ φίλος, id eſt, Nōnullis.n. uidet' unūquēq; ſibi potiſſimū amicū eſſe. Itē Plato libro de legib⁹ qnto, τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι, καὶ ὀρθῶς ἔχει, id eſt, Hoc ē aūt, quod aiūt, unūquēq; natura ſibi amicū eſſe, idq́ꝫ recte fieri. Quin & hodie Theologorꝫ ꝓuerbiū celebrat', charitatē à ſeipſo ꝓficiſci, natū uidelicet ex his cātici myſtici uerbis, ordinate in me charitatē. Verꝫ de eo, qd ſentiā, aliàs ubi locus inciderit, diligētius tractabimus. Sed Terētianā ſniam Euripides extulit in Medea, ὡς πᾶς τις αὑτὸν τοῦ πέλας μᾶλλον φιλεῖ, i. Quod qſq; ſemet plus amico diligit. Vel ſic, Quod quiſq; ſe, plus atq; amicum diligit. Rurſum in Græcarum ſentētiarū collectaneis, φιλεῖ δ' ἑαυτοῦ πλέον οὐδεὶς οὐδένα, id eſt, Nemo ſeipſo diligit quemq̄ magis,

φίλαυτοι. XCII.

Qui ſibi uehementer placent, quiq; ſuis ipſorum cómodis, impenſe ſtudent, aliorum rebus uel neglectis, uel etiã afflictis, à Græcis eleganter φίλαυτοι uocãtur. Vitiũ ipſum φιλαυτία, dicit. Quod apposite circũloquẽs Horatius, Cæcus, inquit, amor ſui. Id uitii Plato malorum omniũ fontẽ autumat. Ariſtoteles nono moraliũ libro, ſatis indicat hanc φιλαύτου, ꝓbroſam appellationẽ, ceu ꝓuerbialẽ uulgo iactatã fuiſſe, cũ ait, homines ſui ſupra modũ amantes à multitudine male audire, quippe q fœdo, infamiq; cognomine uocentur φίλαυτοι. Extra telorum iactum. XCIII.

ἔξω βελῶν. Extra telorum iactũ, pro eo, quod eſt in tuto, citraq; periculũ. Tranſlatũ à bellis, ubi q nolunt feriri iaculis longius ſemouent ſeſe, q̃ ut poſſint cõtingi iactu teli, aut in loco à iaculis defenſo ſe continent. Vnde illud frequens apud hiſtoricos, Iã ad teli iactum ꝑuenerant. Q. Curtius libro quarto, Vt extra teli iactũ eſſent. Ac rurſum, Nondũ ad teli iactum peruenerant. Lucianus in uotis, ἐπισκοπεῖν ἔξω βέλους ὑπεραιωρούμενον, Optat quiſpiã pennas, ut è ſublimi ſpectare poſſit dimicantes, ipſe tutus à iaculis. Idem καὶ ἔξω ἦν βέλους, id eſt, Iamq; extra teli coniectũ erat. Polyphemus de Vlyſſe, qui iã fugerat, ut eũ Cyclops telo aſſeq nõ poſſet. Idẽ rurſum, αἱ δὲ μοῦσαι διὰ τί σοι ἄβατοι, καὶ ἔξω βελῶν εἰσίν; id eſt, Cur muſas non feris, atq; à tuis telis ſunt tutæ? Alluſit huc idẽ in Nigrino, καὶ καθάπερ ὁ Ζεὺς τὸν Ἕκτορα ὑπεξαγαγὼν ἐμαυτὸν ἐκ βελέων φασίν, ἔκ τ' ἀνδροκτασίης, ἔκ θ' αἵματος, ἔκ τε κυδοιμοῦ, τὸ λοιπὸν εἱλόμην, id eſt, Quẽadmodũ Iupiter, ita meipſum à iaculis eximens ut aiunt. Atq; à cæde uirorum atq; à ſanguine, deq; tumultu, reliquũ uitæ tẽpus domi ſedere deſtinabam. Eſt autẽ apud Homerum Iliados ξ. ἐκ βελέων, μή πού τις ἐφ' ἕλκεϊ ἕλκος ἄρηται, id eſt, Extra tela, uti nequis uulnus forſitan addat Ad uulnus. Contra, quẽ obnoxiũ periculo uideri uolemus, hunc ἐντὸς τοῦ βέλους dicere poterimus. Lucianus in Baccho, οὐδ' ἐντὸς τοῦ βέλους γενέσθαι ὑπομείναντες, id eſt, Ne tantiſper quidem manẽtes, ut intra teli iactum eſſent. Virgilius in undecimo, Iamq; intra iactũ teli progreſſus uterque. Poſt principia. XCIIII.

Eandẽ fermè ſniam habet poſt principia. Sumptũ item à bellis, in quibus ſummũ periculũ eſt iis, qui in prima ſtant acie. Vnde & προμάχεσθαι dicuntur, qui ſtrenue ſe gerunt in ꝓliis, & πρόμαχοι. Terentius in Eunucho, Tu hoſce inſtrue, hic ego ero poſt principia. Inde omnibus ſignũ dabo. Erat autẽ hic locus timido nebuloni cõueniens, id quod ridens Gnatho, illuc, inquit, eſt ſapere, ut hoſce inſtruxit, Ipſus ſibi cauit loco. Idẽ hoc Pyrrhus factitauit. Donatus admonet eũ uſum uerbo militari. Porrò Vegetius libro de re militari ſecundo teſtatur, principales in acie milites, proprie dici principia. Sic enim ait, Antiqua ordinatione legionis expoſita, principalium militum, & ut proprio uerbo utar, principiorum nomina, ac dignitates, ſecundum præſentes matriculas indicabo. Axius apud Varronem. Ego uero, ut aiunt, poſt principia in caſtris. Procul à pedibus equinis. XCV.

ἐκ τῶν ποδῶν ἱππείων, i. Procul à pedibus equinis. Etiã hodie uulgo dicit, cũ ſignificant fugiendũ eſſe periculũ. Hac uoce monere cõſueuerunt, ut quiſq; ſibi caueret in certaminibus equeſtribus, ἔξω τῶν ποδῶν ἱππείων, i. Extra pedes equinos. Eã deinde uulgus prouerbii uice uſurpauit.

Porrò à Ioue atq; à fulmine. XCVI.

πόῤῥω Διός τε καὶ κεραυνοῦ, id eſt, Procul à Ioue pariter atq; à fulmine. Refertur à Diogeniano. Admonet non eſſe agendũ cũ præpotentibus, qui nutu poſſint perdere, ſiquando libeat, maxime cũ regibus, ac tyrãnis. Habent enim fulmen ſiquando commoueantur. Porrò Ioui fulmen attribuunt poetæ, & reges quidã hac effigie ſuos coloſſos fingi uoluerunt, authore Plutarcho, Cuius eſt hæc cũ primis elegans ὁμοίωσις. Quẽadmodũ in uulnere, prius apparet ſanguis q̃ plaga, & quẽadmodum prius emicat fulgur, q̃ tonitrus audiatur. Ita apud tyrannos, hoc eſt principes fermè omneis, prius erumpit cõdemnatio, q̃ probatio, & periit delatus, priuſq̃ coarguat. Citat à Suida huiuſmodi Hemiſtichion, ἀλλ' ἀεὶ μείζονες ἀνδρός, id eſt, Maiorẽ uitato uirum. Refertur & hoc à Diogeniano inter adagia. Monet aũt parum eſſe tutũ, habere cõmerciũ cũ principibus. Quibus quod libuit licet. Et in quos appoſite dixeris illud Græcorum apophthegma, μέγας οὗτος ὁ κίνδυνος βούλεσθαι ἃ μὴ δεῖ, τὸν ἃ βούλεται ποιεῖν δυνάμενον, i. Ingens ꝑiculũ, uelle q̃ nõ decet eum, q poſſit quicquid uoluerit efficere.

Septem conuiuium, nouem conuicium. XCVII.

Septẽ cõuiuiũ, nouẽ cõuiciũ. Elegans uel ob ipſam, προσονομασίαν, ſnia. Qua ſignificatũ eſt, in cõuiuiũ paucos adhibendos ẽe, alioq fore tumultuoſum, atq; inſuaue. Quod ſignificãs Horati', loc' eſt, inquit, & pluribus umbris, Sed nimis arcta ꝓmunt olidæ conuiuia capræ. Extabant antiquitus leges, quæ præſcriberent, ſimul & moderatũ conuiuarum numerum, & ſumptus modicos. M. Terẽti' Varro apud Gellium, Cenſet conuiuas, intra gratiarum & muſarum numerum oportere conſiſtere, ne aut plures ſint nouem, aut pauciores tribus. Sed hoc adagium uetat ad Muſarum uſq; numerum

peruenire. Plinius libro uigeſimooctauo, capite ſecũdo, ſcribit Seruium Sulpitium commentum fuiſſe cauſam, cur ominoſum eſſet, menſam relinquere, quod illis tꝑibus nondum numerabantur conuiuæ plures tribus. Refertur apud Iulium Capitolinum, In uita L. Veri imperatoris. Et notiſſimũ quidẽ inquit, eius fertur tale conuiuium, in quo primũ duodecimus accubuiſſe dicitur, cũ ſit notiſſimum dictum de numero conuiuarum, ſeptem conuiuium, nouem uero conuicium. Conuicium autem dixit ꝓ clamore, quaſi conuocium.

De gradu deiicere. XCVIII.

Prouerbialis allegoria de gradu deiicere, ꝓ eo quod eſt aio cõſternari, ac uelut à ſtatu mentis dimoueri. M. Tullius officiorum libro. i. Fortis uero animi eſt, & conſtantis non pturbari in rebus aſpis, nec tumultuãtem de gradu deiici, ut dr, ſed pñtis animi uti conſilio. Cõſimilis figuræ eſt in gradũ reponere, q̃ſi in p̃ſtinũ locũ reſtituere. Quintilianus inſti. libro. iiii. Aut ſiqd titubauerint, opportuna rurſus eius, à quo ꝓducti ſunt, interrogatiõe uelut in gradum reponant. Ad eandem formã ptinent, mouere loco, deturbare gradu, reſtituere in locum.

Poſt mala prudentior. XCIX.

Μετὰ τὰ δεινὰ φρενιμώτερος id eſt, Poſt acerba prudẽtior, ubi qs ſuo malo fit cautior, nõ aliter, q̃ qui guſtato ueneno nõ prius intelligunt eſſe uenenũ, q̃ noxiam eius uim ſentire cœperint. Finitimũ eſt ei, quod alibi dicetur, ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω, id eſt, At nouit rem factam deniq; ſtultus. Item ei, Κλέων προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα, id eſt, Rebus peractis eſt Cleon Prometheus. Adagium recenſetur in collectaneis Apoſtolii quem eqdem authorem non adducerem in medium, niſi cogeret inopia magis idoneorum.

Ex ouo prodiit. C.

Ἐξ ᾠοῦ ἐξῆλθεν, i. Ex ouo emerſit. Aiunt dici ſolitũ de magnorum formoſis ac nitidis, quaſi neges cõmuni hoium more natos, ſed ex ouo more Caſtoris & Pollucis. Siqdem eſt in poetarum fabulis, Ledam Tyndari filiam ex Iouis concubitu, duo pepiſſe oua è quorum altero prodiere gemini Caſtor & Pollux, inſigni forma iuuenes. Ex altero nata eſt Helena, cuius forma literis omnium eſt nobilitata.

CHILIADIS PRIMAE CENTVRIA QVARTA.

Non eſt cuiuſlibet Corinthum appellere. I.

Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθόν ἐσθ᾽ ὁ πλοῦς, id eſt, Nõ eſt datũ cuiuis Corinthum appellere. Vetuſtum, iuxta ac uenuſtum adagium de rebus arduis & aditu pꝛiculoſis, quasq; non ſit, cuiuſlibet hominis affectare. Inde natum, quod (ut refertur apud Suidam) nec facilis, nec ſatis tutus, ſit nautis in Corinthiacum portum appulſus. Nã Strabo libro Geographiæ octauo, alio refert originem prouerbii, nempe ad luxum & meretrices Corinthiorum. Oſtendit enim Corinthum, quod in Iſthmo eſſet, duosq; haberet portus, alterũ aduerſus Aſiam, alterum Italiæ oppoſitum, negociatorum frequentia locupletiſſimam fuiſſe. In eadẽ templum fuiſſe Veneri ſacrum, adeoq; locupletatum, ut plus mille puellas caperet, quas Corinthii Veneri conſecrarant, ut in eius honorẽ proſtarent. Itaq; harum gratia frequens in urbem multitudo undiq; confluebat, unde ciuitas maiorem in modum ditabatur. Quin etiam negociatores, hoſpites ac nautæ, propter urbis luxum, delitiasq;, immoderatos ſumptus facientes, exhauriebantur. Atq; hinc manaſſe uulgo prouerbium, cuiuſlibet nõ eſt, Corinthum appellere. Horatius & Aulus Gellius ad Laidem nobile ſcortum referunt adagium. Nam ille in epiſtolis, ad hũc modum ſcribit, Principibus placuiſſe uiris non ultima laus eſt, Non cuiuis homini contingit adire Corinthum Sedit, qui timuit, ne non ſuccederet. Ad Ariſtippum uidelicet alludens quẽ Laidi conſueuiſſe notum eſt, & ita conſueuiſſe, ut gloriaretur ſe unũ habere Laidem, reliquos haberi à Laide. Hic, nempe Gellius, libro p̃mo, capite octauo ex Phocione Peripatetico huiuſmodi refert hiſtoriam, Lais, inquit, Corinthia ob elegantiam, uenuſtatemq; formæ grandem pecuniam demerebat. Conuentusq; ad eam ditiorum hominum ex omni Græcia celebres erant, neq; admittebatur, niſi qui dabat, quod popoſcerat. Poſcebat autem illa nimiam quãtitatem. Hinc aiunt natũ eſſe illud frequens apud Græcos adagiũ, οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθόν ἐσθ᾽ ὁ πλοῦς, quod fruſtra iret Corinthum ad Laidem, qui non quiret dare, quod poſceretur. Ad hanc ille Demoſthenes clanculum adit, & ut ſui copiam faceret, petit. At Lais, μυρίας δραχμάς, id eſt, decem nummum millia popoſcit. Tali petulantia mulieris, atque pecuniæ magnitudine ictus, expauidusq; Demoſthenes, auertitur, & diſcedens, ego, inquit, pœnitere tanti non emo, οὐκ ὠνοῦμαι μυρίων δραχμῶν μεταμέλειαν, id eſt non emo decem drachmarum millibus pœnitudinem. Alii malunt in genere ad omnes Corinthiorum meretrices referre, quarum rapacitatem, etiam uetus comœdia taxauit. Ariſtophanes in Pluto, καὶ τάς γ᾽ ἑταίρας φασὶ τὰς Κορινθίας ὅταν μὲν αὐτάς τις πένης πειρῶν τύχῃ οὐδὲ προσέχειν τὸν νοῦν, ἐὰν δὲ πλούσιος τὸν

πρωκτὸν αὐτοὺς ἰδὼν ὡς τοῦτον φέρειν. Quos eqdem uerſiculos haud grauarer latinos facere, ſi q̄ ſunt elegantes, tam eſſent ēt uerecūdi. Strabo meminit apophthegmatis cuiuſdā meretricii, ex quo licebit earū auaritiam coniicere. Nam cum matrona quædam cuipiam huius ordinis probro obiiceret inertiam, quod nihil ageret opis, nulloq́; lanificio exerceret, Imo inqt, ego illa qualiſcūq; ſum, iam ternas telas exiguo tp̄is ſpatio ptexui. Mihi tn̄ non uidetur abſurdum ſi parœmia referatur ad periculoſam in Corinthū nauigationē, de qua meminit eodem in libro Strabo. Vt hinc poſtea deriuata ſit ad alios uſus. Paraſitus ille Comicus, eleganter detorſit prouerbium, οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐπὶ τράπεζάν ἐσθ' ὁ πλοῦς, id eſt, Adire mēſam haud hominis eſt cuiuſlibet. Citatur aūt à Stobæo, ex Nicolao quodam poeta Comico. Meminit & exponit hanc parœmiam & Euſtathius enarrans nauiū catalogum, additq́; eam imitatā ex illo uerſu Sophocleo, οὐκ ἀνδράσι πλεῖ τοῖσι σώφροσι φρεσῖν, i. Non à modeſtis nauigat huc uiris. Proinde duplex erit uſus adagii, uel cū ſignificamus rem eſſe maiorem, q̄ p uiribus eius q conat aggredi, ueluti ſiqs parū felici natus ingenio parumq́; uiatico inſtructus, deſtinet ſeq lr̄as, aut qui ſit imbecilli corpuſculo, Paulos & Antonios ſtudeat æmulari. Vel quoties aliqs negocium parū tutum aggredi parat, quod nō temere ſoleat feliciter euenire, ueluti ſiquis apud iudices δυσφεύγους litem inſtituat nunq̄ finiendam, aut principum aulis ſeſe addicat, aut bellum ſuſcipiat. Nihil enim ferè horum ita bene conſueuit euenire, ut non pœniteat conſilii.

Satis quercus. II.

Ἄλις δρυός, id eſt, Sat quercus. Vetus adagium in eos, q relicto uictu ſordido, ad elegantiorē, lautioremq́; digrediunt. Inde pfectum, quod priſci illi mortales rudes, atq; inculti, ſimul, atque Ceres uſum frumenti monſtrauit, glandibus uictitare deſierunt. Quanq̄ Plinius libro ſextodecimo teſtat, & ſua ætate, multas gentes glande uictitaſſe. Apud Hiſpanos etiam in delitiis habitam, adeo ut bellariorū uice ſecundis menſis inferretur, hmōi nimirū tragemata conueniebant iis, qbus dentifricii loco, lotium eſſet. Nec incōcinne quadrabit in eos, q relicta antiqua illa uirtute, ad mores, cōſiliaq́; ſui ſeculi ſeſe transferunt, ac recentiorū moribus incipiunt uti. Hunc ad modū uidet uſus Cicero ſcribēs ad Atticum, libro ſecundo, in ep̄la, cuius initium, Multa me ſolicitant. Clodii cōtentiones, quæ mihi pponunt, modice me tangūt. Etenim uel ſubire eas uideor ſumma cū dignitate, uel declinare nulla cū moleſtia poſſe. Dices fortaſſis, ἄλις tanq̄ δρυός. Saluti ſi me amas, conſule. Me miſerū, cur non adeſt Atq; ita qdem in omnibus legitur exemplaribus, uerū eqdem, doctis, uti ſpero comprobaturis, ſic legendum eſſe cōtenderim. Dignitatis tanq̄, δρυὸν ἄλις. Saluti ſi me amas cōſule, ut intelligas dignitatis rōnem, quaſi quercum, & priſcum illud uirtutis ſtudiū omittēdum eſſe, poſthac ſaluti potius cōſulendum, q̄ famæ, Id quod & alibi ſcribit ſibi eſſe in animo, nempe ad eūdem Atticū, libro. iiii. Subturpicula mihi uidebat eſſe palinodia, ſed ualeant, uera, recta, honeſta conſilia. Aptius uelut interpretat adagium ad hūc ip̄m, libro. ii. Quid ergo inqes Iſtos mercede cōductos habebimus Quid faciemus, ſi aliter non poſſumus An libertinis, atq; ēt ſeruis ſeruiamus Sed ut tu ais, ἄλις σπουδῆς. Exponens nimirū qd intellexerit δρυὸν, Hoc eſt, pbitatem ac uirtutem. Nihil aūt phibet, quo minus & ingn̄e prouerbium uſurpemus, quoties priſtinū aliquod ſtudium, aut inſtitutum relinquitur.

Feneſtram aperire & ſimiles metaphoræ. III.

Aperire feneſtram, pro eo quod eſt occaſionē, ac uelut, anſam miniſtrare. Terentius. Ἐνὶ αὐτὸν περιφρονουμένῳ. Hni quātam illi feneſtram aperueris ad nequitiam. Verum hoc non niſi in malā partem, illud etiam in bonam. Aperire ianuam. Plinius Suetonio Tranquillo, Atq; adeo illa actio, mihi aures hominum, illa ianuam famæ patefecit. Plutarchus in libello de Oſiride, μεγάλας μὲν τῷ ἀθέῳ λεῷ κλισιάδας ἀνοίγοντας, id eſt, Magna impiæ plebi repagula aperiētes. Eiuſdem formæ & illud Ciceronis pro Planco, quanq̄ qua nolui ianua, in cauſam ingreſſus ſum. Itē illa, aperire uiam, præſtruere uiam, præcludere uiam, iacere fundamenta, quorum alibi meminimus.

Anſam quærere, & conſimiles metaphoræ. IIII.

Anſa eſt qua quippiam prehenditur ac tenetur, Hinc ducta metaphora uarias adagiorū formas præbuit. Plautus, An non uides hunc anſam quærere id eſt, captare occaſionem reſcindendæ, irritandæq́; pactionis Quod qdem à Græcorum tractū eſt figura, apud quos frequens eſt, λαβὴν ζητεῖν, παρέχειν λαβήν, id eſt, anſam quærere, præbere anſam. Ariſtophanes in Lyſiſtrata, εἰ γὰρ ἐνδώσει τις ἡμῶν καὶ ταύταις κἂν σμικρὰν λαβήν οὐδὲν ἐλλείψουσιν αὗται λιπαρᾶς χειρουργίας, i. Quod ſiqs nr̄m ēt iſtis uel minimam anſam dederit, nullum facinns relinquent. Plato libro de legibus tertio, καὶ ὁ λόγος ἡμῖν οἷον λαβὴν ἀποδίδωσιν, id eſt, Et ipſe ſermo nobis uelut anſam præbet. Ariſtides in Pericle, τὴν τοῦ βασκαίνειν δοκεῖν παρέχειν λαβήν, id eſt, Anſam præbere, ut inuidere uideat. Idem adſimili figura dixit in Timone, οὐδὲ δίδωσι χώραν τῇ βλασφημίᾳ. i. Neq; dat locū cōuicio.

Rurſum Plato de legibus tertio, Nunc tandem quaſi diuinitus, ad idem nobis reuoluta eſt oratio, nobiſq; quodãmodo anſas præbuit. Item ſeptimo, ut cõtentionis anſas multis præbuerint. Rurſum de repub. libro octauo indicat metaphoram ſumptam à palæſtritis, quorum hæc ars eſt, ſic componere corpus, ut prehendi non poſſint, πάλιν τοίνυν ὥσπερ παλαιστὴς τὴν αὐτὴν λαβὴν πάρεχε, id eſt, Rurſus igitur tam palæſtrita, eandem anſam præbe. Eodem pertinet, in eaſdem anſas incidere, & anſam arripere, anſam præterire, anſam negligere, & ſiqua ſunt alia. Epictetus in Enchiridio ſuo ſcripſit, unicuiq; rei binas eſſe anſas, alteram qua teneri poſſit, alteram qua non poſſit. Arripiendum igitur, unumquodq;, ea qua poſſit teneri, id eſt bona undiq; excerpenda, mala toleranda.

Cyclopis donum. V.

κύκλωπος δωρεὰ, id eſt, Cyclopis munus. Pro eo quod eſt munus iutile, cuiuſmodi ſunt fermè tyrannoȝ & latronum bñficia, q̃ ſolent hoc ipſum magni bñficii loco imputare, quod aut minus aut ſerius noceant. Lucianus, ἐν ἀλεκτρυόνι. οὐ πάνυ με ἡ τοῦ κύκλωπος ἐκείνη εὐφραίνει δωρεὰ τὸ ὑποσχέσθαι ὅτι πύματον ἐγὼ τὸν οὖτιν κατέδομαι, id eſt, Haud admodũ me Cyclopis illud donũ delectat, uidelicet quod ita pollicet̃. Ego Vtim poſtremũ deuorabo. Verba ſunt Micylli cerdonis, q cũ eẽt queſtus, quod nõ ſtatim cũ aliis in cymbam Charontis reciperet̃, atq; hoc ipm, Clotho parca, beneficii uice imputaret, quod interim tãtillum moræ lucrifaceret, ne deſcẽderet ad inferos, ad hunc modũ rñdit. Neq; dubiũ q̃n Lucianus Homericũ locũ retulerit, q eſt in Odyſſeæ, libro. ix. Vbi Cyclops Polyphemus delectatus dulci uino, quod illi donarat Vlyſſes, munus ꝑmittit, quo accepto ille ſit magnopere gauiſurus, ut denuo ſibi miniſtret de ſua lagena. Dedit Vlyſſes ſpe muneris iteȝ atq; iteȝ. Porrò ubi iam uino delinitũ crederet mitius rñſuȝ, repoſcit Vlyſſes munus ꝑmiſſum. Cui Cyclops hũc in modũ rñdit, οὖτιν ἐγὼ πύματον ἔδομαι μετὰ οἷς ἑτάροισι τοὺς δ' ἄλλους πρόσθεν τὸ δέ τοι ξεινήϊον ἔσται, id eſt, Poſt ſocios mihi poſtremuſq; uorabit̃ Vtis At reliq prius, hoc ex me tibi munus hẽbis. Cæteȝ οὖτις, græce nullum ſignificat, quod nomẽ ſibi finxerat Vlyſſes, quo Polyphemum poſſet deludere.

Tuis te pingam coloribus. VI.

Tuis te pingam coloribus, id eſt, talem te deſcribam, qualis es. Trãſlatum à pictoribus, qui nonnunquam faciem hominis, ita ut eſt, exprimunt, ac repræſentant, nonnunq̃ alienis fucant coloribus. Aut etiam alluſum eſt ad Aeſopicam corniculam, quæ ſe coloribus alienis uenditauit. Diuus Hieronymus in Rufinum, Poſſem & ego te tuis coloribus pingere & inſanire contra inſanientem. Ibidem rurſum, Scire enim te iactas crimina, quæ tibi ſoli amiciſſimo ſim confeſſus, & hæc in medium prolaturum, meiſq; me coloribus eſſe pingendum. Plinius in præfatione hiſtoriæ mundi. Et ne in totum uidear Græcos inſectari, ex illis nos uelim intelligi, pingiq; coloribus, quos in libellis his inuenies. Et Cicero quopiam loco, Tuis coloribus, meo penicillo. Quanquã hoc paulo diuerſius.

Ornatus ex tuis uirtutibus. VII.

Hinc nõ multũ abludit illa ironia Terẽtiana, Ornat' ex tuis uirtutib', in Adelphis, Si regnũ poſſiderem, ornatus eẽs ex tuis uirtutib', i. hẽres ꝑmia tuis factis digna. Nã olim reges honorẽ hẽbãt iis, q facinus aliquod præclarum ædidiſſent.

Domi Mileſia. VIII.

οἴκοι τὰ μιλήσια, id eſt Domi Mileſia. In eos dici ſolitũ, q ibi domeſticũ luxũ celebrant, ubi mini me ꝓbat̃. Nã domi libeȝ eſt unicuiq; ſuo more uiuere. Hoſpitis aũt eſt ut eoȝ apud quos diuerſat̃ & cultũ, & mores, tum laudet, tum imitet̃ quoad põt. Certe ſua nõ iactet, aliena dãnans. Id quod facere ſolent q̃dam hoĩes impiti, q quocũq; terraȝ uenerint, omnium omnia uitupant, Sua nimis importune laudibus tollunt, etiã uitia ꝓ ſummis uirtutibus efferentes. Refert̃ adagiũ ab Angelo Politiano in Miſcellaneis, additq; inde natũ, quod olim Mileſio cuidã hoſpiti, cũ apud Lacedæmonios delitias patrias extolleret, ad hunc modũ rñſum fuerit, οἴκοι τὰ μιλήσια μὴ 'νθάδε, id eſt, Domi, non hic Mileſia, huius ſñiæ citans authorẽ Zenodotum quẽdam adagioȝ collectorẽ. Ferunt̃ q̃dem Zenobii cuiuſdam collectanea, quem an ille Zenodotũ appellet, nõdum ſatis mihi liquet. Veȝ in his collectaneis hmõi quãdam inuenio fabulam, quam eãdem refert Suidas. Ariſtagoras quidam Mileſius Lacedæmonem ꝓfectus poſtulabat, ut Ionibus à Perſis bello uexatis ſuppetias ferrent. Is aũt cum in concionem ꝓdiſſet, inſolita apud Lacedæmonios ueſtitus mũditie, aliiſq; delitiis Ionicis affluens, q̃dam ex Ephoris eum hoc dicto ſubmonuiſſe fert̃, οἴκοι τὰ μιλήσια, id eſt, Domi Mileſia. Porrò Ephorus Lacedæmonioȝ eſt magiſtratus, cuius munus eſt de contractibus cognoſcere, ut author eſt Ariſtoteles tertio libro Politicorum. Alioqui uox ipſa ſonat perinde, quaſi dicas inſpectorem. Cæterum Atheneus libro duodecimo, cauſam adagionis ſecus narrat, nempe Mileſios luxum Colophoniorum imitatos morbum ſuũ finitimis etiam regionibus tradidiſſe. Hoc nomine cum male audirent, ſe ſe admonebant, ut domi ſuis delitiis uterent̃, non etiam traducerent. Effertq; prouerbium ad hunc

modum, οἴκοι τὰ μιλήσια καὶ ἐπιχώρια, καὶ μὴ ἐν μέσῳ, id eſt, Domi Mileſia, ac uernacula, non in p̄patulo. Vt aũt Lacedæmonioꝝ ſeueritas, multoꝝ lr̃is eſt celebrata, ita Mileſioꝝ luxus, in hoĩum ſermonem abiit, adeo ut q̃cq̃d molle, parumq́; uirile nelint intelligi, Mileſium appellent. Vnde Ariſtides q̃dam libro ſuo, fabulis obſcœnis ſcatenti, titulum indidit, μιλησιακῶν. Et Lucianus in amoribus, Sermones amatorios laſciuos, Mileſios uocat. Martianus capella. Nã certe, inq̃t, μύθους poeticæ etiam diuerſitatis delitias Mileſiacas. Quin & Apuleius in carmine iambico, quo aſinum ſuum auſpicari uoluit, demulcẽtes & prurientes narrationes ſuas, Sermonẽ Mileſium uocat. Iulius Capitolinus in uita Clodii Albini, Mileſias, inquit, nonnulli eius dicunt, quaꝝ fama non ignobilis habetur, q̃uis mediocriter ſcriptæ ſunt. Et hæc de fabellis Apuleianis dici teſtantur ea, quæ paulopoſt citat ex ep̃la Seueri, Maior fuit dolor, quod illum p̄ lr̃ato laudandum duxiſtis, cum ille Næniis q̃buſdam aniibus occupatus, inter Mileſias punicas Apulei ſui, & ludicra lr̃aria conſeneſceret. Hactenus Capitolinus. Quod aũt ſui Apulei dixit, illuc pertinet, quod & Albinus ipſe, itidem ut Apuleius Afer eſſet. Cæteꝝ præcipua Mileſioꝝ mollities in ueſtitu. Propterea quod apud illos texta eſſent oĩum molliſſima. Vnde & Tyrius Maximus, Mileſios ἁβροδιαίτους uocat, nimiꝝ à cultus elegantia. Et Virgilius in Georgicis delicatiſſima uellera, Mileſia noĩat. Horatius item. Alter Mileti textam, cane peius & angue Vitabit chlamydem, Veſtem molliculam parumq́; ſeueram ſignificans. Ariſtophanes in Ranis Στρώμασι μιλησίοις ἀμπεφαμμένος, id eſt, Tapetibus Mileſiis inuolutus. Horum meminit & Theocritus, & complures alii ſcriptores. Sed ad intelligẽdum adagii ſenſum iam plus ſatis. Alluſit ad p̄uerbium Euripides in Helena, οὐκοῦν ἐκεῖ που σεμνὸς ἦσθ᾽, οὐκ ἐνθάδε, id eſt, Magnificus illic forte eras, non hic item. Alluſit & Antiphanes apud Atheneum, libro quarto, his quidem uerſibus, ἐν λακεδαίμονι γέγονας, ἐκείνων τῶν νόμων μεθεκτέον ἐστί. βάδιζ᾽ εἰς τὰ φιδίτια, ἀπόλαυε τοῦ ζωμοῦ, καὶ φόρει τοὺς βύστακας. μὴ καταφρόνει, μηδ᾽ ἕτερ᾽ ἐπιζήτει καλὰ id eſt, Quãdo & apud Lacedæmonem Viuas oportet moribus Laconicis. Cœnatum eas in Phiditia Laconica, Geſteſq́; Byſtacas, caue contempſeris Quicquam, boni ue aliud requiras inſuper.

Menſe Maio nubunt malæ. IX.

Romanoꝝ adagium extat apud Naſonem, Menſe Maio nubunt malæ. Dici põt in mulieres intempeſtiuæ libidinis, Aut in eos, q̃ alieno tp̃e quicq̃ faciunt, Aut qui parum auſpicato q̃d aggrediuntur. Nam olim inauſpicatum exiſtimabatur, mulieres Maio menſe nubere. Siue quod eo menſe umbra Remi occiſi à fratris Celere, creditur apparuiſſe nutritio ſuo Fauſtulo, atque Accæ Laurentiæ, mandaſſeq́;, ut manibus ſuis iuſta perſoluerent̃. Vnde & Romulo authore, feſta Remuria dicta, poſteritas mutata lr̃a Lemuria, uelut à lemuribus appellare cœpit. Et umbris maioꝝ his diebus parentari ſolitum. Atq́; ob id dies illi inter ferales habiti, ac nuptiis nefaſti. Ouidius in Faſtis. Nec uiduæ tedis eadem, nec uirginis apta Tempora quæ nupſit, nec diuturna fuit. Hac quoq́; de cauſa, ſi te p̄uerbia tangunt, Menſe malas Maio nubere uulgus ait. Plutarchus in problematis alias quaſdã cauſas refert, q̃obrem hoc menſe abſtineretur à nuptiis. Vel quod medius intercedat inter Aprilem, Veneri ſacrum, & Iunium Iunoni dicatum, quaꝝ utraq́; Dea nuptiis præſidet. Proinde p̄pter auſpiciũ Deæ, aut maturantes paulum nubebãt Aprile, aut puſillũ p̄rogantes Iunio. Vel p̄pter funeſta quædam piacula, q̃bus per id tp̃is ntebant̃ Romani, hominũ effigies de ponte in Tyberim præcipitantes, cum antea Græcos conſueuiſſent. Atq́; ob id Flaminiam Iunonis ſacerdotem, quaſi luctum illis diebus agere, nec ullo ſolẽni cultu ſolitam uti. Vel quod Maius à natu maioribus, Iunius à iunioribus denominatus eſſe uideatur. Porrò nuptiis, grandior ætas ut intempeſtiua, ita inauſpicata. Quapropter ſcripſit Euripides, ἀλλ᾽ ἐστὶ τὸ γῆρας τὴν κύπριν χαίρειν ἐᾷ, ἥ τ᾽ ἀφροδίτη τοῖς γέρουσιν ἄχθεται, id eſt, Verum ſenecta iubet ualere Cypridem, Et ipſa rurſum infenſa ſenibus eſt Venus.

Ouem lupo commiſiſti. X.

τῷ λύκῳ τὴν ὄιν, id eſt, Lupo ouẽ. Terẽtius in Eunucho, Sceleſta ouem lupo cõmiſiſti. De Chærea ephebo, cui uelut Eunucho uirgo ſoli credita eſt. Donatus admonet p̄uerbium eſſe, quod contineat fœmineã reuerentiam, meretriciũ ſenſum. Concinne hoc utemur, quoties ei ſeruandum aliquid cõmittit̃, cuius gr̃a cuſtodem magis oportebat adhiberi. Cicero tertia Philippica, Etenim in concione dixerat ſe cuſtodem futuꝝ urbis, uſq́; ad Calendas Maias, ad urbem exercitum habituꝝ. O præclaꝝ cuſtodem ouium, ut aiũt, lupum, Cuſtos ne urbis, an direptor, & uexator eſſet Antonius? Vnde quadrare uidet̃, quoties inimico negociũ cõmittit̃, quiq́; nobis peſſime uelit. Propterea quod lup⁹ & agnus genuino quodã odio diſſident, id quod oſtẽdit et̃ Homer⁹ in Iliade, ὡς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστά, οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν, ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι διαμπερὲς ἀλλήλοισιν. i. Fœdus uti non tutũ hoĩ eſt, ſæuoq́; leoni, Vtq́; ouibus p̄rſum cõcordia nulla lupiſq́;,

Sed ſemp̄

Sed ſemper cupiunt male, ſeq; odere uiciſſim. Item Horatius in Odis, Lupis & agnis quãta ſortito obtigit, Tecũ mihi diſcordia eſt. Huc adſcribendum illud, quod refert Suidas, πρὶν καὶ λύκος ὄιν ποιμενεύσει, id eſt, Prius ẽt lupus ouẽ paſcet, De re neutiquã ueriſimili. Huic confine Plautinum illud, Egregio promo cellam concrediſti.

Muſtelæ ſeuum. XI.

γαλῇ σίαρ, id eſt, Muſtelæ pingue, ſubaudiẽdum, das, aut, cõmittis. Cum ea dantur, quorum qui accipiunt, natura ſunt appetentiſſimi. Gaudet enim hoc animal præcipue ſeuo, Veluti ſi quis laudaret, laudis auidiſſimum, Aut ad bibendum prouocaret, natura biboſum, Aut ad aleam inuitaret, quibus hic ludus impendio gratus eſſet. Refertur adagium à Diogeniano.

Nullam hodie lineam duxi. XII.

τήμερον οὐδὲ μίαν γραμμὴν ἤγαγον, id eſt, Hodie nullam lineam duxi. Ab Apelle pictore natum adagium, in eos quadrat, quibus ceſſatum ab exercitio ſtudii, artiſq; ſuæ. Id refert̃ à Plinio, libro trigeſimoquinto, capite decimo, cuius uerba non grauabor in hoc cõmentariũ trãſcribere. Scitum eſt (inqt) inter Protogenem, & eum quod accidit. Ille Rhodi uiuebat. Quo cum Apelles annauigaſſet, auidus cognoſcendi opera eius, fama tantũ ſibi cogniti, continuo officinam petit. Aberat ipſe, ſed tabulam magnæ amplitudinis, in machinam aptatam picturæ, anus una cuſtodiebat. Hæc Protogenẽ foris eſſe reſpõdit, Interrogauitq;, à quo quæſitum diceret. Ab hoc, inqt Apelles. Arreptoq; penicillo, lineam ex colore duxit ſummæ tenuitatis per tabulam. Reuerſo Protogene, quæ geſta erãt, anus indicauit. Ferunt artificem protinus contemplatum ſubtilitatem, dixiſſe, Apellem ueniſſe. Non.n. cadere in alium tam abſolutum opus, Ipſum tunc alio colore tenuiorem lineam in ipſa illa duxiſſe, præcepiſſeq; abeuntem, ſi rediſſet ille, oſtenderet, adiiceretq; hunc eſſe, quem quæreret. Atq; ita euenit. Reuertitur enim Apelles, ſed uinci erubeſcens, tertio colore lineas ſecuit, nullum relinquẽs amplius ſubtilitati locum. At Protogenes uictum ſe confeſſus, in portum deuolauit, hoſpitem quærens. Placuit ſic eam tabulam poſteris tradi omnium quidem, ſed artificum præcipue miraculo. Conſumptã eam conſtat priore incendio domus Cæſaris in palatio, auide ante à nobis ſpectatam, ſpatioſiore amplitudine, nihil aliud continentem, q̃ lineas uiſum effugiẽtes, inter egregia multorum opera, inani ſimilem, & eo ipſo allicientem, omniq; opere nobiliorem. Apelli fuit alioqui perpetua cõſuetudo, nunquam tam occupatam diem agendi, ut non lineam ducendo exerceret artem, quod ab eo in prouerbium uenit. Hactenus Plinius. Cæterum ad hãc lineam, qua protinus agnitus eſt à Protogene, reſpexit Statius in Hercule uindice Epitrapezio, cum ait, Linea, quæ ueterem longe fateatur Apellem.

Neq; natare, neq; literas. XIII.

μήτε νεῖν, μήτε γράμματα, id eſt, Neq; natare, neq; literas, ſubaudiendum, nouit. In eos dicitur, qui ſupra modum indocti ſunt, nihilq; prorſus bonarum artium in pueritia didicerũt. Nam hæc duo ſtatim diſcebant pueri Athenis. Atq; adeo Romæ quoq;, id quod ſatis declarat Suetonius in Augusto, Nepotes (inquiens) & literas, & natare aliaq; rudimenta, per ſe plerunq; docuit. Idem de Caligula prodidit, quod ad cætera magnopere docilis, natare tamen neſcierit, uelut poſtremũ hoc nemo neſciret. Plato libro de legibus tertio, τοὺς δὲ ἐναντίως ἔχοντας τούτων, ὡς σοφούς τε προσρητέον αὖ, κἂν τὸ λεγόμενον, μήτε γράμματα, μήτε νεῖν ἐπιστῶνται, id eſt, Qui uero cõtra affecti, ſapiẽtes appellandi, etiamſi neq; lr̃as, ut dicitur, neq; natare ſciant. Item Ariſtides in Apologia cõmuni quatuor oratorum, ἀλλ' ὥς τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, οὔτε γράμματα, οὔτε νεῖν εἰδότας ἐλέγχειν ἀξιῶν, id eſt, Sed quẽadmodũ dici conſueuit, perinde coarguendum exiſtimans, quaſi qui neq; literas, neq; natare norit.

Mordere frenum. XIIII.

Mordere frenum. D. Brutus libro familiarium epiſtolarum undecimo, poſuiſſe uidet̃ pro eo, qđ eſt uel leuiter repugnare ſeruituti. Si frenum momorderis, Peream, ſi te omnes, quotquot ſunt, conãtem loqui ferre poterunt, hoc eſt, ſi utcunq; ſignificaueris te ſeruitutem iniquo animo ferre. Ad hanc ſententiam faciunt, quæ reſpondet Cicero. Si timidus, inquiens, eſſem, tñ iſta epiſtola omnem mihi metum abſterſiſſes. Sed ut mones, frenũ momordi. Etenim qui te incluſo oẽm ſpem habuerim in te, qđ nunc putas? Quãquam Papinius in Epithalamio Stellæ & Violãtillæ in diuerſum ſenſum uſurpauit, nẽpe p eo, quod eſt, ſeruitutẽ accipe frenumq; recipere. Fama tace, ſubiit leges, & frena momordit, id eſt, admiſit uincula matrimonii. Quanq̃ an ẽt in hunc ſenſum uerba Ciceronis accipi poſſint, doctis excutiendũ relinquo.

Manibus, pedibusq;. XV.

Extremũ conatũ ſignificãtes dicimus, manibus, pedibusq;. Nã p manus declarat̃ induſtria cõficiẽdi negocii, p pedes maturãdi celeritas. Dauus in Andria Terẽtiana, Ego hoc Pãphile tibi p ſeruitio debeo conari manibus, pedibusq;. Utit̃ hoc adagio ſemel, atq; iterum Aeſchines in orõne contra Demoſthenem. Homerus Iliados. Υ. ἀλλ' ὅσσον μὲν ἐγὼ δύναμαι χερσίν τε ποσίν τε, id eſt, Imo quicquid ego

poſſum manibus,pedibusq́;.

Omnibus neruis. XVI.

Eundẽ habet ſenſum,omnibus neruis,id eſt,ſumma ui,ſummoq́; ſtudio. Nam robur iuxta philoſophos,in neruis ſitum. Vnde & neruos intendere,expedire neruos,& neruoſa dicimus,quæ uegeta,ualidaq́;,minimeq́; languida. Cicero ad Quintum fratrem, Sic contende omnibus neruis, & facultatibus.

Velis,equiſq;. XVII.

Similem conatum ſignificat,uelis,equiſq;,ad fugiendum,aut aſſequendum magis,q̃ ad efficiendum. M. Tullius ad Quintum fratrem libro ſecũdo. Sic ego,qui in iſto homine colendo,tam indormiui diu,te me Hercule ſæpe excitante,curſu corrigam tarditatem,tum equis,tum uelis. Quo quidẽ locó in uulgatis exemplaribus pro uelis,uiris ſcriptum habetur. Idem Officiorũ libro tertio. Quibus obſoletis floret Epicurus,eiuſdem ferè author adiutorq́; ſententiæ. Cum his equis,uelisq́;,ut dicitur,ſi honeſtum tueri ac retinere,ſententia eſt,decertandum eſt. In quibus exemplis uſus eſt eadem metaphora paulo diuerſius,ut qui illic reſpexerit ad celeritatem,hic ad utrũq; pugnæ genus,equeſtre,ac nauale.

Remis,uelisq;. XVIII.

Huic ſimillimum eſt,Remis,uelisq;. Inde tranſlatũ,quod cum nauis ſimul,& remigio,& uelo impellitur,ſummus eſt nautarũ conatus. Cicero libro Tuſculanarũ quæſtionum tertio, Tetra enim res eſt,miſera,deteſtabilis,omni contentione,uelis,ut ita dicam,remisq; fugiẽda. Idem in prima Philippica. Tum uero tanta ſum cupiditate incenſus ad reditum,ut mihi nulli neq; remi,neq; uenti ſatiſfacerent. Plautus in Aſinaria. Remigio,ueloq;,quantũcunq; poteris,feſtina,& fuge. Vertit in diuerſum,hoc eſt,in ſignificationem tarditatis,metaphoram Ariſtophanes, ἐν ἐκκλησιαζούσαις, νῦν μὲν χωρ οὔτι θέομεν, οὔτι ἐλαύνομεν, id eſt, Neq; currimus nunc,nec aliàs impellimur. Interpres exponit,neq; uentis,neq; remis nauigamus. Quanq̃ nihil prohibet ad equeſtrem curſum referri. Virgilius ſimpliciter extulit in Aeneidos tertio, Leuam cuncta cohors remis,uentisq; petiuit. Ad hanc formã ptinet,quod ait Plato,libro de legibus nono, τὰς δὲ τῶν κακῶν ξυνουσίας φεῦγε ἀμεταστρεπτί, id eſt, Malorum autem conſuetudines fugito irreuerſim,hoc eſt,ne reſpiciens quidem à tergo. Alluſit autem ad Euridices fabulam,cui lex erat dicta,ne reſpiceret. Item in Geneſi,Lot iubetur è Sodomis fugere, ἀμεταστρεπτί. Et Virgilius,Transq́; caput iace,ne reſpexeris.

Nauibus atq; quadrigis. XIX.

Pro ſummo ſtudio,ſummaq́; feſtinatiõe,Flaccus dixit,nauibus atq; quadrigis,in epiſtolis. Strenua nos exercet inertia,nauibus atq; Quadrigis,petimus bene uiuere,quod petis,hic eſt. Plutarch[9] aduerſus uſuram, μηδὲ σύ γε ἱπποσύνας τι μέλειν μηδὲ ὀχήματα ζευκτὰ, καὶ ἀργυρόφορα, καὶ κατάργυρα, ἃ τόκοι ταχεῖς καταλαμβάνουσι, καὶ παρατρέχουσιν ἀλλ' ὄνῳ τινὶ τῷ τυχόντι, καὶ καβάλλῃ χρώμενος φεῦγε πολέμιον καὶ τύραννον δανειστήν, i. Ne uero tu,aut equitatũ opertus fueris,aut uehicula iugalia,comigera,& argento picta,quæ celeres uſuræ aſſequuntur,& prætercurrunt. Verum aſino quopiam,quencunq; forte nactus fueris,aut Caballo fuge hoſtem,ac tyrannum fœneratorem.

Citis quadrigis,Iouis quadrigis. XX.

Citis quadrigis fugere,& Iouis quadrigis fugere,pro eo,quod eſt q̃ocyſſime fugere,legitur apud Plautum,ab Homero tranſlatum,qui diis quadrigas affingit,quibus quo lubitũ ſit,repente rapiantur ex olympo in terras,rurſus è terris in cœlũ. Ad quas alluſit Cicero,ſcribens Q. fratri, Quoniã ſcribis poema noſtrũ ab eo ꝓbari,quadrigis poeticis,modo mihi date Britãniam,quam pingam coloribus tuis,meo penicillo. Plautus in Aulularia. Quod iubeat,citis quadrigis ꝓperet perſeq. Liuius primæ decadis libro q̃nto,narrat Camillum captis Veiis,ita triũphantẽ ingreſſum urbẽ,ut curru eq̃s albis iuncto ueheretur,& ob id eum triũphum clariorẽ fuiſſe,q̃ gratiorẽ,quod Solis ac Iouis currũ æquparaſſe moliretur.

Equis albis præcedere. XXI.

Vbi quẽ aliis quapiam in re lõge ſupiorem ſignificabãt longoq́; anteire interuallo,eum albis eq̃s præcedere dicebãt,uel quod antiq̃tus equi albi meliores haberentur,uel quod uictores in triumpho albis equis uectari ſoleant,uel quod albi equi fortunatiores,& auſpicatiores eſſe credant,ut ad equeſtre certamen referamus metaphoram. Quod q̃dem indicat Apuleius,cum ait, Poſtq̃ ardua montium,& roſſida ceſpitum,& gleboſa camporũ emerſi,me equo indigena peralbo uehẽs, iam eo quoq; admodum feſſo. Neq;.n.temere addidit,uel indigena,id eſt,theſſalico,uel albo. Nam utrunq; pertinet ad emphaſim pernicitatis. Horatius in Sermonibus de Perſio quodã, Durus homo,atq; odio, qui poſſit uincere regem. Confidens,tumidusq́; adeo ſermõis amari. Siſennas,Barros,ut eq̃s præcurreret albis. Erant autem Siſenna & Barrus homines q̃dam inſignita maledicentia. Etiamſi Acrõ Barros legit,ut ſit epitheton. Neq; diſſimile huic Plautinum illud in Aſinaria. Nam ſi huic occaſioni tempus ſeſe ſubterduxerit,nunquam ædepol albis quadrigis indipiſcet poſtea.

Mordicus

Mordicus tenere. XXII.

Mordicus tenere, eſt ſumma pertinacia tueri, quod Græci uocant ὀδάξ. M. Tullius Academi. quæſt. libro primo. Nam ab omnibus eiuſmodi uiſis, perſpicuitatem, quam mordicus tenere debemus, abeſſe dicemus. Diuus Aurelius Auguſtinus in epiſtola quapiam ad diuum Hieronymum, Illi me plus mouēt, qui cum poſterius interpretarentur, & uerborum, locutionumq; Hebræarum uiam, atq; regulas, mordicus, ut fertur, tenerent, non ſolum inter ſe non conſenſerunt, ſed etiam reliquerunt multa. In eundem ſenſum dixit Seneca, utraq; manu. Hæc, inquit Demetrius noſter, utraq; manu tenere proficientem iubet hæc nuſquam dimittere.

Toto corpore, omnibus unguiculis. XXIII.

Similem habent pertinaciæ ſignificationem, Toto corpore, atque omnibus unguibus. A feris ſumpta metaphora, quæ dentibus, unguibus, totoq; corpore retinere ſolent, quod nolint extorqueri. Lucianus in dialogo Diogenis & Cratetis, τὸ δὲ χρυσίον ὀδοῦσι καὶ ὄνυξι καὶ πάσῃ μηχανῇ ἐφύλαττον, id eſt, Cæterum, aurum dentibus & unguibus, atque omni ope ſeruabant.

Noctesq;, diesq;. XXIIII.

Aſſiduam, atq; infatigabilem diligentiam paſſim hac figura ſignificant, noctesq; & dies. Horatius in arte, Nocturna uerſate manu, uerſate diurna. Heſiodus, νύκτας τε καὶ ἤματα, id eſt, Noctesq;, diesq;. Idem alibi, ἦμος ὅτ' εὐνάζῃ, καὶ ὅταν φάος ἱερὸν ἔλθῃ, id eſt, Cũq; cubile petit, cumq; aureus exoritur ſol. Eſt ſubinde & apud Homerum, νύκτας τε καὶ ἤματα πάντα, id eſt, omnes noctesq;, diesq;.

Terra, mariq;. XXV.

Faciem prouerbialem habet & illud, Terra, mariq;, quoties extremum conatum, ſtudiumq; ſignificamus. Theognis, Χρὴ γὰρ ὁμῶς ἐπὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης δίζεσθαι χαλεπῆς Κύρνε λύσιν πενίης, id eſt, Paupertatis enim duræ terraq;, mariq; Quærere Cyrne aliquod conuenit effugium. Et Horatius, Per mare paupiem fugiēs, per ſaxa, per ignes.

Toto pectore. XXVI.

Cum ſyncerũ, & abſolutum amorem ſignificamus, toto pectore dicimus, & toto animo, παντὶ σθένει, καὶ παντὶ θυμῷ. Cice. de legibus lib. primo. Vbi illa ſancta amicitia, ſi non ipſe amicus per ſe amatᷣ, toto pectore, ut dicitᷣ. Citatᷣ & apud Ariſtotelem in Ethicis, idq; prouerbii loco, toto animo. Quanq̃ illud toto pectore, etiam ad ſtudium, diligentiamq; referri poteſt. Vt facit. M. Tullius lib. epiſtolarum familiarium. xiii. epiſtola prima. De Scapulanis hortis, toto pectore cogitemus.

Molli brachio, leui brachio. XXVII.

His penè diuerſum eſt, molli brachio, & leui brachio, cum indiligentem operam ſignificamus. Cicero epiſtolarum ad Atticum libro ſecundo. Quod me quodammodo molli brachio, de Pompeii familiaritate obiurgas, nolim ita exiſtimes. Idem ad eundem libro quarto. Conſules, qui illud leui brachio egiſſent, rem ad ſenatũ detulerunt.

Omni telorũ gñe oppugnare. XXVIII.

Reperitur apud idoneos ſcriptores, Omni telorũ genere oppugnare, ꝓ eo, quod eſt modis omnibus inſectari. Metaphora ſumpta uideri poteſt ex illo uerſiculo Homerico, ἔγχεΐ τ' ἄορί τε, μεγάλοισί τε χερμαδίοισιν, id eſt, Haſtisq; gladiisq;, & ſaxis grandibus urgēt. Cui finitimũ eſt cæſim, ac pũctim. Nam his duobus modis hoſtem impetimus.

Cominus, atq; eminus. XXIX.

Ad eandem formam pertinet ἐγγύθεν καὶ πόρρωθεν, id eſt cominus, atq; eminus. Tranſlatum & hoc à bello, in quo nunc conferti pugnant gladiis, nunc machinis procul tela in hoſtem torquentes. Id ſi ad animi res transferatur, fiet uenuſtius, Cum hominibus habenda pax, cæterum cum uitiis cominus, atq; eminus pugnandum.

Omnem mouere lapidem. XXX.

πάντα λίθον κίνει, id eſt, Vnũquēq; moue lapidem, hoc eſt, omnia experire, nihilq; intētatum relinque. Quod adagium hoc pacto natum eſſe pleriq; ferunt. Xerſes Græcos bello adortus, cum eſſet apud Salaminem ſuperatus, ipſe quidem inde ſe mouit, uerum Mardonium reliquit, qui ſuo nomine bellum proſequeretur. At cum hic quoq; in plateis parum proſpere pugnaſſet, fugatusq; eſſet, fama uulgo inualuit, Mardonium intra ambitum tentorii ſui, theſaurũ ingentem humo defoſſum reliquiſſe. Hac ſpe pellectus Polycrates Theban᷈, eum agrum cõmercatus eſt. Verum ubi iam multũ, diuq; theſaurũ quæſiſſet, neq; quicq̃ proficeret, Delphicum oraculum conſuluit, qua ratione poſſet eas pecunias inuenire. Apollo reſpondit his uerbis, πάντα λίθον κίνει, id eſt, unũquenq; moue lapidem. Id ſimul atq; feciſſet, multam auri uim reperiſſe ferunt. Sunt qui metaphoram ſumptam exiſtiment ab his, qui cancros uenantur in litore. Nam hi plerũq; ſub ſaxis latitant, quos mouent, qui cancros quærunt. Effertur adagium etiam ad hunc modum, πάντα κινήσω πέτρον, id eſt, Omnem mouebo petram, hoc eſt, omnia periclitabor. Euripides in Heraclidis, πάντα κινῆσαι πέτρον, Sentiens nihil non fieri. Plinius iunior in quadam epiſtola, Ego iugulum ſtatim uideo, Hunc premo. Premit certe

quod elegit. Sed in eligendo frequenter errat. Reſpondi poſſe fieri, ut genu eſſet, aut tibia, aut talus, ubi iugulum putaret. At ego inquã, q iugulũ pſpicere nõ poſſum, oĩa ptẽto, oĩa expior, πάντα denique λίθον κινῶ, id eſt, Oẽm lapidẽ moueo. Diuus Baſilius ad nepotes. Ad qđ ut uiaticũ paremus, oĩs lapis, ut dici ſolet, mouẽdus eſt. Fortaſſis huc alludit & Theocriticũ illud, καὶ τὸν ἀπὸ γραμμᾶς κινεῖ λίθον, De Galatea laſciuiẽte atque oĩa tentante, quo Polyphemũ in ſe prouocaret id quod alibi retulimus.

Omnem rudentem mouere. XXXI.

Πάντα κάλων σείειν, id eſt, Oẽm funẽ mouere. Aliunde ducta metaphora, ſenſum eũdem efficit. Ariſtophanes in equitibus, νῦν δεῖ σε πάντα δὴ κάλων ἐξιέναι, καὶ λῆμα θούριον φορεῖν, καὶ λόγους ἀφύκτους, id eſt, Nunc te neceſſum omnem rudentem emittere. Et lemna ferre uehemens, ac rationes ineuitabiles. Lucianus in Pſeudomante, καὶ πάντα κάλων ἐκίνουν ἀμύνασθαι βουλόμενος, id eſt, Atque omnem mouebam funem hominem ulciſci cupiens. Apollonius in epiſtola ad Euphratem, πάντα φασὶ δεῖν τὸν ἔμπορον κάλων σείειν, id eſt, Negociatorem aiunt omnem funem mouere oportere. Iulius Pollux libro de uocabulis rerum primo, ἐπλέομεν πάντα ἀνασείσαντες κάλων καὶ ἅπασι κάλοις, id eſt, Nauigabamus omni moto rudente, & oĩbus rudentibus. Ad eũ modum ſignificat difficilem nauigationẽ, in qua ſint oĩa tentanda.

Oẽm iacere aleam. XXXII.

Oẽm iacere aleam, eſt rem uniuerſam periclitari, fortunæque arbitrio cõmittere. Siqdem alea fortunæ ludus eſt, magis q̃ artis. Vnde prouerbiali figura, ſi quãdo ancipitem rei euentum ſignificamus, quaſi non ab arbitrio iacientis, ſed à fortuna pendentis, aleã iaci dicimus. Ita Terentius in Adelphis, uitam hominũ perinde dixit eſſe, quaſi cum ludas teſſeris, ut quod iactu non cecidit, id arte ut corrigas. Lucianus in dialogo, cui titulus, Ὑπὲρ τῶν εἰκόνων, τολμήσω ἀναῤῥίψαι τὸν κύβον, id eſt, Audebo teſſeram iacere. Euripides in Rheſo, χρὴ δ᾽ ἐπ᾽ ἀξίοις πονεῖν, ψυχὴν προβάλλοντ᾽ ἐν κύβοισι δαίμονος, id eſt, Par eſt labore digna ferre præmia. Quicunque uitam ſortis obiicit aleæ. Ariſtides in Pericle, καὶ εἷς ὑπὲρ πάντων κύβος ἀνεῤῥίπτετο, σωμάτων, χρημάτων, δόξης, ἡγεμονίας, id eſt, Vna ſuper omnibus alea iaciebatur, uita, pecũiis, fama, principatu. C. Cæſar ad Rubiconem q fluuius Italiam à Gallia diſterminat, pauliſper ſecum hæſitans, animoque reputans, quam arduam rem moliretur, poſteaq̃ oſtento eſt animus additus, Eamus, inquit, quo deorum oſtenta, quo inimicorum iniquitas uocat. Iacta eſto alea. Plutarchus in apophthegmatis, ad hunc modum dixiſſe refert, πᾶς ἀνεῤῥίφθω κύβος, id eſt, Omnis iacta ſit alea, ad quod alludens Lucanus, Cadat alea fati Alterutrum merſura caput. Item Petronius Arbiter, Iudice fortuna cadat alea. Plato uitam humanam, teſte Plutarcho, ſimilem eſſe dixit alearum ludo in quo & iacere oporteat accommoda, & iis, quæ ceciderunt, recte uti. Quid cadat, id fortunæ in manu eſt, diſtribuere uero recte, quæ forte ceciderunt, id in nobis eſt ſitum. Quam collationem imitatus fuiſſe uidetur Terentius in Adelphis.

Vela uentis permittere. XXXIII.

Neque diſſimili figura dixit Quintilianus in præfatione inſtitutionum oratoriarum. Permittamus uela uentis, & oram ſoluentibus bene precemur, hoc eſt, æditionis ancipitem euẽtum, utcunque cadet, experiamur. Simillimum eſt illud apud Senecam in Agamẽnone, Fluctibus dedi ratẽ, hoc eſt, rem fortunæ arbitrio cõmiſi. Theognis οὕνεκα νῦν φερόμεσθα καθ᾽ ἱστία λευκὰ βαλόντες, i. Quare nunc ferimur tendentes carbaſa uentis.

Sub omni lapide Scorpius dormit. XXXIIII.

Ὑπὸ παντὶ λίθῳ σκορπίος εὕδει, id eſt, Sub omni lapide Scorpius dormit. Aut ut metri quoque ratio ſeruet͛, Eſt. n. anapeſticus dimeter, Eſt ſub lapide Scorpius omni. Admonet adagium cauendum eſſe, ne qs apud captioſos, & calũnioſos temere loquat͛, qcqd. n. attigerit, piculum eſſe ne mordeat͛. Conſtat aũt ſcorpios ſolere ſub ſaxis cubitare, quæ ſi qs tollat incautius, fit ut ictus uulnus accipiat. Conueniet & in moroſos q qduis cauſari ſolent, uel in pigros, qui friuola quædam prætexẽtes, ſuffugiunt laborẽ. Ariſtophanes, ἐν θεσμοφοριαζούσαις, τὴν παροιμίαν δ᾽ ἐπαινῶ τὴν παλαιάν, ὑπὸ λίθῳ γὰρ παντί που χρὴ μὴ δάκῃ ῥήτωρ ἀθρεῖν, id eſt, Sermo mi uetus probatur, Nam decet lapide ſub omni Mordeat ne rhetor, obſeruare. Nicandri commentator, hunc ſenarium citat ex Captiuis Sophoclis, ἐν παντὶ γάρ τοι σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ, id eſt, Etenim ſub omni lapide Scorpius excubat, hoc eſt, nihil tutum, & omnia cauenda.

Aſinus ad lyram. XXXV.

Ὄνος λύρας. ſubaudi, ἀκροατής. Aſinus lyræ auſcultator. In eos, q ppter imperitiam nullo ſunt iudicio, craſſiſque auribus. Hunc titulũ prouerbialem. M. Varro Satyræ ſuæ cuidã indidit. Eiuſdẽ apud Gellium extant hæc uerba ẽ Satyra, cui titulus, teſtamentum. Si qs mihi filius unus, pluresue in decẽ menſibus gignunt͛, ſi erunt ὄνοι λύρας, id eſt, aſini ad lyrã, exhæredes ſunto. Ὄνους λύρας appellat indociles bonarum artium, atque intractabiles. Diuus Hieronym' ad Marcellã, Quos ego cũ poſſem meo iure cõtemnere, aſino quippe lyra ſuperflue canit, tamẽ ne nos ſupbiæ, ut facere ſolent, arguant.

Et idem

Et idem aduerſus Vigilãtiũ. Quanq̃ ſtulte faciã, magiſtro cunctoꝝ magiſtros quærere, & ei modum imponere, q loqui neſcit, & tacere non poteſt. Veꝝ eſt illud apud Græcos prouerbium, ὄνος λύρας, Lucianus de his, q mercede ſeruiunt, τί γὰρ κοινόν φασι λύρᾳ καὶ ὄνῳ; id eſt, Quid enim commercii (quod dici ſolet) aſino cũ lyra? Idẽ aduerſus indoctũ, ἀλλ' ὄνος λύρας ἀκούεις κινῶν τὰ ὦτα, id eſt, ſed aſinus lyrã audis, auriculas mouens. Vnde & hoc pacto effertur adagiũ, ὄνος τὰ ὦτα κινῶν, id eſt, Aſinus auriculas mouens. Rurſum ad hunc modũ, ὄνῳ τις ἔλεγε μῦθον, ὁ δὲ τὰ ὦτα ἐκίνει, id eſt, Aſino quidã narrabat fabulã, at ille auriculas mouebat. In eos, q cum nihil intelligãt, tñ perinde quaſi nihil nõ intelligant, ita nutibus alludunt, aut arrident dicẽtibus. Eſt autẽ aſino naturale, ſubinde mouere auriculas, ueluti ſignificanti ſe iam intelligere, cũ nihil etiã audierit. Aliqñ referunt ad aſinum non auſcultantẽ lyrã, ſed ipſum canere conantẽ. Lucianus, καὶ μάλιστα ὁπόταν ᾄδῃ καὶ ἁβρὸς εἶναι θέλῃ, ὄνος αὐλυρίζων φασὶ, id eſt, Maxime ſiquando canit, cupitq; feſtiuus, ac lepidus uideri, aſinus, ut aiunt, ipſe lyra canens. Idẽ in Pſeudologiſta, τὸ δὴ τὸ τοῦ λόγου ὄνον κιθαρίζειν πειρώμενον ὁρῶν, id eſt, Iuxta hoc ipſum, quod uulgo dici ſolet, aſinũ conſpiciens cithara canere tentãtẽ. Recte torquebitur in eos, q indecore tentant artificiũ, cuius ſunt imperiti, & à quo natura abhorrẽt. Feſtiuiter inuertit adagium Stratonicus apud Athenæum, libro Dipnoſophiſtarũ octauo. Erat Cleõ quiſpiam, cui nomen inditum boui, Is cum ſcite caneret uoce, cæterum lyra non perinde uteretur, Stratonicus ubi canentem audiſſet, Olim, inquit, aſinus ad lyram dictus eſt, nunc uero bos ad lyrã.

Sus tubam audiuit. XXXVI.

σάλπιγγος ὗς ἤκουε, id eſt, Tubam ſus audiuit. In eos quadrabit, qui res quidem egregias audiũt, uerum eas, neq; intelligunt, neq; mirantur. Aut in eos, qui iis, quæ audiunt, neq; gaudent, neq; commouentur. Equi tubarum clangore concitantur ad bellum. Suem abigat citius, q̃ animet ad pugnã. Extat apud Suidam huiuſmodi ſenarius, ὄνος λύρας ἤκουε, καὶ σάλπιγγος ὗς, id eſt, Aſinus lyram, Sus audiit ſtolidus tubam.

Nihil graculo cum fidibus. XXXVII.

Nihil graculo cũ fidibus, id eſt, nihil ſtolidis & imperitis, cũ bonis literis. Nã graculus auis eſt ineptæ, moleſtæq; garrulitatis, atq; obſtrepera, adeo, ut à uoce qua ſonat, nomen inditũ putent, authore Quintiliano primo inſtitutionũ libro. Tum ſui generis conuentus amat, quo mutuo garritu, ſtrepitus fiat odioſior. Porrò cithara ſilẽtiũ poſtulat, & aures attentas. Aulus Gellius noctiũ atticarum extrema lucubratione. Sanè q̃ eleganter hoc adagiũ torquet, in quoſdã pinguiore ingenio homines, ſtolidaq; loquacitate præditos, prophanos, ἀμούσους, id eſt à muſaꝝ ſacris alienos, qui politiores literas, elegantioremq; doctrinã, uel ridere poſſunt, uel etiam contẽnere, intelligere nequaq̃ poſſunt. Quos ea demũ iuuãt, q̃ ipſi ſcilicet didicerũt, ſordida, muta, indocta. Hi pari importunitate, & alienæ doctrinæ obturbant, & ſuam inſcitiã paſſim uenditant, atq; inculcant, neminẽ præ ſe non contẽnẽtes. Hoc igitur hominũ genus Gellius à ſuis cõmẽtariis, quibus nihil fieri poteſt, neq; terſius, neq; eruditius, quaſi fuſte quodam abigens. Vetus eſt, inquit, adagium, nihil graculo cum fidibus.

Nihil cum Amaricino ſui. XXXVIII.

Atq; ei continenter ſimile quoddã ſubnectit. Nihil cũ Amaricino ſui, hoc eſt ſtolidis uel optima putent, diſplicentq;. Amaracus herbæ genus, Siculoꝝ lingua, à Cynare Cyprĩ regis, eiuſdẽ nominis filio dictũ, quem in hanc herbam conuerſum fuiſſe fabulis proditũ eſt. Cæteꝝ Seruius in pͥmum Aeneidos, ſcribit Amaracũ puerum fuiſſe regis unguentariũ, qui caſu lapſus dũ ferret unguenta maiorem confuſione odorẽ creauit. Vnde & optima unguenta Amaricina dici cœperint. Hunc poſtea in herbã Amaracum fuiſſe conuerſum. Eadẽ dicitur & ſanſucum, & aliis, atq; aliis nominibus, ut author eſt Dioſcorides in tertio libro, aitq; gratiſſimi eſſe odoris, atq; totã odoratã. Plinius libro decimotertio capitulo primo, Inter unguenta nobilia & Amaricini facit mentionẽ, refertq; quondã in Coo fuiſſe laudatiſſimũ, poſtea eodẽ in loco prælatũ Melinũ, Deinde docet uariis unguentis admiſceri ſanſucum, quẽadmodũ & Telino. Quinetiã ex ſimplicis Amaraci ſucco nobiliſſimũ unguẽtũ cõfici. Idẽ libro .xxi. ca. xxii. ſcribit in Cypro ſanſucũ laudatiſſimũ & odoratiſſimũ naſci. Eiuſq; uaria oſtẽdit remedia. Atq; ex eo oleũ quoq; fieri quod Amaricinũ ſeu ſanſucinũ uocet᷑. Cũ igit᷑ huiuſmodi ſit Amaricinũ, contra, ſue nihil immũdius, nihil ſordiũ amãtius. (Quãobrẽ dixit & Virgilius, Immundi meminere ſues, præterea Flaccus, uel amica luto ſus, & lutulenta ruit ſus) nihil ꝑfecto minus conuenit roſtro ſuilloq̃ delitiæ unguentariæ, quippe, cui id demum dulce olet, quod cœnũ olet. Maxime quod inter unguẽta, peculiari quadam naturæ proprietate Amaricinum inimicum eſt ſuillo generi, ita ut illis ueneni inſtar ſit. Siquidem credimus Lucretio, cuius in ſexto libro hi ſunt uerſus, Denique Amaricinum fugitat ſus, & timet omne Vnguentũ, nam ſetigeris ſubus acre uenenũ

eſt. Suem olim Aegyptii belluá uſqueadeo ſpurcam ducebant, ut ſiquis uel tranſiens contigiſſet, cõ
tinuo properaret ad flumẽ, ſe pariter ac ueſtes abluturus. Subulcos etiam indigenas adeo inuiſos ha
beri, ut nec in templa recipiantur, nec ad matrimonium aut affinitates admittantur, author Herodo
tus libro ſecundo. Ad hoc adagium alluſiſſe uidetur M. Tullius, cum ait, illi Alabaſtrus unguenti ple
na putet, id eſt optima pro peſſimis diſplicent. Simile quiddam dici poſſet de Scarabeo, cui unguen
tum pro ſtercore eſt, oletum pro unguento, id quod uulgo quoq; dici ſolere propemodú innuit Plu
tarchus in commentario, in quo Stoicorum dogmata cum poetarum dictis componit, λέγονται
οἱ κάνθαροι τὸ μύρον ἀποφεύγειν, τὰ δὲ δυσώδη διώκειν, id eſt, Aiunt Scarabeos unguentum fugere,
graue olentia ſectari.

Quid cani & balneo? XXXIX.

τί κοινὸν κυνὶ καὶ βαλανείῳ, id eſt, Quid commune cani cum balneo? Hoc equidẽ adagium eo
lubentius refero, qd' mihi refricat, renouat q; memoriam pariter, ac deſyderium RODOLPHI
Agricolæ Friſii, quẽ ego uiꝝ totius, tũ Germaniæ, tũ Italiæ publico, ſũmoq; honore noío, illius, q̃ ge
nuerit, huius, q̃ literis optimis inſtituerit. Nihil.n. unq̃ hoc, ciſalpinus orbis produxit oĩbus literariis
dotibus abſolutius, abſit inuidia dicto. Nulla erat honeſta diſciplina, in qua uir ille non poterat cum
ſummis artificibus contẽdere. Inter Græcos græciſſimus, inter Latinos latiniſſimus, in carmine Ma
ronẽ alteꝝ dixiſſes, in oratione Politianũ quendá lepore referebat, maieſtate ſuperabat. Oratio uel
extẽpotalis, adeo pura, adeo germana, ut non Friſium quempiá, ſed urbis Romanæ uernaculũ lo
qui contenderes. Eloquentiæ tá abſolutæ, parẽ adiunxerat eruditionẽ. Philoſophiæ myſteria omnia
penetrauerat, Nulla pars muſices quá non exactiſſime calleret. Extremo uitæ tẽpore ad literas He
braicas, ac ſcripturá diuiná, totũ animũ appulerat. Atq; hæc conantẽ fatorum inuidia uiꝝ terris eri
puit, nondũ annos natũ quadraginta ſicut accipio, Extant paucula quædá illius monimenta, epiſto
læ quæpiá, Carmina itẽ uarii generis, Axiochus Platonis latinus factus, Iſocrates ad Demonicum
uerſus. Tũ una atq; altera oratio habita in publico ſcolaſticoꝝ Ferrarienſium cœtu. Ná illic & di
dicit, & publice docuit. Latitant apud neſcio quos, cõmentarii dialectices. Verterat & Luciani dialo
gos aliquot, ſed ut ipſe erat gloriæ negligens, & pleriq; mortales rẽ alienã, ſanè q̃ indiligenter curare
ſolent, nondũ in lucẽ emerſerunt. Quanq̃ hæc ipſa q̃ extant, tametſi ne ædita quidẽ ab ipſo, planè di
uinitatẽ quandá hominis ꝓ ſe ferunt. Veꝝ ne uideat homo germanus, immodico patriæ ſtudio cæcu
tire. Hermolai Barbari Veneti, de eo epitaphiũ ſubſcribá elegantiſſimũ profecto, & de quo dubites,
utro ſit dignius, ipſo ne, qui ſcripſit, an hoc, quẽ eo exornauit. Eſt autẽ huiuſmodi. Inuida clauſerunt
hoc marmore fata Rhodolphum Agricolá, Friſii, ſpemq;. decuſq; ſoli, Scilicet hoc uiuo meruit
Germania, laudis Quicquid habet Latiũ, Græcia quicquid habet. Quæſo quid noſtro Rodolpho
potuit amplius, aut omnino magnificentius contingere, q̃ teſtimoniũ, tá ſplendidũ, tá plenũ, idq; red
ditũ non uiuo, ſed iam uita defuncto, ne quis ab amore magis, q̃ à iudicio ꝓfectũ cauſari poſſit? Dein
de nõ à Germano, ne quid patriæ cõmunis ſtudiũ, eleuet teſtimonii pondus. Deniq; ab eo uiro, q nõ
ſolum Italiá ſuá, uerumetiá omne ſæculũ hoc noſtrũ illuſtrarit, cuius tanta eſt apud omneis eruditos
authoritas, ut impudẽtiſſimũ ſit ab eo diſſentire, tá inſignis in reſtituendis literis utilitas, ut aut à li
teris omnibus alieniſſimus, aut certe ingratiſſimus habeatur, apud quẽ Hermolai memoria non ſit
ſacroſancta. His itaq;, tá plenis, tamq; abſolutis uiri laudibus, equidẽ fateor me peculiarius etiá, atq;
impenſius fauere, quod mihi admodũ adhuc puero cõtigit uti ꝓceptore, huius diſcipulo, Alexádro
Hegio Vueſphalo, qui ludũ aliquando celebrẽ oppidi Dauantrienſis moderabatur, in quo nos olim
admodũ pueri, utriuſq; linguæ prima didicimus elementa, uir (ut paucis dicá) præceptoris ſui ſimilli
mus, tá inculpatæ uitæ, q̃ doctrinæ nõ triuialis, in quo unũ illud, uel Momus ipſe calumniari fortaſſe
potuiſſet, quod famæ plus æquo negligens nullá poſteritatis haberet rationẽ. Proinde ſi qua ſcripſit,
ita ſcripſit, ut rẽ ludicrá haud ſeriá egiſſe uideatur. Quanq̃ uel ſic ſcripta, ſunt eiuſmodi, ut eruditorũ
calculis immortalitatẽ promereantur. Itaq; in hanc digreſſionem non temere ſum expatiatus, non
quo glorioſe Germaniæ laudes iactatem, ſed ut grati diſcipuli uicib' fungerer, & utriuſq; memoriæ
debitum officium utcunq; perſoluerem, propterea, quod alteri, ueluti filii debeam pietatem, alteri
tanq̃ nepotis charitatem. Nunc ad adagium, quod me quondam puellum, Græcanicæ linguæ rudẽ
adhuc didiciſſe memini, ex epiſtola quadam longe doctiſſima, Rodolphi mei, qua quidem ille Se
natui Hantuuerpienſi, ſumma tum fide, tum facundia ſuadere conatur, ut ludo literario præficiant
aliquem, qui bonas literas didicerit, nec uti ſolent, infanti Theologo, aut phyſico id muneris com
mitant, qui cum ſe, quacunq; de re dicere poſſe confidat, ipſum dicere, quid ſit, ignoret, Quid enim
is faciet in ludo literario? Profecto (ut Græco diuerbio utar) idipſum, qd' canis in balneo. Lucianus
aduerſus

aduerſus ineruditū, καὶ τῶν ὁρώντων ἕκαστος εὐθὺς τὸ προχειρότατον ἐκεῖνο ἐπιφθέγγεται, τί κοινὸν κυνὶ καὶ βαλανείῳ; id eſt, Atq; unuſquiſq; cōſpicientium protinus illud uulgo tritiſſimū in te iacit. Quid cani cum balneo? Quadrabit in eos, qui ad rem quampiam prorſus ſunt inutiles, ita ut in balneo nullus eſt omnino canum uſus.

Aſinum ſub freno currere doces. XL.

Aſinum ſub freno currere doces. Hoc eſt, doces indocilem. Nam equus ad curſum idoneus. Aſinus ad equeſtrem curſum inutilis. Horatius, Infelix operam perdas, ut ſiquis aſellum In campum doceat parentem currere freno. Acron admonet prouerbialiter dictum de aſino. Eſt autem diuerſum illi, quod alibi retulimus, τὸν ἵππον εἰς πεδίον, id eſt, Equum in campum.

Alienam metis meſſem. XLI.

ἀλλότριον ἀμᾷς θέρος, id eſt, Alienā metis meſſem. Duplex eſt uſus huius adagii, quippe quod pariter & in eos conuenit, qui commoditatibus aliena partis opera potiuntur, & in hos, qui negociū non ſuum, parū diligenter curant. Ducta metaphora, à uetuſto more, quo uicini ruſtici in demetēda ſegete, mutuā inter ſeſe operam cōmodabant. Fit autē hominū more, ut in ſuopte quiſq; negocio longe ſit attentior, q̄ in alieno. Id quod eleganter admonet Apologus ille de Caſſitha, quē non pigeret referre, niſi promptū eſſet, cui libet apud Aulum Gelliū legere. Poteſt & eo referri, quod aliquoties fit, ut eiectis iis, qui ſementem fecerunt, alii in eorū locum ſuccedant, citraq; laborem, alienis fruantur ſudoribus. Vnde Maronis illud, En quis conſeuimus agros? Ariſtophanes in eqtibus, τἀλλότριον ἀμῶν θέρος, id eſt, Alienā metens meſſem. Dictū eſt in Cleonē qui in rē paratā, multiſq; laboribus à Demoſthene prius labefactā ueniens, Pylo capta, gloriā omnē uictoriæ in ſe tranſtulit, Demoſtheni p̄ter inuidiā nihil relictū. Cui confine eſt illud Homeri ex Odyſſeæ libro primo, ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν, i. Quandoquidē impune uictū comedunt alienū. Eādem ſententiā, Ariſtophanes, in eadē fabula ſic extulit, ἐγὼ δὲ περιπατῶν γ᾽ ἀπ᾽ ἐργαστηρίου ἑψοντος ἑτέρου τὴν χύτραν ὑφειλόμην, id eſt, Ego ob ambulans ab officina longius, Alio coquente ollam paratā ſuſtuli.

Penelopes telam retexere. XLII.

Penelopes telam retexere, eſt inanem operā ſumere, ac rurſum deſtruere, quod effeceris. Natū ex Homero, qui libro Odiſſeæ ſecundo fingit Penelopen Vlyſſis uxorē, procos iam urgentes, hac conditione deluſiſſe, ut tū ſe promitteret nupturā, ubi telam, quā habebat in manibus, abſoluiſſet. Quā conditionē, poſteaq̄ illi accepiſſent, mulier aſtuta, quod interdiu texuiſſet, id noctu retexere cœpit, ἔνθα καὶ ἠματίη μὲν ὑφαίνεσκεν μέγαν ἱστόν νύκτας δ᾽ ἀλλύεσκεν ἐπὴν δαΐδας παραθεῖτο, id eſt, Illa diurna quidē, ingentē cōtexere telam. Verū eadem ad motis ſoluebat nocte lucernis. Vſurpat hoc adagium Plato in Phædone. Item Cicero Acade. quæſt. libro ſecundo. Quid quod eadē, inquit, illa ars, quaſi Penelopes telā retexens, tollit ad extremū ſuperiora. Sentit aūt de dialectica, quæ iiſdē illis rationibus, quibus confirmauit aliquid, rurſum ſoluit, ac deſtruit, ut nihil iam actū uideatur. Ariſtides in defenſione quatuor oratorum, καὶ οὐκ οἶδα ὅν τινὶ ἱστὸν ἀναλύοντες, ὅσον γ᾽ αὖ προκόψωσι τῆς σοφίας τοσοῦτ᾽ αὐταφαιροῦσι μεγάλα φρονοῦντες, id eſt, Et telam neſcio quam retexentes. Quantum enim faciunt cōpendii in ſapientia, tantū rurſum diſpendii, dū arrogantes euadunt. Hoc quoniā aliis prouerbiis, quæ mox dicemus, ſubnectit, indicat nimirum & hoc eſſe prouerbium.

Annoſam arborem tranſplantrare. XLIII.

γεραιόδρυον μεταφυτεύειν, id eſt, Vetulam arborem trāſplantare, in eos dicitur, qui ſero, atq; exacta iam ætate conātur dediſcere, quibus diu iuuenes aſſueuerint. Aut ſimpliciter de iis, quæ fruſtra molimur. Neq; enim loco mouenda arbor, ubi iam alte fixerit radices, ſed cū plātula adhuc eſt. Nā ueteres negabant arborem tranſferri oportere, uel minorem bima, uel maiorem trima, teſte Plinio. Videtur aūt adagium ad quercum peculiarius pertinere, quæ omnium altiſſime radices agit, Vt & ἀπὸ τῆς δρυὸς γεραιόδρυον, Siue quod hanc arborē omniū primam arbitrant̄ fuiſſe. Quapropter & Ioui ſacra arbor, & ſylua Dodonæa querna fuit, unde prima omnium oracula reddita creduntur.

Harenam metiris. XLIIII.

ἄμμον μετρεῖς, id eſt, Harenæ modiū quæris ſiue metiris, Hoc eſt rē infiniti laboris, atq; inexplicabilem inceptas, Aut fruſtra conaris, quod nequeas efficere. Atheneus libro ſexto Alexidem quendam adducit, qui innumera dixerit ψαμμακόσια, uelut æquantia numerum harenarum ὀνόμασι δὲ χρώμενον ψαμμακοσίοις, id eſt, nominibus utens harenaginta, ut Græcæ uocis figmentum imiter.

Vndas numeras. XLV.

κύματα μετρεῖς, id eſt, Vndas numeras. Eundem cum proximo ſenſum habet. Virgilius utranq; parœmiam eleganter attigit libro Georgicon ſecundo. Quem qui ſcire uelit, Libyci uelit æquoris idem, Diſcere q̄ multæ Zephyro turbentur harenæ, Aut ubi nauigiis uiolentior incidit eurus, Noſſe

quot ionii ueniát ad littora fluctus. Theocritus in charitibus, ἀλλ' ἴσον γὰρ ὁ μόχθος ἐπ' ἀόνι κύματα μετρεῖν ὅσσ' ἄνεμος χέρσονδε μετὰ γλαυκᾶς ἁλὸς ὠθεῖ, id eſt, Nanq; pinde fiet quaſi ſi numerare labores, Quot uẽti ẽ pelago trudát ad littora fluctus, Videri poteſt ab Aeſopico quodá apologo natum adagium, quẽ refert Lucianus in ſectis, Olim quendam in maris litore ſediſſe, conantem ſingulas undas pernumerare, cũq; undas undis trudentibus obrueretur, animoq; male angeretur, quod eas numero complecti non poſſet, adiens callida uulpes, opportuno cõſilio ſic hominem ſubleuauit. Quid angeris (inquit) propter undas, quæ præterierunt? Hinc numerare incipias oportet, illas miſſas facias.

Surdo oppedere. XLVI.

Παρὰ κωφῷ ἀποπαρδεῖν, i. Apud Surdũ crepitũ ædere. Dicitur ubi quid fruſtra fit. Aut ubi peccatur apud ſtupidos, qui nõ queant ſentire. Siue cũ conuiciis inceſſitur is, qui perinde negligit, quaſi non audiat. Refertur à Diogeniano, & à Suida.

Aranearum telas texere. XLVII.

Τὰ ἀράχνια ὑφαίνειν, i. Araneaꝝ telas texere, eſt in re friuola, nulliusq; frugis infinitũ, atq; anxiũ capere laborẽ. Refertur prouerbii uice à diuo Baſilio in initio enarrationis hexameron. Vñ & apud Diogenẽ Laertiũ in uita Zenonis. Philoſophus qdá rationes dialecticas, araneaꝝ textis ſimiles eſſe dicebat, q̃ cum operoſum quiddá, atq; exactũ præ ſe ferant, tamẽ nugatoriæ ſint, atq; imbecilles. Et alius quiſpiam leges cũ aranearum textis comparabat, quæ cũ à magnis auibus facile diſcinderentur, muſcas duntaxat irretirent.

Laterem lauas. XLVIII.

Feruntur huic cõfines aliquot apud Græcos parœmiæ, quibus operá inanem ſignificamus, ueluti πλίνθον πλύνεις, i. Laterẽ lauas, id quod uſurpat Terentius in Phormione, Loquar? incẽdá? Taceá? inſtigem? Purgẽ me? Laterem lauẽ. Theocritus in charitibus καὶ ὕδατι νίζειν θολερῷ ἰοειδέι πλίνθον, i. Et nigrá ſcilicẽ lauiſſe liquentibus undis.

Laterem elixas. XLIX.

Cui ſimillimum eſt, quod refertur apud Ariſtophanem, in comœdia, cui titulus, σφῆκες, λίθον ἕψεις, id eſt lapidem decoquis, pro eo, quod eſt inaniter laboras, ἀλλ' ὅταν αὐτὸ βολεῖ τις, κύπτων κύπτων αὖ ὥσπερ λίθον ἕψεις ἔλεγεν, id eſt, Quin ubi quis obſecrauerit, demiſſo ſic capite, lapidem decoquis, inquit, Neq; enim unquá molleſcit lapis, quátumuis diutina coctione. Generaliter conueniet in quáuis inanem operam, ſpeciatim in hominẽ durũ, nulliſq; precibus molleſcentem.

Aethiopem lauas, Aethiopem dealbas. L.

Eandem uim habent, αἰθίοπα σμήχεις, id eſt, Aethiopẽ lauas. Et αἰθίοπα λευκαίνεις, id eſt, Aethiopem dealbas. Lucianus in libro contra indoctum, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν, αἰθίοπα σμήχειν ἐπιχειρῶ, id eſt, Ac iuxta prouerbium Aethiopem lauare conor. Nam natiuus ille Aethiopum nigror, quem Plinius ex uicini ſyderis uapore putat accidere, nulla abluitur aqua, neq; ulla ratione candeſcit. Hoc item peculiariter quadrabit, cum res parum honeſta uerborum fucis adornatur. aut cum laudatur illaudatus, aut docetur indocilis. Adagium ortum uideri poteſt ab Aeſopica fabula. Ná quidam mercatus Aethiopem, & exiſtimans eum colorem non natura, ſed ſuperioris domini negligentia accidiſſe, nihil non adhibuit eorum, quibus ueſtes candefieri ſolent, adeoq; perpetuis lotionibus miſerum diuexauit, ut illum in morbum impulerit, colore, qui fuerat manente.

Arare litus. LI.

Αἰγιαλὸν ἀροῦν, id eſt, Arare litus, eſt ſterilem operam ſumere. Auſonius ad Theonem, Quid geris extremis poſitus telluris in oris Cultor harenarum uates, cui littus arandum. Significans eum inaniter laborare. Huius peculiaris uſus erit, cum officium impenditur in eum, à quo nihil ſis fructus aliquádo percepturus, ueluti ſiquis doceat, ὄνον λύραν, aut beneficiũ collocet in ingratum. Salſitas enim facit, ut litorales oræ fermè ſint ſteriles, quod etiam prouerbio teſtatum eſt, ἁλμυρὸν γειτόνημα, id eſt, Salſuginoſa uicinia, pro ſterili. Eſt autem adeo ſterilis humor marinus, ut nec arbores ferat, Atq; huiuſce rei uarias adfert cauſas Plutarchus in commentario de cauſis naturalibus, primo ſtatim problemate.

Harenæ mandas ſemina. LII.

Εἰς ψάμμον σπείρεις, id eſt, Harenæ mandas ſemina. Propterea quod ſteriles harenæ, maxime litorales, nec idoneæ ad ſementem. Oenone Paridi apud Ouidium, Quid facis Oenone? quid harenæ ſemina mandas? Non profecturis littora bubus aras.

In aqua ſementem facis. LIII.

Εἰς ὕδωρ σπείρεις, id eſt, In aquá ſemina iacis. Theognis ἶσον καὶ σπείρειν πόντον ἁλὸς πολιῆς, Loquitur de iis qui beneficium conferunt in ingratos, atq; improbos homines, idq; perinde perire dicit, quaſi ſementem facias in undis marinis.

In ſaxis ſeminas. LIIII.

Κατὰ πετρῶν σπείρεις, id eſt, In ſaxis ſementem facis. Quo quidem alluſiſſe credi poteſt allegoria euangelica de ſemine, quod in petras inciderit.

Ignem diſſecare. LV.

εἰς τὸ πῦρ ξαίνειν, id eſt, Ignem diuerberare. Ad hanc formam pertinet, quanquam hoc inter Pythagorica retulimus ſymbola. Ariſtides in communi defenſione quatuor Rhetorum, ἐλελήθεις δὲ ἄρα σαυτὸν, ἁπάσαις ταῖς παροιμίαις ἐνεχόμενος εἰς πῦρ ξαίνων, καὶ λίθον ἕψων, καὶ σπείρων τὰς πέτρας, id eſt, Non intelligebas autem teipſum omnibus illis prouerbiis obnoxium eſſe, quod ignem diuerberares, quod laterem lauares, quod in ſaxis ſementem faceres. Taxat Platonem, qui apud Dionyſium Tyrannum nullum omnino fecerit operæpretium.

In aqua ſcribis. LVI.

καθ' ὕδατος γράφεις ἢ εἰς ὕδωρ γράφεις, id eſt, In aqua ſcribis, hoc eſt, nihil agis. Lucianus in Tyranno, παίζεις ὦ Χάρων ἢ καθ' ὕδατος φασὶν ἤδη γράφεις, παρὰ Μικύλλου τινὰ ὀβολὸν προσδοκῶν, id eſt, Vtrum ludis Charon, an iam in aqua, quod aiunt, ſcribis, qui quidem à Micyllo obolum aliquem expectes. Plato in Phædro, οὐκ ἄρα σπουδῇ αὐτὰ ἐν ὕδατι γράψει μέλανι σπείρων διὰ καλάμου, id eſt, Num hæc ſtudioſe in aqua ſcribet nigra, ſeminans calamo. Extat huiuſmodi ſenarius inter ſententias Græcas, ἀνδρῶν δὲ φαύλων ὅρκον εἰς ὕδωρ γράφε, id eſt, Hominum improborum inſcribe iuſiurandum aquæ. Id ita deprauat Xenarchus in Pentathlo apud Athenæum libro decimo ὅρκον δ' ἐγὼ γυναικὸς εἰς οἶνον γράφω, id eſt, inſcribo uino, ſi qua iurat fœmina.

In Harena ædificas. LVII.

εἰς ψάμμον οἰκοδομεῖς, i. In Harena ædificas, ad quod euangelica parabola uidetur alludere, Non conſiſtit, quod ſuper harenam ſtruxeris. Proinde recte uſurpabitur, ubi quis negocium aggreditur inutilè futurum, utpote non recte iactis ante fundamentis.

Ventos colis. LVIII.

ἀνέμους γεωργεῖς, id eſt, Ventos colis. Refertur à Zenodoto, Dicitur in eos, qui è ſuis laboribus nihil fructus reportant.

Ferrum natare doces. LIX.

σίδηρον πλεῖν διδάσκεις, id eſt, Ferrum fluitare doces, de iis, qui rem conantur, quæ repugnante natura, nequaquam fieri poſſit.

Cribro aquam haurire. LX.

κοσκίνῳ ὕδωρ ἀντλεῖ ἢ ἐπιφέρει. i. Cribro aquam haurit. Quod etiam in obliuioſos non inconcinne dicetur. Plautus in Mercatore. Non pluris refert, quam ſi aquam in cribrum geras. Id autem olim inter ἀδυνάτατα habitum, uel illud eſt argumento, quod inter prodigia refertur Tuciam uirginem ueſtalem, aquam cribro tuliſſe, anno ab urbe condita, ſexcenteſimo nono, teſte Plinio libro uigeſimooctauo, capite ſecundo. Sumptum à fabula Danaidum puellarum, quas Plato ſcripſit apud inferos hoc pœnæ genus pendere, ut aſſidue aquam in dolium pertuſum, uaſis item pertuſis inferant. Alciphron in epiſtola Galeni ad Cyrtonem, καὶ τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο εἰς Δαναΐδων τοὺς ἀμφορέας ἐγχέομεν πίθους, id eſt, Ac iuxta prouerbium, amphoras in Danaidum dolia infundimus. Lucianus in Timone, ὥσπερ ἐκ κοφίνου τετρυπημένου, id eſt, Tanquam è cophino perterebrato. Effertur & hunc ad modum, εἰς πίθον τετρυπημένον ὕδωρ ἀντλεῖς, id eſt, In dolium pertuſum aquam hauris.

Apud fimum, odorum uaporem ſpargis. LXI.

εἰς κόπρον θυμιᾷς, id eſt, In fimum aromatum odorem ſpargis. Nam perit omnis fragrantia fimique fœtore uincitur. Eſt apud Suidam. Conueniet autem & in hos, qui rem egregiam indignis adhibent.

Oleum & operam perdidi. LXII.

Eodem pertinet & illud, quod eſt apud Plautum in Pœnulo, Tum pol ego & oleum, & operam perdidi, id eſt, quicquid inſumpſi, ſeu rei, ſeu laboris, id fruſtra inſumptum eſt. Metaphora ducta eſt à gladiatorum, ac palæſtritarum certaminibus, in quibus certaturi, unguentis quibuſdam oleaceis pungebantur, Cicero in epiſtolis. Nam quid ego te athletas putem deſyderare, qui gladiatores contempſeris, in quibus ipſe Pompeius profitetur ſe & oleum, & operam perdidiſſe. Quanquam poteſt & ad lucubrantium lucernas referri, ſicuti Cicero feciſſe uidetur, ſcribens ad Atticum, libro decimotertio. Ante lucem cum ſcriberem contra Epicureos, de eodem oleo & opera, exaraui neſcio quid ad te, & ante lucem dedi. Idem ad eundem alibi, Non defleamus, ne & oleum, & opera noſtræ philologiæ pierit, ſed coferamus tranquillo animo. Ergo hic oleum pro ſumptu poſitum eſt. Nam & ſic effertur adagium. Plautus in Rudentibus. Et operam & ſumptum perdunt, Eodem pertinet etiam illud, quod coruus ille ſalutator ſonare didicerat, opera & impenſa periit. Cuius fabulæ meminit Macrobius libro Saturnaliorum ſecundo. Eam, quoniam haudquaquam indigna memoratu uidetur, non grauabor adſcribere, idque ipſius uerbis. Sublimis inquit, Actiaca uictoria reuertebatur Octauius. Occurrit ei inter gratulantes coruum tenens, quem inſtituerat hoc dicere, Aue Cæſar uictor Imperator. Miratus Cæſar officioſam auem, uiginti millibus nummum emit. Socius opificis, ad quem nihil ex illa liberalitate peruenerat, affirmauit Cæſari, illum habere & alium coruum, quem ut afferre cogeretur, rogauit. Allatus, uerba, quæ didicerat, expreſſit. Aue uictor Imperator Antoni. Nihil exaſperatus, ſatis duxit iubere illum

diuidere donariũ cũ cõtubernali. Salutatus ſimiliter à pſitaco, emi iuſſit eũ. Idẽ miratus in pica, hãc quoq; redemit. Exemplũ, ſutorẽ pauperẽ ſolicitauit, ut coruũ inſtitueret ad parẽ ſalutationẽ, qui impendio exhauſtus, ſæpe ad auẽ non reſpõdentẽ, dicere ſolebat, opera & impenſa periit. Aliquando tamen coruus cœpit dicere dictatá ſalutationẽ. Hac audita, dũ tráſit Auguſtus reſpõdit, ſatis domi ſalutatorum talium habeo. Superfuit coruo memoria, ut & illa quibus dominũ querentem ſolebat audire, ſubtexeret, opera & impenſa periit. Ad quod Cæſar riſit, emiq; auem iuſſit, quanti nullá adhuc emerat. Hactenus Macrobii uerba reddidimus. Diuus Hieronymus ad Pammachium, uidetur huic adagio, uelut alterum quoddam adagiũ ſubtexuiſſe. Oleum perdit & impẽſas, qui bouem mittit ad Ceroma. Siquidem hoc ipſum bouem ad Ceroma mittere prouerbium ſapit. Pro eo, quod eſt docere indocilem, aut ad id muneris quempiam aſciſcere, ad quod obeundum minime ſit iodoneus, uidelicet ingenio repugnante. Nam Ceroma dicitur unguentum, quo olim ungebantur Athletæ, id ex oleo certiſq; terræ generibus conficiebatur, Porrò ad certamina bos inutilis eſt.

Reti uentos uenaris. LXIII.

Δικτύῳ ἀνέμους θηρᾷς, id eſt, Reti uentos captas, de fruſtra laborantibus, aut qui ſtulte ſequuntur ea, quæ nulla ſit aſſequendi ſpes. Aut qui rem inanem inaniter captant. Nam utre contineri uentus poteſt, reti nequaq̃.

Tranquillum æthera remigas. LXIIII.

Αἰθέρα νήνεμον ὀρέσσεις, id eſt, Aere tranquillo remigas, apud Zenodotum refertur de incaſſum laborantibus, perinde eſt quaſi dicas, aerem diuerberas, remigantium more.

Mortuum flagellas. LXV.

Νεκρὸν μαστίζεις, id eſt, Mortuũ flagellas, in eos, q obiurgant illos, q nihil, pſus obiurgatione cõmoueant. At q uita defunctos inſectantur, ac lacerant.

Ollam exornas LXVI.

Χύτραν ποικίλλεις, i. Ollá exornas, ſiue picturas, de his q in re uehemẽter abſurda fruſtra conant. Ineptus. n. labor, ollæ uaſi contempto, & culinariis uſibus deſtinato, picturæ lenocinium adhibere. Cui ſimillimum quiddam uulgo iactatur, bracteis aureis inaurare iuglandium putamina.

Ouum adglutinas. LXVII.

Ὠὸν κολλᾷς, id eſt, Ouum glutino cõpingis, refertur à Diogeniano. Ridicule laborat, qui fractũ oui putamen glutino ſarcire & coagmentare conetur.

Vtrem cædis. LXVIII.

Ἀσκὸν δέρεις, id eſt, Vtrum cædis, aut utrem excorias. Ad quod alluſiſſe uidetur Apuleius in Aſino, cum meminit de tribus utribus à ſe pcuſſis, ac uulneratis. Sũptum uel à Bacchi ſacris, uel ab iis, qui percuſſis utribus, inanem mouent ſtrepitum.

Vtrem uellis. LXIX.

Huic ſimillimum, Ἀσκὸν τίλλεις, id eſt, Vtrem uellis, uel quod nõ ſentiat, uel quod pilis careat.

Actum agere. LXX.

Terentius in Phormione, Ohe Actum, aiunt, ne agas, τὸ πεπραχθὸν μὴ πράξῃς, A' iudiciorum conſuetudine ſumptum, qua fas non eſt iterum agere cauſam, de qua iam ſit pronunciatum. Plautus, Rem actam agis, id eſt, incaſſum laboras. M. Tullius libello de amicitia indicat dici ſolitum, de negocio, quod præpoſtere geritur. Sed cum multis (inquit) in rebus negligentia plectimur, tum maxime in amicis & deligendis & colendis. Præpoſteris enim utimur conſiliis, & acta agimus, quod uetamur prouerbio.

Cotem alis. LXXI.

Ἀκόνην σιτίζεις, id eſt, Cotem alis. Dicitur in homines edaces, plurimiq; cibi, qui nihilo tamen habitiores inde reddantur. Nam in cotis macilentiam, hodieq; uulgo iactatur adagium cum aiunt, tam pinguem, q̃ cotem, macilentum quempiam eſſe ſignificantes.

Hylam inclamas. LXXII.

Ὕλαν κραυγάζεις, id eſt, Hylam inclamas, de fruſtra uociferantibus, aut in genere, de nihil proficientibus Ab huiuſmodi caſu natum adagium. Hylas Theodamátis filius, cum eſſet inter argonautas, formoſus adoleſcens, adamatus eſt ab Hercule. Is cum eſſet in Myſia, forte aquatũ egreſſus, in fõte periit, unde & à Nymphis adamatus, ac raptus fingitur. Ad hunc ueſtigandum miſſus eſt Polyphemus, qui ingenti uociferatione nomen inclamabat Hylæ, neq; quicq̃ tamen profecit. Atq; hinc ortum prouerbiũ. Virgilius uidetur ad nautarum clamorẽ retuliſſe, cũ ait, His adiungit Hylá, nautæ quo fonte relictum Clamaſſent, ut litus Hyla, Hyla omne ſonaret. Meminit huius & Theocritus in Idyllio. N. Τρὶς μὲν ὕλαν ἄϋσεν, ὅσον βαθὺς ἄρυσε λαιμὸς, τρὶς δ' αὖ ὁ παῖς ὑπάκουσεν, ἀραιὰ δ' ἵκετο φωνὰ, id eſt, Ter quanto potuiſſet Hylam clamore uocabat. Mugitum intendens imo de gutture uocis, Ter puer audiit, ac tenuis uox perculit aures, Nihil obſtat, quo minus ad ſacrorum cõſuetudinẽ referat, quæ in Hylæ rapti memoriá ſunt inſtituta, in quibus Hylæ nomen inclamabat.

Id fuerit uenuſtius, atq; concinnius, ubi quis rem abſentem fruſtra deſyderat, uel deplorans, uel optans. Vt ſiquis ad inopiam redactus, optaret ſibi centum talenta, quæ quondam habuiſſet. Ad hanc parœmiam reſpexiſſe uidetur Ariſtophanes in Pluto, ποθεῖς τὸν οὐ παρόντα καὶ μάτην καλεῖς, id eſt, Deſyderas abſentem inaniter uocans. De Mercurio dictum, Placentas illas deplorante, quas in ſacris conſueuerat aliquando edere.

Inaniter aquam conſumis. LXXIII.

Ἄλλως ἀναλίσκεις ὕδωρ, id eſt, Inaniter cōſumis aquā. In eos quadrabit, q frustra ſuadent. A priſco more iudicioꝝ ſumptū in quibus ad Clepſydræ modū dicebatur. Aeſchynes contra Demoſthenem, oſtēdit primā aquam infundi ſolere actoribus, alteram patronis, tertiam iudicibus, ad pœnam conſtituendam, niſi primis ſententiis reus fuiſſet abſolutus. Et Demoſthenes Aeſchynē prouocat, ut uel in ſua aqua, ſi poſſit, dicat, quod decretū fuiſſet ipſo unq̄ authore ſcriptū. Huc alludens Lucianus, Ἐν τῷ περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, in rhetorē quendam iocatur, qui apud Barbaros in conuiuio diceret, non ad aquæ, ſed ad amphoræ uinariæ modū. Idē in bis accuſato, Ἐκείνῳ γὰρ τό γε νῦν ῥεῖ, id eſt, Nam illius ſanè in p̄ſentia fluit aqua. Apuleius in aſino aureo, Rurſum præconis amplo boatu citatus accuſator quidā ſenior exurgit, & ad dicēdi ſpatium, uaſculo quodā in uicem colli graciliter fiſtulato, ac per hoc guttatim defluo, infuſa aqua, populū ſic adorat. Plinius iunior Flaconi. Et qui iubere poſſet tacere quencunq;, huic ſilentiū Clepſydra indici. Idē Arriano. Dixi horis pene quinq;, Nam uiginti Clepſydris, quas ſpacioſiſſimas acceperā, ſunt additæ quatuor. Quintilianus libro duodecimo, Et ſiqd ipſe tibi ſumas, p̄bandū eſt, & laboratā, cōgeſtamq; dieꝝ, ac noctiū ſtudio actionē, aqua deficit. Porrò priſci lineis & umbris horas diſtinguebant. P. Scipio Naſica p̄mus repperit Clepſydrā, qua nubilo quoq; die & noctibus, horæ diſtinguerentur. Nunc αὐτομάτοις utunt̄ horologiis.

In aere piſcari. Venari in mari. LXXIIII.

Euſdem generis ſunt & illa, quæ Plautus uſurpat in Aſinaria. In aere piſcari, & in mari uenari retiaculo. Quadrabunt ſimpliciter in eos, qui fruſtra moliuntur, τὰ ἀδύνατα, aut qui præpoſtere ibi quærunt aliquid, ubi ne ſperari quidem poſſit. Vt ſiquis in magiſtratibus uitā tranquillā in uoluptatibus beatam, i opibus felicem quærat. Itaq; Libanius ſeruus ab hero ſuo Demeneto iuſſus, ut uxorē ipſius argento defrandaret, ſignificans nulla ratione fieri poſſe, ut à muliere tenaciſſima quicquam auferretur. Iube (inquit) una me opera piſcari in aere, Venari autem retiaculo in medio mari.

Aquam è pumice poſtulas. LXXV.

Superiori non admodū diuerſum, quod apud eundē poetā legitur. Aquā è pumice poſtulare, pro eo, quod eſt fruſtra ab alio petere, cuius ipſe à quo petas maxime ſit indigus. Nihil eni pumice lapide ſiccius, nihil ſiticuloſius. Proinde ac ſiquis ab indoctiſſimo doceri poſtulet, ab incōſultiſſimo conſiliū expectet, ab egeno munus, ab inope p̄ſidiū, deniq; ab auaro, ac tenaci pecuniā. Plautus, Nam tu aquam è pumice nūc poſtulas, qui ipſus ſitiat. Pumex, inquit idem, non æque eſt aridus, atq; hic ſenex. Eſt autem Pumex lapis cauernoſus, quo ſolent poliri codices, naturæ adeo ſiccæ, ut ſi in urceum bullientem immiſeris, feruorem extinguat, non ſolum ad tempus, ſed in totum. Nec aliud in cauſa putat eſſe Theophraſtus, niſi quod uehementiſſima ſiccitate ſpumam totam ad ſe trahere nitatur. Meminit & de Chio quopiam Eudemo, q pumice acri cōſperſo aceto, munire ſeſe cōſueuerit, ut poſt ſeptimam Ellebori potionem, nec balneis, nec uini potatione prouocaretur ad uomitum.

Nudo ueſtimenta detrahere. LXXVI.

Ad hanc ſententiam pertinet hoc quoq;, quod ab eodem eſt uſurpatum poeta. Nudo ueſtimenta detrahere, pro eo, quod eſt, ab eo ſperare emolumentum, cui ne ſit quidem, quod auferri queat. Sic enim idem Libanius in Aſinaria Plautina admonitus ab hero, ut ab ipſo per fallaciam argentū abraderet, quo filio emeretur amica, Maximas, inquit, nugas agis. Nudo detrahere ueſtimenta me iubes. Adducit & diuus Chryſoſtomus prouerbium uulgo iactatum, quo dicebant, nec à centum uiris, unum nudum ſpoliari poſſe.

Anthericum metere. LXXVII.

Τὸν ἀνθέρικον θερίζειν. id eſt, Anthericum metere, dicebantur, qui laborem inanem, ac ſterilem caperent. Anthericus, herbæ genus, quod meti non poſſit, ſed uelli manibus neceſſe eſt, uelut & linum. Anatherices uocantur ſumma ſpicarum faſtigia. Herodotus Aſphodeli caules Anthericas uocat, teſte Suida, quos & tenaciores ait eſſe, q̄ ut frangi queant.

Ex harena funiculum nectis. LXXVIII.

Ἐκ τῆς ψάμμου σχοινίον πλέκειν, i. Ex harena funiculū nectere, eſt fruſtra conari, quod nulla ratione poſſit effici. Quid. n. ſtultius, q̄ ex harena, quæ nullo modo cohæreſcit funem uelle nectere? Prouerbiū utrunq;, nempe tū hoc, tū quod proxime retulimus, uſurpat Ariſtides in cōmuni defenſione

quattuor oratorũ, κατὰ δύντες δὲ εἰς τὰς χηραμοὺς, ἐκεῖ τὰ θαυμαστὰ σοφίζοντες σκιᾷ τινὶ λόγους ἀνασπῶντες, ὥσπερ ὦ σοφοκλεῖς, τὸν ἀνθέρικον θερίζοντες, τὸ ἐκ τῆς ψάμμου σχοινίον πλέκοντες, οὐκ οἶδα ὅτι τὸ ἱστὸν ἀναλύοντες, id eſt, Verum abdentes ſeſe in ſeceſſus quoſdam, illic admirandã illam cõminiſcun tur ſapientiam, umbra quadam attrahentes uerba, quẽadmodum abs te dictum eſt Sophocles, Anthericum metentes, ex harena nectentes funiculũ, & haud ſcio, quam retexentes telã. Significat his adagiis, umbraticũ illud philoſophorum ſtudiũ, nihil omnino fructus adferre. Columella in præfatione carminis de cultura hortorum. Nam & multa ſunt eius quaſi membra, de quibus aliquid poſſumus effari, tamen eadẽ tam exigua ſunt, ut (quod aiunt Græci) ex incõprehenſibili paruitate harenæ, funis effici non poſſit. Prouerbium peculiariter accõmodabitur ad uſus huiuſmodi, ſiquis conetur in concordiam redigere, moribus longe diſſimillimos, & inter quos nihil omnino cõuenit. Aut ſiquis orationem ex argumentis diſſonis contexat, quaſi Chimæram quandam fingẽs, & huiuſmodi monſtrum, cuiuſmodi deſcribit Horatius, humano capite, equina ceruice, reliquis item mẽbris ex uariis animantium generibus, ita collatis, ut turpiter atrum deſinat in piſcem, mulier formoſa ſuperne.

Ab Aſino lanam. LXXIX.

Cui finitimũ eſt & illud, ὄνου πόκας ζητεῖς, id eſt, Aſini lanas quæris, de iis, qui ſtulte q̃runt ea q̃ nuſq̃ ſunt. Effertur adagiũ etiam ad hũc modum, ὄνου πόκαι, id eſt, aſini lanæ. Ariſtophanes, τίς εἰς τὸ λήθης πεδίον τίς εἰς ὄνου πόκας; id eſt, Aſini quis ad lanas? qs in lethes ſolum? Per Aſini lanã, res uanas ſignificans, & quæ nuſq̃ ſunt.

Aſinum tondes. LXXX.

Eundẽ ſenſum habet τὸν ὄνον κείρεις, id eſt, Aſinũ tondes. De iis, qui rem abſurdã atq; inutilem aggrediuntur. propterea quod aſinum neq; pectere poſſis, propter uillos, neq; tondere, cum lanam non habeat. Huius meminit Ariſtophanes in Ranis.

Lupi alas quæris. LXXXI.

λύκου πτερὰ ζητεῖς, id eſt, Lupi alas quæris. De iis, qui quærunt ea, q̃ nuſq̃ ſunt. Aut ubi quis uerbo duntaxat territat, alioqui re nunq̃ facturus, quod minatur. Neq; enim fieri poteſt, ut lupus alatus inueniatur. Prouerbium recenſetur à Suida.

Quæ apud inferos. LXXXII.

Eodem loco interpres admonet & huius adagii, tanq̃ eundẽ habentis ſenſum τὰ ἐν ᾅδου, id eſt, Ea quæ apud inferos, citatq; Ariſtarchum authorẽ, idq; inde natũ putat, quod Cratinus finxerit quendam apud inferos funem torquentẽ, aſinum autem arrodentem ea, quæ ille iã torſiſſet, atq; ita inaniter laborare qui torquebat. Quanq̃ illud τὰ ἐν ᾅδου generaliter ad omnia pertinet, quæ poetarum fabulis traduntur, nulli credita, niſi pueris. Vnde cum inania, ſomniisq; ſimilia ſignificabimus, apte dicemus, τὰ ἐν ᾅδου.

Contorquet piger funiculum. LXXXIII.

Huic adeo ſimile eſt, ut idem uideri poſſit, quod de ocno ono, id eſt, de pigro aſino refert Pauſanias apud Ionas, ut ait, celebratum, συνάγει ὁ ὄκνος τὴν θώμιγγα, id eſt, Torquet piger funiculum. Ipſius uerba ſuper hac re ſubſcribam, μετὰ δὲ αὐτοὺς ἀνήρ ἐστι καθήμενος· ἐπίγραμμα δὲ ὄκνον εἶναι λέγει τὸν ἄνθρωπον· πεποίηται μὲν πλέκων σχοινίον· παρέστηκε θήλεια ὄνος ἐπεσθίουσα τὸ πεπλεγμένον ἀεὶ τοῦ σχοινίου. τοῦτον εἶναι τὸν ὄκνον, φιλεργὸν φασὶν ἄνθρωπον, γυναῖκα δὲ ἔχειν δαπανηράν, καὶ ὁπόσα συλλέξαιτο ἐργαζόμενος, οὐ πολὺ ἂν ὕστερον ὑπὸ ἐκείνης ἀνήλωτο. οἶδα δὲ καὶ ὑπὸ ἰώνων, ὁπότε ἴδοιεν τινὰ πονοῦντα ἐπ᾽ οὐδενὶ ὀνήσει φέροντι, ὑπὸ τούτου εἰρημένον ὡς ὁ ἀνὴρ οὗτος συνάγει τοῦ ὄκνου τὴν θώμιγγα, id eſt, Poſt hos uir quidam eſt ſedens, Titulus indicat eum ὄκνον eſſe. Factus eſt autem ad hunc modum, ut ipſe funiculum torqueat, aſtante aſella, quæ quod tortum fuerit, aſſidue abrodat. Hunc Ocnum aiunt hominem eſſe induſtrium, operiq; intentum, ſed uxorem habere ſumptuoſam, ac prodigam, ut quicquid is ſuo labore corraſerit, id mox abſumatur ab illa. Cognitum autem eſt mihi, etiam ab Ionibus dici ſolere, ſiquem conſpexiſſent, in re quapiam elaborantem, quæ nihil adferret emolumenti, hic homo funiculum Ocni contorquet. Videtur argumentum picturæ ſumptũ ab occaſione uobis ancipitem obtinentis ſignificatum. Siquidem συνάγειν τὸν βίον aiunt Græci pro comparare uictum. Colligit autem qui rem auget, diſſipat qui profundit. Atque hoc quidem argumentum apparet olim multorum artificum operibus fuiſſe celebratum. Siquidem Plinius in hiſtoria mundi inter Socratis egregii pictoris argumenta, commemorat & de aſino ſpartum arrodente. Et piger inquit, qui appellatur ocnos, Spartum torquens, quod aſellus arrodit. Fertur idem picturæ genus & Delphis fuiſſe à Polygnoto Thaſio dicatum. Quo quidem negant deſidem, & ignauum ſignificatum, quemadmodum exiſtimat Varro, imo laborioſum magis & induſtrium, ſed cui ſit uxor prodiga. Eoq; Pauſanias ait, non marem aſellum, ſed fœminam in pictura fuiſſe. Idem argumẽtum marmore cælatum, Romæ duobus uiſitari locis, nempe in capitolio & in hortis uaticanis, Hermolaus Barbarus teſtis eſt. Vſus eſt hoc adagio & Propertius, Dignior obliquo funem qui tor-

queat ocno Aeternusq́; tuam paſcat aſelle famem. Veꝝ illud interim admirandũ, cur Plinius eum ſcripſerit appellatũ ocnum, id eſt, pigꝝ, q funem torqueret ac nou magis aſellũ arrodẽtem. Maxime cum Propertius nou eum ocnum appellet, q torqueat ſed illi torqueri funem, ut aſinũ intelligas citius, q̃ torquentem. Meminit huius adagii Plutarchus cõmentario, περὶ τῆς εὐθυμίας, ἀλλ' ὥσπερ ὁ ἐν ᾅδου ζωγραφούμενος σχοινοπλόκος ἀφίησί τινι παρεῖναι ἐπιβοσκομένῳ καταναλίσκειν τὸ πλεκόμενον, id eſt, Sed quemadmodũ apud inferos depictus is, qui funem torquet, cui adeſt qui depaſcens abſumit id, quod tortum fuerit.

Litori loqueris. LXXXIIII.

Αἰγιαλῷ λαλεῖς, id eſt, Litori loqueris. Refert̃ à Græcis adagioꝝ collectoribus. Dictũ in eos, q fruſtra uel ſuadent, uel orant, pinde quaſi ſurdo loquant̃. Nam litora propter aſſiduum fluctuũ fragorem ſurda dicuntur.

Vento loqueris. LXXXV.

Suidas addit & hoc, ἀνέμῳ διαλέγῃ, id eſt, Vento loqueris. Pro eo, quod eſt inaniter. Nam uentus omnia diſſipat, cogitq́; euaneſcere. Vnde & auris diſcerpta mãdata, dixit Virgilius, quæ abierãt in obliuionem.

Mortuo uerba facit. LXXXVI.

Νεκρῷ λέγουσα μύθους εἰς οὖς. id eſt, Mortuo ad aurem fabulam narrans. Plautus, Mortuo uerba nunc facio. Terentius, Verba fiũt mortuo. Rurſum Plautus, Nihilo pluris refert, q̃ ſi ad ſepulchrum mortuo dicat iocum. Natum adagium à ridicula conſuetudine ueterum, uita defunctos ter uoce cientium, unde & cõclamati dicebantur, præterea in pompis funeralibus multa deplorantium erga mortuum, Quem morem irridet Lucianus in libello de luctu, quem nos latinum fecimus.

Surdo canis. Surdo fabulam narras. LXXXVII.

Eandem uim habet, κωφῷ ᾄδεις, id eſt, Surdo canis. Virgilius in Bucolicis, Non canimus ſurdis, reſpondent omnia ſyluæ. Horatius, Narrare putaret aſello fabellam ſurdo. Terentius in Heautontimorumeno, Næ ille haud ſcit q̃ mihi nunc ſurdo narret fabulam.

Fruſtra canis LXXXVIII.

Ἄλλως ᾄδεις, id eſt, Fruſtra canis, πρὸς κενὴν ψάλλεις, id eſt, in uanum cantas. De iis, qui fruſtra ſuadent. A` cantoribus ductum, qui cum, ingrati ſunt auditoribus, inaniter canunt, cum à nemine audiantur, aut qui canunt ſuo ſumptu, nihil auferentes præmii. Nam cãtilenam Græci prouerbiali metaphora frequenter appellant orationem. Inde eſt illud in Euripidis Hecuba ἥξει τι μέλος, id eſt, Veniet aliqua cantilena. Et eandem cantilenam canis, & ad aures occinere, & παρὰ τὸ μέλος φθεγγόμενος, id eſt, Præter cantum ſonans. Vſurpauit adagium hoc, ac ſimul expoſuit Lycophrõ poeta, τοιγὰρ ψαλάξεις εἰς κενὸν ταύρου κτύπον ἄσιτα κἀδώρητα φορμίζων μέλη, id eſt, Itaq; ciebis irritos fidium ſonos Ieiuna & indonata pulſans carmina. Interpres addit prouerbium ad hunc etiam efferri modum, εἰς κενὸν κρούεις τὰς χορδάς, id eſt, Fruſtra pulſas chordas, ſumptum autem à cytharœdis, qui ſic canunt, ut nihil accipiant muneris, & domi cibum capiant, hoc eſt ſuo ſumptu, ſuoq́; uictu, quemadmodum ait Plautus, aliis cantent. Niſi ſi cui uidebitur ad Apologum Aeſopi referendum, de tibicine fruſtra piſces inuitante cantilenis. Nam audierat Arionis fabulam.

Lapidi loqueris. LXXXIX.

Λίθῳ διαλέγῃ, id eſt, Lapidi loqueris. Eundem ſenſum habet. Et apud Terentium lapis pro ſtupido, brutoq́; homine ponitur aliquoties.

Parieti loqueris. XC.

Πρὸς τὸν τοῖχον λαλεῖς, id eſt, Parieti loqueris. Et hoc quoq; refertur à Græcis collectoribus. Effertur & ad hunc modum, διὰ τοίχου λαλεῖν, id eſt, per parietem loqui. Dici couſueuit, ubi quis rei quippiam faceret uehementer abſurdæ. Fortaſſis ab amantibus ſumptum, qui ad fores, ac feneſtras, aut etiam parietes amicarum perinde loquuntur nonnunquam, quaſi ſenſus aliquis illis adſit.

Nugas agere. XCI.

Latinis perinde, atq; Græcis tritum adagiũ. Nugas agere pro eo, quod eſt rem friuolam, ac nihili facere, ſeu fruſtra conari, λῆρον ληρεῖς. Atticis familiare, id eſt, nugas nugaris Ariſtophanes in Nebulis, Socratem ſubtilium nugaꝝ antiſtitem uocat, quaſi friuolaꝝ argutiaꝝ authorem, σύ τε λεπτοτάτων λήρων ἱερεῦ. Dicunt & ὑθλεῖς, id eſt, deliras, ac deſipis, quod eſt trãſlatum ab aniculis, quæ poſteaq̃ ætatis uitio cœperint deſipiſcere, futiles quaſdam nugas blaterare ſolent. Auſonius ad Paulum. Phœbus iubet uerum loqui Et ſi Pierias patitur lirare ſorores. Nuſquam ipſe torquet aulaca. In quibus uerſibus obſcurior eſt alluſio, ac propè dixerim inepta. Nam homo bilinguis pariter ad utrunq; ſermonem, & duplicem nominis ſignificatum reſpexit. Siquidem λῆρος Græcis nugas ſignificat, & liræ ſeu porcæ latinis uocant̃ ſulci. Nã agricolæ primũ pſcindunt, deinde cõminuunt glebas, poſtremo lirant, Proinde ſubtexuit, nunq̃ ipſe torquet αὔλακα. Olim.n. agricolatores delirare dicebantur, qui à recto ſulcorum ordine deflecterent. Inde tranſumptum ad eos, qui deſipiſcunt.

In cœlum iacularis. XCII.

Εἰς τὸν οὐρανὸν τοξεύεις, id eſt, In cœlum ſagittam torques. Eſt apud Zenodotum, ac Suidam, de iis qui fruſtra laborant. Aut qui audent eos laceſſere, quos non poſſunt lædere, nihil enim ferire poteſt, qui in cœlum torquet, niſi quod diuo uidetur petere. At non raro fit, ut iaculum in ipſum mittentem recidat. Extat huiuſmodi quædam ſententia in prouerbiis etiam Hebræorum, nempe apud Eccleſiaſticum capite uigeſimoſeptimo, Qui in altum mittit lapidem, ſuper caput eius cadet, & plaga doloſa doloſi diuidet uulnera, & qui foueam fodit, incidet in eam, & qui ſtatuit lapidem proximo ſuo, offendetur in eo. Et qui laqueum alii ponit, peribit in illo.

Delphinum cauda ligas. XCIII.

Δελφῖνα πρὸς τ̄ οὐραῖον δεῖς, id eſt, Delphinum cauda alligas, in eos qui quippiam incaſſum conantur. Propterea, quod Delphinus cauda ſit lubrica, nec ea parte teneri queat. Aut quod cauda ſit ualida, cuius agitatione fertur & naues aliquando ſubuertere, ut hac parte ſit inuictus. Quadrabit & in eos, qui ea uia quempiam aggrediuntur, qua nequaquam poſſit ſuperari.

Cauda tenes anguillam. XCIIII.

Ἀπ' οὐρᾶς τὴν ἔγχελυν ἔχεις, id eſt, Cauda tenes anguillam, in eos apte dicetur, quibus res eſt cum hominibus lubrica fide, perfidiſque. Aut qui rem fugitiuam, atque incertam aliquam habent, quam tueri diu non poſſint.

Folio ficulno tenes anguillam. XCV.

Huic diuerſum eſt illud, τῷ θρίῳ τὴν ἔγχελυν, id eſt, Folio ficulno anguillam, ſubaudiendum tenes. Vbi quis alioqui fugax & lubricus, arctiore nodo tenetur, quam ut poſſit elabi. Nam fici folium ſcabrum eſt, ut cui nomen etiam inditum ab aſperitate ſcripſerit Plutarchus, atque ob id ad retinendam anguillam natura lubricam, uel maxime idoneum.

Medius teneris. XCVI.

Huic ſententiæ confine eſt illud apud Ariſtophanem, in Ranis, νῦν ἔχει μέσος, id eſt, Nūc medius teneris. De eo qui ſic tenetur ut extricare ſeſe, nulla ratione poſſit. Trāſlatum à palæſtritis, atque athletis, qui ſi quem medium corripuerint, facile uincunt. Sunt autem uerba Aeaci ad Bacchum, ἀλλὰ νῦν ἔχει μέσος, id eſt, At nunc medius tenere. Eodem pertinet illud, apud Terentiū. Sublimen medium arriperem.

Delphinum natare doces. XCVII.

Δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεις, id eſt, Delphinum natare doces, in eos competit, qui monere quēpiam conantur, in ea re, in qua cum ſit ipſe exercitatiſſimus, nihil eget doctore. Nam Delphinus in natando, perniciſſimi impetus eſt, ita ut non modo ſuperet omne natatilium genus uelocitate, uerum etiam terreſtrium animantium, ut author Aelianus libro duodecimo. Quin & naues trāſiliūt, ſeque contento ſpiritu, teli in morem eiaculatur.

Aquilam uolare doces. XCVIII.

Αἐτὸν ἵπτασθαι διδάσκεις, id eſt, Aquilam uolare doces. Diuerſa metaphora ſententiam eandem declarat. Quod enim Delphin inter piſces, id Aquila inter uolucres. Quibus id etiam commune, quod uterque παιδεραστὴς eſſe narratur.

In eodem hæſitas luto. XCIX.

Terētius in Phormione, In eodem hæſitas luto, in eos competit, qui ſic implicantur negocio cuipiam, ut ſe nequeant extricare. A' uiatoribus tranſlatum, qui ſimulatque in lutum inciderint, cum alterum pedem conantur educere, altero altius immerguntur. Rurſum, ut hunc extrahant, alter quem eduxerant, denuo eſt infigendus. Eodem alludens Horatius. Ne quicquam, inquit, cœno cupiens euellere plantam.

In aqua hæret. C.

Vſurpatur huic non diſſimile prouerbium à M. Tullio libro officiorum tertio. Dicit ille quidem multa multis locis, ſed aqua hæret, ut aiunt. Significat autem Epicurum parum ſecum in diſputando conſtare, ſeque ipſum inuoluere, dum ea, quæ dicit alibi, pugnant cum iis, quæ dixit alibi atque ita quaſi fluctuare, neque in ſolido conſiſtere. Id quod euenire ſolet iis, qui cum aberrēt à uero, uerborum fucis rem inuoluunt. Tranſlatum apparet uel à fluitantibus, qui uado deſtituti, huc atque illuc iactantur, quoque magis ſe commouēt, hoc maiore periculo laborant. Aut certe ab oratorum Clepſydra, de qua meminimus alibi, ut eum in aqua hærere dicamus, qui ſe deſtillata iam aqua, tamen è cauſa non poteſt expedire. Cice. ad Q. fratrem libro ſecundo. Quod idibus & poſtridie fuerat dictum de agro Campano actum iri, non eſt actum. In hac cauſa mihi aqua hæret. Incertum, utrum ſignificet eam actionem integram ſibi relinqui, an cauſam eſſe inextricabilem. Huc referēdum illud, quod paulo ſuperius ex Quintiliano citauimus. Et laboratam, congeſtamque dierum ac noctiū labore actionem, aqua deficit.

CHILIADIS PRIMAE CENTVRIA QVINTA.

Multa cadunt inter calicem, ſupremaq́; labra. I.

Vlpitius Apollinaris grãmaticus apud Aul. Gellium in noctibus Atticis lib. duodecimo capite ſextodecimo, duo quædam adagia notat, alteꝝ Græcum, alteꝝ latinum, quoꝝ amboꝝ eadem ſit ſnia. Græcus eſt uerſiculus, inqt, hexameter παροιμιώδης πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου, id eſt, Multa cadunt inter calicẽ, ſupremaq́; labra. Quo monemur nihil tam certum ſpari, neq; qcq̃ tam eſſe uicinũ, quod nõ repentinus aliqs caſus queat interuertere. Adeoq; non eſſe tutũ uenturis fidere, ut uix ẽt illa ſint certa, quæ manibus tenemus. Originẽ adagii qdam ad hmõi fabulã referunt. Ancæus Neptuni & Aſtypalææ Phœnicis filius, cũ uitem ſereret, grauiterq́; miniſtris inſtaret, urgeretq́; qdam opis tædio cõmotus in heꝝ, negauit futuꝝ, ut ex ea uitæ herus unq̃ uinum guſtaret. Poſt ubi uitis pueniſſet feliciter, atq; uuæ maturuiſſent, herus exultans, ac geſtiens, ſeruũ eũdem accerſit, atq; ut ſibi uinũ ĩfundat, iubet. Deinde iam calicem admoturus ori, ſeruo quæ dixiſſet, redegit in memoriã, quaſi uanã explorans diuinationẽ. At ille ſniam hanc hero rñdit. Inter calicem ac ſumma labia, multa poſſe interuenire. Seruili ſententiæ fauit euentus. Nam inter loquendum priuſq̃ ille uinum hauriret, alter qdam miniſter ingreſſus, nunciat uinetum ab apro quopiam immani uaſtari. Quibus auditis Ancæus depoſito poculo, protinus in aprum fertur, à quo inter uenãdum pcuſſus interiit. Vſurpauit hoc adagiũ Lycophron in iambicis, ἐγὼ δὲ τλήμων σὺν κακῷ μαθὼν ἔπος ὡς πολλὰ χείλους καὶ δὴ πασσαλίων ποτῶν, μέσῳ κυλίνδει μοῖρα παμμήτων βροτῶν, id eſt, Miſera aſt ego meo dicta cognoſcens malo Vt plurima inter poculum ac labrum, ſolet Vertiſſe fatum, res agens mortaliũ. Interpres citat Ariſtotelem authorem, qui & ipſe de Angæi fabula meminerit, in qua illud uariat, Angæo uitem inſtituenti, uatem accerſitum quempiam prædixiſſe, non futuꝝ unq̃, ut ex ea uinum guſtaret, & expreſſo in calice uino, uatem irriſiſſe, tanq̃ γευσόμενον. Reliqua conueniunt cum iis, quæ ex aliorum retulimus commentariis. Feſtus Pompeius ab angure quopiam uicino qui forte præterierit, prædictum indicat. Lycophrõ autem aliò detorſit, nempe ad Agapenorem patrem, & Ancæum Actoris & Eurythemiſtidis filium, & ad aprum Calydonium. Dionyſius apud Zenodotum mauult parœmiã ad Antinoum referre. De quo meminit Homerus in Odyſſeæ decimo, Is Antinous erat unus ex procis Vlyſſis, cui poculum tenenti, iamq; bibere paranti, Vlyſſes iugulum telo tranſfixit. Atq; ita manibus elapſo poculo, concidit, atq; interiit. Sed non ab re fuerit Homericum carmen adſcribere, Ἦ καὶ ἐπ' Ἀντινόῳ ἰθύνετο πικρὸν ὀϊστόν ἤτοι ὁ καλὸν ἄλεισον ἀναιρήσεσθαι ἔμελλε, χρύσεον ἄμφωτον, καὶ δὴ μετὰ χερσὶν ἐνώμα ὄφρα πίοι οἴνοιο. φόνος δέ οἱ οὐκ ἐνὶ θυμῷ μέμβλετο. τίς κ' οἴοιτο μετ' ἀνδράσι δαιτυμόνεσσι, μοῦνον ἐνὶ πλεόνεσσι, καὶ εἰ μάλα καρτερὸς εἴη οἷ τεύξειν θάνατόν τε κακὸν καὶ κῆρα μέλαιναν. τὸν δ' Ὀδυσεὺς κατὰ λαιμὸν ἐπισχόμενον βάλεν ἰῷ ἀντικρὺ δ' ἁπαλοῖο δι' αὐχένος ἤλυθ' ἀκωκὴ ἐκλίνθη δ' ἑτέρωσε, δέπας δέ οἱ ἔκπεσε χειρὸς βλημένου, αὐτίκα δ' αὐλὸς ἀνὰ ῥῖνας παχὺς ἦλθεν αἵματος ἀνδρομέοιο, id eſt, Telum, hæc fatus, in Antinoum contorſit amarum. At pulchram is pateram, iam iam tollebat, utrinq; Auritam, atque auro nitidam, iam iamq; manu illam Admotabat uti biberet, Neq; pectore cædem Voluebat pauido, Quis enim fore crederet unquam Vnus ut in tanto conuiuarum agmine, quanq̃ Viribus antecat, mortem ſibi nigraq́; fata Moliret, at huic iugulum confixit Vlyſſes Tollenti calicem, iaculum penetrauit acutum. Et contra è ceruicibus exiit ærea cuſpis Voluitur in latus ille, calix ſimul excidit icto E' manibus, mox inde cruor de naribus ingens Emicat. Nec alienum arbitror hoc loco meminiſſe, quod Iulio Cæſari uelut exprobranti uaticinii uanitatem, reſponſum eſt, ueniſſe calendas Martias, non etiam præteriiſſe.

Ollaris Deus. II.

Χυτρεοῦς θεὸς, id eſt, Ollaris Deus, dicebat̃ in hominem humilem & cõtemptæ ſortis. Magni Dii ebore, auro, & argẽto ſculpebantur. At plebei illi & minutuli, quod genus ſunt, Silenus & Priapus, qualibet materia fingebantur, ligno nonnunquam & luto, quo uidelicet argento finguntur, & ollæ. Vñ non inepte quadrabit in eum, q ſtudeat hẽri inter aulicos optimates ſed nec opibus pollens, nec authoritate ualẽs apud principẽ. Cognatũ eſt illi, καὶ κόρκορος ἐν λαχάνοις, i. Et corcorus inter olera, aut illi οὐδὲν ἱερὸν, i. Nihil ſacri. Refertur & hoc in iiſdem collectaneis.

Inter os & offam. III.

Latinũ eſt hmõi. Inter os & offam, quod à cibis ſumendis ſumptũ eſt, quẽadmodũ Græcanicũ illud à potu. Nã olim Romani uictitabãt offis, ut teſtis eſt Valeri⁹ Maximus, Itaq; pinde ualet iter os & offam, quaſi dicas inter os & cibum. Porrò pucrbiũ referẽ apud Gelliũ ex oẽone quadã Catonis, de ædilibus uitio creatis, his qdem uerbis, Nũc ita aiunt in ſegetibus, & in herbis bona frumẽta eſſe.

Nolite ibi nimiam ſpem habere. Sæpe audiui inter os & offam, multa interuenire poſſe. Ver, inter offam, atq; herbam, ibi uero longum interuallum eſt. Feſtus ita refert adagium, Inter manũ & mẽtum.

Ita fugias ne præter caſam. IIII.

Extat apud Terẽtium in Phormiõe cum primis uenuſtum adagium, Ita fugias ne præter caſam, quo quidem admonemur, ne ſic aliquod uitium fugiamus, ut in aliud maius incauti deuoluamur. Noſtrapte culpa facimus, inquit, ut malos expediat eſſe, dum dici nimiũ nos bonos ſtudem⁹, & benignos. Ita fugias, ne præter caſam, quod aiũt. Verba ſunt Demiphonis ſenis ſemet accuſantis, quod dũ auari famã, plus ſatis cupide ſtuderet effugere, ſtulti reprehẽſionem incurriſſet. Donatus adagii metaphoram hunc ad modum enarrat, ſi modo cõmentũ hoc Donati uidet̃ eſſe. Ita fugito, ne tuã caſam prætermittas, quæ ſit tibi tutiſſimũ exceptaculũ. Aut ita fugias, ne præter caſam, ubi cuſtodiri magis & prehendi fur, & mulctari uerberibus põt. Aut uerbum erat (inquit) furem exagitantis, & interea prouidẽtis, ne ante caſam tranſeat, ne in prætereũdo ẽt inde aliquid rapiat. Hanc ueluti diuinationẽ, incerta, ac uaria cõiectantium quis ferret, niſi uideremus & iuris interpretibus, & Græcorum adagiorum enarratoribus hunc eũdem eſſe morem. Primũ interpretamẽtum mihi magis arridet. Quidã.n. calore fugiẽdi, ẽt ea prætercurrunt, ubi cõmode poterant quieſcere. Quod unica uoce Græci παραφέρεσθαι uocãt, id eſt, perperam præterire, ac præteruehi, ab eo, quod amplectendũ erat, aberrantem. Opinor ad hoc adagiũ reſpexiſſe Lucianũ in Nigrino, cũ ſcribit, καὶ τοῦτο δὴ ἐν ταῖς τραγῳδίαις καὶ κωμῳδίαις λεγόμενον, ἤδη καὶ παρὰ θύραν βιαζόμενοι, id eſt, Et hoc quod in Tragœdiis & Comœdiis dicitur, iã & præter caſam incitati.

Euitata Charybdi in Scyllam incidi. V.

Τὴν χάρυβδιν ἐκφυγὼν, τῇ σκύλλῃ περιέπεσον, Iambici ſunt dimetri ἀκέφαλοι, quos caſus ne effuderit, an ars finxerit incertum. Horum hic eſt ſenſus, Euitata Charybdi, in Scyllam incidi, hoc eſt, diuito grauius malum, in alterum diuerſum incidi. Sumptũ adagiũ ab Homerica fabula, quæ narrat Vlyſſem, dum metu Charybdis propius ad Scyllam nauem admouet, ſex è comitũ ſuorum numero perdidiſſe. Quidam aiunt Scyllam Niſi megarẽſium regis fuiſſe filiã, quæ propter aureũ crinem ademptũ pãtri, in monſtrum hoc marinũ cõuerſa ſit, ut meminit Pauſanias in Corinthiacis. Cui uidet̃ aſſentiri Virgilius in Bucolicis, cum ait, Quid loquar, aut Scyllã Niſi, quã fama ſecuta eſt Cãdida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis? Seruius indicat Scyllam Phorci, & Cretheidis nymphæ filiam fuiſſe. Hãc cum amaret Glaucus, Circe, quæ illius amore tenebat̃, quod eum in Scyllam propenſiorem eſſe uideret, fontẽ in quo nympha lauare conſueuerat, magicis uenenis infecit. In quẽ cum illa deſcendiſſet, pubetenus in uarias mutata eſt formas. Nam id Circe peculiare, in ferarum figuram homines uertere. Horrens itaq; ſuã deformitatem, ſeſe in mare præcipitem dedit, ac fabulæ præbuit argumẽtum. De rei ueritate, diuerſa eſt ſcriptorum opinio. Saluſtius putat eſſe ſaxum in mari prominens, quod procul uiſentibus muliebrem formam imitet̃, in quod illiſi fluctus, qui & luporum eiulatum, & canum latratum uident̃ imitari, finxerunt illam à pube huiuſmodi feris ſuccinctam eſſe. In Græcorum commentariis inuenio triremem fuiſſe quãdam miræ pernicitatis, cui nomen fuerit inditum Scyllæ, παρὰ τὸ σκυλεύειν, quod hac graſſantes piratæ, mare Tyrrhenũ, ac Siculum infeſtarẽt, reliquasq; naues quotquot præteriſſent, diſpoliarẽt, atq; hinc natam fabulam. De Charybde uero narrãt Poetarum fabulæ, hanc fœminã fuiſſe uoraciſſimã, quæ quod Herculis boues rapuiſſet, à Ioue fulmine icta, in mare præcipitata eſt, & in huiuſmodi uerſa monſtrum, quod adhuc priſtinam ſeruat naturam. Abſorbet.n. uniuerſa, quæq; abſorbuerit, ea circa Taurominitanum egerit littus, ut Saluſtius eſt author. Vnde tanquam prouerbio Scortum uorax, & auiditatis nunquam ſatiatæ, Charybdim appellat. Horatius, O quanta laboras Charybdi Digne puer meliore flamma. Seruius ait Syllam in Italia eſſe, Charybdim in Sicilia. Virgilius in Aeneidos, libro tertio, tranſitum hũc inter duo pericula anguſtiã eleganter deſcribit. Hæc loca, inquiens, Vi quondam uaſta, cõuulſa ruina Tantum æui longinqua ualet mutare uetuſtas, Diſſiluiſſe ferunt, cum protinus utraq; tellus Vna foret, uenit medio ui põtus, & undis Heſperium Siculo latus abſcidit arua'q;, & urbes Littore diductas, anguſto interluit æſtu. Dextrum Scylla latus, læuum implacata Charybdis Obſidet. Et idem alibi, Inter utranq; uiã leti diſcrimine paruo Ni teneant curſus. Homerus Odyſſeæ. Μ. periculum utrũq; multis uerbis deſcribit, facitq; Circen admonẽtem Vlyſſem, ut ad Scyllam potius inflectat curſum, quam ad Charybdim, propterea quod præſtet ſex è ſociis deſyderari, quam pariter omnes interire, declarans nimirũ plus diſcriminis eſſe in Charydi, quam in Scylla, μὴ σύ γε κεῖθι τύχοις ὅτε ῥοιβδήσειεν· οὐ γάρ κεν ῥύσαιτό σ' ὑπ' ἐκ κακοῦ, οὐδ' ἐνοσίχθων· ἀλλὰ μάλα σκύλλης σκοπέλῳ πεπλημένος ὦκα Νῆα παρὲξ ἐλάαν, ἐπεὶ πολὺ φέρτερόν ἐστιν ἓξ ἑτάρους ἐν νηὶ ποθήμεναι, ἢ ἅμα πάντας, id eſt, Abſit ut illic tum fueris, cum faucibus undas Illa reſorbuerit, neq; enim è diſcrimine tanto Ipſe uel eripiat Neptunus,

ueſq; age Scyllæ Vicinus ſcopulo celeri prætereuehe curſu. Quandoqdem comites ſex multo pdere, præſtat, Quam ut ſemel exitium quotquot ſunt, auferat omneis. Adagio trifariam uti licebit, Vel cum admonebimus, ſiquádo in eas rerũ anguſtias deuentum fuerit, ut citra diſpẽdium diſcedi nõ que at, è duobus malis, id quod leuius eſt, eligamus, uidelicet Vlyſſis exẽplo, & magis in eam uergamus partem, ubi minus ſit iacturæ. Quod genus, ſiqs pariter & de ſalute & de pecunia periclitaret, malit ꝑpior eſſe pecuniæ, q̃ uitæ periculo, propterea quod facultatũ iactura, utcũq; ſarciri poteſt, uita ſemel amiſſa, nunq̃ reſtituit. Vel cum oñdemus negocium anceps & periculoſum, in quo ſumma moderatione ſit opus, ut in neutram pecces partem. Hic iam non habebitur ratio, utrum maius ſit ꝑiculum, ueꝝ hoc tantum intelligitur, ingens utrobiq; diſcrimen ſubeſſe. Prioris exemplũ fuerit. Memẽto longe ſatius eſſe in diſpendii Scyllam incidere, q̃ in ualetudinis Charybdim. Præſtabilius eſt in rei pecuniariæ iacturam, uelut in Scyllam incurrere, q̃ in infamiæ Charybdim icidere. Poſterioris, hoc curandum, ut ita populo ſtudeas, ne principis offendas animum. Caute, circumſpecteq; rem gerito, memor tibi inter Scyllam & Charybdim eſſe curſum. Tertius fuerit modus, ſi inuertas, hoc pacto, Dum parum eruditus uideri times, in arrogantis opinionem incurriſti, hoc eſt, planè quod dicitur dum Scyllam uitas, in Charybdim incidiſti. Celebratur apud Latinos hic uerſiculus, quocunque natus authore, nam in præſentia non occurrit. Incidit in Scyllam, cupiens uitare Charybdim.

Fumum fugiens, in ignem incidi. VI.

Καπνὸν γε φεύγων εἰς τὸ πῦρ περιέπεσον, id eſt, Dum uito fumum, flammam in ipſam decidi. Senarius eſt prouerbialis ſuperiori ſentẽtiæ finitimus. Lucianus in Necyomantia. ἐλελήθειν δ᾽ ἐμαυτόν τις τὸ αὐτό φασι τὸ πῦρ ἐκ τοῦ καπνοῦ βιαζόμενος, id eſt, Ignoraueram autem, quod iuxta ꝓuerbium ex fumo in ipſum ignem compellerer. Vtitur & Plato, cum ait populum, dum recuſat ingenuis ſeruire, quaſi uitato fumo, in flammam incurrere, uidelicet, ut ſeruis etiam ſeruire cogatur. Huc alluſit Horatius, cum ait in ſermonibus, Nam fruſtra uitium uitaueris illud, Si te alio prauum detorſeris. Et in arte poetica, In uitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte. Plutarchus, περὶ δυσωπίας. τῇ δὲ δυσωπίᾳ συμβέβηκεν ἀτεχνῶς, φεύγουσῃ καπνὸν ἀδοξίας εἰς πῦρ ἐμβάλλειν ἑαυτήν, id eſt, Ineptæ autem uerecũdiæ illud haud dubie accidit, ut fumum fugiens infamiæ, in ignem coniiciat ſeſe. i. in aliud maius.

Latum unguem, ac ſimiles hyperbolæ prouerbiales. VII.

Tráſuerſum digitum, aut unguem diſcedere, frequenter eſt apud Ciceronẽ, ꝓ eo quod eſt q̃minimo ſpatio. Fit autẽ feſtiuior metaphora, quoties his uerbis, ꝑfectam imitationẽ, ac plenũ undequaq; conſenſum ſignificamus, ut Academicaꝝ quæſtionũ, libro ſecũdo. Ab hac regula mihi nõ licet, tráſuerſum, ut aiunt, unguem diſcedere. Ibidem. Vbi. n. aut Zenocratem ſeqtur, cuius libri ſunt de ratiõe loquendi, multi, & multum probati, aut ipſum Ariſtotelem quo profecto nihil eſt acutius, nihil politius. A Chryſippo pedem nunq̃. Loqtur de Antiocho, q reliqs contemptis, Chryſippum per oĩa ſequeretur. Idem ad Atticum, Mihi certiſſimum eſt ab honeſtiſſima ſententia digitum nunq̃. Rurſus ad eundem, libro tertiodecimo. Curandum eſt atq; hoc in omni uita ſua, quẽq; à noſtra conſcientia tranſuerſum unguem, non oportere diſcedere. Idem in epiſtolis familiaribus, Vrge igitur tranſuerſum unguem, quod aiunt, à ſalo. Sunt illa quidem minus figurata, ſed tamen prouerbialia, quæ loqtur Plautinus Euclio in aulularia, Si tu Hercle ex iſthoc loco digitum tráſuerſum, aut unguem latum exceſſeris. Et Cicero in Verrem, Digitum non diſcedebant. Idem ad Atticum, libro tertiodecimo, epiſtola prima, Pedem adhuc è uilla egreſſi nõ ſumus, ita magnos & aſſiduos imbres habebamus. Atq; hunc imitatus diuus Hieronymus. Et Apoſtolicæ uoluntatis ſequẽtes ueſtigia, ne puncto quidem (ut dicitur) atq; ungue tranſuerſo, ab illius ſententiis recedamus. Metaphora partim ſumpta uidetur ab iis, q tabulam, aut ſaxum, aut ſimile quippiam digitis latis metiuntur, quoties exqſitæ rei modus ſpectatur, Nam reliqua cubitis metiri ſolemus. Minima menſuraꝝ, latus digitus eſt. Partim à iugerum menſoribus, qui ſtadiis, paſſibus, & ut minima menſura, pedibus, ſoli ſpatium metiuntur. Vulgo etiam nunc dicunt, culmum latum, ſimili figura, pro eo, quod eſt ne tantulum quidem.

Pedem ubi ponat non habet. VIII.

Vnde & illa ꝓuerbialis hyꝑbolæ ducta uidet apud Ciceronẽ, Pedem ubi ponat, non habet, ꝓ eo quod eſt, ne tãtillum qdem agri. Cõueniet aũt in hoiem inſignite tenuem, atq; inopem, cui ne ueſtigium quidem pedis ſit in agrorum poſſeſſionibus. Apud eũdem eſt iocus in fundum, quem poſſis mittere funda.

Iterum eundem ad lapidem offendere. VIII.

Δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν αἰσχρὸν προσκρούειν λίθον, id eſt, Iterum ad eundem turpe lapidem impingere. Senarius elegans, ac prouerbialis refertur à Zenodoto in collectaneis adagiorũ. Vſurpatur ab Auſonio in epiſtola quadam, Etenim, inquit, popoſciſti tu, ut tua epiſtola, ad eundem lapidem bis offen-

deres. Ego autem quæcunq; fortuna eſſet, ſemel erubeſcerem. Eſt autem bis ad eundem lapidem offendere, iterum eadem in re peccare. Nam primus error, uel Græco adagio ueniam meret. Iteranti culpam, uenia dari non ſolet. Inter Græcanicas ſententias celebratur & hæc, δὶς ἐξαμαρτεῖν ταὐτὸν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ, id eſt, Sapientis haud eſt bis in eodem labier. Extat & Græcum Epigramma, incertum cuius, ὅστις ἅπαξ γήμας, πάλιν δεύτερα λέκτρα διώκει. ναυηγὸς πλώει δὶς βυθὸν ἀργαλέον, id eſt, Altera connubium experto cui ducitur uxor. Hic fracta repetit æquora ſæua rate. Fert & Publianus Mimus, non alienus ab hac forma. Improbe Neptunum accuſat, qui iterum naufragium facit. At Scipio ſapienti ne ſemel quidem errare permittit, ut dicat οὐκ ᾤμην, id eſt, Non putaram.

Eadem oberrare chorda. IX.

Horatius in arte poetica, ſententiam haud diſſimilem, diſſimili metaphora extulit. Et citharœdus, inquiens, Ridetur chorda, qui ſemper oberrat eadem. A' cantoribus ducta tranſlatio eſt, quibus uehementer fœdum ſit, in iiſdem fidibus ſæpius peccare. In eos igitur concinne dicetur, qui uel in ſimili re crebrius peccant, uel culpá eandẽ iterũ, atq; iterũ cõmittũt. Primus.n. lapſus uel caſui dat, uel imprudentiæ, iteratus ſtultitiæ tribuit, aut inſcitiæ.

Non tam ouũ ouo ſimile. X.

Extant apud authores aliquot ſimilitudinis adagia. Quorũ de numero eſt, Non tam ouum ouo ſimile, de rebus indiſcretæ ſimilitudinis. Cicero Acade. quæſt. libro ſecũdo. Vides ne, ut in prouerbio ſit ouorum inter ſe ſimilitudo? Tamen hoc accipimus, Deli fuiſſe complureis ſaluis rebus illis, q gallinas alere quæſtus cauſa ſolerent. Ii cum ouum inſpexerant, quæ id gallina peperiſſet, dicere ſolebãt. Neque id eſt contra nos. Nam nobis ſatis oua internoſcere. Idem prouerbium refertur & à Fabio Quintiliano. Vſurpatur & à Seneca in libello, quem in Claudium Imperatorem luſit.

Non tam lac lacti ſimile. XI.

Idem pollet, & à Plauto uſurpatur in Amphytrione, Neque lacte lacti magis eſt ſimile, q̃ ille ego ſimilis eſt mei. Dicitur à Soſia de Mercurio, qui huius aſſumpſerat figuram.

Non tam aqua ſimilis aquæ. XII.

Eandem uim obtinet, quod uſurpat Plautus in Menœchmis, nec aqua aquæ, nec lacte lacti, crede mihi uſq̃ ſimilius, quam hic tui eſt, tu q; huius. Ad hãc formã & illud ex eadẽ ſcena, Tam cõſimilis eſt, q̃ põt ſpeculum tuum.

Quam apes apum ſimiles. XIII.

His M. Tullius illud ẽt adiũgit in Academicis quæſt. Vt ſi ſia ſunt, & oua ouorũ, & apes apum. Vbi iocat in Democriti mundos, uſquequaq; ſimiles inter ſeſe.

Acanthia cicada. XIIII.

Ἀκάνθιος τέττιξ, id eſt, Acanthia cicada. In indoctos atq; infantes, aut muſices ignaros torqueri prouerbio ſolitum, Author eſt Stephanus Byzantius iuxta oppidum Acanthum cicadas alibi uocales, mutas eſſe, atq; hinc ortum adagiũ. Plinius naturalis hiſtoriæ, libro undecimo, capite uigeſimoſeptimo, Scribit in agro Rhegio cicadas omneis ſilere. Vltra flumẽ in Locris canere. Idem teſtat Pauſanias libro rerũ Locrenſium ſecũdo. Strabo libro Geographiæ ſexto, refert Rheginũ agrum à Locrenſi dirimi fluuio, cui nomen Alex, Cicadas aũt, qui in Locrenſi uerſentur ripa, ſonantius ſtridere, cum in Rhegina ſint mutæ. Huius rei hanc eſſe cauſam coniectat, quod Rheginorũ regio cũ ſit umbroſa, atq; opaca, Cicadarũ pelliculas humore torpefaciat. Eaſdem in agro Locrẽſi, quod ſit aprica, ſolis arefactas æſtu, ſtridorem aptius emittere. Auget autem miraculum Rheginenſium Cicadarũ, etiam fabuloſe celebrata uocalitas uicinarũ. Nam idem Strabo Timæum citat authorẽ quondam in Pythiorũ certamine Eunomũ Locrenſem, & Rheginenſem Ariſtonem, in canendi certamẽ ueniſſe, Ariſtonem Apollinẽ inuocaſſe Delphicum, ut ſibi canenti foret auxilio, quod à Delphis Rheginẽſes olim eſſent ꝓfecti. Eunomus rñdit, Rheginenſibus ne certãdum qdem omnino de muſica, apud quos Cicada, uocaliſſimũ animal, uoce careret. Vtriſq; certantibus, cum in Eunomi cithara, una inter canendum chorda frangeretur, Cicada ſupuolans aſtitit, ac uocem alioqui defuturam, ſuo cantu ſuppleuit. Atq; ita uictor declaratus, ſtatuam citharœdi poſuit, cum Cicada citharæ inſidente. Huiuſmodi fermè tradit Strabo.

Eadem penſari trutina. XV.

Eadem penſari trutina, id eſt, eadem lege Horatius in ſermonibus, Hac lege in trutina ponetur eadem. Idem in epiſtolis, Romani penſantur eadem ſcriptores trutina. Conuenit cum illa iureconſultorum regula. Patere legem, quam ipſe tuleris. Sine, ut eo pacto tecum agatur, quo tu cũ aliis egeris. Perſius, Examenq; improbum in illa caſtiges trutina. Huic ſimillimum, Ad eandem exigere regulam, ἴσῳ σταθμῷ, id eſt, æquali trutina, ſiue lance. Plutarchus, ἀλλ' ἴσῳ σταθμῷ πᾶσιν ἡ κακία προσθεμένη μολιβδίς ὥστε δίκτυον κατέσπασεν, id eſt, Sed æqua lance omnibus, addita malitia ceu plumbum rete detraxit.

Zonam

Zonam perdidit. XVI.

Zonam perdidit. Caſtrenſe prouerbium in ἀχρημάτους, id eſt, eos, qui nihil habent nummorum, à Græca quadam fabula tractum Acron admonet. Porphyrion à militũ cõſuetudine q̃ quicquid habent in Zona, ſecum portãt. Cuiuſmodi ſanè hoiem perq̃ uenuſte deſcribit Lucilius citante Nonio, Cui neq; iumẽtum eſt, nec ſeruus, nec comes ullus Bulgam, & quicquid habet nummorum, ſecum habet omne Cum Bulga cœnat, dormit, lauat, omnis in una Spes hominis Bulga, hac deuincta eſt cætera uita. Nam Bulgam appellat Lucilius folliculum, ſiue crumenam, & ſacculum de brachio propendẽtem. Sic enim & Horatius, Suſpenſi leuo tabulas, loculosq; lacerto. Tametſi Feſtus Bulgam gallicum uocabulum autumat. Conſimili modo Gracchus loquitur apud Gelliũ, Cum Roma profectus ſum, Zonas quas plenas argenti extuli, eas ex prouincia inaneis retuli. Horatius in epiſtolis, Ibit eo quo uis, qui Zonã perdidit. Plautus in Pœnulo, Tu q̃ Zonã nõ habes, quid in hanc ueniſtis urbẽ? aut quid quæritis? In quibus Plauti uerbis duplex eſt alluſio, & ad ueſtem Pœnorum more diſcinctam, & ad pecũiam, quæ in Zona geſtat, citra quã in urbe ſumptuoſa nõ ſat cõmode uiuitur. Peſcẽnius Niger apud Spartianum uetuit, ne milites Zonam ſecum deferrent in bellum, ſed ſi quid haberent pecuniæ, publice commendarent recepturi poſt prælium, ſimul & ipſis luxuriei materiam eripiẽs, & hoſti prædam ſi quid aduerſi eueniſſet.

Cocta numerabimus exta. XVII.

Cocta numerabimus exta. Diomedes grãmaticus, ubi prouerbium definit, hoc exempli uice ſubiecit. Cuius hũc adſcribit eſſe ſenſum, ex euẽtu ſciemus. Huic confinis color ille comicus. Res indicabit. Nã ut ait Ouidius, Exitus acta probat. Et apud Græcos αὐτὸ δείξει, id eſt, ipſa res indicabit.

Multa nouit Vulpes, uerum Echinus unum magnum. XVIII.

πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα, id eſt, Ars multa Vulpi, aſt una Echino maxima. Zenodotus hũc ſenariũ ex Archilocho citat. Dicitur in aſtutos, & uariis conſutos dolis. Vel potius ubi ſignificabimus, quoſdã unica aſtutia plus efficere, q̃ alios diuerſis technis. Nã Vulpes multiiugis dolis ſe tuetur aduerſus uenatores, & tñ haud raro capit. Echinus, quem opinor Erinacium eſſe, nã hoc loco de terreſtri, nõ de piſce fit mentio, unica dũtaxat arte, tutus eſt aduerſus canum morſus. Siquidem ſpinis ſuis ſemet inuoluit in pilæ ſpẽm, ut nulla ex parte morſu prendi queat. Citatur apud eũdem Zenodotum huiuſmoĩ quidam uerſus ex Ione Chio, Tragico poeta, Quos eoſdem ex eodem citat in ſermonibus cõuiuialib' Athæneus è Tragœdia, cui titulus Phœnicia. ἀλλ' οὖ γε χέρσῳ τὰς λέοντος ἤνεσα, καὶ τὰς ἐχίνου μᾶλλον οἰζυρὰς τέχνας ὃς ἐπεὶ αὖ ἄλλων θηρίων ὀσμὴν μάθῃ. στρόβιλος ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας κεῖται δακεῖν δὲ καὶ θιγεῖν ἀμήχανος, i. Leonis artes in ſolo ſanè probo Ar magis Echini comprobo miſeros dolos, Qui ſimul odorẽ beluarum ſenſerit, Se cõtrahit ſpinis opto corpore, Tutus iacens, morſuq;, tactuq; oium. Refert prouerbium, ac ſimul ad carmẽ alludit. Plutarchus in cõmentario, cui titulus, πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, χερσαῖα ἢ θαλάσσια, id eſt, Vtra aiantia prudentiora terreſtria, an marina. Eius uerba ſubſcribam, τῶν δὲ χερσαίων ἐχίνων ἡ μὲν ὑπὲρ αὑτῶν ἄμυνα καὶ φυλακὴ παροιμίαν πεποίηκε, πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα. προσιούσης γὰρ αὐτῆς ὥς φασιν, στρόβιλος ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας, κεῖται θιγεῖν τε καὶ δακεῖν ἀμήχανος, id eſt Iam uero terreſtrium Echinorum in tuẽda, ſeruãdaq; incolumitate ſua ſolertia, prouerbio locum fecit, Ars uaria Vulpi, aſt una Echino maxima. Siquidẽ cũ impetit à feris, quẽadmodũ aiũt, uelut omne ſpinis corpus obuoluens ſuis, Tutus iacet, ſic ut nec ore tangier Vlla queat ratione nec morderier. Sed oium copioſiſſime, huius aiantis ingenium & aſtutiam deſcribit Plinius, libri octaui, capite trigeſimoſeptimo. Præparant, inquit, & Herinacei cibos, ac uolutati ſupra iacẽtia poma, affixa ſpinis, unũ non amplius ore tenentes portant in cauas arbores. Iidem mutationẽ Aquilonis in Auſtrum, condentes ſe in cubile, præſagiunt. Vbi uero ſenſere uenãtem, cõtracto ore, pedibus, ac omni parte inferiore, qua raram & innocuã habent lanuginem, cõuoluunt in formã pilæ, ne quid cõprehendi poſſit præter aculeos. In deſperatiõe uero urinam ex ſe reddunt tabificam tergori ſuo, ſpinisq; noxiam. Reliqua q̃ cupiet cognoſcere, è loco quẽ indicauimus, petat. Hæc ad prouerbii ſenſum, potiſſimũ attinebant. Celebre eſt & piſcis Echini ingeniũ, q̃ ſæuitiam maris præſagiens, correptis lapillis operit ſeſe, ut mobilitatẽ ſtabiliat põdere, ne nimia uolutatione atterat ſpinas, quod aſpicientes nautæ, pluribus mox ancoris nauigia infrenant. Author Plini' libro nono, capite trigeſimoprimo. Vulpem aũt uerſipellem eſſe, uariisq; inſtructam artibus, cum alii complures apologi, tum ille peculiariter indicat, q̃ refert à Plutarcho in moralib'. Cum aliquñ Pardus uulpem præ ſe cõtemneret, quod ipſa pellem haberet omnigenis colorum maculis uariegatam, rñdit uulpes, ſibi id decoris in aĩo eſſe, quod illi eſſet in cute. Neq; uero paulo ſatius eſſe ingenio præditũ eſſe uafro, q̃ cute uerſicolore. Græci ſolertẽ, ac uariis armatũ dolis, ποικιλόφρονα, uocãt & ποικιλομήτην. Latini uafrũ & uerſipellẽ. Narrat & alius quidã Apologus, ab hoc prouerbio nõ mul-

tum abludens. Cum aliqñ uulpes in colloqo, quod illi erat cum fele, iactaret ſibi uarias eſſe technas, adeo ut uel peram haberet dolis refertam, feles aût rñderet ſibi unicam dûtaxat artem eſſe, cui fideret, ſi qd exiſteret diſcriminis, inter confabulandum repente canum accurrētium tumultus auditur, ibi feles in arborem altiſſimā ſubſiliit, cum uulpes interim à canum agmine cincta capit'. Innuit fabula, præſtabilius eſſe nonnunq̄ unicum conſilium, modo id ſit ue⁊ & efficax, q̄ plures dolos, cōſiliaq̨ friuola. Veluti ſiqs pauper multiiugis artibus ſolicitaret animū puellæ, diues autem unum hoc haberet, quod eſt apud Ouidiū, q̄tumlibet accipe, Recte dixeris, πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Simulare cupreſſum. XIX.

Horatius in arte poetica, Et fortaſſe cupreſſum ſcis ſimulare, qd hoc, ſi fractis enatat exſpes Nauibus, ære dato. Acron ꝓuerbiū eſſe admonet, ortū ab impito quopiam pictore, q præter cupreſſum nihil nouerat pingere. A' quo cū naufragus qdam petiſſet, ut uultū ſuū exprimeret, ac naufragiū ſuum depingeret, interrogauit ille, num ex cupreſſo uellet, aliqd adiici. Res ea primū in iocū, deinde ēt in adagionē abiit. Concinne uſurpabit' in eos, q quod didicerūt, id ubiq̨ intempeſtiuiter inculcant, cum ad rem nihil attineat.

Flamma fumo eſt proxima. XX.

Apud Plautum extat, Flamma fumo eſt proxima. Commonet adagium periculū mature fugiendum eſſe, quiq̨ malum euitare cupiat, ei uitandam prius occaſionem. Vt qui corrumpi nolit, ab improbo⁊ abſtineat conſuetudine, qui cum puella cubare nolit, ne det oſculum. Nam & illud protinus addit poeta, fumo comburi nihil poteſt, Flamma poteſt. Fumus enim indicium eſt flammæ mox erupturæ.

Ad reſtem res rediit. XXI.

Terentius in Phormione, Opera tua ad reſtim mihi qdem res rediit planiſſime. Hoc adagio ſumma re⁊ deſperatio ſignificat'. Nam in hac ſolent qdam amentes ad laqueum confugere. Iuuenalis, Ferre potes dominam ſaluis tot reſtibus, ullam? Eodem pertinet ēt illud, ſuſpendio deligenda arbor.

Paupertas ſapientiam ſortita eſt. XXII.

πενία δὲ τὴν σοφίαν ἔλαχε, id eſt, Pauptas ſapiētiam ſortita eſt. Zenodotus citat ex Euripide. Alii tribuunt Ariſtoni, Ignaua eſt opulentia, ue⁊ inopia, multa⁊ artium repertrix eſt, id quod ipſa iactat apud Ariſtophanem in Pluto, artium omnium inuentionē ſibi uendicans. Virgilius, Labor oīa uincit Improbus, & duris urgens in rebus egeſtas. Ouidius, Ingenium mala ſæpe mouent. Perſius Magiſter artis, Ingeniiq̨ largitor Venter. Circūfert' hic quoq̨ uerſiculus apud Græcos, πολλῶν ὁ λιμὸς γίγνεται διδάσκαλος, id eſt, Magiſtra multo⁊ improba exiſtit fames. Zenophon πενίαν appellauit, σοφίαν αὐτοδίδακτον, ἃ γὰρ ἐκείνη τοῖς λόγοις πείθει, αὕτη τοῖς ἔργοις ἀναγκάζει, hoc eſt, ſapiētiam, quæ citra doctorē cōtingit, etenim quod hæc pſuadet oſone, ad hoc illa re ipſa compellit. Huc ſpectat & illud, quod Iupiter aurei ſæculi tam paratam re⁊ copiam ſubmouit, ut uarias uſus meditando extūderet arteis. Item Mimus ille, nō inelegans. Hoīem experiri, multa pauptas iubet. Poteſt & illuc referri ꝓuerbium, quod uidemus accidere, neſcio qūo, ut penes Midas, & improbos hoīes ſit opulentia, doctiq̨ probiq̨ ferè tenui ſint fortuna. Qua' qdem de re extant duo problemata, Ariſtotelis titulo, quo⁊ altero rogat, q fiat ut paupertas apud probos uiros plerūq̨ uerſetur. Redditq̨ huiuſce rei uarias cauſas, ſiue quod improbi per fas, neſaſq̨ malunt parare diuitias, q̄ cum pauptate contubernium diutinum habere ꝓinde fugit illos, qbus uideat' maximo⁊ flagitio⁊ occaſio futura, ad illos deflectit, quos exiſtimat ſeſe recte, modeſteq̨ uſuros. Siue, quod inops & uirium & conſilii, qppe fœmina, plus auxilii ſibi futurum ſperat apud πολυδέχμονα ἄνδρα, ut habet prouerbium. Siue, quod cum ipſa ſit mala, malos uitat, ne ſi πῦρ ἐπὶ πῦρ, id eſt, malum acceſſerit malo, iam fiat intolerabile, atq̨ immedicabile. In altero rogat, qd in cauſa ſit, ut opes à malis ferè poſſideant', non item à bonis. An qa cæcæ ſunt, inquit, & ob id errant in delectu? Hæc quoniam poeticen aut ſophiſticen ſapiunt, magis q̄ philoſophum, præſertim ſerium, uix mihi ſit ueriſimile, ab Ariſtotele fuiſſe profecta. Quod autem dixit de cæcis diuitiis, id ſumptum eſt potiſſimum ex Ariſtophanis Pluto. Quo in loco, Plutus, qui deus eſt diuitia⁊, rogatus, unde cæcitatis malum obtigiſſet, reſpondit ad hūc modum, ὁ Ζεύς με ταῦτ' ἔδρασεν ἀνθρώποις φθονῶν· ἐγὼ γὰρ ὢν μειράκιον, ἠπείλησ' ὅτι ὡς τοὺς δικαίους καὶ σοφοὺς καὶ κοσμίους, μόνους βαδιοίμην· ὁ δ' ἔμ' ἐποίησεν τυφλὸν ἵνα μὴ διαγιγνώσκοιμι τούτων μηδένα. οὕτως ἐκεῖνος τοῖσι χρηστοῖσι φθονεῖ, id eſt, Me ipſe Iuppiter hocce mulctauit malo Rebus uidelicet inuidens mortalium, Nam olim puer minabar id fore, ut ad probos, Doctos, modeſtos, tantum adirem, at Iuppiter Oculos in hoc ademit, ut ne quempiam Ho⁊ liceret iam mihi dignoſcere, Adeo bonæ ille frugis inuidet uiris. Hunc locum imitatus Lucianus in Timone cōſimilia quædam de Pluto narrat, quem non cæcum modo facit, uerumetiam claudum, cæcum quidem ſemper, at tum demum claudicantem, quoties ad bonos uiros mittitur, aliàs pedibus perniciſſimis.

Ollæ

Ollæ amicitia. XXIII.

χύτρας φιλία, id eſt, Ollæ amicitia. In amicos iſtos uulgares quadrabit, quos patina, non beneuolentia cōciliat. De cuiuſmodi Iuuenalis, Te putat ille ſuæ captū nidore culinæ, Nec male coniectat. Hos arcanæ literæ, menſæ amicos nominant. Plutarchus itē in libello, cui titulus, Quo pacto dignoſcas adulatorē ab amico, id genus homines, αὐτολικύθους καὶ φατνίζας, uulgo dici ſolitos narrat, qđ uentriculi, cibiq; cauſa diligant, non ex animo. Quiq; tū præſto ſunt quoties audiūt, κατὰ χειρὸς ὕδωρ. Nā Ariſtophanes grāmaticus apud Athenæū libro nono tradit lotionē manuum, quæ præcedebat cœnā, uocari κατὰ χειρὸς à cœna, νίψασθαι, In eoſdē, ni fallor, dictū eſt illud à Menandro Comico citante Athenæo, οἱ δὲ κατὰ χειρῶν λαβόντες περιμένουσι φίλτατοι, id eſt, Manibus, ut data eſt aqua hærent, tunc amici maxime. Effertur & ad hunc modum parœmia, ζεῖ χύτρα, ζῇ φιλία, id eſt, Feruet olla, uiuit amicitia.

Antiquiora diphthera loqueris. XXIIII.

ἀρχαιότερα διφθέρας λαλεῖς, id eſt, Antiquiora diphthera loqueris. In eos quadrat, qui nugas narrant, aut de rebus nimium priſcis, & iampridem obſoletis. Nam Diphthera res q̄dā erat, ex priſcis illis fabulamentis relicta. Siquidem aiunt, Diphtherā pellē fuiſſe eius capræ, quæ Iouē lactarit, in qua creditum eſt antiquitus, illum omnia ſcribere, quæ fierent. Vnde quæ nec in hiſtoricorum literis extarent, nec in hominum memoria ſeruarentur, ea uelut ex Iouis Diphthera petita dicebant. Quin ſubinde apud Ariſtophanem, ἀρχαῖα παλαιὰ, id eſt priſca atq; antiqua, pro nugamentis leges, quod antiquitas ferè fabuloſiſſima ſit opinor. Et ἀρχαϊκῶς, pro eo, quod eſt deliranter, ac ſtulte.

Auribus lupum teneo. XXV.

Extat apud Terentiū in Phormione, Antiphoni adoleſcēti uxor erat domi, quam nec eiicere poterat, uel quia nō libebat, qđ in eā deperiret, uel qđ integrū non erat, cū eſſet iudicū ſentētiis addicta, neq; rurſum retinere quibat, propter patris uiolentiā. Et cū à patruele felix diceretur, ut q domi poſſideret id, quod amabat, imo, inquit quod aiunt, auribus teneo lupū. Nam neq; quo amittā à me inuenio, neq; uti retineā ſcio. Moxq; leno quaſi referēs parœmiā, ait ſibi idē uſu uenire i Phædria, quē neq; retinere poterat, qui nihil numerabat, neq; repellere, qđ eſſet improbe blandus, ac monteis aureos polliceretur. Donatus Græcā parœmiā græcis adſcribit uerbis, τῶν ὤτων ἔχω τὸν λύκον, οὔτ' ἔχειν, οὔτ' ἀφεῖναι δύναμαι, id eſt, Auribus lupū teneo, neq; retinere, neq; amittere poſſum. Suetoni⁹ in Tyberio. Cunctādi cauſa erat metus undiq; imminentiū diſcriminū ut ſæpe lupū tenere ſe auribus diceret. Plutarchus in præceptis ciuilibus, λύκον ὥς φασιν τῶν ὤτων κρατεῖν, id eſt, Aiunt lupū non poſſe teneri auribus. Dicitur in eos, q eiuſmodi negocio inuoluuntur, quod neq; relinquere ſit integrū, neq; tolerari poſſit. Videtur ab euētu quopiā natū, ut alia pleraq;. Aut inde certe, quod ut lepus, auribus quippe prælongis cōmodiſſime tenetur, ita lupus quod aures habet pro corpore breuiores, teneri iis non poteſt, neq; rurſum citra ſummū periculum è manibus dimitti, bellua tā mordax. Cæcilius apud Aulū Gelliū eandem ſententiam, ſed citra metaphoram extulit. Nam hi ſunt, inquit, amici peſſimi. Fronte hilaro, corde triſti, Quos neq; ut apprehendas, neq; ut amittas, ſcias. Huc alluſit Thognis, etiam ſi alienius, ἀργαλέως μοι θυμὸς ἔχει περὶ σῆς φιλότητος. οὔτε γὰρ ἐχθαίρειν, οὔτε φιλεῖν δύναμαι, id eſt, Pectora noſtra, tui q̄ mire amor afficit, ut quem Nō odiſſe queam, ſed nec amare queam. Vnde uidetur illud effictum. Nec tecum poſſum uiuere, nec ſine te. Refertur & à M. Varrone pro exemplo adagionis, Auribus lupum teneo.

Neceſſarium malum. XXVI.

Huic finitimū ē illud, ἀναγκαῖον κακὸν, id eſt, Neceſſariū malū, de iis, quos neq; reiicere poſſis, quod quibuſdā in reb⁹ opus ſit eorum opera, neq; cōmode ferre, quod uiri ſint improbi. Natū uidetˀ ex Hybrææ cuiuſdā apophthegmate, de quo meminit Strabo libro. xiiii. Cū haberet Euthydam⁹ tyrannicū quiddā, multis alioqui nominibus utilis ciuitati, ita ut cū uitiis uirtutes paria facere uiderētur. Hybræas orator in oratione quadā ſic de illo locutus eſt, Malū es, inquit, ciuitatis neceſſariū. Nā nec tecū uiuere poſſumus, nec ſine te. Alexander itē Seuerus imperator, rationales, quos tollere decreuerat, poſteaq̄ ꝑpēdiſſet eos citra Reip. incōmodū tolli nō poſſe, neceſſariū malū appellabat. Huiuſmodi fuit & P. Cornelius Rufinus, furax quidē & impendio auarus, ſed idē egregius impator, à quo Fabricius Lucinus cōpilari maluit, q̄ ſub haſta uenire, quēadmodū refert Gellius libro. iiii. Torqueri poterit & in uxores, cū qbus incōmode uiuitˀ. Sed abſq; his reſp. omnino cōſiſtere non poteſt. Poteſt & ad rē accōmodari. Veluti ſiqs dicat pharmacon, rē quidē moleſtam, neceſſariam tamen. Euripides in Oreſte, ἀνιαρὸν ὂν τὸ χρῆμ', ἀναγκαῖον δ' ὅμως, id eſt, Moleſta cum ſit res, neceſſaria tamē. Non abhorret ab hac forma, quod Plinius ſcribit, oraculo proditum fuiſſe libro. xviii. capite ſexto. Quo nam igitur, inquit, modo utiliſſime coluntur agri? Ex oraculo ſcilicet, malis bonis. Hoc uelut ænigmate ſignificatum eſt, agros q̄ minimo poteſt, impendio colendos eſſe.

Non abſq; Theſeo. XXVII.

Οὐκ ἄνευ Θησέως, id eſt Haud abſq; Theſeo. Cũ ſignificamus rẽ alieno auxilio confici. Aut cum ſignificam' reꝝ omnium cõmunionẽ, ac ſocietatẽ. Nam Zenodotus ſcribit. Theſeũ permultis uiris fortiſſimis, in certaminibus auxilio fuiſſe. Quippe qui & Meleagro adfuit in cõficiendo apro Calydonio, auxiliatus & Pirithoo pugnanti cũ centauris. Itẽ Herculi cũ Amazonibus belligeranti. Fabula de apro ſic habet, Oeneus Meleagri pater, cũ de primitiis annui ꝓuentus diis libans, Artemidẽ ꝑteriſſet, illa irata, aprũ immanẽ in agros Calydonios immiſit, oĩa populantem, ad quem conficiẽdũ Oeneus ꝑſtantiſſimum quenq; exciuit, præmiis ad id ꝓpoſitis. Inter multos certauit & Meleager, qui et beluã confecit, ſed accerſito ad auxiliũ Theſeo. Reliquũ fabulæ nihil ad ꝓuerbii ſenſum attinet. De Pirithoo ſic fertur. Pirithous Hippodamiæ procus, Centauros, quod eſſent ſponſæ cognati, conuiuio accepit, Qui ſimulatq; mero incaluiſſent, ſponſæ uim adferre cœperunt. Cohorta pugna, Theſeus Pirithoo auxilium ferens, complureis Centauros trucidauit. De Hercule ſic narrant. Cum Euryſtheus Herculi iniunxiſſet, ut Hippolytæ Amazonum reginæ Baltheum adimeret, atq; ille pacta facturus eſſet profectus, Iuno ſemper illi infeſta, induta formam Amazonis, famam paſſim diſſipauit, aduentare hoſpitem, uel uerius hoſtẽ qui uiolata regina, Baltheũ, quẽ geſtabat, inſigne regni, per uim eriperet. Quod ubi auditũ eſſet, Amazones in Herculẽ parant arma. Hercules ratus hæc nõ errore ſed dolo geri, Hippolyta occiſa, Baltheũ abſtulit. Deinde, quo magis ulciſcerer Amazonas, bello eas adortus eſt, & oppreſſit, ſed Theſei adiutus opera. Refertur hoc adagiũ & à Plutarcho in eius uita, ſignificatq; Theſeũ, ſicuti dictum eſt, multis auxilio fuiſſe, tamen ex pleriſq; certaminibus nullũ retuliſſe præmiũ, atq; huius rei citat authorẽ Herodotũ. Alluſit ad ꝓuerbiũ Ariſtides in oratione, ad Thebanos de auxiliis, καὶ ὅτε τοίνυν ἡρακλεῖ φίλου ἔδει, Θησεὺς αὐτὸν ἀθήναζε ἀγαγὼν ἀνέκτησε, id eſt, Cũq; ſanè & ipſi Herculi opus eẽt amico, Theſeus illũ Athenas deductũ refouet, reſocillatq;. Proinde quoties facinus aliquod alieno nomine celebratur alterius tamẽ opera potiſſimum peractum, ueluti ſi quis librum ſuo nomine publicet, in quo ſit doctioris alicuius adiutus opera, concinne notabitur hoc adagio οὐκ ἄνευ Θησέως, id eſt, Non abſq; Theſeo. Aut ſi quis dicat nullam fortunam ſibi iucundam eſſe poſſe ἄνευ Θησέως.

Sphæra per præcipitium. XXVIII.

Huiuſmodi prouerbium refertur ab Euſtathio in Iliados Homeri librum ſecundum ἡ σφαῖρα κατὰ πρανοῦς, id eſt globus per decliue, ſubaudiendum uoluitur, aut mittitur. Perinde eſt quaſi dicas currentem incitare. Nam ſphæra uel ſuapte ſponte facile per locum decliuem deuoluitur. Nec male quadrabit in eos, qui uitæ genus aliquod nacti ſunt, ad quod uidentur eſſe natura propenſi, ut conueniat cum illo, τὸν ἵππον εἰς πεδίον, id eſt, equum in planiciem.

Magis mutus, q̃ piſces. XXIX.

Ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων, id eſt, Magis mutus ipſis piſcibus. Prouerbialis metaphora de uehemẽter infantibus, atq; infacũdis. Cõueniet & in hominẽ immodicæ taciturnitatis. Horati' in Odis, O mutis quoq; piſcibus Donatura Cygni ſi libeat, ſonũ. Piſces.n. nullã ædunt uocẽ, exceptis ꝑpaucis, inter quos canis marinus. Lucianus aduerſus indoctũ, μᾶλλον δὲ τῶν ἰχθύων ἀφωνότερος εἶ. i. Imo uero magis es mutus, quàm piſces. Vnde Plutarchus in ſympoſiacis exiſtimat Pythagoricos à piſcibus abſtinuiſſe, quod hos, quaſi ſuæ diſciplinæ domeſticos agnoſcerent propter ἐχεμυθίαν id eſt, ſilentiũ, quod inter animantiũ genera piſcibus eſt ꝓpriũ. Nam cæteroꝝ ſua quibuſq; uox eſt, Aues ꝑmultæ canoræ ſunt, q̃dam & humanũ ſermonẽ referũt. Atq; adeo terreſtriũ quoq; manticora apud Aegyptios, ſi Plinio credimus, Solis piſcibus nulla uox. Cáuſam adfert Ariſtoteles quod his neq; pulmo ſit, neq; arteria, neq; gutt'. Etiã ſi ſunt nonnulli, qui ſonitũ quẽdã ac ſtridorẽ ædũt, quoꝝ de numero ſunt Delphin', Lyra, Cromis, Voca, quẽ hinc dictũ qđ uocem ædat, Mercurio ſacrum, ꝓdidit Athenæus libro ſeptimo, Pecten. Veꝝ eũ ſonũ non naturalibus organis uocis ædi patat. Sed uel attritu branchiaꝝ, uel ab interioribus, q̃ ſunt circa uentrẽ. Quanq̃ Clearchus apud Athenæũ tradat piſces in amne Clitorio uocales carere branchiis. Plutarchus exiſtimat Græcis ἰχθῦν hinc appellari, quod uocem habeant cõpreſſam. Et Lucianus in Halcyone ἄφωνα γοῦν δὴ τά γε καθ' ὕδατος διαιτώμενα, id eſt, Nam muta ſanè, quæ in aquis degunt. Quanq̃ Athenæus libro dipnoſophiſtarum octauo citat authorem Patran, qui prodiderit in Clitorio amne piſces eſſe uocales, Item Philoſtephanũ, qui ſcripſerit in fluuio Aorno piſcibus dictis poeciliis uocem eſſe fermè, qualis eſt turdorum.

Turture loquacior. XXX.

Τρυγόνος λαλίστερος, id eſt, turture loquacior. In garrulos & impendio loquaculos homines dici ſolitũ. Sumpta metaphora ab auis natura, q̃ non ore tantũ, ſed etiã poſtica coporis parte clamare fertur, ob id opinor, quod uocẽ ædens, etiã illã mouere uideatur. Citat' apud Zenodotũ, ex Plocio Menandri.

ſtandri. Aelianus libro. xii. capite. x. meminit huius prouerbii, deq́; aue utraq; corporis parte loquaci. Theocritus in Syracuſanis, mulieres quaſdam loquaculas, turtures appellat, τρυγόνες ἐκκναισεῦντι πλατειάσδοισαι ἅπαντα.

Rana Seriphia. XXXI.

βάτραχος ἐκ Σερίφου, id eſt, Rana Seriphia. In homines mutos, & canendi, dicendiq; prorſus imperitos dicebatur. Inde natum, quod Seriphiæ ranæ in Scyrū deportatæ, non ædebant uocē. Et βάτραχος σερίφιος, i. Rana Seriphia. Proditum. n. eſt in Seripho inſula ranas mutas haberi. Meminit huiuſce rei Plinius libro octauo capite quinquageſimo octauo. Cyrenis, inquit, mutæ fuere ranæ, illatis è continente uocalibus, durat genus earū. Mutæ ſunt etiá num in Seripho inſula. Eædē alio tranſlatæ canunt, quod accidere & in lacu Theſſaliæ Sicendo tradunt. Quanq̃ in uulgatis exemplaribus cicadarum Seriphiarū mentio fit, non ranarum.

Alii ſementem faciunt, alii metent. XXXII.

ἄλλοι μὲν σπείρουσιν, ἄλλοι δ' ἀμήσονται, id eſt, Alii quidē ſementē faciũt, alii uero metent. Quod citra metaphorá etiá ad húc modũ efferunt, ἄλλοι κάμον, ἄλλοι ὤναντο, id eſt, alii laborarunt, alii perceperunt emolumentũ. His ſimillimũ eſt illud Fabii dictũ apud Liuiũ. Quá arborē conſeruiſſet, ſub ea, legere aliũ fructũ, id indignũ eſſe dicere. Huic alluſit Heſiodus, cũ ſcribit in Theogonia de fucis. ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' ἀμῶνται, id eſt, Atq; metunt uentrē in propriũ, ſudorē alienũ. Theognis itē, οὔτε γὰρ αὖ προμαὼν, ἄλλῳ κάματον μεταδοίης, id eſt, Ante tibi exhauſtos alii ne trade labores. Conſimili figura dictũ eſt à Diocletiano nondũ Cæſare. Ego apros occido, ſed alter fruitur pulpamento. Refertur autē in illius uita ad hanc fermè ſniam. Cum Diocletianus apud Tungros in Gallia, in minoribus adhuc locis militans, in Caupona quadam moraretur, & cũ Druyade quadá muliere familiarē cõſuetudinē haberet, illaq́; parſimoniá hominis incuſaret, ioco, nõ ſerio reſpondiſſe fertur, Tũ ſe fore liberalē cum imperator fuerit. Ad hoc illa, Noli. inquit, iocari Diocletiane, Plane imperator eris, ſimul ac aprũ occideris. Quá quidem mulieris uocē, ominis arripiens uice, ſtudioſe ſectari cœpit apros in uenatu, haud intelligens, uidelicet ominis ænigma, quod euentꝰ poſtea explicauit. Nam Numerianus imperator, factione Arrii Apri ſoceri ſui interemptus fuerat. Qua re prodita, Milites Diocletianum uindicem creant, et Auguſtum cõſalutant, ille itaq; pro concione, quo Druyadis dictum expleret, Aprum manu ſua confodit, addens Maronianũ illud Aeneæ magni dextra cadis. Cæterum interea dum adhuc priuatus ille multos apros confeciſſet, nec affulgeret uſquá imperii ſpes, dicere ſolitũ ferunt. Ego quidē apros occido, uerũ alter fruitur pulpamēto.

Aliena iacis. XXXIII.

ἀλλότρια βάλλεις, id eſt, Aliena iacis. Quoties res parũ ex animi ſententia cadit. Tranſlatũ ab iis, qui ludunt alea, quibus iacientibus interdũ ea cadunt, quæ minime ſunt ad uictoriá accommoda. Proinde ſiquádo fruſtrat̃ nos ſpes, recte dicemur, ἀλλότρια βάλλειν, adagiũ refert̃ à Diogeniano.

Aliam quercum excute. XXXIIII.

ἄλλην δρῦν βαλάνιζε, i. Aliá quercũ excute. In eos conuenit, q ſine fine petunt aliquid, Aut qui continenter ab eodē mutuũ poſtulant. Hos hoc adagio licebit ablegare, ut nobis omiſſis, aliorũ aures ſuis pcibus ſollicitent. Parœmiá hinc natá putant, quod olim mortales glandibus uictitabát, Ceteris uſu nondũ reperto, Has, q, quercubus excuſſis colligebant, mercede ad id conducti, balaniſtas, id eſt, glãdiũ collectores, ſiue glãdiarios appellabát. Qui ſiqñ circumſpicerent, ſiquæ glandes etiádũ in arbore reliquæ eſſent, ptereuntes p locũ acclamabant. Aliá quercũ excute. Eá uocē uulgus arreptá uertit in prouerbium. Non inconcinne accõmodabitur ad negocium relinquendum, ex quo iam nihil emolumenti poteſt capi. Aut mutandum amicum, qui iam utilis eſſe deſiit. Aut præceptorem mutandum, unde nihil eſt, quod amplius diſcas.

Nuces relinquere. XXXV.

Nuces relinquere, eſt omiſſis ſtudiis, ac nugis puerilibus ad grauiora magisq́; ſeria conuerti. Perſius, Et nucibus facimus quæcunq; relictis, Cum ſapimus patruos. Tranſlata metaphora, uel à uetuſta nuptiarũ cerimonia, in quibus ſponſus uxorē ducens, nuces ſpargebat, utpote iam pueritiæ renũciás. Ita Catullus in carmine nuptiali, Da puer propere nuces. Cõcubine nuces da. Virgilius, Sparge marite nuces. Quanq̃ Piniꝰ libro quintodecimo, capite uigeſimo ſcđo, cauſas alias adfert, quáobrem nuces in nuptialibus cerimoniis conſueuerint antiquitus adhiberi. Sed præſtat ipſius referre uerba. Nuces, inquit, iuglandes q̃q̃ & ipſæ nuptialiũ Feſcenninorũ comites, multũ pineis minores uniuerſitate, Eædemq; portione ampliores nucleo. Necnon & honor his naturæ peculiaris, gemino ptectis operimento, puluinati primũ calicis, mox lignei putaminis. Quæ cauſa eas nuptiis fecit religioſas, tot modis fœtu munito, quod eſt ueriſimilius, q̃ quia cadēdo tripudiũ, ſonũue faciant. Feſtus item indicat in nuptiis à pueris nuces ſpargi ſolitas, ut nouæ nuptæ intranti domum noui mariti, fauſtum eēt auſpicium. Addit Seruius, pueros catamitos, cum à turpi ſeruitio recederent, ſolitos nuces

ſpargere, ſignificantes ſe poſt hac oia puerilia ſpernere. Vel hinc igitur, uel certe à puerorum luſibus, qui nucibus peraguntur, ductum prouerbium uideri poteſt. Nam talis, ac nucibus olim luſitaſſe pueros, uel Horatius teſtis eſt, cum ait, Te talos Aule nuceſq;. Proinde ad hanc prouerbii formam pertinebunt & reliquæ illæ figuræ, Nunq̃ à nucibus recedere. Redire ad nuces. Nuces abiicere. Nuces intermittere, Nucibus indulgere, Nuces repetere, atq; id genus alia. Bis pueri ſenes. XXXVI.

Δὶς παῖδες, οἱ γέροντες, id eſt, Bis pueri ſenes. Vna ẽ ex illis ꝓuerbialibus inſcriptionib' Satyrarum Varronis. Quadrabit in eos, qui ꝓuectiore cum ſint ætate, tamen puerilibus quibuſdam ſtudiis intempeſtiuiter, atq; indecore detinent̃. Aut in ſenes ætatis uitio deſipiſcẽtes, tanq̃ iterũ in pueritiã reuolutos. Seneca, Non, inquit, bis pueri ſumus, ut uulgo dicitur, ſed ſemper, uerum hoc intereſt, quod maiora nos ludimus. Plato libro de Rep. primo, Non ſolũ igitur ſenex, ut uidetur, bis erit puer, ſed ipſe etiam temulentus. Ariſtophanes in nubibus, φήσεις νομίζεσθαι σὺ παιδὸς τοῦτο τοὔργον εἶναι, ἐγὼ δ' ἀντείποιμ' ἂν, ὡς δὶς παῖδες οἱ γέροντες, id eſt, Puerorum at id dices uideri, cæterum uiciſſim, Ego tibi reſpondero hoc, oẽs ſenes bis eſſe pupos, Sophocles in Peleo, Πηλέα τὸν αἰάκειον οἰκουρὸς μόνη γηροντοστῶ κἀντιπαιδαγωγῶ πάλιν. πάλιν γὰρ αὖθις παῖς, ὁ γηράσκων ἀνήρ, id eſt, Ego Peleũ Aeaco ſatum, pueri inuicem, Senẽ puella, moderor atq; tẽpero, Nam iterum puer quiſquis ſeneſcit, redditur, Theopõpus, δὶς παῖδες οἱ γέροντες ὀρθῷ τῷ λόγῳ, id eſt, Pueros bis eſſe ſenes, recte dicit̃. Plato. λέγω ὡς ἔοικε δὶς γέροντ' ἂν παῖς γέρων, i. Similis uidetur bis ſeni puer ſenex. Antiphon, γηροτροφία προσέοικε παιδοτροφίᾳ, id eſt, Senẽ nutrire, perinde eſt, quaſi nutrices puerum. Lucianus in dialogo, cui titulus, τὰ πρὸς κρόνον. οὕτω γὰρ ἂν τὴν παροιμίαν ἐπαληθεύσαιμι, ἥ φησι παλίμπαιδας τοὺς γέροντας γίγνεσθαι, id eſt, Sic enim fiet, ut uerum uideatur adagiũ, quo dici ſolet, ſenes rurſum repueraſcere. Huc pertinet quod libro de lingua latina tertio ſcribit Varro, Identidẽ in Atellanis haberi pupum ſenem, quod Oſci ſuapte lingua uocent Caſnar. Nam ueteres pupum, puerum uocabant. Neq; uero ꝓuerbiũ ideo tantũ eſt dictum, quod ſenes ætatis culpa deſipiſcant, uerum etiam, quod omnibus modis in ſenibus iam uelut exacta uita ad initiũ recurrere uideatur, quẽadmodum ſcite dixit Ariſtoteles in ꝓblemate quodã, in quo quærit, quonã pacto ſint accipienda, quæ ꝓora dicuntur, ac poſteriora. Primũ enim redit albor ſimul & raritas capillitii, quorum utrunq; pueris familiare, deinde balbuties, uelut altera infantia. Præterea gingiua exarmata dentibus, aut certe perpaucis, & eis uacillãtibus inſtructa, quod & ipſum cum infantibus commune. Quinetiam ſenibus omne corpus ad puerilem decreſcit modum, conſimilis uirium imbecillitas. Iam uero cibi quoque conſimiles, utriq; congruunt ætati. Poſtremo, morum ineptia, leuitas animi, & hoc ipſum, nihil ſapere, in ſenibus infantiam quandam referre uidetur. Author eſt enim in Politicis Ariſtoteles, poſt annos duo de quinquaginta, ingenii uigorẽ euaneſcere. Quapropter Euripides in Bacchis ait, τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶν νοῦν οὐκ ἔχον, id eſt, Veſtram ubi ſenectam uideo mentis indigam. Vnde fit, ut ſenes pueris mire delectẽtur, quaſi ſimiles iam ad ſimilium amorẽ propenſi. Sexagenarios de ponte eiicere. XXXVII.

Sexagenarios de ponte deiicere, Eſt natu maiores, perinde quaſi deliros, & ad omne uitæ munus inutiles, in ociũ reiicere, atq; ab omni functione negociorum relegare. Inde natũ quod olim ſexagenariis ferendorum ſuffragiorum ius non erat, ætate uelut à publicis muniis dimiſſa. Vel quod olim iuuentus Romana, quo ſola ferret ſuffragia, ſenes inualidos de pontibus ꝓcipites dederit. Nã de ponte ſuffragia ferri iam cœperant, atq; ea ſnia magis probatur Siſinnio Capitoni apud feſtũ Põpeium, q̃ uulgata illa qua putant poſt urbẽ à Gallis liberatam, ob cibatus inopiã ſexagenarios in tyberim de ponte deiici cœptos. Varro libro de uita patrum ſcd'o, Honeſtam cauſam, religioſamq; patefecerit. Cum in quintũ gradum peruenerant, atq; habebant quinquaginta annos, tum deniq; erant publicis negociis liberi, atq; expediti, & ocioſi. Ideo in prouerbium quidam putant ueniſſe, Sexagenarios de ponte deiici oportere, quod ſuffragium non ferant, quod per pontẽ ferebatur. Nonius Marcellus, Sexagenarios per pontem mittendos, male dici popularitas intellexit. Macrobius Satur. libro ꝓmo. Adimere nis doctis uiris, in uerborum comitiis ius ſuffragandi, ac tanquam ſexagenarios maiores de ponte deiicere? Ouidius in Faſtis. Pars putat, ut iuuenes ferrent ſuffragia ſoli. Põtibus infirmos ꝓcipitaſſe ſenes. Vnde & depontani dicuntur ſenes, iã uelut emeriti, & à ciuilibus negociis in ociũ remiſſi. Plato lib. de legibus ſexto, loquens de magiſtratu τῶν νομοφυλάκων, i. legibus ſeruandis ꝓfectorum, non admitttit ad eum magiſtratũ gerendum minorem annis quinquaginta, nec ſint in eo perſeuerare, maiorem ſeptuaginta. Vt ſi quinquagenarius magiſtratum inierit, uiginti annos eũ adminiſtret, ſin ſexagenarius, decem duntaxat. Licebit autem uti prouerbio, uel in odium ætatis, tanq̃ ad nihil iam utilis, & ab omni uitæ munere relegandæ. Vel ſimpliciter in eos, qui propter ætatis imbecillitatem rude iam donati ſunt, ac ſolitorum munerum uacationem acceperunt.

Crambe bis

Crambe bis poſita mors. XXXVIII.

δὶς κράμβη θάνατος, id eſt, Crambe bis, mors eſt. Plinius libro uigeſimo, capite nono, Inter braſſicæ ſpecies, tertio loco, refert, & Cramben. Dioſcorides libro ſcdo, Crãbes treis ſpecies facit. Quaꝝ prima, ꝑterq̃ quod alias ad multa remedia efficax eſt, ẽt ebrietatis et crapulæ icõmoda tollit, ſi crudã edas ante cœnã ex aceto, Vt indicauit M. Cato. Ariſtoteles in cauſa putat eſſe quod cũ ipſa ſit frigida, & ſuccũ habeat dulcẽ, ac diſcutientẽ, fit, ut uinoſos humores in aluũ detrahat tenues humores in ueſicã delabantur, ipſa in uentriculo remanẽs, corpus refrigeret. Atq; ita humoribus utrinq; deductis, & refrigerato corpore ceſſare crapulã. Ineſt autẽ peculiaris q̃dam uis Crambe, obſiſtendi uino, ut ſi in ueneto ſeratur, uinũ proueniat dilutius. Proinde apud Aegyptios & Sybaritas ſolenne erat, ante oĩa ſumere cramben coctã, quibuſdã mos erat ex Amethyſtino uaſculo crãbes ſemen ante cõpotationẽ capere, quo citra periculũ ebrietatis, indulgere uino poſſent. Suidas ſcribit illã antiquitus in conuiuiis adhiberi ſolere, ueꝝ recoctã, adeo nauſeã adferre, ut græcis in faſtidiũ ꝓuerbium abierit. Quoties. n. rem iteꝝ atq; iteꝝ repetitã non ſine moleſtia ſignificabãt, dicebãt, δὶς κράμβη θάνατος, id eſt Bis Crãbe mors, hoc eſt, κράμβη δίσεφθος, Crambe recocta. Ad hoc adagiũ Politianus arbitrať alluſiſſe Iuuenalẽ, cũ ſcribit in Satyra ſeptima, Declamare doces, O ferrea pectora Vecti, Cũ ꝑimit ſæuos claſſis numeroſa tyrannos, Nã quæcunq; ſedens modo legerat, hæc eadẽ ſtãs Proferet, atq; eadẽ cantabit uerſibus iiſdẽ, Occidit miſeros Crãbe repetita magiſtros. Crãben repetitã appellat, declamationẽ maximo cũ tædio iteꝝ, atq; iteꝝ audiendã. Finitimũ eſt illi, quod alio cõmemorauimus loco, ὁ Διὸς Κόρινθος, i. Iouis filius Corinthus. Contrariũ illi, δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν, i. Bis & ter, quod eſt pulchrũ. Quod. n. per ſe præclaꝝ, id uel decies repetitũ, ut inq̃t Horatius, placere ſolet, Quod ineptũ, id primo guſtu, cõmendatione nouitatis, utcunq; toleratur. Cæteꝝ iteratũ, haud iã ferendũ faſtidiũ adfert. Et tñ erat priſcis admodũ celebris hæc herba, adeo ut nec religione careret, & ob hoc μάντις uocata, per eandẽ iurare mos erat, ꝓſertim apud Iones, ναὶ μάντιν κράμβην, ut hic quoq; faſtidii prouerbium ortum uideri poſſit, author Athenæus libro dipnoſophiſtarum nono.

Ne Hercules quidem aduerſus duos. XXXIX.

μηδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο, i. Ne Hercules quidem aduerſus duos, hoc eſt, Nemo uſqueadeo uiribus excellit, ut unus pluribus par eſſe poſſit. Neq; indecoꝝ eſt cedere multitudini. Erit autẽ ſuauior metaphora, ſi ſignificabimus neminẽ quantumuis eruditũ, aduerſus duos in diſputãdo ſufficere, aut eũdẽ hominẽ pluribꝰ negociis ſuſtinẽdis, nõ eſſe ſimul parẽ, aut nõ poſſe reſiſti ꝑcibus duoꝝ, rẽ eandẽ petentiũ. Poterit & aliã in formã uerti ꝓuerbiũ, ad hunc modũ. Si negãt uel Herculẽ aduerſus duos eſſe parẽ, quinam ego tã imbellis, aduerſus duos Hercules ſtabo? Quãq̃ obiter huius uſum ꝓuerbiũ, in operis huius ueſtibulo paucis oſtendimus. Plato libro de legibus undecimo, ὀρθὸν μὲν δή, παλαιόν τε εἰρημένον, ὡς πρὸς δύο μάχεσθαι καὶ ἐναντία, χαλεπόν, καθάπερ ἐν ταῖς νόσοις, πολλοῖς τε ἄλλοις, id eſt, Veꝝ eſt illud & iã olim ꝓuerbio celebratum, arduum eſſe aduerſus duo, eaq; contraria pugnare, quẽadmodũ in morbis, aliiſq; cõpluribus. Significat nobis geminã eſſe pugnã, tũ aduerſus diuitias, tũ aduerſus egeſtatẽ. Idẽ in Phædone uſurpauit. Vbi Socrati ꝑ iocũ hortanti, ut Cebetẽ, ac Symmiã cõfutet argumẽtatione, reſpõdet Phædon. At uero contra duos, ne Hercules quidẽ dicitur ſuffeciſſe. Eodẽ alluſit Catullus in carmine nuptiali, cũ ait, Noli pugnare duobus. Hæc ſententia, tametſi nõ iiſdem uerbis, aliquoties legitur apud Homeꝝ, ut in Odyſſeæ. Υ. χαλεπὸν γὰρ ἐρυκακέειν ἕνα πολλούς, id eſt, Difficile ac duꝝ eſt unum cõpeſcere multos. Telemachus ita loquitur de ſe, ac procis. Ita Iliados. Ε. Αἰνείας δ' οὐ μεῖνε θοός περ ἐὼν πολεμιστής, ὡς εἶδεν δύο φῶτε παρ' ἀλλήλοισι μένοντε, i. Haud ſtetit Aeneas alioqui ſtrenuus armis, Conſpexit ſimul atq; duos cõſiſtere iunctos. Occaſionẽ adagii uarie narrant. Quidã aiũt Molionidas adortos aliqñ Herculẽ ex inſidiis, atq; illũ, hominũ multitudine territum, non auſum contra conſiſtere, ſed fuga ſaluti conſuluiſſe. Idq; in uulgi ſermonem abiiſſe. Vero propius eſt, quod refert Suidas, Herculẽ conſtituto certamine Olympiaco, fretum uiribus ſuis primũ auſum certare cum duobus, & utroſq; confeciſſe. Hos aiũt fuiſſe Cteaton, & Eurytũ Neptuno patre, & Moliona matre, prognatos. Deinde proxima Olympiade conſimili modo cõgreſſum fuiſſe cũ duobus quibuſdã, atq; ab his fuiſſe ſuperatũ. Quanq̃ ſunt, q hos exiſtiment fuiſſe Læum & Pherandrũ, ſed q uicerint Herculẽ, non qui uicti diſceſſerint. At Plato in Euthydemo longe diuerſam ab his, hiſtoriam adducit, puta Herculem cũ Hydra pariter & cancro quodam immani, qui è mari emerſerat, congreſſum, inferiorem diſceſiſſe, atq; ob id Iolai nepotis auxilium implorаſſe. Sed non grauabor, ipſius uerba ſubſcribere. In eo igitur, quem dixi dialogo, Socrates cum duobus fratribus ſophiſtis, & ut ſunt illi, cõtumelioſis, diſputãs, q̃ſi cũ duobus monſtris unus cõgreſſus, cum illi probro obiiceret Dionyſodorus, quod fugeret, neque ad interrogata reſponderet, ad hunc

modum reſpondit. εἰκότως γοῦν ἂν ποι ἐπεὶ ἥττων γάρ εἰμι καὶ τοῦ ἑτέρου ὑμῶν. ὥστε πολλοῦ δέω μὴ οὐ φεύγειν. πολὺ γάρ που εἰμὶ φαυλότερος τοῦ ἡρακλέους, ὃς οὐχ οἷός τε ἦν τῇ τε ὕδρᾳ διαμάχεσθαι σοφιστρίᾳ οὔσῃ, καὶ διὰ τὴν σοφίαν ἀνιείσῃ εἰ μίαν κεφαλὴν ἀποτμηθείη τοῦ λόγου, πολλὰς ἀντὶ τῆς μιᾶς, καὶ καρκίνῳ ἑτέρῳ τινὶ σοφιστῇ ἐκ θαλάττης ἀφιγμένῳ νεωστί μοι δοκεῖν καταπεπλευκότι. ὃς ἐπειδὴ αὐτὸν ἐλύπει, οὕτως ἐκ τοῦ ἐπ᾽ ἀριστερᾷ λέγων καὶ δάκνων, τὸν ἰόλαον τὸν ἀδελφιδοῦν βοηθὸν ἐπεκαλέσατο. ὁ δὲ αὐτῷ ἱκανῶς ἐβοήθησεν. ὁ δ᾽ ἐμὸς ἰόλεως πατροκλῆς εἰ ἔλθοι, πλέον ἂν θάτερον ποιήσειεν, i. Nõ iniuria inquã fugio. Nã cum alterutri ſim impar, cur non fugiam ambos? Equidem Hercule multo ſum imbecillior qui tamen pugnare pariter non ualuit, & aduerſus Hydrã ſophiſticã, cui ꝑpter ſapientiã pro uno ſermonis capite amputato, multa repullulabant, & aduerſus Cancrum Sophiſtam quẽdã è mari ꝓfectum, & nuper, ut arbitror, aduectũ. A quo cũ Hercules, ad ſiniſtrã angeretur, uerbiſq; acriter morderet, nepotis ſui Iolai auxiliũ implorauit, qui abunde illi ſuccurrit. Meus autẽ Iolaus Patroclus ſi uenerit, magis alterã certaminis partem ſuſtineret. Mordaci uidelicet allegoria, Socrates è fratribus ſophiſtis, alterum Hydram alterum Cãcrum nominat, ſe Herculem, Cteſippum, Iolaum.

Vnus uir, nullus uir. XL.

εἷς ἀνὴρ οὐδεὶς ἀνήρ, id eſt, Vir quidẽ unus, nullus eſt. Senſus eſt, nihil egregiã præſtari poſſe ab uno homine, omni auxilio deſtituto. Huc pertinet, quod ait Euripides in Heraclidis, μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη, id eſt, Nã ſolitariæ manus inualida pugna eſt. Itẽ illud eiuſdẽ, εἷς ἀνὴρ οὐ πάνθ᾽ ὁρᾷ, i. Vir unus haud uidet oĩa. Poterit ad uarios uſus deflecti ꝓuerbium, uel ad inſuauẽ uitam, ſi non adſit conuictor amicus, uel ad iudiciũ haudquaquã uni committendum, uel ad ſtudium literarium, quod citra ſociũ & eiuſdẽ, ut aiunt, æmulũ muſæ, planè friget, uel ad quoduis deniq; peragẽdũ negocium, quod citra alterius adminiculum commode confici non queat. Adagii mentionẽ facit Zenodotus.

Aſinus inter ſimias. XLI.

ὄνος ἐν πιθήκοις, id eſt, Aſinus inter ſimias. Vbi qs incidit in homines naſutos & cõtumelioſos, ipſe ſtolidus à quibus impune rideatur. Extat apud Aulũ Gelliũ libro ſecundo capite. xxiii. apud quẽ Menander Comicus in fabula, cui titulus, Plociũ, Maritũ de uxoris iniuria querentẽ, inducit his uerbis, ὄνος ἐν πιθήκοις τοι τὸ λεγόμενον ἐστὶ δὴ τοῦτο, id eſt, Aſinus inter ſimias, uulgo quod aiunt ſanè iſtud. Conſtat autem ſimiam animal eſſe petulantiſſimum, adeo ut non uereatur etiam leonẽ per laſciuiam agitare, natibus illius affixa. Quin & hodie uulgo ſimile quiddam dicunt. Noctua inter cornices, ubi ſtupidior aliquis in homines petulantes, ac dicaces incidit. Nihil autem uetat, quo minus generaliter uſurpetur, ubi quis in negocium incidit, uehementer moleſtum, aut in infortunium aliquod, unde ſe non queat extricare.

Aſinus inter apes. XLII.

ὄνος ἐν μελίτταις, id eſt, Aſinus inter apes. Conſimilem habet cum proximo ſenſum. Dici ſolitum, ubi quis infeliciter incidit in homines improbos, atq; importunos. Metaphora per ſe liquet. Quanq̃ adagium ab euentu quopiam natum uideri poteſt. Meminit Suidas.

Aſinus in unguento. XLIII.

ὄνος ἐν μύρῳ, id eſt, Aſinus in unguento. Cum delitiæ adhibentur iis, quos haudquaq̃ decẽt, neq; qui, uel uti norunt illis, uel delectantur. Nam aſinus culmos, ac fœnũ mauult, q̃ uel aquã, uel unguentum, quo etiam offenditur. Locus fuerit huic adagio, ſiquando indoctus aliqs, in optimos incidat authores, quos ob inſcitiam aut negligat, aut etiam deprauet, Siue cum amuſo cuipiam, cum eruditiſſimis uiris uiuere contigerit, quorum tamen conſuetudine, neq; frui nouerit, neq; omnino gaudeat. Refertur à Diogeniano prouerbium.

Neq; cœlum, neq; terram attingit. XLIIII.

οὔτε γῆς οὔτε οὐρανοῦ ἅπτεται, id eſt, Neq; cœlum, neque terram attingit. De re uehementer abſurda, atque aliena, quæq; nulla uicinitate pertineat ad id, de quo agitur. Lucianus in pſeudomante, ὀκτώ μοι χρησμοὺς ἔπεμψεν, οὔτε γῆς φασιν οὔτε οὐρανοῦ ἁπτομένους, id eſt, Octo mihi miſit oracula, ſed quæ neq; cœlum, ut aiunt, neq; terram attingerent. Ariſtides in Cimone leuiter alludens ad ꝓuerbium, indicat metaphoram ſumptam ab ijs, qui in medio pendent aere, utrinque liberi.

Nihil ad uerſum. XLV.

οὐδὲν πρὸς ἔπος. i. Nihil ad carmen. De iis q̃ longe diſcrepant ab iis, quæ ꝓpoſita ſunt. Tranſlatũ uidetur à ſcena, ubi hiſtrio ſaltatu, geſtuq;, carminis gen⁹ repræſentat. Et haud ſcio, an alius fuerit, q recitaret uerſus, alius qui geſticularetur. Apparet. n. unum aliquẽ fuiſſe recitatorẽ, cuius ẽ illa uox in calce Comœdiarum, Calliopius recenſui. Nec alioqui uideo quorſum pertineat, quod admonet Cicero ab hiſtrione deligi fabulam, ad quã natura ſit appoſitus, quod in ꝓlogo Comœdiæ Terentianæ, q prologũ dicit, q̃ritur, clamoſas fabulas ad ſe deferri, min⁹ laborioſas ad alios. Quod ſi ſaltatio pa

reſpōdiſſet ad numeros carminis, aiebāt, οὐδὲν πρὸς ἔπος. Lucianus in Philopſeude, οὐδὲν πρὸς ἔπος ταῦτά φασιν, οὐδὲ περὶ τούτων ἠρόμην, i. Iſta nihil ad carmē, ut dici ſolet, neq; n. de iis interrogabam.

Nihil ad fides. XLVI.

οὐδὲν πρὸς τὴν χορδήν, id eſt, Nihil ad chordā. In eos, quoq; uita uehementer eſt inæqualis, quorum'ue mores ab oratione diſſident. Lucianus de ſaltatione, καὶ μηδὲν ὥς φασι πρὸς τὴν χορδὴν, ἕτερα γὰρ ὁ πούς, ἕτερα δ' ὁ ῥυθμὸς λέγει, id eſt, Nihil ad chordā, ut dici ſolet, nā alia pes, alia loquitur rythmus. Idē in Meretriciis, καὶ ὅτι οὐ πρὸς τὴν κιθάραν ὁ πούς, id eſt, Et quod pes ꝓbe reſponderet ad citharā. Plutarchus in cōmentario de uerecundia καίτοι οὐδὲ τὴν τοῦ ποδὸς πρὸς τὴν λύραν ἀμετρίαν, ὡς Πλάτων ἔλεγε, καὶ πόλεις πόλεσι, καὶ φίλοι φίλοις διαφερόμενοι, ἔσχατα δρῶσί τε καὶ πάσχουσιν, ἀλλὰ τὴν περὶ τὰ νόμιμα καὶ δίκαια πλημμέλειαν, id eſt, Haud quaq̄ ob id, quod pes à lyra diſſentiat, ſicut ait Plato, ciuitates cum ciuitatibus, amici cum amicis conflictantes, extrema tum faciunt, tum patiuntur, ſed quod circa leges, atq; æquitatem peccetur. Locus autem, quem citat Plutarchus, ē in libro de legibus ſeptimo, ἀποδιδόντας πρόσχορδα τὰ φθέγματα τοῖς φθέγμασι, τὴν δ' ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας, ἄλλα μὲν μέλη τῶν χορδῶν ἱεισῶν, ἄλλα δὲ τοῦ τὴν μελῳδίαν ξυνθέντος, τοῦ ποιητοῦ, καὶ τὰ λοιπὰ, id eſt, Reddentes uoces cum lyræ ſono concordes. Porrò uocis diſcrepantiam, diuerſitatemq;, quoties alios modos ædunt chordæ, alios is, qui cantilenam compoſuit, & cætera.

Formica camelus. XLVII.

μύρμηξ ἢ κάμηλος, id eſt, Formica camelus. De uehementer inæqualibus, et modo minimis, modo maximis, quod perinde ſit, quaſi repente camelus in formicā uertat᷑. Lucianus in prima epiſtola Saturnaliū, ὡς δὲ νῦν ἔχομεν, μύρμηξ ἢ κάμηλος ὡς ἡ παροιμία φησὶ, id eſt, Nā ut nunc uiuitur à nobis formica camelus, quemadmodum prouerbio dicitur, Loquitur de opibus inæqualiter inter mortales diſtributis, ut huic plurimum ſuperſit, huic multum deſit. Neq; intempeſtiue dicetur in eos, qui ſibi non conſtant, in utranq; partem immodici. Quod genus hominem Euripides deſcribit in Troadibus, τίς δ' ὧδε πολὺς ἄλλοτ' εἰς ἄλλους τρόπους μισεῖς δὲ λίαν, καὶ φιλεῖς ὃν ἂν τύχῃ, id eſt, Quid ita modo hos, modo in hoſce mores tranſilis. Odiſti, acerbe, amasq; nimium quemlibet.

Os ſublinere. XLVIII.

Os ſublinere, ꝓ eo quod eſt dare uerba, & arte quadā illudere, reperit᷑ aliquoties apud authores. Nonius Marcellus tractū putat à ridiculo quodā luſus genere, quo dormientibus ora pingunt᷑. Plautus in Aulularia. Fidei cenſebā maximā fidem eſſe, Ea ſubleuit os mihi peniſſime. Idē alibi, Os mihi probe ſublitū eſt. Idē in Epidico, Ego ſi adlegaſſem aliquē, ad hoc negociū minus hominē, q̄ doctū, minusq; ad hanc rē callidū, os ſublitū eſſet. M. Varro in Myſteriis apud Noniū, Aes defraudaſſe cauponē, bonā luto obliuiſſe, cū portitores æra iduxere. Sophocles in Antigone, ὁρῶσι χ' οὗτοι, σοὶ δ' ὑπίλλουσι στόμα, id eſt, Vident & hi, ſed os tibi iſti ſublinūt. Virgilius itē in carmine Bucolico, pueros inducit pluſum, Sileni faciē mori ſucco oblinentes. Iāq; uidenti Sanguineis frontē moris & tēpora pingit. Ille dolum ridens, quo uincula nectitis inquit.

Dare uerba. XLIX.

Dare uerba, paſſim obuiū eſt apud omneis authores, ꝓ eo quod ē fallere. Perſius quarta Satyra, Vt mauis, da uerba, & decipe neruos. Terentius, Cui uerba dare difficile eſt. Ouidius, Verba dat oīs amans. Sed tum frequentiora, tum expoſitiora ſunt exempla, q̄ ut operæprecium ſit ea perſequi. Tātum illud admonuerim, Nonnihil Veneris acceſſurum prouerbio, ſi longius à ſimplici detorqueatur oratione, uidelicet ad fraudem, impoſturam'ue, quæ uel citra uerborum fucos peragitur. Quod genus fuerit, ſiquis dicat mundum hunc dare uerba ſuis cultoribus, & alcimiſticam, quam uocant artem, dare uerba ſuis ſtudioſis, & eum ſibiipſi dare uerba, qui ſibi pollicetur haudquaq̄ ſperanda.

Addere manum. L.

Illud inuſitatius, quod eſt apud Plautum in Perſa. Addere manum, pro eo quod eſt ludibrio habere. Tranſlatum opinor ab iis, qui manu ad aurem porrecta, motaq; quempiam irridēt. Plautina uerba ſunt hæc. Quid ais, crux, ſtimulorum tritor? Quomodo me hodie uerſauiſti, ut me in tricas cōiceciſti? Quomodo de Perſa manus mihi addita eſt? Item in Pœnulo. Eo pacto auaræ Veneri pulchre adii manū. Rurſum in eadē ſcena. Ego faxo poſthac dii, deæq; cæteriq; cōtentiores magis erūt, atq; auidi minus, cum ſcibunt, Veneri ut addiderit leno manum. Idem in Aulularia, Ita illis impuris omnibus adii manum. Iterū in Caſſina, Satin lepide addita uobis manus merito? Quanq̄ uarie ſcriptum inuenio, nunc adii, nunc addita. Mihi uidet᷑ rectius legi, addidi, ut accipiam' ſumptā metaphorā ab irridentiū, ut dixi, geſtu, cuius meminit Perſius. Nec manus auriculas imitata ē mobilis albas.

Circuntondere comam. LI.

περικείρειν τοὺς πλοκάμους, id eſt, Cicuntondere comam, Græcis in ꝓuerbio eſt, ꝓ eo quod eſt,

ludibrio habere. Nam id luſus gratia fieri ſolet ſtupidis, ut eis non ſentientibus, cæſaries circuntondeatur. Lucianus in Miſanthropo, ἐκάθησο τοὺς πλοκάμους περικειρόμενος ὑπ' αὐτῶν, id eſt, Sedebas cum tibi cæſaries ab illis circuntonderetur. Vſurpat idem in Pſeudomante.

Fucum facere. LII.

Fucum facere, pro eo quod eſt impoſturá facere, & artificioſa diſſimulatione deludere, Frequens ẽ apud bonos authores. Terentius in Eunucho, Per alienas tegulas ueniſſe cláculũ, fucũ factũ mulieri. Quo loco, factũ, ſupinũ eſt, non participiũ. Quintus frater ad Ciceronẽ, Si cũ, qui tibi ꝓmiſerit, fucũ, ut dicit, facere uelle ſenſeris, ut te id audiſſe, & ſcire diſſimules. Ná fucus, herbæ genus, quá Græci φῦκος uocant, tingendis lanis utile. Vñ ſimpliciter fucũ pro colore reperire licet, & fucare ꝓ colorare. Horati⁹ in Odis, Stercore fucat⁹ crocodili. Maxime ſi colorẽ nõ natiuũ, aut genuinũ, ſed artificioſum, ac uelut adulterinũ ſignificemus, ut idẽ Horatius, Nec amiſſos colores lana refert medicata fuco. Proinde medicamentũ illud, quo cuti ſupinducto mulierculæ, uitia formæ diſſimulant, quaſiq; perſoná aſſumunt, fucũ uocant. Plautus, Vitia corporis fuco occulunt. Vt autẽ fucus eſt color arte additus, ita pſona facies eſt, nõ uera, ſed appoſititia. Vñ eleganter dictũ à Seneca, Vt pſoná malit, q̃ faciẽ, id ẽ uideri malit, q̃ eſſe. Lucretius itẽ libro tertio. Ná ueræ uoces, tũ demũ pectore ab imo eliciuntur, et eripitur perſona, manet res. Itaq; perſonatos dicimus, q aliud præ ſe ferunt, q̃ ſint. Quin & offucias uocant, inania quædam rerum ſimulacra, quæ ueluti præſtigiis quibuſdam, oculis intuentium imponunt. Græci ſimplici uerbo φυκίζειν uocant, & φυκιασμὸν, huiuſmodi imposturam φύκωσιν fuci artificem. Qui ſcripſit etymologicum græcum, author inſyncerus, & impurus, uocem deductam exiſtimat παρὰ τὴν πηνίκην, quæ Græcis coma dicitur appoſititia.

Album calculum addere, & ſimiles figuræ. LIII.

λευκὴν ψῆφον προσθεῖναι, i. Albũ calculum addere, ꝓ approbare, ſubinde legimus apud doctos. Inde ſumptũ, quod antiquitus miſſis in urná calculis, ita ferebant̃ à iudicibus ſñiæ, ut albis abſoluerent, nigris dánarent. Qui ſi forte fortuna fuiſſent æquales, tñ liberabat̃ reus, eiusq; rei cáuſam Ariſtoteles copioſiſſime reddit in ꝓblematib⁹. De calculoꝝ more meminit Ouidius, Metamorphoſeon libro quindecimo, Mos erat antiquis, niueis, atriſq; lapillis, His damnare reos, illis abſoluere culpa. Tunc quoq; ſic lata eſt ſñia triſtis, & omnis Calculus immitẽ dimittitur ater in urná, Quæ ſimul effudit numerádos nerſa lapillos, Omnibus ẽ nigro color eſt mutatus in albũ. Plinius iunior in epiſtola quadá. Ná quo magis intendá limá tuam, cõfitebor & ipſum me, & cõtubernales, ab æditione non abhorrere. Si modo tu fortaſſe errori noſtro albũ calculũ adieceris, id eſt, ſi noſtꝝ hunc errorẽ tuo iudicio cõprobaris. Lucianus in Apologia, οὐκ ἐν παρέργῳ θέμενος, τὴν λευκὴν παρὰ σοῦ καὶ πλήρη μοι ἐπενεχθῆναι, id eſt, Haud paruo æſtimans, ſi mihi cõtingat, albũ abs te plenũq; ſuffragiũ auferre. Plato lib. de legibus ſecundo, οὐκ ἂν τιθείμην ταύτην τὴν ψῆφον id eſt, Haud poſuerim hũc calculũ. Huc adſcribendũ, quod Alcibiades nolens ſeſe iudicũ permittere ſententiis, ait, ne matri quidẽ confidere uelle, ſed etiá hanc in eiuſmodi periculo ſuſpectam habituꝝ, ne nigꝝ calculũ pro albo ſubiiceret. Ariſtides in Pericle, ſimplici uerbo dixit, ἐπιψηφίζειν, pro comprobare, eamq; uocem, tanquam Platonicam uſurpat.

Creta notare, Carbone notare. LIIII.

Ad hác formá pertinẽt & illa, Creta notare, ꝓ eo quod eſt approbare, & Carbone notare, quod eſt dánare, Propterea quod Pythagoras aiebat id, quod eſſet colore candido, ad boni naturá ptinere, quod atro mali. Vñ & felicia alba dicimus, infames nigros. M. Tullius in actione ꝓ Cecinna de teſte Sexto Clodio Phormione. Nec minus niger (inquit) nec minus cõfidens, q̃ ille Terẽtianus Phormio. Et Horati⁹. Hic niger ẽ, hũc tu Romane caueto. Idẽ in ſermonib⁹. Sani, an creta, an carbone notádi. Quẽ imitatus Perſius, ait in qnta Satyra. Quæq; ſequẽda forẽt, & q̃ uitanda uiciſſim, Illa prius creta, mox hæc carbone notaſti. Rurſum Horatius in Odis, Creſſa neu careat nota. Candidũ calculum creſſam notam appellat, qua ueteres dies fortunatos ſignare cõſueuerunt. Ad hanc formá pertinet ẽt illud, Vnione ſignare, quod ſepius apud authores eſt, ꝓ eo quod eſt, inter felicia, proſperaq; numerare. Ductum à ueterũ ſuperſtitione, qui unumquẽq; anni diem, miſſis totidem in urnam, aut, ut apud Scythas, in pharetram calculis ſignabant, quem arbitrabant̃ proſperum abiiſſe, candido calculo, aut creta, quem egregie felicem, unione, Contra, quem inauſpicatum, nigro lapillo notabant. Perſius, Hunc Macrine diẽ numera meliore lapillo. Huius ſuperſtitionis meminit Plinius lib. ſeptimo, capite quadrageſimo. Vana, inquiens, mortalitas, & ad circumſcribendam ſeipſam ingenioſa. Computat more Thraciæ gentis, quæ calculos colore diſtinctos, pro experimento cuiuſque diei in urna cõdit, ac ſupremo die, ſeparatos dinumerat, atq; ita de unoquoq; pronúciat. Quid quod iſte calculi candore illo laudatus dies, originem mali habuit. Hactenus Plinius.

Calculum reducere. LV.

Calculum reducere, eſt mutare factum, cuius te pœniteat. Aut uertere conſilium rei non ſatis cō mode inſtitutæ. Nonius citat Ciceronem in Hortēſio. Itaq; tibi concedo, quod in duodecim ſcrupis olim, ut calculū reducas, ſi te alicuius dati pœniteat. Tranſlatum apparet, aut à ratiocinantibus, aut (quod eſt uero propius) à ludo latrūculario. In ſumma prouerbii ſpēm habēt, quæcūq; à calculis fingunt metaphoræ. Vt, ad calculos uocare, pro eo quod eſt ratiōem inire, & æſtimare. M. Tullius dialogo de amicitia. Hoc qdem eſt nimis exigue & exiliter ad calculos uocare amicitiam, ut par ſit ratio datorū & acceptorū. Valerius Maximus libro quarto, capite de liberalitate. Si ad calculos reuocetur, paruum, utpote ſeptem iugeribus, & hoc in pupinia abditis redactum. Sin aio prærogātis, omni pecunia maius. Et ad calculos reuerti, eſt redire ad rōnem, ac reſpectum, conſiliumq́. Cicero ad Atticum. Quare nūc ſaltem ad illos calculos reuertamur, quos tum abiecimus, ut non ſolum glorioſis cōſiliis utamur, ſed ēt paulo ſalubrioribus. Et in epl'is Plinianis, Mouere calculos, pro eo quod eſt ꝓponere rōnes. Et ponere, inquit, in utraq; parte calculos, id eſt, utrinq; rōnes expendere. Et hic calculus accedat, id eſt, hoc momenti adiungatur. Neq; quicq̄ prohibet eadem ratione dici, decedere calculum, & detrahere calculum.

ϴ præfigere. LVI.

Thita præfigere, ꝓ dānare. Perſius, Et potis es uitio nigrum præfigere Thita. Auſonius in pædagogum liguritorem, carmine Choliambico. Miſelle doctor, ου tibi ſit obſcœno, Tuūq; nomen, Thita ſectilis ſignet. Sunt q hoc ad figuram Græcanicæ lr̄æ referant, quod ea cordis humani trāſfixi ſpēm quodāmodo repr̄ſētet. Nam neſcio, an debeamus Iſidoro credere, q primo Etymologiarū libro ſcribit ita militari more ſolere fieri, ut cæſi ϴ, ſalui τ ſignarent. Certe de hoc ſigno τ fit mentio ēt in Apocalypſi, quæ beati Ioānis euāgeliſtæ noīe legit. Sed uero ſimilius, quod ſcribit Aſconius Pedianus olim, in iudiciis ſortes, quæ mittebant in urnā, triplicem notā habere ſolere. Ac ϴ qdem dānationis fuiſſe ſymbolum, τ abſolutiōis, Λ ampliatiōis. i. quoties ſignificabāt ſibi parū adhuc liquere, ac denuo cauſam agi oportere.

Stellis ſignare, obelo notare. LVII.

Ἄστροις σημειοῦσθαι ἢ ἄστροις τεκμαίρεσθαι, id eſt, Stellis notare. Euſtathius in qntum Odyſſeæ librū, admonet dictum de his, q longā ac deſertam uiā pagunt, adeo ut neceſſum hēant regionū ſitū, ſtellarū obſeruatiōe ſignare. Ductam aūt eſſe metaphorā à nauigantibus, q cum eouſq; ꝓuecti ſunt à terra, ut iam cœlum undiq;, & undiq; pontus, Stellarū indicio curſum moderari ſolent, maxime Cynoſuræ, & Helices, teſte Arato ἐν Φαινομένοις. Οἱ τὴν μὲν, Κυνόσουραν ἐπίκλησιν καλέουσι τὴν δ' ἑτέρην Ἑλίκην, Ἑλίκῃ γε μὲν ἄνδρες Ἀχαιοὶ εἰν ἁλὶ τεκμαίρονται ἵνα χρὴ νῆας ἀγινεῖν. Τῇ δ' ἄρα Φοίνικες πίσυνοι περόωσι θάλασσαν. Ἀλλ' ἡ μὲν καθαρὴ καὶ ἐπιφράξασθαι ἑτοίμη. Πολλὴ φαινομένη Ἑλίκη πρώτης ἀπὸ νυκτός. Ἡ δ' ἑτέρη ὀλίγη μὲν, ἀτὰρ ναύτῃσιν ἀρείων, Μειοτέρῃ γὰρ πᾶσα περιστρέφεται στροφάλιγγι, Τῇ καὶ Σιδόνιοι ἰθύντατα ναυτίλλονται. Quorū carminū interpretationē adſcribā ex Germanici Cæſaris interpretatione. Hic Iouis altrices Helice, Cynoſuraq; fulgent, Dat Graiis Helice curſus maioribus aſtris, Phœnicas Cynoſura regit, ſed candida tota. Et liqdo ſplendore Helice nitet, haud prius ulla Cum ſol oceano fulgētia cōdidit ora, Stella micat cœlo, ſeptē qua creſia flammis Certior eſt Cynoſura tn̄ ſulcantibus æquor. Quippe breuis totam fido ſe cardine uertit, Sidoniamq́; ratem nunq̄ ſpectata fefellit. Et Aratū imitatus Ouidius, libro de Triſtibus quarto, Magna, minorq́; feræ, quarū regis altera Graias, Altera Sidonias, utraq; ſicca rateis. Idē indicat Virgilius in tertio, de Palinuro loquēs, Talia dicta dabat, clauūq; affixus, & hærēs, Nuſq̄ amittebat, oculosq́; ſub aſtra tenebat. Idē alibi, Cūcta notat tacito labētia ſydera cœlo. Conſilr Homerus cū aliàs, tū Odyſſeæ libro qnto, Αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως, Ἥμενος οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτε, Πληϊάδας ἐσορῶντι, καὶ ὀψὲ δύοντα βοώτην, Ἄρκτον θ', ἣν καὶ ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν, Ἥ τ' αὐτοῦ στρέφεται καί τ' ὠρίωνα δοκεύει Οἴη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν ὠκεανοῖο. i. Ille qdē natum arte regens, clauo aſſidet hærens, Nec ſinit illapſo torpeſcere lumina ſomno. Pleiadas, ſeroq́; recondentem ora Booten Suſpectans, Vrſamq́; alio cognomine plauſtrum, Quæ fixa uſq; loco ſe circūflectit eodē. Et nunq̄ oceani liqdis aſpgit undis. Vnde ἄστροις σημειοῦσθαι τὴν ὁδὸν, uident ii, q notulis qbuſdā, & cōiecturis arte deprehenſis, rem alioq ꝑueſtigatu difficilem inqrunt, aut aſſequunt, aut q ſignis qbuſdam multo ante colligunt, qd ſit euenturū. Poſtea deflexū eſt, ut ſtellas prænotare dicantur, qui qppiam uelut animaduertendum inſigniunt. Cui diuerſum, ὀβελίζειν, id eſt, ueru prænotato quaſi iugulare, ac dānare. Trāſlatum ab Ariſtarcho, q Homeri carmina in corpus redegit, atq; in libros digeſſit, uerſus nothos, hoc eſt, adulterinos, & ſubdititios, quæ non uiderentur ſapere uenam illam Homericam, ὀβελίσκοις, id eſt, minutis uerubus prænotatis damnans, Contra, qui uiderentur inſignes, ac genuini, ἀστερίσκοις, id eſt, ſtellulis illuſtrans. Quem morem ſecu-

tus eſt & Origenes, & diuus Hieronymus in lřis diuinis. Quin hoc ipſum Ariſtarchi cognomen in ꝓuerbiũ abiit, quod is eum damnandi notulis, ꝓbandiq; moré excogitarit. M. Tullius Attico. Totum hunc locum, quẽ in Ariſtocratia, ego uarie meis orationibus, quaꝝ tu Ariſtarchus es, ſoleo pingere, de flma, de ferro, noſti illas ληκύθους, ualde grauiter ptexuit. Atticum uocat ſuaꝝ oronum Ariſtarchum, id eſt, cẽſorem, & emẽdatorẽ, quod illi mos fuerit, ſiquæ paꝝ ꝓbaſſet in ſcriptis Ciceronis, ea ceris rubris notare. Quod qdem alibi declarat idem. M. Tullius, libro ad Atticum decimoſexto. Quæ mihi florentia uiſa ſunt tuo iudicio. Cerulas. n. tuas miniatulas illas extimeſcebam. Idẽ ad Dolobellam. Profert alter, opinor, duobus uerſiculis expẽſum, Alter Ariſtarchus hos ὀβελίζει, Ego tanq̃ Criticus antiquus iudicaturus ſum. Item. M. Varro de lingua Latina Ariſtarchos appellat, Criticos grãmaticos, q de libris iudicãt. Et Horatius. Fiet Ariſtarchus. i. caſtigator & expẽſor alieni ſcripti. Et diuus Hieronymus ſubinde quẽpiam, ſui tpis Ariſtarchũ uocat, quod arbitrio ſuo alia damnaret, alia probaret.

Notari ungui, & ſimilia. LVIII.

Ad eãdem formam ptinent hæc quoq;, Notare ungui, quod ſoleat ungui ſignũ apponi, ubi qd parum placet. Horatius dixit, Tranſuerſo calamo ſignũ apponere, pro eo, quod eſt damnare. In eũdem ſenſum, Cenſoria uirgula, legit̃ idẽtidem apud diuũ Hieronymũ, ꝑ caſtigandi, notandiq; authoritate. A' Cenſoribus Romanis traductum, quoꝝ partes erant notare, ſiqd in moribus ciuitatis dignum emendatione iudicaſſent, ac mulctam dicere. Eodem ptinent ſpongia, lima, coelum, quæ in emendationis prouerbium abierũt. Spongia deletur quod non placet. Lima detrahitur, atq; expolitur, quod redũdat, quodq́; incultum eſt. Cælo deformatur item, ac fingit̃ id, quod eſt rudius. Proinde in ſpongiam incubuiſſe dixit Auguſtus Aiacem ſuum, quem deleuerat. Et elimata dicunt̃ expolita. Et ſculpturam orationis, cultum dicunt.

Stilum uertere. LIX.

Stilum uertere, eſt mutare quod ſcripſeris. Horatius in ſermõibus, Sæpe ſtilum uertas. Antiquitus in tabellis ceratis ſcriptitabant ſtilo graphiario, cuius altera parte nimirum acuta per æquor cereum ducta, lřas exarabãt, altera latiore, rurſum obliterabant, quod exaraſſent. Hieronymus aduerſus Rufinum. Quãdiu non renuebam laudationẽ tuã, ſequebaris, ut magiſtrum frẽm, & collegam uocabas, & catholicum in oibus fatebaris. Poſtq̃ uero nõ agnoui laudes tuas, & me indignũ tãti uiri præconio iudicaui, uertis ſtilum, & oia laudata prius, uitupas, de eodem ore & dulce proferens, & amaꝝ. Inuenitur & ſtilum infigere, & ſtilo appetere, pro eo, quod eſt ſcriptis inſectari, atque inuehi.

Omne tulit punctum. Omnium calculis. LX.

Omne tulit punctum, & cũctorum calculis, legimus pro eo, quod eſt omnium ſententia, & comprobatione. Quoꝝ prius tranſlatum eſt à conſuetudine comitioꝝ, ubi tabella circunferri conſueuit, in qua puncto appoſito ſignificabant, cui candidatorum ſuffragarentur. Poſterius à iudiciorum ſortibus, de quibus paulo ſuperius meminimus. Horatius, Omne tulit pũctum, q miſcuit utile dulci. Nã qui iucũda modo ſcribunt, iis dũtaxat placent, q uoluptatem appetunt, Contra qui utilia, ab iis tantũ probantur, quibus utilitas quæritur. At qui uoluptatem cũ utilitate coniunxit, is omnium ſuffragio laudabitur. Idem in Epiſtolis, Diſcedo Alcæus pũcto illius, ille meo quis? Quis, niſi Callimachus? Item in Epigrammate Choliambico, quod refertur à Porphyrione. Ciconiarum Rufus iſte conditor, Hic eſt duobus elegantior Plancis, Suffragiorum puncta non tulit ſeptem. Ariſtides in Themiſtocle, Ἡ κοινὴ ψῆφος Ἑλλήνων, id eſt, qui eſt communis Græcorum calculus, dixit, pro eo, quod erat totius Græciæ conſenſus. Cicero libro Tuſculanarum quæſtionum ſecundo, Quæ flamma eſt, per quam non cucurrerunt, qui hæc olim punctis ſingulis colligebant? Agit autem de magiſtratibus, quæ ſingulorum ciuium ſuffragiis mandabantur. Apuleius aſini ſui libro ſexto. Certe calculo cunctorum, utcunq; mors ei fuerat deſtinata, id eſt omnium ſuffragiis, ſententiisq́;.

Cumani ſero ſapiunt. LXI.

Ὀψὲ αἰσθάνονται οἱ Κυμαῖοι, id eſt, Sero ſentiunt Cumani. Id adagium refertur à Strabone Geographiæ libro decimotertio, Putatq́; eos uulgo male audiſſe, tanq̃ ſtupidos, atq; inſulſos, ob hãc cauſam, quod ducentis annis portus uectigalia exegerint, hoc nomine, ut urbem ædificarent, quæ dare tamen non deſierũt, cum iam urbs eſſet extructa. Adiicit & aliam fabulam. Cumanos publica pecunia mutuo accepta, porticus conſtruxiſſe. Deinde cum pecuniam eam ad diem præſcriptum nõ reddidiſſent, à deambulatione fuiſſe prohibitos. Aliquanto poſt cum ingens eſſet pluuia, creditores ludibrii cauſa, præconem miſiſſe, qui publicarent ædictum, uti Cumani porticus ſubirent. Atq; ita uoce præconis admonitos ſubiiſſe, inde natum adagium, Sero ſapere Cumanos, qui non niſi moniti ſenſerint defugiendam eſſe pluuiam. Simillimum illi, Sero ſapiunt Phryges. Nihil enim uetat, quo minus dicatur & in illos, qui non niſi ſuo malo docti, parent recte monentibus.

Mala attrahens ad ſeſe, ut Cæcias nubes. LXII.

καὶ ἐφ' αὑτὸν ἕλκων ὥστε καικίας νέφος, id eſt, Sic mala ſibiipſi, ut Cæcias nubē attrahens. Verſus eſt ſenarius, ꝓuerbio celebratus in eos, q ſibiipſis litiū, ac negocioꝝ materiā pariunt, accerſuntq́;. Ducta ſimilitudine ab eius uenti natura, cui nomen Cæcias, quem Plinius media inter Aqlonem & exortum regione flare ſcribit, & unum cōtra alioꝝ ſeptentrionalium uentoꝝ naturā nubes nō pellere, ſed attrahere. Quin ipſius adſcribam uerba. Ventoꝝ inqt, ēt frigidiſſimi ſunt, quos à ſeptentrione diximus ſpirare. Vicinus his Chorus. Hi & reliquos compeſcūt, & imbres abigunt. Humidi Hauſter & Aphricus, & præcipue Hauſter Italiæ. Narrant & in Ponto Cæciam in ſe trahere nubes. Hactenus Plinius. Ariſtoteles libro de mundo putat Cæciā, circa ortus æſtiuos flare, additq́; hūc à nōnullis eūdem haberi cū illo, quē alii θρασκίαν noiant, flatq́; ꝓximus Agreſtæ. Quid aūt in cauſa ſit, ut hic uentus nubes non more reliquoꝝ à ſe propellat, ſed ad ſeſe uocet, Ariſtoteles in Meteorologicis conat̃ oſtendere. Vel quod alius (inqt) uentus reflet aduerſus, eodē tpe. Vel quod hic è ſublimi cœli parte ſpirans, puta oriētali, nō trāſuerſus, p terram ferat̃, ſed recuruata linea ꝓpter reflexum, unde exortus eſt, eo recurrit. Atq; ita fit, ut nubes ad ſeſe cogat. Vnde idem in libro de mūdo, Cæciam inter eos uētos numerat, q ἀνακαμψίπνοι, id eſt, reſupinati flatus uocant̃. In ꝓblematis aūt ſectione uigeſimaquinta, duas huiuſce rei cauſas reddit. Alteram hanc eſſe putat, quot eodē tpe reflet alius uentus Cæciæ contrarius. Altera nō diſſonat ab iis, quæ retuli. Nempe Cæciā ſpirare ab eminētiore cœli regione, nimiꝝ ab ea, quæ uergit ad oriētem, hanc aūt eſſe æditiorem, q̄ occiduam, colligit ex magnitudine, & altitudine maris occidentalis. Itaq; fieri, ut Cæcias occiduā regionē aduerſus inuadens, nubes contrahat, eaſq́; ſuo in ſe reflexu ad ſe trahat. Huius rei mētionē facit & Plutarchus ī uita Sertorii, ſcribens hūc ducē, aiaduerſa Cæciæ natura, q tum forte flabat, Caritanos hoſtes ad deditionē coegiſſe ad hūc modū. E regione ſpelūcarum, in qbus illi ſe continebant, obiecit aggeres cinericios. Quibus incurſatiōe eqtum cōcitatis, Cæcias tm̄ pulueris in fauces ſpelūcaꝝ deuexit, ut cum ferre nō poſſent, ſeſe Sertorio in manus darent. Refert̃ adagium ab Aulo Gellio, libro ſecūdo, capite uigeſimoſecūdo, idq́; ex Ariſtotele. Refert̃ & à Theophraſto, libro de natura uentoꝝ. Sed ab hoc atq; itē ab Ariſtotele ita refert̃, ut uideat̃ etiam in bonā partem dici poſſe. Ait enim, ἕλκων ἐφ' αὑτὸν τὸν πλοῦτον ὥσπερ ὁ καικίας νέφη, id eſt, Attrahens ad ſeſe diuitias, ut Cæcias nubes. Plutarchus in cōmentario, cui titulus, quo pacto qs poſſit ab inimicis iuuari, ὡς γὰρ ὁ καικίας τὰ νέφη, οὕτως καὶ ὁ φαῦλος βίος ἐφ' αὑτὸν ἕλκει τὰς λοιδορίας, id eſt, Quēadmodū.n. Cæcias nubes, itidē improba uita, ꝓbra ad ſeſe attrahit. Vſurpat idem in bonam partem in præceptis politicis. Vnde de re quauis dici poſſe uidet̃ in utrālibet partem. Vt hic ad ſeſe eruditoꝝ hoīum gregem attrahit, perinde ut Cæcias nubes. Hic undiq; pecunias attrahit ad ſeſe, quēadmodum Cæcias nubes. Hunc omnes bonæ felicitates non aliter ſequuntur, q̄ Cæciam nubes. Nuſquā abſunt iurgia, ubicūq; hic adeſt, neq; enim ſecus ad ſeſe lites attrahit, q̄ Cæcias nubes. Conſimiliter ad rem referri poteſt. Res eſt tumultuoſa ambitio, qppe inuidiam, ſimultatem ꝓfuſionem, atq; id genus alia incōmoda, non aliter attrahit ad ſeſe, q̄ Cæcias nubes. Modeſtia cunctoꝝ hoīum beneuolentiam allicit ad ſeſe, itidem ut Cæcias nubes.

Oleum in auricula ferre. LXIII.

Oleum in auricula ferre. Eſt apud Martialem. Quo loco mihi non ſatiſfacit interpres Domitius Chalderinus, uir alioqui probe doctus. Nam poeta taxare uidetur hominem rigida, ſupinaq́; aure, id quod etiam Græci notant, ἄν' οὖς ἔχων, ἀντὶ τοῦ ἄνω τὸ οὖς ἔχων, id eſt, ſublimem, & ſupinam aurem habens. Carmen Martialis eſt huiuſmodi. Narratur quiddam belle dixiſſe Marulle, Qui te ferre oleum dixit in auricula. Porrò ut in problematibus ſcripſit Ariſtoteles, aures aqua infuſa offenduntur, oleo non item. Quin ſi forte aqua in aurem inciderit, oleo infuſo medemur, dum lubrica facta aure, aqua defluit. Proinde & urinatores oleū auribus inſtillare conſueuerunt, quo minus aqua lædantur. Hinc itaq; uidetur natum adagium, nempe à geſtu eorum, quibus eſt aliquid liquoris infuſum, quod ne effluat, aurem ſupinant, quaſi auerſantes, ac faſtidientes audire. Neque tamen negauerim poſſe referri ad aſſentatores, qui uelut oleum in aurem inſtillant, dum iucūda loquuntur magis, q̄ ſalutaria. Cui diuerſum eſt illud Perſianum, Auriculas teneras mordaci radere uero. Huc igitur pertinebit & illud euangelicum, de uenditoribus olei. Verum cui placet hic ſenſus poſterior, in auriculam accuſandi caſu legat oportet. Quod quoniam & prouerbii ſpeciem præ ſe gerit, & uulgo iactatum Martialis indicat, non exiſtimaui prætereundum.

Quid ſi cœlum ruat? LXIIII.

τί δ' εἰ ὁ οὐρανὸς ἐμπέσοι; id eſt, Quid ſi cœlum ruat? Ironia prouerbialis in eos, qui tutiſſimis etiam in rebus, ridicule timent. Hoc unde manarit, Ariſtoteles indicat, libro τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ quinto;

ſcribens priſcis illis, & rudibus mortalibus perſuaſum fuiſſe, cœlum hoc, quod uidebant imminere, Atlanticis humeris ſuſtineri. Quod ſi ille ſe ſubduxiſſet, fore ut è ſublimi in terram decideret. Idq; non ſolū poetaꝝ figmentis fuiſſe proditum, uerūetiā à phyſicis nōnullis adfirmatū. Plutarchus in libello de facie quæ apparet in orbe lunæ, citat Phenacē quēdam, q metuerit, ne luna decideret in terram, quiq; cōmiſeratus ſit uicem eoꝝ, q lunæ forent ſubiecti, cuiuſmodi ſunt Aethiopes, ac Taprobani, ſi tñ pondus in eos rueret, idem ueriturus de terra, cœloq;, niſi columnis Atlāticis fulciretur. Theognis, ἐν μοι ἔπειτα πέσοι μέγας οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν χάλκεος, ἀνθρώπων δεῖμα παλαιγενέων, i. Deinde meo uaſtus capiti illabat̄ olympus Ferreus, antiq, quod metuere uiri. Terētius, ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ. Quid ſi redeo ad illos, q aiūt, Quid, ſi nūc cœlū ruat? Alluſit huc Horati⁹ i Odis, Si fractus illabat̄ orbis, impauidū ferient ruinæ.

Vmbram ſuā metuere. LXV.

Τὴν αὑτοῦ σκιὰν φοβεῖσθαι, id eſt, Suam ipſius umbrā metuere, dicunt̄, q pueriliter trepidāt, ubi nihil oīno ſit ꝑiculi. Tranſlatū uel ab his, q forte conſpecta corpis ſui umbra, ſubito expaueſcūt. Vel à melancholicis qbuſdam, q authore Ariſtotele, ꝑpter oculoꝝ imbecillos ſpūs in aere ꝓximo, uelut i ſuā quandā imaginē cōtemplantes, arbitrant̄ ſeſe ſuos uidere manes. Socrates in Phædone Platonis, Tu uero tuā (quēadmodū dici ſolet) metuens umbrā. i. tibiipſi diffiſus. Q. ad Ciceronē de conſulatu petendo. Alter uero, quo, Dii boni, ſplēdore eſt. Primū nobilitate eadē, qua Catilina. Num maiore? Nō, Sed uirtute. Quāobrem q manium umbrā ſuā metuit, hunc negliges quidem, Plutarchus Sympoſiacoꝝ ꝓblematū, Decade ſeptima, Τὸ μὲν τῆς σκιᾶς ἀναινόμενος ὄνομα καὶ δυσχεραίνων, ἀληθῶς σκιὰν δόξει φοβεῖσθαι, id eſt, Qui umbræ nomē refugiat, ac moleſte ferat, is uere umbrā uidebit̄ formidare. Agit aūt de umbris, uocatis, q non ipſi uocati à conuiuatore, ſed uocatum ſequentes adeunt conuiuium.

Vel muſcas metuit præteruolitantes. LXVI.

Prouerbialis eſſe uidet̄ hyperbole, quam refert Ariſtoteles ſeptimo de Rep. libro, ἀλλὰ δεδιὼς μὲν τὰς παραπετομένας μυίας, id eſt, Qui muſcas (inquiens) etiam præteruolitantes metuat, id eſt, quāuis friuola de cauſa. Idem ſimilem quandam commemorat in moralium ſeptimo, loquens de iis, qui uſqueadeo natura ſunt timidi, ut etiam ſi ſorex obſtrepat, protinus expaueſcant.

Funem abrumpere nimium tendendo. LXVII.

Ἀποῤῥαγήσεται τεινόμενον τὸ καλώδιον, id eſt, Abrumpet̄ tenſus funiculus. In eos dici ſolitū, q dū extrema expiunt̄, alienant à ſe eos, cum qbus agunt, & uniuerſæ rei iacturam faciunt, dum plus ſatis attenti ſunt ad lucꝝ. Lucianus in dialogo quodā, mr̄em lænā facit obiurgantē filiam, qd̄ amatorē in cōuiuio nimis ꝑuicaciter contempſerit, ꝑiculum aūt eſſe ne præter modū exacerbatus, atq; irritatus iuuenis amorē pariter & cōmodum alio cōuertat, καὶ ὅρα, inqt, μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀποῤῥήξωμεν πάνυ τείνουσαι τὸ καλώδιον, i. Ac uide, ne iuxta ꝓuerbiū, abrumpamus dum nimiū tendimus funiculū. Pindarus apud Plutarchū, καὶ λύοντι δὲ τῶν δυσφόρων σχοινίον μεριμνῶν, id eſt, Atq; intolerabiliū curaꝝ funiculū ſoluēti. Quanq̄ hoc ab adagio nō nihil eſt diuerſum. Magisq; cōgruit cum illo, qd̄ eſt apud Senecā in ep̄lis ad Lucillium, de explicanda catena negocioꝝ, atq; adeo abrumpenda, ſi nequeat explicari. Prouerbiū gn̄al̄r trahi poterit, ad quēlibet conatū immodicū, & ob id in malum aliquod erūpentem. Huic finitimū eſt illud Hebræoꝝ, haudquaq̄ inſcite, neq; inuenuſte dictum ꝓuerbiū, q nimiū emungit fortiter, elicit ſanguinē. Nec abhorret Mimus ille Publianus, Furor fit læſa ſæpius patientia. Atq; alter huic cōſimilis, eiuſdem, opinor, etiam ſi Senecæ noīe fert̄. Bonus animus læſus, grauius multo iraſcit̄.

In matellam immeiere. LXVIII.

εἰς τὴν ἀμίδα ἐνουρεῖν, id eſt, In matellam immeiere. Cū ſordide tractant̄, aut ad munus aliquod paꝝ honeſtum adhibent̄ ii, q non indigni uideant̄, utpote ipſi ſordidi, atq; inhoneſti, quaſiq; ad contumelias ferendas facti. Lucianus de mercede ſeruientibus, οὐδὲν οὖν οὔτ᾽ αὐτοὶ δεινὸν πάσχειν οἴονται, οὔτ᾽ ἐκεῖνοι ὑβρίσαι δοκεῖεν εἰς τὴν ἀμίδα φασὶν ἐνουροῦντες, id eſt, Itaq; nec hi quicq̄ indignum aut acerbum patiant̄, neq; illi eos cōtumeliis afficere uideant̄, ſi, quod aiunt, in matellā immingant. Siquidem ad hūc uſum quaſi naſcit̄ matella. Ex aduerſo Martialis Baſſum quēdam ioco taxat, q in aureas incacaret, cum uitro biberet. Ventris onus miſero, nec te pudet excipis auro Baſſe, bibis uitro, charius ergo cacas.

Riſus Ionicus. LXIX.

Γέλως ἰωνικός, id eſt, Riſus Ionicus. In molles & uoluptarios dicitur. Nam Ionum mollicies pinde ut Sybaritarum faſtus, in prouerbium abiit, quod alteri Græcoꝝ, alteri Barbaroꝝ eſſent luxurioſiſſimi. Athenæus libro dipnoſophiſtaꝝ duodecimo de luxu Ionum locutus, ait extare parœmiam aurea, quæ mores eius gentis teſtificetur, hanc, ut opinor intelligēs. Idem libro decimoquarto docet ſaltationis genus olim fuiſſe laſciuum ac petulans, quod Ionicum diceret̄. Valerius Maximus libro reꝝ memorabiliū ſecundo, prodidit Ionas primos unguēti, coronarumq; in conuiuio dandaꝝ,

& ſecūdæ

& ſecundæ menſæ conſuetudinem haud parum luxuriæ irritamenta, reperiſſe. Thurinus maximus in diſſertatiõe, cui titulus, q̃s ſit philoſophiæ finis. Crotoniates, inq̃t, Oleaſtꝝ adamat, Spartiates ar maturam, uenationes Cretẽſis, luxum Sybarites, Ion Choros. Hinc Horatius in Odis, Motus doceri gaudet Ionicos, Matura uirgo. Laſciuas ſaltationes, & parum decoras geſticulationes ſignificans. Vnde & apud Ariſtophanem ἰωνικῶς, pro eo, quod eſt, ἁβρῶς, id eſt, molliter ac delicate.

Riſus Megaricus. LXX.

γέλως μεγαρικός, id eſt, Riſus Megaricus. In eos dicẽdum, q̃ parũ tempeſtiue iocant̃, quiq; (quod uetat Quintilianus) malunt aliquoties dictum, q̃ amicum perdere. Aut quorũ artes iam in cõtemptũ abierunt, ſucceſſione maiorũ artificum obſcuratæ. Neq; male quadrabit in ſenes, q̃ ætate aliena, luſus quoſdam indecoros, ac uoluptateis iuueniles turpiter conſectant̃. Nam Ionica Comœdia uiguit ad tempus. Deinde in contemptum uenit, irriſa ab Athenienſibus. De riſu intempeſtiuo celebratur & hic ſenarius, γέλως ἄκαιρος ἐν βροτοῖς δεινὸν κακόν, id eſt, Non in loco ridere pergraue eſt malum.

Riſus chius. LXXI.

γέλως χῖος, id eſt, Riſus chius, de molli laſciuoq; luſu. Quandoquidem & Chiorum mores taxauit uetus Comœdia, Adagium commemoratur à Diogeniano.

Quicquid in Buccam uenerit. LXXII.

Quicq̃d in Buccã uenerit. Quoties libere quoſpiam, ac tuto loq̃ ſignificamus, incircũſpecte, & q̃c q̃d forte fortuna in aĩum inciderit. Quẽadmodũ apud fidos amiculos facere ſolemus, apud quos impune q̃duis nugamur, atq; effutimus. M. Tullius ad Atticũ, libro. xiiii. Aut ſi nihil erit, quod in Buccam uenerit, ſcribes. Idem, libro. xii. Quid cum coràm ſumus, & garrimus q̃cq̃d in Buccã uenit. Recte torquebit̃ & in eos, q̃ temere atq; inconſyderate loquunt̃, p̃inde quaſi ſermo illis non in pectore naſcatur, ſed in faucibus.

Quicq̃d in linguam uenerit. LXXIII.

Huic planè germanũ eſt illud, q̃d uſurpat Lucianus in libello de rõne cõſcribendi hiſtoriã. ἐπινοοῦντες δὲ καὶ ἀναπλάττοντες, ὅ τι κἂν ἐπίκαιρον ῥῆμα γλῶτταν φέρον ἔλθῃ, i. cõminiſcẽtes, affingẽteſq;, q̃cq̃d uerbi in linguã (ut aiunt) uenerit. Plato dictum hoc alicubi citat ex Aeſchylo Tragico poeta. Vſurpauit & Athenæus, libro dipnoſophiſtarũ q̃nto, κατὰ γὰρ τὸν ἐπὶ πόντον ποιητήν, ὅ τι κἂν ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶτταν ἔλθῃ.

Momo ſatiſfacere, & ſimilia. LXXIIII.

τῷ μώμῳ ἀρέσκειν, id eſt, Momo ſatiſfacere. Prouerbialis eſt hyp̃bole. Heſiodus in Theogonia, & Momi cuiuſdam meminit, quẽ ait Nocte m̃re Somno p̃re p̃genitũ. Huic Deo mos eſt, ip̃m q̃dem nihil op̃is ædere, ſed aliorũ Deorũ opera curioſis oculis contemplari, & ſiq̃d eſt omiſſum, aut perperam factum, id ſumma cum libertate cap̃e. Nam μῶμος, græce, reprehẽſionem ſonat. Ariſtoteles de partibus aĩalium, libro tertio, meminit huius, q̃ naturam incuſarit, q̃d bobus cornua in capite, ac non in armis potius addiderit, uidelicet, quo uehementius poſſint ferire. Ad q̃d alluſiſſe uidet̃ Lucianus, cum in ſecundo uerarũ narrationũ libro, ſcribit ſe uidiſſe boues quoſdã, q̃bus cornua ineſſent, non in frõte quemadmodũ reliq̃s, ſed ſub oculis, Idq; ita uiſum eſſe Momo. Huius idem Lucianus cũ aliis compluribus locis meminit, tum in Dialogo de hæreſibus, hmõi quandã de eo fabulam refert, Mineruam, Neptunũ, & Vulcanũ, de principatu artificii inter ſe contendiſſe. Et ut q̃ſq; artis ſuæ præcipuum aliq̃d ſpecimen æderet, Neptunũ taurũ quẽdam finxiſſe, Mineruam domũ excogitaſſe, Vulcanum hominẽ compoſuiſſe. Momus delectus arbiter certaminis, & artis expẽſor. Ille inſpecto uniuſcuiuſq; opere præter alia, quæ in reliquorũ operibus reprehendit, illud potiſſimũ in hominis opificio notauit, q̃d artifex nõ in pectore feneſtras, aut oſtiola quædam addidiſſet, quo perſpici poſſet q̃d in corde lateret, q̃d illi ſpecuoſum alioq̃, multiſq; receſſibus ſinuoſum finxiſſet. Cuius fabulæ mentionem facit & Plato. Philoſtratus in epiſtola quadã ad uxorẽ, de Momo ſcribit in hanc fermè ſentẽtiam. Hunc in Venere nihil alioq̃, quod reprehenderet inueniſſe, niſi quod Sandalium illius calumniabat̃, ut ſtridulum, nimiſq; loquax, ac ſtrepitu moleſtum. Quod ſi Venus citra Sandalium inceſſiſſet, ita ut emerſit à mari, tota nuda, nullam omnino anſam carpendi Momus inueniſſet. Qui q̃dem Deus tametſi non p̃inde gratus eſt, atq; cæteri, propterea quod pauci, ueram reprehẽſionem libẽter admittant, tñ haud ſcio, an ullus alius è maxima poeticorũ Deorũ turba ſit utilior. Quanq̃ nunc noſtri Ioues excluſo Momo, ſolã Euterpẽ audiãt, blanda ſalutarib' anteponẽtes. Hic igit̃ Momus uarias adagiorũ formas ſuppeditat. Vel cum Plato de Rep. ſcribit philoſophiæ ſtudiũ eſſe eiuſmodi, ut ne à Momo q̃dem poſſit reprehendi. Vel cum Venus Lucianica iam itura in iudicium, negat ſe dubitaturam, etiamſi Momus ipſe iudicaturus eſſet. Vel cum Cicero ſcribit ad Atticum, libro q̃nto. Quod me maxime hortaris, & quod pluris eſt, q̃ omnia, in quo laboras, ut etiam Ligurino Momo ſatiſfaciam, moriar, ſi quicq̃ fieri poterit elegantius. Ergo prouerbii ſpeciem habebunt omnes id genus for-

mulæ. Haud dubitem tecum uel Momo iudice decertare. Inculpatior eſt eius uiri uita, q̃ ut uel Momus ipſe poſſit carpere. Hanc faciem, ne Momus qdem, poſſit reprehẽdere. Nec Momũ iudicem recuſarim. Hæc uel Momo ipſi ſatiſfaciant. Et ſiquæ fingi poſſunt cõſimiles. Ad hanc formã ptinet illud Ouidianũ de forma Adonidis, Laudaret faciem liuor quoq;. Breuiter oẽs id genus hyperbolæ prouerbii faciem obtinent, ueluti Terẽtianum illud, Ipſa ſalus ſi cupiat, ſeruare domũ hanc non poſſit. De familia deplorata. Item de loco uehemẽter munito, Hãc arcem ne Mars qdem ipſe expugnarit. De homine præfracto, ac pertinaci. Huius animum ne Vertumnus quidem ipſe uerterit. De fœmina ſupra modũ uiroſa. Huius fœminæ libidinẽ, ne Priapus qdẽ ipſe ſatiarit. De re neutiq̃ pbabili, iſtud ne Pitho qdem ipſa pſuaſerit. De re tacitu difficili. Hoc ne Harpocrates qdẽ ipſe, aut Angerona continere queat. In tanto rerũ ſtrepitu, ne ſomnus qdem ipſe ſomnũ cœperit. De hoie præter modũ ſuſpicaci & diffidenti. Iſte ne fidei qdem ipſi, fidẽ hẽat. Hic uel Argum fallat, de uehemẽter aſtuto. Hic miſerior eſt, q̃ ut ei uel ipſa inuidere poſſit inuidentia. Verũ de his loquendi formulis, admonuimus in operis huius initio.

Corinthiari. LXXV.

Κορινθιάζεσθαι, Veteres uulgato ioco dicebant, eos, q ſcortationibus, ac luſtris indulgerent, q̀ue lenocinium exercerent. Sumptum eſt à meretricibus Corinthiẽſibus, de quibus ſuo loco dictum eſt. Meminit huius Stephanus de urbibus, Ariſtophanis allegans Cocalum.

In portu impingere. LXXVI.

Eſt apud Quintilianũ in inſtitutionibus, In portu impingere, p eo quod eſt, ſtatim in ipſo opis ingreſſu peccare. Vſurpat̃ & à diuo Hieronymo in Apologia ſecũda aduerſus Rufinũ. Statim de portu egrediẽs, nauim impegi. Idẽ ad Pãmachiũ, Egrediẽtes de portu ſtatim impegimus. Sumptũ à nauigãtibus, q magno cum dedecore priuſq̃ portu exierint, nauim illidũt. In diuerſum ſenſum inflexit, Papyrius Fabianus referẽte Seneca, in cõtrouerſiis, Nauim in portu mergis, de ſene q luxuriari cœperat, aliena ætate. Apte dicet̃ in oẽs, q negocio iam ppemodũ cum laude cõfecto, in extremo degenerant. Ad eandẽ ſniam accõmodari põt & hoc, ἐν τῷ λιμένι προσκρούειν, id eſt, In portu impingere.

In limine deficere, aut offendere. LXXVII.

Huic pximũ ſit illud, In limine offendere, aut deficere. Trãſlatum ab iis, q domũ egreſſuri, ſtatim in limine pedẽ offendũt, priuſq̃ qcq̃ occœpint agere. Virgilius, Cur indecores in limine primo Deficimus? id eſt, ſtatim, ac uix dum inito bello. Duriuſcule dixit Q. Curtius, libro. vi. In ipſo limine uictoriæ ſtamus p eo quod eſt, pxima eſt uictoria. Huic contrarium eſt, quod in ep̃ſis ad Lucilliũ ſcribit Seneca, In ſummo deficit cliuo. Ducta trãſlatione, ab iis, q cõſcenſo ppemodũ monte, tum delaſſant̃, cum proximi ſunt cacumini.

Cantherius in porta. LXXVIII.

Confine eſt ſupioribus, Cantherius in porta. Natum à Sulpitio Galba quodã, cui cum in pũciã exituro, Cantherius in porta cecidiſſet. Rideo, inqt, Cantheric in porta, cũ tam longum iter ſis iturus, iam laſſum eſſe te, cum uix dum ſis ingreſſus. Quod dictum in puerbium abiit. Referẽ adagium à Feſto Põpeio in dictione, Rideo, atq; indicat cõuenire, cum qs in principio rei uix inchoatæ, deficit animo. Quid aũt ſit Cantherius, dilucide exponit, nẽpe equus exectis teſtibus, ut hoc differat Cãtherius ab equo, quo Maialis à Verre, Capus à Gallo, Veruex ab Ariete.

Citra puluerem. LXXIX.

Ἀκονιτὶ, id eſt, Citra puluerem, Græci dicũt cõtingere, quo qs facile, citra q; negocium potit̃, trãſlatum uel ab Aphe, id eſt, à pulueris cõtactu, quo ſe ſpargebat in palæſtrico certamine congreſſurus, uel certe, à puluere, quo nõ indecore ſordidari ſcripſit Horatius eos, q certant olympia, q̀ue bellum gerũt. Plinius libro. xxxv. Alcimachus Dioxippum, qui Pancratio, olympia citra pulueris tactum, quod uocant ἀκονιτὶ, uicit. Aulus Gellius libro quinto, Ouandi, inquit, cauſa eſt, cum deditione repente facta, ſine puluere (ut dici ſolet) incruẽta q; uictoria obuenit. Horatius in epiſtolis, Magna coronari qs ſpnat olympia, cui ſpes, Cui ſit cõditio dulcis, ſine puluere palmæ. Inuenit̃ & ἀνιδρωτὶ, id eſt, Citra ſudorẽ, & ἀναιμωτὶ, id eſt, citra ſanguinẽ.

Deſerta cauſa. LXXX.

Ἐρήμη δίκη, id eſt, Deſerta cauſa. Cum nemo repugnat. Tranſlatum à iudiciis, ubi nonnunquam altera pars cedens tradit cauſam aduerſario. Itaq; deſerta cauſa uincere, eſt uincere nullo contra pugnante. Lucianus in Ioue tragœdo, ὥστε τί ἄλλο ἢ ἐρήμης κρατεῖν οὕτω δόξομεν; id eſt, Itaq; qd aliud uidebimur feciſſe, q̃ deſerta cauſa uiciſſe? Idem in Toxaride, καὶ τοσαύτας πόλεις ἐρήμην ἀπὸ σοῦ ἁλῶναι, id eſt, Tot q; ciuitates, nullo defendente, abs te capi.

Citra arationem, citra q; ſementem. LXXXI.

Quæ citra noſtram operam caſu nobis obueniunt ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα contingere dicũt Græci. Lucianus in Paraſito, ὁ δὲ δὴ μόνος γε κατὰ τὸν σοφὸν Ὅμηρον οὔτε φυτεύει χερσὶ φυτὸν, οὔτ᾽ ἀρόει, ἀλλὰ

ἀλλὰ τὰ ἄσπαρτα, καὶ τὰ ἀνήροτα πάντα νέμεται, id eſt, Quod uidelicet unus iuxta egregiũ illum Homerũ. Nec manibus plantat plantam, nec arat, ueꝝ citra ſementem, citraq́ꝫ arandi laborem fruić oibus. Idem in Rhetoꝝ didaſcalo, σοὶ δὲ ἄσπορα καὶ ἀνήροτα φυέσθω πάντα, id eſt, Tibi porrò citra ſeminandi, arandiq́ꝫ laborem ꝓueniant oĩa. i. citra ſtudium. Natum apparet adagium à fabula inſularum fortunataꝝ. De qbus Horatius in Odis, Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis Et imputata floret uſq́ꝫ uinea. Sumptum eſt aũt, opinor, ex Homero, q Odyſſeæ libro nono Cyclopum terram deſcribit ad hunc modũ, Κυκλώπων δ᾽ ἐς γαῖαν ὑπερφιάλων ἀθεμίστων ἱκόμεθ᾽, οἵ ῥα θεοῖσι πεποιθότες ἀθανάτοισιν, οὔτε φυτεύουσι χερσὶ φυτὸν, οὔτ᾽ ἀρόωσιν. ἀλλὰ τά γ᾽ ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται πυροὶ καὶ κριθαὶ, ἠδ᾽ ἄμπελοι αἵ τε φέρουσιν οἶνον ἐριστάφυλον, καί σφιν Διὸς ὄμβρος ἀέξει, id eſt, Venimus in terrã, quam magnanimi Cyclopes Et legũ exptes habitãt, hi numine freti Diuũ, nec manibus terræ plantaria figunt, Vomere nec ſegetem ꝓſcindũt, qu ea cuncta, Nulla ſemente, & nullo naſcunć aratu Ordea, frumentum, pleniſq́ꝫ onerata racemis Vineta, & largis hæc Iuppiter imbribus auget.

Dormientis rete trahit. LXXXII.

εὕδοντι κύρτος αἱρεῖ, id eſt, Dormiẽti rete capit. In eos, qbus citra conatum obtingũt ea, quæ cupiunt. Natum ex euẽtu, quod aliqñ acciderit, ut dormiẽtibus piſcatoribus, piſces forte retibus inuoluti caperenć. Quidam ad Timotheũ Impatorẽ Atheniẽſium referunt, cui quod multa feliciter obtingerent, magis cõmoditate fortunæ, q̃ ipſius opa εὐτυχοῦς, id eſt, felicis cognomen inditum. In huius inuidiam pingebant nõnulli Fortunam ad rete cogẽtem urbes, illo iuxta dormiẽte. Quos ille ſic eluſit, authore Plutarcho, ut diceret, Si hmõi urbes capio dormiens, qd me factuꝝ arbitramini, ſi uigilaro? Huc alluſit Terẽtius, cum ait in Adelphis, Quid credebas tibi confecturos Deos? Et illã ſine tua opera, in cubiculum iri deductum domum? Quin & hodie uulgo dicitur in id genus homines. Fortunatior eſt, q̃ ſapientior. Et Eupolis Comicus apud Athenæum, ὦ πόλις πόλις ὡς εὐτυχὴς εἶ μᾶλλον, ἢ καλῶς φρονεῖς, id eſt, Vrbs urbs, ut es felix magis, q̃ prouida.

Cum mula pepererit. LXXXIII.

Adagium ꝓuetuſtum, Cum mula peperit, quoties ſignificabimus aliqd nunq̃ futuꝝ, aut adeo raro ſolere accidere, ut improbum, ac ſtultum uideać ſpare. Ortum uideri põt, ex eo quod refert Herodotus in Thalia. Cum Babylonioꝝ urbs obſidereć à Dario, qdam Babylonius conuiciis inſectans Darium, atq́ꝫ exercitum. Quid, inqt, iſtic deſidetis Perſæ? Quin potius abſceditis, tunc expugnaturi nos, ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι, id eſt, cũ mulæ pepererint, uidelicet ratus id nullo unq̃ tpe futuꝝ. Propterea, quod natura ſteriles ſunt mulæ. At paulopoſt euenit, ut Zopyro mula quæpiam pareret quo qdẽ oſtento in ſpem capiendæ Babylonis erectus eſt, ac cœpit. Huic ſimile qddam referć à Suetonio in uita Galbæ Cæſaris. Huius auo ꝓcuranti fulgur, cum aqla de manibus exta rapuiſſet, & in frugiferã quercũ cõtuliſſet, ſummũ, ſed ſerum impium portẽdi familiæ, reſpõſum eſt. Atq́ꝫ ille irridẽs, Sanè, inqt, cum mula peperit. Quod omen ita arripuit Galba, ut cum poſtea res nouas moliẽtem, nihil æque cõfirmarit, ac mulæ partus, cæteriſq́ꝫ, ut obſcœnum oſtentum horrentibus, ſolus ꝓ lætiſſimo acciperet, memor ſacrificii, dictiq́ꝫ auiti. Plinius lib. viii. capite. xliiii. de mularum ſterilitate ſcribit hunc in modum. Obſeruatũ eſt è duobus diuerſis gñibus nata, tertii gñis fieri, & neutri parentum eſſe ſilia. Eaq́ꝫ ipſa, quæ ita nata ſunt non gignere, in omni aĩalium gñe. Idcirco mulas nõ parere. Huius rei cãm adfert Alexander Aphrodiſeus, quod ſemina natura & habitu diuerſa, ſi cõmiſceanć tertium qddã ab utroq́ꝫ diuerſum conficiũt, uimq́ꝫ ſimplicium ꝓrſus amittũt, Veluti ſi miſceas album nigro, abolitis utriſq́ꝫ coloribus, reddić fuſcus ab utroq́ꝫ diuerſus, quẽ Græci λευκόφαιον appellant. Sed multo exactius de his Ariſtoteles libro de gñatione aĩalium ſecũdo, capite ſexto. Refellens Democriti & Empedoclis rõnes. Quanq̃ ꝓditum eſt in annalibus Romanoꝝ mulas peperiſſe ſæpe, ueꝝ id ꝓdigii loco habitum, ut eodem in loco, quem modo citaui, teſtać Plinius. Theophraſtus uulgo parere in Cappadocia tradit. Ariſtoteles in Syria ſupra Phœnicẽ. Sed eſſe id aĩal ibi ſui gñis, etiam ſi ſimile.

Ad Græcas calendas. LXXXIIII.

Huic affinem habet ſenſum, ad Græcas calendas, ꝓ nunq̃. Propterea, qđ Græci nõ habent calendas more latinoꝝ ſed νουμηνίας, i. nouilunia. Atq́ꝫ ad lunæ recurſus Græci ſoluebant uſuras. Vñ Strepſiades in nubibus Ariſtophanis optat ſibi incãtatricem quãpiam, quæ carminibus ſuis efficiat, nequãdo luna exoriać. Sic. n. fore, ut nõ reddat uſuras, qñquidẽ Trapezetæ ad lunas, mutuã dant pecuniam, & lunis uſuræ creſcũt. Huc itaq́ꝫ reſpexit Auguſtus, cũ diceret ad Græcas calẽdas ſoluturos, quos nunq̃ reddituros mutuũ ſignificabat. De quo in ipſius uita ſcribit Tranqllus ad hũc modum. Quotidiano ſermone, quædã frequentius & notabilr uſurpaſſe eũ, lr̃æ ipſius, αὐτόγραφα oñtant. In qbus idẽtidem, cũ aliquos nunq̃ ſoluturos ſignificare uult, ad calendas Græcas ſoluturos ait.

Aceſſæi luna. LXXXV.

ἀκεσσαίου σελήνη, id eſt, Aceſſæi luna. Dictũ in cõperendinatores, q nouam ſubinde cãm cõminiſcunt̃, quo negociũ ꝓferant. A' nautæ cuiuſdã moribus ortum, cui Aceſſæo fuerit nomẽ. Is cũ eſſet ignauus, ita ꝓrogare cõſueuit nauigationẽ, ut ſe diceret lunã magis opportunã expectare. Nã Græci præcipueq; ex his Lacedæmonii, qcqd eſſent reꝝ auſpicaturi, ſupſtitioſe lunã obſeruabãt. Id qđ tacite notat Euripides, cũ in Iphigenia in Aulide rñdet Agamẽnon, tum nupturã filiam, ubi lunæ dexter circulus aduenerit, uidelicet de plena luna ſentiẽs. Lucianus in libello de Aſtrologia palàm refert Lycurgum legẽ inſtituiſſe Lacedæmoniis, ne prælium inirent ante pleniluniũ. In eam ſupſtitionẽ iocat̃ Ariſtophanes, τῇ πανσελήνῳ, i. plenilunio, ſero, aut nunq̃ futuꝝ ſignificãs. Etenim cũ Datis & Antiphernes ductores regis Perſaꝝ, in Marathonẽ irrupiſſent, pleniluniũ obſeruabãt, ut tum exirent in prælium. Ergo priuſq̃ illi uenirẽt, Athenieſes bellũ aggreſſi ſunt. Inde quaſi ꝓuerbio, de cũctantibus, & quauis occaſione rem ꝓferentibus, dr̃, ἐν τῇ πανσελήνῳ, id eſt, plenilunio. Adagium refertur à Diogeniano.

Vbi per harma fulgurarit. LXXXVI.

ὅποτε δι' ἅρματος ἀστράπτει, id eſt, Vbi ꝑ harma fulgurat. De iis, quæ nimis cũctanter, ac ſero, aut admodũ raro fiunt. Aut cũ nimis anxie, ac ſupſtitioſe captat̃ rei gerendæ opportunitas. Strabo libro geographiæ nono, Vnde natũ ſit adagium indicat, ſcribens, uicũ quẽpiam eſſe deſertũ, atq; infrequẽtem apud Mycaletum Bœotiæ, ſeu Mycaleſſum Tanagræi iuris, quẽ Harma. i. currum nõiant. Rurſum alteꝝ ab hoc diuerſum, eiuſdẽ tñ nõis in Attica, quæ qdem tribus ex Atticæ populo Tanagræ ſimilis, atq; ob hanc ſĩilitudinem, nõis quoq; cõionem ſortitum. Cæteꝝ Harma Bœotiæ ſic uocatũ, quod Amphiarao excuſſo, currus inanis in eum locum delatus ſit ubi nũc ſacellum eius extat. Alii ferũt Adraſto fugiente, currum eius eo loco cõfractum fuiſſe, ipm̃ Arionis opa ſeruatum. Hinc natã parœmiam, ὅποτε δι' ἅρματος ἀστράπτει. ubi ꝑ Harma fulgurat, uidelicet Pythicis uatibus fulgur aliqđ certum, quod ex eo loco ueniret obſeruãtibus, eoq; uiſo ſacra Delphos mittẽtibus. Obſeruabant aũt ad menſes treis, ſingulis mẽſibus treis dies, noctesq; totidem, idq; è Iouis fulguralis foco, q eſt in muro ĩter Pythium & Olympiũ. Hæc fermè Strabo. Vſum adagii Plutarchus palàm indicat in Sympoſiacis, ὅθεν, ingens, σπανίως καὶ δι' ἅρματος ὥς φασιν ἑστιῶντες, ἀναγκάζονται τὸ νόμιμον συνεπιπλεῖον ἢ γνώριμον καταγράφειν, id eſt, Etenim qui raro & per harma, ut aiunt, conuiuium exhibẽt, hi cogunt̃ utcũq; accõmodum ac notum deſcribere. Itaq; de raris & incertis dici ſolitum uidet̃. Poterit & ꝑ iocũ accõmodari ad ea, quæ nunq̃ euẽtura credamus, quẽadmodũ aiunt ad Græcas calendas.

Lydius lapis, ſiue Heraclius lapis. LXXXVII.

λίθος ἡρακλεία, ἢ λίθος λυδία, id eſt, Heraclius, ſiue Lydius lapis. In eos dr̃, q uehemẽter acri, exactoq; iudicio ſunt. Refert̃ à Theophraſto, libro de natura lapidum. Ait enim lapidem quẽdam eſſe, q Lydius, ſeu Heraclius dicat̃, q attritu, auꝝ, atq; argentum cuiuſmodi ſit, arguat. Hunc qdam Magnetem putant, uelut Herculanum, q ferrum ad ſeſe trahit. Vnde nomen etiam additum σιδηρῖτις. Sed ex Theophraſti uerbis ſatis liquet βάσανον ſignificari, quem Latini uocant indicem, in quem Battus ille paſtor apud Ouidium transfiguratus eſt, manente nimiꝝ etiamnum in lapide prodendi ſtudio. Nec Heraclium uocatum ab Hercule, ſed ab Heraclea Lydiæ ciuitate. De hoc meminit Plinius libro trigeſimotertio, capite octauo, his qdem uerbis. Auri, argentiq; mentionem comitatur lapis, quem coticulam appellant, quondam non ſolitus inueniri, niſi in flumine Tmolo (ut author eſt Theophraſtus) nunc uero paſſim. Quem alii Heraclium, alii Lydium uocant. Sunt autem modici, quaternas uncias longitudinis, binasq; altitudinis non excedentes. Iis coticulis periti, cum è uena lima rapuerint experimẽtum, protinus dicunt, quantum auri ſit in ea, quãtum argenti, uel æris, ſcrupulari differentia, mirabili ratione non fallente. Huc alluſit Theocritus in Aita, λυδίᾳ ἶσον ἔχει πέτρᾳ στόμα, id eſt, Is lydo lapidi par os habet. Nimirum quod in uariis oſculis optime iudicaret, cuius eſſent, ſic enim ineptiunt amantes. Adagium accõmodari poteſt uel ad perſonam, uel ad rem. Ad Perſonam hoc pacto, Tu ſcriptorum meorum optimus iudex, planeq; (quod dici ſolet) Ἡρακλεία λίθος. Item hoc modo, In penſitandis, æſtimandisq; ingeniis, emunctiſſimæ naris, ac prorſum Lydius, ut aiunt, lapis. Ad rem transfertur hoc pacto, Adoleſcentium ingenia libertas aperit, uiris commiſſum imperium, Lydius, quod aiunt, lapis eſt.

Amuſſis alba. LXXXVIII.

λευκῇ στάθμῃ, id eſt, Alba amuſſi, hoc eſt, nullo delectu, ac citra diſcrimẽ. Aulus Gellius in noctibus Atticis. Nãq; illi oẽs & eoꝝ maxime Græci, multa & uaria lectitãtes, in quas res cũq; inciderãt, alba (ut dr̃ linea ſine cura diſcriminis, ſolam copiam ſectati cõuerrebãt. Plutarchus in cõmentario, περὶ τῆς ἀδολεσχίας. ἔστι μὲν οὖν ἀτεχνῶς ἡ λευκὴ στάθμη πρὸς τοὺς λόγους ὁ ἀδόλεσχος, id eſt, Eſt igitur

planè

planè alba linea erga ſermones garrulus. Propterea quod nullo delectu quauis de re quiduis nugetᷓ. Effertur & expreſſius adagiũ à nonnullis, λευκῷ λίθῳ λευκὴ στάθμη, id eſt, In albo lapide, alba linea. Diciturq́; uel in eos, qui nullo ſunt iudicio, uel in ſtupidos, uel in eos, q̃ incertis ꝓbant, aut ſignificant incerta. Sophocles in Cidalione apud Suidã, τοῖς μὲν λόγοις τοῖς σοῖσιν οὐ τεκμαίρομαι. οὐ μᾶλλον, ἢ λευκῷ λίθῳ λευκὴ στάθμη, id eſt, Nihilo mihi plus indicat ſermo tuus, Quã lapide in albo ſignat alba linea. Citatur à Nonio Marcello Lucillius libro trigeſimo, ſed corrupte, ut opinor, quod genus ſunt pleraq; illius. Et amabat omneis. Nã diſcrimen nõ facit, neq; ſignat linea alba. Vſurpatur & à Platone in Dialogo, cui titulus, Charmides. Vbi Socrates ait ſe erga formoſos adoleſcẽtes, pinde eſſe, ut albam amuſſim in albo lapide. Propterea, qđ neq; diſcerneret ſatis inter formas, & oẽs ex æquo amaret. Solet.n. funiculus ille minio oblini, quo diſcrimen faciat, unde & rubricã uocauit Perſius, Ac ſi oculo rubricam dirigat uno.

Eadem per eadem. LXXXIX.

αὐτὰ δι' αὐτῶν, id eſt, Eadem per eadem. Refertur in collectaneis Diogeniani, de his, qui ſemp eadem inculcant, aut eadem aſſidue faciunt. Non diſſimile illi, qđ alio reddidimus loco, ὁ Διὸς κόρινθος, id eſt, Iouis corinthus. Poteſt & in eos torqueri, qui res nugaces, nugaciter tractant, ueluti ſiquis in authorem indoctum, indoctos ſcribat commentarios, aut in obſcenum, obſcenos.

Ad amuſſim. XC.

Frequens eſt apud authores ad amuſſim, examuſſim, examuſſatim, amuſſatim, ꝓ eo, qđ eſt exq̃ſita diligentia atq; exactiſſima cura. Gellius libro.i. capite quarto. Ad hæc oĩa ſcripta antiq̃ora tam curioſe ſpectabat, aut uirtutes penſabat, aut uitia rimabatᷓ, ut iudiciũ factũ eſſe ad amuſſim diceres. Et amuſſitata ꝓ examinatis apud Noniũ. Tranſlatũ à fabris lapidariis, aut lignariis, q̃ funiculo illo regulari, operis æqualitatẽ explorãt. Quanq̃ Feſtus alicubi teſtatur, amuſſim quibuſdã eſſe nõ lineã, neq; regulã, ſed ferramentũ quo fabri in poliendo utanᷓ. Perſius de poeta abſoluta carmina cõponẽte, quod modo citauimus. Scit tendere uerſum, Nõ ſecus, inquit, ac ſi oculo rubricã dirigat uno, Item in carmine de uiro bono, quod Virgilio tribuũt, Ne qđ hiet, ne quid ꝓtuberet angulus, æquis Partibus ut coeant, ne quid deliret amuſſis. Vſurpat idẽ Baſilius ad nepotes, cũ iubet unamquanq; diſciplinã ad finẽ felicitatis referre, perinde quaſi lapides, iuxta Doricũ prouerbiũ, ad amuſſim dirigentes. Natũ uideri poteſt apud Homeꝶ Iliados. ε. cũ loquiᷓ de Vlyſſe, nauẽ ſibi fabricante, ξέσσε δ' ἐπισταμένως, καὶ ἐπὶ στάθμην ἴθυνεν, i. Expoliit multa arte ſuperq́; induxit amuſſim. Rurſum Iliados. ο. ἀλλ' ὥστε στάθμη δόρυ νήϊον ἐξιθύνει τέκτονος ἐν παλάμῃσι δαήμονος, ὅς ῥά τε πάσης εὖ εἰδῇ σοφίης ὑποθημοσύνῃσιν Ἀθήνης, i. Materiã ueluti naualẽ exæquat amuſſis, Ducta fabri docti digitis, q̃ calleat artẽ Quæcunq; eſt, teneatq́; ꝓbe, monitrice Minerua. Eſt apud eundem & aliis aliquot locis.

Ad unguem. XCI.

Ad unguẽ, eundẽ habet ſenſum. A marmorariis ſumpta metaphora, qui ſuperinducto ungui commiſſuras explorant marmoꝶ. Horatius, Cocceius ad unguẽ factus homo, id eſt, abſolutus. Idẽ in arte, Carmẽ reprehẽdite, quod non Multa dies, & multa litura coercuit, atq; Perfectũ decies nõ caſtigauit ad unguẽ. Virgilius ſcđo Georgicon libro, Nec ſecius oĩs in unguẽ Arboribus poſitis ſecto uia limite quadret. Perſius, Vt per leue ſeueros Effundat iunctura ungues Ad conſimilem modũ. Græci quod exactũ ſit, & impenſius accuratũ, δι' ὀνύχων uocãt. Plutarchus de præceptis bonæ ualetudinis, ἡ μὲν οὖν ἀκριβὴς σφόδρα καὶ δι' ὀνύχων λεγομένη δίαιτα, id eſt, Itaq; uehementer exacta, quæ ad unguem obſeruata dicitur uictus ratio, & ἐξονυχίζειν, pro ἀκριβῶς ἐξετάζειν.

Incudi reddere. XCII.

Eleganter Horatius incudi reddere dixit, pro eo, quod eſt refingere, ac mutare, corrigereq́;. Et male tornatos incudi reddere uerſus. Conſimili forma dicunt recoquere, Quintilianus libro. xii. ſed ꝓcipue tamen Appollonio Moloni, quem Romæ quoq; audierat, Rhodi rurſus reformandum, ac uelut recoquẽdũ dedit. Item Horatius, Recoctus ſcriba ex quinq; uiro.

Leſbia regula. XCIII.

Leſbia regula, diciᷓ quoties ꝑpoſtere, nõ ad rõne factũ, ſed rõ ad factũ accõmodatᷓ. Et cũ lex moribus applicatᷓ, non mores ad legẽ emendanᷓ. Aut quoties princeps ſe populi moribus accõmodat, cũ contra conueniat plebem ad principis arbitrium uitam inſtituere. Si modo princeps ipſe ad honeſti regulam ac ſcopum reſpiciat. Huius adagii mentionem facit Ariſtoteles quinto moraliũ libro, τοῦ γὰρ ἀορίστου ἀόριστος καὶ ὁ κανὼν ὥσπερ καὶ τῆς λεσβίας οἰκοδομῆς ὁ μολύβδινος κανών. πρὸς γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ λίθου μετακινεῖται, καὶ οὐ μένει ὁ κανών, id eſt, Siquidẽ infinitæ rei, infinita itẽ regula. Quẽadmodũ plũbe Leſbiæ ædificationis regula. Ad lapidis.n. figurã tranſmoueᷓ, neq; manet regula.

Indignus, qui illi matellam porrigat. XCIIII.

Hyperbolæ ꝓuerbialis eſt, de uehementer inæqualibus, ac ne ulla quidẽ ex parte cõferẽdis. Mar-

tialis, Diſpereã ſi tu Pyladi ꝑſtare matellã Dignus es, aut porcos paſcere Perithoi. Nã ſordidiſſimũ obſequiũ eſt micturienti matulã exhibere, quo q ſit indignus, is uidelicet nimio inferior uidetur. Vnde diuus Hieronymus in epiſtola ad Nepotianũ, inter ſordida captatoꝝ miniſteria, hoc quoq; cõmemorat. Ipſi, inquit, apponunt matulã, obſident lectũ. Extat & hodie uulgo tritiſſimus ſermo, indignus eſt, q illi calceos detrahat. Quod adagiũ uſurpatũ eſt, in literis Euangelicis à Ioãne Baptiſta. Quin etiam negant eodem die nominandos, quos admodum inæquales uolunt uideri.

Scopæ diſſolutæ, Scopas diſſoluere. XCV.

Homines nihili, nulliusq; prorſum conſilii, Cicero ſcopas diſſolutas nominat, ſcribens ad Atticũ epiſtolaꝝ libro ſeptimo, his quidẽ uerbis. Cæſarẽ uidi Minturnis, ad. viii. cal. Februarias mane, Cũ abſurdiſſimis mandatis, non ad homines, ſed ſcopas diſſolutas, ut idipſum ille mihi uideatur irridendi cauſa feciſſe. Idẽ in oratore perfecto, agens cõtra eos, q numeroſo rationis contemnunt, ſcopas diſſoluere dixit, ꝓ eo, quod eſt, rẽ prorſus inutilẽ efficere. Nã ſcopæ colligatæ, et ſpeciẽ uidentur habere qualẽcunq;, & ad uerrendũ pauimentũ ſunt accõmodatæ. Porrò ſi diſſolueris, nihil inutilius, nihil inelegantius. Tulliana uerba ſunt hæc, Sed ſi quos magis delectant ſoluta, ſequantur ea ſanè. Modo ſiquis Phydiæ clypeũ diſſoluerit, collocationis uniuerſam ſpeciẽ ſuſtulerit, nõ ſinguloꝝ opeꝝ uenuſtatem, ut in Thucydide, orbem modo orationis deſyderio, ornamenta comparent. Iſti autem cum diſſoluunt orationem, in qua nec res, nec uerbum ullum ẽ, niſi abiectũ non clypeũ, ſed ut in ꝓuerbio eſt (& ſi humilius dictum eſt, tamen conſimile eſt) Scopas ut ita dicam, mihi uidentur diſſoluere.

Apertis tibiis. XCVI.

Apertis tibiis, id eſt, clariore uoce. Tranſlatũ à tibicinibus, q, q̃dã obturatis tibiaꝝ foraminibus, quaſiq; preſſiore ſono canunt, quædã apertis tibiis, acriore ſonitu. Quintilianus inſtitutionũ lib. undecimo. Illa uero iã penè apertis (ut aiunt) tibiis, q, quocunq; inciderunt, ueteꝝ conſuetudinẽ fori, & priſtinũ morẽ iudicioꝝ requirũt. Venuſtior erit metaphora, ſiquis dicat apertis tibiis inuehi in quẽpiã, id eſt nõ clanculũ obtrectare, ſed palàm inſectari, lacerareq; conuiciis. Aut apertis tibiis laudes cuiuſpiã celebrare id eſt palàm & magnifice. Fortaſſis ad hanc ſententiã pertinet ſenarius ille Græcus, quem citat Tullius in epiſtolarum ad Atticum libro ſecundo, ex poeta neſcio quo. Cn. quidem, inquiens, noſter, planè iam quid cogitet, neſcio, φυσᾷ γὰρ οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι, id eſt, Neq; enim minutis iam ille ſpirat tibiis. Videtur innuere Pompeium ingentia promittere per legem Agrariam, & rem maximam moliri.

Quid opus erat longis canere tibiis. XCVII.

Dion libro primo huiuſmodi quoddã adagiũ refert, τί γάρ με ἔδει μακροῖς αὐλοῖς αὐλεῖν; id eſt, Quorſum attinebat me longis tibiis canere? Idq; aiunt conuenire in eos, q ſumpſiſſent inanẽ opam, aut ſumptũ. Ductũ ab Othone, qui poſt cæſum Galbã fecerat ſacrũ in quo exta inauſpicata portendebant. Itaq; pœnitens ſumptus et operæ fruſtra inſumptæ, fert ita dixiſſe, τί μ' ἔδει μακροῖς αὐλοῖς αὐλεῖν. Quæ uerba deinde in uulgi fabulã abierunt. Olim in ſacris lõgis tibiis cani ſolitũ eſt, q mos poſtea ſublatus, authore Plutarcho, Meminit huius & Suetonius in uita Othonis. Poſtridie quoq;, inq̃t, in augurãdo tẽpeſtate orta, grauiter ꝓlapſum, identidẽ obmurmuraſſe, τί γάρ μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς; id eſt, Quid mihi cũ longis tibiis? Quo quidẽ loco demiror quid cõmouerit quẽdã, nõ obſcuri nominis interpretem, ut reiectis Suetonii uerbis, uelut adulterinis, Dionis ſupponẽda putaret, Quaſi uero nephas ſit authoribus eandẽ ſniam diuerſis explicare formis, aut quaſi non elegantius ẽt dixerit Suetonius, q̃ Dion.

Vtinã mihi cõtingãt ea, q̃ ſunt inter Corinthũ & Sicyonẽ. XCVIII.

Euſtathius enarrans Iliados ſcd'um librũ, ait hunc uerſum olim ꝓuerbio fuiſſe celebratũ, εἴη μοι τὰ μεταξὺ κορίνθου καὶ σικυῶνος, id eſt, Vtinã ſint mea, quæcunq; ſunt inter Corinthũ & Sicyonẽ. Id inde uenit in adagiũ, quod urbs utraq; eſſet opulentiſſima, agriq; longe feraciſſimi interiacerent. Ariſtophanes in auibus indicat ex oraculo natũ, ἀλλ' ὅταν οἰκήσωσι λύκοι πολιαί τε κορῶναι ἐν ταὐτῷ τὸ μεταξὺ κορίνθου καὶ Σικυῶνος, id eſt, Sed cũ habitauerint lupi, canæq; cornices eodẽ in loco, quod eſt ſpatii inter Corinthũ & Sicyonẽ. Interpres adſcribit, Aeſopo cõſulẽti de parãdis opib', ita reſpõſũ fuiſſe, εἰ τὸ μέσον κτήσαιο κορίνθου καὶ σικυῶνος, id eſt, In medio poſſide Corinthi et Sicyonis. Refert & à Zenodoto atq; item Athenæo libro Dipnoſophiſtaꝝ quinto, conueniet, ubi quis optat ingentia. Poterit & per iocum torqueri in eum, qui quod aſſequi non poteſt, id uotis tamen quaſi ſomniat.

Deum eſſe, Deum facere. XCIX.

Hyperbolæ ſunt ꝓuerbiales de ſingulari laude dignis. M. Tullius ĩ oratoris ſui libro ſcd'o. In quo tu mihi, inquit, Deus eſſe uideris, id eſt ſingularis, ac ſummus. Terentius in Adelphis, Deũ te facio, id eſt ſummis laudibus effero. Inde natum, quod priſci mortales, ſiquem ob egregias, ac minime uulgares uirtutes ſuſpiciebãt, eum Deum, ac Diis genitum aiebant. Id, quod euenit Alexãdro Magno,

Scipioni Aphricano, Octauio Auguſto, cumq; his aliis cõpluribus. Cui quidẽ rei Ariſtoteles aſtipulatur, Moraliũ libro ſeptimo, hanc, inquiens, uirtutẽ heroicá uelut homine maiorẽ, & diuinitati pximam uocant. Hinc & Homerus Priamũ de Hectore loquẽtẽ facit, ad hũc modũ, Nec iam hoĩs ſanè mortalis filius ille Eſſe uidebatur, ſed diuo ſemine natus. Porrò Laconibus, ut idẽ teſtatur, peculiaris hic erat mos, ut cũ uehementer quempiá admirarentur, diuũ uirũ appellarent, inde illa apud Homerũ ſolẽnia, θεῷ ἴκελος ἠ θεοειδής, i. Deo ſimilis, & diuina ſpecie. καὶ ἰσόθεος ἠ ζάθεος, i. Deo par, & admodũ diuin⁹. Cõtra, inſigni ĩprobitate uiros, beluas appellamus, idq; ẽt uulgo tritiſſimũ ẽ. Diuus Hieronymus ad Aureliũ Auguſtinũ ſcribens, per ironiá torſit in quoſdá, nõ cõtentos cõmuni hominum iudicio, ſed noua quædam deſyderantes, deos illos appellans.

In cœlo eſſe. C.

Cui cõfine eſt in cœlo eſſe, pro eo, quod eſt ſupra modum fortunatũ eſſe, ac glorioſum M. Tullius ad Atticũ libro ſecundo, Bibulus in cœlo eſt, nec quare ſcio, ſed ita laudatur. Idẽ alibi ad eundẽ. Si uero, quæ de me pacta ſunt, ea non ſeruantur, in cœlo ſum. Rurſum alibi, Nihil enim σολοικοτυχανοντόνοις, in cœlo eſſe. Huc alluſit Horatius, cũ ait, Diis miſcent ſuperis, id eſt beatũ me, ac celebrem reddunt. Et Theocritus in Hodœporis, ἐς οὐρανὸν ὔμμιν ἁλεῦμαι, id eſt, in cœlum uobis ſaliam.

CHILIADIS PRIMAE CENTVRIA SEXTA.

Sæpe etiam eſt holitor ualde opportuna locutus. I.

Vlus Gellius in noctibus ſuis teſtatur hũc uerſiculũ olim prouerbio fuiſſe celebratũ, πολλάκι καὶ κηπωρὸς ἀνὴρ μάλα καίριον εἶπεν, i. Sæpe etiá eſt holitor ualde opportu-
a na locutus. Quo quidẽ admonemur, non eſſe faſtidiendá ſalutarem ſententiá propter authoris humilitatẽ, Nam fieri nonnunq̃, ut aliquis infimæ ſortis, ac notæ uir, aut minime doctus, dicat qddá haudquaq̃ aſpernandũ etiá ſummis uiris. Huic reſpondet illud Cecilianũ apud Ciceronẽ in Tuſculanis quæſtionibus. Sæpe eſt etiá ſub pallio ſordido ſapientia. Neq; diſſonat Plautinũ illud in captiui duo. Vt ſumma ſæpe ingenia in occulto latent. Porrò, quod ad Græcũ attinet adagiũ lectorẽ admonendũ putaui, hunc quidẽ ad modũ in omnibus, quos ad huc uiderim Gellianis codicibus, inueniri ſcriptũ. Verũ ſicuti recordor, aliquando ſcrupulũ iniecit mihi, ac mendum ſubeſſe monuit Paulus Bombaſius Bononienſis, inter bonarũ literarum pfeſſores eius ciuitatis, ut multo doctiſſimus, ita longe primi nominis, idq; iure optimo, quippe q primus ibi Græcas pariter, ac Latinas literas pari facultate publice, priuatimq; docere cœperit. Vir alioq naris emũctiſſimæ, acerrimiq; iudicii. Mihi uero tũ propter egregiá, ac multiiugá eruditionẽ, tũ ob incredibilẽ quandá morum ſuauitatẽ, ita coniũctus, ut haud ſciá, an cũ ullo mortaliũ unq̃ mihi fuerit uel arctior neceſſitudo, uel conſuetudo iucundior. Hunc igitur in literariis illis noſtris confabulationibus, aliqñ dixiſſe memini, nequaq̃ placere ſibi dictionẽ illam, κηπωρὸς in Gelliano puerbio, planeq; ſuppoſititiá & adulteriná uideri. Suſpicari uero ſe, ut pleraq; ſunt apud eũ authorẽ deprauata, p μωρὸς, neſcio quẽ holitorẽ, illud κηπωρὸν ſubmiſiſſe, Ac tum qdem quanq̃ & ad modũ uериſimile uideretur, & plurimũ apud me ualeret hominis tá eruditi iudiciũ, tamen haud etiá ſum auſus in tanto exẽplariũ conſenſu, ſolus diſſentire. Verũ dũ ſurſum ac deorſum in Græcis authoribus oberro, forte fortuna in collectaneis quibuſdá, nullũ quidẽ authoris titulũ præferentibus, ſed eiuſmodi tamen, ut aut Stobæi, aut certe ex hoc, decerpta uiderentur, huiuſmodi carmen inuenio citatũ ex Aeſchyli tragœdia, cui titulus Phryges, πολλάκι τοι καὶ μωρὸς ἀνὴρ κατακαίριον εἶπε, id eſt, Sæpe etiá ſtultus fuit opportuna locutus. Proinde prorſum in Bombaſii mei pedibus eo ſniam, atq; omnibus eruditis eundum cenſeo, ut μωρὸς legatur pro κηπωρὸς. Maxime, quod eadem ſententia totidem uerbis, etiam uulgo nunc dicitur. A uiro ſtulto nonnunq̃ ſapiens dictum proficiſci. Reſpondit autem at illam, quam ſuperius ex Euripide citauimus μωρὰ γὰρ μωρὸς λέγει, id eſt, Stultus enim ſtulta loquitur. Etenim hoc tametſi uere dictum eſt, tamen fit nonnunquam, ut fatuus, uel caſu uel imprudẽs aliquid egregie dicat, & ad rem uehementer accommodatum. Id quod accidere ſæpenumero uidemus. Quid enim potuit uel ab homine ſalſiſſimo dici accõmodatius, q̃ quod narrat Suetonius dictũ à quodá, qui mente parũ conſtabat, in Põpeium & Iulium Cæſarẽ. Salue rex, ſalue regina. Cum Põpeius regni affectati laboraret inuidia. Cæſarem rumor eſſet Lycomedi regi, uxoris uice fuiſſe.

Copiæ cornu. II.

Ἀμαλθείας κέρας, id eſt, Copiæ cornu. Cum affatim omnia ſupereſſe ſignificamus, copiæ cornu dicimus, Tranſlatum à peruetuſta fabula, quæ uarie narratur apud authores. Quidam ad hunc modum narrant. Rhea Iouem enixa, metu patris infantem in Creta occuluit, nutriendum à duabus

nymphis, Adraſtea & Ida Meliſſei filiabus, Hæ nutricauerunt illũ, capræ cuiuſdã lacte, cui nomẽ fue
rit Amalthea. Eã caprã Iuppiter iam adultus in ſydera retulit, uocaturq́; à Græcis αἲξ οὐρανία, i.
capra cæleſtis. Huius alterũ cornu nymphis nutricibus dedit, uidelicet officii præmiũ, hãc adiiciens
facultatẽ, ut quicquid optaſſent, id illis ex eo cornu largiter ſuppullularet. Ouidius Faſtorũ lib. quin
to, paulo diuerſius fabulam narrat hoc pacto, Nais Amalthea Cretæa nobilis Ida Dicit̃ in ſyluis
occuluiſſe Iouẽ. Huic fuit hœdorũ mater formoſa duorum, Inter Dictæos conſpicienda greges,
Cornibus aeriis, atq; in ſua terga recuruis, Vbere quod nutrix poſſet habere Iouis, Lac dabat illa
Deo, ſed fregit in arbore cornu. Truncaq́; dimidia parte decoris erat, Suſtulit hoc nymphe, cin
xitq́; decentibus herbis, Et plenũ pomis, ad Iouis ora tulit, Ille ubi res cœli tenuit, ſolioq́; paterno
Sedit, & inuicto nil Ioue maius erat, *Sydera nutricẽ*, nutricis fertile cornu Fecit, quod dominæ nũc
quoq; nomen habet. Legimus & Herculẽ Aetolis donaſſe copiæ cornu, propter coercitũ cornu flu
minis Acheloi, quare regionẽ illam antea ſterilem, fertiliſſimã reddidit. Cornu nimirũ laborum duri
ciem ſignificante, frugibus feracitatẽ. Hunc igitur titulũ Photion quidã Peripateticus libro ſuo indi
dit, ut teſtatur Aulus Gellius. Plinius itẽ oſtendit Græcos aliquot hanc inſcriptionẽ nimis arrogantẽ
ſuis cõmentariis impoſuiſſe, tanq̃ nihil in eis non cõtineretur, & quiduis inde peti, atq; accipi poſſit.
Lucianus de Mercede ſeruientibus, καὶ ἕξεις τὸ τῆς ἀμαλθείας κέρας, καὶ ἀμέλξεις ὀρνίθων γάλα, id
eſt, Et habebis copiæ cornu, & lac gallinaceũ emulgebis. Plautinus quidã paraſitus, epiſtolã quandã
copiæ cornu uocat, quod plurimũ ex ea cõmodorũ capi poſſet. Aulus Gellius libro decimoquarto,
capite ſexto, Et ſimul dat mihi librum grãdi uolumine, doctrinis omnigenis, ut ipſe dicebat, præſcatentem.
Accipio cupidus & lubens, tanq̃ ſi copiæ cornu nactus eſſem. Apud Athenæũ Philoxenus
ſecundã menſam uariis cupediis inſtructã, copiæ cornu uocat. Citat̃ à Suida carmẽ huiuſmodi, ἐνθ'
ἵνα μοι βίος ἐστὶν ἀμαλθείας κέρας αἰγός, id eſt, Vbi mihi uictus ẽ Amaltheæ cornu Capræ. Carmẽ
eſt Heroicũ. Effert̃ adagiũ hoc quoq; pacto αἰξ οὐρανία, id eſt, capra cæleſtis. Comœdia uetus no
tat, Polyagrũ quendam, uxorẽ ad queſtũ proſtituentẽ, quam cæleſtem capram uocat, ob immenſum
quæſtũ, ut teſtatur Plutarchus in cõmentario de audiendis poetis, εὐδαίμων Πολύαγρος οὐρανίαν
αἶγα πλουτοφόρον τρέφων, id eſt, Fortunat⁹ Polyager cæleſtẽ capram opes adferentẽ alens. Idẽ alibi
aduerſus Stoicos, ὁ δὲ τὴν στωϊκὴν λαβὼν ἀμάλθειαν, id eſt, At qui Stoicã acceperit Amaltheã. Irri
dens Parodoxa Stoicorum, qui ſuo ſapienti tribuunt uniuerſa, diuitias, libertatem, ſanitatem, regnũ.
Horatius in Odis, Beata pleno copia cornu.

Lac Gallinaceum. III.

ὀρνίθων γάλα, i. Gallinariũ lac, eundẽ habet ſenſum. Dicitur. n. in opulentos, & quibus quiduis
rerũ ſuppeditat. Aut de raris inuẽtu, atq; ob id ꝓciosis. Vt ſit hyꝑbole ſignificans nihil oĩno deeſſe.
Plinius in ꝓfatiõe hiſtoriæ mũdi, irridẽs Græcorũ delitioſas q̃ſdã & magnificas inſcriptiões. Cerion,
ingt, inſcripſere, quod uolebãt intelligi fauũ, alii κέρας ἀμαλθείας, quod copiæ cornu, uelut lactis
gallinacei ſpare poſſis in uolumine hauſtũ. Ariſtophanes ĩ Veſpis, ἐγὼ γοῦν οὐδ' ἂν ὀρνίθων γάλα ἀντὶ
τοῦ βίου λάβοιμ' ἂν οὗ με νυνὶ ἀποστερεῖς, id eſt, Non lac hercle gallinaceũ, Hacce pro uita capiã, quem
mi adimis in ꝓſentia. Euſtathius in quartũ Odyſſeæ citat hoc adagiũ ex Anaxagoræ fabula, cui titu
lus ... Rurſum Ariſtophanes Comicus in fabula, cui titulus, ὄρνιθες. δώσομεν ὑμῖν αὐτοῖς παι-
σὶ, παίδων παισὶν πλουθυγίειαν, εὐδαιμονίαν, βίον, εἰρήνην, νεότητα, γέλωτα, χορούς, θαλίας, γάλα τ'
ὀρνίθων, ὥστε παρέσται ὑμῖν κοπιᾶν ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν, i. Dabim⁹ uobis ipſis filiis, filiorũ filiis, opulẽtiã
bonæ ualetudinis, felicitatẽ, facultates, pacẽ, iuuentã, riſum, choros, feſta, lac gallinarũ, ut ſitis præ bo
norũ copia laboraturi. Strabo geographiæ libro decimoquarto, narrat de Samiorũ agris, quod cũt
omnium rerũ ampliter feraces, illud uulgo iactatũ fuiſſe, quod lac etiam ferrent gallinaceũ. Idẽ teſtat̃
hoc adagiũ apud Menandrũ Comicũ inueniri. Athenæus libro Dipnoſophiſtarũ nono ex mediæ co
mœdiæ ſcriptore quopiã Mneſimacho ſenarios hos adducit, καὶ τὸ λεγόμενον σπανιώτερον πάρε
στιν ὀρνίθων γάλα καὶ φασιανὸς ἀποτετιλμένος καλῶς, id eſt, Et quod dicitur ꝓuerbio. Lac ſuppetit,
res rara, gallinaceũ, Ac plumis reuulſis phaſianus adprobe. Rurſum libro nono adducit ex Nume
nio, οὐδ' ὅσα τε ὄρνιθες καλέουσι γάλα, Idẽ libro tertio indicat qbuſdã lac gallinaceũ eſſe, albumẽ oui.

Non omnibus dormio. IIII.

Non omnibus dormire dicuntur, qui non omnibus inſeruiunt, neq; per omnia gerunt morẽ. Trã
latum putant, à maritis quibuſdam nimis obſequentibus, qui uxores ſuas adulteris ſcientes prodũt,
ſomnum interim inter pocula ſimulantes, ut adultero, quodlibet, liceat. Quod genus obſequii notãs
Iuuenalis, Doctus, inquit, ſpectare lacunar. Doctus & ad calicẽ uigilanti ſtertere naſo. Plutarchus in
libro, cui titulum fecit ἐρωτικῷ, fabulam ſuper hac re non illepidam narrat. Cum Galba q̃ſpiam
cõuiuio Mœcenatem accepiſſet, ſentiretq́; iam è nutibus hominem inflammatum in uxorem ſuam,

ſenſim

ſenſim demiſit caput, perinde quaſi dormiret. At cum interea famulus quiſpiam ad menſam accedens uinum clàm tolleret, ibi iam uigil & oculatus. Infœlix, inquit, an neſciebas me ſoli Mecœnati dormire? Meminit huius adagii, & ad hunc quem dixi modum exponit, Feſtus Pompeius citans ex Lucilio actum oſtendens à Capio quodam qui Pararencho dictus ſit, quod ſimularet dormiẽtem, quo impunitius eius uxor mœcharetur. Idem indicat huius rei meminiſſe Lucilium. Vſurpat & M. Tullius libro familiarium epiſtolarum ſeptimo, Olim, non omnibus dormio, Sic ego mi Galle, non omnibus ſeruio. Videtur indicare Cicero alterum, puta non omnibus dormio, uetus fuiſſe, alterum, nempe, non omnibus inſeruio nouum. Vtrunq; certe prouerbiale, ſed prius illud pertinet ad conceſſionem iuris, hoc poſterius ad obſequium impendendum. Idem Tullius epiſtolarum ad Atticum libro decimotertio, Eſt bellum aliquem odiſſe libenter, & quemadmodum dicitur, non omnibus ſeruire. Quin & hæc ipſa uox ſeruire, non uacat metaphora, cum dicimus ſeruire ſcenæ, ſeruire tempori, ſeruire uitiis, ſeruire ingenio uxoris, ſeruire populo, ſeruire cõmodis priuatis, pro eo, quod eſt nihil non facere, quo ſatiſfacias.

Sardi Venales. V.

Σαρδιανοὶ ὤνιοι, id eſt, Sardi Venales. In eo libello, cui titulus eſt de uiris illuſtribus, quem alii Plinio, nonnulli Suetonio tribuunt, utriuſq; reclamante ſtilo, huiuſmodi quoddam adagium refert Sardi Venales, de negocio infinitæ prolixitatis, atq; inexplicabili. Idq; hinc eſſe ortum tradunt, quod Tiberius Sempronius Cracchus, cum altero conſulatu Sardiniam domuiſſet, tantum ex ea captiuorum adduxit, ut longa uenditione, res in prouerbium abierit. Plutarchus in problematis Romanorum aliam adfert cauſam. Nimirum olim inoleuiſſe morem apud Romanos ſolennem, ut qui ludos æderent in Capitolio, Sardos Venales pronunciarent, prodiretq; puer quiſpiam, per ludibrium monili cinctus, quam bullam uocant. Eum morem hinc ortum putat, quod Veientes Hetruſcorum populi, multum temporis cum Romulo bellum geſſiſſent, quodq; horum urbem poſtremum Romulus expugnaſſet. Vnde & regem ipſum, & cum hoc captiuos q̃plurimos Romam deductos, uenales pronunciauit. Porrò cum Lydi ab initio fuerint Hetruſci, Lydorum autem caput erat Sardis, inde factum, ut Hetruſcos Sardorum nomine pronunciarit uenales.

Daſypus carnes deſyderat. VI.

Δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ, id eſt, Daſypus carnes deſyderat. Dicit́ in eos, qui ea requirũt ab aliis, quæ ipſis affatim ſunt domi. Eſt enim Daſypus de genere leporũ, lepus autem (ut auhtor eſt Plinius, libro octauo, capite quinquageſimo quinto,) animal eſt innocuum, eſculentum, & fœcundũ, omnium pdæ naſcens, Solus præter Daſypodem ſuperfœtat, aliud educans, aliud in utero pilis ueſtitum, aliud implume, aliud inchoato gerens partu. Dictus eſt autẽ Daſypus à pedibus hirſutis, ac uilloſis.

Tute lepus es, & pulpamentum quæris. VII.

Sunt qui exiſtiment cum proximo idem eſſe, quod legitur in Eunucho Terẽtiana, Tute lepus es, & pulpamentum quæris. Dictum eſt autem à milite glorioſo in adoleſcentem Rhodium, ſcorto ſuo adludebat, ipſe ea ætate, qua ſcorti uicibus fungi poſſet. Donatus allegoriam uariis modis exponit, indicans prouerbium hoc in molles conuenire. Propterea, quod lepus à poſteriore parte, hoc eſt à lumbis & clunibus pulpamentum de ſe præbeat, eaq; corporis parte lautiſſimus ſit. Vel quod cum canes amatorum inſtar, ſequantur. Vel quod lepus à phyſicis dicatur incerti ſexus, modo mas, modo fœmina. Quæ commenta mihi firigidiora uidentur, ac ut ſimplicius, ita & uerius eſſe puto ad Græcã parœmiã referre, Δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ, Flauius Vopiſcus in Numeriano imperatore, ſcribit adagium Terentianum, Liuii eſſe Andronici uetuſtiſſimi Romanorum Comici.

Pari iugo. VIII.

Pari iugo, dixit Plinius in epiſtolis, pro eo, quod eſt pari ſtudio, pariq; conatu. Quadrabit in eos, qui negocium commune certatim, ac ſimili contentione agunt. Tranſlatum à bubus, idem plauſtrũ æquali iugo trahentibus. Plinii uerba ſunt hæc, Habet quidem gloria, in ſtudiis præſertim, quidam ἀκοινώνητον. Nobis tamen nullum certamen, nulla contentio, cum uterq; pari iugo non pro ſe, ſed pro cauſa niteretur. Theocritus in Aita, ἀλλήλους δ᾽ ἐφίλησαν ἴσῳ ζυγῷ, id eſt Pariq; iugo ſeſe inuicem amabant. Huic finitima ſunt, quæ ſcribit Diuus Hieronymus ad Auguſtinum, Romæ dicũtur eſſe q̃plurimi, qui poſſint & audeant tecum congredi, & in diſputatione ſanctarum ſcripturarum iugum ex æquo ducere. Extat & Græcis prouerbium, ἐγώ τε καὶ σὺ ταὐτὸν ἕλκομεν ζυγόν, id eſt, Idem ego q; tu q; ducimus ſimul iugum. Quod ſuo referemus loco.

Vno faſce complecti. IX.

Vno faſce cõplecti. Legitur apud eundẽ Pliniũ, pro eo quod eſt, Eadẽ opera, & coniũctim agere, nõ ſeparatim. Verebantur, inqt, ne nos dies, ne nox, ne latera deficerent, ſi tot crimina, tot reos, uno

uelut faſce complecteremur. Tranſlatū eſt ab iis, qui res multas ſimul colligant, quo cōmodius geſtari queant. Id Græci dicunt, συλλαβὼν, id eſt, comprehēſum.

Salem & menſam ne prætereas. X.

Ἅλα καὶ τράπεζαν μὴ παραβαίνειν, id eſt, Salē & menſam ne prætereas. Ne negligas amicorum cō ſuetudinē. Aut ne uiolas amicitiæ iura. Nam his rebus olim conciliabantur amici. Et familiares antiquitus mutua inter ſeſe conuiuia actitabant. Quēadmodum teſtatur etiā Diogenes Laertius in uita Pythagoræ. Et aſtipulatur Theocritus in Hyla, οἱ μίαν ἄμφω ἑταῖροι ἀεὶ δαίνυντο τράπεζαν, i. Qui ad menſam ſemper eandē Cœnabant ambo, nimirū ut amici. Loquens de Hercule, ac Telamone. Tū Euripidis Hecuba, Polymeſtoris exaggerans facinus, hoſpitalis etiā menſæ facit mentionem, κοινῆς τραπέζης πολλάκις τυχὼν ἐμοὶ, id eſt, Menſa receptus ſæpe communi mihi. Inde eſt, quod (ut docet apud eundē Laertiū Alexander in cōmentariis Pythagoricis) Pythagoras uetabat frangi panē, uidelicet, ne diſſecaret, quod amicos copularet. Idē cenſuit ſalē potiſſimum in menſa apponēdū, quod æquitatis, ac iuſticiæ nos admoneat, ut quod & ſeruet, tueaturq́;, quicquid occuparit, & ex liquidiſſimis rebus, aqua, mariq́; fiat. Origenes aduerſus Celſum libro ſecundo Pariū quēpiā Iambographū adducit, qui Lycomantē inſectatus ſit, quod ſalē ac menſam eſſet prætergreſſus, Idq́; detorquet ad Iudā Chriſti proditorē. Atq́; haud ſcio an Chriſtus ipſe religionis noſtræ princeps huc alluſerit, ut illi conſilium fuiſſe uidetur in rebus multo uulgatiſſimis altiſſima ſua myſteria recondere, præſcius fore, ut hoc ſymbolū à Iudæis irriſum, gētes amplecterent. Certe apud Macedones patrio ritu fœdus, quod ſanctiſſimum uellent haberi, ſic inibant, ut panem gladio diuiſum uterq́; libaret. Author Quintus Curtius libro octauo.

Baceli ſimilis. XI.

Ἴκελος βακήλῳ καὶ βάκηλος εἶ, id eſt, Bacelo ſimilis, aut bacelus es, In cinedos, ac parum uiros, dictum, aut in magnos quidē corpore, ſed animo ſtupidos. Tractū à forma, moribuſq́; Baceli cuiuſdā. Ait Suidas Bacelū proprie ſignificare eū, qui ſit exectus, eoq́; in molles dici, quod hoc morbo potiſſimū laboret illud hominū genus. Antiphanes in Caribus Bacelū quempiā taxat, apud Athenæū libro quarto, οὐχ ὁρᾷς ὀρχούμενον ταῖς χερσὶ τὸν βάκηλον, οὐδ᾽ αἰσχύνεται; id eſt, An Bacelū non uides, Manibus ſuis ſic ſaltitantē, nec pudet? Meminit huius Suetonius in uita Auguſti, ſcribens eū peculiari uocabulo Bacelū pro ſtulto aſſidue ſolitū dicere. Quanq̃ in uulgatis codicibus Bacolus ſcriptum eſt. Hermolaus, exiſtimat & apud Quintilianū recte pro Bagoa, Bacelū legi poſſe. Verba Fabii ſunt hæc. At uero ſtatuarum artifices, pictoreſq́; clariſſimi, cū corpora ſpecioſiſſima pingendo, fingendo'ue effingere cuperent, nunq̃ tamen in hunc inciderūt errorē, ut Bagoā, aut Megabyzū aliquē in exemplū operis aſſumerent ſibi. Verum equidē non uideo, cur Fabiana ſcriptura mutanda ſit, cum Βαγώας barbara lingua ſignificet eunuchū, quo nomine Lucianus Philoſophū quendā inducit, qui uultu, corporiſq́; figura, eunuchum præ ſe ferret.

Batalus. XII.

Βάταλος εἶ, id eſt, Batalus es. Olim in effœminatos per contumeliā dicebat. Plutarchus oſtendit id cognominis Demoſtheni puero inditū fuiſſe, & ab inimicis probro obiectū. Porrò cognominis huius idē uarias adfert rationes. Vel quod Batalus quiſpiā fuerit tibicē, diſtorto corpore, Vel quod poetæ cuidā obſcœno nomen fuerit Batalo. Vel quod apud Atticos Batalus appellata ſit ea pars corporis, q̃ uerecunde nominari nō poteſt. Idē iam prouecta ætate ſimili contumelia dictus eſt Argas. Siue quod hoc nomine fuerit quiſpiā malarum author legū. Siue quod (ut exiſtimat Suidas) ſerpentis genus ſit Argas. Dicunt itē Græci βαταλίζεσθαι, pro eo quod eſt turpiter, atq́; effœminate uiuere.

Bene plauſtrum perculit. XIII.

Ruſticorum prouerbium eſt, Bene plauſtrum perculit. Apparet dici ſolitum in eos, qui quempiam impellunt, quo ſuapte ſponte iam propendebat. Tranſlatum à plauſtris onuſtis, quæ quo exonerentur, ſolent euerti. Fit autem id commodius in eam partem, in quam propter ſolum decliuius inclinant. Donatus indicauit hoc adagium, exponens in Eunucho hæc Parmenonis uerba, Perculeris iam tu me? Ab hac ſententia non abhorret Plautinum illud in Curculione. Qui monet, quaſi adiuuat. Verba ſunt Lenonis, qui libentius ſit mutaturus fidem, admonitus à Trapezita, quod tamen uel citra monitorem erat facturus.

In Care periculum. XIIII.

Ἐν Καρὶ τὸν κίνδυνον, i. in Care picul̄ū, ſubaudi, facito, Hoc ē, in hoīe, aut re uiliore fac periculoſam experientiā, in qua ſi parum feliciter ceſſerit, nō multū ſit diſpēdii capiēdū. Huic adagio, Carum mores fecere locū. Hic populus eſt (ut author eſt Mela Pōponius) incertæ originis, ut quos alii αὐτόχθονας, i. indigenas, nōnulli Pelaſgos, alii Curetas exiſtimēt, gens uſqueadeo armorum, pugnæq́; amās, ut aliena ēt bella mercede cōducti, ſoliti ſint agere. Vñ Theocrit⁹ in Encomio Ptolemæi, φιλοπτολέμοις τε Κάρεσσι dixit, id eſt, bellādiq́; auidis Caribus. Item Herodotus in Euterpe, oſtēdit Cares, barbaro,

ſeruiliq́; fuiſſe ingenio, & ad quiduis maloꝝ ferendũ paratos, mercede ꝓpoſita, Id quod indicat & Ariſtophanes in auibus, εἰ δὲ δοῦλός ἐστι καὶ κάρ, i. Quod ſi ſeruus eſt, & Car. Strabo libro Geographiæ decimoquarto, narrat Cares tota quondã erraſſe Græcia, paſſimq́; ſtipẽdiis meruiſſe. Cæterũ in reb' bellicis uſqueadeo ꝓcelluiſſe, ut paſſim apud poetas, arma bellica Carica cognominent, quemadmodũ Anacreon Caricam loricã. Alcæus Caricã criſtam dixit, ad quã alludit Ariſtophanes in auibus. Suidas ſcribit, Cares primos mortaliũ mercede militaſſe, ut qui uitã ſuam uilem haberent. Hos igitur, q̃ conduxerant primos in acie collocare conſueuerãt, ut primos hoſtiũ impetus ſuo exciperent ꝑiculo, aut ubi fortuna belli difficillima uideretur, illic obiiciebant. Carũ laudẽ his temporibus æmulari uidentur Eluetii, gens bello nata, ſimplex alioqui, ac minime malũ hominũ genus, Planeq́; dignũ, ut equidẽ ſentio, quod hac quoq; nota uacaret, & in literis, & in cæteris honeſtis ſtudiis egregie ualituꝝ, ſi relictis bellis, huc animũ appellerent. Vſurpat hoc adagium Socrates apud Platonẽ in Euthydemo, iubens in ſe potius fieri periculũ trãſformationis, uelut in homunicione Care, quem ſi perdas, non admodũ grauis ſit iactura. Idẽ in Lachete huc reſpexit, cũ ait, Cogitandum eſſe iis, qui primũ docere incipiunt, & artis ſuæ periculũ cũ magno iuuenũ periculo faciunt, non Carẽ quẽpiam mercenariũ, ſed ciuiũ liberos in diſcrimen adduci. Et hunc imitatus Ariſtides in oratione Panathenaica, ἐν δὲ τῷ καρὶ καὶ οὐκ ἐν τοῖς ἑαυτῶν σώμασι τὴν πεῖραν ποιούμενοι, i. in Care uero, non in ſuis ipſoꝝ corporibus facientes periculũ. Vſus eſt eodẽ M. Tullius in actione ꝓ L. Flacco. Quid, inquit, de tota Caria? nonne hoc ueſtra uoce uulgatũ eſt? Siquid cũ ꝑiculo experiri uelis, in Caria potiſſimũ eſſe faciendũ. Quem quidem locum apparet eſſe uitiatũ, neq; uerear deierare, in Care legendum eſſe, non in Caria. Huic diuerſum illud, Aureo piſcari hamo, quod alibi reddemus.

In dolio figularem artem diſcere. XV.

Superiori diuerſum eſt illud, ἐν πίθῳ τὴν κεραμείαν μανθάνειν, id eſt, In dolio figulariã artẽ diſcere. De iis, qui ꝓtinus maximis in rebus artificii ſui capiunt experimentũ, cũ paulatim à minutis ad ſumma ꝑficiſci conueniat. Neq; enim figulus ſtatim à dolio id eſt, uaſe maximo artẽ auſpicat, ſed à puſillis quibuſdã uaſculis, in quibus non ſit graue diſpendiũ, ſiquid ſecus accidat. Dicæarchus ad aliã ſententiã torquet ꝓuerbiũ, ut admoueat unũquenq; artificẽ in ſuis negociis exerceri oportere, uelut aurigã in ducendis curribus, Naucleꝝ in gubernanda naui, Medicũ in curandis morbis. Tanq̃ abſurdũ ſit figulũ in aurigatione uerſari, re uidelicet aliena, ac non magis in dolio. Atq; ita huc pertinebit illa ſententia, quam quiſq; nouit artem, in hac ſeſe exerceat, & Horatianũ illud ex epiſtolis. Nauim agere ignarus nauis timet, abrotanum ægro Non audet, niſi qui didicit dare, quod medicoꝝ eſt, Promittunt medici, tractant fabrilia fabri. Scribimus indocti, doctiq; poemata paſſim.

Ne ſutor ultra crepidam. XVI.

Huic finitimũ eſt illud, Ne ſutor ultra crepidã, id eſt, ne quis de his iudicare conet, q̃ ſint ab ipſi' arte ꝓfeſſioneq́; aliena. Quod quidẽ adagiũ natũ eſt ab Apelle nobiliſſimo pictore. De quo Plinius libro trigeſimoquinto, capite decimo, ſcribit in hunc modũ. Idẽ ꝑfecta opera ꝓponebat in pergula tranſeuntibus, atq; poſt ipſam tabulã latens, uitia, quæ notabant, auſcultabat, uulgũ diligentiorẽ iudicẽ, q̃ ſe ꝓferens. Feruntq́; à ſutore reprehẽſum, quod in crepidis una intus pauciores feciſſet anſas. Eodẽ poſtero die ſupbe emẽdationẽ priſtinæ admonitionis cauillãte circa crus, indignatũ ꝓſpexiſſe, Denunciantẽ ne ſupra crepidã ſutor iudicaret. Quod & ipſum in ꝓuerbiũ uenit, Hactenus Plini'. Eodẽ ꝑtinet, quod huius nepos in epiſtolis ſcripſit, de artificio non recte iudicare quẽq̃, niſi & ipſum artificẽ. Quodq́; primo moraliũ libro dixit Ariſtoteles, eaꝝ reꝝ unumquẽq; iudicẽ eſſe idoneũ, quarũ ſit eruditus. Et quod idem ſcripſit libro ſecundo naturalium, cæcum diſputare de coloribus. Quæ uerba iam inter noſtri tẽporis ſcholaſticos in ꝓuerbiũ abierunt, Quoties quiſpiam de rebus ignotis diſputat. At eandem ſententiam referendũ, quod ait Fabius pictor apud Quintilianum, felices futuras artes, ſi ſoli artifices de iis iudicarent.

Dii facientes adiuuant. XVII.

Varro libro de re Ruſtica primo. Et quoniam (ut aiunt) Dii facientes adiuuant, prius inuocabo deos. Significat diuinã opẽ nõ ceſſantibus, ſed induſtriis, & ꝓ ſua uirili conãtibus auxilio eſſe ſolere. Huc arbitror referendum illud Homericum carmen, quod iam uelut in prouerbium abiit. Id M. Tullius uſurpauit libro epiſtolaꝝ ad Atticũ nono. Omnia uobis imparatis agenda. Sed tamen ἄλλα μὲν αὐτὸς, ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται, i. Partim ipſe inuenies, partim fors ſuggeret ipſa.

Cum Minerua manum quoq; moue. XVIII.

Huic finitimũ eſt, σὺν ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει, i. Auxiliãte Minerua, manũ interim moue. Monet adagiũ, ne fiducia diuinæ opis, induſtriã remittamus. Cõuenit peculiariter in mulieres, quæ lanificium exercent, fauente quidem, atq; inuocata Minerua, ſed nihilo ſegnius interim operi inſiſtentes.

Sunt q putẽt ab agaſone quopiá natú, cuius aſinus cũ luto infixus hæreret, deberetq́; illi ſuccurrere, ocioſus Herculẽ implorabat. Huic reſpondiſſe Deũ uti interim manũ admoueret aſino laboráti, atq; ita demũ numen adfuturũ. Alii diuerſam huic fabulá adferunt. Puta quẽdá cũ eſſet decertaturus, Mineruá conſuluiſſe, nũ futurũ eſſet, ut uictor diſcederet. Reſponſum eſt fore. Verũ cum ille ingreſſus in Theatrũ, in certamine manibus ſtaret ocioſis, pcuſſum ab aduerſario uictũ fuiſſe. Ad hoc adagium ptinet elegantiſſimũ illud carmen, quod ex Agathonis Tragœdia citat Ariſtoteles, libro moraliũ Eudemiorũ quinto, τέχνη τύχην ἔστερξε, καὶ τύχη τέχνην, id eſt, Fortuná ut ars, fortuna ita artẽ amat inuicem. Citatur à Suida Senarius hic in eandẽ ſententiá, αὐτός τι νῦν δρῶν, εἶτα τοὺς θεοὺς κάλει, i. Fac interim aliquid ipſe, dein Deos uoca.

Noſtro Marte. XIX.

Quoties nullius auxiliis adiuti, noſtropte ingenio, ppriisq́; uiribus rẽ pagimus, noſtro Marte pagere dicimur. Aut etiá cum noſtro periculo res gerit'. M. Tullius libro Officiorũ tertio. Hác igiť partẽ relictam explebimus, nullis adminiculis, ſed, ut dicitur, Marte noſtro. Hactenus ille. Tranſlatũ uidetur ab imperatoribus, q ſuis ipſorũ auſpiciis & copiis bellũ ſuſtinent, ſiquidem Plautus etiam meis copiis dixit, pro meo Marte. Sapiunt prouerbium etiam illa, uario Marte, dubio Marte, iniquo Marte. Huic adagio penè diuerſũ eſt illud, quod alibi retulim', οὐκ ἄνευ Θησέως, id eſt, Nõ abſq; Theſeo.

Ne quicq̃ ſapit, qui ſibi non ſapit. XX.

Sententia uel hodie uulgo frequentiſſime iactata, fruſtra ſapere, q ſibi non ſapiat. Eá uſurpat Cicero in epiſtola quadá ad Trebatiũ, oſtendens ex Tragœdia Medea ſumptá. Et qñ, ingens, cœpi agere Medeá, illud ſemper memento. Qui ſibi ipſe ſapiens, pdeſſe nequit, nequicq̃ ſapit. Eſt autẽ uerſus Trochaicus. Idẽ epiſtolarũ familiariũ libro tertiodecimo, ad Cæſarẽ imperatorem, itaq; ab Homeri magniloquentia, confero me ad uera pcepta, ἐκ ἐμπέδου. μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός. Quẽ uerſũ ſenex Præcilius laudat egregie. Citať & à Luciano in Apologia, μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός, i. Sapientẽ eũ odi, qui ſibi ipſe nõ ſapit. Plato itẽ in Hippia Maiore, dictũ quoddá citat, hominũ, ut ait, conſenſu celebratũ, ſapientem in primis ſibi ſapere oportere. Eam ſententiam ſic ad unguẽ ſeruant huius tempeſtatis homines, ut hominis uocabulo uideatur indignus, qui non quauis ratione ſuis conſulere commodis nouerit. Huius generis eſt illud apud Suetonium, Aſpice felicem ſibi, non tibi Romule Syllam.

Cantherium in foſſa. XXI.

Cantheriũ in foſſa. Ruſticũ prouerbiũ, ſed tñ è re militari natũ. Hoc licebit uti quoties quis ad id negocii trahitur, in quo nequaq̃ ualeat. Aut ubi res erit uehementer impedita, piculoſa'ue. Refertur à Tito Liuio, decadis tertiæ libro tertio. Narrat aũt cũ Fabius Capuá obſideret, bello Punico, Iubelliũ Taureá inter equites Cápanos nobiliſſimũ, è Romanorũ exercitu quemuis ad ſingulare certamẽ euocaſſe, auſumq́; pdire Claudiũ Aſelliũ. Deinde ubi diutius uterq; alterũ libero cápo eluſiſſet, Cápanus in cauá uiá deſcendere iuſſit, alioqui equorũ, non equitũ fore certamen. Eo cum Romanus, te q̃ uerbis ferocior, extemplo deſcendiſſet, rurſum eluſit Taurea, ſermone, qui poſtea in ruſticum uerſus eſt prouerbium. Minime ſis, inquiens, cantherium in foſſa? Quanq̃ ex Liuianis uerbis parum liquet adagii ſenſus, tamen coniecturis facile deprehenditur. Pugnat autem cum illo, quod alibi dicemus, τὸν ἵππον εἰς πεδίον, id eſt, Equum in planitiem. Etenim quemadmodum plurimum ualet equus in planitie, ita minime ualet in foſſa.

Tantali talenta. XXII.

τάλαντα Ταντάλου, id eſt, Tantali talenta. De immenſis opibus. Ná Tantalus Phryx ob luculẽtas diuitias, in fabulá hominũ uenit, ita ut fingatur & apud inferos ſimile quiddá pati, cuiuſmodi ſolent inter congeſtas opes tenaces iſti diuites. Horatius, Tantalus à labris ſitiens fugientia captat Pocula. quid rides? mutato nomine de te Fabula narrať. Oſtendit allegoriá figmenti, ad diuites ſordidos ptinere. Vſurpatur adagiũ à Platone in Euthyphrone. Suidas ait eſſe & apud Epicharmũ, & apud Anacreontẽ. Effertur & ad hunc modũ, cũ uenuſta quadá uocũ alluſione, τάλαντα Ταντάλου ταλαντίζεται, i. Tantali talenta talantizat, hoc eſt, librat, & accumulat. Porrò Tantalũ prædiuitẽ fuiſſe teſtatur, uel illud ex Tragœdia carmẽ apud Plutarchũ, lib. de exilio, σπείρω δ' ἄρουραν δώδεκ' ἡμερῶν ὁδόν, id eſt, Viam dierũ duodecim ſero iugera. Idẽ alibi, Ingentes diuitias, πλοῦτον ταντάλειον appellat, id eſt, opes Tantalicas. Antiphanes apud Athenæũ libro ſexto οἷαν ποτ' εἶχε, καὶ Θρίβων ὁ Ταντάλου, μαλακῶν ταλαύτοις ἐκταλαντωθεὶς ἀνὴρ, id eſt, Qualem olim habebat & Thribon, qui molliter Exutus eſt ipſis talentis Tantali.

Pelopis talenta. XXIII.

Conſimili figura Theocritus in Idyllio. θ. dixit Pelopis talẽta, μή μοι γᾶν Πέλοπος, μή μοι χρύσεια τάλαντα εἴη ἔχειν, μηδὲ πρόσθε θέειν ἀνέμων, id eſt, Non Pelopis mihi ſint, agriq; auri talenta, Nec uentos celeres anteuolaſſe pede. Porrò talentum apud Atticos, maxima pecuniæ ſumma

erat. Vnde

erat. Vnde illud in Phormione. Siquis daret talentum magnum, imo malũ. Et Ariſtophanes, ἀλλ' ἐγὼ γ' ὁ πούντιος οὐκ ἂν γενοίμην ἐπὶ ταλάντῳ χρυσίου, id eſt, At ego ſanè Opuntius nolim eſſe, ſi quis det talentum mi aureum, id eſt, Nolim eſſe luſcus uel quantalibet pecunia.

Midæ diuitiæ. XXIIII.

Μίδου πλοῦτος, καὶ Μίδου πλουσιώτερος, id eſt, Midæ opes, & Mida locupletior, in ꝓuerbium abierunt, propter immenſas eius regis opes, quæ fabulis quoq; compluribus fecere locum. Statius in Surrentino Polii. Viue Midæ gazis, & Lydo ditior auro. Fuit hic Midas Phrygiæ tyrãnus, cui iuxta poetarum figmenta, conceſſum à Diis eſt, ut propter Bacchum hoſpitio acceptũ, quod uellet optaret, accepturus quicquid optaſſet. Optauit, ut quicquid corpore contigiſſet, protinus in aurum uerteretur. Hiſtoricorum literis proditum eſt, huic puero dormienti formicas in os grana tritici congeſſiſſe, reſpondiſſe augures omnium mortalium illum ditiſſimum futurum. Atq; ita eueniſſe. Huic Plinius primum attribuit locum, inter inſigniter diuites, libro trigeſimotertio.

Non omnino temere eſt, quod uulgo dictitant. XXV.

Apud Ariſtotelem uſurpat̃ ꝓuerbii uice, & apud eruditos iam olim in ꝓuerbium abiit nobilis illa Heſiodi ſñia, ἢν ἅπαντες λέγουσι, quẽadmodum ait Ariſtides in defenſione Periclis, quæ dicit nõ uſquequaq; irritum eſſe ſolere, qcq́d rumore populi iactatum fuerit. Ea eſt in opis uolumine ſecũdo, cui titulus opa & dies, δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην. φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται. κούφη μὲν ἀεῖραι ῥεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι. φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ λαοὶ φημίζουσι, θεός νύ τις ἐστι καὶ αὐτή, id eſt, Rumores hominum cures uitare moleſtos, Fama malum eſt, orit̃, ſurgitq; facillima, ue℞ Difficile hãc pferre, graue eſt ſedare coortam. Nã non ulla qdem prorſum perit irrita fama, Per populos quæcũq; uolat, quia numen & ipſa eſt. Poteſt bifariam accipi ſentẽtia, nimi℞ aut non planè falſum uideri, quod plurimis eſt in ore, quodq́; populi cõſenſus approbat, aut nõ prorſus aboleri poſſe rumorem ẽt falſum, q iam in uulgus dimanarit. Proinde admonet, ut ſolicite caueamus, ne uel falſo' p temeritatẽ in fabulam uulgi uenire contingat. Quod aũt famã Deã dixit, cũ Homero ſenſit, q compluribus locis ὄσσαν ſuam inducit, ſic.n. Deã ipſam appellat. Et hũc æmulatus Virgilius in quarto Aeneidos. Hæc paſſim Dea fœda ui℞ diffudit in ora.

Domum cum facis, ne relinquas impolitam. XXVI.

Cum nulla huius poetæ ſñia non ceſſerit in ꝓuerbium, tñ eqdem eas libentius recenſuerim, quæ propter ænigmatis inuolucrum, propius accedũt ad ſpẽm prouerbialem. Quod genus eſt illa ex eodem, quem modo citaui libro, μηδὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξεστον καταλείπειν, μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη, id eſt, Neue domum fabricãs, linquas mutilamq́;, rudemq́;, Ne fors inſideat cornicans garrula cornix. Proculus interpres admonet locũ hunc bifariam accipi. Quibuſdam uideri, monere poetam, uti qſq; domicilium ante hyemẽ abſoluẽdum curet, ne tum non habeat, quo depellat frigoris moleſtiam. Hyemẽ.n. cornicis indicatam ſymbolo, uidelicet auis hybernæ. Porrò cum ſemp aliàs, tum maxime menſibus hybernis, οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος, id eſt, Eſt grata domus, domus optima. Quẽadmodum in prouerbio eſt. Alii putant ſignificatũ, ædificium ſemel inſtitutũ, non oportere ſemipfectum relinquere ne uulgo riſui ſis, & q prætererint obloquant̃, carpantq́; leuitatẽ tuam, q quod cœperis, non abſoluas. Quandoqdem hunc obloquendi morem uulgo peculiarem eſſe, uel Euangelicæ notant parabolæ. Eam aũt obtrectantium petulantiam per cornicem uoluit indicare poeta, nempe auem garrulam, & obſtreperam, ut hinc etiam uerbum prouerbiale ductum ſit κρώζειν. At ipſi Proculo magis probat̃, ut καθολικῶς accipiamus, unicuiq; negocio, quod ſemel inſtituerimus, finem idoneum imponendum, ut nihil omnino deſyderetur, & ubiq; connitendum ad perfectionem. Id quo longius auocabitur à ſimplici ſermone, hoc uenuſtius fiet, & magis prouerbiale. Veluti ſiqs adhortetur aliquem, ne literarum ſtudium deſerat, ſed laudabiliter inſtitutis ſummam imponat manum, ne uulgo ludibrio ſit, quod à bene cœptis deſtiterit. Heſiodum hoc obiiciens, μηδὲ δόμον ποιῶν, ἀνεπίξεστον καταλείπειν, μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.

Ne à Chytropode cibum nondum ſacrificatum rapias. XXVII.

Aenigmaticũ eſt illud, quod eo loco cõtinenter ſeqtur, μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνελόντα ἔσθειν, μηδὲ λόεσθαι, id eſt, Neue à Chytropode ſublatã ꝓtinus eſcam Ante ſac℞, neq; lotus edas. Indicat & M. Tullius irreligioſum fuiſſe cibum è patella edere. Scribit enim ad hunc modum, libro de finibus ſecundo. Atq reperiemus Aſotos primũ ita non religioſos, ut edant de patella. Deinde ita mortem non timentes, ut illud in ore habeant, ut ex hymnide. Mihi ſex menſes ſatis ſunt uitæ, ſeptimũ orco ſpõdeo. Eſt ãt uerſus Trochaicus. Suetoniꝰ in Othone ꝓdit, eũ illũ adeo nõ ꝓfundæ modo, uerũetiam intẽpeſtiuæ fuiſſe gulæ, ut ne in ſacrificio qdẽ unq̃, aut ullo itinere temperarit,

qui inter altaria ibidem ſtatim uiſcus & farra è foco penè rapta māderet, circaq́; uiarū popinas fumātia opſonia, uel pridiana atq; ſemeſa. Quãtum ad ſimplicem attinet ſenſum, docet ne ritu pecudum, ad cibū capiēdum irruamus, ſed ita demū edamus, ſi prius inde primitias Diis immolauerimus. Antiqꝰ.n. (ut author eſt in Sympoſiacis Plutarchus) inter res ſacras hēbat̃ & mēſa quotidiana, ꝓinde cibum ſumpturi, Diis cōſecrabant τὰς ἀπαρχὰς, hoc eſt primitias, ac deinde nō indecore, neq; tumultuanter, ſed religiōe quadam, ad conuiuiū accedebāt lotis manibus, nō aliter, q̃ ad ſacrū epulum. Qui mos & hodie durat apud benemoratos Chriſtianos. Sed ꝓuerbialius fiet, ſi intelligamus nō eſſe ſpoliādos, nec inhumanius expilandos miniſtros, aut ſeruos nr̃os, uerū & illis aliquā pecuniæ portionē, relinquēdam, quo uiuant. Fortaſſis quadrauerit & in hos, q præpropera auiditate cōmodū auferre ſtudēt, priuſq̃ oporteat, & quodāmodo meſſem facere priuſq̃ maturuit ſeges, ueluti ſiqs legatū, aut ꝓmiſſum ſtatim & ueſtigio flagitet, cū ciuilius ſit in dies aliquot ſilere, aut ſiqs modo nactus imperiū, ꝓtinus incipiat ꝑplm exactionibus ſpoliare, aut ſiqs ſpōſam puellā, nō expectata ætate, nec expectatis nuptiarū cerimoniis, ꝓperet amplecti. Sumptū eſt à ritu ſacrorū, in qbus olim epulabantur. Huc ꝑtinet & illud, quod alibi retulimus ex Athenæo. Et aliàs apud eūdē, ἀπὸ τηγάνου, i. à patella frixoria. Rurſus aliàs apud hūc ipm, ex Archeſtrato ἁρπάζων ὀβελίσκοις, i. rapiēs à ueru. De muliere, quæ ſacra nōdū īmolata deuorare dicta ſit. In gn̄e poterit accōmodari ad quēuis, q negociū inire uerēter, & illotis (ut aiūt) pedibus aggredit̃.

Hæc potior. XXVIII.

Plutarchus in ꝓblematibus Græcanicis ꝓuerbiū quoddā refert ad hunc modū, ἀπὸ τίνος εἴρηται τὸ παροιμιῶδες, αὕτη κυρία; Δίνων ὁ ταραντῖνος στρατηγῶν ἀνὴρ δὲ ὢν ἀγαθὸς ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἀποχειροτονησάντων αὐτοῦ τινα γνώμην τῶν πολιτῶν, ὡς ὁ κῆρυξ ἀνεῖπε τὴν νικῶσαν, αὐτὸς ἀνατείνας τὴν δεξιὰν, ἀλλ᾽ εἶπε, κρείσσων. οὕτως γὰρ ὁ Θεόφραστος ἱστόρηκεν, προσιστόρηκε δὲ καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος, ἐν Ῥυντῶνι τοῦ κήρυκος, αὗται πλείους εἰπόντος, ἀλλ᾽ αὗται φάναι βελτίους καὶ ἐπικυρῶσαι, τὴν τῶν ἐλαττόνων χειροτονίαν. Horū uerborū hic fermè ſenſus. Vn̄ fluxit illud quod ꝓuerbii uice dicit̃, Hæc uictrix. Dinon Tarētinus, ductor exercitus, uir adprime ſortis, reiq; bellicæ ſaneq̃ ꝑitus cū in concione dixiſſet ſniam, eaq; ciuiū ſuffragiis eēt reiecta, deīde præco ꝓnūciaret ſniam, q̃ uinceret, ſublata dextera, Hæc, inqt potior. Nam hūc ad modū retulit Theophraſtus. Cæterū Apollodorus in Rhytino illud adiūxit, cū præco rn̄diſſet, At hæ ſniæ numero plures ſunt, Dinonē ꝓtinus ſubiecisse, ſed hæ meliores. Atq; ita paucioꝝ ſniam fuiſſe ꝓmulgatā. Quibus ex uerbis cōiicere licet, ita uulgo dici ſolere, ſiquādo ſignificaret̃ cōſilium aliqd̃ eſſe præſtantius & cōducibilius, etiāſi pluribus ſecus uideretur. Aut ubi q numero pauciores eſſent, facultate præpōderarēt. Quod genus fuerit ut rē exēplis demōſtrē. Maxima ꝑs hoīum uoluptate, lucriſq; felicitatē metit̃, ꝑpauci uirtutē amplectunt̃. Caue, ne qd te moueat multitudinis exēplū, αὕτη γὰρ κρείσσων. Itē Nemo penè eſt in toto principis famulitio, q tibi nō bene uelit, Sed unus tibi refragat̃, q tantū ubiq; ualet, ut in ipm ferè principē agat Tyrānū. Quare ſi res à ſuffragiis pēderet, uiceras, Sed αὕτη κυρία. Porphyrion leuiter, ceu digito ꝓuerbiū indicat, exponēs eum locū in Horatianis Odis. Eamus ōis execrata ciuitas, Aut pars indocili melior grege. Quanq̃ deprauate (ſicut opinor) legit̃ in uulgatis exēplaribus κρείσσονα νίκα. Caſtigate leget̃, ni fallor, κρειττόνων νίκα, hoc eſt, præſtantioꝝ uictoria. Nā Oda concionalis eſt, ac fugā decerni iubet, cōibus oīum ſuffragiis. Quod ſi fieri nō queat ut id quod eſt optimū, multitudini ꝓbet̃, ſaltē uincat ea ſnia, quæ ſit potior, etiāſi paucioribus fulta ſuffragiis. Ad id faciūt, quæ Plato ſcripſit libro de legibus primo, pulcherrimū eſſe uictoriæ genus, cū turba cedit potioribus, & in decernendo magis ſpectat̃ pondus ſuffragioꝝ, q̃ numerus. Verba Platōis ex eo, quē dixi libro, ſunt hæc, ἐν ὁπόσαις μὲν γὰρ οἱ ἀμείνονες νικῶσι τὸ πλῆθος καὶ τοὺς χείρους, ὀρθῶς ἂν αὕτη κρείττων τε αὑτῆς λέγοιθ᾽ ἡ πόλις ἐπαινοῖτό τε ἂν δικαιότατα τῇ τοιαύτῃ νίκῃ, τοὐναντίον δὲ, ὅπου τἀναντία, i. Quibuſcunq; ſiqdē in ciuitatibus, meliores q ſunt ii, uincunt multitudinē, ac deteriores, ibi Reſpublica ſeipſa ſupior, recte dicet̃, & huius uictoriæ noīe meritiſſimo laudabit̃. Secus aūt, ubi ſecus accidit. Eodē reſpexit Plinius, cum querit̃ in Epl̃is, numerari ſnias, non expendi. Huc ꝑtinet Liuianū ēt illud, Maior pars uicit meliorē. Indicat idē Homerus Iliados libro p̃mo, ἐπεὶ τὰ χερείονα νικᾷ, id eſt, Quādo ſupant iam deteriora. Neq; uero prætereūdum hoc loco, quod de Zenone philoſopho memorat Diogenes Laertius. Zenon cū uideret Theophraſtū magnifieri, laudariq; quod plureis haberet auditores, ad hunc rn̄dit modū, ἐκείνου μὲν χορὸς μείζων, ὁ ἐμὸς δὲ συμφωνότερος, id eſt, Maior qdem eſt illius chorus, at meus melius conſonans. Itaq; locus fuerit adagio, ſiue cum negabimus ſpectandum, q̃ multis placeamus, ſed q̃ bonis, ſiue cum ſuadebimus id ſequi oportere, non quod plurimis placeat ſed quod per ſe ſit optimum factu, etiamſi pauciſſimorum calculis approbetur. Siue cum dicemus, unius, aut alterius ſtudium pluris æſtimādum, qui uel opibus, uel gratia, uel authoritate præpolleat, q̃ multi-

titudinis beneuolẽtiam, quæ numero tantũ ſupior ſit, reliqs oibus inferior. Quẽadmodũ apud Plautum qſpiam cõtemnere ſe dicit minutos iſtos Deos, modo Iouem unũ ſibi ꝓpitiũ habeat. Nec abſurde trahet̃ in uſum, quoties una uis plus põt reliqs oibus, ut ſiquis dicat, Hæc cũ pluribus ꝓbat̃, pluribus fulcit̃ rõnibus, nitit̃ æquo, dictat̃ à legibus, ueꝝ altera, κυρία. Sic.n. uolo, ſic iubeo. Nam oĩa cedant, neceſſe eſt, quoties Rex hmõi ꝓmit oraculũ, quale ꝓfert apud Homeꝝ Agamẽnon, εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι, id eſt, Ipſe eqdem eripiam, ſi tradere forte grauent̃. De cuiuſmodi Lucianus in captiuo, καὶ δίκαιον οἱ τῇ χειρὶ τιθέμενοι, id eſt, Qui ius in manu reponunt quiq́; ius in manu poſuerũt. In hos igit̃ q ui rem gerunt, & qbus, ut Ennius ait, ferro gerit̃ res, qbus ius eſt in armis, & qbus leges inter arma ſilent, ꝑ ironiã recte torquebit̃, αὕτη κρείσσων καὶ αὕτη κυρία. Nã Græcis κύριος nõ ſolum dñm ſignificat uerũetiam eũ q præualet authoritate. Et Suidas indicat cõcionem illis κυρίαν dici, in qua ſoliti ſint creari magiſtratus. Nõnunq̃ & ad rem refert̃, ut apud Euripidem in Iphigenia Aulidẽſi, οὐ μὸς, οὐχ ὁ τοῦδε μῦθος κυριώτερος λέγειν. Significat enim ſeruus, quãq̃ eſſet conditione inferior Menelao, tamẽ hoc ſe potiorẽ eſſe, quod iuſtiorem haberet cãm.

Delius natator. XXIX.

Δηλίου κολυμβητοῦ, id eſt, Delius natator, olim uulgo dicebat̃ admodũ natandi pitus, q́q; noſſet in ſumma natare aqua. Natũ adagium, aut certe factũ illuſtrius ex Socratis apophthegmate. Cũ.n. huic Euripides libꝝ obtuliſſet Heracliti, cui cognomẽ additũ σκοτεινῷ, ꝓpter affectatam ſcriptoꝝ obſcuritatẽ, rogaretq́; cuiuſmodi uideret̃, Rñdiſſe fert̃ hoc pacto, ἃ μὲν συνῆκα γενναῖα, οἶμαι δὲ καὶ ἃ μὴ συνῆκα. πλὴν Δηλίου δεῖταί γε κολυμβητοῦ εἰς τὸ μὴ ἀποπνιγῆναι ἐν αὐτῷ. id eſt, Quæ qdem intellexi, præclara arbitror aũt & ea, quæ non intellexi, Quãq̃ natatore Delio opus, ut ne qs in eo præfocet̃. Hæc Socrates alludens ſimul & ad ꝓuerbiũ, & ad Heracliti ſenſus nimiũ abſtruſos, ac ꝓfundos, ut niſi natator inſignite pitus cõtigiſſet, piculum eſſet, ne lector in eo libro ſuffocaret̃, mergereturq́;.

Dicendo dicere diſcunt. XXX.

Ἐκ τοῦ λέγειν τὸ λέγειν πορίζεται, id eſt, Dicendo conſeqmur, ut dicamus. Syrianus Hermogenis interꝑs Euagorã Sophiſtã taxat, q dicẽdi facultatẽ nõ putarit rõne, ſed uſu dũtaxat conſtare, fieriq́;, ut dicẽdo cõſequeremur dicẽdi facultatẽ. ἀξιοῦντος δὲ (inqt) κατὰ τὴν συρφετώδη παροιμίαν, ἐκ τοῦ λέγειν πορίζεσθαι, i. Exiſtimantis iuxta uulgare ꝓuerbium, dicẽdi facultatẽ dicẽdo contingere. Latius aũt patet adagium, nempe ad cuiuſuis rei pitiam, quã potiſſimũ uſus ſuppeditat, optimꝰ reꝝ oium magiſter. Proinde ꝓuerbiales erũt oẽs id genus, fabricãdo fabricam diſces, canendo muſicam, militãdo militarem artem, ſcribẽdo diſces ſcribere.

Multi, boniq́;. XXXI.

Πολλοὶ καὶ ἀγαθοί, id eſt, Multi, boniq́;, ꝓuerbiali figura dicebat̃ olim. Tranſlatum à ritu ſacroꝝ, in qbus ſacrificus rem diuinã facturus dicebat, τίς τῇδε, id eſt, Quis hic? Dein q aderant, rñdebant, Πολλοὶ καὶ ἀγαθοί, id eſt, Multi & boni. Atq́; hæc partim ominis cã dicebant̃, oportebat enim in ſacris εὐφημεῖν, hoc eſt, bene ominata dicere. Partim, ut ſiquis eſſet ſibi cõſcius admiſſi piaculi, diſcederet à myſteriis. Plutarchus in Sympoſiacis, ἐπεὶ μάρτυράς γε τῷ Πλάτωνι πολλοί τ᾽ ἀγαθοί τε πάρεισιν, id eſt, Quãdoqdem Platoni teſtes adſunt multiq́;, boniq́;. Sed de hoc ante meminimus. Quo qdem alluſit & Ariſtides in Pericle, ἀλλ᾽ ὥς γ᾽ αὖ εἷς τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἀνεπιφθόνως αὐτῷ καὶ καθαρὰν τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, id eſt, Veꝝ uelut unus è numero honeſtoꝝ, ac bonoꝝ, citra inuidiam, ac puꝝ illi reddidit teſtimoniũ. Quinetiã Homericũ illud iam ꝓuerbii uice receptum eſt, ἠΰς τε μέγας τε, id eſt, Magnusq́;, bonusq́;. Eſt ſubinde & apud Ariſtophanem. Prouerbium igitur locum habuerit, quoties aut teſtes, aut iudices, aut cõuictores ſignificamus idoneos ac neutiq̃ reiiciendos.

Heroum filii noxæ. XXXII.

Ἀνδρῶν ἡρώων τέκνα πήματα, id eſt, Viroꝝ heroum filii noxæ. Veteribus illud obſeruatũ fuit, præſtantium uiroꝝ filios, multum à ꝓgenitoꝝ moribus abfuiſſe. Vnde & Demoſthenes dixit, τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ὥσπερ εἱμαρμένη εἴη, φαύλους ἀποβαίνειν τοὺς υἱούς, id eſt, à uiris egregiis, perinde quaſi fato quodã id accidat improbos proficiſci filios. Quæ qdem Demoſthenis ſñia refert̃ ab Ariſtide, in Cimone. Interpres, quiſqs is fuit, homo nec indiligens, nec indoctus, hoc loco, ꝓuerbiũ citat, quod modo retulimus. Manet & hodie uulgatus iocus, ex ſapientiſſimis patribus, ſtultiſſimos propagari liberos. Euripides in Heraclidis, generaliter hanc ſententiam ad omnes mortales retulit, ἕνα γὰρ οἱ πολλοῖς ἴσως εὕροις ἂν ὅς τις ἐστὶ μὴ χείρων πατρός, id eſt, Vnum forſan inter plurimos Inueneris, q patre non ſit nequior. Aſtipulatur huic ſententiæ, locis aliquot Homerus, nominatim Odyſſeæ. Παῦροι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται, οἱ πλέονες κακίους, παῦροι δέ τε πατρὸς ἀρείους, id eſt, Aequat rara pr̃em ſoboles, ſed plurimi ab illis Degenerant, pauci ſuperãt probitate parẽtem. Declamat hoc argumẽtum Aelius Spartianus in Seuero Cæſare multis exemplis declarãs, ita ferè uſu ne-

niſſe ut uiri,ſeu uirtute,ſeu literis,ſeu fortunæ indulgentia inſignes,aut nullos omnino liberos habue rint,aut tales reliquerint,ut magis ex uſu rerum humanarum fuerit abſq; liberis diſcedere.

Nunquam ex malo patre bonus filius. XXXIII.

Euripides hanc ſniam ꝓuerbio celebrem fuiſſe teſtat̃,ex malo pře non progigni bonos liberos. φεῦ φεῦ, παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς ἔχει· οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός, id eſt, Heus heus,ut illud dictitant recte,ꝓbum Patre ab improbo non poſſe naſci filiũ.Aſtipulat̃ huic dicto ꝓuerbium illud, κακοῦ κόρακος, κακὸν ᾠόν, id eſt,Mali corui,malũ ouum.Item illud Theognidis, οὔτε γὰρ ἐκ σκίλλης ῥόδα φύεται, id eſt,Non etenim ex ſquillis roſa naſcitur.Atq; id genus alia,quæ ſuis refe rentur locis.

Alio relinquente fluctu,alius excepit. XXXIIII.

Ariſtides in Themiſtocle, Θεμιστοκλεῖ δὲ τὰ δεύτερα ἀεὶ τῶν προτέρων μείζονα ἐξεδέχετο, καὶ τὸ τῆς παροιμίας αὐτῷ περιεστήκει, τὸ μὲν γὰρ ἔλειπεν αὐτὸν κῦμα, τὸ δ' ἐγκατελάμβανεν, ἕως διεξῆλθε διὰ τῶν τρικυμιῶν νικῶν, id eſt,Themiſtoclẽ poſteriora ſemp maiora prioribus excipiebãt,atq; illud,quod ꝓuerbiõ dr̃,illi accidit.Nam hæc illum reliqt unda,illa uero excepit,donec p tricymias uictor eua ſiſſet.Videt̃ aũt uerſus fuiſſe prouerbialis,quẽ Ariſtides ad uſum ſuæ ſniæ non nihil detorſerit legẽ integre ad hunc modum, τὸ μέν μ' ἔλειπε κῦμα, τὸ δ' ἐγκατελάμβανεν, id eſt,Hæc me reliqt unda,at illa corripit.Sumpta metaphora à piculoſe nauigantibus,q ſemper poſt unius impulſum fluctus,ali um expectant,ſuccedentibus inuicem procellis.Atq; etiam numerant undaꝝ inſultus periclitantes nautæ.Nam decimã quãq; maxime formidant,quam ueteres decumanã appellabant.Græci grauiſ ſimas illas procellas, τρικυμίας uocant.Nec inconcinne deflectet̃ ad incurſus maloꝝ.Cũ ut ferè fit,calamitas calamitati ſuccedit,iuxta ꝓuerbialem illum uerſiculum,Fortuna obeſſe nulli contenta eſt ſemel.

Duobus pedibus fugere. XXXV.

ἐκ δυοῖν ποδοῖν καταφεύγειν, id eſt,Duobus pedibus confugere.Ariſtides in oſone Panathenai ca, καὶ μὴν αὐτό γε τοῦτο πρῶτον, τὸ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ βοηθείας καταφεύγειν ὡς ταύτην τὴν πόλιν, ὥσπερ ἐκ δυοῖν ποδοῖν ὡς ἀληθῶς, καὶ μηδὲ μίαν τῶν ἄλλων πόλεων ὁρᾶν, μέγα καὶ φανερὸν σύμβολόν ἐστι, καὶ στήλης ἄμεινον, τοῦ προέχειν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς,id eſt,Atq primũ illud ipſum,quod qbuſcũq; opus eſſet auxi lio,ad hanc confugerent ciuitatem,planè tanq̃ duobus pedibus,neq; ullam aliam reliquaꝝ ciuitatũ reſpicerent,magnum & euidens argumentum eſt ac monimẽtum columna præſtantius,eam primus ab initio præcelluiſſe.Is,q Scholiis qbuſdam haudquaq̃ contemnẽdis,hunc authorem illuſtrauit,ad monet ꝓuerbium ductũ ab iis,q feſtinãt curſu,ut nõ diſſimile uideat̃ illi, ἀμφοτέραις χερσίν,id eſt, Ambabus manibus,quo ꝓuerbio ſedulitatem,celeritatemq; peragendi negocii ſignificamus.Vel à nauigantibus,ꝑinde,quaſi dicas,duobus clauis.Nam gubernaculum nauis pedẽ appellant,quod eo nauis cum huc,atq; illuc uertit̃,uelut ingredi uideat̃.Itaq; cõfine fuerit illi,quod alibi diximus, τῷ δυοῖν ὁρμεῖν. Vt alterutrꝰ ſenſum accipiamus,aut ſummo ſtudio,ſummaq; celeritate illos ad urbem confugere ſolitos,aut tutiſſimũ illic oium receptaculũ fuiſſe.Quãq̃ Ariſtophanes, ἐνόρμειν, ad ce leritatis ſignificationẽ retulit,cũ ait, ἀνεπτόμεσθ' ἐκ τῆς πατρίδος ἀμφοῖν ποδοῖν, i.E pria utroq; de uolauimus pede.Interpres admonet à nauibus ſumptũ,ſecundo uento currentibus,ſenſum autẽ eſſe hunc,ſumma ui,ſummoq; conatu.

Quis aberret à ianua. XXXVI.

τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι, id eſt,Quis aberret à ianua?Dici ſolitũ,ubi qs penitus aberret à uero to toq; fallit̃ iudicio.Vſurpat̃ ab Ariſtotele, τῶν μετὰ τὰ φυσικά, libro ſecũdo,ipſa ſtatim in frõte. Et in oibus qdem exemplaribus,quæ mihi uidere contigit, θύρας p,υ, ſcriptũ reperio. Præterea ianuam uertit Argyropylus,nec malus interpres,nec philoſophus cuiq̃ aſpnandus.Ad hæc Auerro is,cuius nunc præcipua in philoſophiæ ſcholis authoritas,hunc enarrans locum,palàm declarat ſeſe de ianua ſenſiſſe.Deniq; in cõmentariis Alexandri Aphrodiſei conſimili modo θύρας ſcriptũ in uenio.Quod ſiquo modo fas eſſet,à tot exemplaribus,à tantis authoribꝰ diſſentire,mihi qdem ma gis ꝓbabilis lectio uideat̃,ſi θήρας legat̃ per, η, non p υ.Quod aũt θύρας irrepſit,mirandũ non eſt.Primũ,quod pfacilis erat lapſus unius literulæ deprauatiõe,haud ſcio,an fortuita maxime cum in ſono nihil fermè ſit diſcriminis.Deinde metaphoræ ratio magis obuia,magisq; ad manũ ſita,fieri potuit,ut doctis etiam philoſophis impoſuerit.Quippe qbus fabula non ꝑinde nota fuerit,ut cõſil la ſĩitudo de domus ingreſſu,deq; primis cognitionis principiis.Poſtremo de codicũ inter ſe cõſen ſu,nequaq̃ mirandũ uidebit̃,iis q ſunt uel mediocriter in pẽſitandis,cõferendiſq; codicibus exercita ti.Fit.n.ſæpenumero,ut unius archetypi mẽdum,modo ueri fucũ aliquem præ ſe ferat,in uniuerſam deinde ueluti poſteritatẽ libroꝝ ꝓpaget̃, καὶ πολλοὶ δὲ πολλῶν, καί τοι μετὰ τὸ πάθος γίνονται. Neq; ue ro hæc dixerim,quod hac de re,ſiqs forte diuerſum ſentiat,digladiari uelim,uel quod hoc ſit ab nro inſtituto alienũ,uel quod nõ ignorem,q̃ lubrica,plenaq; diſcriminis res ſit,in tantis authoribus qcq̃ immutare.

immutare. Tantum coniecturas, qbus adducor in medium adferam. Quæ ſicui uidebuntur idoneæ, noſtræ ſubſcribet opinioni Sin minus, ueterem ſnīam, hoc iam obtinebit libentius, quod etiam in dubium uocata, uicerit. Primum igiť omnium mihi ſcrupulū haud mediocrem iniecit uetuſtiſſimus, ſimul & emēdatiſſimus codex, orationum Ariſtidis rhetoris, in quo non ſolum θήρας inuenio ſcriptum, uerumetiam indicatam fabulam antiqſſimam, pariter & authorem, unde ꝓuerbium hoc Ariſtotelicum (ni fallor) demanarit. Igitur Ariſtidis in oratione, cui titulus, Pericles, uerba ſunt hæc, οἷον οὖν πρίν τινα τῶν ἀντιπάλων ἑλεῖν ἕνα τῶν φίλων θηρεύσας ἄγεις, καὶ πέπονθας ταυτὸν τῷ πινδάρου πηλεῖ· ὃς τῆς θήρας διήμαρτε, καὶ τὸν εὐρυτίωνα φίλτατον ὄντα αὐτῷ προσδιέφθειρε, id eſt, Itaq; priuſq̄ aduerſarioꝝ quempiam coeperis, unum ex amicis uenatu nactus, adducis. Atq; idem accidit tibi, quod apud Pindarum Peleo, qui aberrans à fera, quā petebat, Eurytionem, quem ſibi chariſſimum habebat, interemit. Aſtipulantur hoc loco ſcholia, quæ extant in hunc authorem, nullo quidem certo titulo, ueruntamen, ſicuti res indicat hominis nec indiligentis, nec indocti. Proinde non grauabor & huius adſcribere uerba, ſiquis forte fortuna requiſiturus eſt, μέμνηται, inquit, ἐν ὕμνοις πίνδαρος ὅτι τὸ εὐρυτίωνα τὸν τοῦ ἴρου τοῦ ἄκτορος· παῖδα ἕνα ὄντα τῶν ἀργοναυτῶν, συνθηρεύοντα ἄκων ἀπέκτεινε πηλεύς. φίλον δὲ λέγει, ἐπειδὴ συγγενὴς τούτου ἦν, πηλεὺς γὰρ πρὸ θέτιδος θυγατέρα ἄκτορος τὴν πολυμήλην ἔσχε γυναῖκα, ὁ δὲ ἄκτωρ πατὴρ ἴρου, ὃς παῖδα ἔσχε τὸν εὐρυτίωνα, id eſt, Meminit in hymnis Pindarus quēadmodū Eurytionē Iri cui pr̄ Actor, filiū, ex argonautis unū, ſecū uenātem imprudēs occiderit Peleus. Amicū aūt uocat, quod huic eēt affinis. Nā Peleus an̄ Thetidē, Polymelū habuerat uxorē Actoris filiā. Porrò Actor Iri pr̄ erat, cui filius Eurytiō. Proinde nō diſſimile ueri uideť, ex Pindaro ꝓfectū adagiū, qđ tacito, ſicuti fere facit, authoris noīe uſurpauit Ariſtoteles, ut intelligamus illum, τῆς θήρας διαμαρτεῖν, q nō ſolum feram ea parte nō ferit, quā deſtinarat ueꝝ toto aberrat captu, ne attingens qdem, quod appetebat. Iam uero neq; poſtularim, ut quiſq̄ hæc probet, niſi uidebunť cū Ariſtotelis ſnīa, uel adamuſſim (ut aiunt) cōgruere. Diſſerit.n. eo loco philoſophus, de reꝝ naturalium cognitiōe quæ ſit eadem & facilis & difficilis. Facilitatis illud argumentum adducit, quod ea nemini nō aliqua ex parte contigit, difficultatis, quod exacte nulli. Neminem autem fuiſſe, qui nihil omnino ueritatis, in rerum cognitione naturalium attigerit, id prouerbio ueluti fulcit, τίς ἂν, ingens, θήρας ἁμάρτοι; Tanq̄ ſingulorum exactam tenere ſcientiam, perinde ſit quaſi ſi quācūq; partem deſtinaris, eam citra errorē ferias. Rurſum ubiq; labi, ſit uelut à toto corpore aberrare, & in aliud longe diuerſum ceu telum deflecti coniecturam. Verum quo curioſo etiam lectori, ac δυσαρέστῳ fiat ſatis, ipſius Ariſtotelis, ex eo, quem dixi libro, uerba ſubſcribam. Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία, τῇ μὲν χαλεπή, τῇ δὲ ῥᾳδία. σημεῖον δὲ, τὸ μήτε ἀξίως μηδένα δύνασθαι τυχεῖν αὐτῆς, μήτε πάντας ἀποτυγχάνειν· ἀλλ' ἕκαστον λέγειν τι περὶ τῆς φύσεως, καὶ καθ' ἕνα μὲν, ἢ μικρὸν ἐπιβάλλειν αὐτῇ, ἐκ πάντων δὲ συναθροιζομένων γίνεσθαί τι μέγεθος ὥστ' εἴπερ ἔοικεν ἔχειν, καθάπερ τυγχάνομεν παροιμιαζόμενοι, τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι, ταύτῃ μὲν ἂν εἴη ῥᾳδία, τὸ δὲ ὅλον τ' ἔχειν καὶ μέρος μὴ δύνασθαι, δηλοῖ τὸ χαλεπὸν αὐτῆς, i. Veritatis cōſyderatio ꝑtim difficilis eſt, ꝑtim facilis. Huius rei illud argumētū eſt, quod neq; qſq̄ illā ſit aſſecutus ꝓ rei dignitate neq; rurſum oīno fruſtratus ſit aliqs, ſed cum unuſqſq; aliqd de natura diſſerat, fit, ut unuſqſq; per ſe nihil aut paulū adferat ad illam momenti, ueꝝ ex oībus in unū collectis, aliqua magnitudo cōfletur. Itaq; ſi res ad eum uideť habere modum, quēadmodū ꝓuerbio dicimus, qs non attigerit oſtium? hoc qdem noīe facilis fuerit. Cæteꝝ habere totum, partem aūt non poſſe, difficultatem illius declarat. In his philoſophi uerbis, nō uideo, qs locus ſit ianuæ. Veꝝ illa ſilitudo principioꝝ & oſtii, præbuit (ni fallor) erroris anſam. Quin potius, ἁμαρτάνειν τῆς θήρας Ariſtoteles ſentit, eū, q nulla ex ꝑte conſeqtur, quod petit, id quod mox, τὸ ὅλον ἔχειν uocat, quaſi confuſim ac gn̄atim hēre, cui cōtrarium τὸ μέρος ἔχειν facit, uelut exacte tenere, & non ſolum feram, utcūq; ſed hāc aut illam beluæ partem, quā maxime uelis attingere. Tametſi in hūc locum interpres, tam multos adſert ſenſus, ut nullum idoneū ꝑcepiſſe uideať. Idem admonet ēt lectionem aliam, aliis placere. Quod quoties fit, mihi ꝓtinus ſuboriť ſuſpicio, mendum aliqđ ſubeſſe. Alioq, ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ, i. ſimplex ueritatis ofo, quēadmodū uere dixit Euripides. Iā uero mihi telū illud reſtat potiſſimū, Alexāder Aphrodiſeus, q præterq̄, quod tota tius ofo nr̄æ ſnīæ palàm ſuffragať, noīatim ēt admonet ꝓuerbii metaphorā à ſagittariis eſſe ductā, quoꝝ nemo ſolet à lato aberrare ſcopo, nimiꝝ cuiuſmodi eſt tota belua, cum ab exili ſcopo nōnunq̄ aberrēt. Sed præſtiterit & huius uerba eatenus ſubſcribere, quaten⁹ ad ꝓuerbiū ꝑtinēt explanationē, δοκεῖ δέ μοι διὰ τὸ μὲν τοὺς πολλούς τι ἐπιβάλλεσθαι λέγειν περὶ αὐτῆς, καὶ μηδένα αὐτῶν πάντῃ διαμαρτάνειν δείκνυσθαι τὸ κατὰ φύσιν ἡμῖν εἶναι, τήνδε τὴν πραγματείαν, διὰ δὲ τὸ μηδένα κατ' ἀξίαν ἐφικνεῖσθαι περὶ αὐτῆς τὸ μέγεθος αὐτῆς οἱ δείκνυσθαι καὶ τὴν χαλεπότητα, καὶ ὅτι μὴ χρὴ πάρεργον ποιεῖσθαι

τὴν ζήτησιν αὐτῆς, ἔχεσθαι μὲν γὰρ αὐτῆς χρὴ, ὅτι ἐστὶ κατὰ φύσιν, μὴ παρέργως δὲ, ὅτι οὐ χαλεπή. προτρέπει δ' αὖ ἡμᾶς δι' ὧν εἴρηκε, καὶ ἤδη τὸ μήτε καταφρονεῖν αὐτῆς ὡς ῥᾳδίας πάντῃ, μήτε ἀπογινώσκειν, ὡς πάντῃ χαλεπῆς, ὥστ' ἄπορον ἐοικέναι ἔχειν καθάπερ τυγχάνομεν παροιμιαζόμενοι τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι. ὅτι τὸ πάντας τι ὑγιὲς εἰρηκέναι τοὺς περὶ αὐτῆς λέγοντας σημεῖον ἂν εἴη τοῦ, ῥᾳδίαν αὐτὴν εἶναι, ἔλεγξε τῇ παροιμίᾳ προσχρησάμενος, τῇ, τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι, ἣ λέγεται μὲν ἤδη τῶν ἀδήλων καὶ μηδὲν χαλεπὸν καὶ δυσεύρετον ἐχόντων. εἴρηται δὲ ἀπὸ τῶν τοξοτῶν, τῶν ἤδη σκοπὸν τοξευόντων, οὗτοι γὰρ ἂν μὲν στενὸς ὁ προκείμενος ᾖ σκοπὸς οὐ ῥᾳδίως αὐτοῦ τυγχάνουσιν, ἂν δὲ ᾖ πλατὺς, οὐ χαλεπὸν τὸ τούτου τυγχάνειν. διὸ καὶ πάντες τυγχάνουσιν ῥᾷον τοῦτο, id eſt, Videť aút mihi, quod pmulti tentant de ea diſſerere, neq̧ qſq̃ illoꝝ omni ex parte fallať, hoc argumẽto demonſtrari, tractationem hanc nobis naturalem eſſe. At rurſum quod nemo ꝓ dignitate, pleneq̧ de illa ſit locutus, ex hoc & amplitudinẽ illius & difficultatem argui poſſe. Simulq̧ illud admonere, non oportere obiter, aut indiligenter ueſtigationem illius pagere. Imo ſectádam qdem eſſe, ꝓpterea, quod ad eam natura ꝓpenſi uideamur, at rurſum nõ oſcitanter, eo quod ſit difficilis. Atq̧ his uerbis adhortať nos, ut eam neq̧ cõtemnamus, tanq̃ oĩno facilẽ, Neq̧ rurſum p deſpationẽ ab ea deterreamur, tanq̃ admodũ difficili. Itaq̧, ſi ꝓinde uideť hẽre, quẽadmodum ꝓuerbio dicimus, qs nõ attigerit ianuá? Quod oẽs aliqd recte dixerint, q̧cũq̧ de ea ſunt locuti, id facilitatẽ illius arguere, adhibito ꝓuerbio demõſtrat, Nẽpe illo, qs nõ attingat oſtium? Quod qdẽ uſurpari cõſueuit, de rebus factu ꝓclinibus, & in qbus oĩno nihil inſit, uel difficile, uel arduum. Sumptũ eſt aút à ſagittariis, ad ſcopum ꝓpoſitum iaculãtibus. Siqdem ii, ſi ſcopus fuerit minutus, facile fit, ut fallant, neq̧ feriãt. Sin aút amplus, haud difficile feriũt. Hactenus Alexãdri uerba retulimus, è qbus abunde ſatis arbitror liquere, θύρας legẽdum, nõ θύρας. Quáq̃ totum hoc qcqd eſt, eruditoꝝ iudicio relinqmus. Etenim ſiqs erit, cui ianua illa impendio placebit, habiturus eſt, quo ſuffragium ſuũ non oĩno abſurde tueri poſſit. Haud.n.ſcio, an & antiqtus fieri ſoleat, quod hodie nõnullis in locis uidemus, ut aggeres, q ſcopũ ſuſtinẽt, à lateribus, atq̧ item à tergo, muris defendanť, ſupne iminẽte tecto, ut ingreſſus ille, q patet, ianuæ ſpẽm hẽre uideať. Porrò uehemẽter impitus ſit, oportet, q nõ ſolũ nõ attingat ſcopũ, aut aggerẽ, uerũetiam ab ipſo aberret ingreſſu, quẽ difficile nõ ſit, uel cuiuis attingere. Mihi tñ uero ꝓpius uideť, ut ad Pindaricá fabulá referať adagium. Sed ſup hoc, quẽadmodũ dixi, docti ꝓnũciabũt. Nos Cõmẽtatoris offõ functi, ſat habuimus, quod apud authores iuenerimus, quodq̧ nobis uideať id expẽdẽdũ, in mediũ ꝓponere. Affine uideť huic ꝓuerbio quod apud Platonẽ legiť in Phædro, Λυσίας τοῦ παντὸς ἡμάρτηκα, i. Lyſias prorſum aberrauit. Alluſit huc leuiter Lucianus in Timone, cũ ait Iouis fulmẽ, qđ in Anaxagorá philoſophũ torſerat, fallente manu, ab ipſo qdem aberraſſe, cæterum in Caſtoris ac Pollucis templum fuiſſe detortum. Nec abhorrent ab hac forma, toto aberrare cœlo, & tota aberrare uia, quæ retulimus alias.

Salſuginoſa uicinia. XXXVII.

Ἁλμυρὸν γειτόνημα, id eſt, Salſuginoſa uicinia. De ſterili, agreſti, atq̧ inhumana uicinia dicebať. Ariſtides in Themiſtocle, ἔστω τὸ γειτόνημα ἁλμυρὸν ὥς φασιν, id eſt, Sit ſalſa (ut aiũt) uicinia. Interpres adſcripſit Adagium ex Alcmane Lyrico poeta ſumptũ. Plato libro de legibus quarto, μάλα γε μὴ ὄντως, ἁλμυρὸν καὶ πονηρὸν γειτόνημα, id eſt, Haud ſanè uere, ſalſuginoſa, malaq̧ uicinia. Tráſſerri põt uel ad negocium multi quidem laboris, at parum frugiferum, uel ad uicinos moleſtos. Tractum ab agris mari finitimis, qui plerunq̧ ſolent ad culturam inhabiles eſſe. Proinde Virgilius etiam terram ſalſam, ut minime feracem damnat. Ad hæc uidemus & homines ipſos litorales ferè cæteris inhumaniores, tanquam immanitatis non nihil ex immaniſſimo contrahant elemento.

Ad fractam canis. XXXVIII.

Πρὸς ἐρρωγυῖαν ᾄδεις, i. Ad fractam canis, ſubaudi, uel chordam, uel citharã. Suidas oñdit dici ſolitum de iis, q fruſtra laborãt. Antiqs mos erat ad citharã canere, in qua ſiqua chorda rupta ſit, ad eã fruſtra uocem accõmodes, cũ illa nõ rñdeat. Fabulã de cicada, fractæ fidis uicem ſupplente, diximus alibi. Quáq̃ nõ inſcite accõmodabiť, ubi non reſpondeť officiis alicuius, aut ubi quis ſuadet obſtinato, aut orat inexorabilem.

Vtre territas. XXXIX.

Ἀσκῷ ἢ ἀσκίῳ μορμολύττεσθαι, id eſt, Vtre terrere, ſiue terreri. Dici ſolitum, quoties inanẽ formidinem, aut concipit aliquis, aut incutit. Sumptum ab iis, qui uaſorum inaniũ ſtrepitu pauefaciũt pueros, aut alioq formidoloſos, uel potius q uaſorum huiuſmodi ſonitu propellũt aues, ut indicat in Auibus Ariſtophanes. Extat apud Diogenianum, atque huic finitimum putat, ἀσκῷ φαυλίζειν.

Leonem larua terres. XL.

Μορμολυκείοις ἐκφοβεῖς τὸν λέοντα, id eſt, Laruis terres leonem. Apud eundem refeɾť. Cõuenit de minis inanibus, ac terriculis deridendis. Quáq̃ (ut inquit Plinius) hoc tale, tanq̃ ſæuum animal rotarum

tarum orbes circũacti, curruſq́; inanes, & gallinaceoꝝ criſtæ, cantuſq́; etiam magis terrent, ſed maxime ignes. Quod ni fallor memoria, repi apud authorẽ quẽpiam, leonẽ ẽt laruis & appoſititiis uultibus offendi.

Principatus Scyrius. XLI.

ἀρχὴ σκυρία, id eſt, Imperium Scyrium. De frigido, tenuiq́; regno. Scyrus inſula quã olim incoluere Cares petricoſa & infrugifera, nec ullius bonæ rei ferax. Adagium eleganter accõmodabit̃ ad munus aliqđ, unde præter inanem titulum, & moleſtam adminiſtrandi curam nihil emolumenti capit̃, author Zenodotus.

Poſt Leſbium cantorem. XLII.

μετὰ λέσβιον ᾠδὸν, id eſt, Poſt Leſbiũ cantorem. Hoc adagio ſignificabát aliquẽ nõ primas, ſed ſecũdas tenere parteis. Finitimũ illi οὐδὲν πρὸς τὴν παρμένοντος ὗν, id eſt, Nihil ad Parmenonis ſuem. Lacedæmonicũ ꝓuerbium, hac natũ occaſione quẽadmodũ narrat Suidas, Cũ Lacedæmonioꝝ res, ſeditionibus tumultuarent̃, cõſultum oraculũ, iuſſit, uti Leſbium cantorem acceſſerẽt. Acceſſitus itaq́; Terpander Leſbius nimiꝝ Antiſſeus, & ad Lacedæmonios miſſus. Is canẽdo ſic illoꝝ aios deliniuit, ut ſeditionem oẽm ſedaret, redactis in concordiam ciuibus. Qua ex re factum eſt, ut Lacedæmonii Leſbiis cantoribus primas in arte muſica partes tribuerent, & ſiquem alium canentẽ audiſſent, ꝓtinus dicerẽt. μετὰ λέσβιον ᾠδὸν, i. Poſt Leſbiũ muſicũ. Zenodotus ꝓuerbium hoc citat ex Cratini fabula, cui titulus Chiron. Meminit huius adagii Plutarchus in cõmentario quem iſcripſit, περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων. Quãq̃ mihi q̃dẽ ſtilus, nõ redolet Plutarchũ. Nihil aũt uetuerit, quo minus ꝓuerbiũ ẽt ad rem deflectat̃, ueluti ſiq̃s affirmãs quærendam eruditionẽ, ſed poſt paratã pecuniã, dicat, μετὰ λέσβιον ᾠδὸν.

Callippides. XLIII.

καλλιππίδης. olim ꝓuerbio dicebat̃, q̃ in moliendis negociis, cum multa ſe facturũ minaret̃, nihil tñ conficeret, aut quẽadmodum ait Terentius q̃ ſedulo mouens ſeſe, nihil ꝓmoueret. M. Tullius ad Atticum, libro. xiii. epiſtola prima. Quod ad me de Varrone ſcribis, ſcis me antea oꝛões, aut aliquid id genus ſolitum ſcribere, ut Varronem nuſq̃ poſſem intexere. Poſtea aũt, q̃ hæc cœpi, φιλολογώτερα, Varro mihi denũciauerat magnam ſanè & grauem, προσφώνησιν. Biẽnium præteriit, cũ ille καλλιππίδης, aſſiduo curſu nullũ cubitum præceſſerit. Quibus uerbis Cicero notat, M. Varronis tarditatem, q̃ cum magnas quaſdam ſpes oñderet, re nihil unq̃ abſolueret. Suetonius Tranq̃llus in Tyberio, Ad extremũ, uota ꝓ itu ac reditu ſuo ſuſcipi paſſus eſt, ut uulgo iam per iocum Callippides uocaret̃, quẽ curſitare ac ne cubiti q̃dem mẽſuram ꝓgredi ꝓuerbio græco notatũ eſt. Hactenus Tranq̃llus. Paꝝ aũt liquet, utrum oĩs ꝓuerbii ratio ſita ſit in Callippidis cognomine, q̃đ à pulchritudine equoꝝ eſt dictum, an aliud quoddã fuerit ꝓuerbiũ, quod in Callippidẽ ſit dictum, quẽadmodum ex Suetonii uerbis coniectura ſumi poſſe uidet̃. Deinde q̃s hic fuerit Callippides, cuius tardam celeritatem notarit adagium, nõ ſatis ꝑſpicuum eſt, niſi quod haud diſſimile ueri uidet̃ accipiẽdum eſſe, de Callippide Tragœdiarum hiſtrione, cuius meminit Plutarchus, in apophthegmatis Laconicis, his q̃dem uerbis, ἃ δὲ τοὺς ἄλλους ἑώρα θαυμάζοντας ἰδὼν μὴ δὲ γινώσκειν. καί ποτε καλλιππίδης, ὁ τῶν τραγῳδιῶν ὑποκριτὴς ὄνομα καὶ δόξαν ἔχων ἐν τοῖς ἕλλησι καὶ σπουδαζόμενος ὑπὸ πάντων, πρῶτον μὲν ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ προσεῖπεν, ἔπειτα σοβαρῶς εἰς τοὺς συμπεριπατοῦντας ἐμβαλὼν ἑαυτὸν ἐπεδείκνυε, νομίζων ἐκεῖνον ἄρξεσθαί τινος φιλοφρονήσεως, τέλος δὲ εἶπεν, οὐκ ἐπιγινώσκεις με ὦ βασιλεῦ, οὐκ ἀκήκοας ὅς τίς εἰμι; ὁ ἀγησίλαος ἀποβλέψας εἰς αὐτὸν, ἀλλ' οὐ τύ ἐσσι καλλιππίδας, ὁ δεικηλίκτας; οὕτω δὲ λακεδαιμόνιοι τοὺς μίμους καλοῦσι. Quoꝝ uerboꝝ hæc fermè ſñia eſt, Quaꝝ rerũ admiratione reliquos teneri uidebat, eas ipſe ne cognoſcere q̃dem uidebat̃, Euenit aliquãdo, ut Callippides Tragœdiaꝝ hiſtrio, multi nois, atq́; opinionis inter græcos, & ab oĩbus in precio habitus, primũ illi fieret obuius, ac ſalutaret, deinde arrogantius inter reliquos regis aſſectatores admiſceret ſeſe, oſtentaretq́;, ratus futuꝝ, ut ille prior aliq̃d comitatis incipet exhibere. Tãdem cum diceret ẽt, Nõ agnoſcis me rex, nec q̃ ſim audiſti? Ageſilaus cõtemplatus hoiem, An nõ tu es, inq̃t, Callippides ille dicelicta? Nã ſic appellãt Lacedæmonii Mimos. Hæc Plutarchus, δείκηλον aũt apud græcos ſimulachꝝ, ac repñtationẽ, imitamẽq́; ſignificat, ut author eſt Eudemus. Vñ Lacedæmonii mimi uocabulũ duxiſſe uident̃, quod ipm ẽt ἀπὸ τῆς μιμήσεως, hoc eſt, ab imitatiõe dictum eſt nobis. Licet igit̃ coniicere, Callippidẽ hũc, aut q̃ſq̃s is fuit ita geſticulatioĩbꝰ uti ſolere, ut cũ mira agilitate moueri uideret̃, à loco tñ nõ diſcederet. Meminit huius nois ẽt in nebulis Ariſtophanes indicans eam uocem ἐκ τῶν ἵππων eſſe deductam.

Balneator. XLIIII.

βαλανεύς. i. Balneator, ſiue balnei caupo. Id nois uulgato conuicio dicebat̃ in hoiem alienaꝝ rerum plus ſatis curioſum. Propterea quod hmõi genus hoium, q̃ñ in ocio uiuit, neq́; ſuis negociis diſtinet̃, aliena curare cõſueuit. Quẽadmodũ ille Damaſippus Horatianus, Aliena negocia curans, excuſſus ꝓpriis. Cuiuſmodi ſunt & tonſores. Vñ idẽ Horatius, Opinor, Oĩbus & lippis notũ & tonſori

bus eſſe. Plato libro de Rep. primo, uidet̃ uſurpare inuerboſos. Quãq̃ germana inter ſe uitia ſunt, curioſitas, & garrulitas, teſte uel Horatio, Percunctatorẽ fugito, qa garrulus idem eſt. Meminit adagii Diogenianus.

Bacchæ more. XLV.

βάκχης τρόπον, id eſt, Bacchæ more. De tetricis, ac taciturnis dictitari ſolitum. Quod eſſent huiuſmodi Mænades illæ, Bacchico afflatæ furore. Author idem Diogenianus. At Iuuenalis retulit ad uitam intemperantem. Qui curios ſimulant, & bacchanalia uiuunt.

A' laſſo rixa quæritur. XLVI.

Seneca libro de ira tertio, Prouerbium hmõi refert, à laſſo rixa quærit̃. Aut laſſus rixam quærit. Quod in quẽ ſenſum antiqtus fuerit uſurpatũ, nõ ſatis liquet. Quod, ſi cõiecturas ſeq licet, apparet dictum, in quoſdã moroſiores, & ad rixãdũ ꝓcliuiores, nõ quod offendant̃, ſed quod alioq aio maleaffecti ſunt, ut ſunt difficiles ac ſubmoroſi, qb⁹ fortuna aduerſa eſt. Sed ipſius Senecæ uerba ſubſcribã, ex qbus ꝓuerbii ſenſus hic, ut opinor, colligi poterit. Ideo qbus ſtomachus ſuſpectus eſt, ꝓceſſuri ad res agẽdas maioris negocii, bilem cibo tempent, quam maxime mouet fatigatio, ſiue qa calorẽ inedia compellit, & nocere ſanguini, curſumq; eius, uenis laborãtibus, ſiſtit, ſiue qa corpus attenuatũ & infirmũ, incũbit aio. Certe ob eãdem cãm iracũdiores ſunt, ualetudine, aut ætate feſſi. Fames quoq & ſitis, ex eiſdem cauſis uitãda eſt. Exaſpat.n. & incẽdit aios. Vetus dictum eſt, à laſſo rixam quæri. Aeque aũt & ab eſuriente, & à ſitiẽte, & ab oi hoie, quẽ aliqua res urit. Nam ut hulcera ad leuem tactũ, deinde ẽt ad ſuſpicionem tactus condoleſcũt, ita aius affectus, minimis offendit̃, adeo, ut quoſdã ſalutatio, epl'a, oẽo, & interrogatio ad litem euocẽt. Nunquam ſine querela ægra tangunt̃. Hactenus Seneca.

Gladiator in harena conſilium capit. XLVII.

Gladiator in harena cõſilium capit. Admonet ẽ re nata mutandum aliqñ conſilium, & tpi, quod aiunt ſeruiẽdum. Refert̃ & hoc ab Annæo Seneca libro epl'aꝝ ad Lucilliũ tertio, Iã intelligis, inqt, educẽdum eſſe te ex iſtis occupationibus ſpecioſis & malis. Sed quo conſeq poſſis, quæris. Quædam nõ niſi à pñte monſtrant̃. Nõ põt medicus p epl'as, cibi aut balnei tps eligere. Vena tangẽda eſt. Vetus ꝓuerbium eſt, Gladiatorẽ in harena capc conſilium. Aliqd aduerſarii uultus, aliqd manus mota, aliqd ipſa inclinatio corpis intuentem monet. Quid fieri ſoleat, qd oporteat, in uniuerſum & mãdari põt & ſcribi. Tale conſilium, non tñ abſentibus, ſed etiam poſteris datur. Illud autẽ quando fieri debeat, aut quemadmodum, ex longinquo nemo ſuadebit. Cum rebus ipſis deliberandum eſt. Hactenus ille.

Inelegantior Libethriis. XLVIII.

ἀμουσότερος λειβηθρίων, id eſt, Indoctior Libethriis. Prouerbialis hypbolæ quadrans in hoiem admodum idiotã, & ab oi Muſaꝝ cõmercio ꝓrſus alienũ. A gẽtis huius agreſti impitia, ſumptum eſt ꝓuerbium. Tradunt.n. Libethrios, muſices, ac poetices, breuiter oium elegantioꝝ diſciplinaꝝ, ſtolidiſſimos cõtemptores fuiſſe. Adeo, ut apud hos qdam occiſum Orpheũ exiſtiment, quoꝝ de numero Zenodotus eſt, q Libethrios gẽtem Perſicæ ſcribit fuiſſe. Seruius Libethrũ fontem quẽpiam eſſe credidit. Vñ Virgilius in Meliboeo Muſas Libethridas cognominarit. Plinius libro. iiii. mẽtionem facit Libethræ fontis, quẽ cõſtituit in Magneſia, quæ Theſſaliæ regioni adiũgit̃. Solinus Libethrum uocat gñe maſculino. Strabo item libro geographiæ nono, Libethri meminit. Hoc in loco, inqt, conſecrata eſt Muſis ædes, fonsq; Caballinus, & Libethridum ſpelunca nympharum. Qua ex re ſuſpicari licet eos, q & Helicona & Pieriam & Libethꝝ & Pimpliam eiſdem Muſis conſecrarunt, Thraces extitiſſe. Pieres autem uocabantur, quibus extinctis loca hæc Macedones nunc poſſident.

Domeſticum Theſaurum calumniari. XLIX.

τὸν οἴκοι θησαυρὸν διαβάλλεις, i. Domeſticũ Theſauꝝ calumniaris, ſiue traducis, hoc eſt, tua ipſius carpis, lacerasq;. Simillimũ illi, quod alibi retulim⁹, Horatião, Vineta ꝓpria cedere. Ariſtides rhetor in Pericle, τὸν οἴκοι θησαυρὸν διαβάλλοιμεν ἂν εἰ ταῦτα διασύροιμεν, i. Domeſticũ Theſauꝝ inſimulabimus ſiqdem iſtis obtrectabimus. Nullus aũt ſanæ mẽtis, quæ domi recõdita hẽt, traducit, ac rephendit, ſed ſuis qſq; fauet, alienis iuidet.

Qualis uir, talis oratio. L.

Annæus Seneca i epl'is q̃s ſcripſit ad Lucilliũ lib. xx. Apud Græcos, inqt, i ꝓuerbiũ ceſſit, Talis hominib⁹ fuit oẽo, q̃lis uita. Græcũ id ꝓuerbiũ extat apd' Ariſtidẽ in ſcd'a Rhetorices aduerſus Platonẽ defenſiõe. οὐκ ἀπᾴδει δὲ ἡ παροιμία τούτων ἡ λέγουσα οἷος ὁ τρόπος, τοιοῦτος ἐστὶ καὶ ὁ λόγος, καὶ πάλιν τὸ ἕτερον ὡσαύτως, i. Nõ diſſonat ãt ab iis adagiũ, quo dicũt, Cuiuſmodi ſũt mores, eiuſmodi & oẽonẽ eẽ, ac rurſum q̃lis ſit oẽo, tales itẽ eẽ mores. Ad eãdẽ facit ſniam quod iter Solonis apophthegmata cõmemorat Diogenes Laerti⁹. τὸν λόγον εἴδωλον εἶναι τῶν ἔργων, i. Oẽonẽ factoꝝ eſſe ſimulachrũ, Perſius qnta Satyra, ſniam hãc allegoria texit, cũ ait, Pulſu dignoſcere cautus, Quid ſolidũ crepet, & pictæ tectoria linguæ. Nimiꝝ innuens, haud aliter animum hominis ex oẽone ſpectari q̃ uaſa dignoſcunt̃

gnoſcuntur crepitu, quem reddunt digito pulſata. Idē Satyra tertia, Sonat uitiū ꝑcuſſa maligne. Reſpondet uiridi non cocta fidelia limo. Idq́ꝫ ꝓuerbii nō ſolū locū habet, cū improbū, aut ꝓbum uirum arguit oratio, uerūetiam cū ex ſtilo ꝑpendimus ingeniū cuiuſq́ꝫ, omnēq́ꝫ mentis habitū ex ipſa dictionis ratione coniectam⁹. Etenim tumidi, ſtilus turgidus, abiecti, humilis exanguis, aſperi, ſcaber amarulenti, triſtis, ac maledicus, delitiis affluētis, picturatus, ac diſſolutus. Breuiter omne uitæ ſimulacrū, omnis animi uis in oratione perinde ut in ſpeculo repræſentatur, ac uel intima pectoris, arcanis quibuſdam ueſtigiis deprehenduntur. Itaq́ꝫ Seneca Mecœnatis delitias ac molliciem, ex ipſa hominis dictione colligi ſcribit.

Ἡ ψελλὴ οὐ πιστεύει. LI.

Ἡ ψελλὴ οὐ πιστεύει, id eſt, Balba non credit, Iocus prouerbialis, ubi quis ſua mala conatur diſſimulare, quæ præ ſe fert, etiā cū diſſimulat. Veluti ſiquis neget ſe blæſum eſſe, idq́ꝫ ipſum non poſſit, niſi blæſe dicere. Dictū eſt enim πιστεύει ꝓ πισεύει. Propterea, quod, q linguæ uitio laborāt, in literis duabus, ſigma & rho potiſſimū laborant. Refertur à Suida. Notatus eſt & Alcibiadis Labdaciſm⁹, qui pro ρ litera, λ, ſolitus ſit pronunciare, nō linguæ uitio, ſicut arbitror, ſed magis ob delitias. Apud Ariſtophanē in Veſpis, ubi quiſpiā pro Θέωρος Θέωλος, proq́ꝫ κόρακος κόλακος dixiſſet, alter ſubiicit, ὀρθῶς γε τοῦτ' Ἀλκιβιάδης ἐτραύλισεν, id eſt, Recte Alcibiades hæc quidē eblbutiit.

Noſtris ipſorum alis capimur. LII.

Τοῖς αὐτῶν πτεροῖς ἁλισκόμεθα, id eſt, Noſtris ipſorū pennis capimur. Ariſtophanes in auibus, τοῦτο μὲν ἠικάσμεθα κατὰ τὸν αἰσχύλον τάδ' οὐχ ὑπ' ἄλλων ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πτεροῖς, id eſt, Atq́ꝫ hic quidē coniecimus iuxta Aeſchylum. Hæc non ab aliis, imo pennis propriis. Aeſchylus aūt, ut admonet interpres, in fabula, cui titulus Myrmidones, hoc ꝓuerbiū appellat Λιβυστικὸν, quod ex apologo Libyco ductū ſit. Fertur autē apologus huiuſmodi, aquilā ictam ſagitta, cū inſpexiſſet iaculum ad imaginē pennarū effictum, imitatumq́ꝫ, dixiſſe, τάδ' οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πτεροῖς ἁλισκόμεθα, id eſt, Hæc non ab aliis, imo pennis ꝓpriis capimur. Vſus eſt hoc Athenæus libro undecimo, καὶ ταῦτα οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς σαυτοῦ πτεροῖς κατὰ τὸν θαυμάσιον αἰσχύλον ἁλίσκῃ, id eſt, Idq́ꝫ non ab aliis, ſed tuis ipſius alis caperis, ut egregius ille dixit Aeſchylus, Conuenit ī eos, qui ipſi præbent occaſionem ſui mali, ut Chremes Terentianus, ἑαυτὸν τιμωρούμενος, cum ſeruum hortatur, ut Technam aliquam in Menedemum intendat, à quo mox ipſe deluditur dolis.

Bonæ fortunæ. LIII.

Ἀγαθοῦ δαίμονος, id eſt, Boni genii, uel bonæ fortunæ, ſubaudi, nomine, ſermo eſt bene ominātis in re quapiā aggredienda, quēadmodum & illud Perſianū, Hoc bene ſit. Itaq́ꝫ feſtiuius erit, cū ad iocū trahetur de eo, qui rē inceptat, leuem qdem illam, ſed perinde laborans quaſi eſſet maxima. Veluti ſi ſordidus quiſpiam tādē uini cadū relineret, aut caſeum diu ſeruatū aliqñ proponeret ἀγαθοῦ δαίμονος. Zenodotus & itē Ariſtophanis interpres oſtendit ꝓuerbium hinc eſſe natū, quod olim pacto conuiuio, ſublataq́ꝫ menſa meracū inferri conſueuit, iſq́ꝫ calix, ἀγαθοῦ δαίμονος, id eſt boni genii appellabatur, cui ſententiæ ſuffragari uidetur Ariſtophanes in equitibus, μὰ Δί' ἀλλ' ἄκρατον οἶνον ἀγαθοῦ δαίμονος, id eſt, Non per Iouē, uerū boni genii merū. Item in Veſpis, μηδέ ποτε πίοιμ' ἀκράτου μισθὸν ἀγαθοῦ δαίμονος, id eſt, Haud unq̄ biberim meri mercedē boni genii. Idem in eodē, καὶ σπεῖσον ἀγαθοῦ δαίμονος, id eſt, Ac boni libato genii nomine. Paulo diuerſius in pace, νῦν γὰρ ἡμῖν ἁρπάσαι πάρεστιν ἀγαθοῦ δαίμονος, id eſt, Nā boni genii licet nūc rapere nobis nomine. Quāq̄ Athenæus libro Dipnoſophiſtarū undecimo, palàm demonſtrat à lotione, qua cœnati utebantur calicē inferri ſolere, q dicebatur ἀγαθοῦ δαίμονος. Qui ſanè mos hodieq́ꝫ durat Germanis ac Britānis, Id poculū oſtendit dictū μετάνιπτρον, quod à lotis manibus adferret. Antiphanes in Lāpade, δαίμονος ἀγαθοῦ μετάνιπτρον ἐκφαγεῖν, i. Boni dei metaniptron deuorare. Rurſus idē, ἀλλ' ἡμὶν δαίμονος ἀγαθοῦ μετάνιπτρον. hunc calicē qſquis accepiſſet præbibebat alteri cuipiā, ut idē author indicat. Erat autē mos apud ueteres, ut propinantes, aut bibituri, Deū quempiā, aut hominē ominis cauſa præferentur, eumq́ꝫ gignendi cauſa ꝓferebant. Quēadmodum apud Lucianū in Lapithis Alcidamus Cynicus, ſponſæ Herculis nomine propinat. Itē Horatius, Da lunæ ꝓpere nouæ, Da noctis mediæ, Da puer auguris. Aliis magis placet hinc ductum adagium, quod antiquitus primus calix, ἀγαθοῦ δαίμονος ſit appellatus, eaq́ꝫ uoce bene ominari ſoleant, ob Bacchum, ceu uernaculū, ac domeſticū Deum. Quinetiā menſis cuiuſq́ꝫ diē à primo proximum, ἀγαθοῦ δαίμονος appellitabant antiquitus. Fertur & apud Thebanos ſacellū fuiſſe ἀγαθοῦ δαίμονος. Deniq́ꝫ eſt & inſula quædam huius nominis in mari Indico, quemadmodū oſtendit Stephanus. Plutarchus conuiuialiū quæſtiuncularū Decade tertia, demonſtrat antiquitus fuiſſe morē, ut non guſtarent uinum, niſi prius libaſſent alicui Deo, quo potus illius ceu pharmaci, ſibi innoxius eſſet & ſalutaris. Atq́ꝫ Athenis qdem unde-

cimo menſis die immolabant uini primitias, eumq́; dein pithœniá appellabant. Aſt apud Bœotos ſeptimo menſis ineuntis die, ſacris pactis bono dæmoni guſtabant, ab exorto Zephyro, quod is uentus ꝓcipue ſuſcitet moueatq́; uinū, adeo, ut quod illū effugerit, uideať iam duraturū. Menſis autē is uocabatur προστατήριος. Ariſtides in Themiſtocle uideť ad hoc alluſiſſe ꝓuerbium, cū ait, ἀλλ' ἐγένετο τῆς Ἑλλάδος ἀντ' ἀγαθοῦ δαίμονος, i. Verū conſtitit Græcis boni genii uice. Quanq̃ hoc magis referendū ad id, quod alibi diximus, Bonus genius, & malus genius. Ad aquam malus. LIIII.

ἐφ' ὕδωρ κακός, id eſt, Ad aquā malus. In infimæ ſortis homines olim dicebatur, ac ſordidiſſimis quæſtibus addictos, ꝓpterea, quod antiquitus, infames habebanť, multoq́; omniū contēptiſſimi, qui litigantibus aquá ſubminiſtrare conſueuerūt. Ná alias admonuimus ueteres ad clepſydrarū menſurá in iudiciis dicere ſolitos. Infundebatur & certantibus per clepſydras aqua. Eam aquá tenues quidam, ac nullius frugis homines infundebant, diſpenſabantq́;. Porrò qui hoc miniſterio fungebátur, Athenis habebantur reiecti, rei pariter, ac bonæ famæ indigi. Non aliter, q̃ Romanis legibus notanť Scenici, & aliorū publicorum certaminū miniſteria quædá. Eſt aliud huic confine, βάλλ' ἐς ὕδωρ, id eſt, Aufer in aquam, id eſt, in malam rem. Phocenſium execratio. LV.

Φωκέων ἀρά, id eſt, Phocenſium execratio. De iureiurando multis uinculis aſtricto. Ná olim in fœderibus quominus uiolarentur, adhibebant, non ſolū promiſſa, dextras, & ſacrificiū, uerū execrationes in caput eius, quicunq; nō ſtaret pactis, id, quod ex Euripide licuit colligere, cuius hi uerſus in Iphigenia Aulidenſi, ὅρκους συνάψαι, δεξιάς τε συμβαλεῖν μνηστῆρας ἀλλήλοισι, καὶ δι' ἐμπύρων σπονδὰς καθεῖναι, κἀπαράσασθαι τάδε. Eorū uerſuū ſnīam nos olim ſic uertimus, id eſt, Vti coirent iureiurando proci. Atq; inter ipſos iungerent dextras, ad hæc Adolenda diuū ponerēt aris ſacra. Ac ſemetipſi aſtringerent, diris ad id Caput obligantes execrationibus. Prouerbiū autē (ut ad id redeā) ab huiuſmodi ꝓfectum eſt caſu. Phocenſes olim cōmuni populi conſilio, patriū ſolū reliquerūt, adacti deuotionibus, atq; execrationibus quibuſdá, ne quiſq̃ uſq̃ de repetēda patria cogitaret. Itaq; iuxta Dianæ oraculū Ariſtarcha duce, Galliá Narbonenſem adierunt, ibiq; ciuitatē florentiſſimá Maſſiliá condiderunt. Cuius hiſtoriæ mentionē faciunt, Herodotus libro primo, Strabo quarto. Meminit & Horatius libro Epodon, Forte quid expediat cōmuniter, aut melior pars Malis carere quæritis laboribus Nulla ſit hac potior ſnīa. Phocæorū Velut ꝓfugit execrata ciuitas, Agros, atq; lares patrios habitandaq́; phana, Apris reliquit, & rapacibus lupis. Deinde q̃ fuerit eiuſmodi ritus execrationis aperit. Sed iuremus in hæc, ſimul imis ſaxa renarint, Vadis leuata, ne redire ſit nephas, Neu conuerſa domū pigeat dare lintea, quando Padus Matina lauerit cacumina In mare ſeu celſus ꝓcurrerit Apenninus, Nouaq́; monſtra iunxerit libidine Mirus amor iuuet ut tygres ſubſidere ceruis Adulteretur & columba Miluio Credula, nec flauos timeant armenta leones, Ametq́; ſalſa leuis hircus æquora, Hæc & quæ poterunt reditus abſcindere dulces Eamus, oīs execrata ciuitas. Stephanus Φωκαίαν urbē Ioniæ facit, cuius denominatiuū Φωκαιεὺς καὶ Φωκαΐς, & alteram eiuſdē nōis in Mycala Cariæ. Eſt aūt & Φωκὶς Bœotiæ regio, iuxta Parnaſſum, à quo denominatiuū Φωκεῖς καὶ Φωκικοί. Hoc idcirco mihi uiſū admonere, quod qdā affinitate nominū labi uideať.

Phocenſium amolitio. LVI.

Haud ſcio num idē cū hoc ſit, quod refert Stephanus idē, de nominibus urbiū Φωκικὴ ἀπόνοια, id eſt, Phocica deſperatio, cui talē adſcribit interpretationē, ἐπὶ τῶν τὰ ἀλγῆ βουλευομένων, i. qui cōſultant de relinquendis moleſtiis. Id, quod nō diſſonū eſt ab illo Horatiano, Malis carere quæritis laboribus. Quanq̃ uox ἀπόνοια cū interpretamento non admodum congruit, magis quadratura, ſi legatur ἀποικία, niſi malumus ἀπόνοιαν accipere demigrationē, à uerbo ἀποικέω, quod ſignificat ſedē, habitationēq́; mutare. Id, quod & mihi uero ꝓpius eſſe uideť. A' linea incipere. LVII.

ἀπὸ γραμμῆς ἄρχεσθαι, i. A' linea incipere dicuntur, q̃ ab ipſo rei exordio ſumunt initiū. Ariſtides ſophiſta in Themiſtocle, αὕτη πρώτη Θεμιστοκλέους ἐπίδειξις καὶ πεῖρα, εἰ τῷ δεῖ ὥσπερ τινὰ ὁρμὴν, ἀπὸ γραμμῆς ἀρξάμενος, i. Hoc primū Themiſtoclis ſpecimen, ac ꝓbatio. Hinc uidelicet ſpectato, à linea exorſus. Is, q in hunc authorē addidit ſcholia, putat hoc ꝓuerbiū finitimū illi, ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενος, i. A' lare exorſus. Mihi magis uidetur cognatū illis, quæ diximus alibi, A' capite, à carceribus, Sic enim uocabant unde primū emittebantur equi, quod ipſum & oppidū uocať, authore Varrone. Sumpta eſt aūt metaphora ab his, qui curſu certant in ſtadiis. Nam iis linea quædam ducitur, ad quam ex æquo ſtent, donec currendi ſignum accipiant, ut oſtendit Ariſtophanis interpres in eo, quem mox citabimus loco. A' carceribus. LVIII.

ἀπὸ βαλβίδων, id eſt, A' repagulis, ſiue carceribus. Eandē habet ſententiá cum eo quod ꝓxime retulimus. Ariſtophanes in Veſpis, καὶ μὴν εὐθύς γ' ἀπὸ βαλβίδων περὶ τῆς ἀρχῆς ἀποδείξω, id

eſt, Atqui

eſt, Atqui protinus ab ipſis carceribus de principatu demõſtrabo id eſt, ἀπ' ἀρχῆς ἀιδίως. Interpres oſtendit, ut modo dixi, metaphoram mutuo ſumptam à ſtadiis, in quibus carceres, erant repagula quædam, unde curſus initium erat, quæ Græci βαλβίδας, ſeu ἀφετηρίας appellant, iuxta has linea tendebatur, cui inſiſtebant curſuri. Vnde frequentes illæ apud Latinos etiam ſcriptores formulæ, à carceribus ad metam, à meta ad carceres. Quæ quidem exempla citauimus alibi.

Noua hirundo. LIX.

νέα χελιδὼν, id eſt, Noua hirũdo. Suidas hoc adagiũ citat ex auibus Ariſtophanis, fallẽte, ſicut opinor, memoria. Nã extat apud hunc poetá in eqtibus, his uerſibus, ἐξηπάτων γὰρ τοὺς μαγείρους, ἐπιλέγων τοιαυτὶ, σκέψασθε παῖδες οὐχ ὁρᾶτ', ὥρα νέα χελιδὼν. οἱ δ' ἔβλεπον, κᾀγὼ 'ν τοσούτῳ τῶν κρεῶν ἔκλεπτον, i. Etenim coquos ego feſelli, fatus hæc ad illos Spectate pueri, nõ uidetis Ver, noua ecce hirundo, Illi tuentur, Interim autẽ ſuſtuli ipſe carnes. Interpres admonet prouerbiali figura dictũ, ac perinde ualere, quaſi dicas initiũ ueris. Propterea quod id tẽporis, appareat hæc auis. Quẽadmodum & Horatius, Zephyris & hirundine prima, Suidas ait dici ſolere, quoties uerba darẽtur alicui. Sumptũ eſt à ioco puerili. Nã hi data opera, nouã hirundinẽ adſimulantes uidere ſeſe, oſtendũt aliis, deinde contemplantibus illis & intentis, interim quod uolunt, ſurripiunt. Theognis apud Athenæũ libro octauo declarat Rhodiis ſolenne fuiſſe, quotannis publicis uotis inuitare hirundinem ſub tempus uernum, quod illi χελιδονίζειν appellabant, acclamantes in hunc modũ, ἦλθ' ἦλθε χελιδὼν καλὰς ὥρας ἄγουσα καὶ καλοὺς ἐνιαυτούς, id eſt, Veni ueni hirundo, pulchra tempora adducens, ac pulchros annos. Proinde quadrabit in eos, qui falſa ſpe quapiam iniecta, fallunt, ac nocent.

Iouis cerebrum. LX.

διὸς ἐγκέφαλος, id eſt, Iouis cerebrũ. Καὶ βασιλέως ἐγκέφαλος, i. Regis cerebrũ. De cibo uehementer opiparo, ac ſuaui. Aut de molliter, delicateq; uiuentibus, Clearchus apud Zenodotũ ſcribit, opiparas epulas apud Perſas, Iouis ac Regis cerebrũ appellari. Athenæus libro duodecimo docet, Sardanapalũ iis, q uoluptatẽ aliquã eſſent cõmeriti, Iouis ac regis cerebrũ apponere ſolitũ, cibũ opinor exqſitũ. Idẽ libro decimoquarto, Iouis cerebrũ inter ſcdæ menſæ delitias annumerat. Apud Apuleiũ in prima apologia citat Ennius. Quid ſcarũ præterii cerebrũ Iouis penè ſupremi, Neſtoris ad patriã, hic capit, magnusq; bonusq;. Ephippus apud Athenæũ, διὸς ἐγκέφαλον, i. Iouis cerebrũ, inter ſecũdæ menſæ lautitias cõmemorat. Idem cibũ prælautũ νέκταρος ἄνθος uocat, id eſt, nectaris florem. Atq; alibi uinum τῆς ἀφροδίτης γάλα, id eſt, Veneris lac, ab Ariſtophane nominatum docet. Ruſum alio in loco ſuaues cibos, τῆς ἑλένης βρώματα, id eſt, Helenæ cibos dictos indicat.

Non mouenda moues. LXI.

ἀκίνητα κινεῖς, i. Non mouenda moues. Quadrabit aut in eos, q moliuntur ἀδύνατον aliquid, aut q res ſacras uiolant, aut q pacta mutant, ſiue q conuiciis inceſſunt eos, quibus ob authoritatẽ debetur reuerentia. Zenodotus inde natũ putat, quod fas nõ ſit mouere, neq; aras, neq; ſepulchra, neq; ſacella, qbus reuerentia quædã, ac religio debetur. Plutarchus in cõmẽtario de Dæmonio Socratis, ſcribit hanc uocẽ æditam cuidã euocanti manes amici defuncti, τὰ ἀκίνητα μὴ κινεῖν. Idem, ἐν τῷ ἐρωτικῷ uſurpat in eũ, qui receptã de Diis opinionẽ, conuellere uidebat. Meminit huius Plato lib. de legibus octauo, pferens legẽ, quam Iouis terminalis appellat, neq; uicini ciuis, aut hoſpitis, limites agrorũ moueat, nequis itẽ urbis, aut regionis pomeria moueat, malitq; quiſq; ſaxũ ingens mouere, q̃ exiguũ lapidẽ fœdere, ureq; iurando fixũ. Quin magis exiſtimet uerũ eſſe quod pūerbio dicit, οὗτος ἀκίνητα κινεῖ, i. Hic immota mouet. Idem libro de legibus undecimo ἐπὶ πολλοῖς γὰρ δὴ λεγόμενον εὖ τὸ μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, i. Inter multa illud recte ſanè dicitur, Ne moueris nõ mouenda. Et in Epigrãmate quodam ita legitur, ἀκινήτων ἅπτεται οὐδ' ἀΐδης, i. Immota haud tangit ne Libythina qdem. Sophocles in Antigone, ὄρσεις με τἀκίνητα διὰ φρενῶν φράσαι, id eſt, Coegeris me non mouenda ploqui. Idẽ in Oedipo coloneo, ἀλλ' οὐ γὰρ αὐδᾶν ἡδὺ τἀκίνητ' ἔπη, id eſt, Neq; enim ſuaue eſt, uerba in auras eloqui, quæ ſit nefas mouere. Plutarchus in libello de auſcultãdo, ἐπιθυμίαν κινοῦσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους, id eſt, Cupiditas chordas mouens non mouendas. Idem, περὶ τῆς ἀδολεσχίας κινοῦσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους φρενῶν, id eſt, Fides mouens minime mouendas mentium.

Neq; mel, neq; apes. LXII.

μήτε μέλι, μήτε μελίσσας, id eſt, Neq; mel, neq; apes. In eos dici ſolitum, q recuſant incõmodum ferre, quod ſit cũ commodo quopiam coniunctum. Veluti ſiquis apes, quod ſint aculeatæ nolit perpeti, is ne melle quidẽ, quod optat, fruetur. Res enim mortaliũ ita temperauerunt ſuperi, ut ſemp incommoditas comes ſit commoditatum. Tryphon grãmaticus, in figuris, hoc exemplũ adfert parœmiæ, citatq; ex Sappho poetria Leſbia, μήτ' ἐμοὶ μέλι, μήτε μέλιττα, i. Neq; mihi mel, neq;

apis. Celebratur Mimus, ad hanc faciens ſententiã, Feras quod lædit, ut quod prodeſt, pferas. Eodẽ ptinet illud Plautinũ, Fortiter malũ qui patitur, poſt potitur bonũ. Idem obſcurius quidẽ, ſed tñ eleganter innuit Homerus, ut opinor, per herbam Moly, cui radicem nigram, florem lacteum attribuit, radicis nigræ ſymbolo, laboris moleſtiam ſignificans, qua peruenitur ad animi tranquillitatẽ, uirtutis abſolutæ præmium.

Tuſſis pro crepitu. LXIII.

Βὴξ ἀντὶ πορδῆς, id eſt, Tuſſis pro crepitu. Dici ſolitum quoties aliquis perplexus, aliud pro alio ſimulat. Veluti ſiquis in adulteræ domo deprehenſus, fingeret ſe quippiam mercatum ueniſſe. Tralatum ab iis, qui crepitum, clara tuſſi diſſimulant, quod genus homines etiam hoc tempore non raro, magno cum riſu deprehenduntur.

Cornicibus uiuacior. LXIIII.

Ὑπὲρ τὰς κορώνας βεβιωκώς, i. Cornicibus uiuacior. De uehementer annoſis, puerbialis hyperbole. Ab auis eius prodigioſa uiuacitate ſumpta, de qua ita ſcribit Plutarchus in cõmẽtario, q inſcribitur, Περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων, citans Heſiodum ſub perſona Naidis, ætates animalium uarias ſic cõplectentem, Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη ἀνδρῶν ἡβώντων, ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται, αὐτὰρ ὁ φοῖνιξ ἐννέα τοὺς κόρακας, δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς φοίνικας, νύμφαι ἐϋπλόκαμοι κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο, id eſt, Ter tria ſæcla hominis trãſmittit garrula cornix, Quattuor at peragit cornicis tẽpora ceruus, Ceruinã ætatẽ coruus ter præterit ater, Coruinos annos nouies agit Indica phœnix, At qui criſpicomæ, ſoboles Iouis alma tonãtis, Egredimur decies Phœnicia ſæcula nymphæ. Hos uerſus Heſiodios interpretatus uidetur quidam quiſquis fuit. Extat autẽ carmẽ inter reliquas Maronis appendices. Eſtq; huiuſmodi, Ter binos, deciesq; nouẽ ſuperexit in annos Iuſta ſeneſcentum, quos implet, uita uirorũ. Hos nouies ſuperat uiuẽdo garrula cornix. Et quater egreditur cornicis ſæcula ceruus, Alipedẽ ceruum ter uincit coruus, at illũ Multiplicat nouies phœnix reparabilis ales, Quẽ uos ppetuo decies puertitis æuo Nymphæ Hamadryades, quarũ longiſſima uita eſt. Hi cohibent fines uiuacia fata animantum. Cætera ſecreti nouit Deus arbiter æui. Hos uerſus ideo pariter libuit ſubſcribere, ut mihi ſæpius ex tempore id quod erit neceſſe uertenti, uenia detur, ſiqñ uidebor nõ oĩa uſquequaq; adamuſſim reddere, cũ in his apparuerit, quantũ ſibi pmiſerit antiquitas in traducendis poetarũ carminibus. Eandẽ hanc Heſiodi ſententiã oppido q̃ cõmode, breuiterq; reddidit Plinius. Heſiodus, inquiens, cornici nouem noſtras attribuit ætates. Quadruplũ eius ceruis, id triplicatũ coruis. Etiã ſi nõnullis authoribus hæc fabuloſa uidentur. Inter quos Ariſtoteles arbitratur homine nullũ aliud animal eſſe uiuacius, excepto uno elephanto. Martialis, Et cornicibus omnibus ſuperſtes, De anu nimiũ uiuace. Item Horatiꝰ in Odis Seruatura diu, parem Cornicis uetulæ temporibus Lycen. Eodem pertinet, quod philoſophus ille moriens, cornicibus inuidiſſe legitur longæuitatem, quam natura negaſſet homini. Syneſiꝰ in epiſtola quadam. Εἰκὸς ἦν κορώνης ἐνιαυτοὺς ἄρξαι παρ' ἡμῖν, τὸν δικαιότατον ἄρχοντα, id eſt, Cõſentaneum eſt iuſtiſſimum principem, cornicis annis apud nos imperaturum eſſe.

Tithoni ſenecta. LXV.

Τιθωνοῦ γῆρας, id eſt, Tithoni ſenecta. Fabulæ tradũt Tithonũ adamatũ ab Aurora, in cœlum ſublatũ fuiſſe, atq; illius ſucco pfuſum, ad tantã perueniſſe ſenectutẽ, ut tandẽ optauerit, ut in cicadã uerteretur. Lucianus in quodã Dialogo, Καὶ ὑπὲρ τὸν Τιθωνὸν ἔζη ὁ γέρων, i. Atq; ultra Tithonũ uiuebat ſenex. Huius Tithoni pſonam inducit Ariſtochius, in libro de ſenectute, ꝓpter uiuacitatis miraculum, ut teſtatur in Catone M. Cicero.

Neſtorea ſenecta. LXVI.

Itidẽ certe apud Latinos Neſtoris anni in puerbiũ abierunt, cui treis ætates attribuit Homerus in Odyſſeæ tertio, τρὶς γάρ δή μιν φασὶν ἀνάξασθαι γένε' ἀνδρῶν, id eſt, Illũ iam exegiſſe hominũ tria ſæcula fama eſt. Idẽ affirmat in primo Iliados. Et Iuuenalis, Atq; ſuos iã dextra cõputat annos, tertiã ætatẽ indicans. Breuiter puerbii faciẽ habebit, quicqd ab iis ſumetur, q inſigni uiuacitate fuerunt. Vt phœnice uiuacior, quẽ Heſiodꝰ ſcribit, nouẽ corui ætates uiuere, & ceruo uiuacior, Coruo uiuacior, & Tireſia uiuacior, quẽ Tragœdia fingit ſex ætates hominũ uixiſſe. Et Seribus uiuacior, quos Græcis hiſtoriis proditum eſt trecentos annos uiuere. Quod genus exempla ſiquis deſyderet, legat Lucianum de Macrobiis, id eſt, lõgæuis, & Plinii ſeptimi libri caput quadrageſimum octauum.

Vltra penſum uiuit. LXVII.

Lepidum eſt, quod ait Lucianus in Philopſeude, ὑπὲρ γὰρ τὸν ἄτρακτον ἤδη βιοῖ, id eſt, Iam enim ultra fuſum uiuit, hoc eſt, uiuit ultra fatalem diem. Alluſum ad Parcarum fuſos, quibus æuum mortalium euolui fabulantur poetæ. Quin & Theologi metam uitæ fatalem, periodum appellant, quam prætercurrere nulli fas ſit.

Facile cum ualemus, recta conſilia ægrotis damus. LXVIII.

In Andria Terentiana ab adoleſcente non admodũ cordato, cordatiſſima ſimul & elegantiſſima

ſnia profertur. Facile cũ ualemus recta cõſilia ægrotis damus. Tu ſi hic ſis, aliter ſentias. Ea nata uidetur ab oraculo Thaletis philoſophi. Nã is, ut eſt author Laertius, interrogatus qd nã eſſet difficillimũ, reſpondit, noſſe ſeipſum, qd facillimũ, reſpõdit, ἄλλῳ ὑποθέσθαι, i. alteri conſiliũ dare. Comicus autẽ tranſlationis gratiã admiſcuit. Euripides in Alceſtide, μὴ νῦν ὑπέρβαλλ' ἀλλ' ἐναισίμως φέρε, i. Ne nimius hic dolor eſto, ſed modice feras. Verba ſunt Herculis Admetũ conſolantis ſuper uxoris morte. At ille, ῥᾷον παραινεῖν, ἢ παθόντα καρτερεῖν, i. Facilius eſt monere, q̃ ſitũ in malis animo imperare. Fertur & huic ſimilis ſnia puerbialis, ἅπαντες ἐσμὲν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί, αὐτοὶ δ' ἁμαρτάνοντες, οὐ γινώσκομεν, id eſt, In admonendo ſapimus oẽs, uerum ubi peccamus ipſi, nõ uidemus ppria. Ducta eſt ſnia à cõmunibus hominũ moribus. Oẽs enim ægrotantibus recte pcipiũt, quid fugiendũ, qd agendũ, & obiurgant nõnunq̃, quod ſalutis cauſa non obtẽperent bene monentibus. Ipſis poſteaq̃ in morbũ inciderint, nõ ſuccurrunt illa pclara monita, ſed aliis itẽ monitorib' & obiurgtorib', eſt opus. Porrò cupiditas oĩs, animi morbus ẽ, quo uelut excæcat', aut nõ pſpicit, aut ſi pſpicit ſequi nõ poteſt ea, quæ ſunt ad ſalutẽ neceſſaria. Nã Phædria Terentianus, prudens & ſciens in flammam manum mittit, & uiuus, uidensq; perit. Item Horatius fugienda ſequitur, fugiens, q̃ profore credit. Perſpicit auarus aliquando, q̃ prodigioſa res ſit ambitio. Contra ambitioſus auari morbum peruidet, & uterq; alteri, in alieno malo recte conſulit, neuter in ſuo ſapit.

Quæ ſupra nos, nihil ad nos. LXIX.

τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, id eſt, Quæ ſupra nos nihil ad nos. Dictum Socraticũ, deterrens à curioſa ueſtigatione rerum cæleſtium, & arcanorum naturæ. Refertur prouerbii nice à Lactantio libro tertio, capite uigeſimo. Ex his, inquit, unum eligam, quod ab omnibus ſit probatum, celebre. Hoc prouerbium Socrates habuit, Quod ſupra nos, nihil ad nos. Torqueri poteſt & in illos, qui de negociis principum, aut Theologiæ myſteriis temere loquuntur. Vertere licebit & in cõtrariũ, quæ infra nos, nihil ad nos. Vbi ſignificamus res leuiuſculas, q̃ ut nobis curæ eſſe debeant.

Notum lippis, ac tonſoribus. LXX.

Quæ iã in ora uulgi abierunt, omnibus tonſoribus, ac lippis nota dicuntur, propterea, quod olim in Tonſtrinarũ conſeſſibus, oẽs rumores narrari cõſueuerunt. Quod indicat Ariſtophanes in Pluto, καί τοι λόγος γ' ἦν, νὴ τὸν Ἡρακλέα πολὺς ἐπὶ τοῖσι κουρείοισι τῶν καθημένων ὡς ἐξαπίνης ἀνὴρ γεγένηται πλούσιος, id eſt, Hercle pfecto ſermo erat uidelicet, In officinis deſidentiũ frequens Tonſoriis, hominẽ repente diuitẽ, Factũ eſſe. Et apud Terentiũ Antipho, in Tonſtrina de puella cognoſcit. Itẽ Horatius de Tonſtrina, Gaudent ubi uertice raſo Garrula ſecuri narrare picula nautæ. Idẽ in ſermonibus. Opinor, Omnibus & lippis notũ & tonſoribus eſſe. Vbi prouerbiũ explicuit, ſignificans rẽ uulgo iactatã. Nã lippi in tonſorũ officinis deſident, expetentes remediũ oculorũ. De tonſorũ garrulitate cõplura lectu digna recẽſet Plutarchus in libello, quẽ ſcripſit de futili loquacitate. Quorum unũ illud referre nõ pigebit. Cũ aliqñ, inquit, in tonſtrina ſermo eſſet de Dionyſio, diceretur q;, tyrãnidẽ illius Adamantinã eſſe, & inexpugnabilẽ, ridẽs tonſor. Heccine, inquit, loqui uos de Dionyſio, ĩ cuius iugulo, ego ſubinde teneo nouaculã? Quod dictũ ſimulat q; Dionyſius reſciſſet, tõſorẽ in crucem ſuſtulit, atq; ita (quod ait Plinius) uoces per iugulum rediere in authorem. Vt autem tonſorũ genus uſqueadeo loquax ſit, id exiſtimat eſſe in cauſa, quod in eorũ officinas loquaciſſimi quiq; cõueniant, deſideãt q;, quorũ aſſiduo cõuictu, garrulitatis morbo ĩficiunt' & ipſi. Quas ob res Theophraſtus, ut idẽ teſtis ẽ Plutarch', τὰ κουρεῖα ἄοινα συμπόσια. i. ſine uino cõpotatiões appellauit, quod illic loq̃citate, ceu temulẽti reddant' hoĩes.

Optat ephippia bos piger, optat arare caball'. LXXI.

Oppido q̃ eleganter extulit Horatius, Optat ephippia bos piger, optat arare caballus. Vitium illud ſignificans humanis ingeniis inſitum, ut ſemper alienam ſortem magis mirentur, ſuam contemnant, ac faſtidiant, optent inexperta, experta damnẽt. Siquidem Ephippia uocantur quas uulgo ſellas equeſtres appellãt, additas ĩ hoc, ut cõmodius ſedeat eques. Veteres bubus arabãt, nõ eqs. Videt' eſſe ſumpta allegoria ex apologo quopiã. Citra metaphorã dixit Terẽtius, Noſtri noſmet pœnitet.

Fertilior ſeges eſt alieno in aruo. LXXII.

Ouidius mutauit metaphorã, eundẽ explicans ſenſum, Fertilior ſeges eſt alieno ſemper in aruo, Vicinũ q; pecus grãdi' uber habet. Perſius Satyra ſexta, Securus & angulus ille Vicini qa pinguior. In eandem ſententiam celebratur & Mimus, unus, ut opinor, ex illis Publii ab Aulo Gellio laudatis. Aliena nobis, noſtra plus aliis placent. Et Horatius, Qui fit Mecœnas, ut nemo quam ſibi ſortẽ, Seu ratio dederit, ſeu fors obiecerit, illa Contentus uiuat, laudet diuerſa ſequentes?

Fecem bibat, qui uinum bibit. LXXIII.

Haud dubium quin prouerbialiter dixerit Ariſtophanes in Pluto, Fecem epotandam eidem, qui

uinum prius ebiberit id eſt, qui fruitus ſit optimis, eundem boni cõſulere debere deteriora, ὅμως δ᾽ ἐπειδὴ καὶ τὸν οἶνον ἐξίους πίνειν, συνεκποτέον ἐστὶ τὴν τρύγα, id eſt, At ubi haud grauatus, bibere uinum es, fex item Tibi nunc eidem eſt ebibenda ſcilicet. Verba Chremyli de muliere, quæ quondã uernans ac florens ætate placuerat, tũ anus faſtidiebat̃ à iuuene. Crœſo, Craſſo ditior. LXXIIII.

Apud Græcos opulentia Crœſi Lydorũ regis in ꝓuerbiũ abiit, ꝑſertim nobilitata dicto Solonis. Apud Romanos itẽ M. Craſſi, cui cognomentũ etiã diuitis additũ eſt. Hic negabat diuitẽ eſſe, niſi q reditu annuo legionẽ tueri poſſet. In agris ſuis ſeſtertiũ uicies mille poſſedit. Cõmemorant̃ & alii nõ nulli apud Pliniũ libro trigeſimotertio, capite decimo, & itẽ tertio, q immodicas opes poſſederunt, atq; in his eſt Ariſtoteles, ſanctus ille philoſophus ac noſtratiũ Theologorũ penè Deus, cuius hæredes in auctione ſeptuaginta patinas uenũ produxiſſe legunt̃. Verũ nõ itidẽ in uulgi ceſſere ſermonẽ. Proinde nihil attinet hoc loco referre. Feſtiuior erit adagii figura, ſi numerũ etiam cõmutem', ut diuus Hieronym' Crœſos licet ſpires, & Darios, literæ marſupiũ non ſequunt̃. Horatius & Arabum gazas dixit, pro cumulatiſſimis opibus, non ſine ſpecie prouerbiali, quemadmodum & Perſicos apparatus, pro nimis exquiſitis ac ſumptuoſis. Pactoli opes. LXXV.

τὸν πακτωλοῦ πλοῦτον, id eſt, Pactoli diuitias, ꝓ ſummis opibus alicubi dixit Philoſtratus. Eſt autẽ Pactolus Lydiæ fluuius, ex monte Tmolo profluens, aureis ſcatẽs harenis, unde & χρυσοῤῥόας à poetis cognominatus. Cuiuſmodi narrat̃ & Tagus in Iberia, & Ganges ĩ India, & Hebrus in Thracia. Plinius addit Padũ in Italia, negatq; ullũ eſſe aurũ abſolutius, q̃ id quod in fluuiis reperit̃, utpote curſu ipſo trituq; ꝑpolitũ. Horatius in Odis, Sis pecore & multa diues tellure licebit, Tibiq; Pactolus fluat, Iuuenalis, Tanti tibi non ſit opaci oĩs harena Tagi, quodq; in mare reuoluitur aurũ. Has hyperbolas in uarios uſus accõmodare licebit. Veluti ſiquis dicat, Hos tantos ſumptus ſuſtinere nemo queat ne ſi Pactolus quidem illi domi fluat. Huius hominis cupiditatem, ne Tagus quidem ipſe poſſit explere. Nihil mediocre ſperabat, ſed totos Pactolos, ac Tagos animo conceperat. Aut Pactolos pollicebatur, id eſt, diuitias effertiſſimas. Iro, Codro pauperior. LXXVI.

Cõtra, Iri & Codri paupertas ꝓuerbio locũ fecit. Ouidius, Irus erit ſubito, q modo Crœſus erat. De Codro Iuuenalis, Tota domus Codri rheda cõponitur una. De Iro mentionem facit Homerus Odiſſeæ. Σ. Scribitq;, eũ publicũ fuiſſe mendicum apud Ithacenſes, corpore, ſpecieq; prægrandi, à matre dictum Arnæum, à iuuenibus Irum fuiſſe nominatũ, qd̃ iret nuncius, quo iuſſus eſſet. Cũ hoc commiſſus Vlyſſes, cum haberetur & ipſe pro mendico, eiicit hominem. His formulis quot modis uti liceat, in operis ingreſſu ſatis oſtendimus.

Myſorum poſtremus. LXXVII.

Μυσῶν ἔσχατος, id eſt, Myſorum extremus. Strabo geographiæ libro duodecimo, refert Myſorũ populũ uſqueadeo contemptum fuiſſe, ut ꝓuerbio locũ fecerit. Id uſurpat M. Tullius in oratione, ꝓ Lucio Flacco. Quid, inqt, porrò in græco ſermone, tã tritũ atq; celebratũ eſt, q̃ ſiquis deſpicatui ducitur, ut Myſorum ultimus eſſe dicatur? Idẽ ad Q. fratrẽ, Niſi me forte Paconii neſcio, cuius hominis, ne Græci quidẽ, at Myſi, aut Phrygis potius querelis moueri putas, nimirũ gentis eius contẽptũ declarans. Summum itaq; deſpectum & infimam humilitatem, hoc adagio ſignificabimus.

Myſorum ultimus nauigat. LXXVIII.

ἔσχατος μυσῶν πλεῖν, i. Myſorũ poſtremus nauigare, ꝓuerbiali ioco dicebatur, q fruſtra laboraret. Origo ꝓuerbii, ſicuti fit in pleriſq;, non uno narrat̃ modo. Quidã tradunt olim græcis peſtilentia laborantibus, oraculo reſponſum eſſe, ut ad ultimũ Myſorũ nauigarent. Ac primũ quidẽ ambigebãt, quid ſibi uellet oraculũ. Tandẽ diu circumacti reppererũt Aeolidẽ in extremis Myſorũ eſſe ſitã, atq; eo demigrandum eſſe monuiſſe numen. Alii ſcribunt Telepho poſt interemptos auunculos, cõſulẽti Pythiũ, quo gentiũ ſibi demigrandum foret (Nam antiquitus mos erat homicidis ſolũ uertere) reſponſum, uti ad extremam Myſorum regionem ſeſe conferret. Veniſſeq; in Teuthraniam, quæ Myſiæ extrema pars, atq; eius loci principatum obtinuiſſe. Sunt qui dicant hunc nõ ob cædem auunculorum fugiſſe, ſed uti matrem quæreret, quam in Teuthrania tandem inuenerit. Prouerbium autem dictitatum, ubi dura quæpiam imperarentur, factuq; difficilia.

Tangere hulcus. LXXIX.

κινεῖν ἢ θίγειν τὸ ἕλκος, i. Mouere ſeu tãgere hulcus, eſt mouere dolorẽ, eiuſq; rei facere mẽtionẽ, q̃ nos magnopere urat. Terentius, Quid minus neceſſe fuit, q̃ hoc hulcus tangere? Quo loco Donatus admonet ſubeſſe prouerbiũ. Octauius Auguſtus, ut author eſt Tranquillus, filiarũ Iuliarũ, & nepotis infamẽ uitam, morte ipſa grauius tulit, nec eas aliter appellare cõſueuit, q̃ treis uomicas, aut tria carcinomata ſua, nimirũ quod earum non ſine magno dolore ſuo recordaretur. Hanc metaphoram

M. Tulius oppido q̃ eleganter expreſſit in Clodium, qui populum fame iam exaſperatum, concionibus inſuper ſeditioſis in rabiẽ agebat. Vt tu, inqt, in hoc ulcere tanq̃ unguis exiſteres. Plutarchus, de adulatione. κρυφίου δὲ λόγου κινήσαντος ἕλκος, id eſt, Arcani ſermonis cum mouiſſet hulcus.

Refricare cicatricem. LXXX.

Cũ dolor tẽporum ſpatio iã mitior renouatur, Refricari cicatrix dicitur. Notũ, unde ducta metaphora. Nẽpe à corporali uulnere, quod iã coiit, cicatrice obductũ. Quæ ſi frictu denuo aperiat̃, recrudeſcit uulneris priſtini dolor. Cicero ad Atticũ, Appii uulnera non refrico. Dicimus & refricare memoriã & ſuffricare memoriã, pro eo, quod eſt leuiter renouare, ſed in malam ferè partem.

Odorari, ac ſimiles aliquot metaphoræ. LXXXI.

Tranſlationes, q̃ ducuntur à corporis ſenſibus, quoniam uelut ad manum ſunt, & quaſi de proximo ſumuntur, oẽs fermè prouerbiales ſunt, quẽadmodum admonuimus in operis huius initio. Velut odorari, ꝓ reſciſcere, & ſagaciter deprehenſum, atq; animaduerſum cognoſcere. Odor, ꝓ ſuſpicione, ac rumore. Cicero, Eſt nonnullus odor dictaturæ. Olfacere, apud Terentiũ in Adelphis, ꝓ deprehendere. Subolere apud eundẽ, pro ſuſpectũ eſſe. Obolere, ꝓ moleſtum eſſe, aut eẽ in ſuſpicione. Vñ & naſuti dicuntur, & emunctæ naris, & muccoſis naribus. Deniq; naſus ipſe in ꝓuerbiũ abiit pro iudicio. Horati⁹, Nõ qa nullus illis naſus erat. Et putẽt, q̃ diſplicent. Huc ptinent & illa, Olet mendaciũ. Redolent Atticiſmũ. Olent lucernã. Itidẽ guſtum rei uocamus, ueluti primã illã experientiam, & deguſtationẽ, quaſiq; ſpecimen. Cicero ad Atticũ, Hominẽ deguſtes. Idẽ ad eundẽ, Et Latinus ille tuus Atticiſmus ex interuallo reguſtandus. Vnde & ſaliuam primã dicimus primũ illum guſtũ, quẽ pueri tanq̃ à nutricib⁹ imbibimus. Et palato ſatiſfacere dicit̃, qd̃ animo placet. Et deuorare dicimur, cũ rem alioqui acerbã, ueluti citra ſenſum pferimus, tranſlatione ſumpta ab his, q amara catapotia, tanq̃ inuito palato ſolẽt abſorbere. Vnde aliquoties apud Ciceronẽ & Fabiũ, Deuorare tædiũ, abſorbere moleſtiã. Affinia ſunt illa, Sapiunt arrogantiã. Reſipiunt iuuenile quiddã. Cõcoquere item, ꝓ uincere moleſtiã. Nauſeare, cum tædio audire. Euomere, dicere, quod dolor non ſinebat reticere. Et expuere miſeriã ex animo. Conſputare ꝓ laceſſere maledictis. Deſpuere ꝓ contemnere. Stomachari, ꝓ indignari. A uiſu itẽ multæ ducunt̃ metaphoræ, ut oculis ferre, ꝓ uehementer amare, curæq; habere. In oculis eſſe. Obuerſari oculis, ꝓ eo, qd̃ eſt recordari, & in memoria, cogitationeq; eſſe. Reſpicere, curã agere, & rationẽ habere. Proſpicere in poſteꝝ cõſulere. Deſpicere, faſtidire. Suſpicere, mirari. Conniuere, ꝓ data opera diſſimulare. Cæcutire, hallucinari, ꝓ falli iudicio. Veꝝ hæc lõgius perſequi, nec huius eſt inſtituti, & infiniti fuerit operis. Quare quanq̃ iſtiuſmodi uidentur ad ꝓuerbiorum cognationẽ ptinere, tñ ea minutius, exactiusq; conquirere, nõ eſt ſnia, maxime, quod iam hanc ꝓuinciã ſibi ſumpſit Ricardus Paceus, natione Britannus, cuius & ſæpius libet meminiſſe, iuuenis (ut nihil interim dicã de moribus, prorſum tali dignus ingenio) Græcæ pariter, ac Latinæ literaturæ, cũ primis eruditus, tũ haud mediocriter exercitatus in euoluendis omniiugæ ꝓfeſſionis authorib⁹, deinde oculatiſſimus in annotandis iis, q̃ lectoꝝ uulgus illotis (ut aiunt) pedibus pͤtereunt. Deniq; iudicii nequaq̃ iuuenilis, ſed excuſſi, exactiq;. Hic inq̃ felicibus Muſaꝝ auſpiciis, opus animo cõcepit, iã opinor, ẽt præ manibus habet, magno (ni fallor) uſui futuꝝ politioris literaturæ ſtudioſis, in quo quicqd ẽ apud utriuſq; linguæ ſcriptores, inſigniũ metaphoraꝝ, quicquid feſtiuiter, ac ſcite dictoꝝ, quicquid huiuſmodi gemmarum, ac delitiarum orationis, in unum uolumen concinnare deſtinat.

Mihi iſtic nec ſeritur, nec metitur. LXXXII.

Plautus in Epidico, ſanè q̃ elegans adagium uſurpauit, Mihi (inquiens) iſtic, nec ſeritur, nec metitur, id eſt, iſta res nihil ad me pertinet, ut quæ neq; meo fiat periculo, neq; emolumento. Metaphora notiſſima eſt. Etenim qui ſementem facit, is ſuo impendio, ſuoq; periculo facit, qui metit, compendium accipit, & in tuto eſt.

Ab ipſo lare. LXXXIII.

ἀφ᾽ ἑστίας ἄρχου, i. A lare incipe, hoc ẽ, à domeſticis, ac familiarib⁹ initiũ ſumito. Recte dicet̃ in magiſtrat⁹, & alienæ uitæ cẽſores, quoꝝ officiũ eſt, ut in pͥmis ſuos, ſuoꝝq; uitã corrigãt. Nam ἑστίαν Græci uocãt, quẽ nos larẽ, ac ueſtã uocam⁹. Ariſtophanes σφηξίν, οὐκ ἀλλ᾽ ἵν᾽. ἀφ᾽ ἑστίας ἀρχόμενος ἐπιτρίψω τινὰ, i. Nõ, ſed ut à lare exorſus cõminuã quẽdã. Ductũ à uetuſto ritu ſacroꝝ, in qb⁹ pͥmitiæ larib⁹ imolabant̃. Ariſtocrit⁹, citãte iterpte, fabellã huiuſmodi refert. Cũ deuictis Titanib⁹, Iuppiter iperio potit⁹ eſſet, Veſtæ pmiſit optionẽ, ut qcqd uellet, eligeret, è regni partib⁹. Illa pͥmũ uirginitatẽ popoſcit, deĩde ſacroꝝ oium, q̃ Diis imolarẽt hoĩes, pͥmitias. Inde abiiſſe in cõſuetudinẽ, ut in omni ſacro, pͥmæ partes lari tribuerẽt̃. Vſus ẽ hoc adagio Plato ĩ Euthyphrõe, βουλοίμην ἄν, ὦ σώκρατες, ἀλλ᾽ ὀρρωδῶ μὴ τἀναντίον γένηται. ἀτεχνῶς γάρ μοι δοκεῖ ἀφ᾽ ἑστίας ἄρχεσθαι κακουργεῖν τὴν πόλιν ἐπιχειρῶν ἀδικεῖν, i. Egdẽ cupiã, ueꝝ uereor, ne res ĩ diuerſum exeat. Nã mihi qdẽ lædẽdæ Reip. ab ipſo

lare facere uideris initiũ, cũ te pergis lædere. Plutarchus in libello de polyphilia, πρῶτον μὲν οὖν ὥσπερ ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενοι, id eſt, Primũ igitur uelut à lare exorſi. Totidẽ fermè uerbis utitur in cõmẽtario, περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων. Vſurpat & in libello, quẽ ſcripſit aduerſus Herodotũ. Ariſtides in Pericle, ὁ δ' ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενος τῆς αὐτὸς αὑτοῦ, τὸ σύμμετρον ᾑρεῖτο, τοῦ πλείονος, id eſt, At ille à ſuo ipſius exorſus lare, maluit æqualitatẽ ſequi, q̃ reliquos antecellere. Interpres admonet dici ſolitum de iis, qui ab ipſo ſtatim initio, uel boni ſunt, uel mali. Quaſi dicas ab ipſis incunabulis, quod lar ſtatim naſcentes excipiat. Propria uineta cædere. LXXXIIII.

Huic affine eſt illud Horatianũ, ut uineta egomet cædam mea, id eſt, ut à meipſo incipiã, & poetas, ipſe poeta carpã, ac lacerẽ. Tranſlatũ uideri poteſt uel ab amputantibus uineam, uel ab iis, qui per iniuriam nouellas uites lædunt. Horatius in epiſtolis, Multa quidẽ nobis facimus mala ſæpe poetæ, Vt uineta egomet cædã mea. Aedibus in noſtris, quæ praua, aut recta geruntur. LXXXV.

Aulus Gellius ſcribit hunc Homericũ uerſiculũ prouerbii uice ſemper in ore fuiſſe Socrati, Laertius, Diogeni, Socratiq́;, ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται, id eſt, Aedib' in noſtris, quæ praua, aut recta gerantur. Plutarchus in cõmentario de ſeruanda bona ualetudine, ꝓuerbii uice uſurpauit, εἰ μᾶλλον αὐτὸν οἴεται προσήκειν γεωμετρίας ἢ διαλεκτικῆς καὶ μουσικῆς ὀρέγεσθαι μᾶλλον, ἢ ζητεῖν καὶ μανθάνειν βουλόμενον, ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται, id eſt, Si magis officii ſui putat eſſe, ut in Geometriæ, Dialecticæ, Muſicæq́; ſtudio uerſari uideatur, q̃ ut inquirat, cupiatq́; cognoſcere, Aedibus in ꝓpriis, quæ praua aut recta gerãtur. Quo uerſu monemur, ut ea potiſſimũ, quæ ad nos ipſos ꝑtinent, curemus, externa atq; aliena ne inquiramus. Quo uitio feſtiuiter Martialis, Orũ quendã notat, qui maloꝝ alienorum erat obſeruator curioſiſſimus, & taxator acerrimus, cũ ipſe uxorẽ haberet adulterã, filiam uiro maturam, deberetq́; etiamnum ꝓ togula. Diogenes Cynicus, cui carmen hoc, ut modo dixi, ſemper in ore cõſueuit eſſe, Grãmaticos nimis ridicule facere aiebat, qui tanto ſtudio Vlyſſis mala inquirerent, ſua ignorarent. Huc referri poteſt & illud apud Homeꝝ pene ſolenne. ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε, id eſt, Quin in tecta abiens, tua ꝓpria munia cura. Plutarchus, πολυπραγμοσύνην, definit. φιλομάθειαν ἀλλοτρίων κακῶν, id eſt, Curioſitatẽ, ſtudiũ aliena mala cognoſcendi. Atq; id hominum genus Lamiis ſimiles ait, q̃ domi oculos reconditos habent, foras egreſſuræ reponunt. Atq; ita fit, ut domi cæcutiant, foris ſint oculatiſſimæ. In huiuſmodi ꝑpoſtere oculatos elegãter torſeris illud Sophoclis de ſenibus dictũ, πόρρωθεν λεύσσων, ἐγγύθεν δὲ πᾶς τυφλός, id eſt, Procul uidens, ſed cominus uidens nihil. Nã id ſenibus accidit, ut ꝓpius admota nõ cernant, longius ſemota uideant, atq; huius rei cauſam reddit Plutarchus, conuiuialium quæſtionum prima decade. In ſe deſcendere. LXXXVI.

In ſe deſcendere, eſt ſua ipſius uitia quẽpiã inſpicere. Tranſlatũ uel à fodinis, uel à cellis, in quas q deſcendunt, q̄d illic repoſitũ, recõditumq́; ſit, noſſe poſſunt. Alluſum eſt aũt ad ſpecus illos & ſinus humani cordis, quibus Momus feneſtrã adhiberi uoluit. Perſius, Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere nemo, Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo. Tecum habita. LXXXVII.

Proximũ Homerico carmini uidetur & illud eiuſdẽ Perſii, Tecũ habita, ut noris, q̃ ſit tibi curta ſuppellex. Id eſt, domi tuæ uiuito, ut intelligas, q̃ tenuis ſit tua fortuna. Tranſlatũ ab iis, q in principũ familiis agunt, & ut uulgo fit, ex alienis opibus, ꝑinde quaſi ſuis intumeſcunt, q̄bus ſi domi uiuendũ ſit, uix ſalinũ habeant quod apponant. Tecum igitur habita, id eſt, tuapte ſuppellectile te metire, ac tuis ipſius malis, boniſue, te ipſum expende. Meſſe tenus propria uiue. LXXXVIII.

Idẽ diuerſa explicuit metaphora Perſius in Satyra ſexta, Meſſe tenus ꝓpria uiue, id ẽ, ſumptũ facito, ꝓ modo facultatũ tuaꝝ. Ab agricolis traductum, q ſumptus, annuis agroꝝ ꝓuẽtibus metiunt. Neq; enim res conſiſtere poteſt, cum quæſtum ſuperat ſumptus, quemadmodum ait Plautus.

Tuo te pede metire. LXXXIX.

Ad eandem ſententiam pertinet illud Horatianum, Metiri ſe quenq; ſuo modulo, ac pede uerum eſt. Lucianus in libello, cui titulus, ὑπὲρ τῶν εἰκόνων, ἀλλὰ διακρίνειας καὶ παραμετρήσειας τῷ οἰκείῳ μέτρῳ ἑκάτερον, id eſt, Verum diiudices, dimetiariſq́;, propria utrunq; menſura. Nimirum hoc eſt, quod dixit Horatius, ſuo modulo, οἰκείῳ μέτρῳ, & tanq̃ interpres ſui adiecit, ac pede. Pindarus item, χρὴ δὲ κατ' αὐτὸν αἰεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον, id eſt, Oportet autem iuxta ſuam quenq; conditionem uniuſcuiuſq; rei ſpectare modum. Et Ariſtophanes in auibus, οὐκ ἀναμετρήσεις σαυτὸν ἀπιὼν ἄλλοσε, id eſt, Non ipſe te remetieris hinc loci, aliò profectus. Monet adagium, ne quis ſe dilatet ultra conditionem ſuam, ne'ue ſeipſum ex aſſentatorum laudibus, aut uulgi opinione, aut fortunæ fauore, uerum propriis ac ueris dotibus, animiq; uirtitubus æſtimet. Translatum ab iis, qui corporis humani modum, pedum numero æſtimant. Porrò iuſta cuiuſq; hominis menſura, ſeptem ipſius pedibus cõſtat;

ſiquid pictoribus & ſtatuariis credimus. Eodem pertinet illud Martialis, Qui ſua metitur pondera, ferre poteſt.

Non uidemus Manticæ, quod in tergo eſt. XC.

Catullus in Scazonte, Sed non uidemus Manticæ, quod in tergo eſt, id eſt, nō uidemus nr̃a ipſorū uitia, cum aliena curioſis oculis pſpiciamus. Prouerbiū natum eſt ex Apologo quopiā Aeſopico, q fert̃ hmōi, apud Stobæum, Αἴσωπος ἔφη δύο πήρας ἕκαστον ἡμῶν φέρειν, τὴν μὲν ἔμπροσθεν τὴν δ᾽ ὄπισθεν, καὶ εἰς μὲν τὴν ἔμπροσθεν ἀποτιθέναι τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, εἰς δὲ τὴν ὄπισθεν τὰ ἑαυτῶν. Quorū uerborū hæc fermè ſnīa. Finxit Aeſopus, ſingulos mortales, binas hr̃e Māticas, hoc ē peras, alteram ante pectus, alterā à ſcapulis, tergoq; ꝓpendētem. Sed in priorē, inqt, aliena uitia immittimus, in poſteriorem nr̃a. Perſius, Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere nemo. Sed præcedenti ſpectat̃ Mantica tergo. Horatius, Reſpicere ignoto diſcet pendētia tergo. Diuus Hieronymus, Sed illa eſt uera inter amicos reprehenſio, ſi nr̃a opa non uidētes aliorū iuxta Perſium, Manticā cōſyderemus.

Feſtucam ex alterius oculo eiicere. XCI.

Hanc humani ingenii cæcam φιλαυτίαν, nō ſolum poetarū lr̃æ, uerūetiam euangelicæ (neq;.n. grauabunt̃ in hunc citari ordinē) notarunt, cum aiunt quoſdam eſſe, qui feſtucam uideant in oculo fratris, in ſuo trabem nō uident, Id eſt, aliorū uel minimis uitiis offendunt̃, ſuis & maximis blādiunt̃. Sic.n. habet Matthæus, τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; id eſt, Quid aūt uides feſtucā in oculo fr̄is tui, trabē uero quæ in oculo tuo eſt, nō intelligis? Aut quō dices fratri tuo, Sine eiiciā feſtucā ex oculo tuo, & ecce trabes in oculo tuo? Sic.n. ad uerbū græca reddita, ſonāt. Diuus Hieronym⁹, Qui ꝑ trabem, inqt, oculi ſui, feſtucā alterius nitat̃ eruere. Hoc hoīum genus Horatius elegāter notat, Cū tua, ingens, puideas oculis mala lippus inūctis Cur in amicorū uitiis tam cernis acutū, Quam aut aqla, aut ſerpēs Epidaurius? Idem alibi, Qui ne tuberib⁹ ꝓpriis offendat amicū Poſtulat, ignoſcat uerrucis illi⁹ æquū eſt. Quod ipſm ꝓuerbiū ſpēm euidentem ante ſe gerit. Tubera maiora uitia dixit, Verrucas minora, quæ alibi neuos appellauit.

Intra tuam pelliculam te contine. XCII.

Intra tuā pelliculā te cōtine. Porphyrion ꝓuerbium eſſe admonet, quo uetamur, obliti ſortis nr̃æ, maiora conari, q̃ ꝑ nr̃a facultate. Idq; inde ſumptum putat, quod olim ductores in pellibus, hoc eſt, pelliceis tentoriis dormitarēt. Mihi uidet̃ rectius referri ad aſinū illum Cumanū, quem Apologi fabulant̃ adaptaſſe ſibi leonis exuuiū, atq; ita ſeſe ad tp̄s ꝑ leone geſſiſſe. Verū eam rem illi magno fuiſſe malo, cum agnitus, & magno oīum riſu aliena appoſititiaq; exutus pelle, fuſtibus ad necem cæderet̃. Neq; abſurde qs ad Cleonem Atheniēſem referat, q ex Byrſopola, hoc eſt, coriario creatus exercitus ductor, fortuna fauente uictoriam reportauit, capta Pylo, ſuā ipſius ciuitatē furto ſpoliauit, atq; ad eum modū ad ſummas opes euectus eſt. Tādem per alium eiectus maleq; acceptus, pœnas dedit, quod non in ꝓpria pelle qeſſet. Hic inducit̃ in Ariſtophanis Comœdia, cui titulus Eqtes, neq; nō aliis locis ſubinde mordet̃ ab eodē poeta. Huc nimirū uidet̃ alluſiſſe Plautus, cum militem glorioſum & iactabūdum, fingit Elephantino corio circumtectum, non ſuo, ſiue quod ſtolidum ſignificaret, ſiue quod maiora, q̃ pro facultate loquentem. Horatius, Et merito, qm̄ in ꝓpria non pelle qeſſem. Martialis, in ſutorem quēdam, q Cleonis exemplo prius ad ſummas euectus diuitias, ut uenti erāt, ita uelum in altum ſuſtulit, deinde ad priſtinam rurſus inopiā, largitionibus ſuis redactus eſt, ut nihil iam eſſet, niſi cerdo. Luſiſti, inqt, ſatis eſt, ſed te, mihi crede memēto Intra pelliculā cerdo tenere tuā. Itē Seneca in ep̄lis, Sapiētem undiq; ſubmouent, & intra cutem ſuā cogunt. Id citra metaphorā ſic extulit Ouidius, Crede mihi, bene qui latuit, bene uixit, & intra Fortunam debet quiſq; manere ſuam. Alludit huc & Lucianus in imaginibus, οὐκ ἔτι μένουσιν ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων, id eſt, Non iam manent in his quæ adſunt, de his, q fortunæ ſucceſſibus elati, ſuæ cōditionis non ſatis meminerunt.

Pennas nido maiores extendere. XCIII.

Eſt apud Horatium in ep̄lis, non dubium qn ꝓuerbialis metaphora, Pēnas nido maiores extēdere, ꝓ eo, qđ eſt rem, fortunāq;, quā mediocrem, aut tenuem à maioribus acceperis, auctiorem reddere. Quod qdē, ſi uirtute fiat, ſumma laus eſt, tm̄ abeſt, ut uitio dādum exiſtimē. Me, inqt, libertino natū pr̄e, & in tenui re, Maiores pēnas nido extēdiſſe loqueris, Vt quātum gn̄i demas, uirtutibus addas. Tranſlatum ab auium pullis, qui ſic grandeſcunt, ſubnaſcentibus plumis, ut materno nido capi non poſſint.

In tuum ipſius ſinum inſpue. XCIIII.

Hac noſtra tempeſtate multis regionibus hoc circumfert̃ adagium. Iubent.n. hominem aliena uitia taxātem, in ſuum ipſius ſinum inſpuere, tanq̃ admonētes, ut domeſticorū malorū recordatiōe, deſinat arrogantius inſectari uitam alienam. Idem antiqtus fieri ſolere, colligi utcūq; poteſt ex uerbis

Plinianis, q libro. xxviii. capite quarto, ſcribit hũc in modum. Veniam quoq; à Deis, ſpei alicuius audacioris petimus, in ſinum ſpuẽdo. Idem in eodem capite ſcribit, Salpæ torporẽ ſedari quocũq; mẽbro inſtupente, ſi qs in ſinum expuat. Quorũ utrũq; nõ ꝓrſus abhorret à nr̃o uulgato ꝓuerbio, ſi qdẽ q carpit aliena, ſpe quadã improba peccat, quaſi ſperet, ſibi nihil ſimile à quoq̃ opprobrari poſſe, cũ nemo ſit, q non aliquo uitio teneat̃. Et q ꝓprii mali, quaſi ſui ip ſius ſenſu caret, ceu Salpæ torpore tenet̃. Lucianus de mercede ſeruiẽtibus, καὶ ὅτι οὐκ εἰς τὸν κόλπον πτύσας πρότερον ἐξίους κατηγορεῖν, id eſt, Quodq; nõ prius in tuũ ipſius ſinum inſpueris, q̃ accuſare cœperis. Idem in uotis, ὑπερμαζᾷς γε ὦ Ἀδείμαντε καὶ ἐς τὸν κόλπον οὐ πτύεις οὐδὲ οἶσθα ὅστις ὢν ναυκληρεῖς. Iocat̃ q ſpiã in amicũ, quod tanq̃ oblitus ſui, opes immẽſas imaginaret̃, neq; in ſinum ſpueret, ut agnoſceret, q ſnam eẽt. Idem indicat Theocritus Ecloga ſexta. Nã Polyphemus, cũ paulo arrogantius ſuã formã extuliſſet, ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ, τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον, ταῦτα γὰρ ἁ γραῖά με κοτυτταρὶς ἐξεδίδαξεν. Quorum carminum hæc fermè ſnĩa eſt. Neq d me lædat inuidia, neue noceat faſcinatio, ter in meũ inſpui ſinũ. Nam id me Cotyttaris anus docuit. Huc fortaſſe ꝑtinet, quod ait Lucianus in Necyomantia. τρὶς αὖ μου πρὸς τὸ πρόσωπον ἀποπτύσας, id eſt, Poſteaq̃ ter mihi deſpuiſſet in faciem. Nec alienum hinc eſt, quod in ſecunda Satyra ſcripſit Perſius, Frontemq; atq; uda labella, Infami digito, & luſtralibus ante ſaliuis Expiat.

Noſce teipſum. XCV.

Ad eãdem ſniam ꝑtinent tria illa, Inter oĩa ſapiẽtum apophthegma, uel maxime celebrata, adeo ut queẽadmodum in Charmide teſtat̃ Plato, ꝓ foribus templi Delphici ab Amphictyonibus inſcripta ueluti digna Deo uiſerent̃. Quorũ primũ eſt γνῶθι σεαυτόν. Noſce teipſum. In quo modeſtiæ, mediocritatiſq; cõmendatio eſt, ne nobis uel maiora, uel etiã indigna ſequamur. Nam hinc oĩs uitæ peſtis orit̃, quod ſibi q ſq; blandit̃, & q̃tum aliis præter æquum detrahit, tm̃ ſibi philautiæ uitio, præter meritum tribuit. M. Tullius ad Q. frẽm libro quarto, Et illud γνῶθι σεαυτόν, noli putare ad arrogantiã minuẽdam ſolũ eſſe dictum, uerũetiam, ut bona nr̃a norimus. Fert̃ hic quoq; ſenarius inter ſnĩas ꝓuerbiales. τὸ γνῶθι σαυτὸν πανταχοῦ 'στι χρήσιμον, id eſt, Vbiq; cõfert, ut teipſm noueris. Citat̃ à Nonio Marcello Satyra quædã Varrõis hoc titulo, γνῶθι σεαυτόν. Ouidius de arte amãdi, Fama celebrata ꝑ orbem Littera, cognoſci quæ ſibi quẽq; iubet. Iuuenalis, E cœlo deſcendit γνῶθι σεαυτόν. Ouidius hanc ſniam ad Pythagoram authorẽ refert. Platonicus Socrates ab Apolline ꝓfectã arbitrat̃. Plato in Phœdro. οὐ δύναμαί πω τὸ κατὰ Δελφικὸν ἐπίγραμμα γνῶναι ἐμαυτόν. id eſt, Nõdum poſſum meipſm, iuxta Delphicam inſcriptionẽ cognoſcere. Sunt, q ex Homero tanq̃ Oceano, hanc quoq; mutuo ſumptã exiſtimẽt, apud quẽ Hector, cum in reliquos omneis impetum faceret, tm̃ Aiacem, ut ſe præſtãtiorem declinauit. Sic. n. ait poeta, Αἴαντος δ' ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο. id eſt, Congreſſum Aiacis fugit Telamone creati. Diogenes Thaleti tribuit. Apud hunc Antiſthenes Phemonoæ aſcribit, cæterũ Chilonẽ uſurpaſſe, Thales aũt rogatus, τί δὲ δύσκολον; ἔφη, τὸ ἑαυτὸν γνῶναι, τί δ' εὔκολον, ἄλλῳ ὑποτίθεσθαι. Quid eſt difficile? rñdit, ſeipſm noſſe. Quid facile? alterũ admonere. Macrobius primo in Scipiõis ſomniũ cõmentario tradit, cuidam Delphicũ oraculũ cõſulenti, quo uã itinere poſſet ad felicitatẽ ꝑuenire, rñſum ad hunc modũ, Si teipſm cognoueris. Citat̃ à Gnomologis græcis hic ex Antiphane ſenarius, εἰ θνητὸς εἶ, βέλτιστε, θνητὰ καὶ φρόνει, id eſt, Præclare, ſi mortalis es, mortalia fac cogites. Eãdem ſniam ſic extulit Pindarus θνατὰ θνατοῖς πρέπει. i. Mortalia mortales decẽt. Demonax iterrogatus qñ cœpiſſet philoſophari, Poſteaq̃, ingt, cœpi noſſe meipſum.

Ne quid nimis. XCVI.

Alterũ diuerſis uerbis, eandẽ fermè ſniam complectit̃, μηδὲν ἄγαν, id eſt, Ne qd nimis. Quam qdem tanq̃ uulgo celebratam, Terẽtius in Andria ẽt Soſiæ libertini ꝑſonæ tribuit. Diogenes Laertius Pythagoræ adſcribit. Ariſtoteles tertio Rhetoricorũ libro ad Biantem authorem refert, tractans de iuuenũ ĩmoderatis affectib⁹, quos ait, ubiq; nimia uehemẽtia peccare. Nã & amare nimiũ, pariter & odiſſe nimiũ. Senes nõ item, ſed ut ip ſius Ariſtotelis utar uerbis, κατὰ τὴν Βίαντος ὑποθήκην, καὶ φιλοῦσιν ὡς μισήσοντες, καὶ μισοῦσιν ὡς φιλήσοντες. i. Iuxta Biãtis admonitionẽ, & amãt tãq̃ oſuri, & oderũt tanq̃ amaturi. Sũt q Thaleti tribuãt. Sũt q Soloni (teſte Laertio) Plato quodã loco ex Euripide citat. Neq; deſunt, q ad Homerũ ueluti fontẽ referãt. Cuius hi uerſus ſunt in Odyſſeæ. ο. Νεμεσσῶμαι δὲ καὶ ἄλλῳ, ἀνδρὶ ξεινοδόκῳ, ὅς κ' ἔξοχα μὲν φιλέῃσιν ἔξοχα δ' ἐχθαίρῃσιν, ἀμείνω δ' αἴσιμα πάντα. i. Mihi nequaq̃ is placet hoſpes, Qui ualde præterq; modũ ſimul odit, amatq;, Sed puto rectũ eſſe ut ſint mediocria cũcta. Idẽ in Iliados. κ. Τυδείδη, μήτ' ἄρ με μάλ' αἴνεε, μήτέ τι νείκει, id eſt, Ne nimis aut laudes Tytida, aut uituperes me. Eꝗdem ad Heſiodum referre malim. Cuius illud eſt in opere, cui titulus, ἔργα καὶ ἡμέραι. μέτρα φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος, id eſt, Menſuram ſerua, modus in re eſt optimus omni. Euripides cum aliis aliquot locis, tum in Hippolyto coronato,

οὔτω τὸ λίαν γ' ἧσσον ἐπαινῶ τοῦ μηδὲν ἄγαν, id eſt, Tanto eqdem minus approbo, qcqd Eſt ue hemens, q̃ quod uulgus ait, Ne qd nimium. Pindarus apud Plutarchum, σοφοὶ δὲ καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν ἔπος αἴνησαν περισσῶς, id eſt, Sapientes hoc uerbũ, ne qd nimis, præter modũ laudarũt. Sophocles in Electra, μήθ' οἷς ἐχθαίρεις ὑπεράχθεο μήτ' ἐπιλάθου, i. Ne nimiũ, præterq́; modũ te torqueat ille, Quẽ odiſti, ſed nec neglexeris immemor hoſtẽ. Plautus in Pœnulo, Modus oibus in rebus ſoror eſt optimus. Eodem ptinet Homericum illud Iliados. Ν. πάντων μὲν κόρος ἐστὶ καὶ ὕπνου καὶ φιλότητος μολπῆς τε γλυκερῆς καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο, id eſt, Cũctarũ rerũ ſaties cõtingit, amorisq́; Et ſomni, & blãdæ citharæ, choreæq́; decentis. Plinius libro. xi. Perniciofiſſimũ aũt & in omni qdẽ uita, quod nimium. Horatius, Eſt modus in rebus ſunt certi deniq; fines, Quos ultra, citraq́; neqt cõſiſtere uir tus. Rurſus idem, Virtus eſt medium uitiorũ utrinq; redactum. Phocylides, πάντων μέτρον ἄριστον, i. Oium modus optimus. Et Alpheus in Epigrammate, τὸ μηδὲν ἄγαν, ἄγαν με τέρπει, id eſt, Hoc ne quid nimium, nimis placet mi.

Sponde, noxa præſto eſt. XCVII.

Ἐγγύα, πάρα δ' ἄτη, id eſt Spõde, noxa præſto eſt. Quæ qdem oia Socrates apud Platonem pu tat ad eandem ſoiam ptinere. Nam q p altero fideiubet, id pollicet̃, quod nõ ſit in ipſo ſitum præſta re, nempe fidẽ alienã. Sed primũ illud Apollini tribuit, reliqua duo à mortalibus adiecta credit. Plinius libro. vii. capite. xxxii. cuncta pariter adſcribit Chiloni, quẽadmodũ & Laertius, ſed ita ut oraculorũ uice fuerint habita. Rurſus, ingens, mortales oraculorũ ſocietatẽ dedere Chiloni Lacedæmonio, tria præcepta eius Delphis conſecrando aureis lfis, quæ ſunt hæc, Noſſe ſe quenq̃. Et nihil nimiũ cupe. Comitemq́; æris alieni, atq; litis eſſe miſeriam. Explicuit Plinius, qd ſit ſpõdere. Fideiubemus enim p eo cui credit̃ pecunia, & ſæpe fit, ut fideiuſſor cogat̃ creditori numerare pecuniã. Fideiubemus & apud iudices, de ſiſtẽdo reo, atq; illo fallẽte, plectunt̃ uades. Et hoc dictũ ad Homerũ authorẽ referũt. Cuius hoc eſt carmẽ, δειλαί τοι δειλῶν γε καὶ ἐγγύαι ἐγγυάασθαι. Cherſias apud Plutarchũ in con uiuio Platõis, refert ad fabulã Homericã de Ate, quæ quod adfuerit Iouis ſpõſioni, de natiuitate Her culis, ab ea præcipitata eſt in terrã. Citant̃, ac laudant̃ hæc tria apophthegmata à Plutarcho in libel lo de futili loquacitate.

Nouit qd album, quid nigrum. XCVIII.

οἶδε τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, id eſt, Nouit quid album, quid nigrum. Duplicem in ſentẽtiam accipi poteſt. Aut nouit diſcrimen recti, prauiq;. Aut nouit id, quod nemo uel indoctus ignorat. Nam euidẽ tius eſt albi, nigriq; diſcrimẽ, q̃ ut quiſq̃ nõ uideat. Ariſtophanes in eqtib⁹, νῦν δ' Ἀρίγνωτον χορῷ οὐδεὶς ὅς οὐκ ἐπίσταται ὅς τις ἢ τὸ λευκὸν οἶδεν, ἢ τὸν ὄρθιον νόμον, i. Nũc Arignotum Lyriſtẽ nullus eſt, q neſciat, Qui uel album nouerit, rectos'ue nouerit modos. Interpres oñdit, exponitq́; puerbiũ. Videt̃ eſſe tractum à Priſcis illis mortalibus, q duos tm̃ naturales colores nouerant, album & nigrum, teſte Pompeio.

Albus, an ater ſis, neſcio. XCIX.

Albus an ater ſis, neſcio. Solet dici de hoie uehementer ignoto, Cicero Philippica ſecũda Me ne mo niſi amicus fecit hæredem, ut cum illo cõmodo, ſiquod erat, animi qdam dolor, iungeretur. Te is, quem nunquam uidiſti, L. Rubrius Caſſinas fecit hæredem. Et qdem uide, q̃ te amarit is, qui albus, ater ne fueris ignorans, fratris filium præteriit. Quintilianus in undecimo oratoriarũ inſtitutionum libro, Negat, inquit, ſe magnifacere aliquis poetarum, utrũ Cæſar ſit albus an ater homo. Catullum, opinor, digito indicans, cuius in Cæſarem hoc extat carmen. Neſcio utrum ſis albus an ater homo. Apuleius in Apologia Magiæ. Etiam libenter te nuper uſq;, albus an ater eſſes, ignorabam, adhuc Hercle non ſatis noui. Diuus Hieronymus aduerſus Heluidiũ, Quis te, oro, ante hanc blaſphemiam nouerat? Quis dupondio ſupputabat? Cõſecutus es, quod uolebas. Nobilis es factus in ſcelere. Ego ipſe, qui contra te ſcribo, cum in eadem urbe tecum conſiſtam, qua balbutis & erubeſcis, albus, ut aiunt, an ater ſis neſcio. Horati⁹ in extrema epiſtola. Vultu mutabilis albus & ater. Quo loco Porphyrion admonet prouerbiali figura dictum, albus & ater, pro eo, quod eſt bonus & malus, & Horatium album, aut ad liberalem, aut lætum reddidiſſe, atrum ad ſordidum & erumnoſum.

Non nouit natos. C.

Simillima huic figura eſt, natum non noui, pro eo, quod eſt prorſus ac modis omnibus ignoro, M. Tullius libro familiarium epiſtolarum nono ad Papyrium. Nam mihi ſcio iam è regibus ultimis, allatas eſſe literas, quibus mihi gratias agunt, quod ſe mea ſentẽtia reges appellauerim, quos ego nõ modo reges appellatos, ſed omnino natos neſciebam. Simillimum eſt illi, quod eſt apud Ariſtophanem in Veſpis, ὅς μ' οὐδ' ἂν ζῶντ' ᾔδει, id eſt, Qui me ne uiuum quidem nouiſſet, id eſt, nullam oi no mei rationem habuiſſet. Item Theocritus in Pharmaceutria, οὐδ' ἔγνω πότερον τεθνάκαμες ἢ ζοοὶ εἰμές, id eſt, Non etiam illud utrum ſim uiua, an mortua nouit. In eandem ſentẽtiam uſurpauit Plautus in Euclione. Non magis me reſpicias, q̃ ſi natus nunquam ſiem.

Odi memorem compotorem. I.

ισῶ μνάμονα συμπότην, id eſt, Odi memorem compotorem. In eos q, quæ inter amicos, & inter pocula dicuntur, liberius foras eliminant. Lucianus in Lapithis, ex poeta quopiam citat. Martialis, μισῶ μνάμονα συμπόταν Procille, Iocat̃. n. poeta in Procillum quẽpiam, q inter pocula, iuſſus poſtridie cœnatũ uenire, uenit ſerio, p̃inde quaſi, quæ inter uina dicunt̃, pondus hẽre debeant. Huius p̃uerbii meminit Plutarchus in Sympoſiacoꝝ primo ſtatim p̃blemate, ubi quærit, num conueniat in conuiuiis philoſophari. Putat aũt dictum aduerſus eos, q præter modum inſtant & urgent in cõuiuiis, ad bibẽdum impellentes, exigenteſq; præſcriptum poculi modũ. Solent. n. nõnulli, non admodũ auidi bibendi ſic effugere, ut interiectis ſermonibus, cõuiuas in obliuionem auocent. Deinde ſiqs forte memor exigat, mẽtiunt̃ iam ebibiſſe ſeſe. Dores aũt in Sicilia, ἐπισταθμους, id eſt, conuiuioꝝ, ſeu mẽſuraꝝ præfectos, Mnamonas appellant, quos latini modiperatores uocant, teſte Nonio, quod bibendi modũ imperent. Vnde p̃uerbium quadrare uidebit̃ in eos, q modũ in conuiuio præſcriptũ, nimium exacte reqrũt. Aliis magis uidet̃, ut p̃uerbium admoneat, ἀμνηστίαν, hoc eſt obliuionem oium, quæ in conuiuiis, uel fiunt, uel dicunt̃. Id. n. teſtatum eſſe, & maioꝝ fabulis, q Baccho ſimul & ferulã & obliuionẽ conſecrarint, nimiꝝ hoc innuentes, non oportere meminiſſe, ſiqd in conuiuio peccatum ſit, aut certe leuem admodum, ac puerilẽ reprehẽſionem ſufficere. Nã ferula pueros cædi ſolitos, uel Iuuenalis indicat, Et nos ergo manũ ferulæ ſubduximus. Idem Plutarchus aſs eodem in ope narrat, Lacedæmoniis hunc fuiſſe morem, ut ſiquem amicum, aut hoſpitem in domũ acciperent, oſtenſis foribus, dicerent, τουτὶ οὐκ ἐξέρχεται λόγος, id eſt, Hac nõ egredit̃ ſermo. Damnat aũt hanc cõſuetudinem, p̃pterea quod cenſeat in conuiuiis, ſermonibus utẽdum, nõ ineptis, ſed eruditis, ac frugiferis, quos efferri ſit & honeſtũ, & conducibile. Horatius hoc quoq; inter iucũdi cõuiuii cõmoditates cõmemorat, ne fidos inter amicos, ſit, q dicta foras eliminet. Huc p̃tinet ille Græcoꝝ ſenari⁹, τοῦ γὰρ γυναικὸς ὅρκον εἰς οἶνον γράφω, id eſt, Mulieris iuſiurãdum in uino ſcribo, Innuens irrita eſſe ſolere quæcunq; in compotationibus eſ futiunt̃. Alluditur aũt ad p̃uerbium, quod alibi retulimus, εἰς ὕδωρ γράφω, id eſt, In aqua ſcribo, de re euanida. Huc adſcribẽdum, quod quemadmodum in Sympoſiacis teſtatur Plutarchus, Veteres Bacchum obliuiõis filium finxerant, idq; p iocum inuertit apud hũc qſpiam, dicens patrem potius obliuionis appellandũ fuiſſe, q̃ filium, quod uinum præſertim immodicum, uel ante ſenectam adimat homini memoriam.

Duabus ſedere ſellis. II.

Duabus ſedere ſellis, eſt incertarum eſſe partium, & ancipiti fide, ambabus ſatiſfacere uelle. Quo uerbo noue cõpoſito, ἀλλοπρόσαλλον, appellat Martẽ. i. nunc his, nũc illis partibus fauentẽ. Macrobius in Saturnalibus cœnis, Laberius Mimus in ſenatũ à Cæſare lectus, cũ à Ciceróe ad cõſeſſum nõ reciperet̃, dicẽte, Recipem te niſi anguſte ſederemus, nimis mordaciter rñdit. Atq ſolebas duabus ſellis ſedere, Obiiciẽs tanto uiro lubricũ fidei. Sed id, quod Cicero dixit, niſi anguſte ſederem⁹, ſcomma erat in Cæſarem, q in ſenatum paſſim tam multos admittebat, ut eos quatuordecim gradus capere non poſſent. Hactenus Macrobius. Eſt aũt oium conſenſu turpiſſimum, cũ utraq; parte colludere. At Solon legem tulit, qua punirent̃ hi, q in ciuitatis tumultu, neutri partium adhæſiſſent.

Duos parietes de eadem dealbare fidelia. III.

Huic finitimũ uidet̃ illud, Duos parietes de eadẽ dealbare fidelia, p eo, quod ẽ, eadẽ re duplicẽ uelle inire gr̃am, eadẽq; opa, duos pariter demereri. M. Curius ad Ciceronẽ Sed amice magne, noli hãc ep̃ſam Attico oñdere. Sine eũ errare, & putare me bonũ uiꝝ eẽ. Nec ſolere duos parietes, de eadẽ fidelia dealbare. Volebat. n. Curi⁹ pariter & Attico & Cicerõi uideri ſũmus, ac de ſe uno fructũ qdẽ Ciceronis, mãcipiũ aũt Attici facere. Tractũ uidet̃ ab his, q parietibus, opus albariũ ſupinducũt. Legit̃ & hmõi Græcũ adagiũ apud Suidã, Δύο τοίχους ἀλείφεις, i. Duos linis parietes. In eos, q in factionibus, utriſq; p̃tibus blandiunt̃. Ad hãc claſſem p̃tinet illud Hebræi uatis, utroq; claudicare pede. Item illud euangelicum, Duobus ſeruire dominis. Rurſum illud ex Apocalypſi, de iis, q neq; calidi ſunt, neque frigidi.

Vnica filia, duos parare generos. IIII.

His ſimile quidam etiam nunc uulgo dicunt, dignum uidelicet, quod uel unum inter antiquitatis adagia commemoretur. Vnica filia, geminos uis parare generos. Vbi quis idem beneficium duobus ſimul pollicetur, aut pro eodem officio, quod alteri præſtiterit, à duobus gratiam repoſcit.

Neſcis quid ſerus ueſper uehat. V.

Neſcis qd ſerus ueſp uehat. Ex Menippeis Varrõis Satyris, citat̃ hic titulus, tum ab Aulo Gellio,

tum à

tum à Macrobio, neq; dubitandum, quin prouerbialis, ſicut ſunt & alii pleriq;. Quo ſalubriter admonemur, ne præſentiũ ſucceſſuum ꝓſperitate ſublati, futuri curam abiiciamus. Neq; ulla de re ſecuri ſimus, priuſq̃ exitum uiderimus. Idem hodie quoq; uulgo dicit, diem nondum ad ueſperam decurriſſe, cum ſignificant diuerſum exitum poſſe accidere. Apparet Maronem ad parœmiã alluſiſſe, cũ ait primo Georgicon libro, Deniq; quid ſerus ueſper uehat, agens de prognoſticis occaſus. Poteſt referri & ad illam Solonis ſententiam, ὅρα τέλος μακροῦ βίου, id eſt, Specta finem longæ uitæ.

Multi Thyrſigeri, pauci Bacchi. VI.

Πολλοί τοι ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι, id eſt, Plureis Thyrſigeros, paucos eſt cernere Bacchos. Carmẽ hexametrũ, ꝓuerbio Græcis celebratũ, quo ſignificatum eſt, cõpluribus mortaliũ, adeſſe uirtutis inſignia, aut ẽt famam, q tamen uera uirtute uacent. Vt non oẽs ueri Theologi, q pileum Theologicum gerunt, q̃ue hoc nomine ſunt donati. Nõ oẽs poetæ, q ſe eo titulo circumferunt. Non oẽs monachi, q cucullo onerant̃. Non oẽs Chriſtiani, q cerimoniis agunt Chriſtianum. Nõ oẽs generoſi q torquem geſtant auream. Nõ oẽs uirgines, quæ paſſis ſunt capillis. Non oẽs reges, q diademate inſigniunt̃. Non oẽs epi, q mitram gerunt bicornem, aut pedum argẽteum. Non oẽs ſummi pótifices, q uocant̃ ſanctiſſimi, quiq; triplici corona inſigniunt̃. Non oẽs impatores, q in uexillis oſtentant aqlam. Neq; πωγωνοφορεία, aut, τριβωνοφορεία quẽadmodum loquit̃ Plutarchus, philoſophum facit, hoc eſt, geſtata barba, aut geſtatum pallium. Tranſlatum à cerimoniis Bacchanalium, in qbus thyrſos, id eſt, haſtas quaſdam uiteas quatiebát afflati furore. Vſurpat̃ à Platone in dialogo, cui titulus Phædon. Alluſit huc eleganter Plutarchus in libello, quẽ ſcripſit aduerſus Colotẽ, εἷς τῶν ἑταίρων Ἀριστόδημος ὁ Αἰγιεύς, οἶσθα γὰρ τὸν ἄνδρα τῶν ἐκ τῆς ἀκαδημίας, οὐ ναρθηκοφόρον, ἀλλ' ἐμμανέστατον ὀργιαστὴν Πλάτωνος, id eſt, Quidã amicus, Ariſtodemus Aegienſis, Nam hoiem noſti, Academicorũ, non Thyrſigerũ, ſed ardentiſſimum myſten Platonis. ναρθηκοφόρον appellat, noïe & cultu dũtaxat Academicum, nõ re. Scitum eſt & illud Herodis Attici in palliatum, crinitum, barba ad pubem uſq; porrecta, uideo barbam & pallium, philoſophum nondum uideo.

Non omnes, qui habent citharam, ſunt citharœdi. VII.

M. Varro libro de re ruſtica ſecundo, eandem ſniam extulit diuerſa metaphora. Sed non omnes, inquit, qui habent citharam ſunt citharœdi. Huc adſcribẽdum uidetur, quod lepide ſcripſit Seneca, quẽdam perſonam malle, q̃ faciem. Faciem uocat, ubi quis talis uidet̃ qualis eſt, perſonam, cum præ ſe fert aliquis quod non eſt. Poteſt & ad auaros torqueri, ſi neges eos diuites, qui poſſident opes, ſed q recte norint uti. Vt non eſt citharœdus, quiſquis tenet citharam, ſed qui cithara recte nouerit uti. Non is rex, cui contigit amplum imperium, ſed qui ſciat adminiſtrare.

Plures Thriobolos, paucos eſt cernere uates. VIII.

Πολλοὶ θριοβόλοι, παῦροι δέ τε μάντιες ἄνδρες, id eſt, Plures Thriobolos paucos eſt cernere uates. Simile carmen eſt ſuperiori, eodem modo Græcis celebratum. Philochorus apud Zenodotũ author eſt, olim tres nymphas Apollinis nutrices, Parnaſſum incoluiſſe, quæ Thriæ dicerẽtur, unde poſtea receptum ſit, ut calculi, ſorteſq; diuinorum, Thriæ uocarentur. Vnde Thrioboli, q Thrias in urnam diuinam iaciunt. Sunt q affirment rõnem diuinandi per ſortes, à Minerua fuiſſe repertam, quæ cum magis floreret, q̃ oracula Delphica, mendax, & uana reddita eſt, idq; opera Iouis, Apollini gratum facere cupientis. Deinde ubi rurſum mortales Delphica frequentarent oracula, Pythiam ad hunc modum dixiſſe, Πολλοὶ θριοβόλοι, παῦροι δέ τε μάντιες ἄνδρες.

Multi qui boues ſtimulent, pauci aratores. IX.

Cõſimilem hẽt ſniam & hic uerſus, Πολλοὶ βουκένται, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες, i. Qui tauros ſtimulent multi, ſed rarus arator. Multi præ ſe ferunt quod non ſunt. Siqdem antiqtus arabát bubus, ut ante dictum eſt, eos extimulabant prælonga arundine aut haſtili, cuſpide quapiam acuminato. Qui mos & hodie durat apud Italos.

Simia in purpura. X.

Πίθηκος ἐν πορφύρᾳ, id eſt, Simia purpurata. In uarios uſus poteſt adhiberi parœmia, nempe uel in hos, qui tametſi magnifico cultu ſint ornati, tamen cuiuſmodi ſint, ex ipſo uultu, moribuſq; cognoſcitur, uel in hos, quibus dignitas indecora addit̃, uel quoties rei ꝑ ſe fœdæ, aſcititia, peregrinaq; ornamenta, indecenter admouentur. Quid enim tam ridiculum, q̃ ſimia ueſtita purpurea ueſte? Atq; id tamen non raro fieri uidemus apud iſtos, qui ſimias habent in delitiis, ut q̃maxime poſſunt, ad humanum morem ornent, ac ueſtiant, aliquoties & purpura, quo parum attentos, aut imperitos fallát, proq; homine ſalutetur ſimia, aut ſi deprehẽſus fuerit fucus, res magis ſit ridicula. Quam multos id genus, ſimios uidere eſt, in principum aulis, quibus ſi purpuram, ſi torquem, ſi gemmas detrahas, meros cerdones deprehendes.

Simia Simia eſt, etiam ſi aurea geſtet inſignia. XI.

πίθηκος ὁ πίθηκος, κἂν χρύσεα ἔχῃ σύμβολα, id eſt, Simia ſimia fuerit, etiam ſi aurea geſtet inſignia. Supiori rñdet, admonens fortunæ ornamēta, non mutare hoīs ingenium. Citat̃ adagium à Luciano, in oſone contra ineruditum. Natum uidet̃ à ſimiis illis Aegyptiis ſaltationem humaná imitátibus. Lucianus refert Apologum in húc modum. Rex qdam Aegyptius ſimias aliquot inſtituit, ut ſaltandi rõnem pdiſcerēt. Vt.n. nullū aīal ad figurá hoīs ꝓpius accedit, ita nec aliud actus humanos, aut melius aut libētius imitat̃. Artem itaq; ſaltandi, ꝓtinus edoctæ ſaltare cœperūt, inſignibus indutæ purpuris, ac pſonatæ. Multoq́; iam tpe maiorem in modū placebat ſpectaculum, donec è ſpectatoribus facetus quiſpiam, nuces, quas clanculum in ſinu geſtabat, in medium abiecit. Ibi ſtatim ſimiæ, ſimul atq; nuces uidiſſent, oblitæ choreæ, id eſſe cœperunt, qđ ante fuerant, ac repente è ſaltatricibus, in ſimias redierunt. Contritiſq; perſonis, dilaceratis ueſtibus, pro nucibus inter ſe depugnabant, non ſine maximo ſpectatorum riſu. Narratur apologus nõ abſimilis, de fele, quam Venus bel le adornatam in pediſſequaꝝ ordinem aſciuerat, ac ſatis apte, ἐγυναίκιζε, donec mure è cauo quopiam in medium procurrente, declarauit ſeſe nihil aliud eſſe q̃ felem.

Aſinus apud Cumanos. XII.

Ὄνος παρὰ κυμαίους, i. Aſinus apud Cumanos. Cõpetit in eos, q cum ſint inepti, ridiculiq;, tamē apud ignotos ipſa nouitate habent̃ in pcio, Aut in eos, qbus honos aliqs præter meritum additus à fortuna, tumorē & inſolētiá, ita ut ferè fit, cõciliat, id quod elegáter notat Demoſthenes Olynthiacaꝝ orõnū pma, τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν, τοῖς ἀνοήτοις γίνεται, id eſt, Felicitas.n. & reꝝ ſucceſſus, q cõtigerit immerēti, ſtultis ueſaniæ cām præbere ſolet. Cui cõgruit illud ex Aeſchylo citatum, ὦ βαρὺ φόρημ' ἄνθρωπος εὐτυχῶν ἄφρων. i. Graue pondus amens, rebus utens pſperis. Narrauimus alibi fabulam de aſino fugitiuo, q apud Cumanos ſe geſſit pro leone.

Ira omnium tardiſſime ſeneſcit. XIII.

Ὁ θυμὸς ἔσχατον γηράσκει, i. Ira poſtremū ſeneſcit. Huic diuerſum illud Ariſtotelis apophthegma, Qui (authore Laertio) rogatus, quæ res q̃ ocyſſime cõſeneſceret, rñdit bñficium. M. Tullius utrunq; cõplexus. Cui placet, inqt, obliuiſcit̃, cui dolet, meminit. Ná uulgo mortales iniuriæ tenaciſſime meminiſſe ſolēt, bñfactoꝝ q̃ facillime obliuiſci, Græcū adagiū uidet̃ ex Sophocle ſumptū, cuius in Oedipo Coloneo hæc ſūt uerba, θυμοῦ γὰρ οὐδὲν γῆράς ἐστιν ἄλλο πλὴν θανεῖν, θανόντων οὐδὲν ἄλγος ἅπτεται, id eſt, Senecta nulla obtingit iracūdiæ Niſi mors. ſepultos nullus attingit dolor. Hoc idē innuit Homerus lepidiſſimo ſanè figmēto de Litis & Ate. Hác deá facit, quæ noxas ac turbas ſoleat immittere rebus mortalium, atq; ipſam qdē acribus oculis, ac præuelocibus eſſe pedibus. Cæteꝝ poſt eam multo interuallo conſeq Litas deas, quæ quod Ate turbauerit, ſarcire moliantur. Has & ſtrabis oculis fingit, & pedibus claudis, illud nimirum innuens, offenſas eſſe citas, reconciliationes eſſe tardas, ꝓpterea quod iniuriæ diu meminiſſe ſolent hoīes. Carmē ipſum Homeri ſubſcribā ex Iliadis libro nono,

καὶ γάρ τε λιταί εἰσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο, χωλαί τε ῥυσαί τε παραβλῶπές τ' ὀφθαλμώ, αἵ ῥά τε καὶ μετόπισθ' ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι, Ἡ δ' ἄτη σθεναρή τε, καὶ ἀρτίπος, οὕνεκα πάσας πολλὸν ὑπεκπροθέει, φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν βλάπτουσ' ἀνθρώπους, αἳ δ' ἐξακέονται ὀπίσσω. Ὃς μέν τ' αἰδέσεται κούρας Διὸς ἆσσον ἰούσας. Τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν, καί τ' ἔκλυον εὐξαμένοιο. Ὃς δέ κ' ἀνήνηται, καί τε στερεῶς ἀποείπῃ, λίσσονται δ' ἄρα ταί γε Δία Κρονίωνα κιοῦσαι, τῷ ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ.

Quoꝝ uerſuū, nõ indolem, neq; grām, ſed ſniam, utcūq; reddemus latinis auribus. Nāq; Litas ēt genuit Saturnius ingens, Rugoſas, pedibus claudis, ac lumine læſas. Quæ à tergo comitantur Aten, medeantur ut illi. Ipſa Ate, pedibuſq; ualēs, & robore præſtans, Proinde gradu celeri longe præuertit̃, omneis Occupat, & terras prior aduenit illa p omneis, Mortaleis lædēs, ueꝝ hæ poſt terga ſequunt̃ Sarturæ, qcqd cõmouerit illa maloꝝ. At uero natas Ioue, q reueretur & audit, Se ſimul ac adiere, huic cõmoda plurima gratæ Cõciliant, huiuſq; uiciſſim uota receptant. Reiicit at ſiqs præfracte & pnegat illis, Tunc adito Ioue pře, precant̃, ut ilicet Ate Huic adſit, pœnaſq́; ſuo det deniq; dãno. Eiuſdē Ate fit mentio Iliados. τ. ubi Iuppiter imputás huic Deæ, quod à Iunone deceptus eſſet, illam capillis arreptam in terras præcipitem dedit, interdicens ne unq̃ rediret in cælitum contubernium. Hoc Homeri figmentum, quidam exiſtimant eſſe finitimum ei, quod de Lucifero cœlis deturbato, credunt Chriſtiani.

Si uultur es, cadauer expecta. XIIII.

Captatores teſtamētorum & hæredipetæ, uulgata metaphora, uultures appellātur, quod ſenibus orbis, ceu cadaueribus inhient. Nam huic aui proprium, cadaueribus tantum uiuere. Vnde & natura tātum illi ſagacitatis addidit, authore Plinio, ut biduo, aut triduo præuolet illuc, ubi cadauera ſint futura. Hoc minus nocens, q̃ ſint hoīes iſti diuitum funeribus imminētes, quod neq; fruges attingit;

neq; ullum

neq̃ ullum animal, quãtumuis imbelle, occidit, aut inſectatur. Tantum cadauera, uel corũ, quæ ſpon te mterierũt, uel ab aliis relicta ſunt, depaſcit. In qbus tñ abſtinet à ſui gñis. i. auium cadaueribus. Proinde q diuites audent, aut accuſare, aut ueneno tollere è medio, Miluii uocantur, q uero dũtaxat obſequiis & adulationibus aucupantur, ut miſceant teſtamẽto, Vultures, ꝓuerbio dicunt. Seneca, Si uultur es, cadauer expecta. Martialis libro ſexto. Amiſit pr̃ unicũ Silanus. Ceſſas mittere munera Oppiane? Heu crudele nefas, malæq́; parcæ. Cuius uulturis hoc erit cadauer? Diogenianus in collectaneis meminit huius adagii, ſed alia figura. ἀπὸ γυπός, id eſt, uultur ritu. Admonet aũt dictum de iis, q uel ob hæreditatis, uel alterius alicuius emolumenti ſpem, inſidiantur cuipiam.

Coruum deluſit hiantem. XV.

Haud diſſimili figura dictum eſt ab Horatio, in eum q captorem ſuum arte fruſtratus fuerat, Coruum deluſit hiãtem. Nam hæc quoq; auis cadaueribus imminet. Plerũq;, inqt, recoctus ſcriba ex quinqueuiro coruum deludet hiantem. Loquit de Corano, q Naſicæ ſocero, ſpe teſtamẽti per dolum oſtẽtata, moriens, nihil præter plorare reliqt. Videt aũt hoc adagium effictum & imitatum ad illud Græcorum, λύκος ἔχανεν, id eſt, Lupus hiat. Vt itidem dicere liceat, lupũ deluſit hiantẽ, & κόραξ ἔχανεν, id eſt Coruus inhiabat.

Cornicari. XVI.

Quin & Græci ꝓuerbio κρώζειν dicũt, ꝓ eo quod eſt inhiare prædæ, aut inepte garrire. Ariſtophanes in Pluto, σὺ μὲν οἶδ᾽ ὃ κρώζεις, ὡς ἐμοῦ τι κεκλοφότος, ζητεῖς μεταλαβεῖν. Interpres admonet eſſe ꝓuerbium in eos, q Cornicum more fruſtra cornicant. Sunt aũt uerba Chremyli ſenis, q ait ſe nõ ignorare, qd ſibi uellet Blepſidemus, ſurſum ac deorſum uertens oſonem, dum ſtudet furti confeſſionem elicere, nimi℞ ut conſcius in prædæ partem ueniret. Perſius Satyra qnta, Neſcio quid tecum graue Cornicaris inepte. Vſus eſt & diuus Hieronymus in ep̃la ad Ruſticum monachum.

In uino ueritas. XVII.

Ἐν οἴνῳ ἀλήθεια, id eſt, In uino ueritas, paſſim apud authores uſurpatũ adagium, ſignificãs ebrietatem animi fucum tollere, & qcqd in pectore conditum eſt, in aptum ꝓferre. Vnde diuinæ lr̃æ uetant uinum dari regibus, quod ibi nullum ſit arcanũ, ubi regnet ebrietas. Plinius lib. xiiii. capite. xxii. ſcripſit uinum, uſqueadeo mẽtis arcana ꝓdere, ut mortifera etiam inter pocula loquant homines, & ne per iugulum qdem rediturãs uoces contineant, uulgoq́;, inqt, ueritas attributa uino eſt. Celebrat & Perſæ cuiuſdam apophthegma, q negauit tormẽtis opus eſſe ad exqrendum uerum, uino. n. rectius elici, quod approbans Horatius in Odis. Tu lene inqt, tormẽtum ingenio admoues Plerũq; duro, tu ſapiẽtium Curas, & arcanũ iocoſo Cõſilium retegis Lyæo. Idem in arte poetica. Reges dicũtur multis urgere culullis, Et torquere mero, quẽ pſpexiſſe laborent, An ſit amicitia dignus. Rurſum alibi, Quid non ebrietas deſignat? opta recludit. Effert & ad hunc modum apud Athenæũ paroemia οἶνος καὶ ἀλήθεια, id eſt, Vinum & ueritas. Celebrat à Græcis hæc quoq; ſnia prouerbialis τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος, ἐπὶ τῆς γλώσσης τοῦ μεθύοντος, id eſt, Quod in corde ſobrii, id in lingua ebrii. Theognis, ἐν πυρὶ μὲν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον ἴδριες ἄνδρες γινώσκουσ᾽, ἀνδρὸς δ᾽ οἶνος ἔδειξε νόον, i. Au℞ atq; argẽtum fabris dignoſcit igni, Vinum hoĩs prodens arguit ingeniũ. Athenæus hunc ſenariũ citat ex Euripide, κάτοπτρον εἴδους χαλκός ἐστ᾽, οἶνος δὲ νοῦ, id eſt, Speculũ. n. formæ eſt æs, uinum aũt mentis. Apud eũdem Ephippus, οἴνου τε πλῆθος, πόλλ᾽ ἀναγκάζει λαλεῖν. οὐκοῦν μεθύοντάς φασι τἀληθῆ λέγειν, id eſt, Vis multa uini multa te cogit loq. Loq ꝓinde uera dicunt ebrios. Alcibiades in ſympoſio Platonis, τὸ δ᾽ ἐντεῦθεν οὐκ ἄν μου ἠκούσατε λέγοντος, εἰ μὴ πρῶτον μὲν τὸ λεγόμενον, οἶνος ἄνευ τε παίδων, καὶ μετὰ παίδων, ἦν ἀληθής, id eſt, Quæ uero nũc ſequunt non prius audiſtis, q̃ ꝓuerbium illud recẽſuerim, Vinũ & cum pueritia & ſine pueritia, ueridicum eſt. Quibus ex uerbis liquet, idem de pueritia, quod de uino, ꝓuerbio iactatum fuiſſe. Durat & hodie uulgo tale ꝓuerbium, non audiri ue℞, niſi à tribus hominum generibus, pueris, ebriis, & inſanis. Huc adſcribendum arbitror uerſiculum illum prouerbialem, ἡ γλῶσσ᾽ ἁμαρτάνουσα τἀληθῆ λέγει, id eſt, Verũ putat lingua lapſa dicere. Nam ue℞ eſſe creditur quod exciderit imprudenti, quandoqdem id demũ uacat fictionis ſuſpicione.

Bos in lingua. XVIII.

Βοῦς ἐπὶ γλώττης, i. Bos in lingua. In eos, q non audẽt libere, quod ſentiũt dicere. Trãſlatũ, uel à robore aiantis, q̃ſi linguã opprimẽs, nõ ſinat eã eloq. Vel hinc quod Atheniẽſium nomiſma quõdã bouis obtinuit figurã. Item apud Romanos Seruius rex, ouiũ ac boum effigie, primus ſignauit æs, authore Plinio lib. xviii. capite. iii. Itaq; q mulctæ pendendæ metu deterriti reticerent, aut q pecunia corrupti loq non auderẽt, bouem in lingua dicebant hr̃e. At Iulius Pollux nono de re℞ uocabulis libro, ꝓuerbiũ hoc exponens, his fermè conſentanea cõmemorat, addens ipm̃ nomiſma bouẽ uulgo uocari ſolere. Proinde in Deliacis ſpectaculis, ſi cui munus dãdum erat, præconem ꝓnũciare ſolitũ,

tot boues illi dabunt. Boues aūt ualuiſſe duabus drachmis atticis unde fuiſſe, q crederent hoc nomiſma Delioꝝ fuiſſe ꝓprium, non Athenieſium. Addit item in Draconis legibus extare mentionem, περὶ τῦ ἀποτίνειν δεκάβοιον, i. de pendēdis decem bubus. i. nūmis decē. Neq; defuiſſe q ſenſerint Homeꝝ quoq; de nomiſmate locutū, nō de aiante, cū ait, χρύσεα χαλκείων ἑκατόμβοι' ἐννεαβοίων. Veꝝ hanc opinionē alio in loco refellit Iulius Pollux, oſtēdens illā fuiſſe cōmutationē reꝝ, citra nummos. Adagiū aūt effert ad hūc modū, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκεν. i. Bos in lingua ambulauit. Admonens id dici ſolitū, ubi qs pecuniæ cā taceret. Theognis, βοῦς μοι ἐπὶ γλώσσῃ, i. In lingua mihi bos. Philoſtratus in uita Apollonii, γλῶτταν τε ὡς πρῶτος ἀνθρώπων συνέσχε, βοῦν ἐπ' αὐτῇ σιωπῆς εὑρὼν δόγμα, i. Linguā ꝑmus hoīm coercuit, Bouē in illa ſilētii inueniēs decretū. De Pythagora loqtur, ſilētii authore. Item in Scopeliano Sophiſta. καὶ οὐ χρὴ θαυμάζειν εἰ τινὲς δεδημένοι τὴν γλῶτταν ἦσαν καὶ βοῦν ἀφωνίας ἐπ' αὐτὴν βεβλημένοι, i. Neq; mirandū eſt, ſi qdam linguā hñtes uinctam, boue ſilentii eam occupante.

Argentanginam patitur. XIX.

Ἀργυράγχην πάσχει, id eſt, Argentanginam patiť. Supiori finitimū eſt, natum ex hiſtoria, quam refert Aulus Gellius in noctibus atticis, atq; item Plutarchus, in uita Demoſthenis. Ea eſt hmōi. Cū aduerſus Mileſioꝝ legatos, q auxilii petendi cauſa Athenas uenerant, acriter in cōcione dixiſſet Demoſthenes, obſiſteretq;, quo minus impetraturi poſtulata uiderenť, cauſa in diem poſteꝝ reiecta. Legati Demoſthenem ipſum adierunt, magnaq; pecuniæ ſumma, ne contra ſe diceret redemerunt. Poſtridie, cum res denuo foret agenda, Demoſthenes, multa lana collo circūuoluto in cōcionem ꝓdiit, fingens ſeſe συνάγχην, id eſt, anginam pati. Eamq; rem impedimēto eſſe, quo minus ex more diceret. Tum è populo quiſpiam, cui ſimulatio ſubolebat, exclamabat, eum nō συνάγχην, ſed ἀργυράγχην, pati. Eſt aūt ſynanche morbi genus, quem uulgus medicorum deprauate ſquinantiam appellat. Hunc Aretæus Cappadox libro primo, cōmemorat inter morbos acutos, oſtēdens bifariam appellari, uel κυνάγχην, quod id mali canibus ſit familiare, uel συνάγχην, quod ſpiritum coartet, ac præfocet.

Equus me portat, alit rex. XX.

Ἵππος με φέρει, βασιλεὺς με τρέφει, i. Me rex alit, ac me portat equus. Referť inter Græcoꝝ adagia, atq; addūt hinc natū. Iuuenis qdam ſub rege Philippo ſtipēdia faciebat. Is cū admoneretť, ut miſſionē peteret, ſeſeq; à militia abdicaret, negauit ſe factuꝝ, his qdem uerbis, ἵππος με φέρει, βασιλεὺς με τρέφει, i. equus me portat, rex me alit. Significans ſe cōmodiſſime uiuere, ut q & pedibus alienis ingrederetť, & aliena pecunia paſceretť. Huc alluſit Horatius cū in epl'is ſub Ariſtippi ꝑſona, ſic ait, Rectius hoc, & Splēdidius multo eſt, equus ut me portet, alat rex. Quo qdē in loco Acron huius admonet ꝓuerbii, cuius ēt meminit Diogenianus. Apparet è Tragœdia quapiā aſcitum. Eſt.n. carmē Anapæſticum dimetrum.

Etiam Corchorus inter olera. XXI.

Καὶ κόρχορος ἐν λαχάνοις, id eſt, Etiā Corchorus inter olera. Dici ſolitū in hoīes nullius precii, q tñ in numero aliquo ſtudeat haberi. Nā, κόρχορος, oleris genus eſt uiliſſimi, quod Plinius lib. xxi. in catalogo oleꝝ recenſet. Idē alibi cōmemorat inter herbas ſponte naſcētes. Scribit aūt Corchorū Alexandrini cibi herbā eſſe, cōuolutis foliis, ad ſimilitudinē mori, multis remediis utilem. Meminit ꝓuerbii Theophraſtus, libro de plantis ſeptimo, capite. vii. Corchoꝝ referēs inter olera, quæ uel cocta, uel cruda poſſint edi, ueꝝ ob amaritudinē, ꝓuerbio eſſe infamem. Suidas author eſt nōnullis piſcem exiſtimari corchoꝝ, cōtemptiſſimum, nulliuſq; precii, qualis ſit hippurus. Ariſtophanes in Veſpis, κἆθ' ἥψαμεν τοῦ κορχόρου, id eſt, Deinde Corchorum attigimus. Nec hic tacuit interpres de prouerbio.

Graculus inter muſas. XXII.

Cui non diſſimile uidetur, κολοιὸς ἐν ταῖς μούσαις, id eſt, Graculus inter muſas. Indoctus inter doctiſſimos, Infantiſſimus inter eloquentiſſimos. Recte dicetur & in hoīes oſtentatione falſæ doctrinæ ſeſe iactitantes, & uiris eruditis impudenter obſtrepētes. Eſt.n. Graculus auis, minime canora, ſed tñ odioſe garrula, atq; obſtrepera. Confine eſt his, quod in Bucolicis, ait Virgilius. Sed argutos inter ſtrepere anſer olores. Cygnos canoros eſſe ſic oīum poetaꝝ l'ris eſt decantatū, ut nihil ſit celebrati', etiam ſi nemini cōtigit hunc audire cantum, Nec deſunt philoſophi, q huiuſce rei rōnem quoq; reddere conentur, Aelianus addit, eos non canere, niſi flante Fauonio. Vnde fertur etiam prouerbium. κύκνειον ᾆσμα, id eſt, Cygnea cantio. Contra, anſeres moleſto quodam ſtridore obganniunt. Proinde cum indoctus inter eruditos garrit, in tempore uſurpabitur adagium, Anſer inter olores.

In lente unguentum. XXIII.

Τὸ ἐπὶ φακῇ μύρον, id eſt, In lenticula fabulam, ſubaudi, narras. Vbi quis mentionem inducit uilis cuiuſpiam, & nihili hominis, aliis de uiris egregiis uerba facientibus. Ad hunc qdem modum legitur in omnibus uulgatis exemplaribus, apud Aulum Gelliū, libro. xii. capite. xviii. Verum placet

Hermolai

Hermolai caſtigationi ſubſcribere, q locum hunc ita reſtituit, ut legat, τὸ ἐν φακῇ μύρον, i. In lente unguentũ. Quadrat autē in hominē, aut in rē quampiam, q̄ neutiq̄ in tēpore adhibeat̃ iis, quibus minime congruit. Veluti ſi philoſophũ, iuuenũ laſciuientiũ cōuiuio miſceas. Aut inter pocula de rebus grauibus, ac Theologicis incipias diſputare. Quēadmodum uidelicet lenticulæ uili legumini, inepte quis admiſcuerit unguentũ. Dicetur etiã ubi plura inter ſe diſſimilia confundent̃. Verba Frontonis apud Gelliũ ſunt hæc, Videte tamen, ne exiſtimetis ſemper atq; in omni loco, mortales multos, pro multis hominibus, eſſe dicendũ, Ne planè fiat Græcũ illud de Varronis Satyra ꝓuerbiũ, τὸ ἐν φακῇ μύρον, i. In lente unguentũ. Idē uſurpauit M. Tullius libro ad Atticũ primo. Legati, inquit, cũ authoritate mitterentur, q adirent Galliæ ciuitates, darentq́; operã ne eæ cũ Eluetiis ſe iungerent. Legati ſunt, Q. Metellus Creticus, & L. Flaccus, τὸ ἐν δὲ τῇ φακῇ μύρον, Lentulus Clodiæ filius. Tãetſi hic quoq; locus eodē mendo laborat, quo Gellianus ille. Citat̃ autem adagiũ hoc ab Ariſtotele, in libro de ſenſu & ſenſili, ἀλλ' ὥσπερ γὰρ ὅπερ Εὐριπίδην ἀπέσκωπτε Στράττις, ὅταν φακῆν ἕψητε, μὴ ἐπιχεῖν μύρον, i. Nam uerũ eſt quod ait Stratis Euripidē taxans, ubi lenticula coquitur, non oportere unguentũ infundere. Quo ſanè loco, q̄ portenta habeant noſtri uulgati codices, nihil attinet hic cõmemorare. Citat & Athenæus libro Dipnoſophiſtarũ quarto, παραινέσαι σφῷν τι βούλομαι σοφὸν ὅταν φακῆν ἕψητε, μὴ 'πιχεῖν μύρον, ex Iocaſta Stratidis Comici poetæ. Citat & ex Sopatri Necya, Ἰθακὸς Ὀδυσσεὺς τὸ ἐν δὲ τῇ φακῇ μύρον πάρεστι θάρσει θυμέ, i. Ithacenſis Vlyſſes in lente unguẽtũ adeſt, aude anime. Adducit & Clearchum ꝓuerbiorũ collectorē, qui hoc quoq; recenſuerit, τὸ ἐν φακῇ μύρον. Addens extare apud Varronem, complureisq́; Latinorum uſus eo prouerbio, quibus incognitum tamen ſit, unde Varro deſumpſerit eum Iambicum. Huc mihi uidetur Ariſtophanes alluſiſſe, cum ait, ἐν ἀγορᾷ κἀπιφυτεύσεις ἕρπυλλον ἄνω καὶ μύρον ἐπιχεῖς, id eſt, Et præterea feres Serpyllum ſurſum, & lentem infundes. Porrò unguentum intelligo oleum odoratum, ac uelut unguentarium. Alioqui plebeium oleum admiſcere lenti, nihil prodigioſum.

Anulus aureus in naribus ſuis. XXIIII.

Huic penè cognatũ ē illud quod extat in prouerbiis Hebræorũ, Anulus aureus in naribus ſuis. Sic enim habet Prouebiorũ capitulo undecimo, Circulus aureus in narib⁹ ſuis, mulier pulchra, & fatua. Vbi res quæpiam ꝑ ſe præclara; illic adhibet̃, ubi minime addecet. Vt ſi ſtulto contingant opes, fatuæ forma, genus ignauo, eloquentia uiro improbo, magiſtratus imperito. His enim rebus nō modo non ornantur, uerumetiã magis ridiculi fiunt. Olim autē anulis q̄buſdam aureis in auriculas inſertis, ornari ſeſe credebant, maxime Barbari. Inſeritur & ſuillis naribus anulus æreus, quo minus noceant agris roſtri ſuffoſſione, quæ peculiaris eſt huic animanti, quapropter et agricolationē monſtraſſe creditur. Quod ſi anulũ aureũ roſtro ſuillo inſeras, res ſit oppido q̄ ridenda. Celebratur apud Græcos Menandri uerſiculus, ab hac ſnia non admodum abhorrens, Μισῶ πονηρὸν, χρηστὸν ὅταν εἴπῃ λόγον, id eſt, Odi improbum, qui uerba proloquitur proba. Huc pertinet illud, quod memorat in Noctibus Aulus Gellius, Cum quiſpiam improbatæ famæ uir ſententiam dixiſſet, Reip. cōducibilem, iuſſerunt eandem ab alio quopiam integro, bonoq́; uiro pronunciari, atq; illius nomine decerni, quod abſurdum exiſtimarent à malo uiro bonum cōſilium, aut bonam ſententiam proficiſci.

In eburna uagina plumbeus gladius. XXV.

Huic confine eſt illud, ἐν ἐλεφαντίνῳ κολεῷ τὸ μολύβδινον ξίφος, id eſt, In eburna uagina plũbeus gladius, natũ ex Diogenis Cynici apophthegmate. Nã cũ adoleſcens quiſpiam, inſigni forma, fœdum quiddam, atq; obſcœnum dixiſſet, Ex eburna inquit, uagina plumbeum gladium educis.

Omnia octo. XXVI.

Ἅπαντ' ὀκτὼ, id eſt, Omnia octo. Cũ nihil deeſſe ſignificamus, aut cum multa inter ſe ſimilia uidentur, parœmiã hinc natam exiſtimant. Steſichorus poeta in oppido Catana ſplēdide ſepultus fertur, monumento diligenti quadam ratione, ex omnibus octonis conſtructo, octo columnis, octo gradib⁹, angulis octo. Atq; hinc ꝓuerbium increbuiſſe, ἅπαντ' ὀκτώ. Meminit huius & Iulius Pollux in nono, agens de luſu taxillorũ, quem ait numeris conſtare, in quibus ſit unus, q Steſichorius appelletur, nimirũ octo, idq́; cognominis ſumptũ eē ab eius monumento. Sunt qui dicãt eũ, q Corinthios in unã ciuitatem coegit, ciues uniuerſos in octo tribus diſtribuiſſe, atq; hinc ortũ uulgi ſermonē. Neq; deſunt q ſcribant, idq́; Euandro ut citant, authore, octo Deos eſſe, q rerum imperent ſummæ, ignē, aquam terrã, cœlum, lunã, ſolem, mithram, noctē. Mithram aũt Perſæ, eundem cũ ſole exiſtimant. Rurſum alii dicũt octo fuiſſe certaminũ ſpecies in Olympiis, atq; inde ductũ adagiũ, Omnia octo. Quod ſi nobis quoq; conceditur in ænigmate diuinare, non abſurde natũ uideri poteſt à fabula, quã narrat Plutarchus in cōmētario de Dæmonio Socratis, Deliis ac cæteris Græcis oraculo reſpōſum

fuiſſe apud Aegyptios, ita demũ maloꝶ finẽ fore, ſi aram, q̃ in Delo erat, duplaſſent. Qui cum nõ intellexiſſent, quid ſibi uellet oraculũ, ridicule duplatis ſingulis aræ lateribus, imprudentes ſolidũ octuplũ effecerunt, ob inſcitiã ꝓportionis, q̃ longitudine duplũ reddit. Cæteꝶ hac in re conſultus Plato, geometriæ cũ primis peritus, reſpondit Deũ Græcis imperitiã exprobraſſe, moneẽ, ut geometriæ darent operam. Delectatum apparet hoc prouerbio Heliogabalum imperatorem, cui morẽ hunc fuiſſe ſcribit Aelius Lãpridi⁹, ut ſimul ad cœnã uocaret octo caluos, octo luſcos, octo podagroſos, octo ſurdos, octo nigros, octo ꝓlongos, & octo ꝓpingues & obeſos.

Omnia idem puluis. XXVII.

Πάντα μία κόνις, id eſt, Oĩa idẽ puluis. De indiſcreta ſimilitudine Lucianus, Ἀλλὰ πάντα μία ἡμῖν κόνις φασί, id eſt, Quin nobis omnia idẽ, quod aiũt, puluis. Alludẽs ad defunctoꝶ cineres, inter quos nihil apparet diſcriminis. Confine illi quod alio demonſtrabimus loco, eiuſdem farinæ. Siquidem antiqui farinam pollinem uocabant.

Currus bouem trahit. XXVIII.

Ἡ ἅμαξα τὸν βοῦν ἐλαύνει, i. Currus bouem ducit, De re quæ præpoſtere geritur. Veluti ſi uxor præſcribat marito, ſi diſcipulus reprehendat præceptorem, ſi populus imperet principi, ſi ratio pareat affectui. Lucianus in Terpſione, νῦν δὲ τὸ τῆς παροιμίας, ἡ ἅμαξα τὸν βοῦν πολλάκις ἐκφέρει, id eſt, Nũc id euenit, quod dici uulgo ſolet, Plauſtrum ſæpenumero bouem ipſum aufert. Trãſlata metaphora à plauſtris per decliue retro labentibus, unaq; ſecum bouem auferentibus.

Ab equis ad aſinos. XXIX.

Ἀφ᾽ ἵππων ἐπ᾽ ὄνους, i. Ab eq̃s ad aſinos. Vbi q̃s à ſtudiis honeſtioribus ad paꝶ honeſta deflectit. Veluti ſiq̃s è philoſopho cãtor, è Theologo grãmatic⁹, è mercatore caupo, ex œconomo coqu⁹, è fabro fieret hiſtrio. Quadrabit itẽ, ubi q̃s è cõditione lautiore ad abiectiora deuenerit. Procopius ſophiſta in epiſtola quapiam, τὸ δὴ λεγόμενον, ἀφ᾽ ἵππων ἐπ᾽ ὄνους μεταβεβήκαμεν, i. Iuxta ꝓuerbium, ab equis ad aſinos tranſiuimus.

Ab aſinis ad boues tranſcendere. XXX.

Huic diuerſum eſt illud Plautinũ, Ab aſinis ad boues tranſcẽdere, ꝓ eo quod eſt, ex humiliore cõditione ad ditioꝶ partes tranſire. Sic. n. apud Plautũ in Aulularia, Euclio, cuius pauperculi diues q̃dã expetebat affinitatẽ, Venit hoc mihi in mentẽ Megadore, te eſſe hominẽ diuitẽ, factioſum, me itẽ eẽ hominẽ paupeꝶ pauperrimũ. Nũc ſi filiã locaſſim meã tibi, i mentẽ uenit, te bouẽ eẽ, et me eẽ aſellũ. Vbi tecũ coniũctus ſiẽ, ubi onus nequeã portare pariter, iaceã ego aſinus in luto, tu me bos haud magis reſpicias, nat⁹ q̃ ſi nunq̃ ſiẽ. Et te utar iniquiore, & meus me ordo irrideat, neutrobi habeã ſtabile ſtabulũ, ſiq̃d deuortii fuat. Aſini me mordicus ſcindãt, boues incurſent cornib⁹. Hoc magnũ piculũ eſt, me ab aſinis ad boues trãſcẽdere. Hactenus Plaut⁹. Videt̃ allegoria ex Apologo quopiã mutuo ſumpta, qui mihi in præſentia non ſuccurrit.

Ab aſino delapſus. XXXI.

Ἀπ᾽ ὄνου καταπεσών, id eſt, Ab aſino delapſus. In eos dicit̃ qui incõſulte quippiã agunt, & imperite, Aut in eos, qui à ꝓſentibus cõmodis, quibus ob inſcitiã uti neſciunt, excidunt. Eſt autẽ in Græcis uerbis faceta alluſio ad finitimã orationẽ, mutato accentu, ἀπὸ νοῦ, i. à mẽte delapſus, tanq̃ uecors, & mentis impotens. Vtitur hoc adagio Plato libro de legibus tertio, Δεῖν φαίνεταί μοι γε οἷον ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν, i. Mihi ſanè uidetur, undequaq; reſtringẽdus ſermo, ne tanq̃ os habens effrene impetu abreptus, iuxta ꝓuerbium, ab aſino tanq̃ à mente excidat. Vtitur item Plutarchus in Gryllo. Rurſum Ariſtophanes in Nubibus, Κακῶς γὰρ οὕτως ἔχεις ὥς γε μοι δοκεῖς. Ἵππους γ᾽ ἐλαύνων ἐξέπεσον νὴ τοὺς θεούς. Τί δῆτα ληρεῖς, ὥσπερ ἀπ᾽ ὄνου καταπεσών; id eſt, Mali, ut uidetur, accidit tibi quippiã. Ita per Deos, equos agens miſer excidi. Quid hæc ita, ut delapſus aſino blatteras? Primus uerſus dicit̃ à Strepſiade Daniſtã irridẽte, quod pecuniã filio ſuo mutuo datã repetat. Alter eſt Daniſtæ, iuuenẽ tacita alluſione notantis, q̃ ſtudio alendoꝶ equoꝶ pecuniã eam abſumpſerat. Tertius rurſum Strepſiadis, dicentis illũ delirare, perinde quaſi non ab equis, ſed ab aſino decidiſſet, hoc eſt, ἀπὸ νοῦ, i. à mente. Quandoquidẽ & Latinis mente lapſi dicuntur, q̃ mente exciderunt. Suetonius in Auguſto, Rectorẽ quoq; ſolitus apponere, ætate paruis, aut mẽte lapſis. Quidã huic quoq; ꝓuerbio huiuſmodi affingunt fabulã. Duo quidã, cum in deſertis locis aſinum quempiã forte fortuna nacti eſſent, cõtendere inter ſeſe cœperunt, uter eũ uti ſuũ, domũ abduceret. Nã utriq; pariter à fortuna uidebat̃ obiect⁹. Hac interim de re illis inuicẽ altercãtibus, aſinus ſeſe ſubduxit, ac neuter eo potit⁹ eſt. Atq; hinc ꝓuerbiũ natũ autumant. Mihi magis placet in adagio captatam fuiſſe alluſionem de qua diximus, maxime quod animaduertam grammaticis id ſtudio fuiſſe, ut omnibus adagiis fabulam aliquam, aut hiſtoriam, uel commentitiam adiungerent.

Telluris onus. XXXI.

Γῆς βάρος, i. Terræ onus. De homine uehementer inutili, qui nihil aliud, q̃ terram ſuo pondere grauet.

granet. Refertꝰ inter adagia græcanica, natũ ex Homero, apud quẽ Achilles Iliados. Σ. hoc pacto loquitur, indigne ferens ociũ, & quod non ineat ꝓlium cũ reliquis copiis, ἀλλ' ἧμαι παρὰ νηυσὶν ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης, i. Nauibus aſſideo telluris inutile pondus. Rurſum in Odyſſeæ. Υ. οἷον μέν τινα τοῦτον ἔχεις ἐπίμαστον ἀλήτην σίτου καὶ οἴνου κεχρημένον, οὐδέ τι ἔργων ἔμπαιον οὐδὲ βίης ἀλλ' αὔτως ἄχθος ἀρούρης, i. Quẽ tandẽ nobis erronẽ adducis edacẽ, Enectumq́ꝫ fame, uiniqꝫ & panis egenũ, Artibus edoctũ nullis, neqꝫ uiribus ullis Pollentẽ, ac tantũ telluris inutile pondus. Nec illepidum, nec prorſus, ni fallor, ἀπροσδιόνυσον eſt, quod memorat Athenæus libro octauo. Stratonicus quiſpiã Citharœdus Corinthi pegrinabatur, Hũc cũ anicula quædã fixis oculis intuereturꝰ, idq́ꝫ diu, tandẽ ille, quid, inquit, tibi per Deos, uis mater, aut quid me ſic continenter intueris? Demiror, inquit illa, ſi mater te decem menſes ferre potuit, cum ciuitas angatur, unum duntaxat diem te portans.

Arabicus tibicen. XXXII.

ἀράβιος αὐλητής, i. Arabicus tibicen. Aut, ἀράβιος ἄγγελος, i. Arabicus nuncius. In eos dici ſolitũ, qui à ſemel cœptis nunq̃ deſiſtunt. Quod uitii Flaccus cantoribus peculiare eſſe ſcripſit, ut iuſſi cantare, nunq̃ adducantur, ut incipiant, Si iniuſſi cœperint, nunquã deſinant. Citatur ex Menandro, ἀράβιον ἄρ' ἐγὼ κεκίνηκα αὐλόν, i. Arabicã ego Hercle tibiã excitaui. Meminit adagii Iuliꝰ Pollux, capite de loquacibus, ad hunc modũ, ἀράβιος αὐλός, i. Arabica tibia. Citatur & Cantharus, in Medea, κιθαρῳδὸν ἐξηγείρετο ἀράβιον, id eſt, Citharœdũ excitauit Arabicũ. Celebraturꝰ Græcis & hic uerſiculus de tibicine Arabico, Δραχμῆς μὲν αὐλεῖ, τεττάρων δὲ παύεται, i. Drachma canit, ſed quatuor compeſcitur. Quod paululo precio prouocaretur ad canendum non niſi magna mercede deſiſteret. Adagium hinc natum exiſtimant, quod olim tibiis canendi artẽ non diſcebant ingenui, tanq̃ ſordidã, ſed hanc ſola mancipia exercebant, quæ plerunqꝫ ex Arabia ꝓducebantur. Deinde ingenuis uſqueadeo placere cœpit, ut indoctus haberetur, quiſquis huius eſſet rudis, donec Alcibiades tibias abiiceret, oris deformitate conſpecta ad ſpeculũ.

Artem quæuis alit terra. XXXIII.

τὸ τέχνιον πᾶσα γαῖα τρέφει, id eſt, artẽ quæuis alit regio. Prouerbialis ſnĩa, qua ſignificatũ ẽ, certiſſimũ uiaticũ eſſe erudutionẽ, aut artificiũ aliquod. Nã hæc neqꝫ eripi poſſunt à latronibus, & quocunqꝫ terrarũ abeas, te comitantur, nihil adferentia ſarcinæ. Suetonius ſcribit aliqñ Neroni ꝓdictum à Mathematicis, fore, ut imperio deſtitueretur, unde uocẽ illã Neronis celeberrimã extitiſſe, τὸ τέχνιον πᾶσα γαῖα τρέφει, quo maiore uenia meditaretꝰ Citharœdicã artẽ, principi gratã, priuato neceſſariã. Itaqꝫ cũ intelligeret ſibi pereundũ, illud identidẽ dictitabat, qualis artifex peo, uelut indignũ eſſet, q tantus eſſet muſicus, ut ubiuis gẽtiũ uiuere poſſet, nunc fame ad mortẽ adigi. Nec. n. aſſentior hoc loco interpretũ ſnĩæ qui locũ apud Suetoniũ hunc ſecus enarrant. Idẽ nullo conuicio magis offenſus eſt, q̃ quod quidã illũ malũ citharœdũ appellaſſet. Idem euenit Dionyſio Syracuſano tyrãno, q imperio exutus, Corinthi ludũ aperuit, ac pueros literas & muſicã docuit. Apparet autẽ ſenarium eſſe, quẽ citat Suetonius, ſed paucarũ ſyllabarũ cõmutatione deprauatũ, fortaſſis ſic reſtituetur, τὸ τέχνιόν γε πᾶσα γαῖα ἐκτρέφει. Fertur inter Græcorũ ſnĩas huiuſmodi ſenarius, ab hoc ꝓuerbio nõ admodũ diſſidẽs λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη, id eſt, Ars ipſa inopiæ portꝰ eſt mortalibꝰ, hoc eſt, unicũ cõfugiũ in egeſtate eſt ars. Vnde q ſapiunt, etiamſi ſuppetat abunde res familiaris, tñ liberos ſuos opificiũ aliquod diſcere cogunt, quo ſi contingat, ut fortuna auferat opes, aut ĩ exilium ire iubeantꝰ, ſit quo ſibi uictũ parent. At nũc pleriqꝫ qbus domi nihil eſt, in diuitũ familiis cõſeneſcũt, unde ſi pellantur, aut mendicandũ ſit, aut tollendũ quod non poſuerunt, contra Platonis legem.

Non eras in hoc albo. XXXIIII.

Nõ eras in hoc albo, hoc eſt, Nõ eras in hoc numero. Trãſlatũ ab ablata tabula, in qua quondã ſcribebantꝰ noĩa iudicũ. Plinius in ꝑfatione hiſtoriarũ mundi. Cũ hanc operã cõdicerẽ, nõ eras in hoc albo, id eſt, nõ eras in eorũ numero, quos hæc lecturos credebã. Erat & album ꝑtoris, in quo leges & formulæ deſcribebantꝰ. Pandectarũ lib. primo, titulo de Edendo. Ex Vlpiano eũ quoqꝫ edere Labeo ait, q ꝑducat aduerſariũ ſnũ ad albũ, & demonſtret qd dictaturus ſit. Item ſcd'o eiuſdẽ operis libro, titulo primo, multa fit mentio de albo. Quintilianus libro inſtitutionũ undecimo, Quorũ alii ſe ad albũ, & rubricas tranſtulerunt, uidelicet leguleios & formularios irridens, q non ex libris iuriſprudentũ, ſed ex albo prætoris iuris ſcientiã diſcerẽt. Titus Liuius Decadis primæ libro nono. Ciuile ius repoſitum in penetralibus Pontificum euulgauit, faſtosq́ꝫ circa forum in albo propoſuit, ut quando lege agi poſſet, ſciretur. Apuleius Metamorphoſeos libro ſexto, meminit albi, Siquidem Iouem allocuturum deos, ita facit exordiri, Dei conſcripti Muſarum albo. Quibus in uerbis mihi ſubeſſe uidetur, obſcura quidem, ſed faceta alluſio ſcriptoris, ad Deos à poetis confictos. Quaſi ii demum in Deorum numero ſint, quos illic Muſæ, quibus afflati ſcribunt poetæ, conſtituerint.

Oleo tranquillior. XXXV.

Oleo tráquillior, Hyperbole ꝓuerbialis, in homines minime iracúdos, leniq; ingenio ꝓditos, à liquoris natura ſumpta, quo nihil magis tacitũ, magisq; lene. Plautus in Pœnulo. Ita hanc canẽ faciá tibi oleo tranquilliorẽ. Eſt aũt uſqueadeo tranquilla olei natura ut mare quoq;, rẽ omnium ſæuiſſimá tranquillet, atq; ob id urinantes, aiunt, oleũ ore ſpargere, quod mitiget elementi naturá aſperá, lucemq; deportet. Author eſt Plinius libro ſc̃do. Idem confirmat Plutarchus, & cur ita fiat, rationem reddit in libello de cauſis naturalib⁹. Rurſum in conuiuialiũ quæſtiuncularũ Decade ſexta, cauſam adſerens, cur Homerus inter tot liquores, oleũ duntaxat appellauerit ὑγρὸν, i. humidũ, ſiue liq̃dũ, oſtendit oleo nihil ineſſe aſperũ, ſed undiq; lene eẽ, & ob id maxime reddere imagines, more ſpeculorũ. Præterea nec motũ, aut ꝑcuſſum ſtrepit, quẽadmodum humores reliqui, nec luctat̃ cũ igni, ſed tacite paſcit. Deniq; non eſt alius liquor, q̃ tam late diffundatur, cũ inungitur corpori, aut ſerius ſiccefcat, aut æque molliat, ac leniat. Vtitur hoc adagio & Plato in Theetæo de ſciẽtia, placida ingenia, q̃ leniter, ac tranquille ad diſciplinas, & diſputationes accedunt, oleo molliter fluenti comparans.

Auricula infima mollior. XXXVI.

Huic ſimillimũ quod M. Tullius uſurpat in epiſtolis, Tu, ingens, quẽadmodũ me cenſes oportere eſſe in Repub. & in noſtris inimicitiis, ita & eſſe, & fore, auricula infima ſcito molliorẽ. Tráſlata metaphora ab ea ariculæ parte, qua non eſt aliud in humano corpore mollius, aut flexibilius, lẽtiusq;, ut quæ nec oſſe rigeat, neq; carthilagine dureſcat, neq; neruis intendatur.

Apio mollior, aut mitior. XXXVII.

ἀπίου πραΰτερος, id eſt, Apio mitior, Simili figura dictũ eſt à Theocrito, καὶ δὴ μὰν ἀπίω πραΰτερος, id eſt, Et iam certe apio mitior. Eſt autem Apius Græcis raphanus, aut pyri genus.

Spongia mollior. XXXVIII.

Eiuſdẽ eſt generis, τῆς σπογγιᾶς μαλακώτερος, id eſt, Spongia mollior. Sic. n. aſſentantor q̃ſpiá loquit̃ apud Comicũ quẽpiá, citante Plutarcho in cõmẽtario de diſcrimine adulatoris & amici, ἐμὲ Νικόμαχε πρὸς τὸν στρατιώτην τάξατε, ἂν μὴ ποιήσω πέπονα, μαστιγῶν ὅλον ἂν μὴ ποιήσω, σπογγιᾶς μαλακώτερον τὸ πρόσωπον, i. Nicomache me iſti militi opponas uelim, Niſi pepona loris quantus eſt effecero, Niſi ſpongia illi molliorẽ qualibet Reddidero uultũ. Ad eundẽ modũ dicebát, pepone mollior. Theopompus apud Athenæum libro ſecũdo, μαλακωτέρα πέπονος σικυοῦ μοι γέγονε. Ad hanc formam pertinet, quod idem citat ex Epicharmo, πραΰτερος εἰμὶ μολόχας, id eſt, Mitior equidem malua, quod ea herba uim habeat leniendi. Item Cinedo mollior. Plaut⁹ in aulularia, Ita fuſtibus ſum mollior magis, q̃ ullus Cinedus. Nam priſci, ſaltatores & pantomimos Cinedos uocabant, quod cũ geſticulatione canerẽt. Similiter Catullus, Cinede Thalli mollior cuniculi capillis.

Felicibus ſunt, & trimeſtres liberi. XXXIX.

τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία, id eſt, Felicibus ſunt & trimeſtres liberi. Senari⁹ ꝓuerbialis in principũ, ac diuitũ felicitatẽ, quibus ꝑ adulationẽ oĩa laudi uertuntur, quiq; ſibi nihil non licere putant, adeo ut quod in homine plebeio, perinde ut ſummum ſcelus damnatur, in illis uirtutis titulo celebret̃. Vnde nata ſit parœmia, Suetonius Tranquillus declarat, Claudii Cæſaris uitá his uerbis exordiẽs. Patrẽ Claudii Cæſaris Druſum, olim Decimũ, mox Neronẽ prænomine, Liuia cũ Auguſto grauida nupſiſſet, intra menſem tertiũ peperit, fuitq; ſuſpicio ex uitrico ꝑ adulterii ſuſpicionẽ ꝓcreatũ. Statim certe uulgatus eſt uerſus, τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία, id eſt, Potentibus ſunt menſiũ & partus triũ. Ná menſe ſeptimo, decimo, & undecimo legitimi ſunt partus, q̃rto, & octauo, neq; uitales ferè & ꝓ̃q rari, mẽſe tertio nulli part⁹ æditi legunt̃. Author Plini⁹ lib. ſeptimo, capite quinto.

Aurem uellere. XL.

Aurẽ uellere, ueteres dicebát admonere, à priſco ritu ſumpta figura, quo in ius ducturi quẽpiá aurẽ uellicabát, atteſtantes eũ, quẽ quaſi teſtẽ meminiſſe uolebant. Inde Horatianũ illud, in ſermonib⁹, Et licet anteſtari, ego uero Oppono auriculá. Siquidẽ ut frons antiq̃tus erat ſacra Genio, ueluti ſcribit in Maronis Silenũ Seruius, ut digiti Mineruæ, genua miſericordiæ, ita auris memoriæ deæ, quam Græci μνημοσύνην uocát. Virgili⁹ in Sileno, Cũ canerẽ reges, & ꝓlia, Cynthius aurẽ Vellit, & admonuit paſtorẽ Tityre pingues Paſcere oportet oues, diductũ dicere carmẽ. Quod imitat⁹ Calphurnius in Bucolicis. Vellit ná ſæpi⁹ aurẽ Inuida pauptas, & dicit uilia cura. Nõ nihil decoris adiũxit ꝓuerbio Calphurni⁹, quod ad rẽ tráſtulit. Quáq̃ põt pauptas hoc loco ꝓ Dea accipi. Seneca libro de beneficiis tertio Nec tanq̃ munus dabo, ſed uerba mea redimá, & aurem mihi peruellá, hoc eſt, Ero mihi ipſi monitor. Vtitur in hunc modum, & aliis aliquot locis, ut in epiſtola quadam. Sit ergo aliquis cuſtos, & aures ſubinde peruellat, abigatq; rumores, & reclamet populis laudantibus.

Alter

Alter Hercules. XLI.

Prouerbialis hyperbole, οὗτος ἄλλος Ἡρακλῆς, id eſt, Hic alter Hercules, De uiro ꝓſtrenuo ac laboꝝ tolerantiſſimo. Extat hoc titulo fabula q̃piam ex Menippeis Terētii Varronis, miꝗ ni ꝓuerbiali. Ariſtoteles libro moraliū Eudemioꝝ ſeptimo, ὁ γὰρ φίλος βούλεται εἶναι ὥσπερ ἡ παροιμία φησὶν, ἄλλος Ἡρακλῆς, ἄλλος οὗτος, id eſt, Nā amicus cupit eſſe, ſicuti ꝓuerbio dicit̃, alter Hercules, alter hic. Plutarchus ſcribit id cognominis uulgo Theſeo attributum, quod multa fortiter patraret exemplo Herculis. Laertius in uitis philoſophoꝝ oſtendit & Cleantē philoſophū alteꝝ Herculem uulgo dictū fuiſſe, quod eſſet omniū laboꝝ patientiſſimus, adeo ut noctu haurienda è puteo aqua, uictu diurnū pararet, unde et φρεάντλης dictus ꝑ Cleāthe, et nihilo tn̄ ſegnius, egregiā operam interdiu nauaret philoſophiæ. Clearchus apud Zenodotū, aliam fabulā adfert unde hoc ſit natū adagium. Ait. n. Briareum, q & ipſe Hercules dictus eſt, ꝓfectū Delphos, ſublatis inde theſauris aliquot, ac monimentis, ex iis q̃ eo in loco ſeruabantur, iuxta ueterē quandā conſuetudinē, ad colūnas, quas Herculis cognominant ſeſe cōtuliſſe, atq; itidē illis, quæ illic erant, fuiſſe potitū. Deinde Tyriū Herculē ueniſſe Delphos, ut oraculū conſuleret, Deumq; reſpōdiſſe, οὗτος ἄλλος Ἡρακλῆς, id eſt, Hic alter Hercules, Atq; oraculū in adagionē abiiſſe. Et Græculus adulator apud Iuuenalē Diuitē imbecillū Herculi æquat, Antæū procul à tellure tenenti. Macrobius libro Saturnaliū tertio ſcribit in hūc modū. Salios antē Herculi ꝓpter ubertatē doctrinæ altioris aſſignat, quia is Deus & apud Pōtifices idē qui & Mars habet̃. Et ſane ita Menippea Varronis affirmat, q̃ inſcribit̃ ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς, Quia cū de Hercule multa loqueretur, eundē eſſe cū Marte ꝓbauit, Apud Latinos quoq; Ruticello cuidā prodigioſis uiribus, Herculis nomen attributū. Is mulū ſuū tollebat, ut ſcripſit M. Varro, citāte Plinio libro ſeptimo. At Hippocrati medico, quod peſtilentiā ab Illyriis uenientē prædixiſſet, dimiſſis ad auxiliandū circa urbes diſcipulis, Græcia ob meritū eoſdē decreuit honores, quos Herculi, Nā & is ἀλεξίκακος habitus eſt. Author idē Plinius, eodē libro. Quin nomen hoc Herculis uidet̃ uulgari ſermone ad oēs uiros egregie fortes transferri ſolere, non aliter, q̃ Catonis, ad graues & ſapiētes. Nā Varro quadragintatres Hercules enumerat, additq; hoc nomine honoratos fuiſſe oēs, q fortiter quippiā egiſſent. Teſtatur & Macrobius in Saturnalibus, hoc nominis cōpluribus fuiſſe cōmune, & ante Amphitryonis priuignū. Sic & Achilles appellabant̃ inſigni fortitudini duces, Quoꝝ de numero fuit Lucius Sicinius Dentatus, ob ingētē fortitudinē, Romanus Achilles appellatus, quod centum & uiginti præliis cum hoſte pugnaſſet, nec ullam haberet cicatricem auerſam. Anthor Au. Gellius libro ſecundo, capite undecimo. Deniq; rationem aut argumentum Achilleum uocāt, quod ſit inſuperabile, & inſolubile.

Bipedum nequiſſimus. XLII.

Bipedū nequiſſimus, de homine uehementer improbato, quiq; uel pecudes neq̃tia ſuperet. Dictū eſt in Regulū quendā oratorē, quem Plinius in epiſtolis, ſubinde ſuis pingit coloribus, ubi & adagiū hoc refertur. Conſimili figura Alexander imperator apud Aeliū Lampridiū, Nuper certe patres meminiſtis, cum ille omniū non ſolum bipedum, ſed etiam quadrupedū ſpurciſſimus, Antonini nomen ꝑferret, Heliogabalū ſignificans, imperatoꝝ unū oīum effœminatiſſimū, & quem optimo iure Romanū Sardanapalū poſſis dicere. Addit aūt in hoc ſermone nominis generalitas, gratā quandam, & nouam ἔμφασιν, Quemadmodum & nullum animal, pro nullo homine uulgo dicimus.

Adamantinus. XLIII.

ἀδαμάντινος, i. Adamantin⁹, ꝓ eo quod eſt inexorabilis, aut infatigabilis. Huic ꝓuerbio, incredibilis huius lapidis duricies locū fecit, de qua Plinius libro trigeſimoſeptimo ſcribit ad hūc modū. Incudibus adamantes, deprehendunt̃, ita reſpuētes ictū, ut ferrū utrinq; diſſultet, incudesq; etiā ipſæ diſſiliant. Quippe duritia inenarrabilis eſt, ſimulq; igniū uictrix natura, & nunq̃ incaleſcens. Vn̄ & nomen indomita uis, græca interpretatione accepit. Hactenus Plinius. Vnde quicquid inuictū, atq; inexpugnabile, id adamantinū uocamus. Heſiodus ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχει κρατερόφρονα θυμόν, i. Durus at his animus ſolido ex adamāte creatus, Theocritus in Amaryllide, καί κε μ' ἴσως ποτίδῃ, ἐπεὶ οὐκ ἀδαμαντίνα ἐστὶ, i. Me quoq; reſpiciet, neq;. n. eſt adamantina forſan. Eodē pertinet quod Homerus Vulcanū fingit, adamātinis uinculis irretientē Venerē & Martē, quod Maro portas & columnas inferorum ex adamante fabricatus eſt. Socrates in Gorgia Platonis, rationes adamatinas uocat, id eſt, inexpugnabiles. Horatius in Odis. Quis Martē tunica tectum adamantina. Idem alibi, Si figit adamantinos ſummis uerticibus dura neceſſitas clauos. Deniq; ſcriptorib⁹ aliquot ꝓpter infatigatā ſtudii tollerantiā, adamantini cognomen inditum ut Didymo grammatico, & Origeni Theologo.

Ferreus, Ahæneus. XLIIII.

Simili figura, ferrea, atq; ahænea dicunt̃, q̃ ſolida, firmaq; ſignificamus. Virgilius, Nō mihi ſi cē-

tum linguæ ſint,oraq́; cētū,Ferrea uox. Quo quidē in loco uidetur expreſſiſſe illud Homericū ex ſecundo Iliados lib. οὐδ' εἴ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ' εἶεν, φωνὴ δ' ἄρρηκτος, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη, id eſt, Non mihi ſi ſint ora decē, totidē quoq; linguæ, Vox infracta, animusq́; mihi ſimul æreus adſit. Horatius in prima epiſtola, Hic murus ahæneus eſto, de decreto animi non conuellēdo. Homerus Iliados. X. Ἦ γὰρ σοί γε σιδήρεος ἔνδοθι θυμός, id eſt, Ferrea nimiꝝ tibi mens in pectore clauſa eſt. Idē Odiſſeæ. E. οὐδέ μοι αὐτῇ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων, id eſt, Neq; enim mihi ſcilicet ipſi, Ferreus eſt animus ſub pectore, ſed miſereſcens. Et Iliados. Ψ. Σιδήρεον μένος πυρός, id eſt, Ferreā incendii uim dixit. Paulo diuerſius eſt, quod Cicero Attiliū ferreū ſcriptorē uocat, pro duro, atq; imperito. Nā in artibus dura dicuntur, quæ paꝝ ſunt artificioſa. Contra mollia, q̄ ſumma arte perfecta. Verba Marci Tullii, libro de finibus primo, ſunt hæc, Electram tamen male cō uerſam, Attilii mihi legendā putem. De quo Licinius ferreum ſcriptorem. Verū (opinor) ſcriptorē, ut tamen legendus ſit. Eundem in libris de diuinatione, duriſſimum & malum poetam uocat.

Cornea fibra. XLV.

Neq; diſſimili figura dixit Perſius, Neq; enim mihi cornea fibra. Nā cornua & duriſſima ſunt, & ſenſu carent, Quemadmodum & ungues, quanq̄ poteſt & à corno arbore corneum dici, Cuius lignum duriſſimum eſſe conſtat. Perſii carmen in prima Satyra ſic habet, Non ego cum ſcribo, ſi forte quid aptius exit, Quando hæc rara auis eſt, ſiquid tamen aptius exit, Laudari metuam, neq; enim mihi cornea fibra eſt. Vnde qui carent humanis affectibus, robur, adamantem, ſilicem, ferrum, cornu in pectore geſtare dicuntur.

Aiacis riſus. XLVI.

Αἰάντειος γέλως, id eſt, Aiacinus riſus. In eos, qui temere, ac uecorditer rident, id qd̄ apposite dicetur in homines mortiferis uoluptatibus gaudentes, breui perituros, aut q malefactis gaudēt, mox poenas daturi. Cuiuſmodi riſum eleganter deſcribit Homerus in Odyſſeæ. Υ. Μνηστῆρσι δὲ Παλλὰς Ἀθήνη ἄσβεστον γέλον ὦρσε, παρέπλαγξεν δὲ νόημα. Οἳ δ' ἤδη γναθμοῖσι γελοίων ἀλλοτρίοισιν, αἱμοφόρυκτα δὲ δὴ κρέα ἤσθιον, ὄσσε δ' ἄρα σφέων. δακρυόφιν πίμπλαντο, γόον δ' ὠΐετο θυμός, i. Deinde pcis riſum cōmouit diua Minerua, Haud cōpeſcendū, mentéq́; excuſſit, At illi Protinus attoniti malis riſere alienis, Mandunt interea tabentes ſanguine carnes, Lumina cōplentur lachrymis, mens anxia moeret. Adagiū natū eſt ex hiſtoria Aiacis. Is adeo grauiter tuliſſe legit̃ Vlyſſem ſibi prælatū, in capeſſenda ſucceſſione armoꝝ Achillis, ut præ dolore ī inſaniā uerſus ſit, itaq; gladio deſtricto ī gregem pecoꝝ inſiliit, exiſtimans ſeſe Græcoꝝ copias cædere. Tū duos quoſdā maximos ſues, à trabe ſuſpenſos, flagris cecidit, arbitrās hos eſſe Agamēnonē, atq; Vlyſſem, quoꝝ alteri, ut iudici, alteri, ut uictori potiſſimū erat iratus. His igit̃ ſuibus plurimo cū riſu inſultauit, addens cōuicia q̄cunq; ſuggerebat ſplēdida bilis. Deide poſtaq̄ reſipuiſſet, partim pudore, partim metu ſibi mortē cōſciuit. Nec intēpeſtiuiter torquebit̃ in eos, q̄bus riſus oborit̃, nulla de cauſa, quem uulgo dicunt, aut inſaniæ, aut ſtultitiæ argumentū eſſe. Atteſtat̃ & ſenarius ille prouerbialis, γελᾷ δ' ὁ μωρὸς κἄν τι μὴ γελοῖον ᾖ, id eſt, Ridet fatuus, ut nulla riſus cauſa ſit.

Canis uindictam. XLVII.

Κυνὸς δίκην, i. Canis uindictā. Macedonicū adagiū in eos, q præter expectationē poenas dant iis, quos aliq̄n læſerunt. Natū ab Euripidis Tragici poetæ interitu. In Macedonia uicus quiſpiā ē, qui Thracū dicit̃, ꝓpterea quod olim à Thracibus ſit inhabitatus. Huc cum canis quidā Archelai regis aberraſſet, Thraces de more ſuo mactatū ſacrificarūt, ac deuorarunt. Quod ubi cōperiſſet Archelaus, Talentū eis mulctam dixit. Verum cū illi ſoluendo nō eſſent, Euripidē ſubornarunt, q regē exoraret, ut mulctā ſibi remitteret, ita ut fecit. Poſtea uero cum Euripides in ſylua quadā ſolus eſſet, & Archelaus à uenatu reuerteretur, canes Euripidem cinctum diſcerpſerunt, deuorarūtq;. Exiſtimatū eſt autem eos canes ex eo prognatos fuiſſe cane, quem Thraces ſacrificarant. Hinc adagium apud Macedonas increbuit Canis uindictam, ſubaudiendum, paſſus eſt, aut aliud cōmodius. Valerius Maximus libro nono, capite de morte non uulgari, refert Euripidem cū ab Archelao rege Macedonum coenæ adhibit' fuiſſet, domū à cōuiuio repetētē, à canibus fuiſſe diſcerptū. Eos canes ab æmulo quopiā immiſſos fuiſſe. Cōfirmat Aulus Gellius, noctiū Atticaꝝ libro decimoquinto, capite uigeſimo. Suidas addit hos æmulos fuiſſe, Arrideū Macedonem & Cratenam Theſſalum poetā, quos Euripidis gloria urebat. Hi finxerunt eum à regiis canibus dilaceratum fuiſſe. Sunt qui narrēt eū nō à canibus, ſed à mulieribus fuiſſe dilaniatum, cum intempeſta nocte Craterum adoleſcentem peteret, Archelai amaſium. Teſtatur enim & Gellius Euripidem μισογύνην, id eſt, mulierum oſorem fuiſſe. Sed quod ad ſuperiorem attinet opinionē, fabulam non uſquequaq; diſſimilem refert Plutarchus in Dialogo de cōparatione terreſtriū animantiū & marinoꝝ. Pyrrhus, inq̄t, rex iter faciens, canē reperit, corpus hominis interfecti ſeruantē, cumq; cognouiſſet eum tertium iam diem impaſtum manere,

nec à cadauere diuelli, iuſſit extinctū ſepeliri, canē ſecū adducendum curauit. Paucis poſt dieb', mili tum delectus eſt actus, oēsq; regē ſedentem ꝓteribant. Aderat & canis quietus interim donec domi ni interfectores ꝓtereuntes conſpicatus eſt. In hos ꝓtinus iratus, cū clamore irruit, ac ſæpius allatra uit, ſubinde reſpectans Pyrrhū, adeo, ut non ſolū ipſi Pyrrho, ſed & omnib' q aderāt, ſuſpicio naſce retur. Proinde cū & aliæ nōnullæ coniecturæ, ita ut fit, accederēt aliunde, duo cōprehenſi ſunt, & fa cinus confeſſi, ſupplicio ſunt affecti. Addit & Heſiodi interfectores, ab ipſius cane ꝓditos, ſuppliciū dediſſe. Subiicit his, quod ſua memoria dicit accidiſſe. Quidā irrupit in Aeſculapii tēplū, ſublatis an eis & argenteis aliquot monumētis, clā & ignotus, ut putabat, aufugit. At canis tēpli cuſtos, cui no men Capparus, nā indignus, q periret ἀνώνυμος, cū uideret neminē æditruoꝝ ſua uoce commoueri, fugientē ſacrilegū, eſt inſecutus. Ac primū quidē ſaxis petitus, haud tñ diſcedebat. Exorto die, nō ac cedebat ꝓpius, ſed ꝓcul oculis obſeruans ſectabat', nec cibū obiectū capiebat. Rurſum iuxta dormi entē cubabat & ipſe, & abeuntē ad conſimilē modū inſequebatur. Quod ſiq uiatores fuiſſent obuii, iis cauda adblandiebatur, in illū unum latrabat, ac ſæuiebat. Hæc cū ab aliis alii didiciſſent, ſimulq; & canis & hominis figurā cognouiſſent, ſacrilegū apprehenderunt, & ad ſuppliciū duxerunt, cane ꝓcedente, hilari iā, ac geſtiente, quod maleficū eſſet uenatus. Vñ ei cani de publico paſtus decretus ē. Eiusq; rei cura ſacerdotibus mandata. Veꝝ ut ad ꝓuerbium redeamus, apparet apte dici poſſe & in hunc ſenſum, quoties author illati mali diſſimulatur. Veluti, cū ueneno tollitur inimicus, & ſpargit' in uulgū rumor, illū febri periſſe, aut cū princeps, immiſſis in ædes alicuius ſatellitibus, oia diripit, & fama diſſipat', à latronibus fuiſſe ſpoliatas. Aut cū tyrannus ſubuertit eū, cui male uult, deinde facti inuidia, confertur in magiſtratus, tanq̄ illo inſcio fecerint. Videtur hinc fluxiſſe, quod hodie paſſim apud Germanos dictitant, ubi quid accidit incōmodi certi, incerto authore, quodq; nemini poſſis imputare, id canis accidiſſe morſu.

In tuo regno. XLVIII.

Quod cuiusq; ꝓuatū eſt, regnū eius dicit'. Inde et Meliboeus Virgilian'. Poſt aliquot mea regna ui dens mirabor ariſtas. Sceuola apud Ciceronē in oratore, Id niſi in tuo regno eſſemus, nō tuliſſemus, id eſt, in tua uilla. Nā Craſſo loquitur in Tuſculano, q̄ uilla tū erat Craſſi. Quinetiā uulgo iactat' ada giū ſuæ quenq; domi regē eſſe. Quod tamen ab ipſa uſq; antiquitate manaſſe uidet', Quandoquidem apud Homeꝝ Odyſſeæ. Δ. Verſiculus hic extat, αὐτὰρ ἐγὼν οἴκοιο ἄναξ ἔσομ' ἡμετέροιο, id eſt Aedi bus in noſtris ego regē geſſero ſané.

In tuo luco & fano eſt ſitum. XLIX.

In tuo luco & fano legitur apud Plautum, pro eo, quod eſt in tua poteſtate, tuo arbitrio, tua tute la, tua manu. Tranſlatum à fanis & lucis, numinibus dicatis. Non nihil diuerſum eſt, quod ait M. Tullius in oratione pro Aulo Cecinna, In meis caſtris, præſidiisq; uerſaris, id eſt, mecum faces, & pro me pugnant quæ dicis.

Intra ſuas præſepes. L.

Simili figura dixit Plautus in Caſſina. Scit, ſi id impetret, futurum, quod amat intra præſepeis ſu as, pro eo, quod eſt certum, ac paratū. Nam quod intra ſepta noſtra clauſum ſit, id tuto, certoq; poſ ſidemus. Dictum eſt autem in ſenem dantem operā, ut ancilla, quā amabat, uillico ſuo nuberet, hoc quidem conſilio, ut inſciente uxore, cum liberet, ea ruri potiretur. Idem in Rudentibus, Ad herum arbitrum uocat me hic, intra præſepes meas.

In ære meo eſt. LI.

Quē nobis officiis obſtrictū ſignificam', ita ut iā totus, certoq; noſter ſit, cū in ære noſtro dicimus eſſe. Nā antiquitus oīs pecunia ærea erat, auri uſu nondū reperto in feriēdis nomiſmatis. Memini le gere apud Ciceronē, tametſi locus in præſentia nō occurrit.

A' teneris unguiculis. LII.

ἀπὸ τῶν ἁπαλῶν ὀνύχων, id eſt, A' teneris unguiculis, pro eo, quod eſt à prima pueritia, Tranſla tum à catulis, quorum unguiculi nondum duruerunt. M. Tullius, A' teneris, ut Græci dicunt, ungui culis. Flaccus in Odis, Et inceſtos amores de tenero meditat' ungui. Plutarchus in libello de pueroꝝ inſtitutione. ὡς αὖ ἔσωθεν καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἐξ ὀνύχων ἀγαπῶσι τὰ τέκνα, id eſt, Vt intrinſecus, & quod dicitur, ab unguiculis ament liberos.

Ab incunabulis. LIII.

Eundem habet ſenſum ab incunabulis, id eſt, à primis uitæ rudimentis. Plautus in Pſeudolo, ſed hic ſeruus Cariſto huc qui aduenit, quid ſapit, uſq; à cunabulis? Item Titus Liuius, Ab incunabulis imbutum odio tribunorum. M. Tullius oratoris incunabula uocat, primā illam à fundamentis in ſtitutionē. Et Virgilius, Gentis cunabula noſtræ. Similiter & crepundia ꝓ prima ætate accipiuntur.

Ante uictoriam Encomium canis. LIIII.

πρὸ τῆς νίκης τὸ ἐγκώμιον ᾄδεις, id eſt, Ante uictoriam Encomiū canis. In eum, qui præpropere

gloriatur, re nondum confecta. Nã apud Græcos, q rẽ ſtrenue geſſiſſent in bello, oratione quapiã, aut carmine, laudabant. Quæ laudatio proprie Encomium dicitur. Extat.n. Theocriti carmẽ in laudem Ptolemæi, cui titulus, Encomium, & Luciani Demoſthenis Encomiũ. Apud Romanos, Ouationes, ſupplicationes, triumphi, præmia uirtutis erant, unde liceat dicere, Anteq̃ uiceris triumphũ paras. Non abludit hinc, quod ait Plato in Theæteo, φανούμεθα ἀγεννοῦς ἀλεκτρυόνος δίκην πρὶν νενικηκέναι, ἀποπηδήσαντες ἀπὸ τοῦ λόγου ᾄδειν, id eſt, Videbimur galli ignaui more priuſq̃ uicerimus, à ſermone deſilientes canere. Siquidem hic mos animanti, cantu uictorem ſe teſtari.

Omnes attrahens ut magnes lapis. LV.

πάντας γ' ὑφέλκων οἷα μαγνῆτις λίθος, i. Cuncta attrahens haud aliter, ac magnes lapis. Hoc carmen Suidas citat ex piſide. Videt̃ ꝓuerbiale. Metaphora ducta à natura lapidis, ferrum ad ſe trahẽtis, & attractũ tenentis, quẽ quidã eundem putant cũ eo, quẽ Heracleũ uocant. Cuius alibi mentionẽ fecimus. Hoc miraculi Plinius uerbis attolit, libro trigeſimotertio, capite decimoſexto ad hunc modum. Quid lapidis rigore pigrius? Ecce ſenſus, manusq; tribuit illi. Quid ferri duritia pugnaci⁹? Sed cedit, & patitur maiores, trahiturq; à magnete lapide, Domitrixq; illa rerũ omniũ materia ad inane neſcio quid, currit, atq; ut ꝓpius uenit aſſiſtit, teneturq;, & cõplexu hæret. Sideriten ob hoc alio nomine appellant. Quidã Heracleon. Magnes appellatus eſt ab inuentore, ut author eſt, Nicander, In India repert⁹. Hactẽ⁹ Plinii uerba reddidimus, Inter multas magnetis ſpecies Aethiopicũ cõmemorant, attractu uſqueadeo efficaci, ut nõ ferrũ modo, uerũetiã alterũ magnetẽ ad ſeſe trahat. Eoq; tantus huius lapidis honos, ut argento rependi ſoleat, cõmemorat & Hematiten, non ꝑinde in attrahendo ferro uiolentũ, ſed alio inſignẽ miraculo, ſiquidẽ, ut eſt colore ſanguineo, (nã hinc etiã uocabulum) ita ſi terat̃, ſanguinem reddit. Huius igitur lapidis tam prodigioſa uis, ꝓuerbio locum fecit. Citat Suidas Euripidem ex Oeneo, ὥς τε μαγνῆτις λίθος τὴν δόξαν ἕλκει, καὶ μεθίστησι πάλιν, id eſt, Sicuti magnes lapis Mentem trahit, transfertq; rurſum, ac dimouet. Confine eſt illi, quod alibi diximus, ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκων, ὥς τε καικίας νέφος, id eſt, Ad ſe attrahens, ut Cæcias nubes trahit.

In ſyluam ligna ferre. LVI.

In ſyluam ligna ferre, Eſt aliquẽ iis rebus augere uelle, q̃bus ipſe maxime abundet. Horatius in ſermonibus, Atq; ego cũ Græcos facerẽ natus mare citra Verſiculos, uetuit me tali uoce Quirinus, Poſt mediã noctem uiſus, cum inſomnia uera In ſyluam non ligna feras inſanius, ac ſi Græcorũ magnas implere cateruas. Eadẽ ratione dicimus, in mare deferre aquam. Quorũ utrunq; nos, in epigrammate quodam coniunximus. Largiri numeros tibi Petre, hoc eſt, Syluæ ligna, uago mari addere undas. Vtrunq; congruit cum eo, quod alio retulimus loco, Vlulas Athenas.

Lumen ſoli mutuas. LVII.

τὸ φῶς ἡλίῳ δανείζεις, id eſt, Lumen ſoli mutuũ das. Cũ docemus doctiſſimũ. Monemus uehemẽter prudentẽ. Aut cũ conamur exponere, q̃ per ſe ſunt clariſſima, aut ſermone celebrare, quæ ſua ſpõte ſat illuſtria ſunt. Sol.n. fons omnis luminis putatur, q lucẽ mutuare ſolet, nõ mutuo accipere. Refert̃ in iis collectaneis, q̃ Plutarchi titulo circũferuntur. Eſt ſimile quiddã apud Fabiũ, de iis, q per ſe clara conant̃ illuſtrare, eos perinde facere, quaſi ſiquis ſtudeat clariſſimo ſoli, mortale lumẽ inferre.

Fontes ipſi ſitiunt. LVIII.

Fontes ipſi ſitiunt, Ironia ꝓuerbialis, in eos, qui petunt ab aliis, quod ipſis affatim abundet domi. Cicero ad Quintũ fratrem, Tibi quod rogas (quoniã ipſi fontes iã ſitiunt) ſiquid habebo ſpatii, ſcribã. Significat fratrẽ magis abundare uerſibus, quos tamen à ſe petat, ꝑinde quaſi carminũ indigẽs.

Ipſa olera olla legit. LIX.

Ipſa olera olla legit. In eos quadrabit, q ſuum ipſorũ uitiũ, in aliud quippiã reiiciunt. Aut qui ſic ad ſcelus aliquod, quaſi facti ſunt, ut non poſſint nõ peccare. Catullus in Cæſarẽ, Mẽtula mœchat̃, mœchat̃ mentula certe. Hoc eſt, quod dicunt, Ipſa olera olla legit. Nã olla coquẽdis oleribus nata eſt, uel qđ abſurdiſſimũ ſit, Siquis dicat ollam legere olera, q̃ non coquet, niſi ſiquis immiſerit. Non igitur olla in cauſa eſt, ſed qui iniicit mala olera.

Oedipi imprecatio. LX.

οἰδίποδος ἀρὰ, id eſt, Oedippi imprecatio. De Tragicis & ingentibus malis. Qui Græca colligunt adagia, citãt ex Aeſchylo huiuſmodi fabulã, Eteocles & Polynices de more patri ex unoquoq; ſacro, partẽ anteriorẽ mittebant. Cum aũt aliq̃n per imprudentiã, atq; incogitãtiã, coxã, hoc eſt, poſteriorẽ partẽ miſiſſent, ille exiſtimans id non obliuione, neq; imprudentia, ſed cõtumeliæ cauſa factum, imprecationibus diris eos eſt execratus. Alii narrant Oedipũ, ſimul atq; cognouiſſet ſe parricidã eſſe, tũ autem cũ matre conſuetudinẽ habuiſſe, ſuis ipſius manibus oculos ſibi eruiſſe. Quæ res ubi eius loci incolis cognita eſt, Oedipũ expulerũt urbe. Ille in exiliũ abiẽs, filios qđ patrẽ in calami-

tate non defenderent, execrationibus deuouit. Quæ qdem neutiq̃ irritæ fuerũt. Nam iuuenes mutua cæde, extincti ſunt. Mater ſibi mortem conſciuit, Oedipus ipſe fulmine ictus, interiit. Cuiuſmodi aũt fuerint hmõi imprecationes, Diogenes Cynicus apud Laertiũ, ꝓpemodũ indicat, qui per iocum dicere ſolitus erat, ſibi τὰς τραγικὰς ἀράς; id eſt, Tragicas execrationes occurriſſe. Eſſe.n. ſine domo, ſine ciuitate, priuatum pſia, paupem, palantem, uitam in diem agẽtem. Sophocles in Tyranno, fingit Oedipũ ignarũ, ẽtnũ, de quo Phœbus dixiſſet exigẽdo, tanq̃ q ciuitatẽ ſuis ſceleribus pollueret, multa dira in eum, hoc eſt, in ſe precantem. Euripides in phœniſſis, ἀρὰς ἀρᾶται παισὶν ἀνοσιωτάτας, id eſt, Diriſſimas preces precatᷣ liberis. Verba Iocaſtæ de Oedipo. Idem in Oedipo Colonæo, ſic Oedipũ imprecãtem facit Polynici, ut fraterna manu occideretᷣ, uiciſſimq́; occideret, τὰς δὲ συλλαβὼν ἀρὰς ἅς σοι καλοῦμαι, μήτε γῆς ἐμφυλίου δορὶ κρατῆσαι, μήτε νοστῆσαι ποτὲ τὸ κοῖλον ἄργος, ἀλλὰ συγγενεῖ χερὶ θανεῖν, κτανεῖν θ᾽, ὑφ᾽ οὗπερ ἐξελήλασαι. τοιαῦτ᾽ ἀρῶμαι καὶ καλῶ, τὸ ταρτάρου στυγνοῦ πατρῷον ἔρεβος. Et reliqua, quæ ſequuntur .i. Hæc te ſequantᷣ agmine imprecamina. Tibi quæ imprecor, uti néue natali ſolo Potiare bello néue ad Argos poſtea Redire liceat, imo fraterna manu Perimaris, ac uiciſſim eum dedas neci Qui te expulit, fratrẽ. Iſta uobis imprecor, Teſtorq́; patrii triſte numẽ Tartari. Horatius hoc genus imprecatiõis diras uocat in Odis. Diris agã te, dira deprecatio Nulla expiatᷣ uictima. Hmõi aũt parẽtum in liberos deuotiões eſſe formidãdas, Homerus quoq; teſtatᷣ Iliados. I. cum Phœnix narrat ſe pr̃nis execrationibus obnoxiũ fuiſſe, idq́; cõtigiſſe, quod illi fuerãt imprecati. Carmẽ Homeri ſic hẽt, μή ποτε γούνασιν οἷσιν ἐφέσσεσθαι φίλον υἱὸν ἐξ ἐμέθεν γεγαῶτα, θεοὶ δ᾽ ἐτέλειον ἐπαράς, id eſt, Oratᷣ ne in genibus ꝓles aliqñ ſederet Ex me nata ſuis, diiq́; audiuere precantem.

Efficimus pro noſtris opibus mœnia. LXI.

Efficimus pro noſtris opibus mœnia. Quadrat in tenui fortuna, paruiſq́; facultatibus homines, qui tamen ipſi quoq; pro rei modulo uiuunt laute. Plautus in Sticho. Quibus diuitiæ ſunt domi Scaphiis & cantharis Batrochis bibũt. Nos noſtro ſamiolo poterio, tñ uiuimus nos, tñ efficimus ꝓ opibus noſtra mœnia. Hactenus Plautus. Itidem uulgo dicitur hodieq́;, puſillæ auiculæ, puſillos nidulos conſtruunt.

Omnium rerum uiciſſitudo eſt. LXII.

Terentius in Eunucho, Omniũ reꝝ uiciſſitudo eſt. Quæ ſñia ſignificat in rebus mortaliũ nihil cẽ ꝑpetuũ, nihil ſtabile, ſed omnia uelut æſtuario quodam fluxu, refluxuq́; decedere, atq; accedere. Atq; his uicibus fortunæ ab aliis, ad alios trãſferuntᷣ imperia, opes, gloria, uoluptas, eruditio, deniq; qcqd eſt, aut cõmodoꝝ, aut incõmodoꝝ. Sophocles in Oedipo Colonæo has reꝝ humanaꝝ uices elegãter deſcribit, μόνοις οὐ γίγνεται, θεοῖσι γῆρας οὐδὲ κατθανεῖν ποτε. τὰ δ᾽ ἄλλα συγχεῖ πάνθ᾽ ὁ παγκρατὴς χρόνος, φθίνει μὲν ἰσχὺς γῆς, φθίνει δὲ σώματος, θνήσκει δὲ πίστις, βλαστάνει δ᾽ ἀπιστία καὶ πνεῦμα ταὐτὸν, οὔ ποτ᾽ οὔτ᾽ ἐν ἀνδράσιν φίλοις βέβηκεν, οὔτε πρὸς πόλιν πόλει. τοῖς μὲν γὰρ ἤδη, τοῖς δ᾽ ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ τὰ τερπνὰ πικρὰ γίγνεται, καὖθις φίλα. Quoꝝ carminũ ſñiam utcũq; reddemᷓ, Solis deis Nunq̃ ſenecta moleſta, nec mors accidit, At reliqua miſcet cuncta tp̃s impotẽs Terræ per hoc uis, atq; robur interiit, Simulq́; nr̃i corporis perit uigor. Moritᷣ fides, ꝑfidia pullulat inuicem, Nec aius idem, nec eadem fragrãtia Haud unq̃ amico durat erga amiculũ, Nec ciuitati in ciuitatẽ ꝑmanet, Siqdem his ſtatim, illis poſt puſillum tp̃is, Iucunda, quæ fuerant, amara, ac triſtia, & Ingrata dudũ grata fiunt inuicẽ. Homerus item Iliados. Z. νίκη δ᾽ ἐπαμείβεται ἄνδρας, id eſt, Nũc illis cõtingit uincere. Idem Iliados. Σ. ξυνὸς ἐνυάλιος καί τοι κτανέοντα κατέκτα, id eſt, Cõis Mars, inq; uicẽ pimit pimẽtem. Neq; uero prætereũdum hoc loco belliſſimũ eiuſdẽ poetæ figmentum de duobus doliis, ex qbus Iuppiter uarie miſcet res mortalium. Carmẽ extat in Iliados ultimo libro, quod non ab re fuerit adſcribere, δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν διὸς οὔδει δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων· ᾧ μὲν καμμίξας δώῃ ζεὺς τερπικέραυνος, ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ᾽ ἐσθλῷ, id eſt, Dolia nãq; Iouis duo ſtant in limine, plena Muneribus quæ is donat, in hoc mala, ſunt bona in illo. Hinc miſcens diſpẽſat acuto fulmine gaudens, Nũc mala diſtribuens, ac triſtia, nunc bona rurſum, Tractum uidetᷣ adagium ab Aeſopi rñſo. Is.n. rogatus, authore Laertio, qd ageret Iuppiter, rñdit. τὰ μὲν ὑψηλὰ ταπεινοῖ, τὰ δὲ ταπεινὰ ὑψοῖ, id eſt, Deprimit excelſa, & tollit humilia. Euripides in Ione. τὰ θνητὰ τοιαῦτα, οὐδὲν ἐν ταυτῷ μένει, id eſt, Eiuſmodi mortaliũ ſunt res, ut in eodem nihil duret ſtatu. Euripides in Icetidibus. ὁ γὰρ θεὸς πάντ᾽ ἀναστρέφει πάλιν, id eſt, Fortuna cuncta uerſat in cõtrariũ. Theognis in ſentẽtiis, Ζεὺς γάρ τοι τὸ τάλαντον ἐπιῤῥέπει ἄλλοτε ἄλλῳ, ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε δ᾽ οὐδὲν ἔχειν, id eſt, Nunc etenim huic libram inclinat, nũc Iuppiter illi, Vt modo ſis diues, nil modo poſſideas. In qbus uerſibus Theognis, ut illud obiter indicẽ, alluſit ad locum Homericum in Iliados. Θ. Vbi Iuppiter aureis lancibus expendit Troianoꝝ ac Græcoꝝ fata. Fertur in eandem ſñiam huiuſmodi uerſiculus, τὰ θνητὰ πάντα μεταβολὰς πολλὰς ἔχει, id eſt,

Varias uices, res obtinẽt mortalium. Celebrat̃ & hoc dictũ, κύκλος τῶν ἀνθρωπίνων, id eſt, Circulus res mortaliũ, ut ſubaudias, ſunt, qđ circũagant̃, & uelut in orbem recurrant, fortuna uerſante rotam. Itẽ Pindarus in Therone, ῥοαὶ δ' ἄλλοτ' ἄλλαι εὐθυμιᾶν τε μετὰ καὶ πόνων ἐς ἄνδρας ἔβαν. Quorum carminum ſenſus eſt, Iucũda ac triſtia æſtus in morem, uiciſſim accidere mortalibus. Homerus locis aliquot appellat ἑτεραλκέα νίκην, id eſt, uictoriam alternatim nunc his, nunc illis obtingentẽ.

Iucunda uiciſſitudo rerum. LXIII.

μεταβολὴ πάντων γλυκύ, ideſt, Iucũda rerũ oĩum uiciſſitudo. Sñia ꝓuerbialis, cũ ab aliis paſſim authoribus uſurpata, tum uero ab Ariſtotele ſecũdo Rhetoricarũ præceptionũ libro, καὶ τὸ μεταβάλλειν ἡδύ, εἰς φύσιν γὰρ γίνεται μεταβάλλειν. τὸ αὐτὸ ἀεὶ ὑπερβολὴν ποιεῖ τῆς καθεστώσης ἕξεως. ὅθεν εἴρηται, μεταβολὴ πάντων γλυκύ, i. Varietas quoq;, uiciſſitudoq; iucũda. Fit.n. iuxta naturã trãſmutatio. Quod aũt ſemꝑ idem, ſtati ꝑpetuiq; habitus parit ſatietatẽ. Vnde illud dictum eſt, Viciſſitudo rerũ oĩum iucunda. Vſurpat̃ ab eodẽ, libro Moraliũ Eudemiorũ ſeptimo. Sumptum apparet ex Euripidis Oreſte, μεταβολὴ πάντων γλυκύ, i. Mutatio iucũda rerũ eſt oĩum. Eodem alluſit Virgilius in Bucolicis, Alternis dicetis, amãt alterna camœnæ. Fert̃ & Mimus qdam in hanc ſñiam nõ illepidus, Nil iucũdũ, niſi qđ cõmẽdat uarietas. Itẽ alter huic cõſimilis, Bonarũ rerũ cõſuetudo peſſima eſt. Ea rerũ natura, eiuſmodi ſenſus humani faſtidiũ, ut nihil eſſe poſſit tam ſuaue qđ non abeat in nauſeã, ſi paulo diutius utare. Nihil tã egregiũ, quod idẽ diu placere poſſit. Vñ & illud Iuuenalis, Voluptates cõmendat rarior uſus. Varietas aũt tãtam in oĩ re uim hẽt, ut cõmendatione nouitatis, interdum & peſſima pro optimis placeant.

Inuitis canibus uenari. LXIIII.

Inuitis uenari canibus. Hoc adagio ſignificatũ eſt, nõ ſat feliciter ſuccedere, quod à nolẽtibus extorquet̃. Neq; eorũ offõ utẽdum, q non ex aĩo operam ſuam nobis cõmodant. Apud Plautũ in Sticho Panegyris pr̃i interminans, ne ſe, ſuãq; ſororẽ inuitas uiris collocet. Stultitia eſt, inqt, pr̃, Venatũ ducere inuitas canes. Additq; ſñiam, qua metaphoram explicat. Hoſtis eſt uxor, inuita quæ ad uirum nuptum datur.

Inuitos boues plauſtro inducere. LXV.

Simile dictum ẽt hodie ꝑſeuerat uulgo celebratũ, incõmodum eſſe bubus inuitis plauſtrũ ducere. Aut inuitis eq̃s plauſtrum agere. Videt̃ aũt ex Theognide ſumptum, μή μ' ἀέκοντα βίῃ κεντῶν ὑφ' ἅμαξαν ἔλαυνε, id eſt, Inuitum ne me ſcutica, ſtimuliſq; ſubactum Vi ſtudeas unquam ducendo inducere plauſtro.

Velocem tardus aſſequitur. LXVI.

κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν, id eſt, Aſſeqtur celerẽ tardus. In eũ cõpetet, q uirib' imbecillior, arte atq; ingenio uincit potẽtiorẽ. Natũ adagiũ ex Odyſſeæ. θ. Vbi lepidiſſima narrat̃ fabula, quẽadmodũ Vulcanus claudus, cũ ſuſpectam hẽret uxorẽ Venerẽ, qđ furtim cũ Marte cõgrederet̃, nec uires ſuppeterent, qbus adulterũ deprehẽderet, ad artes atq; ingeniũ cõfugit. Lectum ſuũ adamãtinis, atq; inuiſibilibus catenulis circũuinxit, qđ ubi feciſſet, foras abire ſe ſimulat. Deinde cũ in arctiſſimis eẽnt cõplexibus, Mars & Venus, uinculis illis hoc magis irretiti, quo magis ſe circũagerent, ecce tibi repẽte redit Vulcanus, & aduocato Sole, Deos omneis adhibet, deprehenſi adulterii teſtes. Quo loco Homerus, κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν, ὡς καὶ νῦν Ἥφαιστος ἐὼν βραδὺς εἷλεν Ἄρηα ὠκύτατόν περ ἐόντα θεῶν, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσι χωλὸς ἐὼν τέχνῃσι, τὸ καὶ μοιχάγρι' ὀφέλλει, id eſt, Nõnunq̃ aſſeqtur tardus, celerẽq; citumq; Sic uti nũc Vulcanus, ut eſt ueſtigia tardus, Mauortẽ cœpit, q perniciſſimus unus, Cũctorũ quicũq; tenẽt ſuper aſtra Deorũ, Et quanq̃ eſt claudus pede, rem tñ arte pegit. Proinde etiam debet pœnas deprenſus adulter. Eodẽ ptinet Apologus de uulpe & coruo prædam eãdem curſu petentibus quã uulpes celeritate impar, ingenio ſibi uendicauit. Item de Cancro curſu cum uulpe certante. Itẽ de Corydo auicula, uolatu certante cum aqla. Accidit hmõi qddam & in piſcibus, ut q tardiſſimi ſint, arte capiãt uelociſſimos. Quorũ de numero eſt Raia, quæ abdens ſeſe locis arenoſis, aut limoſis, capillamẽtis illis ſuis porrectis, piſces allicit, allectoſq; ad os uſq; pertrahit. Item Torpedo abſcõdit ſeſe in arena, limo'ne, ac piſces forte incidẽtes, torpore afficit, atq; ita depaſcit̃. Qua qdẽ arte uenat̃ etiam hoĩem. Occultat ſeſe & Paſtinaca, græcis Trigonis dicta, ſed diuerſa rõne. Atq; ita fit, ut cum ſint ipſæ ſegnes, tñ aliquando capiant̃, mugilem habentes in aluo. Author eſt Ariſtoteles libro de naturis animalium nono. Plinius autem libro .ix. teſtat̃ mugilibus præcipuam eſſe uelocitatem, ut aliorũ piſcium uim timentes, tranſuerſa nauigia ſuperiactent. Theognis adagium retulit ad hunc modum, καὶ βραδὺς εὔβουλος εἷλεν ταχὺν ἄνδρα διώκων, id eſt, Callidus, ac tardus, celerem inſectando prehendit.

Aquilam teſtudo uincit. LXVII.

Ab hoc nõ diſcrepat illud quod refert Diogenes Laerti' in uita Menedemi philoſophi, ex Achæi poetæ Satyra, cui titulus Omphale, ἥλω τοι ἄρα γε καὶ πρὸς ἀσθενῶν ταχὺς καὶ πρὸς χελώνης αἰετὸς ἐν βραχεῖ χρόνῳ, id eſt, Capta eſt ꝑfecto celer ab imbecillibus. Et aqla tẽpore in breui à teſtudine.

Hos ſenarios ait uſurpare ſolitum Menedemũ, in eos, q ſecũ in ciuilibus honoribus cõtenderẽt. Accipi põt per ironiam, aut ſimplr, ubi qs potẽtiorem arte uincit, & quod uiribus non poteſt, aſſiduitate conficit.

Intempeſtiua beneuolentia nihil à ſimultate differt. LXVIII.

Senarius eſt Græcis prouerbii uice celebratus, Ἄκαιρος εὔνοι' οὐδὲν ἐχθρᾶς διαφέρει, i. Parodio importuna beneuolentia. Quadrabit in eos, q dum officioſi ſtudent eſſe, non habita tpis rõne, nocent, aut moleſti ſunt ſedulitate. Veluti q nõ apto tpe obiurgant amicum, aut q immodicis & intempeſtiuis laudibus conciliant homini inuidiam, aut q pecuniam ſuppeditant adoleſcenti, qua fiat deterior. Fertur & alter huic cõſimilis, φίλος μὲ βλάπτων, οὐδὲν ἐχθροῦ διαφέρει, id eſt, Cum nocet amicus, nihil ab hoſte diſcrepat. Huc reſpexit Horatius in epiſtolis, Nil moror officiũ, quod me grauat. Rurſum alibi, Sedulitas autem, quem ſtulte diligit, urget. Accedet nonnihil gratiæ, ſi paulo longius deflectatur, ueluti ſi dicas, nullos æque nocere bonis lris, atq; hos, q ſedulo qdẽ at parum feliciter tractãt eas. Aut neminem magis officere famæ, q̃ ineptum præconem. Aut ſecundam fortunam nocentiorem eſſe aduerſa.

Noſce tempus. LXIX.

Γνῶθι καιρὸν, id eſt, Noueris tp̃s. Celebrat᷑ in primis inter ſeptẽ ſapiẽtum apophthegmata, ac (ut alia pleraq;) pluribus authoribus adſcribit᷑, à nullo nõ uſurpatum. Heſiodus, μέτρα φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος, id eſt, Obſeruato modum. Nã rebus in oibus illud Optimũ erit, ſiqs tp̃s ſpectauerit aptũ. Huc alluſit Theocritus in Idyllio. Δ. ἄλλα τοι μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίνεται ἐν χειμῶνι, id eſt, Veꝛ alia æſtiuo, atq; hyberno tpe fiũt. Quin & Iſocrates ad Demonicum ſcribit, Iniucũdum in omni re eſſe, qcqd intempeſtiuum ſit. Adeo cũctis in negociis plurimum hẽt momẽti tpis, & opportunitatis obſeruatio. Idem admonẽt Græcoꝝ ſniæ, ὡς μέγα τὸ μικρὸν ἐστὶν ἐν καιρῷ δοθέν, id eſt, Vel maxima eſt puſilla res loco data. Rurſus alia, καλὸν δὲ καιροῦ παντὸς εἰδέναι μέτρον, id eſt, Res bella cũcti noſſe tpis modum. Præterea Pindarus, ὁ δὲ καιρὸς ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν, id eſt, Tẽpus pariter in oi re faſtigium obtinet. Item illud Horatii, Dulce eſt deſipere in loco. Tantam uim habet opportunitas, ut ex honeſto inhoneſtum, ex damno lucrum, ex uoluptate moleſtiam, ex beneficio maleficium faciat, & contra, breuiterq; rerum omnium naturã pmutet. Hæc in aggrediũdo conficiendoq; negocio præcipuum habet momẽtum, ut non ſine cã ueteres uideant᷑ eam diuinitate donaſſe, tametſi apud Græcos mas eſt hic Deus, appellaturq; καιρός. Eius ſimulachꝝ ad hunc modum fingebat antiqtas. Volubili rotæ pẽnatis inſiſtẽs pedibus, uertigine q̃ citatiſſima ſemet in orbẽ circũagit, priore capitis parte capillis hirſuta, poſteriore glabra, ut illa facile prehendi queat, hac nequaq̃. Vnde dictum eſt, occaſionem arripe. Ad quod erudite ſimul & elegãter alluſit qſqs is fuit, qui uerſiculum hũc cõſcripſit, Fronte capillata, poſt hæc occaſio calua. Sed libet & Poſidippi ſup hac re carmẽ adſcribere, quod q̃obrem Politianus omittendum exiſtimarit admiror. Eſt autem hmõi. Τίς πόθεν ὁ πλάστης; σικυώνιος. ὄνομα δὴ τίς; Λύσιππος, σὺ δὲ τίς; καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ. τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας; ἀεὶ τροχάω. τί δὲ ταρσοὺς ποσσὶν ἔχεις διφυεῖς; ἵπταμ' ὑπηνέμιος. Χειρὶ δὲ δεξιτερῇ τί φέρεις ξυρόν; ἀνδράσι δεῖγμα ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω. Ἡ δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν; ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι νὴ Δία. τἀξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει; Τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντά με ποσσὶν, οὔτις ἔθ' ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν. Τοῖον ὁ τεχνίτης μ' ἔπλασεν εἵνεκεν ὑμέων, ξεῖνε, καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην, Quos uerſus nos ita uertimus, nõ quo cũ Archetypo Græco certaremus, ſed craſſiore, ſicuti ſolemus, Minerua, planeq; ex tpe, quod uel tacente me, carmen ipſm indicauerit, uidelicet, ut intelligi dũtaxat poſſint, ab his, q græce neſciunt. Quæ patria artifici? Sicyon, quo noie? nomen Lyſippo dictum eſt ipſe qs es? loquere. Illa ego cuncta domans Occaſio. cur age pinnis Inſiſtis? uoluorq;, ac rotor aſſidue. Cur gemina in pedibus geſtas talaria? dicam. Huc illuc uolucrẽ me leuis aura rapit. Quid dextræ ſibi uult inſerta nouacula? ſignũ hoc, Quod quauis acie ſim mage acuta, docet. Tecta capillitio facies qd nam admonet? illud Quiſq; uti me, quoties offeror, arripiat. Cur aũt capitis pars poſticaria caluet? Quem ſemel alatis præterii pedibus, Is quãq̃ uolet inde cito me prendere curſu, Haud liceat, ſimul ac uertero terga uiro. Hac itaq;, idq; tua me finxit imagine, cauſa Hoſpes, ſcalptoris ingenioſa manus, Spectandamq; domus hic prima in frõte locauit. Scilicet, ut cũctos & moneam & doceam. Nõ ab re fuerit & Auſonianũ epigrãma ſubſcribere, quod, ut admonet Politianus, è græco uidet᷑ effictum, quanq̃ cum aliis nonnullis diuerſum, tum illo potiſſimũ nomine, quod hic additur pœnitẽtia comes. Carmẽ ſic habet. Cuius opus? Phydiæ q ſignũ Pallados, eius Quiq; Iouem fecit, tertia palma ego ſum. Sum dea, quæ rara, & paucis Occaſio nota. Quid rotulæ inſiſtis? ſtare loco nequeo. Quid talaria hẽs? uolucris ſum, Mercurius, quæ Fortunare ſolet, trado ego cum uolui Crine tegis faciem? cognoſci nolo, ſed heus tu Occipiti caluo es? ne tenear fugiens Quæ tibi iuncta comes? dicat tibi. dic rogo, quæ ſis? Sum dea, cui no-

men nec Cicero ipſe dedit Sum dea, quæ facti non factiq; exigo pœnas. Nempe ut pœniteat, ſit Metanœa uocor. Tu modo dic quid agat tecum? ſiquando uolaui Hæc manet, hanc retinēt, quos ego præterii. Tu quoq; dum rogitas, dum pcontando moraris Elapſam dices, me tibi de manibus.

Olet lucernam. LXX.

τὸν λύχνον ὄζει, i. Lucernā olet. De re meditata, multoq; ſtudio elucubrata. Inde ductum, quod ſtudioſi ad Lucernam uigilātes ſoleāt elaborare, ſiqd accuratius uelint excudere. Iactatū olim in Demoſthenem, illius ἐνθυμήματα τὸν λύχνον ἀπόζειν, id eſt, enthymemata lucernam olere, quod oīa de ſcripto diceret, ac præmeditatus domi. Vnde & illud de eodem celebrat elogium, quod plus olei, q̄ uini conſumpſerit. Erat enim abſtemius & ὑδροπότης, atq; extrema etiam ſenecta ad lucernulam illam ſuam exercebatur.

Ariſtophanis & Cleanthis lucerna. LXXI.

Ariſtophanis & Cleanthis lucerna, pp inſignē ſtudii diligentiam in puerbium abiit. Vt is ad Ariſtophanis aut Cleanthis lucernam dicat lucubrare, q ſummo ſtudio, exqſitaq; cura ſingula pēſitat. Varro libro de lingua latina primo. Quod non ſolum ad Ariſtophanis lucernam, ſed ēt ad Cleāthis lucubrem, nolui præterire, q poetaꝝ modo uerba, ut ſignificāt, expediunt. Opinor aūt adagiū ſentire de Ariſtophane grāmatico. Neq; fama caruit ēt Epicteti lucernula, quæ poſt illius mortē magno ære redempta eſt.

De plauſtro loqui. LXXII.

Libertas ueteris comœdiæ couſq; progreſſa eſt, ut non ſolum ciuium primates, uerumetiam Deos nominatim taxaret, id quod apparet ex Ariſtophane, q in Pluto Iouem, Mercuriū, Aeſculapium, reliquoſq; Deos omneis contumelioſe tractat. Bacchum item in ranis, non ad modum honorifice. Quoniam autē apud priſcos illos hmōi fabulæ in plauſtris agebant, à iuuenibus, ore fece collito, ne poſſent agnoſci, q magna licentia, in obuium quēq; dicteria iaciebant, inde natum adagium, ὡς ἐξ ἁμάξης λαλεῖν, id eſt, Tanq̄ è plauſtro loq, de his, q palàm, ac libere conuiciant. Id notat Ariſtophanes alicubi dicens, οὐ μὴ σκώψῃς οὐδὲ ποιήσῃς ἅπερ οἱ τρυγοδαίμονες οὗτοι, id eſt, Ne me irriſeris, neq; feceris quæ faciunt iſti fece obliti dæmones. Niſi malumus hæc referre ad cōſuetudiem, quæ poſterioribus ēt ſæculis durauit apud Athenieſes. Nā in feſto, quod Lenæum appellāt, mos erat poetas inter ſe cōcertare, ſcriptis carminibus, ad riſum concitandū accōmodatis, quæ ſedētes in plauſtris pnunciabant, inuicem ſibi conuicia dicentes. Sunt q ad Eleuſinia ſacra, quæ magna uocant referunt, in qbus mulieres curru uehebant, atq; interim dum ueherent ex more mutuis conuiciis ſeſe laceſſebant. Lucianus in Ioue Tragœdo, ὃς δεδιότων οὐδενὸς φείδεται, ἀλλ᾽ ἐξ ἁμάξης παρρησιάζεται, καὶ μέμφεται ἐξῆς, ὅς τ᾽ αἴτιος, ὅς τε καὶ οὐχί, i. Vt nulli Deoꝝ parcit, uerꝭ è plauſtro libere loqtur, Corripiēs ſimul inſontem, pariterq; nocētem. Obiicit & Demoſthenes Aeſchyni, quod in ſeueluti de plauſtro dicēda & non dicēda ptuliſſet. Vnde hoc ipm, ueteris Comœdiæ licentia, puerbiū qddam ſapit. Diuus Hieronymus ad Ruſticum monachum. Ego.n. neminem nominabo, nec ueteris comœdiæ licētia, certas pſonas eligam, atq; perſtringam. Alluſit huc, opinor, Ariſtophanes in eqtibus, οἴμοι σὺ δ᾽ οὐδὲν ἐξ ἁμαξουργοῦ λέγεις, id eſt, Heu mihi nihil tu loqueris è plauſtrario, ſiqdem ἁμαξουργοὶ, uocantur plauſtrorum fabri.

Plauſtra conuiciis onuſta. LXXIII.

Eodem alluſit Lucianus, cū ait in Eunucho, καὶ ὅλας ἁμάξας βλασφημιῶν κατεσκέδασαν ἀλλήλων, id eſt Et ſolida plauſtra conuiciis onuſta, inter ſeſe effundebant. Loqtur de duobus philoſophis inter ſeſe contumelioſe altercantibus. Significat aūt ὑπερβολικῶς tantum conuiciorum, quantum plauſtro poſſit uehi. Quæ quidem ipſa figura ad prouerbii naturam pertinet, cum dicemus, plauſtra promiſſis onuſta, & naues pollicitis onuſtas, pro maximis ampliſſimiſq; promiſſis. Nā & ἁμαξιαῖα, ideſt, plauſtralia, Græci uocant magnifica, faſtuoſaq;, à plauſtris ducto nomine. Alexis apud Athenæum libro nono detorſit in bonam partem, παρέθηκε τὴν τράπεζαν, εἶτα περιφέρων, ἀγαθῶν ἁμάξας, id eſt, Appoſita menſa eſt, ac dein circumtulit, Rerum bonarum plauſtra.

Tollat te, qui non nouit. LXXIIII.

Tollat te, q non nouit. Si cuius dolos iā non ignotos eſſe nobis ſignificabimus, neq; poſt hac poſſe ab illo falli, cōcinne dicemus. Tollat te, q non nouit. Refertur à Quintiliano libro ſexto, Simile eſt, inqr, quod dicitur, παροιμία, Et prouerbia opportune aptata, ut de homine in aquā lapſo, ut alleuaret roganti. Tollat te, q non nouit. Hæc Fabii uerba alioq ſubobſcura, uelut interpretat Horatius in epſis, agens de ſcurra Plano, qui ſponte ſua ſæpe cadens, tanq̄ crure fracto, miſerandis uocibus prætereuntes implorabat, ut humo tolleretur. Peregrinus aūt qſpiam ac doli ignarus, ſiquando alleuaturus acceſſiſſet, à Scurra, ludibrio habebat. Verū ubi iam illius ſimulatio pleriſq; innotuiſſet, iſq; aliquando crure uere fracto tolli precaretur, nemo ſubuenit, omnibus Planum ſolitos agere ludos arbitrantibus. Nimiꝝ euenerat homini, quod Ariſtotelem dixiſſe ferunt. Qui rogatus, quidnā lucri-

facerent

facerent mendaces? Hoc, inquit, ut nec uera dicentibus habeatur fides, Verſus Horatii ſunt hi, Nec ſemel irriſus triuiis attollere curat Fracto crure Planum, licet illi plurima manet Lachryma p ſctũ dicat iuratus Oſirim Credite, nõ ludo, crudeles tollite claudum. Quære pegrinũ uicinia rauca reclamat. Porrò uocem hãc Planus, Aulus Gellius lib. xvi. capite. vii. cõmemorat inter uerba inuſitata, qbus uſus ſit Mimus Laberius, aitq; ſignificare ſycophãtam. Quanq̃ eodẽ noĩe uſus eſt. M. Tullius, eodem ſignificatu, in oõne, quam dixit ꝑ Cluentio. Eſt aũt dictio Græca, πλάνος, ſignificatq; tum erronem, tum impoſtorem. Põt & hoc pacto efferri adagium. Quære hoſpitẽ, aut quære pegrinum, quẽadmodũ extulit Flaccus. Cõueniet & in eos, à qbus aliqñ ſumus deluſi, eaq; expientia facti cautiores, minusq; creduli. Simile eſt illud Iuuenalis Circuit & fatuos non inuenit. Nam fatui facile decipiuntur. Nec abludit hinc græcum illud, οὐκ αὖθις ἀλώπηξ, id eſt, Nõ iterũ uulpes, ſubaudi decipitur.

Oppedere, & oppedere contra tonitrua. LXXV.

Oppedere prouerbialiter, ꝓ reclamare & cõtemnere repimus uſurpatũ. Horatius in ſermõibus, Vin tu curtis Iudæis oppedere? Ariſtophanes in Pluto, καὶ τῆς πενίας ἀποπαρδεῖν. Rurſum in eadem alibi, καὶ τῆς πενίας καταπαρδεῖν, i. At pauptati oppedere triſti. Quod iam diuites facti pauptatẽ negligere poſſent. Idem in nubibus, καὶ βούλομαι ἀνταποπαρδεῖν πρὸς τὰς βροντάς, i. Ac uolo contra tonitrua oppedere. Verba ſunt Socratis adorãtis nubes, & cõtemnentis tonitrua Iouis. Interỹs addit natũ ex artificio quodã in ſcena repñtari ſolito, lapillis ex amphora, in uas quoddam æneum præcipitatis, atq; ita tonitrui ſtrepitum imitantibus, ut hoc ſit uelut obſtrepere tonitruis. Eqdem, opinor, alluſum, ad ueterũ poppyſſandi cõſuetudinẽ. Antiqtus. n. cum fulguraret, poppyſmatibus obſtrepebãt, id remedio fore rati, ne qd læderet fulgur. Ariſtophanes in Veſpis, κἂν ἀστράψω, ποππύζουσιν, i. Quod ſi fulguraro poppyſſant. Vñ qdam p iocũ, ueluti pperam imitantes aliorũ poppyſmata, crepitum uẽtris ædebant. Cyclops apud Euripidem in eiuſdẽ noĩs tragœdia, Iouis tonitruũ cõtemnẽs, loqtur hoc pacto, εἶτ' ἐκπιὼν γάλακτος ἀμφορέα, πέπλον κρούω, Διὸς βρονταῖσιν εἰς ἔριν κτυπῶν, i. Vbi lactis epotauero amphoram peplum Quatio Iouis ex pari tonitribus obſtrepens.

In antro Trophonii uaticinatus eſt. LXXVI.

εἰς Τροφωνίου μεμάντευται, id eſt, In Trophonii antro uaticinatus eſt. De hoĩe uehementer triſti, tetricoq;, ꝓpterea quod olim creditũ eſt eum q in Trophonii ſpecum deſcẽdiſſet, poſtea nunq̃ ridere. Ariſtophanes in nubibus, ὡς δέδοικ' ἐγὼ εἴσω καταβαίνων ὥσπερ εἰς Τροφωνίου, i. Vt uidelicet horrui Haud aliter, ac ſubiens ſpecum Trophonii. Porrò hiſtoria de Trophonio uarie narraẽ à Græcis. Quidam aiunt hũc Trophonium in ſecandis ſaxis ſummũ artificem fuiſſe, Fanumq; ſubterraneum extruxiſſe, in Lebadia Bœotiæ regiõe, quod Trophonii uulgo cognominatum eſt, nimirum ab artifice. Dein q ſciſcitarenẽ oracula, in aditu ſpecus ſedere ſolitos, nudos, atq; inde flatu quodam abripi ſub terram. Geſtare aũt ſecũ placentas quaſdã, quas lemuribus & ſerpentibus occurrentibus obiicerent. Deinde percepto oraculo, rurſus per alium hiatum in ſummam terram reſtitui. Alii narrant hoc pacto. Agamedes Stympheli, quæ eſt Arcadiæ pars, rex erat, Is uxorem duxit Epicaſten, cuius filius erat Trophonius. Ii eius tempeſtatis mortales omneis artificio ſupabãt, ac Delphicum tẽplum extruẽdum receperant, atq; in Helide ærarium quoddam condiderant Augeæ ubi aurũ ſuum reconderet. Qui poſtea ſoluta lapidis cuiuſdam cõmiſſura, quã in hoc ipſum reliquerant, noctu ingreſſi, pecuniam furari cõſueuerunt ſocio Gercyone Agamedis germano atq; Epicaſtæ filio. Quæ res cũ uehementer perplexum haberet Augeam, forte fortuna accidit, ut Dædalus Minoem fugiens ad eum diuerteret. Hũc exorauit Augeas, ut arte quapiã fures hos inueſtigaret. At Dædalus, laqueos quoſdã ſummo artificio conſtituit. Quibus Agamedes captus eſt. Id conſpiciens Trophonius nõ eſſe effugium, capite Agamedis amputato, ne poſſet agnoſci qs eſſet, una cum Gercyone Orchomenon aufugit. Hos cum Augeas, authore Dædalo perſequereẽ, & illinc aufugerũt, alter, nempe Gercyon Athenas (ut teſtaẽ Callimachus) in Arcadiam, alter uero in Lebadiam Bœotiæ regionem. Vbi parato ſibi domicilio ſubterraneo p oẽm uitam perſeuerabat. Quo defuncto, uulgo creditũ eſt illic certa reddi oracula, ac Trophonio pinde ut Deo ſacrificari cœptum. Quidam aiũt Agamedem & Trophonium, Dædali opa ſuffuratos aufugiſſe, & Trophonio fugienti terram hiatu diductam, uiuumq; abſorbuiſſe, circa Lebadiam. Aliquot poſt annis, cũ Bœoti peſtilentia laborarent, Cõſultum oraculum rñdit, Trophonii manibus honorem habẽdum eſſe. At illi cũ eſſent ignari, ubi nam terrarũ illius eẽt monumẽtũ, apum indicio reperunt. Nã ubi eas cõſpicerent, è cauo quodã ſubſcatẽtes, cõiectarũt eũ eſſe locum. Quare uiſum eſt aliquẽ in id antrũ demittere, q rem exploraret. Quidã igiẽ ingreſſus, duos Dracones obuios habuit. Quibus obiectis offis mellitis, illæſus euaſit. Vñ & mos ioleuit, ut antrũ Trophonii ſubituri, placẽtas aliquot ſecũ deferãt. Priuſq̃ aũt ſubirent, certis diebus, cerimoniis præ-

ſcriptis luſtrabantur, pure interim agentes, deinde ſtola ſacra ornati deſcēdebant, haſtas manu geſtites, ut aiunt nōnulli, quo uim ſerpentium depellerent. M. Tul. Tuſculanarum quæſt. libro. i. Tradit Trophonium & Agamedē exædificato tēplo Apollini Delphico uenerātis Deum laboris ſui mercedem petiſſe, nihil qdē certi, ſed qđ eſſet optimū hoīum, qbus Apollo ſe id daturum oſtēdit, poſt diem ab illo tertium, q ut illuxit mortui ſunt repti. Recētiores ita tradūt, Trophonium uirum quēpiam fuiſſe ſupra modum gl'iæ famelicum, Empedoclique ſimillimum, extructoque ſibi ſubterraneo domicilio, oracula reddidiſſe, deinde ubi ille fame interiſſet, geniū quēdam in id immigraſſe, atque oracula reddere pręxiſſe. Poſt ſupſtitione mortalium plureis in id antrum demiſiſſe ſeſe, ac dies complureis fuiſſe cōmoratos. Quæ qdem Trophonii fabula mihi adeo uidet' ſimilis, ei, quæ de Patricii antro, quod eſt in Hybernia fertur, ut altera ex altera nata credi poſſit. Tametſi non deſunt etiam hodie permulti, qui deſcendant, ſed prius triduano enecti ieiunio, ne capite ſano ingrediantur. Qui deſcenderunt, aiunt ſibi ridendi libidinem in omni uita ademptam. Plutarchus in commentario de dæmonio Socratis, narrat Timarchum quēdam in Trophonii ſpecum ingreſſum, poſteaq̄ illinc rediſſet, pdigioſa dictu narraſſe ſibi uiſa, nō abhorrentia ab iis, quæ Beda & alii nōnulli Chriſtiani ſcriptores, de inferis pdiderūt. Meminit & Cicero libro de natura Deorum tertio, huius Trophonii. Meminit Herodotus in primo. Sed plurima de hoc nugamēto nugat' apud Philoſtratum Apollonius, uir meo iudicio dignus, q non alia de re philoſophari debuerit. Ridet locis aliquot Trophoniū hunc Lucianus, adamantinus omnium ſupſtitionum inſectator, per cuius antrū & Menippus ſe iocat' ab inferis rediſſe. Huius antri mentionē facit Euripides in Ione, τί θέσπισμ' ἐκ Τροφωνίου φέρεις, id eſt, Quod ex Trophonii refers oraculum. Item in eadem, Σηκοὺς δ' ἐςρέφεις Τροφωνίου, id eſt, Templa adis Trophonii. Quæ nos de Trophonii antro retulimus, partim ex Ariſtophanis interprete, partim ex Zenodoto ſumus mutuati.

Excubiarum cauſa canens. LXXVII.

Φρουρᾶς ᾄδων, id eſt, Excubiarum grā canens. Dicebat' olim in hominem uigilātem ac diligentem, inde ductum, quod q excubias agunt, canere cōſueuerunt, ueluti uigiliarum tædium cantu ſolentur, uel ne interim obdormiſcāt. Sic ait Strepſiades in nubibus Ariſtophanis, male acceptus in ſchola Socratis, Φροῦδα τὰ χρήματα, φρούδη χροιά, φρούδη ψυχή, φρούδη δ' ἐμβάς, τούτοις ἔτι τοῖς κακοῖς φρουρᾶς ᾄδων ὀλίγου φροῦδος γεγένημαι. id eſt, Caſſi Nummi, Caſſusque color Caſſa eſt anima, caſſæ ſoleæ, Hiſque malis accedit & illud, Dum canto uigil penè interiit. Effertur autem bifariam, parœmia, Φρουρὰς ᾄδων καὶ φρουρὸς ᾄδων. Alludit' ad hanc uocem φροῦδος, quæ ſignificat caſſum & inanem.

Sale emptum mancipium. LXXVIII.

Ἁλώνητον ἀνδράποδον, id eſt, Sale emptū mancipium. In barbarum quēpiam, ac uilem homūcionē olim dicebat'. Nam negociatores olim in mediterranea ſalem importantes mancipia reportabant à barbaris. Et Traciæ genti peculiaris erat mos, mācipia ſale cōmutare. Vnde Comicus qdam, Θρᾷξ ἀγεννὴς εἶ πρὸς ἅλας ἠγορασμένος, i. Generoſus es Thrax ſale redēptus ſcilicet. Hmōi fermè referunt à Zenodoto.

Salis onus unde uenerat, illuc abiit. LXXIX.

Ἁλῶν δὲ φόρτος οὗθεν ἦλθεν ἀπέβη, id eſt, Sal abiit illuc, unde demanauerat. Senarius prouerbialis in eos, qui parta tueri nequeant. Aut in eos, quibus male parta, male diſpereunt. Natum adagium ab euentu. Negociator quidam nauem onuſtam ſale uehebat, nautis dormitātibus influxu aquæ marinæ, ſentina uehementer adaucta, & ſalem uniuerſum, ſoluit, ac corrupit, & nauem ipſam demerſit, itaque quod ex aqua marina natum fuerat (Nam hinc concreſcit ſal) in eandem denuo liquefactū eſt.

Salem uehens dormis. LXXX.

Fertur & his uerbis adagium ex eodem euentu natum, ἅλας ἄγων καθεύδεις, id eſt, Salē portās dormis. Quadrabit in eum, q in re piculoſa, ſocorditer, atque indiligenter agit, ppterea quod ſal influxu ſentinæ facile corrumpit'.

Male parta, male dilabuntur. LXXXI.

Reſpondet ſupiori ſententiæ, quod eſt in ſecunda Ciceronis Philippica Sed ut eſt, inqt, apud poetam, neſcio quem, Male parta, male dilabuntur. Quod autem de authore dubitat Tullius. Eſt apud Plautum, Male partum, male diſperit.

Qui ſeſe non habet, Samū habere poſtulat. LXXXII.

Ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, Σάμον θέλει, id eſt, Qui ipſe ſeſe non habet, Samum cupit. In eos conueniet, qui impudenter quippiam poſtulant. Aut qui minora curant, maiorum negligentes. Natum ex hiſtoria quapiam, cuius meminit Plutarchus in apophthegmatis Laconicis. Athenienſes urbe uictori tradita, poſtularunt, ut Samum dūtaxat ſibi relinqueret. Atque is reſpondit ad hunc modum, Cum ueſtri fueritis, tum alios habere poſtulate. Atque hinc ducta parœmia, Ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, Σάμον θέλει, id eſt, Qui ſemetipſum non habet, Samum petit.

Occultæ muſices, nullus reſpectus. LXXXIII.

Occultæ muſices, nullus reſpectus. Græcis quondam celebratũ adagiũ, Cuius ſenſus eſt, q̃uis egregias ingenii dotes, ſi nõ pferas, pinde eſſe quaſi nõ hẽas. Quo uidet̃ alluſiſſe Perſius, cũ ait, Scire tuũ nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter. Extat & in Hebræorũ puerbiis, nẽpe Eccliaſtici capite. xx. ſimile qddam, Sapiẽtiæ recõditæ & Theſauri abſtruſi, nullã eſſe utilitatem. Hoc nẽm refert̃ à Suetonio, in uita Nerõis impatoris. Quẽ ſcribit impatoriæ dignitatis oblitum, uſqueadeo muſices ſtudioſum fuiſſe, ut nõ modo nihil omitteret eorũ, quæ gñis eius artifices, uel cõſeruãdæ, uel augẽdæ uocis gr̃a factitarent, uerũetiam in ſcenã pdire cõcupiuerit, ſubinde inter familiares græcũ puerbium iactans, occultæ muſicæ nullũ eſſe reſpectum. Vſurpat idẽ Aulus Gellius, libro noctiũ duodecimo, Noſti, inqt, magſ uerbũ illud. ſ. uetus, egregiã muſicã, quæ ſit abſcõdita, eam eſſe nulli rei. Vſurpat̃ à Luciano in Harmonide, οὐδὲν γὰρ ὄφελος ἀπορρήτου φασὶ καὶ ἀφανοῦς τῆς μουσικῆς, id eſt, Nulla. n. utilitas occultæ, quẽadmodũ puerbio dicunt, & abſtruſæ muſices. Sũt aũt nõnulli mortales, q uel natiuo quodam ingenii uitio, uel data ẽt opera, quæ ſciunt diſſimulant, & aliis grauant̃ impertire. His illud non nunq̃ euenire ſolet, ut p indoctis negligant̃. His adſcribẽdum quod Græci τυφλὸν πλοῦτον, appellant. i. cæcas diuitias, recõditas opes & abſtruſas. Ad hũc modum uocat Plutarchus compluribus locis, atq; item Lucianus.

Ficulnus. LXXXIIII.

Lignum ficulnũ ut fragile, atq; ad oĩa fermè inutile, puerbiis aliquot locum fecit. Nã Ἄνδρα σύκινον, id eſt, uirũ ficulnum appellant mollem, atq; inutilem. Vt Theocritus in Ergatinis. μή τις παρελθὼν εἴπῃ, σύκινοι ἄνδρες, ἀπώλετο χ᾽ οὗτος ὁ μισθός, id eſt, Ne qs præteriens dicat, Ficulni hoĩes ſunt. Atq; hæc deperiit merces. Apud Ariſtophanem in fucis qdam interrogat, τίνος ξύλου σύ, id eſt, cuius ligni tu? Rñdet̃ Συκίνου, id eſt, ficulni, Quo loco monet interpres ex ficulno ligno fumũ exiſtere acerrimum, ac moleſtiſſimũ. Apud eũdem in Pluto Sycophãta minat̃, ſiquem nactus eſſet ſuæ ſortis uirũ ficulnum, ulturũ iniuriam, κἂν δὴ σύζυγον λάβω τινὰ καὶ σύκινον, id eſt, Si quẽpiam nãciſcar eiuſdẽ uirũ Iugi, atq; ficulnũ. Rurſum apud eũdem in eadem fabula, καὶ σύκινόν γ᾽ ἰσχυρὸν τοῦτον θεὸν ἐγὼ ποιήσω, τήμερον δοῦναι δίκην, id eſt, Ego hercle ficulnũ, ac præpotẽtem iſtum Deum Cõpulero pœnas hoc die depẽdere. Ficulnum Deum appellãs, imbecillum, ac nullarũ uirium. Huc alluſit Horatius, cum Priapum ita loquẽtem facit, Olim trũcus erã ficulnus, inutile lignum. Ac paulo poſt, Pepedi diffiſſa nate ficus. Ficulnam mẽtem dixit Lucianus, ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀπαίδευτον. χωλὸν μὲν ἔχων καὶ συκίνην γνώμην, id eſt, Claudam habẽs ac ficulnam mẽtem. Eodem reſpexit Alexãder, Pſeudomãtis libros Epicuri, lignis exurens ficulnis, nullius precii philoſophum ſignificans. Et Συκίνη ἐπικουρία, id eſt, ficulnũ auxiliũ p inualido atq; inutili. Ariſtophanes in Lyſiſtrata, ὃς ἦν ἂν ἡμῖν συκίνη ἐπικουρία. id eſt, Qui nobis erat ficulnũ auxiliũ. Et Συκίνη μάχαιρα, id eſt, Ficulna machæra, pro calumnia. Et Συκίνη ναῦς, id eſt, Ficulna nauis, pro uili, minimiq; precii nauicula.

Lupi illum priores uiderunt. LXXXV.

Lupi illum priores uiderũt. In raucũ dr̃, & cui uox repẽte ſit adempta. Feſtiuius dicet̃ in eos, q metu alicuius obticeſcunt, alioq feroces. Virgilius in Ecloga, cui titulus Mœris, Vox quoq; Mœrim Iam fugit ipſa, lupi Mœrim uidere priores. Seruius admonet phyſicos authores eſſe, ineſſe eam uim lupis, ut ſiquem hoĩem priores uiderint, ei uocem adimãt. Neq; deſunt philoſophi, q huiuſce rei cãm reddere conaut̃. Socrates apud Platonẽ libro de repub. primo, rem ad allegoriã uertit, dicens Thraſymachum ſibi uocem ademptum fuiſſe, ni forte fortuna, prior illum cõſpexiſſet, καὶ ἐγώ, inquit, ἀκούσας ἐξεπλάγην, καὶ προσβλέπων αὐτὸν ἐφοβούμην, καί μοι δοκῶ, εἰ μὴ πρότερον ἑωράκειν αὐτὸν, ἢ ἐκεῖνος ἐμέ, ἄφωνος ἂν γενέσθαι. Theocritus in Idyllio, Ξ, οὐ φθεγξῇ, λύκον εἶδες, id eſt, Edere non poteris uocem, lupus eſt tibi uiſus, Illud interim obſeruatione dignum, Theocritum uertiſſe ſententiam, cum negat eum proloqui poſſe, non q à lupo ſit uiſus, ſed qui lupum uiderit. Sed alluſit dũtaxat ad prouerbium Theocritus, cum ſignificaret riualem conſpectum, cui nomen erat Lupus.

Quæcunq; in ſomnio uidentur. LXXXVI.

ὅσα ἐν ὀνείρῳ βλέπεις, id eſt, Quæcũq; per ſomnium uides. De uotis immodicis dicit̃. Nam quicquid optaris, id ſomniare contingit quibuſlibet, ſicuti Mycillus ille Lucianicus diuitem ſe, ac præpotentem ſomniat. Et infimæ ſortis homines nõnunq̃ reginarum coniugium ſomniant. Paſtor quidam apud Theocritum in Ecloga nona, ἔχω δέ τοι ὅσ᾽ ἐν ὀνείρῳ φαίνονται, πολλὰς μὲν ὄις, πολλὰς δὲ χιμαίρας, id eſt, Poſſideo, quæcũq; ſolent ſub nocte uideri Complureis & oues, multas idem ipſe capellas.

Bona Porſenæ. LXXXVII.

Bona Porſenæ dicebant̃, quæ uelut ab hoſtibus erepta paruo ueneũt. Eam appellationem Liuius ſcribit ad ſuam uſq; ætatem duraſſe, Putatq; inde natam, quod in bello ſoleant bona Porſenæ uenire

Romæ, eaq́ conſuetudo una cum titulo perſeuerarit, & in pace. Vel (id quod eſt uero proximum) quod Porſena diſcedens ab Ianiculo, ex fœderis lege, caſtra opulẽta, cõuecto ex ꝓpinqs ac fertilibus Hetruriæ aruis cõmeatu, Romanis dono dedit, inopi tum urbe ab longinqua obſidione. Ea deinde ne populo immiſſo diriperent́, hoſtiliter ueniſſe, bonaq́; Porſenæ appellata, ꝗ̃ſam muneris magis ſignificante titulo, quã auctionem fortunæ regiæ. Fortaſſe non inepte dicetur in res quæ dono cuiuſpiam, aut fortunæ commoditate citra noſtram operam contingunt. Nam Liuius nõ indicat uſum adagii.

Leonina ſocietas. LXXXVIII.

Leonina ſocietas eſt, cum omne cõmodũ ad unum aliquem redit, reliqs ui fraudatis, qualis fermè ſolet eſſe, cum regibus, aut præpotentibus plebeiæ ſortis hominibus. Extat in Pandectis, in qbus ex Vlpiano refert Ariſto Caſſium reſpondiſſe, ſocietatem talem coiri non poſſe, ut alter lucrum tantũ, alter damnum ſentiret, & hãc ſocietatem Leoninam ſolitum appellare. Cæterum Caſſianam appellationem, haud dubium ꝓuerbialem, ex Aeſopi Græci Apologo natam apparet, q talis circumfert́. Leo, aſinus, & uulpes, ſocietatem inierant, ut quod uenatu cœpiſſent, id in commune partirent́. Prædam ubi erant nacti leo iubet ut aſinus partiatur. Ille ut eſt ſtolidus, in treis æquas portiones diſtribuit. Qua gratia mox indignatus leo, ꝙ cæteris æquaretur, aſinum adortus dilaniat. Reſtabat uulpes. Eam de integro partiri iubet, illa totam fermè prædam leoni attribuit, ſibi uix paucula quædam ſeruans, Leo comprobata diſtributione rogat, qs nam illam artem partiendi docuiſſet. Et uulpes, Calamitas, inquit, aſini.

Ex tripode. LXXXIX.

τὰ ἐκ τοῦ τρίποδος, id eſt, Ex tripode dicta. Dici ſolitum de iis, quæ uehementer uera, atq; indubitata uideri uolumus. Effert́ uarie adagium, ὡς ἐκ τρίποδος, id eſt, Tanq̃ ex tripode dicta. τάδ' ἐκ τρίποδος, id eſt, Hæc ex tripode dicta, id eſt, certiſſima perinde, quaſi ex Apollinis oraculo ꝓfecta. Trãſlatum à tripode, uel Delphica, uel Pythia. Nam hæc duo oracula quõdam ſummam fidẽ apud mortales obtinuerunt. De Pythio teſtat́ Strabo libro Geographiæ nono, fuiſſe quõdam celebratiſſimum, idq́; liquere Theſauris ingentibus inibi conſtructis, in quos ſacræ inferrent́ pecuniæ, tum operibus præſtantiſſimoꝝ artificum. Deinde ludis Pythiis illic celebratis, deniq; innumerabilibus oraculis, quæ mandata lr̃is extarẽt. Tripodem ita deſcribit. Authores, inqt certi memorant, diuinũ ipſm domicilium, profundam & curuam eſſe ſpelũcam non admodum lato patentem ore. Atq; hinc auram reddi, ſacro efflãte numine. Excelſum aũt oſtio iminere tripodẽ quẽ ſimul atq; Pythia uates inſcenderit, hauſto diuinatiõis ſpũ, rñſa ædere, partim metro, partim oõne libera. Comicus, Oraculũ Apollinis non uerius fuerit. Plato libro de legibus duodecimo. Ne ſi Pythius quidem affirmauerit, Quin illæ quoq; figuræ ꝓuerbium reſipiũt. Quicqd dixerit, oraculum uideri uult. Quicqd dixerit, legem eſſe uult & ſtoicoꝝ δόγματα, id eſt, decreta. Et quod apud Plinium de medicis ait Cato, Et hoc puta uatem dixiſſe, id eſt, exiſtima uerum fore, quod dixi. Ipſe Plinius alibi. Vtinamq́; falſum hoc, & non à uate dictum, q̃plurimi iudicent. Et Plutarchus in cõmentario de dignoſcendo adulatorem ab amico, ὥστ' ἀκούσας ὅτι ἂν εἴπῃ, χρησμὸν εἰληφέναι φήσας, οὐ γνώμην ἄπεισιν, i. Cum is audito qcqd dictum fuerit, ita diſcedit ut exiſtimet ſe oraculum accepiſſe, non ſententiam. Cæterum ab his non nihil diuerſa ſunt, quæ Athenæus ſecundo Dipnoſophiſtarum libro commemorat, Nempe in Bacchi certaminibus præmium fuiſſe tripodem, atq; ob id qui uera dicerent uulgo de tripode loqui. Tripodem autem fuiſſe lebetem, tribus fultum pedibus. Huius duo erãt genera, Alterum Apollinis, ob ueritatem oraculorum, Alterum Bacchi, in quo uinum miſcebatur, quod ebrii uera loquantur.

Folium Sibyllæ. XC.

Foliũ Sibyllæ, apud Latinos eãdem uim obtinet. Iuuenalis, Credite me uobis foliũ recitare Sibyllæ. i. rem indubitatã. Ariſtophanes in pace, οὐ μετέχω τούτων, οὐ γὰρ ταῦτ' εἶπε σίβυλλα, i. Haud eq̃dem agnoſco, neq; n. canit iſta Sibylla. Ductum adagiũ à Cumana Sibylla, cuius oracula cum ꝓmis celebrant́. Huic aũt mos erat, ut teſtat́. M. Varro, in palmaꝝ foliis oracula ſcribere. Quod ſecut' Virgilius in tertio Aeneidos. Inſanã uatem aſpicies, quæ rupe ſub ima Fata canit, foliisq́; notas & noia mãdat, Quæcũq; in foliis deſcripſit carmina uirgo, Digerit in numeꝝ, atq; antro ſecluſa relinquit, Illa manẽt imota locis, neq; ab ordine cedũt. Item in ſexto, Foliis ne tñ carmina mãda, Ne turbata uolent rapidis ludibria uẽtis.

Frater uiro adſit. XCI.

ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη, id eſt Frater uiro adſit. De fido auxilio dici ſolitum, ꝓpterea quod in rebus piculoſis, uix unq̃ frater ſolet fratri deeſſe. Apud Platonem ſecundo de R'epu. libro. Adamãtus Glauconis aduerſus Socratem diſputãtis partes excipiens, Nõdũ, inqt, Socrates ſatis hac de re diſſertum. Cur ita? Nempe qa id nõdum eſt dictum, quod maxime dictum oportuit. Tum Socrates, οὐκοῦν τὸ λεγόμενον, ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη, id eſt, Igitur frater adeſto uiro, ut habet ꝓuerbiũ, quare tu, ſiquid

ſiquid hic prætermiſit, adiuua. Idē ex Homero ſumptũ adagiũ, teſtatur in Protagora, ubi Socrates Prodicũ aduocans, ut Simonidē eiuſdē ciuitatis hominē, à Protagoræ calũnia tueatur. Videor equidem, inquit, aduocare te, quēadmodũ ait Homerus, Scamandꝝ ab Achille obſeſſum Simoentē aduocaſſe, φίλε κασίγνητε, σθένος ἀνέρος ἀμφότεροί περ σχῶμεν, i. Frater amice, hominis pariter cõpeſcere uires, Ambo huius ſtudeamus. Eſt autē is locus in Iliados. φ. Rurſum Iliados. χ. Similiter Hector iá impar Achilli Deiphobũ fratrē inuocat, uti ferat ſuppetias, Δηΐφοβον δ᾽ ἐκάλει λευκάσπιδα μακρὸν ἀΰσας, i. Deiphobũ fratrē intento clamore uocabat. A quo cũ deſtitueret, diem fatalem adeſſe intellexit. Plutarchus in uita Cæſaris refert, Caſcam Cæſare retinēte gladium, fratris auxilium, ad hunc modum imploraſſe, idq; uerbis græcis, quæ modo retulimus.

Ne temere Abydum. XCII.

Μὴ εἰκῆ τὴν ἄβυδον, i. Ne temere Abydũ, ſubaudiendũ, nauiges. Ne quod graue periculũ ſuſcipias, ſine cauſa idonea. Veluti ſiquis admoneat, ne ſe facile coniiciat aliqs in aulá principis, quod ea res non omnibus feliciter cedat, Aut ne cõpotationibus temulentis admiſceat ſeſe, quod ferè nõ contingat abire ſine malo. Aut ne poetarꝫ attingat literas, quod animos cõplurium ſoleát corrumpere. Ná periculoſa erat in Abydũ nauigatio, ꝓpter fretũ ſæuũ, atq; aſperꝫ, in quo periit Leander amaſius Herus, q quidē haud ſcio, an ꝓuerbiũ præbuerit occaſionē. Male audiebat ea gens, quod calũniatrix eſſet, ut intelligas ea gratia non eſſe tutum illic uerſari. Meminit adagii Stephanus & Suidas.

Vna hirundo non facit uer. XCIII.

Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, id eſt, Vnica hirundo non efficit uer, hoc eſt, unus dies non ſat eſt ad parádá uirtutē, aut eruditionē. Aut non unũ aliquod benefactũ benedictum ue ſufficit ad hoc, ut uiri boni, aut boni oratoris cognomen ꝓmerearis, plurimis .n. uirtutibus ea res conſtat. Aut ut certũ aliqd cognoſcas nõ ſatis eſt unica coniectura. Quod ſi ꝑmultæ conueniant, tũ deniq; ꝓbabilis fuerit coniectura. Siquidē fieri poteſt, ut una quæpiá hirundo caſu maturius appareat. Sumptum ab hirundinis natura, q̃ ueris eſt nuncia. Ná hyeme deuolat. Vnde Horati⁹, Zephyris & hirũdine ꝑma, de ꝑmo uere ſentiēs. Ariſtoteles libro Moraliũ primo, τὸ γὰρ ἔαρ οὔτε μία χελιδὼν ποιεῖ, οὔτε μία ἡμέρα, id eſt, Ver .n. nec una hirundo facit, nec unus dies. Et beatũ eodē modo felicem ue, nec unus dies, nec breue efficit tēpus. Ariſtophanes in auibus, δεῖσθαι δ᾽ ἔοικεν οὐκ ὀλίγων χελιδόνων, i. multa uidet opus habere hirundine. Interpres indicat alluſum ad ꝓuerbiũ, quod modo retulimus, μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ. Huic affine uidetur illud Sophocleũ in antigona πόλις γὰρ οὐκ ἔσθ᾽ ἥτις ἀνδρός ἐσθ᾽ ἑνός, id eſt, nanq; unius quæ ſit uiri, haud eſt ciuitas. Etenim quēadmodũ una hirundo nõ facit uer, ita nec unus homo facit ciuitatem nec unus nummus diuitē.

Da mihi mutuum teſtimonium. XCIIII.

δάνεισόν μοι μαρτυρίας, i. Da mihi mutuum teſtimoniũ, hoc eſt, da mihi tuũ teſtimoniũ, recepturus itidē meum, ſiqñ deſyderabis. In eos recte iaciēdũ, qui ſe mutua talione laudát, ac prædicát. Aut qui mutuo ſtudio ſibi inuicē ſuffragantur. Aut qui ad gratiá teſtificantur, neglecta religione M. Tullius, ꝓ L. Flacco, repudians, eleuansq; Græcorꝫ teſtiũ fidem. Veruntamen, inquit, hoc dico de toto genere Græcorꝫ. Tribuo uel literas, do multarꝫ artiũ diſciplinā, nõ adimo ſermõis leporē, ingeniorꝫ acumen, dicendi copiam, deinde ſiqua ſibi alia ſumunt, non repugno, teſtimoniorꝫ religionem, & fidem nunq̃ iſta natio coluit, totiusq; huiuſce rei, quæ ſit uis, quæ authoritas, quod pondus, ignorant. Vnde illud eſt, Da mihi teſtimonium mutuum? Non Gallorum, non Hiſpanorum putatur. Totum iſtud Græcorum eſt, ut etiam q græce neſciunt, hoc quibus uerbis à Græcis dici ſoleat, ſciant. Quib⁹ ex uerbis M. Tullii ſatis liquet adagium hoc, ætate illa multo fuiſſe tritiſſimum.

Mutuum muli ſcabunt. XCV.

Mutuũ muli ſcabunt. Vbi improbi, atq; illaudati ſe uiciſſim mirantur, ac prædicant. Tranſlatum à mulis, q ſicuti reliqua iumenta, ſeſe inuicē dentib⁹ ſcabere ſolent. Citat hic titulus, Mutuũ muli ſcabunt, à Nonio Marcello inter reliquos Menippearꝫ titulos M. Varronis, mirꝫ ni prouerbialis. Auſonius in altera præfatione monoſyllaborꝫ. Sed ut quod per adagionē cœpimus, prouerbio finiamus, mutuo muli ſcabunt. Meminit huius & Varro libro de Lingua latina tertio. Quanq̃ is locus eſt fœdiſſime deprauatus, nõ temporꝫ modo culpa, uerꝫ etiam Impreſſorꝫ iſtorũ uulgarium, quibus hoc unice propoſitũ uidetur, ut oēs bonos libros radicitus extinguant. Sic autē legit, Amica Philoptorus, eius q ſenex puerum dicit puſum, puellá puſam. Sic fiet mutuá mulinam. Arbitror legēdũ mutuum muli, ut ſubaudiat ſcabũt. Symmachus i epiſtola quadá Mutuũ inqt, ſcabere mulos, cui ꝓuerbio ne uidear eſſe confinis præconium uirtutum tuarum, preſſo dente reſtringo. Non uidetur autē adagiũ recte accipi poſſe, niſi malá in partē, ueluti ſi indoctũ indoctus, deformem deformis, improbũ improbus, uiciſſim laudaret. Cuiuſmodi fabulá meminit Horatius de duobus fratribus, qui ſe mutuum

ſcabebant, ac mutuo officio, alterum alter uiciſſim efferebant laudib'. Frater inquit, erat Romæ cōſulti rhetor, ut alter Alterius ſermone meros audiret honores. Gracchus, ut hic illis foret, hic ut Mutius illi. Idem poeta indoctos notans, qui tū̃ inuicē ſe recitantes audiebāt, ac laudabāt. Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meo quis? Quis, niſi Callimachus?

Tradunt operas mutuas. XCVI.

Huic confine eſt Terentianū illud ex Phormione, Tradunt operas mutuas. De adoleſcentibus, q ſe uiciſſim in peccatis defenderent. Tranſlatū uidetur ab agricolis uicinis, qui mutuam inter ſeſe operam cōmodare ſolent. Aut ab artificibus, qui mutua nonnunq̄ utuntur opera, maxime fabri ærarii.

Senes mutuum fricant. XCVII.

Huc pertinet & iocus ille in ꝓuerbiū uerſus, de ſenibus mutuo ſe fricantibus. Narrat aūt fabulam Aelius Spartianus in Adriani imperatoris uita. Is Adrianus in balneo ueteranū quempiā ſeruuli penuria, ſeſe marmoribus affricantē cōſpicatus, eū & ſeruulis aliquot & ſumptibus donauit. Quod reliqui ueterani feliciter ceſſiſſe uidentes, cœperunt & ipſi cōplures ſub oculis imperatoris ſeſe marmoribus affricare, ut hoc modo principis elicerent benignitatē. At ille euocatis ſenibus, iuſſit ut alius alium uiciſſim defricarent, atq; ita pueris nihil opus fore. Is iocus poſtea in uulgi fabulā ceſſit. Celebratur & Scipionis Aemyliani apophtegma. Iumēta quod manibus carēt, alieno egere frictu. Quo ſignificatū eſt eos, qui res egregias gerere non poſſunt, egere præcone, quo famam ſibi comparent.

Fricantem refrica. XCVIII.

τὸν ξύοντα ἀντιξύειν, i. Scalpentē uiciſſim ſcalpe. Refert in Diogeniani collectaneis. Par eſt, de merente bene, bene mereri, & officiū officio penſare. Suidas ab aſinis metaphoram tranſlatam exiſtimat, inuicem morſicantibus, & in utranq; partem dici poſſe, qui ſe mutuis officiis adiuuant, aut qui ſe mutuis contumeliis afficiunt. In quam ſententiam celebratur & Mimus ille, non illepidus, Senecæ titulo, ſed falſo. Ab altero expectes, alteri quod feceris. Ariſtides in cōmuni defenſione quatuor oratorū, τὸν ξύοντα δ' ἀντιξύειν καὶ τοῖς ὄνοις ἡ παροιμία, οἶμαι, δίδωσι, Περικλέα δὲ καὶ τοῖς λέουσι μᾶλλον, ἢ τοῖς ὄνοις εἰκάζειν φαῖεν ἂν ὁμηρεῖδαι, id eſt, Scalpentem inuicem ſcalpere, etiā aſinis uidelicet tribuit prouerbium. Porrò Periclem cum leonibus magis, quam cum aſinis eſſe conferendum dixerint Homerici. Huc pertinet illud, χεὶρ χεῖρα νίζει, id eſt, manus manum lauat, quod citat in Axiocho Plato, διὰ παντὸς δὲ ἔθος ἐστὶν αὐτῷ φρενεῖν τὸ ἐπιχείρημα. ἡ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα νίζει, δός τι καὶ λάβε τι, id eſt, Abluit manum manus, da aliquid, & aliquid accipe. Quod idem alio loco citauimus, ſed aliter mendoſum exemplar ſecuti, cum Græcus Plato nōdum eſſet ad manum, quem conſulere poſſemus. Cuius rei uiſum eſt, cōmonefacere lectorem, ne quis hoc nomine mihi calumniam ſtruat, quod temere Platonis ſcripturam inuerterim. Quantum autem ad ſententiam pertinet, nihil omnino refert νίζει legas an κνίζει quandoquidem, ut manus manui mutuum præſtat officium lauando, itidem & ſcalpendo.

Ferrum ferro acuitur. XCIX.

Non erat conſilium in hunc ordinem admiſcere prouerbia Theologorum, non quod ea contemnam, ſed partim quod hoc honoris habendum iudicarim ſacris literis, partim quod paſſim in manibus ſint. Vnum tamen illud, quoniam ſic ad amuſſim ad iſta quadrat, non pigebit adſcribere. Id eſt in prouerbiis Salomonis, cap. uigeſimoſeptimo. Ferrum ferro exacuitur, & homo exacuit faciem amici ſui. Hæbrei pronunciant ad hunc modum, ſiquidem eſt aliquid adagium in ſuapte audire lingua, בַּרְזֶל בְּבַרְזֶל יָחַד

Fuit & Mandroni ficulna nauis. C.

Ἐγένετο καὶ Μανδρώνι συκίνη ναῦς, id eſt, fuit & Mandroni ficulna nauis. In eos dici ſolitum, qui præter meritum ad felicitatem, atq; opes euecti, priſtinæ conditionis non meminerunt, ſed præſenti rerum ſucceſſu inſolentius abutuntur, ita ut ferè mos eſt, τοῖς νεοπλουτοῖς, id eſt, iis, qui ad nouas diuitias ex infima fortunæ conditione prouehuntur. A' Mandrone quodam ſumptum, qui indignus & immerēs, ex nauiculario factus eſt imperator. Nauim autem ficulnam per contemptum dixit. Nam ficulnum in genere uocant Græci, quicquid imbecille, aut contemnendum ſignificare uolunt, ſicuti paulo ſuperius oſtenſum eſt.

Aequalem tibi uxorem quaere. I.

τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα, id eſt, Aequalem tibi uxorem ducito. Adagiũ admonet, ne quis cupiditate, aut ambitione allectus, ſe potentiorẽ ducat uxorẽ, Nam eiuſmodi ferme connubia inauſpicato cedere. Plutarchus in libello de liberis educandis, parẽtes admonet, uti eiuſmodi liberis ſuis uxores deſpondeant, quæ non ſint multo uel ditiores, uel potentiores. Prudenter enim dici prouerbio, tuæ ſortis uxorem ducito. Celebraẽ & hoc inter ſapientum apophthegmata, à atq; nonnullis Pittaco aſcribiẽ, γάμει ἐκ τῶν ὁμοίων, i. uxorẽ ducito ex æqualibus. Nam ſi duxeris ex potentioribus te prognatam, dominos tibi parabis, non affines. Diogenes Laertius in uitis philoſophoꝝ, huiuſmodi qddã cõmemorat, quod quidẽ affirmat & à Callimacho nõ ineleganti epigrãmate celebratũ eſſe. Adoleſcens quidã Atarneтes, Pittacon conſuluit, utra ſibi è duabus ducenda eſſet uxor. Nã duæ offerebantur, altera par opibus, ac genere, altera utroq; ſuperior. At ille ſublato ſcipione, quo nitebaẽ, admonuit, uti pergeret ad triuia ciuitatis, quo pueri luſus cauſa conueniunt, eos cõſuleret, & quod illi dediſſent cõſilii, id ſequereẽ. Pueri ex prouerbiali cantione reſponderunt, Aequalem uxorem eſſe ducendã. Itaq; adoleſcens altera præterita, duxit æqualem. Idem Dioni ſuadet Callimachus. Hæc autem ſentẽtia hoc impenſius placuit Pittaco, quod ipſe nobiliorem ſe duxerat, Draconis ſororem, cuius imperium, faſtidiaq; moleſtiſſime legitur tuliſſe, ut hoc dictum non in tempore, ſed ſuo malo uideatur reperiſſe. Extat autem Epigramma, tametſi illic ἰὼν non δίων, legitur mendoſe, opinor, id eſt huiuſmodi, Ξεῖνος ἀταρνείτης τις ἀνείρετο πιττακὸν οὕτω τὸν μυτιληναῖον παῖδα τὸν ὑῤῥαδίου ἄττα γέρον, δοιός με καλεῖ γάμος, ἡ μία μὲν δὴ νύμφη, καὶ πλούτῳ καὶ γενεῇ κατ᾽ ἐμέ, Ἡ δ᾽ ἑτέρη, προβέβηκε. Τί λώϊον; εἰ δ᾽ ἄγε μοι σὺ βούλευσον ποτέρην εἰς ὑμέναιον ἄγω. Εἶπεν, ὁ δὲ σκίπωνα, γεροντικὸν ὅπλον ἀείρας, Ἠνὶ δὲ κεῖνοί σοι πᾶν ἐρέουσιν ἔπος. Οἱ δ᾽ ἄρ᾽ ὑπὸ πληγῇσι θοὰς βέμβικας ἔχοντες ἔστρεφον εὐρείῃ παῖδες ἐνὶ τριόδῳ. Κείνων ἔρχεο φησὶ μετ᾽ ἴχνια. Χὠ μὲν ἐπέστη πλησίον, οἱ δ᾽ ἔλεγον, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα. Ταῦτ᾽ ἀίων ὁ ξεῖνος ἐφείσατο μείζονος οἴκου δράξασθαι, παίδων κληδόνι συνθέμενος. Τὴν δ᾽ ὀλίγην ὡς κεῖνος ἐς οἶκον ἐπήγετο νύμφην, οὕτω καὶ σὺ δίων τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα. Quos uerſus, quoniã Ambroſius Diogenis interpres, aut alius qſquis is fuit (Nã ſtilus non admodũ reſpondet Ambroſiano ſæculo) nõ omnino infeliciter Latinos fecit, haud grauabor adſcribere. Hoſpes Atarnites rogitauit Pittacõ olim, Sic Mytilenæon, Hyrradioq; ſatũ Magne ſenex, geminæ cupiunt mihi nubere, quaꝝ Et genere atq; opib' cõuenit una mihi, Altera ꝓcellit, qd præſtat cõſule dicq; Vtra ex his potius ſit capiẽda mihi? Hic baculũ tollẽs, ſic, tela ſenilia, dixit, Cõſiliũ, pueri quod petis, expedient, Quis celer in gyrũ iactatus uerbere turbo Aſſiduo, latis uertiẽ in triuiis I ſequere illoꝝ monitus, ſic faẽ, at ille Scitatur, referunt, tu tibi ſume parẽ, Quæ poſtq̃ audiuit, monitis puerilibus hærens, A' magnis hoſpes abſtinuit talamis, Atq; parẽ paruas lætus traduxit in ædes, Sic Dion æqualem ſi ſapis ipſe cape. Eſt autẽ allegoria à turbine puerili, q flagellis circũagitur. Agebat.n. quiſq; ꝓ ſuis uiribus turbinem ſibi congruentẽ. Huc adſcribendũ putaui carmẽ illud, ex Theſmophoriazuſis Ariſtophanis titulo inſcripta, Falſo, ſicut ego quidẽ arbitror. δέσποινα γὰρ γέροντι νυμφίῳ γυνή, i. Regina ſiquidẽ mulier eſt ſpõſo ſeni. Idẽ admonet uerſus ille Euripide' in Rheſo, οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ μειζόνων γαμεῖν θέλω, id eſt, Nolim ex potẽtioribus me ducere uxorẽ. Neq; uero ſolũ id ſpectari cõueniet, uti par ſit uxor generis claritate, aut modo rei familiaris, ueꝝ ut ætas nõ admodũ diſcrepet, ut forma ut uitæ genus. Poteſt & longius trahi, nimiꝝ ad negociũ ſuſcipiẽdũ, cui ſis cõficiẽdo par, et idone', Itẽ ad uitæ genus aptum, & ad amicum tuis accommodum moribus.

Ne my quidem facere audet. II.

Qui metu non auderent hiſcere, ii quondã negabãtur my facere audere. Referẽ adagiũ à Varrone, libro de lingua latina tertio. Putat enim ille muſſare uerbũ deductũ à my literæ uocabulo, quaſi μύζειν, propterea quod muti nõ amplius ſonare queant, q̃ my. Eſt.n. ea litera maxime omniũ muta, ꝓſertim in fine, mire os cõtrahẽs et occludens. Verba Varronis ſunt hæc, A' quo idẽ dicit, quod minimũ eſt, neq; ut aiunt, μῦ facere audent. Videẽ eſſe carmen Ennianũ. Nã hunc paulo ſuperius citauerat. Dicit, quod minimũ eſt, neq; ut aiunt, my facere audent. Eſt autẽ Græcis μύζω, tum ſugo, tũ narib' uocẽ reddo. Ariſtophanes, τί μύζεις; πάντα πεποίηται καλῶς, i. Quid muſſitas? peracta ſunt cũcta optime. Et apud Latinos mutire ac muſſare ẽ tacite ferre, & quaſi uocẽ abſorbere. Terentius. Muſſitada iniuria adoleſcẽtium. Virgili', Muſſat rex ipſe Latinus. Apud Ariſtophanẽ in equitibus, duo priuatim apud ſe queſtuti quædã de uitiis ciuitatis, ſenariũ hunc concinũt, μὺ μῦ μὺ μῦ μὺ μῦ μὺ μῦ μὺ μῦ μὺ μῦ. Ex quo licet conſicere hanc eſſe uocem loqui formidantium.

Ne gry quidem. III.

μηδὲ γρῦ φθέγγεται, i. Ne gry quidem loquit̃, hyperbole itẽ prouerbialis apud Græcos ꝑ eo, quod eſt, ne tantillũ quidẽ. Nã gry, minimũ quiddã ſignificat, aut ſordes unguiũ rem uidelicet uiliſſimã, aut uocẽ ſuillã quã ædere ſolent ii, qui grauant̃ ſermone reſpondere, aut nomiſma minutiſſimũ. Ariſtophanes in Pluto, καί με προσβιάζεται, καὶ ταῦτ' ἀποκρινομένους τὸ παράπαν, οὐδὲ γρῦ, i. Me quidem ui ſubigit ſimul. Atq; interim rogatus hæc qd ſibi uelint. Prorſum nihil reſpondet, ac ne gry quidẽ. Hinc & uerbũ deductũ γρύζειν. Idẽ in eadẽ fabula, γρύζειν δὲ καὶ τολμᾶτον ὦ καθάρματε, id eſt, Gannire uero etiam audetis ſceleſti. Philoſtrat᷒ in uita Apollonii, οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο, οὐδ' ὑπήχθη γρύξαι, id eſt, Haudquaquã locutus eſt, neq; adduci potuit ut uel hiſceret. Hui᷒ uocis uſus, admodum frequens eſt apud Ariſtophanem. Pili non facio. IIII.

Eſt Latinis hæc familiaris hyperbole. Non facio pili. Ne pilo quidẽ melior, cũ minimũ quiddam momenti ſignificant. Catullus, Nõ faciunt pili cohortẽ. Cicero ad fratrẽ, Ego.n. ne pilo quidẽ min᷒ te amabo. Idẽ, interea & Cappadocia, ne pilũ quidẽ. Tametſi in uulgatis exemplaribus pileũ hoc loco ſcriptũ eſt Quod quidẽ adagiũ etiã his temporibus nulli non eſt in ore. Pili uilitas etiã Græcis in ꝓuerbio fuit. Vnde ἄξιος τριχὸς, id eſt, dignus pilo, in hominem nihili. Quo durior erit tranſlatio, hoc uenuſtior. Nam pili non facio, præter hyperbolen, nihil penè habet figuræ. At ne pilo qdẽ doctior, Ne pilo quidẽ iniucundior, Ne pilo quidẽ honoratior, atq; id genus orationes, quoniam paulo longius recedunt à ſimplici ſermone, pluſculum accipiunt gratiæ. Nauci non facio. V.

Nauci eſſe, & naucifacere ꝓ eo, quod eſt nihili eẽ, & nhili facere, ſæpicule apud Plautũ reperiet̃. Quid aũt nauci ſignificet, ſeruus qdã Plautinus, cũ crebrius ea uoce eſſet uſus, tñ ſcire ſe negat, Plautus, Qui homo timidus erit, in rebus dubiis, nauci non erit. Grãmatici quidã, inter quos Pompeius feſtus, aiunt nauci ſignificare nucis putamen, aut oleæ nucleũ, aut eam membranulã, quæ uiſitur in medio nucis iuglandis interſita, deniq; rei cuiuſuis putamen, quod Græci πείφημα, nauci uocatũ exiſtimant. Quidam à uoce græca deducunt νάκη, quod declarat pellem caprinam. Sunt & aliæ de nauci ſententiæ, quas qui uolet cognoſcere, legat Feſtum, in dictione Nace.

Flocci non facio, aut flocci facio. VI.

Eadem ratione dictum eſt, Floccifacere, & ne Flocci quidem facere, pro eo, quod eſt, ne tantuli quidem facere. Eſt autem flocc᷒ particula lanæ, quæ inutilis à uellere diuellitur atq; euolat, aut certe ſimile quiddã nullius momẽti. Exempla paſſim apud authores obuia ſunt, ut non uideat̃ operæprecium hoc inculcare loco. Huius non facio. VII.

Ad hanc formam pertinet illud Terentianum, ex Adelphis. Huius quicquam non faciam. Donatus admonet eſſe δεικτικὸν, id eſt demonſtrantis, aut floccum, aut ſtipulam, aut ſummum digitum, aut huiuſmodi quippiam. Athenæus libro duodecimo prodidit, Sardanapali ſtatuam ipſius monumento impoſitam, hoc geſtu digitorum, ut ſignificaret res humanas omneis prorſus eſſe contemnendas, ac ne digituli quidem crepitu dignas. Vitioſa nuce non emam. VIII.

Apud Plautũ eſt, Vitã tuã uitioſa nuce non emam, ꝑ eo, quod eſt, ne minimo qdem. Et uulgo dicimus caſſa nuce non emerim, & putamine nucis non emerim. Ariſtophanes in pace οὐκ ἂν πριαίμην οὐδ' ἂν ἰσχάδος μιᾶς, i. Non emerim nec unica quidẽ nuce. Cõſimile his, quod legitur apud eundẽ Plautũ, citante Feſto, Non ego iſtud uerbũ empſitem titiuillitio, Nã hoc uerbo Latinos nihil rem ſignificare ſolitos, quemadmodum & Græci dicunt, τιπολό. Rurſum Butubata, qua uoce uſus eſt Neuius, pro nugatoriis, authore Feſto. Ne Teruncium quidem inſumpſit. IX.

Eſt aliquoties apud Ciceronẽ hyperbole Terũcii, qd̃ apparet eſſe genus minutiſſimi nomiſmatis Ad Atticũ, Atq; ẽt ſpero, toto anno imperii noſtri, Teruncĩu ſumptus in ꝓuicia nullũ fore. Plautus in captiui duo. Neq; ridiculos iã Terunci faciunt. Quẽadmodũ Græci dicunt ἡμιωβόλιον, ꝓ re uiliſſima. Varro Teruncĩu à tribus unciis dictum putat.

Homo trioboli. X.

Itidem Plautus hominem trioboli dixit, pro nequiſſimo, planeq; nullius precii. A' nummo minutiſſimo. Conſimili figura dixit Ariſtophanes in Veſpis pro uerſibus. τριχοινίκων ἐπῶν.

Homo Treſſis. XI.

Conſimili modo Perſius Preſſem agaſonem appellat, contemptiſſimum homuncionem. Idem, Et centum Græcos curto centuſſe licetur, id eſt, minimo. Treſſem autem dixit, noue, quaſi tribus aſſibus æſtimandum. Aſſis aũtem erat ærei nũmuli genus. Perſianum carmen ſic habet in quinta Satyra. Heu ſteriles ueri, quibus una quiritem Vertigo facit, hic dama eſt, non treſſis agaſo? Confine Hieronymianum illud, Quis te dupondio ſupputabat?

Dignus pilo. XII

Ἄξιοι τριχὸς, id eſt, Pilo digni, dicuntur Græcis, nulla bona re digni, quod pilo nihil contemptius, Ariſtophanes apud Suidam, εἴ τι κέκλεφα τῶν σῶν ἄξιόν τι καὶ τριχὸς, i. ſi quid tuarum rerum furatus ſum, uel pilo dignum. Adagiũ cõmemoratur à Diogeniano. Nec uno dignus. XIII.

Ἄξιος οὐδὲ μόνου, καὶ ἄξιος οἰὸς, i. Ne uno quidẽ dignus, & uno dignus, de uiliſſimo. Tranſlata metaphora à iactu talorũ, in quo μόνας, i. unionis numerus infimus erat. Demũ ubiq; in rationibus numerorũ minimũ quiddã eſt unio, ac ne numerus quidem, ut autumant philoſophi. Ex aduerſo, quem multi pretii ſignificãt, hũc πολλοῦ τινὸς ἄξιον, i. multa re dignũ, trita figura Græci dicunt & τοῦ παντὸς ἄξιον, i. quauis re dignũ, & e diuerſo ὀλίγου ἄξιον, i. Paulo dignum, quem cõtemnũt. Gregariũ aũt eſt, ac plebeiũ, unius dũtaxat hominis uice ſupputari. Proinde Homerus Iliados. λ. cũ medici dignitatẽ explicare uult, ait ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων, i. Vnus homo medicus multis æquandus honore eſt. Ad quod reſpexit Plato libro de legibus quinto, ὁ μὲν γὰρ εἷς, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, i. Nã hic quidẽ pro uno, ille pro pluribus aliis æſtimandus eſt. Ad hanc formã ptinent & illæ Rhetorũ figuræ, cum aiunt unum aliquẽ ſibi pro theatro eſſe, & unius cuiuſpiã iudicium pluris ſe facere, q̃ infinitæ multitudinis. Dignus obeliſco. XIIII.

Ἄξιος ὀβελίσκου, id eſt, Dignus obeliſco, dignus quouis honore. Summis enim uiris eiuſmodi columnæ, ac pyramides erigebantur, magnificis inſcriptæ titulis, aut ingentes Coloſſi, ſic enim ſtupidi principes olim fingi gaudebant. Tametſi prouerbium ancipitem habet ſentẽtiã, propterea quod Ariſtarchus obeliſcis iugulare ſit ſolitus, quæ parum probaret. Meminit huius præter alios Suidas.

Aureus in Olympia ſtato. XV.

Quẽ ſummo pmio dignũ Græci ſignificant, ei dicere ſolent, Aureus in Olympia ſtatuere. Lucianus in Pſeudologiſta, χρυσοῦς φασὶν ἐν Ὀλυμπίᾳ σταθήτι, i. Aureꝰ (ut aiũt) in Olympia ſtato. Quod his honos id ætatis pcipuus haberetur loco tã celebri, ſtatuã inter illuſtreis uiros habere. Huc alluſit Virgilius, cũ ait, Si fœtura gregem ſuppleuerit, aureus eſto. Plato in Phœdro, ὑπισχνοῦμαί σοι χρυσῆν εἰκόνα ἰσομέτρητον εἰς Δελφοὺς ἀναθήσειν, i. Polliceor me ſtatuã aureã tibi æqualẽ, Delphis collocaturum. Ibidẽ paulopoſt, παρὰ τὴν Κυψελιδῶν ἀνάθημα σφυρήλατος ἐν Ὀλυμπίᾳ σταθήτι, i. inter ſtatuas monimenta, in Olympia fabrefactus ſtato. Interpres fortaſſis, χρυσήλατος, legit, aut certe ſomniauit, ut qui uerterit aureũ. Alluſit huc & Philoſtratus in Apollonii uita, καὶ στεφανώσουσί σε ἐν Ὀλυμπίᾳ, i. Et coronabũt te in Olympia. Nõ diſſimili figura dixit Perſius, ſatyra ſcd'a, Præcipui ſunto, Sitq; illis aurea barba. Quibuſdã. n. ſignis aurea barba cõſueuit addi. Quauis re dignꝰ. XVI.

Ἄξιος τοῦ παντὸς, id eſt, Quauis re dignus. Refertur ab omnibus Græcorum adagiorum collectoribus. Similiter dixit Terentius, Hominem quantiuis pretii. Quanquam huius adagionis modo facta eſt mentio. Dignus Argiuo clypeo. XVII.

Ἄξιος εἶ τῆς ἐν Ἄργει ἀσπίδος, id eſt, Dignus es Argiuo clypeo. De generoſo, ac maiorẽ in modum ueneràdo, inſumptum quod olim apud Argiuos, ex more pueri incorrupti puriq;, Clypeos quoſdã geſtantes, pompas agebant. Isq; honos erat illi ætati, priſco quodam inſtituto maiorum decretus.

Dignum propter quod uadimonium deſeratur. XVIII.

Vbi rem maximi momenti uolemus ſignificare, quæq; uel quantouis diſpendio debeat experi, dignam eſſe dicemus, cuius gratia uadimonium deſeratur. Nam qui uadati ſunt, non niſi ſummo ſuo periculo abeſſe iudicio poſſunt. Plinius Secundus in præfatione naturalis hiſtoriæ, Inſcriptores, inquit, propter quas uadimonium deſeri poſſit, hoc eſt, quarum gratia omnia ſint poſthabenda, uel maxime ſeria. In utramuis dormire aurem. XIX.

In utramuis dormire aurem, eſt animo ocioſo, ſecuro, uacuoq; eſſe. Terentius in Heauton. Faciam in utramuis aurem, otioſus ut dormias. Vtitur eo & Baſilius in epiſtola quadam, ſed malam in partem, ita ut ſupinam ſecuritatem intelligi uelit. Menander in Plotio apud Gellium, ἐπ᾽ ἀμφοτέραν ἵν᾽ ἐπίκληρος ἡ μέλλει καθευδήσειν, id eſt, In aurem utranq; quandoquidem dotata eſt cubet, ſic enim uertit neſcio quis. In dexteram aurem. XX.

Eodem ſenſu dixit Plinius in dexteram aurem. Ita enim ſcribit Romano ſuo, Nihil quod in dexteram aurem, fiducia mei dormias, non impune ceſſatur, id ẽ, nihil ẽ, quod ſis ſecurus. Sic enim admonent medici, ut in primo ſomno, qui profundiſſimus eſſe conſueuit, in aurem dextram incumbamus, Cum experrecti redormire cupimus, in ſiniſtram. Porrò qui leui ſomno uult uti, in neutram incumbit aurem, quo facilius expergeſiat. Porrectis dormire pedibus. XXI.

Huic affine eſt illud, Ἀποτείναντα τὼ πόδε καθεύδειν, id eſt, Porrectis pedibus dormire. Lucianus de mercede ſeruientibus, καὶ τὸ δὴ τῆς εὐχῆς ἀποτείναντα τὼ πόδε καθεύδειν, i. Iãq; tandẽ

quod optari ſolet obtigit, ut porrectis pedibus dormias. Ad eandem figuram pertinet, quod in Ariſtophanis Pluto dixit Mercurius. ἀνεβάδην ἀναπαύομαι, id eſt, Sublatis pedibus requieſco, & ſupinus per ocium. Et ſupinitatem, negligentiam, incogitantiamq́; ſignificamus. Et conſerere manus in Hæbreorum prouerbiis, in ignauum. Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conſeres manus, ut dormias.

Naſo ſuſpendere. XXII.

Naſo ſuſpendere, eſt uafre, ac ſubdole irridere. Plinius libro undecimo capite trigeſimoſeptimo, docet à ſuæ ætatis hominibus naſum ſubdolæ irriſioni fuiſſe dicatũ. Nã apud ueteres authores nihil huiuſmodi legit̃. Verba Plinii ſubſcribã. Et altior homini tãtũ, quẽ noui mores, ſubdolæ irriſioni dicauere, naſus. Horatius in ſermonibus, Naſo ſuſpendis adunco. Idẽ alibi, Balatro ſuſpendens oia naſo. Perſius de Horatio, qui uafre, tecteq́; rideat, Callidus exterſo populum ſuſpendere naſo. Idem alibi, Diſce, ſed ira cadat naſo rugoſaq́; ſanna. Vnde naſuti uocantur q docte norint alios irridere. Martialis, Nõ cuicunq; datũ eſt habere naſum. Idẽ, Et pueri naſum Rhinocerotis habẽt. Idẽ rurſum, Naſutus ſis uſq; licet, ſis deniq; naſus. Perſius Rides ait, & nimis uncis Naribus indulges. Græci ſimplici efferunt uerbo, μυκτηρίζειν, ἀντιμυκτηρίζειν, id eſt, irridere, uiciſſim irridere ἀπὸ τοῦ μυκτῆρος, id eſt, naſo. Caſſius ad Ciceronẽ, libro epiſtolaꝝ familiariũ decimoquinto. Quoſq; ubi ridiculo aut ſcõmatico dicterio læſeris, uelint ruſtice gladio, ἀντιμυκτηρίσαι, i. uiciſſim naſo ſuſpendere.

Dignus qui cum in tenebris mices. XXIII.

Qui certiſſima eſſet fide, eũ dignũ dicebant, q cum in tenebris micaret̃. Cicero libro officioꝝ tertio. Hoc non'ne eſt turpe dubitare philoſophos, quæ ne ruſtici qdẽ dubitãt, à quibus natũ eſt, id quod iã tritũ eſt uetuſtate ꝓuerbium. Cum.n. fidẽ eius, bonitatemq́; laudant, dignũ eſſe dicunt, q cum in tenebris mices. Idẽ de finibus libro ſecũdo. Cur iuſtitia laudat̃, an neꝗ eſt hoc tritũ uetuſtate ꝓuerbiũ, qui cũ in tenebris mices? Eſt aũt micare, luſus genus quoddã, quod adhuc apud Italos durat, ut repẽte porrectis digitis certantiũ uterq; numeꝝ diuinet. Huius Cicero mentionẽ facit, libro de diuinatione ſecũdo. Quid eſt.n. fors? Idẽ ꝓpemodũ, quod micare, quod talos iacere, quod teſſaras. M. Varro, Micandũ erit cũ Græco, utrũ ego illius numeꝝ, an ille meũ ſequatur. Nemiſianus in carmine Bucolico, Digitos iactate micantes. Porrò qui cũ mices in tenebris, ei libeꝝ eſt, ſi uelit fallere. Proinde dignus, qui cum in tenebris mices dicitur, q ſit, uſqueadeo certa fide, ut nec ſi tuto poſſit, uelit quẽpiã mendacio fallere. Habent Græci ſimile quiddam. Dignus hic eſt, cui uel iniurato fidem habeas ὁ δ' ἀνὴρ κἂν ἀνώμοτος πιστεύειν ἄξιος, id eſt, Hic uir dignus, cui credas etiam iniurato. Cui diuerſum, ne iurato quidem illi crediderim.

Ex Iouis tabulis teſtis. XXIIII.

ἐκ τῆς Διὸς δέλτων ὁ μάρτυς, i. Ex Iouis tabulis teſtis, apud Græcos dicebatur, pro certo & indubitabili teſte. Lucianus in libello de mercede ſeruiẽtibus, εἴ τις εἴπῃ μοιχὸν ἢ παιδεραστήν, τοῦτο ἐκεῖνο, ἐκ τῆς Διὸς δέλτων ὁ μάρτυς, id eſt, Si qs te adulteꝝ, aut pæderaſten dixerit, is protinus, iuxta id quod dicit̃ ſolet, ex Iouis tabulis teſtis. Alluſum eſt ni fallor ad diptheram, in qua Iuppiter oĩa mortalium acta deſcribere fingitur à poetis.

Atticus teſtis. XXV.

Ἀττικὸς μάρτυς, id eſt, Atticus teſtis, legit̃ in collectaneis Diogeniani, pro probatiſſimo, atq; incorruptiſſimo teſte. Quod ſiquis per ironiam torqueat in teſtem uanum, non inconcinne dixerit.

Attica fides. XXVI.

Ἀττικὴ πίστις, id eſt, Attica fides, legitur apud eundem de minime uanis, minimeq́; periuris, inde natum quod apud Atticos templum eſſet Fidei deæ conſtructum. Cuius meminit etiam Plautus in Aulularia.

Græca fide. XXVII.

Ἑλληνικῇ πίστει, id eſt, Græca fide, reperit̃ ꝓ certa itẽ fide fortaſſis idẽ cũ proximo. Niſi malumus per ironiã accipere, Auſonius ad Paulũ, Nobiſcũ inuenies κατπιόπλιν, ſi libet uti Nõ Pœna, ſed græca fide. Idem de Philone uillico ſuo. Mutuatur, ad græcam fidem. Plautus, græcam fidẽ dixit, ubi non uerbis, neq; ſtipulationibus, ſed præſente pecunia res agitur. Sic.n. apud eũ loquitur Clæreta læna in Aſinaria, Diem, aquam, ſolem, lunã, noctem, hæc argento non emo. Cætera quæ uolumus uti, Græca mercamur fide, id eſt numerata pecunia.

Punica fides. XXVIII.

Pœnorum perfidia in prouerbium abiit, quod ea gens peculiariter periurii, uanitatiſq; notata ſit, quemadmodum abunde teſtatur, T. Liuius. Cuius hæc alicubi uerba ſunt, punica religione ea ſeruata eſt fides. Subindicat idem Quintus Curtius, in Tyriis Pœnorum auxilio deſtitutis. Rurſum Maximinus apud Iulium Capitolinum. Afri, inquiens, fidem punicam præſtiterũt, & quod modo citauimus ex Auſonio, Pœna fide. Plautus, Nemo me Pœnus punior, alludens ad morum perfidiam, Pœni fœdifragi ſemper habiti.

Altera manu fert lapidem, altera panem oſtentat. XXIX.

Qui corã blandiunt̃, clã obtrectantes, palàm amicos agunt, clanculũ nocent aut q hic proſunt, illic lædũt, falſam bñficii ſpẽ oſtẽtãt, ut nacti occaſionẽ fundit᷑ pdãt, ii dicunt̃ altera manu portare lapidẽ altera panẽ oſtẽtare. Trãſlatũ ab iis, q canes oſtẽtato pane pelliciũt, deinde accedẽtib᷑ ſaxũ illidũt. Euclio Plautin᷑ in Aulularia, Nũc petit cũ pollicet̃, auꝫ inhiat, ut deuoret. Altera manu fert lapidẽ, panẽ oſtẽtat altera. Diuus Hieronymus ad Rufinũ. Hæc apud te amice poti᷑ expoſtulare uolui, q̃ laceſſitus publice deſæuire, ut animaduertas me recõciliatas amicitias pure colere, & nõ iuxta Plautinã ſententiã Altera manu lapidẽ tenere panẽ offerre altera, Eodẽ eleganter alluſit, ſcribens ad eundem Rufinum. An tibi ideo panem non damus, quia hæreticorum cerebro lapidem illidimus?

Ex eodem ore calidum & frigidum efflare. XXX.

ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἐξάγειν, i. Eodem ex ore calidũ, ac frigidũ pferre. Bilingues & q eundẽ modo laudant, modo uitupuerant, ex eodẽ ore calidũ, ac frigidũ ſpirare dicuntur. Natũ ex apologo quopiã Aniani fabulatoris. Satyrus quidã cum uehementer algeret, hyberno gelu ſupra modũ ſæuiente, à ruſtico quodã inductus eſt, in hoſpitiũ. Admiratus autẽ, cur homo inflaret, in manus ori admotas, rogauit, cur ita faceret, is reſpondit ut frigidas manus halitus tepore calefaceret. Dinde ubi extructo foco, apposita mẽſa in pultẽ feruidã rurſum inflaret, magis ẽt admirat᷑, ſciſcitat᷑ eſt, quid hoc ſibi uellet, ut pultẽ, inqt, nimiũ feruentẽ halitu refrigerẽ. Tum Satyrus ſurgẽs à mẽſa, Quid ego audio, inqt, Tun' eodẽ ex ore pariter & calidũ & frigidũ efflas? Valebis neq; enim mihi ratio eſt, cũ eiuſmodi homine cõmune habere hoſpitiũ. At huiuſce rei, quã Satyrus admirabatur, cauſam reddit Ariſtoteles in ꝓblematis, idq; ideo fieri putat, quod qui uehementius efflat, is nõ moueat uniuerſum aerẽ, ſed ore cõtractiore paululũ uenti expiret, ut calor ab ore ꝓfectus, à reliquo aere, quẽ ob impetũ plurimũ mouet, continuo euaneſcat, atq; in frigus abeat, Id, quod ſecus fit, in eo qui faucibus apertis uniuerſum aerẽ exhalat. Eſt huic confine quiddã in epiſtola Iacobi apoſtoli, nam huius nomiue legitur ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος βρύει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν, i. Ex eodem ore emanat dulce & amaꝝ. Huc adſcribi poterit, quod refert ſcd'o lib. Plinius, pluſq̃ ꝓdigioſum, fontẽ eſſe quẽdã in dodona, q cum ſit frigidiſſimus, & faces, ſiquis ardentes immergat, extinguat, Si extinctæ admoueãtur, accendit. Quæ oĩa torquere licebit in Rhetores, qui eadẽ norunt laudare & uituparare, eleuare, atq; attollere. Itẽ in Iureconſultos, q cãm eandẽ nunc tuentur nunc impugnãt. Ad eũ ſenſum detorſit Plutarchus, quod Circe eadẽ uirga mentem adimit, ac reddit, pecudes facit, & homines. Extat apud Græcos hic ſenarius ꝓuerbialis, τὸν αὐτὸν αἰνεῖν καὶ ψέγειν ἀνδρὸς κακοῦ, i. Laudare eũdẽ, carpereq; uiri eſt mali. Et Hebræus uates, nẽpe Eſaias male ominatur iis, qui dicũt bonũ malum, & malum bonum, dulce amarum, & amarum dulce.

Oculatæ manus. XXXI.

Oculatas manus dixit Plautus, q̃ promiſſa uelint exhiberi re, nõ oratione ꝓmitti. Nã oculos habere, qbus uideant exhibita, aures nõ habere, quibus audiant pollicitationes. Ita læna q̃dam in Aſinaria adoleſcẽti montes aureos pollicenti, cũ illa nihil cõmoueret̃ ꝓmiſſis, Semper, inquit, oculatæ noſtræ ſunt manus, credũt, quod uident. In eadẽ erat ſñia leno ille Terentianus Sannio. Nunq̃, inqt, ego adeo aſtutus fui, quin quicquid poſſem, mallẽ auferre in præſentia potius. Huc alluſit Chærea in Eunucho, Fac nunc promiſſa, ut appareant.

Cæca dies, & oculata dies. XXXII.

Plautus item cæcam diem & oculatam, pro die, qua non numeratur præſens pecunia, & qua numeratur, Sic enim Leno quidam loquitur in Pſeudolo, Eme die cæca Hercle oleum, id uendito oculata die, iam Hercule, uel ducentæ fieri poſſunt præſentes minæ. Hoc eſt, eme non præſente pecunia, ſed in diem pacta, reuende pecunia præſente. Vocant & iuriſconſulti cæcam diem, & ceca teſtimonia, quæ ſcripto perhibentur ab abſentibus. Nam cæca ſunt, non tantum, quæ non uident, ſed quæ non uidentur & abſunt.

Lentiſcum mandere. XXXIII.

σχῖνον διατρώγειν id eſt, Lentiſcum mandere, ſiue arrodere, Græco prouerbio dicuntur ii, qui nimio comendi corporis ſtudio ſuperfluunt, Nam ex lentiſco dẽtrificum fieri cõſueuit. Is eſt puluiſculus quidam candidandis dentibus comparatus. Fiebant & dentiſcalpia ex lentiſco, hoc eſt, cuſpides quædam purgandis dentibus accommodæ. Martialis in Apophoretis. Lentiſcum melius, ſed ſi tibi frondea cuſpis Defuerit, dentes penna leuare poteſt. Huiuſmodi igitur quibus dentiſcalpium ſemper in ore eſt, Lentiſcum arrodere dicuntur & σχινοτρῶγες, id eſt, Lentiſci arroſores appellãtur. Nam dentium cura, olim ut delicatis probro dabatur, & Apuleio inter reliqua crimina obiectum ẽ, quod dentrificium paraſſet. Recte transferetur adagium & ad reliquum totius corporis cultum.

Vnico digitulo ſcalpit caput. XXXIIII.

Molles, atq; effœminati, uno digito caput ſcalpere dicuntur, nimiũ ſolliciti, ne comá ſtudioſe cõpoſitá perturbent. Id primũ dictũ putant à Caluo poeta in Pompeiũ, hinc in oẽs parum uiros tranſlatum. Iuuenalis Satyra nona, Qui digito ſcalpunt uno caput, Molles & impudicos ex geſtu notans. Porrò geſtũ cum antiquitus impudicitiæ habitũ, argumentũ teſtatur in epiſtolis Seneca. Rerum, inquiens, omniũ, ſi obſeruentur, indicia ſunt. Et argumentũ morum, ex minimis quoq; licet capere. Impudicum, & inceſſus oſtendit, & manus mota, & unum interdum reſponſum, & relatus ad caput digitus, & flexus oculorum. Improbum interdum riſus, inſanum uultus, habitusq; demonſtrat.

Summo digito caput ſcalpere. XXXV.

τῷ ἄκρῳ δακτύλῳ τὴν κεφαλὴν κνᾶν, i. Summo digito caput ſcalpere. Idem eſt cũ ꝓximo. Lucianus in rhetorũ præceptore, delitiis effœminatũ hominẽ deſcribit his uerbis, ἐν τούτοις δὲ πάνσοφόν τινα, καὶ πάγκαλον ἄνδρα διασεσαλευμένον τὸ βάδισμα ἐπικεκλασμένον τὸν αὐχένα, γυναικεῖον τὸ βλέμμα, μελιχρὸν δὲ φώνημα, μύρου ἀποπνέοντα τῷ δακτύλῳ ἄκρῳ τὴν κεφαλὴν κνώμενον, id eſt Inter hæc autem, uirum quẽdam, egregie ſapientem, atq; inſigni forma, lubrico inceſſu, fracta ceruice, muliebri aſpectu, uoce mellita, olentem unguenta, caput ſummo digito ſcalpentem.

Phryx plagis emendatur. XXXVI.

Phryx plagis emẽdatˀ. In barbaros ſeruiliq; ingenio homines dicitˀ, qui nõ pudore, neq; monitis, ſed uerberibus reddunˀ meliores. Cum contra generoſus animus, ut ait Seneca, Rectius ducatur, q̃ trahatˀ. Cicero ꝓ Lucio Flacco in teſtes Aſiaticos, Aſia ueſtra cõſtat ex Phrygia, Myſia, Caria, Lydia. Vtrũ igitur noſtrũ, an ueſtrũ eſt hoc prouerbiũ? Phrygem plagis fieri ſolere meliorẽ. Adagiũ ita refertˀ apud Suidã uerſu Trochaico, φρὺξ ἀνὴρ πληγεὶς ἀμείνων καὶ διακονέστερος, i. Verberatˀ Phryx melior & obſequens erit magis, Oſtendit Athenæus è Phrygia mitti ſolere mancipia laudatiſſima, ἀνδράποδ' ἐκ Φρυγίας ἀπὸ δ' Ἀρκαδίας ἐπικούρους.

Nihil ſacri es. XXXVII.

οὐδὲν ἱερὸν παρέχεις, i. Nihil es ſacri. Sermo contemnentis ꝓuerbialiter. Siquidẽ Græci, quicquid præclarum, ac uehementer conducibile uideri uellent, id ſacrũ appellabant ut ἱερὰν βουλὴν, id eſt, Sacra res conſiliũ, & ἱερὰν πόλιν, id eſt, Sacrã ciuitatem dixit Ariſtides, tanq̃ omniũ tutaricẽ, & quod alio citauimus loco, ἱερὰν ἄγκυραν, i. Sacram ancoram. Theocritus in Odœporis, ἀλλ' οὖν αἶγα λῆς ἔριφον θέμεν, ἐντὶ μὲν οὐδὲν ἱερὸν, id eſt, Hœdũ igitur, ſi uis, age iá deponito, quãq̃ Nil ſacri eſt. Verba ſunt contemnentis pignus. Qui ꝓuerbii tradunt originẽ, aiunt Herculem conſpecta Adonidis imagine contempſiſſe his uerbis, οὐδὲν ἱερὸν εἶ, id eſt, Nihil es ſacri. Seu quod exiſtimaret iis duntaxat habẽdũ eſſe diuinitatis honorẽ, qui de genere mortaliũ eſſent benemeriti, ſiue quod fures, qui in eius templum aufugiſſent, non eſſent in tuto, propter loci religionem, quemadmodum in aliorum Deorum ſacellis. Nunc acommodatur ad quamuis rem deſpicatui habitam.

Nihil ſanum. XXXVIII.

Summã morum corruptionẽ, & nullũ honeſti reſpectũ his uerbis Græci ſignificant, οὐδὲν ὑγιὲς, id eſt, Nihil ſanũ, exempla paſſim in comœdiis, Tragœdiisq; Græcorũ ſunt obuia, Ariſtophanes in Pluto, Πευσόμενος εἰ χρὴ μεταβάλλοντα τοὺς τρόπους, εἶναι πανοῦργον, ἄδικον, ὑγιὲς μηδὲ ἕν. ὡς τῷ βίῳ τοῦτ' αὐτὸ νομίσας ξυμφέρειν, id eſt, Scitatũ an expediret, ut in contrariũum Verſo inſtituto priſtiniſq; moribus, Iniquus eſſet, ſubdolus, ſani nihil Ratus iſta uitæ cõmodis conducere. Andromache in ſui nominis Tragœdia apud Euripidẽ, ita deſcribit Spartanorũ mores. Ω πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἔχθιστοι βροτῶν, Σπάρτης ἔνοικοι, δόλια βουλευτήρια ψευδῶν ἄνακτες μηχανορράφοι κακῶν, ἑλικτὰ, κοὐδὲν ὑγιὲς, id eſt, Heus omniũ mortaliũ inuiſiſſimi, Spartã incolentes, fraudulenti conſili Mendaciorum principes, & opifices Tecti malorũ, tortiles, ſani nihil. Ariſtophanes, Θεσμοφοριαζούσαις, Si modo non fallit titulus de fœminis, τὰς οἰνοπότιδας τὰς προδότιδας τὰς λάλους τὰς οὐδὲν ὑγιὲς τὰς μέγ' ἀνδράσιν κακὸν, id eſt, Vini bibaces, proditrices garrulas Nihilq; ſanum. Maximum uiris malum, Vbi planè prouerbialiter dixit οὐδὲν ὑγιὲς, pro perditiſſimis. M. Tullius ad Atticum, libro decimoquinto. Quid quæris? οὐδὲν ὑγιές.

Dionis gry. XXXIX.

τὸ Δίωνος γρῦ, id eſt Dionis gry. Recte dicetur, aut ubi quempiã magno animo contemnimus, ac ne reſponſo quidẽ dignũ habemus, Aut cum rẽ nihili, ſignificamus. Nã de gry alio diximus loco. Adagiũ ortũ ex euentu. Dion Alexandrinus natione, præcipuam in philoſophia laudẽ eſt conſecutus. Huic erat frater luctator, nomine Topſius. Itaq; cũ quidã ex eius cõcertatoribˀ Dionem probris inceſſeret, fanda atq; infanda in eũ euomens, multa interim turba ad conuiciũ, ut fit affluente, ipſe ne uerbo quidem reſpondit maledictis, uidelicet philoſophiæ dogmatum memor. Cæterum ubi iã intra ædium ſuarum ueſtibulum eſſet, (nam conuiciator euſq; fuerat proſecutus) nihil iracundiæ præ

ſe ferens, hoc tñ rñdit, οὐδ᾽ ἐγρύ, i. Ne gry quidem. Iuuenis aũt animi impotens, Laqueo ſe præfocauit, Ea res in uulgi fabulam abiit.

Cæcus cæco dux. XL.

τυφλὸς τυφλῷ ὁδηγός, i. Cæcus cæco dux. Adagiũ euãgelicis quoq; lrĩs celebratũ, quo lubentius ẽt refero. Vti licebit quoties indoctus indoctum docere, incõſultus, imprudenti cõſilium dare conabit. Cui confine eſt Horatianum illud, Cæcus iter oñdit. Horatius ad Scæuam, Cæcus uti ſi monſtret iter, tñ aſpice. Quod qdem Porphyrion, pinde dictum autumat, quaſi dicas, Sus Mineruã. Præpoſtere. n. res gerit, cũ cæcus uidentibus iter cõmonſtrare conat. Apud Ariſtophanem in Pluto, Carion ſeruus ſtomachat in herũ, quod ipſe uidens, Plutum oculis captum ſequeret, ὅστις ἀκολουθεῖ κατόπιν ἀνθρώπου τυφλοῦ, τοὐναντίον δρῶν ἢ προσῆκ᾽ αὐτῷ ποιεῖν. οἱ γὰρ βλέποντες τοῖς τυφλοῖς ἡγούμεθα, οὗτος δ᾽ ἀκολουθεῖ, κἀμὲ προσβιάζεται, i. Luminibus ut q captum & orbum homũculum, A tergo ſequat, hoc agens præpoſtere. Nam q uidemus, ducimus cæcos, at hic Sequtur, ſimulq; cogit eadem facere me.

Cæca ſpeculatio. XLI.

ἀλαοσκοπιὴ, id eſt, Cæca ſpeculatio, compoſita Græcis eſt dictio, ἀπὸ τοῦ λάειν. quod eſt uidere, inde ἀλαὸς cæcus, & σκοπεῖν, id eſt, Inſpicere. Suidas puerbialem dictionem admonet quoties aut cõniuent, qbus datum eſt negocium, aut ipſi nihil uident, qbus obſeruandi partes ſunt delegatæ. Tranſlatum ab iis, qui ſpeculis ſublimibus, diligenter circũſpectant undiq;, & quod uiderint, aliis renunciant. Homerus, οὐδ᾽ ἀλαοσκοπιὴν εἶχε, p eo, quod eſt, haudquaq̃ cæcutiẽter ſpeculatus eſt. Vti conueniet, quoties ſignificabimus aliquem rem ſagaciter odoratũ, ac deprehendiſſe. Tanq̃ ſi dicas, epiſcopos ad cætera ſupinos, ac cæcutientes, Siquid extiterit unde ſperetur quæſtus nonnihil, ibi οὐκ ἀλαοσκοπιὴν ἔχειν. Aut contra ſiquis erat falſus, aut hallucinatus, ταύτῃ μὲν ἀλαοσκοπιὴν εἶχες.

Sine cortice nabis. XLII.

Sine cortice nare dicunt, q iam per ætatem non egent cuſtode mozũ, aut q eo doctrinæ pceſſerũt, ut iam præceptozũ opera non habeant opus. Horatius, Simul ac durauerit ætas. Membra animũq; tuum nabis ſine cortice, id eſt, citra cuſtodem ac pædagogum ipſe te reges, ac moderaberis. Acron puerbii admonet, Putatq; metaphoram mutuo ſumptã, à iuuenibus, q cum primitus natare diſcũt, Corticibus, aut ſuberibus uentri ſubligatis natãt, deinde exercitatiores citra huiuſmodi adminicula natare incipiunt. Plautus in Aulularia, Quare pueris, qui natare diſcunt, Scyrpo induitur ratis. Qui laborent minus, facilius ut nent, & moueant manus.

Vt poſſumus quando ut uolumus non licet. XLIII.

ζῶμεν γὰρ οὐχ ὡς θέλομεν, ἀλλ᾽ ὡς δυνάμεθα. id eſt, Nõ uti libet, ſed uti licet ſic uiuimus. Senarius puerbialis, Quo monemur tpi, ac neceſſitati, ſeruiẽdum eſſe. Terẽtiana Miſis in Andria rogata, quã Athenis uitam agerẽt, uerecũde ſeni meretriciũ quæſtum cõfitens, ut poſſumus, inqunt, quando ut uolumus, nõ licet. Item Plato in Hippia maiore τοιαῦτα ὦ Ἱππία τὰ ἡμέτερα ἐστὶν οὐχ οἷα βούλεταί τις φασὶν ἄνθρωποι ἑκάστοτε παροιμιαζόμενοι, ἀλλ᾽ οἷα δύναται. i. Eiuſmodi ſunt Hippia res nr̃æ, non quales qs optaret, ſicuti puerbio dr̃ uſq; quoq; ſed quales eſſe pñt. Huc ptinent & illæ Græcorũ ſententiæ, βουλόμεθα πλουτεῖν πάντες ἀλλ᾽ οὐ δυνάμεθα i. Oẽs cupimus, at non licet diteſcere. Et πάντες καλῶς ζῆν θέλομεν ἀλλ᾽ οὐ δυνάμεθα, i. Bene uiuere omnes uolumus, at non poſſumus. Nemini ſua fortuna ſatiſfacit, & aliud uotis deſtinat, quod tñ haud ſcio, an quiſq̃ unquã ſit aſſecutus. Vſus erit ubi ſignificabimus noſtra nobis parum placere, uerum facultatem deeſſe, nõ animum uidelicet fortunam eſſe parum commodam, aut uitam non ſatis integram, aut epiſtolam non ſatis eruditam.

Athenienſium inconſulta, temeritas. XLIIII.

ἡ τῶν Ἀθηναίων δυσβουλία. id eſt, Atheniẽſium inconſulta temeritas. Quadrat in eos, qbus male cõſulta uertunt bene. Nam id olim uulgo tributũ eſt Atheniẽſibus quod ipſi qdem ſocorditer cõſultarent, parũq; pſpicerent, uerũ Minerua ciuitatis præſes, illozũ male inſtituta, bene uertere conſueuit. Sile eſt huic, qd hodieq; uulgo dicũt, Eſt fortunatior, q̃ prudẽtior, de quopiã nõ ſuapte induſtria, ſed fortunæ cõmoditate ſucceſſu rezũ utente, Eupolis apud Suidã & Athenæũ in Atheniẽſiũ mores, ὡς εὐτυχεῖν γε μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖν, i. Felicem ut eſſe præſtat, ac ſape inclyte. Porrò Atheniẽſium incogitantiã notat & Ariſtophanes hoc uerſu, in nubibus, φασὶ γὰρ δυσβουλίαν τῇδε τῇ πόλει προσεῖναι, i. Nam cõſilia leua prædicant huic adeſſe ciuitati. Quo loco interpretes adſcribunt fabulam huiuſmodi. Cum Neptunus à Minerua uictus, non poſſet Attica regiõe potiri, iratus immiſit illis, δυσβουλίαν, id eſt leua, ſtultaq; conſilia, hoc deinde uitium Athenienſibus, ἐπιχώριον, hoc eſt, uernaculũ fuiſſe, Idq; Mineruam non mutaſſe, cæterũ, quod illi male ſtatuiſſent, illa in bonos exitus uertebat. Alluſit huc idẽ Ariſtophanes in Veſpis. γλαῦξ γὰρ ἡμῶν πρὶν μάχεσθαι τὸν στρατὸν διέπτατο, id eſt, Vlula noſtras ante pugnam peruolarat copias. Eodem mihi leuiter alluſiſſe uidetur Demo-

ſthenes, cũ ait in olynthiaca prima, in ipſa ſtatim fronte, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐνίοις ἂν ἐπελθεῖν εἰπεῖν, id eſt, Sed ueſtræ etiam eſſe fortunæ exiſtimo, ut nõnullis ex tempore quoq; ſuccurrant animo, quæ dicenda ſunt in rem ueſtram. Theognis, πολλοί τοι χρῶνται δειλαῖς φρεσί, δαίμονι δ' ἐσθλῷ οἷς τὸ κακὸν δοκέον γίγνεται εἰς ἀγαθόν, id eſt, Multis leua qdem mens eſt, ſed numina dextra. Quis bene uertit & id quod temere inſtituunt. Nec abhorret hinc, quod alibi retulimus, εὕδοντι κύρτος αἱρεῖ, id eſt, Dormienti rete tollit.

Vbi non ſis qui fueris, non eſt cur uelis uiuere. XLV.

Cicero in ep̃la quadã ſniam hmõi ueteris ꝓuerbii uice citat. Verus eſt, ingens, Vbi non ſis qs fueris, nõ eſſe cur uelis uiuere. Sumptũ eſt à cõi mortalium affectu, q nihil minus tolerandum putant, q̃ ut inter eos neglecti, aut ẽt notati uiuant, apud quos aliqñ cum ſplẽdore, atq; authoritate ſint uerſati. Adeo ut exilium ubiuis præoptent potius, aut ẽt è uita decedere q̃ mutatæ fortunæ pudorẽ, ꝑpeti. Id quod notauit Euripides in Hecuba, quam ita facit loquẽtem, ut dicat ſibi pudorem in cã eſſe, quo minus obtueatᷣ Polymeſtorem, Pudere.n. in tam calamitoſo reꝝ ſtatu, conſpici ab eo, cui aliqñ uiſa ſit florẽs. Idẽ in Alceſtide, τί μοι ζῆν δῆτα κύδιον φίλοι κακῶς κλύοντι, καὶ κακῶς πεπραγότι, id eſt, Poſt hac amici, cur, mihi ſit uiuere Cordi, male audiẽti, & affecto male. Ad eandẽ facit ſniam, quod apud Sophoclẽ ait Aiax, αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρῄζειν βίου κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται. id eſt, Eſt turpe, uitam ꝓrogare lõgius Quiſqs malis nihil explicat ſeſe ſuis. Item paulo poſt in eadẽ Tragœdia, ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι τὸν εὐγενῆ χρή, i. Vel aut decore uiuere ingenuum uiꝝ Decet, aut decore oppetere mortẽ. Ferꝭ hic quoq; ſenarius, ζῆν αἰσχρὸν οἷς ζῆν ἐπιφθόνως ἡ τύχη. i. Fortuna qbus inuidit aſpera uiuere. Hos indecoꝝ, ac turpe uelle uiuere. Sed ꝓpius ad Ciceronis ſniam accedit locus ille apud Euripidem in Hecuba, ubi Polyxena rõcinatᷣ ſibi nõ eſſe cãm, cur optaret uiuere, quod oibus ornamentis priſtinæ fortunæ, iam eſſet ſpoliata. τί γάρ με δεῖ ζῆν; ᾗ πατὴρ μὲν ἦν ἄναξ Φρυγῶν ἁπάντων, τοῦτό μοι πρῶτον βίου, ἔπειτ' ἐθρέφθην ἐλπίδων καλῶν ὕπο βασιλεῦσι νύμφη, id eſt, Quæ nãq; uitæ cauſa iam ſupeſt mihi? Vt cui pater rex omniũ fuerit phrygum Etenim rudis mi lucis hoc initium. Dein ſpes in amplas educabar, regibus Deſponſa. Et reliqua quæ ſequuntur. Sunt enim longiora, q̃ ut hic putem eſſe percenſenda.

Premere pollicem, conuertere pollicem. XLVI.

Antiquitus in pollice fauoris erat ſtudii'q; ſignificatio. Qui faueret, pollicẽ premebat, q minus fa ueret, pollicẽ cõuertebat. Qui geſtus in ꝓuerbium abierũt, ut iam premere pollicẽ dicatᷣ, q quoquo pacto fauet. Cõuertere, q male uult. Plinius lib. xxviii. capite. ii. Pollices cum, faueamus, premere ẽt ꝓuerbio iubemur. Iuuenalis. Cõuerſo pollice uulgi, Quẽlibet occidũt populariter. Horati⁹ utroq; pollice dixit, ꝓ ſummo fauore. Cõſentire ſuis ſtudiis, q crediderit te. Fautor utroq; tuum laudabit pollice ludum. Porphyrion enarrat hunc ad modum. Vtroq; pollice, id eſt utraq; manu, συνεκδοχικῶς, Sinecdoche à parte totum. An qui uehementius laudat, manus iungens, iungit pollicem cũ proximo. Acron hoc pacto, utroq; pollice συνεχῶς Manu utraq; ſublataq; pariter, ac ſæpius mota. Hic.n. geſtus ualide laudantium eſt. Sanè utrũq; (ſicut ex his coniici licet), ꝓuerbii origo fugit.

Faciem perfricare, frontis perfrictæ. XLVII.

Frons habita eſt antiquitus pudori ſacra. Et facies item, id, quod & prouerbio teſtatũ eſt, quo dicunt pudorem eſſe in oculis. Inde frontem, aut faciem prouerbio ꝑfricuiſſe dicunᷣ, q pudorem oẽm dedidicerunt, uelut abſterſo manu à uultu pudore. Trãſlatum apparet à geſtu quorũdam, q dicturi, facturi'ue quippiam apud ignotos, manu faciem perfricant, id, quod ruſticani cuiuſdam pudoris indicium eſt, quem coneris ꝓuincere. Hunc geſtum Quintilianus notat inter uitia pronunciationis lib. xi. Vitioſa enim, ingens, ſunt illa, intueri lacunaria, perfricare faciem & quaſi improbam facere. Plutarchus ſcribit hunc geſtum peculiarem fuiſſe. M. Tullio, ut dicturus leua faciem demulceret, Alioq nõ inficias it ipſe Cicero, initio dicendi trepidatiorem fuiſſe ſeſe. Fabius libro nono citat hæc ex Caluo, Perfrica frontem, & dic te digniorem, qui prætor fieres, q̃ Catonẽ. Significat id eſſe dictu uehementer improbum. Plinius in præfatione naturæ hiſtoriaꝝ Perfricui faciem, nec tamen profeci, qñ alia uia ingens occurris. Huc pertinent etiam illa, quod effrontes appellamus inuerecũdos, Et qua frõte audebis hæc facere? Quod.n. Horatius dixit, clament piiſſe pudorẽ cũcti penè pſes, id Perſius imitatus, Exclamet, inqt, Melicerta periſſe, Frontem de rebus. Item illa, Quo ore obiurgabis filium? Et os impudens, os duꝝ, os ferreum, cum impudẽtiam indicamus. Ouidius, Nõ tibi plus cordis, ſed minus oris adeſt, id eſt, Nõ plus audes, aut ſapis, ſed minus pudet. Homericus Achilles Agamẽnonẽ κυνῶπιν appellat id eſt, canino aſpectu, & apud eundem, κυνὸς ὄμματ' ἔχων κραδίην δ' ἐλάφοιο, id eſt, Canis habens oculos, cor cerui, impudentiam ſignificans cum timiditate coniunctam. Deniq; haud

ſcio an huc pertineat, quod apud Athenæum in dipnoſophiſtis adducitur è Cyreneo poeta, τρὶς ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον, id eſt, Porrò ter abſterſis, diui donant meliora. Subindicat ni fallor, ſe impudentius id poſtulare, ut quæ ſint acta in conuiuio narret.

Frontem exporrigere, Frontem contrahere. XLVIII.

Frontem explicare, cum hilareſcimus, contrahere cum ringimur, hoc eſt, ubi q̃d moleſtum eſt, dicimur. Plinius in lib. xi. Frons & aliis, ſed homini tãtum triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeueritatis index. Terentius, Exporge frontem. Horatius in Odis, Sollicitam explicuere frontem. Exporrecta frõte, hilariter, Porrectiore fronte mecum loquaris oportet, apud Plautum, Obducta fronte, corrugata fronte, contracta fronte, caperata frõte. Plautus, Caperat frons ſeueritudine, Quod quidem à caprinis cornibus tranſlatum uolunt. Et nubila frons, ſerena frons, explicata frons.

Attollere ſupercilium, ponere ſupercilium. XLIX.

Plinius, ſupcilia, inq̃t, homini, & pariter & alterne mobilia. Et in his pars animi, Negamus, annuimus. Hæc maxime indicant faſtus. Superbia aliubi conceptaculũ, ſed hic ſedẽ habet, in corde naſcit̃, hic ſubit, hic pendet. Nihil altius ſimul, abruptiusq; inuenit in corpore, ubi ſolitaria eſſet. Hactenus ille. Inde ꝓuerbio attolli ſupcilium dicimus, arrogãtiam ſignificãtes, adduci ſupcilium, faſtidiũ indicantes. Citat & Suidas ἀνασπῶντες τὰς ὀφρῦς καὶ τὰς γνάθους φυσῶντες, id eſt, cõtractis ſupciliis, & inflatis buccis. Poni dicitur ſupcilium cũ à faſtu recedit̃. Et faſtoſos hoĩes ſupercilioſos noĩamus. Deniq; ſimpliciter ipſum ſupcilium pro faſtu, atq; arrogantia ponitur. Philoſophoꝝ ſupcilium, q̃s ferat? Porrò, quod Plinius ait ſuperciliis annuere nos, atque renuere, Homerum ſecutus eſt, apud quẽ uerſus hic aliquoties legitur, ἦ, καὶ κυανέῃσιν ἐπ᾽ ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων, id eſt, Sic ait, atque ſuperciliis pſ annuit atris. Id æmulat᷑ Maro, Sic ait, & totũ nutu tremefecit Olympũ.

Cõniuere. L.

Prouerbiali metaphora conniuere dicunt̃, q̃ prudentes culpam, quã intelligũt indulgentia tñ, ac ſtudio diſſimulant, quaſiq; nõ uident, id, quod uident, quẽadmodum uulgo loquunt̃. Vt parentes ad leuiora quædam liberoꝝ uitia cõniuent. Et natura ad quædam adoleſcentiæ uitia, quaſi conniuet. Et maritis ad quædam uxoꝝ errata conniuẽdum. Et corrupti iudices, in cauſa cõniuent. Hallucinamur imprudentes, Cæcutimus nolẽtes, cõniuemus data opera. Exẽpla crebra ſunt in actiõibus Cicerõis. Eſt aũt cõniuere ſubinde claudere oculos, quẽadmodum faciunt ii, qui propter imbecillitatem uiſus, non ferunt lumen ſolis at ii facile falluntur. Contra, qui ἀτενὲς ὁρῶσι, id eſt, qui fixis aſpiciunt oculis, hos nihil poteſt ſuffugere. Quod nos cõniuere dicimus, Græci uocãt, tum ἀσκαρδαμυκτεῖν, tum ἰλλώπτειν. Vnde eſt illud apud Ariſtophanem in equitibus, βλέψον εἰς ἔμ᾽ ἀσκαρδαμυκτος, id eſt, Aſpice in me incõniuenter, aut nihil cõniuens, Quod nos hallucinari, illi παραβλέπειν. quod nos cæcutire, illi ἀμβλυώττειν. Quæ q̃dem omnia, ſi transferantur, ad res animi, pertinebunt ad ꝓuerbiorum rõnem.

Bibe Elleborum. LI.

Ariſtophanes in Veſpis, πῖθ᾽ ἐλλέβορον, id eſt, Bibe Elleboꝝ. Quo dicto ſignificat inſanire, quẽpiam, πῖθι uero dixit, nõ πῖνε, quod (ut admonet interꝑs) hoc ad ſimplicẽ potum referũt grammatici, illud ad potionẽ pharmacoꝝ. Idem oñdit & uerbũ hinc eſſe fictum, ἐλλεβοριᾷν καὶ ἐλλεβορίζειν ꝑ inſanire. Quiq; paꝝ aĩo cõſtat, ἐλλεβόρου δεῖσθαι, i. Elleboro opus hẽre dĩr. Atq; iidẽ apud Latinos ẽt authores Elleboꝝ edere, & elleboro ſeſe purgare ꝓuerbio iubent̃, ꝓpterea quod antiq̃tus plurimus uſus fuerit huius herbæ ad leuãda mentis & capitis uitia. Plinius libro naturalis hiſtoriæ uigeſimoq̃nto, capite q̃nto, Ellebori duo facit genera, ſicut & Dioſcorides, libro quarto, Candidum, quod Italia ueratꝝ album appellat, & nigꝝ, quod alii uocãt entomon, ẽt ſi in Dioſcoride atomon legimus, Alii Polyrrhizon, pleriq; Melampodiõ uocãt, ab inuentore Melãpode uate, uel eiuſdem noĩs paſtore, quod is aĩaduertiſſet eo purgari capras. Deinde dato eaꝝ lacte ſanauit Prætidas furẽtes. Sed Aulus Gellius Pliniũ ſecutus, ait coloris diſcerniculũ, nõ in ſemine, neq; in uirgultis ſed in radice apparere. Cãdido uomitiones cient̃, eoq; ſtomachũ & uẽtrẽ ſupiorẽ purgat. Nigro aluus ĩferior diluit̃, utriuſq; piculoſa ſumptio, ſed albi, ut ꝓſtantior, ita piculoſior. Quod ipm tñ adeo uulgatũ eẽ cœpit, ut pleriq; ſtudioꝝ grã ad ꝓuidenda acrius, quæ commentabant̃, ſæpius ſumptitauerint. Noĩatim aũt Carneades Academicus, ſcriptur⁹ aduerſum Stoici Zenõis libros, cãdido elleboro ſupiora corporis purgare ſolitus legit̃, neq̃d ex corruptis in ſtõacho hũorib⁹, ad domicilia uſq; aĩ redũdaret, & inſtãtiã uigorẽq; mẽtis labefaceret. Nigri uero religioſum ẽt uſum fuiſſe teſtat̃ Plinius. Siq̃dẽ hoc & domos ſuffiebant, purgabãtq;, aſꝑgẽtes & ſeſe & pecora. Tũ ſolẽni cũ precatiõe colligebat̃ & ſupſtitioſius, ut meminit ẽt Theophraſtus. Primũ. n. gladio circũſcribebat̃. Deinde q̃ ſucciſurus erat, exortũ ſolis ſpectabat, ꝑcabaturq;, ut id ſibi liceret, Diis cõcedentibus facere. Obſeruabat & aq̃læ uolatũ, quæ ſi ꝓpius aduolaſſet, morituꝝ eo ãno, q̃ ſucciderat, auguriũ erat. Ex Plinio igit̃ colligere licet utriuſq; ge-

nus,tum candidum,tum nigrum,cum ad alia complura mala,tum aduerſus melancholiam remediũ efficax hẽt. Vnde & ꝓuerbium natum,quod tñ uarie efferẽ. Plautus,Non põt hæc res trium ingeꝝ Elleboro obtinerier. Demoſthenes Aeſchynem in actione monet,ut ſeſe purget Elleboro. Lucianus in Dialogo Menippi,ac Tantali, Ληρεῖς ὦ Τάνταλε, καὶ ὡς ἀληθῶς ποτοῦ δέεσθαι δοκεῖς ἀκράτου γε ἐλλεβόρου νὴ δία, i. Deſipis Tantale,&,ut uere dicam,Elleboro poto tibi eſt opus,eoq́ ſanè meraco. Et apud eũdem Rhadamãthus,in ſcdo ueraꝝ narrationũ libro,ita ꝓnũciat, ut Aiax traditũ ab Hippocrate Elleboꝝ bibat,priuſq̃ in Heroum cõſortium recipiaẽ,alludẽs ad eius inſaniam. Ibidẽ legiẽ, nõ licuiſſe Chryſippo in beatoꝝ inſulam immigrare,niſi quartum iam ſumpto Elleboro. Nimiꝝ illue alludiẽ,quod ter in uita bibiſſe memoraẽ,ut teſtaẽ ẽt Petronius in carmine quodã. Horatius, Expulit Elleboro morbum bilemq́; meraco. Ouidius in epl'is Põticis libro.iiii. I bibe dixiſſem purgantes pectora ſuccos, Quicqd & in tota naſcitur Anticyra. Perſius, Anticyras melior ſorbere meracas, Inſanum ſignificãs. Auſonius ad Theonem, Elleborumq́; bibas Samii Lucumonis acumẽ.

Nauiget Anticyras. LII.

Πλεύσειεν εἰς ἀντικύρας, i. Nauiget Anticyras. Horatius elegãter nouauit adagii quaſi faciẽ,cum ait in Sermonibus,Nauiget Anticyras. Quibus uerbis Stoicũ inſanum ſignificat,qq́; mentis morbo laboraret eſſetq́; ſapiẽtis indignus noĩe,cum nemo ſapiens,niſi ſanus. Dictũ eſt aũt eadẽ figura,qua Græci dicunt, πλεύσειας εἰς μασσυλίαν, i. Nauiges Maſſyliã. Strabo libro geographiæ nono,duas Anticyras cõmonſtrat,& ĩ altera,quæ ſit poſt Criſſam oppidũ,Elleboꝝ naſci,in altera eiuſdẽ nois, quæ ſit ad Cinum Maliacũ & Oetam mõtem,optime temperari. Atq́ in eam q̃plurimis è regionibus adnauigari ſanitatis gratia. Pauſanias in ultimo libro ſcribit ſupra Anticyram montes eſſe magnopere petricoſos,in his copioſe,prouenire Elleboꝝ,nigro purgari aluum,albo uomitũ cieri,ac ſuperiora corporis purgari. Stephanus addit Anticyrẽſem quẽpiam fuiſſe,qui Herculem Elleboro dato liberarit inſania. Horatius, Si tribus Anticyris caput inſanabile nunquam Tonſori Licino commiſerit. Treis Anticyras dixit pro uniuerſo Elleboro,ſignificãs deploratam & immedicabilem inſaniam.

Strychnum bibit. LIII.

Στρύχνον ἔπιεν, id eſt,Strychnum bibit,In inſanos item cõpetit,à ſtrychni herbæ natura, quæ uel guſtata,ſtatim inſaniam parit. Dioſcorides in quarto,quatuor ſtrychni gña facit. E' qbus poſtremũ μανικὸν uocat.i.inſanũ. Plinius lib.xxi.capite.xxxi.cũ duo ſtrychni gña ſalutaria demõſtraſſet, Tertio,inqt,folia ſunt Ocimi,minime diligẽter demonſtranda. Remedia enim,non uenena tractamus,qppe inſaniam facit,paruo quoq́ ſucco. Quãq̃ & Græci authores in iocum uertere. Drachmæ enim pondere luſum pudoris gigni dixerunt,ſpẽs uarias,imagineſq́; cõſpicuas obuerſari demonſtrãtes. Duplicatum hũc modũ legitimã inſaniam facere,qcqd uero adiiciaẽ ponderi,repñtari mortem. Hoc eſt,uenenũ quod innocẽtiſſimi authores ſimplr Dorion appellauere,ab eo,quod hoc cuſpides in præliis tingerentur,paſſim naſcente. Dioſcorides ſcribit,Strychni radicem cum uino potam,mẽſura, <. uiſa quædam,ac ludibria nõ iniucũda parere,duplicato modo ſumptam,ſtuporẽ triduanum inducere,quadruplicato potã,adimere uitã,Remedio eſſe,ſi multũ ac largiter biberis,ac reuomueris. Neq́ uero hoc ego recẽſuiſſem in hoc ope,ne uidelicet adagia non colligi à me,ſed naſci qs calumniareẽ,niſi quod Plinius dicẽs Græcos in iocum uertiſſe,ſatis indicaret,herbæ huius naturam in prouerbium abiiſſe.

Ede Naſturtium. LIIII.

Ἔσθιε κάρδαμον, ideſt,Ede Naſturtium,In ſocordem ignauũ,ebetem,ſtupidum,olim dicebatur, ꝓpterea quod huic efficaciam ineſſe credant,Erucæ contrariam,uim.n.uigoremq́; animi ſuſcitare, Venerem cohercere,cũ illa è diuerſo Venerem acuat,uim mentis ebetet,unde & nomẽ apud Græcos habere uideẽ, Plinius libro.xix.capite.viii. Naſturtium,inquit,nomen accepit à narium tormento. Et inde uigoris ſignificatio,prouerbio id uocabulum uſurpauit,ueluti torporem excitantis, Græcis à corde nomen habet. Ariſtophanes, Ἐν θεσμοφοριαζούσαις. Ἐχθὲς ἔφαγον κάρδαμα, τί καρδαμίζεις; id eſt,Edi heri Naſturtia. Quid Naſturtiaris? Idẽ in Veſpis ὀξυθύμους καὶ δικαίους καὶ βλέποντας κάρδαμα. i. Qui acri ſunt aio,iuſtiq́ quiq́; Naſturtia tuentur,id eſt,acutum cernunt.

Porcum immola. LV.

Neq́ prætereũdũ exiſtimo,quod Plautus alicubi porcũ ſynceꝝ & ſacꝝ imolare iubet eum,quem mẽte captũ ſignificat. Opinor quod ueteꝝ uſu,q,cuiuſpiã irati numinis intẽperiis agereẽ,hoc piaculo ſe ſoleat purgare. Idẽ i Menæchmis. Nã tu qdẽ Hercle certo nõ ſanus ſatis Menæchme,q nũc ipſus maledicas tibi,Iube ſi ſapias porculũ adferri tibi. Horatius in ſermõibus,Immolet æqs hic porcũ laribus. Loqtur de eo,q iam ab inſania reſipuiſſe uidereẽ.

Multa Syroꝝ olera. LVI.

Πολλὰ σύρων λάχανα, id eſt,Multa Syroꝝ olera. Dicetur aut in magicæ artis peritos,& herbis maleficis

leficis eam exercentes, aut in eos, q rebus uilibus abundāt. Fortaſſis recte dicetur & in eos, q in rebus non multæ frugis, nimium inſumūt opæ, qppe nō in agris exercēdis, ſed in hortis colendis occupati, quæ plus adferant uoluptatis q̃ emolumēti. Prouerbiū refert à Plinio libro. xx. capite. v. Vbi cōmemoratis uariis remediis, herbæ Staphylini, quā eādem & paſtinacā erraticā uocāt, hæc ſubnectit, Syria in hortis opoſiſſima, inde quoq; puerbiū eſt Græcis, Multa Syrorū olera, ſimillimā Staphylino herbā ſerit, quā alii gigidion uocāt. Hactenus Plinius. Vt aūt exiſtimem parœmiā in maleficos quadrare poſſe, illa me cōiectura cōmouet, quod paulo añ, Orpheū citauerat authorē. Staphylino amatorium ineſſe. Neq; ſyrorū mores, uulgo nota caruiſſe, uel adagiū illud teſtat, Σύροι πρὸς φοίνικας, i. Syri contra phœnices.

Melle litus gladius. LVII.

Melle litus gladius. In pnitioſam adulationē dici ſolitum. Diuus Hieronymus ad Aureliū Auguſtinū, Nonnulli familiares mei, & uaſa Chriſti, quorū Hieroſolymis, & in ſctis locis pmagna copia eſt, ſuggerebāt, nō ſimplici aio à te factum, ſed laudē atq; rumuſculos, & gloriolā ppli reqrentem, ut de nobis creſceres, ut multi cognoſcerēt te puocare, me timere, te ſcribere ut doctum, me tacere ut imperitum, & tādem repiſſe, q garrulitati meæ modū imponeret. Ego aūt (ut ſimplr fatear) dignationi tuæ, pmum idcirco rñdere nolui, qa tuam liqdo epl̄am non credebam, & (ut uulgi de qbuſdam puerbium eſt) melle litum gladiū. Si locus hic mēdo uacat, Hieronymus Auguſtini epl̄am melle litū gladium appellat, ppterea quod pariter & repħenſionem hēret, quaſi gladiū quo iugularet, & blādimēta, qbus reprehēſionis aſpitatē diſſimularet. Porrò puerbium, Auguſtinus rñdens, palàm explicat, uidelicet deprecās, atq; abominās inſidioſum blādilogum. Plinius lib. xxi. tradit Heracleæ in Pōto, ab iiſdē apibus aliqñ mella reddi pniciosiſſimū hñtia uenenū. Quæ, q ederint, abiiciunt ſe humi, refrigerium quærētes. Nam ſudore diffluūt, id cur fiat, pabulum in cauſa eſt. Ea eſt herba alba, quam Aegolethron appellant.

Letale mulſum. LVIII.

Θανάσιμον μελίκρατον, i. Letale mulſum. Eādem cū ſupiori habet ſniam. Diogenes, formoſa ſcorta, Θανάσιμον μελίκρατον, i. Letiferū mulſum, appellare cōſueuit, tametſi nihil uetabit, & in aſſentationē, in fœdas uoluptates torquere, breuiter qcqd ita iucundum eſt, ut idem ſit pniciosum. Legimus & mellitum uenenū apud Plinium, & idem Diogenes ofonem, ad gſam cōparatam, auriumq; pruritum, μελιτίνην ἀγχόνην, i. Melleā præfocationē, appellabat, quod aſſentatiōe qdem delectaret, cæterū mendacio ſtrangularet admittentem. Quod uidelicet illi Hieronymiano ſimillimū eſt, adeo, ut ſuboleat mendum ineſſe in exemplaribus, & pro gladio laqueum legi debere. Quis enim ſolet gladium oblinere melle?

Linum lino nectis. LIX.

Λίνον λίνῳ συνάπτεις, id eſt, Linum lino connectis. Huius adagii duplicem apud Græcos interpretes ſenſum inuenio, Quorū alter eſt, infirmis infirma copulas, friuola friuolis. Alter, eadem nō iiſdem rōnibus facis, aut dicis. Cteſippus in Platonis Euthydemo, Haud tu qdem linum (uti puerbio dicit) lino cōnectis, ſi pater tuus, pater eſt omniū. Eſt aūt ironia in ſophiſtam, q friuolis argutiis id ſibi collegiſſe uidebat. Ariſtoteles in tertio libro, τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως diſputans de infinito, ubi Parmenidis ſniam præfert ſniæ Meliſſi. Meliſſus. n. ipſum infinitum totum dixerat. At Parmenides totū dixit eſſe finitum, à medio æque diſtans. Fieri enim, inqt, non poteſt, ut infinitum cum toto, atq; uniuerſo, pinde, atq; cum lino, linum nectat. Ipſa philoſophi uerba ſubſcribā, ſiqs forte reqret, διὸ βέλτιον οἰητέον Παρμενίδην Μελίσσου εἰρηκέναι, ὁ μὲν γὰρ τὸ ἄπειρον ὅλον φησίν, ὁ δὲ τὸ ὅλον πεπεράνθαι, μεσόθεν ἰσοπαλές, οὐ γὰρ λίνον λίνῳ ἐστὶ συνάπτειν, τῷ ἅπαντι καὶ ὅλῳ τὸ ἄπειρον. Suidas hoc adagium ex Stratidis citat Politia. Proculus item in diſcutiēdis quæſtionibus, quæ exoriunt ex dictis Platonis, quodā in loco ſic utit, ut uideat conuenire in eum, q copulet inter ſe pugnantia, Oſtēdens quēadmodū Plato de Homero diuerſa pugnantiaq; dixerit, οὐ γὰρ λίνον λίνῳ συνάπτειν ἐστί, τὸ ταῦτα ἀλλήλοις συμπλέκειν, id eſt, Annon enim linum lino connectere eſt, iſta inter ſeſe copulare?

Seneſco ſemper multa addiſcens. LX.

Γηράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος, id eſt, Diſcenti aſſidue multa, ſenecta uenit. Hic pentameter ex elegiis Solonis in puerbium abiit, ſignificat aūt uſu uitæ, multaq; rerū experientia parari prudentiam. Cōuenit cum ea, quæ citatur apud Gellium, ſentētia. Vſus me genuit, peperit mater memoria. Citatur à Platone libro de Rep. ſeptimo. Rurſum in dialogo de philoſophia, quærens qſpiam num philoſophia ſit πολυμαθία. Quid aliud, inqt, eſt philoſophari, q̃ id facere, quod dixit Solon? Dixit autem, Diſcenti aſſidue multa, ſenecta uenit. At mihi qdem uidet ſemp aliqd diſcendum ei, q in philoſophum ſit euaſurus, ſiue iunior ſit, ſiue ſenior, ut q̃plurima diſcat in uita. Seneca in epiſtola quadā ad Lucillium, Tamdiu diſcēdum eſt, q̃diu neſcias, & ſi puerbio credimus, q̃diu uiuas. Citatur ſemel, atq; iterū apud M. Tullium in Catone maiore. Quinetiam Terētianus ille Demea Solonis ſententiā

retulit, cum ait, Nunq̃ ita quiſq̃ bene ſubducta ratione ad uitam fuit, quin res, ætas, uſus, ſemper aliquid apportet noui, Aliqd moneat, ut illa quæ credas ſcire, neſcias, & quæ tibi putaris prima, in experiundo repudies. Alludit huc, cuiuſcũq; eſt uerſiculus ille, neq; inſcitus, neq; inelegãs, Senecæ noĩe celebratus. Eũdem è Publianis Mimis, unũ eſſe ſuſpicor, hac adductus cõiectura, quod in hoc numero quoſdã reperio, q̃ noĩatim ab Aulo Gellio, ſub Publii titulo referunt̃. Senarius aũt hic eſt, Diſcipulus eſt prioris, poſterior dies.

Vita doliaris. LXI.

ζωὴ πίθου, id eſt, Vita dolii, prouerbio dr̃ uita frugalis, parca, ab omni ſtrepitu, atq; ambitiõe ſemota. Breuiter talis, qualem Diogenes nobilis ille Cynicus Athenis egiſſe legitur, unico contentus pallio, baculo quo canes abigeret, dolio de palo ſuſpenſo pro Domicilio libenter utens crudis herbis & aqua ſimplici uictitans, pane excauato pro catino, manu caua poculi uice ſolitus uti, idq; à puero quodam didiciſſe ſe prædicabat, quem forte ad eum modum aquam hauriẽtem uiderat. Porrò ut in dolio habitaret, inde ſibi dicebat in mentem ueniſſe, quod Cochleas cõtemplatus, nullũ aliud æque commodum domicilium iudicaſſet, unde proreperet ad ſolem, & ubi ſe conderet à uentis, atq; æſtu. Poterit torqueri & in eos, qui nimium ſordide, nimiſq; dure, atq; immunde uiuunt. Ad hãc formam torqueri poterit Hamaxobiorum (ea gens eſt Sarmatiæ) appellatio, ut Hamaxobii dicantur, q̃ dure ſordideq; uiuant. Nomen hinc inditum genti, quod iis plauſtra ædium uice ſint.

In diem uiuere, Ex tempore uiuere. LXII.

In diem uiuere, eſt p̃ſẽtibus rebus cõtentum uiuere, atq; ex parato, minime ſecuꝝ de futuris. Quæ uita Græcis dicitur, καθημέριος βίος. Et καθημερόβιοι, q̃ ad eum uiuũt modum. Theocritus in Idyllio, ν, θνατοὶ πελόμεσθα, τὸ δ' αὔριον οὐκ ἐσορῶμες, id eſt, Mortales ſumus, haud ſunt nobis craſtina curæ. Ariſtophanes in eq̃tibus, κριθὰς παρέξω, καὶ βίον καθ' ἡμέραν, id eſt, Ego affatim tibi ſuppeditauero ordeum & uictũ diurnũ. Homerus Odyſſeæ, φ, νήπιοι ἀγροιῶται ἐφημέρια φρονέοντες, id eſt, Agreſtes ſtolidi tantumq; diurna ſcientes. Perſius, Atq; ex tp̃e uiuis, id eſt, citra ſollicitudinem futuroꝝ, unde & ex tempore dicere, id eſt, citra præmeditationem. Hãc uitam, ceu feliciſſimam omnium probauit Chriſtus, ut quam & ipſe ſemper ſecutus ſit, & Apoſtolis ſequendam propoſuerit. At dictu mirum, q̃ hodie non probetur, etiam his, qui plus q̃ Chriſtiani poſtulant uideri.

Vita macerata. LXIII.

βίος μεμαλαγμένος, id eſt Vita macerata, ſeu permollita. De molliter uiuentibus, quibus ex facili omnia ſuppetunt. Refertur à Diogeniano. Trãſlatum arbitror à leguminibus, aut ſalſamentis maceratis, iamq; ad eſum accommodatioribus.

Ipſa dies quandoq; parens, quandoq; nouerca. LXIIII.

Verſus eſt Heſiodi in libro de obſeruatiõe dieꝝ, auſpicatoꝝ, atq; inauſpicatoꝝ, q̃ deinde in prouerbium abiit, Lõgo hoĩum æuo ꝓbatus ut apud Gellium refert Phauorinus philoſophus, is eſt hmõi, ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ, id eſt, Ipſa dies quãdoq; parens, quandoq; nouerca eſt. Eo uerſu ſignificatum eſt, non omni die bene eſſe poſſe, ſed iſto bene, atq; alio male. Inde tranſlatũ, quod matres bene uolunt liberis, nouercæ oderunt priuignos. Proinde Plinius dubitare ſe dicit, utrum natura ſæpius nouerca ſit, an mater, ut quæ tot uenena, tot item remedia progignat.

Nunc pluit & claro, nunc Iuppiter æthere fulget. LXV.

Diuerſa metaphora rẽ eandẽ explicuit Theocritus in Batto, χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει, i. Nũc pluit, & claro nũc Iuppiter æthere lucet. i. Aliq̃n res aduerſæ ſunt, aliq̃n ſecundæ, quẽadmodũ cœlũ nũc ſerenũ ẽ, & placidũ, nũc turbidũ, ac tẽpeſtuoſum. Huic affinis eſt allegoria Pindarica, Nõ ſemp eoſdẽ flare uẽtos, ſed nũc hos, nunc alios ἄλλοτε δ' ἀλλοῖαι πνοαὶ ὑψιπετᾶν ἀνέμων, i. Aſs alii flatus, ſublimiter uolantium uentoꝝ.

Plus aloes, q̃ mellis habet. LXVI.

Plus aloes, q̃ mellis habet, Prouerbialis metaphora ꝑinde declarans, ac ſi dicas, plus moleſtiæ, q̃ uoluptatis. Nam Aloe frutex q̃dam eſt, odore graui, guſtu amariſſimo, cuius meminit Dioſcorides, libro tertio. Plautus in Amphitryone, Ita cuiq; comparatũ eſt in ætate hoĩum, ita Diis placitum, uoluptati ut mœror comes conſequat̃. Quin incõmodi plus, maliq; adſit, boni ſi obtigit q̃d. Apud eundem alicubi legit̃ uitã hoĩs plus aloes, q̃ mellis hr̃e. Et Iuuenalis de uxore, Plus aloes, q̃ mellis habet. Apuleius citra metaphorã ſic extulit, In floridis, Sed neq; uerbũ eſt ꝑfecto, quod aiũt, nihil q̃cq̃ tam pſpere diuinitus hoĩbus datum, q̃n & tñ admixtum ſit aliq̃d difficultatis. Has reꝝ humanaꝝ uices, ac triſtium, lætorũq; mixturã Homerus Iliados ultimo libro, perq̃ elegãter indicauit, figmẽto duorũολιοꝝ, quæ ſcribit in Iouis limine ſita eſſe, quoꝝ alteꝝ ſit plenum triſtibus, alteꝝ lætis. Ex q̃bus ille mortalium fortunas temperans, ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ, id eſt, Nũc lætis uitam miſcet, nunc triſtibus idem. Quemadmodum & ſuperius indicauimus. Verum admodum

maligne

maligne temperat Iuppiter Homericus, nimio plus admiſcens maloꝝ, q̃ bonoꝝ, ut ſi ſuam qſq; fortunam ad calculos uocet minima ſit futura ratio eoꝝ, quæ nobis ex animi ſniá euenerunt. Id, quod eleganter dictum eſt à Pindaro, ἓν γὰρ παρ' ἐσλὸν πήματα σύνδυο δαίονται βροτοῖς ἀθάνατοι, i. Ad unum.n. bonum, duo pariter incommoda diſtribuunt mortalibus immortales. Plinius lib. xxvii. ſniam inuertit, cum ait nihil eſſe tam malum in rerum natura, cui non boni qppiam ſit adiunctum. Quandoqdem compertum eſt, etiam aconito, quo non aliud uenenum nocentius, ineſſe remedium, cum ad alia, tum ad oculorum uitia. Ad eundem modum Euripides citãte Plutarcho, οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακά. ἀλλ' ἔστι τις σύγκρασις, id eſt, Bona ſeparare non licet malis, ſed eſt mixtura quædam.

Naues onuſtæ conuiciis. LXVII.

Adſimili figura dixit Homerus Iliados, Υ. Cõuicia, quoꝝ onus, nauis centiremis nõ queat portare, cuiuſmodi Lucianus dixerat, ὅλας ἁμάξας βλασφημιῶν, ut ante dictum eſt. Carmẽ Homeri ſic habet, ἔστι γὰρ ἀμφοτέροισιν ὀνείδεα μυθήσασθαι πολλὰ μάλ', οὐδ' ἂν νηῦς ἑκατόζυγος ἄχθος ἄροιτο, id eſt, Proboꝝ ſupeſt ambobus copia ſumma, Quorum onus haud portet, cẽtum ratis incita remis, Affine & illi, quod alio dicetur loco, οὓς οὐκ ἂν ἄραιντ' οὐδ' ἑκατὸν Αἰγύπτιοι, id eſt, Quos tollere nec centum queant Aegyptii.

Tollere cornua. LXVIII.

Tollere cornua, pro eo, quod eſt, animo efferri, nũc quoq; uulgo tritiſſimum eſt. Horatius de Baccho, Et addis cornua paupi. Ouidius item de ebrietate, Tũc ueniũt riſus tũc pauper cornua ſumit. Tranſlatum à pecoribus, quæ cornibus oppoſitis minant᷑. Horatius in Odis, Nãq; in malos acerrimus parata tollo cornua.

Tollere criſtas. LXIX.

Tollere criſtas. Diuerſa metaphora, ſenſus idem. Iuuenalis, Quid aptius᷑ & tñ illi Surgebant criſtæ, id eſt, ſibi placebat. Tranſlatum ab auibus criſtatis, in qbus criſtæ erectiores alacritatis, atq; animoꝝ indicia ſunt, niſi ad militum criſtas referre malumus, quo ſanè hominum genere nihil nec inſolentius, nec ſtolidius.

Animus in pedes decidit. LXX.

Qui uehementer cõſternant᷑, atq; expaueſcũt, iis aius in pedes decidere dr̃. Quin hodie uulgo audimus, Totus animus mihi erat in genibus, ꝑ eo, quod eſt, uehemẽter eram exaiatus. Homerus Iliados, Ο. τάρβησαν, πᾶσιν δὲ παραὶ ποσὶ κάππεσε θυμός, id eſt, Pauor ingruit ingens Omnibus, inq; pedes, aius mox decidit imos.

Veſpa cicadæ obſtrepens. LXXI.

σφὴξ βομβῶν τέττιγος ἐναντίον, id eſt, Scilicet obſtrepitans argutæ ueſpa cicadæ. Apud Theocritum eſt in Odœporis. Nam his uerbis contemnit quidam paſtor paſtorem, à quo prouocatur. Quadrabit in eum, qui certat longe impar, cum ſuperiore. Aut qui negocium faceſſit, longe ſe præſtantioribus.

Pica cum luſcinia certat. Epopa cum Cygnis. LXXII.

Cõſimilẽ hẽnt ſniam, quæ legunt᷑ apud eũdem in eadem Ecloga, οὐ θεμιτὸν Λάκων ποτ' ἀηδόνα κίσσας ἐρίσδειν, οὐδ' ἔποπας κύκνοισι, i. Haud fas eſt Lacon philomená, ut ꝓuocet unq̃ Pica, nec argutis Epopa obſtrepat improba Cygnis.

Pilos pro lana. LXXIII.

τρίχας ἀντ' ἐρίων, id eſt, Pilos pro lana. Prouerbialiter apparent dicta etiam illa, apud eundẽ poetam in Odœporis, de re uehementer inæquali, aut de negocio ſupra modũ abſurdo, τίς τρίχας ἀντ' ἐρίων ἐπιλέξατο; τίς δὲ παρεῦσαν αἶγα πρωτοτόκοιο κακὴν κύνα βούλετ' ἀμέλγειν; id eſt, Quis uice lanarum ſetas detondeat unq̃? Quis capra pro primipara uilem uelit amens Emulgere canem?

Tibiam tubæ comparas. LXXIIII.

αὐλὸν σάλπιγγι συγκρίνεις, id eſt, Tibiam tubæ comparas. Refertur à Diogeniano. Cõuenit in res ſupra modum impares, propterea, quod exilem uocem ædat fiſtula, tuba prægrandem.

Cicadæ apem comparas. LXXV.

τέττιγα μελίττῃ συγκρίνεις, id eſt, Cicadæ comparas apem. Ná cicada cũ maior, tum canora, cum apis ſit non modo minuto corpuſculo, uerũetiam penè muta. Lucianus in Rhetoꝝ doctore, prouerbiũ utrũq; attingit, τοσοῦτον ὑπερφωνοῦντα εὑρήσεις, ὁπόσον ἡ σάλπιγξ τοὺς αὐλοὺς καὶ οἱ τέττιγες τὰς μελίττας, id eſt, Inuenies tanto uoce ſupiorem, quanto tuba ſuperat tibias, apes cicadæ.

Teſtudinem Pegaſo comparas. LXXVI.

χελώνην πηγάσῳ συγκρίνεις, i. Teſtudinẽ Pegaſo cõparas. De rebus nequaq̃ inter ſeſe cõferendis. Pegaſus equus erat uolucer (ſi fabulis credimus). Teſtudine nihil tardius. Virgilius in Tityro aliquot diſſimilitudinis formulas cõgeſſit. Sic canibus catulos, ſiles ſic mãtibus hœdos Noram, ſic paruis componere magna ſolebam. Veꝝ hæc tantum alias inter caput extulit urbes Quantum lenta ſolent inter uiburna cupreſſi.

Aliter catuli longe olent, aliter ſues. LXXVII.

Apud Plautũ legit᷑, Sordidior qdem metaphora, ſed tñ ad rem ſignificandá apta. Aliter catuli lõge olent, aliter ſues. Quo dicto ſignificatũ eſt, non ueſte dignoſci hoiem ab hoie, ueꝝ ineſſe natiuum

quiddam, genuinum ac ꝓprium in unoquoq;, quod in ipſo uultu, oculiſq; eluceat, quo liberum à ſeruo, generoſum à ruſtico, ꝓbum ab improbo, facile diſcernas. Atq; hic eſt hoīs ueluti peculiaris qdā odor, quo deprehendit̄, ſiqs modo ſit ſagaci nare. Huc alluſit Martialis lib. vi. Cum bene ſe tutam ꝑ frandes mille putauit. Omnia cum fecit, Thaida Thais olet. Huc pertinet ēt illud cuiuſdam apud Fabium, Ne faciem qdem liberi hominis habet. Quod cum à quodam eſſet dictum deformi ſpecie, retorſit aduerſarius, affirmans recte dictum, eum non eſſe liberum, cui non ſit facies liberalis.

Vt ſementem feceris, ita & metes. LXXVIII.

Elegātiſſima metaphora dixit Cicero. Vt ſemētem feceris, ita & metes. i. reportabis præmiū tuis factis dignū. Plautus in Epidico, Sed ut acerbū eſt, ꝓ bn̄factis cū malā meſſem metas. i. cum ꝓ beneficio maleficiū reportes. Et apud Platonē, Quā hic meſſem facturus eſt? Haud ſanè bonam. Hæc metaphora cōis eſt ēt ſacris lr̄is, Qui ſemināt in lachrymis, in exultatiōe metēt. Et diuus Paulus, Qui ſeminat in carne, de carne metet corruptionē. Qui ſeminat in ſpū, de ſpū metet uitā æternā. Et ſi uobis ſeminauimus ſpūalia, magnū ſi ueſtra carnalia metamus? Huc reſpicit illd̄ Euripidis in Hecuba, ὑμῖς δ' ἔχεθ' ὅμοια τοῖς βουλεύμασιν. i. hēatis at uos inſtituto cōgrua. Deniq;, illud penè ſolēne eſt apud Græcos poetas κακῶς κακόν. Ariſtophanes in eqtibus, οὐδὲ μουσικὴν ἐπίσταμαι, πλὴν γραμμάτων, καὶ ταῦτα μὲν κακῶς κακά, id eſt, Neq; muſicā doctus ſcio, Sed lr̄as tantū, atq; eas malas male. Illud item frequēs, ἀπὸ σ' ὀλῶ κακῶς κακὸν, i. Te malum ꝑdam male. Interpres admonet figuræ ꝓuerbialis, qua de re dictum eſt in huius opis ueſtibulo, Rurſum Euripides in Hecuba, τὸν μὲν κακὸν, κακόν τι πάσχειν, τὸν δὲ χρηστὸν εὐτυχεῖν, id eſt, Bonis bene euenire, malis male. Idem in eadē fabula, ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὴ καλὰ πράσσειν ἐτόλμας, τλῆθι καὶ τὰ μὴ φίλα, id eſt, Quin tibi, quæ non decent, Haud ueritus es patrare, fer quæ nō libent.

Carica muſa. LXXIX.

καρικὴ μοῦσα, id eſt, Carica muſa, καρικὰ αὐλήματα, id eſt, Caricæ cantiōes. De lugubri, aut ruſtica, atq; indocta, ſeu moleſta cantione dici ſolitum. Quadrabit & in poetā, aut oratorē indoctū. Antiqtus. n. de triſti, ſtridulaq; & inamoena cantione dicebat̄. Propterea, quod ut tradit Athenæus libro dipnoſophiſton quarto. Cares itidem ut Phoenices, in luctu tibiis uti ſolēt magnitudine palmi, lugubre qddam & ſtridulū ſonantibus. Eas aūt tibias Phoenicū lingua, gringos uocari, qd̄ iis in Adonidis luctu ſoleāt uti. Porrò Adonidē γρίγγαν, id eſt, Gringē appellāt. Hinc iiſdem uerbū γιγγραίνειν. His cōfinia tradit Iulius Pollux lib. iiii. niſi quod ibi γίγγρας inuenio ſcriptū. Caricam muſicā notat & Ariſtophanes in Ranis, σκολιῶν μελίτου καὶ καρικῶν αὐλημάτων, id eſt, Obliquaꝝ Meliti & Caricaꝝ cantionū. Eadē καρικὰ αὐλήματα ueteres σκολιὰ, i. obliq̄ uocabāt, uel à tibiaꝝ ſpecie, uel ab obliquo i cōuiuiis canēdi ordine, de quo meminerim⁹ ī ꝓuerbio, Ad Myrtū Canere. Meminit & Ariſtophanes apud Athenæū in lābis αὐλοὺς δ' ἔχουσά τις κόρη καρικὸν μέλος μελίζεται, i. Calamos hn̄s puella, caricū melos modulabit̄. Caꝝ barbariē in dicēdo taxat Homerus. ii. Iliados libro, Νάστης αὖ καρῶν ἡγήσατο βαρβαροφώνων, i. Naſtes ducebat Cares, qs barbara uox eſt. De Cantionibus Caꝝ & Phrygum, meminit & M. Tullius in Bruto.

Attica muſa. LXXX.

Cui diuerſum, ἀττικὴ μοῦσα, i. Attica muſa. ꝓ uenuſta, lepidaq; orone. Nā inter dicēdi gn̄a laudat̄ in p̄mis Atticū. Diogenes Laertius ſcribit id cognominis uulgo tributū fuiſſe Xenophōti, ut Attica muſa uocaret̄, pp admirabilē quādam hoīs in dicēdo uenuſtatē. Vn̄ & Atticā eloquētiam, & Atticum leporē appellāt, quēadmodū indicauim⁹ alibi. Sed ad hoiem accōmodatū, erit uenuſtius, ꝓſertim ſi accedat ironia, ueluti, ſi inelegantē aliquē, & ab oibus lr̄is & gratiis alieniſſimū, Atticā muſam uoces. Nā Amuſi uocant̄ oēs hm̄oi.

Eodem bibere poculo. LXXXI.

Eodem poculo bibere, eſt iiſdem affici incōmodis, maliſq; cōmunibus obnoxium eſſe. Plautus in Caſſina. Vt ſenex eodē hoc poculo quo bibi biberet. Tranſlatum uel à bibendi certaminibus, uel ab iis, q metuunt uenena. Idem, hodieq; noſtrati uulgo tritiſſimū manet. Etenim ſiquādo minant̄, ſe parem gr̄am relaturos, aiunt ſe de eodē porrecturos poculo. Taxat Martialis quēdam, q cōuiuis uinum dilutum & acerbū apponebat, cum ipſe de exqſitiſſimo biberet, q mos & hodie, pleriſq; diuitibus, atq; hinc ꝓuerbium natū uideri pōt. Fit aūt interdū, ut q imprudētes, poculum acerbū guſtarint, ſtudeant & alios illicere, ut ex eodē bibant. Fit aliquoties & in diuinis lr̄is mentio de calice Babylonis, cum ſignificat̄ aliqua calamitas irroganda. Paulo diuerſius eſt, quod ait Ariſtophanes in equitibus, οὔ ποτ' ἐκ ταὐτοῦ μεθ' ἡμῶν πίεται ποτηρίου, id eſt, Ille nobiſcum haud eodem potat unq̄ poculo. Taxat fellatorem.

In planiciem equum. LXXXII.

ἐς πεδίον τὸν ἵππον, id eſt, In planiciem equum. Quoties qs ad id prouocatur, in quo plurimū ualet quoq; uel maxime gaudet. Equus in campo, tanquā in ſua eſt harena. Apud Lucianū in Captiuo, cum ipſe iudices poſtularet, Plato reſpondet τοῦτο ἐκεῖνο ἐς πεδίον τὸν ἵππον, id eſt, Hoc ipſum,

quod dici

quod dici ſolet, Equũ in planiciẽ, uidelicet hominem Rhetoricũ ſignificás, & in agẽdis cauſis exercitatum. Plato in Theæteto, ἱππέα εἰς πεδίον προκαλεῖς σωκράτην, εἰς λόγους, id eſt, Equitẽ in planiciem ꝓuocas, Socratẽ ad diſputandũ. Tametſi quidá Codices ἵππον habent, hoc loco nõ ἱππέα. Syneſius in epiſtola quadá, ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο παρακαλῶ ἵππον εἰς πεδίον, τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου προτρέπειν ἡγούμενος. id eſt, Ad hoc ipſum certe te prouoco, equum in planiciẽ, iuxta id quod dicit᷑ adhortari me putans. Acanthida uincit Cornix. LXXXIII.

Acanthidẽ ſuperat Cornix. Calphurnius Bucolicus poeta, Ecloga ſexta. Aſtyle credibile ẽ, ſi uincat Acanthida cornix. Vocalẽ ſuperet ſi turpior Aedona Bubo. Acanthis.n. uocalis eſt anis, & imprimis canora, Cornix, obſtrepera quidẽ, ſed minime canora. Acanthidẽ, Theodorus nũc ſpinũ uertit, nunc ligurinũ, Quin & Aedona græce dixit. Tametſi legendũ arbitror, ſi turpis Aëdona bubo. Nam græcis ἀηδὼν Luſciniam ſignificat. Prius teſtudo leporem præuerterit. LXXXIIII.

πρότερον χελώνη παραδραμεῖται δασύποδα, id eſt, Prius teſtudo leporẽ curſu præterierit. De re neutiq̃ ueriſimili. Teſtudine nihil tardius, unde & teſtudineũ inceſſum dicimus, & apud Ciceronẽ in libris de diuinatione, quiſpiam teſtudinẽ, tardigradam & domiportá uocat. Lepus autẽ celeritate præcellit. Meminit huius adagii Diogenianus. Cancros lepori comparas. LXXXV.

καρκίνους δασύποδι συγκρίνεις, id eſt, Cancros lepori comparas, de ſupra modum diſſimilib⁹. Etenim ut leporum celeritas, ita & cancrorum tarditas nota eſt. Simillimum eſt illi, quod proxime retulimus. Refertur & hoc apud eundem. Terræ filius. LXXXVI.

Olim homines obſcuro, ignotoq́; genere, ꝓgnati, terræ filii dicebantur, propterea quod terra ſit omniũ cõmunis parẽs. Vel quod iuxta quorundá ẽt hiſtorias primit⁹ mortales è terra naſcebantur. M. Tullius ad Atticum, Et huic terræ filio neſcio cui, committere epiſtolam tãtis de rebus nõ audebá. Idem ad Trebatiũ, Cornelius qdẽ tuus familiaris, ſummo genere natus, terræ filius. Perſius, Præſto eſt mihi Manius hæres, Progenies terræ, quære ex me quis mihi quartus Sit pater, haud promptè dicá, adde etiá unũ, Vnum etiam, terræ eſt iá filius. Iuuenalis, Vnde fit, ut malim fraterculus eſſe Gigantũ, Ad prouerbiũ palàm alludens. Ná gigantes è terra ꝓgenitos, poetæ fabulantur. Huc pertinet, quod apud Euripidẽ Ion Xuthum ꝑcontatur, τῆς ἆρ' ἐκ πέφυκα μητρός; id eſt, Num ſatus Tellure matre? atq; ille reſpondet, οὐ πέδον τίκτει τέκνα, i. Non parit natos ſolũ. Apud Pauſaniá, Strabonẽ, atq; alios id genus authores, legimus populos quoſdá αὐτόχθονας appellatos, qui non alio referant originẽ ſuam, quẽadmodũ plerīq; faciunt, ueꝝ ex ipſo ſolo nati uideri uelint, quoꝝ de numero ſunt Athenienſes. Qui ſibi nobilitatẽ uirtutẽ peperiſſent, nullis maioꝝ imaginib⁹ illuſtres, noui homines dicebantur. Porrò ignoti, & ſubito apparentes incertũ, qua regione ꝓfecti, Cœli filii uocabantur, quaſi repente è cœlo demiſſi. Inducitur & in Moſaicis literis Melchiſedec ἀπάτωρ, καὶ ἀμήτωρ ſine patre, ſine matre, Neq; diſſimili ratione οὐρανοπετεῖς, i. De cœlo lapſi dicebantur. Iuuenalis, Tertius è cœlo cecidit Cato. Quanq̃ hoc magis conuenit in homines eximia uirtute. Plutarchus in inuectiua, quá ſcripſit aduerſus Herodotũ de naui quadá, unde ſubito uox eſt ædita Adimáto ἡ δὲ κέλης οὗτος ἦν ὡς ἔοικεν οὐρανοπετής, i. Nauis aũt illa, erat, ut uidet᷑ è cœlo delapſa. Atq; hic ſermonis color ſumptus uidet᷑ è Tragœdiis, in quibus machinis quibuſdá ſic repente oſtendebant᷑ perſonæ populo, ut è cœlo ueniſſe uideri uellent. Ex quercubus, ac ſaxis nati. LXXXVII.

Huic finitimũ eſt illud Homericũ, E' quercu, è ſaxis ꝓgnat⁹, quod q̃drabit, uel in hominẽ obſcuro genere, uel in eũ, qui ſit agreſti, atq; effero ingenio, moribusq́; immanibus. Inde ductũ adagiũ, quod antiquitus in cauis quercubus, tectoꝝ uice uictitarent homines, atq; hinc è quercub⁹ nati fingebantur. Inde illud, Et duro robore natos. Præterea creditũ eſt, ex ſaxis, à Deucalione Pyrrhaq́; ꝓiectis, mortaliũ genus abſumptũ diluuio inſtauratũ fuiſſe. Homerus in Odyſſeæ. τ. οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι παλαιφάτου οὐδ' ἀπὸ πέτρης, id eſt, Ná neq; fatidica quercu ſatus es, neq; ſaxo. Id imitatus Pallada in Epigrammate, οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός εἶ, οὐδ' ἀπὸ πέτρης φασίν, id eſt, Non.n. è quercu natus es, nec è petra, ut aiunt. Alluſit ad id feſtiuiter Plato lib. de Rep. octauo, ἢ οἴει ἐκ δρυός ποθεν, ἢ ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίγνεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῶν ἠθῶν, ταῖς πόλεσιν; id eſt. An exiſtimas è quercu quacũq;, aut rupe, reſpub. naſci, ac nõ potius ex moribus eoꝝ, q in repub. uerſant᷑? Deorũ cibus. LXXXVIII.

θεῶν τροφή, id eſt, Deorum cibus. De prælautis epulis dicebatur, propterea quod Horatius fingit Deos nectare, atq; ambroſia uictitare, nec ob id unq̃ ſeneſcere. Tranquillus in Nerone, Parricidia (inquit) & cædes à Claudio exorſus eſt. Cuius necis etſi non author, at conſcius fuit. Neq; diſſimulauit, ut qui boletos in quo cibi genere uenenum is acceperat, quaſi Deorum cibum, prouerbio Græco collaudare ſit ſolitus. Horati⁹ in epiſtolis, O noctes, cœnæq́; deum. Ariſtophanes in Ranis, ἐς μακάρων εὐωχίας, Regum Aulica conuiuia ſignificans.

Tertius Cato. LXXXIX.

Tertius Cato, prouerbialis eſt Ironia. In uiros impendio tetricos, atq; alienæ uitæ cenſores. Nam duorum Catonum, ſenioris, cui nomen Cenſorio, & minoris, cui cognomen Vticenſi, grauitas, pariter atq; integritas, uulgo celebratiſſima quondam fuit. Adeo, ut è cœlo demiſſi dicerentur, ut bellum cum uitiis gererent. Iuuenalis, Habeat iam Roma pudorem. Tertius è cœlo cecidit Cato.

Sapientum octauus. XC.

Huic per oia ſimillimũ eſt illud Horatianũ in ſermonibus, Sapientum octauus In eũ, qui ſibi multum tribuat in ſapientia. Numerantur.n. apud Græcos ſeptẽ ſapiẽtes, eorumq; apophthegmata oraculoꝶ uice celebrabant᷑, etiamſi de nominibus magna inter ſcriptores uarietas eſt, de numero certe conſtat inter omnes, unde per Ironiam ſapientem octauum dicebant, dignum qui ſeptem illis adderetur. Horatius, Hæc me Stertinius ſapientum octauus. Item Auſonius, Sapiensq; ſupra Græciæ ſeptem uiros, Octauus acceſſit ſophos.

Bis dat, qui cito dat. XCI.

Memini, niſi fallor, apud Senecá alicubi legere, Bis dat, qui cito dat. Idem lib. de beneficiis ſcdo, Ingratũ eſt beneficium, quod diu inter manus dantis hæſit. Quæ ſnia monet haud cunctanter, haud grauatim opitulãdũ amicis, cũ opus eſt, ſed ultro non expectatis precibus deferẽdũ officiũ. Inter epigrãmata græca fertur & hoc diſtichon nomine, tituloq; Luciani, ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι, ἢν δὲ βραδύνῃ πᾶσα χάρις κενεή, μηδὲ λέγοιτο χάρις. Id carmen latine nõ poteſt cõmode uerti. Propterea quod lepos & argutia epigrãmatis ſita ſit in hac uoce χάρις, quæ Græcis aliqñ beneficiũ ſignificat, aliqñ gratiam, qua cõmendat᷑ aliquid, aliqñ Deam ipſam. Citatur ſimilis apud Auſonium ſnia græca, ἁ χάρις ἁ βραδύπους, ἄχαρις χάρις. Eſt autẽ initiũ carminis Heroici, ex epigrãmate quopiã. Tardũ beneficiũ, ingratũ eſt. Eã ille ſic uertit, Gratia q̃ tarda ẽ, ingrata eſt, gr̃a nãq; Cũ fieri ꝓperat gr̃a grata magis. Rurſũ aliter uertit idẽ, Si bñ q̃d facias, facias cito. nã cito factũ, Gratũ erit, ingratũ gratia tarda facit. Vnde & Hector apud Euripidẽ in Rheſo contẽnit, ac damnat auxiliũ ſero delatũ amicis. μισῶ φίλοισιν ὕστερον βοηδρομεῖν, i. Odi eq̃dẽ amicis ſerius ſuccurrere. Extat & Mimus non inuenuſtus in hanc eandẽ ſnĩam, Bis eſt gratum, q̃d opus eſt, ſi ultro offeras. Itẽ alter huic adſimilis, Beneficium inopi, bis dat, qui dat celeriter.

Honos alit artes. XCII.

Id quod eſt apud M. Tulliũ Honos alit artes, uidet᷑ eſſe ſũptũ ex Ariſtophanis Pluto. οὔτε γὰρ ὁ μισθὸς οὐδὲν ἐστ' οὔθ' ἡ τέχνη, i. Neq; præmiũ ullũ eſt, ars nec ipſa itẽ uiget. Colligit enim nõ eſſe cõſentaneum Athenis ullos eſſe bonos medicos, cum medicis nulla ſint præmia. Diogenianus aũt hoc inter adagia cõmemorat. Huc alluſit Martialis, cum ait, Sint Mecœnates, non deerunt Flacce Marones, Virgiliumq; tibi uel tua rura dabunt.

Vel cæco appareat. XCIII.

Prouerbialis hyperbole frequens apud authores, Vel cæco appareat, de re uehementer pſpicua. Ariſtophanes in Pluto τῷ τοῦτο κρίνεις; δηλονότι καὶ τυφλῷ, γνῶναι δοκεῖ τοῦτο i. Qui ſcis ita eſſe? Scilicet uel cæcus hoc uideat. Euſebius aduerſus Hieroclẽ, ἀλλὰ γὰρ καὶ τυφλῷ φασὶ δῆλον i. Quin etiã uel cæco perſpicuũ aiunt eſſe. Plato libro de Rep. octauo, καὶ τυφλῷ γε δῆλον, ὡς μεταβαίνει, i. Sanè & cæco perſpicuũ eſt, tranſmutari. Quintilianus libro duodecimo, Nã quis ignorat, quin illud longe ſit honeſtiſſimũ, & liberalibus diſciplinis, & illo quẽ exigim᷒ animo digniſſimum, non uendere operam, nec eleuare tãti benificii authoritatẽ. Cũ pleraq; hoc ipſo poſſint uideri uilia, quod preciũ habent. Cæcis hoc, ut aiũt, ſatis eſt. Nec quiſq̃, q̃ ſufficiẽtia ſibi (modica aũt hæc ſunt) poſſidebit, hunc quæſtũ ſine crimine ſordium fecerit. In his uerbis Fabii, uox quæpiã deeſſe uidet᷑, ut legas, Cæcis hoc, ut aiunt, ſatis perſpicuum eſt. Alluſit ad hoc adagium Antigon᷒ rex, unoculus, cũ allato inſtrumento prægrandibus ſcripto literis, ταυτὶ μὲν καὶ τυφλῷ δῆλα, id eſt, Hæc quidem uel cæco perſpicua ſunt, inquit. Recenſuit Plutarchus, τῶν συμποσιακῶν Decade ſecunda.

Multis ictibus deiicitur quercus. XCIIII.

πολλαῖσι πληγαῖς δρῦς σφρὰ δαμάζεται, id eſt, Multis rigida quercus domatur ictibus. Senarius hic extat in Diogeniani collectaneis, de re factu q̃dẽ ardua, quæ tñ aſſidua induſtria peruincat᷑. Huic nõ diſſimile uidet᷑ Heſiodiũ illud, εἰ γάρ κεν τὸ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο, καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὶ γένοιτο, i. Si paulũ paulo adiicies, faciesq; ita crebro. Mox magnũ quiddam tibi conficiet᷑ & ingens. Id quod non tantũ ad lucri naturã pertinet, quod ex minutiſſimis ſæpe maximũ cõflatur, uerumetiã ad induſtriã aſſiduã, quæ etiamſi uehemens nõ ſit, tñ ſi perpetua, atq; indefatigata fuerit, res difficillimas quoq; facile conficit. Quẽadmodũ unicus ictus nihil adferre momẽti uidetur, ad deiiciendam molem querni roboris, uerum ea crebris ictibus facile proſternitur.

Caudæ pilos equinæ paulatim uellere. XCV.

Caudæ pilos equinæ paulatim uellit, q̃ quod uirib᷒, atq; impetu fieri neq̃t, id tẽpore, atq; aſſiduitate conficit.

tate cõficit. Horati⁹ in epiſtolis. Vtor pmiſſo, caudæq́; pilos ut equinæ Paulatim uello, demo unũ, demo etiã unũ. Dũ cadat eluſus ratione ruentis acerui, Qui redit ad faſtos, & uirtutẽ æſtimat annis. Natũ è facto quodã ducis Sertorii, cuius rei meminit Plutarchus in eius uita. Hic. n. cum ſuis copiis, ex barbara turba conflatis, rationibus perſuadere non poſſet, in re militari plus habere momenti conſiliũ, q̃ uires temerarias, poſteaq̃ illi parũ feliciter pugnaſſent, duos ꝓponit equos, alteꝝ macilentũ, atq; inualidũ, alteꝝ uegetũ, cauda piloſa. Atq; inualido illi iuuenẽ adhibet præegrandi corpore, & admirandis uiribus. Contra, uegeto illi, puſillũ & imbecillũ admouet homuncionẽ. Hic ſingulos pilos paulatim uellens, breui ſpacio totã depilauit caudã. Iuuenis è diuerſo caudã omnẽ ſimul manibus utriſq; cõprehenſam, ui atq; impetu conatur reuellere. Qui cũ fruſtra ſudaret, riſui fuit circũſtãtibus. Sub hæc aſſurgens Sertorius, cuius conſilio, iuſſuq́; hæc fuerãt acta, uideris, inqt, cõmilitones, Quanto plus poſſit ingenium, q̃ uires.

Virum improbum uel mus mordeat. XCVI.

καὶ μῦς δάκνοι ἄνδρα πονηρὸν, i. Vel mus mordeat uiꝝ improbum. Hemiſtichiũ heroicũ, Quo ſignificatũ eſt, quacunq; ratione uindictã non deeſſe malis, ſed eos aliquo pacto meritas dare poenas. Cõpetit & in eos, q de re quantumuis friuola rixã mouent ſeq; læſos queruntˀ, & offenſos ſimulant, ne quid dent. Id quod nuper cuidã accidit apud Britannos, medico, mihi ut patria cõmuni, ita & amicitia coniunctiſſimo. Libet. n. obiter hanc fabulã inſerere. Ciuẽ quendã Londonienſem, uiꝝ egregiẽ nummatũ, & habitũ adprime probũ, arte, curaq́; ſua liberarat, non ſine ſuo ip ſius piculo. Nam is peſtilentiſſima febre tenebatur. Et (ut fit in periculis) medico moutes aureos fuerat pollicitus, ſi non grauaretˀ ſibi, in tanto uitæ diſcrimine, dexter adeſſe, obteſtatus & amicitiã, quæ illi cũ eo intercedebat. Quid multis? pſuaſit & iuueni, & Germano. Adfuit. Nihil non fecit. Reuixit ille. Vbi uerecunde de pecunia medicus admonuiſſet, eluſit nugator, negans de mercede quicq̃ addubitandũ, cæteꝝ arcæ nũmariæ clauẽ, penes uxorẽ eſſe. Et noſti (inquit) mulieꝝ ingeniũ. Nolo ſentiat, tãtã pecuniæ ſummã à me datã. Deinde poſt dies aliquot, hominẽ obuiũ forte factum, iã nitidũ, & nulla morbi ueſtigia præ ſe ferentẽ, appellauit, & nondũ datæ mercedis admonuit. Ille conſtanter aſſeuerare, pecuniã ſuo iuſſu ab uxore numeratã eſſe. Medicus negare factũ. Hic uide quã anſam bon⁹ ille uir arripuerit, cũ forte medicus eũ latine, numero ſingulari appellaſſet, ibi uelut atroci laceſſitus iniuria, Vah, inquit, homo Germanus tuiſſas Anglũ? Moxq; uelut impos animi, præ iracundia caput mouens, diraq́; minitans, ſubduxit ſeſe. Atq; ad eũ modũ honeſtus ille ciuis, eluſit, dignus ꝑfecto quẽ ſua peſtis repetat. Riſimus quidẽ fabulã, nec tamen ſine dolore, ꝓpter indigne fruſtratũ amicũ, nec ſine tã inſignis ingratitudinis admiratione. Referunt gratiã Leones in periculis adiuti, meminerũt officii dracones, Homo homini, amicus amico, ſic merito, ꝓ mercede, quæ nulla ſatis digna rependi poterat, ludibriũ reponit. Atq; hæc in facti deteſtationẽ diximus, non gentis odiũ. Nec. n. par eſt, ex hoc uno nebulone Britannos omneis æſtimari. Refertˀ adagiũ inter græca epigrãmata, φασὶ παροιμιακῶς, κἂν μῦς δάκνοι ἄνδρα πονηρὸν, i. Vulgo aiunt, uel murẽ etiã mordere ſceleſtũ. At is quiſquis eſt, nam incertus author, inuertit, ꝓuerbiũ, dicens bonos uiros uel à mure morderi, malis ne draconẽ quidem audere, dentes admoliri, hoc eſt, inſontibus paſſim noceri, propterea, quod ii impune lædi poſſe uideantur, utpote nou relaturi iniuriam.

Vel capra mordeat nocentem. XCVII.

καὶ αἲξ δάκνῃ ἄνδρα πονηρὸν, id eſt, Mordebit uel capra nocentem. Ita reperitur in collectaneis Diogeniani. Senſus nihil diſcrepat à proximo. Nam capra minime alioqui mordax eſt, niſi quod improbis omnia ſunt infeſta.

Litem mouebit, ſi uel aſinus canem momorderit. XCVIII.

Celebratur Græcis & hic ſenarius prouerbialis, Δίκην ὑφέξει κἂν ὄνος δάκνῃ κύνα, id eſt, Litem mouebit, ſi uel aſinus mordeat canem. Quadrabit in eos, qui de re quantumuis exigua, litem ſuſcitant. Natum uidetur ab euentu quopiam. Extat autem apud iureconſultos actio ex lege, ſi quadrupes dammum dederit.

Litem parit lis, noxa item noxam parit. XCIX.

Δίκη δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβην βλάβη, id eſt, Litem parit lis, noxa item noxam parit. Senarius in rixoſos, & litium auidos, dici ſolit⁹. Quibus lis ex lite, alia ex alia naſcitur, negocium ſeritur, ex negocio, iniuria propagat iniuriam.

Bonus dux, bonum reddit comitem. C.

Ὁ καλῶς ἄγων, ἐμποιεῖ τὸ καλῶς ἕπεσθαι, id eſt, Qui bonũ ducem præſtat, is bonum reddit comitem. In principe ſitũ eſt, ut ſit bene morata ciuitas, ſi modo ipſe bon⁹ ſit imperator. In epiſcopo poſitum, ut piam efficiat plebem, ſi tamen ipſe piã & integrã agat uitam. Prudens & incorruptus magiſtratus, ꝓbos & integros reddit ciues. Bonus paterfamilias, domũ efficit bene inſtitutã. Doctus ac diligens præceptor, eruditum reddit diſcipulum. Frugi maritus, uxorem in ſuos trahit mores. Vnde quiſquis præfectus eſt negocio, debet in primis operam dare, ut ipſe ſuo fungatur officio, priuſq̃ ab aliis officium exigat. At nunc uideas nonullos principes, qui legum obſeruationem exigant à popu-

lo, cum ipſi uiuant prorſus αὐτόνομοι uelut omnibus ſoluti legibus, A` magiſtratibus & officialibus integritatem requirant, cum ipſi palàm uendant, aut ad gratiam mandent officia. Nõnullos uideas epiſcopos, qui à grege ſuo religionem & pietatem exigant, cum ipſi procul abſint ab omni pietate. Sumpta eſt metaphora à militia, in qua ferè qualiſcunq; fuerit dux, eiuſmodi ſolet eſſe miles. Refert in Græcorum collectaneis, ſed ἀδέσποτον. Mihi ſubolet è uulgo hauſtum, quod genus permulta commiſcuit Apoſtolius.

CHILIADIS PRIMAE CENTVRIA NONA.

Amyclas perdidit ſilentium. I.

Ἀμύκλας ἀπώλεσεν ἡ σιγή, id eſt, Amyclas perdidit ſilentiũ. Quibuſdã eruditis, in quibus eſt author operis, haudquaq̃ aſpernandi, quod inſcribit copiæ cornu, placet hoc ad ꝓuerbiorum ordinẽ pertinere, neq; nos ab illorum ſnia magnopere diſſidemus, Conſentaneum. n. eſt, rem uulgari ioco fuiſſe iactatã. Innuit antẽ adagiũ Virgilius Aeneidos lib. x. cum ait. Fuluumq; Camertem, Magnanimo Volſcẽte ſatum, ditiſſimus agri, Qui fuit Auſonidũ, & tacitis regnauit Amyclis, Videlicet Epitheto notũ eius euentũ indicans. Eum Seruius interpres, enarrat hunc in modũ. Cum apud Amycleos ſubinde nunciaretur hoſtium aduentus, idq; falſo, & ob eã rem ciuitas frequenter inani terrore quaſſaretur, lata lege cautũ eſt, ne quis unq̃ hoſtis nunciaret aduentũ. Atqui poſt euenit, ut uere iã aduenirent hoſtes. Quod cũ nemo nunciaret, ꝓpter legis interdictũ ciuitas de improuiſo capta eſt. Qui caſus ut apparet, populari ioco dedit occaſionẽ, ut dicerent Amyclas ſilẽtio periiſſe, ſi cui ſua taciturnitas fuiſſet incõmodo. Citat idẽ Lucilliũ. Mihi neceſſe eſt loqui Nã ſcio Amyclas tacendo periiſſe. Accipiendæ ſunt autem hoc loco Amyclæ, non ut ſit una è centũ illis urbibus Laconiæ, quã Lacedæmonis filius cõdidit, ſed oppidũ quoddam ſitum inter Caietã & Tarracinã, conditũ ab iis Lacõibus, qui comites Caſtoris & Pollucis fuerunt, eiq; nomẽ indidere, quo Laconicas illas Amyclas referret. Seruius exiſtimat Laconas Pythagoricæ diſciplinæ fuiſſe ſequaces. Quoniã autẽ interdixiſſe creditus eſt Pythagoras σαρκοφαγίαν, hoc cõmẽto quod diceret humanas animas in animãtiũ corpora demigrare, & ob eã rẽ ꝓhibuiſſe ne quod animal occideret quẽadmodũ atteſtatur & Iuuenalis, A` cunctis animalibus abſtinuit q Tanq̃ homine, nefas eſſe ducebant ſerpentes, q ex uicinis paludibus naſcebantur, occidere. Quoꝝ tanta increuit multitudo, ut ciuitatẽ eam deleuerint, teſte etiã Plinio. Poteſt igitur & hinc ortũ uideri uulgare dictũ, Amyclas ſilentio periiſſe, quod Pythagorici dogmatis obſeruatio, perniciẽ illis attulerit. Quoꝝ primũ eſt, ἐχεμυθία, id eſt, ſilentiũ, quod in quinquenniũ indicebat iis, q ſuæ philoſophiæ uellent initiari, ſicuti declarat Aulus Gellius. Porrò quod ait Seruius, Lacones Pythagoricæ fuiſſe factionis, non recordor Apud aliũ authorẽ legiſſe me, Niſi qđ Plutarchus in Sympoſiacis tradit Tyrrhenos huius philoſophi decretis uſqueadeo fuiſſe addictos, ut etiã ea quæ ille ſymbolis illis præcepit, ridicula ſuperſtitione ſoliti ſint obſeruare. Aut igitur ex his erant Amyclæi, aut eiuſdem inſtituti ſectatores. Meminit de Amyclaꝝ ſilentio Sillius Italicus. Quasq; euertere ſilentia Amyclæ. Meminit & Catullus, niſi fallit inſcriptio carminis de Vere, quod nuper nobis Aldus Manutius noſter exhibuit, in antiquiſſima quadã Galliæ Bibliotheca repertũ. Sic Amyclas, dũ tacebãt, ꝑdidit ſilẽtiũ. Prouerbiũ ad uarios uſus accõmodare licebit, uelut ſi ubi qs pecuniã creditã ꝑdidiſſet, qđ nõ appellaſſet debitorẽ, aut iure ꝓſcriptionis, ut uocant, excidiſſet à poſſeſſione, Amyclaꝝ ſilentiũ appelles. Aut ſiquis andacius agens cauſam ſuã, iuſſuſq; tacere reſpondeat, τὰς Ἀμύκλας ἡ σιγὴ ἀπώλεσεν. Hoc inutile ſilẽtiũ Græci uocant, δυσωπίαν, atq; huic diuerſum uitiũ ἀδολεσχίαν. De utroq; extant Plutarchi præcepta.

Timidior es proſpiciente. II.

Δειλότερος εἶ τοῦ παρακύπτοντος, id eſt, Formidoloſior es eo, q proſpectat. Dicitur in hominẽ ſupra modũ pauidum. Id ortũ, aiunt, ex huiuſmodi fabula, Quidã natura timidus, audita Herculis fama, abdiderat ſeſe præ metu in ſpecum quendam, Deinde cum aliquando proſpectaret, & Herculem forte fortuna prætereuntem uidiſſet, immodico metu exanimatus eſt, ac protinus diriguit in ſaxum uerſus, quod adhuc uiſitur, ſpecie uiri, uelut à ſpecu proſpicientis. Vnde τὸν παρακύπτοντα, ſaxũ illud uocant.

Timidior Piſandro. III.

Δειλότερος Πεισάνδρου, id eſt, Timidior Piſandro. Dicebatur olim & hoc in immodice formidoloſos. Aiunt autem Piſandrum fuiſſe quempiam prodigioſa timiditate, adeo ut anxius eſſet, ne ſuam ipſius animam alicubi uideret, quæ ſe uiuum reliquiſſet. Idem uidetur eſſe cum illo Ciceronis, Vmbram ſuam metuere.

Diomedea neceſſitas. IIII.

Διομήδειος ἀνάγκη, id eſt, Diomedea neceſſitas. De iis, qui adacti, non ſponte, quid faciunt. Quidam originē adagii referunt ad Thraciū illum Diomedē, qui ſolitus fertur, hoſpites ſuos cōpellere, ut cum filiabus ſuis deformiſſimis rem haberent. Quo facto, eoſdē interimebat. Vnde fabula ſparſit, Diomedis equas homines pabuli uice eſitare ſolitos, uidelicet filias à uiris agitatas equas appellans. Alii referunt ad Diomedē ducem Græcoꝝ huiuſmodi commentum adferentes, cum Diomedes & Vlyſſes, communi opera ſublato Palladio, redirent, noctu. Vlyſſes quo facti gloriā in ſe unum trāſferret, deſtinabat occidere Diomedem præcedentem, ac Palladium ſecum portantem. Itaq; cum enſem in caput illius à tergo uibraſſet, Diomedes animaduerſa ad lunæ lumē, gladii umbra, ſubtraxit ſe plagæ, correptumq; Vlyſſem, uinctis manibus præcedere compulit, gladio lato ſubinde cædens illius tergum. Hinc Diomedea neceſſitas.

Ad priſtina præſepia. V.

εἰς ἀρχαίαν φάτναν, id eſt, Ad priſtina præſepia. In eos dicebatur, qui è uita quapiam lautiore excuſſi, ad priſtinam tenuitatem rediguntur. Aut contra de iis, qui reſtituuntur in priſtinam fortunam unde exciderant. Aut qui ad ſolitum contubernium ſeſe recipiunt. Tranſlatum ab animantibus, quibus nota, familiariaq; præſepia gratiſſima ſolent eſſe. Vſurpauit & Plautus alicubi, ni fallor.

Alia uita, alia diæta. VI.

ἄλλος βίος, ἄλλη δίαιτα, id eſt, Alia uita, alia uiuendi ratio. In eos quadrabit, qui commutata in melius fortuna, pariter & uitæ rationem, moresq; commutant. Trāſlatum ab iis, qui lautius incipiūt uiuere, ubi res lautior obtigit. Huc alluſit Ariſtophanes in Pluto, cum ait, ἔπειτα πλουτῶν, οὐκ ἔθ' ἥδεται φακῇ· πρὸ τοῦ δ' ὑπὸ τῆς πενίας ἅπαντα κατήσθιεν, id eſt, Dein diuitem factum, nihil iam lens iuuat. At pauper antehac deuorabat quælibet. De iuuene iam anum amicam faſtidiente, poſteaquam deſiiſſet egere.

Per medium anulum traharis, oportet. VII.

διὰ δακτυλίου δεῖ σε ἑλκυσθῆναι, id eſt, Per anulum trahēdus es, in eum quadrabit, qui ſit uehementer extenuato graciliq; corpore, ſeu morbo, ſeu cura, ſeu ſtudio, ſeu qua alia re. Ariſtophanes in Pluto, διὰ δακτυλίου μὲν οὖν ἐμέ γ' ἂν διελκύσαις, id eſt, Itaq; profecto per anulum me traxeris. Verba ſunt anus uolentis ſe uideri uſque adeo marceratam, atq; exhauſtam dolore, ut per anulum trahi poſſet. Equidem opinor adagiū eſſe ſumptū à luſu, quo ouum aceto maceratū p anulū trahit. Cuius rei meminit Plinius libro decimo, capite quadrageſimo. Magicum erat, aliquid per anulum traiicere. Nam cerebrum capræ per anulum aureum traiectum, priuſquam lac daretur infantibus, inſtillabatur contra comitiales, cæterosq; infantium morbos, ueluti teſtatur idē libro uigeſimoctauo, capite decimo.

Anus Bacchatur. VIII.

γραῦς βακχεύει, id eſt, Anus Bacchatur. In eos dici ſolitum, qui præter ætatem indecore laſciuiunt. Nam Bacchanalium licentia iuuenculis utcunque permittitur, aniculis certe fœdiſſima eſt. Quando quidem inſaniæ ſpecies eſt, aut uetulam amare, aut potare, aut choros ducere, aut reliquis puellaribus luſibus indulgere.

Anus hirciſſans. IX.

γραῦς καπρῶσα, id eſt, Anus hirciſſans. De anu adhuc intempeſtiua libidine prurienti & ut ait Plautus catuliente. Ariſtophanes in Pluto. ἀλλ' ἠπίστατο γραὸς καπρώσης τἀφόδια κατεσθίειν, id eſt, Verum nouerat anus capriſſantis uorare uiatica. De iuuene cui anus libidinoſa omnia ſuppeditabat, quo uiciſſim ab illo uoluptatē auferret. Nota eſt hircorū libido, odorq;, q & ſubantes cōſeqtur.

Flere ad nouercæ tumulum. X.

πρὸς τὸν μητρυιᾶς τάφον δακρύειν, id eſt, Ad nouercæ tumulum lachrymari, eſt ſimulare geſtu dolorem, cum re gaudeas. Neq; enim conſentaneum eſt, priuignum moleſte ferre nouercæ mortem, nihilo ſecius tamen officii cauſa, nonnunquam ad tumulum illachrymat. Quod idem de diuitis hæredibus non inconcinne dicetur, in quos extat Publianus ille Mimus, cum primis elegans. Hæredis fletus ſub perſona riſus eſt.

Celerius elephanti pariunt. XI.

Sunt qbus hoc quoq; inter adagia uidet adnumerandū, quod ſcriptū eſt apud Pliniū Secundū, in pfatione hiſtoriæ mūdi. Nā de Grāmaticis, ingt, ſemp expectaui parturiri aduerſus libellos meos, quos de grāmatica ædidi, & ſubinde abortus fecere iam decē annis, cum celerius etiā elephanti pariant. Hactenus Plinius. Itaq; cunctationē immodicā, & quorundā nimis lenta molimina, his uerbis licebit ſignificare. Porrò de elephantoꝝ partu Plaut' in Sticho, Audiui ſæpe hoc uulgo dicier, ſolere elephantū grauidā perpetuo decē eſſe annos. Huic aſtipulatur Plinius libro octauo. Decem annis geſtare in utero, uulgus exiſtimat. Etiā ſi Ariſtoteles biennio parere putat, nec ſæpius, q̄ ſemel ſingulos gignere. Theophraſtus refert arborē q̄dā Indicā non ferre, ante centū annos. Latinis parturi-

re dicuntur, qui moliuntur, animoq́; deſtinant aliquid. Proinde licebit adagium etiam in hanc uerte re formam. Quando tandem paries, obſecro, quod tot iam annos parturis, ut nec elephanti diutius?

A' mortuo tributum exigere. XII.

Ἀπὸ νεκροῦ φορολογεῖν, i. A' mortuo tributum exigere, dicebantur, qui per fas nefasq́; diuitias undecunq; congerunt. Citat Ariſtoteles libro Rhetoricorum ſecũdo, κἂν ἀπὸ νεκροῦ φέροι, id eſt, Vel à defuncto uectigal aufert, oſtendens dici ſolitũ in eos, q turpiter undecunq; lucrũ aucuparentur, è rebus minutis ac ſordidis, ueluti Veſpaſianus è lotio, aut è turpibus uelut è lenocinio quæſtuq́; corporis, aut cũ à quibuſlibet extorquetur, ab amicis, à tenuibus, à mendicis, poſtremo uel à mortuis. Nã Attici φόρον uocant emolumentũ ſiue uectigal, quod ex re quapiã fertur, ẽt pecuniariũ. Qui prædas huiuſmodi colligunt φορολόγους appellãt, inuiſum omnibus hominũ genus, & optimo iure inuiſum. Deductũ eſt autem φόρος à uerbo φέρειν, quod eſt ferre, à quo Latinis quoq; dictũ fœnus, qua uoce ueteres nõ utebantur, niſi de ꝓuentu terræ, quæ ueluti gratiſſima debitrix, ꝓ ſingulis granis aliquoties centena reddit. Siquidẽ præter naturam eſt, quẽadmodum in Politicis ſcripſit Ariſtoteles, ut pecunia pecuniã pariat. At hodie res adeo recepta eſt apud Chriſtianos, ut cõtẽptis agricolis, quo non aliud hominũ genus, uel innocentius, uel magis neceſſariũ reipublicæ, fœneratores propemodũ inter eccleſiæ columnia habeantur, cũ uſurã priſci quoq; mortales illi dãnarint, ethnicorũ etiã leges moderentur & coherceant, Hebræorum prorſus interdicant, ſanctorum pontificũ Decreta deteſtentur, ac modis omnibus inſectent̃. Non quod peculiariter infenſus ſim fœneratoribus, quorum artẽ uideo probe defendi poſſe, niſi patrum authoritas olim eam dãnaſſet. Præſertim ſi reſpicias ad horum tẽporum mores, citius fœneratorẽ probarim, q̃ ſordidũ hoc negociatorum genus, q technis, mẽdaciis, impoſturis, fucis, undecunq; uenant̃ lucellũ, hic coementes, ut ibi pluris duplo uẽdant, aut monopoliis expilantes miſerã plebẽ. Et tñ hos nihil aliud agentes in uita, penè ſolos honeſtos ducimus. Opinor hoc prouerbiũ aut idẽ, aut certe uehemẽter cognatũ eſſe illi, quod alibi retulimus, αἰτεῖ γε καὶ τοὺς ἀνδριάντας ἄλφιτα, i. Ipſis farinas poſcit à ſtatuis quoq;. Per iocũ.n. ꝓ uectigali farinas poſuit, quod ad cibũ referant̃ oĩa. Et defunctis ſigna ponebant̃, memoriæ cauſa. Proinde q uectigal hic quoq; corradit, is à mortuis extorquere uidet̃. Apud ueteres aũt magna fuit ſepulturæ religio, & ſepulchrorum immunitas. Nũc eo ꝓceſſit habẽdi rabies, ut nihil ſit uſq̃ in rerum natura, neq; ſacrum, neq; ꝓphanũ, unde non aliqd fœnoris extundat̃, idq́; non ſolũ à principibus, uerũetiã à ſacerdotib⁹. Olim ſub tyrannis etiã, ſed rudibus adhuc, & nondũ ſatis quid eſſet tyrãnis, intelligentibus, uel hæc omniũ erant cõmunia, maria, flumina, uiæ publicæ, feræ. Nũc optimates quidã, quaſi ſoli ſint homines, uel Dii potius, oĩa ſibi uindicant. Cogit̃ miſerrimus nauta, uel cũ periculo curſum flectere, & ad inſolentiſſimi ꝑdonis arbitriũ, quiduis & facere & pati, ceu parum ſit infelici, cũ fluctibus & uentis rẽ habere, niſi tales quoq; tẽpeſtates acceſſerint. Occurrit portus, aliqd extorquet̃. Tranſeũdus pons eſt, dãdũ eſt. Traiiciendũ flumẽ, Sẽtis ꝑncipũ ius. Eſt tibi ſarcinula, redimẽda eſt à ſacrilegis illis. Et quod his eſt multo crudelius, miſerrimæ plebis genius fraudat̃, & toties decimis ac uectigalib⁹ arrodunt̃ pauperum alimẽta. Nõ eſt fas ex agris tuis cõuehere frumẽtũ, niſi decimatũ. Nõ molis, nõ pinſis, niſi rurſus arroſum. Vina nõ important̃, niſi ſæpi⁹ decimata. Nõ recõdis in cellã, niſi dimidiũ, aut certe quadrãtẽ totius ꝑcii ſeces Harpyis illis ſceleratiſſimis. Apud quoſdã ex ceruiſia, quã uocãt, pluſq̃ dimidiũ ſeponit̃ principi. Nõ mactas pecudẽ, niſi numeres exactorib⁹. Non ruẽdis equũ, tuo emptũ ære, niſi pẽderis aliqd. Vidi cũ agerẽ rure Bononiẽſi, Iulio iã eius urbis ditione potito, extremæ paupertatis agricolas, qbus uniuerſæ facultates, in duobus bubus erãt, Nã horum labore, totã familiã ſuſtinebant, ꝑ ſingulis ſingulos ducatos dependere. Sũt, apud quos liberum non eſt legitimũ coire matrimoniũ, niſi uectigal ſoluerit. Sed qd ego ſingula ꝑcenſere coner? Vincit omnẽ eloquentiã iſtorum rapacitas. Nihil eſt rerum, unde nõ aliqd exprimãt emolumẽti. Nec modus eſt, nec finis, quotidie nouas exigendi uias excogitãt. Et qcqd ſemel inuaſit, ꝑ occaſionẽ tẽporis, id mordicus retinent. Hæc ꝑ ſe ſatis odioſa, dũ ꝑ inſolentes miniſtros odioſius exercent̃, non mediocrẽ inuidiã cõciliant ꝑncipibus. Sed nihil ſeſe indignũ exiſtimant, unde colligatur emolumentũ, hoc eſt, unde fames accreſcat tenuibus, & ꝓcerũ, uel prædonũ magis, luxuries alatur. Neq; deſunt, q è nocẽtũ facinoribus haud mediocrem faciant quæſtũ, legibus ceu retibus utentes. Iã quis eſt magiſtratus, quod officiũ, quæ præfectura, quæ non ematur apud cõplureis? Deniq; cum hæc tam multa nõ poſſint explere uere pertuſum dolium, hoc eſt principũ fiſcum, bellum prætexitur, colludunt duces, populus infelix ad medullas uſq; exugit̃. Perinde quaſi principatus nihil aliud ſit, q̃ ingens negociatio. Quanq̃ aũt fœdũ eſt Chriſtianos principes in hiſce reb⁹ inhumaniores uideri, q̃ ulli fuerint ethnici tyranni, tñ aliquãto minus execrãdum hoc, q̃ quod apud ſacerdotes quoq;, qbus oportebat omnẽ pecuniã eſſe uiliſſimã, & quorum erat

ſuas doteis, gratis acceptas, gratis itē cōmunicare, nihil non uenale eſt, nihil immune. Quas nō Tragœdias mouent ꝓ ſuis illis decimis, q̄ odioſe diuexant miſeram plebeculā? Non datur baptiſm⁹, hoc eſt, non licet fieri Chriſtianū niſi numeres, atq; his præclaris auſpiciis foreis ingrederis eccleſiæ. Nō cōprobant matrimoniū, niſi numeres. Non audiunt pœnitentiū cōmiſſa niſi ſperēt præmiū. Sacrificant conducti. Non pſallunt gratis, nō orāt gratis, non imponūt manū gratis. Vix ꝓcul mota manu benedicunt, niſi dederis. Non cōſecrant ſaxū aut calicē, niſi data mercede. Quin & illud uere pōtificiū munus docēdi populū, quæſtu uitiatū eſt. Deniq; nō impertiunt corpus Chriſti, niſi numeres. Vt ne dicā interim, quanta meſſis colligatur ex litibus, ex diſpenſationibus, ſic.n. uocāt, ex cōdonationibus, quas uulgus appellat indulgentias, e conferēdis ſacerdotiis, confirmandis epiſcopis & abbatibus. Sed quid apud iſtos gratuitū ſit, apud quos emit̄ & ſepultura, ēt in alieno ſolo? Apud ethnicos miſeræ plebi ſtabat cōmune ſepulchꝝ, erat, ubi gratis quos uelles, ſepelires. Apud Chriſtianos, nec mortuis operiri terra licet, niſi à ſacerdote tantulū ſpacii conduxeris. Et ꝓ precii modo, dabitur locus amplus, ac magnific⁹. Si plurimū numeraris in tēplo proxime ſummū altare licebit putreſcere. Sin parce dederis, inter plebeios ſub dio cōplueris. Turpe, ſi preciū acciperent oblatum, nunc ius ſuū uocāt, & dictu miꝝ, quāta exigant improbitate. Barbarus ille & gentilis Hebrō offert Abrahæ ignoto hoſpiti gratuitū ſepulchri munus, & uix adduci ꝓcibus poteſt, ut oblatā accipiat pecuniā, & ſacerdotes ſepulturæ ius uēdimus in alieno? Vel potius quod publicū eſt, id ceu priuatū ære locam⁹? Atq; huiuſmodi meſſem nulli metunt auidius, q̄ hi, qui nihil ſerunt populo, ſed toti ſibi uiuunt, aut certe principi. Alii cantionem illam nobis occinunt, Dignus eſt operarius mercede. Perinde quaſi nihil interſit inter epiſcopum & conductum militem, aut foſſorem. Seruiles operæ, præmio pēſantur Principū & ſacerdotū munus ſublimius eſt, q̄ ut mercede ſit æſtimandū

Larus parturit. XIII.

κέπφος ὠδίνει, id eſt, Cepphus parturit. Antiquitus dicebatur in eos, qui pollicerentur ingētia, nihil dignum promiſſis exhiberent. Aiunt Cepphum auiculam eſſe ſtupido ingenio, unde et in prouerbium ſtoliditatis abiit. Quam nonnulli larum appellant eam uiuere ſpuma marina, plumis ac pēnis eſſe copioſis, corpore puſillo, cum parturit, uociferari. Hinc natum prouerbium, larus parturit, ubi quis magna præ ſe fert, puſilla præſtiturus. Hæc fermè ſcribit interpres Ariſtophanis, in comœdiam Pacem.

Parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus. XIIII.

ὤδινεν ὄρος εἶτα μῦν ἀπέτεκεν, id eſt, Mons parturibat, deinde murem prodidit. Senarius prouerbialis dici ſolitus in homines glorioſos & oſtentarores qui magnificis promiſſis, tum uultus, ueſtiumq; authoritate, miram de ſe mouent expectationem. Verum ubi ad rem uentum eſt meras nugas adferunt. Vtitur hoc adagio Lucianus in libello cui titulus, quemadmodum oporteat hiſtorias conſcribere. Dicit enim ſic reclamari à uulgo in cupidinem, Herculis, aut Titanis perſonam aſſumētem ὠδῖνον ὄρος. Athenæus in dipnoſophiſtis tradit hoc dictum à Perſis ſucclamatum fuiſſe, cum uiderent Ageſilaum puſillo corpuſculo. Quo ſcommate offenſus ille alienatus eſt ab Artaxerſe. Vtitur & Horatius in arte poetica. Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu? Parturient montes, naſcetur ridiculus mus. Porphyrion ex Aeſopi apologo quopiam natum exiſtimat, is fertur eiuſmodi. Cum olim quidam rudes, atq; agreſtes homines, uiderent in monte terram intumeſcere, moueriq;, coucurrunt undiq; ad tam horrendum ſpectaculum, expectantes, ut terra nouum aliquod, ac magnum portentum æderet, monte nimirum parturiente, foreq;, ut Titanes rurſum erumperent, bellum cum Diis, redintegraturi. Tandem ubi multum, diuq; ſuſpenſis, attonitiſq; animis expectaſſent, mus prorepſit e terra, moxq; riſus omnium ingens exortus.

Aureos montes polliceri. XV.

χρυσᾶ ὄρη ὑπισχνεῖσθαι, id eſt, Aureos polliceri montes. Prouerbialis hyperbole de iis, q immēſa ꝓmittunt, ſpesq; ampliſſimas oſtentant. A Perſarum arrogantia ducta, q propter auriuenas, mōtes aureos iactabāt. Plautus in Sticho, Neq; ille ſibi mereat Perſaꝝ montes q eſſe aurei perhibētur. Terentius in Phormione, is ſenē per epiſtolā pellexit, modo non montes auri pollicens. Quo qdē loco, illud obiter admonendum arbitror, quod opinor uulgus interpretum latere, modo non dictum pro eo, quod eſt apud Græcos μόνον οὐχί. id eſt, tantum non. Id perinde ualet, quaſi dicas propemodum. Nam tātum non græcanico more reperies, tum apud Liuium, tum apud Suetonium, neq; ſemel apud Valerium Maximum. Apuleius in prima actione Apologiæ ſuæ. Qui ſi eſt auaritia egenus, & ad omne lucrum inexplebilis, nec mōtibus auri ſatiabitur. Diuus Hieronymus in Rufinum, Vt cum montes auri pollicitus fueris, ne ſcorteum quidem nummum, de theſauris tuis proferas. Ariſtophanes, ἐν ἀχαρνεῦσι. κἄχεζεν ὀκτὼ μῆνας ἐπὶ χρυσῶν ὀρῶν. id eſt, Menſes & octo cacauit in auri mōtibus. Cacauit dixit pro deſedit, laſciuia comœdiæ ueteris. Paulo diuerſius dixit Salu-

ſtius in Catilinario, Maria monteſq; polliceri cœpit. Ad eundem modum Perſius, Magnos promittere montes, ut hyperbole magnitudinis ſit, non in aureis, ſed ſimpliciter in ipſis montibus.

Ambabus manibus haurire. XVI.

ἀντλεῖν ἀμφοτέραις, id eſt, Haurire ambabus, ſubaudi manibus. De iis dici cõſueuit, qui ſūmo conatu quippiā agūt. Itidem Ariſtophanes in equitibus, κἀμφοῖν χεροῖν μυστιλῶνται τῶν δημοσίων. Huic cõfine eſt illud Homericū, ex Iliados, H. οἶδ' ἐπὶ δεξιὰ, οἶδ' ἐπ' ἀριστερὰ νωμῆσαι βῶν, id eſt, Noui equidē Clypeū dextra, leuaq; mouere, Inuenitur & illud, ἀμφοῖν δωρούμενος, id eſt, Ambabus manibus largiēs, id eſt affatim, & ꝓdige, aut etiā perbenigne. Plato in Sophiſta, καὶ τὸ λεγόμενον δὴ τῇ ἑτέρᾳ λαβεῖν, οὐκ οὖν ἀμφοῖν χεροῖν, id eſt, Et quod dici ſolet, nequaq̄ altera prendendum manu, ꝗ magis ambabus. Non nihil ab hac forma recedere uidet̃, quod ſcriptū eſt apud Ariſtidē in Cimone, ꝗ citat hunc locū ex Hymno poetæ cuiuſpiam, μέγα δ' ἔστενεν ἀσία ὑπ' αὐτῶν πληγεῖσ' ἀμφοτέραις χερσὶ, κράτει πολέμου, id eſt, Grauiter aūt gemuit Aſia, ab illis percuſſa ambabus manibus, robore belli. Vicinius illud, quod eſt apud eundē in oratione Panathenaica, ὁ δ' ἀμφοτέρᾳ τῇ χειρὶ παρῆν ἄγων τοὺς μέχρι τῆς ἀττικῆς ἕλληνάς θ' ὁμοῦ καὶ βαρβάρους, id eſt, At ille utraq; aderat manu, ducens uſq; ad Atticam, Græcos ſimul, ac Barbaros. Quanq̄ hoc loco poteſt etiam citra figuram dictum accipi, ut intelligam⁹, uel de terreſtrib⁹ pariter ac maritimis copiis, uel de Barbaris, ac Græcis. Quandoq̄dē & militū manū dicimus, ut apud Virgiliū, Iuuenū man⁹ emicat ardēs.

Vno ore. XVII.

Vno ore, ꝓ ſummo conſenſu, paſſim apud authores obuiū eſt. Terentius, Vno ore oēs, oīa bona dicere. M. Tullius in ſermone de amicitia, Vna eſt. n. amicitia ī rebus humanis, de cuius utilitate, oēs uno ore conſentiunt. Seneca in tanta iudiciorum diuerſitate, referendā bene merentibus gratiam, omnes uno tibi (quod aiunt) ore affirmabūt. Ariſtophanes in equitibus, οἱ δ' ἐξ ἑνὸς στόματος ἅπαντες ἀνέκραγον, id eſt, Ore uniuerſi clamitāt uno ſimul. Plato libro de legibus primo, μιᾷ δὲ φωνῇ, καὶ ἐξ ἑνὸς στόματος, πάντας συμφωνεῖν, id eſt, Vna uoce, & ex eodem ore, omneis concinere.

Aquilam noctuæ comparas. XVIII.

ἀετὸν γλαυκὶ συγκρίνεις, id eſt, Aquilam noctuæ comparas. Martialis in Scazonte, Aquilaſq; ſimiles facere noctuis quæris. Aquila uiſus acerrimi, adeo ut ἀσκαρδαμυκτῶς, id eſt non conniuēs aduerſus ſolem intueatur. Et ſunt, qui tradant hāc auem hoc experimēto probare, degeneres ne ſint pulli, an genuini. Contra noctua, ſolis lumen modis omnibus refugit. Pindarus quodam loco Graculos cum aquila confert.

Congregare cum leonibus uulpes. XIX.

Cõgregare cū leonibus uulpes, eſt res impares diſſimileſq; ꝑmiſcere. Martialis, Quid cõgregare cū leonib⁹ uulpes? Vulpes dolis nititur, leo uiribus fidit. Quanq̄ utrunq; cõiunxit Pindarus, indicās uirum fortem leonem oportere præſtare, in exhauriēdis certaminū laboribus, uulpē in cõſiliis. Sic enim in Iſthmiis ſcribit, τόλμᾳ γὰρ εἰκὼς θυμὸν ἐριβρεμετᾶν θηρῶν λεόντων ἐν πόνῳ, μῆτιν δ' ἀλώπηξ, id eſt, Animo ſimilis frementibus leonibus, in ferendis laboribus, conſilio uero uulpes.

Aquila in nubibus. XX.

ἀετὸς ἐν νεφέλαις, i. Aquila in nubibus. Pleriq; interpretantur de re magna q̄dē illa, ſed quā non facile aſſequaris. Alii, de iis, ꝗ longe reliquis præcellunt. Ariſtophanes in equitibus, ὡς ἥδομαι ὡς ἐν νεφέλῃσιν αἰετὸς γενήσομαι, i. Gaudeo iſtoc noīe, Quod aquila fiā in nubib⁹. Videlicet uerba ſunt populi Athenienſis, ꝑmittētis ſibi futuꝝ, ut orbi uniuerſo imperet. Et paulo inferius in eadem comœdia, tanq̄ oraculū pronunciat̃, αἰετὸς ὡς γίνει, καὶ πάσης γῆς βασιλεύεις i. Quippe aquila es, terræq; omnē dominaris in orbē. Dicuntur & hæc de populo Athenienſi. Niſi forte placet, alluſio, ad ſpes huius principatus inanes. Rurſum in auibus αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεαι, i. Aquila in nubibus fies. Interpres admonet alludere poetā ad oraculū, quondā Athenienſibus redditū, quo prædicebat̃ futuꝝ, ut Athenienſes tanto interuallo reliquas urbes ſuperarent, quanto aquila in nubibus reliq̄s auibus eſſet ſublimior. Pindarus itē in Nemeis, quē locū modo attigimus ſe uocat aquilā. Bacchylidē æmulū graculū, uidelicet quod illū immenſo uinceret interuallo, αἰετὸς ὠκὺς ἐν ποτανοῖς ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος δαφοινὸν ἄγραν ποσί· κραγέται δὲ, κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται, Quoꝝ carminū hæc eſt ſnīa. Aquila pernix inter uolucres, Quæ repēte aduolās eminus, corripuit cruentā prædā uociferans. Graculi humi paſcuntur.

Volantia ſectari. XXI.

Huic affine ē quod uſurpat Ariſtoteles tertio, τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ libro τὰ πετόμενα διώκειν, id eſt, Volantia ſectari. Loquitur autem de uehementer obſcuris, & quæ difficillimum ſit peruestigare. Cui non diſſimile eſt Perſianum illud, Eſt aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum? An paſſim coruos ſequeris, teſtaq;, lutoq;? De iis, qui nullum certum uitæ ſcopum ſibi proponunt, ſed ex tempore uiuunt, ad quamuis occaſionem mutabiles.

Ibyci grues. XXII.

Αἱ ἰβύκου γέρανοι, id eſt, Ibyci grues, Græcis in ꝓuerbium abierunt, quod dici conſueuit, quoties ſceleribus nouo quodã & improuiſo caſu ꝓditis, ſceleſti pœnas dant iis, quos læſerũt. Id ex hmõi quodam euentu natũ memorant. Ibycus poeta qdam, cũ in latrones incidiſſet iam occidendus, grues forte ſupuolantes obteſtatus eſt. Aliquãto poſt tpe, cum iidem latrones in foro ſederent rurſumq; grues ſupuolarent, ꝑ iocum inter ſe ſuſurrabãt in aurem, αἱ ἰβύκου ἔκδικοι πάρεισιν, id eſt, Adſunt Ibyci ultores. cũ ſermonẽ aſſidentes in ſuſpicionem rapuerũt, maxime deſyderato iam pridem Ibyco. Rogati qd nam ſibi uellet ea oſo, hæſitanter, atq; inconſtanter rñderunt. Subiecti tormentis facinus cõfeſſi ſunt. Atq; ita uelut gruum indicio pœnas Ibyco dederũt, ac potius ſuo ipſorũ indicio, ut dr̃, perierunt. Hmõi fermè Plutarchus in cõmẽtario de futili loquacitate. Meminit huius adagii Auſonius in monoſyllabis. Ibycus ut periit, uindex fuit altiuolãs grus. Narrat hãc fabulã & Plutarchus in libro de futili loquacitate. Extat ſup hac re græcũ epigrãma, titulo Antipatri, quod nõ grauabimur adſcribere, ἴβυκε λῃσταί σε κατέκτανον, ἔκ ποτε νήσου βάντ᾽ ἐς ἐρημαίην ἄστιβον ἠιόνα πόλλ᾽ ἐπιβωσάμενον γεράνων νέφος, αἵ τοι ἵκοντο μάρτυρες, ἄλγιστον ὀλλυμένῳ θάνατον οὐδὲ μάτην ἰάχησας, ἐπεὶ ποινῆτις ἐριννὺς τῶνδε διὰ κλαγγὴν τίσατο σεῖο φόνον σισυφίην κατὰ γαῖαν. ἰὼ φιλοκερδέα φῦλα λῃστέων, τί θεῶν οὐ πεφόβησθε χόλον οὐδὲ γὰρ ὁ προπάροιθε κτανὼν αἴγισθος ἀοιδὸν ὄμμα μελαμπέπλων ἔκφυγεν εὐμενίδων, uertiſſem & hos uerſus, meo more, ni cõmodum Petrus Aegidius Antuerpiẽſis, hoſpes meus, imo Pilades meus, & ſi qd hoc quoq; uſ.ī eſt amicius, iam latinos feciſſet, ac mea qdem ſñia feliciter, Eos aſſcribam, ſimul & hoc laboris haud illibenter effugiens, & incomparabilis amici mẽtionem cupide arripiens. Quondã ad deſertum ueniẽtes Ibyce littus Vitam prædones eripuere tibi. Sæpe gruũ nubem imploranti, Quæ tibi teſtes Aduenere necis quũ morerere tuæ, Attamen haud fruſtra, Siqdem clangore uolucrum Siſyphio cædem eſt Eumenis ulta ſolo, Latronũ genus heu cupidum lucri atq; rapinæ, Cur uos nequaq̃ terruit ira deum? Quando nec Aegiſthus, uatem qui occiderat olim Atrarum occurſus fugerat Eumenidũ. Meminit huius poetæ. M. Tullius, libro Tuſculanarum quæſtionum quarto, cuius poema maxime laſciuum fuiſſe teſtatur.

Veriora iis, quæ apud Sagram acciderunt. XXIII.

Ἀληθέστερα τῶν ἐπὶ σάγρᾳ, id eſt, Veriora iis, quæ apud Sagram acciderũt. Dictũ olim in incredulos quiq; nõ niſi magno malo docti credũt. Refert᷑ à Strabone libro Geographiæ ſexto. Poſt Locros, inqt, Sagra fluui⁹ labit᷑, in cuius ripa Caſtoris & Pollucis aræ ſitæ ſunt, ad quas decẽ Locrorum milia, una cũ Rheginis aduerſus Crotoniatas, numero cẽties ac tricies mille, Marte collato, uictoriã reportarunt. Ex quo euentu natum eſt in incredulos adagium, ἀληθέστερα τῶν ἐπὶ σάγρᾳ, id eſt, Veriora iis, quæ apud Sagram acciderũt. Addidere pleriq; quo die certamen initũ eſt iis, q in Olympiis erant, eum belli euentum nunciatum fuiſſe. Tanta celeritate nũciatæ pugnæ ueritas compta eſt. Meminit huius pugnæ Iuſtinus, libro uigeſimo, tametſi de numero occiſorum à Strabone diſſentit. Meminit & Euſtathius in Bœotiam Homeri, additq; dici ſolitum de rebus ueriſſimis quidem illis, at non creditis.

Rudem accipere, Rude donare. XXIIII.

Rudem accipe, ꝓ dimitti à munere. Rude donare ꝓ dimittere, crebriter apud idoneos authores obuia ſunt. Inde ducta metaphora, quod antiqtus gladiatores, qbus ꝑmiſſum erat, à gladiatorio munere ceſſare, rude donati dicebant᷑. Ea ceſſatio dabat᷑ uirga quam rudem appellabant, unde hoc modo dimiſſi Rudiarii uocant᷑. Proinde qcũq; à munere quouis in ocium reſtituunt᷑, uel ob ætatem, uel ob imbecillitatem, rudem accepiſſe dicent᷑. Horatius in prima epiſtola. Spectatum ſatis & donatum iam rude, quæris. Mecœnas, iterũ me antiquo includere circo. Item Iuuenalis. Ergo ſibi dabit ipſe rudem, ſi nr̃a mouebũt Cõſilia. Lepidior erit metaphora, ſi longiuſe traducat᷑, ueluti ſiqs adhortet᷑ quempiã, ut à ſtudiorũ laboribus abſtineat, ſibiq; rudem impartiat, aut q uitam aulicam reliquerit, eum aulicæ uitæ rudiarium appellemus. Huic fermè contrariũ uidet᷑, quod ait Fabius, acutæ eloquẽtiæ candidatus. Quanq̃ eqdem hoc loco legendum arbitror auitæ pro acutæ. Et bonarũ lſarum candidatus. Nam candidati proprie dicuntur, qui magiſtratum ambiunt. Quod ſi transferatur alio, trãſibit in prouerbii ſpeciem.

Mali corui, malum ouum. XXV.

Κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν, id eſt, Mali corui, malũ ouũ. Apte uſurpabit᷑ quoties à malo præceptore, diſcipulus malus ꝓficiſcit᷑, ex improbo patre, filius improbus, ex patria illaudata, uir illaudatus, deniq; facinus ſceleratum, ab hoïe ſceleſto. Metaphorã alii referunt ad naturam aiantis, quæ nec ipſa eſt idonea cibis humanis, nec ouũ parit ad qcq̃ utile. Sũt q dicant fieri, ut coruorũ pulli parentes ipſos deuorẽt, ſi forte nõ paſcãt illos ad ſatietatẽ, & hinc ductum adagium. Alii malunt ad hmõi fabulam referre. Corax quidam primus Syracuſis, poſt mortem Hieronis, inſtituit artem rhetoricẽ mercede

profiteri.Cum hoc adoleſcens qdam Tiſias hac lege pactus eſt,ut tum demũ mercedem pſolueret,
ubi iam artem pdidiciſſet.Dein ubi iam arte cognita,præmium reddere cõctaret,Corax diſcipulũ
in ius uocat.Ibi iuuenis hmõi dilemma ,pponit.Perconctanti qs eſſet artis finis,ubi Corax rñdiſſet,
pſuadere dicendo,Age,inquit,ſi pſuadeo iudicibus,me nihil debere,non reddam,qa uici cauſam.
Sin minus pſuadeo,nõ reddam,qa non pdidici artẽ.At Corax Tiſiæ dilẽma,tanq̃ uitioſum,& ἀντι-
στρέφον, in diſcipulum retorſit ad hũc modũ,Immo,inqt,ſi pſuades,dabis,qa tenes artem,& debes
ex pacto,ſin minus,dabis,qa ſẽtẽtiis iudicium dãnatus.Quod cõmentum tam uafrum,tanq; calli-
dum,ubi iudices audiſſent,admirati uerſutiã adoleſcẽtis,ſucclamarunt, κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν.
Sunt q narrẽt hoc ſucclamatũ à corona circũſtantiũ,cum alter alteri litem intẽderet.Hmõi fermè le
gunt in Prolegomenis in Hermogenis rhetoricẽ.Ex hac fabula,ni fallor,efficta eſt ea,quam narrat
Aulus Gellius in noctibus atticis,libro.v.capite.x.de Protagora Sophiſta, & huius diſcipulo Eua-
thlo.Quæ tametſi lõgiuſcula eſt,& in ,pmptu ſita,tñ quod oium lepidiſſima uideat,non pigebit ad
ſcribere.Gellius igit oñſo uitioſo dilẽmate,quod Antiſtrephon uocant,,ppterea,quod totidẽ uerbis
poſſit in aduerſariũ retorqueri,quale eſt,inqt,,puulgatum illd,quo Protagorã Sophiſtã acerrimũ
uſum eſſe ferunt,aduerſus Euathlum diſcipulũ ſuũ.Lis nãq; inter eos,& cõtrouerſia ſup pacta merce
de hæc fuit.Euathlus adoleſcẽs diues,eloquẽtiæ diſcendæ,cauſarumq; orãdi cupiẽs fuit,is in diſcipu-
lum Protagoræ ſeſe dedit,daturumq; ,pmiſit mercedem grandẽ pecuniam,quãtam Protagoras pe
tiuerat.Dimidiumq; eius dedit,iam tũc ſtatim,priuſq̃ diſceret,pepigitq; ,ut reliquum dimidiũ daret,
quo p̃mum die cãm apud iudices oraſſet & uiciſſet. Poſtea cum diutule auditor,aſſectatorq; Prota
goræ fuiſſet,& in ſtudio qdem facundiæ,abunde ,pmouiſſet,cãs tñ non reciperet,tempusq; iam lon
gum trãſcurreret,& facere id uideret,ne reliquum mercedis daret,capit cõſiliũ Protagoras,ut tum
exiſtimabat,aſtutum,petere inſtituit ex pacto mercedẽ,litem cũ Euathlo conteſtat.Et cum ad indi-
ces coniiciendæ,conſiſtendæq; cauſæ gr̃a ueniſſet,tum Protagoras ſic exorſus eſt.Diſce,inqt,ſtultiſ
ſime adoleſcens,utroq; id modo fore,uti reddas,quod peto,ſiue cõtra te ,pnunciatum erit,ſiue p te.
Nam ſi contra te lis data erit,merces mihi ex ſnia debebit,qa ego uicero,ſin uero ſecũdum te iudica
tum erit,merces mihi ex pacto debebit,qa tu uiceris.Ad ea reſpõdit Euathlus,Potui,inqt,huic tuæ
tam ancipiti captioni iſſe obuiam,ſi uerba ipſe non facerẽ,atq; alio patrono uterer.Sed maius mihi
in iſta uictoria ,pludium eſt,cum te non in cã tñ,ſed etiam in argumento uinco.Diſce igitur tu quoq;
magiſter ſapiẽtiſſime,utroq; modo fieri uti non reddam,quod petis,ſiue contra me ,pnunciatũ fue-
rit,ſiue pro me.Nam ſi iudices pro cauſa mea ſenſerint,nihil tibi ex ſententia debebitur,qa ego uice
ro,ſin contra me ,pnũciauerint,nihil tibi ex pacto debebo,qa ego non uicero.Tũ iudices dubioſum
hoc,inexplicabileq; eſſe,quod utrinq; dicebatur rati,ne ſentẽtia ſua utramcũq; in partem dicta eſſet,
ipſa ſeſe reſcinderet,rem iniudicatam reliquerũt,cauſam in diem longiſſimum diſtulerũt. Hactenus
Gellius.Quid autem?an non optimo iure iudices hoc ſaltem ſententiæ uice pronunciare debuerunt,
κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν. Narrat eandem fabulam.L.Apuleius in Floridorum libris,non dicam co-
pioſius,neq; enim poteſt copioſius referri,quam à Gellio denarrata eſt,ſed tamen florulentius,& ut
ita dixerim,picturatius.Meminit Euathli Ariſtophanes in Fucis,atq; item in Acharnenſibus.

Ab impiis egreſſa eſt iniquitas. XXVI.

Concinit huic Hebraicum illud ex libro Regum primo,capite uigeſimoquarto,quod Dauid no
minatim etiam pro uetuſto prouerbio citat,Ab impiis egredietur iniquitas.Significat autem ab im
probis ſemper mali quippiam exoriri,à bonis nihil malorum proficiſci.Proinde nihil eſſe,cur Saul
metuat,ne à ſe occideretur.Hoc facinus impium,non niſi ab impiis eſſe patrandum,ſe manus ſuas,
regia cæde non inquinaturum.Porrò prouerbium,ſi quem hoc quoque iuuabit, Hebræo ſermone
pronunciatur ad hunc modum. מֵרְשָׁעִים יֵצֵא רֶשַׁע, Quandoquidem habent hoc peculiare ple
raque prouerbia, ut in ea lingua ſonari poſtulent,in qua nata ſunt,Quod ſi in alienum ſermonem
demigrarint,multum gratiæ decedat. Quemadmodum ſunt & uina quædam,quæ recuſent expor-
tari,nec germanam ſaporis gratiam obtineant,niſi in his locis,in quibus proueniunt. Idem prope-
modum dicitur apud Græcos,uerſu prouerbiali. γνώμης γὰρ ἐσθλῆς ἔργα χρηστὰ γίγνεται, id eſt,
Probis ab animis,facta promanant proba.

Lemnium malum. XXVII.

Λήμνιον κακὸν, id eſt,Lẽnium malũ,de malis immenſis ac miſerãdis.Hiſtoria,unde natũ adagiũ
uarie narrat.Neq; magni refert eam anxie perſeq.Herodotus in Eratone,& ,puerbii & hiſtoriæ me-
minit,in hanc fermè ſniam.Pelaſgi,ex Attica per uim expulſi Lemnon incolebãt.Huius iniuriæ cũ
poenas de Atticis ſumere cuperent,probeq; cognitos haberent dies feſtos, ac cerimonias illorum,

collocatis inſidiis, uxores Athenienſium abduxerunt, cum Mineruæ ſacra facerẽt in Baurone, hiſq; in Lemnũ nauigio aſportatis, cõcubinarũ uice ſunt abuſi. Cæterũ mulieres cum plurimos liberos parerent, omneis & Atticis moribus inſtituerunt. & Attice loq docuerunt. Ita factum eſt, ut nec miſcere coniugia cum puellis Pelaſgicis uellent, & ſiquando Pelaſgus quempiam pulſare conaret, oẽs cõglobati Attici, huic ſuppetias ferrent. Breuiter adeo inualeſcebat pubes Attica, ut pleriſq; in rebus priores tenere uideret. Quare uiſum eſt Pelaſgis, ut filios ex Atticis mulierib⁹ ſuſceptos, trucidarẽt. Idq; pfecerunt, occiſis una & matribus. Deinde ſterilitate, orbitate, peſtilẽtia, reliquiſq; plurimis adacti malis, Delphicum oraculum conſuluerunt, qua uia calamitatibus leuari poſſent. Hinc igitur ait p omnem Græciam increbuiſſe puerbium, ut ingentia, miſerandaq; mala, Lẽnia dicerent. Partim igit hinc natum adagiũ putat, partim illinc, quod aliqñ Lemniæ mulieres, graueolentia maritorũ offenſæ, eos uniuerſos ſuſtulerunt, auxilio Thoantis. Cuius rei meminit & Euripides in Hecuba, καὶ λῆμνον ἀρσένων ἀφοῖσαν ἐξῴκισαν, id eſt, Mareſq; Lẽno ſuſtulere fœminæ funditus. Item Seneca in Agamẽnone, Et ſcelere Lemnon nobilem.

Cicadam ala corripuiſti. XXVIII.

τέττιγα πτεροῦ συνείληφας, id eſt, Cicadam ala corripuiſti. Dr in eos, qui quempiam prouocant minime ex uſu ſuo. Lucianus in Pſeudologiſta ſcribit Archilochum poetam iambographũ & ad maledicendum egregie inſtructum, ad hunc modum reſpondiſſe cuidam, à quo fuerat conuicio puocatus, τὸν τέττιγα πτεροῦ συνείληφας. Eſt aũt huius inſecti mira quædã, & pdigioſa loquacitas, maxime efferueſcente ſole. Plinius negat iis uocem eſſe, ſed ſtridorem, cũ tractu, eumq; ſonum emittit, non alis quẽadmodum muſcæ, apes, culices. Nam iis ſtridor ſimul cum uolatu deſinit, At cicadæ ſi preſſeris alas uehementius etiam perſtrepit. Sed in pectore ſubeſſe ait, duos ſpecus attrituq; membranæ, mobili accedente ſpiritu, per hos è uiſceribus ſonum ædi. Ergo quemadmodum ſi cicadam natura garrulam, ala prehẽdas, clarius obſtrepet. Ita ſi poetico homini præbeas occaſionem ſimultatis, non modo non tacebit, ſed clarius obſtrepet, & omnem bilem chartis illinet atris. Proinde Platonẽ aiunt admonuiſſe, nequis hominem poetam ſibi faceret inimicum. Et Horatius, genus irritabile uatum, dixit.

Tenedia bipennis. XXIX.

Τενέδιος πέλεκυς, id eſt, Tenedia ſecuris. Conueniet aut in eos, q nimium ſeuere iudicant ac puniunt, aut q celeriter expediunt controuerſias, & litium ambiguitates. Inde tranſlatum quod olim rex Tenedi ſecurim geſtans, lites audire cõſueuit, cauſaq; iudicata, ptinus eũ, q feciſſet iniuriã ſecuri percutere. Aut quod Tenedius qdã rex legẽ tulit in adulteros, ut utriuſq; corpus ſecuri cõcideret, eiuſq; legis exẽplũ ẽt in filiũ edidit. Proinde in nomiſmate iuſſiſſe inſculpi, altera ex pte ſecurim, altera duos uultus ex eadẽ ceruice pminẽtes. Cuius rei meminit & Stephanus in urbium Catalogo Plutarchus in cõmentario de Pythis oraculis, oñdit ſecurim typum atq; inſigne fuiſſe Tenediorum, idq; propter cancros, q ſunt apud illos in loco dicto Aſterium. Verba Plutarchi, ſiquis forte requiret, ſunt hæc. ὥσπερ ἀμέλει σελινούντιοί ποτε χρυσοῦν σέλινον ἀναθεῖναι λέγονται, καὶ τενέδιοι τὸν πέλεκυν, ἀπὸ τῶν καρκίνων τῶν γινομένων περὶ τὸ καλούμενον ἀστέριον παρ' αὐτοῖς. μόνοι γὰρ ὡς ἔοικεν ἐν τῷ χελωνίῳ τύπον πελέκεως ἔχουσι. Lucianus in Pſeudologiſta, τοῦτο ἐκεῖνο, ἧκεν γάρ μοι νομίσας, πέλεκυν ἵνα κατὰ τῶν ψευσμάτων, id eſt, Ratus. n. iuxta illud, quod uulgo dici cõſueuit, ſecurim quãdam mihi ueniſſe, ad incidẽda mẽdacia. Mihi uidet alluſum ad Alexandri Magni factum, qui nodum inſolubilem in Midæ Plauſtro enſe diſſecuit, quemadmodum oſtendimus alibi.

Theſaurus carbones erant. XXX.

ἄνθρακες ὁ θησαυρὸς πέφυκεν, id eſt, Carbones theſaurus erãt. In eos cõpetit, q ſpe ſua fruſtrant, q; magnificis rebus expectatis, meras nugas repiunt. Ex euẽtu quopiã natum uidet, quo quiſpiam theſauri ſpe, fodiens, Carbones defoſſos inuenit. Eaq; res in riſum, uulgiq; ſermonem abiit. Nam antiquitus carbones in terra defodi ſolent, ad indicandos agrorũ terminos propterea quod ut teſtat in opere de Ciuitate dei diuus Auguſtinus, nulla res durabilior magiſq; perpetua, q̃ carbones ſub terra defoſſi. Lucianus in Zeuxide, τὸ δὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ἄνθρακες ἡμῶν ὁ θησαυρὸς ἦσαν, id eſt, Verum iuxta prouerbium, Theſaurus noſter carbones erant. Rurſum in Philopſeude, τὸ γοῦν λόγου ἐκεῖνο, ἄνθρακες ἡμῖν ὁ θησαυρὸς πέφηνας, id eſt, Proinde iuxta id quod dici ſolet, tu nobis qui theſaurus credebaris, carbones extitiſti. Idem in Timone de auro inuento, δέδια τοίνυν, μὴ ἄνθρακας εὕρω ἀνεγρόμενος, id eſt, Vereor itaq;, ne expergefactus carbones reperiam. Rurſum in Votis, καὶ ἄνθρακές σοι ὁ θησαυρὸς ἔσται, id eſt, Ac theſaurus tibi carbones fuerint, Alciphron in epiſtola quadam, οὐ σποδός μοι πάντες οἱ θησαυροὶ γενήσονται; id eſt, Non'ne omnes Theſauri mihi cinis erunt?

Octapedes. XXXI.

Ὀκτάποδες, id eſt, Octapedes Scythico prouerbio dicebantur, q duos poſſiderent boues, & cur-

rum unum. Lucianus, οἱ παρ' αὐτοῖς ὀκτάποδες καλούμενοι, i. Qui apud illos Octapedes uocantur. Dici poterit per iocum, in hominem, q ſibi locuples uideat, uel in eum, cui ruſticanæ ſunt opes. Inter opes. n. ruſticanas, præcipue recenſet Heſiodus, τὸν βοῦν ἀροτῆρα, id eſt, Bouem aratorem.

Satius eſt recurrere, q̃ currere male. XXXII.

Πάλιν δραμοῦσαι μᾶλλον ἢ δραμεῖν κακῶς, id eſt, Satius recurrere, atq; uti curras male. Senarius puerbio celebratus. Cuius hic ſenſus eſt, Præſtat mutare conſilium in melius, q̃ in male inſtitutis pergere. Lucianus aſinus, ſententiam hanc ſecum uoluebat non admodum aſininam, ἐκεῖνα τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου πάλιν δραμοῦσαι μᾶλλον, ἢ δραμεῖν κακῶς, id eſt, Viſum eſt tandem, iuxta uulgi ſermonem, potius recurrere atq; currere perperam. Quin & hoc ſæculo uulgo dictitant, nõ prorſus aberrare eum, qui medio è curſu recurrat, ſignificantes probandos eos, qui mature reſipiſcunt ab ſtultiria.

Solus currens uicit. XXXIII.

Μόνος θέων κρατεῖ, i. Solus currẽs uicit, de iis, q uincũt nemine cõtra certãte. Trãſlatum à ſtadiis. nihil aũt eſt negocii uincere, ſi nemo tecum certet. Cõcinne dicet in eos q ſibi placent, quaſi pulchre cãm ſuam ꝓbarint, cum nullus adſit, q contra diſputet. Lucianus de imaginibus, ῥᾷστον δὲ ἅμα τὸ τοῦτο κατὰ τὴν παροιμίαν μόνον θέοντα κρατεῖν, i. Haud eſt difficile, iuxta ꝓuerbiũ, cũ ſolus curras, uincere. Affine illi, quod alias recẽſuimus, ἐρήμην νικᾶν, i. Deſertam cãm uincere. Nec alienũ ab illo, ἀκονιτὶ νικᾶν, i. Citra puluerem uincere. Et ἀνιδρωτὶ νικᾶν, i. Citra ſudorem uincere, quorum alibi meminimus.

Leonem ex unguibus æſtimare. XXXIIII.

Ἐκ τῶν ὀνύχων τὸν λέοντα γινώσκειν, id eſt, Ex unguibus æſtimare leonem, eſt ex una quapiam cõiectura, negocium uniuerſum perpẽdere, ex paucis multa, ex minimis maxima cõiicere. Natum uidet adagium à Phydia ſtatuario, q ſicuti narrat Lucianus in Hæreſibus, inſpecto leonis dũtaxat ungui, quãtus eſſet totus leo perpendit, totumq; ex indicio unguis effinxit. Plutarchus in commẽtario de defectis oraculis, uidet ad Alcæum referre. Sic enim ſcribit, οὐ κατ' Ἀλκαῖον ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα γράφοντας, id eſt, Non Alcæi more leonem ex unguibus depingentes, hoc eſt, ex re minima, maxima colligentes. Philoſtratus in uita Apollonii, οἷον ἐξ ὄνυχος ἤδη ὁρῶ, id eſt. Qualem ex ungui iam eſſe uideo. Fit autem hoc Mathematica rõne, ut ex membro uel minimo, totius corporis modus colligatur. Quemadmodum Pythagoras Herculani corporis menſuram, ex Piſano ſtadio, quod Hercules ſuis pedibus fuerat metatus, rõcinatus eſt. Sic ex unius arteriæ pulſu, medici de tota hominis ualetudine iudicant. Sic ex coma, aut cingulo, aut oculorum nutu, totam hominis uitam licet coniicere, Sic ex unica epiſtola, doctrinam omnem æſtimamus, ex unico reſponſo, totam hominis ſapientiam perpendimus.

Cauda de uulpe teſtatur. XXXV.

Ἡ κέρκος τῇ ἀλώπεκι μαρτυρεῖ, id eſt, Cauda de uulpe teſtificat, in eos dici ſolitum, q puſilla in re cuiuſmodi ſint, declarant. Eſt autem uulpi cauda pro corpore maior, ac piloſior, ut non ſit facile celare.

E fimbria de texto iudico. XXXVI.

Ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα γινώσκω, id eſt, E fimbria textũ oẽ cognoſco, hoc ẽ, Ex uno aliquo puſillo reliquorũ facio cõiecturã. Tranſlatum à negociatoribus, q inſpecta texti margine, facile de uniuerſo cuiuſmodi ſit, iudicant.

De guſtu cognoſco. XXXVII.

Ἐκ γεύματος γινώσκω, id eſt, ex deguſtatione iudico, hoc eſt, ex minima expientia. Ductum item à negociatoribus, qui guſtato duntaxat uino, aut oleo, de reliquo mox pronunciant. Eſt enim cuiuſq; arboris foetui, ſuus quidam ſapor, & indoles, & forma quoq; peculiaris, quæ quoties mutarẽtur in diuerſum, pro oſtento habitum fuit, ut eleganter Theophraſtus in hiſtoria plantarum, libro ſecundo, capite quarto. Vnde Plinius ad eum, inqt, guſtum tibi reliqua promitto. Seneca, Et guſtum, tibi dare uolui. Et deguſtationem huiuſmodi experientiam uocamus.

Aethiopem ex uultu iudico. XXXVIII.

Τὸν αἰθίοπα ἐκ τῆς ὄψεως γινώσκω, id eſt, Aethiopem ex ipſo uultu cognoſco, præfert quiſq; aliquo ſigno, cuiuſmodi ſit morib⁹. Præ ſe fert enim Aethiops, nigrore uult⁹, intortis capillis, labris tumentibus, dentium candore, patriam ſuam. Nam ueſtem mutare poteſt Aethiops, faciem nõ poteſt.

De fructu arborem cognoſco. XXXIX.

Ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκω, id eſt, E foetu cognoſco arborem, E factis hominem iudico. Quæ parœmia etiam in Euangelicis literis extat, quemadmodum oſtendimus in operis initio.

In tenebris ſaltare. XL.

Ἐν τῷ σκότῳ ὀρχεῖσθαι, id eſt Io tenebris ſaltare. Eſt rem gerere clãculum nullo teſte, nulloq; iudice. Trãſlatum ab iis, qui choros ducunt, quos in tenebris nemo queat diiudicare, recte ne an ſecus moueãt pedes. Lucianus in Sectis, ἐν σκότῳ φασὶν ὀρχοίμεθα, id eſt, In tenebris, ut aiũt, ſaltaremus.

Quibus

Quibus ex uerbis, uidetur adagium dici poſſe etiam in illos, qui temere, nulloq́; iudicio, nulla certa ratione rem agunt. Sentit enim Lucianus, nos philoſophia deſtitutos, tanq̃ in tenebris ſaltaturos, ut quicqd in manus uenerit, id eſſe credamus, quod quærebatur. Apparet huc tacite alluſiſſe Platonem lib. de Rep. octauo, ἵνα μὴ σκοτεινῶς διαλεγώμεθα πρῶτον ὁρισώμεθα, i. Ne tenebroſe diſſeramus, priꝰ definiamus, Nam q confuſe diſputat, uelut in tenebris ſaltat.

Areopagita. XLI.

Ἀρεοπαγίτης, id eſt, Areopagita. De triſti, ſeueroq́; dicebatur, aut etiam de iudice uehementer incorrupto, Inuenitur & Σκυθρωπότερος Ἀρεοπαγίτου, id eſt, Triſtior Areopagita Athenis ſumma erat Areopagitarũ authoritas, hi erant iudices, q de capitalibus cauſis ꝓnunciabant, tanta integritate, ut noctu, atq; in tenebris, non interdiu, neq; luci, cauſas cognoſcerẽt, quo nõ dicentes ſed dũtaxat, quæ dicerent̃ ſpectarẽt. Id ita eſſe teſtat̃ Lucianus in Sectis. Alluſit ad ꝓuerbiũ Cicero ad Atticum, libro primo. Senatus Ἄρειος πάγος, Nil conſtantius, nil ſeuerius, nil fortius. Idem eiuſdem operis libro quarto. Ex quo intellectũ treis τοὺς Ἀρεοπαγίτας ambitum, comitia, interregnum, maieſtatẽ, totam deniq; Rẽpublicam flocci non facere.

Atticus aſpectus. XLII.

Ἀττικὸν βλέπος, id eſt, Atticus aſpectus. Perinde eſt quaſi dicas os impudens, in eos dicebat̃, qui uultu ipſo præ ſe ferebant impudẽtiam, dicendiq; confidentiam. Nam hoc uitio notati ſunt Atticorũ mores. Ariſtophanes in nubibꝰ, ἐπὶ τοῦ προσώπου τ' ἐστὶν Ἀττικὸν βλέπος, id eſt, Ac uultu in ipſo aſpectus Atticus eminet. Sic .n. loqtur Strepſiades de filio Socratica è ſchola redeunte, quẽ ex ipſa fronte coniicit, malam cauſam agere poſſe, quod neſcio, quid Atticæ aſtutiæ ſimul, atque impudentiæ præferret.

Lari ſacrificant. XLIII.

Ἑστίᾳ θύουσιν, id eſt, Lari ſacrificant. In tenaces dicetur, qui de ſuis nemini quicq̃ impertiunt. Aut in conuiuas edaces, q nihil appoſitis epulis, mittunt amicis, neq; quicq̃ faciunt reliquum. Nam antiqs religioſum erat, ex iis, quæ laribus immolabant̃, aliqd foras efferre. Huc alluſit Ariſtophanes in Pluto, apud quẽ Carion Mercurio obſecrãti, ut aliqd ſibi de ſacrificio qđ intus agebat̃ impertiant. ἀλλ', inqt, οὐκ ἐκφορά, id eſt, Efferre nequaq̃ licet. Item in eadẽ fabula mulieri uolẽti ꝓ foribus ſpargere bellaria, ἔνδον γε inqt, παρὰ τὴν ἑστίαν, ὥσπερ νόμος οὐδὲν ἐκφέρειν πρότερον ἔστιν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰσφέρειν, id eſt, Intus ꝑfecto, ut moris eſt, apud larem. Nã nefas efferre qcq̃, īferre ſed decet magis. Apud Romanos authore Plutarcho, nefas erat mẽſam ꝓrſus inanem tolli, Vel quod innuerẽt ſemꝑ aliqd reſeruandũ in tp̃s poſterum, Vel ut aſſueſcerent temperare cupiditati, à p̄ntibus abſtinentes, Vel ut hoc pacto ſeruorũ animos ſibi conciliarent, cum qbus mẽſam aliquo pacto communem habere uiderent̃, Vel quod religioſum haberet̃ in ſacris quicq̃ uacuũ conſpici. Porrò menſa ſacra quædã res eſt. Huic diuerſum adagium fingi poterit τῇ Ἑκάτῃ θύειν, id eſt, Hecatæ ſacrum facere. Siqdem in huius deæ ſacris, ii, q cœnam inferebant, ipſi nihil inde guſtabant, neq; quicq̃ auferebant præter tumultum & fumum, ut inquit in Sympoſiacis Plutarchus. Idem fieri conſueuit, ſiquid inferebatur reliqs diis, quos ἀποπομπαίους appellant. Torquebitur in eos, qui aliis conſulunt, non ſibi, aliis parãt opes ipſi non fruuntur.

Proteruiam fecit. XLIIII.

Erat hoc religioſum in nonnullis etiam aliis hoſtiis, neqd ex ſacris epulis relinqueret̃, aut ſiqd reliquum eſſet, id igni abſumeret̃. Quẽadmodum Moyſes tradit de agno paſchali. Porrò id genus ſacrificii Romani proteruiam appellant. Vnde celebratur illud Catonis feſtiuiter dictum, In Albidium quẽdam, qui patrimonium uniuerſum luxu abſumpſerat, unis exceptis ædibus, quæ incendio conflagrarũt. Proteruiam, inquit, fecit, propterea quod ea quæ comeſſe non potuerit, quaſi combuſſiſſet. Author Macrobius libro Saturnalium ſecundo. Ad hoc facit quod apud Athenæum libro octauo, Theocritus Chius Diocli gurgiti, qui deuorato piſce calido dixit ſe cœlum excuſſiſſe, unum, inquit, illud tibi ſupeſt, ut mare ebibas, atq; ita tres res omnium maximas confeceris, terram, mare, cœlum.

Hic funis nihil attraxit. XLV.

Αὕτη μὲν ἡ μήρινθος οὐδὲν εἵλκυσεν, id eſt, Funis quidem iſte piſcium attraxit nihil. Senarius ꝓuerbialis, quo ſignificabant operam fruſtra ſumptam neq; ex ſnia eueniſſe, quod qs conabatur. Tranſlatũ ab hamato funiculo piſcantibus, qui ſæpe hamum retrahunt inanem. Ad adagiũ alluſit Ariſtophanes in Veſpis, ἀλλ' οὐχ εἵλκυσεν, id eſt, Atqui non attraxit. De eo, qui tetenderat patri laqueum, ne quo exiret.

Semper tibi pendeat hamus. XLVI.

Adſimili metaphora dixit Ouidius in Amoribus, Caſus ubiq; ualet, ſemꝑ tibi pẽdeat hamus, Quo minime credis gurgite piſcis erit. Id eſt, Semꝑ expienda fortuna, & oĩs tẽtanda occaſio. Simile illi, Oẽm mouere lapidem.

Diues, aut iniquus eſt, aut iniqui hæres. XLVII.

Diuus Hieronymus ad Hedibiam ſcribit in hunc modum. Vnde & illa uulgata ſnia mihi uidetur eſſe ueriſſima. Diues, aut iniquus, aut iniqui hæres. Quod ſi uerum eſt illud Heſiodium, non omnino

temere eſſe, quicqd uulgo dicunt mortales, ꝓuerbium hoc haud oſcitanter expendendum eſt, iis, qui ſuis opibus ſtulte ſe iactant. Neq; n. ferè parantur in gentes opes ſine fraude. Et aut ipſe poſſeſſor eas per fas, nefasq; congeſſit, aut certe ſucceſſit ei, qui has ea parauit uia. Plato libro de legibus quinto, ὥς τε ὁ λόγος ἡμῶν ὀρθῶς, ὡς οὐκ εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί, id eſt, Ita uerum eſt, quod uulgo dicimus, admodum diuites non eſſe bonos. Circumfertur apud Græcos & hic uerſiculus ex Menandri comœdiis, οὐδεὶς ἐπλούτησε ταχέως δίκαιος ὤν, id eſt, Nunquam uir æquus, diues euaſit cito.

Herculanus nodus. XLVIII.

Ἡράκλειον ἅμμα, id eſt, Herculeus nodus, ꝓ uinculo arctiſſimo, atq; indiſſolubili legit̃ apud eruditos. Seneca ad Lucillium, Vnus tibi nodus, Sed Herculeus reſtat. Sic. n. uocat ſyllogiſmum, qui uix diſſolui poſſet. Quod in eos quadrabit, q̃ ſunt arctiſſima neceſſitudine copulati. Idq; unde ſit natum, Plutarchus ꝓpemodum indicat, in Alexandri uita. Scribit. n. Alexãdrum Magnum, ſubacto oppido Gordio, Midæ regia, uiſere uoluiſſe plauſtrum illud celebre mirando artificio ex corni libro connexum. De quo talis fama apud Barbaros icrebuerat, ut quiſquis eius nodos explicuiſſet, ei totius orbis imperium portendi fatis. Alexãder enſe diſſecuit. Ariſtobulus ſcribit eum facillime diſſoluiſſe, nempe adempto clauo, quo temoni iugum annectit̃. Nodum aũt eũ, quẽ oñdit Hercules, religioſum, ac ſacrũ apud priſcos fuiſſe, ſatis liquet ex his Plinii uerbis, quæ ſunt in hiſtoria mũdi, libro. xxviii. capite. vi. Ac uulnera nodo Herculis præligare, miruq; quãtum ocyor medicina eſt. Atq; ẽt quotidiani cinctus tali nodo, uim quãdam utilem habere dicuntur. Feſtus Pompeius oſtendit antiqũs fuiſſe morem, ut noua nupta laneo cingulo præcingeretur, uincto nodo Herculis, quem uir ominis gratia ſoluebat in lecto, ut & ipſe felix eſſet in liberis ſuſcipiendis, Nam Hercules ſeptuaginta liberos reliq̃t.

Fuere quondam ſtrennui Mileſii. XLIX.

Πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι, id eſt, Fuere quondam ſtrennui Mileſii. Hoc ſenario notabant eos, q̃ à priſtina fortuna defluxiſſent, aut à maiorum moribus degeneraſſent. Breuiter in omnes quadrabit, q̃ deſierunt eſſe, quod erant, facti deteriores, in ſenem, in paupem̃ factum è diuite, in priuatũ, q̃ quandoq; regnarit, in obſcurum, q̃ aliquando floruerit. Origo prouerbii, uarie narratur à Græcis. Quidam aiunt Mileſios olim belli gloria præter cæteros floruiſſe, adeo, ut quoſcũq; bello laceſſerẽt, eos ſuperarent. Proinde Polycrates Samiorum tyrãnus, bellũ quoddam geſturus cum in animo haberet Mileſios ſocios ad eam rem accerſere, oraculum ſuper eo negocio conſuluit. *Deus reſpondit, Quondam fuere ſtrennui Mileſii.* Alii diuerſam adferũt fabulam. Cum Cares bellũ aduerſus quoſdã molirentur, ſtatuiſſentq; eius gentis auxiliis uti, quæ tum eſſet inter finitimos pollentiſſima, quidam Mileſios accerſendos cenſuerũt, alii cum Perſis res componendas. Itaq; conſultus hac de re Apollo, reſpondit modo dictum ſenarium. Diſſipato per oẽm Aſiam oraculo, Mileſii propemodum omnes in prælio cum Perſis collato, cæſi ſunt. Itaq; oraculum cum riſu in ꝓuerbium abiit. Rurſum alii ſcribunt, Cares cum Dario belligerantes, iuxta uetus quoddam oraculũ, quo monebant̃, ut fortiſſimos auxlio aduocarent, in Branchidas fuiſſe profectos, atq; eius loci Deum cõſuluiſſe, num Mileſiorum auxiliis oporteret uti? atq; eum reſpondiſſe. Quondam fortes fuiſſe Mileſios, ſignificãtem uidelicet, eos iam imbelles eſſe, & delitiis effœminatos. Verũ hoc commentum ex ipſa temporis ratione coarguit Zenodotus. Siqdem hunc ſenarium legi apud Anacreontem, q̃ floruit ætate Cyri Perſarum regis, à quo Darius fuerit tertius. Angelus itaq; Politianus maluit ad Mileſiorum mores, in molliciem uerſos referre, quẽadmodũ facit & Athenæus libro Dipnoſophiſtarũ duodecimo. Vſurpat hoc adagium ſemel, atq; iterum Ariſtophanes in Pluto καὶ πρὸς ἔτι τούτοις ἐπιτἀποπέμπων, ὅτι πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι, id eſt, Ac præter hæc renunciauit hoc quoq;, Fuiſſe quondam ſtrennuos Mileſios. Dicitur autem ſub perſona adoleſcentis, qui reuocatus ab anu, quã pauper aliquando diuitem emolumenti gratia coluerat, tunc diues effectus, eandem exhauſtam faſtidit. Alluſit eodem in Veſpis, iocans in ſenes, ὦ πάλαι ποτ' ὄντες ἄλκιμοι μὲν ἐν χοροῖς, ἄλκιμοι δ' ἐν μάχαισι, καὶ κατ' αὐτὸ δὴ τοῦτο μόνον ἄνδρες μαχιμώτατοι πρὶν ποτ' ἦν πρὶν ταῦτα, νῦν δ' οἴχεται, κύκνου τε πολιώτεραι δή, id eſt, O q̃ quondam fortes fuiſtis in choreis, fortes in pugnis, Et ſecũdum hoc deniq; tantum uiri pugnaciſſimi, Prius olim fuerunt, prius iſta, Nunc Vero periere͂t. Cygno magis cani iam. Vſurpat̃ & à Syneſio in epiſtola quadam ad Philoſophon mulierem, ſignificãs ſeſe à priſtina felicitate redactum ad calamitatem.

Fuimus Troes. L.

Ἦμεν Φρύγες, id eſt, Fuimus Troes. Hic loquendi color in Græcanicis Tragœdiis adeo paſſim obuius eſt, ut tanq̃ in adagium abierit, ubi periiſſe quẽpiam ſignificant. Euripides in Hecuba, κἀγὼ γὰρ ἦν ποτε, id eſt, Et quõdam ego fui. Sophocles in Electra, ἀπωλόμην δύστηνος· οὐδέν εἰμ' ἔτι, id eſt, Miſeranda perii nulla ſum poſt hac ego. Id imitatus Virgilius ſecundo Aeneidos libro, Fuimus Troes,

fuit Ilium

fuit Ilium & ingens Gloria Teucrorum. Rurſum alicubi. Et campos ubi Troia fuit, extinctam ſignificans. Ad eãdem figurã ptinet & illud ex Terẽtiana fabula, cui titulus, ἑαυτὸν τιμωρούμενος. Imo habui Chreme, tãq; piiſſe ſignifians. Itẽ illud ex rudentibus Plauti, miſerum iſthuc uerbũ, & peſſimum eſt habuiſſe. Praeterea nobilis illa uox M. Tullii de cõiuratis ſupplicio affectis. Vixerũt, cum occiſos ſignificaret. Hãc ſermonis figurã ex antiqſſima illa Lacedaemonii chori cantilena putãt increbuiſſe. Eius chori mẽtionem facit Plutarchus in libello, cui titulus, Quo pacto laudare ſe quiſpiam citra inuidiam poſſit. Meminit & Diogenianus in Graecorum adagiorum collectaneis. Conſtabat aũt is chorus triplici ſerie, atq; orbe. Senũ, puerorum, iuuenũ. Senũ haec erat cantio, ἄμμες ποτ' ἦμεν ἄλκιμοι νεανίαι, i. Nos fuimus olim, ſtrẽnui iuuẽculi. Deinde puerorum haec erat. ἄμμες δέ γ' ἐσσόμεσθα πολλῷ κάρρονες, i. Praeſtantiores nos futuri olim ſum'. Poſtremo iuuenũ haec erat, ἄμμες δέ γ' εἰμὲν, αἰ δὲ λῇς αὐγάσδεο, i. At nos ſumus, uel experire, ſi uelis. Hũc chorum, quẽ τριχορίαν uocãt, inſtituit apud Lacedaemonios Tyrtaeus, iuxta triplex aetatum diſcrimen. Nam pueritia ingreſſus eſt uitae, uirilis aetas progreſſus, ſenecta exitus.

Pyrauſtae interitus. LI.

πυραύστου μόρος, i. Pyrauſtae interitus. In eos dicebat', q ſibiipſis exitiũ accerſunt. Ait.n. Zenodotus, Pyrauſtam inſectum eſſe, quod lucernis aduolet, atq; ita exuſtis alis, concidat, pereatq;. Citat aũt hunc ex Aeſchylo ſenariũ, δέδοικα μωρὸν κάρτα πυραύστου μόρον, i. Metuo ſtultum Pyrauſtae interitum. Tradit eadẽ Pyrauſta Aelianus de naturis aiantium lib. xii. citans eũdem ex Aeſchylo locum. Meminit de Pyrauſta & Plinius lib. xi. capite. xxxvi. Gignit, ingens, aliqua & cõtrarium natura elementum, ſiqdem in Cypri aerariis fornacibus ex medio igni maioris muſcae magnitudine, uolat pennatum quadrupes, appellat' Pyralis, à qbuſdam Pyrauſta. Quãdiu eſt in igne, uiuit. Cum euaſit longiore paulo uolatu, tũc emoritur. Cuiuſmodi fermè tradidit Ariſtoteles tertio libro de animalibus, & è niue uetuſtiore uermem naſci, qui niue exemptus non uiuat. Quod ſi placet ad hoc referre adagiũ, conueniet & in eos, qui ὠκύμοροι ſunt, id eſt, qui celeriter intereunt. Nec inuenuſte deflecteretur in eos, qui nunquam uiuere poſſunt, niſi in propria patria, Si contingat agere peregre, rebus omnibus offenduntur.

Poſt feſtum uenisti. LII.

κατόπιν τῆς ἑορτῆς ἥκεις, id eſt, Poſt feſtum uenisti. Refertur à Diogeniano. Dicitur in eos, qui negocio cuipiam egregio nõ interfuerũt, propterea quod ſerius, iam re peracta, acceſſerint. Socrates in Gorgia Platonis, ἀλλ' ἦ τὸ λεγόμενον κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν, καὶ ὑστεροῦμεν; id eſt, Num, ingt, poſt feſtum, quẽadmodum dici cõſueuit, uenimus, ac ſerius? Legitur & hoc pacto, παναθηναίων κατόπιν, id eſt, Poſt Panathenaea, item πυθίων ὕστερον ἥκεις, id eſt, Poſt Pythia uenisti.

Merx ultronea putet. LIII.

Merces ultroneae putent, id eſt, ingrata ſunt, quae ultro non petentibus offerunt'. Trãſlatum uidet' à negociatoribus, qui merces à uenditore ultro oblatas ſuſpectas habere ſolent, quaſi ſtudeant eas extrudere. Adagium refertur à diuo Hieronymo in quaeſtionibus Hebraicis Tritum, inquit, prouerbiũ eſt, ultroneas putere merces. Vnde & nos de induſtria dicenda reticemus, ut auidius uelis audire, quae tacita ſunt. Vſurpat idem in epiſtola ad Demetriadem uirginem. Ab hac ſententia non abludit illud Ouidianum, Quod uenit ex facili, faciles, ſegneſq; tenemus. Quod ſpe, quodq; metu torſit, habere iuuat. Quin uulgo etiamnum in ore eſt, ultro delatum obſequium plerunq; ingratum eſſe, Cui tamen refragatur Mimus ille non inſulſus. Bis eſt gratum, quod opus eſt, ultro ſi offeras.

Illotis pedibus ingredi. LIIII.

ἀνίπτοις ποσὶν ἀναβαίνειν, id eſt, Illotis pedibus ingredi, Eſt cõfidenter, atq; impie rem egregiam aggredi, tanq̃ pphane & irreuerẽter. Trãſlatum à ſacrorum cerimoniis. In qbus omnia pura, lotaq; iubebantur exhiberi. Lucianus in Demonactis uita, οὐ μὴν ἀνίπτοις γε ποσὶ τὸ τοῦ λόγου, πρὸς ταῦτα ἧξεν, id eſt, haudquaquam illotis, ut aiũt, pedibus ad iſta uenerat, hoc eſt, neutiquam inexercitatus, neq; rudis. Idem in Rhetorum praeceptore notat eos, qui ἀνίπτοις ποσὶν, id eſt, nullis bonis diſciplinis inſtructi, ad rhetoricum munus accedunt. Aeneas Sophiſta in epiſtola quadam, οἱ μὲν πολλοὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἀνίπτοις ποσὶν ἐπεμβαίνουσι τοῖς ἱεροῖς, id eſt, Pleriq; quidem illotis, quod aiũt, pedibus irrumpunt ad ſacra. Aulus Gellius in noctibus, Illotis, qd' aiunt, pedibus & uerbis, reprehendit doctiſſimi hominis orationem. Macrobius Saturnalium libro primo, Illotis pedibus praetereunt. De literatoribus loquitur, qui reconditam illam in Virgiliano poemate doctrinam, negligunt. In genere ſermonem omnem parum uerecundum, nimiſq; procacem, ac petulantem, illotum prouerbio uocant.

Illotis manibus. LV.

ἀνίπτοις χερσὶν, id eſt, Illotis manibus, à Diogeniano refertur, pro eo, quod eſt irreuerẽter, atq; imparate. Tranſlatum item à ſacrorum puritate. Heſiodus in operis & diebus, uetat nequis mane Ioui

libet uinũ χερσὶν ἀνίπτοις, id eſt, manibus illotis, μηδέ ποτ' ἐξ ἠοῦς Διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον χερσὶν ἀνίπτοισιν μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν, id eſt, Ne unq̃ mane Ioui uinum libaueris ardẽs Illotis manibus, neq; diuũ præterea ulli, Ac ne uel amnẽ qſpiam ingrediat̃, aut fontẽ χεῖρας ἀνίπτος, idem uetat. i. manibus illotis. Vñ χέρνιβος apud Homerũ crebra mẽtio. Ea uox pinde ſonat, quaſi dicas, manuũ lotionem, à qua rem diuiná antiqtus auſpicabant̃, atq; ẽt cõniuium, utpote rem ſacram. Vtrũq; puerbium recte uſurpabit̃ in eos, q uel audacius, uel pa℞ inſtructi rebus his, qbus oportuit, negocium inuadũt, ueluti ſiqs principis munus capeſſat, nulla neq; uirtute, neq; ſapiẽtia, neq; re℞ uſu præditus, Aut ſi diuinas lr̃as interp̃tari conet̃, Græcæ, Latinæ, & Hebraicæ linguæ, deniq; & oĩs antiqtatis rudis & impitus, ſine qbus non ſtultum modo, uerũetiam impium eſt, Theologiæ myſteria tractáda ſuſcipe. Quod tñ, heu nefas, iam paſſim pleriq; faciunt, q frigidis aliquot inſtructi ſyllogiſmis, & puerilibus ſophiſmatis, deũ immortalem, qd non audent? qd non præcipiunt? qd non decernunt? Qui ſi poſſent cernere, quos riſus, uel potius quem dolorẽ moueát lingua℞, & antiqtatis peritis, quæ portenta p̃ferant, in quam pudẽdos errores, ſubinde p̃labant̃, nimi℞ puderet illos tátæ temeritatis, & uel ſenes ad prima lr̃arum elementa redirent. Multi recte indicant abſq; dialecticæ præceptis, ut ne dicam ſophiſticis cauillis. Sapiebant mortales, & priuſq̃ deus iſto℞ Ariſtoteles naſceret̃. Nullus unq̃ ſñiam alicuius intellexit ignarus ſermonis, quo ſñiam ille ſuam explicuit. Proinde diuus Hieronymus, cum conſtituiſſet arcanas interp̃tari lr̃as, ne illotis (ut aiũt) pedibus, rem tátam aggrederet̃, quæſo, num ſophiſticis nugis inſtruxit ingenium? Num Ariſtotelicis decretis? Num his ẽt nugaciorib' nugis? Minime. Quid igit̃? Inæſtimabili ſudore, trium lingua℞ p̃itiam, ſibi comparauit. Quas q ignorat, nõ Theologus eſt, ſed ſacræ theologiæ uiolator. Ac uere manibus pariter, ac pedibus illotis, rem oĩum maxime ſacram, non tractat, ſed p̃phanat, cõſpurcat, uiolat.

Aqlæ ſenecta. LVI.

Αἰετοῦ γῆρας, id eſt, Aquilæ ſenectã. In ſenes dicebat̃ bibaces magis, q̃ edaces. Nam Plinius libro nono refert, aquilas neq; ſenio, neque ægritudine oppetere, ſed ſame, in tantum ſuperiore accreſcente roſtro, ut aperiri non queat. Eoq; aquilam tantum in ſenecta bibere, aut de præda ſanguinem ſugere. Cum mille ferè aues aduncis unguibus, utantur potu, præter tinnunculum & miluum. Quanq̃ hi quoq; perq̃ raro bibant. Author Ariſtoteles libro de natura aialium octauo. Sed idem libro. ix. narrans de Aqlæ roſtro eadem fermè quæ Plinius, Addit huic rei datam fabulam, quæ ſignificat hoc ideo accidere aqlæ, quod olim, cum homo eſſet, hoſpiti fecit iniuriam. Terentius in Heautõtimorumeno uiſa uero eſt, quod dici ſolet, aqlæ ſenectus. Verba ſunt Syri adulátis hero, quod pridie ſtrennue bibiſſet in conuiuio. Eſt autem ueluti peculiaris ſenibus bibacitas. Siue quod natura frigus ætatis, uini calore penſare deſiderat, Siue quod uini hilaritas minuit ſenectutis moleſtiam. Vnde Plato quoq; cum iuuenibus in totum interdixerit uſum uini, uiris moderatum permiſerit, ſenibus largiores compotationes concedit.

Aqlæ ſenecta, Corydi iuuenta. LVII.

Αἰετοῦ γῆρας, κορύδου νεότης, id eſt, Aquilæ ſenecta, Corydi iuuenta. De uiuida, uiridiq; ſenecta, quæ præſtantior ſit, aliquorum iuuenta. Nam anus aquila, præſtat Corydo auiculæ, etiam ætate integra. Citra allegoriã extulit Euripides ĩ Andromache πολλῶν νέων γὰρ, κἂν γέρων εὔψυχος ᾖ κρείσσων, id eſt, Multis enim iuuenibus anteſtat ſenex, cui mens adeſt generoſa.

Camelus uel ſcabioſa complurium aſinorum geſtat onera. LVIII.

Κάμηλος καὶ ψωριῶσα πολλῶν ὄνων ἀναλίζεται φορτία, id eſt, Camelus etiam ſcabioſa, complurium aſinorum tollit onera. De iis, qui uſqueadeo præcellunt quoſdam, ut etiam ſenes, aut alioquin ægroti, præſtantiores tamen ſint illis integris. Aut de his, qui rebus parum proſperis, tamen plus ualent, ob priſtinæ fortunæ reliquias, q̃ alii rebus integris.

Palinodiam canere. LIX.

Παλινῳδεῖν, id eſt, Palinodiam canere, eſt diuerſum ab iis, quæ prius dixeris dicere, atq; in cõtrarium uertere ſententiam. Tranſlatum eſt à Steſichori Lyrici poetæ facto. Cuius meminit Plato in Phædro. Is cum Helenam carmine uitupaſſet, oculis orbatus eſt, intelligens autem Achille (ſicut ſcribit Pauſanias) Helenæ iuſſu nunciante, cæcitatis ſuæ cauſam, p̃tinus palinodiam cecinit, Helenamq; prius uituperatam laudauit, itaq; uiſum recepit. Hunc Socrates iocat̃ ſeſe uelle imitari, & amoris uituperati prius, canere Palinodiam q̃ orbetur oculis. Sonat autem græce, παλινῳδία, quaſi dicas recantationem. Quo quidem uerbo Flaccus uſus eſt in Odis, promittens Palinodiam amicæ, quam contumelioſo carmine prouocarat. Dum mihi fias recantatis amica Opprobriis, animumq; reddas. Diuus Aurelius Auguſtinus ad Hieronymum, Quare arripe obſecro te, ingenuam & uere Chriſtianam cum charitate ſeueritatem, ad illud opus corrigendum atq; emendádum, & Palinodiam, ut dicitur, cane. Deinde alludens ad Steſichori ſabulam. Incomparabiliter enim pulchrior eſt, inquit,

uerītas

ueritas Chriſtianoꝝ, q̃ Helena Graecoꝝ. Pro iſta enim fortius noſtri martyres aduerſus hác Zodomam, q̃ pro illa illi Heroes aduerſus Troiá dimicauerunt. Neq; ego hoc ideo dico, ut oculos cordis recipias, quos abſit ut amiſeris, ſed ut aduertas, quos cú habeas ſanos & uigiles, neſcio qua diſſimulatione auertiſti. Ad quæ quidẽ reſpondens Hieronymus, Sed ſi mea cominus dicta reprehẽdas, inquit, & rationẽ ſcriptoꝝ expetas, & quæ ſcripſerim, emendare cõpellas, & ad Palinodiam ꝓuoces, & oculos mihi reddas in hoc lædit' amicitia. Verum de hac Palinodia Auguſtinus ipſe poſtea ꝑpemodú Palinodiá canit, ſcribens Hieronymo ſeſe de Steſichoro, ineptius, q̃ literatius addidiſſe. Mihi uidetur & arrogantius, ad uirum tanto doctiorem. Verum hoc uenia dignum in Afro, Iuuene, & epiſcopo. M. Tullius ad Atticum, Expecta Palinodiam diuinam. Vſurpauit hoc adagium nominatum prouerbii uice Ioannes Chryſoſtomus. Item Plato in epiſtola ad Dionyſium tertia.

Vertere uela, Funem reducere. LX.

Vertere uela, eſt in diuerſum mutare ſententiam, uitæq; inſtitutum. Horatius in Odis, Nunc retrorſum Vela dare, atq; iterare curſus Cogor relictos. Tranſlata metaphora à nauigantibus, qui cur ſus errorem uerſis Velis corrigunt. Hanc Perſius in quinta Satyra, non nihil nouans, Funẽ reducere dixit, pro eo, quod eſt inſtitutú mutare in diuerſum. Quæ dederam ſupra, repeto, funemq; reduco.

Venia primum experienti. LXI.

Συγγνώμη πρωτοπείρῳ, id eſt, Venia primum experienti. Refertur à Diogeniano, Ignoſcendum iis, qui rudes nouo quopiam in negocio incipiunt uerſari, ſiquid per imperitiam peccarint. Fertur & hoc συγγνώμη τῷ τὸ πρῶτον ἁμαρτάνοντι, id eſt, Venia primum delinquẽti. Pindar' in Hymnis, τὰς δὶς ἀμπλακίας φερεπόνους dixit, quod iteratum facinus, non oporteat impunitum eſſe.

Euripus homo. LXII.

Εὔριπος ἄνθρωπος, id eſt Euripus homo. In inconſtantes, ac moribus inæqualibus homines dicetur. Quadrabit & in fortunæ uices, quæ res mortaliũ, uelut æſtu quodam ſurſum, ac deorſum iactat, ut recte dixerit Plautus in captiui duo, Dii nos, quaſi pilas homines habent. A' maris Euripi prodigioſa quadá reciprocandi celeritate, ducta metaphora. Eſt autem Euripus, maris pars, inter Phocidẽ Bœotiæ partẽ, & Euboiam inſulá, cuius meminit Strabo lib. ix. & Plinius lib. ii. Et quorundam tamen, inquit, priuata natura eſt, uelut Taurominitani Euripi, ſæpius et in Euboea ſepties die ac nocte reciprocátis tá rapida cõuerſione, ut quẽadmodũ author eſt Põponius Mella, uentos, ac ẽt plena uẽtis nauigia, ſecú portet. Neq; dum huius, tá ſtupendæ rei cauſa ſatis idonea peruestigata eſt à ſcriptoribus. Etiamſi Titus Liuius, ſecundi belli punici libro octauo, à uentis quibuſdá illic flátibus, ita rapi credit. Seneca in Hercule Oetæo. Euripus undas flectit inſtabilis uagas, Septemq; rurſus flectit, & totidẽ refert, Dú laſſum Titan mergit Oceano iubar. Bœotius itẽ, Exæſtuantis more fertur Euripi. Cicero ꝓ Plautio. Quod fretum, quẽ Euripũ, tot motus, tantas, tam uarias habere creditis agitationes, commutationes, fluctus, quantas perturbationes, & quantos æſtus habet ratio Comitioruꝫ Obiicit Aeſchines Demoſtheni, quod ſubinde cómutata factione, Euripum ipſum inconſtantia ſua uiciſſet. Vnde Graeci Euripiſton, hominẽ incerta fide uocant. Inuenitur & τύχη εὔριπος, id eſt, Fortuna uolubilis. Nihil enim hac inſtabilius, & εὔριπος διάνοια, quod cogitatio nunc huc, núc illuc feratur.

Endymionis ſomnum dormis. LXIII.

Ἐνδυμίωνος ὕπνον καθεύδεις, id eſt, Endymionis ſomnum dormis. In eos quadrabit, qui ſeſe immodico ſomno ſaginant, aut qui diuturno in ocio uerſantur, nec ullis ſe negociis exercent, ſed mollẽ, feriatamq; agunt uitá. Natum à fabula notiſſima Endymionis, Is erat puer adprime formoſus, ac Lunæ adamatus. Cui quidẽ illa à patre Ioue ꝓcibus impetrauit, ut quicqd optaſſet, id ferret. Optauit Endymion, ut ꝑpetuum dormiret ſomnú, ἀθάνατος καὶ ἀγήρως μένων. i. Immortalis ꝑſeuerás, & expers ſenii. Vſus eſt hoc adagio Ariſtoteles decimo moraliũ libro, colligẽs, neq; ociũ cõuenire Diis, neq; rurſus ullá aliá actionem illis digná uideri, præter contemplationẽ. Porrò cú coſtet inter oẽs, illos uiuere, conſentaneú eſt eoſdẽ & agere quippiá. Neq; n. inqt, oportet eos Endymionis, ut aiũt, dormire ſomnũ. Cicero libro de finibus qnto, diſſerens id maxime nobis inſitú à natura, ut agamus aliqd. Itaq; inqt, ne ſi iucúdiſſimis qdẽ nos ſomniis, uſuros putemus, Endymionis ſomnú nobis nolim' dari, idq; ſi accidat, mortis inſtar putemus. Idem Tuſculanaꝝ quæſtionú, lib. i. Quanq̃ qui leuiorem faciunt, ſomni ſimillimam uolunt eſſe. Quaſi uero quiſquam ita nonaginta annos uelit uiuere, ut cum ſexaginta confecerit, reliquos dormiat. Ne ſues quidem id uelint, non modo ipſe Endymion. Verum, ſi fabulas audire uolumus, neſcio quando in Lamio obdormiuit, qui eſt mons Cariæ, non dum opinor eſt experrectus.

Vltra Epimenidem dormis. LXIIII.

Ὑπὲρ τὸν Ἐπιμενίδην κεκοίμησαι, id eſt, Vltra Epimenidis ſomnum dormiſti. In eos dicetur, qui

perpetuum agũt ocium. Hiſtoria de Epimenide Cretenſi Theologo, extat in noctibus Gellianis, extat & apud Diogenem Laertium. Is ambulando feſſus, in ſpecum quendam ſubierat, illic obdormiuit, nec experrectus eſt eo ſomno, ante exactos annos quadragintaſeptem. Meminit huius Plinius, libro ſeptimo, capite quinquageſimoſecundo, his uerbis, Magna quidem fabuloſitate quam equidē & in Gnoſio Epimenide ſimili modo accipio, puerũ æſtu & itinere feſſum, in ſpecu ſeptem & quinquaginta dormiſſe annis, rerum faciem, mutationemq́ mirantē, uelut poſtero experrectũ die. Hinc pari numero dierum, ſenio ingruente, ut tamen in ſeptimum & quinquageſimũ, atq; centeſimũ uitæ duraret annum. Lucianus in Timone, τὸν ἐπιμενίδην γὰρ κεκοίμησαι, id eſt, Nam ipſum ē Epimenidem ſomno uiciſti. Si quid habet ueri Pythagoræ μετεμψύχωσις, Conſentaneum eſt hu⁹ Epimenidis Theologi animam, in ſophiſticos iſtos Theologos demigraſſe, qui tantum inaniũ ſomniorum inuexerunt in orbem, q̃ multis uix ſufficiat ſomnus in ducentos continuatus annos.

Matura ſatio ſæpe decipit, ſera ſemper mala eſt. LXV.

Columella de re Ruſtica ſcribit hunc in modũ. Sed cum oĩa in agricultura ſtrennue faciēda ſunt, tũ maxime ſementis. Vetus eſt agricolarũ prouerbium. Maturam ſationem ſæpe decipere ſolere, feram nunq̃, quin mala ſit. Hactenus Columella. Admonet adagium in omni negocio maturandum eſſe, neq; paulo ſatius eſſe, occupare tēpus legitimũ, q̃ ſerius aggredi. Veluti, ſiquis admoneat, ut puer tenera adhuc ætate, præceptoribus committatur erudiendus. Conſultius enim anteuertere, q̃ prouectioribus annis, tum demum incipere.

Fames Melia. LXVI.

λιμὸς μηλιεύς, id eſt, Fames miliæa. De fame extrema, deq́; rebus difficillimis. Eſt enim Melus oppidum Theſſaliæ, quod Nicias Athenienſium dux obſedit, expugnauitq́; non tam machinis bellicis, q̃ fame. Quidam ſic efferũt adagium, λιμῷ μηλίῳ fame melia. Meminit huius hiſtoriæ Thucydides in quinto.

Saguntina fames. LXVII.

Saguntina fames, conſimili ratione in prouerbium uenit. Hiſtoriæ meminerunt Titus Liuius, Valerius Maximus, & M. Tullius in Philippicis. Eſt autem Saguntum Hiſpaniarum oppidũ, iuxta flumen Hiberum, ſocietate, fœdereq́; coniunctum cum Romanis. Id longa Pœnorum obſidione, fameq́; eo redactum eſt, ut ciues extructo in foro igni, quicquid erat precioſarum rerum in eum coniicerent, ac poſtremo, ſeq́, ſuosq́; liberos eodem præcipitarent, ne uenirent in hoſtium manus. Auſonius, Iam iã pereſam, iã Saguntina fame Lucaniacũ liberet. Græci uehementem & intolerãdam famem, quæq́; λειποθυμίαν inducat, βούλιμον appellant, & βουλιμιᾶν dicunť, qui animo deficiunt, præſertim ob inediam. Mos erat olim apud Græcos famem uirgis ex ædibus eiicere, dicentes, ἔξω βούλιμον, ἔσω πλοῦτον καὶ ὑγίειαν, id eſt, Foras famem, intro diuitias & ſanitatem.

Famis campus. LXVIII.

λιμοῦ πεδίον, i. Famis cãpus. In ciuitates diciť, ingenti fame preſſas. Eſt aũt locus q̃ſpiã hoc nomine. Addunt, cum aliqñ illic ſumma fame laborareť, apud Athenienſes oraculũ admonuiſſe, ut famem, loco deſignato, certis piaculis placarent, illi deſignarũt campum, qui eſt poſt Aerarium. Atq; hinc eum locum, Famis campum appellant.

Elephantum ex muſca facis. LXIX.

ἐλέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖς, i. Elephantũ ex muſca facis, id eſt, res exiguas, uerbis attollis, atq; amplificas. Lucianus in Muſcæ Encomio, πολλὰ δ᾽ ἔτι ἔχων εἰπεῖν, καταπαύσω τὸν λόγον, μὴ καὶ δόξω κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐλέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖν, i. Multa adhuc cõmemorare poſſem, ſed finē dicendi faciã, ne uidear & ipſe iuxta tritũ prouerbium, Ex muſca Elephantum facere. Sumptum uideri poteſt ex Homero, qui inter prælia Deorum & heroum, muſcæ improbitatem deſcribit, Cum hac inuictum & acrem bellatorem conferens.

Elephantus non capit murem. LXX.

ἐλέφας μῦν οὐχ ἁλίσκει, id eſt, Elephantus non capit murem. Generoſus & excelſus animus, negligit prædas uiles, ac lucella minuta. Vir egregie doctus, non inſectatur minutulos iſtos literatorum ſimios. Homo præpotens, non offenditur iniuriolis tenuium. Id adagionis hac tempeſtate, nimis ridicule uſurpatur à Philoſophaſtris iſtis, ac Theologaſtris, ſiquando latinæ, græcæq́; linguæ inſcitia, fœdiſſime labuntur, quod fere nuſquam non faciunt, Aquila, inquiunt, non capit muſcas, quaſi uero iſti ſint aquilæ, cum ſophiſticas illa nænias deblaterant, aut quaſi linguarum cognitio, nõ uel maxima pars ſit eruditionis.

Aquila thripas aſpiciens. LXXI.

αἰετὸς θρῖπας ὁρῶν, id eſt, Aquila thripas aſpiciens. De magnis, qui puſilla negligunt. Eſt θρὶψ auicula quæpiam minutiſſima, quam aquila cum uideat, ut eſt oculatiſſima, haud tamen dignatur perſequi, utpote prædam unguibus ſuis parum dignam. Ad hunc quidem modum inuenio in comētariis græcorum, uerum haud ſcio, an mendoſe. Nam Thripas reperio uermiculi genus eſſe.

De Pilo pendet, de filo pendet. LXXII.

ἐκ τριχὸς κρέμαται, i. De Pilo pendet, De re uehementer piculoſa. Vedetur natū ab hiſtoria illa Dionyſii tyranni, propter gladiū de pilo in caput impendentē. Ad quod alluſit Perſius Satyra tertia, Et magis auratis pendens laquearib' enſis, Purpureas ſubter ceruices terruit. Citat' hic uerſiculus apud Macrobiū libro Saturnaliū primo, ex Ennianorū annalium lib. iii. Hac nocte filo pendebit Hetruria tota, Id ē, uerſabit' in ſummo diſcrimine. Hoc dicto nō eſt aliud hodie uulgo tritius. Syneſius in epiſtola quadā, ἀπὸ λεπτοῦ φασὶ μίτου τὸ ζῆν ἠρτῆσθαι, i. Aiunt uitam de tenui pendere filo. Eodē pertinet dictū illud Laconicum, cuius meminit Plutarchus in Apophtegmatis Laconicis; Nam cum quiſpiam Lampen Aeginitā efferret, tanq̃ longe ditiſſimum, propterea quod multa poſſideret nauigia. Lacon quidam, οὐ προσέχω ἔφη τῇ εὐδαιμονίᾳ ἐκ σχοινίων ἠρτημένῃ, id eſt, Nihil, inquit, moror felicitatem de funiculis pendentem. Nimirum innuens nauticas opes incertas eſſe, ac fortunæ ludibriis obnoxias. Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri. LXXIII.

Eſt uerſus ꝓuerbialis apud Horatiū in epiſtolis, dicendus in eos, q ad inſaniā uſq; impudentes, nō uerent' & cōfeſſa negare, & manifeſto falſa ꝓ certis affirmare. Deniq; qduis dicere, ne uicti in diſputando uideant'. Qualē Plato inducit Sophiſtā Euthydemū, q canē aiebat ſuū patrē eſſe, & eundē patrem omnium, & omnes omnia ſcire, atq; id genus portenta pertinaciter, ne coargueretur, aſſeuerabat. Carmen Horatianum eſt huiuſmodi. Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri. Nimirum inter ſanos conuenit, & nucem corticem habere durum, & baccam oleæ lapillum intus durum. Proinde ludit operam quiſquis, cum id genus hominibus diſceptat, qui dicunt lucē tenebras, & tenebras lucem, ut ait Vates ille diuinus. Iuppiter orbus. LXXIIII.

Ζεὺς ἄγονος, i. Iuppiter orbus, ubi qs palàm falſa aſſeuerat. Cōſtat. n. Ioui q̃plurimos eſſe liberos, utpote Deo longe mulieroſiſſimo, ſalaciſſimoq;, q non una tantum corporis parte gignat, ſed è foemore Bacchum, è cerebro Palladem produxerit. In mari aquam quæris. LXXV.

ἐν θαλάσσῃ ζητεῖς ὕδωρ, i. In mari quæris aquā. Ibi quæris, ꝓinde quaſi difficile inuētu, ubi nihil aliud occurrat, ueluti, ſiqs in moribus ſceleſtiſſimi hominis, unū aut alterū admiſſū ueſtiget, cū tota uita ſit cōtaminata, aut ſiqs in ſcriptoribus indoctis, pauca captet, quæ reprehēdat, cū nihil occurrat nō reprehēdendū. Martialis, Si memini, ꝑ mare (inqt) q̃ris aquā. Fluuius cū mari certas. LXXVI.

ποταμὸς θαλάττῃ ἐρίζεις, id eſt, Fluuius cum mari certas, ubi minimi cū maximis certamen ſuſcipiunt. Eſt autem locus quiſpiam, ut author eſt Suidas in Leontide, cui nomen ποταμοί, id eſt, Fluuii. Huius incolæ ποτάμιοι, quaſi fluuiales dicūtur. Hi nominati ſunt, quod quāplurimos in ſuam ciuitatem adſcriberent, quos ea non ſatis commode caperet. Atq; hinc prouerbii iocus, quod cum fluuius eſſet, id eſt, locus non admodum amplus, mare uideretur æmulari, cum omnes, undecunq; in ſeſe reciperet. Balbus balbum rectius intelligit. LXXVII.

Balbus balbū rectius intelligit, i. Barbar' barbari orationē. Ita. n. natura cōparatū eſt, ut q balbutit, hoc eſt, parū expedite loquit', melius intelligat ſermonē illius, q et ipſe cū ſimili modo balbutiat, q̃ q integre & articulate loquat'. Cōcinne dicet' in eos, qbus indoctis, idocta magis & nota ſunt, & placent. Diuus Hieronymus hoc adagio monachi cuiuſdā ſtultitiā tangit, haud ſcio, feſtiui' ne, an acri', et idcirco, inqt, ſe eruditū putat, qa Iouinianum ſolus intelligit. Eſt qppe ꝓuerbiū, balbū melius balbi uerba cognoſcere. Hæc ille. Porro Iouiniani ſtilū, ut portētuoſū & uehemēter obſcurū, idē Hieronym' miris ſalib' deridet, in ꝑfatione librorū, qb' illi' coarguit errores. Herbā dare. LXXVIII.

Herbā dare, ꝓ eo, quod eſt uictorē agnoſcere, ac ſe uictū fateri, paſſim obuiū eſt apud doctos. Inde ſumptū, quod (ut eſt author Feſtus Pōpeius) id erat paſtoralis uitæ indiciū propterea quod antiqtus, curſu, aut alio quopiā certamine ſupati, herbā ex eodē ſtatim loco decerptā, aduerſario porrigebant, uictoriæ agnitæ ſymbolū. Plinius lib. xxii. capite quarto, loquens de corona obſidionali graminea. Dabat', inquit, uiridi è gramine, decerpto idē, ubi obſeſſos ſeruaſſet aliqs. Náq; ſummū apud antiquos ſignū uictoriæ erat herbā porrigere uictos, hoc eſt, terra & altrice humo, & humatione etiā cedere. Quē morē, inquit, ēt nunc durare apud Germanos ſcio. Idem lib. viii. capite qnto, de Elephāte, Mirus nanq; pudor eſt, uictusq; uocem fugit uictoris, terrā, ac uerbenas porrigit. Feſtiuius autem erit adagium, ſi ad literariam uictoriam transferatur. Dare manus. LXXIX.

Simili figura dixit Horatius, Dare manus, pro eo, quod eſt ſe uictum agnoſcere. Nam qui ſe uictori dedunt, ne interimantur, ultrò manus ad uincula offerunt. Horatius in Odis, Iamiam efficaci do manus ſcientiæ. M. Tullius in ſermone de amicitia, Ad extremum det manus, uinciq; ſe patiatur. Id ſi ad animi res deflectatur, redditur uenuſtius. Vt canis è Nilo. LXXX.

Qui leuiter, ac uelut obiter artem quampiam, aut authorem deguſtát, hi ceu canis è Nilo deguſta

re dicentur. Id adagii natum eſt ex apophthegmate quodam, cuiꝰ meminit Macrobiꝰ Saturnalium libro primo. Id eſt, huiuſmodi. Poſt fugam Mutinenſem, quærentibus quid ageret. Antonius quidam familiaris eius reſpondit, Quod canis in Aegypto, bibit & fugit. Nam in illis regionibus conſtat canes raptu Crocodilorum exterritos, bibere & fugere. Solinus ait eos non niſi currentes lambitare, ne deprehendantur.

Haſtam abiicere. LXXXI.

Haſtam abiicere, dixit M. Tullius in oratione pro Muræna, pro eo, quod eſt, cauſæ diffidere, & contentionem relinquere. Tranſlatum à militia. Deſperat enim, quiſquis arma in bello abiicit, & aut fugam ſpectat, aut mortem expectat. Græci ſimplici uocabulo, ῥιψάσπιδες uocant, timidos, & in bello fugitiuos, nimirum ab Clypei iactu. Id cognominis Demoſthenes in prælio quodã emeruit, tam ignauus in bello, ꝗ in concionibus inuictus. Cleonymꝰ apud Ariſtophanem in Fucis, ἀσπιδαποβλὴς appellatur. Plato libro de legibus duodecimo declarat, ῥιψάσπιδος nomen multo probroſiſſimum eſſe.

Harena cedere. LXXXII.

Confine eſt his, Harena cedere, pro deſiſtere à certamine, & uictoriam ultro concedere. Tranſlatum à pugna gladiatoria. Sic & Horatius Iam Scythæ laſſo meditantur arcu, cedere campis.

In harenam deſcendere. LXXXIII.

In harenã deſcendere, pro eo, quod eſt certamen inire. A gladiatoria itẽ harena tranſlatũ, de qua Flaccus, Ne populũ extrema toties exoret harena. Quæ ſi ad rẽ animi transferantẽ, metaphoram habebunt prouerbialẽ. In exemplis referendis, quoniam paſſim obuia ſunt, non arbitratus ſum, uel immorandum mihi, uel remorandum lectorem.

Auſtrum perculi. LXXXIIII.

Auſtrũ periculi, id eſt, operã luſi, eſt apud Plautũ in Epidico. Quo quidẽ adagio non grauatus eſt uti Paulus in epiſtolis ſuis. Aer enim uerberantis ictũ cedens eludit. Sumptũ uideri poteſt, uel ab iis, qui exercentẽ ad artẽ gladiatoriã, enſem per aera uentilantes. Vel ab hiſtoria, cuius meminit Gellius de gente quadam, quæ cum hoc uento bellum geſſit.

De facie noſſe. LXXXV.

De facie noſſe, eſt leuiter cognitum habere, quaſi quem ſemel, atq; iterum uideris duntaxat, non qui cum ſis familiariter uerſatus, id ſi transferatur ad res animi, fiet uenuſtius. M. Tullius in Piſonẽ, Habet hoc ipſa uirtus, quam tu ne de facie quidem noſti, id eſt, ne tenuiter quidem.

Ne umbram quidem eius nouit. LXXXVI.

Simillimũ & huic illud, quod uſurpat M. Tullius in epiſtolis ad Atticum libro ſeptimo, O hominem amentẽ & miſerum, q ne umbram quidẽ, τοῦ καλοῦ uiderit. Plutarchus περὶ πολυφιλίας, Menandrum citat, qui beatum dixerit eum, qui uel σκιὰν φίλου, id eſt amici umbram habeat. Et apud Athenæum, Paraſitus quiſpiam, panes rancidos & atros in cõuiuiũ illatos, ἄρτων σκιὰς, appellauit, quaſi Manes panium, non panes. Quanꝗ adagium magis uidetur ductum ab antiqua pictura, quæ rem duntaxat umbris ruditer repræſentabat. Et nota eſt ſpecus Platonica, in qua qui deſident, rerum umbris oblectantur.

Nomine tantum notus. LXXXVII

Huic ſimillimum eſt illud Horatianum, in ſermonibus, Accurrit quidam notꝰ mihi nomine tantum. Nam hoc quoq; prouerbio uulgus tenuem quandam ac uulgarem notitiam ſignificat. Atq; id etiam plus habebit Veneris, ſi ad res animi traducatur, ut ſiquis dicat philoſophiam alicui, uix etiã nomine cognitam.

Prima facie, prima fronte. LXXXVIII.

Sapiunt hæc quoq; prouerbium, maxime, cum ad res incorporeas referuntur, Prima facie, prima fronte, pro eo, quod eſt primo obtutu, & priuſquã preſſius, ac diligentius cõſyderes. Fallit enim plerunq; primus ille aſpectus, neq; raro caligant oculi, pudore quodã. Deinde iterum, atq; iterum cõtemplati perſpicimus quædam, quæ nos antea fefellerãt, & primum illud oculorum iudicium quaſi recantamus. Vtitur hoc adagio Plato in Sympoſio, cunq; hoc complures Latini.

Intus & in cute. LXXXIX.

Intus & in cute notus, eſt modis oĩbus cognitus ꝑinde quaſi dicas foris, atq; intus notus. Perſius, Ad populũ phaleras, ego te intus & in cute noui, Id ẽ, aliis fucũ facito, mihi plane notus es, neq; potes impoſturã facere. Et ſummã cutẽ primã illã rei quaſi frontẽ, ac ſpeciẽ uocamus. Auſonius in præfatione in Periocha Homeri Hæc eius ſpecies apparet, ſummã cutẽ primi operis intuenti. Et Horatius, Introrſum turpis, ſpecioſus pelle decora.

Domeſtice notus. XC.

Simili figura dixit Lucianꝰ in Pſeudologiſta, ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ, καὶ οἴκοθεν σε ἀκριβῶς εἰδότι, id eſt, Viro libero, & qui te ex domeſtico conuictu cognitum habeat. Id erit uenuſtius, ſi ad res animi traducatur, ut ſiquis dicat artem Rhetoricam οἴκοθεν alicui notam. Eiuſdem generis eſt Plinianũ illud, in epiſtola ad Attium Clementem. Hunc ego, in Syria cum adoleſcentulus militarem, penitus & domi inſpexi.

A limine

A' limine ſalutare. XCI.

Huic pene diuerſum eſt, A' limine ſalutare. Plurimum uenuſtatis obtinebit & hoc, ſi ad res incorporeas deflectatur. Veluti, ſi quis dicatur Theologiam à limine dũtaxat ſalutaſſe, qui uidelicet neq; ualde diuturnam, neq; præcipuam operam impenderit ſed rudimenta modo deguſtarit. Seneca epiſtola quadrageſimanona, Nec ego nego proſpicienda iſta, ſed proſpicienda tantum, & à limine ſalutanda. Agit de Dialecticorum argutiis, quas abunde ſatis exiſtimat leuiter attigiſſe. Tranſlatum à uulgaribus iſtis amicis, qui non admittũtur in penetralia, ſed procul atq; à limine ſalutant, ac deinde diſcedunt.

Primoribus labiis deguſtare. XCII.

Primoribus labiis deguſtare, eſt breuiter quippiam attingere. Ductum ab his, qui cibum, aut potum tenuiter deguſtant, nihil inde in ſtomachum tranſmittentes. Cicero pro Cœlio, Equidem multos & uidi in hac ciuitate, et audiui, nõ modo, q primoribus labiis deguſtaſſent genus hoc uitæ. Quintilianus lib. duodecimo, Sed hoc tranſeo, de quo neminem, q literas uel primis, ut aiunt, labiis deguſtarit, dubitaturum puto. Procopius Sophiſta in epiſtola quadã, πάλιν δὲ ταύτην ἐμεμφόμην, εἰ τοσοῦτον γεύσασθαι πράγματος ἄκρῳ δακτύλῳ φασὶν, εἶτα τὴν ἡδονὴν ἀφαιρεῖσθαι, i. Rurſum hinc ſtomachabar ſi cũ tantam rẽ, ſummo, ut aiunt, digito guſtaſſet, deinde uoluptate ſpoliaret. Quibus in uerbis illud noue dictum, quod digito guſtum tribuit, niſi hoc ſenſit, qui leuiter deguſtant, eos rẽ deguſtandam, ſummo digito admouere linguæ.

Summis labiis. XCIII.

Summis labiis Græci paulo diuerſius uſurpant, nempe cum quis uerbis dũtaxat ſimulat quippiã, nõ autẽ ex animo facit. Lucianus in Apologia, καὶ ἐπ᾽ ἄκρου χείλους φιλοσοφῶν, id eſt, Ac ſummis labiis philoſophũ agens. Itẽ in Dialogis amatoriis, ἐπ᾽ ἄκρου τοῦ χείλους τοὺς ὅρκους ἔχουσι, id eſt, Summis in labiis, iuſiurandum habentibus. De amatoribus loquitur, qui uenereũ iurant iuſiurandũ, non ex animo. Ad eundem modum diuus Hieronymus in epiſtola ad Ruſticũ monachum, Vt non leui, inquit, citatoq; ſermone, & (ut ita loquar) ſummis labiis hoſpites inuitemus. Hic aulicis & ciuilibus quibuſdam mos eſt, polliceri omnia, Sed uerbis illis ſolennibus, quibus nemo, uel tantulum cõmouetur, niſi egregie ſtultus.

Extremis digitis attingere. XCIIII.

Huic germanũ eſt, extremis attingere digitis, pro eo, quod eſt leuiter attingere, quod ita demum adagiũ uidebit', ſi metaphora acceſſerit. M. Tullius in eo loco, quẽ modo citaui. Equidẽ multos, & uidi in hac ciuitate, & audiui, nõ modo, q primoribus labiis guſtaſſent genus hoc uitæ, & extremis, ut dicit', digitis attigiſſent, ſed q totam adoleſcentiã uoluptatibus dediſſent, emerſiſſe aliqñ, & ſe ad frugẽ bonã, ut dicitur, recepiſſe. Græci ſic efferũt, τῷ ἄκρῳ ἅψασθαι δακτύλῳ, i. Summo cõtingere digito. Tranſlatũ uideri poteſt, à luctãtibus. Nã Græci uocãt ἀκροχειρίζεσθαι colluctari cũ quopiã, citra reliqui corporis congreſſũ, ſed ſummis dũtaxat digitis. Lucianus in Demonactis uita, οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ἁψάμενος, i. Neq; ſummis, ut aiũt, digitis attigerat. Euripides hyperbolen citra metaphorã uſurpauit, in Iphigenia Aulidenſi, Οὐχ ἅψεται σῆς θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἄναξ, οὐδ᾽ εἰς ἄκρον χεῖρα, i. Haud filiã continget Agamẽnon tuã, Non uel manu ꝑmore.

Dimidium plus toto. XCV.

πλέον ἥμισυ παντὸς, i. Dimidiũ plus toto. Aenigma puerbiale, quo cõmẽdat' aurea mediocritas. Refert' & exponit' à Platone, libro de legibus tertio, ἆρα οὐκ ἀγνοήσαντες τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα ὡς ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις ἐστὶ πλέον, ὁπόταν ᾖ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν ζημιῶδες, τὸ δὲ ἥμισυ μέτριον, τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου πλέον ἡγήσατο ἄμεινον ὂν χείρονος, i. Nõne quod ignorauerint Heſiodũ rectiſſime dicentẽ, dimidiũ ſæpenumero plus eſſe, q̃ totũ. Videlicet cũ totũ accipere noxiũ fuerit, dimidiũ aũt moderatũ, ibi moderatũ ĩmoderato plus eſſe duxit, utpote quod ſit deteriore meli⁹. Ad eũdẽ modũ enarrãt Heſiodũ interpretes, nimirũ ĩ toto ſignificatã eſſe, τὴν πλεονεξίαν, in dimidio τὴν ἰσότητα. Siq̃dẽ q dimidio cõtẽtus eſt, is ĩ medio cõſiſtit, cõtra, q̃ſq; ad totũ uſq; ꝑgredit' is mediocritatẽ ꝑtergreſſus, ad extremũ ꝑueniat, oportet. Meminit eiuſdẽ adagii & lib. de Rep. q̃nto Pittacus apud Laertiũ, ubi ſe ſpõte abdicaſſet magiſtratu, agri ſibi à Mytilenæis relicti, dimidiũ reſecuit, authore Soſicrate, dicẽs, dimidiũ ꝓſtabilius eẽ toto. Idẽ pecuniã à Crœſo miſſã recuſauit, reſpõdẽs ſibi dimidio pl⁹ eſſe, q̃ uellet. Carmẽ extat apud Heſiodũ lib. i. operis cui titul⁹ ἔργα καὶ ἡμέραι. Scribit.n. ad fratrẽ Perſẽ in hũc modũ, ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ᾽, ἄλλα τε πολλὰ ἁρπάζων ἐφόρεις μέγα κυδαίνων βασιλῆας δωροφάγους, οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι Νήπιοι, οὐδ᾽ ἴσασιν, ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς οὐδ᾽ ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ᾽ ὄνειαρ. Quos uerſus ut cũq; uertim⁹ ad hũc modũ, Iãq; prius nobis erat hercifcũda facultas, At tu ultra ſortẽ rapiebas plurima, reges Doniuoros tibi cõcilians, q ſoluere litẽ hãc Affectãt, ueræ ſtulti neſcire uidẽt' Dimidiũ q̃ ſit toto ꝓſtãti⁹, et q̃ Magna ſit utilitas, maluæ, aſphodeliq; uirẽtis. Quid ſit aſphodel⁹, uſ oli paſ̃ iter eruditos cõſtitiſſe. Q̃ ñqdẽ Au. Gelli⁹ li. deci

mooctuo hác quæſtionē in ſtudioſorū cōuiuiis ꝓpoſitam fuiſſe prædicat, tanq̄ de re paucis cognita. Theodorus alicubi uertitq; Albucū. Quod autem ad huius adagii pertinet enarrationē, ex multis Luciani locis colligere licet, aſphodelū herbá eſſe plæbeiá, ac uilē, atq; hac uictitare manes, apud quos nullus luxus, nulla ſit ambitio. Quinetiá apud Theocritū Idyllio ſeptimo, aſphodel⁹ iter ruſticanas herbas cōmemoratur, κνύζᾳ τ' ἀσφοδέλῳ τε πολυγνάμπτῳ τε σελίνῳ. Proinde poeta, regū, ac locupletū immoderatos luxus taxat, illorū faſtibus, populariū, mediocritatē anteponens. Plutarchus itē in conuiuio ſeptē ſapientū, locū hunc Heſiodiū putat ad frugalitatis admonitionē eſſe referendū. Suidas ex euētu natá parœmiá exiſtimat, huiuſmodi quádá adferēs fabulá. Duo fratres erát, quorū alter moriens, fratri teſtamento mádauit, & filii quē pupillū relinquebat tutelá, & facultatū illius ꝓcurationē. At is cū eſſet eiuſmodi, cuiuſmodi uulgo ſūt homines, nimirū ut plus apud eū ualeret lucrū, q̄ pietas, pueri res occupare conat᷑, idq; dū molitur, ēt ſua ꝑdidit. Deinde poſtulanti, ut ſui rō haberetur, quo poſſet in locū meliorē reſtitui, reſponſū ē ad hūc modū, Νήπιος οὐκ ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς, i. Dimidū, q̄ ſit toto ꝓſtantius iſtud Haud nouit ſtultus. Itaq; ꝓuerbium trifariá licebit uſurpare, primū cū mediocritatē illá uere aureá efferemus, citra quá nihil eſt in rebus humanis, nec honeſtū, nec iucundū, nec laudatū. Mediocritatē autē opportunitate metimur, quemadmodū Heſiodum imitatus ait Pindarus ἕπεται δ' ἐν ἑκάστῳ μέτρον, νοῆσαι δὲ καιρὸς ἄριστος, i. Adeſt unicuiq; rei modus, ad eū cognoſcendū optima opportunitas, Etenim ꝓ loco quod alias nimiū eſt alias erit parū. Altera utendi ratio fuerit cū æqualitatē anteferemus, quá Pythagoras dixit amicitiæ, tū parētē, tū altricē, cōtra inæqualitatē diſcordiarū, bellorūq; matrē, id, quod elegāter extulit Euripides in Phœniſſis, κεῖνο κάλλιον τέκνον, ἰσότητα τιμᾶν, ἣ φίλους ἀεὶ φίλοις, πόλεις τε πόλεσι, ξυμμάχους τε ξυμμάχοις ξυνδεῖ, τό τ' ἴσον, νόμιμον ἀνθρώποις ἔφυ τῷ πλέονι δ' αἰεὶ πολέμιον καθίσταται τοὔλασσον, ἐχθρᾶς δ' ἡμέρας κατάρχεται, καὶ γὰρ μέτρ' ἀνθρώποισι καὶ μέρη σταθμῶν, ἰσότης ἔταξε, κἀριθμὸν διώρισε, νυκτός τ' ἀφεγγὲς βλέφαρον, ἡλίου τε φῶς, ἴσον βαδίζει τὸν ἐνιαύσιον κύκλον κοὐδέτερον αὐτοῖν φθόνον ἔχει νικώμενον εἶθ' ἥλιος μὲν, νύξ τε δουλεύει βροτοῖς, i. Illud nate fuerit pulchrius, Aequalitatē amplecti, amicos hæc enim Glutinat amicis ſēper, urbes urbib⁹, Socioſq; ſociis nectit. Etenim æqualitas Cū legibus reſpondet, atq; concinit, At quod minus ſit, cū hoc quod eſt plus, ꝑlium Vſq; habet, & hinc diſcordiarū exordia, Siquidē modos cunctorū, & æquilibria, Aequalitas mortalib⁹ ꝓſcripſit, & Præfiniit numeros, & atræ noctis, ac Lucis diurnæ ſecuit hæc diſcrimina Vt annuū ægs nicibus exigant ſimul Orbē, nec altera alteri unq̄ inuiderit Superata. Deinde noxq;, ſolq; ſeruiunt Mortalibus, & reliqua. Tertia utendi ratio, ſiq̄n deterrebimus ab inferēda iniuria, ſuadebimuſq; ſatius eſſe iuxta Platonis ſniam, iniuriá in ſeſe admittere, q̄ inferre alteri. Ná id ſibi uelle ꝓuerbiū hoc demonſtrat Plutarchus in cōmentario de audiendis poetis.

Serpentis oculus. XCVI.

ὄφιος ὄμμα, id eſt, Serpentis oculus. De his dici cōſueuit, q acribus & intētis intuerent᷑ oculis. Ab animāte ſumpta metaphora. Sunt enim huic animanti oculi duriores ac perſpicaces, Vnde Flaccus, Cur in amicorum uitiis tam cernis acutum Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius?

Ne moueto lineam. XCVII.

μὴ κίνει γραμμήν, id eſt, Ne moue lineá. Pindaricorum Hymnorū enarrator exponens eū locū, οὕτω δ' ἐδίδου Λίβυς ἁρμόζων κόρᾳ νυμφίον ἄνδρα, ποτὶ γραμμᾷ μὲν αὐτὸν στᾶσε, Loquit᷑ autem de Antæo, qui iuuenibus deſponſam filiam extrema ſtatuerit linea, ut qui primus ad eá curſu ꝑueniſſet, is uxorē abduceret domum, recenſet huiuſmodi ꝓuerium, μὴ κίνει γραμμήν, id eſt, Ne moueris lineá, idq; tranſlatū exiſtimat à more ueterum, qui metam ducta linea ſignabant, in qua præmium ꝓpoſitū erat, quod auferret uictor. Ducebatur autem & altera linea ꝓ carceribus, quemadmodum alibi diximus, unde curſus erat initium. Igitur utraq; linea prouerbii miniſtrauit occaſionem ἀπὸ γραμμῆς, id eſt, ab ipſo initio, & μὴ κίνει γραμμήν, id eſt, ne moueas metam. Significat autem non eſſe mutandas leges neq; prætereundos fines rerum præſcriptos. Huc peculiarius pertinet Theocriticum illud, Ἐν βωκολιάσταις, καὶ τὸν ἀπὸ γραμμῆς κινεῖ λίθον, id eſt, Atq; à lineola lapidem mouet. Alludit ad flumen Galateæ, ſaxum aliquod ab extrema ripa ſecum auferens. Eſt & ſacra linea in teſſerarum luſu, de qua dictum eſt alias.

Eandem tundere incudem. XCVIII.

Eandem incudem aſſidue tundere, eſt indefatigabili aſſiduitate in operis alicuius ſtudio perſeuerare. Metaphora ducta à fabris, crebris ictibus incudem ferientibus, atq; ità tandem aliquando ferri rigorem, perpetuo labore uincentibus. M. Tullius libro de oratore ſecundo. Ego autem ſiquem nunc planè rudem inſtitui ad dicendum, uelim his potius tradam, aſſiduis uno opere eandem incudem, die noctuq; tundentibus. Conueniet in grammatiſtas, ac literatores, quibus ſine fine eadē ſunt inculcanda pueris, ut hæreant aliquando.

Lacerat lacertum Largi mordax Memmius. XCIX.

Lacerat lacertū Largi mordax Memmius. Hunc uerſum Craſſus orator uſqueadeo uulgo iactatū ait, ut Tarracinæ paſſim in omnibus parietibus inſcript' uiſeret. Fabula unde natū eſt adagiū, ſic habet. Memmius quidā Romanus cū ageret Tarracinæ, mulierculā quandā deperibat, ſed non citra riualē. Cum hoc igitur cum aliqñ rixa incidiſſet, eo iracundiæ ꝓuectus eſt Memmius, ut Largii, nam id riuali nomen, brachiū mordicus arriperet. Ea res poſteaq̄ in popularē abiit iocū, faceti q̄dā & φιλόγελοι ſenariū hunc in oibus eius urbis parietib' q̄nq; literis notarūt, depictis trib', L L L, & duobus, MM. Videlicet ut aduenis perconctandi miniſtrarent occaſionem. Itaq; cū M. Craſſus Tarracinā aliqñ ueniſſet, admiratus nouum literaꝝ ænigma, ſenē quendam oppidanū perconctatus eſt, quidnā ſibi uellent eiuſmodi literæ. Atq; is expoſita fabula, uerſiculū explicuit, Lacerat lacertū Largi, mordax Memmius. Huius rei mentionē fecit M. Tullius libro de oratore ſecundo. Tametſi L. Cæſar, qui hæc loquitur apud Ciceronem, exiſtimat narrationem hanc totam in Memmium aduerſarium, dedita opera confictam fuiſſe.

Cicada uocalior. C.

Τέττιγος εὐφωνότερος, id eſt, Cicada uocalior. Dicebatur in hominem impendio garrulum, aut admodum muſicum, propterea quod hoc inſectum rore duntaxat uiuens, cantu potiſſimum delectetur. Et puellas quaſdam, ita muſicæ deditas, ut neglecto cibo, perituræ fuerint inedia, in cicadas à Diis mutatas, narrat apud Platonem Socrates.

CHILIADIS PRIMAE CENTVRIA DECIMA.

Ἀντιπελαργεῖν.

Ἀντιπελαργεῖν. Apud Græcos eſt mutuam officiū uicē rependere, maxime nutricandi, fouendiq; eos, à quibus aliquando fueris enutritus, aut inſtitutus, ut ſi liberi parentes ætate feſſos uiciſſim alant, foueantq;, aut ſi diſcipulus ꝑceptorem inuicē erudiat. A' ciconiæ natura ſumptū, quæ Græce pelargus dicit'. Ea inter aues una pietatis ſymbolū obtinet. Extat.n. lex pietatis magiſtra, quæ edicit, ut liberi parentes alant, aut uinciant'. Ad id reſpexiſſe uidet' Homerus Iliados, Δ. cū ait, οὐδὲ τοκεῦσι θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰὼν, i. Nec nutricandi officiū genitoribus unq̄ Perſoluit caris breue at illi contigit æuū. Eodē alluſit Euripides in Oreſte, καὶ μὴν τροφεῖά γ' ἂν τῇ τεθνηκυίᾳ δοίης, i. Atqui repēdet mortuæ alturæ uicē. Hanc itaq; legē, quā pleriq; etiā mortales negligunt, ſola Ciconia inter oīa animantiū genera exprimit. Siquidē reliqua tantiſper amant, agnoſcuntq; parentes, dū egent illoꝝ ad nutricationē opera. Vna Ciconia, parentes ſenecta defectos, uiciſſim alit, & uolandi impotentes, humeris geſtat, Quoꝝ poſteri' laudatur in Aenea, cui inde Pii cognomen, Alteꝝ miris laudibus fertur in puella, quæ matrē captiuā complureis dies, ſuis uberibus aluit. Hanc ob cauſam, ut author eſt Suidas, antiquitus in regū ſummo ſceptro Ciconiæ figura ponebatur, in imo hippopotamus, ut ipſo geſtamine admonerent', pietatē plurimi facere oportere, uiolētiā cohibere. Nā hippopotamus animal eſſeꝝ eſt, ac uiolentū. Atq; adeo impiū, quippe quod interfecto patre, matrē init, teſte Plutarcho in cōmentario, cui titulus, Vtra animantia ſint prudentiora, terreſtria an aquatilia. Laborant infamia impietatis & uiperæ, quod ꝑfracta matris aluo naſcant'. Item ſcorpiones & aranei, q̄ poſt incubatus officiū, à ſuis foetibus interimunt'. Teſtis Ariſtoteles libro de natu. anima. q̄nto. De Ciconiaꝝ pietate Plinius lib. x. capite uigeſimotertio, teſtatur his uerbis, Ciconiæ nidos eoſdē repetūt, Genitricum ſenectā inuicē educant. Eodē alluſit Crates Cynicus, ſcribens Hipparchiæ uxori de filio nato, cū pollicet' ſibi curæ futuꝝ, ut illū matri Ciconiā pro Cane remittat in ſenecta. Canes.n. uocantur Cynicæ ſectæ philoſophi. Significat igit' pueꝝ fore piū, q̄ parentē iā decrepitā mutuo foueat. De Ciconiarū pietate meminit & Ariſtophanes i auib' ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν τοῖσιν ὄρνισιν νόμος παλαιὸς ἐν ταῖς τῶν πελαργῶν κύρβεσιν. ἐπὴν ὁ πατὴρ ὁ πελαργὸς ἐκπετησίμους πάντας ποιήσῃ τοὺς πελαργιδεῖς τρέφων, δεῖ τοὺς νεοττοὺς τὸν πατέρα πάλιν τρέφειν, i. Nobis q̄dē auibus ꝑuetuſta lex uiget, Ciconiaꝝ inſcripta tabulis, ut ſimul, Ciconia parens educauerit ſuos, Ciconiadas, & iā uolucres euaſerint, Pulli uiciſſim, nutriāt patrē ſuū. Vtit' eodē Plato in Alcibiade primo. Sed nemo ꝑfecto uenuſti', nemo felici', q̄ Angelus Politianus, in quodā epigrāmate, κοὔτι γε θαῦμα ἔγω νέοι τὴν γραιῶ ἀντιπελαργέομεν, id eſt, ſi nos Latini olim Græcorum literis educati, nunc Græciam uelut anum, atq; effoetā, uiciſſim ſuas doceam' literas. Porrò huiuſmodi officium, quod liberi uiciſſim in parentes collocant, Græci unico uerbo dicūt, γηροβοσκεῖν. Extat in hāc ſententiam huiuſmodi ſenarius, Μακρὸς βιώσεις γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς, id eſt, Viuax eris, ſenes parentes confouens.

Vno tenore. II.

Tenorem rei progreſſum uocant. Vnde, quæ ſui ſimilia ſunt, ſibiq́ueluti perpetua quadam ſuccedunt ſerie, horum eundem eſſe tenorem dicimus. M. Tullius libro de oratore perfecto. Isq́; uno tenore, ut aiunt, in dicendo fluit. Loquitur de æquabilitate dictionis, nulla uarietate reficientis auditorum aures. Idem in libro de Claris oratoribus. Vnus enim tonus eſt orationis & idem ſtilus. Quo quidem loco haud ſcio, an pro tono tenor legere præſtiterit.

In quadrum redigere. III.

In quadrum redigere dixit M. Tullius in eodem libro, pro eo, quod eſt in ordinē, aptamq́; ſtructuram concinnare. Sumptum ab iis, qui arbores, aut lapides mathematicis gnomonibus exæquāt, ut undequaq; congruant inter ſeſe, proinde quod conuenit, quadrare dicimus. Virgilius Georgicon libro tertio, Indulge ordinibus, nec ſecius omnis in unguem Arboribus poſitis, ſecto uia limite quadret.

De fece haurire. IIII.

M. Tullius in catalogo illuſtrium oratorum, figura mirum ni prouerbiali dixit, de fece haurire, pro eo, quod eſt, ſordida quæpiam, ac plebeia, nimisq́; humilia perſequi. Vſurpat hoc prouerbium Atticus eo quo dixi libro in Ciceronem, qui tempus tereret in commemorandis oratoribus, quibuſdam obſcuris, ac nullius penè nominis. Mutuo ſumptum à ſordidis iſtis, qui uinum una cum ipſa fece hauriunt, nequid omnino reliquum faciant in dolio, unde & plebis infimam fecem dicimus.

In laqueum inducere. V.

In laqueum inducere, & in caſſes inducere, eſt arte ſic concludere quempiam, ut iam nullum ſit effugium. Qui mos fuit Socrati Platonico, ſuis illis rogatiunculis eo depellere Sophiſtas, ut negarent, quæ prius affirmauerant, quæ negauerant, affirmauerent. Denique nihil non dicerent, Quintilianus libro inſtitutionum quinto. Turbantur enim & à patronis diuerſæ partis in laqueum inducuntur. Græci, qui iam capti tenean tur, ἐμβρόχους uocant. Ouidius, Decidit in caſſes præda petita meos. Euripides in Hippolyto coronato, κρεμαστοῖς ἐν βρόχοις ἀρτωμένη, id eſt, Penſilibus irretita caſſibus. Ibidem paulo poſt, λῦσαι τ' ἄνασσαν ἐξ ἐπασπαστῶν βρόχων, id eſt, Heram è tenacibus expedire caſſibus.

Bœotica ſus. VI.

Ἡ βοιωτία ὗς, id eſt, Bœotica ſus, Vetuſtiſſimum adagium olim in ſtolidum & indoctum hominem iaci ſolitū, uſurpatur à Pindaro in Olympiacis, ἔπειτ' ἀρχαῖον ὄνειδος ἀλαθέσιν λόγοις, φεύγομεν βοιωτίαν ὗν. Admonet Aeneam Chorodidaſcalū, ita curet canendū hymnū, ut uetus illud prouerbium, ueris rationibus liceat effugere, quod in amuſos dici conſueuerit, βοιωτία ὗς. Interpres originem, ꝓuerbii refert ad hunc modū. Qui priſcis tēporibus Bœotiam regionē incolebant, ὕαντες appellabantur, gens barbara, & agreſtis, proinde quidā deprauata uoce, pro ὕαντας ὕας, id eſt, Sues appellabant. Idq́; ſcōma ceſſit in ꝓuerbiū, ut primum in Bœotos diceretꝛ, ab his in quoſuis indoctos, inconditos, moribusq́; ruſticanis homines torqueretꝛ, βοιωτία ὗς. Interpres citat eundē Pindarum ex Dithyrambis, Ἦν ὅτε σύας τὸ Βοιώτιον ἔθνος ἔλεγον, id eſt, Erat cū Bœoticā gentē, ſues uocarēt. Citat & ex Cratino, οὗτοι δ' εἰσὶ συβοιωτικὸν πλοφόρον γένος ἀνδρῶν, In cōmentariis Græcorum inueni, Βοιώτιος νοῦς, id eſt, Bœoticus animus, pro ſtupido brutoq́;. Plutarchus in cōmētario, περὶ τῆς σαρκοφαγίας. Indicat Atticos ſtupidi, bardi, inſulſi, deniq; & ſuis cognomen indidiſſe Bœotis, potiſſimū ob edacitatē, Cui aſtipulatꝛ Athenæus libro decimo referens hos uerſus ex Eubulo, κτίζει Βοιωτῶν πόλιν, ἀνδρῶν ἀρίστων ἐσθίειν δι' ἡμέρας, id eſt, Vrbem parauit ille Bœotis, uiris, Diem per omnē ingurgitare ſtrennuis. Idē approbat multis multorum authorum teſtimoniis. Sunt autem inter ſe cognata uitia πολυφαγία & ſtoliditas. Atq; hinc Herculē edacem faciunt, ſed eundē à literis alieniſſimū, adeo ut ꝑceptorem ſuū trucidarit. Fuit aūt & hic Bœotus, nimirum Thebis natus. Rurſum Plutarchus de dæmonio Socratis, ἀνεγείρει τὸ κατὰ Βοιωτῶν ἀρχαῖον εἰς μισολογίαν ὄνειδος, id eſt, Refricare uetus illud aduerſus Bœotios de literarum odio probrum. Quanq̄ ipſe Plutarchus Bœotus fuit, homo quiduis citius, q̄ ſtupidus.

Impoſſibilia captas. VII.

Ἀδύνατα θηρᾷς, id eſt, Quæ fieri nō poſſunt, uenaris. In eū, qui molitur, quod efficere nō queat. Sumptum ab aucupio, ſeu uenatu prædarum, quas conſequendi non ſit facultas. Quod quidē inter adagiones non recenſuiſſem, niſi reperiſſem in collectaneis Græcorum. Nam præter metaphoram uerbi θηρᾷς, nihil ſapit prouerbii. Cæterum præceptum eſt haud inutile. Siquidem ſi recte præcipiunt Græci, non eſſe tentandum de quo dubites, multo minus quod certum ſit, te non aſſecuturum. Veluti ſi quis animi tranquillitatem opibus, aut uoluptatibus iſtis uulgaribus ſibi comparare conetꝛ, aut uerā eruditionē, citra linguarum cognitionē, hic ἀδύνατα θηρᾷ.

Cribro diuinare. VIII.

Κοσκίνῳ μαντεύεσθαι, id eſt, Cribro diuinare, eſt coniectura ſagaci rem deprehendere. Aut ſtulte de rebus occultis diuinare. Lucian' in Pſeudomāte, κοσκίνῳ τὸ τῆς λόγου μαντευόμενος, id eſt, Cribro,

quod aiunt, uaticinans. Meminit & Theocritus in Idyllio tertio, εἶπε καὶ Ἀγροιὼ τἀλαθέα κοσκινόμαντις, id eſt, Cribro uaticinans, ueꝝ mihi dixit Agroeo. Porrò genus hoc diuinādi ſuſpenſo cribro, in hodiernum uſq; tempus durat, apud quoſdam ſuperſtitioſos. Apud ueteres uaticinia peragebant, Cribro, lauro, & tripode.

Hydram ſecas. IX.

ὕδραν τέμνεις, i. Hydram ſecas. Eſt apud Platonem lib. de Rep. tertio. Eſt aūt hydram incidere, ita unum aliqđ incōmodum tollere ut in eius locum alia plura recipias. Adagium natū à fabula hydræ Lernææ, quam alii cētum fuiſſe capitū aiūt, alii octo, è qbus unū erat immortale. Cū hoc mōſtro multum diuq; cōflictatus eſt Hercules, ꝓpterea quod uno reciſo capite, plura renaſcerent. Plutarchus in cōmentario de fortuna Alexādri, ὕδραν τέμνων ἀεὶ τοῖς πολέμοις ἀναβλαστάνουσαν, i. Hydrā ſecans ſemp aliqbus bellis repullulantē. De Alexādro loqtur, cui uno bello cōfecto ſubinde aliud atq; aliud exoriebat. Accōmodari poterit ad eos, q litibus inuoluunt nunq̃ finiēdis. Lis. n. litē parit, & ſæpenumero ꝑ una tuecta, tres ſubnaſcunt. Seneca quodá in loco ſcribit, negocia ſordida, quæ nos auocant à ſtudio ſapiētiæ, abrūpi poſſe, explicari nō poſſe, quod negocium ex negocio ſerat, & occupationi occupatio, uelut unda ſuccedat undæ.

Ne Ramēta qdem. Ne feſtuca qdē. X.

Ne ramēta qdem ditior, hyꝑbole ꝓuerbialis, cum aſs aliquoties apud Plautū, tum in Rudētibus. Nunq̃ Hercle hinc hodie Ramēta fies fortunatior, perinde quaſi dicas ſtupa ditior ita ut uulgo loquunt. Simili figura dixit Ariſtophanes in Lyſiſtrata, λείψουσι μηδ' ἐνταυθοῖ κινοῦσαν μηδὲ κάρφος, id eſt, Nihil hic cum reliquerit, mouerit ne feſtucam qdem. Idem in Veſpis, ὕπνου δ' ὁρᾷ τῆς νυκτὸς οὐδὲ πασπάλην, id eſt, Noctu haud uidet ſomni ne Paſpalam qdē. Interpres ait, πασπάλην, ſignificare minutiſſimū qppiam, Quibuſdam ea uox magnetem lapidem declarat, ſubnectit eodem in loco cōſimilem figuram, ἢν δ' οὖν κατα μύσει κἂν ἄχνην. id eſt, Quod ſi uel Achnen flexerit ſomno caput. ἄχνη uero ſignificat minutiſſimum ac leuiſſimum illud quod è ſpicis excuſſis euolat. Qua uoce uſus eſt & Homerus, ὡς δ' ἄνεμος ἄχνας φορέει ἱερὰς κατ' ἀλωάς, id eſt, Vt uento tenues ſacra Area iactitat Achnas. Hebraicarum periti literarum affirmant מוץ, quam uocem Hieronymus uertit puluerem, ſecutus ſeptuaginta, qui tranſtulerunt χνοῦν, idem Hebræis ſonare, quod Græcis ἄχνη.

Sacrum ſine fumo. XI.

ἄκαπνος θυσία, id eſt, Sacrificium abſq; fumo, de nimiū tenui cōuiuio. Et in qbus nihil cocti opſonii apponit. Trāſlatum à paupculoꝝ ſacris, molas thuſculū, lac, aut corollas offerentium, cū Dii nidorem illū expectent, una cum fumo ſubuolātem, iuxta Homerū. Lucianus in amoribus, βουφάγος μὲν ὁ δαίμων ὦ Λυκῖνε καὶ τοῖς ἀκάπνοις ὥς φασι τῶν θυσιῶν ἥκιστα τερπόμενος. i. Sanè perq̃ edax deus eſt Luciane, q̃q; fumi exptibus ſacris haudquaq̃ gaudeat.

Nō eſt curæ Hippoclidi. XII.

οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, id eſt, Nō eſt Hippoclidi curæ. Hoc adagio ſignificabāt ſe qppiam negligere, neq; magnopere laborare. Natū eſt aūt ex hiſtoria, quam pluribus uerbis narrat Herodotus in Eratone. Vt aūt in pauca cōferam, hic Hippoclides erat Tiſandri filius, q cum multis aliis iuuenibus Cliſthenis Sicyonii filiā ambiebat. Veꝝ cū Cliſthenes ꝓcos toto anno ꝓbaret, & Hippoclides in cōuiuio indecorā quādam ſaltationē ædidiſſet, ſublatis in altum pedibus, pater offenſus inhoneſto iuuenis luſu, ait, ὦ παῖ Τισάνδρου ἀπωρχήσαό γε μὴν τὸν γάμον, i. Fili Tiſandri, à nuptiis tua ſaltatione excidiſti. At ille ꝓtinus rñdit, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, id eſt, Haud curat Hippoclides, Ea uox, ut teſtatur Herodotus, in ꝓuerbium abiit. Id dictum in ipſum retorquet Herodotum Plutarchus in libello, quē aduerſus eū ſcripſit, δοκεῖ μοι καθάπερ ὁ Ἱπποκλείδης, ὁ τοῖς σκέλεσι χειρονομῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐξορχούμενος τὴν ἀλήθειαν, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, i. Videt mihi, uelut Hippoclides crurib⁹ uice manuū in menſa geſticulans, poſtq̃ à ueritate deſultauit dicere, non eſt curæ Hippoclidi. Lucianus in Apologia, ἱκανὸν γὰρ εἴη μοι τὸ, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, i. Mihi ſuffecerit illud, quod dicit, haud curat Hippoclides. Idem in Hercule, καὶ ὁ Ἱπποκλείδης οὐ φροντιεῖ, id eſt, Neque laborabit Hippoclides. Mentionem huius adagii facit & Euſtathius in Iliados Homericæ primum librum ſcribēs. Alluſit huc Ariſtophanes in Veſpis, ſæpius repetens illud, ὀλίγον μοι μέλει, id eſt, Leuiter mihi curæ eſt.

Canis in præſepi. XIII.

Ἡ κύων ἐν τῇ φάτνῃ, id eſt, Canis in præſepi, in eos dicitur, qui nec ipſi fruuntur re quapiam, neq; reliquos item ſinūt uti, ueluti ſi quis egregios codices incluſos diligenter adſeruet, quos nec ipſe unquā euoluat, nec aliis euoluendi faciat copiam. Quemadmodum canis in præſepi, nec ipſe ueſcitur hordeo, & equum uetat ueſci. Lucianus aduerſus indoctum, ἀλλὰ σὺ τῆς κυνὸς ποιεῖς, τῆς ἐν τῇ φάτνῃ κατακειμένης, ἣ οὔτε αὐτὴ τῶν κριθῶν ἐσθίει, οὔτε τῷ ἵππῳ δυναμένῳ φαγεῖν ἐπιτρέπει, id eſt, Verum haud aliter facis, q̃ canis ille in ſtabulo cubans, qui cum ipſe non edat hordeum, tñ haud ſinit equum qui poſſet edere, id facere. Vtitur eodem in Timone.

Captantes capti ſumus. XIIII.

Αἱροῦντες ᾑρήμεθα, id eſt, Captantes capti ſumus. Cum res præpoſtere euenit, ut ipſi circũuenia- mur ab iis, quibus conabamur imponere. Id quod raro ſolet uſu uenire, ut in eas incidamus pedicas, quas aliis ſtruxeramus. Sæpe fit, ut qui ſimulat amorem, quo puellam in amorẽ pelliciat, ipſe uere incipiat amare. Et qui dat operam, ut inuitatiunculis alium conetur efficere temulentum, ipſe reddatur ebrius, & qui finitimum moliatur imperio depellere, ipſe ſuũ amittat imperiũ. Sic & Horatius, Græcia capta ferum uictorem cœpit. Tranſlatum aut à bello, aut piſcatione, ſeu uenatu.

In uenatu periit. XV.

Feſtiuius dixit Lucianus in Toxaride, αὐτή τε ἀπώλετο σὺν τῇ ἄγρᾳ, id eſt, Et ipſa uenatu periit, hoc eſt, dum adoleſcentem uenatur, ſtudetq́; irretire, etiam ipſa ſeſe perdidit. Quinetiam illa ipſa, uenari laudem, aucupari famam, prouerbiales ſunt metaphoræ, Velut, Expiſcari pro ſciſcitari, atque exquirere.

In laqueos lupus. XVI.

Εἰς πάγας ὁ λύκος, id eſt, In laqueos lupus. Cum improbus quiſpiam tandem in extremum adducitur diſcrimen. Etenim cum lupus animal ſit inſidioſiſſimum, applauditur ab omnibus, ſiquando contingat illum irretiri, ac protinus acclamant omnes, εἰς πάγας ὁ λύκος, Refertur à Zenodoto.

Annoſa uulpes haud capitur laqueo. XVII.

Γέρων ἀλώπηξ οὐχ ἁλίσκεται πάγῃ, id eſt, Vulpes anus laqueis capi haud ullis poteſt. Senarius prouerbialis dicendus in eum, qui longa ætate multaq́; rerum experientia callidior eſt, q̃ ut arte doliſq́; capi queat.

Vulpes haud corrumpitur muneribus. XVIII.

Ἀλώπηξ οὐ δωροδοκεῖται, id eſt, Vulpes non corrumpitur muneribus. Suidas huius adagii Cratinum citat authorem. De callidis, ac uerſutis, quos haud facile ſit obiecto munuſculo, aut aſſentatiũcula, pollicitis'ue fallere. Larus enim, & aliæ quædam aues, eſca capiuntur. Vulpes nõ item. Verbum autem δωροδοκεῖν, ſumptum eſt à concionibus, aut iudiciis, in quibus nonnulli pecunia corrupti dicunt ſententiam.

Atticus in portum. XIX.

Ἀττικὸς εἰς λιμένα, id eſt, Atticus in portum. In eos dicebatur, qui illic uirtutem oſtentare ſolent, ubi tutum eſt, atque ubi nihil opus, A` nautis Atticis ſumptum, qui portum ingreſſuri, oſtentandi ſui gratia magnifice ſeſe gerebant, in ipſa re, hoc eſt, in prælio nauali, non perinde ſtrennui.

Capra Scyria. XX.

Αἲξ σκυρία, id eſt, Capra Scyria. Zenodotus huius prouerbii Chryſippum citat, tum authorem, tum interpretem. Conuenit in eos, qui beneficium maleficio corrumpunt, aut qui uirtutes adiũctis uitiis contaminant, atque obſcurant, qui'ue recte inſtituta non recte finiũt. Veluti capra Scyria, quod fera ſit, mulctrum quod lacte impleuerat, ipſa rurſus euertit, atq; hoc modo beneficium quod dederat, eadem perdidit. Alii putant dici in eos, unde plurimum emolumenti capitur, propterea, quod eius regionis capræ maximam lactis uim reddere dicantur. Id quod affirmat & Athenæus Dipnoſophiſtarum libro primo, citans hoc Pindari carmen, σκυρίαι δ' ἐς ἄμελξιν γάλακτος αἶγες ἐξοχώταται, id eſt, Scyriæ uero ad emulgendum lac Capræ præſtantiſſimæ.

Suſpendio deligenda arbor. XXI.

In re uehementer indigna, neque ullo pacto toleranda, ueteres arborem ſuſpendio deligendam eſſe dicebant, inde natum, quod olim in Theophraſtum philoſophum præcipuum, meretricula quæpiam nomine Leontium auſa ſit ſcribere. Plinius Secundus in præfatione hiſtoriarum naturæ, Ceu uero neſciam aduerſus Theophraſtum, hominem in eloquentia tantum, ut nomen diuinum inde inuenerit, ſcripſiſſe etiam fœminam, & prouerbium inde natum, ſuſpendio arborem eligendam. Hactenus Plinius. Finitimum huic eſt illud apud Euripidem in Alceſtide, Ἄξια καὶ σφαγῆς τάδε καὶ πλέον, ἢ βρόχῳ δέρην οὐρανίῳ πλάσαι, id eſt, Heus iſta cæde digna ſunt, Vel potius, ut laqueo gulam Præfocet aliquis pẽdulo. Plautus in Curculione, Mea præda illa eſt, Proin tu te in laqueũ duas.

Mineruæ felem. XXII.

Ἀθηνᾷ τὸν αἴλουρον, id eſt, Mineruæ felem, ſubaudiẽdum, comparas. Cum multo inferiora cum præſtantioribus comparantur, quod leuicula quapiam in re conueniant. Quid enim habet Minerua Dea cum fele commune, præter glaucorem oculorum? Nam is oculorum color Mineruæ tribuitur, qui & noctuis, adeſt & felibus. Vnde apud Homerum etiam epitheton. γλαυκῶπις Ἀθήνη. Eſt & hoc felibus commune cum noctuis, quod & noctu cernunt, & pariter inſidiantur muribus.

Vorſuram ſoluere. XXIII.

Vorſuram ſoluere dicitur, qui ſic è præſentibus malis extricat ſeſe, ut aliis grauioribus impediat.

Nam Donato uorſuram facere, eſt æs alienum ære alieno ſoluere, aut minore fœnore, maiorem acceptam pecuniā occupare. Hinc ducta uoce, ut author eſt Feſtus Pōpeius, quod uertāt creditorē. Terētius in Phormiōe, In eodē luto hæſitas, uorſurā ſoluis, p̄ris quod fuerat malū, in diē abiit, Plagæ creſcunt. Cicero ad Atticū, Admirabilis abſtinētia ex tuis præceptis, ut uerear, ne illud, quod tecū ꝑmutaui, uerſura mihi ſoluēdū ſit. Explicuit elegāter hāc metaphorā Demoſthenes in Olynthiaca p̄ma, δέδοικα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις, μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον, ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἂν ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν ἐρρᾳθυμηκότες, καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες, πολλὰ καὶ χαλεπά, ὧν οὐκ ἐβουλόμεθα ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν αὐτῇ τῇ χώρᾳ, id eſt, Vereor Athenienſes, ne quēadmodū hi, q cōtrahunt æs alienum facile magnis uſuris ad breue t̄ps diuites ſunt, paulopoſt ēt à ꝑncipali ſumma excutiunť, itidē & nos, ſi diutius uideamur negligētes, cūctaq́ ad uoluptatē quærētes, paulo poſt in neceſſitatē ueniamus, ut nobis multa ēt acerba ſint facienda, quæ nequaq̄ uoluerimus, deq́ hoc ipſo loco periclitemur.

Animam debet. XXIIII.

τὴν ψυχὴν ὀφείλει, id eſt, Aīam debet. Donatus ꝓpriū eſſe admonet, de eo, q immodico ære alieno teneatur, ut plus, q̄ omneis facultates debeat, ac deniq́ ſeipſum debeat. Terētius in Phormione. Quid ſi aīam debet. Erat enim antiqtus lex, ut q ſoluendo non eſſet, is nexus addiceretur creditori, Luiturus corpore, id eſt, opera, quod ære non poſſet. Extat apud Gellium lex duodecim tabularum, quæ iubebat diſſecari corpus eius, qui multis creditoribus deberet, nec eſſet ſoluendæ rei.

Summum ius, ſumma iniuria. XXV.

Summū ius, ſumma iniuria, hoc eſt, Tum maxime diſceditur ab æqtate, cum maxime ſuperſtitioſe hæreť legum l̄ris, id. u. ſummum ius appellant, cum de uerbis iuris contendiť, neq́ ſpectatur, quid ſenſerit is, qui ſcripſit. Eam ineptiam quorūdam ſuperſtitioſorum iuris interpretum, copioſe ſimul & eleganter illudit. M. Tullius in actione pro Murena. Terentius, Verum illud Chreme dicunt, ius ſummum, ſæpe ſumma malitia eſt. M. Tullius Officiorum libro primo, ex quo illud, ſummū ius ſumma iniuria, factum eſt iam tritum ſermōe prouerbium. Columella primo Rei ruſticæ libro. Nec ſane eſt uindicandum nobis, quicquid licet. Nam ſummum ius antiqui, ſummam putabant crucem.

Ne igniſer quidem reliquus eſt factus. XXVI.

οὐδὲ πυρφόρος ἐλείφθη, i. Ne igniſer qdē ſupfuit, ubi ſignificamꝰ, omneis ad unū interiiſſe adeo, ut ne ei qdē ſit pcitū, q ignē ꝑferat exercitui. Nā priſcis mos erat ut uates aciem ꝓcederet, lauro coronatus, ac facē geſtans. Ab hoc belli uim abſtinebāt utrinq́, quod nefas ducerēt, in uiꝝ ſacꝝ ferꝝ ſtringere. Proinde ſi crudelē aliquā ſtragē ſignificare uoluiſſent, ne ignifero qdē parcitū aiebāt. Meminit huius adagii Euſtathius Iliados. M. enarrās hos Homeri uerſus, οὐκ ἔτι ἔπειτ' ὀΐω οὐδ' ἄγγελον ἀπονέεσθαι ἄψορρον προτὶ ἄστυ, i. Haud eqdē fore credo, uti ſit rediturus ad urbē, Hinc poſthac aliqs uel nūcius. Admonet hoc quoq́ figurā hēc ꝓuerbialē, οὐδ' ἄγγελος ὑπελείφθη, i. Ne nūcius qdē relictus eſt. Quoties ſignificamus ad unū oēs extinctos, ut ne unus qdē effugerit, q rem geſtā renūciaret. Nam is uel dedita opa, relinq ſolet ab hoſte.

Πανολεθρία. XXVII.

Huic affine eſt, πανολεθρία. qua uoce ſignificabant internicionē, & eiuſmodi pniciem, ut nihil oino reliquū fieret, Thucydides in ſecūdo hiſtoriæ ſuæ libro, κατὰ πάντα γὰρ πάντως νικηθέντες, καὶ οὐδὲν ὀλίγον ἐν οὐδενὶ κακοπαθήσαντες, πανολεθρίᾳ δὴ τὸ λεγόμενον, καὶ πεζὸς καὶ νῆες, καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ἀπώλετο, i. In oībus oino uicti, & nihil mediocre ulla in re paſſi, ſed internicione iā, quod dici ſolet & pedites, & naues, deniq́ nihil erat, quod nō piret. Venuſtius erit ſi à bello, naufragio, incēdio, ac ſīlibus caſibus, alio detorqueať. Veluti ſi dicas, libidinē magnā qdē eſſe peſtem Chriſtianæ religionis, ueꝝ auaritiam ꝓrſus πανολεθρίαν eſſe pietatis. Et Græcaꝝ l̄rarum impitiam, omnium bonaꝝ diſciplinaꝝ fuiſſe πανολεθρίαν.

Thracium commentum. XXVIII.

Θρᾴκιον παρεύρεσις, id eſt, Thracium commētum, ſiue inuentum. Apud Zenodotum legiť, torquendum in eos, q pacta eludunt callido uafroq́ aliquo cōmento, Porrò unde id ꝓuerbiumꝰ natum fuerit, indicat Strabo libro Geographiæ nono, ex Ephoro authore. Thraces pactis cum Bœotiis aliquot dieꝝ indutiis, nihilo ſegnius incurſiones agebāt nocturno t̄pe. Hos cū ꝓpulſaſſent Bœotii, atq́ expoſtularent, quod uiolaſſent indutias, r̄ñderunt Thraces, ſe nihil præter pacta feciſſe, pactos enim eſſe de diebus, noctibus incurſaſſe. His fermè ſimilia refert Zenodotus. Nempe Thraces conſtitutis decem dierum indutiis, noctu impreſſionē feciſſe in Bœotios, iam negligētius agentes indutiaꝝ fiducia, atq́ ex his nonnullos trucidaſſe, aliquot uiuos abduxiſſe. Deinde expoſtulantibus de uiolatis pactis Bœotiis, r̄ñdiſſe, dies, non noctes pacto cōtineri, Ea res ꝓuerbio locū fecit, Θρᾴκιον παρεύρεσις, i. eſt, Thraciū inuentum. Eſt enim proprie παρεύρεσις, excogitata cauillatio, qua pactū eludimus,

quas Plautus Sutelas uocat. Et Terentius, nequid ſuo aſſuat capiti. Addunt enim extra pactionem commenti quippiam, quo rem omnem ſubuertunt.

Romanus ſedendo uincit. XXIX.

Romanus ſedẽdo uincit. Vetus ꝓuerbium in eos, q tranqlli, atq; ocioſi, tñ quæ uolũt efficiũt, aut q nõ uiribus, ſed arte rem gerũt. M. Varro li. de Re ruſtica ꝑmo, capite. ii. Vultis igiť interea uetus ꝓuerbiũ, quod eſt, Romanus ſedẽdo uincit, uſurpemus, dũ iſte uenit. Ex hiſtoria Fabii cũctatoris natũ arbitror, q Hannibalem iuuenilr exultantem, ſua patientia fregit, de quo extat uerſus ille Ennianus. Vnus q nobis cunctando reſtituit rem. Citatur apud Ciceronẽ in catone maiore. Vſurpatus eſt diuinitus à Marone libro ſexto.

Scopum attingere. XXX.

τυγχάνειν τοῦ σκοποῦ, i. Scopũ attingere. Eſt uoti cõpotẽ fieri, aut cõiectura rẽ ipſam aſſeq. Lucianus in Icaromenippo, καὶ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ ἤκασας, i. Tuaq; cõiectura haud ꝓcul abeſt à Scopo, & Ἀποτυγχάνειν τοῦ σκοποῦ, i. Nõ attingere Scopũ, & διαμαρτάνειν τοῦ σκοποῦ, i. Aberrare à Scopo, atq; id genus aliæ figuræ oẽs ꝓuerbiũ ſapiũt.

Simia non capiť laqueo. XXXI.

ὁ πίθηκος οὐχ ἁλίσκεται βρόχῳ, i. Simia non capiť laqueo. In callidos tergiuerſatores dici ſolitum, q coargui nõ queũt. Id olim dictum eſt in Heraclidẽ, q p imprudẽtiam pperam citarat ex Dionyſio, quod erat apud Sophoclẽ. Deinde tergiuerſanti, nec impitiam agnoſcẽti, ſcripſit qſpiã, Simiã haud capi laqueo. Author Diogenes Laertius.

Largitio non habet fundũ. XXXII.

M. Tullius libro offõꝝ ſecũdo, Oĩno, inqt, meminiſſe debemus, id, quod à nr̃is hoĩbus ſæpiſſime uſurpatũ, iam in ꝓuerbii cõſuetudinem uenit. Largitionẽ fundũ non hr̃e. Quo dicto ſignificabãt, ſtulta liberalitate quãtaſlibet opes exhauriri, uel effluere potius. Trãſlatum uideť à pertuſo dolio Danaidum apud inferos.

Inexplebile dolium. XXXIII.

Ἄπληστος πίθος, id eſt, Inexplebile doliũ. Varius eſt huius adagiõis uſus. Quadrat. n. primum, εἰς τοὺς ἀδηφάγους, id eſt, In glutones, edaceſq;, cõgruentius aũt in iſtos bibacitate inexplebili, q quo plus biberint, hoc plus ſitiunt, quẽadmodũ olim dictum eſt de Parthis. Sic. n. Feſtus ſenſiſſe uideť, q citat neſcio quem. Nã locus mutilus eſt, q dolium ptuſum dixerit, cũ uentrem ſignificaret, q̃q̃ natura quoq; uẽter inexplebilis eſt, quod qcqd p os infuderis, id aliis uiis excerniť. Quadrabit & in obliuioſum, cui ſi qd eruditiõis infundas, ꝓtinus effluit, quiq; prius obliuiſcať q̃ perdidicerit, cuiuſmodi Strepſiadẽ facit Ariſtophanes in nebulis, ὅστις σκαλαθυρμάτι᾽ ἄττα μικρὰ μανθάνων, ταῦτ᾽ ἐπιλέλησται πρὶν μαθεῖν, id eſt, Huiuſmodi Minutulas, q argutias prius, atq; didicit dedidicerit immemor. Cõpetet etiam in homines præter modũ ꝓfuſos, quẽadmodum indicauit Ariſtoteles libro Oeconomicoꝝ ꝑmo, καὶ γὰρ δεῖ κτᾶσθαι δυνατὸν χρὴ εἶναι καὶ φυλάττειν, εἰ δὲ μή, οὐδὲν ὄφελος τοῦ κτᾶσθαι, τῷ γὰρ ἠθμῷ ἀντλεῖν τοῦτ᾽ ἐστί, καὶ ὁ λεγόμενος πίθος τετρημμένος, id eſt, Siqdem oportet eiuſmodi eſſe, q norit & parare, & parata tueri. Alioq nihil ꝓfuerit paraſſe, ꝓpterea qď hoc ſit cribro haurire, quodq; ꝓuerbio dicunt ptuſum dolium. Cõgruit item in auaros quorum cupiditatibus nihil eſt ſatis, uerum quo magis impleanť opibus, hoc magis inanes eſſe uidenť. Quod eleganter illo Solonis carmine teſtatum eſt apud Plutarchũ in libello περὶ φιλοπλουτίας. Πλούτου δ᾽ οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνθρώποισι, id eſt, Non eſt fixus opum finis mortalibus ullus. Zenodotus, & tartaꝝ ipſum recte accipi inexplebile dolium putat, quot tot millibus defunctoꝝ nunq̃ expleatur. Et ſapiẽs ille Hebræus hũc inter inſatiabilia nominat. Quadrabit & in eos, q male ab aliis rapiunt, q male item ꝓfundent in alios. Vſurpatur & de fruſtra laborantibus, quẽadmodum alio demonſtratum eſt loco, uelut apud Catullum, Dolia uirgineis idem ille repleuerit urnis. Adagiũ natum à notiſſima fabula puellaꝝ Danaidũ, quæ ob ſponſos necatos, has pœnas apud inferos dare dicuntur, ut ſitulis perſtillantibus aquam hauriant, atq; in dolium item ptuſum infundant, graui nimiꝝ ſed inutili labore. Cuius fabulæ mẽtionem facit Horatius in Odis, Et inane lymphæ dolium fundo pereuntis imo. Item Tibullus. Et Danai proles Veneris quæ numina læſit. In caua lethæas dolia portat aquas. Meminit huius Lucianus in Timone. Et Ariſtoteles lib. Politicoꝝ ſexto. Rurſum Lucianus in Hermotimo, ἐπιρρεῖ γὰρ καὶ τὰ πολλὰ παραμένει τὸ πρᾶγμα, ἐξαντλούμενον εἰς τοὔμπαλιν, ἢ ὁ τῶν Δαναΐδων πίθος, id eſt, affluit enim exhauſtũ negocium, laborq; & contra fit, atq; in Danaidum dolio. Vſurpauit & Plato, cum aliis aliquot locis, tum in Gorgia.

Cum adſit urſus, ueſtigia quæris. XXXIIII.

Ἄρκτου παρούσης τὰ ἴχνη ζητεῖς, id eſt, Vrſi præſentis, ueſtigia quæris. De iis dicitur, q timiditate præſens negocium declinant, atq; ad alias nugas dilabuntur. Tranſlatum à formidoloſis uenatoribus, qui ſe diſſimulant ſenſiſſe urſum, & ueſtigia perſequi fingunt, quo abſint à periculo. Hoc genus homines Plato ſcripſit ſimiles eſſe, τοῖς κυνιδίοις ἃ τοὺς λίθους δάκνει, τῶν βαλόντων οὐχ ἁπτόμενα, id eſt, Catulis, qui lapides mordent, cum eos qui iecerint, non auſint attingere.

Boni ad bonorum conuiuia ultro accedunt. XXXV.

αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἵενται, id eſt, Spõte bonis mos eſt cõuiuia adire bonoꝝ. Hexameter ꝓuerbialis, tum uſurpãdus, ubi uir bonus, fiducia uirtutis, & amicitiæ, quæ generalis inter omneis ꝓbos intercedit, ad ſui ſimilem accedit, nõ expectatis uulgaribus iſtis inuitatiunculis. Quidam natũ putãt ab Hercule, q cũ Ceti Trachenii domũ iuocatus inuiſeret, hũc uerſiculũ primus dixerit. Fert & hic trimeter iãbicus in eãdem ſniam. ἄκλητοι κωμάζουσιν εἰς φίλους φίλοι, i. Cõuiua amico amicus ultro etiam uenit. Tacite notauit adagiũ Homerus in ſecũdo Iliados, αὐτόματος δέ οἱ ἦλθε βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος, i. Illi facundus Menelaus uenerat ultro. Zenodotus in collectaneis diuerſa ſnia, citat hoc adagium ex Eupolidis comœdia, cui titulus Chryſogenes, αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ δειλῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασι. Vltro adeunt hõis timidi cõuiuia fortes. Idem ferme ſignificat Plato in Sympoſio, ἵνα καὶ τὴν παροιμίαν διαφθείρωμεν μεταβαλόντες ὡς ἄρα καὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν αὐτόματοι ἀγαθοί, i. Vt & ꝓuerbiũ ꝑdamus, hũc ad modũ inuertẽtes. Boni ad bonoꝝ cõuiuia ultro ueniũt. Sentire uidet̃ Plato Homeꝝ feciſſe Menelaũ deteriorem ad præſtantioris acceſſiſſe conuiuiũ, quod Agamẽnon bello ualuerit, Menelaus fuerit imbellis. Citat̃ hic locus & ab Athenæo lib. iiii. Tametſi nõ hãc opinor Homeri mẽtem fuiſſe, cũ uirtutis addat elogium, βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος, i. Voce bonus Menelaus, & cum aliquot locis illum fortiſſime rem gerentem inducat, alicubi etiã ἀρηΐφιλον cognomento honeſtet.

In puteo cum canibus pugnare. XXXVI.

ἐν φρέατι κυσὶ μάχεσθαι, i. In puteo cũ canibus pugnare. Dici ſolitũ, ubi cuipiã negocium incidit, cum hõie rixoſo, & contentioſo, à quo ſe nequeat extricare. Effert̃ ẽt hoc pacto, ἐν φρέατι κυνομαχεῖν, uoce compoſita.

Mihi ipſi balneum miniſtrabo. XXXVII.

ἐμαυτῷ βαλανεύσω, id eſt Ipſe mihi balneator ero, ubi qs ſuis ipſius inſeruit commodis. Aut ubi quis, non expectato alieno officio, ipſe ſuum agit negocium. Ariſtophanes, ἀλλ' εἰ ταῦτα δοκεῖ, κἀγὼ μαυτῷ βαλανεύσω. Quin ſi iſta placent, Et ego mihi ipſi balneum miniſtrabo. Interpres admonet tranſlatum à balneis, in quibus ceſſante balneatore, ipſi qui lauant aquam hauriunt, atq; infundunt. Zenodotus putat & ad eos referri poſſe, qui glandes in ignem iniectas coquunt. Fortaſſis haud abſurde referetur ad glandium excuſſores. Nam Græcis βαλανεὺς balnearium cauponem ſignificat, βάλανος glandem. Atque hinc anceps prouerbii interpretatio.

Vir fugiens haud moratur Lyræ ſtrepitum. XXXVIII.

ἀνὴρ δὲ φεύγων οὐ μενεῖ λύρας κτύπον, i. Hũc q fugit ſtrepitus Lyræ haud remorabit̃. Senarius ꝓuerbialis, in eos, q in rebus ꝑiculoſis ac ſeriis, ꝓperandi ſtudio negligunt leuiora. Nã q fugit in bello, nõ putat ſibi liberũ, ac uacuũ, ut cantorem aliquẽ auſcultet. Idq; ad cõplures res accõmodari poteſt. Veluti ſi dicas, Nõ eſſe rebus friuolis, ac uoluptuariis nugãdum, cum hæc uita tot periculis ſit obnoxia. In hãc ſniam eleganter Seneca in epiſtola quadam ad Lucilium, Tranſcurramus (inqt) ſolertiſſimas nugas, & ad illa, quæ nobis aliquã opem ſunt latura, ꝓperemus. Nemo q obſtetricẽ parturienti filiæ, ſollicitus accerſit, edictum, & ludoꝝ ordinẽ, ꝑlegit. Nemo q ad incendiũ domus ſuæ currit, tabulam latrũcularíam ꝑſpicit, ut ſciat quõ alligatus exeat calculus. At me Hercule undiq; tibi omnia nũciantur, & incendium domus, & ꝑiculum liberoꝝ, & obſidiũ patriæ, & bonoꝝ direptio. Adiice his naufragium, motusq; terrarum, & qcqd aliud timeri poteſt. Inter iſta diſtrictus, rebus nihil aliud, q̃ animum oblectantibus, uacas.

Caninum prandium. XXXIX.

Caninũ prãdium ꝓuerbio dicebat̃ abſtemium, & in quo nullũ uinum biberet̃, ꝓpterea quod peculiari naturæ ꝓprietate, canes à uino abhorrẽt. Id adagii refert̃ ab Aulo Gellio, libro Noctiũ Atticaꝝ decimotertio, capite ultimo, his qdem uerbis. Eius aũt loci in quo id prouerbium eſt, uerba hæc ſunt, nimiꝝ ex M. Varronis Satyraꝝ libro, q ὕδωρ κενόν, i. Aqua rigens inſcribit̃. Non uides apud Mneſcheum ſcribi, tria genera eſſe uini, nigrum, album medium, quod uocãt, κιρρὸν, id eſt, giluũ, nouũ, uetus medium. Et efficere nigrum, uirus, album urinam, mediũ πέψιν, id eſt, concoctionem. Nouũ refrigerare, uetus calfacere, mediũ uero eſſe prãdium caninum. Quid ſignificet, inqt Gellius, prãdium caninum, rem leuiculam diu, & anxie, quæſiuimus. Prãdium autem abſtemiũ, in quo nihil uini potat̃, caninum dr̃, quoniam canis uino caret. Cum igitur medium uinũ appellaſſet, quod neq; nouum, neq; uetus eſſet, & plerũq; homines ita loquant̃, ut omne uinum, aut nouũ eſſe dicant, aut uetus, nullam uim habere ſignificauit, neq; noui, neq; ueteris, quod medium eſſet. Idcirco pro uino non habendum, quia neq; refrigeraret, neq; calfaceret. Hactenus Gellius. Plutarchus in Sympoſiacis ſcribit Theophraſtum ioco uocare ſolitum, ἄοινα συμπόσια τὰ κουρεῖα, quemadmodum alias admonuimus.

Vir fugiens, & denuo pugnabit. XL.

ἀνὴρ ὁ φεύγων, καὶ πάλιν μαχήσεται, id eſt, Qui fugerit, rurſum ille præliabitur. Senarius puer-

bialis, quo monemur non ꝓtinus abiicere animum, ſiqd parum feliciter ſucceſſerit. Nam uictos poſſe uincere. Proinde & Homerus ἑτεραλκέα νίκην uocat. i. uiciſſim, nunc apud hos, nunc apud illos pollẽtem. Apud eũdem Alexander ſic loqtur Hectori, νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας, id eſt, Alterna uiris uictoria cedit, Idem alibi, Νῦν μὲν γὰρ Μενέλαος ἐνίκησε ξὺν Ἀθήνῃ, κεῖνον δ' αὖθις ἐγὼ, id eſt, Palladis auxilio, nũc uictor abit Menelaus. Illum ego, ſed poſthac pugna ſuparo uiciſſim. Demoſtheni probro datum eſt ab inimicis, quod in eo prælio, quo Philippus Macedonũ rex Athenienſes apud Cheroneam uicit, clypeo abiecto fugiſſet, eaq; gratia ῥίψασπις ignominioſo cognomine uocatus. Id quod notauit Ariſtophanes in eqtibus. Vbi Demoſthenes à Nicia iubetur iterum, atq; iterum dicere, μόλωμεν μόλωμεν. Verum id probri, Demoſthenes homo non admodum uerecundus prouerbiali, notiſſimoq; uerſiculo legitur eludere ſolitus, Ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται. Huic confine eſt illud, Daui Terentiani, Hac non ſucceſſit, alia aggrediendum eſt uia.

Ex ſtipula cognoſcere. XLI.

Ἐκ τῆς καλάμης γινώσκειν, id eſt, Ex ſtipula iudicare, dicimur, quoties è ueſtigiis qbuſdã in ſenecta reliqs, cõiecturam facimus, cuiuſmodi qs fuerit in adoleſcẽtia, trãſlata metaphora ab ſegetibus. Homerus in. Ξ. Odyſſeæ, Ἀλλ' ἔμπης καλάμην γε σ' ὀΐομαι εἰσορόωντα γινώσκειν. id eſt, Attamẽ inſpecta ſtipula te ſuſpicor illud Cõiicere. Vtiť hoc adagio Lucianus in Pſeudomãte, quem nos olim Latinum fecimus. Ariſtoteles in Rhetoricis καλάμην, ſenectam interpretať, ὅταν γὰρ, inqt, τὸ γῆρας ἔπῃ καλάμην, ἐποίησε μάθησιν καὶ γνῶσιν διὰ τοῦ γέροντος, ἄμφω γὰρ ἀπηνθηκότες, id eſt, Etenim cũ ſenectam dixit culmum, ſenem oñdit, ac repñtauit. Nam utriq; defloruerũt. Ariſtophanes in Veſpis, non diſſimili figura uſus eſt, ἀλλὰ κἀκ τῶν λειψάνων δεῖ τὴν ῥώμην νεανικὴν ἔχειν, id eſt, Verũ ex reliquiis oportet horum iuuenile robur colligere. Dicimus item ex fragmentis, ex ruina rem cuiuſmodi fuerit coniectare.

Eodem cubito. XLII.

Αὐτῷ πήχει, id eſt, Eodẽ cubito, hoc eſt, eadem regula, eadem mẽſura. Vtiť hoc aliquoties Lucianus, cum alias tum in libello de rõne conſcribendæ hiſtoriæ, καὶ ὅλως πῆχυς εἷς, καὶ μέτρον ἀκριβὲς, id eſt, In ſumma cubitus unus, atq; exacta regula. Ariſtophanes in Ranis, καὶ γὰρ ταλάντῳ μουσικὴ σταθμήσεται, καὶ κανόνας ἐξοίσουσι καὶ πήχεις ἐπῶν, id eſt, In lance. n. librabiť poetica, Promẽtq; regulas, cubitoſq; carminũ. Illud fortaſſe παρεργότερον, at nõ inutile fuerit admonere pleraſq; metaphoras à mẽſuris ductas eſſe prouerbiales, ut pẽſiculare rem, pẽſitare factũ, repẽdere beneficium, remetiri gr̃am, librare negociũ, expendere cãm, renumerare beneficium, æqlibrium officii, retaliare conuicium, atq; id genus alias.

Monſtrari digito. XLIII.

Δείκνυσθαι τῷ δακτύλῳ, id eſt, Mõſtrari digito, ꝓ eo, quod eſt inſignẽ eſſe, hodie quoq; ꝓuerbio uulgari dictitãt. Horatius in Odis, Quod mõſtror digito prætereũtiũ. Perſius, At pulchrũ eſt digito mõſtrari & dicier hic eſt. Lucianus in Harmonide, καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι ἐν τοῖς πλήθεσι, καὶ δείκνυσθαι τῷ δακτύλῳ, id eſt, In turba inſignem eſſe, digitoq; demõſtrari. Natum uideri põt ab eo, quod in uita Diogenis narrat Laertius, Cum hoſpites qdam Athenas adueniſſent, ut Demoſthenem, cuius famam acceperant domi, conſpicerent. Diogenes, τὸν μέσον δάκτυλον ἐκτείνας, οὗτος ὑμῖν ἔφη ἐστὶν ὁ Ἀθηναίων δημαγωγὸς, id eſt, medio porrecto digito, hic eſt uobis, inquit, ille Athenienſium concionator. Simul ſignificans Demoſthenem & gloriæ auidum, & moribus contaminatis.

Ne altero quidem pede. XLIIII.

Μηδὲ τὸν ἕτερον πόδα, i. Ne alterũ qdem pedem diſcedere. Lucianus in Harmonide, Idẽ in ſectis, οὐδὲ πώποτε ἐξ Αἰθιοπίας τὸν ἕτερον πόδα προελθὼν, i. Qui ex Aethiopia nunq̃ uel alterũ ꝓmouerit pedem. Annumerandum illis, quæ retulimus alibi, latum digitum, & latum pedem, latum unguẽ.

Ex diametro oppoſita, diametro diſtant. XLV.

Ἐκ διαμέτρου. Ex diametro. De uehemẽter inter ſe pugnãtibus olim dicebať, ſumpta metaphora à Geometris, apud quos ꝑfectiſſima oppoſitio ꝑpendicularis eſt. Lucianus in Tyrãno, ἐκ διαμέτρου γὰρ οἱ βίοι φασίν, i. Noſtra. n. & illorum uita, perpendiculo, quemadmodũ aiũt inter ſe diſtant. Diametrus enim eſt recta linea figurã, qua lõgiſſime patet, ex æquo ſecans, ueluti Diametrus orbis eſt, quæ ſic à ſummo ad ſummum tenditur circulum, ut per centrum eat, Definitore Macrobio in ſomnium Scipionis libro ſecundo. Nec ab hoc diſſentit Euclidis diffinitio Latini figuram hanc, dimetientem uocant. Nam Græcis, διάμετρος παρὰ τὸ διαμετρεῖν. id eſt, À dimetiendo. Nominis cauſam reddit Ariſtoteles in Problematis. Cognatum eſt illi, quod alio recenſuimus loco, δὶς διὰ πασῶν.

Audi, quæ ex animo dicuntur. XLVI.

Ἄκουε τἀπὸ καρδίας, id eſt, Audi, quæ dicuntur ex animo. Nam ſeria, quæq; citra diſſimulationem dñr,

nem dicunt̃,ex animo dici dicuntur,eaq; ex corde proficiſci uulgus ait.Lucianus in Ioue Tragœdo, οὐκοῦν ἀκούετε ὦ θεοί, τό γε ἐκ καρδίας φασίν, id eſt,Itaq; audite Dii, nimirum ex animo dicẽda, ſicuti prouerbio dicitur.Nam adulatorum & ſimulantium oratio in faucibus naſcitur,non in corde. Plutarchus in cõmẽtario quem inſcripſit,quo pacto qs poſſit aſſentatorem ab amico dignoſcere, refert hos ſenarios, ἐμοὶ γένοιτ' ὢν πτωχός, ἢ ὁ βούλεται Πτωχοῦ κακίων, ὅστις ἂν εὔνους ἐμοὶ φόβον παρελθὼν, τ' ἀπὸ καρδίας ἐρεῖ, id eſt,Mendicus utinam ſit mihi,uel ſi liber, Mendicum & infra,q mihi uolens bene Timore poſito,poſſit ex animo loqui.Addit hoc haud facile dici à diuitibus,ac principibus,quibus modis omnibus eſt inuiſa ueritas,neq; quicquã ferunt aures delicatæ,niſi quod aſſentatione multa conditum ſit,& adulationem ſapiat.Ad hanc figuram pertinet illud Plautinum,corde amare,item illud,perſequi corde,animo & uiribus,utrunq; eſt in Captiui duo.Cõtrarium eſt huic A' ſummis labris,pro eo,quod eſt,nõ ex animo.Seneca in epiſtolis ad Lucilium,Nõ à ſummis labris iſta ueniunt.

Aut bibat,aut abeat. XLVII.

Aut bibat,aut abeat.Quo quidem adagio monemur,ut aut tempori,locoq; nos accõmodemus, aut ab hominum conſuetudine nos ſubducamus.Quemadmodũ Cato feciſſe legitur,q cum non poſſet ſumere uultum floralium licentiæ cõuenientem,diſceſſit è Theatro.Natum eſt autem à Priſcis illis Græcorum ſympoſiis,hoc eſt,compotationibus.In qbus mos erat talis ſortiri quempiam,qui conuiuio quaſi præſideret,ac decreta conuiuialia præſcriberet, quæ Νόμους, id eſt,leges appellabant. De hiſce legibus Valerius Valentinus,iocoſo carmine conſcripſit,cui titulũ fecit Tapullæ,teſte Feſto Pompeio.Porrò præfectum βασιλέα, hoc eſt regem nominabant.Plutarchus συμποσίαρχον uocat.Varro apud Nonium,Modiperatorem à Latinis uocatum ſcribit,quaſi modum imperãtem, ne qs aut plus ſatis biberet,aut parum.Athenæus libro decimo ex Eupolidis authoritate docet,huic præfectos rei οἰνόπτας dictos,ab aliis ὀφθαλμούς. Huius conſuetudinis meminit & Horatius in Odis,Nec regna uini ſortiere talis.Ex his legibus iocoſis,hæc una fertur,Aut bibat,aut abeat.Commemoratur à Cicerone,libro Tuſculanarum quæſtionum qnto.Mihi quidem inquit,in uita ſeruanda uidetur illa lex,quæ in Græcorum conuiuiis obtinet,Aut bibat,inquit,aut abeat.Et recte.Aut.n. fruatur aliquis,pariter cum aliis uoluptate potandi,ne ſobrius in uinolentiam uinolẽtorum incidat, aut diſcedat.Sic iniurias fortunæ,quas ferre nequeas,defugiendo relinquas,Hactenus ille.

Domi coniecturam facere. XLVIII.

οἴκοθεν εἰκάζειν, id eſt,Domi coniectare.Quod non aliunde petitur,id domi fieri prouerbio dicitur.Plautus in Ciſtellaria.Hanc ego de me coniecturam domi facio,hoc eſt,meopte experimento comperio.

Domi habet,domi naſcitur. XLIX.

Ad eandem pertinet metaphoram,Domi habere.Nam id domi dicimur habere, quod in nobis ſitum eſt,neq; neceſſe eſt ab aliis mutuo ſumere.Trãſlatum apparet ab ea conſuetudine foris rogandæ ſupellectilis,quã domi deſyderes.Terentius,philoſophos domi habet,unde diſcat.M.Tullius ad Varronem.Sed quid ego nunc hæc ad te,cui domi talia naſcuntur? Idem Academicarum quæſtionum libro ſecundo.Deſine quæſo communibus locis.Domi nobis iſta naſcũtur,id eſt hæc oratorum ſunt propria.Proinde dixeris eleganter. Quid in rebus iſtis felicitatem uenaris? Domi habes,unde beatus eſſe queas.Regum eſt,domi conſilium habere,non ab aliena pendere ſententia.

Confringere Teſſeram. L.

Apud Plautum in Ciſtellaria cõfregiſſe teſſeram dr̃,q ſibi reditum in domum aliquã præcluſit. Siqdem cum amans dixiſſet ſe iureiurãdo aſtrictum,ut lenæ filiam duceret,orans ne ſe periurum fieri pateretur,illa reſpondens,Abi,inqt,quærere,ubi tuo iurãdo ſatis ſit ſubſidii.Hic apud nos iam Alceſimarche,confregiſti teſſeram.Eſt aũt teſſera ſymbolum hoſpitale,quo ꝓlato agnoſcebant̃ hoſpites,ſiquando rediſſent.

Frigidam aquam ſuffundere. LI.

Frigidam aquã ſuffundere,Plautus in Ciſtellaria uidetur uſurpaſſe,pro eo,quod eſt inſtigare clanculum.Sic enim in ea fabula meretrix queritur de matronis maritos ſuos in meretricum odium quoad poſſunt inflãmantibus.Ita noſtro ordini,Palàm blandiuntur,clàm ſi occaſio uſq̃ eſt,Aquam frigidam ſubdole ſuffundunt,Viris cum ſuis prædicant,nos ſolere,Suas pellices eſſe aiunt.Tranſlatum apparet ab iis,qui certaminibus equeſtribus aquã eqs aſpergebant,quo refocillati currerent acrius, atq; hoc pacto ad curſum inſtigabant.Cuius miniſterii meminerũt etiam Pandectæ iuris Cæſarei libro tertio,titulo de iis,q infamia notant̃,ex Vlpiano,iis qdem uerbis.Et generaliter ita omnes opinantur,& utile uidetur,ut neq; Thymelici,neq; Xyſtici,nec agitatores,nec q aquam eqs ſpargũt,cæteraq; eorum miniſteria,qui certaminibus ſacris deſeruiũt,ignominioſi habeantur.Hactenus Vlpianus.Id fiebat opinor,in Olympicis,aut ſimilibus certaminibus,nonnunq̃ & ob hanc cauſam,ne ro-

tæ agitatione ferueſcentes, flammam conciperent. Niſi ſi cui magis probatur, ut traductum putetur ab iis, qui ioci, ludibrii'ue cauſa, clanculum aquam infundunt in conuiuii locum.

In ſenem ne quod collocaris beneficium. LII.

γέροντι μηδέ ποτε μηδὲν χρηστὸν ποιεῖν, id eſt, Neqd unq̃ beneficii collocaris in ſenem. Refertur nominatim prouerbii uice, ab Ariſtotele in libro Rhetoricorum ſecũdo, χ᾽ ὅς τις συμβουλεύει μὴ ποιεῖσθαι φίλον γέροντα, τούτῳ μαρτυρεῖ ἡ παροιμία, μή ποτ᾽ εὖ ἔρδειν γέροντα, id eſt, Qui conſulit, neqs cum ſene ineat amicitiam, huic teſtimonii loco eſt ꝓuerbium, nequando benemerearis de ſene. Dicitur hodieq́; uulgo. Neq; in ſenem, neq; in puerum collocandũ eſſe beneficiũ, ꝓpterea quod alter non refert, alter non meminit. Extat & huiuſmodi quoddam apud Diogenianũ adagium, μή ποτ᾽ εὖ ἔρδειν γέροντας, μηδὲ γυναῖκας, μηδὲ παῖδας, μηδὲ κύνα τινὸς, μηδὲ λάλον κωπηλάτην, id eſt, Nequid beneficii colloces, neq; in ſenes, neq; in mulierẽ, neq; in puerum, neq; in canem cuiuſpiam, neq; in garrulum remigem, ꝓpterea quod perire uideatur, qcqd in eiuſmodi genus hominum inſumitur.

Stultus, qui patre cæſo liberis pepercit. LIII.

Superiori protinus illud ſubtexuit, & qdem ꝓuerbii nomine, καὶ τοὺς υἱοὺς ἀναιρεῖν ὧν καὶ τοὺς πατέρας, νήπιος, ὃς πατέρα κτείνας, παῖδας καταλείποι, id eſt, Et q ſuadeat occidere liberos, quorum patrem occideris, huic atteſtat́ hoc prouerbiũ, Stultus, q patre occiſo liberos relinquat. Refert idem poſtea inter ſententias. Fatuus, q occiſo patre, liberis pepercit. Eſt autem uerſus prouerbialis, νήπιος ὃς πατέρα κτείνας υἱοὺς ὑπολείπει, id eſt, Eſt fatuus, q patre perempto pignora linquit. Hoc adagium uſurpaſſe ſcribitur Philippus Macedo, cum liberos etiam è medio tolleret quorum parentes occiderat. Aut enim oportebat primum à parentibus occidendis abſtinere, aut filios item ſubmouere, paternæ uecis ultores aliquando futuros. Huc pertinet Homericũ illud ex Odyſſeæ. γ. ὡς ἀγαθὸν καὶ παῖδα καταφθιμένοιο λιπέσθαι ἀνδρὸς, id eſt, Vt bene habet cæſo ꝓlem ſupeſſe parenti. Erit uſus adagio quoties admonebimus, aut nõ eſſe prouocandos homines, aut ita cõficiendos, ne in poſteꝝ reliquiæ nos exerceant.

Χρυσολόγος. LIIII.

Χρυσολόγοι dicebantur, atq; hodie quoq; uulgo dicunt́, q probe loquuntur, & improbe faciunt. Dictum autem peculiariter in Pertinacem imperatorem, quemadmodum in huius uita teſtatur Iulius Capitolinus. Paulus in epiſtola ad Romanos, hmõi blãdiloquentiã, χρυσολογίαν uocat καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας, καὶ εὐλογίας, ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων, i. Qui p blandiloquẽtiã ac benedicentiam ſeducũt corda innocẽtium.

Pulchre dixti, Belle narras. LV.

Huc pertinere uidentur ironiæ illæ prouerbiales, paſſim in comoediis obuiæ. Dixti pulchre, Belle narras. καλῶς ἔλεξας. De re dictu uehementer abſurda. Plato in Euthydemo nominatim pro prouerbio commemorat.

Figuli opes. LVI.

κεράμειος πλοῦτος, id eſt, Fictiles diuitiæ. De rebus incertis fragilibus, ac neutiq̃ duraturis. Quẽadmodum figulorum uaſa facile cõminiuuntur quolibet caſu. Refertur adagium à Diogeniano.

Lepus dormiens. LVII.

λαγὼς καθεύδων, id eſt, Lepus dormiens. Quadrat in eum, qui quod non facit, id facere ſeſe adſimulat, aut quod facit, id ſe facere diſſimulat. Qualem quidam arbitrantur fuiſſe Vlyſſis ſomnum, cũ à Phæacibus in Ithacam inſulam exponeretur, authore Plutarcho. Nam leporem patentibus genis dormire, cum alii permulti tradũt, authores, tum Plinius libro uudecimo, capite trigeſimoſeptimo, id quod etiam hominibus nonnullis ait accidere, quos Græci κορυβαντιᾶν, appellant. Neq; perperam, opinor, dicetur & in timidos. Adagium à multis authoribus refertur.

Sero Iuppiter Diphtheram inſpexit. LVIII.

ὀψὲ ὁ Ζεὺς κατεῖδε χρόνιος εἰς τὰς διφθέρας, i. Inſpexit, et ſi ſero, pellem Iuppiter. Senarius, ꝓuerbialis in eos, q ſero qdem, ſed aliquando tamen pro malefactis dans poenas. Antiqtas enim credidit Iouem omnia in ſua diphthera, hoc eſt, pelle caprina ſcribere, ac multa qdem pro tempore diſſimulare, uerum aliquando de improbis pœnas ſumere. Belle quadrabit & in principes, q diu diſſimulata maleficia tandem puniunt.

Aut mortuus eſt, aut docet literas. LIX.

ἤτοι τέθνηκεν, ἢ διδάσκει γράμματα, id eſt, Aut periit, aut profecto literas docet. Senarius prouerbialis, quo ſignificabant olim cuipiam omnino male eſſe, tametſi parum liqueret, quid rerũ ageret. Is autem hac occaſione uenit in uulgi ſermonem, authore Zenodoto. Atheniẽſes duce Nicia, parum feliciter aliquando pugnauerunt aduerſus Siculos, permultis occiſis, pleriſq; captiuis in Siciliam abductis, qui Siculorum filios, literas docere coacti ſunt. Proinde pauci, qui fuga elapſi redierãt Athenas, rogati quid hic aut ille faceret in Sicilia, modo memorato uerſiculo reſpondebant. Aut periit, aut docet literas.

Oportet teſtudinis carnes aut edere, aut non edere. LX.

Ἢ δεῖ χελώνης κρέα φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν, id eſt, Teſtudinis carnē aut edas, aut nō edas. Trimeter ꝓuerbialis, in eos, q̃ negocium ſuſceptū frigide ducūt, neq; explicantes, neq; relinquentes. Sunt q̃ putent hoc dictum, ab authore Terpſione ꝓfectū eſſe. Quo᷑ eſt Athenæus lib. viii. declarans hūc primum ꝓcepiſſe de gaſtrologia, æditis regulis ꝑ quas liqueret à quibus eſſet abſtinendū, quibus contra ueſcendum, inter quas erat & hæc de teſtudine ἢ φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν. Addūt teſtudinis carnē ſi modice edatur, uentris tormina facere, rurſum, ſi copioſe lenire. Cuiuſmodi quiddā & de lactucis refert Plinius, perinde quaſi dicas, aut bellandū eſt, aut non bellandum, aut ſtudendum, aut non ſtudendū. Nam pleraq; res ſunt, quas ſi facias acriter, plurimum conducunt. ſin ignauiter, officiunt. Velut eæ quæ mediocritatem non recipiunt, quod genus eſt muſica, poeticaq́;. Sunt rurſus quædam quæ deguſtaſſe ſit ſatis. Quo de genere putauit eſſe philoſophiæ ſtudiū Ennianus ille Neoptolem⁹, & Callicles Platonicus. Non abhorret ab eo quod eſt in Apocalypſi, Vtinam aut calidus eſſes, aut frigidus.

Bonæ leges ex malis moribus procreantur. LXI.

Macrobius Saturnalium libro tertio. Vetus uerbum eſt, inquit, Leges bonæ ex malis moribus procreantur. Nam ſicuti medicorum pharmacis nihil opus foret, niſi morbis laboraretur, ita legibus ferundis nihil opus eſſet, niſi perperam uiueretur. Vnde apud Aeginitas olim pecuniaria pœna mulctabatur is, qui legis inſtituendæ dediſſet occaſionem. Author Ariſtoteles libro rhetoricorum ſecundo. Huc pertinet quod Solon, ἐρωτηθεὶς, διότι κατὰ πατροκτόνου νόμον οὐκ ἔθηκε; δι᾽ ὃ τὸ ἀπελπίσαι εἶπεν, id eſt, Rogatus, quā ob cauſam, nō tuliſſet legē in parricidas? Reſpondit, quod nō ſperaſſet futurum parricidam.

Bos alienus ſubinde foras proſpectat. LXII.

Βοῦς ἀλλότριος τὰ πολλὰ ἔξω βλέπει, id eſt, Bos alienus ſubinde foras proſpectat. De iis, qui apud alienos non ſatis ex animi ſententia tractantur, eoq; ſæpius ſuos deſyderant. Vnicuiq; domi, ac uelut in ſuis præſepibus iucundiſſima uita. peregre permulta ſunt, quæ lædant, plurima deſunt. Alluſiſſe uidetur ad hoc prouerbium Plutarchus in ſympoſiacis decade octaua, problemate ſecundo, ὅπως δὲ καὶ αὐτοὶ μὴ καταφρονῆτε, μηδ᾽ ἔξω βλέπητε παντάπασιν, id eſt, Verum ne uos ipſos cōtemnatis, ne'ue foras proſpiciatis, id eſt, Ne aliunde petatis, quod ab ipſis Platonis interpretibus ſumi poteſt. Proinde recte dicetur, ἔξω βλέπειν, qui non contentus ſuis, aliunde pēdet. Vſurpat & in libello, περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας.

Septimus Bos. LXIII.

Ἕβδομος βοῦς, id eſt, Septimus bos, Olim in ſtupidos, brutoſq; dicebatur, unde celebratus ſenarius, τὸν ἕβδομον βοῦν ἡ σοφὴ παροιμία, id eſt, Venuſtum adagium ſeptimū narrat bouē, Id hinc ortū eſſe tradunt, quod antiquitus poſt ſextā lunā bouis imaginem è farina pinſere conſueuerint, qui ſeptimā lunam cornibus referret. Sunt qui malint hinc natū, quod cum apud ueteres ſex animantiū genera mactari Diis ſoleant, ouis, ſus, capra, bos, gallina, anſer, pauperes nō habentes uiuū animal, quod immolarent, bouis ſimulacrū è farina fingere conſueuerunt, is quoniā ſenſu, uitaq; careret, in ſtoliditatis abiit prouerbiū. Citatur apud Suidam Euripides in Erechtheo, Et Acheus in Iride, qui prouerbium hoc uſurpauerint.

Summis naribus olfacere. LXIIII.

Τῇ ἄκρᾳ ῥινὶ ὀσφραίνεσθαι. id eſt, Summa nare olfacere, pro eo, quod eſt leui experimento, coniecturaq́; qualicunq; deprehendere. Extat apud Lucianum in Ioue redarguto.

Si meus ille ſtilus fuiſſet. LXV.

Si meus ſtilus fuiſſet, dixit M. Tullius in ſecunda Philippica, pro eo, quod eſt, ſi hoc negocii meo arbitrio, meoq́; artificio commiſſum fuiſſet. Tranſlata metaphora à fabularum authoribus, quorum ſtilo & calamo fabula tota cōficitur. Verba Ciceronis hæc ſunt, Sed unā rem uereor ne nō probes. Si.n. fuiſſem, non ſolum regē, ſed regnū etiam de R. P. ſuſtuliſſem. Et ſi meus ille ſtilus fuiſſet, ut dicitur, mihi crede, nō ſolū unū actū, ſed totā fabulā confeciſſem. Porrò ſtilus eſt cuſpis illa graphiaria, qua ſcribimus in tabulis ceratis, Transfertur autem ad characterem & filum quoddā orationis, ad quod alluſit Cicero.

Indus Elephantus haud curat culicem. LXVI.

In epiſtolis, quæ Phalaridis nomine feruntur, extat huiuſmodi quoddam adagium, κώνωπος ἐλέφας ἰνδὸς οὐκ ἀλεγίζει, id eſt, Culicem haud curat Elephantus indicus. Dictum eſt autem ob ſingularem duritiem cutis Elephantinæ, qua fertur etiam iacula excutere. Tantum abeſt ut Culicis morſu poſſit offendi. Adhibere poterit, quoties ſignificabimus excelſis animis leues & uulgares iniurias eſſe negligendas.

Lutum luto purgare. LXVII.

Πηλῷ πηλὸν καθαίρεσθαι, id eſt, Lutum luto purgari, dicitur, Vbi res ſordida ſordibus tollitur, hoc eſt, cum ſordes non tolluntur, ſed aut mutantur, aut augētur etiam. Apollonius in epiſtola quadam, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐκείνους ἱερέας ἔπεισα, μὴ πηλῷ πηλὸν καθαίρεσθαι, Loquitur de ſacerdotibus, qui

Deoꝝ aras ſanguine polluerent, eáq; expiationē eſſe ducerēt. Quocunq; pedes ferēt. LXVIII.

Εὐθ' αὖ οἱ πόδες φέρωσιν, id eſt, Quocunq; ferant pedes, pro eo, quod eſt quouis. Quadrabit ubi nihil certum ſpectatur, ad quod noſtri dirigantur conatus, Lucianus in Hermotimo, οὐδὲ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου ποιήσομεν, εὖθ' αὖ ἡμᾶς οἱ πόδες φέρωσιν ἐκεῖσε ἄπιμεν, id eſt, Neq; iuxta prouerbium, quocunq; nos pedes tulerint, illuc ibimus. Horatius in Odis, Ire pedes quocunq; ferunt, quocunq; per undas Notus uocabit aut proteruus Africus. Ita & Theocritus in Hyla, ᾗ πόδες ἆγον ἐχώρει, id eſt, ducebant quocunq; pedes ibat. Et Virgilius, Quo te Mœri pedes, an quo uia ducit in urbem?

Cyclopica uita. LXIX.

Κυκλώπειος βίος, id eſt, Cyclopica uita, pro uita uehementer effera, ac barbara, quæ neq; legibus, neq; diſciplina ciuili conſtet, neq; religione Deoꝝ gubernet. Qualē deſcribit Homer' Odyſſeæ lib. ix. ſub perſona Polyphemi, νήπιός εἰς ὦ ξεῖν', ἢ τηλόθεν εἰλήλουθας. ὅς με θεοὺς κέλεαι ἢ δειδίμεν, ἢ ἀλέασθαι. οὐ γὰρ κύκλωπες Διὸς αἰγιόχου ἀλέγουσιν οὐδὲ θεῶν μακάρων, id eſt, Deſipis, aut certe longinqs hoſpes ab oris Hic ades, ut q me iubeas cura'ue moueri, Siue timore deū, neq; enim Cyclopica turba Curamus ſummū'ue Iouē, diuos'ue beatos. Eodē in libro, τῶν δ' αὖ ἀνδρῶν πειρήσομαι, οἵτινές εἰσιν ἤ ῥ' οἵ γ' ὑβρισταί τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, ἦε φιλόξεινοι καί σφιν νόος ἐστὶ θεουδής, id eſt, Quod genus hoc hominū experiar iā, ſint'ne feroces Agreſtes, æq; rudes, an & hoſpitii ius Obſeruent, animo reuerentes numina diuū. Homeꝛ æmulatus Euripides Cyclopē hoc pacto loquentē facit, Ζηνὸς δ' ἐγὼ κεραυνὸν οὐ φρίσσω ξένε οὐδ' οἶδ' ὅτι Ζεύς ἐστ' ἐμοῦ κρείσσων θεός, id eſt, Atqui hoſpes ego fulmen Iouis non horreo Neq; me Iouē præſtātiorē habeo Deū, Strabo libro Geographiæ undecimo ſcribit hoc uulgo dictū in Albanoꝝ gentē, quod Cyclopū agerent uitā, utpote neq; culturæ ſtudioſi, & ad omnem uitæ cultum inertes, & rudes. Longe, lateq;. LXX.

Cum ingens diſcrimen ſignificant, longe lateq; diſtare dicunt. Aulus Gellius, Sic exiſtimo, niſi me ſcriptoris iſtius, omniſq; antiquæ orationis amor, atq; ueneratio, cæco eſſe iudicio facit, longe lateq; eſſe amplius, prolixius, fuſius, in ſignificanda totius ciuitatis multitudine, mortales, q̄ homines dixiſſe. Citant' in Pandectis hæc ex Vlpiano. Si uſus fundi ſit relictus, minus utiq; eſſe q̄ uſufructū, Longe, lateq; diſtare nemo dubitat. Tranſlatum uidetur ab agrorum menſoribus.

Similes habent labra lactucas. LXXI.

Similes habent labra lactucas. Vbi ſimilia ſimilibus contingunt, ueluti præceptori paꝝ docto, diſcipulus indocilis, improbo populo, magiſtratus improbus, contumelioſo patrono, cōtumelioſus actor, uxori moroſæ, maritus moroſus, breuiter quoties mala malis, digna dignis eueniunt, Natum adagiū ab aſino carduos paſcente. Eſt autē lactuca herba mollis, ac tenera, quæ tñ nō admodum ſit diſſimilis carduo, præſertim ſyluestri. Itaq; quemadmodū carduus ſpinoſus eſt, atq; maiorē in modū aſperis foliis & caule, deniq; ipſo etiā flore, itidē & aſini labris nihil durius, ac petricoſius, ut illis non alia lactuca magis apta uideat'. Porrò carduos lactucaꝝ uice ēt in conuiuiis à nonnullis apponi ſolere, teſtis eſt Iulius Capitolinus in uita Pertinacis imperatoris. Plini' item lib. xix. de carduis, in hūc modum, Poterant uideri dicta oīa, quæ in precio ſunt, niſi reſtaret res maximi quæſtus, non ſine pudore dicenda. Certū eſt quippe carduos apud Carthaginē magnā, Cordubamq; pcipue, Seſtertium ſena milia è paruis his reddere, qm̄ portēta quoq; terrarum in ganeam uertimus, etiā ea quæ refugiūt quadrupedes conſciæ. Vſurpat, ſimulq; interpretatur pūerbiū, diuus Hieronymus, ſcribēs ad Chromatium in hunc modū. Secundū illud quoq;, de quo ſemel in uita Craſſum ait riſiſſe Lucilius, Similē habent labra lactucā, aſino carduos comedente, uidelicet ut perforatā nauim debilis gubernator regat, & cæcus cæcos ducat in foueā, & talis ſit rector, quales illi q reguntur. Hactenus ille. Fuit autē hic Craſſus auus eius Craſſi, q pugnans aduerſus Parthos, interiit, cuius ſigna poſtea retulit Mari'. Numerat' is inter eos, q nunq̄ in uita riſiſſe ferunt', eaq; gratia ἀγέλαστοι, i. irriſibiles cognominati. M. Tullius in actionibus, Craſſum Liciniū authore Lucilio, ſemel duntaxat in uita riſiſſe teſtat'. Plinius libro naturalis hiſtoriæ ſeptimo, capite nono, Ferūt, inqt, Craſſum auū Craſſi in Parthis interēpti, nunq̄ riſiſſe, Ob id Agelaſtum uocatum, ſicuti nec fleſſe multos. Diuus Hieronymus contra Ruſinum, Ego certe ut homini ſeueriſſimo riſum moueam, ut imiteris aliquando Craſſum quem ſemel in uita riſiſſe ſcribit Lucilius. Dignum patella operculum. LXXII.

Huic ſimillimū eſt illud, quod ab eodē Hieronymo refertur in epiſtola ad Chromatiū, Dignū patella operculū. In mea enim, inquit, patria, ruſticitas uernacula, Deus uēter eſt, & in diē uiuit', & ſanctior eſt ille, q ditior eſt. Acceſſit huic patellæ, iuxta tritū populi ſermonē prouerbium, dignū operculum. Significat autē epiſcopum, ad improbos populi mores accommodatum. Idem aduerſus Ruſinum, Quod librum Euſebii pro Pamphili uerteres, quod tuum quaſi operculū uenenatæ patellæ imponeres.

imponeres. Plato in Hippia maiore, differens de pulchro ac decoro, ait ollæ lenticulari magis conuenire ficulnum operculũ, q̃ aureum. Si iuxta claudum habites, ſubclaudicare diſces. LXXIII.

Plutarchus in libello de liberis educandis, Αἰ χωλῷ παροικήσεις ὑποσκάζειν μαθήσεις, id eſt, Si iuxta claudũ habitaris, diſces ſubclaudicare. Prouerbiũ admonet ꝑniciosã improboꝝ hominũ cõſuetudinem, ꝓpterea, quod cũ corporis, tum maxime animi uitia contagio ſerpunt in uicinũ. Naſo, Dum ſpectant oculi læſos, læduntur & ipſi. Multaq; corporibus tranſitione nocent, Id Ariſtoteles exiſtimat potiſſimũ uſu uenire in morbis oculoꝝ, quod ea corporis pars, maxime ſit mobilis. Item in ſcabie, quod in ſumma ſit cute, & humore glutinoſo, ad uicinũ ꝑmanet. Poſtremo in omnib⁹ morbis, qui è ſpiritu corrupto naſcuntur, ut peſtis, quod ſpiritus facile ab alio in aliũ traiiciatur. Deniq; ẽ occultus quidã naturæ conſenſus, q ſit, ut oſcitare incipiat, q uiderit oſcitãtẽ, & micturiat, qui meientem conſpexerit. Author eſt Alexander Aphrodiſeus. Et balbutire diſcit, quiſquis aſſidue cũ balbo uiuit. Moꝝ autem ſcabiẽ affricat cõuictor conuictori. Plutarchus in cõmẽtario de ratione dignoſcẽdi ueꝝ amicum ab adulatore, Scribit tantã habere uim aſſiduam conſuetudinẽ, ut imprudentes etiã imitemur uitia eorum, quibuſcum uiuimus. Quẽadmodũ Platonis familiares eius gibbum imitabãtur, Ariſtotelis amici, balbutiẽ eiuſdem exprimebant, Alexãdri Macedonũ regis familiares ceruicis inflexum, & uocis in dicendo aſperitatem effingebant.

Corrumpunt mores bonos, colloquia praua. LXXIIII.

Eodẽ pertinet ille Menandricus ſenarius, quẽ diuus Paulus apoſtolus, haudquaq̃ grauatus eſt in prima ad Corinthios epiſtola citare, φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί, id eſt, Mores bonos cõuictus inficit improbus. Conſimilem huic ſniam refert Ariſtoteles, nono moraliũ libro. Celebratur & hic Senarius à Græcis, κακοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσῃ κακός, id eſt, Malus ipſe fies, ſi malis conuixeris. Quanq̃ autẽ alienius ab hoc inſtituto uidetur huiuſmodi conquirere, tamen non mihi tẽpero, quin illud adſcribam ex Senecæ de ira, libro tertio, ſi non magnopere ꝑtinens ad ꝓuerbii declarationẽ, certe ad uitam inſtituendã in primis conducibile. Sumunt, inquit, à conuerſantibus mores. Et ut quædã in contactis corpore uitia tranſiliunt, ita animus mala ſua ꝓximis tradit. Ebrioſus cõuictores in amorẽ uini traxit. Impudicoꝝ cœtus, fortemq; & ſi liceat, uiꝝ emollit. Auaritia in ꝓximos uirus ſuũ tranſtulit. Eadẽ è diuerſo ratio uirtutũ eſt, ut omne quod ſecũ habent, mitigent. Nec tã ualetudini profuit utilis regio, & ſalubrius cœlũ, quam animis paꝝ firmis, in turba meliorũ uerſari. Quæ res quantũ poſſit, intelliges, ſi uideris, feras quoq; cõuictu noſtro manſueſcere, nulliq; immani beſtiæ uim ſuã permanere, ſi hominis contuberniũ diu paſſa eſt. Hucuſq; Senecæ uerba reddimus. Porrò cũ oĩs cõtubernii cõflictatio, plurimũ habet momẽti, ad corrigẽda, deprauãdaq; mortaliũ igenia, tũ ꝓcipue ualet oratio, quæ qdẽ ex arcanis illis animi penetralibus deprõpta, genuinã quandã & occultã uim, atq; ut grecæ dicã melius ἐνέργειαν ſecũ adfert, eamq; in auditoris animũ, in quẽ illabitur, tranſfundit p̃ſentaneum uenenũ, ſi peſtilens fuerit, remediũ efficax, ſi ſalutaris. Proinde nullũ adhuc apophthegma philoſophoꝝ memini legere, quod mihi uideatur cũ illo conferendũ, quod Ioannes Coletus meus, uir pariter & eruditus & incorruptus, ſubinde dictitare cõſueuit. Tales nos eẽ, qualia ſunt, quotidiana colloquia, tales euadere, qualia frequẽter audimus. Iã uero, quod de colloquio dictũ eſt, idem oportet & de ſtudiis accipere. Qui uitã omnẽ in Ethnicis conterunt literis, gentiles euadũt, Qui præter obſcœnos authores nihil euoluũt, moribus obſcœnis reddantur oportet. Etenim lectio colloquium quoddam eſſe uidetur.

Annus clibanum. LXXV.

Ἄννος κρίβανον, i. Annus clibanũ. In eos olim dicebatur, q nouæ quippiã rei reperiſſet. Nã Ann⁹ quidã Aegyptius clibanoꝝ uſum, in quo panes coquerent ferẽ excogitaſſe. Siquidẽ Priſci, pulte polentaq; uictitabãt, cocti panis uſum neſcientes. De ratione coquendi panis in furnis, ꝑmulta Plinius lib. xviii. capite undecimo, & hinc rei uocabulũ etiã inditũ. Nam Plautus in Aulularia Artopteſiã uocat. Seneca in epiſtola quadã ad Luciliũ oſtẽdit, antiquitus panẽ manuũ tractatione ſubactũ, feruẽti cinere, teſtaq; ꝑcoqui ſolere. Deinde paulatim repertos furnos, & alia genera, quoꝝ feruor ſeruiret arbitrio. Meminit huius adagii tum Suidas, tum Ariſtophanis interpretes, ἐν Ἀχαρνεῦσι, Quãquam exemplaria pleraq;, Ἄνθρωπος habẽt, in uno dũtaxat loco Ἄννος ſcriptũ reperi, quod mihi quidem magis arridet, ut uocabulum ſit proprium.

Magiſtratus uirum indicat. LXXVI.

Ἀρχὴ τὸν ἄνδρα δείκνυσιν. id eſt, Imperia demonſtrant uirum. Dimeter iambicus prouerbio celebratus. Quidam Pittaci Mytelenæi putant apophthegma. Sunt qui Soloni tribuant, quorum de numero Sophocles eſt. Ariſtoteles quinto moralium libro, Biantis nomine citauit. Item Theophraſtus in prouerbiis, quanquam ea non extant, Bianti adſcribit. Hoc adiiciendum putaui, ne quis cauilletur ſententiam eſſe, non prouerbium. Senſus eſt in uita priuata uix ſatis perſpici poſſe mores & in-

genium hominis. Verum, ſi commitas imperiũ, ut quod libeat, idem liceat, tum demũ apparere, quo ſit animo. Eleganter inuertit Epaminondas, cui cum Thebani per cõtumeliam magiſtratum quempiam ſordidum & contemptum mandaſſent, non contempſit, ſed ea cura geſſit, ut muneri prius cõtemptiſſimo dignitas, & authoritas accederet, dicens, οὐ μόνον ἡ ἀρχὴ τὸν ἄνδρα δείκνυσιν, ἀλλὰ καὶ ἀρχὴν ἀνήρ, id eſt, Non ſolum magiſtratus uirum oſtendit, ſed magiſtratũ uir. Meminit Plutarchus in præceptis ciuilibus.

Idem Accii, quod Titii. LXXVII.

Extabat olim adagium apud M. Varronem in Satyra, cui titulus, Teſtamentum, referturq́ apud Aulum Gellium, in noctibus Atticis, Idem Accii quod Titii. Quod ſiquis, inquit, undecimo menſe, κατ' Ἀριστοτέλην natus eſt, Accio idem quod Titio ius eſto. Nimirum ſignificans eodem ſibi iure futurum, filium decimo menſe natum, quo eũ qui natus ſit undecimo. Sumptum uidetur à iuriſconſultorum conſuetudine, Titii & Accii uocabulum pro quibuſlibet duobus ſubinde uſurpantium.

Muta perſona. LXXVIII.

κωφὸν πρόσωπον, id eſt, Muta perſona. Martialis in ſexto Epigrammatum libro, Comœdi tres ſunt, ſed amat tua Paula Luperce Quatuor, & κωφὸν Paula πρόσωπον, amat. Quadrabit in eos, qui conſeſſu deliberantium aut diſputantium, aut etiam in conuiuiis cæteris loquentibus, ſoli tacẽt. Traductum apparet à lege Comœdiarum, In quibus non temere plures tribus perſonæ ſolent induci in eadem ſcena. Quod ſi quando quarta acceſſerit, aut muta prorſus eſt, aut per pauca loquitur. M. Tullius ad Atticum. Si Cottam & Varronem feciſſem inter ſe diſputantes, ut à te proximis literis admoneor, meum κωφὸν πρόσωπον eſſet.

Caput ſine lingua. LXXIX.

Ab hoc non admodum abludit ille Laberianus trimeter, Caput ſine lingua, pedaria eſt ſententia. Competit in eos, q in conſultationibus, aut diſceptationibus, ipſi quidem nihil habent, quod dicant, uerum aliorum ſententiis annuunt. Nam pedarii ſenatores dicebantur ii, qui in ſenatu quidem ſedebant, Verum ſententiam non rogabantur, Sed in aliorum ſententias pedibus diſcedebant. Refertur à Gellio noctium Atticarum libro tertio, capite, decimoquarto.

Corpus ſine pectore. LXXX.

Prouerbiali figura dixit Horatius in epiſtolis ad Albium. Nõ tu corpus eras ſine pectore Dii tibi formam, Dii tibi diuitias dederãt, artemq́; fruendi. Item Ouidius in Heroinis. Hunccine tu ſperas hominem ſine pectore, dotes Poſſe ſatis formæ Tyndari noſſe tuæ? Perinde uero dictum eſt corpus ſine pectore, quaſi dicas, ſine mente. Nam ſapientiam & ingenium in pectore, atq; in corde conſtituunt. Vnde & Cordatos appellamus prudentes. Et Iuuenalis tardum ac ſtolidum ſignificans. Cum leua in parte mamillæ Nil ſalit Arcadico iuueni.

Cerite cera dignus. LXXXI.

Olim notari dignos, atq; improbos, & neq̃ homines, Cerite cera dignos, ꝓuerbio uocabãt, nimirum ceritẽ cerã inſignẽ ignominiã appellantes. Horatius. Quid deceat, qd nõ obliti, cerite cera Digni, remigiũ uitioſum Ithacenſis Vlyſſis. Acron & Porphyrion, huiuſmodi tradunt originẽ adagii. Romani Ceritibus bello ſubactis, eã dixere conditionẽ, ne ſuffragii ius haberent, ne leges ullas aut æderent, aut haberent. Eamq; ignominiã in adagiũ abiiſſe. Meminit de tabulis ceritibus & Aul⁹ Gellius, lib. xvi. capite decimotertio. Primos autẽ municipes, inquit, ſine ſuffragii iure cerites eẽ factos accipimus. Cõceſſumq́; illis, ut ciuitatis Romanæ honorẽ qdem caperent, ſed negociis tñ, atq; oneribus uacarent, ꝓ ſacris bello gallico receptis, cuſtoditisq́;. Hinc tabulæ cerites appellatæ uerſa uice, in quas cenſores referri iubebant, quos notæ cauſa, ſuffragiis priuabant. Confine uidetur illi, quod alibi diximus, Sutorium atramentum.

Dii laneos habent pedes. LXXXII.

Macrobius libro Saturnalium primo, capite ſexto, ſcribit in hunc modum. Cur autem Saturnus ipſe in compedibus uiſatur. Verius Flaccus cauſam ſe ignorare dicit. Verum mihi Apollodori lectio ſuggerit, Saturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo uinculo, & ſolui ad diem ſibi feſtum, id eſt, menſe hoc decembri. Atq; inde prouerbium dictum, Deos laneos pedes habere, ſignificari uero decimo menſe ſemen in utero animatum, in uitam grandeſcere, quod donec erumpat in lucem, mollibus naturæ uinculis detinetur. Hactenus Macrobius. Lucianus item in Cronoſolone, Saturnum in compedibus fingi ſolere ſignificat. Atq; huius figmenti rationem reddit in li. de Aſtrologia. Nempe quod orbis Saturni longiſſime à nobis ſemotus ſit, ob hoc in tartara coniectum finxere ex aeris profunditate, ſumpta occaſione. Deinde quod motus ſit omnium tardiſſimi, ut quaſi ſtare uideatur, compedibus alligatum finxerunt. Plutarchus in problematis, ſcribit Tyriis fuiſſe morem, ut deorum ſtatuis uincula iniicerent. Quid autem ſibi uelit uulgatum illud prouerbium, mihi nondum ſatis liquet. Niſi forte illud innuit, deos ad ſcelerum ultionem lente quidem procedere, ſed tamen aliquando de malefactis pœnam ſumere uel inopinato.

Zenone moderatior. LXXXIII.

Ζήνωνος ἐγκρατέστερος, id eſt, Zenone temperátior. Teſtat & Laertius in Zenonis uita, Philoſophũ hũc, tum in uictu, tũ in uoluptatibus Venereis, uſqueadeo patientẽ, ac parcũ fuiſſe, ut crudis dũtaxat ueſceretur, ac pallio prætenui tegeret. Vnde & Philemon in Comœdia taxat hominem, quî poſt panem, obſonii loco, caricis uteretur, aquam uini loco biberet, ac diſcipulos eſuriẽ doceret. Hic & in uulgi ſermonem abiit, Zenone temperantior, Philemonis uerſus apud Diogenẽ ex fabula, cui titulus Philoſophi, ſunt huiuſmodi, εἰς ἄρτον ὄψον ἰσχάδες, ἐπιπιεῖν ὕδωρ. φιλοσοφίαν καινὴν γὰρ οὗτος φιλοσοφεῖ, πεινῆν διδάσκει καὶ μαθητὰς λαμβάνει. id eſt, Poſt panis eſum, caricenumq; obſonium. A quam bibens perdurat inde ſimplicem. Nouum enim philoſophiæ celebrat hic genus. Docet eſurire, ac diſcipulos ita illicit. Quanquam ſunt, qui uerſus hos Poſidippo tribuant, non Philemoni, uelut idem admonet Laertius.

Syloſontis Chlamys. LXXXIIII.

Συλοσῶντος χλαμύς, id eſt Syloſontis Chlamys. Refert à Diogeniano, dici ſolitũ in hos, q ſe cultu, ueſtituq; iactitant, ac uenditant. Videtur haud abſurde dici poſſe & in eos, quibus munus exiguum in tẽpore, magno cũ fœnore rediit. Hiſtoriæ quæ prouerbii dederit occaſionẽ meminit Herodotus in Thalia, & Strabo geographiæ lib. decimoquarto. Ea ſic habet, Syloſon qdam cũ ſenſiſſet Darium Hyſtapis filium, cum adhuc priuatus ageret, Chlamyde quadam ſua, admodum bella, impenſius fuiſſe delectatum, eam ultro dono miſit. Cuius tam tempeſtiuæ liberalitatis, memor Darius cum iam rebus eſſet præfectus, totam & urbem & inſulam Samiorum Syloſonti in manus tradidit unius ueſtis munus, tam opulento regno compenſans. Mentionem facit huius rei Valerius quoque Maximus, libro memorabilium quinto, titulo de gratitudine. Porrò quod alii Chlamydem uocant, hic amiculum appellat.

Opera Syloſontis ampla regio. LXXXV.

Ἕκητι Συλοσῶντος εὐρυχωρίη, id eſt, Per Syloſontem regio facta eſt amplior. Senarius in prouerbium uerſus, quem refert Strabo libro Geographiæ decimoquarto. Ná Syloſon munificentia Darii, mortuo Polycrate, Samiorum adeptus Tyrannidem, cum acrbius exerceret imperium, ita ut ferè ſolent ii, qui ab humili fortuna, repente ad res amplas prouehuntur, & ob hanc cauſam inſula deſereretur ab incolis, prouerbio dici cœptum, Ἕκητι Συλοσῶντος εὐρυχωρίη, id eſt, Syloſontis cauſa ampliata eſt regio, Conueniet in acerbe gerentem magiſtratum, aut in principem malum, cuius uitio deſeratur ab incolis regio. Venuſtius reddetur longiore deflexu, ueluti ſi in hominem πλεονέκτην, qui domum aliquam compilarit dicatur, aut in profuſum, ac prodigum, cuius luxu loculi facti ſunt inanes.

Phalaridis imperium. LXXXVI.

Φαλάριδος ἀρχή, i. Phalaridis pꝛincipatus. Refert inter Græcas parœmias. Recte dicet in eos q crudelius exercent iperiũ, aut poteſtatẽ ſibi delegatã. Ortũ adagiũ à Phalaride Agrigentinoꝝ tyranno, quẽ ſua crudelitas nobilitauit. Inter multa aũt crudelitatis exẽpla celebrat in primis æneꝰ ille taurus Perilli, ſiue Perilai, Ná ſic appellat Lucianus, inuentũ, in quo ſubiecto igni, mortales uiui ſic exurebãtur, ut ꝑ eiulatu humano, mugitũ æderent morientes. Eũ tauꝝ, exuſto primũ in eodẽ artifice, Delphos miſiſſe legit, ut Phoebo dicatus, in eius tẽplo reponeret, monimentũ futuꝝ, ſimul & artis exqſitiſſimæ, & inuenti crudeliſſimi, & pœnæ merito in authorẽ retortæ. Veꝝ Delphi munus, ut à Tyráno miſſum repudiarunt. Hæc fermè legunt apud Lucianum. Simili figura dictũ legimus φαλαρισμόν, ꝓ immani crudelitate. Cicero ad Atticũ, Nam iſtum qdem cuius φαλαρισμόν, times omnia teterrime factuꝝ puto. Idem alibi. Quoniã, inquit, Phalarin grammaticum habemus, id eſt, qui perperam ſcripta etiam capite punit.

Manliana imperia. LXXXVII.

Vt hoc ꝓximũ recte congruit in hos q ſæuiunt, in eos, in quos ius nacti ſunt, ita Mãliana imperia cõſine illi ꝓuerbium ꝓbe torquebit in eos, q nimis rigida iuris obſeruatione humanitatis & æqtatis obliuiſcunt. Hiſtoria quæ ꝓuerbio cãm dedit, narrat à Tito Liuio, ꝑmæ Decadis, viii. lib. Extat & apud Valeriũ Maximũ aliosq; cõplures ſcriptores. Ea ad hũc fermè habet modũ. L. Mãliꝰ, cũ Cõſul bellũ cũ Latinis gereret, edictumq; eſſet, neqs extra ordinẽ pugnaret, ac T. Mãlius Cõſulis filius turmæ ꝑfectus, ꝓuocatꝰ à Genutio, ſiue (ut Valerius) à Geminio Metio Tuſculanoꝝ eqtum ꝑfecto, oblitꝰ edicti cõſularis, cõflixit, & ꝓuocatorẽ haſta cõfodit. Deide ubi comitãte turma, ac uelut ouãte ſpoliis ornatus, ad patrẽ tẽderet, ille mox in cõſpectu omniũ, filiũ quod extra ordinẽ pugnaſſet, ad palũ deligari, deinde uirgis ex more cædi, poſtremo ſecuri feriri iuſſit. Salubri qdẽ in poſteꝝ exẽplo (quemadmodũ ait Liuius) ſed in præſentia nimiũ inuidioſo Conſuli. Siquidẽ ut author eſt Valerius, libro memorabiliũ nono, capite de ira, cum Victor Romã reuerteretur, nemo iuuenũ obuiam iit, in tantum totius iuuentutis odium uenerat. Hinc & cognomen additum uulgo imperioſo. Refert ſimile ſeueritatis exemplũ Valerius Maximus libro ſecũo, capite de diſciplina militari, de Poſthumio

Tiburto, cuius filius fotiſſimus adoleſcens, quod feliciter qdẽ, ſed iniuſſu patris, cũ hoſte cõmiſiſſet, à patre ſecuri pcuſſus eſt. Quanq̃ Titus Liuius primæ Decadis, lib. iiii. maluit hoc de Manlio Torquato, q̃ de Poſthumio credere, atq; in uariis ſcriptoꝝ opinionibus, hoc potiſſimũ argumento ſeſe uti teſtatur, quod uulgato prouerbio Manliana imperia dicta ſint, non Poſthumiana, cum tamen Poſthumius ætate præceſſerit Manlium. Quod ſi prior tam ſæui exempli fuiſſet author, occupaſſet nimirum inſignem titulum crudelitatis, præterea quod Manlio cognomen inditum eſſet imperioſo, non Poſthumio.

Complurium Thriorum ego ſtrepitum audiui. LXXXVIII.

πολλῶν ἐγὼ θρίων ψόφους ἀκήκοα, id eſt, Thriorum ego ſtrepitum audii complurium. Senarius eſt prouerbialis, quo minas et inanem clamorem nos contemnere ſignificamus. Quẽadmodũ Thais illa Terentiana, ſæuas & glorioſas Thraſonis minas pro nihil ducit, magnum nebulonem appellãs. Ariſtophanes in Veſpis, ὡς ἐγὼ πολλῶν ἀκήκοα, οἶδα θρίων τὸν ψόφον, id eſt, Thria noui, quid ſtrepant, ut ſæpius qui audiuerim. Porrò Thria à Græcis dicuntur ficulna folia, quæ cum incenduntur, minacem quendam ædunt ſtrepitum, & formidandum iis, quibus antea nõ ſit auditus, alioquin inanem & contemnendum. Niſi mauis legere θριῶν, Sic enim Græci uocãt Calculos, quos in urnam mittunt ſortilegæ, cum diuinant, quemadmodum admonuimus alibi. Solent huiuſmodi diuinatrices aliquando è ſortibus dira prædicere, quo ſtultos, ac credulos territent, cũ ſæpenumero nihil eueniat eorum quæ minantur.

Ne inter apia quidem ſunt. LXXXIX.

οὐδ' ἐν σελίνοις εἰσὶν, i. Ne in apio qdẽ ſunt, ꝓ eo, quod eſt, ne ingreſſum qdem, aut initiũ rei attigerunt. Sũpta metaphora ab iis, q hortos ingrediunt̃. Nam antiq̃tus extremos ille hortoꝝ ambitus, apio cõſerebat̃, quem q nondũ præteriſſent, uelut in horti limine adhuc eſſe uidebantur. Ariſtophanes in Veſpis, οὐδὲ μὲν γ' οὐδ' ἐν σελίνῳ ποὖστιν οὐδ' ἐν πηγάνῳ, i. In apio nondũ eſt uel ipſo, ſed nec in rutis adhuc. Hoc eſt, nec initiũ habet coꝝ, quæ ſunt futura. Interpres & aliã quandam hoc loco refert ſñiam, uolens adagiũ ad Gymnicũ Agonẽ pertinere, ad quod, quæ ꝑpararent infantes, ſtatim ut eſſent nati, in apio collocare conſueuerunt. Itaq; ꝑinde dictum uidet̃, Ne in apio qdẽ, quaſi dicas, ne in primis qdẽ rudimentis. Rutã autẽ Comicus addidit riſus cauſa, quod apiũ prælocutus fuerat. Porrò morem apio coronandi putant iam olim ab Hercule inductum, poſt interfectũ Nemeæ leonẽ, quod & Pindarus indicare uidetur alicubi.

Podex lotionem uincit. XC.

πρωκτὸς λουτρῶ περιγίνεται, id eſt, Podex lotionem uincis. Calliſtratus apud Ariſtophanis interpretem adagium hoc retulit ad eos, qui ſeſe in malum aliquod adigunt, propterea, quod ea corporis pars, etiam ſi lauetur, ſemet rurſum inquinat, ita ut ipſa ſit in cauſa, quo minus lauari poſſit. Quadrabit etiam ubi quid fruſtra fieri ſignificabimus, ueluti ſiquis nocẽtem è carcere redimat, atq; ille mox iterato commiſſo, ſemet eodem præcipitet. Aut ſiquos reconcilies mox in priſtinam relapſuros ſimultatem, aut caſtiges incorrigibile ingenium, quod genus eſt mulierum. Conueniet & in illos, qui ſuo ipſius uincunt malo. Veluti, ſiquis morum intractabilitate obtineat, ne poſt hac obiurgetur à præceptore. Putant adagium uideri ſumptum ab iis potiſſimum, qui cita ſunt aluo, quos Noſſus ſoriolos appellat. Ariſtophanes πρωκτὸς λουτροῦ περιγινόμενος, id eſt, Podex peruincens loturam. Itidem & morbus dicitur uincere artem, curam'ue medici, cum eſt immedicabilis.

Conſcientia mille teſtes. XCI.

Quintilianus oratoriarum inſtitutionum libro quinto, hanc ſententiam ut prouerbialem citat. Conſcientia mille teſtes. Senſus interprete non eget. Quis enim neſcit conſcientiam rem eſſe unam omnium efficaciſſimam, adeo, ut nulla tormenta melius prodant maleficium, q̃ conſcientia, nullus carnifex ſeuerius puniat, q̃ hæc? Vnde & illud, Heu q̃ difficile eſt crimen non prodere uultu. Extat & Græcanica ſententia, Συνείδησις πλήττει τὴν ψυχήν, id eſt, Conſcientia uerberat animum. Iuuenalis item, Et ſurdo uerbere cædit. Hanc ſenſere poetæ, cum de diris & ultricibus furiis fabulantur.

Myſorum præda. XCII.

Μυσῶν λεία, id eſt, Myſoꝝ præda. In eos olim dicebatur, qui impune à quibuſlibet lædũtur, ac diripiuntur. Ortum adagium à Myſis, quos aiũt quondã finitimoꝝ incurſationibus male uexatos fuiſſe, quo tẽpore Telephus rex peregre agebat. Vtit̃ hoc adagio Ariſtoteles libro Rhetoricoꝝ primo, tractans de locis coniecturalibus, καὶ τοὺς ὑπὸ πολλῶν ἀδικηθέντας, καὶ μὴ ἐπεξελθόντας, ὡς ὄντας κατὰ τὴν παροιμίαν Μυσῶν λείαν, id eſt, Eos item, inquit, qui à compluribus affecti iniuria, non curant de ulciſcendo, Nam ut trito dicitur prouerbio, Myſorum hi præda ſunt. Hoc eſt, paſſim ab omnibus inceſſuntur, propterea, quod ueterem ferendo iniuriam, inuitant nouam. Vſus eſt Demoſthenes aduerſus Aeſchynem, Quo quidem in loco Scioli deprauarũt pro Myſorum, miſerorum, in tranſlatione Leonardi Aretini, Citatur & ex Stratidis Medea, & Iambis Simonidis.

Vltra ſepta tranſilire. XCIII.

ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν, id eſt, Septa trāſilire. Congruit uel in eos, qui rem quāpiam nouā & incredibilē deſignant, longeq́; ſupra uulgariū hominū facultatē. Vel in hos, q à re ꝓpoſita digrediuntur. Vel in illos, q præſcriptos ſibi terminos, & poteſtatis mandatæ modū tranſeunt. Natū adagium à Phaylo quodā Pentathlo Pontico, ut quibuſdā placet, Crotoniata, q tum ſaltu, tū diſco miꝗ in modū ualuiſſe legitur. Extat & inſcripto ſtatuæ illius huiuſmodi, πέντ' ἐπὶ πεντήκοντα πόδας πήδησε Φάυλλος. δίσκευσεν δ' ἑκατὸν πέντ' ἀπολειπομένων, id eſt, Quinq; ſupra quinquaginta pedes ſaliit Phaylus. Diſcum autē iacit centum, exceptis quinq;. Meminit huius adagii Plato in Cratylo, καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἅλλεσθαι, id eſt, Et ultra ſepta ſalire. Refert & Iulius Pollux libro de rerum uocabulis tertio. Lucianus in ſomnio, ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἤδη πηδᾷ, id eſt, Vltra ſepta iam tranſilit. De ſomnio cuius finis cū ſit ſomnus, iam etiā uigilanti duraret. Cicero de oratore lib. i. Et quaſi certarum artium forenſibus cancellis circumſcriptam ſcientiam. Idem in actionibus, Ab his cancellis, quibus me circumſcripſi, declinauero. Locus enim is, in quo celebrabantur ludi forenſes foſſis, cācellis, aut aliis id genus ſeptis erat circumſcriptis.

Pſyrice facta. XCIIII.

Pſyra, inſula quæpiā eſt, haud ꝓcul à Chio, Cuius meminit & Homerus libro Odyſſeæ tertio, Pſyriā appellans, ἢ καθύπερθε Χίοιο νεοίμεθα παιπαλοέσσης νήσου ἔπι Ψυρίης, αὐτὴν ἐπ' ἀριστέρ' ἔχοντες, i. Certe ſupra Chiū redibamus aſperam, in inſula Pſyra, ipſam à ſiniſtris habentes. Strabo Pſyra ꝓnunciat, pluratiue, & neutrali genere. Meminit hui⁹ et Plinius libro mūdanæ hiſtoriæ ꝗnto. Ea inſula qm̄ eſſet & perpuſilla & ignobilis, in contēptus ac uilitatis ꝓuerbium abiit, ut quæ ſordide, parumq́; magnifice fierēt, Pſyrice facta dicerentur. Hæc fermè Stephanus, idē citat Cratinū, ἐς Ψυρὰ Διόνυσον ἄγοντες, id eſt, In Pſyra Bacchum ducentes. Eundem rurſus in Nemeſa, ἐς Ψυρά τε τὴν Σπάρτην ἄγεις, id eſt, In Pſyra Spartam ducis.

Bos Cyprius. XCV.

κύπριος βοῦς, id eſt, Cyprius bos. In brutum, ac ſtolidum iaci ſolitum, propterea, quod Cyprii boues magis bruti ferantur, quippe qui ſtercore humano paſcantur. Refertur à Suida, ac Diogeniano. Interpres Ariſtophanis in Plutum, ſcribit Bœotios boues σκατοφάγους fuiſſe, id eſt, oletū edētes. Hoc autem nomine Ariſtophanes, Medicos appellat, quod in curandis ægrotis ſordida quædam tractent, lotium, aut uentris excrementa contemplantes, Sed de Cypriis bubus conſentit Plinius libro uigeſimooctauo, capite ultimo, narrans Cyprios boues hominum excrementa appetere, non paſtus cauſa, ſed ut hoc remedio torminibus medeantur.

Cyprio boui merendam. XCVI.

Feſtus Pōpeius uerſum hunc Sotadicū citat ex Ennio, Cyprio boui merendā. Oſtenditq; cōuenire, quoties cōuiua ſordidus & inſipidus, ſordido atq; inſipido accipit̃ cōuiuio. Originē adagii refert eandē, quā nos modo cōmemorauimus. Feſtiuius erit, ſi ad res animi deflectat̃, ut ſiquis apud ſpurcos ſpurce loquatur, apud indoctos indocte.

Equum habet Seianum. XCVII.

Equū habere Seianū, olim ꝓuerbio dicebatur in calamitoſum, & ad extremā inopiā redactū. Allegoria ſumpta eſt ab equo quodā fatali, cui à Cn. Seio domino, nomen inditū eſt Seiano, is ex Diomedeis eqs prognatus fuiſſe creditus eſt, fuit inſigni qdē ſpecie, ueꝝ eiuſmodi quodā fato, ut qſquis eius equi poſſeſſor eēt, is cū omni domo ad internicionē uſq; deperiret. Id, quod Cn. Seianus ipſe, capitis dānatus ac miſerando affectus ſupplicio, Deinde & Dolobella bello interfectus, Poſt hūc Caſſius ab hoſtibus occiſus, Deinceps Antoni⁹ deteſtabili exitio ꝑdit⁹, ꝓbauit. Hūc equū C. Baſſus Argis ſe uidiſſe refert, haud credibili pulchritudine, uigoreq́; & colore exuperātiſſimo, nēpe puniceo. Hoc adagiū & refert, & copioſius explicat Aulus Gellius, libro noctiū Atticaꝝ tertio, capite nono, Fieri poteſt, ut hæc de equo ſuperſtitio manarit ab equo illo Durateo, cuius aliquot locis meminit Homerus, qui fatalē interitū attulit Troianis. Ad quod alludens Maro. Scandit, inquit, fatalis machina muros. E diuerſo quædā fataliter eſſe felicia credidit ueteꝝ ſuperſtitio, Nam author eſt Treuellius Pollio, in libro de triginta tyrannis, uulgo perſuaſum fuiſſe, res iis feliciter cedere, qui Alexandri Magni imaginē, auro, argento'ue expreſſam geſtitarent. Nec hodie deſunt, qui gladios in bello fortunatos, & huiuſmodi quaſdam nugas pollicentur principibus. At magis mirandum eſſe, q iſtiuſmodi impoſtoribus credant.

Aurum habet Toloſanum. XCVIII.

Huic ſimillimū eſt illud, Aurum habet Toloſanum. In eū, qui magnis, ac fatalibus afficit̃ malis, nouoq́;, ac miſerando exitio perit. Refert̃ ab Aulo Gellio, eodē loco, quē modo citauimus ad hunc modum. Eadem ſententia eſt illius quoq; ueteris prouerbii, quod ita dictum accipimus, Aurum habet Toloſanū. Nam cum oppidum Toloſanum in terra Italia, Q. Cepio conſul diripuiſſet, multūq; auri in eius oppidi templis fuiſſet, quiſquis ex ea direptione aurum attigit, miſero, cruciabiliq; exitu periit. Meminit auri Toloſani M. Tullius libro de natura Deorum tertio. Cognoſce, inquit, alias

quæſtiones auri Toloſani, coniurationis Iugurthinæ. Strabo libro geographiæ quarto, admonet hanc pecuniam Toloſanam Delphicæ pecuniæ partem fuiſſe. Brennus enim Prauſus natione, Tectoſagis auxiliantibus Delphos incurſauerat, deinde quemadmodum refert Iuſtinus lib. xxii. cum Tectoſagi ſe in antiquam patriam Toloſam recepiſſent, peſtilentia laborare cœperunt, à qua non prius ſunt liberati, q̃ aruſpicū reſponſis moniti, aurū, argẽtumq́; ſacrilegio quæſitū, in Toloſenſem lacum mergerent, quod omne magno poſt tempore Cepio Romanus conſul abſtulit. Quod q̃dem ſacrilegium, exitium attulit, tū ipſi Cepioni, tū illius copiis. Erant autẽ auri pondo C X. milia, argenti pondo quinquies decies centū milia. Scribit.n. Strabo Toloſanos ex priuatis fortunis auxiſſe ſacram pecuniã, ut magis deū ſibi reconciliarent. Narrantur & alia q̃dam hoc loco à Strabone de auro Toloſano ex Poſidonio, uerum qm̃ ad adagionis enarrationẽ non magnopere pertinere uidebant̃, ſat habuimus locū indicaſſe. Durat hodieq́; apud uulgus hæc opinio, ut exiſtiment, omneis miſere perire, quicunq; à ſacris rebus non abſtinent manus uiolentas.

Polypi caput. XCIX.

πολύποδος κεφαλὴ, id eſt, Polypi caput. In hominẽ uariū, & in quo pariter & uitia quædã, & uirtutes inuenias, cuiuſmodi Catilinã deſcribit Saluſtius. Cõperit & in rẽ, ex qua non parũ commoditatis capere queas, ſed quæ eadẽ nonnullis incõmodis noceat. Allegoria ducta eſt ab eius piſcis capite, quod ſicuti teſtatur Plutarchus in libello, cui titulus, quomodo ſint adoleſcentibus audiendi poetæ, eſu quidẽ ſuauiſſimū & eſculentum. Cæterũ ſomnia parit triſtia, ac ꝓdigioſa. Vnde huius eſum interdicebant iis, q cuperent ex inſomniis præſcire futura, quẽadmodum & fabarũ, ut teſtis eſt idẽ Plutarchus in Sympoſiacis. Proinde poeticen Polypi caput uocat, in qua ſicuti ſunt permulta cognitu, tū iucunda, tū frugifera, ita ſunt nonnulla, niſi caueas, peſtilentia. Porrò ex huiuſmodi rebus, id, quod ineſt cõmoditatis, cõueniet excerpere, quod noxiū, uitare. Iuxta Simonidis doctrinã apiculas imitari, quæ præteritis reliquis, ad ea duntaxat aduolant, unde poſſint aliquid ad mellificiū idoneū excerpere, nec aliud colligunt, q̃ quod ſit uſui futurũ. Prouerbiū integre refertur apud Plutarchum hoc pacto, πουλύποδος κεφαλῇ ἐνὶ μὲν κακὸν, ἐν δὲ καὶ ἐσθλόν, id eſt, In Polypi capite, ineſt quidem malū, ineſt & bonum. Itidem Theognis in ſentẽtiis de uino prædicat, ἐσθλὸς καὶ κακός ἐστι, id eſt, Bonū, ac malū es. Poſſet ad hanc formam torqueri fabula de haſta Achillis, quæ uulneris auxiliū tulit, eadem quæ uulnus inflixerat.

Aeſtate penulam deteris. C.

ἐν θέρει τὴν χλαῖναν κατατρίβεις, id eſt, Aeſtate penulam deteris. Refertur à Zenodoto, Diogeniano, Suida. Recte dicetur in eum, qui res neceſſarias temere, nec in tempore profundit, aliquando futuras uſui, ſi ſeruentur. Id, quod uulgo factitant adoleſcentes, qui facultates patrias ſtulte prodigũt in iuuenta, qua ſuſtinenda fuerat imbecillitas ſenectæ. Neq; male quadrabit in eos, qui corporis uires in uoluptatibus fruſtra conſumunt, quas in obeundis negociis ſeriis, poſtea ſint deſyderaturi. Nã χλαῖνα ſumma ueſtis eſt, quæ pro tempore ſumitur ad uentos, pluuiam, frigus'ue depellẽdum, quaſi latine dicas penulam. Iuuenalis, Et multo ſtillaret penula nimbo.

Finis Primæ Chiliadis.

DES. ERASMI ROTERODAMI PROVERBIORVM CHILIAS SECVNDA.

Feſtina lente. I.

πεῦδε βραδέως, id eſt, Feſtina lente. Prouerbiū hoc non inuenuſtam ænigmatis ſpeciem præ ſe fert, propterea quod conſtat ex uerbis inter ſeſe pugnantibus. Ideoq́; referẽdū eſt ad eam formã, quã in operis huius initio demonſtrauimus, nimirũ eorum, quæ per ἐναντίωσιν, i. cõtrarietatẽ efferunt̃. Quod genus eſt illud δυσδαίμων εὐδαιμονία, id eſt, infelix felicitas. Nec abſurde mihi coniectaſſe uideatur, ſiquis effictum exiſtimet ex eo, quod eſt apud Ariſtophanem in Equitibus, σπεῦδε ταχέως, id eſt, Propera propere. Vt alluſor quiſquis is fuit, τὴν ἀναδίπλωσιν in ἐναντίωσιν commutarit. Ad hunc autem figuræ colorem, atq; ad hanc alluſionis facetiã, non mediocrem gratiã adiungit tam cõmoda, tanq; abſoluta breuitas, quæ & ipſa uelut in gemmis, itidẽ & in adagiis, neſcio quo modo peculiariter decere mihi uidetur, & ad precii miraculum facere. Etenim ſi uim, ac ſententiam æſtimes, quam hæc tam circuncisa uocum breuitas in ſeſe complectitur, q̃ ſit fœcunda, q̃ grauis, q̃ ſalutaris, q̃ ad omnem uitæ rationem late patens, profecto facile diſceſſeris in hãc ſententiã, ut in tanto prouerbiorū numero, non arbitreris ullum aliud eſſe perinde dignum, quod omnibus incidatur columnis, quod pro templorum omnium foribus

deſcribatur, & quidem aureis notis, quod in principalium aularum ualuis depingatur, quod primatium inſcalpatur anulis, quod regiis in ſceptris exprimatur, deniq; quod omnibus ubiq; monimentis repræſentetur, propagetur, celebretur, ut quod tantopere expediat ſemper cuiuſq; obuerſari animo, nuſq̃ non occurrat oculis, nulli quidem mortalium, non maximo futurum uſui, præcipue tamen pncipibus, & iis, qbus, ut uerbis dicam Homericis, λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε, id eſt, Populiq; commiſſi ſunt, & tam multa ſunt curæ. Quandoquidem à plebeiæ ſortis hoibus, ſiqd forte ſit uel prætermiſſum ſocordia, uel admiſſum temeritate, quẽadmodum iactura leuior, ita & incommodum, quod acceptum eſt, faciliore remedio ſarcitur. At uero pncipis, uel unica ceſſatio, ſemel ue præcipitatum conſilium, Deum immortalem, quas tempeſtates nõnunquã excitat, quãtas rerum humanarum ruinas ſecum trahit? Rurſum ſi adſit τὸ σπεύδειν βραδέως, hoc eſt, maturitas quædã, ac moderatio, ſimul ex uigilantia lenitudineq; temperata, ut neq; per temeritatem quicq̃ faciat poenitendum, neq; per ſocordiam qcq̃ prætereat, quod ad reipublicæ cõmodũ pertinere uideatur, quæſo te, quid eſſe poſſit hoc imperio felicius, firmius, ſtabiliuſq;? Quanq̃ hæc felicitas, haudquaq̃ ipſis imperii terminis circumſcribitur. Quin undiq; longe lateq; ad finitimos populos dimanat, nec uſq̃ æque locum habet Heſiodium illud, πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ. Proinde ſic eqdem exiſtimo, prouerbium hoc, ſiquod aliud, optimo iure, βασιλικὸν, id eſt, regium appellari debere, non tãtum ob eam, quam modo diximus cauſam, uerũetiam, quod duobus his uitiis ingenia principum peculiariter uideantur eſſe cõfinia. Nam fortunæ fauor, rerum affluẽtia, tam paratæ uoluptatum illecebræ, præterea protinus licere quicqd collubitum fuerit, deniq; peſtilẽtiſſimũ illud aſſentatorum γένος, ſemperq; parati qcquid quocũq; modo dictum factum'ue fuerit, arriſus, applauſus, adgratulatio, hæc inquã, atq; id genus alia, non mirum ſi quibuſdam ſocordiam concilient. Maxime, ſi his oibus fomentis ætas iuuenta contigerit, & huius comes, rerum imperitia. At è diuerſo fit nonnunq̃, ut inſitus ille pncipũ ingeniis uigor, & impetus qdã, ut ita dixerim, leoninus, adauctus amplitudine fortunæ, excitatus rerum maximarum ſucceſſibus inflãmatus uel iracũdia, uel ambitione, uel aliis hmõi cupiditatibus, extimulatus cõſiliis præferocibus, tranſuerſos rapiat, aliquoties, tũ ipſos tum oẽm impii molẽ in pcipitiũ auferat. Quanq̃ ſiqdẽ in alterutrã ptem peccãdũ ſit, nõ paulo præſtiterit, regẽ impẽdio lẽtiorem eſſe, q̃ plus æquo pcipitem. Homerus Agamẽnoni uitioſam quãdã animi molliciẽ, hoc eſt, τὸ βραδέως, affinxiſſe uidet', ut eius nullũ egregium facinus adferat', aut aioſum, niſi cũ ob ereptam Chryſeidẽ ſtomachat', & Achillẽ ſua ſpoliat Bryſeide. Rurſum Achilli parum moderatos impetus, hoc eſt, τὸ σπεύδειν attribuit, niſi ſicubi tũ σπεύδειν βραδέως, uidet', cũ in cõſilio diſtricto gladio, regẽ impetitur', à Pallade cohercet', admonit', ut intra cõuicia dũtaxat indignet'. Atq; hoc ipm erat ĩpotẽtis aĩ, in freqnti pncipũ cõſeſſu, tot pbris, tã manifeſtis cõuiciis, in eũ debacchari, penes quẽ rerum erat ſumma. Achillẽ imitat' ue' Alexãder ille Magnus, ac planè uicit, qppe quẽ euſq; pcipitẽ egerit impetus animi ut in amiciſſimos ẽt ferrum deſtrinxerit. Agamẽnonẽ Sardanapalus eſt æmulatus, Sed ita æmulatus, ut lõgo præceſſerit interuallo. Quin utriuſq; gñis innumerabiles inuenire liceat, q uel huius inertiã, uel illius ferocitatẽ referant, ppaucos aũt repias, q puerbium hoc ſecuti, tẽpeſtiuam celeritatem cũ prudẽti tarditate recte miſcuerint, niſi qđ p multis unus ſufficit. Fabius ille Maximus, cui cognomen ẽt additũ Cũctatori, cũ ipſi laudẽ pepit immortalẽ, tum Romão impio cũctando reſtituit rem, aliorum ducũ inauſpicata celeritate, iã ad extrema redactã. Itaq; nõ ſine cã uideo factum, ut hoc σπεῦδε βραδέως intantum arriſerit duobus Impatoribus Romanis, oĩum facile laudatiſſimis, Octauio Auguſto, & Tito Veſpaſião. Quorum utriq; ſingl'aris quædã aderat animi magnitudo, cũ incredibili quadã lenitate, facilitateq; cõiuncta, ut cũ amabili morum popularitate, oĩum aĩos ſibi deuinxerint, nihilo ſecius tñ, pari diligẽtia, ſiqñ res uirum poſtularet, celeriter res maximas cõfecerint. Octauius igit', hoc dicto, tam impẽſe delectatus eſt, quẽadmodũ in noctibus Atticis narrat Aulus Gellius, ut nõ in ſermonib' modo quotidianis, crebrius uſurparet, uerumẽt epl'is ſuis freqnter inſereret, admonens his duabus uocibus, ut ad rẽ agẽdã adhiberet' ſimul & induſtriæ celeritas, & diligẽtiæ tarditas. Quod qdẽ Gellius Latinis exiſtimat, unico uerbo dici, Matura. Nã maturari, quod neq; præprope fiat, neq; ſerius, q̃ oporteat, ſed ipſo in tpe. In hũc ſenſum uſurpaſſe Maronẽ, cũ ait Aeneidos lib. i. Maturate fugam. Quanq̃ oĩno uox hæc apud authores ſignificat idem qđ feſtinare, ſed ita feſtinare, ne tẽpus legitimũ anuertas, ſiqdem feſtinata recte dixeris ẽt pꝓpera matura nõ dixeris. Neq; diſſidẽt ab his, quæ Suetonius tradit in huius uita, nihil, ingens, minus in duce pfecto, q̃ feſtinationẽ, temeritatemq; cõuenire arbitrat'. Crebro itaq; illa iactabat, σπεῦδε βραδέως· ἀσφαλὴς γάρ ἐστ' ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης, i. Feſtina lente, Nam certus dux potior, q̃ confidens. Hæc fermè Suetonius. Iam uero dictum idem Tito Veſpaſiano placuiſſe ex antiqſſimis illi' nomiſmatis facile colligit', quorum unum

ALDVS MANVTIVS mihi ſpectandum exhibuit, argenteum, ueteris, planeq́ꝫ Romanæ ſcalpturæ quod ſibi dono miſſum aiebat, à PETRO Bembo patritio Veneto, iuuene, cum inter primos erudito, tum omnis liʒariæ antiqtatis diligentiſſimo perueſtigatore. Nomiſmatis character erat huiuſmodi, Altera ex parte faciem Titi Veſpaſiani cum inſcriptione præfert, ex altera ancorã, cuius medium, ceu temonem, Delphin obuolutus complectiť. Id aũt ſymboli nihil aliud ſibi uelle, q̃ illud Auguſti Cæſaris dictum, Σπεῦδε βραδέως, indicio ſunt monimenta lraꝝ hieroglyphicarum, Sic.n.uocanť ænigmaticæ ſcalpturæ, quaꝝ priſcis ſæculis multus fuit uſus, potiſſimum apud Aegyptios Vates, ac Theologos, q nefas eſſe ducebant, ſapientiæ myſteria, lris communibus uulgo ꝓfano prodere, quemadmodum nos facimus, ſed ſi qd cognitu dignum iudicaſſent, id animãtium, rerumq́ꝫ uariarum expreſſis figuris, ita repræſentabant, ut nõ cuiuis ſtatim promptum eſſet coniicere, uerum ſi cui ſingularum rerum ꝓprietates, ſi peculiaris cuiuſqꝫ animantis uis ac natura, cognita, penituſq́ꝫ ꝑſpecta fuiſſet, is demum collatis eorum ſymboloꝝ coniecturis, ænigma ſententiæ deprehendebat. Veluti cum Aegyptii Oſirim ſuũ, quem eũdem ſolem eſſe putãt, ſignificare uolũt, inſcalpũt ſceptꝝ, inqꝫ eo ſpeciem exprimunt oculi, nimiꝝ innuẽtes hunc Deum eſſe, regaliqꝫ poteſtate ſublimem cuncta deſpicere, quia ſolem Iouis oculũ appellat antiqtas. Huiuſmodi fermè refert Macrobius libro Saturnalium ꝑmo. Item annum hoc modo demonſtrabant. Effingebant ſerpentem ita circũuolutum, ut caudam ore teneret inſertam, innuẽtes annum ſemper iiſdem uicibus tempoꝝ reciprocantibus in ſeſe recurrere, Vnde Seruius autumat apud Græcos ἐνιαυτοῦ uocabulum attributũ anno, atqꝫ huc reſpexiſſe Maronẽ, cum ait, Atqꝫ in ſe ſua per ueſtigia uoluitur annus. Etiam ſi Horus Aegyptius, cuius extant duo ſuper hmõi ſymbolis libri, ſerpentis ſcalptura non annum, ſed æuum repræſentari tradit, Annum aũt tum Iſidis, tum Phœnicis imagine. Scripſit his de rebus & Plutarchus in cõmentario de Oſiride, & Chæremon apud Græcos, teſtimonio Suidæ, cuius ex libris excerpta ſuſpicor ea quæ nos nuper conſpeximus huius generis monimẽta. In qbus etiam hæc inerat pictura. Primo loco circulus, deinde ancora, quam mediam, ut dixi, Delphinus obtorto corpore circumplectitur. Circulus, ut indicabat interpretamentum adſcriptum, qm̃ nullo finitur termino, ſempiternum innuit tempus. Ancora, qm̃ nauim remoratur & alligat, ſiſtitq́ꝫ, tarditatem indicat. Delphinus, quod hoc nullũ aliud animal celerius, aut impetu ꝑniciore, uelocitatem exprimit. Quæ ſi ſcite cõnectes, efficient huiuſmodi ſententiam, Ἀεὶ σπεῦδε βραδέως, id eſt, Semper feſtina lẽte. Porrò hoc ſcripturæ genus nõ ſolum dignitatis plurimum habet, uerumetiam uoluptatis non parum, ſiqs modo rerum, ut dixi, ꝓprietates penitus perſpectas habuerit, id quod partim contingit ſolerti contemplatione reꝝ, cauſarumq́ꝫ naturaliũ, ꝑtim liberaliũ cognitiõe diſciplinaꝝ, Veluti, ſiqs ex Ariſtotelicis libris, quos de naturali auditu inſcripſit, ꝓbe teneret, analogiam quãdam eſſe & ſimilitudinẽ inter magnitudinẽ, motum ac tꝑs. Nam hoꝝ trium unumquodqꝫ pariter in eodem exiſtunt. Siqdem ut tꝑs adhæret motui, ita motus adhæret magnitudini. Quod in magnitudine pũctũ, hoc momẽtũ in tꝑe, impetus in motu (liceat.n. interim ſic appellare, quod in motu minimũ eſt, atqꝫ indiuiſibile) Neqꝫ.n. de uocibus laborandũ, ſi de re cõueniat. Iam igiť, ſi in recta linea magnitudinẽ cõſyderes, duo pũcta repies, quoꝝ alteꝝ ſit initium dũtaxat, alteꝝ finis tm̃, hoc eſt, unde quaſi fluit longitudo, & in quod deſinit. In eadẽ ſi motum cõſtituas, duos item repies impetus, alteꝝ unde motus oriť, alteꝝ in quẽ deſinit. Hoꝝ item ea ratio eſt, ut q initium eſt, tm̃ eius motus initiũ eſt q finis, tm̃modo finis. Motum tꝑs neceſſario comitať. Eſt.n. huius ueluti regula, cuius naturã ſi ſeparatim cõtemplere, duo uides momẽta (liceat.n. ita loq) alteꝝ tꝑis illius initiũ, alteꝝ finẽ. Rurſum aũt, ſi in eadẽ linea conſyderaris, pũcta magnitudinis, impetus motus, momẽta tꝑis, quæ media intercedunt inter initiũ & finẽ, uides hoꝝ uniuſcuiuſqꝫ uelut ancipitẽ eſſe naturã. Etenim ad initiũ relata, fines ſunt, ad finẽ, initia. Proinde ubi finita erit magnitudo, ibi ſimul & finitus motus, & tꝑs finitum ſit, oportet. Finita eſt aũt ea magnitudo, in qua tale cõpetit initium, ut idẽ finis eſſe nõ poſſit talis finis, ut in eũdem nõ cadat, ratio ꝑncipii, id, quod euenit in oĩbus figuris, excepta circulari ſeu ſphærica. Nã ut in hac nullũ certum eſt pũctum, quod ꝓprie dici queat initium, nullũ item, qđ ita ſit finis, ut tm̃ eam recipiat appellationẽ, ita nec momẽtũ hmõi, ullũ eſt, nec impetus. Vnde conſeqtur, ut ibi neqꝫ finita ſit magnitudo, neqꝫ motus finitus, neqꝫ finitũ tꝑs. Rurſum ubi qđlibet magnitudinis pũctum, ſimul & initiũ & finis eſſe põt, ibi magnitudinẽ infinitam eſſe neceſſe eſt. Ad eandẽ rõnẽ, ubi qlibet impetus uel ꝑncipium motus eſſe põt uel finis, illic motus uideť infinitus. Demũ ubi quoduis momẽtum, ſimul uel initium tꝑis eſſe põt, uel finis, ibi tꝑs infinitũ oportet eſſe. Sed infinitũ tꝑs, æternum uocamus, qud qdem æterno rñdet motui. Motus æternus magnitudinem item æternã reqrit. Hæc non poſſunt competere, niſi in ſphæricã, aut circularem magnitudinem. Vnde philoſophi qdam æternitatẽ mũdi collegerũt, quod animaduerterẽt cœli uni-

uerſi, ſyderumq́; & ſphæricam eſſe figuram, & motum item eſſe ſphæricum. Porrò non ſolum in huiuſmodi magnitudinem circuli ratio quadrat, uerũetiam motus huic adhærens, circulus eſt qdã, item tp̃s cum dimetiens motum, nõ reſpuit appellationem circuli, quẽadmodum teſtat' etiam Ariſtoteles quarto, περὶ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως libro. Hæc igitur, atq; id genus alia, q ex philoſophoꝝ diſciplinis perdidicerit, is facile coniectabit, q̃obrem Aegyptii circulo ſempiternum tempus exprimere uoluerint. Iam uero Delphini uim, naturamq́; paucis inſpiciamus. Tradũt authores hũc incredibili uelocitate, & admirabili impetu, reliquum aiantiũ genus, longo interuallo poſt ſe relinquere. Proinde Oppianus libro de naturis piſcium ſecũdo, Delphinos non cũ qbuſlibet auibus, ſed cum aqlis cõfert, ὅσσον γὰρ κούφοισι μετ' οἰωνοῖσιν ἀίσσοντες, αἰετοὶ ἐν θήρεσσι μετ' ὠμηστῇσι λέοντες ὅσσον τ' ἐν ἑρπυστῇσιν ὑπέρτεροι δράκοντες τόσσον καὶ δελφῖνες ἐν ἰχθύσιν ἡγεμονῆες, id eſt, Quippe citas quantum inter aues, inſignis honore Regali, reliquas aqla præuertit' omneis Inq; feris leo crudiuoris, ſæuoq́; dracones Serpẽtum in genere exuperant, tñ impete Delphin Eximius uincit, regnantes æquore piſces. Confert & iaculo διὰ χειρὸς βέλος ὥς τε, θάλασσαν ἴπτανται, id eſt, Niq; per æquora lata ſagittæ, more uolant. Deniq; confert ẽt uento, uel turbini potius, ac procellæ uentoꝝ. ἄλλοτε μὲν βαθὺ κῦμα διαθρέχει ἠΰτε λαῖλαψ, id eſt, Altas aliquando per undas Turbinis in morem diſcurrit. Plinius libro hiſtoriæ mundi nono, capite octauo, Ariſtotelis ſecutus ſniam, haudquaq̃ ab his diſcrepantia refert, uidelicet Delphinum omnium aiantiũ, pn̄iciſſimum eſſe, neq; id ſolum inter maritimi generis, uerũetiam uolucri quauis ocyorem, quouis acriorem telo. Singularem aũt huius uelocitatẽ hoc potiſſimũ argumento colligi, quod cum os habeat longo diſſitum interuallo à roſtro, nempe medio penè uentre, quæ res in cõſectandis piſcibus nõ mediocrem illi moram adferat neceſſe eſt, neq;.n. niſi reſupinus, atq; conuerſus corripit, tñ uix ullus eſt Piſcium, q illius effugiat celeritatẽ. Nec ignorat ipſe hanc naturæ dotem, ſed ueluti laudis, animi ue cauſa certat aliquoties, cum nauigiis plenis uelis euntibus. Eſt enim præcipue φιλάνθρωπος Delphin (qn & παιδεραστὴν aiũt nõnulli) & ob id capitalis eſt hoſtis Crocodili; quo nõ aliud animal inſenſius homini. Itaq; nõ paueſcit hoiem, ut alienũ, ueꝝ obuiam nauigiis uenit, Alludit exultans, certat etiam, & q̃uis plena præterit uela. Quin ẽt in mugilum uenatu, apud ſtagnũ Laternam magnifice declarat, quãtum ualeat celeritate, quãtum polleat ingenio, quantum deniq; bene uelit homini. Iam uero qd dicam de impetu, uix credibili? Siqdem ubi fame concitatus, fugiẽtem in uada ima, perſecutus piſcem, diutius ſp̃um continuit, non aliter q̃ arcu emiſſus, ad reſpirãdum emicat tanta ui exilit, uti plerũq; uento turgẽtia uela nauiũ ſaltu trãſuolet. Quod igit' ſymbolũ magis conueniebat, ad exprimẽdum acrem illum & indomitum animi impetum, q̃ Delphini? Porrò ad ſignificandum tarditatem, cunctationemq́;, nõ male quadrabat ἐχενηῒς piſcis, quem Latini Remoram uocãt, uerum quoniam huius figura parum cognobilis uidebatur (Nam præterquã, quod admodum puſillus eſt, nec ulla inſigni nota diſcernitur) magis ad id placuit Ancoræ ſymbolũ. Quæ, ſiquando periculoſe nauigatur ob uentos nimium ſecundos, ibi curſum immoderatum nauis figit, ac retinet. Itaq; dictum hoc σπεῦδε βραδέως, ex ipſis uſque priſcæ philoſophiæ myſteriis profectum apparet, unde aſcitum eſt à duobus omnium laudatiſſimis Imperatoribus, ita ut alteri adagionis eſſet loco, alteri inſignium uice, utriuſque moribus, ingenioq́; mire quadrans. Nunc uero in ALDVM Manutium Romanũ ceu tertium hæredem deuenit, haud eqdem ſine mente reor, ſine numine Diuũ. Nam huius eadem, quæ quondam Tito Veſpaſiano placuerũt, celebrant' inſignia, nõ notiſſima modo, uerumetiam gratiſſima qbuſcũq; ubiuis terraꝝ, bonæ literæ, uel notæ ſunt, uel charæ. Neq; uero ſymbolũ hoc tum illuſtrius fuiſſe crediderim, cũ inſcalptum impatorio nomiſmati, negociatoꝝ manibus terẽdum circũferret', q̃ nũc, cum ubiq; gẽtiũ, uel ultra Chriſtiani impii terminos, una cũ oĩgenis utriuſq; linguæ uoluminibus, ꝑpagat', agnoſcit', tenet' celebrat', ab omnibus, q liberalium ſtudioꝝ colunt ſacra, præſertim iis, q faſtidita barbara iſta, pinguiq; doctrina, ad ueram, atq; antiquã aſpirãt eruditionẽ, ad quã reſtituẽdam nĩr is, quaſi natus, & ab ipſis, ut ita dixerim, fatis factus, ſcalptusq́; uidet'. Tam ardẽtibus uotis unũ hoc optat, tam infatigabili molit' ſtudio, uſqueadeo nullũ refugit laborẽ, ut lr̃aria ſupellex & integra, & ſyncera, puraq́; bonis ingeniis reſtituat'. Quã qdem ad rem q̃tũ iã attulerit momẽti, tametſi fatis, penè dixerim, inuitis, res ipſa nimiꝝ indicat. Quod ſi pulcherrimis planeq́; regiis Aldi nr̃i uotis Deus aliqs bonis lr̃is amicus, aſpirauerit, & ſiquẽ numina leua ſinant, intra paucos annos illud futuꝝ polliceor ſtudioſis, ut qcqd eſt bonoꝝ authoꝝ in quatuor linguis, Latina, Græca, Hebraica, Chaldaica, tum aũt in omni genere diſciplinaꝝ, id unius huius opa & plenum habeant & emẽdatum, nullamq́; iam lr̃ariæ ſupellectilis partem quiſq̃ deſyderet. Quod ſi mul atq; contigerit, tum uero palàm fiet, quantũ adhuc bonoꝝ codicũ in abdito ſit, uel retruſum ob neglig ẽtiam, uel ſuppreſſum quorũdam ambitione, qbus hoc unum cordi eſt, ut ſoli ſape uideant'.

Tum deniq; cognitum erit, q̃ ꝓdigioſis mendis ſcateant authores etiam ii, q nunc ſatis emendati pu-
tant̃. Cuius rei ſi cui libebit uelut ex deguſtatione coniecturã facere, Plinianas ep̃las, quæ ꝓpediem
ex Aldina officina prodibunt in lucem, cũ uulgatis exemplaribus conferat. Quodq; ibi deprehende
rit, idem in aliis expectet authoribus, Herculanũ me Hercle facinus, ac regio quodam aĩo dignũ, rem
tam diuinam, q̃ſi funditus collapſam, orbi reſtituere, latentia pueſtigare, eruere retruſa, reuocare ex-
tincta, ſarcire mutila, emendare tot modis deprauata, præcipue uulgariũ iſtoꝝ excuſorũ uitio, q̃bus
unius etiam aureoli lucellum antiquus eſt, q̃ uel uniuerſa res l̃raria. Adde his, quod quãtumlibet exag
geres eoꝝ laudem, q reſpublicas ſua uirtute, uel tuent̃, uel etiam augent, in re certe ꝓphana, tum an-
guſtis circumſcripta ſpatiis uerſant̃. At, q l̃ras collapſas uindicat, nam id penè difficilius q̃ genuiſſe,
p̃mum rem ſacram molitur & immortalem, tum nõ unius alicuius ꝓuinciæ, ſed omnium ubiq; gen-
tium, omniũ ſæculoꝝ negocium agit. Poſtremo quõdam p̃ncipum hoc munus erat, inter quos præ-
cipua Ptolemæi gloria. Quanq̃ huius bibliotheca domeſticis & anguſtis parietibus continebatur,
Aldus bibliothecam molit̃, cuius non alia ſepta ſint, q̃ ipſius orbis. In hãc digreſſiũculam non ab re
mihi uideor expatiatus, nempe quo ſtudioſi hoc impẽſius his inſigniis & faueant & delectentur, po
ſteaq̃ cognouerint à tam inclytis authoribus fluxiſſe, præterea q̃d ſibi uelint, intellexerint, deniq; cũ
meminerint quãtum bonæ rei Delphinus ille polliceatur, ſiqs modo Deus pulcherrimis conatibus
dexter adfuerit. Nũc ad adagionis enarrationem, noſtra ſeſe referat oratio. Trifariam uti licebit pro
uerbio, primum, ſiquãdo admonebimus, diutius deliberandum, priuſq̃ aggrediare negociũ, poſteaq̃
ſtatueris, tum uelociter pagendum, ut ad conſultandi moram ptineat ancora, ad cõficiendi celerita-
tem Delphinus. Huc pertinet Saluſtianum illud, Anteq̃ incipias, conſulto, ubi conſulueris, mature fa
cto opus eſt. Quam ſñiam Ariſtoteles recẽſet, ſexto moraliũ libro tanq̃ uulgo iactatã. Aiũt, ingens,
de q̃bus iam deliberaris, ea celeriter eſſe pagenda, cũctanter aũt conſultandum. Cuius authorẽ Bian
tem fuiſſe teſtatur Laertius, q ſolitus ſit admonere Βραδέως ἐγχειρεῖν τοῖς πραττομένοις, ὅ,τι δ' ἂν ἕλῃ, βε-
βαίως τηροῦντα διαμένειν, i. Cũctanter aggrediendum negocium, ueꝝ in ſuſcepto conſtanter pſeue-
randũ. Nec admodũ abludit hinc Mimus ille Publianus, opinor, diu apparãdum eſt bellũ, ut uincas
celerius. Item ille, Deliberare utilia, mora tutiſſima eſt. Adde iis ꝓuerbium illud ἐν νυκτὶ βουλὴ, i.
In nocte cõſilium. Præterea Sophocleum illud in Oedipo Tyrãno, φρονεῖν γὰρ οἱ ταχεῖς, οὐκ ἀσφα-
λεῖς, i. Periculoſa præpropera eſt prudẽtia. Addẽdum his illud Platonis, quod alibi citauimus. Qui
plus ſatis feſtinat initio, ſerius ad finem puenit. Paulo diuerſius eſt, ſed tñ ad hãc referẽdum formam,
quod ait Quintilianus. Præcox illud ingenioꝝ genus, nõ temere puenire ad frugẽ. Et quod uulgo di-
cunt, q pueri adhuc, & uelut ante tp̃s ſapiũt, eos in ſenectute ſtultos euadere. Quod Accius approba-
re uidet̃, q apud Gellium ait ſibi in iuuenilibus ingeniis, itidem ut in pomis immaturis placere acerbi
tatem. Nã hæc demũ matureſcere. Porrò maturitas tempeſtiuã adfert ſuauitatem, Reliqua ante tp̃s
putreſcere. Alter uſurpãdi modus fuerit, cũ admonebimus affectus animi, rõnis uelut habenis repri-
mendos eſſe. Siq̃dem Plato aĩum hoĩs in treis partitus parteis, rõnem, iracũdiam, cõcupiſcẽtiam, in
hoc philoſophiæ ſummã ſitam eſſe putat, ſi affectus pareant ratiõi, non aliter q̃ regi, cui q̃dem ob id
ipſum ſedem in cerebro, uelut in arce datam exiſtimat. Peripatetici, quoꝝ ſignifer Ariſtoteles, affe-
ctus q ſunt animoꝝ impetus q̃dam, ceu ſtimulos quoſdam à natura datos exiſtimat q̃bus ad uirtutis
uſum excitemur, quanq̃ reclamantibus Stoicis, & noĩatim Seneca in libris, quos ad Neronẽ ſcripſit,
de ira. Putant. n. affectus hmõi non modo nihil conducere ad uirtutem, uerũetiam officere. Quanq̃
ne iſti q̃dem inficias eunt, in animo ſapientis illius quem imaginant̃, relinq primos impetus anteuer-
tere ſolitos rationi, quos funditus extirpare non queas. Veꝝ ii, ne conſequat̃ aſſenſio, protinus à ra-
tione reiiciunt̃. Hoc innuit Homerus, cũ Iliados primo, Pallas à tergo adſtat Achilli iamq; manũ ad
mouentem gladio, coercet. Igit̃ uiolentos illos animi motus Delphinũ recte dixeris, Ancorã mode-
ratricem ſapientiam. Seneca ſcripſit nulli rei prodeſſe moram, niſi iracũdiæ. Immo q̃cq̃d impẽſe cu-
pimus, aut odimus, ibi ſalutaris eſt mora. Vnde facete Cæſar, roganti cuidam, quo remedio foret utẽ
dum aduerſus iracũdiæ uiolentiam, iuſſit ut priuſq̃ iratus q̃cq̃ aut faceret, aut reſponderet, literaꝝ no
mina recenſeret ordine. Huc ſpectat etiam Terentianũ illud, Vide ne nimiũ calidum hoc ſit modo.
Sũt aũt quædam ingenia, q̃bus calcaribus eſt opus. Sũt q̃bus freno. Proinde recte ueteres illi à Del-
phino ancoram complecti uoluerũt, quod oporteat alteꝝ altero temperari, & utrũq; cũ altero con-
iungi, quo uidelicet eiuſmodi q̃dam animi habitus exiſtat, qualem Plato conflari putat ex muſica,
gymnaſticaq;, ſi pariter exerceant̃. Tertia utendi ratio fuerit, cũ admonebimus in omni negocio ui-
tãdam præcipitem celeritatem, quod uitii q̃buſdam ingeniis peculiariter inſitum eſt, ut illis in omni
re, quantulacũq; mora longa uideat̃. Huiuſmodi feſtinationis comites eſſe ſolent error & pœnitẽtia,

iuxta

iuxta uerſiculum illum, apud Græcos celebrem, προπέτεια πολλοῖς ἐστιν αἰτία κακῶν, id eſt, Multis maloꝝ eſt cauſa præcipitantia. His occinendum nobile illud Catonis dictum, Sat cito, ſi ſat bene. Cuius mentionem fecit Diuus Hieronymus, ſcribens ad Pãmachium in hæc uerba. Scitũ eſt illud quoq; Catonis, Sat cito, ſi ſat bene. Quod nos quondam adoleſcẽtuli, cum à perfecto oratore in præfatiũcula diceretᷣ, riſimus. Meminiſſe te puto erroris mutui, cum omne Athenæum ſcholaſticoꝝ uocibus conſonabat, Sat cito, ſi ſat bene. Hactenus Hieronymus. In ſumma quicunq; uel ſocordia peccãt, uel immoderato impetu, iis illud Octauii Cæſaris, σπεῦδε βραδέως, Simul ſymbolum illud olim Titi Veſpaſiani, nunc Aldinum oportebit in memoriam reuocare, ut Delphini, atq; Ancoræ meminerint.

Pedetentim. II.

κατὰ πόδας βαίνειν, Græcis prouerbio dicitur quod Latini reddiderunt, pedetentim, ubi quis non præcipitanter, atq; inconſyderate, ſed ſenſim, atq; cunctanter aggreditur negocium, atq; arte rem gerit magis q̃ impetu. Tranſlatum ab his, qui cautim, ac prætentantes per glaciem, locum'ue lubricum ingrediunẗ. Terentius in Andria Dii bene uertant quod agas, pedetentim tamẽ. Quintilianus, At ſi (quod ſecundo loco diximus) neſciet actor, quid propoſiti teſtis attulerit, paulatim, & (ut dicitur) pedetentim experietur.

Placide bos. III.

ἀφέμαο βοῦς, id eſt, Lente bos. Subaudiendum, incedit, aut ſimile quippiam. Congruet in illos, q placide & paulatim, citraq; tumultum, ſed tamen aſſiduitate rem conficiunt. Equorum laus eſt uelocitas. Boues non ualent celeritate, ſed uiribus & aſſiduitate pollent, non impetu. Proinde in pugna ſtataria, uel leonibus formidandum animal, & ad exhauriẽdos ingentes labores appoſitum, Eodem pertinet illud, Bos laſſus fortius figit pedem. In ſacris precibus, ut tradit Plutarchus in commentario de Oſiride & Iſide mulieres Helæas publicis, ac ſolẽnibus uotis ad hunc modum ſolitas inuocare, ut accederet, βοέῳ ποδί, id eſt, Bubulo pede. Siue quod huic animanti, cum ſit uiribus immenſis præditum, deinde tanta corporis mole, tamen peculiare uideatur molliter, quaſiq; pedetentim ingredi, nulloq; ſtrepitu, Vel quod bouis pedes, arua calcatu reddant meliora, cum reliquorum animantium noceant.

Tacito pede. IIII.

Huic ſimillimũ eſt, quod indicauit, qſqs is fuit, certe haudquaq̃ indiligens ſcriptor, q Rhetoricam Ariſtotelis exponit, ἡσύχῳ ποδί, id eſt, Tacito pede, ſeu lento pede, cũ cautim, ac pedetentim ad rẽ accedimus. Apud Latinos aliquanto ſecius uſurpatur tacito pede, pro furtim, ac clanculum, ut apud Ouidium, Tacitisq; ſeneſcimus annis.

Cumini ſector. V.

Impendio parcus, ac ſordidus olim puerbio, κυμινοπρίστης, i. Cumini ſector dicebaẗ. Teſtis & Ariſtoteles libro Moraliũ quarto, τούτων δὲ καὶ ὁ κυμινοπρίστης καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος, i. Ex hoc genere eſt & Cumini ſector, & qſqs eiuſmodi. Meminit & Theocritus Idyllio. κ. κάλλιον ὠ'πιμελητὰ φιλάργυρε τὰν φακὸν ἕψειν μὴ 'πιτάμῃς τὰν χεῖρα καταπρίων τὸ κύμινον, id eſt, Lẽticulam coquere paſtor tibi præſtat auare, Ne fodias digitos, cupiens ſecuiſſe cuminum. Item Alexis in Philocalo apud Athenæum libro octauo, ἀλλ' ᾤδειν ὅτι, κυμινοπρίστης ὁ τρόπος ἐστί σου πάλαι, id eſt, Cæterum noui probe olim eſſe mores Cyminopriſtæ tibi. Eſt aũt cuminũ per ſe qdem exilis herba, tum præcipue genus Aetheopicum, qđ Hippocrates, authore Plinio regium appellat, quod olim ſerebaẗ à male precantibus, authore Plutarcho, atq; ita felicius prouenire creditum eſt. Quo magis quadrat in hos huiuſmodi conuicium, q ob parſimoniam male audiunt. Idem Plutharchus cõuiuialium quæſtionum, Decade ſecunda, ſignificat hoiem uehementer parcum cuminũ appellari ſolere. Siqdem loquens de iis dicteriis, quæ citra dolorem dici poſſunt, uelut inqt, Siquis hominem ſplendidum, ac benignum Cimbicon appellet, aut Cuminum. Eſt autem κίμβικον Græcis apicula, ſeu parſimonia, Suida interprete.

Ficos diuidere. VI.

Huic affine eſt, quod refert Martialis libro Epigrãmatum qnto σῦκα μερίζειν, id eſt, Ficos diuidere. Vnde licebit & cognomẽ fingere συκοπρίστον. Martialis carmẽ eſt hmõi, Quadringenta ſecat, q dicit σῦκα μερίζει. Sordidum, ac parcum ſignificãs, etiamſi ditiſſimum. Captatus aũt eſt iocus ex uocis amphibologia Sectoris.

Myconius caluus. VII.

μυκώνιος φαλακρὸς. i. Myconius caluus. Strabo libro Geographiæ decimo refert uulgo Myconios caluos dici ſolitos, quod in ea inſula uitiũ hoc quaſi gentilitiũ ſit, atq; oibus fermè cõmune. Idem affirmat Plinius lib. xi. capite. xxxvii. Eſt aũt Myconus una Cycladum inſulaꝝ, Quanq̃ Herodotus in quarto ſcribit in Scythia quoq; gẽtem eſſe ab ipſo natali caluã. Admonet & Donatus grãmaticus, Ecyram interpretãs Terentianã, puerbio dictum Caluus Myconius. Citatq; Lucilii teſtimoniũ, Myconi ois calua iuuentus. Tueẗ aũt Terẽtium, q à nõnullis hoc loco impitiæ noie reprehẽdereẗ, quod cum Apollodorus caluũ dixerit, ipſe Criſpũ mutauerit, putatq; poetam, nõ inſcitia, ſed facetius etiã

per ironiam dixiſſe, Criſpum, q̃ ſi caluum dixiſſet. Quod qdem etiam ipſum ꝓuerbium reſipit de raris inuentu, ueluti ſiqs Scytham dicat eruditum, Italum bellacem, negociatorem integrum, militem pium, aut Pœnum fidum. Erit aũt elegantius adagium, ſi caluos hoĩes, raroq́ꝫ capillitio ſimpl'r Myconios appellemus, ꝑinde ut ſiqs faſtuoſum Sybaritã noĩet, negociatorẽ Phœnicẽ. Notati ſunt olim & alio noĩe Myconii, quod ob tenuitatẽ alienas cœnas captarẽt, ꝑinde q inuocati ad cõuiuium uenirent, Myconii more uenire dicebant̃. Inuehit̃.n. in Periclem Archilochus apud Athenæũ in primi libri fragmentis, ὡς ἄκλητον ἐπεισπαίοντα εἰς τὰ συμπόσια μυκωνίων δίκην, uelut q inuocatus ingereret ſe ad conuiuia Myconiorum more.

Cum aqua fauces ſtrangulet. VIII.

Ariſtoteles Moralium lib. vii. citat hmõi quoddã adagiũ, ὁ δ᾽ ἀκρατὴς ἔνοχος τῇ παροιμίᾳ, ἥν φαμέν, ὅταν τὸ ὕδωρ ἐν φάρυγγα πνίγῃ, τί δεῖ ἐπιπίνειν; i. Intemperãs aũt obnoxius eſt ꝓuerbio quo dicimus, Cum aqua fauces ſtrãgulet, qd iam opus eſt bibere? Refert idem in eũdem uſum libro Moralium Eudemioꝝ ſexto, diſputans de eo q prudẽs intempantiæ uitio, noxia ſeqtur, haudquaq̃ ignorans, qd ſit optimũ, hunc aũt longe inſanabiliorẽ eſſe eo, q falſus opinione nõ expetẽda expetit. Quadrat in eos, qui in abſurdiſſima ſententia pertinaciter manent, uel manifeſta negantes, quibus cũ fruſtra diſceptes. Confine illi qđ alibi diximus, Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Dimidio uitæ nihil differunt felices ab infelicibus. IX.

Ariſtoteles Moralium lib. i. ὁ δ᾽ ἀγαθὸς καὶ κακὸς ἥκιστα διάδηλοι καθ᾽ ὕπνον, ὅθεν φασὶν οὐδὲν διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας τῶν ἄλλων, i. Porrò probus, atq́ꝫ improbus, nequaq̃ in ſomno dignoſcunt̃. Vnde natum eſt, ut dicant, felices nihil à reliqs diſtare dimidio uitæ. Proinde non inſcite dixit Ariſton apud Plutarchũ in cõmentario de contentione ignis & aquæ, ὀλίγου χρόνου τοῦ βίου τοῖς ἀνθρώποις δεδομένου ὕπνος οἷον τελώνης τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τούτου, id eſt, Cum exiguum uitæ tẽpus datum ſit hominibus, ſomnus uelut fœnerator dimidium eius aufert. Plato libro de legibus ſeptimo, καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος, id eſt, Nullus enim dormiens alicuius eſt precii, nihilo magis, q̃ is, q uiuus non eſt. Prouerbium conſolat̃, parum fortunatos, diuitumq́ꝫ ac potentium inſolentiam retundit. Somnus enim adimit nobis noſtri ſenſum, uñ fit, ut neq́ꝫ miſeris moleſta ſit ſua calamitas, neq́ꝫ fortunatis iucunda felicitas. Præterea felicitas iuxta philoſophos ſita eſt in actu rationis per habitum uirtutis. Somnus autem qes eſt animi, bonis pariter, ac malis cõmunis.

In eadem es naui. X.

M. Tullius ep̃laꝝ familiariũ, libro ſecũdo ad Curionẽ. Et ſi ubicũq́ꝫ es (ut ſcripſi ad te antea) In eadem es naui, tñ qđ abes gratulor. In eadẽ es naui dixit, ꝓ eo, qđ eſt in cõi piculo. Siqdem ad eos, q eodem uehunt̃ nauigio piculum naufragii cõiter ptinet, neq́ꝫ magnope refert, in ꝓra ſint, an in puppi, an carina, cum nihilo magis abſint à diſcrimine. Idem alibi, Hoc miror.n. queror q́ꝫ, quenq̃ hoĩem ita peſſundare alteꝝ uelle, ut etiam nauim perforet, in qua ipſe nauiget, hoc eſt, ut rempublicã euertat, cum qua ſit etiam ipſi peũdum. Ariſtophanes in Veſpis, περὶ τῆς πόλεως γάρ ἐστι τοῦ σκάφους ὅλου, id eſt, De ciuitate eſt, naue de tota puta. Eſt autem familiare poetis à nauibus ad Rempublicam ſimilitudinem mutuari.

Qui arat oliuetum. XI.

Columella de re Ruſtica, libro. vi. parœmiam hmõi refert. Quinetiam, inqt, compluribus interpoſitis annis oliuetũ putandum eſt. Nam ueteris ꝓuerbii meminiſſe conuenit. Eum q aret oliuetũ rogare fructum, q ſtercoret exorare, q cedat cogere. Huic adagio locus fuerit, ubi ſignificabimus fieri non poſſe, qn uoto potiat̃ is, q curã extremã impẽderit. Vulgaris.n. diligẽtia quaſi rogat, mediocris impetrat extrema cogit. Alluſio fit ad eos, q à principibus improbo ſtudio, officioq́ꝫ ſic impetrant, ut nõ precibus, ſed ui uideant̃ impetraſſe. Laudat̃ atq́ꝫ imitandus ꝓponit̃ in euangelicis etiam l'ris flagitator importunus.

Difficilia, quæ pulchra. XII.

Δύσκολα τὰ καλά, i. Ardua quæ pulchra. Extat apud Platonẽ in Protagora. Citat̃ alicubi à Luciano. Item à Plutarcho in libello de liberis inſtituendis ꝓuerbii noĩe. Quidã ꝓdiderunt Pittacũ, ubi ſemet abdicaſſet impio, dixiſſe, χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, i. difficile bonũ eſſe. Porrò Solonem Pittaci molliciem, atq́ꝫ ignauiã taxantem dixiſſe, χαλεπὰ τὰ καλά, i. Difficilia quæ honeſta. Vtriuſq́ꝫ dictum in ꝓuerbiũ abiiſſe. Sunt, q hinc arbitrent̃ natam parœmiã. Periander Corinthius, initio populariter, ac moderate gerebat impium. Poſtea uerſis morib' tyrãnice agere cœpit. Id ſimul atq́ꝫ cognitũ eſſet Pittaco Mytilenæo, diffiſum de ſui ipſius animi cõſtantia, magiſtratũ depoſuiſſe, relictoq́ꝫ impio, in exilium abiiſſe. Percõtantibus deinde qbuſdam, qua grã fugiſſet impium, rñdiſſe, quod admodum eſſet arduũ ꝓbum eſſe pp mutatum Periandrũ. Quibus auditis, Solonem addidiſſe ſuũ apophthegma χαλεπὰ τὰ καλά. Huc ſpectat illud quoq́ꝫ, quod meminit Plutarchus in commentario περὶ δυσωπίας. Platonẽ cũ Heliconem quẽdam Dionyſio datis l'ris cõmendaſſet, ſcribens illũ uirum ꝓbum,

rum probum, ac modeſtum, adſcripſiſſe in calce epiſtolæ, γράφω δέ σοι ταῦτα περὶ ἀνθρώπου, ζώου φύσει ἀμεταβόλου, i. Hæc aũt tibi ſcribo de hoīe, uidelicet animante natura mutabili. Nec abſurde qs referat ad celeberrimã illam Heſiodi ſniam, τὴν μέν τοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι ῥηιδί-ως, ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ᾽ ἐγγύθι ναίει, τῆς δ᾽ ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν ἀθάνατοι, μακρὸς τε καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ᾽ εἰς ἄκρον ἵκηαι ῥηιδίη δ᾽ ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα, id eſt, Oino uitium facile eſt cõtingere cuiuis. Eſt uia ad id breuis, & uicina in ſede morat. Cõtra, uirtutem ſudoribus undiq; diui Præſepſere, & lõgus ad hanc perq; ardua callis. Aſp & eſt primũ, ſed ubi alta cacumina uictor Cõtigeris, iam fit facilis, licet ardua dudum. Neq; quicq̃ eſt tritius eo, quod dixit Ariſtoteles libro moralium Nicomachiorũ ſecũdo, περὶ τὸ χαλεπώτερον ἀεὶ καὶ τέχνη καὶ ἀρετὴ, i. Et ars & uirtus circa id uerſat, quod eſt difficilius. Eodẽ ptinet, Lrã Pythagoræ diſcrimine ſecta bicorni. Et euãgelicũ illud de uia arcta, q̃ ducit ad uitã. Itẽ de duplici uia apud iferos, quarũ altera ducit ad cãpos Elyſios, altera in malã rẽ.

Colophonia ferocitas. XIII.

Κολοφώνιαι ὕβρεις, ideſt, Colophonia ferocitas. In inſolentes, q ferociter deſpiciunt, & affligunt humilioris fortunæ homines. Aut in eos, quibus ſua ferocitas exitium attulit. Sumptum ab arrogantia, ſuperbiaq; eius gẽtis. Refertur à Diogeniano in adagiorum collectaneis. Theognis, ὕβρις καὶ μάγνητας ἀπώλεσε καὶ κολοφῶνα, id eſt, Perdidit & Colophona ferox mens & Magnetes.

Nemini fidas, niſi cum quo prius modium ſalis abſumpſeris. XIIII.

Vulgo apud noſtrates circumfert̃ adagium, haud fidẽdum eſſe cuipiam, niſi cũ quo prius modiũ ſalis abſumpſeris. Significant aũt hoīs ingenium nõ poſſe pſpici, niſi diuturno conuictu, longoq; cõmercio. Apparet uerbum hoc ab antiqtate pfectum eſſe. Quandoqdem Ariſtoteles libro moralium octauo, Simile quiddam refert, his qdem uerbis, ἔτι δὲ προσδεῖται χρόνου καὶ συνηθείας, κατὰ τὴν παροιμίαν γὰρ, οὐκ ἔστιν εἰδῆσαι ἀλλήλους πρὶν τοὺς λεγομένους ἅλας συναναλῶσαι, i. Præterea autẽ ſpatio tpis & cõſuetudine opus eſt. Siqdem iuxta prouerbiũ fieri non poteſt, ut nos mutuo pnoſcamus, anteq̃ ſalis, quem dicunt modium pariter abſumpſerimus. Idem moralium Eudemiorũ lib. vii. διὸ εἰς παροιμίαν ἐλήλυθεν ὁ μέδιμνος τῶν ἁλῶν, id eſt, Quapropter in prouerbiũ abiit ſalis modius. Eodem in libro refert illud quoq; ex poeta quopiam Hemiſtichium, ni fallor, οὐδ᾽ ἄνευ χρόνου φίλος, id eſt, Non eſt amicus abſq; tpis mora. Addit ex Theognide, οὐ γὰρ ἂν εἰδείης ἀνδρὸς νόον οὐδὲ γυναικὸς πρὶν πειρηθείης ὥσπερ ὑποζυγίου, id eſt, Haud noſſe igenium ue uiri licet aut muliebre, Vt nec iumenti ni expiare prius. Notat hanc parœmiam & Plutarchus cõmentario, περὶ φιλαδελφίας, his qdem uerbis, τοὺς μὲν γὰρ ἀλλοτρίους, ὡς ἔλεγε Θεόφραστος, οὐ φιλοῦντα δεῖ κρίνειν ἀλλὰ κρίναντα φιλεῖν, ὅπου δὲ ἡ φύσις ἡγεμονίαν τῇ κρίσει πρὸς εὔνοιαν δίδωσιν, οὐδὲ ἀναμένει τὸν θρυλλούμενον τῶν ἁλῶν μέδιμνον, ἀλλὰ συγγεγέννηκε τὴν ἀρχὴν τῆς φιλίας, ἐνταῦθα δεῖ μὴ πικροὺς εἶναι μηδὲ ἀκριβεῖς τῶν ἁμαρτημάτων ἐξεταστάς, id eſt, Alienos enim queadmodum ait Theophraſtus, non oportet amantem iudicare, ſed amare, poſteaq̃ iudicaris. Siqdem ubi natura ipſa dux eſt ad beneuolẽtiam præcedẽs iudicium, neq; expectans illum uulgo celebratum ſalis modium, qppe quæ amicitiæ ſeminarium inſeuerit, ibi nõ oportet acerbos & exqſitos eſſe delictorũ expenſores. Meminit huius parœmiæ &. M. Tullius in ſermõe de amicitia, Verũ illud eſt, quod uulgo dicit̃, Multos modios ſalis ſimul edendos eſſe, ut amicitiæ munus expletũ ſit. Huc ptinet illud quoq; Sophoclis in Oedipo, χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσιν μόνος, κακὸν δὲ κἂν ἐν ἡμέρᾳ γνοίης μιᾷ, id eſt, Mora temporis probum arguit tantum uirũ. At improbum uel unico agnoſcas die. Huc ptinet etiam ille ſenarius pu̾erbialis, ἤθους δὲ βάσανός ἐστιν ἀνθρώποις χρόνος, id eſt, nota morum & index tempus eſt mortalibus. Idem admonet illud Epicharmi, νᾶφε καὶ μέμνασ᾽ ἀπιστεῖν, id eſt, Sobrius ſis, ac memineris nemini confidere. Illud item Euripidis in Helena, σώφρονος δ᾽ ἀπιστίας οὐκ ἔστιν οὐδὲν χρησιμώτερον βροτοῖς, id eſt, Prudente diffidentia, Haud alia res utilior eſt mortalibus. Inuenio citatum mutilatim ad hunc modum, ἁλῶν μέδιμνον ἀποφαγών, id eſt, Modium ſalis poſtquã ederis. Quo quidem licebit uti, ſi dicas. Vide quid agas, qui tua arcana credas iſti, non dum ἁλῶν μέδιμνον ἀποφαγών. Aut ſic, Tum demum iſti fidas ἁλῶν μέδιμνον ἀποφαγών, Eſt autem iambicus trimeter, ex poeta quopiam, ſicuti coniicio, ſumptus.

Leporem non edit. XV.

Antiqtus ſupſtitioſe creditum eſt, eſu leporinæ pulpæ conciliari formam. Vnde extat iocus Martialis in Gelliam, quæ miſſo lepore addebat ex uulgata opinione ad muneris cõmendationẽ. Formoſus ſeptem Marce diebus eris, id poeta in ipſam retorquẽs, quæ deformis eſſet. Si me non fallis, inqt, ſi uerũ lux mea dicis. Ediſti nunq̃ Gellia tu leporem. Cõmemorat̃ idem in uita Alexandri impatoris Romani, q cum forma eſſet cõſpicua, ac leporinas carnes quotidie eſitaret, Poeta qdam græcis uerſibus in eum iocatus eſt, quorũ hic erat ſenſus, nam ipſum epigrãma nõ eſt adſcriptum. Non miru ui-

deri oportere, quod formoſus eſſet Imperator, cum quotidianus cibus eſſet lepus, de quo, q ederit, is ſeptem poſtea diebus formoſus fore uulgo crederet. Eſt autē & piſcis, lepus appellatus, q uenenū hēt immedicabile, ſiqs imprudens ederit. In indico mari ēt contactu necat hoīem, authore Plinio. Lenta tabe conſumit. Malū hac deprehendit nota, quod piſcem olent, q ederint. Huic hō uiciſſim peſtilens eſt, cuius cōtactu ꝓtinus emorit. Hoc cibis admixto, multos ſuſtulit Domitianus, eodē Titum fratrē ſuſtuliſſe credit, ut author eſt Philoſtrat' in Apollonii uita ꝓinde in hos, q cōtabeſcūt, nec ulla medicorum ope poſſunt reſtitui, dici poterit, Edit leporem marinū. Plena manu. XVI.

Plena manu, pro eo, quod eſt ampliter, copioſe, prolixe, minimeq́; maligne. Tranſlatum ab iis, q non minutim & parce, ſed plena manu largiuntur. Cic. ad Atticum libro ſecundo, At Hercle alter familiaris tuus Horatius, q̃ plena manu, q̃ ornate noſtras laudes in aſtra ſuſtulit. Seneca in declamationibus, Liberaliter hodie, & plena manu faciā. Idē in Ludicro, quod ſcripſit in Claudiū Cæſarē. At Lacheſis quæ & ipſa hoī formoſiſſimo faueret, fecit illud plena manu, & Neroni multos annos donat. Fit lepidius quo magis ad animi res transfert. Sine riuale diligere. XVII.

Sine riuale diligere dicunt, qui ſtulte mirantur, quod nemo alius cōcupiſcat. Veluti ſimia catulos ſuos & miratur & amplectitur, & indocti poetæ ſuas nugas ſoli diligunt. Sūpta eſt allegoria ab amantibus, quibus eſt amica deformis, & quam alius nemo uelit. Extat adagium in epiſtolis Auſonianis. M. Tullius ad Atticum libro ſexto. Huius nebulonis oratione ſi Brutus moueri poteſt, licebit eum ſolus ames, me æmulum non habebis Horatius in arte poetica, Nullum ultra uerbum, aut operam ſumebat inanem, Quin ſine riuali, teq; & tua ſolus amares. Pedibus trahere. XVIII.

Pedibus trahere, eſt rem pro ſuo arbitratu uerſare. M. Tullius ad Atticum libro quarto. Non recordor unde ceciderim, ſed unde ſurrexerim. Fratrem meum & te ſi habebo, per me pebibus iſta trahuntur. Metaphora ducta uideri poteſt, uel à Vulcano illo Homerico, quē Iuppiter ut longe uiribus præſtantior, pedibus tractum è cœlo deiecit, Quemadmodū teſtatur ille, ῥῖψε ποδὸς τεταγὼν ἀπὸ βηλοῦ θεσπεσίοιο, id eſt, Protractum pedibus ſupero deiecit olympo. Vel ab eiuſdem Hectore cui uictor Achilles libro Iliados uigeſimoſecundo, ἀμφοτέρων μετόπισθε ποδῶν τέτρηνε τένοντε ἐς σφυρὸν ἐκ πτέρνης, βοέους δ' ἐξῆπτεν ἱμάντας ἐκ δίφροιο δ' ἔδησε, κάρη δ' ἕλκεσθαι ἔασεν, id eſt, Qua poſt ambo pedes calcaneus imus adhæret Talo, trāſfodit neruos, ac bubula lora Inſeruit, corpus de curru deligat alto Pendulum at interea trahitur caput Trahitur ad eundem modū & Cacus apud Maronem libro octano, ab Hercule uictore, pedibuſq; informe cadauer, protrahitur. Iuuenalis, Eiicere foras uelut ictus ab Hercule Cacus. Naribus trahere. XIX.

τῆς ῥινὸς ἕλκεσθαι, id eſt, Nare trahi, eſt citra iudicium, alieno arbitratu quouis adduci. Metaphora mutuo ſumpta à bubalis animantibus qui anulo in ſummam narem inſerto circunducuntur non aliter, q̃ equi freno. Quāquam & equis lignum aut ferrum dentatum in nares inſeritur, aut etiam in morſum, ad cohibendam eorum ferocitatem, id inſtrumentum poſtomin appellatum indicat Nonius. Lucianus in dialogo quodam Iunonis & Iouis, σοῦ μὲν καὶ πάνυ οὗτός γε δεσπότης ἐστὶ καὶ ἄγει σε καὶ φέρει τῆς ῥινός φασιν ἕλκων, id eſt, Iſte quidem modis omnibus tibi dominat, ducitq́; te & circumagit, ipſa (quod dici ſolet) nare trahens. Idem in hæreſibus οὐδὲν κωλύσει σε τῆς ῥινὸς ἕλκεσθαι ὑφ' ἑκάστων, id eſt, Nihil obſtiterit, quo minus à quibuſuis nare traharis.

Barbarus ex triuio. XX.

βάρβαρος ἐκ τριόδου, id eſt, Barbarus ex triuio, in hominem dicebatur extremæ humilitatis, ac perſum nullius precii, perinde quaſi dicas, externum ac uilem ſeruulum alicunde è triuiis emptum, non dono datum, aut domi natum. Lucianus in eum, à quo fuerat Prometheus appellatus, οἷος, ἐκ τριόδου βάρβαρός τις παρὰ μικρὸν, id eſt, Qualis penè barbarus quiſpiam è triuio. Quanq̃ quidam hoc loco legunt non Barbarus, ſed βόρβορος ἐκ τριόδου, id eſt, Cœnum è triuio. Quæ lectio ſola probanda eſt, mea quidem ſententia, ꝓpterea quod eo loco de luto fiat mentio, non de Barbaro quopiam.

Rara auis. XXI.

Rara auis, prouerbio dicebatur res quæuis noua & inuentu perrara. Perſius, Si forte quid aptius exit, Quādo hæc rara auis eſt. Iuuenalis, Rara auis in terris, nigroq́; ſimillima Cycno. Idem, Coruo quoq; rarior albo. Quin & Phœnicis raritas in prouerbium abiit. Ducta allegoria ab auibus peregrinis & inuſitatis, quæ nonnunq̃ caſu in noſtram regionem deuolāt, uel miraculi gratia deportant. Vnde illud ſæpius iteratum apud Ariſtophanem, τίς ἐστιν ὄρνις οὑτοσί; id eſt, Quæ eſt hæc auis? De hoſpite & ignoto. Succiſiua opera. XXII.

Succiſiuis operis fieri dicitur, quod horis quibuſdam quaſi furtiuis agitur, ubi iam ordinariis ac legitimis officiis perfuncti ſumus, Metaphora traducta à mercēnariis aut ſeruis, qui præter pactas

operas

operas quas debent, extrà iuſtas illas horas non nihil etiã operanť ſibi, quod cedat in peculium. M. Tullius libro de oratore ſcđo, quæ curſim arripui, quæ ſucciſiuis operis, ut aiũt, iſte à puero, ſummo ſtudio, ſummis doctoribus. Plinius in pfatione hiſtoriæ, Et occupati officiis, ſucciſiuis tẽporibus iſta curamus, id eſt, nocturnis. Itaq; quod obiter, atq; aliud agentes curamus, id operæ ſucciſiuæ tribuiť. Græci ſimili penè figura πάρεργον appellant. Agaton apud Athenæũ, τὸ μὲν πάρεργον ἔργον ὡς ποιούμεθα, τὸ δ᾽ ἔργον ὡς πάρεργον ἐκπονούμεθα, Quoꝝ carminum, quandoquidẽ uerti cómode non poſſunt, hæc eſt ſentẽtia, Quod obiter faciundum erat ei principalem operá impẽdimus, quod principalis eſt operæ, id obiter curamus. Legimus etiam τῆς ὁδοῦ πάρεργον, quod à propoſito ſit paulo alienius. Et παρέργως, quod nos ferè, obiter, aut negligenter uertimus. Diuus Hieronymus in epiſtola quadam. Cum hoc furtiuis (ut aiunt) operis ad lucernulam uelox notarii manus me dictante ſignaret. Furtiuas uocat, quod illi ſucciſiuas.

Compreſſis manibus. XXIII.

Compreſſis ſedere manibus, dicitur in ocioſos, & nihil aliud, q̃ ſua fata deplorantes. T. Liuius libro ſeptimo, Compreſſis (quod aiunt) manibus ſedeas. Extat & in Hebræorum prouerbiis, Paulum conſeres manus, in ignauum, figura ſumpta à geſtu ſollicitorum quidem, ſed inertium tamen.

Ioca, ſeriaq;. XXIIII.

Quoties omnia noſtra cum aliquo communicamus, cum eo ioca, ſeriaq; cõferre dicimur. M. Tullius libro de finibus bonorum ſecundo. Atqui cum ioca, ſeriaq;, ut dicitur, qui cum occulta omniať Tecum optime, deinde etiam cum mediocri amico. Donatus in Adelphos, huiuſmodi fermè figuras omneis quæ conſtant ex contrariis, prouerbiales exiſtimat. Quod genus ſunt. Fáda infanda, quo iure quaq; iniuria, facta atq; infecta, digna atq; idigna, faſq; nefaſq;, clamq; palamq;, terraq; mariq;, noctesq; diesq;, iuuenesq; ſenesq;, neq; in minimo, neq; in maximo, neq; deos, neq; homines uereť, uocatus atq; inuocatus, re ſalua & perdita, atq; alia huius generis innumerabilia. De quibus meminimus & in initio operis.

Ea tela texitur. XXV.

Prouerbialis allegoria ea tela texitur, pro eo, quod eſt, eiuſmodi negocium in manibus eſt, & res inceptantur tales. Tranſlatio ſumpta à textoribus telam inſtituẽtibus. M. Tullius in extremo de oratore libro. Quanquam ea tela texitur, & ea incitatur in ciuitate ratio uiuendi, ac poſteritati oſtenditur, ut eorũ ciuium, quos noſtri patres non tulerunt, ſimiles habere cupiamus. Plautus dixit exordiri telam, pro incipere negocium. Exorſa eſt hæc tela non omnino peſſime mihi.

Multas amicitias, ſilentium diremit. XXVI.

πολλὰς φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσεν, i. Multas amicitias ſilentiũ diremit. Admonet adagiũ aſſiduo conuictu, ac frequentibus alloquiis, neceſſitudines ali, intermiſſione & abſentia diſſolui. Meminit hujus Ariſtoteles libro moraliũ octauo, ἐὰν δὲ χρόνιος ἡ ἀπουσία γίνηται, καὶ τῆς φιλίας δοκεῖ ἡ ἀπουσία λήθην ποιεῖν, ὅθεν εἴρηται πολλὰς δὴ φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσεν, i. Quod ſi diuturna fuerit abſentia, uideť & neceſſitudinis obliuionẽ adferre, Vnde dictũ eſt illud, multas amicitias ſilentiũ diremit. Figuratius atq; ob idipſum elegátius eſt illud Alphii fœneratoris dictũ apud Columellá. Bona nomina nonnunq̃ mala fieri, ſi nunq̃ interpelles. Ille nomina iurecõſultoꝝ more, debitores uocat, & interpellare, ſubinde creditũ repoſcere. Vox aũt græca ἀπροσηγορία, nó ita cõmode reddi Latine poteſt, neq;. n. ſimpliciter ſignificat ſilentiũ, ſed illud ſilentiũ, cũ quis nõ appellat, ac ſalutat amicũ. Porrò ſi λύσεν legas p διέλυσεν, uerſus fuerit Iãbicus trimeter.

Ad pileũ uocare. XXVII.

Ad pileũ uocare, pro eo, quod eſt, ad libertatẽ inuitare, aut pmiſſis ingentibus ſeditionem cõmouere, prouerbiali figura dixit Macrobius libro Saturnaliũ primo. Dicet aliquis nunc me dominos de faſtigio ſuo deiicere, & quodámodo ad pileũ ſeruos uocare. Atq; hæc quoq; uerba ſublegit è Seneca, qui epiſtola quadrageſimaſeptima ſcribit in hunc modũ. Dicat nũc me uocare ad pileũ ſeruos, & dominos de faſtigio ſuo deiicere. Metaphora ducta à ueteꝝ conſuetudine, qua ſerui cũ ſtatũ mutarent, ac manumitterenť, capite raſo pileũ accipiebãt. Vnde eſt illud in Amphytrione Plautina, ſub pſona Soſiæ ſerui libertatẽ optãtis. Quod ille faciat Iuppiter. Vt ego hodie raſo capite caluus capiá pileũ. Martialis libro Epigrámatum ſcđo ad Olum. Totis pilea ſarcinis redemi, hoc eſt rebus omnibus relictis contẽptiſq;, peperi mihi libertatẽ. Etenim q poteſt nihil habere is nulli ſeruire cogiť, eiq; liberũ eſt ſuo more uiuere. Atq; ideo ſubiicit, ſeruũ ſi potes Ole non habere. Et regẽ potes Ole non habere. Perſius, Hanc nobis pilea donant. Suetonius in Tiberio. Seruiſq; ad pileũ fruſtra uocatis, in Siciliam pfugit. Idem in Nerone. Obiit trigeſimoſcđo ætatis anno, die quo quondá Octauiá interemerat. Tantumq; gaudiũ publice præbuit, ut plebs pileata tota urbe diſcurreret. Nimirum hoc indicio additam ſibi libertatem ſignificans. Seruius in Aeneidos octauum, refert Feroniam ſeruorum deá haberi, in cuius templo capite raſo ſoliti ſint pileum accipere. Videtur autem pileum priſcis inſigne

οὐ παντάπασι δόξει τὸ δὴ καλούμενον, ἵππου γῆρας ἐπάγεσθαι μηδενὸς ἀναγκάζοντος; id eſt, An non is planè uidebitur, equi ſenectam, quemadmodum uulgo uocant, accerſere, nemine compellente? Cum hoc conuenit Ennianum illud, quod refertur à Cicerone in Catone Maiore. Sicut fortis equus ſpatio qui forte ſupremo Vicit Olympia, nunc ſenio confectus quieſcit.

Si tibi amicum, nec mihi inimicum. XXXIII.

Plato in Theetæo, ἀλλ' εἰ οὕτως ὦ Θεόδωρε σοὶ φίλον, οὐδ' ἐμοὶ ἐχθρόν φασιν οἱ παροιμιαζόμενοι, id eſt, Si iſtud tibi amicum Theodore, nec mihi eſt inimicum, quemadmodum prouerbio dicũt. Hoc eſt ſi tibi res placet, mihi non diſplicet. Captata eſt autem in figura uocum pugnantia, deinde, τὸ ἀμφίβολον φίλον καὶ ἐχθρὸν, quorum utrunq; à perſonis ad res detorquet, quãq̃ ad pſonas relata, ſunt uſitatiora. Vſus erit quoties alienæ obſequimur uolũtati.

Rana Gyrina ſapientior. XXXIIII.

Plato in Theetæo, ὅτι ἡμεῖς μὲν αὐτὸν ὥσπερ θεὸν ἐθαυμάζομεν ἐπὶ σοφίᾳ, ὁ δ' ἄρα ἐτύγχανεν ὢν εἰς φρόνησιν οὐδὲν βελτίων βατράχου γυρίνου, id eſt, Nos illũ tanq̃ deũ ob ſapientiã admirabamur. At ille nihilo magis antecellebat prudentia, q̃ rana Gyrina. Egdẽ legendũ arbitror γρυνείου, i. Grynea. Eſt enim Gryneũ Myrenæorũ oppidũ, ubi conſentaneum eſt ranam deſpicatiſſimam fuiſſe propter Apollinem, cui peculiariter id animal inuiſum, propter fabulam de ruſticis in ranas commutatis. Eſt autem in eo loco templum Apollini ſacrum candido marmore, & oraculum uetuſtiſſimum. Vnde etiam ipſi cognomentum Gryneo.

In puteo conſtrictus. XXXV.

Plato in Theetæo, τί γοῦν χρήσῃ ἀφύκτῳ ἐρωτήματι τὸ λεγόμενον, ἐν φρέατι συνεχόμενος; id eſt, Cur enim utaris inexplicabili quæſtione, in puteo quemadmodum aiunt cõſtrictus? Quadrabit in eos qui in anguſtias eas redacti ſunt, ut extricare ſeſe nullo modo poſſint. Non admodum abludit ab illo, ἐν φρέατι κυνομαχεῖν, id eſt, In puteo cum cane pugnare. Item illo, Canterium in foſſa.

In eaſdem anſas ueniſti. XXXVI.

Plato in Phædro, περὶ τούτου μὲν ὦ φίλε εἰς τὰς ὁμοίας λαβὰς ἐλήλυθας, id eſt, Quãtum ad iſtam rem pertinet, Amice, in eaſdem anſas ueniſti, id eſt, nihilominus teneris, nec potes effugere, quã dicas. Item Ariſtides in communi quatuor oratorum defenſione, ὥστ' ἔχειν αὖ πάλιν ὁ Καλλικλῆς εἰς αὐτὰς λαβὰς ἐμπεπλέχθαι, id eſt, Itaq; Callicli erat in eaſdem anſas recidendum. Quadrat in eum, qui ſic irretitus eſt, ut quocunq; ſe uertat, teneatur, nec explicare ſeſe poſſit.

Qui poſſum ab hoc epulo abeſſe? XXXVII.

Plato in Phædro, πῶς γὰρ οἷός τε ἂν εἴην τοιαύτης θοίνης ἀπέχεσθαι; id eſt, Qui poſſim ab hoc epulo abſtinere? De re uehementer ſuaui atq; expetenda, quod genus eſt feſtum aliquod conuiuium. Alluſum opinor ad eam fabulam, qua tradunt Palladem iracunde tuliſſe, quod cum reliqui Dii adhibiti eſſent ab Oeneo ad ſacrũ epulum, ſola fuiſſet præterita, ſolaq; domi ſederit, ſecũ ſtomachãs, quod nihil ex illo nidore ſentiret. Qua de re meminit Lucianus in Lapithis, Item in libello de ſacrificiis.

Dulcis cubitus. XXXVIII.

γλυκὺς ἀγκών, id eſt, Dulcis cubitus. Abominantis eſt ſermo, aut cum aliud dicimus, aliud ſentiẽtes. Plato in Phædro, γλυκὺς ἀγκὼν ὦ Φαῖδρε λέληθέ σε ὅτι ἀπὸ τοῦ μακροῦ ἀγκῶνος τοῦ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐκλήθη, καὶ πρὸς τῷ ἀγκῶνι λανθάνει σε, ὅτι οἱ μέγιστον φρονοῦντες τῶν πολιτικῶν, μάλιστα ἐρῶσι λογογραφίας καὶ καταλείψεως συγγραμμάτων, id eſt, Num Phædre fugerat te, quod dulcis cubitus à longo illo, qui in Nilo eſt cubitu dictus eſſet. Quinetiã præter cubitũ, illud fugit te, quod q rerũ ciuilium ſunt peritiſſimi, conſcribendarũ orationũ, ac poſteris relinquendarũ ſunt cupiẽtiſſimi. Hactenus Plato. Ancon aũt Nili pars eſt, in qua nauigantes plurimũ & ſudãt & periclitant. Vnde prouerbio dicebant, κατ' εὐφημισμὸν γλυκὺς ἀγκών, id eſt, Dulcis cubitus, quaſi deprecantes eius loci diſcrimina. Id aũt perinde ualet, quaſi dicas, εὔφημα φώνει, id eſt, Bona uerba, aut bene ominata loquere. Sunt qui è Comico Platone natum exiſtiment, Is in fabula, cui titulus, Phaon ſenem facit amantem tibicinam, atq; hæc loquentẽ, ὦ χρυσοῦν ἀγάλλιμα ὦ τοῖσιν ἐμοῖσι τρυφεροῖσι τρόποις ὦ γλυκὺς ἀγκών, id eſt, O aureũ amiculum, o meis delitioſis moribus grat⁹ cubitus. Suidas ſcribit Anconẽ Carthaginenſibus uocari domiciliũ obſcurum, ac profundũ, in quod coniici ſolent, ſi quibus indignaret tyrãnus. Præterea ſumma montiũ iuga Ancones uocari. Deniq; præter alia gurgitem ac tumorẽ fluminis circa ripas ꝑpter anfractum et amnis repercuſſum Anconem dici, à cubiti figura ni fallor, ducta ſimilitudine, quod quibuſdam locis ripa excurrat, promineatq; ſpecie cubitali. Vnde & oppidis, ac locis aliquot Anconis inditum eſt uocabulum, ut Anconi Picentinorum ciuitati, teſte Stephano. Itẽ Ouidius libro transformationum ultimo, Et ſpiſſi littoris Ancon, ut quidam legunt. Valerius Argonauticon libro quarto, Quid memorem quas iris aquas, quas torqueat Ancon. Vnde non abſurde, κατ' ἀντίφρασιν quis acceperit, ſicuti placet Zenodoto. Nam alii putant per exclamationem dictũ.

Athenæus libro dipnoſophiſtarum duodecimo, oſtendit Anconem locum quempiam fuiſſe Sardis uoluptatũ miniſteriis paratũ, in quo popinæ, ſcorta, atq; aliæ id genus delitiæ. Dulcis igitur ancon, ob blandimenta uoluptatũ, ſed in eo cõplures naufragium faciebant, Idẽ indicat Polycratem apud Samios mulieres aliquot uoluptatũ architectrices inſtituiſſe, ad exemplũ Anconis dulcis Sardorũ, cumq; locum Laura dictum fuiſſe, ſiue Samiorum flores.

Bos ad præſepe. XXXIX.

βοῦς ἐπὶ φάτνῃ, id eſt, Bos ad præſepe, in emeritos dici conſueuit, quiq; iam ob ætatem ocio, uitæq; molliori indulgent. Effertur & ad hunc modum βοῦς ἐν αὐλίῳ, id eſt, Bos in ſtabulo. Congruit in eos, qui nullis honeſtis negociis exercentur, ſed turpi ocio atq; abdomini ſeruiunt. Philoſtratus in Caſſandra, ἀλλ᾽ ἐν μειρακίοις καὶ γυναίοις βοῦς ἐπὶ φάτνῃ, id eſt, Verum inter adoleſcẽtulos ac mulierculas, bos ad præſepe. De agamemnone loquitur, uoluptuariam agẽte uitam. Effertur itẽ ad hunc modum, βοῦς ἐπὶ αὐλίῳ γέρων, id eſt, Bos in ſtabulo ſenex. Rurſum hoc modo, βοῦς ἐν αὐλίῳ ἀργός, id eſt, Bos in ſtabulo deſides.

Ne genu quidem flexo. XL.

οὐδὲ γόνυ κάμψας, id eſt, Ne genu quidem flexo. Philoſtratus in Antæo, καὶ οὐδὲ γόνυ φασὶ κάμψας ἀποδύεται πρὸς τὸν Ἀνταῖον, id eſt, Ac ne genu quidem curuato aduerſus Antæum exuitur. Idem in Herode, ἐνταῦθα εἶφη γόνυ κάμψωμεν, id eſt, Hic, inquit, genu flectamus. Dictum eſt autem, ὑπερβολικῶς, pro eo, quod eſt, ne tantulum quidem. Etenim qui iam incipit ad quietem cõponere ſeſe, primum genu flectit. Itaq; perinde ualet, οὐδὲ γόνυ κάμψας, quaſi dicas, citra reſpirationem, ſine omni intermiſſione.

Quo properas, Num ad Ephebum? XLI.

Philoſtrat⁹ in uita Apollonii, ὅτι κιλίκιος λόγος, ποῖ θέεις ἢ ἐπὶ τὸν ἔφηβον; ἐπ᾽ ἐκείνῳ τε ἐλέγετο, καὶ παροιμιώδη τιμὴν ἔχων, id eſt, Ac Cilicibus celebratum dictum, quo curris, num ad Ephebum? de illo quoq; ferebatur, adagiiq; uim obtinebat. Parum liquet, quid ſibi uoluerit Cilicum illud adagium, niſi forte ſumptum eſt ab Apollinis oraculo, ad quod undiq; feſtinabatur, Fingebatur autem imberbis Apollo, quemadmodum & Bacchus.

Et puero perſpicuum eſt. XLII.

καὶ παιδὶ δῆλον, id eſt, Et puero perſpicuum. De re ſupra modum perſpicua, confeſſaq;. Vtitur & Plato quodam in loco, & Philoſtratus in uita Apollonii. Finitimũ illi, quod alibi retulimus, καὶ τῷ τυφλῷ δῆλον, id eſt, Vel cæco perſpicuum.

Ne in Melampygum incidas. XLIII.

μὴ τῷ μελαμπύγῳ περιτύχῃς, id eſt, Ne in Melampygum incidas, in laſciuos & iniurioſos homines quadrat. Eſt autem comminantis, nequando incidant in eum, qui malefactorum pœnas de eis ſumat. Vtitur hoc adagio Philoſtratus in Apollonii uita, lib. ii. καὶ τοῦτο ἴσως ἦν τὸ μελαμπύγου τυχεῖν, id eſt, Et hoc fortaſſis erat in Melampygum incidere. Ariſtophanes in Lyſiſtrata καὶ μυρωνίδης γὰρ ἦν τραχὺς ἐντεῦθεν, μελάμπυγός τε τοῖς ἐχθροῖς ἅπασιν, id eſt, Et Myronides.n. erat hirſutus illinc, Melãpygus hoſtib⁹ omnib⁹. Melãpygũ dixit quaſi uindicẽ, ultorẽq;. Porro Melãpygus Græcis ſignificat eũ, qui nigro ſit podice, quo qdem cognomento notatus eſt Hercules, quod eã corporis partẽ, nõ Lydorũ more uulſam, neq; cãdidã, quẽadmodũ effœminati ſolẽt, ſed nigris pilis hirſutã ac ſyluoſam haberet. Nõ Græci quẽadmodũ molles & imbelles, fractosq; delitiis πυγάργους καὶ λευκοπύγους, appellãt, Itidẽ ẽ diuerſo fortes ac ſtrenuos μελαμπύγους uocare cõſueuerũt, ut author eſt Lycophronis interpres. Idẽ oſtẽdit parœmiã ad hunc quoq; modũ efferri, οὔπω μελαμπύγῳ τετύχηκας i. Nondũ in Melãpygũ incidiſti. Prouerbiũ ex huiuſmodi quadã hiſtoria natũ exiſtimãt, quã partim ex Suida partim ex Gregorii Naziãzeni enarrationib⁹ adſcribem⁹, Olim duo qdã fratres erãt, omni genere maleficiorũ paſſim in oẽs debacchantes, unde & ex morũ atrocitate nomina repererũt. Nã alter Paſſalus dictus eſt, alter Achemon, ſiue (ut alicubi legitur) Achmon. Hos mater nomine Sennonis, ubi uideret atrocia facinora paſſim patrantes, iuſſit cauere, ne qñ in Melampygum inciderent. Euenit deinde, ut Hercules aliqñ ſub arbore quadã dormiret, armis in eandẽ reclinatis. Acceſſerunt Cercopes ſiue Perperi fratres, utrunq;.n. ſcriptum inuenić, & Herculẽ dormiẽtem ſuis armis aggredi tentarũt. Ille ꝓrinus ſenſit inſidias, & correptos ac uinctos de claua à tergo ſuſpẽdit leporũ ritu, atq; ad eũ modũ geſtabat. Illi pendentes capitibus deorſum demiſſis cũ Herculis poſticũ nigris pilis horridũ atq; hiſpidũ uiderẽt, materni moniti memores. ſup hac re ĩter ſeſe cõfabulabãť. Quod ſimul ac audiſſet Hercules, hoc cognomine delectatus, & in riſum effuſus, eos uinculis ſolutos dimiſit. Notat hanc hiſtoriã Plutarchus in libello de diſcrimine amici & adulatoris, cũ ait Herculẽ Cercopibus fuiſſet delectatũ. Meminit & Herodotus in ſeptimo de loco, dicto lapide Melãpygo, & Cercopũ ſede. Quo ſanè loco lapſus eſt inſigniter Laurenti⁹ Valla, quod fabulã hãc aut neſcierit, aut certe nõ meminerit. Plutarchus i libello de puerorũ educatione refert & hoc ĩter Pythagorica ænigmata, μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, i. Nõ guſtãda, quæ nigra ſint cauda, Atq; hũc in modũ interpretať abſtinendũ à conuictu mortalium atrorum, & improborũ, Quanquam hoc à prouerbio diuerſum.

Noctuinum ouum. XLIIII.

γλαυκεῖον ᾠὸν, id eſt, Noctuinũ ouũ. Referẽ à Nicolao Perotto in copiæ cornu prouerbiũ loco, nec explicatẽ tñ. Fortaſſis antiquitus abſtemiũ, & à uino abhorrentẽ hoc adagio ſignificabant. Philoſtratus.n. in uita Apollonii lib. iii. de ouo noctuæ, rẽ oppido q̃ pdigioſam refert. Itaq; ſatius eſt ipſius referre uerba τὴν γλαῦκα, inquit, Χρὴ ἐπιφυλάττειν ὅποι νεοττεύει καὶ τὰ ᾠὰ ἀφελόντα δοῦναι μασᾶσθαι τῷ βρέφει, συμμέτρως ἑψήσαντας, εἰ γὰρ βρώσεταί τι τούτων πρὶν οἴνου γεύσασθαι, μῖσος πρὸς τὸν οἶνον αὐτῷ ἐμφύσεται, καὶ σωφρονέστατα διακείσεται, id eſt, Obſeruãdũ ubi loci niduleẽ noctua, deinde oua ſubducere oportebit eaq; mediocriter cocta infanti mandenda dare. Quod ſiquid ex his ederit, priuſq̃ deguſtarit uinũ, inſereẽ illi uini odiũ, adeo ut in omnẽ uitã q̃ maxime ſobrius ſit futur⁹. Aelianus libro de naturis animãtiũ primo, fabulã refert, paulo magis ẽt q̃ hæc eſt, anilẽ. Eã quoq; p̃ſtiterit ipſi⁹ authoris recenſere uerbis, οἱ πελαργοὶ λυμαινομένας αὐτῶν τὰ ᾠὰ νυκτερίδας ἀμύνονται πάνυ σοφῶς, αἱ μὲν προσεφαπτόμεναι ἀνεμιαῖα ἐργάζονται καὶ ἄγονα αὐτά. οὐκοῦν τὸ εἶδος τούτοις φάρμακον, ἐκεῖνό ἐστι, πλατάνου φύλλα ἐπιφέρουσι ταῖς καλιαῖς, αἱ δὲ νυκτερίδες ὅταν αὐτοῖς γειτνιάσωσι, ναρκῶσι καὶ γίνονται λυπεῖν ἀδύνατοι, id eſt, Ciconiæ noctuas, oua ſua pdere ſolitas arcent miro ingenio. Nã hæ contactu reddũt ea ſubuentanea, ſteriliaq;. Remediũ igiẽ aduerſus hæc illud adhibent, Platani frondes in nidũ conuehunt, quas noctuæ poſteaq̃ contigerint torpeſunt, ita ut iã nocere non queant. Hactenus Aelianus. Sunt q negent noctuinum ouum inueniri. Prouerbium itaq; quadrabit uel in hominem nihil, nulliuſq; frugis, iuxta fabulamentum Aeliani, uel in rem raram inuentu, iuxta horum ſententiam.

Amazonum cantilena. XLV.

Ἀμαζόνων ᾆσμα, id eſt, Amazonũ cantilena, in delicatos ac laſciuos. Philoſtratus in Apollonii uita lib. iiii. apud Athenæũ, ni fallor, μειράκιον τῶν ἁβρῶν οὕτως ἀσελγὲς νομιζόμενον, ὡς γενέσθαι ποτὲ καὶ τῶν Ἀμαζόνων ᾆσμα, id eſt, Adoleſcens de numero molliũ uſqueadeo laſciuus habitus, ut aliqñ Amazonũ quoq; fuerit cantio. Quid autẽ ſibi uelit Amazonũ cantio, fateor mihi nondũ ſatis cõpertum apud idoneos authores. Niſi ſi cui placet ut accipiamus, Amazones ludibrii cauſa in molles uiros cantilenas ſolere celebrare. Quod ſi fas ſit mutare ſcripturã mihi nequaq̃ diſpliceat, ut p Ἀμαζόνων μαζονόμον, legamus. Sic.n. appellãt Lancis gen⁹ p̃grande, quo cibi inferunẽ in cõuiuiũ. Mos aũt erat antiqtus, ut epulæ lautiores tibicine p̃cedente inferrenẽ, ut acipenſer. Horatius in extrema ſatyra, Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes Mẽbra gruis.

Tantali horti. XLVI.

Ταντάλου κῆποι, id eſt, Tantali horti. De bonis, quibus tamẽ frui non liceat, aut de iis, quæ uideãtur aliquid eſſe cum nihil ſint. Piloſtratus in uita Apollonii libro quarto, τοὺς Ταντάλου ἔφη κήπους εἴδετε ὡς ὄντες οὐκ εἰσί, id eſt, Tantali hortos uidetis, inquit, eſſe cũ non ſint. Nota eſt fabula Tãtalo apud inferos ad aquam ſtante, deq; pomis in caput imminentibus, cum ſitiens interim atq; eſuriens neutra poſſit contingere.

Res ſacra conſultor. XLVII.

Σύμβουλος ἱερὸν χρῆμα, i. Cõſultor res ſacra. Zenodot⁹ ex Epicharmo refert. Sẽſus ẽ adagionis plurimũ utilitatis afferre bene cõſulentẽ, aut religioſe pureq; dandũ cõſiliũ iis, qbus eſt opus. Plato in Theage, ἀλλὰ μὲν δὴ ὦ Δημόδοκε καὶ λέγεταί γε σύμβουλον ἱερὸν χρῆμα εἶναι, i. Quin illud etiã diciẽ Demodoce cõſultorẽ rẽ eſſe ſacrã. Efferẽ & ad hunc modũ ἱερὸν ἡ συμβουλὴ, i. Res ſacra cõſiliũ. Extat inter Græcas ſententias hic ſenarius, ἱερὸν ἀληθῶς ἐστιν ἡ συμβουλία, id eſt, Res eſt pfecto ſacra conſultatio.

Ante myſteria diſcedere. XLVIII.

Ἀπιέναι πρὸ τῶν μυστηρίων, i. Ante myſteria diſcedere, ẽ re nondũ abſoluta ſubducere ſeſe. Sũpta metaphora à ſacris, in quibus profani iubebantur abire, cum iam eſſent peragenda myſteria, initiati manebant. Plato in Menone, εἰ μὴ ὥσπερ χθὲς ἔλεγες, ἀναγκαῖόν σοι ἀπιέναι πρὸ τῶν μυστηρίων, ἀλλ' εἰ περιμείναις τε καὶ μυηθείης, id eſt, Niſi quemadmodum heri dicebas tibi fuerat ante myſteria diſcedendum, uerum ſi & permaneas, & myſteriorum particeps fias, & cætera quæ ſequuntur.

Ex uno multa facere. XLIX.

Ἐξ ἑνὸς πολλὰ ποιεῖσθαι, id eſt, Ex uno multa facere, prouerbio dicebantur, qui rem quampiam minutim ſecabant. Quadrabit in eos, qui idem aliis atq; aliis modis uariant, ut non iam unum ſed plura uideantur. Plato in Menone καὶ παῦσαι πολλὰ ποιῶν ἐκ τοῦ ἑνὸς, ὅπερ φασὶ τοὺς συντρίβοντάς τι ἑκάστοτε οἱ σκώπτοντες, id eſt, Ac parce ex uno plura facere, quo dicto taxant eos, qui rẽ quampiam undecunq; comminuũt. Narratur apud Titum Liuium nõ illepida fabula, de caupone quodã, qui ſuis unius carnes tam uario coctas apparatu proponebat, ut dux Romanus admiratus, rogaret, unde nam media bruma, ſuppeteret tanta uenatus copia. Tum arridens caupo, confeſſus eſt, eas omneis ciborum ſpecies, ex uno ſue domeſtico confectas fuiſſe. Neq; ſecus iſti faciunt, inquit, qui commemorandis uariis & horrendis nominibus uos territant, cum hæc omnia una gens ſit.

Iouis Corinthus. L.

Ὁ διὸς κόρινθος, id eſt, Iouis filius Corinthus. In eos dici ſolitum, q̃ ſemper eadē aut dicunt, aut faciunt. Pindarus in Nemeis, τ' αυτά γε τρὶς τετράκις τ' ἀμπολεῖν ἀπορία τελέθει τέκνοισιν. ἅτε μαψυλάκας διὸς κόρινθον. Negat ſe uelle iteꝝ, atq; iteꝝ eadem iterare, perinde quaſi pueris nugas narraret διὸς κόρινθον. Nam μαψυλάκας eum ſignificat, q̃ fruſtra nugas effutit. Interpres hoc loco fabulā adfert, ad ꝓuerbium hoc, meo q̃dem animo, non multū ꝑtinentē tn̄ adſcribā. Aletes, inq̃t, conſuluit Dodonæum oraculū, quod tū Iouis erat, num Corinthioꝝ imperio potiri poſſet. Reſponſum eſt, tū illum potituꝝ, cum q̃ſpiam illi glebā daret, aut ruder, idq; die multaꝝ coronaꝝ. Nā id addidit. Itaq; Corinthū profectus panē ab ruſtico quopiā petiit, is glebā porrexit. Senſit ille iam ꝑfectū oraculum, animumq; ad capeſſendū imperiū adiecit. Parentabat᷑ eo die manibus, eamq; ob cām cū pleraq; ciuitas in monimētis abeſſet, accedens, reperit Creontis filias, iā paciſcentes de imperio. Harum natu minimæ ꝑſuadet, ſi uelit adiutare, ſe ſimulatq; principatū eſſet conſecut᷒ illā ducturū uxorē, illa imperii cupiditate prodit ciuitatē, ac portis apertis Aletē admittit. Is itaq; uictor, Iouis Corithum eam appellat, quod ex Iouis oraculo contigiſſet. Deinde ſubtexit aliā fabulā, cum alioꝝ interpretamento ferè conuenientē. Ea eſt huiuſmodi. Olim Megarenſes Corinthiis erant uectigales. Cæteꝝ cum illoꝝ imperiū inſolentius grauatim ferrent, ac defectionē pararēt, miſſus eſt legatus Corinthioꝝ nomine, qui apud plebem Megarenſem cum alia multa ferociter dixit, tum illud indignabūdus, ac uociferans intonuit, οὐκ ἀνέξεται ὁ διὸς κόρινθος, id eſt, Non feret Iouis filius Corinthus. Id ubi ſæpius iteraret, concitatus populus, ſuccla mare cœpit, feri feri Iouis Corinthum ſimulq; legatum expulerunt. Erat autem Corinthus hic Corinthiorum rex, Ioue prognat᷒, tametſi Pauſanias in Corinthiacis negat ſe apud authores ſerios reperiſſe Corinthum Iouis fuiſſe filium ſed uulgus duntaxat Corinthiorum ita prædicare. Vſurpat adagium Plutarchus in cōmentario quem inſcripſit aduerſus Stoicos, πολὺς οὖν ὁ διὸς κόρινθος ἐπὶ τὸν λόγον αὐτῶν ἀφιέαται. τὴν γὰρ ὑπέρου περιδίνησιν ἵνα μὴ σκώπτειν δοκῇς ἔασον, id eſt, Multus igit᷑ Iouis Corinthus ad orationem illorum admittit᷑. Nam piſtilli circūuolutionem, ne mordere uidearis, omitte. Ariſtophanes in Ranis τουτὶ τί ἦν τὸ πρᾶγμα ἀλλ' ἢ διὸς κόρινθος ἐν τοῖς στρώμασι, id eſt, Quid erat hæc res, niſi Iouis Corinthus in ſtragulis. Verba ſunt miniſtri, Bacchi ταυτολογίαν notantis, qui dixerat, αἶρ' αὖθις αὖ τὰ στρώματα, id eſt, Hæc rurſus iterum, tolle miniſter ſtromata. Idē in cōcionatricibus, ὅτε δὴ δ' αὖ σκοπουμένοις ἐφαίνετο ὁ διὸς κόρινθος, id eſt, Vbi denuo conſyderantibus, Iouis apparuit Corinthus. Philoſtratus in Antipatro Sophiſta, ἐπιθούντων δὲ αὐτὸν τῶν συγγενῶν ἐς τὸν γάμον καὶ διὸς κόρινθον ἡγουμένων τὸν ἀντίπατρον, id eſt, Impellentibus autem illum cognatis ad nuptias, & Iouis Corinthum exiſtimātibus Antipatrum. Vſurpat hoc adagium & Socrates apud Platonem in Euthydemo, ἀλλ' ἀτεχνῶς τὸ λεγόμενον ὁ διὸς κόρινθος γίγνεται, id eſt, Sed prorſus id q̃d dici ſolet, Iouis Corinthus fit. Conuenit cū illo, quod alibi retulimus, δὶς κράμβη, id eſt, Bis crambe. Neq; ſolum uti licebit, cū eadem iterum, atq; iterum dicuntur, uerumetiam cū in eodem negocio nimium aſſidue perſiſtitur. Veluti ſiqs cibum ſemper eundem apponat, aut ſiquis ſemper ſtudiis literariis incūbat, aut aſſidue uenet᷑, ut hic iam oboriatur ex aſſiduitate ſatietas, recte dicemus, ὁ διὸς κόρινθος. Moleſtum eſt enim, quicquid perpetuū, uel Pindaro teſte, ἀνάπαυσις δὲ ἐν παντὶ γλυκεῖα ἔργῳ, κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι καὶ τὰ τέρπν' ἄνθε' ἀφρόδισια, id eſt, Verum enim uero intermiſſio in omni negocio iucunda. Accipit aūt ſacietatem & mel & amœni floſculi Venerei. Illud admonitu non inutile duxerim, Prouerbium bifariam accipi poſſe. Nam & hoc oſtendit interpres Pindari, uel cum eadem iterantur ſæpius, uel cū ii, qui initio magnifice loquuntur, minanturq; ferociter, poſtea timide fugiunt, id quod euenit legatis Corinthiorum, qui cum ſæpius illud intonuiſſent in concione, δικαίως στενάξει ὁ διὸς κόρινθος, εἰ μὴ λάβοιτο δίκας παρ' ὑμῶν, id eſt, Merito ſuſpirabit Iouis Corinthus, niſi poenas ſumpſerit de uobis, poſtea cum ad manus eſſet uentum ignauiter aufugerunt. Nec illud prætereundum, adagionem accommodari poſſe, tum ad rem, tum ad perſonam. Ad rem hoc pacto, Iam millies audiui, non poſſum diutius ferre, τὸν διὸς κόρινθον. Ad perſonam. Vt ſi quis hominem eadem ſemper inculcantē, τὸν διὸς κόρινθον appellet. Indicat & hoc interpres Pindari.

Teſtulæ tranſmutatio. LI.

Ὀστράκου περιστροφή, i. Teſtulæ conuerſio. De rebus repente in diuerſum cōmutatis. Lucianus in Apologia, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. ἔπειτα πάντων ἐκλαθόμενος ὀστράκου φασὶ μεταπεσόντος, ἑκὼν ἑαυτὸν φέρων εἰς δουλείαν, οὕτω περιφανῆ καὶ περίβλεπτον ἐνέβαλε, i. Deinde oblit᷒ oīum, teſtula, ut aiūt, trāſmutata, uolēs ipſe ſemet in ſeruitutē uſqueadeo manifeſtariā & inſignem cōiecit. Incertū utꝝ ſumpta ſit metaphora à ludi gn̄e quodā, quē oſtracinda Græci uocāt. Hūc innuit Plato in amatoriis, Nēpe in Phædro, φυγὰς δὴ inq̃t, γίγνεται ἐκ τούτων καὶ ὁ πρὶν ἐραστὴς ὑπ' ἀνάγκης ὁ πρὶν ἐραστής,

ὀστράκου μετὰ τούτους, ἵεται φυγῇ μεταβαλὼν, ὁ δὲ ἀναγκάζεται διώκειν ἀγανακτῶν καὶ ἐπιθειάζων, i. Fugit nã poſt hos, & dũ cogitur ſeſe ſubducere, q prius amabat, aufugit immutatus, At ille cogit̃ inſequi, indignans deosq́; obteſtãs. An ab Oſtraciſmo ſuffragiorũ genere quodã, quod per calculos, ac fabas ferebat̃, in hoc repertũ, ut per id ciues, q uel opib' immodicis, uel nobilitate, uel gloria, uel alia quauis inſigni uirtute, multitudinis inuidiã in ſe ꝓuocaſſent, in exiliũ decẽne relegarent̃. Hoc pacto fuit eiectus & Ariſtides, non aliã ob cauſam, niſi quod moleſtũ eſſet populo, iuſti cognomẽ illi uulgo tributũ. Ferebatur aũt oſtraciſmus ad hunc modũ. Oſtraci, id eſt, teſtulæ uiritim in comitiis dabant̃. In eis, quẽ quiſq; uellet urbe cedere, literis inſcriptis indicabat, hos deinde omneis in fori locũ quendã cancellis circumſeptũ, deportabãt. Porrò magiſtratus, qbus hoc datũ erat negocii, primũ uniuerſos recẽſebãt, q niſi plures ſex milib' fuiſſent, nihil cõficiebat̃. Deinde ſemotis uniuſcuiuſq; calculis, is q pluribus calculis dãnatus erat, ad decẽniũ in exiliũ ire iubebatur. Ita tñ, ut illi bonorũ interim eſſet, fructus ſuos accipere. Erat itaq; oſtraciſmus non improbitatis caſtigatio, ſed uulgaribus animis inſitæ inuidiæ placatio. Antiquatus eſt aũt hic oſtraciſmus, eiecto p hunc Hyperbolo quopiã homine cõtẽpto, atq; humili. Huiuſmodi fermè referunt̃ à Plutarcho, in uita Ariſtidis. Ab hoc igit̃ oſtraciſmo qm̃ magna uulgi licentia, ac temeritate pagebatur, ac repente pſtãtiſſimi cuiuſq; ciuis fortunã cõmutabat, non abſurde uideri poteſt ductũ adagiũ. De luſu oſtracorũ Iulius Pollux, in hunc ferè modum tradit. Pueri ducta in medio linea, duas in partes ſeſe diſtribuebant, quarũ altera intra oſtracũ, altera extra dicebat̃. Deinde mittente quopiã ad lineã teſtam, utrius partis ſuperior extitiſſet aliqs, hunc inſequebant̃, q illi adhærebant, reliqs in fugã conuerſis. Cæterũ e fugientibus, q cõprehẽſus eſſet, is cõſidebat, aſinus dictus. Teſtaq́; ꝓiecta dicebat, nox dies. Nã interior teſtæ pars pice ſublita erat, quæ nocti reſpondebat. Hoc aũt luſus genus, appellabat̃ ὀστράκου περιστροφὴ, id eſt, Teſtæ conuerſio.

Alterum pedem in cymba Charontis habere. LII.

Extremæ, decrepitæq́; ſenectæ homines, etiam hodie uulgo dicũtur alterum pedem in ſepulchro habere. Nec hinc abhorrent, quæ ſcribit Lucianus in Apologia, πρὸς αὐτῷ δὲ ἤδη τῷ Αἰακῷ γενόμενον, καὶ μονονουχὶ τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῷ πορθμείῳ ἔχοντα, id eſt, Qui iam ſit Aeaco ipſi uicinus, quiq́; iam tantum non alterum pedem in cymba Charontis habeat. Idem in ſectis, καὶ τὸν ἕτερον πόδα φασὶν ἐν τῇ σορῷ ἔχων, id eſt, Et alterum pedem, ut aiunt, in tumulo habens. Plutarchus in commentariolo de puerorum inſtitutione notat, ſenes uulgato conuitio uocati ſolere, κρονολήρους καὶ σοροδαίμονας. Quod iam ætate deſiperẽt, & foſſæ cõfines eſſent, magisq́; buſtuariæ laruæ, q̃ homines. Plautus Acherontium ſenem dixit, Terentius, Silicernium. Et capularem dixit, neſcio quis.

Cauam Arabiam ſerere. LIII.

Τὴν κοίλην Ἀραβίαν σπείρειν, id eſt, Cauam Arabiam ſerere. Pro fruſtra ſudare, aut in re perdifficili, nec admodum frugifera operam ſumere. Lucianus in Apologia, ὡς τὴν κοίλην Ἀραβίαν σπείρειν ἐπιχειρεῖν, id eſt, Vt cauam Arabiam ſerere aggrediatur. Significat autem paluſtrem Arabiæ partem, neutiquam idoneam ſementi. Plutarchus, περὶ τῆς ἀδολεσχίας. Τῶν μὲν γὰρ πρὸς τοῖς Ἀσίας ἀγκῶσι φορῶν ἄγονον εἶναι τὸ σπέρμα λέγουσι, τῶν δὲ ἀδολέσχων ὁ λόγος ἀτελὴς καὶ ἄκαρπος ἐστὶ, id eſt, Aiunt enim ſterilem eſſe ſationem humilium Aſiæ regionum, at loquaculorum ipſa oratio inutilis eſt, atq; infrugifera.

Lynceo perſpicacior. LIIII.

Lyncei pſpicacitas in ꝓuerbiũ abiit. Plinius naturalis hiſtoriæ lib. ii. capite decimoſeptimo. Nouiſſimã, inquit, lunã, primamq́; eadẽ die uel nocte, nullo alio in ſigno, q̃ in ariete cõſpici, id quoq; paucis mortaliũ cõtigit. Et inde fabula cernendi Lynceo. Sunt q tradant Lynceũ primũ reperiſſe fodinas metallorũ æris, argenti, auri. Et hinc uulgo natam fabulã, quod ea quoq; uideret, quæ ſub terra forẽt. Teſtis Lycophronis interpres. Meminit huius & Plato in epiſtola quadam. Ariſtophanes in Pluto, βλέπειν σ' ἀποδείξω ὀξύτερον τοῦ Λυγκέως, id eſt, Faxo ut uideas uel Lynceo ipſo acutius. Lucian' in Hermotimo, Σὺ δὲ ὑπὲρ τὸν Λυγκέα ἡμῖν δεδορκὼς καὶ ὁρᾷς τὰ ἔνδον ὡς ἔοικε διὰ τοῦ στέρνου, i. Tu uero nobis ipſo ẽt Lynceo perſpicatior es, q ſicuti uidetur per pectus ipſum, quæ ſunt intus cernis. Idẽ in Icaromenippo, πῶς νῦν καθάπερ Λυγκεύς τις ἄφνω γενόμενος ἅπαντα διαγινώσκεις; i. Qui nunc repẽte quaſi Lynceus qdam effectus, cuncta diſcernis? Horatius in prima epiſtola ad Mecœnatem, Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus. Non tamen idcirco contẽnas lippus inungi. Apollonius in Argonauticis ſcribit hũc Lynceũ, uſqueadeo fuiſſe perſpicacem, ut etiã terram ipſam oculorũ acie penetraret quæq́; apud inferos fierent, peruideret, Λυγκεὺς δὲ, καὶ ὀξυτάτοις ἐκέκαστο ὄμμασιν, εἰ ἐτεόν γε πέλει κλέος ἀνέρα κεῖνον ῥηϊδίως καὶ νέρθε κατὰ χθονὸς αὐγάζεσθαι, i. At miro uiſus pollebat acumine Lynce'. Si modo uera eſt fama, uirũ, quæ pdicat illũ, Perfacile inſpexiſſe ſub altis cõdita terris. Plutarchus in cõmẽtario, quẽ iſcripſit aduerſus Stoicos, teſtat̃, famã fuiſſe de Lynceo,

Nec Epicureos talia fabulantes audiuit. LXIII.

Lucianus in libello, cui titulus, quomodo conſcribenda ſit hiſtoria, οὔτε τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, τῶν ἐπικουρείων τὰ τοιαῦτα μυθολογούντων ἀκούσας, id eſt Qui neq; Epicureos, quemadmodum dicitur, eiuſmodi fabulantes audierit. Videtur fabuloſa, ridiculaq; Epicureorum philoſophia, in uulgarem abiiſſe iocum, ut qui rem adferret, præter modum abſurdã dictu, ne ab Epicureis quidem eam audiſſe diceret. Nam uidentur anilibus deliramentis ſimilia, quæ tradunt huius factionis philoſophi, de Atomis parentibus omnium rerum, de mundis innumerabilibus. Iidem in uoluptate corporis, finem boni conſtituunt.

Nunquid & Saul inter Prophetas. LXIIII.

Libro Regum primo, cap. x. refert hmõi prouerbium. הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִיאִים i. Nunqd & Saul inter Prophetas. Natum à Saule, q cum in prophetarum cœtum incidiſſet, ſubito & ipſe diuino furore correptus, uaticinari cœpit. Id admirantes qui Saulem antea cognouerant, inter ſe dictitabãt, Quid accidit Sauli, Num & Saul inter prophetas? Ea uox deinde uerſa eſt Hebræis in prouerbium de re noua & inopinata, ſubitaq;. Eſt autem apud illos iambicus dimeter. Finitimum illi, καὶ κόρχορος ἐν λαχάνοις, καὶ τὸ ἐν φακῇ μύρον. id eſt, Corchorus inter olera, & in lente unguentum, ſiue lenti admixtũ unguentum.

In foribus urceum. LXV.

ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν, i. In foribus aqualẽ. Nã hoc uerbo uſus eſt Plautus. Ariſtoteles libro Rhetoricorum primo, τὸ δὲ τέλος ἀγαθὸν ὅθεν ταῦτα εἴρηται καὶ δόξαν εὐχωλὴν πριάμῳ, καὶ αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν, καὶ ἡ παροιμία δὲ, τὸ, ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν, i. Finis autẽ bonus, Vnde illa dicta ſunt, Et laudem Priamo. Præterea turpe diu manſiſſe, iam uero prouerbium ẽt illud, in foribus urceum. Interpres quiſpiam, Nam librum αὐώνυμον ſuppeditarat eruditiſſimus amicus noſter Baptiſta Egnatius, ait ſignificari rem cõtemptam ac uilem. Negligunt. n. quæ paſſim ſunt obuia, quæq; facile quibuſlibet cõtingunt. Ita urceum in foribus poſitum, nemo ſtudet tollere, procliue enim. Verum uniões in ſcriniis reconditos magis expetunt. Plutarchus περὶ πολυφιλίας, ait, rubum ultro hærentem negligi ac præteriri, uineam, oleasq; experi, recenſens hanc ſniam, οὐ γὰρ αἱρετέον πάντων τὸ ῥᾳδίως ἁλισκόμενον, i. Non eſt tollẽdum quod admodũ facile conſeq licet. Item in epl'is Seneca, Multi aperta tranſeunt, condita & abſtruſa rimantur. Furem ſignata ſollicitãt. Vile uidet, quicquid patet, apta effractarius præterit, hos mores habet populus, hos impitiſſimus quiſq;, In ſecreta irrumpere cupit. Porrò prouerbium impfectum, ac mutilum uidet. Quandoquidem Ariſtoteles ad eum modum pleraq; refert, tanq̃ alioqui per ſe ſatis nota.

Haudquaq̃ difficile Atheniẽſem Athenis laudare. LXVI.

Ariſtoteles libro Rhetoricorum pmo, ὥσπερ γὰρ ὁ σωκράτης ἔλεγεν, οὐ χαλεπὸν ἀθηναίους ἐν ἀθήναις ἐπαινεῖν, i. Quemadmodum. n. dixit Socrates, haud difficile eſt Atheniẽſes Athenis laudare. Citat idem, eodem in opere de Procemiis agens, Haudquaq̃ eſſe difficile Athenienſes laudare apud Atheniẽſes, Verum apud Lacedæmonios id fore difficile. Extat aũt in Menexemo Platonis, idq; in adagiõis locum ceſſit. Dictũ eſt aũt, pp encomia, orõnesq; panegyricas, quæ Athenis ex more exhibebantur iis, q fortiter oppetiiſſent in bello, in quibus qm̃ plurima dicebant in laudem ppl'i Atheniẽſis, pnis auribus audiebant, ppterea quod ſuis quiſq; laudibus fauet.

Exigua res eſt ipſa iuſtitia. LXVII.

Ariſtoteles libro Rhetorices primo, διὸ καὶ τὴν δικαιοσύνην φασὶ, μικρὸν εἶναι, id eſt, Vnde etiam aiunt, ipſam iuſtitiam, exiguum quiddam eſſe. Quo prouerbio ſignificabant, non multum adferre momenti, ſi probus ſis, niſi talis etiam habearis, & opinionem longe plus ualere, quàm rẽ ipſam. At quanto melius Aeſchylus apud Plutarchum de Amphiarao, οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος ἀλλ' εἶναι θέλει, βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος, id eſt, Neque enim uideri, at eſſe uir cupit optimus, Mentis profundæ teſtimonio perfruens. Rectius Socrates, admonens, ut talis quiſq; ſit, qualis haberi uelit. Modeſtius Euripides in Oreſte, probans opinionem, ubi res ipſa non adeſt, tanquam optimo proximam, κρεῖσσον δὲ τὸ δοκεῖν κἂν ἀληθείας ᾖ, id eſt, Res ipſa ut abſit, optima eſt opinio. Itidem Terentius in Adelphis. Si tibi iſthuc re ipſa non dolet, at ſimulare certe eſt hominis.

Occaſione duntaxat opus improbitati. LXVIII.

Ariſtoteles libro Rhetoricorum ſecũdo, καὶ πρὸς οὓς ἔχουσι πρόφασιν, ἢ προγόνων, ἢ αὐτῶν, ἢ φίλων, ἢ ποιησάντων κακῶς, ἢ μελλησάντων, ἢ αὐτοὺς, ἢ προγόνους, ἢ ὧν κήδονται, ὥσπερ γὰρ ἡ παροιμία, προφάσεως δεῖται μόνον ἡ πονηρία, i. Aut aduerſus quos occaſionẽ hñt, ſiue pgenitorũ noĩe, ſiue ſuiipſius, ſiue amicorum, ſiue eorum, a quibus beneficio fuerunt affecti, quæ curæ habuerunt, aut maiores, aut ipſos, ſiue eorum, qui illis curæ ſunt. Quemadmodum enim prouerbio dicitur, Occaſiõe dũtaxat opus eſt malitiæ. Quadrabit in nocendi cupidos, qui ne temere læſiſſe uideantur, cauſas prætexunt. Celebratur hic Mimus Publii, ni fallor, in hanc ſententiam, Maleſacere qui uult, nuſq̃ nõ cauſam inuenit. Circumfert & hodie uulgo apud noſtrates adagium nõ uſquequaq; ſpernendũ. Facile fuſtem inueneris,

qui cupit cædere canem. Eodem ſpectat Terentianum illud, Fingit cauſas, ne det ſedulo. Idem illud Martialis, Iraſci tm̄ felices noſtis amici. Non qa ſic merui, ſed iuuat hoc facere. Fortaſſis huc alluſit & Euripides, cum ſic ait in Iphigenia Aulidēſi, ἐπὶ βραχείας προφάσεως ἔδει μόνον, ἐφ᾽ ἧς σ᾽ ἐγὼ καὶ παῖδας αἱ λελειμμέναι δεξόμεθα δέξιν, ἣν σε δέξασθαι χρεών, id eſt, Occaſione tantum opus fuerit leui Vt & ipſa quiq; mihi ſuperſunt liberi Te ruſus accipiamus iſtunc ad modum Quo te accipi par eſt.

Vel à mortuo tributum auferre. LXIX.

καὶ ἀπὸ νεκροῦ φέρει, i. Etiam à mortuo tollit. In hoiem undecūq; per fas, nefaſq; lucrum captātē. Ariſtoteles libro Rhetoricoꝝ tertio, tractans de iis, quæ pudenda habeant᷑, οἷον, inqt, πτωχῶν ἢ τεθνεώτων, ὅθεν καὶ ἡ παροιμία, τὸ κἂν ἀπὸ νεκροῦ φέρειν, ἀπὸ αἰσχροκερδείας γὰρ, i. Veluti ſiqs exigat à paupibus ſiue defunctis, unde etiam illud ortum eſt Adagium, Etiam à defuncto tollere, ꝓpterea quod id à turpi lucri cupiditate ꝓficiſcit᷑. Finitimum eſt illi; αἰτεῖ γε καὶ τοὺς ἀνδριάντας ἄλφιτα, i. Ipſis uel à ſtatuis farinas poſtulat. Natum à tyrannis, qui & à ſepulchris, aut defunctorum ſtatuis uectigal colligunt.

Pudor in oculis. LXX.

ἐν ὀφθαλμοῖς ἡ αἰδώς, id eſt, In oculis pudor. Hoꝝ nos pudet, quæ in ꝓpatulo ſunt. Aſpectus enim uel incutit, uel renouat etiam pudorem. Vnde fit ut pueri, cum pudeſcūt, oculos tegant. Et apud Platonem Socrates dicturus de amore ob pudorem oculos tegit, uimiꝫ huc alludēs. Hinc & poetæ Cupidinē, quod ſit improbiſſimus, cæcum fingūt. Eodem ptinet illud Cicerōis, Epiſtolā nō erubeſcere. Videmus ēt eos, q oculis capti ſunt, à uerecundia plurimū abeſſe. Huc ſpectauit Ouidius, cum ait noctem, utpote cæcam pudore uacare. Nox, inqt, & amor, uinumq;, nihil moderabile ſuadent. Illa pudore uacat, liber, amorq; metu. Refert᷑ adagium ab Ariſtotele libro Rhetoricoꝝ tertio, καὶ τὰ ἐν ὀφθαλμῷ καὶ τὰ ἐν φανερῷ, ὅθεν καὶ ἡ παροιμία, τὸ ἐν ὀφθαλμοῖς εἶναι αἰδῶ, i. Et ea quæ ſunt oculis expoſita, quæq; in ꝓpatulo ſunt. Vnde & illud ꝓuerbio dicūt, Pudorē in oculis eſſe. Citat᷑ & apud Athenæū lib. xiii. Idem in ꝓblematis cām inqrens, q̄obrem pudefactis rubeſcāt aures, iratis oculi, huius adagii teſtimoniū citat, ἢ ὅτι, inqt, ἡ μὲν αἰδὼς ἐν ὀφθαλμοῖς καταψύξις τις μετὰ φόβου, ὥστε εἰκότως ἀπολείπει τὸ θερμὸν τοὺς ὀφθαλμούς. χωριζόμενον δὲ εἰς τὸν δεκτικώτατον φέρεται τόπον. τοιοῦτος δὲ ὁ ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ὤτων, ὁ γὰρ ἄλλος ὀστώδης, ὀργιζομένοις δὲ ἐπανέρχεται τὸ θερμὸν, μάλιστα δὲ γίνεται φανερὸν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, διὰ τὴν χρόαν οὖσαν λευκήν, id eſt, An ꝓpterea, quod pudor in oculis, frigus quodā adducit una cū metu, Atq; ob id, merito calor deſtituit oculos. Is uero demigrās inde fert᷑ ad locū ſui maxime capacē. Eſt aūt hmōi ſūma ps auriū. Nā reliqua ps eſt oſſea. Rurſum iratis calor ſuffundit᷑, Idq; potiſſimū apparet in oculis, ꝑp albicantē illoꝝ colorem. Ariſtophanes in Veſpis, ἀλλὰ τούτοις γε ἀκὴν οὐδ᾽ ἐν ὀφθαλμοῖσιν αἰδὼς τῶν παλαιῶν ἐμβάδων, i. At his nō eſt ne oculis qdem pudor ueteꝝ calciamētoꝝ. Huc referri pōt & illud, quod Ariſtoteles lib. Rhetoricoꝝ. ii. ex Alcæo citat, αἰδώς κέν σε οὐκ εἶχεν ὄμματα, i. Nō erat tibi pudor in oculis. Hinc & illæ figuræ, quo ore, qua frōte audebis obiurgare filiū᷑ Et illud apud Ciceronē in eplīs ad Atticū, Nec.n. cong ſitores, φαινοπροσωπεῖν audent. Quin & hodie uulgo dicūt, Nō audebis faciē oſtēdere. Apud Euripidem in Iphigenia Aulidēſi. Menelaus iubet Agamēnoni, ut ſeſe aſpiciat, uidelicet, quo facti pudeat, βλέψον εἰς ἡμᾶς, ἵν᾽ ἀρχὰς τῶν λόγων ταύτας λάβω, i. Aſpice in nos recta, ut hoc capiam loquēdi exordiū, Iſq; reſpondet, μῶν φύσας οὐκ ἀνακαλύψω βλέφαρον Ἀτρέως γεγώς; id eſt, Num uerebor, lumina in te tollere Atreo ſatus᷑ Fortaſſis huc aſſcribendum erat, quod apud Homerum Achilles Agamemnonem κυνώπην uocat, ob impudentiam uelut oculis caninis & inuerecundis.

Conciliant homines mala. LXXI.

Συνάγει τοὺς ἀνθρώπους κακά, i. Cōciliāt hoīes mala. Sñia ꝓuerbialis, quæ declarat id, quod uulgo fit, ex hoſtibus nōnunq̄ amicos fieri ꝑp malū aliqđ incidēs utriſq; cōe. Ariſtoteles libro Rhetoricoꝝ ꝑmo, οὐδὲν γὰρ κωλύει ἐνίοτε ταὐτὸ συμφέρειν τοῖς ἐναντίοις, ὅθεν λέγεται, ὡς τὰ κακὰ συνάγει τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν ἢ ταὐτὸ βλαβερὸν ἀμφοῖν, i. Nihil.n. uetat, quo minus idē cōducat ambobus aduerſariis. Vñ dr̄ illud, Cōciliari hoīes malis, quoties idē utriſq; noxiū fuerit. De ſyncretiſmo dixim⁹ alibi, Qui huc quoq; pōt deflecti ꝓuerbiū, ut dicam⁹ īdoctū fauere īdocto, īfantē īfanti, nepotē nepoti. Neq; n. bonaꝝ modo reꝝ ſimilitudo cōglutinat neceſſitudinē, uerūetiam ex malis cōibus ſæpenūero mutua naſcit᷑ beneuolentia. Amant ferè inter ſe, q ſimul fecere naufragium, q militarunt una, qui ſimul capti fuerunt ab hoſte, deniq; qui corporis aut animi morbis iiſdem laborant.

Ama tanquam oſurus, oderis tanquam amaturus. LXXII.

δεῖ φιλεῖν ὥσπερ μισήσοντα, μισεῖν δὲ ὥσπερ φιλήσοντα, i. Sic amādum tanq̄ ſis oſurus, ſic oportet odiſſe tanq̄ ſis amaturus. Hanc Biantis ſñiam Ariſtoteles in libris Rhetoricoꝝ ſatis indicat in ꝓuerbium abiiſſe. Cum ita ſcribit, οὐ γὰρ δεῖ, ὥσπερ φασὶ, φιλεῖν ὡς μισήσοντας, ἀλλὰ μᾶλλον μισεῖν,

ὡς φιλήσοντα, id eſt, Non eſt amandum quaſi ſis oſurus, quẽadmodum aiunt, ſed ita exercendũ odium, tanq̃ ſis aliqñ amaturus. Ac paulo inferius, δεῖ φιλεῖν, οὐχ ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ὡς ἀεὶ φιλήσοντα, i. Oportet amare nõ quẽadmodum aiunt, ſed tanq̃ ſemp amaturꝰ. Commonſtrat.n.illic Philoſophus, quo pacto refellẽdæ, corrigendæq́; ſint ſniæ uulgo receptæ, atq; inculcatæ. M. Tullius in ſermone de amicitia, ſcribit Scipioni uſqueadeo non placuiſſe dictum hoc Biantis noĩe celebratum, ut negaret ullam uocem inimiciorem amicitiæ repiri potuiſſe, q̃ eius, q dixiſſet, ita amare oportere, ut ſi aliquãdo eſſet oſurus, nec uero ſe adduci poſſe, ut hoc quẽadmodum putaret, à Biãte eſſe dictum crederet, q ſapiens habitus eſſet unus è ſeptem, ſed impuri cuiuſdam, aut ambitioſi, aut oĩa ad ſuam potẽtiam reuocantis eſſe ſniam, Quonam.n.modo, inqt, quiſq̃ amicus eſſe poterit, cuius ſe putabit inimicum eſſe poſſe, Quinetiã neceſſe erit cupe & optare, ut q̃ ſæpiſſime peccet amicus, quo plures det ſibi tanquã anſas ad reprehẽdendum. Rurſum aũt recte factis, cõmodiſq́; amicoꝝ neceſſe erit angi, dolere, inuidere. Quare hoc qdem præceptum cuiuſcũq; eſt, ad tollendã amicitiam ualet. Illud potius præcipiendum fuit, ut eam diligẽtiam adhiberemus in amicitiis parandis, ut neqñ amare incipemus eum, quẽ aliqñ odiſſe poſſemus. Hactenus Cicero. Refert ab eodem Ariſtotele paulo ſupius hic ſenarius, οὐδεὶς ἐραστὴς, ὅς τις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ, i. Nõ eſt amicus hic, q amare deſinit. Extat aũt hic uerſus apud Euripidem in Troadibꝰ. Diogenes Laertiꝰ mutilũ adagiũ refert, ἔφασκε φιλεῖν ὡς μισήσοντας, τοὺς γὰρ πλείσους εἶναι κακούς, i. Iubebat amare tanq̃ oſuros, plurimos.n.eſſe malos. Huc adſcribẽdus Mimus ille Publianꝰ, q eſt apud Aulũ Gelliũ, Ita amicũ hẽas, poſſe ut fieri inimicũ putes. Et alius eiuſdẽ, ut opinor, ſed Senecæ titulo, Ita crede amico, ne ſit inimico locus.

Atticus aduena. LXXIII.

Ἀττικὸς πάροικος, id eſt, Atticus aduena. In uiolẽtos & feroces uicinos dicebať. Durys apud Zenodotum ait ex Atticoꝝ moribus natum, quod olim finitimos è ſedibus ſuis exigere conſueuerint. Craterus inde manaſſe putat, quod Athenienſes, q Samũ miſſi fuerant, indigenas expulerint. Notať adagium ab Ariſtotele libro Rhetoricoꝝ tertio, ἔτι, inqt, ἔνιαι τῶν παροιμιῶν καὶ γνῶμαι εἰσὶν, οἷον μαρτύρια, Ἀττικὸς πάροικος, i. Ad hæc nonnulla prouerbia ſunt & ſniæ, tanq̃ teſtimonia, ut Atticus aduena. Proinde ꝓprie quadrabit in eos, q ita nup in munus aliquod aſciti ſunt, ut ſuperiores eiiciant.

Purpura iuxta purpuram diiudicanda. LXXIIII.

ἡ πορφύρα πρὸς τὴν πορφύραν διακριτέα, id eſt, Purpura ad purpurã diiudicãda eſt. Certiſſimum iudiciũ ex collatione naſciť. Vnde emptores mercaturi purpurã, ne fallanť, alterã adhibent purpurã. Licebit uti, quoties negabimus infantiam, aut inſcitiam indoctoꝝ plene deprehẽdi, niſi cum eloquentium & eruditoꝝ ſcriptis conferanť. Etenim ſi uel Saluſtiũ cõferas cum Cicerone, Iam uelut obmuteſcit ille alioq per ſe diſertiſſimus. Referť adagium à Phoebammone ſophiſta in cõmentario de figuris Rhetoricis. Haud arbitror prorſus ἀπροσδιόνυσον fore, ſi de conferenda purpura locum huc aſſcripſero, ex Aureliano Flauii Vopiſci, Meminiſtis, inqt, fuiſſe in templo Iouis Optimi Maximi Capitolini pallium breue, purpureum, laneſtre, ad quod cum matronæ atq; ipſe Aurelianus iũgeret purpuras ſuas, cineris ſpecie decolorari uidebanť cæteræ, diuini cõparatiõe fulgoris, Hoc munꝰ rex Perſaꝝ ab Indis interioribus ſumptũ, Aureliano dediſſe perhibeť, ſcribẽs, Sume purpuram, qualis apud nos eſt. Nam poſtea diligẽtiſſime & Aurelianus & Probus & ꝓxime Diocletianus miſſis diligẽtiſſimis confectoribus, reqſiuerunt tale genus purpuræ, nec tñ inuenire potuerũt. Dr̃.n. Sandix Indica talem purpuram facere, ſi curetur.

Saturniæ lemæ. LXXV.

κρονικαὶ λῆμαι, id eſt, Saturniæ lemæ. In cæcutiẽtes, ac ſtupidos dr̃, præſertim in eos, q ætatis uitio deſipiſcunt. Eſt.n.lema humor in oculis concretus, unde lippitudo naſciť. Deriuatur aũt ἀπὸ τοῦ λάω, id eſt, uideo, & μὴ negatiua particula, quod eiuſmodi lachrymæ craſſæ, oculos occupãtes ui ſui officiant. Ariſtophanes in Pluto, ἀλλ' ὦ κρονικαῖς γνώμαις ὄντως λημῶντες τὰς φρένας ἄμφω, id eſt, Qui no Saturniis mẽtibus uere lippientes aĩs ambo. Gnomas dixit ꝓ lemas. Vñ λημῶ Græcis lippio, cæcutioq́; ſignificat. Porrò Saturniæ dicunť quaſi ſeniles, ac ueteres, ꝓpterea quod κρόνος, i. Saturnus podagroſus, ac ſenex à poetis fingiť, & tempoꝝ Deus, quaſi χρόνος. ἀρχαῖα uero. i. Priſca & antiqua, Græci nõnunq̃ ſtulta uocãt, & κρονικώτερα, μωρότερα, & κρόνους nugas, ac delíramẽta. Timotheus apud Athenæum νέος ὁ Ζεὺς βασιλεύει· τὸ παλαιὸν δ' ἦν κρόνος ἄρχων, i. Iuuenis regnat Iuppiter. Olim aũt principatum tenebat Saturnus. Ariſtophanes in Veſpis, καὶ τοὺς τραγῳδοὺς φησὶν ἀποδείξειν κρόνους, i. Et Tragœdos ait ſe redditurꝰ Saturnos. Idem in Nebulis, καὶ πῶς ὦ μωρὲ σὺ καὶ κρονίων ὄζων καὶ βεκκεσέληνε, id eſt, Et quõ o ſtulte, & Saturnalia olẽs, ac lunaris. Dionyſidorus in Euchydemo Platonis, Socratẽ Saturnũ uocat, bardũ ac ſtupidũ ſentiẽs οὗτος inqt εἶ κρόνος, i. Adeo es Saturnꝰ. Alluſit huc Lucianus in Timone, λημᾷς καὶ ἀμβλυώττεις πρὸς τὰ γινόμενα, i. Cæcutis ac lippis ad ea, quæ patranť. Atq; inibi paulo inferiꝰ, καὶ κομιδῇ ἐλέγχει κρόνον σε ὦ θεῶν γεν-

καὶ κατὰ τί ἀποφαίνουσι, παραζήμενοι τῆς τιμῆς, i. Et paulatim Saturnū te, o Deoꝝ præclariſſime red dunt, depellentes ab honore, Plutarchus ætate deſipientes oñdit uulgo κρονολήρους appellatos fuiſſe. i. Saturni more delirantes, uidelicet ꝓpter aniles fabulas, quæ de hoc deo ferunt. Eas refert idem Plutarchus in cōmentario, de facie apparenti in orbe lunæ, Saturnum in inſula quapiam fortunata, ꝓfundo in antro dormire ſaxa complexū aurea, Cæteꝝ hūc ſomnū illi accidere, ex uinculis in eum uſum arte confectis à Ioue. Aues aūt quæ in ſcopuli cacumine uerſant, adferre illi ambroſiā, Vniuerſamq́; inſulam mira fragrantia compleri, è rupe, uelut è fonte ſcatēte, Adeſſe dæmones, q Saturnum obſeruent, & inſeruiant. Hos olim cum illo amicitia coniunctos fuiſſe, Cū Diis atq; hoibus imparet, Multaq́; de futuris reꝝ euentibus ex ſe prædicere. Sed maxima, maximisq́; de rebus, ſic efferūt, ut Saturni ſomnia uideant. Nā qcqd cogitarit Iuppiter in aīo, id ſomniare Saturnū. Hmōi quædam nugamenta, de Saturno cōmemorant in hoc, quo dixi libello, Iam illud eruditi lectoris iudicio relinquo, nunqd ad hoc adagium ptineat, quod Pythagorici συμβολικῶς mare Saturni lachrymā appellāt, ut teſtat idem author, cōmentario de Iſide & Oſiride. Siqdem eſt aqua marina non ſalſa ſolū & amara, ſed craſſior item & impurior reliqs.

Cucurbitas lippis. LXXVI.

κολοκύντας λημᾶν, i. Lippire cucurbitas, ad ſupiorem adagii formā ptinet, Ariſtophanes in nubibus, νῦν γέ τοι ἤδη καθορᾷς αὐτὰς, εἰ μὴ λημᾷς κολοκύνταις, id eſt, At nūc certe illas uides, niſi lippis cucurbitas. Verba ſunt Socratis oñdentis nubes, hoc eſt, niſi planè nihil uides, & tantas habes in oculis lemas, quantæ ſunt cucurbitæ.

Ollas lippire. LXXVII.

χύτραις λημᾷν, id eſt, Ollas lippire, Prouerbialis hypbole, ꝓximæ ſimillima. Lucianus aduerſus ineruditū, & multos coementē libros, χύτραις, inqt; λημῶντες, id eſt, Ollas lippientes. Lachrymas indicans ollis æquales. Hoc adagium utrūq; quoties ad animū refert, fit elegantius & iucūdius, ueluti ſiquis hominem craſſi iudicii, ac uehementer cæcutiētis, & turpiter errantis dicat lippire non lemis, ſed ollis.

Odium agreſte. LXXVIII.

μῖσος ἄγριον, id eſt, Odium agreſte. Atrox odium ueteres ſic appellabant, propterea, quod ruſtici plerūq; μισάνθρωποι ſunt, & acerbius atq; implacabilius oderunt. Lucianus contra indoctum, μῖσος δὲ ἄγριον φασὶν παρὰ πάντων ἔχεις ἐπὶ τῇ βδελυρίᾳ, id eſt, Laboras autem agreſti, ſicuti dicitur, omnium odio, propter inſolentiam. Vnde & ciuilitatem appellamus morum comitatem, humanitatemq́;. Et apud iureconſultos ciuilis actio diſcernitur à criminali. Deniq; Græci quicquid barbarum, immane, aut crudele uolunt intelligi, id ἄγριον uocant.

Megarenſes neq; tertii, neq; quarti. LXXIX.

μεγαρεῖς οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι, id eſt, Megarēſes neq; tertii, neq; quarti. Dicebaſ olim in homines ſupra modū ignauos & contemptos, nulloq́; honore dignos. Natum adagium ex oraculo quodam. Id qdā, inter quos Stephanus Mneas & Ion, Aeginenſibus, alii Megarēſibus redditū exiſtimāt. Narrat itaq; Mneas, cū Aeginēſes in Achaia debellaſſent Aetolos, ac decimā Pētecōtoꝝ, cœpiſſent (Ea eſt nauis remigū qnquaginta.) hāc Apollini Pythio uictoriæ monimētū dedicarūt. Rogabantq; deū, q nam eſſent Græcoꝝ præſtantiſſimi, arbitrantes futuꝝ, ut ob eam uictoriam ſibi pma laus ab Apolline tribueret. Oraculum hunc ad modū rñdit, ἵππον θεσσαλικὴν, λακεδαιμονίαν τε γυναῖκα, ἄνδρας δ' οἳ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς ἀρεθούσης, ἀλλ' ἔτι καὶ τῶν εἰσὶν ἀμείνονες, οἵ τε μεσηγὺ τίρυνθος ναίουσι καὶ ἀρκαδίης πολυμήλου ἀργεῖοι λινοθώρηκες κέντρα πτολέμοιο. ὑμεῖς δ' αἰγιεῖς, οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι οὐδὲ δυωδέκατοι, οὔτ' ἐν λόγῳ οὔτ' ἐν ἀριθμῷ, id eſt, Theſſala æqua præſtat reliqs, mulierq́; Lacæna. Porrò uiri potant, qui pulchra fluenta Arethuſæ. Hos quoq; præterea, mediæ gens incola uincit Tirynthi Arcadiæq́; bidentibus inclytæ albis Argiui ſtimuli bellorum, armisq; potentes

At uos Aegini, neq; tertius accipit ordo; Nec quartus, neq; biſſenus, neq; deniq; ueſtri Vlla uſq; ratio eſt nuſq̄ numerus'ue, locus'ue. Callimachus in Epigrāmatis ad Megarenſes retulit prouerbium, τῆς δὲ ταλαίνης νύμφης ὡς μεγαρέων οὐ λόγος, οὐδ' ἀριθμός, id eſt, Sed ueluti Megarenſibus accidit olim Nymphæ infelicis, non locus, aut ratio. Item Theocritus in Cyniſcis, ἄμμες οὔτε λόγω τινὸς ἄξιοι, οὐδ' ἀριθμητοὶ, δύστανοι μεγαρῆες, ἀτιμοτάτῃ ἐνὶ μοίρᾳ, id eſt, . Noſtri nec ratio ē, numero neq; ponimur ullo, Extremæ ſortis ueluti quondam Megarenſes. Effertur etiam hac formia prouerbiū, τῆς μεγαρέων ἄξιοι μερίδος, id eſt, Megarenſium parte, ſeu loco digni. Huc ſpectat & Homericum illud Iliados. β. οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιος οὔτ' ἐνὶ βουλῇ, id eſt, Nuſquā in conſiliis nuſquā numerantur in armis. Hanc figuram & Latini uidentur exprimere. M. Tullius, Neminem eſſe puto, qui modo in aliquo numero ſit, hoc eſt, qui ſit alicuius momenti, alicuius precii. Plutarchus in Sympoſiacis, τῶν δὲ ἐμῶν πολιτῶν ὥσπερ μεγαρέων οὐδεὶς λόγος, id eſt, Atqui meorum ciuium, ueluti Megarenſium nulla ratio. Idem alias in eodem opere; τῶν δὲ δημαρχείων ἔφη ὥσπερ

ἀγρίων

αἰγινίων ἢ μεγαρέων ἀριθμὸς οὐδεὶς, οὐδὲ λόγος, id eſt, Atq; Democriticarum, inq̃t, imaginũ, perinde ut Megarẽſium aut Aeginẽſium, nullus numerus, neq; reſpectus. Eũdẽ arbitror & Ariſtophanẽ huc leuiter alluſiſſe, cũ ſcribit in Acharnẽſibus. ὡς χρὴ μεγαρέας μήτ᾽ ἐν γῇ, μήτ᾽ ἐν ἀγορᾷ, μήτ᾽ ἐν θαλάττῃ, μήτ᾽ ἐν ἠπείρῳ μένειν, id eſt, Megarẽſibus ne fas manere eẽt neq; In terra alicubi, nec foro, nec in mari, Neq; cõtinente. Siq̃dẽ excludẽs Megarẽſes quatuor locis, nimirũ ad illud reſpexit, οὔτε τέταρτοι. Quanq̃ in his uerſibus, opinor, nõ abeſſe mẽdum, uidelicet in μήτ᾽ ἐν γῇ, quod ipſa quoq; carminis lex arguit, οἴκοι magis quadraret ad ſñiam, modo metri rõ nõ reclamaret. Verũ huius inſtituti nõ eſt, mẽdas ex authoribus tollere, maxime Graecis.

Lepus pro canibus. LXXX.

λαγῶς περὶ τῶν κρεῶν, id eſt, Lepus de carnibus, ſubaudi piclitat̃. In eos dr̃, q̃ ob aliquã ſui utilitatem in diſcrimen uocant̃. Nã leporem nõ inſectamur, quod noceat, ſed quod pulpamẽtũ hẽat. Eſt. n. aial & eſculentũ & timidũ, atq; inerme, ut natura hoium eſcis leporem genuiſſe uideat̃. Rheginẽſes aũt uulgo lepores dicti ſunt, utpote pauidi, ac formidoloſi. Effert̃ ẽt ad hunc modũ adagio, ὁ λαγὼς περὶ τῶν κρεῶν τρέχει, i. Lepus ꝓ carnibus currit. De iis, q̃ magno ſuo piculo, aut capitis ẽt diſcrimine, atq; ob id acriter decertant. Trãſlata metaphora à uenatu, in quo lepus qũ intelligit ſeſe ad necẽ peti, pniciſſimo curſu fugit, adeo, ut nõ raro deficiat, medioq; in curſu exanimet̃. Qua de re Plutarchus in cõmentario de terreſtriũ & marinorũ aiantium prudentia narrat q̃ddã haudquaq̃ indignum, quod hoc inſerat̃ loco. οἱ δὲ τοὺς δασύποδας διώκοντες, ἐὰν μὲν αὐτοὶ κτείνωσι, ἥδονται διασπῶντες καὶ τὸ αἷμα μελλάπτουσι προθύμως, ἐὰν δὲ ἀπογνοὺς ἑαυτὸν ὁ λαγωὸς, ὃ γίνεται πολλάκις, ὅσον ἔχει πνεύματος ἀναλώσας εἰς τὸν δρόμον ἐκλίπῃ, νεκρὸν καταλαβόντες, οὐχ ἅπτονται τὸ παράπαν, ἀλλ᾽ ἵστανται, τὰς οὐρὰς κινοῦντες, ὡς οὐ κρεῶν χάριν ἀλλὰ νίκης καὶ φιλονεικίας ἀγωνιζόμενοι, i. Porrò canes cũ leporẽ inſequunt̃, ſiq̃dem occiderint ipſi gaudẽt dilacerare, atq; alacres ſanguine ſeſe cõtaminãt, oblinuntq;. Quod ſi lepus deſperans de ſeſe (quẽadmodum accidit ſaepenumero) q̃cq̃d hẽt halitus, id omne q̃ intẽtiſſimo curſu cõſumpſerit, atq; ita defecerit, canes exanimẽ reptum oino non attingunt, uerũ conſiſtũt mouẽtes caudam, perinde, quaſi nõ carnium gr̃a decertarint, ſed magis de uictoria contenderint. Charon apud Ariſtophanem in Ranis, δοῦλον οὐκ ἄγω εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν, i. Seruũ haud ueho, nauale ni pegerit Certamen ac ꝓ carnibus pugnauerit. Adſcribit hoc loco Ariſtophanis interpres, Apud Arginuſam, ſeruos nõ ꝓ pecunia, aut alio quouis praemio, ſed ꝓ uita dimicare ſolere. Idem in Veſpis, ποιήσω δάκνειν τὴν καρδίαν καὶ τὸν περὶ ψυχῆς δρόμον δραμεῖν, i. Effecero, ut cor mordeas, curſumq; curras ꝓ capite, ac uita. Idẽ in eadẽ fabula, ἢ λαγὼν ἢ λαμπάδα δεδράμηκας; id eſt, Leporem cucurriſti, an ne lampadem magis? Plutarchus in Dialogo, quem ſcripſit aduerſus Epicurum, παπαὶ εἶπον ἐγὼ γελάσας εἰς τὴν γαστέρα τοῖς ἀνδράσιν ἔοικας ἐναλεῖσθαι, καὶ τὸν περὶ τῶν κρεῶν ἐπάξειν, id eſt, Papae inquam, ridens, in uentrem ipſum uiris inſultum facturus uideris, & ad curſum, qui pro carnibus dicitur adacturus. Significat autem eum Epicureos in ſummum diſcrimen adducturum, quod aduerſus uoluptatis aſſertores propoſuiſſet, nec iucunde uiui poſſe ſecundum Epicurum.

Carpathius leporem. LXXXI.

ὁ καρπάθιος τὸν λαγών, i. Carpathius leporẽ. Dicebat̃ in eos, q̃ ſibi rẽ noxiã accerſerent. Hinc deductum adagium, quod cũ in Carpathiorũ inſula lepores nõ eſſent, illi curarũt importãdos alicunde. Verũ ubi eius aiantis magna uis increuiſſet, ut eſt mira foecũditas, fruges iſulae populari coeperũt. Refert & interpretat̃ paroemiã Iulius Pollux, q̃nto de rerũ uocabulis libro. Addit nec in Ithacẽſiũ inſula naſci lepores, nec in Sicilia fuiſſe, priuſq̃ Analixas Rheginẽſis eos importaſſet, uñ uictor in Olympiacis, Rheginẽſium nomiſmati currum inſcalpſit & leporem.

γρύζειν. LXXXII.

γρύζειν, prouerbio dicunt hiſcere ſeu mutire. Sũt q̃ putent γρύζειν eſſe uocẽ Suillã edere, deductum, ἀπὸ τοῦ γρῦ, de quo meminimus alibi. Vnde & Grylli nomẽ effictum apud Plutarchum, & Grunii Corocottae porcelli, cui⁹ meminit diuus Hieronymus. Ariſtophanes in Pluto. γρύζειν δὲ καὶ τολμᾶτον ὦ καθάρματε, id eſt, Audetis & mutire ſceleratiſſimi. Idem in eadem fabula, ἀλλὰ φθείρου καὶ μὴ γρύζῃς, id eſt, Imo pereas, ne ue quid hiſcas. Simili figura Terẽtius dixit in Adelphis. Quid gannis? Et in Phormione, Quod illi ad aurem obganniat.

Nullum animal, quod animal. LXXXIII.

Prouerbialis uidetur & illa figura, Nullum animal, & quod animal. Ariſtophanes in Pluto, πενίαν γὰρ εἶναι ὦ πονηρὲ, ἧς οὐδαμοῦ οὐδὲν πέφυκε ζῷον ἐξωλέστερον, id eſt, Inopia nãq; eſt heu miſer, qua ſcilicet, Haud aliud uſquam eſt animal exitialius. Idem ἐν νεφέλαις, τουτὶ δ᾽ ἐστ᾽ ὦ τοῖος τί θηρίον; id eſt, Viſura at ipſa quaeſo, quae nam belua eſt? M. Tullius ad Atticum, Terentii ueſtigium nullum agnoui. Metagenes certe periit. Fecit iter per poſſeſſionem, in qua animal reliquum nullum eſt. Nec abludit ab hac figura Plinianum illud, Regulus bipedum nequiſſimus.

Ne muſca quidem. LXXXIIII.

Huic affinis eſt & illa prouerbialis hyperbole, Ne muſca qdem, qua maximam hoium ſolitudinem ſignificamus. Plautus in Truculento, Quas tu mulieres mihi narras? Vbi muſca nulla fœmina eſt in ædibus? Huc alluſit Vibius Criſpus orator delectationi natus, ut ait Fabius, Cuius erant mores, qualis facundia, quẽadmodum ſcripſit Iuuenalis, Cum rogatus ecquis eſſet cum Cæſare, in cõclaui, reſpondit, Ne muſcam quidem intus eſſe. Ancipiti ioco, Domitiani conſuetudinem notans, cui mos erat quotidie ſibi ſecretũ horariũ captare, nec interim aliud ferè agebat, niſi quod muſcas captas ſtilo configeret.

Communis Mercurius. LXXXV.

κοινὸς ὁ ἑρμῆς, id eſt, Cõmunis Mercurius. Lucianus in Votis, οὐκοῦν τὸ προχειρότατον τοῦτο, κοινὸς ὁ ἑρμῆς φασὶ καὶ ἐς μέσον κατάθου φέρων τὸν πλοῦτον, id eſt, Itaq; quod paſſim in ore eſt oibus, cõis, ut aiunt, Mercurius, opeſq; in medium allatas depone. Plutarchus in libello, cui titulus, ὅτι μάλιστα τοῖς ἡγεμόσι δεῖ τὸν φιλόσοφον διαλέγεσθαι, ἀλλ' ἀμουσίᾳ καὶ ἀπειροκαλίᾳ τὸν κοινὸν ἑρμῆν ἐμπόλαιον καὶ ἔμμισθον γενέσθαι, id eſt, Sed impitia, & inelegantia, cõmunem Mercurium Cauponatorem & quæſtuoſum factum eſſe. Quidã hinc natam Parœmiã arbitrant, quod Mercurius ut eſt furtorum author, ac repertor primus oſtendit, quæ furto parta ſint, ea in medium cõmuniter oportere deponere, Alii malunt huc referre, quod Mercurius ſit orationis author, per quam inter hoies omne cõmercii genus conſtat, unde & medius inter ſupos, atq; inferos à poetis fingitur, pariter ſuperis Deorum gratus & imis, quod ſermo animi interpres, ſummos cũ infimis, reges cum plebe conciliet. Extat ſup hac re fabella nõ illepida Ariſtidis in ſecũdo libro, quem aduerſus Platonem cõſcripſit, in defenſionem Rhetorices. Eã hoc magis libuit adſcribere, quod is author haudquaq̃ adhuc uulgo notus eſt. Νεωστὶ τῶν ἀνθρώπων γεγονότων καὶ τῶν ἄλλων ζώων, θόρυβος πολὺς ἦν κατὰ τὴν γῆν καὶ ταραχή, οὔτε γὰρ αὐτοῖς σφίσιν εἶχον, ὅτι χρήσονται, οὐδὲ γὰρ ἦν οὐδὲν τὸ συνάγον, ἀλλ' οἱ μείζους τοὺς ἐλάττους ἦγον, οὔτε τοῖς ἄλλοις ζώοις εἶχον ἀνταρκεῖν. πᾶσι γὰρ πάντων ἀπελείποντο, ἄλλοτε ἄλλων. τάχει μὲν τῶν πτηνῶν ἁπάντων. ὅπερ οὖν ὅμηρος ἔφη τοὺς πυγμαίους πάσχειν ὑπὸ τῶν γεράνων, πᾶσι τοῖς τότε ὑπὸ πάντων συνέβαινε τῶν ἀλκίμων ὀρνίθων. κατ' ἰσχὺν αὖ πόρρω καὶ τῶν λεόντων καὶ τῶν κάπρων καὶ πολλῶν ἄλλων ἦσαν. ὥστ' ἀπώλλυντο σιγῇ. καὶ μὴν τῇ γε κατασκευῇ τοῦ σώματος, οὐ μόνον τῶν κορακῶν ἀλλὰ καὶ τῶν κοχλιῶν ἀπελείποντο, οὐδεὶς αὐτῶν ὑπάρχων αὐτάρκης, φθειρομένου δὲ οὕτως τοῦ γένους καὶ κατὰ μικρὸν ὑπορρέοντος κατιδὼν ὁ προμηθεὺς ἀεί πως ὢν φιλάνθρωπος, ἀνέρχεται πρεσβευτὴς ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, οὐχ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων πεμφθεὶς, οὐδὲ γὰρ πρέσβεις ἦν που ποτ' εἰδέναι, ἀλλ' αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ. ὁ δὲ ζεὺς τοῦ τε προμηθέως ἀγασθεὶς δίκαια λέγοντος, καὶ ἅμα καθ' ἑαυτὸν εἰληφὼς λογισμὸν τοῦ πράγματος, τῶν αὐτοῦ παίδων ἑρμῆν κελεύει ῥητορικὴν ἔχοντα ἐλθεῖν εἰς ἀνθρώπους. ὁ μὲν οὖν προμηθεὺς ἠξίου τὴν ἐπίσης ἅπασι τάς τε αἰσθήσεις καὶ τἆλλα μέλη τοῦ σώματος οὐχ οὕτως ἐκέλευσεν, ὥσπερ διανεῖμαι διάδοσιν διελεῖν, ἵνα πάντες ῥητορικῆς ἐφεξῆς μετέχοιεν, ὥσπερ ὀφθαλμῶν χειρῶν καὶ ποδῶν, ἀλλ' ἐπιλεξάμενον τοὺς ἀρίστους καὶ γενναιοτάτους καὶ τὰς φύσεις ἐρρωμενεστάτους τούτοις ἐγχειρίσαι τὸ δῶρον, ἵνα ὁμοῦ σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους σώζειν ἔχοιεν. ἀφικομένης δὲ τῆς ῥητορικῆς εἰς ἀνθρώπους, οὕτως ἐκ θεῶν ἠξιώθησαν μὲν οἱ ἄνθρωποι τὴν μετὰ τῶν θηρίων δίαιταν χαλεπὴν ἐκφυγεῖν. ἐπαύσαντο δὲ ἐχθροὶ πάντες ὄντες ἀλλήλοις ἐν κύκλῳ. κοινωνίας δὲ εὗρον ἀρχήν. καταβάντες δὲ ἐκ τῶν ὀρῶν, ἄλλα κατ' ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης ἐπλησίαζον τό γε πρῶτον ὕπαιθροι, μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη λόγου τεχνώσαντος, πόλιν τε κατεσκεύασαν τὸ καὶ διῳκίσθησαν, οὐχ ὥσπερ πρότερον ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' εἴς τε συντάξεις κοινωνίας, καὶ τοὺς πόλεων ἡγεμόνας νόμους ἔθεντο καὶ ἄρχοντας καὶ πολιτείας ἐνόμισαν, καὶ θεοῖς χαριστήρια ἀνῆγον πρώτας ἀπαρχὰς ποιησάμενοι τὰς ἀπὸ τῶν λόγων, ἃς ἔτι καὶ νῦν χαίρειν μάλιστα τοὺς θεοὺς λόγος αἱρεῖ, ὅτι καὶ γνωρίσαι πρῶτον αὐτοῖς τοὺς θεοὺς ὑπῆρξεν, ἐντεῦθεν οὕτως ἄνθρωπος ἐγένετο μέγας ἐξ ἀσθενοῦς καὶ σαθροῦ κατ' ἀρχὰς καὶ πρόσθεν καταφρονούμενος, ὡς οὐδὲν πρᾶγμα, κύριος δὴ ἐκείνου τοῖς ἐν τῇ γῇ, τοῦτο ὅτι βούλεται χρῆσθαι πρόβλημα ποιησάμενος ἀντ' ἄλλου φυλακτηρίου τὸν λόγον. καὶ ὁ μῦθος ἡμῖν ταύτην ἔχει που τὴν τελευτήν. Quæ ſiqs Latine malit, ſenſum utcũq; reddemus. In initio cum recens eſſent homines nati, magnus inter hos, ac reliqua animantia tumultus erat, perturbatioq; ſuper terram, propterea, quod non poſſent inuicẽ uti ſeſe. Nec enim ulla res intercedebat, quæ illos conciliaret, ue᷑ q potentiores erãt, opprimebant inferiores. Neq; ſatis erant idonei, ut reliquis animantibus reſiſterent, Omnibus enim illis omni ex parte inferiores erant, Aliaq; in re ab aliis uincebantur. Veluti ab uniuerſo genere uolucrium celeritate. Vnde factum eſt, ut quod ait Homerus Pigmæis accidere à gruibus, id tum temporis paſſim à robuſtioribus auibus paterentur mortales. Rurſum quãtum ad uires attinebat, longe ſuperabant, & à leonibus, & à capris, & aliis item cõpluribus. Atq; hũc in modum ſilentio peribant. Iam uero quo ad munitionem, ornatũq; corpis, non cornis modo, uerũetiam cochleis cedebãt, neq; cuiq̃ ex ipſo ſuppetebat, quod ad tuẽdam uitã erat opus.

Itaq; cum

Itaq; cum ad eum modum interiret hominum genus, ac paulatim dilaberet, Prometheus (ut ſemper eſt hoium ſtudioſus) orator aſcendit in coelū, mortaliū noie, non ille qdem miſſus ab eis, neq; n. dum id tpis legatos ullos erat cernere, ſed ipſe ultroneꝰ abiit. At Iuppiter partim in gſam Promethei maxime, q iuſta poſtulare uideret, partim negocio apud ſeſe cōſyderato, filium ſuū Mercurium iubet ad hoies deſcendere, Rhetoricē ſecum adducētem. Edixit aūt ut eam mortalibus impтiret, nō quemadmodum Prometheus oibus ex æquo, ſenſus, reliquaq; corporis mēbra pinde quaſi Theatralē pecuniam diſptiens, ut oēs ex æquo Rhetorices eſſent participes, nō aliter, q̄ oculoꝝ, manuū, ac pedum, ſed ut præſtātiſſimos quoſq;, ingenioq; generoſiſſimo & indole pollētiſſima præditos deligeret, atq; iis demū munus hoc impтiret, ut pariter & ſuam ipſoꝝ & alioꝝ incolumitatem tueri poſſent. Porro poſteaq̄ Rhetorica iam ad mortales pueniſſet, cum negocium, quod hēbant cū beluis moleſtiſſimū licebat effugere, tum uero deſierūt, undequaq; inter ſeſe ſimultatem exercere, repto cōmercioꝝ initio. Digreſſiq; de montibus, alii in aliā orbis partem iungebant, pncipio qdem ſub dio uiuentes, poſt aūt ubi uerbis inter ſe cōmunicaſſent, & ciuitatem cōdiderunt, ac diſtributi ſunt, non quēadmodum antea, temere, ueꝝ in ordines plebis, ac belli duces, ſancitiſq; legibꝰ, tum pncipes, tum Reip. ſtatum inſtituerunt. Diis munera cœperūt offerre, pmitias auſpicantes ab ofone, Quibus nūc quoq; uel maxime gaudere Deos cōſentaneum eſt. Quandoqdem hac contigit, ut primum eſſe Deos cognoſceremus. Hinc deinceps ita creuit homo, ut q initio debilis fuerat, atq; inualidus, poſtea in altum tolleret, quiq; antea p nihilo habitus, ac deſpectus erat, deinceps factus eſt oium, quæ ſunt in terra dominus, cui quibus uti liberet, ius eſſet, non alio propugnaculo ſibi parato q̄ oratione. Atq; hic nobis ſit fabulæ finis. Hactenus Ariſtides. Extat ſi ſatis commemini, fabella nō diſſimilis apud Platonem in libris de Rep.

Ale luporum catulos. LXXXVI.

Theocritꝰ in Odœporis, θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κυνάς ὥς τυ φάγωντι, id eſt, Ale & lupoꝝ catulos, ale canes, q te deuorent. Prouerbium eſt, teſte interprete, in eos, q lædunt ab iis, de qbus bene meriti ſint. Nam plerūq; ſolet id uſu uenire illis, q catulos lupoꝝ enutriunt, Extat ſup hac re, non inelegans Epigrāma, quanq̄ incerto authore, de oue lupi catulum alente ſuis uberibus, τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω, οὐκ ἐθέλουσα, ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη. αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσται. ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται, id eſt, Lacto lupum uberibus propriis non ſponte, ſed horſum Me demens adigit paſtor, ut id faciam, In me rurſus erit fera, poſtq̄ creuerit ex me Natura haud unq̄ uertit officiis. De canibus aūt ſumptum eſt ex Actæonis fabula, à ſuis ipſius canibus dilacerati. Nam & hoc indicant enarratores Theocriti. Ex qbus facile liquet, quodnam ſit illud puerbium antiquum, cuius meminit M. Varro in libris de re Ruſtica, tractans de canibus alendis. Diligenter, inqt, ut habeant cibaria puidendum. Fames. n. hos ad quærendum cibū ducet, ſi non dabitur, & à pecore abducet, ſi non præbebit. Niſi (ut qdam putant) & illuc puenerint, ut prouerbium attollant antiquum, uel etiam ut aperiant de Actæone, atq; in dominum adferant dētes. Idem in Phœbo citante Nonio, Crede mihi plures dominos comedere ſerui, q̄ canes, Quid ſi Actæon occupaſſet, & ipſe prius ſuos comediſſet &c. Hucuſq; Varronis uerba relata. Cæterum legimus & leones & dracones nutriciis ſuis gratiam officii retuliſſe. Verum nulla eſt fera tam ingrata, quæ ſit cum hominibus ingratitudine conferenda.

E dolio hauris. LXXXVII.

Ἐκ πίθου ἀντλεῖν, id eſt, E dolio haurire, dicebatur olim qui abundaret rebus optatis. Eſt enim dolium uas uinarium ingens, unde largiter haurire licet, neque facile ſentitur detrimentum, uidelicet in tanta copia. Theocritus, ἐν ἐργατίναις ἐκ πίθω ἀντλεῖς δῆλον, ἐγὼ δ' ἔχω οὐχ ἅλις ὄξος, id eſt, E dolio hauris nimirum, At ego uix ſatis aceti habeo. Nam uini uis quo copioſior eſt, hoc ſuauior eſſe conſueuit. Vbi paulum eſt liquoris, celerius uappeſcit. Admonet & Heſiodus, dimidiato dolio, parcēdum eſſe, quod ſera ſit in fundo parſimonia.

Vna cum ipſo caniſtro. LXXXVIII.

Αὐτῷ κανῷ, id eſt, Vna cum ipſo caniſtro. Quadrat in eos, qui rem intemperanter profundūt, deuorantq; & abliguriūt. Mos enim erat antiquis, ut teſtatur Didymus, ut cœnæ caniſtris inferrentur. Citatur apud Zenodotum Plato, ἀνήρπακας τ' ἀπαξάπαντ' αὐτῷ κανῷ, id eſt, Ipſo caniſtro cūcta rapuiſti ſimul.

Prius locuſta bouem pariet. LXXXIX.

Prius locuſta bouem pariet, περὶ τῶν ἀδυνάτων, M. Varro de lingua Latina libro tertio, refert ex Ennio, uerſum hūc, Atq; prius pariet locuſta lucam. Nam Lucas antiq Boues appellabant ob magnitudinem.

Per tenebras, quæ apud quercum. XC.

Τὸ περὶ δρυὸς σκότος, id eſt, Per tenebras, quæ apud quercum, De ingenti, ac fatali calamitate dicebatur. Zenodotus Ariſtotelem citat authorem, in politia Samiorum. Prienenſium plurimos à Mi

leſiis occiſos fuiſſe iuxta locũ, cui nomen quercus, Vnde receptum, ut Prienẽſium mulieres, eius calamitatis memores, ꝑ tenebras, quæ circa quercum eſſent iurarẽt. Huius hiſtoriæ ſimul & adagii meminit & Plutarchus in ꝓblematis, ad hanc fermè ſniam. Cum bellum eſſet inter Prienẽſes & Samios, initio mediocribus dãnis inuicem ſeſe afficiebãt. Deinde iuſto prælio cõmiſſo, mille Samii à Prienenſibus occiſi ſunt. Septimo poſt anno congreſſi cum Mileſiis, primos quoſq; ciuium, ac nobiliſſimos ſimul uno prælio amiſerũt. Quo tpe Bias ille ſapiẽs Samũ à Prienenſibus orator miſſus, egregiam laudem adeptus eſt. Poſt eã itaq; calamitatem atrocem, ac miſerãdam, Prienẽſium fœminæ per tenebras quæ circa quercum erãt obteſtari, ac deierare cœperũt, quod liberos, parẽtes, maritos, chariſſima quæq; pignora eo loco ꝑdidiſſent.

Cõcupiuit aſſam farinam. XCI.

Ἤρατ᾽ ὀπτῶ ἀλφίτω, id eſt, Concupiuit aſſam farinam In eum dicebatꝰ, q domeſticam tenuitatem ꝑteſus, apud alios lautiorem uitam quæſiſſet. Dictũ eſt aũt in Platonem, q relictis Athenis ter in Syciliam ad Dionyſium nauigauit, quo fortunã ſuam redderet lautiorem, quẽadmodum interpretantꝰ æmuli. Nam hanc profectionem probro illi datam fuiſſe, teſtatꝰ ẽt Ariſtides in oſone, qua tuetꝰ oratores quatuor, aduerſus Platonis calumniam. Et Diogenes, authore Laertio, cũ animaduertiſſet Platonem in opiparo quodam conuiuio, à reliqs temperãtem cibis, & oleis dũtaxat utẽtem, taxauit hominis ambitioſam abſtinentiam, τί ὁ σοφὸς εἰς σικελίαν πλεύσας τῶν τραπεζῶν τούτων χάριν, νῦν περικειμένων οὐκ ἀπολαύεις; id eſt, Quid homo ſapiens, cum ob hmõi mẽſas in Siciliam nauigaris nunc appoſitis, nõ frueris? Ad quod ita Platonem rñdiſſe narrat, νὴ τοὺς θεοὺς διόγενες κἀκεῖ τὰ πολλὰ πρὸς ἐλαίαις καὶ τὰ τοιαῦτα ἐγινόμην, i. Per Deos Diogenes, & illic plerũq; oleis, atq; id genus cibis utebar. Ad quod rurſum Diogenes, τί οὖν ἔδει πλεῖν εἰς συρακούσας; ἢ τότε ἡ ἀττικὴ οὐκ ἔφερεν ἐλαίας; i. Quorſum igitꝰ attinebat Syracuſas nauigare? Num id tpis Attica non ferebat oleas? Theocritus in Cyniſcis, ἤρατο μὲν καὶ τῆνος, ἐμὶν δοκεῖ, ὀπτῶ ἀλφίτω, i. Nã puto & hic aſſæ correptus amore farinæ. Porrò farinam aſſam & nouam, lautiorem uictus rõnem uocat, propterea, quod priſcos illos pulte dũtaxat uictitaſſe legimus, uidelicet clibano coquendi panis uſu nõdum repto. Vnde & Annus ille Aegyptius qui ꝑmus panarium clibanum excogitauit, in prouerbii iocum abiit, tanq̃, q rem nouam eſſet cõmentus, quemadmodũ alibi retulimus. De delitiis coquẽdi panis, multa recẽſet Plinius libro. xviii. capite. xi.

Battologia, Laconiſmus. XCII.

βαττολογία Græcis multiloquium uocatur, à Batto quopiam inepto poeta, qui hymnos quoſdam conſcripſit prolixos, In quibus eadem crebrius iterabantur. Hinc uox etiam conficta, βαττολογεῖν, quæ quidem adeo, uulgo fuit uſurpata, ut ea Matthæus apoſtolus ſit uſus. Sic enim apud hunc loquitur Chriſtus, προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί, id eſt, orantes autem, ne battologiſſetis, more gentilium. E diuerſo λακωνισμὸς, id eſt, Laconiſmus in breuiloquentiæ ſignificationem abiit, quo modo uſurpatur aliquoties apud M. Tullium in epiſtolis.

Batti Silphium. XCIII.

βάττου σίλφιον, i. Batti Silphium Græci nouum & raꝝ quẽpiam honorem ꝓuerbio uocant. Ariſtophanes in Pluto, οὐδ᾽ ἂν εἰ δοίης γέ μοι τὸν πλοῦτον αὐτὸν, καὶ τὸ βάττου σίλφιον, i. Nec ſi mihi donaueris, Ipſumq; Plutum, ipſumq; Batti Silphium. Negat ſe Sycophanta getuꝝ, etiã ſi præmium quãtumuis detur. Idem in eqtibus, τὸν καῦλον οἶδ᾽ ἐκεῖνον τοῦ σιλφίου τὸν ἄξιον γενόμενον, i. Scis Callon illum, q dignus ipſo Silphio, eſt effectus. Interpres diuerſam originẽ adagionis adſcribit. Battus à Thera iuxta Cretam inſula, ꝓfectus, oraculo monitus Apollinis, uel (ut alii tradũt) domeſtica pulſus ſeditiõe, Cyrenem poſſedit. Cui cum Afri beneficii memores ſummũ honorẽ habere ſtuderẽt, donarũt illi Silphium herbam apud illos omnium pulcherrimam, Simulq; nomiſma ferientes, in cuius altera parte regnum erat inſcalptum, altera Silphium, quo fuerat à ciuitate donatus. Cuius rei meminit & Ariſtoteles in Rep. Cyrenoꝝ. Sunt, q dicãt imaginẽ fuiſſe datã, ſunt rurſum, q annulũ, in quo ciuitas erat exꝓſſa, regi Silphiũ deferẽs. Porrò Silphiũ inter herbas ꝑmam gl'iam obtinet, cuius & folia, & fructus, & caulis, & ſuccus precioſiſſimꝰ ſit. Vnde Ampeliotæ, ea gens quædã eſt Africæ, Delphis Silphii caulem cõſecratum ſuſpenderũt, ut author eſt Alexãdrides. Huius Batti meminit & Pindarus in hymnis, χρῆσεν οἰκιστῆρα βάττον καρποφόρου λιβύας, id eſt, reſpõdit habitatori Batto frugiferæ Africæ.

Ne malorum memineris. XCIIII.

μὴ μνησικακήσῃς, id eſt, Ne maloꝝ memoriam refrices. Thraſybulus, ubi ciuitatẽ Athenienſium triginta tyrannoꝝ ſæuitia liberaſſet, plebiſcitum interpoſuit, nequa præteritarum reꝝ mẽtio fieret. Quam maloꝝ obliuionem Athenienſes ἀμνηστίαν nocãt, Author Valerius Maximus libro. iiii. reꝝ memorabilium, titulo de animi moderatione. Meminit & M. Tullius in ꝑma Philippica, his qdẽ uerbis. In quo templo q̃tum in me fuit, ieci fundamenta pacis, Atheniẽſiumq; renouaui uetus exẽplum,

Græcum

Græcum etiã uerbum uſurpaui, quod tũ in ſedandis diſcordiis uſurpauerat ciuitas illa, atq; omnẽ memoriam diſcordiarũ, obliuione ſempiterna delendã cenſui. Ariſtophanes in Pluto, μὴ μνησικακήσῃς εἰ σὺ φυλὴν κατέλαβες, i. Ne malorũ memoriam refrices, ſi Phylam cœpiſti. Interpres inter alia tale quoddã commentũ adſcribit. Thraſybulus occupato loco quodam, cui nomen Phyla, triginta tyrannos ſuſtulit, poſt ubi arrogantius quiddã dixiſſet, audiſſe, μὴ μνησικακήσῃς, i. Ne malorum memoriã renoues, Idq; dictum in ꝓuerbium abiiſſe. Admonet adagiũ non eſſe refricandam cõmemoratione præteritorũ malorũ memoriã. Sunt aũt apud Ariſtophanẽ uerba Mercurii ad Carionẽ ſeruũ, Plato libro de legibus quarto, φράσω δὴ, οὔτι μνησικακεῖν βουλόμενος ὑμῖν, i. Dicam certe, nõ aũt quod uelim præteritorũ malorum memoriã uobis refricare. Sumptũ uidetur ex Homero, apud quẽ frequens hic uerſus, ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ, i. Quin iſta ꝗdem anteacta ſinamus licet dolentes. Hunc tanq̃ prouerbialẽ ſubinde uſurpat Tullius ad Atticũ ſcribens. Eodem ſpectat & illud eiuſdẽ Odiſſeæ, θ. ἔπος δ᾽ εἴπερ τι βέβακται δεινὸν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀναρπάξασαι ἄελλαι, i. Verbũ autem, ſiquod dictum eſt graue, procul illud auferant rapientes procellæ. Plutarchus, ποιεῖ τῆς φιλανθρωπίας, δεῖ τῇ ἀμνηστίᾳ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τίθεσθαι, i. Oportet eã diẽ obliuioni tradere. Et hic uſus ꝓuerbii, ſi iuxta Vulpinũ illud conſiliũ, admonebimus aliquẽ, ne ꝑteritorũ malorũ memoria ſemet affligat, qñquidẽ quod factũ eſt, infectũ fieri nõ poteſt. Lucianus in Caucaſo, ἐς δὲ τὸ αὔριον τὰ μεμβάσθαι, καὶ μῖσος καὶ μνησικακεῖν, καὶ ἑωλόν τινα μῆνιν διαφυλάττειν, ἄπαγε, οὔτε θεοῖς πρέπον, οὔτε ἄλλως βασιλικόν, i. Cæterũ in poſterũ diẽ reponere odiũ & malorum meminiſſe, ac pridianam quandam memoriam reſeruare, apage, neq; Diis dignum, neq; alioqui regale.

Mentam belli tempore, neq; ſerito, neq; edito. XCV.

Μίνθην ἐν πολέμῳ, μήτ᾽ ἔσθιε μήτε φύτευε, id eſt, Mentam nec comedas nec plantes tempore belli. Ariſtoteles problematum, ſectione uigeſima, ſtatim initio refert hoc adagium, cauſam ueſtigans, unde dictum hoc in ora uulgi peruenerit. Arbitratur autem eſſe cauſam, quod menta corpori frigus adducat, eius rei argumentum eſſe, quod ſemen genitale minuat, frigus autem aduerſari fortitudini, atq; audaciæ, Sicut oſtendit ſectionis decimæquartæ ultimo problemate, Cũ ait eos, qui natura ſint frigida, formidoloſiores eſſe, contra qui calida, audaces. Poteſt & in eum ſenſum deflecti parœmia, ut admoneat, nequid alieno tempore fiat, quod officiat, quemadmodum menta bellum inituris eſt inutilis.

Ad coruos. XCVI.

Βάλλ᾽ ἐς κόρακας, i. Abi ad coruos, perinde ualet, quaſi dicas, abi in malam rem, atq; in exitiũ. Ariſtophanes, οὐ τεθέληκας, βάλλ᾽ ἐς κόρακας, τίς ἐσθ᾽ ὁ κόπτων τὴν θύραν; i. Abi ad coruos, quis eſt qui ſecuit hoſtiũ? Rurſum in Pluto, οὐκ ἐς κόρακας; i. An non ad coruos? Iterũ in eadem fabula, ἔῤῥ᾽ ἐς κόρακας θᾶττον ἀφ᾽ ἡμῶν, i. Ocyus hinc ad coruos abeas. Reperit̃ apud hunc poetã & aliis pleriſq; locis. Plutarchus in cõmentario, quẽ ſcripſit aduerſus Herodotũ, taxat eũ quod Iſagorã ad Cares uelut ad coruos relegarit, id eſt, quod eũ Carem fecerit. Elegãter dictũ eſt à Diogene Cynico, κρεῖττον εἶναι ἐς κόρακας ἀπελθεῖν ἢ ἐς κόλακας, i. Sati⁹ eſſe, ad coruos deuenire, q̃ ad adulatores, quod hi et uiuos & bonos etiã uiros deuorarent. Zenodotus ſcribit in Theſſalia locũ eſſe quendã, cui nomen inditum Coruis, in quẽ nocentes ꝑcipites dabantur. Atq; huius adagii Menandrũ ẽt meminiſſe. Quoſdã autẽ originẽ adagionis ad huiuſmodi quãdam hiſtoriã referre. Bœotiis quondã Arnam incolentib⁹ oraculo prædictũ eſt, futurũ, ut è finibus expellerent̃, ſimul atq; corui albi apparuiſſent. Euenit deinde, ut adoleſcentes aliquot ꝑ laſciuiã ac temulentiã, Coruos, quos cœperant, gypſo oblitos, rurſum emitterent. Quos ubi uidiſſent uolantes Bœotii, recordantes oraculũ, arbitrabantur adeſſe tempus, quo forent ſuis è ſedibus eiiciendi, ſummopere ꝑturbati ſunt. Cæterum adoleſcentes, territi & ipſi tumultu, ꝓfugerunt, ac locũ quendã ſibi mercati ſunt, cui nomẽ indidere Coracon, id eſt, coruorũ, Cõtigit aliquanto poſt, ut Aeoles eiectis Bœotiis, Arnã occuparent. Apud quos hic deinde mos receptus, ut maleficos relegarent in eũ locũ, cui nomen erat corui. Ariſtophanis interpres paulo diuerſi⁹ hanc recẽſet hiſtoriã. Nẽpe Bœotiis aliqñ à Thracibus ſubuerſis, ac ꝓfligatis, reſpõdiſſe deũ, ut ibi ſedẽ figerent, ubi coruos albos cõſpexiſſent, cõſpexiſſe aũt in Theſſalia iuxta ſinũ Pagæaticũ circũuolantes coruos quoſdam ſoli ſacros, quos pueri per luſum, gypſatos dimiſerant. Bœotii uero ratiiã perfectũ oraculi ſymbolum, inibi ſedẽ conſtituerunt. Sunt q parœmiam ad coruorũ uolatum referant, quod in deſertis ferè locis uolitare conſueuerint. Vt prouerbium conueniat cum illo, in extremas ſolitudines publicitus deportãdum. Euripides in Hecuba, οὐχ ὅσον τάχος, νήσων ἐρήμων αὐτὸν ἐκβαλεῖτέ ποι, id eſt, Non huncce ſolitarias. Quantum poteſt aliquo auferetis in inſulas. Stratonicus ni fallor Citharœdus apud Athenæũ detorquet in Cantorem quendam, is cum ei neſcio ꝗd moleſtus eſſet ψάλλ᾽ inquit, ἐς κόρακας. deprauata per iocum uoce ψάλλε pro βάλλε.

Mitte in aquam. XCVII.

βάλλ' εἰς ὕδωρ, id eſt, Mitte in aquam, hoc eſt, aufer è medio. Dicitur uel in hominē, uel in rē exitio dignam. Tractum à ſupplicio quorundam, qui in profluentem, aut mare præcipitabantur. Quæ pœna peculiaris erat parricidis apud Romanos. Vnde Philoſophus in Timone iubet aurum abiici in mare, quod aliquando feciſſe legitur Crates ille Thebanus. Horatius, Vel nos in mare proximum Gemmas & lapides aurum, & inutile Summi materiā mali Mittamus, ſcelerum ſi bene pœnitet. Mihi non abſurdum uidetur, ſi referatur ad aquam Clepſydrarum diſpēſandam, ut intelligas in ius trahendum, & ad prouerbium, quod alio diximus loco, ὑφ' ὕδωρ ὁ πονηρός, id eſt, ſub aquam malus. Effertur adagium etiam hoc pacto, βάλλ' εἰς ὄλεθρον, id eſt, Abi in perniciem.

In beatam. CXVIII.

βάλλ' εἰς μακαρίαν, id eſt, Aufer te in beatam. Quibuſdam placet dictum, κατ' εὐφημισμὸν, pro eo, quod eſt in rem malam, fingunt enim apud inferos locum eſſe quendam, cui nomē μακαρία. Ariſtophanes in Equitibus, ἄπαγ' εἰς μακαρίαν ἐκποδὼν, id eſt, Aufer te hinc procul in Macariam. Ad conſimilem fermè modum Athenæus dipnoſophiſtarum libro primo, εἰς μακαρίαν τὸ λουτρὸν, id eſt, In beatam balneum. Deuouet enim balneum unde male fuerat affect⁹ Plato in Hippia maiore, βάλλ' εἰς μακαρίαν τὸν ἄνθρωπον, id eſt, aufer in beatam hominem. Alii fabulam huiuſmodi allegant. Narrant Macariam Herculis filiam fuiſſe, de qua prædictum erat oraculo, ut ſibi mortem ultroneam cōſciſceret. Itaq; Hercule defuncto, cum Euryſthe⁹ illius liberos inſectaretur, atq; illi ad miſericordiæ aram confugiſſent, Atheniēſes recuſantes eos in hoſtium manus tradere, cum Euryſtheo bellum ſuſceperunt. Porrò ædito oraculo futurū, ut Athenienſes ab Euryſthei incurſatione liberarētur, ſiquis è liberis Herculis ſemet inferis deuoueret, Macaria ſeſe ſpontaneæ morti obtulit. Quo facto congreſſi cum hoſtibus Athenienſes uictoriam reportarunt, cum aliis quamplurimis interfectis tum Euryſtheo ipſo, ab Hylo Herculis filio perempto, cuius caput amputatum ad Alcmenam detulit, Illa defuncti oculos effodit. Cæterum Athenienſes Macariæ tumulum floribus & coronis decorantes, dicebant, βάλλ' εἰς μακαρίαν, id eſt, Mitte in Macariam. Hinc igitur ortum adagium. Primū de his ferebatur, qui ſeſe per uirtutem in periculum ſponte demitterent. Deinde de quouis piaculo dici cœptum.

Alabanda fortunatiſſima. XCIX.

Ἀλάβανδα Καρῶν εὐτυχεστάτη, id eſt, Alabanda Carum fortunatiſſima. Stephanus in commentario de urbibus tradit Alabandam Cariæ ciuitatem eſſe conditam à Care, à cuius filio nomen ſortita ſit. Siquidem is poſtquam in equeſtris prælio ſtrennue nauaſſet operam, Alabandus eſt dictus. Cares enim ſua lingua Ala uocant equum, Banda uictoriam, Eamq; uocem ait Romanis etiam in uſu fuiſſe, ut Bandam uictoriam dicerent. Equidem, opinor, hinc Germanis durare uocem eam, qua præpotentem & antiquæ nobilitatis principem, Banderum uocant, ut qui uictor olim hoc honoris uirtute bellica ſibi pepererit. Addit ex Philoxeni in Odyſſeam Homeri cōmentariis, Solœciſmi genus eſſe, quod Alabandiacum uocetur, ueluti ſiquis μὴ pro οὐ ponat, aut apud nos, non pro ne, aut quod pro ut. Quandoquidem Homerus quoq; Caras βαρβαροφώνους appellat. Iuuenalis in tertia Satyra, Alabādā recēſet, inter urbes, barbaricis delitiis, ac luxu perditas. Hic alta Sicyone, aſt hic Amydone relicta, Hic Andro, ille Samo, hic Thrallibus, aut Alabandis, Stephanus admonet olim Alabandam inter Cariæ ciuitates opulentiſſimam, ac florētiſſimam fuiſſe, ut prouerbio quoq; locum fecerit, quod modo retulimus. Quadrabit igitur, ubi uolemus intelligi, fortunam amplam, & uitæ genus uoluptarium, quanquam à literis & uirtutis ſtudio alienum. Veluti ſi dicat aulicus aut negociator quiſpiam, Alii ſe literis macerent, alii cum paupertate philoſophentur, Ἀλάβανδα Καρῶν εὐτυχεστάτη. Itaq; confine fuerit illi, quod alio dictum eſt loco, εὐδαίμων ὁ Κόρινθος, id eſt, felix Corinth⁹. Poterit & per irriſionem uſurpari, ueluti ſi ioceris in quempiam, parum egregium, qui tamen in gente uehementer barbara craſſaq; præcellere uideatur Ἀλάβανδα Καρῶν &c.

Rubo arefacto præfractior. C.

Ἀγναμπτότατος βάτος αὖος, id eſt, Rigidiſſimus rubus aridus. Aut ἀγναμπτότερος βάτου αὔου, id eſt, Rigidior arido rubo. Prouerbialis eſt comparatio, in difficilem, atq; inexorabilem, ac præfractum, & ſuorum (ut uulgo uocant) morum hominem. Quod genus homines Græci uocant αὐθεκάστους, id eſt, ſuo quodam inſtituto uiuentes, expertesq; ſenſus communis. Refertur adagium à Suida ſimul & à Zenodoto. Ductum admonent à rubo, qui ſimul atq; exaruit, rumpi poteſt, inflecti nequaquam. Vnde & in ſenes accommodatius dicetur, ætatis uitio difficiliores.

Triſtis ſcytale. I.

χνυμένη σκυτάλη, id eſt, Triſtis Scytale. De re triſti, ſeriaq́; dicebatur, aut de núcio, q dolorem adferret. Meminit huius Ariſtophanes in Lyſiſtrata. Refertur à Diogeniano. Quin Ariſtophanes grãmaticus librum conſcripſit περὶ τῆς σκυτάλης ἀχνυμένης, citaturq́; ab Athenæo libro dipnoſophiſtarum tertio. Plutarchus in conuiuio ſeptẽ ſapiẽtũ, τὴν μὲν τοῦ αἰθίοπος ἐπίταξιν, οὐδὲν ἂν ἄλλο, πλὴν ἀχνυμένην σκυτάλην προσείποι; id eſt, Aethiopis mandatũ iſtud, quid aliud appelles, q̃ Scytalam triſtem? M. Tullius ad Atticum, Habes Scytalam Laconicam. Quod quidem uidet̃ non abſurde, uel ad epiſtolá per breuem, uel ad obſcuram & arcanis de rebus conſcriptá, uel ad ſollicitá ac triſtia nunciátem, ac mãdantẽ accõmodari poſſe. Quid ſit aũt Scytale Laconica, docet Aul⁹ Gelli⁹ noctiũ Atticarum lib. xvii. capite nono. Sed ipſius uerba præſtiterit adſcribere. Lacedæmonii autẽ inquit, ueteres, cũ diſſimulare & occultare literas, publice ad Imperatores ſuos miſſas uolebant, ne ſi ab hoſtibus exceptæ forẽt, conſilia ſua noſcerent̃, epiſtolas id genus factas mittebant. Surculi duo erant teretes, oblonguli pari craſſamento, einſdemq́; lõgitudinis, deraſi, atq; ornati cõſimiliter. Vnus Imperatori in bellũ ꝓficiſcenti dabat̃, Alterum domi magiſtratus cũ iure, atq; cũ ſigno habebant. Quando uſus uenerat literarũ ſecretiorum, circũ eum ſurculũ lorum modicæ tenuitatis, longũ aũt quantũ rei ſatis erat, cõplicabãt, uolumine rotundo, ac ſimplici, ita uti oræ adiunctæ undiq; & cohærentes lori, quod plicabatur coirent. Literas deinde in eo loro per tranſuerſas iuncturarum oras, uerſibus ab imo ad ſummũ ꝓficiſcentibus, inſcribebant, id lorum literis ita perſcriptis reuolutũ ex ſurculo, Imperatori cõmẽti illius cõſcio, mittebant. Reuolutio autẽ lori literas trũcas, atq; mutilas reddebat, membraq́; earum & apices in parteis diuerſiſſimas ſpargebat. Propterea ſi id lorum in manibus hoſtiũ inciderat, nihil quicq̃ coniectari ex eo loro quibat. Sed ubi ille, ad quẽ erat miſſum, acceperat, ſurculo cõpari, quẽ habebat capto, ad finẽ perinde ut debere fieri ſciebat, circũplicabat, atq; literæ per ambitũ eundẽ ſurculi coaleſcentes, rurſum coibant, integramq́; & incorruptá epiſtolá & facilẽ legi ꝓſtabant. Hoc genus epiſtolæ Lacedæmonii σκυτάλην, id eſt, loricatũ ſurculũ appellant. Hactenus Aulus Gellius. Meminit huiuſce rei Plutarchus in Lyſandro. Suidas eadẽ fermè refert, quæ Gellius de Scytala. Strabo geographiæ libro primo, hyperbolam hanc quoq; commemorat. Ager anguſtior eſt, q̃ Scytala Laconica.

Hirundinum muſea. II.

χελιδόνων μουσεῖα, id eſt, Hirũdinũ Muſea. Ariſtophanes in Ranis, ἐπιφυλλίδες ταῦτ' ἐστὶ καὶ στωμύλματα, χελιδόνων μουσεῖα, λωβηταὶ τέχνης, id eſt, Sunt iſta folia, & ſtulta blateramina, Muſea hirundinum, artis, ac ſubuerſio. Interpres admonet prouerbium eſſe in impendio loquaces, & obſtreperos. Hirundines enim inepto garritu plus tædii auditoribus adſerre, q̃ uoluptatis. Eſt enim hæc auis minime canora, ſed moleſto quodam ſtridore, Vnde apud Pythagoricos loquacitatis ſymbolum eſſe meruit, cum uetant nequis hirundinem ſub eodem habeat tecto. Apte dicetur in poetas indoctos, oratotes loquaces magis, q̃ eloquentes, aut in cœtum hominum inepte loquacium.

Luſciniæ nugis inſidentes. III.

Αηδόνες λέσχαις ἐγκαθήμεναι, i. Luſciniæ nugis inſidentes, Proximũ illud ad imperitos, & tamẽ garrulos conuenit, hoc ad eruditos, qui tñ immodice ſuo ſtudio delectent̃. Quod genus ſunt poetæ potiſſimũ. Plautus ad puellá tranſtulit, Metuo, inquit, ne Luſciniolæ defuerit cantio. Quanq̃ in Græco ꝓuerbio iocoſa deprauatio uidet̃ ineſſe, ut pro λόχμαις dictũ ſit λέσχαις. Sũptũ eſt antẽ ab incredibili canendi tũ ſtudio, tũ arte, quæ huic auiculæ tribuit̃. Siqdem, ut narrat Plinius lib. x. capite uigeſimonono. Diebus ac noctibus qndecim cõtinuis citra intermiſſionẽ canit, dẽſante ſe frondiũ germine, Multis nominibus admiratione digna auis. Primũ tanta uox in tá paruo corpuſculo, tá pertinax ſpiritus. Deinde in una ꝑfecta muſicæ ſcientia. Modulatus æditur ſonus, & nunc continuo ſpiritu trahitur in longum, nunc uariatur inflexo, nunc diſtinguitur conciſo, copulatur intorto, ꝓmittitur, reuocatur, infuſcat̃ ex inopinato, interdũ & ſe cũ ipſa murmurat, plenus, grauis, acutus, creber, extentus, ubi uiſum eſt, uibrans, ſummus, medius, imus, Breuiter, oĩa tam paruulis in faucibus, quæ tot exquiſitis tibiarum tormentis, ars hominum excogitauit. Ac nequis dubitet artis eſſe, plures ſingulis ſunt cantus, & non idem omnibus, ſed ſuus cuiq;. Certant inter ſe, palàq́; animoſa contentio ẽ. Victa morte finit ſæpe uitá, ſpiritu prius deficiente, q̃ cantu. Meditantur aliæ iuniores. uerſuſq́;, quos imitẽt̃, accipiũt. Audit diſcipula itẽtione magna et reddit, uicibuſq́; reticẽt. Intelligit̃ emẽdatæ correctio, & idocẽte qdá reprehẽſio. Hæc & alia nõnulla de luſciniarum cãtu refert Plini⁹, quo dixim⁹ loco.

Aſinus portans myſteria. IIII.

ὄνος ἄγων μυστήρια, id eſt, Aſinus portans myſteria. In eum dicebať, qui præter dignitatem in munere quopiam uerſabatur. Veluti, ſiquis ignarus literarum, bibliotecæ præfectus eſſet. Ariſtophanes in Ranis, νὴ τὸν δί' ἐγὼ γ' οὖν ὄνος ἄγων μυστήρια, ἀτὰρ οὐ καθέξω ταῦτα τὸν πλείω χρόνον, id ē, Ita per Iouem ſum aſinus uehens myſteria. Verum iſta non iam ſuſtinebo diutius. Interpres affirmat inde natum adagium, quod olim quibus ad peragenda ſacra Eleuſinia opus erat, aſino impoſita deportabantur. Quadrabit & in eos quorum opera aliis duntaxat eſt uſui, cum ad ipſos præter moleſtiam nihil interim redeat. Veluti, ſiquis cibos aliis geſtet, quibus ipſi non liceat ueſci. Huc alluſiſſe uideť Apuleius, cū ſe fingit aſinū, Cererē Deam circūferentē. Suidas adſcribit Dæmonē ad lapidē molarē referre, quē Græci ὄνον appellant, propterea, quod in ſacris, molis frumentariis coronas imponere cō ſueuerint. Itaq; torquebitur eleganter in eos, quibus immerentibus honos habetur, Veluti, cum indoctis doctoris titulus, pileum, & anulus, aliaq; id genus inſignia tribuuntur.

Iterum tranquillitatem uideo. V.

αὖθις αὖ γαλήν' ὁρῶ, i. Rurſum denuo tranquillitatē aſpicio. Ariſtophanis interpres ꝓuerbiū eſſe ſcribit, quo nos ſignificamus è malis emergere, fortuna in melius cōmutata. A' nauigantibus ducta metaphora, quibus cōquieſcente ꝓcella, grata ſolet eſſe trāquillitas. Ariſtophanes in Ranis, ἐξὸν ὥσπερ ὁ γέλοχος ἡμῖν λέγειν ἐκ κυμάτων γὰρ αὖθις αὖ γαλήν' ὁρῶ. Notat autē obiter Ariſtophanes, Euripidis ταυτολογίαν, apud quē hic uerſus eſt in Oreſte, αὖθις αὖ γαλήν' ὁρῶ, quā eandē irriſit etiā Stratis. Quanq̄ uideť & illuſio ſubeſſe in Græcanicis uerbis γαλῆν ὁρῶ, id eſt, felē uideo, & γαλήν' ὁρῶ, id eſt tranquilla uideo. Atqui uiciſſim Euripides apud eū Comicū, Aeſchylū taxat, q bis idē dixerit in hiſce uerſibus, δὶς ταὐτὸν ἡμῖν εἶπεν ὁ σοφὸς αἰσχύλος, ἥκω γὰρ ἐς γῆν φησί, καὶ κατέρχομαι, νὴ τὸν δί', ὥσπερ εἴ τις εἴποι γείτονι, χρῆσον σὺ μάκτραν, εἰ δὲ βούλει κάρδοπον, id eſt, Sapiens bis idē eſt nobis locutus Aeſchylus. Ad terram.n. inquit, uenio & accedo, uelut Si per Iouē, uicino ita quis dicat ſuo. Mactrā, aut caniſtrū, ſi libet, mihi cōmoda. In tranquillo eſt. VI.

Ad hanc formam pertinet Terentianum illud ex Eunucho. Tum autē Phædriæ meo fratri gaudeo eſſe amorem in tranquillo. Item illud. Qui te in ſcopulum è tranquillo auferat. Et quod alibi diximus, Ego in portu nauigo. Septennis cum ſit, nondum ædidit dentes. VII.

ἑπτέτης ὢν ὀδόντας οὐκ ἔφυσεν, id eſt, Cum ſit ſeptem natus annos, nondum tamen dentes produxit. Ariſtophanis interpres admonet prouerbio dici ſolere. Mihi quadrare uidetur in eū, qui natu grandis, tñ adhuc quaſi puerum agit. Aut q diu cōmoratus alicubi, nihil adhuc authoritatis, aut honoris ſit aſſecutꝰ. Metaphora mutuo ſumpta uideť ab infantibus, q̄bus circiter annū ætatis ſeptimū, oēs dētes ſoleant enaſci. Ariſtophanes in Ranis, σκώψω μὲν ἀρχέδημον ὃς ἑπτέτης ὢν οὐκ ἔφυσε φράτερας, i. Taxemus Archidemū Septennis hic nondum tribules ædidit. Vbi Poeta captans iocandi occaſionem, pro ὀδόντας, φράτερας, mutauit. Taxat enim obiter Archidemum quempiā, qui morem Athenienſium neglexerat, apud quos hoſpes ſeptem annos in ea uerſatus ciuitate, in ciuium numerum adſcriptus, iam uelut in cognationem ac ius illorum aſciſcebatur.

De pulchro ligno uel ſtrangulare. VIII.

ἀπὸ καλοῦ ξύλου κἂν ἀπάγξασθαι, i. De pulchro ligno ēt ſtrāgulari cōuenit. Admonet paroemia, calamitatē tolerabiliorē eē, ſi cū honeſtate fuerit cōiūcta, & dedecore uacauerit. Veluti, ſi uirgo uitieť à generoſo, ac ꝑdiuite amante. Ariſtophanes in Ranis ad ꝓuerbiū alludēs, ἐξ ἀξίου γοῦν τοῦ ξύλου, ἤν τι καὶ πάσχητε, πάσχειν τοῖς σοφοῖς δοκήσετε, i. Digno ſiquid è ligno rei Perferetis, ferre cordatis uidebimini uiris. Quaſi minus miſeꝝ ſit ſuſpēdiū, ſi ex arbore pendeat inſigni. Circūfertur huic ſimillimū ꝓuerbium etiā hodie apud noſtrates, ſi demergendus ſim, in aqua pura me demergā, hoc eſt, ſi ꝑeundū eſt, honeſta morte perire ſatius. Aut ſi peccandū, honeſtiore peccandū titulo. Poteſt referri & ad eos, q uincuntur q̄dem, ſed à uictore tā inſigni, ut honeſtius & optabilius uideať, ſic uinci, q̄ alios quoſdā uiciſſe. Vnde eſt Virgilianū illud, Aeneæ magni dextra cadis. Et apud Ouidiū, Aiax pudendū ſibi putat cū Vlyſſe, uel certaſſe ēt, ſi uictor diſceſſerit. Mecū, inquit, certaſſe fereť. Itē apud Homerum Iliados. φ. ad hunc modum loquitur Achilles, ὥς μ' ὄφελ' ἕκτωρ κτεῖναι ὃς ἐνθάδε γ' ἔτραφ' ἄριστος τῷ κ' ἀγαθὸς μὲν ἔπεφν', ἀγαθὸν δέ κεν ἐξενάριξε. νῦν δέ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἵμαρτο ἁλῶναι, id eſt, O ſi me necet, huc qui egit fortiſſimus Hector Tum gnauus gnaui uictus uirtute perirē. Nunc me fata uolunt obſcura morte perire. Non Chius, ſed Cius. IX.

Didymus ꝓuerbiū ſubeſſe putat in his Ariſtophanis uerbis, οὐ χῖος ἀλλὰ κεῖος, i. Nō Chius, ſed Cius, ꝑpter uulgato ſcōmate notatā gentis inconſtantiā, ac uolubilitatē, ꝓ temporis ratione cōmutantis inſtitutū, ac idem ad fortunæ commoditatem accōmodantis. Ariſtophanis carmina, è Ranis ſunt hæc.

ſunt hæc. In Theramenẽ, πέπτωκεν ἔξω τῶν κακῶν, οὐ Χῖος ἀλλὰ Κῷος. i. Euolauit è malis, haud Chius, imo Cius. Quanq̃ hoc loco Ariſtarchus Cous legit, non Cius. Theramenes enim Cous fuiſſe dicitur. Fortaſſis alluſum ad id, quod is Theramenes fuerit Prodici Cii diſcipulus. Huius mentionem facit & Lucian⁹ in amorib⁹. Itaq; & ipſe quoq; ſi fieri poſſit, optarim Theramenes fieri ille cothurnus. Porrò de Cothurno diximus alibi.

Extra oleas. X.

Ἐκτὸς τῶν ἐλαιῶν φέρεται, id eſt, Extra oleas fertur, ubi quis terminos præſcriptos tranſgredit̃, aut aliena, nec ad rem pertinentia facit, dicit̃ue. Ariſtophanes in Ranis, μή σ᾽ ὁ θυμὸς ἁρπάσας ἐκτὸς οἴσει τῶν ἐλαιῶν, id eſt, Nec te correptum ira extra oleas auferat. Interpres adagium hinc natum ait. Stadia in quibus currendi certamina peragebãtur, oleis per ſeriem poſitis, utrinq; ſæpiebantur, quas præterire non licebat, proinde, qui præteriiſſet oleas, extra ſtadium currere uidebatur.

Coronam quidem geſtans, cæterum ſiti perditus. XI.

Στέφανον μὲν ἔχων, δίψῃ δ᾽ ἀπολωλώς, i. Coronã qdẽ geſtans, cæteꝶ ſiti ꝑditus. In temulentũ & lurconẽ apte torquebit̃, quiq; obligurita re redactus ſit ad inopiã. Ariſtophanes in Eqtibus, ὥσπερ Κοννᾶς, στέφανον μὲν ἔχων αὖον, δίψῃ δ᾽ ἀπολωλώς, i. Queẽadmodũ Connas, coronã qdẽ geſtans aridã, neꝗ; ſiti ꝑditus. Taxat aũt Cratinũ Comicũ tanq̃ ebrioſum, ac delirantem. Effertur adagiũ & ad hũc modũ apud Diogenianum, Δελφὸς ἀνὴρ στέφανον μὲν ἔχων, δίψῃ δ᾽ ἀπολωλώς, id eſt, Vir Delphus cum portet ſerta, ſiti exanimat̃. Natũ eſt à moribus Connæ cuiuſdã. Is ꝓmũ erat tibicẽ, uinoſus, atq; in conuiuiis aſſidue coronatus potabat. Nã priſcis mos erat in cõpotationibus coronas geſtare. Deinde è tibicine factus eſt Olympionices, atq; in olympiis ſæpe uictor coronã tulit, unde Cratinus eũ, πολυστέφανον nocat. Alioqui pauperrimus, neq; tantillo ditior factus ſuis uictoriis. Nihil enim habuiſſe fertur, præter oleaſtrum.

Aphya in ignem. XII.

Ἀφύη εἰς πῦρ, i. Aphya ad ignẽ. Prouerbiũ in ea, q̃ celeriter intereũt, aut abſumunt̃, ſiue quæ facile, ac ſtatim cõficiunt̃. Nã Aphya piſcis genus molle, ac teneꝶ, quod admotũ igni ꝓtin⁹ decoquit̃, Frigit̃ aũt in oleo feruenti, unde fert̃ & illud apud Græcos, ἀφύων τιμὴ ἔλαιον. i. Aphyaꝶ honor oleũ, ac ꝓtinus, ut cõtigerunt oleũ iã decoctæ ſunt. Hũc piſcẽ, Suidas ſcribit ẽt ἀφρὸν, i. ſpumã appellari ꝓpter candorẽ, & ἐγγραύλιν, cõplura cõmemorãs eius gña. Athenæus lib. vii. quibuſdã & ἀφρύην dici nimiꝶ à ſpuma, & ob id Veneri ſacꝶ. quod eã poetaꝶ fabulæ gignant è ſpuma maris. Idẽ coꝶ quæ ſupra dixim⁹ Clearchũ adducit authorẽ, addẽs & ad hũc modũ efferri parœmiã, ἴδε πῦρ ἀφύα, i. Aphya uidit ignẽ, Quaſi uidiſſe modo ſufficiat ad decoctionẽ. Nõ diſſimile ei quod alibi recenſuimus τὸν ἵππον εἰς πεδίον, id eſt, Equum in planiciem.

Boliti pœnam. XIII.

Βολίτου δίκην, id eſt, Boliti pœnam, dicunt, ubi quis de re friuola, nihiliq; plectitur. Bolitus autẽ Græcis ſignificat ſtercus bubulum, Porrò Solon legem tulit, quæ pœnam minabatur etiam iis, qui bubulum ſtercus furto ſuſtuliſſent. Huc alluſit Ariſtophanes in Equitibus, τοῖς βολίτοις ἐπτόμενος, id eſt, Bubulis ſtercoribus uictus.

Haud unquam arcet oſtium. XIIII.

Οὐδέποτ᾽ ἴσχει ἡ θύρα, i. Haud unq̃ arcet oſtiũ. Intepres Ariſtophanis parœmiã admonet eẽ de iis, q impendio ſunt hoſpitales, quoꝶ fores ſemꝑ patentes neminẽ excludunt. Sũptũ ait ex Eupolidis comœdia, cui titulus Φίλοι. Eleganter accõmodabit̃ uel in credulũ, qui quoduis mendaciũ admittat auribus, uel in mulierem nulli negantem.

Semper aliquis in Cydonis domo. XV.

Ἀεί τις ἐν Κύδωνος, i. Semper aliqs in Cydonis domo. Cydon Corinthi⁹ qſpiã erat, adeo inſignis hoſpitalitate, ut ẽt ꝓuerbio locũ fecerit. Refert̃ à Suida pariter, & à Zenodoto, neq; nõ ab Ariſtophanis interprete. Hæc cũ nõ careãt gr̃a, quoties ſimpliciter accõmodant̃ ad homines φιλοξένους, tũ pluſculũ habebũt Veneris, ſi ad animũ deflectant̃, ueluti ſiqs admoneat piũ hominẽ, ne ſinat animũ ſuũ quibuſlibet cogitationibus patere.

Summis unguibus ingredi. XVI.

Ἐπ᾽ ἄκρων ὀνύχων, i. Sũmis ungulis. Metaphora ꝓuerbialis in eos, q auidius auſcultant. Nã ii ſolẽt ſemet in ſummos pedes erigere, καὶ ἐπ᾽ ἄκρων ὀνύχων βαδίζων, i. Sũmis ingrediens pedũ unguibus, in faſtuoſos. Refertur adagiũ ab Ariſtophanis interprete, ἐν Ἀχαρνεῦσι, putatq; huc alluſiſſet poetã, cũ ait, εὐθὺς διὰ τοὺς στεφάνους ἐπ᾽ ἄκρων τῶν πυγιδίων ἐκάθησθε, i. Protinus ob coronas in ſummis natibus ſedetis, id eſt, Efferimini, uobisq; placetis.

Haud impune uindemiã facies. XVII.

Οὐκ ἀτιμωρεὶ τρυγήσεις, id eſt, Haud impune uindemiam facies. In eos competet, qui nullo ſeruante impune decerpunt uuas. Ariſtophanes in Veſpis, ἀλλ᾽ οὐκ ἀτιμωρεὶ ἔτι οὕτω ῥαδίως τρυγήσετε, i.

At ne exiſtimetis nos adeo facile, atq; impune uindemiam facturos. Ná ἐρήμας Graeci fieri dicunt, quod fit nullo prohibēte, nulloq; obſiſtēte. Cōfine eſt illi, quod alio retulimus loco, γλυκὺ δ' ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος. Solent enim uitibus & pomariis, adhiberi cuſtodes, praeſertim autumno, cū iam maturi foetus furem inuitant.

Mens eſt in tergoribus. XVIII.

Ὁ νοῦς ἐστὶν ἐν τοῖς σκύτεσιν, id eſt, Animus eſt in tergoribus, de ſollicitis dictitari ſolitum, quiq; malum aliquod imminens timere uidentur. Ariſtophanes in Comoedia, cui titulus Pax, Ἡμάρτομεν ταῦτ' ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε. ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἦν τότ' ἐν τοῖς σκύτεσιν, id eſt, Peccauimus quidem iſta, ſed ueniam dabis. Tum nanq; noſter animus in coriis erat. Metaphora ſumpta eſt, uel à loris, quibus caeduntur ſerui. Nam haec è bubulis tergoribus ſecantur. Vnde Plautinum aenigma, Vbi uiuos homines mortui incurſant boues, uel à clypeis, qui bubulo corio ſolent obduci. Proinde congruet, uel in eos, qui flagra metuūt, uel in hos quos belli impendentis metus habet ſollicitos. Non diſſimile Terētianum illud ex Eunuco, Iamdudum animus eſt in patinis. Item illud Ariſtophanicum in Veſpis, de homine litium auido, ὁ νοῦς πέτεται νύκτωρ περὶ τὴν κλεψύδραν, id eſt, At uolitat animus nocte circa clepſydram. Breuiter quacunq; in re ſumus intenti, in ea dicimur eſſe.

Σκύτη βλέπει. XIX.

Σκύτη βλέπει, Hoc eſt, ut uerbo uerbū reddam tergora tuet. Cōfine ꝓximo, quo ſignificabát quempiá prae ſe ferentē uultu, quod mali quippiá inſtare ſuſpicaretur, idq; coniecturis aliquibus colligeret, ueluti ſiquis conſpectis boū tergoribus, bellum futurum colligeret, quod his integantur clypei. Citatur adagium ex Eupolidis fabula, cui titulus, Chryſogenes, ἀτεχνῶς, μὲν οὖν τὸ λεγόμενον σκύτη βλέπει, id eſt, Itaq; omnino, quod dici ſolet, tergora tuetur. Fortaſſe nec illud abſurdum fuerit, hinc natū prouerbiū dicere, quod in clypeis, barbaricae q̄piá & horrendae facies depingi ſculpiue ſolent barbarorum, aut cyclopum, aut beluarum, etiam, ut eá ob cauſam qui truculēto eſſent uultu, σκύτη βλέπειν dicerentur. Athenaeus libro tredecimo, οὐ πολλὰ σε σωφρονίσαντος, καὶ διδάξαντος σκύτη βλέπειν, id eſt, Qui nihilo te fecit emendatiorem, tantumq; docuit toruum obtueri. Sentit enim diſcipulum à philoſopho nihil aliud didiciſſe, q̄ ſupercilium & uultus truculentiá. Quanq̄ hoc adagium in ſua duntaxat lingua gratiam habere poteſt.

Cochleare creſcet. XX.

Δοίδυξ αὔξει, i. Cochleare creſcet. Chryſippus apud Zenodotū & Ariſtophanis interpretē ait, hanc paroemiá dici ſolere in puſillos homunciones per ironiá. Nam cochleare & puſillum eſt & contortum. Ariſtophanes in equitibus, Σκεύει δύο χρησίμω δοίδυξ ἢ τορύνη, i. Duo utilia uaſa, Cochleare & Toryna. Eſt autem Toryna, qua mouetur olla.

Connae calculus. XXI.

Κόννου ψῆφος, i. Connae calculus, in hominē, aut rē nihili, nulliusq; momēti. Prouerbiū manauit à Conna quopiam Citharoedo, ſiue (ut quidam uolunt) Lyriſta, ex eorum numero, qui citra uocem organo canebát. Sunt qui dicant Connam fuiſſe quendá extremae ſortis hominē, qui deuorato patrimonio pauperrim⁹ fuerit. Calliſtratus apud Ariſtophanis interpretē, ad hūc modū effert paroemiá, Κόννου θρῖον, i. Connae ficulnū foliū, quod eo luſitare ſit ſolit⁹. Ariſtophanes in fucis, σὲ μὲν ἡγοῦνται Κόννου ψῆφον, id eſt, Te quidem Connae ſuffragium exiſtimant, hoc eſt, nihili ducunt.

Vnicum arbuſtum, haud alit duos erithacos. XXII.

Μία λόχμη οὐ τρέφει δύο ἐριθάκους, id eſt, Idē arbuſtū non alit duos Erithacos. Zenodotus author eſt, hoc adagio notatos illos, qui ex rebus minutis feſtinant diteſcere. Mihi uidetur nō intēpeſtiuiter dici poſſe in eos, q̄bus par̄ conuenit, nec in eodē munere cōcorditer uerſari queūt. Eſt aūt Erithacus auis q̄dam ſolitaria, ut eodem in ſaltu nō temere niſi uná inuenias. Hác Theodor⁹ Gaza nūc Syluiá, nunc Rubeculam interpretatur. Thomas magiſter ait à q̄buſdá ἐριθέα uocari, ab aliis ἐρίθυλον, à pleriſq; ἐριθακόν. Ariſtophanes eleganter ad hoc alluſit adagium in Veſpis, οὐ γὰρ ἄν ποτε τρέφειν δύναιτ' ἂν μία λόχμη κλέπτα δύο, i. Nec enim unq̄ unum arbuſtum, duos fures poſſit alere.

Pedibus ingredior, natare enim non didici. XXIII.

Πεζῇ βαδίζω, νεῖν γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι, id eſt, Ambulo pedes nandi imperitus ſcilicet. Prouerbialis ſenarius, in eum, qui maiorum rerum imperitus, minutioribus negociis ſeſe exercet. Aut qui propter imperitiam, priuatus & humilis uiuit, aut qui ſeſe neceſſario confert ad aliud genus, quandoquidē ad illud, aut illud nequaq̄ eſt idoneus, ueluti ſiquis negociator fiat, ad literas indocilis. Refertur huic adſimilis uerſus, πεζῇ βαδίζων, οὐκ ἐπίσταμαι σκάπτειν, id eſt, Fodere imperitus pedib⁹ ambulo meis. Huc uidet referendū & Euágelicū illud, Fodere nō ualeo, σκάπτειν οὐ δύναμαι. Foſſionē.n. ꝓ quauis opera mercenaria poſuit. Ariſtophanes in Veſpis, συγγνῶθι κιθαρίζειν γὰρ οὐκ ἐπίσταται, i. Ignoſce, neq;.n. canere doctus eſt Cheli. Nimirum alludēs ad uulgatū adagiū, perinde quaſi dicat,

Reliquarum imperitus artium, furto tantum rem parat. Item in Equitibus, οὐδὲ μουσικὴν ἐπίσταμαι, id eſt, Neq; muſicam didici.

Vna domus non alit duos canes. XXIIII.

εἷς οἶκος οὐ δύναται φέρειν τοὺς δύο κύνας, i. Eadem dom⁹ nõ bene canes alit duos. Prouerbio iactatus ſenarius in eos, inter quos pax conuenit, ꝑpter idẽ lucrũ qđ cõmuniter expetunt. Sic idem regnũ non fert duos tyrannos. Eadẽ reſpublica non fert duos expilatores. Idẽ munus, non fert duos ambitioſos, quorum uterq; conetur tenere primas. Refertur ab Ariſtophanis interprete.

Vallus uitem decepit. XXV.

ἡ χάραξ τὴν ἄμπελον ἐξηπάτησεν, id eſt, Vallus uitem decepit. Vbi quiſpiam ab eo fallitur aut læditur, à quo pendebat, cuiusq; fidei nitebatur. Traductum à uallis, quibus alligatæ fulciuntur uites. Fit autem interdum, ut illi radicibus actis, ramis, ac frõdibus ſuis uitem ſtrangulent. Ariſtophanes in Veſpis. ἦ τἄρα νῦν ἐξηπάτησεν ἡ χάραξ τὴν ἄμπελον, id eſt, Ita'ne circumuenit ipſe uineam palus ſuam.

Trepidat in morem galli cuiuſpiam. XXVI.

πτήσσει ὥς τις ἀλέκτωρ, id eſt, Trepidat tanq̃ gallus galinace⁹. In male affectum & commotum, aut etiã pauitantẽ, opportune dicetur. πτήσσειν enim Græcis fugitare ſignificat, atq; expaueſcere, peculiariter autem de auibus dicitur. Ariſtophanes in Veſpis, πτήξ Φρύνιχος ὥσπερ ἀλέκτωρ, id eſt, Galli in morẽ Phrynichus horret. Fuit hic Phrynichus Melanthæ filius, Athenienſis, tragœdiarum ſcriptor, quẽ Athenienſes mille Drachmis mulctarunt, quod Mileſiorũ excidiũ Tragœdia cõplexus eſſet. Quod quidem ego non adſcripturus eram inter adagia, niſi commentarius Ariſtophanis hoc nominatim prouerbii loco retuliſſet.

Non magis parcemus, q̃ lupis. XXVII.

οὐ φεισόμεθα μᾶλλον ἢ λύκων, id eſt, Haud magis parcemus ac lupis. Ariſtophanis interpres prouerbialem figuram eſſe admonet, inde natam, quod antiquitus lex ad interficiendos lupos, etiam præmio inuitabat apud Atticos. Etenim qui lupi catulum intereniſſet, huic talẽtum, qui adultum occidiſſet, duo talenta dabantur. Vnde & Apollinem, λύκιον καὶ λυκοκτόνον, cognominarant. Ariſtophanes in auibus, φεισόμεθα γάρ τι τῶνδε μᾶλλον ἢ λύκων; id eſt, Quid enim his magis parcemus, atq; ipſis lupis?

Niſi ſiqua uidit auis. XXVIII.

πλὴν εἴ τις ἄρ' ὄρνις, id eſt, Niſi ſiqua uidit auis. Hyperbole prouerbialis de re uehementer occulta. Ariſtophanes in Auibus, οὐδεὶς οἶδε τὸν θησαυρὸν τὸν ἐμὸν πλὴν εἴ τις ἄρ' ὄρνις, id eſt, Nemo uidit theſaurum meum, ni ſiqua auis. Suidas etiam hunc uerſiculum citat ex Ariſtophane, οὐδεὶς με θεωρεῖ πλὴν ὁ παραπετόμενος ὄρνις, id eſt, Nemo me contuetur, niſi præteruolans auis.

Perdicis crura. XXIX.

πέρδικος σκέλος, id eſt, Perdicis tibia. Perdix caupo quiſpiã erat claudus, ab Ariſtophane locis aliquot notatus. Vnde & in prouerbiũ abiit, Cuius mentionẽ fecit Aaiſtophanes grammaticus in prouerbiis orationis ſolutæ. Dicebatur in crura gracilia diſtortaq;. Refertur à Suida, πέρδικος πούς, id eſt, Perdicis pes. In loripedes quadrat. Citatur hoc carmen apud Athenæum in primi libri fragmentis ἔγχει πιεῖν μοι καὶ τὸ πέρδικος σκέλος. ἀμίδα δότω τις, ἢ πλακοῦντα τις δότω, id eſt, Infunde bibere, & crura perdicis mihi. Matulam det aliquis, aut placentam porrigat. Verum haud uidetur hoc ad prouerbium admodum facere.

Tolle calcar. XXX.

αἶρε πλῆκτρον ἀμυντήριον, id eſt, Tolle calcar ultorium. Extat adagium in Ariſtophanis Auibus, αἶρε πλῆκτρον εἰ μάχει, id eſt, Tolle calcar, ſi pugnas. In eum dici ſolitum, qui iam ultionem parat. Mutuo ſumpta metaphora à Gallis pugnam inituris, quibus ferrei ſtimuli quidam alligari ſolent, quo ſe tueantur inter certandum. Quanquam, authore Ariſtotele libro de animalibus ſecundo, capite duodecimo, natura calcar addidit ex auium genere iis, quæ ob corporis molem ſint ad uolatum minus idoneæ. Cuiuſmodi ſunt galli. Id confirmat Plinius libro decimo. Et regnum, inquit, in quacunq; ſunt domo exercent, dimicatione paritur, hoc quoq; inter ipſos, uelut ideo tela adnata cruribus ſuis intelligentes. Nec finis, ſæpe commorientibus.

Minus habes mentis, q̃ Dithyramborum poetæ. XXXI.

διθυραμβοποιῶν νοῦν ἔχεις ἐλάττονα, id eſt, Minus ſapis ſcriptoribus Dithyrambicis. In ſtupidos ac furioſos torquetur. Adagium annotatur ab Ariſtophanis interprete in auibus, Sumptum à poetis Dithyrambicis, qui Baccho afflati furebãt, unde & Horatius. Aut inſanit homo, aut uerſus facit.

Cercyræa ſcutica. XXXII.

Κερκυραία μάστιξ, id eſt, Cercyræum flagrum. De re ſuperuacaneo cultu exornata. Quadrabit & in ea quibus ornatus additur neutiquam decorus aut congruus. Cercyræis quoniam crebris ſeditionibus agitabãtur, mos erat geſtare flagra ingentia, anſis eburneis exornata. Quidam aiunt, ea duplicia fuiſſe. Itaq; in prouerbium abierunt. Author interpres Ariſtophanis in Aues.

Larus. XXXIII.

κέπφος λάρος, id eſt, Cepphus larus. In garrulũ ac uecordẽ dicebatur, præcipue q cuiuſuis rei cupiditate deceptus capit̃, ab auis ingenio ductũ, quã ſpuma marina gaudere tradũt. Capit̃ autẽ ad hunc modũ. Obiicitur ſpuma primũ longiore interuallo. Deinde ꝓpius propiusq̃. Proſtremo mani bus geſtantes exhibent. Larus itaq; cibi auiditate captus cõprehẽdit̃. Ariſtophanes utitur in Pluto, Interpres admonet cognomen eſſe ꝓuerbiale. Rurſum in Nebulis Cleonẽ Larũ uocat, quod furtis ac rapinis inhiaret. Lucianus in libello de mercede ſeruientibus, σαυτὸν δὲ παραγγελίας θαρρεῖν, ἐνδιαχείρει τῇ ἄγρᾳ, εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος, ὅλον ὑποδεχανὼν τὸ δέλεαρ, i. Sumpta uero fiducia, uena tũ aggredere, ſi uidet̃, Lari in morẽ, totã eſcã ore deuorans. Athenæus libro Dipnoſophiſtarũ deci mo, indicat auẽ hãc Herculi attributã à priſcis, quod & ille fuerit ἀδηφάγος, atq; itidẽ βουφάγον eſſe uocatã. Olim ꝑcipuus gurgitum luxus erat in piſcibus, id quod omniũ libri teſtant̃, quicunq; uel apud Græcos, uel apud Latinos ſcripſerũt de hoc genere. Quo magis mirũ eſt hodie religionis cauſa uulgus piſcibus ueſci, proinde congruet & in obſonatores, quod Larus auis piſcium ſit apperens.

Cepphus parturit. XXXIIII.

κέπφος ὠδίνει, i. Lar' parturit. Dicebat̃ in eos, q pollicerent̃ ingẽtia, deinde nihil ꝓmiſſis dignũ ꝑſtarent. Eſt.n. Larus auis, multa plumarũ copia circũtecta, cæterũ carnib' exiguis. Pariẽs aũt uocife rat̃. Recẽſetur adagiũ ab Ariſtophanis interprete, in comœdia, cui titulus, Pax, Confine eſt illi, Par turiunt montes, naſcetur ridiculus mus.

Canis feſtinãs cæcos parit catulos. XXXV.

Ἡ κύων σπεύδουσα τυφλὰ τίκτει, i. Canis feſtinans cæcos parit catulos. In eos iaciebat̃, q nimio feſtinãdi ſtudio, rẽ parũ abſolutã ædunt, ut ſiqs operis parũ elimati ꝑcipitet æditionẽ. Hinc natũ, qđ canis qa celerius pariat, catulos cæcos uelut adhuc immaturos ædit. Ariſtoteles li. de generatione animaliũ quarto demõſtrat, id potiſſimũ euenire in animantibus, quæ multifidis ſunt pedibus, & nu meroſum alunt fœtũ, ut uulpes, urſa, leæna, canis, lupa. Nã hæc oĩa cæcos pariunt catulos, q̃dam etiã informes adhuc ædunt. In cauſa putat, quod cũ corporis humor, non ſufficiat, alẽdo tã numeroſo fœ tui, natura partũ iꝑfectũ potius educit. Alludit ad parœmiã Ariſtophanes in Pace, Ἡ κὰρ δ' ἀκαλανθὶς ἐπειγομένη τυφλὰ τίκτει, i. Garrula Acalanthis accelerans cæcos parit catulos, aut pullos. Acalãtidẽ quidã putant canẽ eſſe inſignem, qdam auẽ.

In canis podicem inſpicere. XXXVI.

Ariſtophanes, ἐν ἐκκλησιαζούσαις. τοῦτο μὲν δήπου 'ς κυνὸς πυγὴν ὁρᾶν, id eſt, Canis quidem hunc inſpicere iuſſi podicem. Interpres admonet uulgo dici ſolere, in cæcutientes, adſcribens & hũc trochaicum, ἐς κυνὸς πυγὴν ὁρᾶσθαι καὶ τριῶν ἀλωπέκων, id eſt, In canis deſpicere podicem, triumq; uulpium. Alluſit eodem & in Acarnenſibus, τοῖς ὀξίναις φυσῶντα τὸν πρωκτὸν κυνός. Has profe cto nugas pigeret adſcribere, ni propoſitum eſſet operi ſuſcepto per omnia ſatiſfacere καὶ ἣν ἔλαχον σπάρτην κοσμεῖν.

Tentantes ad Troiam peruenerunt Græci. XXXVII.

Theocritus in Syracuſiis, Tentando atq; experiendo quantumlibet etiam ardua perfici, figura prouerbiali ſignificans ἐς Τροίαν, inquit, πειρώμενοι ἦλθον Ἀχαιοί, κάλλιστα παίδων πείρᾳ θὴν πάντα τελεῖται, id eſt, Tentando ad Troiam uenere Pelaſgi Experiundo conficiuntur filia, quæuis.

Deum ſequere. XXXVIII.

Plutarchus in libello de audiendo, refert hoc adagiũ, qđ & inter ſeptẽ Græciæ ſapientũ oracula celebrat̃. ἕπου θεῷ, i. Sequere deũ. Putat hunc eſſe ſenſum, Obtẽpera rationi. Quaſi cuiq; debeat oraculũ eſſe, quicquid in pectore dictauerit ratio. Vnde & Virgilius dixit, An cuiq; deus ſua dira cu pido. Cui uerſus ille Græcis celebratus aſtipulat̃, ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἐν ἑκάστῳ θεός, i. Ineſt.n. ſuus cuiq; animus, Deus. Et Menander apud Plutarchũ, ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός, id eſt, Nã noſter anim' numen eſt. Et conſimilia quædam apud Lucanum dicit Cato Vticẽſis. Sumptũ uidet̃ ex Homericæ Iliadis libro primo, ubi Achilles Palladi obtẽperans hæc dicit, ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ. i. Qui diis paruerit, proni huius uota receptant.

Lingua quo uadis. XXXIX.

Γλῶσσα ποῖ πορεύῃ; πόλιν ὀρθώσουσα καὶ πάλιν ἀνασκευάσουσα, id eſt, Lingua quo uadis? Erectũ ci uitatem, eandem denuo ſubuerſura. Refertur à Suida Zenodoto, Diogeniano. Docet linguã pluri mum utilitatis adferre mortalibus, & eandem rurſum plurimam adferre perniciem, tametſi mem brum corporis ſit perquam exiguum. Proinde diuus Iacobus apoſtolus, eam clauo nauis adſimi lem facit, quæ cum pars ſit minima, tamen totam nauem, aut ſeruat, aut euertit. Bias, referente Plu tarcho in libello de audiendo, rurſum in alio de loquacitate. Amaſidi Aegyptiorum tyranno iuben ti, ut ſibi, quod eſſet in uictimæ, quam ad illum miſerat carnibus & optimum & peſſimum mitteret. Linguam reſectam miſit, innuens huius uſum eſſe præcipuum, ſiue prodeſſe cupias, ſiue nocere.

Ollas oſtentare. XL.

χύτρας ἐπιδεικνύναι, i. Ollas oſtẽtare, eſt rem per ſe ridiculam ac ſordidã, perinde ut maximã efferre. Plutarchus in libello de auſcultando, taxans Sophiſtas, q̃bus mos erat ἀδόξους, i. Infames materias uerbo℞ fucis exornare, cũ uomitũ, febrim, Buſyridẽ, atq; id genus alia laudãt, καὶ νὴ Δία, inq̃t, χύτρας ἐπιδεικνύμενοι, id eſt, Ac per Iouẽ ollas oſtentantes. Nõ quod ꝓrſus improbandũ ſit, ſiquis uel exercẽdi, uel laxandi ingenii grã, laudat nõnunq̃ in hmõi argumentis, modo iocus ſit eruditus, & cum uoluptate miſceat non nihil utilitatis. Quãdoq̃dem ridentem dicere uer℞, q̃d uetat? Imo ſit, ut citra offenſam, & gratius irrepat in aĩos mortalium ueritas hmõi lenociniis commendata, adeo, ut Aulus Gellius nõ dubitet ridiculas Aeſopi fabellas, tetricis illis & è cœlo delapſis, Stoico℞ dogmatis anteponere. Luſit & ipſe Plutarchus in Gryllo, feſtiuiter ſanè, ſed ita tñ, ut philoſophum iocari, nõ ſcurram poſſis agnoſcere. Luſimus & nos ante complureis annos, Μωρίας ἐγκώμιον, cui non plus ſeptẽ die℞ opam impẽdimus, idq; nullis libro℞ adminiculis adiuti, nam nr̃a ſarcina, nõdum aduecta tum erat. Hoc q̃cq̃d eſt libelli, uideo candidis ingeniis, & iis q̃ bonis lr̃is ſunt initiati, magnopere ꝓbari, q̃ præter iocandi feſtiuitatem affirmãt illic eſſe, nõ pauca, quæ ad corrigẽdos hoium mores magis conferant, q̃ Ariſtotelis Ethica, aut Politica dogmata, q̃ gentilis pluſq̃ gentiliter hiſce de rebus præcepit. Et tñ audio nõnullos offendi, ſed paucos, atq; hos eiuſmodi, ut nihil ꝓbent, niſi barba℞, inſulſum, & ab oĩbus Muſis alieniſſimũ. Ipſi Iuuenalem legũt alioq̃n acerrimi poeta℞ hoſtes, quo principum, ſacerdotum, negociato℞, ac præcipue mulie℞ uitia in concionibus ſuis inſectent', quæ ſæpius ita depingunt, ut obſcœnitatẽ doceant. Ego, cum argumẽtum ſuſceptũ ab hoc non abhorreret, & ubiq; tantus pateret campus, neq; mordeo quẽpiam nominatim, niſi forte meipſum & odioſam illam ſcelerum ac uitiorum Camarinam nuſquam mouens, ridicula quædam magis, q̃ fœda paucis attingo. Sed taxas inquit, Epõs, taxas Theologos, taxas Principes. Primũ non aĩaduertunt, q̃ hoc ipſum faciã moderate, minimeq; odioſe. Deinde nõ meminerũt illius regulæ, quã toties inculcat diuus Hieronymus, ubi generalis de uitiis diſputatio eſt, ibi nullius pſonæ eſſe iniuriã, neq; carbone notari quẽq̃ quaſi malus ſit, ſed omnes admoneri, ne ſint mali. Niſi forte illud contendant, omneis p̃ncipes eſſe ſapientes, omneis theologos abſolutos, oẽs epõs & pontifices eſſe tales, quales fuerũt Paulus & Martinus, uniuerſos monachos, ac ſacerdotes, Antonios eſſe & Hieronymos. Deniq; nõ perpendũt id quod in dialogis eſt potiſſimũ, pſonæ deco℞, & Eraſmũ imaginant' loq̃ nõ Moriã. Quaſi uero ſiq̃s Ethnicũ, cum Chriſtiano loquẽtem faciat, nefas ſit Ethnicũ quicq̃ dicere, quod abhorreat à doctrina Chriſtiana. Poſtremo cũ tyranni quoq; cũ à morionibus q̃duis audiũt, rideant, patũq; ciuile putent, ullis offendi dicteriis, mi℞ eſt iſtos, neſcio, quos ab ipſa Moria, nihil omnino poſſe audire, quaſi quicquid de uitiis utcunq; fuerit dictum, id prorſum ad ipſos pertineat. Sed hac de re, iam plus ſatis. Ad ollas redire præſtat. Ergo prouerbium affine fuerit illi, quod alibi dictum eſt, χύτραν ποικίλλεις, id eſt, Ollam uariegas.

Puer glaciem. XLI.

ὁ παῖς κρύσταλλον, id eſt, Puer glaciem. Dicebatur in eos, qui cum retinere quippiam non poſſint, nolunt tamen amittere. Veluti ſiquis magiſtratum recuſet deponere, cui gerendo ſit impar, aut à munere nolit abſolui, quod tueri tamen non poſſit. Competet & in eos, qui ſponte nolint à ſe amouere, quod tamen aliquanto poſt ſit elapſurum. Vt cum opes urgemus, premimusq; mox nihilominus nos relicturas. Aut cum rem noxiã urgemus, nec uolumus amittere, quod lædit. Refertur à Zenodoto, Suida, Diogeniano. Meminit Plutarchus, & explicat libro de futili loquacitate.

Vnum ad unum. XLII.

ἓν πρὸς ἕν φασιν, inq̃t Lucianus. i. Vnum ad unum, nimi℞ figuram ꝓuerbialem eſſe ſignificans, cum exactius ſingula ſingulis componuntur. Theocritus in paſtore, ἱμὲν δ' ἐν βουκολικοῖσιν ἓν πρὸς ἕν. Sic. n. q̃dam eruditi legũt, Plato libro de legibus q̃nto, δεῖ δὲ πάντα αὖ ὅσα, ἓν πρὸς ἓν τοῦτο ἀποδιδόναι. Idem in libro. vi. ἓν ἐφ' ἑνὶ παρέχειν. Vtit' & libro primo planè ꝓuerbiali figura, ἓν πρὸς ἕν, Rurſum libro quarto, αὖθ' ἑνὸς ἕν. Tranſlatum uideri põt à prælio, quoties acriter res geritur, ſingulis aduerſus ſingulos dimicãtibus. Niſi malumus ad Laconicum illud apophthegma referre. Narrat enim Plutarchus in libello de futili loquacitate, Lacedæmonios aliquando unum legatum ad Demetrium regem miſiſſe, Cũq; ſtomacharet' tyrannus, uociferareturq;, Vnum ingens ad me Lacedæmonii? legatum nihil attonitum rñdiſſe, unum ad unũ. Nec abſurde dixeris à mathematicis mutuo ſumptũ, quo℞ eſt hæc loquẽdi figura peculiaris, ἓν πρὸς ἕν, id eſt, Vnum ad unum, ſic enim ꝓportionem cõſtare dicunt, quam uocãt parem & æquam.

In nocte conſilium. XLIII.

ἐν νυκτὶ βουλή, id eſt, In nocte conſiliũ. Admonet adagiũ non eſſe præcipitandũ conſilium, neq; ſtatim ad primos animi impetus quippiam agendum. Nox autem propter ſolitudinem ac ſilẽtium,

uel maxime ad conſyderandum, conſultandumq́; de rebus grauibus eſt idonea. Præterea ſæpenumero fit, ut ſomnus ſedata cupiditate pſtinam ſniam uertat. Vnde ẽt uulgo dr̃ ab idiotis noſtratibus, ſup hac re indormiam, ubi ſignificant ſe per ocium deliberaturos. Porrò præceps cõſilium inauſpicatũ eſſe ſolere, & uulgato ſermone dicitur, & eleganter admonuit Sophocles apud Plutarchũ libello de garrulitate, οὐ γάρ τι βουλῆς ταὐτὸ καὶ δρόμου τέλος, id eſt, Haudquaq̃.n. idem finis curſus atq; conſilii. Siqdem in curſu uincit, qui celerrimus ſit. In cõſultando cõtatio tutior eſt, piculoſa celeritas. Plutarchus in Sympoſiacis, decade ſeptima, problemate nono, citat Platonem, q ſcripſerit apud Lacedæmonios, ni ſallor fuiſſe νυκτερινὸν σύλλογον, id eſt, Nocturnum conuentum, grauiſſimoꝝ, ad quod difficillimæ cauſæ reiiciebant. Addit apud ueteres noctem εὐφρόνην fuiſſe uocatam, παρὰ τὸ εὖ φρονεῖν, à bene ſapiendo.

Vbi quis dolet, ibidem & manũ habet. XLIIII.

ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖσε καὶ τὴν χεῖρ' ἔχει id eſt Vbi dolet quis, ibi & manum frequens habet. Senarius prouerbialis, quem refert Plutarchus libro de futili loquacitate. Natum eſt dictum à naturali hominum conſuetudine, qua fit, ut ei corporis parti, quæ dolet, frequenter manus admoueamus. Tempeſtiuiter utemur, cum ſignificabimus quempiam ea tractare, deq́; iis libenter uerba facere quæ mouent animum. Stobæus idem refert ad hunc modum, ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖσε καὶ τὸν νοῦν ἔχει, id eſt, Vbi quis dolet, illic & mentem habet.

Plus apud Campanos unguenti, q̃ apud cæteros olei fit. XLV.

Plinius naturalis hiſtoriæ libro. xviii. capite. xi. In Campania tamen, inquit, laudatiſſimus cãpus eſt. Mõtibus ſubiacet nimboſis, totis quidem. xl. mil. paſ. planicie. Gr̃a terræ eius, ut ptinus ſoli natura dicatur, puluerea ſumma, inferior bibula, & pumicis fiſtulãs uice. Mõtium quoq; culpa in bonum cedit, Crebros.n. imbres pcolat, atq; trãſmittit, Nec diluit, aut madore uoluit, pp̃ter facilitatem culturæ. Eadem acceptum humorẽ nullis fontibus reddit, Sed tempat & concoquens, intra ſe uice ſucci continet, ſeritur toto anno, panico ſemel, bis farre. Et tñ uere, ſegetes quæ intergeuere fundũt roſam, odoratiorem ſatiua. Adeo terra nõ ceſſat parere. Vnde uulgo dictum, Plus apud Campanos unguẽti, q̃ apud cæteros olei fieri. Quãtum aũt uniuerſas terras cãpus circum cãpanus antecedit, tantũ ipm pars eius, quæ laboriæ uocať, quem Phlegræũ Græci appellant. Hactenus Plinius. Sicui placebit adagium ad allegoriam trahere, poterit accõmodari, uel in regionẽ, uel in hoiem adeo cæteris antecellẽtem, ut apud hunc maior ſit exquiſitarum rerum copia, q̃ apud alios mediocrium, aut uulgarium.

Ne uia quidem eadem cum illo uult ingredi. XLVI.

μηδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζειν, i. Ne uia qdem eadem ingredi dicũtur, qui extremo diſſidẽt odio, adeo ut non ſolũ menſa tecto ue cõi non ſuſtineãt uti, ſed ne uia qdem cõmuni uelint ambulare. Vnde & uulgata dicunt ironia. Vſq; adeo illum amat, ut ſi forte fortuna fuerit obuius, in aliam deflectat uiam. Plutarchus in cõmentario, περὶ φιλαδελφίας, τῷ δὲ ἀδελφῷ μηδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν οἰόμενος δεῖν βαδίζειν, id eſt, Cum fratre uero ne uia quidem eadem ſibi putans ingrediendum eſſe. Huic congruit prouerbialis ille uerſiculus, κακῷ σὺν ἀνδρὶ μηδ' ὅλως ὁδοιπόρει, id eſt, Viro ſceleſto nec uiæ fueris comes.

Extra cantionem. XLVII.

παρὰ τὸ μέλος, id eſt, Extra cantum agi, dici ue dicunt, quod ad rem non pertinet. Etiam ſi prouerbio in alienam trãſfuſo linguam, perit genuina illa gratia. Siqdem παρὰ μέλος perinde ſonat, quaſi dicas, paꝝ modulate, paꝝ cõcinne, parum apte, paꝝ decore, Nam quod in muſica eſt μέλος, id in uita decoꝝ. Lucian⁹ in Eunucho, καὶ ἐφ' ὧν αὖ πεπαίδευται παρὰ μέλος τι φθεγξάμενος, id eſt, Et apud quos uereretť aliqs præter cantũ qppiã dicere. i. quod à re eẽt alienius, Imitatus eſt hãc figurã ex Platone, q libro de legibus tertio, ſcribit ad hũc modũ, παρὰ μέλος ἐμοί γε αὖ δοκεῖς φθέγξασθαι, i. Præter cantilenã mihi dicturus fuiſſe uideris. Finitimũ eſt huic, quod alibi retulimus, οὐδὲν πρὸς ἔπος, nihil ad uerbũ ſeu nihil ad carmen. Quo qdem Ariſtophanes, ἐν ἐκκλησιαζούσαις, noue utitur p temere οὐ γάρ τι τἀμὰ ἱδρῶτι καὶ φειδωλίᾳ οὐδὲν πρὸς ἔπος χ' αὐτοῖς οὕτως ἐγὼ ἐκβαλῶ, id eſt, Neq;.n. meo ſudore quod parauerim, Meaq́; parſimonia, temere ac nihil, Ad rem, pfudero, Quod carmen eqdem duxi ſatius, uel alieniore citare loco, q̃ eo ſtudioſum fraudare lectorem. Natum ut uidetur ab apophthegmate Themiſtoclis, qui Simonidi poetæ petenti qddã à ſe paꝝ æquum, reſpondit ad hũc modum. Neq; tu bonus eſſes poeta, ſi præter cantum caneres, neq; ego bonus princeps, ſi præter leges iudicem. Sumptum eſt ab antiquis cantoribus, q uocem ad lyrã accõmodabant. Aut certe à concentu uocalium muſicorum, ubi ſi quis diſſonet ab harmonia, grauiter offendit aures. Lucianus, ἀπροσιόντα uocat, quæ ad cauſam non pertinent. M. Tullius, ὁδοῦ πάρεργα, quæ aliena à re propoſita.

Ignis, mare, mulier, tria mala. XLVIII.

Circũfertur apud Græcos & hic trimeter p̃uerbialis. πῦρ καὶ θάλασσα καὶ γυνὴ κακὰ τρία, id eſt,

Ignis,fretumq́; & mulier,hæc mala tria.Nam incendio nihil formidabilius,mare item periculoſiſſimum eſt.Vnde & Aeſchylus in Perſis, ἄμαχον κῦμα θαλάσσης, id eſt,Inexpugnabilis unda maris. His autem ſimillimũ quiddam eſſe mulierem ſentit parœmia.Porrò mulierem omnem eſſe malam, perq̃ uenuſte ſignificauit Lacon quidam,q cum uxorem duxiſſet perpuſillã,dicebat è malis, quod minimum eſſet eligendum.Fatet & apud Euripidẽ,Medea fœminarũ genus eſſe malũ, ἀλλ' ἐσμὲν οἷον ἐσμὲν,οὐκ ἐρῶ κακὸν,γυναῖκες, id eſt,Sumus quidem quales ſumus nos fœminæ,Neq; enim malæ auſim dicere. Falces poſtulabam. XLIX.

Ἀμας ἀπῄτουν, id eſt,Falces poſtulabã.In eos,q rñdent id,quod ad rem nihil attinet. Plutarchus in cõmentario, περὶ ἀδολεσχίας, admonet,ut q uelit accurate reſpõdere mentem rogantis diligenter perdiſcat, ne illud fiat,quod prouerbio dici conſueuit, ἄμας ἀπῄτουν. Eſt autem ſenarius prouerbialis apud Suidam & Zenodotum, ἄμας ἀπῄτουν,οἱ δ' ἀπηρνοῦντο σκάφας, id eſt,Falces petebam, at hi ligones denegant.Videtur hinc natum quod agricolæ cuipiam à uicino falcem commodato petenti,negauerit ille ſibi ligonem eſſe domi. Alba auis. L.

Λευκὸς ὄρνις, id eſt,Alba auis,pro re noua atq; auſpicata dixit.M.Tullius in epiſtolis familiaribus libro ſeptimo.Cum enim ſalutationi nos dedimus amicorum,quæ fit hoc etiam frequentius q̃ ſolebat,quod quaſi albam auem uidentur,bene ſentientem ciuem uidere,abdo me in bibliothecam. Quadrabit & in rem admodum raram & inuſitatam,quod aues perpaucæ ſint hoc colore.Ita Iuuenalis coruo quoque rarior albo,de albæ gallinæ filio,dictum eſt alibi.

In alieno choro pedem ponere. LI.

Ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τιθέναι, id eſt,In alieno choro pedem ponere,eſt ſeſe miſcere negociis alienis,& aliorũ ſibi uẽdicare partes.Plutarchus in cõmentario,quẽ inſcripſit,quo pacto ſeipſum aliqs citra inuidiã laudare poſſit, Τὸν μὲν γὰρ ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τιθέντα περίεργον ἡ παροιμία καὶ γελοῖον ἀποδείκνυσι, id eſt,Eum qdem,qui alieno choro pedem imponit,curioſum ac ridiculum eſſe prouerbium declarat.Idem in ſympoſiacis, ἐγὼ δὲ καίπερ ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τιθεὶς εἶπον, id eſt,Ego uero tametſi pedẽ in alienũ inferẽs chorũ dicebã hoc eſt,rñdens de re quæ ad philoſophi profeſſionem non ptinebat.Affinis eſt huic adagio,metaphora perq̃ elegãs,neq; diſcrepans à ſpecie prouerbiali,qua uſus eſt Ariſtides in Miltiade, Μιλτιάδην δὲ τὸν ἐν Μαραθῶνι,ποῦ χοροῦ τάξομεν, i.Porrò Miltiadẽ,q eſt apud Marathonẽ,qua chori pte collocabimus.Interpres addit metaphorã ſumptã à choris Dionyſiacis.Certe cõſtat mutuo ſumptã à choreis ac ſaltatiõibus,Quibus ſiqs ignotus admiſceat ſeſe,derideat,atq; exſibilet ilico. Ne magna loquaris. LII.

Μὴ μεγάλα λέγε, id eſt,ne grãdia loquaris,refert à Diogeniano,admonet temperandum eſſe à magniloquẽtia,iactantiaq́;,qua nihil oĩum intolerabilius.Dictum eſt aũt ppter Nemeſim deam,quæ grandiloquẽtiam huiuſmõi nõ ſinit impunitam.M.Tullius epiſtolarũ ad Atticum libro.iiii.epiſtola octaua, Μήπω μέγ' εἴπῃς πρὶν τελοῦς αἰτιάσῃς, id eſt,Nequãdo iactes,ni prius perfeceris. Ariſtophanes in Ranis, ὦ δαιμόνι' ἀνδρῶν μὴ μεγάλα λίαν λέγε, id eſt,O demonie uir ne nimium magna loquere. His uerbis Bacchus reprimit Euripidem per arrogãtiam ſemet anteponẽtem Aeſchylo. Sophocles in Aiace flagellifero, μηδὲν μέγ' εἴπῃς,οὐχ ὁρᾷς ἵν' εἶ κακοῦ,id eſt,Ne magna loquere, non uides quo infis malo.Theognis, μή ποτε κύρν' ἀγορᾶσθαι ἔπος μέγα,οἶδε γὰρ οὐδεὶς ἀνθρώπων,ὅ τι νὺξ χἠμέρα ἀνδρὶ τελεῖ, id eſt,Verbum Cyrne caue magnũ ne dixeris unq̃ Neſcis quidnam homini nox'ue dies'ue ferat.Huc alluſiſſe uidet Virgilius,libro decimo.Dixerat ille aliquid magnũ.Inuenitur ſæpius & μέγα φρονεῖν, pro eo,quod eſt,inſolẽtem atq; elatũ eſſe.Sophocles in Oedipo tyrãno,φρονεῖν γὰρ ὡς γυνὴ μέγα, ideſt Sentire.n.altum ut fœmina.Extat & ſenarius prouerbialis, σὺ δ' εὐτυχεῖς μάλιστα,μὴ μέγα φρόνει, id eſt,Nequid turbe,cũ res ſecũdæ maxime,Et μέγα πνέειν, id eſt,Magnũ ſpirare.Euripides in Bacchis, κἂν πνέων ἔλθῃς μέγα, i.Quãuis magnũ ſpirans uenias.Eleganter Horatius huiuſmõi grandiloquẽtiam,ampullas & ſeſquipedalia uerbã uocat in arte poetica.Proiicit ampullas & ſeſqpedalia uerba,Terẽtius in militẽ glorioſum,& magnifica uerba. Legimus & τραγικῶς λέγειν, i.Loq Tragice,& ἐκτραγῳδίζειν, pro eo,quod eſt,magnificis uerbis efferre,Horatius in epiſtolis. Et ſpirat Tragicum ſatis,& feliciter audet.Tametſi non me fugit poetam hoc loco ſimpliciter dixiſſe,ſpirat Tragicum. Exercitatio poteſt omnia. LIII.

Μελέτη πάντα δύναται, ideſt,Cura oĩa põt.Laertius hanc ſniam Periandro tribuit,q Iſthmũ etiam tentarit perfodere.Significat aũt nihil eſſe tam arduũ,quod diligentia,curaq́; non efficiatur. Virgilius in Georgicis,Labor oĩa uincit improbus,& duris urgens in rebus egeſtas.Extat apud Græcos prouerbialis ſententia, θεοὶ τἀγαθὰ τοῖς πόνοις πωλοῦσι, i.Dii bona laboribus uẽdũt.Huc alluſit Horati',Perrupit Acherõta Hercule' labor.Sophocles in Electra,πόνου τοι χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ,i.

Citra laborem nil bene eſt. Quanquam autem in præſentia non eſt, neq; propoſiti, neq; operis huius, quicquid ad hmōi ſententias facit, in unum cōuertere, tñ haud grauabor, quādoqdem caſus obtulit, adſcribere uerba Senecæ ex libro de ira ſecūdo. Atq; nihil eſt, inqt, tam difficile, & arduū, quod non humana mens uincat, & in familiaritatē pducat aſſidua meditatio. Nulliq; ſunt tam feri, ſuiq; iuris affectus, ut nō diſciplina pdoment. Quodcūq; impauit animus, obtinuit. Quidā nunq̄ ridere cōſueti ſunt. Vino qdam, alii Venere, qdā omni humore interdixere corpibus. Alius cōtentus breui ſomno uigiliā indefatigabilē extēdit. Didicerūt tenuiſſimis & aduerſis funibus currere, & ingentia uixq; humanis tolerāda uirib⁹, onera portare, & in immēſam altitudinē mergi, ac ſine ulla reſpirādi uice ꝑpeti maria. Mille ſunt alia, in qbus ꝑtinacia impedimētum oē trāſcendit, oſtēditq; nihil eſſe difficile, cui⁹ ſibi ipſa mens patiētiam indixerit.

Quid p̄mum, aut ultimum. LIIII.

τί πρῶτον ἢ τί ὕστατον, i. Quid p̄mum aut ultimū. Figura ꝓuerbialis, qua utimur, quoties aut rerū copiam tātam ſignificamus, ut hæſitemus, unde potiſſimū exordiamur, aut cū perplexi dubitamus, qd p̄mum agere debeamus. Lucianus in libello, cui titulus, de mercede ſeruiētibus, καὶ τίνα πρῶτον ὦ φιλότης, ἢ τί ὕστατον φασὶ καταλέξω τούτων ἃ πάσχειν ἢ ποιεῖν ἀνάγκη τοὺς ἐπὶ μισθῷ συνόντας; i. Quidnā tibi p̄mum amice, aut qd poſtremū, ut dici ſolet, cōmemorē, ex his quæ & pati & facere coguntꝰ, ii q mercede ſeruiūt. Iuuēalis, Quo te circūagis, quæ p̄ma aut ultima ponas. Eiuſdē characteris eſt illud Euripidis in Iunone inſaniēte, ὦ μοι τίν᾽ ὑμῶν πρῶτον, ἢ τίν᾽ ὕστατον πρὸς στέρνα θῶμαι, id eſt, Quem ueſtrum ohe quem pectori admoueam meo primum, ultimum'ue.

Dente Theonino rodi. LV.

Theonino dente rodi dicuntur, q conuiciis lacerantꝰ. Sumptum à Theonino poeta quodā rabioſæ loquacitatis, petulantiſſimæq; maledicētiæ, unde & Auſonius in carmine Hendecaſyllabo, poetā quempiam indoctū & mordacem Theonem appellat. Nec poſt hac metues, ubiq; dictum. Hic eſt ille Theon poeta falſus, Bonoꝝ mala carminum Lauerna. Horatius in ſermonibus, Dēte Theonino, qui circūroditur. Neq; diſſimili figura eſt uſus in epiſtola ad Iulium Florum. Hic delectatur iambis ille Bionæis ſermonibus. Acron admonet Bionem philoſophum fuiſſe, qui mordaciſſimis dialogis lacerauerit poetas, ſic, ut nec Homero parceret. Porphyrion autumat Ariſtophanis comici patrem fuiſſe. Zoili quoq; mordacitas propemodum in prouerbio eſt, ſed ut inuidum intelligas magis, q̄ oblatratorem. Horatius hoc uitium, alibi ſuccum loliginis uocat, & ſalem nigrū, quod cum morſu, addat & famæ maculam.

Hipponacteum præconium. LVI.

nota Hipponacteum præconium pro infami non dixit. M. Tullius, nimirum prouerbiali ſchemate, in epiſtolis familiaribus, de Tigellio quodam ita ſcribens, Eumq; addictum iam tum puto eſſe, Calui Licinii Hipponacteo præconio. Nam Hipponax poeta fuit Iambographus, amarulentus, ac notæ mordacitatis, qui authore Dionyſio Halicarnaſſeo, trimetrum Archilochium de induſtria in Scazōtem infregit, cum inimicos lacerare uellet, quo uidelicet feriret fortius. Hic Bubulum & Anterinum, quod ab his deformi ſpecie pictus eſſet, uerſibus iambicis inſectatus legitur. Erat autem Hipponacti notabilis in uultu fœditas, quamobrem quidam imaginem eius propoſuere in ridentium circulis, quorum aliquot ſuis carminibus creditur ad laqueum compuliſſe. Negat id eſſe uerum Plinius, libro trigeſimoſexto, capite quinto.

Archilochia edicta. LVII.

Adagionis faciem habet & illud, quod Cicero ſcribit ad Atticum, libro ſecundo, itaq; Archilochia in illum edicta Bibuli, populo ita ſunt iucunda, ut eum locum, in quo proponuntur præ multitudine eorum, qui legunt, tranſire nequeamus. Archilochia edicta contumelioſa uocat ac uirulenta. Archilochi poetæ mordacitas uulgo celebratiſſima fuit. Is Lycambē ſocerum à quo fuerat repudiatus, huiuſq; filiam adeo uirulentis uerſibus inſectatus eſt, ut uterq; ſe laqueo præfocauerit.

Archilochi patria. LVIII.

Ἀρχιλόχου πατρίς, id eſt, Archilochi patria. Diogenianus teſtatur hoc dici ſolere de mordacibus, ac maledicis. Videas enim populos nonnullos, natura dicaces, cuiuſmodi fuiſſe feruntur Siculi.

Genuino mordere. LIX.

Qui clanculum obtrectant, lacerantq; quempiam, eum genuino mordere dicuntur. Perſius, Et genuinum fregit in illis, Lucilium ſentiens poetam Satyricum. Item Diuus Hieronymus. Poſſim reſpondere, ſi uelim, poſſim genuinum læſus infigere. Dentes autem genuini ſunt omnium reconditiſſimi, ac propemodum operti gingiua. Serò emergunt homini. Nempe circiter annum uigeſimum, multis & octogeſimo, ut author eſt Plinius libro undecimo, capite trigeſimoſeptimo. Et ob id haud ab re, liuoris atq; obtrectationis morbo dicati. Poteſt non abſurde, referri & ad uiperæ denticulos illos, quibus eam uenenum infundere putant. Plinius eodem, quod modo citauimus capite. Nam hi

quoq; ſunt

quoq; ſunt uiperis ſub gena fiſtuloſi. Poteſt & ad canes referri, q poſtremis dentibus oſſa duriora circūrodunt. Omnis aūt obtrectatio morſus dr̄. Vnde Ariſtophanes iocaẗ, in anulo non ineſſe remediū aduerſus Sycophantæ morſum. Diogenes apud Laertium rogatus, cuius nam animantis morſus eſſet pernicioſiſſimus. Ex feris, inquit, obtrectatoris, ex cicuribus adulatoris. Hoc uenenum Horatius Loliginis ſuccum appellat.

Aureo piſcari hamo. LX.

Aureo piſcari hamo dicunẗ, q mediocris cōmodi cupiditate piculum adeūt, ne maximarum reꝝ faciant iacturam. Cōmemoratur inter facete dicta Octauii Cæſaris à Suetonio. Fit.n. nōnunq̄, ut piſcis hamum etiam ipſum ſecum auferat. Porrò metaphoræ pleræq; à piſcatione ductæ prouerbii uice ſunt uſurpatæ. Sicut expiſcari apud Terētium, pro eo, quod eſt, diligenter elicere, atq; exquirere. Vorare hamum apud Plautum, Semper tibi pendeat hamus, apud Naſonem. Quod ſiqs pugnet Auguſti dictū non eſſe prouerbium, certe ꝓuerbiale eſt, nec indignū, quod in hūc ordinem adlegaẗ. Pōt fieri, ut qbuſdam ēt hoc libuerit aureo hamo piſcari. Siqdem, authore Suetonio, Nero Cæſar, reti aurato, funibus purpura, crocoq; nexis, piſcari ſolitus eſt. Proinde quoties ſic ambimus qppiam, ſi potiamur optatis, mediocre ſit emolumentum, ſin fallat ſpes, damnum ingens, apte dicemur aureo piſcari hamo.

Sapientia uino obumbratur. LXI.

Plinius hiſtoriæ mūdi libro. xxiii. capite. ii. Vinum ieiunos bibere nouitio inuento utiliſſimū eſt. Curas, uigorēq; animi impedit, ad Procinthū tendētibus, ſomno non accōmodatū, ac ſecuritatibus, iamq; dudū hoc fuit, quod Homerica illa Helena ante cibū miniſtrauit, ſic quoq; in prouerbiū ceſſit, Sapiētiam uino obumbrari. Hactenus Plinius. In ꝓuerbiis item eccl'iaſticis duo referunẗ, quæ ſapientem ēt demētent, uinū & mulieres.

Hoīes frugi, omnia recte faciunt. LXII.

M. Tullius libro Tuſculanaꝝ quæſtionum quarto, Frugalitatis nomen tanq̄ ad caput referre uolumus, quod niſi eo noīe uirtutes cōtinerenẗ, nunq̄ illud tam ꝓulgatum eſſet, ut iam prouerbii locum obtineret. Hoīes frugi, omnia recte facere. Hactenus Cicero. Docet adagiū quoſdam improbos homines, certis in rebus nōnunq̄ eſſe uſui, ac præclare ſe gerere, ueꝝ ubiq;, ac ꝑpetuo præſtare uiꝝ integrum, atq; inculpatum, id eius demum eſſe uideẗ q natura, uereq; ſit probus. Alludit ad hanc ſnīam Euripides in Hecuba, cū ait, ἀνθρώποις δ' ἀεὶ ὁ μὲν πονηρὸς οὐδὲν ἄλλο πλὴν κακός, ὁ δ' ἐσθλὸς, ἐσθλὸς, οὐδὲ συμφορᾶς ὕπο φύσιν διέφθειρ', ἀλλὰ χρηστός ἐστ' ἀεί, id eſt, Cæteꝝ in mortalibus Quiſquis malus, nil aliud ille, q̄ malus, Frugi uſq; frugi eſt. Nō.n. ingenium grauis Fortuna uitiat. Sed ꝓbus ſemp manet. Item in Iphigenia in Aulide, ὁ δ' ὀρθὸς ἐσθλὸν σαφὲς ἀεί, id eſt, Atq ꝓbus. Is palàm eſt ſemp ꝓbus. Ariſtoteles libro moraliū ſeptimo, τό τε γὰρ ἀγαθὸν ἁπλοῦν, τὸ δὲ κακὸν πολύμορφον, καὶ ἀγαθὸς μὲν ὅμοιος ἀεὶ, καὶ οὐ μεταβάλλεται τὸ ἦθος, ὁ δὲ φαῦλος καὶ ὁ ἄφρων οὐθὲν ἔοικεν ἕωθεν καὶ ἑσπέρας, i. Siqdem quod bonū, idē ſimplex, cōtra qđ malū, id uariū eſt. Et q bonus, is ſemper ſui ſimilis, neq; unquam cōmutat mores. At qſqs improbus eſt ſtultus, haudquaq̄ idem eſſe uidetur mane & ueſperi. Huic mire concinit illud lſarum arcanarum, Stultus ut luna mutatur, ſapiēs permanet ut ſol.

Fallacia alia aliam trudit. LXIII.

Terentius in Andria, Fallacia alia aliam trudit. Donatus admonet prouerbiali figura dictum. Sūptum à cōſuetudine conantium fallere, ac dolos dolis conſarcinantium ne deprehendanẗ. Vnde conſutis dolis dixit Plautus. Et ſutelas appellat huiuſmodi Technas, Et δόλους ὑφαίνειν, apud Homerum, id eſt, dolos texere.

Sera in fundo parſimonia. LXIIII.

Prouerbialis ſentētia apud Senecam in prima epiſtola. Sera in fundo parſimōia, digna profecto, quæ omni ſcrinio, omni cado, omni cellæ penuariæ inſcribatur. Admonet in tempore parcēdum rebus neceſſariis, neq; imitandum ꝓfuſoꝝ uulgus, q tum deniq; incipiunt parcere, poſteaq̄ uiderint minimum ſupeſſe. Erit elegantior ſententia, ſi traducatur ad res animi. Veluti ſiquis admoneat iuuenes, ne ſinant optimos illos annos inaniter effluere, ne illis eueniat, quod pleriſq; ſolet euenire, ut iam natu grandes animum ad res honeſtas applicent, & cum perpuſillum uitæ ſupſit, tum tempori parcere incipiant. Seram.n. in fundo parſimoniam eſſe. Prouerbium ſumptum apparet ex Heſiodo, cuius hi ſunt uerſus in opere, cui titulus, Opera & dies, ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι, μεσσόθι φείδεσθαι, δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ, id eſt, Plena ubi dolia ſunt, aut iam prope inania uini Tum ſatiare, ſed in medio fac parcior eſto Abſurdum ſiqdem & graue in imo parcere fundo. Alluſit huc Perſius Satyra ſecūda. Donec deceptus & expes, Ne quicq̄ fundo ſuſpiret nūmus in imo. Plutarchus in ſympoſiacis, decadis ſeptimæ, problemate tertio indicat poetam admonuiſſe, tum eſſe bibēdum uinum, cum eſt optimum, Vinum aūt in medio ſaluberrimum, optimumq; eſſe potu, quēadmodum ſumma pars olei potiſſimū laudatur, mellis infima. Primum, quod uini uis calor eſt. Is aūt uideẗ maxime colligi circa medium, proinde id optimū eſt ſeruare. Deinde uini pars inferior uicina fecis cor-

rumpitur, ſumma pars ab aere proximo læditur. Nam aerem inimicum eſſe uino, uel illud ſatis arguit, quod dolio pleno, uinum minus uappeſcit, quá ſemipleno, Tum quod terra defoſſa, ut aer attingere non poſſit, q̃ diutiſſime uigorem ſuum conſeruant. Theocritus item in charitibus, κενεᾶς ἐν πυθμένι χηλοῦ, id eſt, Vacuæ fundo capſæ. Scrinium inane ſignificans.

Sybaritica menſa. LXV.

Συβαριτικὴ τράπεζα, id eſt, Sybaritica méſa. De cõuiuio dicebat̃ nimium apparato. Natú à gentis eius moribus. Eſt.n. Sybaris oppidum uicinũ Crotoni ut teſtis eſt Herodotus lib. v. Stephanus in Italia cõſtituit, aitq́; poſtea Thurion appellatũ, Vnde Sybaritæ dicti, gens in architectura uoluptatũ opoſiſſima. Suida teſte, luxu, delitiiſq; adeo notabilis, ut qcqd effœminatũ, qcqd molle, qcqd accurata, atq; ambitioſa luxuria paratum eſſet, id uulgo Sybariticũ diceret̃. Vnde Ouidius in libro triſtium ſecũdo ſcribens ad Auguſtũ, Nec q compoſuit nup Sybaritida fugit. Sybaritida uocat opus Hemitheonis cuiuſdã cinædi Sybaritæ, de gñibus uoluptatũ, & obſcœnaꝝ delitiaꝝ. Item Martialis lib. xii. Qui certant, inqt, Sybariticis libellis. Philo Hebræus in uita Moyſi Sybariticas neqtias uocat laſciua poemata. Maximus Tyrius in diſſertatiõe tertia de uoluptatibus, Sybariticas ſaltatiões cõmemorat. Ariſtoteles libro moralium Eudemioꝝ primo, Smyndiridẽ quoq; Sybaritam cõparem Sardanapalo inter uoluptarios nominauit. Suidas fabulas aniles, aut parum pudicas Sybariticas appellatas ſcribit. Idem refert Sybaritas inſtituiſſe, ut eq ad tibiæ cantum ſaltare condiſcerent. Et luxurioſos Sybaritas appellatos, & Sybariſſare, Sybaritaꝝ ritu delitiis indulgere dictũ. Aſtipulat̃ & Quintilianus libro tertio Frugalitas, inquiens, apud Sybaritas forſan odio foret. Plutarchus in conuiuio ſeptem ſapiẽtum, tradit apud Sybaritas hunc fuiſſe morem, ut mulieres ab uſq; anno priore ad conuiuium uocarentur, quo ſe per ocium auro, ueſtibuſq; poſſent exornare. Hæc atq; huiuſmodi fermè referuntur ab Angelo Politiano Miſcellaneoꝝ, capite decimoquinto. Cæterum conuiuium Sybariticum depingit ac miſſus Sybaritici meminit Aelius Lampridius in Heliogabali uita Imperatoris luxu perditiſſimi, adeo ut inde nomé inuenerit, uulgo dictus Apicius. Sed Lampridii uerba ſubſcribá. Semper, inquit, ſanè aut inter flores ſedit, aut inter odores precioſos. Amabat ſibi precia maiora dici, earum rerum, quæ menſæ parabantur, orexin in conuiuio hanc eſſe aſſerens, Sexcentorum ſtruthionum capita una cœna multis exhibuit, ad edenda cerebella. Exhibuit aliquando & tale conuiuium, ut haberet uiginti & duo fercula ingentium epularum, ſed per ſingula lauarentur, & mulieribus uterentur, & ipſe & amici cum iureiurando quod efficerent uoluptatem. Celebrauit item tale conuiuium, ut apud amicos ſingulos, ſinguli miſſus appararentur, & cum alter maneret in Capitolio, alter in Palatio, alter in Cælio, alter trans Tyberim, & ut quiſq; manſiſſet, tamen per ordinem in eoꝝ domibus ſingula fercula ederentur, ireturq́; ad omniũ domos, ſic unum conuiuium uix toto die finitum eſt, cum & lauarẽt per ſingula fercula, & mulieribus uterentur. Sybariticum miſſum ſemper habuit ex oleo & Garo, quem, quo anno Sybaritæ repererunt, perierunt. De Sybaritarum tum luxu, tum interitu, permulta cõmemorat & Athenæus in Dipnoſophiſtis. Ariſtophanes, ἐν εἰρήνῃ συβαρίζειν dixit, pro eo, quod eſt opipare, ac genialiter uiuere, ἤδη δ' ἐξέσται τότ' ἡμῖν πλεῖν, μένειν, κινεῖν, καθεύδειν ἐς πανηγύρεις θεωρεῖν ἑστιᾶσθαι κοτταβίζειν συβαρίζειν, id eſt, Iam uero licebit nobis nauigare, manere, mouere, dormire, in feſtis ſpectare, conuiuio accipi, Cottabo ludere, Sybariſſare.

Sybaritica calamitas. LXVI.

Συβαριτικὴ συμφορὰ, id eſt, Sybaritica clades. Stephanus tanquam prouerbium notauit. Porrò quẽadmodum Sybaritæ perierint, Idem narrat ad hunc modum. Oraculum huiuſmodi acceperát, εὐδαίμων συβαρῖτα πανευδαίμων, σὺ μὲν αἰεὶ ἐν θαλίῃσι θεῶν τιμῶν γένος αἰὲν ἐόντων εὖτ' ἂν δὴ πρότερον θνητὸν θεοῖο σεβίζῃς τηνίκα σοι πόλεμός τε κακὸς καὶ ἐμφύλιος στάσις ἥξει, id eſt Felix omnino felix Sybarita futurus, Dum rebus lætis uenerabere numina diuum, At ſimulatq́; illis mortalis homo anteferetur, Tum ueniet, bellumq́; tibi atq; domeſtica turba. Euenit deinde ut Sybarita quiſpiam ſeruum loris cæderet in agro, qui cum ad numinis aram confugiſſet, nihilominus perſequente domino cædebatur. Quod ubi uidit, ſibi nihil profuiſſe numinis reuerentiam, protinus ad monimentum patris herilis confugit, atq; ibi demum religione commotus herus, deſtitit à cædendo. Itaq; iuxta dei reſponſum, à Crotoniatis euerſi ſunt Sybaritæ. Aelius Lampridius in uita Heliogabali ſcribit eos eodẽ anno periiſſe, quo miſſum ex oleo & Garo reperiſſent, quem ob id Sybariticum uocabant, ut modo diximus. Cæterum de Sybaritarum luxu, deq́; calamitate permulta retulit Athenæus libro duodecimo. Sicui hæc non ſatis faciunt. Quadrabit adagium in eos, qui neglectu Deorum, aut ob intemperátem luxum ſubuertuntur.

Sybaritæ per plateas. LXVII.

Συβαρῖται διὰ πλατειῶν, i. Sybaritæ p plateas. Contra faſtoſius ingrediẽtes p uiam, ſeſeq uelut

oſtantes.

oſtentantes. Sumptum adagium à faſtu, luxuq́; Sybaritarum. Aphricanus in oratione quæ Ceſtis inſcribitur. Sed.n.inqt, Sybaritæ faſtu præturgidi. Venuſtius erit, ſi paulo longius detorqueaẗ, ueluti ſi de hoie inſolentius ſe gerente, aut arrogantius de ſe loquente, aut de ſtilo phaleratiore dicas, Συβαρίτης διὰ πλατειῶν, Cognatum eſt illi, quod alio dictum eſt loco, ἀφρισπογίτης. Refertur adagium à Suida, atq; Zenodoto.

Syracuſana menſa. LXVIII.

Συρακουσία τράπεζα, Syracuſana menſa, prælauta atq; opipara dicebaẗ. Syracuſani.n.ut erát olim opibus florentiſſimi, ita uoluptatibus, ac delitiis addictiſſimi. Lucianus in Dialogo Symili ac Polyſtrati, καὶ τράπεζαι, inqt, ὑπὲρ τὰς ἐν Σικελίᾳ, id eſt, Ac menſæ Siculis lautiores. Meminit Siculæ menſæ Plato quoq; lib. de Repu. tertio. Meminit & Diogenes in epl'a quadá, ad Ariſtippú. Item Ariſtides in Pericle. Paroemia referẗ à Zenodoto. De Syracuſanoꝝ luxu meminit Ariſtoteles in Politia eius gentis, Addens Dionyſium minoré nonnunq̃ ad nonageſimú uſq; diem, ebrium pſeueraſſe, atq; ob eam rem cæcutiétibus, ac uitioſis oculis fuiſſe. Narrat Theophraſtus apud Athenæum, amicos illius & cópotores in conuiuiis adſimulare ſolitos, nó uidere ſeſe, uel cibos, uel calices appoſitos, uidelicet ad eum modum, adulantes regi cæcutienti, unde διονυσοκόλακες ſunt appellati. Apud eundem Ariſtophanes, οὐ δὴ ταῦτα διδάσκων· ἀλλ' οὐ γὰρ ἐμάθετε ταῦτ' ἐμοῦ πέμποντος, ἀλλὰ μᾶλλον πίνειν, ἔπειτ' ᾄδειν κακῶς, Συρακουσίαν τράπεζαν, id eſt, Atq hæc qdem me duce non didiciſtis, ueꝝ bibere potius deinde male canere, Syracuſanoꝝ menſam. Itẽ Plato de Rep. libro tertio, Συρακουσίαν δὲ, ὦ φίλε, τράπεζαν καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου ὡς ἔοικας οὐκ αἰνεῖς, id eſt, Syracuſaná amice menſam, & Siculam in obſoniis uarietatem, nó uideris approbare. Veꝝ his tpibus Siculi frugalitatem Hiſpanicam & Italicam ſic imitanẗ, ut propemodú ſupent, huiusq́; ꝓuerbii gl'iam planè ꝑdiderunt. Quanq̃ Athenæus in dipnoſophiſtis, inter opiparas menſas, ẽt Italicas recenſet. At his ſanè tpibus priſcam illam frugalitatis laudem ſibi uendicarunt, Quemadmodum & Græci ad priſtinam illam temulentiæ gloriam, poſtliminio redierunt. Vnde Fauſtus Andrelinus Foroliuiẽſis poeta nó ſolum laureatus, uerumetiam regius, uetus congerro meus, q plus q̃ triginta iam annos in celeberrima Parriſioꝝ Academia poeticen docet, in carmine quod de pauimento Parriſiẽſi inſcripſit adagionem in Anglos deriuauit. Menſa, ingens, Britána placet. Et haud ſcio unde natum ſit hoc uulgatiſſimum apud Gallos prouerbium, ut cum hominem ueheméter cibo diſtentum uelint intelligi, dicant tam ſatur eſt, q̃ Anglus. Verum iidem ut illis attribuunt πολυφαγίαν, ita nobis πολυποσίαν adſcribunt.

Spithama uitæ. LXIX.

Σπιθαμὴ τοῦ βίου, i. Spithama uitæ, hoc eſt modus uitæ ꝑpuſillus. Prouerbialis eſt figura, mutuo ſumpta à reꝝ méſoribus, apud quos Spithama ſeu palmus, digitos duodecim cótinet, q̃tum fermè lõgiſſimo digitoꝝ porrectu cóplecti licet. Quin hodie quoq; puſillum homúculú, palmú hois appellát idiotæ nfates. Refertur adagiú à Diogeniano.

Temporis punctum. LXX.

Στιγμὴ χρόνου, i. Púctum tpis. Simili figura dixit Terẽtius. Tum tpis ad hoc púctum mihi eſt. i. ſpatium breuiſſimú. Apud Mathematicos.n. púctum indiuiſibilis quædá pars eſt lineæ. Cuius, ut inquit Euclides, pars nulla eſt. Plutarchus de pueris inſtituendis, Στιγμὴ χρόνος πᾶς ὁ βίος, id eſt, Tpis púctum eſt ois uita.

Noua hymettia, falerna uetera. LXXI.

Macrobius libro Saturnalium ſeptimo. Cur Diſari mel & uinú diuerſis ætatibus habenẗ optima, Mel, quod recẽtiſſimú, Vinum, quod uetuſtiſſimú? Vnde eſt & illud ꝓuerbium, quo utunẗ gulones, Mulſum, quod ꝓbe tempes, miſcendú eſt nouo Himettio, falerno uetulo. Quod adagium nou uideo, ubi nobis poſſit uſui eſſe. Sed tamen adſcripſimus, ne nihil omniuo de popinis mutuati uideremur. Niſi forte placeat eo torqueri, ut dicamus è diuerſis rebus quædam optime conflari.

Qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus dederit, ſaluus erit. LXXII.

Aelius Lampridius in uita Alexandri Seueri, Idem, inqt, addebat ſniam, de furibus notá, & græce quidem, quæ latine hoc ſignificat. Qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus dederit, ſaluus erit. Admonet adagium, id quod noſtris quoq; temporibus uulgo factitant, fures non omnino ſtupidi, nó niſi magnis prædis iniiciendam manum, ut ſuperſit quo iudicem, ſi forte ſit opus, corrumpant atq; exoculent. Cæterum qui parua tollunt, deprehenſi pendent utpote quibus nihil ſit quod impertiant præfectis.

In ſimpulo. LXXIII.

M. Tullius libro de legibus tertio, agens de lege tabellaria, hoc eſt, de iure ferendorú per tabellam ſuffragiorum. Et auus quidem noſter, inquit, ſingulari uirtute in hoc municipio, quo adduxit, reſtitit M. Gratidio, cuius in matrimonio ſororem, auiam noſtram habebat, ferenti legem tabulariam. Excitabat.n. fluctus in Simpulo, ut diciẗ, Gratidius, quod poſt filius eius Marius in Aegæo excitauit mari. Hactenus Cicero. Quantum igitur coniectura conſequi licet, in ſimpulo fieri dicebant, quod uel

clanculum uel in re minuta atq; humili fieret. Eſt enim ſimpulum, authore Feſto, uas paruum, nõ diſſimile cyatho, unde mulieres diuinis rebus deditæ. Sympulatrices uocentur. M. Varro ſcribit, uas eſſe minutim fundens. In cuius locum ſucceſſerit Epichyſis, unde ueteres res minutas, nulliusq; pretii, Sympularias appellabant. Plinius libro trigeſimoquinto, capite undecimo. In ſacris quidem etiam inter has opes, non myrrhinis criſtallinis'ue, ſed fictilibus prolibatur Simpulis innocentius. Atteſtat & M. Varro cum apud Nonium Marcellum ait Deos ipſos nili Simpulo inuitari. Item Apuleius, in hodiernum, inquit, populus Romanus, Diis immortalibus Simpulo & Catino fictili ſacrificat. Proinde non abſurdum mihi uidetur, ſiquis exiſtimet ſumptam allegoriam à puerorum luſu, quo ſolent per fiſtulam anguſtam in Simpulum inflantes, quaſi fluctus quoſdam & aquæ ſtrepitum excitare.

Proteo mutabilior. LXXIIII.

Πρωτέως ποικιλώτερος, id eſt, Proteo mutabilior, in uafrum & uerſipellem competit. Lucianus in ſacrificiis, Iouem ποικιλώτερον αὐτοῦ Πρωτέως. appellat, quod ſe ſubinde in alias atq; alias formas transfiguraret. Horatius in eos, qui facile uertunt ſententiam. Quo teneam uultus mutantem Protea nodo? Item alibi, Effugiet tamẽ hæc ſceleratus uincula Proteus. Protea uocat tergiuerſantem, & quẽ Græci uocant, δυσφώρατον, id eſt, Deprehenſu difficilem. Porrò fabulam Protei notiorẽ arbitror, q̃ ut hic ſit recẽſenda. Extat apud Homerum Odyſſeæ quarto, & apud Maronem quarto item Georgicon. Simili figura diceretur & Vertumno inconſtantior. Nam hic Deus in omnigenã ſpeciem ſeſe uariat. Vnde & nomen reperit apud Latinos. Horatius, Vertumnis, quotquot ſunt natus iniquis. Huius meminit Ouidius deſcribens, quemadmodum amans Pomonam Deam, alias ſubinde formas aſſumpſerit. Et εὐμεταβολώτερος ἐμπούσης, id eſt, Empuſa mutabilior. Cuius mentionem fecit Lucianus in commentario de ſaltationibus, ἴδοις τ' ἂν οὖν αὐτοὺς πρὸς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὠκέως διαλλαττομένους, καὶ αὐτὸν μιμουμένους τὸν Πρωτέα. εἰκάζειν δὲ χρὴ καὶ τὴν ἔμπουσαν τὴν ἐς μυρίας μορφὰς μεταβαλλομένην, id eſt, Videbis igitur ipſos eodem in tempore ſubito in aliam transfigurari ſpeciẽ, atq; ipſum referre Proteum. Quin & Empuſæ exemplum conferre oportet, quæ ſeſe in innumerabiles uertit formas. Meminit huius Ariſtophanes in Ranis, καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν Δία θηρίον μέγα. ποῖόν τι; δεινόν, παντοδαπὸν γοῦν γίγνεται. τοτὲ μὲν βοῦς, νυνὶ δ' ὀρεύς, τοτὲ δ' αὖ γυνὴ ὡραιοτάτη τις. ποῦ 'στι; φέρ' ἐπ' αὐτὴν ἴω. ἀλλ' οὐκέτ' αὖ γυνή 'στιν, ἀλλ' ἤδη κύων. ἔμπουσα τοίνυν ἐστί, id eſt, At maximam profecto uideo beluam, Qualem? Nouam, quæ in cuncta ſubito uertitur, Modo bos, modo autem mula, rurſum fœmina Pulcherrima, age ubi eſt? Recta ad illam iam feror, At rurſus haud eſt mulier, imo iam canis Empuſa proinde eſt. Interpres adſcribit Empuſam ſpectrum quoddam eſſe, quod ab Hecate ſoleat emitti uidendum miſeris & calamitoſis. Id ſubinde conſueuit aliis, atq; aliis formis exhibere ſeſe. Quidam exiſtimant meridianis horis apparere ſolitum, iis, qui parentant manibus. Quod quidem haud ſcio an recte poſſit referri ad id, quod extat in pſalmis Hebræorũ, ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου μεσημβρινοῦ, id eſt, Ab occurſu & dæmonio meridiano. Sunt qui hãc ipſam Hecaten affirment eſſe. Narrant autem uno uideri pede, unde & nomen inditum putant, ἔμπουσαν ὀνοεῖ, ἑνὶ ποδί, Demoſthenes ait, Aeſchinis matrem, cui ipſe Leucotheæ nomẽ mutaſſet, appellatã fuiſſe Empuſam, eo quod quæſtus gratia, quiduis & faceret, & pateretur.

Amicus magis neceſſarius, q̃ ignis & aqua. LXXV.

Ἀναγκαιότερος πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος, i. Amicus magis neceſſarius, q̃ ignis & aqua. Hyperbole prouerbialis, admonens neminem eſſe tam diuitem aut potentem, qn opus habeat amicorum officiis. Quemadmodum enim citra ignẽ & aquam nõ conſtat hominũ uita, ita nec ſine conſuetudine, atq; opera familiarium, quos ob idipſum Latini neceſſarios uocãt ut amicitiam neceſſitudinem. Innuit adagium duo quædam maxima cõmoda colligi ex amicitia, uoluptatẽ & uſum. Nihil eſt enim neq; iucũdius igni, neq; utilius aqua. Quamobrẽ recte ſcripſit Horatius. Nil ego contulerim iucundo ſanus amico. Item Euripides apud Plutarchum, εἰς ὄμματ' εὔνου φωτὸς ἐμβλέψαι γλυκύ, ideſt, Dulce eſt tueri hominis amici lumina. Recẽſetur adagium à Plutarcho, commẽtario quẽ inſcripſit, quo pacto ſit dignoſcendus aſſentator ab amico, καθ' ὃ δὴ καὶ λέγεται, πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος ἀναγκαιότερος, id eſt, Quapropter etiam dicunt amicum igni quoq; & aqua magis neceſſarium eſſe. Extat & apud Ariſtotelem in moralibus, & apud Ciceronem in Lælio. Hodieq; uulgus indoctum habet in ore, quod eſt ueriſſimum, Tolerabilius uiui ſine pecuniis, q̃ ſine amicis.

Lupus circum puteum choream agit. LXXVI.

Λύκος περὶ τὸ φρέαρ χορεύει, i. Lupus circũ puteũ chorẽ agit. In eos dicet, q ſumpta inaniter opa, ſpe ſua fruſtrant. Aiunt. n. lupo morẽ eſſe, ut ſiqñ ſitiat, nec tuto ſe poſſit demittere, circũ puteũ oberret, fruſtra inhiãs aquæ, quam nõ poſſit cõtingere. Sũt q parœmiã inde ductã exiſtimẽt, q aliquãdo

uenia

ueniat uſu, ut lupus pecudē aliquā, aut hominē inſectet, qui poſteaq̃ ſe ī puteū quempiā altiorē metu demiſerit, obambulat ille, uelutiq; ſaltantiū in modū in orbē circūagitur, p̄dæ cupiditate qua tñ potiri nō queat. Plutarchus in commentario, cui titulus, quomodo poſſit adulator ab amico dignoſci, οἱ χρώμενοι προσαπολλύουσιν αὐτούς, τὴν περὶ τὸ φρέαρ ὄρχησιν ἀτεχνῶς ὀρχούμενοι, i. Qua q utūt, ſeipſos quoq; in pnicië adducunt, re uera, ſaltationē illā circū puteū ſaltātes. Loquit̄ aūt de dicacitate intēperāti & uirulēta, qua fit, ut nec illis q̄cq̃ utilitatis adferam⁹, in quos dicim⁹, & nobis ipſis maximū malū cōciliem⁹. Refert adagiū à Zenodoro, Suida, Diogeniano. Lydius currus. LXXVII.

Λύδιον ἅρμα, id eſt, Lydius currus. Hoc ſcommate notabantur, qui in certamine quopiam longe cæteris eſſent inferiores, & παρὰ Λύδιον ἅρμα θεῖς, id eſt, Iuxta Lydium currum curris. Plutarchus in libello quem inſcripſit, de dignoſcendo aſſentatore ab amico, τὸν δὲ κρείττονα δέμει καὶ δέδοικεν, οὐ μὰ δία παρὰ Λύδιον ἅρμα πεζὸς οἰχνεύων, ἀλλὰ παρὰ χρυσὸν ἑφθόν, id eſt, Cæterum ſuperiorem metuit ac ueretur, non Hercle ad currum Lydium pedes ingrediens, ſed ad aurum purum. Refertur adagium à Diogeniano. Quidam ad Pelopem Lydum referunt, qui ſuo curru uicerit Oenomanū. Effertur & ad hunc, ut dixi, modum parœmia, παρὰ Λύδιον ἅρμα θεῖν, id eſt, Præter Lydium currum currere, aut iuxta Lydium currum, ut pedes intelligatur certare cum Lydio curru uelociſſimo, Quod quidem certamen nimis iniq; comparatum uideatur. Achilles apud Euripidem in Iphigenia Aulidenſi, pedeſtri curſu certat cum quadriga & uincit. Cinclus. LXXVIII.

Κίγκλοι, id eſt, Cincli, ruſticano prouerbio dicebātur, præter modum pauperes, quibus neq; domus eſſet, neq; quicquam, quod ſuum poſſint dicere. Qualem Catullus deſcribit Furium, cui neq; uillula fuerit, neq; domus, neq; arca. Cinclus enim auis quædam eſt imbecillis, atq; inualida, ita ut non poſſit ipſa ſibi proprium nidum parare, proinde oua nidis ſupponit alienis. Vnde & ruſtici uerterunt in adagionem, ut mendicos & errones Cinclos uocent. Author Aelianus libro de naturis animantiū duodecimo. Quod genus homines Græci ἀνεστίους uocant, hoc eſt expertes penatium. Suidas tradit Cinclum auem eſſe maritimam, gracilem, nulloq; fermè corpore, cui peculiare ſit clunium pennas ſubinde mouere, unde & nomen additum, σεισοπυγίδα, nimirum ab agitatione caudæ, Eam prouerbio feciſſe locum, quo Menander ſit uſus in Thaide πτωχότερος Λεβηρίδος καὶ κιγκάλου, id eſt, Mendicior Leberide, atq; hinc Cincalo, κιγκλίζειν dici pro eo, quod eſt cōmoueri, & obſtrepere. Quæ ſub alis fiunt. LXXIX.

Αἱ ὑπὸ μάλης πράξεις, id eſt, Facta ſubalaria. Prouerbiali figura dixiſſe uidetur Plutarchus in cōmentario, quod inſcribit̄, quo pacto ſit dignoſcendus adulator ab amico, πόνου, inquiens, καὶ σπουδῆς ἁπάσης ἀπολειπόμενος, ταῖς ὑπὸ μάλης πράξεσιν ἀπροφάσιστός ἐστιν, id eſt, Ad laborem & res honeſtas ſegnis, in his rebus, quæ ſub ala fiunt, nihil recuſat. De adulatore loquitur ad honeſta officia, tum pigro, tū inutili, ad uoluptaria miniſteria prompto, uidelicet ad ſcortū cum fide adducēdū, ad cōparanda opſonia, ad inſtruendū conuiuiū. Equidē, opinor, ob id adulationi ſub alis ſedē datam eſſe, quod hæ corporis partes titillationē præcipue ſentiant, Siue ob cutis tenuitatē, Siue quod inſolitus nobis earū contactus partiū, Siue quod is locus uenulas habeat, quibus frictu calefactis eiuſmodi naſcat̄ delectatio. Quid autē aliud eſt adulatio, q̃ auriū pruritus quidam & gargarizatio? Vñ Lucianus in Dialogo quodā Charontis Menippi & Mercurii, Philoſophū quēpiā omnibus exuens uitiis, ἓν ἔτι τὸ βαρύτατον ὑπὸ μάλης ἔχει, τί ὦ Μένιππε; κολακείαν ὦ Ἑρμῆ, πολλὰ οἱ τῷ βίῳ χρησιμεύσασαν αὐτῷ, id eſt, Vnū quiddam adhuc ſub alis geſtat, quod eſt omnium grauiſſimum. Quidnam Menippe? Adulationem Mercuri, quæ illi plurimum attulit emolumenti in uita Niſi ſiqs malit Ὑπὸ μάλης, ita dictū, ut alibi Lucian⁹ dixit, Ὑπὸ κόλπου, Sub ſinu, ſignificās cū Veneris uſū, qui non uacat turpitudine. Nam oſcula quæq; ſupra ſinum fiunt, utcunq; cum honeſtate poſſunt cohærere. Cæterum infra ſinum οὐδὲν ὑγιές. Simul ſorbere & flare difficile. LXXX.

Tranio ſeruus apud Plautū obiurgatus eſt ab hero, quod nō maturius rediſſet, cū ille ſe alibi fuiſſe diceret, nec ſimul apud herū eſſe potuiſſe, & illud, quod iuſſus fuerat, peragere, Si uoles, inqt, uerbū hoc cogitare. Simul flare, ſorbereq; haud factu facile eſt. Cōmode utemur hoc adagio, ſiquādo ſignificabimus negocia quæpiam id genus eſſe, ut pariter ab iiſdē tractari nō queant. Veluti ſiqs conet̄ ſimul & literis & uoluptatibus uacare. Simul amoribus & parſimoniæ indulgere. Simul uxori, ſtudiiſq; ſatiſfacere. Simul & poeticis & Theologicis ſtudiis operā dare. Simul & mundo ſeruire & Chriſto. Quemadmodū fieri non poteſt, ut quis eodē in tēpore ſorbeat hauſto ſpiritu, & flet emiſſo halitu. Affine uidetur huic adagio dictū illud euangelicū, Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Nemo poteſt Deo ſeruire & mammonæ. Item illud Photionis ad Antipatrum, οὐ δύνασαί μοι καὶ φίλῳ χρῆσθαι, καὶ κόλακι, id eſt, Non potes me ſimul & adulatore uti et amico. Ad hæc ſenarius ille,

qui falſo Senecæ inſcribitur, Amare & ſapere, uix Deo conceditur. Quodq́; ait Terentium imitatus Horatius, Nihilo plus explicet, ac ſi Inſanire paret certa ratione, modoq́;.

Manum admouenti fortuna eſt imploranda. LXXXI.

Τὴν χεῖρα προσφέροντα δεῖ τὴν τύχην ἐπικαλεῖν, id eſt, Manum admouenti fortuna inuocanda eſt. Admonet adagiũ ita fidendũ eſſe diuino auxilio, ut nihilo ſegnius, quantũ in nobis eſt, & ipſi noſtra adnitamur induſtria. Alioqui non audituros ſuperos inertiũ, ac deſidioſorum uota. Quẽadmodũ eleganter ſcripſit Alexander HECIVS, p̄mus pueritiæ meæ doctor, haudquaq̃ pœnitendus. Solas iure Deus preces (Quo nemo magis impiger Aut infeſtior ocio) Auerſat̃ inertiũ. Plutarchus in Apophthegmatis Lacedæmonicis, refert apud eã gentẽ Deos, Deasq́; omneis haſtatos fingi ſolere. Venerẽ etiã ipſam armis indutã, tanq̃ ne illi quidẽ ociũ agãt, ſed bellicis ſtudiis exerceant̃. Addũt, inquit, & ꝓuerbiũ, Τὰν χεῖρα ποτιφέροντα τὰν τύχαν ἐπικαλεῖσθαι, i. Ita fortunã inuocandã, ut interim nihilominꝰ manũ admoueas, Aeſchylꝰ apud Stobæũ, φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός, id eſt, Huic qui laborat, adeſſe numen aſſolet. In eandem ſniam Pindarus, γνὼς ἄκρον ἀρετᾶς ἦλθον οἵτε πόνοις ἐγυμνάσαντο, σὺν θεοῦ δὲ τύχῃ, i. Ad ſummũ uirtutis apicẽ peruenerunt, q guſtarũt labores, non aũt ſine dei fortuna. Proinde nec ita fidendũ induſtriæ, ut diuinã opẽ negligamus, nec ita rurſum pẽdẽdũ ab illa, ut noſtꝝ ꝑtermittamꝰ officiũ.

Quã qſq; norit artẽ, in hac ſe exerceat. LXXXII.

M. Tullius Tuſculanaꝝ quæſtionũ lib. i. Sed hic quidẽ, q̃uis eruditus ſit, ſicut eſt, hæc magiſtro cõcedat Ariſtoteli, canere ipſe doceat. Bene enim illo ꝓuerbio Græcoꝝ præcipit̃. Quã quiſq; norit artẽ, in hac ſe exerceat. Hactenus Cicero. Eſt autẽ ſenarius iambicus, admonens, ut quaꝝ reꝝ ſumus periti, in his duntaxat diſputãdis, tractandiiſq́; uerſemur, quaꝝ uero ſumus rudes, eas doctoribus cõcedamus, neq; ꝓfeſſionem alienã nobis uendicemus, neq; in meſſem alienã mittamus falcẽ, ne'ue ſutores ultra crepidã iudicemus. Aulus Gellius ex Euripide citat, Sed in ſenſum non nihil diuerſum à Ciceroniano. Nẽpe ſuo quenq; uitæ inſtituto, ſtudioq́; impẽſe delectari, quod in eo ſe laudẽ aliquam aſſecutuꝝ confidat. Accidit, inquit, illis, illud Euripidis, Qua in re clarus quiſq; eſt, ad eã properat, & diei partẽ illi plurimã impertit, ĩ qua ipſe ſe exuperet, Cõtra, ĩ qua ſtupidior, ac nihili ſit, inde effugit eamq́; contemnit. Ad hoc ꝓuerbiũ alluſit Horatius ita ſcribẽs, Nauẽ agere ignarus nauis, timet, abrotanũ ægro Non audet, niſi q didicit dare. Quod medicoꝝ eſt, Promittunt medici, tractant fabrilia fabri, Scribimus indocti, doctiq; poemata paſſim. Huc ꝑtinet illud Pindaricum, quod refert Plutarchus commentario, quem inſcripſit, περὶ τῆς εὐθυμίας. Ἵππος μὲν ἅρματι, ἐπ' ἀρότρῳ βοῦς, παρὰ ναῦν δ' ἰθύει τάχιστα δελφίς, κάπρῳ δὲ βουλεύοντι φόνον, κύνα δεῖ τλάθυμον ἐξευρεῖν, id eſt, Equus in quadrigis, in aratro bos. Nauem ocyſſime præuertitur Delphinus, capro cædem molienti inueniendus canis laborũ patiens. Videlicet ſignificat unumquẽq; adhibendum ad id, in quo ualet.

Dedi malum & accepi. LXXXIII.

Dedi malum & accepi. Beticũ adagiũ eſt, quo licebit uti, quoties eiuſmodi permutatio uidebitur facta, ut malũ ꝓ malo ſit redditũ, & par pari relatũ, ueluti ſiqs improbũ generꝝ dediſſet, ac nuꝝ item improbã recepiſſet. Recenſet̃ & explicatur à Plinio iuniore in epiſtolis. Cecilius, inqt, Claſſicus homo fœdus & aperte malus, cõſulatũ in ea parte nõ minus uiolẽter, q̃ ſordide geſſerat, eodẽ anno quo in Africa Marius Priſcus. Erat autẽ Priſcus ex Betica, ex Africa Claſſicus, inde dictum Beticorum (ut plerunq; dolor etiam uenuſtos facit) non illepidum ferebatur. Dedi malum & accepi.

Carpet citius aliquis, q̃ imitabitur. LXXXIIII.

Μωμήσεταί τις μᾶλλον ἢ μιμήσεται, id eſt, Reprehendet aliquis citius, atq; imitabitur. Senarius hic Apllodori pictoris operibus inſcribi conſueuit, qui primus umbraꝝ imitationẽ inuenit. Refertur & ad hunc modum μωμήσεταί τις θᾶσσον ἢ μιμήσεται, Apte dicetur de re quapiam artis abſolutæ, atq; inimitabili. Porrò res egregias multo procliuius eſt carpere q̃ æmulari. Cæterum eſt elegans προσονομασία in duabus uocibus Græcanicis μιμήσεται & μωμήσεται, quæ cũ ſono minimum diſtent, tamen res declarant longe diuerſiſſimas.

In foribus adeſſe. LXXXV.

Περὶ τὰς θύρας, id eſt, In foribus adeſſe, dicitur allegoria prouerbiali, quod inſtat, iamq; in proximo eſt. Plutarchus πυρετοῦ περὶ θύρας ὄντος, id eſt, Cũ febris in foribus adeſt. Sic & orbis opifex, in arcanis literis, ad Cain fratricidam, Sin male egeris, ſtatim in foribus peccatum tuum aderit.

Alia Lacon, alia aſinus illius portat. LXXXVI.

Ἄλλα μὲν λάκων λέγει, ἄλλα δὲ λάκωνος ὄνος φέρει, id eſt, Alia quidem Lacon dicit, alia Laconis aſinus portat. Effertur apud quoſdã & ad hunc modũ parœmia, Ἄλλα μὲν λεύκων, ἄλλα δὲ λεύκωνος ὄνος φέρει, id eſt, Alia Leucon, alia Leuconis aſinus portat. In eos dicebatur, quorum oratio diſſentiret à factis. Natum aiunt ab huiuſmodi quodam euentu. Agricola quiſpiam nomine Leucon ſolitus eſt utres

tus eſt utres

tus eſt utres melle plenos ſtoreis obuoluere. Rogatus autem ab exactoribus uectigalium, quidnam portaret, ordeū ſe portare reſpōdebat, uidelicet quo min⁹ pecuniæ pſolueret. Sed cū eueniſſet aliqñ, ut lapſus in terrā aſinus onus effudiſſet, accurrerunt exactores, in reponendis ſarcinis auxilio futuri. Vel ubi interim cognouiſſent mel in utribus eſſe, nō ordeū, Leuconē obtorto collo abduxerūt, tāq̃ q ſe debito uectigali fraudaſſet. Atq; illud ridētes addiderūt alia Leucon, alia portat aſinus. Nā in nō nullis codicibus dicit nō addit', atq; ita mea ſnia dictum feſtiuius reddit'. Ea uox poſtea uerſa ē in adagionem, Refertur à Zenodoto & à Diogeniano.

Corpore effugere. LXXXVII.

Corpore effugere, eſt piculū iā imminens, ac penè premens arte quadā declinare. Tranſlatū à gladiatoribus ictū modico corporis flexu fallentibus. M. Tullius in Catilinā inuectione pma. Quot ego tuas petitiones ita coniectas, ut uitari poſſe non uiderent', parua quadā declinatione, & (ut aiūt) corpore effugi. Hactenus Cicero. Itaq; quoties aliquē diſcrimine q̃ minimo à piculo abfuiſſe ſignificabimus, corpore declinatū malū dicemus. Minus.n. piclitantur, q moenibus, aut alio quopiā obiectu defendunt', Verum q nudi telis obiecti, nihil habent, quo ſe tueant', niſi cōmodo corporis deflexu, ii demū in extremo piculo uerſari uident', penè diuerſa figura dixit Catullus. Cōtra nos tela iſta tua euitamus amictu, id eſt. facile depellimus, non ſecus, q̃ muſcarum inſultus.

De alieno ludis corio. LXXXVIII.

De alieno corio ludere, puerbio dicuntur, q ſecurius agunt, ſed alieno piculo. Sūpta allegoria uel à coriariis, uel ab Apologo quopiā, uel à ſeruis, q ſiquid peccatū ſit, tergo dant pœnas. Apuleius in Aſino aureo lib. vii. Quod ſiquo modo cæteri latrones pſenſerint, nō rurſus recurres ad aſinū, & rurſum exitiū mihi parabis. Re uera ludis de alieno corio. Verba ſunt Aſini, puelli accuſantis, quod cū prius illius culpa fuiſſet, in diſcrimen adductus, in fuga, nūc denuo cōmittat, ut ſit rurſum fugiendū, idq; ſuo potiſſimū periculo. Alluſum eſt aūt ad aſini coriū, quod mortuis detrahit'. Eſt ſimile quiddā & apud Plautum, de meo tergo degit' corium, id eſt, res meo fit periculo. Neq; diſſimile quod refert Feſtus pro ſcapulis, id eſt, pro periculo plagarum. Circumfertur apud noſtratium uulgus non abſimile huic prouerbium. Ex alieno tergore lata ſecari lora, Quo quidem ſignificant unumquenq; minus eſſe parcum in alieno, q̃ in ſuo.

In herba eſſe. LXXXIX.

Vbi ſpem immaturam indicamus, ac longius adhuc abeſſe, ut conſequaris, in herba eſſe dicimus. Sumpta metaphora à ſegetibus, teneris adhuc & herbeſcentibus, de quibus nihil adhuc certi ſibi poſſit agricola polliceri, propterea quod plurimi caſus ſolent incidere, qui non ſinant cultorem optato potiri. Verum ubi iam demeſſem ſegetem in horrea conuexit, tum demum utcunq; tutum eſt bene ſperare. Ouidius in epiſtola Helenes ad Paridem. Sed nimium properas & adhuc tua meſſis in herba eſt. Hæc mora ſit uoto forſan amica tuo. Perſius in Satyra ſexta, Emole, quid metuis? occa & ſeges altera in herba eſt.

In alieno foro litigare. XC.

Prouerbium reſipit hæc quoq; figura. In alio foro litigare, pro eo, quod eſt in re noua, cuiq; nondum aſſueueris uerſari. Habent enim diuerſa fora, diuerſas litium formulas, uariasq; tractandarum cauſarum rationes, quarum qui rudis ſit, is tanquam hoſpes in peregrina regione multa deſyderet neceſſe eſt. Martialis in præfatione libri duodecimi. Accipe ergo rationem in qua hoc maximum & primum eſt, quod ciuitatis aures quibus aſſueueram, quæro, & uideor mihi in alieno foro litigare.

In ſeditione uel Androclides belli ducem agit. XCI.

ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ Ἀνδροκλείδης πολεμαρχεῖ, id eſt, Seditione orta, dux eſt etiam Androclides. Carmen Heroicum prouerbio celebratum, in homines contemptos & humiles, qui per occaſionem aliquam incidentem, dignitatem ſortiuntur. Quemadmodum in rerum tumultu, nonnunquam infimi quidam pro tempore regnant. Detorqueri poteſt ad malos principes, qui rebus pacatis minus ualent in rep. atq; ob id aliquoties data opera rerum motus excitant arte tyrannica, quo commodius ſuo arbitratu populum compilent. Aut in Theologos quoſdam, eo nomine indignos, qui diſſidium ac tumultus concitant in plebe Chriſtiana, quo nimirum hac occaſione celebres reddantur, maluntq; publico omnium malo nobilitari, q̃ inglorii uiuere. Refertur à Suida, Diogeniano, atq; item à Plutarcho in uita Niciæ, & apud eundem in commentario, περὶ φιλαδελφίας. Effertur etiā ad hunc modum, ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ πάγκακος ἔμμορε τιμῆς, id eſt, In ſeditione etiam ignauiſſimus honorem ſortitur. Rurſum effertur hoc pacto, ἐν γὰρ ἀμηχανίῃ καὶ καρκίνος ἔμμορε τιμῆς, id eſt, In rebus deſperatis, etiam cancer honorem ſortitur. Ad hanc ſententiam pertinet & illud Græcis prouerbii uice celebratum, καιρὸν τυχὼν γὰρ πτωχὸς ἰσχύει μέγα, id eſt, Mendicus etiam plurimum in loco poteſt.

Inter indoctos etiam Corydus ſonat. XCII.

ἐν ἀμούσοις καὶ κόρυδος φθέγγεται, id eſt, Inter amuſos etiam Corydus ſonat. Quadrabit in

quoſdam qui apud idiotas audent ſeſe uelut eruditos uēditare, inter doctos alioqui prorſus elingues, id, quod citra metahporam eleganter extulit Euripides in Hippolyto coronato, οἱ γὰρ ἐν σοφοῖς φαῦλοι, παρ᾽ ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν, id eſt, Apud eruditos, qui nihil ualent apud plebem imperitam præminent facundia. Corydus uiliſſimum auiculæ genus, minimeq́; canorum ſtrepit tamen utcunq; inter aues mutas. Apud Luſciniam canens, ferri nequaquam poſſet. Huc adſcribendum arbitror, quod ut refert Athenæus libro ſexto, nō illepide dixit Philoxenus paraſitus, cognomēto Pternocopis, in alterum paraſitum nomine Corydum, αἱ κίχλαι τίμιαί εἰσι, καὶ τοῦ κορύδου παρόντος, id eſt, Turdi in precio ſunt & Corydo præſente, Ad quod ille, At ego, inquit, memini Corydum obolo fuiſſe æſtimatum.

Quæuis terra patria. XCIII.

πᾶσα γῆ πατρὶς, id eſt, Quæuis terra patria Hemiſtichium eſt oraculi, quondam redditi Meleo Pelaſgo, de uictoria conſulenti, cuius meminit & Mnaſeas teſte Zenodoto & Dionyſius Chalcidenſis. Admonet adagium uirum ſapientem, ac bonum ubicunq; gentium uixerit, felicem eſſe. Vnde & Socrates interrogatus, Cuiatis eſſet, κοσμικὸν, id eſt, mundanum ſe eſſe reſpondit. Idem innuit Ariſtophanes in Pluto, cum ait, πατρὶς γάρ ἐστι πᾶσ᾽ ἵν᾽ ἂν πράττῃ τις εὖ id eſt, Illic etiam patria eſt, ubi tibi ſit bene. Dicuntur hæc à Mercurio, cupiente uel cœlo relicto, in Cremyli iam diuitis aſciſci familiam. Vſqueadeo credebat ibi demum eſſe patriam homini, ubicunq; feliciter ageret. Illic exilium, ubi parum commode uiueret. Fertur hic quoq; uerſiculus, puerbialis, τῷ τι καλῶς πράσσοντι πᾶσα γῆ πατρὶς, i. Solū omne patria proſpere quicunq; agit.

Odium Vatinianum. XCIIII.

Odium Vatinianū, pro capitali, ac uehementer acerbo. Vatinius in quē acerrime M. Tullius inuectus eſt, in tantū odiū populi Romani peruenerat, iam detectis illius flagitiis, ut in prouerbiū ceſſerit odiū Vatinianū. Catull⁹, Munere iſto odiſſem te odio Vatiniano.

Odiū nouercale. XCV.

Conſimili figura legimus odium nouercale, propterea, quod nouercis omnibus, innatum ſit fatale quoddam & irreconciliabile odium in priuignos, id, quod eleganter indicat Epigramma græcum, quod haud grauabor adſcribere. Fertur autem titulo Callimachi, nec illo quidem indignum authore, Στήλην μητρυιῆς μικρὰν λίθον ἔστεφε κοῦρος ὡς βίον ἠλλάχθαι, καὶ τρόπον οἰόμενος, ἡ δὲ τάφῳ κλινθεῖσαν κατέκτανε παῖδα πεσοῦσα φεύγετε μητρυιῆς καὶ τάφον οἱ πρόγονοι, Quorum carminum elegantiam cum haud neſciremus nos non aſſecuturos, tamen quo poſſent intelligi utcunq; uertim⁹. Exiguo lapidi puer addit ſerta nouercæ. Mutaſſe ut uitam ſic ratus ingenium. At puerum extinguit tumulo hæc illapſa, nouercæ Priuigni exanimem uel tumulū, fugite. Euripides in Alceſtide, ἐχθρὰ γὰρ ἡ ἐπιοῦσα μητρυιὰ τέκνοις τοῖς πρόσθ᾽, ἐχίδνης οὐδὲν ἠπιωτέρα, id eſt, Hoſtis nouerca eſt ante natis liberis, Nihiloq́; mitior nocente uipera.

Perdidiſti uinum infuſa aqua. XCVI.

ἀπώλεσας τὸν οἶνον ἐπιχέας ὕδωρ, id eſt, Perdidiſti uinum infuſa aqua. Verba ſūt Polyphemi ex Tragœdia Ariſtii, cui titulus Cyclops, teſte Chamæleonte in Satyris. Sic enim increpat Vlyſſem uinum aqua tēperantē. Antiquitus meꝝ bibebāt, non ſine noxa, donec Staphilius Sirtheni filius oſtēdiſſet uinū aqua diluere. Nā huius hoc inuentū teſte Plinio lib. vii. Dicetur in eos, qui initio quædam recte faciunt, deinde q̄uis leui de cauſa, benefacta malefactis ſubuertunt. Vlpianus apud Athenæum in eum, qui βαλλίζουσιν dixerat pro κωμάζουσιν, idq́; barbare σὺ δὲ ἡμῖν ἐκ γῆς συβούρεασ᾽ ὄνομα πριάμενος, ἀπώλεσας τὸν οἶνον ἐπιχέας ὕδωρ, i. Tu uero nobis ex terra ſubulca uocabulum mercatus perdidiſti uinū infuſa aqua. Cyclops enim ut Barbarus, ac temulentus (talē enim inducit ēt Homerus) ſic exiſtimat uinū aqua corrumpi, cum è diuerſo ſapientū iudicio reddať melius, ac ſalubri⁹, unde & Plato admonet, ut Bacchum temulentū Deū, nymphis ſobriis Deabus temperemus. Idem docet Epigrāma græcū Meleagri, Id eſt huiuſmodi, Αἱ νύμφαι τὸν Βάκχον, ὅτ᾽ ἐκ πυρὸς ἥλατο κοῦρος νίψαν, ἀπὸ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον, τοὔνεκα σὺν νύμφαις Βρόμιος φίλος, ἢν δέ νιν εἴργῃς μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον, id eſt, Bacchus ut è flāmis puer exiliiſſet, in undis Tinxerunt nymphæ ſordidū adhuc cinere. Hinc iunctus nymphis, eſt Bacchus gratus, at ignē Ardentē capies, hūc niſi miſcueris. Quanq̄ uinū largius dilutū illud habet noxæ, quod in poſteꝝ diē grauius dolet caput, qui biberit, q̄ ſi meꝝ bibiſſet. Ariſtoteles id eſſe putat i cauſa, quod uinū per ſe craſſius, acceſſione aquæ factū ſubtilius, citius penetrat anguſta capitis foramina, meri noxā, cuius adhuc multā uim obtinet, eodem tranſmittens, præterea concoctu difficilius eſt.

Abiecit haſtam, Rhipſaſpis. XCVII.

Haſtam abiicere dicitur, utiq; prouerbiali figura, qui cauſæ ſuæ diffiſus abiicit animum, ac deſinit contra conari. Cicero pro L. Murena. Vides ne tu illum triſtem, demiſſum ? Iacet diffidit, abiecit haſtam. Græcis item prouerbiali conuicio dicuntur, ῥιψάσπιδες, Ignaui, ac timidi, quiq́; in acie locum deſerunt, & clypeum, abiiciunt, quo probro notatus eſt Demoſthenes. Lucianus in Ioue Tragœdo,

καὶ δῆλος

καὶ δῆλος ἐστιν ἀπορρίψων τὴν ἀσπίδα, id eſt, Ac planè uidetur ſcutum abiecturus. Vſqueadeo uero probroſum habebatur antiquitus clypeum abiicere ut Lacedæmonii Archilochum è finibus ſuis iuſſerint excedere, quod ſcripſiſſet ſatius eſſe clypeũ abiicere, q̃ interire, teſte Plutarcho in Apophthegmatis Laconicis. Id Archilochi diſtichon refert ab Ariſtophane in fabula, cui titulus εἰρήνη. Eſtq; huiuſmodi. ἀσπίδι μὲν σαΐων τις ἀγάλλεται, ἣν παρὰ θάμνῳ ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων, id eſt, Scuto aliquis gaudet Saius, ego quem ſine culpa Deſerui nolens, inter opaca rubi. Interpres admonet Saios eſſe Thraciæ populos, aduerſus quos bellans Archilochus, fugerit abiecto clypeo. Cuius exemplum poſtea ſecutus eſt Demoſthenes ad dicendum, q̃ pugnandum inſtructior. Notatur apud Ariſtophanẽ & Cleonymus hoc nomine, ut in Veſpis, ἀπέβαλε τὴν ἀσπίδα, i. Abiecit Clypeũ.

Mentiuntur multa cantores. XCVIII.

πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοὶ, id eſt, multa Mentiuntur cantores. In eos quadrabit, qui ad gratiam loquũtur, & auribus blandiũtur. Inde ductũ, quod cantores hoc modo ſpectantes, ut delectent, ac placeant, pleraq; canunt in laudem auditorum falſa. Nihil enim ueritate grauius, nihil aſſentatione ſuauius. Ariſtoteles libro τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ primo, ἀλλὰ κατὰ τὴν παροιμίαν, πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί. Sed iuxta prouerbium, Multa mentiuntur poetæ. Eſt autem, ni me fallit memoria, hemiſtichium Homericum, de citharœdis, ſolitis in conuiuio canere. At hoc dictum quoſdam uſqueadeo mouet, ut prorſus ab omnibus omniũ poetarũ ſcriptis abſtineant, non minima portione eruditionis.

Acciſſare. XCIX.

ἀκκίζειν, id eſt, Acciſſare. Græco prouerbio dicebãtur, qui cum maxime cuperent accipere quippiam, tamen ficte recuſabant, qui mos hodie quoq; multis durat. Scribũt Acco mulierẽ fuiſſe quãpiam, notæ ſtultitiæ, quæ ſolita ſit ad ſpeculum cum imagine ſua, perinde atq; cum alia muliere confabulari, ut hinc uulgo, quæ ſtultius, aut ineptius aliquid agerẽt, acciſſare dicerent̃, & Accus nomine compellarentur. Apparet illud etiam moribus huius mulieris adfuiſſe, ut recuſaret, quæ tamen cupiebat, unde & Acciſmus ficta huiuſmodi recuſatio dicatur. M. Tullius ad Atticum libro epiſtolarum ſecundo. Hoc, opinor, certi ſumus periſſe omnia, Quid enim ἀκκιζόμεθα tam diu, id eſt, quid diſſimulamus? Lucianus in libello de mercede ſeruientibus, ὁ δὲ ἀκκισάμενος, ἄπαγε, παρὰ σοῦ δ' ἐγώ; id eſt, At ille acciſans, Aufer, inqt, Ego ne abs te? Idem in amoribus, πάντα δὴ τὸν ἐπιτελῆ ἀκκισμὸν, id eſt, Omni ſublato Acciſmo, id eſt, tergiuerſatione. Ruſus in eodẽ ſermone, πολὺς δ' ὁ μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἀκκισμὸς, id eſt Multus autem uiris adeſt Acciſmus. Item Philemon apud Athenæum οὐκ ἔστ' οὐδ' εἷς ἀκκισμὸς, οὐδὲ λῆρος, id eſt, nec ullus eſt Acciſmus aut nugatio. Plutarchus indicat Acco & Alphito mulieres fuiſſe, per quas fœminæ deterrent pueros à peccando.

Scytha acciſſans aſinum. C.

ἀκκιζόμενος σκύθης τὸν ὄνον, id eſt, Acciſſans Scytha aſinum. Aduerſus eos, qui uerbis auerſantur, quod recupiunt. Id ad huiuſmodi fabulam referunt. Quidam conſpecto aſini cadauere, Scythã quendam, qui forte aderat, admonuit, ut cœnaret, Ille primum aſpernatus, atq; abominatus, poſtea tamen apparuit, cœnauitq;.

CHILIADIS SECVNDAE CENTVRIA TERTIA.

Aut quinq; bibe, aut treis, aut ne quatuor. I.

Thenæus de bibacitate diſputans, ſcribit adagium huiuſmodi, uulgo fuiſſe celebratum, ἢ πέντε πίνειν, ἢ τρεῖς, ἢ μὴ τέτταρα, i. Aut quinq; bibe, aut tria, aut ne quatuor. Præſcribit modũ diluendi uini. Hæc aũt tẽperatura maxime placebat antiqs, ut quinq; uini cyathis, duo adderent̃ aquæ, aut duobus unus. Huius rei teſtẽ citat Ionẽ poetam, qui ſcripſerit, Vatem quẽdã Palamedi prædixiſſe, Græcos nauigaturos, qui treis cyathos ad unum biberent. Item Nicocharem in Amymone, χαῖρε πέντε καὶ δύο, id eſt, Salue quinq; & duobus. Præterea Amipſiam, ἐγὼ δὲ διόνυσος πᾶσιν ὑμῖν εἰμὶ πέντε καὶ δύο, id eſt, Ego autem Bacchus omnibus uobis quinq; & duo. Verum hac de re copioſius aliquanto Plutarchus, τῶν συμποσιακῶν, Decade tertia, teſtans conuiuialibus cãtiunculis celebratum fuiſſe, ἢ πέντε πίνειν ἢ τρεῖς, ἢ μὴ τέτταρα. Ne quis temere Plauti uerba commutet, Nã apud hũc quoq; referunt̃. Atq; in hãc rẽ iocatur Ariſton, quemadmodum in muſica Hemiolii proportio ſymphoniam reddit diapente, dupla ſymphoniam efficit, quæ dicit̃ diateſſaron, At eam quæ uocatur Diateſſaron, ſymphoniã eſſe, præter cæteras hebetẽ & obſcuram, & epitrito conſtare. Itidem & in bibendi harmoniis treis eſſe ſymphonias uini ad aquam, Diapente, διὰ τριῶν & diateſſaron. Nã diapẽte ſymphoniã ex Hemiolio

cõſtitui, ſi tres aquæ cyathi, duob' uini cyathis admiſceant. Quod ſi duobus admiſceas duos, dupli ꝓportionẽ exiſtere, Diateſſarõ harmoniã fore. ſi uni uini cyatho treis aquæ cyathos addideris, Atq; hic eſſe epitritũ, Quæ proportio ꝑtineat ad treis magiſtratus in Prytaneo ſapientes, ac ſobrios, Aut ad dialecticos, cũ adductis ſuperciliis de ſuis anxiis argutiis diſputant. Iam ſi duos uni admiſceas tonum naſci maxime turbulentũ, & ut appellat ipſe ἀκροθώρακας, chordas mouentẽ, non mouendas mentiũ, ꝓpterea quod per hunc nec omnino ſobrios eſſe licet, nec ſtultitiã mero immergere. Quod ſi duo tribus addideris, harmoniã exiſtere omniũ, maxime muſicã, ut quæ ſomnos inuitet, tranquillitatẽ ac ſummã quietẽ inducat. His ita ꝑ iocũ dictis adiecit Plutarchi pater, Priſcos Ioui duas addidiſſe nutrices, Iten & Adraſtiã, Iunoni unã, nempe Euboeã, Apollini duos, Alethiã, & Corythaliã, Baccho uero plures, qđ hunc deũ oporteat, pluribus nympharũ menſuris mãſuefactũ, ac domitum, moderatiorẽ, ac mitiorẽ reddere. Significat autẽ uinũ multa aqua diluendũ. Meminit huius adagii Plautus in Sticho, ſeruos compotantes inducens. Sed interim Stratege noſter, cur hic ceſſat cantharus? Vide quot cyathos hos bibimus, Tot quot digiti ſunt tibi in manu. Cantio eſt Græca καὶ πέντε πῖνε καὶ τρία πῖνε ἢ μὴ τέτταρα. Quanq̃ hic Plauti locus non caret ſuſpicione mendi. Quod autẽ prohibet Græca cantio, ne quatuor biberet, ad ueterum ſuperſtitionem pertinet, qua creditũ eſt impares numeros ad omnia efficaciores eſſe, id, quod Plinius intelligi putat in febribus dierum obſeruatione. Porrò de quaternione uitato ĩ poculis, idem libro uigeſimooctauo, capite ſexto, ſcribit ad hunc modum. Numerum quoq; quaternariũ Democritus condito uolumine, & quare quaterni cyathi, Sextarii'ue non eſſent potandi. Huc nimirum alluſit Horatius, libro Odarum tertio, Da lunæ propere nouæ, Da noctis mediæ, da puer auguris Murenæ, tribus aut nouem, Miſcentur cyathis pocula commodis. Qui muſas amat impares, Ternos ter cyathos attonitus petet Vates. tris prohibet ſupra, Rixarum metuens tangere gratia, Nudis iuncta ſororibus. Item Auſonius, Ter bibe uel toties ternos, ſic myſtica lex eſt, id eſt, Aut treis cyathos, ad numerum Gratiarum, aut nouem ad numerum Muſarum.

Siculus mare. II.

Σικελὸς θάλατταν, i. Siculus mare, Subaudi, proſpectat. De his, qui denuo ſollicitantur ad ſubeũdum periculum. Natum aiunt à Siculo quodam, qui cum ficos naui portans, naufragium feciſſet, ac deinde ſedens in littore mare placidum, ac tranquillum uideret, uelut inuitans ad iterandam nauigationẽ, dixiſſe fertur, οἶδ᾽ ὃ θέλεις, σῦκα θέλεις, id eſt, Noui quid uelis, ficos uis. Recenſetur ab omnibus fermè prouerbiorũ Græcorum collectoribus.

Ficum cupit. III.

Σῦκον αἰτεῖ, i. Ficum petit. In eum dicebatur, qui commoditatis alicuius gratia blandiebať. Inde natum tradunt, quod olim Athenienſes agricolis blandiri ſoleant, ut ab illis ficos præcoquos acciperent, bene ominantes, ac precantes, ut in annum ſequentem fici feliciter prouenirent. Ruſtici uero poſteaq̃ ſenſerunt ciuium blandiloquẽtiam eo ſpectare, ut ficos acciperent, in prouerbium uerterũt, ut commodi ſpe adulantem ficos petere dicerent. Ariſtophanes in Veſpis, σὺ δὲ νῦν σῦκά μ᾽ αἰτεῖς, id eſt, Tu uero nunc ficos à me petis.

Longum ualere iuſſit. IIII.

Μακρὰ χαίρειν φράσας ταῖς ἐνταῦθα τιμαῖς, id eſt, Honoribus, qui hic ſunt, longum ualere iuſſis. Ea figura quoties ad rem, non ad hominem refertur, haud dubie prouerbialis eſt. Rem igitur, à qua nos abdicamus, ei renunciare dicimur, ac longum ualere iubere. Sumpta metaphora ab iis, qui diſcedũt diutius abfuturi, ſeu nunq̃ redituri. Eſt ſæpicule apud Lucianum, & item apud alios. M. Tullius in epiſtolis ad Atticum libro octauo. At ille, πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ dicens, Contulit ſe Brunduſium. De Philoſopho loquiť, qui cum ſolitus eſſet multa præclara de honeſto loqui, quod in ipſo ſitum eſſet, poſtea ueluti renuncians philoſophiæ, ſibi conſuluerit. Item Hippolytus apud Euripidẽ, τὴν σὴν δὲ Κύπριν πόλλ᾽ ἐγὼ χαίρειν λέγω, id eſt, Veneri tuæ multum ualere renuncio.

Ficus ficus, ligonem ligonem uocat. V.

Τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγων, id eſt, Ficusq; ficus, ac ligonem nominans ligonẽ. Senarius è Comoediis Ariſtophanis in adagionem traductus. Quadrat in eum, qui ſimplici & ruſticana utens ueritate, rem ut eſt narrat, nullis uerborum ambagibus, ac phaleris obuoluẽs. Sunt.n. apud Rhetores figuræ quædam, quibus fit, ut turpia honeſte, aſpera molliter, ſuperba modeſte, mordacia blande dicantur. At qui craſſiore ſunt Minerua, rudius, ac planius eloquunť, ſuo quicq; nomine ſignãtes. Lucianus in Ioue Tragoedo, ἐγὼ δ᾽ ὡς ὁ κωμικὸς ἔφη ἄγροικός εἰμι τὴν σκάφην σκάφην λέγων, id eſt, Nam ego quemadmodum ait Comicus ruſticanus ſum, & ligonem ligonẽ appello. Rurſum in præceptis hiſtoriæ conſcribendæ, uult ſcriptorem liberum et incorruptum eſſe, qui rẽ, ut eſt geſta, narrãs, ficus ficus appellet, ligonem ligonem. Inuenitur ad hunc quoq; modum τὰ σῦκα σῦκα λέγω καὶ τὴν κάρδοπον κάρδοπον, id eſt, Ficus, ficus uoco, & panariũ panariũ. Ariſtophanes in Nebulis.

οὐκ ἂν ἀποδοίην οὐδ' ὀβολὸν ἂν οὐδενὶ ὅς τις καλέσειε κάρδοπον τὴν κάρδοπον, i. Ego nec obolum cui piã pſoluerim, Qui cardopũ tãtũ uocarit cardopũ. Cardop⁹ arca panaria. Domeſticus teſtis. VI.

οἴκοθεν ὁ μάρτυς, id eſt, Domeſtic⁹ teſtis, Vbi quis ipſe ſeſe laudat. Quaſi domi teſtẽ habeat, nõ aliunde adductũ. Huic autem teſtiũ generi q̃ minima fides haberi ſolet, ac legibus ceu ſuſpecti reiiciũ tur Lucianus in Ioue Tragœdo, εὖγε, οἴκοθεν ὁ μάρτυς φασὶν, id eſt, Euge, Domo adductus teſtis, ut dici ſolet. Huc alluſiſſe uidet̃ Seneca ad Lucilliũ, cũ ſcribit in hũc modũ, Expecta me puſillũ, & de domo fiet remuneratio, niſi qs malit illic dono legere. Sunt Græci ſcriptores q dicant hoc adagiũ cõ uenire in eos, qui prius mentiti, poſtea uerum confitentur, uelut adacti conſcientia, quæ pectoris teſtis eſt. Sic Plutarchus, τὴν οἴκοθεν κρίσιν nocat, animi iudicium, quod non corrumpitur.

Bœoticum ingenium. VII.

Bœotii apud antiquos male audierũt uulgo, ſtoliditatis nomine, quẽadmodũ ſuperius oſtẽſum ẽ. Vnde qcquid inſulſum eſſet, ac ſtultũ, id Bœoticũ dicebant. Lucianus in Ioue Tragœdo, ἄγροικον εἴρηκας καὶ δεινῶς βοιωτικὸν, id eſt, Iſtud, quod dixiſti prorſus agreſte eſt & uehementer Bœoticũ. Inuenit̃ & βοιωτικὸς νοῦς, id eſt, Bœoticũ ingenium, p ſtupido, ac ſtolido. Horatius in epiſtolis, Bœotũ in craſſo iurares aere natũ. Plutarchus ipſe Bœotus cũ aliis aliquot locis, tũ in cõmentario de carniũ eſu, Scribit ab Atticis notatos Bœotos, tanq̃ brutos & ſtupidos, ac pingues, idq́; propter edacitatem, quemadmodum alibi meminimus.

Bœotica cantilena. VIII.

Βοιώτιος νόμος, id eſt, Bœotica cantio, dicebat̃, ſiquibus reꝝ initia tranquilla, ac pſpera fuiſſent, poſteriora turbulenta, ac triſtia. Vnde Sophocles ſcripſit, ὅταν τις ᾄδῃ τὸν βοιώτιον νόμον, id eſt, Vbi quis cecinerit cantionẽ Bœoticã. Natũ ex hiſtoria. Nã Bœotii primũ liberam, ac pacatam agebant uitam, deinde mortuo Laio, in uarias calamitates inciderunt, ut illoꝝ cantilena, à læto initio in luctum deſiiſſe uideatur. Citatur à Zenodoto.

Bœotica ænigmata. IX.

Βοιώτια αἰνίγματα i. Bœotica ænigmata dicebãt̃, oblique atq; obſcure dicta, quæq́; p difficile pcipi poſſent. Sũptũ à fabula Sphingis monſtri Thebani. Ea ppoſuit Oedipo ænigma huiuſmodi, τετράπουν, δίπουν καὶ πάλιν τρίπουν, i. Quadrupes, bipes, ac rurſum tripes. Id Oedipus interpretatus eſt, hominẽ eſſe, q puer manib⁹ quoq; pedũ uice nitit̃, deinde cõfirmato gradu duob⁹ pedib⁹ ſe ſuſtinet, donec ætas decrepita baculũ, ceu tertiũ pedẽ addat. Extat Epigrãma Sphingis ænigma cõplectẽs ad hũc modũ, Ἔστι δίπουν ἐπὶ γῆς καὶ τέτραπον, οὗ μία φωνὴ καὶ τρίπον, ἀλλάσσει δὲ φυὴν μόνον, ὅσσ' ἐπὶ γαῖαν ἑρπετὰ κινεῖται, ἀνά τ' αἰθέρα καὶ κατὰ πόντον. Ἀλλ' ὁπόταν πλείστοισιν ἐρειδόμενον ποσὶ βαίνῃ, ἔνθα τάχος γυίοισιν ἀφαυρότατον πέλει αὐτοῦ, i. Eſt bipes ĩ terris & quadrupes, haud eadẽ uox Et tripes, immutat ſpeciẽ hoc ex omnibus unũ Quæcũq; in terris reptãt, uolat æthera circum Perq́; mare, aſt ubi iá pedibus cõpluribus auctũ Accelerat greſſum, uietis tũ maxima mẽbris Segnities ac torpor adeſt, minimũq; uigoris. Heſiodus itaq; in ſcd̃o Georgicon lib. Vetulũ ac ſenio iá incuruum, Tripedẽ hominẽ appellat, τότε δὴ τρίποδι βροτῷ ἶσοι, i. Tunc iã Tripedi mortalijſimiles.

Bouem in faucibus portat. X.

Βοῦν ἐπὶ γνάθοις φέρει, id eſt, Bouem in faucibus portat. In edacem olim dicebatur. Natum uti coniicio uel à Theagene Athleta Thaſio, uel à Milone Crotoniata, quorum alter bouem ſolidum ſolus comedit, teſte etiam Græco Epigrammate, tum anthore Poſidippo apud Athenæum. Alter (ut narrat apud eundem Theodorus Hieropolites) in Olympiis taurum quadrimum humeris ſuſtulit, ac ſtadii ſpatio geſtauit, eumq́; eodem die ſolus comedit. Cuius rei meminit & Aulus Gellius in noctibus Atticis.

Bœotiis uaticinare. XI.

Βοιωτοῖς μαντεύσεο, id eſt, Bœotiis uaticinare. Abominãtis eſt ſermo, perinde ut dicimus, hoſtibus iſta uaticinare. Capiti cane talia demens Dardanio. Et Hoſtium uxores, puerìq; cæcos, ſentiant motus orientis auſtri & æquoris nigri. Et hoſtibus eueniant conuiuia talia noſtris. Aptius autem dicetur in eum, qui triſtia uaticinatur, ſiquando precabimur, nt ea in ipſius caput recidant. Zenodotus ab euentu natum ſcribit. Heraclidem allegans authorem. Olim, inquit, cum Thebani de belli euentu cõſulerent oraculum, uates quæ tum Dodonæ reſponſitabat, ait eos fore uictores, ſiquid impie patraſſent. Itaq; cõſultorum quidam arreptam Myrtilam, nam id mulieris fatidicæ nomen, in lebetem aqua calida feruentem, qui forte inibi aderat, iniicit. Sunt qui narrent Bombum diuinum quendam Thebanis de belli ſucceſſu ſciſcitantibus, reſpondiſſe futurum, ut q̃plurimos uincerent, ſi prius quẽpiam è ducibus immolaſſent. At illos Bombũ ipſum interẽptũ immolaſſe. Atq; hinc ortũ, pucrbiũ.

Arietem emittit. XII.

Ἀρνα προβάλλει, id eſt, Arietem obiicit. In rixæ, pugnæq; cupidum dicebatur. Antiquitus enim

bellum ſuſcepturi fecialem mittebant, qui arietē adductum in hoſtium fines immitteret, hoc ſignificans pacto ciuitatem & agros illorum hoſtibus compaſcuos fore. Author Diogenianus.

Argenti fontes. XIII.

Ἀργύρου κρῆναι λαλοῦσιν, id eſt, Argenti fontes loquunt̃. Hoc adagio notabant̃ ii, q̃ ſtolide quidē, atq; indocte, ſed arroganter tñ & confidenter loquerent̃, opibus uidelicet ſuis freti. Vulgus enim diuitū dulci, ut ait Horatius, fortuna ebrium, hoc quoq; putat ſuis diuitiis deberi, ut quicquid dixerint, id ꝓtinus uelut eruditum oēs ſuſpiciant & approbent. Quod notans Flaccus, Meæ, inquit, contendere noli, Stultitiā patiunt̃ opes. Itē alibi, Et quicquid uolet, hoc ueluti uirtute paratū, Sperauit magnæ laudi fore. Huc pertinet & Mimus ille neutiq̃ inuenuſtus. Fortuna quē nimium fouet, ſtultum facit. Item illud ex Antiphane apud Stobæū, ὁ δὲ πλοῦτος ἡμᾶς καθάπερ ἰατρὸς κακὸς, τυφλοὺς βλέποντας παραλαβὼν πάντας ποιεῖ, id eſt, Opes enim nos ſicuti medicus malus, Vbi cœperint, reddunt uidentes ilico cæcos. In eandē ſniam, Menander in ſeipſum lugēte, τυφλὸς ὁ πλοῦτος καὶ τυφλοὺς ἐμβλέποντας εἰς αὐτὸν δείκνυσιν, id eſt, Cæcæ diuitiæ atq; eos, qui ſe intuentur, cæcos reddunt. Rurſum illud eiuſdē, Υπερήφανόν που γίγνεται λίαν τρυφὴ ὁ τε πλοῦτος ἐξώκειλε τὸν κεκτημένον, εἰς ἕτερον ἦθος, οὐχ ᾧ δὲ πρόσθεν ἦν, id eſt, Nimis inſolens tū redditur laſciuia. Quoties opes qui poſſidet, mores repens Mutat in alios priſtinis contrarios. Quadrabit in eos quoq;, quorum oratio propter opum fiduciam plus ſatis libera, atq; audax uidebitur. Nam quemadmodum paupertas timiditatem adfert, itidem opulentia παῤῥησίαν, id eſt, loquendi confidentiam adducere ſolet.

Terram pro terra. XIIII.

Γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι, Prouerbialis eſt figura in hominē exulē, erronē, & incertis uagantem ſedibus. Ariſtophanes in Acarnenſibus καὶ διώκειν γῆν πρὸ γῆς, id eſt, Sectari terram ante terrā. Item alibi, ἐγὼ δὲ φεύγων γῆν πρὸ γῆς φοβούμενος, id eſt, Ego uero fugiens terrā ante terrā metuēs. Lucian᷒ in Pſeudomāte, ἀλλ' ἔδει γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι, i. Sed oportebat ad terrā ꝓ terra uehi. Apud Latinos ſolū uertere dicunt̃, q̃ exilii cauſa migrant alio. Alciphron in epiſtolis, ἀναστὰς ἐπί ποτε γῆν πρὸ γῆς φεύξομαι μᾶλλον, id eſt, Demigrans quolibet fugiam potius terrā terra cōmutās. M. Tullius in epiſtolis ad Atticum. libro xiiii. Hæc & alia ferre nō poſſum, itaq; γῆν πρὸ γῆς, cogito. Significat ſe de fugiendo cogitare.

Ne ad aures quidem ſcalpendas ocium eſt. XV.

Prouerbialis eſt hyperbole, cum ne minimū quidem ocii ſupereſſe ſignificamus, dicimus nec tantillū uacui tēporis eſſe, quod ad ſcalpēdas aures ſit ſatis. Lucianus in bis accuſato, οὐδ' ὅσον κνίσασθαι τὸ οὖς φασι σχολὴν ἄγων, id eſt, Ac ne tantiſper ocioſus, ut aurem (ſicut aiunt) ſcalpere uacet.

Citius in naui cadens à ligno exciderit. XVI.

Θᾶττον ἄν τις ἐν πλοίῳ πεσὼν διαμάρτοι ξύλου, id eſt, Citius alicui in nauigio cadenti lignum defuerit. Hyperbole prouerbialis, qua tantam ubiq; copiam ſignificamus, ut quocunq; te uertas, occurrat quod quæris. Etenim cum nauis ipſa undiq; ſit lignea, non poteſt non in lignum incidere, quiſquis in ea cadit. Lucianus in bis accuſato, ὥς τε κατὰ τὴν παροιμίαν, θᾶττον ἄν τις ἐν πλοίῳ πεσὼν διαμάρτοι ξύλου, ἢ ἔνθ' ἂν ἀπίδῃ ὁ ὀφθαλμὸς, ἀπορήσει φιλοσόφου, id eſt, Itaq; iuxta prouerbiū citius fiet, ut in naui lapſus, non incidat in lignum, q̃ ut quocunq; aſpexerit oculus, philoſophum deſyderet. Taxat Lucianus philoſophorum turbam tantam, ut omnia ubiq; plena uideantur, nec liceat effugere.

Epiſcythizare. XVII.

Ἐπισκυθίζεσθαι. Lacedæmoniorum adagio dicitur, pro eo, quod eſt, uinum merum intemperātius bibere. Et Achæus in Satyris Σκυθιπιεῖν, dixit, pro eo, quod eſt, ἀκρατοπιεῖν, hoc ē, meraci᷒ bibere. Athenæus lib. x. Dipnoſophiſtarum, ex Herodoto & Chamæleonte authoribus refert Cleomenem regē Spartanū, cum Scythis agentem conſuetudinē, & illorū ἀκρατοποσίαν, id eſt, meripotationē imitantem in inſaniam uerſum fuiſſe. Scythæ autem & Thraces, ἀκρατοπόται, uocantur, id eſt, meribibi, unde plerunq; conuiuia illorū ſanguinolenta ſunt & tumultuoſa. Apud eundē neſcio quis ἀκρατοποσίαν, σκυθικὴν πόσιν appellat. Commode deflectas licebit, ad cuiuſuis rei intemperātem & immodicum uſum.

Vinum caret clauo. XVIII.

Athenæus eodem libro de potationibus differens huiuſmodi ꝓuerbiū eleganter uulgo dici ſolere ſcribit, τὸν οἶνον οὐκ ἔχειν πηδάλια, i. Vinū non habere clauum, ꝓpterea quod ebrietas nihil conſulte, neq; moderate, uel dicit, uel facit. Obruitur enim ratio, quæ claui uice ſobrios moderatur, ac gubernat. Huc pertinet Ouidianū illud, Nox & amor, uinumq; nihil moderabile ſuadent, Illa pudore uacat, liber, amorq; metu.

Vinum ſenem etiam uel nolētem, ſaltare compellit. XIX.

Ac rurſus ibidem hoc item carmen prouerbio iactatum ſcribit, οἶνος ἀνώγει γέροντα καὶ οὐκ ἐθέλοντα χορεύειν, id eſt, Vinum impellit ſenem, etiam nolentem, ad ſaltandum. Admonet nihil eſſe

tam ineptum,neq; tam alienum,ad quod non incitet ebrietas.

Ranis uinum præminiſtras. XX.

βατράχοις οἰνοχοεῖς,i.Ranis uinũ infundis.In eum dicebať,q id miniſtraret,quo nihil eſſet opus ei, cui exhiberetur,ueluti,ſiqs apud indoctos multa de philoſophia diſſerat.Ranis.n.nihil opus uino, aqua paluſtri magis gaudẽtibus.Explicať adagiũ à Zenodoto,Suida,Diogenião.Pherecrates apud Athenæum,in Coriano, ἔρρ' ἐς κόρακας βατράχοις οἰνοχοεῖν σε δεῖ,i.Abi in malã rem,Ranis pocillari te oportuit.Obiurgat.n.pincernã,qď quatuor uini cyathis duas infuderit aquæ.Vnde licet conii cere ꝓuerbium in hos quoq; cõuenire,qui uinũ immodica diluunt aqua,ita ut aquã,non uinũ bibere uideanť ranaꝝ ritu.

Ouo prognatus eodem. XXI.

Fortaſſe ſimpliciter dictum eſt ab Horatio,Ouo prognatus eodem, quandoquidem ad fabulam reſpicit Ledæ,quæ grauida ex Ioue in Cygnum conuerſo,ouum peperit,unde gemini prognati Caſtor & Pollux.Id ouum Pauſanias in Laconicis refert,oſtendi apud Lacedæmonios ſuſpẽſum teniis à teſtudine templi.Verum ſiquis hoc dictum deflectat ad iiſdem natos parentibus,aut ab eodem eruditos præceptore,aut ita conſimilibus ingeniis,ut eodem ouo nati uideri poſſint,nihil æque fuerit ꝓuerbiale.Veluti ſi dicas,Vultus,ingenium,mores,facta,ac prorſus omnia ſic huic cum hoc conueniunt,ut iures eodem prognatos ouo.Ariſtoteles libro de generatione animalium quinto, oſtendit id iuxta naturam fieri,ut ex eodem ouo,duo pulli naſcantur,& quidem perfecti,ſi uitelli membrana dirimantur.Iidem ſi cohæreant & confundantur,fœtum ædi monſtroſum.

De curru delapſus. XXII.

ἐξαμαξομένος, id eſt,De curru delapſus.In hodiernũ quoq; uulgo durat adagium,in eum,q oblitus ꝓpoſiti,alio ſe transfert,aut q in ſñia labaſcit,de curru delapſus dicať.Quẽadmodũ ab aſino delapſus.Ariſtophanes in Ranis, ἐξαμαξομένη φρὴν, i.Animus à curru decidẽs,hoc eſt,aberrãs ab inſtituto.Natum apparet à fabula Phaetontis,quem ferũt curru excuſſum.Siqdem animus uelut auriga corporis eſt,& corpus ceu uehiculum.Eſt & apud Platonem de animabus è cœlo delapſis, quod curribus ſuis eſſent excuſſæ.

Numerus. XXIII.

Homines nullius bonæ rei,numerus ꝓuerbio dicunť,etiam idiotis hoꝝ tempoꝝ.Ariſtophanes in Nebulis, ὄντες λίθοι ἀριθμὸς,πρόβατ',ἄλλως νενασμένοι ἀμφορῆς, Horatius,Nos numerus ſumus & fruges cõſumere nati.Trãſlatũ uideri poteſt à calculis,ad nihil aliud utilibus, niſi ad numeꝝ.Anacharſis Plutarcho teſte,taxauit Athenienſes,qui nũmis ad rationem dũtaxat uterenť.Quanq̃ mihi magis arridet,ut ita numerus dicatur,quemadmodum dicunt ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης, hominem undequaq; inutilem.

Summis uti uelis. XXIIII

ἄκροις χρῆσθαι τοῖς ἱστίοις, id eſt,Summis uti uelis.Prouerbiali metaphora dicunť,q maximo conatu adnituntur,atq; incumbunt,aut qui oẽm captant occaſionẽ.Mutuo ſumptũ à nautis,qbus mos eſt uelum in altũ tollere,quo currant celerius.Ariſtophanes in Ranis, ἄκροισι χρώμενος τοῖς ἱστίοισιν, id eſt,Sũmis utens carbaſis.

Sũmum cape,& medium habebis. XXV.

ἄκρον λάβε καὶ μέσον ἕξεις, id eſt,Sũma cape,& medio potieris. Hemiſtichiũ carminis Heroici, ubi qd obſcurius & perplexius dictum ſignificabant,admonentes rem attentius expendendam,hoc prouerbio conſueuerũt uti.Zenodotus hinc natum tradit,Aeginitis patria pulſis,de quærenda ſede conſulentibus oraculũ,reſponſum eſt hoc ænigmate, ἄκρον λάβε καὶ μέσον ἕξεις, atq; illos cacumine quodam montis occupato,circa mediũ incoluiſſe. Poteſt & in hanc accõmodari ſententiam, ut admoneamur ad res ſummas & egregias eniti,ſic enim futuꝝ,ut ad mediocritatem ꝑueniamus, Sũmum animo deſtinandum,ut ſaltem modicis potiamur.Fit enim plerũq;,neſcio quo modo, ut exitus citra ſpem & ſcopũ præſtitutũ conſiſtant.At hodie Theologi quidam Ariſtotelici,docent,quatenus liceat admittere diuitias,quatenus ludere aleam,quatenus belligerari,quatenus ulciſci.Cũ longe ſatius eſſet diuitiaꝝ,belliq; & uoluptatũ ſtudiũ modis oĩbus deteſtari.Ita fieri poterat ut hoc moderatius ſequeremur.Nũc dum mediocribus ſumus contenti,longe infra mediocritatem dilabimur.

Iniquum petendum,ut æquum feras. XXVI.

Huic affine,quod recenſet Quintilianus inſtitutionum oratoriaꝝ libro qnto.Nec omnino ſine ratione eſt,quod uulgo diciť,iniquum petẽdum,ut æquum feras.A negociatoribus ductum uideri poteſt,q callide merces longe minoris licenť,& multo pluris indicant,q̃ pro dignitate,quo precium ſaltem æquum accipiant.Non fugit hæc ſententia Syrum illum Terentianum in Adelphis, cum Sannionem Lenonem aſtu tractans,poſtulat,ut puellam Aeſchino dimidio precii tradat,atq; hac arte efficit,ut Leno ſortem ſolidam percupide & rogans etiam accipiat.Iactatur & uulgo uerbum huiuſmodi Qui annititur,ut auream quadrigam ſibi comparet,certe rotam unam aſſequetur.

Ad ambas uſq; aures. XXVII.

μέχρι τῶν ἀμφωτίδων, id eſt, Vſque ad aures ambas impleri dicuntur, qui ſupra modum ingurgitant ſeſe. Sumpta metaphora à uaſculis, ad anſas uſque impletis, Extat apud Suidam.

Seruilis capillus. XXVIII.

Ἀνδραποδώδη θρίχα ἐπιδεικνύειν, id eſt, Seruilem capillum præ ſe ferre dicuntur, q agreſtibus & inelegantibus ſunt moribus. Inde ductum, quod Athenis ſerui manumittēdi capitis pilos deradebāt. Plato ſcribit quoſdam ſeruiles pilos in animo geſtare, indoctos & ſtupidos ſignificans. Citant̃ apud Suidam hæc ex authore, neſcio quo, πολλῶν συνειλεγμένων ἀνδρῶν οὐδὲ τὰ πάθη κατεσταλμένων, ἀλλ' ἔτι τὴν ἀνδραποδώδη θρίχα φασὶν ἐπιδεικνυμένων, id eſt, Multis collectis uiris, Neq; compoſitis affectibus, ſed q ſeruilem (ut aiunt) capillum adhuc præ ſe ferrent. Plinius libro. xi. capite. xxxvii. rem ꝓdigioſam tradit, homines quoſdam hirſuto corde naſci. Pliniana uerba ſunt hæc, Hirto corde gigni quoſdam homines produnt, nec alios fortiores eſſe induſtria, ſicut Ariſtomenem Meſſenium, qui trecentos occidit Lacedæmonios, ipſe conuulneratus & captus, ſemel per cauernam Latomiarū euaſit, anguſtos uulpium aditus ſecutus, iterum captus ſopitis cuſtodibus ſomno, ad ignem aduolutus lora cū corpore exuſſit. Tertio capto, Lacedæmonii corpus diſſecuere cauſa uidendi, hirſutumq; cor repertum eſt.

Amyris inſanit. XXIX.

Ἀμύρις μαίνεται, id eſt, Inſanit amyris. Allegoria ꝓuerbialis, qua recte utemur, ubi qs ſub inſaniæ prætextu, rebus ſuis conſulit. Aut ubi qs ſolus piculum proſpiciens, in tpe ſibi cauet, creditus interim uulgo deſipere, deinde rer eventus docet, illum unū ſapuiſſe. Vt hæc ſit uox uelut opprobrātis ſocordiam iis, q ſibi non ꝓſpexerint mature, neq; ſapere cœperint, niſi accepto uulnere. Zenodotus ab hiſtoria natum ait hmōi. Cum Sybaritæ florerēt opibus, quēdam Delphos emendarūt, q de rer ſuar ſucceſſu ſciſcitaret̃ oraculum. Rn̄ſum eſt euertendam ſybaritar fortunam, ubi plus honoris habere cœpiſſent hoibus, q̄ diis. Euenit deinde ut ſeruus à dn̄o uapulans, ne quicq̄ ad Deor aras cōfugiſſet. Poſt ad heri monimentū confugiens, liberaret̃ à plagis, ut alibi dictum eſt. Quod ſimul atq; conſpexiſſet Amyris, collectis rebus ſuis, in Pelopōneſum demigrauit, reliqs interim Sybaritis hoiem uelut inſanum ridentibus. Poſtea idem ob fictā inſaniam miraculo fuit, & ꝓuerbio locum fecit. Citatur ab Euſtathio in ſecūdo Iliados libro, citat̃ aūt ex Pauſaniæ Rhetorico dictionario. Addit quoſdā Thamyrim hūc appellare, quoſdam Amyrim, abiecto thita. Solet aūt more hominum euenire, ut uati tum demum habeat̃ fides, ac laudet̃, poſteaq̄ ipſis iam premimur malis. Proinde Caſſandra in Tragœdia quapiam loquit̃ ad hunc modū, Citāte Plutarcho, Καὶ πρὸς παθόντων, κοὐκ ἐκεῖνα κεκλημένων Σοφὴ κέκλημαι, πρὶν παθεῖν δὲ μαίνομαι, id eſt, Sapienſq; dicor, his malum qui ſentiunt. Porrò antequam illud ſentiant, inſanio.

Sophocles Laudiceni. XXX.

Qui ob oſtentationem dicebant, aut recitabāt, uulgato cōuicio Sophocles & Laudiceni dicebant̃. Adagium natum, ut apparet, ætate Plinii minoris. Cuius uerba paulo altius repetemus, quo planius prouerbii ſententiam intelligere liceat. Nam in epiſtola quadam adoleſcentium quorūdā, ridiculam in agēdis cauſis arrogantiam & ambitionem taxans, ſic ait. At Hercule, ante memoriam meam, ita maiores natu ſolent dicere, ne nobiliſſimis quidem adoleſcentibus, locus erat, niſi aliquo conſulari ꝓducente. Tanta ueneratione pulcherrimum munus colebatur. Nunc refractis pudoris & reuerentiæ clauſtris, omnia patent omnibus. Nec inducuntur, ſed irrumpunt. Sequuntur auditores actoribus ſimiles conducti & redempti mancipes. Conuenitur à conductis, & redemptis, in media baſilica, ubi tam palàm ſportulæ, q̄ in triclinio dantur. Ex iudicio in iudicium pari mercede tranſit̃. Inde iam non inurbane, Σοφοκλεῖς ἀπὸ τοῦ σοφοὺς καλεῖσθαι, uocantur. Iiſdem latinum nomen impoſitum eſt, Laudiceni. Hactenus Plinius. Vtroq; uerbo notantur, qui facundi dici malebant & uideri, q̄ eſſe. Sophocles enim Græce dicitur ἀπὸ τοῦ σοφὸς καὶ κλέος. At illi dedita opera, perperam interpretabantur ἀπὸ τοῦ σοφοὺς καλεῖσθαι, id eſt, Ab eo quod ſapientes uocarentur. In hoc igitur eſt alluſio feſtiua ad poetæ Tragici nomen, in Laudiceni uocabulo, ad gentis nomen alluditur.

Quod ſeruos habemus, totidem habemus hoſtes. XXXI.

Macrobius in cœnis Saturnalibus. Vnde putas arrogātiſſimū illud manaſſe ꝓuerbiū quo iactat̃. Totidem nobis hoſtes eſſe, quot ſeruos? Nō habemus illos hoſtes, ſed facim⁹. Meminit & Seneca epiſtola quadrageſima ſeptima, Cuius uerba ſublegiſſe uidet̃ Macrobius, ut eſt omniū author uere fucus. Admonet adagiū, ne qd fidamus illis, neue ex aio nobis amicos arbitremur, q nos metu colunt. Admonet idem Plato libro de legibus ſexto, propterea, quod ſeruor animus nequaq̄ integer ſit, ſed mentis dimidiū iis ademerit Iuppiter, Homero teſte, quos ſeruituti fecit obnoxios. Verus aūt amor, libertatis eſt alūnus, Odit uero quiſquis metuit. Vnde genuinum quoddam odiū inſitum uidetur ſer-

uis in dños. Quadrabit & in principes Tyrannidem in ſuos exercẽtes. Verba Platonis ſunt hæc. οὐ γὰρ ὑγιὲς οὐδὲν ψυχῆς δούλης οὐ δεῖ, οὐδὲ πιστεύειν αὐτοῖς οὐδὲν κεκτημένον, ὁ δὲ σοφώτατος τῶν ποιητῶν φησὶν, ἥμισυ γάρ τε νόου ἀπαμείρεται εὐρύοπα Ζεὺς, ἀνδρῶν οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσι, id eſt, Nihil.n.integrum, neq; ſanum habet aius ſeruilis. Nã nihil oportet credere his, hoiem, q ſapiat. Siqdẽ poeta doctiſſimus ait, Dimidio mẽtis depriuat Iuppiter illos, Seruilis quoſcũq; uiros ſors cœperit unq̃. Aſinius Capito apud Feſtum Põpeium, nam is quoq; prouerbii facit mentionem, exiſtimat hominum errore perperam fuiſſe pronũciatum, propterea quod ueriſimilius ſit, ſic eſſe dictũ initio, quot hoſtes, tot ſerui. Quod capti, uictiq;, ad ſeruitutem adducebantur, unde etiam dicta mancipia.

Vocatus, atq; non uocatus Deus aderit. XXXII.

Oraculũ olim Lacedæmoniis redditum abiit in ꝓuerbium, καλούμενός τε καὶ ἄκλητος θεὸς παρέσται, id eſt, Vocatus & inuocatus Deus aderit. Vſus erit, ubi quid ſignificabimus etiam non acceſſitum, neq; curatum, tamen eueturum, uelimus nolimus, puta ſenectam, mortem, malefactorum pœnam. Horatius huc alluſit in Odis, Nec ſatelles orci callidum Promethea Reuexit, auro captus, hic ſuperbum Tantalũ, atq; Tãtali genus coercet, hic leuare functum, Pauperem laboribus, Vocatus, atq; non uocatus audit. Fortaſſis reſpexit huc & Terentius in Eunucho, ut uocato mihi, atq; inuocato ſit locus.

Influit, quod exhauritur. XXXIII.

ἐπιῤῥεῖ δ' ἐξαντλούμενον, id eſt, Adfluit, quod exhauriť. Vbi qs fruſtra ſumit opam in re quapiã, Lucianus in Sectis, ἐπιῤῥεῖ κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ πρᾶγμα ἐξαντλούμενον, ὥσπερ ὁ ἔμπαλιν ὁ τῶν Δαναΐδων πίθος, id eſt, Influit, iuxta ꝓuerbiũ, negocium dum exhauriť, ac diuerſum qddam accidit, atq; in Danaidũ dolio. De Philoſophiæ ſtudio loquiť, in quo quantumlibet operæ ſumpſeris, nunq̃ tñ deeſt, quod te laboribus exerceat, & labor laborem ſerit, & iuxta Sophoclẽ πόνος πόνῳ πόνον φέρει, id eſt, Labor labore laborẽ adducit. Zenodotus carmen ꝓuerbiale receẽſet hmõi, ἄλλην μὲν ἐξηντλοῦμεν, ἡ δ' ἐπεισρέει, id eſt, Aliam qdem exhauſimus, uerũ illa rurſum influit. Sũptũ à nautis, naue ꝑtuſa fruſtra ſentinã exhaurientibus, tñ humoris accipientibus fiſſuris, q̃tum ab illis educiť. Videť ad hãc parœmiam alluſiſſe Plato libro de legibꝰ ſeptimo, τί οὖν πολλὴ αὔξη ὅταν ἐπιῤῥέῃ, id eſt, Quid igiť multum augmẽtum, cum affluat. Quẽ ſanè locum adducit Athenæus libro dipnoſophiſton quinto. κατὰ γὰρ αὐτὸν δὴ τὸν Πλάτωνα ἐπιῤῥεῖ δή ὄχλος μοι τοιούτων γοργόνων, id eſt, Siquidem iuxta ipſum iam Platonẽ affluit mihi turba taliũ Gorgonũ. Seneca libro de ira ſecũdo, Nunqd ille cuius nauigiũ, multã undiq; laxatis compagibus aquã trahit, nautis ipſiq; nauigio iraſcitur? Occurrit potius, & aliam excludit uim, deinde aliam egerit manifeſta foramina præcludit, latentibus & ex occulto ſentinam ducentibus, labore continuo reſiſtit, nec ideo intermittit, quia quantum exhauſtum eſt, ſubnaſcitur.

Tibicinis uitam uiuis. XXXIIII.

αὐλητοῦ βίον ζῇς, id eſt, Tibicinis uitã uiuis. In eum iaciebať, q laute qdem, ſed alieno uiueret ſumptu. Tibicines.n. quoniã in ſacris olim adhibebanť, adeſſe ſolent & in cœnis illis pontificalibus, idq; immunes. De hoc hominum genere, ni fallor, Sentit Ariſtoteles, quærẽs in problematis q̃obrem τεχνῖται διονυσιακοί, id eſt, Artifices Bacchanales, uix unq̃ bonæ frugis eſſe conſueuerint. Reddit autem triplicem rõnem, Siue quod neceſſariis artibus magnã uitæ partem occupati, non dant operam philoſophiæ præceptis, Siue quod aſſidue in delitiis, ac uoluptatibus uitam agũt, Siue quod egeſtas etiam ipſa ad uitia ꝓpellit. Problema referť à Gellio, libro noctium Atticarũ uigeſimo. De Tibicinibus q Roma Tibur ſeceſſerant, Narrat. T. Liuius primæ Decadis libro nono, Poſteaq̃ ꝓpelli nequibant, inqt, conſilio haud abhorrente ab ingeniis hoium, eos aggrediunť. Die feſto alii alios, per ſpeciem celebrandarũ cantu epularũ inuitant, & uino, cuius auidum fermè genus eſt, oneratos ſopiunt, atq; in plauſtra ſomno uictos coniiciũt, ac Romã deportant. Nec prius ſenſere, q̃ plauſtris in foro relictis plenos crapulæ lux eos reliqt. Referť à Diogeniano & Suida. Muſice uiuere dixit Plautus, pro eo, quod eſt uoluptariam & ocioſam agere uitam. Huc reſpexit Terentius, Vide ocium & cibus quid faciat alienus. Item Alexis apud Athenæum in commorientibus, οὕτω τι τἀλλότριον ἐσθίειν, ἔστι γλυκύ, id eſt, Vſqueadeo dulce eſt deuorare, non tua. Et illud apud eundem Theopompi, εὖ γ' Εὐριπίδου τἄριστον οὐ καλῶς ἔχον, τἀλλότρια δειπνεῖν τὸν καλῶς εὐδαίμονα, ideſt, Sanè eleganter dixit hoc Euripides, Felicem eum eſſe, aliena qui uſque cœnitet.

Scytharum oratio. XXXV.

Scytharum feritas, apud Græcos in prouerbium ceſſit, ut qcqd agreſte, qcquid barbarum, ac ſæuum intelligi uellent, id Scythicum appellarent. Eſt apud Lucianum cũ aliis aliquot locis, tum in meretricio dialogo Chelidonii & Droſæ, τὰ μὲν ἄλλα Σκυθῶν ῥῆσις, id eſt, Reliqua quidem Scytharum oratio, ſenties in calce literarũ fuiſſe qddam mitius dictum, reliqua nihil præ ſe ferre humanitatis.

Quidam inde natum exiſtimant, quod Scythæ Dario regi nihil apud reſpõderint, q̃ κλαίειν, id eſt, ut ploraret, quæ qdem ipſa etiam uox in prouerbium abiit, ut plorare iubeamus, quos cõtemnimus. Aelianus in epiſtolis, ἐγὼ σοὶ τοίνυν, ἡ ἀπὸ Σκυθῶν λεγομένη ἀπόκρισις, αὕτη, ἐγὼ μαίνομαι καὶ φρονῶ καὶ μισῶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, id eſt, Itaq; Scytharũ, ſicuti uocant, reſponſum hoc tibi ſit, Ego inſanio & ſapio, & odi mortaliũ genus. Accipit & glebam erro. XXXVI.

Δέχεται καὶ βῶλον ἀλήτης, id eſt, Accipit & glebam erro. Hemiſtichium carminis Heroici dici ſolitum in eos, q nihil grauent́, aut aſpernant́, ſed qcqd datur, quantũliber puſillum, id boni cõſulũt. Neq; intempeſtiue dicet́ etiam in illos, q rerũ inopia laborantes, quiduis undecũq; libenter accipiũt, donec ad fortunam cõmodiorem emergant. Originẽ adagionis ad hmõi caſum referunt. Aletes qdã Corintho pulſus, adhortante oraculo, tentauit, ſi poſſet in patriam redire. Atq; interim, ruſtico cuipiam factus obuius, cibum mendicauit, ille, ludibrii, opinor, cauſa glebam ex agro ſublatam porrexit. Aletes eam, tanq̃ felix omnem accipiens, effatus eſt, Δέχεται καὶ βῶλον ἀλήτης. Huius Aletæ mentionem facit & in Corinthiacis Pauſanias. Plutarchus in problematibus haud oĩno diſſimilem hiſtoriam recenſet, unde prouerbiũ ortum uideri queat. Emanes, inqt, poſt ſedes iam ſæpius aliunde alio trãſmutatas, tandem in agrum Inacho uicinum deſcenderunt, quem id tpis Inachiẽſes & Achæi obtinebant. Oraculũ autem ꝓditum erat, ſi in agrum eos recepiſſent, futurũ, ut ueteres incolæ pellerent́, noui uero, ſiqd à uolentibus accepiſſent, agrum retinerent. Temo quidam igitur inter Emanes uir ſolers & catus, ſumpta pera, mendici habitu, ad Inachiẽſes acceſſit. Ibi cum per riſum & cõtumeliam rex mendicanti cibum, ceſpitem dediſſet, in peram coniecit, ac uelut eo contentus, ſtatim è conſpectu ſe ſubduxit, nec præterea quicq̃ rogauit. Seniores tum rei nouitate, tum oraculi recordatione ſubmoniti, rege adito cenſent hominem neutiq̃ eſſe negligendum, nec è manibus omittẽdum. Quod ubi ſenſiſſet ille, fuga ſibi conſuluit, uotaq; protinus hecatombe, & Apolline inuocato, furtim abiit. Poſtea congreſſi prælio, Emanes pulſis Achæis & Inachienſibus, illorum agros occupauerũt. Hæc fermè Plutarchus. Itaq; competet in illos quoq;, qui magnum qddam moliẽtes qduis & patiunt́ & faciunt, ut uoti ſui compotes aliqñ fiant. Stentore clamoſior. XXXVII.

Prouerbialis hyperbole. Stentore clamoſior. Iuuenalis, Vt Stentora uincere poſſit. Sumptum à fabula Stentoris, cuius meminit Homerus Iliados. Σ. eiq; ferream, hoc eſt inuictam attribuit uocem, Στέντορι εἰσαμένη μεγαλήτορι χαλκεοφώνῳ, ὃς τόσον αὐδήσασχ᾽ ὅσον ἄλλοι πεντήκοντα, id eſt, Stentoris in ſpecie ualidi, cui ferrea uox, qui Quinquaginta alios æquans clamore, ſonoq;.

In orbem circumiens. XXXVIII.

Lucianus in Hermotimo, ἅπαντας ἐν κύκλῳ περιελθών, id eſt, Omneis in circulo obiens, dixit, mirum ni prouerbiali figura, quæ durat etiam in hodiernum apud uulgus illiteratum, pro eo, quod eſt, uſque ad unum omneis, nemine præterito.

Optimum aliena inſania frui. XXXIX.

Optimum aliena inſania frui. Plinius Secũdus naturalis hiſtoriæ libro. xviii. capite. v. nominatim prouerbii loco citat. Eodem inquiens pertinet, quod agricolam uendacem oportere eſſe dixit, fundũ in adoleſcentia conſerendum ſine cũctatione, exædificandum, non niſi conſito agro. Tũc quoq; cunctanter, optimum eſt, ut uulgo dixere, aliena inſania frui, ſed ita, ut uillarum tutela non ſit oneri. Hactenus Plinius. Idem totidẽ uerbis refert́ à Plinio iuniore in epiſtolis de Reguli ſtultitia loquens hominis ridicule ambitioſi, ſed tamen ad excitanda ſtudia non in idonei. Admonet adagium, ut ex aliorum erratis, ipſi cautiores efficiamur, & alienis periculis reddamur prudentiores, & aliorum deſipientia nobis ſapiendi præbeat occaſionem. Vulgo iactatus uerſus eſt in eandem ſentẽtiam, Felix quẽ faciunt aliena pericula cautum. Cicero in epiſtola quadam bellum eſſe ſcripſit, ex aliorũ erratis ſuam uitam in melius inſtituere. Plautus item, Feliciter ſapit, qui alieno periculo ſapit. Extat & huiuſmodi quidam Mimus Publianus, uti conijcio. Ex uitio alterius ſapiens emendat ſuum. Et Demea Terẽtianus, iubet ex aliis exemplum capere. Poteſt & in hũc accipi ſenſum, ut is dicatur, aliena frui inſania, qui alienis fruitur malis, ipſe in tuto conſiſtens. Nulla enim uoluptas minoris conſtat, neq; ulla ſolet eſſe iucundior. Sumptum uideri poteſt prouerbium ex Sophoclis tragœdia, cui titulus Aiax flagellifer. Apud quem Aiace per inſaniam gloriãte, quod hoſtes ſuſtuliſſet, cum ſæuiſſet in pecudes, Pallas Vlyſſem ad hoc ſpectaculum inuitat his uerbis, οὔκουν γέλως ἥδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν, id eſt, Ridere de hoſte, riſus eſt ſuauiſſimus. Ingens telum neceſſitas. XL.

Ingens telum neceſſitas. De re ineuitabili. Liuius primæ Decadis libro quarto. Neceſſitate quæ ultimum ac maximum telum eſt, ſuperiores eſtis. M. Tullius libro de amicitia. Nec uero negligẽda eſt fama, nec mediocre telum ad res gerendas exiſtimare oportet beneuolentiam ciuium. Vtitur eodem

adagio quodam in loco Plinius auunculus. Eſt aliquoties apud Liuium. Huic rei aliud inuenietur telum. Et eam rem hoc telo maxime parabant, ut pro conſilio, ratio neq; ac uia gerendi negocii capi uideatur, fortaſſis ſumpta metaphora à uenantibus, qui telo appetunt, quod capere uolunt. Vnde & certa dicentur tela, conſilia quæ nunquam fallunt.

Aduerſum neceſſitatem ne Dii quidem reſiſtunt. XLI.

Ἀνάγκᾳ οὐδὲ θεοὶ μάχονται. id eſt, Neceſſitati ne Dii quidem reſiſtunt. Hæc ſententia Simonidi tribuitur, ſumpta eſt ex Homero. Refertur duobus locis à Platone, libro de legibus ſeptimo. Iterum libro eiuſdē argumenti quīto ſcribit, τὴν ἀνάγκην οὐδὲ τοὺς θεοὺς βιάζεσθαι, id eſt, Ne deos qdem cogere poſſe neceſſitatem. Titus Liuius, Pareat neceſſitati, quam ne Dii quidem ſuperant. Palladius, Neceſſitas feriis caret. Euripides in Helena, λόγος γάρ ἐστιν οὐκ ἐμὸς σοφῶν δ' ἔπος Δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχύειν πλέον, i. Nāq; illud eſt ſapientū dictū haud meū, Nihil neceſſitate dira fortius. Extat apud Græcos, uerſus ꝓuerbialis, Ὑπὸ τῆς ἀνάγκης πάντα δουλοῦται τύχα, i. In ſeruitutem cūcta agit neceſſitas. Euripides in Hecuba, Στερρὰ γὰρ ἀνάγκη, i. Rigida nāq; neceſſitas. Horatius, Si figit adamantinos Sūmis uerticibus dira neceſſitas Clauos. Poetæ Neceſſitatē Deam faciunt, Parcarū matrē, quæ & ipſæ ineluctabiles, atq; inexorabiles uocant. Hāc neceſſitatē philoſophi fatū appellāt, quæ eſt æterna rerū ſeries, neceſſario cohærētium, cui ueluti cedens Iuppiter apud Maronem. Fata, inquit, uiam inuenient. Et Tragicus quidam apud Senecam, Ducunt uolentem fata, nolentem trahunt.

Squillas à ſepulchro uellas. XLII.

Σκίλλας ἀπὸ σήματος τίλλειν, id eſt, Squillas à ſepulchro uellere iubebantur, qui parum ſanæ mentis eſſe uiderent. Hac.n. herba, malum hoc expiabatur antiqtus. Theocritus in Bucolicis, Σκίλλας ἰὼν γραίας ἀπὸ σήματος αὐτίκα τίλλοις, id eſt I, ſquillas ab anus q̃ primum uelle ſepulchro. Innuit illū, quod in certamine canēdi ſuperatus ſit, adeo iracūde ferre, ut periculum ſit, ne uertat in inſaniam. Et alter ſimile quiddam refert, ἐνθὼν τὰν κυκλάμινον ὀρυσσέμεν εἰς τὸν Ἄλεντα. id eſt, Hinc abiens fluuio infodias Cyclaminon Halenti. Dioſcorides libro ſecundo demonſtrat Cyclaminon Romanis dici rapum, efficacem detrahendo è capite phlegmati. Atq; inter cætera eius remedia hoc quoq; commemorat, ſuccū illius melli admixtum inſeri naribus ac lanam hoc imbutam digito imponi, ad purgandam capitis pituitam. Huius radicem diſſectam reponi aſſeruariq;, non ſecus ac ſquillæ. Deniq; Contuſam & in paſtillos redactam, ualere aduerſus ueneficia, quæ Græci philtra uocant.

Iucundi acti labores. XLIII.

Iucundi acti labores. M. Tullius libro de finibus bonorum & malorū. Quid ſi etiam iucunda memoria præteritorū malorum, ut prouerbia nōnulla ueriora ſint q̃ ueſtra dogmata, Vulgo enim dicitur, Iucundi acti labores. Ex ipſa hominum natura ſumptū adagiū, eſt enim hoc inſitum omnibus, ut iucunda cuiq; ſit anteactorum malorū, aut periculorū ſecura recordatio commemoratioq;, præſertim inſigniū fataliū, & quæ cum turpitudine coniuncta non ſint, ueluti bellorum, naufragiorum, atq; id genus diſcriminum. Vnde dictum eſt ab Horatio, Gaudent ubi uertice raſo Garrula ſecuri narrare pericula nautæ. Hoc prouerbium ortū ab Homero ceu fonte, à diuerſis deinde ſcriptoribus uarie eſt uſurpatum. Extat autem apud hūc Odyſſeæ libro decimoquinto, Νῶϊ δ' ἐνὶ κλισίῃ πίνοντέ τε δαινυμένω τε Κήδεσιν ἀλλήλων τερπώμεθα λευγαλέοισι Μνωομένω. μετὰ γάρ τε καὶ ἄλγεσι τέρπεται ἀνὴρ Ὅς τις δὴ μάλα πολλὰ πάθῃ καὶ πόλλ' ἐπαληθῇ, id eſt, At nos in ſcamnis ueſcentes atq; bibentes. Triſtibus inter nos recreemus pectora fatis, Commemorando. Etenim fit, uti poſt gaudeat actis. Aſpera quiſquis multa tulit permulta uagatus. Citatur & locus hic, & ꝓuerbium ab Ariſtotele Rhetoricorum libro primo, ubi commemorat, quæ cuiq; natura, uel iucunda ſint, uel moleſta. Virgilius Homerum æmulatus. Forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit. Item in Tragœdiis Seneca. Quod fuit durum pati, Meminiſſe dulce eſt. Circunfertur Græcis & huiuſmodi trimeter prouerbialis, Ὡς ἡδὺ τοῖς σωθεῖσι μεμνῆσθαι πόνων, id eſt, Vt eſt iucundum præclaris uiris meminiſſe laborum.

Aulœdus ſit, qui citharœdus eſſe non poſſit. XLIIII.

M. Tullius in oratione pro Murena, comparationem faciens iureconſultorum & oratorum. Itaq; mihi pleriq; uidentur, inquit, initio hoc multo maluiſſe, poſt cum id aſſequi non potuiſſent iſthuc potiſſimum ſunt delapſi. Vt aiunt in Græcis artificibus eos aulœdos eſſe, qui citharœdi fieri non potuerint. Sic nonnullos uidemus, qui oratores euadere non potuerunt, eos ad iuris ſtudium deuenire. Hactenus Cicero. Recte dicet in eos, qui malunt in multo inferiore ordine, alicuius haberi momenti, q̃ inter excellentes negligi. Quēadmodum Iulius Cæſar, maluit in frigido oppidulo primus eſſe, q̃ Romæ ſecūdus. Nec male quadrabit in eos, q deſperatione meliorū ad humiliora ſeſe conferunt. Citatur idem adagium in decretis ex Auguſtino in monachos malos, ad clericorū gregem deſciſcentes.

Colophonem addidit. XLV.

τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκεν, id eſt, Colophonem addidit. Dici conſueuit, cũ ſumma manus rei cuipiam imponitur, aut cum accedit id, ſine quo negocium confici nõ põt. Originẽ adagiõis indicat Strabo libro Geographiæ ſuæ decimoquarto, ſcribẽs Colophonios olim cũ naualibus copiis abundaſſe, tum equeſtribus uſqueadeo præcelluiſſe, ut ubicũq; gẽtium bellũ gereret̃, quod confici nõ poſſet, Colophonioꝝ eq̃tum auxilio ꝓfligaret̃. Atq; inde uulgo natũ ꝓuerbium, κολοφῶνα ἐπέθηκεν, i. Colophonem addidit. Refertur à Diogeniano ꝓuerbiũ. Indicauit & Feſtus Põpeius, ſcribens Colophonẽ dici ſolere, cũ aliq̃d finitũ ſignificaret̃, tametſi locum eũ arbitror nõ uacare mendo. Ariſtides in Themiſtocle, κἀνταῦθα κολοφὼν τοῦ λόγου, i. Atq; hic rõnis ſumma. Plutarchus in libello de muſica, tãetſi ſtilus ꝓpè clamitat illi⁹ nõ eſſe, τούτους τοὺς στίχους ἀγαθὲ διδάσκαλε κολοφῶνα τῶν περὶ τῆς μουσικῆς λόγων πεποίημαι, i. Hos uerſus bone præceptor Colophonẽ eoꝝ, quæ de muſica diſputata ſunt feci. Idẽ in libello de prudẽtia aĩantiũ dixit, κορυφὴν. ἵνα δὲ κορυφὴν ὁ λόγος ἐπιθεὶς ἑαυτῷ παύονται, id eſt, Vt aũt oĩo ſibi faſtigiũ imponens finẽ faciat. Latinis itẽ dictũ eſt apicẽ imponere. M. Tullius in Catone maiore. Apex aũt ſenectutis, eſt authoritas.

Nullũ ocium ſeruis. XLVI.

οὐ σχολὴ δούλοις, id eſt, Non eſt ocium ſeruis. Refert̃ ab Ariſtotele libro Politicoꝝ ſeptimo, Sumptum à ſeruoꝝ conditione, q̃bus heri nullum cõcedunt ocium, imo paulo plus etiam imponũt opæ, q̃ illi præſtare poſſint, ut q̃ ſunt in dimenſo parci, tam ſint in operaꝝ penſis liberales. Dicet̃ in eos, q̃bus ꝓpter obnoxiam miniſteriis ſordidioribus conditiõem, nõ uacat honeſtis diſciplinis operam dare. Nam artes liberales hinc dicunt̃, quod his ingenui incumberẽt, utpote, q̃bus & ocium & res ſuppetebat. Accõmodabit̃ haudquaq̃ inſcite & in improbos, quoꝝ ingenium ita uitiis occupatur, ut nõ poſſint egregias arteis perdiſcere. Nihil enim occupatius ſeruitute. Nulla autem ſeruitus grauior, q̃ ſi q̃s uitiis ſeruiat. Maxime cũ is plurimos habeat dños, eoſq; plurimũ inter ſe diſſidentes, & ob id nequaq̃ eadẽ impãtes. Etenim ſiquãdo ſegnities iubet in medios dormire dies, auaritia cõtra iubet prima luce adeſſe in portu. Cũ tenacitas indicit Parſimoniam, amor iubet profundere. Solus itaq; ſapiens & liber eſt, & in ocio uiuit.

Titanas imploras. XLVII.

Τιτᾶνας καλεῖς, id eſt, Titanas inuocas. Vbi q̃s ſuis diffiſus uiribus, alienũ implorat auxiliũ. Sumptum à Gigantũ fabula, in qua Iuppiter ſuo timẽs Olympo, Titanas in auxiliũ acceſſiuit. Id quod ꝓuerbiali quoq; metaphora Latini ueteres quiritari dicebant, authore Nonio Marcello. Tractũ à more Romanorum, qui ui oppreſſi Quirites inuocabant, Sic enim appellant ciues Romanos. Refertur adagium à Diogeniano. Lepidior fiet allegoria, ſi longius à ſimplici figura recedat. Veluti ſiquis Theologus non potens ſe diuinis tueri literis, ad philoſophorum rationes ſeſe transferat. Τιτᾶνας καλεῖ.

Homo bulla. XLVIII.

πομφόλυξ ὁ ἄνθρωπος, id eſt, Homo bulla. Prouerbiũ hoc admonet humana uita nihil eſſe fragilius, nihil fugacius, nihil inanius. Eſt enim bulla tumor ille inanis, q̃ uiſit̃ in aquis momento t̃pis enaſcens ſimul & euaneſcens. M. Ter. Varro in præfatione, quã ſcripſit in libros de agricultura. Cogitans, inquit, eſſe properandũ, quod ſi, ut dicit̃, homo eſt bulla, eo magis & ſenex. Annus enim octogeſimus admonet me, ut ſarcinas colligã, anteq̃ ꝓficiſcar è uita. Lucianus itẽ in Charonte, uitas hoĩum bullis hmõi ſimiles facit, quaꝝ aliæ ſimul atq; natæ ſunt, ꝓtinus euaneſcũt, aliæ paulo diutius durãt, oẽs breuiſſimis quibuſdã interuallis, aliæ ſuccedunt aliis. Neq; quicq̃ ꝑfecto potuit excogitari, quod melius repræſentaret, q̃ nihili ſit hæc uita noſtra. Primũ quãto diſcrimine prodimus in lucẽ, deindeq̃ deſtituta, quantis obnoxia periculis infantia. Quã fugax adoleſcentia, q̃ præceps iuuenta. Ariſtoteles in libris Politicis, itemq; Rhetoricoꝝ libro tertio, uigorẽ humani corporis tradit iam euaneſcere anno fermè trigeſimoquinto animi, undequinquageſimo. Hippocrates extremã hominis ætatẽ terminat quadrageſimonono, Iã ſi pueritiã & ſenectã deducas de rõne æui quæſo quãtulũ eſt hoc, quod relinquet̃? Et hoc ipſum, tantis circũſcriptũ anguſtiis, ſexcenta morboꝝ genera quotidie infeſtant, nec pauciores impetũt caſus, ruinæ, uenena, naufragia, bellũ, terremotus, lapſus, fulmẽ, & q̃d non? Alius acini granũ glutiẽs præfocatus eſt. Eſt quẽ potus cũ lacte pilus ſtrãgularit. Neq; defuit, cui ſtiria gelu durata delapſa tecto, ſubitũ attulerit exitiũ. Et hoc eſt aĩal illud, q̃d tantos molit̃ tumultus, cuiuſq; cupiditatibus orbis hic anguſtus eſt. Nec mihi tẽperare poſſum, q̃n hoc loco Plinii uerba adſcribã ex libro. vii. uitæ fragilẽ breuitatẽ ſcite depingentis. Incertũ ac fragile nimiũ eſt hoc munus naturæ, q̃cq̃d datur nobis. Malignũ uero & breue, in iis etiam q̃bus largiſſime contingit uniuerſum utiq; æui tẽpus intuẽtibus. Quid q̃d æſtimatione nocturnæ q̃etis dimidio quiſq; ſpacio uitæ ſuæ uiuit, pars æqua morti ſimilis exigit̃, aut poenæ, niſi cõtingit q̃es, nec reputant̃ infantiæ anni, q̃ ſenſu carẽt, nec ſenectæ in poenam uiuacis, tot periculoꝝ genera, tot morbi, tot metus, tot curæ, toties inuocata morte, ut nulli

frequentius

frequentius ſit uotum. Natura uero nihil hominibus breuitate uitæ, præſtitit melius. Hebeſcunt ſenſus, membra torquent̃, præmorit̃ uiſus, auditus, inceſſus, dentes etiam ac ciboꝝ inſtrumẽta. Et tamẽ uitæ hoc tempus annumerat̃. Ad bullæ ſimilitudinem accedit nobilis illa Homeri comparatio de caducis arborum foliis. Sic.n. Glaucus apud hunc loquitur Iliados ſexto, οἵη περ φύλλων γενεὴ, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν. φύλλα τὰ μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίγνεται ὥρη, id eſt, Tale q̃dẽ genus eſt hoĩum, quale eſt folioꝝ. Quorum hæc uẽtus humi fundit, ruſum illa uireſcens Profert ſylua, ſimul ueris iam afflauerit aura. Hoc carmine Pyrrhonẽ Academicum, peculiariter delectatum fuiſſe, teſtat̃ Diogenes Laertius. Rurſum Homerus Iliados. φ, οἳ φύλλοισιν ἐοικότες ἄλλοτε μέν τε ζαφλεγέες τελέθουσιν ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες, ἄλλοτε δ' αὖ φθινύθουσιν ἀκήριοι, id eſt, Frõdibus arboreis ſimiles nũc ubere fœtu Exupant, lætiq; ſatis ueſcunt̃ agroꝝ Nũc rurſum intereũt, euaneſcuntq; caduci. Idem alio rurſum loco quopiam, οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο, i. Nil hoĩe enutrit tellus infirmius alma. Menãder apud Plutarchum in libello conſolatorio ad Apolloniũ, τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν λόγων, ἄνθρωπος εἶ οὗ μεταβολὴν θᾶττον πρὸς ὕψος καὶ πάλιν ταπεινότητα ζῶον οὐδὲν λαμβάνει καὶ μάλα δικαίως ἀσθενέστατον γὰρ ὂν φύσει μεγίστοις οἰκονομεῖται πράγμασιν, i. Caput atq; ſũma oronis hæc, homo es, Quo nõ aliud eſt aĩal uſq̃ quodmodo Surgat, modo cadat, citius atq; crebrius. Ac iure ſanè, q̃ppe debiliſſimum Cum ſit, negocia adminiſtrat maxima. Euripides apud eũdẽ, ὁ δ' ὄλβος οὐ βέβαιος ἀλλ' ἐφήμερος. καὶ ἡμέρα μία τὰ μὲν καθεῖλεν ὑψόθεν τὰ δ' ἦρ' ἄνω, i. Nec ſtabilis eſt felicitas, ſed in diem Durãs, & unicus dies Et hæc ab alto traxit, hæc & ſuſtulit Ab imo in altum. Quo q̃dem in loco Demetrius Phalareus poetã alioq laudatum ob elegantiam, taxaſſe legitur, q nõ ἡμέραν μίαν, i. Vnum diem, ſed στιγμὴν χρόνου, id eſt, Tp̃is punctum dicere debuerit. Pindarus uicit ẽt Homericam ſĩlitudinem, ut q hoĩem nõ frondes, ſed umbræ ſomnium uocarit, τί δέ τις; τί δ' οὔ τις; σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος, i. Quid aũt aliq̃s? Quid aũt nullus? Vmbræ ſomnium homo. Nihil inanius umbra. Videt̃.n. eſſe, cum nihil ſit. At hac quoq; repit q̃ddã inanius, nimiꝝ umbræ ſomniũ. Aeſchylus apud Stobæum, umbræ fumi ſĩlem facit hoĩs uitã, τὸ γὰρ βρότειον σπέρμ' ἐφήμερα φρονεῖ καὶ πιστὸν οὐδὲν μᾶλλον ἢ καπνοῦ σκιὰ, i. Caduca molit̃ genus mortalium Neq; certa res eſt ulla nec tuta, haud magis Atq; umbra fumi. Sophocles item in Aiace, ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα καὶ σκιὰ μόνον, id eſt, Nil aliud ac umbra, atq; flatus eſt homo. Nil aũt uenuſtius illa comparatiõe, roſaꝝ repẽte naſcẽtium, ſeneſcẽtium & intereũtium cum hoĩum uita. Carmen extat titulo Maronis, quo etiam ſi Vergilianam uenam non admodum reſipit, tñ ita ſcatet gratiis, leporibuſq;, ut ab authore nõ ſolum erudítiſſimo, uerũetiam feſtiuiſſimo (q̃ſq̃s is fuit) pfectum appareat. Huc ptinet, quod poetæ fingunt mortales omneis à Parcaꝝ filis pẽdere, q̃bus inſectis protinus decidant. Atq; alios q̃dem à candidis, alios à pullis ſuſpẽdi filis. Rurſum alios in ſublime ſublatos pendere, alios terræ uicinos. Omnium tñ hanc eãdem eſſe ſortem, ut ſimul atq; inexorabilis Atropos, pollice filum ſecuerit, ilico decidat, is q pẽdebat. Nec ullum eſſe diſcrimẽ, niſi quod maiore tumultu decidit, is q pẽdebat altius. Rides? & hos luſus eſſe, iocoſq; poeticos exiſtimas? Luſus q̃dem, ſed ſæuus ille, nimiumq; pcax fatoꝝ luſus, quẽ utinã in gregarios & inutiles hoĩes dũtaxat exercerent, in quos cõuenit Homericũ illud, ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης, ac nõ ẽt uiros cæleſti præditos ingenio, tum aũt pn̄cipes optimos añ diem è medio tollerẽt. A q̃bus nõ ſolum non abſtinẽt hãc ludẽdi licẽtiam, uerũetiam his quaſi dedita opa uident̃ inſidiari, nimiꝝ ambitioſa quadã inuidentia, ut hoc ipſum ſibi licere declarẽt, palamq; faciãt, oẽm mortalẽ, q̃cũq; is fuerit ex æquo bullam eſſe. Quãta rei lr̃ariæ iactura, nup mors immatura terris eripuit Paulũ Canalẽ, Patriciũ Venetũ, Iuuenẽ q̃dem illum uix dũ annos natũ uiginti q̃nq;, ſed deũ immortalẽ, q̃ felici ingenio, q̃ acri iudicio, q̃ ubere facũdia, quãta linguaꝝ, quãta diſciplinaꝝ omniũ ſciẽtia præditum? Nihil ſua referre putauit inexorabile fatum, q̃d tñ adferret diſpẽdium bonis lr̃is, q̃bus ille iam ſuccurrere nõ inſtrẽnue cœperat, quod tam graue deſyderium excitaret lr̃arum cultoribus, quod tantos fructus, tãtas ſtudioſorum ſpes repente incideret. Iam uero PHILIPPI Principis mei tã immaturꝫ interitum, eq̃dẽ nec memorare poſſum, ob acerbiſſimũ illius deſyderiũ, neq; rurſus, quãdoq̃dem locus admonuit, præterire fas eſt, ppter ſingularem ẽt illius in me benignitatẽ. Hunc unũ fortuna, Principũ oĩum, quos unq̃ ſol uidit, optimũ, maximũ, ornatiſſimũ terris oñdit, ſed heu facinus, oñdit tãtum, ac ptinus ſubduxit. Nã quæ nã ſunt, uel naturæ dotes, uel ornamẽta fortunæ, q̃d diuinitus à ſuperis dari pót mortalibus, quod in illo nõ fuerit & eximium, & cumulatiſſimũ? Primũ q̃ heroica corpis pceritas, quãta formæ, tum dignitas, tum gr̃a? Quis oculoꝝ uigor? Quam felix indoles, Quæ firmitas membroꝝ, quod robur, q ſtatus, quæ habitudo? Nam de nataliũ ſplẽdore, q̃d attinet dicere? In q̃bus tot reges, tot impatores, tot heroas inuenies, ut ne fingi q̃dem poſſit q̃cq̃ illuſtrius, amplius, lucu lẽtius. Accedebat ad hæc arcana uis quædã diuinitus inſi-

ta, qua fiebat ut non ſecus ac magnes qdam, regum, gentium, ſuoꝝ externoꝝ, breuiter omniũ mortalium aĩos in ſui rapet amorem, adeo ut non ſolũ cõſpectus, cõgreſſuſq́;, ſed uel auditum modo Philippi nomen, neſcio qũo miram quãdam excitaret beneuolẽtiam. Qua qdem re qd põt ſummo Principi contingere felicius? Augebat fatalem hãc amabilitatem, ſingularis quædam moꝝ comitas, dexteritasq́;. Itaq; Regum ac nationũ oĩum tã mirus in hoc amãdo conſenſus erat, ut etiam, q paulo ante bello cõflictabant, iam poſitis armis, pari ſtudio ad ornãdum Philippũ incumberẽt. Adeo pacis, cõcordiæ, gratiaꝝ, ac gaudioꝝ plena erant omnia, ubicũq; terraꝝ affulſiſſet ille. Quem uetꝫ ducẽ, quem triũphum non cõtemnat is, q ſpectarit, quãtum ueræ beneuolẽtiæ, quãtum ſtudioꝝ, quantĩ ornamentoꝝ duabus illis in Hiſpaniam ꝓfectionibus, certatim contulerũt, tot reges, tot ꝓceres, tot nationes, Gallia, Sabaudia, Hiſpania, Germania, Britãnia. Multũ ornamenti ſibi putabat adiungi, qſq; in PHILIPPVM ornamenti qppiam contuliſſet. Quibus de rebus noſter extat Panegyricus. Adiunge ad hæc uxoris fœcunditatẽ, liberos omneis ĩcolumes, pr̃em (ut infinita decora uerbo cõplectar) MAXIMILIANVM, adde tot reges adfinitatis etiam uinculis adglutinatos. Adde imperii magnitudinẽ, in qua natus, adde regni luculẽtiam, in quod aſcitus, adde paternæ maieſtatis ſucceſſionem, adde tantaꝝ reꝝ ſpes, quæ tali indoli, talibus fatis, talibus debebant moribus certas, ſiqd oĩno certum eſſe ſuperi uoluiſſent in rebus mortalium. Quæ iam cõtigerant, erant maxima, atq; hoc maiora, quod nõ quemadmodum pleriſq;, ui, ſanguine, & alienis calamitatibus accreuerant. Vix.n. aliter ingentia poſſident impia. Nihil erat in tot felicitatis PHILIPPI noſtri calculis cruẽtum, nihil cũ ullius dolore iactura ue cõiunctum. Quæ uero impẽdebant, ſic impẽdebant, nõ ut inuaſuras uideret, ſed ut recuſare nõ liceret. Tot inq̃ dotes, tot ornamẽta, tot gẽtium ſtudia, tot regum optata, tam iuſta, tam pia patris amantiſſimi uota, tot patriæ gaudia, tam amplas ſpes, tãtam orbis expectationem repẽte ꝓperata mors interſecuit, nimiſq; crudeli docuit exemplo, neminẽ eſſe mortalem, uſqueadeo cælitibus uicinum, qn bulla ſit. Sed iam dudum tp̃s eſt, ut his omiſſis ad inſtitutum negocium recurrat oĩo, neqs merito calũniari poſſit, nos in mediis adagiis declamare. Quanq̃ uideo Plinium in hmõi locos cauſa uoluptatis frequenter digredi. Me dolor à propoſito nonnihil tranſuerſum egit, non illectauit amœnitas.

Optimum non naſci. XLIX.

Venuſtiſſimam & oĩum lr̃is celebratam ſn̄iam uſurpat Plinius Secũdus in præfatione ſeptimi libri, ubi collectis innumerabilibus, tum natiuitatis noſtræ piculis, tum uitæ incõmodis, ita cõcludit, Itaq; multi extitere, q non naſci optimũ cẽſerent, aut q̃ocyſſime aboleri. Hanc M. Tullius à Sileno ꝓfectam ſcribit, quam M. T. libro de cõſolatione ſic extulit, teſte Lactãtio, nõ naſci longe optimũ, nec in hos ſcopulos incidere uitæ, ꝓximum aũt, ſi natus ſis, q̃primum mori, & tanq̃ ex incendio effugere uiolẽtiam fortunæ. Citat idẽ Lactãtius duos hos ſenarios Græcos, Τὸ μὴ γενέσθαι μὲν κράτιστον ἐστὶ, ἐπὴν δ' ἐγένῃ, ὡς τάχιστ' εἶναι πέλος, id eſt, Haud unq̃ in auras ꝓdiiſſe potiſſimũ eſt, Aboleri ubi ſis natus ilico, ꝓximum eſt. Adducit & Theognidem, Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον μηδ' ἐσιδεῖν αὐγὰς ὀξέος ἠελίου, φύντα δ' ὅπως ὤκιστα, πύλας ἀΐδαο περῆσαι, id eſt, Nõ naſci oĩno, primum eſt mortalibus, atq; Haud unq̃ ſolis cernere triſte iubar. Veꝝ ubi ſis natus, q̃primum inuiſere manes. Extant in hanc ſn̄iam epigrãmata Poſidippi, ſiue quẽadmodũ aliis placet, Cratetis Cynici, & huic è diuerſo rñdens, Metrodori. Quæ qm̃ elegantiſſima, non grauabor adſcribere. Cratetis eſt hmõi. Ποίην τις βιότοιο τάμοι τρίβον; εἰν ἀγορῇ μὲν νείκεα, καὶ χαλεπαὶ πρήξιες, ἐν δὲ δόμοις φροντίδες, ἐν δ' ἀγροῖς καμάτων ἅλις, ἐν δὲ θαλάσσῃ τάρβος, ἐπὶ ξείνης, ἢν μὲν ἔχῃς τι, δέος. Ἢν δ' ἀπορῇς, ἀνιηρόν. ἔχεις γάμον, οὐκ ἀμέριμνος ἔσσεαι. οὐ γαμέεις, ζῇς ἔτ' ἐρημότερον. Τέκνα; πόνοι πήρωσις ἄπαις βίος. αἱ νεότητες, ἄφρονες, αἱ πολιαὶ δ' ἔμπαλιν ἀδρανέες. Ἦν ἄρα τοῖν δυοῖν ἑνὸς αἵρεσις. ἢ τὸ γενέσθαι μηδέποτ', ἢ τὸ θανεῖν αὐτίκα τικτόμενον, Id nos ex tp̃e ſic utcũq; uertimus, Quod nam iter humanæ cupias inſiſtere uitæ? Quoquo te uertas, omnia plena malis. Litigiis cauſiſq; forũ ſtrepit uſq; moleſtis. Perpetua cruciat ſollicitudo domi. Enecat aſſiduis rus triſte laboribus. undas Et freta ſi ſulces, mille pericla premũt. Viuenti peregre, ſi res tibi ſuppetit ampla. Cũcta miſer metues, nec bene tutus ages. Rurſum ſi uacuæ pẽdebũt ære crumenæ. Vt duꝝ ac miſeꝝ eſt hoſpitem egere uiriũ. Cõiugium ſequeris, quanta hic te cura ſequetur? Deſolatus eris, ſi ſine coniuge eris. Si tollis ſobolem, multo educenda labore eſt. Non tolles, orbi lumine uita uacat. Si iuuenis fueris, uaga & incõſulta iuuenta eſt. Viribus effœta eſt cana ſenecta ſuis. Ergo quid reliquum eſt, quæſo, niſi ſanus ut optes, Alterutrum, aut nunquam triſtibus è ſinibus Materni prodiſſe uteri aut ubi protinus illinc Exiris, ſtygias abdier in latebras. Metrodori ſic habet huic diuerſum, Παντοίην βιότοιο τάμοις τρίβον, εἰν ἀγορῇ μὲν κύδεα καὶ πινυταὶ πρήξιες, ἐν δὲ δόμοις ἄμπαυμ', ἐν δ' ἀγροῖς, φύσιος χάρις, ἐν δὲ θαλάσσῃ κέρδος, ἐπὶ ξείνης, ἢν μὲν ἔχῃς τι, κλέος, Ἢν δ' ἀπορῇς, μόνος οἶδας. ἔχεις γάμον, οἶκος ἄριστος

ecclesiastes cap. 4°. et laudavi magis mortuos quam viventes, et feliciorem utroque iudicavi qui nec dum natus est, nec vidit mala, quae sub sole fiunt

ἔστι τά. ἢν γαμέῃς, ζῇς εὖ τ᾽ ἐλαφρότερος· τέκνα, πόθος· ἄφροντις ἄπαις βίος, αἱ νεότητες ῥωμαλέαι· πολιαὶ δ᾽ ἔμπαλιν εὐσεβέες. οὐκ ἄρα τῶν δισσῶν ἑνὸς αἵρεσις, ἢ τὸ γενέσθαι μηδέποτ᾽, ἢ τὸ θανεῖν, πάντα γὰρ ἐσθλὰ βίου. Quod ipſum ẽt ad hunc modũ traduximus, Quamlibet imo uiam uitæ ingrediare licebit Vndiq; blanditur plurima commoditas Concio ſi placet atq; forum, hinc uberrima famæ Materia, hinc ingens gloria colligitur. Hic bene tractandis prudẽtia callida rebus Exerit̃, rurſum uita quieta domi eſt. Rura petis, uario illic oblectamine mentẽ Naturæ facies paſcet amoena tuam. Dulcia ꝑdiues lucra ſuppeditauerit æquor, Si peregre uiuis, resq; tibi ſupereſt, Multus honos comitatur, habes nihil, ergo pudoris Eſt minus, ipſe tibi conſcius unus eris. Vxor ducta tibi eſt, domus optima ꝓinde futura eſt. Non ducta eſt, curis exoneratus ages. Si tibi dulce patris cognomen, pignora nata Donant, & quod ames, unde & ameris erit. Orbus ages, orbi eſt, ſine ſollicitudine uita Quã patribus ſobolis ferre alitura ſolet. Vt conſtant uiridi, roburq; uigorq; iuuentæ. Cõmendat pietas ſic ſua caniciẽ. Nil igitur uideo cauſæ, cur alterutrũ optes Aut naſci nunq̃, aut interiiſſe ſtatim Quandoquidẽ humanæ, quæ tandẽ eſt portio uitæ Nõ optãda bonis, atq; adamãda ſuis. Extat in hãc ſñiam & Auſonii carmen non inelegans, in quo collectis omnibus huius uitæ malis, cõcludit ad hunc modum, Ergo optima Graiorũ ſñia, quippe homini aiunt non naſci eſſe bonũ, aut natũ cito morte perire. In hac opinione uident̃ & Thraces fuiſſe, qbus mos erat in lucẽ æditos lachrymis ꝓſequi, mortuos conuiuiis & tripudiis. Huius rei meminit Quintilianus Inſtitutionũ oratoriaꝝ lib. v. Itẽ Plinius & Valerius Maximus. Herodotus in quinto hiſtoriæ ſuæ libro, à quo hæc fabula ꝑfecta eſt, ait Trauſos gentẽ eſſe Thracibus finitimã, quæ cætera quidẽ cũ Thracũ moribus concordet, unũ illud habeat peculiare, quod ædito infante, ꝓpinqui circũſidentes cũ ploratu cõmemorent, quantum calamitatũ illi ſit ꝑferendum, uitã ingreſſo. Contra defunctũ hominẽ cum luſu lætitiaq; efferant, recenſentes q̃ multis malis ſubductus ſit. Plutarchus de audiendis poetis è Tragico quopiã hos ſenarios refert, quos Ariſtides in Themiſtocle Euripidis eſſe docet, τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅσ᾽ ἔρχεται κακά· τὸν δ᾽ αὖ θανόντα καὶ πόνων πεπαυμένον χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων, i. Plorare natũ, ut maxima ingreſſum mala, At mortuũ, uitæq; ſubductũ malis Efferre lætos, gratulantesq; ædibus. Senſerunt ueteres uitã humanã per ſe miſerã & calamitoſam eſſe. Proinde Homerus paſſim, δειλοὺς βροτούς, i. Miſeros mortales, appellat. Et hũc æmulat᷑ Maro, Optima quæq; dies miſeris mortalibus æui Prima fugit. Menander apud Stobæũ, Sufficere putat ac calamitoſi nomen, ut homo ſis, ἄνθρωπος ἱκανὴ πρόφασις εἰς τὸ δυστυχεῖν. Homerus; ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι ζώειν ἀχνυμένους, i. Sic etenim ſtatuere Dei mortalibus ægris, Vt uiuant curis diſtricti. Idẽ alibi, οὐ μὲν γάρ τί πού ἐστιν ὀϊζυρώτερον ἀνδρὸς πάντων ὅσσα τε γαῖαν ἔπι πνείει τε καὶ ἕρπει, i. Nil æque miſeꝝ eſt, ut homo, q̃cunq; animantũ, Vitalesq; trahũt auras, ſerpuntq; per arua. Nec illepide Plautus in Bacchidibus. Vixiſſe nimio ſatius eſt, q̃ uiuere.

Tanq̃ in ſpeculo, tanq̃ in tabula L.

Hyperbolæ ꝓuerbiales ſunt & hæ. καθάπερ ἐν κατόπτρῳ καὶ ὥσπερ ἐν γραφῇ, i. Tãq̃ in ſpeculo, tanq̃ in tabula. De re uehementer euidente, ꝑſpicuaq;. Terentius in Adelphis. Deniq; inſpicere tanq̃ in ſpeculũ uitas omniũ iubeo. Plato lib. de legibus decimo, ὡς ἐν κατόπτροις, i. Tanq̃ in ſpeculis. Propterea quod inter multa, quæ reꝝ referunt imagines, uelut aqua, æs politũ, gemmæ q̃dã, nihil æque perſpicue reddit ſimulacra, ut uitꝝ plumbo ſublitũ. Nam uitrũ qdẽ ut rarum ac pellucidũ maxime capax eſt imaginũ, uerũ acceptas non ꝓinde continet, ob pellucentiã, ꝓinde ſublitum plumbũ, ob nigrorẽ aliquẽ naturæq; denſitatẽ, ſiſtit impreſſam imaginẽ, neq; dilabi ſinit. Euaneſcunt. n. ſimulacra non ſecus atq; candelæ lumen, in ſole, quoties excipiunt̃ in corpore nimiũ tenui perſpicuoq;, uelut in aere, pura aqua, cryſtallo, uitroq; non obſcurato corporis alicuius oppoſitu. Rurſum in nimiũ dẽſis & obſcuris non hærent, uelut in ſilice, ligno ue. Proinde natura ſolertiſſima reꝝ omniũ architectrix, oculũ animantiũ ad ſpeculoꝝ imaginẽ finxiſſe uidet̃, quippe parti pellucẽti nigrorẽ quendã adiunxit à tergo, quo ſublato, ꝓtinus tollatur & uidendi facultas. Vnde ſcite dictũ eſt illud, ut ſpeculũ oculos eſt artis, ita oculũ eſſe naturæ ſpeculũ. Illud miraculo dignũ, ſpeculũ non modo clariſſime repræſentare ſimulacra rerũ omniũ, quæcũq; obiecta ſunt, uerũ etiã interualla, colores, motus, breuiter res ipſas penè dixerim euidẽti᷑ q̃ ſunt, hoc uno diſcrimine quod aduerſa refert. Cuius cauſa hæc ẽ, quod ſpecies quæ à corpore ſolido ꝑ aerẽ manat ad ſpeculi ſuperficiẽ, ſimplex puraq; eſt, unde fit, ut non alia ſit auerſa, q̃ aduerſa. Quibus de rebus acutiſſime multa diſſeruit Ambroſius Leo Nolan᷑ noſter in q̃ſtionibus ſuis. Iã ars picturæ à rudibus initiis ꝑfecta, eo ſubtilitatis excreuit, ut non oculis hominum, ſed etiam auibus impoſuerit, effeceritq;, ut ueras res eſſe crederent, quæ coloribus erãt fucata.

Salſitudo non ineſt illi. LI.

ἅλμη οὐκ ἔνεστ᾽ αὐτῷ, id eſt, Salſitas non ineſt illi. In infacetos & fatuos ac ſtupidos. Sal enim pri-

mum, maximeq́; cõmune condimentũ uidetur. Plinius lib. xxxi. indicat, metaphorã eſſe ſumptã ab uſu ſalis, quod in omnibus cibis ſit condimenti uice, & auiditatẽ inuitet. Ergo hercle, inquit, uita humana ſine ſale nequit degere, adeo neceſſariũ elementũ eſt, ut tranſierit intellectus ad uoluptates animi quoq;. Nã ita ſales appellantur, omnisq́; uitæ lepos & ſumma hilaritas, laborũq́; requies, nõ alio magis uocabulo conſtat. Atq; hinc inſulſa oratio, quæ nihil habeat leporis, & inſulſus homo, moribus inelegantibus. Contra ſalſum dicteriũ, quod acrimonia quadã mordeat. Et ſales uocant feſtiniter & argute dicta, non ſine illecebra quadã mordacitatis. Seneca non uult Sales noſtros, dentatos eſſe. Quintilianus Inſtitutionũ lib. vi. capite de riſu. Salſum inquit, in conſuetudine, ꝓ ridiculo tantũ accipimus. Natura non utiq; hoc eſt, quanq̃ & ridicula oporteat eſſe ſalſa. Nã & Cicero, omne quod ſalſum, ait eſſe Atticoꝝ, non quia ſint maxime ad riſum cõpoſiti. Et Catullus cũ dicit, Nulla in tã magno eſt corpore mica ſalis, non hoc dicit, nihil in corpore eius eſſe ridiculũ. Salſum igitur erit, quod non erit inſulſum, uelut quoddã ſimplex orationis condimentũ, quod ſentitur latente iudicio, & uelut palatũ excitat, quod & à tedio defendit orationẽ. Sanè tñ, ut ille in cibis paulo liberali⁹ aſperſus, ſi tñ non ſit immodicus, adfert aliquid ꝓpriæ uoluptatis, ita hi quoq; in dicẽdo habẽt quiddã, quod nobis faciat audiendi ſitim. Hactenus ille. Porrò Catuli carmen, quod Fabius citat, ſic habet. Quintia formoſa eſt multis, mihi candida longa, Recta eſt, hæc, et ego ſingula cõfiteor. Totũ illud formoſa nego. Nã nulla uenuſtas, Nulla in tã magno corpore mica ſalis. Quo quidẽ in loco, ſtultiſſime carpit Fabiũ Catullianus interpres, quaſi poetæ uerba paꝝ ꝑpenderit, Cũ ipſe dormitans Fabii uerba paꝝ perpenderit. Negat. n. Fabius Salſum uocari, quicquid ridiculũ ſit, ẽt ſi uulgo ſic, uſurparent indocti. Alluſit ad hoc adagiũ Terentius in Eunucho. Qui habet ſalem, quod in te eſt, fatuum militem & inſipidum intelligi uolens. Cui poſtea ſimili ironia, Atticam tribuit eloquentiam. Refertur à Diogeniano & Zenodoto.

Acetum habet in pectore. LII.

Huic germanum eſt Plautinum illud in Bacchidibus. Nunc experiar, ſit ne acetum, tibi cor acre in pectore. Legitur & alias apud hunc ipſum, Ecquid habet acetũ in pectore? pro eo quod eſt, Num ſapit? Num quid habet aſtutiæ? Nam ut ſalſa, itidem & acida palatum iuuant, acuuntq́;, & irritant ſtomachum. Horatius in Sermonibus, acetum pro mordaci dicacitate dixit. At Græcus poſtquam eſt Italo perfuſus aceto Perſius exclamat. Et hoc ipſum aceto perfundere, prouerbii ſpeciem habet, ſicut & illud ex Sermonibus Horatianis. At idẽ quod ſale multo Vrbẽ defricuit charta laudat̃ eadẽ.

Solus ſapit. LIII.

Narrat Diogenes Laertius Chryſippũ philoſophũ uſqueadeo ſibi placuiſſe, ut cõſultus à quodã, cui potiſſimũ filium ſuũ philoſophiæ præceptis inſtituẽdũ traderet, Sibi committendũ reſponderit. Nã ſiquem, inquit, aliũ me præſtantiorẽ arbitrarer, ipſe apud hunc philoſophiæ darẽ operã. Vnde et illud Homericũ de eo uulgo iactatũ fuiſſe, Quod ſolus ſaperet, reliqui uero umbræ ferrẽtur. Eſt autẽ apud Homerũ Odyſſeæ. κ. de Vate Tireſia, cui uni Proſerpina dederit, ut etiã uita defunctus ſaperet, reliquas umbras uolitare, & eas quidẽ nihil aliud, q̃ umbras, τῷ καὶ τεθνηῶτι νόον πόρε Περσεφόνεια, οἴῳ πεπνῦσθαι, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι, i. huic ẽt extincto dederat Proſerpina mentẽ. Solus uti ſaperet reliquis uolitantibus umbris. Vſurpat̃ & à Platone, tanq̃ ꝓuerbii loco. Vñ licet coniicere carmẽ hoc Homeri, unũ fuiſſe ex iis, quæ plurima Macrobius ſcribit, adagionũ inſtar ſolere celebrari. Sic & Cato de Scipione Africano ꝓnunciauit, ut narrat Plutarchus in ꝓceptis ciuilibus, οἶος πέπνυται, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι, i. Solus ſapit, alii uero umbræ ferunt̃. Apte dicet̃ de iis, q tãto interuallo reliquos omneis poſt ſe reliquũt, ut illi nihil niſi umbræ præ his eſſe uideant̃ planeq́; quẽadmodũ Græci dicũt λῆρος καὶ φλυαρία, i. Nugæ, deliriaq́;.

Canem excoriatam excoriare. LIIII.

κύνα δέρειν δεδαρμένην, i. Canẽ excoriare excoriatã. Suidas ait dici ſolere de iis, q iterũ ea patiũtur, quibus aliqñ fuerunt afflicti. Ariſtophanes in Lyſiſtrata, nã hanc quoq; nomine huius inſcriptã inuenio, τὸ τοῦ Φερεκράτους κύνα δέρειν δεδαρμένην, i. Illud Pherecratis, Canẽ excoriare excoriatã. Diogenianus ait conuenire in eos, q fruſtra ſumunt operã. Sunt q putent magis conuenire, cũ quis affligit afflictum. Confine eſt illi, quod alibi diximus, ἀσκὸν δέρεις, id eſt, Vtrẽ excorias. Quod uſurpat Ariſtophanes in Nebulis.

Perq́; enſes, perq́; ignem oportet irrumpere. LV.

διὰ καὶ μαχαιρῶν, καὶ πυρὸς ἑρπύσαι δεῖ, id eſt, Perq́; ignem eundum eſt, & per enſes impetu, Cum ſignificamus quiduis periculi ſubeundum. Ariſtophanes in comœdia, cui titulus, Lyſiſtrata κἄν με χρῇ διὰ τοῦ πυρὸς ἐθέλω βαδίζειν, id eſt, Etiam ſi ſit opus, per ignẽ ire cupiã. Et Terentius ait paraſitũ non grauatuꝝ, uel è flãma cibum petere. Calliæ adulatores taxauit comœdia. ὅτι οὐ πῦρ οὐ σίδηρος, οὐδὲ χαλκὸς εἴργει μὴ φοιτᾶν ἐπὶ δεῖπνον, id eſt, Quod non ignis, non ferrum, neq; æs prohibuerit illos, quo minus uentitarent ad cœnam. Hæc citat Plutarchus ex Eupolide. Refert eadem in libel

lo de diſcrimine

lo de diſcrimine adulatoris & amici, Horatius item, Per mare pauperiem fugiēs per ſaxa, per ignes. Impiger extremos currit mercator ad Indos. M. T. Tuſculanarū quæſtionū lib. ii. Quæ flāma eſt p quā non cucurrerint, q̄ hæc olim punctis ſingulis colligebant, id eſt, Quid non uel fecerunt, uel perpeſſi ſunt?

Non impetam lingua. LVI.

οὐκ ἐπιγλωττίσομαι, id eſt, Non inceſſam lingua. Figuræ nouitas in prouerbium abiiſſe uidetur, authore Diogeniano. Ariſtophanes in Lyſiſtrata, περὶ τῶν ἀθηνῶν δ' οὐκ ἐπιγλωττίσομαι, id eſt, At lingua Athenas neutiq̄ inceſſam mea. Græcis, ἐπιγλωττᾶσθαι, eſt linguæ conuiciis inceſſere, quaſi dicas, inlinguare, quemadmodum à uola dicimus inuolare. Vti licebit, cum ſignificabimus nos de re quapiam periculoſa nolle uerba facere, ueluti de rebus diuinis, de rebus principum, aut potentum, οὐκ ἐπιγλωττίσομαι. Verbum inde ductum, quod qui temere loquunt, ὅτι ἂν ἐπὶ γλῶτταν ἔλθῃ loqui dicuntur, ſicut alibi monſtrauimus.

Arena ſine calce. LVII.

Vt author eſt Suetonius Caligulæ Cæſari, uſqueadeo placebat ardor, ac uis in dicendo, ut Senecæ orationem, ſine calce arenam ſit ſolitus appellare, tanquam diſſolutam, ac neruis carentem. Male enim cohæret arena, ni calcem admiſceas. Cōſine illi, quod alio dictum eſt loco, Scopæ diſſolutæ.

Lupus hiat. LVIII.

λύκος ἔχανεν, id eſt, Lupus hiat, dicebatur ſiquis re multum ſperata, multumq; appetita, fruſtratus diſcederet. Aiunt enim lupum prædæ inhiātem rictu late diducto accurrere. Qua ſi fruſtret, obambulare hiantē. Ariſtophanes in Lyſiſtrata, ὅσοις ἐστὶν οὐδὲν, εἰ μὴ περ λύκῳ κεχηνότι, i. Quib' tātū nihil, niſi lupo hianti. Itē Lucianus in Gallo, ἐξῄειν οὖν, μάτην λύκος χανὼν παρὰ μικρὸν, i. Ingrediebar itaq;, cū parū abfuiſſet, ut lupus hians diſcederē. Dionyſius Sophiſta in epiſtola quapiā, ἆρα μὴ λέληθα ἐμαυτὸν εἰς παροιμίαν ἐλθὼν, καὶ γέγονα λύκος χανὼν διὰ κενῆς; i. Num inſciens in puerbium incidi, factusq; ſum lupus fruſtra hians?

Porcellus Acarnanius. LIX.

χοιρίσκος ἀκαρνάνιος, id eſt, Porcellus Acarnanius. In mollem & amabilem, atq; in delitiis habitum dicebatur. Lucianus in dialogis meretriciis, λεῖος μοί φασι χαιρέας καὶ χοιρίσκος ἀκαρνάνιος, id eſt, Lenis mihi, ut aiunt, Chæreas, & Porcellus Acarnanius. Alluſum opinor ad Porcellum, quem inducit Ariſtophanes, ἐν ἀχαρνεῦσιν, ſymbolum eorum membrorum, quibus obſcœnæ uoluptates peraguntur.

Megaricum machinamentum. LX.

μεγαρικὴ μηχανὴ, id eſt, Ars megarenſis dicitur, cum dolo & aſtu res agitur, non ſyncera fide. Olim enim Megarenſes uulgo male audiebant, tāquam fraudulenti, ac ficti, quod aliud ſentire ſolerent, aliud loqui. Citatur apud Suidam hic ſenarius, ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν μεγαρική τις μηχανή, id eſt, Sed quæpiam ars nobis adeſt Megarenſium. Eſt autem apud Ariſtophanē in fabula, cui titulus, ἀχαρνῆς.

Seruus ſeruo præſtat dominus domino. LXI.

δοῦλος πρὸ δούλου, δεσπότης πρὸ δεσπότου, i. Seruoq; ſeruus potior eſt, herusq; hero. Senarius eſt puerbialis, admonens in eodem hominū genere, non ſtatim omnes æquales eſſe, uerum hominum habendam eſſe rationem, non tantum conditionis. Veluti generoſus antecellit ſuopte genere plebeium, uerū eſt non mediocre diſcrimē inter generoſum & generoſum, itidē inter plebeiū et plebeium, adeo ut quoſdā plebeios nonnullis ingenuis anteponas. Ariſtoteles libro Politicorum primo, τὰ μὲν ἐντιμότερα ἔργα, τὰ δὲ ἀναγκαιότερα, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν, δοῦλος πρὸ δούλου, δεσπότης πρὸ δεσπότου, id eſt, Quædam miniſteria honoratiora, quædam autem magis neceſſaria. Et iuxta prouerbiū, Heroq; herus, ſeruoq; ſeruus eſt prior.

Dædali opera. LXII.

δαιδάλεια ποιήματα, id eſt, Dædalea opera dicuntur, quæ nouo artificio fabricata ſunt, & admirando. Hinc natum, quod cum ueteres illi plaſtæ formas animalium cæcas fingerent, & immobiles, Dædalus inſolito artificio, primus & oculos induxit, & neruis quibuſdam additis effecit, ut huc atq; illuc mouerentur, adeo ſcite, ut ſpectantibus uiuere, atq; ingredi uiderentur. Vnde ferunt quædam Dædali ſigna uinciri pedibus ne aufugiant. Huius rei meminit Plato in Memnone, his quidē uerbis, ὅτι τοῖς δαιδάλου ἀγάλμασιν οὐ προσέσχηκας τὸν νοῦν, ἴσως δὲ, οὐδ' ἔστι παρ' ὑμῖν. πρὸς τί δὲ τοῦτο λέγεις; ὅτι καὶ ταῦτα ἐὰν μὲν μὴ δεδεμένα ᾖ, ἀποδιδράσκει καὶ δραπετεύει, ἐὰν δὲ δεδεμένα, παραμένει. τί οὖν δή; τῶν ἐκείνου ποιημάτων λελυμένον μὲν ἐκτῆσθαι οὐ πολλῆς τινος ἄξιόν ἐστι τιμῆς ὥσπερ δραπέτην ἄνθρωπον, οὐ γὰρ παραμένει, δεδεμένον δὲ πολλοῦ ἄξιον, i. Quoniam nō animaduertiſti Dædali ſigna. Fortiſſis ne ſunt quidem apud uos. Quorſum iſthuc dicis? Quoniam illa quoq; ni reuincta fuerint, diſcedūt atq; aufugiunt. Sin uincta ſint, conſiſtunt. Quid tum poſtea? Siquod ex illius operibus ſolutum poſſideas, haudquaquam magno æſtimandum, perinde quaſi ſeruum poſſideas fugitiuum. Neq; enim apud te manet. Sin autem uinctum, id magno æſtimandum ſit. Meminit & Ariſtoteles libro Politicorū primo, de ſeruis loquēs, quos ait nihil aliud eſſe, q̄ inſtrumenta uiua. εἰ γὰρ, inquit, ἠδύνατο

ἕκαστον τῶν ὀργάνων κελευσθὲν ἢ προαισθανόμενον ἀποτελεῖν τὸ αὑτοῦ ἔργον, ὥσπερ τὰ Δαιδάλου φασὶν ἢ τοὺς τοῦ Ἡφαίστου τρίποδας οὕς φησιν ὁ ποιητὴς αὐτομάτους θεῖον δύεσθαι ἀγῶνα. οὕτως αἱ κερκίδες ἐκέρκιζον αὐταί, καὶ τὰ πλῆκτρα ἐκιθάριζεν, οὐδὲν ἂν ἔδει οὔτε τοῖς ἀρχιτέκτοσιν ὑπηρετῶν, οὔτε τοῖς δεσπόταις δούλων, id eſt, Etenim ſi fieri poſſet, ut unumquodq; inſtrumentũ, uel iuſſum, uel per ſe præſentiens, ſuũ opus perageret, queadmodũ aiunt Dædali ſtatuas facere, & Vulcani tripodes, quos poeta ſcribit ultro in diuinũ certamen ꝓdiiſſe, itidẽ & pectines per ſe texerent, & plectra cithara canerent, haudquaq̃ opus haberent, neq; Architecti miniſtris, neq; domini ſeruis. Meminit idem de Anima lib. i. refellens opinionẽ Democriti, cenſentis animam ita mouere corpus, ut ipſa prius mota, moueret. Ait enim Democritũ tale quiddã adferre, quale ſit apud Philippũ comœdiaꝝ ſcriptorẽ. Is enim ſcripſit à Dædalo ligneã Venerem fabricatã fuiſſe, quæ moueret argento uiuo infuſo, δὲ, inquit, δημόκριτος παραπλησίως λέγων φιλίππῳ τῷ κωμῳδοδιδασκάλῳ. φησὶ γὰρ τὸν δαίδαλον κινουμένην ποιῆσαι τὴν ξυλίνην ἀφροδίτην, ἐγχέαντα ἄργυρον χυτόν. Proinde ꝓuerbium ad uarios uſus poterit accõmodari. Vel ubi res inuſitata arte confectas, ſignificabimus. Nã Homerus, artificioſa Dædala uocat, ὃς χερσὶν ἐπίστατο δαίδαλα πάντα τεύχειν, i. Qui manibus ſciebat artificioſa oĩa fabricari. Itẽ Pindarus in Olympiacis, καὶ δεδαιδαλμένοι ψεύδεσι ποικίλοις ἐξαπατῶντι μῦθοι, i. Et arte confictæ mendaciis uariis fallunt fabulæ. Et Virgilius Dædalã Circen uocat, quod nouis & admirandis artibus homines uerteret in feras. Vel cũ incõſtantiã & inſtabilitatẽ cuiuſpiã ſignificabimus. Sic.n. apud Platonẽ in Eutiphrone, Socrates argumenta nõ conſiſtẽtia, Dædaleis operibus ſimilia uideri dicit. Eutiphron autem reſpondet, Socratem ſibi pro Dædalo eſſe, quippe qui rationes ſuas non ſinat conſiſtere, rurſus coarguens & euertens, quod paulo ante uiſus ſit approbare.

Furemq; fur cognoſcit, & lupum lupus. LXIII.

ἔγνω δὲ φὼρ τε φῶρα καὶ λύκος λύκον, id eſt, Furemq; fur cognouit, & lupum lupus. Ariſtoteles ſeptimo libro moralium Eudemiorum hunc quoq; ſenarium citat inter adagia ſimilitudinis. Amãt enim uulgo ſe mutuo, qui ſimilibus uitiis laborant, præcipue fures. Et lupi latronum inſtar, collecti graſſantur.

Terra amat imbrem. LXIIII.

ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα, id eſt Imbrem quidem tell' amat. Vbi quis deſyderat ea quæ ſibi nouit eſſe accommoda, conducibiliaq́. Citat hoc Hemiſtichiũ ueluti ꝓuerbiale Ariſtoteles libro moraliũ Eudemiorum ſeptimo, Oſtendens non ſolum ſimilitudinem conciliatricem eſſe amicitiæ, uelut inter fures, graculos, & lupos, uerumetiam diſſimilitudinem nonnunq̃ beneuolentiæ cauſam exiſtere, contra ſimilitudinem odii. Nam terra cum ſuapte natura ſit ſicca, amat imbrem, & figulus odit figulũ, indoctus amat literatum, mulier uirum.

Herculana balnea. LXV.

Ἡράκλεια λουτρά, i. Herculana balnea. De impendio feruentibus balneis dicebať, quales legimus & Thermas Neronianas. Ariſtophanes in nebulis, ποῦ ψυχρὰ δῆτα πώποτ' εἶδες ἡράκλεια λουτρά, i. Vbi nã frigida unq̃ uidiſti Herculana balnea. Interpres adſcribit Ibycum authorẽ eſſe, Vulcanũ muneris uice ſubmiſiſſe Herculi feruida balnea. Atq; inde calida balnea Herculana dici cœpta. Porrò Ariſtoteles in ꝓblematis oſtendit huiuſmodi balnea apud ueteres habita ſacra, propterea quod ex ſulphure ac fulmine, rebus natura ſacris ꝓueniant. Piſandrus aũt tradit Mineruã, Herculi feſſo calidũ balneũ ſuppeditaſſe. Vñ mihi fit ueriſimile, ꝓuerbiũ recte dici poſſe, quoties ætate aut labore quopiã fatigatis, miniſteriũ paulo diligentius ad refocillandas uires adhibetur. Nã Plato libro de legib' ſexto, γεροντικὰ λουτρά, i. Senilia balnea calida uocat, eaq; ſenibus exhiberi iubet. Siquidẽ ueteres frigida lauabant, Calida balnea ualitudinariis duntaxat exhibebantur. At his temporibus aurigæ quoq; & nautæ lauant in Thermis. Ac Germani maximam uitæ partem in hypocauſtis tranſigunt pyrauſtarum inſtar.

Aut ter ſex, aut tres teſſeræ. LXVI.

ἢ τρὶς ἕξ, ἢ τρεῖς κύβοι, id eſt, Aut ter ſex, aut tres teſſeræ. Siquando ſignificabimus nos extrema periclitari uelle, & aut planè uincere, aut prorſum uinci, hoc adagio tempeſtiuiter utemur. Sumptũ eſt à uetuſto teſſerarum luſu, in quo qui nouem iecifſet, is modis omnibus ſuperabat, qui tres, is longiſſime aberat à uictoria. Nam antiquiores tribus teſſeris uti conſueuerant, non quemadmodũ nũc duabus. Theſſeram autem etiam iactum ipſum appellant, qui nonnunquam plenus eſt, interdum inanis. Itaq; iactus ter trium feliciſſimus erat, trium inanis. Meminit huius adagionis Iulius Pollux, libro de rerum uocabuils nono. Porrò teſſeras eaſdem eſſe cum iis, quos Græci κύβους appellant, teſtis eſt Aulus Gellius libro primo, capite uigeſimo, κύβος enim, inquiens, eſt figura, ex omni latere quadrata. Quadrantales ſunt, inquit M. Varro, teſſeræ, quibus in alueolo luditur, ex quo ipſæ appellatæ κύβοι. Zenodotus parœmiam hanc citat ex Pherecratis fabula, cui titulus, Myrmecãthropi. Eſt enim clauſula carminis Trochaici. Suidas & Aeſchylum adducit ex Agamẽnone, τὰ δεσπο-

τῶν γὰρ εὖ

τῶν γὰρ εὖ πεσόντα θήσομαι τρὶς ἓξ βαλούσης τῆς ἐμῆς φρυκτωρίας. Vſurpatum eſt à Platone, libro de legibus ultimo. τί οὖν δεῖ ποιητέον ἐχόντων τούτων οὕτως ὦ ξένε; τὸ λεγόμενον ὦ φίλοι ἐν κοινῷ ἢ μέσῳ ἔοικεν ἡμῖν κεῖσθαι, καὶ ἀποκινδυνεύειν περὶ τῆς πολιτείας ἐθέλομεν ξυμπάσης, ἢ τρὶς ἓξ φασὶν ἢ τρεῖς κύβους βάλλοντας, πάντα ποιητέον, id eſt, Itaq; cum hoc in loco res fuerint, quid faciendum cenſes hoſpes? Iuxta id quod uulgo dicitur, amici uiſum eſt nobis par eſſe, uti rem in publicum & in commune conferamus, uelimusq; de uniuerſa Rep. ſupremum ſubire diſcrimen, nihilq; non facere, ita ut uel ter tres, uel tres talos iaciamus.

Quanta Mus apud Piſam. LXVII.

ὅσα μῦς ἐν πίσῃ, i. Quanta Mus apud Piſam, Subaudi tulit, aut ſimile quippiam. De iis, qui uincunt, & optatis potiunť, ſed nō ſine ſummo negocio, neq; citra magnū incōmodū ſuum. Suidas natū ait ab Athleta quodā, ſeu pugile Tarentino, qui in Olympiacis certaminibus, apud Piſam, ſemel dū taxat uictor diſceſſit, idq; plurimis acceptis plagis. Plutarchus Sympoſiacon cōmentario quinto, docet apud Piſam, μονομαχίας, id eſt, ſingularia certamina celebrari ſolere. In quibus etiam ad cædem uſq; affligebātur ii, qui ſuccubuiſſent.

Mus picem guſtans. LXVIII.

μῦς ἄρτι πίσσης γευόμενος, id eſt, Mus nunc picem guſtans. Quidam aiunt dici ſolere in eos, qui cum antea fuerint audaculi & cōfidentes, poſtea piculo deguſtato, planè timidi uidenť. Nondū ſatis liquet, utrꝝ à Mure in pice deprehenſo, ſit trāſlata allegoria, ſicuti placet Diogeniano, An ab illo de quo meminit Herodotus primo libro, in pice deprehenſo, atq; ita pœnas dante, An à pugile illo Tarentino, de quo alibi quoq; fecimus mentionē, ut in πίσῃ ſit alluſio ad nomen urbis, apud quā celebrabanť certamina. Theocritus in Idyllio. ξ. νῦν δὲ πρὸ ὡς μῦς φαντὶ Θυώνιχε γεύμεθα πίσσης, i. Nunc tandem ſicuti Mus, ut aiunt, Theonyche guſtauimus picē. Porrò ſiue ad animal referas, ſiue ad pugilē nomine Murē, eadē fermè manet adagii ſignificatio, uidelicet, experientiam male ceſſiſſe. Siquidē Mus imperitus, ſiqñ in picem inciderit, aut perit, aut uix eluctať, ac deinde piculi memor timet contingere. Et pugil ille ante ferox & iactabundus, ſimulatq; certamen Olympiacū expertus eſt, ſenſitq; quāti conſtiterit ea uictoria, deinceps abſtinuit. Huc ſpectat illud Horatianū, Dulcis inexpertis cultura potentis amici. Expertus metuit. Itidem iuuenes belloꝝ imperiti, facile bellū ſuſcipiunt. Senes experti, quantum malorum agmen ſecum trahat bellum, reformidant. Quare non intempeſtiue dicetur in eum, quem pœnitet experimenti, aut qui rem parum feliciter tentatam, iterum aggredi refugit.

Delphicus gladius. LXIX.

Δελφικὸν ξίφος, id eſt, Delphicus gladius. De re dicebať ad diuerſos uſus accōmodabili. Quēadmodum iiſdem uaſculis, & poculorum uice in conuiuiis, & Clypeoꝝ uice in bellis utebanť. Nā Delphicus gladius ad eum modum erat fabrefactus, ut eodem ſimul & ſacras mactarēt uictimas, & nocentes afficerent ſupplicio. Meminit huius gladii, cum Euripides in Tragœdiis, cum Ariſtoteles Politicoꝝ lib. i. differens naturam non gignere ſingula ad plures uſus, ſed unumquodq; ad ſuum peculiarem, propriumq; finē, οὐδὲν γὰρ ἡ φύσις ποιεῖ τοιοῦτον, οἷ χαλκοτύποι τὴν μάχαιραν δελφικὴν πενιχρῶς, ἀλλ᾽ ἓν πρὸς ἕν, id eſt, Neq; enim natura tale quippiā facit, quēadmodū ærarii fabri gladium Delphicum, quaſi per inopiam, ſed unūquodq; ad ſingula. Meminit idē huius rei, libro de partibus animaliū quarto, tractans de linguis inſectorum, quæ pluribus funguntur officiis, ſimul & tentantes cibum, & attrahentes, & ſpiculi uice aduerſus iniurias defendentes, id quod negat facere naturam, niſi coactam inopia, ut idem inſtrumentum ad uſus diſſimiles accōmodet, quandoquidē ad defendendum magis appoſitū uideatur, quod ſit acutiſſimum, ad guſtandum, quod ſit fungoſum. Vbi enim, inquit, licet duobus uti ad duo opera, nec aliud impedit, nihil tale natura facere ſolet, quale per iopiā ars excuſoria obeliſcolychnium, ex ueru lucernaq; componit. Attamen ſi id fieri non poteſt, eodem ad plura opera abutitur. Vnde mihi uidetur ὀβελισκολύχνιον iucūdius quadraturum prouerbio, q̃ Delphicum gladium, niſi forte hic ipſe Delphicus eſt gladius. Item Euripides in Oreſte, θανεῖν γὰρ αὐτῷ μοῖρα δελφικῷ ξίφει, id eſt, Fatale enim illi eſt, enſe Delphico mori. Quadrabit igitur uel in pauperes, qui ob penuriam eandem ueſtem, aut aliam rem quampiam, ad uarios uſus accommodant, aut in uitioſum prooemium, & diuerſis cauſis applicabile. Licebit & in ſerium ſenſum accommodare prouerbium, ut ſiquis eruditionem, Delphicum appellet gladium, quod in omni ætate, omni uitæ conditione ſit uſui. Nam literæ, iuuenibus ſunt neceſſariæ, ſenibus iucundæ, pauperibus opes ſuppeditant, opulentis adiungunt ornamentum, in rebus aduerſis ſolatio ſunt, in ſecundis gloriæ, claro natis genere ſplendorem augent, obſcuro genere natis, claritatis initium conciliant.

Antequam incipias, conſulto. LXX.

Antequam incipias, cōſulto, ubi cōſulueris, mature facto opus eſt. Hanc ſententiam Saluſtianam Ariſtoteles ut prouerbialem refert libro moraliū Eudemiorum quinto, καὶ φασὶν πράττειν μὲν δεῖν

ταχὺ τὰ δόξαντα, βουλεύεσθαι δὲ βραδέως, id eſt, Et aiunt mature quidem faciunda, quæ decreta ſint. Cæterum lente, cunctanterq́; deliberandum. In hanc ſententiam copioſius, diximus in prouerbio, σπεῦδε βραδέως.

Margites. LXXI.

Margiten pro ſtupido dixit Lucianus in Hermotimo, ἀλλ' οἴει με Μαργίτῃ τινὶ διαλέγεσθαι, id eſt, Sed exiſtimas te cum Margite quopiam loqui. Hunc ita deſcribit Homerus, citante Ariſtotele libro moraliũ Eudemiorũ q̃nto, τὸν δ' οὔτ' ἂρ σκαπτῆρα θεοὶ θέσαν, οὔτ' ἀροτῆρα οὔτ' ἄλλως τι σοφόν, id eſt, Hunc neq; foſſorem uoluerunt numina diuum Eſſe, nec agricolam, nec in ulla præterea re, Scitum aut egregium. Conuenit cum illo Heſiodio. Nulla in parte utilis, qui nec ipſe ſapit, nec aliis obtemperat.

Quod factum eſt, infectum fieri non poteſt. LXXII.

Nihil hac ſententia uulgatius, Quod factum eſt, infectum fieri non poteſt. Extat apud Terentium in Phormione. Citatur ex Agathonis Tragœdiis ab Ariſtotele libro moralium, Eudemiorum quinto, μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται. ἀγένητα ποιεῖν, ὅσ' ἂν ᾖ πεπραγμένα, id eſt, Etenim illud unum ipſi negatum eſt & Deo, ut infecta reddat, facta quæ fuerint ſemel. Vſurpatur in epiſtolis Ciceronis ad Atticum, non ſemel uerſus ille Homericus, ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ, id eſt, Iſta moleſta licet anteacta ualere ſinamus. Nec inſcitũ Phocylidis carmẽ, μὴ παροιχομένοισι κακοῖς ψυχὴν ποτὲ τεῖρε· οὐκέτι γὰρ δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον, id eſt, Ne'ue malis iam præteritis animum excruciaris. Quod ſemel eſt factum, fieri infectum haud queat unquam.

Iuſtitia in ſe uirtutem complectitur omnem. LXXIII.

ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ' ἀρετή 'στιν, id eſt, Iuſtitia in ſe uirtutem complectitur omnem. Ariſtoteles libro moralium Nicomachiorum quinto, uerſum hunc ut prouerbialem refert. Extat autem in Elegiis Theognidis. Chæremon bonarum omnium ſummam prudentiæ tribuit. Cuius hic uerſiculus citatur à Græcis, ὁ γὰρ φρονῶν δὲ πάντα συλλαβὼν ἔχει, id eſt, Cuncta uniuerſim, qui ſapit recte, obtinet.

Mendacem memorem eſſe oportet. LXXIIII.

Quintilianus inſtitutionum oratoriarum libro quinto, ſententiam hanc prouerbii uice citat, Mendacem memorem eſſe oportere. Item Apuleius in Apologia Magiæ ſecunda. Sæpe, inquit, audiui, non de nihilo dici, mendacem memorem eſſe oportere. Diuus Hieronymus, Oblitus ueteris prouerbii, Mendaces memores eſſe oportere. Satis liquet adagii ſenſus, nempe perdifficile eſſe, ut qui mentitur, ſemper ſibi conſtet, niſi ſumma ſit memoria. Eſt autem fictarum rerum memoria non paulo difficilior, q̃ uerarum. Proinde plerunq; deprehenduntur hoc pacto mendaciorum architecti, dum obliti quæ prius dixerint, diuerſa à ſuperioribus loquuntur. Sic deprehenditur apud Terentiũ Dauus. Sic Pſyches Apuleianæ commentum à ſororibus ſentitur.

Malus cum malo colliqueſcit uoluptate. LXXV.

κακὸς κακῷ γὰρ συντέτηκεν ἡδονῇ, id eſt, Etenim improbo uir eſt uoluptati improbus. Refertur ab Ariſtotele inter ſimilitudinis adagia, libro moralium Eudemiorum ſeptimo. Malus malo iucundus ob uitiorum commercium & ſocietatem. Iuuenalis item, Magna inter molles concordia.

Amicitia ſtabilium, felicitas temperantium. LXXVI.

Ariſtoteles libro moralium Eudemiorum ſeptimo, ſententiam hanc uelut è medio ſumptam refert, Amicitiam eſſe ſtabilium, & felicitatem eorum, qui ſua ſorte contenti ſunt, ὀρθῶς λέγεται ὅτι ἡ φιλία τῶν βεβαίων, ὥσπερ ἡ εὐδαιμονία τῶν αὐτάρκων. Amicitia uirtute non pecuniis, aut forma concilianda eſt. Etenim ſi rebus caducis concilietur, caduca ſit & ipſa, neceſſe eſt. Nihil autem in rebus humanis ſtabile, præter unam uirtutem, quæ ſola fortunæ ludibriis obnoxia non eſt. Deinde felicitas hominis non eſt in facultatibus ſita, quæ cupiditatem animi non explent, ſed irritant, uerum in hoc, ut ſuam quiſq; fortunam boni conſulat.

Leonis catulum ne alas. LXXVII.

Aeſchyli ſententia prouerbialis refertur apud Ariſtophanem in Ranis, οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν· μάλιστα μὲν λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν· ἢν δ' ἐκτραφῇ τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν, id eſt, Catulum ne alas leonis in Republica. Ac maxime ipſum ne leonem alas ibi. Quod ſiquis alitus, obſequendum moribus. Admonet ænigma, non eſſe fouendam potentiam, quæ leges poſſit opprimere, qđ ſi forte talis quiſpiam extiterit, non eſſe è Rep. decertare cum illo, quem nequeas niſi magno reipublicæ malo deuincere. Tyrannus aut ferendus eſt, aut non recipiendus.

Qui bene coniiciet, hunc uatem. LXXVIII.

M. Tullius in opere de diuinatione ſcribit græcũ uerſiculũ extare in hãc ſñiam, Qui bene cõiiciet, uatem hunc perhibeto optimum. Citat autem eum uerſiculum Plutarchus in libello de reſpõſis Pythiæ, ὁ μὲν εἰκάζων καλῶς, ὃν ἄριστον μάντιν αἰνιξάμενοι ἡ παροιμία. Quanq̃ hic in Plutarcho locus mutil' erat et lacer, Attamẽ colligi poteſt carmẽ huiuſmodi fuiſſe. μάντις γ' ἄριστος, ὅστις εἰκάζει καλῶς

Atq; ita citat ex Euripide, in libro de defectis oraculis. Admonet adagiũ futurorum ꝓſcientiá, non è ſortibus, aut auguriis petendi eſſe, ſed à prudentia. Siquidē, qui prudentiá ſit praeditus, is ex ꝑterito rum, ꝓſentiumq; coniecturis, facile ꝓſpiciet, quid ſit euentuꝝ. Proinde non iniuria ſcripſit Ariſtoteles libro moraliũ Eudemioꝝ ſeptimo, φρονίμων καὶ σοφῶν ταχεῖαν εἶναι τὴν μαντικὴν, καὶ μόνων, id eſt. Prudentiũ atq; ſapientiũ hominũ celerem eſſe diuinationem, & horum tantum. Vtinam hanc diuinandi rationem amplecterentur principes, quorum hodie bona pars à prognoſtis & aſtrologis pendet, hominum genere, ut nunc ſunt pleriq; uano pariter ac ſeditioſo, & Reip: peſtilente.

Pannus lacer. LXXIX.

Hominem iam faſtiditum, & reiectum, ῥάκος πολυσχιδὲς appellant Graeci, id eſt, pannũ undiq; lacerum. Sumpta metaphora à ueſte longo uſu detrita, atq; ob id reiecta, cum noua fuerit in precio. Sic autem quidam amicis utuntur uti ueſtibus, dum uſui ſunt, ac uigent, amplectuntur, curant, oſtentant, ſimul atq; uel aetate defecti ſunt, uel alioquin utiles eſſe deſierunt, negligũt, ac reiiciũt. Lucian⁹, ἄχρις ἤδη σε τὸ τοῦ λόγου τοῦτο ῥάκος πολυσχιδὲς ἀπεργασάμενος, ἐξώσῃ, i. Donec ubi te iá iuxta id quod dici ſolet, Pannum undiq; lacerum reddiderit, expulerit. Idem in eodem dialogo, nempe de mercede ſeruientibus ſimilitudinem adfert de nouis calceis, qui tantiſper in precio ſunt, dum noui nitent, iidē ubi luto ſorduerunt, in angulũ abiiciuntur aliquo, atq; ibi nullo curante, ſitu, cimicibusq; opplentur.

Metum inanem metuiſti. LXXX.

Ἀδεὲς δέδιας δέος, id eſt, Inanem metuis metum. Vbi quis formidat in re tuta. Virgilius, Omnia tuta timens. Ineſt autem in ipſa graecanici dicti figura, prouerbiale quiddam propter αὔξησιν. Velut in his quoq;, ἄδωρα δῶρα, δεσμὸς ἄδεσμος, παρθένος ἀπάρθενος, νύμφη ἄνυμφος, atq; in id genus aliis, de quibus iam non ſemel admonuimus. Refertur adagium in collectaneis Plutarchi, ſi modo titulo eſt habenda fides.

Sycophanta. LXXXI.

Συκοφάντην, i. Sycophantae cognomen, uulgo probri loco tribuebaẽ. Ariſtophanes in Pluto, ὡς σοβαρὸς, ὦ δάμητερ, εἰσελήλυθεν ὁ συκοφάντης, i. Vultu ut ſeuero ingreſſus eſt o Dii boni, Hic Sycophanta. Conuiciũ ꝓuerbiale, in calumniatores, & q̃uis puſilla de cauſa litē mouentes. Inde natũ arbitranẽ, quod olim apud Atticos fici eſſent in ꝓcio, multarentq; ii, q eas furto tollerent, hos, q obſeruabant, aut deferebant, Sycophantae uocari coepti, ludibrii cauſa, Quos eoſdē φιλεγκλήμονας, συκοβίους, συκωροὺς, συκολόγους, φιλοσύκους, συκίδας καὶ συκοπαίδας uocabant, id eſt (ut ſniam magis, q̃ uerba reddã) De ficis calũniantes, ficis uiuentes, ficoꝝ cuſtodes, ficos numerantes, ficoꝝ ſtudioſos, ficoſos, ficis pueroꝝ inſtar gaudentes. Plutarchus in cõmentario de curioſitate oſtendit, hoc cognominis hinc natũ, qđ cum lege cautum eſſet, ne quis Athenis ficos efferret, quidam obſeruatos nõnullos, qui furtim exportabant, detulerunt. Hinc populari ioco Sycophantae uocati παρὰ τὸ σῦκα φαίνεσθαι. Feſtus Pompeius oſtendit apud Athenienſes poená capitis cõſtitutá iis, qui ficos furto tollerent. Idem affirmat Athenaeus libro dipnoſophiſtaꝝ tertio, addēs eũ locũ ubi primũ ficus reperta fuit illis ἱερὰν συκῆν, id eſt, ſacrá ficũ uocari.

Multis paraſangis praecurrere. LXXXII.

Πολλοῖς παρασάγγαις ὑπερδραμεῖν, i. Multis paraſangis praecurrere, diciẽ, qui longo interuallo ꝓcedit, multisq; partibus ſuperior eſt. Eſt apud Athenaeũ libro dipnoſophiſtaꝝ tertio, πολλοῖς παρασάγγαις ὑπερδραμόντες τὸν σικελιώτην Διονύσιον, i. Multis paraſangis ſuperantes Siculũ illũ Dionyſiũ. Id quo magis ad animi res transfferetur, hoc erit uenuſtius. Paraſangam autem Perſae triginta ſtadioꝝ ſpaciũ uocát, qua uoce uſus eſt Lucian⁹ in Icaromenippo, quē nos olim latinitate donauim⁹.

Putre ſalſamentum amat Origanum. LXXXIII.

Clearchus apud Athenaeũ lib. iii. Σαπρὸς ταρίχος τὴν ὀρίγανον φιλεῖ, i. Putrida ſalſaméta amát Origanũ. Apte diceẽ de re per ſe paꝝ honeſta, aut iucunda, atq; ob id exoticis condimentis, & honeſtamentis egente. Qui mos etiá hodie ſordidis, ut piſcibus ſupputribus, nequid offendat edētes putor, acida admiſceant. Veritas per ſe placet, honeſta per ſe decent, Falſa fucis, turpia phaleris indigēt, hoc eſt, putre ſalſamentum Origano.

Voracior purpura. LXXXIIII.

Athenaeus lib. iii. dipnoſophiſtaꝝ ex Apollodoro huiuſmdi quoddá refert prouerbium, τὰ λαιχέστερα τῶν πορφυρῶν, id eſt, Edaciora purpuris, idq; ductum exiſtimat, Vel à tincta purpura, quae omnia, quibus admota fuerit uelut ad ſeſe rapit, ſuoq; colore res uicinas inficit, Vel ab animáte ipſo, quod quicquid nactum fuerit, retinet, ac deuorat. Vtrunq; propemodum licet è Plinii uerbis colligere. Siquidē lib. ix. capite trigeſimoſexto, de colore ſcribit in hunc modum. Sed purpurae Florē illũ tingendis expetitum ueſtibus, in mediis habent faucibus, liquoris hic eſt minimi in cádida uena, Vñ ꝓcioſus bibiẽ nigrantis roſae colore ſublucens, Reliquũ corpus ſterile. Ac paulo poſt, Hinc faſces, ſecuresq; Romanae uiá faciunt, Idemq; pro maieſtate in pueritia eſt, diſtinguit ab Equite curiam, Diis

aduocatur placandis, omnemq; ueſtem illuminat, in triumphali miſcetur auro. Quapropter excuſa ta & purpuræ ſit inſania. De uoracitate mox hæc ſubiicit, Lingua purpuræ longitudine digitali, qua paſcitur deuorando reliqua conchilia, Tanta duritia aculeo eſt, Conueniet in edaces, aut in eos, qui omnia in ſuum compendium uertunt. Fortaſſe durius, ſed non inelegãter accommodabitur ad reges δημοβόρους, qui purpurati omnia conuerrunt in fiſcum ſuum, & quocunq; ſe conferunt, abradunt aliquid. Tale quiddam cogitaſſe uidentur poetæ, qui Midam finxerunt, contactu corporis, omnia uertentem in aurum. Tarichus aſſus eſt, ſimul atq; uiderit ignem. LXXXV.

τάριχος ὀπτὸς εὐθὺς ἂν ἴδῃ τὸ πῦρ, id eſt, Tarichus aſſus, mox ut ignem uiderit. Athenæus libro tertio, prouerbii loco citat. Eſt autem Tarichus piſcis ſalſus. Opinor idem eſſe cũ illo ἀφύη εἰς τὸ πῦρ, Quod ante iam expoſuimus. Eodem in loco refert & hunc uerſum ceu prouerbialem οὐκ ἂν πίθου τάριχος, ὧν περ ἄξιος, id eſt, Tarichus haud laturus eſt, quis dignus eſt.

Non ſunt amici, amici qui degunt procul. LXXXVI.

τηλοῦ φίλοι ναίοντες οὐκ εἰσὶν φίλοι, i. Haud ſunt amici, amici q degunt procul. Hãc parœmiã recenſet Athenæus libro dipnoſophiſton quĩto, eamq; omniũ μισανθρωποτάτην, i. inhumaniſſimã uocat, uidelicet, qđ abſentiã amicoꝝ memoriã obliterare uideatur. Eſt omnino ex amicis, q adſunt uberior amicitiæ fructus, ꝓpter officia mutua, conſuetudinẽq; quotidianã. Præterea uulgo fit, ut ſimul atq; è conſpectu neceſſarioꝝ ſeiuncti ſumus, neſcio quo modo obrepat obliuio q̃dã familiariũ, ut id iã omnibus in ore ſit, q ſemotus ſit ab oculis, eundẽ ab animo quoq; ſemotũ eſſe. Proinde Heſiodus, uicinos potiſſimũ ad cõuiuiũ uocãdos eſſe monet, καλεῖν, inquiens, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει. Fatent̃ & Hebræoꝝ ꝓuerbia potius eſſe, amicũ habere uicinũ, q̃ fratrẽ, q procul abſit. Terentian⁹ itẽ Chremes in ꝓpinqua amicitiæ parte ponit uicinitatẽ. Quanq̃ equidẽ non uideo, quãobrẽ Athenæo uideat̃ adagiũ hoc uſqueadeo ab humanitate alienũ. Quandoquidẽ (ut opinor) non tã docet qd nobis faciundũ ſit, q̃ admonet, quid uulgo factitet̃. Quotũ aũt quẽq; reperias amicũ, tã certũ, q ſi abſis, nõ ſui diſſimilis eſſe incipiat? Proinde ꝓuerbio hoc ueluti Delphico gladio utrolibet pacto utaris licebit, ut intelligas, Aut nõ eſſe fidendũ amicis, q longo locoꝝ interuallo ſeiuncti ſunt, Aut nõ eſſe colendos amicos longinq; diſſitos, unde non queas multũ ſentire commoditatis, ſed hos potius, quibus præſens præſentibus fruare. Perſæpe ſacra haud ſacrificata deuorat. LXXXVII.

αὕτη δ' ἱερὰ πολλάκις κατεσθίει, i. Perſæpe ſacra haud immolata deuorat. Senari⁹ eſt apud Athenæũ lib. iiii. Simonidis in mulierẽ quand'i male moratã & auidã in cõuiuiis. Cõcinne dicet̃ in eos, q uentris impulſu, ſtatim ad deuorandas epulas irrũpunt, non expectatis cerimoniis & elegantiolis illis, qbus ciuiles utũt̃ ini turi cõuiuiũ, puta, ut imprecationibus qbuſdã piis, conſecret̃ cibus, deinde de accubitus ordine, urbana q̃dam adhibeat̃ cunctatio. Præterea, ne ſtatim appoſitis eſcis, ungues iniiciamus. Neq; intẽpeſtiuiter dicet̃ in eos, q nõ expectata iuris ratione, hæreditatẽ inuadunt, & aliena ꝑ uim occupant. Ductũ à uictimis, quas fas nõ erat cõtingere, niſi myſtriis pactis. Et Plato uult ẽt in cõuiuiis ꝓlibari Diis, & menſam rẽ ſacrã exiſtimauit antiquitas, teſte Plutarcho, unde fit, ut ẽt his tẽporibus nefas putent, ἀνίπτοις χερσὶν, i. Illotis manibus accedere. Licet huiuſmodi cerimonias neglexerit Chriſtus præ his quæ unice ad rẽ noſtrã ꝑtinẽt. Chius dominũ emit. LXXXVIII.

Χῖος δεσπότην ὠνήσατο, id eſt, Chius dominum mercatus eſt. In eos quadrabit, qui ipſi ſibi malum accerſunt. Vſus eſt hoc adagio Eupolis in amicis, Athenæo teſte libro dipnoſophiſtarum ſexto. Natum ait inde, Quod cũ Chii primi ſeruis mercennariis inſtituiſſent uti, poſtea ſubacti à Mithridate Cappodoce propriis ſeruis uincti ſunt traditi, ut in Colchorum regionem deportarentur, idq; illis aliquando euentuꝝ oraculum prædixerat. Huius hiſtoriæ authores citat Nicolaum Peripateticum, & Poſidonium Stoicum. Anima & uita. LXXXIX.

ζωὴ καὶ ψυχή, id eſt, Anima & uita, De re ſupra modum ſuaui. Prouerbium natum in cubilibus, atq; inde deductum in communem ſermonem. Videtur autem peculiare fuiſſe mulieribus. Iuuenalis, ζωὴ καὶ ψυχή, modo ſub lodice relictis, Vteris in turba. Item Martialis Epigrammatum libro decimo in Læliam, ζωὴ καὶ ψυχή Laſciuum congeris uſq; Pro pudor Herſiliæ ciuis & Aegeriæ. Huc reſpexit Iuuenalis, cum ait, Concumbunt græce. Heſiodus pecuniam, animam mortalibus eſſe dicit, χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι, id eſt, Pecuniæ enim anima eſt miſeris mortalibus. Et Ariſtoteles pecunias uelut alteram hominis animam eſſe ſcripſit. Nihil autem eſt uita, neq; iucundius, neq; charius. Qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt. XC.

Virgilius in Pharmaceutria, Credimus, an qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt? Seruius prouerbialiter admonet dictum à poeta. Nam quod quiſq; ſperat, facile credit. Et tarde, quæ credita lædũt, Credimus. Metus autem & ſpes, ut eleganter & uere ſcripſit Lucianus in Pſeudomante diuinationẽ

& auguria repererunt. Qui impenſe cupiunt, ſuis uotis undecũq; blandiunť, & quiduis in omen optati euentus trahunt. Rurſum qui miſere metuunt, quauis ex re ſolatium formidinis aucupantur. Non uſquequaq; diſcrepat ab hoc Terentianum illud, Mihi non fit ueriſimile. Atqui ipſis commentum placet.

Polypi. XCI.

Polypi, prouerbio dicebantur olim, uel ſtupidi, ſtolidiq; uel rapaces, & uncis unguibus homines. Siqdem ob eam cauſam, Polypo ſtultitiam tribuunt, quod ad manum captantis ultro mouetur, nec aliter capiť, niſi quod nõ cedat, authore Athenæo. Adſcribitur autẽ rapacitas, tenacitasq́; quod quicquid brachiorũ flagellis nactus fuerit, ſuctu attrahat, ac retineat. Plautus in Aulularia, Ego iſtos noui Polypos, qui ubi quicquid tetigerint, tenent. Nihil autem uetabit, quo minus Polypos appellemus eos, qui ſemet in omnem habitum uertunt, omnibus aſſentantes. Quos eleganter notat Phocylides, μηδ' ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἀλλ' ἀγορεύων μηδ' ὡς πετροφυὴς πολύπους κατὰ χῶρον ἀμείβου, id eſt, Pectore ne'ue aliud cæles, aliudq; loquare. Proq; loco uariere, petris uti Polypus hærens.

Nullus malus magnus piſcis. XCII.

οὐδεὶς κακὸς μέγας ἰχθύς, id eſt, Nullus malus magnus piſcis. Aenigma prouerbiale dici ſolitum in homines prægrandi qdem corpore, cæterũ ingenio nullo. Clearchus in cõmentario de prouerbiis apud Athenæum libro. *viii.* hinc ortum ſcripſit. Stratonicus Citharœdus cum Porpin uidiſſet Rhodium Citharœdum ingenti corporis mole, ueꝝ arte non pinde magnum, percũctantibus qbuſdã, qs nam is eſſet, hũc ad modum reſpondit, οὐδεὶς, σαπρὸς, μέγας, ἰχθύς. Ancipiti dicto ſignificans illũ, nullum, id eſt, nullius eſt precii, malũ & improbum. Magnũ corpore, deniq; piſcem, qa mutus eſſet, & infacundus, & male canorus. Theophraſtus de riſu, fatetur dictum qdem eſſe à Stratonico, ſed nõ in Porpin, uerum in Simylam hiſtrionem. μέγας, οὐδεὶς σαπρὸς ἰχθύς, id eſt Nullus magnus putris piſcis. Sed elegantius quod retulit Clearchus propter amphibologiam non inuenuſtam. Ariſtoteles in eodem mox loco apud Athenæum, ſuper hoc adagio, fabulam hmõi refert, In Repu. Naxiorum apud Naxios, locupletes qdem pleriq; urbem habitabãt, Cæteri uero ſparſi p uicos agebant. In quodam itaq; uico, cui nomen Leſtadæ, Telegoras habitabat prædiues ac nobilis, multæq́; apud plebem authoritatis, cui cum alii cõplures honores habebantur, tum præcipue muneribus quotidianis ciuiũ honorabatur, adeo ut q uendebant, ſi quis minoris liceretur q̃ uellent, dicere ſoliti ſint, ſe malle dono dare Telegoræ, q̃ tanti uendere. Quidam igitur adoleſcentes cum piſcem ingẽtem licitarentur, ac piſcator ex more diceret, ſe malle Telegoræ dono mittere, q̃ tanti uendere, moleſte ferẽtes eadẽ audire toties. Simulata beneuolẽtia ad Telegoram adduxerũt emptum piſcem. Quẽ cũ ille libenter accepiſſet tum ipſum adorti ſunt, tum filias iam nubiles cõſtuprarunt. Quod factum indigne ferẽtes Naxii arreptis armis inuadere conati ſunt adoleſcentes, tãtaq́; hinc orta ſeditio, ut Lygdamis huius tumultus præfectus, poſt arrepta tyrãnide pſiam oppreſſerit. Hactenus Ariſtoteles. At hæc non uideo qd ad prouerbium faciãt, niſi duo faciamus pũerbia, quorum hoc poſterius ſic efferatur, Citius Telegoræ donarim, q̃ tanti uendam.

E ſquilla non naſcitur roſa. XCIII.

Prouerbiali figura dixit Theognis, οὔτε γὰρ ἐκ σκίλλης ῥόδα φύεται, οὔθ' ὑάκινθος οὐδέ ποτ' ἐκ δούλης τέκνον ἐλεύθερον, id eſt, Non etenim è ſquilla roſa naſcitur, aut hyacinthus. Sed neq; ab ancilla filius ingenuus. Admonet adagiũ è pbis parentibus naſci liberos pbos, ex improbis improbos, Simili forma dixit Horatius in Odis, Neq; imbellem feroces progenerant Aquilæ columbam. Venuſtius erit, ſi ad indocti doctoris, indoctum diſcipulum referať, ad improbi nutricii improbum alũnum. Pertinet adagium ad illam claſſem, κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν, id eſt, Mali corui malum ouum, καὶ οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός, id eſt, Prolem probam haud pater progignet improbus.

Non omnia poſſumus omnes. XCIIII.

Non omnia poſſumus oẽs, apud Virgilium in Pharmaceutria. Prouerbialis ſnia qua uix tritiorẽ aliam reperies. Sumpta uideť ex Homero, apud quem Iliados, N. Polydamus ſic alloquiť Hectorem, ἀλλ' οὔπως ἅμα πάντα δυνήσεαι αὐτὸς ἑλέσθαι ἄλλῳ μὲν γὰρ ἔδωκε θεὸς πολεμήια ἔργα ἄλλῳ δ' ὀρχηστὺν, ἑτέρῳ κίθαριν καὶ ἀοιδὴν ἄλλῳ δ' ἐν στήθεσσι τιθεῖ νόον εὐρύοπα Ζεὺς ἐσθλὸν, τοῦ δέ τε πολλοὶ ἐπαυρίσκοντ' ἄνθρωποι, id eſt, Haudquaq̃ poteris ſortirier oia ſolus. Nãq; aliis diui bello pollere dederũt, Huic ſaltãdi artem, uoce huic, citharaq́; canẽdi. Rurſum alii inſeuit ſagax in pectora magnus Iuppiter ingenium, At multis eſt utilis ille. Item Odyſſeæ, Θ. οὕτως οὐ πάντεσσι θεοὶ χαρίεντα διδοῦσιν ἀνδράσιν, οὔτε φυὴν, οὔτ' ἂρ φρένας, οὔτ' ἀγορητὺν ἄλλος μὲν γὰρ τ' εἶδος ἀκιδνότερος πέλει ἀνὴρ ἀλλὰ θεὸς μορφὴν ἔπεσι στέφει, i. Nõ ita cæleſtes tribuunt ſua dona qbuſuis, Seu formã, ſiue ingenium, uires'ue loquẽdi, Eſt etenim, informis ſpẽs, cui contigit, atq; Linguæ dote Deus penſat diſpendia formæ. Euripides in Rheſo, ἀλλ' οὐ γὰρ αὐτὸς πάντ' ἐπίστασθαι βροτῶν πέφυκεν, ἄλλῳ δ'

ἄλλῳ πρόσκειται γέρας, i. Vt cuncta norit nemini mortalium Datum eſt, at alia dos adeſt alii uiro. Eodem pertinet, quod ſcribit Theognis, Παύροις ἀνθρώπων ἀρετὴ καὶ κάλλος ὀπηδεῖ. ὄλβιος ὃς τούτων ἀμφοτέρων ἔλαχεν, i. Sunt pauci, qbus iidem & uirtus ſuppetit & res. Felix, cui ſimul hæc ſunt data ſorte Deum. T. Liuius libro. xii. Nō omnia eidem dii dederunt. Vincere ſcis Hānibal, uictoria uti neſcis. Videt̃ Liuius retuliſſe illud ex Iliade, ψ, οὐδ' ἄρα πως ἦν, ἐν πάντεσσ' ἔργοισι δαήμονα φῶτα γενέσθαι, id eſt, Haud illud cōtigit unq̃, ut Oibus in factis callens appareat idem. Huc ptinet & Pindaricum illud ex Nemeis, τέχναι δ' ἑτέρων ἕτεραι, i. Artes aliis aliæ. Interpres oſtēdit illud Atticis pūerbii loco dictum fuiſſe, ἄλλαι δ' ἄλλων ἐπιτεχνήσεις, i. Aliæ alioꝝ inuētiones. Idē alibi, φυᾷ δ' ἕκαστος διαφέρομεν βιοτὰν λαχόντες ὁ μὲν τάν, τὰν δ' ἄλλοι, τυχεῖν δ' ἕν ἀδύνατον εὐδαιμονίαν ἅπασαν, i. Natura differimus, uitam ſortientes, hic hanc, illam alii. Porro fieri nō poteſt, ut omnis felicitas uni contingat.

Multæ manus onus leuius reddunt. XCV.

Vulgo circūfert̃ adagium, Multis manibus onus reddi leuius. Quo ſignificant etiam difficilia facile cōfici, ſiqs non ipſe ſolus negocium aggrediat̃, ſed in plures adiutores & auxiliares partiat̃. Sumptum eſt à tollendis oneribus. Videt̃ aūt ea ſnia ab ipſa uſq; antiqtate in noſtram ætatem demanaſſe. Legimus. n. apud Heſiodū in ope, cui titulus, ἔργα καὶ ἡμέραι, πλείων καὶ πλειόνων μελέτη, i. Plus pōt & plurium induſtria. Itē Homerus Iliados, Μ, ἀλλ' ἐφομαρτεῖτον, πλεόνων δέ τοι ἔργον ἄμεινον, id eſt, Adſitis comitēs multoꝝ induſtria, nāq; Plus pollet, q̃ paucoꝝ. Ad hoc reſpexit Euripides in Phœniſſis, εἷς δ' ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ, i. Vir unus aūt nemo cūcta diſpicit. Rurſum in Heraclidis, μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη, id eſt, Inualida pugna eſt unicæ tm̃ manus. Eodē ptinet quod alibi retulim', εἷς ἀνὴρ οὐδεὶς ἀνήρ, i. Vnus uir, nullus uir.

Proprii nominis obliuiſci. XCVI.

Prouerbialis Hyperbole, pprii nois obliuiſci, in hominem ſupra modum obliuioſum. Lucianus in Toxaride, θᾶττον γοῦν τοὔνομα ἕκαστον αὐτὸς ἐπιλάθοιτο τοῦ πατρός, id eſt, Itaq; citius fieret, ut patris ſui nomē obliuiſceretur quiſq;. Ouidius, Nois ante mei uenient obliuia nobis. Vſurpat̃ & à Diuo Hieronymo in ep̃la quadam. Plinius libro hiſtoriæ mūdi ſeptimo. Inter adēptæ memoriæ exempla cōmemorat & Coruinum Meſſalam oratorem, q nois ē̃ proprii fuerit oblitus, Cum id defunctis etiam agnoſci creditum ſit aliquandiu. Atq; hine mos priſcis, priuſq̃ rogo imponerent cadauera, nomen proprium inclamandi.

Sine Cerere & Baccho friget Venus. XCVII.

Terentius in Eunucho, Verbum hercle hoc ueꝝ eſt, Sine Cerere & Baccho friget Venus. Dicunt̃ hæc ſub perſona Chremetis adoleſcentis ruſtici, q ſobrius oderat meretrices, poſt idem potus nō abhorret. Cibus. n. et potus irritamenta ſunt libidinis. Eleganter aūt Cererē pro cibo, Bacchum pro uino, Venerem pro libidine dixit, continenter in figura perſiſtens. Nam illud ipſum uerbum friget, metaphoram habet, quā Donatus à picatione uaſorum mutuo ſumptam autumat, quod frigida pix nō adhæreat. Frigida profecto, nimiumq; affectata interpretatio, quod quidem tanti uiri pace dixerim, ſi modo illius eſt interpretamentum. Ardent amantes, & frigent, quæ languent. Horatius, Non enim poſthac alia calebo fœmina. Et frigent in uxores mariti, qui non admodum amant. Diuus Hieronymus Terentianam ſentētiam craſſiore Minerua explicans, Diſtento uentre, diſtendunt̃ ea, quæ uentri adhærent, ſignificans libidinem eſſe gaſtrimargiæ comitem. Peculiariter autem uinum irritat libidinem, ideoq; Paulinæ literæ uetant, ne uino inebriemur, quod in eo ſita ſit libido. Euripides, οἴνου δὲ μὴ παρόντος οὐκ ἔστι κύπρις, id eſt, Abſente uino, nulla tunc adeſt Venus. In Græcorum Collectaneis ita lego, νεκρὸν ἀφροδίτη διονύσου δίχα καὶ δήμητρος, id eſt, Mortua res Venus, ſine Baccho & Cerere. Cynicus apud Athenæum libro dipnoſophiſtarum ſeptimo, refert eandem ſententiam his ferè uerbis, ἐν κενῇ γὰρ γαστρὶ τῶν καλῶν ἔρως οὐκ ἔστι πεινῶσι γὰρ ἡ κύπρις πικρά, id eſt, in inani ſiquidem uentre, amor honeſtorum non eſt, Eſurientibus enim amara Venus eſt. Ac mox ſubiicit carmen Euripidis, quod ille mutuatus ſit ab Acheo Satyrico, ἐν πλησμονοῦντι, κύπρις, ἐν πεινῶντι δ' οὔ, id eſt, Saturo Venus adeſt, famelico nequaquam adeſt. Idem intelligi uoluit Apuleius. Cum Veneri ebriam cœnam affingit. Cum interim eſuriat Pſyche, Quāquam Ariſtoteles indicat immodicam uini potionem inutiles reddere ad coitum, Nam dilui uim ſeminalem, Atque ob eam cauſam Alexandrum Magnum in Venere parum fuiſſe ſtrennuum, quod eſſet uinoſus. Idq; Theophraſtum dixiſſe narrat Athenæus.

Nauiges in Maſſiliam. XCVIII.

Πλεύσειας εἰς τὴν Μασσαλίαν. Scribit Athenæus Maſſilieſes uſque adeo delitiis effœminatos olim fuiſſe, ut prouerbio dici cōſueuerit, πλεύσειας εἰς Μασσαλίαν, id eſt, Nauiges in Maſſiliam. Non explicat quidem ille prouerbii ſenſum, ſed facile conicitur in molles, & moribus cultuq; parum uiri li torqueri debere. Plautus in Caſſina, ubi tu es, qui colere mores Maſſiiienſes poſtulas? Tametſi,

quod ait Plautus mihi potius referendum uidetur ad ſeueritatem uitæ. Nam non alia gens laudatior, q̃ Maſſilienſium, ſi Ciceroni credimus, ſiq; uera memorat Valerius Maximus libro .ii. capite de Inſtitutis, multa commemorans de diſciplina eius ciuitatis, quæ nec Mimos ullos in ſcenam admiſerit, ne parum pudicis fabularũ argumentis, ciuium mores inficerentur, nec eos, q religionis prætextu uitam inertem & ocioſam ſectarent͂, intra portas receperit. Aliaq; id genus de Maſſiliẽſium ſeueritate referunt͂ apud authores, ut appareat Athenæum non de Gallica Maſſilia, ſed de Lybica loq, cuius meminit Virgilius quarto Aeneidos libro, Hic mihi Maſſilæ gentis monſtrata ſacerdos. Quo qdem ex loco coniecturam facere licet Maſſilos maleficiis olim infames fuiſſe, quemadmodum & Theſſalos.

Nauiges Trœzenem. XCIX.

πλεύσειας Τροιζῆνα, id eſt, Nauiges Trœzenem. Euſtathius enarrans ſecũdum Homericæ Iliados librum ait, dici ſolitum in eos, q cũ mento imberbi eſſent, tamen appoſititiis pilis barbam uirilẽ mentirentur. Addit inde natum, quod Trœzenis portus qſpiam uulgo celebratus ſit nomine Barba. Eſt autem alter Trœzen in Maſſilia.

Attica bellaria. C.

τραγήματ' ἀττικά, id eſt, Bellaria Attica. De lautitiis & cupediis. Transferri poteſt ad rẽ quancũq; maiorem in modũ ſuauem, ac iucundam, Plato politiæ ſuæ libro tertio, ψέγεις καὶ ἀττικῶν πεμμάτων τὰς δοκούσας εἶναι εὐπαθείας, i. Dãnas & Attica bellaria, quæ uident͂ ad lautitias pertinere.

CHILIADIS SECVNDAE CENTVRIA QVARTA.

Nemo benemerito bouem immolauit, præter Pyrrhiam. I.

Οὐδεὶς εὐεργέτῃ βοῦν ἔθυσεν ἀλλ' ἢ πυῤῥίας, id eſt, Nemo bouẽ immolauit benemerito, niſi Pyrrhias. Hoc prouerbio quõdam utebant͂, ſiquando quis extitiſſet, homo inſignite gratus, q beneficiũ acceptum ampliter repenſaret. Plutarchus in quæſtionibus Græcanicis, unde ſit natũ adagiũ enarrat ad hunc modũ. Nauis quædã Piratica appulit ad inſulam Ithacẽſem, in qua forte fortuna ſenex qdam erat una cũ cadis fictilibus plenis pice. Pyrrhias qdam Itacenſis, ut opinor, negociator, ſenem dato precio redemit à Piratis, nõ ob id, quod eo ſibi foret opus, ſed partim q miſertũ eſſet ſenilis fortunæ, partim hominis oſone perſuaſus. Emit aũt una cum ſene, cados illos picarios, idq; authore ſene. Deinde profectis Piratis, quo Pyrrhiæ gratiam referret ſenex, quod non ob lucri cupiditatẽ, ſed ob beneuolentiam ſeſe liberũ feciſſet, indicauit in cadis, multam pecuniæ uim pici admixtam abditam eſſe. Qua reperta, cum Pyrrhias de repente diues eſſet redditus, cũ magnifice collaudauit ſenis erga ſeſe gratitudinẽ, tum eidem bouem immolauit officii præmiũ. Atq; hinc re iam puulgata natum ꝓuerbium, de gr̃a prolixe relata. Veteres enim regale ſacrum, & magnificum, opiparumq; conuiuium βουθυσίαν appellabant. Accommodabitur recte ꝓuerbium & in uulgatam mortalium ingratitudinem, adeo, ut uix unũ repias, q meminerit officii. Nõ abludit hinc exemplũ euãgelicum, quo è decem lepra, Chriſti bñficio liberatis, unus dũtaxat reuerſus eſt, q gratias egerit.

Fumi umbra. II.

καπνοῦ σκιά, id eſt, Fumi umbra. Prouerbiali hyperbole id dixit antiquitas pro re qualibet uili. Sophocles in Antigone, τἆλλ' ἄλλα καπνοῦ σκιᾶς. οὐκ ἂν πριαίμην, id eſt, Reliqua fumi umbra non emerim. Cum omnis umbra res quædam eſt inanis, tum uero fumi umbram penè dixeris umbram umbræ. De hoc alias non nihil attigimus.

Viuum cadauer, Viuum ſepulchrum. III.

ἔμψυχος νεκρός, id eſt, Viuum cadauer. Prouerbiali figura dixit Sophocles in Antigone, οὐ τίθημ' ἐγὼ ζῆν τοῦτον, ἀλλ' ἔμψυχον ἡγοῦμαι νεκρόν, id eſt, Hũc ego uiuere Haud arbitror, uiuũ at cadauer iudico. Refertur apud Athenæum libro .xii. Euripides in Aeolo apud Stobæum, φεῦ φεῦ παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς ἔχει, Γέροντες οὐδέν ἐσμεν ἄλλο πλὴν ὄχλος Καὶ σχῆμ', ὀνείρων δ' ἕρπομεν μιμήματα, Νοῦς δ' οὐκ ἔνεστιν, οἰόμεσθα δ' εὖ φρονεῖν, id eſt, Heus heus uetuſtum ut recte habet prouerbium, Nil aliud atq; turba nos ſenes ſumus, Vmbræq;, uerum ſerpimus imitamina Inſomniorum, cæterum mens haud ineſt. Quanq̃ uidemur ſapere nobis adprobe. In eos dicetur, qui ſic uiuunt, ut nihil uita dignum agant. Lucianus ſenem decrepitum, ἔμψυχόν τινα τάφον, id eſt, Viuũ quoddam ſepulchrum appellat. Huc pertinet etiam illud Mimi cuiuſdam apud Gellium. Similis ſepulchris nil niſi nomen retineo.

Ex fronte perſpicere. IIII.

Ex fronte perſpicere dicimus, quod ſtatim & uelut ipſo protinus occurſu percipimus. Sumptum ab Phyſionomicis, qui ſe profitentur ex oris lineamentis, reliquaq; corporis ſpecie, ingenium ho-

minis poſſe deprehendere. M. Tullius ad Antonium, non enim ſolum ex oratione, ſed etiam ex uultu & oculis, & fronte, ut aiunt, meum erga te amorem perſpicere potuiſſes. Id adagium etiam hodie uulgo tritiſſimum eſt.

Spem precio emere. V.

Eſt lucrum incertum, & in euētu ſitum, certo affectare damno. Terentius in Adelphis, Ego ſpem precio non emo. Hanc ſententiam Leno refert illi, Pecuniam in loco negligere maximum interdum eſt lucrum. Quadrabit potiſſimum in eos, qui ſpe rerum adducti maximaꝝ principum fauorem muneribus, obſequiiſq; captant. Certe ætatis ac temporis impendio, quo non alius ſumptus charior. Nā ii, quid aliud, q̃ ſpem precio emunt? Figura mutuo ſumpta uidetur à quodam emptiōis genere, in quo conſueuit alea rei non res emi. Veluti, ſiqs retium iactum emat in piſcādo, aut miſſilium prædam in uenatu, aut ſiquid aliud eiuſmodi. Qua de re multa fit mentio in Pandectis, titulo de contrahenda actione.

Cœlum territat. VI.

Prouerbialis hypbole apud Virgiliū in Aeneide, Et cœlū territat armis. Cōuenit in minaces & feroces, Thraſoneſq; magniloquos. Sūpta uidet̃ à bello Giganteo, quæ fabula notior, q̃ ut hic ſit repetenda. Confine huic illud Syneſii in ep͞la cōtra Andronicum, τῇ κεφαλῇ δ᾽ὃν οὐρανὸν διαρρήσσειν ἐπιχειρεῖ, i. Capite cœlum perrumpere conatur.

Subere leuior. VII.

φέλλου κουφότερος, id eſt, Subere leuior. Prouerbialis hyperbole in homines inconſtantes & lubrica fide. Suberis enim lignum cauernoſum, quod in aqua non ſidit, uerumetiam retibus & natantibus alligatur, ne poſſint ſidere. Horatius in Odis, Quanq̃ ſydere pulchrior ille eſt tu leuior cortice, & improbo iracūdior Adria. Strabo libro primo, inter hyperbolas prouerbiales hāc quoq; commemorat, Subere leuior Vmber.

Cubito emungere. VIII.

ἀγκῶνι ἀπομυσσόμενος, i. Cubito emungēs. Prouerbialis ironia in hoiem ſordidi quæſtus & cōditionis abiectæ, A' ſalſamentariis ducta, q̄bus mos eſt nariū mucū cubito abſtergere, nimiꝝ manibus muria & ſalſugine oppletis, Bion philoſophus apud Suidam, ἐμοῦ πατὴρ μὲν ἦν ἀπελεύθερος, τῷ ἀγκῶνι ἀπομυσσόμενος, i. Meus p̄r erat libertinus, cubito emūgens.

Hiberæ næniæ. IX.

Hiberas nænias diuus Hieronymus nugas appellat, In præfatiōe, quā præpoſuit Moyſi Pētateucho. Quod multi ignorātes, inq̄t, apocryphoꝝ deliramenta ſectant̃, & Hiberas nænias, libris autenticis præferūt. Idem in duodecim quæſtionibus, Et Hiberas nænias Aegyptiaq; portēta ſectari. Opinor Hiberas nænias dici, ꝓpter prodigioſas maleficioꝝ fabulas uulgo iactatas. Nam Hiberos maleficioꝝ infamia laboraſſe teſtis eſt in Odis Horatius, Niſi qs mauult ad flumen aurifeꝝ Tagum referre. Quanq̃ ipſe Diuus Hieronymus in epiſtola aduerſus Vigilantiū ſatis indicat de portentis, ac monſtris intelligendum, ſcribens ad hunc modum. Et quia ad radices Pyrenæi habitas, uicinuſq; es Hiberiæ Baſilidis antiquiſſimi hæretici, & imperitæ ſcientiæ incredibilia portenta perſequeris.

Siculæ nugæ, Gerræ, Perſolæ nugæ. X.

Siculæ nugæ prouerbio dicunt̃ res leuiculæ. Auſonius in epiſtola ad Symmachū, Cogitans, inq̄t, non illud Catullianū, Cui dono lepidum, nouum libellū, ſed amargoteron & uerius, Cui dono illepidū, & rudem libellū, non diu quæſiui. Tu enim occurriſti, quem ego, ſi mihi pōteſtas ſit, ex omnibus unum ſemper eligerem. Miſi itaq; ad te friuola Gerris Siculis uaniora. Porrò Gerras Græci crates uimineas appellant. Ea uox poſtea uulgo pro nugamentis, rebuſq; friuolis uſurpata eſt authore Feſto Pompeio, hac quidem occaſione. Athenienſes cum Syracuſas obſiderent, & crebro Gerras poſcerent, irridentes Siculi Gerras clamitabant. Hinc in prouerbiū ceſſit. Vnde & familiares quiq; inter ſe nugas omneis cōmunicant, Congerrones uocantur. Suidas neutro genere γέῤῥα refert, ut Perſicā uocem, quæ q̄dem, tum arma declaret, tum quoduis defenſaculum. Etymologicon Græcum addit apud Siculos naturam muliebrem gerron appellari, γέῤῥα nāq; dici commutatione literæ quaſi δέῤῥα, δέρας autem apud Græcos pellem ſignificat, & gerra proprie defenſacula ſunt pellicea. Plautus in pœnulo Scitum per tempus, hoc iam eſt uerbum, ſi uerbum uetus, Nam tuæ blanditiæ mihi ſunt, quod dici ſolet, Gerræ germanæ Aedepol liræ, liræ. Apud hunc ipſum & per ſolas nugas legimus, opinor ob montes aureos, qui apud Perſas eſſe perhibentur.

Qui ſemel ſcurra, nunquam paterfamilias. XI.

Qui ſemel ſcurra, nunq̃ paterfamilias. Porphyrion enarrans Horatiū, admonet fuiſſe prouerbiū. Senſus eſt aūt eū, quē ſemel depuduerit qq; cōtempta fama ſcurram agere cœpit, uix unq̃ ad bonam frugē redire. M. Tullius in actione ꝓ Publio Quintio. Memini uetus eſt, de ſcurra multo facilius diuitem q̃ patrem familias fieri poſſe.

Aegroto dum anima eſt, ſpes eſt. XII.

Aegroto dum anima eſt, ſpes eſt. Sententia prouerbialis, admonens, ne in afflictiſſimis q̄dem rebus, abiiciendam eſſe ſpem, M. Tullius ad Atticum, Vt ægroto dum anima eſt, ſpes eſſe dicitur, Sic

ego quoad

ego quoad Pompeius in Italia fuit, ſperare non deſtiti. Sumptum uidet adagiũ ex Theocriti Batto, θαρσεῖν χρὴ φίλε βάττε, τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες χὠ ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει, Hos uerſus, quos non ineleganter uertit Philelphus, haud grauabor adſcribere. Fidere Batte decet, melius cras forſan habebis, Sperãdum eſt uiuis, non eſt ſpes ulla ſepultis Nunc pluit, & claro nunc Iuppiter æthere fulget. Item Euripides in Troadibus, οὐ ταὐτὸν ὦ παῖ τῷ βλέπειν τὸ κατθανεῖν τὸ μὲν γὰρ οὐδέν, τῷ δ' ἔνεισιν ἐλπίδες, id eſt, Non eſt idem mi gnate uiuere, ac mori Siquidem hoc nihil, ſpes ſunt in illo ſcilicet. Eodem pertinet fabula de Pandoræ pyxide, in cuius ſummo labro ſola ſpes hæſerit, reliquis omnibus morbis euolantibus.

Ad uiuum reſecare. XIII.

M. Tullius libro de amicitia, ad uiuum reſecare, dixit, pro eo, quod eſt, rẽ exactius, q̃ ſat eſt, ac moroſius excutere. Sed hoc, inq̃t, primũ ſentio, niſi in bonis amicitiam eſſe nõ poſſe. Neq; id ad uiuũ reſeco, ut illi, q hæc ſubtilius diſſerunt. Mutuo ſumpta metaphora à tonſoribus capillos, aut ungues reſecantibus. Nam ii ſæpenumero moleſti ſunt, dum nimiũ diligentes eſſe ſtudent. Idem in libris de finibus, dixit preſſius agere, pro exactius & accuratius. Plautus in Bacchidibus ſub pſona Chryſali, Tondebo auro uſq; ad uiuam cutem. Et hoc ipſum tondere pro deludere Græcis in prouerbio eſt.

Hoſtimentum eſt opera pro pecunia. XIIII.

Hoſtimentum eſt opera pro pecunia. Hoc adagium admonet nihil gratuitum eſſe debere, ſed officium beneficio penſandum. Hoſtimẽtum autem, authore Pompeio Feſto, beneficii penſatio eſt, à priſco uerbo hoſtire & redoſtire, quod eſt paria referre. Ab eodem hoſtem dici putat Nonius quod ex æqua cauſa pugnam ſuſcipiat. Sic Læna apud Plautum in Aſinaria adoleſcenti reſpondet ſua exprobranti beneficia. Hoſtimẽtum eſt opera pro pecunia. Hoc eſt, Neuter habet, quod imputet alteri. Tu mulierem amabas, miſſa eſt, Ego pecuniam, dediſti. T. Liuius, Nunquam nec opera ſine emolumento, nec emolumentum ſeruis ſine impenſa opera eſt. Confine illis, Manus manum fricat, & ſcalpentem ſcalpe.

Vtranq; paginam facit. XV.

Plinius hiſtoriæ mũdi libro. ii. capite. vii. de fortuna loquens. Huic, inq̃t, omnia expenſa, huic oĩa feruntur accepta, & in tota ratiõe mortalium, ſola utrãq; paginam facit. Prouerbii faciẽ habet illud, utrãq; paginam facit, ſumpta metaphora à codicillis rõnalibus, duas hñtibus paginas, alterã quæ indicat qd ſit datũ, alterã, quæ qd acceptum ſit, oñdit. Itaq; in rebus humanis fortuna utrãq; facit paginam, id eſt, ſiue qd obtingit boni, ea laudat, quaſi dederit, ſiue mali quid accidit, eadem inceſſit, ceu malorum author.

Nec omnia, nec paſſim, nec ab omnibus. XVI.

οὔτε πάντα, οὔτε πάντῃ, οὔτε παρὰ πάντων, id eſt, Nec omnia, nec paſſim, nec ab oĩbus, Admonet adagium in muneribus accipiẽdis, nõ ſolum uerecũdiam adhibendam eſſe, uerum etiam delectũ. Sunt. n. quædam, quæ neutiq̃ decorum ſit accipere. Eſt item locus, eſt tempus, quo pulchrũ ſit recuſare munus oblatum. Sunt qdam, à qbus inhoneſtum ſit admittere donũ. Laudat Horatius Telemachũ Homericum, qui equos ab Agamemnone oblatos recuſarit. Hoc adagiũ citat ab Vlpiano in Pandectis libro primo, titulo de officio proconſulis, ex epiſtola diui Seueri & Antonini Imperatoris. Verba ipſa ſubſcribam. Quãtum, inq̃t, ad xenia ptinet, audi qd ſentiamus, Græcũ prouerbium eſt, οὔτε πάντα, οὔτε πάντῃ, οὔτε παρὰ πάντων, i. Nec omnia, nec paſſim, nec ab omnibus. Nam inhumanum à nemine accipere, ſed paſſim uiliſſimum eſt & omnia, auariſſimum. Hactenus illi. Græca uerba in oĩbus exemplaribus deſyderabantur. Ea Politianus ex archetypis reſtituit, ne quid hunc interim debita fraudemus laude. Alluſit huc Theocritus in Thyonicho, αἰτεύμενος οὐκ ἀναίνεται ἃ χρὴ βασιλῆϊ αἰτεῖν δὲ δεῖ, οὐκ ἐπὶ παντί, id eſt, Non ſolet ille negare rogatus Principe digna, nec eſt de re quacunq; rogandum.

Tempus omnia reuelat. XVII.

Tertullianus, quem Diuus Cyprianus præceptorem ſuũ appellare conſueuit, in apologetico contra Ethnicos, Bene autem, inq̃t, quod omnia tempus reuelat, teſtibus etiã ueſtris prouerbiis atq; ſententiis. Aulus Gellius noctium Atticarum libro. xi. capite item undecimo, citat in hanc ſniam hos Sophoclis uerſus, πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδέν, ὡς ἅπανθ' ὁρῶν καὶ πάντ' ἀκούων, πάντ' ἀναπτύσσει χρόνος, id eſt, Ob iſta ne quid occulas, ſiqdem intuens Cuncta, audienſq; cuncta proferet dies, Idem in Aiace flagellifero, ἅπανθ' ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος φύει τ' ἄδηλα, καὶ φανέντα κρύπτεται, id eſt, Cũcta pariter immẽſus ordo temporum Occulta pdit, & item pdita occulit. Eodẽ in loco Gellius admonet quẽdam ueterum poetarum, Veritatem Tpis filiam uocaſſe, quod licet aliquãdo lateat, tamẽ temporis pgreſſu in lucem emergat. Fert in eandem ſniam, hic quoq; ſenarius puerbialis, ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν χρόνος, id eſt, At ueritatẽ tempus in lucem eruit. Et alter item huic adſimilis, πάντ' ἀνακαλύπτων ὁ χρόνος πρὸς φῶς φέρει, id eſt, Omnia ſub auras tempus apiens refert. Idẽ opinor ſenſiſſe

Taletem, cum ait, τὸν χρόνον σοφώτατον ἁπάντων, ἀνευρίσκειν γὰρ τὰ πάντα, Hoc eſt, Tempus
oĩum eſſe ſapiẽtiſſimũ, ut quod cũcta reperiat, eruatq;. Nec aliud Pindarꝰ in Olympiacis, cũ ait, ἁμέ-
ραι δ᾽ ἐπίλοιποι μάρτυρες σοφώτατοι, id eſt, Poſteri dies ſapiẽtiſſimi teſtes. Idem alibi, Tẽpus oĩum pa
rentem appellat, quod nihil nõ fiat ꝓgreſſu tpis, οὐδ᾽ ἂν χρόνος ὁ πάντων πατὴρ δύναιτο θέμεν ἔρ-
γων τέλος, id eſt, Ne tpᵉ quidẽ rerꝰ oĩum pater, potuit negociis finẽ imponere. Huc alluſiſſe uꝭ Virgili-
us in ſexto, Subigitq; fateri Quæ quis apud ſupos furto lætatus inani, Diſtulit in ſeram cõmiſſa pia-
cula mortem. Neq; diſcrepat euãgelicum dictum. Apud Matthæum Ca. decimo, οὐδὲν ἐστι κεκα-
λυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται, Nihil opertum, quod nõ reuelaꝭ,
& occultum, quod non ſcietꝭ. Plutarchus in ꝓblematis cauſam inquirit, cur antiquitus operto capite res
diuina Saturno fieri cõſueuerit. Atq; id ſignificatũ arbitraꝭ, quod ueritas plerunq; tecta, ignorataq;
ſit, ſed eadem aperiꝭ tpe. Saturnus. n. temporꝰ author, ac Deus fingitur. Nam κρόνος Saturnus,
χρόνος tempus. Nec aliud ſenſit T. Liuius, cum ait libro duodecimo. A` ueritate laborari nimis ius
ſæpe aiunt, extingui nunquam.

Alpha penulatorum. XVIII.

Martialis Epigrãmatum libro. ii. Quem non lacernis, Publius meus uincit Non ipſe Codrus, Al
pha penulatorꝰ. Alpha uocauit præcipuum, & quaſi primatem, Prouerbiali nimirꝰ figura. Idem ali-
as iocatur in quẽdam offenſum, quod eum dixiſſet Alpha monetq;, ut huius iniuriæ taliõem faciat,
ſeq; uiciſſim Beta . ſi uelit, appellet. Tranſlatum à notulis lraꝝ, quibus Græci numerꝰ indicãt. Eoſdem
ſigniferos & anteſignanos appellant, metaphora ſumpta à militia. Quamobrem aũt Alpha inter li-
teras, primũ obtineat locum, Plutarchus nõ inſcite cauſas reddit τῶν συμποσιακῶν προβλημάτων,
Decade nona. Protogenes grãmaticus è ſuo ludo cauſam adducit. Primũ uocales iure præferri cõſo-
nantibus, quod citra illarꝰ adminiculum ſonent, deinde uocales ancipites merito præferri longis ac
breuibus, quod utriuſq; generis uim complectantur. Cæterum inter ancipites recte primum locum
Alpha tribui, quod in cõficiendis ſyllabis, iota & ypſilon ſequanꝭ Alpha, uelut in αὔειον & αὐαί,
Alpha nunq̃ ſequatur illas duas, ut eandem efficiant ſyllabam, ſed reſilit & ꝓprium tueꝭ principatũ.
At Ammonius mox diuerſam allegat cauſam, Cadmũ ob id Alpha principem inter lras locũ tribu-
iſſe, quod Phœnicum lingua bos Alpha uoceꝭ. cui primum locum attribuẽdum putarit, nõ ſecũdũ,
aut tertium, quẽadmodum fecit Heſiodus, οἶκον μὲν πρώτιστα γυναῖκά τε βοῦν ἀροτῆρα, id eſt, pri-
mum ædes, deinde uxorem, inde bouem agricolantem. Nam his præſidiis putat opus eſſe, ſiquis cupi-
at famem, ac pauptatem effugere. Rurſum Plutarchus addit hanc cauſam ſe à Lampria ſuo didiciſ-
ſe auo, Primam uocem naturalem & articulatam reddi per alpha, Propterea quod ſpiritus, qui eſt in
ore, potiſſimũ formaꝭ, ac fingiꝭ motu labiorꝰ, quibus diductis, primũ hic egrediꝭ ſonus mire ſimplex,
& nullius indigens negocii, ut neq; linguæ requirat auxilium, ſed ea ſubiacente, per ſpatium efferatur.
Vnde & pueri naſcẽtes ꝓmũ hanc ædũt uocem. Hæc atq; huiuſmõi quædã, eo quẽ ondi loco referuntur.
Diſputaꝭ & apud Platonẽ de Alpha inter lras ꝓncipatu. Quin & illa ꝓuerbiũ ſapiũt, Primas tenere,
& apud Græcos, πρωτεύειν, Et τὰ πρῶτα φέρεσθαι.

Saliuam imbibere. XIX.

Diuus Hieronymus in euãgelia præloquens, Quis enim, inqt, doctus pariter, uel indoctus, cum in
manus uolumen aſſumpſerit, & à ſaliua quam ſemel imbibit, uiderit, diſcrepare, quod lectitat, nõ ſta
tim erumpat in uocem. Eleganter ꝑfecto, prouerbialiq; figura dixit & à ſaliua, quam ſemel imbibit,
id eſt, ab illo guſtu, quo puer imbutus eſt. Sumpta metaphora ab infantibus, quibus præmãſum cibum
nutrices in os inſerunt, non ſine ſaliua. Cui cum aſſueuerint, nihil iam illis ſapit, quod ab illius primæ
ſaliuæ guſtu diuerſum ſit. Proinde modis omnibus curãdum, ut optimis aſſueſcamus. Idem ſolet ac-
cidere pleriſq; noſtrum, ut quicquid diſſideat ab iis, quæ primis illis annis imbibimus, protinus diſplice
at. Aiũt & canes eos amare, quorum ſaliuam guſtarint. Verum malim ad ſuperiorem metaphoram
referri. Huc ſpectare uidetur & Perſianum illud, Inq; luto fixum poſſis tranſcendere nummũ. Nec
gluto ſorbere ſaliuam Mercurialem. Quanq̃ magis arbitror referendum ad ficos Mercuriales, de qui
bus alias diximus, quos ioci cauſa quidam ſaliua oblinebant, ut ludibrio eſſent, qui tollerent, cũ con-
ſimilem luſum præmiſerit de nummo infixo luto. Illud certe pertinet ad hoc prouerbium, quod eſt
apud eundem in ſexta Satyra. Nec tenuem ſolers turdorum noſſe Saliuam. Saliuam pro guſtu di
xit.

Quo ſemel eſt imbuta. XX.

Huic non diſſimile eſt Horatianum illud, Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem Teſta
diu. Proinde recte monet Fabius, ut ſtatim optima diſcantur, propterea, quod nihil hæret tenacius,
q̃ id, quod rudibus annis perceperimus. Et Ariſtoteles libro moralium Nicomachiorum ſecundo,
οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν,
d eſt, Itaq; non parui refert, hoc an illo pacto protinus à pueris conſueſiamus, imo plurimũ intereſt,
uel potius,

uel potius, omne in eo momentum eſt ſitum. Et Vergilianũ illud ἐπιφώνημα, in Georgicis. Adeo in teneris conſueſcere multum eſt.

Augiæ ſtabulum repurgare. XXI.

Αὐγείου βουστασία, id eſt, Augiæ bubile. Allegoria ꝓuerbialis in hoiem, aut in rem maiorẽ in modum inquinatam. Lucianus in Pſeudomante, καὶ τὴν Αὐγείου βουστασίαν, εἰ καὶ μὴ πᾶσαν, ἀλλ' εἰς δύναμίν γε τὴν ἐμαυτοῦ ἀνακαθήρασθαι πειράσομαι, id eſt, Et Augiæ Bubile, ſi nõ omne, at certe ꝓ mea uirili conabor ſubmouere. Oñdit aũt huius ſtabula tantum habuiſſe congeſti fimi, quãtum ter mille boues pluribus annis reddere potuerint. Huius mẽtionem facit & Pauſanias in Eliacis, Deq; bobus & fimo non nihil meminit. In Græcis epigrãmatis recenſet inter Herculis labores Augiæ ſtabulũ repurgatum.

Periculoſum eſt canem inteſtina guſtaſſe. XXII.

Χαλεπὸν χορίων κύνα γεῦσαι, id eſt, Periculoſum canem inteſtina guſtaſſe. Prouerbiali allegoria dictum eſt à Theocrito in Idyllio decimo. Admonet adagium haud facile temperare à peccando, q ſemel illecebram illam, uelut anthoramentum uitiorum deguſtarit. Quemadmodum qui ſemel ſcortum attigerit, qui ſemel periurio rem auxerit, qui ſemel aulicam uitam ſit expertus. Effertur & ad hunc modum apud Lucianum, οὐδὲ κύων παύσαιτ' ἂν ἅπαξ σκυτοτραγεῖν μαθών, id eſt, Neque canis deſiturus eſt, qui ſemel corium edere didicerit. Horatius in Sermonibus, ſimili figura dixit, Quæ ſi ſemel uno De ſene guſtarit, tecum partita lucellum. Vt canis à corio nunquam abſterrebitur uncto.

Dubia cœna. XXIII.

Dubiam cœnam opiparam, uariisq; inſtructam ferculis appellabant, idq; prouerbium à Paraſitis repertum apparet. Phormio apud Terentium, Cœna dubia apponitur. Quid iſthuc uerbi eſt? Vbi tu dubites quid ſumas potiſſimum. Exponit Paraſitus uerbum ſuum alioqui anceps. Nam dubium etiam periculoſum ſignificat, & dubia cœna poſſit intelligi, quæ non careat ſuſpitione ueneni. Horatius in Sermonibus. Vides ut pallidus omnis, Cœna deſurgat dubia.

Canis circum inteſtina. XXIIII.

Κύων παρ' ἐντέροις, i. Canis iuxta inteſtina. Dicebatᷣ, ubi qs res eas, quarũ eſſet cupiẽtiſſimus, ꝓpoſitas conſpiceret, qbus tñ frui non liceret. Canes.n. oberrant circũ inteſtina, deuoraturi, niſi fuſtem timerẽt. Suidas arbitratᷣ accõmodari poſſe in res inutiles, & inſuaues, inteſtina.n. non facile deglutiri à canibus, ac deuorata reuomi plerũq;.

Aureæ compedes. XXV.

Χρυσαῖ πέδαι, id eſt, Aureæ cõpedes. Prouerbiali metaphora dr̃ ſeruitus, ſplendida & amabilis, qualis eſt Aulicorũ uita. Diogenes in epiſtola quadam ſcriptũ reliqt Ariſtippum in aula regia aureis teneri cõpedibus, ne poſſet auolare. Seneca in dialogo quodã affectus & rõnis. Stulti eſt inqt, compedes ſuas, q̃uis aureas amare. Loqtur de uxore formoſa, Horati⁹ item de amica formoſa, Tenetq; grata compede uinctum.

Herculana ſcabies. XXVI.

Ἡράκλειος ψώρα, id eſt, Herculana ſcabies. De ſcabie iucunda, facileq; ſanabili, interprete Suida, aut quæ deſyderet Herculana.i. calida balnea. Narrant enim Herculi laboribus illis ingentibus fatigato, Palladem crebro balnea feruentia ſuppeditaſſe. Vſum huius adagii nõ indicat, neq; Zenodot⁹, neq; Suidas. Eqdem opinor dici poſſe uel in eos, q multo ſtudio, alioue labore ualetudinem offenderunt, ut qbus aliquo laxamento ſit opus. Vel in eos, q blandis adulationibus deliniti, ueluti iucunda quadam ſcabie pruriunt.

Herculanus morbus. XXVII.

Ἡράκλειος νόσος. id eſt, Herculanus morbus. Hunc Dicæarchus apud Zenodotum eum exiſtimat eſſe, quem alii ſacrum, alii comitialem appellãt. Eſt aũt ex eorũ numero, qbus nulla medicorum ope ſuccurri poteſt, propterea quod diuinitus immitti creditur, eoq; cognomen additum eſt ſacro. Apuleius in prima defenſiõe, diuinum appellatum putat, quod diuinam.i. rationalem animi partem uiolet, Naſci, quoties caro in humorem craſſum, & ſpumidum, inimico igni cõliqueſcit, Signa eſſe, graue caput, ceruicem torpentem, tempora pulſata, auris præcipue dextræ tinnitum. Deprehendi potiſſimum incenſo lapide gagate, & rotæ figularis circumactu, In hũc aiũt Herculem incidiſſe, uel ꝓpter immenſos labores, uel immittente Iunone. Heraclitus arrogantiam ſacrũ morbum uocauit, uel quod id mali, ſũmos plerũq; uiros conſequi ſoleat, uel quod ſola mors remediũ adferat. Herodotus in Thalia refert Cambyſen huic obnoxiũ morbo, quoſdã ſibi maxime familiares per inſaniã occidiſſe. Herculem item liberos ſuos interimentem inducũt tragici poetæ. Herculanus appellatus uidetᷣ, quod ut ille inuictus, ita hic nulla medicorum ope ſuperabilis. Quanq̃ Ariſtoteles in Problematis, Sectiõe trigeſima, putat Herculem uere huic morbo obnoxium fuiſſe, atq; omneis adeo, qui uel ingenio, uel ſtudio philoſophiæ, uel in adminiſtranda Repub. uel in aliis artibus excelluerunt, atræ bili obnoxios fuiſſe. Equidem non uideo quamobrem hoc debeat inter adagia referri, niſi ſacrũ, aut Herculanũ morbum appellemus, tumorem animi, aut aliud aliquod uitium inſanabile, quod genus eſt in ſenibus ama

ritia, in mulieribus loquacitas. Nam in omnibus ferè Græcorum collectaneis uideo prouerbii titulo recenſeri.

Io pæan. XXVIII.

Io pæan. Acclamatio prouerbialis, qua conſueuimus uti re grauiter & feliciter peracta cui nõ diſſimile uidetur illud Homericum, βάλλ' οὕτως, & apud Latinos, Macte uirtute. Athenæus ex Clearchi primo de prouerbiis libro citat, ἰὴ παιῶν, ἰὴ παιὰν, id eſt, Ie pæon, ie pæan. Nam utroq; modo ſcriptum reperio. Natum hinc exiſtimant, cũ Latona ex Chalcide Eubœæ ciuitate Dianã & Apollinem in delphos tranſportaret, euenit forte fortuna, ut iuxta ſpecum, in quo Pytho latitare dictus eſt, præteriret. Vbi uero iam proſiliens Pytho impetu ferretur in illos, Latona mulieꝝ more territa, filii auxilium inclamauit his uerbis, ἵε παῖ, id eſt, Iaculare fili. Ibi Apollo, qui tum forte geſtabat arcũ, miſſo telo, Pythonem interemit. Inde uox deflexa eſt, ut diceret ἰὴ παιάν. Idq; cum ter iterari conſueuerit in ſacris Apollini factis, qdam arbitrant̃ primũ ortum eſſe, carmen Hexametꝝ Heroicum, et Iambicum trimetrum. Etenim, ſi pronũcies primis ꝓductis ſyllabis, ἰὴ παιὰν, ἰὴ παιὰν, ἰὴ παιάν, Hexametrum erit meris conſtans ſpondeis, Sin primis correptis, iambicum erit trimetrũ puris iambis abſolutum. Cuius rei meminit etiam Terentianus grammaticus. Item Iulius Pollux in quarto demonſtrat in Pythicis ludis quinq; fuiſſe cantus ſpecies πεῖραν repræſentari Apollinem certaminis diſpicientem locum κατακελευσμῷ prouocantem Pythonem, ἰαμβικῷ pugnantem, σπονδείῳ uincentem, καταχορεύσει, ouantem. Hinc uulgo prouerbii uice receptũ eſt, ut re feliciter peracta, acclamemus, ἰὴ παιάν. Latini uidentur. η. in. ω. mega commutaſſe. Ouidius in opere de arte amandi, Dicite io pæan, & io bis dicite pæan. Decidit in caſſes præda petita meos. Et in triumphis acclamabatur, io triumphe. Horatius in Odis, Non ſemel dicemus io triumphe.

Nemo mortalium omnibus horis ſapit. XXIX.

Plinius libro ſeptimo, capite de præſtantia gentium. Si uerum facere iudicium uolumus, ac repudiata omni fortunæ ambitione decernere, mortalium nemo eſt felix. Abũde igitur, atq; indulgenter fortuna decidit cum eo, q iure dici non infelix poteſt. Quippe ut alia non ſint, certe ne laceſſet fortunæ metus eſt. Quo ſemel recepto, ſolida felicitas nõ eſt. Quid quod nemo mortalium omnibus horis ſapit. Vtinamq; falſum hoc & non à uate dictum, q̃plurimi iudicent. Ex quibus Plinii uerbis conĳcere licet, eam uocem neminem omnibus horis ſapere, uelut oraculo proditam, in uulgi ſermonem abiiſſe. Senſus uel citra interpretem liquet, nempe, neminem eſſe, qui non aliqua parte uitæ deſipiat, ac peccet. Porrò ſtultitiæ comes eſt infelicitas. Aut certe ſiquod incidit infortuniũ, id ſtultitiæ ſolet imputari. Eodem pertinet, quod paulopoſt eodem in loco ſubnectit. Alius de alio iudicat dies, ſuꝑmus de omnibus. Extat apud Græcos & huiuſmodi ſenarius, οὐκ ἔστιν ὅς τις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ, id eſt, Haud uiuit ullus omnibus felix modis. Item Euripides in Supplicibus, Τῶν γὰρ ἐν βροτοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν διατελοῦς εὐδαιμονοῦν, id eſt, Siquidem uniuerſis rebus in mortalium. Nil continenter & undequaq; proſpeꝝ eſt. Ad eundem modum Horatius, Nihil eſt ab omni parte beatũ. Simonides apud Stobæum πάμπαν δ' ἄμωμος οὔτις οὐδ' ἀκήριος, id eſt, Nemo uacat prorſum malo, neq; crimine.

Sui cuiq; mores fingunt fortunam. XXX.

Cornelius Nepos in uita Pomponii Attici. Itaq; hic fecit, ut uere dictum uidea. Sui cuiq; mores fingunt fortunam. E medio uidetur ſumpta ſententia. Nam plerũq; uidemus mala malis euenire, digna dignis, idq; uulgo dictitant. Malus malũ reperit, & κακοῖς τρὶς κακά, id eſt, Malis, ter mala. Atteſtatur & uerſiculus, puerbialis, ἐσθλῷ γὰρ ἀνδρὶ πολλὰ καὶ διδοῖ θεὸς, id eſt, Viro bono fortuna ſuppeditat bona. Itẽ Menander citante Plutarcho, ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεὸς, id eſt, Nobis enim animus eſt Deus. Et apud eundem Heraclitus, ἦθος ἀνθρώπου δαίμων, id eſt, Mores hominis deus, ſiue fortuna. Eodẽ pertinet, quod Alcman ſcripſit, fortunam eſſe ſororem, εὐνομίας, πειθοῦς, καὶ προμηθείας, id eſt, Recte inſtitutionis, perſuaſionis, & prouidentiæ, ut refert Plutarchus in commentario de fortuna Romanorum.

Inſana laurus adeſt. XXXI.

Plinius libro decimoſexto, capite decimoſeptimo. In eodem, inquit, tractu Portus Amici eſt Bebryce rege interfecto clarus. Eius tumulus à ſupremo die Lauro tegitur, quam inſanam uocant. Quoniam ſiquid ex ea decerptum inferatur manibus, iurgia fiãt, donec abiĳciatur. Hactenus Plinius. Mihi nõ uiſum eſt abſurdum hoc adagiis adnumerare, quandoqdem res uſqueadeo uulgata fuit, ut hinc arbor cognomen inuenerit. Itaq; quadrabit in hominem rixarum authorem, ut ſunt nonnulli, q quocũq; ſe uertunt, iurgia ſuſcitant.

Apologus Alcinoi. XXXII.

ἀπόλογος ἀλκίνου, i. Apologus Alcinoi. De longis & anilibus fabulamentis. Refertur à Diogeniano. Sumptum ex Homeri Odyſſea, ubi Vlyſſes in cõuiuio Alcinoi Phæacum regis, prodigioſas, ac derIdiculas fabulas & portentuoſa mẽdacia commemorat, de Lotophagis, Leſtrigonibus, Circe,

Cyclopibus,

Cyclopibus, atq; id genꝰ aliis plurimis miraculis, fretus uidelicet Phæacū inſcitia, barbarieq;. Plato de Rep. lib. x. Haud tibi ſum narraturus Alcinoi Apologū, ſed excellentiſſimi uiri Erihamerii genere Pamphili. Narrat aūt eo in loco fabulā, quæ cū Leſtrigonū, Cyclopūq; figmento facile certare poſſit. Scribit. n. cū hic inter multos cecidiſſet in ꝑlio, decimoq; poſt die cadauera Cæſoꝝ tollerenť, reliquis putribus, huius unius cadauer integꝝ atq; incorruptū adhuc apparuiſſe. Domūq; deportatū, ut iuſtis cerimoniis ſepeliretť. Die duodecimo cū eſſet imponendus rogo, reuixiſſe, ac prodigioſa quædam narraſſe, quæ diebus illis decem, apud inferos, tum iens, tum rediens conſpicatus eſſet

Andabatæ. XXXIII.

Citatur apud Noniū Marcellū, cum aliis locis aliquot, tū in uerbo Luſcioſi. Varro in Andabatis, quē equidē auguror titulū fuiſſe quempiā Satyræ ꝓuerbialē, cuiuſmodi ſunt alii quoq;, cõplures Ὄνος λύρας, γεροντοδιδάσκαλος, Neſcis quid ſerus ueſper uehat. M. Tulliꝰ inſtar ꝓuerbii uſurpauit in epiſtola quapiā ad Atticū, Quem antea, inquit, ne Andabatā quidē defraudare poteramus. Et hūc æmulatus diuus Hieronymus aduerſus Heluidiū. Ad hoc, inquit, ꝓbandum congerit de ſcripturis exempla q̃plurima, more Andabataꝝ in tenebris gladiū uentilans. Idē contra Iouinianū, Periclitamur reſponſionis uerecundia, & quaſi inter duos ſcopulos, & quaſdā neceſſitatis & pudētiæ ſymplegadas, hinc atq; inde, uel pudoris, uel cauſæ naufragiū ſuſtinemus. Si ad ꝓpoſita reſpondeamus, pudore ſuffundimur, ſi pudor īpetrarit ſilētiū, quaſi de loco uidebimur cedere, & aduerſario feriēdi occaſionē dare. Melius eſt tñ, clauſis, quod dicitur oculis, Andabataꝝ more pugnare, q̃ directa ſpicula clypeo non repellere ueritatis. Idē in ſecunda contra Rufinū Apologia. Aliud eſt, ſi clauſis, quod diciť, oculis mihi uolunt maledicere. Rurſum in eodē opere. Habeť dialogus apud Græcos Origenis & Candidi Valentinianæ hæreſeos defenſoris, in quo duos Andabatas digladiantes inter ſe ſpectaſſe me fateor. Huc opinor reſpexit in ꝑfatione Eſdræ. Aliud eſt, ſi clauſis (quod dicitur) oculis mihi uolūt maledicere. Hactenus ille. Cæteꝝ fuerint, ne populi ad eū modū ſoliti pugnare, an gladiatoꝝ genus, qui clauſis oculis tēderent in aduerſariū, an potius luſus genus, ut propé modū ex Seneca licet coniicere, non dū (ut ingenue fatear) ſatis cõpertū habeo, certe uox ipſa. ἀνδαβάτης indicat fuiſſe quoſdā, q ſic hoſtē aduerſum inuaſerint. Tū Homerus Iliados. π. Aiacē ſic pugnā ineuntē facit quēadmodū leo ꝓ catulis dimicans, clauſis oculis inſilit in uenantium agmē, Αἴας δ' ἀμφὶ μενοιτιάδῃ σάκος εὐρὺ καλύψας ἑστήκει, ὥς τίς τε λέων περὶ οἷσι τέκεσσιν ᾧ ῥά τε νήπι' ἄγοντι συναντήσονται ἐν ὕλῃ ἄνδρες ἐπακτῆρες, ὁ δέ τε σθένεϊ βλεμεαίνει πᾶν δέ τ' ἐπισκύνιον κάτω ἕλκεται ὄσσε καλύπτων ὣς Αἴας περὶ Πατρόκλῳ ἥρωϊ βεβήκει, i. Aſt Aiax lato defenſans undiq; ſcuto Egregiū iuuenē ꝓgnatū patre Menoetio, Stabat uti leo depugnans ſua pignora circū, Cui catulos deportanti uenit obuia turba Venantū in ſyluis, iaculis urgentibus, ille Deducto prorſum cilio ſua lūina uelat, Sic cingens Heroa Patroclū ꝓtegit Aiax. Cõueniet in eos, q temere, nulloq; iudicio inſectanť qppiam, aut repugnant alicui. Neq; peſſime quadrauerit in eos in cuiuſmodi locus extat Demonactis authore Luciano. Hic mulget hircum, ille ſupponit cribrum, cum alter inepte proponeret, alter reſponderet ad id, quod propoſitum erat, nihil facientia.

Canina facundia. XXXIIII.

Saluſtius apud Nonium Marcellum, in dictione Rabula. Canina (ut ait Appius) facundia exercebatur. Quod quidem Appii dictū apud eruditos ſcriptores in adagionē ceſſit, in quoſdam, qui tantum ad maledicendum eloquentiæ ſtudiū exercent. A rixa canum, & oblatratu ſumpto epitheto. Si quidē. r. litera, quæ in rixãdo prima eſt, canina uocať. Diuus Hieronymus in epiſtola ad Ruſticū monachū, Pompaꝝ ferculis ꝓcedunt in publicum, ut caninā exerceant facūdiam. Idem obtrectatores ſuos, ſubinde canes appellat.

Ilienſis Tragœdos conduxit. XXXV.

Οἱ Ἰλιεῖς τραγῳδοὺς ἐμισθοῦντο, id eſt, Ilienſis Tragœdos conduxit. Vbi quis ultro prouocat quempiam, unde ſua audiat probra. Veluti, ſi Troiani accerſant hiſtrionem, qui ipſis calamitates, quas ſemel pertulere, denuo quaſi renouet. Lucianꝰ in Pſeudologiſta, ἐπεὶ γοῦν κατὰ τὴν παροιμίαν Ἰλιεὺς ὢν τραγῳδοὺς ἐμισθώσω, id eſt, Poſteaquam enim iuxta prouerbium Ilienſis cum ſis, Tragœdos cõduxiſti. Idem alibi, τὰ γοῦν τῶν Ἰλιέων ἐπ' ἴσης πεπόνθαμεν, τραγῳδόν τινα τοῦτον, ἐφ' ἡμᾶς κεκινήκαμεν, ᾀσόμενον τὰς Φρυγῶν συμφοράς, id eſt, Itaq; planè idem nobis accidit, quod Ilienſibus, ut q iſtū ceu Tragœdum quempiam aduerſus nos excitauimus, qui Phrygum cantet calamitates.

Tribus minis inſumptis, duodecim imputat. XXXVI.

Ironia ꝓuerbialis apud Ariſtophanē in Pluto, καὶ μὴν φίλος γ' ἄν μοι δοκεῖς νὴ τοὺς θεοὺς τρεῖς μνᾶς ἀναλώσας γε λογίσασθαι δώδεκα, i. At certe amicus ut uideť per Deos, Vti ꝓ minis tribꝰ, imputes duodecim. Quadrabit in eos, qui non niſi compendii ſui gratia colunt amicos, & ꝓ quãuis exiguo officio, multum beneficiorum expectant. Vulgo item aiunt, pileum donat, ut pallium recipiat.

Oculus dexter mihi ſalit. XXXVII.

ἄλλεται ὀφθαλμός μου ὁ δεξιός, id eſt, Salit mihi oculus dexter. Vbi ſpes eſt uiſuros nos lætum quippiam, & uehementer exoptãdum. Ductum à muliercularum ſuperſtitione, quæ ex membri pruritu, diuinare ſolent, quid ſit euenturum. Vnde illa apud Plautum non ſemel obuia. Prurit mihi tergum. Pruriunt dentes, Pruriunt pugni. Et utrum dentes tibi pruriunt, an male? Theocritus in Amaryllide, ἄλλεται ὀφθαλμός μευ ὁ δεξιός, ἆρά γ' ἰδησῶ αὐτάν, id eſt, En oculus dexter ſalit mi, illam ne uidebo? Eſt etiam apud Plautum, ſupercilium ſalit. Hodieq; per iocum aiunt ſibi dexteram tinniſſe aurem, Significantes alicubi ſermonem de ſe abſentibus factum cum laude. Idq; Plini⁹ teſtatur uulgo quandoq; creditum fuiſſe, ut qui laudaretur abſens, ei dextra tinniret auris, qui uituperaretur ſiniſtra.

Nebulæ in pariete. XXXVIII.

Auſonius in epiſtola quadam ad Gregorium filium, nebulas in pariete dixit, ꝓ re nihili, ſomniiq; ſimillima. An nunquam, inquit, uidiſti, nebulam pictam in pariete? Carminis, quod ei ſubſcribitur epiſtolæ lemma ſignificat, friuolũ, ac uanũ. Nã nebula res eſt inanior, q̃ut coloribus exprimi queat.

Ne ſis patruus mihi, ſapere patruos. XXXIX.

Patruorum in nepotes ceu peculiaris genuinaq; ſeueritas, prouerbio locum fecit. Horatius in Odis, Metuentis patruæ uerbera linguæ. Patruam linguam uocat ſeueram, & obiurgatricẽ. M. Tullius aduerſus Herennium, fuit in hac cauſa quidam patruus, cẽſor, magiſter. Obiurgauit M. Cœlium, ſic ut neminem unq̃ parens. Horatius. Siue ego praue. Seu recte hoc uolui, ne ſis patruus mihi, id eſt, Ne me caſtiges. Ad hanc formã pertinet illud Perſianũ, Cum ſapimus patruos, id eſt, poſtq̃ abiectis puerilibus nugamentis, ſeueros mores induimus. Idem Horatium æmulatus, ut ſolet dixit, Ne ſis mihi tutor, id eſt, ne mihi præſcribas, atq; imperes.

Saxum uoluere. XL.

Saxum uoluere dicuntur, qui inexhauſto quopiam, atq; inutili labore fatigantur. Terentius in Eunucho, Satis diu iam hoc Saxum uoluo. Donatus admonet prouerbium fuiſſe in eos, qui inextricabili ſudore affligerentur, tractumq; putat à notiſſima Siſyphi fabula, Saxum apud inferos, ſurſum, ac deorſum uoluentis.

Capere prouinciam, Tradere prouinciam. XLI.

Tradere ꝓuinciã, figura ꝓuerbiali dicunt, q negociũ aliqđ curandũ cõmittũt. Capiũt, ſuſcipiũt ue prouinciam, qui rei curandæ onus in ſe recipiunt. Metaphora ſumpta eſt à conſuetudine Romanorum apud quos, qui magiſtratum gerebant, prouincias alias alii ſortiebãtur. Exẽpla paſſim apud authores obuia ſunt. Terentius in ſeipſum excruciante, uidelicet ille Cliniæ ſeruus, tardiuſculus eſt. Idcirco huic noſtro tradita eſt, prouincia. Idem in Phormione, O Geta prouinciam cœpiſti duram.

Corinthus & collibus ſurgit, & uallibus deprimitur. XLII.

Strabo lib. Geographiæ octauo ſcribit Corinthios opibus, & artibus egregiis præcelluiſſe, cæterum regionem illorum nõ admodum fuiſſe feracẽ, quod inæqualis eſſet & aſpera, ac petricoſa. Eiq; ob cauſam ſenarium hunc prouerbio iactatum fuiſſe, Κόρινθος ὀφρυᾶ τε καὶ κοιλαίνεται, id eſt, Alibi tumet Corinthus, aliubi caua eſt. Meminit & Euſtathius in Bœotiam Homeri. Huiuſmodi aũt terræ genus, non perinde ſementi idoneum eſt, atq; campeſtris. Id adagium, ubi nam poſſit eſſe uſui non ſatis uideo, niſi ſiquis detorqueat ad hominem intractabilem, aſpero ingenio, & ſibi ipſi inæqualem, parũq; ſecum conſtantem.

Crotone ſalubrius. XLIII.

Κρότωνος ὑγιέστερον, i. Crotone ſalubrius. De re nequaq̃ noxia ſed undequaq; ſalutifera. Zenodotus ab animante ſumptã parœmiã exiſtimat. Eſt enim Croton muſcæ genus, (Theodorus redinum uertit) placidum & innoxium, neq; ſuctu, neq; alia quapiã re moleſtum, Strabo libro Geographiæ ſexto, tradit hinc ortũ, quod Crotoniatarũ locus lõge ſaluberrimus olim fuerit indicat⁹, uel hoc argumento, quod breui tẽporis ſpacio q̃plurimos ꝓduxerit, tũ athletas, tũ philoſophos, hoc eſt, corporibus pariter, atq; animo ꝑſtantes uiros, inter athletas ꝑcipuũ Milonẽ, inter philoſophos Pythagorã. Idẽ eodẽ in libro tradit Myſcellũ & Architã pariter Delphos adiiſſe, ut de urbe cõdenda cõſulerent oraculũ, & alterutrũ pollicente deo, Architã opes delegiſſe, Myſcellũ loci ſalubritatẽ, illũ itaq; Syracuſas cõdidiſſe, hunc Crotonẽ, quarũ urbiũ altera ceſſit in ꝓuerbiũ opulentiæ, altera ſalubritatis. Alluſit ad hoc ꝓuerbiũ Pallada in Epigrãmate, οὐχ ἀλόγως οἱ Δίζυθοι δύναμίν τινα θείαν ἔχειν φασί, χθὲς γοῦν Δίζυθον οἱ χρονίῳ ἠ πάλαι νοσέμουντι τεταρταίῳ πυρετῷ, καὶ γέγονεν ταχέως ἐκ κρότωνος ὑγιής, id eſt, Diuinum quiddam, uimq; admirabilem in eſſe Dizythiis certe diximus haud temere. Nam modo quem febris longa & quartana tenebat Iamq; fatigatum conficeret miſerum, Dizython admoui, neq; erat mora longa, Crotone Hoc ubi feciſſem, ſanior ille fuit.

Crotoniatarum poſtremus, reliquorum Græcorum primus eſt. XLIIII.

Κροτωνιατῶν ὁ ἔσχατος, πρῶτος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, i. Crotoniatarũ poſtremus, primus reliquorũ Græcorum.

Græcorum. Strabo lib. Geographiæ ſuæ ſexto, prouerbium hoc ait ortũ ob inſignẽ Crotoniatarum præſtantiã in certaminibus Græcanicis. Plurimos.n. egregios Athletas protulit ea ciuitas, adeo, ut in uno certamine Olympico, ſeptẽ uiri, qui reliquos uirtute præceſſerant, oẽs pariter fuerint Crotoniatæ. Huius gentis præcipuũ decus Milo, literis oĩum celebratus, qui ſepties cõtinẽter uicit Olympia. Hũc ſi conſtitiſſet, nullus è ueſtigio poterat educere, Manũ tenẽti nemo digitũ corrigebat. De admirãdo nec idigno uita interitu meminit Gellius. Adagioni locus erit, ubi genus aliquod tãto interuallo præcedere dicemus ut qui in hoc ſit uel infimus, in illo poſſit primus uideri, ueluti ſiquis dicat in re militari, uel ignauiſſimũ Græcorũ præſtantiorẽ eſſe fortiſſimo Troianorum, Aut qui ſit apud Italos infantiſſimus, Apud Gallos eloquentiſſimũ uideri poſſe, Aut qui Citharœdus ſit deterrimus, eũ Aulœdorum principẽ haberi poſſe.

Ne decima quidem Syracuſanorum pars. XLV.

οὐδὲ τὴν δεκάτην τῆς συρακουσίων ἔχει, i. Ne decimã quidẽ partẽ opũ Syracuſanarum poſſidet. Strabo li. Geographiæ ſexto, συρακούσας δὲ οὐδὲ τοῦτον ἐκπεσεῖν τὸν πλοῦτον, ὥστε καὶ αὐτοὺς εἰς παροιμίαν διαδοθῆναι, λεγόντων πρὸς τοὺς ἄγαν πολυτελεῖς ὡς οὐκ ἂν ἐγένοιτο αὐτοῖς ἡ συρακουσίων δεκάτη, i. Syracuſas eo diuitiarum prouenisse, ut in prouerbiũ abierint. Siquidẽ de diuitib⁹, ac ſplendidis ita dicere ſolent, Ne decimã quidẽ Syracuſanarum opũ partẽ aſſequi poſſent. Significabant autẽ aliorum opes, quantũuis amplas, nihil eſſe ad Syracuſanas diuitias. Non nihil Veneris acceſſerit prouerbio, ſi paulo longius detorqueatur, ut ſiquis prælocutus Ciceronẽ longo interuallo, reliquos omneis poſt ſe relinquere dicat, opulẽtã quidẽ & uberem eſſe Quintiliani dictionem, uerum hanc, uix eſſe τὴν συρακουσίων δεκάτην.

Maleam legens, quæ ſunt domi obliuiſcere. XLVI.

Strabo lib. Geographiæ octauo tradit Corinthiorum urbẽ in Iſthmo ſitã, duos habuiſſe portus, alterũ Aſiã uerſus, alterum Italiã, Verum quod freti inſtar eſſet, non ſine diſcrimine eo nauigari, uelut olim in mari Siculo, maxime præter Maleã, propter reflantes inde uentos. Vnde & prouerbiũ celebratum fuiſſe, μαλέαν δὲ κάμψας ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε, i. Maleã legens quæ ſunt domi obliuiſcere. Eſt autẽ Malea promontoriũ Laconiæ, à Maleo Arginorum rege dictũ, quod per quinque paſſuũ milia in mari protenditur, authore Seruio in quintũ Aeneid. in quo libro Virgilius uidetur ad parœmiã alluſiſſe, cũ ait, Maleæque ſequacibus undis. Idẽ Statius ſeptimo Thebaidos lib. Et raucæ circũſonat unda Maleæ. Idẽ in Tiburtino Manlii Vopiſci. Si Maleæ credenda ratis. Significat & Homerus li. Odyſſeæ nono, periculoſam circa Maleã nauigationẽ fuiſſe, ſic Vlyſſem loquentẽ inducens καί νύ κεν ἀσκηθὴς ἱκόμην ἐς πατρίδα γαῖαν ἀλλά με κῦμα ῥόος τε περιγνάμπτοντα μάλειαν καὶ βορέης ἀπέωσε, παρέπλαγξεν δὲ κυθήρων, i. Forſitan & patrias rediiſſem ſoſpes in oras, Sed me dũ Maleã præteruehor, undaque fluctuſque Et Boreas illinc pulſum admouere Cytheris. Alluſit huc Ouidius in Heroinis, Auſus es o nimiũ, nimiũque oblite tuorum Thracia nocturno tangere caſtra dolo. Nã ſuorum obliti uidentur, qui ſeſe temere periculis obiiciunt. Quandoquidẽ una hæc præcipua cauſa uulgus à ſubeundis uitæ periculis deterret, quod meminerint eſſe, quibus ſe ſaluo ſit opus, ut ait Flaccus, & quibus incolumes prodeſſe tũ debeant, tũ poſſint, extincti grauem allaturi luctum. Videbimur non intempeſtiuiter uti hac parœmia, ſiquando diſcrimen negocii ſuſcipiendi uolemus oſtendere, & aut non eſſe ſuſcipiendum, aut negligendam uitam.

Omnia ſub unam Myconum. XLVII.

πάνθ᾽ ὑπὸ μίαν μύκωνον, i. Omnia ſub unã Miconũ. Strabo Geographiæ ſuæ lib. x. μύκωνος δ᾽ ἐστὶν, ὑφ᾽ ᾗ μυθεύουσι κεῖσθαι τῶν γιγάντων τοὺς ὑστάτους, ὑφ᾽ ἡρακλέους καταλυθέντας, ἀφ᾽ ὧν οἱ παροιμία, πάνθ᾽ ὑπὸ μίαν μύκωνον, ἐπὶ τῶν ὑπὸ μίαν γραφὴν ἀγόντων τὰ διηρημένα τῇ φύσει, i. Eſt autẽ Myconus, in qua fabulis proditũ eſt, poſitos eſſe gigantes poſtremos ab Hercule cõfectos, unde ductũ illud prouerbium. Oĩa ſub unã Miconũ, in eos, qui res natura diuerſas eodẽ titulo cõplectuntur. Quibus ex uerbis magis colligitur uſus adagii quã ratio, tametſi cõiicere licet, quoniam ſumma gigãtũ & reliquiæ ſub Mycono conderentur, ſub ea gigãtes omneis iacere uulgo dictũ, cũ ſub aliis itẽ montibus ſiti fuerint. Itaque qui eodẽ in libro grãmatica pariter & Theologica, itẽ Dialectica, & Iuriſcõſultorum literas tradat, in eũ nõ inconcinne dicetur. Oĩa ſub eandẽ Myconũ. Aut ubi diuerſa geſta, ab eo quod poſtremo loco factũ ſit, æſtimentur. Eſt autẽ Myconus ex Cycladibus una, teſte Stephano, qui prouerbii quoque facit mẽtionẽ indictione Mycon⁹. At Zenodotus lõge diuerſam adfert fabulã, quæ prouerbio dederit occaſionẽ. Hele⁹ inquit filiis ſuis Hegetori & Hippocli mandarat ut inſulas illas in mari ſparſas ſubigerent. Deinde ubi Hegetor multas eſſet aggreſſus, Hippocles unam modo Myconum, uelletque nihilominus reliquarũ etiam omnium ex æquo particeps eſſe, conſuluerunt ſuper hac re oraculum, quæ nam inſulæ Hegetori cederent. Reſpondit deus, μία μύκωνος, id eſt, Vna Myconus. Vſus eſt eleganter Plutarchus primo συμποσιακῶν libro, μίαν μύκωνον ἀποφήνας τὸ συμπόσιον, id eſt, Vnam Myconum faciẽs conuiuium, ſignificans indiſtinctos adhuc conuiuas. Vnde & de indiſcretis dictum apparet.

Lerii mali. XLVIII.

Λέριοι κακοὶ, i. Lerii mali. In eos recte dicet', qui pariter oẽs gentis uitio ſunt improbi. Lerioꝶ. n. popul' ob inſignẽ moꝶ improbitatẽ in ꝓuerbiũ abiit, authore Strabone lib. Geographiæ decimo. Citatq́ Phocylidis, neſcio cuius, uerba hæc, Λέριοι κακοὶ, οὐχ ὁ μὲν ὃς δ' οὔ, πάντες, πλὴν πατροκλέους, καὶ πατροκλέης λέριος, i. Lerii mali, non ut hic malus ſit, ille nequaq̃, uerum oẽs, excepto Patroclo, Et Patroclus eſt Lerius. Id reddet' uenuſtius, ſi ab homine ad rẽ deflexeris, ut ſi dicas, oẽs prognoſtæ uani, uno excepto Venantio, & tamen prognoſtes eſt Venantius. Impii ſunt milites omnes, uno excepto Langio, & tamen miles eſt Langius.

Ad phaſim uſq; nauigauit. XLIX.

Authore Strabone libro Geographiæ undecimo, Phaſis eſt, Euxini ſinus, & extrema nauigationis meta, uel teſte ꝓuerbio, εἰς Φᾶσιν, ἔνθα ναυσὶν ἔσχατος δρόμος, i. Ad phaſim ubi ſupremus curſus nauibus. Per phaſim Colchidẽ ſignificauit, non flumen phaſim, neq; urbẽ eiuſdẽ nominis ad flumen ſitam. Theocritus in Idillio. πεζὸς δ' ἐς Κόλχως τε καὶ ἄξενον ἵκετο Φᾶσιν, i. Pedes autem & ad Colchos & inhoſpitalem ꝑuenit Phaſin. Dicitur de iis, q longinquas orbis regiones peragrarint: Eſt enim ipſa figura quaſi ꝓuerbialis hyperbole, quo modo dixit & Iuuenalis, Oibus in terris quæ ſunt à Gadibus uſq; Aurorã & Gangen. Et Horatius in Odis, Extremũ Tanaim ſi biberes Lyce. Et Virgilius in Bucolicis, At nos hinc alii ſitientes ibimus Afros, Pars Scythiã & rapidũ Cretæ ueniemus Oaxem. Sumptũ uidet' ab Iaſonis fabula. Neq; diſſimile fuerit ſchema, ſiquis ad Herculis uſq; colũnas dicat' nauigaſſe, aut uſq; ad Britános, quos, authores extra mundi terminos ponunt, quod Oceano ſeparent'. Horatius in Odis, Viſam pharetratos Gelonos, Et Scythicũ inuiolatus amnem. Idem in eodem opere, Viſam Britannos hoſpitibus feroſ. Idem rurſum, Et ultimos orbis Britannos.

Myſorum ac Phrygum termini diſcreti ſunt. L.

Strabo libro geographiæ duodecimo, regiones quaſdã cõmemorat inter ſe finitimas ꝓuta Phrygũ, Bithynoꝶ, Myſorum, Dolonũ. Item q iuxta Cyzicũ accolunt, Mygdonũ ac Troianoꝶ. Neminẽ autẽ inficias ire, quin unaquæq; ſuis finibus ſit circumſcripta. Veꝶ eos fines ad amuſſim diiudicare, id neutiq̃ facile. Porrò de Phrygiis ac Myſis, ꝓuerbium quoq; uulgo iactatũ fuiſſe uerſibus trimetris χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίσματα. τὸ δ' διορίζειν χαλεπὸν, i. Sũt ſeparati Myſioꝶ termini, Phrygũq; ſed finire, ꝑq̃ eſt arduũ. Huius rei cauſam adducit, quod hi populi nõ ſatis ſtabiliter tutati ſint ſuas ſedes, ſed ſubinde aliunde alio depulſi, terminos incertos reddiderint. Plinius lib. v. Myſiam in Phrygia collocat. Plutarchus, ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς παραγγέλμασι, χωρὶς γὰρ ἔφη τὰ φιλοσόφων καὶ ἰατρῶν ὥσπερ τινῶν Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίσματα, i. Separatam. n. aiebat eſſe philoſophoꝶ ac medicoꝶ ꝓfeſſionẽ, non aliter ac Myſoꝶ fines & Phrygũ fines. Manent & in hodiernũ diẽ paſſim id genus de finibus gentiũ rixæ, longa ſerie tempoꝶ oia confundente. Adagio licebit uti, de rebus toto genere inter ſeſe diſſidentibus, ueluti ſiquis ſentiens longe aliud ſpectare philoſophum, aliud oratorem, dicat, χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν. Aut de hominibus, inter quos nihil cõuenit, nihilq; cõmune intercedit, ut apud Euripidẽ Achilles, χωρὶς τἀμὰ, κἀγαμέμνονος, i. Separatæ ſunt meæ res à bonis Agamẽnonis.

Quod index auro, id aurum homini. LI.

Inter multas Chilonis ſententias, hæc præcipue placuit eruditis, authore Laertio, ἐν λιθίναις ἀκόναις ὁ χρυσὸς ἐξετάζεται, διδοὺς βάσανον φανεράν, ἐν δὲ χρυσῷ ἀνδρῶν ἀγαθῶν τε κακῶν τε νοῦς ἔδωκεν ἔλεγχον, i. In ſaxeis coticulis auꝶ exploratur, euidens ꝓbẽs ſpecimẽ. In auro uero proborũ pariter & improboꝶ ingeniũ deprehenditur. Stobæus carmen hoc citat ex Antiphane, πλοῦτος δ' ὥσπερ σκευός ἐστιν ἀνθρώπου τρόπων, i. Opes ut index, hominis ingeniũ arguunt. Alluſit huc Ariſtides in Themiſtocle, τηνδὶ θεῶ τὸν ἄνδρα, ἀπὸ γραμμῆς ἀρξάμενος, καὶ μή μοι λόγῳ τὸν χρυσὸν, ἀλλὰ τὴν βάσανον προσάγων σκόπει, id eſt, Hinc uirum ſpecta, à linea facto initio, Neq; mihi, quod dicitur aurum, ſed ipſum admouens indicem, conſydera.

Caue Thoracem. LII.

φύλαττε τὸν Θώρακα, id eſt, Caue Thoracem. Strabo libro geographiæ decimoquarto ſcribit urbem eſſe nomine Athenæum, uicinam Libybus Heſperiis, in planicie ſitam huic imminere mõtem cui nomen Thorax, in quo fama eſt Daphitam grammaticum cruci ſuffixum fuiſſe, quod maledico carmine reges inceſſiuiſſet. Vnde dictum illud manarit in uulgus, ut dicerent, φύλαττε τὸν Θώρακα, id eſt, Caue à Thorace. Hoc uelut ænigmate prouerbiali, feſtiuiter admonebimus, frenandam eſſe linguam, ne uoces petulanter emiſſæ, per iugulum aliquando redeant.

Abdera pulchra Teiorum colonia. LIII.

Strabo libro geographiæ decimoquarto, tradit Teios cum Perſarum contumelias ferre non poſſent urbe relicta, Abdera Thracum urbem demigraſſe. Atque hinc illud uulgatum fuiſſe, Ἄβδηρα καλὰ Τηίων ἀποικία, id eſt, Abdera pulchra Teium colonia. Hoc ænigmate prouerbiali ſignificamus, non

mus, non deeſſe, quo confugiamus, ſiquis præter modum pergat eſſe moleſtus. Huc fortaſſis alluſit M. Tullius, libro epiſtolarum ad Atticum ſeptimo, Quod imperium habeam, id eſt, ἀβδηριτικόν.

Magna ciuitas, Magna ſolitudo. LIIII.

Strabo geographiæ libro decimoſexto, Seleuciam ait Babylone maiorem fuiſſe, ſed pleraq; ſui parte deſertam, Ac iure optimo de illa dici poſſe, quod de Megalopoli Arcadiæ ciuitate dixit Comicus quiſpiam, ἐρημία μεγάλ' ἐστὶν ἡ μεγάλη πόλις, id eſt, Eſt magna ſolitudo, magna ciuitas. Alluſum eſt ad nomen urbis, cuius meminit & Plinius in quarto. Quadrabit in urbes, aut domos, agros, aut hortos, aut aliud id genus quippiã, amplũ quidem & ſpacioſum, ſed parum excultum. Aut in librum ingentem quidem illum, uerum impolitum & illimatum.

Ad Scolon nec proficiſceris ipſe, nec alterum comitaberis. LV.

Strabo libro geographiæ nono ſcribit, Scolon uicum eſſe quempiam Aſopiæ, ſub monte Citherone, ſedem inamœnam, incultam, infrugiferam, aſperam. Atq; hinc uulgo prouerbium manaſſe, εἰς σκῶλον μήτ' αὐτὸς ἰέναι μήτ' ἄλλῳ ἕπεσθαι, id eſt, Nec per te Scolum ipſe, nec ulli allii comes ito. Refert eadem totidem uerbis Euſtathius in Bœotiam Homericam. Quo prouerbio conueniet uti, ſiquando ſignificabimus modis omnibus abſtinendum à conuictu cuiuſpiam, aut à loco, ubi nihil ſit ſperandum, quod uel ad uoluptatem faciat, uel ad emolumentum.

Oenoe charadram. LVI.

οἰνόη τὴν χαράδραν, i. Oenoe torrentis alueũ. Nã charadra græcis ſignificat eã terræ fiſſurã, quã aqua pluuia, aut torrens, nonnunq̃ terræmotus efficit. Zenodotus in collectaneis adagiorum ait, dici ſolitũ in eos, q ipſi ſibi malũ accerſerent. Hinc eſſe natã parœmiam, quod Oenoe uicus quidã ſit Atticæ, quẽ qui incolebant, alueũ quendã torrentis uicinũ, ſuis finibus incluſerunt. Deinde ingruente immodica ui aquarum, & ob id corruptis agris, agricolationem perdidiſſe. Strabo geographiæ libro octauo, duas Oenoas commemorat, alteram Eleuteris finitimam, alteram apud Marathonem, de qua uulgo iactata parœmia, οἰνόη τὴν χαράδραν, id eſt, Oenoe charadram. Effertur adagium ad hunc quoq; modum, οἰναῖοι τὴν χαράδραν, id eſt, Oenæi charadram, ubi quippiam accerſitur ad commoditatem, unde pernicies adfertur.

Nihil ad Bacchum. LVII.

οὐδὲν πρὸς διόνυσον, id eſt, Nihil ad Bacchum. Vbi quis ea nugatur, quæ ad rem præſentem nihil attinent. Adagionis origo uaria traditur. Zenodotus ait, antiquitus in choris Dithyrambos, in Bacchum cani ſolitos. Deinde poetas mutata conſuetudine, Aiaces, centauros, atq; id genus fabulas cœpiſſe deſcribere. Proinde ſpectatores per riſum acclamaſſe. Nihil ad Bacchũ. Quo conuicio moniti, deinceps Satyros inducere cœperunt, ne Dei prorſus obliti uiderentur. Strabo Geographiæ ſuæ libro octauo, ſcribit euerſa funditus à Romanis, ꝓpter uiolatos legatos, Corinthiorum urbe, milites in opera quoq; nobilia, quibus ea ciuitas præter cæteras abũdabat, ludibriis inſultaſſe, citatq; teſtem Polybium, qui prædicet præſentem uidiſſe ſeſe, tabulas quaſdam abiectas in ſolum, in quibus milites talis luſerint. Quarum una fuit ab Ariſtide depicta. Argumentũ erat Bacchus. Hinc inquit, quidã aiũt, manaſſe, quod prouerbio dicitur, οὐδὲν πρὸς τὸν διόνυσον, id eſt, Nihil ad Bacchum. Suidas refert Epigenem quendam Sicyonium, Tragœdiam de Baccho cõſcripſiſſe, quæ cum indigna deo uideretur, quoſdam è ſpectatoribus acclamaſſe, nihil ad Bacchum. Eamq; uocem in prouerbium abiiſſe. Verum magis approbat eorum ſententiam, qui dicunt quondam poetas de Baccho fabularum argumenta conſueſce tractare, eaq; demum actitari ſolita. Deinde paulatim ad Tragœdias ſcribendas conuerſos, alias fabulas & hiſtorias ſcriptitaſſe, prætermiſſa Bacchi mentione, ſpectatores igitur acclamaſſe, nihil ad Bacchum. Eiuſq; fermè ſententiæ ſuffragatorem citat Chamæleontem. Huic opinioni aſtruit Plutarchus in primo libro Sympoſiacon, oſtendens ab Aeſchylo & Phrynicho natam parœmiã, q fabularum argumenta ad hiſtorias & calamitates deflexerint. At Theætetus apud eundẽ Suidã, in opere de ꝓuerbio, ſcribit Parrhaſiũ pictorẽ, Bacchũ ſumma arte finxiſſe. Itaq; cũ apud Corinthios pictorum inter ipſos de arte certamen ageretur, & complures Bacchum pictũ proferrẽt, quorum nullus ad Parrhaſii Bacchũ accederet, ſucclamaſſe populum, nihil ad Bacchũ. Apud eundem, quidã cum Corœbũ, Vlyſſem illum uafrum & uerſipellem uocaſſet, audiit, Canem adducis ad præſepe, & nihil adfers ad Bacchum. Vtroq; prouerbio ſignificatũ eſt nimis inæqualem eſſe comparationẽ Corœbi cũ Vlyſſe. Lucian' in Baccho, ἀλλὰ τί πρὸς τὸν διόνυσον, οὗτος ὁ διόνυσος εἴποι τις ἄν, id eſt, Sed dixerit quiſpiã, quid ad Bacchum hic Bacchus? id eſt, quid ad rem propoſitã pertinet hæc de Baccho fabula? Itaq; uidetur adagium quadraturum, uel de re ab inſtituto aliena, uel multo inferiore, uel contemnenda. Plutarchus in Sympoſiacarũ quæſtionũ prima, de iis agens, q anxios ſyllogiſmos, uelut eũ, quẽ κυριεύοντα uocant, in poculis ꝓponere ſolẽt. τί ταῦτα, inquit, πρὸς τὸν

διόνυσον; Idē inibi, πέμψω δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ταχέως, εἰ ταῦτα δόξει μὴ παντελῶς ἄμουσα μηδ' ἀπροσδιόνυσα εἶναι, i. Mittā aūt ꝓpediē & reliqua, ſiquidē hæc uidebunť, non uſquequaq; inſcita, nihilq; ad Bacchū ꝑtinentia. Noue qdem, ſed tñ oppido q̃ eleganter dixit, ἀπροσδιόνυσα, tacite alludens ad ꝓuerbium ſignificat aūt, ἀπροσδιόνυσα, nō aſpernanda, & ad rē pertinentia. Idē in eiuſdē operis lib. iiii. οἶμαι, δὲ καὶ τῶν σαββάτων ἑορτὴν μὴ παντάπασιν ἀπροσδιόνυσον εἶναι, i. Arbitror aūt, nec ſabbatorū feſtū, nihil ꝓrſus ad Bacchū ꝑtinere. Athenæus lib. iii. παρωλα μέλη dixit, modos non reſpondentes ad tibiā. Ac mox ἀκρότητα κύμβαλα, hoc eſt, cymbala nō congruentia ad numeros ſaltationis. Sic. n. uocat ſermones intempeſtiuos, aut nihil ad rem pertinentes, quos idē ἀμουσολογίας uocat.

Farcire centones. LVIII.

Periphranes in Epidico Plautina, militi iā pugnas ſuas militari more parāti narrare. Quin tu, inquit, alium q̃ras, cui centones farcias, id eſt, quē tu glorioſis mendaciis & cōſarcinatis fabulamentis expleas. Solent. n. homines glorioſi mendaciū aliud ex alio connectere, nullū faciētes neq; finē, neq; modū. Centones aūt dicunť ueſtes ē uariis panniculis, ac diuerſis ēt interdū coloribus conſarcinatæ. Iuuenalis, Intrauit calidum ueteri centone lupanar. Ad harum ſimilitudinē centonē uocāt carminis genus, ex diuerſis carminibus, & carminū fragmentis, hinc atq; illinc accerſitis, contextum, quaſiq; conſutum. Græci κέντρωνας appellant, addita litera, quam abiiciunt Latini. Extant adhuc, ὁμηροκέντρωνες, quorū meminit & Diuus Hieronymus & Virgiliocentones Probæ mulieris, & Cento nuptialis Auſonii, qui legem etiam eius carminis tradit.

Quod dedi, datum nollem. LIX.

Lena Melenis in Ciſtellaria Plautina. Inter nouam rem, inquit, uerbum uſurpabo uetus. Quod dedi, non datum uellem, quod reliquum eſt, non dabo. Significat ſe pœnitere, quod puellæ fecerit copiam, de cætero non facturā. Vſus adagii fiet uenuſtior, ſi paulo longius à ſimplici figura detorquetur, ueluti ſiquis indicans ſe ſuperioris operæ, quam in poetices ſtudium inſumpſerit, pœnitere, nec eſſe conſilii diutius in ea tēpus terere, dicat, Quod dedi, datum nollem, quod reliquum eſt, nō dabo.

Crocodili lachrymæ. LX.

κροκοδείλου δάκρυα, i. Crocodili lachrymæ. De iis, q ſeſe ſimulant grauiter angi incōmodo cuiuſpiā, cui perniciē attulerint ipſi, cui'ue magnū aliquod malū moliantť. Sunt q ſcribāt Crocodilū cōſpecto ꝓcul homine, lachrymas emittere, atq; eundē mox deuorare. Cuiuſmodi ꝓpemodū erant lachrymæ Baſſiani imperatoris, Apud Aeliū Spartianū. Lachrymabať quoties aut mentio fieret, aut imagines uideret, Getæ fratris quē occiderat. Alii narrant hanc eſſe Crocodili naturā, ut cū fame ſtimulať, & inſidias machinať, os hauſta impleat aqua, quā effundit in ſemita qua nouit, aut alia q̃piā animantia, aut homines aquatum uenturos, quo lapſos ob lubricum deſcenſum, neq; ualentes aufugere, corripiat, correptosq; deuoret. Deinde reliquo deuorato corpore, caput lachrymis effuſis macerat, itaq; deuorat hoc quoq;.

Bona eſt etiam offa, poſt panem. LXI.

ἀγαθὴ καὶ μᾶζα μετ' ἄρτον, id eſt, Bona eſt offa poſt panem, Hemiſtichion carminis Heroici. Zenodotus ait de iis ſolere dici, qui penuria meliorem, amplectuntur deteriora. Nam Maza quiddam eſt pane cocto deterius, conflatum ex lacte & farina, quo ruſtici uice panis uti conſueuerunt. Si quidem ὀπτὸν ἄλευρον, in delitiis olim fuiſſe alias demonſtrauimus ex Theocrito. Prouerbii ſpeciē habet quod eſt apud Athenæum lib. ſexto, licet huic diſſimile πεινῶντι γὰρ ἀνδρὶ μᾶζα τιμιωτέρα χρυσοῦ τε κἀλέφαντος, id eſt, Maza ſiue offa eſurienti homini charior & auro & ebore. Quo licebit uti cum indicabimus rem uſu non opinione æſtimandam.

Si non adſunt carnes, Taricho contentos eſſe oportet. LXII.

ἂν μὴ παρῇ κρέα στερκτέον τῷ ταρίχῳ, id eſt, Probanda ſalſamenta egenti carnium. Sunt qui dicant, τάριχον, acipi pro piſce, ſed uili putriq; qui idem ſit Aphya, fortaſſis hic pro iure accipiendum tarichus. Senſus hic eſt, ubi non eſt copia meliorum, boni conſulere oportet, quæcunq; contingunt. Refertur à Diogeniano.

Agathonia cantio. LXIII.

ἀγαθώνιος αὔλησις, id eſt, Agathonia cantio. Recte dicetur de oratione, blanda magis, q̃ frugifera. Agathon tibicen quiſpiam erat, cantilenarum ſuauitate maiorem in modum aures delinien. Nec huius mores diſſimiles muſicæ fuiſſe perhibentur. Laborauit enim infamia mollicei. Author Zenodotus.

Edax currus. LXIIII.

ἀδδηφάγον ἅρμα, id eſt, Edax currus, in glutones & uoraces dicebať, ꝓpterea quod currus multū abſumit ūguinis ſiue ceromatis, ſiue qđ ſumptuoſa res ſit, equos & curr' alere, unde & comicus Ariſtophanes in Nebulis iocať in Strepſiadē, quē filius, ἱπποτροφῶν, ad inopiā redegerat, multo ære alieno cōtracto. Flauius Vopiſcus indicat Aureliano in delitiis fuiſſe Phagonē quendā, qui uno die

ad menſam Imperatoris ederit, aprum integrum, centum panes, ueruecem & porcellum, biberit aũt in fundibulo appoſito plus horca. Sed de hoc hominum genere plura Athenæus in dipnoſophiſtis. Venuſtius reddetur, ſi deflexeris ad animi uicem, ueluti ſi dicas, huius aut illius principis amicitiam immodica pecunia parari ac retineri aliq;. Aut cupiditates inexplebiles eſſe, cum naturæ uſus perpauca poſtulet.

Sanguine flere. LXV.

αἵματι κλαίειν, id eſt, Sanguine flere, prouerbialis hyperbole, ſignificans nihil non fieri, quo flectatur aliquis, ſic enim antiquitus loquebantur. Haud flectes illum, ne ſi ſanguine quidem fleueris. Itidem αἵματι στένειν, id eſt, Sanguine gemere. Durat hoc adagium in hodiernum etiam diem.

Pardi mortem adſimulat. LXVI.

θάνατον παρδάλεως ὑποκρίνεται, i. Pardi mortẽ ſimulat. Dicebatur ubi quis aſtu perniciẽ alicui moliretur, ueluti cũ Brutus ſtupidũ ac dementẽ ageret, ut in poſterũ imperio potiret᷑, id adagium ad quendá Apologũ referunt. In Maurusia, ſimiarũ ingens copia. Pardalis autẽ animal eſt natura ſimiis infeſtiſſimũ, quas tñ uiribus aſſequi non poteſt, nimirũ illis in ſummas arbores ſubuolantibus. His itaq; dolis in eas utit᷑, Sternit ſe ſupiná ſub ramis, ac porrectis cruribus emori fingit ſeſe. Gaudẽt eo ſpectaculo ſimiæ cõſidentes in arbore. Deinde ubi iá mortuá arbitrantur, uná aliquá emittunt, exploraturá nũ uere mortuus ſit hoſtis. Illa cautim ac pedetentim accedens, ubi nullũ uitæ uidet argumentũ, Pardale nimirũ modis oĩbus cadauer imitante, demũ audet ẽt cõſcendere. Quod ſimulatq; reliquæ ſimiæ conſpexerint, iá depoſito omni metu, deſcendunt et Pardalim oĩa ferentẽ, circũſultát, poſtremo conculcant, inſultantes ludibrii cauſa, donec Pardalis ſentiens illas iá ſaltádo defatigatas, de repente reuiuiſcens, aliá dentibus, aliá unguibus corripit, dilaniatq;, ac deuorat. Hanc equidẽ fabulam, ne quid fuci faciam lectori, non reperi apud idoneum authorem, ſed in Græcis collectaneis cuiuſdam Apoſtolii Byzantii, cuius teſtimonium quodam in loco Politianus etiam adfert. Alioqui authoris non admodum grauis.

Mandare laqueum. LXVII.

Mandare laqueum dicimur iis, quos uſqueadeo negligi à nobis ſignificamus, ut ſi uel ſuſpendant ſeſe, nihil ad nos attineat. Iuuenalis de Democrito, Cum fortunæ ipſe minaci, mandaret laqueum, mediumq; oſtenderet unguem. Confine illi cum iubemus, οἰμώζειν, id plorare quempiam, καὶ κλαίειν καὶ μακρὰ χαίρειν, id eſt, & flere & longum ualere.

Medium oſtendere digitum. LXVIII.

Medio itẽ digito porrecto ſupremũ contemptũ ſignificabant. Martialis, Atq; illi digitũ porrigeret mediũ. Nam hunc digitũ Martialis impudicũ uocat. Oſtendit digitũ ſed impudicũ. Perſius, infamẽ. Infami digito & luſtralibus ante ſaliuis. Hinc arbitror pertinere, quod apud Laertiũ Diogenes, ut alibi diximus, hoſpitibus quibuſdá Demoſthenẽ uidere cupientibus, nõ indice digito, ſed medio porrecto demonſtrauit, patriæ uirũ innuẽs & effœminatũ. Ac paulopoſt eodẽ in loco, ſatis indicat porrectione digiti medii quippiá obſcœnũ ſignificari, cũ ait inſanos haberi, q mediũ porrigant digitũ, qui indicẽ, nõ itẽ. Itaq; eodẽ in carmine duobus adagiis extremũ contẽptũ indicauit Satyricus, Mádaret laqueũ, & mediũ oſtenderet ignẽ. Elegantius fieret utrunq; ſi longius detorqueat᷑. Vt philoſophicis ꝓceptis laqueũ mandes, tu tuo uiuito more. Et Theologorũ decretis negociatores mediũ unguẽ oſtẽdunt, id eſt, planè contemnunt, ridentq;.

Barbam uellere. LXIX:

Eſt illud quoq; ſumptum à geſtu, barbam uellere, quo ſummum contemptum, ac ludibrium ſignificamus. Horatius ſermonum libro primo, Barbam tibi uellunt laſciui pueri. Perſius, Idcirco ſtolidam præbet tibi uellere barbam Iuppiter. Idem alias. Si Cynico barbam petulans nonaria uellit.

Malis ferire. LXX.

μήλοις βάλλειν, id eſt, Malis petere, dicuntur, qui muneribus aſſequi ſtudent, quod optant. Aut qui donis prouocant ad amorem mutuum. Ducta eſt allegoria à fabula Atalantæ, quam Hippomenes curſu ſuperauit, ſed arte proiectis inter currendum malis aureis, in quibus ſublegendis, dum puella ſubinde remorat᷑, ꝓceſſit ac uicit iuuenis. Refert᷑ adagiũ à Diogeniano. Plutarchus in ſympoſiacis indicat olim fuiſſe morem ut in eos, qui ſemper uincerent mala, roſas, nonnulli etiá mala punica iacerent. Vt hinc quoq; uideri poſſit ortũ adagiũ, ac dictitatũ de iis, q magnopere mirant᷑, ac probant quempiá, aut etiam blandiuntur, Idem decade nona narrat, Anaxarchum cum ab Alexandro poſt cœná malis peteret᷑ ſurrexiſſe, dixiſſeq; hunc ſenariũ, βεβλήσεταί τις θεῶν βροτησίᾳ χερὶ, i. Feriet᷑ aliquis mox deũ, humana manu. Poteſt & ſimplicius accipi, Malis petere, cum quis ad amandum laceſſitur, ac prouocatur, ſic enim interpretatur Suidas. Vnde eſt illud apud Maronẽ. Malo me Galatea petit laſciua puella. Et, Aurea mala decẽ miſi cras altera mittá. Et, Ipſe ego cana legá tenere

ſanguine mala. Et Acontius apud Ouidium Cydippæ malum inſcriptum in gremium mittit. Ariſtophanes in nebulis μήλῳ βληθεὶς ὑπὸ πορνιδίου, id eſt, A ſcorto malo percuſſus. Interpres adſcribit, malum amoris eſſe ſymbolum, propterea quod Veneri ſit ſacrum. Vnde in certamine formarũ, præmium malum erat aureũ, idq; Veneri cõtigit. Theocritus in Cyclope, ἤρατο δ᾽ οὔτι ῥόδοις οὐ μάλοις οὐδὲ κικίννοις. ἀλλ᾽ ὀλοαῖς μανίαις, id eſt, Non malis non ille roſis, non ille Cicinis, Sed furiis magis peſtiferis adamabat.

Mare prius uitem tulerit. LXXI.

τὸ πέλαγος πρότερον οἴσει ἄμπελον, i. Mare prius uitẽ feret. De iis, quæ nullo pacto fieri poſſint. Nã ſalſitudo uitibus inimiciſſima. Refert apud Diogenianũ.

Betizare, Lachanizare. LXXII.

Lachanizare uulgo dicebant, ꝓ languere, teſte Suetonio in uita Octauii Cæſaris, ꝓ quo Auguſtus nouauit Betizare. Quadrabit & in inſulſos & inſipidos. Catullus, Lãguidior tenera, cui pendet fibula beta. Item Martialis, Vt ſapiant fatuæ Fabiorũ prandia Betæ, O q̃ ſæpe petet, uina, piperq; coquus. Eodem pertinet illud Diogenis Cynici dictũ, apud Laertiũ. Cum adoleſcentes quidã eum canẽ uocarent, ſeq; cauturos dicerent, ne ab illo morderent, Bono animo eſſe iuſſit. Canem. n. haudquaq̃ ueſci Betis. Mollitiẽ illorũ notans. Bliteos appellant ſtupidos. Eſt βλίτον herbæ genus, cui nomen etiam à ſtupore ſaporis inditum putant, quaſi βλὰξ, quæ uox bardum & ſtupidũ ſignificat. Plautus in Truculento, Blitea & lutea eſt meretrix, niſi quæ ſapit in uino, ad rẽ ſuam. Laberi⁹ Mimographus apud Noniũ Marcellũ, Bipedẽ & bliteã beluã, appellat inſulſum & uecordem. Apud Menãdrum quoq; mariti uxoribus ex Blito conuicium faciunt, Bliteas eas nominantes. Ariſtophanes in nebulis, καί σε καλοῦσι βλιτομάμμαν, id eſt, Teq; uocant Bardum ac ſtultum. Fieri poteſt, ut gallica quoq; uox hinc manarit, qua nunc uulgo contemptiſſimos, extremæq; notæ homines compellant Bliteros, addita literula.

Promus magis, q̃ condus. LXXIII.

Sanè q̃ elegans & prouerbialis Auſonii dimiter iambicus. Promusq; q̃ condus magis, in quendã ꝓfuſiorem q parta prodigere noſſet, quærere aut quæſita ſeruare non noſſet. Sũpta metaphora à rei familiaris diſpẽſatoribus, maximeq; penuariæ, quos Græci ταμίας uocant. Quorũ partes ſunt ad uſum familiæ promere, id eſt proferre quædam, alia condere, hoc eſt ſeponere. Iam qui tantum promit, is ad inopiam uelis equiſq; properat. Plautus in Truculento, Parce promos appellat, ſordidos, ac tenaces, & qui ſumptum libenter effugiunt.

Indulgere genio. LXXIIII.

Prouerbiales ſunt & illæ figuræ, defraudare geniũ, ꝓ eo, quod eſt, negare naturæ, quod appetit, & indulgere genio, ꝓ eo, quod eſt, animo obſequi. Terẽtius in Phormione, Suum defraudãs geniũ. Plautus in Truculento, Sed iſtos qui cum genii ſuis belligerant, parce promi. Sordidos & parcos ſignificans. Idem in Aulularia egomet fraudaui meum genium. Contra, Perſius Satyra quinta. Indulge genio carpamus dulcia. Vnde & genialem appellant diem lætum & uoluptarium. Et genialiter uiuere, pro molliter & laute.

Curare cuticulam. LXXV.

Huic cõfinis eſt illa frequens apud poetas figura, Curare cuticulã. Nã qui uoluptati ſtudẽt magis, q̃ famæ, unũ hoc curãt, ut cutis ſumma niteat, eaq; gratia lautioribus epulis, balneis, unguentis, ſomno, conuiuiis, aliiſq; id genus delitiis utuntur. Horatius in ſermonibus, Ire domũ, atq; pelliculã curare iube. Idem in epiſtolis, Me pinguem & nitidum & bene curata cute uiſes, Cum ridere uoles, Epicuri de grege porcum. Perſius, Et aſſiduo curata cuticula ſole.

Nodum in ſcyrpo quæris. LXXVI.

Nodum in ſcyrpo quæris. In anxium dicebatur, nimiſq; diligentem, aut meticuloſum, qui illic ſcrupulum moueret, ubi nihil eſſet addubitandum. Hoc adagium refertur apud Plautũ in Menechmis, & uerbis totidem apud Terentium in Andria. Feſtus ex Ennio citat, Quæris & in ſcyrpo, ſoliti quod dicere nodum, nominatim prouerbii titulo referens. Donato iunci ſpecies eſt ſcyrpus, leuis, atq; enodis. Quanquam apud Gellium ſcyrpi dicuntur captiunculæ, argutiæq;.

Delphinum ſyluis appingit, fluctibus aprum. LXXVII.

Horatius in arte poetica, prouerbiali ſchemate dixit, Delphinum ſyluis appingit, fluctibus aprũ. Indocti poetæ ſtultitiam taxans, qui multa non ſuo loco, neq; tempeſtiuiter deſcribit perinde quaſi pictor Delphinum piſcem, iuxta Callimachi dictum, in nemoribus pingeret, rurſus aprum in undis. Confine illi, ἐν φακῇ τὸ μύρον, id eſt, In lenticula unguentum.

Cancer leporem capit. LXXVIII.

καρκίνος λαγωὸν αἱρεῖ, id eſt, Cancer leporem capit. De re nequaquam ueriſimili, dictuq; abſurda. Veluti ſiquis dicat ab indoctiſſimo ſuperari doctum.

Ne caprea contra leonem. LXXIX.

μὴ πρὸς λέοντα δορκάς, id eſt, Ne caprea aduerſus leonem, hoc eſt, Ne longe inferior cum potẽtiore decertes. Dorcas enim Sylueſtris eſt capreolus. Refertur à Diogeniano. Suidas integrũ refert

ſenarium, Μὴ πρὸς λέοντα δορκὰς ἅψωμαι μάχης, id eſt, Ne cum leone caprea pugnam ſumpſero. Homerus Odiſſeæ. Θ. Ἀνδράσι δὲ προτέροισιν ἐριζέμεν οὐκ ἐθελήσω, id eſt, Cum potiore uiro nolim certamen inire.

Pellem caninam rodere. LXXX.

Pellem caninam rodere, prouerbiali metaphora dixiſſe uidetur Martialis, pro eo, quod eſt, hominem maledicum & improbum conuiciis inſectari. Sic enim ſcribit in obtrectatorem quendam & oblatratorem. Non deerunt tamen hac in urbe forſan, Vnus uel duo, tres'ue, quatuor'ue Pellem rodere qui uelint caninam.

Echino aſperior. LXXXI.

Ἐχίνου τραχύτερος, id eſt, Echino aſperior. In hominem intractibilem & inſuauibus moribus dictum. Metaphora ſumpta ab animante, cuius duplex eſt genus, terreſtre, ſpinis obſitum, & maritimum pinnata undique teſtudine, ac ſpinis obductum, quibus ſe pedum uice uoluit, authore Plinio. Martialis, Cortice depoſito mollis Echinus erit. Ariſtoteles libro de generatione animantium quinto tradit, Echinum ipſum quidem puſillum eſſe, cæterum ſpinas habere, & longas & acutas. Athenæus dipnoſophiſton libro tertio, fabellam haud infeſtiuam refert è Demetrio Scepſio. Laconem quempiam uocatum ad cœnam, appoſitis echinis, cum ignoraret quo pacto ſoleant edi, nec obſeruaret quomodo cæteri conuiuæ his ueſcerentur, corripuiſſe quendam, & in os coniecìſſe, una cum ipſa teſta porrò cum inter dentes ſtrideret echinus, & hominis os cibo miſere cruciaretur, O' ſceleratum, inquit, edulium, neque nunc te omittam tibi mitis, nec te poſthac unquam ſumpſero.

Echinus partum differt. LXXXII.

Ἐχῖνος τὸν τόκον ἀναβάλλει, id eſt, Echinus partum differt. De iis dici ſuetum, qui prorogarent quippiam ſuo malo. Veluti qui creditam pecuniam comperendinant, tamen aliquando reddendam, uel maiore cum fœnore. Aiunt Echinum terreſtrem ſtimulata aluo, remorari partum, deinde iam aſperiore ac duriore facto fœtu mora temporis, maiore cruciatu parere. Author Suidas.

Prius duo Echini amicitiam ineant. LXXXIII.

Πρὶν δὲ δύο ἐχῖνοι εἰς φιλίαν ἔλθοιεν, ὁ μὲν ἐκ πελάγους, ὁ δ᾽ ἐκ χέρσου, id eſt, Prius Echini duo inierint amicitiam, alter è mari, alter è terra. De iis, qui moribus, ac ſtudiis ſunt inter ſe diſcrepantiores, quàm ut ſpes ſit aliquando neceſſitudinem inter eos coituram. Venuſtius erit ad rem deflexum, Male conuenit Theologorum ſpinis cum bonis literis, Citius echino marino cum terreſtri conuenerit. Nam eſt Echinus marinus, de quo multa Plinius & Ariſtoteles, Eſt & terreſtris, quē alio nomine uocant Erinaceum. Illud commune, quod uterque ſpinoſus eſt, unde & uocabulum inditum. Refertur à Suida.

Non miſſura cutem, niſi plena cruoris hirudo. LXXXIIII.

Prouerbii ſpeciem habet illud etiam Horatianum in arte poetica. Non miſſura cutem, niſi plena cruoris hirudo. Quadrabit in homines nimium ſedulos, & quibuſuis in rebus immodicos. Cuiuſmodi nonnullos uideas, qui cum ſemel cœperint, nullum faciunt finem, donec defatigari deſiſtant, nec rationem ullam habent alieni faſtidii, ſed ſuo tantum animo negocii modum metiuntur, haudquaquá memores uetuſtiſſimi ſermonis, admonentis, ut tum à luſu deſiſtamus, cum adhuc eſt iucundus, ne uoluptatem, odii moleſtia conſecuta contaminet. Nemo neſcit, hirudinem, ubi ſemel hæſerit corpori, nulla ratione poſſe reuelli, donec ſuctu ſanguinis expleta decidat. Meminit Plinius libro undecimo, capite trigeſimoquarto atque inibi de altero quodam animali, cui nomen non ſit quod ſemper infixo ſanguini capite uiuat, donec nimia ſatietate dehiſcat, & ipſi immoriens alimento, cum cibi non ſit exitus.

Mea eſt pila. LXXXV.

Mea eſt pila, id eſt, Vici & uoti ſum compos, aut res mihi in manu eſt, apud Plautum in Truculento. Sumptum à notiſſimo pilæ ludo, cum multis inſequentibus, unus aliquis præſtantior occupat. Conſimili figura dixit in Caſſina. Sed ſi nunc uult hera facere officium ſuum, noſtra omnis lis eſt, id eſt, uicimus. Traducta metaphora à iudiciis.

Ab ouo uſque ad mala. LXXXV.

Ab ouo uſque ad mala, prouerbiali figura dixit Horatius in ſermonibus Satyra tertia, pro eo, quod eſt, ab initio conuiuii uſque ad finem. Si collubuiſſet, inquit, ab ouo. Vſque ad mala citaret io Bacche modo ſumma Voce, modo hac reſonat, quæ chordis quattuor ima. Antiquitus enim cœnam ab ouis auſpicabantur, malis finiebant. Erit uenuſtius, ſi longius trahat, ab ouo uſque ad mala, id eſt, toto colloquio, tota nauigatione, aut toto opere.

Virtutem & ſapientiam uincunt teſtudines. LXXXVII.

Iulius Pollux libro nono de rerum uocabulis, ſcribit hoc carmen olim prouerbio celebratum fuiſſe, Ταὶ ἀρετὰν, καὶ τὰν σοφίαν νικῶντι χελῶναι, id eſt, Et uirtus teſtudinibus, & ſapientia cedit.

Eſt autem uelut ænigma, innuens pecuniam longe plus poſſe, q̃ aut uirtutem, aut ſapientiam. Antiquitus enim Peloponneſiorum nomiſma χελώνη, id eſt, Teſtudo dicebatur, propter inſcalptam in eo teſtudinis figuram. Teſtem huius rei citat Eupolidem, qui in fabula, cui titulus Captiui, ὀβολὸν dixerit καλλιχέλωνον, id eſt, Obolum pulchræ teſtudinis. Conſimili forma dictum eſt & illud, Multas noctuas ſub tegulis latitare, & Bos in lingua, quæ ſuis retulimus locis.

Sacra hæc non aliter conſtant. LXXXVIII.

Sacra hæc nõ aliter cõſtant. Hoc adagio licebit uti ſiquando fatebimur culpã, ſed quæ rei loco ue cõueniat. Veluti ſiqs in balneis agat impudẽtius. Aut ruſticus in naui. Aut in compotationibus ebriorum intemperantius. Aut inter mulierculas ineptius, aut inter aulicos diſſimulantius, aut inter Sophiſtas loquacius, aut apud populũ adulantius. Auſonius, Nuptialis Cẽtonis excuſans licẽtiam. Etenim fabula eſt, inqt, de nuptiis, & uelit nolit, ſacra hæc aliter non conſtant. Sũptum à ſacris, quæ certis quibuſdam cerimoniis pagunt̃ de qbus ſiqd demutes, piaculum admiſſum putet̃. Plutarchus in commentario de audiendis poetis, θυσίας μὲν γὰρ ἀχόρους καὶ ἀναύλους ἴσμεν, οὐκ ἴσμεν δὲ ἄμυθον, οὐδ᾽ ἀψευδῆ ποίησιν, id eſt, Sacra enim abſq; choris ac tibiis nouimus. Nõ nouimus autem abſq; fabula ac mẽdacio poeſim.

Sequitur uer hyemem. LXXXIX.

Sequitur uer hyemem. Hoc adagio rerum uices ſignificamus, neceſſario ſibi ſuccedentiũ. Vt ſiqs ſuadens in rebus afflictis, animum fulciẽdum ſpe meliorum, dicat. Sequetur uer hyemẽ. Auſonius in præfatione monoſyllabarum, ut in uetere uerbo eſt, Sequit̃ uer hyemem. Iam ſimilium nugarũ ſubtexo nequitiam.

Venereum iuſiurandum. XC.

Ἀφροδίσιος ὅρκος οὐκ ἐμποίνιμος, id eſt, Venereum iuſiurandum non punitur. Senſus eſt, Amantium iuſiurandum irritum eſſe, neq; ad Deos quicq̃ pertinere, tanq̃ iocoſum. Et authore Naſone, Iuppiter in cœlo periuria ridet amantũ. Et Horatius, Ridet hoc inquam Venus ipſa, rident ſimplices nymphæ. Citatur hoc adagiũ à Platone in cõuiuio. Deflecti poteſt ad quoduis pmiſſum, cuius fides præſtanda non uideat̃.

Tanq̃ meum nomen, tanq̃ digitos. XCI.

Prouerbiales hyperbolæ ſunt, Tanq̃ meum nomen & tanq̃ meos digitos teneo, ſiquando pmptã, certamq; memoriam ſignificare uolumus. Martialis, Totis diebus Afer hæc mihi narras, Et teneo melius iſta, q̃ meum nomen. Iuuenalis, Tanq̃ ungues digitosq; ſuos. Nihil magis meminimus, q̃ proprii nominis. Vnde & uita defunctos olim ſuo nomine inclamabant. Et proprii nominis oblitum, dicimus prodigioſæ obliuiſcentiæ hominem. Antiquitus in digitis computus peragebatur. Extat ea de re libellus Bedæ. Quin hodieq; numerandi imperitum, & obliuioſum per iocum rogare ſolent, quot in manibus habeat digitos. Plutarchus in commentario, cui titulum fecit, quo pacto quis intelligere poſſit ſe profeciſſe, ſcribit olim morem fuiſſe, nomina digitorum ediſcere, hiſq; in metu tanquam remedio futuris uti. Ipſius uerba ſubſcribam, οἱ μὲν γὰρ ἐκμεμαθηκότες τὰ τῶν ἰδίων ὀνόματα δακτύλων, χρῶνται πρὸς τοὺς φόβους αὐτοῖς, ὡς ἀλεξικάκοις, ἀτρέμα καταλέγοντες ἕκαστον, id eſt, Quidam enim ediſcunt ſuorum nomina digitorum, eiſq; contra pauores utuntur, tanquam ad depellenda mala remedium habeant, paulatim ſingulos recenſentes. Quæ uero ſint digitorũ apud Græcos uocabula, Gellius in noctibus Atticis indicauit.

Bonorum glomi. XCII.

Ἀγαθῶν ἀγαθίδες, id eſt, Bonorum glomi, de opibus extructis & affatim accumulatis. Sumpta metaphora à glomere textorio, cui fila ſunt obuoluta, aut certe ligno illo textorio, cui filorũ maxima uis eſt obuoluta, quod idem πηνίον uocãt. Videt̃ aũt alluſum ad uocẽ in Agathide, & Agathis, pinde ut Thucidides in Euripidis Epigrãmate Athenas. τῆς Ἑλλάδος Ἑλλάδα, uocat, id eſt, Græciæ græciam. Etiamſi libro qnto tribuit hanc ſententiã Pindaro. Et quẽadmodũ, ἔσχατα ἐσχάτων, id eſt, Poſtrema poſtremorũ. Item κακὰ κακῶν, id eſt, Mala malorũ, dicunt Græci. Quam quidem figurã Latini non agnoſcunt.

Rem acu tetigiſti. XCIII.

Eſt apud Pautum alicubi. Rem acu tetigiſti, pro eo, quod eſt, Rẽ ipſam diuinaſti, nihil aberrans. Metaphora ſumpta uideri poteſt à luſu quopiã, in quo diuinator, id quod alius notaſſet, ſumma acu tangebat, aut lineam, aut calculum, aut aliud quiddam ſimile. Igitur acu tangere, perinde eſt, quaſi dicas, ipſiſſimum punctum attingere. Nam minutiſſima puncta denotantur acu.

Purgatis auribus. XCIIII.

Purgatis auribus, pro attentis & uacuis, prouerbium reſipit. Plautus, Perpurgatis ambo damus tibi operam auribus. Horatius in epiſtolis, Eſt mihi purgatam crebro qui perſonet aurem. Perſius quinta Satyra, Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto. Nam ſordes in auribus collectæ auditum hebetant, exemptæ reddunt acriorem.

Purior clauo. XCV.

ἁγνότερος πηδαλίου, ideſt, Purior gubernaculo. Comparatio prouerbialis de re uehementer inculpata, aut moribus undequaq; integris & incontaminatis. Clauus enim nauticus aſſiduis fluctibus abluitur, ut nihil ſordium poſſit hærere. Adagium refertur à Suida.

De calcaria in carbonariam. XCVI.

Quoties fit, ut à re ꝓpoſita ad aliud ꝗppiam lõge diuerſum digredimur, de calcaria in carbonariam decurrere dicimur. Huic nõ diſſimile eſt illud Cicerõis in actione ꝓ Murena. R ñdebo igit̃ poſtremo primũ. Qui neſcio quo pacto mihi uidet̃ prætorius cãdidatus in cõſularem, quaſi deſultorius, in quadrigaꝝ curriculum incurrere.

Datyli dies. XCVII.

Δατύλου ἡμέρα, id eſt, Datyli dies. Vbi res feliciter ſucceſſerũt. Sumptum à Datylo quodã q apud Athenienſes ſummos eſt honores cõſecutus.

Monſtrum alere. XCVIII.

Monſtrum alitur, ubi quid occulti uitii latere ſignificamus haud ſcio an inde ſumpta metaphora, quod monſtra ob pudorem clanculum aluntur & occultantur. Siquidem Pamphilus in Andria Terentiana, quod prius repudiatus gener, rurſum ad affinitatem repeteretur, ſuſpicans aliquid eſſe uitii in puella, quod cælaretur. Repudiatus, inquit, repetor. Quamobrem? niſi id eſt, quod ſuſpicor, Aliquid monſtri alunt. Ea quoniam nemini obtrudi poteſt, itur ad me.

Non curat numerum lupus. XCIX.

Prouerbiũ ſapit Vergilianũ illud in Bucolicis, Quãtum, curat aut numeꝝ lupus, aut torrentia flumina ripas. Recte dicet̃ in hominẽ impudẽter furacẽ. Extat hodieq; uulgo iactatum adagiũ, lupus non ueret̃ & numeratas oues deuorare. Porrò fures paulo timidiores conſueuerũt à rebus numeratis abſtinere manũ, metu, uidelicet, ne hoc indicio deprehendant̃. Huic affinis iocus ille facetus in ſeruũ furacẽ, cui nihil erat domi, neq; clauſum, neq; obſignatum.

Ipſis placet. C.

Αὐτοῖς ἀρέσκει, i. Ipſis placet, ubi rem paꝝ nobis ꝓbari, aut cãm, nihil ad nos pertinere ſignificamus. Terẽtius in Andria, mihi nõ fit uериſimile. Atq ipſis cõmẽtũ placet. Nõ admodum abludit ab illo, ſuum cuiq; pulchꝝ. Suis quiſq; conſiliis, ſuæq; ſententiæ blanditur. Huc ꝑtinet illud apud Homerum frequẽs, ἥνδανε θυμῷ, id eſt, Placuit animo. Item illud apud Comicos, ſic lubitum eſt animo meo. Et apud Virgiliũ, Diis aliter uiſum. Plato libro de legibus tertio, retulit hoc prouerbium.

CHILIADIS SECVNDAE CENTVRIA QVINTA.

Spartam nactus es hanc orna. I.

Σπάρταν ἔλαχες, ταύταν κόσμει, i. Spartam quã nactus es orna, ſiue adminiſtra. Admonet adagiũ, ut ꝗcunq; ꝓuinciã erimus forte nacti, ei nos accõmodemus, proq; huius dignitate nos geramus. M. Tullius ad Atticũ lib. iiii. epl'a. vi. Reliquum eſt, Σπάρταν ἔλαχες ταύταν κόσμει. Nõ me hercle poſſum, Et Philoxeno ignoſco, q reduci in carcerẽ maluit. Idem ad eũdem libro. i. Eam cãm quã mihi dicis obtigiſſe, Σπάρταν, nõ modo nunꝗ deſerã, ſed ẽt ſi ab illa deſerar, in mea ꝓſtina ſnĩa ꝑmanebo. Prouerbiũ igit̃ ad uarios uſus licebit accõmodare, uel cum admonebimus, ut ſuam qſq; ꝑſonam, quam ſuſcepit cũ decoro tueat̃. Ep̃s es, ne ſatrapam agas, ſed ep̃m. Maritus es, cura, quæ mariti ſunt officia. Aulicus es, aulicũ age. Iudex es, ne iam amicũ, aut inimicũ, ſed iudicẽ agas. Principatus tibi contigit, principis officio fungere. Priuatus es, ut priuatũ te gere. Sic ꝓpemodũ uſus eſt Ariſtophanes, nã huic inſcribit̃ comœdia, cui titulus, Θεσμοφοριάζουσαι, χρὴ γὰρ ποιητὴν ἄνδρα πρὸς τὰ δράματα. ἃ δεῖ ποιεῖν, πρὸς ταῦτα τοὺς τρόπους ἔχειν, i. Decet poetã accõmodari moribus, Vtcũq; ad argumẽta, quæ tractauerit. Vel cũ iubebimus unũquẽq; ſua ſorte cõtentũ eſſe oportere, quæcũq; cõtigit. Quẽadmodũ. n. ꝑitus gubernator, in oĩ tẽpeſtate bonũ ꝓſtat naucleꝝ, Ita uir ſapiens in oĩ ſutura, ſapiẽter ſe gerit. Eſt ampla res familiaris, ſapiẽter adminiſtra. Nõ eſt, utere pauptatis cõmodis. Cõtigit eruditio, utere ad bene uiuẽdũ. Nõ cõtigit, ne macereris, ſufficit pietas ad cõſequendã ſalutem. Plutarchus in cõmentario περὶ τῆς εὐθυμίας, admonens, ut ſuã qſq; ſortem boni cõſulat, Σπάρταν, inqt, ἔλαχες, ταύταν κόσμει, id eſt, Sparta tibi obuenit, hãc orna. Quod cõſine eſt illi Platonico, τὸ παρὸν εὖ τίθεσθαι, i. Quod ꝓſens eſt, bene diſpone, ſiue boni cõſule. Hanc ſnĩam paſſim in principũ aulis inſculpi oportuit, Σπάρταν ἔλαχες, ταύταν κόσμει, quoꝝ uix ullum repias q uere cogitet, ꝗd ſit principis agere ꝑſonã, q̃ ue ſua ditione cõtentus, nõ conet̃ aliqd impii ſui finibus addere. Principis munus eſt modis omnibus Reipublicæ commodis prouidere, Publicam tueri libertatem, alere pacẽ, excludere ꝗ minimo ſuorum exitio maleficia, dare operam, ut ſanctos & integros habeat magiſtratus. Cum igitur harum reꝝ ſe-

curus, ludit alea, ſaltat, ſcortatur, muſicatur, uenatur, negociatur, breuiter, alibi intẽtus eſt totus, tum occinendum eſt adagium, ἀνπέρ ταν ἔλαχες, ταύταν κόσμει. Rurſum ubi neglecta, quæ contigit ditione, foris agit, alienis inhians impiis, ſuos in ſummũ adducit diſcrimen, ſuos exhaurit funditus, ſeq́ pariter & uniuerſam fortũam aleæ belli ſubiicit, ut unũ aut alteꝝ oppidulũ adiiciat ſuis finibus, Tum ſuggerẽdum adagium, Spartam nactus es. Nihil ꝓncipi pulchrius, q̃ ut hoc qcqd eſt regni, quod fortuna dedit, ſua ſapiẽtia, uirtute, diligẽtia reddat ornatius. Cõtigit oppidulum, imitare Epaminõdam, fac ut frigidum illud oppidulum, tua opa multo reddas celebrius ac locupletius. Cõtigit fera & intractabilis natio, da opam, ut eam paulatim cicurem & legibus obtempantem reddas. Contigit regnũ parum ſplẽdidum, noli uexare finitimos, ſed hoc quod habes citra alienum detrimẽtum exorna. Vix unq̃ feliciter ceſſit, ꝑegrinæ ditiõis affectatio. Quaſdam nationes, ingeniũ, ac linguæ ſonus diſcreuit, ut Germanos & Hiſpanos. Quoſdã ipſa natura diduxit, ut inſulares mari, Italos mari ſimul & Alpium molibus. Nõnullis caſus ſuos terminos dedit. Si qſq; quod nactus ſit, nitatur ornare, nimiꝝ ubiq; florebũt oĩa. Et inter amicos nempe Chriſtianos, oĩa erunt oĩum cõia. Nunc ſæpenumero fit, ut dum aliena labefactare nitimur, noſtra funditus ſubuertamus, & (ut feliciter cedat res) tãto noſtroꝝ ciuiũ ſanguine, tãtis ſumptibus, tot ꝑiculis, tot ſudoribus, tot orbitatibus, tot deniq; nunq̃ enumerãdis malis, eminus titulum neſcio quẽ inanem, & magni noĩs fumũ. Xerſes, Cyrus, Alexander Magnus, & uixiſſent diutius, & ueriorem glãm eſſent cõſecuti, Si ſuas ciuitates recte adminiſtrare, q̃ alienas armis uexare maluiſſent. Carolus Burgũdionum dux, huius ꝓauus ſi uim ingenii qua pollebat, ſi magnitudinem animi cõtuliſſet ad ſua locupletãda, potius q̃ ad expugnãda aliena, nec infelicem mortẽ oppetiſſet in bello, & inter laudatiſſimos principes haberi poterat. Magna pars noſtræ ditionis, id tpis fatali quadã peſte tenebat̃. Stultiſſima uidelicet ſed oĩum ꝑnicioſiſſima diſſenſiõe, omnibus in duas factiões diuiſis, quaꝝ alteri nomẽ erat ab hamo, alteri à piſce aſello. Pugnabat ciuitas cum ciuitate, uicus cũ uico, domus cũ domo, ſæpe, quos idem lectus iũgebat, factio diuerſa ſegregabat & fratrem à fratre, ruptis naturæ uinculis, diſtrahebat. Paſſim latrociniis, iurgiis, cædibus, rapinis feruebant oĩa. Et interim bonus ille princeps, ꝑinde quaſi hæc nihil ad rem ꝑtinerent, ꝓcul alioꝝ oppugnabat mœnia. Carolus Galliaꝝ rex, huius noĩs octauus ꝑagrata Italia, reuerſus eſt ad ſuos, ſed tãto ſuo, ſuorũq; malo ac ꝑiculo, ut pœnituerit eius felicitatis. Deniq; ſunt, q affirmẽt eum ad ſenectutem ꝑuenire potuiſſe, ſi Italiã Italis reliqſſet. Quid dicam de Philippo, huius Caroli patre? Adiit Hiſpanias, nõ Martis aleam expturus ſed accerſitus ad regni partem capeſſendã, pacata undiq; oia. Et tamẽ hãc tam felicem ꝑegrinationem, quam fleuit pr̃ia, nõ ferẽdis exactionibus expilata. Ipſe magno uitæ ꝑiculo, nõ ſemel laborauit. Frãciſcum Buſlidiũ Archiepiſcopum Byzontinũ amiſit, uiꝝ modis omnibus incõparabilem. Sed tñ utcũq; rediit, Non licuit his malis ita defungi. Denuo reliqt ſuos, Sæuiſſima iactatus tempeſtate, delatus eſt in Angliã, tum tpis non admodum æquam nr̃atibus. Quid illic acciderit, quid paſſus fuerit, qd pollicitus, quo pacto dimiſſus ſit, nõ libet cõmemorare. Seruiuit neceſſitati, fateor & ignoſco, ſed qd erat neceſſe, in eam uenire neceſſitatem? Nec his admonitus malis, de repetenda pr̃ia cogitauit. Hiſpaniæ reuiſendæ erãt, ubi ꝑiret iuuenis ad res maximas natus, niſi ipſe ſibi ſuã inuidiſſet felicitatem. Atq; unius hoĩs mors ſimul & pr̃iam optimo principe, & Maximilianũ unico orbauit filio, Quid dicam de Chriſtianiſſimo Francoꝝ rege Ludouico, eius noĩs duodecimo? Adortus eſt Venetos, id tpis, ut uidebat̃, inexpugnabiles, unico cõflictu, tot oppida reſtituit Romano Põtifici Iulio, tot Imperatori Maximiliano, tot ſibi recepit. Rediit rebus feliciſſime, ſicuti uidebat̃, confectis. Veꝝ quãtum maloꝝ pelagus hinc exundauit in Gallos? Qui ſuo ſanguine tot inſignes triumphos Iulio pepererant, eiuſdem opera, maiore ſanguinis iactura, ex Italiæ finibus eiecti, Paꝝ hoc, & quo non tãdem ignominiæ ſtigmate notati? Quod ni Iulium mors intercepiſſet, uidiſſemus regnum illud totius orbis florẽtiſſimum, funditus euerſum. Quid aũt de ſereniſſimo Scotoꝝ rege Iacobo cõmemorem? Is uir abſolutã felicitatem, abſolutæ laudi adiũxerat, ſi ꝑpetuo ſuis ſe finibus cõtinuiſſet. Erat ea corporis ſpecie, ut uel ꝓcul regem poſſes agnoſcere. Ingenii uis mira, incredibilis reꝝ omniũ cognitio, ĩuicta animi magnitudo, uere regia pectoris ſublimitas, ſumma comitas, effuſiſſima liberalitas. Deniq; nulla uirtus erat, quæ magnũ deceret principẽ, in qua ille nõ ſic excelleret ut inimicorum quoq; ſuffragio laudaret̃. Contigerat uxor Margareta, ſereniſſimi Angloꝝ regis Henrici octaui ſoror, ea forma, ea prudẽtia, ea in maritũ charitate, ut nõ aliam à ſuperis optare potuiſſet. Regnũ Scotiæ, quod multis & opibus & celebritate incolaꝝ, & ſplẽdore ferẽ cedere, ſic ſuis uirtutibus illuſtrarat, ſic auxerat, ſic ornarat, ut ueram egregiĩ principis laudẽ meruerit, ſi intra hoc glĩæ ſuæ ſtadium conſtitiſſet. Sed ó nunq̃ felicẽ regno raro principi, regis diſceſſum. Dũ nimiũ amico in Galloꝝ regem aio, quo Britãniæ regẽ magnis reꝝ minis Gallias impetẽtem, auerteret, & ad inſulæ ſuæ defen-

ſionem

ſionem reuocaret, egreſſus regni ſui fines, Anglos bello laceſſit. Quid multis? Fortiter qdem, ſed infeliciter periit, non tam ſibi q̃ regno. Periit adhuc æuo uigẽs. Diu Scotia tanto principe, diu Margarita tali marito, diu filius, nã filiũ ex ea ſuſtulerat, tali patre frui potuiſſet, atq; ipſe uiciſſim & his oĩbus & ſua gloria, niſi ſibi uitam inuidiſſet. Cæſus eſt una cũ fortiſſimo patre filius, & filius eo patre digniſſimus, Guilielmus Archiepiſcopus, titulo diui Andreæ, iuuenis quidẽ uiginti fermè natus annos, ſed in quo nullã cõſummati uiri laudẽ deſyderares. Mira formæ gratia, mira dignitas, heroica ꝓceritas, ingeniũ placidiſſimũ qdem illud, ſed tamẽ ad cognitionẽ omniũ diſciplinaꝝ acerrimũ. Nam mihi fuit cũ eo quondã in urbe Senenſi domeſtica conſuetudo, quo tpe à nobis in Rhetoꝝ præceptis, Græcaniciſq; literis exercebatur. Deũ immortalem, q̃ uelox q̃ felix, q̃ ad quiduis ſequax ingeniũ, q̃ multa ſimul complecti poterat. Eodem tpe diſcebat iureconſultoꝝ literas, nec eas admodũ gratas, ob admixtam barbariem, & odioſam interpretum uerboſitatem. Audiebat dicendi præcepta, & præſcripto Themate declamabat, pariter & calamũ exercens & linguã. Diſcebat græce, & quotidie quod traditum fuerat, ſtato reddebat tpe. Horis pomeridianis, muſicis operã dabat, monochordiis, tibiis, teſtudini. Modulabat & uoce nonnunq̃. Ne ipſum quidẽ conuiuii tempus ſtudioꝝ uacabat fructu. Sacrificus ꝑpetuo ſalutarẽ aliquẽ libꝝ recitabat, puta decreta pontificũ, aut Diuũ Hieronymum, aut Ambroſium. Nec unq̃ recitantis uox interrumpebatur, niſi ſi quid alteruter doctoꝝ, inter quos medius accũbebat, admonuiſſet, aut ipſe paꝝ aſſequens, quod legebat, ſciſcitatus eſſet aliquid. Rurſum à cõuiuio fabulæ, ſed breues, & hæ quoq; lr̃is conditæ. Proinde nulla omnino uitæ pars uacabat ſtudio, niſi quæ rei diuinæ, ſomnoq; daretur. Nã etiãſi quid ſuperfuiſſet tpis, quod tam uariis ſtudioꝝ uicibus non ſuppetebat, tamen ſiqd forte ſupererat, id hiſtoricoꝝ lectioni dabat. Nã hac cognitione præcipue capiebat. His itaq; rebus factũ eſt, ut adoleſcentulus uix dum decimũoctauũ egreſſus annũ, tantũ in omni literaꝝ genere conſecutus fuerit, quantũ in quouis uiro iure mireris. Nec illud in hoc uſu uenit, quod ferè ſolet in aliis, ut ad literas felix, ad bonos mores minus eſſet appoſitus. Verecũdi mores erant, ſic tamen, ut miram agnoſceres prudentiã. Animus ſublimis, & à ſordidis iſtis affectibus ꝓcul ſemotus, ſed ita, ut nihil adeſſet ferocitatis, nihil faſtidii. Nihil non ſentiebat, permulta diſſimulabat, nec unq̃ ad iracundiam poterat incitari. Tanta erat naturæ lenitas, animiq; moderatio. Salibus impẽdio delectabatur, ſed eruditis, ac minime dentatis, hoc eſt, nõ nigro Momi, ſed candido Mercurii ſale tinctis. Siquid turbæ domi natũ fuiſſet, inter famulos, miꝝ quanta dexteritate, quantoq; candore ſolitus ſit componere. Deniq; religionis erat & pietatis plurimũ ſuperſtitionis nihil. In ſumma nemo fuit dignior, q ex rege, & ex illo rege naſceret. Vtinã aũt in parentẽ pietas, q̃ fuit admirabilis, tam fuiſſet & felix. Comitatus eſt in bellũ, ne uſq̃ patri deeſſet. Quæſo quid tibi cũ Mauorte, omniũ poeticoꝝ Deoꝝ ſtupidiſſimo, qui Muſis, imo qui Chriſto eras initiatus? Quid iſti formæ, qd iſti ætati, qd naturæ tam miti, qd ingenio tam candido, cũ taratantaris, bõbardis, & ferro? Deniq; qd erudito cũ acie? qd epiſcopo cũ armis? Impoſuit nimiꝝ tibi immodica quædã in parentẽ pietas, dumq; nimiũ fortiter amas patrẽ, infeliciter cũ patre cæſus occubuiſti. Tot naturæ dotes, tot uirtutes, tot eximias ſpes, unica pugnæ procella abſorbuit. Periit & noſtraꝝ reꝝ nonnihil. Nempe quod in erudiendo te ſumpſimus operæ, quodq; mea partũ induſtria mihi in te uindico. At quãtus felicitatis cumulus, niſi genius aliqs malus regem huc impulſiſſet, ut regni ſui limites egreſſus, in alienis agris, cũ ferociſſima gente Martẽ experiri uellet. Vtinã quod præclare cœperat, perficere maluiſſet, hoc eſt, *σπάρταν ἣν ἔλαχες κοσμεῖν*, Regibus proprius ac pulcherrimus laudũ campus, intra regni fines eſt. In apũ gente cæteræ qdẽ huc & illuc uolatu diuagant, ſolus rex, ut aculeo caret, ita pro portione corporis, alas habet multo minores, ut ad uolatũ paꝝ ſit idoneus. Veteres ita Venerẽ fingebant, ut pedibus teſtudinẽ premeret, id innuentes, matrẽfamilias ab ædibus nuſq̃ oportere diſcedere, qppe cuius omne officiũ intra domeſticos parietes contineat. Atq multo magis ad rẽ pertinebat, principem hoc admoneri ſymbolo, qui ſiqd peccat, non unius familiæ, ſed orbis totius malo peccat. An paꝝ eſt domi negocioꝝ, ut foris ſint accerſenda? Tanta eſt ubiq; ſceleꝝ ſentina, tot ſacrilegia, tot latrocinia, tot oppreſſiões, tot iniuriæ, tot contumeliæ, tot magiſtratuũ corruptelæ, tot leges aut à tyrannis inſtitutæ, aut in tyrãnidis miniſteriũ detortæ, ut illa minutiora ne dicam, neglectas oppidoꝝ uias, collabẽtes ædes ſacras, incuſatas fluminũ ripas. His ita mederi, ut in remediũ q̃minimũ de ſanguine tuoꝝ impendas, ut reſpublica beneficiũ ſentiat, non ſentiat impendiũ, an nõ egregiũ ꝓncipis munus, & immortali laude dignũ? Quod ſi cupis omnino gloriæ tuæ pomeria ultra ditionis tuæ fines extendere, fac ut q finitimi ſunt, magnitudinẽ tuã benefactis, non malefactis experiant. Exuris uillas, proteris ſegetes, demoliris urbes, abigis pecora, trucidas hoĩes, atq; ita deniq; te magnũ declaras. Bellum certamẽ, ſi id cũ latrone ſuſcepiſſes. Heſiodus ſcripſit, malũ uicinũ, magnã eſſe noxã, cõtra bonũ, ingens eſſe cõmodum. Hoc

x

in te probent finitimi tui, fac ita te mirentur magnum, ut ament benignum. Verum ſatis iam dolori noſtro, ſatis datum diſcipuli memoriæ. Supereſt ut ad prouerbiorum recenſionem redeamus.

Contingit & malis uenatio. II.

Δίδοται καὶ κακοῖς ἄγρα, id eſt, Cõtingit & ignauis in uenatu præda, ubi quid feliciter obtigit im merenti, quodq́; fortunæ magis, q̃ illius induſtriæ ſit acceptum ferendum. Allegoria ſumpta à uenatu, in quo uel præcipue dominatur fortuna. Virtus minimum adfert momenti. At eruditio nemini cõtingit ni labore parta. Regnum obuenit dormientibus, opes affluunt ceſſantibus nonnunquam, Honores accidũt etiam fugitantibus, Cæterum quæ uere bona ſunt, noſtra nobis induſtria parent̃ oportet.

Ire per extentum. III.

Prouerbiali figura dixit Horatius, Ire per extentũ funẽ, ꝓ eo, quod eſt, rem factu perq̃ difficilem præſtare, neq; uel tantillũ aberrare. Sumptum à funabulis, ut Acroni placet, q non ſine ſumma arte, ſummoq́; uſu, ꝑ funem ꝓtenſum ingrediunt̃. Quæ res (ſicuti conĳcere licet) priſcis ingenti miraculo fuit. Hodie nihil uulgatius. Horatii carmen hoc eſt, Ille per extentum funem mihi poſſe uidet̃ Ire poeta, meũ q pectus inaniter angit.

Annus eſt. IIII.

Arbitror nemini dubium fore, quin illa quoq; inter prouerbiales hyperbolas referri debeant. Annus eſt, ſæculum eſt atq; id genus alia. Terentius in ſeipſum excruciãte. Et noſti mores mulieꝝ, Dum comuntur, dum moliuntur annus eſt. Idem alibi, Iamdudum ætatem, pro admodũ dudum. Plautus in Aſinaria, Aetatem uelim ſeruire, Libanum qui cõueniam modo. Et ſeculum eſt, quod nihil abs te redditur literarum. Proinde tempus prælongum huiuſmodi figuris ſignificabimus.

Dies adimit ægritudinem. V.

Menedemus in ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ Terentiana, nominatim adagii uice refert. Aut ego inquiens, profecto ex ingenio egregie ad miſeriam natus ſum, aut illud falſum eſt, quod uulgo audio dici, diem adimere ægritudinem hominibus. Eodem ſpectaſſe uidetur Sophocles in Aiace flagellifero, χρόνος γὰρ εὐμαρὴς θεός, id eſt, Tempus enim facilis Deus, uidelicet quod omnia leniat, molliatq́. Ouidius, Quod male fers, aſſueſce, feres. Bene multa uetuſtas Lenit. Euripides in Alceſtide, χρόνος μαλάξει σε, id eſt, Tempus dolorem leniet.

Lucernam adhibes in meridie. VI.

Λύχνον ἐν μεσημβρίᾳ ἅπτεις, id eſt, Lucernam accendis in meridie, id eſt, facis non ſuo tempore. Aut explicas, quæ per ſe ſunt clariſſima. Quorſum enim lucernis opus clariſſima luce? Natum uideri poteſt à ridiculo Diogenis facto, qui adhibita interdiu lucerna, rogatusq; quid nam ſibi uellet, reſpondit ἄνθρωπον ζητῶ, id eſt, Hominem quæro quemadmodum teſtatur Diogenes Laertius.

Soli lumen inferre. VII.

Quintilianus inſtitutionum oratoriarum libro quinto, titulo de uſu argumentorũ, ſimillima huic figuræ dixit, eum ſoli lumen inferre, qui rem per ſe euidentiſſimam conaretur argumentationibus ꝓbare. Videtur idem cum illo, quod alio retulimus loco, ἡλίῳ τὸ φῶς δανείζειν, id eſt, Soli mutuare lumen.

Zoili. VIII.

Zoili audax quidem, ſed parum felix mordacitas prouerbio locũ fecit, ut uulgo Zoili uocentur, alienarum laudum obtrectatores, & alienorum laborum reprehenſores. Martialis, Pendentem uolo Zoilum uidere. Hic Zoilus Sophiſta quiſpiam fuit, hoc facinore potiſſimum nobilitatus, quod Homerum poetarum omnium principem, auſus eſt libris aliquot in eum ſcriptis, inceſſere, unde & ὁμηρομάστιγος cognomen meruit, quod ipſum etiam abiit in ꝓuerbiũ, ſic enim appellari cœpti nobilium authorum caſtigatores, uel Plinio teſte, in præfatione hiſtoriæ naturalis. Et Virgilio maſtiges, quorũ de numero fuit Pero. Zoilus igitur cõmentarios in Homerum compoſitos Ptolemæo tyrãno Aegyptiorum obtulit, ingens, uidelicet præmiũ à rege ſperans. Veꝝ cum nihil mitteret̃, penuria coactus, miſit, q peterent. Ibi Ptolomæus ait ſe mirari, cũ Homerus tot annos defunctus, tot hominum milia paſceret, Zoilum egere, Homero doctiorem. Deniq; per occaſionem ſupplicio affectus eſt. Quanq̃ de mortis genere, diuerſa tradunt authores.

Bona Cillicon. IX.

Ἀγαθὰ Κιλλικῶν, id eſt, Bona Cillicon, ſubaudiendum, facit, aut habet. Conuenit ubi quis malefactis ac fœdis artibus ſibi parauit opes. Huic adagio locum fecit Cillicon quidam, natione Mileſius, q prodita Prienenſibus, Mileto patria, ampliter quidem, ſed fœde ditatus eſt. Is cum proditionem moliens rogaretur, quid nam eſſet facturus, reſpondit, πάντ᾽ ἀγαθὰ, id eſt, Omnia bona. Vnde prouerbium effertur etiam ad hunc modum, πάντ᾽ ἀγαθὰ ὡς ἔφη Κιλλικῶν, id eſt, Omnia bona, uelut, inqt Cillicon. Authores, Suidas & Zenodotus. Alludit huc & Ariſtophanes, ενέβλιον, οὐδὲν πονηρὸν ἀλλ᾽ ὅπερ καὶ Κιλλικῶν, id eſt, Mali nihil, uerum quod, inquit, Cillicon.

Plumbeo iugulare gladio. X.

Plumbeo iugulare gladio, eſt futili leuiq; argumēto, cōuincere quēpiam. M. Tullius ad Atticum, Cum illum plumbeo gladio iugulatū tñ iri diceret. Idem in libris de finibus bonoꝝ, frigidum argumentum, plumbeum appellat pugionem.

Leonem radere. XI.

λέοντα ξυρᾶν, i. Leonē radere dñr, qui feroces & præpotentes arte tractant & illudūt magno ſuo periculo. Vſurpauit hoc adagiū Socrates apud Platonem libro de Rep. primo, negans ſe uſqueadeo dementē eſſe, ut leonem auſit tondere, & Thraſymacho, homini præferoci illudere. Nam agni citra periculum tōdentur, uelluntur q́;, leo nullo modo tractari uult. Ad hoc adagium alluſiſſe uidet' Martialis Epigrammatum libro decimo, cum ait. Quare ſi pudor eſt, Ligella, noli barbam uellere mortuo leoni. Vertit enim poeta in iocum, quaſi tutum eſſet & ignauum, leonem iam non ſentiētem uellere. Per leonem autem innuit pudenda muliebria iam emortua ſenio. Id Ariſtides in Panathenaicis, ad Periclem à Platone taxatum refert, ὡς δ' ὅρα μὴ λέοντα ξυρᾶν ἐπιχειρῶμεν, οὐ Θρασύμαχον συκοφαντεῖν ἐπιχειροῦντες, ἀλλὰ κωμῳδεῖν Περικλέα καὶ ταῦτα δειλίαν, id eſt, Itaque uide, ne leonem radere conemur, non Thraſymachum calumniari uolentes, ſed Periclem taxare, præſertim de timiditate.

Ne mihi Suffenus eſſem. XII.

Ne mihi Suffenus eſſem, ne mihi ipſi blandirer, ac ſtulte meipſum admirarer. Suffenus erat poeta longe ineptiſſimus, in aliorū uitia dicax, ad ſua cæcus. Itaq; prouerbium receptum, ut qui ſibi inaniter placerent, Suffeni dicerentur. Catullus in Epigrammate. Idem infaceto eſt infacetior rure, Simul poemata attigit, neq; idem unquā Aeque eſt beatus, ac poema cum ſcribit Tam gaudet in ſe, tamq́; ſe ipſe miratur. Ibidem, Quē non in aliqua re uidere Suffenum poſſis. Suffeni ſimillimum Meuium facit Horatius, ſuis ignoſcentem uitiis, aliena mordaciſſime inſectantem. Egomet mi ignoſco Meuius, inquit.

Siculus omphacizat. XIII.

Σικελὸς ὀμφακίζει, i. Siculus omphaciſſat. Omphaca Græci dicūt uuam acerbam & immaturā, ἀπὸ τοῦ ὠμοὺς φαγεῖν, i. Quod crudi comedant'. Vnde dicebat' in eos, qui quātumlibet uilia tollerent furto. Ductum à furacitate Siculoꝝ. Nō perperam dicet' & in illos, q ob immodicā & præproperam auiditatē, quo puſillū lucelli faciant ſibi, damnū ingēs aliis inferūt. Sūt qui credant quadrare poſſe in eos, qui belliſſima quæq; ſibi decerpunt. Vt Syrus ille Terētianus. Zenodotus ait ex Epicharmo ſumptum. Refertur & à Suida.

Anus ſimia ſero quidem. XIIII.

Γέρων πίθηκος ἁλίσκεται μὲν, μετὰ χρόνον δ' ἁλίσκεται, id eſt, Anus ſimia ſero quidem capit', ſed tamen aliquando capitur. Vbi uerſutus aliquis, qui diu eluſerit, tandem dat pœnas.

Secundo æſtu. XV.

κατὰ ῥοῦν προχωρεῖν, id eſt, Secūdo æſtu procedere. Prouerbialis & frequens apud authores metaphora. Sumpta à nautis, quibus facilior curſus, cum flumen, aut etiam maris æſtus ſecundus eſt. Lucianus in Ioue Tragœdo, ταῦτα μὲν ἤδη κατὰ ῥοῦν προχωρεῖ τῷ Δάμιδι, id eſt, Hæc iam Damidi ſecundo æſtu ſuccedunt. Idem alibi, τὰ δ' ἄλλα κατὰ ῥοῦν φέρεται, id eſt, Reliqua ſecundo ferunt' æſtu. Quanq̃ hic paulo diuerſius eſt uſus. Momus enim Deos incuſat, quod negligāt res mortalium, ſinentes eas ueluti prono flumine, quolibet ferri. Proinde κατὰ ῥοῦν φέρεσθαι dixit, temere ferri, nullo moderante. Aeſchylus in Perſis, ὅταν δ' ὁ δαίμων εὐροῇ, πεποιθέναι τὸν αὐτὸν αἰεὶ δαίμον' οὐριεῖν τύχης, id eſt, Fortuna ubi fuerit ſecunda, credere, Fore item ſecundam ſemper atque eodem modo.

Secundis uentis. XVI.

ἐξ οὐρίου φέρεσθαι, id eſt, Secūdo ferri uento. Refertur à Suida. Secundis uentis nauigare dicit', cui res ex ſentētia ſuccedunt. Græci uenuſtius, ἐξ οὐρίας, tanq̃ à puppi. Libanius ſophiſta in declamatiōe quadā, οὕτω γνώμης ἔχουσιν, ἐξ οὐρίας φιλεῖ τὰ πράγματα φέρεσθαι, i. Qui ſic aio ſunt affecti, iis ſolēt res ex ſnia ſuccedere. M. Tullius in epiſtolis, Quid ſi ēt Cæſarē, cuius nūc uenti ualde ſecundi ſunt, reddo meliorē? Plautus, Pulchre hæc confert' ratis, ſentiēs rem cōmode ꝓcedere. Apud eūdem Tranio, q hero triēniū abſente, genial'r interim, ac ſanè muſice uixerat unà cū filio, tandē hero reuerſo, cū præter crucē nihil ſparet. Nunc, inqt, Vētus nauim deſerit. Horatius in Sermonibus, Non agimur tumidis uelis aqlone ſecūdo. Non tñ aduerſis ætatē ducimus auſtris. Quin hoc ipſum naufragium, ꝓ infortunio ꝓuerbii uim habet, ſicut & incēdium. Quandoqdē aūt pleraq; Homeri ꝓuerbioꝝ uice ſunt uſurpata, quid uetat & illud inter adagia referri, qd' eſt apud eū poetā perq̃ frequēs, φέρον ἄνεμός τε καὶ ὕδωρ, i. Ferēs & uētus & æſtus, quoties res ex oī parte feliciter ꝓcedit. Idem illud crebꝛ apud eundē, τὴν δ' ἄνεμός τε κυβερνήτης τ' ἴθυνεν, i. Aſt illā, uētusq; gubernatorq́; regebat. Cū ad fortunæ fauorē accedit ēt induſtria.

Parui Scaphula. XVII.

τὸ πάρνου σκαφίδιον, id eſt, Parui Scaphula. Conuenit in eos, qui ob res minutulas multum litiū,

& querelarum mouent. Sumptum à Parno quopiam, qui ob nauiculam ereptam, populo moleſtiſſimus fuiſſe legitur. Author Diogenianus.

Ne puero gladium. XVIII.

Μὴ παιδὶ τὴν μάχαιραν, id eſt, Ne puero gladium. Subandiēdum, commiſeris. Allegoria prouerbialis admonens non eſſe mandādam poteſtatem, uel adoleſcētibus, uel imperitis, ac ſtultis, qua tum in ſuam, tum aliorū perniciem ſint abuſuri. Ne iuueni cōmiſeris adminiſtrationem pecuniæ. Ne puero gladium. Ne regnū impuberi. Ne puero gladiū. Ne ſtulto cōcionandi apud populū partes delegaris. Ne puero gladium. Ne magiſtratū mandaris ſtultis. Ne puero gladiū. Ne inerudito, parūq; cordato cōmiſeris epiſcopi munus, μὴ παιδὶ τὴν μάχαιραν. Plutarchus in libro, cui titulus, ὅτι καὶ γυναῖκας παιδευτέον, citāte Stobæo, Nā is liber nōdum emerſit in lucē, μὴ παιδὶ μάχαιραν ἡ παροιμία φησίν. ἐγὼ δὲ φαίην ἂν, μὴ παιδὶ πλοῦτον, μηδ' ἀνδρὶ ἀπαιδευσίαν, i. Ne puero gladiū ait ꝓuerbiū. Ego uero dixerim, ne puero diuitias, ne'ue uiro impitiam, Significat pecuniā peſtiferā adoleſcētibus, uiro inſcitiā. Idem in ꝓblematis Sympoſiacis, εἰ δὲ μὴ, δοτέον ὥσπερ παισὶν ἀτρεμεῖν μὴ δυναμένοις, οὐ δόρυ καὶ ξίφος, ἀλλὰ πλαταγὴν καὶ σφαῖραν, i. Sin minus, dare oportet, ueluti pueris nō ualentibus conqeſcere, nō haſtam, aut enſem, ſed crepitaculū, aut ſphærā. Vſurpauit & Athenæus libro dipnoſophiſtarū qrto, in iuuenē & ſtultū, cui cōmiſſum eēt impium. Nō uſquequaq; diuerſum eſt ab hac forma, qđ elegāter ſimul & grauiter dictū ē, ab Henrico Britāniæ rege, eius nois ſeptimo, uiro tū acri iudicio, tum Laconicis dictis mire ualēti, cū Theologū quēpiam ex horū genere, quos mendicantes uocāt, concionantē audiſſet, iſq; effreni lingua in principum uitam, magna nō libertate, ſed inſania debacchatus fuiſſet, Nam ſunt, qui hac quoq; uia, famam affectent. Videbatᷣ, inquit, furioſi manibus commiſſus gladius.

Lindii ſacrum. XIX.

Λίνδιοι τὴν θυσίαν, id eſt, Lindii ſacrū, ſubaudi, faciūt. Dicebatᷣ in eos, q inauſpicato rem diuinā faciebant. Sumptū ab hiſtoria, cuius meminit ēt Lactantius in inſtitutionibus Chriſtianæ religionis, libro primo. Hercules olim agricolæ cuidā Lindio, duos Boues per uim eripuit, & mactatis illis, cōuiuium ſibi parauit. Senex aūt Herculi comedēti, cum multa in eū maledicta congereret, uoluptati pariter & riſui fuit, ita ut Herculem dixiſſe ferant, nullū unq̄ cōuiuium ſibi iucūdius accidiſſe. Sed haud ab re fuerit ipſa Lactantii uerba ſubſcribere. Apud Lindum, inqt, qđ eſt oppidū Rhodi Herculis ſacra ſunt, quorū à cæteris longe diuerſus eſt ritus, ſiqdem nō εὐφημίας, ut Græci uocant, ſed maledictis & execratione celebrantᷣ. Eaq; ꝓ uiolatis habet, ſiquando inter ſolēneis ritus, uel imprudenti alicui exciderit bonū uerbū. Cuius rei hæc ratio redditᷣ, ſi tamē ulla eſſe in rebus uaniſſimis pōt. Hercules cū eo delatus eſſet, famēq; pateretᷣ, aratorē quēdā aſpexit opantē, ab eoq; petere cœpit, ut ſibi unū bouē uēderet. Enimuero ille negauit fieri poſſe, qa ſpes ſua ois colēdæ terræ duobus illis iuuencis niteretᷣ. Hercules ſolita uiolētia uſus, qa unū accipe non potuit, utrūq; ſuſtulit. At ille infelix, cū boues ſuos mactari uideret, iniuriā ſuā maledictis ultus eſt, qđ homini elegāti & urbano gratiſſimū fuit. Nam dum comitibus ſuis epulas apparat, dūq; alienos boues deuorat, illū ſibi amariſſime cōuiciantē cum riſu & cachinnis audiebat. Sed poſtq̄ Herculi diuinos honores, ob admirationē uirtutis deferri placuit à ciuibus, ei ara poſita eſt, quā de facto, βούζυγον, i. Bouis iugum noiauit, ad quā duo iuncti boues īmolarentᷣ, ſicut illi, quos abſtulerat aratori, eūq; ipm ſibi cōſtituit ſacerdotē, ac præcepit iiſdem maledictis ſemp in celebrādis ſacrificiis uteretᷣ. Quod negaret ſe unq̄ epulatū iucūdius. Hucuſq; Lactantiana reddidimus uerba. Zenodotus addit, hūc apud Lindios inoleuiſſe morē, iubēte etiā oraculo, ut inter pagenda ſacra, cōuicia quædā iactarentᷣ. Meminit huius & Gregorius Naziāzenus in oronibus ſtelienticis. Adagiū ad multos uſus accōmodari pōt, uel ad rixoſum cōuiuium, uel ad rem quāpiam, malis ominibus inſtitutam.

Megarenſium lachrymæ. XX.

Μεγαρέων δάκρυα, i. Megarenſium lachrymæ, dicebantᷣ uel fictæ, nec ex uero dolore ꝓfectæ, uel ui adactæ. Diogenianus ad hmōi refert hiſtoriam. Bacchius qdam Corinthius, Clytii Megarēſium regis filiam uxorē duxerat. Ea defuncta, Clytius cōplureis uirgines & adoleſcētes Corinthū miſit, q in funeralibus pompis, puellam deplorarent, lachrymis utiq; fictis, Vt q conducti plorant in funere, dicūt, Et faciūt propè plura dolentibus ex animo. Contra, Iuuenalis, Ploratᷣ lachrymis amiſſa pecunia ueris. Suidas aliam adfert cauſam. Apud Megarenſes enim, permultā allii copiam eſſe. Huius acrimonia multis exprimi lachrymas uel inuitis. Proinde apud Ariſtophanē, q lachrymatᷣ, alliū olfacere per iocū dicitᷣ. Igitᷣ ſi ad ſimulatū dolorem accōmodes, prouerbiū affine fuerit illi, flere ad nouercæ tumulum.

Ventus neq; manere ſinit, neq; nauigare. XXI.

Ἄνεμος οὔτε μένειν ἐᾷ, οὔτε πλεῖν, id eſt, Vētus neq; manere ſinit, neq; nauigare. Philoctetes apud Aeſchylum, ἔνθ' οὔτε μίμνειν ἄνεμος οὔτε πλεῖν ἐᾷ, id eſt, Vbi nec manere, nec ire uentus annuit. Simillimum eſt illi, Lupum auribus teneo. Vſus erit, ubi quis in eas rerum anguſtias inciderit, ut nec

1

relinquere

relinquere negocium ſit integrum, nec abſoluendi ſit facultas. Mutuo ſumpta metaphora à ſæuiſſima uentorum tempeſtate, cum nautis & periculoſiſſima eſt nauigatio, neq; tutũ tamen ancoram iacere. Q. Curtius lib. viii. citra figuram extulit hoc pacto, Attonitisq; auribus ſtupens agmẽ, nec progredi, nec cõſidere audebat. Refert à Diogeniano. Vulpes non iterũ capitur laqueo. XXII.

ἀλλ' οὐκ αὖθις ἀλώπηξ πάγαις, id eſt, At non iterum Vulpes laqueis, ſubaudiendum, capitur. Qui ſapit, οὐδὶς πρὸς τὸν αὐτὸν προσκρούει λίθον, id eſt, Nõ iterum ad eũdem offendit lapidem. Stupidi eſt hominis, in malum guſtatum iterum incidere. In Plutarchi collectaneis effertur hunc ad modum, ἀλώπηξ διαφυγοῦσα πάγας αὖθις οὐχ ἁλίσκεται, id eſt, Vulpes quæ ſemel effugerit laqueos, non capitur iterum. Abydena illatio. XXIII.

ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα, id eſt, Abydena illatio, ſiue irruptio. Dici ſolitum, ubi quis obſtrepit, aut cõuiuantibus, aut aliud quippiam agentibus, & tumultu moleſtiam adfert. Zenodotus ait extare prouerbiũ apud Eudoxum in fabula, cui titulus, Suppoſititius. Atq; hinc eſſe natum, qđ olim Abydenis mos fuerit, ſi quem ciuem, aut hoſpitem acciperent conuiuio præterea in ſacris, ac ſolẽnibus epulis, ut poſt unguentum & coronas, infantes à nutricibus inducerentur, circumferrenturq; ſuauiandi. Vagientibus aũt & clamantibus pueris, garrientibus item & obſtrepentibus nutriculis, conuiuiũ tumultuoſum & iniucundum reddebaƭ. Ergo cum amicis aliquot ſuauiter colloquentibus, interueniet rabula quiſpiam, & immodice loquax, qui confabulationem ſua loquacitate ſit inamœnam redditurus, recte dicemus, ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα. Tametſi in quibuſdam codicibus, ἐπιφώνημα, legi, id eſt, acclamatio. Verum ut opinor mendoſe, quãdoquidem Athenæus libro dipnoſophiſtarum decimoquarto, mentionem facit huius adagii, demõſtrans complurium authorum teſtimoniis ἐπιφορήματα dici bellaria, ſiue ſecundas menſas, ab inferendo, non ab acclamando.

Mendici pera non impletur. XXIIII.

πτωχοῦ πήρα οὐ πίμπλαται, id eſt, Mendici pera non impletur. Zenodotus ait ex Callimacho ſumptum, ſenſus per ſe liquet, nempe inexplebilem eſſe mendacitatem, Nam quo plura dederis iis, q animo ſunt mendico, hoc plura petunt. Deflecti poteſt uel ad improbos, qui ſemper aliquid flagitãt ab amicis, uel in diuites quibus nihil eſt ſatis, uel in principes δημοβόρους, quorum rapacitatẽ nullæ plebis expilationes poſſunt explere. Aptiſſime cõgruet i illos, qui libidini, cupiditati, ambitioni, reliquisq; id genus affectibus addicti ſunt, Nam iis illud euenit, ut quo intẽperantius explẽt ſeſe, hoc magis, magisq; ſitiant, eſuriantq;. Id quod innuit etiam euangelica parabola, de filio prodigo, cui ne ſiliquis quidem contigit explere famem. Laconicæ lunæ. XXV.

λακωνικὰς σελήνας, i. Laconicas lunas, ſubaudiendũ, cauſatis, aut eiuſmodi qppiã. De pmiſſis, aut pactis incertis, atq; infirmis dicebatur. Nã ut aiunt Lacones, ſi qñ pactum auxiliũ poſcerenƭ, lunas cauſabanƭ, atq; hoc ptextu ſuffugiebant, quod ut teſtatur Lucianus, legẽ tuliſſet Lycurgus, ne prælium inirent, niſi plenilunio. In cæteris itẽ negociis auſpicandis, lunæ rationes ſuperſtitioſius obſeruabant, atq; hinc occaſio prouerbii. Ad hoc, ni fallor, alluſit M. Tullius in epiſtola quadã ad Atticum, cuius initiũ eſt Dionyſius, uir optimus, lib. vii. Ego qm̃ quarto Non. Ian. cõpitalitius dies, nolo eo die in Albanũ uenire, moleſtus familiæ. Veniã tertio Nonarum. Igitur inde ad urbem prid. Non. Tua σεληνὶς, quẽ in diẽ incurrat, neſcio, ſed prorſus cõmoueri te, incõmodo ualetudinis tuæ nolo. Quãq̃ haud me clã eſt, hoc loco in uulgatis codicibus ληνὶς ſcriptũ eſſe, non σεληνίς. Nonnulli λῆψις mutauerãt, uerum ſenſus huc uocat, ut σεληνὶς, i. Lunula legamus. Cũ. n. ſignificaſſet, quos dies obſeruaſſet, aut delegiſſet ipſe, ueluti ſuperſtitioſior, adiecit de Attico, tua lunula, in quẽ incidat diẽ, neſcio, Ludens & in illius ſuperſtitionẽ, ſed ita tñ, ut ualetudinis rationẽ haberi uelit ab Attico. Cõuenit cũ eo, qđ aliàs recenſuimus, Aceſſei luna. Lucerna pinguior, & lecytho pingior. XXVI.

λιπαρώτερος λύχνου, λιπαρώτερος ληκυθίου, id eſt, Pinguior lucerna, pinguior lecytho. Videƭ Ironia prouerbialis, in eos, qui cum ſint edaces, nihilo tamen inde fiunt habitiores, quemadmodum lucerna plurimum abſumit olei, neq; tamen fit unquam ſaginatior. Fortaſſis nõ abſurde deflectetur in homines craſſo iudicio, aut luxui deditos, aut uoluptarios. Refertur à Diogeniano.

Ad menſuram aquam bibunt, citra menſuram offam comedentes. XXVII.

μέτρῳ μὲν ὕδωρ πίνοντες, ἀμετρὶ δὲ μάζαν ἔδοντες, i. Ad menſurã bibentes aquã, citra menſurã offam edentes. Zenodotus ſcribit hunc uerſiculũ oraculo pditum in Sybaritas, in uulgi ſermonẽ abiiſſe, q ob immoderatũ luxũ à Crotoniatis ſubuerſi ſunt, quẽadmodũ alibi retulim᷒. Vñ poterit accõmodari, uel in eos, q ex ſummis deliciis, opibusq; rediguntƭ ad extremã inopiã, uel in eos q præpoſtere ſunt ſordidi, parciſſimi in reb᷒ minutiſſimis, in magnis negligẽtes, cuiuſmodi pleroſq; uideas mortales. Eſt aũt uerſus Heroicus, qui tñ in omnib᷒, quos adhuc uiderim codicibus, deprauate legiƭ. Re-

ſtituetur autem hoc pacto, μέθυ ὕδωρ πίνοντες, ἀμύθους μάζας ἔδοντες.

In toga ſaltantis perſonam inducere. XXVIIII.

Saltantis pſonã in toga inducere. Eſt qppiã facere neutiq̃ decorũ, ueluti, ſi ſenex, aut Theologus ineptiat, Aut ſiqs ſeriis miſceat ludicra. Martialis in pfatione ſecundi libri. Noli ergo ſi tibi uidet̃, rẽ facere ridiculam, & in toga, ſaltantis inducere perſonam.

Inexploratus homo. XXIX.

Ἀβασάνιστος ἄνθρωπος, id eſt, Inexplorat⁹ homo, id eſt, ἀπείραστος, ἀγύμναστος, ἀδοκίμαστος. i. inexpenſus, inexercitatus, non pbatus. Suidas Aelianum citat authorem. Subeſt autem metaphora in ἀβασάνιστος, βάσανος enim coticula eſt, qua ſolet aurum explorari, Latini uocant indicem. Extat Chilonis dictum, Id aurum eſſe homini, quod index lapis eſt auro, hoc eſt, non aliter ingenium hominis auro ſpectari, q̃ indice ſpectatur aurum.

Abronis uita. XXX.

Ἅβρωνος βίος, i. Abronis uita. De molliter, ac delitioſe uiuentibus. Sumptũ à moribus Abronis cuiuſpiam notæ luxuriæ quemadmodum apud nos Apicius, & Aeſopus luxu nobilitati ſunt. Græci quicquid delicatum, ac molle, ἁβρὸν & πάναβρον appellant, unde Ἁβροδίαιτος, lauti uictus & opipare uictitans. Refertur à Zenodoto.

Ineſt & formicæ & Serpho bilis. XXXI.

Ἔνεστι κἀν μύρμηκι κἀν σέρφῳ χολή, i. Formicæ ineſt ſua bilis, & Serpho ſua. Admonet adagiũ nõ eſſe cõtẽnendũ inimicũ quempiã, nec ullum temere laceſſendum, quandoquidẽ nullũ animal, tam minutum, aut imbecillum, quod irritatum, non excandeſcat ira. Quadrabit & in homunculos nullis pditos uiribus, tñ uindictam molientes, ira (ut ſolet) animos ſuppeditãte. Serphus minutulũ animal non diſſimile formicæ. Braſidas, authore Plutarcho, cũ manum in caricas temere miſiſſet, & à mure inibi forte fortuna latente morderet̃, papæ, inquit, Vt nullũ eſt animal tam puſillum, neq; tam inualidum, quod laceſſitum, non cupiat ulciſci ſeſe.

Manu fingere. XXXII.

Manu fingere, eſt arte, curaq; formare. Metaphora ſumpta ab hiis, qui è cera, ſiue argilla fingunt imagines. Lucius Annæus Seneca in epiſtolis. Quædam ingenia facilia & expedita, quædam manu, ut aiunt, facienda ſunt. Iuuenalis item in Satyra ſeptima, Exigite ut mores pueri ceu pollice ducat, Vt ſiquis cera uultum facit. Tibullus libro primo, Et manibus canas fingere uelle comas. Loqtur de tingente capillos arte.

Locrenſe pactum. XXXIII.

Λοκρῶν σύνθημα, i. Locrenſiũ pactũ. De fœdifragis dictũ, cuiuſmodi quondã habiti Locrenſes, quod fœdere pdito, quod cũ Peloponneſiis inierant, ad Heraclidarũ partes defecerint. Vel (ut quibuſdã placet) quod Siculos eluſerint, non pſtita fide. Hæc ppemodum Zenodotus. Refertur iiſdem fermè uerbis ab Euſtathio in Bœotiam Homeri.

Caſſioticus nodus. XXXIIII.

Κασσιωτικὸν ἅμμα, i. Caſſioticus nodus. De morib⁹ uafris, ac uerſutis dici cõſueuit. Caſſion mõs eſt, & eiuſdẽ nominis ciuitas in Aegypto uicina Peluſio. Ei genti quaſi genuinũ, ac gẽtilitiũ eſt, miros quoſdã nodos nectere. Huic affine, quod alio diximus loco, Ἡράκλειον ἅμμα, i. Herculeus nodus, quo arctiſſimã, atq; indiſſolubilẽ amicitiam ſignificamus. In Caduceo Mercuriali duo ſunt ſerpẽtes, maſculus & fœmina, q medio corporũ complexu, nodũ efficiunt Herculanũ. Ab eo ſupernæ partes ſic ad oſculũ coeunt, ut flexu circulũ efficiant, inferne ſimili flexu ad caducei capulũ reuocantur, qua parte caudæ item coeunt utriuſq;. Hanc imaginem caducei adhuc uidere eſt in nomiſmatibus antiquis. E quibus opinor ſymbolum ſuũ mutuatus eſt IOANNES FROBENIVS Typographorũ huius ætatis diligentiſſimus (Et cui plurimũ debent ſacrarũ literarũ candidati), niſi quod intra circulũ quẽ ſerpentes faciunt capitibus inter ſe coeuntes, addita eſt colũba ſceptro inſidẽs. Hũc nodũ Mercurio conſecrarunt Aegyptii, innuentes fœdera non oportere unq̃ diſſolui, uerum plurimũ ualere debere, unde & Herculano cognomen additum. Quanq̃ Galli & haud ſcio, an etiam Aegyptii, nõ alium putant Herculem, q̃ Mercurium. Refertur apud Diogenianum, ac Suidam, adagium de Caſſiotico nodo.

Bonus cantor, bonus cupediarius. XXXV.

Ἀγαθὸς ψάλτης, ἀγαθὸς ζωμοποιός, id eſt, Bonus cantor, bonus cupediarius, in uituperium muſicæ artis dictum, quaſi eiuſdem ſit hominis aures delectare cantu, & palatum cupediis. Archidamus Xeuſippi filius, cum quidam ſibi commendaretur hoc nomine, quod bonus eſſet cantor, at hic, inquit, apud nos bonus cupediarius.

Ad amuſſim applica lapidem, non ad lapidem amuſſim. XXXVI.

Plutarchus in commentariolo, cui titulus, quo pacto quis intelligere poſſit ſe profeciſſe. Trochaicum hũc prouerbialem refert, πρὸς στάθμην τὸν λίθον τίθεσθαι, μή τι πρὸς λίθῳ στάθμην, id eſt, Lapis amuſſi eſt applicandus, non amuſſis ad petram. Admonet uitam ad leges eſſe corrigendam, non contra leges ad mores noſtros trahendas eſſe, ut id faciamus, quod honeſtum ſit, non id rectum exiſtimemus, quod facimus. De leſbia regula retulimus alibi.

Extra quærere ſeſe. XXXVII.

Prouerbiali ſchemate dictum eſt à Perſio Satyra prima. Examenq́; improbum in illa Caſtiges trutina, nec te quæſiueris extra. Id eſt, tuis te facultatibus metiaris, non populari opinione. Reſpondet illi, quod idem alibi dixit, Tecum habita. Nam domi habem⁹, quæ proprie noſtra ſunt, nec aliūde petenda. Qui non eſt contentus recti conſcientia, ſed famam ſpectat, is ἔξω βλέπειν, id eſt foras proſpicere dicitur. Plutarchus in commentario, qui inſcribitur, quemadmodum quis intelligere poſſit ſe profeciſſe, δῆλός ἐστιν ἔξω βλέπων ἔτι καὶ πρὸς δόξαν ἀνακλώμενος, id eſt Palàm eſt illum adhuc foras proſpicere, & opinione, famaq́; duci. Huc pertinet illud quoq;, quod alibi retulimus, ἀλλότριος βοῦς πολλάκις ἔξω βλέπει, id eſt, Bos alienus ſæpe foras proſpectat. Nimirum domi multa deſyderans. Porrò ſapiens omnia ſua bona ſecum portat, in ſeipſo totus teres atq; rotundus.

Aliorum medicus, ipſe hulceribus ſcates. XXXVIII.

Plutarchus in cõmentario, cui titulus, quo pacto quis ab inimico iuuari poſſit, hūc ſenariū ex Tragœdia quapiá allegat, ἄλλων ἰατρὸς, αὐτὸς ἕλκεσι βρύων, id eſt, Aliis medens, at ipſe uulneribus ſcatens. In eos torquendus eſt q errata caſtigant, inceſſuntq́; aliena, intercutibus uitiis ipſi madentes. Illud uulgo tritiſſimum. Medice, tibi ipſi medicus eſto.

Tragice loqui. XXXIX.

τραγικώτερον λαλεῖν, id eſt, Tragice loqui, eſt uerbis uti magnificentioribus. Eſt enim Tragicorum character ſublimis amatq́; Tragœdia ampullas & ſeſquipedalia uerba. Menander apud Plutarchum in conſolatorio commentario ad Apollonium, εἰ δ' ὧδε τοῖς αὐτοῖς νόμοις, ἐφ' οἷς περ ἡμεῖς, ἔσπασας τὸν ἀέρα, τὸν κοινὸν ἵνα σοι τραγικώτερον λαλῶ, id eſt, Quod ſi iiſdem legibus, quibus & nos hauſiſti communem aerem, ut tibi Tragice loquar. Vtitur & Plato libro de Rep. tertio. Eſt ſubinde apud Lucianum ἐκτραγῳδεῖν, pro eo, quod eſt magificentius eloqui, & rem uerbis ampliorem reddere, Et φορτικῶς λαλεῖν, pro grandius & faſtoſius dicere.

Tragicum tueri. XL.

τραγῳδικὸν βλέπειν, i. Tragicū tueri, non diſſimili figura dixit Ariſtophanes in Pluto, πενίαν, i. paupertatē deſcribens, βλέπει γέ τοι μανικόν τι καὶ τραγῳδικὸν id eſt, Tragicū tuet̄, ac furiale quippiam. Quadrabit uel in faſtuoſos, uel in triſtes, ac luctuoſos.

Lingua iurauit. XLI.

Illud e Tragœdia ceſſit in prouerbium, ἡ γλῶσσ' ὀμώμοκεν, id eſt, Lingua iurauit. Vbi quis non præſtat fidem promiſſi, aut ubi non ex animo pollicet̄. Eſt apud Euripidem in Hippolito coronato, ἡ γλῶσσ' ὀμώμοχ', ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος, id eſt, Iurata lingua eſt, animus iniuratus eſt. Hunc uerſiculum inceſſuerunt Comicorum cõuicia. Ariſtophanes in Bacchis, ἢ φρένα μὲν οὐκ ἐθέλουσαν ὀμόσαι καθ' ἱερῶν, γλῶτταν δ' ἐπιορκήσασαν ἰδίᾳ τῆς φρενός, id eſt, Aut mentem, quæ nolit per ſacra iurare. Linguam autem iuratam, ſeorſum ab animo.

Heri & nudiuſtertius. XLII.

χθὲς καὶ πρῴην, id eſt, Heri & nudiuſtertius. Prouerbialis hyperbole, tempus admodum nuper actū ſignificās. Plutarchus in cōmētario de cōtentione ignis & aquæ, ἡ δὲ πυρὸς χρῆσις, ἐχθὲς φασὶ καὶ πρῴην, ἀπὸ προμηθέως, βίος πυρὸς οὐκ ἄνευ ὕδατος ἦν, id eſt, Atqui ignis uſus heri ac modo, quod aiunt, ſub Prometheo, ignis uita, non citra aquam erat. Eſt ſubinde apud Lucianum, nominatim in libello de mercede ſeruientibus.

Non pluet poſt noctem, qua ſus agreſtis pepererit. XLIII.

Plutarchus in commentario de cauſis naturalibus, uerſum hunc ceu prouerbio iactatum citat, μηκέτι, νύκτωρ ὕειν ἦκεν τέκν' ἀγροτέρα σῦς, id eſt, Non iam nocte pluet, ſus qua enitetur agreſtis. Sues cicures ſæpius pariunt, ac diuerſis aliæ temporibus, feræ non niſi ſemel, idq́; iiſdem fermè diebus, nimirum ineunte æſtate. Vnde negant fore pluuiam poſteaquam ſus agreſtis pepererit, nimirū exactis iam menſibus pluuiis.

Cum diis pugnare. XLIIII.

θεομαχεῖν, id eſt, Cum diis pugnare dicuntur, qui uel naturæ repugnant, uel aduerſus fatalem neceſſitatem reluctantur. Sumptum à gigantum fabula. M. Tullius in Dialogo de ſenectute. Quid .n. aliud gigantum more bellare cum diis, niſi naturæ repugnare? Euripides in Bacchis, κοὐ θεομαχήσω, σῶν λόγων πεισθεὶς ὕπο, id eſt, Cedam Deis, parens, tuis ſermonibus. Fertur & huiuſmodi ſenarius inter ſentētias prouerbiales, θεῷ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχῃ, id eſt, Pugnare cū Diis, cumq́; fortuna graue eſt. Celebratur & illud Homericum, οὐκ ἔστιν πρὸς δαίμονα φωτὶ μάχεσθαι, id eſt, Haud pugnare poteſt, hominum cum numine quiſquam. Id imitat⁹ Pindarus, χρὴ δὲ πρὸς θεὸν οὐκ ἐρίζειν, id eſt, Non conuenit cum Deo contendere.

Dorica muſa. XLV.

Δωρικὴ μοῦσα, id eſt, Dorica muſa. De munerum auidis. Ariſtophanes in Equitibus iocatur in Cleonem, quod nullam aliam muſicam diſcere potuerit, q̃ Doricam, uidelicet alludēs ad notiſſimas harmoniarum ſpecies, Doricam, Lydiam, Phrygiam, & Bœoticam. Ludit autem uerbo perperam deprauato, δωροδοκιστὶ pro δωριστὶ οὗτος, inquiens, οὐ δύναται μαθεῖν ἢν μὴ δωροδοκιστί, id eſt, Iſte diſcere haud poteſt, præterquam δωροδοκιστί. Eſt autem Græcis, δωροδοκῆσαι, muneri-

bus corrumpi, ut in gſam alicuius dicas ſniam, id quod Pythagoras appellat κυάμους ἐσθίειν, id eſt, Fabas edere. Ná antiquitus fabis ſuffragia ferebantur, itaq; συμβολικῶς, fabas edebant, q quæſtũ ex ea re facerent. Sic enim interpretatur is quiſquis fuit, qui collegit hiſtorias, quas Gregorius Nazianzenus attigit. Heſiodus item principes corrupte indicátes, δωροβόρους appellat, id eſt, doniuoros.

Ne ſupra pedem calceus. XLVI.

μὴ ὑπὲρ τὸν πόδα τὸ ὑπόδημα, id eſt, Ne ultra pedem calceus, id eſt, ne maiora uiribus ſuſcipias. Aut ne magnificentius te geras, q̃ pro tua códitione. Lucianus in Imaginibus, μηδὲ ὑπὲρ τὸν πόδα ἔστω τὸ ὑπόδημα. id eſt, Neq; maior pede ſit calceus. Rurſum in proxime ſequenti dialogo, ταῦτά σοι ἔκμετρα ἔδοξε, καὶ ὑπὲρ τὸν πόδα, id eſt, Hæc tibi uiſa ſint immodica, & quá pro menſura pedis maiora. Rurſum in Gallo, καὶ οὐχὶ κατὰ λόγον τοῦ ποδὸς, id eſt, Et haudquaquá iuxta pedis rationem.

Non è quouis ligno Mercurius fiat. XLVII.

οὐκ ἐκ παντὸς ξύλου ἑρμῆς ἂν γένοιτο, i. Non è quouis ligno Mercurius fingi poſſet, id eſt, non omniũ ingenia ſunt accõmodata diſciplinis. Quidá enim (ut ait Fabius) rus ablegandi ſunt. Súpta eſt allegoria à fabris, q materiam deligunt. Quandoquidẽ ad alias res, alias materias cõuenire copioſe demonſtrat Theophraſtus libro de plantis quinto. Itẽ Plinius lib. xvi. Quidam ſuperſtitioſius exquirunt materiá, unde numen exculpant. Et quanq̃ Priapus ille Deus facilis & craſſus, haud grauať ficulnus eſſe, non tñ idem liceat in Mercurio Deo tá ingenioſo, totq; ꝓdito artibus. Tametſi mihi magis arridet ut ad magicú Mercurii ſimulacꝝ referatur, quẽ nõ ex quauis materia, ſed certo ligno ſcalpebát, alioqui non futuꝝ idoneú ad magicæ artis uſum. Vñ id quoq; inter reliqua Magici criminis argumenta obiectũ fuerat Apuleio, quod Mercurii ſigillũ ſcalpendũ curaſſet, ligno buxi, quemadmodú oſtendit ipſe apologia Magiæ prima. Fortaſſis buxus ad id potiſſimũ deligebatur, uel quod hominis pallorẽ præ ſe ferat, uel quod materies ſit omniũ, maxime æterna. Nam & aduerſus ignem quoq;, ferri rigorẽ obtinet, authore Plinio. Finitimú eſt huic quod eſt apud Athenæum lib. v. Incertum autem utrum Democharis an Cratetis dictũ, ἐκ θύμβρας οὐδεὶς ἂν δύναιτο, κατασκευάσαι λόγχην οὐδ᾽ ἐκ σωκράτους στρατιώτην ἄμεμπτον, id eſt, Ex Thymbra nemo queat conficere lanceá, neq; è Socrate probũ militẽ. Eſt aũt Thymbra oleris genus aut fruticis, nõ diſſimile Thymo, aut Satureiæ. Rurſus in eodem libro ἀλλ᾽ οὔτε ἐκ θύμβρας ἔφη δημοχάρης λόγχη, οὔτε ἐκ τοιούτων λόγων ἀνὴρ ἀγαθὸς γίνεται, id eſt, Sed neq; è Thymbra, quemadmodum inquit Demochares lancea, neq; ex huiuſmodi ſermonibus uir bonus fit.

Non ſum ex iſtis heroibus. XLVIII.

οὐκ εἰμὶ τούτων τῶν ἡρώων, i. Non ſum de numero iſtoꝝ heroũ, id eſt, non ſum ex eoꝝ numero q ꝓpenſiores ſunt ad lædendũ, q̃ benemerendũ. A` geniis ſumptú, qui laceſſiti ſæpe ꝑniciẽ adferút, per raro iuuant. Vnde q ſe commodũ, non noxá allaturos eſſe pollicebanť, hoc utebanť adagio. Zenodotus Menandrũ citat ex Ephebis.

Noui Simonem, & Simon me. XLIX.

οἶδα σίμωνα καὶ σίμων ἐμὲ, id eſt, Noui Simonẽ & me Simon. De iis dicebatur, q pares eſſent. Zenodotus ſcribit duos fuiſſe ductores, notæ utrunq; improbitatis. Simonẽ & Niconẽ, Simonẽ aũt, quod uitiis antecelleret, alterius famá obſcuraſſe. Vnde ꝓuerbio Simonem unú nominant. Tradunt hos duos Thelchines fuiſſe, q inducta in terrá aqua Stygia, Arnon ædificarint. Vocantur aũt apud Græcos Thelchines, mali genii, ſiue homines faſcinatores & malefici. Strabo libro decimo meminit Thelchinum, aitq; nouem fuiſſe, qui è Rhodo, Rheam ſint comitati in Cretam.

Ne nimium callidum hoc ſit modo. L.

Terentius in Eunucho, Vide ne nimium callidum hoc ſit modo. Donatus prouerbiũ eſſe demonſtrat quanq̃ anceps eſt lectio. Poteſt enim utrunq; legi & calidũ & callidũ, ut prius illud ad feſtinatũ conſiliũ, alteꝝ ad nimis aſtutum referatur. Siquidẽ utraq; paꝝ feliciter euenire ſolent, uel quæ nimium calent, id eſt, quæ præcipitantius inſtituuntur, uel quæ nimium audacibus aguntur dolis. Et ſicut authore, apud T. Liuiũ, Fabio maximo, temeritas non ſolũ ſtulta, uerũetiam infelix plerunq; eſt, ita uerſutia nonnunq̃ in ſummũ diſcrimen adducit. Qui callidũ legunt reſpicere uidentur ad id, quod paulo ſuperius dixerat Chærea. Nunq̃ uidi melius conſiliũ dari. Qui calidũ legũt per unicú, l, & mea quidem ſnia rectius, græcam figurá agnoſcunt. Quoniá, θερμὸν, illi tũ ſceleſtũ, tum ꝓceps & audax facinus uocant. Sic enim Penia in Pluto Ariſtophanica, de ſenibus, q rem nouá moliuntur, ut Pluto cæco reſtituant oculos, ὦ θερμὸν, ἔργον κἀνόσιον καὶ παράνομον, id eſt, O facinus, & calidum & prauum & nefariũ. Interpres exponit, θερμὸν παράδοξον, τολμηρὸν, δεινότατον, i. Inauditum, audax, & præceps, ac temerariũ. Item Sophocles in Antigone, θερμὴν ἐπὶ ψυχροῖσι καρδίαν ἔχεις, id eſt, In frigidis tibi mens calet negociis. Obiurgatur Antigone, quod nimium auide cuperet ſepelire fratrem. Et Plutarchus Sympoſiacon Decade quinta, ſignificat ζωρότερον quibuſdam ſignificare

care τὸ θερμὸν, ut Achilles apud Homerum, iubens Patroclum miſcere ζωρότερον exegerit celeritatē miniſterii. Quēadmodū nos quoq;, inquit, ſæpenumero iubem' miniſtris θερμότερον ἀπιέναι τῆς διακονίας, id eſt, Calidius, ac celerius adire miniſtrium. Ne gladium tollas mulier. LI.

μὴ μάχαιραν αἴρε θῆλυ, id eſt, Ne gladium tollas mulier. Ne ſuſcipias negocii molem, cum nequeas auxiliari. Virorum enim eſt ἀμυνέμεναι περὶ πάτρης, ut inqt Homerus. Poteſt & in hunc trahi ſenſum, ne ſpem oſtendas, quam præſtare non poſſis. Ne mineris, aut ne laceſſas inimicum, cum laceſſitum nō queas profligare. Brutus notat Ciceronem, quod Antonium concionibus ſuis irritaret, quem irritatum non potuerit comprimere, hoc eſt, gladium tolleret mulier.

Nec ſibi, nec aliis utilis. LII.

Qui prorſus inutiles ſunt & fruges conſumere nati, ſchemate prouerbiali, nec ſibi, nec aliis utiles dicuntur. M. Tullius in libris officiorum. Quamobrem (ut ante dixi) contemnuntur ii, qui nec ſibi, nec aliis pſunt, ut dicitur. In quibus nullus labor, nulla cura, nulla induſtria eſt. Sumptū eſt ex nobili illo carmine Heſiodi ex opere, quod inſcribitur, ἔργα καὶ ἡμέραι, quod ſubinde citat Ariſtoteles, οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει φρασσάμενος, τά τ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ᾖσιν ἀμείνω, ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται. ὃς δέ κε μήτ' αὐτῷ νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων ἐν θυμῷ βάλληται, ὃ δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ, id eſt, Omnia qui per ſe ſapiat, longe optimus ille eſt, Multo ante expendens, quæ nā ſint optima factu. Is tū & frugi eſt, qui paret recta monenti, At qui nec per ſe ſapiat, neq; mente reponat Ex aliis audita, uir undiq; inutilis hic eſt. Horū carminum ſniam T. Liuius, ſanè q̄ eleganter et cōmode reddidit, Sæpe ego, inquit, audiui milites, eū primū eſſe uirum, q ipſe cōſulat, quid in rē ſit. Secundum eum, qui bene monenti obediat. Qui nec ipſe conſulere, nec alteri parere ſcit, eū extremi ingenii eſſe. Huius generis haud paucos uideas mortales, qui cum ipſi ob mentis inopiam nequeant diſpicere, quid facto ſit opus, dictu tamen mirum, q̄ ſint præfracti, q̄q; non admittant alienum conſilium, uidelicet aſinum illum Horatianum referētes, q cum nec uiā noſſet, nec duci pareret, in rupem præceps datus eſt. Heſiodi carmen Zenon, teſte Diogene, ſic inuertit, κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται. ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει, id eſt, Optimus ille quidem, qui paret recta monenti Rurſus at ille bonus, q per ſeſe oia nouit. Videlicet anteponens eū, qui bene pareret, ei qui bene ſaperet. Huic enim intelligentiam duntaxat adeſſe, illi uero etiam uſum, & exercitationē.

Neq; compluitur, neq; ſole aduritur. LIII.

οὔθ' ὕεται, οὔτε ἡλιοῦται, id eſt, Neq; compluitur, neq; ſole aduritur. De eo dici ſolitum, qui procul ab omni incommoditate ſemotus, uitam ageret. Cui contrarium illud Horatianum. Sudauit et alſit. Et pulueris & ſolis, & cæleſtis aquæ patiens latus. Nagociatores, milites, athletæ, nautæ, atq; id genus homines ſoli ferendo, & imbribus tolerandis aſſueſcant, oportet. Qui domi molliter uiuit ab his malis abeſt. Quamobrem in hominem delicatum, & ad labores ferēdos inhabilem quadrabit. Ariſtophanes in Ranis Bacchi molliciem notans, καὶ μήτε θερμὴν, μήτ' ἄγαν ψυχρὰν φράσῃς, id eſt, Nec æſtuoſam, nec nimis cedo frigidam. Refertur à Zenodoto prouerbium.

Simiarum pulcherrima deformis eſt. LIIII.

τῶν πιθήκων ὁ καλλιμορφότατος δύσμορφός ἐστι, id eſt, Simiarum pulcherrima deformis. Recte dicetur de his, quæ ipſo genere ſunt uitioſa, neq; prorſus conferēda, cum uel extremis eorum, quæ ſunt in honeſtorum ordine ueluti, ſiquis dicat Lenonem integerrimum eſſe periurum, aut honeſtiſſimū hiſtrionem infamem, Aut optimum Meuii carmen malum eſſe. Citatur à Platone, & ad Heraclitū authorem refertur.

Quærens opſonium, ueſtem perdidi. LV.

ζητῶν γὰρ ὄψον, θοἰμάτιον ἀπώλεσα, id eſt, Obſonium dum quæro, ueſtem perdidi. Vbi res peſſime cadit. Aut cum puſilla quædam captantes, maiora perdimus. Refertur à Suida, & ab aliis, nec indicant unde ſit natum. Quanq̄ obſcurum non eſt, ab euentu profectum eſſe. Quo fur quiſpiam, dū ſtudet cibum tollere cōprehenſus uix pallio quoq; reiecto effugit. Alluſit ad hoc prouerbium Ariſtophanes, ἀνὰ ταῦτα δὴ καὶ θοἰμάτιον ἀπώλεσας, id eſt, Ob hæc tibi ueſtis quoq; periit inſuper.

Citius elephantum ſub ala cœles. LVI.

Lucianus in indoctum, θᾶττον ἂν πέντε ἐλέφαντας ὑπὸ μάλης κρύψειας, ἢ ἕνα κίναιδον, id eſt, Citius quinq; elephantos ſub ala tegas, q̄ unum cinædum. De iis quæ diſſimulari nullo pacto poſſunt, quin notis aliquibus prodant animi morbum. Eſt autem figura prouerbialis in hyperbole, cui cognatum, illud apud M. Tullium ex Ennio, libro de oratore ſecundo, Flammam à ſapiente facilius in ore ardente opprimi, q̄ ut bona dicta teneat.

Felix Corinthus, at ego ſim Teneates. LVII.

εὐδαίμων ὁ Κόρινθος, ἐγὼ δ' εἴην Τενεάτης, i. Fortunata Corinthus, at ipſe ſiem Teneates. Tenea uicus quidā haud procul à Corintho nemoroſus & amoenus. Porro Corinthiorū opulentia inſi-

gnis fuit. Strabo ſcribit hunc uerſum oraculo ꝓditum fuiſſe. Vnde uidet̃ ſicut alia pleraq; in uulgi ſermonē abiiſſe, atq; adeo referri in catalogo Graecanicoꝝ adagioꝝ. Tēpeſtiuū fuerit hoc uti, quoties in contentione duoꝝ, non inficiabimur altꝝ per ſe pſtantius, ueꝝ alteꝝ magis arridere, placereq; animo noſtro. Veluti, ſiqs dicat equidē fateor iuris ſciētiā, & ad rē & ad famā cōparādā magis idoneā, q̃ ſit poetica, ueꝝ ἰσοδαίμονα γ' ἐκεῖνος, ἐστὶ δ' ἂν τεχνίτης. Aſinus in paleas. LVIII.

ὄνος εἰς ἄχυρα, id eſt, Aſinus in paleas, ſubaudiēdū incidit. Dici ſolitū, ubi cuipiā fortuna lautior præter ſpē obtigerit, aut nactus forte fuerit aliqs, quo uel præcipue gaudeat, ueluti ſi quē oſtreoꝝ auidum uideas affatim ueſcentē illis, non importune dixeris, ὄνος εἰς ἄχυρα, i. Aſinus in paleas. In fragmentis ſecundi libri dipnoſophiſtaꝝ citatur hic ſenarius ex Philemonis Comoediis, ὄνος βαδίζεις εἰς ἄχυρα τραγημάτων, id eſt, Iam uadis Aſinus in paleas tragematū. Iucundius fiet, ſi longius transferas. puta, ſiquis cupienter legat poetā, quo peculiariter delectetur. Conueniet & in hunc uſum, ubi quis inſcitia rem contaminat, ueluti, ſi barbarus & illiteratus, bonum authorem malis cōmētariis inquinet. Quemadmodum Thomas ac Nicolaus ſuis gloſſematis & Paſſanantius, æque inſulſis additionibus eximiū opus de Ciuitate dei conſpurcarunt. Gaudet.n. aſinus uolutatione, & oīa confundit hac laſciuia. Quod indicat Apuleius quoq;, cū horti areolas oēs uolutationibus corporis à ſe turbatas ſcribit. Adagium ab euentu natum eſſe, nemo non uidet.

Alia uoce Pſittacus, alia coturnix loquitur. LIX.

Prouerbiali ſchemate dixit Martialis in clanculariū quendam poetam, qui corniculā Aeſopicam referens, ſuos ineptos uerſiculos nomine Martialis in uulgus ſpargebat, ratus futuꝝ, ut titulo decepti lectores, Martialis eſſe crederent. Credis hoc Priſce, Voce ut loquatur Pſittachus Coturnicis. Conueniet in muſicos aut poetas longe diſpari ſtilo, lōgeq; diſſimili facultate. Pſittachus inter aues proxime uoces humanas exprimit. Coturnices pugnaces magis, q̃ loquaces. Vnde Ouidius in Epitaphio Pſittaci, Ecce coturnices inter ſua prælia uiuunt. Caluus comatus. LX.

Caluus comatus apud eundem Martialem haud dubie figura prouerbiali, Caluo turpius eſt nihil comato. Apte dicetur in eum, qui ueris bonis nudus, aſcititiis ſe uenditat. Veluti ſiquis indoctus, aliena ꝓ ſuis æderet. Aut ſiquis diſſimulet eſſe ſe, qđ eſt, ueluti ſi ſenex aſſuto galericulo aut tinctis capillis affectet uideri iuuenis, ſi deformis adhibito fuco uelit haberi formoſus.

Primum Aegina pueros optimos alit. LXI.

τὸ πρῶτον ἀρίστους παῖδας αἴγιν' ἐκτρέφει, id eſt, Aegina primitus optimos pueros alit, De re quapiam quæ melioribus initiis coepta, paulatim ad deterius delabitur, ut pleraq; mortalium faciunt. Sumptum adagium ab Achille, Patroclo, Aiace, Neoptolemo, quod hi uirtute præcelluerint, cum eſſent Aeginitæ. Sunt autem diuerſæ Aeginæ, ut indicat Stephanus. Deinde labente morum integritate, male coeperunt audire Aeginitæ, id, quod prouerbiis aliquot teſtatum eſt. Non diſſimile illi, Quondam fuerunt ſtrennui Mileſii. Irriſibilis lapis. LXII.

ἀγέλαστος πέτρα, id eſt, Irriſibile ſaxum. De re uehementer acerba, triſtiq;, Oſtendebatur olim ſaxum quoddā in Attica, in quo ferebat̃ conſediſſe Ceres, cū relicto coelo, ſuccēſis facibus, Proſerpinam à Plutone raptam quæreret. Porrò cū Eleuſinem perueniſſet, ibi triſtis in ſaxo quodam inſedit, quod ob eā ipſam cauſam ἀγέλαστον appellabant. Author Zenodotus. Quadrabit in ſeueros, ac tetricos, quoſq; uocant ἀγελάστους, quoꝝ in numero Socratē ponit Plinius, Periclem Ariſtides. Neq; perperā accōmodabitur ad rem magnopere moleſtam. Agamemnonis hoſtia. LXIII.

Ἀγαμέμνονος θυσία, id eſt, Agamemnonis uictima. Quondam in duros & perſuaſu difficiles dicebatur. Inde natum, quod Agamemnone rem diuinam in Troia facturo, bos effugerit, uixq; multo negocio comprehenſus, reductus eſt. Quadrabit etiam in eos, qui uolentes & adacti quippiam agūt. Olim in ſacris ſpectabatur, ut hoſtia lenis, ac uolens adſtaret. Quod ſi refracto fune profugiſſet, infauſtum omen habebatur. Mactata hoſtia lenior. LXIIII.

Mactata hoſtia lenior, ꝓuerbiali figura dixit Horatius in Odis. Mactata ueniet lenior hoſtia. De ſpontaneis, ac manſuetis. Sumptum eſt à ſacrificiis, in quibus explorabatur hoſtia, ducto per frontem cultro, idq; mactare uocabant. Vnde qui ſpectata ſunt uirtute, eos mactos uirtute uocant.

Exiguum malum, ingens bonum. LXV.

Μικρὸν κακὸν μέγ' ἀγαθόν, id eſt, Puſillum malū, ingens bonū. Admonet adagium, ex paululo incōmodi, laboreq; ſumma, maximaq; cōmoda colligi. Refertur à Diogeniano. Non diſcrepat hinc Muſonii ſententia, quam commemorat Aulus Gellius lib. xvi. capite primo, ἄν τι πράξῃς καλὸν μετὰ πόνου, ὁ μὲν πόνος οἴχεται, τὸ δὲ καλὸν μένει. ἄν τι ποιήσῃς αἰσχρὸν μετὰ ἡδονῆς, τὸ μὲν ἡδὺ οἴχεται, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει, i. Siquid feceris honeſtū cū labore, labor abiit, honeſtū manet. Siqd feceris turpe cum

uoluptate, uoluptas abit, turpitudo manet. Eandem ſententiam Cato, minus quidem modulate, minusq; rotunde, ſed tamen fideliter extulit ad hunc modum. Cogitate cum animis ueſtris, ſiquid per laborem recte feceritis, labor ille à uobis cito recedet, benefactum à uobis, dum uiuetis, non abſcedet. Sed ſiqua per uoluptatem nequiter feceritis, uoluptas cito abibit, neqter factum illud apud uos ſemper manebit.

Attici Eleuſinia. LXVI.

Ἀττικοὶ ἐλευσίνια, id eſt, Attici Eleuſinia, Subaudiendum κατ' ἑαυτούς, id eſt, inter ſeſe. Duris apud Zenodotum, ait parœmiam uſurpari ſolitam, ſiquando conueniſſent inter ſeſe aliqui ſecreto de re quapiam arcana tractantes. Ducta metaphora à myſteriis ſacrorum Eleuſiniorum, quæ in honorem Cereris agebantur apud Eleuſim, ſumma religione, myſticisq; cerimoniis, à quibus arcebantur prophani. Capitale autem erat ex his myſteriis quicquam in uulgus efferre, cuiuſmodi uidentur fuiſſe apud Romanos ſacra bonæ Deæ, quam eandem C. Baſſus apud Lactantium Fatuam appellatã tradit. Nã hæc & noctu & in operto fiebãt, & excluſis maribus.

Hermionis uice. LXVII.

Ἀνθ' ἑρμιόνος, id eſt, Hermionis uice, addendum ex uſu ſententiæ uerbum, quod eam expleat, puta fuero tibi, aut mea domus, aut hæc urbs erit uobis, aut aliud ſimile quippiam. Valet autem perinde, quaſi dicas loco aſyli tibi fuero, uel inſtar aræ, quæ te tutum reddat. Eſt Hermione templum in Peloponneſo, ſacrum Cereri, ac Proſerpinæ, ad quod qui confugerint, tuti ſunt propter loci religionem. Zenodotus Ariſtophanem citat in Babyloniis, qui huius adagii fecerit mentionem. Effertur bifariam ea uox, ἑρμιὼν, καὶ ἑρμιόνη, ut ἀπὸ τῆς κάλυκος καλύκη. Author Stephanus.

Antronius aſinus. LXVIII.

Ἀντρώνιος ὄνος, id eſt, Antronius aſinus, olim dicebatur, qui deformi, prægrandiq; mole corporis eſſet, Cæterum ingenio ſtupido, bardoq;. Antron autem ciuitas erat Theſſaliæ, nomen inde ſortita, quod cauernis & ſpecubus abundaret. Illic aiunt aſinos inſigni magnitudine quondam fuiſſe, unde prouerbium increbuit. Authores Stephanus & Suidas. Extat & hodie iocus uulgaris in homines magno corpore, quaſi ii parum ſapiant. Quaſiq; natura ſic paria facere gaudeat, ut quod corporis addiderit moli, detrahat ingenio. Traditur à nonnullis apud Antronios ingentes repeſiri molares lapides, quorum qui ſubſternuntur, ob ſegniciem & quietem ὄνους uocant Græci. Lapidem autem uocamus ſtupidum & amentem.

Ventorum ſtationes. LXIX.

Ἀνέμων στάσεις, id eſt, Ventorũ ſtationes. De rebus multo uſu obſeruatis, perſpectisq;. Apparet parœmiã integre ſic eſſe pronunciandam, ἀνέμων στάσεις γιγνώσκουσιν οἱ ἐγχώριοι, id eſt, Vẽtorum ſtationes norunt indigenæ. Sunt enim pleriſq; regionibus ſui quidam uenti quorũ naturã optime norunt incolæ regionis, illis obnoxiæ. Qualis eſt Athenienſibus Scyron, paulũ ab ſegreſte deflexus, reliquæ græciæ ignotus. Narbonenſi Galliæ Circius, à turbine & uertigine ſic appellatus, Siue Certius ut uocat Cato, uentus apud illos clariſſimus, nec ulli uiolentia inferior. Idem uõ modo in reliquis cœli partibus ingnotus, ſed ne Viennam quidem eiuſdem prouinciæ urbem attingens. At Auſter in Aegyptum non penetrat, ut author eſt apud Plinium Fabianus. Iapyx Apulis eſt familiaris, & Atabulus Apuliæ certis montibus notus, ac peſtilens, unde & uocabulum inditum. Sunt & alii permulti cuiuſq; regionis indigenæ, ut apud Gellium teſtatur Fauorinus. Ad hæc eſt nonnullis alia aliis regionibus uis, ac natura. Nam ut teſtatur in Problematis Ariſtoteles, Helleſpontias, qui idem Scyron uocat, Atticæ, terræ, inſuliſq; uicinis hymbrẽ adfert, Aquilo Helleſponto, ac Cyrenæ, Hauſter Leſbo. Atq; hic cũ apud alios ſit tepidus & pluuius, Africæ frigidus eſt ac ſerenus, ubi rurſus aquilo pluuius, authore Plinio. Eteſiæ quæ & ſtatis anni temporibus oriuntur, & certis horis diei ſpirant & cõquieſcunt, in hiſpania & Aſia flant ab oriente, in Ponto ab Aquilone, In reliquis mundi partibus à meridie. Suidas hæc uerba refert, incertũ unde ſumpta, ἐγχώριοι γὰρ οὐ μόνον τὰς τῶν ἀνέμων στάσεις κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἐγχωρίων ἀνθρώπων ἤθη κάλλιστα γιγνώσκουσιν. Hoc eſt, Indigenæ enim, non ſolum uentorũ ſtationes, iuxta prouerbium, uerumetiã indigenarũ hominũ mores pulcherrime norunt. Licebit in hunc uſum trahere, ut dicas ſuæ cuiq; gentis ingenium eſſe cognitum, ſuos cuiq; familiares eſſe notiſſimos ſuam cuiq; uxorem maxime eſſe cognitã, ſuam cuiq; notam artem, in qua ſit q̃ diutiſſime uerſatus.

Venti campus. LXX.

Ἀνέμου πεδίον, id eſt, Venti cãpus. In hominem inſtabilẽ, leuem, & inconſtantẽ dicebat᷑. Refert᷑ à Diogeniano. Nam in planicie uenti liberius huc, atq; illuc diuagantur, nullo cohercitі obſtaculo.

Vbi cerui abiiciunt cornua. LXXI.

Ὅπου αἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀποβάλλουσιν, id eſt, Vbi cerui cornua abiiciunt, hoc adagio ſignificabant uelut αἰνιγματικῶς, quẽpiam in negocio difficili uerſari. Siquidẽ cerui cornua depoſituri ſecedunt in loca aſpera, atq; inacceſſa. Conueniet & in eos, qui à communi hominum cõuictu ſubducũt,

ſeſe, Timonē illū Athenieſem, ob id ipſum, μισάνθρωπον appellatū, imitátes. Quadrabit itē ubi lo cū uehementer abditū, abſtruſumq́; ſignificabimus. Poſtremo, quod innuemus nuſq̄ inueniri, illic eē dicem⁹, ubi cerui cornua abiiciút, ut quēadmodū ad Græcas calēdas de tēpore, itidē hoc de loco dicatur. Veluti, ſiquis dicat ad hunc modū. Vbi geſtū eſt iſtud ꝓclarum facinus, quod iactas? Illic opinor ὅπου αἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀποβάλλουσι. Plinius lib. viii. capite trigeſimoſecundo, de ceruis cornua mutantibus, ſcribit in hunc modū. Cornua mares habent, ſoliq; animaliū omnibus annis, ſtatuto ueris tēpore, amittunt. Ideo ſub ipſam diē q̄maxime in uia petunt. Latēt amiſſis, uelut inermes, ſed & ipſi bono ſuo inuidentes. Dextrū cornu negant inueniri, ceu medicamēto aliquo ꝓditum, Idq; mirabilius fatendū eſt, cū & in uiuariis mutent oībus annis, defodi ab iis putant. Hactenus ille. Meminit huiuſce ꝓuerbii & Ariſtoteles lib. de natura animátiū nono, cui⁹ uerba nō pigebit adſcribere, Ἐπὶ δὲ ὁ ἄῤῥην ὅταν γένηται παχύς, γίνεται δὲ σφόδρα πίων, ὀπώρας οὔσης οὐδαμοῦ ποιεῖ αὑτὸν φανερὸν, ἀλλ' ἐκτοπίζει ὡς διὰ τὴν παχύτητα εὐάλωτος ὤν. Ἀποβάλλουσι δὲ καὶ τὰ κέρατα ἐν τόποις χαλεποῖς καὶ δυσεξευρέτοις, ὅθεν καὶ ἡ παροιμία γέγονεν, οὗ αἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀποβάλλουσιν, ὥσπερ γὰρ ὅπλα ἀποβεβληκυῖαι, φυλάττονται ὁρᾶσθαι. Λέγεται δὲ ὡς τὸ ἀριστερὸν κέρας, οὐδείς πω ἑώρακεν, ἀποκρύπτειν γὰρ αὐτὸ, ὡς ἔχον τινὰ φαρμακείαν, i. Præterea, mas poſteaq̄ pinguerit, pingueſcit autē ad modū, idq; autumno, nequaq̄ ſeſe conſpiciendum ꝓbet. Verū ſecedit è medio, quippe q propter corpulentiá, tum facile capi poſſit. Adhæc abiiciunt & cornua, locis aſperis, inuentuq; difficillimis. Vñ ꝓuerbium etiam natū eſt. Vbi cerui abiiciunt cornua. Ná ut iam armis ſuis exuti, cauent ne conſpiciátur. Aiunt ſiniſtrum cornu à nemine adhuc uiſum eſſe. Abdere enim illud ceruos, tanq̄ remediū aliquod in ſe habeat. Quanq̄ Plutarchus in cōmentario de Pythiis Oraculis oratione proſa redditis, oſtendit hoc oraculum æditū fuiſſe de Procle tyranno, ut illi fugere, ac migrare liceret, eo, ubi cerui cornu abiiciunt, Significante deo, ut defoderetur, & è medio prorſus tolleretur. Idem meminit adagii Sympoſiacon Decade ſeptima problemate ſecundo.

Verberare lapidem. LXXII.

Planeſium meretrix apud Plautum amatorem admonens, ne ſeruum, qui iam ad plagas obduruerat, occalluerat q́; pulſet, manui potius, q̄ illi nociturus. Noli, inquit, amabo uerberare lapidē, ne lædas manū. Apte dicet᷑, ubi qs obiurgat incaſtigabilem, aut inanem operam ſumit in re quacunq;.

Ineſcare homines. LXXIII.

Prouerbiali metaphora dixit Terētius in Adelphis, Abi, nunquá rem facies. Neſcis ineſcare homines Sannio. Ducta eſt ab iis, qui præfixo æri cibo piſces illiciunt. Appoſite uero dictum eſt Lenoni, cuius artis eſt, primum huiuſmodi uelut eſcis illectare iuuenes, ut poſtea totos deuoret. Et eſcam per tranſlationem àppellant illecebram illam, quæ trahit in fraudem. Vnde Plato quemadmodum in Catone maiore teſtatur Cicero τὴν ἡδονὴν, δέλεαρ κακῶν, hoc eſt, uoluptatem malorum eſcam dixit, quod ea uidelicet homines capiantur, ut hamo piſces. Græci ſimplici uerbo metaphoram efferunt, δελεάζειν, τὸ δελεάτι θηρεύειν, id eſt, eſca captare.

Vorare hamum. LXXIIII.

Neq; minus elegans illud eiuſdem in Curculione. Meus eſt hamum uorat. De Lenone, cui fraus intendebatur, epiſtolam qua decipiendus erat, lecturiente. Lucianus κατασπᾶν τὸ ἄγκιστρον. Item apud Horatium in Epiſtolis, Viſus, & occultum decurrere piſcis ad hamum. Idem Plautus in Bacchidibus eandem ſententiam ſimili extulit metaphora. Nunc ab Traſenna hic Turdus lumbricum petit. Alterum à piſcantibus, alterum ab aucupio ductum eſt. Nos item in Epigrammate quodam ad hanc parœmiam ſic alluſimus. Non ſtulti uſqueadeo ſumus futuri, ut Guſtatum toties uoremus hamum, Vnco plus ſemel ære ſauciati, Vel ſero ſapiemus, & nocentem Tandem carpere deſinemus eſcam.

Vulcanus tibi uaticinatus eſt. LXXV.

Ἀφθάς σοι λελάληκεν, id eſt, Vulcanus tibi uaticinatus eſt. Refertur à Suida. Suſpicor dictum, ubi quis crederet ſe rem habere certam, uelut ex oraculo auditam, φθὰς apud Memphiticos Vulcanus dicitur, unde literulæ acceſſione ἀφθὰς uelut στάχυς ἄσταχυς.

Cantilenam eandem canis. LXXVI.

Τὸ αὐτὸ ᾄδεις ᾆσμα, id eſt, Cantilenam eandem canis. De eo qui moleſtus eſt ſæpius eadem inculcans. Nihil enim odioſius, q̄ quod ſemper idem eſt. Dorio Leno in Phormione Terentiana, Cantilenam eandem canis. Et mirabar, ſiquid adferres noui. Familiare poetis eſt, nuncium, cátilenam appellare. Euripides in Ione, τίς ἥδε μοῦσα χ' ὁ φόβος τίνων πέρι; id eſt, Quæ cantio hæc, quibus ue de rebus metus? Idē in Hecuba, ἥξει τι μέλος γοερὸν γοεραῖς, id eſt, aliqua accedet cantio triſtis Triſtibus. Sumptum eſt à cantoribus, qui ſiquando diutius eandem occinant cantionem, tædium adferunt auribus. Proinde periti ſubinde uariant carminis genus, quo ſatietatem deuitent.

Caligare in ſole. LXXVII.

Apud Quintilianum legitur, ut elegáter ita & prouerbialiter dictum, Caligare in ſole, ꝑ eo quod eſt, in re clariſſima cæcutire, idq́; ſolet accidere uitioſis oculis, q nihil uident in luce q̃ maxime perſpicua uidelicet ſenſum debilem obruẽte ui ſplẽdoris. Idem euenit noctuis & luſcioſis. Nam iis lumen ꝑ tenebris eſt. Nõ inuenuſte torquebitur in iſtos, qui uelut obſcurum cauſantur, qcquid eruditum fuerit. Quibus tenebricoſa eſt uel Ciceronis oratio. Noctem enim in oculis circumferunt. Queãdmodum apud Senecam Portius dicebat quendam ſpinas in pedibus habere, cũ ſe per ſpinas ingredi quereretur, uidelicet ingenii uitium, in argumentum conferens. At pedes, inquit, tui ſpinas habent, nõ locus. Itidem iſti uoctem, qua ſe prædicãt offendi in bonis authoribus, in oculis ſecum adferunt, non in libris reperiunt.

Bos aduerſus ſeipſum puluerem mouet. LXXVIII.

βοῦς ἐφ' ἑαυτῷ κονιᾶται, id eſt, Bos aduerſus ſeipſum puluerem mouet, ſiue feſtinat. Vbi quis ad ſuum ipſius malum uolens, lubensq́; ducitur. Nam boues ut ſunt manſueti, facile ſe præbent uinciendos, neq; grauatim obtemperant iugo, κονιᾶν enim Græcis ſignificat feſtinandi ſtudio ciere puluerem. Quidam accommodant in eos, qui prudentes, ac ſcientes ſemet in præuiſum periculũ iniiciunt, bouis in morem, qui ſibi patitur iniici uincula, quibus ad cædem ducatur. Refertur à Zenodoto.

Tragicus rex. LXXIX.

τραγικὸς βασιλεύς, id eſt, Tragicus rex dici poteſt, uel qui noīe dũtaxat rex ſit, cæteꝶ uiribus parum polleat, queãdmodũ Gallico prouerbio chartaceum regem appellant τον αιὸ χαρτορεγα ceu titulo regem uerius, q̃ opibus aut ditione. Dionyſius Phæreum, quod decẽ menſes potitus imperio mox uita deceſſerit, φανικὸν βασιλέα dixit. Nam in Tragœdiis tantiſper durat imperium, dum fabula ꝑagatur, Tum depoſita perſona, qui paulo ante fuerat Agamẽnon, aut etiam Iuppiter, treſſis homuncio diſcedit domum.

Contra retiarum ferula. LXXX.

Martialis in epiſtolari quadam præfatione, Deniq; uideas, an te delectet contra retiaꝶ ferula. i. an id faciendũ tibi putes, quod nemo non damnet, atq; exibilet. Domitius Calderinus interpres admonet ſubeſſe prouerbium, dici ſolitum in eos, qui infirmo præſidio contra maxime inſtructum pugnarent. Quanq̃ idem paulo poſt alio dilabitur, nempe huc, gladiatores olim, ſi minus placuiſſent, ferula cæſos eiici ſolere. Huic finitimum eſt illud Gellianum libro Noctium primo capite ſecundo. An non contra iſtum baculum moueas? heus homo, quid mecum tibi? Itaq; ferulam aut baculum mouere contra quempiam, eſt refragari & inſolentius repellere ſententiam. Eſt autem ferula ligni genus, quo quondam pueri cædebantur, atque item milites, ſi quid contra diſciplinam facere uiderentur. Opinor idem factitare ſolere in ludis gladiatoriis huiuſmodi certaminibus præfectos.

Mulier imperator, & mulier miles. LXXXI.

γυνὴ στρατηγεῖ, καὶ γυνὴ στρατεύεται, id eſt, Et agmen mulier ducit, atq; ducit́. Senarius eſt prouerbialis, quoties totum negocium ignauis commiſſum eſt, cunq; & ii, qui præſunt, & ii, qui parent, pariter ſunt formidoloſi. Natura fœminã in hoc finxit, non ut imperet, ſed ut pareat, uel Græco uerſiculo teſte, γυναικὶ δ' ἄρχειν οὐ δίδωσιν ἡ φύσις, id eſt, Natura nõ dedit imperare fœminis. Etenim quod in homine ratio & affectus, id in uita uir & mulier, ac iuxta Moyſen, demiurgus ille fœminam uiro ſubiecit. Tametſi Plato non omnino arcet mulierum genus ab adminiſtrãda Repub. ſiqua modo reperiatur idonea.

Trutina iuſtius. LXXXII.

δικαιότερον σηχάνης, id eſt, Iuſtius Trutina. Doricum prouerbium de iis, qui inſigni, incorruptaq́; ſunt æquitate. Dores enim, τὴν φυτάνην, id eſt, Trutinam σηχάναν uocant. Eſt aũt id libræ genus, quo uel minutiſſimum ponderis momentũ ſentit́, dignoſciturq́;. Latini quoq; exactam æqualitatem æquilibrium appellant.

Sterilior Agrippo. LXXXIII.

ἀκαρπότερος ἀγρίππου, id eſt, Sterilior Agrippo. Laconicum adagium eſt, de iis, qui extremæ ſunt paupertatis, neq; quicq̃ facultatum poſſident. Quadrat & in ignauos, nulliusq́; induſtriæ homines. Lacones oleam ſylueſtrem Agrippum uocant.

Iouis ſuffragium. LXXXIIII.

Διὸς ψῆφος, id eſt, Iouis ſuffragiũ dicebat́ ſacrum & inuiolatũ. Vnde ſententiam eius cuius ſit uelut irrefragabilis authoritas, Iouis ſuffragiũ recte dixeris. Aut per ironiam, ubi quis arrogantius de re quapiam pronunciat, ſuamq́; opinionem pro lege, atq; oraculo poſtulat accipi, ſubiiciet́ Διὸς ψῆφος. Aiunt enim locum, in quo Neptunus & Minerua iudicium peregerunt, utrius nomine, auſpiciisq́; ciuitas Athenienſium inſtitueretur, Iouis ſuffragium appellatum fuiſſe. Suidas Cratinum citat ex Archilochiis, ἔνθα Διὸς μεγάλου θῶκος πεσσοί τε καλοῦνται, id eſt, Magni ubi dicuntur tali, ſedesq́; tonantis. Nam & talis olim ferebantur ſuffragia nimirum à ſortientibus.

In neruum ire. LXXXV.

In neruum ire, Donatus, aut quiſquis is fuit interpres Phormionis Terentianæ, demonſtrat eſſe prouerbiũ, pro eo, quod eſt decipere. Sumptam à ſagittariis metaphoram, quibus illud euenit interdum, ut dum nimium tendunt arcum, rumpant, aut ſibi neruum aliquem fatigent, ut confine ſit illi, de quo dictum eſt alias, ἀπορρήξομεν τὸ κηλώδιον πάνυ τεινόμενον. Dictum eſt autem in neruũ ibit, pro eo, quod eſt, in uincula ibit. Antiquitus enim qui ſoluendo non eſſent, uincti tradebantur creditoribus, donec opera compenſarent creditam ſummam. Veretur enim adoleſcẽs amans, ne ubi eum in locum traheretur Phormio, ut aut puellam domum ducere cogeretur ex pacto, aut certe pecuniam acceptam renumerare, ni faciat uinciendus, & iuxta leges corpore luiturus, quod ære non poſſet, ſibi magis conſulturum illum, ut uel prodat omne cõmentum, uel uere mulierẽ abducat. Porrò conijcere in neruum, & eximere è neruo, pro eo, quod eſt ob æs alienum uinctos abducere. Sed uerba Terentii ſubſcribam. At enim non ducet. Noui, cæterum cum argentum repetent, noſtra cauſa ſcilicet in neruum potius ibit.

Ipſe ſemet canit. LXXXVI.

Αὐτὸς αὑτὸν αὐλεῖ, id eſt, Ipſe ſuimet tibicen eſt, hoc eſt, ipſe cuiuſmodi ſit, factis ipſis declarat. Tibicines enim olim laudes fortium uirorum decantabant. Proinde qui recte geſtis ſibi ſatis magnã gloriam comparat, quorſum huic neceſſum eſt conducere buccinatorem laudum ſuarum? Adagium in utramlibet partem poterit applicari, bonam uel malam. Nihil huic opus tibicine, qui ſuis egregie geſtis, ſat illuſtris eſt. Aut nihil opus huius uitam inſectari, ſatis per ſe fœdam, atq; infamem.

Ipſe dixit. LXXXVII.

Αὐτὸς ἔφα, id eſt, Ipſe dixit. Quoties tantam eſſe cuiuſpiam authoritatem ſignificamus, ut ea uel citra rationem ad quiduis credendum ſufficiat. Vt in arcanis literis ſatis eſt, αὐτὸς ἔφα, In reliqs nõ item. Adagium autem à Pythagora natum, qui quo plus uenerationis & authoritatis ſibi, ſuisq; cõciliaret, in diſſertationibus dicere ſolitus eſt, αὐτὸς ἔφα, id eſt, Ipſe dixit, perinde quaſi non ſua referret, ſed ab oraculo quopiã accepta. Ea uox deinde in uulgarem abiit ſermonem. Huiuſmodi fermè Suidas. Quãq̃ M. Tullius libro de natura Deoꝝ primo, ſecus rem narrat. Non enim, inqt, tam authores in diſputando, q̃ rationis momenta quærenda ſunt. Quinetiam obeſt plerũq; iis, qui diſcere uolũt authoritas eorum, qui ſe docere profitent́. Deſinunt enim ſuũ iudicium adhibere, id habent ratum, quo ab eo quem probant, iudicatum uident. Nec uero probare ſoleo, id, quod de Pythagoricis accepimus, quos ferunt, ſi quid affirmarent in diſputando, Cum ex his quæreretur, quare ita eſſet reſpondere ſolitos, ipſe dixit. Ipſe autem erat Pythagoras. Tm̃ opinio præiudicata poterat, ut etiam ſine ratione ualeret authoritas. Quintilianus in inſtitutionibus. Nam & inuiti iudices, inquit, audiũt præſumentem parteis ſuas, nec hoc oratori contingere inter aduerſarios, quod Pythagoræ inter diſcipulos contigit, poteſt, ipſe dixit, Sed iſtud magis, minus'ue uitioſum eſt, pro perſonis dicentium. Alluſit hoc ſum & Ariſtophanes, ἐν Νεφέλαις, φέρε τίς γὰρ οὗτος; οὑπὶ τῆς κρεμάθρας ἀνήρ; ΑΥΤΟΣ. τίς αὐτός; Σωκράτης. τίς Σωκράτης; ἴθ' οὗτος ἀναβόησον αὐτόν μοι μέγα. αὐτὸς μὲν οὖν σὺ κάλεσον, οὐ γάρ μοι σχολή, id eſt, Dic age quis eſt iſte Cremathræ inſidens homo? Ipſe eſt. Quis ipſe? Socrates, Quis Socrates? Abi ipſus ipſum uoce magna mihi uoca. Quin ipſe magis accerſe, non mi eſt ocium. Quod autem dixit, ὁ ἐπὶ κρεμάθρας (ut hoc obiter indicem) riſus cauſa nouatum eſt, cum Socratem intelligi uellet, animo ſuſpenſo nubes ſuſpicientem. Nam Cremathra uaſculum eſt penſile, in quo opſoniorum reliqæ conſueuerunt reponi. Dicitur autem bifariam, ſimpliciter aliquoties, ſed frequentius per ironiã, ueluti ſi quis Ariſtotelem, ceu oraculum citanti, dicat, αὐτὸς ἔφα, Rationem dicti flagitans, neq; contentus ſimplici ſcriptoris authoritate. Conueniet etiam, quoties ſententiæ uel inuidiam, uel defenſionem à nobis ad ipſum authorẽ reiicimus. Iuuenalis, Sic uolo, ſic iubeo, ſit pro ratione uolũtas. Melius, Horatius, Nullius addictus, iurare in uerba magiſtri. Illud admonẽdũ uidet́ αὐτὸς ἔφα, in hac parœmia perinde ualere, quaſi dicas, dominus dixit, ut Pythagoras ab Aegyptiorũ uatibus uideatur didiciſſe figuram hanc Prophetis familiarẽ. Ariſtophanes in Ranis, φράσον ταῖς ὀρχηστρίσιν, ὅτι αὐτὸς εἰσέρχομαι, id eſt, Dic ſaltatricibus, meipſum aduenire, hoc eſt, heꝝ, quod is quoddãmodo & famulis miſſis aduenire uideatur. Itẽ in Prophetis arcanis. Ecce ipſe adſum, id eſt, dominus & author.

Teipſum non alens, canes alis. LXXXVIII.

Αὑτὸν οὐ τρέφων κύνας τρέφεις, id eſt, Cũ temetipſum non alas, canes alis. In eum dicebatur, q cũ per inopiam ſibi, quæ ſunt ad uitam neceſſaria, ſuppeditare non poſſet, conaret́ aut equos, aut famulos habere domi. Appoſite dicet́ aduerſus iſtos, qb⁹ cũ ob rei familiaris anguſtiã uix ſuppetit, quo uitã ſuſtineant, tñ per ambitionẽ conant́ faſtu ueſtiũ, reliquoq; ſtrepitu potentes & opulentos imitari. Breuiter cõueniet in omnes, qui quæ ad uoluptatem aut ſplendorem pertinent, curant, neglectis his,

quæ magis ſunt neceſſaria. Porrò neceſſariis prima debet cura, dignitati poſterior, ueluti ſiqs in eruditione cōparanda laboret, uitæ ſecurus, de qua piclitet.

Terræ inteſtina. LXXXIX.

γῆς ἔντερα, id eſt, Terræ inteſtina. Dicebantur uilia, nulliusq́ precii. Saxa uero terræ uiſcera dicuntur. Refertur à Diogeniano. Simile illi, ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης, id eſt, Telluris inutile pondus.

Tenedius tibicen. XC.

Τενέδιος αὐλητὴς, id eſt, Tenedius tibicen, dicebatur teſtis falſus & calumniator, hinc natum, quod Philonome tibicinem ſuum ſubornarit, qui teſtaretur apud Cygnum ipſam à Tene de ſtupro fuiſſe interpellatam ac ni etiam tentatam. Hæc fermè Stephanus in catalogo urbium. De Tenedo ſæpe iam dictum eſt alibi.

Cyrbes malorum. XCI.

κύρβεις κακῶν, id eſt, Cyrbes malorum. De uehementer improbis, & omni facinorū genere contaminatis. Apud Athenienſes tabulæ quædam erant quadræ, in quibus leges deſcriptæ proponebantur, præterea uariæ delinquentium pœnæ. Has illi κύρβεις appellant, apud Lucianum ἄξονες dicuntur. Non diſſimile eſt illi, quod alibi retulimus, ἰλιὰς κακῶν, id eſt, Ilias malorum.

Aries nutricationis mercedem perſoluit. XCII.

κριὸς τροφεῖα ἀπέτισεν, id eſt, Aries alituram rependit. Citatur ex Menādro. Quadrat, ubi quis pro benefactis maleficium reponit. Allegoria ſumpta eſt ab eo, quod aries cornibus impetat alueū, aut uas in quo pabulum apponitur, ipſosq́ quorum opera nutritus eſt, aut etiā nutritur cornibus inceſſit. Effertur & adhunc modum prouerbium, κριοῦ διακονία, id eſt, Arietis miniſterium. Pro officio collocato in ingratum, qui beneficium iniuria penſet. Huic affine, quod eſt apud Ariſtophanem in Veſpis, ὁ χάραξ τὴν ἄμπελον id eſt, Vallus uitem.

A' Dorio ad Phrygium. XCIII.

ἀπὸ δωρίου ἐπὶ φρύγιον, id eſt, A' Dorio ad Phrygium. Vbi quis à temperantiore uita ad luxum conuertitur. Aut à fortuna mediocri ad maiorē ſtrepitū. Sumpta metaphora à notis illis ueterū Harmoniarū generibus, in qbus Dorium moderatum erat, ut author Suidas. Apuleius Floridorū libro. i. palàm indicat Doriam muſicam multo diuerſiſſimam à Phrygia fuiſſe, quandoquidem hæc ad religionem commouebat animum, illa ad bellū inflāmabat. Apulei uerba ſic habent, Tibicen quidam fuit Antigenidas, omnis uoculæ melleus modulator, & idem omnimodis peritus modificator, ſeu tu uelles Aeolion ſimplex, ſeu Aſium uarium, ſeu Lydium querulum, ſeu Phrygiū religioſum ſeu Dorium bellicoſum. Lucianus in Harmonide, καὶ ἑκάστης ἁρμονίας διαφυλάττειν τὸ ἴδιον τῆς φρυγίου, τὸ ἔνθεον, τῆς λυδίου τὸ βακχικὸν, τῆς δωρίου, τὸ σεμνὸν, τῆς ἰωνικῆς τὸ γλαφυρὸν, id eſt, Vniuſcuiuſq; harmoniæ ſeruare proprietatem, Phrygiæ impetum, Lydiæ furorem, Doricæ ſeueritatem, Ionicæ iucunditatem. Dion commentario de regno teſtatur Alexādrum ad bellum accendi ſolere Timotheo Dorium incinente. Boeotius præfatione muſices oſtendit, hanc artem ad cōmouendos affectus, præcipuam habere uim, proq́; ratione modorum, alios atq; alios animi motus, uel excitare, uel ſedare. Addit Pythagoram incentione Phrygii modi, qui ſpondeis conſtat, adoleſcentem patria barbarū, quippe Taurominitanum, uino temulentum, ira furentem, cum iam ædibus amicæ, quæ riualem admiſerat, ignem admouere tentaret, ad ſanam mentem reuocaſſe. Oſtendimus & alias Phrygium melos, σκολιὸν Appellatum, & in funebribus næniis adhiberi ſolitum. Quod ſi Dorius cantus Phrygio diuerſus eſt, utpote qui ad belli cupiditatem inflammet, conſentaneum eſt illum pyrrichiis conſtitiſſe, quandoquidem ſpōdeo contrarius eſt pyrrichius. Verum de his harmoniarum generibus permulta Plato in libris de republica. Nonnulla Plutarchus in libro de muſica, nos, quantum ad percipiendum adagii ſenſum ſat eſt, attigimus.

A' carcere. XCIIII.

ἀπὸ βαλβῖδος, id eſt, A' carcere, ſiue repagulo, id eſt, ab ipſo rei principio. Sumptum à certaminibus equeſtribus, ubi curſus initium eſt à carceribus, id eſt, repagulis, finis meta. Itaq; cum exorſum negocii ſignificamus, ab ipſis carceribus dicimus, cum finem, ad metam uſq;. Veluti ſiquis dicat fœdum eſſe, ſiquis artifex ab ipſo ſtatim carcere peccet, aut neminem tam ignauum, qui non ἀπὸ βαλβῖδος ſtrennuus eſſe uideatur. Confine quod alibi poſitum eſt, ἀπὸ γραμμῆς, id eſt, A' linea.

A' cœlo ad terram. XCV.

ἀπ' οὐρανοῦ μέχρι γῆς, id eſt, A' cœlo ad terram. Prouerbialis figura, perinde ualens, quaſi dicas quacunq; de re ab extremo initio, uſq; ad ſupremum finem, ſic apud Plautum licitatori rogāti, num ex puella quædam ſcitari liceret, uenditor, quantum uellet percontari permittens, à cœlo, inquit, ad terram, quod lubet.

Mores amici noueris, non oderis. XCVI.

Porphyrion in Horatiū, hūc uerſum prouerbialē admonet fuiſſe. Mores amici noueris, nō oderis.

Eum nos inter Græcas ſententias repertum reſtituimus. Eſt enim huiuſmodi φίλου τρόπους γίνωσκε, μισήσῃς δὲ μή. Admonet in amicoꝝ moribus quædam uitia diſſimulanda, ſic ut intelligant quidem, ſed tñ tolerent, ne ſeuerior & oculatior in obſeruãdis amici malis ſubuertas amicitiã. Atq; id præcepti locũ habebit, in leuioribus morbis, nõ in his, quæ ad famã, aut ingens periculum ptinent amicoꝝ. Non noſſe amici uitia, eſt hois paꝝ diligentis, quos diligat, odiſſe, paꝝ ciuilis. Noſcenda ſunt, ut aut corrigas, aut certe minuas, at non ſic, ut ob ea uidearis amicum odiſſe. Siquidem nulli futurus eſt amicus, qui nihil uitiorum in amico ferre poſſit.

Bithus cõtra Bacchium. XCVII.

Bithus & Bacchius nobile par gladiatorum fuit quoꝝ mẽtionem Suetonius quoq; fecit, pares arte, pares audacia, pinde quoties duo æqualiter improbi contendunt inter ſeſe, ita ut neuter alteri uelit concedere, nõ intempeſtiuiter dicemus. Bacchiũ cum Bitho cõmiſſum, Horatius in Sermonibus, uti non Compoſitus melius, cũ Bitho Bacchius. Rupuli Perſiiq; parem inter ipſos improbitatẽ, & maledicentiam ſignificans.

Eſernius cum Pacidiano. XCVIII.

Simile fuerit illud ex Lucilio. Eſernius cũ Pacidiano cõpoſitus. Erant & hi gladiatores per omnia pares, longeq; omniũ nobiliſſimi. M. Tullius in libro de optimo oratorum genere. A me autem, quo maximis minima conferam, gladiatorum par nobiliſſimũ inducit. Aeſchines tanquã Eſernius, ut ait Lucilius, nõ ſpurcus homo, ſed doctus & acer, Cũ Pacidiano hoc componit, optimus longe poſt homines natos. Eiuſmodi fermè ſpectaculũ nobis exhibuerũt non ſine magna omnium uoluptate, ſuperioribus hiſce diebus Londini apud Britannos duo Theologi, quoꝝ alter erat magnus ille Standicius, Franciſcanorum quos conuentuales uocant in ea inſula κορυφαῖος, homo mire uocalis, Scotiſta ſtrẽnuus, animo intrepido, tum iis lateribus, eaq; corporis firmitate, ut uel Triarius miles, uel gladiator eſſe poſſet, ni Theologus eẽt. Alter Italus ex coꝝ ſodalitio, quos uulgus fratres ſeruitas appellat, ob id ut accipio, quod licet ſcarabeis nigriores, tamen uni uirgini Mariæ ſeruiant, neq; cum Chriſto, neq; cum quoq̃ alioqui diuoꝝ quicq̃ habeant cõmercii. Veꝝ hic ut fortaſſis eruditione non inferior erat ita gladiatoriis illis dotibus longe impar, ut ego quidem ſentio. Is ubi ſeſe ex more ſub quadrageſimã ſacram in Britãniam recepiſſet, quo declararet ſeſe non omnino luſiſſe operam, quam Theologicis literis annos iam aliquot impenderat Lutetiæ, Concluſiones, ut uocãt, aliquot proponere cœpit inter eruditos diſputandas, quaꝝ pleræq; ad negociatores pertinebant, excepta prima, quæ ad diui Franciſci cõtumeliam uidebat pertinere. Ea habebat hanc fermè ſententiã, Peccare fratres Minores ſi pecuniam accipiant, ſiue ipſi, ſiue per alios, & ex conſequenti peccare, qui illis pecuniã darent, quod quiſquis miniſtraret occaſionem peccandi, peccaret ipſe quoq;. Huius rumor paulatim, ut fit, ſparſus, cũ ad Standicianas aureis perueniſſet. Ibi uir pius excelſiq; animi, ſe dignas iras animo concipit. Minatur dira, & omnino res ad magnam aliquam tragœdiã ſpectare uidebatur, ni deus aliquis ἀπὸ μηχανῆς interueniſſet. Intelligebat. n. uir ſapiens, rem ad Saguntinã famẽ ſpectare, ſi eiuſmodi propoſitio uel audita fuiſſet publice. Et inter ipſos is ſanctiſſimus habetur, quiſquis nummoꝝ q̃plurimum poſſidet. Quid multa? Coactus eſt Seruita adire hominem, quo ſe purgaret, & illius placaret animũ. Ibat homo grauate, territabant enim hoſpitem cõplures, quod dictitarent Standicium hominem eſſe uirulentũ, clamoſum, bilis immodicæ, tum apud promiſcuam plebem, puta nauiculatores, aurigas, & calcearios eſſe aliquid, deinde tanto animi robore, ut unus aduerſus uniuerſam Britãnoꝝ eccleſiam, immunitatis cauſam fortiſſime ſuſtinuerit, ob id ſacerdotibus & epiſcopis omnibus inuiſus, ac bonæ plebis parti quæ clericis, bene uult. Vt coram uentũ eſt, Seruita, quoniã non Theologiã modo, uerũetiam Rhetoricen attigerat, hoc exordio aggreſſus hominem ſibi cõciliare, Egregie pater, inquit, haud ſanè uolens huc uenio, quod audiam à pleriſq; te eſſe impotenter iracũdum, & ſi quibuſdam credendum eſt, etiam furioſum. Atq; hactenus μάλα εὐτέχνως captata beneuolentia, rem paucis ſubiecit, Attamen, inquit, quoniam hi patres id tantopere à me cõtenderũt, adſum auditurus ſiquid uelis. Hic alter, primus magnis conuiciis debacchari in hominẽ, concluſionẽ eſſe ſcandaloſam, offenſiuam piaꝝ auriũ, hæreſim ſapientem, irreuerẽtialem in ſeraphicũ ordinẽ diui Franciſci, ipſum mox pœnas datuꝝ, ni eam recantet. Contra Seruita, ut fortẽ uiꝝ decuit, reſpõdit ſe diſputãdam ppoſuiſſe non recantandã. Ad tam impiam uocẽ ſupra modũ cõmotus Stãdicius, Iubet hoiem pauliſper operiri, ac ſeſe proripit intro. Seruita ne hic quidem obtemperans tanto uiro, cœperat iã abire. At ille mox accitis ſatellitibus aliquot ſuis cucullatis (habet. n. permultos nec minus robuſtos, nec minus audaces regiis) abeũtem aſſecutus, correptũ pedibus ceu Cacũ quẽpiã introrſum trahit, ibi Seruita deſtitutus, & extrema metuẽs, quod in deploratis rebus fieri ſolet, Ieſum implorat, Ieſum, Ieſum, quãta poteſt uoce idẽtidem exclamãs. Nuſq̃ erat Ieſus inter Franciſcanos, ſed trahebat interim miſer, ueꝝ è uicino ad Ieſu nomen exciti quidã opifices cementarii, cũ ſaxis & inſtrumentis ſuis accurrebant, &

hominem

hominem è ſatellitum illoꝝ manibus eripuerunt. Atq; hic fuit illius fabulæ primus actus. Proximus aũt magnis utrinq; cõuiciis actus eſt. Vtriuſq; ptis ducibus paſſim gritantibus apud ſuã factionẽ. Seruita uotiuã ẽt tabellã Ieſu ſeruatori ſuſpẽdiſſe dr, argumento coloribus expreſſo, & aſſcripto epigrãmate. Iã fabula cito pplm puagata, ad Cardinalis ẽt aures, q eius regni pſes ac iudex eſt, penetrarat. Is ut eſt feſtiuo ingenio ratus ſpectaculũ haud iniucundũ, ambos apud ſe ſiſti iubet. Accuſat Standicius fortiter, Seruita grauiter defendit. Cardinalis pnũciat, qñquidem ſcholaſtica diſputabiliſq; eſſet ppoſitio, uti mox à paſca Iouis die publice diſputarẽt in æde diui Pauli, id eſt tẽplũ eius inſulæ celeberrimũ. Neutra pars pugnã detrectat. Adornãt ſeſe duces, apparãt ſeſe milites. Affigunt ualuis, cõpitis ac palis oĩbus, cõcluſiones, cõcurrit & è lõginquo ad hoc ſpectaculi. Diuerſa hoium ſtudia, ſed oium æqua expectatio. Ne longũ faciam, Aderat dies pugnæ deſtinatus, doctis atq; indoctis differta oĩa. Et ecce quorũdã opa factũ eſt, ut à rege per Cardinalem interdictũ exiret, ne qd ageret. Ibi Standicius quo gl̃iam eã in ſe deriuaret, dimiſſis aliquot è ſuis, ſpargit p oẽm pplm, Seruitã ſupplicem ſibi ad genua accidiſſe, deprecatũq; ne diſputatio pcederet. Iãq; id pleriſq; pſuaſum erat, cum alter hoſpes anglice neſciret, niſi neſcio qs deus Seruitæ in mẽtem miſiſſet qddã. Is. n. conſcenſo ſuggeſtu, ſic multitudinẽ eſt allocutus, Doctiſſimi doctores, uoſq; cæteri præſtãtiſſimi uiri, Erat hodie futura diſputatio, ſed reuerẽdiſſimus Cardinalis ob iuſtas cãs iuſſit ſupſedere, ne qd fruſtra expectetis. Minores ubi uidẽt tãtam gloriæ prædã ſibi è manibus eripi, adoriunt hoiem, etiã in medio tẽplo dilaniaturi, ni puidens Cardinalis illi cuſtodes aliquot ſuæ familiæ notos adiũxiſſet, Minores igit quod illis ſolum licebat, motis capitibus, multa pcul minati, rurſus ad Cardinalẽ magnis clamoribus Seruitã accuſant, q cõtra regiũ interdictũ auſus ſit apud pplm teſtari ſe paratũ ad defendẽdam cõcluſionẽ tam impiã. Iubet utraq; pars adeſſe. Stãdicius præter ſatellites ſuos, ẽt pueꝝ cucullatũ adduxerat, iam tũ ſcotiſſantẽ, Tanti refert à teneris recte inſtitui, cũ dum p diuerſa atria ad Cardinalis adytũ penetrat, oſtẽtat magnatibus aulicis, Nam ille pleriſq; notus eſt magis q̃ charus, Affirmat fore, ut puer ille Seruitam cõficiat, pteratq;. Vẽtum eſt agit Standacius ut puer cum illo cõmittat, At negat Cardinalis decoꝝ, ſi cum hoĩe graduato puer cõmitteret. Nam Seruita Theologiæ Bacalaureus erat, currens atq; ſedens, formatus an mox formãdus, incertum. Obiectus eſt igit Minorita qſpiam, ſed Italus Italo, ut Cornix cornici cõfigeret oculos. Docti aliquot & pceres arrectis auribus circũſtant. Ibi Minorita porrecto brachio. Tun, inqt, ais peccare Minores, ſi tractẽt pecuniam? Aio. Negas Põtificẽ poſſe indulgere, ut liceat? Haud nego. At nobis indulſit. Credo, licet igit? Haud repugno. Mentit igit tua concluſio. Hoc telum ſic eluſit Seruita. Mea, inqt, cõcluſio de Minoribus pnunciat. Illis nõ licet, uobis q Minores non eſtis, licet. Imo, inqt, alter, bulla Põtificia nos Minores uocat. Vocat ait Seruita, ſed addit cõuentuales. Sic. n. Minores cõuentuales Minores ſunt, ut homo mortuus eſt homo. Hic cũ obmutuiſſet Minorita, non. n. expectarat eã ſolutionẽ. Cardinalis admiratus dialecticũ acumẽ, arriſit nõ inſuauiter. Stãdicius ubi uidet primam coitionem paꝝ feliciter pceſſiſſe ipſe pdit in harenam, ac uultu minaci & intẽto brachio, Aio inqt, te excõicatũ, & mox neganti, Eſt nobis, inqt, Bulla pontificia, quæ excõicat oẽs q dicere auſint, Fratres Minores cõuentuales peccare, ſi recipiant pecuniã, tu uidiſti bullã, & affirmas, ergo es excõicatus. Hic planè iam ἴμβροχος tenebat Seruita, & niſi ſic elapſus eſſet, ut diceret bullã loq de Minoribus cõuentualibus, q Minores nõ eſſent, Suã concluſionẽ loq de Minoribus abſolute. Cardinalis q animi grã, magis q̃ ſerio hæc ageret ſic utrũq; dimiſit, ut nõdum ſatis liqueret, uter eſſet uir fortior, Seruita Luteciã repetiit triumphũ illic acturus, Stãdiciani cõtra apud ſuos iactitant illum à puero ſuperatum, ſic ut nihil haberet, quod hiſceret, Cõcluſio manet Oxoniæ Cantabrigiæq; in ſcholis Theologicis diſputãda. Hoc ſpectaculi qm̃ uobis uehementer iucũdum fuit, uolui tibi optime lector eam uoluptatẽ cõicare, ut hac amœnitate lectiõis tædiũ leuares.

Bis ſeptem plagis Polypus contuſus. XCIX.

Δὶς ἑπτὰ πληγαῖς πουλύπους πιλούμενος, id eſt Plagis adactus Polypus quater decem. Dici ſolitum, ubi quis multo tandem malo fit emendacior. Quemadmodum accidit indomitis adoleſcentibus, qui plurimorum experientia malorum tandem cicurantur. Conueniet & in eos, qui duriore ingenio præditi, non niſi grauibus ſuppliciis corriguntur. Aiunt Polypum Piſcem captum diu, multumq; tundi, cædiq; ſolere, quo mitior fiat, & ad eſum accommodatior. Author Zenodotus.

Mopſo Niſa datur. C.

Schema prouerbiale uidetur & illud apud Virgilium in Pharmaceutria, Mopſo Niſa datur. Cum præter omnium ſpem res præclara contingit cuipiam prorſus indigno. Vt nihil iam non poſſe ſperari, uel à quouis appareat. Mopſo Niſa datur. Quid non ſperemus amãtes? Eſt autem emphaſis in nominibus. Nam Mopſum dicens, intelligit infimum, abiectiſſimumq; paſtorem. Niſam puellam inſi-

gni forma. Non abludit hinc illud Sophoclis in Aiace flagellifero, οὐκ ἔστ᾽ ἄελπτον οὐδὲν, id eſt, Nihil eſt, quod haud ſperare liceat. In eandem ſententiam Linus apud Stobæum, ἔλπεσθαι χρὴ πάντ᾽, ἐπεὶ οὐκ ἔστ᾽ οὐδὲν ἄελπτον. ῥᾴδια πάντα θεῷ τελέσαι, καὶ ἀνήνυτον οὐδὲν, id eſt, Speres cuncta, nihil, quod non contingere poſſit. Omnia ſunt magnis factu procliuia diuis.

CHILIADIS SECVNDAE CENTVRIA SEXTA.

Quid niſi uictis dolor? I.

τί ἄλλο ἢ τοῖς νενικημένοις ὀδύνη; id eſt, Quid aliud, q̃ uictis dolor? Vſurpãdum, ubi palàm fit in cõtumeliã quppiam. Sumptũ à dicto Brẽni palàm illudẽtis Romanos in appendẽdo auro quod ſtipulatus fuerat ab illis, deſpantibus auxiliũ, ut è Romanis finibus, abduceret Gallorum exercitum. Sed ipſius Plutarchi uerba libitum eſt ſubſcribere, εἶτα δόξαν τοῖς κρατίστοις, συνελθεῖν εἰς λόγους βρέννῳ καὶ σουλπικίῳ τῷ χιλιάρχῳ ῥωμαίων, ὡμολογήθη, τοὺς μὲν χιλίας λίτρας χρυσίου καταβαλεῖν, τοὺς δὲ λαβόντας ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας αὐτίκα ἀπελθεῖν, ἐπὶ τούτοις γενομένων ὅρκων, καὶ τοῦ χρυσίου κομισθέντος, τῶν δὲ κελτῶν περὶ τὸν σταθμὸν ἀγνωμονούντων, κρύφα τὸ πρῶτον, εἶτα φανερῶς ἀφελκόντων καὶ διαστρεφόντων τὴν ῥοπὴν ἠγανάκτουν οἱ ῥωμαῖοι πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ βρέννος οἷον ἐφυβρίζων, καὶ καταγελῶν ἀποδυσάμενος τὴν μάχαιραν ἅμα καὶ τὸν ζωστῆρα προσέθηκε τοῖς σταθμοῖς. πυνθανομένου δὲ τοῦ σουλπικίου τί τοῦτο; τί γὰρ ἄλλο εἶπεν ἢ τοῖς νενικημένοις ὀδύνη; τοῦτο μὲν ἤδη παροιμιώδης λόγος γέγονε. id eſt, Itaq; cũ placuiſſet, uti principes in colloqum uenirent Brẽnus & Sulpitius Romanorum ductor, cõuenit, ut Romani mille libras auri dependerent, hi ſimulat q; accepiſſent aurum, ex urbe, atq; ex agris diſcederent. Sup his cũ iuſiurãdum interceſſiſſet iamq; aurum eẽt adductũ, Gallią; pactæ fidei immemores, initio furtim mox palàm deprimerẽt detorquerẽt q; lancẽ, Romanorum aduerſus illos courta eſt idignatio. At uero Brẽnus tanq̃ per ludibriũ & irridendi cauſa enſem una cũ baltheo exutum lancibus appoſuit. Porrò Sulpitio roganti qd hoc eſſet rei? Quid enim aliud, inquit, niſi uictis dolor? Atq; id dictũ iam in prouerbium abiit. Cuius meminit Feſtus Pompeius, illud addens, Cũ camillus Brẽnũ inſidiis circũuentum conciderer, & ille quereret cõtra fœdus fieri, retorſit in eum ſuam uocẽ, ueh uictis. Sic etenim Feſtus effert ꝓuerbium. Vnde palàm eſt dolorem, non pudorem in Plutarcho uertendum fuiſſe. Huc alluſiſſe uidetur Plautinus Ballio, Væ uictis, cum uictus uel iniquis conditionibus parere cogit. Et, ni fallor, Virgilius in Mœride, Nunc uicti triſtes, quoniam ſors omnia uerſat Hos illi, quod nec bene uertat, mittimus hœdos.

Aquã bibens nihil boni parias. II.

ὕδωρ δὲ πίνων χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκοις, id eſt, Aquã bibens ꝓbum, & utile paries nihil. Huius authorem ferũt Demetriũ Halicarnaſſeum. Cuius ſenſus eſt, à poetis nihil præclarum, aut poſteritate dignũ, aut uenuſtum proficiſci, ſi biberint aquam, hoc eſt ſi pauperes fuerint, & tenui uictu. Horatius, Nulla placere diu, neq; uiuere carmina poſſunt, Quæ ſcribunt aquæ potoribus. Item Iuuenalis, Quod ſi Virgilio puer, & tollerabile deſit Hoſpitium, caderent omnes à crinibus hydri, Surda nihil gemeret graue Buccina. Idem, Sat eſt cum dicit Horatius, Ohe, Demetrii Halicarnaſſei Diſtichon huiuſmõi citatur à Zenodoto, etiam ſi in epigrãmatis refertur Nicerati titulo, οἶνος τοι χαρίεντι φέρει ταχὺς ἵππος ἀοιδῶν ὕδωρ δὲ πίνων χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκοις, id eſt, Vina leporem celeris equi uice uatibus addunt At aquam bibens, probum & utile paries nihil. Iidem uerſus referuntur ab Athenæo ſecundo dipnoſophiſtarum libro, ex epigrammate quodam, quod quidam ſcripſerat in Cratinum. Quin & Horatius eloquentiam uino tribuit, Fœcundi calices, quem non fecere diſertum. Ariſtoteles libro de naturis animantium octauo, Pſitacum quoque loquaciorem fieri putat, ſi uinum biberit.

Digna canis pabulo. III.

ἀξία ἡ κύων τοῦ βρώματος, i. Digna canis pabulo, fermè perinde ualet, ac ſi dicas, Dignus operarius mercede ſua. Et uix quiſq̃ eſt tam inutilis miniſter, quin ſi nõ amplo ſalario, certe uictu dignus eſſe uideat. Refert à Suida. Quadrabit in hominem non uſquequaq; reiiciendum, atq; inutilem. Aut in hominem aſſentatorem, & ob id idoneum, qui uerſetur in principum aulis, ubi nullo in precio ſunt, qui neſciant adulari.

Canis digna ſede. IIII.

ἀξία ἡ κύων θρόνου, id eſt, Canis digna ſede. Cũ nouus honos obtigit cuipiã immerenti. Sũptum uidet à Melitæis canibus, qbus nõnullæ mulierculæ maiorẽ habent honorem, q̃ ipſis maritis. Refert à Diogeniano.

Si uinum poſtulet, pugnos illi dato. V.

ἂν οἶνον αἰτῇ κονδύλους αὐτῷ δίδου, id eſt, Si uina poſcat ille, pugnos porrige. Vbi pro bonis rebus expectatis, diuerſa accipiunt. Sumptus eſt hic ſenarius è Tragœdia quapiã, de Cyclope & Vlyſſe.

Eſt aũt

Eſt aũt notiſſima fabula, quẽadmodũ apud Homerũ, Vlyſſes Polyphemo Cyclopi uinũ petenti ſubinde porrigit, quo ſimul atq; iam temulẽtus, ſopitusq; iaceret, palo præuſto oculum illi pterebrauit. Putant metaphorã à pueris ductam, q petentes non petẽda, nõnunq̃ colaphos recipiunt. Terentius in Phormione, Pugnos in uentrem ingere. Pugnos plagas ipſas uocat, Itidem ut Græci κονδύλους. Adagium refert à Suida.

Pro Perca Scorpium. VI.

Ἀντὶ πέρκης σκορπίον, i. Pro Perca Scorpiũ. Vbi qs optima captãs, peſſima capit. Nã Perca piſcis eſt uel maxime laudatus. Cui⁹ idẽtidẽ meminit Athenæus, gulonũ delitias recẽſens. Scorpi⁹ letalis ẽ. Quanq̃ eſt & piſcis huius nõis, cõtempti ſaporis, de quo magis ſentire uidet adagiũ. Simili figura dixit Lycophron, ὁ δ' αὖ τι πίπους σκορπίον λαιμῷ σπάσας, i. At Scorpium ille glutiens Pipus uice. Eſt.n. Pipo auis genus.

Pro bñficentia Agamẽnonẽ ulti ſunt Achiui. VII.

Ἀντ' εὐεργεσίας Ἀγαμέμνονα τῖσαν Ἀχαιοί, id eſt, Pro meritis male tractarunt Agamẽnona Graii. Quidã ad hunc efferunt modum, Ἀντ' εὐεργεσίας Ἀγαμέμνονα δῆσαν Ἀχαιοί, id eſt, Pro benefactis uinxerunt Agamemnona Graii, Dicebatur in ingratos, qui pro ſummo beneficio, ſummum remetiuntur maleficiũ. Agamemnon enim tot exhauſtis laboribus in expugnanda Troia, p dignitate Græciæ, domum reuerſus, ueſte inexplicabili inuolutus, interfectus eſt à Clytemneſtra, auxiliante Aegiſtho adultero,

Cane Tellenis cantilenas. VIII.

Ἄειδε τὰ Τέλληνος, id eſt, Cane cantiones Tellenis. Quidam dici putant de dicacibus, mordacibusq;. Quidam de inepte loquaculis. Nam Tellenem hunc, tibicinem quẽdam fuiſſe, poetã item carminum ineptiſſimorum. Alii tradũt hunc iocos quoſdam uerſibus lepidiſſimis deſcripſiſſe, non ſine multo ſale ſcommatũ. Meminit huius Tellenis Diarchus Meſſenius, apud Zenodotum. Item Plutarchus in apophthegmatis.

Azanea mala. IX.

Ἀζάνια κακά, id eſt, Azanea mala. Dici ſolitum, ubi qs in re pdifficili & infrugifera plurimũ ſumeret laboris. Aut ubi res eſſet cuipiam, cũ hoie difficili, moroſo, intractabili, tenaci. Tradunt Azanæam regionẽ quãpiam eſſe Arcadiæ, ſterilem, & culturæ inhabilem, in qua coloni multo ſudore parum fructus referũt. Hæc fermè tradunt à græcaꝝ parœmiaꝝ collectoribus. Cæteꝝ Stephanus de nõibus urbium, ueluti fontem apit nobis huius adagii. Siqdem is couplures refert Azanias, unã, quæ ſit Arcadiæ pars, in hac fontem quẽpiam eſſe, cuius aquam q guſtarit, hunc uſqueadeo à uino abhorrere, ut nec odorem ferat. Alteram Maſſiliæ, tertiam Phrygiæ, cuius mẽtionẽ fecerit etiam Strabo libro geographiæ duodecimo. De hoc Hermogenes citãte Stephano hmõi quãdam narrat fabulam. Cum illic frequentes eſſent uillæ ruſticoꝝ, orta ob ſterilitatem agroꝝ fame, collecti paſtores rem diuinam fecerunt, fertilitatem à Diis petentes. Cæteꝝ cum Dii nõ audirent illorum uota, perduraretq; agrorum ſterilitas, Euphorbus è paſtoribus quidam, nouum ſacrificii genus excogitauit. Immolauit enim ἀλωποῦν καὶ ἔξιν, quod Phrygum lingua ſonat, Vulpem & Echinũ. Hac hoſtia placatis Diis, agros feraces eſſe cœpiſſe. Quod ubi finitimis paſtoribus eſſet cognitum, Euphorbo ſacerdotium & imperium detulerunt, poſt loci nomen commutatum eſt, proq; Azania ἐζανάχουν uocatum, quod perinde ſonat Phrygio ſermone, quaſi Græce dicas, ἐχινολώπηξ, Latine Echinouulpem. Huiuſmodi fermè Stephanus, ex quibus coniectari licet ex ea fabula natam parœmiam.

Capra nondum peperit, hœdus autem ludit in tectis. X.

Αἲξ οὔπω τέτοκεν, ἔριφος δ' ἐπὶ δώματα παίζει, i. Nõdũ enixa capra, at iã ludit in ædib⁹ hœdus. Qui poſtrema, pfectaq; iã aggrediunt, præteritis iis, quæ pceſſiſſe oportuit. Aut q gliant iam aſſecutos ſeſe, cuius ne fundamẽta qdẽ ſunt iacta. Aut q rem agũt præpoſtere. Prius eſt.n. pepiſſe, q̃ ut hœdus ludat in tectis. Refert à Zenodoto.

Reperit Deus nocentem. XI.

Εὗρε θεὸς τὸν ἀλιτρόν, id eſt, Reperit Deus nocẽtem. Cum tandem ultio cõtingit improbis, quaſi diuinitus immiſſa. Theocritus Idyllio decimo, Εὗρε θεὸς τὸν ἀλιτρόν, ἔχεις πάλαι ὧν ἐπεθύμεις, i. Inuenit Deus impiũ, habes quæ olim cupiebas. Simile ẽ Homericũ illud Iliados. Δ. Εἴπερ γάρ τε καὶ αὐτίκ' Ὀλύμπιος οὐκ ἐτέλεσσεν Ἔκ τε καὶ ὀψὲ τελεῖ σύν τε μεγάλῳ ἀπέτισαν, i. Quanq̃ etenim, nõ puniit Iuppiter ilico ſontem At faciet tandẽ, & luerint ſua crimina magno. Huc ptinet illud Sophocleum, ὅταν δὲ τις θεῶν βλάπτῃ, δύναιτ' ἂν οὐδ' ἂν ἰσχύων φυγεῖν, i. Vbi qs Deoꝝ leſerit Nemo queat ſuffugere, quãlibet potens. Aſtipulat item ſenarius ille puerbialis, Θεοῦ δὲ πληγὴν οὐχ ὑπερπηδᾷ βροτός, id eſt, Plagam Deoꝝ nullus hominũ ſuffugit. Pindarus item in hymnis, Θεὸς ὃ καὶ πτερόεντ' αἰετὸν κίχε, καὶ θαλασσαῖον παραμείβεται δελφῖνα, καὶ ὑψιφρόνων τιν' ἔκαμψε βροτῶν, id eſt, Deus & aſtris uicinam aqlam aſſeqtur, & Marinũ præuertit Delphinũ, & elatoꝝ quempiã depreſſit mortalium. Aſtipulatur huic ſententiæ Pindarus in Olympiis. Εἰ δὲ θεὸν ἀνήρ τις ἔλπεταί τι λαθέμεν ἔρδων, ἁμαρτάνει, id eſt, Quod ſi Deum homo quiſpiam, ſperat falſurum ſe, cum agit aliquid, errat.

Ignauis ſemper feriæ ſunt. XII.

Qui uacant ocio, feriari dicuntur, & ocioſi feriati, & ocium feriæ, quæ metaphoræ tanq̃ in prouerbium receptæ ſunt. Theocritus in Bucolicis, ἀεργοῖς αἰεὶ ἑορτά, id eſt, Semp feriæ inertibus. Nam feriis ẽt ethnici à prophanis negociis abſtinebãt. Qui fugitant laborẽ, optãt dies feſtos, quo liceat ociari, uẽtriq; & uoluptatibus indulgere. Siqdem antiquitus in hoc dabant agricolis feriati dies aliquot, ut luſu reficerent laſſitudinem. Admiſcuerunt aũt religionem, quo moderatiores eſſent luſus. At hodie Chriſtianoꝝ uulgus, feriis olim ad pietatis uſum inſtitutis, in compotationes, in ſcorta in aleas in rixas, in pugnas, abutitur, nec ullo tpe plus committitur flagitiorum, q̃ quo maxime conueniebat à flagitiis abeſſe. Nec unq̃ magis imitamur Ethnicos q̃ cum præcipue Chriſtianos oportebat agere. Cũq; palàm ſit, rem iuuandæ religioni repertam, in religiõis perniciem uergere, tamẽ haud ſcio quo conſilio pontifices quotidie ferias addunt feriis, cum potius conueniat prudẽtes imitari medicos, qui pro rõne morboꝝ mutant remedia, tantum illud ceu ſcopum ſpectantes, ut bonæ ualetudini conferant. Proinde cum uideãt rem olim, pro temporꝝ illoꝝ rõne ſalubriter inſtitutam, nunc mutatis Chriſtianoꝝ moribus, peſtem eſſe pietatis, quæ tandem religio eſt cõſtitutionem eodem mutare cõſilio, quo ueteres illi conſtituerunt? Quod de feſtis diebus dico, de multis aliis ſentiẽdum eſt, nõ quod damnandas exiſtimem Chriſtianoꝝ ferias, ſed quod in immẽſum nolim creſcere, & paucas eas, quas inſtituit priſcoꝝ authoritas, ad id cõuerti cupiam, ad quod reptæ ſunt. Nam uere Chriſtianis, omnis dies feſtus eſt. Malis uero, quæ maxima turba eſt, feſti dies minus feſti ſunt, q̃ pphani. Sed ut ad prouerbium reuertamur, apte accõmodabitur in eos, q nunq̃ non cauſant aliqd, quo ſint in ocio. Veluti quibus inſuaues ſunt literæ, nunc excuſant ualetudinem, nunc occupationes rei domeſticæ, nonnunq̃ obſtat rigor hyemis, aliàs æſtatis feruor interdum autumni piculoſum cœlum. Demũ auocat à libris, Veris amœnitas, mox fugitura. Pranſi negãt eſſe rem habẽdam cum libris anteq̃ concoxerit ſtomachus. Impranſis obſtrepit fames, quo minus libeat. Luci dicunt ignauum eſſe, domi deſidere. Cæteꝝ ad lucernã uigilare, oculis inimicũ. Si ſupat res domeſtica, quorſum opus inquint, liris? Si deeſt, negant pauperẽ poſſe philoſophari. Iuuenis negat, æui florem curis ſenilibus abſumẽdum, Prouectior ait ualetudini parcendum.

Catulæ dominas imitantes. XIII.

Τὰς δεσποίνας αἱ κύνες μιμούμεναι, id eſt, Dominas imitantes catellæ. Vbi ſerui dominoꝝ ferocitatem repræſentãt, aut diſcipuli præceptoris reſipiunt arrogantiam, aut miniſtri principum faſtum, Breuiter quoties ii, qui ſubſunt, eoꝝ exprimunt mores, ſub quoꝝ imperio degunt. Vnde eſt illud Iuuenalis, Maxima quæq; domus ſeruis eſt plena ſuperbis. Videas autẽm & Melitæas opulentaꝝ mulierum, delitias, faſtum, laſciuiam totamq; fermè morum imaginem reddere. Vſurpat hoc adagium à Platone libro de Rep. octauo, ὅτι χρῶς γὰρ αἵ τε κύνες κατὰ τὴν παροιμίαν οἷαί περ αἱ δέσποιναι, γίγνονταί τε δὴ καὶ ἵπποι καὶ ὄνοι πάνυ ἐλευθέρως καὶ σεμνῶς εἰθισμένοι πορεύεσθαι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐμβάλλοντες τῷ ἀεὶ ἀπαντῶντι, ἐὰν μὴ ἐξίστηται, id eſt, Palàm.n.tum catellæ, iuxta prouerbium, tales quales ſunt dominæ, Tum & equi & aſini, tales redduntur qui aſſuefacti fuerint admodum libere faſtuoſeq; per uias ingredi, ſemper incurſantes in obuium ni cedat. Mihi uidetur huc alluſiſſe Terentius in Eunucho, cum ait, Domini ſimilis eſt. Nam paulo ante Gnato Parmenonem, canem appellarat.

Tantali pœnæ. XIIII.

Ταντάλειοι τιμωρίαι, id eſt, Tantali ſupplicia. De iis dicẽdum, quibus adſunt qdem bona, uerum his frui negatum eſt. A fabula Tantali ſumptum, quem poetæ fingunt apud inferos aſſiſtere flumini ſitientem, quod ſiquando admouerit ſe potaturus, repente aquam labris cõtactam refugere. Tum capiti imminere arborem pomis onuſtam, ſed eam ſubito porrigenti manũ alio ſubducere ſeſe, atq; ita miſerum præſente copia, inopia diſcruciari. Id olim in diuites parcos & ſordidos dici uulgo ſolere, teſtis eſt Horatius in ſermonibus, Tantalus à labris ſitiens fugientia captat Pocula, Quid rides? mutato nomine de te Fabula narratur, congeſtis undiq; ſaccis Indormis inhians, & tanquam parcere ſacris Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis. Idem in Odis, Magnas inter opes inops.

Viro ſeni maxillæ baculus. XV.

Ἀνδρὸς γέροντος αἱ γνάθοι βακτηρία, id eſt, Maxilla ſenibus ſcipionis eſt uice. Dici ſolitum de iis, q ob defectas ætate uires, lautiore pariter & copioſiore uictu coguntur uti, quo quod ſenecta deterit, utcũq; ſarciant cibo. Manet & in hodiernũ ſenile uerbum, Ego me dẽtibus meis ſuſtento. Eſt aũt uelut ænigmaticũ reliquos ingredi pedibus, ſenes dentibus. Etenim quod deceſſit natiuo corporis ſucco, id cibi ac potus adminiculo ſarciendum. Videmus illud euenire uulgo, poſteaq̃ deſtituit ſenes edacitas illa, uitæ finem imminere.

Ne uerba pro farina. XVI.

Μὴ λόγους ἀντ' ἀλφίτων, id eſt, Ne uerba pro farinis. Aduerſus eos iaciebat, qui beneficiũ uerbis,

non re dabant. Qui ferè magnatum mos eſt, uti ſuos ſplendidis promiſſis alant. Bene autem admonet in Pandectis Pomponius iureconſultus, Peculium re non uerbis augendum eſſe. Quadrabit itē in eos, qui beneficium, pollicitis rependunt. Aut qui conſolantur oratione, cum auxilio ſit opus. Veteres, quicquid ad uictum pertineret, ἄλφιτα uocabāt. Apparet è Comœdia quapiam ſumptum, eſt enim hemeſtichium carminis Iambici trimetri. De prouerbio Ariſtophanico οὐδ᾽ ἂν πρὸς τὰ ἄλφιτα dictum eſt aliàs.

Ancoras tollere. XVII.

Nonnullam prouerbii faciem habet, qđ eſt apud M. Varronem in opere de re Ruſtica, capite extremo. Ancoras tollere, pro eo, qđ eſt, moliri diſceſſum, qđ genꝰ & illud, Talaria nectere. Hæc ſunt eius uerba, Interea redit ad uos Pauo. Et ſi uultis, inquit, ancoras tollere, latis tabulis ſortitio ſit tribuum, hoc eſt, ſi uultis omiſſa diſputatione hinc abire. Quanq̃ hic alluditur ad ambiguam tabularum ſignificationem, quæ tum nauticæ ſunt, tum forenſes, quibus ſuffragia ferebantur. Huic ſimile Quintilianicum illud, Oram ſoluere. Nam ita plerięq; legunt.

Ἄμουσοι. XVIII.

Inelegantes & indoctos Græci uocant ἀμούσους, hoc eſt, à muſis alienos. Antiquitus enim nihil eruditum habebatur, ſine muſica. Vnde apud comicos, qui literas ſe didiciſſe negant, aiunt ſe non didiciſſe muſicam. Quintilianus libro primo, capite de muſicæ laudibus. Deniq;, inquit, in prouerbiū uſq; Græcorum celebratum eſt, indoctos à muſis, atq; à gratiis abeſſe. Plato libro de Republica octauo, ὑποκαμουσότερον dixit improbiorem & ruſticius inuerecundum. Et Athenæus ἀμουσολογίας appellat ineruditas parumq; tempeſtiuas fabulas.

Vitilitigator. XIX.

Vitilitigatores M. Cato uocabat, litium auidos, & alienorum operum calumniatores. Eaq; uox ob nouitatem doctis in adagionem abiit, quemadmodum & Homeromaſtiges & Virgiliomaſtiges. Plinius in Præfatione hiſtoriæ mundi. Ergo ſecuri, etiam contra Vitilitigatores, quos Cato eleganter ex uitiis & litigatoribus compoſuit (quid enim illi aliud q̃ litigant, aut litem quærunt?) exequemur reliqua propoſiti.

Vino uendibili ſuſpenſa hedera nihil opus. XX.

Vino uendibili ſuſpenſa hedera nihil opus, id eſt, uera uirtus non eget alienis præconiis. Aut res præclaræ, per ſe placent, neq; deſyderant exoticam commendationem. Sumptum apparet à cauponū more, q uinariis tabernis ſignū hederaceū ſolent prætendere. Ita Plautus idē in Pœnulo. Inuendibili merci oportet ultro emptorem adducere, proba merx facile emptorem reperit. Horatius, Vbi largius æquo Laudat, uenales qui uult extrudere merces.

Canere ad Myrtum. XXI.

Ἄδειν πρὸς μυῤῥίνην, id eſt, Ad Myrtum canere, prouerbio iubebatur, imperitus literaꝝ & infacundus, quiq; non poſſet apud eruditos loqui. Hinc ſumpta metaphora, quod apud ueteres mos eēt, ut in conuiuiis ſinguli ſuam cantionē canerent, quod ſiquis citharā accipere recuſaſſet, utpote muſices ignarus, is per iocum accepto ramo laureo ſeu myrteo, cogebat ad eū canere. Porrò priſcis hūc canendi fuiſſe morem teſtatur & Fabius, libro inſtitutionū primo, Vnde, inquiēs, ēt ille mos, ut in cōuiuiis poſt cœnā circumferret lyra, cuius cū ſe imperitū Themiſtocles cōfeſſus eſſet, ut uerbis Ciceronis utar, habitus eſt indoctior. Sed ueteꝝ quoq; Romanoꝝ epulis fides ac tibias adhibere moris fuit. Plutarchus primo Sympoſiacon libro, ſcribit olim fuiſſe morē, ut i cōuiuio primū uoce cōmuni deū canerent παιανίζοντες, ut ait. Deinde myrteū ramum unicuiq; tradi ſolere, quem ἄσακον uocatū exiſtimat, quod is, qui eum accepiſſet, caneret. Poſt, lyra circumlata, qui peritus artis fuiſſet, eam accipiebat, canebat q; ſonū chordaꝝ ad uocem accōmodans. Recuſantibus autē muſices imperitis, σκολιὸς dicebatur, ob difficultatem. Alii dicunt Myrtum non ſolere ordine circumduci, ſed à ſponda ad ſpondam trāſferri, ut poſteaquam ceciniſſet is, qui in prima ſpōda primus ſedebat, ei traderet, qui in ſecundo lecto primus accumberet, hic rurſum tertii lecti primo. Deinde rurſum primi lecti ſecundus, ſecundo loco in ſecunda accumbenti ſponda traderet, eumq; ad modum per omneis iret. Hæc fermè Plutarchus.

Admeti nænia. XXII.

Ἀδμήτου μέλος, id eſt, Admeti nænia. De triſti, lugubriq; cantione. Accōmodari poterit ad orationē quærulam ac miſerabilē. Accipitur. n. Cantilenæ genus, quod σκολιὸν uocant, de quo multa Iulius Pollux. Dictum eſt autem obliquum, uel à tibiarum figuris, uel quod in conuiuiis, quemadmodum modo diximus, obliquo ordine à lecto in lectum flecterent canendi uices. Quidā huiuſmodi cantiones faciles & illaboratas intelligunt, nimiꝝ quales oportet eſſe, quæ inter pocula canuntur & ex tempore. Verum de iis, deq; ſuperiore ꝓuerbio, q uolet copioſius edoceri, legat Ariſtophanis interpretem, in eo quem mox indicabimus loco. Adagiū ad huiuſmodi fabulā referunt. Admetꝰ res fuit Pheræoꝝ. Cuius armenta pauiſſe fingitur Apollo, mercede conductus, cum ex Olympo depulſus, humana ſpecie exularet apud mortales. Exilii cauſam hanc adferunt. Aeſculapius Apollinis filius, Chirone præceptore medicā artem perdidicerat, deinde ſanguine, qui ex Gorgonis fluxerat

uenis, à Pallade accepto, per hunc plurimos reſtituit ſanitati. Porrò ſanguine, q̄ è ſiniſtris defluxerat uenis, ad pniciem hominũ utebatur, q̄ è dextris, ad ſalutẽ. Quin fabulis uulgatum eſt, illũ etiam uita defunctos quoſdã in uitã reuocaſſe. Quare ne ꝓ deo haberetur apud mortales, cũ id uideretur pſtare, quod Deoꝝ eſt ꝓprium, Iuppiter illũ fulmine percuſſit. Ob id indignatus Apollo, Cyclopes q̄ loui fulmen illud fuerãt fabricati, peremit. Quã rem indigne ferẽs Iuppiter, Apollinẽ deſtinarat è cœlo ad inferos pcipitem dare, ſed Latonæ interuentus, precesq́; mitiorẽ pœnam impetrarunt. Itaq; cœlo interdictum eſt, iuſſus ſolum uertere, dãnatusq́;, ut annũ apud hominẽ mortalẽ mercede ſeruiret. Igitur ad Admetũ profectus Apollo regis armenta, ſicuti dictũ eſt, paſcebat, & ut erat artifex, effecit, ut omnes uaccæ gemellos parerent. Cumq́; apud Admetũ perq̃ humaniter eſſet habitus, ut patrono gr̃am officii referret, à Parcis impetrauit, ut cũ in illaꝝ fuſis Admeti fatalis dies uolueretur, liceret hac lege, mortem effugere, ſiquem alium reperiſſet, q̄ uolens illius uice mortẽ oppetere uellet, ſuiq; capitis diſpendio illius uitã redimere. Ergo cũ adeſſet dies ille fatalis, neq; quiſq̃ inueniretur, qui mortis uicarius eſſe uellet, patre ẽt ac matre recuſantibus, una Alceſtis uxor mariti uitã ſua cariorem habuit. Qua defuncta, ſtridulæ quædã & lugubres Næniæ decantabantur aſſidue apud Admetũ, donec mota Proſerpina, remiſit Alceſtidẽ. Aut (ut q̄dam dicunt) donec Hercules, expugnato Orco, hãc ad ſuperos reduxit. Meminit περὶ τοῦ μέλους, ẽt Euripides in Alceſtide, δολιχὸν ἦν μέλος κλύειν. Notat etiã Ariſtophanes in Veſpis, ᾄδει, κλέωνος λαβόμενος τῆς δεξιᾶς Ἀδμήτου λόγον. Interpres citat hos uerſiculos ex fabula ciconiis, ὁ μὲν ᾖδεν Ἀδμήτου λόγον πρὸς μυῤῥίνην, ὁ δ᾽ αὐτὸν ἠνάγκαζεν ἁρμοδίου μέλος, id eſt, Atq; is quidem canebat Admeti modos ad myrtum, At alter adegit Harmodii melos, ut caneret.

Bellum haudquaquam lachrymoſum. XXIII.

ἀδάκρυς πόλεμος, id eſt, Bellũ lachrymis carẽs, ubi uictoria cõtigit citra cædẽ & ſanguinẽ, Aut, ubi q̄s è periculoſo quopiã negocio ſic extricauit ſeſe, ut nullo ſuo malo diſceſſerit, ſiue cũ rixoſi uerbis inter ſe digladiantur, nec eſt quicq̃ pꝛiculi, ne ueniat ad manus. Aut ubi certamẽ agitur eiuſmodi, ut neutri parti quicq̃ accidat incõmodi, uelut in conflictatione literaria, in qua uictus diſcedit eruditior, uictor amicior. Natũ aiũt e uetuſto quodã oraculo Dodonæo, quo reſpõſum Lacedæmoniis aduerſus Arcadas puguaturis, ἀδάκρυν πόλεμον ἔσεσθαι, i. Bellum ſine lachrymis futuꝝ. Deinde cõtigiſſe illis uictoriã, nemine prorſus interfecto. Nos itẽ incruẽtam uictoriã uocam⁹, cũ nulla cæde cõtingit uictoria, & apud Græcos, ἀναιμωτὶ νικᾶν, i. Citra ſanguinẽ uincere. Plutarchus in cõmentario de fortuna Romanoꝝ, ἀδάκρυον νίκην appellat eã, quã Paulus Aemylius de Perſa reportauit. Effertur ꝓuerbiũ etiam ad hunc modũ, ἀναίμακτον ἔστησε τρόπαιον, i. Incruẽtũ ſtatuit trophæũ. Celebratur inter Pittaci oracula illud quoq;, δεῖν τὰς νίκας ἄνευ αἵματος ποιεῖσθαι, i. Oportere uictorias citra ſanguinẽ fieri. Author Laertius. Nec abhorret hinc illud, quod in Græcoꝝ cõmentariis reperio, πόλεμός τις ἀσίδηρος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα κεκίνηται, id eſt, Bellũ quoddã abſq; ferro motum ẽ in Græcia. Significat aũt bellũ, quod oratione, non armis peragitur. Nã id demũ uiris ſapiẽtibus dignũ. Alioqui ferro cõgredi feraꝝ eſt & gladiatoꝝ, quos equidẽ infra feraꝝ genus pono. Et tñ nemo crediturus erat, niſi cerneremus oculis, quantopere hæc bellandi ratio placeat principibus Chriſtianis, Pugnatur machinis, quales nulla unq̃ ethnicoꝝ feritas, aut ulla barbaries excogitauit. Quin eſt apud Germanos populus, cuius hæc pcipua gloria, q̃ plurimos mortales ferro trucidaſſe, quod cum ꝑ ſe immane eſt, tũ hoc ẽt fœdius, quod hoc faciunt mercede cõducti, ueluti carnifex q̄ſpiã ad lanienã precio emptus. Atq; hæc tũ magis erunt ꝓuerbialia, ſi longius transferantur, utputa, ad litẽ forenſem, contentionẽ aut aliud id genus certamen.

Flet uictor, uictus interiit. XXIIII.

κλαίει ὁ νικήσας, ὁ δὲ νικηθεὶς ἀπόλωλεν, i. Plorat q̄ uicit, q̄ ſuccubuere pempti. Quoties utraq; ps magno ſuo malo diſcedit. Ita ut plerũq; ſolet i bellis accidere. Itẽ in litibus forẽſib⁹, in cõtentionib⁹. Nam Heſiodus duas facit Eridas, quaꝝ altera peſtifera ſit mortalibus, altera frugifera. In priore certaminis genere q̄ uicerit, diſcedit improbior, q̄ uictus ſit infelicior. In poſteriore, q̄ ſuperior euaſerit, diſcedit clarior, q̄ ſuperatus fuerit diſcedit ſeipſo melior. Tradunt hoc natũ à Sibyllæ Erythrææ uaticinio, quod ædidit de pugna apud Chæroneã cõmiſſa. Nam illic Atheniẽſes, cũ Thebanis uicti, pierunt. Philippus uictor, ꝓtinus à Pauſania ſublatus eſt. Meminit huius Georgius Gemiſthus in Hellanicis. Quanq̃ idẽ olim uſu uenit Troianis & Græcis, poſt inſaniſſimum bellum, pro mala muliercula tot annos geſtum. Nam Troia funditus euerſa eſt. Græci uictores, aut in reditu perierunt, aut domi reperiere perniciem.

Timidi nunquam ſtatuerunt Trophæum. XXV.

ἀλλ᾽ οὐ γὰρ ἀθυμοῦντες ἄνδρες, οὔπω τρόπαιον ἐστήσαντο, id eſt, At enim Trophæũ nobile haud unquam uiri Statuere pauidi. Suidas ex Eupolide citat. Apte dicetur in eos, qui per animi ſocordiã, inertiamq́; nihil egregium, nihil arduum audent aggredi. Aut qui periculi metu, à magnis abſtinẽt negociis.

negociis. Cum inſignis gloria, non niſi magnis periculis contingat. Neq; triumphum egit quiſq̃, qui non ſit auſus Martis euentum experiri. Eſt ſimile quiddam apud Hebræum illum cócionatorem, nõ facere ſementem, qui ſuperſtitioſius obſeruet uentũ, & qui conſyderet nubes, hunc haud unq̃ metere.

Vnà cum ipſis manipulis. XXVI.

αὐτοῖς ἀμάλαις, id eſt, Cum ipſis manipulis. Cum omnia funditus pereunt, hoc eſt, cum ne gluma quidem ſit reliquum. Prouerbium à ruſticis natum uidetur. Refertur à Suida.

Ne Aeſopum quidem triuiſti. XXVII.

οὐδὲ τὸν αἴσωπον πεπάτηκας, id eſt, Ne Aeſopum quidem triuiſti. De uehementer ſtupidis & imperitis. Refertur à Suida. Extat autem apud Ariſtophanem in auibus, ἀμαθὴς γὰρ ἔφυς, κοὐ πολυπράγμων, οὐδ᾽ αἴσωπον πεπάτηκας, id eſt Indoctus enim es, neq; ſat ſolers, Neq; triuiſti ſaltem Aeſopum. Nam antiquitus Aeſopi fabellas etiam uulgus idiotarum tenebat. Has igitur qui non legiſſet, nihil ſcire uidebatur.

Vulpes bouem agit. XXVIII.

ἀλώπηξ τὸν βοῦν ἐλαύνει, id eſt, Vulpes bouem ducit. Cum res abſurde gerit. Nihil enim Vulpi cum agricolatione. Veluti ſiquis poeta de rebus ſacris concionetur, Aut leno tractet Rempublicam. Licebit & ad eum torquere, qui non ex animo ſed alio ſpectans, fingit ſeſe quippiam uelle facere. Extat & hoc apud Suidam.

Non ineſt remedium aduerſus Sycophantæ morſum. XXIX.

ἀλλ᾽ οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος, id eſt, Aduerſus autem Sycophantæ morſum nõ ineſt, ſubaudiendum φάρμακον, id eſt, remedium. Dictum eſt in calumniam, cuius morſus non ſolum perniciosiſſimus eſt, uerumetiam ineuitabilis, quod clancularius plerunq;. Olim remedia quædam anulis ineſſe creditum eſt, uelut aduerſus ſerpentium morſus, aut morbum aliquem aut faſcinationem. Ad id alludens Ariſtophanes in Pluto, ἀλλ᾽ οὐκ ἔνεστιν, inquit, συκοφάντου δήγματος, id eſt, Aduerſus autem Sycophantæ non ineſt morſus remedium.

Indoctior Philonide. XXX.

ἀπαιδευτότερος φιλωνίδου, id eſt, Indoctior Philonide. Hic Melitenſis erat prægrandi corpore, cæterum inſulſus & indoctus. Notatur aliquoties apud Ariſtophanem, ut mulieroſus, & in paraſitos profuſus.

Apage hoſpitem in tempeſtate. XXXI.

ἄπαγε ξένον ἐν χειμῶνι, id eſt, Apage hoſpitem in tempeſtate. Dici ſolitum, ubi quis importunius adueniret. Nam moleſtiam adferunt hoſpites, ſiquando in rebus aduerſis & afflictis ſuperueniunt. Quando familiares magis adeſſe conuenit, ægrimoniæ lenitores. Recte accommodabitur, ſiquando petitur quippiam à principe negociis parum lætis occupato. Admonet item adagium, ne quis externus, domeſticis aliorum malis admiſceát ſeſe. Simile qddam dixit Euripides in Alceſtide, ἆρ᾽ οὐ τὸν ξένον ἐχθαίρω δικαίως, ἐν κακοῖς ἀφιγμένον; id eſt, An non mihi iure optimo inuiſus hoſpes, qui in malis aduenerit? Verba ſerui, ad Herculẽ aduenientẽ, domo Admeti iã occupata luctu. Rurſus in eadem fabula, λυπουμένοις ὀχληρὸς εἰ μόλοι ξένος, id eſt, Moleſtus hoſpes triſtibus ſi aduenerit.

Dentem dente rodere. XXXII.

Dentem dente rodere dicitur, qui carpit eum, qui neq; lædi queat, neq; ſentiat. Aut qui mordet, pari mordacitate præditum quempiam. Martialis libro decimotertio, in obtrectatorem quendam. Quid dentem dente iuuabit rodere? carne opus eſt, ſi ſatur eſſe uelis.

Iouem lapidem iurare. XXXIII.

Iouem lapidẽ iurare dicuntur, qui ſancte & religioſe deierant. M. Tullius epiſtolarum familiariũ ſeptimo ad Trebatium. Quomodo aũt tibi placebit, Iouem lapidem iurare, cum ſcias iratum eſſe Iouẽ nemini poſſe? Sumptũ à priſco feriendi fœderis ritu, qđ à patre patrato manu tenente lapidẽ cóceptis uerbis peragebat. Queádmodũ deſcribit Titus Liui⁹ & Macrobius. Vtebant̃ & Arabes lapide in feriẽdis fœderibus, queádmodum refert Herodotus in tertio. Adagiũ uarie poterit uſurpari, Ego tibi ſuper hac re non dubitem, uel Iouem lapidem iurare, id eſt, quantumuis ſancte. Huic iniurato fidem habere malim, q̃ tibi Iouem lapidem, ut aiunt, iuranti. Iouem lapidem iurabat, nihil iſtiuſmodi cogitatum fuiſſe, id eſt, magnopere aſſeuerabat. Aulus Gellius in noctib⁹ uſurpauit ad hunc modũ, Iouem lapidem, inquit, quod ſanctiſſimum iuſiurandum eſt habitum, paratus ſum ego iurare, Virgilium hoc nunquam ſcripſiſſe. Apuleius in ſermone de Deo Socratis. Quid igitur iurabo per Iouẽ lapidem, Romano uetuſtiſſimo ritu?

Cimmeriæ tenebræ. XXXIIII.

Multam obſcuritatem, aut animi caliginem Cimmerias tenebras appellant. Lactantius inſtitutionum diuinarum libro quarto, O cæcum pectus o mentem, Cimmeriis, ut aiunt, tenebris atriorem. Et hunc uelut æmulatus diuus Hieronymus, ut Lactátianæ admirator eloquẽtiæ. Rogo inqt, quæ tanta eſt cæcitas, & Cimmeriis, ſicut aiunt, tenebris inuoluta? Natum adagium à Cimmeriæ regionis prodigioſa obſcuritate. De qua Strabo libro Geographiæ primo, ſcribit in húc modũ, καὶ μὴν

τὸν κιμμερικὸν βόσπορον οἶδε, τοὺς κιμμερίους εἰδὼς, οὐ δή που ὁ μὲν ὄνομα τῶν κιμμερίων εἰδὼς, αὐτοὺς δ' ἀγνοῶν οἳ κατ' αὐτὸν ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ μέχρις ἰωνίας ἐπέδραμον τὴν γῆν ἐκ βοσπόρου πᾶσαν. αἰνίττεται γοῦν καὶ τὸ κλίμα τῆς χώρας αὐτῶν ζοφῶδες ὂν καὶ ὥς φησιν ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἠέλιος φαέθων ἐπιλάμπεται, ἀλλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέταται, id eſt, Quin Boſporum quoq; Cimmeriũ cognouit, ut q Cimmerios non ignorarit. Neq; n. uidelicet cũ Cimmerioꝝ nomẽ cognitũ habuerit, ipſos ignorauit, q temporibus illius, uel paulo ante illius ætatẽ à Boſporo ad Ioniã uſq; terrã omnẽ percurſarint. Itaq; quo nã in Climate ſita ſit illorũ regio uelut innuit cũ eam caliginoſam facit, & (ut ipſius utar uerbis) Vmbris ac nebulis tectã, ſiquidẽ igneus illos Haud unq̃ irradiat Phœbus, nox atra ſed illis, Ingruit aſſidue. Porrò locus quẽ Strabo citauit, eſt apud Homeꝝ Odyſſeæ undecimo, ἡ δ' ἐς πείραθ' ἵκανε βαθυῤῥόου ὠκεανοῖο ἔνθα δὲ κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν οὔθ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα οὔθ' ὅταν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται ἀλλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέταται δειλοῖσι βροτοῖσι, i. Aſt ille Oceani puenit ſumma ꝓfundi, Illic ſunt populiq; & mœnia Cimmerioꝝ, Nubibus & cæca aſſidue caligine tecta, Illos haud unq̃ radiis ſol aſpicit ardens, Nec qñ aſtriferꝝ curru petit arduus axem, Nec rurſum ad terras magno deuectus olympo, Sed nox incũbit miſeris mortalibus atra. Cimmerioꝝ mentionẽ facit ẽt M. Tullius, lib. Academicaꝝ diſputationũ ſcd'o. Et Cimmeriis qdem, quibus aſpectũ ſolis, ſiue Deus aliquis, ſiue natura ademerat ſiue eius loci quẽ incolebant ſitus, Ignes tñ aderant quoꝝ illis uti lumine licebat. Iſti autem, quos tu ꝓbas, & cætera. Et in hac regione Naſo poeta Sõno Deo regiã ædificauit, libro transformationũ undecimo. Eſt propè Cimmerios longo ſpelunca receſſu Mons cauus, ignaui domus & penetralia Somni, Quo nunq̃ radiis oriens, mediuſue, cadenſue, Phœbus adire poteſt, nebulæ caligine mixtæ Exhalant humo, dubiæq; crepuſcula lucis. Apud Græcos conſtanter p duplex m, ſcriptũ inuenio, tametſi refragatꝰ etymologia, quã adfert Euſtathius autumans κιμμερίους dictos, q̃ſi οἱ τῷ ἀεὶ κεκμηκότας. Sed uero propius eſt κιμερίους uocatos, quaſi χειμερίους, quanq̃ hic quoq; m, ſimplex.

Fruſtra Herculi. XXXV.

ἐπὶ τῷ ἡρακλεῖ, id eſt, Fruſtra Herculi. Subaudi, Calumniam ſtruxeris. De hiis dici conſueuit, q ſic omnia ſua negocia gerunt, ut nemo queat aut audeat calumniari. Nam Herculi mos erat res alienas, ui abducere, non dolo, Conueniet aut in uehemẽter laudatum probatumq;, aut in præpotentẽ, quẽ inſimulare tutũ non ſit. M. Cato Cenſorius plus quadragies in ius uocatus fuiſſe memoratꝰ, ſemp iudicũ abſolutus ſententiis. Hunc Cæſar in Anticatonibus inſimulauit auaritiæ. Id Plutarchus pinde ſcribit eſſe, quaſi ſiquis Herculẽ inſimulet ignauiæ. Nihil enim minus in Herculẽ quadrat, q̃ hoc criminis. Sunt qui putent congruere, cũ aliquis oĩa facit impune, nec à quoq̃ accuſatur. Quẽadmodum Hercules impune res alienas conſueuit abigere.

Ne in neruum erumpat. XXXVI.

Terentius in Phormione. Verum hoc ſæpe Phormio uereor, ne iſta fortitudo in neruum erumpat deniq;. Quadrat in temerariã, inconſyderatamq; audaciam, quæ plerunq; infelix eſſe ſolet, & in maximum malum aliquando adducere. Donatus interpres à ſagittariis ſumptam metaphorã exiſtimat, qui dum neruũ arcualem adducunt immodice, rumpunt nonnunq̃, idq; non ſine ſuo periculo.

Ipſa ſenectus morbus eſt. XXXVII.

Terentius in Phormione, Ipſa ſenectus morbus eſt. Prouerbiali figura dictũ uidetur. Nã in ſenibus (ut abſit) morbus, ipſa ſenecta per ſe mala ualetudo eſt. Vnde illud frequens apud Homerũ χαλεπὸν γῆρας, id eſt, Moleſta ſenectus. Iliados, Θ. σὴ δὲ βίη λέλυται, χαλεπὸν δέ σε γῆρας ὀπάζει, id eſt, Viribus effœtũ, iã te premit aſpra ſenectus. Et apud Virgiliũ. Subeũt morbi, triſtiſq; ſenectus. Horatius in arte poetica, Multa ferunt anni uenientes cõmoda ſecũ. Multa recedentes adimunt. Iuuenalis, Circũſilit agmine facto Morboꝝ omne genus. Nos, itẽ in carmine de ſenectutis incõmodis. Teterrima porrò Senecta morbus ingẽs Nullis aceriue poteſt, pellitue medelis Quin de repẽte oborta Corporis epotet ſuccos, animiq; uigorẽ Ebetet. Idẽ teſtatur ſenarius ille ꝓuerbialis φοβοῦ τὸ γῆρας, οὐ γὰρ ἔρχεται μόνον, i. Metue ſenectã, non enim ſola aduenit. Itẽ χαλεπὸν τὸ γῆρας ἐστὶν ἀνθρώποις βαρύ, i. Pergrauc ſenectus eſt onus mortalibus. Huc alluſit anus Plautina, quæ tarditatem inceſſus excuſans, ait ſe graue pondus geſtare. Tantũ, inquit, hoc oneris quod fero, Quid oneris? Annos ſeptuaginta & quatuor. Itẽ M. Tullius in Catone Maiore. Quæ pleriſq; ſenibus ſic odioſa eſt, ut onus ſe Aetna grauius dicant ſuſtinere. Ariſtoteles quinto de animalibus libro ſenectutem appellat, νόσον φυσικὴν, id eſt Morbũ naturalem, quẽadmodũ & morbus, ſenectus eſt aduẽtitia. Propterea quod nõnulli morbi, idẽ efficiãt in homine, quod ſenectus, & ſenectus, ſimilia gignat, qualia morbi. Seneca morbum inſanabilẽ appellat. Donatus adſcribit uerba Apollodori ex Græca comœdia,

τὸ γῆρας ἐστὶν αὐτὸ νόσημα, id eſt, Ipſa ſenectus morbus eſt.

Adraſtia Nemeſis. Rhamnuſia Nemeſis. XXXVIII.

Ἀδράστεια νέμεσις, i. Adraſtia Nemeſis, ſubaudiendū adeſt, aut aderit, aut eiuſmodi quippiā. Licebit uti, uel in eos, quibus ob inſolentiā, arrogantiamq́; fortunæ cōmutatione minamur, uel q̄ à rebus florentibus, ad calamitoſam fortunā redacti ſunt. Hanc q̄dam Nemeſim Deā eſſe putant, inſolentiæ & arrogantiæ uindicē, quæq́; ſpes imoderatas & uetet, & puniat Ἀδράστεια dicta, ἀπὸ τ͂ ἀδρητικοῦ μηδένα ἀποδρασμοῦ, quod nemo nocens meritā pœnā uſquā effugerit etiā ſiq̄n ſerius aſſequitur. Lucianus in meretriciis Dialogis, ἔστι τις θεὸς ἡ Ἀδράστεια, καὶ τὰ τοιαῦτα ὁρᾷ, id eſt Eſt Dea quæpiā Adraſtia, uidetq́; iſta. Euripides in Rheſo, Ἀδράστεια μὲν ἁ Διὸς παῖς, εἴργοι στομάτων φθόνον, id eſt, Adraſtia Iouis filia, Arceas dictorū inuidiam. Idē in eadeā fabula, σὺν δ᾽ Ἀδραστείᾳ λέγων, id eſt, Volente uero dixerim hoc Adraſtia. Idem teſtantur etiam Epigrammata Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ μήτ᾽ ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ᾽ ἀχάλινα λέγειν, id eſt, Innuit hoc Nemeſis cubito, frenoq́; gerendis Sit modus in rebus, dictaq́; frenum habeant. Item aliud, Ἡ Νέμεσις πῆχυν κατέχω, τίνος οὕνεκα; λέξεις. Πᾶσι παραγγέλλω, μηδὲν ὑπερβ᾽ τι μέζον, id eſt, Contineo Nemeſis cubitū, Quæ cauſa, requires. Nam cunctis iubeo rebus adeſſe modum. Strabo libro Geographiæ decimotertio, Adraſtiam dictam tradit, non ab aufugiendo, ſed ab Adraſto rege, qui primus huic templū cōſtituerit, idq́; Antimachi poetæ uerſibus confirmat, Ἔστι δέ τις Νέμεσις μεγάλη θεὸς, ἣ τάδε πάντα πρὸς μακάρων ἔλαχεν. βωμὸν δέ οἱ εἵσατο πρῶτος Ἄδρηστος ποταμοῖο παρὰ ῥόον Αἰσήποιο, ἔνθα τετίμηταί τε καὶ Ἀδρήστεια καλεῖται, id eſt, Eſt quædam Nemeſis Dea magna, cui omnia quadam hæc Sunt data ſorte Deum. Aſt huic primus cōdidit aram Adraſtus, iuxta Aeſopi ſacrata fluenta Atq́; inibi, coliturq́;, tenetq́; Adraſtia nomen. Huius Adraſtiæ mētionem facit & Plato in Phrædro. Zenodotus originem adagionis ad huiuſmodi fabulā refert, quam equidē non admodū ſane lubens, adſcribā tamen ne lectorem auidum hac fraudaſſe uidear. Eteocles & Polynices, poſt interitū Oedipi patris, de regno Thebanorum hac lege pacti ſunt, ut imperiū alternis annis adminiſtrarēt. At Eteocles (Nam huic ſorte primus obtigerat annus) exacto tempore, recuſauit fratri uices regni tradere. Itaq́; Polynices repulſus, in Adraſti ditionem Argos profugit, noctuq́; appulit. Hic cum forte Tydeum eſſet nactus, q̄ ob cædem perpetratam è Calydone profugerat, cū eodem prælium conſeruit, inter quos clamore, tumultuq́; coorto, interuenit Adraſtus, & pugnantes diremit. Atq́; ibi ſimul recordatus oraculi cuiuſdam, quo monitus fuerat, ut Capro & Leoni filias ſuas in matrimoniū collocaret, utrunq́; ſibi generū aſciuit. Habebant enim in clypeis, alter capri, alter leonis figuram, Pollicitusq́; eſt ſe utrūq́; reſtituturū in patriam. Cunq́; primū Polynicis nomine Thebas fuiſſet adortus cæſis Argiuorū optimatibus, Adraſtus ſolus effugit. Interfectorū cadauera cū Thebani inſepulta abiicerent, neq́; ſepultura dignarētur, liberi cæſorū ad aram Miſericordiæ confugientes parentū cadauera repoſcebant. Athenienſibus exercitum admouentibus, Thebani cadauera reddiderunt. Quo tēpore & Euadne Capanei uxor, ſemet in rogum abiiciens unà cum uiri cadauere combuſta eſt. Poſt id temporis filii Argiuorū, qui perierant ad Thebas, nullam unq̄ reportarunt uictoriā, ſuis partam auſpiciis, ſed ſtipendiarii pro externis militabant. Diogenianus parœmiā effert ad hunc modum, ἡ Νέμεσις παρὰ πόδας βαίνει, i. Nemeſis ad pedes adeſt. Eadem appellatur Rhamnuſia à Rhamnūte, Atticæ loco cognominata, ubi quemadmodum oſtendit Zenodotus huic Deæ ſtatua eſt, ſolido lapide, decem cubitorum magnitudine, Phidiæ opus. Fingebat̃ autem olim Veneris ſpecie, quamobrem & malum arborē dextra tenebat, ut author eſt Eudemus. Hoc adagiū quanq̄ ſeparauit Zenodotus, mihi tamen uiſum eſt cum ſuperiore coniungere, cum nihil interſit præter commutatam cognominis uocem.

Riſus ſyncruſius. XXXIX.

γέλως συγκρούσιος, Riſum effuſiorē, Græci συγκρούσιον uocant, quod hominē quatiat quem eundē quidā exiſtimāt Sardoniū eſſe. Putant aūt, & recte putant, hunc riſum graui uiro uehementer indecorū eſſe, ꝓpterea quod uideat̃ ab animo impotente ꝓficiſci. Siquidē ut turpe eſt uiro graui muliebri more eiulare, ſi quid doleat, ita gaudio immoderato in cachinnū effundi parum decorum eſt.

Roſam quæ præterierit, ne quæras iterum. XL.

ῥόδον παρελθὸν μηκέτι ζήτει πάλιν, id eſt, Ne quære rurſum præteritam ſemel roſam. Ne te maceres deſyderio rerum, quæ reuocari, reſtituiq́; non queunt, uelut exactæ iuuentæ, formæ, uirium, fortunæ. Nam ut nihil eſt roſa gratius, ita nihil minus diuturnum. In eundem ſenſum dixit in Odis Horatius, Mitte ſectari, roſa quo locorum ſera moretur. Habent enim roſæ ſuum tempus, ſed per breue. At exquiſitius delicati, etiam alieno tempore roſam quærunt. Vnde quadrabit & in eos qui iam ἔξωρα uoluptates ſectantur, uelut ſi nucibus ludat uir, aut amet potitet'ue ſenex.

Roſam cum Anemona confers. XLI.

ῥόδον ἀνεμώνῃ συγκρίνεις, id eſt, Roſam cum Anemona cõfers, ubi quis uehementer imparia, inter ſe componit. Roſa priſcis in precio fuit. Anemona papaueris genus, cuius flos ſpecie quidem roſam imitatur, cæterum nulla odoris gratia. Roſas loqui. XLII.

ῥόδα μ' εἴρηκας, id eſt, Roſas mihi locutus es. Id eſt, uerba gratiſſima, & roſarum inſtar amabilia. Suidas ex Ariſtophane citat. Huic affine Perſianum illud, Non nunc è tumulo, non nunc è manibus iſtis, Naſcent' uiolæ. Ac rurſum, Quicqd calcaueris id roſa fiat. Cui diuerſũ eſt illud ex Aulularia Plauti, lapides loqueris, quod illi dicta q̃ſi cerebꝝ excuterẽt. Rhodii ſacrificiũ. XLIII.

ῥόδιοι τὴν θυσίαν, id eſt, Rhodienſes ſacrificiũ, ubi res iurgiis & uerbis male ominatis peragitur. Refert' à Diogeniano. Idem eſt cum eo, quod paulo ſuperius retulimus, λίνδιοι τὴν θυσίαν, id eſt, Lindii ſacrũ. Nam Lindus ciuitas in Rhodo eſt, teſte Stephano, à qua deductum uideri poſſit Londinum apud Britannos, quam urbem Stephanus Lindonium uocat citatq́; Martianum authorẽ. Si quidẽ utraq; inſula eſt, Rhodus & Britannia, ac uetus eius gentis lingua, quæ nunc Vualica dicitur, ſatis indicat, eam aut profectam à Græcis, aut certe mixtam fuiſſe, Ne mores quidem admodum diſſident à Græcanicis. Rhodiorum oraculum. XLIIII.

ῥοδίων χρησμὸς, id eſt, Rhodienſium oraculum. Vbi quis de re minuta nimium crebro, nimiumq́; diligenter ſciſcitatur. Etenim Rodienſes Lindiæ Dianæ ſacrificantes, dies aliquot apud aras Deæ, conuiuia prorogabant, atq; inibi perpetuo manebant. Cunq; illis mos non eſſet, matulam in ſacrificium inferre, ac ſuper hac re Deum coſuluiſſent, atq; ut inferrent, reſpondiſſet, illi rurſus, ambigere cœperunt, utrum æream, an teſtaceam inferre deberent, ac denuo ſuper hoc adeuntibus oraculum indignatus Deus, neutram reſpondit. Refertur à Diogeniano.

Ruſticanum oratorem ne contempſeris. XLV.

ἀγροίκου μὴ καταφρόνει ῥήτορος, i. Ruſticanũ ne contempſeris rhetorem, admonet adagium ne quẽ ob imperitiã, infantiam'ue faſtidiamus. Neq; ſpectemus à quo, quó ue pacto dicatur, ſed quid. Qui ualent eloquentia, non perinde curandum eſt, quid minentur, aut polliceantur. At penes quos ruſticana ueritas eſt, ſiquid uel inculte dixerint, haudquaq̃ oportebit negligere. Siquidem huiuſmodi plus ſolent efficere, q̃ loqui. Author Diogenianus. Rus ciuitas. XLVI.

ἀγρὸς ἡ πόλις, id eſt, Rus ciuitas, ubi quis in urbe neglectis legibus, ui, proq́; ſua libidine rẽ gerit. In ciuitatibus.n. legibus ex æquo uiuitur, in agris licẽtius agit'. Epicharmus apud Diogenianum, ἀγρὸν τὴν πόλιν ποιεῖς, i. E' ciuitate rus facis. Quadrabit etiam in ciuitatẽ in qua legũ nõ magnus habet' reſpectus. Huc alluſit Seneca in ludicro libello, quẽ luſit in Claudiũ Imperatorẽ. Vos mera mapalia feciſtis, uolo ſeruetis diſciplinam curiæ. Cicernus Bacchus. XLVII.

ἐρεβίνθειος διόνυσος, i. Cicernus Bacchus. De re uehementer contẽpta. Sumptũ adagiũ à potu ex leguminibus confecto, q uinũ imitatur. Veteres aũt diuerſis rationibus uinũ effingebant, quaꝝ nonnullas cõmemorat Plinius lib. xiiii. capite decimoſexto. Idẽ lib. xxii. cap. xxv. meminit de Zytho Aegyptioꝝ, Celia Hiſpanoꝝ, Ceruiſia Galloꝝ. Erat id potus genꝰ ex leguminibus, coctũ, quod inopia uini repertum eſt in his regionibus, quæ uitem non ferunt. Hinc natum uideri poteſt & illud, quod alibi retulimus adagium, οὐδὲν πρὸς διόνυσον, id eſt, Nihil ad Bacchum, ut id dixerit quiſpiã guſtata ceruiſia. Porrò contemptam faſtiditamq́; fuiſſe ceruiſiam, iis qui eatenus aſſueuerant uino, uel Epigrãma teſtatur. quod Iuliano Imperatori tribuũt. Id eſt huiuſmodi, τίς; πόθεν εἶς διόνυσε; μὰ γὰρ τὸν ἀληθέα βάκχον, οὔ σ' ἐπιγιγνώσκω, τὸν διὸς οἶδα μόνον, Κεῖνος νέκταρ ὄδωδε, σὺ δὲ τράγου. ἦ ῥά σε κελτοὶ τῇ πενίῃ βοτρύων, τεῦξαν ἀπ' ἀσταχύων, Τῷ σε χρὴ καλέειν, δημήτριον, οὐ διόνυσον, πυρογενῆ μᾶλλον, καὶ βρόμον, οὐ βρόμιον, id eſt, Bacche quis? unde uenis? Verum tibi deiero Bacchũ, Te haud noui, tantũ eſt cognitus ille Iouis Is nectar redolet, hircũ tu, dic age num te E' ſpicis finxit Gallia uitis inops? Non igitur Bacchũ te dixero, ſed cerealẽ, Et frumentigenã, nec Bromiũ, imo Bromum. Eſt autem Bromos hordei genus quoddam. Sed à Theophraſto libro de plantis octauo, inter ea ponitur, quæ penè ſylueſtria ſunt & immitia. Plinius potiſſimum uſum, eius generis putat, quod illius ſpuma cutẽ fœminarum in facie nutrit. Nam quod ad potũ ipſum attinet inquit, præſtat, ad uini tranſire mentionẽ, Neq; uero repugnarim, ſicui magis libeat ad ritum ſacrorum Bacchi referre prouerbium, in quibus imitamina membri obſcœni uirilis capitibus, ac femoribus obligabãt, atq; ita ſaltabant in honorẽ dei. Eas figuras Græci Phallos uocant, unde & apud Terentianũ grammaticũ cognomẽ Phallici carminis, q ferebãt φαλλοφόροι & ἰθύφαλλοι dicebantur. Alludit hoc Ariſtophanes in Acarnẽſibꝰ, σφῷν δ' ἐστὶν ὀρθὸς ἑκτέος ὁ φαλλὸς ἐξόπισθε τῆς κανηφόρου ἐγὼ δ' ἀκολουθῶν, ᾄσομαι τὸ φαλλικόν, Effingebat' aũt olim hoc mẽbrũ è ligno ficulno, qđ mollitiei dedicauit

antiquitas, unde & Horatius eodē è ligno ſuū Priapū excalpſit. Seruius exiſtimat Maronē itē Georgicoꝝ lib. ii. de iis phallis ſenſiſſe, cū ſacra Bacchi deſcribens de penſilibus oſcillis facit mentionem Oſcilla ex alto ſuſpendit mollia pinu. Ea ſcribit è floribus concinnari ſolere, ad imaginē obſcœni uiroꝝ membri, ac ꝑ intercolumnia ſuſpendi, quo ꝗ in ea incidiſſent, riſum mouerent. Hinc igitur Baccho cognomen Erebinthi, quem eundem ſimili de cauſa Morychum appellarunt, uidelicet facilitate numinis contemptum inuitante.

Ne quære mollia, ne tibi contingant dura. XLVIII.

μή τοι μαλακὰ μώεο, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχῃς, id eſt, Ne quære mollia, ne dura feras. Refert à Phurnuto in opere de natura Deorum, capite de Muſis, & ita refertur tanquam uulgo iactatum. Cōgruit in eos, qui dum nimis improbe, ac moroſe petunt, quæ uolunt, offenſis iis, à quibus petunt, accipiūt ea, quæ nolunt. Aut in eos, qui dum præter modum captant uoluptatem, incidunt in moleſtiam.

Ne Execeſtides quidem uiam inuenerit. XLIX.

οὐδ᾽ ἐξηκεστίδης ἂν εὗροι, τὴν βιβῶσαν ὁδὸν, id eſt, Ne Execeſtides quidem rectam uiam inuenerit. De negocio perplexo atq; inexplicabili. Execeſtides quidā uulgo male audiit, quod immodicus eſſet in peregrinationibus, ut omneis uias ꝗ̄ maxime cognitas haberet. Idem taxatur ab Ariſtophane in Auibus, εἰ δὲ δοῦλός ἐστι καὶ κὰρ ὥσπερ ἐξηκεστίδης, id eſt, Quod ſi ſeruus eſt & Car quemadmodū Execeſtides. Vnde dici cœptum de his, qui tota aberraſſent uia, aut qui difficili, inexplicabiliq; negocio diſtringerentur.

Hermonium officium. L.

Ἑρμώνιος χάρις, id eſt, Hermonium beneficiū. Quoties aliquis ſtudet officii cauſa uideri facere, quod alioqui coactus facit, non quo cōmodet cuipiā, ſed quod non liceat ſecus agere. Hanc parœmiā ad huiuſmodi referunt fabulam, Gens quædam Pelaſgica, quæ Lemnū incolebat, nauibus traſmiſit in Bæbronem Atticæ regionem, Atq; ex ea mulieres raptas abduxerunt. Poſt ubi peſtilentia laborarent, oraculo iuſſi ſunt Athenienſibus ſatiſſacere, atq; ita futuꝝ, ut peſtilentia liberarentur. Athenienſes rogati, quo pacto placari uellent, denunciarunt, ut Lemno decederent. Hanc cōditionē cum audiſſent Pelaſgi, per iocum reſponderunt, id facturos ſeſe, ſiquis Borea uento, unius diei nauigatione, ab Athenis Lemnum tranſmitteret. Euenit deinde, ut cum Darius in Thracia agens, omnia undiq; ſubigeret, Miltiades dux Athenienſium è Cherronneſo ſoluens, Lemnō aggrederetur, Pelaſgis denuncians ſe Borea uniusq; diei curſu adeſſe. Itaq; Hermon Pelaſgorū princeps Lemno ceſſit. Idq; cum Darii metu compulſus faceret, adſimulabat tamen ſe uolentem cedere, quo gratum faceret Athenienſibus. Simplicius quidem Pamphilus ille Terentianus, negans liberi hominis officium eſſe, cum nihil mereatur, poſtulare id ſibi gratiæ apponi. Atqui in principum aulis, atq; adeo paſſim in omni mortalium cœtu Hermonum iſtiuſmodi plena ſunt omnia, qui cum maxime beneficium dare uidentur, tum maxime commodis ſeruiunt ſuis.

Ex arena funiculum nectis. LI.

ἐξ ἄμμου σχοινίον πλέκεις, id eſt, Ex arena, funem nectis, in ſtulte, fruſtraq; conantem quippiam dicebatur, aut ubi quis ea connectere laboret, quæ nequaquam cohæreant. Apposite dicetur in orationem, aut ſyllogiſmum male cohærentem. Vt affine ſit illis, Arena ſine calce, & diſſolutæ ſcopæ. In ſumma quadrabit in quiduis ἀσύνδετον καὶ ἄτοπον, ut pertineat & ad illam formam, Laterem lauas, &, Aethiopem dealbas.

Alcedonia ſunt apud forum. LII.

Quod dixit in Caſſina Plautus, Alcedonia ſunt circa foꝝ. Prouerbii ſpeciē gerit. Significat hac uoce tranquillitas & ſilentiū. Extat etiam in Græcoꝝ cōmētariis huiuſmodi ꝓuerbium, ἀλκυονίδας ἡμέρας ἄγεις, i. Alcyonios agis dies, de tranquillā & ocioſam agētibus uitā. Ariſtophanes in Auib⁹, ἀλκυονίδας τ᾽ ἂν ἦγεν ἡμέρας ἀεὶ i. Atq; Alcyonios duxit aſſidue dies. Ab aue quadā marina ductū adagiū, quæ Græcis Alcyon dicit, Latinis Alcedo, ut author eſt M. Varro libro de lingua latina tertio, neqs Plautinū uerbū deprauatū eſſe putet. Fabula de Ceyce & Alcyone eſt apud Ouidiū. De aue ſic refert Plinius lib. x. capite trigeſimoſecundo, Alcyone paulo amplior eſt paſſere, colore Cyaneo ex parte maiore, tantum purpureis & candidis admixta pennis, collo gracili, ac procero. Ea fœtificat bruma, ꝗ dies Alcyonides uocantur. Neq; apparent niſi mari tranquillo, maxime Siculo, Faciunt aūt ſeptē ante brumā diebus, nidos, & totidē ſequentibus pariunt. Hi dies & nautis ſunt noti, Nā in his tempeſtatē nō metuūt, Nidificāt aūt medio in mari. Nidi pilæ figura paulū eminēti, ore perꝗ̄ anguſto grandiū ſpongiaꝝ ſimilitudine, ex ſpinis aculeatis compacti, tanta duricie, ut ferro incidi nequeāt. Frangunt ictu ualido, ut ſpuma arida maris. Hactenus Plinius. Lucianus de trāquillitate Halcyonidū dierum teſtatur in dialogo, cui titulus ἀλκυών. Virgilius inter ꝓgnoſtica futuræ tēpeſtatis, hoc quoq; refert, Non tepidū ad ſolē pennas in littore pādunt Dilectæ Tethydi Halcyo-

ſe ſemper inquinetur. Author Diogenianus.

Agamemnonii putei. LX.

Ἀγαμεμνόνεια φρέατα, id eſt, Agamemnonii putei. De nouis & admirandis operibus dicebatur. Aiunt enim Agamemnonem & circa Aulidem, & paſſim in omni Græcia puteos effodiſſe, ne per æſtum aquarum inopia laborari poſſet. Author Zenodotus.

De fera comediſti. LXI.

Ἀγρίων βέβρωκας, id eſt, De fera comediſti, Dicebat̃ olim oſcitanti. Nam uulgo creditum carnẽ ferinam comeſam crebras oſcitationes excitare. Venuſtius erit, ſi commode transferatur ad ſupinos, oſcitabũdos & negligentes.

Ruris fons. LXII.

Ἀγροῦ πηγή, id eſt, Ruris fons. De nimium laborioſis, & perpetuo operi aſſidentibus. Cuiuſmodi fingit Menedemũ Terentius, Cõueniet item & de negocio laborioſo, cuiq; nunq̃ ex hauſti ſatis eſt. Nam hoc ipſum uerbum, πηγή hyperbolen habet copiæ non tantum apud Græcos, uerumetiam apud Latinos.

Aeſopicus ſanguis. LXIII.

Αἰσώπειον αἷμα, id eſt, Aeſopicus ſanguis. Delphi Aeſopum quẽdam nihil commeritũ interemerunt, Eamq; ob cãm iratum numen dira illis uaticinabatur. Sunt q putent hunc Aeſopum eſſe, cuius nomine ferunt̃ apologi. Tradũtq; hmõi quædam ſuper illius interitu, tametſi fabulis q̃ uero propiora. Cum Delphos ꝓfectus gentis illius iram in ſe conuiciis & contumelioſis apologis cõcitaſſet, Delphi ſacra phiala in huius peram clanculũ impoſita, Phocidẽ conſecuti, cõprehenſum ſacrilegii damnarũt obteſtãtemq; ac dira imprecantem præcipitarunt. Mox oborta peſtilentia, conſultum oraculum, admonuit ut Aeſopi manes placarent̃, itaq; Delphi monumentum Aeſopo conſtituerunt. Cæterum Græciæ principes, & eruditi, ſimulatq; cognouiſſent, indignam Aeſopi mortem, Aeſopicũ ſanguinem ulti ſunt, ſublatis iis, qui mortis fuerant authores. Vnde dici ſolitum, aut ubi qs præter meritum acerba pateret̃, aut ubi ꝓpter læſam innocentiam irati ſuperi, pœnam immittere uiderent̃. Meminit huius hiſtoriæ Plutarchus in cõmentario, cui titulus, περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων, Nempe Aeſopũ multã auri uim accepiſſe à Crœſo, uti Delphis ſplendide ſacrificaret, & Delphoꝝ ſingulis, quatuor minas diſtribueret. Vꝝ cum incidiſſet illi, neſcio qd diſſidii cum Delphis, ſacrum quidem fecit, Cæterum pecuniam, quam acceperat diſtribuẽdam, Sardis miſit, Delphos, indignos iudicans eo beneficio. Quamobrem irati, ſacrilegii condemnatũ, præcipitarũt è rupe quam Hyampeiam uocant. Eo facto, deus indicauit terræ ſterilitatem, & morboꝝ prodigioſorum uim inſtare. Proinde territi Delphi, in publicis Græciæ conuentibus aſſidue per præconẽ clamabant, ſiqs eſſet qui pœnas Aeſopi nomine de ſe uellet ſumere. Tandem tertia generatiõe Samius Idmon aduenit, nihil affinis Aeſopo, ſed nepos eorum, qui Aeſopum Sami emerant, huic cum pœnas quaſdam dediſſent, malis leuati ſunt. Indicat eodem in loco Plutarchus dici ſolere, quoties ſero pœna datur.

Manum ferulæ ſubduximus. LXIIII.

Et nos manum ferulæ ſubduximus. i. nos quoq; lr̃as didicimus, & præceptoꝝ opa ſumus uſi, Nã antiquus lr̃atores diſcipuloꝝ manus ferula cædebãt. Vñ manum ferulæ ſubduxiſſe dicunt̃, q deſierũt in ludo lr̃ario uerſari, neq; iam pueri docendi, ſed utcũq; docti ſunt. Iuuenalis in prima Satyra, Et nos ergo manũ ferulæ ſubduximus, & nos Conſiliũ dedimus Syllæ. Hieronymus, Subduximus accipere uidet̃, pro eo, quod eſt, ſubiecimus, ſuppoſuimus. Sic. n. ſcribit ad Domnionem, Et nos didicimus literas, & nos ſæpe manũ ferulæ ſubduximus, Niſi forte manũ ferulæ ſubducere pueri dicunt̃, cum metu plagæ ſubtrahunt manum.

Aetnæus cantharus. LXV.

Αἰτναῖος κάνθαρος, id eſt, Aetnæus ſcarabeus. De magnis & fœdis. Ariſtophanes in Pace, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως εἰσήγαγ᾽ Αἰτναῖον μέγιστον κάνθαρον. Aetnæum autem dixit quaſi prægrandem, uel quod in Aetna uarii, maximiq; ſcarabei ſint. Vel Aetnæos dixit, tanquam inſtar Aetnæ montis maximos. Porrò ſcarabeus inſecti genus, quod è ſtercore, ut naſcitur, ita paſcitur. Fabulis quoq; ante proditum eſt, Aetnam unum è Gigantibus præcipuum complexam fuiſſe, ac ſeruaſſe ne cum reliquis periret fulmine. Vnde & illud, οὔτε πῦρ οὐράνιον ἐπ᾽ αὐτὸν ἦλθεν, οὔτε Αἴτνη πιέζει αὐτόν, id eſt, Nec ignis cœleſtis illum attigit, nec Aetna illum premit. Author Diogenianus.

Ex tua officina. LXVI.

Nihil iam hac figura tritius. Ex tua officina, ex aliena officina. Ex noſtra officina depromi dicuntur, quæ à nobis inuenta, noſtroq; ingenio perfecta ſunt. Ex aliena, qbus ab alio mutuo ſumptis utimur ut noſtris. Nã officina locus ubi opifices ſuas exercent artes. Sumpta metaphora ab iis, q aliena opera in ſuis uendunt tabernis. Hoc quo longius traducetur ad res animi, hoc fuerit lepidius, ut hoc conſilii, quis non intelligat è tua prodiiſſe officina? Totum hoc negocii tuæ fuit officinæ.

Extra chorum ſaltare. LXVII.

ἐκτὸς χοροῦ ὀρχεῖσθαι, id eſt, Extra chorum ſaltare dicitur, qui dicit aut facit à re quam propoſuit, alienum aliquid. Etenim qui choros agunt, certis limitibus, certiſq; numeris adſtricti mouentur, ut liberum non ſit, quolibet euagari. Quod ſiquis diſcrepet à lege chori, ridiculus habeatur.

Exordiri telam. LXVIII.

Pleræq; metaphoræ, quæ ducunt à textrina, prouerbii faciem præ ſe ferunt. Plautus in Bacchidibus. Exorſa hæc tela eſt, non male omnino mihi. Rem enim, quam arte, conſilioq; inſtituimus, exordiri dicimur. Et reteximus, quæ denuo refingimus. Item illud ad Herēnium, Ego te iam dexteram ab exordio, id eſt, ab initio uitæ explicabo qualis ſis. Cognatum illi, quod alio cōmemorauimus loco. Ea tela texitur.

In caducum parietem inclinare. LXIX.

Prouerbiali figura, in caducum parietem inclinare dicimur, cum nitimur, cōfidimuſq; rei parum firmæ, ducta metaphora ab ædificiis. Hadrianus impator de Cōmodo adoptato & impii ſucceſſioni deſtinato, dictitare conſueuit, in caducum parietem inclinamus, & perdidimus quater milies ſeſtertium, quod populo & militibus pro adoptione Cōmodi dedimus. Caducum autem parietem uocabat, quod eſſet ualetudinarius, & rebus gerendis inhabilis eſſe uideretur. Item qui ſenis præſidio nititur, qui forma ſuperbit, qui in caducis fortunæ bonis uitæ præſidia collocat, recte dicetur, in caducum inclinare parietem. Huic proximum eſt illud Maronis, In te omnis domus inclinata recumbit.

Scipioni arundineo inniti. LXX.

Ad eandem formam pertinet, quod apud Hebræos in prouerbio fuiſſe uidetur, Arundineo inniti baculo, de eo, qui ſpes ſuas figit in his, qui non ſolum non poſſunt eſſe præſidio, uerumetiam noceant deſtituto. Siquidem arundineus ſcipio, non modo non ſuſtinet innitentem, uerumetiam manum penetrat, ac uulnerat. In libri Regum quarti, capite decimooctauo. Et item apud Prophetam Eſaiam, capite trigeſimoſexto. Ac rurſum apud Ezechielem, capite uigeſimonono, Aegyptus, & Aegypti rex baculus arundineus dicitur, cuius fiducia bellum ſuſcipiebatur, & futurum prædicitur, ut is cōfractus, non ſolum non fulciat innitentem, uerumetiam manum illius perterebret. Non admodum abludit ab illo, quod alibi retulimus, Ficulnum auxilium.

Homo Bombylius. LXXI.

Βομβύλιος ἄνθρωπος, id eſt, Bombylius homo, dicitur uerboſus, multiq; ſtrepitus, cæterum inutilis. Bombylius Græcis, apis genus, à ſonitu (ſicuti uidetur) appellatum, ingens, ſed ad mellificium inutile, fauos ſibi nectit è luto. Adagium apud Zenodotum refertur.

Buthus obambulat. LXXII.

Βοῦθος περιφοιτᾷ, id eſt, Buthus oberrat. De leuibus, ac ſtolidis dicebatur, A moribus Buthi cuiuſdam athletæ, qui uicerat in Pythiis ludis. Huius meminit Cratinus ἐν χείροσι, teſte Zenodoto. Fieri poteſt, ut huic id nominis inditum fuerit, ab edacitate, quod ſolidos boues uorare ſoleat. Nā cognominatus eſt & Hercules βουθοίνας, quod aliquando eſuriens, quēdam è bubus Theodamantis, quibus ille terram proſcindebat abductum occidit, ac uorauit. Vnde uidetur dici poſſe in edaces, hoc eſt, βουφάγους.

Bunas iudex eſt. LXXIII.

Βούνας δικάζει, id eſt, Bunas iudicat. In nonnullis codicibus ſcriptū eſt βουλέας, non βούνας, ſed deprauate, ni fallor, Vbi lis in longū pfert, nec unq̄ explicat. Qui mos nunc eſt pditiſſimis aduocatis noſtri tpis, ut ſub inde nouam reperiant cauſam pducendæ litis, quo plus nummoꝝ extorqueāt à litigatoribus. Parœmia nata à Buna quodam Athenienſi, cum eſſet controuerſia inter Calydonios & Eleos, utriq; rem ad arbitrium Bunæ detulerunt. Conuenerat autem, ut à manibus tēperarent, donec ille de negocio pnunciaſſet. Quod ubi ſenſiſſet Bunas, de induſtria, audiebat quidem utranq; partem, cæteꝝ perfictas occaſiones rem in longum diſtulit, nec unq̄ de lite uoluit pronunciare. Author Mnaſeas apud Zenodotum.

Bos ſub iugum. LXXIIII.

Βοῦς ὑπὸ ζυγόν, id eſt, Bos ſub iugum ubi quis aſſidue laborat, aut ubi ſe quis laborioſo inuoluit negocio. Ductum à bubus agricolis. Quin & hic erit locus utēdi, cum negabimus aliquem ad id trahendum negocii, ad quod adminiſtrandum parum ſit idoneus, ſed eum qui ſit aptus, quod bos iugo ducendo natus uideatur, non item canis, aut ceruus. Proinde confine fuerit illi quod alio poſitum eſt loco, Bos Clitellas.

Tenui filo. LXXV.

Tenui filo, pro ſtilo ſubtiliori, minuſq; grandiloqua oratione. Nam Rhetores treis faciunt orationis χαρακτῆρας, grandem, tenuem, & mediocrem, ſumpta metaphora à nentibus, aut certe à textoribus. Horatius, Tenui deducta poemata filo. Auſonius in oratione, qua Gratiano imperatori de conſulatu gratias agit, Tenuiori inquit, filo (ut dicitur) deducta libauerim. Cui diuerſum erit,

Craſſo filo, craſſiore filo. Veluti ſi dicas, Barbaros craſſo filo tractare rem Theologicam.

Tenui uena, Diuite uena, tenui canale. LXXVI.

Rem eandẽ alia reddũt metaphora, cũ aiũt, Paupe uena, benigna uena, diuite uena. Venã aũt appellant indolẽ, & uim genuinã ingenii, trãſlatione ducta, uel à fontibus, quoꝝ alii anguſtiore uena manant, aliis tanta, ut flumẽ ingens efficiãt, uel à metallis, quoꝝ etiam uenæ nõ genere tñ, ſed & copia differũt. Simillimũ his eſt, quod ait Quintilianus libro. xi. pleniore tamen hæc canali fluũt, uos Albani tumuli atq; luci.

ὑπερμαζᾷν. LXXVII.

μάζα Græcis genus eſt cibi è ſimila tritici, quod ut apparet in delitiis erat, unde uulgari ioco dicebant, ὑπερμαζᾷν ꝓ opipare ſplẽdidéq; uiuere, ſiue ob egregias Mazas, ſiue quod aliqd his ẽt lauti⁹ ſumerẽt, Cõſimili forma dicebant ματτυάζειν, à Mattya cibi gñe, quod Athenæus lib. xiiii. recenſet inter ſecundæ menſæ delitias.

Nec propius ferire. LXXVIII.

οὐδ᾽ ἴκταρ βάλλειν, id eſt, Ne propius qdem ferire dicunt, q ꝓcul abſunt à Scopo, multoq; interuallo aberrãt à re ꝓpoſita. Sumptũ eſt ab imperitis ſagittariis, cuiuſmodi cũ Diogenes ille Cynicus conſpexiſſet, proxime ſcopum cõſedit, rogatus, quid ſibi uellet, ne me feriat, inquit, innuens quiduis illum tacturũ potius q̃ ſcopum. Ergo qui nimiũ aberrant à ſigno, οὐδ᾽ ἴκταρ βάλλειν dicebant, perinde ualet, quaſi dicas, οὐδὲν ὅμοιον, id eſt, Nihil ſimile, ἀπὸ σκοποῦ dixit Homer⁹. Vſurpauit hoc adagiũ Plato lib. de Rep. nono, καὶ ταῦτα δὴ πάντα, πρὸς τύραννον πονηρίᾳ τε καὶ ἀθλιότητι πόλεως παραβαλλόμενα, τὸ λεγόμενον, οὐδ᾽ ἴκταρ βάλλει, id eſt, Atq; hæc qdem ſanè omnia ad tyrannũ collata, malitia miſeriaq; ciuitatis, haudquaq̃ accedũt ad ſcopũ ut prouerbio dici ſolet. Suidas admonet è linguæ proprietate dictum prouerbium uelut & illud quod proxime ſequitur. Huc alluſiſſe uidetur Lucianus in Dialogo, quem inſcripſit, ὑπὲρ τῶν εἰκόνων. μὴ γὰρ εἶναι τῶν τηλικούτων ἀξίαν, μηδ᾽ ἐγγὺς, id eſt, Neq; enim eſſe me tantis laudibus dignam, ne propè qdem. Item Ariſtides in Meltiade, οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐδ᾽ ἐγγὺς, id eſt, Multum abeſt, ut hæc ita ſe habeant. Adagium hoc referendum in gregem illorum, quæ commemorauimus alibi, τῆς θύρας ἁμαρτεῖν, & toto errare cœlo, & tota errare uia.

Diolygium malum. LXXIX.

Διολύγιον κακὸν, id eſt, Ingens malum, ipſa loquendi figura prouerbialis eſt. Vtitur hoc adagio Plato in Theæteto. Diolygium aũt proprie ſignificat maximũ, quodq; q̃diutiſſime durat, Platonis uerba ſunt hæc, ταῦτα οὐ διολύγιος φλυαρία δόξαι εἶναι; καὶ δικαίως, οὐ κατὰ γραῶν ὕθλων λεγόμενον, ἀλλὰ πέρα τοῦ μεγίστου φλυάφου, id eſt, Non ne hæc uel maxima nugamenta uidebuntur? Sanè uidebuntur, & quidem merito. Non iuxta deliramenta, quæ uocant anicularum, ſed ultra maximas nugas. Dicitur autem prouerbium, de eo, qui malo quopiam ingenti, ac diuturno tenetur.

Eadem tibi, & Pythia & Delia. LXXX.

ταυτά σοι καὶ πύθια καὶ δήλια, id eſt, Hæc tibi & Pythia & Delia. Quoties ſupremum aliquod opus ſignificamus. Perinde quaſi dicas hæc ſumma oium, quæ geſturus es in uita. Citat adagium ex Menandro. Natum aiũt ab oraculo quodam reddito Polycrati Samiorũ tyrãno. Nam is poſteaquã Rhenæam inſulã cœpiſſet, eiq; cõſecraſſet Apollini, cõſtitutis apud Delum ludis pulcherrimis Delphos miſit, conſulturos, utꝝ oporteret eos ludos Delios, an Pythios appellare. Rñdit oraculũ, ταῦτά σοι καὶ πύθια καὶ δήλια. Futurũ innuens, ut is propediem excederet è uita, idq; euenit. Itaq; res in prouerbium uerſa. Cæteꝝ ſi ſcribas ταυτὰ uertes eadem, ſi ταῦτα uertes hæc. Neq; enim ad ſenſum magni refert.

Claue findere ligna, & ſecuri fores aperire. LXXXI.

τῇ κλειδὶ τὰ ξύλα σχίζειν, τῇ δὲ ἀξίνῃ τὴν θύραν ἀνοιγνύειν πειρᾷς, id eſt, Claui ligna findere, ſecuri uero fores aperire conaris, cum res præpoſtere geritur, ueluti ſiquis liberos metu ſtudeat emendare, ſeruos beneficiis ſibi adiungere. Aut ſiquis apud imperitos philoſophicis rationibus agat, apud eruditos clamore & improbitate uincere conetur. Refert à Plutarcho, libello cui titulus, περὶ τοῦ ἀκούειν.

Bellerophontes literas. LXXXII.

Βελλεροφόντης τὰ γράμματα, id eſt, Bellerophontes literas. Subaudiendum uerbum aliquod ac cõmodum ſniæ, adfert, aut aliud aliquod. Locus erit huic ꝓuerbio, cum quis literas uelut commendatitias perfert, quæ contra ipſum ſint deſcriptæ. Vulgo literas Vriæ uocãt. Neq; diſſimilis eſt hiſtoria apud Hebræos. De Bellerophonteis literis huiuſmodi fabulam commemorant Græci. Bellerophontes propter occiſum Bellerum, Argos exilio mutãs, in Tirynthẽ peruenit. Prœtiq; regis hoſpitio eſt uſus. Interim Antea regis uxor, adoleſcentis amore correpta, cœpit illius animum ad ſtuprum ſollicitare, & ſui copiam obtulit. Ille ubi flagitiũ recuſaſſet, uidelicet hoſpitii religiõe permotus, illa prior occupans, uerſoq; in odium amore muliebri, Bellerophontem apud maritũ occulte defert, tanq̃ ab illo fuiſſet de ſtupro interpellata. Quod ubi perſuaſiſſet, quoad poterat regis aium in perniciem iuue-

nis inſtigabat, ſemper ad aurem occinẽs illud Homericum, τεθναίης ὦ προῖτ᾽ ἢ κάκτανε βελλεροφόντην, id eſt, Aut morere Prœte, aut interfice Bellerophõtem. Prœtus itaq; uere regio ingenio, & ut Homeri utar uerbo ἀγκυλομήτης, uelut officii cã Bellerophontẽ ad Iobaten hoſpitẽ mittit, additis lſis, uelut in illius cõmendationẽ ſcriptis. In his mandabat Iobatæ, ut iuuenẽ, quoquo pacto tolleret è medio. Bellerophon, ut eſt minime ſuſpicax innocentia, lſas acceptas reddit, ut fuerant, obſignatas. Quas ubi plegiſſet Iobates, quo Prœto gereret morem, aggredit̃ adoleſcẽtem honeſto titulo pimere. Nam hic fermè maloꝝ principum mos. Animũ iuuenis ſuapte ſponte ferocem, ad piclitandas uires, gl̃iamq; parãdam inflãmat. Ac p̃mum pſuadet, ut cum Chimæra congrediat̃. Id erat mõſtrum triforme. Prima leo, poſtrema draco, media ipſa Chimæra, id eſt, caprina ſpecie. Hãc Bellerophontes equo inſidens alato, telo confixit, confecitq́. Poſt aliis atq; aliis piculis obiecit iuuenẽ à qbus oĩbus cũ ille uictor rediret, rex & uirex admiratus, & ex euẽtu cõiectans innocentiã, lſas Prœti oñdit, generũ aſciuit, ac moriẽs, eidem impii ſucceſſionẽ tradidit. Itaq; qſqs imprudens aut nunciat aut facit qppiam, quo ſe pdit. In eum rectè dicet̃, βελλεροφόντης τὰ γράμματα. Aut qcunq; ſub officii prætextu lædit̃. Adagiũ recẽſet̃ à Zenodoto. Plautus in Bacchidib⁹, Tace nullus hõ dicit, hæ tabellæ te arguũt. Quas tu attuliſti, hæ te uinciri iubẽt, Aha Bellerophontẽ iã tuus me fecit filius. Egomet tabellas detuli, ut uincirer, ſine. Effert̃ adagiũ in hũc ẽt modũ, βελλεροφόντης κατὰ σαυτοῦ. i. Bellerophõtes aduerſus ſeipſum.

Cœno purã aquã turbans, nunq̃ inuenies potum. LXXXIII.

βορβόρῳ ὕδωρ λαμπρὸν μιαίνων οὔποθ᾽ εὑρήσεις ποτόν, id eſt, Si limpidã prexeris cœno aquã Spurcare, nunq̃ quod bibas, inueneris. Carmen eſt Trochaicũ, quod nos Hemiſtichio & carmine eiuſdem generis expreſſimus. Dici ſolitũ, ubi qs ea quæ ſunt per ſe pulcherrima, cõtaminat admixtis iis quæ ſunt turpiſſima. Veluti ſiqs poeticæ admiſceat obſcœnitatem, ſuo utiq; uitio. Nam ars per ſe ſyncera. Aut ſiquis Theologicã eruditionẽ hæreticis opinionibus deprauet, Aut ſpurcitia ſermonis inquinet, Aut prophanis contaminet lr̃is. Aut amicitiam p̃ncipis crebris offenſis irritet. Conueniet in hos quoq;, qbus hæc uita grauis eſt, idq; ipſoꝝ culpa, quod animi uitio, quæ per ſe moleſta nõ ſunt, moleſtiam adferre uideant̃. Quod ſi adſit mens, à ſtultis affectibus immunis, quicquid acciderit, uoluptati futurum eſt.

Charetis pollicitationes. LXXXIIII.

αἱ χάρητος ὑποσχέσεις, id eſt, Charetis pollicitatiões, Dici ſolitũ, ubi qs facile, ac benigne pmittit iuxta illud Naſonis, Promittas facito, qd. n. pmittere lædit? Pollicitis diues qlibet eſſe põt. Natum adagium à Charete quodam Athenienſiũ duce, q qduis cuiuis pollicebatur, at non præſtabat item, quod receperat. Hunc Charetem nũc fermè reges & pontifices imitantur, dum omnibus omnia promittũt, neq; recuſant qcq̃, ut ſaltẽ ſpe lætos à ſe dimittant. Atq; ultro etiam inuitant, ut rogent̃, ſpe uidelicet illectantes.

Ceſcon habitas. LXXXV.

κέσκον οἰκεῖς, id eſt, Ceſcum habitas. In ſtupidũ & Bardũ dicebat̃. Ceſcos Pamphiliæ ciuitas, cuius ciues ob uecordiã, ſtultitiáq; uulgo male audiebant. Iuxta Ceſcum urbem fluuius erat, cui nomen ἄνους, id eſt, amens. Quanq̃ Suidas, q & ipſe prouerbii meminit Ceſcũ ponit in Cilicia, non in Pamphylia. Vnde & uulgari ſermone iactatũ eſt, πόλις κέσκος νοῦν οὐκ ἔχουσα, id eſt, Ceſcus ciuitas mẽtis inops. Quadrabit et in cœtũ, aut conciliabulum hominum ſtultorum. Conuenit cum eo quod alias oſtendimus, Bœotica ſus. Adagium recenſet Zenodotus. Illud obiter admonendum, Locum hũc in Suida deprauatum haberi in dictione κέσκος, & pro κέσκον οὐκ ἔχειν legendum eſſe κέσκον οἰκεῖν.

Circulum abſoluere. LXXXVI.

τὸν κύκλον ἀποτελεῖν, id eſt, Circulum abſoluere, eſt rem omnibus numeris, omnibusq́; partibus perfectam reddere, Vnde & κυκλοπαιδεία dicta, quæ diſciplinaꝝ omnium uelut orbem abſoluerit, & ἐγκύκλιος παιδεία. Metaphora ſumpta uidet̃ à mathematicis, apud quos circularis figura perfectiſſima abſolutiſſimaq́; iudicat̃. Vnde illud nõ ſine cã laudatũ carmen de ſapiente, Et in ſeipſo totus teres atq; rotũdus. Externi neqd ualeat per leue morari. Cõfine illud, παντὶ ῥυθμῷ, id eſt, omni numero. Ita Fabius in præfatione libri octaui. Quam ut per omneis numeros & penitus cognoſcere, ad ſummam ſcientiæ neceſſarium eſt, ita incipientibus ſimplicius ac breuius tradi magis cõuenit, quod à muſicis ductum uidetur.

Calidam ueruti partem. LXXXVII.

τὸ θερμὸν τοῦ ὀβελοῦ, id eſt, Calidam ueruti partem. Subaudiendum arripuit, aut ſimile qppiam, ubi quis per imperitiam negocii, ea parte rem aggreditur, qua minime tutũ fuerat aggredi. Aut ubi quis ob inſcitiam, pro melioribus eligit peiora. Zenodotus ait huius adagii meminiſſe Sophoclem. Sumpta metaphora ab iis, qui per imprudentiam, eam ueruti partem manu prehendunt, quæ caleat, deinde offenſi reiiciunt, & alteram partem apprehendunt. Non uſquequaq; diſſimile huic, ἁλιεὺς πληγεὶς νόον οἴσει, id eſt, Piſcator uictus ſapiet, quod alio loco retulimus.

Titanicus

Titanicus aſpectus. LXXXVIII.

τιτανῶδες βλέπειν, id eſt, Titanicum tueri, hoc eſt, uultu Titanico obtueri. Titanicum autem toruum uocant, ac terricum, cuiuſmodi fuiſſe ferunt ueteres illi Titanes. Lucianus in Timone, ἐκτείνας γοῦν τὸν πώγωνα, καὶ τὰς ὀφρῦς ἀνατείνας, καὶ βρενθυόμενός τι πρὸς αὑτὸν ἔρχεται τιτανῶδες βλέπων, id eſt, Itaq; promiſſa barba, reductisq; ſuperciliis, ſecum murmurans neſcio quid, accedit, Titanico uultu aſpiciens. Idem in Icaromenippo, ὁ Ζεὺς μάλα φοβερῶς δριμύ τε καὶ τιτανῶδες εἰς ἐμὲ ἐνιδών, id eſt, At Iuppiter admodum terribiliter, acriterq; & Titanico me intuens uultu.

Thraces fœdera neſciunt. LXXXIX.

Θρᾷκες ὅρκια οὐκ ἐπίστανται, id eſt, Thraces fœdera nõ norũt. Apud Thraces euenit, ut natu maximus quidam iaculo per pectus adacto interierit. Vnde Ionibus & Aeolibus ueluti per ænigma dici ceptum, Θρᾷκες ὅρκια οὐκ ἐπίστανται, quod natu grandibus honos magis debeat apud hos, q legibus uiuũt. Porrò Thracum barbariem & immanitatem, perfidiamq; ſatis arguit interemptus à Polymeſtore Polydorus, hoſpitii iure uiolato. Et Euripides in Hecuba, τάχ' οὖν παρ' ὑμῖν ῥᾴδιον ξενοκτονεῖν, ἡμῖν δέ γ' αἰσχρὸν τοῖσιν Ἕλλησιν τόδε, id eſt, Iugulare forſitã hoſpitem uobis leue eſt. Nobis Achiuis iſtud oppido eſt graue.

Thunniſſare. XC.

Θυννίζειν. Græci trãſferũt pro ſtimulare, pũgereq;, uel quod hic piſcis, quo ſit palato gratior, pũgi ſoleat, uel quod ipſe piſcis adurat, pũgatq; contactu. Plinius libro. ix. capite. xv. rem auditu nouam memorat de Thynno. Ait in mari animalculũ eſſe perq̃ exiguum, aranei magnitudine, ſcorpionis effigie, id ſe Delphino, & ei q gladius uocat, crebro Delphini magnitudinem excedẽti, ſub pinna affigit aculeo, tantoq; infeſtat dolore, ut in naues ſæpenumero exiliant. Athenæus libro Dipnoſophiſtarum ſeptimo, prodidit Thunnoꝝ generi, quos Athenienſes Thynnidas appellant, ſubter uentrem pinnam affixam eſſe, quæ uocet athera, Addit piſci nomen inditum παρὰ τὸ θύειν, quod impetu feratur, præſertim cum œſtro concitus agitur, id quod illi accidit circa ſolſtitium æſtiuum, Id eſt animalculum in capite ſpecie ſcorpii, magnitudine drachmæ, Quo malo ſic exagitant, ut ex aquis ſubſiliant, non minus alte q̃ Delphini. Atq; huius rei teſtem adducit Ariſtotelem. Lucianus in Ioue Tragœdo, ἄπαγε, θυννῶδες τὸ ἐνθύμημα ὦ Πόσειδον, καὶ κομιδῆ παχύ, id eſt, Apage Thunnicũ enthymema Neptune & ſupra modum pingue. Rurſum in eodem Dialogo ad idem uerbum alludens, εἰ τἀμὰ οὕτως ὑμῖν ἀποτεθύννισται, id eſt, Si mea uobis ira expuncta ſunt. Adagium recenſetur à Diogeniano.

Citius uſura currit, q̃ Heraclitus. XCI.

Θᾶττον ὁ τόκος Ἡρακλείτω τρεχνίω φύγει, id eſt, Citius uſura, q̃ Heraclitus celerrimus currit. Admonet adagium abſtinendum à mutua pecunia, quæ credat ad uſuram. Nã opinione celerius recurrere diem uſurarium. Sumptum prouerbium ab Heraclito quodam celeritate currendi præter cæteros eximio, atq; excellenti. Iuxta Doricam Dialecticon dictum eſt, Ἡρακλείτω & τρεχνίω pro Ἡρακλείτου τρεχνίου. Videtur carmen fuiſſe Trochaicum tetrametrum catalecton paucis ſyllabis deprauatis.

Celerius q̃ Butes. XCII.

Θᾶττον ἢ Βούτης, id eſt, Celerius q̃ Butes, Hoc adagio ſignificabant aliquid quãprimum abſolui, compendioq; explicari. Quemadmodum ſolent ii, qui paucis uerbis, & iis trunce pronunciatis, longam ſententiam ſignificant, Aiunt hinc fuiſſe natum. Athenis inter picturas Stoæ porticus, depictus erat Butes quidam, atque ita pictus, ut ſumma capitis pars cum oculis duntaxat uideretur, uidelicet ut ſpectator imaginaretur reliquum corpus tegi montis obiectu, iu quo ingrediebatur. In eius igitur pictura quoniam nou multum operæ ſumpſerat pictor, prouerbio iactari conſueuit de his, quæ facile perficiuntur. Author Zenodotus.

Lydus oſtium clauſit. XCIII.

Λυδὸς τὴν θύραν ἔκλεισε, id eſt, Lydus oſtium clauſit. De furacibus dicebatur, quod Lydi nou diſcederent, niſi re quapiam ſublata. Quod ſi permittitur nobis diuinare (cur autem non permittatur in re tam uetuſta, cum nec author extet, nec interpres?) malim accipere de iis, qui rem quampiam obſcœnam aggreſſuri, fugitant arbitros, abduntq; ſeſe, propter Lydos mollicici notatos. Vnde & Plautus Lydum uolſum appellat. Alluſit ad prouerbium, atq; utinam aperuiſſet etiam Plutarchus in commentario, quem ſcripſit aduerſus Colotam, Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, καθάπερ ὁ Λυδὸς ἐφ' αὑτὸν ἀνοίγειν οὐ θύραν μίαν, ἀλλὰ ταῖς πλείσταις τῶν ἀπορειῶν, καὶ μεγίσταις περιβάλλειν τὸν Ἐπίκουρον, id eſt, At mihi uidetur, quemadmodum Lydus aduerſus ſeipſum, nõ unam aperire ianuam, ſed plurimis, ac maximis difficultatibus Epicurum inuoluere. Niſi ſicui magis placet, ut hic Plutarchi locus referat ad illud, quod alias dicetur, uiro Lydo negocium non erat.

Lydus in meridie. XCIIII.

Λυδὸς ἐν μεσημβρίᾳ, i. Lydus in meridie. In hoīem inſatiatæ, aut ēt intempeſtiuæ libidinis dictitabať. Narrāt Lydos adeo libidine ꝑditos fuiſſe, ut nō tm̄ noctu uacarēt uoluptati Venereæ, uerūetiam ipſo meridie laſciuirēt, manibus fœdū opus peragentes, unde & λυδιάζειν dicūt Græci pro Lydoꝝ more uitam agere. De gentis huius luxu, delitiiſq; multa cōmemorat Athenæus libro. xii. Meminimus alibi de conuiuio Sybaritico, in quo & Venus admiſcebatur. Porrò nullum eſt tempus magis alienum à coitu, q̄ uel meridiei ob æſtuantem ſolem, uel conuiuii, propter ſpiritus circa ſtomachū, & concoctionem occupatos.

Caprarius in æſtu. XCV.

Αἰπόλος ἐν καύματι, id eſt, Caprarius in æſtu. Cōſimilem habet ſenſum, uidelicet intempeſtiuæ libidinis. Nam his horis caprarii, dum ſeductis gregibus, in umbra latitant, laſciuire ſoliti ſcribuntur. Zenodotus utrunq; refert adagium, & item Suidas. Poterit ad quamuis uoluptatem accommodari non in tempore adhibitam.

Lydus cauponatur. XCVI.

Λυδὸς καπηλεύει, id eſt, Lydus cauponatur. In effœminatos, & uoluptatibus addictos iaciebať. Ex huiuſmodi natum hiſtoria tradunt. Cyrus rex deuictis Lydis imperauit, ut cauponiam exercerēt, neq; tractarēt arma, ſed ueſte ad terram uſq; demiſſa uterentur, quæ olim molliciem indicabat, ut ad eum modum ueluti in fœminas tranſformati, ad rebellionem fierent inutiles. Zenodotus author.

Lydorum Carycæ. XCVII.

Λυδῶν καρύκας, id eſt, Lydoꝝ Carycas antiq̄tus appellabant q̄cq̄d eſſet opipaꝝ, & uariis conditum cupediis. Nā Caryca cibi genus Lydii, ex multiiugis lautitiis & ſanguine cōfectū. Athenæus Dipnoſophiſtarum libro. xii. tradit Carycaꝝ apparatū primū repertum à Lydis. Efferť adagium integre ad hūc modū, μήτε Λυδῶν καρύκας, μήτε μαστίγων ψόφους, i. Nec Lydoꝝ Carycas, nec flagroꝝ ſtrepitus. Subaudiēdum uolo, aut ſimile q̄ppiam. i. nec blandimenta uolo, nec conuicia, nec nimiū blanda, nec rurſum aſpera nimiū.

Lupinum potum. XCVIII.

Λυκαῖον ποτόν, id eſt, Lupinum potum dicebāt, ubi quis uoluptatem ſuo periculo capitis emeret. Narrant duos erupiſſe fontes ſacros Apollini, quorum alter uino ſcateret, alter melle, ad quos cum aues aduolarent, arcu feriebantur. Porrò Apollo ſuper cætera cognomina dictus eſt & Lycius à luco quá aperit, ſiue à lupis interfectis. Author Zenodotus, atq; hinc ortum prouerbium, confine illi, ut canis è nilo.

Lupi decas. XCIX.

Λύκου δεκάς, id eſt, Lupi decas. Dictū apparet in eos, ad quos inhoneſti lucri pars aliqua, tametſi puſilla rediret. Aut in eos, q̄ largitionibus eſſent corrupti, alioſ'ue corrumperēt. Nam Athenis in foro ubi cauſæ agebantur, Lycus quidam genius ſcalptus ſtabat lupina ſpecie. Apud hanc ſtatuam Sycophantæ pecunia corrupti, uerſari conſueuerūt, uelut apud deum quempiam ſui quæſtus præſidem. Eiq; in dies ſingulos Triobolus ſecabatur. Authore Zenodoto, Meminit huius Ariſtophanes in Veſpis, εἰ ἱερῶν εἴπως ἐκκομίσαις τὸ τοῦ λύκου, id eſt, Siqua ſimulacrum efferre poſſies Lyci, Erat hoc quæſtus genus apud ueteres inuiſiſſimum eorum, qui in ius uocabāt, ut ex damnato dicta mulcta portionem aliquam præmii loco ferrent, Vnde & ſectores dicti ſunt, & quadruplatores.

Verba importat Hermodorus. C.

Λόγοισιν Ἑρμόδωρος ἐμπορεύεται, i. Verba Hermodorus importat. In eū dicebať, q̄ præter uerba nihil adferret. Quemadmodū Laches in Ecyra Terentiana Pamphilū filium rogat, num unā duntaxat ſn̄iam ſecum è Lemno reportaſſet. Aut in eos, q̄ uerba uendunt pecunia, quod in poetas, aduocatos, fumi uenditores, atq; in id genus homines recte dici poterit. Natū aiūt ab Hermodoro quodā Platonis auditore, q̄ commentarios ab illo conſcriptos, in Siciliam deportare conſueuerit, atq; inibi uenditare. Vnde Siculi, ut ſunt dicaces, rem in prouerbium uerterūt, dicentes, Hermodoꝝ pro mercibus importare uerba. Cæteꝝ Sophiſtæ & philoſophi lucubrationes ſuas, λόγους appellant.

CHILIADIS SECVNDAE CENTVRIA SEPTIMA.

Pomarius Hercules. I.

ἤλιος ἡρακλῆς, id eſt, Pomarius Hercules. Per cōtemptum dicebať in eum, q̄ nomen q̄dem magnificum gereret, cæteꝝ opibus nullis, nullaq; potentia pollens, Ab euentu
M natum. Narrat Suidas cū ruſtici q̄dam Herculi bouem eſſent immolaturi, iſq; rupto fune profugiſſet, nec eſſet, quod ſacrificareť, malum arreptum ſuppoſitis quatuor ramis, cruꝝ uice, deinde additis alteris duobus ceu cornuum loco, bouē utcūq; ſunt imitati, idq; ridiculū ſimulacrum pro uictima ſacrificarint Herculi. Iulius Pollux libro de uocabulis rerum

primo,

primo, fabulam aliquantò ſecus narrat, nempe ad hunc modũ. Solẽne eſt, inquit, apud Bœotos, Herculi malis rem diuinam facere. Cũq; iã adeſſet dei feſtũ, & immolandæ uictimæ tẽpus urgeret, (Porrò hoſtia erat aries) cũ ea ſetius adduceretur, propterea quod Aſopus fluuius, ita ſubito creuiſſet, ut tranſiri nõ poſſet, pueri, qui iuxta aram ludebant, ſacrificii ritũ nihilominus peregerũt, Pulchro cuipiam malo, quatuor ſtipulas, uice pedum addiderunt, rurſũ alia duo cornuum loco, imaginantes ſeſe ad eum modum arietẽ immolare. Creditum eſt, Herculem hac uictima magnopere delectatũ, proinde manſiſſe apud Thebanos hunc morem, ut malis ſacrificaretur Herculi, Cognomẽ hinc additũ deo, ut ἡρακλῆς μήλων, id eſt, Hercules malorum uocaretur.

Verecundia inutilis uiro egenti. II.

αἰδὼς δ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ προΐκτῃ, Ita legiť apud Homerũ, Apud Heſiodum item, αἰδὼς δ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει, id eſt, Verũ homini pudor haudquaq̃ conducit egeno. Is uerſus in prouerbiũ abiit. Admonet autem abiiciendũ pudorem, quoties urget neceſſitas. Eſt enim uerecundia cum ad multa uehementer inutilis, tum maxime cũ res poſtulat, ut omnia nobis ſint facienda. Eodem alluſit. Euripides in Iphigenia in Aulide, ὅμως δ᾽ ὅσον γε δυνατὸν, αἰδεῖσθαι χρεὼν, id eſt, Verũtamen pudere oportet eatenus. Quoad licet. Homerus Iliados. ω. ſcribit, uerecũdiam, ſeu reuerentiam plurimũ prodeſſe, & eandem officere plurimũ. οὐδέ οἱ αἰδὼς γίγνεται ἥτ᾽ ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ᾽ ὀνίνησιν, id eſt, Nec pudor eſt illi, qui uel lædit uehementer, Vel multum prodeſt homini.

Ventrem mihi obiicis. III.

Cõmemoranť & hi uerſus in Græcanicorũ adagiorum collectaneis, γαστέρα μοι προφέρεις καὶ λιμοῦ ὄνειδος ἁπάντων ἢ πλήρης μὲν ἐλαφροτέρη κενεὴ δὲ βαρεῖα, id eſt, Ventrem mi obiectas quo probrum haud pulchrius ullum. Plenus is eſt leuior, grauis idem, ubi pendet inanis. Equidem ubi prouerbium ſit, non uideo, niſi in hoc, κάλλιστον ὄνειδος, quod apud Græcos prouerbii uice uidetur uſurpatum. Euripides in Iphigenia Aulidenſi, καλόν γέ μοι τοὔνειδος ἐξωνείδισας, id eſt, Mihi opprobraſti probrum honeſtum ſcilicet. Aut in ea parte uelut ænigmata, leuis cum plenus eſt, grauis cum inanis. Nam reliqua uaſcula, quo pleniora ſunt, hoc ſunt grauiora, quo magis inania, hoc leuiora. Contra uenter, quo diſtentior cibo, hoc leuior eſt propter auctos, excitatosq; paſtu ſpiritus.

Turpe ſilere. IIII.

αἰσχρὸν σιωπᾶν, i. Turpe ſilere. Hoc licebit uti, quoties qs alterius exemplo extimulať ad ſtudiũ, aut negociũ aliqď ſuſcipiendũ. Aut natũ, aut certe uſurpatũ ab Ariſtotele, q cũ Iſocrates rhetoricen doceret, æmulatione commotus, cœpit & ipſe Pomœridianis illis ſuis περιπάτοις dicendi artem docere, dicens illud αἰσχρὸν σιωπᾶν λαλοῦντος Ἰσοκράτους, id eſt, Turpe ſilere, loquente Iſocrate. M. Tullius ad Atticũ libro ſexto. Ego (niſi Bibulus, qui dũ unus hoſpes in Syria fuit pedem porta nõ plus extulit, q̃ domo ſua) admirareť de triũpho æquo animo eſſem. Nũc uero, αἰσχρὸν σιωπᾶν. Hoc nunc quidam abutuntur, nihil exiſtimantes turpius, q̃ ſilere, ne apud homines illiteratos parum eruditi, parumq; diſerti uideantur. Vnde apud Lucianum præceptũ illud ἅπαντα δύναται ῥήτορος μήποτε σιωπᾶν, Ne unq̃ ſile, Propterea qď apud imperitos is demum infans & imperitus habeať, qui non perpetuo garriat.

Munerum animus optimus. V.

Ξενίων δέ τε θυμὸς ἄριστος, id eſt, Munerum autem animus optimus. Hemiſtichion Heroicũ prouerbiale, quo ſignificatur, in amicorũ muneribus non eſſe ſpectandũ rei miſſæ precium, ſed mittentis potius animũ, ut Xerſes ille aquã manibus hauſtam, à ruſtico libenter accepit. Et Chriſtus uiduæ nũmulos, oĩbus diuitũ muneribus prætulit. Et qdam monet exiguũ munus à tenui miſſum amico, perinde, ut maximũ, boni cõſulere. Plini⁹ in præfatione diuerſa extulit metaphora, Verũ & diis lacte ruſtici, multæq; gentes ſupplicãt, & mola tantũ ſalſa litant, q non habẽt thura. Quin hodieq; tritiſſimũ eſt, ut q munus aliquod offerant, animũ iubeant ſpectari, non rem. Referť adagiũ à Phurnuto in opere de natura Deorũ.

Neſcit capitis & inguinis diſcrimen. VI.

Qui eo impudentiæ uel cæcitatis potius deuenerũt, ut nullũ prorſus faciant diſcrimen inter honeſtũ ac turpe, hi neſcire dicunť, qd interſit inter caput & inguen, Inter honeſta corporis mẽbra, caput primũ obtinet locũ, ac proinde recte nudať, quæ uero ſub uentre ſunt, ut inhoneſta, teguntť. Iuuenalis de muliere temulenta, Quid.n. Venus ebria curat? Inguinis & capitis quæ ſint diſcrimina neſcit, Prouerbiali figura dictum uideť. Vnde & Plato ἀκέφαλον μῦθον appellat inhoneſtam & impudicam orationem.

Multitudo imperatorum Cariam perdidit. VII.

πολλοὶ στρατηγοὶ Καρίαν ἀπώλεσαν, id eſt, Multi duces deperdidere Cariam. Admonet ſenari⁹ nihil eſſe pernitioſius licentia multitudinis, dum nulli pareť, ſed pro ſua qſq; libidine rem gerit. Hanc græci uocant ἀναρχίαν, malum penè Tyrannide peius, qua nihil poteſt eſſe peius. Par autem ma-

lum eſt πολυαρχία cum eo quod dicit μοναρχία, Idem docet Homericũ illud Iliados libro ſecũdo, quod ipſum in prouerbiũ abiit, οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, i. Multos imperitare malum eſt, rex unicus eſto. Nã his uerbis Vlyſſes Therſiten ſeditioſum cõpeſcit. Natũ adagium à Caribus quondã florẽtiſſimis, poſtea per ciuiles ſeditiones eò redactis, ut ẽt in uilitatis prouerbiũ abierint, quẽadmodũ alio docuimus loco.

Mus albus. VIII.

μῦς λευκός, id eſt, Mus albus, apud Suidam, μῦς κακός id eſt, mus malus, apud Diogenianũ. In hominem laſciuum & libidinis immodicæ dicebatur. Nam mures domeſtici ſalaciſſimi ſunt, præſertim albi. Aelianus miram eſſe muꝝ ſalacitatem authorum teſtimoniis docet, libro. xii. capite decimo, Atq; inter multa illud addit, Epicratem in fabula quapiam cum mulierem ſignificare uellet prodigioſæ libidinis, μυωνίαν appellaſſe, citatq; prouerbium, μῦς λευκός. Ex Philemonis comœdia. Vnde receptum uidetur, ut inter amatoria blandimẽta, quemadmodum paſſerculi, columbulæ, & id genus aliorum, itidem & muris cognomentum uſurpetur. Martialis, Nam cũ me murem, cũ me tua lumina dicas.

Facies tua computat annos. IX.

Prouerbiali nimiꝝ ſchemate dictum à Iuuenale in uetulam, iam ἔξωρον, quidem, & ad Veneris luſus proſum intempeſtiuã, ſed quæ uerboꝝ negotiis puellam etiamdũ ageret. Facies tua computat annos, hoc eſt, frõtis rugæ, numeꝝ annoꝝ tuoꝝ præferũt, quãq̃ libido nondũ in te conſenuit. Congruit huic Apologus de crocodilo, cui iactanti maioꝝ ſuoꝝ claritatem, & primas in certaminibus partes, uulpes ad hunc modum reſpondit, ἀλλὰ κἂν μὴ σὺ λέγῃς, ἀλλ' ἀπὸ δέρματός γε φαίνῃ, ὡς ἐκ πολλῶν ἐτῶν εἶ γεγυμνασμένος, id eſt, Quin & ſi tu non dixeris, tamen ipſa pelle præ te fers, quod multos iã annos in certaminibus ſis uerſatus.

Phœnice rarior. X.

φοίνικος σπανιώτερος, id eſt, Phœnice rarior. De rebus aut etiam hominibus inuentu perq̃ raris. Natũ adagiũ à fabula phœnicis auis, de qua ſcribit Plini' libro decimo, capite. ii. Et ante omneis nobilem Arabiæ Phœnicẽ, haud ſcio an fabuloſe, Vnũ in toto orbe, nec uiſum magnope. Aqlæ narrat magnitudine, auri fulgore circa colla, cætera purpureus, cæruleã roſeis caudam pennis diſtinguentibus criſtis faciem, caputq; plumeo apice honeſtãte. Commemorant hoc loco & alia quædã de Phœnice prodigioſa, quæ quoniã ad prouerbii ſententiã, nihil attinent, cui licebit inibi legenda, relinquo. Ouidius in Transformationũ libro decimoqnto ſub perſona Pythagoræ, Vna eſt quæ reparet ſeq; ipſa reſeminet ales, Aſſyrii Phœnica uocant, nec fruge nec herbis, Sed Thuris lachrymis & ſucco uiuit amomi. Hæc ubicũq; ſuæ cõpleuit ſæcula uitæ Ilicis in ramis tremulæq; cacumine palmæ, Vnguibus, & duro nidum ſibi conſtruit ore, Quo ſimulac caſias & nardi lenis ariſtas, Quaſſaq; cum fulua ſubſtrauit cynnama myrrha, Se ſuperimponit, finitq; in odoribus æuũ, Inde ferũt totidem, q uiuere debeat annos, Corpore de patrio paruũ Phœnica renaſci, Cũ dedit huic ætas uires, oneriq; ferẽdo eſt, Ponderibus nidi, ramos leuat arboribus altæ, Fertq; pius, cunasq; ſuas, patriũq; ſepulchrum. Perq; leues auras Hyperionis æde potitus, Ante fores ſacras Hyperionis æde reponit. Extat de Phœnice carmen & Firmiani Lactantii non inconcinnũ, per Muſas, neq; faſtidiendum.

Non es laudandus, ne in cœna quidem. XI.

οὐκ ἐπαινεθείης οὐδ' ἐν περιδείπνῳ, id eſt, Non queas laudari, ne in parẽtalibus qdem, In hominẽ dicebat' uehementer illaudatũ. Antiquis mos erat, præſertim Atticis in cœnis funeralibus, quas Græci περίδειπνα uocant, laudare uita defunctũ, etiamſi paꝝ meruiſſet in uita. Siqdem (ut inqt Ouidius) Paſcitur in uiuis liuor, poſt fata quieſcit. Vnde fit, ut uiuos nonnunq̃ merita laude fraudemus, mortuis etiam immeritam tribuamus. Fortaſſis hinc ductũ eſt, quod antiquitus mos fuiſſe uidet', ut in cõpotationibus aliquorũ, etiam uiuentium laudes dicerentur. Quemadmodũ apud Platonem Alcibiades Socratis encomium refert. Eiuſmodi uero laudes non admodũ ſpecioſæ uidebantur, ut inter pocula decantatæ. Nec obſurdũ arbitror, ſiqs ad priſcoꝝ conſuetudinem referat parœmiam, qua fieri ſolet, ut in conuiuiis citharœdus, aut Deorum, aut inſignũ uiroꝝ facta cantaret. Velut apud Homeꝝ in omnibus fermè conuiuiis. Apud Virgilium item, cithara crinitus Iopas Perſonat aurata. Tametſi hæ quoq; laudes plerumq; ad auditoꝝ gratiam fingebant'. Adagium refertur à Diogeniano.

Pedibus in ſententiam diſcedere. XII.

Quid ſit pedibus in ſñiam diſcedere, & qd pedaria ſñia, ſatis explicuit Aulus Gellius. Id ſi transferatur ad quãlibet alienæ ſententiæ comprobationẽ, prouerbii formã accipiet. Veluti ſiqs dicat. Non eſt uiri prudentis, qcqd uxori libuerit, ꝓtinus in illius ſñiam pedib' diſcedere. Aut par eſt, ut affectus in rõnis ſñiam pedibus diſcedat, non cõtra. Ego uero in tuã ſñiam manibus, pedibusq;, ac toto corpe diſcedo. Nam Flauius Vopiſcus in uita Aureliani Impatoris, indicat & manuũ porrectiõe ſñiam alienã cõprobari ſolere, Sic. n. ſcribit. Deinde aliis manus porrigentibus, aliis pedibus in ſñiam eũtibus,

pleriſq; uerbo conſentientibus cōditū eſt ſenatuſconſultū. Quin ēt ſubſcribere ſniæ, ſubſcribere iudicio, ſubſcribere uoluntati, ſuffragari, refragari, atq; id genus aliæ metaphoræ, quoties longule trahūtur ab oratione ſimplici, in ꝓuerbii ſpeciē paulatim abeunt. Suſtine & abſtine. XIII.

Epictetus Cynicæ ſectæ philoſophus uniuerſa philoſophoꝝ dogmata, quæ ad humanæ uitæ ptineāt felicitatē, quæq; tot uoluminibus uix explicant cæteri, duob⁹ uerbis abſolute cōplexus eſt, quæ iam olim ꝓuerbii uice celebrantur à doctis, digna ꝓfecto, quæ omnibus parietibus, omnib⁹ columnis inſcribantur, omnibus anulis inſcalpantur. Ea ſunt huiuſmodi, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id eſt, Suſtine & abſtine. Quoꝝ altero monemur, ut aduerſa fortiter toleremus, altero, ut ab illicitis temperem⁹ uoluptatibus. Referuntur in Noctibus Gellianis.

Naturam expellas furca, tamen uſq; recurrit. XIIII.

Cum uideā à Græcis q̄dam uelut obtorto, quod aiunt, collo, in ꝓuerbioꝝ aceruum trahi, cur ego uerear, eiuſmodi recenſere, quæ p̄ter adagii figuram, ita uenuſte dicta ſunt, ut uenuſtius dici non poſſint? Quod genus ē illud eiuſdē Horatii in Epiſtolis, Naturā expellas furca, tñ uſq; recurret. Sēſus ē, haud facile dediſci, quæ nobis natura penitus indidit, atq; inſeuit. Quod ſiq̄n ui fit, ut uel metu, uel pudore, uel alia quauis cauſa, perſonā alienā ſumamus, facile per occaſionē redimus ad mores naturales. Velut q metuunt peccare, non uirtutis amore, ſed formidine fuſtis, ii ſimulatq; tollitur fuſtis, recurrunt ad mores priſtinos. Et Terentius, Si ſperat fore clam, rurſus ad ingeniū redit. Ducta eſt metaphora à ramis q appoſita furca, torquent̄ alio, q̄ natura poſuerat. Qua ſublata, rurſum uergūt eodē, quo prius. Pindarus eandē ſniam aliter extulit, τὸ γὰρ ἐμφυὲς, οὔτ᾽ αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ᾽ ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος, i. Nam ingeniū, natiuamq; indolē, nec aſtuta uulpes, neq; ꝑualidi leones mutare queriut. Quantumuis.n. cicures leonē ſemp redit ad genuinā feritatē, nec uulpes unq̄ obliuiſcitur fraudulentiæ natiuæ, quantumuis manſuefacta.

Nauis annoſa, haudquaquam nauigabit per mare XV.

Ναῦς παλαιὰ πόντον οὐχὶ πλώσει, id eſt, Nauis antiqua nō nauigabit per mare. Cōgruit in eos, qui iam ob ætatis imbecillitatem ad res arduas obeundas, ſuſtinendaq; pericula parum ſunt idonei, ac primū ipſi pereunt oppreſſi negocioꝝ magnitudine, & in diſcrimē adducunt̄ quoꝝ res agit̄. Nota eſt allegoria. Refertur adagium à Diogeniano. Ni pater eſſes. XVI.

Εἰ μὴ πατὴρ ἦσθα, id eſt, Ni pater eſſes. Hoc uulgo dici conſueuit, quoties honoris, aut metus cauſa conuiciū reticebant, & coniiciendū relinquebāt. Plene ſic efferet̄, εἰ μὴ πατὴρ ἦσθ᾽, εἶπον ἄν σ᾽ οὐκ εὖ φρονεῖν, id eſt, Ni pater eſſes, te ſapere dicerem haud bene. Eſt autem uerſus hic in Antigone Sophoclis. Sunt enim Aemonis uerba Creontem patrem obiurgantis, quod ſponſam filii pararet occidere. Itaq; quoties ſenis, aut potentis, aut alioqui uenerandi ſententiam nobis haudquaq̄ probari ſignificabimus, cui tamen honoris cauſa nolimus refragari, ueluti ſiquis opinionem Ariſtotelicā apud Peripateticos, tecte damnare uellet, loquetur ad hunc modum. Habet hæc ſententia grauiſſimum authorem, Fortaſſis enim phas non eſt ab Ariſtotele diſſentire, Alioqui, εἰ μὴ πατὴρ ἦσθα, hoc eſt, niſi authoritati deferrem, habeo quo refellam. Quod ſi mutilum efferas, pluſculū etiā habebit grãæ. Refertur à Diogeniano. Magnum os anni. XVII.

Μέγα στόμα τοῦ ἐνιαυτοῦ, id eſt, Magnum os anni. Dicebatur quoties uberior rerum prouentus, aut uilior annona animos & loquendi libertatem adderet, alioqui timidioribus. Nō admodum diſſidet ab illo. Fœnum habet in cornu. Itē illo. Argenti fontes loquunt̄. Megaricæ ſphinges. XVIII.

Μεγαρικαὶ σφίγγες, id eſt, Megaricæ ſphinges, Ita ſcorta quædam uulgus olim appellabat, ſiue quod uulgo molles ſphictæ παρὰ τὸ σφίγγω, dicuntur apud Græcos, ſiue quod apud Megarenſes nutrix ſphinx appelletur, ſiue quod Magarenſium mores improbi, fictiq; & populari conuicio quōdam notati fuerint. Vnde Ariſtophanes in Veſpis, riſum Megaricum, de quo dictum eſt alibi, taxat, μηδ᾽ αὖ γέλωτα Μεγαρόθεν κεκλεμμένον, id eſt, Sed ne Megaricos rurſus ifractos iocos. Riſum ſeu iocum Megaricum intelligit molliciem Megarenſium. Refertur in collectaneis Diogeniani.

Mellis medulla. XIX.

Μέλιτος μυελὸς, id eſt, Mellis medulla. De re maiorem in modum ſuaui dicebatur. Vnde & Ennius apud M. Tullium quendam Suadæ medullam appellat, ob ſingularem ſuauiloquentiam. Nam quod optimum eſt, id natura uidetur intime recondidiſſe. Vnde & illa paſſim obuia, in medullis, & medullitus amare, non diſſident à ſimulacro prouerbiali. Meliores nanciſci aues. XX.

Ἀμεινόνων οἰωνῶν τυχεῖν, id eſt, Meliores nanciſci aues dicuntur, quibus poſt res aduerſas ſuccedunt proſperiora. Nam ut apud Latinos aues & ales interdum non animal, ſed omen ipſum, & augurium ſignificat, itidem apud Græcos, οἰωνὸς & ὄρνις, cum στρουθὸς nō eodem accipiatur modo, quē

admodum indicat Euſtathius in primũ Odiſſeæ librum. Horatius in Odis, Mala ducis aui domum. Idem alibi, Mæonii carminis alite. Homer⁹ Iliados. ω. μὴ δέ μοι αὐτὴ ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὸς πέλε, id eſt, Hiſce mihi, ne tu fueris mala in ædibus ales. Rurſum eiuſdẽ operis. μ. εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης, id eſt, Optimum id augurium eſt, patriam uirtute tueri. Laborauit aũt hac ſuperſtitione antiquitas, ut in magnis rebus aggrediundis auium occurſus obſeruaret, neq; defuerunt, qui eam uelut artẽ profiterẽtur. Atq; hinc apud Romanos Augurũ collegiũ. Iam penè exploſa eſt apud Chriſtianos huius ꝓfeſſionis ſuperſtitio, ſed ita ut in eius locũ ſucceſſerit malũ propè peſtilẽtius, atq; adeo cõduplicatũ, nẽpe hoꝝ q ex aſtris futura ꝓnunciãt, Et alioꝝ, q numinis afflatũ mẽtiẽtes, apud credulã & indoctã plebeculã ꝓphetæ uolũt haberi. Atq miꝝ eſt utroſq; inuenire, qbus iponãt. Imponũt.n. nõ uulgo tantũ, uerum ẽt ipſis regibus & orbis moderatoribus. Aliud genus remi. XXI.

ἄλλο γένος κώπης, Id eſt, Aliud genus remi. Dicebatur olim, ubi quiſpiam res nouas, & antea nõ uiſas induceret. Aut ubi quis uerſis moribus priſtinis, nouum et inuſitatũ uitæ genus inſtitueret. Hinc ortum aiunt, quod Hercules cum ad boues Erithræas nauigaret, leonis exuuio carbaſi uice, Claua mali loco, pro rudẽtibus pharetræ loris, pro remo arcu, deniq; pro nauigio lebete ſit uſus. Quod inuſitatum profecto nauigandi genus, cum uidiſſent accolæ, acclamabant, ἄλλο γένος κώπης, Refertur in Plutarchi collectaneis. Clamoſior Lauro ardente. XXII.

μεῖζονα βοᾷ δάφνης χλωρᾶς καιομένης, id eſt, Magis uociferatur, q̃ Laurus uiridis incenſa, propterea, quod Laurus adhuc uirens in ignem coniecta, maximos crepitus ædit. Vñ & in maleficiis amatoriis incendi conſueuit, tanq̃ amantium querimonias repræſentãs. Daphnis me malus urit, ego hãc in Daphnide laurum. Refertur à Diogeniano. Nunc leguminum meſſis. XXIII.

νῦν ὀσπρίων ἄμητος, id eſt, Nunc leguminũ meſſis, id eſt, nunc tempeſtiuũ, hoc aut illud agere. Velut ſiquis admoneat iuuenem nunc adeſſe tempus, parandæ gloriæ. parandæ eruditioni, parandis opibus idoneum, dicat, νῦν ὀσπρίων ἄμητος. Sumptũ à ruſticis, qui tum maxime uigilant, nec ſinũt illud tempus per ocium perire. Recenſetur à Diogeniano. Nunc dii beati. XXIIII.

νῦν θεοὶ μάκαρες, i. Nũc dii beati. Vox erat uelut adgaudẽtis, & ad gratulãtis, quoties nocẽtibus ſuppliciũ meritis dignũ cõtigiſſet, pinde quaſi Diis & iucundũ & honeſtũ ſit, ut ſcelerati dent pœnas. Contra probroſum ſi uiris improbis res ſecundæ ſint, uidelicet iuxta ſentẽtiam illam prouerbialem θεοῦ δ᾽ ὄνειδος τοὺς κακοὺς εὐδαιμονεῖν, id eſt, Probrum eſt deo, ſi res malis ſint proſperæ. Siquidem hinc alii collegerunt nullos omnino deos eſſe. Ordinem deſerere. XXV.

λιπεῖν τὴν τάξιν, id eſt, Ordinẽ deſerere dicitur, qui deeſt officio ſuo in re quapiã peragenda. Ducta allegoria ab iis, q ſtant in acie. Nã pœna capitalis erat, q locũ ab iperatore datũ deſeruiſſet, unde & deſertoris uocabulũ apud militares homines ignominioſiſſimũ Plato libro de legibus iubet, τὸν καταλελοιπότα τὴν φρουρὰν, i. q excubias deſeruiſſet, in foro ꝓpalàm deſcribi, infamiæ notæq; cauſa, tanq̃ is, quod in ipſo erat, Rempublicã omnem prodiderit loco relicto. Ariſtophanes in Veſpiis, φυλακὴν καταλύειν νυκτερινὴν διδάσκομαι, id eſt, Deſerere nocturnã doceor cuſtodiã. Lucianus in libello de mercede ſeruientibus, χρὴ οὖν σε ἀεὶ σὺν αὐτῷ ὁρᾶσθαι, καὶ μηδέ ποτε ἀπολείπεσθαι, ἀλλ᾽ ἕωθεν ἐξαναστάντα παρέχειν σεαυτὸν ὀφθησόμενον ἐν τῇ θεραπείᾳ, καὶ μὴ λιπεῖν τὴν τάξιν, id eſt, Neceſſum eſt itaq;, ut aſſidue apud illum cõſpiciaris, neq; deſis unquam, quin diluculo ſurgas, teq; in famulitio conſpiciẽdum exhibeas, neq; deſeras ordinem. Ouium nullus uſus. XXVI.

προβάτων οὐδὲν ὄφελος ἐὰν ὁ ποιμὴν ἀπῇ, id eſt, Ouium nulla utilitas, ſi paſtor abſit. Admonet adagium ἀναρχίαν, rem eſſe omnium pernitioſiſſimam. Nihil recte faciũt miniſtri, niſi adſit herus. Inutiles diſcipuli quoties abeſt præceptor. Inutilis populus, ni principis authoritate gubernetur. Apparet ſenarium fuiſſe. Nam paucis ſyllabis commutatis, reſtituetur hoc pacto, προβάτων γὰρ οὐδὲν ὄφελος ἂν ποιμὴν ἀπῇ, id eſt, Nanq; uſus ouium nullus, ubi paſtor deeſt. De huius animantis ſtultitia, quanq; ſibi ſit inutile, ni paſtoris cura ſuccurrat, lege, quæ alias ex Ariſtotele citauim⁹ in prouerbio, Ouium mores. Periculum proræ ſelis. XXVII.

κίνδυνος ἡ ἐν πρώρᾳ σελίς, id eſt, Periculum ſella proræ. Quoties in re quapiam præcipuum periculum, caputq; negocii eſſe ſignificamus. Nam hoſtes expugnaturi nauim, in proram primum aſſultum faciunt. Selis autem ſella eſt, quæ in proris eſſe conſueuit, ſi Zenodoto credimus.

Impete peritum artis. XXVIII.

βάλλεις ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην, id eſt, Iaculare in eum, qui nouit artem, ubi quis cõuicium facit homini, qui norit & ipſe retorquere cõuicium, aut qui carpit uelut imperitum, qui non inferior ſit in artis ſcientia. Sumpta metaphora uidetur ab iis, qui iaculo, aut ſaxo petunt, eum qui calleat ictum, uel declinare, uel in iaculantem retorquere.

Philippi gallus. XXIX.

φιλίππου ἀλεκτρυών, id eſt, Philippi gallus. Hoc dictitari conſueuit, ubi quis de leui quopiam facinore perinde ut maximo ſeſe iactaret. Nam Alectryon dux quidam erat Philippi regis, quẽ Chares Athenienſis confecerit. Apparet autem Charetem hunc huius facti nimium crebro nimiſq́; inſolenter apud populum Athenienſem uerba facere ſolere, ut hinc uulgo ſit uſurpatum. Recenſetur apud Zenodotum.

Parit puella, etiam ſi male adſit uiro. XXX.

τίκτει κόρη ὅταν κακῶς ἀνδρὶ παρῇ, id eſt, Parit puella, cum male etiam adfuerit uiro. Dici conueniet, quoties res facile conficitur ex ſententia, etiam ſi negligenter & ignauiter geſta fuerit. Veluti puella propter ætatis felicitatem facile gerit uterum, etiam ſi cum uiro non admodum uiro rem habuerit. Non item anus, imo bis uirum requirit ætas affecta mulieris. Ea res nec Auguſtinum fugit Theologum. Nam quæſtionem quod Abraham authore Paulo, Saræ effetus, tamen ex Cethura ſuſtuliſſe prolem legitur, ſic explicat ut dicat illum Saræ anui effœtũ fuiſſe, Cethuræ puellæ fuiſſe uirum. Egregium ingenium etiam ſub malo, & indiligente præceptore bonas literas aſſequitur. Contra, ſi diſcipulus ſit ὄνος λύρας, præceptor etiam optimus, oleum perdit & operam.

Paſetis ſemiobolus. XXXI.

τὸ πάσητος ἡμιωβόλιον, id eſt, Paſetis ſemiobolus. De re noua ſtupendaq́;, & præſtigiis ſimillima. Veluti cum orator efficit, ut eadem cauſa primum optima, mox peſſima uideatur, res eadem maxima, ſtatimq́; minima appareat. Et cum Sophiſtæ demonſtrãt eundem & aſinum eſſe, & hominem. Aut ubi quis aſſeuerat id factum, quod citra magiam aliquam fieri non potuerit, licebit ἐπιφωνεῖν πάσητος ἡμιωβόλιον, Nec intempeſtiuiter dixeris, cum quidam ita dant munus aliquod, ut idem mox arte quadam ad ſe retrahant. Tradunt Paſetem quẽdam præſtigiarum & magiæ peritia, primum nomen meruiſſe. Is incantamentis quibuſdam efficiebat ut repente conuiuium omnibus inſtructum partibus adeſſe uideretur. Rurſum ubi libuiſſet, omnia protinus euaneſcebant. Emebat autem frequenter, preciumq́; rei numerabat, uerum mox nummus non apud uenditorem, ſed apud Paſetem reperiebatur. Huiuſmodi fermè tradit Suidas.

Paruus ſemper tuus pullus. XXXII.

μικρὸς ἀεὶ ὁ σὸς πῶλος, id eſt, Paruus ſemper tuus pullus, ubi quis ob ſtaturæ breuitatẽ diu puer uideri cupit. Cõueniet & in hos, qui tametſi natu grãdiores, tamen uerborum delitiis affectant uideri iuuẽculi. Aut cum ob amorem, caſcus caſcam puppam uocat, & ipſe uiciſſim puppus audit quod alias indicauimus.

Phaſelitarum ſacrificium. XXXIII.

φασηλιτῶν θῦμα, id eſt, Phaſelitarum ſacrificium, tanquam uile, citraq́; ſanguinem. Sordidum, ac tenuem ſumptum hoc adagio ſignificabant. Tradunt enim apud Phaſelitas Pamphyliæ gentem moris eſſe, ut piſciculi ſalſi diis ſacrificẽtur. Author Zenodotus. Eodem' item ſcribit eos Cabro deo ſalſamentis rẽ diuinam facere, eiuſq; rei teſtem citat Callimachũ. Finitimum eſt illi, ſine fumo ſacra.

Peius Babys tibia canit. XXXIIII.

χεῖρον βάβυς αὐλεῖ, id eſt, Peius Babys cantat. Hoc adagium iaci conſueuit in eos, quorum exercitatio ſemper uergit in peius. Quod genus ſunt oratores quidam, qui quo diutius dicunt, hoc dicũt indoctius. Refertur autem ad huiuſmodi fabulam. Ferunt Babym fratrem fuiſſe Marſyæ, qui non ueritus eſt ipſum Apollinem ad canendi certamen euocare. A` quo cum eſſet uictus, ab eodem ſupinus de pinu ſuſpenſus excoriatus eſt. Deinde cum Apollo pararet Babym quoq; perdere, interceſſit Pallas, admonens hunc uſqueadeo infeliciter & indocte tibiis canere, ut omnino negligendus eſſe uideretur, χεῖρον, inquiens, βάβυς αὐλεῖ, id eſt, Deterius Babys tibiis canit. Quibus uerbis commotus Apollo Babyn adeo contempſit, ut eum ne ſupplicio quidem dignum exiſtimaret, ſed ſuæ potius inſcitiæ iudicaret relinquendum. Vſurpabitur adagium & per comparationem, ut mentione facta de pceptore indocto, ſiquis de diſcipulo percunctanti, hoc pacto reſpõdeat χεῖρον βάβυς αὐλεῖ. Neq; uero repugnarim, ſiquis hoc loco χεῖρον, accipiat pro miſerius, ut ſit ſententia, Babym infeliciorem eſſe, dum indocte canens omnibus eſt ridiculus, q̃ ſi tolleretur è medio. Meminit huius adagionis Athenæus libro decimoquarto, oſtẽdens dici ſolitũ de iis, qui indies deterius canerent. Quáq̃ hic locus apud hunc authorem deprauatus eſt in uulgatis exemplaribus, ni fallor, ſic enim legimus, καὶ κίων ἢ βάβυς αὐλεῖ, id eſt, Et Cion aut Babys canit. Erroris anſam præbuit, quod paulo ante commemorans ineptos Tibicines quos Hipponax Iambographus lacetaſſet, nominauit, Cionem, Codalum & Babyn.

Cercopum cœtus. XXXV.

Ἀγορὰ κερκώπων, id eſt, Cœtus Cercopum, de conciliabulo, conuentuq́; uerſutorum & improborum hominum dicebatur. Narrant enim Cercopes quoſdam in Epheſo fuiſſe, notæ fraudulentiæ

niros qui ſuis dolis conati ſint ipſi Ioui imponere. Hos admonuerat mater, ne in Melampygum inciderent, id quod euenit. Nam poſt ab Hercule uincti ſunt iuſſu Omphales. Quidam aiunt quoſdam ob imposturas & malas artes, κέρκωπας, quaſi caudatos, appellatos fuiſſe apud Epheſios, Atq; Athenienſes, ut idem ſit ſenſus huius adagionis, & illius, cuius alibi meminimus, λύκου δεκάς.

Ceruinus uir. XXXVI.

Ἐλάφειος ἀνήρ, id eſt, Ceruinus uir, olim dicebatur, formidoloſus & fugæ fidens magis q̃ uirib'. Ceruus enim animal curſu perniciſſimũ, & in uenatu, pedibus ſibi quærit ſalutẽ. Vnde apud Homerum Iliados primo, Achilles, ut uir fortis, Agamemnoni, uelut imbelli & ignauo cõuicium facit ad hunc modum, οἰνοβαρὲς, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο. Obiicit illi temulentiam, impudentiam in occupãdis aliorum præmiis, & cor ceruinũ, quod ad cõgreſſum timidus eſſet. Ariſtoteles libro de natura animantium nono tradit, ceruo natiuam quandam ineſſe prudentiam, ut quod uiribus tueri non poteſt, id efficiat ingenio, parere enim iuxta ſemitas, quo uidelicet tutior ſit à beluis propter hominum frequentiam. Deinde poſteaq̃ peperit inuolucrum ſtatim exedit, ne deprehendatur, præterea hinulum ducens in ſtabula, monſtrat, ac conſuefacit quo debeat refugere, ſiquod immineat periculum, id ait ſaxum eſſe abruptum.

Cercopiſſare. XXXVII.

Κερκωπίζειν, id eſt, Cercopiſſare dicuntur, uel qui laſciuiunt, aut qui adulantur. Metaphora ducta ab animantibus, quæ mota cauda adblandiuntur, ut Cryſippo placet, Suida teſte, uel qui moleſti ſunt, obturbantq; & obſtrepunt, ut uox deflexa ſit, à Cercopibus illis Lydis, quos Hercules, quod ſibi cũ Omphale cubanti, petulantius obturbarent, amicæ iuſſu uinctos de claua ſuſpendit, quemadmodũ retulimus in adagio, Ne in Melampygum incidas.

Vale charum lumen. XXXVIII.

Χαῖρε φίλον φῶς, id eſt, Vale gratũ lumen. Hoc apparet uulgo dici ſolitũ, quoties extingueretur lucerna. Referunt aũt ad fabulã non admodũ caſtam, ſed docendi cauſa referendam tamen. Narrat enim anum quãpiam, cum nuda libidinari pararet, extinxiſſe lucernã, ne rugæ ſitusq; corporis offenderet, & extinguentẽ dixiſſe, χαῖρε φίλον φῶς. id eſt, Vale amicũ lumen. Quæ q̃dem uerba ſuſpicor hoc magis in uulgi iocum abiiſſe, quod iiſdem utantur in Tragœdiis, exituri è uita, uelut Polyxena in Hecuba Euripidis Iphigenia in ſui nominis fabula, Alceſtis, & Electra, aliæq; complures. Tametſi Plutarchus conuiuialiũ quæſtiuncularũ Decade ſeptima, ꝓblemate quinto, indicat dictum à quodam, qui amicæ prodeunti in conſpectũ cũ ipſe uino opinor cæcutiret, χαῖρε, inquit, φίλον φῶς. Poterit ad uarios uſus accõmodari parœmia. Siue cum nos ſignificamus licentius agere uelle. Siue cũ relinquimus amicũ, aut rem tenerius adamatã, Siue cũ inuuimus mulierẽ iam marcida forma, quæq; non poſſit niſi per tenebras adamare, χαῖρε φίλον φῶς. Aut cum ſignificabim' nobis periſſe rem longe chariſſimam. Siquidẽ diuus Ambroſius in homiliis quas conſcripſit in Euangelium Lucæ, refert ad huiuſmodi fabulam, Theotimo cuipiam cũ graui morbo oculorum laboraret medici interminati fuerant, ne cũ uxore rẽ haberet, Si faceret, prorſus cæcitatem imminere, uerũ is libidinis impatiens, non potuit ſibi temperare, quin uxorem amplecteretur, Itaq; cum iam medio Veneris calore ferueret & in mentem ueniſſet medicorum interdictũ, χαῖρε, inquit, φίλον φῶς, id eſt, Vale amicum lumen. Nimirum intelligens ſeſe uoluptatem eam perbreuem oculorum diſpendio emiſſe. Similis eſt apud Martialem fabula de Phryge quodam luſobibone, cui cum interdictum eſſet à medicis, ne biberet uinum, alioqui nihil uiſurum, protinus admotis poculis, oculo ualebis inquit, exitum requiris? Vinum Phryx, oculus bibit uenenum.

Veniat hoſpes quiſquis profuturus eſt. XXXIX.

Ξεῖνος ἔλθοι ὅστις ὀνήσει, id eſt, Veniat, qui proderit hoſpes. Theopompus, citante Zenodoto, ſcribit hoc adagium ex Philippi regis apophthegmate profectum eſſe. Nam is, ubi Theſſalorum ciuitatem ſubuertiſſet, & hoſpites, quos inibi reperit diuendidiſſet, per iocum dicebat, ξεῖνος ἔλθοι ὅστις ὀνήσει. Videtur ex oraculo, aut poeta quopiam ſumptum. Eſt enim Hemiſtichium carminis Heroici. Admonet adagium eorum demum aduentum eſſe gratum, qui commodi quippiam adferunt. Ouidius, Ipſe licet uenias Muſis comitatus Homere, Si nihil attuleris ibis Homere foras.

Obolum reperit Parnœtes. XL.

Ὀβολὸν εὗρε Παρνοίτης, id eſt, Reperit Obolum Parnœtes. Accommodari poterit ad illos, qui nouum aliquod excogitarunt præmium, quo illectent. Natum aiunt à Calliſtrate Athenienſiũ Reipub. principe, cui cognomen additum Parnœtes. Is enim inſtituit, ut in iudiciis & concionibus nummuli quidam diſtribuerentur. Quam rem Comicorum inſectatio uertit in prouerbium.

Apertæ Muſarum ianuæ. XLI.

Ἀνεῴγμεναι μουσῶν θύραι, id eſt, Apertæ Muſarum ianuæ. Hoc adagio conueniet uti, quoties aliquem facili,

quem facili, prompto q; ingenio ſignificabimus, & in percipiendis optimis diſciplinis celerẽ, quaſi Muſis fauentibus, & haud grauatim ſuppeditantibus. E diuerſo, qui tardiores ſunt, clauſis Muſarum ianuis diſcere dici poterunt. Aut ſiquando dicemus, non oportere cælare doctrinam Muſarum munus, ſed candide, citra q; inuidiá impertire, tanq̃ lumen de lumine ſuppeditátes. Referť à Zenodoto.

Martis campus. XLII.

Ἄρεος πεδίον, id eſt, Martis cápus. Suidas ex Alexandridis Piſandro citat. In eos torquebatur, qui militari confidentia præditi uiderentur, qui q; rem ui, non iudicio gererent. Non doctis dictis, ſed pu nis, Non ex iure manu conſertum, ſed improbis clamoribus. Et quibus ius eſt in armis, quos Heſiodus eleganter compoſita uoce χειροδίκας uocat. Cæterum in quo quis ualet, id Græci campum illius uocant.

Argenteis haſtis pugnare. XLIII.

Ἀργυρέαις λόγχαις μάχεσθαι, id eſt, Argenteis haſtis pugnare dicuntur, qui cum negocium alio pacto cóſici nequit muneribus & largitione perficiunt. Nihil autẽ tá arduum, quod pecunia nó explicetur. Quemadmodum eleganter dictum eſt à M. Tullio, actione in Verrem ſecunda. Nihil eſſe tam ſanctum, quod non uiolari, nihil tam munitum, quod non expugnari pecunia poſſit. Ortá aiunt parœmiam ab oraculo quodam Apollinis Pythii, qui Philippo regi conſulenti, quo pacto poſſet uictoria potiri, reſponderit ad húc modum, Ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα νικήσεις, id eſt, Argenteis pugna telis, atq; omnia uinces. Videlicet innuens, ut quoſdam largitionibus ad proditionem ſollicitaret, atq; ita conſecuturum, quæ uellet.

Archytæ crepitaculum. XLIIII.

Ἀρχύτου πλαταγὴ, id eſt, Archytæ crepitaculum. In hominem uehementer garrulum & obſtreperum iaciebatur. Archytas, crepitaculi genus æreum excogitauit, quod pueris luſitantibus daretur, ne quid interim ex uaſis domeſticis contingerent. Sic enim fermè lego in Græcoȝ collectaneis. Suidas indicat, Archytam fuiſſe Pythagoricum Empedoclis præceptorem. Quanquá huius nominis referunť aliquot, tamen conſentaneum eſt húc Tarétinum philoſophum, eius organi fuiſſe opificé, utpote q ferť in Mechanicis mire pcelluiſſe. Cuius & colúba lignea celebrať, ita ratione Mathematica librata, ut uolaret. Quanquam Diogenes Laertius in huius uita teſtať, huius nóis & architectum fuiſſe quendam, qui librú quoq; conſcripſerit de machina. Sed utriuſcúq; fuit inuentum, cóſentaneú eſt huiuſmodi quoddá organú fuiſſe, quod ſuapte ſpóte ſonaret. Vnde non abſurde torquebiť in eos, q naturæ uitio, quouis loco, q̃uis de re, & apud quoſuis, qdnis garriunt, quos Græci λάλους ἀμετροεπεῖς ἀκριτομύθους, & πολυμύθους appellát, Latini, garrulos, locutuleios, rabulas, blaterones, et linguaces. In quos Eupolis ſcite, λαλεῖν ἄριστος κ' ἀδυνατώτατος λέγειν. Nec inſcite Epicharmus, οὐ λέγειν δεινὸς, ἀλλὰ σιγᾶν ἀδύνατος. Habebatur ſimile quiddam & apud Romanos, Citeriam appellabant. Ea erat effigies quædá arguta & loquax, quæ ridiculi gratia in pompa uehi ſolita ſit. Vnde M. Cato in M. Cecilum. Quid ergo dicerem amplius, quem ego deniq; credo in pompa uectitatum i. i, ludis pro Citeria ac ſpectatoribus ſermocinaturum. Ergo prouerbii ſpeciem habebunt orationes huiuſmodi, Citeria loquacior, & præ hoc mutam dicas Citeriam, & unus cum multis Citeriis certare poſſit.

Aratro iacularis. XLV.

Ἀρότρῳ ἀκοντίζειν, id eſt, Aratro iaculari dicuntur, qui quippiam incircunſpecte faciunt, haud proſpicientes, quid ſit in poſterum euenturum, aut qui ſuo magno incommodo conantur alterum lædere. Quiſquis .n. iacto aratro petit aliú, is quo morẽ gerat iræ, ſemet re neceſſaria priuat, cuius uſum paulo poſt ſit deſyderaturus. Recenſetur à Diogeniano, Tranſlatum uideri poteſt, à belli temporibus, quibus uomeres, marræ, & ſarcula, reliqua q; agricolationis arma, in Martia diffinguntur arma. Plutarchus in commentario, περὶ τῆς εὐθυμίας uſurpat, ueluti de re uehementer abſurda, οὐδὲ γὰρ ὁ τοξεύειν ἀρότρῳ βουλόμενος καὶ τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖν, δυστυχής ἐστιν, id eſt, Neq; enim is, q uult aratro iaculari, & boue leporem uenari, eſt infortunatus.

Atticus moriens porrigit manum. XLVI.

Ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα καὶ ἀποθνήσκων, i. Atticus porrigit manú, etiá cú moriť. Huic adagio locú fecit Athenienſiú in muneribus captandis, & aucupandis lucris inſatiata cupiditas. Vñ & apud Ariſtophanẽ frequẽs locus in τοὺς δωροδοκοῦντας. Author Diogenianus.

Argi collis. XLVII.

Ἄργου λόφος, id eſt, Argi collis. Vbi quis ingẽtibus malis eſſet implicitus poteſt accommodari, uel ad locum, uel ad negocium uariis obnoxium calamitatibus. Natum aiunt à Colle quodam, cui cognomen Argi, frequentibus homicidiis, ac latrociniis infami.

Aſinus eſuriens fuſtem negligit. XLVIII.

Ὄνος πεινῶν ῥοπάλου ἀμελεῖ, id eſt, Aſinus eſuriens fuſtem negligit. In eos cõgruit, q uẽtris com-

pendii'ue gratia, quamuis contumeliam perferunt. Refert Ariſtoteles in libris moralibus, negás fortem eſſe cenſendum, qui quouis pacto toleret incommoda. Alioquin aſinos longe fortiſſimos futuros, qui dum eſuriunt, nullis uerberibus à pabulo dimoueri queunt. Apparet ex Homero ſumptum, qui ſanè q̃ eleganter deſcribit aſininam patientiam Iliados, λ. Ὡς δ' ὅτ' ὄνος παρ' ἄρουραν ἰὼν ἐβιήσατο παῖδας Νωθὴς, ᾧ δὴ πολλὰ περὶ ῥόπαλ' ἀμφὶς ἐάγῃ, Κείρει τ' εἰσελθὼν βαθὺ λήϊον, οἱ δέ τε παῖδες Τύπτουσιν ῥοπάλοισι βίη δέ τε νηπίη αὐτῶν, Σπουδῇ τ' ἐξήλασσαν ἐπεί τ' ἐκορέσσατο φορβῆς, i. Vt cum per ſegetes ignauus tranſit aſellus Inuitis pueris cui multus tergora circum Iam crepuit fuſtis, neq; ſegnius ille profundam Ingreditur ſegetem, pueri ſed fuſtibus illum Cædentes ſtudio tandem ac puerilibus aruo Viribus eiiciunt, ubi paſtu expleuerit aluum.

Aut cucurbitæ florem, aut cucurbitam. XLIX.

Ἢ κρίνον, ἢ κολοκύντην, id eſt, Aut florem, aut cucurbitam. Id perinde ualet, quaſi dicas, aut mortem, aut uitam, aut lucrum, aut damnum, aut uictoriam, aut contra. Græci cucurbitæ florem κρίνον appellant. Incertum autem utrum mox euaneſcat, an cucurbitam ſit pariturus. Proinde per florem, mortem, aut fruſtratam ſpem ſignificabant, per cucurbitam uitalem. Diphilus apud Zenodotum, ἐν ἡμέραις αὐτὸς ἑπτὰ σοι γέρον θέλω παρασχεῖν κολοκύντην ἢ κρίνον, id eſt, Ipſe tibi ſenex intra ſeptẽ dies exhibere uolo cucurbitam, aut crinon, id eſt, poſſum efficere, ut aut rectè ualeas, aut moriaris. Huic non diſſimile eſt illud, quod apud Homerum Odyſſeæ, ε. dicit ſpectrum apparẽs Penelopæ dormienti, ζώει ὅγ' ἢ τέθνηκε, κακὸν δ' ἀνεμώλια βάζειν, id eſt, Is ſupereſt, aut interiit, Nam uera loquendum eſt. Et quod ad huius imitationem Horatianus dixit Tireſias, O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.

Nudæ gratiæ. L.

Αἱ χάριτες γυμναὶ, id eſt, Gratiæ nudæ. Admonet adagium, ut candide, ac benigniter impertiamus amicis. Aut ne quid inter amicos fictum, aut fucatum, uerum nuda, ſimpliciaq; omnia. Ná poetæ tres fingunt Charitas, id eſt gratias, humanitatis & beneuolentiæ præſides. Horatius in Odis, Gratia cum nymphis, geminiſq; ſororibus audet Ducere nuda choros. Idem alibi, Et ſolutis gratiæ zonis. Sunt qui parœmiam ad ingratos referant, quod ab iis gratiæ ueluti deſpolientur, dum ſemper auferunt beneficii quippiam, nihil rependunt. Itaq; cõueniet in illos, qui ſua benignitate rediguntur ad inopiam, largientes amicis, quicquid nacti fuerint.

Crobyli iugum. LI.

Κροβύλου ζεῦγος, id eſt, Crobyli iugum. De ſocietate duorum pari improbitate dici conſueuit. Vt de quibus eſt in epigrammatis Catullianis, Vxor peſſima, peſſimus maritus. Miror non bene cõuenire uobis. Ductum prouerbium à Crobylo lenone quodam omnium ſceleſtiſſimo. Is duo ſcorta domi alebat, quarum lenociniis quamplurimos adoleſcentes in perniciem illiciebat, nec his contentus, eoſdem illectos furto compilabat. Vnde Crobyli iugum dictum, uel quod digni uiderentur, qui tanq̃ pares improbitate cum hoc copulari deberent, uel quod iugũ, id eſt, par ſcortorũ aleret domi.

Mylus omnia audiens. LII.

Μύλος πάντ' ἀκούων, id eſt, Mylus omnia auſcultans. Dici ſolitum, ubi quis ſe diſſimularet audire, cum omnia tamen auribus curioſis captaret, auſcultaretq;. Tractum uidetur à Mola, unde exploratores obſeruare ſoleant, quæ fierent, aut Myli curioſi cuiuſpiam moribus Zenodotus teſtis eſt Cratinum hoc uſum adagio in Cleobulinis.

Nos decem Rhodienſes, decem naues. LIII.

Ἡμεῖς δέκα Ῥόδιοι δέκα νῆες, i. Nos decẽ Rhodienſes decẽ naues. In eos torquendũ, q nimiũ ſuis tribuunt uiribus. Natũ uidet' à dicto Thraſonis cuiuſpiá, qui decẽ homines, decẽ nauibus oppoſuerit. Niſi malumus ad Homericũ illud referre, Τληπόλεμος δ' Ἡρακλείδης ἠΰς τε μέγας τε Ἐκ Ῥόδου ἐννέα νῆας ἄγεν Ῥοδίων ἀγερώχων, id eſt, Tlepolemusq; Heraclides, magnusq;, bonusq; Ter ternas naues Rhodiis præſtantibus aptas E' Rhodo egit.

Obliquus curſus. LIIII.

Κάμπιος δρόμος id eſt, Obliquus curſus. Quoties res arte ac diſſimulanter agitur. Aut quoties aliud præ nobis ferentes aliò tendimus, & cuniculis atq; ambagibus quibuſdá pergimus ad id, quod aſſequi conamur. Sumptum adagium à genere quodam curſus, qui κάμπιος dictus eſt, propterea quod anfractibus certis, ac flexibus perageretur. Vt in aliis impetus & celeritas plurimum ualuerit, in hoc ars & ratio plus habuerit momenti. Huiuſmodi curſus genus deſcribit Virgilius libro quinto, Olli diſcurrere pares, atq; agmina terni Diductis ſoluere chòris, ruſuſq; uocati Conuertere uias, infeſtaq; tela tulere. Inde alios ineunt curſus, alioſq; recurſus. Ac paulo poſt, Vt quondam Creta fertur Labyrinthus in alta Parietibus textum cæcis iter, ancipitemq; Mille uiis habuiſſe doli, qua ſigna ſequendi Falleret indeprehenſus & irremeabilis error. Poteſt & à nauigantibus traductum uideri, cum reflantibus uentis, tranſuerſum nauigant.

Ne Iuppiter quidem omnibus placet. LV.

Theognis in ſententiis, οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς, οὔθ' ὕων πάντας ἁνδάνει οὔτ' ἀνέχων, id eſt, Neq; Iuppiter ipſe, Siue pluat ſeu non, unicuiq; placet. Hodieq; uulgo dicunt. Neminem inueniri, qui ſatiſfaciat omnibus. Nam aliis alia probantur. Et tres mihi conuiuæ propè diſſentire uidentur, Poſcentes uario multum diuerſa palato. Cui ſimile eſt illud euangelicum, quod in operis initio retulimus, cum de parœmiæ dignitate loqueremur, ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκλαύσατε, id eſt, Cecinimus uobis, & non ſaltaſtis, lamentati ſumus uobis, & non ploraſtis.

Non perſuadebis, ne ſi perſuaſeris quidem. LVI.

οὐ γὰρ πείσεις, οὐδ' ἂν πείσης, i. Haud etenim pſuaſeris unquã, Nec ſi etiã pſuaſeris iſtud, puerbiali ſchemate dictum ab Ariſtophane. Eſt autẽ hypbolæ genus, qua ſignificam' tanq̃ ἀδύνατόν τι ὄντι. Perinde quaſi dicas, non credam, etiamſi uidero. Nouit hæc Pylæa & Tyttygias. LVII.

οἶδε τε πυλαία ταῦτα καὶ τυττυγίας, id eſt, Hæc & Pylea nouit & Tyttygias. Hoc uelut ænigmate ueteres innuebant, opes malis artibus quæſitas. Tyttygias plagiarius quiſpiam fuit, qui ſeruos & res alienas, quas furto ſuſtulerat in Pylea, is eſt Arcadiæ locus, uẽditare cõſueuit, atq; hoc quæſtu diues euaſit. Author Zenodotus. Polycrates matrem paſcit. LVIII.

πολυκράτης μητέρα νέμει, id eſt, Polycrates matrem paſcit. Hoc adagium ex hiſtoria petunt, narrantes Polycratem Samiorum tyrãnum, matres militum, qui in bello interiſſent, recenſuiſſe, easq; locupletioribus ciuibus nutriendas tradidiſſe, unamquanq; his commendans uerbis, σοὶ ταύτην μητέρα δίδωμι, id eſt, Hanc tibi do matrem. Vſum prouerbii non adſcribit Zenodotus, proinde liberum eſt unicuiq; coniicere, cui ſententiæ rectiſſime poſſit accommodari. Ego puto non incommode poſſe uſurpari, quoties aliquis in commẽdandis amicis eſt benignior, officioſiorq;. Aut ubi quis alieno ſumptu de quopiam bene mereri ſtudet, ita ut aliis nummos impendentibus, ipſe præter officioſa q̃dã uerba nihil inſumat. Qui mos hodie quoq; uulgo principibus manet. Siquidẽ miniſtros, annis iã ad aulicũ uſum, inutiles, monaſteriis, aut ciuiũ ditiorib' alẽdos mãdãt. Teipſam laudas. LIX.

σαυτὴν ἐπαινεῖς, id eſt, Laudas teipſam. Hemiſtichium iambicum, quod accinitur, ubi quis ſeſe laudat, ſuiq; tibicinem agit. Plene ſic effertur, σαυτὴν ἐπαινεῖς ὥσπερ ἀστυδάμας γύναι, id eſt, Laudas teipſam mulier Aſtydamæ in modum. Aſtydamas hiſtrio quiſpiam fuit Morſimi filius. Huic ſtatua in Theatro ponenda decreta fuerat, quod in agendo Parthenæum ſeſe gnaniter ac ſcite geſſiſſet. Itaq; titulum ipſe conſcripſit, in quo ſuas laudes complectebatur. Eumq; in concionem attulit, ut approbatus adderetur ſtatuæ. Verum ſuffragiis populi decretum, ne moleſtus ille titulus inſcriberetur. Ea res p̃mũ comœdiæ iocis agitata, poſt in puerbiũ abiit. Ita ut nũc quoq; nõ inſacete uulg' dictitet, malignos eſſe uicinos illi, q ipſe ſui laudator fuerit. Recenſet à Zenodoto. Syrbenæ chorus. LX.

συρβηνῶν χορὸς, id eſt, Syrbenæ chorus. De choreis incompoſitis ac tumultuoſis olim dictitatum. Nam συρβῆν quidam uocem exiſtimant, qua ſubuculi erga ſues utantur, unde & σύρβαι pro tumultu abutuntur. Ducta uidetur metaphora à diſſono illo porcorum gannitu. Non intempeſtiue dicetur, in homines inter ſe diſcordes, & querulos, aut ubi offendet aures imperitorum cantorum Symphonia diſcors. Heſiodi ſenecta. LXI.

ἡσιόδειον γῆρας, i. Heſiodia ſenecta, Longæua, uiuaxq; ſic appellabat. Fertur.n. de Heſiodi longæuitate Pindari epigrãma quoddã huiuſmodi, χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφου ἀντιβολήσας. Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης. Quorum carminum ſententiam Aldus Manutius noſter non inſcite diſticho complexus eſt, ad hunc modum, Heſiode ante alios ſophia præſtantior omneis Salue, bis quondam, qui puer, atq; ſenex. Quod aũt ait, eũ bis pubuiſſe, ſignificat, opinor, extremã ſenectam, quaſi pueritiã referentẽ. Iuxta puerbiũ quod alibi retulimus, δὶς παῖδες οἱ γέροντες. Porrò quod bis ſepultũ, alludit, ni fallor, ad hiſtoriã, cui' meminit Plutarchus in cõuiuio ſeptẽ ſapientũ, Cũ ob ſuſpicionẽ interfectus eẽt in Locris, & cadauer eius abiectũ in mare, Delphinorũ agmen illud exceptũ, in Rhiũ expoſuit. Illic cũ Locrenſes ſacra ex more peragerent, & recens Heſiodi cadauer agnoſcerent, rebus omnibus omiſſis, cædis authores ueſtigarunt eos cõprehenſos, uiuos in mare p̃cipitarunt, ac domos incenderunt, Heſiodũ in Nemeo ſepelierunt. Sed occultant ſepulchrũ ppter Orchomenios, q moniti oraculo, conabant' uiri reliquias apud ſe ſeruare. Vnde conſentaneũ eſt, quemadmodũ Homeri natiuitatem permultæ urbes ſibi uendicant Ita Nemeos ſimul & Orchomenios Heſiodi ſepulchrum ſibi aſſerere. Niſi ſepultum ſemel accipere malumus cum in mare proiectus eſſet. Proinde uideto lector, ne pro ἀντιβολήσας legendum ſit ἀντιπεσώσας, quod paternum admittit caſum, cum ſignificat conſequi, aut nanciſci. Lotum guſtauit. LXII.

λωτοῦ ἔφαγες, id eſt, Lotum guſtaſti, de iis dicebatur, qui diutius in peregrinis regionibus hære-

rent, uelut obliti reditus. Neq; inconcinne dixeris in eos, qui ſimulatq; ſemel uoluptatē inhoneſtā deguſtarint, ad priſtina ſtudia reuocari non queunt. Sumptū à fabula Lotophagoȝ, de quibus meminit Homerus Odyſſeæ lib. ix. Narrans quēadmodum Vlyſſis ſocii guſtata apud Lotophagos populos herba loto redire ad nauim noluerit niſi uerberibus adacti, ἀλλά σφι δόσαν λωτοῖο πάσασθαι. τῶν δ' ὅστις λωτοῖο φάγοι μελιηδέα καρπόν. οὐκέτ' ἀπαγγεῖλαι πάλιν ἤθελεν, οὐδὲ νέεσθαι. ἀλλ' αὐτοῦ βούλοντο μετ' ἀνδράσι λωτοφάγοισι. λωτὸν ἐρεπτόμενοι, μενέμεν, νόστου τε λαθέσθαι, id eſt, Veȝ illis lotū deguſtandā exhibuere, Aſt horum qſquis loti guſtarat amicū Et ſuauē fructū, neq; nuncia ꝑtinus illi Vlla remittere cura, nec ipſe redire ſtudebat. Veȝ inibi cū Lotophagis remanere uolebat Obliti reditus, carpturi germina loti. Eſt aūt Lotus arbor, de qua Plinius lib. xiii. Tam dulcis ibi cibus, ut nomen etiā genti, terræq; dederit, nimis hoſpitali, aduenarum obliuione patriæ. Eſt & herba eiuſdem nominis, gratiſſima & ipſa palato. De qua ꝑmulta Theophraſtus libro de plantis quarto, capite nono. Reperimus & hoc ꝓuerbiū in collectaneis cuiuſdā recenſioris, quod qm̄ uidebatur non illepidum, non grauatus ſum adſcribere.

Ex ore lupi. LXIII.

Ἐκ λύκου στόματος, id eſt E lupi rictu, ubi res quæpiam præter ſpem recipitur, quæ iam planè periſſe uidebatur, ueluti cū pecunia erepta à p̄donibus, aut rapaci Tyranno, aliquo inopinato caſu recuperatur. Nota metaphora, Adagiū refert̄ à Diogeniano. Natum uidet̄ ab Aeſopica fabella, quæ narrat Gruem cū ſtipulata mercede in os, quod lupi gutturi inhæſerat, immiſſo capite eduxiſſet, p̄miū exigentē irriſam à lupo fuiſſe, cū is diceret, abunde magnū eſſe p̄miū perſolutū, quod ex ore lupi caput incolume retuliſſet.

Boni uiri lachrymabiles. LXIIII.

Ἀγαθοὶ δ' ἀριδάκρυες ἄνδρες, id eſt, At quiſquis probus, is multum lachrymabilis eſt uir. De iis dicebatur, qui facile commouerentur ad miſericordiā ac precibus flecterentur. Nam illachrymare dicuntur, qui mifereſcunt. Ouidius, Quibus poſſint illachrymaſſe feræ. Proinde Horatius, Plutonē quod nullis flectatur precibus, illachrymabilem appellat. Non ſi tricenis, quotquot eunt dies, Amice places, illachrymabilem Plutona tauris. Et Dido Virgiliana Aeneæ duriciem incuſans. Num fletu ingemuit noſtro? num lumina flexit? Num lachrymas uictus dedit, aut miſeratus amantem eſt? Poteſt & ad Heraclitum referri, res humanas perpetuo fletu proſequi ſolitum. Contra, duros et inexorabiles adamantinos, ferreos, & corneis fibris dicimus. Adagium recenſetur à Zenodoto.

Bocchyris. LXV.

Βάκχυρις, ſeu Βόκχυρις. (Nam utrunq; reperio) rex quidam fuit Aegyptiorum, adeo notæ & incorruptæ in iudicandis litibus iuſtitiæ, ut uulgo ſiquem magnopere iuſtum & integrum ſignificare uellent, Bocchyrim appellarent, perinde quaſi Rhadamanthum dicas, aut Minoem. Plutarchus in commentario de uitioſa taciturnitate teſtatur, fabulam de hoc iactatam fuiſſe, quod cum eſſet natura grauis & auſterus, Iſis illi aſpidem immittere ſolita ſit, quæ capite circumuoluta, ſuperne hominem inumbraret, ut oſtento territus recte iudicaret. Adagium refertur à Suida. Dici poteſt & de iis, qui non temere de re quapiam pronunciant. Negant enim hunc regem ſolere ſententiam ferre, niſi de cauſa iam comperta, & certis argumentis deprehenſa.

Camelus ſaltat. LXVI.

Vbi quis indecore quippiam facere conatur, & inuita, ſicut aiūt, Minerua, Camelum ſaltare dicebant. Veluti ſiquis natura ſeuerus ac tetricus, affectet elegans ac feſtiuus uideri, naturæ genioq; ſuo uim faciens. Diuus Hieronymus prouerbii nomine citat, torquetq; in Heluidium. Riſimus, inquit, in te prouerbium, Camelum uidimus ſaltitantem. Taxat Hieronymus hominis ineptiam, qui cum à Muſis eſſet alieniſſimus, tamen diſertus haberi uellet.

Canis in uincula. LXVII.

Κύων ἐπὶ δεσμά, id eſt, Canis in uincula. Dicebatur, ubi quis ſeipſum in ſeruitutem, aut in malū aliquod iniiceret. A' canibus ſumptum ultro ſe præbentibus uinciendos cibi lenocinio. Author Zenodotus.

Chius ad Coum. LXVIII.

Χῖος πρὸς κῷον, id eſt, Chius ad Coum. De comparatione uehementer inæquali dicebatur. Nā in ludo talorum iactus, qui Chius dicebatur, unioni reſpondebat, Cous ſenioni. Fit autem interim alluſio ad gentes, quarum utriuſq; mores non caruerunt nota.

Optimum condimentum fames. LXIX.

Optimum condimētum fames. Inter apophthegmata Socratica celebratur, irridebat hoc dicto luxum Athenienſium, qui uariis cupediis & operoſis condituris conarētur efficere, ut cibus ſaperet palato, cum id optime præſtet fames, condimentum, ut optimum, ita & uiliſſimum. Nihil enim ſuauius edi, q̄ quod editur ab eſuriente. Manet hodieq; uulgo tritum prouerbium famem efficere, ut cru

ſæ etiam fabæ ſaccarum ſapiant. Antiphanes apud Ioannem Stobæum, ἅπαντα δ' ὁ λιμὸς γλυκέα πλὴν αὑτοῦ ποιεῖ, id eſt, Præter ſeipſam, cætera edulcat fames. Licebit nõnihil qſe addere ꝓuerbio, ſi longius deflectat, uelut ad Iſagæ ſtudium, quod eo dulcius eſt, quo uehemẽtius ſitiant literæ, & uoluptates cõmendat rarior uſus.

Phani oſtium. LXX.

Ἡ Φανίου θύρα, id eſt, Phani oſtium. Id accinebat, ubi qs fruſtra ſeruaſſet aliquid. Veluti ſi cuius uxorem adulterio uitiari contingeret, quam tamen ille multa zelotypia ſeruaſſet. Natũ aiunt à Phano quodam uſurario, uel (ut alii dicunt) cæco, qui cum cellæ penuariæ oſtium ita obſtruxiſſet, ut citra ſtrepitum non quiret aperiri, tamen à miniſtro apertum eſt, ſublatumq́; penu. Alii narrant huic Phano uxorem fuiſſe parum ſpectatæ fidei, Quam quod is haberet adulterii ſuſpectam, atrii fores ſic occluſit, ut non niſi cum ſtridore ſonituq́; poſſent aperiri, uerum illa cum per tegulas reciperet adulterum, uicini per iocum dicebãt, ἡ Φανίου θύρα. Eaq; uox poſtea ceſſit in uulgi ſermonem. Haud ſcio an ſit idem cum eo, quod refert Euſtathius in Odyſſeæ librum ultimum, Φανίου θύρα, A' Phania quodam qui finxerit ſibi multam opum uim domi reconditam eſſe.

Aut Plato Philoniſſat, aut Philo Platoniſſat. LXXI.

Diuus Hieronymus in Catalogo ſcriptorꝫ illuſtrium, Philonem quoq; Iudæum recenſet, q & eloquentiam & omnem græcanicam eruditionem ita ſit aſſecutus, tum Platonicã in dicendo maieſtatem, ubertatemq́; ſic expreſſerit, ut eum alterꝫ Platonem appellet. Teſtať aũt apud Græcos, uulgo de illo dici ſolitum, ἢ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ Φίλων πλατωνίζει, id eſt, Aut Plato Philonem imitať, aut Philo Platonẽ. Extat huius opus, in quo uitas illuſtriũ aliquot Hebræorꝫ tractat, orſus ab Abraham tractat autem, non tam ad hiſtoriæ cognitionem, q̃ ad inſtitutionẽ regulamq́; uiuendi uidelicet omnia trahens ad morales allegorias, unde Theologis præcipue legendus. Stilus tum candidus eſt, tum ſublimis, ac diuinũ qddam præ ſe ferẽs, qualis eſt & Platonis. Gaudet ſymbolis, ac myſteriis numerorũ, quod ipſum Pythagoræ, Platoniq́; familiare. Ad morꝫ inſtitutionem accommodat omnia, nec hac parte diſſidens à Platone. Per allegoriam torqueri poterit ad quoſuis inter ſeſe uehementer ſimiles. Nam hoc ipſum non ſimpliciter, ſed figurate dictum illud ſat argumenti eſt, quod Philonem longe Platone cõſtat poſteriorem eſſe. Cæterꝫ in malã partem fiet ꝓuerbialius. Veluti ſiqs dicat, aut Cretiſſat Africa, aut Afriſſat Creta. Aut Neroniſſabat Galba, aut Galbiſſabat Nero. Huic figuræ cõfine uideť illud Platonis, τὸ πολυύμνητον, ut ait Ariſtides. Beatas fore reſpublicas, εἰ μὴ, ἢ οἱ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν, ἢ βασιλεύσωσιν οἱ φιλόσοφοι, id eſt, Si aut reges philoſopharentur, aut regnarent philoſophi.

Viro Lydo negocium non erat. LXXII.

Ἀνδρὶ Λυδῷ πράγματα οὐκ ἦν, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπρίατο, id eſt, Viro Lydo negociũ nõ erat, at ipſe foras profectus, parauit. Dici ſolitum, ubi qs impatiens ocii, ipſe ſibi negocium, ac turbam accerſit. Alluſiſſe uidetur huc Plutarchus, aduerſus Coloten, ἐμοὶ δὲ δοκεῖ καθάπερ ὁ Λυδὸς ἐφ' αὑτὸν ἀνοίγειν οὐ θύραν μίαν, ἀλλὰ τὰς πλείστας τῶν ἀποριῶν καὶ μεγίστας περιβάλλειν τῷ Ἐπικούρῳ, id eſt, Mihi uero uidetur quemadmodum Lydus ille, in ſeipſum aperire non unam ianuam, ſed maximis ac plurimis difficultatibus circumuallare Epicurum. Sumptum à Crœſo Lydorꝫ rege qui antea fœlix, rebusq́; florentiſſimis utens, Cyrum in ſe prouocauit, à quo uictus, in maximas calamitates deuenit. Author Zenodotus.

Ne unq̃ uiri ſenis. LXXIII.

Ἀνδρὸς γέροντος μήποτ' εἰς πυγὴν ὁρᾶν, id eſt, Tu ne uiri unq̃ inſpicito podicem ſenis, id eſt, ne reqras illud à quoq̃, quod ab eo præſtari non poſſit. Veluti ſiquis à philoſopho requirat eloquẽtiam, ab oratore, exactam colligendi rationem, à ſene facilitatem & feſtiuitatem iuuenilem. Metaphora fœdior eſt, q̃ ut libeat interpretari, ſimul autem apertior, q̃ ut opus ſit. Refertur à Zenodoto.

Amæa Azeſiam reperit. LXXIIII.

Ἀμαία τὴν Ἀζησίαν μετῆλθεν, id eſt, Amæa ad Azeſiam acceſſit. Dici conſueuit, de re diu, multumq́; quæſita, deſyderataq́;. Didymus author eſt apud Trœzenios, Cererem appellari, Amæã, Proſerpinam, Azeſiam. Nota fabula de Proſerpina à Plutone abducta ad campus Eliſios, & Cerere toto orbe quærente filiam. Refertur à Plutarcho in Alexandrinenſium prouerbiorum collectaneis.

Tanq̃ heros in clypeo excipere. LXXV.

Ἀλλ' ὥσπερ ἥρως ἐν ἀσπίδι ξενίσαι σε βούλομαι, id eſt, Imo tanq̃ heros in clypeo te uolo hoſpitio accipere. Dici ſolitũ, ubi quis ſuis ipſius artibus, aut benefactis fretus, de amicis bene mereri conareť. Inde ductum qđ antiquitus heroes, aſſidue in armis agentes, uelut in clypeo diuerſabantur, & ſiquid opus fuiſſet amicis, qđ armis præſtari poterat, id prompte præſtabant, utpote ſola uirtute diuites. Et apud Homerum, Heroes tergoribus bubulis accipiuntur, & apud Maronem, Euander Aeneam uilloſi pelle leonis Accipit. Ex tergoribus autem integebantur clypei.

Iouis ſandalium. LXXVI.

τοῦ Διὸς σάνδαλον, id eſt, Iouis crepida. Per ironiá dicebať in eum, q̄ magni q̄ppiam uideri uellet, propter principis alicuius familiaritatẽ. Veluti ſiquis inſolẽs ſit ac ferox, quod regius ſit coquus, aut Imperatoris ſatelles, aut põtificius tõſor, appoſite diceť, τοῦ Διὸς σάνδαλον. Nihil autem uetat, quominus & ad rẽ accõmodeť, ut ſiquis equũ regium, aut ueſtẽ miretur, quemadmodũ uulgus facere conſueuit, nõ ob aliud, niſi quod regis ſit. Suidas ex eupolide citat.

Lux affulſit. LXXVII.

Vbi melior rerũ ſpes oſtendi cœperit, lucẽ affulſiſſe dicũt. Euripides in Oreſte. ἥκει φῶς ἐμοῖς καὶ σοῖς κακοῖς, id eſt, Meiſq; uenit lumẽ, ac tuis malis. De Menelao dictũ, è cuius aduẽtu remediũ aliq̃d malorum ſuorũ ſperabãt. M. Tullius in Antonianarũ prima, lux quędá uidebatur oblata, non modo regno quod p̃tuleramus, ſed etiá regni timore ſublato. Porrò lumẽ fauſti ominis apud ueteres fuiſſe teſtis eſt, & M. Varro libro de lingua latina ſecundo, Putat enim Mane diei inde dictũ, quod antiqui Manum bonum uocabant. Ad cuiuſmodi religionem Græci quoq; cum lumen infertur, ſolẽt dicere, φῶς ἀγαθόν. Nos item illata lucerna fauſta inuicem precamur. Lumen enim uitam interpretantur. Vnde inuiſam abrumpere lucem. Et tædet cœli conuexa tueri. Euripides in Iphigenia in Aulide, τὸ φῶς τόδ' ἀνθρώποισιν ἥδιστον βλέπειν, id eſt, Lucem tueri eſt hominibus dulciſſimum. Et apud Græcos βλέπειν, ſimpliciter dicuntur, qui uiuunt. Aegyptii uitam lucernæ ſymbolo repræſentabant, quod nihil aliud exiſtimarent eſſe uitam, q̃ ignem humore uelut olei liquore nutritum.

Lupus Aquilam fugit. LXXVIII.

λύκος ἀετὸν φεύγει, id eſt, Lupus aquilam fugit. Vbi periculum imminens euitari non poteſt. Aquila enim, alata cum ſit, fruſtra lupus fugit. Refertur à Diogeniano.

Lupus ante clamorem feſtinat. LXXIX.

λύκος πρὸ τῆς βοῆς σπεύδει, id eſt, Lupus ante clamorem feſtinat. Vbi quis admiſſi conſcius, ultro timet, priuſquam accuſetur. Siquidem lupus, ſimul atq; prædam rapuit, mox properat aufugere, ne coorto ruſticorum clamore, ueniat in periculum. Author Diogenianus.

Lupo agnum eripere poſtulant. LXXX.

Leno quiſpiam in Pœnulo Plautina. Lupo agnum eripere poſtulant, nugas agunt. Vbi quis fruſtra conatur prædam recipere, cui ſemel manus iniecit rapax aliquis. Improbum enim uidetur ſperare futurum, ut lupus agnũ ſemel arreptum amittat. Confine, quod alibi diximus ἐκ λύκου στόματος, id eſt, E lupi ore.

Viam qui neſcit ad mare &c. LXXXI.

Plautus in Pœnulo, Viam qui neſcit, qua deueniat ad mare, eum oportet amnem quærere comitem ſibi, Id eſt, q̄ rem commode conficere neq̃t, is quauis ratione conficiat, neceſſe eſt. Poteſt & in hunc accommodari ſenſum, qui per ſe non ſapit, aliis obtemperet, q̄ plus ſapere uideanť. Poteſt item in hunc, Qui recte uiuendi rationem ignorat, eos ſibi proponat, quorum uita laudata eſt. Fluuius etiam ſi longis ambagibus, tamen aliquando tandem ad mare deducit, quandoquidem illuc infundiť.

Volens nolente animo. LXXXII.

ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ, id eſt, Volens inuito ſanè animo. Hemiſtichium, ni fallor, Homericum. Dicendum, ubi quis fingit ſe nolle, quod cupit, aut contra. Terentius non diſſimili figura dixit in Andria, Tu uoluntate coactus es tua. Nonnunquam de ambigente, animiq; incerto dicitur, ut apud Euripidem in Hecuba, ὁ δ' οὐ θέλων τε καὶ θέλων, id eſt, At is uolenſq; & non uolens. Eſt etiam in arcanis prouerbiis Hebræorum, pigrum uelle & non uelle.

Vulturis umbra. LXXXIII.

γυπὸς σκιά, id eſt, Vulturis umbra. De nullius precii homine dicebať. Referť à Diogeniano. Mihi magis quadrare uideť in hæredipetas, aut alioqui rapaces, inhianteſq; prædæ. Reſpondet illi, Si uultur es, cadauer expecta.

Præſens abeſt. LXXXIIII.

παρὼν ἀποδημεῖ, id eſt, Præſens peregrinať. In eum dicendum, q̄ non animaduertit ea, quæ dicunť, cogitatione aliis in rebus occupata. Vnde quos iubemus attentos eſſe, iis ſic loq̄ ſolemus, hic eſtote, & hoc agite, & adeſte animis. Hodieq; uulgo dicũt, cogitatione peregrinantẽ, domi non eſſe, ſed foris. Terentius in Eunucho, Cum iſto milite præſens, abſens ut ſies, id eſt, corpore quidem præſens, cæterum animo ſemota. Contra, q̄ amant, abſentes præſentes ſunt, ueluti de Didone Virgilius in quarto, Abſens abſentem, auditq; uidetq;.

Vnà lauabor. LXXXV.

παραλοῦμαι, id eſt, Vnà lauabor. Dici conſueuit, ubi quis inſinuat ſe in ſocietatem alterius, aut ubi q̄s admittit aliquem in ſocietatem, uti q̄ pauperior eſt, ſumptũ effugiat. Suidas ait olim fuiſſe morem, ut diuites unà cum pauperibus lauarent, ut quibus propria ſupellex ſtrigilum, ſpongiarũ, gutto-

rum, atq; id genus rerum non eſſet, diuitum uterentur ſupellectile. Citat idem Ariſtophanem ex Anagyro, ἀλλὰ πάντας χρὴ παραλοῦσθαι, καὶ τοὺς σπόγγους ἐᾶν, id eſt, Verum oportet omneis unà lauare, ac ſpongias omittere. Tanquam hoc commoditatis laturi ſint tenues, ſi cum diuitibus balneum ingrediantur, ut ſpongiis ſuis parcant. Vnde mihi uidetur, non inconcinne dici poſſe, ubi quis leuiculam aliquam cõmoditatem, quã citra ſuũ incommodum praeſtat, perinde ut ingens beneficiũ imputat. Veluti ſi cardinalis inanem titulum familiaritatis largiatur alicui, nihil ipſi nociturum, qui concedit, profuturum nonnihil ei, qui accipit, recte dicet, παραλοῦσθαι. Quidam codex habet, παραδύομαι. Velut unà mergor.

Pinus in morem. LXXXVI.

Πίτυος τρόπον, id eſt, Piceae ritu. Vbi quis funditus, radicitusq; perit, ita ut nullo pacto reſtitui poſſit, piceae ritu perditus dicitur. Nam piceam ſuccisam negant ſuppullulaſcere. Meminit huius prouerbii Staphylus, citante Diogeniano.

Procridis telum. LXXXVII.

Προκρίδος ἀκόντια, id eſt, Procridis iacula. De iis, qui ueluti certis telis, quicquid animo deſtinant, aſſequuntur ſumptum, notiſſima fabula, uel Ouidio narratore, libro transformationũ ſeptimo, de Cephalo, qui certo iaculo emiſſo, Procridem uxorem interemit, ratus feram eſſe. Huic diuerſum eſt illud Horatianum, Non ſemper feriet, quodcunq; minabitur arcus, Id eſt, non ſemper aſſequeris, quod cupis.

Promeri canes. LXXXVIII.

Προμέρου κύνες, id eſt, Promeri canes. Dici ſolitũ, ubi quis nouo caſu poenas daret iis, quos aliquando laeſiſſet. Promerus regius quidã miniſter fuit. Is Euripidem Tragicum poetam, ſupra modũ exoſum habebat, delatus ab eodem aliquãdo, neſcio quo nomine apud regem. Quare poſtea canes quoſdam feros in poetam ſoluit, à quibus ille deuoratus interiit. Proinde quoties potens quiſpiam offenſus aliquos ſubornat, ſubmittitq;, qui tibi negocium faceſſant, tempeſtiue dixeris, Προμέρου κύνες. Conuenit cum illo, quod alio dictum eſt loco, κυνὸς δίκην, id eſt, Canis uindictam. Recenſetur à Diogeniano.

Magiſtratũ gerens, audi & iuſte & iniuſte. LXXXIX.

Ἄρχων ἄκουε καὶ δικαίως κἀδίκως, id eſt, Princeps iniqua & aequa pariter audias. Sumptum aiunt hoc adagiũ ex Solonis elegiis. Etiam ſi hic trimeter eſt iambicus. Admonet, ut qui in tractandis Reip. muneribus uerſatur, patientiſſimis ſit auribus, aequoq; animo & bene & male audire cõſueſcat, neq; facile populi uel laudibus, uel conuiciis à recto dimoueatur. Congruit huic illud Sophocleũ in Antigone, ἀλλ' ὃν πόλις στήσειε, τοῦδε χρὴ κλύειν καὶ σμικρὰ καὶ δίκαια καὶ τἀναντία, id eſt, Sed quem inſtituerit ciuitas, & parua eum audire oportet, & aequa, & his contraria. Poteſt & ad hoc accommodari, quod quidam Romanus Imperator dixiſſe legitur, in ciuitate libera, linguas item liberas eſſe oportere. Neq; uero mirum aut magnum, ſi principes permittant populo quae uelint dicere, cum ipſis liberum ſit, quae uelint facere. Praeterea de principum factis uulgus uarie pronunciare conſueuit, quod alius probat, alius damnat. Maiore autem animo oportet eſſet principem, quam ut huiuſmodi uoces captandas, aut obſeruandas exiſtimet. Tantum id ſpectet, quod ex uſu ſit reipublicae.

Fulgur ex pelui. XC.

Ἀστραπὴ ἐκ πυέλου, id eſt, Fulgur ex pelui. De minis inanibus eorum, qui laedere non queant. Fulgor enim qui fulguris imitatione quadam è uaſculorum nitentium uibratiõe, aut ex aquis redditur, nocendi uim nullam habet. Pueros modo territat. Habentur & hodie ſpecula quaedam, quae uibrata ad Solem fulgur imitantur, Verum id fulmẽ non eſt, quod montes ac maria percutiat, ut inquit Plinius. Paroemiam recenſet Diogenianus.

Ex inanibus paleis. XCI.

Ἀτὰρ ἐκ καθαρῶν ἀχύρων τετρύγηκας σιτίον, id eſt, Atqui è puris paleis trituram frumenti facis, id eſt, Operam ſterilem & infrugiferam ſumpſiſti. Natum à ruſticis adagium, cum male enatis ſegetibus, praeter culmos & paleas nihil adferunt in horrea. Recenſetur à Diogeniano.

Atrei oculi. XCII.

Ἀτρέος ὄμματα, id eſt, Atrei oculi. De toruo, truculentoq; aſpectu dicebatur. His enim oculis in Tragoediis inducebatur Atreus, qui Thyeſtae fratri, filios ipſius epulandos appoſuit, propter uxorem adulterio uitiatam.

Mutus Hipparchion. XCIII.

Ἄφωνος Ἱππαρχίων, id eſt, Mutus Hipparchion. Vbi quis repente obmuteſcit, cum maxime uox illius expectatur, id quod non raro conſueuit quibuſdam in coetu dicturis euenire, ut ſubito uelut attonitis uox faucibus haereat. Quod aiunt accidiſſe Theophraſto homini in circulis alioquin eloquentiſſimo. In huiuſmodi caſu igitur fuerit huic adagio locus. Narrãt olim apud Graecos, duos praecipuos fuiſſe Citharoedos, Hipparchionem, & Rufinum. Cum autem in ſolennibus ludis, qui decimo quoq; anno apud Iuliopolitas agebantur, eſſent inter ſe decertaturi, contigit, ut Hipparchion Theatri ſtrepitu turbatus, obticuerit, eaq; res in uulgi iocum abiit. Author Zenodotus.

Pecuniarum cupiditas Spartam capiet, præterea nihil. XCIIII.

Ἁ φιλοχρηματία Σπάρταν ὀλεῖ, ἄλλο δὲ οὐδέν, id eſt, Vna fames auri ſpartam capiet, ſubigetque, præterea nihil. De iis, qui ſola pecunia poſſunt expugnari, alioqui inuicti. Natum adagium ab oraculo, quo reſponſum eſt tum demum uincendos eſſe Lacedæmonios, cum aurum & argentum in precio cœperint habere. Reſpondet apophthegmati cuiuſdam, qui putauit nullam arcem, tam munitam eſſe, quin capi poſſet, modo aſino pateret acceſſus onuſto auro. Reſpondet & Danaes fabulæ, à qua nulla cuſtodia, auri inſultum arcere potuit.

Non decet principem ſolidam dormire noctem. XCV.

Inter pleraque Homeri carmina, quæ quondam puerorum uice celebrata fuiſſe teſtatur Macrobius, illud uel præcipue annumerarim, quod eſt in Iliados libro. ii. οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα, id eſt, Haud dignum duce id eſt, noctem dormire per omnem. Admonet parœmia uigilantiam ac ſollicitudinem maxime conuenire principibus, ut qui tantam negociorum ſarcinam ſuſtineant humeris. Vnde & Virgilius Aeneam ſuum aliis dormientibus, aut uoluptati indulgentibus, aut uigilantem facit, aut certe excitat, fingitque cogitabundum, ſobrium, & de futuris agitantem animo. At pius Aeneas per noctem plurima uoluens. Et rurſum, Aenea potes hoc ſub caſu ducere ſomnos? Atque iterum, Vigilas ne deum gens Aenea? uigila. Huius rei præclarum exemplum præbuit Epaminondas ille dux Thebanus. Siquidem cum Thebani ciues feſtis quibuſdam diebus, ſolutius compotationibus indulgerent, licentiusque uoluptatibus fruerentur, ille ſolus uigil, ac ſobrius arma luſtrabat, & urbis obambulabat mœnia. Rogatus, cur id faceret, reſpondit ſe, νήφειν καὶ ἀγρυπνεῖν, ὅπως ἐξῇ τοῖς ἄλλοις μεθύειν καὶ καθεύδειν, id eſt, Sobrium eſſe ſe, ac uigilare, quo reliquis liceret temulentos eſſe, ac dormire, quemadmodum refert Plutarchus in libello aduerſus Ducem imperitum. Porrò quæ modo retulimus, ex Homero dicuntur ad Agamemnonem, ſub perſona ſomnii, Neſtoris ſpeciem imitantis. Integrum carmen ſic habet, εὕδεις Ἀτρέος υἱὲ δαΐφρονος ἱπποδάμοιο, οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα, ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε, id eſt, Belligeri Atridæ proles, dormis ne Agamemnon? Perpetuam noctem dormire haud principe dignum eſt. Cui populi commiſſi, & tanta negocia curæ. Eundem cæteris dormientibus ſolum uigilantem facit Iliados. κ. ἄλλοι μὲν παρὰ νηυσὶν ἀριστῆες Παναχαιῶν εὗδον παννύχιοι μαλακῷ δεδμημένοι ὕπνῳ, ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδην Ἀγαμέμνονα ποιμένα λαῶν ὕπνος ἔχε γλυκερός, πολλὰ φρεσὶν ὁρμαίνοντα, id eſt, At reliqui Danaum proceres noctem uſque per omnem Dormibant, placido correpti membra ſopore At non Atriden paſtorem Agamemnona plebis Somnus habet dulcis, uerſantem pectore multa. Conſimilem ad modum Iouem uigilantem facit Iliados ſecundo, ἄλλοι μέν ῥα θεοί τε, καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταὶ, εὗδον παννύχιοι, Δία δ' οὐκ ἔχε νήδυμος ὕπνος ἀλλ' ὅ γε μερμήριζε κατὰ φρένα, id eſt, Tum reliquos omneis, diuoſque, uiroſque tenebat Pernox ſomnus at inſomnis Saturnius unus, Pectore ſollicito uoluebat. Narrat Plutarchus in eodem commentario, quem modo citauimus quiddam, nec alienum ab hac parœmia, nec indignum memoratu. Nimirum regi Perſarum hunc fuiſſe morem, ut ſemper unum quempiam haberet cubicularium, cui hoc muneris erat mandatum, ut mane regium thalamum ingreſſus, his uerbis illum expergefaceret, ἀνάστα ὦ βασιλεῦ, καὶ φρόντιζε πραγμάτων, ὧν σε φροντίζειν ὁ μεσορομάσδης ἠθέλησε, id eſt, Surge rex, ac negocia cura, quæ te Meſoromaſdes curare iuſſit. Quod ſiquis princeps eruditus ſit ac prudens, huic nihil opus fuerit eiuſmodi cubiculario monitore, ſed ipſa ratio ſemper in pectore tale quiddam inſonabit, φρόντιζε, & οὐ χρὴ παννύχιον. Plato ſeptimo de legibus libro, multis modis uigilantiam commendat, maxime in principe. Eius uerba ſubſcribam, ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσιν νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς, πολεμίοις τε ἅμα καὶ πολίταις, id eſt, Principes qui noctu uigilant in ciuitatibus, Malis ſunt formidabiles ciuibus, pariter & hoſtibus. Ac paulo ſuperius eodem in loco καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, id eſt, Nullus enim dormiens alicuius eſt rei.

Capram portare non poſſum, & imponitis bouem. XCVI.

Plutarchus in commentario, cui titulus, περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι. ἐπεὶ τὸ τῆς παροιμίας ἐστὶ γελοῖον οὐ δύναμαι τὴν αἶγα φέρειν, ἐπίθετέ μοι βοῦν, id eſt, Tauro oneratis, cum nequeam portare capellam. Vbi quis quod leuius eſt, recuſat, & quod multo ſit intolerabilius, imponi ſibi poſtulat. Veluti ſiquis impatientia paupertatis, nam ad id accommodat Plutarchus, uſuris inuoluat ſeſe, quod onus uix diuitibus ſit tolerabile.

Nunquam enim meos boues abegerunt, nec equos. XCVII.

οὐ γάρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππους, id eſt, Non enim equos unquam mihi ſubduxere boueſue. Prouerbiali figura uidetur olim uſurpatum, pro eo, quod eſt, Nunquam me læſerunt, aut affecerunt iniuria. Cum negamus nobis eſſe cauſam, cur illum aut illum odiſſe debeamus. Plutarchus in commentario de uitanda uſura, καὶ ταῦτα μή με οἴεσθαι λέγειν πόλεμον ἐξενηνοχότα, πρὸς τοὺς δανειστάς, οὐ γάρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππους, id eſt, Neque uero me exiſtimetis hæc dicere, quod bellum mihi ſit cum uſurariis. Nunquam etenim uel equos mihi ſubduxere boues ue, id eſt, nunquam quicquam mei abſtulerunt.

Id quo

Id quo longius traduceſ à ſimplici ſermone, hoc magis erit prouerbiale. Sumptum eſt autem ex Iliados Homericæ libro primo. Vbi Achilles contendens cum Agamẽnone negat ſibi cauſam eſſe quámobrem cum Troianis bellũ ſuſcipiat, niſi ut illi morẽ gerat, οὐ γὰρ ἐγὼ Τρώων ἕνεκ' ἤλυθον αἰχμητάων δεῦρο μαχησόμενος, ἐπεὶ οὔ τι μοι αἴτιοί εἰσι, οὐ γάρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὔτε μὲν ἵππους οὐδέ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβώλακι βωτιανείρῃ καρπὸν ἐδηλήσαντο, id eſt, Haud ego Troiugenum huc acceſſi nomine, quo cum His bellum gererem, neq; enim ſum læſus ab iſtis, Nunq̃ etenim uel equos mihi ſubduxere boues'ue. Nec Phthies unq̃ ſegetumq; uirumq; feracis, Sunt populati agros. Dictum eſt autem ex antiqui ſæculi ritu, quo cum uita mortaliũ adhuc eſſet paſtoralis, prima belli cauſa erát abacta pecora, quemadmodum elegãter indicat Homerus Iliados. Σ. depingens Achillis Clypeũ, τοῖσι δ' ἔπειτ' ἀπάνευθε δύο σκοποὶ εἵατο λαῶν δέγμενοι ὁππότε μῆλα ἰδοίατο καὶ ἕλικας βοῦς οἳ δὲ τάχα προγένοντο, δύω δ' ἅμ' ἕποντο νομῆες, τερπόμενοι σύριγξι δόλον δ' οὔ τι προνόησαν οἱ μὲν τὰ, προϊδόντες ἐπέδραμον, ὦκα δ' ἔπειτα τάμνοντ' ἀμφὶ βοῶν ἀγέλας καὶ πώεα καλὰ ἀργεννῶν οἰῶν, κτεῖνον δ' ἐπὶ μηλοβοτῆρας. Et reliqua quæ ſequuntur.

Felix, qui nihil debet. XCVIII.

Εὐδαίμων ὁ μηδὲν ὀφείλων, id eſt, Felix q nihil debet. Snĩa Græcis celebrata, Quam facile bis ueram dicet, q piculum fecerit, qd ſit ære alieno obſtrictum eſſe. Qui non ſit expertus, is Plutarchi cõmẽtarium euoluat de uitandis uſuris, quàq; ſit miſeꝝ debere, facile cognoſcet. Quid enim calamitoſius, q̃ toties erubeſcere, toties perfricare faciem, fugitare, latitare, mentiri, diſſimulare, núc ſupplicem agere, nunc flagitare, palàm appellari, uitari, notari digito, breuiter nunq̃ tui iuris eſſe. Nã hæc, cúq; his multa alia incommoda ſecum adfert æs alienum. Extat in hanc ſententiam Epigramma græcum hmõi, titulo Automedontis Εὐδαίμων πρῶτον μὲν ὁ μηδενὶ μηδὲν ὀφείλων Εἶτα δ' ὁ μὴ γήμας, τὸ τρίτον ὅστις ἄπαις Ἢν δὲ μανεὶς γήμῃ τις ἔχει χάριν, ἢν κατορύξῃ Εὐθὺς τὴν γαμετὴν, προῖκα λαβὼν μεγάλην Ταῦτ' εἰδὼς σοφὸς ἴσθι, μάτην δ' Ἐπίκουρον ἔασον Ποῦ τὸ κενὸν ζητεῖν καὶ τίνες αἱ μονάδες, id eſt, Qui nulli debet, fortunatiſſimus ille eſt, Proximus huic cælebs tertius orbus erit. Quod ſiquis demens uxorem duxerit, illi Hæc ita res demum commoda grata feret, Eueniat ſi ſors, ut grandi dote recepta, Protinus uxorem deferat in tumulum. Hæc doctus ſapias, Epicurum quærere fruſtra, Qua ſit inane ſinas, quæq; ſient monades. Plutarchus in libello, cui titulus, περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι, ſcribit Perſis, duo fuiſſe peccata. Primum debere, proximũ mentiri. Nam ea iudicabant cohærere, quod q ſunt oberati, ſæpius cogantur mentiri. Quod autem refert Plutarchus, eſt apud Herodotum libro primo.

Ad digituli crepitum. XCIX.

Qui arrogantius, faſtuoſiusq; iubent quippiam, Digituli crepitu ſignificare dicunſ. Diuus Hieronymus in epiſtola ad Ruſticum monachum uſurpauit, in ſupercilioſum quendam & faſtidiẽtem, q dicturus, digituli crepitu ſilentium imperabat, deinde ſimili faſtu, ſingulas uoces per interualla ꝓmebat, ut ſingultire crederes, non proloqui. Videtur aũt hic geſtus fuiſſe dominoꝝ, ſeruis humilius aliquod miniſterium innuentium. Martialis libro tertio in Zoilum, Digiti crepantis ſigna nouit Eunuchus. Item in Diſtichis, Cum poſcor crepitu digitorum & uerna moratur O' quoties pellex culcitra facta mea eſt. Simile eſt illud de nutu & renutu Iouis, quod ex Homero citat Plinius in epiſtolis. Et nutu dicuntur efficere, qui minimo negocio rem conficiunt. Item ad omnes nutus obſequi, qui prompte morigerantur.

Suem irritat. C.

ὗν ὀρίνει, id eſt, Suem irritat. In auidum rixarum dicebatur. Sus enim agreſtis prouocatus, recta petit eum, à quo prouocatus eſt. Sic enim narrant uenandi periti, ſiquis ſuem lancea protenſa prouocarit, etiam ſi iam ille ſequebatur alium quempiam, ilico uertere curſum, & in prouocatorem tendere, ne cuſpide quidem uitata.

CHILIADIS SECVNDAE CENTVRIA OCTAVA.

Seruatori tertium. I.

ρίτον τῷ σωτῆρι, id eſt, Tertiũ ſeruatori. Proculus Diadochus in cõmentario de tribus animi partibus, iuxta Platonis diuiſionem, deq; quatuor uirtutum generibus, uſurpauit adagium hoc, his quidem uerbis, ἀλλὰ τούτων διαλυθέντων καὶ τῶν τῆς ψυχῆς μορίων κατ' οὐσίαν διακριθέντων, τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι φασὶ, id eſt, His diſſolutis, animiq; partibus, iuxta ſuam rõnem diſtinctis, tertium Seruatori, quod aiunt. Sentit aũt Proculus, abſolutis duobus, reſtare tertium, uidelicet, quo pacto quatuor uirtutes ad treis illas animi partes poſſint referri. Sumptum eſt adagium ex Olympiacis Pindari, apud quem de tertio Iouis ſo-

ſpitatoris calice legimus ad hunc modum, εἴη δὲ τρίτον σωτῆρι προσαίνοντας ὀλυμπίῳ, αἴγιναν κατασπένδειν μελιφθόγγοις ἀοιδαῖς κρατῆρα. Quorum carminum hæc fermè mens eſt. Optat Pindarus, ut aliquãdo uincat Olympia, Aeginẽſis, quo cõtingat tertium miſcere calicem ſoſpitatori Ioui, non ſine laudibus, tum ipſius uictoris, tum Iouis Olympii. Craterem aũt intelligit, aut ſimplr eum, q̃ ſumit̃ in conuiuiis uictorialibus, aut κρατῆρα τῶν ᾠδῶν, id eſt, Calicem cantionũ, quemadmodũ alibi, γλυκὺς κρατὴρ ἀγαφθέγκτων ἀοιδᾶν, id eſt, Dulcis calix uocaliũ cantionũ. Qui qdẽ loco, Pindaricus interpres oñdit antiqtus fuiſſe morem, ut in conuiuiis, primus calix miſceret̃ Ioui Olympio, Secundus heroibus, Tertius Ioui Seruatori. Teſtem huius rei citat Sophoclem, εὐναστηλέφ. Ζεῦ παυσίλυπε καὶ διὸς σωτηρίου σπονδὴ τρίτου κρατῆρος, id eſt, Curarũ ademptor, Iuppiterq́; & tertii libatio ſcyphi ſoſpitatoris Iouis. Citat & Aeſchylum in Epigonis, λοιβὰς διὸς μὲν πρῶτον ὡραίων γάμων ἥρας τε, εἶτα τὴν δευτέραν γε κρᾶσιν ἥρωσι νέμω, ἔπειτα τρίτον διὸς τοῦ σωτῆρος εὐκταίαν λίβα, id eſt, Libationes primũ qdem Iouis, Iunonisq́; tempeſtiuarũq; nuptiarũ. Deinde ſecũdum poculum heroibus tribuo. Deinde tertio loco Iouis ſoſpitatoris optabilem ſtillam. Addit aũt hũc calicem σωτῆρα appellatum, quod hucuſq; potatio citra ebrietatem, animiq; noxam cõſiſteret. Vltra quem ſiqs progreſſus eſſet, iam ad libidinem, intemperantiamq́; res uergere uideretur, iuxta illud apud Apuleium Aſclepiadis dictum, exiſtimantis primũ craterem ptinere ad ſitim, ſecũdum ad uoluptatem, tertium ad ebrietatem, quartum ad inſaniam. Hũc autem eũdem Διὸς σωτῆρος calicem appellant τέλειον, ſiue quod in hunc deſineret bibendi modus, ſiue quod hic numerus inter omnes abſolutiſſimus eſſe putat̃, ut cui adſit & initium, & mediũ, & finis, eoq; rebus diuinis potiſſimũ accommodat̃, & à Platone refertur ad animũ, utpote diuinũ, & ob id Ternione conſtantem. Ne id qdem Theologica rõne uacat, quod primam & ultimam pateram Ioui dicarint, mediam ſemideis. Primũ.n. heroibus, medius locus cõpetebat, uel quod iuxta Platonis ſnĩam mediæ cõditionis eſſent inter ſummos illos deos, οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν, ut inqt Homerus, quos Plato mẽtes autumat eẽ nullis obnoxias corporib⁹, & inter nos corpibus oneratos, & ob id affectib⁹ mortiq; obnoxios. Dæmonibus.n. Platonici tribuũt corpora, tãetſi nõ eiuſmodi, qualia ſunt noſtra uerũ aerea, cui⁹ opinionis ſe fuiſſe teſtat̃ & diuus Aurelius Auguſtinus, in libello de natura dæmonũ, & alias aliquoties. Vel quod iuxta poetarũ fabulas ſemidei compoſitæ, mediæq́; ſunt originis, ex altero parente Deo, altero homine, uelut Hercules ex Alcmena & Ioue. Caſtor & Pollux ex Leda & Ioue. Porrò Iouem intelligunt mentem illam ſummã, omnia ſimul complectentem, ut idem & initiũ & finis ſit omniũ, Eamq; ob cauſam ab hoc auſpicabant̃ potationem, & in eũdem finiebant. Meminit Iouis ſoſpitatoris non ſemel Ariſtophanes in Pluto, uelut hoc loco, τὸν οὖν δία τὸν σωτῆρα καὶ τοὺς μοι δοκῶ χαίρειν ἐάσας ἐνθάδ' αὐτοῦ καταμενεῖν, id eſt, Mihi itaq; uiſum ſoſpitatorem Iouẽ, Vt ualere ſinam. Atq; hoc pmaneam poſthac loco. Tradit interpres templũ Athenis fuiſſe, τοῦ διὸς σωτῆρος, Quem eundem qdã ἐλευθέριον appellant. διὸς σωτῆρος mentionem facit & Athenæus in Dipnoſophiſtis libro ſecũdo, Addens olim fuiſſe morẽ, ut cibis appoſitis mox uinũ indultũ infunderet̃, quo nimirũ declararẽt quãta uis eſſet boni dei. Deinde cũ ſuo qſq; arbitrio diluiſſet, nomen Iouis Seruatoris præfabant̃, innuentes, ita temperatũ uinũ tuto citraq́; noxam bibi. At idem libro undecimo propemodũ docet & poſt Cœnã à lotis manibus inferri ſolere calicem Iouis Seruatoris, q idem fuerit cum eo q dictus eſt ἀγαθοῦ δαίμονος, Diphilũ adducẽs authorem qui ſcripſerit in Sapphone ἀρχίλοχε δέξαι τήνδε, τὴν μετανιπτρίδα πλήρη διὸς σωτῆρος ἀγαθοῦ δαίμονος, id eſt, Archiloche ſumito hanc tibi metaniptridem plenam Iouis Soteris, optimi dei. Adagio licebit uti, cũ ſignificabimus nos ad id, quod in negocio poſtremũ, ac præcipuum eſt, accedere. Priuſq̃ finem faciam illud admonere libet, ex Pindari uerbis, eũdem uideri Iouem Olympium ac Soſpitatorem. Plutarchus conuiuialiũ quæſtionũ, Decade qnta, de tribus his calicibus loqtur, ni fallor, οὐδὲ γὰρ θεῷ θύοντες, πᾶσι τοῖς ἄλλοις θεοῖς, μάλιστα καὶ σὺν ναοῖς καὶ βωμοῖς κατευχόμεθα, ἀλλὰ τριῶν κρατήρων κεκραμένων, τοῖς μὲν ἀπὸ τοῦ πρώτου σπένδομεν, τοῖς δὲ ἀπὸ τοῦ δευτέρου, τοῖς δ' ἀπὸ τοῦ τελευταίου, φθόνος γὰρ ἔξω θείου χοροῦ ἵσταται, id eſt, Neq; enim cum deo rem diuinam facimus, reliquis omnibus diis, maxime cum templis & aris uota facimus. Sed tribus craterib⁹ mixtis, aliis de primo libamus, aliis de ſecundo, aliis ex ultimo. Nam Inuidia ſtat extra chorum diuinum. Meminit huius rei & Decade ſeptima, demonſtrans, cum uni ſacrificabatur deo, omnibus ſimul uota fieri, ſed non nominatim.

Hyperi uertigo. II.

Ὑπέρου περιτροπὴ, id eſt, Piſtilli circũuolutio. Vbi quis ſemper idem agitat, neq; quicq̃ tamen explicat. Plato Comicus opinor in Adonide, apud Zenodotum, ἔτι οὐχ ὑπέρου μοι περιτροπὴ γενήσεται, id eſt, Dehinc mihi uertigo Piſtilli haud erit. Plutarchus aduerſus Stoicos ſignificans illorũ rationes eodem reuolui, πολὺς οὖν ὁ διὸς κόρινθος ἐνθ' ἐν λόγοι αὐτῶν κυκλᾶται τὴν τῆς ὑπέρου περι-

φασὶν ἵνα μὴ σκώπτειν δοκῶ ἔασον, id eſt, Multus igitur Iouis corinthus ad rationem illorum admittitur. Nam piſtilli circũuolutionem, ne ridere uidearis, omitte. Vnde uidetur ſolere dici, cum eadem ſæpius iterantur non ſine tædio. Dialectici peri principium aiũt, quoties eodem reuoluitur argumentatio.

Sus ſub fuſtem. III.

Ὗς ὑπὸ ῥόπαλον, id eſt, Sus ſub fuſtem. Vbi quis ſeſe in præſens diſcrimen, ac perniciem præcipitat. Nam ſues apud quoſdam fuſte mactari mos eſt. Refertur à Suida.

Si bouem non poſſis, aſinum agas. IIII.

Εἰ μὴ δύναιο βοῦν, ἔλαυνε ὄνον, id eſt, Si nequeas bouem, aſinum agito, id eſt, ſi nõ potes ut uis, utcunq; potes, facito. Si fortuna ſplendidior non cõtingit, eam ſortem, quæ contigit boni conſulas, ſi quod optas non licet, id quod eſt proximum amplectere. Authore Suida.

Siren amicum nunciat, apis hoſpitem. V.

Σειρὴν μὲν φίλον ἀγγέλλει, ξεῖνον δὲ μέλισσα. id eſt, Hoſpitem apis, uerum Siren prædicit amicum. Quoties complures eadem de re bene ominantur. Aut ubi ſuæ quiſq; ſpei blandiens ex q̃libet leuibus argumentis diuinat futurum quod optat. Nam Siren hoc loco non unam ex tribus illis uirginibus Homericis ſignificat, uerum inſecti genus, api non diſſimile. Authore Suida.

Etiam ſi lupi meminiſſes. VI.

Εἰ καὶ λύκου ἐμνήσθης, id eſt, Etiam ſi lupi mentionem feciſſes, ſubaudiẽdum, interueniſſet. Quoties præter expectationem interuenit is, de quo fuerat mentio, Cognatum ei, quod alibi recenſuimus, Lupus in fabula.

Similior ficu. VII.

Ὁμοιότερος σύκου, i. Similior ficu. Per iocũ dicebat, de uehementer inter ſe ſimilibus, Ducta metaphora à ficorum inter ipſas ſimlitudine. Plutarchus aduerſus Stoicos, θαυμαστὸν καὶ παράδοξον εἰ μήτε φάττα φάττῃ, μήτε μέλιττα μελίττῃ, μήτε πυρὸς πυρῷ, ἢ σῦκον, τὸ τοῦ λεγομένου, σύκῳ, ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ γέγονεν ἀπαράλλακτον, i. Miræ & inopinabile, ſi neq; palũb⁹ palũbo, nec api apis, nec tritico triticũ, aut fico, quod eſt in ꝓuerbio, ficus, ſemꝑ adſimilis fuiſſet. Confine eſt iis, quæ retulimus alibi, Nõ tã ouum ouo ſimile, & non lac lacti magis eſt ſimile.

Simul & da, & accipe. VIII.

Ἅμα δίδου, καὶ λάμβανε, id eſt, Simul da, & accipe. Vbi res eſt cum homine parum certa fide, cui non ſit tutum quicquam credere, niſi ſtatim receperis, quod fueris ſtipulatus. Torquebitur ad eum, qui non collocat officium, aut munus ſuum, niſi iam certus de mutuo, nec ſpem emit precio, quemadmodum ait Leno Terentianus. Ariſtoteles hanc paroemiam uenuſtius extulit libro Moralium Nicomacheorum octauo, taxans amicos, quos mutua cõciliat utilitas, & perinde, ut in forenſibus cõmerciis, non dant beneficium, ſed uendunt. ἡ μὲν πάμπαν ἀγοραία ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα, ἡ δὲ ἐλευθεριωτέρα εἰς χρόνον, id eſt, Altera quidem omnino ſordida & cauponaria compenſatio de manu in manum, altera magis ingenua ad tempus. Alluſit philoſophus ad Comicum illud, quod citatur ab interprete Pindari, φοῖνιξ γὰρ εὐθὺς γίγνομαι, τῇ μὲν δίδωμι χειρί, τῇ δὲ λαμβάνω, id eſt, Phœnix enim fio ilico. Quippe altera manu do, accipio altera. Phœnices notantur nimio cauponãdi ſtudio. Vnde & Pindaro dictum, τὸ δὲ μὲν κατὰ Φοίνισσαν ἐμπολὰν μέλος. Phœniciam commutationem appellat, cum datur aliquid & uiciſſim accipitur. Porrò negociatorum genus nihil habet ſacrum, præter unum pecuniæ lucrum, cui ſe totos ceu Deo cõſecrarunt. Hoc pietatem, hoc amicitiã, hoc honeſtũ, hoc famam, hoc diuina pariter & humana omnia metiuntur. Reliqua nugæ.

Semper me tales hoſtes inſequantur. IX.

Ἀεὶ τοιοῦτοί με πόλεμοι διώκοιεν, id eſt, Me bella ſemper inſequãtur talia. Vbi quoſpiã libẽter odimus, ac ſimultatẽ illorũ contemnimus. Eſt enim hominũ genus, quos periculoſius ſit demeruiſſe, ut ait Seneca q̃ offendiſſe, & quos magis expediat inimicos habere, q̃ amicos. Et quibuſdã diſplicuiſſe laudabile eſt. Et ſunt, cum quibus amicitia copulatum eſſe dedecori ſit, ſimultate diffidere pulchrũ. Poteſt accommodari & in eos, qui deſciſcunt ab amicitia, ſed ut inimici nihil queant nocere. Legitur & ad hũc modũ, ἀεὶ τοιοῦτοί με πολέμιοι διώκοιεν, id eſt, Me ſemper hoſtes inſequãtur hoc genus.

Anus Eriphus. X.

Γραῦς ἔριφος, id eſt, Anus hœdus. Apollodorus apud Zenodotum ait, Anum quandam fuiſſe, quæ dicta ſit Eriphia, quod in uirginitate cõſenuiſſet, perinde quaſi eadem & anus eſſet, per ætatem, & puella, quod adhuc innupta. Sunt qui tradant locuſtam agreſtem, à nonnullis Mantin appellatã, in Sicilia, γραῦν ἔριφον appellari. Aiunt autem quodcunq; animal aſpexiſſet, illi mali quippiam accidere. Proinde in mulierem ueneficam & faſcinatricem quadrare uidetur. Quod genus apud Horatium Canidia.

Anus ſaltat. XI.

Γραῦς χορεύει, id eſt, Anus ſaltat. In eum cõuenit, qui indecore quippiã facit, ueluti ſi ſenex ludat

nucibus, aut Theologus rhetoricis floſculis laſciuiat, aut princeps exemplo Neronis muſicetur. Cõfine eſt illi, quod ſupra retulimus, Camelus ſaltat. Horatius in anum intempeſtiuæ libidinis, Te lanæ propè nobilem Tonſæ Luceriam, non citharæ decent. Nec poti uetulam fece tenus cadi.

Anus ſubſultans multum excitat pulueris. XII.

γραῦς ἀνακροτήσασα πολὺν κονιορτὸν ἐγείρει, id eſt, Anus ſubſultans, multũ puluerẽ excitat. In eos dici ſolitũ, qui ob rerum experientiam, multũ negociorũ aggrederentur. Videtur carmen heroicum ſyllaba duntaxat deprauatum. Anus uelut equus profundam habebis foſſam. XIII.

γραῦς ὥς τις ἵππος τὸν χαραδραῖον τάφον ἕξεις, id eſt, Anus uelut equus, alte hiantem habebis, ac nigrum ſpecum ſepulta. De his, qui penitus abiiciuntur, tanquam prorſus inutiles. Equi poſteaquam conſenuerint, in altos terrarum ſpecus aliquo præcipitantur. Ita mulier olim amata, ſimulatq́; defloruit forma, faſtiditur ab omnibus. Qualis eſt apud Horatium Lyce. Simile illi, Equi ſenectus.

Aphyarum honos. XIIII.

ἀφύων τιμή, i. Aphyarũ honos. Quoties humilibus exiguus quiſpiam honos cõtingit, Nã Aphya piſciculus eſt uilis, cui coquendo nihil adhibetur, præter oleũ, quo frigitur. Vnde iactatũ illud, ἀφύαις τιμὴ τοὔλαιον, id eſt, Aphyæ honos oleum. Cur non ſuſpendis te. XV.

τί οὐκ ἀπήγξω, ἵνα Θήβησιν ἥρως γένῃ; i. Quin te ſuſpẽdis, ut apud Thebanos heros fias? Apud alios ſummus honos habebatur iis, qui ſibi mortẽ cõſciuiſſent, præſertim pro ſalute patriæ, ut apud Atticos Codro, pro patria non timido mori, apud Romanos Deciis, & Q. Curtio, M. Catoni Vticenſi, Bruto & aliis pleriſq;. Apud Thebanos aũt nullus honos habebatur, iis qui ſibi uim attuliſſent. Vnde per ironiã dictũ putant, ut Thebis ſemideus fias. Dici poſſe uidetur in eos, qui famæ ducti cupiditate, ſemet periculis grauibus obiiciunt. Refertur à Zenodoto.

Quid tibi Apollo cecinit? XVI.

τί σοι ἀπόλλων κακιθάρισεν; id eſt, Quid tibi Apollo cecinit cithara? hoc eſt, quid tibi reſpondit? Alluſum eſt autem ad Apollinis Citharam, quam illi tribuunt poetæ. Vſus eſt hoc adagio Aeſchylus in Aiace Locrenſi. Refertur à Zenodoto. Conueniet, ubi quis à principe redeuntem percunctabitur, quid reſponſi tulerit, τί σοι ἀπόλλων κακιθάρισεν;

Quid non fies. profectus Arbelas? XVII.

τί οὐ γελοῖον, ἰὼν ἀρβήλασ', id eſt, Quid non fies Arbelas profectus? De eo dici ſolitum, qui peregre proficiſcens ingentia ſibi pollicetur, fretus gentis, ad quam demigrat inſcitia, barbarieq́;. Siquidem Arbela Siciliæ ciuitas, cuius ciues male audiebant olim, ut ſtupidi, & quibus facile imponeretur. Apud hos igitur etiam contemptus alibi, magnum aliquid eſſe poſſit. Quanquã eſt huius nominis ciuitas in Perſide, cuius meminit Strabo in libro decimoſexto. Et Q. Curtius, Cui eſt oppidum Meſopotamiæ internicione nobilis. Bonus è pharetra dies. XVIII.

ἀγαθὴ ἐκ τῆς φαρέτρας ἡμέρα, id eſt, Bonus è pharetra dies. De die fortunato dicebatur. Tranſlatum à Scytharum conſuetudine. Quibus ut narrat Philarchus, mos erat, ut ueſperi, priuſquam dormirent, calculum in pharetram immitterent candidum, ſi forte is dies citra moleſtiam abiiſſe, atrum, ſi ſecus. Demum ubi quis uita decederet, eius pharetram proferebant, in qua ſi plures candidos calculos reperiſſent, felicem pronunciabant, contra ſi plures, nigros. Atq; hinc uitæ ſummam æſtimabant, Vnde prouerbio receptum eſt, ut dicerent bonum diem è pharetra eſſe. Si quid ex animi ſententia cecidiſſet. Res Cannacæ. XIX.

τὰ Καννάκου, id eſt, Res aut mala Cannacæ. Bifariam hac utebantur parœmia, uel de rebus ob uetuſtatem admirandis, uel de lamentis & cõplorationibus miſeris ac lachrymoſis. Cannacas quiſpiam Phrygum rex, quemadmodum narrat Hermogenes in Phrygiis, qui cum præuidiſſet euenturum diluuium, conuocatis omnibus ad templa Deorum, multis lachrymis ſupplicabat diis, ut id malum auerterent. Vnde Herodes iambographus inquit, ἵνα τὰ Καννάκου κλαύσω, id eſt, Vt Cannacæ more prolem. Hæc referũtur à Zenodoto. Plinius libro trigeſimoſexto, Cannacum inter ſtatuarios nobiles recenſet. Qui modus equitum. XX.

τίς τρόπος ἵππων; id eſt, Qui modus equorum? Vbi quis nouam, ac peregrinam induceret conſuetudinem, ueluti ſi quis Italus Gallicis ueſtibus uteretur. Dictum uidetur de hoſpitibus, nouo quadrigarũ genere inuectis. Metagenes in Thurioperſis apud Suidã, τίς τρόπος ἵππων; ὡς ὀρχεῖται τὸν βαρβαρικὸν τρόπον οὗτοι, id eſt, Quis equorum modus? Vt autem ſaltãt hi more Barbarico. Cõfinitatem habet cum illo, quod paulo ſuperius recenſuimus, ἄλλο γένος κώπης, i. aliud genus remi.

Chironium uulnus. XXI.

Χειρώνειον ἕλκος, id eſt, Chironium uulnus, immedicabile malũ appellabant. Chiron in bello aduerſus

uerſus Centauros ictus ab Hercule, uulnus immedicabile accepit in pede, unde & periit. Hinc natam parœmiã Author Zenodotus. Virgilius autẽ noſter, Nã huic carmẽ inſcribit Chironiã manũ medicam uocat, Viuit pectore ſub dolẽte uulnus, Quod Chironia nec manus leuaret.

Charontis ianua. XXII.

χαρώνιος θύρα, i. Charontica ianua. De imminẽte capitis periculo, ſiue de re magnopere triſti. Sic enim antiqtus appellabať una è carceris ianuis per quam damnati iudicũ ſententiis ad ſuppliciũ educebantur.

Minxit in patrios cineres. XXIII.

Qui intẽperiis agereť, cuiq; cuncta cederẽt infeliciter, in patrios Cineres minxiſſe dicebať. Antiquitus enim paterni ſepulchri, ſũma fuit religio. Quod liquet ex Thamyridis fabula, quã alibi retulimus. Proinde qui monimentũ patris uiolaſſet, huic ſicut & Parricidis. Erinnes furias ultrices immittebant, neq; quicq̃ proſpere ſuccedebat. Horatius in arte poetica, Nec ſatis apparet, cum uerſus factitet, utrum Minxerit in patrios cineres, an triſte bidental Mouerit inceſtus, certe furit.

Maſchalam tollere. XXIIII.

μασχάλην αἴρειν, id eſt, Maſchalam tollere dicebatur qui auidius biberet Sumptum à geſtu bibonum inter ebibendũ cyathos gulã, ac mentũ intẽdentiũ, & altius erigentiũ cubitos, ne qd reſideat in cyatho liquoris. Refertur à Zenodoto.

Magis ipſe Phryx. XXV.

μᾶλλον ὁ φρύξ, id eſt, Magis ipſe Phryx. Equidem coniicio dictitatum, quoties ea magis probarenť, nõ quæ ueriora ſint, ſed quæ adulantius dicta. Narrant Crœſum Lydorum regem aliquando percunctatum ſeptem illos ſapientes, cui nam primum felicitatis titulũ tribuerent. At cũ uarie reſponderetur, aliis dicentibus, feras indomitas ſibi uideri feliciſſimas, quod pro tuẽda libertate, mortẽ oppeterent, aliis ciconias, quod citra legem, ſuapte natura ius piũq; ſeruarent, Solone uero negante, quẽquam appellandum felicem, priuſq̃ ex uita deceſſerit, aſſiſtens Phrygius ille fabulator Aeſopus, tanto, inquit rex, cæteros antecellis, quanto mare præſtat fluuiis. Id ubi rex audiſſet, reſpondiſſe fertur, μᾶλλον ὁ φρύξ. Ea uox in prouerbium ceſſit. Equidẽ haud ſcio, an ita legendum ſit μᾶλλον ὦ φρύξ, Vt ſit libenter agnoſcentis eam laudem, & cum eſſet maxima, tamen aliquid etiam adiungi deſyderantis, unde cum quis aperte nobis adulatur, ſuccinere licebit, μᾶλλον ὦ φρύξ.

Magis ſibi placet, q̃ Peleus in Machæra. XXVI.

μέγα φρονεῖ μᾶλλον ἢ πηλεὺς ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ, id eſt, Magis ſibi placet, q̃ Peleus ſua machæra. In eum competit, qui præter modum re quapiam inſolens eſt, ac tumet. Aiunt autẽ hunc gladiũ à Vulcano fabrefactum, à Diis dono datum fuiſſe Peleo uirtutis illius, ac prudentiæ ſymbolum. Quo quidem ille utens & in præliis et uenatibus, cõſequebatur, quicqd optabat. Zenodotus ait huius mentionem factam & apud Anacreontem, & apud Pindarum.

Generoſus es ex Crumena. XXVII.

γενναῖος εἶ ἐκ βαλαντίου, id eſt, Generoſus es ex Crumena. In eum iaciebatur, qui propter opulẽtiam, generoſus haberi uoluiſſet, alioquin obſcurus, et humilis. Pariũt enim nobilitatem, & opes nõ antiquæ ſolum iuxta Ariſtotelem, uerumetiam undecunq; & quandocunq; partæ. Solet autem hoc genus ferocius inſoleſcere, q̃ qui maiorum imaginibus clari ſunt.

Liberorum amantior, q̃ Gello. XXVIII.

γελλὼ παιδοφιλωτέρα, id eſt, Puerorum amans Gello, Dici ſolitum, uel in eos, qui morte præmatura periſſent, uel in eos, qui mira quidem charitate filios proſequerentur, ſed eoſdem indulgentia delitiiſq; corrumperent. Aiunt Gello uirginem quampiam fuiſſe, quæ puella adhuc uita deceſſerit. Huius ſpectrum oberrare Leſbiis creditum eſt, ac pueros impetere. Vnde puerorum mortem, q præmaturo fato perirent, huic Gello imputabant. Citatur Sappho, quæ huius fabulæ meminerit.

Gleba aruum. XXIX.

βῶλος ἄρουρα, id eſt, Gleba aruum, ubi quis exigua maximis apponit, credens ſeſe nou, nihil iuuare. Proinde legẽdũ ſuſpicor, βῶλος ἀρούραις, aut ἀρούρᾳ, ut ſubaudias, προστίθεται aut αὔξει, aut eiuſmodi qppiam. Nihil.n. adfert momẽti, ſi gleba aruo adiũgať, quod perinde ſit, ac ſiqs aquam è lacu hauſtam infundat mari.

Glauci ars. XXX.

γλαύκου τέχνη, id eſt, Glauci ars. Huius parœmiæ duplex eſt uſus, Conuenit enim uel in opus celeriter abſolutum, uel in id quod eſt arte ſumma, ſumma q; cura elaboratum. Quidam ortum exiſtimãt, à Glauco quodam Samio, qui primus æris ferruminationem inuenerit. Alii ab Libyco quodã, qui quatuor cymbala quædam fabricatus dicitur, certis proportionibus ita inter ſe reſpondentia, ut primi ſpiſſitudo Epitriti rationem haberet ad ſecundum, ad tertium Hemiolii, ad quartum, dupli. Ea pulſata, muſicam quandam harmoniam reddebant. Author Zenodotus.

Noctuæ Laurioticæ. XXXI.

γλαῦκες λαυριωτικαί, i. Noctuæ Laurioticæ, hoc uelut ænigmate pecuniaꝝ uim ſignificabāt. Laurios.n. Atticæ regio eſt auri uenis frequens. Porrò nomiſmatis aureis noctuarum figura inſcalpebaẗ, quēadmodū alio diximus loco.

Glaucus poto melle reſurrexit. XXXII.

Γλαῦκος πιὼν μέλι ἀνέστη, id eſt, Glaucus poto melle reuixit. Dici ſolitum, quoties aliquis uulgari rumore dictus mortuus, denuo prodit in publicum, & quaſi rediuiuus apparet iis, quibus pſuaſum fuerat eum uita defunctum eſſe. Satis conſtat ab euentu natum. Nempe Glaucum quempiam præter omnium expectationem, guſtato mellito pharmaco reualuiſſe, Eamq; rem in iocum popularem uerſam fuiſſe. Quidam enarrant in hunc modum. Glaucus quidā poto melle, ob bilem penè exanimatus eſt. Ad hunc multis accurrētibus medicis, polyidos herba quā Draconē uocāt, eum reſtituit.

Generoſior Codro. XXXIII.

Εὐγενέστερος Κόδρου, id eſt, Generoſior Codro. Per ironiam recte dicetur in iſtos, qui maiorum fumoſis imaginibus, & nataliū antiquitate gloriātur. Codrus Melanthi filius fuit. Melanthus à Neleo ſextus. A' quo Neleo prognatus & Neſtor. Hic igitur Melāthus, Meſſene patria pulſus, Venit Athenas, atq; ibi cum Xanto Bœoto, qui tum Athenis imperabat, ſingulari certamine congreſſus, uictor diſceſſit, & Athenienſium imperium occupauit, Cui ſucceſſit filius Codrus, ſingulari in patriam pietate, præcipue nobilis. Nam cum Atticis bellum eſſet aduerſus Dores, proditumq; eſſet oraculo, uictoriam penes Athenienſem populum futuram, ſi rex illorum ab hoſtibus fuiſſet occiſus, Codrus patriæ gloriam ſua incolumitate chariorem habens, ignota ſpecie hoſtem prouocauit, & interemptus eſt. Reliquit autem filios duos, Mentorem, qui patri defuncto ſucceſſit in imperium, & Nelei, cuius auſpiciis colonia in Aſiam demigrauit. Hæc ferme Zenodotus.

Cadmea uictoria. XXXIIII.

Καδμεία νίκη, id eſt, Cadmea uictoria. Huius adagii uariā adducunt & ſenſum & origenē. Sunt q putent inutilē uictoriā Cadmeā uocatam, ꝓpterea, quod Eteocles & Polynices Thebani, cum de regni uicibus diſceptarent, ſingulari certamine congreſſi, utriq; perierint. Vel quod Cadmei deuicerint quidē Argiuos cū Adraſto militantes, ſed ſuo malo. Poſteris.n. illorum pœnas abunde magnas dederūt. Vel quod Oedipus ſoluto Spingis ænigmate, uictoriam qdem à monſtro magnificā reportauit, uerum poſt imprudens ſuam ipſius matrē duxit uxorē. Idq; ſimulatq; reſciuit oculos ſibimet eruit. Itaq; illius quoq; uictoriæ paꝝ felix exitus fuit. Sunt q huc referant. Cū Cadmus literas à Phœnicibus acceptas, Græcis tradere uellet, Linum, quod is quoq; literas ſuas proferret, interemit. Deinde ciues Cadmū exegerunt, ut nec huic bono fuerit Linū ſuperaſſe. Plutarchus ſubſcribit primæ ſententiæ. Nam ad hūc modū ſcribit in cōmentario, περὶ τῆς φιλαδελφίας. οὐ γὰρ ἑτέραν οἱ παλαιοὶ Καδμείαν νίκην, ἀλλὰ τὴν περὶ Θήβας τῶν ἀδελφῶν, ὡς αἰσχίστην καὶ κακίστην προσηγόρευσαν, id eſt, Non enim aliā priſci Cadmeā uictoriā, q̄ eā quæ fuit fratꝝ apud Thebas, ut turpiſſimā atq; miſerrimā appellarunt. Idē, περὶ παίδων ἀγωγῆς, oſtendit Cadmeā appellari uictoriā, quoties pſtat uinci, q̄ uincere. Vſurpauit hoc adagium Ariſtides in Pericle, ὥς τι τὴν Καδμείαν νίκην νικήσειν, i. Itaq; Cadmeā uictoriā reportatuꝝ ſeſe exiſtimabat, Quo qdem loco ſcholium adſcriptū, præter alia, illud admonet ab iis, quæ retuli, non nihil diuerſum, Thebanos cæſis Argiuis, q cum Polynice pugnarit, negaſſe ſepulturā. Qua inhumanitate exaſperati Athenienſes, Thebanos oppugnatos deuicerit, & conſimilem ad modū uetuerunt, ne cadauera cæſoꝝ darentur ſepulturæ. Sed undecunq; natū eſt adagium, Cadmeam uictoriā appellabāt infelicē, etiā ipſis uictoribus. Cuiuſmodi fuit & Græcoꝝ, quorum nulli non magno conſtitit capta Troia. Et medici Cadmeam uictriā uocant, cū ita depellūt morbus, ut ægrotus interim in remedio pereat, ſuccumbente natura.

Pecuniæ uir. XXXV.

Χρήματα ἀνήρ, id eſt, Pecuniæ uir. Hoc eſt, tanti quiſq; ſit, quātum poſſidet. Horatius, Nil ſatis eſt inquis, quia tanti quantum habeas, ſis. Zenodotus ex Pindaro citat. Alcæus poeta Ariſtodemi Lacedæmonii putat eſſe apophthegma, Cuius hæc uerba citantur apud Suidam, ὡς γὰρ δή ποτ' Ἀριστόδαμόν φασιν ἐν Σπάρτᾳ οὐκ ἀπάλαμνον λόγον εἰπεῖν, χρήματ' ἀνήρ, πενιχρὸς δ' οὐδέποτ' ἐσθλός, id eſt, Sic enim olim aiunt Ariſtodemum apud Spartanos uerbum nō inſcitū dixiſſe, pecuniæ uir, pauper autem nunq̄ probus. Quidā ad ſeptē illos σοφοὺς referre malunt. Ad hanc ſententiam pertinēt illi uerſus è comœdia quapiā, τἀργύριον ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς· ὅστις δὲ μὴ ἔχει τοῦτο μηδ' ἐκτήσατο, οὗτος μεταξὺ ζώντων τεθνηκὼς περιπατεῖ, id eſt, Argentum & anima & ſanguis eſt mortalibꝰ, Hoc qui caret, nec ſibi parauit ſedulo Viuos hic inter mortuus circūambulat. Celebraẗ & hic ſenarius, non alienus ab hac ſententia, βίος βίου δεόμενος οὐκ ἔστι βίος, id eſt, Vita haud uocanda eſt uita uictus indiga. Proinde quemadmodū apud Græcos βίος, itidē apud Latinos uita ſignificat,

& uitam

& uitam morti contrariam, & facultates quibus uitam ſuſtinemus.

Diues factus iam deſiit gaudere lente. XXXVI.

Ἐπεὶ τὰ πλουτῶν οὐκ ἔθ᾽ ἥδεται φακῶ, id eſt, Lenticula diuiti placere deſiit. Lens legumen, pauperum ac tenuiũ cibus eſt. Quæ faſtidiť, ſimulatq; lautior fortuna contigit. Vñ prouerbiũ in eos, qui bus ad uberiorẽ conditionẽ euectis, faſtidio ſunt ea, quæ prius inopes, boni cõſulebant. Non diſſimile illi, quod alibi recenſuimus, ἄλλος βίος ἄλλη δίαιτα. Caluum uellis. XXXVII.

φαλακρὸν τίλλεις, i. Caluum uellis. Vbi quis inanẽ operã ſumit, aut ubi qs auferre conať, quo uacat is, à quo petitur. Veluti ſiquis à paupere conetur extũdere pecuniã, ab indocto literaturã. Simillimũ eſt illi Plautino, Aquã è pumice poſtulas. Rurſum ille, Nudo ueſtimenta detrahere. Quin hodie quoq; uulgus ubi ſignificat nihil eſſe quod adimať, uolã manus oſtendens, iubet inde uelli qppiã, quod ea corporis pars nemini non ſit calua. Somnus abſit ab oculis. XXXVIII.

Ὕπνος ἀπέστω γλυκύθυμος ὀμμάτων, id eſt, Oculis abeſto leniens animum ſopor. Vbi quis rem aggreditur, quæ ſummam diligẽtiam, curamq; deſyderet. Quod genus, ſiquis philoſophiæ capeſſat ſtudium. Sumptus eſt autem hic ſenarius ex Ariſtophanis nebulis, apud quem dicitur ſub perſona Socratis adhortantis Strepſiadem, ut philoſophiæ daturus operam, omnia tum faciat, tum patiatur.

Phoci conuiuium. XXXIX.

Φώκου ἔρανος, id eſt, Phoci præmium, ſiue conuiuium. Dictitari ſuetum, ubi quis ſuo malo conuiuas acciperet. Tametſi nihil uetat quominus longius etiam traducatur, nempe ad quoſuis, qui læduntur ab iis, de quibus benemeriti fuerint. Aiunt Phoco cuipiam filiam fuiſſe iam nuptiis maturam, Is procos, nam erant complures, conuocare ſolitus præmia ſtatuebat, & conditionibus ſubinde nouis propoſitis nuptias prorogabat. Quamobrem indignati iuuenes Phocum in conuiuio trucidarunt. Author Zenodotus Euſtathius in primum Odiſſeæ, treis cõuiuiorũ ſpecies facit, εἰλαπίνην, quod ad ſplendorem, ac magnificentiam ſit apparatũ, γάμον, quod ipſum etiã ſumptuoſius eſſe conſueuit, ἔρανον, ad quod plurimi conueniunt, ſed ſuo quiſq; cibo, ſumptuq́. Ea conuiuandi ratio præcipue ꝓbatur Heſiodo, ꝑpterea quod cũ plurimũ habeat iucũditatis, minimũ habet ſumptus. Nam tẽperãti⁹ & ediť & bibiť, ubi qſq; de ſuo edit ac bibit. Heſiodi carmẽ eſt huiuſmodi. ἐκ κοινοῦ πλείστη χάρις, δαπάνη δ᾽ ὀλιγίστη. Porrò qui ſplendidiores affectarent uideri, ii etiam ἔρανον, tum de ſuo, tum lautius exhibebant. Homerus has treis cõuiuiorum formas ſimul cõplectitur, τίπτε δαίς, τίς δὲ ὅμιλος ὅδ᾽ ἔπλετο; τίπτε δέ σε χρεώ; εἰλαπίνη ἠὲ γάμος; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ᾽ ἐστίν. Antiquior, q̃ Chaos & Saturnia tempora. XL.

Χάους ἀρχαιότερος, id eſt, Antiquior, q̃ Chaos. De re nimium priſca & obſoleta. Ibycus, ποτᾶται δ᾽ ἐν ἀλλοτρίῳ χάει, id eſt, Volat in alieno Chao. Ac rurſum, ὁ δὲ φλυαρεῖ, καὶ μάτην ἡμῶν λῆρον καταχεῖ τοῦ χάους ἀρχαιότερον καὶ κρονίων ἀπόζοντα, id eſt, Hic autem nugatur, ac temere nugas in nos infundit, antiquiores, q̃ Chaos ac Saturni tempora redolẽtes. Alludit adagiũ ad Chaos, ad quod poetæ Deorum, ac rerum omnium originem referunt. Ouidius opificium mundi hinc auſpicatur, quemadmodum & Hebræi. Tanq̃ argiuum clypeum abſtulerit, ita gloriatur. XLI.

Ὡς τὴν ἐν Ἄργει ἀσπίδα καθελὼν σεμνύνεται, id eſt, Superbit, tanquam Argiuum clypeum detraxerit. In faſtuoſos & magnificentius ſeſe gerentes dicebatur. Aiunt apud Argiuos ſacrum quendam eſſe Clypeum, clauis affixum, ut facile detrahi non poſſit. Alii dicunt, apud eos ordinem, ac delectũ iuuenum uiribus antecellentium, ἀσπίδα, id eſt, Clypeum appellari. Author Zenodotus.

Tanquam Conchylium diſcerpere. XLII.

Ὥσπερ κογχύλιον διελεῖν, id eſt, Tanquam Concham dilacerare. De imbecillis & uiribus longe inferioribus dicebatur. Nam illiſæ ſolo rumpunť conchæ quo cibus eximatur. Refertur apud Suidã.

Mutus magis q̃ ſcapha. XLIII.

Συστομώτερος σκάφης, i. Magis elinguis, q̃ ſcapha. De iis dici conſueuit, q propter humilitatem conditionis apud ꝑſtantiores nõ audent hiſcere. Natũ hinc aiũt, quod olim inquilini, & hoſpites alienæ Reip. ludis popularibus, in pompa incedebant, nauim geſtantes, unde quoties hoſpitẽ, non ciuẽ ſignificabát, σκάφην ἢ σκαφηφόρον, appellare cõſueuerũt. Proinde uulgo ſic minitabanť, ποιήσω σε συστομώτερον σκάφης, Reddã tibi os occluſius ſcapha. Etenim iis q in Rep. uiuũt, nõ ſua, multa ſunt muſſitanda. Nam uti non conuenit in aliena ciuitate curioſum eſſe, ita nec tutum eſt liberioris eſſe linguæ. Huius interpretamẽti Suidas authorem citat Theophraſtum in opere de Legibus. Equidem in pleriſq; codicibus, σιωπομώτερος ſcriptum reperio, non συστομώτερος. Quæ lectio ſicui magis arridebit, non reluctabor, nempe ut metu contractum & humilem accipias.

Nudus tanquam ex matre. XLIIII.

Γυμνὸς ὡς ἐκ μητρός, id eſt, Nudus ut ex matre. Prouerbialis hyperbole, de uehemẽter paupere.

Nudiſſimi enim naſcimur, ac ne pilis quidem tecti, nedum ueſtibus quod non item in cæteris animantibus accidit.

Eſt Pylus ante Pylum. XLV.

Plutarchus in libello, cui titulus, περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι, teſtatur hunc uerſum apud Meſſenios prouerbio fuiſſe celebratum, ἔστι πύλος πρὸ πύλοιο, πύλος γε μέν ἐστι καὶ ἄλλος, id eſt, Eſt Pylus ante Pylum, ſiquidem eſt Pylus altera ſané. Dictum apparet, ubi quid alteri præfertur uelut antiquius & præſtantius. Aut ubi aliquis iactat ſeſe, quaſi uel ſolus ſit, uel ſummus, cum reperiant & alii, qui poſſint cum eo decertare. Pylus enim Meſſeniorum ciuitas, Neſtore nobilis. Hoc autem carmen Plutarchus hoc pacto commutauit, ἔστι τόκος πρὸ τόκοιο, τόκος γε μέν ἐστι καὶ ἄλλος, id eſt, Vſura uſura prior, uſura altera ſanè eſt. In eos accommodari poteſt, quibus alia uſura ex alia naſcitur. Vnde natum ſit adagium Euſtathius interpretans Homeri Bœotiam indicauit. Scribit enim iuxta eos, qui de populis conſcripſerunt, treis fuiſſe Pylos, Vnam Meſſeniæ, alteram Triphyliæ, tertiam Arcadiæ, Triphiliacam obtinuiſſe Neſtorem. Idem geographum teſtem adducit Strabonem, opinor, q treis item Pylos conſtituerit in Peloponneſo. Alluſit ad Adagium Ariſtophanes in Eqtibus, ἀλλὰ τόδε φράζευ, πρὸ πύλου πύλον, ὅν σοι ἔφραζεν ἔστι πύλος πρὸ πύλοιο, τί τοῦτο λέγει πρὸ πύλοιο; id eſt, Hoc age dic Pylus ante Pylum eſt quam tu mihi narras, Eſt Pylus ante Pylum, Sibi quid uult ante Pylum iſtuc? Interpres adſcribit uerſiculum, quem paulo ante citauimus è Plutarcho, proditum oraculo fuiſſe.

Iecit Achilles duas teſſaras & quatuor. XLVI.

βέβληκ' Ἀχιλλεὺς δύο κύβω καὶ τέσσαρα, id eſt, Duas Achilles, quatuorq́; teſſeras iecit. Hunc uerſum Suidas ex Euripide citat. Quid autem ſibi uelit adagium, nullus explicat. Niſi quod coniectare licet dictum fuiſſe, de iis, qui in omni re uincerent, propterea, quod is teſſerarum iactus felix eſſet.

E tardigradis aſinis equus prodiit. XLVII.

ἐκ βραδυσκελῶν ὄνων ἵππος ὤρουσεν, id eſt, E tardigradis aſinis equus emerſit. Cum clarus euadit quiſpiam, obſcuro genere natus, aut quoties ab indocto præceptore proficiſcitur diſcipulus eruditus. Poteſt & per ironiam proferri, & per negationem, ut nunquam ex aſinis naſcetur equus. Et en tibi ex aſinis equum, id eſt, ex infimis parentibus arrogantem & ferocem.

Epeo timidior. XLVIII.

Ἐπειοῦ δειλότερος, id eſt, Epeo timidior. De magnopere pauido dicebatur. Ab Epeo quopiá ductum, notæ timiditatis homine. Datum eſt hoc cognominis Cratino Comico, per alluſionem fortaſſis, quod cum Oenoidis tribus princeps eſſet, in eo munere timidius ſeſe gereret.

Epheſiæ literæ. XLIX.

Ἐφέσια γράμματα, id eſt, Epheſiæ literæ, Dictum uidetur de iis, qui mira felicitate, tanquam diuina uirgula, quicquid optarent, aſſequerentur. Aiunt enim Epheſiis notulas quaſdam, & uoces magicas fuiſſe, quibus utentes in omni negocio uictores euaderent. Author Diogenianus. Euſtathius in Odiſſeæ. ◊. Tradit his literis uſum Crœſum in rogo, Fuiſſe autē uerba quædam, obſcura, ænigmatibus ſimillima, neutiq̄ cohærentia, deſcripta in pedibus, zona, & corona Dianæ. Suidas addit huiuſmodi fabulam, in Olympiis Mileſium quempiam cum Epheſio commiſſum, nihil potuiſſe in conflictu, quod is Epheſius in talo Epheſias haberet literas. Quod ſimulac animaduerſum eſſet ademptis literis, Epheſium ſuccubuiſſe.

Eodem in ludo docti. L.

Eodē in ludo docti dicebantur, ſimilibus uitiis laborantes, & improbitate pares. Hoc dictū adeo uulgo manet, ut nihil ſit tritius. Terētius in Ecyra. In eodem oēs mihi nident ludo doctæ, ad malitiā. Solent enim fermè, q cōmunibus uſi ſunt pceptoribus, ingenio, moribusq́; cōuenire. Quod aūt Terentius dixit in mulieres, omneis inter ipſas ſimilibus eſſe moribus, Idē Græcus atteſtatur ſenarius. γυνὴ γυναικὸς πώποτ' οὐδὲν διαφέρει, i. A fœmina nil fœmina unq̄ diſcrepat. Innuit autem prouerbium nullam inueniri bonam mulierem.

Tanquam in Phiditiis. LI.

ὥσπερ ἐν φιδιτίοις, i. Velut in Phiditiis, ubi qd partius, nimiūq; frugaliter actū ſignificabimus. Lacedæmonii publica loca habebant, in quibus cibum caperent, in his accipiebant hoſpites ac legatos ſuos, ſed apparatu per parco, Vnde & Græca uox ducta eſt, à parcendo. Accommodari poterit & ad orationem, ut ſiquis neget ſe contentum ſimplici ſermone, uelut in laconicis phiditiis accipiatur, ſed deſyderare ſplendoris aliquid, & quod appetentiam irritet illecebra.

Equo ſeneſcenti minora Cicela admoue. LII.

ἵππῳ γηράσκοντι τὰ μείονα κύκλα ἐπίβαλλε, id eſt, Equo ſeneſcēti minora Cicela admoue. Admonet Adagium, ubi uires per ætatem fatiſcunt, reſpirationem ac refocillationem quandam à laboribus dandam, & decreſcente labore minuendos labores, augendam remiſſionem. Ductum aūt ab equis militaribus, quibus ſeneſcentibus, leuius τελαίπωρον admouebant. Eſt aūt τελαίπωρον ceu

rotula quædam,

rotula quædam, publica nota, quæ igni candefacta, malis equorum imprimi conſueuit. Zenodotus oſtendit prouerbium extitiſſe apud Craterē Comicum in Samniis. Videtur carmen heroicum, ſi tā tum legas, νυκλ' ἐπίβαλε.

Eretrienſium Rho. LIII.

Ἐρετριέων ῥῶ, i. Eretrienſium Rho. Vbi quis crebrius & aſperius eam literā ſonaret. Quo nomine nūc male audiūt apud Gallos Picardi. Notant item qbus Alcibiadis Labdaciſmus impēdio placebit. Ridet Arrius à Catullo, quod Chōmoda dicebat, ſiquando cōmoda uellet Dicere, & hinſidias Arrius inſidias. Ac tum mirifice credebat ſe eſſe locutum. Cum quātum poterat, dixerat hinſidias. Adagium refertur à Diogeniano.

Oeſtro percitus. LIIII.

Οἴστρῳ παραπληγείς, id eſt, Oeſtro percitus, id eſt, ingenti animi cupiditate commotus, ac uelut attonitus. Oeſtrum enim inſecti genus, horrendo ſtrepitu, unde & nomen inditum apud Græcos. Nam Latini, Aſylum appellant. Hoc addito Iuno uaccam Ino in furorem egit. Vnde Poetæ diuino correpti furore, Oeſtro conciti dicuntur. Eſt apud Platonem, tametſi locus in præſentia non ſuccurrit, opinor in Phædro.

In magnis & uoluiſſe ſat eſt. LV.

In magnis & uoluiſſe ſat eſt. Tibulliana hac ſententia, nihil celebratius. Eam Angelus Politianus nō inſcite uertit Græce, ἀρκεῖ δ' ἐν μεγάλοις καὶ τὸ θέλημα μόνον. Apulei' floridorum libro quarto. Maiore ſcilicet uoluntate q̄ facultate. Eoq; propenſius fortaſſe laudandus eſt, quod omnibus bonis in rebus, conatus in laude, effectus in caſu eſt. Item. M. Varro apud Gellium libro primo, capite decimooctauo, in quo non modo Lelii ingenium non reprehendo, ſed & induſtriam laudo, ſucceſſum. n. fortuna, experientiam laus ſequitur. Conuenit, ubi quis maiora uiribus conatus, tametſi rei ſuſceptæ magnitudini non facit ſatis, tamen hoc ipſo nomine laudem promeretur, quod rem pulcherrimam tentauerit.

In Holmo cubabo. LVI.

Ἐν ὅλμῳ εὐνάσω, i. In Holmo cubabo. Dicebatur ab iis, q ſe quippiā diuinatione cognitū ire minitabant. Nam ὅλμον qdā uatē interpretant. Alii tripodes Apollinis Holmos appellatos fuiſſe. Tradit aūt Ariſtophanes grāmaticus, citante Zenodoto, eos q Holmis indormiſſent, repente diuinandi ſpiritū concipere. Addit Apollinē ob id ὅλμιον cognominatū à Sophocle. Quanq̄ apud Heſiodū ὅλμος pro mortario ponitur. Apud Athenæum libro undecimo, poculi genus eſt, cornu adſimile, ut per iocum torqueri poſſit & in bibones.

Eadem cæra. LVII.

Ἓν κηρίον, id eſt, Idem fauus dicebantur, qui uno ore idem affirmarent, aut qui inter ſe conſpiraſſent. Ductum à fauorum cellulis inter ſe connexis, Siue quod cæra tenax, ſibiq; hærens. Non diſſimile illi, quod alio diximus loco. Idem puluis, &, Eadem farina.

In quinq; iudicum genibus ſitum eſt. LVIII.

Ἐν πέντε κριτῶν γούνασι κεῖται, id eſt, In quinq; ſitum genibus iudicum, id eſt, in alieno arbitrio res eſt poſita. Nam antiquitus quinq; iudicibus datū erat negociū, ut de comicoꝝ fabulis pronunciarēt, ut teſtis eſt apud Zenodotū Epicharmus. Quanq̄ & apud Platonē quinq; iudicū fit mentio, cū aliàs, tū in libro de legib' undecimo, ἐν πέντε δὲ τῶν νομοφυλάκων τοῖς νεωτάτοις εἶναι τὴν κρίσιν, i. Vt iudiciū ſit penes quinq; natu minimos, ex nomophylacibus. Alluſum eſt aūt ad illud Homero frequēs, καὶ ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται, id eſt, In genibus ſunt hæc ſita diuū. Cum ſignificamus non eſſe noſtræ facultatis, pſtare rei exitū, ueꝝ hūc ſuperis & fortunæ in manu eē. Pindarus itē in Olympiis, Νῦν δ' ἔλπομαι μέν, ἐν θεῷ γε μὰν τέλος, id eſt, Nunc ſpes quidem mihi, in deo tamen, ſitus exitus.

Emunctæ naris, Muccoſis naribus. LIX.

Emunctæ naris dicit acri, exactoq; iudicio, quaſi purgatis naribus, muccoq; emunctis. Horatius de Lucilio, Emūctæ naris, uerſus cōponere durus. Cōtra, obeſæ naris dicūt ſtupidiores. Idē in Odis, Nec firmo iuueni, neq; naris obeſæ. Lucianus in Alexandro Pſeudomante, τοῖς δὲ ἰδιώταις καὶ κορύζης μεστοῖς τὴν ῥῖνα, τεράστιον, i. Indoctis autem, & qbus nares oppletæ mucco, pdigioſum. Idē in Philopſeude, ἐμοί γε ἦν δ' ἐγὼ εἰ μὴ πάνυ τὴν ῥῖνα κορύζης μεστὸς εἴην, i. Mihi ſanè inquā, niſi planè naſe ſim oppleta mucco. Huc alluſit Plato lib. de Repub. p̄mo, ubi Thraſymachus Socrati ſtuporem obiiciēs, optat illi nutricē, quæ muccū e naribus exprimat, ὅτι σε ἔφη, κορυζῶντα περιορᾷ, καὶ οὐκ ἀπομύττει, δεόμενον αὐτῆς, i. Quoniā, inquit, te muccoſum negligit, nec emūgit, cū ea tibi ſit opus.

Fames & mora bilem in naſum conciunt. LX.

Soſia Plautinus in Amphitryone. Vetus adagium eſt, inquit, Fames & mora bilem in naſum conciunt, id eſt, latrante ſtomacho, omnis mora bilem mouet. Quod autem dixit, bilem in naſum conciunt, conuenit cum illo, quod ait Theocritus in Thyrſide, ἔντι γε πικρός καί οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται, i. Eſt. n. acerbus, Atq; illi ſemper ſedet in nare aſpera bilis. Ducta eſt metaphora ab animantibus iram narium flatu ſignificantibus. Vnde fabula de tauris ignem ſpirātibus. Quin

hominibus etiam nonnullis ex naribus indiciũ iracundiæ. Vnde & corrugare nares dicuntur, quæ offendunt. Horatius, Ne ſordida mappa corruget nares. Itẽ Perſius in quinta Satyra. Sed ira cadat naſo, rugoſaq; ſanna. Poteſt id trahi latius, nẽpe ad quẽlibet uehemẽti' aliqd cupiẽtẽ, cui ois mora quãtũuis puſilla, lõgiſſima uidet', atteſtãte Mimo, Etiã celeritas in deſyderio mora eſt. Huc reſpicit & Horatianũ illud, Vt nox lõga qbus mentit' amica, dieſq; Lõga uidet' opus debentibus, ut piger annus Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum.

Generoſior Sparta. LXI.

ελευθεριώτερος σπάρτης, id eſt, Generoſior Sparta. Dicebatur excellenti animo, minimeq; timidus, aut humilis. Spartanis enim olim indoles aderat generoſa, & ingenium omnis impatiens ſeruitutis, ac uelut imperio natum, unde nec mœnibus urbem cingebant, legibus ita iubentibus, abunde munitam arbitrantes fortibus uiris, Fœdiſſimum autem exiſtimabant quenquam e pugnare dire, niſi uictorem, id, quod in epigrammate quoq; teſtatum eſt. Nec tyrannidem in ſuam Remp. admittebant, ſed æqua libertate parebant legibus.

Locrenſis bos. LXII.

Λοκρικὸς βοῦς, i. Locrenſis bos. De re uili, aut de munere leuiculo dici poteſt. Cũ aliqñ Locrẽſes publicũ ſacꝝ facturi bouẽ deſyderarẽt, cõpoſito ex minutis lignis bonis ſimulacro, Diis rẽ diuinam fecerunt. Atq; hinc uulgus adagionem arripuit.

Ficulnus gladius. LXIII.

Συκίνη μάχαιρα, i. Ficulnus gladius. De friuola cauſa dici poteſt, quæq; minimo negocio queat refelli. Dictus eſt autem, ficulnus gladius Sycophanta, quod idem & mollis ſit, & calumniator.

Ficum Mercurio. LXIIII.

Σῦκον ἐφ' ἑρμῇ, id eſt, Ficum Mercurio. De prompto & quibuſlibet expoſito beneficio dicebat'. Nam antiquitus mos erat, ſicubi ficus repertus fuiſſet, eum ueluti Mercurio ſacrum ſuſpendere. Liberum autem erat tollere ficum Mercurialem, cuicunq; libitum fuiſſet, uel quod is deus furibus fauere creditus eſt, uel iuxta parœmiam illam, κοινὸς ἑρμῆς, Communis Mercurius. Huc opinor alluſiſſe Perſium, cum ait, Inq; luto fixum poſſis tranſcendere nummum, Nec gluto ſorbere ſaliuam Mercurialem, ut indicatum eſt alibi.

Vt fici oculis incumbunt. LXV.

Ὥσπερ τὰ σῦκα ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔφυ, id eſt, Quemadmodum fici oculis innati. De iis dicebatur, qui pertinaciter urgerent, premerentq; negocium aliquod. Sumpta ſimilitudine à ficis, hoc eſt, uitio quod oculis adnaſcitur, nec facile poteſt auelli. Ariſtophanes in Ranis, ὥσπερ τὰ σῦκ' ἐπὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖς ἔφυ, id eſt, Vt ficus oculis imminens, ſic ille erat. Accommodabitur haudquaquam inepte & in hos, qui cum graues ſint, & intolerabiles, tamen auelli non queunt, niſi magno malo. Quod genus utinam non eſſent hodie tam multi principes, & principum optimates, qui cum auaritia ſint inexplebiles, libidine corruptiſſimi, crudelitate pernicioſiſſimi, tyrannide immanes, uerisſimi reipub. hoſtes ac prædones, in publicam perniciem, non ſolum armis & opibus inſtructi, uerum etiam nouis artibus, quas nec Dionyſius unquam, nec Demetrius repperit, tamen ſic adhærent, ſic imminẽt, ſic affixi ſunt populo, ut nec ferri poſſint, nec auelli. Vſqueadeo nullus eſt ſenatus, nullus magiſtratus, nulla religio, nulla reipu. pars, in quam actis radicibus illi non penetrarint, ceu peſtis per omneis corporis uenas ſparſa. Siquidem animaduerterũt hoc homines tantum ad nocendum oculati cordatiq;, unam hanc ancoram ſupereſſe publicæ incolumitatis, ſi ciuium & ciuitatum honeſta cõcordia, tyrannis impotentium coerceatur. Hanc igitur in primis dirimere cura eſt, ſentiũt in pace minimum ſibi licere, cum res legibus & cõſiliis agitur, non dolis aut armis. Proinde modis omnibus id agunt, ne populus publica pace gaudeat. Perſpiciunt præcipuam reipu. felicitatem in hoc ſitam, ſi principem, habeat integrum, cordatum, uigilantem, hoc eſt, uere principem. Itaq; miro ſtudio curant tutores, ne unquam uir ſit princeps adnituntur optimates ii, qui publicis malis ſaginãtur, ut uoluptatibus ſit q̃ effœminatiſſimus, nequid eorum ſciat, quæ maxime decet ſcire principem. Exuruntur uici, uaſtantur agri, diripiuntur templa, trucidantur immeriti ciues, ſacra prophanaq; miſcentur, dum princeps interim ocioſus ludit aleam, dum ſaltitat, dum oblectat ſe morionibus, dum uenatur, dum amat, dum potat. O brutorum genus iam olim extinctum, o fulmen Iouis aut cæcum aut obtuſum. Neq; dubium eſt quin iſti principum corruptores, pœnas deo daturi ſint, ſed ſero nobis. Interim ferendi ſunt, ne tyrannidem excipiat anarchia malum penè pernicioſius. Id quod apud Eluetios uſu ueniſſe uidemus, q cũ olim nobilitatẽ omnẽ tyrãnide grauẽ, aut trucidarit, aut in exiliũ egerint, nunc ipſi mundo graues ſunt armis ſuis. At quod optimates impii ſunt reipu. id fortaſſe ſunt eccleſiæ, nonnulli ex his ordinibus, quos uulgus mẽdicantes uocant. Pios non accuſo, nec ordinem inceſſo, malos noto, quæ ubiq; maxima turba eſt. Hi ſic ſeſe per omne reipu. corpus ſparſerunt, ut nihil uſquam agatur ſine illis. Regnãt in concionibus, quod peculiare munus epiſcoporum. Tyrãnidẽ occuparunt in ſcolis, qđ huic proximum munus. Per hos miniſtrant' eccleſiaſtica ſacramenta, p hos

ſacerdotes ſumus. Hi pluſq̃ cenſores ꝓnunciant de fidei ꝓfeſſione, Hic Chriſtianus eſt, hic ſemichriſtianus, hic hæreticus, hic ſeſquihæreticus. In hoꝝ ſinus populus effundit occultos uitæ actus, & ſacratiſſimas animi cogitationes, nec his contenti, nulla pangunt̃ principū fœdera, in quibus hi non agant parteis, Sine his nullū cōtrahit̃ matrimonium, In theatricis certaminibus, in publicis ſortibus agonothetas agunt, adeo nihil pudet. Deniq; nec mori licet abſq; iſtis. Nulla eſt aula principū, in quā non irrepſerint, Si quod impudens facinus deſtinarunt ꝓncipes, ꝑ hos exequunt̃. Siqd moliunt̃ Romani Pontifices, quod paulo ſit alienius ab apoſtolica illa & priſca ſanctimonia, hoꝝ potiſſimū utūtur miniſterio, Veluti ſi quod bellū, ſi quis tumultus, ſi qua exactio, ſi qua condonatio paꝝ pudens, in hiſce fabulis iſti primas agunt. Interim ſimplici popello ſpecie ſanctitatis imponit̃. Sacerdotes ad hos collati, ſacerdotes non ſunt. Epiſcopi hoꝝ fiducia in utramuis aurē dormiunt. Plebs deſtituta; pro unicis paſtoribus gemino luporum genere diſcerpitur, dum & præſules exercent tyrannidem, nec hi tamen paſtores ſunt, ſed alia ratione prædones. Rurſus admoneo, nec pios à me notari, nec ordinem. Nam qui interſunt incorruptiſſimi, ſolent eadem, quæ deploro, deplorare. Atq; apibus licet ſuos fucos, ut aculeo carentes, licet furaces aliquādo depellere. Hos fucos omnibus crabronibus aculeatiores, nec Reges, nec ſummi Pontifices queant à Rep. profligare, niſi magna Chriſtanæ religionis ruina, adeo ſuas factiones communierunt, adeo totum orbem arcibus ac populis ſuis occuparūt, & indies nouos ſtruunt nidos, hoc nimirum prætextu, quod ſuperiorum monaſteriorum religio, cuius commendatione primum exorta ſunt, perierit, quaſi uero & horum non paulo poſt ſit peritura ſynceritas, ſiqua modo ſynceritas. Ita fit ut orbis impiis & ocioſis monachorum gregibus oneretur, & principes fraudētur populo, & epiſcopi grege, & populus paſtore, Chriſtianæ religionis puritas ac libertas, paulatim ad Iudaicas cerimonias delabitur. Et quemadmodum difficile dictu ſit, utrum grauior ſit reipub. malorum principum inter ſe concordia, an diſſidium, quod ſiue belligerantur, magno populi malo faciant, ſiue concilantur, in publicum exitium conſpirent, ita neſcias utrum magis ſit optandum, imo quo melius dicam, utrum magis deteſtandum, iſtorum ne inter ipſos conſenſus, an ſeditio, quod utraq; res publico fiat malo. Opinor autem ficos hic dici, rigidum tumorem innaſcentem genis oculorum, ea res cum moleſtiſſima ſit, tamen non ſine periculo tollitur, quod oculo immineat, parti uexationis & tractatus impatientiſſimæ. Adagii mentionem facit Suidas.

Cum haſta, cum ſcuto. LXVI.

Σὺν δορὶ, σὺν ἀσπίδι, id eſt Cū haſta cū ſcuto. Vbi quis omni conatu rem aggred tur. Ariſtophanes, οἱ ἵππης. Σὺν δορὶ, σὺν ἀσπίδι τε, id eſt, Cum haſta, cumq; ſcuto. Idem in Veſpis, ἐκδραμόντες δορὶ σὺν καὶ ἀσπίδι, id eſt, Excurrentes cum haſta, ſcutoq;. Sumpta metaphora à milite armis omnibus inſtructo, Ad ſimilem uſum recte torquebitur Homericum illud, ἔγχεΐ τ' ἄορί τε, μεγάλοισί τε χερμαδίοισιν, id eſt, Haſtaq; & gladio, ſaxiſq; ingentibus inſtant, quoties res omni ui geritur.

Viri ſenis Aſtaphis caluaria. LXVII.

Ἀνδρὸς γέροντος ἀσταφὶς τὸ κρανίον, id eſt, Viri ſenis uelut uua paſſa cranium. Admonet adagium inualidum & flaccidum eſſe ſenile corpus, exhauſto ſucco, carnibuſq; adeſis. Lucianus in tyranno de ſenibus, ἐπεὶ ἀσταφίδες γε πάντες ἤδη εἰσί, id eſt, Quandoquidem iam omneis uuæ paſſæ ſunt. Rugoſæ enim & flaccidæ ſunt uuæ paſſæ, propter ſuccum ſole decoctum. Vnde ueteres & uuas paſſas uocabant, ſenes paſſos, ob rugoſitatem. Lucilius citante Nonio, Rugoſi paſſiq; ſenes eadem omnia quærunt.

Poſt folia cadunt arbores. LXVIII.

Poſt folia cadent in te arbores. Quoties admouebimus, leuiores iniurias ſiquis ferat, ſequi atrociores. Veluti arborum decidua folia negliguntur, uerum aliquando fit, ut ipſæ arbores putres in caput ſubiecti decidant. Plautus in Menæchmis, Folia nunc cadunt, Nunc ſi triduū hoc hic erimus, tum arbores in te cadent.

Ante tubam trepidas. LXIX.

Ante tubā trepidas, id eſt, animo cōſternaris, priuſq̃ appareat periculū. Ab ignauis militibus ſumptū, qui pauitant, priuſq̃ bellicū canatur. Nam audita tuba, mirus quidam pauor ſolet militum animos inceſſere. Virgilius, Cur ante tubam tremor occupat artus? Qui ſermo ſi paulo longius detorqueatur, in prouerbii ſpeciem abibit.

Ameles angulus. LXX.

Ἀμελὴς γωνία, id eſt, Ameles angulus id eſt, neglectus angulus, dicebatur is, qui ſupinus & oſcitabundus deſideret, nihil bonarum rerum tētans. Aiunt in Libya locum eſſe, qui, ἀμελὴς γωνία, hoc eſt, ſecurus angulus uulgo dictus ſit, ob id fortaſſe, quod neglectus & incultus iaceret. Author Zenodotus.

Vltra res Callicratis. LXXI.

Ὑπὲρ τὰ Καλλικράτους, id eſt, Supra fortunas Callicratis. De immenſis opibus dicebatur. Aiunt Caryſtium quempiam fuiſſe, nomine Callicratem, qui reliquos ciues opibus longe præſtiterit.

Vnde ſiquem magnopere locupletem intelligi uolebant eum uel Caryſtii Callicratis facultates uincere dicebant. Ariſtoteles autem in Athenienſiũ Repub. citante Suida, tradit Callicratem quẽdam e iudicum ordine fuiſſe, q iudiciarias exactiones ſupra modũ auxerit, Atq; hinc natam paroemiam de immodicis exactionibus.

Vulcanium uinculum. LXXII.

ἡφαίστιος δεσμός. id eſt, Vulcanium uinculũ. Vbi qs nodis inextricabilibus eſſet illigatus, Vulcaniis uinculis teneri dicebatur. Sumpta denominatione ab adamantinis illis uinculis, qbus apud Homerũ Vulcanus Venerem & Martem ſic irretiuit, ut quo magis ſe conarent explicare, hoc magis inuoluerent. Homerus Odyſſeæ octauo, βῆ δ' ἴμεν ἐς χαλκεῶνα, κακὰ φρεσὶ βυσσοδομεύων, ἐν δ' ἔθετ' ἀκμοθέτῳ μέγαν ἄκμονα, κόπτε δὲ δεσμούς. ἀρρήκτους ἀλύτους, ὄφρ' ἔμπεδον αὖθι μένοιεν. αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τεῦξε δόλον κεχολωμένος Ἄρει, βῆ δ' ἴμεν ἐς θάλαμον, ὅθι οἱ φίλα δέμνι' ἔκειτο. ἀμφὶ δ' ἄρ' ἑρμῖσιν χέε δέσματα κύκλῳ ἁπάντῃ. πολλὰ δὲ καὶ καθύπερθε μελαθρόφιν ἐξεκέχυντο. ἠΰτ' ἀράχνια λεπτὰ, τά γ' οὔ κέ τις οὐδὲ ἴδοιτο οὐδὲ θεῶν μακάρων, id eſt, Ille domum petiit, qua ſtat ferraria fornax Secum imo interea penitus mala pectore uoluens Ac trunco impoſita prægrandi incude, ſecabat Vincula nulli uel rumpenda, uel effugienda In quibus impliciti ſimul aſtrictiq; manerent, At poſtquam inſidias Marti indignatus, & artes, Abſoluiſſet, adit conclaue ubi dulce cubile Stabat, & hinc illinc fallacia uincula fulcris, Obligat, & ſummo ſuſpendit plurima tecto, Mire tenuia, ſic telas ut araneolorum Sic uti nec poſſint oculis deprẽdier ullis, Non uel diuorum. Adagium refertur à Suida.

Ad ſatietatem uſque. LXXIII.

ἄχρι κόρου, id eſt, Vſq; ad ſatietatem. i. quantumlibet, aut ampliter. Quod ita demum prouerbiũ fuerit, ſi lõgiuſcule trãſferat, ut in poeticis literis uerſatus ſum, ἄχρι κόρου. Et illuſit nobis, ἄχρι κόρου. Et Quintilianus metaphoris gaudet, ἄχρι κόρου. Idem compoſita uoce dicunt, κατακόρως id eſt, Affatim. Refertur à Zenodoto.

Votum munificum. LXXIIII.

εὐχὴ μεγαλόδωρος, id eſt, Votum munificum. Vbi quis animo ſpes regias concipit, iamq; uoto diues eſt, μεγαλόδωρος Græcis dicitur, qui magna donat. Nihil autem uoto hominis liberalius. Largitur enim cuilibet, quantumcunq; petit. Meminit huius Lucianus in Hæreſibus.

Vtinam domi ſim. LXXV.

οἴκοι γενοίμην, id eſt, Vtinam domi ſim. Dici ſolitum, ubi quis optat è malis, quibus implicitus eſt, emergere. Tranſlatum uidetur ab iis, qui in tempeſtate periclitantur. Nam nunc etiam ita uulgo loquuntur, qui periculoſe nauigant, οἴκοι γενοίμην. Refertur à Suida.

Vtinam male quemadmodum inueniſti, eiicias. LXXVI.

εἴθε φαύλως ὥσπερ εὗρες ἐκβάλοις τὴν ὄφθιον, id eſt, Vtinam ita ut male reperiſti ius, & eiicias male, hoc eſt, utinã quemadmodũ male tibi peperiſti famã, aut facultates, ita & male perdas, Iuxta Plautinum illud, male partum, male diſperit. Suidas hunc trochaicum, ut prouerbialem citat ex Ariſtophane.

Vltro deus ſuppeditat bona. LXXVII.

αὐτομάτως ὁ θεὸς αἴρει τὰ ἀγαθά, id eſt, Vltro Deus ſubiicit bona. Quoties res citra noſtrã operam feliciter cadunt, quaſi deo quopiam accurante. Stobæus ſenarium hunc adducit ex Plutis Cratini, αὐτόματα τοῖσι θεὸς αἴρει τὰ ἀγαθά, id eſt, Vltro bona iſtis ipſe ſuppeditat deus.

Ventres. LXXVIII.

γαστέρες, id eſt, Ventres, Dicebantur homines edaces, uentri atq; abdomini ſeruientes. Epimenides Cretenſis, citante diuo Paulo in epiſtola, quam ſcribit ad Titum, κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται κακὰ θηρία γαστέρες ἀργαί, id eſt, Cretenſes uani uſq; malæ feræ, alui inertes. Item Lucilius. Viuite lurcones, comedones, uiuite uentres. Terentius in Phormione, Pugnos in uentrem ingere. Donatus oſtendit, & ad totum paraſitum referri poſſe. Plutarchus in commentario de diſcrimine adulatoris & amici, putat hos uerſus iambicos, non perinde quadrare in cancrum, atq; in aſſentatorem & paraſitum, γαστὴρ ὅλον τὸ σῶμα, πανταχῆ βλέπων ὀφθαλμὸς, ἕρπει τοῖς ὀδοῦσι θηρίον, id eſt, Eſt uenter omne corpus, undiq; obtuens Oculus, ſuisq; beſtia reptat dentibus. Iulius Pollux libro de rerum uocabulis ſexto, admonet olim bibacem πίθον, id eſt, dolium appellatũ & edacem κόφινον, quod κόφινος frumenti menſuram ſignificaret, quaſi lagenam dicas.

Vlyſſeum commentum. LXXIX.

ὀδύσσειος μηχανή, id eſt, Vlyſſeum inuentum, callidũ, aſtutum, & uafrum dicebatur. Vlyſſem Homerus ubiq; uerſutum facit, ac diſſimulantem, ſimulantemq;. Vnde eundem ſtatim initio Odyſſeæ, πολύτροπον appellat. Virgilius item, Scelerumq; inuentor Vlyſſes. Refertur apud Suidam.

Victitant ſucco ſuo. LXXX.

Prouerbiali figura dictum eſt in paraſitos, Victitant ſucco ſuo, qui ſiquando cœna contigit lautior, ingurgitant ſeſe, ruſus ubi nulla arridet ſpes cœnatica, coguntur'q; οἰκόσιτοι uiuere, fortiter ferunt inediam, & in conuiuii ſpem durant. Sumpta metaphora à Cocleis, quæ per æſtum intra teſtā contractæ, utcunq; ſucco ſuo aluntur, donec acciderit pluuia. Plautus in Captiui duo. Cum res, inqt, prolatæ ſunt, cum rus homines eunt. Simul prolatæ res ſunt noſtris dentibus. Quaſi cum caletur, cochleæ in occulto latent. Suo ſibi ſucco uiuunt ros ſi non cadit. Itidem paraſiti rebus prolatis latent, In occulto miſeri uictitant ſucco ſuo.

Viri infortunati procul amici. LXXXI.

Ἀνδρὸς κακῶς πράσσοντος ἐκποδὼν φίλοι, id eſt, Viri ſiti in malis amici ſunt procul. Parœmia notat mores amicoꝝ uulgariū, qui hirundinū ritu, ꝓ ratione tēpoꝝ aduolant, ac deuolant. Aduolāt ubi res ſecundæ, deuolant ingruēte reꝝ tēpeſtate. Ariſtides in oratione panathenaica nominatim adagii titulo uſurpauit, καὶ τὴν παροιμίαν ἐνήλλαξεν, οὐ γὰρ ἐκποδὼν εἶναι κατέλειξεν φίλους κακῶς πράξαντος, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ τῶν πρόσθεν διαφόρων ἤδη τοῖς ἀτυχήμασι φίλους πεποίηται, i. Ac prouerbiū inuertit. Declarauit.n. haudquaq̃ eſſe procul amicos, eius cui res ſunt aduerſæ, Verūetiā multos, qui antea diſſidebant, in rebus afflictis ſibi reddidit amicos. In hanc ſniam extat & huiuſmodi ſenarius, τῶν δυστυχούντων εὐτυχὴς οὐδεὶς φίλος, i. Felix amicus nullus infelicib⁹. Itē alter huic ſimilis, κρίνει φίλους ὁ καιρὸς, ὡς χρυσὸν τὸ πῦρ, i. Vt ignis aurū, amicum ita tēpus arguit. Ad hāc ſniam palàm alluſit Cicero libro familiariū epiſtolaꝝ nono. Nā & ſi non facile diiudicatˀ amor uerus & fict⁹, niſi aliquod incidat eiuſmodi tēpus, ut quaſi auꝝ igne, ſic beneuolentia fidelis, ꝑiculo aliquo ꝑſpici poſſit. Cætera ſunt ſigna cōmunia. Horati⁹, Vilis amicoꝝ eſt annona, bonis ubi qd deeſt. Paſſim habentˀ amici, q petant, q dent, perpauci. Pindarus itē in eandē ſniam, οἴχεται τιμὰ φίλων τητωμένῳ φωτὶ, παῦροι δ' ἐν πόνῳ πιστοὶ βροτῶν, i. Perit honos homini amicis orbato. Sunt autē pauci mortales fidei in rebus afflictis.

Vias nouit, quibus effugit Eucrates. LXXXII.

Οἶδε τὰς ὁδοὺς ἅσπερ ἔφυγεν Εὐκράτης, i. Nouit uias, qbus effugit Eucrates. In eū quadrat, q ſemp aliquā inuenit rimam, ut inquit Plautus, per quā elabatur, ut officiū ſubterfugiat. Ariſtophanes in Eqtibus, εὐλαβοῦ δὲ μὴ φύγῃ σε· καὶ γὰρ οἶδε τὰς ὁδοὺς ἅσπερ Εὐκράτης ἔφυγεν, i. Caue, ne te effugiat. Etenim uias nouit, qbus Eucrates effugit. Taxat autem obiter Eucratis mores, aliquo prætextu ſuffugientis, ſiquando fides eſſet præſtanda.

Viuit, incende ignem. LXXXIII.

Ζῇ, καῖε πῦρ, i. Viuit, incende ignem. Vbi in negocii periculoſi puncto feſtinādū admonemus, & occaſionē arripiendam, ut cum reperta ſcintillula properatur, ne pereat & illa. Refertˀ apud Suidā.

Venter auribus caret. LXXXIIII.

Γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα, id eſt, Venter non habet aures, Vbi de paſtu agitur, non admittuntur honeſtæ rationes. Atteſtatur huic ſenarius ille prouerbii uice Græcis celebratus, λιμῷ γὰρ οὐδὲν ἔστιν ἀντειπεῖν ἔπος, id eſt, Contra famem etenim nulla cōtradictio eſt. Celebratur à Plutarcho, Gellioq́;, dictum illud Catonis, ex oratione quadam, qua diſſuaſit legem agrariam. Eam ſic exorſus eſt, ut dicat arduum eſſe, ad uentrem uerba facere, qui careat auribus. Nec inepte accommodabitur in eos, qui uentris addicti uoluptatibus, nihil admittunt, quod uentri non ſit amicum.

Cum puluiſculo. LXXXV.

Vel cū puluiſculo dicimus, quoties omnia ſic tolluntur, ut nihil fiat reliqui, ne puluis quidem. Metaphora mutuo ſumpta uidetur ab iis, qui frumentum ab area conuerrunt, non ſine puluere. Plautus in Rudētibus. Conuerret hic iam me totum, cum puluiſculo. Idē in Truculento, Quo citius rē ab eo auferant cū puluiſculo. Simili figura dixit Iuuenalis cum erugine, ꝓ eo, quod eſt integre, & nulla parte diminutū. Nunc ſi depoſitum non inficietur amicus. Si reddat ueterem cum tota erugine follē. Eodem pertinet Euangelicum illud, quo iubentur etiam puluerem excutere apoſtoli, id eſt, ne minimum quidem ab eis auferre ſecum.

Valere Pancratice. LXXXVI.

Plautus in Bacchidibus, Valere Pancratice, dixit, pro eo, quod eſt firma eſſe ualetudine. Nam in Pancratiſtis robur corporis potiſſimum ſpectabatur. Pro eodem dixit ualere Athletice, Valere pugilice, Valere baſilice. Terentius item, pugilem eſſe aiunt, De puella robuſtiore & habitiore. Græci βασιλικῶς pro magnifice, prouerbiali figura dicunt. Neq; is ſermo uulgo non tritus eſt, etiam hodiernis temporibus.

Fœdum eſt & manſiſſe diu, uacuumq; rediſſe. LXXXVII.

Verſus hic Homericus ex ſcd'o Iliados libro, non dubiū quin annumerādus ſit inter eos, quos Macrobius ſcribit in ꝓuerbiū abiiſſe, αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν, κενεόν τε νέεσθαι, i. Turpe eſt & manſiſſe diu, uacuumq́; rediiſſe. Conueniet, ubi qs longā de ſe concitauit expectationē, cui poſtea non reſpondeat. Veluti ſiqs ſtudii cauſa diu ꝑegrinatus, domū redeat nihilo doctior. Aut ſi negociator poſt

diutinam abſentiam reuertatur, nihilo ditior. Aut ſiquis admodum lõgæuus, nihil præclari geſſerit in uita, quo ſe uixiſſe teſtaretur. M. Tullius prouebii uice uſurpauit, Epiſtolárum ad Atticum, lib. vi. Epiſtola cui initium, Nunc quidem profecto.

Tragulam iniicere. LXXXVIII.

Plautus in Epidico, Tragulam in te iniicere adornant, id eſt, dolum aliquẽ in te ſtruunt. Idẽ alibi, Neſcio quam fabricam fecit, Vtraq; figura ꝓuerbialis uidetur. Idem in Caſſina, Ego Pol iſtam iam aliquorſum Tragulam decidero.

Trium literarum homo. LXXXIX.

Trium literarum homo, per Ironiam dici poteſt in eum, qui generoſus & ingenuus uideri cupiat. Inde natum quod olim ingenui, nomen, prænomen, & adnomen, in literis aut inſignibus ſuis, tribus literis notare ſoleant, Vt pro Quinto Valerio Maximo, Q. V. M. Hinc uulgi iocus, de trium literarum homine. Plautus in Aulularia iocum aliò detorſit, Nempe in ſeruum furacem. Subiicit. n. Etiam fur, triſurcifer.

Trium dierum commeatus. XC.

Triũ dieꝝ cõmeat⁹, apud Terẽtiũ, αἱ τριῶν ἡμερῶν σιτία dictũ eſt, ꝓuerbiali ſchemate. Tráſlatione ducta à militũ cõmeatu. Eſt apud Ariſtophanẽ cũ aliàs, tũ in Acarnenſibus, καὶ μ᾽ ἐπέταξεν σιτί᾽ ἡμερῶν τριῶν, i. Et me ſeruare cõmeatũ dieꝝ trium. Interpres addit antiquitus, in bellũ ituris edici ſolere, ut ſibi tridui non minus, cõmeatũ pararent. Proinde tridui cõmeatũ dicemus minimas facultates, quæ uix ad tridui uictum ſufficiant.

Tragœdias in nugis agere. XCI.

Tragœdias in nugis agit, qui in re leuicula tumultum mouet, Et ut ait Terentius, magno conatu, magnas nugas dicit. M. Tullius de oratore libro ſecundo, Ne aut irriſione, aut odio digni putemur, ſi Tragœdias agamus in nugis. Vſurpat idem Fabius libro ſexto, capite de peroratione. Nam in paruis, inquit, litibus has Tragœdias mouere, tale eſt, quaſi ſi perſonam Herculis & Cothurnos aptare infantibus uelis. Quin hoc ipſum excitare Tragœdiam, ſi alio quopiam deflectatur, prouerbium reſipit. Vnde & Græcis ἐκτραγῳδίζειν.

Tranſuerſum agere. XCII.

Tranſuerſus agi dicitur, qui ui & impetu quodam ab inſtituto deflectiť. Ita Publius Mimus apud Macrobium libro Saturnalium ſecundo, Curſum fortunæ tranſuerſum uocat, ductum apparet à nauigantibus, qui ſecundo uento recto curſu, feruntur curſu aduerſo, tranſuerſim aguntur.

Thraſybulo Dionyſium dicitis eſſe ſimilem. XCIII.

Θρασυβούλῳ Διονύσιον φατ᾽ εἶναι ὅμοιον, i. Dionyſiũ Thraſybulo ſimilẽ eẽ dicitis. Dici ſolitũ, ubi quis ea cõponit, quæ nimio interuallo inter ſe differunt. Dionyſius. n. inter peſtilentiſſimos tyrãnos cõmemorať, Thraſybulus laudat⁹, quod reipub. ſtudioſiſſimus fuerit.

Tributis potiora. XCIIII.

τὰ τῶν φόρων κρείττω, i. Tributis potiora, Dicebať, ubi q̃s ex malefactis & iniq̃tate cõmodũ ingens reportaret. Referť à Suida ꝓuerbii nomine nec pluribus explicať. Inde natũ opinor, quod qui principũ nomine tributũ exigunt, ferè plus extorquent, q̃ par eſt.

Tragica ſimia. XCV.

τραγικὸς πίθηκος, id eſt, Tragica ſimia. Prouerbiali conuicio dicebatur, qui fungeretur honoribus, opibusq; polleret, alioquin indignus. Simiam appellant homuncionem, uix hominem, ſed ſimulacrum hominis magis. Tragicam addunt, propter fortunæ ſtrepitum, & perſonam additã. Demoſthenes in oratione pro Cteſiphonte, Aeſchinem Tragicam ſimiam appellat, quod cum eſſet nequiſſimus, ſplendidis uerbis probum ciuem ageret. Diuus Hieronymus in epiſtolis oſtẽdit hoc ſcomma iaci ſolere uulgo in Chriſtianos, ſed ab impiis & gẽtilibus, perinde quaſi uultu, habituq; ſanctimoniam præ ſe ferrent, cum eſſent improbi. Quanquam hic locus in exemplaribus, non eodem habebatur modo, ſicut admonuimus in ſcholiis noſtris, quibus uere diuini uiri lucubrationes, quo à piis hominibus, ſed mediocriter doctis, poſſent inoffenſe legi, ſummis uigiliis emendatas, illuſtrauimus.

Tineas paſcere. XCVI.

Tineas paſcere dicuntur, quæ neglecta ſitu pereunt. Ductum à ueſtibus, aut libris diu reconditis, & intactis. Horatius in ſermonibus, Contrectatus ubi manibus ſordeſcere uulgi Cœperis, aut tineas paſces taciturnus inerteis, Aut fugies Vticam, aut uinctus mitteris Ilerdam.

Titio ad ignem. XCVII.

δαλὸς ὡδὶ πῦρ, id eſt, Titio ad ignem, Vbi quis applicatur ad eas res, ad quas natura propenſus eſt, Vt ſi mulieroſus ad puellarum conuictum. Sanguinis auidus, ad militiam. Lucriſitiẽs, ad mercaturam. Non admodum abluit ab illo εἰς ἀμίδα οὐρεῖν, id eſt, in matulã immeire. Referť à Suida.

Tithymallus Laconicus. XCVIII.

τιθύμαλλος λακωνικὸς, id eſt, Tithymallus Laconicus. In lippientes, oculisq; cæcutientibus dicebatur. Tithymallus, herbæ genus, apud Lacones repertum, ſingularis acrimoniæ, quo ſub noctem oculos illinebant, ad uiſum acuendum. Huius Dioſcorides in quarto pluceis ſpecies facit,

deq́; oculorum remedio diligenter meminit. Adagium refertur apud Suidam.

Tinctura Sardonica. XCIX.

βάμμα Σαρδονικὸν, id eſt, Tinctura Sardonica. De colore præcellenti dicebať, præcipue purpuræ. Per iocum autem transfferť ad eum, qui pudeſit, aut qui ob plagas ſanguine tingiť. Sardo inſula ingens oppoſita Italiæ, in qua uariæ purpuraꝝ tincturæ laudatiſſimæq́; fiebant. Itidem & Tyriũ muricem, oſtrumq; Sarranũ, legimus apud Latinos. Ariſtophanes in Pace, ὃ δ' ἐκεῖνός φησιν εἶναι βάμμα Σαρδινιακὸν, id eſt, Quã ille prædicat coloris eſſe Sardiniaci. Idem in Acarnenſibus, ἵνα μή σε βάψω βάμμα Σαρδινιακὸν, id eſt, Vt ne te tingam tinctura Sardiniaca.

Quam curat teſtudo muſcam. C.

Ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυιῶν, id eſt, Quã curat teſtudo muſcas, Suidas ex anthore, neſcio quo, refert hæc uerba, τῷ δὲ Ἀγαμέμνονι τῆς Θερσίτου παῤῥησίας ἔμελεν ὅσον χελώνῃ μυιῶν, τὸ τῆς παροιμίας, id eſt, Agamẽnon aũt minoris faciebat Therſitæ maledicentiam, q̃ teſtudo muſcas, quemadmodum prouerbio diciť. Teſtudini nihil nocere poſſunt muſcæ, propter teſtam, qua munita eſt. Confine illi, quod alibi memorauimus, Non curat culicem elephantus. Lepidius erit ad res animi detortum. Animus uirtute ac philoſophia munitus, nihil plus timet fortunæ incurſum, q̃ teſtudo muſcas.

CHILIADIS SECVNDAE CENTVRIA NONA.

Stultior Morycho. I.

Μωρότερος εἶ Μορύχου, id eſt, Stultior es Morycho. Siculũ prouerbium, in eos, qui ridicule, ſtulte ue quippiam facerent. Mihi uidenť peculiariter obnoxii huic adagioni, q domeſticoꝝ negocioꝝ negligentes, foris agunt, aliena curantes. Quod genus induciť Ollus apud Martialem, Cuiuſmodi ſunt & apud Plutarchũ Lamiæ. Zenodotus tradit apud Siculos, Baccho cognomen eſſe Morycho, idq́; inde datũ, qđ in uindemiis, huius Dei facies, muſto, ficiſq́; uirentibus oblini conſueuerit, quod utriuſq; arboris inuentæ laudẽ Baccho tribuunt ueteres, ut teſtis eſt Athenæus libro dipnoſophiſtaꝝ ſecundo, παρὰ τὸ μορύξαι τὸ μολῦναι, id eſt, à Moryxæ, qđ eſt contaminare. Vnde & Homerus, μεμορυγμένος dixerit, pro μεμολυσμένος. Bacchus aũt ubiq; ridiculus, ac paꝝ cordatus induciť à poetis, utpote deus temulentus, uelut in Ranis Ariſtophanis, ideoq́; in huius ſacris ludicra quædam, tanq̃ in eius contumeliã fiebant. Quin & cognomen additũ contumeliæ cauſa, ἐρεβίνθιος. Apud Siculos huius ſimulacrũ, non in templo, ſed extra phanũ ſub Dio poſitũ erat iuxta ingreſſum, ſiue ueſtibulũ, confectum è lapide, cui nomen Pſella, arte Simmii cuiuſdam Eupalami. Proinde uulgari ioco iactatum eſt de illo, μωρότερος εἶ Μορύχου, ὃς τἄνδον ἀφεὶς, ἔξω τῆς οἰκίας κάθηται, id eſt, Stultior es Morycho, q omiſſis his, quæ ſunt intus, foris extra domũ deſidet. Zenodotus adagiũ citat ex epiſtola quadã Polemonis ad Diophilum. Quanq̃ alieniſſimũ eſt, ab ingenio, moribusq́; meis, ueſtigandis aut inſectandis aliorum erratis operam conterere, tamen non poſſum hoc loco mihi temperare, quin ridẽdi magis, q̃ inſectandi cauſa proferam, cuiuſdam apud Italos non infimi nominis, inſcitiam ne dicam, an ſocordiam. Præſertim cum is, τὴν λεοντῆν ἐνδύς, tantum ſibi ſumat in literis, ut arrepta ueluti cenſoria uirgula, non ſolum de ſcriptoribus cæteris, magna pronunciet authoritate, uerumetiam Angelũ Politianum, uirum modis omnibus, & incomparabilem, & inimitabilem, ceu præceptor quiſpiam flagellet, atq; emendet. Cui cum non pauca concedat homo candidus, tamen delicatæ illæ, & meris atticiſmis aſſuetæ aures, tranſmarinæ Veneris ſenſum in eodem deſyderant quod οὐδ' ἀρχὴν uerterit, ne initio quidem. Audiamus igitur in hoc Ariſtarcho, Venerem illam tranſmarinam, ac germane Græcanicam. Principio, prouerbiũ hoc è uulgatiſſimis Zenobii collectaneis enarrans, Polemonem pinde citat, quaſi locum ipſe legerit. Id quod ſuo more facit, uidelicet, ut in abſtruſis, minimeq́; uulgatis authoribus uerſari uideatur. Deinde Græca, quæ modo retulimus indidem, ὃς τὰ ἔνδον ἀφεὶς, ἔξω τῆς οἰκίας κάθηται, reddidit ad hunc modum Qui relinquens habitationem interiorem, extra poſitam quærebat. Rurſum quod habetur in iiſdem collectaneis, Μόρυχος δὲ Διονύσου ἐπίθετον ἀπὸ τοῦ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μολύνεσθαι, ἐπειδὰν τρυγῶσι, τῷ ἀπὸ τῶν βοτρύων γλεύκει, καὶ τοῖς χλωροῖς σύκοις, expreſſit hoc pacto, Morychus ſanè epitheton eſt Bacchi, ἀπὸ τοῦ πρόσωπον αὐτοῦ μολύνεσθαι, id eſt, Ab inquinando uidelicet propriam faciem. Inquinare nanq; ſolet eam Bacchus racemis, & uiridibus ficis. Deinde quod idem Coaceruator etymologiam nominis reddens ſcripſit, μορύξαι γὰρ τὸ μολῦναι, ſic interpretatus eſt Lepos Atticus noſtri temporis, μορύξαι, inquit, porrò idem eſt, quod μωλῦναι, hoc eſt, ineptire, hoc eſt, deſipere. Iam illud quanto

eſt παντὸς μορύχου μωρότερον, quod de Bacchi ſtatua reddidit. Græca ſic habẽt, γαρότι ἔξω τοῦ νεὼ τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ἔστι παρὰ τὴν εἴσοδον ἐν ὑπαίθρῳ. Ea ſic extulit Tranſmarina Ven⁹. Præterea dicitur à ſimplicitate Bacchi cuius ſimulacrum in aperto ſtatuit̃ apud Heſiodum. Vide quot Veneres in uno, eoq; perbreui capite prodidit, hic uenuſtus. Primum Bacchus faſtidiris penetralibus ædium ſuarũ, peregrinas ſectatur domos, deinde cum ſaxeus ſit, fit enim de ſtatua mentio, tamen ipſe ſibi faciem racemis & uuis oblinit quo uindemiatores delectet. Ad hæc cum idem ſignificent, μορύξαι, & μολῦναι, utrũq; declarat, ineptire ac deſipere, Verũ his dũtaxat, q̃ Venerem illam tranſmarinã uſquequaq; percalluerint. Deniq; quod eſt omniũ uenuſtiſſimum, è ueſtibulo (Siqdem authore Polluce, εἴσοδος templi uocatur, quod & προπύλαιον dicitur) Heſiodum fecit, hoc eſt, è mutis ſaxis, eloquentiſſimum poetam. Et habet tamen hic talis artifex, qbus ſit admirationi, hoc eſt, Similes habent labra lactucas, cũ innumera ſint in huius commẽtariis, pari flore reddita græca, οὔτε οὐρανοῦ, Quod aiunt οὔτε γῆς ἁπτόμενα, quæ uel ipſe ſaxeus Morychus rideat. Homo mehercle, ſuauis, atq; adeo Moriæ beneficio felix, qui tranſmarinæ Veneris ſenſum requirat in aliis, ipſe ſenſu communi carens, & ut uidetur marinæ, q̃ tranſmarinæ Veneri familiarior. Sed præſtat opinor, ut omiſſis iocis, ad inſtitutum negocium calamus recurrat. Iocatur in Morychum, & Ariſtophanes in Veſpis, ζῆν βίον γενναῖον ὥσπερ μόρυχος, id eſt, Viuere uitam generoſam, quemadmodum Morychus. At Suidas indicat huius nominis poetam quempiam fuiſſe Tragicum, cuius uita non caruerit luxus ac mollicici nota. Citatq; hoc in eum carmẽ Ariſtophanis, ὦ φιλτάτη σὺ, καὶ πάλαι ποθουμένη, φίλη μορύχῳ, i. O' chariſſima tu, & olim deſyderata, grata Morycho.

Quatuor obolis nõ æſtimo. II.

τεττάρων ὀβολῶν εἶναι οἴει, id eſt, Quatuor obolorũ eſſe puta. Simile illis, quæ alibi retulimus, Aſſis te nõ facio, & dupũdii non facio, & Terũtii nõ facio. Suidas hæc quoq; refert, ſed tacito q̃ frequẽs illi mos, authoris nomine, τὴν παῤῥησίαν τὴν σὴν οἴει τεττάρων εἶναι ὀβολῶν, τὸ λεγόμενον, id eſt, Tuam maledicentiã exiſtimato quatuor eſſe obolorũ, quemadmodũ dicit̃. Et diobolare uocant Latini, quod uiliſſimum uideri uolunt.

Tenuem nectis. III.

λεπτὴν πλέκεις, id eſt, Tenuẽ nectis. De paupibus dictum qbus plerũq; tenuibus in rebus labor. Dicit̃ & λεπτὴ ἐλπὶς, id eſt, Spes tenuis, ꝓ exigua, & λεπτὴ φροντὶς, id eſt, Tenuis cura, ꝓ ſubtili & curioſa, & λεπτὰ ξαίνεις, id eſt, Tenuiter diducis, in ſordidos, qui uel minutiſſimarũ rerũ habent rationem. Ducta metaphora à Textoribus.

Terreſtria balnea. IIII.

χθόνια λουτρὰ id eſt, Terreſtria, ſiue inferorum balnea. Dictum uidetur (Nam coniectandũ eſt) ubi quid ſero iam adhibetur, nulli futurum uſui, ei cui exhibet̃. Veluti ſiquis tum reo patrocinetur, poſtq̃ pronunciata fuerit irreuocabilis iudicũ ſententia. Mos olim fuit, defunctis ad ſepulchrum balnea quædam inferre. Cadauera item ſepulturæ danda, prius lauabant̃, unde Ennius Targnii corpus bona fœmina lauit, & unxit. Fit & noſtra tẽpeſtate, fortaſſis ex priſca relictũ conſuetudine, ut defunctorum monimentis, aquam inſpergant conſecratam, præſertim apud Germanos, huius rei præter cæteros benignos.

Ter. V.

Ne illud quidem figura prouerbiali uacat, quod Græci numeri additione rem amplificant, maxime ternionis, fortaſſis quod is apud priſcos & abſolutiſſimus, & ſacer hẽbat̃, ut qcqd ter dictũ aut factum eſſet, id ratũ & efficax haberet̃, unde in magorũ myſteriis adhiberi ſolitus. Virgili⁹ in Pharmaceutria, Terna tibi hæc primũ triplici diuerſa colore. Licia circũdo, terq; hæc altaria circũ Effigẽ duco, numero deus impare gaudet. Et apud Theocritũ in eiuſdẽ tituli carmine, ἐς τρὶς ἀποσπένδω καὶ τρὶς πότνια τάδε φωνῶ, id eſt. Ter libo, ter & hæc ꝓnuncio myſtica uerba. Item in cerimoniis funebribus. Et ſupremũ ter uoce ciemus. Apud Euripidem in Hecuba præco ter iterato uerbo, ſilentiũ indicit, σιγᾶτ᾽ ἀχαιοὶ, σῖγα πᾶς ἔστω λαὸς σίγα σιώπα. Ariſtophanes in Ranis, τούτοισιν ἀπαυδῶ κ᾽αὖθις ἀπαυδῶ κ᾽αὖθις μάλ᾽ ἀπαυδῶ, i. Iſtis recuſo, iterũq; recuſo, Rurſum ualde recuſo. Paſſimq; legitur non ſolum apud poetas, uerumetiam oratores, τρὶς μιαρὸς, τρὶς κατάρατος, τρὶς μακάριος, id eſt, Ter ſceleſtus, ter execrabilis, ter beatus. Quod Latini duntaxat in carmine ſunt imitati. Virgilius, O' terq; quaterq; beati. Ouidius, Omnia bis dices uera fuiſſe mea. Eſt illud etiam nunc uulgo familiare, ut ſiquid aſſeuerent uehementius, id ter repetant. Vt hinc etiam adagium ortum uideri poſſit.

Theagenis pecuniæ. VI.

θεαγένους χρήματα καὶ αἰσχίνου, i. Theagenis pecuniæ, quẽadmodũ Aeſchinis. Iocus ꝓuerbialis in eos, q pauꝑes cum eſſent, tñ diuites haberi uolebãt. Hoc morbo notatus eſt uterq; & Theagenes, & Aeſchines. Vnde cognomen his additum σέλλους, à Sello quopiam inepte ambitioſo, qui cum re eſſet perq̃ tenui, tamen affectabat uideri locuplex, unde qui hoc morbo laborabant, σελλίζειν dicebantur. Finitimum ei, quod alio dicetur loco, φανίου θύρα, id eſt, Phaniæ ianua.

Tantali

Tantali lapis. VII.

ταντάλειον λίθον, id eſt, Tantali lapidem, uocant, imminens capiti periculum. Apud Suidam hæc referunt, ἐπειδὴ τὸν ταντάλου λίθον τῆς κεφαλῆς ἀπεπυραξάμεθα, id eſt, Quandoquidem Tantali ſaxum capiti impendens excuſſimus. Plato apud Stobæum, οὐδ᾽ εἰ τὸν λεγόμενον ταντάλου λίθον ἐπηρτημένον τις ἔχοι, id eſt, Ne ſi Tantali quidem, quem uocant, lapidem imminentem haberet aliquis. Sumptum à fabula Tantali, quem quidam fingũt apud inferos, etiam hoc ſupplicii genus pati, ut ingens ſaxum ſic immineat capiti, ut iamiam caſuꝫ uideatur. Athenæus libro dipnoſophiſtarũ ſexto, fabulæ originem refert hunc in modum, Tãtalus uoluptatũ auidus, cum in Deoꝝ conſortium admiſſus, impetraſſet optionem petendi quicquid uellet à Ioue, poſtulauit, ut ad eum modũ iugiter uiueret inter epulas, nihil hac re ducens felicius. At indignatus Iuppiter promiſſum præſtitit, hominisq́; optatis ſatisfecit. Cæteꝝ ne frui poſſet appoſitis, ſaxum ingens iamiam caſuro ſimile ſupra uerticem ſuſpendit, cuius metu non libeat quicq̃ attingere. Virgilius Aeneidos ſuæ libro ſexto, cõmentum hoc ad Lapithas, Ixionem ac Pirithoum refert, Quid memorem Lapithas, Ixionem, Pirithoumq́; Quos ſuper atra ſilex, iamiam lapſura, cadenti Imminet aſſimilis, lucent genialibus altis Aurea fulcra thoris, epulæq́; ante ora paratæ Regifico luxu, Furiarum maxima iuxta Accubat, & manibus prohibet contingere menſas, Exurgitq́; facem attollens, atque intonat ore.

Surdior Toronæi portu. VIII.

κωφότερος τορωναίου λιμένος, id eſt, Surdior Toronæi portu. Aiunt portũ eſſe quẽdam Toronæ Thraciæ ciuitatis, qui longis & anguſtis duobus excurſibus porrigit̃ in mare ita ut in ipſo portus ſeceſſu, nullus fluctuũ fragor audiat̃. Vnde ꝓuerbium in eos, qui nõ audiũt. Stephanus meminit etiam Sinus cognomento Toronæi, à quo prouerbium ductum uideri poſſit. Niſi quod mare ſurdum uocatur, aut littus ſurdum, magno fragore reſonans, ut ob ſtrepitum undarum præterea nihil exaudire liceat.

Surdior Turdo. IX.

κωφότερος κίχλης, id eſt, Surdior turdo. Zenodotus ex Eubuli Dionyſio citat. Adſcribit ſurditatem huic aui peculiarem, cum ſit loquaciſſima, uel prouerbio teſte. Vnde cõcinne dicetur in eos, qui perpetuo blaterantes ipſi, non auſcultant, quid uiciſſim ab aliis dicatur.

Effœminatorum etiam oratio effœminata. X.

ἔνεισιν αἱ δειλοῖσι κἀνάνδροι λόγοι, id eſt, Inertibus uiris, iners oratio. Vt quiſq; eſt, ita & loquitur. Refertur à Zenodoto. Confine illi, quod alibi retulimus, Fatuus ſtulta loquitur. Item illi, Qualis uir, talis oratio. Tametſi longe alium Drancen fecit Virgilius.

Stupidior Praxillæ Adonide. XI.

ἠλιθιώτερος πραξίλλης ἀδώνιδος, i. Stultior Praxillæ Adonide, in uehemẽter ſtupidos. Polemon apud Zenodotũ, tradit Praxillã fuiſſe quãpiam Sicyoniã poetriã, quæ in ſuis cantiõibus Adonidem inducit ab inferis interrogatũ, qd apud ſupos pulcherrimũ reliquerit, reſpondere ſolem, cucumeres, mala. Quod cũ uehemẽter inſulſum uideret̃, cucumeres & mala cũ ſole cõponere, prouerbio dici cœptum, in homines nullius iudicii.

Simonidis Cantilenæ. XII.

σιμωνίδου μέλη, id eſt, Simonidis cantilenæ. De uafris ac ſubdolis dictum eſt. Hunc tradunt primum aſtutiam & quæſtum in artem induxiſſe. Erant illi duo ſcrinia, Alteꝝ gratiaꝝ, alteꝝ præmiorum, quæ cum poſt tempus aliquãtum aperuiſſet, gratiaꝝ arculam ſemper offendebat inanem, Præmiorum, ſemper plenam. Hoc commẽto ſignificans ſe nolle gratis donare carmina. Meminit huius rei Plutarchus in libello, περὶ τῆς πολυπραγμοσύνης. Vnde Ariſtophanes apud Suidam, κατὰ σιμωνίδου μέλη, id eſt, Iuxta Simonidis carmina. Ad duo ſcrinia alluſit Theocritus in Charitibus, ὀκνηραὶ δὲ πάλιν κενεᾶς ἐνὶ πυθμένι χηλοῦ, id eſt, Rurſus at ignauæ, uacuo intra ſcrinia fundo.

Si tibi Machæra eſt, & nobis urbina eſt domi. XIII.

Plautus in Bacchidibus, Si tibi eſt Machæra, & nobis urbina eſt domi. Quoties malum malo opponitur. Nam Machæra & urbina utrunq; teli genus eſt. Sunt autem apud Plautum Chryſali uerba minas minis referentis, & militis ſæuitiam ſæuis item dictis retundentis. Simillimum eſt illis, Par pari, &, Malo nodo, malus quærendus cuneus.

Semper agricola in nouum annum diues. XIIII.

ἀεὶ γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος, i. Agricola ſemper diues annum in proximũ. De iis dictitatum, q ſpe futuri compendii diuites ſunt, ac ſibimet expectatiõe rerum amplarũ blãdiunt̃. Ductum à Colonis, q ſemper proximæ æſtatis uberiorem prouentum ſibi pollicentur, eaq; ſpe, iam ſumptus nonnullos audent facere.

Semper uirgines furiæ. XV.

ἀεὶ παρθένοι ἐριννῦς, id eſt, Semper uirgines furiæ. Prouerbium obſcurius deterret à peccando.

Erinnes enim malefactorum ultrices corrumpi non queũt, quo minus pœnas ſumant de iis, qui commeruerunt, atq; hac gratia dictæ uirgines. Suidas è Sophocle citat.

Senex bos non lugetur. XVI.

γέρων βοῦς ἀπενθὴς ἐν δόμοισι, id eſt, Bos ſenex uacat luctu domeſticorũ. Hoc eſt, ſenũ mors, quod tempeſtiua uideatur, non lugetur ab amicis. Quin & hodie ſiquando nunciatur obitus hominis natu grandis, Nihil acerbum inquiunt, haud periit in cunabulis. Mortem iuuenum complorãt ii quoq; ad quos nihil attinet.

Sero ueniſti, ſed in colonum ito. XVII.

ὀψ' ἦλθες ἀλλ' ἄγ' εἰς κολωνὸν ἴθι, i. Serus ades, aſt colonon hinc te conferas. Iocus puerbialis aduerſus eos, q poſt tempus aduenirent, aut q mercede qppiam facerẽt. Porrò Colonus eſt terra editior, in ſpeciem tumuli ſeu collis. Huiuſmodi duo erant Athenis, alter iuxta Neptuni templũ, in quem equites cõueniebant, Alter iuxta templũ Vulcani, qui à foro ſeu mercatu dictus eſt, ἀγοραῖος. Hinc Colonetæ dicti, qui mercede conducerentur, quod illic conſiſterent, qui conductorem quærebant. Huiuſmodi fermè Suidas.

Ad pedem. XVIII.

παρὰ πόδα, id eſt, Iuxta pedem. Quod appoſitum & uehementer accommodatum, id παρὰ πόδα dicebatur. Sumpta metaphora à calciamentis probe ad pedis menſuram quadrantibus. Vnde celebratur & illud Pauli Aemylii apophthema, nouum calceum oſtendentis, Vos, inquit, uidetis bellum, ac nouum eſſe calceum, uerum qua parte pedem torqueat meum, id ego demum ſentio, Significans Papyriam uxorem, non eſſe ſuis accommodatam moribus. Suidas Platonem citat, ὡς ἔοικέ μοι τὸ χρῆμα τοῦτο παρὰ πόδα, id eſt, Vt hæc res pedi meo quadrat.

Sarpedonium littus. XIX.

Σαρπηδονία ἀκτή, id eſt, Sarpedonium littus. De re turbulenta recte dixeris, ſiue de uehementer clamoſis & obſtreperis. Eſt.n. huiuſmodi littus quoddam Thraciæ Neptuno ſacrũ, quod aſſiduis fluctibus tunditur. Eſt & aliud eiuſdem nominis in Cilicia. Rurſum aliud iuxta Oceanum, Vbi Gorgonibus ſedes eſſe ferunt.

Seruilior Meſſena. XX.

δουλότερος Μεσσήνης, id eſt, Seruilior Meſſena. De minime liberis dicebatur, & alieno uiuentibus arbitrio. Lacedæmonii Meſſenios quod iterum, atq; iterum deſciuiſſent, in ſeruitutem redigerũt, eosq; durius etiam, q̃ reliquos ſeruos tractarunt, ne denuo res nouas moliri poſſent. Author Zenodotus.

Seruus cum ſis, comam geris. XXI.

δοῦλος ὢν κόμην ἔχεις, id eſt, Seruus cum ſis, comam habes. De eo, qui præter decorũ quippiam faceret. Veluti ſiquis humili conditione patritiorum cultum imitaretur. Apud Lacedæmonios enim ingenui comam alebant. Adagium refertur quidem à Suida. Cæterum extat apud Ariſtophanem in Auibus, ἔπειτα δῆτα δοῦλος ὢν κόμην ἔχεις; id eſt, Ac deinde ſeruus cum ſies, portas comam?

Seruorum ciuitas. XXII.

δούλων πόλις, id eſt, Seruorum ciuitas. De cœtu conuictuq; hominum improborum, furacium, aut ignobiliũ dici poteſt. Eſt hoc nomine ciuitas quæpiam in Libya, ut author eſt apud Suidã Ephorus in quinto, apud Stephanum Hecatæus. In hanc ſiquis ſeruus lapidem importaſſet, continuo liber fiebat, etiam ſi peregrinus fuiſſet. Eſt & altera, cui nomen, ἱεροδούλων, quod ſeruis dicata ſit, in qua unum duntaxat ingenuum uiuere tradunt. Eſt rurſum in Creta, δουλόπολις, χιλίανδρος, id eſt, Mille uiris habitata, ut author eſt Soſicrates in prima narratione rerum Creticarum. Eſt item alia iuxta Thraciam, πονηρόπολις, id eſt, Improborum ciuitas. In hanc Philippus collegiſſe dicitur, uelut in ſentinam, infames ac moribus improbatis, ut ſycophantas, falſos teſtes, præuaricatores, & id genus alios ad numerum duum milium, ut author eſt Theopompus, in rerum Philippicarum libro decimotertio. Teſtatur & Plutarchus in commentario de curioſitate. Eſt & in Aegypto regio quædam δουλόπολις appellata, teſte Olympianico. Plutarchus in collectaneis prouerbiorum oſtendit, dici ſolitum de raris inuentu, effertq; ad hunc modum, οὐκ ἔστι δούλων πόλις, id eſt, Non eſt ſeruorum ciuitas. Non diſſimile quod plinius narrat de gente Heſſenorum in Syria, ad quos fugitant uſquequaq; nocentes. Quæ ſola toto in orbe, ſine ulla fœmina uiuit, omni Venere abdicata, ſocia palmarum, in diem ex æquo, conuenarum turba renaſcitur, longe frequentatibus, quos uita feſſos ad mores eorum, fortunæ fluctibus agitat.

Samiorum flores. XXIII.

Σαμίων ἄνθη, id eſt, Samiorum flores. Vbi quis extremam uoluptatem decerperet. Hoc autem nomine dicebatur locus quidam, in quo mulieres cum uiris conuiuium agitabant, omniq; genere uoluptatum affatim explebant ſeſe. Quibus delitiis effœminati, poſtea ſubacti ſunt à Perſis, & in ſeruitutem acti. Stephanus admonet Samum inſulam olim ἀνθέμουσαν appellatam fuiſſe, nimirum à

floribus

floribus. Eandem παρθενίων fuiſſe uocatam, uidelicet à uirginibus. Refertur adagium in collecta neis, quæ Plutarchi ferunt titulo. Meminit & Athenæus libro duodecimo ex Clearcho, demonſtrās locum ita uocatum, ob uarias formas puellarum, quæ ueluti flores arridentes, ad libidinem inuitabant. Apte quadrabit in ciuitatem, domum, deniq; hominem uoluptatibus perdite addictum.

Summaria indicatura. XXIIII.

Ῥωπικὸν ὤνιον, id eſt, Summaria indicatura. De rebus uilibus, magno tamen emptis. Quēadmodū fit nonnunq̄ in auctionibus, cum non expendit ſigillatim, uniuſcuiuſq; rei precium, ſed multa ſimul congeſta pariter æſtimant. Græcis enim ῥῶπες uirgulta dicuntur, & ῥῶπον appellant faſciculum, ſeu ſarcinam è diuerſis rebus colligatam, aut uarios colores ſimul cōfuſos. Fit autem ſæpenumero, ut emptor parum attentus in hoc emptionis genere circūueniat. Adagium refertur à Diogeniano, Meminit & Suidas.

Regia uaccula. XXV.

Βασιλικὸν βοΐδιον, id eſt, Regia bucula. De prodigioſa fœcunditate ferebatur, natum è miraculo rei geſtæ. Aetate Ptolemæi Iunioris, uacca quædam eodem partu ſex ædidit uitulos. Author Diogenianus. Simile illud Iuuenalis, Scropha fœcundior alba.

Pura à nuptiis. XXVI.

Ἀγνὴ γάμων, id eſt, Rudis nuptiarum. Per ironiam dicebatur in impudicam, quod citra nuptias, ſui copiam faceret. Horatius, Nuptiarum expers, & adhuc proteruo cruda marito.

Rheginis timidior. XXVII.

Ῥηγίνων δειλότερος, id eſt, Rheginis formidoloſior. Xenarchus apud Zenodotum Sophronis, q de menſibus ſcripſit filius, in gratiam Dionyſii tyranni, taxauit Rheginēſes, ut ignauos in rebus bellicis, animiq; pauidi, quemadmodum teſtatur græcorum adagiorum collectanea.

Inertium chorus. XXVIII.

Ἀργούντων χορὸς, id eſt, Feriatorum chorus. De cœtu laſciuientium dicebatur. Ocium enim ad omnem nequitiam impellit, præcipue iuuētam. Confine eſt illi quod alias dictum eſt, Inertibus ſemper feriæ.

Rapina rerum Cinnari. XXIX.

Ἁρπαγὴ τῶν κιννάρου, id eſt, Direptio bonorum Cinnari. De facultatibus, per tumultū direptis. Veluti cum principes præter ius in alienas fortunas iniiciunt manus. Timæus ſcriptum reliquit, Cinnarum quempiam fuiſſe, patria Selinuſium, arte lenonem, qui hoc quæſtu ad ſummas opes peruenerit. Is quoad uiuebat, pollicebatur ſe facultates omneis Veneri conſecraturum. Cæterum moriēs, populo diripiendas expoſuit. Huic non diſſimile, quod alibi commemorauimus, Porſenæ bona.

Rhadamantheum iudicium. XXX.

Ῥαδαμάνθυος κρίσις, id eſt, Rhadamanthi iudicium. De incorrupte iudicantibus. Rhadamanthus enim manium iudex, neq; muneribus, neq; gratia deflectitur, quo minus ſeuere iudicet. Accommodari poterit ad mortis neceſſitatem, maximis pariter ac minimis, ex æquo communem, Iuxta illud Aeſchyli apud Ariſtophanem in Ranis, μόνος θεῶν γὰρ, οὐ δώρων ἐρᾷ, id eſt, Vna è Deis Mors nulla captat munera. Item Horatius, Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas, regumq; turreis. Idem alibi, Non ſi tricenis quotquot eūt dies, Amice places illachrymabilem Plutona tauris. Item Pindarus, ἀλλὰ κοινὸν γὰρ ἔρχεται κῦμ' Ἀΐδα, πέσε δ' ἀδόκητον καὶ δοκέοντα, id eſt, Fluctus enim Orci cōmuniter accidit, obruitq; tum opinantem, tum inopinum, hoc eſt & iuuenem & ſenē, aut pariter & nobilem & obſcurum. Bifariam enim interpretantur, ἀδόκητον καὶ δοκέοντα. Item in Olympiacis, βουλαῖς ἐν ὀρθαῖς Ῥαδαμάνθυος, id eſt, Rectis Rhadamanthi decretis. Item alibi demonſtrans unum Rhadamanthū, nec aſſentari cuipiam, nec quicq̄ ad gratiam facere, ὁ δὲ Ῥαδάμανθυς εὖ πέπραγεν, ὅτι φρενῶν ἔλαχε καρπὸν ἀμώμητον, οὐδ' ἀπάταισι θυμὸν τέρπεται ἔνδοθεν, id eſt, Fortunatus Rhadamanthus, qui fructum iudicii ſortitus eſt inculpatum, neq; impoſturis intus in animo delectatur.

Rhadamanthi iuſiurandum. XXXI.

Ῥαδαμάνθυος ὅρκος, id eſt, Rhadamanthi iuſiurandū, dicebatur quod ueriſſimum quidem eſſet, cæterum nullum Deum aſciſceret. Socrates per carnem & anſerem iurare conſueuit, ne quem Deorum citaret, ſiue quod non crederet ullos eſſe Deos, ſiue quod non arbitraretur eſſe boni uiri, Deos ſuorum negociorum teſtes accerſere. Hoc autem iuſiurandi genus, ad Rhadamanthū referebant. Notauit adagiū Ariſtides rhetor in Pericle, cū ait, ὥσπερ δ' ἂν εἰ λέγοις τὸν Ῥαδάμανθυν ἐθίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐπιορκεῖν, ᾧ τοσοῦτον περιῆν εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης, ὥστε καὶ τελευτήσας τοῖς ἐκεῖσε ἀφικνουμένοις δικάζειν δοκεῖ, id eſt, Perinde quaſi dicas Rhadamanthū mortales in cōſuetudinē adduxiſſe peierādi, quod uſqueadeo pietate, iuſtitiaq; præcelluerit, ut etiā uita defunctus, iis, q illuc appellunt, iudex eſſe credat. Pythagorici per quaternionē iurare ſolent, quē τέτρακτυν appellant, οὐ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυ-

χᾷ παραδόντα τέτρακτυν, id eſt, Non per eum à quo animæ eſt datus ille quaternio noſtræ. Exiſtimant enim hunc numeꝝ, uſqueadeo ad animæ perfectionem pertinere, ut eum in arcanis uenerent. Author Macrobius primo cõmentario in ſomniũ Scipionis. Pythagoras in carminibus aureis quaternionem ſacræ aiæ fontem uocat. Græci ꝑ caput alterius iurare conſueuerũt. Iuuenalis, Græcis nondũ iurare paratis ꝑ caput alterius. Virgilius, Per caput hoc iuro.

Litore loquacior. XXXII.

Ῥαχίας λαλίστερος, id eſt, Litore loquacior. In Rabulam & obſtreperum dicebatur. Nam Rhachia græcis litus appellatur, præſertim ſcopulis ac rupibus aſpeꝝ, quod aſſiduis tũdit̃ fluctibus, non ſine fragore, unde & græca uox ducta uidet̃.

Præſentem fortunã boni conſule. XXXIII.

Τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, id eſt, Quod adeſt, boni cõſule, καὶ τὸ παρὸν εὖ τίθεσθαι, id eſt, Quod adeſt æqui, bõiq; facere oportet. Admonet adagium, ne nos alienaꝝ reꝝ cupiditatem aceremus. Sed quæcũq; contigit ſors, eam uelut optimam amplectamur. Magna enim felicitatis pars, ut ſua cuiq; fortuna placeat. Plato in Gorgia, ὡς ἔοικεν ἀνάγκη μοι κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, i. Neceſſum eſt mihi, ſicut uidetur, iuxta uetus adagium qcqd eſt, boni conſulere. Cratinus in Pylea. Ἀνδρὸς σοφοῦ χρὴ τό γε παρὸν πρᾶγμ' ὡς καλὸν Εἰς δύναμιν εὖ τίθεσθαι, id eſt, Sapiẽtiũ eſt uiroꝝ, uti quod adeſt, boni, Tanq̃ bonũ ſit, conſulant, ꝓ uiribus. Affine illi, quod alibi retulimus, Σπάρταν ἔλαχες ταύταν κόσμει, id eſt, Spartã es nactus, eã diſpone. Quod q̃dem carmen citat Stobæus ex Euripidis Tragoedia, cui titulus, Τήλεφος, id quod obiter admonendum duximus. Nam adagiũ ſuo dicetur loco.

Qui omni in re & in omni tempore. XXXIIII.

A. Gellius explicans uim στερητικὴν, ait hunc ſenarium antiquiſſimum prouerbii uice celebratum fuiſſe. Sed enim qui in omni re, atq; in omni tempore, laude uacat, illaudatus eſt. Admonet paroemia ferè neminem eſſe, tam deplorati ingenii, qui non aliquando dicat faciat'ue, quod laudem ꝓmereatur. Refertur iiſdem fermè uerbis à Macrobio, libro Saturnalium ſexto.

Qui è nuce nucleum eſſe uult, frangit nucem. XXXV.

Qui cõmodũ appetit, ne fugiat laborem. Qui quærit uoluptatem, prius experiat̃ ſudorẽ, ſine quo non parat̃ uera uoluptas. Hanc ſniam Plautus figura ſanè q̃ ꝓuerbiali extulit. Qui è nuce, inquiens, nucleum eſſe uult, frangit nucem. Qui quærit animi pabulum in arcanis literis, ſcrutet̃ ſub allegoriæ inuolucro conditum myſteriũ. Sic.n. uſurpauit alicubi diuus Hieronymus. Nux enim foris, tum dura eſt tum amara. Intus ſuauiſſimũ condit cibum. Huc referẽdum illud Homericum figmentũ de Moly herba, quam ait radicem quidẽ habere nigram, ſed florem lacteũ. Hanc ita deſcribit Iliados libro. x. ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί, χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν Ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται, id eſt, Atra quidem radix ſuberat, ſed lacteolus flos Moly uocant ſuperi, mortalibus ardua res eſt Euulſiſſe uiris, cæleſtes omnia poſſunt. Accõmodari poteſt cum ad omnem diſciplinam, tum peculiariter ad grammaticã, quæ cum ſit pueris amara, ſenibus iucunda eſt. Quadrauerit & in uirtutis ſtudium, cuius initium acerbum, progreſſus facilis, finis iucundus.

Quis parentem laudauit, niſi infelices filii? XXXVI.

Τίς πατέρ' αἰνήσει εἰ μὴ κακοδαίμονα τέκνα; id eſt, Quis pr̃em laudet, niſi proles laudis inanis? Carmen uulgo iactatum de iis, q maioꝝ ſuoꝝ facinora iactitant, nimiꝝ nihil habẽtes, quod de ſeipſis uere prædicent, cuiuſmodi Ponticũ quempiam ridet Iuuenalis Satyra octaua. Sed te cẽſeri laude tuoꝝ Pontice noluerim, ſic ut nihil ipſe futuræ Laudis agas, Miſerum eſt alienæ incumbere famæ. Poterit in hanc quoq; torqueri ſniam. Improbi filii, ſic laudant parentem, dum illos ceu bonos deſyderat populus, quod hos longe deteriores ferre non poſſit. Id quod nonnunq̃ ſolet in principibus uſu uenire, uidelicet, ut quem uiuum oderant, mortuum probent, ac requirant, filii comparatione bonum.

Nam illi iam non ſunt, at qui ſunt, mali. XXXVII.

Οἱ μὲν γὰρ οὐκ εἰσίν, οἱ δ' ὄντες κακοί, id eſt, Partim haud quidem iam ſunt, at ii q ſunt mali. Dici ſolitum, ubi quis reqrit ea, quæ quondam quidem extiterunt, ueꝝ tempoꝝ culpa perierunt. Veluti ſiquis inter principes, Codros, Camillos, Fabricios, Epaminondas, hac tempeſtate reqrat. Aut inter monachos, Paulum, Antonium, Hieronymum, non intempeſtiuiter hoc carmen occinas. Eſt autem Ariſtophanis in Ranis, in qua Bacchus inducitur deſcendens ad inferos, ut Euripidem, aut bonum aliquem poetam inueniret. Apud ſuperos enim neminem reperiri, niſi malum.

Quærendæ facultates, deinde uirtus. XXXVIII.

Δίζησθαι βιοτὴν, ἀρετὴν δ' ὅταν ᾖ βίος, id eſt, Quærendus uictus, uirtus autem, ubi uictus adfuerit. Refertur à Diogeniano. Hoc prouerbiũ Horatius ſic effert in Sermonibus, O ciues ciues, quærenda pecunia primum, Virtus poſt nummos. Per ironiam autem dictum eſt. Neq; enim hoc ſenſit Horatius, prius habendã eſſe rõnem facultatũ, q̃ moꝝ. Sed irridet ſententiam uulgo decantatam,

quam his

quam his quoq; temporibus pleriq; parentes liberis ſuis ſerio inculcant.

Qui apud inferos ſunt terniones. XXXIX.

τοὺς ἐν ἅδου τριακάδας, id eſt, Qui ſunt apud inferos terniones. Hoc adagio ridebantur ii, qui res abditas & abſtruſas, curioſa quadam diligentia ueſtigarent. Non abſurde torquebitur in eū, qui nimis anxie, uel ſuperſtitioſe magis arcanarū literarum myſteria rimatur, aut qui Homericas fabulas omneis, inanibus allegoriis interpretari conetur, aut Platonicorum & Pythagoreorū numeros explicare laboret. Aiunt terniones apud inferos honoratos eſſe, ut Hecate ſacros, cui quidem ob id ipſum Trigla piſcis ſacrificatur, & ſimulacrum eiuſdem, in triuiis conſtitui mos erat. Ad quod reſpiciens Virgilius, Tergeminamq; Hecaten tria uirginis ora Diane.

Neq; quantum Luſciniæ dormiunt. XL.

οὐδ' ὅσον ἀηδόνες ὑπνώουσιν, i. Nec quantum Luſciniæ dormiūt. In eos conuenit, qui ſomni parciſſimi ſunt. Luſciniæ minimum dormire feruntur, uel propter Ityn extinctū, uel ob timiditatē. Equidē magis arbitror dictū, quod Luſciniæ uernis menſibus, per omnem ferè noctē perpetuo cātu garriāt.

Cuiuſmodi portento me inuoluit fortuna. XLI.

οἵῳ μ' ὁ δαίμων τέρατι συγκαθεῖρξεν, id eſt, Cuiuſmodi portento me implicuit fortuna. Dici cōueniet, ubi negocium incidit, cum homine moroſo, difficiliq;, cum quo nō queas uiuere, nec à quo te poſſis extricare. Carmen ſumptum ex Tragœdia Philoxeni poetæ, apud quem Vlyſſes incluſus in antro Cyclopis, hoc modo loquitur, οἵῳ μ' ὁ δαίμων τέρατι συγκαθεῖρξεν. Refert̄ à Zenodoto.

Fixis oculis intueri. XLII.

Ἀτενὲς ὁρᾶν, id eſt, Defixis oculis obtueri. Si transferatur, ꝓuerbialis erit figura, nempe pro eo, quod eſt attentius accuratiusq;, cōſyderare, Fixius intueri, preſſius inſpicere. Sumptū eſt ab amantibus, q ſtupentibus, nec uſq̄ dimotis oculis inſpiciunt, id quo delectant̄. Adagiū recenſetur à Diogeniano. Plutarchus in commentario de audiendo, βαρὺς μὲν γὰρ ὁ ἀκροατὴς καὶ φορτικὸς ὁ πρὸς πᾶν ἔκπληκτος, καὶ ἀτενὴς, τὸ λεγόμενον, i. Grauis .n. auditor ac moleſtus, q ad ſingula ſtupet, & defixis ē oculis, ut dicitur. M. Tullius pro Lucio Flacco, ut totam cauſam q̄ maxime intentis, ut aiunt, oculis, acerrime contemplemini.

Puluerem oculis offundere. XLIII.

Puluerem ob oculos offundere dicitur, qui de induſtria rem obſcurat, & aduerſario iudicium eripit. Traductum uidetur à militia, ſæpe fit enim ut hoſtis data opera puluerem cieat in hoſtem. Hac arte Dux q̄dam Romanus Troglodytas quoſdā uicit, authore Plutarcho, cuius rei mentionē fecimus in adagio de cæcia nubes attrahente. Vtit̄ hoc ꝓuerbio, præter alios Diuus Hieronymus in epiſtolis. M. Tullius gloriatur ſe in actione quadā iudicibus tenebras offudiſſe. Eſt apud Plautum ſimile quiddam de glaucomate oculis oborto.

Pſecas aut ros. XLIIII.

ψακὰς ἢ δρόσος, id eſt, Pſecas aut ros. In crebrius expuentes dictitabatur, ψακὰς enim aſperſio illa ac uelut irroratio uocatur, quoties minutiſſimis guttulis irrigamur, ut pluuia rori ſimillima. Primitus autem per luſum dictum eſt in Antimachum Lyricum poetam, quod ſubinde expuens eos, q̄bus cū loquebatur, conſpergeret. Idem cognominis datum fuit, & Olympico cuidam, quem nonnulli putant tuliſſe legem, ne quem nominatim taxarent poetæ, atq; ita factum, ut multo q̄ prius pauciores accederent ad certamen, & qui prodibant, laudarent, non carperent. Vnde eiuſmodi delinimenta, ψακὰς appellata uidentur. Vocantur enim Pſecades ancillæ, quæ delicatarum matronarum capillos medicato fuco conſpergunt. Adagium refertur à Diogeniano. M. Tullius in epiſtolis ad Atticum, conſputare dixit pro conuiciis leuioribus aſpergere, nimirum ad hoc alludens adagium.

Hæſitantia cantoris tuſſis. XLV.

Ἀπορία ψάλτου βήξ, id eſt, Hæſitantia cantoris tuſſis, Suidas adagium neotericum eſſe monet. Dictū uidetur, quoties non ſuppetit quod dicamus, idq; uelut aliud agētes diſſimulamus, uelut apud Platonē Ariſtophanes, ne diceret in conuiuio, ſingultū fingit. Sumptū apparet à cantoribus, q cum hærent in cantione, tuſſim ſimulant, ut hac uideat̄ interrupta cantilena, non inſcitia. Cōfine puto illi, quod aliàs dictum eſt, Tuſſis pro crepitu.

Extritum ingenium. XLVI.

Παρεξηυλημένον νοῦν ἔχειν, id eſt, Mentem habens euanidam, παρεξηυλημένον perinde ſonat, quaſi dicas extibiatam. Ducta ſiquidem eſt metaphora à tibiarum lingulis, quæ poſteaquam exciderint, inutilis eſt tibia.

Panagæa Diana. XLVII.

Ἡ παναγαία Ἄρτεμις, id eſt, Panagæa Diana, dicebat̄ olim, ꝑegrinationē impenſius amans, errabūdus, inſtabilis, nulla certa ſede cōſiſtens. Siquidē Diana uagari dicitur apud poetas, & ꝑ nemora, monteſq; oberrare. Quin domicilium etiam ſubinde mutat, nunc apud ſuperos agēs, nunc apud inferos. Ne ſpecie quidem ſemper eadem, ſed nunc pleno orbe, nunc mutila, nunc nulla.

Paſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircum. XLVIII.

Parœmia ſpeciē præ ſe gerit illud Horatianū in Sermonibus. Paſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircum. Dicendum uel in duos aliquos diuerſis laborantes uitiis, uel in eundem ſui diſſimilem, nempe modo loquaciorem q̃ ſat ſit, modo impendio taciturnum, interdum pueriliter ineptum, interdum Catone ſeueriorem, nonnunquam profuſum, nonnunquam ſordidum. Siquidem ut uitio dādum, ſi quis hircum oleat, ita ad æque uituperandum, ſi quis oleat unguenta. Nam paſtilli, pilulæ ſunt unguentariæ. Alterum ſpurci eſt, alterum mollis.

Claudus optime uirum agit. XLIX.

ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ, id eſt Optime claudus uirum agit. Dici ſolitum, ubi quiſpiam ſuam ſortem, uel parum egregiam, anteponit alienæ tametſi præſtātiori. Ab Amazonum apophthegmate natū aiunt. Tradunt morem Amazonibus fuiſſe quōdam, ut pueros maſculos detorta tibia, coxa'ue claudos efficerēt. Porrò cum bellum eſſet illis aduerſus Scythas, atq; illi eas conarētur illicere, ut ad ſeſe deſciſcerent, dicentes futurum, ut poſthac non cum claudis ac mutilis, ſed cum integris uiris rem haberent, Antianira Amazonum dux, reſpondit ad hunc modum, ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ, Vſurpauit Athenæus libro decimotertio, ὄντως γὰρ χωλὸς οἰφᾷς, id eſt, Vere enim claudus optime uirum agis. Animaduerſum eſt etiam illud noſtris temporibus plerunq;, qui tibiis ſunt mutilis, aut alio quopiam membro trunci, eos ad uſum Veneris reliquis magis idoneos eſſe, nimirum paria faciēte natura. De claudo quare ſit ſalacior cæteris, cauſam reddit Ariſtoteles in problematibus, quod in hoc parum alimenti deorſum, delabatur, ob crurum uitium, plus autem ſuperiora petat, & in ſemen uertatur.

Ogygia mala. L.

ὠγύγια κακά, id eſt, Ogygia mala. Recte dicentur, uel ingentia, uel antiqua. Nam utrunq; Græce ſignificat Ogygium. Aliī malūt ad Ogygum primum Thebanæ ciuitatis principem referre. Huius filius Cadmus, ob filias ſuas in uarias calamitates incidit. Quo reſpiciunt qui Ogygia mala, pro atrociſſimis interpretantur. Cæterum qui Ogygia uetera dicunt, illud ſequuntur, quod olim Bœotiorum, ac Thebana regio, Ogygia dicta ſit. Quin & omnis attica olim hoc habuit nominis, ſicuti teſtatur Stephanus. Eſt & inſula peruetuſta dicta Ogygia, in quam Vlyſſes naufragus emerſiſſe fingitur ab Homero. Vnde uox iam obſoleta uelut in iocum prouerbialem abiit, Nec in figura ſita ē huius prouerbii ratio, ſed in nouitate uocis, ut in operis huius initio monuimus. Conſimili ratione, nec ſine prouerbii ſpecie, Græci priſcos ac peruetuſtos, ὠγυγίδας & ὠγυγίας appellant, à priſco quopiam Deo, & multis iā ſæculis obſoleto. Huiuſmodi propemodū de Ogygiis Suidas & Stephanus.

Omnia chnaumata. LI.

πάντα χναύματα, id eſt, Omnia chnaumata, dicebant olim, quoties omne negocium ſignificabant. χναύματα enim Græci placentarum, atq; id genus ciborum fragmina uocant. Latini quoq; reliquias belli, & reliquias Danaum dicunt ſimili figura. Refertur adagium à Zenodoto.

Sic eſt ad pugnæ partes re peracta ueniendum. LII.

Plato in Gorgia, πολέμου καὶ μάχης φασὶ χρῆναι ὦ Σώκρατες οὕτω μεταλαγχάνειν, id eſt, Ad belli, pugnæq; munia Socrates ſic aiunt, accedere oportere. Iocus erat prouerbialis, ubi quis negocio peracto, tum demum adueniret. Quemadmodū ignaui milites ſolent, qui conflictu pacto, ſublatoq; metu, tū deniq; ſolent adeſſe, uel ad colligendam prædam, uel ad epinicia, id eſt, epulum uictoriale celebrandum. Nam uerbum illud μεταλαγχάνειν, tarditatem ſignificat, ac ſeram muneris functionem. Socrates autem reſpondens parœmiam, explicat ſimili parœmia, ἀλλ᾽ ἦ τὸ λεγόμενον κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν καὶ ὑστεροῦμεν; id eſt, Num poſt feſtum, quod aiunt, uenimus, ſeroq; adſumus? Sumptū uidetur à Rheſo Thracum duce, quem apud Euripedem obiurgat Hector, quod ſerius ad belli ſocietatem ueniſſet, nimirum decimo demum anno, σύμμαχος μὲν οὔ, ξένος δὲ πρὸς τράπεζαν, id eſt, Socius haud quidem aduenis, ſed hoſpes ad menſam, iſq; reſpondet. ἀλλ᾽ ὕστερον μὲν ἦλθον, ἐν καιρῷ δ᾽ ὅμως. σὺ μὲν γὰρ ἤδη δέκατον αἰχμάζεις ἔτος, κοὐδὲν περαίνεις, id eſt, Sero quidem, aſt in tempore aduenio tamen. Nam tu quidem iam prælians decennium. Nihil explicas.

Obſequium amicos, ueritas odium parit. LIII.

Obſequiū amicos, ueritas odium parit. Senarius eſt prouerbialis apud Terentium in Andria, nō admonens, qd oporteat fieri, ſed oſtendens qd uulgo fiat. Vulgaris enim amicitia conſtat obſequiis. Nā inuicē conniuere ad familiariū uitia, hæc res & iungit, iunctos & ſeruat amicos. At inter ueros amicos, nihil eſt ueritate iucundius, modo abſit aſperitas agreſtis & inconcinna, grauiſq;. Porrò qui uulgo plurimis ſtudet amicus eſſe, moribus alienis obſecundet, caueatq; iuxta Perſium auriculas teneras mordaci radere uero. Non probari uero ſententiam hanc poetæ, ſatis indicat, cum ait, Nanq; hoc tempore, id eſt, his corruptis moribus. Eandem ſententiam in Adelphis idem aliter extulit. Vt

homo eſt,

homo eſt, inquiẽs, ita morem geras. Donatus admonet prouerbialiter dictum. M. Tullius in ſermone de amicitia. Sed neſcio quomodo in Andria familiaris meus Terẽtius dixit, Obſequium amicos, ueritas odium parit. Moleſta ueritas eſt, ſiquidem ex ea naſcitur odium, quod eſt uenenum amicitiæ. Sed obſequium multo moleſtius, quod peccatis indulgens, præcipitem amicum fieri ſinit. Maxima autem culpa in eo eſt, qui & ueritatem aſpernatur, & in fraudem obſequio impellitur.

Obuiis ulnis. LIIII.

Obuiis ulnis, eſt apud Quintilianũ, ꝓ eo, quod eſt auide, ſitiẽterq;. Tranſlatũ ab iis q porrectis ulnis ꝓperant in cõplexum eoꝝ, quoꝝ magno deſyderio tenebãtur, quosq; cupidiſſime cõſpiciũt. Legimus & obuiis manibus. Diuus Hieronymus ad Pãmachiũ, condiſcipulũ quondã, & ſodalẽ, & amicũ, obuiis, ut aiunt, manibus excipio. Baſilius in ꝑfatione dialogi, ἀμφοτέραις χερσὶν, id eſt, Ambabus manibus, eodẽ ſenſu ſcripſit. Hæc ſi ad rem animi detorqueantur, figuram prouerbialem habebunt. Vt, ego tuas literas obuiis ulnis excipiam.

Obliuionis campus. LV.

Λήθης πεδίον, id eſt, Lethes cãpus. Dicetur uel de uehementer obliuioſis, uel de rebus cõmenticiis ac friuolis, quæ nuſq̃ ſint. Ariſtophanes, Τίς εἰς τὸ Λήθης πεδίον; id eſt, Quis in Lethes campũ? Vulgus enim nugas eſſe credit, quæ de inferis tradunt poetæ. Et, ut Iuuenalis inquit, *Nigras in gurgite ranas, Vix pueri credunt.*

Omnia ſapientibus facilia. LVI.

Ἅπαντα τοῖς σοφοῖσιν εὔκολα, id eſt, Facilia cuncta ſunt uiris ſapientibus. Nihil eſt tam arduum, quod prudenti conſilio non facile conficiatur. Aut nihil tam acerbum, quod ſapiens non æquo animo, facileq; ferat, ratione cuncta leniente. Refert à Zenodoto.

Omnia eſculẽta obſeſſis. LVII.

Ἅπαντα χρηστὰ τοῖς βρωτὰ πολιορκουμένοις, id eſt, Cinctis ab hoſte ueſca ſunt & quælibet. Senarius ꝓuerbialis, Cum urget neceſſitas, nihil non facimus. Et uehementer famelicis, nullus non ſuauis eſt cibus. Natũ ab urbiũ obſidionibus, in q̃bus nonnunq̃ & canes & feles, herbarum radices, nonnunq̃ humana excrementa, inopia cibi deuorantur.

Omnia ſimilia. LVIII.

Ἅπανθ᾽ ὅμοια, καὶ Ῥοδῶπις ἡ καλή, i. Similia cuncta, Rhodopis ipſa ẽt decens. Eadem eſt cõditio mortalium, formoſi pariter, ac deformes ſeneſcunt, ac moriunt. Rhodopis nomẽ eſt puellæ cuiuſpiã formæ celebris. Refertur à Suida prouerbii loco.

Totus Echinus aſper. LIX.

Ἅπας ἐχῖνος τραχύς, id eſt, Totus Echinus aſper. In moroſos & iniucundis moribus quadrat. Echinus piſcis, & item Erinacius undiq; ſpinis obſeptus eſt, ut nuſquã impune poſſis attingere. Eſt & hominum huiuſmodi genus, cum quibus nulla ratione poſſis agere, citra litem. Ariſtophanes in Pace, οὐδέποτ᾽ ἂν θείης λεῖον τὸν τραχὺν ἐχῖνον, id eſt, Ex ſcabro in leuem nunquam uertetur Echinus.

Omnia bonos uiros decent. LX.

Ἅπαντα τοῖς καλοῖσιν ἀνδράσιν πρέπει, i. Bonos, proboſq; cuncta perdecent uiros. Habet hoc improbitas, ut ſiquis illaudatus, recte faciat, dicatue, tamen neſcio quo pacto non adſit decorum illud. Contra ueram uirtutem decus quoddam comitatur, ut quicquid uir bonus agat, id decorum eſſe uideatur. Tametſi poteſt & hic accipi ſenſus, cuncta formoſos uiros decent, quod formæ gratia cõmendat & dicentem, & canentem, & quiduis agentem. Id erit uenuſtius, ſi huc deflectas, ut dicas in bonam partem accipi, laudariq;, quicquid dixerint, fecerintq; gratioſi apud principes, adeo ut quod huic capitale ſit futurum, illi laudem etiam pariat, Refertur à Diogeniano.

Omitte uatem. LXI.

Πάρες τὸν μάντιν, id eſt, Omitte uatem. Vti conueniet, quoties alicui parcendum admonebimus, quod is eximius ſit, & immunis habendus à uulgari ſorte. Veluti ſiquis Poetæ, Theologo, ſacerdoti diceret, oportere parci. Antiquitus mos erat, ut augur coronatus ante aciẽ incederet. Neq; fas erat, hunc telis impetere, utpote uirum ſacrum. Poterit adagium etiam per ironiam uſurpari.

Oderint dum metuant. LXII.

Oderint dum metuant, Tyrannica uox, ſumpta è Tragœdia, & à nemine ſcriptorum non uſurpata, præcipue M. Tullio familiaris. Quam etiam in uulgi ſermonem proceſſiſſe, ſatis indicat Seneca libro de Clementia ſecundo, ſcribens multas uoces, magnas, ſed deteſtabiles, in uitam humanam peruenisſe, celebresq; uulgo fieri, ut illam, oderint, dum metuant. Cui Græcus, inquit, uerſiculus ſimilis eſt, qui ſe mortuo terram miſceri ignibus iubet. Licebit adagium etiam per iocum uſurpare, ueluti ſiquis eruditione ſuperior, de clancularíis hoſtibus, qui tamen ob metum hiſcere non audeant, dicat. Oderint dum metuant. Conueniet & in diuites, qui dicunt illud Horatii. populus me ſibilat, at mihi plaudo Ipſe domi, ſimulac nummos contemplor in arca. Item illud Iuuenalis, Tunicam mihi malo lupini, Quàm ſi me toto laudet uicinia pago.

Odit cane peius & angue. LXIII.

Prouerbiali figura dictum eſt & illud ab Horatio, Alter Mileti textam cane peius & angue, Vitabit chlamydem. Sentit autem, ut opinor, de cane rabiente. Quod ſi longius etiam traducatur, magis erit prouerbiale, Vt hic totus lucris addictus eſt, literas, quas amauit aliquando, nunc, quod aiit, uitat cane peius & angue. Vel, Hic ſe totum adulatoribus permittit, amicos, à quibus uerum audiat, uitat cane peius & angue.

Stultior Coroebo. LXIIII.

Ἠλιθιώτερος Κοροίβου, id eſt, Stultior Coroebo. Prouerbialis hyperbole in ſtupidos & uecordes. Coroebi ſtultitia uulgi fabula celebrata eſt, qui maris undas numerare ſit conatus cum non potuerit ultra quinq; proſequi ſupputationem. Meminit huius Euſtathius in decimum Odyſſeæ, & Lucianus in Amoribus. Quanquam apud alios κορύβου lego per y. Adduntq; quidam Corybum húc Magdonis Phrygis fu iſſe filium, temporibus belli Troiani.

Stupa ſeniculus. LXV.

Στυππεῖον γερόντιον, id eſt, Stupa ſeniculus, de uiribus effœto ſene, Simillimum illi, quod alio diximus loco, homo bulla. Sumptum à ligno, quod iam exaruit, exuccumq; redditum eſt, & marcidum, in ſtipulæ morem.

Phormionis thori. LXVI.

Στιβάδες Φορμίωνος, id eſt, Thori Phormionis, De ſtratis ſordidis, ac frugalibus minimeq; delicatis. Qualia ſunt cubilia militaria, & quale ſibi apud Homerum parat Vlyſſes, ex arborum congeſtis frondibus, ac ramis humi ſubſtratis. Refertur à Suida. Phormio dux quiſpiam militum fuit, in perferendis militiæ incommodis notæ (ſicuti coniicio) patientiæ. Poterit & longius deflecti ad quamuis tractationem duriuſculam.

Stultitia eſt Iouem putare eſſe. LXVII.

Τῆς μωρίας, τὸν Δία νομίζειν, ὄντα τηλικουτονὶ, id eſt, Inſcitia eſt, natum tot annos credere, eſſe ullum Iouem. In eum accommodari poteſt, qui grandis natu dicit, aut ſentit abſurdum quippiam, cui propter ætatem nihil oporteat iam ignorare. Non cōuenit enim in natu grandes puerilis ſuperſtitio. Recenſetur à Suida.

Tuum tibi narro ſomnium. LXVIII.

Τὸ σὸν ὄναρ σοι διηγοῦμαι, id eſt, Tuum ſomnium tibi narro, id eſt Narro tibi quod ipſe me rectius noſti. Apud Suidam hæc referuntur, ex authore quopiam, εἰ χωρὶς ἐγὼ σοι νῦν αὐτὸν γνωρίζω, πέπονθα τὸ τῆς παροιμίας, τὸ σὸν ὄναρ σοι διηγούμενος, id eſt Quod ſi te tibiipſi notum reddere coner, tum mihi acciderit id, quo prouerbio dicitur, ut tuum tibi ſomnium narrem. Traductum uidetur ab iis, qui, ὀνειροπόλους, id eſt, Somniorum interpretes conſulunt. A' quibus nonnulli hoc quoq; requirunt, ut quid ſomniarint, coniiciant, quaſi parum ſit, ſi interpretētur. Ad eum modum ægroti quidam imprudentes à medicis expectant, ut uiſo duntaxat lotio, diuinent & ſexum, & ætatem & omnem morbi naturam, ubi & unde acciderit, quid ſentiant, ac propemodum etiam quid in febri ſomniarint.

Sponſi uita. LXIX.

Νυμφίου βίος. id eſt, Sponſi uita, pro molli ac delicata. Confine illi, quod alibi relatum eſt, Muſica uita, Suidas ſenarium hunc adducit. Ὑμεῖς μὲν ἄρα γε ζῆτε νυμφίου βίον, id eſt, Sponſi quidem profecto uitam uiuitis. Propterea quod proci frondibus & ſertis coronari ſoleant, & delicatius, nitidiusq; coli, uel quod molles uideantur, nuptiis inhiantes. Niſi malumus ad Homericos illos Penelopes ſponſos referre, quibus nihil cordi erat præter conuiuia, citharam choreām, talos, diſcum, paraſitos, atq; id genus alias uoluptates.

Et fama fuit & eras. LXX.

Ἦ μὲν κλέος ἦν καὶ ἦσθα id eſt, Et dicebaris, erasq;. Hemiſtichion prouerbiale, quoties facta reſpondent opinioni. Suidas meminit è Poeta quopiam. Eſt enim fragmentum carminis Heroici.

Innocuus alium aſpiciam, meum habentem malum. LXXI.

Ἐξαίτης λεύσσω τοὐμὸν κακὸν ἄλλον ἔχοντα, id eſt, Indemnis ſpectabo alium mala noſtra ferentē. Hoc eſt, ex aliorum malis ipſe rebus meis conſulam, ἐξαίτης autem dixit, quaſi ἔξω τῆς ἄτης, id eſt, Extra noxam ſitus, & illæſus, Simillimum illi Plautino, Feliciter ſapit, qui alieno periculo ſapit.

Simul & dictum & factum. LXXII.

Ἅμ' ἔπος, ἅμ' ἔργον, id eſt, Simul dictum, ſimul & factum. Vbi quis citra morā id re præſtat, quod uerbis pollicetur. Latini cum dicto dicunt, pro eo quod eſt, ſtatim poſteaquam dixeris. Et Virgilius, Et dicto citius tumida æquora placat. Sumptum apparet ex Homero, apud quem hoc carmen eſt Iliados, Τ, αὐτίκ' ἔπειθ' ἅμα μῦθος ἔην, τετέλεστο δὲ ἔργον, id eſt, Mox ſimulac dictum eſt uerbum, res ipſa peracta eſt.

Obiicere canibus agnos. LXXIII.

Προβάλλειν τοῖς κυσὶν ἄρνας, id eſt, Obiicere canibus oues, dicebatur, qui imbellem & litium imperitum, calumniatoribus & exercitatis exponeret, quod id animal omnium maxime ſit imbelle. Refertur à Diogeniano.

Nullius indigens deus. LXXIIII.

ἀνενδεὴς ὁ θεὸς, id eſt, Nullius egens deus. Admonet parœmia, nullum eſſe mortalium tam abſolutum, in quo non aliquid deſyderetur, unum eſſe deum, undequaq; perfectum. Dici poteſt & in diuites, aut plurimis præditos naturæ pariter ac fortunæ commoditatibus, tanquam dei cuiuſpiam ſimiles, ut quibus omnia ſuppetant, quæcunq; uidentur ad perfectam felicitatem pertinere.

Nucleum amiſi, reliquit pignori putamina. LXXV.

Plautus in Captiui duo, Nucleum amiſi, reliquit pignori putamina, uerba ſunt Hegionis, ubi reſciuiſſet ſibi impoſitum eſſe, & herum amiſſum pro ſeruo, ſeruũ pro domino retentũ. Is.n. ex quo fructus expectabatur, aufugerat, eo relicto, ex quo nihil emolumenti poterat capi. Allegoria per ſe liquet.

Nudo mandas excubias. LXXVI.

γυμνῷ φυλακὴν ἐπιτάττεις, id eſt, Nudo cuſtodiam mandas, quoties negocii quippiam mandatur ei, cui deeſt præſtandi facultas, obeundæq; prouinciæ propter inopiam neutiquam idoneus eſt. Neq; enim nudus commode poteſt excubias agere, propter rigorem nocturni frigoris, neq; ad pugnam eſt idoneus inermis. Refertur à Zenodoto. Quo longius deflectetur, hoc erit prouerbialius. Iniungis, ut aliquid in hunc Poetam ſcribam. Verum iuxta uetus prouerbium, γυμνῷ τὴν φυλακὴν ἐπιτάττεις, Neq; enim eſt, quo meum interim ociũ alam.

Nunc contingat ſeruari. LXXVII.

Νῦν γένοιτο σωθῆναι, id eſt, Nunc contingat ſeruari. Cum ſignificamus nos ſatis cauturos in poſterum, ſi modo liceat præſens periculum effugere. Natum aiunt ex Apologo quopiam. Aquila teſtudinem unguibus rapuerat. Eam parabat è ſublimi deiicere, quo teſta rupta carnibus ueſci poſſet, in hoc itaq; diſcrimine teſtudo, optabat, ut in præſens incolumis eſſe poſſet, de reliquo ſibi curæ futurum, ne quando in ſimile periculum incideret, Νῦν γένοιτο σωθῆναι, τοῦ δὲ λοιποῦ αὐτῇ μελήσει, id eſt, Nunc liceat incolumem eſſe, de reliquo mihi ipſi curæ fuerit. Quidam apologum narrant ad hunc modum, Teſtudini quondam inceſſiſſe uolandi deſyderium, Aquilã oraſſe ut ſe doceret. Cũq; illa negaſſet fieri poſſe, quod natura refragaretur, illa nihilominus inſtabat. Itaq; paruit Aquila, ac teſtudinem in ſublime uectam, demiſit, ut uolatum experiretur. Ea cum timeret infelicem euentum optauit ut id temporis contingeret incolumem eſſe, Νῦν σωθείην. Ita Diogenianus. Suidas hoc modo refert, Νῦν σωθείην, ἵν' ἦ μοι δίδαγμα τοῦτο τοῦ λοιποῦ χρόνου, id eſt, Vtinam nunc incolumis euadam, ut hoc mihi documentum ſit in reliquum tempus. Plinius facit tertium quoddam Aquilæ genus, quam aliĩ Morphon, nonnulli Plancum & Anatariam, Homerus Parcnõ uocauit, lingua caret, coq; muta, ſed dentibus armata, nigerrima prominentiore cauda. Huic ingenium eſt teſtudines raptas frangere, è ſublimi iaciendo. Atq; hac ſorte ait Aeſchylũ poetam interiiſſe, cum prædictum eſſet, eum teſtudinis ruina periturũ, iſq; quo caueret, eum diem ſub dio perſeueraſſet. Nam Aquila decepta ſplendore capitis caluicio renidentis ad ſolem, dum ſaxum eſſe putat, teſtudinem illiſit, ut fractæ carnibus ueſceretur. Author Valerius Maximus, libro nono, capite duodecimo.

Nunc bene nauigaui cum naufragium feci. LXXVIII.

Νῦν εὖ πεπλόηκα ὅτε νεναυάγηκα, id eſt, Nũc bene nauigaui, poſteaquam naufragium feci. Quoties id quod uidetur incõmodũ, fortuna præter ſpem uertit in bonũ. Zenon Citienſis, q relictis prioribus p̄ceptorib⁹, Cratetis auditor eſſe cœpit, naufragio eiectus dixiſſe legit', εὖ γε ποιεῖ ἡ τύχη προσελαύνουσα ἡμᾶς φιλοσοφίᾳ, id eſt, Bene facit fortuna, cum nos ad philoſophiã admouet. Author Suidas.

Nunc in regionem ueni. LXXIX.

Νῦν εἰς χώραν ἦλθον, id eſt, Nunc in regionem ueni. Ab iis dictitari ſolitum, qui tandem ſua ſponte illuc quo oportuit perueniunt, cum diu non quiuerunt. Fit enim plerunq;, ut res diu quæſita non occurrat, tandem uelut ultro ueniat in mentem. Quidam ſic efferunt, νῦν εἰς χώραν ἦλθες, id eſt, Nunc in regionem ueniſti, ubi quis eo uenit, quo ſe uenturum negarat.

Nunc illa aduenit Datidis Cantilena. LXXX.

Νῦν τοῦτ' ἐκεῖν' ἧκε τὸ Δάτιδος μέλος, id eſt, Nunc id quod aiunt, Datidis adeſt cãtio. Dicebatur, ubi quid lætum ac feſtiuum accidiſſet, Datis quiſpiam erat Perſarum Satrapes excellens in rei bellicæ gloria. Is Græce loqui conatus, conſueuit dicere, ἥδομαι, καὶ εὐφραίνομαι, καὶ χαίρομαι, id eſt, Delector, gaudeo, lætor. Ea cum ſæpius ac male Græce pronunciaret, res in uulgi iocum abiit. Author Suidas.

Non enim ſpinæ. LXXXI.

οὐ γὰρ ἄκανθαι, id eſt, Non enim ſpinæ. De cõditione dicebatur in melius commutata. Sumpta metaphora à noualibus, quæ repurgatis ſpinis, frugiferæ incipiunt eſſe. Recte quadrabit de negocio prius infrugifero ac moleſto, unde poſtea capitur emolumẽtum. Quidam inde natum exiſtimãt, quod antiquitus ante repertam agricolationem, agri ſpinis in frugiferis occupabantur, mortalesq;

duram quandam & agreſtem agebant uitam. Deinde oſtenſa ratione colendi terram, mitior uictus ſucceſſit. Atq; hinc dici coeptum, Non enim ſpinæ. Concordat cum hoc interpretamento, quod alio diximus loco, de puero geſtante ſpineas frondes, & panes in nuptiis, ac dicente, ἔφυγον κακὸν εὗρον ἄμεινον, id eſt, Effugi malum, nactus ſum melius. Legitur & illud, βίος ἀκανθώδης id eſt, Vita ſpinoſa, pro incommoda & infrugifera.

Non ſtatuar leæna in Machæra. LXXXII.

οὐ στήσομαι λέαινα ἐπὶ τυροκνήστιδος, id eſt, Non ſtatuar leæna in Machæra. Prouerbium meretricium, cum negat ſcortum ſui copiam facturum ſeſe. Nam in capulis militarium gladiorum. Elephantes ac leones imponi ſolent. At hi procumbentes inſcalpuntur, ſiue ne lædant manum utentes gladio, ſiue ne defringantur facile, ſi in pedes erecti fingerentur. Tyrocneſtis, uox militaris uidetur enſem ſignificans. Poteſt adagium & ad uerecundiorem uſum detorqueri, ut ſiquis negans ſe per omnia morem geſturum, inſeruiturumq; pro libidine dicat, οὐ στήσομαι λέαινα ἐπὶ τυροκνήστιδος. Author Suidas.

Ne contra bouem opta. LXXXIII.

μὴ κατὰ βοὸς εὔχου, id eſt, Ne contra bouem opta. Admonet adagium, non eſſe uitam inſtituendam iuxta uotum animi, neq; quiduis ſperandum à ſuperis, ſed ut ea duntaxat ſibi quiſq; promittat, quæ poſſit induſtria conſequi. Refertur in collectaneis Diogeniani. Vnde ſumpta metaphora parũ liquet, niſi quod apparet, ductam ab Agricola, qui negligens adhibere bouis operá in colẽdis agris, optat, ut citra ſuum laborem proueniat ſeges.

Non noſtrum onus, bos Clitellas? LXXXIIII.

Quintilianus Inſtitutionum oratoriarum libro quinto, Parœmiæ, quam ait eſſe ceu breuem apologum, hoc adfert exemplum, Non noſtrum onus, bos Clitellas? Satis cõſtat ex apologo ſumptum, uerum quis ſit is apologus, equidem nondum reperi. M. Tullius epiſtolarum ad Atticum libro quinto, in epiſtola cuius initium eſt, Laodiceam ueni pridie Calendas ſextiles, uidetur ad hoc adagium alludere, & nobis uelut anſam coniectandi præbere. Inde, inquit, ire ad Taurum cogitabam, ut cum Mophragone collatis ſignis, ſi poſſem de ſeruo tuo decidere. Clitellæ boui ſũt impoſitæ, Illa ne? Nõ eſt noſtrum onus, ſed feremus, Modo (ſi me amas) ſit annus. At ſi tu ad tempus, ut ſenatum totum excites. Mirifice ſollicitus ſum, quod iam diu ignota ſunt mihi omnia. Item in eadem epiſtola paulo ſuperius, ſed eſt incredibile q̃ me negocii tædeat, ne non habeat ſatis magnum campum, ille tibi non ignotus curſus animi & induſtriæ meæ, præclara opera ceſſet. Quippe ius Laodiceæ me dicere, cum Romæ A. Plotius dicat? Et cum exercitum noſter amicus, habeat tantum, me nomen habere duarum legionũ exiliũ? Deniq; hæc non deſydero, Lucẽ, forum, urbem, domũ, uos, deſydero. Sed ferã, ut potero, ſit modo annuum. Si prorogatur, actum eſt. Hactenus Tullius. Quibus quidem ex uerbis, quanquã ſub obſcuris, & haud ſcio, an etiam mẽdoſis odorari licet, non noſtrum onus, bos Clitellas prouerbium fuiſſe recuſantis munus aliquod ueluti parum accommodatum ſibi. Neq; enim boum eſt, clitellis tergo impoſitis onera geſtare, ſed potius aſinorum, ac mulorum. Neq; dubitãdũ eſt, quin Fabius ex hoc Ciceronis loco, exemplũ illud ſit mutuatus. Raphael Regius, qui Fabiũ additis ſcholiis, conatus eſt emendare, ſcripturã mutat ad hunc modum, Nos noſtrum onus, uos Clitellas, interpretans hunc eſſe ſenſum, neutram partem abſq; onere diſceſſuram. Mihi ſi fas eſt quicq̃ immutare, ſic potius legendum uidetur, Non noſtrum onus, Bos Clitellas? Vt ſit uelut rem abſurdam, ſeq; indignam abominantis, ſiquis Boui clitellas uelit imponere. Neq; diſcrepat hoc cũ ſentẽtia uerborum Tullianorum, quæ modo retulimus. Ait enim eam prouinciam non ſatis uel aptam, uel dignam ingenio ſuo, laturum tamen utcunq;, modo ne ſit longior annua. Proinde prouerbium duplici forma poterit efferri. Boui clitellæ impoſitæ ſunt. Vbi mandatum eſt negocium parum apto. Et Bos Clitellas? ut ſubaudias, ferat. Vbi quis deprecatur prouinciam, cui parum ſit idoneus, aut quam ſibi ducat indecoram. Illud obiter admonitum lectorem uelim, ne protinus radat, aut diſpũgat, ſiquid in his quæ citamus ex authoribus, uiderit ad quorundam emendationẽ non reſpondere. Non quod ꝓfiteamur à mendis repurgatum, quicquid huc adducimus, ſed quod labantur ii quoq;, qui libros emendant, uelut hoc loco, quem modo retulimus ex epiſtolis, in æditione Aldina, quot uoces ſunt immutatæ, neſcio cuius opera, ne dicam culpa. Nam Aldo non libet imputare, tum quia doctus eſt, tum quia amicus. Primum enim quis non uidet rectius eſſe, opera ceſſet, q̃ opera ceſſent? Deinde quod ſequitur cui non perſpicuum ſit, eſſe uitiatum, tum diſtinctione, tum uoce exiliũ mutata in exulum? Sic enim legit, Et cũ exercitum noſter amicus habeat, tantũ me nomen habere duarũ legionũ exulũ? Cum Tullius tantũ poſuerit pro magno, cui legiones exiles oppoſuit, hoc eſt puſillas. Et aliquanto poſt, ut cũ Maphragone ſignis collatis, ſi poſſẽ, de ſeruo tuo decernerẽ. Quid erat cauſæ, ut ꝓ deciderẽ, ſiue decidere, mutaret decernerẽ? Quaſi nõ fuerit illud multo uerbũ elegãtius? Etenim ſi legas decidere, ſubaudiendũ eſt uerbũ, certarẽ, ſiue cõgrederer, cuiuſmodi eclipſes familiariſſimæ ſunt Ciceroni, præ-

ſertim in hoc opere, ut legas, ut cum Maphragone collatis ſignis, ſubaudiasq́; cōgrederer. Rurſum hoc quod ſequitur, Clitellæ boui ſunt impoſitæ Illa ne? Non eſt noſtrū onus. Offenſus, neſcio quis apoſiopeſi, Illa ne? Mutauit, Illæ, non eſt noſtrum onus. Quod iterum uſu uenit in hoc, quod ſubiicit. At ſi tu ad tēpus, ſubaudi, adfueris. Mutauit.n. Ad ſis tu ad tēpus, Latinitate quoq; corrupta, nedū argutia ſniæ. Hæc inuitus & coactus admonui, ne quis (ut ſunt nonnulli pcipites ad id) ob celebritatē Aldini nominis ptinus damnent, aut radant, ſiquid deprehēderint ab illius æditione diſcrepare, nec ſtatim priores abiiciant codices emendationibus huiuſmodi freti.

Nota res mala optima. LXXXV.

Plautinum illud in Trinummo prouerbiali ſchemate dictum uidetur, Nota res mala optima eſt. Dictum eſt autem ſub perſona ſenis, ſuadere conantis amico, ne uxorem tametſi malam repudiaret, aliam ducturus, propterea, quod plerunq; fit, ut qui commutat primum, pro malo peius accipiat, tū ignotum pro ignoto, poſtremo inſuetum pro familiari. Tantum enim ualet aſſuetudo, ut mala quibus aſſueuerimus, optima uideantur, Contra quæ ſint optima, propter inſolentiam peſſima uideantur. Adagium itaq; deterret, ne temere nouandis rebus ſtudeamus, uitemusq́; uitiū illud, haud ſcio, an maximum, quod Græci φιλόκαινον appellant, id eſt, nouarum rerum appetentiam, cui comes alterum ueluti germanum, quod ἀψίκορον uocant, quo mox faſtidiuntur paulo ante adamata. Conuenit cum Plautina ſnia, quod apud T. Liuium Pacuui⁹ Calaui⁹, ſuadēs Cāpanis, ne ſenatores mutare uellent, populum iam re doctum dicere compulit. Notiſſimum quodq; malum maxime tolerabile eſſe. Huc pertinet & Ouidianum illud, Quod male fers aſſueſce, feres bene, multa uetuſtas lenit. Eodem pertinet & Mimus ille neſcio cuius, Mulier tum demum eſt bona, cum aperte eſt mala. Cognitum enim malum, aut uitamus, aut nos ad id accommodantes ferimus. Item ille, Conſueta uitia, ferimus, non reprehendimus.

Inueni, non quod pueri in faba. LXXXVI.

Strophylus ſeruus in Aulularia Plautina, aulam auri plenam, à ſene defoſſam, furto ſuſtulerat, eamq; rem geſtiens indicare hero. Reperi, inquit, Et rogatus, quid reperiſſet, non quod pueri clamitant, inquit, in faba ſe reperiſſe, prouerbiali nimirum figura magnum quiddam reperiſſe, ſeſe ſignificans. Eſt enim Midas uermiculus quidam, qui fabis innaſcitur, hunc ſiquando nacti ſint pueri, geſtiūt atq; exclamant, perinde quaſi magnum quiddam inuenerint.

Midas in Theſſaris conſultor optimus. LXXXVII.

μίδας ὁ ἐν κύβοισιν εὐβουλότατος, id eſt, Midas qui in teſſaris conſultor optimus. Prouerbium à teſſerarum ludo natum. Eſt enim Midas iactus uocabulum. Refert à Suida prouerbii nomine. Perpendat diligens & eruditus lector, num εὐβολώτατος legi oporteat, ut uerſus ſit iābicus trimeter, μίδας γὰρ ἐν κύβοισιν εὐβολώτατος, id eſt, In teſſeris iactus midas proſperrimus. Accommodari poterit adagium ad rem, quæ forte fortuna bene cadit.

Ni purges & molas, non comedes. LXXXVIII.

ἂν μὴ καθάρῃς καὶ ἀλέσῃς, οὐ μὴ φάγῃς, id eſt, Ni purges & molas, non comedes, id eſt, non continget tibi uictus, niſi tuam item induſtriam adiunxeris. Ceres cum oſtenderet uſum frumenti Triptolemo, ita dixiſſe fertur. Videtur eſſe ſenarius è Poeta quopiā uſurpatus. Poteſt transferri longius, non proderit tibi ingenii felicitas, niſi exercueris. Inutilis erit pricipum fauor, niſi te geſſeris, ut oportet, Nihil conducet, quod doctum præceptorem nactus es, ni uigilaueris. Refertur à Diogeniano.

Nihil differs à Chærephonte. LXXXIX.

οὐδὲν διοίσεις χαιρεφῶντος τὴν φύσιν, id eſt, Nihil ore quicquam à Chærephonte diſcrepas. In macilentum, pallidumq́; dicebatur. Chærephon enim Tragœdiarum ſcriptor fuit. Is Heraclidarum res proſecutus eſt. Quoniam autem nocturnis lucubrationibus erat maiorem in modum extenuatus, cōfectusq́;, uulgari ioco taxatus eſt. Quin etiam noctuæ cognomē additum. Ariſtophanes in Nebulis, οὐδὲν διοίσεις χαιρεφῶντος τῇ φύσει, id eſt, Nihil figura à Chærephonte differes. Alluſit idem alibi, οὐδὲν διοίσουσ' αἰ λευκοὺς τῶν ἡρακλειδῶν, οὐδ' ὁ ποιῶν τῶν παμφίλου, id eſt, Nil differunt ab Herculanis liberis, Nec ſanè in ullo, filiis à Pamphili.

Nihil ab Elephante differs. XC.

ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδέν, i. Ab Elephāte differs nihil. In magnos & ſtupidos dicebatur, Etiā ſi primam ingenii laudem Plinius tribuit Elephantis, ſed inter Bruta. Verum corporis moles, & formæ fœditas adagio locum fecit. Refertur à Diogeniano.

Ne intra ueſtibulum quidem. XCI.

οὐδ' εἰς ἱερόν, i. Ne intra ueſtibulum quidem. In tumidos feroces & inſolentes dici ſolitum, qui procul omneis à ſeſe ſubmouent. Lex erat Athenis, ut homicidio contaminati extra ſepta ſacrorum

conſiſterent, Siquidem ſprima magnatum atria ſolent patere quibuſlibet. Ad hūc morem adagium uidetur alludere.

Neq; cum malis, neq; ſine malis. XCII.

Ariſtophanes apud Suidam, καὶ τοῦτ᾽ ἐκεῖνο τοὔπος ὀρθῶς καὶ καλῶς εἰρημένον οὔτε σὺν πανωλέθροισιν, οὔτ᾽ ἄνευ πανωλέθρων, id eſt, Illud haud male, imo recte proditum eſt prouerbium, Nec ſimul cum peſtibus, nec rurſus abſq; peſtibus. De uxoribus dictum, cum quibus incommode ſanè uiuitur, ſed nec citra has conſtant familiæ. Simile illi, quod eſt in Epigrammatis, Nec tecum poſſum uiuere, nec ſine te. Et quod alibi retulimus, ἀναγκαῖον κακόν. Citantur eodem loco uerſus & hi, κακὸν γυναῖκες ἀλλ᾽ ὅμως ὦ δημόται οὐκ ἔστιν εὑρεῖν οἰκίαν ἄνευ κακοῦ, id eſt, Malum quidem uxor, at tamen ciues, ſine hoc, Nulli licet parare familiam malo.

Ne in pelle quidem. XCIII.

οὐδ᾽ ἐν δέρματι, id eſt, Ne in pelle quidem. Hyperbole prouerbialis de ſupra modum tenuibus, Velut uſqueadeo nudis, ut ne pelle quidem propria tegantur. Commemoratur à Suida.

Ne tria quidem Steſichori noſti. XCIIII.

οὔτε τὰ τρία Στησιχόρου γιγνώσκεις, id eſt, Ne tria quidem Steſichori noſti. De uehementer indocto & imperito dici ſolitum. Adagium ſumptum hinc exiſtimāt, quod pleraq; Steſichori poemata Epodica ſunt, quæ tribus conſtant, στροφῇ ἀντιστρόφῳ καὶ ἐπῳδῷ. Strophe eſt prima ſeries uariis metrorum generibus incedens. Antiſtrophus eſt iteratus per eadem fermè genera recurſus. Epodus eſt diuerſi carminis accentio. His & alii Tragici Poetæ nonnunq̃ utuntur, potiſſimum in choris.

Nephalia ligna. XCV.

νηφάλια ξύλα, id eſt, Nephalia ligna, Dici poſſe uidetur in abſtemios, & ab omni uoluptate procul alienos. Apud Athenienſes, nephalia ligna uocabantur. quæ neq; uitea eſſent, neq; ficulna, neq; myrtea. Nephalia ſonat, quaſi dicas ſobria.

Nephalium ſacrum. XCVI.

νηφάλιος θυσία, id eſt, Nephalium ſacrificium. De cōuiuio abſtemio nō inepte dicetur, Aut de conuiuio uehementer frugali, ſobrioq;. Apud Athenienſes hoc genus ſacrificii exhibebatur, Mnemoſynæ, Auroræ, Soli, Lunæ, Nymphis, Veneri & Vraniæ. Nam in eo nō libabat̃ uinum, ſed aqua, melle diluta. Hæc fermè Suidas. Non diſſidet ab illo, quod alio poſuimus loco, Caninum prandium.

Neglectis urenda filix innaſcitur agris. XCVII.

Horatius Satyra tertia, Neglectis urenda filix innaſcitur agris. Mira admonuit allegoria, animum honeſtum excolendum diſciplinis, alioqui futurum, ut inutili ſylua uitiorum occupetur. Filix eni herba īuiſa agricolis, quæ totos agros occupare ſolet, nec facile repurgat̃, ubi ſemel occupauerit.

Nauphracton tueri. XCVIII.

ναύφρακτον βλέπεις, Nauphracton græce, claſſis eſt ad bellum inſtructa. Solent autem in triremibus, magna quædam ineſſe foramina, oculorum inſtar, per quæ remos inſerunt. Vnde uelut ænigmatice dictum, claſſis more intueris, de his, qui latis, ac prægrandibus, aut toruis & minacibus oculis quempiam aſpicerent. Ariſtophanes, ὦ Ἡράκλεις, πρὸς τῶν θεῶν, ἄνθρωπε ναύφρακτον βλέπεις, id eſt, Homo per deos, qddā́ obtuere claſſicū. Fortaſſis & hinc ꝓuerbii iocus ē natus, quod Athenienſes aliquoties feliciter nauali pugna rem geſſerint, uelut apud Artemiſium & Salaminem, unde ſublati animi, Vnde uidetur dictum in turgidos & arrogantes.

Negocium ex ocio. XCIX.

πρᾶγμ᾽ ἐξ ἀπραξίας, id eſt, Ex ocio negocium. Hemiſtichium iambicum uſurpandum, ubi res præter opinionem euenit, & inde tumultus oboritur, unde tranquillitatem & ocium ſperabam̃. Author Suidas. Nec indicat unde ſit natum.

Nauis aut Galerus. C.

πλοῖον ἢ κυνῆ, id eſt, Nauis aut Galerus. De re ancipiti. Quod genus ſiquis de uoce incognita diceret, aut piſcem ſignificat, aut cucurbitam. Nec inuenuſte dicetur in eos, qui cultu, moribusq; diuerſam perſonam præ ſe ferunt. Veluti ſiquis pallio philoſophico Baltheum adderet militarem, aut cultu monachum, moribus & lingua Lenonem ageret. Fragmentum eſt ſenarii ex ambus Ariſtophanis, πλοῖον ἢ κυνῆ, id eſt, Aut galerus, aut ratis. Sumptum ab hoc triremium genere, quas hodieq; uulgo dicunt Galeas, ueluti dicas galeratas. Hæ ſic erant inſtructæ, ut remos alarum uice porrigerent, mouerentq;. Cæterum ſummo malo galerum ſeu petaſum inſtar Mercurii praeferent. Nam Peloponnenſes galerum appellant κυνῆν. Hinc iocus militaris uidetur fuiſſe natus in elatos & faſtuoſos, ſupercilioq; arroganti.

CHILIADIS SECVNDAE CENTVRIA DECIMA.

Mazan pinſuit à me piſtam. I.

Αζαν μεμαχὼς τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην, id eſt, A` me ante piſtam mazan iſte pinſuit. De iis dici ſolitum, qui ſibi alienæ induſtriæ laudem uindicant, & magnã gloriam alieno labore partam, uerbis in ſe tranſmouent, ut Terentianus ait Gnatho. Maza cibi genus ex lacte & farina, fermè panis inſtar confectum. Parœmia refertur & ad hũc modum, μᾶζαν ὑφαρπάζεις τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην, id eſt, Subrepta maza, quã pinſuerim, Vbi quis alienis fruitur laboribus. Sumptum eſt autem ex Equitibus Ariſtophanis, quo loco carmen huiuſmodi eſt, καὶ πρώην γ' ἐμοῦ μᾶζαν μεμαχότος ἐν πύλῳ λακωνικὴν πανουργότατά πως περιδραμὼν ὑφαρπάζεις αὐτὸς παρέθηκε τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην, ἡμᾶς δ' ἀπελαύνει, id eſt, Cumq́ ipſe pridem pinſuerim mazam in Pylo Laconicam, iſte accurrit aſtutiſſime Raptamq́ ſibimet appoſuit, quam ego pinſui, At ſubmouet uos.

Nauſon Naucrati. II.

Ναύσων ναυκράτει, id eſt, Nauſon Naucrati. Quoties aliqui ſimilia inuicem reſpondent. Veluti ſiquis herus ſalutatus herum reſalutet. Et nebulo compellatus, nebulonem uiciſſim compellet. Nauſon enim & Naucrates utrunq́ à naue dicitur, perinde quaſi dicas, Nauta Nautæ.

Tolle tolle Mazam, q̃ ocyſſime ſcarabeo. III.

Αἶρ' αἶρε μᾶζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ, id eſt, Mazam ſine mora pone pone Cantharo. Hoc uerſiculo Ariſtophanes exorditur εἰρήνην, quem eruditi prouerbii loco referunt. Id uſurpare licebit, quoties ſordidus cibus, immundo conuiuæ apponitur. Quidam miniſtris panes furfuraceos apponunt, furfur autem tritici purgamentum eſt. Vnde per furfuraceam Mazam cibum aluo redditum innuit. Hinc enim ut naſcuntur, ita & aluntur Canthari, quos Latini ſcarabeos uocant. Simillimum eſt illi, quod alio poſuimus loco, Cyprio boui merendam.

Non eſt meum negocium, multum ualeat. IIII.

Οὐκ ἔστ' ἐμὸν τὸ πρᾶγμα, πολλὰ χαιρέτω, i. Multum ualeat, haud eſt meum negocium. Quoties negabimus nos laborare de re, quæ nihil ad nos pertineat. Refertur à Diogeniano. Non diſſimile illi, Aedibus in noſtris quæ praua, aut recta gerantur. Item illud quod eſt apud Ariſtophanem in Eqtibus, τἀλλότριον ἀμῶν θέρος, id eſt, Alienam metens meſſem, Quidam ad eandem accommodant ſententiam, etiamſi Comicus ſentit, de eo qui alienis fruitur laboribus.

Myſia Cantharis. V.

Μυσὴ κάνθαρις, id eſt, Myſia Cantharis. De contemptiſſimo, uiliſſimoq́ homunculo dicebatur. Cantharides uermiculi ſunt letali ueneno. Quanq̃ hoc loco magis conuenit ut ſit diminutiuũ à Cantharo ſcarabeo, quaſi dicas ſcarabeolus. In ſacris quoq́ literis, uermis abiit in prouerbium contemptus. Quod genus eſt illud in pſalmis myſticis, Ego autem ſum uermis & non homo, Pro quo nonnulli uertunt ſcarabeum. Item illud Eſaiæ, Noli timere uermis Iacob, interprete Hieronymo.

Moleſtum ſapientem apud ſtultos loqui. VI.

Ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πόλλ' ἀγορεύειν, id eſt, Dicere multa, graue eſt ſapientem apud inſipientes. Nihil intractabilius homine ſtulto, qui quicquid recte dicitur, in diuerſam partem rapit. Proinde apud huiuſmodi aut ſilendum eſt uiro cordato, aut oratio moribus illorum accõmodanda. Recenſetur à Diogeniano.

Modio demetiar. VII.

Μεδίμνῳ ἀπομετρῶ, id eſt, Modio demetior. Prouerbialis hyperbole, ingens & cumulatum ſperantis emolumentum. In magna ſiquidem rerum exuberantia, non heminis, neq́ congiis, ſed modio metimur. Integre ſic reddit Suidas, μεδίμνῳ ἀπομετρῶ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀργύριον, id eſt, Modio metior acceptum à patre argentum. Videtur ſenarius deprauatus, quem hoc modo reſtitueris, μεδίμνῳ ἀπομετρῶ παρὰ πατρὸς ἄργυρον.

Mens non ineſt centauris. VIII.

Νοῦς οὐκ ἔνι κενταύροισιν, id eſt, Mens non ineſt Centauris. In uecordes & ſtultos dicebatur, & q conarentur quod effici non poſſet. Nota eſt Centaurorũ fabula. Adagiũ à Diogeniano referť. Iſq́ cõuenire putat in contentioſos, & alieni appetentes, ꝓpterea quod Centauris exitium attulerit rerum alienarum appetentia.

Melle temetipſum perungis. IX.

Ἐν μέλιτι σαυτὸν καταπάττεις, id eſt, In melle temetipſum obuoluis, obliniſq́, hoc eſt, molliter, ſuauiterq́ uitam agis, quaſi parum ſit ueſci melle, niſi totus ſis melleus. Extat apud Diogenianum.

Mercurius infans. X.

Ἑρμῆς ἀμύητος, id eſt, Mercurius infans, ſiue indoctus. Ironia prouerbialis, ubi quis fingit ſe rudem eius artis, cuius eſt callentiſſimus. Mercurius enim eloquentiæ, diſciplinarumq́; parens eſt. Non diſſimulandum arbitror in uulgatis exemplaribus haberi, ὁ ἑρμῆς ἀμύητος, id eſt, Mercurius prophanus & non initiatus. Quæ lectio ſi cui magis probatur, ne mihi quidem admodum diſplicet. Quis enim myſteriorum peritior, q̃ Mercurius interpres Deorum, ſuperis & inferis ex æquo communis, deniq; μυσταγωγὸς, ipſe, hoc eſt, myſteriis præfectus. Reſpondet illi quod eſt apud Ariſtidem in Pericle, ὁ κρὴς τὸν πόντον, id eſt, Cretenſis mare.

Mendicorum loculi ſemper inanes. XI.

Πτωχῶν αὐλάκοι ἀεὶ κεναὶ, id eſt, Mendicantium ſacculi, ſemper inanes. De petacibus dictum & inſatiabilibus, cognatū ei, quod alio redditum eſt loco, πτωχοῦ πήρα οὐ πίμπλαται, id eſt, Mendici pera non impletur.

Meliacum nauigium. XII.

Τὸ μηλιακὸν πλοῖον, id eſt, Meliacum nauigiū. In futilem & rimarum, ut ait Terentius, plenum, hac atq; illac perfluentem, dictitatum uidetur. Paroemiam hanc ad hiſtoriam quampiam referunt. Ea ſic habet. Ariſtoteles quidam Meliacus deducendæ coloniæ præfectus, cū multi detrectantes nauigationem, uaria cauſarentur, & alii dicerent uxores ſuas aduerſa ualetudine teneri, alii naueis ſuas perſtillare, atq; his prætextibus domi manerent, ille indignatus, imprecatus eſt illis, ut nunq̃ haberēt naues integras, & ſemper ſub uxorū imperio uiuerent. Vnde quadratum uidetur, ubi quis cauſas fingit, quo ſuffugiat officium.

Melanione caſtior. XIII.

Μελανίωνος σωφρονέστερος, id eſt, Melanione caſtior, dicebatur, q magnopere à mulierū congreſſibus abhorreret. Aiunt Melanionē quēdam odio mulierū, in ſolitudinē demigraſſe, perq; auia montiū & nemorū, cane quo uno conuictore utebatur, feras inſectari ſolitū, nec unq̃ domū reuocari potuiſſe. Meminit adagii Ariſtophanes in Lyſiſtrata. Quanq̃ hæc inter æditas nondū habetur. Nos ſcriptam legimus. Simili figura dicetur, Hippolyto Caſtior. Nam & huic ſimile uenandi ſtudium, ſimile odiū fœminarum.

Matris ut capra dicitur. XIIII.

Τῆς μητρὸς ὡς αἶξ καλεῖται, id eſt, Matris, ut capra dicitur. In ſpurios dictum uidetur, quorū pater incertus eſt, eaq; gratia à matre denominantur. Ductū ab hœdis, q in caprilibus, à matre dignoſcuntur, nam à patribus haudquaq̃ poſſis. Poteſt & in iocum uerti prouerbiū, uelut ſiqs per luſum neget ſe patrem agnoſcere, matrem ſcire, τῆς μητρὸς ὡς αἶξ καλοῦμαι, id eſt, Matris uelut capra uocor. Manet etiam hodie uulgi iocus, quo dicunt, ſapientem eſſe filium, q patrem ſuum norit. Hoc ab Homero manaſſe uidetur, apud quē Odyſſeæ primo. Telemachus rogatus num Vlyſſis eſſet filius. Reſpōdet ad hunc modum, μήτηρ μέν τ' ἐμέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἔγωγε οὐκ οἶδ'. οὐ γάρ πώ τις ἑὸν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω, id eſt, Eſſe quidem illius mater me ait, aſt ego ſanè Neſcio, nemo ſuum patrē unq̃ nouerit ipſe.

Plurium calculus uincit. XV.

Τῶν πλειόνων ψῆφος νικᾷ, id eſt, Plurium calculus uincit, quoties in conſilio ceditur multitudini. Plinius in epiſtolis queritur numerari ſententias, non expendi. Et Liuius, pars, inquit, maior meliorē uicit.

Milium torno ſculpere. XVI.

Τὰς κέγχρους ἀποτορνεύειν, id eſt, Milii grana torno ſculpere dicebant, qui rem abſurdā molirentur, Milium.n. minutius eſt, q̃ ut inde quicq̃ deſcalpi poſſit. Suidas ad hunc modū effert paroemiam. γελοιότερον ἀπεργάζῃ, τῶν τὰς κέγχρους ἀποτορνεύειν ἐπιχειρούντων, id eſt, Magis ridicule facis, q̃ ii, q milii granula torno polire conantur.

Magnetum mala. XVII.

Μαγνήτων κακά, id eſt, Magnetū mala. De malis ingentibus dictū uidetur, aut iis, quæ in authores ſuos recidūt. Cū Termeriis.n. malis Magnetū mala coniunguntur, in his uerbis, quæ citra authoris nomen referuntur apud Suidā, κἂν τὰ μαγνήτων κακὰ, κἂν τὸ τερμέρειον, κἂν πᾶσαν ἀπλῶς ἐκφθέγξωμαι τὴν τραγῳδίαν, id eſt, Nec ſi Magnetū mala, nec ſi Termerium, nec ſi totam in ſumma Tragœdiam eloquar. Sumptū apparet ab hiſtoria, quæ de Magnetibus afflictis meminerit, in quæ feruntur incidiſſe uiolato numine quopiā.

Cōplura maſculi canis cubilia. XVIII.

Πολλαὶ κυνὸς ἄρσενος εὐναὶ, id eſt, Sunt canis infinita cubicula maſculi. Hemiſtichium Heroicū prouerbiale. Recte dicetur in hominem mulieroſum, peculiariter eum, qui non contentus certo thoro, paſſim per aliena cubilia uolutari gaudeat. Nam hoc ſibi permittunt hac tempeſtate mariti. Porrò ſiquid humanum acciderit uxori, coelum terræ cōmiſcent, tam inique ſeueri in illas, q̃ turpiter in ſeſe indulgentes.

Multa in bellis inania. XIX.

Πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου, id eſt, Multa belli inania. De inani ſuſpicione, aut pauore ſine cauſa oborto, quem Græci πανικὸν uocant. Paroemiā hinc manaſſe putant, quod huiuſmodi panici terrores

pleruq; ſolent in bellis accidere, Vel quod Lacedæmonii fundis quibuſdam & neruis crepitantibus uti conſueuerint ad terrorem incutiendū hoſti. Polybius apud Suidam, Cum luna defectum paſſa eſſet temporibus Perſei Macedonum regis, uulgo rumor increbuit, regis interritum ſignificari. Eaq; res pariter & Romanis addidit animos, & Macedones conſternauit. Deinde ſubnectens adagium, οὕτως, inquit, ἀληθὲς ἐστὶ τὸ περιφερόμενον, ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου, id eſt, Itaq; uerū eſt, quod uulgo circūfertur. Multa eſſe inania belli. M. Tullius epiſtolarū ad Atticū libro quinto. Interim ſcis eſſe quædam πανικὰ, dici item τὰ κενὰ τοῦ πολέμου, rumore aduentus noſtri. Plutarchus in cōmentario, περὶ τοῦ ἀκούειν, ὡς γὰρ πολέμου καὶ ἀκροάσεως πολλὰ τὰ κενά ἐστι, id eſt, Vt enim belli, ſic & auditionis multa inania ſunt. Reſpexit huc Q. Curtius libro tertio, Fama bella ſtare, & cum q recedat fugere credi. Ac rurſum libro quinto, Ac fama maximum utiq; in bello momentum. Item libro octauo, Fama enim bella conſtant, & ſæpe etiam quod falſo creditum eſt, ueri uicem obtinuit, Sed apertius libro ſeptimo. Ea res, ſicuti pleraq; belli uana & inania, barbaras ad deditionem traxit.

Militauit cum Eraſinade. XX.

ἐστρατήγησαι μετ' Ἐρασινάδου, id eſt, Militauit cū Eraſinade, uulgo per iocum dicebatur de iis, quibus res undequaq; male procederent. Eraſinades dux Arginuſam obſederat. Infeliciter antē pugnatum eſt ad internitionē extinctis, cū aliis quotquot reſiſtebant, tum ipſo duce. Hic Eraſinades male audiebat, quod pecunias Helleſponticas furatus eſſet. Huiuſmodi fermè Suidas.

Mulieri ne credas ne mortuæ quidem. XXI.

γυναικὶ μὴ πίστευε μηδ' ἂν ἀποθάνῃ, id eſt, Ne fidē habeas, nec emorienti fœminæ, Hyperbole prouerbialis. Vſqueadeo non eſt fidendū mulieri, ut etiam ſi morientē uideas, putes fingere. De nouerca quæ ſepulta quoq; priuignum interemit, illapſa in pueri caput Pyramide, meminimus alias. Refert à Diogeniano.

Mulierum exitia. XXII.

γυναικῶν ὄλεθροι, id eſt, Mulierum exitia. De iis, qui funditus, ac miſerabiliter pereunt. Mulieres enim omnium ferè calamitatum authores fuiſſe uiris dicuntur. Teſtis Pandora Heſiodia, Teſtis bellum Troianum, Teſtis Hercules, à Deianira extinctus, Teſtis Danaidum fabula, Teſtis Lemniarum mulieꝝ hiſtoria, Teſtis Cleopatra, Teſtis Eua, pſus infamis apud omneis Chriſtianos. Quanq̄ hæc magis cōueniebat ſtultitiæ uiroꝝ adſcribere, q tantū indulgeant mulierculis, ut uelut amentes amore, in quoduis malū ſequant̄, cū par fuerit, ut illis moderantibus, mulier natura ſtultior ſimul & imbecillior minus deſiperet. Quod.n. animus eſt corpori, id uirum oportebat eſſe mulieri, ueꝝ quemadmodū uulgus ſua uitia corpori imputat, cum ab animo proficiſcant̄, & ſtulti principes inſaniſſimos belloꝝ tumultus imputant populo, quoꝝ ipſi ſunt authores, ita uiri reiiciunt in fœminas, ſiquid ipſi delirauerint.

Multa noris oportet, quibus Deum fallas. XXIII.

πολλὰ κεν εἰδείης οἷς τὸν θεὸν ἐξαπατήσεις. id eſt, Multa ſcienda, Deo q̄bus ipſi imponere poſſis. Vbi quis fucum facere conatur ei, cui difficile ſit dare uerba, propter aſtutiam ſingularem. Ab oraculo natum adagium.

Multi Mannii Ariciæ. XXIIII.

Mannius apud Feſtum Pompeiū, Dianæ Aricinæ lucum, qui & ipſe Aricinus dictus eſt, conſecraſſe legitur. Ex hoc Mannio Aricio, uiro laudatiſſimo, q̄plurimi extiterunt uiri item clariſſimi, eodem nomine, ut hinc natū pꝛuerbiū, Multos Ariciæ Mānios eſſe. Sed lōge diſſentit Aſinius Capito, exiſtimans, pꝛuerbium conuenire in deformes, Veꝝ hic locus apud feſtū ita mendis corruptus eſt, ut nihil certi poſſit elici præter hæc quæ retuli.

Murus Aheneus. XXV.

Murus Aheneus apud Horatium in epiſtolis, uſurpatur pro certo & immutabili animi decreto, ſchemate nimirum prouerbiali. Hic murus Aheneus eſto, Nil conſcire ſibi nulla palleſcere culpa. Vegetius grauem armaturam murum ferreum exercitus appellat, ueluti ſolidum & in expugnabile munimentum.

Multi te oderint, ſi teipſum amas. XXVI.

πολλοί σε τοι μισοῦσιν ἂν σαυτὸν φιλῇς, id eſt, Multi oderint, ſi temetipſe diligas. Deterret à faſtu prouerbium & à philautia. Multis enim diſplicear, oportet, qui ſibi nimiū placet. Contra modeſtia, præcipua fauoris & beneuolentiæ conciliatrix. Suidas ait, nymphas faſtiditas à Narciſſo hoc dixiſſe. Concinit huic, ſenarius ille, λίαν φιλῶν σεαυτὸν οὐχ ἕξεις φίλον, id eſt, Nemo erit amicus, ipſe ſi te ames nimis. Nulli minus ſunt appoſiti ad mutuum amorem, ac beneuolentiam, q̄ qui ſeſe uehemēter amant.

Malorum Panegyris. XXVII.

κακῶν πανήγυρις, id eſt, Malorum Panegyris. De malis agminatim ingruentibus, & inuicem ſibi ſuccedentibus. Panegyris etiam apud Græcos dicebatur ſolennis ille populi conuentus, ad ludos feſtos celebrandos, uoce hinc compoſita, quod feſtis diebus uniuerſi conuenirent. Piſides apud Suidam, καὶ πάντες, ὥσπερ ἐν κακῶν πανηγύρει, ἄλλος κατ' ἄλλην συμφορὰν ἐδυστύχει, id eſt,

Omneis ſimul malorum ut in Panegyre Alios tenebat aliud infortunium. Homerus Iliados. τ. ὥς μοι δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ αἰεὶ, id eſt, Cum perpetuò tenore malum malo ſuccedit.

Magis impius Hippomene. XXVIII.

Ἀσεβέστερος Ἱππομένους, id eſt, Magis impius, q̃ Hippomenes. Hic Athenienſiũ princeps, filiam à ciue quopiam uitiatam, una cum equo feroci concluſit in domicilio, nec huic, nec illi cibũ præbens. Equus igitur fame in rabiem actus, puellam adortus confecit, deinde periit ipſe quoq; pabuli uidelicet inopia. Poſt hæc pater domum eſt demolitus, Loco nomen inditum, equi & puellæ. Recẽſet adagium Diogenianus.

Maniuoro uinculo. XXIX.

Χειροβρῶτι δεσμῷ, id eſt, Maniuoro uinculo. Sic quiſpiam appellauit manicas ueſtium ponticarum, quod manus offendant, atterantq;. Idem obiicitur Troianis, Apud Virgilium. Et tunicæ manicas & habent redimicula mitræ. Recenſet Zenodotus.

Malum Hercules. XXX.

Μῆλον Ἡρακλῆς, id eſt, Malũ Hercules, Dici conueniet, ubi quis munuſcula, quátũuis puſilla boni conſulit. Apollodorus apud Zenodotũ in libris de Diis, ꝓdidit, apud Athenienſes Herculi Alexicaco, hoc eſt, depulſori maloꝝ, peculiare quoddã uictimæ genus immolari ſolere. Cũ enim euenisset aliquando, ut bos quem erant mactaturi profugiſſet, malo arrepto, ſubditisq; ceu crurum uice quatuor ramis, additis item cornuum loco duobus, bouis imaginem quãdam repræſentarũt, atq; id ridiculũ ſimulacrũ uice bouis immolarunt Herculi, Quæ quidem res in uulgi fabulam abiit. Idem eſt cum eo, quod ante retulimus, μήλιος Ἡρακλῆς, id eſt, Pomaceus Hercules, niſi quod unius uocule cõmutatione non nihil immutatus eſt & uſus prouerbii. Nam illud de contempto dicitur, hoc de boni conſulente.

Manum habere ſub pallio. XXXI.

Manum habere ſub pallio dicuntur, qui languent ocio. Quintilianus libro duodecimo damnat eos qui nunq̃ commouentur inter agendum, ſemperq; manum, quod aiunt, habent ſub pallio. Quapropter, inquit, mihi falli multũ uident, qui ſolos eſſe Atticos credũt, tenues & lucidos & ſignificantes, ſed quadam eloquentiæ frugalitate contentos, ac ſemper manũ intra pallium continentes. Hactenus fabius. Sumptum eſt à geſtu rhetorum. Nam qui languent, manum occultant ſub pallio q commoti ſunt, proferunt, & agitatione manus, brachiiq;, pronunciabantur ea, quæ contentionis pluſculum haberent.

In ſinu manum habere. XXXII.

In ſinũ manũ habere, dixit Theocritus, tenaces & ad largiendum pigros. Sic enim ait in Charitibus, νενίκαντι δ' ὑπὸ κερδέων πᾶς δ' ὑπὸ κόλπου χεῖρας ἔχων, πόθεν αὔξεται ἀθρεῖ ἄργυρος, i. Lucriq; cupidine uictus Inq; ſinu unuſquiſq; manus habet, illud & unum Spectat, qua ratione ſibi aucta pecunia creſcat.

Præmanſum in os inſerere. XXXIII.

M. Tullius in oratore ſuo libro. ii. prouerbii uice uſurpat, præmanſum in os inſerere, pro eo, quod eſt rem in docendo nimis enucleate, nimisq; fruſtulatim tradere. Quod facere q̃dam aſſolent, qui uelut ingeniis auditoꝝ diffidant, ita nihil omittunt, inculcantes etiã minutiſſimas nugas. Sumpta eſt figura à nutricibus, quæ pueris adhuc edentulis cibum præmanſum in os inſerunt. Verba Tullii ſunt hæc. Ego autem ſiquem nunc planè rudem inſtitui ad dicendũ uelim, his potius tradam, aſſiduis uno opere eandem incudem die, nocteq; tundentibus, qui omneis tenuiſſimas particulas, atq; omnia minima, manſa (ut aiunt) nutrices, infantibus pueris in os inſerant. Au. Gellius Noctium Atticarum, libro quarto, capite primo, etiamſi locus hic deprauatus eſt. Sic enim habent codices uulgati. Nã hoc quidẽ peruulgatũ eſt, definitionẽ omnẽ ex genere & differẽtia conſiſtere. Sed ſi item præmandare, quod aiunt, poſtulas, faciam ſanè id quoq; honoris tui gratia. Ego legendum arbitror. Sed ſi idem me tibi præmandere, quod aiunt, poſtulas. Præmandere dixit, pro eo, quod eſt plus q̃ craſſe explicare rẽ alioqui non difficilem, niſi ſiquis planè ſit puer. Hoc adagii manet etiam hodie, cũ aiunt. An non ſat tibi datam occaſionẽ eſſe Num poſtulas, ut tibi præmandatur etiam? Non diſſimile eſt huic, quod idem Cicero ſcripſit ad Atticũ. Sed hæc hactenus. Ne uidear, τοῦδε μικρὰ σπουδάζειν. Et ſi nunc quidẽ maxima mihi ſunt hæc. Et Græci μικρολογεῖν aiunt, pro eo quod eſt circa minutula quempiam anxium eſſe.

Mala proditio. XXXIIII.

Κακὴ πρόδοσις, id eſt, Mala proditio. Vbi quis pactam mercedem non accipit, cum turpem præſtiterit conditionem. Natum ab hiſtoria quapiam, quam tamen non indicant interpretes. Alluſum eſt ad morem exercitus, in quo per ignauiam deſerere locum turpiſſimum habebatur. Hanc timiditatem Græci infami uocabulo κάκην appellant. Obſeruatur his quoque temporibus apud Eluetiose gntem bello natam, ut à ſuis confodiatur, quiſquis in acie locum paret relinquere. Refertur à Diogeniano.

Mali

Mali thripes, mali ipes. XXXV.

κακοὶ μὲν θρίπες, κακοὶ δὲ ἶπες, id eſt, Mala quidem thripes, mala rurſum ipes. De duplici malo dici ſolitum, ut nō magni referat, utrum elegeris. Trips enim Græcis uermiculus eſt, qui lignis innaſcitur, materiasq; uitiat. Ips item cornibus & uitibus infeſtus. Extat apud eundem Diogenianum.

Mali bibunt improbitatis fecem. XXXVI.

κακοὶ πίνουσι πονηρίας τὴν ὀμίχλην, id eſt, Mali bibunt improbitatis nebulam. Dici ſolitum, ubi pœna maleficis digna meritis contigiſſet. Tranſlatum apparet ab iis, qui uino limpido epoto, tādem ad fecem uſq; perueniunt. Ita uoluptatem ex malefactis perceptam, dolor ſupplicii conſequit᷑.

Lydio more. XXXVII.

Λυδίῳ νόμῳ, id eſt, Lydia lege, Siue Lydia cantione. Conuenit, quoties ariolatur aliquis ab auguriis, diuinationibusq; ſeruit. Hac.n. ſuperſtitiōe Lydi laboraſſe feruntur. Alluſit ad harmoniæ genus quod Lydium dicitur. Nam & Magorum preces, incantamenta uocant᷑ & carmina. Meminit Diogenianus.

Lydi mali, poſt hos Aegyptii &c. XXXVIII.

Λυδοὶ πονηροὶ, δεύτεροι δ᾽ αἰγύπτιοι, τρίτοι δὲ πάντων Κᾶρες ἐξωλέστατοι, id eſt Lydi improbi, poſt hos ſecūdi Aegyptii Tertiiq; Cares perditiſſimi omniū. Tempeſtiuiter utemur, ſiquādo mali cū malis conferentur, & collatus cū ſceleratioribus, ita demū minus illaudatus aliquis uidetur, Velut apud Athenæū Antiphanes, Cū ἰχθυοπώλας feciſſet omnium ſceleratiſſimos tū excepit menſarios, his quoq; nocentiores. Diogenianus.

Lutum ſanguine maceratū. XXXIX.

Theodorus Gadareus Tiberii Cæſaris in arte Rhetorica preceptor, perſpiciens in eo adhuc adoleſcente ſæuitiam quandam cum ingenii ſtupore coniunctam inter obiurgandum illum, ſubinde uocare ſolet, πηλὸν αἵματι συμπεφυρμένον, id eſt, Lutum ſanguine maceratum luto tarditatem innuens, ſanguine crudelitatem. Author Suetonius.

Liberæ capræ ab aratro. XL.

Ἐλεύθεραι αἶγες ἀρότρων, id eſt, Immunes capræ ab aratris. Hemiſtichion heroici carminis, puerbiale, dictū olim ab iis, q ſe ab onere quopiā, aut moleſtia liberatos gloriarent᷑. Veluti ſiquis Paraſitus iactet felicitatē ſuā, quod ad Reip. munia non uocetur. Cū ad nullam honeſtam functionē ſit appoſitus. Zenodotus author.

Lis litem ſerit. XLI.

Ἔρις δ᾽ ἔριν ἀντιφυτεύει, id eſt, At lis ſeritur, de lite uiciſſim. Hemiſtichium eſt Heroicum. Reſecanda iniuria eſt, non retalianda. Alioqui quis erit reciprocādi mali finis, ſi uiciſſim contumelia contumeliæ reddetur? Germanum illi, quod alio commemorauimus loco, δίκη δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβη βλάβην, id eſt, Litem parit lis, noxa item noxam ſerit.

Lignum tortum haud unq̃ rectum. XLII.

Ξύλον ἀγκύλον οὐδέποτ᾽ ὀρθόν, id eſt, Nunq̃ rectum tortile lignum. Hemiſtichion Heroici carminis & hoc. Diſtorta, prauaq; ingenia, uix unq̃ ad bonam frugem traducuntur. Qui ſemel inueterauit in uitiis, raro fit, ut ad bonam mentem redeat. Effertur & ad hunc modum, τὸ ξύλον σκαμβὸν, οὐδέποτ᾽ ὀρθὸν, id eſt, Lignum prauum nunq̃ rectum. Horatius, metaphoram unde ducta ſit, oſtendit. Naturam (inquiens) expellas furca tamen uſq; recurrit. Indicat enim eſſe ductam ab iis, qui furca admota, conantur arboris diſtortæ uitium emendare. Confirmat hoc & ſententia prouerbialis, φύσιν πονηρὰν μεταβαλεῖν οὐ ῥᾴδιον, id eſt, Ingenia praua uertere haud procliue ſit.

Leſbiis digna. XLIII.

Λεσβίων ἄξια, id eſt, Leſbiis digna. De rebus irritis dicebatur, ob id, uti coniicio, quod Leſbii ob uanitatem uulgo male audirent. Fortaſſis nō male quadrarit & in ſordidos, atq; impuros. Nam hæc etiam nota quondam illis inuſta eſt. Vnde λεσβιᾶν dictum, pro eo, quod eſt polluere & conſpurcare. Ariſtophanes, μολύνουσιν ἤδη λεσβιῶν τοὺς ξυμπότας, id eſt, Spurcabit ac iam polluet conuiuium.

Lemnia manu. XLIIII.

Λημνίᾳ χειρὶ, id eſt, Lemnia manu, dictum eſt pro eo, quod eſt, nefaria, impia, crudeli. Natum ab hiſtoria prouerbium, quam alias retulimus in Lemnio malo.

Lepus apparens, infortunatum facit iter. XLV.

Φανεὶς ὁ λαγὼς δυστυχεῖς ποιεῖ τὰς ὁδούς, id eſt, Inauſpicatum iter, obuius facit lepus. Vulgo creditū etiam his temporibus occurſum leporis, omen eſſe parum felix iter ingreſſis. Torqueri poteſt ad interuentum cuiuſpiam, qui uideatur incōmodum aliquod allaturus. Meminit Suidas.

Limen ſenectæ. XLVI.

Γήραος οὐδὸς, id eſt, Senectæ limen, antiquitus appellabant, uelut extremum autūnum ætatis humanæ, cum iam appetit hyems decrepitæ ſenectæ. Sumptum eſt autem ex Homero, apud quem id

perquam frequens eſt, ut Iliados. Χ. ὃν γάρ τοι πατὴρ κρονίδης ἐπὶ γήραος οὐδῷ, αἴσῃ ἐν ἀργαλέῃ φθίσει, id eſt, Quem fors, Iuppiter ipſe ſenectæ in limine diris Conficiet fatis. Item Iliados. ω, τηλίκου ὥσπερ ἐγὼν ὀλοῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ, id eſt, Fermè mea hac ætate, ſenectæ in limine triſti. Idē Odyſſeæ. ω. ὃν κατέλειπεν ἰὼν ἐπὶ γήραος οὐδῷ, id eſt, Quem proficiſcens in ſenectæ in limine liquit. Rurſum Odyſſeæ. ψ. καὶ γήραος οὐδὸν ἱκέσθαι, id eſt, Atq; ſenectæ attingere limen. Vſurpatur & à Platōe tanq̄ poetici prouerbii uice. Rurſum apud Heſiodum in Operis & diebus. ὅστε γονῆα γέροντα κακῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ νεικεῖ, id eſt, Quiq; ſenectæ in limine feſſum ætate parentem Irritarit.

Lingua bellare. XLVII.

γλώττῃ πολεμίζειν, id eſt, Lingua bellare dicunt, q magnifice conuiciantur, ac minantur hoſti, ſed cum tutū eſt. Sic.n. Menelaus Græcorū ignauiam incuſat Iliados. Η. ὤ μοι ἀπειλητῆρες ἀχαιΐδες οὐκέτ' ἀχαιοὶ, id eſt, Heu graiæ neq; iam Graii, tantumq; minaces. Alluſit huc & Virgilius in Aeneide. An tibi mauors Ventoſa in lingua, pedibusq; fugacibus iſtis Semper erit? Hæc enim Turnus in Drancem lingua pollentem in conſiliis, alioqn imbellē. Idem Rutilos maledicos facit. O ueræ Phrygiæ, neq;.n. Phryges. Et tunicæ manicas & habent redimicula mitræ. Sic aūt loquitur Hector apud eundē Homerum. Iliados Υ. καί κεν ἐγὼ ἐπέεσσι καὶ ἀθανάτοισι μαχοίμην ἔγχει δ' ἀργαλέον· ἐπεὶ πολὺ φέρτεροί εἰσιν, id eſt, Sanè ego uel diuis poſſim contendere lingua. Verū haſta duræ, multo q̄ uiribus illi Præcellunt. Porrò uera fortitudo, neq; maledica eſt, neq; minax, id, quod innuit Homerus Iliados libro quinto, τὸν δ' οὔ τι προσέφη κορυθαίολος ἕκτωρ ἀλλὰ παρᾶιξε λελιημένος, id eſt, Huic nihil omnino reſpondit belliger Hector Quin mage cominus inſiliit. Et eiuſdem operis libro tertio, fingit Græcos tacitos in prælium ire, οἱ δ' ἄρ' ἴσαν σιγῇ μένεα πνείοντες ἀχαιοὶ ἐν θυμῷ μεμαῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισιν, id eſt, Aſt ibant taciti, uim ſpirantes Danaidæ. Atq; animo prompti auxilium ſibi ferre uiciſſim. Et Ariſtophanes in Nebulis, πράττων βουλεύων καὶ τῇ γλώττῃ πολεμίζων, id eſt, Poſcens conſultans, & lingua prælia miſcens. Apuleius uerbo feſtiuiter nouato, uerbigerari dixit pro uerbis digladiari.

Larus hians. XLVIII.

λάρος κεχηνὼς, id eſt, Larus hians. Dicebantur, ubi quis auidius inhiaret prædæ. Eſt enim Larus auis auida, uoraxq;. Quam eandem Græci κέπφον appellant. Ariſtophanes in Eqtibus, λάρος κεχηνὼς ἐπὶ πέτρας δημηγορῶν. Quæ latine quidem cōmode reddi non poſſunt, Cleonem enim ob rapacitatem Larū uocat, quod quemadmodū auis in ſcopulis obuerſatur, ſiquid piſcium poſſit uenari, ita ille, uerſaretur in reipublicæ negociis adminiſtrandis, ſuum interim agens negocium. Plutarchus apud Athenæum libro conuiuialiū tertio, στῆ δ' ἄρ' ἐπ' οὐδὸν ἰὼν, χειδόθεν δέ οἱ ἦν ὁ παράσιτος χαιρεφόων, πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικὼς, id eſt, At uero adueniens in limine ſtabat, Cherephoon paraſit' ciuicinus, aui non diſſimilis, uulgo dicta eſt Larus eſurienti. Larum Theodorus Gaza uertit Gauiam, cuius mentionem facit Plinius, inter maritimas Halcyonem & Mergum, libro decimo, capite. xxxii.

Laconiſmus. XLIX.

λακωνισμὸν Veluti prouerbio breuiloquentiam uocant, ſiue quod Lacedæmonii factis magis q̄ eloquentia præcelluerunt, Siue quod in apophthegmatis præcipue ualuerūt. Horum aūt præcipua gratia, ut pauciſſimis uerbis plurimum ſententiæ complectantur. Cuiuſmodi ſunt illa, αἴκα, id eſt, ſi, & ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τᾶς, id eſt, Aut hunc, aut ſuper hunc. M. Tullius aliquando iocatur in Laconiſmū Bruti, & λακωνικῶς λέγειν, apud Græcos, pro eo, quod eſt paucis, & compendio dicere. Et λακωνίζειν, affectare breuiloquētiam. Proinde Homerus quoq; Menelao ceu Lacedæmonio argutam breuiloquentiam affingit, παῦρα μὲν ἀλλὰ μάλα λιγέως, id eſt, Pauca quidem, uerum planè argutiſſima.

Late uiuens. L.

λάθε βιώσας, id eſt, Falle uiuens. Admonet adagium in humili fortuna uitam eſſe feliciorem, iis qui obſcuri uiuunt, & à publicis negociis ita ſemoti, ut cum uita deceſſiſſent, nemo illos uixiſſe ſentiret. Nam λάθε βιώσας, ad uerbum cōmode non poteſt reddi, uerū hanc habet ſentētiam, quaſi dicas, nemo te ſentiat in uita fuiſſe. De hoc adagio recte dictum ſit, nec ne, Plutarchus commētarium conſcripſit. Si modo non fallit inſcriptio. Nam cū uerteremus, Phraſis ipſa non nihil reclamare tūc lo uidebat. Natum eſt aūt ex Apollonii Tyanei apophthegmate. Alluſit ad id Horatius. Nec uixit male, qui natus moriensq; fefellit, id eſt, quem nemo ſenſit, nec prodeuntem in hāc uitam, nec excedentem è uita. Recenſet apud Suidam prouerbii noie.

Labyrinthus. LI.

λαβύρινθον, id eſt, Labyrinthum olim uocabant orationem, aut rem quampiam uehementer impeditam & inextricabilem. Veluti ſiquis philoſophiæ ſtudium Labyrinthum uocet, quod ſemel ingreſſis nullus unquā ſit exitus. Aut uoluptatis ſtudium Labyrinthum uocet, quod aditus ad eam procliuis, exitus difficillimus. Sumptū à Labyrintho Dædali. Huic non diſſimilis erat, Meander. Id erat

picturæ

picturæ genus ortum ab exemplo Labyrinthorũ,cuiuſmodi uidemus & hodie,in nõnullis pauimentis.Vtitur Prudentius in carmine,cuius initiũ,Cultor dei, O' tortuoſa ſerpens Qui mille per Meandros,fraudesq́; flexuoſas Agitas quieta corda. Hinc & Meãdro Lydiæ fluuio nomen,quod flexuoſus erret.

Labore laborioſus. LII.

πόνῳ πονηρὸς, id eſt,Labore laborioſus.Ipſa figura hypbolen habet laboris immodici.Refert̃ à Suida ꝓuerbii titulo.Subeſt aũt & iocus ob amphibologiã uocis. πονηρὸς enim Græcis ut laborioſum,ac miſerũ,ita ſignificat & malũ,aſtutũq́;.

Laciadæ. LIII.

Λακιάδαι,id eſt,Laciadæ,uulgatũ cõuicium in mœchos.Populus qſpiam eſt Atticæ,Laciadarũ tribus Oeneidis,apud quos ingens raphanorũ copia.His aũt utebant̃ in adulteros deprehenſos ludibrii cauſa.Refert̃ apud Suidam.

Laborem ſerere. LIIII.

πόνον σπείρειν,id eſt,Laborem ſerere,uulgo dicebantur,qui fruſtra laborarẽnt,quaſi nihil fructus è labore reportaturi,præter laborem ipſum,Author Diogenianus.

Labrax Mileſius. LV.

λάβραξ μιλήσιος, id eſt,Labrax Mileſius.In ſtolidum & auidum dicebatur.Labrax enim Piſcis genus lato oris rictu,unde eſcam totam una cũ ære,faucibus corripit,atq; ob id facile capitur. Vnde apud Plautum Lenoni Labracis nomen.Ariſtoteles hunc annumerat inter eos q præda laniatuq́; uiuunt,Lingua eſt oſſea,& affixa,Cor triangulũ.Ariſtophanes apud Athenæum libro ſeptimo Labracem piſcium ſapientiſſimũ appellat, λάβραξ ὁ πάντων ἰχθύων σοφώτατος. Apud Miletum autem Aſiæ ciuitatem prægrandes,& item plurimi Labraces eſſe dicuntur,propter ſtagnũ influens in mare.Gaudet.n.hic piſcis aqua dulci.Ariſtophanes in Equitibus, ἀλλ' οὐ λάβρακας καταφαγὼν μιλησίους κολονίσεισας, id eſt,Haud cũ lupos uoraueris Mileſios,Facies tumultũ.Nam quidem hunc piſcẽ eſſe putant,qui latine Lupus dicitur.

Lauares Peliam. LVI.

λούσαιο τὸν πελίαν, id eſt,Laues peliam,Dictum apparet,ubi quis ſalutem pollicitus,adfert exitium,Aut ubi quis prodeſſe conatus,ingens addidit malũ. Ductum à notiſſima Peliæ fabula. Quẽdam filiæ à Medea perſuaſæ,ſtudent ad iuuentam reuocare,lebeti feruenti impoſitum occiderunt. Fortaſſis non intempeſtiuiter dicetur,ubi quis falſa ſpe ductus,inanem ſumit operam. Veluti ſiquis arte,quam uocant Alcimicam fretus,ſibi promittat futurum,ut è ſtanno fiat argentum,ex ære aurũ. Refertur in adagionum collectaneis,quæ Plutarchi feruntur nomine.

Iterum,atq; iterum ad Pithum uia. LVII.

αὖθις αὖ πύθωδ' ὁδὸς, id eſt,Iterum,atq; iterum Pithum uerſus uia. Dictum de iis,q moleſti ſunt, eadem de re iterum,atq; iterum percunctando.Quemadmodum ſolent ignari uiæ, quẽcunq; obuiũ habuerint,de uia rogare.Porrò Pytho ciuitas Apollini ſacra,quæ uiſebatur à pleriſq;.Apparet è comœdia ſumptum.Eſt enim hemiſtichium iambicum,uerum non indicat Diogenianus,& mihi non ſuccurrit.Finitimum illi, ὁ δῖος κόρινθος, id eſt,Iouis Corinthus.

Cum Delphis ſacrificauerit,ipſe carnes abſumit. LVIII.

Plutarchus ſeptimo libro, τῶν συμποσιακῶν, hunc ſenariũ ueluti prouerbialem citat, Δελφοῖσι θύσας αὐτὸς ὀψωνεῖ κρέας, id eſt,Carne ipſe Delphis immolata ueſcitur.Oſtendit dici ſolitũ de iis, qui uocatis conuiuis ipſi cibos appoſitos deuorant,ut illis ſpectare tantũ liceat,non ueſci. In Delphicis.n.ſacris,is q immolarat uictimam,ea ueſcebatur,Contra fiebat in his ſacris,quæ Hecatæ inferebant̃.Ex qbus nihil redibat ad eum,q offerebat,præter fumũ & tumultũ.Quanq̃ & in diuerſum ſenſum accipi poteſt,ut intelligamus Delphicũ ſacerdotẽ nihil impertire de uictima,ei qui uictimã dedit,ita fit aliquoties,ut edax cõuiua,ſeu pluribꝰ adductis edacibus umbris,uelut harpyis,cœnã oẽm deuoret,eſuriente q uocauit.Adagiũ torqueri poteſt ẽt ad illos,q beneficio,quod alii dediſſe uident̃, ipſi fruunt̃.Vt Epiſcopi nõnulli nepotibus ſuis ſacerdotia magnifica donant nõnunq̃.Sed ad pueros ſolus titulus redit,ad epiſcopos ꝓuentus.

ἰσθμιάζειν. LIX.

ἰσθμιάζειν, Olim dicebantur qui parũ commode,parumq́; ſalubriter uiuerent, propterea quod Iſthmiorum ludorum tempus,morbis eſſet obnoxium,ob ingentem hominum conuentum.Meminit Suidas.Fortaſſe non abſurde dicetur in hos,qui fruſtra conantur propter Iſthmi perfoſſionem à multis infeliciter tentatam.Qua de re dictum eſt nobis alibi copioſius.

Ipſi curandum. LX.

αὐτῷ μελητέον,ἀλλ' ὡδὶ τὸν οἶκον, id eſt,Ipſi curandum eſt,ſed in domũ.Zenodotus ait huius adagii mentionem fieri apud Ariſtophanem in Agricolis,præterea apud Platonem grammaticum.Natum aũt ab ædibus quibuſdam maximis,quæ locabantur conducere uolentibus.Vnde conuenire uidetur(ſiquidem coniecturas ſequi fas eſt,ubi nihil adferunt,quod ſequaris,Græci ſcriptores)in eos,q

rebus alienis liberius utunt̃, ut ſol ent, qui in conducto habitant.

Hyperberetæa. LXI.

Ὑπερβερεταῖα, id eſt, Hypberetæa, dicebant̃ olim admodũ ſerotina, quæq; uix tandẽ aduenirẽt. Apud Macedones extremus anni mẽſis, ὑπερβερεταῖος appellabat̃. Vñ quæ in longũ ꝓferebant̃, Hypberetæa dicebant̃, ꝑinde quaſi apud Latinos dicas decẽbria. Et ὑπερβερεταῖοι, cõperendinatores. Suidas exiſtimat eum eſſe mẽſem apud Macedones, quem nos octobrem uocamus, quod tum ſera ſit æſtas, & quæ tum proueniunt, poſt legitimum tempus prouenire uideantur.

Vlyſſis remigium. LXII.

Homines neq̃ & uoluptatibus addictos Horatius in Sermonibus Vlyſſis remigiũ appellauit, prouerbiali nimiꝝ figura, Remigiũ uitioſum Ithacẽſis Vlyſſi, ut q nec à Circes poculis temparint, nec à Lotophagis auelli potuerint, nec à ſolis bubus abſtinuerint. Vnde Homerus Odyſſeæ primo, αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο νήπιοι, id eſt, Ipſoꝝ ſiqdem uecordia perdidit illos Amentes. Nõ diſſimili figura dixit, Spõſos Penelopes, & Alcinoos uoluptarios & uirtutis negligentes. Itẽ alio loco Phæacem appellat nitidum, & bene curata cute. Vt poſſim pinguis Pheaxq; reuerti. De Phæacibus Homerus Odyſſeæ libro octauo, αἰεὶ δ' ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε χοροί τε εἵματά τ' ἐξημοιβὰ λοετρά τε θερμὰ καὶ εὐναί, id eſt, Nos uero ſemp capiũt, citharæq; choriq;. Et uariæ ueſtes, & balnea calda, thoriq;. Itẽ de Procis Penelopes, Odyſſeæ libro primo, τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ ἀοιδὴ ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν, id eſt, Iſtos ſollicitãt hæc, cõcentus, citharæq;. Et facile, ut q aliena ſient impune norãtes.

Zaleuci lex. LXIII.

Ζαλεύκου νόμος, id eſt, Zaleuci lex. De edicto, mãdatoq; plus ſatis rigido parũq; humano dicebat̃. Zaleucus qdam Locrẽſibus iis, q uocant̃ Epizephyrii, leges tulit acerbiores, quales feruntur, & Dracõis fuiſſe leges apud Athenieſes, uere Draconis, ut ille dixit, nõ hoĩs. Nõ diſſimile illis Maliana impia, & Phalaridis impium.

Zopyri talenta. LXIIII.

Ζωπύρου τάλαντα, id eſt, Zopyri talẽta. De præclaris factis, magnoq; æſtimãdis. Hic Zopyrus Darii regis amicus erat, qui ſibi nares & aures conſcidit, & omne corpus flagris cruentauit, ut his argumẽtis Babylõiis fidem faceret, ſe Dario male uelle, à quo tam immaniter eſſet acceptus. Itaq; Babyloniorum ciuitatem ingreſſus, eam Dario prodidit. Vnde Darium dixiſſe ferũt, ſe unum Zopyrũ integrum malle, q̃ cẽtum Babylonas capere. Et oblato malogranato, tãtum optauit ſibi Zopyrorũ, quãtum ibi granorum ineſſet, ut meminit Plutarchus in Apophthegmatis. Adagium recenſet Zenodotus.

Vna ſcutica omneis impellit. LXV.

Μία μάστιξ πάντας ἐλαύνει, id eſt, Vna ſcutica incitat omneis. Hemiſtichiũ Heroicũ de negocio dictũ, quod facile fieret, uidelicet à ꝓmptis oĩbus, ac ſuapte ſpõte currẽtibus. Fortaſſis apte dicet̃ & in hos, quos eadem cauſa impellit, puta eadẽ ſpes lucri, ſtudiũ cõmune idẽ amor aut odiũ. Sumptum ab aurigis. Author Suidas.

Tanq̃ Chalcidica nobis peperit uxor. LXVI.

Ὥσπερ Χαλκιδικὴ τέτοκεν ἡμῖν γυνή, id eſt, Tanq̃ Chalcidice peperit nobis uxor. De ea dicebat̃, quæ liberos q̃plurimos peperiſſet. Tradũt Heroinam quampiam fuiſſe nomine Comben, cui cognomen fuerit Chalcidi, quod prima arma ærea confecerit. Ea uiro coniuncta centum liberos enixa dicitur. Sicuti proditum eſt in Euboicis annalibus, & atteſtatur Ariſtus Salaminius. Quidam ad Chalcidem Euboiæ ciuitatem referunt, quod è Chalcidẽſium officinis ingens armorum ærorum & quadrigarum uis prodiret. Stephanus enim ab officinis ærariis urbi nomen additum putat. Vſurpare licebit, ubi ſignificabimus, multum litium, bellorum, aut curarum alicunde natum.

His Medus non inſidiabitur. LXVII.

Ταῦτα Μῆδος οὐ φυλάξει, id eſt, Hæc Medus non obſeruabit. Cum Xerſes exercitum in Græciã traducere pararet, ut author eſt apud Zenodotum Dicæarchus, Græci deſperatis rebus facultates ſuas abſumpſerunt, ne multum reliquum fieret, quod hoſtis tolleret ita dicentes, Hæc Medus non obſeruabit, eaq; uox in adagium abiit, ubi quis largius impenderet ſua ne uenirent in aliorum manus. Veluti ſiquis pecunias ſuas erogaret amicis, ut eas liberis turpiter abſumpturis ſubducat, recte dixerit, ταῦτα Μῆδος οὐ φυλάξει. Aut ſi ciuis opulentus, pecuniam extruendis ædificiis abſumat, ne his inſidietur auarus princeps, & omnium fortunis imminens, qualem nos nuper cognouimus.

In Orci culum incidas. LXVIII.

Ἄδου πρωκτῷ περιπέσοις, id eſt, In Orci culum incidas. Sermo perniciem & extremum exitium imprecantis. Recenſetur à Diogeniano cognatum illis. βάλλ' ἐς κόρακας, βάλλ' ἐς μακαρίαν.

Inuitus Iuppiter nouit. LXIX.

Ἄκων μὲν ὁ Ζεὺς εἶδεν, id eſt, Inuitus quidem Iuppiter nouit. Vbi quis pollicetur quippiam, ſed inuitus.

inuitus. In quibuſdam codicibus lego, Ἄκων μὲν ὡς Ζεὺς οἶδεν, id eſt, Inuitus tanquã Iuppiter cognouit. Mihi uidetur & recte quadraturũ, ubi ſerius poenas dant nocentes, ut affine ſit ei quod alibi referimus, Ζεὺς κατεῖδε χρόνιος εἰς τὰς διφθέρας. Etenim qui ſero dat, aut punit, grauatim id facere uidetur.

Excubias agere, aut ditari. LXX.

Φρουρεῖν ἢ πλουτεῖν, id eſt, Excubias oportet agere, aut diuitem eſſe. De iis dicebãt, qui ampliter facerent ſumptus de alieno. Nam ut diuites quibus ampla res domi eſt, large profundunt, ita milites non parcunt opibus alienis, ſed prodigunt grauiter, & ſcelere parta, perdũt ſceleratius. Athenienſes inſulares excubiis agendis, magno ſtipendio conducere ſolebant. Non diſſimile illi, ἵππος με φέρει, βασιλεύς με τρέφει, id eſt, Equus me portat, alit rex.

Intra ſeptimam. LXXI.

Ἐντὸς ἑβδόμης, id eſt, Intra ſeptimam, Subaudi lunam, Edictum erat Athenis, ut ante ſeptimum diem menſis, exercitum educerent. Recte fortaſſis utemur hoc adagio, quoties admonebimus mature, ſuoq́; tempore negocium aggrediundum. Meminit Zenodotus & Suidas, nec præterea quicq̃ adſcribũt. Vide num alluſum ſit ad id, quod alio retulimus loco, ἕβδομος βοῦς, id eſt, ſeptimus bos, & τὸν ἕβδομον βοῦν ἡ σοφὴ παροιμία, id eſt, Et ſeptimum uenuſtus adagio bouem. Quod pueris ſextum menſem egreſſis, farinaceus bos fingi conſueuerit, quæ lunæ primum apparentis cornua repræſentaret.

In Cotyla geſtaris. LXXII.

Ἐν κοτύλῃ φορεῖν, id eſt, In Cotyla portaris. Suſpicor dictum de iis, qui arbitrio alieno, quo libitũ eſſet, huc atq; illuc ducerentur. Aut ubi quis indulgentius foueretur. Tractum eſt adagium, à genere luſus puerilis, qui dictus eſt, ἐν κοτύλῃ. Huius meminit Iulius Pollux libro nono, de rerum uocabulis. Erat autem huiuſmodi, Vnus quiſpiam, reductas in tergum manus coniungebat, ſtringebatq́;. Rurſum alter impoſitis in eas genibus tollebatur, ſuis interim manibus oculos geſtantis obtegens. Et ad hunc geſtatus modum, ἐν κοτύλῃ, portari dicebatur, quod manuum complexu geſtaretur. Nam κοτύλη Græcis cum alia permulta, tum manus etiam cauam partem ſignificat. Hunc luſum Pollux ait aliis item uocabulis appellari, uelut, ἱππάδα & κυβησίνδα.

In apes induxiſti. LXXIII.

Εἰς μελίττας ἐνήμικας, id eſt, In apes induxiſti. Vbi quis præter opinionem in ingens agmen uelut examen malorum immergitur. Quemadmodum euenire ſolet iis, qui imprudentes in apum nidũ incidunt. Circumuolantibus & impetentibus undiq; illis, et fugientem etiam inſequẽtibus, haud facile diſcedit ſine uulnere, quiſquis inciderit.

Orci galea. LXXIIII.

Ἄϊδος κυνῆ, id eſt, Orci galea, dictitari ſolitum in eos, qui ſemet arte quapiam occultarent. Paroemiam ad huiuſmodi fabulam referunt. Acriſio de maſculis liberis tollendis oraculum conſulenti reſponſum eſt, è Danae filia ipſius naſciturum filium, à quo occidendus eſſet, itaq; territus æreũ thalamum ſubterraneũ parauit, in quo filiam incluſam adſeruabat, ne cum uiro quopiam rẽ habere poſſet. Iuppiter aũt amore uirginis correptus, In aurum transformauit ſeſe, atq; ita per impluuiũ in Danaes gremiũ illapſus, eam grauidã fecit. Natus eſt Perſeus. Quod ſimulatq́; reſciſſet pater, ipſam matrem una cũ infante, ſcrinio incluſam, in mare ꝑcipitẽ dedit. Porrò ſcrinio forte fortuna ad Seriphũ inſulã delato. Dictys ſublatũ ad ſe Perſeum aluit. Porrò Polydeuctes Dictys frater, q Seriphiis imperitabat, Danaen amare coepit. Verũ Perſeo iã adulto, nõ potuit ea potiri. Proide cõuocatis amicis et inter hos, Perſeo, ait ſe uelle certamen edicere, ſuper Hippodamiæ Oenomai filiæ nuptiis. Perſeus autẽ exiſtimãs ſi cum Gorgonis capite pugnaret, neminẽ poſſe obſiſtere, ꝑter alia poſtulauit equos, Ductuq́; Mercurii, ac Palladis, peruenit ad Phorci filias, Memphedẽ Ennyo & Dino. Has aiunt ſtatim natas anus fuiſſe, tum unicũ duntaxat oculũ fuiſſe tribus, unicum itẽ dentem, his uiciſſim inter ſe tres utebantur. Hæc cũ Perſeus abſtuliſſet, repoſcentibus illis, ait redditurũ ſeſe, ſi uiam cõmonſtraſſent, quæ ad Nymphas duceret. Erant his Nymphis alata talaria, & Cibiſis q̃piam, quam perã putãt fuiſſe. Habebant & Plutonis galeã, quam q geſtaret, is quoſcunq; uoluiſſet uidebat, ipſe nemini conſpicuus. His igitur inſtructus Perſeus, uolucer iam ob talaria, ſicuti diximus ad Gorgonas deuolauit. Erant aũt Gorgones tres ſorores, Euryale, Stheno, Meduſã. Erant his capita Draconum, ſquamuis obſita, præterea dentes maximi, ſuum inſtar, ad hæc manus & alæ, quibus per aera ferebantur. Aderat inſuper ea uis, ut obtuentes ſeſe, in ſaxa uerterent. Porrò ſola Meduſa è tribus mortalis erat. Hanc igitur impetit Perſeus, Et oculis defixis in Clypeum æreum, per quem tamen ipſam Gorgonis imaginem aſpiciebat, manum porrigens, quam Pallas in Meduſam dirigebat, caput Meduſæ deſecuit. Aduolantes reliquæ duæ ſorores, Perſeum quidem inſequebantur. Verum cum illum ob Galeã Plutonis uidere non quirent, retro abiere. Itaq; Perſeus reuerſus in Seriphum, Polydeucten aggreſſus eſt, amicorum auxiliũ implorantem. Quibus ad regiam concurrentibus Perſeus, Gorgonis oſtenſo

capite quotquot obtuerent, in ſaxa uertit. Sublato igit̃ Polydecta & Dicty in fratris locum inſtituto, Gorgonis caput Palladi dedit, Galeam Mercurio, cumq; hac perá, ac talaria. Ille rurſum Nymphis reſtituit. Reliquũ fabulæ, quam longius ꝓſequitur Zenodotus, quandoquidẽ ad enarrationem adagii nihil attinet, omitto. Vtit̃ hoc Plato lib. de Repub. decimo, dicens ſemper honeſta propter ſe ſeq oportere, ẽt ſiqs Gygis anulũ, uel Plutonis habeat Galeã. Quib' ex uerbis colligit̃, eãdẽ eſſe huius ꝓuerbii ſñiam, & illius γύγου δακτύλιος, id eſt, Gygis anulus. Vtrunq; enim à ſimili fabula natum eſt. Proinde recte accõmodabitur & ad eos, q rara quadam felicitate, quicquid uolunt, efficiunt. Cuius generis eſt ẽt illud, Virgula diuina. Vſus eſt & Origenes lib. i. aduerſus Celſum Hereticũ, declarans magis conueniſſe ut Chriſtus in Aegyptũ fugiens ſubduceret ſeſe Herodis inſaniæ, q̃ ſi ſub Plutonis Caſſide latitans eundẽ fefelliſſet. Adagiũ manaſſe uidet̃ ex Homero, apud quẽ Iliados quinto. Pallas, Diomedem Orci galea tegit, ne uideret̃ à Marte, τὸν μὲν ἄρης ὀλέκεσκε μιαιφόνος, αὐτὰρ ἀθήνη, δῦν' ἄϊδος κυνέην μή μιν ἴδοι ὄβριμος ἄρης, id eſt, Hunc Mauors cæſurus erat crudelis, at illũ Orci contexit galea Tritonia Pallas, Ne Mars hunc uirtute inſignis cernere poſſet. Admonet interpres prouerbio dici, εἰς δῦναι ἄϊδου κυνέην, id eſt, Induere Orci galeã. De homine, q occultis inſidiis nocere molit̃. Ariſtophanes, οἱ ἀχαρνῆσιν, λάβε δέ μου γ' ἕνεκα παρ' ἱερωνύμου, σκοτοδασυπυκνότριχα τὴν ἄϊδος κυνῆν, εἶτ' ἐξάνοιγε μηχανὰς τὰς σισύφου, id eſt, Meaq; cauſa ſumito ab Hieronymo, Orci galeam hiſpidam nigrátibus pilis, Dein explicato dolos & artes Siſyphi.

Initium belli. LXXV.

ἀρχὴ πολέμου, id eſt, Origo belli, Vbi quis prior laceſſit iniuria, ſeu conuicio. Smptum uidetur ab hiſtoriographis, quibus mos eſt, primum cauſas exponere, quibus bellum coeptum fuerit. Huc alluſit Lucianus, cum ait in Pſeudomante, καὶ κατὰ τὸν θουκυδίδην, ἄρχεται ὁ πόλεμος ἐνθένδ' ἤδη, id eſt, Et quemadmodum ait Thucydides, hinc iam bellum oritur. Vnde ἀπόλεμος lædere dicitur, qui nulla laceſſitus iniuria ſimultatem exercet.

In fermento iacere. LXXVI.

ἐν τῇ ζύμῃ κεῖσθαι, id eſt, In fermento iacere, dicebantur, qui animo eſſent ægro, quiq; iracundia turgerent. Plautus in Mercatore, Vxor tota in fermento iacet, pro eo quod eſt, intumeſcit ira. Nota tranſlatio, fermentum enim & acorem habet & tumorem. Vnde & in diuinis literis, fermentum malitiæ rancoriſq; ſignificationem habet.

In eo ipſo ſtas lapide, in quo præco prædicat. LXXVII.

Chryſalus ſeruus in Bacchidibus Plauti, ſenem irridens, quem argento defraudabat. O ſtulte, inquit, neſcis nunc uẽdi te. Atqui in eo adſtas lapide, ubi præco prædicat. Quadrabit, ubi quis præſens, uidens, audienſq;, tamen deluditur. Nam uendi etiam hodie uulgo dicuntur, quibus fit impoſtura. Quod autem meminit lapidis, id traductum eſt à lapide quodam æditiore, quem Romæ fuiſſe complurium authorum teſtimonio conſtat, unde præcones in auctionibus res uenales nunciabant. Vnde M. Tullius uiliſſimos humunculos de lapide emptos appellat. De colono dictum eſt alibi.

Inus dolores. LXXVIII.

ἰνοῦς ἄχη, id eſt, Inus dolores, Ino Cadmi filia, ex Athamante, duos peperit filios. Learchũ & Melicertam, præterea filiam Euricleam. Athamas autem uerſus in inſaniam, reliquos liberos arcu percuſſit, occiditq;. Ino una cum Melicerta ſeſe in mare abiecit. Et hãc quidẽ Megaras undis appulſam Megarenſes multo cum honore exceperunt, iuſta perſoluentes Leucothoe nomine commutato, illũ uero Corinthum delatum, Corinthii ſepelierunt, & in eius honorẽ Iſthmios ludos inſtituerũt. Hinc ortum adagium, ut intolerandum, & exanimantem, ut ita dixerim, dolorem ſignificantes, dicerent, ἰνοῦς ἄχη. Nam Achos proprie, dolor dicitur, apud Græcos, qui prorſus oſtupefacit, ſuiq; ſenſum adimit homini. Melicrates Tyrius apud eundem Zenodotum, unde hæc retuli, fabulá, quæ parœmiæ dedit occaſionem, narrat ad hunc modum. Athamanti prius fuerat uxor Nephele, ex qua duos ſuſtulit liberos, Hellen & Phrixum. Hac defuncta, ſecundam duxit uxorem Ino. Ea ueluti Nouerca tendens inſidias Nepheles liberis, perſuaſit indigenis mulieribus, ut ſemina in terram iacienda prius phrygerent, id eſt, adurerent in ſartagine. Cæterum ubi res male eueniſſet, neq; quicquam is annus produxiſſet. Athamas in hac rerum anguſtia Delphos miſit qui conſulerent oraculum. Verum Ino legatos muneribus corrupit, ut domum reuerſi dicerent, reſpondiſſe Deum, ita demum penuriam annonæ depellendam, ſi Hellen & Phrixum occidiſſent. Itaq; perſuaſus Athamas, Phrixum & Hellen ad aram admouit immolatur'. Verum Dii miſerti, aurei uelleris ariete uectos illos per aera ſuſtulerunt. Et Helle quidem cum ſeſe in arietis tergo non ſatis teneret, delapſa eſt in mare, quod ab ipſa Helleſponticum appellatur. Phrixus autem in Colchicam regionem incolumis delatus eſt. Athamas ira Deorum in rabiem uerſus, Inus liberos aggreſſus eſt, quemadmodũ modo demonſtrauimus.

In omni

In omni fabula & Dædali execratio. LXXIX.

Ἐν παντὶ μύθῳ καὶ Δαιδάλου μῦσος, id eſt, In omni fabula & Dædali execratio Quadrat in authores atrocium facinorum, aut ingentium calamitatum, ut frequenter illorum incidat mentio, ſed non ſine deteſtatione. Tradunt ab hac ortum fabula. Paſyphae regina Cretæ, tauri amore capta, Dædalum exorauit, ut ſibi uaccam ligneam ad proximam ueræ uaccæ ſimulationem effingeret. In hac incluſa mulier, è tauro concepit, ac Minotaurum monſtrum abominandum peperit. Minos autem certis de cauſis iratus, Athenienſibus indixit, ut quotannis, ſeptem uirgines, & totidem adoleſcentulos mitterent Minotauro obiiciendos. Horum omnium quoniam Dædalus cauſam dediſſe uideretur, in eum uulgo dira imprecabantur, unde res in prouerbium abiit.

In parte uel ignem prædetur aliquis. LXXX.

Ἐν τῷ μέρει τις καὶ τὸ πῦρ σκαλευέτω, id eſt, Prædetur aliquis per uices ignem quoq;. Suidas admonet dictum de iis, qui parum æqua referant in commune. Cum enim res communis commiſſa fuerit manibus unius aut paucorum, maxima pars penes eos hæret, qui diuidunt. Quid enim nõ prædet, q prædať ignẽ, q ſic ẽ natura cõmunis, ut ipſe nihilominus poſſideas, poſteaq̃ & aliis fueris impertitus.

In nihil ſapiendo iucundiſſima uita. LXXXI.

Sophocles in Antigone, ſub perſona Aiacis, q iã ab inſania reſipuerat, Ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν, ἥδιστος βίος τὸ μὴ φρονεῖν γὰρ κάρτ' ἀνώδυνον κακόν, i. Suauiſſima hinc eſt uita, ſi ſapias nihil. Nam ſapere nil, doloris expers eſt malũ. Hanc ſñiam docti citant, prouerbii loco. Cõſentaneum eſt autem uulgo iactatum fuiſſe, uel eius argumento fabulæ, quam Horatius narrat, de quodam Argiuo, qui felicius exiſtimarit inſanire, q̃ ſapere & ringi. Pol me occidiſtis amici, non ſeruaſtis, ait, Cui ſic exorta uoluptas, Et demptus per uim mentis gratiſſimus error. Huic cõcinit illud Eccleſiaſtæ dictũ, In multa ſapientia, multa indignatio. Et qui addit ſcientiam, adiiciet & laborem. Heraclides Ponticus apud Athenæum author eſt, Thraſylaum Axonenſem Pythodori filium, hoc inſaniæ genere correptum fuiſſe, ut exiſtimaret naues omneis, quæ in Pyreum appellarent ſuas eſſe, Eas appellentes ſumma cũ uoluptate recipiebat, Soluentes dimittebat ac proſequebatur, in ſumma felix erat, perinde quaſi tãtarum rerum dominus, Siquid periſſet, non requirebat, ſiquid eſſet incolume, uehementer gaudebat aliis iactitans ſuam fortunam, Donec Criro frater è Sicilia reuerſus correptum hominẽ traderet medico, Cæterum is ad ſe reuerſus, negauit unquam ſuauius uixiſſe ſeſe, q̃ cum eo mentis errore teneretur. Siquidem cum tantum adeſſet uoluptatum, nihil unquam ſenſiſſe moleſtiæ.

Ignem palma. LXXXII.

Πῦρ παλάμῃ, id eſt, Ignem palma. Dici ſolitum, ſiquando protinus aliquid intellectũ eſſet à quopiam, ut ſi ſcõmate dicto, ſtatim ſentiat aliquis in ſe dictum. Sumptũ uidetur ab iis, q per luſum ignẽ admouent manibus alienis, qui ſubito ſenſu excitati re ſilire ſolent, riſumq; mouere ſpectantibus.

Sub cultro liquit. LXXXIII.

Sub cultro linqui dicitur, qui in præſentaneo periculo deſeritur. Sũpta metaphora à uictima, quæ iamiam ferienda ſub cultro eſſe dicitur. Confine illis, inter ſacrũ & ſaxũ, Inter malleũ & incudem. Horatius in ſermonibus, Fugit improbus, ac me Sub cultro liqt. Nõ admodũ abludit hinc Ariſtophani cũ illud, οἷς ἐγερθῶμεν. ὑπὲρ ἐπιξήνου θελήσω τὴν κεφαλὴν ἔχων λέγειν, i. Sum paratus uerba facere, caput epixeno admouens. Eſt autem ἐπίξηνον, truncus, in quo coqui ſecant carnes. Eſt in eadẽ fabula multus deinde iocus in ἐπιξήνῳ. Conuenit in eos, qui periculo capitis parati ſunt affirmare quippiam.

Fores habet tritas, ut paſtorum caſæ. LXXXIIII.

Τὴν θύραν ἔχει τετριμμένην ὥσπερ αἱ ποίμναι, id eſt, Oſtium habet tritum, ut ſunt caſæ paſtorum. Ironia prouerbialis in homines inhoſpitales, aditu difficiles, ſibi uiuentes, ſemper occluſis foribus, quod paſtores procul ab hominum commercio ſemotos, uix unquam quiſquam interuiſat. Meminit Diogenianus.

Apio opus eſt. LXXXV.

Τοῦ σελίνου δεῖται, id eſt, Apio eſt opus. Ita loquebantur, quoties morbum capitalem innuebãt, & uitæ periculum imminere. Nam olim monumenta defunctorum apio coronabantur. Plutarchus in Sympoſiacis, καὶ τοὺς ἐπισφαλῶς νοσοῦντας δεῖσθαι τοῦ σελίνου φαμέν, id eſt, Et qui periculoſe ægrotant, iis dicimus Apio opus eſſe. Subeſt autem adagio iocus, alludẽs ad coronas uictorum, quæ ex Apio fiebant.

Ialemo frigidior. LXXXVI.

Ἰαλέμου ψυχρότερος, id eſt, Ialemo frigidior. De cantione, oratione, argumento, ioco, aut eiuſmodi re quapiam ſupramodum frigida, recte dicetur. Quidam aiunt Ialemon, lugentis uocem fuiſſe. Nam ἰαλεμίζειν, Græci dicunt pro complorare. Alii tradunt Ialemum Calliopes fuiſſe filium, infelicem, nulliusq; precii hominem, præſertim, in cãtu ſupra modũ frigidum, unde, ἰαλέμου ᾠδήν,

id eſt, Ialemi Cantilenam, pro frigida dicunt, ac miſerabili. Martialis item iocans in oratorem quendam frigidum, ait illum unum idoneum eſſe, qui Thermas refrigeret Neronianas.

Humi hauris. LXXXVII.

χαμαὶ ἀντλεῖς, id eſt, Humi hauris. De inaniter laborante dicebatur. Nihil eſt enim, quod è ſolo haurias, hoc eſt, ab imo fundo, ſi is ſiccus ſit. Apparet dici poſſe quoties exhauſta copia, nõ multum ſupereſt, quod haurias. Zenodotus meminit.

Humi ſerpere. LXXXVIII.

Humi ſerpit oratio, quæ preſſior, humiliorq; eſt, q̃ oportet, ſemper quaſi iacens, nunq̃ aſſurgens. Horatius, Non ego mallem Repentes per humum ſermones. Idem in arte poetica, Serpit humi tutus nimium, timidusq; procellæ. Quod quidem aut à nauigantibus trãſlatum eſt, aut ab iis, qui procumbentes in terram ita reptant, ne erectos turbo uentorum auferat.

Holerum appoſitiones. LXXXIX.

αἱ τῶν λαχάνων προσθῆκαι, id eſt, Holerum additamenta. De re nullius momenti. Sumptum uidetur uel ab holeribus appoſitis in menſa, uili nimirum cibo, uel auctariis holerum, quæ nonnunquã emptores ſordidi ac tenues requirunt. Author Diogenianus.

Fictilis homo. XC.

κεράμεος ἄνθρωπος, id eſt, Homo fictilis, id eſt, mollis, imbecillis, fragilis. Ductum à uaſis teſtaceis, quæ facile comminuuntur. Finitimum illi, Homo bulla. In quibuſdam codicibus lego, κεραμοῦς ἄνθρωπος, in nonnullis, κέραμος ἄνθρωπος, Quorum poſtremum mihi magis arridet.

Hipparchorum tabula. XCI.

ἱππάρχων πίναξ, id eſt, Hipparchorum tabula. Dici conueniet, quoties haud impune futurum ſignificamus, ſi quid peccetur. À Syracuſanis natum adagium. Apud hos enim mos erat, ut Hipparchi, hoc eſt, equitum præfecti in tabellis deſcriberent militum nomina, qui ordinem deſeruiſſent. Meminit Zenodotus.

Heteromolia cauſa. XCII.

ἑτερομόλιος δίκη, id eſt, Cauſa heteromolia, dicitur apud Græcos, quæ ab altera duntaxat agitur parte, nullo præſente, qui contradicat, ἀπὸ τοῦ τὸν ἕτερον μολεῖν, id eſt, Quod alter duntaxat accedat. Simillimum illi, ἐρήμη δίκη, id eſt, Deſerta cauſa. Vſurpabitur non inelegãter, ubi quis damnat abſentem, ueluti cum defunctorum libros carpimus, recte ἑτερομόλιον δίκην, quis dixerit.

Harmodii cantilena. XCIII.

ἁρμοδίου μέλος, id eſt, Harmodii cantio. De lugubribus ac triſtibus dicebatur. Simillimum illi, ἀδμήτου μέλος, id eſt, Admeti melos. Ariſtophanes cum aliis aliquot locis, tum in fabula, cui titulus, Ἀχαρνῆς, οὐδὲ παρ' ἐμοί ποτε τὸν ἁρμόδιον ᾄσεται, id eſt, Nec unquam apud me carmen Harmodium canet. Interpres indicat cantilenæ genus fuiſſe, quod in compitis cani conſueuerit in Harmodium & Ariſtogitonem, quod hi Piſiſtratidarum Tyrannidem ſuſtuliſſent. Eius carminis hoc erat initium, φίλτατε ἁρμόδιε, οὔ τί που τέθνηκας, id eſt, Chariſſime Harmodi haudquaquam mortuus es. Refertur à Suida, ac Diogeniano.

Haud canit paternas cantiones. XCIIII.

οὐ πατρῷα αὐλεῖ μέλη, id eſt, Haud paternas canit cantilenas. De eo iactatum, qui à paternis moribus degeneraret. Solent liberi maiorum ſuorum cantiunculis, quas admodum pueri didicerunt delectari. Terentius in Adelphis, Pol Eſchine, haud paternum iſtuc dediſti.

Non certatur de oleaſtro. XCV.

οὐ φυλλίας ὁ ἀγών, id eſt, Hoc certamen non eſt de oleaſtro. Quoties non de nugis, neq; de gloria, aut corollis, ſed de re ſeria ac pecuniaria ageretur. Siquidem in plerisq; certaminibus uictoriæ præmium erat oleagina, aut querna, aut alioqui frondea corona. Meminit Diogenianus.

Haſta caduceum. XCVI.

δόρυ κηρύκειον, id eſt, Haſta caduceum. Dici ſolitum, quoties aliquis ſimul & minaretur, & ad concordiam inuitaret. Ex oraculo natum, quod huiuſmodi fertur, ἀνδρὶ γεφυραίῳ φίλος οἶκος, id eſt, Viro Gephyræo grata domus. Admoniti erant Gephyræi, ut ſequentes Athenienſium exercitum, ubi illos defeſſos conſpicerent, ibi manerent. Itaq; cum Athenienſes ab Eumolpo oppugnarentur, ad Tanagran iter inſtituerunt, hac ſpecie, ut dux caduceum præferret, iuuentus armata à tergo conſequeretur. Vt ſimul & pacem petere uiderentur, & ad bellum nihilo ſegnius parati, ſi quis laceſſeret. Simillimum eſt huic, quod eleganter uſurpauit Diuus Hieronymus. Scuto pacem petere. Author Suidas.

Gallorum

Gallorum incuſare uentres. XCVII.

ἀλεκτρυόνων μέμφεσθαι κοιλίαν, id eſt, Gallorum incuſare uentrem. De edacibus, ac luxu multũ abſumentibus facultatum. Huic enim animanti uenter mirifice calidus, ita ut omnia ſtatim concoquat. Ariſtophanes in Veſpis, ἀλεκτρυόνος μ' ἔφασκες κοιλίαν ἔχειν, ταχὺ γοῦν καταπέψει τἀργύριον, id eſt, Mihi dixeras uentrem eſſe Gallinacei, Celeriter enim concoquet hoc argentulum.

Ardens ueſtis. XCVIII.

Αἴθων πέπλος, id eſt, Ardens ueſtis, ſiue quemadmodum in aliis legitur exemplaribus, Αἴθων ἐν πέπλῳ, id eſt, Incenſus in ueſte. Zenodotus prodidit dici ſolitum de iis, qui ſeditionem mouerent, calumniasq́; ſererent. Exiſtimat autem adagium natum à ueſte Neſſi centauri, ſanguine infecta, quam à Deianira miſſam cum induiſſet Hercules, incenſus igni ſacro periit. Porrò fabulam, idem recenſet ad hanc fermè ſententiam. Reliquis centauris expugnatis, ac confectis ab Hercule, Neſſus unus omnium ſuffugerat. Is peruenit ad flumen Euenum, & in eius ripa uerſans, ſolitus eſt adeuntes tranſmittere. Deinde euenit, ut Hercules in Trachinem ad Ceycem, unà cum Deianira proficiſceretur, poſteaquam igitutr ipſe iam fluuium tranſmiſiſſet, Neſſo mandauit, ut Deianiram tranſferret. At is inter tranſuehẽdum, uim cœpit adferre mulieri. Quod ſimul ac Hercules intellexiſſet, uidelicet illa uociferáte, Neſſi præcordia iaculo perfodit. At is ſentiens letale uulnus, neq; ſe poſſe mortem effugere, mulierem accerſit, ſi uis, inquiens, tibi amatorium efficaciſſimum parare, quo poſſis Herculẽ inflammare in amorem tui, & ſiquando deperibit aliam, in tui cupidinem reuocare, fac illũ meo ſanguine perungas. Atq; ea perſuaſa, Neſſi ſanguinem è uulnere fluentẽ apud ſeſe ſeruauit. Itaq; poſtquã Trachinẽ adiiſſet, ac rurſum inde profectus Oechaliam adortus ciuitatẽ cœpiſſet, reliqua populatus, Iolen puellá captiuam ſecũ abduxit. Immolatur⁹ autẽ Ioui parẽti uictimas ob res bene fortunatas, ad Deianirá mittit, iubens, ut ſibi ueſtẽ aliquam magnificá mitteret. Illa certior facta de Ioles raptu, uerita q́; ne Hercules illá pluris q̃ ſeſe faceret, ut eſt zelotypũ mulieꝶ genus, ueſtẽ Neſſi cruore tinctá, imbutamq́; mittit, philtꝶ ſe mittere rata. Hanc indutus Hercules, rẽ diuinã pegit. Cæteꝶ ubi calefacta ueſte, uenenũ excitatũ corpus grauiter adurere cœpiſſet, auellere conat⁹ eſt ueꝶ iam ita penitus adhæſerat, ut non ſine carnibus ipſis reuelli poſſet. His itaq; malis diſcruciatus Hercules, in Trachinem deducitur. Interim illa, cognitis iis, quæ acciderant, ſuſpendio ſpõtaneá mortem ſibi conſciuit. At Hercules iuſſit Hyllo, Nam hunc ex Deianira ſuſtulerat, natu iam grandem Iolem duceret uxorem. Quo facto, in monte Oeta rogum extruxit, cumq́; conſcendit. Porrò cum illo iubente, nullus ex Herculis Comitibus auderet ignem ſubdere, uidelicet metu contagii, paſtor quidá forte repertus, qui ignem immitteret, atq; huic officiũ præmium, ſua tela dono dedit. Ardente iam rogo ferunt nubem non ſine tonitru obſepſiſſe Herculem, atq; ita ſublatum ad deorú conſortium. Adagium referri non abſurde poterit & ad ueſtem illam, quam Medea uenenis imbutam, Iaſonis nouæ nuptæ dono miſit, quidam exiſtimant naphtha infectam fuiſſe. Itaq; admotis undiq; ex nuptiarum ritu tedis, flamma tranſiliit, pariter & puellam, & patrem auxiliari cupientem exuſſit. Huius rei mentionem facit Euripides in Tragœdia, cui titulus, Medea. Huiuſmodi fabellas, ut ſæpenumero teſtatus ſum, niſi uererer, ne parum eruditis uiderer incuria præteriſſe, cum in uulgatis collectaneis habeantur, nequaquam aſſcripturus eram.

Senecta leonis, præſtantior hinnulorum iuuenta. XCIX.

Γῆρας λέοντος κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν, id eſt, Leo ſenex uigente potior hinnulo. Citatur apud Stobæum ex Hippothoonte poeta. Senectus uiri fortis ac ſtrenui, præſtantior eſt iuuenta quorundam ignauorum & imbecillium iuuenũ. Venuſtius fiet, ſi longule transferatur. Veluti ſiquis ingeniũ docti ſenis & exercitati, præferat ingenio parum eruditi iuuenis. Dicetur non inepte & in ſenectutem crudam, uiridemq́;, animiq́; uiribus adhuc pollentem, in quam competet illud Euripidis ex Ione, τὸ τοῦ ποδὸς μὲν βραδὺ, τὸ δὲ νοῦ ταχὺ, id eſt, Tardus quidem pes, animus eſt uelox tamen. Eodem pertinet illud eiuſdem in Andromacha, πολλῶν νέων γὰρ, κἂν γέρων εὔψυχος ᾖ κρείσσων, i. Gnauus ſenex & iuuenibus compluribus præſtat. Ariſtophanes in Veſpis, ἐγὼ τοὐμὸν νομίζω γῆρας εἶναι κρεῖττον, ἢ πολλῶν κικίννους νεανιῶν, id eſt, Ego meam ſenectam arbitror præſtantiorem eſſe, multis adoleſcentium cincinnis.

Nudior paxillo. C.

γυμνότερος πατάλου, id eſt, Nudior paxillo. De extremæ paupertatis homine dicebatur hæc hyperbole. Nam paxillis corticem quoq; detrahimus.

Chiliadis Secundæ, Centuriæ decimæ finis.

DES. ERASMI ROTERODAMI PROVERBIORVM CHILIADIS TERTIAE CENTVRIA PRIMA.

Herculei labores. Prouerbium Primum.

Ἡράκλειοι πόνοι, id eſt, Herculei labores, bifariam accipiuntur, partim plurimi, atq; ingentes, quiq; uires deſyderent Herculanas. Quẽadmodũ uſurpauit Catullus. Sed te, inquit, quærere iã Herculis labos ſit. Item Propertius, Deinde ubi ꝑtuleris, quos dicit fama labores Herculis. Ac rurſum alibi, Non labor Alcidæ.

H Partim Herculei labores dicuntur, q ſunt eiuſmodi, ut aliis quidẽ maximas adferant cõmoditates, cæterũ authori ſuo nihil fermè fructus adducãt, præter aliquantulũ famæ, plurimum inuidiæ. Idq; ita fato quodam accidiſſe putãt, quod τετράδι γεννηθῆναι, i. quarta natus luna credatur, ſicut alio dictũ eſt loco. Homerus poetico more cauſam in Aten Deam & Iunonẽ reiicit, quæ infeſta Herculi, tanquam ex Pellice nato, periculis omnibus illum obiecerit. Celebrantur igitur, atq; etiam enumerãtur à poetis Herculani labores, quorum omniũ longe difficillimus ac maximus Hydra Lernæa, malum pertinax, ac ꝓpemodum inexpugnabile illi, qui iã omnia deuicerat. Cuius ſymbolo ueteres inuidiam exprimere uoluiſſe, ſatis indicat Horatius in epiſtolis, cũ ait, Diram, q contudit Hydrã, Multaq; fatali portenta labore ſubegit, Comperit inuidiã ſupremo fine domandã. Conſueuit enim hæc teterrima peſtis pulcherrimorũ facinorũ eſſe comes, eximiamq; uirtutẽ non aliter q̃ umbra corpus aſſequi, ut apposite dixerit Ioſephus in opere de Iudæa capta, ἀμήχανον δ᾽ ἐν εὐπραγίαις φθόνον διαφυγεῖν, id eſt, Nulla ratione fieri poteſt, ut in recte factis effugias inuidiã. Quis enim umbram effugiat inuidiæ, niſi pariter & uirtutis lucẽ effugerit? Cohærent inuicẽ hæc duo, ac rem omniũ optimam, res omniũ peſſima comitaᵗ. Proinde Pindarus uidetur nõ ſine cauſa ſcripſiſſe, τὸ δ᾽ ἄχνυμαι φθόνον ἀμειβόμενον τὰ καλὰ ἔργα, grauiter & indigne ferens, nimirũ quod eſt indigniſſimũ, præclara facta inuidiæ ꝓmio penſari. Neq; uero parũ concinne, ueteres illi uidentur inuidẽtiæ ſymbolũ Excetræ tribuiſſe, primũ paluſtri malo, quod (quemadmodum tradunt etiam naturalium cauſarum ueſtigatores) magis huic morbo ſint obnoxii, qui humili abiectoq; animo præditi ſunt, ſunt autem qbus ſanguis ineſt frigidior. Eamq; ob cauſam, & apud Naſonem, Inuidiæ domus eſt in uallibus imis Abdita, ſole carens, non ulli peruia uento. Triſtis, & ignaui pleniſſima frigoris, & quæ Igne uacet ſemper, caligine ſemper abũdet. Neq; uero cum ſimplici portento res, ſed centum armato capitibus, quorum ſi quis unum aliquod execuerit, in eius locum protinus duo ſuppullulent. Ea uidelicet inuidentiæ natura eſt, ut ſi contra luctêris, magis ac magis irrites, ſiquãdo coneris ſplendore uirtutis opprimere, tum inſurgat acrior, & intumeſcat. Hic ſi recidas, illic maior oboritur. Carptim extingui non poteſt, uix tandem obruitur. Verum id perpaucis contigit, ac uix etiam ipſi Herculi. Quanquam enim liuor uelut ignis, alta petit, eſt tamen omnino aliquid uſqueadeo perfectum & illuſtre, ut eo non poſſit attingere. Quo loci perueniſſe ſeſe gloriatur Horatius, cum ait, inuidia quia maior. Et iam dente minus mordeor inuido. Iam uero quid aliud eſt, quod obtrectatores iſti clancularii, ſolent in eos euomere, qui pulcherrimis ſuodoribus, orbi prodeſſe conantes, præclarum aliquid moliuntur, q̃ merum uirus, ac uenenum pluſquam letale? Quandoquidem generoſis & excelſis animis, ſua fama, quam impetunt iſti, non paulo carior, antiquiorq; ſolet eſſe, q̃ ipſa uita. Porro quod gentilium fabulæ ſub Herculis ænigmate ſignificarunt, idem Hebræorum hiſtoria ſub Ioſeph inuolucro nobis innuit. Nam quod illi Lerna, id huic fuit fratrum inuidentia. Sic enim interpretatur Philon in libro, cui titulus, πολιτικὸς βίος. Exiſtimat autem Ioſeph eorum repræſentare perſonam, qui rerum publicarum gubernacula tractant. Hoc uidelicet argumento, quod is paſtor adhuc cum eſſet, iam tum recte factis, ſimul & patris fauorem emeruit, et Germanorum in ſe concitauit æmulationem. Quid autem aliud eſt Rem publicam adminiſtrare, q̃ paſtorem agere? Quandoquidem & Homerus, quem inibi citat etiam Philon, regem ποιμένα λαῶν, ſubinde uocat. Siquidem nullorum benefactis malignius reſpõdet gratia, q̃ eorum, qui de uulgo benemerentur. Sed quod Hercules aſſecutus eſt igni Græcanico, id Ioſeph, magnitudine benefactorum, ac diuini numinis fauore conſecutus eſt, ut inuidiam obrueret, & eoſdem aliquando ſupplices haberet, quos antea pertulerat æmulos, ſeq; iam illi uitam debere faterentur, cuius uitæ pridem tetenderant inſidias. Proinde principes, qui publicum agunt negocium, hoc animo præditos eſſe oportet, ut ad hoc exemplar, communem modo ſpectent utilitatem, nec magiſtratũ, ꝓinde quaſi cauponatio ſit, ſibi gerant, nõ aliis, nec legũ ueluti laqueis, inſidiari uelint iis, unde perſpexerint emolumentum aliquod auferri poſſe, ſed gratis de bonis benemereant,

cum monſtris, hoc eſt, cũ uitiis aſſiduum bellũ gerãt, ſola recti conſcientia, tanq̃ abũde magno recte factoꝝ præmio contenti. Quod ſi meritis tuis fama maligne reſponderit, ſi clanculũ obſibilauerit liuor, ſi Lernæa belua, uel trecentis capitibus undiq; uenenũ afflauerit, tum illud demũ animi uere ſublimis & inuicti fuerit documentum nihilo ſegnius ad immortalẽ eniti laudem, ac uel maximis incõmoditatibus ſuis alioꝝ cõſulere commodis, & hunc pulcherrimũ, maximum q; uirtutis fructum ducere, ſi q̃plurimis q̃maxime prodeſſe liceat, Atq; hac parte, quoad mortali fas eſt, immortale numẽ imitari, Ad quod cum nulla gratia, nullũ officium à nobis redire queat, tamen natiua, genuina q; bonitate, ſolis in morẽ, omnibus gratis & ingratis, dignis iuxta atq; indignis, ſuam impertit munificentiam, hũc unum ſpectans fructum, ſi q̃plurimos ſui participes efficiat. Veꝝ ut ad deum nullum emolumentum benefactoꝝ refluere poteſt, ita nec ingratitudinis moleſtia poteſt attingere. Mortalibus illud ſæpenumero euenit, ut pro ſummis meritis, ſummã inuidiã, ſummum q; reportent incõmodum. Quod ſi ullis hominũ laboribus hoc cognominis debetur, ut Herculani dicant, eorum certe uel maxime deberi uidet, qui in reſtituendis antiquæ, ueræ q; literaturæ monimentis elaborant, Quippe qui cum ſudores incomparabiles ſuſcipiant, ꝓpter incredibilem negocii difficultatem, tñ uulgi ſummã in ſe concitant inuidiã. Cui cum res præclaræ ſemper obnoxiæ fuerunt, tũ uero præcipue nouitas nõ ſolum apud imperitos, uerumetiã apud eruditos. Adeo nuſq̃ magis ingrati ſumus, magis inuidi, magis moroſi, nuſq̃ minus candidi, q̃ in penſitandis coꝝ laboribus, quibus, meo q̃dẽ animo, nulla unq̃ ſatis digna gratia referri queat. Indocti negligunt, ſemidocti rident, docti, (ſi paucos exceperis, ꝑcipuos q̃dem illos, ſed tñ paucos) partim inuident, partim moroſius carpũt, ac diſſimulatis tã multis, quæ recte dicta ſint, ſicubi forte fortuna, ſemel aut iteꝝ lapſus fuerit author (quis autem non labitur aliq̃n?) id ſolum annotant, id ſolũ meminerunt. I nunc, & hoc tã magnificum ꝓmiũ, tot tam q; diuturnis uigiliis, tot ſudoribus, tot incõmodis redime. Abdica te cõmunibus humanæ uitæ uoluptatibus, neglige rem familiarẽ, ne parce formæ, ne ſomno, ne ualetudini. Boni conſule iacturam oculoꝝ, accerſe prematuꝝ ſenium, contẽne uitæ detrimentũ, ut plurimoꝝ odium in te concites, pluriũ inuidiam, ut ꝓ tot uigiliis, ronchos aliquot auferas. Quẽ quæſo hæc non deterreant à capeſſendis huiuſmodi laborib⁹, niſi ſi quis ſit animo planè Herculeo, q poſſit alios iuuandi ſtudio, q̃duis & facere & pati? Cõmouit hæc cogitatio, nonnihil animũ meũ, ut ueꝝ fatear, atq; in mediis huius operis exãtlãdis laboribus laſſitudo q̃dam oborta eſt, cogitãti nimiꝝ, qualibus uiris, quos noſtra uidit ætas, q̃ maligne fama reſpondeat, ẽt aliquanto iam tẽpore defunctis, Quã irreuerẽter deſpiciant ab iis, quos uere dixeris indignos, q illis matellã, ut dicitur, porrigant, q̃ ingrate carpant à ſemidoctis, q̃ pauci etiã inter eruditos, q candide, pleno q; laudent ore. Alius deſyderat aliquid, alius inuenit, quod non ꝓbet, alius uitã inceſſit, alius faſtidienter laudat, ut p̄ſtiterit uituperaſſe. Porrò nulli iudicãt iniquius, q̃ uel ſemidocti, q doctrinam alienã ſua metiunt, & reprehendendũ exiſtimant quicquid ipſi non didicerunt, uel eruditi, q nondum hoc laboris genus deguſtarunt. Nã hi planè iuxta Græcoꝝ prouerbium, ἀπὸ πύργου κείνων ὢν ἀχαλοῦς, & ipſi ſtantes in litore, nauigantis artẽ ad diſcrimen, ſpectant ocioſi. Quod ſi feciſſent periculum, ut minore faſtidio, ita maiore cum uenia legerent aliorum lucubrationes. Hoc itaq; cum uideam tantis in re literaria proceribus, uel heroibus magis accidere, quid tandem augurer futurum de me, cujus omnia q̃ ad illos mediocria, uel (uti uerius dicam) nulla ſint, eq̃dem non ſum neſcius, ꝑſertim in hoc ſcripti genere, in quo multo plus eſt laboris, q̃ quiſq̃ facile coniectet, qui periculum ipſe nunq̃ fecerit. Deinde multis de cauſis, lapſus facillimus. Poſtremo nuſq̃ citi⁹ inuenerit quiuis quod deſyderet. Quare non arbitror futuꝝ alienum, ſi poſteaq̃ ipſe locus admonuiſſe uidetur, ſuper hiſce rebus pauca diſſerã, non quo meũ iactitem ingenium, aut oſtentẽ induſtriam, ſed ut lectorem mihi reddam æquiorem. Erit autem certe multo minus iniquus, quiſquis perpẽderit, q̃ immenſis ſudoribus, q̃ infinitis difficultatibus, hæc adagioꝝ quantumlibet rudis Sylua mihi conſtiterit. Iam hic igitur primus eſto calculus, rerum ipſarum antiquitas, non ab Euandro, aut Aboriginibus, ſed ἀπὸ κρονίων, quemadmodũ dicunt Græci, ſed ab ipſo uſq; Saturni ſæculo, & ſiquid eſt hoc etiã antiquius repetita. Vnde fit, ut pleraq; ſint à noſtroꝝ tẽpoꝝ cõſuetudine, ὡς ἔξω πάτου, quod aiunt, ſemota. Proinde quid ſibi uelit adagium, aut diuines, oportet, & Delium aliquẽ natatorem requiras, aut ex antiquis authoribus petas enarrationẽ. At quibus tandem authoribus? Non ex uno, altero ue, aut certis aliquot, quemadmodum uſuuenit in aliis argumẽtis. Veluti ſiqs inſtituat de arte dicendi conſcribere, certos quoſdam habet & idoneos authores, & eos nõ admodum ſanè multos, quos imitari ſufficiat. At hic quicquid eſt ſcriptoꝝ, ueterum, recẽtium, bonoꝝ, ſimul & maloꝝ, in utraq; lingua, in omniiugi diſciplina, breuiter in omni ſcripti gñe, neceſſum fuit, non dicam euoluere, ſed curioſius ac penitus excutere, rimariq;. Siquidẽ adagia, ceu gemmulæ, quod minuta ſint,

fallunt nonnunq̃ uenátis oculos, ni acrius intendas. Præterea nec obuia ſunt, ſed pleraq; retruſa, ut
prius eruenda tibi ſint, q̃ colligenda. Quis aũt ſatis æſtimet, q̃ infiniti laboris ſit res tã minutulas, cõ
per oĩa maria, terraſq; rimari? Vix ætas humana ſuffecerit, ut tot utriuſq; linguæ Poetas, tot Gram-
maticos, tot Oratores, tot Dialecticos, tot Sophiſtas, tot Hiſtoricos, tot Mathematicos, tot Philoſo
phos, tot Theologos, quorum uel titulis recenſendis defatiget aliquis, excutere, reuoluere, neq; id ſe
mel, ſed ſurſum, ac deorſum in his, utcunq; res poſtularit, Siſyphi ſaxum uoluere. Iam hoc opinor, ne
mo non uidet, nemo non fatetur eſſe maximũ. At ea quota portio quæſo noſtri ſudoris? En tibi reſtat
agmen penè maius interpretũ, in quibus aliorũ ſupinitas, atq; indiligentia, nonnullorũ etiam imperi-
tia. (Nam hi quoq; ſunt euoluendi, nimirũ ut aliqñ legas aurum è ſtercore) non mediocrẽ ſarcinam
adiunxere noſtris laboribus. Age uero quid ego nunc allegẽ prodigioſam librorũ deprauationẽ, quæ
ſic Latinorũ pariter & Græcorũ codices omneis occupauit, ut quicquid attigeris citatur, uix unq̃ cõ
tingat, quin aut manifeſtum mendum offendat, aut ſuboleat occultũ? Ibi uero ſudor nouus, explorã
da, corrogandaq; exemplaria, nec ea ſanè pauca, quo uidelicet è multis unum aliquod cõtingat emẽ
datius, aut multorum collatione, quod uerum ac germanũ ſit, quaſi diuines. Ferendum hoc quoq; ni
ſi penè toties accideret, quoties citaueris aliquid, Citandũ autem paſſim. His tã multis appone & il-
lum calculũ, haudquaq̃ opinor aſpernandũ, quod opera ueterũ, ex q̃bus ceu fontibus hauſta ſunt pro
uerbia, magna ex parte deſyderantur. Siquidẽ utraq; Græcorũ Comœdia funditus intercidit, uno
excepto Ariſtophane. Latinorum item Tragœdia, præter unum Senecam. Fortaſſis & hoc tolera-
ri poterat, ſi modo lucubrationes illorũ extarent, qui ꝓuerbia ab illis collecta, cõmentariis ſunt inter
pretati. Quorum de numero ſunt Ariſtoteles, Chryſippus, Clearchus, Didymus, Tarrhæus, cumq;
his alii nonnulli, quorum ne tantulũ quidem fragmentum ad nos peruenit. Superſunt igitur nobis re
centiores quidam, ut indiligentes, nulloq; delectu, ita ieiuni quoq;, mutiliq;, ueluti Zenobius, Dioge
nianus, Suidas, quibus haud dum conſtitui, malam ne gratiã debeamus, qui ex tam abſolutis, tamq;
copioſis authoribus, tam paucula quædam, tamq; nuda nobis tradiderint, an bonam, quod illorum
ſtudio qualiacunq; fragmẽta uetuſtatis ad nos permanarint, niſi ſiquis id etiam horum epitomis ac-
ceptum ferat, quod illi neglecti perierunt. Quemadmodum Latini q̃dam Liuii interitũ Floro, Theo
pompi Trogo, Iuris Cæſarei Iuſtiniano, Theologiæ, ſententiarũ, ut uocant authori, ſolent imputare,
neq; id prorſus ab re, mea q̃dem ſententia. Quid quod inter hos uſqueadeo non conuenit, ut ſæpenu-
mero ſecum pugnantia ſcribant, ut hoc deniq; pondus accedat tuis laboribus, non euoluẽdi ſolũ ea-
dem de re uarios interpretes, uerumetiã iterum atq; iterũ inſpiciendi, conferendi, perpendendi, iudi-
candi. Nunc illud etiã mihi cogita, in aliis libris ſæpe locũ eſſe ingenio, ut adſit inueniendi, ceu pariẽ
di uoluptas, poſſiſq; quouis loco, quouis tempore, mentis agitatione portionẽ aliquam operis abſol
uere, quantumq; ualueris ingenii celeritate, tantũ maturare, quod inſtitueris. Hic uelut alligatus pi-
ſtrino, non ſineris, uel latũ, ut aiunt, pedẽ à codicibus diſcedere. Totũ enim ferè negociũ pendet à co
dicum copia, præcipue Græcorũ, quorũ iam quanta ſit inopia, nemo neſcit. Vnde fit, ut partim ocu-
los conteras in uoluminibus carioſis, ſitu obſitis, laceris, mutilis, à tineis ac blattis undiq; deroſis, tũ
autem non raro lectu ẽt difficillimis, breuiter eiuſmodi, ut q in eis diutiule uerſetur, facile cariem & ſe
nium quoddam ſibi contrahat, partim ẽt alienis. Quod ipſum quanti referat, uel me tacente, ꝓtinus
agnoſcunt ii, qui fecere periculũ. Vt ne dicã interim illud, ſiquid in huiuſmodi cõmentariis uolupta
tis eſt, id totũ eſſe lectoris, ad ſcriptorẽ nihil attinere, ꝑter odioſum illum, ac ſemper eundẽ colligen-
di, cõuertendi, explicandi, uertendiq; laborem. Atqui uoluptas una res eſt, ut uere dixit Ariſtoteles,
quæ præſtat, ut in labore diu perſeuerare poſſimus. Alibi licet ingenio ludere, licet eloquẽtiæ floſcu
lis aliqñ laſciuire, ſunt exceſſus amœni, in q̃bus laſſus deſideas, ingeniiq; uires refocilles. Cũ in omni
negocio, tum præcipue in literis, uarietas ſatietatẽ arcet, neq; patitur oboriri tædiũ. At hic mihi non
δὶς κράμβη, quemadmodũ eſt in Græcorũ prouerbiis, ſed ter milies eadẽ illa repetenda fuerunt, q̃d
ſibi uellet adagiũ, unde natũ eſſet, & quẽ in uſum conueniret, ut non alibi magis, q̃ hic locũ haberet il
lud Græcis tritũ adagium, ὁ πλῆον περιστροφή. Poſtremo nonnulla uoluptatis pars eſt, huiuſmo-
di tractare res, quæ tractatu niteſcant, quæq; ultro ſplendorẽ & orationis copiã authori ſuppeditẽt.
Hic quæ tractant, oĩa ſunt eiuſmodi, ut uſu, non tractatione ſplendeſcant, ac tum demũ genuinã ſuã
oſtendant gratiã, cum gemmarũ inſtar cõmode inſerta orationi uiſuntur. Separata, frigent ac minu-
tula, leuiaq; quæpiã eſſe uident. Adde nunc, quod alibi ſumma rerũ opus æſtimat, & lector nõ aliter,
q̃ ſcriptor laborat. Huiuſmodi q̃ñ carptim leguntur, q legit, ad unũ quodlibet prouerbiũ animũ ad-
fert integrũ, ocioſum, nonnulli fortaſſis auidũ etiam, alius contra faſtidientẽ. Quã aũt iniqua interim
mea conditio, à quo illud requiritur, ut in ſingulis adagionibus, expleã ocioſum, ſatiem auidum, fa-

tiſſaciam faſtidioſo. Accedit ad hæc omnia græca uertendi labor, quem profecto nemo non difficilli
mum iudicabit, niſi qui nunq̃ annixus ſit, ut ex bene græcis, bene latina faceret. Hic mihi rurſum per
pende tantam authoꝝ uarietatem, quoꝝ unicuiq; ſuus reddẽdus ſtilus, cogita tot carminum genera,
quoꝝ in hoc opere tam ingens incidit turba, (nam arbitror eſſe non pauciora decem milibus) ut ſiqs
hoc mẽſium ſpacio, quibus laborem hũc abſoluimus tantum carmina, tam multa latine reddidiſſet,
idq; carmine, non uideatur uſquequaq; inſimulandus ignauiæ. Porrò quid alii ſenſuri ſint, neſcio. Eg
dem etiam illud arbitror eſſe nõnihil in tam immẽſo prouerbiorum numero, meminiſſe, quid quo lo
co dixeris, neq; reꝝ turba confundi. Proinde qui in tantis difficultatibus uerſet', quas omneis uel per-
cenſere ſit difficillimũ, qd mirum ſiquãdo labi contingat, maxime feſtinantẽ? Cur autem mihi feſti-
nandum fuerit, mox reddetur ratio. Quod ſi Flaccus etiam in aliis argumentis, in qbus hæc abſunt
incõmoda, dat ueniam maculis, quas aut incuria fudit, aut humana paꝝ cauit natura, ſi concedendũ
putat, ut in opere lõgiuſculo ſomnus obrepat, ſi nõ indignatur Homero alicubi dormitanti, quid tan
dem cauſæ eſt, cur mare cœlo miſceamus, ſi pauculi forte errores, in huiuſmodi deprehẽdantur ope,
in quo præter cõmunes illas labendi cauſas, nec liberum ſit rem tuis auſpiciis pagere, & eiuſmodi du
ces habeas qui ſubinde præbeant anſam errandi? Vt ne quid dicam interim de codicum mendis, quæ
nonnunq̃ doctiſſimis uiris imponunt, ut ſileam de tædio, quod uel præcipue cõſueuit ingenii uigorẽ
ebetare, ut taceam de tam uaria reꝝ omniiugarum quaſi farragine, qua fit ut animus huc atq; illuc in
tam multa diſtractus, nõ poſſit ſemper ſibi præſens eſſe. Reliquũ eſſe uidet', ut paucis occurramus,
& iis, quos auguror in hac noſtra ſylua, curæ, diligẽtiæq; pluſculũ deſyderaturos. Nã quoſdã hoc ani
mo eſſe uideo, ut libros mole, nõ eruditione metiant', & id demũ abſolutum exiſtiment, ubi nihil ad-
iungi poſſit, ſuperſint pleraq;, qbus nihil ſatis, niſi quod impendio nimiũ, atq; ibi deniq; copiam eſſe
iudicãt, cum ad ſatietatẽ ubiq; dicunt' omnia. Hoꝝ igitur quiſpiam dicet quædã à me copioſius, locu
pletiuſq; tractari potuiſſe. Tum aũt in euoluendis authoribus, occurreret alicui locus aliquis, qui ad
prouerbiũ faciat, aut nõ faciat, ſed illi facere uideatur. Hũc protinus cauillabitur præteritum à nobis.
Principio, quis rogo tam arrogans, qui iſtud auſit profiteri, qs tam iniquus ut exigat, in hmõi ſcripti
genere, ne quis omnino prætereatur locus? Vt nihil nõ legeris, nihil non annotaris, nihil nõ appara-
ueris, ita ne ſtatim in tam immẽſa rerum turba ſuccurrit, quod oportuit, quoq; oportuit loco? Dein-
de quæ tandem futura fuerat iſta moleſta diligẽtia, undecũq; conquirere, quicqd quocũq; modo pote
rat ad prouerbii locupletationẽ accõmodari? Quis tandẽ futurus fuerat uoluminũ, aut modus, aut fi-
nis, ſi Sardoniũ riſum (ut hoc exempli cauſa ponam) explicãs, totius huius inſulæ deſcriptionẽ e Geo
graphoꝝ omniũ libris repetere uoluiſſem, loci ſitũ, gẽtis antiqtatẽ, originẽ à capite, quod aiunt, uſq;
ad calcem percenſere? Deinde quæ ſit eius herbæ ſpecies, quæ uis, qcquid apud ullum medicoꝝ ſup
hac literis proditum inueniatur, in unũ cõuertere? Ad hæc qui riſus ille gignat', quibuſq; de cauſis ap
pareat in moriente, ex phyſicorum ſententia cõmemorare? Deinde qbus hoc riſus genus aliquando
fuerit familiare, ex omnibus hiſtoriarum monimẽtis perquirere? Tum autem, q̃ hic riſus uirum pro-
bum dedeceat. In ſumma qcquid de laudato, aut illaudato riſu legatur apud morales Philoſophos,
ac poetas, id omne in eũdem congerere aceruum? Poſtremo ſiquod apophthegma, ſiquid urbane di
ctum, ſiquod memorabile factum, ſiquis apologus, ſiqua fabula, ſiqua ſententia, ſiquid omnino uel
affine, uel cõtrarium, quod ad explicationẽ adagionis utcũq; trahi queat, id uniuerſum accumulare?
Hoc propoſiti ſi mihi fuiſſet, quis nõ uidet ex ſingulis adagiis ſingula uolumina reddi potuiſſe? Qui
minus abſurdum hoc, q̃ ſi prouerbium, Ἰλιὰς κακῶν enarraturus, uniuerſum bellum Troianũ, à ge
mino (ſicut ait Flaccus) ouo, pergã ordiri? aut explicaturus ὀδύσσειον μηχάνημα uniuerſum Odiſſeæ
retextam argumẽtum? Deinde q̃ frequẽter, hinc incidunt loci cõmunes, de morte, de uita, de amici-
tia, de ſimultate, de iuſto atq; iniuſto (ſed inepte facio, qui eos recẽſere pergam, cum totidem pene nu
mero ſint, quot ipſa prouerbia) quos haud magni negocii fuerat ita declamatoriis locupletare ratio-
nibus, ut ſinguli uel in uoluminis magnitudinẽ fuerint exituri. At iſtã ſanè diligẽtiam (præterq̃ quod
ea ſtultiſſima futura fuerit) ne præſtare qdẽ poſſit, qui ſcribit Chiliadas, neq; ferre qui legit. Itaq; ma-
gis arbitratus ſum in hoc ope, modum eſſe quærẽdum mihi, q̃ copiam, exitũ potius q̃ progreſſum.
Quanq̃ ſiqd ꝓperãtibus nobis uelut obiter in mẽtem uenit, quod & dignũ cognitu uideret', & à puer
bio nõ alienũ, id quidẽ non ſumus grauati, ceu auctarium adiicere. Deniq; ſunt aliquot loci (cur enim
non ingenue fatear?) ſed hi nõ admodũ multi, in quibus & ipſi deſyderamus nõnihil, quos tamen nõ
exiſtimauimus omnino ſilentio prætereundos, tametſi nobis nõ uſquequaq; ſatiſfacerẽt ea, quæ ſu-
per his apud authores adhuc reperiſſemus, ſed uel in hoc recenſere uiſum eſt, ut aliis, quibus ſeu plus
eſt ocii, ſeu maior librorũ copia, ſeu memoria felicior, & uberior eruditio, diligentius ueſtigandi mi-

niſtraremus occaſionem, ipſi Comicum interim illud uſurpantes, οὐχ' ὡς θέλομεν ἀλλ' ὡς δυνάμεθα. Videbam & ordinem nõnullum induci poſſe, ſi ſimilium, diſſimilium, contrariorũ, cõfiniumq; rationem ſecutus, titulos q̃plurimos propoſuiſſem, & unũquodq; prouerbiũ uelut ad ſuã claſſem retuliſſem. Verũ hunc prudens omiſi, partim quod in huiuſmodi miſcellaneis hoc ipſum mihi uideretur, neſcio quo pacto decere, ſi nullus adſit ordo, partim quia uidebã, ſi omnia eiuſdẽ ſententiæ, uelut in eandem claſſem infulciſſem, futurũ ut ex æqualitate lectori tædiũ oboriretur, ac ſubinde nauſeans, clamaret illud, δὶς κράμβη θάνατος, καὶ ὁ διὸς κόρινθος ἐν τῷ βιβλίῳ, Partim quod me deterrue rit magnitudo laboris. Cur.n. mentiar? Perſpiciebã id fieri non poſſe, niſi totũ opus denuo, à capite uſq; ad calcẽ retexuiſſem, neq; cogitandũ de æditione, niſi iam ſupremũ illũ Colophonẽ addidiſſem, ut uere iam opus futurũ fuerit Horatiano nouennio. At nunc licuit etiã inter ædendũ, adiungere, ſiqd occurreret indignũ quod prætermitteretur. Porrò aũt, uix adducor ut credã ullos tam iniquos futuros, quãq̃ & hos futuros arbitror, ut eloquentiã ẽt exigant, primũ ab hoĩe Hollando, hoc eſt pluſquã Bœoto, ſed extra iocum, in opere, quod totũ ac proprie ſit ad docendũ accõmodatũ, & ad docendã res, non illas qdẽ indignas cognitu, ſed ita minutas, atq; humiles, ut non modo non flagitent orationis ornamenta, copiãq;, uerũetiam repellant, ac repudient. In tam uaria rerũ conſarcinatione, in tam aſſidua nomenclatura ſcriptorẽ ẽt humiliũ, quæ mihi docẽdi cauſa craſſius etiã & pinguius erat adhibenda, in tam frequenti græcanici ſermonis interiectione, in tam crebra traductione, quis erat ſplendori locus? qui nitor, quæ æquabilitas, q fluxus orationis eſſe poterat? M. Tullius nõ reqrit eloquentiã à philoſopho, & quiſq̃ eam requirat à parœmiographo? Seneca nuſq̃ deſyderat eam, niſi cũ paruo conſtat, cũ ultro adeſt, ut res magnas magnifice proſequatur, at hic affectare rhetorum ſuppellectilẽ, obſecro quid aliud erat, q̃ quod aiunt, ἐν τῇ φακῇ μύρον; & τῶν πυγμαίων ἀνδριάντα κολοσσῷ ἐφαρμόζειν, ut ne dicam, τὴν χύτραν ποικίλλειν. Me quidẽ quanq̃ in aliis non aſpernor, nunq̃ magnopere cœpit eloquẽtiæ ſtudiũ, ſed neſcio quo pacto, magis ſemper arriſit cordata, q̃ picta fucis oratio dum abſint ſordes, dũ mihi ſententiã animi non incõmode repræſentet. Quod ſiqua nobis dicendi uirtus aliquando cõparata fuiſſet, eã neceſſum erat, in tã diutina, tã uaria, tã tumultuaria Græcorũ & Latinorũ authorũ euolutione perire. Quãdoquidẽ ubertas hæc, uel Tullio teſte, breui etiã intermiſſiuncula ſolet ſteriléſcere. Tum ſi res ipſa maxime reciperet ornamenta dicendi, ne uacabat quidẽ. Quin omne tẽpus, tot euoluendis libris, tot annotandis locis, tot rebus memoria cõplectendis, anguſtũ etiam erat. Quanq̃ hæc ipſa uerbis non omnino malis efferre nonnullã, opinor, eloquentiæ partem exiſtimabit is, cui uere cognitũ fuerit, qd ſit eloquẽtia. Nihil.n. moror iſtos quoſdã eloquentiæ, penè dixerim ſimios, qui dicendi uirtutes inani quodã, ac puerili uocũ tinnitu metiunt, atq; ubi multorũ deniq; dierũ lucubratione, unũ aut alterũ floſculũ ſuis intertexuerint ſcriptis, & quatuor è Cicerone, ac totidẽ è Salluſtio uoculas aſperſerint, protinus apicem Romanæ facundiæ aſſecutos ſe credunt. Tum diſplicet diui Hieronymi ſtilus tum putet Prudentius, tum elingue, mutũ, infans eſſe uidetur, ubicũq; non uiderint quatuor illas M. Tullii uoculas. His ſiquando factũ eſſet periculũ, qd ſit huiuſmodi, ſicut uidentur, nugas libris proſequi, fortaſſis & ſuã agnoſcerent infantiam, & alienã eloquentiã minus impudenter contemnerent. Sed dixerit mihi qſpiã monitor haud aſpernandus, Atq hoc ipſum elegans erat, artificio dicendi rebus minutis, nonnihil amplitudinis addere, humilibus adiungere dignitatis aliqd, & (ut inqt Virgilius) Exiguis hunc addere rebus honorẽ. Neq; uero non uacaſſet, ſi modo ſeparaſſes colligendi, & expoliendi operã, ac iuſtũ his rebus tẽporis ſpaciũ impertiſſes. Quæ neceſſitas erat, ut iuxta Plautinum dictũ, ſimul & ſorberes & flares? Quis adegit, ut præcipitares æditionẽ? & opus tam ingens, tam operoſum, ut ita dixerim, ſeſqanno perficeres, perfectũ ſtatim euulgares? Quod ſi Flacci præceptũ ſecutus, uigilias tuas in nonũ preſſiſſes annum, fieri poterat, ut non ſolũ eloquentiæ gratiã adiungeres, uerũetiam ut et copioſius & emendatius opus in lucẽ exiret, nec eſſet, cuius te pœniteret, nec cui quicq̃ apponi uelles. Alioquin aut non oportuit ſuſcipere prouinciam, aut erat ſuſceptæ per omnia ſatiſfaciendũ. Hic ego profecto (neq; enim mihi moris eſt refragari ueris) nonnullã culpæ partem agnoſcam, neceſſe eſt. Neq; enim me clam erat opus hoc requirere, non Theologũ hominẽ, q literas antiquas leuiter, ac ueluti prætercurrens deguſtaſſet, ſed q uitam omnẽ euoluendis, interpretandis, excutiendis id genus authoribus contriuiſſet, cuiq; non tantum immorari, ſed immori quoq; ſtudiis huiuſmodi licuiſſet. Planè perſpiciebã, hunc laborẽ nec unius eſſe hominis, nec unius bibliothecæ, nec paucorũ annorũ, quem nos ſoli, noſtroq;, quod aiunt, Marte, breuis ſeſquianno abſoluimus, una dũtaxat adiuti bibliotheca, nimirum Aldina copioſiſſima quibem illa, quaq; non alia bonis libris præcipue Græcis, inſtructior, ut ex qua, ceu fonte, omnes bonæ bibliothecæ per omnem uſq; orbem naſcuntur ac propagant. Itaq; locupletiſſima qdem, nõ diffite-

or, ſed tamen una. Veꝝ eſt, quo culpam hanc, ſi, non purgare, certe minuere poſſim, primum quod
olim me ad hoc muneris ſuſcipiendū nō tam incitauit ratio, q̃ induxit caſus, & amicoꝝ preces impu
lerunt, q̄bus eq̄dem cū nec alias unq̃ magnop̄e repugnare poſſim, tum uero Mœcenas ille meus hoc
à me contendebat, ſic meritus, ſic carus, ut oīa mihi poſthabenda ducā, quoties illius mos gerundus
eſt uoluntati. Quod ſi philoſophoꝝ ēt dogmata concedunt, ut in gratiam amicoꝝ nōnunq̃ aliquan-
tulū à recto deflectamus, mihi dandā eſſe ueniā arbitror, q dum tanto amico gratum facere ſtudeo,
prouinciam ſuſcepi pulcherrimā quidem illam, ſed mihi fortaſſe non perinde aptam præcipue cū ui
derem eruditoꝝ neminē hoc negocii capeſſere, non quod impares ſeſe iudicarent, ut eq̄dem opinor,
ſed quod uigilias illas immenſas uiderēt, atq; refugerent, maxime cū intelligerēt gloriæ ꝓuentū labo
ribus minorē futuꝝ. Deinde cū uideremus hanc eſſe opis ſuſcepti naturā, ut ip̄m in ſe nullū haberet
modū, uidelicet neceſſum habuimus modū illius, non ipſius rōne, ſed noſtris occupationibus metiri,
ut tn̄ impenderemus opæ, non q̃tum poſtulabat, ſed q̃tum à noſtris ſtudiis, citra uitiū decidere poſ-
ſe uidebamur. Itaq; paulo feſtinantius abſoluimus partim quod in hoc opere nobis ueluti peregrina-
ri uideremur, partim quo liceret his abſolutis, toto pectore reuerti ad ea, quæ noſtræ ſunt ꝓpria pro-
feſſionis, quæq; ad menſes aliquot intermiſimus, amici uoluntatem magis, q̃ noſtꝝ iudicium ſecuti.
Quanq̃ Horatiano præcepto non ita ualde cōmoueor. Hoc. n. ille præcepit iis, q ad ingenii laudē ſcri
berent. Nos præter utilitatē lectoris nihil ſpectauimus. Præcepit iis, q carmen conſcriberent, in quo,
teſte Plinio, ſumma deſyderatur eloquētia, nos adagioꝝ cōmentaria colligimus. Deniq; nouennem
iſtam curā, quam tamen nec ipſe præſtitit in carmine, fortaſſis præſtiterit aliquis in cēturia. Veꝝ ean
dem in Chiliadibus, tum perq̃ arduum eſſe uideat̄ præſtare, tum requirere paꝝ humanum, cum hoc
ipſum abunde laborioſum ſit, uel ſcribere Chiliadas, ut ne adiungas toties mutandi laborē, qui prio-
re uidetur non paulo difficilior. Quanq̃ equidē arbitror curā, quā requirit Horatius, nō tempoꝝ ſpa-
ciis, ſed intentione metiendā eſſe. Qua quidē de re, uere poſſum affirmare, me ſummis annixū uirib⁹,
ut quod tēpori detractum uideretur, id uigilantia, atq; aſſiduitate ſtudii penſarem. ut ſperē candidos
lectores, nec hanc partem oīno deſyderaturos. Nam ſi ſpacii rationē habeas, præcipitauimus opus,
ſi noctes, dieſq; infatigabili ſtudio deſudatas, maturauimus. Quod ſi non modis oibus noſtra cura re
ſpondet operi, illud certe conſtabit, me q̄cunq; unq̃ de prouerbiis conſcripſere, uel apud Græcos, uel
apud Latinos, loquor de iis, quoꝝ extant cōmentarii, diligentia non mediocri ſpacio præceſſiſſe. Po
ſtremo qm̄ & infinitū eſt opus, & ad cōmunem utilitatē paratum, age quid uetat, quo minus operam
partiti, cōmuni ſtudio perficiamus? Ego meū perſolui penſum, & feſſus lāpada trado. Succedat, q ui-
ces operis excipiat. Ego ſyluam miniſtraui, non oīno ſicut opinor malignā, accedāt qui dolent, q per-
poliant qui uariegent. Ego partem eā abſolui, in qua plurimū fuit laboris, gloriæ minimū, non pige-
at alios adiungere, quod & facillimū erit & ſplendidiſſimū. Mea nihil referet quocūq; noīe legat̄, nō
laborabo, penes quēcunq; ſumma gloriæ futura eſt, modo nos occaſionem dederimus, ut ad ſtudio-
ſos tanta manarit utilitas. Neq; uero uel tantillum offendar, ſiquis noſtra caſtigabit eruditior, locu-
pletabit diligentior, digeret exactior, illuſtrabit eloquentior, expoliet ocioſior, uindicabit felicior,
dum id cum publica ſtudioſorum cōmoditate fiat, quam unam uſqueadeo ſpectauimus in hoc ope-
re, ut noſtri nullā rationem habuerimus. Alioqui poteram & ipſe quod pleriq; faciunt, eiuſmodi labo
rem deligere, qui longe minoribus ſudoribus mihi conſtitiſſet, ideq́; longe maiorē gloriæ fructū attu
liſſet. Quis. n. non iudicaſſet egregiū ac magnificū facinus, ſi totū Demoſthenē, aut Platonē, aut aliū
aliquem huiuſmodi Latinis auribus tradidiſſem. Atqui dictu difficile ſit, quanto minore, tēporis, uigi
liaꝝ, oleiq́; impendio manus hoc conficere licuiſſet, q̃ has, ſicuti uidentur, nugas congerere. Poterā
ex tanto numero duas, aut treis centurias mihi deligere, atq; in his expoliendis, locupletandis, elimā
dis, omneis ingenii neruos intendere, non paulo minore laboꝝ ſemente, multo tamē uberiorē famæ
meſſem mihi paraturus. Veꝝ hoc fuerat meū priuatim, non publicum ſtudioſoꝝ agere negocium.
Atqui ſicut ego quidē arbitror, oportet in reſtituēda literaria re animū Herculanū præſtare, hoc eſt,
nullo tuo incōmodo, à cōmuni utilitate curanda uel deterreri, uel defatigari. Sed his de rebus plus ſa
tis, ac iamdudū uereor, ne quibus Herculani laboris inſtar eſſe uideatur hunc tam prolixum ſermo-
nem, in quē nos Herculani laboris adagiū induxit, perlegere. Quare finem faciā, ſed ſi illud addide-
ro, cū hæc æderentur, me labores omneis Herculeos ſuperaſſe. Siquidē ille ſemper alias inuictus, duo
bus ſimul monſtris par eſſe non potuit. Itaq; fugiens prouerbiū, nobis relinquere maluit, q̃ Martem
experiri ſatius eſſe ducens rideri incolumē q̃ laudari extinctum. Nobis autem eodem tēpore, cū duo
bus monſtris immanibus fuit congrediendū, quoꝝ utrumuis, tātum habebat negocii, ut multos Her
cules requireret. Tantū abeſt, ut unicus homuncio duobus par eſſe poſſit. Nam ſimul typis excude-

runt

bantur adagiorum Chiliades, ſic emendatæ, locupletatæq́;, ut non minoris mihi cõſtiterit inſtauratio, q̃ prior æditio. Et uniuerſæ Diui Hieronymi lucubratiões, è quibus ut maximã, ita difficillimã quoq; partem mihi proprie ſumpſi, nempe libros epiſtolares, haud leuem per Muſas prouinciam, ſi cui tantum uoluminum uel euoluendum modo ſit. Nunc deum immortalẽ, q̃ grauis cum mendarum portentis, quibus illic ſcatebant omnia, mihi fuit lucta. Quanto ſudore reponẽda græca, quæ uir ille paſſim admiſcet, Nã ea plerũq; uel deerant, uel perperam erant addita. Neq; uero mediocribus mihi uigiliis conſtiterunt, qualiacũq; illa ſcholia, quæ cum ſuis argumentis adiecimus, non ſolum ob id, quod in re primũ à nobis tentata non eſſet quem ſequerer, cuius inuentis adiuuarer, Verumetiam quod ut Romulum narrant, non minus magnificum fuiſſe ſuorum facinorum oſtentatorem, q̃ rerum egregiarum geſtorẽ, ita Diuus Hieronymus, ut diuitem quãdam ex omni diſciplinarum & authorum genere conſtructam penum habuit in pectore, ita nemo doctrinæ ſuæ opes in ſcriptis, ambitioſius, ut ita dicam, oſtendat. Adeo ſancta quadam gloria, q̃cquid in uetere, q̃cquid in nouo inſtrumento retruſum, q̃cquid in fabulis, in hiſtoriis, q̃cquid in græcis, q̃cquid in Hebraicis literis exquiſitũ, id obiicit, infulcit, inculcat. Iã in ordine digerendo, qui uarie à diuerſis erat confuſus, etſi nulla eſt ingenii laus, tamen haud parum fuit moleſtiæ. Tanta rerum moles huic homuncioni ſuſtinenda fuit, & quidẽ uni. Niſi quod in uocibus aliquot Hebraicis, quod eas literas leuiter, ac primoribus modo, quod dici ſolet labris deguſtaſſem, Brunonis Amorbachii doctiſſimi pariter ac modeſtiſſimi iuuenis, opera ſumus nonnihil adiuti, Cui uiciſſim reliquam huius operis portionem exequenti, in græcis, ac latinis reſtituendis locis aliquot adfuimus, operã opera penſantes. Vt ne cõmemorem interim, nonnihil fuiſſe negocii, ut quæ Hieronymianis lucubramentis falſo titulo fuerant admixta, partim erudita, partim iuxta indocta & infantia, nõnulla dementiæ quoq; ſpeciem præ ſe ferentia, certis coniecturis, ceu ueſtigiis quibuſdã deprehenderemus, atq; exempta, ſuis redderemus locis. Dein ut in hominis ſanctiſſimi uitam, ab aliis non uaniſſime modo, uerũetiam inſulſiſſime proditam, ex omnibus ipſius monumentis colligeremus. Adde iam, quod huiuſmodi laborum ea ratio eſt, ut fructus & utilitas ad omnes perueniat, moleſtiam nemo ſentiat, niſi unus ille qui ſuſtinet. Neq; enim illud animaduertit lector, qui totos libros inoffenſus decurrit, nobis aliquoties ad unam uoculam dies aliquot reſiſtendum fuiſſe. Nec intelligit, aut ſi intelligit, certe non meminit, quãtis difficultatibus nobis conſtiterit illa, qua legens fruitur facilitas, quantisq́; moleſtiis, ea moleſtia ſit adempta cæteris. Proinde ſoleo & ipſe mihi quarta luna uideri natus, cui, neſcio quo fato contigit in huiuſmodi pluſquã Herculaneos labores incidere.

Effugi malum, inueni bonum. II.

ἔφυγον κακὸν, εὗρον ἄμεινον, id eſt, Euaſi mala, ſum nactus meliora. Hemiſtichiũ prouerbiale, dici ſolitũ, ſiquando fortuna lautior cuipiam contigiſſet. Natũ aiunt à cerimoniis nuptialibus, Nã Athenis mos erat, ut in nuptiis puer quiſpiam induceretur, undiq; ſpineis frondibus, & quernis glandibus opertus, coronatusq́;, cunas geſtans panibus impletas. Dicebat autem hæc, ἔφυγον κακὸν, εὗρον ἄμεινον, Ea uox bene ominabatur ſponſo, ſponſæq́;, tanq̃ ad meliorẽ uſq; fortunã profecturis. Malũ.n. uocabat ſpinas & glandes, panes bonũ, propterea quod ſteriles ſpinæ, iuxta prouerbiũ, quod alio poſuimus loco, οὐ γὰρ ἄκαρπα. Et glãdibus uictitabant agreſtes illi priſci, iuxta illud, ἄλλος βίος, ἄλλη δίαιτα. Reperto frumentorum uſu, glandium eſus faſtidiri cœptus. Demoſthenes in oratione pro Cteſiphonte ſignificat id dici ſolere ab iis, qui initiabantur, cum peractis iniuriis, quibus agitabantur ante myſteria, iam ad honorem initiationis admitterentur. Nam Aeſchini obiicit, quod noctu miniſtrans initiandis, abſterſo luto iuſſit eos dicere, ἔφυγον κακὸν, εὗρον ἄμεινον. Adagium à Zenodoto refertur.

Aegypti nuptiæ. III.

Αἰγύπτου γάμος, id eſt, Aegypti nuptiæ, inauſpicatæ, & infelices dicebant̃. Sũptũ à notiſſima fabula Aegypti, q filios quinquaginta, totidem fratris filiabus maritos dedit. At hi præter unũ omnes à ſponſis iugulati ſunt.

Aedilitatẽ gerit ſine populi ſuffragio. IIII.

Plautus in Sticho, Sine ſuffragio populi, tñ ædilitatẽ hic quidẽ gerit. Vbi quis imperioſior eſt in alieno negocio, aut in ædibus alienis. Nã Plautus ad Paraſitum reſpicit in domo non ſua, mandantẽ & imperantẽ, non aliter ac ſua.

Oetæus genius. V.

Οἰταῖος δαίμων, i. Oetæus genius. Huic aiunt inuiſam fuiſſe ferocitatẽ & arrogantiã, Vnde cũ qs inſolentius quippiam diceret, faceretúe, Oetæum genium adfuturum minitabant̃. Finitimũ illi, ὁ ἐν Τεμέσῃ δαίμων, i. Temeſſeus genius.

E duobus tria uides. VI.

ἐκ δυοῖν τρία βλέπεις, id eſt, E duobus tria uides. Iocus prouerbialis, in eos, q uel ætate, uel ebrietate, uel alio quopiam oculorum uitio cæcutiunt. Huc pertinet illud Maronis, Et ſolem geminũ & duplices ſe oſtendere Thebas. Item illud Iuuenalis, Et geminis conſurgere menſa lucernis. In antiquis

qbuſdam

quibuſdam exemplaribus inuenio ſcriptum hoc pacto, ἐν δυοῖν τρία βλέπεις, id eſt, In duobus tria uides, idq; dici ſolitũ, ubi qs aliud ꝑ alio uidet, fallentibus oculis. Venuſtius fiet, ſi ad animi iudicium deflectatur.

Edentulus ueſcentium dentibus inuidet. VII.

Diuus Hieronymus epiſtolam illam eruditiſſimam, quam ad Magnũ oratorem inſcripſit, huiuſmodi clauſit prouerbio. Cui quæſo, ut ſuadeas, ne ueſcentium dentibus edentulus inuideat, & oculos caprearum talpa contemnat, hoc eſt, ne quod ipſi non contigit aliis inuideat. Sic enim eſt fermè hominum quorũdam ingenium, ut quiſq; laudet, quantum ſe ſperat aſſequi poſſe. Siquid ultra uires ſuas eſſe ſenſerint, id negant diſci oportere. Breuiter paucos inuenias, q quod in ſeſe deſperent, in aliis probent, idq; nõ alia in re magis, q̃ in literarum ſtudiis. Hieronymus uidetur græcam illam reddidiſſe ſententiam, μηδὲ πένης ὢν τοῖς ἔχουσι μὴ φθόνει, id eſt, Ne pauper ipſe iis inuide, qui poſſident.

Iiſdem ueſcentes cepis. VIII.

ταὐτὸν θύμον φαγόντες, id eſt, Qui idem ederũt thymũ. Prouerbiali figura dictum ab Ariſtophane Pluto, Congruit in pauperes ac bonos uiros inter ſeſe amicos, θύμον enim uiliſſimũ herbæ genus, quo tenues & agreſtes, utcũq; uitam ſuſtinent, qdã cepam agreſtẽ eſſe putant. Etiamſi diſſentiũt Plinius & Dioſcorides. Suidas admonet agreſtis ac uilis herbæ genus eſſe, cuius eſu Comicus paupertatem ueſcẽtium uoluerit intelligi. Quemadmodũ Heſiodus ꝑ Maluã & Aſphodelum tenues ſignificauit. Huic affine, quod ſcriptũ eſt apud Iuuenalem. Quis tecũ ſectile porrum Sutor, & elixi ueruecis labra comedit.

Solidos è Clibano boues. IX.

Ariſtophanes in Acarnanibus, παρετίθει δ' ἡμῖν ὅλους ἐκ κριβάνου βοῦς, id eſt, Apponebat aũt nobis totos ex clibano boues. Prouerbialis hyperbole, de lauticiis affatim ſubminiſtratis. Antiquitus enim in delitiis erant cibi in clibano cocti. Primum.n. panis in clibano decoq cœptus, quẽ κριβανίτην, id eſt, clibanariũ uocabãt, eaq; res uſqueadeo uiſa eſt noua, ut etiam ꝓuerbio locũ fecerit, Deinde carnes & piſces eodẽ modo coq cœperũt. Vnde & Thũni & id genus alia, in clibano cocta, xeniorũ uice miſſitabanť amicis.

Drachmæ grando. X.

δραχμὴ χαλαζῶσα, id eſt, Drachma grandinans. De lucro, quod tanq̃ cælitus emiſſum obtigit. Nam olim Theatrale præmium erat Drachma, quæ ueluti grandinis in morem in populum ſpargebatur, Vnde ſiquando grando accidiſſet, per iocum aiebant, δραχμὴ χαλαζῶσα, Author Zenodotus.

Duodecim artium. XI.

δωδεκαμήχανον, id eſt, Duodecim artiũ appellabãt callidum, uerſutũ, uerſipellem, uafrum, ac uariis inſtructum dolis. Narrant ſcortum quoddam fuiſſe nomine Cyrenen, cui cognomẽtum inditum δωδεκαμηχάνου, propterea quod in peragẽda Venere duodecim figuris uſa fuiſſe dicatur. Imitatum eſt autem ex Hypſipyle euripidis Tragœdia, in qua δωδεκαμήχανον ἄστρον ſcripſit, citante Suida.

Duplices uiros. XII.

διπλοῦς ἄνδρας, id eſt, Duplices uiros prouerbiali ioco uocabant, qui eſſent lubrica & in ſyncera fide, quos nũc uulgo bilingues appellant. Dictũ eſt aũt per alluſionẽ, quod pleraq; uirorũ nomina diſſyllaba ſint. Præſertim ſeruorũ, quorũ genus uafrũ & fraudulẽtũ habeť. Vnde ſenſus ambiguus eſt, poteſt enim accipi uel de eo, qui duabus ſederit ſellis, uel cui nomen ſit diſſyllabum. Zenodotus huiuſmodi citat Epigrãma, μισῶ τὸν ἄνδρα τὸν διπλοῦν πεφυκότα, Χρηστὸν λόγοισι, πολέμιον δὲ τοῖς τρόποις, id eſt, Equidem uirum odi duplicẽ, ſermonibus Probis amicũ, cæterũ hoſtem moribus. Eſt aliquoties & apud Homerum Odyſſeæ. Σ. οἵ τ' εὖ μὲν βάζουσι, κακῶς δ' ὄπιθεν φρονέουσιν, id eſt, Qui bene cum dicant retro mala mẽte uolutant. Rurſum Odyſſeæ. Ρ. ἐσθλ' ἀγορεύοντες, κακὰ δὲ φρεσὶ βυσσοδόμευον, id eſt, Qui bene cũ loquerenť, atrocia mẽte premebãt. Iterũ eiuſdem operis. Σ. θέλγε δὲ θυμὸν, μειλιχίοις ἐπέεσσι, νόος δέ οἱ ἄλλα μενοίνα, id eſt, Pectora blandis Lenibat dictis, at mẽs diuerſa parabat.

Domi manere oportet belle fortunatum. XIII.

οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα, id eſt, Domi manẽdum eſt, cuncta cui ſint proſpera. Cui ſuppetit copia facultatum, is ſi uelit felicem agere uitam, domi uiuat. Nuſquã enim uiuitur cõmodius, nuſq̃ liberius. Qui eget, peregrinando rem quærat, ac fortunæ experiať aleã. Poteſt in hũc quoq; detorqueri ſenſum. Qui ſibi bene cõſcius eſt, ne captat ex alienis laudibus gloriã, ſed ſit ſuarũ uirtutum conſcientia contentus.

Per haſtæ cuſpidem currere. XIIII.

δι' ὀξείας δραμεῖν, id eſt, Per acutam currere dicebantur, qui in re magnopere periculoſa uerſarentur, ὀξεῖαν enim haſtam, ſiue haſtæ cuſpidem uocant. Tranſlatum uidetur uel à circulatoribus, qui per ſummas haſtarum & gladiorum cuſpides ingrediuntur, Vel à militari conſuetudine, qua fieri ſolet, ut qui mortem commeritus uideretur, is nudus per medias copiarum haſtas, hinc atq; hinc intutas, ire cogeretur.

Alia Menecles, alia porcellus loquitur. XV.

ἄλλα λέγει μενεκλῆς, ἄλλα δ᾽ ὁ χοιρίδιον, id eſt, Alia dicit Menecles, alia porcellus. Vbi quis multũ uerboꝝ effutit, quæ nihil ad rem ptineant. Mihi ſubeſſe ꝓuerbium uidet̃, tametſi nõdum ſatis liquet unde natũ ſit. Alludit ad illud Lucillius in Epigrámate, quod qm̃ eſt argutũ & elegans, nõ pigebit ſubſcribere, Χοιρίδιον καὶ βοῦν ἀπολώλεκα καὶ μίαν αἶγα, ὧν χάριν εἴληφας μισθάριον μενεκλῆς, οὔτε δέ μοι κοινόν τι πρὸς ὀθρυάδην γεγένηται, οὔτ᾽ ἀπαιτῶ κλέπτας τοὺς ἀπὸ θερμοπυλῶν. ἀλλὰ πρὸς εὐτυχίδην ἔχομεν κρίσιν, ὥστε τί ποιῶ, ἐνθάδε μοι ξέρξης, καὶ λακεδαιμόνιοι; πλὴν κἀμοῦ μνήσθητι νόμου χάριν, ἢ μέγα κράξω ἄλλα λέγει μενεκλῆς, ἄλλα τὸ χοιρίδιον, id eſt, Sucula, bos, & capra mihi piere Menecles, Ac merces hoꝝ noĩe, penſa tibi eſt, Nec mihi cũ Othryade quicq̃ eſt'ue fuit'ue negoci, Nec fures ullos, huc cito Thermopylis, Sed contra Eutychidem nobis lis, proinde quid hic mi, Aut Xerſes facit, aut quid Lacedæmonii? Ob pactum & de me loquere, aut clamaũe ro clare, Multo aliud dicit ſus, aliud Menecles. Cum huius epigrámatis argumẽto cõuenit & illud, quod eſt apud Martialem libro.vi. Non de ui, neq; cæde, nec ueneno, Sed lis eſt mihi de tribus capellis. Vicini queror has abeſſe furto Hoc iudex ſibi poſtulat probari Tu Cánas, Mithridaticũq; bellũ, Et periuria Punici furoris, Et Syllas, Marioſq; Mutioſq;, Magna uoce ſonas, manuq; tota, Iã dic Poſthume de tribus capellis. Vtrũq; igit̃ in eum recte dicet̃, qui ἐξωτικὰ καὶ ἀπροσδιόνυσα, hoc eſt, extra cauſam quæ ſunt & ad rem nihil attinent, dicũt. Aliud ſus, aliud loqtur Menecles, & dic de tribus capellis.

Haud annuncias bellum. XVI.

οὐ πόλεμον ἀγγέλλεις, id eſt, Non annũcias bellũ. Dici ſolitum, ubi qs rem oppido lætã annũciat, quod bellum res ſit omniũ calamitoſiſſima, & tamen ad huius rumorem, hodie pleriq; mortales hilareſcunt, nimiꝝ ſceleratiſſimum illud Caꝝ genus, q malis humani generis aluntur. Iulianus in ep̃la ad Baſilium, ἡ μὲν παροιμία φησὶν, οὐ πόλεμον ἀγγέλλεις, ἐγὼ δὲ προσθείην ἐκ τῆς κωμῳδίας, ὦ χρυσὸν ἀγγείλας ἐπῶν, id eſt, Prouerbio dicunt, haud bellum annuncias. Ego uero illud addiderim, ex Comœdia, O aureorum nuncius uerborum. Conduplicauit prouerbium Iulianus quandoquidem & hoc prouerbiale, χρυσὸν ἀγγείλας ἐπῶν. Sumptũ eſt autem ex Ariſtophanis Pluto, Verba ſunt ſenum chorum explentium ad Carionem, qui Pluti nunciarat aduentum.

Machinas poſt bellum adferre. XVII.

τὰς μηχανὰς μετὰ τὸν πόλεμον κομίζειν, i. Machinas poſt bellum adferre dicebant̃, q pacto negocio, ſero adhiberẽt apparatũ. Brutus in ep̃la quadã ad Lycios, αἱ μηχαναὶ ὑμῶν μετὰ τὸν πόλεμον, ὡς ἡ παροιμία, ἐκομίσθησαν, i. Veſtræ machinæ poſt bellũ, uti ꝓuerbio dicit̃, adductæ ſunt. Alludit ad illud Platonis, quod alio reddidimus loco, οὕτως χρὴ τοῦ πολέμου μεταλαγχάνειν, i. Ad iſtũ modũ, oportet ad bellũ accedere. De Melotide dicet̃ ſuo loco, quẽ aiũt ad Troiã ueniſſe, quo Priamo ferret ſuppetias, ciuitate iam capta.

Leuiſſima res oratio. XVIII.

κουφότατον πρᾶγμα λόγος, id eſt, Leuiſſima res, oratio. Syneſius in epiſtola quadam ad Theophilũ, προπετὴς ἄνθρωπος γλῶτταν ἐνέτυχεν ἀνδρὶ προπετεστέρῳ τὴν χεῖρα, καὶ τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον κουφοτάτου πράγματος, βαρυτάτην τιμωρίαν ἐξέτισε, id eſt, Homo præcipiti lingua cũ incidiſſet, in uiꝝ manu magis præcipiti, iuxta id, quod dici ſolet, rei leuiſſimæ nempe ſermõis, grauiſſimas pœnas dedit. Apud Homeꝝ paſſim obuium eſt illud, ἔπεα πτερόεντα προσηύδα, id eſt, Verba alata cognominat, quod facile euolent, at reuolare neſciãt. Proinde Horatius. Et ſemel emiſſum uolat irreuocabile uerbum.

Non oĩa eueniunt, quæ in animo ſtatueris. XIX.

Homerus Iliados. Σ. ἀλλ᾽ οὐ ζεὺς ἄνδρεσσι νοήματα πάντα τελευτᾷ, id eſt, Iuppiter haud qcquid animo conceperis, illud Perficit extemplo. Hoc eqdem carmen inter adagia adſcribendum exiſtimaui, propterea, quod eadem ſentẽtia etiam hodie uulgo dicitur. Et Pindarus in Olympiis, πολλὰ δ᾽ ἀνθρώποις παρὰ γνώμαν ἔπεσον, id eſt, Multa mortalibus præter animi ſententiam eueniunt, quod ipſum citauimus & alibi. Recte utemur quoties ſignificabimus, nõ euenire ꝓtinus, qcqd ſpe, uotiſq; conceperimus.

Murem oſtendit pro Leone. XX.

μῦν ἀντὶ λέοντος ἀπέδειξε, id eſt, Murem pro leone oſtendit, prouerbiali ſchemate dictum pro eo, quod eſt, ingentia pollicitus, & fortia, longe diuerſa exhibuit. Syneſius in epiſtola quadam ad Anaſtaſium, ἐγκραγὼν γοῦν αὐτῷ δίς που καὶ τρὶς καὶ τοῖς ἐξ ἁμάξης λοιδορησάμενος, καὶ πάντα ἐπαντλήσας ἅπερ ἂν εἰρῆσθαι καὶ παρ᾽ ἐμοῦ, πάντως ἂν ἐτιμησάμην, ἀπέδειξε τὸ κάθαρμα μῦν ἀντὶ λέοντος, i. Cum inclamaſſet in illum bis, aut ter, ac de plauſtro, quod aiunt conuiciis inſectatus, nihilq; non in eum eſſet uociferatus, cuiuſmodi uel à meipſo dicta fuiſſe, maximi fecerim, deinde murem pro leone exhibuit ſcelus. Sumptum apparet à beſtiariis, qui ridiculi gratia, multa polliciti, qua leonem immanem, & inſolitæ magnitudinis emiſſuri, mox murem emittunt in caueam.

Pugnis

Pugnis & calcibus. XXI.

πὺξ καὶ λὰξ, id eſt, Pugnis & calcibus, prouerbiali figura dictũ repit, ꝓ eo, quod eſt oĩ cõtumeliæ gñe, totisq́; uiribus. Syneſius in epl'a quadam ad fratrem, οὐδὲ πὺξ ἀντιπαίειν οὐδὲ λὰξ ἐναλεῖσθαι τῶν ἐπιεικεστέρων τινὶ, id eſt, Neq; pugnos impinget, neq; calcibus impetet quẽpiam meliorẽ. Ariſtophanes in Pace, παίειν ὀρύττειν, πὺξ ὁμοῦ καὶ τῷ πέει, id eſt, Ferire, fodere, pugno itẽq; & mẽtula. Quo loco interpres admonet prouerbii, πὺξ ὁμοῦ καὶ τῷ σκέλει, id eſt Pugno ſimul & tibia. Nã Comicus riſus cauſa, ꝓ tibia mẽtulam mutauit. Inimicus & inuidus uicinoꝝ oculus. XXII.

Halcypus in epiſtola quadã ad Encymonẽ, δυσμενὴς καὶ βάσκανος ὁ τῶν γειτόνων ὀφθαλμός φησιν ἡ παροιμία, id eſt, Inimicus & inuidus uicinorum oculus, ut dictum eſt prouerbio, Vicinus inuidet uicino, iuxta Heſiodiam ſententiam. Nec inuidemus iis, à quibus longo abſumus interuallo, ſed quod propemodum ſperamus aſſequi. Vnde Flaccus, Inuidia quia maior, & iam dente minus mordeor inuido. Totum ſubuertere. XXIII.

ὅλον ἀνατρέπειν, id eſt, Totum euertere, dicitur, qui funditus perdit quempiam, & uelut ab ipſis radicibus, funditusq́;. Acinetus in epiſtola quapiam ad Phobianam, οὕτως ὅλον με σὺ τὴν κατὰ τὴν παροιμίαν ἀνατρέψασα δουλεύειν ἠνάγκασας, id eſt, Ita tu me totum, quod aiunt, ſubuerſum eò redegiſti, ut mihi ſit ſeruiendum. Ductum ab ædificiis, quæ ſubuertuntur à fundamentis.

Bona terræ. XXIIII.

τὰ τῆς γῆς ἀγαθὰ, id eſt, Terræ bona. De bonis immenſis & oĩgenis, quaſi dicas, qcq̃d terra ꝓgignit, oĩum reꝝ parens. Menãder in epiſtola ad Glyceram, βασιλικῶς ὑπισχνούμενος τὸ δὴ λεγόμενον τοῦτο τὰ τῆς γῆς ἀγαθὰ, id eſt, Regaliter pollicens, iuxta illud quod uulgo dicitur, terræ bona. Finitimum illi, Montes auri pollicens. Palumbem pro columba. XXV.

φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς, id eſt, Palumbẽ pro colũba, ſubaudi uerbum ad ſentẽtiam accõmodatũ. In epl'a Mormiæ neſcio cuius ad Chremetẽ, αὐλητρίδα δὲ λυσάμενος ἧς ἐτύγχανεν ἐρῶν, νύμφης στολὴν αὐτῇ περιβαλὼν ἐπεισήγαγέ μοι, φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς φασὶν, ἑταίραν ἀντὶ νύμφης, i. Redemptã tibicinam, quam forte amabat, ſponſæq́; ſtola amictam mihi induxit, colũbæ loco palumbẽ, ut aiũt, meretricem pro ſponſa. Conueniet, ubi quod deterius eſt, & adulterinum, pro eo, quod eſt præſtantius, ac legitimum ſupponitur. Cilix haud facile uerum dicit. XXVI.

Κίλιξ οὐ ῥᾳδίως ἀληθεύει, id eſt, Cilix haud facile uerum dicit. Dionyſius in epiſtola ad Rufum Scholaſticum, λόγος ἐστὶ παλαιὸς, μὴ ῥᾳδίως ἀληθεύειν τοὺς Κίλικας, id eſt, Vetus uerbum eſt, Cilices haud facile uerum dicere, Quanq̃ ἀληθεύειν aliquoties eſt re præſtare, quod dixeris. Quadrabit in hominem auidum lucri, & ob id ſæpenumero dicentem, non quæ uera ſint, ſed quæ utilia. Natũ adagium à moribus eius gentis, quo nomine nunc uulgo notant Traiectinos.

Culicem elephanti conferre. XXVII.

κώνωπα ἐλέφαντι παραβάλλειν, id eſt, Culicem elephanti conferre dicuntur, qui minima maximis cõparant. Libanius ad Caſilũ, ἐγὼ δὲ εἰμὶ τοιοῦτον, οἷον κώνωψ ἐλέφαντι παραβαλλόμενος, i. Ego uero pinde ſum, quaſi culex cũ elephante collatus. Huius generis eſt & Virgilianũ illud, Sic canibus catulos ſimiles ſic matribus hœdos Noram, ſic paruis cõponere magna ſolebam. Et, ſi parua licet componere magnis. Dum clauum rectum teneam. XXVIII.

Dum clauum rectum teneam, id eſt, dum meo fungar officio. Significat autem non imputãdum euentum parum proſperum artifici, modo is præſtiterit quod artis eſt. Quintilianus libro ſecũdo inſtitutionum prouerbiale fuiſſe demonſtrat. Nam & gubernator inquiens, uult ſalua naue in portum peruenire, ſi tamen tempeſtate fuerit abreptus, nõ ideo minus erit gubernator, dicetq́; notum illud, dum clauum rectum teneam. Videtur hemiſtichium è poeta quopiam ſumptum.

Incus maxima, non metuit ſtrepitus. XXIX.

ἄκμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς ψόφους, i. Nihil tumultus metuit incus maxima. Excelſus aĩus nõ cõmouet minis, aut fortunæ ſæuiẽtis ꝓcellis. Trãſlatũ ab incudibus fabroꝝ ærarioꝝ, quæ tametſi hinc atq; hinc tũdant crebris malleoꝝ ictibus, tñ haudquaq̃ loco cõmouet. Virgilius hmõi cõſtantem aĩum querno robori ſiſem facit. Idẽ de aĩo inexorabili, Quã ſi dura ſilex aut ſtet Marpheſia cautes. Extat apud Græcos diſtichon integrũ hmõi, ἄκμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς ψόφους καὶ τοὺς ἐχέφρων πᾶσαν ἕλκουσαν βίαν. i. Strepitũ, ac tumultũ maxima incus haud timet. Conſtans nec animus q̃libet uiolentiam. Veneri ſuem immolauit. XXX.

Ἀφροδίτῃ ὗν τέθυκεν, i. Veneri ſuem immolauit. Dici ſolitũ, ubi qs munus offert minime gratũ, Inuiſus.n. Veneri ſus, pp Adonidẽ illius Amaſiũ apri dẽte pemptũ. Aut contra, cũ quis alium in gratiam alterius lædit. Quemadmodũ caper macta tur Libero non quia gratus, ſed quia nocuit.

Non licet bis in bello peccare. XXXI.

Ἁμαρτεῖν οὐκ ἔνεστι δὶς ἐν πολέμῳ. i. In bello bis errare nō licet, in rebus piculoſis, nō tutū eſt labi. Nā ſi ſemel erret, actū eſt de capite, nec eſt ſecūdo errori locus. Vel quod in bello, ꝗa cuncta tumultu pagant, nō det ſpaciū reuocādi, reſtituēdiq́;, ſiqd pperá ſit inſtitutū. Vnde Homerus, cū alibi, tū Iliados Γ. ὀλίγη δέ τ' ἀνάπνευσις πολέμοιο. i. At uero exigua eſt interſpiratio belli. Proinde in his rebus, in qbus, ſi ſemel erratū fuerit, nō eſt quod in poſteꝝ ſarcias, cautim ac circūſpecte agendū, admonēte uel Mimo illo nō infeſtiuo. Deliberandū eſt diu qcqd ſtatuēdū eſt ſemel, puta de ſacerdotio, de matrimonio, deq́; id genus aliis, quæ ſi temere fuerint inſtituta, nō eſt quo priores cogitationes poſterioribus, ut aiunt, melioribus emēdes. Panidis ſuffragium. XXXII.

Πανίδου ψῆφος, id eſt, Panidis ſuffragium. In eos torquebat, q ſtulte atq; inerudite iudicarēt. Aiūt Panidē hunc Chalcidis regē fuiſſe, q Heſiodū Homero prætulerit, pinde quaſi dicas Midæ ſuffragium, quod is quoq; Panis agreſtem cantionē ante poſuerit Apollinis muſicæ. In genere conueniet in iudicia uulgi cui ferè ſemp peſſima pro optimis placuerunt. Huius ſuffragiis Menādrum aliquoties ſuperauit Philemon. Euripides cum quinq; & ſeptuaginta Tragœdias ſcripſerit, in ſolis quinq; uicit. Nec aliud eſt hodie quoq; populi de ſacris concionatoribus iudicium, ꝗ quod Plinius ætate ſua de recitatoribus fuiſſe ſcribit, Siquādo tranſibis, inqt, per baſilicā, & uoles ſcire, quomodo quiſq; dicat, nihil eſt, quod tribunal aſcendas, nihil quod præbeas aurē, facilis diuinatio, ſcito eū peſſime dicere, qui laudabit maxime. Quapropter Socrates in Critone Platonis, illud in primis uult eſſe ſapiēti fixum, decretumq́;, ne qd opinione uulgi cōmoueatur, imo ſuſpectum habeat, quicquid ſenſerit uulgo uehementer arridere. Patacione calumnioſior. XXXIII.

Παταικίωνος συκοφαντικώτερος, id eſt, Patacione calumnioſior. Ab euentu natum. Nam Patacion quiſpiam infamis calumniator, cui cum mos eſſet bonis uiris calumnias ſtruere, atq; hoc tam fœdo quæſtu parare rem, tandem deprehenſus, coniunctusq́; pœnas dedit capite.

Omni pede ſtandum. XXXIIII.

Ὅλῳ ποδί, id eſt, Omni pede. Pro eo, quod eſt ſumma ui, ſummoq́; niſu. Refertur à Suida. Quintilianus inſtitutionum oratoriaꝝ libro. xii. Itaq; in his actionibus, omni (ut agricolæ dicūt) pede, ſtandum eſt. Videri poterat traductum ab iis, qui in acie conſtanter parteis ſuas tuentur, neq; locum deſerunt, aut à palæſtritis, quorum artis eſt, ſcite pedem figere, niſi Quintilianus ab agricolis profectum eſſe teſtaretur. Callum ducere. XXXV.

Prouerbiales metaphoræ ſunt, callū ducere, & occalleſcere, ſiqdē ad aīum detorqueant. Quītilianus libro. xii. Et ingenio adhuc alendo callū inducere. Sæpicule legimus apud M. Tulliū, occalluiſſe aures. Cum aſſuetudo ſenſum mali adimit. Extra organum. XXXVI.

Quintilianus libro. xi. Et his diuerſa uox, & penè extra organum, cui Græci nomen amaritudinis dederunt, ſupra modum ac penè naturam uocis humanæ acerba. Extra organū dicetur, quod immodicum eſt, & extra uulgarē menſuram. Veluti ſiquis leges Platonis huius ætatis ciuibus proponeret. Ductum eſt ab organo muſico, quod intra uigeſimam uocem conſiſtit. Conueniet item in uehementer clamoſum. Demulcere caput. XXXVII.

Demulcere caput, allegoria, puerbii uice recepta, p blandiri, ſumpta ab adulātium geſtu, Quanꝗ hunc inter moras cōmemorat Fabius lib. xi. In hac inquit, cūctatione ſunt quædam non indecentes (ut appellant Scenici) moræ, caput mulcere, manū intueri, infringere articulos. Pamphilus in Ecyra negat ſe ſibi temperare poſſe, quin Parmenoni caput demulceat. Eſt ſubinde & apud Plautū. Diuus Hieronymus ad Auguſtinum. Prætermitto ſalutariōis officia, quibus meum demulces caput. In eandem ſenſum uſurpauit Lucilius ſcabere caput apud Nonium, hic ubi me uidet ſubblanditur, palpat, caput ſcabit. Toto organo. XXXVIII.

Quintilianus libro. xi. Eſt. n. quædā ad auditū accōmodata, nō magnitudine, ſed pprietate ad hoc uelut tractabilis, utiq; hēns omneis in ſe, q deſyderant, ſonos, intētionesq́; & toto, ut aiunt, organo inſtructa. Hactenus ille. Proinde toto organo inſtructa recte dixeris, quæ numeris oībus cōſtant, & undiq; quadrāt. Sumptū & hoc à muſicoꝝ inſtrīs. Vltra linum. XXXIX.

Ὑπὲρ τὸ λίνον, id eſt Vltra linum. Lucianus in Ioue redarguto, οὐδὲν γὰρ οὕτω γένοιτ' ἂν ἔξω τῶν νόμων τῶν μοιρῶν οὐδὲ ὑπὲρ τὸ λίνον, id eſt, Neq; enim quicꝗ ita fieri poterit, præter Parcaꝝ legem, & ultra linū. Vltra linū dixit pro eo, quod eſt extra decretum fatale. Alluſum eſt autem ad fila trium Parcarum. Confine illi, quod alias retulimus, ὑπὲρ τὸν ἄτρακτον, id eſt, Vltra fuſum.

Omnia ſecunda ſaltat ſenex. XL.

Omnia ſecunda ſaltat ſenex. Iocus prouerbialis, quo conueniet uti, quoties res prius in periculum adducta,

adducta, præter expectationẽ feliciter exierit. Seruius enarrans illũ Maronis uerſiculũ ex tertio Aeneidos libro. Luſtramurq́; Ioui, uotisq́; incendimus aras, adagiũ refert, explicatq́; his uerbis. Sciendum ſanè moris fuiſſe, ut piaculo cõmiſſo ludi celebrarentur. Nam cũ iracundia matris Deũ Romani laborarent, & eá nec ſacrificiis, nec ludis placare poſſent, quidá ſenex ſtatis ludis Circenſibus, ſaltauit, quæ ſola fuit cauſa placationis. Vnde & natũ prouerbiũ, Omnia ſecũda, ſaltat ſenex. Idẽ Seruius explicans locũ eiuſdẽ poetæ, in Eneidos octauo, Vt celſas uidere rateis, atq; inter opacũ Allabi nem*, & tacitis incũbere remis. Terrentur uiſu ſubito, cunctiq́; relictis Cõſurgunt menſis, audax quos rũpere Pallas, Sacra uetat. Cum aliqñ, inquit, Romæ ludi Circenſes Apollini celebrarent, & Hannibal nunciatus eſſet, circa portá Collinã ingruere, oẽs raptis armis concurrũt. Reuerſi poſtea cũ piaculũ formidarent, inuenerunt ſaltantẽ in circo ſenẽ quendam, q cum interrogatus, dixiſſet ſe nõ interrupiſſe ſaltationẽ, ductũ eſt hoc ꝓuerbiũ, Salua res, ſaltãte ſene. Verrius apud Feſtũ Pompeiũ huiuſmodi fabulá adfert, C. Sulpitio, & C. Fuluio conſulibus, M. Calphurnio Piſone ꝑtore urbis, faciente ludos, ſubito nunciato hoſtiũ aduentu, è foro ad arma concurſum eſt. Sed poſtq̃ uictores rediſſent in theatrũ ne ludi intermiſſi religionẽ adferrent, & inſtaurari oportere dicerent, inuentũ eſt ibi C. Pomponiũ libertinũ, hominẽ grandem natu, ad tibicinẽ ſaltaſſe. Itaq; gaudio non interruptæ religionis æditá uocẽ, nũc quoq; celebrari. Sunt qui C. Volumniũ arbitrentˀ appellatũ fuiſſe, q ad tibicinem ſaltarit. Meminit huius & T. Liuius alicubi, ni me fallit memoria. Huic finitimũ eſt illud, quod alio diximus loco, γλαῦξ ἵπτατ', id eſt, Noctua uolauit. Ariſtophanes in Veſpis γλαῦξ γὰρ ἡμῶν πρὶν μάχεσθαι τὸν στρατὸν διέπτατο, id eſt, Noſtra enim ante præliũ ulula peruolauit agmina. Significat uictoriam, non uirtute militum, ſed Mineruæ dexteritate contigiſſe.

Gladium dediſti, qui ſe occideret. XLI.

Adagii formá habet, quod ſcripſit Plautus, Gladiũ dediſti, q ſe occideret, id eſt, miniſtraſti materiá & adiumentũ, ad pernicië. Veluti ſiquis amanti adoleſcẽti pecuniá det in manũ, Aut iuueni temerario mandet magiſtratum, Aut mulieri permittat, quo lubeat eundi licentiam.

Alienum arare fundum. XLII.

ἀλλοτρίαν ἄρουραν ἀροῦν, i. Alienũ aruũ arare. Prouerbiali metaphora dictũ eſt, ꝓ eo, quod eſt, alienũ agere negociũ, aut cũ alienis uxoribus habere rẽ. Theognis in ſententiis, ἐχθαίρω δὲ γυναῖκα περίδρομον ἄνδρα τε μάργον ὃς τὴν ἀλλοτρίην βούλετ' ἄρουραν ἀροῦν, i. Eſt inuiſa mihi mulier uaga, inerſq́; maritus, Alterius fundũ quiſquis arare cupit. Plautus item de marito adultero, Fundum alienũ arat, ſuum incultum deſerit.

Fluuius, quæ procul abſunt, irrigat. XLIII.

ποταμὸς τὰ πόρρω ποτίζων, τὰ δ' ἔγγιον καταλείπει, id eſt, Fluuis quæ longe diſſita ſunt, irrigat, quæ proxima ſunt præterit. De his dici conueniet, qui bene merentur de externis, & nihil ad ſe pertinentibus, ſuos negligunt. Refert Diogenianus. apparet inde ductum, quod ubi fluuius oritur, minor eſſe ſolet, minusq́; argillæ ſecum trahens, & quo lõgius receſſit à fonte, hoc eſt copioſior, uberiorq́;.

Magno flumini riuulum inducis. XLIIII.

ποταμῷ μεγάλῳ ὀχετὸν ἐπάγεις, id eſt, Magno flumini canalem inducis, id eſt, maximis rebus puſillũ et inutile momẽtum addis. Commemoratur à Suida. Finitimum eſt illis, Syluæ addere ligna, mari aquam, Soli lucernam.

Ne patris quidem nomen dicere poſſit. XLV.

Syneſius in Epiſtola quapiá aduerſus Andronicũ, ἄνθρωπος οὐκ ἔχων εἰπεῖν ὄνομα τὸ πάππου, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πατρὸς φασί, i. Homo, q aui nomen dicere nõ poſſit, imo ne patris qdem, ut aiunt. Quadrat in uehemẽter obſcuros & ſpurios, incertoq́; patre natos. Quod genus eſt & illud Iuuẽalis, Quorũ nemo queat patriá monſtrare parentis. Vñ Plutarchus exiſtimat Spurios dictos nothos, quod duabus his literis ꝑnotari ſoleant. S. P. iiſq; ſignificari, ſine patre.

Ne ſi bos quidem uocem ædat. XLVI.

Alciphron in epiſtola Glyceræ ad Menádrũ, ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐδενὶ τρόπῳ μὰ τοὺς θεὰς, οὐδ' εἰ βοῦς μοι, τὸ λεγόμενον, φθέγξαιτο πεισθείην ἄν, id eſt, Hoc aũt nullo pacto crediderim, ne ſi bos quidẽ fuerit elocuta. Hinc dictũ eſt, quod in Annalibus frequenter cõmemoratˀ bos humaná uocẽ reddidiſſe. Memini legere, ni fallor apud Platonẽ nõ diſſimili figura dictũ, etiamſi quercus eloqueretur. Nam olim è quercubus Dodonæis reddebantur oracula.

Aegæum nauigat. XLVII.

τὸν αἰγαῖον πλεῖ, i. Aegæũ nauigat. Aelianus in epiſtola quapiá, γεωργίαν καὶ γεωργεῖν ἀπολιπὼν ὁ γείτων Λάχης ἐπέβη νεὼς καὶ πλεῖ τὸν αἰγαῖόν φασι, καὶ ἀλλὰ πελάγη μετρεῖ, καὶ ἐπικυματίζει καὶ λάρου βίον ζῇ, καὶ ἀνέμοις μάχεται διαφόροις, i. Vicinus Laches relicta agricultura, & agricolationis uſu, nauẽ cõſcendit, atq; Aegæũ, ut aiũt nauigat, reliquaq́; metitˀ maria, & in fluctibus agẽs, lari uitá uiuit, cumq́; uariis uentis dimicat. Perſius itẽ in quinta Satyra, Ocyus ad nauẽ nihil obſtat, qn trabe uaſta Aegæum rapias. Quadrabit igitur in hominem ob lucri ſtudium, nihil omnino periculi recuſantem.

Liberi poetæ & pictores. XLVIII.

Lucianus in Dialogo quem inſcripſit, ὑπὲρ τῶν εἰκόνων. καίτοι παλαιὸς οὗτος ὁ λόγος, ἀνευθύνους εἶναι ποιητὰς καὶ γραφέας, id eſt, Atqui uetus hoc dictum eſt, liberos eſſe poetas, ac pictores. Idem in Demoſthenis Encomio, τὸ μὲν δὴ ποιητικὸν φῦλον, ἐλεύθερον, id eſt, Atqui poeticum genus liberum. Sentit autem libere eſſe poetis & pictoribus impune, quicquid uelint fingere. Ad quod alluſit Horatius cum ait, Pictoribus atq; poetis Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas. Eſt autem plurimum cognationis inter poeticen & picturã. Hinc eſt quod Simonides authore Plutarcho, τὴν μὲν ζωγραφίαν ποίησιν σιωπῶσαν προσαγορεύει, τὴν δὲ ποίησιν ζωγραφίαν λαλοῦσαν, id eſt, Picturã tacitam poeſim appellauit, Poeſim autem loquentẽ picturam. Proinde Horatius, Vt pictura poeſis erit. Torqueri poteſt in eos, qui pertinaci & obſtinato ſunt ingenio, quosq; neceſſe ſit ſuis moribus relinquere. Aut in mulieres quibus nihil non permittitur, aut principes, quibus omnia laudi dantur.

Per Traſennam inſpicere. XLIX.

Per Tranſennam aſpicere. Prouerbiali nimirum figura dictum eſt, pro eo, quod eſt, non propius, neq; ſingillatim, ſed procul & ſummatim inſpicere. Trãſlatum à negociatoribus, qui mercibus cancellos obiiciunt, quidam etiam uitrum pellucidum opponunt, ut prætereuntibus procul modo contemplari liceat. Nec explicant eas, niſi licitatori idoneo. M. Tullius de Ooratore libro primo. Si in aliquam domum plenam ornamentorum, uel in uillã ueniſſes, ſi ea ſepoſita, ut dicis, eſſent, tuq; ualde ſpectandi cupidus eſſes, non dubitares rogare dominum, ut proferri iuberet, præſertim ſi eſſet familiaris, ſimiliter nunc petas à Craſſo, ut eã copiã ornamentorum ſuorum, quã conſtructam uno in loco, quaſi per Tranſennam prætereuntes ſtrictim aſpeximus, proferat, & ſuo quicq; in loco collocet.

Ne de lite pronuncies. L.

M. Tullius libro Epiſtolarum ad Atticũ ſeptimo, Obſecro μήτε δίκην, præſertim in te, à quo nihil unq̃ uidi temere fieri. Notauit Cicero carmen prouerbiale quod citat cũ ab aliis multis, tũ à Luciano libello de calumnia, μήτε δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς, i. Ne iudex fueris, partes ni audieris ambas. Nonnulli tribuũt Heſiodo ſed falſo. Vñ Tullius ψευδησιόδειον appellat, cũ ſit Phocylidis. Admonet aũt non temere pronunciandũ de quopiã, niſi re ultro, citroq; diligenter cognita. Citatur & apud Ariſtophanẽ in Veſpis, ἦ που σοφὸς ἦν ὅστις ἔφασκε, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς, οὐκ ἂν δικάσαις i. Sapiens fuit is, quiſquis dixit. Prius ac partẽ audieris utrãq; ne iudicẽ agas. Eandẽ ſniam ſic extulit Euripides in Heraclidis, τίς ἂν δίκην κρίνειεν, ἢ γνοίη λόγον πρὶν ἂν παρ᾽ ἀμφοῖν μῦθον ἐκμάθῃ σαφῶς; id eſt, De lite qui nã iudices, aut q queas Pernoſſe rẽ, prius atq; partẽ audieris Vtrãq;? Fertur inter Græcanicas ſententias & hic ſenarius, ἀνεξέταστον μὴ κόλαζε μηδένα, id eſt, Ne quẽpiam punito, rem ni expenderis.

Duobus pariter euntibus. LI.

M. Tullius Epiſtolarum ad Atticum lib. viii. Vnà fuiſſemus, conſiliũ certe non defuiſſet, σύν τε δύ᾽ ἐρχομένω. Idẽ epiſtolarum familiarium lib, ix. ad M. Varronẽ, Volebã propè alicubi eſſes. Si qd bonæ ſalutis, σύν τε δύ᾽ ἐρχομένω. Locus eſt apud Homerum Iliados. κ. Vbi Diomedes iturus exploratum, quid agant Troiani, comitẽ poſtulat. Id enim fore, tũ iucundius, tum tutius. Carmen ſic habet, ἀλλ᾽ εἴ τις μοι ἀνὴρ ἅμ᾽ ἕποιτο καὶ ἄλλος, μᾶλλον θαλπωρὴ καὶ θαρσαλεώτερον ἔσται, σύν τε δύ᾽ ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν, ὅππως κέρδος ἔῃ, μοῦνος δ᾽ εἴπερ τε νοήσῃ, ἀλλά τε οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις, i. At mihi ſi q alius ueniat comes, ille futurus Solamẽ, fueritq; ſimul fiducia maior, Si duo coniũcti ueniãt. Dein hic pro illo, Si qd opus facto uidet. Atq ſolus & unus, Quãuis pſpiciat, tñ eſt mẽs ſegnior illi, & Cõſiliũ tenue, Apuleius in libello de Dæmonio Socratis, autumat allegoriã nõ infrugiferã huic Homerico ſubeſſe figmento uidelicet piculoſis in rebus, adhibẽda duo, conſiliũ & opẽ, Vlyſſes qm prudentiſſimus fingitur, cõſilii ſymbolũ habet, Diomedes, utpote iuuenis uiribus antecellẽs, auxilii ſuſtinet imaginẽ. Apulei ex eo loco uerba ſunt hæc. Itidẽ cũ rebus creperis, & afflictis ſpectatores deligẽdi ſunt, q nocte intẽpeſta, caſtra hoſtiũ penetrẽt, nõne. Vlyſſes cũ Diomede deligitur, ueluti cõſiliũ & auxiliũ, mens & manus animus & gladius?

Manu ſerendũ, nõ Thylaco. LII.

τῇ χειρὶ δεῖ σπείρειν, ἀλλὰ μὴ ὅλῳ τῷ θυλάκῳ, i. Manu ſementem facere oportet, non autem tota corbe. Dictum Corrinæ ad Pindarum Poetam, ut authore eſt Plutarchus in commentario, quẽ inſcripſit, πότερον Ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον, ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι. Modus in omni re ſeruandus, & pedetentim ab aliis ad alia tranſeundum. Ab agricolis ductum eſt, qui cum ſerunt, non ſemel effundunt ipſo uaſe, ſed manu, rara ſpargunt ſemina, ut uniuerſo aruo occupãdo ſufficiant. Ad eundẽ modũ ita diſpẽſanda eſt benignitas, ut multis ſuppeditare poſſis, Ita moderandus eſt labor in literis, ut ad alia quoq; uitæ munia ſuppeditat animi uigor.

A' fronte atq; à tergo. LIII.

πρόσω καὶ ὀπίσω, id eſt, A' fronte, atq; à tergo. Prouerbii uice receptũ, pro eo, quod eſt diligenter inſpicere,

inſpicere, & præterita cũ præſentibus, ac futuris cõferre. Vſurpat Plato in Cratylo. Sumptũ eſt autẽ ex Iliados lib. i. ubi Achilles Agamẽnonis incogitãtiã accuſans ſic ait, οὐδέ τι οἶδε νοῆσαι ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω, id eſt, Nec nouit ſimul à tergo, atq; à fronte uidere. Rurſum in eiuſdẽ operis libro tertio, ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω λεύσσει, id eſt, A tergo ſimul, atq; à fronte uidebit. Itẽ Iliados. Σ. ὁ γὰρ οἶος ὅρα πρόσσω καὶ ὀπίσσω. M. Tullius prouerbii uice uſurpauit lib. familiarium epiſtolarum decimotertio. Quẽ uerſum ſenex precibus laudat egregie, & ait poſſe eundẽ, ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω uidere. Huic affine uidetur illud Heſiodium, πάντα μάλ᾽ ἀμφὶς ἰδὼν μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃ. Cuncta bene undiq; diſpiciens, ne gaudia ducas uicinis.

Gallos quid execas? LIIII.

γάλλους τί τέμνεις; id eſt, Gallos quid execas? Quid actum agis? Nam Galli Cybelis ſacerdotes ſua ſponte ſunt executis teſtibus. Quid ſpolias nudum? Cur affligis afflictum? Cur ſenile corpus ieiuniis attenuas? Quanquam ad quamuis inanem operam ſignificandam conueniet. Quemadmodum illa Laterem lauas, Actum agis.

Quanto aſinis præſtantiores muli. LV.

Theognidis illud ipſiſſimam prouerbii faciem habet, γνοίης δ᾽ ὅσσον ὄνων κρείσσονες ἡμίονοι, id eſt, Noris uti quanto muli aſinos ſuperent. Dicendum ubi quis longo interuallo præcedit. Refertur apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum ſeptimo. Sumptum uidetur ex Homero, cuius hi uerſus ſunt Iliados. Κ. ἀλλ᾽ ὅτε δή ῥ᾽ ἀπέην ὅσσον τ᾽ ἐπὶ οὖρα πέλονται ἡμιόνων, αἱ γάρ τε βοῶν προφερέστεραί εἰσιν, ἑλκέμεναι νειοῖο βαθείης πηκτὸν ἄροτρον, Rurſum Odiſſeæ. Θ. τῶν δὲ θέειν ὄχ᾽ ἄριστος ἔην Κλυτόνηος ἀμύμων, ὅσσον τ᾽ ἐν νειῷ οὖρον πέλει ἡμιόνοιιν, τόσσον ὑπεκπροθέων λαοὺς ἵκεθ᾽, οἱ δ᾽ ἐλίποντο, Heſiodus item mulos ταλαεργοὺς uocat.

Difficilis uir. LVI.

δεινὸς ἀνήρ· τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόῳτο, i. Forſan & innocuum culpet uir ſæuus & acer. Hunc Homeri uerſiculũ olim in Demoſthenẽ uulgo iactatum fuiſſe, multorum authorum teſtimoniis conſtat, propterea quod accepta pecunia nonnunq̃ & malos defenderet, & oppugnaret bonos. Eũdẽ ad Varronẽ torſit M. Tullius libro epiſtolarum ad Atticũ decimotertio. Dicitur aũt apud Homerum Iliados. Λ. ſub perſona Patrocli, εὖ δὲ σὺ οἶσθα γεραιὲ διοτρεφὲς, οἷος ἐκεῖνος δεινὸς ἀνήρ· τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόῳτο, i. ipſe probe noſti ſenior, quod ut eſt ferus ille, Culparit facile innocuũ, culpaq; uacantẽ. Rurſum Iliados, Ν. Ἕκτορ᾽ ἐπεί τοι θυμὸς ἀναίτιον αἰτιάασθαι, i. Hector, qñ libet culpa culpare uacantẽ.

Vnum augurium optimum tueri patriam. LVII.

Abiit in prouerbium etiã hic uerſus Homericus, εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης, id eſt, Vna auis optima, pro patria pugnare tuenda. Vſurpatur à M. Tullio in epiſtolis ad Atticũ. Itẽ à Plinio minore in epiſtolis familiaribus. Citat ab Ariſtotele in Rhetoricis inter ſñias. Sumptus eſt aũt ex Iliados. Μ. ubi Hector auguria reliqua negligens, loquitur ad hunc modum, τύνη δ᾽ οἰωνοῖσι τανυπτερύγεσσι κελεύεις πείθεσθαι, τῶν οὔτι μετατρέπομ᾽ οὐδ᾽ ἀλεγίζω, εἴτ᾽ ἐπὶ δεξί᾽ ἴωσι πρὸς ἠῶ τ᾽ ἠέλιόν τε, εἴτ᾽ ἐπ᾽ ἀριστερὰ, τοί γε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα, ἡμεῖς δὲ μεγάλοιο Διὸς πειθώμεθα βουλῇ, ὃς πᾶσι θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει, εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης, id eſt, Aligeris auibus tu me parere iubes nunc Quarum nulla mihi cura aut reſpectus, utrumue Ad dextrã Eoi ueniant mihi ſolis ad ortum An leuã, ad ſolem occiduũ, noctisq; tenebras. Verum nos Iouis arbitrio parere neceſſum eſt Altitonantis, hic imperiũ tenet unus in omneis, Quotquot mortales, quotquot ſunt morte carẽtes Vna auis optima pro patria pugnare tuenda. Hanc Homeri ſñiam expreſſiſſe uidetur Q. Fabius Maximus apud M. Tulliũ libro de Senectute. Is enim cũ eſſet augur, dicere auſus eſt optimis auſpiciis ea geri, quæ pro Reip. ſalute fierent, Quæ contra Remp. ferrẽtur, contra auſpicia ferri. Apud Athenæum Heniochus detorquet ad paraſitum, ex Metagene Comico uerſiculum hunc citans εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ δείπνου, id eſt, Vna auis optima, pro cœna pugnare tuenda.

Nequid ſuo ſuat capiti. LVIII.

Terentius in Phormione prouerbiali figura dixit, Nequid ſuo ſuat capiti, pro eo quod eſt, ne qd mali illi conciliet. Expreſſum eſt ad illud Homericũ Iliados. Σ. οὐκ ὄφελον Τρώεσσι κακὸν μὴ καὶ κακὰ ῥάψαι. Hæc utinam ne Troianis infenſa ſuiſſet Damna. Idem Odyſſeæ. Γ. εἰνάετες γάρ σφιν κακὰ ῥάπτομεν ἀμφιέποντες παντοίοισι δόλοισι, id eſt, Annũ illis nonum mala iã ſuimus, tentantes, Fraudibus omnigenis. Rurſum Odyſſeæ. Π. τίη δέ σὺ γε Τηλεμάχῳ θάνατόν τε μόρον τε ῥάπτεις, id eſt, Cur tu Telemacho mortem ſuis, exitiumq;.

Terra mihi prius dehiſcat. LIX.

M. Tullius libro epiſtolarum ad Atticum nono, Aberit non longe quin hoc à me decerni uelit, Neq; ſit contentus Galba Scæuola Caſſio Antonio, τότε μοι χάνοι εὐρεῖα χθών, i. Tellus ipſa mihi tunc ampla dehiſcat. Lucianus in Lapithis, καὶ ἤδη ἐπὶ τὸ τοῦ λόγου, χανεῖν μοι τὴν γῆν ηὐχόμην, id eſt, Iamq; iuxta id quod uulgo dici ſolet, optabam ut mihi terra dehiſceret. Ariſtides i Themiſtocle, οὐδ᾽ ὑπορεῖ οὐδ᾽ ἐξαπατᾷ, οὐδ᾽ εὔχεται αὐτῷ χανεῖν τὴν γῆν, οὐδ᾽ ἐνδεῖ μόνον τοὺς πάλαι κηρύκους, id

eſt, Neq; perplexus erat, neq; cõſternabat̃ animo, neq; optabat ut ſibi terra dehiſceret, neq; beatos dicebat illos, qui iam olim fuiſſent defuncti uita. Et Virgilius in quarto, Sed mihi uel tellus optem prius ima dehiſcat, Vel pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras Pallẽteis umbras erebi, noctemq; profundam Ante pudor q̃ te uiolem aut tua iura reſoluam. Veſtis uirum facit. LX.

Εἵματα ἀνήρ, i. Veſtes uir. Id hodie quoq; uulgo tritiſſimum eſt. Aiunt .n. ad hunc modũ, Veſtis uiꝶ reddit, qui habet, induat. Idẽ affirmat Quintilianus libro inſtitutionũ octauo. Et cultus, inquiẽs, conceſſus atq; magnificus, addit hominibus (ut Græco uerſu teſtatũ eſt) authoritatẽ. Hunc autẽ uerſum quẽ citat Fabi᷒, opinor eſſe illũ apud Homeꝶ Odyſſeæ. Ζ. ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει ἐσθλή, i. Quippe homini ex iſtis ſurgit bona fama decuſq;. Pauloq; inferi᷒ in eodẽ libro, quantũ momenti cultus ueſtiũ adferat, ad cociliãdã homini formã, dignitatẽq;, ſatis indicat cũ Nauſicaã puellã ita de Vlyſſe loquentẽ facit, πρόσθεν μὲν γάρ μοι ἀεικέλιος δέατ᾽ εἶναι. νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι, i. Ante uidebat̃ ſpecie fœdiſſimus eſſe, Nunc diuis ſimilis magn᷒ quos paſcit Olympus. Nã exutis pãnis, ueſtes nitidas indueret Vlyſſes, ac ꝓrinus alius eſſe uiſus eſt, ἕζετ᾽ ἔπειτ᾽ ἀπάνευθε κιὼν ἐπὶ θῖνα θαλάσσης κάλλεϊ καὶ χάρισι στίλβων, i. Deinde ꝓcul, ueniẽs ad littora pontica ſedit. Fulgeſcens forma, atq; leporibus. Teneri calidis balneis. LXI.

Ἁπαλοὶ θερμολουσίαις, i. Teneri calidis lauacris, in molles & luxu diffluentes dicebat̃. Nã antiquitus calida balnea deliciaꝶ nomine taxata fuiſſe, uel Homer᷒ teſtis eſt Odyſſeæ. Θ. Inter uoluptariæ uitæ delitias ea cõmemorans, αἰεὶ δ᾽ ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε χοροί τε, εἵματά τ᾽ ἐξημοιβὰ λοετρά τε θερμὰ καὶ εὐναί, i. At ſemper cordi nobis, epulæq;, choriq;, Cantuſq;, & uariæ ueſtes, & balnea calda, Cócubituſq;. Refert̃ adagiũ ab Eudemo his qdẽ uerbis, Ἁπαλοὶ θερμολουσίαις ἁβροὶ μαλθακευνίαις, i. Teneri calidis lauacris, delicati lectoꝶ mollicie. Huc alluſit Perſius cũ ait, Elixaſq; nates labefactat forcipe adunca. Dextꝶ pedem in calceo, ſiniſtꝶ in peluí. LXII.

Δεξιὸν εἰς ὑπόδημα, ἀριστερὸν εἰς ποδόνιπτρον, id eſt, Dextrum pedem in calceum, ſiniſtrũ in peluim. Subaudi uerbum ad ſentẽtiã accõmodatum, mittit, aut ponit. Suidas ex Ariſtophane citat, aitq; dici ſolere in eos, qui ſe norunt commode ad rei præſentis cõditionem applicare, proq; loco, tempore, negociis, aliã atq; aliã ſuſtinere ꝑſonã. Eſt autem carmen Hexametrũ Heroicũ, Dextrũ in Calceolo, læuũ uero in podoniptro. Podoniptꝶ uas, in quo pedes lauant̃, unde & uocabulũ inditum à Græcis. Dea impudentia. LXIII.

Θεὸς ἡ ἀναίδεια, id eſt, Dea impudentia, Dici ſolitum, ubi quis ex audacia, inuerecundiaq; ſua lucrum atq; emolumentum ferret. Nam inutilis (ut ait Homerus) uerecundia uiro egenti, cõpluresq; mortales uideas, quibus magno bono fuerit nihil omnino puduiſſe. Siquidem nullus unq̃ rem auſus eſt adeo ſtultam, aut abſurdam, quæ non inuenerit & fautorẽ et, admiratorẽ, Multoq; maxima pars mortaliũ, quæ ſtultiſſima ſũt, ea mirat̃ maxime. Refert̃ à Zenodoto, & à Diogeniano. Thophraſt᷒ in lib. de legibus, ꝓdidit apud Atheniẽſes aras fuiſſe Cõtumeliæ & Impudẽtiæ dicatas. Idẽ atteſtatur Iſtrus lib. xiiii. Itẽ M. Tullius libro de legib᷒ ſcđo. Nã illud uitioſum Athenis, quod Cylonio ſcelere expiato Epimenide Cretenſi ſuadente fecerunt Contumeliæ phanum & Impudẽtiæ, uirtutes enim, non uitia conſecrare decet. De poſſeſſione deiicere. LXIIII.

De poſſeſſione deiicere, ex ſermone iuriſconſultorum in uulgi ſermonem abiit, pro eo, quod eſt famam cuipiã eripere, quam iã omniũ conſenſu obtinuerit, aut adimere quippiã, quod ſuo quaſi iure tenere uideatur. Nã ius ſemper fauet poſſidenti, interdictumq; ferebat̃, ne quis ui quempiã deiiceret. Eſt aliquoties apud M. Tulliũ. Et apud eundem illud quoq; quaſi in ſuam poſſeſſionẽ uenerit, cũ quis imperioſius agit, aut plus æquo immoratur. Dædali alæ. LXV.

Δαιδάλου πτερά, i. Dedali alæ. Dici ſolitum, ubi quis alioqui non ſatis idoneus ad negociũ conficiendũ, artis alicuius, aut auxilii acceſſionẽ adiungeret. Aut cum quis urgente neceſſitate, ad noua cõfugit conſilia. Nota fabula, quæ ꝓuerbii miniſtrauit occaſionẽ. Nẽpe de Dædalo, q nouo cõmento aſſutis alis elapſus eſt è manibus Minois. Deinde expergiſcebar. LXVI.

Εἶτ᾽ ἐξηγρόμην, id eſt, Deinde expergiſcebar, hoc dicto ſignificabant uana fuiſſe quæ dicerent. Ariſtophanes, κᾆτ᾽ ἔγωγ᾽ ἐξηγρόμην, id eſt, Deinde ego expergiſcebar. Bacc᷒ in Ranis iactat apud Herculem ſe naualem pugnam exercuiſſe, & duodecim aut tredecim hoſtium naueis demerſiſſe. Id cum Herculi neutiquam ueriſimile uideretur, Bacchum imbellem & delitiis effœminatum Deum, gnauiter in bello geſſiſſe ſeſe, per iocum ſubiicit κᾆτ᾽ ἔγωγ᾽ ἐξηγρόμην. Quanq̃ interpres admonet hunc ſermonem à nonnullis, non ad Herculem, ſed ad Xanthiam referri, à nonnullis ad ipſum Bacchum ut ſignificarit ſe dedita opera mẽtium fuiſſe, quæ narrarat. Carmẽ Ariſtophanis adſcribam, Hercu, κἀναυμάχησας; Bacchus. καὶ κατεδύσαμέν γε ναῦς τῶν πολεμίων, ἢ δώδεκα ἢ τρεισκαίδεκα.

Hercules,

Hercules, σφώ; Bacchus, νὴ τὸν Ἀπόλλω, Hercules, κᾆτ' ἐγὼ 'ξηγρόμην, id eſt, Et prælium naualegeſſiſti obſecro? Quin duodecim hoſtium rateis, aut tredecim Submerſimus, Vos quæſo? Nos uidelicet. Ac poſtea ſanè reliquit me ſopor. Hic iocus prouerbialis etiam hodiernis temporibus familiaris eſt uulgo, quoties quæ memorantur uana, ſomniisq́; ſimillima uidentur.

De lapide emptus. LXVII.

De lapide emptus. In uiliſſimum & uehemẽter obſcurum hominem dicebatur. Nam inter ſeruorum genera, (Siquidem iuxta prouerbium, καὶ δοῦλος πρὸ δούλου,) extremæ notæ habebantur emptitii, potiſſimum qui palàm in foro diuenditi fuiſſent. M. Tullius aduerſus Piſonẽ. De me cum omnes magiſtratus promulgaſſent, præter unum prætorem, à quo non fuit poſtulandum, fratrẽ inimici mei, præterq́; duos de lapide emptos. Simillimũ eſt illi Græco, qđ alio reddidimus loco, ἁλώνητον ἀνδράποδον, id eſt, Sale emptum mancipium. Conſimilem admodum Columella, uilem minimiq́; precii ſeruũ ſignificas, quem uulgus quidẽ, inquit, parui æris uel de lapide noxium, comparari poſſe putat. Sed ego plurimorum opinioni diſſentiens, precioſum uinitorem in primis eſſe cenſeo. Quo quidem loco, aut noxium, noxæ deditum, & ob id uenire iuſſum, aut nexum legendũ arbitror. Nam nexi dicebantur, qui quod ſoluendo non eſſent, addicebantur creditoribus. Iulius Pollux, lib. de rerum uocabulis tertio, lapidem unde quondam uendebantur mancipia, τὸν πρατῆρα λίθον, καὶ πωλητήριον appellat.

Date mihi peluim. LXVIII.

δότε μοι λεκάνην, id eſt, Porrigite mihi peluim. Vbi quid uehementer moleſtum eſſet, ita ut ferri iam diutius non poſſet, peluim ſibi porrigi iubebant, quaſi præ bile, nauſeaq́; & faſtidio rerum uomituri, ueluti ſiquis orationem ſupra modum indoctam non ferens, aut ſophiſticis nænis offenſus dicat, δότε μοι λεκάνην, id eſt, Porrigite mihi peluim. Refertur à Suida.

Dares Entellum prouocas. LXIX.

Dares Entellum prouocas, & prouerbii ſpeciem habet, & apud eruditos uidetur in ius prouerbii ceſſiſſe. Sic enim Hieronymus ad Auguſtinum, Memento, inquit, Daretis & Entelli. Conueniet uti, ſiquando quiſpiam iuuenili temeritate laceſſet aliquem, non perinde promptũ ad ſuſcipiendum certamen, uerum intolerandum, ſi ſemel inierit. Qui ſenum fermè mos, ut libenter ſuffugiant negocia, ſuſcepta pertinaciter gerant. Sumptum eſt ex quinto Aeneidos libro. Vbi Dares quiſpiã uiribus fretus, & ferox iuuenta, ultro proſiliens in medium, quemuis ad certamen prouocat, Aſſurgente nemine, deterritisq́; reliquis, iam perinde quaſi uictor, præmium flagitat ab Aenea. At Entellus ſenex, & iampridem ab huiuſmodi. genere certaminum feriatus, inſtigante partim Aceſte, partim ueterum uictoriarum memoria, tandem ſurgit ceſtibus dimicaturus. Is diu ſuo conſiſtens loco, iuuenem inſolentius circumſilientem tulit. Donec fruſtrato ictu lapſus, pudore ſic recanduit, ut Daretem iam longe imparem planè conſecturus fuerit, niſi eum Aeneas intercedens eripuiſſet. Carmen ipſum Maronis adſcriberem, eſt enim longe lepidiſſimum, ni & longiuſculum eſſet & in promptu ſitum.

Ad Cynoſarges. LXX.

Ἐς Κυνόσαργες, id eſt, Ad Cynoſarges, puerbiali conuicio dicebatur, quẽadmodũ, εἰς μακαρίαν καὶ εἰς κόρακας. Erat aũt Cynoſarges locus in Attica quiſpiam, in quo nothi, ſpuriiq́; exercebant, cui nomen inditum, ἀπὸ κυνὸς ἀργοῦ, id eſt, A cane albo, ſeu ueloce. Nã Græcis ea uox ἀργὸς, utrũq; ſignificat. Qui colligit hiſtorias ex orationibus ſtelitenticis Gregorii Nazianzeni, tradit Cynoſarges dictum, ἀπὸ τοῦ κυνὸς καὶ ἀργὸς commutato κ, in γ. Nominis cauſam hanc adſcribũt. Cũ olim Diomus quidam Athenienſis, authore Stephano (nã Suidas Didymum ponit) ſacrificaret Herculi, canis quidam albus, aut (ut alii dicunt) uelox aquila, uictimæ partẽ abreptã in locum quendã depoſuit. Quo ꝓdigio territus, cum deũ cõſuluiſſet, reſponſum eſt, ut eo in loco Herculi Sacellũ extrueret, in quẽ uictima deportata fuiſſet. Nam eũ Herculi placere. Porrò, qm̃ Hercules nothus fuit, utpote ex adultera natus, & tamẽ uirtute ſua diis æquum honorẽ aſſecutus, idcirco uiſum eſt, ut inibi qui ſpurii fuiſſent, & neq; patris, neq; matris nomine ciues, exercerẽtur. Nec abhorret ab his, qđ ſcribit Plutarchus in libello quẽ inſcripſit ἐρωτικὸν, εἰ δὲ οὕτω καὶ τοῦτο δεῖ πάθος δεῖ καλεῖν ἔρωτα θῆλυν καὶ νόθον ὥσπερ εἰς κυνόσαργες συντελοῦντα τὴν γυναικωνῖτιν, μᾶλλον δὲ ὥσπερ αἰετόν τινα λέγουσι γνήσιον καὶ ὀρεινὸν, ὃν ὅμηρος μέλανα καὶ θηρευτὴν προσεῖπεν, id eſt, Quod ſi igitur hũc quoq; morbũ oportet uocare amorẽ, fœmineũ, ac nothũ, uelut in Cynoſarges coniiciẽtẽ nos in muliebre cõclaue, Magis aũt, ſicut aquilã quandã dicũt gneſion, id eſt, ingenuã & germanã, ac montanã, quã Homerus nigrã & uenatricẽ appellat. Vñ uel contumeliæ cauſa dicebať, εἰς κυνόσαργες, uelut in ſpuriũ, uel imprecando, quaſi dicas, in malã crucẽ. Poſtea conſentaneũ eſt hoc quoq; loco garrire cœpiſſe Philoſophos & Sophiſtas. Nã Suidas teſtať tria fuiſſe gymnaſia, Lycæũ, Cynoſarges, & Academiam.

Cythnicæ calamitates. LXXI.

κυθνώδεις συμφοραὶ, id eſt, Cythnicæ calamitates. Zenodotus Ariſtotelem authorem citat, Cythnios uſque adeo diuexatos, afflictosq; fuiſſe ab Amphitryone, ut in prouerbium abierint, κυθνώδεις συμφοραὶ, pro maximis cladibus, & immẽſis calamitatibus. Eſt autem Cythnus ex inſulis Cycladibus una, contra Dryopidem ſita, teſte Stephano.

Cythonymi probrum. LXXII.

κυθωνύμου αἶσχος, i. Cythonymi dedecus. In hominẽ dicebať uehementer infamẽ, fœdiq; nois, cuiusq; nomen iure ſupprimi debeat, uel ob malefacta, uel ob calamitates. Vñ & Græca uox à celãdo nomine dicta eſt. Et hodie dictitant uulgo tegendá ollá, quoties innuunt fœdius eſſe facinus, q̃ ut authoris facienda ſit mentio. Author Zenodotus.

Cyziceni ſtateres. LXXIII.

κυζικηνοὶ στατῆρες, id eſt, Cyziceni ſtateres. De re ſcite ſcalpta. Nam hi nummi olim celebres erant, quod eleganter ſcalpti uiderentur. Repræſentabant altera parte Cybelem Deorum matrem, facie muliebri, altera leonis imaginem. Mihi magis uidetur fore locus prouerbio, cum hominem ſignificabimus inæqualem, ac ſui diſſimilem, aut qui longe aliud agat, q̃ præ ſe ferat. Quemadmodũ nummi Cyziceni ex uno latere Cybelem oſtendebant effœminatam, ex altero leonem. Prouerbii meminit & Suidas.

Cyrnia terra. LXXIIII.

κυρνία γῆ, i. Cyrnia tellus, dicebať regio latrociniis infamis, cuiuſmodi ferũt olim fuiſſe Cyrnũ. Eſt aũt Cyrnus inſula quædã ad boreã oppoſita Iapygæ mellificio nobilis. Prouerbiũ non inepte detorquebitur in hominẽ alieni rapacem, ac uiolentum.

Cinyræ opes. LXXV.

κινύρου πλοῦτος, id eſt, Cinyræ opes, de immenſis diuitiis dicebatur. Simillimũ illi Midæ opes, Nam huius regionem opulentiſſimam fuiſſe, Naſo ſatis indicat Metamorphoſeon undecimo libro, Gratulor huic terræ, quod abeſt regionibus illis, Quæ tantum genuere nefas, Sit diues Amomo Cynnamaq;, coſtumq; ſuam, ſudataq; ligno Thura ferat, floresq; alios Panchaica tellus, Dum ferat & myrrham.

Minus de iſtis laboro, q̃ de ranis paluſtribus. LXXVI.

μέλει μοι τῶν τοιούτων οὐδὲν, ἧττον τῶν ἐν τοῖς τέλμασι βατράχων, id eſt, Nihilo maior mihi rerum iſtarum cura, q̃ ranarum in limo uerſantiũ. Prouerbialis hyperbole, qua ſignificamus, nihil omnino ad nos pertinere negocium. Recte dicetur & in obtrectatores, quorum oblocutiones dicemus nos fortiter contemnere. Siquidem ranæ tameſi aſſidue obganniant, oblatrẽtq; prætereũtibus, & odioſam illam cantionem iterent ſine fine, βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοὰξ, tamen nemo commouetur. Ad hoc facit quod Origines Aegyptias ranas Dialecticorum & Sophiſtarum garrulitatem interpretatur in decretis pontificiis.

Cucurbita ſanior. LXXVII.

κολοκύντης ὑγιέστερος, i. Cucurbita ſalubrior. Suidas ꝓ adagio refert. Athenæus lib. iii. citat hũc uerſiculũ ex Epicharmo, ὑγιέστερον τ' ἦν ἔτι κολοκύντης πολὺ, i. Eratq; longe ſanius Cucurbita, Vnde ſit natum, non indicat, proinde diuinandum id inde ductum, uel quod cucurbita non facile lædiť aeris uitio, propter cruſtum, quo tegitur, uel qđ ea uariis remediis efficax eſſe perhibeatur, quemadmodum indicat Dioſcorides libro ſecundo. Cognatũ illi, quod aliàs recẽſuimus, κρότωνος ὑγιέστερος, id eſt, Crotone ſalubrior.

Cum deo quisq; & gaudet, & flet. LXXVIII.

Ξὺν τῷ θεῷ πᾶς καὶ γελᾷ κ' ὀδύρεται, id eſt, Deo uolente, quisq; ridet, atq; flet. Admonet adagiũ rerum humanarum celerem eſſe commutationem, neq; in nobis ſitum, ut res perpetuo ſecũdæ ſint, uerum utcunq; fortunæ lubitum fuerit, ita uel ſecundis rebus attollimur, uel aduerſis affligimur. Extat hic uerſiculus apud Sophoclem in Aiace flagellifero. Idem ſibi uult illud Euripideũ ex Iphigenia Aulidenſi, οὐκ ἐπὶ πᾶσιν σ' ἐφύτευσ' ἀγαθοῖς, Ἀγάμεμνον ἀτρεὺς, δεῖ δέ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι, θνητὸς γὰρ ἔφυς, κἂν μὴ σὺ θέλῃς, τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν' ἔσται, id eſt, Non te ſeuit ad omnia læta Agamemnon Atreus Gaudere atq; dolere, neceſſe eſt. Mortalis enim es, Sin tu nolis Tamen eueniet, ſic Diis placitum.

Cum Coryco luctari. LXXIX.

Πρὸς κώρυκον γυμνάζεσθαι, id eſt, Aduerſus Corycum luctari dicebatur, qui ſumeret inanem operam. Opinor Corycum palæſtriten fuiſſe quempiam inuictum. Niſi malumus Corycum eſſe manticam Coryaceam, ut adagium affine ſit illi, Vtrem uellis.

Curetum os. LXXX.

κουρήτων στόμα, id eſt, Curetum os. Dici ſolitum, ſiquando quis numine afflatus loqui uideretur, propterea quod Curetes Cybelis comites, furore quodam ſacro perciti, diuinare uiderentur. Refertur à Zenodoto.

Melius nobis eſt, q̃ heri. LXXXI.

Prouerbialem habere figuram uidetur illud Ariſtophanis in Pluto, ὦ Βλεψίδημε ἄμεινον ἢ χθὲς πράττομεν, id eſt, O Blepſideme melius atq; heri mihi eſt. Cum ſignificamus fortunam in melius cõmutatam. Item illud Theocriticum, qđ alio citauimus loco, τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον, id eſt, Melius cras forſan habebis. Nam heri & cras, pro præterito, futuroq; tempore poſita ſunt.

Cretenſes ſacrum. LXXXII.

Οἱ κρῆτες τὴν θυσίαν, id eſt, Cretēſes ſacꝛ, Subaudi, faciunt, aut ſimile quippiam. Adagiū Zenodotus ad huiuſmodi refert fabulā. Tempeſtate iactatus Agamemnon delatus eſt in Cretam, ingreſſusq́ꝫ Polyrrhenen. (Nam id eſt Cretæ inſulæ oppidū, ab ouiū copia ſic appellatum authore Stephano) rem diuinā fecit. Interea uero captiui conſcenſis nauibus aufugerunt. Quæ res cū illi renunciaretur, ferē dimidiatū & imperfectū ſacrificiū & iam incenſam uictimā reliquiſſe, curriculoq́ꝫ ad maris littus ꝓperaſſe, perturbatū maiorē in modū, animoq́ꝫ conſternatū. Ibi uix unā reperiſſe nauē reliquā, qua deuectus eſt, multū imprecatus maloꝛ eius inſulæ cultoribus. Vn̄ ſiqua res ꝑ tumultū, ac turbulente fieret, κρητικὴν θυσίαν, i. Cretenſe ſacꝛ uocabant. Mihi uidet̄ quadraturꝛ, ubi quis nō fruit̄ his, quæ parauit. Quemadmodum uſu uenit Agamemnoni, cuius uictimas deuorauere Cretenſes.

Simul & miſertum eſt, & interiit gratia. LXXXIII.

Ἅμ' ἠλέησε καὶ τέθνηκεν ἡ χάρις, i. Simul & miſertū eſt, interiitq́ꝫ gratia. Senarius prouerbialis apud Zenodotū, dici ſolitus in ingratū, qui ſimul atqꝫ leuatus eſt malis, deſiuit meminiſſe beneficioꝛ eius, cuius opera reſtitutus eſt, iuxta illud, Si dolet, meminit, ſi placet, obliuiſcit̄. Cū cōtra admoneat prouerbium, χάριν λαβὼν μέμνησο, δοὺς ἐπιλάθου, i. Memineris accepti, dati obliuiſcere. Idē docet in moralibus Seneca, Beneficii accepti meminiſſe oportere, dati obliuiſci. At nunc ita eſt ingeniū uulgi, ut fragilis ſit bn̄ficioꝛ memoria iniuriaꝛ tenax. Et iuxta Plautū, Siqd iuues pluma leuior gratia, ſiquid offendas, plūbeas iras gerunt. Celebrantur in eandē ſentētiam hi quoqꝫ uerſus, ἀεὶ δ' ὁ σωθεὶς ἐστὶν ἀχάριστος φύσει, id eſt, Seruatus uſqꝫ ingratus eſt, & immemor. Et μετὰ δόσιν τάχιστα γηράσκει χάρις, id eſt, Poſt munus ilico conſeneſcit gratia.

Fruſtra currit. LXXXIIII.

Εἰς κενὸν τρέχει, i. Fruſtra currit, Pro eo, qd̄ eſt, fruſtra laborat. Sic uſus eſt diuus Paulus Apoſtol⁹ cōpluribus locis. Sumptū ab his, q in ſtadio curſu certant. Celebris eſt hic ſenarius, ἄβουλος ἀνὴρ εἰς κενὸν μοχθεῖ τρέχων, i. Temerarius labore currit irrito. Celebrat̄ & illud cuiuſpiā, ἀπόφθεγμα. τρέχουσιν ἔξω τῆς ὁδοῦ, i. Currunt extra uiā. Vbi quis ſedulo quidem molit̄, ſed nulla certa ratione, quæ præmonſtret, quid quatinusq́ꝫ ſequendum ſit.

Morſus aſpidis. LXXXV.

Δῆγμα ἀσπίδος, id eſt, Morſus aſpidis. De malo immedicabili, aut de lingua uehementer uirulēta. Refertur adagiū ab Apoſtolio Byzantio, non admodū memorabili authore, niſi nos melioꝛ inopia compelleret. Quanq̄ hunc nec Politianus grauatus eſt quodā in loco citare teſtē. Circumfertur Græcus uerſiculus, adagio concinens, ἰὸς πέφυκεν ἀσπίδος κακὴ γυνή, i. Telum aſpidis ꝑfecto mulier improba. Aelianus primo de naturis animantiū libro, tradit aduerſus uiperaꝛ, omniumq́ꝫ ſerpētium morſus remediū inueniri, aſpide una excepta. Præcipue, ſi de rana guſtarit, ut ait libro ꝓximo. Solius huius ictum omni cura potentiorē eſſe. Nec ab ullo uinci, præterq̄ à muliere, quæ uel aſpectu, contactuq́ꝫ ſolo necet, quoꝛ alteꝛ cum regulo, alteꝛ cum aconito cōmune. Nicander itē in Theriacis, ἀσπίδα φοινήεσσαν ἀμυδρότατον δάκος ἄλλων, i. Aſpida crudelem, cuius ſuper oīa morſus, Immedicabilis eſt. Plinius ꝓdidit aſpidē nunq̄ uagari ſine cōpare, quod ſi contigerit alterā interimi, ꝓtinus altera perſequitur percuſſorē in mediis quoqꝫ fori turbis agnitū. Addunt qdam ab hoc ictū ſerpente intra quatuor horas emori. Nihil aūt uetat, quo minus trahatur adagiū, ad hoſtē clancularīū, & tanto peſtilentiorem, quod clanculum citraq́ꝫ dolorē infundat uenenū hæc ſerpēs, neqꝫ poſt morſum appareat uulnus in corpore, tantum ſomnus letalis obrepit, quemadmodum deſcribit Nicāder, atqꝫ hinc exiſtimat quidam morſum illius ἀμυδρότατον ab eodem poeta uocari.

Arbore deiecta, quiuis ligna colligit. LXXXVI.

Δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται, id eſt, Ruente quiuis ligna colligit arbore. Siquem fortuna præcipitem dederit, in hunc paſſim omnes incurrunt, & quiſqꝫ quod poteſt diripit. Iam enim ſibi putant impune fore. Exemplum huius adagionis eſt apud Iuuenalem de Seiano.

Nihil eſt ab omni parte beatum. LXXXVII.

Quod ſcripſit in Odis Horatius, Nihil eſt ab omni parte beatum, prouerbialem habet ſententiā, quam Græci ſic efferunt, οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ, id eſt, Felix per omnia nullus eſt mortalium. Eſt aliquoties & apud Theognidem, Clearchus apud Athenæū adducit hūc uerſum ἀμώμητον δ' οὐδὲν ἔφυ βροτοῖς, id eſt, Nil uſquam eſt hominum carpère quod nequeas. Menāder apud Plutarchum, πρὸς τῆς ἀθυμίας ἆρ' ἐστὶ συγγενές τι λύπη καὶ βίος; id eſt, Num quæpiam intercedit his cognatio, uitæ, ac dolorī?

Felicium multi cognati. LXXXVIII.

Τῶν εὐτυχούντων πάντες εἰσὶ συγγενεῖς, id eſt, Cognatus unus quilibet felicium. Id hodieq́ꝫ uulgo dicunt, locupletū plurimos eſſe cognatos. Huc alluſit Terentius in Phormione, At ſi talentum rem reliquiſſet decem, primus eſſes, memoriter progeniem ueſtram uſqꝫ ab auo atqꝫ atauo proferens.

Amantium iræ. LXXXIX.

τῶν φιλούντων ὀργαὶ, i. Amantium iræ. Vbi qui non ex animo indignantur inuicem, aut de iracundia neutiq̃ duratura. Terentius in Andria, Amantiũ iræ, amoris redintegratio eſt. Et iuxta Græcam ſniam, ὀργὴ φιλοῦντος μικρὸν ἰσχύει χρόνον, id eſt, Puſillo amantũ durat ira tẽpore. Atq; huiuſmodi diſſidiola, quæ nonnunq̃ incidũt inter amicos, modo abſit amaritudo, quaſi renouant amicitiá excuſſo diuturnæ cõſuetudinis tædio. Quod elegáter indicat & Mimus ille, ni fallor, Publian'. Diſcordia, fit carior cõcordia.

Primũ recte ualere, ꝓxima forma, tertio loco diuitiæ. XC.

Plato libro de legibus tertio, λέγεται γοῦν, ὡς ἄριστον ὑγιαίνειν, δεύτερον δὲ κάλλος, τρίτον δὲ πλοῦτος, id eſt, Aiunt enim optimũ, ac potiſſimum eſſe boná ualetudinem, proximũ, formam, tertiũ diuitias. Meminit huius adagii aliis quoq; locis. Stobæus citat hæc ex Sclerio quodá, ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνατῷ, δεύτερον δὲ φυὰν καλὸν γενέσθαι, τρίτον δὲ πλουτεῖν ἀδόλως, εἶτα τέταρτον ἡβᾶν μετὰ τῶν φίλων, id eſt, Bona ualetudine eſſe optimũ, eſt homini mortali, Proximum ſpecie honeſta præditũ eſſe. Tertiũ opes habere citra fraudem. Quartũ ætate uigere cum amicis. Quidá quartum efferunt ad hunc modũ, ὑγιαίνειν μὲν ὑγιεῖ, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχὺς, τέταρτον δὲ πλοῦτος, οὐ τυφλὸς, ἀλλ' ὀξυβλέπων, id eſt, Primũ locum obtinet bona ualetudo, ſecũdum robur, tertiũ forma, quartũ opes, haud cæcæ, ſed acutum cernentes. Hic ordo uotoꝝ olim popularibus ẽt cantilenis celebrabatur, teſte Platone. Fert' inter Græcas ſnias huiuſmodi ſenarius, οὐκ ἔστ' ὑγιείας κρεῖττον οὐδὲν ἐν βίῳ, id eſt, Quá bene ualere, melius in uita nihil. Itẽ alter huic ſimilis, ὑγίεια καὶ νοῦς ἐσθλὰ τῷ βίῳ δύω, id eſt, Recte ualere & ſapere, duo uitæ bona. Quo ſpectat ẽt illud Iuuenalis, Vt ſit mens ſana in corpore ſano. Locus erit prouerbio, quoties ſignificabimus, aliud alio prius eſſe & iis, quæ potiora ſunt, maiorem curam deberi.

Fœnum eſſe, Ambroſia alendus. XCI.

Fœnum eſſe, & Ambroſia alendus. Vtrunq; prouerbiali figura dixit M. Tullius, alterũ in indoctos, ac brutos homines, alterum in egregios, ut intelligas illos pecudibus, hos Diis æquandos. Nam fœno uictitant boues. Ambroſia cibus eſt apud Homeꝝ, Deorum, αἰὲν ἐόντων. Cicero lib. de Oratore ſcd'o, Sic ego, Craſſo audiente, primũ loquar de facetiis, & docebo ſus, uti aiunt, oratorem eum, quem cũ Catulus nuper audiſſet, fœnum alios aiebat eſſe oportere. Rurſum idẽ eodem in libro. Iocabatur, inquit, Catulus, Præſertim cũ ita dicat ipſe, ut Ambroſia alendus eſſe uideatur. Horatius, Prælautas, opiparasq; cœnas, deum cœnas uocat. O noctes cœnæq; deũ, nectar & Ambroſiá indicans. Nam hæc illis tantum à poetis tribuuntur, ſiquando domi cibum capiunt. Alioqui ſi contingat aliquo ad opimam uictimam inuitari, nidore carnium magis delectantur.

Spes alunt exules. XCII.

Αἱ ἐλπίδες βόσκουσι φυγάδας, id eſt, Spes paſcunt exules. Vbi qs excuſſus à priſtina fortuna ſemper id agit ut reſtituatur. Ab humano ſumptum ingenio, quo fieri uidemus, ut nullus ita ſit exul, qn & uelit, & ſperet futuꝝ, ut aliquando poſtliminio redeat in patriam. Id ita eſſe, nos quoq; cõplurium exulum exemplo cognouimus nominatim Ioannis Bentiuoli Bononienſis, quem cum illic eſſemus, Gallus in gratiam Iulii Romani pontificis expulit. Euripides prouerbialem ſententiam fuiſſe ſignificat. Citatur autem à Plutarcho, libello quem de exilio cõſcripſit, αἱ δ' ἐλπίδες βόσκουσι φυγάδας, ὡς λόγος, καλοῖς βλέπουσι γ' ὄμμασι, μέλλουσι δέ, id eſt, Spes exules alunt, ut habet adagium, Oculisq; ſpectant blandulis, ceſſant tamen.

Et nati natorum. XCIII.

Παῖδες παίδων, id eſt, Nati natorum. Prouerbialis figura, qua longam rei cuiuſpiam propagationem ſignificamus, eã adagii uice fuiſſe uſurpatá, ſatis indicat Plato, cum aliis aliquot locis tũ libro de legibus tertio, καὶ παίδων παῖδας ὁ λέγομεν, id eſt, Et filios filioꝝ, ut dicimus. Sumptum è carmine illo Homerico, καὶ παίδων παῖδες, καί τοι μετόπισθε γένωνται. Quod Virgilius ita reddidit, Et nati natoꝝ, & qui naſcentur ab illis. Alluſit ad Homericam figuram Ariſtophanes in Auibus, δώσομεν ἡμῖν αὐτοῖς, παισὶ, παίδων παισὶν, i. Dabimus nobis ipſis, natis, ac natoꝝ natis. In Nebulis eandem figuram per iocum torſit ad uſuras, alias ex aliis naſcentes, αὐτοῖς τε καὶ τἀρχαῖα καὶ τοὺς τόκους. Nimiꝝ alludẽs ad illud, quod alibi retulimus, καὶ τόκος πρὸ τόκοιο τόκος δέ γε καὶ κατ' ἄλλος.

Ἱππομανεῖν. XCIIII.

Ἱππομανεῖν, dicebantur prouerbiali conuicio fœminæ uiroſæ, ac libidine præter modum pruriẽtes. Ariſtoteles libro de animalibus ſexto, αἱ μὲν οὖν αἱ ἵπποι θήλειαι ἱππομανοῦσιν, ὅθεν καὶ ἐπὶ τὴν βλασφημίαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐπιφέρουσιν ἀπὸ μόνου τῶν ζώων τῶν ἐπὶ τῶν ἀκολάστων περὶ τὸ ἀφροδισιάζεσθαι; id eſt, Igitur equæ furiunt in equos, unde ab hoc uno animante ductũ eſt uocabulum, quod in mulieres conuiuio dicitur, circa Venerẽ intemperantes.

Ouium mores. XCV.

Προβάτων ἦθος id eſt, Ouium mores, In ſtupidos ac ſtolidos iaci ſolitum. Ariſtophanes in Pluto,

ἀλλὰ προβατίου βίον λέγεις, id eſt, Mihi imo uitam prædicas ouiculæ. Ariſtoteles libro de natura animalium nono, q̄obrē ita ꝓuerbio dici cōſueuerit, indicat, διαφέρει κατά τε δειλίαν καὶ πραότητα, καὶ ἀνδρίαν, καὶ ἡμερότητα καὶ νοῦν τε καὶ ἄνοιαν, τό τε γὰρ τῶν προβάτων ἦθος, ὥσπερ λέγεται, εὔηθες καὶ ἀνόητον, πάντων γὰρ τῶν τετραπόδων κάκιστόν ἐστι, καὶ ἕρπει εἰς τὰς ἐρημίας πρὸς οὐδὲν, καὶ πολλάκις χειμῶνος ὄντος ἐξέρχεται οἴκοθεν, καὶ ὅταν ὑπὸ τοῦ νιφετοῦ ληφθῶσιν, ἂν μὴ κινήσῃ ὁ ποιμὴν, οὐκ ἐθέλουσιν ἀπιέναι, ἀλλ' ἀπόλλυνται καταλειπόμενα, ἐὰν μὴ ἄρρενας κομίσωσιν, οἱ ποιμένες, τότε δὲ ἀκολουθοῦσιν, id eſt, Differūt aūt & timiditate manſuetudineq́; & ferocitate, placiditateq́;, intelligētia, ac ſtoliditate. Nam & ouiū ingenium, quemadmodū aiūt, ſimplex ac ſtultum. Siqdem eſt omnium quadrupedū inertiſſimū, Prorepit in deſerta, nulla de cauſa, ac ſæpenumero hybernis menſibus foras è ſeptis digreditur. Cūq; à niuibus occupatū fuerit, ni paſtor compulerit, diſcedere non uult, ſed relictū, ceſſansq́; perit, niſi paſtores mares adduxerint. Nam ita demū conſequunt. Proinde Ariſtophanes taxās ſecordiā populi Athenieſis, oues illos uocat, in Veſpis, ἐκκλησιάζον πρόβατα συγκαθήμενα. Nec hoc prætereūdum loco, quod Diogenes Cynicus, opulentū quēdam, cæterum indoctū, πρόβατον χρυσόμαλλον, id eſt, Ouem aureo uellere dixit. Et Plautus in Bacchidibus. Quis has huc oues adegit in ſenes ſtultos.

Muris interitus. XCVI.

κατὰ μυὸς ὄλεθρον, id eſt, Iuxta muris interitum. Aelianus libro de naturis aīaliū duodecimo, capite. x. tradit murē minime uiuacē eſſe, ſed ſua ſponte, defluētibus inteſtinis ocyus emori, atq; hinc natum ꝓuerbium, κατὰ μυὸς ὄλεθρον, i. Iuxta muris interitum. Addit hoc uſum, Menandrū in Ithade. Quadrare uidetur in homines imbecilla ualetudine, aut in μικροβίους, id eſt, Breuis æui, quos μινυνθαδίους appellat Homerus.

Ante lentem augere ollam. XCVII.

πρὸ τῆς φακῆς αὔξειν τὴν λοπάδα, id eſt, Ante lētem augere ollam. Prouerbiali figura dictum pro eo quod eſt, ſpes ingentes in animo cōcipere, priuſq̄ res ipſa teneatur. Aut polliceri, quod ipſe nōdum habeat, aut præpropere ſibi placere, quaſi iam poſſideat ea, quæ procul etiādum abſunt, ut teneantur. Veluti ſiquis ſpe ſacerdotii ſumptus iam incipiat facere, quod nōdum acceperit, Aut ſiquis uitæ ſtrepitum augeat ſpe magiſtratus, quem incertum eſt, an ſit impetraturus. Citatur adagium ex Cratete apud Athenæum, μὴ πρὸ φακῆς λοπάδ' αὔξων εἰς στάσιν ἄμμες βάλῃς, id eſt, Ne ante lenticulam augens ollam aut patinam in ſeditionem nos mittas. Citatur & à Plutarcho cōmentario de præceptis bonæ ualetudinis, eiuſdem Crateris nomine, his quidem uerbis, ὁ μὲν οὖν Κράτης διὰ τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν οἰόμενος οὐχ ἥκιστα τὰς στάσεις καὶ τυραννίδας ἐμφύεσθαι ταῖς πόλεσι μετὰ παιδιᾶς παρῄνει, μὴ πρὸ φακῆς λοπάδα αὔξων εἰς στάσιν ἄμμες βάλῃς. αὐτὸς δέ τις ἑαυτῷ παρακελευέσθω, μὴ πρὸ φακῆς λοπάδα αὔξειν ἀεὶ, μὴ δὲ πάντως ὑπερβαίνων τὴν κάρδαμον καὶ τὴν ἐλαίαν, εἰς τὸ θεῖον καὶ τὸν ἰχθὺν εἰς στάσιν ἐκ πλησμονῆς τὸ σῶμα καὶ ταραχὰς ἐμβάλλειν καὶ διαρροίας, id eſt, Crates igit cum exiſtimaret in ciuitatibus ſeditiones ac tyrānides potiſſimum è delitiis ac luxu naſci, per iocum admonuit, ne præ lenticulo ſemper augens patinam, in ſeditionem nos coniicias. Sed ſeipſum adhortetur quiſq;, ne ſemper præ lente augens patinam, ne'ue modis omnibus, præterito naſturtio & olea, ad farcimen, & piſcem deſciſcens, ex repletione corpori ſeditionem concitet, ac tumultum & diarrhœas. Crates eò detorſit dictum, ut apparet, poetæ cuiuſpiam, ut pertineat ad homines impendio ſumptuoſos. Alluſit autem ad morem plebis, quæ ſolita ſit excitare ſeditiones, ſi conſpiciat optimates ſibi præponi. Nam lopade apponebantur cibi lautiores, id quod licet colligere ex Luciani Saturnalibus, Lens legumen eſt uiliſſimum ac plebeium.

Pudebat recuſare, & non audebant ſuſcipere. XCVIII.

M. Tullius in epiſtolis ad Atticum uerſum hunc Homericum, ceu prouerbialem non ſemel uſurpauit, αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι, id eſt, Detrectare pudor, formido ſubire uetabat. Quo licebit uti, quoties incidit eiuſmodi negocium, ut aliud ſuadeat honeſtas, aliud utilitas, & dedecoroſum ſit non ſuſcipere prouinciam, rurſum periculoſum ſuſcipere. Poteſt accommodari etiā ad illos, qui rogati neq; negare audent, ob pudorem, neq; præſtare tamen uolunt quod rogantur, ob diuerſum animi uitium. Eſt autem hic uerſus apud Homerum Iliados Η. Vbi Hector quemlibet è Græcorum ducibus ad ſingulare certamen prouocat, & reliquis omnibus cunctantibus ſurgit Menelaus, ὣς ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ, αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι, id eſt, Sic ait, interea tenuere ſilentia cuncti, Detrectare pudor, formido ſubire uetabat.

Sphæram inter ſe reddere. XCIX.

Plutarchus in libello de cognoſcendo profectu, μάλιστα δ' εἰ τὸ φιλόνεικον καὶ δύσερι περὶ τὰς ζητήσεις ὑφεῖται καὶ πεπαύμεθα τοὺς λόγους ὥσπερ ἱμάντια ἢ σφαίρας ἐπιδυόμενοι πρὸς ἀλλήλους, τῷ πατάξαι καὶ καταβαλεῖν μᾶλλον, ἢ τῷ μαθεῖν καὶ διδάξαι χαίροντες, i. Maxime ſi inter diſputādū ſuboriat

contentio,& rixa,iamq́; eò res peruenit,ut ueluti lora,aut ſphæras uiciſſim alius in alium iaciamus, magisq́; gaudemus ferire,aut ꝓſternere,q̃ diſcere ac docere. Meminit de luſus genere Iulius Pollux, libro de rerum uocabulis nono. Non diſſimilis eſt,quem hodie pilæ uocant. Cuius meminit Horatius, Nāq́; pila lippis inimicum & ludere crudis. Quadrabit adagium in eos,qui ſeſe uiciſſim dicteriis inceſſunt. Confine(ſicut opinor)illi Perſiano, Cædimus inq́; uicem præbemus crura ſagittis.

Animo ægrotanti medicus eſt oratio. C.

Celebratur hic uerſus apud Græcos ꝓuerbii uice,citaturq́; à Plutarcho ad Apollonium, ψυχῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι, id eſt, Aegroto aío medicus eſt oratio. Huc alluſit Horatius in epl̃is, Sunt uerba & uoces,q̃bus hunc lenire dolorē Poſſis,& magnā morbi depellere partem. Ex opiniōe Stoicoꝝ,Cupiditates animi morbos appellat,his philoſophia medetur pharmacis uerboꝝ,id eſt monitis ſalubribus. Et apud Terentiū arguit ſeſe Menedemus,q̃ non ut decuit,tractarit ægrotum animum adoleſcentis. Vt.n.in corpoꝝ morbis pro ratione ualetudinis,alia atq́; alia adhibent̃ pharmaca,itidem in animi malis,non eadem adhibenda eſt oratio. Sed interim blandius monendū,interim acrius iurgandum nonnunq̃ diſſimulandū,& imprudenti pharmacon admouēdum. Iuxta Pauli monitū, Argue,obſecra,increpa. Ferunt̃ in eandē ſententiam & hi ſenarii, λόγος γάρ ἐστι φάρμακον λύπης μόνος. id eſt, Dolori enim medet̃ una oratio. Et λόγῳ μ᾽ ἔπεισας φαρμάκῳ σοφωτάτῳ, id eſt, Sermone flexiſti optimo me Pharmaco. Et, ὁ λόγος ἰατρὸς τοῦ κατὰ ψυχὴν πάθους, id eſt, Animo laboranti medicus oratio. Verum ut amica,ſalubris & in tempore adhibita oratio, remedium eſt efficax ac præſentaneum. Ita ſermo inimicus,aut peſtilens,aut non in tempore dictus,letale uenenum eſt.

CHILIADIS TERTIAE CENTVRIA SECVNDA.

Siquid mali,in Pyrrham. I.

Εἴ τι κακὸν, εἰς πύῤῥαν, id eſt, Siquid mali,in Pyrrham,ſubaudiendū recidat,aut abeat, aut eiuſmodi quippiam. Ad hunc modū malum,ſiquod timeretur,deprecabant̃ abominantes,& in hoſtium caput imprecantes. Vnde & illa figura Græcis pariter,ac latinis ſcriptoribus familiaris,hoſtibus noſtris hoc eueniat. Ouidius, Hoſtibus eueniant conuiuia talia noſtris,& Horatius in Odis, Hoſtium uxores,puerıq́;,cæcos Sentiant motus orientis auſtri. Et Terentius in ſene ſeipſum excruciante. Au,obſecro te,iſtuc inimicis noſtris ſiet. Originē prouerbii tradunt huiuſmodi,Quondā Pyrrhæos,quotquot erant finitimi,graui odio perſequebantur,unde ſiquod malum aliquando uideretur impendere,id abominantes,precabantur, ut ia Pyrrhæos auerteretur dicentes, εἰς τὴν πυῤῥαίων, id eſt, In Pyrrhæorum regionem. Eſt autem Pyrrha,Leſbi inſulæ ciuitas,authore Stephano.

In tuum ipſius malum lunam deduces. II.

Ἐπὶ σαυτῷ τὴν σελήνην καθελεῖς, id eſt, Aduerſus teipſum lunā detrahis. Maleficæ mulieres incantamentis quibuſdā lunā in terram detrahere credebantur antiqtus. Vnde Virgilius, Carmina uel cœlo poſſunt deducere lunam. Et Horatius in Odis, Per atq́; libros carminū ualentium, Refixa cœlo deuocare ſydera. Et rurſum in Sermonibus, Lunamq́; rubentem Ne foret his teſtis,poſt magna latere ſepulchra. Item Iuuenalis, Vna laboranti poterit ſuccurrere lunæ. Creditum eſt olim huiuſmodi Sagas oculis,ac pedibus priuari ſolere. Aglaonice quæpiam,cū per aſtrologiæ cognitionē defectus præſciret,iactitabat ſe lunā è cœlo detracturā in terras, Atq́; eius iactantiæ pœnas dedit, de quo dicet̃ in prouerbio,lunam detrahere. Prouerbium igitur hinc ſumptum, dicebatur de iis,qui ſuis ipſoꝝ artibus ſibi malū accerſerēt. Quod genus,ſiq̃s callidis rōnibus effeciſſet,ut accerſeret̃ aliq̃s,deinde eueniret,ut ab eo,quē accerſendum curaſſet,ſubuerteret̃.

Coruus aquat. III.

Κόραξ ὑδρεύει, id eſt, Coruus aquat. Dici ſolitū,ubi q̃s non citra negocium,citraq́; ingenium conſequeret̃ ea,quæ cuperet. Aut ubi quis rem nouis artibus tentaret efficere. Ductum ab Apologo,de coruo congeſtis lapillis aquā ex imo fundo in ſummā uaſis oram euocante,ſed probabilius uidetur, ut adagiū referat̃ ad eam fabulam,quam Faſtoꝝ libro ſecūdo narrat Ouidius ad hūc modū, Forte Ioui Phœbus feſtum ſolēne parabat, Non faciet longas fabula noſtra moras. I mea dixit auis,ne quid pia ſacra moretur, Et tenuē uiuis fontibus adfer aquā. Coruus inauratū pedibus cratera recuruis Tollit,& aereū ꝓuolat altus iter, Stabat adhuc ficus duris denſiſſima pomis, Tētat eā roſtro, nō erat apta legi. Immemor impii ſediſſe ſub arbore fert̃, Dū fierēt tarda dulcia poma mora. Iāq́; ſat̃,nigris lōgum capit unguibus Hydꝝ, Ad dn̄mq́; redit,fictaq́; uerba refert. Hic mihi cā moræ uiuaꝝ obſeſſor aquaꝝ, Hic tenuit fonteis,officiūq́; meū. Addis ait culpæ mēdacia Phœb⁹,& audes

Fatidicum uerbis fallere uelle Deum? At tibi dum lactens hærebit in arbore ficus, De nullo geli dæ fonte bibantur aquæ. Meminit huius & Higinus, & Aelianus de naturis animantium libro primo. Proinde prouerbium mihi magis uidetur conuenire in ceſſatorem.

Conuenerunt Attabas & Numenius. IIII.

Συνῆλθον Ἀτταβάς τε καὶ νουμήνιος, id eſt, Coniūctus eſt ſuo Attabas Numenio. Dici ſolitū quoties improbus aggregat̃ cū improbo. Diogenianus tradit hos inſigne par fugæ fuiſſe. Simillimū illi, quod alibi dictū eſt, Cū Bitho Bacchius.

Coloſſi magnitudine. V.

Κολοσσαῖος τὸ μέγεθος, id eſt, Coloſſæa magnitudine. Prouerbialis apud Lucianum hyperbole, in homines prægrandi corporis mole. A ſtatuis ingētibus, quos Coloſſos appellant. Inter hos inprimis celebratur ſolis Coloſſus apud Rhodios, ſeptuaginta cubitis altus, aut iuxta Feſtum Pōpeium, pedes centum & quinq;, cuius pollicem uix pauci potuerunt amplecti. Referuntur & alii apud Plinium prodigioſæ magnitudinis. Nam is impendio delectabantur olim Imperatores Romani, quibus ut uidetur magis erat cordi maximos eſſe q̃ optimos.

Mali commatis. VI.

Πονηροῦ κόμματος, id eſt, Mali cōmatis, dicebat̃ improbus, contēptus & reiiculus quiſpiam. Sumpta metaphora à reprobatis nomiſmatis. Ariſtophanes in Pluto, ἔοικε δ' εἶναι τοῦ πονηροῦ κόμματος, id eſt, Videtur eſſe non probati cōmatis, in Sycophantam dictū iam ad paupratē famemq; redactum, poſteaq̃ Plutus oculos receperat. Interpres oſ̄dit cōma genus eſſe uiliſſimi nomiſmatis. Sonat aūt perinde quaſi dicas, malæ monetæ. Rurſum in eadē fabula. γνώσεται ὅτι ἐστ' ἐκείνου τοῦ πονηροῦ κόμματος, id eſt, Nouerit illius eſſe hunc improbati Cōmatis. Apud eundē in Ranis, τῷ κακίστῳ κόμματι. Ad hanc formā ꝑtinent etiam illæ, ceu prouerbiales metaphoræ, κίβδηλος ἄνθρωπος & κιβδηλεύειν, pro eo, quod eſt, impoſturā facere, & κιβδηλία pro impoſtura, quæ uoces repeti untur cū alias frequētius, tum Platonis libro de legibus undecimo, Si qs forte certius deſyderabit teſtimoniū. Proinde q moribus ſunt improbatis, eos ἀκιβδήλους uocāt, quaſi dicas adulterinæ monetæ. Appoſitius aūt ad oris figurā, moꝝ & indolis indicem referet̃. Siqdem quēadmodum nūmus inſpecta imagine dignoſcit̃ ilico, ꝓbatus ne ſit, an adulterinus, itidem ex ipſa ſtatim hoīs forma deprehendit̃ ingeniū, uel Euripide teſte, cuius hæc ſunt in Ione. γνοίη δ' ἂν ὡς τὰ πολλά γ' ἀνθρώπου πέρι, τὸ σχῆμ' ἰδών τις, εἰ πέφυκεν εὐγενής, id eſt, Plerūq; ſpēs ipſa ſimul aſpexeris hoīem arguit, generoſus is ſit, an ſecus.

Beneuolus trucidator. VII.

Εὔνους ὁ σφάκτης, id eſt, Beneuolus occiſor. Cōuenit in hos, q cum ſummam adferant ꝑniciem, tamē beneuolentiæ ſpeciem admiſcent. Tractum aiunt ab Oreſte, qui trucidata matre Clytēneſtra, parentale conuiuium uelut in illius honorem exhibuit. Quidam & ad Antigonum regem referunt, qui poſteaq̃ Semelen è medio ſuſtuliſſet, oſſa tamen illius, ſummo cum honore curauit ad matrē deportanda. Sunt quibus magis placet, ut adagium ad Ptolemæum Philopatoris filiū referatur, is matrem Berſenicem in carcerem Megaris coniectam Soſibio tradidit ad ſeruandam, ubi illa non ferens eam filii contumeliam, ſumpto ueneno interiit. At ille perturbatus inſomniis, Monimētum in medio urbis extruxit, quod nunc ſepulchrum appellatur. In hoc unà cum matre, maiores omneis ſuos compoſuit, & inter hos Alexandrum Magnum. Nec hoc contentus officio uir pius, templum eidem conſtituit in Aegialis, cui nomen inditum, Berſenicæ ſeruatricis. Hæc fermè Zenodotus.

Corytheo deformior. VIII.

Κορυθέως αἰσχίστερος, id eſt, Corytheo deformior. Aiunt Corytheū quēpiam fuiſſe hominē inſignite ſtultum ac uecordem, ad hoc, forma infeliciſſima, fœdiſſimaq;, cui liberi itē fuerint omnes patrem referentes, unde uulgaris dictus eſt iocus, in hominem bardum, ac perinde deformem. Refert adagium à Zenodoto.

Contra torrentem niti. IX.

Contra torrentem niti dicuntur, qui fruſtra certant cum iis, quos uincere non queant. Sumptum à natantibus, qui ſolent ſecundo natare flumine, maxime ſi torrens fuerit. Quod ſi contra nitantur, nihil promouerint. Vſurpat hoc adagium Aurelius Auguſtinus in epiſtola quadam ad Diuū Hieronymum. Et laudatur à Iuuenale Criſpini prudentia, qui Domitiani uiolentiæ conceſſerit, & ingenio alioqui inſanabili obſecundarit. Ille igitur nunq̃ direxit brachia contra Torrentem.

Vſq; ad aras amicus. X.

Μέχρι τοῦ βωμοῦ φίλος εἰμί, id eſt, Vſq; ad aram ſum amicus. Tametſi non eſt huius inſtituti quæ libet apophthegmata colligere, tamē hoc ita cōmode dictum, & ſpecie uſqueadeo prouerbiali, præterea ſic à magnis celebratum authoribus, ut merito uideatur in hunc ordinē cooptandū. Rſ̄ſum eſt autem à Pericle, quem cum amicus, quiſpiam rogaret, ut in cauſa quadā ſua gratia falſum deieraret,

δεῖ μὲ ἔφη συμπράττειν τοῖς φίλοις, ἀλλὰ μέχρι βωμῶν, id eſt, Oportet me commodare amicis ſed uſq; ad aras. Ita refert Gellius. Cõmodius effert Plutarchus in libello, περὶ δυσωπίας, μέχρι τοῦ βωμοῦ φίλος εἰμὶ, id eſt, Vſq; ad arã ſum amicus. Admonet ꝓuerbium nonnunq̃, quo cõſulamus amicoꝶ cõmodis, eorumq́; uolũtati morẽ geramus, fas uideri paululũ à recto deflectere. Veꝶ eatenus, ne ꝓpter hoiem amicũ numinis reuerẽtiam uiolemus. Olim iurãtes arã manu, contingebant. Porrò quatenus & quouſq; ſit ab honeſto deflectendum, amici cauſa, copioſe docteq́; diſputat Aulus Gelli' libro noctium Atticaꝶ ꝑmo, capite. iii.

Codali chœnix. XI.

κοδάλου χοῖνιξ, id eſt, Codali chœnix, ſiue demẽſum. De magnis menſuris dicebat', authore Suida. Neq; præterea, quicq̃ ſup hac re mihi reptum eſt adhuc apud authores. Coniectare licet ortum à ſeruo quopiã edaci, cui Choenix fuerit altius capax, & hac arte fraudarit heꝶ. In collectaneis quæ titulo Heſychii circumferuntur, reperio Condalũ piſcem, aut eundem, aut certe affinem Ceſtreo, quẽ Gaxa uertit Mugilem.

Concha dignus. XII.

κόγχης ἄξιος, id eſt, Concha dignus. Rem nullius precii concham dicũt Græci, quemadmodum Latini nauci aut floccum. Vnde quod contemptiſſimum, nulliusq́; rei ſignificabant, id κόγχης ἄξιον dicebant

Conto nauigare. XIII.

κοντῷ πλεῖν, id eſt, Conto nauigare, dicebantur, qui ſic rebus uterentur, quemadmodum uti cõueniebat, aut qui uitæ genus ſuo accõmodatum ingenio ſequerent'. Neq; enim contus ad ullum aliũ uſum accõmodatus, q̃ ad nauigationem. Itidem non ad quamuis uitam quis idoneus eſt. Vtaris licebit, ſi quem admonere uoles, ut quaq́; re utat', ad id in quod inuenta ſit. Vt, quorſum ſeruas nũmos tuos, non in hoc natos ut ſpectentur, ſed quo uitæ ſubſidio ſint, conto nauigandũ eſt. Refertur à Suida.

Cydi pœnam debet. XIIII.

κύδου δίκην ὀφείλει, id eſt, Cydi pœnã debet, κῦδος prima producta, gloriã ſignificat, eadẽ correpta, τὴν λοιδορίαν καὶ κακολογίαν, id eſt, Maledictũ & cõuicium. Vnde & uerbũ deduxere κυδάζειν, pro eo, quod eſt cõuiciari. Proinde cum qs ob rẽ friuolã ueluti uerbũ aliquod temere dictũ, deferret', uexareturq́;, eũ ꝓuerbio dicebant, κύδου δίκην ἐκτετικέναι, καὶ κύδου δίκην ὀφείλειν, id eſt, Hoc eſt cõuicii pœnam depẽdiſſe, & maledicti pœnã debere. Nam antiqtus mulcta dicebat' iis, q petulantius in quẽpiam aliqd dixiſſent.

Cnips in loco. XV.

σκνὶψ ἐν χώρᾳ, id eſt, Cnips in regione. Dictũ in eos, q ſubinde ſedẽ mutarent, & aliunde aliô demigrarent. Cui uitio ſeſe obnoxiũ fuiſſe confitet' Horatius. Eſt aũt σκνὶψ, ſeu κνὶψ, Nam utrũq; reperio, uermiculus innaſcẽs materiis. Is eroſo ligno, ſemp locum mutare uitit'. Quidam efferũt prouerbium hoc modo, κνὶψ ἐκ χώρας, id eſt, Cnips è regione, ut ſubaudias demigrat. Plinius libro. xvi. capite quadragesimoſecũdo, inter peſtes materiaꝶ teredinem cõmemorat, uermem grãuiſſimo ad portionẽ capite, ſic appellatum quod dẽtibus erodat, ſed ꝓprie uocari teredinem, quæ in mari materiam infeſtet. Addit huius generis Ceraſten uocari, q ſimulatq́; tantũ eroſerit, ut circũagat ſeſe, generat aliũ. Suidas ait à κνιπὸς q eſt gtũs caſus huius nominatiui κνὶψ, fingi ntũm κνιπὸς, eáq; uocẽ ſignificare, parcum, tenuiq́; uictu uiuẽtem, nimiꝶ ad Cnips exẽplum, qui lignorum arroſu paſcitur, cibo non admodum lauto. Proinde conſentaneum uidetur, adagium dici poſſe, in ſordidos duro, parcoq́; uictu utentes.

Cyclobori uox. XVI.

κυκλοβόρου φωνὴ, id eſt. Cyclobori uox. De clamoſis & uehementer obſtreperis dicebatur, aut qbus uox eſſet uitioſa raucaq́;. Cycloborus fluuius qdam Atticæ, ingenti ſtrepitu defluens, unde dictum ꝓuerbiũ. Ariſtophanes apud Suidã, ἅρπαξ, κεκράκτης, κυκλοβόρου φωνὴν ἔχων, id eſt, Clamoſus, auidus, uoce Cyclobori obſtrepens.

Thaſium infundis. XVII.

Θάσιον ἐνέχεις, id eſt, Thaſium miſcuiſti. Dici ſolitum uidetur, ubi quis uinum non aqua, ſed alio quopiam efficaciore uino dilueret. Nam Thaſia uina laudatiſſima quondam fuiſſe, teſtatur & Apuleius Apologia prima. Olitori ingens & Cauponi merito conceſſum eſt, olus & uinum ex nobilitate ſoli commendare. Vinum Thaſium, Olus Phliaſium. Eſt autem Thaſus inſula iuxta Thraciã, unde prouerbium Thaſus bonorum. In ea inſula narrant fuiſſe Staphylum, quẽ deperierit Bacchus. Sumptum eſt ex Ariſtophanis Pluto, quo loco uerſus hic eſt, εἰ θάσιον ἐνέχεις, εἰκότως γε νὴ δία, id eſt, Merito profecto, Si Thaſion infuderas. Anus quædam queritur, adoleſcentem amatorem pridem ita ſibi ſolitum adulari, ut diceret illam ſuauiſſime olere. Ad id per iocum reſpondẽs Chremylus negat eſſe mirum, ſi ita uiſum fuit adoleſcenti, cum illi uinum Thaſium odoratiſſimum proponere ſit ſolita. Interpres addit ἐνέχεις dictum pro ἐκίρνας, id eſt, Infundebas pro miſcebas.

κλαστοειάζειν. XVIII.

κλαστοειάζειν. Vulgato conuicio dicebantur ii, qui puerorum amoribus oblectarentur, aut, ut ait Diogenianus,

Diogenianus, mulieres immodice libidinoſæ. Vnde natum ſit prouerbium non ſatis liquet.

Claudiana tonitrua. XIX.

Feſtus Pompeius innuere uidetur Claudiana tonitrua in uulgi ſermonem abiiſſe, ſcribens ideo uocata Claudiana tonitrua, quod Claudius Pulcher inſtituerit, ut ludis poſt ſcenã factis lapidum coniectus ita fieret, ut ueri tonitrus ſimilitudinem imitaretur. Nam antea leues admodum & paruos ſonitus fieri ſolitos, cum claui & lapides in labrum æneum coniicerentur. Quadrabit adagium, ſi modo uidebitur, in adagionum gregem recipiendum, in homines immodice clamoſos & odioſe obſtreperos. Simillimum illi, quod alibi retulimus, δωδωναῖον χαλκεῖον, id eſt, Dodonæum æs.

Claudi more tenere pilam. XX.

M. Tullius aduerſus Piſonem ſcribit in hunc modum. Græcus primum diſtinguere illa atq; diuidere, quẽadmodum dicerentur, iſte claudus, quomodo aiunt, pilam retinere, quod acceperat teſtificari. Hactenus Cicero. Prouerbium congruit in eos, qui quicquid à præceptoribus acceperint, ſiue id doctum ſit, ſiue indoctum, nullo delectu, nulloq; iudicio tenere ſolent, ac ſequi. Sumpta metaphora à Claudo diffidente ſuis pedibus, & ob id pertinaciter columnis innitente. Niſi ſi cui magis referendum uidetur ad luſum pilæ, quam claudus ita demum accipit, ſi commode illi mittas. Alioqui pedibus tardus non poteſt utcũq; miſſam accipere. Seneca libro de beneficiis ſeptimo. Quid ſi me remittere pilam manco iubeas? hoc eſt, dare beneficium illi qui non ſit idoneus ad accipiendum. Plautus in Aulularia. Tum autem interdius, Quaſi claudus ſutor domi ſedet totos dies. Generatim conueniet in omneis, qui de alieno pendent iudicio, alienæq; innituntur authoritati, quemadmodũ iſti, quibus ſatis eſt dixiſſe. αὐτὸς ἔφα.

Loripedem rectus derideat. XXI.

Et ſanè q̃ elegans eſt, & plurimũ habet figuræ, puerbialis illud apud Iuuenalem, Loripedẽ rectus derideat, Aethiopẽ albus. Quo cõueniet uti, quoties aliqs id aliis opprobrat mali, cui ſit ipſe obnoxius, aut aliena caſtigat uitia, à qbus ipſe nõ ſit immunis, pinde quaſi claudus, claudo claudicationis uitium per cõtumeliã obiiciat. Oportet eũ q̃ maxime uacare culpa, q in alium paratus eſt dicere, & ſtultiſſimum eſt in alium iacere, quod in ipſm poſſit retorqueri. Quis.n. tulerit Gracchos de ſeditiõe querentes? Si fur diſpliceat Verri, ſi homicidia Miloni? Celebrat illud Leonis Bizãtii, cui cum maledicus qſpiã opprobraſſet uitium oculoꝝ, ipſe gippo deformatus Humanũ, inqt, cõuicium in me ieciſti, cũ ipſe Nemeſim in dorſo portes.

Cliſthenem uideo. XXII.

κλεισθένην ὁρῶ, id eſt, Cliſthenem uideo, Cliſthenes hic male audiit, & comicoꝝ cõuiciis laceratus eſt, quod paꝝ uir haberet, ſeſeq; cultu indecoro, uelut in mulierem transfiguraret, Sardanapalũ illum Aſſyrium imitatus. Ariſtophanes apud Suidam, κλεισθένην ὁρῶ, id eſt, Cliſtenẽ uideo. Quod ait conuenire in eos, q leui, deraſaq; ſunt cute. Nam hic mos Cliſtheni, barba deraſa ſemp eſſe, quo iuuenis etiãdum uideret. Effert & ad hunc modum, κλεισθένους ἀκρατέστερος, id eſt, Cliſthene intemperantior, de Cinædo & delitiis effœminato, contrarium illi, ζήνωνος ἐγκρατέστερος, id eſt, Zenone temperantior.

Cleocritus. XXIII.

κλεόκριτος, id eſt, Cleocritus, id nominis contumeliæ cauſa iaciebatur in Cinædos ac molles & parum uiros. Nam & hunc ueteris Comœdiæ maledicta nobilitarunt. Dictus eſt autem effœminatus Cinædus, hoſpes, obſcuro, fœdoq; genere, Cybelis filius, quod Rheæ myſteria ab exectis euiratisq; peragerentur. Ne forma quidem à moribus diſcrepabat. Nam facie uelut auem referebat. Suidas nominatim prouerbii loco refert, alioquin ipſe non retuliſſem inter adagia.

Coturniſſare. XXIIII.

κιχλίζειν, Prouerbio dicebant, q pinguibus coturnicibus, aut turdisueſcerent, aut q riderent laſciue parumq; decore, Proinde & κιχλισμὸν, riſum mollem & impudicũ appellãt. Quadrabit igit uel in liguritores & cupediis addictos, uel in laſciuius ludẽtes. Sturni nihil non imitantur, & turdus à Plinio recenſetur inter aues, quæ ſermonem humanum imitantur, Nam authores uocem hanc uarie transferunt.

Cilicum exitium. XXV.

κιλίκιος ὄλεθρος, i. Cilicũ exitiũ. De crudeli & immani dicebat. Cilices.n. ob pyraticã quam exercebãt, & aſſiduas hoſpitũ deprædatiões, infames erãt immanitatis & crudelitatis noie. Quapropter & Attici uindictas acerbiores. κιλικίους appellabãt.

Centaurice. XXVI.

κενταυρικῶς, id eſt, Centaurice fieri dicebatur, quod immaniter, ferociter, inciuiliter'ue fieret. Sumpta uoce à Centaurorũ moribus. Ariſtophanes in Ranis, τίς τὴν θύραν ἐπάταξεν ὡς κενταυρικῶς; id eſt, Quis oſtium pulſauit ita Centaurice? Etenim Cẽtauri uiribus & ui peragebant omnia, legum & iuris omnis ignari. Tametſi quidam exiſtimant hoc apud Ariſtophanem dictum, ἐρωτικῶς in Bacchum mollem alioqui & imbellem.

Cilicii Imperatores. XXVII.

κιλίκιοι στρατηγοὶ, id eſt, Cilicii Duces. Dicebant hoîes hirſuti & pilis obſiti. Vnde & Saga pilis cõtexta Cilicia uocant, author Diogenianus.

Ciuitates ludimus. XXVIII.

Πόλεις παίζομεν, id eſt, Ciuitates ludimus. Luſus genus quoddã eſt, in quo calculis ludebat olim, quos antiquitus πόλεις, id eſt, Vrbes uocabant, Neoterici χώρας, hoc eſt, regiones appellare cœperunt. Vſurpauit adagium Cratinus in Fugitiuis. Hic nimirũ locus eſt ni fallor, quem Iulius Pollux citat libro de rerũ uocabulis nono, πανδιονίδα πόλιν βασιλέως τῆς περὶ κόλακος, οἶσθ' ἣν λέγομεν, καὶ κύνα καὶ πόλιν, ἣν παίζουσιν, id eſt, Pandioniam ciuitatem regis, ſupra modũ adulatricis, Noſti quã dicimus, & canẽ & ciuitatẽ quã ludunt. Genus autem luſus deſcribit his uerbis, ἡ δὲ διὰ πολλῶν ψήφων παιδιά, πλινθίον ἐστί, χώρας ἐν γραμμαῖς ἔχον διακειμένας, καὶ τὸ μὲν πλινθίον καλεῖται πόλις, τῶν δὲ ψήφων ἑκάστη κύων, διῃρημένων δὲ εἰς δύο τῶν ψήφων κατὰ τὰς χρόας, ἡ τέχνη τῆς παιδιᾶς ἐστι περιλήψει τοῖν δύο ψήφοιν ὁμοχρόοιν, τὴν ἑτερόχροον ἀναιρεῖν, id eſt, Qui uero complurium calculorum dicitur luſus, laterunculus eſt regiones in ſe continens, in lineis ſitas. Et laterũculus quidem ipſe ciuitas appellat. Cæterum unuſquiſq; calculus canis. Porrò cum calculi ſint duobus diſtincti coloribus, luſus hæc ars eſt, ut comprehenſis duobus calculis unicoloribus, eum qui diuerſi coloris eſt tollas è medio. Refert Zenodotus, Quanq̃ idem adagii ſenſum non indicat. Quare cuiq; quod uero proximum uideatur coniectandum relinquo. Mihi quadraturum uidetur, quoties ſuũ quiſq; commodum, quacunq; ſectatur uia, & æmulo, compeditoriq; modis omnibus tendit inſidias. Qui luſus frequens eſt in aulis principum, & in magiſtratibus publicis. Ab hoc luſu manaſſe uidetur, qui nunc uulgo ſcaccarius dicitur.

Ciſſamis Cous. XXIX.

κίσσαμις κῷος, id eſt, Ciſſamis Cous. Hunc aiunt pecuariis gregibus ſupra modum diuitem fuiſſe. Verum anguillam quotannis apparere ſolitam, quæ pulcherrimam omnium pecudem raperet. Ea cum in ſomnis apparens hominem commouiſſet, ut ſepeliret ſeſe, & ille negligeret, euenit, ut tum ipſe, tum uniuerſum illius genus radicitus interiret. Hæc fermè Zenodotus. Et hoc quoq; prouerbii Delium aliquem requirit. Apparet affine ei quod alibi dictum eſt, Aderit Temeſſeus Genius.

Carcini poemata. XXX.

καρκίνου ποιήματα, id eſt, Carcini poemata. Dicebantur ea, quæ uiderentur obſcurius & inſtar ænigmatis dicta. Carcinus poeta quiſpiam fuit, cuius & alias meminimus in hoc opere, In quem iocatur Ariſtophanes in comœdia, cui titulus, ἀελιών, εὐδαιμονέστερος φανεὶς τῶν καρκίνου στροβίλων, id eſt, Qui uiſus eſt felicior uel Carcini ſtrobilis. Is finxit Oreſtem ab Ilio coactum, ut matricidiũ confiteretur, per ænigmata reſpondentem, authore Suida, qui teſtatur prouerbium à Menandro uſurpatum in falſo Hercule.

Carica uictima. XXXI.

καρικὸν θῦμα, id eſt, Caricum ſacrum. De macilenta hoſtia, minimeq; eſculenta dicebat. Hinc ductum, quod Caribus populis mos fuerit, canem immolare. Non incõcinne torquebitur ad cibum appoſitum inſipidum, & quem nemo uelit attingere. Solent ſordidi qdam, data opera cibos putres, & ingratos palato, ſuis apponere, partim quod minoris emantur, partim quo minus abſumatur epularum in conuiuio. Hos eleganter quis dixerit, τὸ καρικὸν θῦμα παρατιθέναι, id eſt, Caricum ſacrum apponere.

Callicyriis plures. XXXII.

καλλικυρίων πλείους, id eſt, Plures Callicyriis. De maxima quidem illa, ſed ſordida hominum turba dicebatur. Callicyrii dicebantur exulum ſerui, qui Syracuſis agricolationem exercebant, authore Timæo Quoniam autem ingens erat id genus hominum multitudo, prouerbio receptum eſt, ut ſi quos admodum numeroſos ſignificare uellent, καλλικυρίους appellarent. Ariſtoteles in Republica Syracuſanorum oſtendit, eam ſeruorum turbam ex omnigenis populis in unum cõfluxiſſe. Erant autem eodẽ loco Callicyrii, apud Syracuſanos, quo apud Lacedæmonios captiui, apud Theſſalos Peneſtæ, qui uocantur, apud Cretenſes Elarotæ, apud Aegyptios Hebræi. Solitum eſt adagium hoc potiſſimum uſurpari, ſi quando ſignificabant metuendam multitudinem, quæ numero freta, nonnunquam opprimit dominos. Nam & hi ſerui plures erant dominis, quamobrem etiam expulerunt illos. Hæc fermè referuntur à Suida.

Cera tractabilior. XXXIII.

κηροῦ εὐπλαστότερος, id eſt, Cera tractabilior. De uehementer docili dicebatur, aut de ingenio facili, tractabiliq;, & in quemuis habitum ſequaci. Horatius, Cereus in uitium flecti, monitoribus aſp. Perſius quinta ſatyra, Artificemq; tuo ducit ſub pollice uultum. Rurſum Horatius, Argilla quiduis imitabitur uda. Eſt autem hoc ceræ peculiare, ut manibus contrectata molleſcat. Et hinc uariarum formæ ſolent effingi.

Occiſionis ala. XXXIIII.

φόνου πτερὸν, id eſt, Interfectionis ala, de ſubito interitu dici ſolitum, ſumpta metaphora ab alatis iaculis, quæ repente mortem adferunt. Quanq̃ magis probat Zenodotus, ut accipiamus φόνου πτερὸν dictum περιφραστικῶς, id eſt, Per circuitionem, pro morte, quaſi ſit & ipſa alata.

Celmis in ferro. XXXV.

κέλμις ἐν σιδήρῳ, id eſt, Celmis in ferro. Dici conſueuit de iis, q̃ præter modũ ſuis fiderent uiribus, tanq̃ inexpugnabiles, inuictiq́; cæteris. Celmis, ut ſcribit Zenodotus, unꝰ fuit ex Idæis Dactylis, q̃ cũ matrẽ Deoꝝ Rheã uiolaſſet ſtupro, deinde à reliq̃s fratribus reiectus eſt. Ab hoc ferꝝ ſolidiſſimũ cudi ſolebat. Ait huius hiſtoriæ mẽtionẽ factã apud Sophoclẽ, in Satyris. Enarrator Apollonii de Dactylis Idæis, inter quos & Celmis, refert hos uerſus, ex authore Phorōidis ἔνθα γόητες ἰδαῖοι φρύγες ἄνδρες ὀρέστεροι οἰκί' ἔναιον κέλμις, δαμναμενεύς τε μέγας, καὶ ὑπέρβιος ἄκμων εὐπάλαμοι δὲ θεράποντες ὀρείης ἀδρηςείης, οἳ πρῶτοι τέχνην πολυμήτιος ἡφαίστοιο εὗρον ἐν οὐρείῃσι νάπαις ἰόεντα σίδηρον, ἐς πῦρ τ' ἤνεγκαν καὶ ἀριπρεπὲς ἔργον ἔδειξαν, i. Illic habitabant Montigenæ Phryges Idæi gens arte celebris Celmis, Dānameneusq́; ingẽs, Acmonq́; ſupbus Montanæ docti cultores Adraſteæ, A' q̃bꝰ ars Vulcania ꝑmis eſſe repta Dĩ, & nigꝝ nemoroſo in mõte reptũ In uarios uſus mõſtrarũt cudere ferꝝ, Impoſitũq́; igni miro ſplẽdeſcere cultu.

Ceſtũ habẽt Veneris. XXXVI.

τὸν κυπρίδος κεστὸν habere dicuntur, q̃ nouis modis quemlibet in amorẽ ſui pelliciunt. Sumptum eſt, aũt ex Homericæ Iliados. Ξ. Quo loco Iuno cõcubitura cũ ſuo Ioue, Venerẽ adit, atq; ab ea cingulum, g̃farum & amoꝝ conciliatorem cõmodato petit. Hunc poeta deſcribit ad hũc modũ, Η, καὶ ἀπὸ στήθεσφιν ἐλύσατο κεστὸν ἱμάντα, ποικίλον, ἔνθα δέ οἱ θελκτήρια πάντα τέτυκτο, ἔνθ' ἔνι μὲν φιλότης, ἐν δ' ἵμερος, ἐν δ' ὀαριστὺς, πάρφασις, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων, τόν ῥά οἱ ἔμβαλε χερσὶν, ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε, τῆ νῦν τοῦτον ἱμάντα, τεῷ ἐγκάτθεο κόλπῳ, ποικίλον ᾧ ἔνι πάντα τετεύχαται οὐδέ σέ φημι ἄπρηκτόν γε νέεσθαι, ὅτι φρεσὶ σῇσι μενοινᾷς, id eſt, Sic ait, & ſoluit de pectore textile loꝝ, Picturatũ, in quo lenimina cũcta ferebat, Huic inerat deſyderium, huic amor, huic muliebris Blandiloquentia, quæ q̃dem & egregie ſapientem Furtiuis adiuta dolis, fallitq́; capitq́;, Quod manibus ſimul impoſuit, ſic ore locuta eſt, Hanc cape nunc, ſinuiq́; tuo ſuccingito zonam Contextã uarie, per quam quæcunq; parabis Polliceor, nil tu fruſtra tentaueris unq̃. Meminit huius & Theocritus in Adonidis Epitaphio, σοὶ δ' ἅμα κεστὸς ὄλωλε, id eſt, Tecũ una & Ceſtus periit. Eſt igitur Ceſtus Veneris cingulus efficax ad illectamenta g̃faꝝ & amorum, quo illa dr̃ Martem ſibi conciliare. Meminit huius & Martialis, Collo necte puer meros amores, Ceſton de Veneris ſinu calentem. Idem alibi, Sume Citheriaco medicatum nectare Ceſton. Viſit amatorem Balteus iſte Iouem. Rurſum alibi, A' te Iuno petat Ceſton & ipſa Venus. Duplex erit huius uſus adagii, ſiue cũ dicemus cuipiam Ceſtum eſſe Veneris, quod neminem non inflammet amore ſui, ſiue cum dicemus iam opus eſſe Veneris Ceſto, aut ne illum quidem profuturum ei, cui per ætatem uires, ac forma defluxerit, quiq́; iam ἔξωρος eſſe factus uideatur. Nam florens ætas, ſuapte ſponte ſuſcitat amores, ſenectus aut muneribus, aut pharmacis ſibi cõciliet, oportet, quanq̃ nec his rationibus efficere poteſt, ut ametur.

Pontificalis cœna. XXXVII.

Olim cœnas ſumptuoſas, opiparasq́; põtificales appellabãt. Ad quod alludẽs Horatius in Odis, Abſumet hæres Cecuba dignior Seruata centum clauibus, & mero Tinget pauimentum ſuperbo Pontificum potiore cœnis. Quo quidem in loco interpres admonet prælautas cœnas ꝓuerbio pontificales appellari ſolitas. Macrobius libro Saturnaliũ tertio, uetuſtiſſimã quandã pontificis cœnam deſcribit, ſummo apparatu, & oĩgenis lauticiis affatim inſtructã. Id inde natũ apparet, quod ſolẽnes, ſacræq́; cœnæ exq̃ſitiſſimis epulis ſoleant inſtrui. Ab eo, quod ſcripſit Horatius, nõ abhorret, quod hac tẽpeſtate apud Parriſios uulgari ioco uinũ Theologicũ uocant, quod ſit ualidiſſimũ, minimeq́; dilutũ. Nec infeſtiuiter q̃dã huiuſce prouerbii cauſam rogatus, reſpondit à Iurecõſultis occupari, quas uocant Præbẽdas, Decanatus, & Archidiaconatus, Theologis nihil reliquũ fieri, præter Curata, quæ uocant ſacerdotia. Cæteꝝ q̃ñ de paſtoribus ſcriptũ eſt, Peccata populi comederis. Nimiꝝ ad cibi tam duri concoctionẽ, opus eſſe uino efficaciſſimo. Atq; hinc eſſe natũ uulgi dictum. Plautus in Menæchmis conſimili figura Cereales cœnas dixit, Cerealeis, ingens, cœnas dat ita mẽſam extruxit Tantas patinarias ſtruices concinnat Standum eſt in lecto, ſiquid de ſummo petas. Legimus & adipales cœnas, & adipoſas, & adiiciales. Terentius in Phormione, dubiam cœnam dixit pro lauta, copioſaq́;.

Cepas edere, aut olfacere. XXXVIII.

κρόμμυα ἐσθίειν, id eſt, Cepas edere, dicebantur ioco prouerbiali, q̃ lachrymari uiderentur. Natũ à Biantis apophthegmate. Is enim Alyattæ ſibi per nuncium miſſum denuncianti, ut q̃primum ad

ſe ueniret, reſpondit ad hunc modum ἐγὼ Ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν, id eſt, Ego iubeo Alyattæ cepas edere, hoc eſt, κλαίειν καὶ οἰμώζεσθαι, id eſt, Flere & eiulare. Quibus uerbis extremũ regis contemptum indicabat. Ductum eſt hinc ꝓuerbiũ, quod cepaꝝ odor, ut eſt acris, conſueuerit lachrymas oculis excutere. Ariſtophanes, κρόμμυον δ' ἄρ' οὐκ ἔδη, innuens illum uel citra cepas fleturum. Simili figura neq; diuerſa ſententia dicti ſunt κρομμύων ὀσφραίνεσθαι, id eſt, Cepas odorari, qui flerẽt. Ariſtophanes in Ranis, τί δῆτα κλαίεις; κρομμύων ὀσφραίνομαι, id eſt, Quid quæſo lachrymas? Cepe odoror ſcilicet. Hæc fermè Suidas.

Scarabeo nigrior. XXXIX.

Κανθάρου μελάντερος, id eſt, Scarabeo nigrior. In fœdos & uehemẽter atros, ac fuſcos. Nam Scarabeus animal inſigni, ſed fœdo nigrore eſt, de quo inferius plura dicentur.

Chalcidiſſare. XL.

χαλκιδίζειν καὶ χαλκιδίζεσθαι, dicebantur, qui rapaciores, & plus ſatis ad rem attenti uiderentur. Chalcidenſes in Bœotia populi, comœdiæ ueteris conuiciis notati ſunt, quod auariores eſſent.

Phicidiſſare. XLI.

φικιδίζειν, id eſt, Phicidiſſare, dicebant̃ uulgo pueroꝝ obſcœnis amoribus dediti. Quidã malũt ad eos referre, q̃ lr̃a ρ, ĩmodice & ad faſtidiũ uſq; cõſueuerint uti. Siqdẽ ea gens lr̃am σ ſolita eſt in ρ cõmutare. Quo qdem uitio notantur & Eretrienſes, atteſtante prouerbio, ἐρετριέων ρ, id eſt, Eretrienſium Rho. Hodie iocus eſt uulgi in Picardos, cũ Lutetianæ fœminæ ob linguæ delitias, ρ uertũt in σ, Maſia ſonantes ꝓ Maria.

Cantharo aſtutior. XLII.

κανθάρου σοφώτερος, id eſt, Cantharo aſtutior aut callidior. Zenodotus ait Athenis cauponem fuiſſe quempiam, nomine Cantharum, quem ob maleficia & impoſturas, ac proditionis capitis affecerint ſupplicio proinde uulgo receptum, ut in nerſutos & impoſtores diceretur. Mihi uero propius uidetur, ſi referatur ad animantis naturam & ad Apologum Aeſopicum quo narratur, quemadmodum Scarabeus tanto aquila inferior uiribus, tamen ingenio ſuperauit auium omnium reginam.

Canis tanq̃ Delum nauigans. XLIII.

Αλας ὥσπερ εἰς Δῆλον πλέων id eſt, Canis tanq̃ in Delũ nauigans. In ſupinũ, ocioſum ſecuꝝ, ac uoluptariã agẽtem uitam, dicebat̃. Nam Athenis facilis, ac tuta in Delum nauigatio. Vnde fiebat, ut q illuc ſoluerent, inter nauigandum ſecuri, nihilq; periculi metuentes canerent. Mos autem erat Athenienſibus, ut quotannis nauim ſolẽni apparatu religionis cauſa, Delũ mitterent, id quod indicat Plato in Critone. Vnde conſentaneum eſt, qui hac uectabantur, hymnos quoſdam in Apollinis laudem ſolitos decantare.

Caunius amor. XLIIII.

καύνιος ἔρως, id eſt, Cauni amor. De fœdo amore dicebat̃, aut ubi quis ea deſyderaret, quæ neq; fas eſſet concupiſcere, neq; liceret aſſequi. Biblis Caunum fratrem impotenter adamauit, à quo cum eſſet repulſa, ſibimet necem conſciuit. Ouidius, Biblis in exemplo eſt, ut ament cõceſſa puellæ. Adagium refertur à Diogeniano, præterea ab Euſtathio in Dionyſium.

Scarabei umbræ. XLV.

κανθάρου σκιαὶ, id eſt, Scarabei umbræ. Dictum eſt de inani metu, quod hoc inſectũ repẽte aduolans, nonnunq̃ terrere ſoleat parum attentum. Recenſetur à Diogeniano.

Papyri fructus non poſtulat magnam ſpicam. XLVI.

βύβλου δὲ καρπὸς οὐκ αἰτεῖ μέγαν στάχυν, id eſt, Byblus nirens haud poſtulat ſpicã grauẽ. Etiamſi Græcus ſenarius nitiatus eſt in αἰτεῖ, legẽdũ ſuſpicor ἀρεῖ aut ἄρει, id eſt, fert aut baiulat. Dici ſolitum de iis, q̃ ſuis ipſoꝝ bonis frui nõ poſſent, ꝓpterea quod Byblus ob culmos inualidos ſpicã granis onuſtã ferre non poteſt. Proinde, ꝓdit quidẽ ſpicas, ſed inanes, Byblus autem iunci ſpecies, quam Latini Papyrum appellant.

Budoro more. XLVII.

βουδόρων νόμῳ. Aut ut alibi reperio, βουδόρων νόμῳ, id eſt, Budororũ more, ſeu lege. Suidas interpretatur de iis, qui digni ſint, ut bouis ritu excorient̃. Diogenianus exponit de admirandis. βούδορον authore Stephano, promontorium eſt oppoſitum Salamini. Βούδεια Magneſiæ ciuitas, quam Homerus βούδειον appellauit. βουδινοὶ populi ſunt Scythiæ, ſic appellati, quod à bubus uehant̃, utpote ἀμαξόβιοι, id eſt, Plauſtris ædium uice utentes. Vnde uidetur bifariam alluſum ad Etymologiam πρὸς τ', βοῦς δέρειν, καὶ τ', βοῦς δοῦναι. id eſt, Ad boum excoriationem, & boum donationẽ.

Bœotica auris. XLVIII.

Βοιώτιον οὖς, id eſt, Auris Bœotica. In pingui indicio hominem quadrat. Bœotorum ſtoliditas compluribus prouerbiis locum fecit. Simillimum illi, Auris Batava. Diogenianus meminit adagii. Sunt qui ſcribant olim Anaxagoram recitantem apud Thebanos librum Thebaidos, cum uidiſſet attentum neminem, clauſo codice dixiſſe, εἰκότως καλεῖσθε βοιωτοὶ, βοῶν γὰρ ὦτα ἔχετε, id eſt,

Iure uoca-

Iure uocamini Bœoti, qui quidem aures habeatis boum. Videlicet alludens ad Etymologiam nominis, βοῦς enim bos, & ὦτα, aures, atq; ex his Bœotorum nomen uidetur compoſitum. Notauit & Horatius Bœotorum tarditatem in epiſtola ad Octauium Auguſtum. Quod ſi iudicium ſubtile uidendis artibus, illud, Ad libros, & ad hæc muſarum dona uocares, Bœotū in craſſo iurares aere natum. Quo loco demiror, neminem interpretum, quæſiſſe quid ſibi uelit, quod Horatius, pinguitudinem ingenii Bœotis tribuit, uelut ei genti peculiarem, cum apud Latinos authores nullum ſit huius rei teſtimonium.

Botrus oppoſitus Botro matureſcit. XLIX.

βότρυς πρὸς βότρυν πεπαίνεται, id eſt, Botrus iuxta Botrum matureſcit, huius prouerbij uarius eſſe poteſt uſus. Vel ubi pares in negocio quopiā uideri uolunt aliqui, & tantundē adferre momenti, ut nullus alteri debeat cōcedere. Vel cū ſignificabimus mutuis officiis, opus eſſe, ut ſit ſimillimū illi, quod alibi retulimus, χεὶρ χεῖρα νίπτει. Vel ſiqn̄ dicemus talē quenq; euadere, cū qualib⁹ habet cōſuetudinē. Habet enim hoc aſſiduitas, ut uicinis uitia faciat cūmunia. Quēadmodū teſtificatur ſenarius ille, quē enarrator Pindari citat ex Ariſtarcho, χωλῷ παροικῆς ἢν γ᾽ ἐνιαυτὸν, ὑποσκάζειν μάθῃς, id eſt, Claudo propinquus ſi uel uniuixeris, Diſces & ipſe claudus ingredi breui. Hoc quāquam alio loco nobis citatum memini, tamen quoniam ſcripturam offendi nonnihil à priore diuerſam, libuit per occaſionem denuo referre. Tranſlatum eſt adagium ab uuis, quæ mutuo oppoſitu maturitatem inter ſe uiciſſim & dant & accipiunt. Quo reſpicit illud Iuuenalis. Vuaq; conſpecta liuorem ducit ab uua. Adagium recenſetur à Suida.

Immolare boues. L.

βουθυτεῖν. Tanquam prouerbialiter, qui amplos, magnificosq; ſumptus facerēt. Diuitum enim eſt, uel regum potius, boues immolare. Ariſtophanes in Pluto, καὶ νῦν ὁ δεσπότης μὲν ἔνδον βουθυτεῖ, i. Et nunc quidē intus immolat boues herus, Et βουθυσίαν, pro magnifico apparatu uſurpāt.

Boues meſſis tempus expectantes. LI.

βόες ἄμητον ἐπιτηροῦντες, id eſt, Boues meſſem obſeruantes. Dici ſolitum, ubi quis ingentiū emolumentorum ſpe, laborem ſumeret. Quiddam ſic efferunt, βοῦς εἰς ἄμητον id eſt, Bos in meſſem, Subaudiendum reſpicit, aut eiuſmodi quippiam. Inde ductum, quod boues meſſis tempore, maiore laborant fructu, propterea quod inter trituram paſcuntur interim, & pabulum largius apponitur. Contra cum uere, aut hyeme proſcindunt aruum hoc moleſtior eſt arandi labor, quod nullo præſente fructu leniatur.

Bos Homolottorum. LII.

βοῦς ὁμολοττῶν, id eſt, Bos Homolottorū, dicebatur in plurima diſtractus, ac ueluti diſſectus negocia. Poterit & ad rē referri, ut ſiquis argumentum nimis minutatim diuidat, ita ut conſcindere & cōcerpere, magis q̄ diuidere uideat̄. Zenodotus prodidit Homolottos populos, diſſecto in minimas particulas boue, fœdus iungere. Morem hunc Scythis fuiſſe teſtatur Lucianus in Toxaride.

Bos apud aceruum. LIII.

βοῦς ἐν σωρῷ, id eſt, Bos in aceruo. De ſplendide, ampliterq; uiuentibus, quiq; in ubere rerum affluentia, prolixius faciunt ſumptum. Aut quemadmodum ait Suidas, de iis, q in media rerum copia conſtituti, non ſinuntur præſentibus bonis frui. Tranſlatum arbitrat̄ à bubus, trituram exercētibus, quibus quod os obligatum habeant, non licet ueſci tritico, quod excutiunt, ut ſimile ſit illi, Tātalus inter undas ſitiens.

Aut oportet tragœdias agere omneis, aut inſanire. LIIII.

Ἢ χρὴ τραγῳδεῖν πάντας ἢ μελαγχολᾶν, id eſt, Aut furere oportet, aut agere tragœdias. Dici ſolitum de iis, qui ſemper quaſi ſtupent, frigentq;, & nec gaudere poſſunt ex animo, nec dolere. Porrò tragœdia uehementiſſimis conſtat affectibus, ita ut tragœdias agere uideat̄ eſſe quiddam inſaniæ ſimillimum. Proinde Lucianus in commentario, cui titulus, πῶς δεῖ τὴν ἱστορίαν συγγράφειν, narrat Abderitis ex Archelai Tragœdia publicitus febrim obortam, eam ſeptimo poſt die tranſiſſe in inſaniam, ita ut omnes ingenti uoce uerſus quoſdam ex Archelai Andromeda pronūciarēt. Quanq̄ Plato poetis omnibus ſacrū quendā tribuit furorē Et Ariſtoteles in Problematis meminit de Maraco quopiā Syracuſano, q tum meliora fecerit. Poemata, cū mente eſſet alienatus. Eodē ſpectat illud Horatianum, Adde poemata nunc, hoc eſt, oleū adde camino. Finitimum uidetur illi, quod alio retulimus loco, ἢ δεῖ χελώνης κρέα φαγεῖν ἢ μὴ φαγεῖν, quem ſenariū Athenæus citat, ex Terpſione doctore Archeſtrati. Nos alio retulimus loco.

Aufer Mothonem à remo. LV.

Ἄπαγε τὸν μόθωνα ἀπὸ κώπης, id eſt, Aufer Mothonem à remo. Admonet adagium non obſtrependum, nec obturbandum importunius iis, qui rebus alioqui ſeriis ſunt occupati, ueluti ſiquis reipublicæ curis ſollicito, muſicam adferat, aut de capite periclitanti, uerſus amatorios recitet. Mothon enim ſaltationis gen⁹ fœdæ ſeruilis ac tumultuoſæ. Lacedæmonii uernas hoc eſt, ſeruos domi natos, μόθωνας appellant, aut eos qui ingenuorū filios inſtituunt, quos Athenienſes uocāt οἰκότριβας.

Vnde & in uiles ac ſordidos hoies conuicium eſſe cœpit. Alii putát Mothonem hoiem fuiſſe quépiá, ſaltatorem & ebrioſum. Sunt qui credant Atticos Mothones uocatos, quod hos domitos ad ſeruilia miniſteria compuliſſent. Ad hunc modum Græci grammatici de Mothone nugantur. Iulius Pollux tradit Mothonem genus eſſe ſaltationis moleſtum ac nauticum. Atq; hinc ſanè crediderim ortum prouerbium, ut accipiamus ἀπὸ κώπης pro eo quod eſt à remo profectum.

Auribus arrectis. LVI.

ὠτ᾽ ἱστῶν, id eſt, Auribus arrectis, à Diogeniano prouerbii loco refertur. Quadrat in illos, qui ſitienter atq; auide auſcultant, quæ dicuntur, aut expectant quid dicendum ſit. Ducta metaphora ab animantibus, quorum pleriſq; mos eſt, ſiquando quid eminus audierint, aures ſurrigere. Plinius tradit hoc eẽ peculiare ceruis, ut cum aures ſubrexerint, nihil ſit illis auritius, rurſum ubi demiſerint nihil ſurdius. Ariſtoteles itẽ libro de naturis animaliũ nono tradit ceruos haudquaq̃ latere inſidias, quoties arrectis ſunt auribus. Propterea quod tũ auditus ſint acerrimi, contra cũ demiſerint aures, facile capi. Terentius in Andria, Arrige aures Pamphile. Et Virgilius, Arrectiſq; auribus aſtant.

Aurum Colophonium. LVII.

Χρυσὸς ὁ κολοφώνιος, id eſt, Aurum Colophonium. Zenodotus oſtendit dici ſolitum de auro ꝓbatiſſimo, quod apud Colophonios aurum optimum ſoleat fieri. Citatq; authores Ariſtophanem in Cocalo, & Herodotum, qui ſpectatiſſimum aurum, & purum putũ, ut ueteres dicebant κολοφώνιον dixerint. Venuſtius fiet, ſi longius deflectetur, uelut ad mores uehementer incorruptos, aut ingeniũ exquiſitum & eximium.

Aſini mortes. LVIII.

ὄνου θανάτους, id eſt, Aſini mortes ſubaudiendum narrat. Dicebatur in eos, qui narrarent abſurda, ridiculaq; dictu, cuiuſmodi fuerit ſiquis longa narratione perſequatur aſini pericula, quemadmodum Vlyſſis deſcripſit Homerus. Apuleius in Meamorphoſi ſua planè, ὄνου θανάτους, commemorat. Adagium refertur à Suida.

Aſinus compluitur. LIX.

ὄνος ὕεται, id eſt, Aſinus compluitur. Cephiſodorus apud Suidam in Amazonibus, σκώπτεις μ᾽ ἐγὼ δὲ τοῖς λόγοις ὄνος ὕομαι, id eſt, Rides, at ego aſini more uerbis compluor. Vnde dictum apparet in eos, qui maledictis nihil omnino commouerentur. Quemadmodum aſinus ob cutis duritiem adeo pluuia nihil offenditur, ut uix etiam fuſtem ſentiat.

Aſperſiſti aquam. LX.

Aſperſiſſe aquam dicitur, qui dicto quopiam reddiderit animum, ac metũ ademerit. Mutuo ſumptum ab iis, qui in deliquio aſperſa in faciem aqua, ad ſui ſenſum reuocantur. Plautus in Bacchidibꝰ, Euax, aſperſiſti aquam. Quod Terentius ſimpliciter, Redidiſti animum.

Arcadiam me poſtulas. LXI.

Ἀρκαδίαν μ᾽ αἰτεῖς, id eſt, Arcadiam me poſtulas. Diogenianus prouerbii duplicẽ oſtendit uſum. Conuenire enim, uel in magna, uel in inutilia petentem. Vnde ſit natũ nõ indicat, qui huic ſcriptori ferè mos fortaſſe, quod proxime conſequetur adagium, anſam nonnullam coniectandi ꝓbebit.

Arcades imitans. LXII.

Ἀρκάδας μιμούμενοι, id eſt, Arcades imitantes. Zenodotus indicat dictum in eos, qui aliis non ſibi laborát. Plato Piſandro ſcribit illũ Arcadas imitari, quod Comœdias à ſe cõſcriptas aliis ædendas traderet ob inopiã. Adagiũ hinc ductũ, quod Acardes olim inter Græcos bellicoſiſſimi, ſuis auſpicis, ſuoq; titulo nunq̃ hoſtẽ ullũ ſuperarũt, uerũ aliis ſuppetias ferẽtes pſæpe. Vnde illud illis fatale uidebatur aliis uincere, non ſibi.

A`quinq; ſcopulis deſilire in fluctus. LXIII.

Ἀπὸ πέντε ἅλλεσθαι πετρῶν ἐς κῦμα, id eſt, A`quinq; deſilire rupibus in undam. Hoc uſurpari ſolet ab iis, qui iá impatientes præſentiũ malorũ minantur ſemet in quòduis potius malũ præcipitaturos, q̃ ut perpetiantur. Confine nimirum illi, quod alias retulimus, Suſpendio deligendam arborem. Ad hoc alludit Paſtor ille Virgilianꝰ, Præceps aerii ſpecula de mõtis in undas Deferar, extremum hoc munus morientis habeto.

Aqua præterfluit. LXIIII.

Ὕδωρ παραῤῥεῖ, id eſt, Perfluit aqua. Zenodotus & Suidas admonent dici ſolitum de eo, qui nihil negocii recuſaret, & quidlibet quod mandatum eſſet, effecturum ſeſe polliceretur, quippe uſqueadeo promptus ad quiduis ſuſcipiendum, ut nec nauim perfluentem ingredi grauaretur.

Aquila non captat muſcas. LXV.

Ἀετὸς οὐ θηρεύει τὰς μυίας, i. Aquila non aucupatur muſcas. Sũmi uiri negligunt minutula quæpiam. Animus excelſus, res humiles deſpicit. Aut egregie docti nonnunq̃ in minimis quibuſdam labũtur. Et maximis occupati negociis, ad puſilla quædam conniuent. Effertur & citra negationem adagium, ἀετὸς μυίας θηρεύει, id eſt, Aquila uenatur muſcas, quoties magnis minima ſunt curæ.

Ἀργείους ὁ

Ἀνερίναστος εἶ. LXVI.

Ἀνερίναστος εἶ, id eſt, Incaprificatus es. Suidas putat in mollem & infrugiferum conuenire. Sũt q referant ad eos, qui tueri non queant id, quod nacti ſunt boni. Adagiũ uſurpauit Hermippus in militibus. Eius rationem huiuſmodi reddunt Suidas & Zenodotus. Aiunt Mariſcis, qui caprifici fœtus eſt, innaſci uermiculũ, quem Græci ψῆνα uocant, horũ uim colligunt ruſtici, deq; fici ramis ſuſpẽdunt, ne uidelicet fœtus ante tẽpus, & immaturi defluant. Nã uermes ꝓtinus ꝑ rimas irrepunt, atq; hoc modo matureſcũt fici. Theophraſt⁹ libro de Plantis ſcdo, Culices hos ficarios naſci putat ė granis mariſcaꝝ, quod ſimulatq; euolarint illi, nulla grana iſint. Euolare pẽna ferè, aut pede in pomo relicto. Sed cõplura de caprificãdi rõe inibi, ſi cui libeat cognoſcere. Idem ſimilia fermè libro de cauſis plantaꝝ ſcdo, ca. duodecimo. Plinius ẽt lib. xv. ca. xviiii. Et Ariſtoteles libro de natura animalium qnto. Vñ arborẽ, cui hoc maturitatis remediũ adhibitũ nõ fuerat, ἀνερίναστον appellabãt, atq; hinc deinde transferebãt in hominẽ inutilẽ, à quo nihil bonæ frugis eſſet expectandũ. Vox cõpoſita eſt, ἐκ τοῦ α στερητικοῦ μορίου & ἐρινοῦ, quaſi dicas, incaprificatus.

Repariazare. LXVII.

Ἀντεπαρίασαν, id eſt, Repariaſſarunt. De iis dicebatur, quos pœniteret inſtituti, quiq; à conuẽtis diſcederent, ab hiſtoria natum. Parii cum aliquando à Thebanis bello premerentur, petierunt, ut à bello deſiſterent, ſe ciuitatem in poteſtatem illorum tradituros. Hac lege cum deſtitiſſent Thebani & Pariis interea ſpes auxilii fuiſſet alicunde oſtenſa, pactum irritarunt, bellumq; cum Thebanis integrarunt. Inde fictum prouerbiale uerbum, ἀντιπαριάζειν, pro irritare pacta, Pariorum exemplo.

Mari è foſſa aquam. LXVIII.

Θαλάττῃ ἐκ χαράδρας ὕδωρ, i. Mari è lacu aquã. Subaudiẽdũ, infundis. Simile illi, βῶλος ἀρούρας, id eſt, Gleba aruũ. Ouidius in Elegiis amatoriis. In freta collectas alta, quid addis aquas? Cognatũ illi, quod alibi recenſuimus, In ſyluam uehere ligna.

Hamaxiæa. LXIX.

Ἁμαξιαῖα, Prouerbiali uerbo dicebãt ampla, magnificaq;, ꝓinde ſonat, quaſi latine dicas, plauſtralia id eſt, tanta, ut iuſtũ plauſtri onus uideri poſſint. Vñ ἁμαξιαῖα ῥήματα dictitabant, eo pacto, quo Flaccus dixit ſeſquipedalia uerba. Quod genus ſunt illa, apud Ariſtophanẽ in Veſpis ὀρθοφοιτοσυκοφαντοδικοταλαιπώρων τρόπων, Apud Plautum item militis nomen Terapontigonoplatagidorus, quo ſe trapezita, ait ſæpenumero quatuor totas expleuiſſe ceras, dum ſcribit in ſuis rationibus. Extat iocus cuiuſdam in Hermetem quempiam huiuſmodi ſeſquipedalium uerborum affectatorem. Gaudet honorificabilitudinitatibus Hermes, Conſuetudinibus, ſollicitudinibus.

Muſcum demetere. LXX.

Ἀμυιοθερίζειν, id eſt, Muſcum demetere, dici ſolitum, ubi quis tener adhuc & intempeſtiuus durius tractaretur aut tolleretur emolumentum priuſquam opportunum eſſet. Tranſlatum ab iis, qui ſtatim, ut ager obduci cœperit herba, demetunt, nec ſinunt adoleſcere gramẽ, μυΐον enim muſc⁹, & additione literæ ἄμυιον, ſicut ἄσταχυς pro στάχυς.

Extis pluit. LXXI.

Ἀλλᾶσιν ὕει. id eſt, Lucanicis pluit. Sermo prouerbialis de prodigioſa rerum copia, qui iocus etiã hac tempeſtate durat apud idiotas. Siquidẽ ἀλλᾶς Græcis exti genus eſt, ex quo fruſtulatim conciſo farta cõficiuntur, quod cibi genus in Comicum iocum abiiſſe uidetur, unde uiles & cõtempti ἀλλαντοπῶλαι uocantur adagio. Confinis illi, δραχμῇ χαλαζῶσα, id eſt, Drachma grandinans.

Aliis lingua, aliis dentes. LXXII.

Ἄλλοισι γλῶττ᾽ ἄλλοισιν εἰσὶ γόμφιοι, id eſt, His lingua, at illis ſunt molares inuicem. De loquacibus & edacibus dici conſueuit. Quemadmodum non raro fit in conuiuiis, ut aliis garrientibus & fabulis potius, q̃ cibis intentis, alii interim taciti, ſtrenue quod appoſitum eſt, deuorent. Venuſtius erit ſi lõginſcule detorqueatur, ueluti ſiquis minetur ſe facto nociturum ei, qui uerbis duntaxat læſerit. Poetis eſt lingua, qua inuehantur, at principibus ſunt molares, quibus eos conficiant.

Improbi conſilium, in extremum incidit malum. LXXIII.

Ἀπήντησε κακοῦ βουλὴ πρὸς ὑστάτην τὴν ἄτην, id eſt, Incidit extremam in noxam mens improba tandem. Heroicus prouerbialis in eum, qui poſteaquam diu peccauit impune, tandem in calamitatem incidit, ut pœnas omnium ſcelerum ſemel dependat.

Aliud noctua ſonat, aliud cornix. LXXIIII.

Ἄλλο γλαὺξ, ἄλλο κορώνη φθέγγεται, id eſt, Aliud noctua ſonat, aliud cornix ſonat. Vel alia noctuæ, alia uox coturnicis. Accommodari poteſt, uel ad eos, qui decertãt cum longe præſtantiorib⁹, uel ad illos, inter quos ob morum, ingeniiq; pugnantiam, minime conuenit. Siue cum eſt alius alio longe facundior. Quemadmodum enim auem etiamſi non uideas, tamen è cantu licet dignoſcere,

Ita ſtilus diuerſus prodit ψευδεπιγραφίαν. Nullum enim eſt authorum genus, ubi non reperias notha quædam & ſubdititia τοῖς γνησίοις admixta. Falſum titulū, cuiuis licet adſcribere, Cæterum ipſa dictio, quæ uix unquam eadem duobus accidit, prodit aut reiicit authorem.

Reperire rimam. LXXV.

Prouerbiali figura dixit Plautus. Aliquam reperitis rimam, in cauſatores ac tergiuerſatores, qui nulla in cauſa tot fidei uinculis aſtringi poſſunt, quin aliquid inueniant, quo elabantur. Similiter Horatius, Centum adde catenas, effugiet tamen hæc ſceleratus uincula Proteus. Ductum ab auibus aut muribus captis.

Album panem pinſo tibi. LXXVI.

λευκὴν μᾶζαν φυρῶ σοι, i. Album panem pinſo tibi. Dici ſolitū, ubi qs magnaſq; reſq; ſpes amplas oſtendit. Eſt enim maza panis genus. Porrò Græcis albū panē in delitiis fuiſſe, locis aliquot teſtat̄ Lucianus nominatim in libello de mercede ſeruientibus, οὐδ' ὄναρ λευκοῦ ποτε ἄρτου ἐμφορηθείς, id eſt, Ne p ſomnum qdem unq̄ albo pane ſaturatus. Et diuus Hieronymus in epiſtola ad Nepotianū ſimilā inter delitias ponit. Quid pdeſt, inqt, oleo non ueſci, & moleſtias quaſdā, difficultateſq; ciborum quærere, caricas, piper, nuces, palmaſq; ſimilam, mel, piſtacea. Ac ne fuiſſe qdem Romæ piſtores ad Perſicū uſq; bellū, annis ab urbe cōdita, ſuper octingētos octoginta teſtis eſt Plinius lib. xvii. capite undecimo, Vbi rōes aliquot arte cōditi panis oſtēdit. Porrò quod p̄mū e triticea farina reddit̄, cādidius eſt, rurſum quod ex ordeacea, poſtremū, id magis eſt albū, ut indicat in problematis Ariſtoteles, eiuſq; rei cauſam reddit.

Candidum linum lucri cauſa ducis. LXXVII.

λευκόλινον λῖνον κερδῶ γαμεῖς, id eſt, Candidulum linum ob lucrum ducis uxorem. In eum quadrat, qui dotis cauſa ducit, uel deformem, uel anum. Porrò linum uocat uxorem, uel quod apud ueteres ſolæ mulieres lineis uterentur, uel quod uiro alligetur matrimonio, & libera eſſe deſinat. Nam linon, Græci nonnunquam uſurpant pro uinculo, λευκώλενος autem Iunonis epithetum apud Homerum, ab albis ulnis. Refertur à Diogeniano.

In capras ſylueſtres. LXXVIII.

κατ' αἶγας ἀγρίας, id eſt, In capras feras. Abominantis eſt ſermo & malum deprecantis, inq; ſylueſtres capras auertentis, confine illi, quod alibi dictum, εἰς πύῤῥας, id eſt, in pyrrhā. Item illi, Hoſtibus eueniant conuiuia talia noſtris. Vſus eſt adagione Athenæus libro dipnoſophiſtarum ſecundo Μυρτίλος γὰρ ἔφασκεν ὥσπερ εἰς αἶγας ἡμᾶς ἀγρίας ἀποπέμπων τοὺς ζητοῦντας, Ἡγήσανδρον τὸν Δελφὸν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν αὐτοῦ, μνημονεύειν τῆς λέξεως, id eſt, Nā Myrtilus aſſeuerabat, uelut ad Capras ſylueſtres nos relegans quærētes, Hegeſandrum Delphum in commentariis ſuis, eius dictionis meminiſſe. Ad Capras ſylueſtres poſuit pro eo, quod difficillimum eſſet inuentu, aut quod nuſquā eſt. Citauerat enim ex authore teſtimonium, quod mox Plutarchus negat apud illum extare.

Adſint Dii beati. LXXIX.

σὺν δὲ θεοὶ μάκαρες, id eſt, Adſint Dii beati. Sermo eſt bene ominantis in re quapiam aggrediūda, ſic enim præfari ſolent rhapſodi, hoc eſt, carminū Homericorum recitatores & interpretes. Quē admodum & citharœdis cantaturis mos erat Appollinē, ut dexter adeſſet carmine inuocare, ἀλλὰ ἄναξ μάλα χαῖρε, id eſt, At multum ſalue rex. Quin & teſtamentum condituri præfabantur ominis cauſa, τοῦτο καλῶς ἔστω, id eſt, Hoc bene ſit. Item apud Romanos dicturus in concione ſimili precatione utebatur, ut felix ac fauſtum eſſet Reip. quod dicturus eſſet. Refertur apud Zenodotum.

In Aphannis. LXXX.

εἰς ἀφάνας, id eſt, In Aphannis, Stephanus tradit Aphannas locū quempiam eſſe Siciliæ, uehementer obſcurum & ignobilem, unde & nomen ductum apparet. Hinc natum prouerbium, ἢ εἰς ἀφάνας, id eſt, Aut in Aphannis, de incertis, & quæ nuſquam ſunt. Zenodotus ait natum, ex huiuſmodi caſu, Sybaritæ quondam oraculum adeuntes orabant, ut ſibi uictoriam aduerſus Crotoniatas concederet, idq; Crotoniatis ipſis præſentibus. Quidam autem Crotoniatarum per iocum reſpondit ad hunc modum. Iſtam quidem conſequemini in Aphannis. Sybarita credēs id à deo reſpōſum, admiratus eſt, quid ſibi uellet hoc uerbi Aphannæ. Prouerbium ait quadrare in eos, qui ſe putant inuictos, & nulli tolerandos eſſe. Verum mihi Stephani magis probatur interpretamentum.

Ad id, quod erat opus. LXXXI.

εἰς τὸ δέον, id eſt, In quod opus erat. Subaudiendum inſumpſi aut ſimile quiddam. Natum aiunt ex oratione Periclis. Narrāt hūc datis pecuniis impetraſſe ab Aſtyanacta Lacedæmoniorum rege, qui iam bellum parabat, ut ex Attica decederet. Deinde cum eſſet populo rationē eius pecuniæ redditurus, puderetq; palàm titulū inſumptæ pecuniæ proloqui, tecte ſignificauit, εἰς δέον, inquiens, ἀνήλωσα τοσαῦτα τάλαντα εἰς τὸ δέον, id eſt, in uſus neceſſarios tantum talentorum inſumpſi. Hæc fermè referuntur à Zenodoto. Notauit adagiū & Ariſtophanes in Nebulis, ὥσπερ Περικλέης εἰς τὸ δέον ἀπώλεσα,

δέον ἀπώλεσα, i. Queadmodū Pericles, in quod oportuit pdidi. Quo loco interpres, uarias adfert hiſtorias, unde prouerbiū ortū putēt, quæ ſiqs requiret, unde petere poſſit, oſtēdimus. Elegāter torquebitur per iocū in eos, q ſic adminiſtrarunt pecuniam alienam, ut non poſſint idoneā rationē reddere.

Adactum iuſiurandum. LXXXII.

Ἐπακτὸς ὅρκος, id eſt, Iuſiurandum, dicebatur uel quod non uernaculum eſſet, ſed peregrinum, & aliunde aſcitū, ut indicat Zenodotus, ut ſiquis Græcus Scythico more iuret, νὴ τὸν ἄνεμον καὶ νὴ τὸν ἀκινάκην, id eſt, Per uentum & Acinacem. Nam per ſuos Deos unaquæq; gēs iurare conſueuit, uel quod non ſpontaneum, ſed adactum ni, uel quod ſpōte ſuſceptum nemine cogente, Si Suidæ credimus, & etymologico. Sunt enim tria iuriſiurandi genera, unū quod ἐπώμοτον uocant, alterum quod κατώμοτον, tertium quod ἐπακτόν. Hoc equidem inter adagia non recenſuiſſem, niſi Zenodotus prior in hoc albo poſuiſſet.

Scabroſior Leberide. LXXXIII.

Κουφότερος λεβηρίδος, id eſt, Aſperior Leberide. De uehementer aſperis & inſuauibus. Nam Leberis Græcis dicitur exuuium illud uel ſerpentum, uel piſcium exuentiū ſenectā, quod & σύφαρ uocatur. Id autem aſperrimum eſſe conſtat, nimirum ob ſummam ſiccitatem. Refertur à Suida.

Procul ab auribus nuncius ueniat. LXXXIIII.

Ἀπ᾽ οὔατος ἄγγελος ἔλθοι, id eſt, Procul abſit nuncius aure. Sermo deprecantis nuncium male auſpicatum. Suidas ex Callimacho citat, Homerus item Iliados. Σ. αἲ γὰρ δήμοι ἀπ᾽ οὔατος ὧδε γένοιτο. id eſt, Iſta uelim mihi ſint procul auribus.

A' puro pura defluit aqua. LXXXV.

Theognis in ſententiis Elegiacis, εἴ μ᾽ ἐθέλεις πλύνειν κεφαλῆς ἀμίαντον ἀπ᾽ ἄκρας, αἰεὶ λευκὸν ὕδωρ ῥεύσεται ἡμετέρης, id eſt, Rurſum aqua de ſummo mihi uertice defluet uſq; Limpida, ſi innocentem forte lauare pares. Hoc diſtichon, quoniam ſubeſſe prouerbium uidebatur, adſcripſimus. Quadrabit in hominem, uſquequaq; inculpatum & innocentem, quem etiā ſiquis aliquando uocet in crimen, tamen non ſolum fama illius non contaminatur, uerumetiam illuſtrior redditur. Nec ſine cauſa laudi tribuunt illud Catoni Cenſorio, quod toties accuſatus & uocatus in ius, Nēpe quater & quadragies, ſemper iudicum ſententiis fuerit abſolutus.

A' lupi uenatu. LXXXVI.

Ἀπὸ λύκου θήρας, id eſt, A' lupi uenatu, Dici ſolitum, ubi quis ꝓtinus re infecta diſcedit. Aut de negocio moleſto, & agreſti. Neq; enim tutum eſt lupū inſequi, neq; is facile capitur. Cum reliquarū ferarum uenatus non uulgarem adferunt uoluptatem. Meminit Suidas.

A' ſubeunte portum naui. LXXXVII.

Ἀπὸ κατεισδρομούσης, id eſt, A' ſubeunte, ſubaudi, naue lucrum capias. Admonet adagium, celeritatem ad quæſtum plurimum ualere. Et in negociatorem, Illud in primis cōpetere, ὕπνος ἀπέστω, id Somnus abeſto. Sumptum à mercatorū diligentia, qui merces ſtatim emunt ab ipſis nautis in portum appellentibus. Tum enim & minoris emuntur, & maiori diſtrahuntur lucro. Trahi poterit ad eam ſententiam ut ſiquis dicat ſtatim arripiendam oblatam occaſionem lucri. Aut tum rogandum quempiam, ubi fortuna recentem aliquam commoditatem obiecerit. Nam ſumus pleriq; tū ad gratificandū benigniores. Perſius in qnta Satyra Metaphorā uariauit, cū ait, Tolle recēs ꝑmus piper è ſitiēte camelo, i. ilico, cū adhuc de uia ſitit camelus, q merces attulit. Prouerbii meminit Suidas.

A' bis ſeptem undis. LXXXVIII.

Ἀπὸ δὶς ἑπτὰ κυμάτων, id eſt, A' bis ſeptem undis. In eos competit, qui à noxia quapiam purgati ſunt, propterea quod antiquitus mos eſſet homicidio pollutos, ueſtes ſuas bis ſeptem inundationib', immerſionibusq; lauare. Teſtis Suidas

Exigit & à ſtatuis farinas. LXXXIX.

Αἰτεῖ γὰρ καὶ τοὺς ἀνδριάντας ἄλφιτα, id eſt, Sanè cibum & ſignis ab ipſis exigit. In eum dicēdū, qui nullius miſertus undecunq; quod poteſt, auellit uel ab ipſis mortuorum ſtatuis. Simillimum, illi, καὶ ἀπὸ νεκροῦ φορεῖς, id eſt, Et à mortuo tributum colligis. Competit in principes expilatores plebis qui nulla nō ex re, uectigal exprimunt, uel ex lotio. Aut in auaros ſacerdotes, apud quos ne ſepulchrū quidem gratis conceditur.

Athos cælat latera Lemniæ bouis. XC.

Ἄθως καλύπτει πλευρὰ Λημνίας βοός, id eſt, Athos obumbrat latera Lemniæ bouis. Vbi quis officit, aut moleſtus eſt, aut gloriam cuiuſpiā obſcurat, aut alioquin obſiſtit. Tradunt in Lemno bouis fuiſſe ſimulacrum ingens, candido factum lapide. Id Athos mons, tametſi longo diſſitus interuallo, tā ob ſummam celſitudinem, obſcurat umbra ſua. Eſt autem Athos Thraciæ mons ingens adeo, ut umbram iaciat ad ſtadia trecenta, teſte Stephano. Meminit huius Apollonius Argonanticon libro primo, Ἠῶθεν δ᾽ ἀνιοῦσιν Ἄθως ἀνέτελλε κολώνη, Θρηικίη, ἣ τόσσον ἀπόπροθι Λῆμνον ἐοῦσαν, Ὅσσον ἐς ἔνδιόν κεν ἐΰστολος ὁλκὰς ἀνύσσαι, Ἀκροτάτῃ κορυφῇ σκιάει, καὶ ἐς ἄχρι Μυρίνης, id eſt, Solis ad exortum uada ſalſa ſecantibus alto Vertice ſeſe oſtendit Athos, mons Thracius

is qui Diſſitus à ſacra tanto deſcrimine Lemno, Quantũ alata die ualeat tranſmittere nauis Hanc tamen aerii contingit uerticis umbra. Quum longinquam etiam pertingit ad uſq; Myrinem. Prouerbii meminit & Plutarchus in Moralibus cum alias, tum in commentario, quem inſcripſit de facie apparente in orbe lunæ, teſtans umbram porrigi per ſeptingenta fermè ſtadia.

Præſentem mulge, quid fugientem inſequeris? XCI.

τὴν παρεοῦσαν ἄμελγε, τί τὸν φεύγοντα διώκεις, i. Præſentẽ mulgeto, qd inſequeris fugientẽ? Heroicus, puerbialis admonens præſens lucq; non omittendũ, ſpe cõmodoq;, quæ non item ad manum uidentur eſſe. Sumptum eſt ex Cyclope Theocriti.

Quid ad Mercurium? XCII.

τί πρὸς τὸν ἑρμῆν; id eſt, Quid ad Mercurium? Idem cum illo, οὐδὲν πρὸς ἔπος, id eſt, Nihil ad rem. Nam Mercurius orationis author.

Quid Achiuos à turre iudicatis? XCIII.

τί τοὺς ἀχαιοὺς ἀπὸ τοῦ πύργου κρίνετε; id eſt, Cur iudicatis Danaidas de mœnibus? Dici conueniet, quoties qs pnunciat de re nõ ſatis accurate conſyderata. Ariſtides in Themiſtocle, τί ταῦτα τοὺς ἀχαιοὺς ἀπὸ τοῦ πύργου κρίνομεν; id eſt, Quid in his achiuos de turre iudicamus? Sumptum apparet ex Iliados. γ. quo loco Priamus in mœnibus troianorum, accerſitã Helenã percunctatˀ quĩ eſſent, quos procul in Græcoq; exercitu conſpiceret, & Agamemnonis formam laudat ad hunc modum, ὅς τις ὅδ' ἐστὶν ἀχαιὸς ἀνὴρ ἠΰς τε μέγας τε; ἤτοι μὲν κεφαλῇ καὶ μείζονες ἄλλοι ἔασι, καλὸν δ' οὕτως ἐγὼν οὔπω ἴδον ὀφθαλμοῖσιν, οὐδ' οὕτω γεραρὸν, βασιλῆϊ γὰρ ἀνδρὶ ἔοικεν, id eſt, Ille quis eſt cedo, Graius homo, magnusq; bonusq;? Sũt alii hũc, fateor, ſuperantes uertice plures. Veq; æque pulchrum memini me cernere nunquam Nec reuerendum æque, Regem præferre uidetur. Nec incõcinne torquebitur ad eos, qui in tuto conſtituti, de iis iudicant, qui in periculo uerſantur. Quemadmodum faciunt ii, q in turre, aut uallo ſedentes. ocioſi ſpectant, iudicantq; præliantesq;, ac in multis animi robur aut cõſiliũ deſyderant, quod ipſi nequaq̃ præſtaturi forent, ſi in eodem diſcrimine uerſarentur. Ariſtides in Themiſtocle, οὐ μὴν, οὐχ ὅμοιον ἐν μέσῃ τῇ θαλάσσῃ περὶ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ λέγειν καὶ τὴν εὐψυχίαν τὴν αὐτοῦ δεικνύναι, καὶ καθήμενον ἔξω τῆς ζάλης ἀπὸ τῶν τειχῶν, id eſt, Atqui non parui refert, ſiquis medio in mari, de iis loquatur, qui in naui ſunt, animiq; præſentiam demonſtret, ſedensq; procul à procella intra parietes.

Quis uſus cepis putridi? XCIIII.

τίς χρεία τεθομμένου κρομμύου; i. Quis uſus putrefacti cepis? De rebus aut ẽt hominibus, reiiculis, & quoq; nullus uſq̃ eſt Etenim cũ cepe ſit herba p ſe uiliſſima, ſimul atq; cõputruit, nihil eſſe poteſt abiectius. Cognatũ illi Plautino, uitioſa nuce non emam.

Philoxeni non. XCV.

τὸ φιλοξένου οὔ, id eſt, Philoxeni non. Dicendum, ubi quis obſtinate, uel inficiatur, uel recuſat, Aut ubi quis alteri neſcit concedere, neq; quicq̃ ad gratiam loqui. Quod genus homines à principũ conſuetudine debent abſtinere, apud quos, aut tacendum eſt, aut loquendum, quod gratum ſit auribus, Philoxenus poeta, quemadmodum alibi diximus, uſqueadeo nõ potuit carmina Dionyſii probare, ut maluerit reduci ad fodinas lapidarias.

Meos Corymbos necto. XCVI.

τοὺς ἐμοὺς κορύμβους πλέκω, id eſt, Meos necto cincinnos. Vbi quis reſpondet, quod nihil pertineat ad interrogata. Refertur ad hunc modum, χαίροις ὑψιπύλη, τοὺς ἐμοὺς κορύμβους πλέκω. οὐ σοι λέγω περὶ τούτου, ὁ ἐμὸς ἀνήρ τις ἐνταῦθα; id eſt, Salue Hypſipyle, Meos corymbos necto. Non tibi loquor iſta de re, Maritus meus hic eſt? Ex aliquo comœdiæ loco, ſumptum apparet, in qua perſona quæpiam per diſſimulationem, diuerſa reſponderit. Quod genus eſt & illud apud Terentium in Phormione, cum Phædria rogatus, ubi nam eſſet Antipho reſpondens iterat ſalutationem, deinde, ait illum recte ualere. Eſt conſimilis locus, & apud Plautum in Mercatore. Iam Machæra eſt in manu. Nam ſi eo te introducem, Tollo ampullam, atq; hinc eo, & reliqua. Nam locus longior eſt, q̃ ut citra tædium poſſit recenſeri.

Compendiaria res improbitas. XCVII.

σύντομος ἡ πονηρία, βραδεῖα ἡ ἀρετὴ, id eſt, Compendiaria res improbitas, uirtus longa. Qui ſemel addixit animum uitiis, is quiduis flagitiis facile patrabit. At ſingulæ uirtutes magno ſudore parandæ. Fitq; neſcio qua naturæ corruptione, ut quæ turpia ſunt, uel αὐτοδίδακτοι protinus arripiamus, quæ honeſta uix laboribus diutinis inculcentur.

Vmbra pro corpre. XCVIII.

σκιὰ ἀντὶ τοῦ σώματος, i. Vmbra pro corpore. Quoties aliquis, magnũ quiddã uidebitˀ aſſecutus, cum nihil tandẽ auferat præter titulũ, aut ſpes meras. Mutuo ſumptũ ab Aeſopica fabula de cane, q dum umbram carnium, quod ea maior appareret, captat, ueras amiſit carnes. Eam quidem iambico carmine Gabrias qdã, utcunq; cõplexus eſt hoc pacto, φέρων γε ποταμοῦ πλησίον κύων κρέας, κύψας ἑαυτὸν, ἄλλον εἰς ὕδωρ βλέπει, χανὼν δὲ λοιπὸν τοῦ κρέως λαβεῖν κρέας, ἀπεστερεῖτο καὶ τοῦ πρὶν ἐκράτει, id eſt, Iuxta fluentem deferens carnes canis Dum pronat os in amne cõſpicit alteras, Et hians deorſum, ut eaſce carnes prenderet, Amiſit has quoq;, quas tenebat antea.

Sinopiſſas. XCIX.

Σινωπίζεις, id eſt, Sinopiſſas, id eſt, laſciuis. A' Sinope ſcorto quopiam nobili, celebrataeq́; laſciuiæ, cui nomen hinc inditum uidetur, quod noxiis eſſet oculis. Fuit & Sinope Aeſopi filia, cui nihil charius fuit uirginitate.

Vitiat lapidem longum tempus. C.

Σήψει καὶ πέτρην ὁ πολὺς χρόνος, id eſt, Vitiabit etiam ſaxa ſeries temporum. Nihil in rerum natura ſaxo durabilius. At id quoq; temporum diuturnitas abſumit. Quod poetæ nimirum innuũt, cum fingunt Saturnum temporis deum, ſaxum Iouis loco ſuppoſitum deuoraſſe.

CHILIADIS TERTIAE CENTVRIA TERTIA.

Sileni Alcibiadis. I.

Σιληνοὶ ἀλκιβιάδου, id eſt, Sileni Alcibiadis, apud eruditos in prouerbium abiiſſe uidentur, certe in collectaneis Græcorum prouerbii uice referuntur, quo licebit uti, uel
2 de re quæ cũ in ſpeciem, & prima, quod aiunt fronte, uilis ac ridicula uideatur, tamen interius, ac propius contemplanti, ſit admirabilis, uel de homine, qui habitu, uultuq́; longe minus præ ſe ferat, q̃ in animo claudat. Aiũt enim Silenos imagũculas quaſpiã fuiſſe ſectiles & ita factas, ut diduci & explicari poſſent, quæ clauſæ ridiculá ac monſtroſam tibicinis ſpeciem habebant, apertæ ſubito numen oſtendebant, ut artem ſculptoris gratiorem iocoſus faceret error. Porrò ſtatuarum argumentum ſumptum eſt, à ridiculo illo Sileno Bacchi pædagogo, numinumq́; poeticorum Morione. Quandoquidem habent & illi principum noſtratium exemplo ſuos γελωτοποιούς. Proinde Alcibiades apud Platonem in conuiuio, Socratis Encomium dicturus, eũ Silenis huiuſmodi ſimilem facit, quod is multo alius eſſet propius intuenti, q̃ ſummo habitu uideretur. Quem ſi de ſumma, quod dici ſolet, cute quis æſtimaſſet, non emiſſet aſſe. Facies erat ruſticana, taurinus aſpectus, nares ſimæ, muccoq́; plenæ. Sannionem quempiam bardum, ac ſtupidum dixiſſes, Cultus neglectus, ſermo ſimplex, ac plebeius & humilis, ut qui ſemper aurigas, cerdones, fullones & fabros haberet in ore. Nam hinc ſumebat illas ſuas εἰρωνείας, Fortuna tenuis, uxor qualem ne uiliſſimus quidem carbonarius ferre poſſet. Videbatur mirari formas adoleſcentulorum, uidebatur amare, & zelotypia tangi, cum eum ab his affectibus, [illegible] abeſſe, compererit etiam Alcibiades. Deniq; iocus ille perpetuus, nonnullam habebat Morionis ſpeciem. Cum ea tempeſtate, ad inſaniam uſq; ferueret inter ſtultos, profitendi ſapientiam ambitio, nec unus eſſet Gorgias, qui ſe nihil neſcire iactitaret, & Ardelionibus huiuſmodi nuſquam non referta eſſent omnia, Solus hic hoc unũ ſcire ſe dictitabat, quod nihil ſciret, Videbatur inept' ad omnia Reip. munia, adeo, ut quodam die neſcio quid apud populum adorſus agere, cum riſu ſit exploſus. Atqui ſi Silenum hunc tam ridiculum explicuiſſes, uidelicet numen inueniſſes potius, q̃ hominem, animum ingẽtem, ſublimem, ac uere philoſophicum, omnium rerum pro quibus cæteri mortales currunt, nauigant, ſudant, litigant, belligerantur, contemptorem, iniuriis omnibus ſuperiorem, & in quem nullum omnino ius haberet fortuna, & uſqueadeo nihil timentem, ut mortem quoq; nulli non formidatam contempſerit. In tantum ut Cicutam eodem ebiberit uultu, quo uinum ſolet, utq; iam moriẽs etiam in Phædonem ſuum iocaretur, admonens, ut uoto ſe liberans Aeſculapio gallum perſolueret, Perinde quaſi ſumpto pharmaco, iam ſanitatis beneficium ſentiret, cum exiret è corpore, Vnde omnes animi morbi ſcatẽt ac pullulant. Proinde non iniuria cum id tempeſtatis, plena ſophis eſſent omnia, ſolus hic Morio, ſapiens oraculo pronunciatus eſt, & plus iudicatus eſt ſcire, qui nihil ſciebat, q̃ ii qui nihil neſcire ſe prædicabant, imo ob idipſum iudicatus eſt plus cæteris ſcire, quod unus omnium nihil ſciret. Huiuſmodi Silenus fuit Antiſthenes, baculo ſuo, pera, pallioq́, maximorum regum fortunas antecellens. Huiuſmodi Silenus fuit Diogenes, uulgo canis habitus. Verum in hoc diuinũ quiddã animaduerterat Alexãder magnus, principum ut uidebatur omnium κορυφαῖος, & alpha, cum animi magnitudinem admiratus, optaturum ſe diceret, ut ni Alexander eſſet, Diogenes eſſet, Cum hoc magis optare debuerit. Diogenis animum, quod Alexander eſſet. Huiuſmodi Silenus fuit Epictetus, ſeruus, pauper, claudus, ut indicat illius Epitaphium Sed idem quod eſt feliciſſimum, charus ſuperis, id quod ſola uitæ præſtat integritas, cum ſapientia coniuncta. Hæc nimirũ eſt natura rerum uere honeſtarum, Quod habent eximium, id in intimis recondunt, abduntq́;, Quod contemptiſſimũ, id prima ſpecie præ ſe gerunt, Ac theſaurũ ceu uili cortice diſſimulant, nec prophanis oſtendũt oculis. At uulgarium & umbraticarum longe diuerſa ratio, ſumma ſpecie blandiuntur, quodq́; pulcherrimum habent, ſtatim obuiis oſtẽtãt, ſin penitius introſpiciass, nihil minus ſunt, q̃ quod titulo, ſpecieq́; præ ſe ferebãt. An no

mirificus q̄dam Silenus fuit Chriſtus, ſi fas ē de hoc ad eū loqui modū, quem equidē haud uideo cur non oēs pro uirili debeant exprimere, q Chriſtiani nomine gloriant̃. Si ſummā Sileni faciē intuearis, q̄d iuxta popularē æſtimationē abiectius, aut contemptius? Tenues & obſcuri parentes, domus humilis, ipſe pauper, & pauculos & pauperculos habuit diſcipulos, non è magnatū palatiis, non è phariſæoꝝ cathedris, non è philoſophoꝝ ſcholis, ſed à telonio & retibus aſcitos. Tū uita, q̃ à uoluptatibus omnibus aliena, per famē, per laſſitudinē, per conuicia, ꝑ ludibria, ad crucē deniq; peruenit. Hac illū parte contēplabatur, myſticus ille uates, cū eum depingens, Non erat, inquit, ei ſpecies, neq; decor. Vidimus eū, & non erat aſpectus, & deſyderauimus eū deſpectū, ac nouiſſimū uiroꝝ, Cæteraq; permulta quæ in hanc ſequuntur ſniam. Iam ſi contingat apertū hunc Silenum ꝓpius intueri, hoc ē, ſi cui dignetur ipſe ſe purgatis animi luminibus oſtendere, deū immortalē, q̃ ineffabilē reperies theſaurū, in quanta uilitate, quale margaritū, in quanta humilitate, quantā ſublimitatē, in quāta paupertate quantas diuitias, in quanta infirmitate, q̃ incogitabilē uirtutē, in quanta ignominia, quantā gloriā, in quantis laboribus, q̃ abſolutā requiē. Deniq; in morte tā acerba, perennē immortalitatis fontē. Cur ſic abhorrent ab hac imagine, q titulo tn̄ illius ſe iactitant? Nimiꝝ erat in procliui Chriſto tot' orbis occupare Monarchiā, atq; id poſſidere, quod olim Romani principes fruſtra affectarunt, ſatellitio ſuperare Xerſes, opibus anteire Crœſos, philoſophis uniuerſis ſilentiū imponere, & inant ſophos detrahere. Veꝝ hæc una forma placuit, quā ſuis diſcipulis & amicis, hoc eſt Chriſtianis ꝓponeret, hanc potiſſimū delegit philoſophiā, à philoſophoꝝ decretis, à mundi ratione lōge, lateq; diuerſam, Sed eā quæ ſola omniū ꝓſtaret, quod alii aliis uiis conant̃ aſſequi, nēpe felicitatem. Huiuſmodi quondā Sileni fuere prophetæ, exules, errantes in ſolitudinibus, cū feris exigentes uitā, uili oluſculo uictitantes, ouiū & capraꝝ amicti pellibus Sed introſpexerat hos Silenos, ille q dixit, q̄bus dignus non erat mundus. Huiuſmodi Silenus fuit Ioānes baptiſta, q Cameloꝝ tectus pilis, zona cinctus pellicea, longe regū purpuras, ac gēmas uicit, locuſtis ueſcens, principū omniū delitias ſuperauit, nimiꝝ cernebat quid theſauri lateret ſub agreſti pallio, q miro illo elogio laudū eius ſummā cōplexus. Inter natos, inquit mulieꝝ, non ſurrexit maior Ioanne baptiſta. Huiuſmodi Sileni fuerunt apoſtoli, pauperes, inculti illiterati ignobiles, impotentes, abiecti, omnibus omniū contumeliis expoſiti, irriſi, inuiſi, execrabiles, ac penè publicū orbis, ſimul & odiū & ludibriū. Verum aperi mihi Silenū, quis tyrannoꝝ cum hoꝝ potentia poſſit æquari, q dicto imperant dæmonibus, nutu ſedant ſæuientia maria, uerbo, uita defunctos in uitā reuocant? Quis non Crœſus ad hos pauper eſſe uideat̃, qui uel umbra ſui conferunt ſanitatē ægrotis qui ſolo manus contactu, ſpiritū illum cæleſtem impertiunt? Quis nō Ariſtoteles ſtultus & indoctus, ac nugator, cū his collatus, habeatur, qui ex ipſo fonte cæleſtē hauſerant ſapientiā, ad quam omnis humana ſapientia, mera ſtultitia eſt? Quod q̄dem eorum dictū eſto, qui nefas arbitrantur & impiū uſquam Ariſtotelis authoritatē conuellere. Tum uere regnū cœloꝝ, grani ſinapis imaginē habebat, ſpecie puſillum & contemptū, uirtute maximum. A quo prorſus, ut dixi, & ἐκ διαμέτρου, quod aiūt, diſſidet, huius mundi ratio. Huiuſmodi Silenus fuit contemptus & irriſus ille Martinus. Tales fuerunt, ueteres illi epiſcopi, humilitate ſublimes, paupertate locupletes, gloria neglecta glorioſi. Latitant & hodie boni q̄dā Sileni, ſed heu nimium pauci. Bona pars hominū, præpoſterum Silenum exprimunt. Siquis rerum uim, ac naturā penitus introſpiciat, reperiet nullos à uera ſapientia longius abeſſe, q̃ iſtos q magnificis titulis, qui ſapientibus pileis, qui ſplēdidis cingulis, qui gemmatis annulis, abſolutam profitentur ſapientiam. Adeo, ut nō raro, plus uerę, germanæq; ſapientiæ deprehendas in uno quopiam homuncione, iuxta uulgi opinionē, idiota ſimplici, ac ſemifatuo, cuius mentem non ſubtilis, ut uocant, Scotus, ſed cæleſtis ille Chriſti docuit ſpiritus, q̃ in multis Theologorum tragicis perſonis, ac magiſtris noſtris, Ariſtotele ſuo turgidis, magiſtraliū definitionū, concluſionum & propoſitionū turba, differtis. Item uideas in nullis minus eſſe ueræ nobilitatis, q̃ in Thraſonibus iſtis, qui uetuſtis ſtemmatibus, qui torquibus aureis, qui ſplēdidis cognominibus ſummā iactitant nobilitatē, nec alios à uera fortitudine longius abeſſe, q̃ eos qui ob temeritatē, ac ꝑferoces animos, uulgo fortiſſimi indicant̃ & inuicti. Nullos abiectius ac ſeruilius ſeruos, q̃ hos qui ſe Diis, ut aiunt, proximos, & omnium dominos putant, Nullos æque calamitoſos, atq; eos, qui uident̃ feliciſſimi, Nullos pauperius eē pauperes, his quos hominū uulgus ut diuites adoret, Nullos eſſe minus epiſcopos, q̃ qui inter epiſcopos ꝑmas tenent. Atq; utinā illud quoq; falſum eſſet, ſæpenumero lōgiſſime ſemotos eſſe à uera religione, q titulo, q cultu, q cerimoniis, religionē abſolutā profitent̃, Adeo, quicq̄d in omni reꝝ genere ꝑclaꝝ eſt, id minus in conſpicuo eſt. In arboribus, flores et folia blandiunt̃ oculis, ipſa ſe late moles oſtētat. At ſemen, in quo uis ē omniū, q̃ eſt res minutula, q̃ abdita, q̃ non lenocinās aſpectui, q̃ nō oſtētatrix ſui. Auꝝ & gēmas in altiſſimas terræ latebras abdidit

natura. In elementis, quæ uocant, quo quicq; præſtantius eſt, hoc longius à ſenſibus eſt remotum, uelut aer & ignis. In animantiū genere, quod eſt optimū & efficaciſſimū, id in intimis abditum habent. In homine, quod eſt maxime diuinū & immortale, id ſolum cerni non poteſt. In quouis rerū genere, materia pars uilior, maxime patet ſenſibus, formæ uis & beneficiū, utilitate ſentitur, & tamen ipſa procul abeſt à ſenſibus. Rurſum in corporis phyſici tēperatura, cū phlegma & ſanguis ſenſibus ſit familiaris & pateat, id, quod plurimū cōfert ad uitam, minime patet, nempe ſpiritus. Demū in uniuerſo, quæ maxime ſunt, ea nō uidentur, ueluti ſubſtantiæ, quas ſeparatas uocāt. Et quod in his ſummū eſt, id à ſenſibus q̃maxime ſepoſitum eſt, nēpe deus, adeo, ut nec intelligi, nec cogitari poſſit, cū hic ſons ſit unicus omniū. Quin & in eccleſiæ ſacramētis reperire liceat nonnullam Silenorū imaginē. Aquā uides, ſalē & oleum uides, uocē audis, ceu ſummā Sileni faciem, uim cœleſtē nec audis nec uides, quæ ſi non adſit, mera ludibria ſunt cætera. Iam habent & ſuos Silenos arcanæ literæ, Si cōſiſtas in ſuperficie, ridicula nonnunq̃ res ſit, Si penetres uſq; ad anagogen, diuinam adoras ſapiētiam. Etenim ut de ueteri loquamur inſtrumēto, Si præter hiſtoriā nihil ſpectes, & audias Adam è limo conditū, uxorculam è dormientis latere furtim ſubtractam, ſerpentem illecebra pomi ſollicitantem mulierculam, Deū ad auram inambulantē, romphæam foribus præſidentē, ne poſtliminio redirēt exules, nōne putes ex Homeri officina profectā fabulā? Si legas Loth inceſtum, Dauid adulterium, Et in ſenis frigidi gremio cubitantem puellā, Oſeæ meretriciū matrimoniū, nonne qui uerecundioribus ſit auribus, ut obſcœnā fabulā auerſetur? At ſub his inuolucris, Deū immortalē, q̃ ſplendida latet ſapientia? Euangelicas parabolas, ſi primum æſtimes corticē, quis non iudicet hominis eſſe idiotæ? Si nucē frangas, nimiꝝ reperies arcanam illam, ac uere diuinam ſapiētiā, planeq; quiddā ipſi Chriſto ſimillimum. Et ne ſingula perſequens, fiam prolixior in naturæ, ſimul ac myſticis rebus, ut qcquid præſtantiſſimū eſt, ita q̃maxime uidebis abſtruſum, & à prophanis oculis longiſſime ſemotū. Itidem in cognitione, germana reꝝ ueritas, ſemper altiſſime latet, quæ nec facile, nec à multis deprehēditur. Craſſum uulgus, qm̄ præpoſtere iudicat, nimiꝝ ex his quæ maxime ſenſibus corporis obuia ſunt æſtimans omnia, paſſim labitur & errat ac falſis bonoꝝ & maloꝝ ſimulacris deluditur, inuerſosq; Silenos miratur, ac ſuſpicit. De malis loquar, bonos non lædā, Imo ne malos quidē, Quandoquidē generalis de uitiis diſputatio, ad nullius perſonæ pertinet iniuriā. Atq; utinā pauciores eſſent, in quos hæc cōpetere poſſint. Cum ſceptrū uides, cum inſignia, cum ſatellitium, cum titulos audis, Sereniſſimū, clementiſſimū, inclytum, nonne principē adoras, terrenum quoddam numen, & quiddā homine maius intueri te putas? Sed aperi Silenū præpoſteꝝ, tyrannū inuenies, ciuium hoſtē, publicæ cōcordiæ oſorem, diſcordiaꝝ ſerendaꝝ artificem, bonoꝝ oppreſſorē, legum peſtē, urbium euerſorē, eccleſiæ compilatorē, latronem, ſacrilegū, inceſtum, aleatorē, Breuiter ut eſt in Græcoꝝ prouerbiis ἰλιάδα κακῶν. Sūt, qui titulo, ſpecieq; præ ſe ferant magiſtratum, & Reip. cuſtodem, cum re lupi ſint & prædones ciuitatis. Sunt, quorū ſi conſyderes raſum uerticem, uenereris ut ſacerdotes, Si Silenum introſpicias, plusq̃ laicos reperies. Fortaſſis & epiſcopos aliquot reperias, quoꝝ ſolennē illam conſecrationē ſi ſpectes, Si nouū ornatū inſpicias, mitram gēmis & auro nitentē, pedum item gemmeū, in ſumma, totum illum ἐκ ποδὸς εἰς κεφαλὴν, myſticam πανοπλίαν uidelicet, cœleſtem quēpiam, & homine maiorem uiꝝ expectes. Inuerte Silenum, nihil inuenies niſi bellatorē, negociatorē, deniq; tyrannū. Iamq; magnifica illa inſignia, comœdiam fuiſſe iudicabis. Sunt, atq; utinam non tam paſſim obuii ſint, quos, ſiquis è barbæ ſylua, pallore, cucullo, inflexis ceruicibus, cingulo, ſupercilio, uultuſq; truculentia uelit æſtimare, Serapiōes, ac Paulos eſſe ducat, Sin explices, meros inuenies balatrones, helluones, Planos, ganeones, imo prædones ac tyrannos, ſed alia uia, & haud ſcio an hoc peſtilētiore, quo tectiore, planeq;, quod aiūt ἀλώπεκες τῶν θηρίων. Rurſum admoneo, neminē his offendi oportere, cū nullius deſignetur nomē. Si quis huiuſmodi non eſt, nihil ad ſe ptinere cogitet, Sin agnoſcit ſuū malū, admonitū ſe putet. Ille ſibi gratulet̃, hic mihi gratias agat. Deniq; paſſim in omni mortaliū genere ſūt, quoꝝ ſi formā contēplere corporis hoīes, & præclaros hoīes, dicas. Si Silenū explicueris intus ſuem, aut leonē, aut urſum, aut aſinū, fortaſſis inuenies. Ac diuerſum qddā eueniet ei, quod de Circes ueneficiis poetaꝝ fabulis eſt proditum. Apud hanc enim feraꝝ figurā habebant, mentē hominis. Isti ſub humana ſpecie plus q̃ beluam tegunt. Contra ſunt, quos de ſpecie, ſicut dictū eſt, uix homines iudices, Cū in animi penetralibus angelū occultent. In hoc igit̃ diſcrimen eſt mūdani & Chriſtiani, quod ille craſſiſſima quæq;, ac ſtatim oculis obuia, maxime ſuſpicit & ſectat̃, quæ ſecus habēt, aut omnino negligit, aut certe poſtremo loco ponit, hic è diuerſo, quæ minime cernuntur oculis, quæq; longiſſime receſſerunt à natura corpoꝝ, ea ſola ſectatur, cæteris aut præteritis, aut contēptius adhibitis, ab intimis illis omne rerum iudicium ducens. In bonis, Sic. n. uocat Ariſtoteles, quæ non pertinent pro-

prie ad hoiem, extremæ ſunt opes. At apud uulgus, imo penè apud omnes. Is plurimi ſit, q has qua-
cunq; uia poſſidet, has per ſaxa, per ignes expetũt uniuerſi. Proximũ habet locum, generis claritas,
Si nihil accedat aliud, ridiculum prorſus & inane nomen. Semideus habetur, q ſanguinis ſeriẽ ad Co
drum Atheniẽſem, aut ad Brutum Troianũ, q haud ſcio, an unq̃ natus fuerit, aut ad fabuloſum Her-
culẽ referre poſſit, & obſcurus eſt, q ſibi lr̃is & uirtute famã parauit? Illuſtris eſt, cuius tritauus in bel-
lo ſtrẽnuũ præſtitit homicidã, & plebeius eſt, atq; imaginibus caret, q bonis animi profuit orbi? In ter
tia claſſe ſunt, corporis cõmoda, id cui contigerit, ingens, robuſtũ, formoſum, præualidũ, eũ nõ ſemo
nent qdem è numero feliciũ, ſed ita ut nihilo ſecius, primas teneant diuitiæ, proximas nobilitas, ani-
mi poſtrema cura eſt. Iam hunc ipſum, ſi iuxta Paulũ, in treis parteis diuidas, carnẽ, aiam, & ſpũm,
utar .n. illius uerbis, infimã, quæ maxime in conſpicuo eſt, quãq; prorſus dãnat Apoſtolus, uulgus po
tiſſimum amplectit̃, Mediam quã ita demum probat, ſi ad ſpũm acceſſerit, plures approbant. Porrò
ſpũm, optimã noſtri partẽ, à quo ceu fonte, felicitas oĩs noſtra ꝓficiſcit̃, quoq; Deo copulamur, adeo
non habent in precio, ut nec illud ingrant, ſit ne, aut qd ſit ſpũs, de quo tamẽ Paulus toties inculcat.
Atq; hinc præpoſteꝝ de rebus multitudinis iudicium, ut qbus primus debebat̃ honos, hoꝝ ὥσπερ
τρὶ μεγαρίων οὐδεὶς λόγος, & quæ ſummo ſtudio fuerant expetenda hæc in contẽptiſſimis ducant.
Hinc auꝝ anteponit̃ lr̃is, generis antiqtas honeſto, corporis dotes animi bonis, cerimõiis poſthabet̃
uera pietas, Chriſti præcepta decretis hoium, perſona ueritati, umbra rebus, fucata natiuis, fluxa ſoli
dis, momentanea æternis. Deinde ex præpoſteris opinionibus præpoſtera reꝝ uocabula. Quod ex-
celſum eſt humile uocant, quod amaꝝ, dulce, quod precioſum, uile, quod uita, mortẽ, Vtq; noiatim
obiter pauca delibem, Amare dicunt̃, q uel indulgẽtia corrũpunt, uel pudicitiæ ſimul, ac famæ inſi-
diant̃, cũ hac re qd eſſe poſſit hoſtilius? Iuſtitiam appellant, cũ malũ malo, ſcelus ſcelere uincit̃, cũ in-
iuria accepta, multo cũ fœnore reponit̃. Paꝝ æquus matrimonio dr̃, q illud incontaminatũ & q̃ põt,
uirginitati ſimillimũ, ganeis diſſimillimũ eſſe poſtulet. Proditorem appellant, & principis hoſtem, q
nihil illi ſupra leges, ac præter æquũ licere uelit, hoc eſt, q illum optet uere p̃ncipem agere, & à tyran
ni, qua belua nõ eſt alia terrior, imagine, q̃m maxime uelit abeſſe. Ille contra conſultor, amicus, fautor
principũ dr̃, q illos peruerſa educatiõe corrũpat, q ſtultis inficiat opinionibus, q aſſentatione ludat, q
malis conſiliis, in odiũ populi pertrahat, q bellis, & inſanis reꝝ tumultibus inuoluat. Aiunt auctam
principis maieſtatẽ, ubi tyrannidis aliqd acceſſit, hoc eſt, ſummi mali magna portio. Peculator eſt, q
de extortis uectigalibus uelit nõnihil circũcidi. At cũ principis præcipua bona ſint tria, qbus Deũ, q
uere ſolus eſt rex, quodãmodo repræſentat, bonitas, ſapiẽtia, potentia, num is principi uidet̃ amicus
eſſe, q duobus præcipuis bonis illum ſpoliet, bonitate & ſapientia ſolãq; potentiam illi relinquat, &
hanc nõ modo falſam, ueꝝ ne propriam quidẽ? Siqdem potentia niſi ſit cũ ſapientia, bonitateq; con
iuncta, tyrannis eſt nõ potentia, quam ipſam tñ ppl̃i cõſenſus quemadmodũ dedit, ita poteſt eripere,
Cũ interim depulſum ab imperio, bonitas & ſapientia, ceu propria bona comitent̃. Capital eſt, uiola
re principis inſignia, & præmiũ eſt his, q aĩum illius uitiantes, pro bono crudelẽ, ꝓ ſapiente uerſutũ,
ꝓ potẽte tyrannũ reddũt? Paꝝ eſt una mors, ei q principis calicẽ toxico tentarit inficere, & præmiũ
fert, q mentẽ illius peſtilentiſſimis opinionibus corrumpit, ac uenenat? & ueluti publicũ Reip. fontẽ
inficit, ſummo totius orbis malo. Principis munus dominiũ uocant, cum re uera nihil aliud ſit agere
p̃ncipem, q̃ rem cõmunem adminiſtrare. Regum inter ipſos affinitates, ac ſubinde nouanda fœde-
ra, Chriſtianæ pacis glutinũ appellant, Cum his fontibus oĩa penè bella plurimos reꝝ humanaꝝ tu-
multus naſci uideamus. Iuſtum bellum appellant, cum ad exhauriendã opprimẽdamq; rempublicã,
principes inter ſe colludunt. pacem uocant, cum in hoc ipſum inter ſeſe conſpirant. Auctũ ducũt im-
perium, cũ unius, aut alterius oppiduli titulus acceſſerit principi, tanta ciuiũ expilatione, tanto ſangui
ne, tot uiduitatibus, tot orbitatibus emptus. Ad eũdem modũ eccleſiã uocãt ſacrificos, ep̃os, ac ſum-
mos pontifices, cum hi re uera nihil aliud ſint, q̃ eccleſiæ miniſtri. Cæterũ eccleſia populus eſt Chri-
ſtianus, quem Chriſtus ipſe maiorẽ uocat, ut cui recumbenti, miniſtrent ep̃i, obſeq̃o minores, ſed alia
rõne maiores, ſi modo Chriſtum, ut ſucceſſione muneris, ita morum ac uitæ referant imitatione,
q cum modis oĩbus, princeps, ac dominus eſſet oĩum, miniſtri partes ſuſcepit, nõ domini. Omne ful-
men torquetur in illos, hoſtes eccleſiæ uocantur, ac propè modum hæretici, q ſacerdotũ crumenam,
nũmulis aliquot fraudarint. Eqdem non adſum fraudatori, ne quis hoc interpretetur. Verum cedo, ſi
qdem hoſtem eccleſiæ iuuat odiſſe, num eſſe poſſit hoſtis eccleſiæ, pernicioſior, aut capitalior, q̃ im
pius pontifex? Vbi non nihil de ſacerdotũ prædiis, aut cenſu diminutũ fuerit, clamatur undiq; oppri-
mi Chriſtianam eccleſiam. Vbi concitatur orbis ad bellũ, ubi palàm improba ſacerdotũ uita, tot ani
maꝝ milia pertrahuntur in exitiũ, nemo deplorat eccleſiæ uicẽ, cũ uere iam affligatur eccleſia. Or

natam & cohoneſtatam uocant eccleſiam, non cum in populo gliſcit pietas, cum uitia decreſcūt, boni, mores augeſcūt, cum ſacra doctrina uiget, ueꝝ cum auro, gēmiſq; lucent altaria, imo cū his neglectis, prædiis, famulitio, luxu, mulis, equis, ſumptuoſis ædiū, uel magis palatioꝝ ſubſtructionibus, ac reliquo uitæ ſtrepitu, ſatrapas æquant ſacerdotes. Neq;.n.libet interim eoꝝ meminiſſe, q cenſum eccleſiaſticum in impios uſus, magno plebis offendiculo ꝓfundūt. His ſiqd accreuerit, gratamur, & auctam Chriſti eccleſiā dicimus, cum ueꝝ & unicū eccleſiæ incꝝ ſit, Chriſtianæ uitæ ꝓfectus. Blaſphemiam uocant, ſiqs paꝝ reuerēter de Chriſtophoro loquat, aut Georgio, nec omneis omniū fabulas æquet euāgelio. Veꝝ Paulus blaſphemiā appellat, quoties impiis Chriſtianoꝝ moribus fit, ut Chriſti nomē infamet inter Ethnicos. Quid.n.conſentaneum eſt Chriſtianæ religionis hoſtes dicere, cū in Euangelicis lr̃is uiderint Chriſtū ad opum cōtemptū, ad uoluptatū abdicationē, ad gloriæ neglectū hortantem, & è regione cōſpexerint, primores etiam, ac duces Chriſtianæ profeſſionis ita uiuere, ut opum accumulandaꝝ ſtudio, ut uoluptatum amore, ut uitæ ſplendore, ut belli ferocitate, cæteriſq; fere uitiis oībus, ipſos ſuperent Ethnicos? Intelligit prudens lector, qd hic taceam, ob honorē Chriſtiani nominis, & qd apud me ſuſpirem. Quos cachinnos putas illos tollere, q cum uideant in Euangelio Chriſtum non cultu, nō cerimoniis, nō cibis inſigniſſe ſuos, ſed hac nota dignoſci uoluiſſe Chriſtianos, ſi mutua charitate cōglutinent, poſtea conſpiciant adeo nihil inter nos cōuenire, ut neq; turpius, neq; pernicioſius ulla gētilitas ſit tumultuata, Princeps cum principe belligerat, Ciuitas cū ciuitate pugnat, Nec ſcholæ cū ſchola, Nec religioni, ut nūc uocant, cum religione cōuenit. Rixaꝝ, factionū, litium apud nos plena ſunt oīa. Hæc uera demū eſt blaſphemia, cuius authores ſunt, qui iuſtam miniſtrant occaſionē. Hæreſim appellāt. Siqs dixerit aut ſcripſerit aliqd, quod aliquo pacto, cū magiſtralibus Theologoꝝ propoſitiūculis, uel in re Grāmatica diſſentiat? Et hæreſis nō eſt q ceu præcipuam felicitatis humanæ portionē effert, id, quod ipſe Chriſtus ubiq; docet eſſe negligēdum? Qui uitæ rationem inducit, ab Euāgelicis præceptis & apoſtolicis inſtitutis longe diuerſum? Qui contra ſenſum Chriſti apoſtolos ad Euāgelii prædicationem profecturos, ꝓ gladio ſpiritus, q terrenis affectibus oībus amputatis, ſolus facit, ut gladio non ſit opus, ferro armat, quo ſe aduerſus ꝑſecutionē defendāt? Neq; dubium, quin ſub gladii nomine, baliſtas, bombardas machinas, ac reliquum belli apparatum uelit comprehēdi. Tum pera onerat, in qua geſtēt pecuniam, uidelicet ne quid uſq̄ deſit. Ac ſub peræ nomine, qcqd ad huius uitæ prouiſionē pertinet, uult intelligi. Huc.n.magnus ille Lyranus, & multis anteponēdus Hieronymis, Lucæ uerba detorquet, atq; hic inter magnos Theologos citat. Sacrilegium eſt inexpiabile, Siqs quidlibet è phano ſuſtulerit & leue crimen habetur pauperculos & uiduas, uiuū dei templū, expilare, fraudare, opprimere? id quod paſſim à principibus fit & optimatibus. Prophanus eſt, q pugna, aut ſeminis profluuio ſacrā ædem contaminarit, & non execramur eū, q puram & caſtam uirginē, tēplum ſpiritusſancti, blanditiis, muneribus, pollicitis, lenociniis, uiolat, corrūpit, prophanat? Atq; hæc q facit, uulgo feſtiuus & elegans dicitur. Non patrocinor malefactis, ſicut ante teſtatus ſum. Illud oſtendo uulgus hoīum multo pluris ea facere, quæ cernunt oculis, q̄ quæ hoc uerius ſunt, quo minus conſpiciuntur. Saxei templi conſecrationem uides, animi dedicatioēm qa nō uides, negligis, Pro tuendis illius ornamentis digladiaris pro ſeruanda moꝝ integritate, nemo capeſſit gladium illum Euangelicum quē Chriſtus iubet etiam tunicæ diuenditæ precio parari. Sūma pietas uocatur, ſiqs pro defendenda, aut augēda ditione & pecunia ſacerdotum, ſumat arma, ac bellicis tumultibus, ſacra, prophanaq; miſceat. Atq; interea dum ſacrificoꝝ pecūia, nimiꝝ res uiliſſima uindicatur, q̄ ingens totius pietatis diluuium admittit admiſſo bello. Quid.n.eſt omnino mali, quod nō ſecum trahat bellum? Sed forſitan obſtrepet interim mihi tacita lectoris cogitatio. Quorſum hæc tā putida tendunt, ingens? Num tu principem eiuſmodi uis eſſe, cuiuſmodi Plato facit in ſua Republica cuſtodes? Num ſacerdotes imperio, dignitate, gloria, diuitiis ſpoliatos, ad apoſtolorum peram & baculum reuocas? Bona uerba. Non ſpolio, ſed his potioribus locupleto, non deiicio de poſſeſſione, ſed ad meliora prouoco. Quæſo te, uter noſtrū de regis excellentia magnificentius ſentit, tu, q uis illi licere qcqd libet, q tyrannum uis eſſe non principem, q uoluptatibus exples, q luxui prodis, q cupiditatibus omnibus ſeruum, ac dedititium facis, q nihilo plus ſapere uis, q̄ quemuis e media plebe, q his oneras rebus, quas apud Ethnicos quoq; ſemper magnificum fuit contemnere, An ego, q ꝑncipem, Deo, cuius imaginem quandam gerit, q̄ fieri poteſt, ſimillimum eſſe cupio ſapientia, quæ propria regum laus, cæteris antecellere, ab omnibus ſordidis affectibus, animiq; morbis qbus craſſum & humile uulgus, ἄγεται καὶ φέρεται, procul abeſſe, Nihil mirari plebeium, opibus eſſe ſuperiorem, Deniq; id eſſe in Rep. quod aīus eſt in corpore, quod Deus in uniuerſo? Vter noſtrum uerius perpendit epiſcopi dignitatem, tu qui illum terrenis opibus oneras, ſordidis, ac plebeis implicas curis, bel-

lorum procellis inuolutis, An ego, qui Chriſti uicarium, & cæleſtis ſponſæ cuſtodem, ab omni terræ contagio puriſſimũ eſſe cupio & quoad licet, ei cuius loco munereq́; fungitur, q̃ ſimillimum? Stoici negãt bonũ uiꝝ eſſe poſſe, niſi q uacet animi morbis. Morbos aũt animi cupiditates, ſiue affectus uocant. Multo igit̃ magis Chriſtianoꝝ eſt ab his eſſe liberos, Sed oium maxime principem, Ac rurſum plus q̃maxime, principem, ac patrẽ eccleſiæ, hoc eſt cœleſtis illius populi, cœleſtem principem. Volo regnare ſacerdotem, ſed mũdanam iſtam ditionem indignam iudico, ut hac uir cœleſtis oneretur. Volo q̃maxime triumphare pontificem, non his ſanguinariis triũphis, quos ſceleratus Marius, quos impius egit Iulius, adeo uanis, ut Satyraꝝ iocis inceſſant̃, quos ſi Democritus ille ſpectaſſet, riſu crediderim emorituꝝ, Sed uere magnificis & apoſtolicis, cuiuſmodi Paulus bellator, ac dux longe ſplẽdidior Alexandro Magno, deſcribit, ac ueluti ſui canens Encomium iactat. In laboribus, inqt, plurimis, in carceribus abundantius, in plagis ſupra modũ, in mortibus frequẽter, A' Iudæis quinqes quadragenas, una minus accepi, Ter uirgis cæſus ſum, Semel lapidatus ſum, Ter naufragiũ feci, Nocte & die in ꝓfundo maris fui. In itineribus ſæpe, piculis fluminũ, piculis latronum, piculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate, piculis in ſolitudine, periculis in mari, periculi in falſis fratribus, in labore & erũna, in uigiliis multis, in fame & ſiti, in ieiuniis multis, in frigore & nuditate, præter illa, quæ extrinſecus ſunt inſtantia, mea quotidiana ſollicitudo oium eccleſiaꝝ. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non uror? Rurſum paulo ſuperius, In omnibus, inqt, exhibeamus noſmetipſos, ſicut Dei miniſtros, in multa patiẽtia, in tribulatioĩbus, in neceſſitatibus, in anguſtiis, in plagis, in carceribus, in ſeditionibus, in laboribus, in uigiliis, in ieiuniis, in caſtitate, in ſcientia in longanimitate, in ſuauitate, in ſpirituſancto, in charitate non ficta, in uerbo ueritatis, in uirtute Dei, per arma iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiã & bonã famam, ut ſeductores & ueraces, ſicut ignoti & cogniti. Quaſi morientes, & ecce uiuimus, ut caſtigati, & non mortificati. Quaſi triſtes, ſemp aũt gaudentes. Sicut egentes, multos autem locupletantes. Tanq̃ nihil habentes, & omnia poſſidentes. Vides quæ belli decora, quæ uictoria, qui triũphus apoſtolicus? Hæc eſt illa gloria, per quam ceu ſacram rẽ Paulus aliquoties deierat. Hæc ſunt egregia facinora, pro qbus ſibi coronam immortalẽ eſſe repoſitam confidit. Non grauabunt̃ apoſtoloꝝ ingredi ueſtigiis, q locum & authoritatem ſibi uendicant apoſtoloꝝ. Cupio q̃maxime diuites eſſe pontifices, ſed Euãgelico margarito, ſed cœleſtibus opib⁹, quas quo largius in omnes effuderint, hoc ipſi magis abundabunt, nec periculum erit, ne benignitas pereat benignitate. Volo q̃ munitiſſimos eſſe, ſed armis apoſtolicis, nempe ſcuto fidei, lorica iuſtitiæ, gladio ſalutis, quod eſt uerbum dei. Volo bellaciſſimos eſſe, ſed aduerſus ueros illos eccleſiæ hoſtes, ſimoniam, ſupbiam, libidinẽ, ambitionẽ, iracundiam, impietatẽ. Hi Turcæ ſunt ſemp obſeruandi, ſemper oppugnãdi Chriſtianis. Ad huiuſmodi bella, dux ſit & hortator epiſcopus. Volo cum primis ſuſpiciendos eſſe ſacerdotes, at non tyrãnico ſtrepitu, ſed excellẽtia doctrinæ ſanctæ, ſed eximiis uirtutibus. Volo reuerẽdos eſſe, ſed ob integritatem, ac ſeueritatem uitæ, non ob titulos, aut ornatum Tragicum. Volo timeri, ſed ut patres, non ut tyrannos. Deniq; uolo delitiis affluere, ſed raris, ac longe q̃ quas uulgus nouit, ſuauioribus. Vis audire uere, Summi pontificis diuitias? Audi à pontificum principe ꝓximum, Auꝝ & argentũ non eſt meũ, quod aũt habeo, hoc tibi do. In nomine Ieſu, ſurge & ambula. Vis audire apoſtolici nominis decus, quod omnes titulos, quod omneis ſuperet formas, ac ſtatuas? Audi Paulum illum uere inclytũ, Chriſti bonus odor ſumus Deo in omni loco. Vis plus q̃ regiam audire potentiam? Omnia poſſum, inqt, in eo qui me confortat. Vis audire gloriam? Gaudium meũ & corona mea uos eſtis in domino. Vis audire titulos epiſcopo dignos, & ornamenta uere pontificia? Paulus idem tibi depingit, ſobrium, ornatum, prudẽtem, pudicum, hoſpitalem, doctorem, non uinolẽtum, nõ percuſſorem, ſed modeſtum, non litigioſum, non lucri cupidũ, nõ neophytum, q bonũ habeat teſtimoniũ, & ab his qui foris ſunt, ut non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli. Contemplare quibus ornamẽtis honeſtet Aaron pontificem Moyſes, quibus ornet opibus, quibus picturet coloribus, q̃ uariis gemmaꝝ ſtellis illuſtret, quanto auri fulgore decoret. Quæ quid ſibi uelint, ſi ex Origenis, Hieronymiq; cognoueris interpretatione, nimirum intelliges, quæ ſupellex parãda ſit uere magnis epiſcopis. Quos potius exprimant uita pontifices, q̃ quos exprimunt plumbo, quos titulis referunt, quoꝝ uices occupant? An magis conuenit, Iulios, Alexandros, Crœſos, & Xerſes, nihil aliud q̃ magnos latrones imitari Chriſti uicarium, q̃ ipſum Chriſtum? Quos iuſtius æmulentur Apoſtolorum ſucceſſores, q̃ apoſtolorum principem? Chriſtus palàm negauit regnum ſuum huius eſſe mundi, & tu conuenire putas, ut Chriſti ſucceſſor, mundanam ditionem non ſolum admittat, uerum etiam ambiat proq; hac omnẽ quod aiunt, moueat lapidem? In hoc mundo, ueluti duo ſunt mundi, modis omnibus inter ſe pugnantes. Alter

craſſus & corporeus, alter coeleſtis, iam nunc pro uirili meditans id eſſe, quod aliquando futurus eſt.
In illo primus eſt, qui à ueris bonis q̃ maxime ſemotus eſt ac falſis oneratus. Veluti rex Ethnicus, li-
bidine, luxu, uiolentia, ſuperbia, faſtu, diuitiis, rapacitate ſupat uniuerſos, & ita primus uidetur, ſi ma
xima huius ſentinæ portio, in hunc influxerit, ſapientiæ, tẽperantiæ, ſobrietatis, iuſtitiæ, cæterorũq́;,
quæ uere ſunt bona, q̃ minimũ. Contra, in hoc q ſummus eſt, is, ut plebeiis illis & craſſis bonis, mini-
mũ eſt ingnatus, Ita ueris illis, ac coeleſtibus opibus eſt cumulatiſſimus. Proinde cur Chriſtianũ ꝑnci
pem id eſſe uis, quod Ethnici quoq; philoſophi ſemper dánarunt & contempſerunt? Cur illius maie-
ſtatẽ, in his collocas rebus, quas contempſiſſe pulcherrimũ eſt? Cur angelũ dei, *Sic enim in arcanis*
literis appellatur epiſcopus, his rebus oneras, quæ uel homine bono ſint indignæ? Cur eum his meri-
ris opibus quibus latrones ſunt diuites, quibus Tyranni magni ſunt? Coeleſte quiddá eſt ſacerdos, &
homine maius. Nihil huius ſublimitate dignum, niſi coeleſte. Quid huius dignitatẽ uulgaribus rebus
dehoneſtas? Quid huius puritatem mũdanis ſordibus contaminas? Cur nou ſinis eum ſua ditione po
tentem eſſe? Cur nõ pateris ſua nobilem eſſe gloria? Sua maieſtate reuerendũ? Suis diuitem opibus?
Hunc è coeleſti corpore, quod eſt eccleſia, coeleſtis ille ſpiritus, ad res ſummas delegit. Cur eum ad Sa
trapaꝝ furioſos tumultus pertrahis? Paulus ſegregatum ſeſe gloriatur, cur tu meũ præſulem in medi
am infimæ plebis ſentinam immergis? Cur ad foeneratoꝝ ſollicitudines deiicis? Cur hominem diui-
num ad negocia detrahis, uis homine digna? Cur hiſce rebus felicitatem Chriſtianoꝝ ſacerdotũ me
tiris, quas ut ſtultiſſimas riſit Democritus, ut miſerrimas fleuit Heraclitus, ut friuolas ſpreuit Dioge-
nes, ut oneroſas abiecit Crates, ut peſtiferas ſemper fugere ſancti? Cur Petri ſucceſſorem his opibus
æſtimas, quas ipſe Petrus ſe non habere gloriatur? Cur apoſtolicos principes, eis ornamẽtis magnos
uideri uis, quibus calcádis magni fuerũt apoſtoli? Cur illud Petri patrimonium uocas, quod ipſe Pe-
trus ſe non habere gloriatus eſt? Cur Chriſti uicarios opibus irretiẽdos putas, quas ipſe Chriſtus ap
pellauit ſpinas? Cur eum cuius ut proprium, ita præcipuum officium eſt, diuini uerbi ſemen iacere, di
uitiis obruis, quibus uel maxime iactum præfocatur? Cur æquitatis doctorẽ ac iudicẽ, iniquo uis ſer-
uire mámonæ? Quid coeleſtium ſacramẽtorum diſpenſatorem, uiliſſimaꝝ reꝝ facis procuratorem?
Expectat ab hoc Chriſtianus orbis, ſacræ doctrinæ pabulum, expectat ſalutare conſiliũ, expectat pa
ternam conſolationem, expectat uiuendi formá. Quid tu rebus tam præclaris deſtinatum, ac dicatũ,
in uulgarium curaꝝ ergaſtulum detrudis, pariter & ſua dignitate ſpolians epiſcopum, & populũ or-
bans epiſcopo? Habet ſuũ Chriſtus regnum, excellẽtius q̃ ut gentili regno, uel ut uerius dicam, tyran-
nide, pollui debeat. Suũ habet ſplẽdorem, ſuas habet opes, ſuas uoluptates. Quid tam inter ſe pugná-
tia miſcemus? Quid terrena coeleſtibus, quid infima ſummis, quid Ethnica Chriſtianis, quid propha
na ſacris cõfundimus? Tam multa, tam magnifica ſunt dona ditiſſimi, ſimul & benigniſſimi ſpiritus,
Dona linguaꝝ, dona prophetiæ, dona ſanitatum, dona ſciẽtiæ, dona ſapiẽtiæ, dona doctrinæ, diſcre-
tio ſpirituum, exhortatio, conſolatio. Cum his ſacris donariis, quid tu prophana mundi dona coniun
gis? ne dicam extinguis? Quid cum mámona Chriſtum, Cum Chriſti ſpiritu Belíal conaris iungere?
Quid mitræ cum galea, quid ſacræ Pallæ cum mauortia lorica, quid benedictiõibus cũ bombardis,
quid clementiſſimo paſtori cum armatis latronibus? Quid ſacerdotio cum bello? Quid machinis op
pida ſubruit, qui claues habet regni coelorum? Quid conuenit, authorẽ eſſe belli eũ, qui pacis omine
ſalutat populum? Quo nam ore docebit plebem Chriſtianá, opes eſſe contemnendas, qui puppim &
proram rerum ſuaꝝ conſtituit in pecunia? Qua froute docebit, quod & docuit & exhibuit Chriſtus,
quod toties inculcant Apoſtoli, non eſſe reſiſtendum malo, ſed maloꝝ improbitatem bonitate ſupe
randam, iniuriam beneficio penſandam, inimicum benefactis obruẽdum, q propter oppiduli ditio-
nem, aut ſalinaꝝ uectigal, orbem bellorum tempeſtatibus cõmouet? Quo pacto dux erit ad regnum
coeloꝝ (Sic. n. Chriſtus ſuam uocat eccleſiam) q totus ſit in regno mundi? Sed impendio pius es, or-
nare uis eccleſiam, harũ etiam opum acceſſione. Probarem, niſi cum paululo cõmodi, tantũ ſecũ ea
traheret maloꝝ. Cum imperium dediſti, ſimul dediſti congerẽdæ pecuniæ curam, dediſti tyrannicũ
ſatellitium, ferratas copias, exploratores, equos, mulos, tubas, bellum, ſtrages, triumphos, tumultus,
foedera, pugnas, Breuiter omnia ſine quibus imperium adminiſtrari non poteſt. Vt aius adſit, quãdo
futurum eſt ocium, apoſtolico fungendi munere, quem tot curaꝝ milia diuerſum trahunt? dum ſcri-
bitur delectus militum, dum panguntur & reſcinduntur foedera, dum coheręntur, q detrectát impe
rium, dum in fide retinentur, q ad res nouas ſpectant, dum expugnantur hoſtes, dum muniuntur ar-
ces, dum audiuntur rõnes, dum tractantur prophanæ legationes, dum ad honores prouehuntur ami
ci, dum depelluntur q locum dare iubẽtur felicioribus, dum alia fiunt, quæ nec meminiſſe libet, & ta-
men fieri neceſſe eſt? An is tibi uidetur intelligere Pontificis & Cardinalium excellẽtiam, qui eos ab

oratione, qua cum Deo confabulantur, à ſacra contemplatione, qua uerſantur inter angelos, à uernã
tiſſimis diuinæ ſcripturæ pratis, in quibus feliciſſime ſpatiantur, ab apoſtolico euangelizandi mune
re, quo Chriſtum maxime referunt, ad has rerum ſordes detrahendos eſſe cenſet? An eis bene uelle ui
detur, qui à tanta felicitate, uitæq; tranquillitate, qua fruebantur, ad has erumnas, ad hos rerũ tumul
tus, pertrahi cupit? Etenim cum per ſe regnum infinitis laboribus obnoxium eſt, tum uero longe mi
nus feliciter cedit ſacerdotibus, q̃ laicis. Idq; duabus ferè de cauſis, partim, quod uulgus hominum li
bẽtius pareat in hoc genere prophanis q̃ eccleſiaſticis, partim, quod illi ceu liberis ſuis relicturi ditio
nem, ſtudent eam q̃ florentiſſimam reddere, hi contra, quemadmodũ ſerius, ac plerunq; iam ſenes ad
imperium aſciſcuntur, Ita quoniam ſibi gerunt, non hæredi, magis expilant q̃ ornant, perinde quaſi
præda ſit obiecta, non prouincia. Ad hæc ubi prophanus rerũ potitur, ibi ſemel fortaſſe de regno di
gladiandum, ſemel euehendi, locupletandiq;, quibus fauet princeps. Vbi ſecus, ibi ſubinde noua di
gladiatio, deiiciendi de poſſeſſione, quos prior euexerat. Rurſus alii, atq; alii noui homines, populi
malo locupletandi. Iam eſt & illud nõnihil, quod populus multo facilius fert imperium eius, cui iam
aſſueuit, etiamſi durius imperet, Qui ſi deceſſerit, tamen in hærede filio ſuperſtes eſſe uidetur, ac ple
bes imaginatur principem, non in alium eſſe mutatum, ſed eundem ſibi renouatũ. Et ſolent liberi pa
rentes utcũq; referre moribus, præſertim ab his inſtituti. E' diuerſo, cũ deo dicatis uiris cõmiſſum eſt
imperium, ſubita plerunq; reꝶ omniũ cõmutatio. Adde his quod prophanus ille accedit ad rem ge
rendam, meditatus & ab incunabulis inſtitutus. Illic ſæpenumero præter oẽm ſpem obuenit reꝶ ſum
ma, ut quẽ remis genuerat natura, fortunæ ludus euehat ad regnũ. Poſtremo uix fieri poteſt, ut quẽ
admodũ Hercules duobus monſtris, ita unus duabus difficillimis rebus adminiſtrãdis par ſit. Omni
um difficillimũ eſt bonum præſtare principem. At longe pulchrius, ſed idem longe difficilius, boni
agere ſacerdotem. Quid tandẽ utrũq;? An non eſt neceſſe fieri, ut dum utrũq; munus in ſe recipiunt,
neutri ſatiſſaciant? His nimiꝶ rebus fit, niſi fallor, ut cum laicoꝶ regum urbes, opibus, ædificiis, ac ui
ris, magis ac magis florere uideamus, Sacerdotũ oppida frigeant ac collabant. Quorſum igit̃ opus
fuit, haꝶ acceſſione rerũ, quas tot incõmoditates comitantur? An uereris, ne paꝶ potens futurus ſit
Chriſtus propriis opibus, niſi laicus tyrannus aliquid impertiat ſuæ poteſtatis. Paꝶ ornatũ putas, ni
ſi prophanus bellator, auꝶ. Phrygionem, candidos mannos, & ſatellitium illi indulſerit, hoc eſt, ali
quid de ſuo faſtu aſperſerit? Parum ſplendidus uidetur, niſi his liceat inſignibus uti, quæ propter inui
diam ambitioſiſſimus recuſauit Iulius? Humilem iudicas, niſi ſit mundano onuſtus imperio, quod ſi
ſibi gerit tyrãnus ſit, ſi Reip. negocioſiſſimus. Habeant prophana prophani, In epiſcopo, quod infi
mũ eſt, totius imperii ſupat faſtigiũ. Quo plus addideris de mũdi bonis, hoc minus de ſuis impertiet
Chriſtus. Quo ab illis erit purgatior, hoc effuſius hiſce locupletabitur. Vides, opinor, ut tota res in
diuerſum exeat, ſi Silenũ inuerteris? Qui principi Chriſtiano maxime fauere uidebantur, hos prodi
tores & hoſtes principis maximos deprehendis. Quos pontificũ dignitatẽ tueri dixiſſes, ab his con
ſpurcari comperis. Neq; uero hæc dixerim, quod ſacerdotibus eripiendũ putem, ſi quid quocũq; mo
do contigit, uel ditionis, uel opum, uerũ illos ſuæ magnitudinis conſcios, ac memores eſſe uolo, ut illa
plebeia, nec dicam gentilia, uel reiiciant ultro, & infimis cedant, uel certe contemptim poſſideãt, &
iuxta Paulũ ſic habeant, quaſi non habeant. Deniq; ſic eos Chriſti opibus ornatos eſſe uolo, ut quod
acceſſerit, ex huius mũdi ſplendore, autublioꝶ obſcuretur luce, aut ſordidũ etiam ex collatione ui
deatur. Ita fiet ut & quod poſſidẽt, hoc felicius poſſideant, quo ſecurius, nec.n. angentur metu, ne q̃s
eripiat, nec pro rebus caducis & humilibus tanto tumultu dimicabunt. Si quid alicunde deceſſerit.
Poſtremo, non orbabuntur ſuis bonis, dum alienis gaudent diteſcere. Nec Euangelicũ amittent mar
garitum, dum uitreas mũdi gẽmas conſectantur, ut illud interim omittã, hæc ipſa quæ contẽni uolu
mus, ita copioſius acceſſura, ſi fuerint contempta, & honeſtius ſequentur fugientes, q̃ ab inſequenti
bus arripiuntur. Siqdem unde tandẽ natæ ſunt opes eccleſiæ, niſi ab opum contẽptu? unde gloria niſi
à gloriæ neglectu? Libentius iſta donabũt laici, ſi uiderint reiici ab his, quos plus ſapere credũt. For
taſſe nonnunq̃ tolerandi ſunt & mali principes, deferendũ aliquid eoꝶ memoriæ, quoꝶ occupare ui
dentur locum, dandũ nonnihil titulo. Non erit tentandũ remediũ, quod haud ſcio, an infeliciter ten
tatũ, uergat in grauiorem perniciem. Veꝶ q̃ male interim cũ rebus humanis agitur, ſi quoꝶ omni
uita debebat eſſe miraculo, tales ſunt, ut applaudant peſſimi, boni ſuſpirent, & ingemiſcant, & quoꝶ
omnis dignitas, uel ab improborum fauore, uel à mediocriũ modeſtia, uel à ſimplicium imperitia,
uel à bonorũ tolerantia pendet. Imo quos incolumes reddit populi diſcordia, quos non alia res ma
gnos facit, q̃ diſſidia ciuium, quoꝶ felicitas publica infelicitate alitur. Sed quo me ſermonis curſus
abripuit? ut parœmiographũ profeſſus, Eccleſiaſtes eſſe cœperim? Nimiꝶ in hanc tam ſobrii diſpe
tationem,

rationem, ebrius Alcibiades ſuis Silenis nos induxit. Verum huius erroris non admodum me pœnituerit, ſi quod ad prouerbiorum enarrationem non pertinet ad uitæ pertineat emendationem, & quod ad eruditionem non confert, conducat ad pietatem, quodq; ad operis instituti rationem παρέργον καὶ ἀπροσδιόνυσον uidet, ad uiuendi rōnem fuerit accōmodū.

Sarone magis nauticus. II.

Σάρωνος ναυτικώτερος, id eſt, Sarone magis nauticus. Aiunt hunc fuiſſe deum quempiam nauticum. Vnde & Saronico mari cognomen inditum. Congruet in horrido cultu hominem, & moribus feris. Quod genus nautas pleroſq; uidemus eſſe. Aut in negociatorem per omnia maria uolitantem. Meminit & Saronis, & ab hoc cognominati maris Ariſtides in Themiſtocle, οὐδ' ἵνα τὸν πάντα χρόνον τὴν θάλατταν οἰκῶσιν, ὥσπερ τὸν Γλαῦκόν φασι τὸν Ἀνθηδόνιον, ἢ τὸν Σάρωνα τὸν ἐπώνυμον τοῦ πελάγους, id eſt, Nec uti per omne tempus, in mari habitent, quemadmodum aiunt facere Glaucum Anthedoniū, & Saronē mari cognominē. Pauſanias in Corinthiacis Saronis facit mētionē, q Althepiæ regioni maritimæ imperarit. Huic diuerſum, quod ait in Ranis Ariſtophanes, πῶς δυνήσομαι ἄπειρος, ἀθαλάττωτος, ἀσαλαμίνιος ὢν εἶτ' ἐλαύνειν, id eſt, Qui potero impitus, & à mari alieniſſimus, Salaminis expers, nauē agere.

Aſſidua ſtilla ſaxum excauat. III.

Ῥανὶς ἐνδελεχοῦσα κοιλαίνει πέτραν, id eſt, Stillicidium perpetuum ſaxum excauat. Admonet nihil eſſe tam durum, quod non emolliat, nihil tam arduum, qđ non efficiat aſſiduitas. Quandoquidē ſtilla aquæ, nimirum res tam tenuis, ac leuis, ſaxum etiam duriſſimum exhauriat, qđ uix ferro poſſis euincere. Plinius tradit inueniri ſilices, formicarum pedibus attritas, idq; grauiſſimum exemplum eſſe putat, quantam uim habeat aſſiduitas. Menander apud Stobæum, πάντα γὰρ ταῖς ἐνδελεχίαις καταπονεῖται πράγματα, id eſt, Victa enim aſſiduitate fiunt quælibet negocia.

Salaminia nauis. IIII.

Σαλαμινία ναῦς, id eſt, Salaminia nauis. De præuelocibus dictitatum eſt. Celebratur enim uel in primis nauale bellum aduerſus Xerſem geſtum apud Salaminē, ſiue qđ ex triremibus, altera ſalamina uocari cōſueuit, altera πάραλος. Ariſtophanes in Auibus, ἱερὰ ταχεῖα, πάραλος, ἢ σαλαμινία. Vnde & Bacchus eo, quem modo citauimus loco, ἀσαλαμίνιον appellat ſeſe, qđ bellicarum rerū, ac remi ducendi, eſſet ignarus. Alluſit autem poeta, ſicut opinor, ad prouerbium qđ alibi retulimus, δεῖ κώπην ἐλαύνειν τὸν εἰδότα, id eſt, Oportet ducere remum eum qui norit.

Pyrrhandri commentum. V.

Πυῤῥάνδρου μηχάνημα, id eſt, Pyrrhandri cōmentum, de callido inuento. Hic Pyrrhāder ſycophāta quiſpiam fuit, inſignite uerſutus, notæq; malitiæ. Ariſtophanes in Equitibus, καὶ νὴ Δί' ἦν καὶ τοῦτο Πυῤῥάνδρου τὸ μηχάνημα, id eſt, Ac per Iouem fuit quidem Pyrrhandrica iſta techna.

Ἄζηλος πλοῦτος. VI.

Ἄζηλος πλοῦτος uocabatur, cum quis ſuas dotes ignoraret. Veluti ſiqua formoſa cum ſit, putida eſſet tamen, ſibiq; diſpliceret. Aut ſiquis facundus, infacundus ſibi uideretur. Porrò felicitatis nō minima pars eſt, ut quiſq; ſua norit bona. Proinde Maro, O' fortunatos nimiū bona ſi ſua norint Agricolas. Opinor eſſe finitimum illi, ὁ τυφλὸς πλοῦτος, id eſt, Cæcæ diuitiæ. Nam ζηλοῦν aliquoties idem eſt quod admirari, ac felicem ducere. Vnde & ἀρίζηλον uocant conſpicuum & illuſtre. Cui diuerſum eſt ἄζηλον, quod nemo miratur. Quis autē miratur, quod eſt abditum, ac retruſum?

Dicas tria ex curia. VII.

Εἴποις τὰ τρία παρὰ τῆς αὐλῆς, id eſt, Dicas tria de curia. Antiquitus qui iudicum ſententiis fuiſſent ad capitale ſupplicium condemnati, prius q̄ ad mortem ducerentur, ea facultas concedebatur, ut uino, ciboq; expleti, tria quædam quæcunq; lubitum eſſet dicerēt. Quæ ſimul atq; dixiſſent, promulgata damnatione producebantur ad ſupplicium, αὐλὴν enim olim uocabant eum locum, quo dānati ducebantur, quem Neoterici ἀρχεῖον appellant. Apud Suidam legitur, παρὰ τῇ αὐλῇ, dandi cauſa, id eſt, Iuxta curiam, ſiue iuxta ſeptum. Vſum adagii apud neminem adhuc reperi. Coniicio dici ſolitū, ubi quis petulantius loqueretur, ſed magno ſuo malo, aut exitiū imprecaretur alicui. Adagium refertur à Zenodoto.

Pyrauſtæ gaudes gaudium. VIII.

Χαρὰν πυραύστου χαίρεις, id eſt, Gaudium Pyrauſtæ gaudes, De momentaria, fluxaq; uoluptate. Oſtendimus alibi Pyrauſtam ad lucernas aduolantem, ambuſtis alis perire, unde & prouerbium, πυραύστου μόρος, id eſt, Pyrauſtæ fatum. Cuius alibi meminimus.

Πτερυγίζειν. IX.

Πτερυγίζειν, dicitur, qui conatur & geſtit quippiam efficere. Sumptum à pullis auium, cum adhuc inuolucres ſunt alas mouentibus. Lucianus uſurpat pro indecore & ſcurriliter geſticulari, libello de mercede ſeruientibus.

Ante barbam doces ſenes. X.

πρὸ τῆς γενειάδος διδάσκεις τοὺς γέροντας, id eſt, Ante barbam doces ſenes. Cum imberbis maiorẽ natu docet. Eſt aũt figura prouerbialis, quod ait Perſius, ante pilos. Et reꝝ prudẽtia uelox Ante pilos uenit, dicẽda, tacendaq́; calles. Hanc prudentiam, quá præcoquam, ſeu præcocẽ appellant, uulgo non admodum fauſti ominis habitam, oſtendit Apuleius in ſecunda Apologia, ſcribens hunc ſenarium nobilem & celebrem fuiſſe poetæ, neſcio cuius, neq; enim nominat, Odi puerulos præcoci ſapientia. Nec Fabio placet præcox ingenioꝝ genus, quod negat ad frugem ſolere peruenire.

Bellum Cononi curæ fuerit. XI.

πόλεμος κώνωνι μελήσει, id eſt, Bellũ Cononi curæ erit. Hemiſtichiũ eſt Heroici carminis, nec ſatis liquet unde ſumptũ. Porrò Conon dux Athenienſium fuit, multum in belli negociis exercitatus. Primũ nauali prælio ſuperatus à Lyſandro Lacedæmonioꝝ duce, redintegratis copiis, eundem terreſtri prælio uicit, & Athenaꝝ libertatem reſtituit. Proinde cõueniet ad hunc modũ reſpondere, curanti negociũ, qđ ad ſe nihil attineat. Item Hector Andromachæ ſuæ Iliados. ζ. πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει, id eſt, Viris curæ ſunt bella futura. Et Turnus apud Virgiliũ, Arma uiri, bellumq́; gerant, quis bella gerenda.

Antehac putabam te habere cornua. XII.

πρὸ τοῦ σε ᾤμην κέρατα ἔχειν, id eſt, Antehac credebam tibi eſſe cornua. De iis, qui prius habiti fortes ac ſtrenui, poſtea cum res uirum poſtulat, apparent ignaui. Vnde & Comicus cornutam beſtiam uocat hominem, paratum ſe defendere, cornutam beſtiã peris. Et Horatius, Parata tollo cornua. Apud eundem Scurra iocatur, in ſcurram accepto conuicio minitantem capite moto, cũ in frõte fœdam haberet cicatricem, quid faceres, inquit, ſi cornu tibi non eſſet exectum, cũ ſic mutilus miniteris? Deniq; Dialectici cornutum appellant ſyllogiſmũ dilẽma, uelut inexpugnabile.

Priuſquam mactaris excorias. XIII.

πρὶν ἐσφάχθαι δέρεις, id eſt, Priuſq̃ mactaris excorias. Dicẽdũ, ubi quid præpoſteræ fieri uidemus. Videri poteſt ex Homero ſumptum, apud quem ſæpe excoriatur taurus priuſq̃ occiditur, figura quã Grammatici πρωθύστερον appellant. Finitimum illi, quod alibi retulimus, actum agere. Nam id etiam adagium M. Tullius putat ad conſilii præpoſteri ſignificationẽ pertinere. Sic enim ſcribit in Dialogo de amicitia, præpoſteris. n. utimur conſiliis, & acta agimus, quod uetamur ueteri prouerbio.

Priuſquam aſſa ſit farina. XIIII.

πρὶν ὀπτῆσαι ἄλευρα, id eſt, Priuſquam coxeris farinam, Subaudiendũ, inſpergis, aut ſimile quippiam. Euſtathius in Odyſſeæ. π. refert utrunq;, tum hoc, tum illud proximum. Solitum autem eſt aſſis carnibus apud quoſdam inſpergere farinam.

Plures adorant ſolem orientem, q̃ occidentem. XV.

πλείους προσκυνοῦσι τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα ἢ δυόντα, id eſt, Plures adorant ſolem orientẽ, q̃ occidentem. Iuueni magis adhæretur, q̃ ſeni. Plutarchus ſcribit Cæſarem hoc adagio minatum Pompeio, qui ſe ſolem appellabat orientem, nempe iuuenem indies magis ac magis fama creſcentem, illum occidentem, utpote affecta iam ætate, & cuius dignitas, gloria q́; iam cõſeneſceret. Mos erat antiquis adorare ſolem, quem deum exiſtimabant, & à Perſis præcipue colebatur, nomine Mythræ. Item apud Aegyptios Oſyridis, apud Græcos Apollinis, apud alios aliis atq; aliis nominibus, Hunc orientem ſalutabant religionis cauſa. Quem morem tradit Socrati fuiſſe Plato. Ferunt & ab Elephãtis adorari ſolem, Salutabatur & occidens, ſed à paucioribus.

Auro loquente, nihil pollet quæuis oratio. XVI.

χρυσοῦ λαλοῦντος πᾶς ἀπρακτεῖται λόγος, πείθειν γὰρ οἶδε καὶ πέφυκε μὴ λέγειν, id eſt, Auro loquente, ratio quæuis irrita eſt, Suadere ſiquidem nouit, & loquens nihil. Prouerbium indicat munera ubiq; longe plurimũ ualere. Vulgaris iocus ait tinnulas ratiões præcipuá habere uim ad perſuadendũ, pecuniam indicans.

Pellenæa tunica. XVII.

πελληναῖος χιτὼν, id eſt, Pellenæa ueſtis. De Priſco cultu. Pellene peruetuſta Achaiæ ciuitas, Protei patria, in qua diuerſæ ueſtimentoꝝ formæ fieri conſueuerunt, atteſtante Suida. Iulius libro de rerũ uocabulis ſeptimo, prodidit lenas Pellenicas olim nobiles fuiſſe, adeo ut in Iunoniis ludis ac certaminibus uictori lacerna Pellenica præmii uice daretur. Diuerſum igitur uidetur illi, qđ alibi diximus, munus Leuidenſe, lepidius erit, ſi per ironiam adhibeatur, Veluti ſi cui pro laborioſis, ac diutinis officiis uile munuſculum miſſum ſit, dicamus, πελληναῖον χιτῶνα contigiſſe. Romæ quoq; ueſtes Xeniorum loco miſſitari ſolitas indicat Iuuenalis.

Aquilam Cornix prouocat. XVIII.

ἀετὸν κορώνη ὀρχιλᾶ, id eſt, Aquilá cornix prouocat. Tradũt peculiare cornicibus eſſe irritare

aquilam.

aquilam. Verum illa negligit prouocantem, intelligens nimirum ſibi ab illa noceri non poſſe. Locus igitur fuerit adagio, ſiquando leuiuſculus quiſpiam homuncio, qui neq; prodeſſe queat, neq; lædere, maximis uiris oblatrat. Quemadmodum Menelaus apud Euripidem in Iphigenia Aulidenſi de Vatibus, κοὐδὲν γ' ἄχρηστον οὐδὲ χρήσιμον παρὸν, id eſt, At nihil habet nec utile, nec inutile.

Lupus pilum mutat, non mentem. XIX.

Ὁ λύκος τὴν τρίχα οὐ τὴν γνώμην ἀλλάττει, id eſt, Lupus pilum, non ingenium mutat. Senecta caniciem adfert improbis, non item aufert malitiam. Caneſcunt enim lupi, uelut & equi more hominũ per ætatem.

Laqueus laqueum cœpit. XX.

Ἀτὰρ ἡ πάγη ἔοικε λήψεσθαι πάγην, id eſt, Laqueum laqueus (ita ut uidetur) cœperit. Vbi malus malum obſeruat. Veluti adulter adulterum, fur furem, perfidus perfidum, quod interdum uſu uenit, ut dum duo ſibi uiciſſim inſidias tendunt, uterq; deprehendat alterum.

Ipſum oſtii limen tetigiſti. XXI.

Αὐτὸν κέκρουκας τὸν βατῆρα τῆς θύρας, id eſt, Ipſum attigiſti limen oſtii pede. Dici ſolitum, quoties ad rem ipſam peruenitur. Ariſtophanes in Ranis, ἀλλ' ἴσθ' ἐπ' αὐτὴν τὴν θύραν ἀφιγμένος, id eſt, Sed noueris ueniſſe te ipſas ad fores.

Gallus inſilit. XXII.

Ἀλεκτρυὼν ἐπιπηδᾷ, id eſt, Gallus inſilit. Vbi quis ſemel uictus, redintegrat certamen. A' Gallorum certaminibus ſumptum. Nam is huic animanti mos eſt, ut ad pugnam aſſiliat, quo magis lædat calcaribus ſuis, in hunc uſum à natura affixis.

Nunc ipſa uiuit ſapientia. XXIII.

Αὐτὴ νῦν σοφία ζῇ, id eſt, Nunc ipſa uiuit ſapientia. Applaudentis & adgratulantis eſt ſermo, ſiquid aliquando uidetur ſcite & arte dictum, factum'ue. Feſtiuius erit, ſi per ironiam efferatur.

Nunc ipſa floret muſa. XXIIII.

Αὐτὴ νῦν ἀνθεῖ ἡ μοῦσα, id eſt, Nunc ipſa floret muſa. Superiori ſimillimum. Vbi quid erudite, facunde, uenuſte, dictum aut ſcriptum uidebitur, quaſi muſis bene fortunantibus. Et hoc uenuſtius fiet per ironiam.

Onus nauis. XXV.

Ἄχθος νεώς, id eſt, Onus nauis. In inertes & inutiles iacere conueniet, αὐτ' οὗτο ἄχθος νεώς. Confine illi, Ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης, id eſt, Telluris inutile pondus. Quadrabit & in magnum, eundemq; moleſtum.

Marinam auditionem fluuiali abluit ſermone. XXVI.

Ἁλμυρὰν ἀκοὴν ἀπεκλύσατο ποτίμῳ λόγῳ, id eſt, Salſugino ſum ſermonem, potabili diluit oratione, ubi quod erat audire moleſtum, id diuerſa oratione uelut edulcatur. Quod erat guſtus, id traductũ eſt ad aures. Etenim, quod palato aqua marina, id auribus oratio triſtis, aut cõtumelioſa. Item, quod palato liquor fontanus, id auditui ſermo placidus, ac benignus. Hoc non eram aſſcripturus, niſi reperiſſem in collectaneis Apoſtolii Byzantii.

Arcadicum germen. XXVII.

Ἀρκάδιον βλάστημα, id eſt, Arcadicum germen, de grandibus & ignauis dici ſolitum. Iuuenalis, Quod leua in parte mamillæ, Nil ſalit Arcadico iuueni. Arcades olim male audierunt ob ſtuporem ingenii Lucianus in libello de Aſtrologia, tradit Arcades ob eã cauſam ſtupidos habitos, quod cæteris omnibus amplectentibus aſtrologiam ſoli contempſerint, ſeq; fecerint antiquiores ipſa luna. Vnde & προσελῆνοι dicti.

Hic Rhodus, hic ſaltus. XXVIII.

Αὐτοῦ ῥόδος, αὐτοῦ πήδημα, id eſt, Hic Rhodus, hic ſaltus. Vulgo iactatum de iis, qui ſeſe de negocio quopiam iactarent inſolentius, cuius fides non extaret. Sumptum ex Apologo, qui fertur inter Aeſopicos. Adoleſcenti cuidam iactanti ſeſe, quod cum Rhodi eſſet, admirabiles feciſſet ſaltus, quidam ex auditoribus interpellato ſermone, ἰδοὺ ῥόδος inquit ἰδοὺ πήδημα, id eſt, Ecce Rhodus, ecce ſaltus. Conueniet igitur, ubi quis iubetur re præſtare, quod alibi ſe feciſſe iactat Ouidius, Sua narret Vlyſſes, Quæ ſine teſte gerit.

Archidamicum bellum. XXIX.

Ἀρχιδάμιος πόλεμος, id eſt, Archidamicum bellum. De bello ſæuo, crudeliq; dicebatur, Epitheto ſumpto ab Archidamo duce Lacedæmoniorum, qui maximis copiis impreſſionem fecerit in Atticam, eamq; decem annis diuexarit. Grauiſſimam autem noxam inflixit Acarnenſibus, ſuccīſis omnibus arboribus, ut teſtatur & Syneſius in Encomio Caluicii. Proinde cum funditus tolluntur omnia, bellum Arcahidamicum dicebatur. Meminit adagionis & Demoſthenicarum dictionum interpres indicans extitiſſe apud Lyſiam.

Mortuum unguento perungis. XXX.

Νεκρὸν μυρίζεις, id eſt, Mortuum unguento perungis. De ſumptu ſuperuacaneo, ſiue cum ſero q́d adhibetur. Moris erat apud Priſcos maxime Aegyptios defunctorum cadauera, ne putreſcerẽt, un-

guentis perungere. Qui mos & his temporibus apud principes, ſicut alia pleraq; gentilium, magno ſtultitiæ argumento, durat. Mortuus iacet pedens. XXXI.

Νεκρὸς κεῖται βάδην, id eſt, Mortuus iacet pedens. Dici ſolitum, ſiquando pauper ſimularet opulentiam. Apud unum Apoſtolium Byzantium reperi, & haud ſcio, an ipſi uulgoq; relinquendum.

Rudentes & remos cum armis commutauit. XXXII.

Ναῦκα καὶ κωπεῖ' αὖθ' ὅπλων ἠλλάξατο, id eſt, Rudentes & palmas armis mutarunt. Conueniet ubi quis, artem, aut quæſtum ſolitum relinquit, gloriæ cupiditate commotus, ueluti ſiquis è nauta fieret miles, è negociatore ſacerdos, ναῦκα funes nautici ſunt, κωπεῖα ligna, unde remi parantur.

Niobes mala. XXXIII.

Νιόβης πάθη, i. Niobes dolores. De maximis & acerbiſſimis malis dicebatur. Hanc. n. fabulæ narrant, poſt occiſos liberos, quos p̄multos habebat præ dolore, in ſaxū conuerſam fuiſſe illud innuētes immodico dolore diriguiſſe. Qui funditus pereunt Græcis, πανοικὶ ἀναιρεῖσθαι dicuntur, ueluti cū peſtilentia nullum in familia reliquum facit. Radit uſq; ad cutem. XXXIIII.

Ξυρεῖ ἐν χρῷ, id eſt, Ad cutem uſq; radit. De eo dicebatur, qui nimium exacte uideretur agere cū aliquo. Sumptum à tonſoribus, qui quoſdam per pectinem radunt, relictis pilorum quaſi ſtirpibus, quoſdam citra pectinem ad uiuam uſq; cutem. Plautus in Captiui duo. Sed utrum ſtrictim'ne dicam attonſurum eſſe, an per pectinem neſcio, uerum ſi frugi eſt uſq; admutilabit probe. Loqtur de hero diligentius omnia percunctaturo, & tanquam ad cutem raſuro. Cognatum illi, Ad uiuum reſecare.

Signum bonum, aut malum. XXXV.

Σύμβολος ἀγαθὸς ἢ καὶ φαῦλος, id eſt, Signum bonum, aut certe malum. Vbi quis de re incognita diuinat incertus. Symbolum aiunt augurium appellari, quod ſumitur è ſternutamentis, id autem ad Cererem pertinebat. Et hominis primum occurſum, ex quo ſignum aliquod euentus captabant, ſymbolum appellabant. Cæterum hic loquendi color, diuinis olim familiaris erat, teſtib' Homero, & Platone. Item apud Horatium Tireſia, Quicquid dicam, aut erit, aut non.

Duos inſequens lepores, neutrum capit. XXXVI.

Ὁ δύο πτῶκας διώκων, οὐδέτερον καταλαμβάνει, id eſt, Qui duos inſectatur lepores, neutrum capit. Huius prouerbii ſenſus eſt. Qui ſimul duplex captat commodum, utroq; fruſtratur. Effertur in Græcorum collectaneis, & citra figuram, δυοῖν ἐπιθυμήσας οὐδετέρου ἔτυχες, id eſt, Ambo concupiſcens, neutrum aſſecutus es. Cui multū eſt piperis, etiam oleribus immiſcet. XXXVII.

Ὁ πολὺ ἔχων πέπερι τίθησι κἀν λαχάνοις, i. Qui multum habet piperis, etiā olerib' admiſcet. Cui rei cuiuſpiā largior adeſt copia, ea p̄fuſius utat' licebit. De puſillo parcius inſumēdum. Vt, cui multum ſuppetit facultatum, huic licet opipare uiuere. Nam piper oleribus admiſceri ſolere, teſtatur & Martialis, Vt ſapiāt fatuæ fabrorū prandia Betæ. O q̄ ſæpe petet uina, piperq; coquus. Nōnihil ſuſpicor & hoc Apoſtoliū à uulgi fece hauſiſſe. Domus amica, domus optima. XXXVIII.

Οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος, id eſt, Eſt grata domus, domus optima, ſemper. nuſquam commodius, nuſquam liberius, nuſquam lautius homini uiuere contingit, q̄ domi. Quidam per iocum detorquent ad teſtudinem. De qua fertur Apologus huiuſmodi. Iuppiter cum animantium omne genus ad nuptias rogaſſet, ueniſſentq; reliqua, præter unam teſtudinem, Nam hæc peracto conuiuio, tum demum aduenit. Iuppiter admirans percunctatus eſt, quid nam illi fuiſſet in mora. Atq; illa reſpōdit, οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος, Iratus ille, iuſſit ut quocunque iret, domum ſuam ſecum circumferret. Vnde per iocum affectata obſcuritate ſic deſcribitur apud Ciceronē, libro de diuinatione ſecūdo, Terræ tardigradam, domiportam, ſanguine caſſam. Nam terræ pro terrigenam, legendum opinor. Cui reſpondet illud, alibi à nobis poſitum, οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα, id eſt, Domi manēdum eſt, fata cui ſunt proſpera. Nam huic demum οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος, Alioqui cui ſit uxor rixoſa domi, & nihil quod edatur, huic domus carcer eſt. Cæterum Plutarchus hoc genus hominū ignauū, quod tecto gaudet, & umbra, quodq; ſemper amat deſidere domi, οἰκουροὺς appellat, quaſi dicas, cuſtodes domus. Et in libello, περὶ τῆς εὐθυμίας, non probat hanc οἰκουρίαν καὶ ἀπραξίαν. Idē in præceptis coniugialibus refert Phidiam Heleorum Venerem ita finxiſſe, ut teſtudinem calcaret, tacite ſignificans, uxoribus domi manendum eſſe, ſilendumq;. Idem narrat Aegyptiis hunc fuiſſe morem, ut nuptæ ſandaliis non uterentur, ne uidelicet domo unquam prodirent. Atqui hæc imago haudquaq̄ placitura ſit noſtratibus fœminis, per omnia emporia, per omnia œnopolia, deniq; nuſq̄ non terrarum terra mariq; uolitantibus. Aſini caput ne laues nitro. XXXIX.

Ὄνου κεφαλὴν μὴ πλύνειν νίτρῳ, id eſt, Aſini caput ne laues nitro. Ne multum ſumptus, operæ'ue impendas, in rem uilem, ac ſordidam. Finitimū illi, τὴν χύτραν ποικίλλειν, id eſt, Ollam uariegare.

Ὄνου γνάθος,

Aſini mandibula. XL.

ὄνου γνάθος, id eſt, Aſini mandibula. Cõuenit in edaces, alioqui ſtolidos & ignauos. Cuiuſmodi pingi Horati⁹, Nos numer⁹ ſum⁹ & fruges cõſumere nati. In occipitio oculos gerit. XLI.

ὄπισθεν κεφαλῆς, ὄμματα ἔχει, i. In occipitio oculos habet. De uerſutis & circũſpectis quoſq; neutiquam procliue ſit fallere. Quod genus hominum Perſius Ianum appellat. O Iane à tergo cui nulla Ciconia pinſit. Et Homerus à principe requirit, ut oculatus ſit, πρόσσω καὶ ὀπίσσω, id eſt, A' fronte & à tergo. Lutum niſi tundatur, non fit urceus. XLII.

ὁ πηλὸς ἂν μὴ δαρῇ, κέραμος οὐ γίνεται, id eſt, Lutum ni tundatur, non fit teſta. Citra laborem nullus euadit in uirum abſolutum. Et hoc, ni fallor, Apoſtolius hauſit à uulgi fece, Homo non perinde ingenio elegans atq; palato, quẽadmodũ accepimus ab iis, qui eum domeſtica cõſuetudine nouerãt.

Viri iureiurando, pueri talis fallendi. XLIII.

ὅρκοις ἄνδρας, ἀστραγάλοις δὲ παῖδας ἐξαπατητέον, id eſt, Iureiurando uiros, talis pueros oportet fallere. Docet uiris nulla re citius imponi poſſe, q̃ iureiurando, quod nemo tam improbus eſſe credatur, qui id uelit uiolare. Laconis cuiuſdam apophthegma. Aues quæris. XLIIII.

ὄρνις ζητεῖς, id eſt, Aues quæris. Rem uagam, & captu difficilem ſequeris. Perſius, An paſſim ſequeris coruos, teſtaq; lutoq;. Item Ariſtoteles, τὰ πετόμενα διώκειν, id eſt, Sectari uolantia.

Mons cum monte non miſcetur. XLV.

ὄρος ὄρει οὐ μίγνυται, id eſt, Mons cum monte non miſcetur. Non conuenit inter pariter elatos. Etiam ſi Plinius tradidit duos montes concurriſſe, crepitu maximo aſſultantes, recedẽteſq;, magna hominum turba ſpectante, idq; luce. Qui canem alit externum. XLVI.

ὃς κύνα τρέφει ξένον, τούτῳ μόνον λῖνος μένει, id eſt, Qui canem alit peregrinam, huic præter linũ nihil fit reliqui. Qui beneficium collocat in ingratum perdit operam. Nam canis alienus relicto fune quo alligatur, priſtinum dominum repetit. Sapit & hoc uulgare quiddam mea quidem ſentẽtia.

Cum Nibas coccyſſauerit. XLII.

ὅταν νίβας κοκκύσῃ, id eſt, Cum Nibas coccyſſauerit. Simillimum illi, ad Græcas calendas. Tradunt in Theſſalonica Macedoniæ ciuitate, uicum eſſe, cui nomen Nibas, ubi Galli nunquam uocem ædant. Quemadmodum & Cicadæ ſunt alicubi. Porrò quod illic locus addit Gallo Gallinaceo id ars efficit, addito collo, circulo è ſarmentis auri, ſi qua fides Plinio, qui hoc retulit, libro uigeſimo nono, capite quarto. Ignis non extinguitur igni. XLVIII.

πυρὶ οὐ σβέννυται πῦρ, i. Igni nõ extinguit̃ ignis. Malũ malo non tollit̃, ira non ſedat̃ iracundia, ſed ferocitas ſedatur lenitate, malum patientia tollitur, iniuria beneficio uincitur.

Ne terrra quidem iuuit. XLIX.

οὐδ' ἀπὸ γῆς ὤνησεν, id eſt, Ne terra quidem profuit, id eſt, ne minimo quidem, perinde quaſi dicas ne glebam quidem impertiuit, aut ne terræ quidem hoſpitio dignatus eſt, ut apud Maronem Hoſpitio prohibemur arenæ. Bella cient, primaq; uetant conſiſtere terra.

Nullus emptor difficilis bonum edit obſonium. L.

οὐδεὶς δυσώνης χρηστὸν ὀψωνεῖ κρέας, id eſt, Difficilis emptor, haud bona emit obſonia. Qui nimium uili ſtudet emere, ſemper merces uitioſas emit. Nam haud conueniunt paruo emere, & rem egregie bonam emere. Conueniet in hos, qui paululo labore conantur egregias aſſequi literas, quæ non contingunt, niſi maximis ac diuturnis uigiliis.

Non potes Tethydem ſimul & Galateam amare. LI.

οὐ δύνασαι Τηθύος τε καὶ Γαλατείας ἐρᾶν, id eſt, Non potes ſimul & Tethydem & Galateam amare. Id eſt, Non potes idem diuerſa ſequi, uelut literas & pecuniam, uoluptatem & gloriam, mundum & Chriſtum. Nam Galateæ fluuio male conuenit cum marinis fluctibus.

Malum lucrum, æquale diſpendio. LII.

Celebrat̃ Heſiodiũ dictum, μὴ κακὰ κερδαίνειν, κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν, i. Ne male lucreris, mala lucra æqualia dãnis. Vtinã hanc ſniam cum mortales oẽs, tum ꝑcipue negociatores, non ſcriniis, ſed pectori inſcriberẽt ſuo, ducerentq; nõ eſſe lucꝝ, quod iactura bonæ mẽtis cõparet̃, neq; quicq̃ utile eſſe, quod non idẽ ſit honeſtũ. Veꝝ his magis arridet illud Ennianũ, Vñ habeas q̃rit nemo, ſed oportet habere. Sophocles Heſiodiã ſniam lati⁹ extulit, οὐκ ἐξ ἅπαντος δεῖ τὸ κερδαίνειν φιλεῖν, ἐκ τῶν γὰρ αἰσχρῶν λημμάτων τοὺς πλείονας, ἀτωμένους ἴδοις ἂν ἢ σεσωσμένους, i. Nõ undecunq; lucra gaudẽ q̃rere, pleroſq; ſiquidẽ turpibus de q̃ſtibus, Auferre damnũ non ſalutẽ uideris. Ferunt̃ in eandẽ ſniam aliquot ſenarii ꝓuerbiales, κέρδος πονηρὸν ζημίαν ἀεὶ φέρει, i. Diſpẽdio uſq; eſt fraude quæſitum lucrum. Et τὰ δ' αἰσχρὰ κέρδη συμφορὰς ἐργάζεται, id eſt, At turpe lucrum adducit infortuniũ.

Thericlei amicus. LIII.

Θηρικλείου φίλος, id eſt, Thericlei amicus. Dictum in biboſos. Thericles primus excogitauit poculum, ut citatur author Eubulus. Dictum eſt autem inuentum inuentoris uocabulo. Siquidem Græci uitreum poculum θηρίκλειον uocant, authore Suida. Fertur apud eundem & illud, θηρικλέους τέκνον κύλιξ, id eſt, Tericlis filius calix. Apud Theopompũ in Nemea, Sed plura ſuper hac re ꝓdidit Athenæus lib. x. oſtẽdens Thericlẽ Corinthiũ quẽpiã fuiſſe figulũ, qui noua arte ꝑmus è Terebintho tornatile poculum finxerit, quod à fictilibus non potuerit dignoſci, & incertũ utrum poculo nomen ſit inditum ab homine, an homini à poculo. Illud conſtat eiuſmodi poculi genus poſtea dictum Thericleum. Imo quicquid nouo artificio reperiſſet aliquis Tericleum appellabatur.

Theagenis Hecateum. LIIII.

Θεαγένους ἑκάτειον, id eſt, Theagenis Hecateum. In ſuperſtitioſos ac ridicule meticuloſos dictũ eſt. Hic Theagenes legitur uſqueadeo fuiſſe ſuperſtitioſus, ut domi haberet Hecates ſimulacrum, nec uſquam pedem moueret, niſi illo conſulto. Vnde & καπνός, id eſt, fumus eſt cognominatus, quod magnifice polliceretur, cum eſſet pauper. Qua de re meminimus alibi.

Fiducia pecunias amiſi. LV.

Iactatur & hodie, ureq; dicitur, fiducia pleroſq; mortalium falli, uidetur autem ex antiquorum relictum prouerbiis, quandoquidem apud Theognidem legitur hic uerſiculus, πίστει χρήματ' ὄλεσα, ἀπιστίῃ δ' ἐσάωσα, id eſt, Fiſo res periit, diffiſo ſalua remanſit. Proinde non peſſime monet Epicharmus, νᾶφε, καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν, id eſt, Sobrius eſto, & memineris diffidere. Quanquam nulli fidere, inhumanum eſt, omnibus fidere, ſtultum. Hoc honeſtius, illud tutius. Propterea quod (ut idem ait Theognis) παῦροί τοι πολλῶν πιστὸν ἔχουσι νόον, id eſt, Paucis è multis fidus adeſt animus.

Aliud ſtans, aliud ſedens. LVI.

Nullus inficias iuerit, prouerbiali figura dictum illud Saluſtianum in Ciceronẽ. Aliud ſtans, aliud ſedens loquitur. Quo licebit uti, cum ſummã inconſtantiam animi ſignificamus, quaſi tantillum momentum atq; interuallum commutet hominis ſententiam.

Lingua amicus. LXII.

Ἀπὸ γλώττης φίλος, id eſt, Lingua amicus, qui uerbis oſtendit, non re præſtat beneficium. Aut qui non amat ex animo, ſed beneuolentiam oratione præ ſe fert. Quod genus inducit Cãdidus apud Martialem. Et apud Homerum, οἵ τ' εὖ μὲν βάζουσι, κακῶς δ' ὄπιθεν φρονέουσι, id eſt, Qui recte dicunt, à tergo praua uolutant. Theognis in Sententiis, ἀλλὰ δόκει μὲν πᾶσιν ἀπὸ γλώσσης φίλος εἶναι χρῆμα δὲ συμμίξῃς μηδενὶ μηδὲ ποσοῦν, id eſt, Sic facito, ut lingua cunctis uidearis amicus, At factis cuiquam te caue miſcueris. Contra Sophocles in Antigone, λόγοις δ' ἐγὼ φιλοῦσαν οὐ στέργω φίλην, id eſt, Non diligo hanc, uerbotenus quæ diligat. At idem Thognis paulo poſt, uelut oblitus ſui, damnat huiuſmodi genus amicorum, μή μ' ἔπεσιν μὲν στέργε, νόον δ' ἔχε καὶ φρένας ἄλλῃ, id eſt, Ne me diligito uerbis, cum mens alibi ſit. Rurſum alibi, μή μοι ἀνὴρ εἴη γλώσσῃ φίλος, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ, id eſt, Ne lingua mihi quis ſit amicus, ſed mage facto.

Saturni Podex. LVIII.

Κρόνου πυγή, id eſt, Saturni culus, de carnibus uetulis, iamq; rancis & ſenſu uacantibus. Quicquid enim putre iam & effœtum intelligi uolebant olim id Saturnium uocabant. Meminit Diogenianus, Nec tamen explicat.

Qui uitat molam, uitat farinam. LIX.

Ὁ φεύγων μύλον, ἄλφιτα φεύγει, id eſt, Qui fugit molam, fugit farinam. Qui refugit induſtriam, non fructur emolumentis. Finitimum illi, οὔτε μέλι οὔτε μέλιτται, id eſt, Neq; mel, neq; apes.

Ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω. LX.

Ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω, Admonet iniquum non admittendum, Geometriam enim æquabilitatem accipiunt, ut apud Ariſtidem in Themiſtocle. ὅπου γε δεῖ καὶ τῆς ἰσότητος, καὶ γεωμετρίας, id eſt, Vbi opus eſt, & æquabilitate, & geometria. Idem in Pericle, εἰ δὲ ἡ γεωμετρία καλὸν, καὶ ἡ κατ' αὐτὴν ἰσότης, id eſt, Si honeſta eſt geometria, & quæ cum illa coniuncta eſt æqualitas. Vnde Lycurgus Arithmeticen ceu popularem ac turbulentam eiecit è Lacedæmone geometriam induxit, tanq̃ modeſtæ oligarchiæ, & legitimo regno conuenientem, teſte Plutarcho. Sed mea quidem ſententia, magis ualebit perinde prouerbium, quaſi dicas, ἀνίπτοις ποσὶν, id eſt, Illotis pedibus, hoc eſt, temere & imparatis, Nam hæc erant apud ueteres prima philoſophiæ rudimenta, Muſica, & Geometria. Quibus diſciplinis, ſi qui non eſſent initiati, non admittebantur in ſcholam Platonis, cuius hanc ferunt fuiſſe inſcriptionem, ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω. Loquitur ad hunc modum & Taurus philoſophus apud Gellium. Nunc autem iſtis, qui repente pedibus illotis, ad philoſophos diuertũt, non ẽ hoc ſatis, quod ſunt omnino ἀθεώρητοι, ἄμουσοι, ἀγεωμέτρητοι, id eſt, Speculatiuæ, muſices, geometriæ ignari. Præcipuus autem admirator geometriæ fuit Pythagoras, quem tradunt ob inuentũ unũ

problema,

problema, ſacrificaſſe diis. Id erat huiuſmodi, datis duabus figuris adiicere tertiam ab his diuerſam, quæ alteri ſit æqualis, alteri ſimilis. Tum Philo qui geometriam ἀρχὴν καὶ μητρόπολιν appellarit, omnium diſciplinarum, quod hæc rerum intelligibilium imagines, uerique ueſtigia, tanquam in politiſſimo ſpeculo demonſtret, mentemque purgatam paulatim abducat à ſenſu. Plato quoque dixiſſe creditur, deum ipſum γεωμετρεῖν, ſiue quod geometrica ſpeculatio animum à rebus corporeis abducat, ad ea quæ ſemper eodem ſunt modo. Deus autem ab omni materia puriſſimus eſt. Siue quod in Timæo principia mundi diuiſit in tria, Deum, materiam, & ideam. Materia quiddam eſt omnium quæ ſubſternuntur, maxime confuſum & incompoſitum. Idea exemplarium pulcherrimum, Deus cauſarum optima. Cum igitur ita condiderit mundum, ac ſemper ita ſeruet, ut materiæ ſit æqualis, ideæ ſimilis, uidetur explicare Pythagoricum illud problema, cuius modo meminimus. Hæc itaque & alia id genus multa, Plutarchus Sympoſiacæ decadis octauæ, problemate ſecundo.

LXI.

Serpens ni edat ſerpentem, draco non fiet.

ὄφις ἂν μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται, id eſt, Serpens niſi ſerpentem edat, nō futurus eſt draco. Potentes aliorum damnis creſcunt, & optimatum fortunæ non in tantum augerentur, niſi eſſent quos exugerent. Quemadmodum inter piſces & beluas, maiores uiuunt laniatu minorum. Quanquam mihi quidem & hoc dictum fecem uulgi uidetur olere.

LXII.

Certamen non accipit excuſationes.

ἀγὼν οὐ δέχεται σκήψεις, id eſt, Certamen non admittit excuſationes. Plato libro de Rep. ſexto, ἀλλὰ γὰρ ἀγῶνα προφάσεις οὐ πάνυ δέχεσθαί φασι, id eſt, Verum aiunt certamen non admittere cauſationes. Et ἀγὼν πρόφασιν οὐκ ἀναμένει, id eſt, Certamen nō expectat occaſionem. Cum igitur periculo, non conuenit tergiuerſari, Aut ſi mauis, in præſentaneo periculo non oportet occaſionem expectare, quemadmodum aliis in rebus. Veluti ſiquis in morbo capitali medicum operiatur inſignē, aut procul acceſſendum. Quæ res hominem, illum uere diuinum extinxit Rodolphum Agricolā. Etenim dum contatur medicus mors anteuertit. Huc pertinet quod legimus apud Q. Curtium libro ſeptimo. Sed neceſſitas ante rationem eſt, maxime in bello, quod raro permittit tempora legere.

LXIII.

Phallus Deo.

ὁ φαλλὸς τῷ θεῷ, id eſt, Phallus Deo. Dici ſolitum, ubi parum qdem honeſta, ſed tamē apta tribuuntur, quaſi dicas, ἐνουρεῖν εἰς ἀμίδα, id eſt, In matellam immeiere. Plutarchus in cōmentario, περὶ τῆς φιλοπλουτίας, oſtendit hanc fuiſſe Priſcorum in ludis ſolennibus pompā, ut primo loco duceretur amphora uini, & clematis, id eſt fabæ gen⁹, poſt aliquis hircū trahebat. Deinde nucū ſportulā geſtabat alius. Poſtremo loco, Phallus ferebatur. Ea erat effigies obſcœni mēbri uirilis. Cur aūt id in myſteriis fuerit receptum, cauſam reddit Plutarchus, in libro de Iſide & Oſyride. Nonnulla de Phallis, & Herodotus libro ſecundo. Dictum eſt alibi de Phallis Bacchi, nempe in prouerbio, Erebinthius Bacchus.

LXIIII.

Obturbas fruſtra uelut umbra.

ὀχλεῖς μάτην με, κῦμ᾽ ὅπως, i. Obturbas mihi fruſtra, fluctus ritu, id eſt, Incaſſum mihi moleſtus es. Traductū ab unda, cautem aſſidue uerberante. Quo pertinet illud Maronis, Quā ſi dura ſilex aut ſtet Marpeſia cautes.

LXV.

Optimum opſonium labor ſenectuti.

ὄψον ἄριστον πόνος τῷ γήρᾳ, i. Optimum opſoniū ſenectuti labor. Laborandū in iuuenta, quo ſeni ſuppetat cōmodius uiuendi facultas. Diogenes rogatus, quid eſſe miſerrimū cenſeret, reſpondit ſenectutem inopem. Adagium autem uidetur mutilum. Equidem opinor πένα legēdum, ut intelligas, ſenectutis imbecillitatem, exquiſitioribus cibis eſſe fulciendam. Qui quo ſuppetant ſeni, parāda res eſt in iuuenta.

LXVI.

Omne æs alienum cepe, & mulcta allium.

πᾶν μοι χρέος κρόμμυον, καὶ τὸ τίμημα σκόροδον, i. Vniuerſum æs alienū cepe, & mulcta alliū. Subaudiendū ἔστω. Cū qs obſtrictus multo ære alieno, optat ut paruo dependere poſſit quicquid debet. Non nihil uereor ne & hoc Apoſtolius hauſerit, nō ex authoribus priſcis, ſed è ſuis combibonibus.

LXVII.

Oportet omnibus corydalis.

πάσῃσι κορυδαλλοῖσι χρὴ λόφον ἐγγενέσθαι, i. Omnibus corydalis oportet criſtā innaſci. Citat̄ ex Simonide, & uſurpat̄ aliquoties à Plutarcho, & in hūc ſenſum, nullū ēē mortalis ingeniū, cui nō ſit aliquod uitiū admixtum, ceu perinde ſecundū hominis naturā ſit nō carere uitio, ut Corydalo naturale eſt habere criſtam.

LXVIII.

Omni deuorata boue, in cauda defecit.

πάντα ἐκφαγὼν τὸν βοῦν, ἐς τὴν οὐρὰν ἀπέκαμεν, i. Toto deuorato boue, in cauda defecit. Hoc eſt reliquo negocio peracto in extremo fine delaſſatus eſt.

LXIX.

Iuxta fluuium puteum fodit.

παρὰ ποταμὸν φρέαρ ὀρύττει, id eſt, Ad flumen puteum fodit. De ſtultam & inanem ſumēte operam. Finitimum illi. In ſyluam importat ligna.

Mutabilior Metra Eriſichthonis. LXX.

Μεταβλητότερος μήτρας τῆς ἐρυσίχθονος, id eſt, Mutabilior Metra Eriſichthonis. In eū cōgruit, qui ſecum non conſtat, ſed ſubinde aliam, atq; aliam perſonam ſumit. Extat in Priſcorū fabulis Metram puellam in uarias rerum figuras transfigurari ſolere. Res autem ſic habet, Eriſichthon quidam Theſſalus abſumptis facultatibus, ad extremam deuenit inopiā. Huic erat filia puella præſtanti forma, noīe Metra. Quam ubi proſtituiſſet, adoleſcentes, qui cōmeabant ad illā, uaria munera deferebant, alius equos, alius boues, alius ueruеces. Nā id tēporis nōdū auri, argēti, gēmarum'ue erat uſus. Porrò Theſſali per iocum dicebant, Metram Eriſichthonis uerti in ea omnia, quæ illi ab amatorib' filiæ donabantur. Atq; hinc prouerbium.

Catella Melitæa. LXXI.

Μελιταῖον κυνίδιον, id eſt, Melitæa Catella. Quadrat in eum, qui habetur in delitiis, ac lautius in ocio alitur ad uoluptatem, non ad uſum. Triplex enim canum genus. Quidam habentur ad uſum uenandi, quos appellant, ἰχνευτὰς, quaſi dicas, ueſtigatores. Quidam ædium cuſtodiæ præficiuntur, qui dicuntur, οἰκουροὶ, id eſt, Cuſtodes domus. Quidam animi cauſa nutriunt, & ad luſum duntaxat muliercularum, hos μελιτηρούς, ſiue μελιταίους appellant. De quibus eſt illud Platonis, τὰ κυνίδια μεμουμένα τὰς δεσποίνας, id eſt, Catellæ dominas imitantes. Eſt in familiis diuitum huiuſmodi miniſtrorum genus, quos illi, nō ad miniſterium, ſed animi cauſa domi habent.

Ne cinerem uitans, in prunas incidas. LXXII.

Μὴ τέφραν φεύγων εἰς ἀνθρακιὰν πέσῃς, id eſt, Ne cinerem fugiens in carbonariam incidas. Ne ſic de fugias malum hoc aut illud, ut in aliud longe maius incurras.

Syrus cum non ſis, ne ſyriſſa. LXXIII.

Μὴ ὢν σύρος μὴ σύριζε, i. Cum non ſis Syrus, ne ſyriſſa. Ne ſumas perſonam paрæ decorā, ne uelis alius uideri, q̄ ſis. Aut cum ſis natus in genuus, ne morib' agas ſeruum & barbarum. Nam Syri male audiebant, ob morum molliciem. Eſt autem facetus iocus, ex amphibologia huius uerbi συρίζω, quod ſignificat & ſyriſſare, & fiſtula canere.

Ne moue feſtucam. LXXIIII.

Μὴ κάρφος κίνει, i. Ne moue feſtucā. Iocus prouerbialis, ubi quis oīs ſtrepitus impatiens eſt. Quoſdā uideas uſqueadeo moroſos, ut quicquid agas, offendantur, etiam ſi ſtipulam duntaxat moueas.

Cum paruula eſt, bona uidetur ſpina. LXXV.

Μικρὰ δὲ ἡ ἄκανθα ἁπαλὴ φαίνεται, id eſt, Cum puſilla eſt ſpina, bona uidet̄. Pueritia ſemper amabilis. Quemadmodum ſpina quoq; innoxia eſt, atqueadeo ueſca etiam, donec ætate dureſcat.

Moſchus canens Bœoticum. LXXVI.

Μόσχος ᾄδων βοιώτιον, id eſt, Moſchus canens Bœoticū. Moſchus hic Citharœdus fuit imperitus, qui citra reſpirationem uocem in longum producebat. Bœoticum autem uocat cantionis genus, ueluti Phrygium, aut Dorium. Quadrabit in multiloquos, ſed tamen inepte loquaces.

Filum contentionis tunc erat. LXXVII.

Μίτος ἔριδος τότ᾽ ἦν, id eſt, Filum cōtentionis tum erat. Dici ſolitum in pertinaces. Cum uterq; peruicax eſt, neuterq; concedit alteri. Eſt aliquoties in epiſtolis Hieronymianis, funiculum contentioſum ducere, nec apud alium legiſſe memini. Apparet natum à ludo, quo duobus hinc atq; hinc funē tenentibus, uterq; conat̄ alterum ad ſe trahere. Hinc & illud ductum arbitror, quod alibi retulimus, ne rumpamus, dum nimium tendimus funiculum.

Neq; cæcum ducem, neq; amentem cōſultorem. LXXVIII.

Μήτε τυφλὸν ὁδηγὸν, μήτε ἀνόητον σύμβουλον, id eſt, Neq; cæcum ducē, neq; amentē conſultorē. Subaudiendum adhibeas. Diſce, ſed à doctis, Conſilium pete, ſed à conſultis. Et Horatius Cæcus uelſi monſtret iter.

Mus non ingrediens antrum cucurbitam ferebat. LXXIX.

Μῦς εἰς τρώγλην οὐ χωρῶν, κολοκύντην ἔφερε, id eſt, Mus nō potens ſubire antrū, nō geſtabat cucurbitam. In eum congruit, qui cum ipſe ſibi conſulere non poſſit, aliis conatur opitulari. Videtur ab Apologo natum, ſed anili, ni fallor.

Nouos parans amicos, ne obliuiſcere ueterum. LXXX.

Νέους φίλους ποιῶν, λῶστε, τῶν παλαιῶν μὴ ἐπιλανθάνου, id eſt, Nouos parās amicos, optime, ueterum ne obliuiſcere. Torqueri poteſt & ad mutata ſtudia, ad quæ conuenit nonnunquam reſpicere, ēt poſteaquam diuerſæ te addixeris diſciplinæ. Veluti ſi moneas eum qui ſe ad iuris ſtudium contulerit, ut obiter recurrat ad bonas literas. Vſurpatur ab Hermolao Barbaro.

Etiam dormiens ſomniat. LXXXI.

Ὀνειροπολεῖ καὶ καθεύδων, id eſt, Somniat etiam dormiens, hodie quoq; uulgo dicitur, quoties ſignificant aliquem toto pectore rei cuipiam addictum, deditumq;. Siquidē iis euenire ſolet, ut quæ

interdiu uoluerint animo, noctu ſomnient. Ariſtophanes in Nebulis, ὀνειροπολεῖ γὰρ καὶ καθεύδων ἱππικήν, i. Et dormiens equeſtre ſtudium ſomniat. De iuuene dictũ eſt, qui ſtudio alẽdorũ equorum rem patriam omnem abſumpſerat. Item paulo ſuperius, ὀνειροπολεῖ ἵππους. id eſt, Equoſq; ſomniat. Plautus contra, uigilans ſomniat dixit.

Cordæ uice. XXXII.

Ὡς ἀντὶ χορδῆς, id eſt, Tanq̃ chordæ loco. Conueniet, ubi quod alicubi diminutum uidebat̃. Suppletũ aliunde ſignificabimus. Plutarchus in Sympoſiacis ꝓuerbii uice uidet̃ uſurpaſſe, καὶ ταῦτα μὲν, inquiens, ὡς ἀντὶ χορδῆς κείσθω, τοῖς ἀπὸ σοῦ φιλολογουμένοις, id eſt, Atq; hæc quidẽ chordæ uice addita ſint iis, quæ abs te ſunt erudite diſerta. Sumptum eſt à Locrenſi fabula, quã expoſuimus in prouerbio, ἀκάνθιος τέττιξ, i. Achantia cicada.

In caput præcipitari. LXXXIII.

Ἐπὶ κεφαλὴν ὠθεῖσθαι, id eſt, In caput impelli, hoc eſt præcipitem dari, dicebant eum, qui per ſummam contumeliam expelleretur, uel potius qui funditus perderetur. Eſt in Luciani libello de mercede ſeruientibus. Vſurpauit non abſimili figura Terentius. Authores erãt, ut illam præcipitem darem, id eſt, ut exturbarem ædibus.

Ἄσπονδος πόλεμος. LXXXIIII.

M. Tullius epiſtolarum ad Atticum libro nono. Huius igitur belli ego particeps & ſocius, & adiutor eſſe cogor, quod & ἄσπονδον eſt cum ciuibus, ἄσπονδον uocat perpetuum & atrox, & irreconciliabile. Suidas oſtendit, ἀσπόνδους ἐχθροὺς dici eos, qui in concordiam redigi non poſſunt. Sonat fermè, quaſi dicas inconfœderabiles, ut docendi cauſa ſic loquamur. Conueniet in ſimultatem ac diſſidium amarulentum.

Ab Eteobutadis ducit genus. LXXXV.

Ἐξ Ἐτεοβουταδῶν ἕλκει τὸ γένος, id eſt, Ab Eteobutadis ducit genus. Dici ſolitum de iis, qui maioribus illuſtribus & antiqua nobilitate ſunt oriundi, uidelicet à Buto quopiam, qui ſacerdotes Athenis inſtituit. Et ab huius poſteris, poſtea ſummi magiſtratus creabãtur. Venuſtius erit, ſi per ironiam ſumatur in hominem obſcurum, aut nobilitatis & imaginum oſtentatorem.

Ergini cani. LXXXVI.

Ἐργίνου πολιαὶ, id eſt, Ergini canicies. De canicie præpropera, id eſt, quæ ante diem legitimum accidit. Erginus filius fuit Clymenis, unus ex Argonautis. Cum autem Hypſipyle Thoantis Lemniorum regis filia funerales ludos manibus parentis propoſuiſſet, Erginus adoleſcens præter ætatis rationem iam canus, acceſſit inter reliquos decertaturus, irriſus eſt autem à mulieribus Lemniacis, ob intempeſtiuam capitis caniciem, & prouerbio locum fecit, hoc inſignior, quod ſuperatis omnibus athletis, pulcherrimam uictoriam reportarit. Feſtiuius fiet, ſi per ironiã dicetur in ſenes iam canos, qui tamen iuuenes etiamdum haberi uelint, cauſantes eam caniciem non ex annis, ſed è curis, aut aliunde præmaturam accidiſſe. Poterit torqueri & in illos, qui ætate iuuenes, iam tum ingenio, moribusq; ſenem agunt, & quibus rerum prudentia uelox Ante pilos uenit, ut inquit Perſius.

Ἐσκιμαλίχθαι. LXXXVII.

Ἐσκιμαλίχθαι σὲ χρή. Hoc geſtu contumeliam, deſpectumq; ſupremum ſignificabant. Eſt enim Græcis, ἐσκιμαλίσαι, medium digitum oſtendere, contractis cæteris, ignominiæ cauſa, aut ſtrepitu digitorum ſignificare contemptum, unde & apud Iuuenalem, quod alibi retulimus, Mãdaret laqueum, mediumq; oſtenderet unguem. Suidas citat ex Ariſtophane ſenarium hunc, καὶ τὸν δάκτυλον οἷον ἐσκιμάλισεν. Quid autem proprie ſignificat, ἐσκιμαλίζειν, qui ſcire cupiet malo è Suida diſcat, q̃ ex me. Elegantius magisq; prouerbialiter, ad fortunam, ad eruditionem, aut aliud quippiã, quod planè contemnitur detorquebitur.

Extrema extremorum mala. LXXXVIII.

Ἐσχάτων ἔσχατα κακῶν πέπρακται, id eſt, Extrema extremorum mala acciderunt. In ipſo ſchemate ſita eſt prouerbii ratio, quemadmodum initio operis admonuimus. Quod genus ſunt & illa, Ἀγαθῶν ἀγαθίδες. Et δεινότερα δεινῶν. Et κύντερα κυνῶν. Hunc ſermonis typum Græci uidẽtur ab Hebræis mutuo ſumpſiſſe, qui uehementiam & ἐπίτασιν eiuſdem dictionis congeminatione ſignificãt. Quod genus eſt illud apud Hieremiam, Ficus bonas bonas, & ficus malas malas. Cum ualde bonas, & ualde malas uelit intelligi.

Cucurrit quiſpiam ne pluuia madeſceret, & in fouea præfocatus eſt. LXXXIX.

Ἔφυγέ τις μὴ βραχθείη, καὶ εἰς βόθρον ἀπεπνίγη, id eſt, Cucurrit quiſpiã ne conſpergeret̃ aqua, & in fouea præfocatus eſt, ubi qs leui⁹ malũ incautius fugiẽs, in maximũ incurrit. Videt̃ è uulgo ſumptũ ab Apoſtolio, cuiuſmodi multa ſcientes prætermiſimus.

Heterognathus es. XC.

Ἑτερόγναθος εἶ, id eſt, Heterognathus es. In edacem dici conſueuit, quod ob uoracitatem alternatim, utraq; mandibula cibum commanderet, nam hinc dictum, ἑτερόγναθος, quod nũc in hãc nunc in illam mandibulam cibum transferat.

Vrbanus nihil æqui cogitat. XCI.

οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον γ' ἀνὴρ ἀστικός, id eſt, Vrbanus æqui nil, boni'ue cogitat. Admonet ruſticanam uitam innocentiorem eſſe, ut quæ ſola cum ſolis habeat commercia terris. Contra, qui degũt in urbibus propter contagia negociorum & hominum, aſtutiores euadere, inde illud Demeæ Terentiani In aſtu aliud ex alio malum uenit, unde & aſtuti, παρὰ τὸ ἄστυ dicti putantur. Poteſt & huc accommodari parœmia quod eximiæ moꝝ ciuilitati & urbanæ blandiloquentiæ, ferè comes eſſe ſolet aſtutia. Contra qui moribus ſunt ſubagreſtibus, iis plerunq; fides eſt certior, animusq; ſyncerior.

Patroclo ſordidior. XCII.

Πατροκλέους φειδωλότερος, id eſt, Patoclo parcior. In diuitem quidem, ſed oppido q̃ ſordidum ac parcum. Hic enim Patroclus poſteaq̃ ad ſummas opes euectus eſt, aut (ut alii dicunt) ex quo natus eſt, nunq̃ eſt uſus balneo, parſimoniæ cauſa. Taxatur ab Ariſtophane in Pluto, ἐκ Πατροκλέους ἔρχεται, id eſt, E Patrocli domo uenit. Plutum enim ſqualidum dixerat, & ſitus plenum. Prouerbii meminit etiam Eudemus.

Omnis herus ſeruo monoſyllabus. XCIII.

Πᾶς δεσπότης δούλῳ μονοσύλλαβον, id eſt, Omnis herus ſeruo monoſyllabum. Heris & potentibus breuiſſimo tantum uerbulo eſt opus, ut uel annuát, uel renuant, ναὶ ἢ οὔ. Sic uolo, ſic iubeo, ſit pro ratione uoluntas. Seruis autem & impotentioribus, multis opus eſt uerbis, ut exorent aut perſuadeant. Effertur integre ad hũc modũ, πᾶς δεσπότης δούλῳ μονοσύλλαβος, τὸ δ' ἱκετεύειν μακρόν, id eſt, Omnis dominus ſeruo monoſyllabus, At ſupplicare longum. Annotatum eſt à doctis, monoſyllaba & diſſyllaba nomina cõuenire ſeruis, cuiuſmodi ſunt μῦς, quo nomine fuit ſeruus Aeſopo.

Peniciſſare. XCIIII.

πηνίζειν μοὶ δοκεῖς. Perinde ualet, quaſi dicas, fucum facere. Nam πηνίκη, Græcis comam non genuinam, ſed appoſititiam ſignificat, quam quidam galericulum uocant.

Cicadis pleni. XCV.

τεττίγων ἀνάμεστοι, id eſt, Cicadis operti. In glorioſos ac ſtultos olim dicebatur, aut obſoletis, ac iam deſitis utentes. Antiquitus enim Atticis mos erat, capillorum cincinnis aureas cicadas addere, hoc indicio ſignificãtes αὐτόχθονας eſſe ſeſe, id eſt, indigenas quemadmodum & cicade, nõ aliũde commigrant, ſicut pleraq; alia, ſed inibi naſcuntur, ubi uiuunt. Ariſtophanes in Nebulis, ἀρχαῖά γε καὶ διπολιώδη, καὶ τεττίγων ἀνάμεστα, καὶ κηκείδου, καὶ βουφονίων, id eſt, Priſca hæc ſanè atq; obſita canis, necnon repleta cicadis. Ac Cecide cum Buphoniis. Cecides peruetuſtus quiſpiam fuit dithyramborum ſcriptor. Buphonia item, feſtum priſcum, & iam olim ob uetuſtatem deſitum. Quæ ſanè omnia prouerbiali ſchemate ſunt dicta.

Quid de puſillis magna prooemia? XCVI.

τί μικρῶν πέρι μεγάλα φροιμιάζῃ; id eſt, Quid de minutis rebus magna texis prooemia? Vbi quis in re non magni momenti, uerboſa utitur prælocutione. Nam Athenis interdicebat præco dicturis in concione, ne uel præfatione, uel affectibus uterentur, rẽ modo exponerent, ἄνευ προοιμίων καὶ παθῶν, id eſt, Abſq; prooemiis & affectibus. Vt aliquot locis indicat Lucianus. Ad quod alluſit etiam Terentius. Etiam prooemium incœptat. Et Horatius, quorſum hæc tam putida tendunt? Leuiter huc alludens Aelius Spartianus in Aelio Vero. Et quoniam, inquit, nimis pauca dicẽda ſunt, nec debet prologus enormior eſſe quàm fabula, de ipſo iam loquar.

Tunc canent Cygni, cum tacebunt Graculi. XCVII.

τότ' ᾄσονται κύκνοι, ὅταν κολοιοὶ σιωπήσωσι, id eſt, Tum canent Cygni, cũ tacuerint Graculi. Hoc eſt, Tũ loquent eruditi, cum garrulis non erit loquendi locus. Aut inter garrulos & obſtreperos, nõ eſt eruditis dicendi locus. Vereor ne & hoc è compotationibus aſcripſerit Apoſtolius.

Malis ter mala. XCVIII.

τοῖς κακοῖς τρεῖς κακά, id eſt, Malis ter mala, hoc eſt, Digna dignis eueniunt. Hanc parœmiam aiunt ab huiuſmodi, quadam fabula profectam. Narrant Attagines aues cũ primum è Lydia in Aegyptum eſſent deportatæ, atq; in Syluas dimiſſæ, coturnicis uocem edidiſſe, deinde euenit, ut deſiccato Nili fluminis alueo, peſtilentia regionum Aegyptiorum infeſtaret, magnamq; hominum uim abſumeret. Inter hæc Attagines uocem edere cœperunt humanam & articulatam, aliquanto maiorem puerili, dicentes hæc uerba, τοῖς κακοῖς τρεῖς κακά id eſt, Malis ter mala. Atq; huius quidẽ fabulæ authorem citat Athenæus libro nono Socratem in opere de finibus, ſic efferens adagiũ, τρεῖς τοῖς κακούργοις κακά, Circumfertur inter Græcas ſententias & hic uerſus, ἐσθλῷ γὰρ ἀνδρὶ ἐσθλὰ καὶ διδοῖ θεός, id eſt, Viro bono, bona largiuntur cælites. Referuntur & ii ſenarii ex poeta quopiã, in cõmentariis de audiẽdis poetis, εἰ μωρμοσόν γὰρ τῇ κακῶν βουλευμάτων, κακὰς ἀμοιβὰς δεῖ κακὰς φέρειν βροτοῖς, id eſt, Conſilia ſi quis deſtinarit improba, huic neceſſe eſt, præmium ferre improbũ.

Canis peccatum, ſus dependit. XCIX.

τὸ κυνὸς κακὸν, ὗς ἀποτίνει, id eſt, Canis malum, ſus dependit. Quoties pro iis, quæ peccauit alius, alius dat poenas. Ex quo nam euentu natum ſit, nec liquet, nec admodũ refert. Sapit enim uulgus.

Interſecta muſica. C.

ἐκκέκοφθ᾽ ἡ μουσικὴ, id eſt, Interrupta eſt muſica. Veteres in conuiuiis eruditis cõfabulationibus uti conſueuerunt. Poſt cantores hiſtriones, ſaltationes induci cœptæ. Vnde quidam moleſtæ ferẽtes interrumpi ſermones ſuos, dicebant, ἐκκέκοπται ἡ μουσικὴ, Quæ uox in prouerbium traducta eſt, quoties aliquis interueniens ſermonem inſtitutum interpellaret.

CHILIADIS TERTIAE CENTVRIA QVARTA.

Chamæleonte mutabilior. I.

Χαμαιλέοντος ἂν μεταβολώτερος, id eſt, Chamæleonte mutabilior. Chamæleon commemoratur inter animantia, quæ colorẽ mutant. Huius figurã diligẽter deſcribit Ariſtoteles libro de naturis aĩantiũ ſecũdo, Quod ad coloris mutationem attinet, hæc tradit, τῆς δὲ χροιᾶς ἡ μεταβολὴ, ἐμφυσωμένῳ αὐτῷ γίνεται. ἔχει δὲ καὶ μέλαιναν ταύτην οὐ πόῤῥω τῆς τῶν κροκοδείλων, καὶ ὠχρὰν καθάπερ οἱ σαῦροι, μέλανι, ὥσπερ τὰ παρδάλεις, διαπεποικιλμένην. γίνεται δὲ καθ᾽ ἅπαν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἡ τοιαύτη μεταβολὴ, καὶ γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ συμμεταβάλλουσιν ὁμοίως τῷ λοιπῷ σώματι, καὶ ἡ κέρκος. ἡ δὲ κίνησις αὐτοῦ νωθὴς ἰσχυρῶς ἐστὶ καθάπερ ἡ τῶν χελωνῶν. ἀποθνήσκων δὲ ὠχρὸς γίνεται, καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ ἡ χροιὰ τοιαύτη ἐστὶ, id eſt, Mutatur autem illi color, cũ inflatur. Fitq; is nunc niger, non abſimilis Crocodilorũ, nũc pallidus, cuiuſmodi lacertarũ, nunc rurſum nigris uariegatus maculis, qualis eſt pardorum. Accidit autem huiuſmodi mutatio coloris per omne corpus, ſiquidem & oculi & cauda, in eundem cum reliquo corpore abeunt colorem. Motus huius animantis admodum ſegnis, qualis eſt fermè teſtudinũ. Palleſcit moriens, Exanimato color idem durat. Hactenus Ariſtoteles. His fermè conſentanea tradidit Plinius libro octauo, capite. xxxiii. illud addens, hoc animal toto corpore reddere colorem quemcũq; proximum attigerit, præter rubrum & album. Competit igitur adagiũ in hominem uerſipellẽ, ſiue inconſtantem.

Suus cuiq; crepitus bene olet. II.

Ἕκαστος αὐτοῦ τὸ βδέμα, μᾶλλον γλυκίον ἡγεῖται, id eſt, Vnuſquiſq; ſuum ipſius crepitum, malo ſuauiorem exiſtimat. Hoc eſt, nemo eſt cui ſua mala non uideantur uel optima. Refertur ab Apoſtolio Byzantio, ſed à uulgo, ſicuti coniicio, ſumptum. Nam huiuſmodi quædam ille uidetur admiſcuiſſe.

E poculo perforato bibere. III.

Ἐκ τετρημμένης κύλικος πίνειν, id eſt, E perforato poculo bibere, dicunt q futiles ſunt, parumq; fideliter continent arcana ſibi credita.

In pulicis morſu deum inuocat. IIII.

Ἐν ψύλλου δήγματι θεὸν ἐπικαλεῖται, id eſt, In pulicis morſu deum inuocat, in eos dictũ, qui quantumlibet leui de re grauiter perturbantur, perinde ut in maxima. Tractũ ab Apologo qui fertur inter Aeſopicos. Quidam offenſus dolore pulicis pedem mordentis ſubſedit & Herculem, ἀλεξίκακον implorauit. Mox deſiliente pulice, male precatus eſt Herculi, qui cum in tantillo periculo uocatus non tuliſſet opem, non uideri uériſimile eum in grauioribus adfuturum.

κίβδηλος, id eſt, Adulterinus. V.

Quod ſimplex non eſt, neq; ſyncerum, id uulgato uerbo Græci κίβδηλον uocant, Hinc ducto uocabulo, uel quod alind præ ſe ferant, aliud tegant. παρὰ τὸ κεύθειν τὸ δῆλον, uel quod Athenienſes ob ſummum in Chios odium ſicui male uellent, huius nomen nomiſmati ſolent inſculpere, addita litera iiſq; in terram abiectis dira imprecari. παρὰ τὸ τοὺς χίους βδελύττειν. Sed proprie nũmum ſubæratum κίβδηλον appellant. Et κιβδηλίαν in ſynceritatem ſeu corruptelam uelut Ariſtophanes, πολλὴν ἀφεῖλε τοῦ βίου κιβδηλίαν. Et κιβδηλεύειν corrumpere fuco. Et qui pallent, κιβδηλιῶντας appellant, quod aliquid morbi, uitii ne ſubeſſe uideatur. Quemadmodum in nummis quoq; color nonnunquam arguit fucum. Conueniet igitur in amicitiam inſynceram & fictam, aut in hominem blando uultu, ſed animo uirulento. Aut in eum, qui ſanctimoniam habitu præ ſe ferat, cum uita ſit impia. Veluti Piſides citante Suida, πραγμάτων πάντως δύο, κίβδηλος ἐστὶν ἐργάτης εἷς, ὡς λόγος, id eſt, Rerum omnino duarum, adulterinus eſt author unus, ut aiunt. Aut in orationem inſynceram, ut Plato libro de legibus quinto, τὰς δὲ αὖ τιμὰς δεῖ σκοπεῖν, καὶ τούτων τίνες ἀληθεῖς, καὶ ὅσαι κίβδηλοι, id eſt, Rurſum honores oportet conſyderare, qui nam ex his ueri ſint, qui adulterini. Rurſum eodem in libro, ὅπως μήτε αὐτὸς κίβδηλός ποτε φανεῖται ὀτρυνῶν,

ἁπλοῦς δὲ καὶ ἀληθὴς ἀεὶ, id eſt, Vt neq; ipſe adulterinus aliquando cuiquã appareat, ſed ſimplex & uerax ſemper. Hoc igitur à nimis traductũ, ſi ad diuerſas res traducat, prouerbiale fiet. Sed huius rei mẽtionẽ fecimus in prouerbio, κακοῦ κόμματος.

Nemo malus hoc ſciet. VI.

οὐδεὶς κακὸς εἴσεται τοῦτο, id eſt, Nullus malus hoc ſciet, quoties rem egregiam, & cognitu dignã ſignificamus. Plato de legib' libro quinto, ὅσον γὰρ δὴ τὸ νῦν ἐπιταττόμενον ἀγαθὸν ὂν τυγχάνει πάσαις ταῖς πειθομέναις πόλεσιν, τήν τε ὁμοίαν κατασκευὴν προσλαβὸν, κατὰ τὴν παλαιὰν παροιμίαν, οὐδεὶς εἴσεταί ποτε κακὸς ὢν, ἀλλ' ἔμπειρός τε καὶ ἐπιεικὴς ἤθεσι γενόμενος, id eſt, Quantũ.n. bonũ ſit, quod nũc præcipitur, oĩbus rebus publicis, ſi modo paruerint, ordinẽ & apparatũ adducens, nullus unq̃ iners & malus cognoſcet, quemadmodũ ueteri prouerbio dicitur, uerum & peritus, & moribus æquis præditus. Huic confine eſt, quod idem poſuit in Lachete, οὐ πᾶς ὗς τοῦτο εἴσεται, id eſt, Non ſus quiuis hoc norit. Natum apparet à myſteriis deorum, quæ non niſi ab initiatis, ac puris cognoſci fas erat.

Mœnia ferrea, non terrea. VII.

Plato libro de legibus ſexto, περὶ δὲ τειχῶν ὦ μέγιλλε, ἔγωγ' ἂν τῇ σπάρτῃ ξυμφεροίμην, τὸ καθεύδειν ἐᾶν ἐν τῇ γῇ κατακείμενα τὰ τείχη, καὶ μὴ ἐπανιστάναι τῶνδε εἵνεκα. καλῶς μὲν καὶ ὁ ποιητικὸς ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ὑμνεῖται, τὸ χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ δεῖν εἶναι τὰ τείχη μᾶλλον ἢ γήϊνα, id eſt, De mœnibus aũt Megille equidẽ cũ Sparta cõſenſerim, ut mœnia uidelicet humi depoſita, dormire ſinamus, neq; huius rei gratia, rurſum uelimus excitare. Recte qdẽ & poeticũ dictũ ſup his canit, Mœnia ærea magis ac ferrea eſſe oportere q̃ terrea. Prouerbio iactatũ fuiſſe uidet, & habet ueluti ænigmatis figurã. Innuit aũt non oportere tutamentũ ciuitatis in Mœnibus collocare, ſed in uiris armatis, quoq; cõſenſus murorũ inexpugnabilium uice, ciuitatem optime tuetur. Alludit autem Plato ad apophthegma Laconicum, cuius meminit Plutarchus. Eodem arbitror & Horatium huc leuiter alluſiſſe, cum ait, Hic Murus aheneus eſto.

Nemo nos inſequitur. VIII.

Plato libro de legibus ſeptimo, ὡς οὐδὲν ἐν τῷ παρόντι δεῖ προτιμᾶν βραχυλογίαν μᾶλλον ἢ μήκους, οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς τὸ λεγόμενον ἐπείγων διώκει, id eſt, Nam in præſentia, nihil eſt, cur breuiloquentiã ꝓlixitati anteponamus. Quandoquidẽ nemo nos inſequitur, qui feſtinare cõpellat, quẽadmodũ uulgo dicunt. Hoc parœmiæ etiam hodie tritum manet, cum ſignificant liberũ eſſe diutius in re quapiã immorari. Nemo nos, inquit, impellit.

Mare alluit oĩa mortalium mala. IX.

θάλασσα κλύζει πάντα τἀνθρώπων κακὰ, id eſt, Hominũ uniuerſa proluit pelagus mala. Refertur ab Euſtathio in primũ Iliados Homericæ. Natũ eſt ab euẽtu hmõi. Refert Diogenes Laertius Euripidẽ Platoni comitem fuiſſe peregrinationis, cũ Aegyptũ adiret, ibi cũ morbo ſuo corriperetur comitiali, ni fallor ſacerdotes Aegypti, merſione marina ſanarunt hominem. Hinc poſtea uerſiculum hunc compoſuiſſe, κλύζει θάλασσα πάντα τἀνθρώπων κακὰ. Tanq̃ aqua marina morbis omnibus mederet. Quin hodie morſos à cane rabido, ſi nouies mergantur in mare, putant à rabie liberari.

Canere de Telamone. X.

ᾄδειν τὰ Τελαμῶνος, id eſt, Canere cantionẽ Telamonis, de querulo ſermone dictũ prouerbium, quod Telamon impotẽtius fleuerit Aiacẽ filiũ periiſſe apud Troiam, præſertim hoc genere mortis. Euſtathius enarrans carmẽ illud Homericũ, quod eſt in catalogo nauiũ, Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας cõmemorat hanc parœmiam his uerbis, καὶ τὸ ᾄδειν Τελαμῶνος παροιμιακῶς λεχθὲν, ἀπὸ σκολιοῦ μέλους, οὗ ἡ ἀρχὴ, παῖ Τελαμῶνος Αἶαν αἰχμητὰ, id eſt, & hoc quod prouerbio dicitur canere cantionem Telamonis, ab obliquo cantu, cuius initium, Fili Telamonis Aiax belliger. ſimillimũ eſt illud, quod alibi retulimus, Ἀδμήτου μέλος καὶ Ἁρμοδίου μέλος, id eſt, Admeti cantilena & Harmodii cantilena.

Argiua calumnia. XI.

Ἀργεῖα φορὰ, id eſt, Argiua inſectatio. De calumnioſis & delatoribus dici ſolitum. Nam argiuos olim notauit antiquitas, tanq̃ Sycophantas & litium auidos. Teſtis Euſtathius in catalogum nauiũ, adagium ex Pauſania citans. Teſtis & Diogenianus in collectaneis.

Initio confidens, in facto timidus. XII.

Euſtathius enarrãs ſeptimũ Iliados librũ, huiuſmodi refert parœmiã, θρασὺς πρὸ ἔργου, ἐκ πολλοῦ κακὸς, id eſt, Audax ante negociũ plerũq; ignauus. Citat idem ex Epicharmo, κακὸς θαρρεῖ μάλ' αὐτόθεν, ἔπειτα δὲ φεύγει, id eſt, Ignauus ſtatim admodũ de ſe confidit, Poſt aũt fugit. Videmus hoc uſu uenire uulgo, ut qui ſunt audaciſſimi, & magniloquentiſſimi, priuſq̃ appareat periculum, ubi res ipſa poſtulat, ibi ſint animi nullius.

Γοργὸν βλέπειν. XIII.

Γοργὸν βλέπειν. Aliquoties apud Lucianum, pro acribus oculis obtueri. Sumptum è fabula Perſei. Item Homerus Iliados. θ. de Hectore, Γοργοῦς ὄμματ' ἔχων ἠδὲ βροτολοιγοῦ Ἄρηος, id eſt, Gorgoneis oculis, quales & Martis atrocis.

Tolle digitum. XIIII.

ἆρε δάκτυλον, id eſt, Tolle digitũ. Victum te fatere, Nam hoc ſigno, qui in conflictu ſuccubuiſſet, τὴν ἧτταν, agnoſcebat. Perſius in Satyra quinta, Nil tibi conceſſit ratio, digitum exere, peccas. Cognatum illi, quod alio dictum eſt loco, Dare herbam. Huc ni fallor reſpexit Diuus Hieronymus in dialogo Luciferiani & Orthodoxi, cum ait, En tollo manum, cedo, uiciſti.

Videberis, me uidens, planè Martem uidere. XV.

βλέπειν γάρ μ' αὐτίκα δόξεις μ' Ἄρην, id eſt, Martem uidere me, uideberis palàm. De his, qui ſe ſtrenue pollicebantur opitulaturos, ac Martem quendam acturos. Eſt alicubi (ni fallor) apud Ariſtophanem.

Bos in ciuitate. XVI.

βοῦς ἐν πόλει, id eſt, Bos in ciuitate. Dicitur, ubi quis ad nouos honores euehit. Lyſias bouis imaginem in arce collocauit. Ea res in uulgi iocum ceſſit. Nam in agris boum uſus, non in urbibus.

Braſidas quidem uir bonus. XVII.

βρασίδας μὲν ἀνὴρ ἀγαθὸς, ἁ δὲ λακεδαίμων πολλοὺς ἔχει κρέσσονας, id eſt, Braſidas uir bonus quidem ille, ſed Lacedæmon multos habet præſtantiores. Aduerſus eos, qui ſe non modo primos, uerũ etiam ſolos exiſtimant. Natum ex apophthegmate. Finitimum illi, Multi Manii Ariciæ.

Hedera poſt Anthiſteria. XVIII.

κιττὸς μετ' ἀνθεστήρια, id eſt, Hedera poſt Anthiſteria. Cum ſerò qppiá adhibetur. Apparet in iis ludis morẽ fuiſſe coronari hedera. De Anthiſteriis, id eſt floralibus feſtis, diximus in prouerbio, κᾶρες θύραζε, id eſt, Cares foras.

Ex Academia uenis. XIX.

ἀκαδημίαθεν ἥκεις, id eſt, Ex Academia uenis. De ſeuero & cõpoſito ſeu docto. Sumptũ à Platonis ſchola. Quanq̃ & per ironiá torqueri poterit in faſtuoſum & uultu tetrico philoſophũ agentem. Quin Athenæus libro. xii. ſignificat dictũ in nitidos & cultu inſigni, qđ his Plato delectaretur mũditiis. Ità Antiphanes philoſophũ elegantius cultũ ubi depinxiſſet, apud hunc ipſum, τί μακρὰ δεῖ λέγειν ὅλως; αὐτὴν ὁρᾶν γὰρ τὴν ἀκαδημίαν δοκῶ, id eſt, Sed quid neceſſe eſt plura dicere? Ipſam uidere uideor mihi Academiam.

Senem erigere. XX.

γέροντα δ' ὀρθοῦν φλαῦρον ὃς νέος πέσῃ id eſt, Erigere duꝝ eſt, q cadat iuuenis, ſenẽ. Haud facile dediſcunt à ſenibus uitia, quæ pueri didicerint, & in oẽm inhæſerint uitá. Et tñ in ſenecta quoq; conãdum, ut uitiis careamus, q̃tũuis inhæſerint.

Terra defoſſum habes. XXI.

γῇ κρύψας ἔχεις, id eſt, Terra defoſſum habes. In eum, qui non impertit, neq; profert ſuas dotes. Sumptũ ab auaris, theſaurũ humo defodiẽtibus. Quod apud Plautum facit Euclio. Itidem Horatius in Epodis, Haud parauero, quod aut auarus ut Chremes terra premam, Diſcinctus aut perdam ut nepos.

Seneſcit bos. XXII.

γηρᾷ ὁ βοῦς τὰ δ' ἔργα πολλὰ τοῦ βοὸς, id eſt, Bos cõſeneſcit, at opera multa ſunt bouis. Cũ ob ætatis imbecillitatẽ aliquis inutilis redditur ad obeundum munus. Nam diuitũ uulgus haud aliter miniſtris utitur, q̃ equis & canibus, aut paulo etiam inhumanius. Dum uſui ſunt, alliciũt, ubi ſenuerint, reiiciũt. Vnde conſultũ eſt, ut unuſquiſq; ſibi paret, quo ſenectutẽ ſuam cõmodius foueat, alatq;, ne tum cogatur ex aliena liberalitate pendere, cum à nemine non contemnet. Ac meminerit Diogenis apophthegmatis, qui rogatus, qd nam eſſet in hac uita calamitoſiſſimũ, reſpondit, γέρων ἄπορος, id eſt, Senex egens.

Sus acina dependes. XXIII.

ἀποτίσεις χοῖρε ῥάγας τε, id eſt, Perſolues porce acina. Lues, quod admiſiſti, reddes, quod abſtuliſti, non ſine fœnore. Quadrabit, ubi puſillum commodi, magno dependitur malo. Natum apparet à ruſtico quopiam, qui uerbis hiſce comminatus ſit ſui paſcenti racemos.

Cum ceſſat boreas. XXIIII.

Ariſtoteles in Problematis ſectione decimaſexta teſtatur hunc uerſiculum prouerbio celebrẽ fuiſſe, ἀρχομένου τε νότου, καὶ λήγοντος βορέαο, id eſt, Surgit ubi notus exoriens, boreasq; reſidit. Quo ſignificabant tempus opportunum proſperæ nauigationi. Subauditur enim, δεῖ πλεῖν, ſiue δὴ πλεῖν, propterea quod auſter minus uehemens oritur, deſinit autem perq̃ uehemẽs, diuerſum accidit in Aquilone. Atq; huius rei Philoſophus cauſam admodũ probabilem reddit. Nos enim, inqt, ad ſeptentrionẽ potius q̃ ad Meridiẽ uergimus, & Aquilo flat à Septentrionibus, auſter à meridie. Hinc fit, ut ille ſtatim uehementior proxima inuadat loca, deinde uehemẽtiam ſuam ad longius remotos transferat, propinquis ortui mitior. Hic è diuerſo, ad meridiem poſitos, primum urgeat. Poſt, ubi præteriit, mitior ad nos ueniat. Licebit & longius detorquere prouerbium, nec id ſine gratia, ſiquando ſignificabimus tempus adeſſe commodum & aptum, gerendæ rei, ut cũ illo congruat, quod alibi poſitum eſt, Cum pluit molendum.

Inuulnerabilis, ut Cæneus. XXV.

Ἄτρωτος ὑπάρχεις ὡς Καινεύς, id eſt, Inuulnerabilis es, ut Cæneus. De his, qui lædi nō poſſunt. Eſt in poetarum fabulis Cæneum munere Neptuni nullo telo uiolari potuiſſe. Cæterum iuxta fidem hiſtoriæ, Cæneum Theſſalum quempiam aiunt fuiſſe, rei bellicæ cum primis peritum, adeo, ut cum multis prælijs interfuiſſet, nunq̃ uulnus acceperit. Deniq; cum Lapithis auxilium ferret aduerſus Cētauros, deprehēſus ſolus ab hoſtium multitudine obrutus eſt, citraq; corporis uulnus extinctus. Itaq; Lapithæ cadauere integro reperto ſparſerunt rumorem, Cæneum in omni uita inuulnerabilem fuiſſe. Venuſtius enunciabitur per comparationem.

Sale perunctus, hic adiuuabitur. XXVI.

Ἁλσὶν διασμηχθεὶς ὄναιτ' ἂν οὑτοσί, id eſt, Acri ſale hic plutus adiuuabitur. In eos dicebatur, q uel ætate, uel uino delirarent. Quidam ab utribus tranſlatum exiſtimāt, qui ſale loti redduntur meliores, quod ſalis acrimonia, corioꝝ craſſitudinē emendet. Itidē temulētia laborantes, mos erat ſale & oleo perungere, id aduerſus ebrietatē remediū exiſtimabāt. Quidam à uaſis teſtaceis ductū malūt, qui ſale imbuunt, quo fidelius contineant liquorē infuſum. Sumptum eſt autem prouerbium ex Ariſtophanis Nebulis.

Hæc iuſtitia. XXVII.

Αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσι, id eſt, Diuū hæc iuſtitia eſt, magnus quos claudit olympus. Dici ſolitū, quoties pœnas darent ſceleſti, ueluti Dijs ipſis ultoribus. Sumptū eſt ex Homero.

Atqui non eſt apud Aram conſultandum. XXVIII.

Ἀλλ' οὐδὲν δεῖ πρὸς τὸν βωμὸν ταῖς ἐπινοίαις, id eſt, Atqui nihil opus iuxta arā cogitare. Conſultandū anteq̃ incipias, in ipſo negocio ſera conſultatio. Sūptum à ſacrificis, qui pro ritu ſacrorum omnia præparant, priuſquā accedant ad aram. Nam in ipſis ſacris periculoſum exiſtimabatur, ſiquid parum rite dictum ac factum fuiſſet à ſacerdotibus.

Mars haud concutit ſua ipſius arma. XXIX.

Ἄρης τὰ αὑτοῦ ὅπλα οὐ σαλεύει, id eſt, Mars ſua ipſius arma non iactat. Cōmode feruntur, quibus aſſueuimus quæq; nobis quadrant, etiamſi ſint grauiſſima. Iactamus enim, quod incōmode ferimus. Vnde Iuuenalis, Nec iactare iugum uita didicere magiſtra.

Smaragdus in luce obſcurus. XXX.

Ἀρίγνωτος σμάραγδος, ἐν μὲν τῷ φάει σκοτεινός, id eſt, Inſignis ſmaragdus in luce quidē obſcurus. In eos iaci ſolitū, q præpoſtere ibi ſemet occultarent, ubi maxime conueniebat ædere uirtutis ſpecimen. Plinius inter ſmaragdorum uarietates commemorat, qui dicti ſint Cæci, quod colore ſint obſcuriore. Id uitij magis in ſole deprehenditur, cū ingens color ille ſuauiter uirens, nec ſole mutet, nec umbra, nec lucernis, ac ne aquis quidē. Quēadmodum idem docet Plinius libro trigeſimoſeptimo, capite ſexto.

Martis pullus. XXXI.

Ἄρεος νεοττόν, id eſt, Martis pullū uocāt ad bella magnopere ꝓpenſum. Ariſtophanes in Auibus, ἄρεως νεοττός, ὦ νεοττὲ δέσποτα. Sentit aūt de gallo, q quod omniū auiū ſit pugnaciſſimus, bellaciſſimusq;, unde & criſta & calcaribus armatus eſt, Marti ſacer eſt, Vel quod is olim fuerit adoleſcēs Marti in delitijs habitus, qui conſueuerit obſeruare, Marte cum Venere cubante, neqs deoꝝ interueniret. Deinde cū illo dormiente, Sol aduenisſet, Marsq; turpiter eſſet deprehēſus, iratus, Gallū adoleſcentem in autm commutauit, Manentibus etiamnum priſtinæ naturæ ueſtigijs. Narrat hanc fabulā Lucianus in Gallo.

Vtrem mergis uento plenum. XXXII.

Ἀσκὸν βαπτίζεις πνεύματος πλήρη, id eſt, Vtrem mergis uento plenum. Competit in eum, q fruſtra conatur, ut qui caſtigat inemendabilem, quod inflatus uter, quantumuis immergas, rurſum emicet.

Durus alloquijs. XXXIII.

Ἄτεγκτος ἄνθρωπος προσηγορήμασιν, id eſt, Immobilis alloquio. Ductū à cera, quæ tractando molleſcit, ἄτεγκτον. autem dicitur, quod non queat liquefieri. Competet igitur in hominem inexorabilē.

Profectus ad Apaturia. XXXIIII.

Ἀπιὼν ἐς ἀπατούρια ἐπανῆκ' ἐς θαργηλιῶνα, id eſt, Profectus ad Apaturia, rediit Maio. Dici ſolitum in eos, qui lentius immorarentur negocio cuipiā. Athenis feſtū erat, quod Apaturia uocabant, id triduo peragebatur. Primū diem appellabant δόρπειαν, propterea, quod ſub noctē conuenientes φράτορες conuiuiū agerent. Secundū appellabant ἀνάῤῥυσιν, quod in eo rem diuinā facerēt Ioui Phratrio, ac Mineruæ. Tertium κουρεῶτιν, quod iuuenes & puellæ in gentem tranſcriberentur. Meminit Suidas copioſius de hoc feſto. Veꝝ ea non multū attinent ad explicandum prouerbium.

Ego tibi de allijs loquor, tu reſpondes de cepis. XXXV.

Ἐγὼ σκόροδά σοι λέγω, σὺ δὲ κρόμμυ' ἀποκρίνεις, id eſt, Ego tibi loquor de allijs, tu reſpondes de cepis. Simil-

piſ. Simillimum illi, ἄμας ἀπῄτουν, cum aliud reſpondetur, q̃ rogaris, uel contra, cum inepte reſpondetur inepte ſciſcitanti. Confinia ſunt inter ſeſe, cepe & allia.

Aurificem te futurum credebas. XXXVI.

χρυσοχοήσειν ᾤου, id eſt, Aurificem te futurũ arbitrabare. Natũ aiunt ab huiuſmodi quodã euentu. Inualuerat aliquãdo fama apud uulgus Athenienſiũ in Hymetto monte magna auri fragmẽta uideri, quæ à formicis illis pugnacibus ſeruarentur. Itaq; quidam creduli, ſumptis armis, exierunt illas pugnaturi. Qui cum re infecta, fruſtraq; ſumpto labore, redirent in urbem, irriſi ſunt à cæteris ciuibus, illud obiectantibus; σὺ δὲ ᾤου χρυσοχοήσειν. Meminit huius rei Eubulus ἡμᾶς ποτ' ἄνδρας κεκροπίδας ἐπείσαμεν λαβόντας εἰς ὑμηττὸν ἐξελθεῖν ὅπλα, id eſt, Quondam uiris nos Cecropidis perſuaſimus Sumptis ut armis, montẽ Hymettũ incurrerent. Parœmia cõueniet, ubi quis ingenteis ſpes animo concepit, ſed diſcedit fruſtratus. Quod ferè ſolet accidere iis, qui ſuo ſumptu mittunt qui terras perueſtigent incognitas, aut q in fornaces alcimiſticas omnia ſua, profundunt.

Sciuncta ſunt Merrhæ, & Siloam fluenta. XXXVII.

χωρὶς τὰ μάῤῥας καὶ σιλωὰμ ῥεύματα, i. Sciũcta ſunt Merrhæ, ac Siloã flumina. De lõgo interuallo diſſitis inter ſeſe. Veluti ſi qs dicat, inter amicũ & adulatorẽ plurimũ intereſſe. Finitimum illi, χωρὶς τὰ τῶν μυσῶν καὶ φρυγῶν, id eſt, Separatæ ſunt poſſeſſiones Myſorũ & Phrygum. Apparet Neotericum eſſe prouerbiũ, & haud ſcio, an ab Apoſtolio additum ex lr̃is eccleſiaſticis. Siqdem Marra, uocatur locus, in quo Moſes aquas peſtilentes & amaras iniecto ligno, dulces reddidit, ac ſalubres. Cæterũ ad aquas Siloam miſſus eſt à Ieſu cæcus Euangelicus, quo uiſum reciperet. Vnde apparet ſalutares fuiſſe, diſſimillimas aquis Marræ.

ψευδόπυρα. XXXVIII.

ψευδόπυρα εἰσὶ ταῦτα, De minis, ac terriculis inanibus, aut cum oſtenditur arte periculum, cum re nullum ſit periculum. Trãſlatum à militari aſtutia, qua fit, ut ad territandos hoſtes noctu diuerſis locis ignes incendant, ut ingens exercitus eſſe credatur. Eos ignes adſimulatos, ψευδόπυρα, uocant.

Pſyra Bacchum. XXXIX.

ψυρᾶ τὸν διόνυσον, id eſt, Pſyra Bacchũ. Stephanus & Suidas citant è Cratino ψυρᾶ τὸν διόνυσον ἄγοντες, id eſt, In Pſyra Bacchũ ducẽtes. Rurſum, ἐν νησοῖς ψυρᾶ τε τὴν σπάρτην ἄγεις, i. Et in Pſyra Spartã ducis. Annotatũ eſt & ab Hermolao Barbaro. Dictitatũ adagiũ, ubi uinũ appoſitum in cõuiuio nemo guſtat. Aut de ſordido apparatu. Pſyra puſilla quæpiam inſula eſt haud ꝓcul à Chio, in qua uinũ non ꝓuenit.

Caput uacuum cerebro. XL.

ὦ οἵα κεφαλὴ, καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει, id eſt, O quale caput, & cerebrum non habet. De his, qui corporis ſpecie præcellunt, ingenio carentes. Natum ex apologo, qui circumfertur inter Aeſopicos. Vulgo quoq; uecordibus, & inſipidis aiunt cerebro uacuum eſſe caput.

Crudelis Bacchus. XLI.

ὠμηστὴς διόνυσος, id eſt, Crudelis Bacchus. Baccho quondam uiuos homines ſacrificari mos erat. Vnde in crudeles conuenit, ſiue quod temulentia feroces reddat & immites.

Hoc calciamentum conſuit Hiſtiæus, Ariſtagoras induit. XLII.

τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔῤῥαψε μὲν ἱστιαῖος, ὑπεδύσατο δὲ ἀρισταγόρας, id eſt, Hoc calciamẽtũ Hiſtiæus qdẽ cõſuit, cæterũ Ariſtagoras induit. Diogenianus admonet dici ſolitum in eos, q callide ſua malefacta in alios reiiciũt. Adagium natũ eſt ex hmõi hiſtoria, Hiſtiæus qſpiam patria Samius, Dario amicus, ab eodem in Perſidem miſſus eſt. Illic diutius cõmoranti, inceſſit p̃riæ reuiſendæ deſyderium. Verũ cum à rege cõmeatum impetrare non poſſet, ſcribit ad Ariſtagorã ex fratre nepotẽ, ut Iones ad defectionem ſollicitaret, uidelicet ut hac occaſione dimitterẽ. Excogitauit aũt nouũ lr̃aꝝ transmittendarum genus, cuius meminit & Aulus Gellius noctium Atticaꝝ libro. xvi. capite. ix. Seruo cuidam ſpectatæ fidei, diu oculos ægros habenti, capillũ ex omni capite, tanq̃ medendi gr̃a deradit, caputq; eius leue lr̃aꝝ formis compingit. His lr̃is quæ uoluerat, ſcripſit. Hoiem poſtea quoad capillus adoleſceret, domi continet. Renatis pilis, ad Ariſtagorã mittit. Et cum ad eũ ueneris, inqt, mãdaſſe me dicito, ut caput tuũ, ſicut nuꝑ egomet feci, deradat. Seruus ut imꝑatum erat, ad Ariſtagoram uenit, mandatũ dñi adfert. Is nõ eſſe fruſtra ratus capite deraſo lr̃as legit, ac mẽte Hiſtiæi cognita, totam fermè Ioniã ad defectionem traxit. Darius poſteaq̃ hæc cognouiſſet, deſciuiſſe Iones, Hiſtiæum in cõſilium adhibet, quem potiſſimũ in Aſiam mittere oporteat, ad res componẽdas. Is perſuadet ut ſeſe mittat, utpote idoneum ad ſarciendam defectionẽ Ionũ. Itaq; poſteaq̃ in Aſiã deueniſſet, iamq; in ſuſpicionem ueniſſet, Sardoꝝ profecto, tanq̃ author huius motus fuiſſet, hoc audiuit ab eodẽ, οὕτω τοι ἱστιαῖε ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πράγματα. τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔῤῥαψας μὲν σὺ, ὑπεδύσατο δὲ ὁ ἀρισταγόρης, i. Sic hæ res habent Hiſtiæe. Tu qdem calceũ hunc conſuiſti, Cæterũ Ariſtagoras induit. Meminit & Herodo-

tus quinto & ſexto libro. Significabat autem eius conſilii primū fontem & authorem fuiſſe Hiſtiæū, adminiſtratorem Ariſtagoram. Ea uox deinde, ut fit, uulgo cognita commenti nouitate, in populi fabulam abijt. Videt' magis conuenire, quoties in aſtutis & improbis conſiliis, alteri alter auxilio eſt, mutuaq́; opera ſeſe iuuant. Nam dare conſilium eſt tanq̄ calceū conſuere, uti cōſilio & exequi, eſt uelut induere calciamentū.

Quæ non poſuiſti ne tollas. XLIII.

Ἃ μὴ κατέθου, μὴ ἀνέλῃ, id eſt, Quæ non depoſuiſti, ne ſuſtollas. Citat' à Platone libro de legibus undecimo, tanq̄ ex poeta quopiā. Cōuenit in furaces, & in eos, q repetūt, quod nō crediderūt itē q ſibi poſtulāt acceptū ferri, quod nō præſtiterūt.

Bulbos quærit. XLIIII.

Βολβοὺς ζητεῖ, id eſt, Bulbos quærit. Iocus prouerbialis in eos, q iuxta Perſium Obſtipo capite defigunt lumina terræ. Plutarchus in Sympoſiacis, καὶ γὰρ ὁ γελώμενος οὗτοσὶ, καὶ παροιμιώδης ἔφη, βολβὸς οὐ μικρότητι διαφεύγει τὸν κεραυνὸν, ἀλλ' ἔχων δύναμιν ἀντίπαλον, ὥσπερ ἡ συκῆ καὶ τὸ δέρμα τῆς φώκης, id eſt, Etenim ridiculus iſte, inqt, & ꝓuerbio obnoxius, bulbus haud ideo fulmē effugit, quod puſillus ſit, ſed quod uim habeat contrariā fulguri, quēadmodū & ficus arbor, & hyenæ pellis. Porrò riſus ꝓuerbialis, de quo meminit Plutarch', ſumptus eſt, ut opinor, ex Ariſtophanis nebulis, ubi Strepſiades Socratis ingrediens ſcholam admirat' diſcipulos Socratis ꝓno capite, terram ſpectantes. Reſpondentiq́; cuipiam, ζητοῦσιν οὗτοι τὰ κατὰ γῆς, Βολβοὺς ἄρα, Ζητοῦσι, μή νυν τουτογὶ φροντίζετε, ἐγὼ γὰρ οἶδ' ἵν' εἰσὶ μεγάλοι καὶ καλοί, id eſt, Hoc eſt, Quærunt, habet quæ terra, Strepſiades, Bulbos ſcilicet. Quærunt, rei ſed cura nequid iſtius Vos angat, ego enim noui ubi ſint magni & boni. Quod ſi quis malit referre ad id, quod eſt apud eūdem poetam in Pluto, τοὺς ἐμοὶ θύμον φαγόντας, id eſt, Qui eaſdem mecū cepas edidiſtis, eqdem haud magnopere repugnarim. Significat autem tenues amicos, quiq́; ut ait Terentius, paupertatem unà tulerunt grauem. Perſius item Satyra quarta, de Sordido & impēdio tenaci, parcoq́;, Hoc bene ſit, tunicatum cum ſale mordēs Cepe; & farratam pueris plaudentibus ollam. Extat apud eundem Ariſtophanem & alius de Bulbo iocus huiuſmodi, κατέφαγε τὴν βολβῶν χύτραν. id eſt, Qui deuorauit bulborum ollam. Quo quidem libidinoſum & immodice mulieroſum hominem innuit. Nam bulbos irritare Venerem, teſtatur & Martialis, Nil aliud Bulbis, q̄ ſatur eſſe potes. Suidas duo de cepis adagia refert, κρόμμυα ἐσθίειν, id eſt, Cepas edere, & κρομμύων ὀσφραίνεσθαι, id eſt, Cepas odorari, quæ ſuo reddidimus loco.

Exacta uia uiaticum quærere. XLV.

Seneca in libello de moribus, Quid enim ſtultius eſt, q̄ (quod dici ſolet) uia deficiente, uiaticum quærere, aut augere? Quadrat in ſenes auaros, Laborat enim ea ætas plerunq; hoc uitio, ut quo minus ſupereſt uitæ, hoc magis ſit de uictu ſollicita. Contra iuuentus, huius ſtudii uel maxime negligens eſt. M. Tullius in Catone maiore, Auaritia uero ſenilis, quid ſibi uelit, non intelligo, Poteſt enim quicquam eſſe abſurdius, q̄ quo minus uiæ reſtat, eo plus uiatici quærere?

Ventis tradere. XLVI.

Ventis tradere. Pro eo, quod eſt obliuiſci, atq; ex animo eiicere. Seruius prouerbialem figurā admonet eſſe. Virgilius in decimo Aeneidos. Nec ferre uidet ſua gaudia uentos. Idem alibi, Sed auræ Omnia diſcerpunt. Rurſus idem, Partim mente dedit, partim uolucreis diſcerpſit in auras. Item Horatius in Odis, Triſtitiam & metus, Tradam proteruis in mare Creticum portare uentis.

Os infrene. XLVII.

Ἀχάλινον στόμα, id eſt, Os infrene uocant, os petulans, & maledicum. Sumpta metaphora ab eqs, nullo freno cohercitis. Ita Plato libro de legibus tertio, ἀχάλινα στόματα uocat. Euripidem opinor imitatus, qui τῶν ἀχαλίνων στομάτων τέλος δυστυχίαν eſſe ſcripſit, quemadmodū alibi meminimus. Plutarchus de liberis educādis ἀθύρωτον στόμα dixit, quaſi ianitoris egens. Ariſtophanes in Ranis, αὐθαδόστομον, ἔχοντ' ἀχάλινον, ἀκρατὲς ἀπύλωτον στόμα, id eſt, Ore confidenti, infreni, intemperanti, ſine foribus.

Ego ac tu idem trahimus iugum. XLVIII.

Ἐγώ τε καὶ σὺ τὸν αὐτὸν ἕλκομεν ζυγὸν, id eſt, Idem, egoq́;, tuq́; ducimus pariter iugum. De his, qui ſimilibus uitiis aut malis obnoxii ſunt. Non diſſimile illi, In eadem es naui. Plinius in epiſtolis alicubi dixit ex equo iugum ducere, pro eo, quod eſt, negocii uices pariter ſuſtinere. Tranſlatum à bubus arantibus.

Res indicabit. XLIX.

Αὐτὸ δείξει. Subaudi, ἔργον, id eſt, Res ipſa indicabit. Cum ſignificamus experimēto, exituq́; perſpici ſermonis ueritatem. Pindarus in Nemeis, ἐν δὲ πείρᾳ τέλος διαφαίνεται ὧν τις ἐξοχώτερος γένηται, id eſt, In experimento uero, tandem apparet, quibus ſit aliquis præſtantior. Huic finitimū, τὸ πρᾶγμα λέγει, id eſt, Res ipſa loquitur, apud Lucianum in Toxaride. Item illud Ariſtophanicū in Veſpis, τὸ πρᾶγμα φανερόν ἐστιν, αὐτὸ γὰρ βοᾷ, id eſt, Res eſt palàm, quando ipſa ꝑ ſe clamitat.

Id imitatus

Id imitatus M. Tullius in oratione quadam dixit, totam hominis effigiem, malitiam quandam cla mitare.

Omiſſa hypera, pedem inſequeris. L.

Ἀφεὶς τὴν ὑπέραν, τὸν πόδα διώκεις, id eſt, Omiſſa hypera, pedem ſectatur. Cõuenit, ubi qs omiſſis his, quæ magis ad rem attinebãt, leuicula quæpiam curat. Hyperæ nautici funes ſunt, qbus antẽnaꝝ cornua traducunť. Pedem aũt uocant imã claui partem. Veꝝ Hyperaꝝ maximus uſus in nauigãdo. Suidas adagium citat ex Hyperide.

Beccęſelenus. LI.

Βεκκεσέληνος. Prouerbio dicebatur, ſtupidus, ac delirus, ſyderatus, aut admodum ſenex. Beccus Phrygum antiquiſſima lingua panẽ ſignificat, authore Herodoto libro primo, σελήνη luna. Vnde Arcades, qui uolunt mortalium omnium antiquiſſimi uideri, προσέληνοι dicuntur, tanq̃ antiquiores ipſa luna. Quod notans Apollonius libro Argonauticon quarto, Ἀρκάδες οἳ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται. Pſamitrichus autem rex hoc argumẽto deprehẽdit Phrygios omniũ antiqſſimos fuiſſe, quod pueri, qui nullam uocem hominis audierant, Beccum ſonarent. Suidas hoc loco iocans, negat mirum uideri debere, ſi capraꝝ uocem imitati ſunt, qui fuerunt à capra (nam id quidã exiſtimant) nutriti. Sumptũ eſt pꝛuerbiũ ex Ariſtophanis Nebulis, καὶ πῶς ὦ μωρὲ σὺ καὶ κρονίων ὄζων καὶ βεκκεσέληνε, id eſt, Et quo pacto ſtolide tu, & Saturnia olens, & Becceſelene. Quo loco cõplura ſuper hac dictiõe referunť ab interprete, ſi qs forte reqrit. Ego quod ad adagii explanationẽ iudicaui fore ſatis, attigi.

Imperitus ſubligaculo indutus omnibus id oſtentat. LII.

Ἀμαθὴς ἀναξυρίδα περιθέμενος, πᾶσι ταῦτ' ἐνδείκνυσι, id eſt, Impitus ſubligaculũ indutus paſſim id oñdit. In eum cõgruit, q ꝑpter inſolentiam, etiam ineptiſſimis rebus efferť. Subolet hoc ab Apoſtolio additũ ex huius ætatis adagiis.

Mineruæ ſuffragium. LIII.

Ἡ Ἀθηνᾶς ψῆφος, id eſt, Mineruæ ſuffragium. De exacto iudicio, contrarium illi ὗς ἔκρινεν, id eſt, Sus iudicauit. Sed lepidius fiet, ſi per ironiam efferatur in ſtupidũ & nullius iudicii hominem.

Per parietem loqui. LIIII.

Διὰ τοῦ τοίχου λαλεῖν, id eſt, Per parietem loq, dicitur, q ridicule qd facit. Siue quod obſtante pariete, neuter ã lteꝝ audit, Siue quod ad eum modum colloquuntur amantes, ut teſtať Ouidius de Pyramo & Thyſbe.

Interuallo perit fames, & optime perditur. LV.

Διὰ μέσου καὶ λιμὸς ἔρρει καὶ κάλλιστ' ἀπόλλυται, id eſt, Intercapedine optime perit fames. Mora multis rebus adfert remediũ, & maxime iracũdiæ. Inuenitť hoc ẽt interpretamẽtũ, ut ſit ſenſus, Extincto famelico, fames itẽ pereat neceſſum eſt.

Statuam faucibus colas. LVI.

Ἀνδριάντα γαργαλίζεις, id eſt, Statuam colas gutture. De re maiorem in modũ abſurda quæq; fieri nullo pacto poſſit. Veluti qs hominem præpotẽtem, & inuictum fruſtra conetur opprimere. Nec enim liqueſcit ſtatua,

Inſperabilem uitam uiuis. LVII.

Ἀνέλπιστον βίον ζῇς, id eſt, Inſperatam uitam agis. Sic enim loquuntur Attici, hoc eſt, uitam mirificam, & quam ne ſperare qdem auderet quiſq̃ aut in qua non ſpes alat animum, ſed ipſæ res adſint. Extat apud Pindaꝝ.

Amens longus. LVIII.

Ἄνους ὁ μακρός, id eſt, Amens qui longus, hoc eſt, quod uulgo dictitant, prælongis mentem deeſſe, puſillis nimium adeſſe animorum. Sumptum uidetur ex Sophocle, apud quem hi uerſus ſunt in Aiace flagellifero, οὐ γὰρ οἱ πλατεῖς οὐδ' εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφαλέστατοι ἀλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ, id eſt, Non enim his, qui porriguntur mole uaſta corporis, Latoq; tergo niti oportet maxime, Verum mage illis qui ualent prudentia. Videtur in eadem fermè ſententia fuiſſe Homerus, Tydeum fingens corpore puſillo, cæterum ſtrenuum, ſic enim ait Iliados. Ε. Τυδεύς τοι μικρὸς μὲν ἔην δέμας ἀλλὰ μαχητής, id eſt, Strennuus in pugna Tydeus, ſed corpore paruus. Idem habetur in obſcœno carmine. Vtilior Tydeus, qui, ſi quid credis Homero, Ingenio pugnax, corpore paruus erat. Et apud Statium, Maior in exiguo regnabat corpore uirtus.

Antiopæ luctus. LIX.

Ἀντιόπης θρῆνος, id eſt, Antiopæ luctus. Dici conſueuit, ubi quis immerens calamitatibus affligitur, deinde malis eximitur. Natum adagium ab Antiopæ fabula, Quæ Nyctei filia fuiſſe narratur. Eam, cum eſſet à ciue quodam uitiata, pater grauius iraſcẽs, ad fratrem mittit, ut de ea ſupplicum ſumeret. At ille, quod uterum ferre uideret, miſertus pepercerat. Itaq; peperit Zethum & Amphionem, quos ille in montem abiecit. Erat autem huic uxor, nomine Dirce, quæ ſimul atque ſenſit uirum ſuum Lycum, Antiopæ captum amore, puellam in montem abductam, tauri ceruicibus alligat, ſuſpenſis à cornibus tedis ardentibus, parans illam hoc exitii genere conficere. Verum ad uociferationem Antiopæ concurſum eſt, cum à uicinis ruſticis, tum ab Amphione, Zethoq;, q matrem agnitam eripiunt, & à Dirce pœnas ſumunt.

Fuge procul à uiro maiore. LX.

Ἀλεῦ ἀπὸ μείζονος ἀνδρὸς, id eſt, Fuge procul à uiro maiore. Caue à commercio potentium, habe commercium cum æqualibus. Etenim optimatum familiaritas, aut ſeruum facit & turpem, aut ſi neſcias adulari, periculis obiicit. Cum paribus ut multo ſuauior, ita tutior etiam uita eſt.

Abſq; baculo ne ingreditor. LXI.

Ἄνευ ξύλου μὴ βαδίζε, id eſt Abſq; ligno ne ingrediare. Inermis ne ſis, ue ſemp ad manū ſit, quo depellas, ſiqs forte quærat lædere. Natū aiūt à Cleomene quodā Athenienſium duce. Is cum eſſet in inſaniā uerſus, quod omnibus haberetur exoſus, baculum geſtās, obambulare conſueuit, quo propulſaret impetentes.

Omnem facultatem indutus eſt. LXII.

Ἀπεζωσεν τὴν οὐσίαν ἠμφίεσται, id eſt, Vniuerſam ſubſtātiam indutus eſt, De paupere, q præter ueſtitum nihil præterea re poſſidet. Alioqn ἀνέστιος καὶ ἀνόλβιος. Quod qdem & hodie uulgato ioco dicunt, ad hunc modū, cū ſubſilio, facultates oēs meæ cōmouent. Notum illud philoſophi dictū. Omnia mea mecū porto.

Hoſtis non hoſtis. LXIII.

Ἀπόλεμος πολέμιος, id eſt, Citra bellum hoſtis. Dicitur, q nulla laceſſitus iniuria, tn̄ quæ ſunt hoſtium, facit, aut qui pacis obtextu facit hoſtilia. Cōueniet etiam in illos, q prius q̃ expoſtulauerint de iniuria cū amico, iam lædunt inimice.

Nephaſti dies. LXIIII.

Ἀποφράδες ἡμέραι, id eſt, Nephaſti dies olim uocabantur inauſpicati, & qbus publica nō licebat agere. Vnde receptum, ut homines inuiſos, ac deteſtandos ἀποφράδας appellarēt. Teſtis Lucianus in huius uocis calumniatorem.

Anus cothoniſſat. LXV.

Γραῦς κωθωνιζόμεναι, id eſt, Anus cothonizātes. De uetulis indecore laſciuiētibus, κώθων enim temulentiam ſignificat, inde fictum uerbum κωθωνίζειν. Horatius in Odis, In anum uxorem pauperis Ibyci. Te lanæ propè nobilem Tonſæ luceriam, non citharæ decent. Nec poti uetulam fece tenus cadi.

Anus hircum olet. LXVI.

Γραῦς ἀνάθυᾷ, id eſt, Anus hircum redolet. De uetula libidinante, propterea, quod alarum, ac reliquarum partium odor excitatur ad libidinem incenſis. Horatius in anum huiuſmodi. Nāq; ſagacius unus odoror. Polypus an grauis hirſutis cubet hircus in alis, Quā canis acer, ubi lateat ſus.

Nudo capite. LXVII.

Γυμνῇ κεφαλῇ, id eſt, Nudo capite facere quæpiam dicuntur, qui palàm, ac citra pudorem oēm faciunt. Qui rem pudendam faciebant, iis mos erat cētonibus caput operire. Plautus in captiui duo, Ipſi de foro, tam aperto capite ad lenones eunt, Quam in tribu operto capite ſontes cōdemnant reos. Neque refert utrum hic aperto, an operto legas per ironiam, nam ſenſus idem utriuſq; lectionis. Vſus eſt hoc prouerbii titulo & Cyrillus interpretans Ioannis Euāgelium. Tegit & Socrates faciem apud Platonem in Phædro, Dicturus laudes amoris.

In re mala, animo ſi bono utare adiuuat. LXVIII.

Meretur omnino Plautinus ille ſenarius ex aſinaria, ut inter adagia recenſeatur. In re mala animo ſi bono utare adiuuat. Fortiter ferendo uincitur malum, quod euitari non poteſt.

Mulieris oculus. LXIX.

Γυναικὸς ὄμμα τοῖς ἀκμάζουσι βέλος, id eſt, Mulieris oculus ſpiculū iuuenibus eſt. Et Virgilius, Vritq; uidendo fœmina. Idem, Vt uidi, ut perii, ut me malus abſtulit error. Illud aliàs recenſuimus, ἐκ τοῦ ὁρᾶν γίγνεται τὸ ἐρᾶν, id eſt, Ex aſpectu naſcit amor.

Decempes umbra. LXX.

Δεκάπους σκιά ἐστι, id eſt, Decempes umbra eſt, id eſt, cœnandi tempus. Veteres umbris notabant horas diei. Lucianus in Gallo, συνεχὲς ἐπισκοπῶν ὁποσάπουν τὸ στοιχεῖον εἴη, id eſt, Aſſidue obſeruās quot pedes haberet linea. Huius adagionis uſum nullum uideo, niſi ſi quis ſignificare uolens hominem uehementer edacem, dicat illi magnopere placere umbram decempedem.

Altera nauigatio. LXXI.

Δεύτερος πλοῦς, id eſt, Secundarius curſus uocabatur, cum uento deſtituti, remis nauim impellerent. Nam ὁ δὲ οὐρίας πλοῦς πρῶτος, id eſt, Cum ſecundis uentis nauigaretur, ea prima nauigatio dicebatur, authore Pauſania, quem citat Euſtathius in ſecūdum Odyſſeæ librum, quo loco puerbii quoq; mentionem facit. Conuenit, ubi quoties quæ potiſſima fuerant, non contingunt, ad proxima confugitur auxilia.

Diagoras Melius. LXXII.

Διαγόρας ὁ μήλιος, id eſt, Diagoras Melius. In ſceleratum ac fœdifragum & impium. Hic capta Melo, uixit Athenis, & Ahenienſiū ſacro mysteria uſqueadeo cōtempſit, ut complureis auerterit à religione, deterruerit q;, ne iam uellēt initiari. Præterea arcana illa myſteria, quæ nefas eſt pphanis ædere, ille impius in uulgus extulit, modis omnibus irridens. Quas ob res ab Atheniēſib' pſcriptus eſt, camq;

eſt, camq; proſcriptionem palàm in ærea columna poſuerunt, addito præmii loco, talento, ſiquis hominem occidiſſet, ſiquis uiuũ adduxiſſet, duo. Meminit huius Ariſtophanes in Ranis, ἢν ἀποκτείνῃ τις ὑμῶν Διαγόραν τὸν μήλιον, λαμβάνειν τάλαντον, ἤν τε τῶν τυράννων τῶν τεθνηκότων ἀποκτείνῃ, id eſt, Siquis noſtrum occidat Diagoram Melium, habiturum talentum, Siq; aliquem tyrannorum defunctorum occiderit.

Sedecim pedibus ſuperauit. LXXIII.

Haudquaq̃ alienũ eſt à prouerbiali figura, quod in Pericle ſcripſit Ariſtides. Nempe Periclẽ oratorem reliquos in dicendo ſedecim præteriiſſe pedibus, λέγων, inqt, ὡς ἑκκαίδεκα μὲν, ποδῶν ᾕρει τοὺς ῥήτορας, ἐν τοῖς λόγοις, μόνου δὲ πειθώ τις ἐπεκάθιζεν ἐν τοῖς χείλεσι, πάντα δὲ εἶναι φλυαρίαν πρὸς ἐκεῖνον, id eſt, Dicens illũ, ſedecim pedibus uiciſſe Rhetores dicendo, atq; in unius illius labiis inſediſſe ſuadelam quãdã. Cætera uero oĩa nugas præ hoc fuiſſe. Itaq; ſedecim pedibus pro maximo interuallo dixit. Sumpta metaphora à ſtadiis curſorum. Locus autem hic de Pericle eſt apud Cratinum comicũ, in Comœdia, cui titulus, Δῆμοι, κράτιστος οὗτος ἐγένετ' ἀνθρώπων λέγειν ὁπότε παρέλθοι, ὥσπερ οἱ ἀγαθοὶ δρομῆς ἐκκαίδεκα ποδῶν ᾕρει λέγων τοὺς ῥήτορας ταχὺς λέγειν μὲν, πρὸς δὲ αὐτοῦ τῷ τάχει, πειθώ τις ἐπεκάθιζεν ἐν τοῖς χείλεσιν, id eſt, Hic inter homines plurimũ un' polluit Dicendo, quoties præteribat, uti bonus Agiliſq; curſor, ſedecim ſpatio pedũ. Linquebat à ſe cæteros iã Rhetores. Sermone celer erat, celeritati aderat huic Suadela q̃dã illius inſidens labris. Huius immodicã eloquentiã etiam Ariſtophanes taxauit in Comœdia, cui titulus, Ἀχαρνῆς, ἐντεῦθεν ὀργῇ περικλέης οὑλύμπιος, ἤστραπτ' ἐβρόντα, ξυνεκύκα τὴν ἑλλάδα, i. Pericles at indignatus hinc olympius Tonat, coruſcat, miſcet omnẽ Græciam. Porrò quod ad Suadelã attinet, id imitatus Ennius apud Ciceronẽ in Catõe maiore, M. Cetegũ Suadæ medullã dixit. Ab huius ꝓuerbii forma nõ diſcrepat illud Ariſtophanis, ἐκ τῶν νεφελῶν, τῶν ἑλλήνων εἶναι με λέγειν ἑκατὸν σταδίοισιν ἄριστον, id eſt, Vt Graiorũ dicar gentẽ ſtadiis ꝓcedere centũ. Lepidius ẽt erit, ſi pro pedibus paraſangas dixeris.

Saxum uolutum, non obducitur muſco. LXXIIII.

Λίθος κυλινδόμενος τὸ φῦκος οὐ ποιεῖ, i. Muſco lapis uolutus haud obducit. Qui nõ poteſt eodẽ in loco conſiſtere, raro fit, ut diteſcat. Id toridẽ penè uerbis etiã hodie dicunt. Simile illud Fabii. Planta quæ ſæpe tranſfertur, non coaleſcit.

Lityerſam cantionem canis. LXXV.

Λιτυέρσαν ᾠδὴν ᾄδεις, id eſt, Lityerſam cantionem canis. Lityerſes nothus erat Midæ regis. Hic cũ ageret in Celænis, exceptos eos, qui aduenissent, cõpellebat, ut ſecũ meterẽt. Deinde præſectis capitibus, reliquũ corpus manipulis inuoluebat. Idem inſtituit, ut in honorẽ Midæ Thericos, i. æſtiuus aut meſſorius hymnus caneret, unde ductũ prouerbiũ, ut q non ex animo canerent, aut q coacti canerent, hi Lityerſam cantionẽ canere dicerent. Menander in Chalcedonio, ᾄδοντα λιτυέρσαν ἀπ' ἀρίστου τέως, Meminit huius fabulæ Iulius Pollux lib. de rerũ uocabulis quarto, capite, περὶ ἀσμάτων ἐθνικῶν. Sed hoc nouat Lityerſam loris cædere ſolitum, quos metendo uiciſſet, ſed cum aliquãdo inciſſet in meſſorem ſe robuſtiorem, ab eo trucidatum fuiſſe. Quoſdam autem authores eſſe, Herculis manu periiſſe. Proinde cantionem eam ad patris deſyderium leniendum fuiſſe repertam. Lityerſæ meminit & Teocritus.

Lydum in planiciem prouocas. LXXVI.

Λυδὸν εἰς πεδίον προκαλεῖς, id eſt, Lydum in campum prouocas. In eum competit, qui laceſſit iamdudum ad id propenſum, ac promptum. Notati ſunt Lydi, quod ad bellum capeſſendum æquo properiores eſſent.

Sublata lucerna, nihil intereſt inter mulieres. LXXVII.

Λύχνου ἀρθέντος γυνὴ πᾶσα ἡ αὐτή, id eſt, Lucerna ſublata, nihil diſcriminis inter mulieres. Sentit adagium nullam mulierem non eſſe impudicam, ſi detur facultas ſine teſte peccandi. Mihi uidetũ à uulgo ſumptũ, non ab authoribus. Recenſui tñ, ne quis ex Apoſtolio poſtea ceu rem mirã iactitet.

Lyſicrates alter. LXXVIII.

Λυσικράτης ἕτερος, id eſt, Alter Lyſicrates. Lyſicrates quidam in uulgi fabulam abiit, quod caplos iam canos nigro tingeret, quo iuuenis etiamdum uideretur. Cuiuſmodi ridetur apud Martialem Ollus, Comam tingens, cum barbam non poſſet.

Lyſiſtrati diuitias habes. LXXIX.

Λυσιστράτου πλοῦτον πλουτεῖς, id eſt, Lyſiſtrati diuitiis diues es, Prouerbialis ironia de magnopre tenuibus. A' Lyſiſtrato quodam tractum, extremæ paupertatis homine.

Expecta bos aliquando herbam. LXXX.

Μένε βοῦς ποτὲ βοτάνην, id eſt, Expecta bos, olim herbam. Dicendum, ubi quid ſero contingit. laborat enim bos in agricolando, ſed aliquando guſtatura herbam enatam. Finitimum illi, & adhuc tua meſſis in herba eſt.

Expecta anus. LXXXI.

Μένε γραῦ, ἡ μὲν σε παῖδα φιλήσοντα, id eſt, Expecta anus meum filium, te ſuauiaturũ, nã priuſq̃

adoleſcat puer, illa deceſſerit. Confine ſuperiori, Cum ſera ſpes oſtenditur.

Magnus uerſator in re puſilla. LXXXII.

Μέγας κυλικτὴς ἐν μικρῷ γε πράγματι, id eſt, Verſator ingens in negocio leui. Quadrat in eos, qui arte parum honeſta ſibi diuitias paràt. Natum ab Eudamidæ apophthgmate, qui percunctanti de cantore quopiam, cuiatis eſſet, ad eum reſpondit modum, quod exiſtimaret operoſam eſſe ſcientiam, ſed nihil ad ferendum utilitatis.

Surdaſter cum ſurdaſtro litigabat. LXXXIII.

Δύσκωφος δυσκώφῳ ἐκρίνετο, ὁ δὲ κριτὴς ἦν κωφότερος, id eſt, Surdaſter cum ſurdaſtro litigabat. Iudex autem erat utroq; ſurdior, Cum res agitur inter undequaque ridiculos, ac ſtultos. Extat in hanc ſententiam epigramma græcum Nicarchi Δύσκωφος δυσκώφῳ ἐκρίνετο καὶ πολὺ μᾶλλον ἦν ὁ κριτὴς τούτων τῶν δύο κωφότερος ὧν ὁ μὲν ἀντέλεγεν, τὸ ἐνοίκιον αὐτὸν ὀφείλειν μηνῶν πέντ' ὁ δ' ἔφη, νυκτὸς ἀληλεκέναι. Ἐμβλέψας δ' αὐτοῖς ὁ κριτὴς λέγει, τί μάχεσθε μήτηρ ἐστ' ὑμῖν; ἀμφότεροι τρέφετε. Id Thomas Morus olim adoleſcens ſcite uertit huuc in modum, Lis agitur, ſurdusq; reus, ſurdus fuit author, Ipſe tamen iudex, ſurdus utroq; magis, Pro ædibus hic petit æs, quto iam mēſe peracto, Ille refert tota nocte mihi acta mola eſt, Aſpicit hos iudex & quid contenditis inquit? Au non utriq; eſt mater? utriq; alite.

Docui te urinandi artem. LXXXIIII.

Ἐδίδαξα σε κυβιστᾶν, καὶ σὺ βυθίσαι με ζητεῖς, id eſt, Docui te urinandi artem, & tu me uis demergere. In eos quadrat, qui benefacta malefactis retaliant, & beneficium acceptum in eius ipſius uertūt perniciem, à quo acceperunt.

Pro eleganti medico malus poeta. LXXXV.

Ἀντὶ χαρίεντος ἰατροῦ, κακὸς ποιητὴς καλεῖσθαι ἐπιθυμεῖς, id eſt, Pro uenuſto medico, malus poeta dici cupis. In eum dici ſolitum, qui non contentus artis ſuæ profeſſione, in qua locum mediocrem obtinebat, pergit aliena profiteri, in quibus non perinde ſit exercitatus, nec parem proinde gloriam reportaturus. Periander quiſpiam non incelebri fama medicus, & eius artis uel cum primis doctus, ad poetices ſtudiū deflexit, & ineptos quoſdā uerſiculos ſcribere cœpit. Hic uulgaris ioc⁹ increbuit.

A' remo ad tribunal. LXXXVI.

Ἀπὸ κώπης εἰς τὸ βῆμα, id eſt, A' remo ad tribunal. Dici ſolitum, ubi quis repente, ab infima conditione, prouehitur ad honeſti muneris adminiſtrationem. Id, quod hand ſcio, an ulli contigerit felicius, q̄ Iulio ſecundo. Nam fama eſt hunc iuuenem, ad ſtipem ſcalmum remo ſubigere ſolitum, Et tñ à remo non ſolum ad tribunal, uerumetiam ad ſummum illud rerum humanarum culmen euectus eſt. Nec contentus hoc faſtigio, pontificiæ ditionis pomeria, multum protulit, longius etiam producturus, ſi per mortis inclementiam uitam illi producere licuiſſet. Taxat Demadem oratorem Syrianus Hermogenis interpres, qui citra cognitionem artis, ſtatim ad agendas cauſas irruperit ἀπὸ τῆς κώπης ἀνίπτοις τὸ τοῦ λόγου χερσὶν ἐπὶ τὸ βῆμα πηδήσας, id eſt, Qui illotis, ut aiūt, manibus, à remo ad tribunal irruit.

In cœlum expuis. LXXXVII.

Ἐς οὐρανὸν πτύεις, id eſt, In cœlum expuis, id eſt, facis, quod in tuum ipſius recidat caput. Aut obloqueris iis, qui facile poſſiut lædere. Siquidem qui ī cœlum expuit, primum uidetur cœlites ipſos afficere contumelia, deinde fit ſæpius, ut ſputum in ipſius faciem recidat. Confine illi, πρὸς κέντρα λακτίζειν, id eſt, Aduerſus ſtimulum calcitrare.

Vnus deus, & plures amici. LXXXVIII.

Εἷς θεὸς καὶ πολλοὶ φίλοι, id eſt, Vnus deus, & plures amici. Prouerbium admonet quamplurimos eſſe parandos amicos, qđ ii, ſecundum deum, plurimum opitulari poſſint. Quanquam Heſiodo non probatur πολυφιλία, neq; rurſum ἀξενία, Opinor & hoc à uulgo mutuo ſumptum, non ex authoribus.

Si caſeum haberem, non deſyderarem opſonium. LXXXIX.

Εἰ τυρὸν εἶχον, οὐκ ἂν ἐδεόμην ὄψου, id eſt, Si caſeum haberem, non egerem opſonio. Dicendum, ubi quis minimis, uiliſſimisq; contentus eſt. Videtur & hoc eiuſdem cum ſuperiori farinæ.

In antrum haud legitimum, ſtimulum impingis. XC

Εἰς θαλάμην οὐχ ὁσίην τὸ κέντρον ὠθεῖς, id eſt, In foramen haud licitum, ſtimulum trudis. Dicterum in Philadelphum, qui ſororem exemplo Iouis uxorem duxerat, quo quidem offenſus ille, capit ſupplicium ſumpſit, de eo, qui dixerat. Meminit Plutarchus.

Quanquam non dixeris, tamen apparet è pelle. XC

Εἰ μὴ λέγεις, ἐκ τοῦ δέρματος φαίνῃ, id eſt, Etiam ſi non dicas, pelle præ te fers. Res ipſa redarguit mendacem, & oris habitus. Vnde illud Ciceronis, Niſi fingeres, non ſic diceres.

Decipula murem cœpit. XCI

Εἴληφεν ἡ παγὶς τὸν μῦν, i. Laqueus murē cœpit. De recte, meritoq; deprehēſis, & malo digni

Iiſdem è

Iiſdem è literis Comœdia, ac Tragœdia componitur. XCIII.

Ἐκ τῶν αὐτῶν τραγῳδία γίνεται καὶ κωμῳδία γραμμάτων, i. Ex Iiſdem literis, Comœdia, Tragœdia'que componitur. Conuenit in eos, qui eadem de re norunt diuerſa fingere. Aut qui eadem opera diuerſa poſſunt.

A' fronte præcipitium, à tergo lupi. XCIIII.

Ἔμπροσθεν κρημνὸς, ὄπισθεν λύκοι, id eſt, A' fronte præcipitium, à tergo lupi. Cum aliquis hinc atque hinc duobus maximis premitur malis, ut in utrumcunque inciderit, pereundum ſit.

Oſcitante uno, deinde oſcitatat & alter. XCV.

Ἑνὸς χετόντος μετόχασκει ἅτερος, id eſt, Cum oſcitat unus, ſtatim oſcitat & alter. Dicendũ, quoties exẽplo peccati, ſtatim prouocat aliquis, ad ſimile facinus. Fit autem hoc occulta quadam naturæ ui, ut qui uiderit oſcitantem, cogatur & ipſe oſcitare. Cuius rei cauſam etiã reddere conant philoſophi.

Inter cæcos regnat ſtrabus. XCVI.

Ἐν τοῖς τόποις τῶν τυφλῶν λάμων βασιλεύει, i. In regione cæcorum rex eſt luſcus. Inter indoctos, qui ſemidoctus eſt, doctiſſimus habet. Inter mendicos, q paulũlum habet nũmorum, Crœſus eſt.

In area latitas. XCVII.

Ἐν ἅλῳ σφαδᾴζεις. id eſt, In area occultaris. De eo, qui in eo uerſatur negocio, ut non poſſit non eſſe conſpicuus. Aut qui ſic latitat, ut à nemine tamen non conſpiciatur. Nam in area nullæ latebræ.

Cum licet fugere, ne quære litem. XCVIII.

Ἐξὸν φυγεῖν μὴ ζήτει δίκην, id eſt, Cum fugiendi poteſtas eſt, ne quære litem. Ab Alcibiadis apophthemate natum. Is cum è Sicilia citaretur ab Athenienſibus, ut criminibus reſponderet, abdidit ſeſe, negans litigandum eſſe, ſi quo modo liceret effugere. Subiicientibus aliis, Nõ igitur confidis patriæ de te iudicaturæ, Imo, inquit, ne matri quidem crediderim. Metuerem enim ne fors imprudẽs, albi calculi loco, nigrum immitteret. Alcibiadis ſententiæ ſubſcribet, quiſquis litium expertus eſt.

In tergo bouis deſedit. XCIX.

Ἐπὶ βύρσης ἐκαθέζετο, id eſt, In tergore bouis deſedit, id eſt, ſupplex implorat auxilia. Natum adagium à conſuetudine uernacula Scythis, quemadmodum teſtatur Lucianus in Toxaride. Nam apud hos, ſi quis forte læſus eſſet, neque ſuppeteret ulciſcendi facultas, immolato boue, carnes minutim ſectas coquebat, ipſe in tergore humi ſtrato ſedebat, manibus in tergum reductis. Idque maximum ſupplicandi genus apud illos habebatur. Accedebat, quicunque uellet opitulari, & carnium portione guſtata, dextroque pede tergori impoſito, pollicebat pro uiribus auxilio futurũ. Atque hoc fœdus apud Scythas ſanctiſſimum habebatur.

Hoſpes indigenam. C.

Ἔπηλυς τὸν ἔνοικον, id eſt, Aduena inquilinum, Subaudiendum, ἐξέβαλεν, id eſt, eiecit. Vſus fuerit, cum alienæ profeſſionis quiſpiam alium in propria uincit arte. Quod genus ſi Theologus in arte Grammatica ſuperet Grammatices profeſſorem. Aut ſi arrogatus, aut adoptiuus, filiũ eiiceret è familia. Aut miles aſcititius eiiceret Colonos.

CHILIADIS TERTIAE CENTVRIA QVINTA.

Riſus ſardonius. I.

Σ Σαρδώνιος γέλως, id eſt, Sardonius riſus. De riſu ficto, aut amarulento aut inſano denique. Et ſenſus & origo prouerbii adeo uarie traditur ab authoribus, ut uerear, ne riſus hic Sardonius, non citra riſum legatur, tamen accingemur referre quædam. Zenodotus in collectaneis ſuis Aeſchylum citat, qui huiuſmodi fermè tradiderit in opere de parœmiis, Gentem eſſe quandam, Carthaginenſium coloniam, quæ Sardonum regionem inhabitet, Ei morem eſſe ſenes ſeptuageſimum prætergreſſos annum Saturno ſacrificare, ridentes interim, ac mutuo ſeſe complexantes, Nam turpe ducebant, in funere aut eiulatum ædere, aut lachrymas profundere. Hinc adſimulatum riſum, Sardonium uocari cœptũ. Timæus apud eundem Zenodotum ait, Sardoniis conſuetudinem fuiſſe, ut filii parentes iam grãdæuos iuxta foſſam, aut præcipitium, in quo ſepeliendi forent. collocarent, atque inde fuſtibus cædentes, in eam darent præcipites. At illi interim pereuntes ridebant, exiſtimantes eam mortem felicem, atque egregiam, quod liberorum impietate interient. Sunt qui dicant in Sardorum inſula, herbam naſci quandam, cui Sardoæ cognomen ſit, Apiaſtro ſimilem. Eam ſapore quidem eſſe dulcem, uerum guſtatam, ora hominum in rictus dolore contrahere, ut ueluti ridentes emoriantur. Hoc ſenſiſſe uidetur Solinus, cumque hoc Seruius grammaticus enarrans hunc ex Virgiliana Thyrſide locum. Imo ego Sardois uidear tibi amarior herbis. Atque his fermè confinia tradit Lycophronis interpres de riſu Sardonio, Seruium

ſecutus Latinus Drepanus in Panegyrico, Serenos ergo, inquit, uultus induebamus, & ad illorum ui cem, qui deguſtato Sardorum graminum ſucco, feruntur in morte ridere, imitabamur læta mœrentes. Neq; rurſum deſunt, qui Sardonium riſum cognominatũ autumant, ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι τοὺς ὀδόντας, quod dentes aperiat, atq; renudet, cuiuſmodi riſus eſſe ſolet eoꝝ, q non ex animo rident. Hinc & iocus ille paraſiti Plautini conquerentis quod ſuis dictis nullo pacto iuuenes arriſiſſent, ac non ſaltē canes fuiſſent imitati, ut dentes oſtenderēt. Et Apuleius, Reſtrictis forte ſi labellis riſeris. Id genus riſum deſcripſit Homerus Iliados, ο. de Iunone loquens, ἡ δὲ γέλασσε χείλεσιν, οὐδὲ μέτωπον ἐπ' ὀφρύσι κυανέῃσιν ἰάνθη, i. Illa quidem labiis ridebat, nubila porrò Frons minime renitebat. Ad id facit, quod ſcribit Ariſtophanes in Pace, ἠγριωμένους ἐπ' ἀλλήλοισι καὶ σεσηρότας, A canibus ducta metaphora, quibus hoc iræ indiciũ eſt nudare dentes. Quē morē aiunt equis ēt ineſſe, ſiqñ parent mordere, unde uulgo nunc riſum huiuſmodi, riſum equinũ uocant. Rurſum alii perhibent, apud Sardinios fuiſſe receptũ, ut ex captiuis pulcherrimos quoſq;, ac natu maximos, q ſeptuageſimũ exceſſiſſent annũ, Saturno mactarent, ridentes in morte, ꝑpterea quod id forte, ac uirile uideret. Citatur author Clearchus Carthagine ſolennē fuiſſe morē, ut in magnis uotis, pueꝝ Saturni manibus imponerēt. Huius ſtatua fingebatur ærea, manibus porrectis. Sub eo fornax erat, ea ſuccendebat, puer itaq; ignis uapore cõtractus, ac tortus, ridentis ſpeciē exhibebat. Deniq; & Simonidē allegat Zenodotus, nouæ fabulæ authorē. Ait enim Talũ quempiã æreum uiꝝ priuſq̃ in Cretã perueniret, in Sardiniam acceſſiſſe, ubi non paucos mortales neci dedit. Qui cũ morientes ringerent, riſus imaginē quandam exhibentes, ꝓuerbio locũ fecerunt. Addunt nonnulli, cũ à Sardiniis in Cretã tranſmittere uetaret, illũ in ignē deſiliiſſe, qñquidē ærei corporis erat, deinde Sardinios pectori ſuo admotos necare ſolitũ. Emoriebant autem uelut in amplexu, ac ridentibus adſimiles nimirum rictu incendii ui diducto. De hoc Talo ridicula narratur fabula. Aiunt enim hunc à Vulcano ex ære fuiſſe fabrefactũ, Minoiq; dono miſſum ad Cretenſis inſulæ tutelam. Erat autē illi unica duntaxat uena, eaq; à ſumma ceruice, ad ĩmos uſq; talos porrecta. Ter in ſingulos dies inſulam obibat, excubias agēs. Itaq; & Argo nauem è Colchide cum Iaſone redeuntē uetuit in portum Cretenſem appellere. Sed à Medea deceptus periit, ut nonnulli dicunt dato ueneno, quod inſaniam immitteret, ut aliis placet, cum illa pollicita ſe illum immortalem redditurum, clauum qui ſummæ uenæ erat affixus, eduxit, atq; ita ſanguine, totoq; corporis humore defluente periit. Rurſum alii tradunt interiſſe percuſſum arcu à Pœãte, circa talum. Dioſcorides in ſexto prodidit, ranæ ſpeciem eſſe quandam, quæ Sardonia dicatur herba, quæ pota ſeu comeſa, mentē adimat labiiſq; contractis, riſus ſpeciē præbeat, atq; inde in uulgi ſermonē abiiſſe de riſu Sardonio ꝓuerbium. Quanq̃ hoc loco pro βατράχου, hoc eſt, ranæ. λαχάνου, id eſt, oleris legendum exiſtimo. Strabo Geographiæ libro undecimo ſcribit in Cambyſena, quæ flumē Alazonium accolit, araneaꝝ genꝰ quoddã naſci, quod alios ridēdo cogat emori, alios flēdo deſyderio ſuorum. Quidã addunt de Tarcotella, cuius morſum interitus cum riſu ſequatur. Quin & Ariſtoteles de partibus animalium libro tertio ait, ictu etiam traiecta præcordia, in præliis riſum attuliſſe literis ꝓditum eſſe, idq; accidere calore quem moueat, uulnus. Mortuus eſt & Zeuſis pictor ridendo, dũ ſine fine ridet, anum à ſe pictam, & Chryſippus conſpiciens aſinum ueſcentem ficis. M. Tullius epiſtolarum familiarium libro ſeptimo, Ad Fabium Gallum. Videris enim, inquit, mihi uereri, ne ſi iſtũ habuerimus, rideamus γέλωτα σαρδόνιον, Significans futurum, ut ſi Cæſar rerum potiretur, multis arridere, atq; applaudere cogerentur, quæ magnopere diſplicerent. Lucianus in Aſino, Σαρδόνιον γελῶντες ἔλεγον, id eſt, Sardonice ridentes aiebant. Riſum innuit contumelioſum & ſubſannantē. Idem alibi, ὁ Δάμις δὲ τὸ σαρδώνιον ἐπιγελῶν ἔτι μᾶλλον παρώξυνε, id eſt, Damis autē Sardonio arridens riſu, magis etiam irritauit. In eodem ſenſu uidetur uſurpatum & à Platone libro de Rep. primo, cum ſcribit Thraſymachum, quem amarulentum & arrogantem ubiq; facit, Sardonice riſiſſe, καὶ ὃς ἀκούσας ἀνεκάγχασέ τε μάλα σαρδόνιον καὶ εἶπεν, id eſt, His ille auditis edito cachinno, ualde Sardonice riſit, ac dixit. Homerus itē aliquot locis, huius riſus mentionē facit, in Odyſſeæ, υ. Narrans quemadmodum è procis qſpiam, puta Cteſippus, Vlyſſem in ædibus ſuis habitu, ſpecieq; mendici ſedētē, arrepto è ſportula bouis pede petiiſſet, atq; ille capite cõmodũ deflexo declinaſſet ictũ, μείδησε δὲ, inquit, θυμῷ σαρδάνιον μάλα τοῖον. Quo loco Euſtathius interpres admonet eũ ridere riſum Sardonium, qui diductis modo labris, rideat, cæterum intus, aut ira, aut moleſtia diſcruciatus. Veteres enim riſum Sardonium uocaſſe, quoties aliquis deſpectim nõ ſolum ridet, ſed etiam irridet, dictum autem, παρὰ τὸ σεσηρέναι τὰ χείλη, id eſt, diducendo labia. Quomodo ferè rident, qui apud ſeſe perniciē alicui deſtinant, quemadmodum Vlyſſes mox ſublaturus è medio procos, idq; iam tũ in animo ſtatuens, riſit riſum quendã ſubamarulentum. Conſimilē riſum riſit apud Heſiodũ

Iuppiter

Iuppiter iratus Prometheo propter ignem furto ſublatum, Carmen adſcripſi, quod quidẽ eſt in primo libro operis, cuius titulus, ἔργα καὶ ἡμέραι. Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς, Ἰαπετιονίδη πάντων πέρι μήδεα εἰδώς, Χαίρεις πῦρ κλέψας, ϗ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας, σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι, Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, ᾧ κεν ἅπαντες Τέρπωνται κατὰ θυμὸν ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες Ὣς ἔφατ' ἐκ δ' ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, i. Huic animo infenſus, q nubila colligit, inquit, Proles Iapeti multo techniſq;, doliſq;, Inter mortaleis unus doctiſſimus omneis, Impoſuiſſe mihi gaudes, ignemq; tuliſſe, Nempe ingens atroxq; malum, & tibi, poſtq; futuris Quis ego pro rapto igne malũ dabo, quo ſimul omnes Gaudebũt, propriumq; malũ fouiſſe libebit Sic fatus, riſitq; parens hominumq;, Deumq;, Riſum hunc fatalẽ interpretantur quoties imminet pernicies, à fatis deſtinata. Cuiuſmodi fuit & ille procoꝝ, quẽ deſcribit Homerꝰ eodẽ libro, quem paulo ante citauimus, alioq; retulimus loco, Μνηστῆρσι δὲ Παλλὰς Ἀθήνη ἄσβεστον γέλων ὦρσε, παρέπλαγξεν δὲ νόημα Οἱ δ' ἤδη γναθμοῖσι γελοίων ἀλλοτρίοισιν Αἱμοφόρυκτα δὲ δὴ κρέα ἤσθιον, ὄσσε δ' ἄρα σφέων δακρυόφιν πίμπλαντο, γόον δ' ὠΐετο θυμός, i. Diua procis mouit ualidum Tritonia riſum Haud cõpeſcendum, ac animũ ſtupefecit, at illi Iã malis ſine mẽte qdem riſere alienis, Carnis fruſtra & cruda & ſanguinolenta uorantes, Interea lachrimis implẽtur lumina, fletum Senſit at ipſe animus. Opinor & Sardoniũ riſum accipiẽdũ, quẽ Homerus Iliados, Η. tribuit Aiaci ſingulare certamen ineunti Τοῖος ἄρ' Αἴας ὦρτο πελώριος, ἕρκος Ἀχαιῶν Μειδιόων βλοσυροῖσι προσώπασι, i. Sic ingẽs Aiax ſurgebat murꝰ Achiuũ Terribili ridẽs uultu. In uetuſtiſſimis qbuſdã in Heſiodũ cõmẽtariis Epigrãma reperi, quo ꝓuerbiũ de riſu Sardonio non inelegãter explicat̃, i. hmõi, Σαρδώ τις ἐστὶ νῆσος, ἡ βυρσοδέψος ἐν ᾗ βοτάνη φθαρτικὴ γῆς ἐκφύει σελινοειδὴς σαρδάνη κεκλημένη, βεβρωμένη δὲ τοῖς ἀπείροις αὐτίκα Σπασμούς τε ποιεῖ ϗ γελώντων ἐμφάσεις Καὶ πότμος εὐθὺς ϗ γελάσιμος μόρος. Ἄλλοι δέ φασι Σαρδονοὺς τοὺς βαρβάρους Γηρῶντας αὐτῶν τοὺς γεναρχοὺς ἐσχάτως Ἄγειν λαβόντας εἰς ἀπόκρημνον τόπον Κτείνειν τε τούτους αὐτῶν ῥοπάλοις καὶ λίθοις Ἔπειτα γελᾶν ἐκ τῶν τούτους ἀθλίους Γελῶντας εἰκῇ παιδίαις παράφροσι. Ἄλλοι δὲ τοὺς θνήσκοντας ἀφρόνως πλέον γελᾶν, ὁρῶντας τεχνικὰς παροινίας Καὶ τὰς κυλίστρας ϗ στροφὰς τῶν πραγμάτων. Id quoq; nos noſtro more, ꝓpter iperitiores Latinũ ex tpe fecimus, hoc modo, Quædã inſula ẽ, uocata Sardo Hiberiæ In qua herba pniciosa ſurgit è ſolo, Cui Sardanæ nomẽ, Apiaſtri ꝑferens Figurã, at ea comeſa ab imprudẽtibus Mox ora cõtrahit, atq; riſus exhibet Speciẽ, deinde ꝓtinus mors occupat Imitata riſum. Cæteꝝ ſunt q ferant gentẽ eſſe quandã Sardanoꝝ barbarã Aetate q feſſos parentes in loca Prærupta raptos deferant, atq; ibi neci Saxiſq; fuſtibuſq; dent miſerrimos Ex arduis ſubinde ꝑcipitent petris. At inter iſtæc impiis ridẽt iocis, Luduntq; temere parricidis luſibus. Aliis magis ꝓbat̃ hæc ſnia, Ridere eos, q ſic necant̃. qppe q Spectẽt ſuoꝝ pignoꝝ ueſaniã, Citaſq; reꝝ & æſtuarias uices. Pauſanias in Phocaicis tradit Sardoam inſulã ſerpentes gignere innoxios. Præterea eã à uenenis herbaꝝ prorſus immunẽ eſſe, niſi quod unã alit exitialẽ, apii ſpecie, quæ iuxta fontes quidẽ ꝓueniat, non inficiat tñ fontiũ aquas, eam, q ederint, ait ridẽtes emori. Atq; hinc Homeꝝ, & poſt Homeꝝ alios adagiũ induxiſſe, ut dicerent eos ridere riſum Sardonium, qui riſum riderent τὸν ἐπ' οὐδενὶ ὑγιῆ, hoc eſt omnino inſanũ. Itaq; non abſurde uidet̃ accipi poſſe riſus Sardonius, ꝓ riſu demente, quoties inſtantibus malis inſane ridet̃. Siquidẽ legimus Tiberiũ Gracchũ in ambiendo conſulatu repulſum, aduerſus inimicos inſolẽtius ridẽtes inclamaſſe, eos Sardoniũ ridere riſum, ignaros q̃ magnis tenebris ex ſuis actibus circũfunderent̃. Plutarchus in commentario de ſuperſtitione, Ἐνταῦθα τοίνυν σκόπει τὸν ἄθεον, γελῶντα μὲν μανικὸν καὶ σαρδώνιον γέλωτα, i. Hic itaq; cõſydera eum q nullos credit eſſe Deos, inſanũ quidẽ & Sardonium ridentem riſum. Interpres qſpiam Heſiodi, riſum Sardoniũ interpretatur, riſum πλατὺν, id eſt, amplũ, ubi quis ore uehementer diducto ridet, quẽ eundem opinor, γέλωτα συγκρούσιον appellãt, id eſt, riſum concutientẽ. Cui qdem interpretamento ſuffragatur ipſius etymologia uocabuli, quã paulo ſuperius oſtendimus, ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι τοὺς ὀδόντας. Poſtremo non omnino uidebitur abſurde Sardonius riſus accõmodari poſſe, ad riſum luctuoſum, ac triſtẽ cuiuſmodi tribuit Homerus Iliados, Ζ. Andromache, tanq̃ is indiciũ fuerit animi, mortẽ Hectoris ꝑſagiẽtis, Ἡ δ' ἄρα μιν κηώδεϊ δέξατο κόλπῳ δακρυόεν γελάσασα, i. Illa ſinu accepit ſpirãti, flebile ridens. Eudemus in collectaneis dictionũ Rhetoricaꝝ ait placere nõnullis, ut & de riſu cõtumelioſo accipiat̃, ubi qs deſpectim contẽptimq; ridet, de quo ꝓuerbiũ ẽt fert̃, ἀφ' ὕψους καταγελᾷς μου, i. E ſublimi me derides. Addit idẽ lapidis eſſe genꝰ, q riſus Sardonius appellet̃. Suidas ſcribit hinc ẽt uerbũ effictũ, ut σαρδάζειν dicant̃, qui Sardoniũ rideant riſum. Sed iãdudũ libet à riſu Sardonio diſcedere, idq; faciemus, ſi ꝑus illud addiderimus epithetũ hoc Sardoniũ, uariis formis inueniri apud authores. Apud Lucianũ & Ciceronẽ σαρδώνιον ligimus, apud Homerũ

σαρδόνιον, apud Virgilium Sardoum, apud Lycophronis enarratorem σαρδιον γέλωτα, apud Plutarchum σαρδιανὸς, εἴ τις δεῖ τῆς ψυχῆς σαρδιανὸς γέλως, id eſt, ſiquis eſt animi Sardius riſus. Stephanus indicauit dici σαρδωνικὸν, & σαρδιανικὸν. Tametſi non omnia ab eadem uoce manãt. Nam à Sardo ſiue Sardon inſula, cui quondam nomen fuerat Ichnuſæ, deducit̃ Sardonius, Sardous, & Sardonicus. A' Sardos Illyriæ ciuitate ꝓficiſcitur, σαρδηνοὶ, unde ſicuti reor, mutato η. in α. σαρδάνιοι. A' Sardis Lydiæ oppido Sardianos, & Sardianicus. Ex his ſuccurrit coniectura, in Epigrammate Græco, quod modo citauimus non legendum fortaſſis ἰβυροσφάφος, ſed ἰλλυροτόφος.

Facta iuuenum, conſilia mediocrium, uota ſenum. II.

Celebratur hic uerſus moralis apud Græcos, ἔργα νέων, βουλαὶ δὲ μέσων, εὐχαὶ δὲ γερόντων, id eſt, Facta iuuenum, conſilia mediocrium, uota ſenum. Huius adagii meminit Ariſtophanes Grammaticus. Hyperides in oratione contra Autoclem, ex Heſiodo citauit. Senſus per ſe liquet, nempe ad rem gerendam adhibendos iuuenes. Nam uiribus ætas ea præpollet. In conſilium aſciſcendos mediocris ætatis uiros, propterea, quod in his nonnihil detrito uirium uigore, ualet tamen uſu rerum aucta prudentia, Senes utpote religioſi, ſolent à ſuperis optima precari. Cæterum neq; uiribus iam utiles, neq; mente ſatis conſtantes ætatis uitio. Euripides in Melanippo apud Stobæũ, παλαιὸς αἶνος ἔργα μὲν νεωτέρων, βουλαὶ δ' ἔχουσι τὴν γεραιτέρων κράτος, id eſt, Dictum eſt uetuſtum, Facta iuuenum, cæterum Magis ualent conſilia natu grandium. Id innuit idem Pindarus, cum ait, νέοτατι μὲν ἀρήγει θράσος δεινῶν πολέμων, id eſt, Iuuentuti congruit audacia crudelium bellorum. Item Homerus Iliados, π. docet in bello requiri uires, in conſultationibus orationem, ἐν γὰρ χερσὶ τέλος πολέμου, ἐπέων δ' ἐνὶ βουλῇ, τῷ οὔτι χρὴ μῦθον ὀφέλλειν, ἀλλὰ μάχεσθαι, id eſt, Bella manu conſtant, ac conſultatio dictis. Illic pugnandum eſt, neq; proſunt aſpera dicta. Apud eundem Neſtor in cõſiliis ꝓcipuus, in bello inutilis. Plutarchus in cõmentario, cui titulus, εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον. καὶ μάλιστα σώζεται πόλις, ἔνθα βουλαὶ γερόντων. καὶ νέων ἀνδρῶν ἀριστεύουσιν αἰχμαί, id eſt, Et maxime ſeruatur ciuitas, ubi conſilia ſenum, & iuuenum uirorum præcellunt lanceæ.

Silentii tutum præmium. III.

Σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας, id eſt, Tutum, ſilentii præmium. Ariſtides in defenſione Periclis ex Cio quopiam poeta citat. Silendo nemo peccat. Loquendo perſæpe. Iam olim in prouerbio eſt nobilis illa Simonidis ſententia, quæ celebratur & apud Latinos prouerbii loco. Nam nulli tacuiſſe nocet, nocet eſſe locutum.

Felicitas multos habet amicos. IIII.

εὐτυχία πολύφιλος, id eſt, Felicitas multos habet amicos. Simillimum illi, quod alibi retulim⁹, τῶν εὐτυχούντων πάντες εἰσὶ συγγενεῖς, id eſt, Felicibus cognatus eſt, uel qlibet. Notior eſt ſententia, q̃, ut requirat interpretem.

Stulto ne permittas digitum. V.

εὐήθει δάκτυλον μὴ δείξῃς, ἵνα μὴ καὶ τὴν παλάμην κατασπᾷ, id eſt, Stulto digitum ne oſtenderis, ut ne palmam etiam deuoret. Nihil permittendum imprudentibus, quãtumuis puſillum. Siquidẽ in maximis lædunt, ſi uel tantillum commiſeris, Sapit & hoc uulgus.

Opta uicino, ut habeat, magis autem ollæ. VI.

εὔχου τῷ πλησίον ἔχειν, εὖ δὲ πλέον δὲ τῇ χύτρᾳ, i. Opta ut ꝓximus habeat, magis aũt ut olla. Potiſſimũ eſt habere domi, quibus eſt opus. Proximum, uicinum habere diuitem, à quo poſſis petere.

Habet & muſca ſplenem. VII.

Ἔχει καὶ ἡ μυῖα σπλῆνα, id eſt, Habet & muſca ſplenem. Simillimum illi, Et pueri naſum Rhinocerotis habent. Item illi, ἔνεστι καὶ μύρμηκι χολὸς, id eſt, Ineſt & Formicæ bilis.

Camelus deſyderans cornua, etiam aures perdidit. VIII.

Ἡ κάμηλος ἐπιθυμήσασα κεράτων καὶ τὰ ὦτα προσαπώλεσεν, id eſt, Camelus dum affectat cornua, & aures inſuper perdidit. Conuenit in eos, qui dum peregrina ſectantur, ne ſua quidem tuentur. Sumptum ex Apologo, De Camelis, qui per oratorem cornua à Ioue poſtularunt, ille offenſus ſtulta poſtulatione, aures quoq; reſecuit.

Hercules & Simia. IX.

Ἡρακλῆς καὶ πίθηκος, id eſt, Hercules & Simia. De minime congruentibus. Simia dolis ualet. Hercules uiribus antecellit.

Aut manenti uincendum, aut moriendum. X.

Ἡ μένοντα ἀποθανεῖν, ἢ νικᾶν, id eſt, Ooportet aut manẽtem uincere, aut interire. Dici ſolitum, ubi certa ſtat ſententia, aut negocium aliquod abſoluere, aut immori. Tranſlatum ab inſtituto Lacedæmoniorum, qui hoc animo prælium inibant, ut aut uictores redirent domum, aut uicti occumberẽt. Celebratum eſt Lacenæ cuiuſdam apophthegma, quæ filio tradens clypeũ dixerit, ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τᾶς, aut hunc, aut ſuper hunc. Laconice ſignificans, aut referendum clypeum, aut in eo moriendum.

Maritimus cum ſis, ne uelis fieri terreſtris. XI.

θαλάττιος δ' ὢν μήποτε χερσαῖος γένου, id eſt, Si ſis marinus, abſtine à terreſtribus. Admonet nõ mutandam conditionem, ne in melius quidem. Verum unicuiq; tuendum id uitæ genus, ad quod uel inſtitutus à natura uidetur, uel in quod caſu incidit. Mutuo ſumptum ex Apologo quodam Aeſopico qui fertur huiuſmodi. Cancer quidam relicto mari, cœpit in agro quodam paſci. Ibi forte conſpect᷒ à uulpe, protinus arreptus ac deuoratus eſt. Itaq; periturus ſero deplorauit ſtultitiam ſuam, quod marini generis cum eſſet, ad terreſtrium animantium partes deſciſcere uoluerit. Eſt Apologus non diſſimilis de Lupo tibiis canẽte, ac mox canib᷒ irruẽtibus deplorãte, quod ex coco factus eſſet tibicen.

Thunni more. XII.

θύννου δίκην, id eſt, Thunni more, uidere dicuntur qui limis aut altero oculo oblique inſpiciunt. Aeſchylus apud Athenæum, τὸ σκαιὸν ὄμμα παραβαλὼν θύννου δίκην, id eſt, Leuum oculum intẽdens Thynni ritu. Refert idem uerſus ex eodem authore apud Plutarchum in Dialogo, de comparatione terreſtrium ac marinorum. Addit eum piſcem altero oculo cæcutire. Eoq; cum immigrãt in mare adhærent terris ad dextram, cum emigrant, contra. Poteſt & ad eos referri, qui acriter, ac diligenter inſpiciunt. Perſius, Nõ ſecus ac ſi oculo rubricam dirigat uno. Idq; Ariſtoteles uere putat euenire, propterea quod oculorum initia, ab eodem dependeant. Vnde fit ut altero occluſo, uis illa quæ duos mouebat, ad unum conferatur, hoc acrior, quo contractior.

Canis reuerſus ad uomitum. XIII.

κύων ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, id eſt, Canis ad proprium uomitum. Quadrat in eos, qui relabuntur in eadem flagitia, à quibus aliquando ſunt expiati. Refertur in epiſtolis diui Petri, his qdem uerbis, συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς, τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὗς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου, id eſt, Accidit autem illis illud ueri prouerbii, Canis reuerſus ad propriũ uomitũ, & ſus lota, ad uolutationẽ cœni. Sumpta uidelicet metaphora à canibus reſorbẽtibus, quod euomuerint, & ſuibus ab amne protinus ad cœnum recurrẽtibus. In eandem ſententiam Hebræus ille παροιμιογράφος, Sicut canis qui reuertitur ad uomitum ſuũ, ſic imprudens qui iterat ſtultitiam ſuam. Nam hunc ni fallor locũ Petrus deſignauit.

Cani das paleas, aſino oſſa. XIIII.

κυνὶ δίδως ἄχυρα, ὄνῳ δὲ ὀστέα, id eſt, Cani das paleas, aſino uero oſſa. Cum res præpoſtere diſtribuunt. Veluti ſi quis indocto munus mittat literarium, erudito floſculos, aut gladium, baltheum ue.

Præmouere uenatum. XV.

προσοβεῖν τὴν θήραν, id eſt, Præturbare ferã. Ariſtides in Pericle. Citat ex Platone, ὥς τε οὕτω γὰρ ἔφησεν αὐτὸς ἀνεσόβει τὴν θήραν, id eſt, Igitur ad eum modum, quod ipſe ait, turbauit uenationem. Dici ſolitum apparet, ubi quis non ſatis diſſimulat, quod molitur. Quemadmodum uſu uenit, ut fera tumultu excitata intellectis inſidiis, ſubducat ſeſe.

Rectam ingredi uiam. XVI.

τὴν ὀρθὴν βαδίζειν ὁδόν, id eſt, Rectam ambulare uiam, dicitur, qui nuſquã deflectit ab honeſto. Ariſtides in Pericle, ὥς τε βαδίζειν τεταγμένως καὶ τὴν ὀρθὴν ὁδὸν σώζειν κατὰ τὴν παροιμίαν, i. Vt ordine incedatur & recta ſeruetur uia, iuxta prouerbium. Philon de humanitate, ὁδὸν γὰρ ὡσανεὶ λεωφόρον ἄγουσαν ἐφ' ὁσιότητα ταύτην ἐπίστευε, id eſt, Viam enim quaſi publicã, quæ ad æquitatum duceret, didicerat hanc. Plautus in Caſſina. Nunc ego Pol in rectã redii ſemitam. Itẽ paulo poſt, Sciẽs de uia in ſemitam regredere. Iubet autem ancilla, ut qui imprudens uerum effutiuerat, redeat ad ſimulationem, quam inſtituerat.

αὐτόθεν κατάβαλλε. XVII.

αὐτόθεν κατάβαλλε, i. Hoc ipſo depone loco. Ariſtides in pericle, περὶ μὲν δὴ λάλων ὦ Πλάτων καὶ ἀφρόνων καὶ δειλῶν αὐτόθεν κατάβαλλε, μήπου τις καὶ Τρῶας ἐγείρησι θεὸς ἄλλος, id eſt, Iam de loquacibus o Plato, ignauis ac timidis, protinus depone ne forte aliquis Deus alius Troianos erigat. Interpres indicat prouerbium eſſe, ſumptumq; à uictoribus, qui uetant ne uictus aliquo diſcedat, ſed inibi porrigat herbam, & uictorem agnoſcat, ac uictoriæ præmium perſoluat. Vſus erit quoties ſtatim & abſq; mora iubemus aliquid exhiberi ueluti probationẽ eius, quod dixerit aliquis, uel promiſſum, uel ſpecimen artis, in qua glorietur ſeſe pollere. Vſurpatur & apud Platonem.

Oſtium obdite prophani. XVIII.

θύρας ἐπίθεσθε βέβηλοι, id eſt, Fores occludite quiq; prophani. Sũpta eſt alluſio ex Orpheo cui᷒ hoc citatur carmen, φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι, i. Fas quibus eſt audire loquar, uos turba Prophana obturate fores. Iubet, ut ꝓphani oſtium auribus imponant, ne quid arcani ſermonis poſſit ingredi. Ariſtides in Pericle, λέγω δὴ ταῦτα πρὸς οὓς ἔξεστι, τῶν δὲ βεβήλων ὀλίγος ὁ λόγος πάντως, id eſt, Loquor hæc apud eos qbus audire fas eſt, Prophanorũ aũt leuis omnino ratio

eſt. Cõuenietuti, ſiqñ ſignificabimus nos de rebus arduis & arcanis locuturos eſſe. Huc reſpexit Horatius, cũ ſcribit in Odis, Odi ꝓphanũ uulgus, & arceo Fauete linguis, carmina nõ ꝑus Audita, Muſarũ ſacerdos Virginibus pueriſq; canto. Sed pluſculũ habebit gratiæ, ſi ꝑ ironiã adhibeat, ueluti ſi quis recitaturus ſophiſticas aliquas Scotiſtarũ argutias, ita ꝓfetur θύρας ἐπίθεσθε βέβηλοι. Ad hunc modum non ſemel uſurpauit Lucianus.

Ad reſtim funiculum. XIX.

Ἐπὶ ἀστείρᾳ σχοινίον. id eſt, Ad reſtim funiculum. Subaudiendum addis, aut reddis. Vbi quis iiſdẽ rebus abundat, aut ſimilia ſimilibus penſat. Cognatum illi, λίνον λίνῳ συνάπτεις, id eſt, Linum anectis lino.

Salem & fabam. XX.

Ἅλα καὶ κύαμον, id eſt, Salem & fabam, ſubaudiendum ꝓpoſuerũt, aut ſi quod aliud ad ſententiam magis appoſitum uerbum. Diogenianus admonet dici ſolitum de iis, qui fingerent ſe ſcire quippiam, quod neſcirent, atq; hinc eſſe natum prouerbium, quod olim mos fuerit, ut diuini ſalem & fabam proponerẽt. Quod quoniam dubitabam diuerſum'ne eſſet ab illo, quod in ꝓrima retulimus Chiliade, an non, hic repetendũ duxi. Nã hoc modo citatũ inuenio in uetuſtis Græcorũ exemplaribus.

Ἐκπερδικίσαι. XXI.

Ἐκπερδικίσαι. Græci prouerbiali metaphora uocãt elabi, ac ſuffugere. Ariſtophanes in Auib⁹, ὡς παρ' ἡμῖν οὐδέν αἰσχρόν ἐστιν ἐκπερδικίσαι, id eſt, Quippe apud nos turpe non eſt, ſuffugere de caſſibus. Ductum eſt ab auibus, quæ nonnunquam elabuntur è retibus, ſeu laqueis. Aiunt autem perdicẽ præcipuæ calliditatis, ad id, ut aucupum manus effugiat. Qua quidem de re libet ipſius Ariſtotelis uerba ſubſcribere, quæ ſcripta ſunt libro de natura animantium nono, καὶ οὐκ ἐν ᾧ αὐτῷ τίκτουσι καὶ ἐπωάζουσιν, ἵνα μή τις κατανοήσῃ τὸν τόπον πλείω χρόνον προσεδρευόντων, ὅταν δέ τις θηρεύῃ περιπεσὼν τῇ νεοττιᾷ, προκυλινδεῖται ἡ πέρδιξ τοῦ θηρεύοντος, ὡς ἐπίληπτος οὖσα καὶ ἐπισπᾶται ὡς ληψόμενον ἐφ' ἑαυτὴν, ἕως ἂν διαδράσῃ τῶν νεοττῶν ἕκαστος. μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπτᾶσα αὐτὴ ἀνακαλεῖται πάλιν, id eſt, Nec eodem in loco pariunt, & incubant oua, ne quis animaduertat, ſi diutius in eodẽ aſſideãt loco. Porrò cum inter uenandũ inciderit quiſpiã in nidum, prouoluit' perdix ad pedes uenantis, perinde quaſi capienda ſit, ad eumq; modũ illum allicit ad ſeſe quaſi capturũ donec interim pulli ſingillatim effugerint. Quod ubi factũ eſt, & ipſa ſubuolans pullos reuocat. Hactenus Ariſtoteles. Neq; uero grauabor huic adſcribere loco, quod in eandẽ fermè ſñiam ſcribit Plutarchus lib. cui titulũ fecit. πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ θαλάττια, id eſt, Vtra animalia ſint prudentiora, terreſtria, an marina, Ἄλλην δὲ πανουργίαν ὁμοῦ μετὰ τοῦ φιλοστόργου πέρδικες ἐπιδείκνυνται, τοὺς μὲν νεοττοὺς ἐθίζουσι, μηδέπω φεύγειν δυναμένους ὅτ' ἂν διώκωνται καταβάλλοντας ὑπτίους ἑαυτοὺς βῶλόν τινα ἢ συρφετὸν, ἄνω προΐσχεσθαι τοῦ σώματος, οἷον ἐπηλυγαζομένους. αὗται δὲ τοὺς διώκοντας ὑπάγουσιν ἄλλῃ καὶ περισπῶσιν ἑαυταῖς ἐμποδὼν διαπετόμεναι καὶ κατὰ μικρὸν ἐξανιστάμεναι, μέχρις ἂν οὕτως ἁλισκομένων δόξαν ἐνδιδοῦσαι μακρὰν ἀποσπάσωσι τῶν νεοττῶν, id eſt, Aliã uero calliditatem unà cum prolis amore coniunctã perdices exhibent, Nam pullos adhuc inuolucres conſuefaciunt, ut ſupinos proſternant ſeſe, glebã aut palearum tegumen tũ aliquod impoſitum corpori ſuſtinentes, atq; ita ueluti obtecti deliteant, ipſæ interim uenantem aliò abducunt hac arte. Alliciũt illum ad ſeſe prouolantes ad pedes, ac paulatim prodeuntes, ac tamdiu, ſpem oſtendunt capiendi ſui, donec eum, procul à pullis abſtraxerint. Ex his uerbis arbitror ſatis liquere, quid ſibi uelit ἐκπερδικίσαι, nimirum elabi perdicum arte ingenioq;.

Munus Leuidenſæ. XXII.

Munus Leuidenſæ. Cicero prouerbiali nimirũ figura uocat munus uile, minimiq; precii, Cuiuſmodi uulgaribus amicis miſſitare diuites conſueuerunt, ſic enim ſcribit ad Dolobellam, libro familiariũ epiſtolarũ nono. Oratiunculam pro Deiotaro, quam requirebas, habebam mecum, quod non putaram. Itaq; eam tibi miſit. Quã uelim ſic legas, ut cauſam tenuem & inopem, nec ſcriptione magnopere dignam. Sed ego hoſpiti ueteri, & amico, munuſculũ mitterere uolui Leuidẽſæ craſſo filo, cuiuſmodi ipſius ſolent eſſe munera. Seruius oſtendit Leuidenſam ueſtis eſſe genus uile, raro, tenuiq; textu. Quondam inter hoſpitum Xenia, ueſtes imprimis erant. Vnde & apud Iuuenalem queritur quiſpiam ueſtes donari, uillo craſſo, coloreq; malo, Et male percuſſus textoris pectine galli. Proinde M. Tullius orationem ſuam parum elaboratam, atq; expolitam, Leuidenſæ munus appellat. Elegãter accommodabitur ad munus leuiculum, aut officium uulgare, non admodum ex animo, neq; diligenter præſtitum amico cuipiam uulgari. Huic diuerſum eſt illud, πελληναῖα χιτὼν, id eſt, Pellenea tunica. Et συλοσῶντος χλαμὺς, id eſt, Syloſontis chlamys.

Multi diſcipuli præſtantiores magiſtris. XXIII.

M. Tullius libro epiſtolarum familiarium nono, ſcribens Varroni Senarium quendã refert. haud dum ſcio ex quo poeta. Cuius ſentẽtia etiam hodiernis temporibus uulgo celebratiſſima fertur. Ad-

uenit, inquit, Dolobella. Eum puto magiſtrum fore, πολλοὶ μαθηταὶ κρείσσονες διδασκάλων, id eſt, Pleriq; diſcipuli magiſtros anteeunt. Ad uarios uſus accommodari poteſt, uel ad ſimplicem ſenſum puta frequenter euenire, ut diſcipulus eruditione ſuperet eum, à quo literas, aut artem quampiam didicit. Aut per iocum cum ſignificabimus improbitate uinci, qui malitiæ doctor fuit, ueluti ſiquis deciperetur ab eo, cui uiam ac rationem imponendi demonſtraſſet aliquando. Siue cum quis ordine, conditioneq;, inferior, tamen plus ualet, q̃ is qui non parere, ſed imperare uidetur.

Ad Herculis columnas. XXIIII.

Ἡράκλειαι στῆλαι. Iam olim in prouerbio ſunt, ut admonet Pindari interpres. Sic enim uulgo dici ſolere, τὰ πέρα γαδείρων οὐ περατὰ, id eſt, Quæ ultra gades, inacceſſa. Quo ſignificant ultra columnas Herculis, non eſſe quò progrediare. Columnas has Hercules ibi fixiſſe dicitur, cum boues uestigaret Geryonis, tanq̃ illic eſſet ſuprema orbis meta. Pindarus γαδείρων δ᾽ πρὸς ζόφον οὐ περατὸν, ideſt, Non ulterior acceſſus ad occidentem, ultra Gadira. Idem alibi, εἰ δ᾽ ἐὼν καλὸς ἔρδων τ᾽ ἐοικότα μορφᾷ, ἀνορέαις ὑπερτάταις ἐπέβα παῖς ἀριστοφάνεος οὐκέτι πρόσω ἀβάταν ἅλα κιόνων ὑπὲρ ἡρακλέος περᾶν εὐμαρὲς, ἥρως θεὸς ἃς ἔθηκε ναυτιλίας ἐσχάτας. Sentit Ariſtophanis filium ad extremam perueniſſe laudem, ultra quam non poſſit creſcere, qui quidem egregiæ formæ, facta adiunxerit illuſtria. Quod ſiquis præterea quicq̃ laudis requirat, id perinde eſſe, ac ſiquis ultra columnas ab Hercule fixas conetur tranſire.

Ariolari. XXV.

Ariolari prouerbio dicebatur, qui nihil adferret certi, nihilq; præſentis emolumenti, uerum in diē modo pollicitaretur. Ita Dorio Leno in Phormione Terentiana, adoleſcenti Phædriæ pecuniam daturum ſe promittenti, Ariolare. Item Sánio in Adelphis, Sed ego hæc ariolor. Sumptum à diuinis, q prædicunt euentura. Futurorum autem nulla certa cognitio, quemadmodum eleganter dictum eſt à Pindaro, τῶν μελλόντων τετύφλωνται φραδαὶ, πολλὰ δ᾽ ἀνθρώποις παρὰ γνώμαν ἔπεσεν. Quorū carminum hæc ſententia, cæcam eſſe rerum futurarum ſcientiam. Mortalibus autem multa præter ſpem euenire.

Ciceris emptor. XXVI.

Eodem arbitror & illud inter ꝓuerbia referendū, quod ait Horatius in arte poetica, Ciceris & nucis emptor, Infimæ ſortis hoīem, deq; ima plebe quēpiam ſignificās. Offendet̃ enim qbus eſt equus, & pater, & res Nec ſiquid fracti Ciceris probat & nucis emptor Aequis accipiunt animis, donant̃ ue corona.

Nemo queq̃ ire prohibet publica uia. XXVII.

Prouerbii ſpeciem habet & illud Plautinum, Nemo ire queq̃ prohibet publica uia. Quo ſignificant reꝝ cōmunium æqualem omnibus uſum eſſe, neq; cuiq̃ uertendū uitio, quod ius publicū concedit. Plautus ad ſenſum turpiculum deflexit, nempe ad uſum ſcorti publicitus proſtantis. Videt̃ aūt effictum, ad imitationem Pythagorici ſymboli iubentis, τὴς λεωφόρου βαδίζειν, id eſt, Publicam ingredi uiā, aut cōtra τὴς λεωφόρου μὴ βαδίζειν. Quo qdē mihi uidet̃ reſpexiſſe Flaccus in arte poetica, cū ait, Publica materies priuati iuris erit, ſi Nec circa uilē patulumq; moraberis orbem, Nec uerbum uerbo curabis reddere.

Hinc belli initium. XXVIII.

Inter prouerbia quæ ſumuntur ex alluſionibus authorum, mihi non uidetur illud ſilentio prætereundum, quod ex Thucydide uſurpauit Lucianus in Pſeudomante, καὶ κατὰ τὸν θουκυδίδην ἄρχεται ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη, id eſt, Et iuxta Thucydidem, iam hinc belli initium. Id ad uarios uſus poterit accommodari, ſiue cum ad incipiendum negocium accingi ſignificamus, ſiue cum alicunde natam ſimultatem innuimus, ac tumultum rerum exortum. Ad eundem Thucydidis locum, non dubium quin alluſerit Ariſtophanes in Acarnenſibus, κἀντεῦθεν ἀρχὴ ἡ τοῦ πολέμου. Atque illud, κἀντεῦθεν, eo loco frequentius iterat, quo magis conſentaneum eſt, illum alluſione ad iocum abuſum fuiſſe.

Inanium inania conſilia. XXIX.

Κενοὶ κενὰ βουλεύονται, id eſt, Inanium inania conſilia, καὶ κενοὶ κενὰ λογίζονται, id eſt, Inanium inanes cogitationes, cum quis ſua ſpe fruſtratur. Cognatum illi, μωρὰ μωρὸς λέγει, id eſt, Fatuus fatua loquitur. Natum aiunt ex euentu. Nam Ἀρχίας ſtipulatus à Demetrio quinquaginta auri talenta, ut Cyprum proderet, re deprehenſa, laqueo præfocauit ſeſe.

Nutricum more, male. XXX.

Καθ᾽ ὥσπερ αἱ τίτθαι γε σιτίζεις κακῶς, id eſt, Paſcis profecto more nutricum male. In uetuſtiſſimis quibuſdam prouerbiorum collectaneis, reperi, quæ quidam Plutarcho tribuunt. Extat autem apud Ariſtophanem in Equitibus, qui quidem & metaphoræ rationem explicat his uerſibus, Καθ᾽ ὥσπερ αἱ τίτθαι γε σιτίζεις κακῶς. Μασώμενος γὰρ, τῷ μὲν ὀλίγον ἐντιθεὶς, Αὐτὸς δ᾽ ἐκείνου τριπλάσιον κατέσπακας, id eſt, Paſcis profecto more nutricum male. Nam ubi manderis, paulum

huic in os dein inſeris. Ipſe aſt præ illo uel triplũ glutis cibi. Conueniet igitur in eos, qui de lucro paululum aliquid impertiunt ſociis. Aut qui ſic facultates alienas adminiſtrant, ut maximam partem in ſuos conuertant uſus, id quod hodieq; tutorum uulgus factitat.

Amphictyonum conſeſſus. XXXI.

Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον, id eſt, Amphictyonicus conſeſſus. De frequẽte grauium uirorum conuentu. Ductum à conuentu illo Græcorum olim celebratiſſimo, qui Amphictyonum dicitur, uel ab Amphictyone Deucalionis filio, qui cum rerum potiretur, gentes Græcanicas dicitur conuocaſſe, ut citatur author Theopompus in octauo hiſtoriarum libro, ac teſtatur Pauſanias in Phocaicis, Porrò populi, qui in id conſilii conuenire ſoleant, numerantur duodecim, Iones, Dorii, Perrhæbi, Bœoti, Medontes, Achæi, Pthii, Melienſes, Dolopes, Aeneanes, Delphi. Phocenſes. Vel inde nomen inditum Amphictyonum, quod undecũq; ad id conſilium ex omni Græcia cõueniretur, ut placet Anaximeni, & Androtioni in Atticarum deſcriptione rerum, apud Pauſaniã, eo quem modo oſtendi loco. Quo quidem & alia complura ſuper hac re non indigna lectu referuntur, ſiquis forte requiret. Nos ad enarrationem prouerbii putamus hæc eſſe ſatis. Venuſtius fuerit adagiũ, ſi per ironiam torqueatur ad indoctorum conuentum, qui ſibi tamen Solones eſſe uideantur.

Etiam capillus unus. XXXII.

Celebratur & Mimus, ni fallor Publianus admodum prouerbiali ſpecie. Etiam capillus unus habet umbram ſuam. Quantũuis puſillum commodum iuuat, quãtumlibet exiguum delictum nocet.

Xenocratis Caſeolus. XXXIII.

Ξενοκράτους τυρίον, id eſt Xenocratis Caſeolus. De cibo, qui perquam diu durat, priuſquã ab ſumatur. Quanq̃ nihil uetat quo minus ad alia quoq; transferatur, puta ad ueſtem, ad librum, ad peculiolam, aut ſimile quippiam, quo ſic parce, circumſpecteq; quiſpiam utitur, ut q̃ diutiſſime duret. Sumptum adagium ab admirabili Xenocratis philoſophi frugalitate. Quem tradunt ſæpenumero opſonia iam rancida facta abiecisse, neque rarenter eueniſſe, ut cum cadum aliquem relinere uellet, iam uinum reperiret in acorem uerſum. Proinde prouerbiũ apposite dicetur in ſordidos quoſdam, quibus hic mos, omnem penum, euſq; ſeruare, quoad fuerit corruptus, perinde quaſi nefas ſit, rebus ſynceris & integris frui. Adagium refertur in Stobæi collectaneis.

Aperto pectore. XXXIIII.

Aperto pectore dicimus, pro eo quod eſt uehementer ex animo, citraq; fucum, quaſi renudatis animi penetralibus. M. Tullius in libello de amicitia. In qua niſi ut dicitur, apertum pectus uideas, tuumq; oſtendas, nihil fidum. Alluſum eſt autem ad Momi dictum, qui feneſtras in hominum pectore deſyderaſſe fingitur, quo liceret inſpicere, quid nam in ſpecubus illis reconditum eſſet. Perſius in quinta Satyra, Vt quantum mihi te ſinuoſo in pectore fixi Voce traham pura, totumq; hæc uerba reſignẽt. Quod latet arcana non enarrabile fibra. Similiter apud Naſonem Phœbus, aſpice uultus Ecce meos, utinamq; oculos in pectore poſſes Inſerere, & patrias intus deprendere curas.

Ad calcem peruenire. XXXV.

Ad calcem peruenire. Pro eo, quod eſt ad metam, finemq;. Prouerbialem habet figuram, quoties ad aliud quippiam deflectitur, q̃ ad corpus humanum. M. Tullius libro de amicitia, ut cum æqualibus poſſis uiuere, cum quibus tanquam è carceribus emiſſus, cum iiſdem ad calcem, ut dicitur perueuire. Idem de ſenectute. Nec uero uelim quaſi decurſo ſpacio, à calce ad carceres reuocari. Ad hanc attinent formam etiam illa, uſq; ad Plaudite, id eſt uſq; ad extremum finem. Idem in eodem ſermone, in quocunq; fuerit actu probetur. Nec ſapienti uſq; ad Plaudite uiuendum. Rurſum alibi, Quibus, qui ſplendide uſi ſunt, ii mihi uidentur fabulam ætatis peregiſſe, neque tanquam inexercitati hiſtriones, in extremo actu corruiſſe. Rurſum alias eodem in opere. Extremum actum tanquam ab inerte poeta eſſe neglectum. Quanq̃ huius generis alibi à nobis facta mentio.

Bellum omnium pater. XXXVI.

ὁ πόλεμος ἁπάντων πατήρ, id eſt, Bellum omnium pater. Lucianus ueluti prouerbio iactatum refert, in commentario de ratione conſcribendæ hiſtoriæ. μᾶλλον δὲ Θουκυδίδαι καὶ Ἡρόδοτοι καὶ Ξενοφῶντες ἡμῖν ἅπαντες, καὶ ὡς ἔοικεν ἀληθὲς ἄρ' ἦν, ἐκεῖνο τὸ, πόλεμος ἁπάντων πατήρ, εἴγε καὶ συγγραφέας τοσούτους ἀνέφυσεν, ὑπὸ μιᾷ τῇ πληγῇ, id eſt, Quin potius Thucydides, Herodoti, Xenophontes nobis erant omnes. Adeo, ut uerum eſſe uideretur illud, quod dicitur, Bellum rerum omnium pater, ſiquidem tam multos ſcriptores produxit unico ictu. Prouerbium ideo dictum eſt, quod bellum omnium rerum nouãdarum author eſt, ut ex eo ueluti nata uideantur uniuerſa. Niſi quis malit, ad philoſophorum quorundam decretum referre, qui dixerunt rerum ſummam è lite progigni.

Phaniæ ianua. XXXVII.

φανίου θύρα, id eſt, Phaniæ ianua. Euſtathius in Odyſſeæ. ω. oſtendit dictum de iis, qui ſimulāt ſeſe congeſtas opes habere, quæ nuſquam ſunt. Ductum à Phania quodam, qui falſam de ſe præbuerit opinionem, quaſi multam diuitiarum uim domi conſtructam, ac reconditam haberet. Diximus alibi de Phaniæ ianua, quod prouerbium an idem ſit cum hoc, nec ne, uiderint docti.

Ἐκλίνισαι. XXXVIII.

Ἐκλίνισαι. Prouerbiali figura dictum oſtendit Euſtathius in tertium Iliados. Sumpta metaphora à piſcibus, qui ſuffugiūt à retibus, qui'ue ab hamo elabuntur. Nam lina retia dicunt etiam Latinis, ut Maroni, humida lina trahunt. Ineſt aūt piſcibus quibuſdam genuina quædam calliditas è retium textis elabendi, quemadmodum eleganter de Ceſtreo narrat Oppianus libro. iii. Sed carmen ipſum, quandoquidem author non admodum adhuc uulgatus eſt, adſcribere præſtat, Κεστρεὺς μὲν πλεκτῇσιν ἐν ἀγκοίνῃσι λίνοιο, Ἐλλόμενος, δόλον οὔτοι πεισόμενον ἀγνοίησιν. Ὑψοῦ δ' ἀναθρώσκει λελιημένος ὕδατος ἄκρου, Ὀρθὸς ἄνω σπαίρων ὅσον σθένος ἅλματι κούφῳ Ὁρμῆσαι, βουλῇς δὲ σαόφρονος οὐκ ἀμάρτησεν. Πολλάκι γὰρ ῥιπῇσι καὶ ὕστατα πείσματα φελλῶν, Ῥηιδίως ὑπερᾶλτο, καὶ ἐξήλυσε μόροιο, Εἰ δ' ὅγε φορμηδὶς πρῶτον στόλον αὖτις ὀλίσθῃ, Ἐς βρόχον, οὐκ ἔτι ἔπειτα βιάζεται, οὐδ' ἀείρεται, Ἀχνύμενος, πείρῃ δὲ μαθὼν ἀποπαύεται ὁρμῆς, i. Ceſtreus dum trahit ſinuoſis æquore textis Haud illum qua ſuffugiat, latet, arſque, doluſque, Subſilit in ſublime alacer, ſaltuque citato Viribus eniti quantum ualet omnibus, undas Emicat in ſummas ſublatus corpore toto. Ingenio fortūa fauet, nā ſubera ſæpe Quæ ſummos tollūt funes, retinacula claſſis Tranſilit, & fatū elabens fugit improbus atque, Sin primū exptus ſubſultū, in retia rurſum Delapſus recidat, iam nec pugnare laborat Anxius, aut fruſtra niti, doctuſque periclo Nec iactat ſeſe, neque ſurſum pmicat unq̄. De permultis itē aliis piſcibus ad eūdem cōmemorat modū, quibus artibus elabantur capti, Sed reliqua pſequi prælongum, Illud nō iniucūdum ſcitu, quod de piſce torpedine narrat poeta Claudianus quēadmodū illigatus hamo, ſubducat ſeſe, ui ueneni per linum atque harūdinem ad piſcatoris uſque manum immiſſa. Carmē ſic habet, cur. n. grauer adſcribere, tam elegans tāque feſtiuum? Siquādo ueſtita cibis incautior æra Hauſerit, & curuis frenari ſenſerit hamis, Nō fuit, aut uano conatur uellere morſu, Sed propius uigræ iungit ſe callida ſetæ, Et meminit captiua ſui, lōgeque per undas Pigra uenenatis effundit flamina uenis. Per ſetam uis alta meat, fluctuſque relinqt Abſentem uinctura uirum metuendus ab imis Emicat horror aquis, & pendula fila ſecutus Tranſit harundineos arcano frigore nodos. Victricemque ligat cōcreto ſanguine dextrā, Damnoſum piſcator onus, prædamque rebellem Iactat, & amiſſa redit exarmatus habena. Ariſtophanis interpres putat ab auibus traductū. Conſimili figura Perſius Satyra qnta, Ne trepidare uelis, atque arctos rodere caſſes.

Αἰγυπτιάζειν. XXXIX.

Αἰγυπτιάζειν, Dicebantur aſtuti, & impoſtores. Sumptum à moribus eius gentis. Theocritus, ἐν συρακουσίαις. οὐδεὶς κακοεργὸς δαλεῖται τὸν ἰόντα παρέρπων αἰγυπτιστί, id eſt, Lædit ſceleratus, Aſtu Aegyptiaco obrepens iam nemo, nocet'ue. De moribus Aegyptiorum teſtatur & illud ex Aeſchylo, quod alibi retulimus, δεινοὶ πλέκειν τοι μηχανὰς αἰγύπτιοι, id eſt, Aegyptii miri ſtruendis artibus. Citat hoc prouerbium Syneſius in Encomio Caluitii. Quanq̄ nonnunquam αἰγυπτιάζειν accipi ſolet pro eo quod eſt adurere, ut in hoc carmine, Χρόας δὲ τὴν σὴν ἥλιος λάμπων φλογὶ αἰγυπτιάσει, id eſt, Tuum colorem Phœbus ardens igneis flammis aduret.

Ne bolus quidem relictus. XL.

οὐδ' ἔγκαφος λέλειπται, id eſt, Ne bolus quidem relictus eſt, hoc eſt, nec uel pauxillum. Euſtathius enarrans tertium Odyſſeæ librum, citat hunc Eupolidis uerſum, οὐχὶ λέλειπται τῶν ἐμῶν οὐδ' ἔγκαφος, id eſt, Nec bolus è meis relictus rebus eſt. Nā ἔγκαφος, id apud Græcos ſignificat, quod nos uulgata uoce magis q̄ latina, morſellum dicimus, à uerbo κάπτω, quod eſt auide comedo.

Rex aut aſinus. XLI.

Βασιλεὺς ἢ ὄνος, id eſt, Rex aut aſin⁹, hoc eſt, aut uictor, aut uictus. Simile illi, ἢ τρὶς ἕξ, ἢ τρεῖς κύβοι, aut ter ſex, aut tres tali. Euſtathius Odyſſeæ ſextū enarrās librum, oſtēdit metaphorā ductam ab iis, q ludunt ſphæra, quibus q uiciſſet, rex appellabatur, q uictus fuiſſet, huic aſino nomen erat. Plato in Theæteto, ὁ δὲ ἁμαρτὼν καθεδεῖται ὥσπερ φασὶν οἱ σφαιρίζοντες ὄνος, ὃς δ' ἂν περιγίνηται ἀναμάρτητος, βασιλεύσει ἡμῶν, id eſt, Qui aberrarit, is deſidebit, quēadmodū dicunt ii q ſphæra ludūt, aſinus q uero nihil aberrās uicerit, rex noſter eſto. Iulius Pollux libro de rerum uocabulis nono, ſphæra ludēdi quatuor modos cōmemorat, quorum primus appellatur ἐπίσκυρος, alter φαινίνδα, ſeu φαινίνδον, tertius ἀπόρραξις, quartus οὐρανία. Quorum poſtremū, nam is ad prouerbium pprie facit, deſcribit his uerbis, ἡ δὲ οὐρανία, ὁ μὲν ἀνακλάσας αὑτὸν ἀπορρίπτει τὴν σφαῖραν εἰς τὸν οὐρανόν, τοῖς δὲ ἦν ἁρπάσαι πρὸ

λοτιμία πρὶν ἐς γῆν αὐτὴν ἐμπεσεῖν, ἁρπάσαι, ὅπερ ἔοικεν ὅμηρος ἐν Φαίαξιν ὑποδηλοῦν, ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν τοῖχον τὴν σφαῖραν ἀντιπέμψειεν, τὸ πλῆθος τῶν πηδημάτων ἐλογίζετο, καὶ ὁ μὲν ἡττώμενος ὄνος ἐκαλεῖτο καὶ πᾶν ἐποίει τὸ προσταχθὲν, ὁ δὲ νικῶν βασιλεύς τε ἦν καὶ ἐπέταττεν, id eſt, Vrania uero luſus ſic habet. Aliqs reſupinas ſeſe, ſphæram in cœlum mittit. Reliqs aũt certamen erat, ut eam, priuſq̃ in terram recideret, raperent, id quod in Phæacibus ſignificare uidetur Homerus. Sanè uero cũ aduerſus parietem ſphæram miſiſſent, numerus ſubſultuũ cenſebatur. Et q uictus fuiſſet, is aſinus appellabatur, & quicquid imperatum eſſet, faciebat. Rurſum qui uiciſſet, is & rex erat, & imperabat. Hactenus Iulius. Porrò locus, quem ex Homero citat, eſt Odyſſeæ. Θ. ad hunc, ni fallor, modum. τὸν ῥα περιστρέψας ἧκε στιβαρῆς ἀπὸ χειρός, βόμβησεν δὲ λίθος· κατὰ δ' ἔπτηξαν ποτὶ γαίῃ. Φαίηκες δολιχήρετμοι ναυσίκλυτοι ἄνδρες λᾶος ὑπὸ ῥιπῆς, ὁ δ' ὑπέρπτατο σήματα πάντων, id eſt, Verſatũ hunc ualida ſubmiſit in aera dexta. Intonuit lapis, aſt in humũ formidine ſidunt Phæaces gens gnara maris, ratibusq; ſuperba. Ob ſaxi iactum, uerum id procul omnia ſigna Tranſuolat.

Stellis ſignare. XLII.

Ἄστροις σημειοῦσθαι τὴν ὁδὸν, id eſt, Stellis ſignare uiam dicuntur, qui notulis quibuſdam & coniecturis rem alioq peruestigatu difficilem, ingrunt. Euſtathius exponens quintum Odyſſeæ librũ, admonet conuenire in eos, qui longam, ac deſertam ingrediuntur uiam. Sumpta metaphora à nautis, qui in nocturna nauigatione uiam ſtellarũ obſeruatione coniectant. Quẽadmodũ apud Homerũ Vlyſſes Odyſſeæ libro quinto, αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως ἥμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτε, Πληιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὀψὲ δύοντα βοώτην, Ἄρκτον θ' ἣν καὶ ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν, id eſt, At clauo ille ſedens nauim mira arte regebat, Nunq̃ corripuit nutantia lumina ſomnus. Verum Pleiadas ſpectat, ſeriq; Booten Occaſus, Vrſamq; alio cognomine currũ. Alluſit huc eleganter M. Tullius, libro Academicarũ quæſtionum quarto, cum ait, Abſoluti ſapiẽtis eſſe, nõ duci opinionibus, ſed certo uerũ tenere, idq; ductu & indicio Cynoſuræ, quæ quod minore orbe circũferatur, utpote Polo uicinior, certius monſtrat uiam, etiam ſi minus ſit conſpicua. At nondũ perfecte ſapientem, dum ubiq; quod probabile uidetur, amplectitur, interdum errantem, uelut Elicen ſequi, quæ ut clarior eſt, & magis oculis perſpicua, ita non perinde certa uiæ monſtratrix, quod latiore ambitu circumagatur, eo quod à Polo ſeu uertice mũdi longius abſit. Verba Ciceronis ſunt hæc. Nec tamen ego is ſum, qui nihil unquam falſi approbem, qui nunquam aſſentiar, qui nihil opiner. Sed quærimus de ſapiente. Ego uero ipſe & magnus quidem ſum opinator, non enim ſum ſapiens, & meas cogitationes ſic dirigo, non ad illam paruulam Cynoſurã. Qua fidunt duce nocturna Phœnicœs in alto, ut ait Aratus, eoq; directius gubernant, quod eam tenent, quæ curſu interiore, breui conuertitur orbe, Sed ad Elicen & clariſſimos ſeptentriones, id eſt, rationes has latiore ſpecie nõ ad tenue elimatas. Eo fit, ut errem, & uager latius.

Sambucam citius. XLIII.

Adagii ſpeciem præ ſe gerit Perſianum illud carmẽ, Sambucã citius caloni aptaueris alto. Cuius uſus incidet, ſiquando ſignificabimus aliquem à diſciplina percipienda, ſiue munere gerendo nimis alienum eſſe. Siquidem Sambuca organum eſt muſicorũ, quod haudquaq̃ congruat caloni. Calones autem uocantur militum miniſtri, qui uallos ac ligna geſtitant. Vnde & nomen inditum autumãt Grãmatici. Porrò cum milites ſint imperiti muſices, multo magis calones. Quanq̃ poteſt non abſurde accipi de Sambuca militari machina, quæ ritu organi muſici, chordis quibuſdam intenditur. Ad hanc intendendam, haudquaq̃ idonei ſunt calones, utpote ſtolidi, & ob id ipſum ad infima miniſteria retruſi, quod diſciplinæ militaris prorſum rudes ſint & indociles. Vnde Perſius nõ citra ἔμφασιν addidit alto, propterea quod homines prælongi etiam prouerbio uecordiæ notanẽ ἀλοῦς ὁ μακρός.

Noſtræ farinæ. XLIIII.

Eiuſdẽ farinæ dicunẽ, inter quos eſt indiſcreta ſimilitudo. Quod enim aqua ad aquam collata, idẽ ad farinam farina. Perſius in quinta Satyra, Noſtræ pauloante farinæ, Pelliculam ueterem retines, perinde quaſi dicat, noſtri gregis, noſtræ conditionis. Pertinet ad illam claſſem, Eadẽ cera, & idẽ puluis, de quibus alibi dictum eſt.

Nullo ſcopo iaculari. XLV.

Ἄσκοπα τοξεύειν, id eſt, Abſq; ſcopo iaculari, dicuntur, qui nihil certi propoſitum habent, quod ſequantur, & ad quod inſtituti, conſiliiq; ſui rationes referant. Lucianus in Toxaride, ἐπειδὴ νῦν ἄσκοπα τετοξεύκαμεν, αὖθις ἑλόμενοι δίαιταν, ἄλλους ἐπ' ἐκείνῳ εἴπωμεν φίλους, id eſt, Quoniam in præſentia nullo propoſito ſcopo iaculati ſumus, denuo aſcito arbitro, alia amicorum paria, apud illum referamus. Perſius Satyra tertia, Eſt aliquid quo tendis, & in quo dirigis arcum? An paſſim ſequeris coruos, teſtaq;, lutoq;? Securus, quo pes ferat.

De pulmone reuellere. XLVI.

Dubium non eſt, quin ad prouerbiorum formam pertineat & illud Perſianum, de pulmone reuellere, pro eo, quod eſt, ſtultam & arrogantem opinionem animo eximere. Dum ueteres auias tibi de pulmone reuello. Tumorem, animiq́ faſtum in pulmone collocant, unde μέγα πνεῖν, apud Græcos. Et idem Perſius alibi, Grande aliquid quod pulmo animæ prælargus anhelet.

Quos non tollerent centum Aegyptii. XLVII.

οὓς οὐκ ἄραιντ᾽ ἂν οὐδ᾽ ἑκατὸν αἰγύπτιοι, id eſt, Quos ferre nec centum queant Aegyptii. De moleſtis dici ſolitum, ac moribus intolerandis, ſeu faſtu præturgidis. Inde ductum, quod Aegyptii plerięq́ geſtandis oneribus quæſtum non ſatis honeſtũ factitare conſueuerint, unde & ἀχθοφόροι dicti, in iocum prouerbialem abierunt. Refertur adagium ab Eudemo in collectaneis dictionum Rhetoricarum, & item à Suida. Extat autem apud Ariſtophanem in Ranis, ad hunc modum, δύ᾽ ἅρματ᾽ εἰσθεὶς καὶ νεκρὼ δύω, οὓς οὐκ ἂν ἄραιντ᾽ οὐδ᾽ ἑκατὸν αἰγύπτιοι, id eſt, Duo plauſtra, duoq́ item impoſuit cadauera, Quæ ferre nec centum queant Aegyptii. Idem in Auibus, οὐκ αἰγύπτιος πλινθοφόρος, id eſt, Non Aegyptius lateriger. Conſimili modo Lucillius apud noniũ. Quẽ neq́ Lucanis oriundi montibus tauri Ducere pro telo ualidis ceruicibus poſſent. Rurſum idem alibi, Hũc iuga muloꝝ, ꝓ telo ducere centum Non poſſint.

Aegyptius laterifer. XLVIII.

Αἰγύπτιος πλινθοφόρος, id eſt, Aegyptius laterꝫ geſtator. Suidas nominatim prouerbii titulo refert. Quadrare uidetur in ſordidum, atq́ infimæ ſortis hominem, in quem uſum etiam Carum uilitas uſurpata eſt, aut in eum, qui moleſtis negociis premitur. Admonuimus modo Aegyptios in uulgi fabulam ac riſum abiiſſe, quod aſinorum ritu, uectandis corpore oneribus quæſtum facerent. Ad quẽ laborem hoc exercitatiores illos fuiſſe coniicio, quod in effodiendis lacunis, limoq́ exportãdo, ac lateribus argillaceis, huiuſmodi opera potiſſimũ opus erat apud Aegyptios. Argumento eſt, quod Hebræi, cum apud illos agerent, adacti ſunt, luto, lateribusq́ geſtandis ſeruilem operam præſtare Pharaoni. De mulis marianis alibi reperies.

Cœnare me doce. XLIX.

Δειπνεῖν με δίδασκε, id eſt, Cœnare me doce. Prouerbiali figura dictũ eſt ab Ariſtophane in Ranis, Tempeſtiniter uſurpabitur, ſiquando docere, præire, aut etiam refellere conatur aliquem imperitus negocii, de quo diſceptatur. Verba ſunt Bacchi ad Herculem de Tragœdiis iudicantem, cum exercitatior eſſet in uorandis tauris, quàm penſiculandis poetarum carminibus

Rhamnuſius. L.

Ῥαμνούσιος, id eſt, Rhamnuſius. Eudemus in dictionibus Rhetoricis admonet, id cognominis olim ceu prouerbio additum ſapientibus ac moderatis uiris. Nec explicat adagii rationẽ. Vnde coniectare licet, uel ab eius gentis moribus ductum, uel à dea Rhamnuſia, quæ modum in omni negocio docet adhibendum. Quemadmodum aliàs fuſius à nobis oſtenſum eſt.

Papæ Myxus. LI.

Βαβαὶ μύξος, id eſt, Papæ Myxus, in glorioſos & iactabundos dici conſueuit. Nam βαβαὶ ſtuporis & admirationis ſignificationem habet. Myxus autem ſacerdos quiſpiã fuit Dianæ, glorioſus, & magniloquus.

Lenticulam angulo tenes. LII.

Φακοῦ γωνίας κρατεῖς, id eſt, Lentem angulo tenes. De negocio, quod fieri nullo pacto queat. Propterea quod hoc leguminis genus angulis careat. Refertur à Suida.

Patrocli occaſio. LIII.

Πατρόκλου πρόφασις, id eſt, Patrocli occaſio. Diogenianus oſtẽdit dici ſolere de iis, qui cum ob metum nõn auſint proprias deplorare calamitates, deflẽt eas ſub prætextu luctus alieni. Plutarchus in commentario, cui titulus, quomodo quis ſe citra inuidiam laudare poſſit, καὶ μὴ δοκῶμεν πάτροκλον πρόφασιν, σφᾶς δ᾽ αὐτοὺς δι᾽ ἐκείνων ἐπαινεῖν, id eſt, Et ne uideamur Patroclum occaſionẽ, ſed nos ipſos per illos laudare. Agit enim de iis, qui laudandis aliis ſuas ipſorum laudes inſinuant. Opinor ſumptum à Patrocli moribus, in quem aliquoties iocatur Ariſtophanes.

Exiguum oboli precium, LIIII.

Μικρὸν τοῦ ὀβολοῦ τίμιον, id eſt, Exiguum oboli precium. Suidas citat ex Maryca Eupolidis, conuenire in homines nequam, nihiliq́. Quanq̃ nihil obſtat, quo minus ad rem contemptam transferatur. Meminit & Eudemus.

Pedum uiſa eſt uia. LV.

Τῶν ποδῶν ἑώρακται ὁδὸς, id eſt, Pedum uiſa eſt uia. De negocio, cuius aliquando periculum feceris. Sumptum à uiatoribus. Terentius in Phormione. Ah non ita. Factum eſt periculum, iam pedum uiſa eſt uia.

Phœnicum pacta. LVI.

Φοινίκων συνθῆκαι, id eſt, Phœnicum conuenta. Phœnices, qui Carthagine potiti ſunt, cum primum ad eam appuliſſent regionem, poſtularunt ab iis, qui id temporis Libyam incolebant, ut ſibi liceret diem & noctem hoſpitio terræ uti. Quod cū impetraſſent, iamq; exacto conceſſi temporis ſpatio iuberentur excedere finibus, recuſarunt, affirmantes ſe pactos, ut ſibi fas eſſet illic, noctesq; ac dies commorari, uidelicet ambiguitatem uocum ad ſuum cōmodum detorquētes. Vnde prouerbium eſſe natum aiunt, de pactis inſidioſis & aſtutis. Authores Suidas, ac Diogenianus.

Puſillus, quantus Molon. LVII.

Μικρὸς ἡλίκος Μόλων, id eſt, Puſillus, ut Molon. De uehementer breui ſtatura corporis homuncionibus. Suidas oſtendit duos fuiſſe Molones nota (ſicuti coniicio) corporis breuitate, quorum alter hiſtrio fuerit, alter fur, honeſti ſcilicet quæſtus uterq;

Per antiquum diem. LVIII.

Διὰ παλαιᾶς ἡμέρας. De re admodum obſoleta, priſcaq;. Refertur à Diogeniano. Finitimum illi, quod hodie non inſcite iactatur in ſcholis philoſophorum, Magno Platonis anno.

Perierunt bona. LIX.

Ἔῤῥει τὰ καλά, id eſt, Perierunt honeſta. Hippocrates à Mindaro ſupatus huiuſmodi ſcripſit epiſtolam, ἔῤῥει τὰ καλά, innuens rem male ceſſiſſe, unde ductum adagium. Idē Diogenianus author.

Qui nimium properat, ſerius abſoluit. LX.

Eſt apud Platonem alicubi, tametſi locus in præſentia mihi nō ſuccurrit, prouerbii loco citatum, qui plus æquo feſtinant initio, eos ſerius ad finem peruenire. Monet adagium inſtituendæ rei nō tam celeritatem q̄ curam adhibendam eſſe, ne poſtea ſit in mora, quod in operis ingreſſu fuerit erratum. Obnoxii ſunt huic prouerbio quidam, qui compendii cauſa, Græcanica literatura præterita, protinus ad philoſophiæ ſtudium inſiliunt, ac dum ſtulte captant compendium, in maximum incidunt diſpendium. Fit enim ut hi dum repente philoſophi ſtudent euadere, nunq̄ philoſophiæ ſcientiam aſſequantur, cumq; ſe iam ad metam perueniſſe credunt, denuo ſit ad carceres redeundum, denuoq; à linea, quēadmodum Græci dicunt exordiendum. Item in re bellica plus efficit Fabii cūctatio, q̄ M. Minutii præceps temeritas. Siquidem is unus Hannibalem multis iam prælIis inuictum, nō uiribus, ſed lentitudine ſuperauit. De quo præclare Ennius apud M. Tullium in Catone maiore. Vnus homo nobis cunctando reſtituit rem. Non ponebat enim rumores ante ſalutem.

Vltra catalogum. LXI.

Ὑπὲρ τὸν κατάλογον ζῇ, id eſt, Vltra catalogum uiuit. De eo dicebatur, qui multū ætatis uiueret, ut iam præſcriptum illum annorum numerum præteriiſſe uideretur. Eſt, ni fallor, apud Lucianū. Refertur à Suida.

Vltra peram ſapere. LXII.

Ὑπὲρ τὴν πήραν φρονεῖν, id eſt, Vltra peram eſſe ſollicitum. Prouerbiali figura dictum apud Lucianum in Timone, ὀλιγαρκῆ γὰρ καὶ μέτριον χρὴ εἶναι τὸν φιλοσοφοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν πήραν φρονεῖν, id eſt, Oportet enim philoſophum paucis contentum ac frugalem eſſe, neq; quicquam ultra peram quærere. Quadrabit uel in philoſophum, uel in pauperem, ſed præcipue in Chriſtianū, quem Ieſus uetat cogitare de craſtino. Confine illi, Vita doliaris.

Virgo primum. LXIII.

Παρθένος τὰ πρῶτα, id eſt, Virgo primum. De iis dici ſolitum, qui rem paternam profunderēt. Haud ſcio an inde ductum, quod uirgines, adhuc rudes, & meretricii quæſtus ignaræ, facile ſui copiā faciunt. Poſtea quo plus auferant præmiū, difficiles ſeſe præbent. Itidem adoleſcentes nuper nacti facultates priuſquam intelligant, quid ſit pecunia, largius effundunt. Et prima uitæ pars, quæ quidem eſt optima, ſtultiſſime nobis conteritur.

Vir uidebatur nauis ſupplicans ſcopulo. LXIIII.

Ἀνὴρ ἔοικε ναῦς ἱκετεύειν πέτραν, id eſt, Vir uiſus eſt nauis ſupplicare petræ. De ſtupidis & ſtolidis, quibus aliud pro alio uidetur dictum, indicat Suidas, ducta metaphora à naue, quæ impingit in ſcopulum.

Viro eſurienti, neceſſe eſt furari. LXV.

Πεινῶντι κλέπτειν ἐστ' ἀναγκαίως ἔχον, id eſt, Homini neceſſum eſt famelico furarier. Suidas prouerbii nomine refert, quod congruat in eos, qui extrema adacti neceſſitate, quid faciūt. Veluti ſiquis cōfiteatur ſe mentitum, dicat, quid facerem, aut mentiendum erat, aut in ſummam ueniendum infamiam, πεινῶντι κλέπτειν. Aut ſiquis auidus gloriæ, aliena pro ſuis ædat, cum ipſe de ſuo nihil poſſit egregium ædere.

Vixit dum uixit, bene. LXVI.

Vixit dum uixit, bene. Eſt in Ecyra Terētiana. Prouerbiale fuiſſe, uel ſenex indicat, rogans num

 præter

præter unam ſententiam nihil attuliſſet. Conuenit in eos, qui molliter, ac ſuauiter uiuunt, atq; ita faciunt ſumptus, ut non multum iuuent hæredem. Eſt autem amphibologia in uerbo uiuere, quod interdum ſimpliciter uiuere eſt, interdum genialiter uitam agere. Vt apud Catullum, Viuamus mea Leſbia atq; amemus.

Fumantem naſum urſi ne tentaneris. LXVII.

Prouerbii ſpeciem habet & illud apud Martialem. Rabido nec perditus ore Fumantem naſum uiui tentaneris urſi Sit placidus licet & lambat, digitosq;, manusq; Si dolor & bilis, ſi iuſta coegerit ira, Vrſus erit, uacua dentes in pelle fatiges. Admonet non eſſe tentandos, qui poſſint nocere. Conſimili modo Syneſius in Encomio Caluitii ſcripſit, Canem naribus prendere, pro eo, quod eſt, prouocare mordacem & nociturum. Hac parte corporis icta potiſſimum Vrſos irritari docent Beſtiarii.

Muris in morem. LXVIII.

Plautus in captiui duo. Quaſi mures ſemper edimus alienum cibum. In paraſitos dictum, quibus iucundum eſt aliena uiuere quadra. Non conueniunt nec in una ſede morantur, libertas & cibus alienus, id quod eleganter indicat Apologus Aeſopicus de mure ſyluestri & domeſtico.

E tribus malis unum. LXIX.

τῶν τριῶν κακῶν ἕν, id eſt, Trium malorum unum. Suidas prouerbium indicat apud Menandrū extitiſſe. Sumptum autem à Theramene, qui cuidam è tribus malis unum indixerit, è quibus quod uellet eligeret. Vnde & Ariſtophanes apud eundem Suidam, in Triphalete, ἐγὼ γὰρ ἀπὸ Θηραμένους δέδοικα τὰ τρία ταῦτα, id eſt, Ego enim à Theramene metui tria hæc. Quæ ſint autē ea tria, quære in prouerbio, τὰ τρία ἐς θάνατον.

Quam facile uulpes pyrum comeſt. LXX.

Plautus in Muſtelaria. Tam facile uinces, q̃ Vulpes pyrum comeſt. De re factu procliui. Quod nihil negocii ſit uulpi dentatiſſimæ, pyrum edere.

Contrahere ſupercilium, Inflare Buccas. LXXI.

ὀφρῦς ἀνασπῶντες καὶ γνάθους φυσῶντες, id eſt, Adductis ſuperciliis, & inflatis buccis. In faſtuoſos ac turgidos dictum Suidas admonet. Siquidem in ſuperciliis, ſicut alias oſtendimus, arrogantiæ ſedes. Horatius inflatas Buccas ad iracundiæ retulit argumentum. Quin Iuppiter ambas inflaret Buccas. Diuus Auguſtinus in libris confeſſionum, Buccis typho crepantibus. Quo loco nonnulli perperam typo legūt. Mirum eſt autem Auguſtinum uoce græcanica tantopere delectatum, ut cum faſtū dicere poſſet, typhū dicere maluerit, niſi quod ea iam uſu latio donata uidebat. Traductū à ranis, quæ per iram inflant. Notus eſt Apologus Aeſopicus de rana per arrogantiā dirupta. Horatius, Creſcentem tumidis infla ſermonibus utrem.

Sus ſaltauit. LXXII.

ὗς ἐκώμασεν, id eſt, Sus ſaltauit, aut feſtum egit. Diogenianus oſtendit dici ſolitum de iis, qui præter decorum quippiam facerent, quiq; rerum ſucceſſu præter meritum obiecto, ſemet inſolentius efferunt. Eſt enim Græcis, κωμάζειν, iuuenum amantiū more, cantilenis, ſaltationibus, cæterisq; iuuenilibus nugis laſciuire. Cæterum qui ruſticiore ſunt ingenio, mirum q̃ hæc dedeceant.

Dat ueniam Coruis, uexat cenſura Columbas. LXXIII.

Non tam ouū ouo ſimile, q̃ illud ꝓuerbii ſpeciem præ ſe fert, quod eſt apud Iuuenalem. Dat ueniam Coruis, uexat cenſura Colūbas. Pœna legū exercetur in humiles quoſpiam, & à quibus ob ingenii manſuetudinem aliqd emolumenti poteſt auferri, Rapacibus ignoſcit. Sumptū eſt ab apophthegmate Solonis, ὃς τοὺς νόμους τοῖς ἀραχνίοις ὁμοίους ἔφασκεν, καὶ γὰρ ἐκείνους ἐὰν μὲν ἐμπέσῃ τι κοῦφον καὶ ἀσθενὲς, στέγειν, ἐὰν δὲ μεῖζον, διακόψαν οἴχεσθαι, id eſt, Leges araneaꝝ telis adſimiles dicebat, propterea, quod in illas ſiquid leuius, aut imbecillum incurrerit, hæret, ſin maius aliquid, diſſecat ac fugit. Ad eandem pertinet ſententiam, quod in Phormione ait Terentius. Quia non rete accipitri tenditur neq; miluo, qui male faciūt nobis, illis, qui nihil mali faciunt, tenditur, Quia enim in illis fructus eſt, in his opera luditur.

Sutorium atramentum. LXXIIII.

M. Tullius libro epiſtolarum nono ad Pætum. Iam pater eius accuſatus eſt à M. Antonio, Sutorio atramento abſolutus putatur. Subeſſe uidetur prouerbium. Sentit opinor hominem abſolutū fuiſſe, iudicū corruptela, non citra infamiā. Eſt enim huiuſmodi Sutoriū atramentū, ut neq; magnopere atram imprimat notā, neq; nullam tñ illinat maculam. Infamiam.n. atramenti ſymbolo, poetæ ſignificant, ut Horatius, Hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt Erugo mera. Is qdem ſuccus qdam eſt, quem pleriſq; molliū piſcium maxime Sæpiis ineſſe ſcripſit Ariſtoteles libro de partibus animalium quarto, eum tunica contineri membranea, emitti uero fiſtula quadam, quem effundunt in metu, & aquam infuſcant, ne queant deprehendi.

Surda teſtimonia. LXXV.

κωφαὶ μαρτυρίαι, id eſt, Surda teſtimonia, dicuntur quæ feruntur per tabulas, propterea, quod hæ rogatæ nihil reſpondeant. Vt non diſcrepet ab illo, Muti magiſtri. Vnde ſurdis agere teſtimoniis prouerbio dicuntur, qui uel procul abſentes, uel uita defunctos modo citant, ne queant deprehendi.

Perdere naulum. LXXVI.

Iuuenalis in Satyra, cui initium, Stemmata, quid faciunt. Præconem Chærippe tuis circunſpice pannis, Cum Panſa eripiat, quicquid tibi Nacta reliquit. Iamq; tace, furor eſt poſt omnia perdere naulum. Domitius Calderinus, ut inter recẽtiores, haudquaquã malus author, admonet prouerbium eſſe in eum, qui cum multa amiſerit, reliquum etiam uelit perdere. Sumptam autem metaphoram à mercatoribus, qui cum nauigant, ſi minus, quantum cupiunt lucrari poſſunt, ſtudent, ut ſaltem recuperent ex mercibus diuenditis, quantum pro uectura nauali ſoluerunt. Ariſtippus interrogatus à quodam, num eſſet ubiq;, ridens, οὐκ οὖν ἔφη παραπόλλυμι τὸ ναῦλον, εἴγε πανταχοῦ εἰμί, id eſt, Naulum igitur non perdo, inquit, ſiquidem ubiq; ſum. Refertur à Plutarcho in commentario, cui titulus, ὅτι διδακτὴ ἡ ἀρετή.

Siculiſſare. LXXVII.

Σικελίζειν, id eſt, Siculiſſare. Eudemus indicat antiquitus uſurpatum, pro eo, quod eſt, auſterum eſſe, tetricumq;. Et eum quidem in modum Epicharmum uſum eſſe. Cæterum aliis placere magis referendum, ad ſcortatores ac libidinoſos. Non dubium quin ab eius gentis moribus ſit ſumptum. At Athenæus dipnoſophiſtarum libro primo indicat adagium natum ab Androne Siculo, qui morem inuexerit ad tibiam ſaltandi geſticulandiq;.

Sedens columba. LXXVIII.

Ἡ μονὴ πελειὰς, id eſt, Sedens columba. Suidas prouerbii titulo commemorat, indicatq; dici ſolitum, de ſupra modum manſuetis ac ſimplicibus. Nam columbæ cum auolant, fallunt cæteras pernicitate uolatus. Cum ſedent nihil mitius, aut ſimplicius. Neque quicquam habent, quo ſe tueantur aduerſus miluios & accipitres, præter alarum uelocitatem. Mihi uidetur dici poſſe & in eos, qui ſimplicitatem ſimulant, quo magis imponant. Propterea quod mos ſit aucupibus exoculatam columbam in reti ponere, quæ ſubſultans cæteras columbas alliciat. Ea Græcis dicitur παλεύτρια, à uerbo παλεύειν, quod eſt reducere, ſiue in laqueum illicere.

Simia barbata, ſeu caudata. LXXIX.

πίθηκος πώγων' ἔχων, id eſt, Simia barbam portans. Ariſtophanes, ὦ ἀνεγρέσθον, ὦ πίθηκε τὸν πώγων' ἔχων. Interpres admonuit, alluſum eſſe ad illud Archilochium, τοίηνδ' ὦ πίθηκε τὴν πυγὴν ἔχων, id eſt, Talem o ſimia caudam habens. Dici ſolitum de ridiculis. Idem Ariſtophanes alio quodam loco quoſdam δημοπιθήκους appellat, quaſi populi ſimias.

Sibi canere. LXXX.

ἑαυτῷ ψάλλειν, id eſt, Sibiipſi canere, dicitur, qui non ad alienum arbitrium facit quippiam, ſed animo obſequens ſuo. In Platonis conuiuio iubent tibicinam ſibiipſi canere. Et cantor quiſpiam Antigenidas opinor, iubet diſcipulum, quod populo non admodum gratus eſſet, ſibi canere & Muſis.

Si leonina pellis non ſatis eſt, uulpina addenda. LXXXI.

Ἂν ἡ λεοντῆ μὴ ἐξίκηται, τὴν ἀλωπεκῆν πρόσαψον, id eſt, Si leonis exuuium nõ ſufficit, adde uulpinum. Cum uiribus res obtineri non poteſt, dolus adhibendus. Adagium natum eſt ex apophthegmate Lyſandri. Nam is, quemadmodũ in eius uita memorat Plutarchus, irridere ſolitus eſt, qui uelut ab Hercule prognati, bellum apertis uiribus, citraq; dolum gerendũ eſſe cenſebant, cum ipſe magis exiſtimaret boni ducis officium eſſe, quo leonina pellis non attingeret, eo contendendum aſſuta uulpina. Quod quidem propemodum indicat & Maro, cum ait, Dolus an uirtus, quis in hoſte requiret? Adagium Refertur à Zenodoto.

Siculus miles. LXXXII.

Σικελὸς στρατιώτης, id eſt, Siculus miles. In peregrinum ac mercennarium militem prouerbiali ioco dicebatur, propterea, quod Siculi temporibus Hieronis exotico milite plerunq; uterentur, authore Zenodoto. Conueniet in hominem lucri gratia nullum miniſterii genus recuſantem. Affine eſt illi, quod de Care dictum eſt alibi.

Pro bonis glomi. LXXXIII.

Ἀντ' ἀγαθῶν ἀγαθίδες, id eſt, Pro bonis glomi. Dici cõſueuit, ubi quis beneficium, quod in alium contuliſſet, cumulate cũq; fœnore reciperet. Agathides enim Græcis glomi dicuntur, uerum alluſionis decus in uoce græca eſt, quod in ſermone latino reddi non poteſt. Meminit Suidas.

Sine pennis

Sine pennis uolare haud facile eſt. LXXXIIII.

Manet etiam hodiernis temporibus uulgo celebre, quod eſt in comœdiis Plautinis, Sine pennis uolare haud facile eſt. Locũ habet, cum deeſſe ſignificamus adminicula, ſine quibus negocium peragi non poſſit. Reperitur apud idoneos authores, Accidere alas, pro eo, quod eſt adimere materiã, facultatemq́ conandi quippiam, Et, Addere alas.

Siphniaſſare. LXXXV.

Σιφνιάζειν, id eſt, Siphniaſſare, Suidas indicat ꝓuerbio dici ſolere, pro eo, quod eſt, manũ admouere poſtico, ſumptum eſſe à moribus Siphniorũ, qui libidinis cauſa id factitare cõſueuerint. Eſt autem Siphnus inſula quæpiam, haud procul à Creta, cui quondam nomen fuerit Merope, uel hoc nobilis elogio, Prouerbium indicat & Stephanus.

Iuxta melam. LXXXVI.

κατὰ μήλην, id eſt, Iuxta melam. Suidas oſtendit prouerbio dici ſolere, ubi quis incerta coniecturis perſequeretur. Sumpta metaphora à medicis hulcus internum immiſſo per fauces inſtrumento quopiã explorantibus. Id enim inſtrumentũ μήλην uocant, & μηλῶσαι, ad hunc modũ tẽtare.

Non idem ſunt ſcriptura & Leucæus. LXXXVII.

Γραφή τε καὶ Λευκαῖος οὐ ταὐτόν, id eſt, Scriptura & Leucæus non ſunt idem, aut non conueniũt. Vbi quis aliud ſcribit, aliud facit, aut dicit. Recte iacietur in eos, qui ſtare pactis nolunt. Nam hæc plerunq; Syngraphis conſtant. Aut in eos, quorum uita non congruit cum libris æditis.

Bellicum canere. Receptui canere. LXXXVIII.

Alias admonuimus, fermè prouerbiales eſſe metaphoras, quæ ſumuntur à bello, ueluti bellicum canere, pro eo, quod eſt, animare, atq; exhortari. Receptui canere, pro finire, ſigna canãt apud Martialem, id eſt, iam congrediamur, & apud Plautum, collatis ſignis depugnare, apud eundẽ uerſis gladiis depugnare. Quin hoc ipſum collatis ſignis haud dubie, prouerbii ſpeciem habet, cum ſignificamus ſeriam & exactam de re diſceptationem, ut M. Tullius in epiſtolis ad Atticum, ut cum Maphragone ſignis collatis. Apud Iuuenalem, Hæc tuba rixæ, id eſt, hoc belli initium.

Pithon formoſus. LXXXIX.

Πίθων καλὸς, id eſt, Pithon formoſus. Conueniet, ubi quis per adulationem falſo laudatur. Pindarus in hymnis, καλός τοι πίθων παρὰ παισὶν ἀεὶ καλὸς, i. Formoſus Pithon ſemp apud pueros formoſus. Interpres oſtẽdit, ſumptũ à pueris adulãtibus ſimiæ, ſubinde dictantibus, καλὸς πίθων.

Semel rubidus, ac decies pallidus. XC.

Ἅπαξ πυῤῥὸς, καὶ δεκάκις χλωρὸς id eſt, Semel rubidus & decies pallidus. Suidas admonet dictũ de iis, q mutuum accipiunt, quos neceſſe eſt crebro tum rubeſcere pudore, tũ metu palleſcere. Rubeſcere dũ petunt mutuũ, palleſcere dũ ſoluendo non ſunt, & metuũt, ne trahantur in ius, aut in neruũ.

Semper ſeni iuuenculam ſubiice. XCI.

Ἀεὶ γέροντι νέαν ὑποβάλλειν κόρην, id eſt, Semper puellam uirginem ſubiice ſeni. Senarius prouerbialis, admonens ut prouectioris ætatis uiri, puellam ducant, magis q̃ anum, ne ſi frigus acceſſerit frigori, languente uenere ſteriles exiſtant nuptiæ. Quanquam non inepte trahetur ad alios item uſus, quoties ſignificabimus, ita rerum coniunctionem temperandam, ut quot alibi diminutum ſit, aliunde ſuppleatur, uidelicet, ut ſeni conuictor addatur iuuenis, quo ſenilis ætatis triſtitiam, huius hilaritas moderetur, rurſum iuuentutis exultantiam, ſenilis ſeueritas temperet. Item, ut loquaculus adiungatur, plus ſatis taciturno, audaculus timido, pauper diuiti. Prouerbii meminit Diogenianus.

Semper ſuperioris anni meliora. XCII.

Ἀεὶ τὰ πέρυσι βελτίω, id eſt, Semper ſuperioris anni res meliores. Cum præſentia diſplicent, & ante feruntur anteacta. Diogenianus admonet id acclamatum ab Athenienſibus in rebus Macedonicis. Huc pertinet illud Horatianum, Laudator temporis acti ſe puero.

Sacra nihil ſunt. XCIII.

Τὰ θύματα οὐδέν ἐστιν, πλὴν αἱ γνάθοι καὶ κέρατα, id eſt, Sacra nihil ſunt præter malas & cornua, de uictimis macilentis. Trahetur non inconcinniter ad cibum minime eſculentum. Refertur à Suida.

Scytharum ſolitudo. XCIIII.

Σκυθῶν ἐρημία, i. Scytharum ſolitudo, pro ſummis calamitatibus, exitioq; dictũ eſt apud Ariſtophanẽ, οἱ ἀγαρεῖσθαι, ἐξολέσθαι συμπλακέντα τῇ Σκυθῶν ἐρημίᾳ, i. Impeditum deperire Scythicæ ſolitudini. Quo loco comentator indicat ꝓuerbium dici ſolitũ, de ingẽti ſolitudine, ductũ autem inde, quod Scythæ nullis certis ſedibus utant̃, ſed uagi ferant̃ in plauſtris. Eamq; ob cauſam, regio feris abundat. Meminit adagii & Q. Curtius libro rerũ ab Alexãdro geſtarũ ſeptimo, apud quẽ Scytharum legatus ad hũc loquitur modum, Scytharum ſolitudinis Græcis etiam prouerbiis audio eludi, Nos deſerta & humano cultu uacua, magiſquam urbes & opulentos agros ſequimur.

Scindere glaciem. XCV.

Scindere glaciem, eſt apperire uiã, & in incipiundo negocio priorẽ eſſe. Tranſlatũ à nautis, quoꝝ unus aliquis præmittitur, qui flumine concreto, glaciem prærumpat, reliquisq; uiam aperiat.

Viuus fueris, uel cepe ſolum accipiens. XCVI.

Ζωὸς γένοιο, κρομμύου μόνον λαβὼν, id eſt, Si cepe tantum ſumpſeris, iam uixeris. Zenodotus oſtendit in eos dici ſolitum, qui è re quapiam puſilla, magnam opinionem conſequuntur. Natum apparet ab ægroto, qui medico porrigente cepe, reualuerit. Herbam alioqui plebeiam, nec eam admodum ſalubrem corpori.

Sapientes tyranni, ſapientum congreſſu. XCVII.

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ, id eſt, Commercio ſapiẽtiũ princeps ſapit. Zenodotus citat ex Aiace locrenſi, addens eundem uerſiculum à Platone citatũ eſſe Euripidis nomine, in Theæteo. Certe huius nomine comperi adductum libro de Rep. octauo σοφοὶ τύραννοι τῇ σοφῶν συνουσίᾳ. Aulus Gellius libro decimotertio oſtẽdit eundem apud utrunq; fuiſſe apud Sophoclem, in eiuſdem nominis ſabula, & apud Euripidem. Quemadmodum & alii nonnulli uerſus apud Euripidem inueniũtur, quos eoſdem apud Sophoclem & Aeſchylum licet inuenire. Porrò uerſiculum, quem modo citauimus, Gellius notæ uetuſtatis eſſe dicit, ut intelligas uelut in prouerbium abiiſſe. Atq; utinam q̃ eſt grauiter ſimul & eleganter ſcriptus, tam placeret ætatis noſtræ principibus, in quos illud ferè dixeris, μωροὶ τύραννοι τῶν κολάκων συνουσίᾳ.

Leonis exuuium ſuper Crocoton. XCVIII.

Λεοντῆ ἐπὶ κροκωτῷ, id eſt, Leonis exuuium ſuper Crocoton. Cum duo quæpiam copulantur, quorum alterum cum altero nequaquam congruit. Sumptum à Baccho, qui hoc ornatu deſcẽdit ad inferos apud Ariſtophanem, ut ueſte muliebri, delicataq; indutus eſſet, eiq; ueſti Leonis exuuium impoſitum geſtaret quo uidelicet Hercules creditus, formidabilis uideretur inferis. Hunc igitur ad eũ modum adornatũ, ſic in Ranis ridet Hercules, ἀλλ' οὐχ οἷός τ' εἰμὶ ἀποσοβῆναι τὸν γέλων, ὁρῶν λεοντῆν ἐπὶ κροκωτῷ κειμένην, id eſt, Riſum profecto haud ſum potis compeſcere Crocotõ additum leontæ cõſpicans. Apposite dicetur in monachos quoſdam, aut ſcholaſticos, qui foris inſignia ſui inſtituti portant, interius militarem imitantes cultũ, aut qui uultu tetrico, moribus ſunt effœminatis.

Quod ſcis, neſcis. XCIX.

Quod ſcis, neſcis. Terentius in Eunucho, Tu pol ſi ſapis, quod ſcis neſcias. Idẽ, in ſeipſum excruciãte, Neſcias, quod ſcis, ſi ſapis. Donatus admonet eſſe ꝓuerbiũ. Sũptũ à dialecticoꝝ ludis, in qb' huiuſmodi quidã ſcyrpi ꝓponi ſolent. Facio, & non facio, Sũ amicus & nõ ſum amicus, Audio, & nõ audio. Cuius generis ẽt initio operis ſecimus mentionem, admonentes omneis huiuſmodi figuras, quæ κατ' ἀντίφασιν ſumunt', ad ꝓuerbioꝝ cognationẽ ꝑtinere. Quale eſt & Plautinũ illud, Vbi ſum, ibi nõ ſum. Hoc iam prima, quod aiunt, fronte uidet' ænigma. Sed interpretat', Vbi nõ ſum, ibi eſt anim'. Itaq; ꝓuerbio certam in tacendo fidem ſignificamus dum quis quod ſcit, perinde continet, ac diſſimulat, quaſi neſciat.

Nec aures habeo, nec tango. C.

Nec aures habere, nec tactum, prouerbio dicebatur, cui in manifeſtis ab omnibus reclamabatur. Hieronymus in præfatione declamationis, de matre & filia reconcilianda. Cur autem uerear appellare declamationem? Cum ipſe quodam in loco nominatim hoc argumentum exercitii cauſa confictum à ſe ſubſignificet. Poſteaquam enim, inquit, arguendo crimina, factus ſum criminoſus, & iuxta tritum uulgi ſermone prouerbium, iurgantibus & negantibus cunctis, nec aures me credo habere, nec tango, Id eſt, Taceam neceſſe eſt, & quod audio, tangoq;, quaſi neſciam,

CHILIADIS TERTIAE CENTVRIA SEXTA.

Priuſquam ſortiaris, communia deuoras. I.

ρὶν λαχεῖν, τὰ κοινὰ κατεσθίεις, id eſt, Priuſquam ſortitio facta ſit, communia deuoras. In eum competit, qui non expectata partitione, rem inuadit. Ductam metphorã indicat Suidas à conuiuiis, in quibus antiqnitus mos erat, è cibis ſuam cuiq; portionẽ deſtribnere, quemadmodum ex complurib' Homeri locis licet coniicere, apud quem illud oppido q̃ frequens, καὶ οὔ τις ἐδεύετο δαιτὸς ἐΐσης. Deinde receptum apud nõnullos, ut citra diſtributionem propoſitis in commune cibis, quiſq; quantum uellet, ſumeret. Id, quod indicat Plautus, Patinarias ſtruit ſtruices. Huius rei mẽtionem facit & Plutarchus in Sympoſiacis, excutiens, utra conſuetudo magis probanda uideatur. Porrò prouerbiũ ſumptum eſt ex Equitibus Ariſtophanis, ἐπεὶ τὰ κοινὰ πρὶν λαχεῖν κατεσθίεις, id eſt, Quando publica antequam illa ſortiaris, deuoras.

Res in foro

Res in foro noſtro uertitur. II.

Plautinus Tranio. Vbi egomet uideo rem uerti in meo foro. Prouerbialiter dictum pro eo, quod eſt, poſteaquam intelligo fortunas noſtras commutari in diuerſum. Traductum à mercatibus, in q-bus rerum precium, pro tempore ſæpenumero commutač. Cognatũ illi, uti foro, quod alibi dictũ.

Quodcunq; in ſolum uenit. III.

Quodcunq; in ſolum uenit, id eſt, Quicquid in rerum natura producitur. M. Tullius libro de natura Deorum primo. Hinc quodcunq; in ſolum uenit, ut dicitur, effingis, atq; efficis. Ridet atomos Epicureorum, ex quibus illi cuncta progigni credunt, quicquid uſquam naſcitur in uniuerſo.

Quando id fieri non poteſt. IIII.

Nihil dici poteſt, nec uenuſtius, nec moralius ea ſententia, quæ extat apud Terentium in Andria, Quando id fieri non poteſt quod uis, id uelis quod poſſit, οὐ δυνάμενος ὃ θέλεις, θέλε ὃ δύνασαι. Plurimum decoris adiunxit ea uerborum conuerſio. Qualis eſt in illis. Non uiuendum ut edas, ſed edendum ut uiuas, Eſt autem adagium hoc finitimum illi, δεῖ δὲ παρὸν εὖ τίθεσθαι, id eſt, Oportet id quod adeſt boni conſulere. Et Martialis inter felicitatis calculos cõmemorat, ut quod ſis, eẽ uelis.

Quantum non Miluus oberret. V.

Quantum non Miluus oberret. Prouerbialis eſt hyperbole, de homine ſupra modum locuplete, cui tantum ſit agrorum, quantum nec Miluus peruolet. Perſius, Diues arat curibus, quantum non Miluus oberret. Id imitatus Iuuenalis, Tot miluis, inquit, intra tua paſcua laſſis. Sic & apud Plutarchum Tragicus quiſpiam, σπείρω δ' ἄρουραν δώδεχ' ἡμερῶν ὁδὸν, Βερέκυντα χῶρον, id eſt, Aruum colo bis ſex dierum iter, ſolo Berecyntio. Plinius libro decimooctauo latifundia uocat, à quibus ait Italiæ perniciẽ inuectã fuiſſe, proinde ueteres ita cenſuiſſe, Satius eſſe minus ſerere, & melius arare.

Cædimus, inq; uicem præbemus crura ſagittis. VI.

Perſius Satyra quarta Cædimus, inq; uicem præbemus crura ſagittis, id eſt, uiciſſim carpimus & carpimur, ridemus & ridemur, mordemus & mordemur, lædimus & lædimur. Sumptum à militia. Ad eundem modum Horatius, Cædimus, & totidem plagis conſumimus hoſtem. Plutarchus in commentario de profectu cognoſcendo, ſimilem adfert metaphoram, de ſphæra ultro citroq; miſſa ac remiſſa, καὶ παιζόμεθα τοὺς λόγους ὥσπερ ἱμάντας ἢ σφαίρας ἀντιδιδόμενοι πρὸς ἀλλήλους, quemadmodum alio retulimus loco.

Ptolemaica lis. VII.

Πτολεμαϊκὴ δίκη, id eſt, Ptolemaica lis. Diogenianus indicat dici ſolitum in litium auidos. Anus quæpiam fuit Ptolemais, quæ quoad uixit, lites agitabat, nec unquam à cauſis agendis erat feriata.

Prouoluitur ad Miluios. VIII.

Προκυλινδεῖται ἰκτῖνος, id eſt, Adorat Miluium. Initio ueris prodeunt Miluii. Qua re læti tenues quod iam hyeme ſint leuati, prouoluuntur, eosq; uelut adorant. Accommodari poteſt in eos, qui noua ſpe geſtiunt. Suidas prouerbii loco commemorat. Item Iuuenalis, Durate, atq; expectate cicadas.

Prienenſis iuſtitia. IX.

Πριηνὴ δίκη, id eſt, Prienenſis iuſtitia. Suidas oſtendit conuenire cum ſignificamus aliquem in iudicando plurimum antecellere. A' Biante Prienenſi ſumptum. Cuius integritas in iudicandis cauſis in prouerbium abiit, ut dicatur, δικάζεσθαι Βίαντος τοῦ Πριηνέως κρείσσων, id eſt, In iudicando præſtantior Biante Prienenſi.

Primum Mars in filiis laudatus eſt. X.

Τὰ πρῶτα Ἄρης εἰς τοὺς παῖδας ἐπῃνεῖτο, id eſt, Initio Mars laudabatur ob filios. De iis, qui initio ſpecimen aliquod indolis egregiæ præ ſe ferunt, deinde paulatim in alios degenerant mores. Quemadmodum euenit Romanis olim ſtrenuis, & Martem generis authorem uirtute referentibus, Poſt in degenerem prolapſis molliciem, ut non ſine cauſa Iuuenalis exclamarit. Sed unde, Hæc tetigit Gradiue tuos urtica nepotes? Prouerbium refertur à Suida.

Phrynichi lucta. XI.

Τὸ Φρυνίχου πάλαισμα, id eſt, Phrynichi luctatio. Diogenianus indicat dictitari ſuetum, de iis, qui aſtu, dolisq; negocium peragunt, fuit is Phrynichus Lacedæmoniorũ proditor, quem uetus Comœdia carbone notauit.

Pro malo cane ſuem repoſcis. XII.

Ἀντὶ κακῆς κυνὸς σῦν ἀπαιτεῖς, id eſt, Pro malo cane ſuem repoſcis. Id eſt, pro re uili pretioſam. Sus enim eſculentus, canis haud quaquam ueſcus eſt. Refertur à Diogeniano.

Prudens in flammam mittere manum. XIII.

Diuus Hieronymus quodam in loco prouerbium uſurpat huiuſmodi. Prudens in flammam ma-

num immitto, pro eo quod eſt, ſciens expono me diſcrimini, maliſq; obiicio. Sumptum uideri poteſt ab hiſtoria Mutii Sceuolæ. Extat & apud Ciceronem.

Proba eſt materia, ſi probum adhibeas artificem. XIIII.

A' Plauto dictum, non ſine prouerbii ſpecie, Proba eſt materia, ſi probum adhibeas artificem. Egregia quidem indoles, ſi recte inſtituatur. felix ingenium, ſi præceptor contingat idoneus. Aut magnificum negocium, ſi modo ſcite tractetur. Metaphora notior eſt, q̃ ut ſit indicanda.

Illo reſpicient, ſed hic remitte bona. XV.

Aeſchylus in Ranis Ariſtophanis, cupiens redire ad ſuperos, ἐκεῖ φράσαιμ' ἂν, ἐνθαδὶ δ' οὐ βούλομαι, id eſt, Dicturus illic, nã hic q̃dem haud uolo eloqui. Cui Bacchus ad hunc modũ reſpondet, μὴ δῆτα σύ γ', ἀλλ' ἐνθένδ' ἀνίει τἀγαθά, id eſt, Minime profecto, quin mage hic profer bona. Interpres admonet alluſum ad parœmiam, ἐκεῖ βλέπουσα δεῦρ' ἀνίει τἀγαθά, id eſt, Illuc tuens at huc remitte cõmoda. Conueniet cũ aliud præ nobis ferimus, aliud facimus, aut cũ aliis adblandimur in alios re beneficium conferimus. Quidam à Charitibus mutuo ſumptum exiſtimant, quarum una à tergo reſpicit, & alteri munus offert, arridens alteri.

Ranæ aquam. XVI.

βατράχῳ ὕδωρ, id eſt, Ranæ aquam, ſubaudiendum miniſtras. Vbi quid exhibetur, quo uel præcipue gaudet is, qui accipit. Veluti ſiquem natura bibacem ad bibendi certamen prouoces, aut homini loquaculo narrandi materiam & occaſionem ſubminiſtres. Diuerſum ab illo, βατράχῳ οἰνοχοεῖς. Recte accommodabitur, ubi quid datur abundanti. Nam ranis affatim eſt aquæ. Theocritus in ergatinis, ἁικτὸς ὁ τῷ βατράχῳ παῖδες βίος οὐ μελεδαίνει τὸν τὸ πιεῖν ἐγχεῦντα πάρεστι γὰρ ἄφθονον αὐτῷ, id eſt, O pueri ranæ uita eſt optabilis, ut quæ Non metuat, potans effundere, Copia nanq; Larga ſubeſt illi.

Poſt bellum auxilium. XVII.

μετὰ τὸν πόλεμον ἡ συμμαχία, id eſt, Poſt bellũ ſuppetiæ. Quoties ſerius adhibetur remedium. Refertur à Suida. Natum eſt, aut certe uſurpatum à Diogene Cynico. De quo Laertius huiuſmodi quandam fabulã narrat, Adoleſcens quiſpiam iactantior, nuper uxore ducta, titulum huiuſmodi inſcripſit ædibus ſuis, ὁ τοῦ Διὸς παῖς καλλίνικος Ἡρακλῆς ἐνθάδε κατοικεῖ, μηδὲν εἰσίτω κακόν, id eſt, Iouis filius Callinicus Hercules, hic habitat, ne quid introeat mali. Diogenes adſcripſit, μετὰ τὸν πόλεμον ἡ συμμαχία, id eſt, Poſt bellum auxilium, uidelicet indicás, iam tunc receptum in eas malum, cum ipſe malus immigraſſet. Conuenit cum Platonico illo quod alibi commemorauimus, μετὰ τὸν πόλεμον ἥκειν, id eſt, Poſt bellum adeſſe.

Pinguis uenter non gignit ſenſum tenuem. XVIII.

Diuus Hieronymus in epiſtola quadam citat huiuſmodi, pu̾erbiũ apud Græcos celebratum, Pinguis uenter nõ gignit ſenſum tenuem. Quanq̃ fatetur id elegantius ſonare Græce, q̃ Latine. Græcus aũt ſenarius extat apud Græcos huiuſmodi. παχεῖα γαστὴρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον, id eſt, Subtile pect⁹ uenter obeſus nõ parit. Admonet adagiũ luxu corporis, ebeteſcere mentis aciẽ. Quẽadmodũ ſcribit etiam Horatius, Nam corpus onuſtum Heſternis uitiis animum quoq; prægrauat ipſum. Atq; affigit humo diuinæ particulam auræ. Plutarch⁹ apud Gellium oſtendit pueros multo paſtu ſtupidiores, ac tardioris ingenii euadere.

Piſcem natare doces. XIX.

ἰχθὺν νήχεσθαι διδάσκεις, id eſt, Piſcem natare doces. Perinde eſt, ac ſi dicas, doctum doces, Cõſine illi quod alibi retulimus, δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεις, id eſt, Delphinum natare doces. Quod idem ad hunc effertur modum, τῷ δελφῖνι κολυμβᾶν συμβουλεύεις, id eſt, Delphini quemadmodũ natare oporteat conſulis. Author Diogenianus.

Pitana ſum. XX.

Πιτάνη εἰμί, id eſt, Pitana ſum. Zenodotus indicat dici ſolitum de iis, qui in extremas redacti calamitates, ab iiſdem denuo in priſtinã felicitatẽ reſtituuntur. Sic enim eueniſſe quondã Pitanæ Aeoliæ ciuitati. Nam hanc à Pelaſgis in ſeruitutem redactam, Erythræi in libertatem priſtinam uindicarũt.

Piſtillo retuſius. XXI.

Prouerbialis eſt hyperbole, quam in epiſtolis uſurpauit diuus Hieronymus, Piſtillo retuſius, Pro eo, quod eſt minime acutum. Et Chryſippeum acumen, apud eundem per ironiam uſurpatur in ſtupidum. Et cornutus ſyllogiſmus, pro ratione ridicula friuolaq;.

Partitio non præfocatio. XXII.

μερὶς οὐ πνίξ, id eſt, Sortitio, nõ præfocatio. Olim cũ ii, qui uiribus præpollerent, cibum eriperent imbecillioribus, manus interim in illos iniicientes, excogitatũ eſt, ut ſortibus ex æquo diuiderẽt epulum. Iamq; à pauperibus exclamari cœptũ, μερὶς οὐ πνίξ, id eſt, partitio, non ſtrãgulatio. Eaq; uox in prouerbiũ abiit. Quo licebit uti, ſiquando ſignificabimus, non eſſe locum uiolentiæ, ſed ex æquitate iuris oportere tractari negocium. Plutarchus in collectaneis, ſi modo illius ſunt, citat his

uerbis,

uerbis *μερὶς, οὐ μὴ πνίγει*, id eſt, Partitio eſt ne ſtrangula.

Paries dealbatus. XXIII.

τοῖχος κεκονιαμένος, id eſt, Paries dealbatus, aut incruſtatus. Paulus apoſtolus in actis apoſtolicis, iudicem quendam fictum & fucatum, parietem dealbatum appellat, quod longe alius eſſet int', q̃ cultu, habituq; externo præ ſe ferret. Chriſtus item in euangelicis literis ſanctimoniæ ſimulatores ſepulchra dealbata uocat, quæ cum foris niteant, intus ſunt cadauerum oſſibus referta. Sic enim eſt apud Matthæum *οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας*, id eſt, Væ uobis ſcribæ & phariſæi, qui ſimiles ſitis ſepulchris dealbatis, quæ foris quidē apparent pulchra, int' aūt referta ſunt oſſibus cadauerū, omniq; ſpurcitia. Lucianus, Myronis & Praxitelis coloſſos, ad huiuſmodi fermè ſimilitudinem trahit in Gallo, quod foris multo niterent ebore, multo fulgerēt auro, uariiſq; coloribus arriderent, præterea Iouis, aut Neptuni repræſentarent imaginem, fulmen aut tridentem dextra tenentes, ut planè numen aliquod eſſe uiderentur, cum intus nihil appareret, præter picem, clauos, araneas, mures, atq; id genus ſordes alias, haudquaquam ad exteriorem illam imaginem reſpondentes. Atq; huiuſmodi principum eſſe uitam affirmat, quorum ſi ſtrepitum & apparatum inſpicias, nihil felicius, nihil Deoꝝ uitæ ſimilius, Sin curas, ſuſpiciones, odia, contemplere, quibus intus diſcruciantur, nihil calamitoſius. Seneca philoſophos, qui cum docerent honeſta, turpiter uiuerent, ſimiles eſſe ſcripſit quorundam medicorum pixidulis, quarum tituli remedium pollicerentur, cum intus uenenū occultarent. E diuerſo, qui meliores ſunt int', q̃ oratione, quamq; prima illa uitæ ſpecie, quaſi q; frōte præ ſe ferūt, hos Plato Silenis adſimiles facie, de qbus alio diximus loco.

Ollam alere. XXIIII.

χύτραν τρέφειν, id eſt, Ollam alere dicebantur, qui metum oſtenderent, quo deterrerent quempiā. Veluti ſiquis præſidium alicubi collocatū habeat, quo minus uicini res nouas moliantur. Sumptum id eſt à more ciuitatis Athenienſis, in qua ollas in tectis diſponere conſueuerunt, ad deterrendas ululas, quarum illic maxima uiš. Nam ollarum ſtrepitū omne genus auium reformidat. Adagium refertur tum à Suida, tum à Diogeniano. Sumptū eſt ex Ariſtophanis Comœdia, cui titulus, Aues, *ὅτι μοι τε δεῖ μάχεσθαι λαμβάνειν τε τῶν χυτρῶν, τί δὲ χύτρα ὠφελήσει; γλαῦξ μὲν οὐ πρόσεισι νῷν*, id eſt, Pugnare oportet, & ollas accipere. Quid autem profuerit olla? Noctua non accedet ad nos.

Oleum & ſalem oportet emere. XXV.

τοὔλαιον καὶ τὸν ἅλα δεῖ ὠνεῖσθαι, id eſt, Oleum & ſalem oportet emere. Refert adagium hoc Ariſtoteles Rhetoricoꝝ libro ſecundo, tractans de locis & enthymematis, Proponit autē huiuſmodi exemplum Antiſtrephontis. Sacerdos quidam diſſuadebat filio, nequādo uerba faceret apud populum. Nā ſi iniuſta ſuaſeris, inqt. Deos habebis iratos, ſin iuſta, homines. Id hoc pacto *ἀντιστρέφει*, id eſt, reciprocat filius, Imo expedit orationem habere apud populum. Quādoquidē ſi iuſta dixero, Dii me amabunt, ſi iniuſta, homines. Atq; huiuſmodi genus argumentationis, confine putat prouerbio quo iubemur, oleum ac ſalem emere, ſignificans opus eſſe nonnunquam remediis contrariis, nūc acrimonia, nunc lenitudine.

Tanquam ſuber. XXVI.

ὡς φελλός, id eſt, Tanquam ſuber, de iis, qui non norunt diſſimulare, aut qui neſciunt mergi aduerſis fortunæ procellis. Extat apud Pindarum, tractum à natura ligni, quod non ſolum ipſum non mergitur, uerum etiam alligatum aliis ne ſidant, ſuſtinet. Vnde retib' aſſuitur, & natantibus ſubdit.

Obtrudere palpum. XXVII.

Obtrudere palpum apud Plautum, eſt arte, fucoq; decipere. Ego, inquit, iſtuc aliis dare condidici, mihi obtrudere non potes palpum. Vnde & palpari pro adulari, & palpones adulatores uocamus à ſimili metaphora. Metaphora tracta eſt ab equiſonibus, qui ferocientibus equis, plauſu manus adblādiuntur, ut oſtendimus alibi.

Ne quis unquam Megarenſibus. XXVIII.

μηδέποτε μηδεὶς μεγαρέων γένοιτο σοφώτερος, id eſt, Nunq̃ quiſq̃ ſapiētior ſit Megarēſibus. Scōma prouerbiale iaci ſolitum in ſtupidos. Dictum eſt autem per adulationem de Megarēſibus, authore Diogeniano.

Nulla candidorum uirorum utilitas. XXIX.

οὐδὲν λευκῶν ἀνδρῶν ὄφελος ἢ σκυτοτομεῖν, id eſt, Nullus candidorum uirorum uſus, niſi ad cerdonicam. In molles & effœminatos dictum, ac ueluti uoluptatibus natos. Id enim innuit, opinor, per cerdonicam, iuxta illud Martialis, Quid ad te, De cute quid faciet ille, uel ille ſua. Cæterum ii negociis gerēdis inutiles, Contra qui nigra ſunt cute, & hiſpidi, hi magis allegendi ſunt ad adminiſtrandam Rempub. Vnde & Herculem *μελάμπυγον* appellarunt, tanquam ſtrenuum & à mollicie alienum, quemadmodum alibi demonſtratum eſt.

Nox humida. XXX.

νὺξ ὑγρὰ, id eſt, Nox humida. De malis ingruentibus dici ſolitum, author eſt Diogenianus. Quemadmodum de lætiore fortuna dicimus exoriri, lucem. Apud eundem eſt, νὺξ δασεῖα, id eſt, Nox ſpiſſa, de nocte hyberna. Quæ ſicui non uidebuntur in adagiorum numerum referenda, is ea reſcribat Diogeniano, ſi libeat.

Quid ad farinas. XXXI.

τί πρὸς τἄλφιτα; id eſt, Quid ad farinas? id eſt, quid attinet ad parãdas facultates? Nam ἄλφιτα pro uictu, proq́ re familiari ponere, poetis eſt familiare. Ariſtophanes in Nebulis, τί δ᾽ ἄμ᾽ ὠφελήσουσ᾽ οἱ ῥυθμοὶ πρὸς τἄλφιτα; id eſt, Quid me numeri tãdem ad farinas iuuerint? Id recte detorquebitur ad artes ſteriles, ut poeticen, οὐδὲν πρὸς τἄλφιτα, quod uulgo dicunt de pane lucrando, ſermone celebri magis q̃ erudito.

Numeris Platonicis obſcurius. XXXII.

Prouerbialis hyperbole uidetur, quam uſurpat M. Tullius in epiſtolis ad Atticum, libro ſeptimo. Aenigma Oppiorum ex Velia, planè non intellexi, eſt enim numero Platonis obſcurius. Id ideo dictum, quod Plato numeris Pytagoricis obſeurat ſuam philoſophiam, ac ueluti nebulas quaſdam offundit, præcipue in Timæo. Nam Pythagoras omnem ferè philoſophiæ rationẽ ad numeros traxit. De quibus permulta Macrobius in commentariis quos edidit in ſomnium Scipionis.

Nihil ex agro dicis. XXXIII.

οὐδὲν ἐξ ἀγροῦ λέγεις, id eſt, Nihil è rure loqueris, id eſt, Nihil humile, neq; triuiale. Quod enim parum elegans, parum expolitum, id ex agro profectum dicitur. Contra quod feſtiuum, quod lepidum, id urbanum ac ciuile uocant. Meminit Suidas.

Nihil graue paſſus es, niſi. XXXIIII.

οὐδὲν πέπονθας δεινὸν εἰ μὴ προσποιεῖς, id eſt, Nihil graue accidit, niſi tibi uindicas. Meminit Diogenianus. Nemo læditur, niſi à ſeipſo. Nemini fit iniuria, ſi eam exiſtimet ad ſe non pertinere.

Ne ſpina quidem uulnerabit bonos. XXXV.

μηδ᾽ ἄκανθα ἀμύξει τοὺς ἀγαθοὺς, id eſt, Ne ſpina quidem uulnerabit bonos. Nemo moleſtus fuerit innocenti. Nam ſpina natura pungit quemlibet. Sed ubiq; tuta eſt innocentia, uitæq; integritas.

Naæra & Charmione. XXXVI.

Νάαιρα καὶ χαρμιόνη, id eſt, Naæra & Charmione. De fidis amicis dici ſolitum ſcripſit Zenodotus, quiq; non dubitarent, uel mortis eſſe comites amicis. Erat autem hoc amicitiæ genus laudatum apud Aegyptios, quod appellabant συναποθνησκόντων, id eſt, commorientium. Quibus hoc neceſſitudinis genus placebat, ii hac lege copulabãtur, ut ſi alteri fatale quippiã accidiſſet, alter ultro mortis ſociũ ſeſe adiungeret. Hoc fœdere cohæſerant Antonius & Cleopatra. Significat & Horatius ſimile qddam erga Mœcenatem. Vtcũq; præcedes, ſequemur ſcilicet & comites parati. Rurſum alio loco. Quid noſ qbus te uita ſit ſupſtite iucunda, ſi contra, grauis, Sed ut redeam ad ꝓuerbiũ, Naæra & Charmione, duæ erant Cleopatræ reginæ pediſſequæ, quæ ſpontaneã Cleopatræ mortẽ ſunt imitatæ. Ac ſemiuiuæ repertæ ſunt, dominæ iã mortuæ coronã capite delapſam reponentes. Eſt quidem hiſtoria memoratu cum primis digna, nec iniucunda cognitu, uerum eam ſiquis forte requiret, petat licebit ex Plutarcho in uita M. Antonii. Ego nec adagium hoc fueram adſcripturus, ni ueritus eſſem ne, quoniam extat in Zenodoti collectaneis ſemel atq; iterum excuſis, publicatiſq;, parum eruditus aliquis calumniaretur à me præteritum. Nam mihi, ſi modo non fallit naſus, ſubolet hoc prouerbium haud eſſe profectum ab antiquitate, ſed in Zenodoti natum officina.

Neq; nulli ſis amicus, neq; multis. XXXVII.

Carmen illud Heſiodi ſicuti & alia pleraq; eeſſit in ꝓuerbiũ, μηδὲ πολύξεινον, μηδ᾽ ἄξεινον καλέεσθαι, i. Nec multis, at nec nulli dicaris amicus. Ariſtoteles libro moralium nono, tanq̃ ꝓuerbio iactatũ citat, ac dictum probare uidetur, propterea quod prorſum citra ullius amici cõſuetudinem uiuere ferinum, atq; iniucundũ eſſe uideatur. Rurſum nec uehemẽter amare poſſumus ſimul multos, nec pluribus morem gerere. Quin & Lucianus in Toxaride narrat apud Scythas, πολυφιλίαν, id eſt, complurium amicitiam non aliter infamem fuiſſe, q̃ apud alias gentes, unius mulieris, cum pluribus uiris conſuetudinem. Quanq̃ diuerſa ſentit M. Tullius in libro de amicitia. Et Plutarchus in commentario. περὶ πολυφιλίας.

Nebulas diuerberare. XXXVIII.

νεφέλας ξαίνειν, id eſt, Nebulas diuerberare, dicitur, qui uel in re ſtulta, uel quæ fieri nõ queat, fruſtra ſumit operam. Meminit Diogenianus.

Myconius uicinus. XXXIX.

Μυκώνιος γείτων, id eſt, Myconius uicinus. In eum, qui inuocatus ad conuiuium accedit. Nam hoc nomine Myconios notauit antiquitas, quod liguritores eſſent, & alienæ appetentes menſæ.

Ad hunc modum Suidas. Zenodotus autem ait conuenire in ſordidos, atq; humiles homunciones, propterea quod ea inſula, inter contemptas habita ſit, ob ſterilitatem, atq; ob id gentem auidiuſculā, & alieni appetētiorē fuiſſe. Athenæus idem fermè teſtatur in primo ſermone Dipnoſophiſtarum citans hunc ex Archilocho locum, ὡς ἀκλήτου τῦ ἕπεις πιόντος εἰς τὰ συμπόσια μυκονίων δίκην, id eſt, Vt inuocatum hunc ſequeris irruentem ad conuiuia Myconiorum ritu.

Mortuos uidens. XL.

νεκροὺς ὁρῶν, νίκησιν ἕξεις πραγμάτων, id eſt, Tibi occident res, mortuos ſi ſomnies. Refertur à Suida tanquam uulgo iactatum de deuinatione, quæ ſumitur ab inſomniis, ſuperſtitione multo omnium uaniſſima, id tamen ita dictum eſt, quod mors finis ſit omnium huius uitæ malorum.

Mortui non mordent. XLI.

οἱ τεθνηκότες οὐ δάκνουσιν, id eſt, Mortui non mordent. Id etiam hac tempeſtate uulgo dictitāt. Natum arbitror ex apophthegmate Theodori Chii, qui fuit Ptolæmei regis in arte Rhetorica pceptor. Hic enim in conſilium adſcitus, cum deliberaretur utrum Pompeius ab Aegypto repellendus eſſet, an admittendus, cenſuit receptum occidendum, addens hoc dictum, mortuos non mordere.

Aſciſce ad extremum ſcientiam. XLII.

πέμπε εἰς ἄκραν τὴν ἐπιστήμην, id eſt, Accerſe ad extremum ſcientiam. Non ſtatim utendum extremis ingenii uiribus, uerum ubi iam urget ultimum periculum, tum ad artes confugiendum.

Miſerrimum fame mori. XLIII.

Sententia etiam cantionibus apud ueteres celebrata, teſte Platone; miſerrimum mortis genus fame mori. Sumpta eſt autem ex Homericæ Odyſſeæ, μ. πάντες μὲν στυγεροὶ θάνατοι δειλοῖσι βροτοῖσι, λιμῷ δ' οἴκτιστον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν, id eſt, Dura quidem miſeris mors eſt mortalibus omnis At periiſſe fame, res una miſerrima longe eſt. Accommodari poterit in ſordidos quoſdam qui quo parcant nummis, defraudant genium ſuum.

I modo uenare leporem, nunc Itym tenes. XLIIII.

Plautus in Captiui duo, I modo uenare leporem, nūc Itym tenes, prouerbiali figura dixit. Id eſt, hanc interim cœnam, qualencunq; certam habes. Quære alteram, ſi potes potiorē. Itys enim auis, quem à Phaſide Scythiæ flumine Phaſianum uocant. Proinde cum iubebimus, ut qui nactus ſit cōmodi quippiam, ad aliud ſeſe accingat, non intempeſtiuiter hoc utemur adagio. Verum equidē opinor hunc Plauti locum, ut ſunt alii pleriq;, deprauatum eſſe, legendum autem, nec Itym, ut habent codices, nec Ichthyn, ut perperam mutauit quidam. Cum nec auis nec piſcis quicquam faciat ad uenationem leporis, ſed ictin, Nam eſt id animal de genere muſtelarum, quod in cuniculos immittitur, ut prædam eliciat. Latini Viuerram appellant. Suidas oſtendit idem animal inſidiari piſcibus. Meminit huius Ariſtoteles libro de naturis animantium nono, capite ſexto. Quanquam non indicat inſidiari leporibus, ſed auibus & alucaribus. Quod ſi recte conſtat ictin eſſe uiuerram, Plinius octauo libro idicat præcipuam uiuerris gratiam fuiſſe, propter uenatum leporem & cuniculorum. Iniiciūt, inquit, eas in ſpecus, q ſunt multifores in terris, unde & nomē animali, atq; ita eiectos ſupne capiūt.

Minimo prouocare. XLV.

Minimo prouocare, eſt contemptim ad certamen prouocare. Sumptum à geſtu prouocantium ad pugnam minimo digito porrecto. Horatius in Sermonibus, Ecce Criſpinus minimo me prouocat, accipe, ſi uis Accipe iam tabulas, detur nobis locus, hora, Cuſtodes, uideamus uter plus ſcribere poſſit. Elegantius ad res animi torquebitur. Vt unus hic grammatiſtes Theologos omneis minimo prouocat.

Minore finire pomœrio, & his ſimilia. XLVI.

Prouerbii rationem ſapiunt huiuſmodi fermè metaphoræ, Finire Pomœrio, Præſtituere metam Circumſcribere cancellis, & ſiquæ ſunt conſimiles. Varro in libris de re Ruſtica, Eo melius feciſſe quoſdam, qui minore Pomœrio finierunt excluſis partibus, quæ non pertinent ad hanc rem. Idem eiuſdem operis libro primo, Ars ſit, an quid aliud, & à quibus carceribus decurrat ad metas.

Mens peregrina. XLVII.

Νοῦν ξένον, i. Mentē pegrinā habere dicunt cogitabūdi, nec ſatis ob id attēti, ad ea, quæ corā agunt. Iocat Ariſtophanes, ἐν Ἀχαρνεῦσιν, in Euripidē, tanq̄ dialecticis utentē argutiis, id quod indicat ēt Fabius Quintilianus in inſtitutionibs, his uerſib⁹, οὐκ ἔνδον, ἔνδον ἐστὶν εἰ γνώμην ἔχεις, πῶς ἔνδον εἶτ' οὐκ ἔνδον; ὀρθῶς ὦ γέρον, ὁ νοῦς μὲν ἔξω συλλέγων ἐπύλλια, οὐκ ἔνδον, αὐτὸς δ' ἔνδον ἀναβάδην ποιεῖ τραγῳδίαν, i. Eſt intus, haud eſt intus idē ſi ſapis Qui nā intus & nō intus? optime ſenex. Nā mēs foris abeſt, colligēs epyllia Nō int⁹, ipſe at int⁹ eſt, Tragœdiā Scribēs ſupin⁹, Idē in Eqtib⁹,

πρός τὸν λέγοντ᾽ ἀεὶ, κέχηνας, ὁ νοῦς δέ σου παρὼν ἀποδημεῖ, id eſt, Vſq; ad loquentem inhias, at ipſa mens tua, Præſens, peregre eſt. In eundem ſenſum Terentius, præſens, abſens ut ſies.

Mitior columba. XLVIII.

Πραότερος περιστερᾶς, id eſt, Manſuetior columba. Columbina ſimplicitas, ac manſuetudo, laudatur etiam in diuinis literis. Adagii meminit Diogenianus.

Ad porcellum da mihi mutuo tres drachmas. XLIX.

Εἰς χοιρίδιόν μοι νῦν δάνεισον τρεῖς δραχμάς, id eſt, Ad porcellum nunc da mihi mutuo treis drachmas. Dicebatur ab eo, qui mori decreuiſſet, aut qui uellet initiari. Nam intiandi conſueuerunt immolare porcum. Suidas ex Ariſtophane citat. Eſt aũt in Pace, εἰς χοιρίδιόν μοι νῦν δάνεισον τρεῖς δραχμάς. δεῖ γὰρ μυηθῆναί με πρὶν τεθνηκέναι, id eſt, Qui porcum emam mihi mutua, nunc tres drachmas. Initiandus ſum prius, ac mortem oppetam.

Mulieris podex. L.

Γυναικὸς πυγή, id eſt, Mulieris podex. In ignauum, ac deſidioſum dicebatur. Ignauũ animal, mulier, & quo minus habet mentis, hoc inhoneſtis uoluptatibus eſt addictius. Amat ociũ & fucorum in morem, quemadmodum ait Heſiodus, uirorum laboribus quæſita, ſibi inſumit, id quod indicat etiã illud prouerbium, ὄκνος ὄνος.

Mulieris animus. LI.

Γυναικὸς φρένες, id eſt, Muliebre ingenium. Diogenianus oſtendit dici ſolitum in ſtultos. Videtur autem magis quadrare in imbelles & inconſtantes. Vnde eſt illud Ennianum. Vos etenim iuuenes, animos geritis muliebres. Illaq; uirgo uiri. Et Terentius, Noſti mulierum ingenium. Nolunt ubi uelis, ubi nolis, cupiunt ultro.

Perendinum uentum prædiſcere. LII.

Τὸν τριταῖον ἄνεμον προγινώσκειν, id eſt, Perendinum uentum præſcire dicuntur, qui coniecturis; quod multo poſt euenturum ſit, colligunt, Sumptum à nautis, aut à negociatoribus. Pindarus, Σοφοὶ δὲ μέλλοντα τριταῖον ἄνεμον ἔμαθον; id eſt, Sapientes futurum perendie uentum nouerũt. Id.n. demũ eſt ſapere non ſolum quod ante pedes eſt uidere, Verũ id quoq; quod procul abeſt, proſpicere.

Caute loquacior. LIII.

Ῥαχίας λαλίστερος, id eſt, Caute loquacior. Prouerbialis hyperbole, in hominem immodice, ac permoleſte garrulum. Sumpta metaphora à cautibus, quæ quoniam aſſiduis fluctibus tunduntur, multo reſonant fragore.

Lepori eſurienti etiam placentæ fici. LIIII.

Λαγῷ πεινῶντι καὶ πλακοῦντες εἰς σῦκα, id eſt, Lepori eſurienti & placentæ pro ficis. Suidas tradit dictum de iis, qui compulſi neceſſitate, res etiam precioſiſſimas abſumũt. Fortaſſis natum ab huiuſmodi quapiam fabula, qualem de ſe narrat Apuleius, quod adactus fame, placentas primum lambere, deinde etiam comeſſe didicerit.

Lex & regio. LV.

Νόμος καὶ χώρα, id eſt, Mos ſiue lex & regio. Admonet prouerbium quẽadmodũ & alias obiter indicauimus, ſeruiendum & obſecundandum eſſe moribus regionis, in qua uerſeris. Zenodotus adſcribit unicuiq; genti, ſuas quaſdam eſſe leges, & inſtituta uiuendi. Nam Perſarum mos eſt, ut inter pocula temulenti conſultent, ac reges ſuos pro numine adorent. Deinde qui ſunt pares, oſculantur inuicem. Inferiores genam modo contingunt potentiorum. Natos pueros poſt quadriennium demũ inſpiciunt. Gordii regem creant eum, qui ſit inter ipſos, q̃ maxime corpulẽtus. Syrraci coronam deferunt ei, qui proceritate corporis reliquos antecellat, atq; (ut quidam narrant) cui caput ſit longiſſimum. Stymphali, mulierem eam in honore habent, quæ cum pluribus uiris habuerit conſuetudinem. Montani Maſſagetæ, in uiis coeunt. Sauromatæ inter pocula filias uendunt. Mazuſius abſtinet à mulierum congreſſu, niſi ſiquam bello cœperit. Tibareni, poſt uxoris partum, ipſi perinde quaſi peperérint, reuincto capite cubãt. Apud Cecertæos opifices onera geſtãt, donec occurrat, qui emat. Sidones parentes deuorant, excepto capite, Nam hoc inaurant. Cæſiæ, aut iuxta alios Heniochi, natos lachrymis proſequuntur, defunctos gaudio. Bacchirii ſiquando à morbo reualuerint, canibus ſemetipſos obiiciunt. Orgenipei, neq; domos habent, nec animante ueſcuntur. Sunt autem calui, non ipſi modo, uerumetiam mulieres, idq; aiunt accidere, propter aquæ uim natiuam, quam bibũt. Thyſetæ Diis oſſa ſacrificant, ipſi ueſcuntur carnibus, atq; hi profecto plurimum ſapiunt, mea quidem ſententia. Tauroſcythæ hoĩes immolant. Byzoni mediterranei lacte bubulo uictitãt, nec ullo pterea ueſcunt̃ cibo. Iberes ouiũ loco, canũ greges alunt. Aethiopes q dicunt̃ Colcẽſes hyenas. Quin hodie nõ pauciora ingenioꝝ & moꝝ diſcrimina. Ad ea quoad fieri poteſt accõmodare ſeſe, polypumq; piſcem imitari non minima prudentiæ pars eſt.

Tam in procliui, q̃ hymber. LVI.

Plautus in captiui duo, Tam hoc quidem tibi in procliui, q̃ hymber eſt, quando pluit. Prouerbiali dictum hyperbole uidetur, quemadmodum alibi, Tam facile, q̃ uulpes Pyrum comeſt. Quicquid enim eſt graue, id ſuapte ſponte deorſum fertur.

Multam ſyluam geſtas. LVII.

λόχμην πολλὴν φορεῖς, id eſt, Syluam multam portas. Dictum in Phormionem militem quendam hirſutum, denſaq; pilorum obſitum ſylua, cuius & alibi facta mentio. Quadrabit in agreſtem & ſtupidum, cuiuſmodi fermè ſunt milites. Refertur à Suida.

Leonem uidere, hoſtium prælia portendit. LVIII.

λέοντας ἰδεῖν, δυσμενῶν δηλοῖ μάχας, id eſt, Cernere leones, hoſtium pugnam indicat. Tranſlatum uel à ſomniorum coniecturis, uel ab obſeruantibus auguria. Meminit Suidas.

Larus in paludibus. LIX.

λάρος ἐν ἕλεσι, id eſt, Larus in paludibus. Suidas ſcribit dictitatum de iis, qui faciles ſunt ad dandum. Ductum à Laro aue, quã eandem κέπφον appellari putant, quanq̃ Theodorus Gaza hanc fulicam uertit, illam gauiam. Ea quoniam facile decipitur, illiciturq;, proinde prouerbio locum fecit.

Iſſa. LX.

ἴσσα, id eſt, Iſſa. Prouerbialis erat acclamatio in eos, quibus. Z. litera forte cecidiſſet, quiq; modis omnibus eſſent infortunati. Hæc Suidas, qui prouerbium citat ex Meſenia Menandri teſtatus, & alibi uſurpatum apud authores. Coniectare licet, eam literam in ſortibus, inauſpicatam fuiſſe. Martianus Capella in nuptiis philologiæ & Mecurii, teſtatur hãc literam inuiſam fuiſſe Appio Claudio, quod dentes mortui, dũ exprimitur, imitetur.

Ipſo horreo. LXI.

Quod prolixe & affatim datur, ipſo horreo dari dicitur, quemadmodũ, ipſo caniſtro, propterea, q̃d ex horreo plenius depromitur, q̃ è chœnice. Simile illi, ἐκ πιθοῦ ἀντλεῖς, id eſt, E dolio hauris.

In tua ipſius harena. LXII.

In tua ipſius harena, id eſt, In tua ipſius arte. Sumptum à gladiatoribus, ſolitis in harena digladiari. Neq; uero parui referebat horum, nota an in ignota dimicarent harena.

In ſaltu uno, duos apros capere. LXIII.

In ſaltu uno, duos apros capere. Eſt eadẽ in re, duos pariter deprehẽdere. Plautus in Caſſina. Iam ego uno in ſaltu duos apros capiam.

Ignis ad torrem. LXIIII.

πῦρ ἐπὶ δαλὸν ἐλθὸν, id eſt, Ignis ad torrem ueniens, De negocio, quod raptim, facileq; conficitur, quaſi cum ultro ignis ad torrem tranſuolat ob materiei ſiccitatem. Meminit Diogenianus, Simile fuerit, Ignis ad Naphtham. Eſt autem Naphtha bituminis genus, ad quod flãma uel è longinquo tranſuolat.

Hippolytum imitabor. LXV.

ἱππόλυτον μιμήσομαι, id eſt, Hippolytum imitabor. Diogenianus in prouerbiorum collectaneis ait dictitatum de iis, qui ſtatuiſſent pure, caſteq; uiuere. Nota eſt fabula, uel apud Euripidem, uel apud Senecam, quemadmodum is iuuenis odio fœminei generis, Dianæ ſtudiis ſeſe totum addixerit, deſpecto Veneris numine. Sic enim loquitur apud Euripidem, τὴν σὴν δὲ κύπριν πόλλ᾽ ἐγὼ χαίρειν λέγω, id eſt, Veneri tuæ, longum ualere renuncio.

Nihil agere. LXVI.

Suidas hunc uerſiculum citat è Cratini fabula, cui titulus, Horæ, καὶ ταῦτα πράττων φασὶν ἀνὴρ οὐδὲν ποιῶν, id eſt, Atq; iſta faciens quidam ait, faciens nihil, admonetq; ſubeſſe prouerbium, quod quadret in eos, qui fruſtra laborent. Apud Latinos item nihil agunt, qui ſumunt inanem operam, ut apud Terentium. Cæterum hoc nihil agit. Celebratur & illud, Satius eſt ocioſum eſſe, q̃ nihil agere.

Herculis Cothurnos aptare infanti. LXVII.

Herculis perſonam, aut cothurnos aptare puero, eſt minimis applicare maxima, quæ nequaq̃ uel congruant, uel deceant, ueluti ſiquis rem humilem oratione Tragica proſequatur. Quintilianus libro ſexto de peroratione, nam in paruis quidẽ litibus, has Tragœdias mouere, tale eſt, quaſi ſi perſonam Herculis & Cothurnos aptares infanti. Plutarchus commemorat Apophthegma quoddam Ageſilai, non admodum ab hoc alienum. Cui cum Sophiſta quiſpiam hoc nomine laudaretur, quod res minimas dicendi artificio maximas efficeret, negauit is uel cerdonem bonũ ſibi uideri, qui paruo pedi, magnum induceret calceum, ſignificans orationem oportere cum re congruere, non aliter q̃ ueſtis conuenire debet corpori.

Grues lapidem deglutientes. LXVIII.

αἱ γέρανοι λίθους καταπεπωκυῖαι, id eſt, Grues lapillos deglutientes. Suidas ex Ariſtophane citat, oſtendens dici ſolitum de iis, qui ſumma prouidentia gerunt negocium, Idq; inde in uulgi ſermonem ueniſſe, quod gruibus hic mos ſit, ut quoniam admodum ſublimes uolant, magnoq; ferant̃ impetu, neq; poſſint deorſum aſpicere, lapillos geſtent, quos ſiquando fatigari cœperint inter uolandũ, ex alto deiiciant, quo uidelicet è cadentiũ ſtrepitu percipiant, utrũ ſupra terrã, an ſupra mare uolent.

Quod ſi lapillus in mare deciderit, pergunt uiam. Sin in terram, interquieſcunt. Hoc cōmentum uerum ſit an friuolum, aliis expendēdum relinquo. Certe Plinius libro decimo, capite uigeſimotertio, narrat q̄ddam de gruibus, quod longe uero propius eſſe uideat, nec minus arguat eius animantis diligentiam. Quando proficiſcuntur, inquit, conſentiunt. Volant ad proſpiciendū alte, ducem quem ſequantur, eligunt, in extremo agmine per uices qui acclament, diſpoſitos habent, & qui gregem uoce contineant. excubias habent nocturnis temporibus, lapillum pede ſuſtinentes, qui laſſatis ſomno decidens, indiligentiam ſono coarguat. Cæteræ dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtētes. Dux erecto prouidet collo, ac prædicit. Hactenus Plinius. Porrò locus, quem Suidas citat, eſt in Auibus Ariſtophanis, ἐκ μέν γε λιβύης ἧκον ὡς τρὶς μυρίαι γέρανοι, θεμελίους καταπεπωκυῖαι λίθους, id eſt, Venere gruum terdena fermè millia, Libycis ab oris, deuoratis maximis ſaxis.

Fortuna æſtuaria. LXIX.

τύχη εὔριπος, id eſt, Fortuna Euripus, ſiue uolubilis, quod uiciſſim nunc huic fauere ſoleat, nunc illi. De qua Bœotius, Exæſtuantis more fertur Euripi. De mari Euripo alio diximus loco.

Fores aperire. LXX.

ἀνοίγειν τὴν θύραν, id eſt, Fores aperire. Prouerbio dicebat̃ q̄ rei cuiuſpiā ingreſſum, initiūq; patefaceret. Plinius auūculus, Obliq̄tatem eius intellexiſſe, hoc eſt, rerum fores apuiſſe, Anaximāder Mileſius traditur. Indicauit hoc adagium Plutarchus in Sympoſiacon Decade ſecūda, ἔλαθες γάρ ὦ φίρμε, σὺ κόσμον ἀντὶ τῆς παροιμιακῆς θύρας ἐπὶ σεαυτὸν ἀνοίξας, id eſt, Imprudens Firme, mundum pro ianua prouerbiali, in teipſum aperuiſti. Feneſtram aperire, in eandem ſententiam eſt apud Terentium.

Tua res agitur, cum proximus ardet paries. LXXI.

Et hodiernis temporibus indocto uulgo paſſim in ore eſt, tum nobis eſſe cauendum, cum uicini domus ardet. Admonet prouerbium, ut ex alterius malo ſumamus exemplum, alienoq; periculo diſcamus noſtris rebus conſulere. Sumptum eſt ex Horatianis epiſtolis, Ecquid Ad te poſt paulo uentura pericula ſentis? Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet. Et Virgilius, Iam proximus ardet Vcalegon.

Fontibus apros, floribus auſtrum. LXXII.

Dubium non eſt, quin ad prouerbiorum claſſem pertineat, quod eſt apud Maronem in carmine Bucolico, Eheu quid uolui miſero mihi, floribus auſtrū Perditus & liq̄dis immiſi fontibus apros. Vbi quis optat nocitura. Nam uentus floribus inimiciſſimus, præcipue auſter, ob uiolentiam.

E' Patrocli domo. LXXIII.

ἐκ πατροκλέους ἔρχεται, id eſt, E' Patrocli domo uenit. Iocus eſt prouerbialis in ſordidum. Eſt apud Ariſtophanem in Pluto. Hoc adagium alio nobis dictum eſt loco, ſed alia facie. Proinde uiſum eſt hoc loco repetere.

Oetæus genius. LXXIIII.

οἰταῖος δαίμων, id eſt, Oetæus genius. Diogenianus ait hunc ferocitatem & arrogantiam non ſinere inultam. Nec præterea quicq̄ aſſcribit, Eſt autem Oeta mons finitimus Trachini, atq; eodem nomine ciuitas Melienſium. Proinde ſimilis erit huius uſus prouerbii, qualis eſt illius, Aderit Temeſſeus genius.

Vel hoſti miſerandus. LXXV.

Suidas huiuſmodi uerba ex authore quopiam citat, ὥς τε κατὰ τὴν παροιμίαν κἂν ἐχθρὸν ἐλεῆσαι θεασάμενον τὴν τότε περιπέτειαν τοῦ ἀνθρώπου, id eſt, Vt iuxta prouerbium etiam miſeraturus fuerit hoſtis, ſi præſentem uidiſſet hominis caſum. Eſt autem hyperbole, Nam hoſtis non facile commouetur miſericordia. Confine illi, quod uel ipſe probet Momus.

Aequales calculi. LXXVI.

ἴσαι ψῆφοι, id eſt, Aequales calculi, ſiquando parum abeſt, ut condemnetur aliquis, & tamen abſoluitur, aut cum nutat animus, ambigitq;, utram in partē ſe deflectat, rationibus hinc atq; hinc uelut ex æquo adhortantibus, ac deterrentibus. Quemadmodum eſt apud Terētium, cum in dubio eſt animus, paulo momento huc uel illuc impellitur. Suidas oſtendit metaphorā ſumptam à priſca conſuetudine iudiciorum, qua reus æqualibus iudicum ſententiis abſoluebatur, at non citra periculum. Cur autem potius abſoluendum, q̄ damnandum reum ueteres exiſtimarint, cum pares eſſent ſententiæ, multas cauſas reddit Ariſtoteles in problemate quodam. Multis enim nominibus uiſum eſt conuenire, ut reliquis paribus, reo magis, q̄ actori faueatur, Vel quod accuſator accedit paratus, ac præmeditatus, Reus ad multa non præuiſa compellitur reſpondere. Vel quod conſentaneum ſit reum, ut qui maiore periculo dicat, ob metum quædam prætermiſiſſe potius q̄ actorem. Vel quod in ancipiti negocio potius ad eam partem oporteat uergere, ubi ſi forte ſit erratum, peccetur leuius. At minus eſt malum abſoluere nocentem, q̄ innocentem damnare, præſertim in capitalibus cauſis, ubi ſi contingat errare iudicem, non eſt quo ſarciat in poſterum erratum ſuum, extincto iam homine.

Contra, ſi elabatur nocens, poterit alio iudicio pœnas dare. Vel quod accuſatio propior eſt ſuſpicioni maleuolentiæ, q̃ defenſio, quare cum in cæteris nihil appareat diſcriminis, de actore potius male iudicamus, q̃ de reo. Hæc & alia quædã huiuſmodi tradit Ariſtoteles. Igitur ut tutiſſimo liberatur à cauſa, qui calculis omnibus abſoluitur, ita periculo proximus fuiſſe uidetur, qui paribus calculis, iam quaſi fauore quodam elabitur.

Luſciniæ deeſt cantio. LXXVII.

Luſciniæ deeſt cantio. Prouerbialis allegoria, perinde quaſi dicas, Mulieri deſunt uerba, poetæ uerſus, oratori color, ſophiſtæ cauillum. Nulla enim auium æque canora, atq; luſcinia, etiam fœmina, ſicuti teſtatur Plinius libro decimo, capite uigeſimonono. Sed haud fuerit alienum ipſius uerba ſubſcribere. Luſciniis, inquit, diebus ac noctibus continuis quindecim garrulus ſine intermiſſu cantus, denſante ſe frondium germine, non in nouiſſimum digna miratu aue. Primũ tanta uox, tam paruo in corpuſculo, tam pertinax ſpiritus, deinde in una, perfecta muſicæ ſcientia, modulatus æditur ſonus, Et nunc continuo ſpiritu trahitur in longum, nunc uariatur inflexo, nunc diſtinguitur conciſo, copulatur intorto, promittitur, reuocatur, infuſcatur ex inopinato, interdum & ſecum ipſa murmurat, plenus, grauis, acutus, creber, extentus, ubi uiſum eſt, uibrans, ſummus, medius, imus, Breuiterq; omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquiſitis tibiarum tormentis, ars hominum excogitauit. Plautus in Bacchidibus, Ego quoq; Pol metuo ne Luſciniolæ defuerit cantio.

Ego ex bono in bonum traductus ſum. LXXVIII.

ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ καλοῦ εἰς καλὸν μετήνεγκα, id eſt, Ego qdē è bono in bonũ tranſii. Suidas indicat dici ſolitum de his, qui bonũ inſtitutum, bono cõmutant. Innuit aũt natum à quodam, qui ex bono Citharœdo factus ſit poeta Tragicus. Eſt enim poetica muſicæ confinis arti, unde & muſicam artem poeticen uocauit Terentius.

Anguillam captare. LXXIX.

ἐγχέλεις θηρᾶσθαι, id eſt, Anguillas uenari dicuntur, qui priuati compendii cauſa, cient tumultus. Inde ducta ſimilitudine, q᷑ cum aqua ſtat immota, nihil capiunt, qui captant anguillas, cum uero ſurſum, ac deorſum miſcent, ac perturbant aquam, ita demum capiunt. Quadrabit in eos, quibus tranquillo Reip. ſtatu, nihil eſt emolumenti. Proinde ſeditiones gaudent exoriri, quo ciuitatis publicum malum, in ſuum priuatum uertant commodum. Prouerbium extat apud Ariſtophanem in Equitibus, ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας, ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν, ἐὰν δ᾽ ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν, αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς, id eſt, Nãq; accidit tibi, q᷑ anguillas qui aucupantur Vbi quieta ſtat palus, nil piſcium reportant Contra lutum ſi mouerint ſurſum atq; item deorſum Capiunt, ita ipſe capis, ubi rem publicam ingetas. Hanc artem heu nimirum callent principes horum temporum, qui conſilio tyrãnico diſſidia ſerunt inter ciuitates, aut bellum aliquod alicunde ſuſcitant, quo licentius mulctent miſeram plebeculam, & innocentiſſimorum ciuium fame, ſuam expleant ingluuiem.

Ego faciam omnia more Nicoſtrati. LXXX.

ἐγὼ ποιήσω πάντα κατὰ Νικόστρατον. id eſt, Ego cuncta more fecero Nicoſtrati, ꝓ eo, q᷑ eſt egregie. Nam hunc Nicoſtratum aiunt Comœdiarum actorem fuiſſe talem, qualis apud Romanos prædicatur fuiſſe Roſcius. Itaq; propter artis famam in uulgi ſermonem abiit. Suidas prouerbii titulo recenſet.

Duplex cappa. LXXXI.

διπλοῦν κάππα, id eſt, Duplex cappa uelut ænigma, quo malum aliquod ſignificabant. Siqdem gemino cappa, ſcribunt κακά. Simili figura Plautus furem, trium literarũ hominem appellauit.

Tria cappa peſſima. LXXXII.

τρία κάππα κάκιστα, id eſt, Tria cappa peſſima. Iactatum & hoc olim ænigmatis uice, quo trium gentium mores notati ſunt, Cappadocum, Cretenſium, & Cilicum.

Temulentus dormiens non eſt excitandus. LXXXIII.

Prouerbii ſpeciem habet, quod admonet Theognis ſopitũ ebrium, non oportere excitari ſomno Simillimũ eſt aũt illi, κακὸν εὖ κείμενον μὴ κινεῖν, id eſt, Malum bene conditum ne moueas. Non eſt refricandum odium, cui iam tempus induxit obliuionem. Non eſt renouandũ animi uulnus, cui iam obduci cicatrix cœpit. Theognidis carmen ſic habet, μηδ᾽ εὕδοντ᾽ ἐπέγειρε Σιμωνίδη, ὅντινα ἡμῶν θωρηχθέντ᾽ οἴνῳ μαλθακὸς ὕπνος ἔχει, id eſt, Ne cuiquam è nobis ſomnum depelle Simonida Oppreſſum uino quem ſopor altus habet.

Vtroq; nutans ſententia. LXXXIIII.

ἀμφίχωλοι γνῶμαι, id eſt, Vtroque claudicantes ſententiæ, aut animus huc, atque illuc uerſatilis, Sic enim arbitror legendum, ἀμφίχωλος per o magnum, ut ſit, Vtroq; claudicantes. Nam in uulgatis libris per o micron ſcriptum repperi. Conueniet igitur in hominem, lubricæ fidei & incertarum partium. Refertur à Zenodoto.

Dictum, ac factum. LXXXV.

ῥηθὲν καὶ πραχθέν, id eſt, Dictum, ac factum. Prouerbialis figura, qua nihil in negocio ꝓcurando prætermiſſum ſignificamus. Terẽtius, Dictum, ac factum reddidi. Donatus in Andria indicat eſſe ꝓuerbiũ celeritatis, Dictum, ac factũ, inuenerit aliquam cãm. Rurſum in ſeipſum excruciante. Dictum, ac factũ, huc abiit Clitipho, Sanè q̃ familiaris eſt hic ſermõis colos Græcis poetis, οὔτε ἔπος, οὔτ᾽ ἔργον, id eſt, Neq; dictũ, neq; factum, pro eo, qđ eſt nulla rõne. Homerus Iliados libro primo, ἐσθλὸν δ᾽ οὐδέ τί πω εἶπας ἔπος, οὐδ᾽ ἐτέλεσσας, id eſt, Nec dictum, factumq́; probum ex te prodiit unq̃. Euripides in Hecuba, σὺ δ᾽ ὑμὶν μηδὲν ἐμποδὼν γένῃ, λέγουσα μηδὲ δρῶσα, id eſt, Tu uero neqđ obſiſtas mihi Verbo'ue, facto'ue.

De grege illo eſt. LXXXVI.

De grege illo eſt, eiuſdem factionis, aut contubernii. Terẽtius in Adelphis, At hic Hercule de grege illo eſt. Idem in Eunucho, Vt me in ueſtrum gregem recipiaris. M. Tullius ad Atticum, At uellem te in tuum ueterem gregem retuliſſes. Alluſit autem ad id, quod alibi diximus, ἐπιμεγελᾶν.

Dentata charta. LXXXVII.

Dentata dicuntur mordacia. M. Tullius ad fratrem libro ſecundo, Calamo & atramento temperato, Dentata etiam charta res agetur. Et Seneca dentatos ſales eſſe non uult, Rurſus edentula quæ morſu careant.

Daulia cornix. LXXXVIII.

Δαυλίαν κορώνην, id eſt, Dauliã cornicem, Luſciniã uocant poetæ. Siue quod Tereus in Daulide Phocidis cum ea uixerit, ſiue qđ illic philomena mutata ſit in auem, Non uideo, quid ſibi uelit adagium, niſi forte dictum eſt in garrulos, aut canoros. Magis aũt ſuſpicor Zenodotũ, ſiue Zenobius is, ſiue quiſq; alius fuit, hoc prouerbiũ fuiſſe cõmentũ, quo locum faceret narrandæ fabulæ, quod idem in nõnullis aliis ab illo factum coniicio.

Cum muſis. LXXXIX.

Μετὰ μουσῶν, id eſt, Cum muſis, hoc eſt, Muſis bene fortunantibus, de doctis, aut iis, quæ docte dicuntur, Aut quemadmodum oſtendit Suidas, cum illitteratus inter eruditos uiuit, ut per ironiam efferatur.

Amicos Tragœdos æmulatur. XC.

Τοὺς ἑταίρους τραγῳδοὺς ἀγωνίζεται, id eſt, Amicos Tragœdos æmulatur. Suidas è Didymo citat, addens dici ſolitum de his, qui ſeſe accõmodarent, & morum ſeueritatem ſumerent, ad æmulationem aliorum. Sumptum ab hiſtrionibus Tragœdiarum, qui cum ſint leuiſſimi nebulones, tamẽ ubi deum aut regem agunt in fabula, tum cultu, uoce, geſtuq́; maieſtatem quandam imitantur.

Aeſopicus Graculus. XCI.

Αἰσώπειος κολοιὸς, id eſt, Aeſopicus Graculus, Dicitur, qui aliena ſibi uſurpat, aliorumq́; bonis ſeſe uẽditat. Vſurpat Lucianus in Pſeudologiſta. Horatius, Moueat cornicula riſum Furtiuis nudata coloribus. Extat Apologus inter alios, qui Aeſopi nomine circumferuntur.

Aries cornibus laſciuiens. XCII.

Κριὸς ἀσελγοκέρως, id eſt, Aries cornibus laſciuiens. Diogenianus oſtendit conuenire in magnos, ac laſciuos. Pruriunt cornua arietibus bene paſtis, quod idem accidit bubus. Virgilius, Iam cornu petat, & pedibus, qui ſpargat harenam, uitulam laſciuientem indicans.

Ductus per phratores canis. XCIII.

Ἀγόμενος διὰ φρατόρων ὁ κύων, id eſt, Ductus per phratores canis. Vbi quis inciderit in eos, quibus pœnas det. Canis enim apud hos protinus occiditur. Apud Athenienſes populus in tribus erat diſtributus, uniuſcuiuſq; tribus tertia pars φρατρία dicebatur, & huic præfectus φρατρίαρχος, In Comitiis igitur ſiquis canis intercurriſſet, continuo petebatur à populo.

Calabri hoſpitis Xenia. XCIIII.

Prouerbiũ ſubeſſe uidetur in his Horatii uerſibus, quos ſcripſit in epiſtolis, Non quo more Pyris ueſci Calaber iubet hoſpes, Tu me feciſti locupletem, ueſcere ſodes Iam ſatis eſt, at tu quantum uis tolle, benigne. Non inuiſa feres pueris munuſcula paruis Tam teneor dono, quam ſi dimittar onuſtus. Vt lubet, hæc hodie porcis comedenda relinques. Itaq; Calabri hoſpitis munera recte dixeris, ruſticana, leuiaq́;, quæq; magis onerent accipientẽ, q̃ iuuent, aut quæ donant contẽpta. Sigđ Calabri, quod Pyris abundent, conſueuerũt ea hoſpitibus affatim apponere, deiude ſaturos, bellariorum uice domũ auferre iubent. Quod ſi recuſes, eadẽ porcis obiiciunt. Atq; iſtud haud eſt dare munus, ſed abiicere. Is demum dat, qui ſimul & precium muneris expendit, quod largitur, & eius meritum, quem eo donat.

In hoſtio formoſus. XCV.

Ἐν θύρᾳ καλὸς, id eſt, In hoſtio formoſus. De iis, qui adamantur, uulgoq́; gratioſi habentur. Sumptum à ueterum conſuetudine, qui formoſorum, aut amaſiorum nomina, arboribus, foliis, ac parietibus inſcribebant, ὁ δεῖνα καλός. Ad id alludens Ariſtophanes in Veſpis, καὶ νὴ Δί᾽ ἐὰν ἴδῃ γέ που

γεγραμμένον

γεγραμμένον ἐν τοῖς λάμπουσι ἐν θύρᾳ δή μου καλὸν, ἰὼν περίγραψε πλησίον κυμὸς καλός. Idem, ἐν ἀγορᾷ θῶσι. Ἐν φλοιοῖσι τεῖχος ἔγραφον ἀθηναῖοι καλοί. Interpres Diſtichō hoc citat ex Callimacho, ἀλλ' ἐνὶ δὴ φύλλοισι κεκομμένα τόσσα φέροιτε γράμματα, Κυδίππην ὡς ἐρέουσι καλήν, i. Litterulas tot ferte inſculptas frondibus hiſce, Cydippen pulchram quot memorare queant. Id imitatus Maro, Teneris, inquit, incidere amores Arboribus. Creſcent illæ creſcetis amores. Torquere licebit & in eos, qui falſo per aſſentationem laudantur, aut in mendaciſſimos principū quorūdam titulos. Quod genus ſunt, Pater patriæ, delitiæ orbis, amor mundi, Sereniſſimus, Inclytus, Clementiſſimus, cū meri ſint Reip. prædones.

Caput ſcabere, & conſimilia. XCVI.

Caput ſcabere, ungues arrodere, geſtus hominis ſunt cogitabundi, & de mutando, cuius pœniteat, ſecum agitantis. Vnde trahuntur in uſum prouerbialē. Horatius libro primo, Satyra decima. Sed ille, Si foret hoc noſtrum fato delapſus in æuum Detereret ſibi multa, recideret omne, quod ultra Perfectum traheretur, & in uerſu faciendo Sæpe caput ſcaberet, uiuos & roderet ungues Sæpe ſtilum uertens, iterum quæ digna legi ſint Scripturus. Id imitatus Perſius, Nec pluteum, inquit, cædit, nec demorſos ſapit ungues. Idem alibi, Crudum Chæreſtratus unguē arrodens ait hoc. In ſuperiore taxat poetarum in ſcribendo negligentiam. In altero deſcribit adoleſcentē, de mutanda anteactæ uitæ ratione cogitantem.

Caricus hircus. XCVII.

καρικὸς τράγος, id eſt, Caricus hircus. Diogenianus indicat dictitatū de uilibus & contemptis. Carum populus, quod paſſim in bellis mercenariam locarent operam, ceu uili uita, in contemptus prouerbium abierunt, unde & Plato καρικὸν ἀνθρώπιον, id eſt, Caricum homūcionem dixit, pro uili, nihilíq;, quēadmodum alio dictū eſt loco.

Bullatæ nugæ. XCVIII.

Ventoſa atq; inania bullata dicuntur. Sumpta metaphora, παρὰ τῶν πομφολύγων, de quibus aliàs dictum eſt in prouerbio, Homo bulla. Perſius, Bullatis, ut mihi nugis Pagina turgeſcat. Bullatas nugas appellans inanem perſtrepentium uocum congeriem, in quibus nihil ſubſit ſolidioris ſententiæ. Horatius nugas canoras uocauit in arte poetica, Quam uerſus inopes rerū, nugæq; canoræ.

Bolus ereptus è faucibus. XCIX.

Bolus è faucibus eripi dicitur, quoties commoditas aliqua, quæ iam propemodū tenebatur, præter expectationem ſubito præripitur. Terentius in ſeipſum excruciante, Crucior bolum tantum mihi eſſe ereptum ſubito è faucibus. Bolū autem dixit, quod Græci uocant βλωμόν. Metaphora per ſe liquet.

Bene ſit. C.

καλῶς ἔστω, id eſt, Bene ſit. Ominis uox, cum quis rem quampiam nouam & arduam auſpicaretur, ut in teſtamentis, præfabantur, τοῦτο καλῶς ἔσται, id eſt, Hoc bene erit. Sed ſiquid acciderit humanitus. Item in contionibus, Quod fauſtum felixq; ſit. Id futurum eſt ſalſius, ſi per ironiam proferatur de re ridicula, nulliusq; momenti, perinde quaſi maxima. Quemadmodum Perſius de diuite auaro cadum reſignaturo. Hoc bene ſit. Frequens eſt apud authores, bene uertat, & male uertat. Virgilius in Bucolicis, Hos illi, quod nec bene uertat, mittimus hœdos. Et Dii bene uertát, quod agas. Seruius Grammaticus exiſtimat hanc figuram mutuo ſumptam ab Hectore & aiace. Quorū utriq; ſuum munus in perniciem ceſſit.

CHILIADIS TERTIAE CENTVRIA SEPTIMA.

Scarabeus Aquilam quærit. I.

Κάνθαρος ἀετὸν μαίεται, id eſt, Scarabeus aquilam quærit. Cum imbecillior, atq; impotentior, mali quippiam molitur, ſtruitq; inſidias inimico longe potentiori, Eſt & altera lectio, atq; ea meo quidem iudicio uerior, ὁ κάνθαρος ἀετὸν μαιεύεται, id eſt, Scarabeus aquilæ obſtetricatur. Senſus fermè idem eſt, ſiue legas μαίεται, ſiue μαιεύεται. Competit enim in humilem & imbecillū, qui uiribus longe præpollenti, malicioſis inſidiis, & clancularíis dolis perniciem machinatur. Ariſtophanes in Lyſiſtrata, ὑπερχολῶ γὰρ, αἰετὸν τίκτοντα κάνθαρός σε μαιεύσομαι, id eſt, Supra modum enim iraſcor. Aquilam parientem ſcarabeus te ueſtigabo. Super hac re fertur Apologus quidam apud Græcos non inelegans, quē Lucianus indicat Aeſopicum eſſe, cum ait in Icaromenippo fabulatum fuiſſe Aeſopum, quemadmodum aliquando ſcarabei & cameli cœlum conſcenderint. Porrò quod ad fabulam Scarabei & Aquilæ attinet, ad hunc habet modum. Eſt iam olim aquilarum generi, cum uniuerſa Scarabeorum gente, uetus atq; antiqua ſimultas, ac bellum prorſus internicinum, planeq; quod Græci ſolent dicere, ἄσπονδος πόλεμος, Nam odio diſſident pluſquam Vatiniano, adeo ut ne Iuppiter quidem ipſe, ὅσον

κύδιστον μέγιστον, & qui totum nutu tremefactat Olympum, rem inter eos componere, ac diſſidium finire potuerit, Si modo uera narrāt Apologi. Deniq; nihilo magis inter eos cõuenit, q̃ hodie quoq; conuenit inter deos iſtos aulicos, & humilem obſcuramq; plebem. Sed erit fortaſſis, qui Aeſopicarũ fabularũ rudis & ἀμύητος admiretur, quid tandem negocii ſit cum aquila ſcarabeo, Quæ cognatio, quæ uicinitas, quæ affinitas uſqueadeo diſſimilibus intercedat. Nam inter hos potiſſimũ diſſidia ſolent oriri, præſertim inter principes. Ad hæc, quæ nam tam atrocis odii cauſæ. Poſtremo unde tantũ animorũ ſcarabeo, ut cum aquilarum populo bellum ſuſcipere non dubitarit. Rurſum, qua contumelia tantopere fuerit offenſus aqlæ θυμὸς ἀγήνωρ, ut hoſtem tam humilem nõ contempſerit, ac ſuo uel odio iudicarit indignum. Videlicet argumentum ingens, longa eſt iniuria, longæ ambages, ac res omnino maior, q̃ ut humana facundia queat explicari. Quod ſi muſæ quæ grauatæ nõ ſunt olim Homero dictare, βατραχομυομαχίαν, mihi quoq; relicto tantiſper Helicone, dignentur adeſſe, rerum ſummam, pro uirili conabor exponere. Quid. n. tam arduum eſſe poſſit, quod illis auſpicibus non audeant homines? Sed quo res cognitu fiat illuſtrior, priuſq̃ ad ipſum negocii caput ueniam, ducis utriuſq; mores, formam, indolem, ingeniũ, q̃ potero pauciſſimis perſtringam. Primum igitur illud ſuccurrit, admirari, quid Romanis uiris alioqui ſapientibus uenerit in mentem, q cum huius alitis ſymbolo, ſeſe præter cæteras nationes iactent, ac diis proximos ducant, Cũq; huius auſpiciis tot uictorias reportarint, tot egerint triumphos, tantum abeſt, ut benemeritæ gratiam referant, ut non toleranda etiam afficiant contumelia. Nam auem unam omniũ maxime maſculam, & inuicti roboris, emaſculant, euirantq;, ac propemodum Tireſiam reddunt, ipſi non admodũ mares. Siqdem apud Græcos, planè mas eſt αἰετὸς, idq;, ni fallor, longe magis quadrat in eum, cui ſummus ille pater & rex, hominumq; deumq;, regnum in aues uagas permiſit expertus fidelem Iuppiter in Ganimede Flauo. Tum ei, qui cæteris diis procul abſiſtentibus, ſolus irato Ioui, triſulca tela porrigat, nihil etiam prouerbio deterritus, πόῤῥω Διός τε καὶ κεραυνοῦ. Neq; uero ſine graui rõne factũ arbitror, ut inter tam multas auium nationes, tamq; numeroſas tribus, aquila potiſſimũ ſit uiſa idonea, cui non ſolũ auiũ φρῆτραι, uerũetiam ſenatus populuſq; poeticus, ſuffragiis omnibus monarchiam decerneret. Nam quãtum ad auium iudiciũ attinet, in hanc partem pleræq; propendebãt, ut pauoni regũ ſummã cõmitterent. Nam huius pulchritudini, ſplendori, ſublimitati, faſtuiq; planè regio, regnum deberi uidebať. Ac prorſum in hanc ſentẽtiam itum fuiſſet, niſi quædã longo regũ uſu callidæ, cuiuſmodi ſunt cornices, coruiq;, perpendiſſent, futurũ, ut ſi pauonẽ rebus præfeciſſent, eueniret quod cõplures iam annos in monarchis quibuſdam noſtris uidimus, nimirũ ut ſolo nomine ſtrepituq; regem ageret, aquila nihilo ſecius, uel ſine populi ſuffragiis, regnum gereret. Cæterũ poetas uiros ſapientiſſimos illud arbitror perſpexiſſe, nõ alia magis imagine regum mores ac uitã, effingi potuiſſe, Loquor de pleriſq; noſtrorũ temporũ principibus. Sed paucis ſi uideť, hinc atq; hinc cõtentionẽ admoueamus. Iam primum ſiqd ominis eſt in uocabulo, ut certe eſt, apte profecto Græcis αἰετὸς dicitur, παρὰ τὸ ἀΐσσω, quod eſt ꝓpemodũ rapior impetu, & concitus feror. Quædã aues natura placidæ ſunt, ac mites, tum quæ feræ ſunt, tamen arte cultuq; cicurantur, ac manſueſcunt. Sola aqla, nec eſt habilis ad ullam diſciplinam, nec ullo ſtudio poteſt mãſueſcere. Tantũ impetu naturæ præceps fertur, & quicquid ualde libuit, idẽ poſtulat ſibi licere. Libet ne ſpectare pullum animo uere aquilino? Graphice depinxit Horatius, Qualem miniſtrũ fulminis alitẽ Olim iuuẽtas & patrius uigor Nido, laborũ ꝓpulit inſcium, Verniq; iam nimbis remotis Venti, pauentem, mox in ouilia Demiſit hoſtem uiuidus impetus Nunc in reluctantes dracones Egit amor dapis atq; pugnæ. Melius intelligunt hoc ænigma regiones expertæ quantis malis ſibi conſtiterint huiuſmodi indomiti iuuenũ principũ impetus. Philoſophorũ eſt moderari affectibus, ac rõnis ductũ in omnibus ſeq. At nihil eſt uiolentius aure tyrãni, cui illud ſemꝑ in promptu, Sic uolo, ſic iubeo, ſit pro rõne uolũtas. Deinde cũ ſex, opinor, aqlarũ genera cõmemorenť, tñ illud inter oẽs cõuenit, quod roſtro ſunt uehemẽter adunco, nec minus aduncis unguibus, ut uel ex ipſo corporis habitu poſſis intelligere, carniuoram eſſe auem, qetis ac pacis inimicã, pugnis, rapinis, ac prædationibus natã. Et quaſi parũ ſit carniuoras eſſe, ſunt & quæ oſſifragæ dicanť, & ſint. Sed hic protinus tacite mihi dicis optime lector, qd hæc imago ad regẽ, cuius propria laus eſt clemẽtia, cũq; plurimũ poſſit, nulli tamẽ uelle nocere, ac ſolũ aculeo carere, ſeſeq; totũ in populi ſui cõmoditates impendere, adeo ut Niloxenus ille ſapiens rogatus, qd eſſet utiliſſimũ, rñderit rex, Id eſſe ꝓpriũ ueri principis indicans, ut quantũ in ipſo ſit, nemini noceat, ꝓſit omnibus, ſitq; magis optimus q̃ maximus. Quanq̃ non alia ratione põt eſſe maximus, niſi ut ſit q̃optimus, hoc eſt, beneficentiſſimus in oẽs. Eqdem exemplar laudo nõ inſcite depictũ à philoſophis, & haud ſcio an eiuſmodi principes adminiſtrent rempublicam in urbe Platonica. Verũ in annalibus uix unum aut alterum reperias, quem

anſis cũ

auſis cum hac imagine componere. Porro ſiqs hoꝝ tempoꝝ principes expẽdat, quæſo quotũ quẽq; repiet, in quẽ non quadret fœdiſſimũ illud cõuicium, quod apud Homeꝝ Achilles torquet in Agamẽnonẽ, δημοβόρος βασιλεύς. Nã Heſiodus δωροφάγους appellat, rectius tñ παμφάγους appellaturus, Et cũ Ariſtoteles euidentiſſima nota diſtinxerit regem ac tyrannum quod hic ſuũ ac priuatũ cõmodũ ſpectat, ille populi rebus cõſulit, tñ iſtis, regis appellatio, quæ priſcis illis, ac tantis principibus, immodica uiſa eſt, & ob inuidiã refugienda, uix ẽt ſatis eſt, niſi longã ſplẽdidiſſimoꝝ mẽdacioꝝ addas Coronidẽ, ut diui cognominent̃, q uix ſunt hoĩes, inuicti, q nunq̃ nõ uicti diſceſſerũt è prælio, Augusti, qbus anguſta ſunt omnia, Sereniſſimi, q belli tempeſtatibus, & inſanis reꝝ motibus orbem concutiunt, Illuſtriſſimi, q ꝓfundiſſima oĩum bonaꝝ reꝝ ignorãtia caligant, Catholici q quouis ſpectãt potius q̃ ad Chriſtum. Atq; his diuis, inclytis, triũphatoribus, ſiqd eſt ocii ab alea, à poculis, à uenatu, à ſcortis, id omne iã uere regiis cogitatiõibus dicãt. Nec eſt ullum aliud ſtudiũ, niſi ut leges, edicta, bella, paces, fœdera, cõſilia, iudicia, ſacra, ꝓphanaq; eo cõferant, ut oẽs oĩum fortunas, in ſuum cõuerrãt fiſcum, hoc eſt, in dolium ꝑtuſum congerant, & aqlaꝝ in morem, innoxiaꝝ auium uiſceribus, ſe ſuoſq; ſaginent pullos. Age ſiqs mihi iam phyſionomos nõ omnino malus, uultũ ipſum & os aqlæ diligentius contemplet̃, oculos auidos atq; improbos, rictum minacem, genas truculentas, frõtem toruam, deniq; illud quod Cyꝝ Perſaꝝ regem tãtopere delectabat in principe γρυπὸν, non ne planè regium quoddam ſimulachꝝ agnoſcet̃ magnificum ac maieſtatis plenũ? Accedit huc & color ipſe funeſtus, teter & inauſpicatus, fuſco ſqualore nigricãs. Vnde etiã quod fuſcum eſt ac ſubnigrum, aqlum uocamus. Tum uox inamœna, terribilis, exanimatrix, ac minax ille, querulusq; clangor, quẽ nullum aĩantium genus non expaueſcit. Iam hoc ſymbolum ꝓtinus agnoſcit, q modo piculum fecerit, aut uiderit certe, q̃ ſint formidandæ principum minæ, uel ioco ꝓlatæ. Et quãtopere contremiſcãt omnia, quoties huiuſmodi uox intonuit aqlina, εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι Ἢ τεὸν, ἢ αἴαντος ἰὼν γέρας, ἢ ὀδυσῆος ἄξω ἑλὼν ὁ δέ κεν κεχολώσεται ὅν κεν ἵκωμαι. Aut illa non minus βασιλική, Μή νύ τοι οὐ χραίσμωσιν, ὅσοι θεοί εἰσ' ἐν ὀλύμπῳ, ἆσσον ἰόνθ', ὅτε κέν τοι ἀάπτους χεῖρας ἐφείω. Ad hũc inquã aqlæ ſtridorẽ ilico pauitat omne uulgus, contrahit ſeſe ſenatus, obſeruit nobilitas, obſecũdant iudices, ſilent Theologi, aſſentant̃ iurecõſulti, cedũt leges, cedũt inſtituta, nihil ualet, nec fas, nec pietas, nec æqtas, nec humanitas. Cũq; tam multæ ſint aues nõ ineloquẽtes, tã multæ canoræ, tanq; uariæ ſint uoces ac modulatus, q uel ſaxa poſſint flectere, plus tñ oĩbus ualet inſuauis ille & minime muſicus unius aqlæ ſtridor. Quanq̃ eſt unum aqlaꝝ genus, quod impenſe placuit Ariſtoteli, fortaſſis ob id, quod talem optarit pullum ſuũ Alexandrũ, haud multo minus prædabundum ac uorax, at paulo tamen tum modeſtius, tum taciturnius, & omnino pluſculum habens humanitatis, qppe quod pullos etiam ſuos educet. Nam cæteræ faciũt quod impii ſolent parentes, q fœtus ſuos exponunt, cũ tigrides ẽt catulos tollant ſuos. Atq; eam ob cãm γνήσιον appellant, quaſi germanũ ac uere ingenuũ dicas. Vidit hoc genus Homerus, & oculis captus. Nã μελανάετον appellat, ac θηρευτὴν, i. nigro tergo, ac uenatricẽ, uidelicet epithetis aptiſſime quadrãtibꝰ in principũ uulgus. At noſtrũ aliquot, quãto per Iouẽ γνησιώτεροι, ac ꝓpe dixerim pluſq̃ aqlini, q cum diis ꝓximi ſint, ob ſceptrum ac maioꝝ imagines, tñ aliquoties plebeis etiam homũculis blãdiri quoq; poſſunt, ac propè dixerim, paraſitum agere, modo prædæ ſpes ſit nõ aſpnandæ. Iam & uiuacem eſſe aqlam, ab authoribus ꝓditum eſt. Ea tñ cum ad extremã pueneri t ſenectutem, nihil adhuc ſitit, niſi ſanguinẽ, cuius ſuctu uitã omnibus inuiſam ꝓrogat, nimiꝝ roſtro ſupiore adeo increſcente, ut carnes depaſci non poſſit. Atq; hinc ortum eſt adagium illud notiſſimũ, ἀετοῦ γῆρας in ſenes ætate uinoſiores, cũ alioq omne fermè genus hoc auium, qbus adunci ſunt ungues, aut nõ bibant oĩno, aut certe perq̃ raro, Siqdem Ariſtoteli credimus. Et tñ hæ ſi quãdo bibũt, aquã bibũt. Sola aqla ſanguinẽ ſitit. Ergo roſtro intorto natura certe non ſemp nouerca, reliqs aĩantibus utcũq; cõſuluiſſe uidet̃, & inexplebili uoracitati modũ aliquẽ impoſuiſſe. Quemadmodũ & hac rõne ꝓſpexit, quod non ſinat aqlam oua parere, plura tribus, nec pullos alere plures duobus. Atq; adeo ſi Muſei uerſiculo credimus, quẽ teſtẽ adducit Ariſtoteles, Excludit binos, edit terna, educat unũ. Atq; per hos ipſos dies, qbus incubat, Incubat aũt fermè tricenos, naturæ ꝓuidẽtia cibum illis negauit, inuerſis interim & unguibus, ne uidelicet oĩum feraꝝ fœtus raperent̃. Itaq; p id tp̃s pẽnæ albeſcunt inedia. Atq; hinc odiũ in fœtus ꝓprios. Veꝝ hoc in noſtris aqlis optare magis licet q̃ cernere, qbus oĩno nullus eſt cõpilandæ plebis, neq; finis, neq; modus. Nam & ætate creſcit exigendi ſitis, & nunq̃ incumbũt grauius, q̃ cum pullus excluſus eſt. Tum uero populus alio atq; alio ferit̃ munere. Sup hæc oĩa, plurimos hoſtes oppoſuit uni. De qbus mox dicturi ſumus. Atq; hãc naturæ ſolicitudinẽ mirari deſinet, cui pſuaſum ſit eſſe ueꝝ, quod ſcripſit Plinius, ꝓdigioſum qdem illud, & haud ſcio, an uel Democrito authore credẽdum, inſatiabilis auiditatis ar-

gumentum, etiam ſi ceu compertum & confeſſum narrat Plutarchus, author cum primis grauis,
Nempe aqlaꝝ pennas quoq;, ſi cæteraꝝ auium plumis admiſceant̃, eas deuorare, ac paulatim exte-
nuatas conficere. Tanta uis natiuæ rapacitatis. Eqdẽ arbitror idem euenturũ, ſi tyrannoꝝ oſſa cum
plebeioꝝ oſſibus cõmiſceãtur, ne ſanguinẽ qdem magis miſceri poſſe, q̃ Aegithi & Flori. Iam mihi
num illud ſatis quadret in quoſdam principes, Nam de piis ac bonis non loquor, uide. Aqlaꝝ unicũ
par, magno ad populandum tractu indiget, nec alteꝝ in ꝓpinquo prædonem eſſe patiunt̃, itaq; ſpa-
tia determinant. Porrò noſtris aquilis, quæ non anguſta ditio? Quã immenſum uſq; ꝓpagandi regni
ſtudium? Quãta cum finitimis aquilis, aut miluiis de regni, hoc eſt, de prædãdi terminis digladiatio?
Veꝝ illud fortaſſe non ꝓinde congruit, quod auis hæc tantopere rapax, non tamen prædatur in ꝓxi-
mo, uidelicet ne uices iniuriaꝝ in ſuũ aliquando caput retorqueant̃, Sed è longinquo magis prædas
in nidum conuehit. Cum interim tyrãni nec ab intimis temperent, nec à maxime cognatis ac dome-
ſticis rapaces abſtineant ungues, immo hoc quiſq; magis ſit obnoxius ꝑiculo, quo ꝑncipi ceu Ioui ac
fulmini propior. Atq; inſitam hanc & à parẽtibus ingenitam rapiendi famem, nõ nihil auget & edu
catio. Quandoqdem aqlam ferũt pullos uix dum ſatis uolucres, ad prædandũ è nidis extrudere, quo
ſtatim & à teneris, ut aiũt, unguiculis conſueſcant, rapto, ſuiſq; ipſoꝝ unguibus uiuere. At in pleriſq;
principibus, deũ immortalem, q̃ multi accedunt ad rapacitatem ſtimuli, præter corruptiſſimam edu
cationem, tantum aſſentatoꝝ examen, tot officiales perditi, tot corrupti cõſultores, tot ſtultiſſimi fa
miliares, tot neqſſimi congerrones, q publicis incommodis uel gratis delectant̃. Adde his faſtum, uo
luptates, luxum, delitias, qbus nullæ rapinæ ſatis eſſe poſſint. Adde ſtultitiam & impitiam, qua nihil
intractabilius, ſi cum felicitate copulet̃. His itaq; rebus, cum uel benigniſſima corrumpi queant inge
nia, quid cenſes futuꝝ, ſi hæc ad auidam & improbam naturã, uelut oleum ad caminũ, acceſſerint?
Sed parum βασιλικῶς erat inſtructa aquila, ſi tãtum adunco roſtro, ſi tãtum aduncis unguibus ad
prædandũ eſſet armata, niſi additi fuiſſent oculi pluſq̃ lyncei, & nec ad clariſſimum ſolem conniuen
tes, quo qdem experimento foetus ſuos an legitimi ſint, explorare dicunt̃. Itaq; prædam q̃uis è longin-
quo ſpeculant̃ quam deſtinent inuadere. Quanq̃ auiũ regi bini dũtaxat ſunt oculi, roſtrũ unicum, un
gues pauci, uẽter item unicus. At noſtris aqlis papæ, q̃ multæ ſunt Coryceoꝝ aures, quot exploratoꝝ
oculi, quot officialium ungues quot præfectoꝝ roſtra, quot iudicum & aduocatoꝝ uentres, fame ꝑe
ſus inexplebili, ut neq; ſatis eſſe quicq̃, nec tutũ ab his eſſe poſſit, ne ea qdem, quæ in intimis penetra-
libus, aut abditiſſimis ẽt ſcriniis ſunt abſtruſa. Verũtamen eſſet eadem fortaſſis aliquanto minus no-
xia, niſi ad arma doteſq; corporis aſtus accederet ingenii, hoc eſt, niſi nocens ꝑ ſe feꝝ, ueneno tinge
ret̃. Vngues ſuos quoties ingredit̃, contrahit, ne uidelicet aciem deterat, minuſq; ualeant in prædan-
do, id quod habet cum leõibus cõmune. Neq; quẽuis impetit, ſed eum dũtaxat quo ſe credat uiribus
eſſe ſuperiorem. Neq; ſe repente præcipitem dat in terrã, more cæteraꝝ, cũ prædam appetit, ſed ſen-
ſim demittit, ne impetu illiſa offendat̃. Ne leporem qdem (Nam hũc maxime petit) aggreditur, niſi
uiderit in plana deſcẽdiſſe. Neq; quouis graſſat̃ tempore, ne qs opprimat fatigatum. Sed à prandio
ad meridianum ad prædandum ꝓuolat, reliquis horis ocioſa ſedet, donec hominum cõuentu fora cõ
pleant̃. Tum quod occiderit, non inibi ſtatim deuorat, ne qs ſubitus hoſtium incurſus, incautam de-
prehendat in præda. Sed exploratis prius ac ſub inde refectis uiribus, prædam in nidũ, uelut in caſtra
deuehit. Nam qbus artibus ceruũ ſe præſtantiorem capiat, mox dicet̃. Illud in primis memorãdum
ingenii documentũ, teſtitudinem raptam, ex alto, ſpeculata locum idoneum, in ſaxũ aliquod demit-
tit, ut ad eum modũ rupta teſta, carne ueſci poſſit. Quanq̃ in Aeſchylo paꝝ aqlinis fuit oculis, cum in
huius albicantem caluariam, ſaxum eſſe rata, demiſſa teſtudine, miſeꝝ occideret, Vt uel ob hãc unã
cauſam, optimo iure poetis omnibus cõueniat inuiſam eſſe. Atq; id quidem nũc aſſidue ueluti ſuo iu-
re facit. Cæteꝝ primitus teſtudinem dolis ad id pellexit, dũ perſuadet illi futurũ, uti ſua opera, uolan
di artem perdiſceret. Atq; hac ſpe ſublatam in altum, deiecit in ſaxum, Vt illius calamitatẽ tyrãnico
more uerteret in ſuas delitias. Atq ſi qs ſecum ꝑpẽderit, q̃ uariis artibus, quot technis, quot machinis,
quot præſtigiis, improbi principes inſtructi ſint ad expilãdam plebem, quæſtuoſis legibus, mulctis,
fucatis titulis, ſimulatis bellis, delationibus, affinitatibus, indignam ꝓpemodum fatebit̃ aqlam, cui
regni nomen tribuat̃. Supeſt, ut cum qbus potiſſimum hoſtibus huic generoſo prædoni, res ſit, pau-
cis exponamus. Nam ueꝝ eſt illud, quod prouerbiis dicitur, Aquilam non captare muſcas, nec aſpi-
cere Thriptas. Negligit, ſiqua præda uideat̃ regiis unguibus indigna, niſi ſiquæ ſint cognatæ Veſpa
ſião, cui uiſus eſt lucri bonus odor ex re qualibet. Sũt. n. & degeneres aqlæ, quæ piſcatu uiuũt, & quas
nõ pudeat cadauer alienũ tollere. Sed quæ generoſiores ſunt, ueluti tyrãni, q̃dã piratis ac latronibus
cõcedũt, à qbꝰ (ut nobilis ille dixit pirata) nihil differũt, niſi qoud ipſi maiore claſſe, maioreq; manu,

magnam

magnam orbis partem ſuis diuexant latrociniis, minutulas illas prædas accipitribus ac niſis relinquentes, cũ quadrupedibus belligerantur, nec id ſanè ſine periculo, nec rurſum citra uictoriæ ſpem, ſicuti ſtrenuo doce dignũ eſt. Atq; in his leporẽ potiſſimom, ut dixi, uenat' aquila, unde & leporariæ cognomen additũ uni generi, pinde quaſi ducẽ Britanicum, aut Germanicũ appelles. Neq; contemnit imbellem hoſtẽ, ſed eſculentum, ot' etiã ſi parum gloriæ ueniat ex uictoria, non paꝝ tamen auferatur emolumenti. At fit aliquoties, ut cũ maxime leporem captat, tum maxime capiatur, icta pẽnato iaculo, dicatq; prouerbiũ, quod illi ferimus acceptũ. Τοῖς ἰδίοις πτεροῖς ἁλίσκεται. Audet & cũ ceruo confligere, Inferior tñ futura, niſi uulpinam adderet pellem. Nam aſtu ſupplet, quod uiribus eſt diminutũ. Cõmiſſurus cũ hoſte, peius in puluere uolutat ſeſe. Deinde cornibus inſidens ceruinis, puluerem pennis collectum, in oculos ſpargit, alis ora oerberans, donec exoculatũ in rupes det præcipitẽ. Sed eſt eidem acrior, multoq; magis anceps cũ dracone pugna, etiã in aere. Draco maleficis artibus oua conſectatur aquilæ. Illa uiciſſim hoſtem ubicunq; uiſum tapit. Nam quod illi cũ uulpe ſimultas ẽ irrecõciliabilis, nemo, mirabit', qſqs cognorit, q̃ olim regaliter illã acceperit. Inierat cũ uicina neceſſitudinẽ, cumq; incubãti paſtus deeſſet, proxime catulos io nidũ ſuſtulit. Reuerſa uulpes cũ ſpectaret indignam ſuoꝝ laniationẽ, quod unum poterat, teſtata deos eſt, atq; ioter hos præcipue Iouem φίλιον amicitiæ uiolatæ uindicẽ. Et audiſſe uidet' iſta uota deus aliquis. Pauculis poſt diebus euenit, ut aquila prunã carnibus è ſacrificio raptis hærentẽ, in nidum deuexerit. Imprudẽs igit' abſente aquila, igni paulatim oentis excitato, nidus cõflagrare cœpit. Pulli territi, præcipites ſe dedere, nimirum adhuc inoolocres. Vulpes delapſos excipit, & in cauum delatos deuorat. Ac poſt id qdem tẽporis, nihil omnino conuenit inter aquilã & uulpem, quanq̃ id qdẽ noo mediocri uulpinæ gentis malo. Quo tamen haud ſcio an dignæ uideri debeaot, quæ quondã leporibus συμμαχίαν aduerſus aqlã petentibus, aoxiliũ negarint, ut refert' in annalibus quadrupedũ, ex qbus Homerus βατραχομυομαχίαν eſt mutuat'. Iam uero acre diſſidiũ eſt, & cum uulture, uelut homotechoo, & edacitatis æmulo, tametſi hoc qdem nomine, ut crudelior, ita & generoſior aquila, quod non deuorat animal, niſi quod occiderit, nec per ignauiã alienis inſidit cadaueribus. Nã ſittam iure habet exoſam, quæ miris artibus aquilæ oua frangere ſtudet. Pognat & cũ ardeolis, quod hæc auis ooguibus freta, non uereat' eam aliquoties adoriri, adeo dimicans acriter, ut in conflictu emoriat' illa. Neq; uero iam miꝝ, quod illi paꝝ conuenit cum oloribus, aue nimiꝝ poetica, illud miꝝ, ab iis ſæpenumero uinci tã pugnacẽ beluam. Nec admodũ gratum eſſe cooſueuit poeticũ genus male ſibi conſciis monarchis, utpote liberum, & loquax, quodq; nonnunq̃ cum Philoxeno in lapidicinas reduci malit, q̃ ſilere. Nam ſiquid dolet, id chartis illinunt atris, & regũ myſteria ad ipſos etiã poſteros euulgãt. Nec cũ gruibus ſatis cõuenit, opinor, ob id, quod illis impendio placeat Democratia, uehemẽter inuiſa monarchis, A' qbus tamen iogenio ſuperant'. Etenim cũ grues è Cilicia demigrantes montẽ Taurum aquilis plenũ parãt tranſmittere, ingentibus lapidibus, quo uocẽ cohibeant in os ſumptis, noctu tacite tranſuolant, atq; ita deceptis aquilis tuto traiiciunt. Sed peculiaris q̃dam cum Trochilo (nã id eſt aui nomen) ſimultas intercedit oõ ob aliud, ut aotumat magnus ille deambulator, niſi quod huic quoq; regis ac βουλιφέρου nomen tribuitur. Idq; potiſſimũ apod Latinos. Proinde ceu regni affectatorẽ, extremo pſequitur odio. Quanq̃ nõ is hoſtis eſt, cuius nires metuat aquila. Nã Trochilus imbecillis eſt ac fugax, ſolertia tñ & ingenio pditus, fruticetis & cauis abdit ſeſe, ot quamuis à potentiore facile capi nõ poſſit. Quin olim cũ certamen uolandi cũ aquila ſuſcepiſſet, uicit aſtu magis quã oiribus. Deniq; cũ Cybindo bellũ gerit internicinũ, adeo ut ſæpenumero cohærentes prendant'. Eſt autẽ Cybindus nocturnus accipiter. Nec tyrannis eſt ollũ hominũ genus magis iooiſum, quã horum q à uulgi ſnĩa longe lateq; diſſentientes, oimũ acute cernunt per tenebras. Sed an ooo egregie ſtultus ſim, ſi oẽs eius hoſtes pcenſere pergã, quæ cũ nullo nõ gerat bellũ? Atq; in reliqs animãtiũ ordinibus, aliis cũ aliis partim bellũ eſt, partim amicitia. Multos habet inimicos uulpes attamen coruũ habet amicũ, cui' auxiliis aduerſus Aeſalon auẽ, catulos ſuos diuexãtẽ adiuuat'. Eidẽ bene cõuenit & cũ ſerpẽtib', cũ æque cuniculis gaudeaot. Crocodilus hoſtẽ habet Ichneumonẽ, ſed cũ Trochilo familiaritas, adeo ut liceat uel io ipſas beluæ faoces impune penetrare. Vni aquilæ, cũ nullo prorſus animante, nec amicitia, nec affinitas, nec ſodalitas, nec conſuetudo, nec fœdus, nec indutiæ, hoſtis eſt omnibus, & neminẽ non habet hoſtem. Siquidem non poteſt non omnium eſſe hoſtis qui omnium malo uiuit ac ſaginatur. Proinde ſibi cooſcia, non nidulatur in plano, Sed io præruptis & excelſis rupibus, aliquoties & arboribus, ſed præaltis uidelicet, tyrannicum illud ſecum uoluens, oderint, dum metuant. Proinde cum Ciconiæ ſacræ ſint Aegyptiis, Adeo ut occidiſſe ſit capitale. Apud Romanos ſacri Anſeres. Miluiis apud Britannos nemo noceat. Suibus parcant Iudæi. Nec Delphines uenabant' antiqui, neq; ledere

fas erat. Sed ſiquid in uenatu peccaſſent, pauculis modo plagis pueroꝝ more caſtigabantur. At in aquilas ubiq; gentiū eadem eſt lex, quæ in lupos & tyrannos, ut ꝓmium ſit, qui cōmunem omniū hoſtem occiderit. Ergo nec amat ullū, nec amatur ab ullo animante aquila, non magis profecto q̄ mali principes, q magno reipublicæ malo ſibi gerunt imperiū. Fortaſſe priuatoꝝ ſunt affectus iſtiuſmodi. Magni ſatrapæ, uſqueadeo ſunt ab his alieni, ut nec liberos ament, niſi emolumēti cauſa, ſæpenumero ſuſpectos habeant & inuiſos. Leonē animal tā immane retuliſſe gratiā, homini de ſe benemerito, & uitā dediſſe, à quo pedis ſanitatē acceperat, propè creditum eſt ab omnibus. Draconē ſeruaſſe nutricium ſuū, & ad agnitā uocem accurriſſe, credunt ꝑmulti. Quin & aſpidē, ad menſam cuiuſdā quotidie uentitare ſolitā, ubi ſenſit ab uno catuloꝝ ſuorum hoſpitis filiū interēptū, eū occidiſſe, uiolatiq; hoſpitii pœnā & de ſuo partu ſumpſiſſe, neq; præ pudore deinde in eas ædes reuerſam, retulit Philarchus, neq; deſunt, q credant, ſcribendū exiſtimauit Demetrius Phyſicus, recenſendū Plinius. Itē Pantherā ob catulos eductos è fouea, hominem officioſe ꝑduxiſſe donec egreſſus ſolitudines in uiā publicam rediſſet. Ariſtophani grammatico puellā Stephanopolidem adamanti, riualis erat elephanthus. Eamq; rem, ut omnib⁹ notiſſimā, & omnium ſermone celebratā retulit Plutarchus. Apud eūdem Draco quiſpiā perdite amat puellā Aetolidem. Nam delphinū erga homines amor, erga Arionē ſeruatū, erga Heſiodū in littus deuectū, & uirginem Lebiam cū amatore ſeruatā, erga pueꝝ uectū & reuectum officiū, propemodū in confeſſo eſt. At uirginē ab aquila adamatā, nec hi credunt, q credunt omnia. Nam fatale quoddam huius, & in homines odiū, uel hinc colligas licebit, quod Prometheo, deoꝝ omniū φιλανθρωποτάτῳ addita ſit in Caucaſo carnifex. Et tñ in tam multis uitiis eſt, quod laudare poſſis. Minime bibaces ſunt, minimeq; ſalaces, quæ maxime ſunt rapaces. Nam quod Ganymedē rapuit aquila, Ioui rapuit, non ſibi. At uideas nonnullos noſtros ἀετοὺς, q ſibi rapiant, nec unū Ganymedē, ſibi uirgines, ſibi matronas abducant, ut hac parte propemodū intolerabiliores ſint, q̄ rapinis, qbus maxime ſunt intolerandi. Ergo cū innumerabiles ſint auiū ſpecies, atq; inter has, aliæ plumaꝝ opibus ac picturis admirandæ, ſicuti pauones, Aliæ candore niueo inſignes, ut olores Aliæ contra decenti nigrore lucentes, ut corui, Aliæ corpoꝝ proceritate præminentes, ueluti ſtruthiones, Aliæ fabuloſis etiā miraculis celebres, ut phœnix, Aliæ fœcunditate cōmendatæ, uelut columbæ, Aliæ gratæ lautorum menſis, ut perdices, ac phaſiani, Aliæ loquacitate iucundæ, ut pſitaci, Aliæ cantu mirabiles, ut luſciniæ, Aliæ fortitudine animi ꝓſtantes, ut galli gallinacei, Aliæ delitiis hominū natæ, ut paſſerculi, Tamen ex uniuerſis, una aquila uiris tā ſapientibus idonea uiſa eſt, quæ regis imaginem repræſentet, nec formoſa, nec canora, nec eſculenta, ſed carniuora, rapax, prædatrix, populatrix, bellatrix, ſolitaria, inuiſa omnibus, omniū peſtis, quæ cum plurimum nocere poſſit, plus tñ uelit, q̄ poſſit. Nec alio iudicio leoni mandatū eſt regnum inter quadrupedes, quo non alia belua, nec immanior, nec putidior. Canes cū ad multa ſunt uſui, tū ad hoc præcipue, quod pro rebus hominum excubias agunt. Boues agricolantur. Equi & elephanti belligerant. Muli & aſini geſtandis oneribus ſunt utiles. Paraſitatur ſimia. Draco uel hoc utilis nomine, quod uſum marathri monſtrarit ad oculoꝝ aciem acuendam. Leo nihil niſi tyrannus, hoſtis ac deuorator omnium, nec niſi uiribus ac metu tutus, planeq; regiū animal, quemadmodū & aquila. Quod uident perſpexiſſe, q nobiles illos clypeos leonibus q̄maxime hiantibus & explicatis ad ꝓdam unguibus inſigniunt. At plus apparet uidiſſe Pyrrhum q ſeſe aqlā uocari gaudebat, q̄ Antiochū, qui accipitris cognomine delectabat. Sed minus iam miꝝ leonē in quadrupedū genere regnare, cū diis ēt poeticis, Iuppiter adminiſtrando regno potiſſimū uiſus ſit idoneus impius exacto patre, inceſtus ſororis coniugio, tot ſtupris, tot adulteriis, tot raptib⁹ adornat⁹, & poſt hæc κυανέῃσιν ὀφρύσι, καὶ ψολόεντι κεραυνῷ territans uniuerſa. Nā apū politiā in qua uni regi nō licet geſtare aculeū, etiā ſi laudat à multis, nemo tñ imitat, non hercle magis q̄ Platonis. Sed ad aqlā redeo, cui ob dotes, quas cōmemoraui, tā βασιλικὸς, ob tā egregia, in omne animantiū genus merita, ſenatus populuſq; poetaꝝ, magno conſenſu decreuit, Primum, ut rex omniū, atq; ēt θεῖος, i. diuinus appellaret Deinde ſatis honeſtū inter ſydera locū dederūt, ac ſtellulis aliquot inſignierunt. Poſtremo mun⁹ inter cælites honorificū mādarūt, ut ſolus arma miniſtret irato Ioui, qbus orbē cōmouet uniuerſum. Quoq; id impune poſſit, illud quoq; tribuerūt, ut una animantiū nec metuat fulmē, nec lædat à fulmine, ſed iiſdē oculis fulmē emicans obtueat, quibus aduerſum aſpicit ſolē. His addiderūt ſapiētiſſimi Romani, ut in legionū ſuaꝝ uexillis primas teneret aqla, eſſetq; uexilloꝝ ipſoꝝ ceu uexillifera poſthabitis ēt lupis, Romanæ gētis nutritiis, poſthabitis Minotauris, & apris, nō extremæ rapacitatis beluis, poſthabitis deniq; & eqs. Nā his quatuor animantibus inſignita uexilla, quōdā aqlā ſequebant. Paulo poſt, nec comites eos ē paſſa, ſed illis in caſtris relictis, ipſa ſola ꝓdibat in ꝓliū. Hanc inq̄ unam dignā cenſuerunt, quæ totius orbis monarchæ ſceptra,

ſigna,

ſigna, clypeos, domos, ueſtes, uaſa, miniſteria decoret, cum tamen uulturum, ni fallor, augurio conditū ſit Romanum imperiū, non aquilaꝝ. Addidit hoc auguꝝ collegiū, ut ſi cuius ædibus inſederit aquila, aut ſi pileū in caput alicuius immittat, imperiū portēdat. Habes è ducibus alteꝝ, nūc ad Scarabeū neniā. Eſt animal, ac uix ēt animal, quippe cui ſenſus aliquot deſint, ex inſectoꝝ infima gente, quod infami ſanè uocabulo, Græci κάνθαρον, Latini Scarabeū appellāt, aſpectu teꝝ, odore tetrius, ſonitu teterrimū, alis cruſtacea uagina obtectis. Quin magis totus ipſe Scarabe⁹ nihil eſt, niſi cruſta. Naſcit in excrementis, hoc eſt animantiū ſtercoribus, in iiſdē uiuit, uerſat, oblectatur, delitiat. Præcipuum huic ſtudiū pilas q̃maxime poteſt ingentes cōponere, ceu paſtillos, nō ex odoribus, ſed ſtercore, potiſſimū caprino, nā id illi, ꝓrſus amaracinū olet. Eas miro conamine uoluit auerſis pedibus poſterioribus, quos habent longiores, ſuperne iniectis, capite in terrā prono. Quod ſi quādo cōtingat, ut aduerſus collē aliquē onus protrudant, elapſis ſubinde pilis, ac deorſum recurrentibus, putes te Siſyphū uoluētē ſaxum uidere. Nec defatigant, nec conquieſcūt. Tātus operis ardor, donec in antꝝ ſuū deuexerint. In his pilis, ut ipſi nati ſunt, ita fœtus ēt ſuos educant, & teneros adhuc aduerſus hyemis rigorē nidulant ac fouent. Equidem ſcio nulli non eſſe notū Scarabeū, ut q paſſim ſit obuius, niſi ſicubi nulla omnino ſunt ſtercora. Sed non eſt eadē omniū ſpecies. Etenim ſunt qbus nigro quodā nitore luceat cruſta, Pleriq; tetro nigrore horrent. Sunt nōnulli grandiores, ꝑlongis ac biſulcis armati cornibus cacumine forcipicibus dentato, ea cū uiſum eſt ad morſum cōtrahunt, ſtringuntq;. Sunt itē rutuli, & iidem ꝑgrandes, q terram aridā fodiunt, atq; illic nidos ponunt. Sunt q metuendo bōbo formidabiliq; ſtrepitu ꝓuolent, ut imprudentē non mediocriter territent. Sunt & alia formaꝝ diſcrimina. Veꝝ illud cōmune eſt omnibus. E ſtercore ortus, e ſtercore uictus, in ſtercore uita delitiumq;. Iam opinor futuꝝ, ut aliquis Romanis ducibus impēſe fauēs, aqlæ uicē deploret, cui cū tam humili, tamq; plebeio hoſte res inciderit, aut tā regali, quē uincere glorioſum nō ſit, à quo uinci turpiſſimū, & cui abunde multū laudis contingat, quod cū aqla decertarit, etiā ſi uictus diſceſſerit. Apud poetas pudet Aiacē Vlyſſis aduerſarii tā imbellis, & aqla cogitur cū Scarabeo cōflictari? Rurſum alius magis ēt demirabit, unde huic inſecto uiliſſimo, tantū animoꝝ, tantū audaciæ, ut non ſit ueritū cū aue multo pugnaciſſima bellū ſuſcipere. Tū unde opes, uires, facultates, auxilia, ut tot iā annos bellū ducere potuerit. Veꝝ ſiquis hunc explicet Silenū, & contēptū hoc animalculū ꝓpius ac ueluti domi cōtēplet, tā multas i eo dotes haud uulgares animaduertet, ut oībus diligēter pēſitatis, ꝓpemodū Scarabeū ſe malit eſſe q̃ aquilā. Ne uero mihi reclamet & obturbet quiſq̃, prius, atq; rē cognouerit. Primū in hoc aqlæ præſtat ēt Scarabeus, quod ſenectā quotannis exuit, ac ſubinde repubeſcit. Iā hoc ipſum tanti eſt, ut exiſtimē Romanos ēt pōtifices aliquot, cū eis liceat recta in cœlū immigrare, qppe cuius clauē gerunt, tn̄ ubi peruentum eſt ad inamabilē illā ſenectutē, quæ uoluptatibus omnibus abdicat, malint cū Scarabeis οὐρὰς abiicere, q̃ pro triplici corona, ſeptēplicē accipere. Deinde in tātulo corpore, quantū animi robur, q̃ heroica mentis uis, quantus ad inuadendū impetus, ut nihil iam ſit ad Scarabeū Homerica muſca. Nā hinc, ni fallor, quibuſdā nomen etiā inditū, ut tauri dicant. At cū tauris nec leones temere congrediunt, tantum abeſt, ut id faciant aquilæ. Iā uero nec ingeniū uulgare, niſi quis ſine cauſa, uel natū olim, uel ubiq; celebratū exiſtimet, Græcū illud ꝓuerbiū κανθάρου σοφώτερος, quo nimiꝝ ſingularis q̃dam & incomparabilis tribui uidet ſapientia. Neq; mea refert, ſiquis cauillet eum paꝝ bene habitare, in domicilio deformi. Quanq̃ quod ad corporis quoq; formā attinet, abſit modo uulgaris & iudiciū occupans imaginatio, non eſt quod contēni poſſit Scarabeus. Etenim ſi uere ꝓditū eſt à philoſophis eā figuram, quā uocant ſphæricā, nō modo pulcherrimā eē uerumetiā modis omnibus optimā, nec aliā magis demiurgo illi placuiſſe, qua cœlum hoc, rē omniū multo pulcherrimam fabricaretur, cur non & formoſus uideatur Scarabeus, q ad huius ſpeciē longe propius accedit, q̃ aquila? Deniq; ſi equus in ſuo genere formoſus eſt, ſi canis in ſuo, qui minus in ſuo placeat Scarabæus? Niſi oēs omnium formas noſtra metimur, ut qcqd ad hominis formā nō acceſſerit, id continuo deforme iudicet. Nam colorē Scarabei nemo puto calumniabit, ut q gemmas ēt nonnullas cōmendet. Porrò quod animantiū excrementis, ad ſuā commoditatē abutit, ingenii laus eſt, non crimen. Quaſi uero non idē faciant medici, q cum multoꝝ animantiū, tū hominis ēt excrementa, non illinunt ſolū, ueꝝ in potione miniſtrant in morbis. Nec pudet in Alcumiſtas uiros planè diuinos, ad quintā illam eſſentiam eliciendam uti fimo. Nec agricolas (quo qdem hominum genere nullum fuit olim honoratius) ſtercoribus arua ſaginare. Sunt & populi, qbus ad incruſtādos domiciliorum parietes, fimus pro gypſo eſt. Eodem contuſo, & ad ſolē exiccato, ad ignis alimentū utunt lignorum uice. Cyprii boues ſuos humano ſtercore ſaginant, nec ſaginant tantum, ſed etiam medentur. Sed illi, inquis, res tam putida bene olet. Stultum uero ſit, naſum hominis in Scarabeo deſydera

re. Siquidem id homini peculiare, odore ſui fimi offendi. Nec idem accidit in ullo cæterorum animã tium. Felicior itaq; nobis Scarabeus, non immũdior. Quanq̃ homines quoq; nõ tã res offendit, q̃ opinio, nã p̃ſcis illis mortalibus, res ipſa nõ ꝓinde atq; nobis uiſa eſt abominãda, quã auſpicatiſſimo uocabulo letamẽ appellarunt. Nec dubitarũt Saturno deo, Sterculei cognomẽ addere, nimiꝝ honoris cauſa, Siqdem Macrobio credimus. Nã ꝓdidit Plinius Stercuto Fauni filio, hinc non nomẽ ſolũ, uerumetiã immortalitatẽ cõtigiſſe, in Italia. Porrò in Græcia res eadẽ duobus regibus ſummã peperit gloriã. Aggæo q excogitarit, Herculi q diuulgarit. Deniq; nunq̃ abolebit̃ regii ſenis memoria, quem Homerus manibus ſuis lætificantẽ agros, nec alia re, q̃ qua delectat̃ Scarabe⁹, poſteritati cõſecrauit. Imperatorẽ Romanũ nihil offendebat lotii pudor, cũ emolumento cõiunctus, cur Scarabeũ à tantis cõmoditatibus tã leue deterreat incõmodum, ut iã demus incõmodũ eſſe. Deniq; cũ uideamus Scarabeũ in ſtercore puꝝ eſſe, ſemperq; cruſta nitida, contra aquilã etiã in aere putere, quæſo uter altero mundior? Equidẽ hinc & nomẽ inditũ arbitror, ut κάνθαρος, uelut καθαρὸς ſit appellatus, niſi ſiquis malit à Centauris dictũ cãthaꝝ. Nã ne putes Scarabeũ ob naturã ſordidã à lautitiis abhorrere, idem roſis impenſiſſime delectat̃, easq; unice appetit, Siquidẽ Plinio credimus. Quod ſiqs forte dotes has leues ac uulgares exiſtimet, illud certe nemo non fatebitur magnificũ, & ingẽti criſta diuinũ, quod antiquitus inter ſacras imagines, & ĩ uatũ myſteriis cũ p̃mis habitus eſt Scarabeus, egregii bellatoris aptiſſimũ ſymbolũ. Siquidẽ ut refert Plutarchus in cõmẽtario de Iſide & Oſyride. In Hieroglyphicis Aegyptioꝝ picturis, regis ſimulacꝝ erat oculus, addito ſceptro, quo uidelicet uigilãtia, cũ recta iuſtaq; reꝝ adminiſtratione cõiuncta, ſignificabat̃. Nã illis, opinor, tẽporibus adhuc eiuſmodi reges erant, multũ aquilæ diſſimiles. At Thebis, ait idẽ imagines quaſdã fuiſſe repoſitas, quæ manibus carerent, Eæ iudices repræſentabãt, quos oportet ab omni muneꝝ corruptela q̃maxime ſeiũctos eſſe. Atq; inter has unã oculis quoq; carentẽ, quæ iudicii p̃ſidẽ adumbrabat, quod hunc oporteat omni ꝑſus affectu uacare, tantumq; rẽ ipſam ſpectare, ꝑſonã non reſpicere. Aderat, nõ Corchor⁹ inter olera, quod ꝓuerbio dicunt, ſed inter ſacras imagines Scarabeus, ſigillo inſculptus. Et qd tandẽ ꝑ hoc nouũ ſymbolũ nobis innuebant ſapientiſſimi Theologi? Rẽ uidelicet haudquaq̃ uulgarẽ, Nẽpe belli ducẽ egregiũ & inuictũ. Nã hoc quoq; Plutarchus indicat, ne qs ſic à me cõfictũ exiſtimet, quẽadmodũ allegorias aliquoties cõminiſci ſolent indocti Theologi. At dixerit imperitior aliquis, Quid Scarabeo, cũ duce belli? Permulta ſane congruunt. Principio uides ut totus armis luceat Scarabeus, nullaq; pars corporis ſit, non diligenter cruſtis ac laminis cõmunita, ut nõ melius armatus uideat̃ Mauors Homericus, cũ illũ maxime ſua inſtruit panoplia. Adde nunc militarẽ aſſultũ, cũ horrendo ac Panico bõbo, cãtuq; uere militari. Quid.n. inſuauius claſſicoꝝ ſonitu? Quid ἀμουσότερον tympanoꝝ ſtrepitu? Nã tubaꝝ uocẽ, qua nunc reges tantoꝑe delectant̃, olim Buſiritæ non ferebãt, quod aſino rudẽti uideat̃ adſimilis. At ei genti, inter abhominanda habebat̃ aſin⁹. Adde laboris in uoluendis oneribus patientiã, inuictũ animi robur, ac uitæ contẽptũ. Ad hæc negant in Scarabeorũ gente fœminã inueniri, ſed oẽs eſſe mares. Quæſo, qd magis cõgruere poteſt in fortẽ imperatorem? Quin & illud ad rẽ apte quadrat, ut idẽ indicat Plutarchus, quod in delicatis illis pilis, de qbus dictũ eſt, fœtus ſuos ædũt, fouent, alũt, educant, nec alius eſt locus naſcendi, q̃ cibi. Veꝝ hoc myſterii mihi nõ facile ſit interpretari. Rectius exponẽt imperatorii milites, q norũt quid ſit αἰθριοξενίζεσθαι, q norunt χαμευνίας, q in obſidione nudi duras hyemes, duriorẽ famẽ ſæpenumero ꝑtulerunt, qui uitã ægrã, non iã herbaꝝ radicibus, ſed fœdo uictu ꝓduxerunt, q menſes aliquot in nauib⁹ exegerũt. Siqs huius uitæ ſordes ꝑpendat, mũdus erit Scarabeus, ſiqs miſeriã, eſt quod Scarabeo inuideant. At hæc laudatiſſimoꝝ impatoꝝ ſors & cõditio, ne qs forte contẽnat. Sed illud obiter demirari libet, qd acciderit noſtris Pyrgopolynicis, ut in ſuis inſignibus, in qbus totã nobilitatẽ ſitã eſſe putãt. Pardos malĩt aut leones, aut canes, aut dracones, aut lupos, aut aliud animal, quod uel caſus obiecit, uel ipſi ſibi adoptarũt cũ ꝓprioꝝ illoꝝ ſymbolũ ſit Scarabeus, atq; id qdẽ cũ accõmodatiſſimũ, tũ uero ab ipſa antiqtate, quæ nobilitatis unica parẽs eſt, cõprobatũ dicatũq;. Deniq; non uſquequaq; cõtẽnendũ exiſtimabat Scarabeũ, qſquis ſecũ reputarit, magnos ac medicos maximis hominũ malis ab hoc animãte remedia petere. Sqdẽ cornua Lucãoꝝ (ſic.n. appellãt hoc gen⁹) nõ modo geſtãt̃ in crumena, uerũetiã de collo ſuſpẽdũt̃, nõnũq̃ & auro ĩcluſi, aduerſus oẽs infantiũ morbos. Quid qd in efficaciſſimis uixq; credẽdis remediis, ni Plini⁹ author eẽt, parẽ cũ aqla uim obtinebit Scarabe⁹? Sigdem ὁ λευκὸς ἐκεῖνος Scarabe⁹, Smaragdo gẽmæ ĩſculpt⁹ (nec.n.ẽ quouis ligno fingit̃ Mercuri⁹, iuxta ꝓuerbiũ, nec q̃uis gẽmã ſe dignat̃ Scarabe⁹) ſed Smaragdo gẽmaꝝ oium nitidiſſima expſſus, ut dixi, ſi de collo ſuſpẽdat̃, at nõ niſi Cynocephali capillis, aut certe plumis hirũdinis, aduerſus oia ueneficia p̃ſentaneũ adfert remediũ, nec omnino minus efficax, q̃ Moly quod Vlyſſi quõdã dedit Mercurius.

Nec ſolū aduerſus hæc ualet, uerūetiā nō uulgariter cōfert, ſiqs quocunq; modo regē adire paret, ut huiuſmodi annulus in primis geſtādus ſit iis, qui cōſtituerunt à rege ſacerdotiū aliquod non ieiunū, aut archidiaconatū, aut epiſcopatū (ſic.n.uocāt) petere. Idē capitis grauedinē auertit, nō mediocre per Iouem malum præſertim potoribus. In his igitur tam mirandis remediis, ſapientes illi magi, nullum faciunt diſcrimen, inter aquilam & ſcarabeum. Proinde quis ipſum Scarabeū deſpiciat, cuius & imago lapillis inſculpta, tantam habet uim? Admonet me gemmarum mentio, ut illud etiā adiiciā, ſiquid aquila ſibi placet cognomine gemma Aetite, nec hac laudis portione cedere Scarabeū. Nam huic quoq; nomē debet cātharias totā animatis ſpeciē mire referēs, ut nō effigiē expreſſam, ſed uiuū ac ueꝝ Scarabeū intra gēmā conditū dicas. Poſtremo ſiqd hoc ad rē ptinet, nō paucioribus adagiis nobilitatus eſt ille fimo ꝓgnatus Scarabeus, q̄ rex auiū aquila. Nā ſiquis aqlæ factioni ſtudens, neget hac parte cū ea conferēdū eſſe Scarabeū, quod olim apud Thebanos craſſos homines inter numina habebat non admodū refragabor, modo meminerit hoc honoris aqlæ cū Crocodilis, & Cercopithecis, deniq; & cū Cepis ac uētris crepitu eē cōmune, qn̄quidē apud Aegyptios hæc oīa portēta, diuinos honores inuenerunt. Et ſi quo calculo dignū eſt, in hac collatione numinis inane uocabulū, nō defuerunt, q Scarabeo quoq; tribuerint diuinitatē. Vtrunq; ducē utcunq; depinxim⁹. Supereſt iā, ut tam atrocis belli cauſas reperamus. Olim in Aetna monte leporem quēpiā inſectabat aquila, iamq; contractis unguibus prædæ ſic imminebat, ut afflatu ꝓpemodū exanimatū animal, & alioq timidū, ad proximū Scarabei cauū, uelut ad aſylum cōfugerit. Quādoquidē in rebus deſperatis extremoq; diſcrimine, præſidium undelibet, & petitur & ſperatur. Erat autem is Scarabeus, quēadmodum inquit Homerus, ἠΰς τε μέγας τε. Nam in eo monte Scarabeorum natio, feliciſſimæ ſobolis eſſe perhibet, adeo, ut hinc ὁ αἰτναῖος κάνθαρος, prouerbio ſit nobilitatus, uidelicet ob inſignem corporis magnitudinem. Ad huius igitur antrum confugiens lepus, ſupplex ad eius genua ſe prouoluit, obſecrans atq; obteſtans, ut ipſius penates, ſibi uitæ pſidio ſint aduerſus hoſtē immitiſſimū. Iam primum hoc ipſo ſibi nōnihil placebat Scarabeus, quod extitiſſet, q ſibi ſuam uitam debere uellet, quiq; rem tātā à ſe pſtari poſſe crederet. Deniq; cui ſuū antꝝ quod oēs homines obturatis naribus execrātes pterire ſolent, idoneū uideret, ad quod ſalutis cauſa, uelut ad ſacrā arā, aut principis ſtatuā cōfugeret. Cōfeſtim igitur prouolat obuiā aquilæ Scarabeus, & huiuſmodi dictis furētē lenire conat. Quo maior eſt tua poteſtas, hoc magis cōuenit te parcere innoxiis. Noli lares meos innocentis animantis interitu funeſtos reddere. Sic tibi tuus nidus ſemper ab huiuſmodi calamitate ſit immunis. Generoſi regiiq; animi ē, dare ueniā & indignis. Proſit nihil cōmerito, domicilii reuerētia, quod cuiq; tutū et inuiolatū eſſe uult æquitas, ſinūt leges, approbat cōſuetudo, ꝓſit deprecātis, ſi nō authoritas, certe ſtudiū. Quod ſi genus noſtꝝ, & Scarabeia deſpicis arma, At ſperato deos memores fādi atq; nefandi. Si nihil te mouēt penetraliū uiolatoꝝ uices, in tuum caput aliqn̄ redituræ, certe Iouē maximū reuereare, quē in uno facto ter offendes. Meus eſt hic hoſpes, offendes ξένιον, meus eſt ſupplex, & ipſe p illo tibi uiolabis ἱκετήσιον. Deniq; ꝓ amico deprecor amicus, offendes φίλιον. Scis q̄ certas iras cōcipere ſoleat irritat⁹ Iuppiter, q̄ acriter uindicet laceſſitus, q ſæuiēti miniſtras arma. Nec oīa pmittit ſuis, nec oīa cōdonat affectib⁹. Sed plura parantē dicere Scarabeū, aqla uexatū alis, contēptim in terrā pcipitat. Leporē fruſtra ſupplicem, ſub oculis Scarabei crudeliſſime iugulat, laniatq;, laniatū in immitē nidū deportat, neq; uel tantillū ualuerunt apud eū nec pces, nec minæ Scarabei, quē tn̄ haud aſpernata fuiſſet, ſi quantū audacia uiribusq; pollet, tantūdē polleret prudentia, aut ſi in mentē ueniſſet, olim leonē in extremo uitæ diſcrimine, à mure ſeruatū fuiſſe, & omniū q̄drupedū tyranno, quod Dii uix dare poterāt, id à tā infirmo contēptoq; animalculo p occaſionem datū eē, ſi cogitaſſet formicā beneficio ꝓuocatā, colūbæ uitā dediſſe, admorſo aucupis calcaneo. Adeo null⁹ eſt tā humilis, tā abiectæ ſortis, q nō poſſit p occaſionē, & ꝓdeſſe amicus, & nocere inimic⁹, uel potētiſſimo. Veꝝ id tēporis nihil hoꝝ ſuccurrebat aquilæ, tantū præſenti præda potit, fruiturq;. Ea cōtumelia deſcendit altius, in pectus magnanimi Scarabei, q̄ quiſq̄ crediſſet, ſtimulabat excelſum ac Titanicū animū, hinc pudor, quod in cauſa tā æqua paꝝ ſua ualuiſſet authoritas, hinc miſericordia, quod innoxiū animal & imbelle, tā immaniter eſſet laniatū. Hinc dolor, quod ab aquila tā ferociter, atq; id tā impune contēptus eſſet, haudquaq̄, ut ſibi uidebat contēnendus. Siquidē nulli ſua leuis eſt authoritas. Iā ſuccurrebat & illud fore, ut uniuerſum Scarabeoꝝ genus in contēptū ueniret, ſi ſemel id factū aqlæ ceſſiſſet impune. Ac tū quidē tēporis, qm̄ ulciſcendi facultas non erat, omnino regium quiddā exhibuit Scarabe⁹. Nempe hoc ipſum quod de Agamēnone, cæteriſq; regibus dixit Calchas, εἴπερ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ, ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσσῃ, ἐν στήθεσσιν ἑοῖσι. Oēs igit artes oēs dolos i pect⁹ aduocat. Nec uulgarē molit pœnā, internicionē, ac planè πανωλεθρίαν in

animo uoluit. At cũ ipſa q̃dem aq̃la hoſtẽ tã bellaci, Martẽ experiri, non ſatis tutũ eſſe ducebat, non ſolũ ob id, quod copiis eſſet inferior, uerũetiã quod Mars ſtupidus deus, ac uecors, nec minꝰ cæcus q̃ ipſe Plutus, aut Cupido, plerunq; faueat, cauſæ deteriori. Quod ſi maxime par uiribus fuiſſet, ſi feliciꝰ pugnarent ii, quoꝝ melior eſſet cauſa, tamen eſſe uidebat, in quo grauiꝰ excruciaret aq̃lã, & odiũ ſuũ pleniore uindicta ſatiaret, ſi poſteritate ſublata, uiuã et̃ & ſentientẽ aquilã lõga morte exanimaret. Nulla in re grauius diſcruciant̃ parentes, q̃ in liberis. Adeo ut q̃ ſui corporis ſæuiſſimos negligũt cruciatus, filioꝝ tormẽta nõ ferant. Viderat aſinos per ignes obiectos, miro uitæ cõtẽptu, pullis ſuis ſuccurrere, uiderat exẽpla huius animi in animantibus ꝑmultis. Exiſtimabat ab his cõmunibus affectibus, non eſſe alienã aquilã. Deniq; ſuo generi tutius eſſe iudicabat, ſi inimicũ tam ꝑtinacẽ ab ipſa (quod aiũt) ſtirpe, ꝑdidiſſet. Audierat opinor, celebratũ illud ꝓuerbiũ Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας, παῖδας καταλείπει. Titillabat & blanda q̃dam ſpes ſi facinus ſucceſſiſſet, futuꝝ ut ꝓfligata aq̃la, ipſe regno potiretur. Atq; ut dolor non ſolum fortes facit & intrepidos, uerumetiã ſagaces diligẽter explorat, quo loco ſpẽ ſuæ poſteritatis hoſtis recõdidiſſet. Quo ꝑueſtigato, Vulcanũ adit, q̃ cum illi nõnulla familiaritas eſt ob coloris ſimilitudinem. Exorat, ut arma ſibi cudat, quæ neq; ſint oneroſa uolanti, & tñ aduerſus mediocrẽ uim tueant̃. Armat à ſummo uertice ad imũ uſq; calcaneũ Vulcanus Scarabeũ, his armis q̃bꝰ adhuc utit̃, nã antea muſcaꝝ more inermis erat. Nidus erat ꝓcul illinc ſemotus, in excelſo ꝑruptoq; ſcopulo, multa ſarmentoꝝ ac ſtipulaꝝ ui cõgeſtus & cõmunitus. Huc mihi ꝑtinus egregius Scarabeus aduolarit, ne an adrepſerit, paꝝ liquet, certe ꝑuenit. Sunt q̃ dicant tum cũ pennis aq̃læ feriretur, adhærentẽ clanculũ ab inſciente aq̃la in nidũ deportatũ eſſe. Et quo nec homines q̃bus non eſt aliud animal inſidioſius, nec ad nocẽdũ ingenioſius, ꝑuenire potuiſſent, eo penetrauit Scarabeus. Inter ſtipulas in inſidiis abdit ſeſe, ac tẽpus idoneũ nactus, aq̃læ oua ꝓtrudit è nido, aliud poſt aliud, donec nullũ reliquũ faceret. Ea delapſa, cõminuta ſunt, ipſi pulli informes adhuc miſerabiliter in ſaxa eliſi, ꝓus orbati uita ſunt, q̃ uitæ ſenſum accepiſſent, nec hac tã atroci pœna cõtentus fuit, Scarabei dolor. Eſt gẽma cũ primis nobilis, quã ab aq̃læ nomine Græci uocant Aetiten, non diſſimilis eſt ouo, ſexu quoq; diſtinguit̃, nam in fœmina foetũ incluſum inuenias, pulli ꝓpemodũ ſpecie. Mira uis, ad eliciendũ partum. Quãobrẽ hodieq; parturiẽtibus admouetur, quo partum acceleret. Huius itaq; generis par, aquila ſolet in nido ſuo ponere, alioqui nunq̃ poſitura oua, aut certe nõ excluſura pullos. Tantum etiam theſaurum deiicit è nido Scarabeus, quo pariendi facultatem & in poſterũ eripiat, lapides acutis excepti ſaxis minutatim diſſiliere. Ne hæc q̃dẽ adhuc ſatis uiſa ſũt iræ Scarabei. Leuẽ calamitatẽ putat, niſi dolore quoq; ac lamentis hoſtis frueret̃, itaq; rurſum abdit ſe penitus in ſtipulis. Redit aq̃la, nouã ſui generis cladẽ conſpicat̃, uidet ſua uiſcera fruſtulatim diſcerpta, uidet nobilis gẽmæ non æſtimabilẽ iacturã, queritur, clangit, fremit, ſtridet, eiulat, obteſtat̃ deos, ac ſuis illis oculis, quos iã dolor et̃ acuebat, hoſtẽ tam potentẽ circũſpectat. Atq; oĩa potius in mentẽ ueniunt reputanti, q̃ Scarabeus ille contẽptus. Dira minat̃, dira precat̃, ei quiſq; s tantæ calamitatis fuiſſet author. Quãtã interea uoluptatẽ animo ꝑcenſiſſe credis Scarabeũ, dũ hæc audit? Quid faciat miſera? Rurſum in fortunatas inſulas illi deuolãdũ fuit neq; .n. aliũde importat̃ αἰτίτης. Alteꝝ par inueniendũ, Nidus in locũ multo ſemotiorẽ editioremq; transfert̃. Rurſus oua ponit, & huc nihilo ſecius ignotus hoſtis penetrat, populatur omnia, totam ſuperiorem renouat Tragœdiã. Rurſum hinc in tutiorem arcem demigrat, alia deponit oua, alios adhibet Aetitas. Rurſum adeſt Scarabeus. Nec modus, nec finis fugiendi atq; inſequendi, donec delaſſata tot cladibus ales, conſtituit ſacram mouere ancoram, ac ſuis diffiſa uiribus ad deorum præſidia confugere. Iouẽ adit, exponit calamitatis ſuæ Tragœdiam, hoſtem tam potentem eumq;, quod eſſet grauiſſimum, ignotum, ut tanta paſſæ, facultas etiam ulciſcendi eriperetur. Addit hanc ſuam perniciem, ad ipſum quoq; Iouem pertinere, periturum imperii munus, quod ille donaſſet, mutandum armigerum, ſi quemadmodum inſtituit hoſtis pergeret, eſſe nonnihil aſſuetis, ac notis uti miniſteriis, etiam ſi id in ſuffecto Ganymede feliciter ſucceſſiſſet. Mouet Iouem ſatellitis ſui periculum, præſertim cum recens rapti Ganymedis officium hæreret animo. Iubet, ſi uideatur, in ſuo ipſius ſinu deponat oua. Aut illic, aut nuſquam omnino in tuto futura. Parat ales, ac in ſummi Iouis ſinu, extremam gentis ſuæ ſpem deponit, multũ obteſtata, per feliciſſima illa oua, quæ quondam illi Leda pepererat, ut ſua oua bona fide tueretur. Quid non efficit pertinax animi dolor? Vereor ne cui res ſupra ueri fidem eſſe uideatur. Ad ipſam ſummi Iouis arcem inuictus ſubuolat Scarabeus, haud ſcio, an numinis alicuius fauore adiutus. Paſtillum in hunc uſum è ſtercoribus paratum in ſinum illius demittit. Iuppiter, ut eſt ſordium inſolens, quippe in puriſſima mundi parte habitans, & à terreno contagio longiſſimo ſemotus interuallo, dum offenſus teterrimo odore, fimum è ſinu ſtudet excutere, oua aquilæ deiicit imprudens, quæ

uidelicet ex alto delapſa, perierunt, & priuſq̄ terram contingerent. Atq; ita tandem cognitus eſt, ille tot cladiū artifex, & hoc ipſum uoluptatis cumulū addidit Scarabeo, Iuuit agnoſci. Contra aqlæ (nã rem geſtã ex ipſo didicit Ioue) non mediocre doloris pondus adiecit, tã cōtēptus ſuæ calamitatis author. Quandoquidē eſt & hoc nonnullū mali ſolatiū, ſiquis à magno ſuperet̃ hoſte. Hinc uelut de integro dirum inter eos coortū bellū, aquila ꝓ uiribus ubicunq; cōſpectã Scarabeoꝝ gētē uexat, rapit, ꝑterit, ꝑdit. Viciſſim Scabeus, in aqlæ perniciē neruos intēdit uniuerſos. Itaq; ꝑdãdi, inſidiãdi, iugulãdi, nec mora, nec requies, nec ullus oĩno finis futur⁹ uidebat̃, niſi utraq; gēte pariter ſublata funditus, ut Cadmeam uictoriã diceres, adeo gladiatoriis animis, uterq; in alteꝝ affectabat niã. Nec uinci poterat aquila, neq; cedere nouit Scarabeus. Tandē Iuppiter in tãtis reꝝ periculis ſuccurrēdū putat, conat̃ priuatim inter eos rē componere. Quo magis conat̃, hoc magis hoꝝ incrudeſcit odiū, gliſcūt iræ, ferueſcunt pugnæ. Et erat ille qdem haud dubie propenſior in aquilæ partē, ſed è diuerſo mouebat exemplū longe ꝑnicioſiſſimū, ſi cui licuiſſet impune ἱκετήσιον, φίλιον, aut ξένιον contēnere. Proinde facit, quod in extremo reꝝ diſcrimine ſolet, Deos in conciliū aduocat, pauca ꝓlocutus, rem ut eſt geſta, proponit. Præconio Mercurii fit dicendi poteſtas, rogant̃ ac dicuntur ſententiæ. Variatū eſt ſtudiis. Dii contēptiores ferè fauebant Scarabeo, ex maximis ēt Iuno uehementer huic ſtudebat, nimiꝝ odio Ganymedis, aquilæ rebus infenſa. Tandē in hoc ſenatuſconſultū pedibus itum eſt, quod arguta uoce ꝓnunciauit Mercurius, Vulcanus in æs incidit, uti bellū æternū Scarabeus & aquila ſuo gerant arbitratu. Quod cuiq; acciderit incōmodi, ob id in ius uocare nō liceat, bello imputet̃. Quod quiſq; rapuerit, id iure belli poſſeſſuꝝ, tantū non placere, Diis internicionē ullius gentis. Proinde triginta dies, per quos incubat aquila, temperet̃ à manibus, ſeruent̃ induciæ. Nec fas ſit Scarabeis, per id tempus in publicū prodire, ne uidelicet ad inediam, ac fouendi laborē, belli quoq; tediū accederet aquilæ. Addidit illud ex ſuo ſtudio Iuppiter, idq; reclamantibus nōnullis. Aequū eſt, inquit ex tã immenſis terræ ſpaciis, uel exiguū angulū, uelut aſylum ſupereſſe meo ſatelliti, quo tut⁹ ſit à Scarabeorum incurſu. Neq; uero nouū exemplū induco. Sunt loca quæ lupū neſciant, ſunt in quæ non immigrent uenena, ſunt in qbus non uiuant talpæ. Metabor & ipſe in Thracia iugeꝝ aliquot ſpaciū apud Olynthū, in quod ſi quocunq; modo prudens, imprudens, uolens, nolens, pedē intulerit Scarabeus, capitalis eſto, nec fas ſit exire ſemel ingreſſo, ueꝝ inibi torqueat ſeſe, donec emoriat̃. Loco nomē tribuitor Cantharolethrus, ut uel ipſo monitus uocabulo ſciat Scarabe⁹ actū fore de ſe, ſi cōtra noſtꝝ ſenatuſcōſultū, non uereat̃ in eū locū irrumpere. Rhodo exulat aquila, ne cui uideatur inhumanum Olyntho excludi Scarabeū. Sic ait, & totū nutu tremefecit Olympū. Adſremebat oĩs deoꝝ conſeſſus. Valet in hodiernū uſq; diē ſenatuſconſultū, ſemperq; ualebit. Scarabeis & aquilis durat exitiale bellū, ꝑ eos dies, ꝑ quos icubat aqla, nuſq̄ apparēt Scarabeoꝝ filii. Locū eū quē deſignauit Iuppiter, ſummo ſtudio uitat, quod ſiqs importet, protinus exanimat̃. Eiuſq; rei, ſiqs forte requiret, teſtimonium perhibet Plinius libri undecimi capite uigeſimooctauo. Atq; hoc quoq; grauior author Plutarchus, in commentario de animi tranquillitate. Sed iamdudum ſat ſcio, ſic tecū cogitas optime lector. Quid iſti uenit in mentē, ut tantum nugaꝝ de nihilo nobis effutiat, ac non quidē elephantum è muſca, quod aiunt, ſed è Scarabeo gigantem reddat. Quaſi uero paꝝ negocii ſit, tot adagioꝝ Chiliadas euoluerere, niſi fabulis inſuper tã uerboſis nos enecet. Dicam equidem, ut eſt ſua cuiq; ſententia. Sunt quibus in explicandis adagiis inops uideor, ac ieiunus. Exiſtimãt enim id demū eſſe magnificū, ſiquis uolumen in immenſum extēdat. Iſtis nimiꝝ libuit oſtēdere, me in cæteris data opera breuiorē eſſe, alioqui non defutuꝝ fuiſſe, quo rē locupletarē, ſi oſtentandæ copiæ, q̄ iuuando lectori ſtudere maluiſſem. Sed ut ad ꝓuerbioꝝ negociū redeam⁹, meminit huius fabellæ Comic⁹ Ariſtophanes, ἐν εἰρήνῃ, his qdē uerſibus, ἐν τοῖσιν αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη, μόνος πετεινῶν εἰς θεοὺς ἀφιγμένος. ἄπιστον εἶπας μῦθον ὦ πάτερ πάτερ, ὅπως κάκοσμον ζῶον ἦλθεν εἰς θεούς, ἦλθεν κατ᾽ ἔχθραν αἰετοῦ πάλαι ποτὲ ᾤ᾽ ἐκκυλίνδων κἀντιτιμωρούμενος, i. In fabulis id eſt repertū Aeſopicis, Adiiſſe diuos unicum è uolucribus. Haud credibilē ais fabulã pater pater, Adiiſſe diuos animal obſcœnū atq; olēs. Peruenit olim inq̄, ob ſimultatē aſperã, Quæ illi fuit cū aqla, oua uoluēs illi⁹, Et expetens pœnas ab hoſte mutuas. Admonet autem Apologus, non eſſe cuiq̄ contemnēdum hoſtem, q̄uis infima fortuna. Sunt enim homunculi qdã, infimæ qdē ſortis, ſed tñ malitioſi, non minus atri, q̄ Scarabei, neq; minus putidi, neq; minus abiecti, q tamen pertinaci quadã ingenii malitia, cum nulli omnino mortalium prodeſſe poſſint, magnis etiam ſæpenumero uiris faceſſant negocium. Territãt nigrore, obſtrepunt ſtridore, obturbant fœtore, circumuolitant, hærent, inſidiantur, ut non paulo ſatius ſit, cum magnis aliquando uiris ſimultatem ſuſcipere, q̄ hos laceſſere Scarabeos, quos pudeat etiã uiciſſe. Quoſq; nec excutere poſſis, neq; conflictari cū illis queas, niſi diſcedas contaminatior.

Timidus Plutus. II.

δειλὸς ὁ πλοῦτος, id eſt, Timidus Plutus Huiuſmodi.n. & Ariſtophanes inducit Plutũ, atq; hũc imitat' Lucian' in Timone,oĩa formidantẽ ,nulliq́; fidentẽ. Neq; uero diſſimilẽ animi habitũ opes adferunt diuitibus,cũ contra paupertas ſecura in utrãq; dormiat aurẽ. Ariſtophanes uulgo iactatam indicat opulentiæ timiditatẽ,cum ait, ἀλλὰ λέγουσι πάντες ὡς δειλότατόν ἐσθ' ὁ πλοῦτος, i.Quin id omnes dictitant, Timidiſſimũ quiddã eſſe,diuitias. Interpres admonet Comicũ alluſiſſe ad illud Euripidis, δειλὸν δ' ὁ πλοῦτος,καὶ φιλόψυχον κακὸν, i.Res cupida uitæ, ſunt opes,pauidũ ac malũ. Id ideo dictũ eſt,quod diuitibus multi tendũt inſidias,nẽpe latrones,hæredipetæ,ꝑncipes,ſycophantæ,nõnũq̃ et uxor,& liberi. Quã ob cauſam addidit Euripides, φιλόψυχον κακὸν, uel quod ob diuitias magis illis libeat uiuere,q̃ iis, qui tenui ſunt fortuna ,uel quod ob eas ſæpenumero de uita ſolliciti ſunt. Id eleganter explicans Iuuenalis, Paucula,inqt,ſi portes argenti uaſcula puri Nocte iter ігreſſus,gladiũ contumq́; timebis. Et motæ ad Lunã trepidabis arũdinis umbrã. Cãtabit uacuus corã latrone uiator. In ſumma,in omni negocio formidoloſior eſt diues,q̃ pauper. Cautius munit ædes fugæ metu. Metuit tẽpeſtates,ꝓpter frumenta,quæ habet in agris ,ꝓpter merces,quas habet in mari. Metuit amicos,neqd rogantibus donare cogat'. Metuit inimicos,neqd noceant. Timidius cõuitiatur,metu mulctæ. Oĩa circũſpectius,& facit,& dicit,metu calũniæ,quæ potiſſimũ diuitib' ſtrui ſolet,qppe qb' ẽ quod auferri poſſit. Si bellũ immineat,diues in ꝑmis diſcruciat'. Deniq; nec ſuperſtitione uacat,ne quod numen parum amicum ,damnum immittat.

Panicus caſus. III.

Πανικὸν, Veteres uocabant ſubitum animoꝝ tumultũ,ſed inanẽ. Veteres enim exiſtimabant Panem deũ repẽtinos terrores,& animi cõſternationes immittere, lymphaticis ſimillimas,uſqueadeo impotentes,ut non ratione modo ,uerum & mente careant. Sicuti non rarenter uſu uenit, cũ in exercitu nulla comparente idonea cauſa,uiri pariter atq; equi perturbant'. Cuius rei meminit & Euripides in Rheſo, ἀλλ' ἦ κρονίου πανὸς τρομερᾷ μάστιγι φοβεῖ. Verba ſunt Hectoris, ad cuſtodes nunciantes,nouũ tumultũ in caſtris oriri, Atq; is motũ Panicũ eſſe reſpondet. Pindarus in Nemeis ſcribit nõ oportere fortibus uiris uitio uertere,ſi fugiãt in huiuſmodi tumultu ἐν γὰρ δαιμονίοισι φόβοις φεύγοντι καὶ παῖδες θεῶν, i. In diuinis terroribus fugiũt & filii deoꝝ. δαιμονίους φόβους, appellans τοὺς πανικούς. Narrat' idem deus,cõcham illã tortilẽ ac turbinatã,quæ Græce κόχλος id eſt,teſtudo dicit', primus reperiſſe,eaq́; perſonans olim Titanas,contra quos bellabat,in fugã egiſſe. Hac de re copioſius diſſerit,citatis etiam Græcoꝝ teſtimoniis,Angelus Politianus in Miſcellaneoꝝ annotatione uigeſimaoctaua. Hoc adagii ſubinde refertur à Cicerone in epiſtolis ad Atticum . Ego, inquit, bellum fœdiſſimũ futuꝝ puto,niſi qui (ut tu ſcis) panicus caſus extiterit, Rurſum alibi, De Ventidio panicon puto. Item alibi, Rumorem adſerunt magnum , Romæ dum ad Antonium frumentũ omne portari, πανικὸν certe. Idem ad Tyronem, Etſi Atticus noſter, qui me quondam moueri, πανικοῖς intellexit ,idem ſemper putat,nec uidet, quibus præſidiis philoſophiæ ſeptus ſim. Et Hercle,quod timidus eſt ipſe, θορυβοποιεῖ, id eſt,tumultum ciet,& panicis mouetur. Huc alluſiſſe puto & Apuleium in Aſino ſuo,cum Pſychæ ad mortem ſpontaneam properanti,Panẽ obuium facit.

Nihil minus expedit,q̃ agrum optime colere. IIII.

Apud priſcos adagionis inſtar fuiſſe Plinius teſtatur lib. xviii. capite ſexto. Temerarium,inquit, uideat' unam uocem antiquoꝝ poſuiſſe,& fortaſſis incredibile penitus exiſtiment,nihil minus expedire ,q̃ agrum optime colere. L. Tatius Rufus infima nataliũ humilitate, cõſulatũ militari induſtria meritus,antiquæ aliàs parſimoniæ, circiter mille ciclos liberalitate diui Auguſti, uſq; ad detractionẽ hæredis exhauſit,agros in Piceno coemendo,colendoq́; ,in gloriã. Internicionẽ ergo,famemq́; cenſemus? Immo Hercle indico modũ,rerum omniũ utiliſſimum, Bene colere neceſſarium eſt,optime damnoſum. Hactenus Plinius. Huc & Terentius alluſit ,cum ait in Phormione, Noſtrapte culpa facimus,ut malos expediat eſſe, dũ nimiũ dici nos bonos ſtudemus & benignos. Itẽ illud Horatianũ, In uitiũ culpæ ducit fuga, ſi caret arte. Deniq; ꝓuerbium Hebræoꝝ admonẽs, neqs nimium ſit iuſtus.

Citius,q̃ aſparagi coquuntur. V.

Velocius,q̃ aſparagi coquuntur. De re uehementer properata . Sunt quædam figuræ prouerbiales,quæ octauio Auguſto peculiariter arriſerunt,inter quas hæc quoq; refert' à Trãquillo , cum ſcribit eum ad exprimendum feſtinatæ rei uelocitatem ſolere dicere , Velocius , q̃ aſparagi coquantur. Idq́; identidem in literis uſurpat, confine illi,quod alibi dicetur, ἀφύη εἰς πῦρ, i. Aphya ad ignem.

Amicitiæ perſonam. VI.

τὸ πρόσωπον ἀφελεῖν τῆς φιλίας, i. Amicitiæ perſonã detrahere dicimur, cũ aperte quæ ſentimus animo, tum facimus, tũ loquimur apud amicos, & quicqd in pectore clauſum eſt , id præ nobis ferimus.

Vultus enim a b animo diſcrepans perſona uerius eſt, q̃ uultus. Et elegâter à Seneca dictum eſt in Cæſarem, ut perſonam malit, q̃ faciem, id eſt, ut uideri malit, q̃ eſſe.

Vtere curru, de aſinis nihil laborans. VII

ἀπονήμου τῆς σῆς ἁμάξης, τῶν δ' ὄνων οὐδὲν μέλει, id eſt, Vtere plauſtris tuis, aſinoſq; ne curaueris. Verſus eſt Trochaicus trimeter. Hoc prouerbio monebant, uti ſuarum quiſq; rerum curam ageret, iiſq; frueretur, alienarum negligẽs, atq; incurius. Hinc ducta metaphora, quod quibus plauſtrum eſt domi, nihil neceſſe habent deportandis oneribus aſinos aliunde conducere.

Libyca fera. VIII.

λιβυκὸν θηρίον, id eſt, Libyca beſtia. Refertur à Diogeniano. Dicebat̃ olim in hoiem uafrũ, callidum, uerſipellem, uariis moribus, ancipitiq; ingenio. Quod genus portentũ Cicero Catilinam fuiſſe teſtat̃. Inde natum quod in Libya uariæ ferarum ſpecies ſæpenumero miſceant̃, atq; ita noua quædam hinc monſtra ſpectaculo produci ſoleant Romam, à prouinciæ præſidibus deportata.

Semper affert Libya mali quippiam. IX.

Eodẽ fonte fluxit & illud, ἀεὶ φέρει τι Λιβύη κακόν, id eſt, Semp affert Libya mali qppiam, quod inde Romam, ut dixi, monſtra deportarent̃. Hinc & in mores, ingeniumq; gẽtis detorqueri poteſt, ſiqdem, ut eſt regio uenenoꝝ ferax, ita gẽtis peſtilens ingenium. Peculiariter conueniet in fœdifragos, ac pactoꝝ nouatores.

Semper Africa noui aliquid apportat. X.

Huic ſimillimum eſt illud Plinianũ, qđ in hiſtoria mundi refert, Libyam ſemp aliqd noui adferre. Quod qdem ideo dicebat̃, qđ in ſiticuloſa regione ad unũ aliquẽ riuum, plurimæ feraꝝ ſpecies bibendi gratia conuenire cogant̃, inibiq; uaria mixtura uiolẽtæ Veneris, uarias monſtroꝝ formas, ſubindeq; nouas naſci. Porrò Plinius ſumpſit ab Ariſtotele, apud quẽ refert̃ libro de generatione animalium ſecundo, capite quinto. Anaxilas apud Athenæum libro. xiiii. feſtiuiter ad rem detorſit, ἡ μουσικὴ δ' ὥσπερ Λιβύη πρὸς τῶν θεῶν ἀεί τι καινὸν, καθ' ἐνιαυτὸν τίκτει, id eſt, Muſica uero uelut Africa per deos, ſemper aliquid noui quotannis parit. Quadrabit in homines lubrica fide, ſemperq; nouandaꝝ rerum auidos.

Afra auis. XI.

λιβυκὸν ὄρνεον, id eſt, Libyca auis. Refertur à Suida, de prægrãdibus, quod ex ea regione deportentur aues immani magnitudine. Horatius de prælauta uſurpauit. Non afra auis deſcẽdat in uentrẽ meum Iucundior, q̃ lecta de pinguiſſimis Oliua ramis arborum. Nam gallinas prægrandes olim mittebat Africa, quas eaſdem Numidicas aues appellant. Acron uidetur de Struthione ſentire, quæ & ipſa auis mira mole corporis eſſe fertur. Mea quidem ſententia non inepte iacietur, & in hominem peregrino cultu notabilem, & Plautus alicubi Pœnum auem uocat ob manicas alarũ inſtar utrinq; penſiles.

Boni paſtoris eſt, tondere pecus, non deglubere. XII.

Hodieq; uulgo celebratum durat, ubi quis eſt exactor durior, atq; inſtantior. Quid? Num & pellẽ tuis? Quaſi conueniat lana contentum eſſe. Id adagii Tiberius Cæſar, authore Suetonio, aut reperit, aut certe uſurpauit. Nam is admonitus ab amicis, ut prouincialibus augeret uectigalia, reſcripſit, Boni paſtoris eſſe, tondere pecus, non deglubere. Eſt autem deglubere detrahere pellem. Tractum à ruſticis, qui deglubere uocant ſiliquam, aut folliculũ excutere, & granũ ſua nudare tunica, unde & Catullus in obſcœnũ ſenſum detorſit, ut dicat uiꝝ à muliere deglubi. Et Apuleiana Fotis ait ſe uiuos homines ſolere deglubere. Tondent igit̃, q ita ſpoliant, ut fortẽ relinquant, unde res poſſit creſcere. Deglubunt, q nihil reliqui faciũt. Nam lana detonſa renaſcitur. Cute detracta nihil eſt, quod deinde poſſis auferre. Alexander Macedonum rex, cognomento Magnus, ſentẽtiam eãdem diuerſa extulit metaphora, Cum enim quidam admonerent, longe plus uectigalium à ciuitatibus auferri poſſe. Reſpõdit ad hunc modum, καὶ κηπουρὸν μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα, id eſt, Et olitorẽ odi, qui radicitus herbas excidat. Deniq; hoc ipſum ἀπὸ ῥιζῶν καὶ ἀπορρίζειν, & item apud Latinos Radicitus, ſtirpium tenus, à ſtirpe, ab ima ſtirpe, atq; id genus aliæ metaphoræ, prouerbii naturam reſipiunt.

Lucri bonus eſt odor ex re qualibet. XIII.

Faceta quidem, ſed tamen peſtilens illa uox Veſpaſiani, qui cum ex lotio uectigal faceret, homo turpiter auidus, ſuperq; eo facto à filio admoneretur, quod è re tam putida, lucrũ faceret, paulo poſt collectam pecuniam, filii naribus admouit, rogauitq; ecquid illa puteret? Vnde Iuuenalis, Lucri bonus eſt odor, ex re qualibet. Iam & Ennianus ille uerſiculus, non in ſermonem modo, uerumetiam in animos & uitam hominum penitus abiit. Vnde habeas, curat nemo, ſed oportet habere.

Lucrum pudori præſtat. XIIII.

κέρδος αἰσχύνης ἄμεινον, id eſt, Lucrum pudori præſtat. Plautus in Pſeudolo, Nimio illud, quod pudet, facilius fertur, q̃ illud, quod piget. Eundem ſenſum aliter extulit in Trinummo, Pol pudere,

q̃ pigere, præſtat totidem literis. Sententia bono uiro indigna, eoq́; illic à lenone dicitur, hic à ſene, Sed cõmode ad pſuadendum ſententiam etiam parum probam arripuit. Alioq longe ſatius rei iacturam, q̃ famæ diſpendiũ accipere. Huc alluſit Terentius in Phormione, Non te pudet uanitatis? Non dum ob rem. Quin & hodie uulgato prouerbio, iubent ualere pudorem, ubi de pecuniaria re agitur. Plutarchus in commentario de audiendis poetis refert è poeta, neſcio quo, ſenarios hos, τῆς μὲν δικαίου τὴν δόκησιν ἀρνοῦ, τὰ δ᾽ ἔργα τοῦ πᾶν δρῶντος, οὕνεκα κερδανεῖς, id eſt, Opinionem ſpernito iuſti, ac uirum quiduis agentem ſequere, cum ſpes eſt lucri. Refert & hunc ex Sophocle, τὸ κέρδος ἡδὺ, κἂν ἀπὸ ψευδῶν ἔῃ, id eſt, Dulce eſt lucrum, profectum & à mendaciis.

Bæta tum hyeme, tum æſtate bona. XV.

Βαίτη καὶ θέρει, καὶ ἐν χειμῶνι ἀγαθόν, id eſt, Bæta tum in æſtate, tum hyeme, bona. Suidas, q huius adagii meminit, adſcribit Bætam ueſtis pelliceæ genus, quod ad utrũq; tempus uideaẽ appoſitũ. Nam hyeme depellit uentos, æſtate ſolem. Iulius Pollux libro de reꝝ uocabulis ſeptimo, inter ueſtes Coricaceas meminit & Bætæ, quam ait tunicam fuiſſe prælongam, quæ totum contegeret corpus. Conuenit igitur de re ad multa uſui futura, ueluti de Iris, quæ iuuenes iuxta, ac ſenes ornant. Aut philoſophia, quæ in rebus proſperis arcet ab inſolentia, in aduerſis præſtat, ne frangamur animo.

Anicularum deliramenta. XVI.

γραῶν ὕθλος, id eſt, Anicularum deliramenta. De nugis inanibus, cuiuſmodi ſolent effutire uetulæ, cum iam ſexus uitio uitium ætatis accedens, nugacitatis morbum conduplicat.

Ante pedes. XVII.

Ante pedes eſſe dicitur quod obuium, quodq́; uel præſens adeſt, uel imminet. Terentius, Iſtuc eſt ſapere, Non quod ante pedes modo eſt uidere, ſed etiam illa quæ futura ſunt, proſpicere. Lucianus in Pſeudologiſta, καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα, καὶ τὰ ἐν ποσὶν ἀγνοῶν, id eſt, Et quod hæc cõia, quodq́; hæc paſſim obuia ignores. Philoſtratus in Phœnice, βαδίζεις δὲ ποῖ, μετέωρός τε καὶ ὑπερορῶν πάντα τὰ ἐν ποσί; id eſt, Quo uadis autem? Sublimi uultu, cunctaq́; deſpiciens, quæ ſunt ad pedes. Et παρὰ ποδὶ, dicitur, quod iam inſtet, immineatq́;, ἐμποδὼν eſſe dicitur, quod obſtat, ἐκποδὼν contra, προκυλίνδεσθαι τῶν ποδῶν, eſt aliquoties apud Platonem, id eſt, ante pedes prouolui, quod uelut expoſitum eſt.

Albo rete aliena captant bona. XVIII.

Prouerbii ſpeciem habet, quod ait Plautus in Perſa, Ne iſti faxim uſquam appareant, qui hic albo reti aliena oppugnant bona. Rete uocat calumnias quadruplatorum, & paraſitorum, Album dixit, alludens ad codicillos, & dicas, ſyngraphasq́;, quibus lis intenditur, peragiturq́;. Nec omnino diſplicet, ut ad album prætoris, quo leges & litium formulæ proponebantur, reſpexerit. Nam leges etiam Solon Aranearum textis ſimiles eſſe dixit.

Ad ſuum quenq; quæſtum æquum eſt eſſe callidum. XIX.

Apud Plautum eſt prouerbialis ſentẽtia, Ad ſuũ quenq; quæſtum, æquũ eſt eſſe callidum. Quæ ſi transferaẽ paulo longius, pluſculum habuerit gratiæ. Velut alius eſt pecuniæ appetẽs, alius famæ ſtudioſus, alius uoluptatum auidus, alius literarum ſitiens, alius pietatem ſectatur. Quiſq; aduigilat ad id quod expetit.

Vel acum inueniſſes. XX.

Apud eũdem prouerbialis hyperbole, de re diligenter ueſtigata. Acum credo inueniſſes, ſi acum quæreres. Nam acus inuentu difficillima, qđ ob exiguitatem facile fallat oculos quærentis.

Subuentanea parit. XXI.

Ὑπηνέμια τίκτει, id eſt, Subuẽtanea parit. De uanis, ac friuolis inuentis. Trãſlatũ ab auibus, quæ Veneris imaginatiõe concipiũt oua, ſed inania, hoc eſt, unde non gignaẽ fœtus. Ariſtophanes in Auibus, τίκτει πρώτιστον ὑπηνέμιον νὺξ ἡ μελανόπτερος ᾠόν, id eſt, Parit primũ ſubuentaneũ nox nigripennis ouũ. Hos conceptus potiſſimũ accidere in his auibus, quæ ſint neq; uolaces, neq; adũcis unguibus, cuiuſmodi ſunt Perdix, gallina, demõſtrat Ariſtoteles libro de gñatione aĩalium tertio, cãm eſſe, quod excremẽto magis abũdant. Volaces & adũcas, nec ſalaces eſſe, nec fœcũdas, quod in his excrementi ſeminalis pars, in pennas & in ungues abeat. Concipiunẽ hmõi fœtus aliquoties audita maris uoce, ſicuti fit in Perdicibus, aliquoties ex affrictu pulueris, aliquoties fœminis ob inopiã maris inter ſe ſalientibus. Author & Plinius. Eaq́; oua Græci ὑπηνέμια, id eſt, Subuẽtanea, ſiue ζεφύρια uocãt, à uẽto fauonio. Vnde quæ uana ſunt ἀνεμιαῖα dicunẽ. Plato in Theæteto, γόνιμον ἀνεμιαῖον τυγχάνει, fœtum indicans haud uitalẽ. Et Homerus, κενὸν δ᾽ ἀνεμώλια βάζειν, dicta inania & uẽtis ſimilia ſignificans.

Phrynondas alter. XXII.

Φρυνώνδας ἄλλος, id eſt, Phrynondas alter. De improbo. Huius meminit Lucianus in Pſeudomãte. Inter nobiles facinoroſos Phrynondas cum eſſet hoſpes Athenis in negociis Peloponeſiacis

uerſabať,homo uerſutus,maleficus,impoſtor,ſummus malaꝝ reꝝ artifex,ut hominis uocabulū in rei tranſierit appellationē. Etenim quoties inſigniter malum & ſceleratū accipi uolebant,Phrynondam appellabant. Sic Ariſtophanes in Amphiareo,citante Suida, ὦ μιαρὲ καὶ φρυνώνδα καὶ πονηρὲ σὺ, i.Scelerate tu ac Phrynonda,& impuriſſime.

Sus per roſas. XXIII.

Ὗς διὰ ῥόδων, id eſt,Sus per roſas. Quanq̃ in aliis exemplaribus ſcriptum inuenio, ὗς διὰ ῥοδῶν. Mihi neutra ſcriptura ſatis probať,ſed legendum arbitror, διὰ ῥοιδίων,ἀπὸ τῆς ῥοιᾶς, ut ſit nomen diminutiuū. Rhoæ uero Græcis dicunť mala punica. Eudemus prouerbium citat ex Cratetis fabula,cui titulus γείτονες, indicans dici ſolere,de agreſtibus,& intractabilibus. Quemadmodū ſus per mala commode duci non poteſt.

Aſinus auis. XXIIII.

Ὄνος ὄρνις, id eſt,Aſinus auis. Eſt apud Ariſtophanem in Auibus. Sumptum ab omine quodam. Quidam enim conſultus de eo qui aduerſa laborabat ualetudine,forte fortuna conſpexit aſinum ſurgentem à lapſu,ſimulq́; alium quēdam audiuit dicentem, βλέπε πῶς ὄνος ὢν ἀνέστη,id eſt,Vide quo pacto aſinus cum ſit,ſurrexit. Id ominis arripiens,ille protinus reſpondit fore,ut ualetudinarius ille reualeſceret. Itaq; iocatur Ariſtophanes,quaſi & aſinus auis eſſet,& augurii non nihil haberet. Dicetur non intempeſtiue,cum ex indicio quopiam ridiculo quippiam colligimus.

Siſyphi artes. XXV.

Σισύφου μηχαναί, id eſt, Siſyphi artes,dicebantur,uafra,uerſutaq́; conſilia. Ariſtophanes, ἐν ἀχαρνεῦσιν. εἶτ' ἐξάνυσον μηχανὰς τὰς σισύφου, id eſt,Deinde callidos deprome Siſyphi dolos. Porrò ut Siſyphus in aſtutiæ prouerbium abiret,Homericus ille uerſus,in cauſa fuit, Σίσυφος ὃς κέρδιστος ἐπιχθονίων γένετ' ἀνδρῶν, id eſt, Siſyphus in terris,quo non aſtutior alter. Ab hoc genus duxit Vlyſſes,quem Homerus ubiq; uafrum & callidum facit.

Homo Thales. XXVI.

Ἄνθρωπος θαλῆς, id eſt,Homo Thales. Ironia prouerbialis in ſtultum,qui ſapiens haberi ſtudeat. Ariſtophanes in Auibus, ἄνθρωπος θαλῆς μέτων, id eſt,Homo Thales Meton. Idem in Nebulis, τί δῆτ' ἐκεῖνον τὸν θαλῆν θαυμάζομεν, id eſt,Qua gratia illum proinde ſuſpicimus Thalem. Fuit enim Thales unus è ſeptem Græciæ ſapientibus. Eſt & apud Plautum,Salue Thales,cum ſtultum ſignificet.

Sardanapalus. XXVII.

Σαρδανάπαλος, id eſt,Sardanapalus. Huius cognomē,ob inſignem hominis molliciem abiit in prouerbium. Ariſtophanes in Auibus, τίς ὁ σαρδανάπαλος οὑτοσί; id eſt,Quis hic Sardanapalus? Fuit aűt Sardanapalus Anacindaraxis filius,rex Nini Perſicæ regiōis,q eodem die Tarſum pariter & Anchialam,duas Lyciæ ciuitates obtinuit,cæteꝝ delitiis uſqueadeo effœminatus,ut inter eunuchos & puellas,ipſe puellari cultu deſidere ſit ſolitus. Apollodorus,ut citat Ariſtophanis interpres, tradit eius ſepulchro epitaphium huiuſmodi literis Aſſyriis inſculptū fuiſſe, ἔσθιε,πῖνε,ὄχευε,ὡς τὰ ἄλλα οὐδενός ἐστιν ἄξια, id eſt,Ede,bibe,utere Venere,nam cætera ſunt nihil.

Quid tandem non efficiant manus? XXVIII.

Ariſtophanes in Auibus, τί δῆτα πόδες ἂν οὐκ ἂν ἐργασαίατο; id eſt,Quid eſt,quod haud effecerint demum pedes? Interpres oſtēdit alluſum eſſe ad huiuſmodi prouerbium, τί δῆτα χεῖρες οὐκ ἂν ἐργασαίατο; id eſt,Quid deniq; eſt,quod manibus effici haud queat? Admonet nihil eſſe reꝝ omnium,quod arte,quod induſtria non efficiatur. Cæterum quod ſcripſit Ariſtophanes,apte torſeris in milites ignauos,quibus omne præſidium & ſpes ſalutis non in manibus,ſed in pedibus ſita eſt.

Teſta colliſa teſtæ. XXIX.

Teſta teſtæ collidi dicitur,cum duo conflictantur utriuſq; malo. Ariſtophanes in Pace, καὶ πίθος πληγεὶς ὑπ' ὀργῆς ἀντελάκτισεν πίθῳ, id eſt,Ac recalcitrans per iram teſta teſtam uulnerat. Talis eſt ferè conflictatio regum,inter ſe belligerantium,qualis ollæ cum olla colliſio, Nonnunq̃ perit uterq;. Certe neuter abſq; grauiſſimis damnis diſcedit. Niſi quod illud mihi uidetur iniquiſſime comparatum fatis,quod cum par ſit incōmoda belli in eorum recidere capita,qui belli ſunt authores,& quorum refert uiciſſe,maxima pars malorū in hos ingruat,quibus inuitis,& abominantibus bellum ſuſcipitur,& ad quos etiam ſi proſperrimo Marte pugnatum fuerit,Nec teruntius quidem ſit reditutus.

Animus eſt in coriis. XXX.

Ariſtophanes, ἐν ἀρχῇ, ἡμάρτομεν ταῦτ' ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε, ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἦν τότ' ἐν τοῖς σκύτεσι, id eſt,In his quidem ſum lapſus,at ueniā dabis Nā mens,pfecto noſtra tum in coriis erat. Simillimū eſt illi Terētiano,Animus eſt in patinis. Interpres admonet huius prouerbii, αὐτὸ σκύτη βλέπει ἢ σκύτη βλέπει, de iis,q iam ad bellū ſpectant,quemadmodū alio demonſtratum eſt loco. Licebit uti,Cum ob ſollicitudinem erit aliquis ad id,quod agitur in præſentia,parum attentus.

Quibus nec ara, neq; fides. XXXI.

Ariſtophanes, ἀχαρνεῦσιν, οἷσιν οὔτε βωμὸς, οὔτε πίστις, οὔθ᾽ ὅρκος μένει, id eſt, Quis nec ara, nec fides, nec ulla durant fœdera. De uehementer perfidis. Dictũ eſt in Spartanos, quorũ perfidiam taxauit etiã Euripides, Σπάρτης ἔνοικοι δόλια βουλευτήρια, id eſt, Spartæ incolæ, doloſa conſultamina. Nunc in Aulicos nõ omnino peſſime quadrat.

Ἄγουσι καὶ φέρουσι. XXXII.

Tritiſſima quidem, ſed tamen prouerbialis apud Græcos authores figura eſt, Ἄγουσι καὶ φέρουσι, pro eo, quod eſt hoſtili more populantur, aut uexant. Id ſi traducatur ad animũ, non paulo fiet feſtiuius, Quemadmodum Ariſtophanes in Nebulis, ὑπὸ χρηστῶν τόκων χρηστῶν τε δυσκολωτάτων ἄγομαι, φέρομαι, τὰ χρήματ᾽ ἐνεχυράζομαι, id eſt, Diris ab uſuris & uſurariis Rapior miſer, ferorq; difficillimis, Poſſeſſiones pignori opponens meas. Lucianus dixit, ἄγει καὶ φέρει, pro eo, quod eſt, ſuo arbitratu quo uult, trahit.

Salem lingere. XXXIII.

Ἅλα λείχειν, id eſt, Salem lingere. Dicuntur, qui perq̃ tenuiter uictitant. Sic enim Perſius, Vare regustatum digito terebrare ſalinum Contentus, perages, ſi cum Ioue uiuere pergis. Diogenes cum à Cratero prædiuite quodam inuitaretur, ut ad ſe ueniret, uſurus hoſpitio ſuo, ſuaq; liberalitate, Reſpondit ſe malle ſalem Athenis lingere, q̃ apud illum opiparis menſis frui.

Pedere thus. XXXIIII.

Βδεῖν λιβανωτὸν, id eſt, Pedere thus. Prouerbii ſpeciem habet. Accommodabitur in hos, quorũ & uitia placent, aut ipſis, aut aliis impendio amantibus. Facit enim hoc, φιλαυτία, ut unicuique ſua placeant, arrideantq;, etiamſi ſint putidiſſima. Facit item hoc amor immoderatus, ut Polypus etiam Agnæ delectet Balbinum, uelut ſcripſit Horatius. Ariſtophanes in Pluto, οὐ λιβανωτὸν γὰρ βδέω, id eſt, Non enim thus pedo. Quadrabit & in aſſentatores, turpiſſima pro honeſtiſſimis laudantes.

Pro cæco exoculatus eſt. XXXV.

Omneis huiuſmodi facetiarũ formulæ pertinẽt ad adagiorũ naturam, cũ uidemur corrigere quod dictum eſt, ſed altero uerbo, quod uel idem polleat, uel magis etiam lædat, ueluti ſiquis dicat, non furatus eſt, ſed inuolauit. Non furatus eſt, ſed rapuit. Ariſtophanes in Pluto, μῶν οὐ κέκλοφας ἀλλ᾽ ἥρπακας, id eſt, An non furatus es, ſed rapuiſti. Idem eadẽ in fabula, αὐτὴ γὰρ τυφλοῦ ἐξωμμάτωται. Ludit enim ſeruus ambigua uoce, ἐξωμμάτωται, quæ declarat & oculis donatum Plutum, & exoculatum.

Prius lupus ouem ducat uxorem. XXXVI.

Ariſtophanes, ἐν εἰρήνῃ. πρὶν κεν λύκος οἶν ὑμεναιοῖ, id eſt, Ante lupus ſibi iunget ouem. De iis, inter quos inſanabile diſſidium. Ad rem relatum erit lepidius, qđ genus ſi dicas, non cohærere pecuniæ ſtudium, cum ſtudio literario, adq; eam ſententiam accommodet prouerbium.

Sphondyla fugiens peſſime pedit. XXXVII.

Idem eodem fermè loco, ὡς ἡ σφονδύλη φεύγουσα πονηρότατον βδεῖ. id eſt, Vt Sphondyla fugiens peſſime pedit. In eos quadrabit, qui diſcedunt non citra infamiam. Sphondyla inſecti genus, odoris teterrimi. Plinius libro. xxvii. cap. xiii. meminit Sphondylæ ſerpentis, quæ radicibus arborum ſit infeſtiſſima, cæterum genus quodnam ſit non explicat. Eſt autem ſerpẽtis huiuſmodi ſpecies, exiguo corpore, & ſubnigro, quod emoriens grauiſſimum odorem remittit.

Nunquam efficies ut recte ingrediantur cancri. XXXVIII.

Ariſtophanes in pace, οὔποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν, οὐδ᾽ ἤδη τῶν πραχθέντι ποιήσεις ὕστερον οὐδὲν, id eſt, Ambulet ut cancer recta, haud effeceris unq̃ Nec quicq̃ efficies, ubi res erit ante peracta. Hoc uelut oraculũ poeta facetus ꝓnũciauit. Quod à natura ſit inſitum, nullo corriges negocio. Nam cancris genuinũ oblique ingredi. In quoq; altero carmine tangit adagium quod ſuperius dictum eſt, Actum ne agas.

Κορυβαντιᾶν. XXXIX.

Κορυβαντιᾶν, pro inſanire dixit Ariſtophanes in Veſpis, ἀλλ᾽ ἢ παραφρονεῖς ἐτεὸν ἢ κορυβαντιᾷς, id eſt, Aut uere inſanis, aut corybantiaris. Sumptum eſt à Corybantibus Cybeles cultoribus, qui ſacro correpti furore, cymbala pulſant, alios item in ſimilem agentes rabiem. Quod idem aliàs uocat κακοδαιμονᾶν, quaſi malo duci genio.

Calculo mordere. XL.

Ψήφῳ δάκνειν, id eſt, Calculo mordere. Dicuntur, q ſuffragio lædunt, aut ulciſcuntur hominem. Ariſtophanes, οἱ ἀχαρνεῦσι, βλέπουσιν οὐδὲν ἄλλο πλὴν ψήφῳ δακεῖν, id eſt, Spectant id unum, ut mordeant ſuffragio. Siquidem hac uia potiſſimum plebeii uindicabant, ſiquid eſſent offenſi, refragabantur in concione, cum calculis ferrentur ſuffragia, proinde mordebant, non dente, quod tutum non erat, ſed calculo.

Charybdis, Barathrum. XLI.

Hyperbolæ prouerbiales ſunt & hæ, Cum hominem maiorem in modum edacem, bibacem, rapacem,

pacem, Helluonem, Charybdim, aut Barathrum uocamus. Ariſtophanes in Equitibus, καὶ τελώνην καὶ φάραγγα, καὶ χάρυβδιν ἁρπαγῆς, id eſt, Et Telonem & Barathrum, & Charybdim rapacitatis. Huc adſcribendum opinor, quod Diogenes, authore Laertio, uentrem, τῦ βίου χάρυβδιν, i. facultatũ Charybdim uocauit. Lingua ſeorſum inciditur. XLII.

Ariſtophanes in Pace, ἡ γλῶττα χωρὶς τέμνεται, id eſt, Lingua ipſa ſeorſum inciditꝰ. Interpres admonet prouerbialiter dictum. Sumptũ aũt ex Homero, ἀλλ᾽ ἄγε τέμνετε μὲν γλώττας, id eſt, Eia age iam linguas incidite, eiusq; ſnię Calliſtratum citat authorẽ. Rurſum in Pluto, ἡ γλῶττα τῷ κήρυκι τούτων τέμνεται, id eſt, Præcõibus hoꝝ lingua præcidi ſolet. Calliſtratus, ut citat interpres, tradit olim in ſacrificiis linguam exectam præconibus dari ſolitam. Nam alioq ſunt, q dicant, ex uictimis Mercurio deberi linguam. Eſt aũt in Ariſtophanis uerbis, ἀμφιβολία, nõ infaceta, quod lingua utrolibet referri poteſt, uel ad boues, uel præcones. Interpres admonet alluſum eſſe ad ꝓuerbiale dictum, ἡ γλῶττα τῷ κήρυκι, id eſt, Lingua præconi. Quo recte uidebimur uſuri, cum præmii nõ nihil deberi ſignificabimus, q in conficiendo negocio ꝓ ſua uirili in partem adiumẽto fuit, aut εὐαγγέλιον dandũ læta nuncianti. Sic. n. uocat Homerus mercedulam, quæ dari conſueuit, lætum adferentibus nuncium. Non capit ſomnum, niſi hoc, aut illud fecerit. XLIII.

Sunt duæ figuræ prouerbiales, quibus intemperantem, atq; impotentem rei cuiuſpiam cupiditatem ſignificamus. Altera eſt apud Ariſtophanem in Veſpis, huiuſmodi, ἢν μὴ ἐπὶ τοῦ πρώτου καθίζηται ξύλου, ὕπνου δ᾽ ὁρᾷ τῆς νυκτὸς οὐδὲ πασπάλην, id eſt, Ligno niſi fors primus ille aſſederit, Somni uidet nil nocte, nõ uel paſpalã. Paſpalã aũt Græci uocant minutiſſimũ aliquẽ farinæ puluiſculũ. Ad eundẽ modũ Iuuenalis, Quibuſdã ſomnũ rixa facit. Altera eſt apud Maronẽ in Bucolicis, Quod ſi nõ aliqua nocuiſſes, mortuus eſſes. Vẽtre pleno melior cõſultatio. XLIIII.

Plutarchus Sympoſiacon libro ſeptimo citat hoc carmen, γαστρὸς ἀποπλείης βουλὴ καὶ μῆτις ἀμείνων, id eſt, Conſultatio tum melior, cum expleueris aluum. Cum fames interpellat, non uacat deliberare, propterea, qđ conſultatio moram deſyderat, & animi tranquillitatẽ, at fames bilem acuit. Poteſt & huc torqueri, prius agendum qđ inſtat & urget, deinde de futuro deliberandum.

Tenuis ſpes. XLV.

Spem infirmã, incertamq; poetæ tenuẽ uocãt, eamq; figuram ceu prouerbialem annotarũt interpretes, noíatim Suidas, Ariſtophanes in Veſpis, λεπτή τις ἐλπὶς ἐστ᾽ ἐφ᾽ ἧς ὀχούμεθα, id eſt, Spes iſta tenuis quæpiã eſt qua nitimur. Frigidã ſpem dixit Euripides in Iphigenia Aulidẽſi, ψυχρὰ μὲν ἐλπίς, id eſt, Spes frigida quidem. Anno ſenior fio. XLVI.

Quoties aliquid nobis magnopere moleſtum ſignificamus, ſeneſcere nos etiam uulgo dicimus. Ariſtophanes in Ranis, μὴ νῦν ποιήσῃς, ὡς ἐγὼ διόμνυμαι, ὅταν τι τούτων τῶν σοφισμάτων ἴδω, πλεῖν ἢ 'νιαυτῷ πρεσβύτερος ἀπέρχομαι, id eſt, Faxis caueto, qppe quoties conſpicor, Iſtiuſmodi negocioꝝ quippiam, Diſcedo, crede, ſenior anno protinus. Tædio uero, moleſtiaq; conciliari ſeniũ indicat etiam Homerus, αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι, id eſt, Ilico mortales inter mala multa ſeneſcunt. Taurinum tueri. XLVII.

βλέπειν ταυρηδὸν, id eſt, Tueri Taurine, pro eo, quod eſt torue. Ariſtophanes in Ranis, ἔβλεψεν οὖν ταυρηδὸν ἐγκύψας κάτω, id eſt, Itaq; ore prono contuetur Tauricũ. Plato demonſtrat hũc Socrati fuiſſe morem, Taurinis oculis obtueri. Et Virgilius bouem toruã uocat, Optima toruæ forma bouis. Expedit habere plura cognomina. XLVIII.

Ariſtophanes in Pluto, ὡς ἀγαθόν ἐστ᾽ ἐπωνυμίας πολλὰς ἔχειν, id eſt, Vt expedit, ſi plura habeas cognomina. Conuenit in eos, qui multa ſimul profitentur, quo quæſtum faciant uberiorem. Aut qui diuerſarum ſunt partium. Quemadmodum ueſpertilio in Apologis aliquando mus eſt, aliquando auis. Dictum eſt autem in Mercurium, cuius uaria feruntur cognomina. Vocatꝰ enim στροφαῖος, uel quod bene uertat negocia, uel quod ſubdolus ſit, ac uerſipellis, ἐμπολαῖος, quod auctionibus, ac mercimoniis præſit, ἡγεμόνιος, quod uiæ dux, ut apud Homerum Priamo, δόλιος, quod impoſturæ, præſtigiarumq; reptor, κερδῷος, quod lucris augeat negociarores, ἐναγώνιος, quod in certaminibus præconis uice fungatur, διάκονος, quod Deorum miniſter. Feruntur item & Bacchi per multa cognomina. Prouerbium non inſcite torquebitur & in iſtos, qui nuſquam nõ habent titulos, ac nominationes, ut uocant, & ceu laqueos inſtructos ad irretienda ſacerdotia. Aut qui plurimas artes profitentur, ut aliqua ratione ſibi parent fortunam, uelut ii faciunt, qui in principum aulis iidem & ſacrificum agunt & miniſtrum & oeconomum & lenonem & γελωτοποιόν.

λιμοδωριεῖς. XLIX.

λιμοδωριεῖς. In prouerbiorum collectaneis, quæ Plutarchi nomine feruntur, huiuſmodi reperio

fabulam. Cum aliquando Peloponneſus, in qua Dores, annonæ laboraret inopia, quidam urgente fame, collectis ſarcinis, inde demigrarunt, ii cum incertis ſedibus huc atq; illuc uagarentur, recepti ſunt in ciuitatem à Tripolitis. Tripolis autem ea, in Rhodo eſt. Nomen igitur inditum illis, ut dicerentur λιμοδωριεῖς. Quadrabit igitur in eos, qui fame adacti aliquo demigrant, uelut Anglorum uulgus ferè hoſpites omneis λιμοδωριεῖς appellat, ceu fame compulſos ad eam uiſendam regionem.

Tribus bolis. L.

Plautus in Curculione, Si uis tribus bolis, uelim chlamydē. Tribus bolis, dixit ꝓ cōpendio, quaſi tribus uerbis. Nā bolū Terentius accipere uidet', ꝓ eo, quod Græci uocant βλωμόν. Quod aūt continuo deuorat', tribus bolis edi dicit'.

Velut umbra ſequi. LI.

ὥσπερ σκιὰ ἕπεσθαι, id eſt, Velut umbra ſequi dicitur, qui nuſquam deeſt. Nam umbra corpus aſſectatur, uelit nolit. Plautus in Caſſina, Decretum eſt mihi quaſi umbra quoquo ibis tute, perſequi. Vnde aſſeclas indiuiduos, umbras uocamus, ut indicatum eſt alibi.

Ne nummus quidem plumbeus. LII.

Nummum plumbeum hyperbola prouerbiali, pro minimo pecuniæ ponunt. Plautus in Caſſina, Cui homini hodie peculi nummus non eſt plumbeus. Confine illi, quod eſt apud eundem in Captiui duo. Neq; ridiculos iam Terunci faciunt. Quanq̄ hoc alio dictum eſt loco.

Satietas ferocitatem parit. LIII.

Nicolaus Stobæus in Collectaneis ſuis hanc ſniam prouerbii titulo citat, τίκτει κόρος μὲν ὕβριν ἀπαιδευσία δὲ μετ' ἐξουσίας ἄνοιαν, id eſt, Parit ſatietas ferocitatem, impitia cū poteſtate coniuncta, inſaniam. Tollit animos opulentia, quod ſi ad inſcitiā accedat poteſtas, iā res ad inſaniā uſq; ꝓcedit. Cōcinit cū illo, Fœnū habet in cornu.

Quid cæco cum ſpeculo? LIIII.

τί τυφλῷ καὶ κατόπτρῳ; id eſt, Quid cæco cum ſpeculo? Finitimū illi, Nihil cum fidibus Graculo. Citatur à Stobæo uerſiculus hic ex Epicharmo, ὡς γὰρ κατόπτρῳ καὶ τυφλῷ κοινωνία; id eſt, Luminibus orbo, cum ſpeculo qd eſt rei? Quorſum opus eſt libris illiterato? Quo regnum iuueni ſtulto? Quo diuitias ei, qui neſciat uti?

Miſeram meſſem metere. LV.

Malam metere meſſem, eſt pro malefactis luere pœnas. Non admodū abhorret ab eo, quod alibi retulimus, ut ſementem feceris, ita & metes. Stobæus hoc carmen citat ex Euripidis Ione, καὶ νῦν ἐφέλκετ' ὦ κακοὶ τιμὰς βροτοὶ, καὶ κτᾶσθε πλοῦτον πάντοθεν θηρώμενοι, σύμμικτ' ἅμα μὴ δίκαια καὶ δίκαι' ὁμοῦ ἔπειτ' ἀμᾶσθε τῶνδε δύστηνον θέρος, ideſt, Ac nunc honores o ſceleſti accerſitis Et opes paratis aucupantes undiq; Promiſcue per fas, nefasq;. poſtea Meſſem metitis ob iſta triſtē & aſperam.

Venimus ad ſummam lineam. LVI.

Euripides in Antigone, ἐπ' ἄκραν ἥκομεν γραμμὴν κακῶν, id eſt, Deuenimus ſummam ad malorum lineam. Item Horatius, Venimus ad ſummum. De linea ſtadiorum & luſus, dictum eſt alibi, non uno loco.

Saburratus. LVII.

Plautus in Ciſtellaria noue quidem, ſed admodum eleganter dixit Saburratus pro onuſtus cibo. Sumpta metaphora à nauibus, quas onerant harenis, aut argilla, ne iactent', uacillentq; in fluctibus. Quod equidem inter adagia non retuliſſem, niſi etiam uulgo paſſim diceret'. Plauti uerba ſunt hæc, Idem mihi, magnæ quod eſt parti, uitium mulierum quæ nunc quæſtum facimus. Quæ ubi Saburratæ ſumus, largiloquæ extemplo ſumus. Venuſtius fiet, ſi longius detorqueatur, ueluti ſiquis aures Saburratas dicat, alicuius multiloquio. Aut animus philoſophiæ præceptis Saburratus, ne rerum tempeſtate iactetur.

Numero dicis. LVIII.

Plautus in Caſſina, Numero dicis, dixit pro eo, quod eſt facile & compendio. Feſtus exponit pro cito, ac celeriter, citans, tum alios multos authores, tum hunc Plauti locum, idem in Amphitryone, Numero mihi in mentem uenit. Vſurpatur apud eundem & aliis aliquot locis.

Palpari in tenebris. LIX.

ψηλαφᾶν ἐν τῷ σκότῳ, id eſt, Manu tentare in tenebris, dicuntur, qui rem obſcuris ueſtigant coniecturis. Ariſtophanes in Pace, πρὸ τοῦ μὲν οὖν, ἐψηλαφῶμεν ἐν σκότῳ τὰ πράγματα, νυνὶ δ' ἅπαντα πρὸς λύχνον βουλεύσομεν. id eſt, Ante hac negocia, Velut in tenebris manibus attentauimus, Nunc ad lucernam cuncta penſitabimus. Quod quidem & hodie dicitur de coniecturis incertis, ψηλαφᾷ.

Muſcas depellere. LX.

Muſcas depellere, etiam hodie uulgato ioco dicitur, qui ocioſo, atque inutili fungitur officio. Ariſtophanes in Veſpis. ἀλλὰ φυλάττει διὰ χειρὸς ἔχων καὶ τὰς μυίας ἀπαμύνειν, id eſt, Imo cauet præ manu habens, etiam muſcas depellere curans.

Tenuiter

Tenuiter diducis. LXI.

λεπτὰ ξαίνεις, id eſt, Tenuiter diducis. Suidas ſcripſit dici ſolitum de iis, qui pauperum more tenuiter uictitãt. Tranſlatum apparet à mulieribus laná carminantibus. Niſi malumus legere ξίνεις. Ná in uulgatis codicibus ξίνεις habet. Quæ uox qd ſibi uelit, mihi ſanè nõ liquet. Porrò ſiue ξίνεις legas, ſiue ξέεις, utroq; modo ſignificabit illa tenuiũ hoĩum in minutiſs rebus diligẽtia, quam Græci uocãt μικρολογίαν, adeo ut ẽt cuminũ ſecare ꝓuerbio dicant. Quin & apud Latinos, paupes tenues appellãt, & Terentius, ſic tenuiter dixit, de iuuene amãte citra pecuniæ adminicula. Interdum ad exactam curá referũt, ac ſubtilitatem. Vt Horatius in Sermonibus, Vtpote res tenues tenui ſermone pactas. Ariſtophanes item in Nebulis, λεπτὴν φροντίδα dixit, & λεπτοτάτους λήρους, & λεπτολογεῖν, i. Tenuem curã, & tenuiſſimas rõnes, & tenuia loq, nimiq; anxias, ac nimium ſubtiles philoſophoꝝ ridens argutias, cuiuſmodi acumen Seneca prodidit fuiſſe Chryſippo, quod pungeret modo, non penetraret.

Simia fucata. LXII.

πίθηκος ἀνάπλεως ψιμυθίου, id eſt, Simia plena fuci. De deformi anu, fucata tamen, & meretriciis culta lenociniis. Nam ψιμύθιον, Græcis appellatur color ille, quo quondá meretrices, nunc honeſtæ etiam (ſi Diis placet) matronæ faciem oblinunt, quo ſenectam, ac formæ uitia diſſimulent. Ariſtophanes, ἐν ταῖς ἐκκλησιαζούσαις. πότερον πίθηκος ἀνάπλεως ψιμυθίου; ἢ γραῦς ἀνεστηκυῖα παρὰ τῶν νεκρῶν; id eſt, Vtrum ne uariis picta fucis ſimia? An anus ab imis huc reuerſa manibus? Poteſt & ad rem accommodari, ueluti ſiquis turpem cauſam, orationis phaleris adornet, ut honeſta uideatur.

ζοφοροδόρπιδες, & ſimilia. LXIII.

Plutarchus in Sympoſiacis oſtendit olim cognomina quædam prouerbiali ioco iactata fuiſſe in eos, q ſerius ac cunctantius ad conuiuiũ accederent. Dictos enim, tum κωλυσιδείπνους, tum ζοφοροδόρπιδας, tum φιχιδείπνους. Quorum nominum rationem, ſi coniectare licet, hanc eſſe puto, quod qui cunctarentur adire, ii, quod aliis eſſent in mora, impedimento eſſe uidebant, quo minus illis cœnare liceret, deinde, quod lenitudine ſua efficerent, ut conuiuium ad noctem uſq; ꝓferret. Tertium cognomen κατ᾽ ἀντίφρασιν attributum apparet. Negat aũt apud Plutarchum qſpiam Pittacũ ab Alcæo Sophorodorpidem appellatum, quod ſerius iniret cõuiuium, ſed quod ſordidis ac plebeiis compotationibus gauderet. Antiquitus autem inelegans, ac parum urbanum habebat, ſiquis ad cõuiuium rogatus, tardius adueniſſet, Vnde Polycharmus in Apologia, qua uitæ ſuæ rationem reddit Athenienſibus, illud in laudem ſuam interpoſuit, ἄνδρες ἀθηναῖοι τὰ ἄλλα καὶ πρὸς τούτοις οὐδέποτε, κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον ὕστατος ἀφικόμην, id eſt, Ad hæc inſuper Athenienſes, nunq̃ ad cœnam accerſitus poſt tempus acceſſi. Huius opinionis Battus qdam Scurra non illepide cauſam aperuit apud Cæſarem. Conſueuit enim is, qui tardius uenirent ad conuiuium, ἐπιθυμοδείπνους appellare, quaſi dicas, conuiuiorum appetentes, propterea quod cum eſſent occupati negociis, ob cœnarum tamen cupiditatem non excuſarent iis, à quibus rogarentur. Huiuſmodi fermè Plutarchus. At Terentius in ſe ipſum excruciante indicat inciuile fuiſſe ſtatim & ante tempus adeſſe conuiuam, cum Chremes ait illos iamdudum præſto eſſe domi ſuæ, ſeq; ipſum in mora conuiuis eſſe, nimirum indicans contra fieri ſolere.

Cui iſta arrident, meis ne gaudeat. LXIIII.

Ariſtophanes in Nebulis, ὅς τις οὖν τούτοισι γελᾷ, τοῖς ἐμοῖς μὴ χαιρέτω, id eſt, Proinde riſum, cui iſta mouent, is meis ne gaudeat. Prouerbii ſpeciem habet, quo licebit uti, cum ingens intereſſe diſcrimen ſignificabimus, inter noſtras & aliorum rationes. Contrarium huic illud Maronis, Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui, de iis, quæ eiuſdem ſunt farinæ. Et ex æquo contemnenda.

βωμολόχος βωμολοχεύεσθαι. LXV.

βωμολόχοι. Prouerbiali conuicio dicebantur ſceleſti & improbi. Quod nominis olim inditum uidetur iis, qui obuerſantes circum aras, uictimis tendere conſueuerunt inſidias, aut qui ob id rem diuinam facerent, quod ex aliorum accuſatione compendii nonnihil auferrent. Nam huiuſmodi mortalium uota Iuppiter audit apud Lucianum in Icaromenippo. Dicuntur item βωμολόχοι, qui cum res diuina peragitur, non faciunt uota Diis, ſed nugas inanes deblatterant. Qui mos hodie magnatibus præcipue placet, & illud admodum ciuile putant, ſi inter ſacrificandum aſſidue cuipiam ad aurem obganniant. Ariſtophanes in Nebulis, καὶ βωμολόχος, Idem in eadem fabula, εἰ δέ τις αὐτῶν βωμολοχεύσαιτ᾽, ἢ κάμψειέ τινα καμπὴν, id eſt, Siquis eorum bomolochum egerit, & flexum aliquem flexerit. Quanq̃ in hoc ipſo καμπὴν τινα κάμπτειν ſubeſt prouerbii color.

Priuſquam gallus iterum cecinerit. LXVI.

πρὶν ἢ δεύτερον ἀλεκτρυὼν ἐφθέγγετο, id eſt, Priuſq̃ gallus iterum cecinerit, id eſt admodum mane & antelucano. A priſca conſuetudine ſumptum, qua noctis deliquium & acceſſum diei, galli can-

tu metiebantur, gnomnnibus horariis nondū repertis. Gallus aūt tribus interuallis canit, prænunciās diem. Qua de re Plinius libro decimo, cap. uigeſimoprimo. Et hi nnſtri uigiles nocturni, quos excitādis in opera mortalibus, rūpendoq́; ſomno natura genuit, Norūt ſydera, & ternas diſtinguūt horas interdiu cātu, Cum ſole eūt cubitum. Quartaq́; caſtrēſi uigilia ad curas, laborēq́; reuocant, Nec ſnlis ortum incautis patiūtur obrepere. Diemq́; uenienrē nunciant cantu, ipſum uero cātum plauſu laterū. Hactenus Plinius. Cur autē id accidat gallis, Democritus apud M. Tulliū concoctionem in cauſa eſſe putat, quod id tēporis cibus à pectore depulſus in omne corpus digeritur. Poetæ ad fabulā referunt, cuius meminit Lucianus in Gallo. Mihi magis arridet Ambroſii Leonis Nolani ratio, quem uirū eqdem non dubitē in peruestigādis naturæ myſteriis, uel cum quouis ueterum philoſophorū conferre. Hic in quæſtionibus ſuis gallorū cantū à peculiari quadā ſalacitate proficiſci putat. Eſſe enim hoc animal præ cæteris gallinis deditū, ac uelut uxorium mireq́; ſollicitum de ſobole q̄maxime propagāda, adeo, ut unus gallus cōplnribus gallinis præficiat, tātamq́; turbā unicus maritus impleat, tum pro fœminis, ac pullis acerrime depugnet. Porrò cantū gallorum ab imaginatione Veneris proficiſci, uel illud ſatis arguit, quod priuſq̄ ineundis gallinis maturi ſint, ſileant. Ex reliquis item auibus pleræq;, in coitu, coitus'ue deſyderio uocem ædunt, ut anates, paſſeres, hirundines, perdices. Vox autem maris in auiū genere, tantam uim habet ad incitandam Venerem, ut quædam hac audita tantum, concipiant oua. Quo in numero ſunt perdices. Gallus itaq; dilabenre, iam per uiſcera cibo, ſomnoq́; diſcedente, quo tempore corpora ſua ſponte concitantur ad Venerem, ſtatim gallinaꝝ meminit, quoq; copioſior ſit fœtura, cantus illecebra prouocat. Quod autem ſubinde canit, in cauſa eſt, qa gallis ſomnus eſt interſectus, minimeq́; perpetuus, maxime cum uigent ætare, ut intelligas & hoc à ſalacitate proficiſci. Sed ut ad interpretationem adagii recurramus, neteres initium diei à prima mediæ noctis inclinatione ordiebantur, proximum tempus gallicinium nocabant, qoud id temporis lucem multo ante præſentientes incipiant canere. Tertium conticinium, cum & galli conticeſcunt, & homines etiam tum quieſcunt. Quartum diluculum cum incipit dignoſci dies. Quintum mane, cum clarus iam dies exorto ſole. Itaq; ſecundus gallorum cantus multo ſolis exortum anteuenit. Hinc Iuuenalis, Quod tamen ad galli cantum facit ille ſecundi Proximus ante diem caupo ſciet. Conſimiliter Ariſtophanes in Concionatricibus, πόθεν; οὐδ' εἰ μὰ Δία τότ' ἦλθες ὅτε τὸ δεύτερον ἀλεκτρυὼν ἐφθέγγετο, i. Minime gentium. Ne ſiqdem illo te appuliſſes tempore. Cum gallus iterum caneret. Huius rei mētio fit & in Euangelicis literis.

Ne allii quidem caput. LXVII.

Prouerbialis hyperbole, οὐδὲ σκορόδου κεφαλὴν δέδωκεν, id eſt, Ne allii quidem caput dedit, Ariſtophanes in ueſpis, οὐδεὶς οὐδὲ σκορόδου κεφαλὴν τοῖς ἑψητοῖσι δίδωσι, id eſt, Nemo uel allii caput addit coctis. Cōueniet in ſordidū & impēdio parcū.

Ruminare negocium. LXVIII.

ἀναμηρυκάσασθαι τὸ πρᾶγμα, id eſt, Ruminare ſeu remādere negociū, dicitur, qui ſuo cū animo uerſat, etiā atq; etiam expendēs. Sumpta metaphora ab animātibus, qui cibum in os reuocatū denuo mādunt, atq; ita demum in alterum nentrem traiiciunt. Nam id non accidit, niſi iis, quibus duo ſunt uētres. Ariſtophanes in Veſpis, μόλις δὲ πρᾶγμ' ἔγνωσαν ἀναμηρυκώμενοι, id eſt, Vix cauſa cognita eſt, ubi ruminauerant. Id etiam appellant ἀναμηρυκάζειν. Vſurpat hoc adagium & Lucianus quodam in loco.

Mordere labrum. LXIX.

ἐσθίειν τὰ χείλη, id eſt, Comedere labra, uel hodiernis temporibus nulgo dicitur, qui ſtomachaē, animnq́; ringitur, ſumptum ab indignantium geſtu. Ariſtophanes in Veſpis, ὑπ' ὀργῆς τὼ χελύνω ἐσθίων, id eſt, Comedens labra præ iracundia. Sic & Homerus Odyſſeæ. φ. οἱ δ' ἄρα πάντες ὀδὰξ ἐν χείλεσι φύντες, id eſt, Aſt hi labra ſuis preſſerunt dentibus omnes.

Leſbiari. LXX.

λεσβιάζειν. Antiqtus polluere dicebant. Ariſtophanes in Veſpis, μέλλουσιν ἤδη λεσβιεῖν τοὺς ξυμπότας, id eſt Quæ cōbibones iam ſuos contaminet. Aiunt turpitudinem, quæ per ns peragitur, fellationis opinor, aut irrumationis, primū à Leſbiis authoribus fuiſſe profectā, & apud illos primū omniū fœminā tale quiddā paſſam eſſe. Interpres huius rei teſtem citat Theopompū in Vlyſſe, ἵνα μὴ τὸ παλαιὸν τοῦτο καὶ θρυλλούμενον δι' ἡμετέρων στομάτων εἴπω σόφισμα ὅ φασι παῖδας λεσβίων εὑρεῖν, id eſt, Vt ne netus illud, ac nulgo iactatū inuentū ore noſtro ꝓloquar, quod aiūt Leſbios repiſſe. Citat & Stratidē ex Troilo, μή ποτ' ὦ παῖ Ζηνὸς εἰς αὐτὸ μόλῃς, ἀλλὰ παραδοὺς τοῖς λεσβίοις χαίρειν ἐᾷς, id eſt, Nequādo fili Iouis hucuſq; peruenias, ueꝝ hoc Leſbiis relinquas, ac ualere ſinas. Innuit idē Ariſtophanes, ἐν ἐκκλησιαζούσαις, δοκεῖς δέ μοι καὶ λάβδα κατὰ τοὺς λεσβίους, id eſt, Mihi at uidere labda iuxta Leſbios. Alluſit aūt ad cōmunem lr̄am, quæ prima eſt & Leſbiis & obſcœno uerbo λαικάζειν. Id ni fallor tale qddā eſt Græcis, quale fellare Latinis. Nā uox etiānū manet, tametſi

rem iam

rem iam olim è medio ſublatam arbitror.

Pyrrichen oculis præ ſe ferens. LXXI.

πυῤῥίχην βλέπειν, Eſt Tumultum ac bellum uultu præ ſe ferre, inde dictum, quod Pyrriche, ſaltationis genus eſt, quod ab armatis pueris peragebat', ut teſtis eſt Athenæus libro dipnoſophiſtarum decimoquarto, oſtendens in ea belli imaginē repræſentari, Impetū & ardorē adorientiū, & celeritatem fugiētiū. & Aelius Spartianus in Adriano, Militares, inquit, pyrrichas populo frequenter exhibuit. Ariſtophanes in Auib', ἄγγελος ἐλθεῖ πρὸς ἡμᾶς δεῦρο πυῤῥίχην βλέπων, i. Nūcius accurrit ad nos, Pyrrichen oculis tuens. Vñ et pedi Pyrrichio nomen, quod impetū habet militis ruētis in ꝓliū, & uel à Pyrrho Achillis filio, Siue ut putat Athenæus à Pyrrichio quodā Lacedæmonio, ſunt.n. bellaciſſimi Lacones, apud quos peculiaris erat hæc ſaltatio, quā mox à qnto anno pueri diſcebant, quod illi uocāt πυῤῥιχίζειν, Vel ab ignea ui nomē habet. Quin hoc ipſum ſiqs tumultuantē et ira excādeſcētē dicat πυῤῥιχίζειν nō carebit ꝓuerbii ſpecie.

Non eſt oleum in Lecytho. LXXII.

ἔλαιον οὐκ ἔνεστιν ἐν τῇ ληκύθῳ, id eſt, Haudquaq̄ ineſt oleum Lecytho, ſcilicet cum ſignificam' non eſſe ꝑcibus locū apud inexorabilē. Refertur apud Ariſtophanē in Auibus. Eſt aūt alluſio ad uocem. Nam ἔλαιον oleū ſignificat, ἔλεος miſericordiā, & haud ſcio, an altera ab altera ſit deriuata.

Magis gaudet eo, qui ſenectam exuit. LXXIII.

γέγηθε μᾶλλον ἢ τὸ γῆρας ἐκδύς, i. Gaudet magis, q̄ qui ſenectam exuit. De uehementer hilari, ac geſtienti gaudio. Ariſtophanes in Pace, ἥδομαι γὰρ καὶ γέγηθα, καὶ πέπορδα καὶ γελῶ μᾶλλον ἢ τὸ γῆρας ἐκδὺς, ἐκφυγὼν τὴν ἀσπίδα, id eſt, Gaudeo ſiquidem, atq; lætor atq; pedo & rideo. Qui Clypeū ſuffugerim, magis ac ſenectā qui exuit. Ductū eſt à ſerpētibus & cicadis, q ſtatis tēporibus exuūt ſenectutem, ac ueluti renaſcuntur.

Hic bonorum uirorum eſt morbus. LXXIIII.

αὕτη γε χρηστῶν ἐστιν ἀνδρῶν ἡ νόσος. id eſt, At iſte ſanè morbus eſt probi uiri. Suidas propemodū, ut prouerbiale citat. Extat autem apud Ariſtophanem in Veſpis, Vti licebit, eū id probro datur, quod magis laudi duci oportebat. Finitimum illi, ex Euripidis Aulidenſi Iphigenia, καλόν γέ μοι τοὔνειδος ὠνείδισας, id eſt, Mihi opprobraſti probrum honeſtum ſcilicet. Aut εἰρωνικῶς, in triſtia quædā & ſeuera uitia, quæ cum atrociora ſint, tamen minus obnoxia ſunt infamiæ, quod his magnates ac probati laborent. Quis enim non execratur furem? At longe fœdius eſt adulterium, quod tamen proceres ſibi propemodum laudi tribuunt. Inuidere, obtrectare, ſtudere, congerendis opibus longe ſceleratius eſt, q̄ puellam habere, qui cū cubites, ob nocturnos, ut Diuus ait Hieronymus metus. At hoc qui facit ſacerdos, uappa uocatur, ac ſterquilinium, & integri, ſanctiq; habentur, qui ambitione tumēt, auaritia cōtabeſcūt, inuidētiæ uirus afflāt oībus, quod uidelicet hi bonorum uirorum morbi ſunt.

Ne guttam quidem. LXXV.

Manet etiam hodie uulgo tritiſſimum, Ne gutta quidem, ὑπερβολικῶς, pro minimo, Ariſtophanes, ἐν Ἀχαρνεῦσιν. Σὺ δ' ἀλλά μοι σταλαγμὸν εἰρήνης ἕνα, id eſt, At tu mihi da pacis unam guttulam. Idem in Veſpis adſimili forma dixit, ὕπνου οὐδὲ πασπάλην, id eſt, Ne Paſpalam quidē ſomni, pro eo quod erat, ne minimum quidē ſomni, Nam Paſpalam Græci uocāt minutiſſimam micam æris, aut farinæ, quemadmodum & ante diximus.

βατταρίζειν. LXXVI.

βατταρίζειν dicebantur uulgo, qui balbutirent, quibusq; hæſitans eſſet & impedita lingua, quod Græci φαυλίζειν appellant. M. Tullius ad Atticū libro ſexto, τῆς ξυνωρίδου τῆς ἡμῆς ὁ ἀπελεύθερος ἔδοξέ μοι τὰ ἐμὰ βατταρίζειν. Etiamſi Tullius βατταρίζειν accipere uidet' propemodū ꝓ effutire. Inde tranſlatum ad eos, qui nugas deblaterant. Vnde βατταρισμὸν nugacitatem uocant, uocem à Batto quopiā Thebano mutuati, cui uox fuerit exilis, linguaq; parum articulata. Dicūt & βαττολογίαν multiloquentiam, à Batto quopiam poeta, cui mos erat in poematis eadem ſubinde inculcare. Vtriuſq; meminit Suidas. Verum hæc nihil ad ſenſum Ciceronis, Mihi magis apparet dictum fuiſſe βατταρίζειν pro dolo malo agere, quod apud Cyreneos uulpes dicatur, βάσσαρος, ut Latini quoq; dicunt uulpinari. Battarus enim dux fuit deducendæ in Cyrenen Coloniæ.

Vnde excoquat ſæuum. LXXVII.

Plautus in Captiui duo, prouerbiali dixit hyperbole, Vnde excoquat ſæuum ſenex, opes ſignificans copioſiſſimas. Tametſi locus hic non uidetur uacare mendo. Ratio Trochaici carminis admonet opimæ legendum, non optimæ. Plautinus uerſus hic eſt, ita uti in uulgatis circunfertur codicibus, Quid diuitiæ, ſunt ne opimæ? Vnde excoquat ſæuum ſenex. Sæuum autem uel ut alii ſebum, eſt pingue pecudum durius, quod Græci στέαρ appellant.

Iactare iugum. LXXVIII.

Iactare iugum, eſt incommode ferre ſeruitutis neceſſitatem. Tranſlatum à bubus, nondum aſſuetis iugo. Iuuenalis, Nec iactare iugum uita didicere magiſtra. Simile illi, Contra ſtimulum calci-

trare. Congeminatur enim infortunium, quod feras impatientius, Minuitur animi æquitate. Quemadmodum ait Plautus, in re mala, animo ſi bono utare, adiuuat.

Vt in Velabro olearii. LXXIX.

Vt in Velabro olearii. Prouerbialis ſimilitudo de iis, qui conſpirarunt, remq́; gerunt ex compoſito. Plautus in Captiui duo, una res, Omnes compacto rem agunt, quaſi in Velabro olearii. Velabrum autem, authore Varrone, locus erat Romæ, quo olearii diſtrahebant oleum. Mos eſt autem huic hominum generi, ut inter ſe de precio conſpirent, quo pluris uendant.

Imi ſubſellii. LXXX.

Idem in eadem fabula, Imi ſubſellii uiros appellat paraſitos, qui ita in conuiuium admittuntur, ut imo ſedeant loco. Nihil, inquit, morantur iam Lacones, imi ſubſellii uiros. Item Horatius, Et imi deriſor lecti, ſcurram ſignificans. Quadrabit etiam in tenues conuiuas, quos diuites iſti nonnunquam recipiunt, ſed infimo loco. Lepidius erit, ſi transferatur longius, hoc eſt, ad eos, qui inter aulicos proceres, extremo ſunt loco, aut inter eruditos poſtremi ſunt, quos & infra claſſem & extremæ claſſis, & infimæ notæ licebit appellare. Quorum poſterius hoc à mercibus ſumptum uidetur, quibus addita nota teſtatur precii modum, prius illud à cenſu ueterum. Nam qui primæ claſſis erát, centum & uiginti millia æris poſſidebant, atq; hi ſoli claſſici uocabantur, reliqui omnes, nam claſſes erant complures, infra claſſem dicebantur. Author Gellius libro ſeptimo, capite decimotertio.

Manticulari. LXXXI.

Feſtus Pompeius oſtendit poetas hoc uerbo manticulari uſos, pro fucum facere, ac ſubdole agere, Citatq́; Pacuuium ita loquentem, Ad manticulandum aſtu aggreditur. Tractum autumat à manticulis, quas fures attrectare ſolent, nimirum quo furentur. Equidem magis arbitror hinc ſumptam metaphoram, quod qui in conuiuio diſſimulant, mantilibus tegunt faciem, uelut extergentes. Vnde in ſermonibus Horatius, Mappa compeſcere riſum. Plautus item in Captiui duo, pro pallio, latebraq́; poſuit, qua dolus tegi poſſit. Nec mendaciis ſubdolis, mihi uſquam mantellum eſt meis, Nec Sycophantiis, nec fucis ullum mantellum obuium eſt. Equidem haud ſcio num ad hanc pertineat formam, quod legitur apud Origenem homilia in Ezechielem quinta. Qui dicit proximo ſuo, ignoſcit nobis peccata noſtra Deus. Siquidem & in talibus ſacramentis ludimus uiciſſim nobis pollicentes. Mappam mittet Deus, id eſt, teget noſtra flagitia, miſſa mappa. Verum quoniam Græci codicis non adeſt copia, ſuper hac re præſtiterit Academicum agere. Docti quibus adeſt, locum hunc excutient à nobis admoniti.

Auro habet ſuppactum ſolum. LXXXII.

Prouerbiali figura dixit Plautus in Bacchidibus, Auro habet Soccis ſuppactum ſolum, de prædiuite, cui tanta ſuppetat auri uis, ut pedibus calcet. Solum enim pro infima crepidarum parte poſuit, aut certe pro pauimento.

Ad aras. LXXXIII

ἐπὶ βωμούς, id eſt, Ad aras. Refertur in Collectaneis, quæ Plutarchi titulo feruntur, nec explicat. Equidem opinor perinde ualere, quaſi dicas, ipſo in negocio, iuxta prouerbium quod nobis alio dictum eſt loco, quo uetamur ad aras conſultare.

Samiorum laura. LXXXIIII.

Σαμίων λαῦρα, id eſt, Samiorum laura. Dictitabatur in turpibus addictos uoluptatibus. Laura apud Samios angiportum quoddam erat, in quo cupediæ, popinariæq́; lautitiæ uenditabátur à mulierculis in hoc paratis. Extat & hoc adagium in commentariis, quæ Plutarcho inſcribútur. Refert idem Athenæus ex Clearcho, libro duodecimo, addens hoc inuentum fuiſſe Polycratis Samiorum Tyranni, eamq́; ciuitatis corruptelam fuiſſe commentum ex Sardorum cubitu, qui dulcis prouerbio dictus eſt, authore Platone.

Tænarium malum. LXXXV.

ταινάριον κακόν, id eſt, Tænarium malum. Siquid crudelius ſæuitum eſſet in famulos, Tænarium malum uocabant, propterea quod olim Lacedæmonii captiuos, qui in Tænarum confugerant, reductos capitis affecerunt ſupplicio. Eſt autem hoc loco Tænarus regio quædam Laconicæ, cuius incolæ Tænaritæ uocentur.

Leſbius Prylis. LXXXVI.

ὁ λέσβιος πρύλις, id eſt, Leſbius Prylis. Plutarchus in adagiorum collectaneis, ſi modo non fallit titulus, tradit hoc prouerbium per ſimilitudinem ſumptum. Prylin enim fuiſſe Mercurii filiū, ac diuinandi peritum. Quanquam πρύλις, Græce, militem peditem ſignificat.

Agas aſellum. LXXXVII.

Agas aſellum. Hoc adagii quoniam mutilum refertur, non ſatis liquet, quid ſibi uelit. Refertur

autem à

autem à Cicerone libro de oratore ſecūdo, ad hunc quidem modum. In hoc genus coniiciūtur prouerbia, ut illud Scipionis, cum aſellus otnocis prouincias ſtipendia merentem ſe peragraſſe gloriaretur, agas aſellum & cætera. Hactenus Tullius. Nequero libet referre, quæ in hunc locum adfert Omnibonus, interpres alioqui non omnino malus. Tamen uiſum eſt ipſum adagiū in medium proponere, quo doctis ſaltem ueſtigandi miniſtrarem occaſionem. Fortaſſe legendum agaſo aſellum. Nā ueteres elidebant uocales more Græcorum etiam in ſcriptura. Atq; ita ſenſus erit, unumquenq; facere quæ ſe digna ſint. Depotant nepotes, decoquit lurco, digladiatur miles, peierat leno, mentitur aduocatus. Siquidem hoc ipſum Agaſonis uocabulū, in contemptus abiit prouerbiū, id quod apud Græcos feſtiuius eſt, ob ſermonis ἰδίωμα, Nā Dores aſinū uocant, nō ὄνον, ut cæteri, ſed κίλλον, & Agaſonē, nō ὀνηλάτην, ſed κιλλικτῆρα, ueluti teſtat' Iulius Pollux, lib. de re*rum* uocabulis ſeptimo.

Samium comatum. LXXXVIII.

Τὸν ἐν Σάμῳ κομήτην, id eſt, Samium comatum, dicebant eum, qui ante ignauus habitus, præclarius expectatione ſeſe geſſiſſet in negocio. Aiunt pugilem quempiam apud Samios fuiſſe, qui cum ab aduerſariis haberetur ludibrio, quod comatus eſſet, commiſſus cum illis, uicit. Vnde in prouerbium abiit, quoties quis certamen ſuſcipit, cum iis quos præter opinionem experitur ſeſe uiribus ſuperiores. Non diſſimile quod admonuit Sylla. Cauendum à puero male cincto. Recenſetur in Plutarchi collectaneis.

Seruum haud ueho. LXXXIX.

Δοῦλον οὐκ ἄγω, εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν, i. Seruum ego haud ueho, Niſi q prius pro carnibus certauerit, certamine in nauali. Id eſt, nō admitto ſeruū, niſi multis magniſq; ſpectatū experimētis. Eſt aūt carmen hoc apud Ariſtophanē in Ranis, à nobis alio citatū loco. Admonēt īterpretes duplicē eſſe lectionē, περὶ τῶν κρεῶν, & περὶ τῶν νεκρῶν, i. Pro carnibus, & pro cadaueribus. Pro carnib' accipiūt pro uita, carnē n. corp' appellāt. Porrò ſerui cū pugnāt, qm̄ nullas hn̄t poſſeſſiones, pro uita dūtaxat dimicāt. Qui legūt νεκρῶν hāc adferūt fabulā. In prælio nauali, quod actū eſt apud Arginuſas ſupiores extiterūt Atheniēſes, uetuerūtq;, ne cadauera cæſorum tollerēt, et hac quoq; de re digladiatū eſt. In hoc aūt bello ſerui egregiā operā nauaſſe legūt, q̄propter & libertate donati ſunt. Recēſetur prouerbium in Plutarchi collectaneis.

Tertium caput. XC.

Τρίτη κεφαλὴ καὶ τρίτῳ ἐγκεφάλῳ, i. Tertiū caput & tertio cerebro. In onerum baiulos dictū, q non humeris modo, uerum & capite geſtant onera. Extat in iiſdē, quæ modo citaui, collectaneis.

Vt Corinthia uideris. XCI.

Κορινθίαν ἔοικας χοιροπωλήσειν, id eſt, Corinthia uideris corpore quæſtū factura. In mulierē intēpeſtiuius libidinantem. De mulieribus Corinthi proſtantibus dictum eſt alibi. Dictum eſt aūt χοιροπωλεῖν, nouo quidē uerbo, quod nobis indicat quæſtū facere corpore, χοῖρος enim naturā muliebrem ſignificat. Extat & hoc in iiſdem collectaneis.

Cyrnia iactura. XCII.

Κυρνία ἄτη, id eſt, Cyrnium malum. De magnis diſpendiis & expilationibus dicebatur. Cyrnus inſula quæpiam eſt, è regione Apuliæ, cuius incolæ longæui perhibentur eſſe, propter mel, quo plerunq; ueſcuntur. Nam eius illic ſumma copia, quemadmodum author eſt Stephanus. Hæc olim nauigantibus erat inacceſſa, propter prædonum ac piratarum circa illam frequentiam. Atq; hinc uulgo prouerbium increbuit.

Rapina cotytiis. XCIII.

Ἁρπαγὰ Κοτυτίοις, id eſt, Rapina Cotytiis. Cotytia feſtum quoddā erat apud Siculos, in quibus ex more placentulæ quæpiam & arborum foetus ramis alligabantur, eaq; diripienda proponebantur. Refertur in Plutarchi collectaneis, nec exponitur. Quanquam facile liquet dici ſolitum de bonis temere profuſis, direptiſq;.

Quæ ex antiqua. XCIIII.

Τὰ ἐκ παλαιᾶς, id eſt, Quæ antiqua. Perinde ualet, quaſi dicas ſummam moleſtiā, extremumq; malum. Tyrum enim quæ cognominata eſt uetus, dictione compoſita, παλαίτυρος, Alexander expugnatam & ex inſula comportatis aggeribus, redditam continentem, crudeliter adminiſtrauit, plurimiſq; affecit incommodis, unde prouerbium, τὰ ἐκ παλαιᾶς, Quo ſignificabant tātum malorum, quantum antiqua Tyrus pertuliſſet. Recenſetur in Plutarchi collectaneis.

Triceps Mercurius. XCV.

Τρικέφαλος Ἑρμῆς, id eſt, Triceps Mercurius. Dictum uidetur in ambiguos, ancipiteſq;, aut in uehementer aſtutos. Ad hunc modum fingebatur antiquitus Mercurius, uel quod plurimam uim habeat oratio, uel quod idem Deus index uiæ, proinde in ſingulis capitibus inſcriptionem habebat, quo duceret hæc uia, quo rurſum illa. Huiuſmodi Mercurii ſimulacrum primus poſuit Proclides, authore Philochoro.

Danace. XCVI.

δανάκη, id eſt Danace, ſic appellabatur nummulus ille, qui Charonti perſoluitur, naulum pro tranſmiſſione Stygiæ paludis, cuius meminit Lucianus in Charonte. Apuleius itē in fabula Pſyches. Refertur in collectaneis Plutarchi nec indicatur uſus. Mihi uidetur recte uſurpandum, ſiquis iubeat ſenem parare δανάκην, innuens prope abeſſe, ut emigret è uita. Aut ſiquem uſqueadeo nihil reliquiſſe dicat, ut ne Danace quidem ſuperfuerit.

Vt Bagas conſtitiſti. XCVII.

Βάγας ἕστηκας, id eſt, Vt Bagas ſtabas. In ſtupidum & elinguem dicebatur. Bagas erat quiſpiam adſimilis attonito, ſtupidoq; & inſulſo. Commemoratur in Plutarchi collectaneis. Haud ſcio num legendum ſit, Bagoas pro Bagas, is Eunuchus fuit, Et eſt hoc genus timidum & imbelle.

Cancrum ingredi doces. XCVIII.

Καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν διδάσκεις, id eſt, Cācrum recte ingredi doces. De eo, qui docet indocilem. Refertur in eiſdem collectaneis. Finitimum uel idem potius cum illo, quod paulo ſuperius retulim' ex Ariſtophane.

Mare exhauris. XCIX.

Θάλασσαν ἀντλεῖς, id eſt, Mare exhauris. De eo, qui conatur, quod effici nō poſſit. Nā mōtes utcunq; perfodiuntur, at mare non poſſit exhauriri.

Canes timidi uehementius latrant. C.

Quintus Curtius libro ſeptimo, demonſtrat huiuſmodi prouerbium apud Batrianos uulgo iactatum fuiſſe, Canis timidus uehementius latrat, q̄ mordet. Thraſonum eſt turgidis minis dira moliri, at Cremes ad rē gerēdā promptior. Sic & Athenienſes ad bene dicendum, q̄ ad grauiter agendum accommodatiores fuiſſe leguntur. Nec Aiaci promptum fuit dicere, nec Vlyſſi bellare. Et Lacedæmonii uerbis parciſſimi, uirtute lōge præcelluerunt. Et apud Homerum Græci taciti pugnam ineūt, ſed uim ſpirantes, cum Barbari immani clamore accurrerent. Deniq; mulieres lingua melius q̄ uiri belligerantur. Q. Curtius eodem in loco ſubiicit allegoriam huic ſimilem, altiſſima quæq; flumina altiſſimo ſono labi.

CHILIADIS TERTIAE CENTVRIA OCTAVA.

Homerici uerſus aliquot prouerbiales.

t antum honoris antiquitas habebat Homero, quemadmodum teſtatur Macrobius, ut ſinguli penè uerſus illius, puerbii uice celebrarēt. Quorū nos nōnullos ſparſim in hoc ope recēſuim', pſertim quos in authorū literis uſurpatos deprehēdiſſemus. Nūc itaq; mihi uideor factur' opæpreciū, ſi ex omni Homericæ poeſis corpore, quoſdam eligā uerſiculos, q puerbii ſpeciē ita præ ſe ferāt, ut dubitādū nō ſit, qn hi certe ex illorū numero fuerit, quos antiqtas adagionū inſtar uſurpauerit. Quanq̄ aūt nullū ferè carmē eſt hui' poetæ, quod nō poſſit ad aliq̄ puerbii rationē detorqueri, tamē nos è plurimis pauca quædā decerpere maluimus, partim neq; nos in re tanq̄ aſcita, nimiū diligētes dicere poſſet, partim, quod neſcio quo modo magis arrident in hoc genere, quæ ſibi quiſq; uelut adoptarit. Itaq; ſat habuimus in paucis aliquot, quemadmodū accommodari debeant, uiam oſtendiſſe. Atq; in his ipſis, quanq̄ eum carminis uſum indicauimus, q tum nobis ſcribentibus ueniſſet in mentem, tn̄ nihil uetuerit, quominus idē carmen ad uarios uſus aſciſcatur. Neq; uero idem pmiſerim in reliquis poetis, niſi ſiquis in Marone licere putet, quē Latinum Homerū optimo iure dixeris, ſed facit hoc Homeri diuinitas quædā, ut deceat, quicquid ex illo quocunq; pacto mutuū ſumpſeris, etiam ſi, quod in Centonibus fieri ſolet, ad lōge diuerſam ſniam uerba detorſeris. Quanquam autem ſciremus his non adfuturam gratiam, niſi qs uſurparet græce, tn̄ ne non intelligerentur à nonnullis, uertimus hæc quoq;. Sed iā referre incipiemus.

Non probantis. I.

ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ, id eſt, At non Atridæ ſic Agamemnoni uiſum. Vſurpatur à Luciano ceu prouerbialiter in Lapithis, Recte utemur, ubi rem quidem fatebimur honeſtā factu, uerum diuerſa placere iis, quorum libido plus ualet, q̄ æquitatis ratio. Siue cū quis tyrānico more, ſequit, nō quod dictet æqtas, ſed quod animo collubitū ſit. Siue cū un' aliquis à cæteris omnibus diſſentit. Sumptum eſt autem ex Iliados Homericæ libro primo, ubi non ſemel iteratur, ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοὶ, αἰδεῖσθαι θ' ἱερῆα, καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα. ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ, ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε, id eſt, At reliquæ Danaum placet hæc ſententia turbæ Sacrifico ut habeatur honos, ac ſplendida dona Accipiant, at idem hoc Agamemnoni non ita uiſum eſt, Quin male dimittit, ac dicta fera inſuper addit.

Refutantis laudem immodicam. II.

οὔ τίς τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν ἐΐσκεις; id eſt, Nullum ego ſum numẽ, quid me immortalibus æquas? Plutarchus in commentario, cui titulus, Quo pacto qs intelligat ſe profeciſſe, monet ut hoc Homericum carmen ſemper habeamus in promptu, tanq̃ Pharmacum aduerſus uenenum adulationis, aut ubi quis non magnificentius, q̃ pro merito laudat. Vſurpatᷓ à Luciano in Icaromenippo.

Cauentis clancularias inſidias. III.

μή τίς σοι φεύγοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ, id eſt, Ne quis te à tergo fugientem cuſpide figat. cũ ſignificabimus circumſpectius agendum, ne quis noceat imprudenti. Diogenes uſurpauit mutata uocula in adoleſcentem formoſum, qui incuſtodite dormiebat, μή τις σοι εὕδοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ. Sunt autem apud Homerum Iliados. θ. uerba Diomedis Vlyſſem fugientem reuocãtis ad pugnam. Item Iliados. χ. οὐ μέν μοι φεύγοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξεις, ἀλλ' ἰθὺς μεμαῶτι διὰ στήθεσφιν ἔλασσον, id eſt, Nunquam mi à tergo fugienti infixerit haſtam, Sed prompto potius aduerſa in pectore torque. Hoc licebit uſurpare cum quis non detrectat apertum certamen.

Iubentis aperte loqui. IIII.

Siquem admonebimus, aut proferat doloris, aut odii cauſas, neq; cælet in animo, non illepide dixerimus illud ex primo Iliados libro, ἐξαύδα, μὴ κεῦθε νόῳ, ἵνα εἴδομεν ἄμφω, id eſt, Eloquitor, ne cælato, quo norimus ambo.

Pollicentis ſe promiſſa re præſtiturum. V.

Significantes promiſſorum fidem non irritam futuram, ſed re præſtituros nos, quod uerbis ſimus polliciti, uſurpare poterimus uerſus hos ex eodem libro, οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον οὐδ' ἀπατηλὸν, οὐδ' ἀτελεύτητον, ὅτι κεν κεφαλῇ κατανεύσω, id eſt, Nec reuocanda nec irrita, uana'ue dico futura Quæcunq; annuero & promiſero uertice mota. Dicuntur autem à perſona Iouis ad Tethidem.

In abſurde locutum. VI.

Vbi quis uidebitur abſurdum quippiam dixiſſe, ſiue cum uerbum aliquot uidebitur per imprudẽtiam elapſum, quod ſatius erat reticuiſſe, locus erit illi, quod pluribus locis apud Homerum repetitᷓ, & nominatim Odyſſeæ libro primo, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων; i. Dentis clauſtra tui quæ uox elapſa reliquit? Laudatur hic uerſus ab Aulo Gellio noctium Atticarum libro ſexto, capite ſecũdo, qui pulchre admoneat parce loquendum eſſe, quod natura linguam uallo dentium cinxerit, & ſepto labiorum, cum aures patulas dederit.

In ſpem fruſtratam. VII.

Siquando ſignificabimus aliquem ſua ſpe fruſtratum, ac rem eueniſſe ſecus, atq; ille expectabat, non infeſtiuiter applicabimus illud ex Iliados libro ſecundo, νήπιος· οὐδὲ τὰ ᾔδη, ἅ ῥα Ζεὺς μήδετο ἔργα, id eſt, Inſipiens, Nam Iuppiter his diuerſa parabat, Ignaro.

Inanis conatus. VIII.

Vbi ſentiemus, fruſtra ſumi operam, neq; quicquam promoueri diutinis laborib', nõ inepte quadrauerit illud ex eodem libro, ἄπρηκτον πόλεμον πολεμίζειν ἠδὲ μάχεσθαι, id eſt, Pugnam infrugiferamq; & in utile ducere bellum.

Adiurantis ſe facturum aliquid. IX.

Cum adiurabimus nos facturos quippiam, ſi modo uita non deſtituat, licet accommodare uerſiculũ ex eodem libro, μηκέτ' ἔπειτ' Ὀδυσῆϊ κάρη ὤμοισιν ἐπείη, id eſt, Poſt hac ne caput hoc humeris inſiſtat Vlyſſis. Item Iliados quinto, αὐτίκ' ἔπειτ' ἀπ' ἐμεῖο κάρη τάμοι ἀλλότριος φώς, id eſt, Mox caput hocce aliquis mihi Barbarus enſe recidat, Nam hoc modo uulgus, noſtris etiam temporibus deierat. Et nota ſunt illa apud Latinos, emoriar diſperеam.

Quæ ſero contingunt, ſed magnifica. X.

Quoties intelligi uolemus famam, aut præmium aliquod ſerius quidem contingere, uerum hoc præſtantius, ac durabilius quo diutius dilatum, ut tarditatem ſtabilitate, perpetuitateq; compenſet, non alienum fuerit Homericũ illud ex Iliados ſecundo libro uſurpare, ὄψιμον ὀψιτέλεστον, ὅου κλέος οὐκ ἀπολεῖται. Quem uerſum Cicero ita uertit. Tarda & ſera nimis, ſed fama & laude perenni. Verba ſunt Chalcantis animum addentis Græcis, uti perdurent, quanquam enim uictoria belli decimo demum anno contigerit, eius famam tamen immortalem fore.

Conſulendum & conſiliis parendum. XI.

Cum admonebimus quempiam, ut uiciſſim & rectum conſilium aliis det, & ab aliis accipiat, aut ut ſecũ & rem diligẽter perpendat, & alienam ſententiam auribus attentis audiat, non intempeſtiuũ erit illud ex eodem libro, ἀλλὰ ἄναξ, αὐτός τ' εὖ μήδεο, πείθεό τ' ἄλλῳ, id eſt, Ipſe age rex bene conſulito & pareto uiciſſim.

Non interpellandus famelicus. XII.

Quoties innuemus non eſſe confabulandi ocium, niſi prius placauerimus latrantem, & iratum ut ait Horatius, uẽtrẽ, Aut ubi ſignificabimus aliquẽ, ſimulatq; ſit aſſecutus, quod expetebat, iã ad alia

conuerti, non inepte proferemus, uerſiculum hunc apud Homerum ſolennem, αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο, id eſt, At poſtquam his potus exempta cupido, cibiq́. Id Virgilius ita reddit, Poſtquam exempta fames & amor compreſſus edendi.

Ingens rerum multitudo. XIII.

Cum admirandam hominum, aut rerum, ſeu malorum multitudinem indicare uolemus, cōgruet illud ex eodem libro, ὅσσα φύλλα καὶ ἄνθεα γίγνεται ὥρῃ, ἠΰτε μυιάων ἁδινάων ἔθνεα πολλά, id eſt, Quot frondes, & quot ſunt uerno tempore flores, Vtq́ globatarum muſcarum exanima multa.

Quæ diuinitus contingunt. XIIII.

Qui dicet quippiam non cuius contingere, quiſquis optat, ſed diuinitus dari, uelut ingenium, formam, uires, uſurpare poterit Homericum illud ex Iliados libro tertio, ἑκὼν δ' οὐκ ἄν τις ἕλοιτο, id eſt, Non quiſquis uolet ire ferat. Dicuntur ab Alexandri perſona ad Hectorem, qui illi comam, formam & imbellem citharam opprobrarat, οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις, τά τε δῶρ' Ἀφροδίτης, ἥ τε κόμη τό τε εἶδος, ὅτ' ἐν κονίῃσι μιγείης, id eſt, Nil tibi profuerint, cantusq́ & dona Diones, Vel coma, uel ſpecies, in puluere congredienti. Ad id ita reſpondet Paris, μή μοι δῶρ' ἐρατὰ πρόφερε χρυσῆς Ἀφροδίτης, οὔτοι ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα, ὅσσα κεν αὐτοὶ δῶσιν, ἑκὼν δ' οὐκ ἄν τις ἕλοιτο, id eſt, Ne mi opprobraris Cithereæ optabile donum. Haudquaquam aſpernāda Deū pulcherrima dona, Quæ ipſi dant, neq́ mox ſiquis uelit, auferet illa.

In ſenem libidinoſum. XV.

In eos, qui ad rem gerēdam iam inutiles ſunt ob ætatem, uerum oratione ualēt, ueluti ſiquis taxare uelit ueruecem (ut ait Plautus) uetulum, turpiloquum quidem, cæterum ad Veneris uſum lāguidum, appoſite dixerit illud ex eodem libro, γήραϊ δὴ πολέμοιο πεπαυμένοι, ἀλλ' ἀγορηταὶ ἐσθλοί, id eſt, Iam ob ſenium bello emeriti, ſed dicere tātum Egregii. Qualem in quarto facit Tidei filium, χέρεια μάχῃ, ἀγορῇ δέ τ' ἀμείνω, id eſt, Inferiorem pugna, ſed dicendo priorem.

Fatis imputandum. XVI.

Cum hominem quempiam culpa liberabimus, eamq́ uel in fatum, uel in fortunam reiiciemus uſurpare licebit quod inibi dicit Priamus ad Helenam, οὔ τί μοι αἰτίη ἐσσί, θεοί νύ μοι αἴτιοί εἰσιν, i. Nil tibi ego imputo, uerum ipſis magis imputo diuis.

Diu diſſimulatum aperientis. XVII.

In eum, qui quod diu diſſimulauit, tandem irritatus eloquitur, non inconcinne detorquebitur illud, quod eodem loco dictum eſt de Vlyſſe, ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ὄπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος ἵει, id eſt, Aſt ubi iam promit prægrandem è pectore uocem.

Pertinax contentio. XVIII.

Quoties oſtendemus obſtinatam ac muliebrem æqualium inter ipſos contentionem, cum neuter altero uult inferior uideri, conueniet illud, quod Iliados libro tertio, Iuno dicit ad Iouē καὶ γὰρ ἐγὼ θεός εἰμι, γένος δέ μοι ἔνθεν, ὅθεν σοι, id eſt, Ipſa etiam dea ſum, genus inde mihi, unde tibi ortus.

Cum uterq́ concedit alteri. XIX.

Rurſum cum omiſſa contentione, uterq́ alteri concedit, locus erit rei, quod eodem ſtatim loco conſequitur, ἀλλ' ἤτοι ταῦθ' ὑποείξομεν ἀλλήλοισιν, σοὶ μὲν ἐγὼ σὺ δ' ἐμοί, id eſt, Quin magis alteri in his rebus cedamus uterq́. Tu mihi, contra ego deinde tibi.

Adamantis tenere. XX.

In eum, qui tenere diligit quempiam, uel adamat magis, ita ut non patiatur, uel leuiſſimis incommodis à quoq̄ affici, non inſcite torſeris illud ex eodem libro ὡς ὅτε μήτηρ παιδὸς ἐέργῃ μυῖαν, ὅθ' ἡδέϊ λέξεται ὕπνῳ, id eſt, Non ſecus atq́ genitrix Muſcam arcet puero ſomno officioſa cubanti.

Contemnentis dicterium. XXI.

Siquando ſignificabimus nos ſcommate, ſeu contumelia leuiter commoueri, nec altius in animū demittere, congruet illud ex Iliados libro quarto, οὐκ οἱ καιρίῳ ὀξὺ πάγη βέλος ἀλλὰ πάροιθεν, εἰρύσατο ζωστήρ τε πανάιολος, ἠδ' ὑπένερθεν, ζῶμά τε καὶ μίτρη, τὴν χαλκῆες κάμον ἄνδρες, id eſt, At miſſum non tranſiit ad uitalia telum, Sed ſumma in cute balteus arcuit, impoſitoq́ Laminez ſquamæ, quas huic faber addidit ære.

Malorum obliuio. XXII.

Qui deprecabitur omen aliquod parum fauſtum, aut qui iubebit obliterari memoriam malorū, non intempeſtiuiter uſurpabit illud ex eodem libro, τὰ δὲ πάντα θεοὶ μεταμώνια θεῖεν, id eſt. Vē tis hæc omnia tradant Irrita diui.

Ex minimis initiis maxima. XXIII.

Ad indicandum maximas ſimultates nonnunquam ex leuiſſimis iniuriolis naſci, nō ſecus atq́ ex minutiſſima ſcintillula grauiſſimū incēdiū, mire congruet illud ex eodē libro De Eride, id eſt, dea cōtētione, ἥτ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα, οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει, id eſt,

Quæ primum exigua ſurgit, uerum ilico cœlum Attingit capite, in terris ueſtigia ponens. Hunc locum Virgilius Aeneidos quarto, detorſit ad Famam, Parua metu primo, mox ſeſe attollit in auras, Ingrediturq́; ſolo, & caput inter nubila condit.

Diuerſarum partium. XXIIII.

Qui uolet innuere Metium quempiam, & cum utraq; parte colludentem, aut aduocatum præuaricatorem, aut proditorem ducem, non ineleganter uſurpauerit illud ex Iliados libro quinto, τυδείδην δ' οὐκ ἂν γνοίης ποτέροισι μετείη, ἠὲ μετὰ Τρώεσσιν ὁμιλέοι, ἢ μετ' ἀχαιοῖς id eſt, Porrò Tytidem minime dignoſcere poſſis Troianos'ne inter uerſetur, an inter Achiuos.

Alieno ferox præſidio. XXV.

Si quæras innuere, quod ferox ſit quiſpiam, & improba moliatur, id eũ non facere domeſticis uiribus fretum, uerũ alicuius potẽtioris fultum præſidio, qui clãculum illi ſuppeditat & animũ & opẽ. Quemadmodũ uulgus noſtratium ſuſpicatur ducẽ Gelriæ tot iã annos negociũ faceſſere nobis, diſſimulatis Gallorũ ſuppetiis. Illud accõmodes licebit eodem ex libro, οὐχ ὅ γ' ἄνευθε θεοῦ τάδε μαίνεται, ἀλλά τις ἄγχι ἕστηκ' ἀθανάτων, νεφέλῃ εἰλυμένος ὤμους, id eſt, Iſta quidem hæc nequaquam audet ſine numine, uerum Adſtat diuum aliquis, humeros caligine tectus.

Fortuna prorſus aduerſa. XXVI.

Cum res bonis inſtituta conſiliis, tamen male cedit, illud apposite dixeris ex eodem libro θεὸς νύ τις ἐστι κοτήεις, i. Infenſus deus eſt aliqs. Itẽ in. Ζ. ἀλλ' ὅτε δὴ καὶ κεῖνος ἀπήχθετο πᾶσι θεοῖσι, i. Ille ubi iam inuiſus diuis etiam omnibus eſſet.

Arripe negocii curam. XXVII.

Admonentes aliquem, ut diligenter negocium capeſſat, & grauiter rẽ aggrediatur, utemur hoc ex eodem loco carmine, quo Aeneas hortatur aurigam ſuum, ἀλλ' ἄγε νῦν μάστιγα καὶ ἡνία σιγαλόεντα δέξαι, id eſt, Quin age nunc ſcuticamq́; manu, depictaq́; lora, Corripe.

Reiicientis authorem formidinis. XXVIII.

Territanti, metumq́; inanem iniicienti, uerſum hunc occinere licebit, quo Sthelenum ibidem alloquitur Diomedes, μή τι φόβον δ' ἀγόρευε, id eſt, Ne trepidandi author mihi ſis.

Omni conatu inuadere. XXIX.

Siquẽ ſignificabimus totis uiribus tendere in quẽpiã oppugnandũ, conueniet illud ex eodẽ libro, Αἰνείας δ' ἀπόρουσε σὺν ἀσπίδι δουρί τε μακρῷ, id eſt, Obuius Aeneas, clypeoq́; inſurgit & haſta.

Summa ui defendere. XXX.

Rurſum ſiquis alterum ſumma ui tuebitur, quadrabit quod proxime eo conſequitur loco, πρόσθε δέ οἱ δόρυ τ' ἔσχε καὶ ἀσπίδα πάντοσ' ἐΐσην, id eſt, Vndiq; texit eum lancea, clypeoq́; rotundo.

Aequa concertatio. XXXI.

Cum ſignificabimus duos ex æquo paratos ad diſceptãdum, rixam'ue, licebit accommodare carmen illud ex eodem libro, τὼ μὲν δὴ χεῖράς τε καὶ ἔγχεα ὀξυόεντα, ἀντίον ἀλλήλων ἐχέτην μεμαῶτε μάχεσθαι, i. Illi inter ſeſe, iamiam pugnare parantes Obtendũt, pariterq́; manus, ꝑacutaq́; pila.

Incitare currentem. XXXII.

Qui ſignificabit inſtigari quẽpiã ad id, ad quod ſuapte ſpõte ꝓpendet, uſurpabit illud apud Homerum perquam frequens, μάστιξεν δ' ἵππους, τὼ δ' οὐκ ἀέκοντε πετέσθην, id eſt, Cedit equos ſcutica aſt illi uel ſponte uolabant. Sumptum ab aurigis.

Ad utrumuis paratus. XXXIII.

Hominem ad utrãq; fortunam inſtructum, ludicris pariter, ac ſeriis accommodatum, aut qui norit cum bonis pariter, ac malis conuiuere, notabim⁹ hoc carmine, quod eſt in Iliados, Η. οἶδ' ἐπὶ δεξιά, οἶδ' ἐπ' ἀριστερὰ νωμῆσαι βῶν, id eſt, Noui equidem clypeum dextra, leuaq́; mouere.

Nullus delectus. XXXIIII.

Ariſtoteles libro Politicorum ſecundo refert hũc uerſiculum ceu uulgo celebrem, ἐν δὲ ἰῇ τιμῇ ἠμὲν κακὸς ἠδὲ καὶ ἐσθλός, id eſt, Par honor, ignauoq́; uiro, & uirtute ualenti. Quo licebit uti ſiquãdo ſignificabimus nihil eſſe diſcriminis inter eruditum & impoſtorem, inter benemerentem & malemerentem, inter probum & improbum. Verba ſunt Achillis ſtomachantis, quod ſui ratio non eſſet habita ab Agamemnone, cum eſſet omnium multo fortiſſimus. Hoc loco lapſus ẽ interpres Leonardus Aretinus, uir ille quidem tum doctus, tum eloquens, ſed homo tamen. Sic enim uertit carmẽ Homericum, Honori incumbit tam ignauus, q̃ bonus. Nimirum deceptus ab eo qui libros eos illi ꝑlegerat, Nec animaduertit ἰῇ poſitum pro μιᾷ.

Muneribus res agitur. XXXV.

Qui dicet non eſſe locũ recte factis & æquis rationibus, ſed largitione & aſſentatione rẽ omnem peragi, poterit illud accommodare ex Iliados. Ι. δώροισιν τ' ἀγανοῖσιν, ἔπεσσί τε μειλιχίοισι, id eſt,

Et donis permagnificis, & lenibus dictis. Quo quidem in carmine muneribus non temere prior datus eſt locus.

Fruſtratus conatus. XXXVI.

Qui ſpe fruſtratus ſua, non aſſequitur id, quod ambiebat, in hunc non incongrue torquebitur illud ex Iliados. Θ. βαλέειν ὁ δ' ἵετο θυμός, καὶ τοῦ μὲν ῥ' ἀφάμαρτο, id eſt, Animus cupiit configere telo Verum illum, fallente manu non attigit.

Alieno auxilio potentes. XXXVII.

Qui alienis præſidiis freti facinus aliquod egregium, aut qui alienī prætextu nominis aliquid faciunt, in eos appoſite torquebitur ex eodem libro, quod ibi dictum eſt de Teucro fratre Aiacis Salaminii. Nam is ſub fraterno latitans clypeo, ſagittas aliquot mittit in Troianos, στῆ δ' ἄρ' ὑπ' αἴαντος σάκεϊ τελαμωνιάδαο, id eſt, Conſtitit Aiacis clypeo ſeptemplice tectus.

Cauendum à potentiore. XXXVIII.

Qui ſe negabit rem habere uelle, cum homine longe potentiori, quiq; magnopere poſſit lædere, recte accommodauerit illud eodem è libro, οὐ γὰρ ἔγωγ' ἐθέλοιμι Διὶ κρονίωνι μάχεσθαι, id eſt, Cum Ioue ego ſanè nolim certamen inire.

Subitum remedium periculi. XXXIX

Cum indicabimus rem in extremum diſcrimen adductam, actumq; fuiſſe, ni ſubita ſalus, ceu deo quopiam immiſſa protinus affulſiſſet, illud ex eodem libro conueniet, εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, id eſt, Ni ilico ſenſiſſet genitor diuumq; hominumq;.

Perplexus, animiq; conſternati. XL.

In eum, qui periculoſo negocio conſternatur animo, nec rationem inuenit, qua explicet ſeſe, quadrabit illud ex eodem libro, νέστορα δ' ἐκ χειρῶν φύγον ἡνία σιγαλόεντα, id eſt, Fugere è manibus miranda Neſtori habenæ.

Litem incipere. XLI.

In eum, qui iam prouocatus aggreditur conuiciis agere, cōgruet illud ex Iliados. Κ. εἵλετο δ' ἄλκιμον ἔγχος ἀκαχμένον ὀξέϊ χαλκῷ, id eſt, Haſtam corripuit robuſtam cuſpide acuta. Cui diuerſum illud, Haſtam abiecit, quod alibi retulimus ex Cicerone.

In formidoloſum. XLII.

In hominem uehemēter pauidum, animoq; conſternatum, quadrabūt hi uerſus ex eodem libro, οὐδέ μοι ἦτορ ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκτημαι, κραδίη δέ μοι ἔξω στηθέων ἐκθρώσκει, τρομέει δ' ὑπὸ φαίδιμα γυῖα, id eſt, Nec mihi mens conſtat, ſed mota uacillat, & extra Pectus cor ſalit, & trepidant quoq; corporis artus. Dicuntur autem hæc ab Agamemnone, populo metuente.

Blandius alloqui. XLIII.

In eum, qui blandius & honorificentius compellat aliquem, gentilitiis etiam prænominibus additis, Quinte puta, aut Publi, uidelicet, quo gratiam aliquam ineat apud illum, recte torquebit̄ illud, quod eodem in libro dictum ab Agamemnone, iubente Menelaum blādiri copiis Græcorum, πατρόθεν ἐκ γενεῆς ὀνομάζων ἄνδρα ἕκαστον, id eſt, Compellans patris, ac gentis cognomine quenq;.

Inexorabilis. XLIIII.

In exoratu difficilem ac præfractum, ſuoq; relinquendum ingenio, ſiue in eum, cuius operam nihil moramur, appoſite torquebitur, quod Iliados, Ι. Diomedes dixit in Achillem, qui legatos & Agamemnonis dona reiecerat, ἀλλ' ἤτοι κεῖνον μὲν ἐάσομεν, ἤ κεν ἴῃσιν, ἤ κε μένῃ, id eſt, Quin magis ipſius hunc animo, ingenioq; ſinamus, Siue uenire uelit, ſiue hic remanere.

Auſculta & perpende. XLV.

Quoties ſignificabimus nos aliquid dicturos, quod ad rem pertineat, quodq; ratum ac certum futurum ſit, conueniet illud ex eodem libro, quanquam & aliàs apud eum poetam ſepius obuium. ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσι, id eſt, Imo aliud quiddam (tu mente recondito) dicam.

Non ſtatim decernendum. XLVI.

Qui ſignificabit interponendam moram, priuſquam decernatur, & rem in poſterum diem reiiciēdam, accommodabit illud ex eodem libro, quod legatis ad reconciliandam gratiam miſſis ab Agamemnone reſpondit Achilles, ἅμ' ἠοῖ φαινομένηφι, φρασσόμεθα, id eſt, Aurora ubi craſtina ſurget Conſultabimus. Hinc apparet ſumptum celebre Græcis prouerbium, ἐν νυκτὶ βουλή, i. In nocte conſilium, quod alio diximus loco.

Nemo cogendus amicus. XLVII.

Cum innues aliquem non eſſe ad negocium accerſendum, præter animi ſententiam, aut non eſſe collocandum officium in eum, qui nec agnoſcat, nec accipiat libenter, accommodum fuerit quod eodem in libro de Phœnice dixit Achilles, ἢν ἐθέλῃσιν, ἀνάγκῃ δ' οὔτι μιν ἄξω, id eſt, Si uolet, inuitum hunc haudquaquam abduxero quoquam.

Omnibus anteuertēda uitæ cura. XLVIII.

Qui dicet omnia poſt habenda, quo uitæ conſulamus, accōmodabit illud ex eodē libro, οὐ γὰρ ἐμοὶ ψυχῆς ἀντάξιον, οὐδ' ὅσα φασὶν, Ἴλιον ἐκτῆσθαι ἐυναιόμενον πτολίεθρον, Τὸ πρὶν ἐπ' εἰρήνης, id eſt, Nullum equidē precium cum uita confero, nec cum Iliacis opibus, pridē quas tēpore pacis, Vrbs opulenta tenebat, uti fama eſt. Moxq́ cauſa redditur, quod una uita, neq; reuocari, neq; ſarciri poſſit, ſimulatq́; ſemel dentes reliquerit, ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ, πάλιν ἐλθεῖν οὔτε λεϊστὴ. οὔθ' ἑλετή.

Euenit malo male. XLIX.

Cum ſcelerato cuipiam euenit, quod omnes imprecabantur & optabant, locus erit illi ex eodem libro, θεοὶ δ' ἐτέλεσσαν ἐπαράς, id eſt, Explerunt inimica precamina diui. Verba ſunt Phœnicis narrantis omnia mala acidiſſe ſibi, quæ pater olim fuerat imprecatus.

Nec dignus, qui me intueatur. L.

Qui contemnet omnino quempiam, ut ignauum, multoq́; ſeſe inferiorem, nō ineleganter illud ex eodem libro detorſerit, quod in Agamemnonem, ni fallor, dixit Achilles, οὐδ' ἂν ἔμοιγε τετλαίη κύνεός περ ἐὼν, εἰς ὦπα ἰδέσθαι, id eſt, Haud ille quidem auſit Quāuis perfricta ſit fronte, mihi ora tueri. Quod idem etiam hodie uulgo dictitant. Eſt autem indicium animi conſcii, nō audere recta faciem intueri eius, quē læſeris. Hinc eſt, quod Menelaus in Iphigenia Aulidēſi, iubet in primis, ut Agamemnon obtueatur ſeſe, uidelicet inde facti collecturus primum argumentum.

Cauendum ab eo, qui ſemel impoſuit. LI.

Qui ſe negabit habere nelle commercium cum eo, à quo ſemel ſit deceptus, uſurpabit illud ex eodem libro, οὐδέ τοι οἱ βουλὰς συμφράσσομαι, οὐδὲ μὲν ἔργον, ἐκ γὰρ δή μ' ἀπάτησε καὶ ἤλιτεν, οὐδ' ἂν ἔτ' αὖθις. ἐξαπάφοιτ' ἐπέεσσιν ἅλις δέ οἱ ἀλλὰ ἕκηλος ἐρρέτω, id eſt, Hoc ego cum nihil aggrediar (neq; enim expedit) unquā Quippe ubi fruſtratus ſemel eſt, ac fraude fefellit, Non iterum mihi uerba dabit ſtulto, ſemel illi hoc Sit feciſſe ſatis. quin poſthac ille quieſcat, Ac ualeat.

Amicorum eſt admonere mutuum. LII.

Sn̄ia prouerbialis uidetur, quam legimus Iliados. Λ. ἀγαθὴ δὲ παραίφασίς ἐστιν ἑταίρου, id eſt, Bonus eſt affatus amici admonitoris. Hāc licebit uſurpare, ſiquādo dicemus amici munus eſſe, ut amicū ſiqd erret, liberius admoneat.

Vnus multorum inſtar. LIII.

Quod eodē in libro dictum eſt in laudem medici, idem torqueri poterit, ad quemcūq; uirtute præſtantem. Carmen eſt huiuſmodi, ἰατρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων, id eſt, Vir medicus multis aliis æquandus honore eſt.

Contemnentis inimicum. LIIII.

Qui negabit ſe commoueri conuiciis alicuius hominis contempti, non inſcite deflexerit id, quod eodem libro dicit Diomedes, οὐκ ἀλέγω, ὡς εἴ με γυνὴ βάλοι, ἢ πάϊς ἄφρων Κωφὸν γὰρ βέλος ἀνδρὸς ἀνάλκιδος οὐτιδανοῖο, id eſt, Haud curo magis, ac ſi fœmina ſiue quis infans Me iaculo peteret ſiquidem uiri inertis, & ipſa Irrita tela uolant.

In noti compotem. LV.

Vbi quis aſſecutus eſt, quod affectabat, captabatq́; ueluti ſiquis ſacerdotii ſpe munus principi mitteret, eoq́; ſacerdotio, fauore principis potiretur, quadrabit illud ex eodem libro, Καὶ βάλεν οὐδ' ἅμαρτεν ἅλιον βέλος ἔκφυγε χειρὸς, id eſt, Attigit, eq́ manu non irrita miſſa ſagitta eſt.

Lupus in fabula. LVI.

Cum forte fortuna, in medio ſermone interuenit is cuius mentio fiebat, cōueniet illud ex Iliados. Κ. οὔπω πᾶν εἴρητο ἔπος, ὅτ' ἄρ' ἤλυθον αὐτοί, id eſt, Iamq́; aderant ipſi nondum ſermone pacto.

Corrigentis, quod dictum eſt ab alio. LVII.

Vbi ciuiliter notabimus aliquem tanq̄ haud ex animi ſententia locutum, aut ubi quid dictum erit parum honeſtum, intorquebimus uerſiculum hunc ex Iliados. Μ. quem Plutarchus ad eum uſum adduxit alicubi, οἶσθα καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τοῦδε νοῆσαι, id eſt, Sermonem hoc alium potiorē adducere noſti.

Aliter cum aliis agendum. LVII.

Qui ſignificabit cum aliis blandius agendum, cum aliis aſperius, ut cuiuſq; fuerit ingenium, aut fortuna, dignitasq́;, allegabit illud ex eodem libro, ἄλλον μειλιχίοις, ἄλλον στερεοῖς ἐπέεσσι Νείκεον, id eſt, Verbis hunc placidis, contra aſperioribus illum, Increpuere.

Vt nunc ſunt homines. LVIII.

Si notabis temporum tuorum mores, ut ſemper in peius degenerantes à uirtute maiorum. Veluti ſi dicas hunc, aut illum principem laudandum, ut hac tempeſtate ſunt principes, applicabis illud ex eodem libro, οἷοι νῦν βροτοί εἰσιν, Quod quidem Hemiſtichium duobus eſt locis apud Homerum, hic de Hectore, ſaxum ingens humo facilè tollente, alibi de Tydeo ſaxum item tollente.

Non ſuſcipiendum negocium temere. LIX.

In præpotentem, & cum quo non ſit ſuſcipienda ſimultas aut lis, niſi magno aliquo præſidio fulciaris, quadrabit illud ex eodem libro, οὐκ ἄν τις μὶν ἐρυκάκοι ἀντιβολήσας, νόσφι θεῶν, id eſt, Huic certaturus nõ iuerit obuius ullus Abſq; deis. Dictũ eſt autem de Hectore duabus lanceis, & ingenti ſaxo tendente in prælium.

Vehementer cupientis. LX.

Cum animus ipſe nos uehementer inſtigat ad faciendum quippiam, conueniet illud ex Iliados. N. καὶ δ' ἐμοὶ αὐτῷ, θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι φίλοισι, μᾶλλον ἐφορμᾶται πολεμίζειν, ἠδὲ μάχεσθαι. μαιμώωσι δ' ἔνερθε πόδες, καὶ χεῖρες ὕπερθεν, id eſt, Sponte mihi gliſcens animus in pectore geſtit Vſq; magis, bellare manu, & confligere coram Feſtinant infraq; pedes, ac dextra ſuperne.

Elucet egregia uirtus. LXI.

Egregia uirtus etiam ſiquando diſſimuletur, tamen ſemper eminet inter alios, atq; ex ipſo oris habitu perſpicitur, & in ipſa quaſi relucet fronte. Veram item nobilitatem teſtatur facies hominis itidẽ, ut mores. In hanc ſententiam quadrabit Homericum illud, ex eodem libro, ἀρίγνωτοι δὲ θεοί περ, i. Inſignia numina diuum.

Mutua defenſatio. LXII.

Mutuam complurium inter ipſos concordiam, mutuamq; defenſationem notabimus non infacete uerſibus his ex eodem libro, φράξαντες δόρυ δουρὶ, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ, ἀσπὶς δ' ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ, id eſt, Haſtas denſabant haſtis, umbone frequenti Vmbonem, clypeum clypeus fulcibat inhærens, Inq; uicem galeæ galeas texere, uirum uir. Iuuenalis item de mollibus, Sed illos Defendit numerus iunctæq; umbone phalanges.

Concordia fulciuntur opes etiam exiguæ. LXIII.

Sentẽtia prouerbialis eſt ibidem, huiuſmodi, συμφερτὴ δ' ἀρετὴ πέλει ἀνδρῶν καὶ μάλα λυγρῶν, id eſt, Coniuncti pollent etiam uehementer inertes. Hac conueniet uti ſiquando ſignificabimus nõ eſſe contemnendam amicitiam, aut ſimultatem multorum, etiam ſi fuerint alioquin imbecilles, & quorum ſingulos quiuis facile contemnat. Nam quemadmodum, ut ait Ouidius, Quæ non pſunt ſingula, multa iuuant, Ita quæ non lædunt ſingula, multa nocent.

Extra periculum ferox. LXIIII.

In timidum & ita demum ferocem, ſi procul abſit à periculo, uelut in obtrectatorem clancularium, qui coram non auſit congredi, quadrauerit illud ex eodem loco, ἀνδρῶν δυσμενέων ἑκὰς ἑστάμενος πολεμίζειν, id eſt, Pugnare gnarus uerum eminus & procul hoſte.

Quiſquis is fuerit. LXV.

Quemuis citra ullam exceptionem hominem indicabimus hoc uerſiculo, qui eſt Iliados. N. ὅς θνητός τ' εἴη, καὶ ἔδοι Δημήτερος ἀκτήν, id eſt, Qui modo mortalis ſit edens cerealia dona. Veluti ſi quis dicat humanas leges, alibi alias eſſe. Cæterum legem naturæ omnium eſſe communem, ὅ θνητός τ' εἴη.

Iuuenta uiribus pollet. LXVI.

Ad uires plurimum momenti adfert ætas iuuenta. Ad id facit illud ex eodem loco de Aenea, καὶ δ' ἔχει ἥβης ἄνθος, ὅ τε κράτος ἐστὶ μέγιστον, id eſt, Flos quoq; adeſt æui, cuius tunc maxima uis eſt.

Ancipitis conſilii. LXVII.

Ad ſignificandũ hoĩem perplexũ & ancipitis ſentẽtiæ, ſuſpẽſumq; aio, congruet illud ex Iliados. E. μεσσηγὺς γαίης τε, καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος, i. In medio terræ ſimul & ſtellantis olympi. Dictũ eſt apud poetã de eqs celeri uolantibus curſu.

Prædiues. LXVIII.

Prædiuitem ſignificabimus his uerſibus eiuſdẽ in. Z. πολλὰ δ' ἐν ἀφνειοῦ πατρὸς κειμήλια κεῖται, χαλκός τε, πολύκμητός τε σίδηρος, id eſt, Diuitis in patris ſunt multa recõdita tectis. Aeſq; aurũq;, fabrefacti quoq; copia ferri. Ad idem faciet etiam illud ex Iliados. K. πολύχρυσος καὶ πολύχαλκος, id eſt, Multi auri multiq; æris.

Aegre qdem, ſed facimus tamen. LXIX.

Cum ægre qdem, & nõ ſine plurimis incõmodis agimus qppiam, ſed tñ facimus, adacti neceſſitate, conueniet illud ex eodẽ libro, καὶ μάλα τειρόμενοί περ, ἀναγκαίη γὰρ ἐπείγει, id eſt, Quãuis afflicti nimiũ, ſed fatum ita cogit.

Quod alibi diminutũ, exæquatur alibi. LXX.

In eum in quo deſyderatur uirtutis aliquid, ſed cuius iacturam, alia quapiam dote compenſet, Veluti ſi quem intelligi uelimus parum eloquentem, ſed admirabili tamen iudicio, aut qui ſit indoctus quidem, ſed bene nummatus, competet illud eodem loco, ὃς δή τοι εἶδος μὲν ἔην κακὸς, ἀλλὰ ποδώκης, id eſt, Qui ore quidem deformis erat, pedibus tamen acer.

Mutua defenſio tutiſſima. LXXI.

Qui ſignificabit minus eos lædi poſſe, qui concordes ſeſe mutuo defendunt, contra omnium iniuriæ obnoxios illos, qui diffident factionibus inteſtinis, accommodabit illud ex Iliados. Γ. γαυρέ-

παῦροι δὲ πολὺ φθίνυθον, μέμνωντο γὰρ αἰεὶ, ἀλλήλοισ' ἀν' ὅμιλον ἀλεξέμεναι πόνον αἰπύν, id eſt, Multo turba minor periit, quod in agmine ſemper Mutuam opem ſibi ferre, malumq; arcere ſtudebant.

Qui cum contemptu uitæ inuadunt. LXXII.

In eos qui gladiatorio (ſicut ait Terentius) Animo quempiam impetunt, ut aut perdant, aut pereant, conueniet illud ex Iliados. Μ. ἀγροτέροισι συΐεσσιν ἐοικότες, id eſt, Similes agreſtibus apris. Tradunt enim uenatores hos pro uocatos recta impetere prouocantem, nec lancea uitata.

Aliis proſpiciens, non ſibi. LXXIII.

Si libebit in quempiam iocari, qui cum artem diuinandi profeſſus, aliis ſua mala prædixerit, ipſe ſuum malum non potuerit præuidere, non inconcinniter accommodabimus illud ex Homeri Bœotia, ἀλλ' οὐκ οἰωνοῖσιν ἐρύσατο κῆρα μέλαιναν, id eſt, At non auguriis fatum ſibi depulit atrũ. Quod imitatus Maro. At non auguriis ualuit depellere peſtem. Dictum eſt de Eunomo Myſorum duce perito quidem auguriorum, at nihilominus ab Achille occiſo.

Dedecus publicum. LXXIIII.

Rem modis omnibus infamẽ, ac pnitioſam, non ineleganter indicaueris his uerſibus, quibus Hector Paridem obiurgat libro Iliados tertio, πατρί τε σῷ μέγα πῆμα πόληΐ τε παντί τε δήμῳ. δυσμενέσιν μὲν χάρμα, κατηφείη δέ σοι αὐτῷ, id eſt, Noxa ingens urbiq; tuæ, populoq;, patriq; Hoſti gaudia, ſed probrumq;, dolorq; tibiipſi.

Ne depugnes in alieno negocio. LXXV.

Vbi ſignificabimus nos nolle noſmet admiſcere liti alienæ, quæ nihil ad nos pertineat, ſed permiſſuros ut ipſi inter ſeſe ſuo decertent periculo, quorum agitur negocium, uerſiculo fuerit locus ex eodem libro, οἴους ἀμφ' Ἑλένῃ, καὶ κτήμασι πᾶσι μάχεσθαι, id eſt, Proq; Helena, proq; omni re decernere ſolos. Dictum eſt de Menelao & Paride ſingulari certamine congreſſuris.

Prudentia coniuncta cum uiribus. LXXVI.

In eum, qui norit idem & aliis imperare quid ſit agendũ, & ipſe perſequi cũ eſt opus, quod aliis imperat, apte quadrabit illud ex eodem libro, ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητὴς, i. Et iuxta ductor bonus, & certamine pollens. Sunt enim qui imperatorem agere norunt, at militem præſtare non norunt.

Pauciloquus, ſed eruditus. LXXVII.

In eum qui pauca quidem, ſed tamen auditu digna loquitur, conueniet illud ex eodem libro, quod illic dicitur de Menelao, breuiloquo Laconum more, uerum ſuauiloquo & arguto, παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολύμυθος, id eſt, Non is multa quidem uerum argutiſſima, quippe Pauciloquus.

Duobus malis reſiſtere difficillimum. LXXVIII.

εἰ δὴ ὁμοῦ πόλεμός τε δαμᾷ, καὶ λοιμὸς Ἀχαιοὺς, id eſt, Iam pariter ſubigit, bellumq; & morbus Achiuos. Siquando dicemus eundem hominem duobus, aut plurimis premi malis. Eſt apud Homerum Iliados libro primo.

A fronte ſimul & occipitio oculatus. LXXIX.

Cum indicabimus admirabilem rerum omnium cognitionem, aut ſingularem prudentiam quæ conſtat non præſentium modo ſcientia, ſed & memoria præteritorum, & futurorũ proſpicientia, recte uerſum hunc ex eodẽ uſurpabimus libro, ὃς ᾔδη τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα, id eſt, Qui ſcit præterita ac præſentia, poſtq; futura. Virgilius uertit ad hunc modum. Quæ ſint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur.

Nouit & nocebit. LXXX.

Siquando demonſtrata præteritorum malorum cauſa, comminabimur, futurum ut accedant maiora, niſi quis reſipiſcat, non intempeſtiuiter uſurpabimus uerſum hũc Homericum ex eodem libro, τοὔνεκ' ἄρ' ἄλγε' ἔδωκεν ἑκηβόλος, ἠδ' ἔτι δώσει, id eſt, Phœbus ob hæc mala multa dedit, atq; inſuper addet. Veluti ſi medicus oſtenſo morbi periculo, moneat ægrotum reualeſcentem, ut temperet ab immodica uenere, alioqui rediturum cum fœnore malum.

Ingens diſcrimen. LXXXI.

Quoties ingens diſcrimen innuemus inter homines, aut res plurimũ inter ſe diuerſas, aut immenſum interuallum inter ſeiunctos, eleganter accõmodabimus illud ex eodem libro ἐπεὶ μάλα πολλὰ μεταξὺ, οὔρεά τε σκιόεντα θάλασσά τε ἠχήεσσα, id eſt, Sunt in medio ſita plurima, monteſq; Vmbroſi, fretaq; horriſona clamoſa fragore.

Adhortantis ad gloriã. LXXXII.

Cum adhortabimur ad immortalem gloriam egregiis parandam factis, non inconcinniter adhibebimus illud carmen, quo M. Tullius aliquot uſus eſt locis, ἄλκιμος ἔσσ' ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ, id eſt, Strennuus eſto, quo te poſteritas quoq; laudet. Extat autem apud Homerum cum alias, tum Odyſſeæ libro primo, Sic enim Pallas in ſpecie Mentoris adhortatur Telemachum ad uirtutem, aliorum illuſtrium heroum exemplo, καὶ σὺ φίλος, μάλα γάρ σ' ὁρόω καλόν τε μέγαν τε, ἄλκιμος ἔσσ' ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ, id eſt, Tuq; age quando te uideo magnumq;, bonumq;

Strennuus eſto, uti tete & poſtera prædicet ætas.

Qui paratus ad reſiſtendum. LXXXIII.

Qui ſignificare uolet, ſe nequaq̃ detrectare certamen, ſed abunde ſuppetere, quo partes tueat ſuas, uſurpabit illud ex Iliados. Ν. τῷ μοὶ δούρατά τ' ἔστι καὶ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι καὶ κόρυθες καὶ θώρηκες λαμπρὸν γανόωντες, id eſt, Et mihi ſunt haſtæ teretes, clypeiq́; rotundi, Tum galeæ, tum thoraces procul igne micantes.

In diſcrimine apparet qui uir. LXXXIIII.

De re periculoſa difficiliq́;, & eiuſmodi quæ uirum cordatum ac ſtrennuum requirat, conueniet illud, quod eodem libro dicitur à Diomede Cretenſium duce, ἔνθ' ὅ τε δειλὸς ἀνὴρ ὅς τ' ἄλκιμος ἐξεφαάνθη, id eſt, Illic qui uir iners, qui ſtrenuus ipſa docet res. Ad idem facit quod proximo carmine conſequitur, τοῦ μὲν γάρ τε κακοῦ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλη. Cuius alias mihi facta mentio.

Non cedendum malis. LXXXV.

Siquando admonebis, non oportere cedere uel aduerſariis uel inſultibus aduerſæ fortunæ, aut nõ eſſe certandum cum fugitiuis, non inſcite detorſeris illud ex eodem libro, οὐκ ἂν ἐν αὐχέν' ὄπισθε πέσοι βέλος οὐδ' ἐνὶ νώτῳ ἀλλά κεν ἢ στέρνων ἢ νηδύος ἀντιάσειε, id eſt, Ne feriat iaculum ceruicem aut terga, ſed ipſum Aut uentrem, aut pectus feriat aduerſa ſagitta.

Ipſe ſibi perniciem accerſiuit. LXXXVI.

In eum, qui ſibi pertinaciter accerſit malum, congruet illud ex eodem libro, τὸν δ' ἄγε μοῖρα κακὴ θανάτοιο τέλος δὲ, id eſt, Iſtum mortis in exitium mala parca trahebat.

Vltra uires nihil aggrediendum. LXXXVII.

Qui dicet non eſſe ſuſcipiendum negocium, ad quod peragendum non ſuppetant uires, non incõcinniter illud accommodauerit ex eodem libro, πὰρ δύναμιν δ' οὐκ ἔστι καὶ ἐσσύμενον πολεμίζειν, id eſt, Vires ultra nemo queat bellare, licet ſit, Quantumuis animo promptus. Verba ſunt Paridis ad Hectorem.

Ocyor accipitre. LXXXVIII.

Admirandam celeritatem hyperbola prouerbiali licebit indicare, quæ eſt in eodẽ libro, θάσσονες ἰρήκων, id eſt, Pernices magis accipitre. Venuſtius fiet, ſi ad famam, aut ingenium, aut nuncium, aut eiuſmodi quippiam detorqueatur.

Ancipitis animi. LXXXIX.

Animum ancipitem, & incerti conſilii, licet indicare uerſiculo, qui eſt Iliados. Ξ. ὡς ὁ γέρων ὥρμαινε δαϊζόμενος κατὰ θυμὸν διχθάδια, id eſt, Sic ſenior uerſans animo diſquirit, utroq; Nutans. Id Maro ſic eſt imitatus. Atq; animum nunc huc celerem, nunc diuidit illuc. Rurſum Iliados. Γ. διχθὰ δέ μοι κραδίη μέμονε φρεσὶν ὁρμαίνοντι, id eſt, Huc animus mihi uerſanti inclinabat & illuc.

Correctio dicti. XC.

Dictum obſcœnius & bonis uiris reticendum, aut abſurdum dictu, notabimus hoc uerſiculo ex eodem libro, μῦθον, ὃν οὔκεν ἀνήρ γε διὰ στόμα πάμπαν ἄγοιτο. Ὅς τις ἐπίσταιτο ᾗσι φρεσὶν ἄρτια βάζειν, id eſt, Sermonem, quem nemo uir unquam promat ab ore, Qui modo cognorit cordata & ſana profari.

In clamoſos. XCI.

Ingentem inter litigandum aut diſputãdum uociferationem, indicabimus eo uerſiculo, quem ibidem de Marte ſcripſit Homerus, Ὅσσον τ' ἐννεάχιλοι ἐπίαχον ἢ δεκάχιλοι, ἀνέρες ἐν πολέμῳ, ἔριδα ξυνάγοντες ἄρηος, id eſt, Tantum uociferans, quantum nouies, decies'ue Mille uiri, clamare ſolent qui prælia miſcent.

Pro mea uirili. XCII.

Cum pollicebimur nos operam noſtram præſtituros, pro noſtra uirili, conueniet illud ex eodem libro Veneris ad Iunonem, εἰ δύναμαι τελέσαι καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστί, ideſt, Si præſtare queã, & fieri res ipſa poteſſit. Vſurpat ueluti prouerbii uice Plutarchus in libello de dignoſcendo adulatore ab amico, εὖ γὰρ εἴρηται τοῖς πρὸ ἡμῶν, φίλου μὲν ἐκείνην εἶναι τὴν ἐπαγγελίαν, εἰ δύναμαι τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστί. κόλακος δὲ ταύτην, αὔδα ὅ τι φρονέεις, ideſt, Nam recte dictum eſt illud à maioribus noſtris, Amicum ſic promittere, Si præſtare queam, & fieri res ipſa poteſſit. Adulatorem uero ad hunc modum, Dicito quicquid habes in pectore.

Pro dignitate cuiuſq;. XCIII.

Cum unicuiq; partes tribuuntur pro decoro perſonæ, proq́; dignitate. Veluti ſi negocium arduũ committatur prudenti & exercitato, leuiuſculum iuueni cuipiam & imperito, quadrabit illud ex Iliados. Ξ. ἐσθλὰ μὲν ἐσθλὸς ἔδυνε, χέρεια δὲ χείρονι δόσκεν, id eſt, Egregia egregius ſubit arma, ac deteriori Deteriora dedit.

Omnia ex ſententia cedunt. XCIIII.

In magnopere fortunatos, quibus & recte & ſecus inſtituta feliciter cedunt, congruet illud ex Iliados. Ρ. Τῶν μὲν γὰρ πάντων βέλε' ἅπτεται, ὅς τις ἀφείη, ἢ κακὸς, ἢ ἀγαθὸς, Ζεὺς δ' ἔμπης πάντ' ἰθύνει, id eſt, Spicula cuncta horum feriunt, ſeu torſerit illa Ignauus, ſeu uir fortis, ga Iuppiter ipſe Dirigit.

Improbitas

Improbitas muſcæ. XCV.

In improbum,& ſubinde redeuntē, etiam ſi turpiter repellatur,quadrabit illud ex eodem libro, καί οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐνῆκεν, ἥ τε καὶ ἐργομένη μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο ἰσχανάᾳ δακέειν, id eſt, Atq; illi muſcæ uim intro præcordia miſit. Quæ quamuis de pelle uiri ſit ſæpe repulſa Aſſultat morſura tamē.

Deo fortunæq; cōmitto. XCVI.

Qui fortunā experiri ſtatuerit, euentū negocii fortunæ cōmittēs, in hunc cōuenerit illud ex eodem libro, ἥσω γὰρ καὶ ἐγὼ, τὰ δέ κεν διὶ πάντα μελήσει, id eſt, Torſero & ipſe, Ioui fuerint hæc omnia curæ.

Cōſilium in melius cōmutandū. XCVII.

Siquando iubebimus mutare cōſilium, utpote fœdum ac ſtultū, aut reprehēdemus quippiā ut inconſulte factū, uſui fuerit illud ex eodē libro, τίς τοί νυ θεῶν νηκερδέα βουλὴν ἐν στήθεσσιν ἔθηκε καὶ ἐξέλετο φρένας ἐσθλάς, id eſt, Quis tibi conſiliū ſubmiſit inutile tādē Diuorum, ſanamq; exemit pectore mentē?

Modis omnibus incitat. XCVIII.

Vbi quis modis omnibus animū alterius ſollicitat, nūc precibus, nūc blanditiis, nunc iurgiis, nūc minis, uſurpare licebit illud ex eodem libro de Patrocli, ſicut opinor, equis dictum, πολλὰ μὲν ἂρ μάστιγι θοῇ ἐπιμαίετο θείνων, πολλὰ δὲ μειλιχίοισι προσηύδα, πολλὰ δ' ἀρειῇ, id eſt, Multum ille, ſcuticaq; cita celerare iubebat Multum idem blande affatus, multumq; minatus.

Eidem inhiantes teſtamento. XCIX.

Duriuſculum quidem, ſed tamen non inſcitum, ſi quod eſt in eodē libro dictum de Græcis ac Troianis, pro Patrocli cadauere, dimicantibus, torqueatur ad hæredipetas eundem ſenem, uelut idem cadauer certatim captantes, ὣς οἵ γ' ἔνθα καὶ ἔνθα νέκυν ὀλίγῃ ἐνὶ χώρῃ εἵλκεον ἀμφότεροι. id eſt, Sic illi exiguo diſcrimine, utriq; cadauer Hinc atq; inde trahunt.

Præmatura mors. C.

In hunc, qui præmatura morte diſceſſerit, ſuperſtitibus parentibus, accommodabitur illud ex eodem libro de Patroclo dictū, ni fallor, οὐδὲ τοκεῦσι θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰὼν. id eſt, Neq; nutricandi grata parentibus ille Reddidit officia, ſed ei breue contigit æuum.

CHILIADIS TERTIAE CENTVRIA NONA.

Alia dantur, alia negantur. I.

Voties è duabus naturæ dotibus altera contigit, altera negata eſt, ueluti ſicui formæ decus adſit, deſit ingenii laus. Siue cum è duobus poſtulatis alterum duntaxat impetrat, quadrauerit illud ex Iliados. π. τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσεν, id eſt, Annuit hoc illi diuum pater abnuit illud. Hunc uerſiculum uſurpat Plinius in epiſtola quadam. Dictus eſt autem de Achille, qui in uotis, quæ facit pro Patroclo ſuis armis inituro prælium, duo quædam rogarat, alterum ut cum laude pugnaret, alterum ut peracta pugna referret arma, incolumis & ipſe. Quorum alterum annuit Iuppiter, nempe ut fortiſſime pugnaret. Cæterum Achillis arma perierunt, ipſe Patroclus occiſus eſt. Feſtiuiter abuſus eſt hoc carmine Stratonius Citharœdus qui cum audiſſet quendam cithara canentem, ſubiecit hunc Homeri uerſum, τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε, Ac mox alio quodam rogante, cur ita diceret, quoniam inquit, male canere cithara dedit, cæterum benè canere uoce abnuit. Ita fermè Athenæus libro octauo.

Victoria non incruenta. II.

Facit hoc tum corruptela iudicum, tum patronorum rapacitas, ut ferè litigantium utræq; partes plectantur, adeo ut non raro pœniteat etiam eum, qui uicit litem. In hos igitur conueniet illud ex Iliados. ρ. οὐδ' οἱ γὰρ ἀναιμωτί γ' ἐμάχοντο, id eſt, Nec hi ſine ſanguine pugnam Miſcebant.

Filius degenerans. III.

In filium, qui paterno degenerat inſtituto, ſiue qui non diu fruitur à patre relictis, ſed excutitur à maiorum facultatibus, appoſite torquebitur illud ex eodem libro, ἀλλ' οὐχ υἱὸς ἐν ἔντεσι πατρὸς ἐγήρα, id eſt, At non conſenuit patriis in filius armis.

Euentus præter expectationem. IIII.

Quoties res multo ſecus euenit, quàm uel fuerat inſtituta, uel probabilius coniecturis euentura uidebatur, congruet illud ex eodem libro, ἀλλ' αἰεί τε Διὸς κρείσσων νόος αἰγιόχοιο, id eſt, Verum præpollet magni Iouis uſque uoluntas, Rurſum Iliados. π. ἀλλ' αἰεί τε Διὸς κρείσσων νόος ἠέ περ ἀνδρῶν, id eſt, Sed magis atq; hominum pollet Iouis uſq; uoluntas.

Reprehenſio cogitationis. V.

Cum ipſi reprehendimus animi noſtri conſilium, aut cogitationem parum honeſtam, aut parum utilem, locus fuerit ex eodem libro, ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα φίλος διελέξατο θυμός, id eſt, Sed mihi cur animus, ſecum hæc in pectore uerſat? Idem aliis item locis repetitur.

Præbere uiros. VI.

Ad fortiter agendum, ferendum'ue adhortabimur hoc carmine ex Iliados. Ν. quanquam idem aliàs ſubinde repetit, ἀνέρες ἐστὲ φίλοι, μνήσασθε δὲ θούριδος ἀλκῆς, id eſt, Eia eſtote uiri, ualidasque expromite uires.

Re opitulandum, non uerbis. VII.

Cum re opus eſt, nihil proſunt uerba, ueluti ſiquis egeat pecuniariis ſuppetiis, quorſum attineat huic aures explere dictis? Rurſum in conſultationibus, in iudiciis, rationibus agendum eſt, non ui. Ad id faciet Homericum ex Iliados. Π. ἐν γὰρ χερσὶ τέλος πολέμου, ἐπέων δ' ἐνὶ βουλῇ, id eſt, Verba in conſilio, ualet in certamine robur.

Corrupta iudicia. VIII.

In eos, qui corrupte iudicant, aut ſuffragium ferunt, non ad Reip. commodum, ſed ad priuatum commodum reſpicientes, ſiue, qui per tyrannidem leges opprimunt. Competet illud ex eodem libro, οἳ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας. ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες, id eſt, Qui per uim in populi coetu communia iura Deprauant, ac iuſtitiam depellere tentant Nil ueritiuocem diuum.

Apta prouincia. IX.

In eum, qui prouinciam ſuſcipit, ſuis aptam uiribus, abſtinens à negocio, cui ſit impar, ueluti ſiquis epiſcopatum accipiat, ſummum pontificium recuſet, conueniet illud ex eodem libro, εἵλετο δ' ἄλκιμα δοῦρε, τά οἱ παλάμηφιν ἀρήρει, ἔγχος δ' οὐχ ἕλετ' οἶον ἀμύμονος Αἰακίδαο, id eſt, Quæ manibus quadrent, ingentes corripit haſtas Quaslibet, aſt haſtam ſolam non ſumit Achillis. De Patroclo dictum, qui cum Achillis armis eſſet indutus, ab haſta tamen abſtinebat, quod ea grauior eſſet, quam ut quisquam Græcorum regere poſſet, præter unum Achillem. Quod idem in Odyſſea de arcu Vlyſſis finxit Homerus.

Pudor & metus. X.

Cum abſtinetur à re quapiam, quod ea tum inhoneſta factu uideatur, tum uero minime tuta, locum habebit illud ex Iliados, Ο. ἴσχε γὰρ αἰδὼς καὶ δέος, id eſt, Nam pudor atque metus uetuit. De conglobata acie dictum, quæ ne ſeſe diduceret, partim pudor obſtabat, partim metus. Pudorem autem ingens addere calcar ad fortiter agendum, indicat in eodem libro, cum ait, αἰδομένων δ' ἀνδρῶν πλέονες σόοι ἠὲ πέφανται, id eſt, Plures ſunt ſalui atque cadunt iis, quis pudor adſit.

Qui obticeſcit. XI.

In eum, qui metu attonitus, aut ſtupefactus admiratione tacet, aut cui non eſt, quod reſpondeat quadrabit illud ex Iliados, Ρ. δὴν δέ μιν ἀμφασίη ἐπέων λάβε, id eſt, Illum corripuit ſtupor, atque infantia linguæ.

Mors omnibus communis. XII.

Qui dicet omnibus ex æquo moriendum, nec ullis uiribus arceri fati neceſſitatem, citabit illud, οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλῆος φύγε κῆρα, id eſt, Nec uis Herculea fatum euitauit acerbum.

Alius aliis in rebus præſtantior. XIII.

Qui dicet alium alia dote præcellere, accommodabit quod in eodem libro dictum eſt de Polydamante & Hectore, ἀλλ' ὁ μὲν ἂρ μύθοισιν, ὁ δ' ἔγχεϊ πολλὸν ἐνίκα, id eſt, Hic dictis, haſta longe præſtantior, ille.

In periculoſo negocio, non eſt dormitandum. XIIII.

Vbi monebimus in re ardua non eſſe ceſſandum, congruet, Quod ſubinde repetitur apud Homerum, ὀλίγη δ' ἀνάπνευσις πολέμοιο, id eſt, Exigua eſt interſpiratio belli, Poterit trahi uel ad litem forenſem, uel ad ſimile negocium odioſum, & laboris plenum.

Mens leua. XV.

Frequenter hominum mens leua eſt, & peſſima pro optimis ſequuntur, optima pro peſſimis repudiant. Ad hanc ſententiam facit illud ex eodem libro, Ἕκτορι μὲν γὰρ ἐπῄνησαν κακὰ μητιόωντι, Πουλυδάμαντι δ' ἄρ' οὔτις, ὃς ἐσθλὴν φράζετο βουλήν, id eſt, Conſilium Hectoreum laudabat inutile quisque, Nemo Polydamantis, at hic dabat utile ſolus.

Verbis pugnas, non re. XVI.

Facile eſt conuiciis altercari, uerum re uincere difficile. Ad eam ſententiam quadrabit illud ex Iliados, Υ, Dictum ab Aenea congreſſuro cum Achille, ἐπεὶ σάφα οἶδα καὶ αὐτός, ἠμὲν κερτομίας ἠδ' αἴσυλα μυθήσασθαι, id eſt, Siquidem noui probe & ipſe Et petere probris inimicaque dicere dicta. Paulo poſt repetit copioſius eandem ſententiam, ἔστι γὰρ ἀμφοτέροισιν ὀνείδεα μυθήσασθαι, πολλὰ μάλ', οὐδ' ἂν νηῦς ἑκατόζυγος ἄχθος ἄροιτο, στρεπτὴ δὲ γλῶσσ' ἐστὶ βροτῶν, πολέες δ' ἔνι μῦθοι, παντοῖοι, ἐπέων δὲ πολὺς νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα, ὁπποῖόν κ' εἴπῃσθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις, id eſt,

Ambobus

Ambobus ſiquidem probra dicere plurima promptum eſt, Quoqꝫ onus haud portet centum ratis obſita remis. Eſt hominum quia lingua uolubilis, omnigenæq; Inſunt ſermones, uariiq;, & paſcua dictis, Hinc atqꝫ hinc, multæq; uices, ſed qualia uerba Dices, talia reddentur tibi dicta uiciſſim.

Nequid moueare uerborum ſtrepitu. XVII.

Qui monebit aliquem, ne ſæuis uerbis, ac minis deterreatur, quo minus experiatur, accommodabit illud ex eodem libro, ab Apolline dictū Aeneæ, ἀλλ' ἴθυς φέρε χαλκὸν ἀτειρέα, μηδέ σε πάμπαν λευγαλέοις ἐπέεσσιν ἀποτρεπέτω καὶ ἀρειῇ, id eſt, Quin rigido ferro magis obuius ito, nec unq̄ Te ſæuis dictis deterreat ille, minisq;.

Cibo opus duraturis in labore. XVIII.

Inituri bellum, ne omnino ieiuni ſint, ne uiribus deſtituantur. Id trahi poterit ad ſtudium literarū, ad exercitium pietatis, adq; alia cōplura. Ad id congruent uerſus Homerici, ex Iliados, Τ. οὐ γὰρ ἀνὴρ πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα ἄκμηνος σίτοιο δυνήσεται ἄντα μάχεσθαι, εἴ περ γὰρ θυμῷ γε μενοινάᾳ πολεμίζειν, ἀλλά τε λάθρῃ γυῖα βαρύνεται, ἠδὲ κιχάνει, δίψα τε καὶ λιμός, βλάβεται δέ τε γούνατ' ἰόντι, ὃς δέ κ' ἀνὴρ οἴνοιο κορεσσάμενος, καὶ ἐδωδῆς, ἀνδράσι δυσμενέεσσι πανημέριος πολεμίζῃ, θαρσαλέον νύ οἱ ἦτορ ἐνὶ φρεσίν, οὐδέ τι γυῖα, πρὶν κάμνει, πρὶν πάντας ἐρωῆσαι πολέμοιο, id eſt, Nam quis ad occaſum uſqꝫ ualebit ſolis ab ortu impaſtus iugi durans confligere pugna? Pectore enim quāuis ſit ꝓmpto ad belligerandū Senſim membra grauant tamē ac ſitis atra, fameſq; Corripiunt, genuaq; labant tendentis in hoſtem Rurſus erit qcūqꝫ ſatur, uinoq;, ciboq; Is demum poterit confligere perdius hoſti. Huic animus uiget uſqꝫ ferox, neqꝫ membra laborant Huic prius, ac uictor bello ſubmouerit omnes.

Omnibus armis præſidiiſq; deſtitutus. XIX.

Hominem inermem, & omnibus deſtitutum præſidiis indicabimus hoc uerſu, qui eſt Iliados. Φ. γύμνος ἄτερ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος οὐδ' ἔχεν ἔγχος, id eſt, Et clypeo ſimul & galea nudatus, & haſta.

Fruſtra habet qui non utitur. XX.

Siquem increpare uoles, quod ingenio, diuitiis, literis, non utatur, cum habeat, conueniet illud ex Iliados, Φ. τίνυ τόξον ἔχεις ἀνεμώλιον αὔτως; id eſt, Cur fruſtra tibi iam geſtatur inutilis arcus?

In fugitiuum. XXI.

Vbi quis impotēti animi cupiditate ad rem quampiam inſtigatur, præcipue parum honeſtam, uel magis ſiquis turpiter fugiat, in hunc quadrabit ſi dixeris, τοῦτον ἡ κυνάμυια ἄγει, id eſt, Hunc Cynamya rapit. Sic enim in eodem libro Iuno de Marte è prælio fugiente, καὶ δ' αὖθ' ἡ κυνάμυια ἄγει βροτολοιγὸν Ἄρηα, id eſt, Peſtiferum Martem rurſum exagitat Cynamya, id eſt, Muſca canina,

Cum Diis non pugnandum. XXII.

Qui monebit non eſſe pugnandum cum genio, cum ſuperis, cum magnis principibus, quos Hebreorū etiam literæ uocant Deos, uſurpabit illud ex eodem libro, θεοὶ δέ τε φέρτεροι ἀνδρῶν, id eſt, Verū homines Diis inferiores.

Author omnium & fons. XXIII.

Cum indicare uolemus primum omnium authorem, unde ceu capite proficiſcantur omnia, maxima pariter & minima. Veluti ſiquis dicat ſuperbiam omnium malorum parentem, fidem omnium uirtutum fontem, Homerum omnis poeſeos patrem, non inconcinniter accommodabitur illud ex eodem libro de Oceano dictum, ἐξ οὗ περ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα, καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρείατα μακρὰ νάουσιν, id eſt, Ex quo uno freta cuncta fluunt, & flumina cuncta Et cuncti manant fonteſq;, lacuſq; profundi.

Prorſus ignotus. XXIIII.

In hominem quem nobis mirum in modum ignotū uideri uolumus, per iocum torquebitur illud apud Homerum frequens, τίς πόθεν εἷς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες; id eſt, Dic quis & unde uenis, tibi ubi patria atqꝫ parentes? Cognatum eſt illi, Albus an ater ſis, neſcio. Poterit & ad rem applicari, ueluti ſi dicamus aliquem omnis philoſophiæ imperitum, in librum philoſophicum incidiſſe, τίς πόθεν εἷς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες;

Quoad uixero. XXV.

Quod in uita perpetuum nobis futurum intelligi uolemus, indicare licebit Homerico carmine, quod eſt in Iliados, Χ. ὄφρ' ἂν ἔγωγε, ζωοῖσιν μετέω καί μοι φίλα γούνατ' ὀρώρῃ, id eſt, Donec Viuos inter agam genibus dum fulciar hiſce. Hoc imitatus Maro, Dum memor ipſe mei, dum ſpiritus hos reget artus.

Glorioſum & apud poſteros. XXVI.

Cum facinus ſignificabimus, cuius famam & poſteritas celebratura uideatur, quadrabit illud ex eodem libro, ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι, id eſt, Imo facinus inſigne peregit. Ipſa etiam quod poſteritas exaudiat.

Vindicta tarda, ſed grauis. XXVII.

Vbi qui diu multa patrauit impune, tandem in extremum malum adducitur, ſemelq; depēdit ſu-

periora flagitia, congruet illud ex eodem libro, νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀποτίσει, id eſt, Nunc cuncta lu et ſemel adglomerata.

Anceps euentus rei. XXVIII.

Cum anceps rei diſcrimen ſignificamus, & incertum utro nergat uictoria, congruet illud quod eſt cum alias, tum Iliados, Χ. καὶ τότε δὴ χρύσεια πατὴρ ἐτίταινε τάλαντα, id eſt, Tum pater auratas librabat utrinq; bilances.

Magna de re diſceptatur. XXIX.

Cum ingens certamen indicabimus, nec leuia aut ludicra peti præmia, quadrabit illud ex eodem libro, ἐπεὶ οὐχ ἱερήιον οὐδὲ βοείην ἀρνύσθην, id eſt, Neq; enim illis uictima, ſiue Bucula captabatur. Dictum eſt ab Achille & Hectore pro uita decertantibus. Vſurpatur à Luciano in Eunucho, cum ridet philoſophos turpiter apud iudices de ſalario contendentes. Carmen integrum ſic habet, ἐπεὶ οὐχ ἱερήιον οὐδὲ βοείην ἀρνύσθην, ἅ τε ποσσὶν ἄεθλια γίγνεται ἀνδρῶν, ἀλλὰ περὶ ψυχῆς θέον Ἕκτορος ἱπποδάμοιο, id eſt, Neq; enim illis uictima, ſiue Bucula captabatur, quippe hæc præmia curſus, Verum de uita currebant Hectoris.

Omiſſis nugis, rem experiamur. XXX.

Qui conuiciis omiſſis iubebit ipſa re periculum fieri, uter uincat, aut uincatur, non intempeſtiuiter accommodauerit illud ex eodem libro, βέλτερον αὖτ' ἔριδι ξυνελαυνέμεν ὅττι τάχιστα, εἴδομεν ὁπποτέρῳ κεν Ὀλύμπιος εὖχος ὀρέξῃ, id eſt, Sed præſtet pugnam committere cominus, ut mox Pareat, utri Iuppiter eſſe uelit laudemq;, decusq;.

Metus infamiæ. XXXI.

Cum dicemus nos hominum de nobis opinione, rumoribusq; commoueri, quo minus mutemus conſilium, conueniet illud ex eodem libro, quod frequenter uſurpat M. Tullius in epiſtolis ad Atticum, αἰδέομαι Τρῶας καὶ Τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους, id eſt, Troianos ac Troianas, uereorq; pudetq;. Verba ſunt Hectoris pudore nolentis in urbē recipe ſeſe, ne qs opprobraret illi, imputaretq; Troianorum interitum.

Aliam ætatem, alia decent. XXXII.

Qui iam aliam ætatem ſignificabit, nec idem decere canum, quod iuuenem aliquãdo decuit, uſurpabit illud ex eodem libro, quanquam & aliàs iteratum, ἀλλ' ὅτε δὴ πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον, id eſt, Verum ubi iam, canumq; caput, incanaq; menta.

Quod aliis uitio uertas, ipſe ne feceris. XXXIII.

Quod damnaturus ſis in aliis, in te ne admiſeris. Ad id faciet illud ex Iliados, Ψ. καὶ δ' ἄλλῳ νεμεσῷτον ὅστις τοιαῦτά γε ῥέζοι, id eſt, Imo adeo ſi quiſq̃ alius patrare pararet Tale aliqd, damnaretis uitioq; daretis.

Aut ipſe fuiſti, aut tui ſimillimus. XXXIIII.

Si quando per iocum indicabimus eundem aliquem fuiſſe, qui tamen ſe fuiſſe eat inficias, ueluti ſi quem incuſes, quod inter bibones compotauerit, isq; ſeſe neget fuiſſe, uerum alium quempiam, non illepide detorſeris illud ex eodem libro, quod de Patrocli ſpectro dixit Homerus, πάντ' αὐτῷ μέγεθός τε καὶ ὄμματα καλ' εἰκυῖα καὶ φωνήν, καὶ τοῖα χροὶ περὶ εἵματα ἕστο, id eſt, Cuncta ipſi ſimilis, uocemq; oculosq; decoros Corporis atq; modum, & talem geſtabat amictum.

Audiens non audit. XXXV.

Sunt quidam, qui ſiquid parum placet, id ſcire diſſimulant, ueluti cũ negant ſibi redditas literas, quibus commonefiant officii ſui, quod tamen malint effugere, q̃ præſtare, in hos quadrabit illud ex Iliados, Ψ. ὡς οὐκ ἀΐοντι ἐοικώς, id eſt, Diſſimulans audiſſe. De Antilocho dictum, qui Menelaum reuocantem à curſu, cum audiret perinde tamen quaſi non audiſſet, ita celerius etiã currebat, Ἀντίλοχος δ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον ἔλαυνε, κέντρῳ ἐπισπέρχων, ὡς οὐκ ἀΐοντι ἐοικώς, id eſt, Quinetiã curſum Antilochus magis accelerabat Inſtigans ſtimulis, audireq; diſſimulabat.

Ex habitu bonum uirum præ ſe fert. XXXVI.

Qui dicet ex ipſa oris figura uideri probum hominem. Citabit illud ex Odyſſeæ primo, οὐ μὲν γάρ τι κακῷ εἰς ὦπα ἐῴκει, id eſt, Ex ſpecie minime improbus ipſa Eſſe uidebatur.

Abſit clamor in colloquio aut luſu. XXXVII.

Qui iubebit in conuiuio, colloquioúe temperari à uociferatione, accommodabit illud ex eodem libro, νῦν μὲν δαινύμενοι τερπώμεθα, μηδὲ βοητὺς ἔστω, id eſt, Nunc hilares cœnemus & omnis clamor abeſto.

Grata nouitas. XXXVIII.

Si quando dices nuperrima quæq;, uulgo maxime placere, non intempeſtiuum fuerit illud ex eodem libro, τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι, ἥτις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέλεται, i. Cantio enim hæc hoĩum longe eſt celeberrima uulgo Et gratiſſima, quæ nuperrima uenit in aures. Pleraq; cõmendat nouitas, potiſſimũ apud impitos. Cõtra in ſcriptis antiqtas cõciliat grãm, nouitas inuidiã, unñ Flaccus in epls, Indignor qcq̃ reprehẽdi, non qa craſſe Cõpoſitum, illepideúe putetur,

sed quia

ſed quia nuper. At cæteris fermè in reb⁹ fauor nouitatis ſuperiorum obliterat gratiam. Vnde Dauid epiſcopus Traiectenſis, patre prognatus Philippo Burgundionum Duce, huius qui nuper defunct⁹ eſt proauo materno, uir doctus & cordatus, ſuadentibus quibuſdam, ut propter ætatem ingraueſcentem pateretur adiungi ſibi deſignatum epiſcopum, ait ſeſe diui Antonii exemplo commoneri, quo minus id facere uellet. Nam hunc negligi cœpiſſe ſimul atq; ſucceſſiſſet Rhochus recentior diuus.

Mulier pudica ne ſola ſit uſquam. XXXIX.

Cum admonebimus non conuenire, ut pudica mulier ſola, citraq; teſtes cum uiris colloquatur, uſui fuerit illud apud Homerum frequens de Penelope, οὐκ οἴη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δύ' ἕποντο, id eſt, Haud ſola, aſt illam, famulæ binæ comitatæ.

Fatale uitæ tempus exactum. XL.

In decrepitos, quorum ætas iam exacta uidebitur. Quadrabit ex eodem libro, νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς ὑπερίονος ἠελίοιο ἤσθιον, i. Dementes, ut q ſacros tibi maxime Phœbe Abſumpſere boues. Nam per ſolis boues, annos fatales, ut opinor, innuit poeta.

Non luctu, ſed remedio opus in malis. XLI.

In malis non lamentis, ſed auxiliis utendum. Ad id conueniet illud ex Iliados, ω. quanquam aliis item iteratum locis, οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο, id eſt, Quippe nihil miſeri fletus lamenta'ue proſunt.

Adhuc aliquis Deus reſpicit nos. XLII.

Cum in rebus uehementer afflictis, negabimus nos prorſus abieciſſe animum, uerum eē ſpei nõnihil conueniet illud, quod in eodem libro dicitur à Priamo, ἀλλ' ἔτι τις καὶ ἐμεῖο θεῶν ὑπερέσχεθε χεῖρα. id eſt, Numen adhuc aliquod dextram mi obtendit amicum.

Mors optima rapit, deterrima relinquit. XLIII.

Optima mors eripit è medio, relinquit deterrima. Proinde uidemus quoſdam prorſus inutiles Thitoniam ætatem uiuere, pauciſſimos egregio præditos ingenio, ad ſenectæ limen peruenire. In hanc ſententiam quadrat illud ex eodem libro, τοὺς μὲν ἀπώλεσ' ἄρης, τὰ δ' ἐλέγχεα πάντα λέλειπται, ψεῦσταί τ' ὀρχησταί τε χοροιτυπίῃσιν ἄριστοι, ἀρνῶν ἠδ' ἐρίφων ἐπιδήμιοι ἁρπακτῆρες, id eſt, Suſtulit hos Mauors, reliqua at mala probra relicta Mendaces, ſaltatores, primiq; choreis Ducendis, agnis, atq; hœdis diripiendis Strenui.

Domi manendum. XLIIII.

Inutile diutius abeſſe domo, relictis poſſeſſionibus. In eam ſentētiā quadrabit illud ex Odyſſeæ. Γ. καὶ σὺ φίλος, μὴ δηθὰ δόμων ἄπο τῆλ' ἀλάλησο, κτήματά τε προλιπὼν, ἄνδρας τ' ἐν σοῖσι δόμοισι, id eſt, Tu quoq; amice domo diuturnus abeſſe caueto Rebus itemq; uiris intra tua tecta relictis. Itē Heſiodus, οἴκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι, i. Eſſe domi pſtat, qa dānoſum foris eē.

A ſacris abſtinendæ manus. XLV.

Vulgo quoq; creditum eſt, fatum inſtare ei, qui ſacris rebus, ac Deo dicatis manus iniecerit, aut q pios homines, aut certe fungentes ſacris miniſteriis oppugnarit, ueluti pontificem Romanum, epiſcopos, abbates, etiam ſi parum fuerint piis moribus. Id propemodum, iam olim dictum eſt ab Homero Iliados. Ρ. ὁππότ' ἀνὴρ ἐθέλει πρὸς δαίμονα φωτὶ μάχεσθαι, ὅν κε θεὸς τιμᾷ, τάχα οἱ μέγα πῆμα κυλίσθη, id eſt, Cum diuo certare uiro ſimulatq; cupit quis, Cuiq; Deus bene uult, malū huic breui imminet ingens.

Turpis iactantia. XLVI.

Non eſt generoſi animi iactare ſeſe de iis, quæ fortiter, aut feliciter fecit. Super hoc ita Menelaus codē in libro, οὐ μὲν καλὸν ὑπέρβιον εὐχετάασθαι, id eſt, Haud ſanè pulchrū ſeſe iactare ſuperbe.

Prior occupat. XLVII.

Vbi quis lucrum celeritate præripuit cuipiam, cōueniet illud ex Iliados, Χ. μή τις κῦδος ἄροιτο βαλὼν, ὁ δὲ δεύτερος ἔλθοι, id eſt, Ne quis præriperet iaculans, laudemq;, decusq;, Atq; ita ſerior ipſe ueniret iamq; ſecundus. Dictum de Achille, qui reliquis Achiuis innuit, ne quis iaculum mitteret in Hectorem, quo ſibi gloriam totam ſeruaret.

Sacra celerius abſoluenda. XLVIII.

In rebus diuinis attentum eſſe conuenit magis, q̄ diuturnum, ne uileſcant aſſiduitate. Contra quorundam morem ſacerdotum, qui nimium immorantur ſacro, precibusq;, quas uocant horarias. Ad id torqueri poterit illud ex Odyſſeæ Γ. οὐδὲ ἔοικε, δηθὰ θεῶν ἐν δαιτὶ θαασσέμεν, ἀλλὰ νέεσθαι, id eſt, Neq; par eſt In diuorum epulo ſediſſe diutius, imo Surgere mature decet.

Ne Dii quidem à morte liberant. XLIX.

Nemo tam charus ſuperis, ut illorum fauore mortem euitarit. Huic ſententiæ ſuffragabitur Homericum ex eodem libro teſtimonium, ἀλλ' ἤτοι θάνατον μὲν ὁμοίιον οὐδὲ θεοί περ, καὶ φίλῳ ἀνδρὶ δύνανται ἀλαλκέμεν, ὁππότε κεν δὴ μοῖρ' ὀλοὴ καθέλῃσι τανηλεγέος θανάτοιο, id eſt, At uero mortem communiter omnibus æquam A' dilecto homine, neq; Dii depellere poſſunt, Quem funeſta dies fati iamiam urget acerbi.

Deus undecunq; iuuat, ſi modo propitius. L.

Deus ubiq; præſens adeſt, ſi faueat, neq; refert, ubi gentium agas illo propitio. Ad hanc ſententiã accommodes licebit ex eodem libro, ῥεῖα θεός κ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σαώσαι, id eſt, Si libeat ſeruare procul quoq; numina poſſint.

De lautitiis. LI.

De cibis prælautis quadrabit illud ex Odyſſeæ, Γ. ὄψα τε, οἷα ἔδουσι διοτρεφέες βασιλῆες, id eſt, Qualia purpurei comedunt opſonia reges Venuſtius fiet, ſi trahetur ad orationem ſupra modum elegantem, quaſi dignam Deorum auribus.

Concordia. LII.

In abſolutam concordiam, omniumq; rerum conſenſum, cõueniet illud ex eodem libro, οὐδέποτ' εἰν ἀγορῇ δίχ' ἐβάζομεν, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ, ἀλλ' ἕνα θυμὸν ἔχοντε νόῳ καὶ ἐπίφρονι βουλῇ, id eſt, Haud unquam neq; concio nos, neq; curia dictis Audiuit pugnare, animo ſed ſemper eodem, Et ſentire eadem, atq; eadem decernere uidit. Verba ſunt Neſtoris de ſe, deq; Vlyſſe.

Fatum immutabile. LIII.

Diuina decreta non commutantur, humanæ leges pro tempore uariantur, quemadmodũ & mores & uoluntates. Ad id congruet illud ex eodem libro, οὐ γὰρ τ' αἶψα θεῶν τρέπεται νόος αἰὲν ἐόντων, id eſt, Non etenim diuum mens uertitur aſtricolarũ.

Sine ope diuina nihil ualemus. LIIII.

Manca eſt omnis mortalium induſtria, omniſq; conatus, niſi fauor aſpiret diuinus. Ad id accommodare licebit Homericum illud ex eodem libro, πάντες δὲ θεῶν χατέουσ' ἄνθρωποι, id eſt, Mortalis diuum auxilium deſyderat omnis.

Induſtriam adiuuat Deus. LV.

In aggrediundo negocio, quædam humana ratione prouidentur, quædam fortunæ commoditas, ipſaq; res ſuppeditat. Id eſt apud Homerum, cum alias aliquoties tum hoc, quem modo citauimus libro, Τηλέμαχ' ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νοήσεις, ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται, id eſt, Hæc partim ipſe tuo perpendes pectore tecum Partim diuum aliquis tibi ſuggeret.

Fauſtus exitus. LVI.

Cum ſignificabimus rem, quam inſtituimus bene ceſſuram, ceu Deo quopiam auſpice, quadrabit illud ex Odyſſeæ, Β. θάρσει, μαῖ', ἐπεὶ οὔ τοι ἄνευ θεοῦ ἥδε γε βουλή, id eſt, Fide, hoc conſilium non eſt ſine numine nutrix.

Aetate prudentiores reddimur. LVII.

Siquando negabimus nobis eadem probari iam natu grandioribus, quæ quondam ob ætatis inſcitiã arriſerunt, ſed uſu rerũ auctam prudentiã, congruet illud ex eodẽ lib. ἐγὼ δ' ἔτι νήπιος ἦα, νῦν δ' ὅτε δὴ μέγας εἰμί, καὶ ἄλλων μῦθον ἀκούων, πυνθάνομαι, καὶ δή μοι ἀέξεται ἔνδοθι θυμός id eſt, Eram adhuc puer, ubi iam ſum Grandior, & reddit me aliorum oratio doctum. Ipſeq; grádeſcit mi animus. Dicitur ad procos à Telemacho.

Ocioſus eſto. LVIII.

Siquem iubebim' animo ocioſo eſſe, tantum curare cuticulam, negocium aliis curæ futurum, accommodabimus illud ex eodẽ libro, μή τί τοι ἄλλο, ἐνὶ στήθεσσι κακὸν μελέτω ἔργον τε ἔπος τε, ἀλλὰ μάλ' ἐσθιέμεν καὶ πινέμεν ὡς τὸ πάρος περ, id eſt, Tute caueto Aut dicti, aut facti cruciet tua pectora cura Quin tranquillus, edaſq;, bibaſq; ita ut ante ſolebas.

Haud perficiet. LIX.

Qui dicet negocium, quod aliquis inſtituit, haudquaquam perfectum iri, uerbis Homericis id dicat licebit, τελέει δ' ὁδὸν οὔ ποτε ταύτην, id eſt, Verum hancce uiam haud perfecerit unquam.

Cedendum multitudini. LX.

Qui ſuadebit non eſſe pugnandum uni cum multis, & ubiq; multitudini morigerandum, adducet illud ex eodem libro, ἀλλά κεν αὐτοῦ ἀεικέα πότμον ἐπίσποι, εἰ πλεόνεσσι μάχοιτο, id eſt, Acceſſet mox ipſe ſibi crudelia fata, Si multis pugnare uelit. Iidem proci paulo ſuperius, ἀργαλέον δὲ, ἀνδράσι καὶ πλεόνεσσι μαχήσασθαι περὶ δαιτί, id eſt, Cum pluribus ardua res eſt Depugnare uiris inter conuiuia ſolos.

Vanæ coniecturæ. LXI.

In eos, qui de euentu negocii ſolent augurari, competit illud ex eodem libro, ὄρνιθες δέ τε πολλοὶ ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο, φοιτῶσ' οὐδέ τε πάντες ἐναίσιμοι, id eſt, Aſt per multa auium uerſatur in æthere turba. Quarum non quæuis portendere idonea fatum.

Certum proſpicio. LXII.

Qui ſe negabit temere, male ſecuſ'ue de exitu rei cuiuſpiam ſentire, ſed certis adductum argumentis, & pluribus experimentis obſeruaſſe, accommodabit illud ex eodem libro, οὐ γὰρ ἀπείρητος μαντεύομαι, ἀλλ' ἐὺ εἰδώς, id eſt, Nam neq; in expertus iam diuinauero, uerum Egregie callens.

Deus ulciſcetur. LXIII.

Cum ſignificabimus nobis in præſentia deeſſe facultatem depellẽdi, uerum optare, ut ſuperi puniant ali-

niant aliquando, uſui fuerit illud ex eodem libro, ἐγὼ δὲ θεοὺς ἐπιβώσομαι αἰὲν ἐόντας, αἴκε ζεὺς δῶσι παλίντιτα ἔργα γενέσθαι, id eſt, Aſt equidem immortalis implorauero diuos. Si fors Iuppiter ipſe uices aliquando reponat.

In tempore cauenda pœna mali. LXIIII.

Quoties admonebis, ut multo ante occurratur malo, priuſq́ oppreſſerit nos, aut ceſſandum à peccando priuſquam ingruat diuina uindicta, uſui fuerit illud ex eodem libro, ἀλλὰ πολὺ πρὶν, φραζώμεσθ᾽ ὥς κεν καταπαύσομεν, id eſt, Verum nos multo ante modũ, finemq́; uelimus Ponere. Verba uatis minantis procis Vlyſſis reditum.

Domeſticum malum. LXV.

Ad ſignificandum priuatum, ac domeſticum malum, quod ad alios nihil attineat, Conueniet illud ex eodem libro, ἀλλ᾽ ἐμὸν αὐτοῦ χρεῖος, ὅ μοι κακὸν ἔμπεσεν οἴκῳ, id eſt, Porrò malum noſtras quod in ædes incidit, unum, Ad me pertinet.

Senum prudentia. LXVI.

In ſenem plurimarum rerum uſu peritum, quiq́; multa meminerit ſuperioribus acta ſæculis, quadrauerit illud ex eodem libro, παλαιά τε πολλά τε εἰδώς, id eſt, Qui antiquaq́;, multaq́; norat.

Premenda occaſio. LXVII.

Qui ſignificabit modis omnibus inſtandum eſſe, nec obmittendam è manibus ſemel oblatam occaſionem, accommodabit illud ex Odyſſeæ, δ. ὑμεῖς δ᾽ ἀστεμφέως ἐχέμεν μᾶλλον δὲ πιέζειν, id eſt, Vos premite, & uinclis magis arcte, ſtringite captum. Quod quidem detorquere licebit ad id cũ dicemus, impetus animi, hoc magis ac magis eſſe cohercendos rationis moderamine, quo magis efferueſcunt, & ad malum ſollicitant.

Omnibus neruis. LXVIII.

Cum innuemus in negocio quopiam omneis expromendas uires, omneis neruos intendendos, conueniet illud ex eodem loco. καὶ τότ᾽ ἔπειθ᾽ ὑμῖν μελέτω κάρτος τε βίη τε, id eſt, Dein uobis curæ ſunto. uireſq́; uigorq́;.

Cum principe non pugnandum. LXIX.

Qui ſignificabit arduum, principem à priuato ſuperari, aut difficillimum uincere naturam uſurpabit illud ex eodem libro, ἀργαλέος γάρ τ᾽ ἐστὶ θεὸς βροτῷ ἀνδρὶ δαμῆναι id eſt, Ardua res homini mortali uincere numen.

Ingens diſcrimen. LXX.

Ingens interuallum, ueluti ſiquis ſentiat plurimum intereſſe inter pecuniæ ſtudium et ſapientiam, hoc uerſu licebit ſignificare, τόσσον ἄνευθ᾽ ὅσσον τε πανημερίη γλαφυρὴ νηῦς, ἤνυσεν ᾗ λιγὺς οὖρος ἐπιπνείῃσιν ὄπισθεν, id eſt, Tantum aberat, quantum curſu ratis acta diurno Cõficiat ſpatii, quam prouehat aura ſecunda.

Aperte ſimpliciterq́; loqui. LXXI.

Simpliciter & aperte dicturos nos, citraq́; ambages ſignificabimus hoc carmine, quod eſt in eodem libro, οὐκ ἂν ἔγωγε, ἄλλα παρὲξ εἴποιμι παρακλιδὸν οὐδ᾽ ἀπατήσω, id eſt, Non fucis te diſſimulans decepero fictis.

Rerum omnium uiciſſitudo. LXXII.

Variæ fortunæ uices, & nunc læta contingunt unicuiq́; nunc triſtia, Ad eam ſententiam applicabitur illud ex eodem libro, ἀτὰρ θεὸς ἄλλοτ᾽ ἐπ᾽ ἄλλῳ, Ζεὺς ἀγαθόν τε κακόν τε διδοῖ, id eſt, Nunc huic, nunc Iuppiter illi Nunc læta immittit, nunc triſtia.

Feſtiuus ſermo. LXXIII.

Vbi quis in conuiuio ſermonem inducit, admodum hilarem ac feſtiuum, qui diſcutiat omnem triſtitiam, Conueniet illud ex eodem libro, quod Homerus finxit de Helena Pharmacum immittente in conuiuarum cyathos, quod omnium anteactorum induceret obliuionem. αὐτίκ᾽ ἄρ᾽ εἰς οἶνον βάλε φάρμακον, ἔνθεν ἔπινον, νηπενθές τ᾽ ἄχολόν τε κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων, id eſt, In uinum immiſit mox pharmacon, unde biberunt Luctusq́;, biliſq́; maliq́; obliuia cuncti.

Qui nocere poteſt, & idem prodeſſe. LXXIIII.

In medicos imperitos, qui non raro uenenum pro remedio miniſtrant, quadrabit illud ex eodem libro, quod uſurpauit in Pſeudomante Lucianus, eſtq́; pluribus apud Homerũ locis φάρμακα πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά, id eſt, Pharmaca miſta, ſalubria multa, at noxia multa. Idẽ quadrabit in hominẽ & bonis & malis inſtructum artibus, q uel iuuare poſſit, ſi uelit, uel lædere.

Aſſeuerantius dicere. LXXV.

Audacius quippiam et aſſeuerantius dicturi, quod nobis ita uideatur, adducemus illum eodem ex libro uerſum, quo Telemachus utitur Menelai domum laudaturus, ψεύσομαι, ἢ ἔτυμον ἐρέω, κέλεται δέ με θυμός. id eſt, Mentiar, aut uerum dicam, mens attamen ipſa Imperat ut dicam.

Arripienda quæ offeruntur. LXXVI.

Solennis eſt, multiſq́; locis iterat᾽ uerſiculus hic, οἱ δ᾽ ἐπ᾽ ὀνείαθ᾽ ἑτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον, id eſt, Quiſq; ſibi appoſitis, ſiquid foret utile, promptas Admouere manus. Quem torquere licebit in tutores, qui rem nacti pupillorum manus iniiciunt, interq; ſe partiti ſibi uindicant. Aut in ſimile hominum genus inuadentium, & inuolantium aliena.

Principum fauor neceſſarius. LXXVII.

Vbi quis inuitis principibus, conatur extricare ſeſe è malo quopiam, aut lite à qua non poſſit explicari, niſi adiutus illorum fauore, cõueniet illud ex eodem libro, dictum in Aiacem Oileum, φῆ ῥ' ἀέκητι θεῶν φυγέειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης, id eſt, Iactabat ſeſe ſpatioſi ex æquoris altis Emenſurũ undis, inuito numine diuum.

Negocium non aptum. LXXVIII.

Qui recuſat munus, aut prouinciam ſibi parum accõmodam, aut qui negabit accerſere uelle ſeſe quempiam, ad id muneris, ad quod gerendum idoneus non uideatur, Vſurpabit illud ex eodem libro, ἵππους δ' εἰς ἰθάκην οὐκ ἄξομαι, id eſt, Cæterum equos Ithacam non duxero. Verba ſunt Telemachi recuſantis equos, quos Menelaus offerebat dono, quod Ithacenſis inſula non eſſet opportuna alendis equis, quippe petricoſa, minimeq; paſcuis apta.

Obteſtatio ueterum meritorum. LXXIX.

Cum obteſtabimur per memoriam ueterum officiorum, conueniet illud ex eodem libro quáquã & aliàs apud hunc poetam frequens, ἢ βοὸς ἢ ὄιος κατὰ πίονα μηρί' ἔκηα, τῶν νῦν μνῆσαι, id eſt, Si aut bouis aut ouis incendi tibi pinguia membra Horum nunc memor eſto. Sunt autem uerba precantis numen, ut memor ſacrificiorum & nidoris, quo ſæpenumero paſtũ eſt, nunc uiciſſim opituleť.

Conuiua, non conuiua. LXXX.

In eum, qui accumbit quidem in conuiuio, uerum ſpectator duntaxat eorum, quæ apponuntur (Nam hoc pacto quidam ſordide magnifici conuiuas ſuos tractant) quadrabit quod in eodem dictum eſt de Penelope. κεῖτ' ἄρ' ἄσιτος, ἄπαστος, ἐδητύος, ἠδὲ ποτῆτος, id eſt, Incœnatus & impaſtus potuq; ciboq; Accubuit.

Ingratitudo uulgi. LXXXI.

Qui ſignificabit ſibi moleſtam ingratitudinem, quod intelligat ſuperiorum officiorum nullam haberi rationem, non inconcinniter uſurpauerit illud ex Odyſſeæ. ε. quod idem eſt & aliis locis, μή τις ἔτι πρόφρων ἀγανὸς, καὶ ἤπιος ἔστω, σκηπτοῦχος βασιλεὺς, μηδὲ φρεσὶν αἴσιμα εἰδὼς, ἀλλ' αἰεὶ χαλεπός τ' εἴη, καὶ αἴσυλα ῥέζοι, id eſt, Poſthac ne placidus ſit quiſquam, ne'ue benignus Nec mitis, iuſtiq; tenax rex ſceptriger unquam, Sed ſemper ferus eſto, & ſemper iniqua patrato.

Munerum corruptela. LXXXII.

In eum, qui rem auro, doniſq; aggreditur, non infeſtiuiter torſeris illud ex eodem libro dictum de Mercurio ſumente caduceum, εἵλετο δὲ ῥάβδον τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει, ὧν ἐθέλει τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει, id eſt, Corripuit uirgam, qua mulcet lumina ſomno, Quorumcunq; uelit, ſoluit quoq; lumina ſomno. Quadrat enim pulchre in munera, quod de uirga Mercuriali dictum eſt, quibus uelut expergeſiunt iudices, antea ceu dormitantes, & rurſum infeſti placantur, ut in cauſa uelut obdormiſcant, conniueantq;.

Vndecunq; lucrum captant. LXXXIII.

In aduocatos, in calumniatores, in malos medicos, qui captant undecunq;, ſi quis incidit in caſſes, quẽ poſſint expilare, congruet illud, quod in eodem eſt libro, αἰεὶ γὰρ περὶ νῆσον ἀλώμενοι ἰχθυάασκον, γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν, ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμὸς, id eſt, Semper enim quaqua patet inſula, piſcibus hamo Inſidiabantur, uentrem famis enecat atra.

Principes inter ſe noti. LXXXIIII.

Qui dicet mutuam principum, aut eruditorum inter ipſos eẽ notitiam, etiam ſi diuerſas, longeq; diſſitas habitent regiones, uſurpare poterit illud ex eodem libro, οὐ γάρ τ' ἀγνῶτες γε θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται, ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ τις ἀπόπροθι δώματα ναίει, id eſt, Non ignoti inter ſe diui morte carẽtes. Quanq̃ ſemoti diuerſa in ſede morentur. Torqueri poterit & in Satrapas iſtos, qui tametſi belligerari uidentur, magnoq; rerum tumultu conflictari, tamen ipſi clanculum inter ſe colludunt, hoc tantum agentes, ut ſuam uterq; plebem exhauriat, & imminuta reipublicæ authoritate, ſuam conſtabiliant tyrannidem.

Periculum ne temere ſubeas. LXXXV.

Nemo longam nauigationem ſuſcipit, animi cauſa, ſed adactus graui quapiam neceſſitate, Aut nemo diuturnum, grauemq; laborem capeſſit temere. Ad id cõgruet illud ex eodem libro, τίς δ' ἂν ἑκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἁλμυρὸν ὕδωρ, id eſt, Quis tantum ſalſi laticis percurreret ultro.

Fatum ineuitabile. LXXXVI.

Quod fatis decretum eſt, id nemini licet euitare. Ad eam ſententiam faciet illud ex eodem libro, ἀλλὰ μάλ' οὔπως ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο, οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν, οὔθ' ἁλιῶσαι, id eſt, At mentem Iouis haud ullis rationibus unquam Diuorum quenquam uitare aut fallere fas eſt.

Fatis adactus. LXXXVII.

In eum, qui non ſponte, ſed caſu, uelutiq; fatis impellentibus, in aliquod uitæ genus incidit, congruet illud ex eodem libro, τὸν δ' ἄρα δεῦρ' ἄνεμός τε φέρων καὶ κῦμα πέλασσε, id eſt, Aſt hunc huc uentuſq; ferens, atq; appulit unda.

Male coniugati.

Male coniugati. LXXXVIII.

In eum, qui coniugio uinctus eſt cum ea, quam non amet uiciſſim ex animo, quamuis ob uoluptatem uxoriam ametur, non inſcite torquebitur illud, ἀλλ' ἦτοι νύκτας μὲν ἰαύεσκεν καὶ ἀνάγκῃ ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ· ἤματα δ' ἂν πέτρῃσι καὶ ἠϊόνεσσι καθίζων, δάκρυσι καὶ στοναχῇσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων, id eſt, Sed nolens licet ac ui, cum illa nocte cubabat Nolens cum cupiente ſub antris cōditus atris Verum perdius in ſcopulis ac littore ſedit, Excrucians animum lachrymis, curis, gemituq́.

Si deus uoluerit. LXXXIX.

De re futura, cuius exitus pendeat à dei fauore, nunc etiam uulgo dicunt omnis cauſa, ſi deus uoluerit, atq; ita nos loqui Iacobus apoſtolus docet. Id Homerico uerſu licebit explicare, ſiquando iocabimur apud eruditos, αἴ γε θεοί γ' ἐθέλωσι τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν, id eſt, Diis ita ſi uiſum fuerit, quos geſtat olympus.

Suadeo, quod ipſe facturus eſſem. XC.

Cum alteri damus conſilium, quo non grauemur ipſi uti in ſimili cauſa, Cōueniet illud Calypſus ex eodem libro, ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ὅσσ' ἂν ἐμοί περ, αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρειὼ τόσον ἵκοι, id eſt, Sentio, ſuadeboq́; tibi, quibus haud grauer uti Ipſa, mihi ſimilis ſiquando occurreret uſus.

Malorum aſſuetudo. XCI.

Qui malis aſſueuit, ac permulta tulit, commodius fert & aliud, ſiquod inciderit infortunium, Ad id conueniet illud eodem ex libro ſub perſona Vlyſſis ἤδη γὰρ μάλα πολλ' ἔπαθον καὶ πολλὰ μόγησα, κύμασι καὶ πολέμῳ μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω, id eſt, Iam tuli & ante mali multum, multumq́; laborum Fluctibus & bellis, age & hoc acceſſerit illis.

Fortuna reddit inſolentes. XCII.

In eum, qui poſteaquam fortuna ſecundior affulſit, animos item effert, & paulo confidentius gerit ſeſe, quadrabit illud ex eodem libro, γηθόσυνος δ' οὔρῳ πέτασ' ἱστία δῖος ὀδυσσεὺς, id eſt, Lætatus uentis pandebat uela ſecundis.

Moderator negocii. XCIII.

Carmen, quod ibidem proxime conſequitur, conueniet in eum, qui prudentia & authoritate ſua negocium aliquod moderatur, αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως, id eſt, Ille ratem clauo ſcite docteq́; regebat.

Tacite ſtomachari. XCIIII.

In eum, qui ſecum indignatur, quadrabit illud ex eodem libro, ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον, id eſt, Illi cor magis, atq; magis ſuccenditur ira. De Neptuno dictum, indigne ferente, quod Vlyſſes emerſurus è tempeſtate uideretur.

Qui conturbat omnia. XCV.

In eum, qui maximas undiq; ciet turbas, apte torquebitur illud ex eodem libro, πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας· παντοίων ἀνέμων, id eſt, Omneis omnigenum ille procellas Ventorum ciet.

Non abiicit animum. XCVI.

De eo, qui ne in afflictiſſimis quidem rebus ſpem, aut conſilium abiicit, quemadmodū apud Maronem, Latinus rerum reliquit habenas, ſed de recipiendo ſe utcunq; cogitat, appoſite dicetur, quod inibi dictum eſt de Vlyſſe, ἀλλ' οὐδ' ὣς σχεδίης ἐπελήθετο τειρόμενός περ, id eſt, Ac neq; ſi licet afflictus obliuia cœpit Nauigii.

Mali ſmala ſuccedunt. XCVII.

In eum, qui uariis exercetur incommoditatibus fortunæ, nunc morbo, nunc rapinis, nunc aliis atq; aliis malis, conueniet illud ex eodem libro, ἄλλοτε μέν τε νότος βορέῃ προβάλεσκε φέρεσθαι, ἄλλοτε δ' αὖτ' εὖρος ζεφύρῳ εἴξασκε διώκειν, id eſt, Tradebat notus hunc boreæ quandoq; uehendū. Nunc rurſum zephyro iactandum tradidit eurus.

Hoſpitis habenda cura. XCVIII.

Qui dicet hoſpitum habendam eſſe rationem. Vſurpabit illud ex eodem libro, αἰδοῖος μέν τ' ἐστὶ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι ἀνδρῶν ὅς τις ἵκηται ἀλώμενος ὥσπερ ἐγὼ νῦν, id eſt, Nam diuis reuerendus & immortalibus ille eſt Quicunq; appulerit multis erroribus actus. Nunc uti ego.

Diuitiæ non ſemper optimis contingunt. XCIX.

Qui dicet opes non ſemper cordatiſſimis, ſed pro fortunæ arbitrio, nunc huic, nunc illi contingere, citabit illud ex Odyſſeæ. Ζ. Ζεὺς αὐτὸς νέμει ὄλβον ὀλύμπιος ἀνθρώποισι, ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν ἑκάστῳ, id eſt, Iuppiter emetitur opes mortalibus ipſe Sic uiſum ut fuerit cuicunq;, bono'ue, malo'ue. Dicuntur à Nauſicaa, ad Vlyſſem mendicantem, nec illum ob inopiam habet deſpectui, quæ fortunæ ſit imputanda, non homini, ſi is modo fuerit alioqui cordatus.

Munus exiguum, ſed opportunum. C.

Cum munus indicabimus, precio quidem perpuſillum, ſed tamen accipienti pro tempore gratiſſimum, uelutiſiquis panem porrigat de uita periclitanti, citabimus illud ex eodem libro, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε, id eſt, Exiguum munus, gratum tamen.

Glaucus comeſa herba habitat in mari. I.

Γλαῦκος φαγὼν πόαν οἰκεῖ ἐν θαλάττῃ, id eſt, Glaucus comeſa herba habitat in mari. Dictum apparet per iocum de iis, qui cum perierint, tamen uulgo creduntur uiuere, qualis opinio complureis annos noſtratium animos occuparat ad inſaniam uſque de principe CHAROLO Burgundionum duce, qui cum interiſſet in bello, tamen haud deerant, qui non dubitarent magno periculo rerum ſuarum aſſeuerare, illum adhuc in uiuis eſſe. De Glauco Græci fabulam adferunt huiuſmodi. Glaucus quiſpiam fuit Anthedonius piſcator, natandi peritia longe omnium primus. Is quo magis eſſet miraculo, cõmentus eſt impoſturam huiuſmodi. Enatabat è portu ſpectantibus Anthedoniis, donec iam extra proſpectum eſſet. Ibi reuerſus in terram ſeceſſit in locum aliquem ſemotum, atque in eo dies complureis commorabatur. Deinde cum uideretur, redibat natans in portum, ſpectantibus iis, qui ſtabant in litore. Mirantibus autem amicis ac ſciſcitantibus, ubi nam gentium tamdiu commoratus eſſet, adſimulabat in marinis fluctibus interim uerſatum eſſe ſeſe. Auxit miraculum altero commento. Hybernis menſibus, cum cæteri piſcatores nihil piſcium capere poſſent, ille ciues rogabat, quoſnam piſces adduci uellent, Quosq́; iuſſiſſent, aduehebat, uidelicet iam ante paratos in hunc uſum, atq; alibi concluſos. Euenit tandem ut hic impoſtor à belua quadam marina deuoraretur, Isq́; fuit eius Comœdiæ finis. Porrò cum nõ rediret ex more, populari fama iactatum eſt Glaucum guſtata herba factum immortalem, & in mari uitam agere. Interpres Apollonii poetæ conſimilia tradit de Glauco, piſcatorẽ fuiſſe, qui cum aliquando multitudine piſciũ, quos cœperat, defatigatus eſſet, onus in media abiecit uia. Ibi uero res accidit mira dictu, unus è piſcibus, iam moriens, guſtata herba reuixit. Id Glaucus obſeruans, eadem herba comeſa, immortalis eſt redditus. Tandem tædio uitæ ſemet abiecit in marè. Sunt qui prodant eum uerſum in Deum marinum, ſunt qui in piſcem, de quo cõplura tradidit Athenæus, apud quem alicubi citatur Alexis ἐν ἀπεγλαυκωμένῳ, Quod ſi reliquas fabulas Græculorum de Glauco cupis cognoſcere, lege ſeptimum Athenæi librum, qui uſq; ad nauſeam, uomitumq́; garrit de Glauco piſce, de Glanco dæmone, Mihi non libet tantum nugarum hic repetere. Hoc commentum animo penè reclamante adſcripſi. Nam ut ſimpliciter, quod ſentio, dicam, mihi ſubolet Græcum ſcriptorem, quiſquis is fuit, in hoc finxiſſe prouerbium, quo fabulam hanc liceret commemorare. Malui tamen hoc opere ludere, q̃ quibuſdam parum eruditis anſam calumniandi præbere, quod inſciens præterierim, id quod in excuſis etiam Græcorum commentariis habeatur.

Suo quiſq; ſtudio gaudet. II.

Qui dicet aliis ſtudiis alios teneri, & unũquenq; ſuo uictitare quæſtu, proferet illud ex eodẽ libro, οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτρη, ἀλλ' ἱστοὶ καὶ ἐρετμὰ νεῶν, καὶ νῆες ἐῖσαι, id eſt, Nam Phæacibus haud cordi iacula, atq; pharetra, Sed remi, tabulisq́; ratis cõpactilis æquis. Affine illi, Tractant fabrilia fabri.

Demittere ſeſe ad aliorum mediocritatem. III.

Vbi quis moderatur data opera uires ſuas, ad aliorum mediocritatem. Veluti ſiquis præceptor tradat auditoribus, non quantum ipſe docere poſſet, ſed quantum illi capere, conueniet illud ex eodẽ libro, de Nauſicaa ſic habenis moderante curſum mularum, ut pediſſequæ, & Vlyſſes, pedibus conſequi poſſent. ἡ δὲ μάλ' ἡνιόχευεν, ὅπως ἅμ' ἑποίατο πεζοὶ, ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσεύς τε, νόῳ δ' ἐπέβαλλεν ἱμάσθλην, id eſt, Hæc ita lora regens, pedes ut comes iret Vlyſſes Tum comitum quoq; turba, modo, ratione q́; certa Inſtigat ſcutica.

Mihi curæ erit hoc negocium. IIII.

Cum admonebimus quempiam, ut omne negocium in nos reiiciat ipſe ſecurus, nobis rem curæ futuram, conueniet illud ex Odyſſeæ. Η. ἀλλ' ἴθι σιγῇ τοῖον, ἐγὼ δ' ὁδὸν ἡγεμονεύσω, id eſt, Quin tacitus procede, uiæ huius ego fuero dux.

Animus præſens. V.

Animi præſentia, utilis ubiq; propterea, quod timiditas, uel à conſcientia, uel ab animi paruitate uideatur proficiſci. Huic ſententiæ ſuffragatur Homericum illud ex eodem libro, θαρσαλέος γὰρ ἀνὴρ ἐν πᾶσιν ἀμείνων ἔργοισι τελέθει, εἰ καί ποθεν ἄλλοθεν ἔλθοι, id eſt, Omnibus in rebus potior uir fortis & audax Sit licet hoſpes & è longinquis uenerit oris. Ad hunc modum Pallas hortat̃ Vlyſſem, nequid trepidet ingreſſurus Alcinoi domum.

Locupletum reditus. VI.

In locupletes, q̃bus alius ex alio ſuccedit redit᷒, accõmodabit̃ illud ex eodẽ lib. de pomariis Alcinoi dictum, οὐδὲ θέρευς ἐπετήσιος, ἀλλὰ μάλ' αἰεὶ, ζεφυρίη πνείουσα, τὰ μὲν φύει, ἄλλα δὲ πέσσει, ὄγχνη ἐπ' ὄγχνῃ γηράσκει, μῆλον δ' ἐπὶ μήλῳ, αὐτὰρ ἐπὶ σταφυλῇ σταφυλὴ, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ,

id eſt, Nec ſingulos æſtas renouat in annos Sed flans perpetuo zephyrus ſpiramine fœtus Hos ꝑducit, & hos demittit ab arbore mites Et pyra adulta pyris ſuccedũt, malaq; malis A' fico ficus, atq; uua ſeneſcit ab uua.

Ineuitabile fatum. VII.

Quod homini fatis decretum eſt, id eueniet. In hanc ſententiam Homerus eodem libro, ἔνθα δ' ἔπειτα, πείσεται, ὅσσα οἱ αἶσα κατακλῶθές τε βαρεῖαι, γεινομένῳ νήσαντο λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ, id eſt, Poſt illic accidet illi. Quod fatum parcæq; graues in ſtamine nerunt Naſcenti, Tum cum matris promergeret aluo. Quanquam hunc locum de fatis oportebit ioco duntaxat adhibere, Veluti ſiquis filium longius aliquo ſtudii cauſa emandás, negaret ſibi curæ futurum, quid illic agat, ſed id Deo ſe, fortunæq; committere.

Aliud cura. VIII.

Cum negabis eſſe cauſam, cur aliquis aut dubitet, aut ſollicitus ſit exempto ſcrupulo, accommodabit illud ex eodem libro, Ἀλκίνο' ἄλλο τί τοι μελέτω φρεσὶν, id eſt, Alcinoe cures aliud. Item Terẽtius, Atqui iam reperi, aliud cura.

Moleſtus interpellator uenter. IX.

Venter improbus interpellator, non ſinit unquam quempiam obliuiſci ſui, id ad egeſtatem torqueri poterit, quæ mortales ad omnia, tum facienda, tum ferenda ſolet compellere. Sic autem Vlyſſes in eodem libro, οὐ γάρ τι στυγερῇ ἐπὶ γαστέρι κύντερον ἄλλο, ἔπλετο ἥ τ' ἐκέλευσεν ἕο μνήσασθαι ἀνάγκῃ, καὶ μάλα τειρόμενον καὶ ἐνὶ φρεσὶ πένθος ἔχοντα, id eſt, Non eſt improbior res altera uẽtre moleſto Quippe uel inuitum meminiſſe ſui iubet, & ſi Valde animo crucieris, & angat pectora mœror.

Vulgus ſuſpicax. X.

Suſpicioſum uulgus, & pleraq; malam in partem interpretatur Homerus in eodem libro, δύσζηλοὶ γάρ τ' εἰμὲν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων, id eſt, Quippe homines plerię ſumus male ſuſpicioſi.

Nemo cogendus officii cauſa. XI.

Nullus hoſpes retinendus aduerſum animi ſententiam, & inuitus. Nemo cogendus, ut cuiuſquam utatur beneficio, ſi nolit. Ad hanc ſententiam accommodabitur illud ex eodẽ libro, εἰκ' ἐθέλων γε μένοις, ἀέκοντα δ' οὔ τις ἐρύξει, id eſt, Si maneas ſponte, inuitum nemo retinebit. Dicit ad Vlyſſem ab Alcinoo Phæacum tyranno.

Malum bono penſatum. XII.

Quoties natura dotem aliquã egregiam largitur, uerum eadem eam aliquo uitio penſat, aut cum quis beneficium ſuum aliquo uitiat maleficio, quadrabit illud ex Odyſſeæ. θ. de Demodoco muſico dictum, τὸν πέρι μοῦσ' ἐφίλησε, δίδου δ' ἀγαθόν τε κακόν τε, ὀφθαλμῶν μὲν ἄμερσε, δίδου δ' ἡδεῖαν ἀοιδήν, id eſt, Hunc alios ultra dilexit muſa, deditq;, Atq; boni, atq; mali quiddam. Nam lumina ademit. At dedit emulcere ſuaui pectora cantu.

Omni certaminis genere. XIII.

Cum innuemus omni certaminis genere congreſſum eſſe, ueluti ſiquis dicat, in omni diſciplina diſputatum acriter, conueniet illud ex eodem libro, πύξ τε παλαισμοσύνῃ καὶ ἅλμασιν ἠδὲ πόδεσσιν, id eſt, Et pugnis, pedibusq; & ſaltibus, atq; palæſtra. Item ubi quis oſtendit ſe nullum detrectare certamen, ſed ad quoduis ingenii experimentum paratum eſſe, conueniet illud ex eodẽ libro, δεῦρ' ἄγε πειρηθήτω ἐπεί μ' ἐχολώσατε λίην, ἢ πὺξ ἠὲ πάλῃ, ἢ καὶ ποσὶν οὔ τι μεγαίρω, id eſt, Huc age, quandoquidem, grauiter mihi concita mens eſt, Qui uolet, experiatur, pugnis ſiue palæſtra, Siue pedum curſu malit, nihil ipſe recuſo.

Longe uicit. XIIII.

Qui ſentiet aliquem ita præcellere, ut periculum non ſit, nequis illi præripiat palmam, conueniet illud ex eodem libro, σὺ δὲ θάρσει, τόνδε γ' ἄεθλον. οὔτις Φαιήκων τόνδ' ἵξεται οὐδ' ὑπερήσει, id eſt, At tu fide animo, quando hoc certamine nullus Phæacum, te nec æquabit, nec ſuperabit.

Antiquis debetur ueneratio. XV.

Cum ſummis & inuictis, uel cum antiquis non eſt certandum, qui uelut extra aleã hominum poſiti uidentur, ſed his ultro cedẽdũ, ueluti ſiquis neget ſeſe, cũ M. Tullio de eloquẽtia, uelle cõflictari, cũ mediocribus non recuſare, uſurpabit, quod eodem in loco dicit ab Vlyſſe, ἀνδράσι δὲ προτέροισιν ἐριζέμεν οὐκ ἐθελήσω, οὔθ' Ἡρακλῆϊ οὔτ' Εὐρύτῳ Οἰχαλιῆϊ, i. Cum maiorib⁹ haud ſubeã certamina, uel cũ Herculea uirtute, uel Euryto Oechalienſi.

Flagitiorum turpis exitus. XVI.

Cum res perperam inſtituta, male cedit, conueniet illud ex eodem libro, οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα, id eſt, Haud bene ſuccedunt facta improba. Dictum eſt de Martis adulterio deprehenſo.

Fidus amicus. XVII.

Fidus amicus non eſt poſthabendus germano. Homerus in eodẽ lib. ἤ τίς που καὶ ἑταῖρος ἀνὴρ κεχαρισμένα εἰδὼς ἐσθλὸς, ἐπεὶ οὐ μέν τι κασιγνήτοιο χερείων, i. Siqs forſan amic⁹ ſit, gratusq; bonusq; Quandoquidẽ is non inferior uel fratre putandus.

Patria ſua cuiq; iucũdiſſima. XVIII.

Vnicuiq; ſua patria iucundiſſima, quæcunq; contigit. Homerus Odyſſeæ. θ. ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος οὐδὲ τοκήων γίγνεται. Vt nihil eſt patria propriis'ue parentibus ulli Dulcius.

Fuga tutior. XIX.

Qui dicet tutius eſſe fuga uincere libidinem, q̃ contra pugnando, poterit accommodare, quod de Charybde dictum eſt Odyſſeæ. μ. οὐδέ τις ἐσ᾽ ἀλκὴ, φυγέειν κάρτιστον ἀπ᾽ αὐτῆς, id eſt, Nulla medela, procul fugere optimum ab illa. Alia committenda, alia cælanda. XX.

Non temere quiduis apud quemuis effutiendum, at nec familiaribus arcana omnia proferenda ſunt, uerum alia communicare conuenit cum amicis, aut uxoribus, alia cælare. Ad hanc ſententiam quadrat illud ex eodem libro, ἀλλὰ τὸ μὲν φάσθαι, τὸ δὲ καὶ κεκρυμμένον εἶναι, id eſt, Dicendũ eſt aliud, contra eſt aliud reticendum.

Fœmina nihil peſtilentius. XXI.

Nihil fœmina peſtilentius, hanc ſententiã eodem in libro ſic effert Homerus, ὡς οὐκ αἰνότερον καὶ κύντερον ἄλλο γυναικὸς, id eſt, Vſqueadeo nihil improbius, muliereq; peius. Frequenter apud antiquos poetas male audit, mulierum genus. Quæ quidem & hodiernis temporibus ſtrenue dant operam, ne poetæ plane uaniloqui fuiſſe uideantur.

Effœta ſenecta. XXII.

Quod in Odyſſeæ. λ. dictum eſt, de mortuis, id ad hominem ob longæuitatem, iam defectum uiribus, accommodare licebit, aut in eum, qui conſternetur animo, οὐ γὰρ ἔτι σάρκας τε καὶ ὀστέα ἶνες ἔχουσιν, id eſt, Nam iam non neruis carnes, atq; oſſa cohærent.

Aegre, ſed tamen contigit. XXIII.

In eos, qui ægre quidem, ſed tamen aſſequuntur, quod optant, quadrabit illud ex eodem libro, ἀλλ᾽ ἔτι μέν κε καὶ ὡς κακά περ πάσχοντες ἵκοισθε, id eſt, Peruenietis adhuc, quanquã mala plurima paſſi. Dicuntur ad Vlyſſem à Tireſia. Cum amico non certãdum æmulatione. XXIIII.

Cum amico & benemerito non eſt ſuſcipiendum certamen, ne quid obſcuretur amicitia propter æmulationem, huiuſmodi comitem contentionem. Id innuit Homerus in eodem libro, cum Vlyſſes excipit Laodamantẽ, quod hoſpes eſſet, τίς ἂν φιλέοντι μάχοιτο; id eſt Quis nanq; benigno cũ hoſpite pugnet? Locum etiam habuerit, ubi dicemus hoſpitis eſſe munus cedere iis, apud quos diuerſatur, etiamſi poſſit uincere. Nam inibi ſtatim ſubnectitur huiuſmodi ſententia, ἄφρων δὴ κεῖνός γε καὶ οὐτιδανὸς πέλει ἀνὴρ, ὅς τις ξεινοδόκῳ ἔριδα προφέρηται ἀέθλων, id eſt, Vir ſiquidem uecors eſt ille, nec unius aſſis, Quiſquis ad euentum certaminis euocat illum Quem penes hoſpitio fruitur, tectoq; iuuatur. Reiicientis culpam. XXV.

Aduerſus eum, qui mali ſui cauſam alio reiicit, ita ut uulgo factitant appoſite torquebitur illud ex eodem libro dictũ ad Elpenoris umbra, qui temulẽtus perierat apud Circen, ἆσέ με δαίμονος αἶσα κακὴ καὶ ἀθέσφατος οἶνος, id eſt, Mi mala fata Deum nocuerunt, uiſq; Lyæi. Sic alibi Agamemnon diffidii cauſam in Aten retorquet. Voluptas fœda. XXVI.

In uoluptatem inhoneſtam, aut ſcortum ad perniciẽ iuuenum omnibus inſtructum artibus, quadrabit illud ex Odyſſeæ. κ. dictũ de Circe, ἤ κεν ἅπαντας ἢ σῦς ἠὲ λύκους ποιήσεται ἠὲ λέοντας, Siquidem omneis Fecerit illa ſues'ue lupos'ue truces'ue leones.

Aſpera uita, ſed ſalubris. XXVII.

In uitæ rationem, duriuſculam quidem, ſed tamen ad rectam morum inſtitutionem idoneam, cõueniet illud ex Odyſſeæ. ι. dictum de Itacha, τρηχεῖ᾽ ἀλλ᾽ ἀγαθὴ κουροτρόφος, id eſt, Aſpera, ſed iuuenum nutrix bona. Conſiliis ſimul & factoualens. XXVIII.

In hominem conſilio pariter ac uiribus excellentem, conueniet illud ex Odyſſeæ. ξ. οἷος ἐκεῖνος ἔην βουλευέμεν ἠδὲ μάχεσθαι, id eſt, Is cuiuſmodi erat ſeu pugna, conſilio'ue.

Non poſſum non dicere. XXIX.

Vbi quis negat ſe reticere poſſe, quod habet in animo, feſtiuiter accommodabit illud ex eodem libro, εὐξάμενός τι ἔπος ἐρέω· οἶνος γὰρ ἀνώγει ἠλεὸς, id eſt, Dicam equidem quiddam iactantius, urget enim me Vinum amens. Eodem in loco quantum poſſit uinum eleganter oſtendit Vlyſſes. Ita n. conſequit, ὅς τ᾽ ἐφέηκε πολύφρονά περ μάλ᾽ ἀεῖσαι καί θ᾽ ἁπαλὸν γελάσαι, καί τ᾽ ὀρχήσασθαι ἀνῆκεν, καί τι ἔπος προέηκεν ὅ πέρ τ᾽ ἄρρητον ἄμεινον, id eſt, Quod quantuncunq; grauem atq; prudentem Incitat ad cantum, ac tenerum ridere, chorosq; Ducere compellit nõnunquam quod tacuiſſe Præſtiterat reſerato effutit pectore dictum. Perplexus. XXX.

Qui ſe dicet in maximis uerſari periculis, nec ullum affulgere ſubſidium, uſurpabit illud ex eodẽ libro, οὐδέ τις ἄλλη φαίνετο γαιάων, ἀλλ᾽ οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα, id eſt, Nec ulla apparuit ultra Tellus, ſed nobis cœlum undiq; & undiq; pontus. Abhorrentis ac deteſtantis. XXXI.

Cum dicemus nos uehemẽter à uitio quopiam abhorrere, illud ex libro eodem uſurpare licebit,

ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμοῦ ἀΐδαο πύλῃσι, id eſt, Is mihi iuxta, inuiſus, ut atri limina Ditis, Idem carmen extat in Iliade ſub perſona Achillis, Hic ab Vlyſſe dicitur.

Sui diſſimilis. XXXII.

In ſui diſſimilem, quadrabit illud ex Odyſſeæ. N. quod de Pallade dixit Vlyſſes. σὲ γὰρ αὐτὴν πάντα ἐΐσκεις, id eſt, Nunc alio, nunc rurſum alio ſis obuia uultu. Idem mire quadrabit in ſapientiam, quæ uariis inuolucris obtegitur apud priſcos, & alia atq; alia ſpecie proponitur, præſertim in diuinis litteris, quæ tota fermè conſtat allegoriis.

Nihil ad rem. XXXIII.

In eum, qui dixerit abſurde quippiam, & alienum à re propoſita, quadrabit illud ex eodem libro, quanquam idem aliis aliquod reperitur locis, νήπιός εἰς ὦ ξεῖν', ἢ τηλόθεν εἰλήλουθας, id eſt, Hoſpes ſtultus es, aut longinquis aduena ab oris Nuper ades.

Quod adeſt, boni conſule. XXXIIII.

Qui admonebit oportere boni conſulere, quicquid à fortuna conceditur, uſurpabit illud ex Odyſſeæ. Ξ. ἔσθιε δαιμόνιε ξείνων καὶ τέρπεο τοῖσδε, οἷα πάρεστι, θεὸς δὲ τὸ μὲν δώσει, τὸ δ' ἐάσει, ὅττι κεν ᾧ θυμῷ ἐθέλῃ, δύναται γὰρ ἅπαντα, id eſt, Hoſpes ſume cibum, & quorum data copia, lætum his Paſce animum, nam ſors dabit hæc, rurſum illa negabit Vtcunq; eſt animo lubitum, ualet omnia quippe. His uerbis Eumæus ſubulcus Vlyſſem inuitat, ut cibos uiles & ruſticanos qualeſcunq; eſſent, boni conſuleret.

Officium ne collocaris in inuitum. XXXV.

Inſtar iniuriæ fuerit, ſiquis officium collocet in inuitum. In eam ſententiam Homerus Odyſſeæ. O. ἶσόν τοι κακόν ἐσθ' ὅς τ' οὐκ ἐθέλοντα νέεσθαι, ξεῖνον ἐποτρύνει, καὶ ὃς ἐσσύμενον κατερύκει, χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν, id eſt, Iuxta peccat uterq;, uel is cui extruditur hoſpes, Inuitus, uel qui remoratur abire uolentē Hoſpes donec adeſſe uolet tractare benigne Cōuenit, emittendus ubi diſcedere quæret.

Bona ſpes oſtenſa. XXXVI.

Cum bona quæpiam ſpes affulget alicunde perficiendi, quod propoſuimus, conueniet illud ex eodem libro, ὣς ἄρα οἱ εἰπόντι ἐπέπτατο δεξιὸς ὄρνις, id eſt, Sic fato felix à dextris aduolat ales.

Arrogantia non ferenda. XXXVII.

In eos, qui intoleranda ſunt arrogantia, nō inſcite torquebitur illud ex eodem libro, à Telemacho dictum in procos, τῶν ὕβρις τε βίη τε σιδήρεον οὐρανὸν ἵκει, id eſt, Horum uisq;, animusq; ferox, cōtingit olympum.

Domus optima. XXXVIII.

Infeliciſſimum incertis uagari ſedibus, quemadmodum faciunt ſemper, ἀλῆται, peregreq; uiuētes. Huic adſtipulatur eodē in libro, πλαγκτοσύνης δ' οὐκ ἔστι κακώτερον ἄλλο βροτοῖσιν, id eſt, Nil moleſtius, atq; incerta ſede uagari.

Non omnibus contingit. XXXIX.

Non cuiuis ſit poteſtas cum regibus colloquendi, aut non omnibus cōtingit diuinarum literarum penetrare myſteria. Ad hunc ſenſum, non inuenuſte deflectetur illud ex Odiſſeæ. Π. οὐ γάρ πω πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς, id eſt, Haud cuiuis manifeſta uidentur numina diuum.

Authoritas diuinitus. XL.

Diuinitus contingit, ut idem homo nunc magnifiat, nunc deſpiciatur. Ad id facit illud ex eodem libro, ῥηΐδιον δὲ θεοῖσι τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν, ἠμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν, ἠδὲ κακῶσαι, id eſt, Eſt procliue Deis, amplus quos claudit olympus Reddere uel deſpectum hominem, aut adiungere honorem.

Tollenda mali occaſio. XLI.

Qui ſuadebit, ut mali ſubmoueatur occaſio, non abſurde citabit illud ex eodem libro, αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα σίδηρος, id eſt, Quippe uiros ferrum illicit ipſum. Ita diuitiæ proliciūt ad luxum, conſuetudo puellarum ad amorem.

Vbi cognitum eſt, quod erat occultum. XLII.

Vbi res quæ magno ſtudio cælabatur, fuerit aliquo pacto deprehenſa, quadrabit illud ex eodem libro. ἤ τίς σφιν οὐδ' ἔειπε θεῶν, ἢ ἔσιδον αὐτοί, id eſt, Siue illis Deus hoc aliquis deprodidit index, Siue ipſi uidere.

Abſtinenda uis à regibus. XLIII.

Qui dicet haud temere manum immittendam in reges, potentes, aut uiros Deo dicatos, adducet illud ex eodem libro, δεινὸν δὲ γένος βασιλήϊόν ἐστι κτείνειν. id eſt, Res dira ac plena pericli eſt Regale occidiſſe genus.

Domeſticum diſſidium. XLIIII.

Ad deteſtandam ſeditionem domeſticam, & mutuam contubernalium inter ipſos diſcordiam, inſidiasq;, conueniet illud ex eodem libro, οὐχ ὁσίη κακὰ ῥάπτειν ἀλλήλοισιν, id eſt, Impia res, moliri inter ſeſe mala.

Qui eget, in turba uerſetur. XLV.

Etiam hodiernis temporibus uulgo iactatur fabula de cæco mendico, qui iubebat miniſtro ut eo ſe duceret, ubi maxima eſſet hominum procella, addens ſententiam populari ioco celebrem, ibi

quæſtum eſſe, ubi ſit hominum frequentia. Homerus item Odyſſeæ. ρ. πτωχῷ βέλτιόν ἐστι κατὰ πτόλιν, ἢ κατ' ἀγρούς, δαῖτα πτωχεύειν, id eſt, Mendico præſtat populoſa per oppida cœnam Mendicare ſuam, q̃ ruri.

Officium humilius. XLVI.

Cum qs recuſat munus tanq̃ humilius, parumq́; ſeſe dignum, applicabit illud ex Odyſſeæ. ρ. οὐ γὰρ ἐπὶ σταθμοῖσι μένειν ἔτι τηλίκος εἰμί, id eſt, Ná ut maneam in ſtabulis iá non mea poſtulat ætas. Verba ſunt Vlyſſis ad Subulcũ.

Vitandæ potentũ offenſæ. XLVII.

Qui dicet formidandas diuitum & principum offenſas propterea, quod quantumlibet leuiter offenſi, grauiter indignantur, &, ut ait Plautus, Plumbeas iras gerunt, accommodabit illud ex eodem libro, χαλεπαὶ δέ τ' ἀνάκτων εἰσὶν ὁμοκλαί, id eſt, Sunt formidandæ regum, offenſæq́;, minæq́;.

Princeps indiligens. XLVIII.

Indiligens pædagogus corrumpit puerum, malus præceptor uitiat diſcipulum, rex improbus populum item corrumpit. Ad hanc ſententiam facit illud ex eodem libro, αὐτὰρ μῆλα κακοὶ φθείρουσι νομῆες, id eſt, At corrumpit oueis paſtor malus. Dicuntur ab Eumæo ſubulco ad caprarium.

Aſſueuit malis. XLIX.

In eum, qui ferendis contumeliis aſſueuerit, congruet illud ex eodem libro, οὐ γάρ τι πληγέων ἀδαήμων οὐδὲ βολάων, id eſt, Iam minime plagas tolerare rudis, neq; iactus.

De alieno liberalis. L.

De alieno facile largimur, de noſtris non item. Hanc ſententiam protulit Antinous in eodẽ libro ἐπεὶ οὔτις ἐπίσχεσις, οὐδ' ἐλεητύς, ἀλλοτρίων χαρίσασθαι, id eſt, Nam res largiri alienas Haud res ulla uetat, neq; enim piget.

Pauper, ſed ingenioſus. LI.

In hominem tenui cultu, ſed egregio tamen corpore, quadrabit illud ex Odyſſeæ. Σ. οἵην ἐκ ῥακέων ὁ γέρων ἐπιγουνίδα φαίνει, id eſt, Quos profert ſenior pannis è uilibus armos. Dictum eſt de Vlyſſe certaturo cum Iro. Lucianus in Hercule gallico torquet ad ſenem, ingenio, facundiaq́; præcellentem.

Iactantiæ comes inuidia. LII.

Qui monebit, ne quis inſolentius iactet, uel fortunæ munera, uel naturæ dotes, ne quando Nemeſis exaudiat, auferatq́;, non intempeſtiuiter uſurpabit illud ex eodem libro, ἀλλ' ὅ γε σιγῇ δῶρα θεῶν ἔχοι, ὅττι διδοῖεν, id eſt, Poſſideat tacitus, ſiqua adſunt munera diuum.

Verbotenus amicus. LIII.

In eum, qui ſimulat oratione beneuolentiam, cæterum longe diuerſa parans in animo, quadrabit illud ex eodem libro, θέλγε δὲ θυμὸν μειλιχίοις ἐπέεσσι, νόος δέ οἱ ἄλλα μενοίνα, id eſt, Animum præmollibus illi Lenibat dictis, At mens diuerſa parabat.

Nihil recuſandum, quod donatur. LIIII.

Siquando dices nullum eſſe recuſandũ munus, quodcũq; offertur, aut arripiendá eſſe quoties obtigerit alicuius occaſio cõmoditatis, cõueniet illud ex eodem libro, οὐ γὰρ καλὸν ἀνήνασθαι δόσιν ἐστίν, id eſt, Donum reiicere haudquaq̃ decet.

Adminicula uitæ. LV.

Omnia, quæ ad uitæ pertinent commoditatem, non ineleganter indicare licebit hoc carmine ex Odyſſeæ. Τ. οἷσίν τ' εὖ ζώουσι καὶ ἀφνειοὶ καλέονται, id eſt, E quibus & uiuunt recte, diteſq́; uocantur.

Qui per ſe ſufficit. LVI.

Qui negabit ſibi opus eſſe opera aliena, ſe ſatis idoneum ad rem peragendam, conueniet illud ex Iliados. Υ. εἰσί μοι ὀφθαλμοί τε καὶ οὔατα καὶ πόδες ἄμφω. καὶ νόος ἐν στήθεσσι τετυγμένος οὐδὲν ἀεικής, id eſt, Sunt oculi mihi, ſunt aures, geminiq́; pedes ſunt, Inſita pectoribus mens eſt, neq; ſtulta, nec excors.

Nouit mala & bona. LVII.

In eum, qui per ætatem, uſumq́; rerum iam delectum habere poteſt, fugiendorum atque expetendorum, in eum congruet illud ex Odyſſeæ. Υ. ἤδη γὰρ νοέω καὶ οἶδα ἕκαστα. ἐσθλά τε καὶ τὰ χέρεια, id eſt, Iam dudum ſiquidem, nouiq́; & ſentio cuncta. Quæ bona quæq; mala. Hac figura uel hodie nihil uulgarius.

Neq; enim ignari ſumus. LVIII.

Vbi quis ad tolerantiam præſentium incõmodorũ, animat ſeſe præteritorum malorũ recordatione, non infeſtiuiter uſurpabit illud ex eodem libro, τέτλαθι κραδίη καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης, i. Obdures anime, & quondam grauiora tuliſti, Id æmulans Virgilius, O paſſi grauiora, dabit Deus his quoq; finem. Durate & uoſmet rebus ſeruate ſecundis. Conſimiliter Horatius in Odis, O fortes, maioraq́; paſſi Mecum ſæpe uiri.

Danda uenia lapſo. LIX.

Qui dicet aliquando dandam ueniam, ſiquid erratum ſit per incuriam, neq; enim hominis eſſe ut ſemper exactam præſtet diligentiam, uſurpabit illud ex Odyſſeæ. Τ. ἀλλ' οὐ γάρ πως ἔστιν ἀΰπνους ἔμμεναι αἰὲν ἀνθρώπους, id eſt, Haudquaq̃ fieri potis eſt, ut peruigil uſque mortalis duret.

Non quiduis continget, quod optaris. LX.

Qui negabit omnia contingere homini quæ ſperarit, animoq́ cōceperit, accommodabit illud ex eodem libro, ἤτοι μὲν ὄνειροι ἀμήχανοι, ἀκριτόμυθοι, γίγνοντ', οὐδέ τι πάντα τελείεται ἀνθρώποισι, id eſt, Friuola ſcilicet exiſtunt & inania quædam Somnia, nec quodcūq; uides, ſic euenit omne, Atq; hoc in loco ſubiungit pulcherrimum illud de duabus ſomniorum portis figmentum, quod in ſexto Virgilius retulit.

Gaudium dolori iunctum. LXI.

Cū pariter accidit, quod & gaudeamus & doleamus, quod genus, ſi cui parētes opulēti uita deceſſerint, partim excruciatur morte ſuorū, partim gaudet hæreditatis obuentu, atq; acceſſione libertatis, conueniet illud ex eodē libro, τὴν δ' ἅμα χάρμα καὶ ἄλγος ἕλε φρένα, id eſt, Lætitia huic mœrorq́ ſimul præcordia cœpit.

Mala ſenium accelerant. LXII.

Qui dicet ſenectam non eſſe metiendam annis, propterea, quod ii, qui ſe multis laboribus, curiſq; diſcruciant, ante diem conſeneſcunt, uſurpabit illud ex eodem libro, αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι, id eſt, Quippe repente homines, curiſq;, maliſq;, ſeneſcunt.

Vita mortalium breuis. LXIII.

Qui monebit dandam operam, ut apud poſteros honeſtæ uitæ memoriam relinquamus, quæ perpetuo uiuat, nam hanc uitam anguſtis circumſcriptam eſſe terminis, accommodabit illud ex eodem libro, ἄνθρωποι δὲ μινυνθάδιοι τελέθουσι, id eſt, Aſt hominis breuibus ſpatiis conſtringitur æuum.

Veriſimiliter mentiens. LXIIII.

In eum, qui falſum perinde quaſi uerum ſit, narret, quadrabit illud ex eodem libro. ἴσκε ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα, id eſt, Plurima narrabat figmenta ſimillima ueris. Dictum de Vlyſſe, notatur & apud Platonem, quod Homerus Vlyſſem induxerit mendacem, Achillem contra ueracem.

Sibi malum repperit. LXV.

In eum, q̄ ſuo læditˀ inuento, quadrabit illud ex Odyſſeæ. φ. ὃς τ' αὐτῷ πρώτῳ κακὸν εὕρετο οἰνοβαρείων, id eſt, Qui ſibi pniciem uel primū reppit ipſe Vino uictus. Dictū de eo, q̄ primus inuenit uſum uini, peremptus à Centauris.

Qui continet arcanum. LXVI.

In eum, qui cælat arcanum ſibi commiſſum, neq; cuiq̄ effutit, quadrabit illud non ſemel poſitum in Odyſſeæ. φ. τῇ δ' ἄπτερος ἔπλετο μῦθος, id eſt, Huic pennis dicta uacabant, Hoc eſt, haud longius auolabant.

Rem nouam aggredior. LXVII.

Siquando ſignificabis te rem arduā, ac nouam moliturū, & aliis adhuc intentatam, accōmodabis illud ex Odyſſeæ. χ. νῦν αὖτε σκοπὸν ἄλλον, ὃν οὔ πω τις βάλεν ἀνήρ, εἴσομαι αἴ κε τύχωμι. id eſt, Nunc alium tentabo ſcopum, ſi attingere poſſim, Quem nondum quiſquā tetigit. Verba ſunt Vlyſſis, iam parantis occidere procos.

Benefactorum memoria. LXVIII.

Vbi quid boni cōtingit alicui propter ueterum benefactorum memoriam, quadrabit illud ex eodem libro, ὡς κακοεργίης εὐεργεσίη μέγ' ἀμείνων, id eſt, Officio fungi multo, ac delinquere præſtat.

Mortuis non conuiciandum. LXIX.

Victo non inſultandum, nec in mortuum ultra congerenda conuicia, quanq̄ iure ſit occiſus, Huic ſuffragatur Homerus in eodem libro. οὐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι, id eſt, Haud fas eſt ſuper occiſis iactare teipſum. Vlyſſes ita, de procis extinctis.

Focus luculentus in ædibus. LXX.

Primum domus ornamētū eſt, ut luceat focus, pinde, q̄ in ædes immigrāt nouas, aut in diuerſoriū ingrediunť, ante oīa, iubent ignē incēdi. Quod ex Homero ſumptū uideť apud quē Vlyſſes, πῦρ νῦν μοι πρώτιστον ἐνὶ μεγάροισι γενέσθω, id eſt, Nūc ante oīa mi luceſcat in ædibus ignis. Idem illud eiuſdē, αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι, id eſt, Scilicet accēſo domus eſt ornatior igni. Quo q̄dē uerſiculo uideť impēdio delectatus Plutarchus, adeo ſubinde uſurpat, & in uarios detorquet uſus. In cōmentario de uirtute & uitio, refert ad opes, potentiā, glīam, quæ tum fiunt iucundiora, ſi adſit aīus à moleſtia liber. Rurſum in libello quē amatoriū inſcripſit, detorquet ad amātis animū lōge ſplēdiorem, ſi calor amoris eū inflāmarit.

Qui iure perierunt. LXXI.

In eos, qui ſuo merito pereunt, conueniet illud ex eodem libro, τούσδε δὲ μοῖρ' ἐδάμασσε θεῶν, καὶ σχέτλια ἔργα, id eſt, Hos fatum & malefacta neci, exitioq; dederunt. Dictum de procis.

Inexorabilis. LXXII.

In durum & inexorabilem competet illud ex Odyſſeæ. ψ. σοὶ δ' αἰεὶ κραδίη στερεωτέρη ἐστὶ λίθοιο, id eſt, At tibi perpetuo cor ſaxo durius omni eſt. Ita Telemachus ad matrem.

Recipe animum. LXXIII.

Vbi q̄s re ſubitaria conſternatus, poſtea recipit ſeſe, Conuenit illud ex Odyſſeæ. ω. αὐτὰρ ἐπεὶ

ἄμπνυτο καὶ ἐς φρένα θυμὸς ἀγέρθη, id eſt, Vt reſpirauit, rediitq; in pectora ſenſus.

Senum prudentia. LXXIIII.

De ſenibus qdem, attamen ob rerũ peritiam non inidoneis ad negocium aliquod cõficiundũ, apte dicetur illud ex eodem libro, καὶ πολιοί περ ἐόντες αἰχμηταὶ πολεμισταί, id eſt, Aetas cana quidem, ſed non inidonea bello.

Imperator bonus, & idem robuſtus miles. LXXV.

Refert Plutarchus in commentario de fortuna Alexandri, ſi modo is liber illius eſt, cũ in conuiuio propoſitum eſſet, q nam inter uerſus Homericos maxime probãdus uideretur, aliis alios præferentibus. Alexander huic carmini palmam tribuit, ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής, id eſt, Dux bonus, ac miles præpollens uiribus idem. Nam hoc, & Agamemnonis laudẽ expreſſit, & Alexandri uirtutem eſt uaticinatus. Quanq̃ mea qdem ſententia, non magnũ habet momentũ in principe corporis robur, plurimũ aũt conſilium & prudentia. Proinde grauiter Timotheus, cum Rhetores Charetem quendam efferrent laudibus, iuuenem corporis uiribus inſignem, cenſerentq; eiuſmodi belli ducem Athenienſibus eſſe quærendum, haudquaq̃, inquit, Nam iſtiuſmodi quidem optarim, qui culcitras & ſtragulas ſit exercitui deportaturus, at ducem uelim, qui à frõte pariter atq; à tergo ſit oculatus, & quem à perpendendo quid utile facto ſit, nulla impediat animi perturbatio.

Capram cœleſtem orientem conſpexerunt. LXXVI.

Αἶγα τὴν οὐρανίαν ἐπιτέλλουσαν ἐθεάσαντο, id eſt. Capram cœleſtem exorientem aſpexerũt. Hoc dici ſolitum in eos, quibus omnia feliciter, eq; animi ſententia ſuccederent, propterea, quod antiquitus opinione uulgi comprobatum eſt, qui capram illam Iouis altricem, & ob id in ſyderum relatam numerum, conſpexiſſent, quicquid uotis conciperẽt, eius compotes futuros. Qua de re latius dictum eſt in adagio, ἀμαλθείας κέρας. Hoc autem extat in Plutarchi collectaneis.

Capra ad feſtum. LXXVII.

Αἶξ εἰς τὴν ἑορτήν, id eſt, Capra ad feſtum. Dici ſolitum, ubi quis in tempore ad negociũ aliquod accederet. Aut ubi quis commode in ſuam perniciem offert ſeſe. Nam in feſtis maxime Bacchi, capram immolabant. Refertur in iiſdem commentariolis.

Mox ſciemus melius uate. LXXVIII.

Τάχ' εἰσόμεσθα μάντεων ὑπέρτερον, id eſt, Mox melius ipſo uate rem cognorimus. Ad eum modũ dicebant, qui rem non coniecturis diuinabant, ſed experimento deprehendere tentarẽt. Nihil enim experimento certius. In iiſdem extat Plutarchi collectaneis.

Tinctura Cyzicenica. LXXIX.

Βάμμα κυζικηνόν, id eſt, Tinctura Cyzicena. Dedecus non eluendum appellabatur apud Atticos. Dicebaturq; in eos, qui metu quippiam indecore facerent. Nam Cyziceni duobus nominibus notati ſunt, timiditatis, & molliciei. Recenſetur in iiſdem collectaneis.

Seruabis bouem. LXXX.

Βουκολήσεις, id eſt, Bubulcus eris. Hoc uelut ænigmate ſignificabant exilium. Siqdem q p Oſtraciſmũ eiiciebant, in Argiuam exulatum ibant. At illic bos erat æneus, inſigni magnitudine. Refert in Plutarchi collectaneis.

Embarus ſum. LXXXI.

Ἔμβαρός εἰμι, id eſt, Embarus ſum. Dictum eſt olim de inſano, deliroq;. Referunt autem adagionem ad huiuſmodi fabulam. Olim Pyreus inſula fuit, id quod ipſum etiam uocabulum adhuc indicat, περᾶν enim tranſmittere eſt, in ea, cum Munychus principatũ obtineret, templum inſtituit Dianæ, cui cognomen additum Munychiæ. Dein cum urſus Dianæ ſacer quidam ibi reptus, & ab Athenienſibus interfectus eſſet, fames ingruit, Itum eſt ad oraculum, quæſitumq; malo remediũ. Reſpondit Deus, ita demum finem mali futurum. ſiquis filiam immolaſſet numini, Vnus autem repertus eſt Embarus, uſqueadeo demens, qui polliceretur ſe filiam immolaturum, ea lege ut ſacerdotiũ in poſteros ſuos traduceretur. Itaq; puellam ſolenni ritu ornatam ſacrificauit. Fit & huius mentio in Plutarchi collectaneis.

Colophonium ſuffragium. LXXXII.

Κολοφωνία ψῆφος, id eſt, Colophonium ſuffragium. Vſurpatur in epiſtola quapiam Platonis ad Dionyſium. Adagium eſt uerbis magis, q̃ re diuerſum ab illo, quod in ſecunda retulimus Chiliade, τὴν κολοφῶνα ἐπέθηκεν, id eſt, Colophonẽ addidit. Adagionis originẽ explicant in hunc modum. cũ olim Colophonii domeſticis ſeditionibus tumultuarent inter ſeſe, euenit ut aliquot ex illis mutatis ſedibus, ad Smyrnæos demigrarent. Dein accidit, ut cum bellum gererẽt Smyrnæi ac ſæpe numero uicti diſceſſiſſent, tandẽ adhibitis Colophoniis, quos in ciuitatem receperant, extitere ſuperiores. Vnde inſtitutum eſt, ut quemadmodũ Smyrnæi non uicerant in bello, niſi Colophoniorũ acceſſiõe, ita nec in ſuffragiis uincerent, niſi illorũ calculũ adiungerent. Proinde cũ Colophonii duodecim ciuitatibus

tatibus imperarent, quarum una Smyrna in publicis conſiliis, ſiquando Smyrnenſium æquales fuiſſent calculi, pars ea uincebat, cui ſubſcripſiſſent Colophonii illi, quorum opera uicerant in prælio. Itaq; prouerbium quadrabit, cum ſignificabimus iudicium, aut ſuffragium alicuius plurimum in re quapiam ualere.

Mihi iſta curæ futura ſunt &c. LXXXIII.

Ἐμοὶ μελήσει ταῦτα καὶ λευκαῖς κόραις, id eſt, Curæ iſta mihi erũt, ac puellis candidis. Senarius ex oraculo ductus in popularem ſermonem. Cũ Barbari quidam copiis ingruerent in Delphos, Delphi conſuluerunt oraculum, quid opus eſſet facto. Reſponſum eſt, hoc quod modo retuli carmine. Paulopoſt uiſus Apollo cũ duabus puellis Pallade, ac Diana, Nam & his fana ſunt apud Delphos. Conuenit uti, ſiquando ſignificabimus nihil eſſe periculi, negocium iis curæ futurum ad quos pertinet. Refertur in Plutarchi collectaneis.

Feſtum multas habens. LXXXIIII.

Ἑορτὴ πολλὰς ἔχουσα, id eſt, Feſtum multas habens, ſubaudiendum, moleſtias, aut occupationes. Dictum in eos, qui magnas componerẽt ſarcinas, aliquo profecturi. Venuſtius erit, ſi deflectatur, ad quoſdam, qui nihil agunt q̃uis exiguum, niſi magno molimine, longa cũctatione, miro apparatu, ita ut ſæpenumero, tum ſe, tum reliquos omneis defatigarint apparando, priuſq̃ quicq̃ incipiãt. Natum ab iis, qui feſta ſolent audire. Nam iis mos, multam ſupellectilem unà ſecum conuehere, uaſa, ueſtes, ſacra, panes, atq; id genus alia multa, ne quid deeſſet ad ſolemnitatem pertinens. Extat in iiſdem collectaneis.

Nihil aliæ ciuitates ad Crotonem. LXXXV.

Μάταιαι τἆλλαι παρὰ Κρότωνα πόλεις, id eſt, Sunt reliqua præ Crotone friuola oppida, Theocriti interpres meminit huius prouerbii. Licebit accommodare ad rem aut hominem uſqueadeo præcellẽtem, ut reliqui cum hoc collati nihil eſſe uideantur. Natum fortaſſis eſt, à pugilum Crotoniatarum excellentia, quorum erat Milo, de quo dictum eſt alias, nempe in prouerbio Crotone ſalubrius.

Canis panes ſomnians. LXXXVI.

Sũt quibus prouerbiali figura dictum uideat̃ illud apud Theocritum in Piſcatoribus, καὶ γὰρ αἱ ὕπνοις πᾶσα κύων ἄρτως μαντεύεται, ἰχθύα κἠγών, id eſt, Siqdem omnis Panes in ſomnis canis ariolat̃ at ipſe Piſces. Senſus eſt unicuiq; ea per ſomnũ occurrere, quæ impẽſe deſyderat, qbusq́; magnopere deditus eſt. Ariſtoteles non ſolũ homini, uerũ etiam cæteris animantibus ſomnia tribuit, etiamſi id in canibus eſt euidẽtiſſimum, qppe quos audimus ſæpenumero dormiẽtes uenationem ſomniare, quæ res haud difficile deprehendit̃ ex ratione latratus, quem ædunt ſopiti. Proinde mihi rectius quadraturum uidetur, ſi pro ἄρτως legat̃ ἀγρώς, aut ἄγρας, id eſt, agros, aut uenationes. Verũ hoc hoc tantũ eruditis penſitandũ proponimus, ſuper hoc ꝓnunciaturis, ubi codicem emendatiorẽ erunt nacti. Nobis adhuc non contigit. Ex ſomniis aũt, q ariolentur euentura, ne noſtris quidem temporibus deſunt, quanq̃ non probat Ariſtoteles.

Canis. LXXXVII.

Λαλεῖς ἔχων, id eſt, Canis, reperio pro eo, quod eſt nugaris, ineptis, fruſtra loqueris. Eſt autem Atticæ linguæ figura, ſicuti παίζεις ἔχων, id eſt, ludis, ſiue iocaris. Etenim qui canunt, non agunt rem ſeriam, ſed tantum ut aures deliniant uoluptate mox peritura.

Aethiops non albeſcit. LXXXVIII.

Αἰθίοψ οὐ λευκαίνεται, id eſt, Aethiops non cãdeſcit. De iis dici ſolitum, qui nunq̃ mutaturi ſunt ingenium. Quicquid enim natiuum, id haud facile mutatur. Fert̃ Aeſopicus Apologus de quodam qui empto Aethiopi, cum eum colorem arbitraretur, non natiuum eſſe, ſed domini ſuperioris accidiſſe neglectu, aſſidua lotura faciem diuexauit, ita ut morbum etiam adiungeret, colore nihilo, q̃ antea fuerat, meliore.

Annas Clibanum. LXXXIX.

Ἀννα κλίβανον, id eſt, Annas Clibanum, ſubaudi repperit. Haud me fugit hoc alio loco relatum à nobis. Verum quoniam toties alia nobis occurrit ſpecie in prouerbiorũ collectaneis, libuit admonere, trifariam eſſe ſcripturam. Alibi lego & qdem pleriſq; locis, ἄνθρωπος κλίβανον, id eſt, Homo Clibanum. Quã equidem lectionem arbitror eſſe deprauatam. Nec obſcurum, unde deprauandi occaſio, iis, qui Græcas literas norunt. Alibi inuenio, Ἄννος, ut uir fuiſſe uideatur. In quibuſdam offendo ſcriptum, ἄννα ut mulieris, aut certe barbaricum ſit uocabulum. Clibanum autem accipio, non hunc uulgatum, quid enim hoc admirandum, aut nouum, ſed teſtaceum illum, qui incluſo pane, ponitur in clibanis uulgaribus. In quibus panis, aut etiam piſces, aut carnes paulatim lento uapore decoquuntur.

Archilochum teris. XC.

Ἀρχίλοχον πατεῖς, id eſt, Archilochum teris, ſeu calcas, de maledico dicebatur, πατεῖν autem dixit, uel quod aſſiduus eſſet in euoluendis huius poetæ carminibus, uel quod huius ueſtigiis ingrederetur. Equidem ſuſpicor, hoc idem eſſe cum illo, quod alibi poſuimus. Ἀρχιλόχου πατρίς, id eſt, Archilochi patria, deprauata uoce, πατεῖς in πατρίς.

Culicem colant. XCI.

Pleraq; ſunt in Euangelicis literis à uulgo ſumpta. Nec id indignũ Chriſto, qn potius uel maxime cõgruebat, ut quemadmodũ aſſumpto corpore, uelut unus qlibet è nobis eſſe uoluit, ita ſermonibus q̃maxime familiaribus uteretur quo noſtram humilitatem modis omnibus ad ſuũ ꝓueheret ſublimitatem. Veꝝ ex iis non mihi uiſum fuit plura referre, partim quod qdam poeticis nimium addicti ſtudiis, paꝝ uenuſtum exiſtimant, qcqd ſacras lr̃as redoluerit, partim quod ea uiderem cuiq; ſatis expoſita eſſe. Maxime uero, quod uerebar, ne quis homo pius exiſtimaret me diuinis literis iniuriã facere, ſi eas huic operi ſubinde miſcuiſſem, in quo non modo gentilia pleraq;, uerũetiam quædam non admodũ munda. Quæ nos & inuiti, & q̃ potuimus, tectiſſime retulimus, nec ea quidem omnia. Cæterũ ex Euangelicis adagiis illud nõ poſſum prætermittere, quod in ſuperſtitioſos quoſdam, & præpoſtere meticuloſos dictum eſt præceptori noſtro Ieſu, qui uel ignorantes, uel diſſimulãtes, qbus in rebus ſita ſit uera Chriſtianaq́; pietas, in nugis ſibi nunc placent, nũc trepidant, in maximis ſecuri, pleni Iudaicarum ſuperſtitionum, uera charitate uacui. In hos Chriſtus ueræ pietatis doctor, huiuſmodi torquet prouerbium, τὸν κώνωπα διυλίζοντες τὴν κάμηλον καταπίνοντες, id eſt, Culicem liquant, Camelum glutientes. Ab hoc non abhorret, quod alibi retulimus, ἀνδριάντα γαργαλίζειν, id eſt, Statuam colare gutture.

Non ineſt illi dentale. XCII.

Γύης οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ, id eſt, Gyes non ineſt illi. Dici conſueuit de quopiam, ad rem aliquam parum utili. Sumpta eſt metaphora ab aratro, cuius pars eſt γύης, eam nõnulli putant eſſe, quam Latini dentale uocant. Ea qm̃ præcipua uidet̃, ſi abſit, nihil confici poteſt aratro. In hũc ſenſum uſurpauit Heſiodus, γείου δὲ γύης. Cæterum Homerus pro iugere poſuit, agrum πεντηκοντόγυον appellãs, id eſt, centum iugerum.

Gigantum arrogantia. XCIII.

Γιγάντων ἀπόνοια, id eſt, Gigantum amentia, dicebatur, ubi qs uiribus ſuis fretus, temere, nulloq́; cõſilio res non tentandas moliretur. Tractum à notiſſima gigantũ fabula. Prouerbiũ admonet, inauſpicato cedere, quæcũq; citra conſilium, aduerſus deos, aduerſus pietatem, aduerſus ius & æquũ, ꝑ uim inſtituunt̃. Horatius in Odis. Vis conſilii expers, mole ruit ſua, Vim temperatam dii quoq; ꝓuehũt In maius. Homerus item Iliados. ψ. eleganriſſima ſententia demõſtrat in omni negocio, nimio plus habere momenti rõnem, conſiliumq́;, q̃ corporis uires, μήτι τοι δρυτόμος μέγ' ἀμείνων ἠὲ βίηφι, μήτι δ' αὖτε κυβερνήτης ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ, νῆα θοὴν ἰθύνει ἐρεχθομένην ἀνέμοισι, μήτι δ' ἡνίοχος περιγίγνεται ἡνιόχοιο, id eſt, Conſilio ſanè multo, q̃ robore præſtat Hirſutam quicũq; parat ſuccidere ſyluam. Conſilio rurſum nauclerus in æquore nigro Dirigit undiuagã nauim raptãtibus auſtris Conſilio, auriga aurigam, uincitq́; præitq́;.

Per ignem incedis. XCIIII.

Ἐν πυρὶ βέβηκας, id eſt, per ignem incedis. Id eſt, uerſaris in periculoſo negocio. Horatius in Odis, Et incedis per ignes ſuppoſitos cineri doloſo. Tradunt etiam in eum quadrare, cui celeriter abſoluendum eſt negocium. Confine, quod ille dixit apud Senecam declamator. Per ſpinas ingredior.

Fortis in alium fortiorem incidit. XCV.

Ἐσθλὸς ἐὼν ἄλλου κρείττονος ἀντέτυχεν, id eſt, Forti alius potior contigit ac melior. Dici ſolitum, ubi quis nimium fretus ſuis uiribus, aliquando nanciſcitur, à quo uincatur, ſumptum putant ab Hyllo Herculis filio, & Euchemo Aegeato. Suidas huiuſmodi uerba recenſet, tacito authoris nomine, ἔστι μὲν γὰρ ὅτε καὶ ταυτόματον ἀντέπραξε ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν. ἔστι δὲ ὅτε πάλιν κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐσθλὸς ἐὼν ἄλλου κρείττονος ἀντέτυχεν, id eſt, Fit nonnunquam aut ipſa per ſe res bonorũ uirorum conatibus obſiſtat. Fit rurſus interdum, Forti ut contingat fortior ac melior.

Gloria futuri. XCVI.

Τὸ δέ τοι κλέος ἐσσομένοιο, id eſt, Gloria futuri. Refert̃ in iiſdẽ Putarchi collectaneis. Admonet famam laudẽq́; recte factoꝝ cõtingere potiſſimũ apud poſteros. Alioq quemadmodũ recte dixit Ouidius, Paſcit̃ in uiuis liuor, poſt fata qeſcit.

Inſania nõ oibus eadem. XCVII.

Μανία γ' οὐ πᾶσιν ὁμοία, id eſt, Haud eſt eadem ueſania cũctis. Hemiſtichium Heroicum, ſicut & illud ſuperius. Extat in iiſdem collectaneis. Senſus eſt, nullum eſſe mortalem, qui non aliqua in re deſipiat. Quanq̃ alius alio morbo laboret, hic auaritiæ, ille libidinis, hic ambitionis, ille inuidiæ. Quod copioſe demonſtrat Stoicus Damaſippus apud Horatium in Sermonibus.

Hydrus in dolio. XCVIII.

Ὕδρος ἐν τῷ πίθῳ, id eſt, Hydrus in dolio. Prouerbium hoc, ut ingenue fatear, nondum apud ullum ueterum authorum reperi, neq; Græcum, neq; Latinum, & haud ſcio an de uulgo ſumptum ſit, neq; enim libet credere uirum eloquentem, & in literis non poſtremi nominis ex ſeſe commentum eſſe. Nam refertur ab Antonio Sabellico in epiſtola quadam familiari. Addit & fabulam prouerbii parentem,

rentem, huiuſmodi, Ruſticus quidam cum ſenſiſſet minui uinum in dolio conditum, admiratus quid eſſet rei, circumſpicere cœpit, num qua rima extillaret liquor, ubi nihil eiuſmodi comperiſſet, pergit uicinos in ſuſpicionem apud ſeſe uocare, ne ſeſe abſente uas relinerent, uinumq́; potitarent. Obſignat itaq; diligenter dolium ad opus exiturus. At reuerſus ſignis illæſis, uinum nihilominus imminui uidet. Tum uero fortunam agricolarum deplorare, quibus non in uite ſolum, uerũetiam in doliis calamitas præſto eſſet. Ad extremum exhauſto dolio hydrus in imo repertus eſt, uini potor. Ea res in uulgi iocum abiit. Admonet Plinius libro decimo, capite ſeptuageſimo ſecũdo, ſerpentes quanq̃ exiguo indigeant potu, tamen uinum cum eſt occaſio, præcipue appetere. Adagium ipſum haudquaq̃ inelegans, nec aſpernandum. Quod ſi quem nihil mouet, recẽs author, licebit uſurpare, cũ quis occulta calamitate premitur, cauſa atq; authore non extante. Aut cum diuturni mali tandem author deprehenditur.

E Maſſylia ueniſti. XCIX.

Ἐκ Μασσαλίας ἥκεις, id eſt, E Maſſylia ueniſti. Suidas ait dici ſolitum de iis, qui cultu parum uiris decoro uterentur. Quod Maſſylienſes luxu perditi, muliebrem fermè in modum ornarentur, comis unguento delibutis, capilliſq́; religatis. Huic affine quod refert Athenæus in Dipnoſophiſtarũ libro duodecimo, πλεύσειας εἰς Μασσαλίαν, Cuius nos alibi mentionem fecimus, & quid ſuper hoc ſentiremus explicuimus.

Tibicines mente capti. C.

Athenæus libro Dipnoſophiſtarum octauo, prouerbio iactatum ſcribit apud priſcos, Tibicinibus nihil eſſe mentis, λόγος γὰρ παλαιὸς, ὡς ὅτι, αὐλητῆσι θεοὶ νόον οὐκ ἐνέφυσαν, ἀλλ' ἅμα τῷ φυσῆν χὠ νόος ἐκπέταται, id eſt, Dictum enim eſt peruetuſtum, quod Dii tibicinibus nunquã mentem inſeruere, ſed ſimul ac flarint, auolat ilico mens. De hoc hominum genere plura diximus in prouerbio, Tibicinis uitam uiuis.

Chiliadis tertiæ finis.

ERASMI ROTERODAMI CHILIADIS QVARTAE CENTVRIA PRIMA.

Dulce bellum inexpertis. Prouerbium primum.

E T elegans cum primis & multorum literis celebratum adagium eſt, Γλυκὺς ἀπείρῳ πόλεμος, id eſt, Dulce bellum inexperto. Sunt quædam in rebus mortalium, quæ quantum habeant diſcriminis ac malorum, non intelligas, niſi facto periculo. Dulcis inexpertis cultura potentis amici. Expertus metuit. Bella res & ſplendida uidetur, inter aulicos obambulare proceres, in regiis uerſari negociis, at ſenes, quibus uſu penitus cognita res eſt, ab ea felicitate libenter abſtinent. Suaue uidetur, amare puellas, ſed iis qui nondum ſenſerunt, quãtum amori inſit amari. Ad eundem item modum accommodari poterit, ad quoduis negocium multo cum periculo, multiſq́; coniunctum malis, quod nemo uelit capeſſere, niſi iuuenis, & rerum imperitus. Siquidem Ariſtoteles in Rhetoricis hanc adfert cauſam, cur iuuenta ſit audacior, contra ſenecta timidior, quod illis imperitia rerum confidentiam pariat, his multorum experiẽtia malorum, timiditatem & contationem. Quod ſi quicquam eſt in rebus mortalium, quod contanter aggredi conueniat, imo quod oporteat modis omnibus fugere, deprecari, propellere, certe bellum eſt, quo non alia res uel magis impia, uel calamitoſior, uel latius pernicioſa, uel hærens tenacius, uel tetrior, & in totum homine indignior, ut ne dicam Chriſtiano. At dictu mirũ, q̃ hodie paſſim, q̃ temere, q̃ quauis de cauſa, ſuſcipitur, q̃ immaniter ac barbarice geritur, non tantum ab Ethnicis, uerumetiam à Chriſtianis, nec prophanis modo, uerumetiam à ſacerdotibus & epiſcopis, nec ſolum à iuuenibus & imperitis, uerumetiam à ſenibus, & toties expertis, nec à plebeis tantum & uulgo natura mobili, ſed potiſſimũ à principibus, quorum officium erat, temerarios ſtultæ multitudinis motus, ſapientia, rationeq́; componere. Neq; deſunt Iureconſulti ac Theologi, qui ad iſta tam nefaria, faces admouent, & frigidam (quod aiunt) ſuffundunt. Quibus rebus fit, ut nunc bellum adeo recepta res ſit, ut demirentur homines, eſſe cui non placeat. Adeo probata, ut impium ac penè dixerim, hæreticum ſit, improbaſſe rem unam omnium, ut ſceleratiſſimam, ita miſerrimam quoq;. At quanto iuſtius erat illud demirari, quis malus genius, quæ peſtis, quæ intemperia, quæ Furia, primũ in hominis mentẽ immiſerit, rem uſqueadeo beluinam, ut placidũ illud animal, quod natura paci beneuolentiæq́; genuit, quod unum omniũ

ſaluti prodidit, tam ferina ueſania, tam inſanis tumultibus in mutuam rueret perniciē. Id quod magis etiam admirabitur, quiſquis animū à uulgo receptis opinionibus, ad ipſam rerū uim & naturam perſpiciendam conuerterit, ac ſeorſim hinc hominis imaginem, hinc belli ſimulachꝝ uere philoſophicis oculis aliquantiſper contempletur. Primū igitur, ſiquis habitū modo figuramq́; corporis humani conſyderet, non protinus intellecturus eſt naturā uel potius deū, animal hoc non bello, ſed amicitiæ, non exitio, ſed ſaluti, non iniuriæ, ſed beneficentiæ genuiſſe? Nam cæteroꝝ animantium unum quodq; ſuis inſtruxit armis. Taurorū impetus armauit cornibus, Leonum rabiem unguibus, Apris fulmineos affixit dentes Elephantos præter cutem & molem, promuſcide quoq; tutatus eſt, Crocodilū cutis uelut laminis communiuit, Delphinis teli uice pinnas addidit, Hiſtricē ſpinis, Raiam aculeis defendit. Gallis calcar addidit. Alia teſtis alia corio, alia cortice cōmuniuit. Sunt quorū incolumitati, pernicitate proſpexit, ueluti Colūbis. Sunt rurſum, quibus uenenū teli uice tribuit. Addidit his ſpeciē tetrā ac beluinā, addidit oculos truces, uocis ſtridorem. Inſeuit natiua quædā diſſidia. Solū hominem nudū produxit, imbecillem, tenerū, inermem, molliſſima carne, cute leui. Nihil uſquā in membris, quod ad pugnam, aut uiolentiam datum uideri poſſit, ut ne dicam interim, quod cætera ferè, ſtatim, ut nata ſunt ſibi ſufficiunt ad uitam tuendam ſolus homo ſic prodit, ut multo tempore totus à ſubſidio pendeat alieno. Nec fari nouit, nec ingredi, nec cibū capere, uagitu tantum implorat opem, ut uel hinc coniici poſſit, ſolū hoc animal totū amicitiæ naſci, quæ mutuis officiis & coit, & cohæret potiſſimū. Proinde natura uoluit hominem uitæ mutuus, non tam ſibi q̄ beneuolentiæ acceptum ferre, quo uidelicet intelligeret ſeſe gratiis eſſet dicatū, ac neceſſitudini. Tum ſpeciem dedit non tetram & horridam, uti cæteris, ſed mitē ac placidā, amoris, ac beneuolentiæ notas præ ſe ferentem. Tribuit oculos amicos, & in his animi ſigna. Dedit brachiorū ſinus ad complexū. Dedit oſculi ſenſum, quo ceu copularentur, & ſeſe contingerent animi. Vni riſum attribuit, alacritatis indicium. Vni lachrymas clementiæ & miſericordiæ ſymbolū. Quin & uocem dedit, non minacem & horrendam, ſicuti beluis, ſed amicam & blandā. Nec his contenta natura, ſermonis & rationis uſum uni tribuit, quæ quidem res ad prarandam & alendam beneuolentiam in primis ualet, ne quid omnino per uim inter homines gereretur. Inſeuit odium ſolitudinis, amorem ſodalitatis. Indidit penitus beneuolentiæ ſemina. Fecit ut quod eſt ſaluberrimū, idem ſit & ſuauiſſimū. Quid enim amico iucundius? At rurſum, quid æque neceſſarium? Proinde ſi maxime liceret abſq; mutuo cōmercio cōmode uitam agere, nihil tamen iucundū uideri poſſit abſq; ſocio, niſi ſiquis prorſus hominē exuerit, & in feram degenerarit. Addidit inſuper liberaliū diſciplinarū ſtudium, & cognitionis ardorem, quæ res ut potiſſimū abducit hominis ingenium ab omni feritate, ita ad conciliandas neceſſitudines præcipuam uim habet. Siquidem nec affinitas, nec ſanguinis propinquitas arctioribus, aut firmioribus amicitiæ uinculis aſtringit animos, q̄ ſocietas honeſtorū ſtudiorū. Super hæc admirabili quadam uarietate, dotes tum animorum tum corporū inter mortales partita eſt, nimirum ut ſinguli in ſingulis inuenirent, quod uel amarent ac ſuſpicerent ob excellentiam, uel ob uſum & neceſſitatem ambirent & amplecterentur. Deniq; indidit diuinæ mentis ſcintillulam, ut nullo etiam oſtenſo præmio, tamen per ſe iuuet benemereri de omnibus. Id enim deo maxime proprium ac naturale, ſuo beneficio conſulere uniuerſis. Alioqui quid illud eſt, quod haud uulgarem animo ſentimus uoluptatē, ubi quempiā per nos ſeruatū intelligimus? Proinde deus in hoc mundo uelut ſimulachrū quoddam ſui conſtituit hominem, ut ceu terrenum quoddam numen, ſaluti proſpiceret omnium. Sentiunt hoc ipſa etiam bruta, cū uideamus non mitia ſolū, uerūetiā Pardos, & Leones, & his immitiores beſtias in magnis periculis ad hominis opem confugere. Hoc extremū omnibus aſylū, hæc ara eſt ſanctiſſima uniuerſis, hæc nulli non ſacra eſt ancora. Hominis effigiem utcunq; depinximus. Nunc belli ſimulachrū ex aduerſo, cum hac, ſi uidetur, componamus. Iā igitur uidere te puta, barbaras cohortes, ipſo uultu ſonoq́; uocis horrendas, hinc atq; hinc inſtructas ferratas acies. formidabilem armoꝝ crepitū, ſimul & fulgorem, inamabilem tantæ multitudinis fremitū, oculos minaces, rauca cornua, terrificū Taratantaræ cantū, bōbardaꝝ tonitrua, non minus formidoloſa ueris, ſed magis noxia, clamorē inſanum, concurſum furioſum, immanem laniationē, cadentium & occidentiū crudeles uices, congeſtas ſtrages, undantes cruore campos, fluuios humano tinctos ſanguine. Fit interea nonnunq̄, ut frater incidat in fratrē, affinis in affinem, amicus in amicū, & communi furore iam debacchante, in eius uiſcera ſtringat ferrū, à quo ne uerbo quidē unq̄ fuerat læſus. Deniq; tantū malorum habet illa Tragoedia, ut à cōmemoratione quoq; pectus humanū abhorreat. Vt interim non referam, illa uulgaria præ his, leuiaq́, protritas paſſim ſegetes, exuſtas uillas, incenſos pagos, abacta pecora, conſtupratas uirgines, tractos in captiuitatem ſenes, direpta phana, latrociniis, prædationibus, uiolentia plena, confuſaq́; omnia. Vtq́; taceam

illa, quæ feliciſſimum etiam ac iuſtiſſimum bellum conſequi ſolent. Expilatam plebẽ; oneratos proceres, tot ſenes orbos, & ſimul in cæde liberoꝝ occiſos, tot anus deſtitutas, & crudeliꝰ q̃ ferro peremptas, tot matronas uiduas, tot liberos orphanos, tot domus funeſtas, tot opulẽtos ad inopiã redactos. Nã de moꝝ pernicie q̃d attinet loqui, cũ nemo neſciat uniuerſam uitæ peſtẽ, ſemel è bello proficiſci? Hinc pietatis contẽptus, hinc legũ neglectꝰ, hinc ad q̃duis audẽdũ ſceleris ꝓmptus animus. Hoc fonte nobis tã ingẽs latronũ, raptoꝝ, ſacrilegoꝝ, percuſſoꝝ turba ſcatet. Et quod eſt omniũ grauiſſimũ, hæc tã exitialis peſtilentia, neſcit ſe ſuis continere ſpatiis. Sed in uno quopiã angulo nata, non ſolum finitimas regiones ueluti contagio ꝑuadit, uerũetiã procul ſemotas, uel mercede, uel ꝑ affinitatis, aut fœderis occaſionẽ, in cõmunẽ tumultũ, ac reꝝ tempeſtatẽ pertrahit. Quinetiã bellũ è bello ſeritur, è ſimulato ueꝝ, è puſillo maximũ exoritur, neq; raro ſolet in his accidere, quod de Lerneo mõſtro fabulis ꝓditũ eſt. Hiſce de cauſis opinor, ueteres illi poetæ, q reꝝ uim ac naturã & ſagaciſſime ꝓſpexerũt, & aptiſſimis figmẽtis adũbrarunt, tradidere bellũ ad inferis immitti, idq; Furiaꝝ miniſterio, neq; quãlibet furiã ad hoc negocii conficiendũ, eſſe idoneã. Deligitᵉ omniũ peſtilentiſſima, cui nomina mille, mille nocendi artes. Hæc innumeris armata colubris, tartarea buccina ꝑcinit. Pan inſano tumultu cõplet uniuerſa. Bellona furioſum quatit flagellũ. Furor impiꝰ, ruptis oibus uinculoꝝ nodis, euolat horridus ore cruento. Neq; nõ uiderunt hæc Grãmatici, quoꝝ alii bellum κατ' ἀντίφρασιν dictũ uolunt, quod nihil habeat neq; bonũ, neq; bellũ, nec alia ratione bellũ eſſe bellũ, q̃ Furias Eumenides. Alii malunt à belua deductũ, quod beluaꝝ ſit, non hominũ in mutuũ exitiũ congredi. At mihi ſane pluſq̃ ferinũ, pluſq̃ beluinũ eſſe uidetᵉ, armis cõfligere. Primũ.n. pleraq; brutoꝝ animãtiũ in ſuo quodq; gn̄e, concorditer & ciuiliter degunt, gregatim incedũt, ope mutua ſeſe tuentᵉ. Ne feræ q̃dem oẽs dimicant. Sunt.n. & innoxiæ, ſicut Damæ & Lepores, ſed omniũ efferatiſſimæ ueluti Leones, Lupi, Tigrides. Quanq̃ nec hæ belligerantᵉ inter ſeſe, quẽadmodũ nos. Canis caninã nõ eſt. Leonũ inter ſe feritas nõ dimicat. Draconi cũ dracone pax eſt, inter uenena cõuenit. At homini nulla fera ꝑnicioſior, q̃ homo. Rurſum illæ cũ pugnãt, ſuis pugnãt armis, nos ꝑter naturã arte cacodæmonũ excogitatis, inſtruimur homines in hominũ ꝑniciẽ. Nec illæ q̃buſlibet de cauſis ſæuiunt, ueꝝ ubi uel fames ſtimulat in rabiẽ, uel ſe peti ſentiũt, uel fœtui ſuo timẽt. Nos deũ immortalẽ, q̃ friuolis de cauſis, quas belloꝝ Tragœdias excitamꝰ? Ob inaniſſimos titulos, ob puerilẽ irã, ob mulierculam, ob cauſas, his quoq; multo magis ridiculas. Ad hæc inter feras uni cũ una bellũ eſt, idq; ꝑbreue. Et ut cruentiſſima pugna ſit, una aut altera uulnerata diſcedit. Quãdo auditũ eſt, id quod paſſim faciũt homines, centũ millia beluaꝝ mutuo laniatu cõcidiſſe? Adde, quod ut feris quibuſdã naturale diſſidiũ eſt cũ aliis diuerſi generis, ita rurſum habent cũ quibus genuina, firmaq; cohærent amicitia. At homini cũ homine, & cuilibet cũ quolibet, iugis pugna eſt, nec ullũ ſatis firmũ fœdus inter ullos mortaliũ. Adeo q̃cquid à ſua degenerauit natura, in peiorẽ degenerat ſpeciẽ, q̃ ſi natura malitiã ingenuiſſet. Vis ſcire q̃ ferina, q̃ fœda, q̃ non digna homine res ſit bellũ? Spectaſtin'e aliq̃n leonẽ cũ urſo cõmiſſum? Qui rictus, q rugitus, q fremitus, quæ immanitas, quæ laniatio? Inhorreſcit, q ſpectat etiã in tuto. At quãto fœdius ſpectaculũ, quanto immanius, uidere hominem cum homine, tot armis, tot telis inſtructũ cõfligere? Quæſo te, quis homines crederet, niſi conſuetudo mali ſuſtuliſſet admirationẽ? Ardent oculi, pallent ora, furorẽ præfert inceſſus, frendet uox, clamor inſanus, totus ferreus eſt, crepãt arma, fulminant bombardæ. Mitius erat, ſi cibi cauſa homo hominẽ deuoraret, ſi ſanguinẽ hauriret, quãquã huc quoq; uentũ eſt à quibuſdã, ut id odii gratia faciant. At nunc idem fit crudelius telis ueneno tinctis, tartareis machinis. Nullũ uſquam hominis ueſtigium. An credas hic ipſam naturam agnituram, quod condidit? Et ſiquis admoneat, an non merito huiuſmodi uerbis ſit admiratura? Quod nouũ ſpectaculũ ego uideo? Quis tartarus hoc nobis portentum ædidit? Sunt qui me nouercã appellent, quod in tam immenſa rerum ſumma, uenena quædam genuerim, quanq̃ & hæc in hominis commodum ceſſura, quod aliquot animantia parum mitia finxerim. Etiam ſi nulla fera tã immitis eſt, quin arte & officiis poſſit cicurari. Hominis cura manſueſcunt leones, miteſcunt dracones, ſeruiunt urſi. Quæ tandem eſt iſta pluſq̃ nouerca, quæ nouam hanc beluã, totius mundi peſtẽ nobis dedit? Vnum animal totũ genui beniuolentiæ placidũ, amicũ, ſalutare. Quid accidit, ut in huiuſmodi ferã degenerarit? Nihil agnoſco hominis illius, quẽ finxi. Quis malus genius uitiauit opus meũ? Quæ ſaga mẽtẽ humanã excantauit, & incantauit beluinã? Quæ Circe natiuã uertit formã? Iuberẽ ut ad ſpeculũ ſeſe contẽplaretᵉ infelix, ſed q̃d cernant oculi, cũ mẽs abſit? Tñ aſpice teipſum ſi potes furioſe bellator, ſi quo pacto cõtingat reſipiſcere. Vñ tibi minax criſta uerticis? Vñ fulgens galea? unde ferrea cornua? unde pinnati cubiti? unde ſquãmæ, unde dẽtes ærei? unde laminæ? unde tela letifera? unde uox pluſq̃ ferina? unde uultus iſte pluſq̃ beluinus? unde tonitru & fulmẽ, ipſo Iouis fulmine, tum

formidabilius, tũ nocentius? Ego te diuinũ quoddã animal finxi. Quid uenit in mentem, ut teipsum
in tã immanẽ beluã transformares, ut nulla iã belua, futura sit belua, si cũ homine cõponatur? Hæc
atq; id genus alia ꝑmulta diceret opinor, architectrix illa rerũ Natura. Proinde cũ sic conditus sit ho
mo, quẽadmodũ ostensum est, cũ huiusmodi res sit bellũ, quemadmodũ nimiũ crebro sentim⁹, haud
mediocriter admirandũ uidet', quis deus, q morbus, aut q casus, primũ in humanũ pectus immiserit,
ut letale ferrũ in hominis stringeret uiscera? Multis gradibus ad tã insignẽ uesaniã uentũ sit oportet.
Nemo siquidẽ repẽte fuit turpissimus, ut ingt poeta Satyricus. Sẽperq; malorũ maxima, sub umbra
ac specie boni subrepserũt in uitã hominũ. Olim igit' cũ rudes illi priscią; mortales, nudi, sine mœni-
bus, absq; tecto, uitã in syluis agerent, euenit aliquoties, ut à feris ac beluis offenderent'. Cũ his igitur
primũ homini bellũ susceptũ est, & uir fortis habebat', ac dux, q ferarũ uim ab hominũ genere depu-
lisset. Quin & æquissimũ uidebat' iugulare iugulãtes, trucidare trucidãtes, ꝑsertim cũ nulla lacessitæ
iniuria ultro nos impeterent. Ea res cũ summæ laudi duceret', hinc.n. deus factus est Hercules, Cœpit
animosa iuuentus, passim uenari bestias, exuuiũ ceu trophæũ ostentare. Deinde nõ cõtenti iugulasse,
pellibus illarũ sese munierũt aduersus rigorẽ hyemis. Hæc erãt ꝓma homicidia, hæc spolia. Post hæc
longius ꝓgressi, rẽ ausi sunt, quã Pythagoras uehementer impiã arbitratus est, & nobis poterat ꝓdi
giosa uideri, nisi uetaret cõsuetudo, quæ tantã ubiq; uim habet, ut apud nationes quasdã piũ fuerit ha
bitũ, parentẽ grandæuũ, plagis obrutũ in fossam depellere, & eripere uitã illi, ꝑ quẽ uitæ munus con-
tigerat, sanctũ haberet' carnib⁹ affiniũ amicorũ uesci, pulchrũ existimaret', uirginẽ in Veneris phano
ꝓstare populo, multaq; iis absurdiora, quæ siqs nunc referat tãtũ, nemo nõ sit abominaturus. Adeo
nihil est tã scelerosum, nihil tã atrox, quod & nõ ꝓbet', si id cõmẽdet assuetudo. Ergo qđ ausi sunt fa
cinus? Non ueriti sunt uesci ferarũ extinctarũ cadaueribus, dẽtib⁹ laniare carnẽ exanimẽ, haurire san
guinẽ, exugere saniẽ, & uiscera, ut ait Ouidius, in uiscera cõdere. Id facinus, tametsi mitioribus inge-
niis tũ immane uideret', tñ commendauit usus & cõmoditas. Processum est lõgius. A' noxiis feris itũ
est ad pecudes innoxias. Sæuitũ est passim in oues, animal sine fraude, doloq;, sæuitũ in leporẽ, nõ ob
aliud crimẽ, nisi quod esculentus esset. Nec temperatũ est à boue domestico, q suo sudore diu familiã
aluerat ingratã, nulli uolucrũ, nulli pisciũ generi parcitũ est, & eo ꝓcessit gulæ tyrannis, ut nullũ ani-
mal usq̃ tutũ esset ab hominis crudelitate. Verũ hoc quoq; ꝑsuasit cõsuetudo, ut sæuitia nõ uideretur
in ullũ animantis genus, modo ab hominis cæde tẽperaret'. Sed in nobis fortasse situ est, uitia quem-
admodũ mare non admittere, uerũ ut admisso limitẽ ꝑscribamus, id non est cuiq̃ in manu. Semel re-
ceptũ utrumuis haud nostro ducit' arbitrio, sed suo fert' impetu. Posteaq̃ his rudimentis essent ad cæ-
dẽ exercitati, ꝑsuasit ira, ut homo hominẽ, fuste, saxo'ue, aut pugno peteret. Siqdẽ iis adhuc armis tũ
pugnabat' opinor, & iã occidẽdis pecudibus didicerant, hominẽ quoq; minimo negocio posse ꝑimi.
Verũ ista crudelitas diu constitit intra monomachias. Ad hæc nonnullã etiã æqui speciẽ habebat su-
stulisse inimicũ, laudi quoq; cœptũ est dari, siqs uiolentũ & pestilentẽ hominẽ, cuiusmodi ferũt fuisse
Cacum & Busyridẽ cõfecisset, orbemq; monstris istiusmodi liberasset. Siquidẽ uidemus hos etiã ti-
tulos in Herculis extare laudibus. Deinde concursum est à pluribus, ut quosq; uel affinitas, uel uici-
nia, uel necessitudo coniunxerat. Et quod nunc latrociniũ est, tum bellum erat. Saxis & sudibus præ-
ustis, etiamnum res gerebatur. Riuulus occurrẽs, aut rupes, aut simile quippiam obuium prælia di-
rimebat. Interea dum crescit usu feritas, dum gliscunt iræ, dum magis ardescit ambitio, furorem suũ
armant ingenio. Excogitantur arma qualiacunq;, quibus se communirent, excogitantur tela, quib⁹
hostẽ perderent. Iam passim, iam frequentiore manu, iam armati conflictari cœperunt. Nec huic ma
nifesto furori, suus defuit honos. Bellum appellarunt, & uirtutẽ esse uoluerunt, siquis sui capitis peri
culo uim hostium, à liberis, ab uxore, à pecore, à domesticis latebris propelleret. Atq; ita paulatim
unà cũ rerum cultu crescente malitia, bellum indicere cœpit, ciuitas ciuitati, regio regioni, regnum
regno. Quanq̃ in re per se crudelissima, tamen remanebant adhuc humanitatis pristinæ uestigia. Re
petebantur res per fecialem, citabantur testes superi, uelitatione præludebatur ad pugnã. Telis uul-
garibus, & uirtute non dolo res agebatur. Nefas erat ferire hostem, nisi signo dato, non licebat pu-
gnare, ubi receptui cecinisset imperator. Deniq; uirtutis & gloriæ certamen erat, magis q̃ occidendi
cupiditas. Necdũ arma mouebantur, nisi in exteros, quos ob id hostes, uelut hospites appellabant.
Hinc nata sunt imperia, quorum nullum unq̃ fuit in ulla natione, quod non fuerit multo generis hu-
mani sanguine paratũ. Deinceps assiduæ bellorum uices, dum uicissim alius alium ab imperio depel
lit, & sibi uindicat. Post hæc cũ imperia quoq; ad sceleratissimos mortales deuenissent, iam in quosli-
bet, ꝓ libidine mota sunt arma, neq; male meriti, sed bene fortunati, cœperunt maxime belli pericu-
lis esse obnoxii, & iam prælii scopus, non laus esse, sed sordidum lucrum, aut hoc ẽt sceleratius aliqd.

Non dubito

Non dubito quin hæc proſpexerit ſapientiſſimus ille Pythagoras, cum philoſophico cōmento multitudinem hominum imperitam à laniandis pecudibus deterreret. Videbat futurum, ut qui nulla laceſſitus iniuria, pecudis innoxiæ ſanguinem fundere conſueuiſſet, idem commotus ira, & iniuria prouocatus, non metueret hominem interimere. Porrò bellū quid aliud eſt, q̃ multorum cōmune homicidium, & latrocinium? hoc ſceleratius, quo latius patens. Sed ridentur hæc ceu deliramenta ſcholaſticorum à craſſis proceribus noſtri temporis, qui cum præter figuram nihil habeant hominis, tamen ipſi ſibi plane dii uidentur. Et tamen ab his initiis, huc uidemus eſſe peruentum inſaniæ, ut tota uita nihil aliud agat᷑. Belligeramur aſſidue, gens cum gēte colliditur, regnum cū regno, ciuitas cum ciuitate, princeps cū principe, populꝰ cū populo, & quod Ethnici quoq; fatētur impium, affinis cum affini, cognatus cum cognato, frater cū fratre, filius cum patre. Deniq; quod ego ſanè puto iis omnibus atrocius Chriſtianus cū homine, addam inuitus, quod eſt atrociſſimum, Chriſtianus cum Chriſtiano. Et ó cæcitatem mentis humanæ, hæc nemo mirat᷑, nemo deteſtatur. Sunt qui applaudant, q uehant laudibus, qui rem pluſq̃ tartareā ſanctam appellent. Bellatur à decrepitis, bellat᷑ à ſacerdotibus, bellat᷑ à monachis, & cum re tam diabolica Chriſtum miſcemus. Concurrunt acies utrinq;, crucis inſigne præferentes, quæ uel ipſa poterat admonere quo pacto cōueniat uincere Chriſtianos. A ſacro illo cæleſti, quo perfecta illa & ineffabilis Chriſtianoꝝ cōiunctio repræſentat᷑, curritur ad mutuā cædē, & rei tam impiæ Chriſtum facimus & ſpectatorē & authorem. Vbi nam diaboli regnum eſt, ſi in bello non eſt? Cur huc pertrahimus Chriſtū, cui citius cū quouis lupanari conueniat, q̃ cum bello? Indignatur Paulus apoſtolus, ullam eſſe controuerſiā inter Chriſtianos, ut iudex ſit adeūdus, qui litem dirimat. Quid ſi conſpiceret nos toto orbe belligerantes, & quálibet leui de cauſa, immanius q̃ ulli bellarint Ethnici, crudelius q̃ ulli Barbari? idq; fieri authoribus, hortatoribus, adiutoribꝰ his, q pacificum illū, & oīa conglutinantem pontificē repræſentant, quiq; pacis omine ſalutant populum. Neq; me clam eſt, quid iamdudū mihi reclamēt Cares iſti, quoꝝ meſſis eſt è malis publicis. Bellū ſuſcipimus inuiti, alioꝝ coacti malefactis. Ius noſtꝝ pſeqmur. Quicquid maloꝝ habet bellū, illis ferat᷑ acceptū, q belli dedere cauſas. Sed quieſcant interim pauliſper, & hoꝝ cauſationes ſuo loco refellemus, ac fucū hunc, quo morbū noſtrum prætexímus, detrahemus. Iam ſicut hominē cum bello, hoc eſt animal placidiſſimū, cum re longe immaniſſima cōpoſuimus, quo magis pſpicua fieret atrocitas, ſic bellū cum pace, rē miſerrimā, pariter & ſceleratiſſimā, cum re feliciſſima, ſimul & optima cōparemus, atq; ita demū apparebit, quantæ dementiæ ſit, tanto tumultu, tantis laboribus, tāto ſumptu, tanto diſcrimine, tot calamitatibus affectari bellū, cū multo minoris emi poſſit cōcordia. Principio qd in reꝝ natura dulcius aut melius amicitia? Nihil ꝓfecto. Atqui qd aliud eſt pax, q̃ multoꝝ inter ſe amicitia? Sicuti cōtra bellū nihil aliud eſt, q̃ plurium ſimultas. Bonoꝝ aūt ea rō eſt, ut quo latius pateant, hoc plus adſerant cōmoditatis. Proinde cū unius cū uno neceſſitudo, res ſit adeo ſuauis & ſalutaris, q̃ ingens erit felicitas, ſi regnū cū regno, ſi natio cū natione, neceſſitudinis uinculo copulet᷑? E diuerſo, malaꝝ reꝝ ea ē natura, ut quo latius manarint, hoc magis ſint ſuo dignæ uocabulo. Itaq; ſi miſeꝝ, ſi ſceleratū eſt, hominē cū homine ferro congredi, quāto calamitoſius, quanto q; ſceleratius eſt, idē à tot hominū milibus fieri? Cōcordia res paruæ creſcūt, diſcordia dilabunt᷑ & magnæ. Pax omniū bonaꝝ reꝝ & parens eſt & nutrix. Bellū repente ſemelq;, qcqd eſt lætū, quicquid eſt pulchꝝ, obruit, extinguit, abolet, omniūq; maloꝝ Lernā quandā in uitā mortaliū effundit. Pacis tēpore, nō ſecus ac ſi nouū quoddā uer rebus humanis adfulſerit, colunt᷑ agri, uernant horti, paſcunt᷑ lætæ pecudes, ædificant᷑ uillæ, extruunt᷑ oppida, inſtaurant᷑ collapſa, ornant᷑ & augent᷑ extructa, creſcunt opes, alunt᷑ uoluptates, uigent leges, floret reipublicæ diciplina, feruet religio, ualet æqtas, pollet humanitas, calent artes opificū, uberior eſt q̄ſtus paupeꝝ, ſplēdidior opulentia diuitū. Efflorefcūt honeſtiſſimaꝝ diſciplinaꝝ ſtudia, erudit᷑ iuuētus, tranquillo fruunt᷑ ocio ſenes, bonis auſpiciis nubūt uirgines, laudant᷑ ſimili prole puerperæ. Florent boni, minus peccant mali. At ſimul atq; belli ſæua tempeſtas ingruerit, deū immortalem, q̃ ingens maloꝝ pelagus occupat, inundat, obruit uniuerſa. Abiguntur armenta, ꝓterunt᷑ ſegetes, trucidant᷑ agricolæ, exurunt᷑ uillæ, tot ſæculis extructæ florentiſſimæ ciuitates, una ꝓcella ſubuertunt᷑. Adeo ꝓcliuius eſt lædere, q̃ benefacere. Ciuiū opes ad execrandos latrones ac ſicarios transferunt᷑. Moerent domus, metu, luctu, & querimoniis, lamentis cōplentur oīa. Frigent artes opificū, pauperibus aut ieiunandū, aut ad impias cōfugiēdū artes. Diuites aut ereptas deplorant facultates, aut timent relictis, utroq; modo miſerrimi. Virginū aut nullæ, aut triſtes & funeſtæ nuptiæ. Deſolatæ matronæ domi ſterileſcūt, ſilent leges, ridet᷑ humanitas, nullū habet locū æqtas, religio ludibrio ē, ſacri & ꝓphani nullū omnino diſcrimē. Corrūpit᷑ omni uitioꝝ gñe iuuentus, dānant longæuitatē ſuā luctuoſi ſenes. Nullus honos honeſtis literarum ſtudiis. In ſumma

plus malorum ſentimus in bello, q̃ ullius ſermo poſſit aſſequi, nedum meus. Forte tolerari poterat, ſi bella calamitoſos modo nos facerent, non etiã nocentes & impios, ſi pax feliciores tantũ redderet, nõ meliores quoq;. Nimium heu nimium maloꝝ erat, quibus aſſidue uelit nolit, uexat̃, atteritur, abſorbet̃ ærumnoſa mortalitas. Ante bis mille fermè annos, trecẽta morboꝝ nomina medicis ſunt animaduerſa, præter ſpecies, iã & quotidie ſubnaſcentes nouos, & ſenectutẽ ipſam, morbũ ineuitabilem. legimus alibi, totas urbes terræ quaſſatione ſubrutas, alibi conflagraſſe fulmine, alibi ſolidas ẽt hiatu terraꝝ abſorptas regiones, oppida ſuffoſſione cuniculoꝝ corruiſſe, ut ne cõmemorẽ, quãtã hominũ multitudinẽ iam ob aſſuetudinem cõtempti, caſus abſumant, exundatio maris & fluminum, ruinæ montiũ & ædificioꝝ, uenena, lapſus, feræ, cibus, potus, ſomnus. Alium hauſtus in potu lactis pilus, alium acinum uuæ, alium os piſcis inhærens gutturi ꝑfocauit. Sunt quos ſubitũ exanimarit gaudiũ, nã de uehementi dolore minus eſt miꝝ. Adde nunc fatales peſtilentias, nõ raro paſſim ſæuiẽtes. Nulla pars orbis eſt, unde nõ immineat periculũ humanæ uitæ, alioqui ꝑ ſe quoq; fugaciſſimæ. Tãtũ undiq; maloꝝ obturbat, ut nõ ſine cauſa, Homerus hominẽ animantiũ miſerrimum ꝓnũciauerit. Veꝝ hæc mala, quoniã nec uitari facile poſſunt, nec noſtro accidunt uitio, calamitoſos tantũ faciunt, non itẽ facinoroſos. Quid iuuat tã innumeris obnoxios calamitatibꝰ, ultro ſibi malũ, perinde quaſi deſit, accerſere? Et accerſere non quoduis malũ, ſed malum omniũ multo teterrimũ, tã ꝑniciosum, ut unũ uincat oĩa, tam fœcundũ, ut unũ in ſe cõplectat̃ uniuerſa, tã peſtilens ut non minus impios efficiat, q̃ ærumnoſos, ut miſerrimos reddat, nec tamen miſerandos. Adijce iã his omnibus, qđ pacis cõmoda latiſſime ſeſe diffundunt, & ad plurimos pertinẽt. In bello, ſiquid feliciter cecidit, quanq̃, o ſuperi, qđ hic poteſt dici felix? id ad paucos ꝑtinet, & eos indignos. Alterius ſalus, alterius eſt exitium, alterius opes, alterius ſunt ſpolia. Huius triumphus, illius eſt luctus, ut acerba ſit infelicitas, immanis & cruẽta felicitas. Quanq̃ plerunq; fit, ut iuxta Cadmæam, quã uocant uictoriã, utraq; pars ploret. Et haud ſcio, an unq̃ bellũ adeo ceſſerit feliciter, ut cordatũ uictorẽ ſuſcepti nõ pœnituerit. Ergo cum pax res ſit omniũ tũ optima, tũ iucundiſſima, bellũ contra res omniũ miſerrima, ſimul & ſceleratiſſima, nũ hos ſanæ mentis arbitrabimur, qui cum illã mediocri negocio parare queant, hoc malint ſummis ẽt difficultatibus accerſere. Primũ q̃ inſuauis res primus ille belli rumor, deinde quantũ inuidiæ ſubeũdum principi, dum crebris decimationibus expilat ſuos. Quantũ negocii in adiungendis aut retinendis auxiliis, quantũ in accerſendis barbaricis cohortibus, & mercennario milite. Quantũ impendii, ſimul & curaꝝ in apparandis claſſibus, in extruendis aut ſarciendis arcibus & præſidiis, in adornandis tentoriis, in fabricandis & cõportandis machinis, armis, telis, ſarcinis, uehiculis, cõmeatu. Quãtũ laboris exahauriendũ, in cõpingendis uallis, in euacuandis foſſis, in ſuffodiẽdis cuniculis, in excubiis, in ſtationibus, in exercitamẽtis. Omitto iã metus, omitto pericula, (Quid enim nõ metuendũ in bello?) Quis enumerare ualeat incõmoda uitæ, quæ ſtultiſſimi milites in caſtris perferunt, & ob id maioribus digni qđ ſpõte ꝑferãt? Victũ, quẽ bos quoq; faſtidiat Cyprius, ſomnos raros, nec hos tuo datos arbitrio. Tentoriũ undiq; uentis ꝑuium, ac ne tentoriũ qdẽ. Durãdũ ſub dio, cubitãdũ humi, ſtandũ in armis, ferenda inedia, frigus, æſtus, puluis, hymber, ſeruiendũ ducibus, uapulandũ ferulis, quãdoquidẽ nulla eſt ullius mancipii ſeruitus indignior, q̃ militũ. Ad hæc ad triſte ſignum eundũ in mortem, ut aut occidas immaniter, aut cadas infeliciter. Tantũ maloꝝ ſuſcipit̃, ut ad rem omniũ miſerrimam liceat ꝑuenire. Tam immenſis malis nos ipſos prius affligimus, ut alios poſſimus affligere. Quod ſi uelimus rem ad calculũ uocare, & ueris rationibus expendere, quãti bellum conſtet, quanti pax, ꝑfecto cõperiemꝰ, hãc uel decima parte curaꝝ, laboꝝ, moleſtiaꝝ, ꝑiculoꝝ, ſumptuũ, deniq; ſanguinis poſſe cõparari, qbus bellũ accerſit̃. Tantã hominũ turbam educis in ꝑiculũ, ut oppidũ aliqđ euertas, at hoꝝ opa, uel citra ꝑiculũ, aliud extrui poterat multo ꝑclarius oppidũ. Sed nocere uis hoſti, iã hoc ipſum inhumanũ. Attamen illud expende, num illi nocere nõ poſſis, niſi ꝑ̃us noceas tuis. Et furioſi uidet̃ hominis, tantũ certi mali ſumere, cũ incertũ ſit, quo ſit alea belli caſura. Veꝝ eſto, rapuerit ad hanc ueſaniã ethnicos, uel ſtultitia, uel ira, uel ambitio, uel auaritia, uel immanitas, ſiue (qđ magis arbitror) ab inferis immiſſæ furiæ. Vnde hoc nobis in mentẽ uenit, ut Chriſtianꝰ in Chriſtianũ cruentũ ſtringat ferrũ. Parricidiũ uocatur, ſi frater occidat fratrẽ. At Chriſtianus cõiũctior Chriſtiano, q̃ ullus germanus germano, niſi firmiora ſunt naturæ uincula, q̃ Chriſti. Quã abſurdũ eſt, eos penè continenter inter ſe belligerari, quos una domus habet eccleſia, qui eiuſdẽ corporis mẽbra, cõmuni capite gloriant̃, nẽpe Chriſto, communẽ habẽt patrẽ in cœlis, cõmuni uegetant̃ ſpiritu, iiſdẽ initiati ſunt myſteriis, eodẽ redẽpti ſanguine, eodẽ renati fonte, iiſdẽ alunt̃ ſacramẽtis, eidẽ militãt imperatori, eodẽ ueſcunt̃ pane, eiuſdẽ participes ſũt calicis, cõmunẽ habẽt hoſtẽ diabolũ, poſtremo ad eãdẽ omnes uocati ſunt hæreditatẽ. Vbi ſunt tã multa perfectæ cõcordiæ ſacramẽta? ubi tã innume

ra pacis documenta? Vnum præceptum Chriſtus appellauit ſuum, nempe charitatis. Cum hac, qd æquæ pugnat atq; bellū? Felici pacis omine ſalutat ſuos. Diſcipulis præter pacem nihil donat, præter pacem nihil relinquit. In ſacris illis precibus illud præcipue patrem orat, ut quemadmodum ipſe idē erat cū eo, ita & ſui, hoc eſt, Chriſtiani, idem eſſent ſecū. Iam plus audis, q̄ pacē, pluſq̄ amicitiā, pluſq̄ concordiā. Chriſti typū habebat Solomon, qđ Hebræis pacificū ſonat, ab hoc ſibi tēplū extrui uoluit. Nato Chriſto, nō bellum, neq; triūphos, ſed pacē canunt angeli. De nondū nato præcinit uates ille myſticus, Et factus ē in pace locus eius. Vniuerſam illius doctrinā excute, nihil unq̄ reperies, qđ nō ſpiret pacē, qđ non ſonet amicitiā, qđ nō ſapiat charitatē. Et quoniā intelligebat pacē aliter non poſſe conſtare, niſi penitus contemptis his ꝓ quibus mundus hic digladiatur, iuſſit ut à ſe diſceremus eſſe mites. Beatos uocauit, qui diuitias ꝓ nihilo ducerēt, nam hos uocat pauperes ſpiritu, beatos, qui uoluptates huius mundi ſpernerent, quos lugentes appellat, qui ſe paterentur ſuis exturbari poſſeſſionibus, ſcientes hic nihil aliud eſſe, q̄ exilium, ueram patriam, ueram poſſeſſionem in cœlo ſitam eſſe piis. Beatos, qui benemerentes de omnibus, impune & male audirent, & malis afficerentur. Vetuit, ne quis malo reſiſteret. Breuiter ut omnis illius doctrina, tolerantiam & amorem præcipit, ita tota uita nihil aliud docet, q̄ māſuetudinem. Sic ille regnauit, ſic bellauit, ſic uicit, ſic triūphauit. Nec aliud inculcant Apoſtoli, qui purum adhuc Chriſti ſpiritū imbiberant, & muſto illo feliciter erant temulenti. Quid undiq; ſonant omnes Pauli literæ, niſi pacem, niſi longanimitatē, niſi charitatē? Quid Ioānes loquit̄, qd iterat, niſi dictionē? Quid aliud Petrus? quid aliud omnes uere Chriſtiani ſcriptores? Vnde tantus bellorum tumultus inter filios pacis? An fabula eſt, qđ Chriſtus ſe uitem appellat, ſuos palmites? Quis unq̄ uidit palmitem pugnare cum palmite? An uanum eſt, quod non ſemel ſcripſit Paulus, Eccleſiam nihil aliud eſſe, q̄ unum corpus è diuerſis membris cōnexum, adhærens uni capiti, Chriſto? Quis uidit oculum pugnare cum manu, aut uentrē cum pede? In hoc uniuerſo, rerum omnium tam diſſimilium, harmonia eſt. In animalis corpore, pax eſt membro cum membro, qđ quæq; pars dotis habet, nō uni ſibi habet, ſed in cōmune omnibus. Siquid accidit unicuilibet, opitulat̄ uniuerſum corpus. An plus poteſt in perituro corpore naturæ connexio, q̄ in myſtico & immortali, copula ſpiritus? An fruſtra precamur illud ex præſcripto Chriſti, Fiat uoluntas tua, quemadmodum in cœlo, ſic & in terra? In illa ciuitate ſumma cōcordia eſt. At Chriſtus nihil aliud eſſe uoluit ſuam eccleſiam, q̄ cæleſtem quendam populum in terris, ad illius imaginē, quoad fieri poteſt uiuentē, illo properantē, ab illa pendentē. Age finge, iam mihi nunc nouum aliquē hoſpitē, uel è lunaribus illis ciuitatibus, quas inhabitat Empedocles, uel ex uno quopiam mundo eoꝝ, quos innumerabiles fabricatus eſt Democritus, in hunc noſtꝝ ueniſſe quid hic rerum agatur cupientē cognoſcere. Cumq; de ſingulis edoctus, audierit eſſe unum quoddā animal, mire cōmixtū eſt corpore, qđ cum brutis habeat cōmune, ex animo, quo diuinæ mentis referat imaginē. Id adeo eſſe generoſum, ut quanq̄ hic exulet, tn̄ cæteris omnibus imperet animantibus, quod ob cæleſtē originē, ſemp ad cæleſtia nitat̄ & immortalia, quod in tantū curæ fuerit æterno numini, ut qm̄ neq; naturæ uiribus, neq; philoſophiæ rationibus aſſequi poterat, quod affectabat, unicum filiū ſuum huc delegarit, qui nouū doctrinæ genus inuexerit. Deinde ſimul atq; totam Chriſti uitam, ac decreta perdidicerit, cupiat ex ædita quapiā ſpecula, uidere quod audiſſet, Vbi cōſpexerit cætera animantia probe in ſuo genere degere, ac naturæ legibus duci, nihil appetere, niſi qđ dictet natura, unum animal inter ſe cauponari, negociari, rixari belligerari, non'ne quoduis animal poti⁹ ſuſpicat̄ hominē eſſe de quo audierit, q̄ ipſum hominē? Deinde admonitus ab indice, quis ſit homo, iam diſpiciat ubi ſit grex ille Chriſtianus, qui cæleſtis illius doctoris inſtitutum ſequentes, angelicæ ciuitatis ſimulacꝝ exhibeant, an non ubiuis potius iudicabit habitare Chriſtianos, q̄ in hiſce regionibus, in qbus tantā uideret opulentiā, luxū, libidinem, faſtū, tyrannidem, ambitionē, fraudem, inuidiā, iracundiā, diſcordiā, rixas, pugnas, bella, tumultus, breuiter omniū rerum, quas Chriſtus dānat, maiorē penè Lernā, q̄ apud ullos Turcas, aut Saracenos? Vn̄ igitur peſtis hæc irrepſit in populū Chriſtianū? Nimiꝝ paulatim hoc quoq; malū, ſicuti cætera pleraq; receptū eſt ab incautis. Siquidem omne malū, aut ſenſim obrepit in hominū uitā, aut ſub prætextu boni ſeſe inſinuat. Primū igitur irrepſit eruditio, uelut idonea res ad cōfutandos hæreticos, philoſophorum, poetaꝝ & oratorum literis armatos. Et initio quidem non iſta diſcebant̄ à Chriſtianis, ſed quibus forte cōtigerant ante Chriſtum cognitū, hi qđ iam partū erat, in pios conferebant uſus. Elequentia quoq; diſſimulata magis q̄ ſpreta primū, deinde palàm etiam comprobata. Proinde ſub ꝑtextu ꝓfligandi hæreticos ſubrepſit ambitioſa rixandi libido, quæ nō mediocrē eccleſiæ peſtē inuexit. Tandē huc ꝓceſſum eſt, ut in mediā Teheologiā totus ſit receptus Ariſtoteles, & ita recept⁹, ut huius authoritas penè ſanctior ſit q̄ Chriſti. Nā ſiqd ille dixit, paꝝ accōmodū

ad uitam noſtram, licet interpretamento detorquere, cæterum exploditur ilico, qui uel leuiter auſit Ariſtotelicis oraculis refragari. Ab hoc didicimus nõ eſſe ꝑfectam hominis felicitatẽ, niſi corporis & fortunæ bona acceſſerint. Ab hoc didicimus nõ poſſe florere rẽpublicã, in qua ſint oĩa cõmunia. Huius oĩa decreta, cum Chriſti doctrina conamur adglutinare, hoc eſt, aquã flãmis miſcere. Recepimus nonnihil & à Cæſareis legibus, ꝓpter æquitatẽ, quã præ ſe ferunt, & quo magis cõuenirẽt. Euãgelicã doctrinã ad eas quoad licuit detorſimus. At hæ ꝑmittunt uim ui repellere, ſuũ quenq; ius pſequi, ꝓbant negociationẽ, recipiunt uſurã, modo moderatã, bellũ ceu rem ꝑclaram efferunt, modo iuſtum. Denique tota iã Chriſti doctrina, dialecticoꝝ, ſophiſtarum, mathematicoꝝ, oratoꝝ, poetarum, philoſophoꝝ, & iureconſultoꝝ, gẽtiliũ literis, ita cõtaminata eſt, ut maxima pars æui cõſumẽda ſit, priuſq̃ uacet, arcanas ſcrutari literas, ad quas ut aliquñ uenias, tot tamen opinionibus mundanis infectus accedas, oportet, ut Chriſti iã decreta, aut ꝓrſus offendant, aut ad illoꝝ dogmata torqueantur. Atq; hæc res adeo nõ improbat̃, ut nefas ſit eũ de Chriſtianis loqui literis, q ſeſe nugis Ariſtotelicis, uel potius ſophiſticis, totũ ad ambas uſq; quod aiunt, aures nõ expleuerit. Quaſi uero Chriſti doctrina ſit huiuſmodi, ut nõ uel maxime poſſit eſſe cõmunis omniũ, uel ullo pacto cũ philoſophoꝝ ſapiẽtia cõſentiat. Poſt hæc recepim⁹ honoris nõnihil. Quẽ deinde, ueluti debitũ cœpimus exigere. Id uiſum eſt nõ iniquũ. Deinde recepim⁹ opes, ſed in pauperꝝ ſubſidiũ diſtribuẽdas, poſt ẽt in uſus noſtros. Quidni, poſteaq̃ didicimus hunc eſſe charitatis ordinẽ, ut ſibi quiſq; ſit ꝓximus? Neq; deerãt ꝓtextus, huic malo, Piũ conſulere liberis, Aequũ ꝓſpicere uẽturæ ſenectuti. Poſtremo cur reiiciam opes inquit, ſi citra fraudẽ contingant? His gradibus paulatim eo uentũ eſt, ut is optimus habeat̃, qui ſit locupletiſſimus, nec unquã maior fuerit honos diuitiis apud ethnicos, q̃ hodie ſit apud Chriſtianos. Quid enim eſt omnino, uel ſacrum, uel ꝓphanum, quod non haꝝ geratur arbitrio? Videbatur his ornamentis conuenire, nonnihil imperii. Neq; defuit, qui uoluerit cedere. Receptũ eſt hoc quoq;, ſed grauatim & parce. Demum ita, ut ſolo titulo contenti, rem libenter in alios reiicerent. Poſtremo paulatim huc itum eſt, ut epiſcopus ſibi non uideatur epiſcopus, niſi mundanæ ditionis aliquid acceſſerit. Parum honeſtus abbas, ſi nuſq̃ poſſit, quod poſſunt tyranni. Tandem perfricta facie, pudorẽ omnẽ abſterſimus, oĩa uerecundiæ repagula diſcuſſimus. Quicquid unq̃ apud ethnicos fuit, auaritiæ, quicquid ambitionis, quicquid luxus, quicquid faſtus, quicquid tyrannidis, id imitamur, æquamus, uincimus. Et ut de leuioribus interim ſileã, an unq̃ apud ethnicos bellatũ eſt, aut æque perpetuo, aut crudelius, q̃ inter Chriſtianos? Quas tẽpeſtates, quos belloꝝ æſtus, quoties diſciſſa fœdera, quas ſtrages his paucis annis conſpeximus? Quæ natio, cum qua non conflictã eſt ferro? Et poſtea Turcam execramur, quaſi poſſit ullum ſpectaculum eſſe Turcis iucundius, q̃ quod illis quotidie mutuis cladibus exhibemus ipſi. Inſaniebat Xerſes, cum ingentem illam multitudinẽ Græciam inuaſurus educeret. An tibi conſtitiſſe animo uidetur, qui Atho monti minaces ſcripſerit epiſtolas, ni cederet, qui mari Helleſponto, quod parum cõmodum fuiſſet nauigare uolenti, plagas iuſſerit infligi? Furebat Alexander ille Magnus, Quis negat? Optabat ſemideus ille plureis mundos, quos deuinceret, tãta gloriæ febris, iuuenilem obſederat animũ. Et tamen iſti, quos Seneca non dubitat furioſos appellare latrones, bellabant humanius nobis, bellabant maiore fide, nec ſimilibus machinis, nec ſimilibus artibus, nec tam friuolis titulis, q̃ bellamus Chriſtiani. Illi præter gloriã nihil ambiebãt. Gaudebãt florẽtiores reddere prouincias, quas bello ſubegiſſent, populos agreſtes, ſine literis, ſine legibus ritu feraꝝ uiuentes, ciuilibus artibus expoliebant. Regiones incultas extructis oppidis reddebant celebres. Parum tuta cõmuniebant pontibus, litoribus, aggeribus, milleq; id genus cõmoditatibus, uitam hominum adiuuabant, ut tum expedierit deuinci. Quin in mediis etiã bellis, q̃multa feruntur, ab his uel dicta ſapienter uel geſta temperate? Cæterum quæ gerũtur in bellis Chriſtianoꝝ, & obſcœniora ſunt & atrociora, q̃ ut ſint hic cõmemoranda. Proinde quod in illis erat peſſimũ, id ſolum exprimimus, imo ſuperamus. Sed iã operæpreciũ fuerit audire, quibus modis hanc tantã inſaniã noſtrã tueamur. Si nullo, inquit, pacto fas eẽt bellare, Deus nõ fuiſſet Iudæis author bellãdi aduerſus hoſtes. Audio, ſed illud addas oportet Iudæos nunq̃ bellaſſe inter ſe, ueꝝ aduerſus alienigenas & impios. Nos Chriſtiani pugnamus cũ Chriſtianis, Illis diuerſa religio, & non eadem numina. diſſidii cauſa fuit, nos aut puerilis ira, aut pecuniæ fames, aut gloriæ ſitis, ſæpenumero fœda merces huc adducit, illi iuſſu diuino pugnabãt, nobis animi perturbatio ferrum dat in manũ. Quanq̃ ſi uſqueadeo placet exemplum Iudæoꝝ, quin eadem opera, præputium accidimus? quin immolamus pecudes? quin abſtinemus à carne ſuilla? Cur non ducimus ſinguli plures uxores? Cum hæc execremur, cur ſolũ bellandi placet exemplum? Cur hic deniq; literã ſequimur occidentẽ? Iudæis ꝑmiſſum eſt bellũ, ſed ita, quẽadmodum & repudium, nimiꝝ ob duritiam ingenii. At poſteaq̃ Chriſtus iuſſit recondi gladium, nefas eſt

pugnare Chriſtianos, niſi pulcherrimum illud prælium, cum teterrimis hoſtibus eccleſiæ, cum ſtudio pecuniæ, cum iracundia, cum ambitione, cū metu mortis. Hi ſunt Philiſtei noſtri, hi Nabughodonoſor, hi Moabitæ, & Ammonitæ, cum quibꝰ nullas nobis inducias eſſe oportet, aſſidue conſerēdæ manus, donec exciſis funditus hoſtibus ſuccedat tranquillitas. Quos niſi ſubegerimus, neq; cuiq̃ ſecum, neq; cum alio uera pax conſtare poterit. Solū hoc bellum, ueram gignit pacem. Hic q uicerit, cum nemine mortaliū belligerari uelit. Nihil enim me mouet, quod quidam duos gladios interpretātur utranq; poteſtatem, ſæcularem & eccleſiaſticam, Cum Chriſtus in hoc ipſum paſſus ſit Petrum errare, ut poſteaq̃ iuſſus eſſet gladium recondere, nemini dubium relinqueretur, quin uetitum eſſet bellum, quod antea uidebatur eſſe licitum. Sed Petrus, inquiunt, pugnauit. Pugnauit, ſed Iudæus adhuc, nondum accepto ſpiritu uere Chriſtiano. Pugnauit non pro ſuis titulis, aut prædiis, uti nos, ne pro ſua quidem uita, ſed pro uita magiſtri. Deniq; pugnauit is, q paulo poſt abnegauit. Si placet exēplum pugnantis, placeat & inficiantis. Et cum ſimplici laberetur affectu, tamē reprehēſus eſt. Alioqui, ſi probabat huiuſmodi defenſionem Chriſtus, ſicut quidā inſulſiſſime interpretant̄, cur omnis illius & uita & doctrina, nihil aliud q̃ tolerantiam prædicat? Cur ſuos baculo tantum & pera armatos, tyrannis obiicit? Si gladius ille, quem diuenditis omnibus iubet emi Christus, eſt moderata aduerſus perſecutores defenſio, quemadmodū impie quidam interpretantur, non tantum inerudite, cur hac nunq̃ uſi ſunt martyres? At dictat hoc, inquiunt, ius naturæ, legibus comprobatū eſt, conſuetudine receptum, ut uim ui propellamus, & uitam quiſq; ſuam tueamur, tum & pecuniā, quandoquidem animæ loco eſt, ut inquit Heſiodus. Fateor, at his omnibus efficacior gratia, dictat, ne remaledicamus maledicentibus, ut de malemerentibus benemereamur, ut tollenti partem poſſeſſionum, totam concedamus, ut deprecemur pro his quoq;, qui mortem intentant. Ad apoſtolos, inquiunt, iſta pertinent, imo ad uniuerſum Chriſti populum, & corpus, ut diximus, quod totū abſolutū eſſe oportet, etiā ſi in dotibus aliud membrū alio ſit inſignius. Ad eos nihil pertineat doctrina Chriſti, q non ſperant p̄miū cū Chriſto. Illi ꝓ pecunia, prædiiſq; digladientur, q rident quod dixit Chriſtus, beatos pauperes ſpiritu, hoc eſt, eos diuites, q nihil in hoc mundo cōcupiſcerēt, diuitiarū, Qui felicitatis ſummā in his collocarūt opibus, dimicant ꝓ tuenda uita, ſed ii, q non intelligunt hanc mortē eſſe potius q̃ uitam, & ꝓ piis immortalitatem eſſe paratam. Iam obiiciunt nobis Romanos aliquot pōtifices, qui bellandi fuerint authores, ſimul & adiutores. Obiiciunt decreta patrū, in quibus bellum approbari uidetur. Sunt quidē huiuſmodi quædam, ſed apud recentiores. Chriſti uigore iam relangueſcēte, ſed ea perpauca, cum ſint innumera apud probatæ ſanctitatis ſcriptores, quæ à bello deterreāt. Cur hæc paucula nobis potiſſimū in mentē ueniūt? Cur à Chriſto, ad homines deflectimus oculos, & incerta exempla q̃ indubitatū authorē ſequi malumus? Romani pontifices primū homines fuerūt. Deinde fieri poteſt, ut aut ſtulti fuerint, aut mali. Quanq̃ ne in iſtis quidem comperies hoc genus bellorū, quo nos aſſidue conflictamur, approbatum fuiſſe. Id quod clariſſimis euincerem argumentis, ni fugerē digreſſioni longius immorari. Laudauit diuus Bernardus bellatores, ſed ita laudauit, ut noſtram omnem damnet militiam. Quāquā cur me moueat potius Bernardi ſcriptū, aut Thomæ diſputatio, q̃ Chriſti dogma, qui in totum uetuit, ne malo reſiſtamus, nimirū eo more, quo uulgus reſiſtit? Sed licet, inquiunt, unū maleficum afficere ſupplicio, licet igitur et ciuitatem ulciſci bello. Quid hoc loco reſponderi poſſit, ꝓlixius eſt, q̃ ut ſit replicandum. Illud modo dicam, hoc intereſſe, quod in iudiciis conuictus dat pœnas legibus, in bello utraq; pars alterā ream agit, illic ad eū modo redit malum, qui læſit, exemplū ad omneis peruenit, hic maxima pars malorum in eos redundat, qui minime digni ſunt malo, nempe ad agricolas, ad ſenes, ad matronas, ad pupillos, ad uirgines. Cæterū ſi ex re omnium peſſima quicq̃ omnino cōmodi poteſt colligi, id totum ad ſceleratiſſimos aliquot latrones deriuatur, ad militem mercennarium, ad ſtrenuos prædones, ad pauculos forte duces, quorū artificio bellum in hoc ipſum fuerat excitatū, & quibuſcum nunq̃ melius agitur, q̃ in ſummo reipublicæ naufragio. Illic uni non parcit̄, ut omniū conſulatur ſaluti, hic ut paucorum, aut unius fortaſſis uicem ulciſcamur, tot hominū millia nihil commeritorum crudeliter affligimus. Præſtat paucorū admiſſum impunitū omitti, q̃ dum unum, aut alterum in pœnam depoſcimus incertam, noſtros pariter & finitimos, & innocentes hoſtes, ſic enim uocamus, in certum adducere diſcrimen. Satius eſt relinqui uulnus, cui ſine graui totius corporis pernicie, mederi non queas. Quod ſiquis clamet iniquum, non dare pœnas, qui peccarit, reſpōdeo multo eſſe iniquius, tot innocentū milia, citra meritū in extremam uocari calamitatem. Quanquam his temporibus omne ferè bellum è titulis, neſcio quibus naſci uidemus, & ex principum fœderibus, dum ut unum aliquod oppidulū ſuæ uindicent ditioni, totū periclitant̄ imperiū. Deīde hoc ipſum, qđ tāto ſanguine uindicatū eſt, rurſum aut reuēdūt, aut donāt. Dixerit

aliquis, Non uis igitur principes ſuum ius perſequi? Scio non eſſe mei ſimilium, de principum negociis audacius diſputare, qđ ut tutum ſit, prolixius tamen eſt, q̄ ut huic loco conueniat. Tantū illud dicam, ſi titulus qualiſcunq;, uidebit' idonea ſuſcipiendi belli cauſa, in tantis reꝝ humanaꝝ uicibus, tantis cōmutationibus, nulli poſſe titulū deeſſe. Quæ gens non aliqñ ſuis ſedibus & pulſa fuit & pepulit? Quoties aliunde demigratū eſt alio? Quoties huc & illuc, uel caſu, uel ex fœdere tranſlata imperia? Repetant ſcilicet hodie Patauini Troianū ſolum, quod Antenor olim fuerit Troianus, Repetant Africā & Hiſpaniam Romani, quod hæ ꝓuinciæ quōdam fuerint Romanoꝝ. Dominiū uocamus, quod eſt adminiſtratio. Non eſt idē ius in homines natura liberos & in pecudes. Hoc ipſum ius qđ habes, populi conſenſus dedit. Eiuſdem aūt, ni fallor, eſt tollere q contulit. Vide q̄ non magna res agit'. Non illud decertat', ut hæc, aut illa ciuitas bono principi pareat, non tyranno ſeruiat, ſed utrum Ferdinandi cenſeat' titulo, an Sigiſmundi, Philippo cenſum pendat, an Ludouico. Hoc eſt illud egregium ius, ob quod uniuerſus orbis bellis, cædibuſq; miſcet'. Sed eſto, ualeat quātūlibet hoc ius, nihil interſit inter priuatū agrum, & ciuitatē, nihil inter pecudes tuo ære emptas, & homines non ſolū ingenuos uerumetiā Chriſtianos, attamen prudentis eſt expendere, num tanti ſit, ut tā immenſis tuoꝝ malis ꝑſequaris. Si principis animū præſtare nō potes, at ſaltē negociatoris adhibe. Contēnit ille diſpendiū, ſi ꝑſpexerit uitari non poſſe, niſi grauiore iactura, & lucri loco ducit, quod paululo dāno cū fortuna deciderit. Saltē illum imiteris, de quo uulgo non infeſtiua fabula celebrat'. Paꝝ conueniebat inter duos quoſdā cognatos, de re diuidunda. Cumq; neuter alteri uellet concedere, res eo ſpectabat, ut iretur in ius, & iudicū ſententiis controuerſia finiret'. Adibant' aduocati, Parabant' dicæ, Res erat cū iureconſultis. Aditi iudices, conteſtata lis, cœpit agi cauſa, hoc eſt, bellum ſuſceptū. Ibi alter maturè reſipiſcens, aduerſariū priuatim accerſitū his uerbis alloquitur. Principio paꝝ decoꝝ eſt, ut quos natura copulauit, pecunia diſſociet. Deinde incertus eſt litis euentus, haud minus q̄ belli. Suſcipere nobis in manu eſt, finire non eſt. De centū aureis tota lis eſt. Eius ſummæ duplū in notarios, in ꝓmotores, in aduocatos, in iureconſultos, in iudices in iudicū amicos expēdet', ſi legibus experiamur. His erit inſeruiendū, adulandum, dandū, ut ne dicā interim curas, ambiēdi, curſitādiq; labores, ut maxime uincā, plus tamen eſt incommodi q̄ commodi. Quin potius ipſi nobis ſapimus q̄ iſtis ꝓdonibus, & in hos male collocandam pecuniā inter nos partimur, Concede dimidiū de tuo, ego tantundem de meo concedam. Ita & amicitiā noſtram, alioqui perituram lucrifaciemus, & tantam moleſtiam effugiemus. Quod ſi recuſas quicq̄ concedere, ego uel uniuerſum negociū, tuo permitto arbitratui. Malo penes amicū ſit hæc pecunia, q̄ penes inſatiabiles illos ꝓdones. Abunde magnū fecero lucrum, ſi & famæ pepercero, & amicum ſeruauero, & tantū effugero moleſtiarum. Mouit aduerſariū tū rei ueritas, tū cognati feſtiuitas. Rē inter ſe tranſegerunt iratis aduocatis, & iudicibus, quos coruos deluſerant hiantes. Vel hoꝝ igitur prudentiam, in re tanto periculoſiore ſtudeas imitari. Neq; ſolū ſpectes qđ uelis aſſequi, ſed quanta bonaꝝ rerum iactura, quantis periculis, quantis calamitatibus ſis aſſecuturus, ut aſſequaris. Quod ſi ceu lancibus hinc atq; hinc expenſis commodis & incommodis, cōperis, multo potiorem eſſe pacem iniquam, q̄ bellum æquum, cur mauis Martis aleā experiri? Quis enim niſi demens aureo piſcetur hamo? Si uides multo plus impendii, q̄ lucri, etiamſi feliciter cadāt omnia, non'ne præſtat aliquid de tuo iure cōcedere, q̄ paululū cōmodi, tam innumeris mercari malis? Malo penes quēcunq; ſit titulus, ſi mihi tāta Chriſtiani ſanguinis iactura uindicādus eſt. Ille quiſquis eſt, multis iā annis poſſedit. Aſſueuit habenis, agnoſcit' à ſuis, fungit' munere principis, & exoriet' aliquis, q ueteri quopiā titulo ex annalibus, aut obliteratis monumentis reperto, bene cōpoſitū rerum ſtatum, ſurſum ac deorſum, miſceat. Præſertim cū uideamus in rebus mortaliū nihil ſuo loco conſiſtere, ſed ludibrio fortunæ, uelut æſtu quodā affluere ac defluere. Quorſum attinet tanto tumultu uindicare, quod mox quolibet caſu ſit alio demigraturū? Poſtremo ſi iſta tā leuicula non poſſunt contemnere Chriſtiani, quorſum opus eſt, protinus ad arma rapi? Tot habet mūdus epiſcopos graues & eruditos, tot habet uenerabiles abbates, tot optimates grandæuos, & longo rerum uſu ſapientes. Cur non potius horum arbitrio, pueriles iſtiuſmodi principum querimoniæ componuntur? Sed honeſtior eſt illorum oratio, qui prætexunt eccleſiæ defenſionē, quaſi uero populus non ſit eccleſia, aut quaſi tota eccleſiæ dignitas in ſacerdotum opibus ſita ſit, Aut quaſi bellis ac ſtragibus orta prouecta, conſtabilita ſit eccleſia, ac non potius ſanguine, tolerantia, uitæq; cōtemptu. Mihi ſanè ne hoc quidem adeo probandum uidetur, quod ſubinde bellū molimur in Turcas. Male profecto agitur cū religione Chriſtiana, ſi illius incolumitas à talibus pendet præſidiis. Neq; conſentaneum eſt, his initiis bonos gigni Chriſtianos. Quod ferro paratum eſt, ferro uiciſſim amittitur, uis Turcas ad Chriſtum adducere? Ne oſtentemus opes, ne militum manum, ne uires? Videant in nobis non titulum

tantum, ſed certas illas hominis Chriſtiani notas, uitam innoxiam, ſtudiū benemerendi etiam de hoſtibus, inuictam omnium iniuriarum tolerantiam, pecuniæ contemptum, gloriæ neglectum, uitam uilem, audiant cœleſtem illam doctrinam, cum huiuſmodi uita congruentem. His armis optime ſubiguntur Turcæ. Nunc ſæpenumero mali pugnamus cū malis. Dicam aliud & utinam audacius, q̃ uerius, ſi titulum crucisq; tollas inſigne, Turcæ cum turcis digladiamur. Si militū manu conſtituta eſt religio, ſi ferro confirmata, ſi bellis aucta tueamur eam iiſdem præſidiis. Quod ſi diuerſis rationibus peracta ſunt omnia, cur ueluti Chriſti præſidio diffiſi, ad ethnicas confugimus ſuppetias? At cur non iugulē, inquiunt, eos, qui nos iugulant? Ita'ne putas indignū, ſiquis ſit te ſceleratior. Cur non ſpolias ſpoliantem? Cur nō conuiciaris conuicianti? Cur non odiſti, odio habentem? An Chriſtianū facinus eſſe putas, ſi trucidatis impiis quidē, ſed tamen hominibus, pro quibus ſeruandis mortuus eſt Chriſtus, gratiſſimam diabolo uictimā mactes, bisq; delectes hoſtem, & quod occiditur homo, & quod occidit Chriſtianus? Plerique dum nolunt uideri ualde Chriſtiani, ſtudent Turcis q̃plurimū facere mali, & quod facere non poſſunt, execrantes, imprecantur. Cum hoc ipſo argumento, parū Chriſtianū liceat deprehendere. *Succurre Turcis, ex impiis ſi potes reddito pios, ſi non potes, opta, & agnoſcā mentem Chriſtianam.* Verū hiſce de rebus omnibus aliquanto copioſius audietur, cum ædemus librum, cui titulum fecimus Antipolemo, quem olim Romæ uitam agentes, ad IVLIVM Secundum Romanū Pontificem conſcripſimus, eo tempore, quo de bello in Venetos ſuſcipiendo conſultabatur. Illud deplorandū potius q̃ refellendū. Siquis exactius rē excutiat, reperiet omnia ferè Chriſtianoꝝ bella, uel è ſtultitia, uel è malitia naſci. Nonnulli iuuenes & reges imperiti, maiorum malis exemplis, hiſtoriarū, quas de ſtultis prodidere ſtulti monumentis, ad hoc inflammati, dehinc inſtigātibus adulatoꝝ hortatibus, extimulantibus iureconſultis, ac Theologis, aſſentantibus, aut conniuentibus epiſcopis, fortaſſis & exigentibus, temere magis, q̃ malitioſe bellū ſuſcipiunt, & tanto totius orbis malo diſcunt, bellum rem eſſe modis omnibus fugiendam. Alios occultum odium, alios ambitio, alios animi feritas, in bellū impellit. Quandoquidem ne noſtra quidem Ilias quicq̃ præterq̃ ſtultorū regum & populoꝝ continet iras, Sunt qui non aliam ob cauſam bellū mouent, niſi ut hac uia facilius in ſuos tyrannidem exerceant. Nam pacis temporibus, ſenatus authoritas, magiſtratuū dignitas, legum uigor, nonnihil obſtant, quo minus liceat principi, quicquid libet. At bello ſuſcepto, iam omnis reꝝ ſumma, ad paucoꝝ libidinem deuoluta eſt. *Euehuntur, quibus bene uult princeps, deiiciuntur quibus infenſus eſt.* Exigitur pecuniæ quantū libet. Quid multis? Tum demū ſentiunt ſe uere monarchas eſſe. Colludunt interim duces, donec infelicem populū uſq; ad radicem arroſerint. Hoc animo qui ſint, an eos putas grauatim arrepturos, oblatam quancunq; belli occaſionem? Deinde morbū noſtrum honeſtis titulis præteximus. Inhio Turcaꝝ opibus, & obtendo religionis defenſionem, obſequor odio meo, & prætexo ius eccleſiæ. Seruio ambitioni, ſequor iram, rapit animus ferox & impotens, & ruptū fœdus, uiolatam amicitiam, omiſſum neſcio quid de ſponſaliū legibus, aut ſimile quippiam cauſor. Iam dictu mirū eſt, q̃ non aſſequantur hoc ipſum, quod affectant, & dū ſtulte uitant hoc aut illud malū, in aliud aut etiam in idem multo grauius incidunt. Etenim ſi gloria ducuntur, non paulo magnificentius eſt ſeruare, q̃ perdere, multo pulchrius extruere ciuitatem, q̃ demoliri. Deinde ut proſperrimo Marte res geratur, quantula gloriæ portio redibit ad principem, unde magnam partem ſibi uindicat populus, cuius pecunia res confecta eſt, maiorem miles exterus, ut plerunq; fit, & conductitius, nonnullā duces, maximā Fortuna, quæ cū in omni negocio, tū in bello ualet plurimū. Si ſublimitas animi ſtimulat in bellū, uide quæſo q̃ non recte tibi conſulis iſta ratione. Dum uni non uis cedere, puta uicino principi, fortaſſis affini, forſitan olim bene merito, quanto abiectius te ſupplicem facis, dum ſuppetias imploras barbarorū, & quod eſt indignius omni facinorum genere contaminatoꝝ hominum, ſi modo homines oportet uocare huiuſmodi beluas? Dum inceſtis, homicidis, prædonibus (per hos enim potiſſimū bellum geritur) polliceris, adularis, palparis. Et dum in æqualē feroculus eſſe ſtudes, infimæ mortaliū feci teipſum cogeris ſubmittere. Dumq; paras qualemcunq; finitimū ſuis ſedibus deiicere, peſtilentiſſimam nebulonū colluuiem, in tuas ſedes admittas oportet. Non fidis affini, & armatæ multitudini credis teipſum? Quanto tutiorē poterat reddere concordia? Si lucro traheris, calculos adhibe. Placeat bellū, niſi uideris non æſtimandis diſpendiis, compendiū peti, non ſolū longe minus, ſed etiam incertum. Sed conſulis reipublicæ, imo non alia uia citius, ac perditius pereunt reſpublicæ, q̃ bello. Priuſq̃ incipias, iam plus nocuiſti patriæ, q̃ ſis profuturus uictor. Exhauris ciuiū opes, luctu funeſtas domos, omnia latronibus, furibus, ſtupratoribus imples. Has enim reliquias parit bellū. Et cū ante licuiſſet uniuerſa frui Gallia, à multis regionibus teipſum excludis. Si uere tuos amas, quin tibi illa ueniunt in mentem. Cur ego hanc tam floridam iuuentu-

tem omnibus malis obiiciam? Cur tot matronas ſuis maritis, tot liberos ſuis orbabo parētibus? Cur titulum, neſcio quem, & anceps ius meorū aſſeram ſanguine? Vidimus cū prætextu defendēdæ eccleſiæ, bellum eſſet ſuſceptum, crebris decimationibus ſic expilari ſacerdotes, ut nullus hoſtis potuerit hoſtilius. Itaq; dum ſtulte uitamus foueam, ultro nos ipſos in foueam præcipitamus. Dum leuem iniuriam pati non poſſumus, ipſi nos ſummis afficimus contumeliis. Dum pudet morigeꝝ uideri principi, ſupplices reddimur infimis. Dum libertatem imprudenter affectamus grauiſſimæ ſeruituti noſmet irretimus. Dum paululū uenamur lucri, dānis immenſis nos ac noſtros afficimus. Prudentis erat hæc ſecum expendere, Chriſtiani, ſi modo uere Chriſtianus ſit, rem tam tartaream, tam alienā à uita ſimul & doctrina Chriſti, modis omnibus fugere, deprecari, propellere. Quod ſi uitari nullo pacto poteſt ob multorum improbitatem, ubi nihil intentatū reliqueris poſteaq̃ pacis ſtudio omnem moueris lapidem, tum proximū erit dare operam, ut mala res per malos geratur, & q̃ minimo diſpendio humani ſanguinis conficiatur. Si demus operam, ut re ſimus id, quod audimus, hoc eſt, nihil admiremur, nihil ambiamus, quod eſt huius mundi. Nam ſi tantum hoc agimus, ut hinc q̃maxime expediti euolemus, ſi toto niſu rapimur ad cæleſtia, ſi felicitatis noſtræ ſummā in uno Chriſto collocamus, Si quicquid eſt uere bonū, uere ſplendidum, uere iucundum in hoc uno ſitum eſſe credimus, ſi perſuaſum habemus hominem pium à nemine lædi poſſe, ſi perpendimus q̃ inania ſint, q̃ fugacia, rerum humanarū ludibria. Si penitus intuemur, q̃ ardua res ſit, hominem quodammodo trāſformari in Deum, & hic ita meditatione quadam indefatigabili repurgari ab huius mundi contagiis, ut mox abiecto corporis exuuio, in Angelorū demigret conſortium. In ſumma ſi præſtamus hæc tria, ſine quibus nemo Chriſtiani cognomen promeretur, Innocentiam, ut puri ſimus à uitiis, Charitatem, ut bene mereamur quoad fieri poteſt de omnibus, Patientiam, ut malefacientes toleremus, & ſi liceat, iniuriam beneficiis obruamus, quæſo quod bellū poſſit inter nos de nugis exiſtere? Si fabula eſt Chriſtus, cur non explodimus ingenue? Cur illius titulo gloriamur? Sin is uere eſt, & uia, & ueritas, & uita, Cur omnes noſtræ rationes ab hoc exemplari tantopere diſſident? Si Chriſtum authorem agnoſcimus, qui charitas eſt, & nihil docuit, nihil tradidit, niſi charitatem & pacem, agite non titulis & inſignibus, ſed factis hunc exprimamus & uita. Amplectamur pacis ſtudium, ut Chriſtus uiciſſim agnoſcat ſuos. In hoc pontifices, in hoc principes, in hoc ciuitates, conſilia ſua cōferant. Satis hactenus fuſum Chriſtiani ſanguinis. Satis uoluptatum exhibuimus Chriſtiani nominis hoſtibus. Quod ſiquid ſuo more tumultuatur populus, à principibus cohibeatur, quos hoc oportet eſſe in republica, quod oculus eſt in corpore, quod in anima ratio. Rurſum ſiquid turbant principes, certe pōtificum eſt, ſua prudentia, ſuaq; authoritate, rerū motus componere. Vel tandē ſatiati bellis tam diutinis, pacis tangamur deſyderio. Trahit huc ipſa calamitas, inuitat Chriſtus, adhortatur Pōtifex, ſi quiſquam alius uere Maximus LEO Decimus, ac uere pacifici Salomonis noſtri uices gerens, Cuius omnia uota, omnia conſilia, omnes conatus huc tendunt, ut quos communis copulat fides, eos & communis iungat concordia. Hoc molitur ut eccleſia, non opibus, aut imperio, ſed ſuis ac propris dotibus efloreſcat. Pulcherrimū profecto munus, ac prorſum tali dignū heroe, clariſſimis illis Medicibus prognato, quoꝝ ciuili prudentia factum, ut inclyta Florentinoꝝ ciuitas, diutina pace fuerit florentiſſima, quorum domus omniū bonarum diſciplinarū fuit præſidium. Ipſe placidum ac mite ſortitus ingeniū, à teneris, ut aiunt, unguiculis, humanis literis, ac manſuetioribus muſis eſt initiatus, inter eruditiſſimos uiros ac uelut in muſaꝝ gremio educatus, uitam ac famam inculpatam, & ne in liberrima quidem ciuitate Roma, ulla unquā ſiniſtri rumoris aſperſam macula, ad ſummū pontificiū attulit. Ad quod hic non ingeſſit ſeſe, ſed nihil minus q̃ hoc expectans, ueluti diuina uoce nominatim aſcitus eſt, quo rebus humanis longa belloꝝ tempeſtate feſſis, ſuccurreret. Sit penes Iuliū belli gloria, habeat ille ſibi ſuas uictorias, habeat ſibi magnificos triūphos. Quæ q̃ deceant Chriſtianū pontificem, haud eſt mei ſimilium pronunciare. Dicam hoc modo, Gloriam illius, qualiſcunq; fuit, cū plurimorū exitio doloreq; coniunctam fuiſſe. Longe plus ueræ gloriæ pariet Leoni noſtro pax orbi reddita, q̃ Iulio pepererunt, tot bella per uniuerſum orbem, uel excitata fortiter uel geſta feliciter. Sed longius q̃ par eſt huic digreſſioni, uidebimur immorati, iis qui de prouerbiis, q̃ de pace, belloq; malunt audire.

Argiuos uides. II.

Ἀργείους ὁρᾷς, id eſt, Argiuos uides, id eſt, ſtupidis & attonitis oculis, ſumptū opinor ab Oreſte, furiis agitato. Ariſtophanes in Pluto μανικὸν βλέπειν dixit eodem ſenſu. Refertur à Suida prouerbii nomine.

Argiui fures. III.

Ἀργεῖοι φῶρες, id eſt, Argiui fures. De palā improbis. Nā Argiui furacitatis infamia laborabant antiquitus. Extat & hoc apud Suidā. Latini uulgo, ficto ſicuti uidetur, per iocum uocabulo Lauer-

niones appellant, homines furaces, quod fures ſub tutela Lauernæ Deæ eſſent, in cuius loco obſcuro, atque abdito, ſoliti ſunt furto ſublata prædamq́; defodere. Author Feſtus.

Mars rex. IIII.

Ἄρης τύραννος, id eſt, Mars rex. Suidas interpretatur congruere in principem, qui ui, non legibus Remp. tractat. Sunt qui dicant hoc natum à Perſis, quibus imperabat Timotheus, qui quoniã Atheniẽſium Remp. diutina rerum omnium proſperitate tuebatur, Mars rex appellatus eſt, idq́; ceſſit in prouerbium.

Attagen. V.

Ἀτταγᾶς, Suidas indicat hoc cognominis, puerbiali ioco dici ſolere in ſeruos ſtigmaticos, quod hæc auis plumas hẽat, uariis colorũ notis diſtinctas. Ariſtophanes in Auibus, εἰ δὲ τυγχάνει τις ὑμῶν δραπέτης ἐστιγμένος, ἀτταγᾶς οὗτος παρ' ἡμῖν ποικίλος κεκλήσεται, id eſt, Siqs ẽ uobis erit fugitiuus atq; uſtus notis. Attagen is ſanè apud nos uarius appellabit᷑. Ad eũdem modũ ταὼς, id eſt, pauões appellant Græci nitidius cultos, & uerſicoloribus amictos. Cæterũ de Attagena plura dicemus in pꝛouerbio, Attagenis nouilunium.

Tenedius homo. VI.

Τενέδιος ἄνθρωπος, id eſt, Tenedius homo. Plutarchus in adagionũ collectaneis, ait dici ſolitum de homine tetrico, formidabiliq́; aſpectu. Originem, ſicuti plerũq; alias uarie tradunt. Suidas ait regem quempiam Tenedi fuiſſe, cui nomẽ Tenes, q legem tulerit, atq; induxerit morem, ut à tergo iudicis, adſtaret qſpiam, ſecurim tenens, uidelicet in hoc paratus, ut q perperam qd in iudicio dixiſſet, opinor mendacium, aut falſum teſtimoniũ, eũ ꝓtinus ſecuri feriret. Hoc interpretamenti fermè conuenit cum eo, quod ante commemorauimus in adagio, Tenedia ſecuris. Alii tradunt in hunc modũ, haud tamen cum his pugnantia. Cygnus Neptuni filius, pater Hemitheæ & Tene, nouercam liberis ſuis induxit. Euenit aũt ut Tenes apud pr̃em inſimularet᷑ à nouerca, quod ſeſe de ſtupro interpellaſſet, id cum ille uerũ eſſe crederet, iuuenem in capſam incluſit, unaq́; Hemitheã ſororem, quod fraterni fati comes eſſe deſyderaret, ſimulq́; in mare præcipitauit. Id ſcriniũ delatum eſt Leucophrenẽ, cui poſtea Tenedo cõmutatum uocabulum, uidelicet à Tene Cygni filio. Qui ꝓgreſſu tp̃is nactus imperium eius loci, quod modo diximus exemplum, induxit, ut in tribunalibus aſſiſteret, q ſecurim in caput accuſantis uibratam ſuſtineret. Quod ſiqs fuiſſet calũniæ conuictus, eum protinus uiuũ ſecuri diſſecaret. Id ſpectaculi qm̃ formidabile uidebat᷑, in ꝓuerbium abiit, ut Tenedius homo diceretur, q minaci, truciq́; eſſet aſpectu.

Tenedius patronus. VII.

Τενέδιος συνήγορος, id eſt, Tenedius aduocatus. Eodem ẽ fonte profectum eſt & hoc, dici ſolitum de eo, qui compendio cauſam expedit, litisq́; nodum ocyus diſſecat. Ductũ à Tenedia ſecuri, de qua modo dictum eſt. Suidas ait apud Tenedios duas ſecures ſuſpenſas oſtendi. Ariſtoteles apud eũdem, illud addit, præter ea, quæ recenſuimus, in Aſſerina (is eſt locus quiſpiam in Tenedo) fluuiolum eſſe, in quo cancrorum teſtis, nauigiorum utantur uice. Eas ita diſſecant, ut ſecuris ſpeciem præ ſe ferant. Prouerbii meminit & Stephanus in locorum catalogo, addens dici ſolitum de aduocato rigido duroq́;, quod illic non eſſet tutum quiduis garrire in iudicio.

Ἐγκλῶπις ἡμέρα. VIII.

Ἐγκλῶπις ἡμέρα, Plutarchus in Collectaneis (Si modo uerax eſt titulus) tradit hoc dici ſolitum de his, qui conuiuium agunt, aut exhibent. Idq́; hinc manaſſe, quod olim apud Ceos mos fuerit, ut q magiſtratum inirent, epulum exhiberent populo. Quod ſiquando plures fuiſſent magiſtratus, dies inter ſeſe diſtribuebant. Itaq; cum ſibi occurrerent, rogabant, τίς ἡμέρα; id eſt, quis dies? Ea uox in uulgi iocum ceſſit. Videtur autem uox ἐγκλῶπις, data opera ridicule cõflata, ex his uerbis, ἐν κλίῳ τις.

Verſatilis Artemon. IX.

ὁ περιφόρητος ἀρτέμων, id eſt, Verſatilis Artemon. Extat in iiſdem Collectaneis. Aiunt dici ſolitum de his quorum gratia uehementer decertatur. Nam Artemonem Adoleſcentem fuiſſe quempiam certatim adamatum à mulieribus ob inſignem formam. Alii malunt Artemonem machinarium fuiſſe fabrum, in arte præcellentem, temporibus fermè Periclis. Qui cum claudus eſſet, paſſim ſuas machinas circũferebat. Athenæus in duodecimo Dipnoſophiſtarum libro, citat hoc prouerbium ex Clearcho, teſtat᷑ dictum fuiſſe, quod is poſtea cœperit uoluptariam, ac mollem agere uitam, cum antea pauper fuiſſet. Ex Anacreõte citat hæc de eodem, τιλὸν μὲν ἔχων ἀμφὶ πλευρῇσι βοὸς νεόπλυτον εἴλυμα κακῆς ἀσπίδος, ἀρτοπώλισι καὶ ἐθελοπόρνοισιν ὁμιλέων, κίβδηλον εὑρίσκων βίον, πολλὰ μὲν ἐν δουρὶ τιθεὶς αὐχένα, πολλὰ δ' ἐν τροχῷ, πολλὰ δὲ κόμην πώγωνά τ' ἐκτετιλμένος, id eſt, Tenuem quidem habens circum latera bouis recentem amictum malæ haſtæ, cum panum cauponibus & proſtibulis conſuetudinem agens, in ſynceram inueniens uitam, ſæpe ut ſuperet, in haſta ponens ceruicem, ſæpe rurſum in rota, ſæpe uero, coma barbaq́; reuulſus. Quibus ex uerbis apparet dictum in

hominem ſui diſſimilem, ac moribus inæqualibus præditum.

Placiadæ. X.

Πλακιάδαι καὶ στέλαιον, id eſt, Placiadæ etiam ſtelæum. Plutarchus in iiſdē cōmentariis oſtendit dici conſueſſe de deprehenſis adulteris, & cōtumelioſe, ſicuti merentur, tractatis. Vicus eſt quiddam Atticæ regionis, cuius incolæ Placiadæ uocantur. Apud hos moris erat, ut qui fuiſſet in adulterio deprehenſus, ignominioſas pœnas daret, impactis in pudendam corporis partem raphanis, qui apud illos miræ magnitudinis eſſe dicuntur. Quod ſi raphani forte non fuiſſent ad manum, ſtelæo utebant, id eſt, ligonis ligno. Non me clam eſt hoc alio nobis dictum loco, ſed mutilatum, eoq́; duximus operæprecium hic integre repetere.

Iuſtitiæ oculus. XI.

Δίκης ὀφθαλμός, id eſt, Iuſtitiæ oculus, dicitur ſyncerus & incorruptus iudex, aut ipſum etiam iudicium. Adagii meminit Suidas, ſumptum apparet ex illa Chryſippi deſcriptione apud Aulum Gellium, in qua iuſtitiæ oculos tribuit acreis, rectos atq; immotos, quod eum, q recte ſit iudicaturus, non oporteat huc aut illuc ab honeſto oculos deflectere. Celebratur hic ſenarius prouerbialis, ἔστι δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ᾽ ὁρᾷ, id eſt, Eſt oculus æquitatis omnia intuens.

Iuſtitia iuſtior. XII.

Δίκης δικαιότερος, id eſt, Iuſtitia iuſtior. Prouerbialis hyperbole de uehementer integris & incorruptis. Veteres.n.iuſtitiam Deam faciebant, Cuius imaginem eleganter depinxit Chryſippus apud Aulum Gellium.

Ex eo propè tantum. XIII.

Ὅσον ἐκ Διονυσίων, id eſt, Quantum ex Dionyſiis ſiue Bacchanalibus. Suidas, puerbii loco refert, ſed perturbatius, ut aſſolet. Antiquitus conſueuerunt annos à Dionyſiis numerare, quemadmodū ex Olympiadibus. Iterabatur autem Dionyſiorum feſtum tertio quoq; anno. Vnde Virgilius, Trieterica uocat. Hinc igitur adagium in longiorem moram.

Mercator eſt. XIIII.

Ἔμπορος εἶ σκηπτόμενος, id eſt, Mercatorem ſe adſimulat. Dicendum in eum, qui ob timiditatem cauſas commentitias prætexit, ne cogatur ſubire diſcrimē. Suidas ex Ariſtophane citat, apud quem quiſpiam inducitur, loquens in hunc modum, ut dicat ſeſe fingere mercatorem eſſe, quoties ad bellum ire iubetur, quod negociatores non cogerentur exire, quoniam expediebat illos relinqui, quo de cōmeatu proſpiciant. Nō uſquequaq; diſcrepat hinc euāgelica parabola de iis, q inuitati ad nuptias, uariis prætextibus excuſant.

Donum quodcūq; dat aliquis, proba. XV.

Δῶρον δ᾽ ὅτι δῶ τις ἐπαίνει, id eſt, Donum quodcunq; probato. Prouerbium admonet boni conſulendū eſſe munus, aut officium, conſilium'ue, quod offertur ab amico. Vnde natum ſit, indicat Strabo geographus libro ſexto, Cum Achiui iuſſi eſſent oraculo Crotonem condere, miſſus eſt Miſcellus quidam, qui ciuitatis futurum locum conſyderaret. Is cum iam Sybarim ædificatam cerneret, uideretur q́; is locus magis idoneus, repetiit oraculum, conſuluitq́; Deū, num fas eſſet hanc pro illa condere, Numen ad hunc modum reſpondit, Μύσκελλε βραχύνωτε, πάρεξ σέθεν ἄλλο ματεύων, κλάσματα θηρεύεις, ὀρθὸν δ᾽ ὅτι δῶ τις ἐπαίνει, Eos uerſus interpres uertit in hunc modū, Terga breuis Myſcelle tuo de pectore omitte, Cætera perquirēs fruſtra en uenaris iniqua, At rectum quodcūq; datur tu laude probato. Extat idem in Collectaneis adagiorum, ſed multo deprauatiſſimū. Quāq ex uocum ueluti ruinis huiuſmodi lectio colligi poterit, Μύσκελλε βραχύνωτε παρὲκ θεὸν ἄλλα ματεύων, οὐδὲ λακ θηρεύεις δῶρον δ᾽ ὅτι δῶ τις ἐπαίνει, id eſt, Diuerſa inquirens à numine Myſcele gibber, Captas friuola, quod datur, æqui conſule donum. Miſcelus dictus uidetur ob crurū exilitatem quæ habebat murinis ſimilia, Brachynotus, ob dorſum contractum. Diximus alias Crotonem ſaluberrimam fuiſſe, Sybarim peſtilentē. Refert & alia Suidas de oraculis Myſcelo redditis, ſed quæ nō admodū faciant ad enarrationem prouerbii.

Ithorus. XVI.

Ἴθορος. Suidas ait uocem prouerbialem fuiſſe, In eum qui uelut inſtigator, hortatorq́; foret aliis. Tranſlatum opinor à nautis, quos remiganteis, naucleri uox animat ad gnauiter laborandum, ſiue ab equorum curſu. Plutarchus in Sympoſiacis decade ſeptima, problemate quinto ſcribit, ἱππόθορον appellatū cantionem ad incitandas equas. Nam θορεῖν Græcis eſt impetu inſilire. Vnde & apud Homerum θούριος ἄρης appellatur ab aſſultu citato. Apparet græcam uocem compoſitam ex ἴθι ualde, & ὀρεῖν incitare.

Ne allia comedas & fabas. XVII.

Ἵνα μὴ φάγῃς σκόροδα, μὴ δὲ κυάμους, id eſt, Ne edas allia & fabas. Prouerbiali uidetur ænigmate dictum, pro eo quod eſt, ne bellis, ne'ue in iudiciis adſis. Nam in bellum inferebantur allia commeatus militaris. Atq; utinam ita fatis comparatum eſſet, ut hoc peſtilentiſſimum hominum genus, qui bellis delectantur, præter allia nihil habeant unquam quod edant, aut ſi quid aliis etiam eſt deterius.

In iudiciis

In iudiciis fabas eſitabant, ne obdormiſcerent. Hæc quidem Suidas, Etiamſi magis puto referẽdum, ad calculos fabarios quibus antiquitus ferebantur ſuffragia.

Mortuus per ſomnum, uacabis curis. XVIII.

Θανὼν καθ' ὕπνους φροντίδων ἔσῃ δίχα, id eſt, Curis uacabis mortuus per ſomniũ. Verſiculus uulgo iactatus apud Græcos, ex ſuperſtitioſa inſomniorum obſeruatione. Exiſtimabant enim eum qui ſe mori ſomniaſſet, à curis, moleſtiiſq; liberatum iri. Quod mors, finem doloribus imponere uideatur, planeq; imponit iis, qui hinc in meliorem demigrant uitam. Fortaſſis ad eandem pertinet ſententiam, quod alibi retulimus, νεκροὺς ὁρῶν, νίκησον ἕξεις πραγμάτων.

Animus heptaboeus. XIX.

Θυμὸς ἑπταβόειος, id eſt, Animus heptaboeus. De forti magnoq; & inuicto dictum. Epithetũ ſumptum à clypeo Aiacis, quẽ Homerus ἑπταβόειον appellat, quod ſeptem boum tergoribus eſſet obductus, atq; ob id impenetrabilis. Et Ouidius, Dominus clypei ſeptemplicis Aiax.

Semper Ilio mala. XX.

Αἰεὶ Ἰλίῳ κακά, id eſt, Semper Ilio mala. De uehementer calamitoſis, & afflictis. Troianorum excidium poetis multa Tragœdiarum argumenta miniſtrauit, atq; hinc prouerbium. Refertur ab Euſtathio in quartũ Iliados librũ. Stratonicus rogatus, cur nollet apud Ilienſes uiuere reſpõdit, ἀεὶ Ἰλίῳ κακά, id eſt, ſemper Ilio mala. Author Athenæus libro dipnoſophiſtaꝝ octauo, Quanquã is locus nõ uacat mendo.

Libera Corcyra, caca ubi libet. XXI.

Ἐλευθέρα Κόρκυρα, χέζ' ὅπου θέλεις, id eſt, Corcyra libera, proin caces ubi uelis. Cũ ſignificamus libertatem quiduis agẽdi. Citatur ab Euſtathio in Dionyſiũ, Sed magis quadrabit, ubi ſignificabimus impunitatem eſſe maleficis.

Decernetur equa Theſſalica. XXII.

Ἐπικρινεῖται ἵππος θετταλική, id eſt, Decernetur equa Theſſalica. De ſummo præmio dicebat̃, propterea quod antiquitus prima laus fuerit equarum Theſſaliæ. Id, quod ſatis indicat oraculũ Aegienſibus redditum. Citat Euſtathius in ſecũdum Iliados librum. Suidas refert haud dum ſcio ex quo nã authore, ἱππεῖς μὲν ἐν Θετταλίᾳ καὶ Θρᾴκῃ, τοξόται δὲ καὶ τὰ κουφότερα τῶν ὅπλων ἐν Ἰνδίᾳ καὶ Κρήτῃ καὶ Καρίᾳ, id eſt, Equites in Theſſalia Thraciaq;, ſagittarũ atq; armatura leuior in India, Creta & Caria. Finitimum eſt illi quod alio dictum eſt loco, Pellenea tunica, Lepidius erit per ironiam.

Canis uiuens è magdalia. XXIII.

Κύων ζῶν ἀπὸ μαγδαλιᾶς, id eſt, Canis uiuens e magdalia. Euſtathius in Iliados libꝝ quartum, oſtendit dici ſolitum in paraſitos, & alieno uictitantes cibo. Magdaliam dicit, quaſi dicas, furfurem, & manuũ purgamentum.

Ficus poſt piſcem. XXIIII.

Σῦκον μετ' ἰχθύν, ὄσπριον μετὰ κρέα, id eſt, A piſce ficum, à carnibus legumina. Athenæus in Dipnoſophiſtarum libro tertio meminit huius. Quadrabit ubi dicemus aliis alia congruere. Quemadmodum & uulgo iubent ab eſu carnium apponi caſeum, ab eſu piſcium nuces.

Ficus auibus gratæ. XXV.

Σῦκα φίλ' ὀρνίθεσσι, φυτεύειν δ' οὐκ ἐθέλουσιν, id eſt, Fici gratæ auibus ſunt, quæ plantare recuſant. Carmen Heroicum citatur ab Athenæo continenter eodem quo modo diximus loco. Quadrare uidetur in uoluptarios, ac fugitantes honeſti laboris, cum tamen appetant emolumentum.

Ingredi Iunonium. XXVI.

Βαδίζειν Ἡραῖον ἐμπεπλεγμένον, id eſt, Incedere complicatum Iunonis ſacrum. Extat & hoc apud Athenæũ. Dictum apparet in faſtuoſum, ac lentum quorũdam inceſſum, quem notat & Horatius in Sermonibus, Vt ſi Iunonis ſacra ferret.

Volentem bouem ducito. XXVII.

Τὸν θέλοντα βοῦν ἔλαυνε, id eſt, Volentem bouem agito. Vtere illoꝝ opera, qui ex animo faciunt. Stultitia eſt, uenatum ducere inuitas canes, ut ait Plautus. Refertur ab interprete Theocriti.

Habet. XXVIII.

Habet, prouerbialiter dicit̃, cũ obtigit alicui, quod expetiuit, aut quo dignus. Habet quod amet, ſimiles habent labra lactucas. Sumptum autumant ab aucupantibus, piſcantibus, aut uenantibus, Quibus reuerſis ſic aiunt, ἔχεις τι; id eſt, Habes ne aliquid? Citatur ex Ariſtophanis Nebulis.

Hercules hoſpitatur. XXIX.

Ἡρακλῆς ξενίζεται, id eſt, Hercules accipitur. Dictitatum, ubi quis diutius in conuiuio commorari uideretur, propterea quod qui recepiſſent Herculẽm hoſpitio, conuiuioq;, iis multum temporis erat opperiendum, donec ille ſatur eſſet. Nam famelicum commouere parum erat tutum. Nec facile ſaturabatur, edax, adeo, ut legatur ſolidos etiam boues uno deuoraſſe conuiuio. Vnde Græcis ἀδηφάγος dictus eſt, & huic Larum auem conſecrarunt, & ipſam βουφάγον. Legitur & certamen iniiſſe

cum Lopreo quodam uter citius bouem conficeret. Hæc aliaq́; permulta refert Athenæus libro decimo de huius edacitate. Addens & Thaſio cuidam Athletæ cui nomen Theagenes, tum & Miloni Crotoniatæ bouem uno die confectum fuiſſe.

Etiam in Deorum coetu. XXX.

κἂν θεῶν ἀγορᾷ. id eſt, Etiam in Deorum coetu, ſeu concione. Quidam interpretantur de maiorem in modum probis, & æquis, quidam de uehementer maledicis. Addunt locum quempiam eſſe in Eleuſine, uicinum Anactoro uocatum, θεῶν ἀγορὰν, in quem non ingrediebantur, niſi bene ominantes, unde de quopiam prætermodũ maledico dicebant, οὗτος κἂν θεῶν ἀγορᾷ δυσφημήσει, id eſt, Hic uel in Deorum concione, male ominata loquetur.

Calliphanes. XXXI.

Καλλιφάνης, Calliphanes ridicula quædam huius hominis ambitio, prouerbiali ioco fecit locũ. Aiunt enim huic fuiſſe poetæ morem, ut diuerſorum carminum & orationum initia conſcriberet, ad tres, aut quatuor uerſus, eaq; pronunciaret, oſtentaretq́;, quo commentum ignorantibus, multiſcius & eruditus uideretur. Meminit huius Athenæus Dipnoſophiſtarum libro primo, aitq́; cognomen fuiſſe Parabrycõtis. Neq; uero deſunt his noſtris temporibus id genus impoſtores literarii, quibus hoc modo ſtudium eſt, ex ſummis aliquot diuerſæ profeſſionis authoribus locos aliquot inſignes, nec eos admodum uulgatos ediſcere. Quibus inſtructi, non uerentur in conciliabulis quemuis quantumlibet eruditum adoriri. Atq; illud aſſequuntur prompte decantandis illis locis ſuis, ut imperitis planè Solones eſſe uideantur. Cum quibus tamen Solonibus, ſi tertium, aut quartum congrediare. Deum immortalem nihil infantius, nihil indoctius, uidelicet theſauris illis, ſemel effuſis. Vix hæc ſcribens à riſu tempero, cum recordor Calliphanis cuiuſdam, quem olim cognoui, cum in familia chariſſimi patris Henrici Bergenſis epiſcopi Cameracini uerſarer. Sed nomini parcet́, propter conuictum domeſticum. Is permulta uolumina concinnabat, exornabatq́;, ſed chartis inanibus, niſi quod in fronte uidere erat magnificos quoſdam titulos, uelut carminum, orationum, epiſtolarũ. Singulis præſcriptũ erat hominis tergeminum nomen, ut qui titulos forte legiſſent, crederent eruditum, & in literis multa, magnaq́; molientem.

Cauda blandiri. XXXII.

κέρκῳ σαίνειν, id eſt, Cauda blandiri dicuntur, qui ſpe commodi cuipiam adulantur. Ariſtophanes in Equitibus, ὃς κέρκῳ σαίνων, ὅποτ' αὖ δειπνῇς ἐπιτηρῶν, ἐξέδεταί σου τοὔψον, ὅπου σύ που ἄλλοσε χάσκῃς, id eſt, Qui cauda adludens cum cœnam obſeruat, amica, Te ſpectante alio tua edulia deuorat ille.

Crater litium. XXXIII.

κρατὴρ κακῶν, id eſt, Cratera malorum. De re permoleſta, ſiue de homine litium authore. Ariſtophanes in Acarnenſibus, κρατὴρ κακῶν, πριστὴρ δικῶν, id eſt, Crater malorum, ſector litium, calumniatorem ſignificans, & quadruplatorem.

Lampon iurat per anſerem. XXXIIII.

Λάμπων ὄμνυσι τὸν χῆνα, id eſt, Lampon iurat per anſerem, ita loquebantur, ubi quis decipere tentaret iureiurando. Lampon ſacrificus quiſpiam fuit, ac uates, & oraculorum author, is ſolitus eſt per anſerem iurare, tanquam per auem auguralem. Vel quod olim ita inſtituerat Radamanthus, ne per Deorum aliquem iuraretur, ſed per canem, anſerem, id quod Socrati familiare apud Platonem. Tradunt hoc Lampone authore factum, ut Athenienſes coloniam miſerint in Sybarim.

Palpo percutere. XXXV.

Palpo percutere dicitur, qui blanditur, ac ſpem inanem uerbis iniicit. Plautus in Mercatore, Liberum caput tibi faciam, paucos menſes, Palpo percutis. Egon auſim uſquã quicq̃ facinus, falſum proloqui? Idem alibi, Mihi obtrudere non potes palpum. Tranſlatum ab equiſonibus, qui plauſu manus blandiuntur equis. Virgilius tertio Georgicon libro, Tum magis atq; magis blandis gaudere magiſtri Laudibus, & plauſæ ſonitum ceruicis amare. Horatius in Satyris, Cui male ſit palpere recalcitrat undiq; tutus.

Eximere è manu manubrium. XXXVI.

Figura prouerbiali dixit Plautus, Eximere è manu manubrium, pro eo quod eſt, Iam paranti facere quippiam, extorquere peragendi facultatem. Locus eſt in Euclione, Capio fuſtem, obtrunco gallum, furem manifeſtarium, Credo ego ædepol illi mercedem gallo pollicitos coquos, Si id palàm feciſſet, exemi ex manu manubrium. Tranſlatum ab eo, cui iam uibrato gladio percuſſuro, repente capulus excutitur è manibus.

Alybanti hoſpitis munera. XXXVII.

τὰ δῶρα τοῦ Ἀλύβαντος ξείνου, ἢ τὰ τοῦ Ἀλυβαντίου ἑταίρου ξείνια, id eſt, Munera Alybantis hoſpitis, aut Alybantii amici xenia. Euſtathius interpres Homeri, putat recte prouerbio dici poſſe, quoties fit, ut aliquis falſo iactet ſe magna largitum eſſe, ſeu uerbis duntaxat, non re præſtet beneficium.

Nam apud

Nam apud Homerum ultimo Odiſſeæ libro Vlyſſes ignoto habitu cum Laerte patre colloquens ad ſimulat ſe Alybantium eſſe Aphidantis opulentiſſimi uiri filium, & quondam Vlyſſem exceptū hoſpitio, muneribus ampliſſimis donatū à ſe dimiſiſſe, εἰμὶ γὰρ, inq̃t, ἐξ Ἀλύβαντος, ὅθι κλυτὰ δώματα ναίω, Υἱὸς Ἀφείδαντος πολυπημονίδαο ἄνακτος, αὐτὰρ ἐμοί γ' ὄνομ' ἐστὶν Ἐπήριτος, id eſt, Sum ex Alybante oriundus, ubi mihi ſplendida tecta Regis Aphidantis proles Polypemonidai Eſt mihi nomen Epirus. Ac paulo ſupius, ὃν μὲν ἐγὼ πρὸς δώματ' ἄγων εὖ ἐξείνισσα ἐνδυκέως φιλέων πολλῶν κατὰ οἶκον ἐόντων, καί οἱ δῶρα πόρον ξεινήϊα οἷα ἐῴκει, Χρυσοῦ μέν οἱ δῶκ' εὐεργέος ἑπτὰ τάλαντα, Δῶκα δέ οἱ κρητῆρα πανάργυρον ἀνθεμόεντα, Δώδεκα δ' ἁπλοΐδας χλαίνας, τόσσους δὲ τάπητας, Τόσσα δὲ φάρεα καλὰ τόσους δ' ἐπὶ τοῖσι χιτῶνας, Χωρὶς δ' αὖτε γυναῖκας ἀμύμονας, ἔργ' εἰδυίας, Τέσσαρας, εἰδαλίμας ἃς ἤθελεν αὐτὸς ἑλέσθαι, id eſt, Húc eqdem tecto induxi, accepiq; benigne, Sollicitcq; fouēs, ex iis quæ plurima uſis Aedibus exupant, atq; hoſpita munera deiude Adieci tali dare quæ decuiſſet amico. Auri celati tribui ſeptena talēta. Dōaui paterā ex ſolido depictā argēto. Bis ſenas textu donaui ſimplice chlænas, Pallia ad hæc totidē adieci, totidēq; tapetas Inſup ancillas nitidas atq; arte, manuq; Quattuor egregias, ſibi q̃s delegerat ipſe.

Fungus XXXVIII.

Plautus in Bacchidibus, Fungum dixit pro ſtupido, impenſeq; credulo. Vel quia fungus per ſe inſipida quæpiam res eſt, uel quod mollis ac fragilis, uel quod ſubito prorumpat. Plautina uerba ſunt hæc, Adeon'me fuiſſe fungum, ut qui illi crederem. Idem in eadem fabula, Quicūq; ubi, ſunt qui fuere, quiq; futuri ſunt poſthac ſtulti, ſtolidi, fatui, fungi, Bardi blenni, ſolus ego omneis anteeo ſtultitia.

Eurycles. XXXIX.

Εὐρυκλῆς, Eurycles uulgato cognomine dicebatur, qui de ſe, ſuiſq; incommodis aliquid diuinaret. Nam hoc nomine uates fuit quiſpiam ἐπαστρίμυθος cognominatus. Hinc ni fallor, quod ex aſtris uera prædiceret, παρὰ τὸ ἀστρίζειν. Meminit & Suidas, q̃q̃ apud hunc ἐγγαστρίμυθος ſcriptum eſt. Refertur in Collectaneis adagiouum Putarcho inſcriptis.

Siquis iuxta ciuitatem clypeus. XL.

Εἴ τις περὶ πόλιν αἰγίς, id eſt, Siquis circum urbem clypeus. Hoc ſcommatis iaciebant in eos, q ſparſim ac diſſolute ciuitatem obirent palantes. Refertur in Plutarchi collectaneis, nec explicatur.

Rupta ancora. XLI.

Κεραίης ῥαγείσης, id eſt, Rupta crada. Dicebatur de iis, q repente tanq̃ magnum quiddam facturi prodiſſent, deiude falſa omniū expectatione turpiter & indecore ſeſe geſſiſſent in negocio. Tranſlatum à Tragœdiarum hiſtrionibus, qui ſiquando numen inducendum eſt, de repente machinis quibuſdam ſublati, in ſumma ſcena apparere couſueuerūt, uelut in aere pendentes, hamo quopiam à tergo iu cingulum affixo ſuſpenſi. Nam iis nonnunq̃ eueniebat, ut forte fortuna rupta ancora, qua ſuſtinebantur, deciderent, non ſine magno ſpectatorum riſu, ſuoq; tum malo, tum dedecore. Porrò Crada hoc loco, non ficulnum ramum indicat, quemadmodum aliàs, ſed uncum illud æs, quo uincti tenebantur actores in machina.

Suam q̃ſq; homo rem meminit. XLII.

Plautus in Mercatore, Suam quiſq; homo rem meminit. Sententia prouerbialis, notans communem hominum morem, qui in alieno negocio dormitant, in ſuo quiſq; & uigilat & attentus eſt. Vnde recte mouet apud Gellium Ennius. Hoc tibi ſit argumentū ſemper iu promptu ſitum. Nequid expectes amicos facere, quod per te queas. In eandemq; ſententiam extat belliſſimus Aeſopi Apologus de Caſſita auicula, quæ negauit ullum eſſe periculum, donec res alienis manibus eſſet commiſſa.

In utrumuis dormire oculum. XLIII.

Plautus in Pſeudolo. De iſthac re in oculum utrumuis conquieſcito. Senſum habet eundem cum eo, quod ſuperius retulimus, in utramuis dormire aurem. Captatus eſt autem à Comico iocus ex nouatione uerborum. Proinde couſequitur ilico, Oculum utrum, an ne in aurem? Et reſpōdet nouator. At hoc peruulgatum eſt nimis. Notatur interim commune hominum ſtudium in huiuſmodi dictis ſubinde nouandis.

Corinthiis non indignatur Ilium. XLIIII.

Κορινθίοισι δ' οὐ μέμφεται τὸ Ἴλιον, ideſt, Incuſat haudquaquā Ilium Corinthios. Hoc carmine clam exprobramus ignauiam alicui, qui ita ſe geſſerit, ut hoſtes nihil habeant, quod illi magnopere indignentur. Eſt autem carmen Simonidis, quod uelut in cōtumeliam ſuam ſcriptum, iniquo animo tuliſſe Corinthios, ſcripſit Ariſtoteles libro Rhetoricorū primo, quod in bello Troiano non admodum egregiam operam nauaſſe uiderentur. Poteſt & huc detorqueri, ueluti ſiquis ita inſulſe ſcripſiſſet aduerſus bonas literas, ut eas ſua infantia commendaſſet potius q̃ infamaſſet Κορινθίοισι &c.

Maras. XLV.

Μάρας, id eſt, Maras. Hoc nomine ferūt fuiſſe quempiam apud Beroeam Syriæ ciuitatem, ditiſ-

ſimum quidem illum, uerum nihilominus humanum & officioſum in omneis, tum ciues, tum hoſpites. Vnde uulgo receptum, ut id uocabuli tribueretur uiris, qui ad multorũ utilitatem nati uiderentur. De hoc lõgiuſcula narratur fabula in Græcorum Collectaneis, ſed mihi ſat uiſum eſt attigiſſe, ne male collocarem operam. Nam neſcio quo pacto prouerbium adulterinũ & ſuppoſititium eſſe uidetur.

A' Nannaco. XLVI.

ἀπὸ ναννάκου, id eſt, A' Nannaco. Cum ſignificamus rem ab extrema uſq; antiquitate repetitam. Nannacus rex ante Deucalionem fuiſſe narratur, qui diluuium futurum præuiderit. De quo mentionem fecimus & alibi. Meminit huius & Stephanus in dictione ἰκόνιον, referens alterũ ab eodem ortum prouerbium τὰ ναννάκου κλαύσειν, id eſt, Sub cannaco flere. Latini conſimili figura dicunt, ab Aboriginum ſæculo repetita, & perinde quaſi cum Euandri matre loquaris. Nõ diſcrepat ab hoc illud, πρεσβύτερος κόδρου, καὶ ἀρχαιότερα τῆς διφθέρας λέγεις, id eſt, Antiquior Codro, & antiquiora diphthera loqueris.

Aſinus ad tibiam. XLVII.

ὄνος πρὸς αὐλὸν, i. Aſinus ad tibiam. Dicendum, ubi quis ea, quæ ſcite dicũtur, nec animaduertit, nec intelligit, nec laudat. Sunt enim animantia quædam, quibus nonnullus muſices ſenſus ineſſe uidetur, ut equis, auibus, ſerpentibus. Aſinum nihil mouet cantus. Germanũ eſt illi, ὄνος πρὸς λύραν, id eſt Aſinus ad lyram.

Oreſti pallium texere. XLVIII.

ὀρέστῃ χλαῖναν ὑφαίνειν, id eſt, Oreſti pallium texere, dicebatur, qui munus pararet abuſuro. Nã Oreſtes per inſaniam ueſtes dilacerabat. Eſt Hemiſtichium Heroici carminis è poeta quopiam.

Paudeletias ſententias. XLIX.

πανδελετίους γνώμας, id eſt, Pandeletiam ſententiam, appellat in deterioribus Cratinus, ut citant, moroſam ac moleſtam. A' Pandeleto quopiam Sycophanta, ex eorũ genere, qui quo quæſtum faciant, dicas impingunt grandes, ut ait Phormio Terentianus, & ſimuli ſtudio ferunt ſuffragia.

Sibylla uiuacior. L.

Sibyllæ uiuacitas prouerbio locum fecit. Propertius Elegiarum libro ſecundo, At me non ætas mutabit tota Sibyllæ. Sibyllæ ætatem pro quãtumuis longa poſuit. Hanc Virgilius ſexto Aeneidos libro, longæuam ſacerdotem uocat. Et Seruius eum enarrans locum, adſcribit Apollinem amore Sibyllæ captum, ei poſcendi quod uellet arbitrium dediſſe, illam hauſtis harenis, tantum popoſciſſe uitæ. Id Apollo fieri poſſe reſpondit, ſi Erythræam inſulam relinqueret, nunquam eam reuiſura. Venit itaq; Cumas, ubi corporis uiribus defecta, in ſola uoce uitam retinuit. Quod ubi cognouiſſent illius ciues, incertum inuidia, an commiſeratione, epiſtolam ad eam miſerunt, creta, antiquo more ſignatam. At illa uiſa terra patria, in mortem reſoluta eſt. Ita Vati ſuæ uerba dedit Phœbus.

E' flamma cibum petere. LI.

Terentius in Eunucho dixit in Paraſitum, eiuſmodi eſſe, ut uel è flamma cibum peteret, hoc eſt, quiduis cibi cauſa paſſurum, facturumq;. Explicat prouerbium Catullus in Epigrammatis, Bononienſis Rufa Rufulum fallit, Vxor Meneni ſæpe quã in ſepulchretis Vidiſtis ipſo carpere è rogo cœnam, Cum deuolutum ex igne, proſequens panem A' ſemiraſo tunderetur uſtore.

Reddidit Harpocratem. LII.

Catullus in Epigrammatis prouerbiali ſpecie dixit, Reddidit Harpocratem, pro eo quod eſt, impoſuit ſilentium. Carmen eſt huiuſmodi, Gellius audierat patruum obiurgare ſolere Siquis delitias diceret, aut faceret, Hoc ne ipſi accideret, patrui perdeſpuit ipſam Vxorem, & patruum reddidit Harpocratem, Quod uoluit fecit. nam quamuis irrumet ipſum Nunc patruũ, uerbum non faciet patruus. Harpocrates Deus ita apud ueteres fingebatur, ut digito admoto ori, ſilentium indiceret. Qualis & apud Romanos dea Angerona.

Qui probus Athenienſis. LIII.

Plato libro de Legibus primo, refert prouerbium τό τε ὑπὸ πολλῶν λεγόμενον, ὡς ὅσοι ἀθηναίων εἰσὶν ἀγαθοὶ διαφερόντως εἰσὶ τοιοῦτοι δοκεῖ ἀληθέστατα λέγεσθαι, id eſt, Et quod uulgo dicitur ex Athenieſibus qui probi ſint, eos egregie probos eſſe, ueriſſime dictum uidetur. Sentit autem Plato in male inſtituta, maleq; motata Repu. Qui boni ſint, eos natura & inſignite bonos eſſe. Quippe qui neq; fingere putandi ſunt probitatem, nimirum inter improbos, quibus morum ſimilitudine poterant etiam commendari, neq; corrumpi queant deprauatis aliorum moribus, & uitiorum contagio.

Digna cedro. LIIII.

Digna cedro dicuntur, quæ promerentur immortalitatẽ, & eiuſmodi iudicantur, ut poſteritati cõſecrari debeant. Horatius in Arte poetica, Speramus carmina fingi poſſe linenda cedro. Perſius itẽ, Et cedro digna locutus. Sumptum eſt ab arboris natura, cuius ſucco, quæ ſunt illita, non ſentiũt cariẽ.

Nã hac

Nam hac arte Numæ libros cum eſſent Carthacei, duraſſe ad annos quingentos triginta quinq;, terræ infoſſos narrat Plinius libro decimotertio, capite decimotertio. Idem libro decimoſexto, Cedrum inter æternas materias commemorat. Eodem pertinet illud, Nec ſcombros metuentia carmina, nec thus. Item Martialis, Ne nigram cito raptus in culinam, Cordillas madida tegas papyro.

Telemachi olla. LV.

Τηλεμάχου χύτρα, id eſt, Telemachi olla. Meminit huius adagionis Athenæus libro nono tradens Telemachum Acarnenſem fuiſſe quempiam, qui plerunq; uictitarit fabis. Vnde coniicere licet in ſordidos dici conſueſſe.

Alia res ſceptrum, alia plectrum. LVI.

Equidem haud omnino contenderim eſſe prouerbium, ſed tamen ipſe ſermonis habitus colorq;, adeo ſimilis eſt prouerbio, ut uix ſimilior ſit ficus ficui, quod Stratonicus citharœdus regi Ptolemæo reſpondit pertinacius ſecum de arte canendi diſputanti, ἕτερόν ἐστιν ὦ βασιλεῦ σκῆπτρον, ἕτερον δὲ πλῆκτρον, id eſt, Alia res eſt, o rex ſceptrum, alia uero plectrum. Locus erit utendi, quoties diues aut potens fortuna ſua fretus, uelut ex æquo diſputat cum erudito, cum multo aliud ſit diuitem aut fortunatum eſſe, aliud literatum.

Quæ dolent ea moleſtum eſt contingere. LVII.

Amphis in Ampelurgo apud Stobæum, ἐν οἷς ὁ ἀτυχέστατος ἄνθρωπος τόποις, ἥκιστα τούτοις πλησιάζων ἥδεται, id eſt, In quibus homo eſt, non admodum felix locis, Minime ſuaue eſt admouere ad hos manum. Vnuſquiſq; inuitus audit ſua incommoda, maxime ea quæ ſint cum aliqua infamia coniuncta. Veluti turpitudinem generis, uitium formæ proinde ciuilitatis eſt, nemini ſuum refricare uulnus, nec hulcus tangere.

Aurum igni probatum. LVIII.

ὁ χρυσὸς τῷ πυρὶ δοκιμασθείς, id eſt, Aurum igni probatum, dicitur is, cuius fides rebus aduerſis explorata, ſpectataq; eſt. Vtitur hac ſimilitudine M. Tullius in epiſtolis familiaribus. Pindarus item in hymnis, ὁ χρυσὸς ἑψόμενος αὐγὰς ἔδειξεν ἁπάσας, id eſt, Aurum coctum omnem uitorem oſtēdit. Theognis, εὑρήσεις δέ με πᾶσιν ἐπ' ἔργμασιν, ὥσπερ ἄπεφθον, χρυσὸν, ἐρυθρὸν ἰδεῖν τριβόμενον βασάνῳ. Idem alibi, εἰς βάσανον δ' ἐλθὼν παρατριβόμενός τε μολίβδῳ χρυσὸς ἄπεφθος ἐών, καλὸς ἅπας ἂν ἔσῃ. Vſurpat hanc collationem & diuus Petrus apoſtolus epiſtola priore, πολὺ τιμιώτερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, id eſt, Multo precioſius auro, quod perditur, ſiue auro peſtifero, quod tamen per ignem probatur. Eſt autem illud auro non citra miraculū peculiare, ut igni non ſolum non fiat deterius, ſed magis ac magis eniteſcat. Itidem is, qui uere bonus eſt, obiectis malorum procellis, illuſtrat animi uirtutē, nō amittit. Plinius libro trigeſimotertio ſcribit ob eam præcipue cauſam aurum omnibus metallis prælatum, quod uni rerū nihil igni depereat, tuto etiam in incendiis durante materia. Quinimo, quo ſæpius arſerit, hoc magis proficiat ad bonitatem. Idq; argumentum eſſe probi auri, ſi ſimiliter rubeat, ut ignis, atq; ipſum obryſum appellant.

Lunam detrahere. LIX.

τὴν σελήνην κατασπᾷ, id eſt, Lunam detrahit. Conſueuit dici de eo, cui res uehementer aduerſæ uiderentur. Interpres Apollonii in librum quartum, natum autumat ab Aglaonice Hegemonis filia, quæ cum ob aſtrologiæ peritiam, lunæ defectus præſciret, iactabat ſeſe lunam è cœlo deducturam in terras. Eam uocem tā arrogātē audiuit Nemeſis, moxq; pœnas ſumpſit. Atq; hinc prouerbii origo.

Leonis ueſtigia quæris. LX.

τοῦ λέοντος ἴχνη ζητεῖς, id eſt, Leonis ueſtigia quæris. Dicterium in eum, qui uerbis ferox eſſet, re timidus. Ductum ab Apologo quopiam Aeſopico, quo narrant uenatorem quēdam paſtorem obuium rogaſſe, nunc ubi leonem uidiſſet, ut eum ſibi commōſtraret. Atq; eum reſpōdiſſe. Equidem tibi leonis ueſtigia mox oſtendero. Neq; enim procul abſunt. Tum ille ſatis eſt, inquit, neq; enim ultra quicquam requiro. Conuenit cum eo, quod alio poſitum eſt loco, ἄρκτου παρούσης τὰ ἴχνια ζητεῖς. id eſt, Cum urſus adſit, ueſtigia quæris.

Non una uehit nauis. LXI.

οὐ μία ναῦς ἄγει, id eſt, Non una uehit nauis, Prouerbii perſonam ante ſe gerit. Quo conueniet uti, quoties maiorem hominum multitudinem ſignificamus, q̄ ut eos una nauis poſſit capere. Veluti ſiquis dicat, τοὺς ἀπαιδεύτους οὐ μία ναῦς ἄγει, id eſt, Indoctos non una nauis uehit. Eſt autem apud Theognidem, τοὺς δ' οὐχ εὑρήσεις διζήμενος, οὐδ' εἰ πάντας ἀνθρώπους, οὓς ναῦς μὴ μία πάντας ἄγοι, i. Hos non inuenies homines ſcrutatus & inter Omnes, quos ſanè non uehit una ratis.

Horna meſſis. LXII.

Plautus in Muſtellaria, hornam meſſem prouerbiali figura dixit, pro maximo emolumento, q̄ſi dicas, tantum lucri, quantum eo anno ſit prouenturum in agris. Comici uerba ſunt hæc, Iam pridem

me Caſtor frigida non laui magis lubenter. Nec cum me melius mea ſcapha reres ædificatum. Hæc dicuntur à perſona puellæ, Tum læna, optans, ut ex eius forma q̃plurimum cõmodi capiatur, Euentus, inquit, omnibus uelut horna meſſis fuat. Id puella quippe ſimplex, quid ſibi uellet, non ſatis intelligens. Quid, inquit, ea meſſis attinet ad meam lauationem. Huic figuræ confine eſt illud eiuſdem in Curculione. Vindemia hæc, huic anui nõ ſatis eſt ſoli, ſignificat adeo bibacem, ut uniuerſum uinum, quod eo ſit prouenturum anno parum ſit illius ſiti.

Siſyphi commentum. LXIII.

Σισύφιος μηχανὴ, id eſt, Siſyphium inuentum. De concilio clanculario, uerſutoq́; magis quam honeſto. Simillimum illi, ὀδύσσειος μηχανή. Ariſtophanes. εἰ ἀναγερθῶσι, εἶτ' ἐξαίσιγε μηχανὰς τὰς σισύφου, id eſt, Dein explicato dolos & artes Siſyphi. Aiax apud Ouidium, obiiciens Vlyſſi, quod Siſyphi referret ingenium, à quo genus duxerat, Furtisq́; & fraude ſimillimus illi.

Pergræcari. LXIIII.

Si apud Græcos prouerbia ſunt, χαλκιδίζειν, λεσβιάζειν, κρητίζειν, & id genus alia complura; quid eſt quo minus habeatur adagium apud Latinos, Quod in Muſtellaria dixit Plautus, Pergræcari, pro eo quod eſt, genialem agere uitam. Nam quid ſit pergræcari, ipſa Plauti uerba ſatis indicant. Dies iquit, noctesq́; bibite, pergræcamini, Amicas emite, liberate, paſcite paraſitos, obſonate pollucibiliter. Hactenus ille. Græcorum gens male audit paſſim apud poetas Latinos, & item apud Ciceronem non ſolum quaſi uoluptatib' addicta, & effoeminata delitiis, uerumetiam quaſi lubrica fide, Siue quod olim Romanis adhuc rudibus & antiquam illam obtinentibus ſeueritatem, Græcorum elegantia luxus eſſe uidebatur, Siue quod ſtudiorum æmulatio, ac mutuum odium in cauſa fuit, ut eiuſmodi probra de Græcis conſcriberent, Siue quod uere Græcorum nonnulli tales apud Italos fuerunt, quales eos depingit Iuuenalis, id quo non inficiatur & Lucianus in libro de mercede ſeruientibus, ut ex illis gentem omnem æſtimauerint.

Conos artoxya. LXV.

Κόνος ἀρτοξύη, id eſt, Conus artoxya. De ſimilibus, & inter ſeſe reſpondentibus. Quidã eruditi putat conon piſtorium eſſe inſtrumentum, non diſſimile Artoxyæ, quod panarium ſcalptrum uidetur ſignificare. Cæterum ex his quæ mox ſequuntur apud Suidam, apparet Conos munuſcula quæpiam fuiſſe, quæ pueris dono darentur apta ætati, cuiuſmodi ſunt armille. Proinde uide, ne cõpetat in eos, qui uili, leuiq́; munuſculo compenſant operam alicuius.

Ne ligula quidem dignus. LXVI.

Κορδύλης οὐκ ἄξιος, id eſt, Ne ligula quidem dignus, dicebatur homo nequam, & nullius precii. Quod prouerbiũ durat etiam hodiernis diebus apud Latinos uulgo iactatum. Tametſi magis arbitror piſcis cordulæ uilitatem prouerbio feciſſe locum. Is eſt pelamis, niſi quod minor, ut teſtis eſt Plinius libro trigeſimo ſecundo, capite ſeptimo.

Iuxta nauem. LXVII.

Κατὰ ναῦν. id eſt, Iuxta nauem dicuntur, quæ digeſta ſunt ordine, quæq́; quadrant ac congruunt, propterea quod inſtrumenta nauium ſuo quæq; loco reponi ſoleant. Equidem addubito num in his uerbis ſit prouerbium, quæ adſcribuntur, κατὰ ναῦν ἄρμενα, id eſt, Iuxta nauem carbaſa, neq; .n. omni nauigio quæuis uela congruunt.

Iuxta cubitum profecit. LXVIII.

Κατὰ πῆχυν ἐπιδίδων, id eſt, Iuxta cubitum profecit. De eo dicebatur, qui promotus eſſet ad meliora, ſiue cum quis ordine legitimo progreditur, ſiue cum magnis proficit acceſſionibus. Cubitus enim & modum ſignificat, ut intelligas nihil tranſiliendum, & modum grandiuſculum, ut accipias incrementum amplius. Nam minuta latis digitis, aut palmorum porrectu metiri conſueuimus.

De tuo capite aguntur comitia. LXIX.

Prouerbiali figura dixit Plautus in Aulularia. Ibo intro, ubi de capite meo ſunt comitia. Deliberabatur enim, ducturus ne eſſet puellam, nec ne, quam amabat. Sumptum eſt à comitiis Romanorum, in quibus populi ſuffragiis noui magiſtratus creabantur. Itaq; cum ſtatuitur de re quapiã, à qua pendeat felicitas alicuius, tum de capite illius fieri comitia recte dicentur.

Vſq; ad rauim. LXX.

Quemadmodum Græci dicunt, ἄχρι κόρου, id eſt, Vſq; ad ſacietatem, ita Plautus, & quidem lepidius dixit, uſq; ad rauim, pro eo, quod eſt, improbe, ſæpius, clamoſe, adeo ut uox etiam toties uociferanti raueſcat. Eſt in Aulularia, ad hunc modum, Huccine detruſiſti me ad ſenem parciſſimum. Vbi ſiquid poſcamus ad rauim poſcamus prius Quàm quicquam detur.

Cereri ſacrificant. LXXI.

Item quemadmodum Græci dicunt ἱστίᾳ θύουσι, id eſt, Lari ſacrificant, ita Plautus popemodum indicat

dum indicat apud Latinos dici ſolere, Cereri ſacrificant, ſiquando in conuiuio uinum deeſſet, propterea quod in huius ſacris nefas eſſet inferre uinum, ſicut apud Græcos in quarundam dearum ſacrificiis, ut oſtendimus in prouerbio, Νηφάλια ξύλα. Locus eſt in Aulularia, his fermè uerbis, Cererin Strobile has facturi nuptias? Qui? Quia temeti nihil allatum intelligo.

Inutilior Blace. LXXII.

Βλακὸς ἀχρηστότερος, id eſt, Blace inutilior, aut nequior, in hominem nihili, nulliusq; bonæ frugis dicebatur, Sumptum à piſce uſqueadeo uili, ut à canibus quoq; faſtidiatur. Eſt autem piſcis, non diſſimilis Siluro.

Ἀλιτήριος. LXXIII.

Ἀλιτήριος, Vulgo dicebatur, qui per nim raperet aliena. Natum ex euentu huiuſmodi, temporibus Aetolici belli, tanta frumentariæ rei penuria incidit Athenienſibus, ut pauperes coacti fame captiuorum farinam diriperent, inde uox traduci cœpit ad hominem quocunq; modo ſceleratum. Plutarchus in commentario de curioſitate, diuerſam huius nominis originem reddit. Nempe cum Athenis fame uehementer laboraret, & hi qui iuſſi fuerant, frumentum non efferrent in publicum, ſed domi clanculum molerent, ac noctu, curioſi quidam obambulantes obſeruato molarum ſtrepitu, eos prodiderunt, atq; hi quidem Aliterii dicti ſunt, quemadmodum & Sycophantæ.

Piſcis nequam eſt, niſi recens. LXXIIII.

Piſcis nequã eſt niſi recens. Manet in hũc uſq; diem uulgo celebre. Dicitur aũt peculiariter in hoſpitem, aut uulgarẽ amicũ, qui primo quidẽ aduentu nõ ingratus eſt. Cæterum ante triduũ exactum putet. Plautus Quaſi piſcis, itidẽ eſt amator lenæ, nequã eſt, niſi recẽs. Iocatur apud Alexidẽ quiſpiã citáte Athenæo, quod cum nonnulli frugaliores abſtinerent ab iis, quibus eſſet anima ipſe nihil huiuſmodi attuliſſet, nẽpe mercatus piſces mortuos. At hodie qui uendũt, tremore manus aſſimulant uiuere, ante biduum mortuos.

Nil homini amico eſt opportuno amicius. LXXV.

Gratiſſimum eſt officium, quod præſtatur in tempore. Contra intempeſtiuum officium, plerunq; moleſtum eſſe ſolet. Plautus, Nil homini amico eſt opportuno amicius. E diuerſo nihil differt ab inimicitia, intempeſtiua beneuolentia.

Aſinum in rupes protrudere. LXXVI.

Prouerbium olet quod ſcribit Horatius in epiſtolis, Qui male parentem in rupes protruſit aſellũ. Quadrabit in quoſdam peruerſo natos ingenio, qui cum ipſi non ſapiant, nolint tamen bene conſulẽtium monitis obtemperare. Hi ſunt etiam ultro, quo tendunt impellendi, ut uel malo docti tandem agnoſcant ſtultitiam ſuam. Natum eſt à ruſtico quopiam, qui cum aſinum ſuũ per alpes niuibus obtectas duceret, isq; freno nõ obediret, irat' in rupes ꝓtruſit, et merito, Quis.n. inuitũ ſeruare laboret?

Videre mihi labda. LXXVII.

Δοκεῖς δέ μοι καὶ λάβδα κατὰ τοὺς Λεσβίους, id eſt, Mihi uidere & labda iuxta Leſbios, fellatricem indicat, uelut ænigmatæ primæ literæ, quæ communis Leſbiis, & uitio quod ei tribuitur genti, quemadmodum iudicauimus alibi.

Poſtica ſanna. LXXVIII.

Perſius poſticam ſannam, prouerbialiter appellat clanculariam irriſionem, A' geſtu ridentium aliquem à tergo, Poſticæ occurrite Sannæ. Idem, O Iane à tergo, quem nulla ciconia pinſit. Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas, Nec linguæ tantum, ſitiat canis Apula quantum. Nam huiuſmodi geſtibus ab occipitio derident quidam.

Coruus ſerpentem. LXXIX.

Κόραξ τὸν ὄφιν, id eſt, Coruus ſerpentem, ubi quis ſuoipſius inuento perit, ſumptum ex Apologo quodam Aeſopi. Coruus eſuriens ſerpentem in aprico dormientem conſpicatus rapuit. A' quo morſus periit, cognatũ ei, quod alias retulimus, κορώνη τὸν σκορπίον, id eſt, Cornix Scorpiũ. Torquere licebit & in hominẽ ob edacitatẽ periclitantẽ, ueluti Diogenes Cynicus, comeſo polypo crudo, ꝑiit.

Cænei haſta. LXXX.

Τὸ Καινέως δόρυ, id eſt, Cænei haſta. Cæneus è puella cõuerſus eſt in uirũ, annuente Neptuno. Cui illud ẽt donatũ eſt, ne ſancius ullis uulneribus fieri, ferro'ue occũbere poſſet, quẽadmodũ refert Ouidius duodecimo tranſformationũ libro. Ferunt hũc certaſſe cũ Apolline, Præterea morem huic fuiſſe, ut qui ad ſeſe uenirent, iuberet per ſuam haſtam iurare, unde prouerbiũ arreptũ, ut indicat enarrator Apollonii in Argonauticon primum librum.

Pepones. LXXXI.

Πέπονες, id eſt, Pepones, prouerbiali conuicio dicũtur homines molles & effœminati, parumq; uiri. Homerus Iliados. β. ὦ πέπονες, κάκ' ἐλέγχε' Ἀχαιΐδες, οὐκ ἔτ' Ἀχαιοί, id eſt, O pepones, mala ꝓbra, Achiuæ non enim Achiui. Euſtathius in ſeptimum huius operis librum, oſtendit ſimilitudinem ſumptam ab eo fructu, qui ſimulatq; maturuit, dulcis quidem eſt, uerum flaccidus & inutilis. Quanquã eadem uox aliquoties non conuiciantis eſt, ſed blandius & amicius appellantis, uelut Iliados. ζ. ὦ πέπον ὦ Μενέλαε, id eſt, O Pepon, o Menelae.

Ῥυποκόνδυλος. LXXXII.

Græci prouerbiali conuicio ſordidos & impendio parcos, ῥυποκονδύλους appellant, ducto cognomine ab iis, quibus ſordes in unguibus inſident, nec tantillum ſumptus facere uolunt, ut tonſori dent nummulum, qui repurget ungues. Nam ῥύπος proprie ſordes eas ſignificat, quæ in ſummis unguibus manuũ ac digitorum colliguntur. Quidam adagium ſic efferunt, ἄχθομαι αὐτοῦ τῷ ῥύπῳ, id eſt, Moleſtæ ſunt mihi illius ſordes. Latini item immoderatam parſimoniam, hoc eſt uitium luxui contrarium, ſordes appellant, hominem ei uitio obnoxium, ſordidum.

Iuuenari. LXXXIII.

Iuuenari dixit Horatius, tum noue tum prouerbialiter, in arte poetica. Græci item, νεάζειν, νεανίζειν, νεανιεύειν, conſimili modo uſurpant, pro eo, quod iuuenũ more iactantius, inconſyderatius, inconſultius agere, aut ſiquid aliud ei ætati peculiare uidetur. Quod quo longius traducatur, hoc fuerit uenuſtius, ut ſiquis orationem floridam, phaleratamq́; dicat νεανίζειν. Eiuſdem eſt formæ γυναικίζειν, pro geſtu, cultuq́; repræſentare mulierem.

Laudant ut pueri pauonem. LXXXIIII.

Prouerbii faciem habet, quod ſcripſit Iuuenalis in auaros, qui carmina laudant dũtaxat, nihil autem largiuntur poetæ. Didicit laudator aurus Tantum admirari, tantũ laudare diſertos, Vt pueri Iunonis auem. Idem alibi, Probitas laudatur & alget. Notior eſt metaphora, q̃ ut oporteat explicare. Ouidius alicubi de pauo. Laudatas oſtendit auis iunonia pennas Si tacitus ſpectes illa recondit opes.

Λευκηπατίας. LXXXV.

Λευκηπατίας, Olim appellabatur formidoloſus. Clearchus in Vitis, ut citat Zenodotus, ait quorũdam epati uitium quoddam accidere, quod eos timidos reddat, atq; hinc prouerbio iactatum cognominis ſcomma. Videtur autem compoſita uox, ἀπὸ τοῦ λευκοῦ καὶ ἥπατος, quod palleant plerunq;, quibus epar eſt uitiatum, id quod apparet in amantibus, pallor autem formidoloſis conuenit.

Emori riſu. LXXXVI.

Prouerbiales hyperbolæ ſunt & illæ, Emori riſu, defluere riſu, pro uehementer ridere. Homerus Iliados. Σ. Αὐτὰρ μνηστῆρες ἀγαυοὶ χεῖρας ἀνασχόμενοι γέλῳ ἔκθανον, id eſt, Deinde procorum ſplẽdida turba Præ riſu emoriens nimio, ſuſtollit ad alta Aſtra manus. Vſurpauit & Terentius in Eunucho. Omnes riſu emoriri.

Hipparchi murus. LXXXVII.

Ἱππάρχου τειχίον, id eſt, Hipparchi murus, dicebatur res quæpiam, quæ magnis conſtaret impenſis. Hinc natum, quod Hipparchus Piſiſtrati filius Academiam muro ſepſit. Atq; huius rei nomine, magnam pecuniæ uim, ab Athenienſibus exegit. Author Suidas.

Hodie nullus, cras maximus. LXXXVIII.

Ὁ νῦν μὲν οὐδείς, αὔριον ὑπέρμεγας, id eſt, Qui nullus hodie, cras erit uel maximus. De eo, cui repente præterq́; ſpem ingens aliquis honos acceſſerit. Et uulgo, qui ex infima conditione ad dignitatem euehuntur, è nihilo dicuntur emerſiſſe.

Samiorum mala metuis. LXXXIX.

Τὰ Σαμίων ὑποπτεύεις, id eſt, Samiorum metuis mala, Dictitatum de iis, qui metuerent proditionem. Narrant Athenienſes olim in Samios, quoſcunq; cœpiſſent, inclementius ſæuiſſe, atq; alios interemiſſe, alios confixiſſe ſama, id eſt ſupplicii genus. Samii uiciſſim, ſiquos cœpiſſent Athenienſium, hos ad eundem modum excruciabant.

Pygmeorum Acrothinia Coloſſo adaptare. XC.

Ἀκροθίνια τῶν Πυγμαίων κολοσσῷ ἐφαρμόζειν, id eſt, Acrothinia pygmeorum Coloſſo accõmodare, dicebantur, qui inanem ac ſtultam ſumerent operã, aut qui præter decorum minima maximis adaptarent, Veluti ſiquis rem friuolã & minutam ampliſſimis, copioſiſſimisq́; laudibus proſequeretur. Philoſtratus in Niceta, ἠγνόει δὲ ἀκροθίνια πυγμαῖα κολοσσῷ ἐφαρμόζων, id eſt, Nõ intelligebat aũt ſeſe Pygmea Acrothinia coloſſo accõmodare. Quanq̃ Suidas hũc locũ citans πυγμαίων dicit nõ πυγμαῖα. Meminit adagii Euſtathius in odiſſeæ. Φ. Coloſſi dicunt uaſtæ ꝓdigioſæq́; magnitudinis ſtatuæ. Pygmeorũ, qui longiſſimi ſunt, duos pedes & quadrantem non excedunt. Porrò Acrothinia Græcis primitiæ dicuntur, quod hæ ſoleant è ſummo aceruo tolli, ἄκρον ſummum & θῖνες frumentorum acerui dicuntur.

Dii tibi dent tuam mentem. XCI.

Dii tibi dent tuam mentem. In inſanum congruit, & ſua dignum mente. Quid enim precemur infelicius ſceleſtis hominibus? Martialis, Dii mentem tibi dent tuam Philœni. Horatius item, Quid facias illi? iubeas miſerum eſſe libenter. Quatenus id facit. Contra demea Terentianus. Mentem meliorem uobis dari.

Cura eſſe, quod audis. XCII.

Ad prouerbii ſpeciem accedit Horatianum illud, Cura eſſe quod audis, Conuenit in diuites, qui

ita demum

ita demum felices fuerint, ſi id ſtudeant eſſe, quod audiunt ab adulatoribus. Carmen Horatii ſic habet, Tu recte uiuis, ſi curas eſſe quod audis, Iactamus iampridem omnis te Roma beatum. Sed uereor, ne cui de te pluſquam tibi credas.

Cautus enim metuit &c. XCIII.

Qui nõ ex animo, ſed mali metu cõtinẽt à maleficio, in eos quadrabũt hæ ꝓuerbiales eiuſdẽ metaphoræ. Caut⁹.n.metuit foueã lupus, accipiterq́; Suſpectos laqueos, adopertũ Miluius hamũ. Similis eſt illa de fuſte. Vertere modũ formidine fuſtis.

Si coruus poſſit tacitus paſci. XCIIII.

Si breuis Apologus, authore Fabio parœmiæ genus eſt, cur non illud etiam prouerbiis annumeremus, quod ſcripſit Horatius, Sed tacitus paſci ſi poſſet coruus haberet Plus dapis, & rixæ multo minus, inuidiæq́; ? Quidam exiſtimant mutuo ſumptum ex Apologo, quem in libro de Deo Socratis refert Apulei⁹, de coruo prædam nacto, quam uulpes ita intercepit, dum arte perſuadet illi, ut canere incipiat. Quadrat in eos, qui ſiquid bonæ rei nacti ſunt, continuo iactant, oſtentantq́;, atq; ad eũ modum efficiunt, ut alii tum obſiſtant, quo minus cuiuſmodi plura commoda nanciſcantur, tum quæ nacti ſint interuertant.

Clauam extorquere Herculi. XCV.

Qui ſibi uendicare conatur, quod alius iam potentior occupauit, nõ infacete dicetur clauam uelle Herculi extorquere. Idq́; iampridem apud eruditos prouerbii uice celebratur. Natum ẽ autem ab apophthegmate Maronis, Cui cum Zoili quidam uitio darent, quod nõ paucos Homeri uerſus pro ſuis uſurpaſſet, reſpondit, hoc ipſum magnificum eſſe facinus, uel Ioui fulmẽ eripere, uel clauam extorquere de manu Herculis.

Bis interimitur, qui ſuis armis perit. XCVI.

Mimus eſt prouerbialis, incertum cuius, Senecæ titulo celebratur, ſed ſalſo. Bis interimitur, q ſuis armis perit. Magis dolent incommoda, quibus ipſi dedimus occaſionem. Natum apparet ex Aeſopico Apologo. Hunc Gabrias quidam uerſibus iambicis complexus eſt ad hunc modum, Βλήπει τὸ στῆθος ἀετὸς φωσθὲν πάλαι, ἀλγῶν δὲ λοιπὸν ἦσο πολλὰ δακρύων. Βλέπων δ' ὀϊστὸν αὐτὸν ἐπτερωμένον, βαβαὶ, πτερόν με τὸν πτερωτὸν ὤλεσε, id eſt, Quondam icta pectus aquila uulnus inſpicit, Multumq́; lachrymans præ dolore conſtitit. Pennatum ut autem ſpiculũ cernit papæ, Ait ala me aligerã graui exitio dedit. Adagiũ græcũ, quod ex hoc item Apologo ſumptum ẽ, alio diximus loco.

Mulierem ornat ſilentium. XCVII.

Sophocles in Aiace flagellifero, γυναιξὶ κόσμον σιγὴ φέρει, id eſt, Decus addit uſq; fœminis ſilentiũ. Sententia ꝓuerbialis, Mulier animal natura loquax, nulla re magis cohoneſtat, q̃ ſilentio, maxime apud uiros, cũ de rebus ſeriis agit. Sũptũ eſt ex Homero, apud quẽ eſt nõ ſemel illud, μῦθος δ' ἄνδρεσσι μελήσει, id eſt, Viris fuerit oratio curæ. Nec diuus Paulus ius facit mulieribus, ut uel in eccleſia loquantur, ſed domi uiros ſuos interrogent.

Imitabor Nepam. XCVIII.

Imitari Nepam dicitur, qui retrocedit. Id erit prouerbialius, ſi torqueatur in eum, qui in deterius uſq; degenerat, ὡδὶ τὰ καρκινοβάδην. Nam Nepa, quemadmodum author eſt Feſtus Pompeius, Afrorum ſydus, appellatur cancer, uel (ut quidam putant) ſcorpius, qui & ipſe retrogradus eſt. Plautus in Caſſina, Retrouorſum cedam ad parietem, Imitabor Nepam.

Quod alius condiuit coquus, aliter condiam. XCIX.

Vbi quis rem omnem nouat, ac perturbat. Conueniet Plautinum illud ex eadem fabula, non dubium quin prouerbiali dictum forma. Ibo intro, ut id quod alius condiuit coquus, ego nunc uiciſſim, Vt alio pacto condiam, quicquid prandii eſt, ut paratũ ne ſiet. Sietq́; ei paratũ, quod paratũ nõ erat.

Odi puerulos præcoci ſapientia. C.

Apuleius in Apologia ſecunda, uerſiculum hunc neſcio ex quo poeta citat, ceu uulgo celebrem, Odi puerulos præcoci ſapientia. Vulgo inualuit opinio, ut credant puerulos maturius ſapientes, aut non fore uitales, aut dementes futuros, ſimulatq́; ad ætatem maturam peruenerint. Adaptare licebit ad diſcipulum, qui in ipſis ſtatim rudimentis ſibi placeat.

CHILIADIS QVARTAE CENTVRIA SECVNDA.

Δούρειος ἵππος. I.

Δούρειος ἵππος, id eſt, Dureus equus, de clandeſtinis inſidiis dicebatur, aut ubi repente complures apparerent, qui latebant antea. Sumptum ab equo Homerico, in quo Græcorum proceres abditi, repente proſilientes Troiam cœperunt. Hunc Homerus Durateum appellat, ut Odiſſeæ. θ. Αἶσα γὰρ ἦν ἀπολέσθαι, ἐπὴν πόλις ἀμφικαλύψῃ δουράτεον μέγαν ἵππον, ὅθ' εἵατο πάντες ἄριστοι, Ἀργείων, Τρώεσσι φόνον καὶ κῆρα φέροντες, id eſt, Fatum enim erat perituram urbem, ſimul ingrederetur Durateus præcelſus

equus, qui clauſerat omneis Primores Danaum, luctumq́; necemq́; ferentes Troianis. Nec inſcitum fuerit, ſiquis ludum alicuius eruditi Durateum equum appellet, quod ex eo breui tempore ſum mi uiri prodierint.

Cum adſit uia ſemitam quæris. II.

Ὁδοῦ παρούσης τὴν ἀτραπὸν ζητεῖς, id eſt, Cum præſto ſit uia, tu requiris ſemitam. Citatur ab Euſtathio in Odiſſeæ. N. Eſt autem ἀτραπὸς ſemita, quæ diuerſa ſit à uia plauſtrorum, quam regiam uocant. Conueniet adagiū in tergiuerſatores, qui quo præſens negociū ſuffugiant, diuerticula captāt.

E' Culmo ſpicam coniicere. III.

Euſtathius Odiſſeæ. ξ. enarrans hunc uerſum, quem nos alio citauimus loco, ἀλλ᾽ ἔμπης καλάμην γέ σ᾽ ὀΐομαι εἰσορόωντα γιγνώσκειν, oſtendit Vlyſſem ad prouerbium alluſiſſe, quod plene ſic efferatur, ἐκ καλάμης δῆλος ἐστὶν ὁ πεπειρασμένος στάχυς, id eſt, Ex Culmo perſpicitur ſpica demeſſa. Etiam in ſene apparet cuiuſmodi fuerit iuuenis. Βυσσοδομεύειν. IIII.

Βυσσοδομεύειν. Frequenter eſt apud Homerum, non citra prouerbij ſpeciem, pro eo, quod eſt alto pectore moliri quippiam, & clanculum in animo ſtruere inſidias. Tranſlatum à fundamentis ædificiorum, quæ profunde iaciuntur Odiſſeæ. P. ἐσθλὰ ἀγορεύοντες κακὰ δὲ φρεσὶ βυσσοδόμευον, id eſt, Dicebant bene, ſed mente alta praua ſtruebant.

Accerſitum malum. V.

Ἐπίσπαστον κακόν, id eſt, Accerſitum malum, dicitur, cuius ipſe tibi cauſam præbueris. Homerus Odiſſeæ. Σ. Ἦ τάχα Ἶρος ἄϊρος ἐπίσπαστον κακὸν ἕξει, id eſt, Næ mox perditus Irus habebit, quod ſibi quærit Vltro malum. Eurymnus. VI.

Εὔρυμνος, id eſt, Eurymnus dictus eſt olim prouerbio, qui per calumniam conaretur fidos amicos inter ſeſe committere. Nam hic cum moliretur ſerere diſſidium inter Caſtorem & Pollucem, alterum apud alterum inſimulans, poſt deprehenſus, utriq; grauiſſimas pœnas dedit. Hoc autem ferè ſolet accidere iis, qui malis artibus ſtudent dirimere eos, quos inſolubili uinculo natura copulauit, ut uxorem & maritum, parentem & filium, fratres. Fit enim ut hi redeant in gratiā, & præteritæ ſimultatis pœnas utriq; repetant ab authore.

A' furiis oriundus. VII.

Ἐρινύων ἀπορρώξ, id eſt, A' furiis profectus, olim dicebat tetra, fœdaq́; ſpecie. quiq; μαινομένη βλέπει, quemadmodum ait Ariſtophanes. Item quod noxium & exitiale ſit, id à furiis ortum aiūt, quē admodum Aiax in Tragœdia, ἆρ᾽ οὐκ Ἐρινὺς τοῦτ᾽ ἐχάλκευσε ξίφος, id eſt, An non Mucronem hūc furia cudit tartari.

Similes uidentur captiuis ex Pylo. VIII.

Ἐοίκασι τοῖς ἐκ Πύλου ληφθεῖσι τοῖς Λακωνικοῖς, id eſt, Captiuis mihi, ſimiles uidentur è Pylo Laconicis. Eſt apud Ariſtophanem, ni memoria fallor. Dici ſolitum de iis, qui uultu ſunt miſerādo, dēpe pallidi, ſqualidi, macilenti. Pylus ciuitas quæpiam Laconicæ, quam obſeſſam Cleon expugnauit. Qui uero ſuperfuerant à cæde ſecum abduxit Athenas, extenuatos, confectos, pallidos, deformi ſpecie ſicuti conſentaneum eſt accidiſſe, tum ob diutinam obſidionem, præſertim in inſula deſerta, quæ rerum neceſſariaꝝ copiam maligne ſuppeditabat, tum quod poſt expugnatam urbem complureis dies in uinculis habiti fuiſſent. Γύργαθον φυσᾷς. IX.

Γύργαθον φυσᾷς, id eſt, Gyrgathum ſpiras, in inſanū, fruſtraq́; uociferantem iaciebatur, Gyrgathus lectus eſt, in quo paralytici, menteq́; capti, quiq; uocantur dæmoniaci, uincti iactant ſeſe.

Decora teipſum. X.

Γέραιρε σαυτόν, id eſt, Honeſta teipſum, iocus prouerbialis in eum, qui ſe magnificentius gereret. Nam γεραίρειν, uenerari eſt, & honorem habere. Byzeni libertas. XI.

Βυζηνίου παρρησία, id eſt, Byzeni libertas, ubi quis audacius, liberiusq́; loquitur. A' Byzeno quodam Neptuni filio, cui mos fuerit mira in dicendo libertate uti.

Ἀχρειόγελως. XII.

Ἀχρειόγελως. Prouerbiali nouoq́; compoſito uerbo dicebatur nugator, quiq; rebus ineptis oblectaretur. Nam ἀχρειόγελως perinde ſonat, quaſi dicas temere ridentem, quod uitii uel ſtultitiæ ſignum eſt, uel dementiæ. Protinus apparet, quæ plantæ frugiferæ futuræ. XIII.

Αὐτίκα καὶ φυτὰ δῆλα, ἅ μέλλει καρποφορεῖν ἔσεσθαι. i. Statim apparet, quæ plantæ frugiferæ ſint futuræ. Vel in pueris elucet indoles futuræ ꝓbitatis. Protinus in diſcipulo ꝓſentire licet ꝓfectū futurū.

Periit ſus. XIIII.

Ἀπόλωλεν ἡ ὗς καὶ τάλαντον καὶ γάμος, id eſt, Periit mihi ſus, & talentum & nuptiæ. Dici ſuetū,

ubi quis fruſtratus perdidiſſet operam & impenſam. Natum à quodam, qui cum apparaſſet ad nuptias omnia, nō eſt eas aſſecutus. Affine illi, Oleū & operam perdidi. ἀμφιθαλὴς ἔρως. XV.

ἀμφιθαλὴς ἔρως, id eſt, Vtrinq; florens amor olim dicebatur, quoties uterq; pariter eſſet incolumis, ac muto reſponderet amore. Nam dimidiati dicimur, quoties amicus diſtrahitur, uelut altera pars noſtri. Ex Amphitheto bibiſti. XVI.

ἀμφιθέτῳ ἔπινες, id eſt, Ex Amphitheto bibiſti. Dicebatur in eum qui meracius, ac largius potaret. Amphithetum enim erat poculi genus, ita factum, ut quauis ex parte poſitū ſtaret, nullumq; certum haberet fundum. Pronomi Barba. XVII.

Προνόμου πώγων, id eſt, Pronomi Barba, de prælonga dicebatur. Ariſtophanes in Concionatricibus, Ἀργύῤῥιος γοῦν τὸν Προνόμου πώγων' ἔχων λέληθε, id eſt, Hucuſq; latuit ergo Pronomi Argyrrhium geſtare barbam. Pronomus tibicen quiſpiam fuit prolixa barba, geſtamine non admodū apposito profeſſioni. Quandoquidem tibicinum molliciem etiam prouerbia notant. Argyrrhius exercitus dux quiſpiam fuit effœminatus & cinædus, nihil habens uiri præter barbam. Taxatur eodem in loco, Epicratis oratoris cuiuſdam barba, cui ob idipſum uulgari ioco cognomen inditum σακεσφόρῳ, teſte Senario, quem Ariſtophanis interpres citat ex Platone comico ἄναξ ὑπήνης Ἐπικράτης σακεσφόρε, id eſt, Rex barbæ Epicrates ſcutifer. Barbam ob ſimilitudinem ſcutum uocat, ut & alibi Ἀπὸ σοῦ καὶ μίσει σάκον πρὸς ταῖν γνάθοιν ἔχουσι. Ariſtophanes in eundē, κἀγὼ γ' Ἐπικράτους οὐκ ὀλίγῳ καλλίονα, id eſt, Mihi barba multo pulchrior atq; Epicratis. Conuenit igitur in quoſdam, qui alioquin molliſſimi, uultus ueſtiumq; ſeueritate, uitæ continentiam præferunt. Eſt frequens iocus apud Lucianum in barbam philoſophorum, itidem apud Horatium. Iuſſit ſapiētem creſcere barbam. Martialis item in huiuſmodi quendam iocatur.

Omnibus ueſtigiis inquirere. XVII.

πᾶσιν ἴχνεσι ζητεῖν, id eſt, Omnibus inquirere ueſtigiis, dicitur, qui ſumma cura, ſummaq; diligentia rem peruestigat, metaphora ſumpta eſt à uenatoribus.

Apros immittere fontibus. XIX.

Qui ſibi accerſit optat'ue perniciem allatura, in hunc quadrat Virgilianum illud. Et liquidis immiſi fontibus apros. Neq; enim id ſine prouerbii ſpecie dictum apparet.

E` canis podice. XX.

ἐκ κυνὸς πρωκτοῦ, id eſt, E` canis culo, dictum uidetur à Luciano pro eo, quod eſt rebus anxiis atq; anguſtis, quod ea pars arctior ſit huic animanti, quamobrem & excernunt difficilius. Nam aſinum ſuū finit his uerbis, οἱ ταῦτα θεοῖς σωτῆρσιν ἔθυον, καὶ ἀναθήματα ἀνέθηκα, μὰ Δί' οὐκ ἐκ κυνὸς πρωκτοῦ, τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, ἀλλ' ἐξ ὄνου περιεργίας διὰ μακροῦ πάνυ, καὶ τοῦτο δὲ μόλις οἴκαδε ἀνασωθείς, id eſt, Hic diis ſeruatoribus rem diuinam feci, donaq; ſuſpendi, nimirum non è canis podice, quemadmodū uulgo dici cōſueuit, quin magis ex aſini curioſitate, poſt multum deniq; temporis idq; et uix, domum incolumis reuerſus. Vulgo iactatur & in Zenonem, teſte Laertio, qđ in canis poſtico de Rep. conſcripſiſſet, uel qđ nimis anxie, uel quod inepte, uerum de hoc prouerbio meminimus alibi.

E` cantu dignoſcitur auis. XXI.

Refertur & hoc à quibuſdam, etiam ſi mihi nondum apud idoneos authores repertum. E` cantu dignoſcitur auis, alioquin non indignum, quod in prouerbiorum ordinem allegatur, ſenſus congruit cum illo, Qualis uir, talis oratio. Iactatur uulgo ſimillimum huic. E` plumis auem dignoſci, id eſt, è cultu, ſpectari uitam & ingenium hominis. Canis ſæuiens in lapidem. XXII.

κύων εἰς τὸν λίθον ἀγανακτοῦσα, id eſt, Canis indignans in lapidem cōpetit in eos, qui mali ſui cauſam imputant, non ipſi authori, ſed alteri cuipiam. Veluti ſiquis iracundiæ uitium iuuentæ, non ſtultitiæ attribueret, unde proficiſcitur. Plato libro de Rep. quinto, damnas eos, qui cæſorū cadauer deſpoliant, ait hos perinde facere, ut ſolent canes ſæuientes in lapidem, eo q iecit omiſſo. Pacuui' apud Nonium in armorum iudicio. Nam canis cum eſt percuſſus lapide, non tam petit illum, qui ſe icit, q̃ eum ipſum lapidem, quo ictus eſt, petit. Profundum ſulcum. XXIII.

βαθεῖαν αὔλακα, id eſt, Profundum ſulcum. Refertur & hoc in adagionum collectaneis, addunt dictum de iis, qui cogitationibus profundis ac penitioribus rem expenderent. Sumptum eſt autem ex Aeſchyli Tragedia, cui titulus, ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας. In qua uerſus hi dicūtur de Amphiareo, βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος, ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα, id eſt, Sulco e profundo pectoris fructum metens, Rectæ unde cogitationes germinant. Citatur aliquot locis in moralibus à Plutarcho. Mihi uidetur recte quadraturum & in eos, qui ſe metiuntur non ex aliorum opinione, ſed ex recte, ſecus'ue factorum conſcientia.

Hernioſus uſq; ad gulam. XXIIII.

κωλὸς μέχρι καὶ μυξίνου, id eſt, Hernioſus uſq; ad gulam. Quadrat in uehementer hernioſum. Carmen eſt apud Ariſtophanem in Equitibus, κωλὸν γενέσθαι δεῖ σε μέχρι τοῦ μυξίνου, id eſt, Sis Hernioſus oportet, ipſam uſq; ad gulam.

Benignior pellace uulpe. XXV.

Ω πλεῖον ἵλαος αἱμύλης ἀλώπεκος, id eſt, Pellace quanto eſt blandior uulpecula. De eo, qui commodi ſui cauſa, ſimulat beneuolentiam.

Non ut prior lædam, ſed ut iniuriam retaliem. XXVI.

Senarium hunc quidam ex Olynthia Menandri citant, quidam ex Therſita Chæremonis, ὡς οὐχ ὑπάρχων, ἀλλὰ τιμωρούμενος, id eſt, Vt qui prior nolim malo laceſſere, Sed iam datum malo retaliem malum. Conuenit cum illo Terentiano. Sic exiſtimet, reſponſum, non dictum eſſe.

Non nauigamus ad Hippolaitas. XXVII.

οὐχ ἱππαλέκτας πρὸς αὐτοὺς πλέομες, Equidem ad hunc modum reperio ſcriptũ in uulgatis exẽplaribus, uerum ex his uerbis non uideo quæ ſententia poſſit exſcalpi. Dicam igitur quid mihi uero proximum uideatur, non quod alios uelim protinus ſequi noſtram diuinationem, ſed ut eruditis cõiectandi ueri qualemcunq; ſuppeditẽ occaſionem, Quid ſi legas, οὐχ ἱππολαΐτας βελτίους πλέομες, id eſt, Non nauigamus ad eximios Hippolaitas, ut ſit admonentis parcius utendum eſſe rebus præſentibus, neq; enim nauigari ad eum locum, unde rerum eiuſmodi copia exuberat, ut quod temere prodegeris, facile poſſis ſarcire. Nam in Græcorum commentariis hoc tantum adſcriptum inuenio, ἐπὶ τῶν βραχέα κεκτημένων, id eſt, De iis, qui pauca poſſident. Hippola uero uetuſtiſſima ciuitas fuit Laconicæ, non procul à mari, quam olim cõſentaneum eſt ob portus commoditatem, mercimoniis floruiſſe. Meminit huius Pauſanias in Laconicis, his quidẽ uerbis καὶ ἐπὶ θαλάσσῃ ναός ἐστιν ἀφροδίτης καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν λίθου, ἀπὸ τούτου δὲ ἀπωτέρω τριάκοντα σταδίους, θυρίδες ἄκρα ταινάρου, καὶ πόλεως ἐρείπια ἱππόλας, ἐν δὲ αὐτοῖς ἀθηνᾶς ἱερὸν ἱππολαΐτιδος, id eſt, Et ad mare templum eſt Veneris, & ſtatua recta lapidea. Hinc recedenti ſtadia triginta, oſtia ſumma Tænari, & ciuitatis Hippolæ ruinæ ſunt. Et in his Mineruæ phanum Hippolaitidis. Meminit huius urbis & Stephanus.

Epiphyllides. XXVIII.

Refertur & hic Senarius Ariſtophanicus inter prouerbia, ἐπιφυλλίδες ταῦτ᾽ ἐστὶ καὶ στωμύλματα, id eſt, Epiphyllides ſunt hæc & ampullæ meræ. Eum aiunt conuenire in blãdiloquos, & phaleris uerborum inſtructos magis, q̃ egregiis factis. Epiphyllides enim Græcis dicunt minutiores botri, maioribus adhærentes. Calliſtratus omnes minutulos racemulos Epiphyllidas appellari, ſcribit, quod ſub pãpinis lateant. Nã hinc nomen, quod foliis adhæreant. Eſt autem id luxuriãtis arboris argumentũ.

Ἀπ᾽ ἀκροφυσίων. XXIX.

Ἀπ᾽ ἀκροφυσίων, Prouerbialiter dicebant, pro eo, quod eſt, recens ab officina profectum, perinde quaſi modo productum à follibus, ærariaq; fornace. Nam ab his ſumpta metaphora. Ariſtophanes, ῥήματά τε κομψὰ καὶ παίχνια ἐπιδεικνύναι πάντα ἀπ᾽ ἀκροφυσίων καὶ ἀπὸ κινναβευμάτων. Porrò cinnabeuma uocatur exemplar & ſimulacrum, ad cuius imitationem pictores ac ſtatuarii ſignũ effingunt, ac repræſentant. Vnde quod nuper natum eſt, ἀπὸ τῶν κινναβευμάτων uenire dicitur.

Super te hæc omnia Leparge. XXX.

Ἀνὰ σοὶ τάδε πάντα λέπαργε. Hemiſtichium Heroicum. Dici ſolitum in eum, cui ne poſt laborẽ quidem exhauſtum datur reſpirare. Tranſſumptum à bubus, quibus perfunctis iam agricolandi labore, labor is etiam reliquus eſt, ut aratrum, reliquaq; inſtrumenta domum referant. Ea ſolent imponi, qui ſit è duobus robuſtior. Taurum autem λέπαργον appellat ob candorem pili.

Laqueus auxiliari uidetur. XXXI.

Ἀμύνει ὡς ἔοικεν ἡ πάγη, id eſt, Laqueus ita ut uidetur & bono fuit. Dictitari conſueuit, quoties incõmodũ alicui uerteret in bonũ. Veluti ſiqs Turca, bello capt' ſeruiret apud Chriſtianos, isq; hac occaſione noſtræ religioni ſacris initiaretur. Aut ſi diues ad inopiã redactus, hac occaſione fieret ex luxurioſo ſobrius, ex impio pius. Huc pertinet, quod philoſophus ille dicebat ſe tum proſpere nauigaſſe, poſteaquam naufragium fecerat.

Ἀμυστὶ πίνειν. XXXII.

Ἀμυστὶ πίνειν, dicuntur, qui hauſtim, auideq; bibunt, nec inter bibendum ſpiritum reciprocãt, ſed potum in aluum non ſecus, atq; in dolium infundunt. Sonat autem ἀμυστὶ, quaſi dicas citra ſuctũ. Traduci poterit ad eos, qui ſermonem nullo delectu, nimis auide accipiũt. Aut qui immodica lectione obruunt ingenium, cum magis expediat, ſubinde cogitationem admiſcere lectioni.

Amphidromiam agis. XXXIII.

Ἀμφιδρομίαν ἄγεις, id eſt, Amphidromiam agis. Adagium ad uarios uſus poterit accõmodari,

uel ad eos, qui pueros oſtentant, ac circumferũt, aut munuſcula captant, ambiuntq́;. Sumptum à priſca conſuetudine, qua mulieres, quæ in partu adfuiſſent, & in obſtetricando iuuiſſent, quinta poſt die manus abluere ſolent, ac puerum curſu laribus circumferre. Eoq́; die munuſcula miſſitabantur à cognatis, ſæpiæ plerũq; & polypi, Decimo à partu die nomen indebatur infanti. De munuſculis huiuſmodi meminit & Terentius in prima Phormionis ſcena.

Canens uitæ palmum. XXXIIII.

ᾄδων τὴν σπιθαμὴν τοῦ βίου πρὸς ἄνηθον, id eſt, Canens uitæ palmum ad Anethum. De parco dictum, qui re tenui, leuiculaq́; tranſigit uitam, atq; interim exiſtimat ſe laute uiuere. Morem hunc quibuſdam eſſe uidemus, ut cum nihil apponant in menſa, quod edi poſſit, ne ieiunum omnino conuiuium appareat, uarias narrant fabulas. Aut cantillant, ut his modis ciborum obliuionem inducãt conuiuis.

Qui non litigat, cælebs eſt. XXXV.

Diuus Hieronymus tanquam prouerbio iactatum citat. Qui non litigat, cælebs eſt. Indicat adagium, rixoſum eſſe omne coniugium nec eſſe tranquillam uitam, niſi in cælibatu. Iuuenalis, Semp habet lites, alternaq́; iurgia lectus, In quo nupta iacet, minimum dormitur in illo. Aſtipulantur huic ſententiæ uerſus aliquot prouerbiales, χειμὼν κατ' οἴκους ἐστὶν ἀνδράσιν γυνή, id eſt, Mulier in ædibus atra tempeſtas uiro. Item, ζῆλος γυναικὸς πάντα πυρπολεῖ δόμον, id eſt, Incẽdit omnem fœminæ zelus domum. Item, οὐδὲν γυναικὸς χεῖρον, οὐδὲ τῆς καλῆς, id eſt, Muliere nil eſt peius, atq; etiam bona. Sed Heſiodus, ut modeſtius, ita uerius opinor, οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζετ' ἄμεινον τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο, id eſt, Sors potior muliere proba, non obtigit unquam Vlla uiro, contraq́; mala nil tetrius uſquam eſt.

Præſtat uni malo obnoxium eſſe, q̃ duobus. XXXVI.

Ariſtophanes in concionatricibus ſenarium hunc prouerbialem refert, ἑνὶ γὰρ ξυνέχεσθαι κρεῖττον ἢ δυοῖν κακοῖν, id eſt, Vni atque geminis præſtat inuolui malis. Quoties utrunq; malum euitari non poteſt, danda tamen opera, quo declinemus alterum, & in id, quod minus habeat incommoditatis incurramus.

Vtrunq;. XXXVII.

Enarrator Apollonii citat hunc ex Callimacho uerſiculum, ἀμφότερον κέντρον τε βοῶν καὶ μέτρον ἀρούρης, id eſt, Vtrunq; eſt, ſtimulusq́; boum, menſuraq́; terræ. Dici poteſt de re quapiam ad diuerſum uſum accommodabili. Quemadmodum ſuperius oſtẽſum eſt de gladio Delphico. Sentit autem Callimachus de uirga, quam ἄκαιναν Græci uocant, Latini, ni fallor, decempedam. Eam aiunt à Theſſalis inuentam, pedum longitudine decem. Hac eadem paſtores, pedi uice conſueuerunt uti.

Chius. XXXVIII.

Χῖος ἀποπατῶν, id eſt, Chius cacans. Ariſtophanis interpres in Pacem, indicat prouerbio iactatum in eos, qui contaminarent, cõſpurcarentq́; ciuitatẽ. Nam hac occaſione conſueuerũt, calũniam ſtruere Chiis. Vnde nõ perperam accommodabitur & in illos, qui captata occaſione calumniantur aliquem. Quemadmodũ lupus Aeſopicus agnum accuſat, quod ſibi bibenti turbarit aquam, Ariſtophanes in ea quam modo citaui fabula, ἡ πόλις ἡ Χίων διὰ τὸν σὸν πρωκτὸν ὀφλήσει, id eſt, Ciuitas Chiorum ob tuum culum debebit.

Furari litoris harenas. XXXIX.

Litoris harenas furari dicitur, qui rem ab omnibus neglectam & incuſtoditam tollit. Ouidius in amoribus, Ille poteſt uacuo furari littore harenas, Vxorem ſtulti quiſquis amare poteſt. Conuenit cum illo, quod alibi retulimus ex Ariſtotele, ἐν θύραις τὴν ὑδρίαν, id eſt, In foribus aqualem. Aptius per negationem uſurpabitur prouerbium, Vt quis litoris harenas furetur?

Colubrum in ſinu fouere. XL.

ὄφιν ἐν τῷ κόλπῳ θάλπειν, id eſt, Serpentem in ſinu fouere dicitur, q complectit̃ amore ſtudioq́; proſequitur hominem ingratũ, & aliquando per occaſionem nociturum. Sumptum eſt ab Apologo quodam, q Aeſopi nomine fertur. Eum Gabrias qdam iambis expreſſit in hunc modũ, ἔθαλπέ τις γεωργὸς ἐν κόλποις ὄφιν ὥρα κρύους, ὡς δὲ θέρμης ᾔσθετο, ἔπληξε τὸν θάλψαντα κἀπέκτεινε τάχος, οὕτω γὰρ καὶ ποιοῦσι τοὺς εὐεργέτας, id eſt, Sinu fouebat qdam agricola uiperam Gelu rigentem, at hæc calorem ut ſenſerat, Ferit fouentem, moxq́; perimit uulnere. Ingrati ad hũc benemeritos tractant modum. Eſt & alter Apologus, de gallina fouente ſerpentis oua, quam admonet hirundo, ne in ſuam perniciem foueat.

Præter Sibyllam leget nemo. XLI.

Diuus Hieronymus irridens Iouiniani ſtilum, ut perturbatum & obſcurum ſcribit Plautinarum literarum illud in eum quadrare. Has præter Sibyllam leget nemo. Eſt autem hic locus in Pſeudolo Plautina, ubi quidam literas ab amica ſcriptas irridens notulis male concinnatis, cuiuſmodi fermè ſcriptura mulierum, Quærunt, inquit, hæ literæ ſibi liberos. Alia aliam ſcandit. Has quidem pol

credo niſi Sybilla legerit, interpretari alium poſſe neminẽ. An obſecro Hercle habentq́; gallinæ manus. Nam has quidem gallina ſcripſit. Nihil profuerit bulbus. XLII.

Athenæus Dipnoſophiſtaꝝ libro ſecundo, ſenarium hunc prouerbii nomine refert, οὐδὲν ὀνήσει βολβὸς ἂν μὴ νεῦρ᾽ ἔχῃς, id eſt, Neruis carentem iuuerit, Bulbus nihil. Martialis item Nil aliud bulbis, quam ſatur eſſe potes. Bulbus autem ad irritandam Venerem ualet. Licebit ad uerecundiorem uſum trahere. Nil prodeſſe ſtudium, ni uis adſit ingenii. Quæ dantur. XLIII.

M. Tullius libro epiſtolarum ad Atticum ſexto, ἀπογνοὺς δὲ ἀλόγως ἀπέστη τῇ πειρᾷ τὴν, αἰσχρόν τι δὲ φέροντι μεῖναι, Meq́; obiurgauit uetere prouerbio, τὰ μὲν διδόμενα. Vtitur eodem & alio quodam loco. Non admodum liquet, quid ſibi uelit, niſi quod coniicere licet, uerſum eſſe poetæ cuiuſpiam, eſt enim Hemiſtichium iambicum, quod admonet, quod à fortuna datur, id boni conſulendum eſſe, & ferendum æquo animo, quod mutari non queat.

Sydera addere cœlo. XLIIII.

Addere cœlo Sydera, pro eo, quod eſt, adiungere, quibus ipſis ſumma eſt copia prouerbiali ſchemate dictum, uel illud ſat ſigni fuerit, quod Ouidius ſecundo elegiarum amatoriarum libro, duobus prouerbiis intertexuit. Quid folia arboribus pleno quid ſydera cœlo, In freta collectas alta quid addis aquas? Pamphili uindicatio. XLV.

Παμφίλου νοσφισμὸς, id eſt, Pamphili ſublatio. Pamphilus hic ueteris comœdiæ conuiciis notatus eſt, quod ærarium expilaſſet. Pegaſo uelocior. XLVI.

Πηγάσου ταχύτερος, id eſt, Pegaſo uelocior. Hyperbole prouerbialis de præuelocibus. Nota fabula, de equo alato. Crepitu probabis. XLVII.

Πλαταγῇ δοκιμάσεις, id eſt, Plataga probabis, De iis, qui ridicule explorant alterius in ſeſe animum, Sumptum à uulgari ioco puellarũ, quæ impoſito pollici, medioq́; digito papaueris folio, palmam illidunt, quod ſi crepuerit, amoris argumentum eſt, ſin minus non amantis indicium.

Multa docet fames. XLVIII.

Πολλῶν ὁ λιμὸς γίγνεται διδάσκαλος, id eſt, Fames magiſtra eſt artium complurium. Ouidius, Ingenium mala ſæpe mouent. Perſius, Ingeniq́; largitor Venter negatas artifex ſequi uoces.

Multorum feſtorum Iouis glandes comedit. XLIX.

Πολλῶν πανηγύρεων Διὸς βαλάνων ἔφαγεν, id eſt, Multorum feſtorum Iouis glandes comedit. De ſene longoq́; plurimarum rerũ uſu docto, perinde ualet quaſi dicas, multas uixit Olympiadas. Quercus autem Ioui ſacra. Prodico doctior. L.

Προδίκου σοφώτερος, id eſt, Prodico doctior, Aiunt hunc Prodicum in diiudicandis litibus & arbitriis inter diſſentientes amicos, acerrimi fuiſſe iudicii. Ariſtophanes in Centauro, citante Suida, ἐγὼ γὰρ εἴ τις ἠδίκηκε, θέλω δίκην δοῦναι πρόδικον, id eſt, Ego nãq; ſiqs præter æquum fecerit, Prodicum uolo negocium cognoſcere. Subeſt aũt alluſio ad uocabulũ hoĩs. Prodicus.n. ueluti præiudicatorẽ ſonat, q ante de lite ꝓnũciet, q̃ ad iudices delata ſit. Fuit huius noĩs & Sophiſta qdã, cuius meminit Plato locis aliquot. Mendico ne parentes quidem amici. LI.

Πτωχοῦ φίλοι οὐδ᾽ οἱ γεννήτορες, id eſt, Mendico ne parentes quidem amici ſunt. Diuitiæ conciliãt amicos. Paupertas nec illos habet amicos, quos natura coniunxit. Tantum ualet in hominum uita, cuius momentum oportuit eſſe leuiſſimũ, ſi res non ex noſtris cupiditatibus, ſed ex uſu metiremur.

Malus ianitor. LII.

Πυλωρὸς κακὸς, id eſt, Ianitor malus, id eſt indiligens præfectus, aut cuſtos. Natum à dicto Thycionis cuiuſdam, qui cum uideret Philippi copias, iſthmicas anguſtias occupaſſe, ſic ait, κακοὺς πυλωροὺς ὑμᾶς ὦ Κορίνθιοι Πελοπόννησος ἔχει, id eſt, Malos ianitores uos o Corinthii Peloponneſus habet. Siquidem anguſtias locorum, Græci pylas id eſt, portas appellant.

Audi Chelidonem. LIII.

Πύθου χελιδόνος, id eſt, audi Chelidonem, id eſt in tempore curato tua negocia. Quidã à Theologo quodam ortum autumant, cui nomen Chelidoni. Nam aiũt huic fuiſſe morem, obſeruatis ꝓdigiis colligere rerum exitus. Atq; huius opinionis author citatur Mnaſeas Patrenſis, ἐν τῷ περὶ Ἀσίας. Nonnulli malunt ad auem hirũdinem referri, quod ſtridula ſit auis ac lugubris, ſiue quod Veris prænunciet aduentum. Ominabitur aliquis te conſpecto. LIIII.

Τὸ δ᾽ οἰωνίσαιτ᾽ ἄν τις ἰδὼν, id eſt, Qui te conſpexerit, augurium poterit capere. Dici conſueuit in deformes, fœdoq́; aſpectu. Veteres ex primo hominis occurſu ſumebant omen. Occurrere formoſo felix omen habebatur. Occurrere deformi nigroq́; contra. Romanus quidam imperator, Adrianus opinor, ut erat omnium ſuperſtitionum obſeruantiſſimus, ex Mauri cuiuſdam ſcurræ oc-

curſu, mortem ominatus eſt. Ille iuſſus abire, dictum addidit ominoſius, totum uiciſti, totum feciſti, nunc Deus eſto. Nam imperatores defuncti, ſolennibus quibuſdam cerimoniis referebantur in numerum Deorum. Iuuenalis, Et cui per mediam nolis occurrere noctem.

Non admodum miſces. LV.

οὐ μάλα κυκᾷς, id eſt, Non admodum miſces, id eſt, non multum potes, neq; prodeſſe, neq; nocere. Pericles dictus eſt totam miſcuiſſe Græciam eloquentia ſua, quod arbitratu ſuo uerſaret omnia.

Aſini cauda. LVI.

Ὄνου οὐρὰ τηλίαν οὐ ποιεῖ, id eſt, Aſini cauda non facit cribrum, ubi quis ad hoc, aut illud dicetur inutilis. Cribrum è pilis equinis fieri conſueuit, non è uillis aſininæ caudæ. Suſpicor hoc ex huius ætatis fece ſumptum ab Apoſtolio. Ipſo Cratere. LVII.

Αὐτῷ κρατῆρι γίνη κακά, id eſt, Ipſo Cratere contingant mala. Dictitari ſolitum de iis, in quos recidit, quod per inſidias in alios moliebantur. Craterem enim quaſi malorum fontem uocat, unde κρατὴρ κακῶν, id eſt, Crater malorum. De quo dictum eſt alias.

Gutta uini. LVIII.

Σταλαγμὸς οἴνου μυρίοις χοεῦσιν ὕδατος οὐ μίγνυται, id eſt, Gutta uini, non miſcetur aqua ſæpius infuſa. Cum paululo boni nimia mali uis admiſcetur. Diluitur enim & euaneſcit ſi pauxillū uini, plurima corrumpas aqua. Bos porrecto ultra Taygeton capite. LIX.

Ταῦρος ὑπερκύψας τὸ ταΰγετον ἀπὸ τοῦ εὐρώτα ἔπιεν, id eſt, Taurus porrecto ultra Taygetum capite bibit ex Eurota de re uehemēter abſurda, ſimillimum illi, Quid ſi coelum ruat? Natum ex apophthegmate Lacedæmonii cuiuſdam, is ab hoſpite quopiam interrogatus, quæ poena foret adulteris apud Lacedæmonios, negauit ullos eſſe adulteros apud Lacedæmonios. At inſtās ille, quid ſiquis exiſteret, inquit? quam poenam daret? Is, inquit, Taurum maximum dependeret, qui producto ultra Taygetum montem capite, biberet ex Eurota, cūq; hoſpes arridens, & unde taurus tam ingens? Lacedæmonius uiciſſim, at unde apud Lacedæmonios adulter?

Ad Cribrum dicta. LX.

τὰ ἀπὸ κοσκίνῳ, id eſt, Ad Cribrum dicta. Quæ uera, compertaq; uideri uellent, ad hunc appellabant modum. Finitimum illi, τὰ ἐκ τρίποδος, ſumptum à diuinationis genere, quod ſuſpēſo, circūactoq; cribro peragebatur, quemadmodum alias indicauimus ex Luciano.

Iouis tergus. LXI.

Διὸς κώδιον, id eſt, Iouis tergus, De re ſordida quidem, ſed tamen in uſum aliquem ſeruata. Nam olim uictimæ pellem ſeruabant in pompis Eleuſinis circūferendam, uel ſubſternendam, pedibus eorum, qui piaculo quopiam tenebantur ad expiationem.

Mala ultro adſunt. LXII.

Fertur & huiuſmodi ſententia in prouerbiorum collectaneis, διζημένοισι τἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ κακὰ καὶ μὴ διζημένοισι, id eſt, Bona uix accidunt iis, qui quærunt, mala, uel non quærentibus obtingunt. Idem & uulgo dicunt idiotæ, neq; tamen non uere. Mala ultro adeſſe, uel inuocata. Et tamen paſſim uitiis noſtris accerſimus bellum, lites, morbos, quaſi ſua ſponte parum adſit malorum. A' uicinis exemplum habent. LXIII.

Ἐκ τῶν γειτόνων ἔχουσι δ' παράδειγμα, id eſt, A' uicinis ſumunt exemplum. Qui faciūt quippiam aliorum exemplo prouocati. Vicinus enim uicino morbum ſuum affricat, & malorum commercio reddimur deteriores. My ſortitus es. LXIIII.

Ἔλαχες τὸ μ, id eſt, M litera tibi ſorte obtigit. Aenigma in ſtultos. Nam græce μωροὶ hanc initialem habent. Cum aliquando Dionyſio, M, in ſortibus obueniſſet, quidam per iocum ait, μωρολογεῖς Διονύσιε. At ille detorquens alio, μοναρχήσω μὲν οὖν inquit.

In Pythii templo cacare. LXV.

Ἐν Πυθίου χέσαι, id eſt, In Pythii templo cacare, dicebatur, qui rem nefariam & periculoſam faceret, quod Piſiſtratus tyrannus, extructo templo inſcripſerat, ne quis inibi uentrem exoneraret, & aduenam quēdam deprehenſum è medio ſuſtulit. In terra pauperem. LXVI.

Ἐν γῇ πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτοῦντα πλεῖν, id eſt, Degere præſtat in ſolo, q̄ diuitē ſulcare fluctus. Satius eſt paululum habere tuto, q̄ multum cum periculo. Nec placebant cuidā opes de funibus pendentes, multo minus, quas eripere, uentis in manu eſt.

Inter pueros ſenex. LXVII.

Ἐν παισὶ μὲν γέρων, ἐν τοῖς δὲ γέρουσι παῖς, id eſt, Inter ſenes puer, idem at in pueris ſenex. Conueniet in hominem grandiuſculum, maiorem q̄ ut puer uideri poſſit, minorem q̄ ut uir, dictum eſt

autem ab æmulis in Hermogenem rhetorem. Accommodare licebit in hominem ſic eruditum, ut inter idiotas uideri poſſit doctulus, inter eruditos indoctus.

In ſola Sparta ſeneſcere expedit. LXVIII.

Ἐν Σπάρτῃ μόνῃ λυσιτελεῖ γηράσκειν, id eſt, Vna in ſparta expedit ſeneſcere. Dictũ eſt, quod apud Spartanos ſummus honos ſenibus habebatur olim. Torqueri poterit ad quoſlibet, penes quos uirtus in precio ſit.

Ne maior Thylaco acceſſio. LXIX.

Lucianus in Encomio Demoſthenis, σοὶ δ' ἴσως εὐλάβεια τὸ τῆς παροιμίας σκῶμμα οὐδὲ τῇ ἀσυμμετρίᾳ ἐπαγαγέσθαι, μή σοι μεῖζον προσκέοιτο τοὐπίσαγμα τῷ θυλακῳ, id eſt, At tu fortaſſe uereris ne in te torqueat illud prouerbiale dicteriũ, de male reſpondente proportione nempe, ne tibi Thylaco maior ſit acceſſoria ſarcinola. Neq; me clam eſt in uulgatis exemplaribus ſcriptum eſſe, τοὐπίγραμμα, non τοὐπίσαγμα, Verũ niſi ſcripturam mutaris, nulla ſententia poteſt elici. Eſt autem ἐπίσαγμα, à σάττω, uelut oneris adſertura. Tranſlatum eſt autem à mulionibus, qui præter legitimum onus uaſcula quædam ſuperimponunt. Ergo cũ digreſſio longior eſt q̃ ipſa res, uti licebit hoc prouerbio.

Acarnici equi. LXX.

Ἀκαρνικοὶ ἵπποι, id eſt, Acarnici equi, dicebantur equi maximi. Finitimum illi, cuius meminit etiam Ariſtoteles, ἵππος Θεσσαλική, id eſt, Equa Theſſalica. Cõueniet uti de re quapiam eximia, aut inſigni præmio.

Contribulis factus ſerua ordinem. LXXI.

Γεννητὸς γενόμενος φέρε τὴν τάξιν, id eſt, Tribulis factus ſerua ordinem, id eſt poſteaq̃ aſcitus es in ordinem aliquem, fungere tuo officio, quemadmodũ & cæteri faciunt. Natum à tribubus Athenienſium. Populus Athenienſis diſtributus erat in tribus duodecim, ad menſium numerum, rurſum unaquæq; tribus in triginta genera, quemadmodũ uocant, ad dierum numerum, unde γεννηταὶ uocabantur, non coniuncti ſanguinis propinquitate, ſed in eandem tribus partem aſciti.

Glaucus alter. LXXII.

Γλαῦκος ἄλλος ἱππόβρωτος, id eſt, Glaucus alter ab equis deuoratus. Quadrabit in hominẽ alendis equis exhaurientem facultates ſuas. A' fabula natum, Qualis fertur & de Acteone.

Gorgonem Perſeus aggreditur. LXXIII.

Γόργονα Περσεὺς ἐχειρώσατο, id eſt, Gorgonem Perſeus adortus eſt. Vbi quis egregiũ facinus inceptat. Notiſſima fabula eſt. Ne prouerbium quidem aſſcripturus eram, ni mihi repertum eſſet in Græcorum Collectaneis.

Vincula Tyrrhena. LXXIIII.

Δεσμοὶ τυρρηνοὶ, id eſt, Vincula Tyrrhena dicebantur odioſa negocia, quibus diſtringebatur aliquis. Traductum à uinculis, quibus Tyrrheni captiuos uinciebant grauibus & moleſtis.

Diu delibera. LXXV.

Δηρὸν βουλεύειν, id eſt Diu delibera. Non ſtatim aggrediundum negocium. Carmen integrum fertur huiuſmodi, Δηρὸν βουλεύειν, ἵν' ἔχῃς καὶ πολλὸν ἄμεινον, id eſt, Conſultato diu, multo ut præcellere poſſis. Lente conſultandũ, at ubi ſtatueris mature, quod opus facto faciundum eſt. Qui ſecus faciunt, iis non raro ſolet euenire Platonicum illud, ut feſtinantes in principio, ſerius perueniant ad finem.

Epimenideum corium. LXXVI.

Ἐπιμενίδειον δέρμα, id eſt, Epimenidea pellis. De re repoſita, miraculiq; loco ſeruata. In nonnullis codicibus ſcriptum offendi Epimelidium, ſed deprauate, ni fallor, aſſcriptum erat huius pellem ad ſeruari abditam, ceu rem ſacram apud Lacedæmonios. Indicat autem Eudemus tractatũ ab Epimenide Cretenſi, qui legitur perpetuo ſomno dormiſſe quadraginta ſeptem annos, neq; paucos poſtea ſuperuixiſſe. Vnde conſentaneum eſt huius reliquias, ut miraculi monimentum ſeruatas fuiſſe.

Volaticum iuſiurandum. LXXVII.

Ταχυβάμονες ὅρκοι, Ad eum modum appellabant iuſiurandum irritum, quod euaneſceret, auolaretq; ſimul atq; pronunciatum eſſet, cuiuſmodi ſunt amantium. Quanquã Ariſtarchus apud Eudemum, κατ' ἀντίφρασιν accipit, quaſi tardum oporteat eſſe iuſiurandum, neq; temere proferendum, neq; enim ſtatim euaneſcere, ſiquid iuraris.

Superatus es à gallo quopiam. LXXVIII.

Ἡττήθης τινὸς ἀλεκτρυόνος, id eſt, Superatus es à gallo quopiam. Iocus prouerbialis in ſeruos, qui dominos à tergo ſequunt ſupplices, uidelicet & abiecti, cuiuſmodi ſolent eſſe galli ſuperati in pugna. Refertur ab Eudemo.

Βατταγέρασ. LXXIX.

Βατταγέρασ, De pinguibus dictum & impotentibus. Eudemus meminit addens eſſe legendum, κατὰ συστολήν. Quibus uerbis quid ſibi uelit nondũ ſatis liquet, niſi ſenſit exprobratam ingenii tarditatem. Etenim quæ uiuido ſunt ingenio caput erigũt. Capite eſſe deiecto ebetioris ac ſegnioris animi ſignũ

mi ſignũ

mi ſignum eſſe ſolet. Nam græca uox hinc dicta eſt, βαπτὶς enim pronum ſignificat, & κάρα caput. Conueniet in temulentum ac ſomnolentum.

Ex æquo partite. LXXX.

ἐξ ἴσου δίδου πᾶσιν, id eſt, Ex æquo da omnibus. Tranſlatum ab iis, qui conuiuium, aut hæreditatem partiuntur. Quadrabit in iudicem, aut principem, quem oportet æquabile ius reddere.

Ἐπαύλια δῶρα, LXXXI.

Ἐπαύλια δῶρα, Dicebantur magnifica munera. Sic enim appellabantur apud Græcos, quæ poſtero poſt nuptias die, ſponſæ pater adducebat ſponſo, pompæ cuiuſdam ſpecie. Præcedebat enim puer, candida toga, facem geſtans ardentem. Poſt hunc caniſtrifer, poſt hunc longa ſeries adportantium aurum, pelues, reliquamq; ſupellectilem, interdum & dotem ipſam.

In pedes retrocedit. LXXXII.

Ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖ, id eſt, In pedem retrocedit, de eo, qui metu dat locum potentiori, & reuocat ſe in tutum, ab Athletis ſumptum uidetur. In armis acciſſat. LXXXIII.

Ἐπὶ τοῖς ὅπλοις ἀκκίζεται, id eſt, In armis acciſſat. In eum, qui ſibi placet, ſeſeq; quaſi cõtemplat in armis ſuis. Conueniet in quẽuis ſibi ſtulte placentem. De Accone muliere, quæ ad ſpeculũ inepte ſibi blandiebatur, dictum eſt alibi. In Lipſydrio pugnas. LXXXIIII.

Ἐπὶ Λειψυδρίῳ μάχη, id eſt, In Lipſydrio pugnas. Lipſydrium locus erat haud procul à Parnethe, quem mœnibus cinxerant tyranni q profugerant ex urbe prius condiderant Almœonidæ, ſed in hos obſeſſos, uictosq; à Piliſtrati copiis, obliqua cantio caui cœpta eſt huiuſmodi, αἰαῖ Λειψύδριον προδωσέταιρον οἵους ἄνδρας ἀπώλεσας, μάχεσθ' ἀγαθούς τε καὶ εὐπατρίδας, οἳ τότ' ἔδειξαν οἵων πατέρων ἔσαν, id eſt, Heu heu Lipſydrion, ſociorum proditor, quales uiros perdidiſti, ad pugnandũ idoneos & claros, cum oſtenderent à qualibus eſſent orti maioribus. Prouerbium dictum in ſtrenuos & bellicoſos uiros. Deſertum obtueri. LXXXV.

Ἐρημὸν ἐμβλέπειν, id eſt, Deſertum intueri dicebatur, qui fixis & attonitis intueretur oculis. Metaphoram mutuati ſunt ab iis, qui pelagus immenſum, aut ſolitudinem taciti intuentur. Citatur Ariſtophanes ex Polyido. Eſto promus. LXXXVI.

Ἔσω ταμίας, τἆλλα δ' εἰ βούλει κύων, id eſt, Sis condus, in reliquis, canis eſto ſi libet. Aiunt dictum in eum, cui felicitas immerenti contigiſſet, peculiariter in Eunuchos.

Ephemeri uita. LXXXVII.

Ἐφημέρου ζωή, id eſt, Ephemeri uita. De iis, qui ſtatim emoriuntur, aut pereunt, ab animantibus, quæ ſic appellãtur, quod ultra diem non uiuant. Ariſtoteles libro de natura animalium quinto, prodit ad hunc modum de Ephemeris, Hipanus, inquit, fluuius apud Cimmerium Boſphorum ſubſolſtitio fert, ueluti folliculos acinis maiores, quibus quadrupedes uolucres erumpũt, quod genus animalis in poſtmeridianum tempus uſq; uiuit, & uolat, mox declinante ſole, macreſcit, & lãguet, mox occidente emoritur, uita non ultra unum diem peracta, unde ἐφήμερον appellatum.

Canis mendico auxilians. LXXXVIII.

Κύων τῷ πτωχῷ βοηθῶν, id eſt, Canis mendico auxilians. Vbi qs nobis aduerſatur & diuerſis ſtudet partibus, is cuius auxilio nitebamur. Nam canes infeſti ſunt mendicis, uelut ὁμοτέχνοις, niſi ſi quando fruſto panis corrumpuntur. Iuppiter aquilam delegit. LXXXIX.

Ζεὺς αἰετὸν εἵλετο, id eſt, Iuppiter aquilam delegit. Vbi quis aſciſcit ſibi præclaros, ſuisq; rebus accommodos, poetæ fingunt aquilam Ioui fulmen porrigere, quod hæc auis omnium altiſſime ſubuolet, nec ictu fulminis lædatur. Eiuſdem uſus eſt opera in rapiendo Catamyto puero.

Aut minus animi, aut plus potentiæ. XC.

Ἢ φρονεῖν ἔλασσον ἢ δύνασθαι δεῖ μεῖζον, id eſt, Oporteat aut minus animoſum eſſe, aut plus poſſe. Conuenit in feroces, quorum arrogantiæ non ſuppetant uires. Aut qui non timent irritare, quem uincere non poſſint, φρονεῖν accipi poteſt pro ſapere, qui ſunt humili fortuna, iis multa diſſimulanda ſunt, quandoquidem quod uident perperam fieri, non queant uetare, & quod ſentiunt fieri oportere, non poſſint efficere. Felicitas à Deo. XCI.

Θεοῦ δὲ δῶρόν ἐστιν εὐτυχεῖν βροτούς, id eſt, Felicitas datur Deum homini munere. Vt res noſtræ bene cedant, id in nobis ſitum non eſt, ſed à ſuperum arbitrio pendet.

Hyſtricis ſeta. XCII.

Θρὶξ ὕστριχος, id eſt, Pilus hyſtricis dici poterit, dicterium acriter in quempiam tortum. Ab animãte ſumptum, cui mos irritato, pinnas aculeatas, quibus illi tergum inhorret, teli ritu eiaculari, etiam p rocul, idq; facit intenta cute. His igitur ora canum urgentium figit, Eſt autem hyſtrix de genere

Erinaceorum, niſi quod huic longiores aculei, India & Africa potiſſimú hyſtrices generat, ut author eſt Plinius libro octauo, Capite trigeſimoquinto.

Alter Ianus. XCIII.

ἰανὸς ἄλλος, id eſt, Ianus alter. Quadrabit uel in prouidum, ac circumſpectum, uel in ancipitem & perfidum. Perſius. O' Iane à tergo cui nulla ciconia pinſit. Sumptum à Iano bifronte, cuius notior eſt fabula, q̃ut ſit hoc loco percenſenda.

Veſte circumfers ignem. XCIIII.

εἱματίῳ τὸ πῦρ περιστέλλεις, id eſt, Veſte circumfers ignem, ubi quid ridicule fit. Aut ubi quis ſuũ ipſius malum fouet, ueluti ſcortum, aut adulatorem, aut fictum amicum.

Erinnys ex Tragœdia. XCV.

Ἐριννὺς ἐκ τραγῳδίας, id eſt, Erinnys ex Tragœdia. De fœdis aniculis. Sumptum ex Ariſtophanis Pluto, quo loco dictum eſt de Penia, ἴσως Ἐριννύς ἐστιν ἐκ τραγῳδίας, id eſt, At forſan eſt Erinnys ex Tragœdia. Strabo Geographiæ libro quato, tradit inſulas eſſe decem in oceano Gaditano, nomine Caſſiteridas, quarum una prorſus inculta ſit, in reliqs habitare homines colore fuſco, tunicis utentes ad talos uſq; demiſſis, pectoribus cingulo obuinctis, baculos manu geſtantes, in ſumma, perſimiles furiis Tragicis. Quibus ex uerbis apparet hoc habitu furias in Tragœdiis induci ſolere.

Aequalitas haud parit bellum. XCVI.

ἰσότης πόλεμον οὐ ποιεῖ, id eſt, Aequalitas bellum haud parit. Aequalitate continetur concordia. Inæqualitas diſcordiarum eſt mater.

Piſcis primum à capite fetet. XCVII.

ἰχθὺς ἐκ τῆς κεφαλῆς ὄζειν ἄρχεται, id eſt, Piſcis à capite primum incipit putere. Dictum in malos principes, quorum contagione reliquum uulgus inficitur. Apparet ab idiotarum uulgo ſumptũ.

Etiam Bætylum deuorares. XCVIII.

καὶ βαίτυλον ἂν κατεπίνες, id eſt, Etiam Bætylum deglutires. In uoracem & omnia cõcoquentem. Nam Bætylus dicitur ſaxum illud faſciis obuinctum, quod pro Ioue deuorauit Saturnus, ut teſtatur & Heſychius.

Malum uas non frangitur. XCIX.

κακὸν ἄγγος οὐ κλᾶται, id eſt, Malum uas non frangitur. Qui deterior, is nonnunquam uiuacior, & in periculis tutior. Simili metaphora dicunt & hodie uulgo malam herbam non perire.

Etiam quercus Bacchatur. C.

καὶ δρῦς μαινὰς ἐγένετο, id eſt, Etiam quercus Mænas facta eſt. De iis, qui uix deliniuntur, Ab Orphei fabula, quercus ſua cithara demulcente. Mænades enim ſunt mulieres afflatæ Baccho.

CHILIADIS QVARTAE CENTVRIA TERTIA.

Vita molita. I.

ἀληλεσμένος βίος, id eſt, Vita molita, ſiue uictus, ut ita loquamur, farinatus. Suidas indicat adagium uarie accipi. Quoſdam uſurpare de uita priſcorum, qui glandibus ueſcebantur, fortaſſis ob id, quod illis ſæculis, ignotus adhuc eẽt carniũ & piſcium eſus, ſola q; glandium farina uictitarent mortales, Alios de his, quibus citra laborem uita lauta contingeret, propterea quod aliquandiu poſt frumenta reperta, farinæ faciendæ ratio neſciretur. Eſt autem farina paratior, ſicui libeat ueſci. Alioqui proſcindendum aruum, ſerendum triticum, metendum, excutiendum, molendum, pinſendum. Nonnullos de iis, qui in magna rerum, quas deſyderarent affluentia, uitam agerent, ut affine ſit illi, quod alio poſtum eſt loco, οὐ γὰρ ἄκανθαι, id eſt, Non enim ſpinæ.

Malum eſt bonum. II.

κακὸν τὸ καλὸν, ὧ τι μὴ καιροῦ τύχῃ, id eſt, Bonum malum fit, tempore datum haud ſuo. Nihil gratum, quod intempeſtiuum. Pharmacum in tempore datum, ſaluti eſt, ſecus datum, mortem adfert.

Caricum ſepulchrum. III.

καρικὸς τάφος, id eſt, Caricum monimẽtum. De re magnifica, ſumptuoſa q;. Sumptum à Mauſoli ſepulchro, quod eſt apud Caras. Plinius libro trigeſimoſexto, capite quinto, oſtendit opus hoc inter ſeptem orbis miracula commemoratum, id q; potiſſimum ob artificum famam. Patebat ab auſtro & ſeptentrione ſexagenos ternos pedes, Breuius à frontibus toto circuitu pedes quadringentos undecim. Attollebatur in altitudinem, uigintiquinq; cubitis. Cingebatur columnis quadraginta ſex. Ab oriente cælauerat Scopas, à ſeptẽtrione Bryax, à meridie Timotheus, ab occaſu Leocares. Opere nondum abſoluto periit Artemiſia.

Malum

Malum munus. IIII.

κακόν γε δῶρον ἴσον ἐστὶ ζημίᾳ, id eſt, Munús malum eſt perinde uti diſpendium. Nocet, nõ iuuat, qui largitur noxia, ueluti ſiquis adoleſcenti miniſtret pecuniam. Aut ſtulto imperium, aut indocto ſacerdotium.

Inani ſpe flagrat. V.

κεναῖσιν ἐλπίσι θερμαίνεται, id eſt, Inanibus ſpebus incenditur. In eum, qui fruſtra ſibi magna pollicetur. Spes enim ſtultis addit animos, etiamſi procul abſint, Sapiens etiam ſi ſperat, diſſimulat.

Voluitur dolium. VI.

κεκύλισθαι ὁ πίθος, id eſt, Reuolutum eſt dolium. In eum, qui commouetur alieno exemplo, ſiue inſtinctu, ad ſtulte quid faciendum. Nam dolium facili impulſu quo uelis, uoluitur. At ſapiens Tetragono ſimilis, ſemper fixus eſt & immotus.

Ceram auribus obdis. VII.

κηρὸν τοῖς ὠσὶν ἐπαλείφεις, id eſt, Cerã auribus oblinis. Qui recuſant audire uel æqua, uel iniqua. Natum ab Vlyſſis cera, qua ſuas ac ſociorum aures obturat apud Homerum, aduerſus Sirenarũ cantilenas.

Corui luſciniis honoratiores. VIII.

κόρακες ἀηδόνων αἰδεσιμώτεροι, id eſt, Corui luſciniis honoratiores. Cum indocti doctis præferuntur, improbi probis, blaterones eloquentibus. Rapaces ac furaces, cordatis & integris uiris.

Commune naufragium. IX.

κοινὸν ναυάγιον, τοῖς πᾶσι παραμύθιον, id eſt, Commune naufragium, omnibus ſolatium. Multo facilius fertur malum, quod nobis eſt cum omnibus, aut cum multis commune.

Cypariſſi fructus. X.

κυπαρίττου καρπός, id eſt, Cypariſſi fructus, de uerbis dictu magnificis, cæterum inutilibus. Prouerbium fluxit à natura arboris, quam Plinius libro decimoſexto ſcribit, natu moroſam eſſe, fructu ſuperuacuam, baccis toruam, foliis amaram, odore uiolentam, ac ne umbra quidem gratioſa. Hactenus Plinius. Atq; huiuſmodi cum ſit tamen proceritate, unde & conifera uocatur à poetis, ac perpetuo uirore, neq; non naſcendi difficultate, nouum aliquem fructum polliceri uidetur. Theophraſtus autem libro de cauſis plantarum primo, ſcribit ſemen cupreſſi, adeo eſſe minutum, ut uix oculis percipi poſſit, Neq; enim huius eſſe fructum totum id, quod pilæ ſpeciem gerit, ſed quod cono innaſcitur, perq̃ tenue & exile laricis ſemini proximum, quod pilula ſua dehiſcente dilabitur, nec legi, niſi ab experto poteſt.

Matiolœchus. XI.

ματιολοιχός. Vulgato conuicio dicebatur liguritor, & in minimis etiam rebus exquiſitus. Equidem opinor hoc eſſe prouerbium, quod Georgius Merula citat in illud Martialis, Mattea ſola iuuant. Ait autem eſſe cibi genus. Equidem in commentariis Græcorum inuenio, μάτιον uocari, quod eſt minimum, aut genus menſuræ. Proinde quadrat in eos, qui per fraudem minimis è rebus ſectantur compendium, ἀπὸ τοῦ ματίου καὶ λοχεῦσαι, niſi mauis à λείχειν.

Poſt marathonem pugna. XII.

μετὰ τὴν μαραθῶνι μάχη, id eſt, Poſt Marathonem pugna. Vbi quis poſt calamitatem in aliam nouam rurſus incidit. Marathon locus eſt Atticæ, crebris cladibus inſignis, ubi acerrima pugna fuit cum Perſis. Refert Herodotus libro ſexto. Simile huic, μετὰ πόλεμον ταραχὴ, poſt bellum tumultus.

Ne uities muſicam. XIII.

μὴ καινούργει τὴν μουσικὴν, id eſt, Ne uities muſicam, id eſt, ne loquaris diſcrepantia, ne noua moliaris. Ita locutum ferunt Emerepen in Phrynidis cantoris organo duas ex nouem incidentem fides, quod ſeptem ſatis eſſe duceret.

Aſtutior coccyce. XIIII.

μηχανικώτερος κόκκυγος, id eſt, Coccyce aſtutior, dicebatur, qui aſtu ſibi conſuleret. Sumptum ab auis ingenio, oua ſubiicientis in nidos alienos, de qua abunde Plinius & Ariſtoteles.

Heſperidum mala. XV.

μῆλα ἑσπερίδων δωρεῖσθαι, id eſt, Mala Heſperidum largiri, qui magna, ſplendidaq; largirentur. Nota eſt fabula. Huc alluſiſſe uidetur Maro noſter in Buccolico carmine. Aurea mala decem miſi cras altera mittam.

Solæ lacænæ uiros pariunt. XVI.

μόναι λάκαιναι ἄνδρας τίκτουσι, id eſt, Solæ lacænæ uiros pariunt. Apud Lacedæmonios fortiſſimi uiri naſcebantur, & apud eoſdem matres ſeuere natos educabant.

Myrteam coronam ambis. XVII.

μυῤῥινῶν ἐπιθυμεῖς, id eſt, Myrteas cupere, dicebatur, qui tyrannidem, aut magiſtratum ambiret. Nam olim principes myrteis corollis coronabantur, Siquidem Suidæ credimus.

Præuertit ancoræ iactum Deus. XVIII.

Ἀλλ' ἀντέπταιτε τὴν ἐπ' ἄγκυραν θεός, id eſt, Sed anteuertit ancoræ iactum Deus, Cum res præter ſpem euenit. Traductum à nautis, quibus accidit ſæpenumero, ut cum parant ſeſe, ut ancoram iaciant, in portum appulſuri, repellantur à uentis, & in mediam tempeſtatem reuocentur.

Pro Delo Calauriam. XIX.

Ἀντὶ Δήλου τὴν Καλαυρείαν, id eſt, Pro Delo Calauriam. Eſt in fabulis, Neptunum cum Latona permutationem feciſſe, ut illa Calauriam inſulam Neptuno concederet, poſſideret Delum, proq; data Tænaro reciperet Pythonem. Eſt autem Calauria exigua inſula, haud procul à Creta. Ea res in prouerbium abiit, quoties manus manum lauat, & officium officio penſatur.

Antiquior Codro. XX.

Πρεσβύτερος Κόδρου. De priſcis, & ob antiquitatem admirãdis, Codrus antiquiſſimus Atticæ rex, cuius alibi nobis facta mentio. Ad hunc genus ſuum referebant, qui generoſi uideri uolebant.

Hirundo totos ſchenos anteibit. XXI.

Πρόσουτις χελιδὼν ὅλους σχοίνους παρέρπει, id eſt, Hirundo quæpiam totos ſchenos præteribit. Vbi quis immenſo uincit interuallo. Nam σχοῖνος Græcis menſuræ genus, quæ ſicuti quidam exiſtimant, quinquaginta complectitur ſtadia. Quanquam ſuſpicor hoc loco Chelidonem pro uiro accipiendum, cuius alibi facta eſt mentio. Qui haud ſcio, an curſu, celeritateq;, præcelluerit.

Nihili cocio eſt. XXII.

Plautus in Aſinaria. Vetus eſt, nihili cocio eſt, dictum uidetur in eos, qui pollicentur in futurum, nec exhibent rem præſentem. Laberius apud Gellium cocionem peruulgato uerbo dixit, quem ueteres ariolatorem dixerũt. Dicuntur autem hæc apud Comicum à lena, quæ prædicabat ſibi oculatas eſſe manus, atq; id demum credere, quod uideret. Quod autem alii legunt coactionem, id neq; carminis ratio patitur, niſi uocalem elidas. Ex Feſto Pompeio propemodum licet coniicere conctionem eſſe legendum. Ait enim conciones appellatos à cunctatione, quod in emendis, uendendisq; mercibus, tarde perueniant ad iuſti precii finem. Proinde apud antiquos primam ſyllabam, per u literam, non per o ſcribi ſolitam. Arbitror huic adſtipulari, quod ſcribit Anneus Seneca libro epiſtolarum undecimo, diſſerens non eſſe ceſſandum à benemerendo, quod aliquando inciderimus in hominem ingratum. Et poſt malam, inquit, ſegetem ſerendum eſt. Sæpe quicquid perierat, aſſidua infelicis ſoli ſterilitate, unius anni reſtituit ubertas. Eſt tanti, ut gratum inuenias, experiri & ingratos. Nemo tam certam habet manum, ut non ſæpe fallatur. Aberrent, ut aliquando hæreant. Poſt naufragia, maria tentantur. Fœneratorem non fugat à foro coactor. Cito inerti ocio uita torpebit, ſi relinquendum eſt, quicquid offendit. Hactenus Seneca. Quo loco mihi coactor legendum ſit, necne, ſtudioſis expendendum relinquo. Feſtus autem in dictione Arulator, conſentit cũ Gellio, confirmans eundem eſſe contionem cum Arulatore. Arulatorem autẽ dici à uoce Græca, αἶρε, id eſt, Tolle, quod merces eas ſequat', ex qbus ſiqd ceciderit lucri, poſſit tollere.

Nõ nauigas noctu. XXIII.

Οὐ νυκτὶ πλεῖς, id eſt, Non noctu nauigas. De eo, cui nihil eſt certi quod ſequatur, propterea quod nocturnis temporibus certius nauigant nautæ, propter ſtellarum notas, de quibus aliàs dictum eſt. Chryſippus, ut citant, negationem detraxit, νυκτὶ πλεῖς, manente, ſicut ego quidem arbitror eadem ſententia. Nam quid alioqui fuerat memorandum, ſi Chryſippus citra negationem extuliſſet, quaſi uero non idem iuris ſit in quauis oratione? Quanquam autem nautæ noctu ſtellarum indicia ſequuntur, longe tamen certior eſt interdiu nauigatio.

Mores hominum regioni reſpondent. XXIIII.

Εἶναι ἀνθρώπων καὶ φυτῶν σπέρματα συνεξομοιοῦνται ταῖς χώραις, id eſt, Mores hominum, ut plãtæ, ad regionis habitum reſpõdent. Refertur & hoc in Græcorum prouerbiorum Collectaneis, Alioqui non eram adſcripturus. Eqdem arbitror natum ab Apophthegmate, cuius meminit Plutarchus. Vt triticum in nonnullis agris degenerat, in aliud genus, ſoli uitio, Ita pro qualitate regionis uariant' hominum ingenia. Montani aſperi ferè ſunt & inhumani. Litorales fermè prædones & immites. Campeſtres molles & humani.

Cum cane ſimul & lorum. XXV.

Σὺν τῷ κυνὶ καὶ τὸν ἱμάντα, id eſt, Vnà cum cane, lorum quoque. Clauſula eſt Heroici carminis. Eudemus indicat dici, quoties, ſimul omnia pereunt, ut nihil omnino ſit reliqui.

Teipſum inſpice. XXVI.

Μὴ τοὐμὸν ἀλλὰ καὶ τὸ σὸν φῦλον σκόπει, id eſt, Age non meũ, uerum & tuũ inſpicito genus. Teucer in Tragœdia quapiã in Agamẽnonem ſibi generis uitium probro uertentẽ, quod nothus eſſet, regeſſit huiuſmodi conuicium, quod & ipſe genus duxiſſet à Cliſthene effœminato. Stultum eſt in alterum dicere, quod

dicere, quod in te poſſit retorqueri. Adagium refertur à Plutarcho.

Ne mihi uacuam abſtergas. XXVII.

Theocritus in Syracuſis, μὴ φυῇ μάλτις ὅς ἁμῶν καρτερὸς εἴη, πλὰν ἑνός, οὐκ ἀλέγω, μή μοι κενεὰν ἀπομάξῃς, id eſt, Ne quiſquam exiſtat Proſerpina, quem dominum, uno excepto, agnoſcamus, ego id non curo, caueto, Abſtergas ne mi uacuam. Subeſſe prouerbium uidetur in eo quod ait, μή μοι κενεὰν ἀπομάξῃς. Subaudiendum autem γνάθον, χεῖρα, aut ſimile quiddam. Apparet eſſe comminantis, aut timentis alapam, aut colaphum. Nam locus nondum ſatis liquet, Eruditis itaq; relinquimus excutiendum diligentius.

Cum ſis nanus, cede. XXVIII.

Νάνος ὢν ὕπεικε, id eſt, Nanus cum ſis, cede, De puſillis dictum. Nani enim homunciones appellantur infra modum humani corporis, & prodigioſæ breuitatis. Iuuenalis, Nanum Atlanta uocamus. Citatur Theophraſtus, qui ſenſerit nanos dici, quibus pudendum membrum ſit iuſto maius. Quadrabit in tenues & humilis fortunæ homunculos, ac quemadmodum ait Horatius, moduli bipedalis, qui potentes ſumptu conantur æquare.

Nocte lucidus interdiu inutilis. XXIX.

Ἐν νυκτὶ λαμπρὸς, ἐν φάει δ' ἀνωφελής, id eſt, In nocte lucidus, luce uero inutilis, de præpoſteris, qui ſapiunt, ubi nihil eſt opus, cum opus eſt, ibi dormiunt. Cæterum ipſe magis arbitror competere in eum, qui inter indoctos uideatur aliquid eſſe in literis, inter eruditos nihil ſapiat. Aut inuertendum eſt prouerbium, ἐν φάει λαμπρὸς, ἐν νυκτὶ ἀνωφελής, Sumptum à gemma quadam, cuius alibi fecimus mentionem.

E Tantali horto fructus colligis. XXX.

Ταντάλου κήπων τρυγᾷς, id eſt, Ex Tantali horto fructum colligis, id eſt, ea cōſectaris, quæ nuſq̃ ſunt, aut quibus frui non licet. Quod quidem apposite dicetur in mundanis addictos uoluptatibus. Nam ii dum his ueluti temulenti fruuntur egregie felices ſibi uidentur. Verum ſimul atq; reſipuerūt iam uelut experrecti, Intelligunt omnia illa nihil fuiſſe, niſi mentis non admodum ſanæ ſomnium.

Telenicho pauperior. XXXI.

Τελενίκου πτωχότερος, id eſt, Telenico pauperior. Nam is uſqueadeo notæ paupertatis fuit, ut Seriphii uerbum inde finxerunt, dicantq; τελενικίζειν pro euacuare.

Telenicia echo. XXXII.

Τελενίκειος ἠχώ, id eſt, Telenicia echo, recte dicetur oratio fatui, ſic enim uocant crepitum uaſculorum inanium. Sumpto epitheto ab eodem, de quo modo diximus Telenice.

Terebintho ſtultior. XXXIII.

Τερεβίνθου ἀνοητότερος, id eſt, Terebintho dementior, in ſtupidum, ſibiq; placentem, quod arborea late porrigat ramos, quod eſt inſolenter oſtentantium ſeſe, ad hæc nigrore inſignis, foliis craſſis, ſucco item pingui & reſinoſo, tum aliàs alia ſpecie, parit quidem cum uite, ſed diſſimilem fœtum.

Mœnia Semyramidis. XXXIIII.

Τείχη Σεμιράμιδος, id eſt, Muri Semyramidis. De muris inexpugabilibus dicebatur, egregieq; munitis. Iuuenalis, Vbi dicitur altam Coctilibus muris cinxiſſe Semyramis urbem.

Manum admouere. XXXV.

Τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, id eſt, Manum apponere, dicebantur, qui ſeſe inſinuarent in rei cuiuſpiam egregiæ communionem. Tranſlatum à ſacris, in quibus nonnunquam fieri ſolet, ut aliis rem diuinam facientibus, alius aliquis adueniens, admota uictimæ manu, fiat & ipſe paticeps ſacrificii.

Patris eſt filius. XXXVI.

Τοῦ πατρός ἐστι τὸ παιδίον, id eſt, Patris eſt filius. Ita loquuntur, ubi qui mores imitatur patrios. Et in genere, eius filium uocamus quemlibet, quem moribus expreſſerit, quod liberi ferè parentes referre ſoleant.

Paruo emptas carnes. XXXVII.

Τὸ ὤνιον κρέας οἱ κύνες ἐσθίουσι, id eſt, Paruo emptas carnes, canes edunt. Quidam putria emunt opſonia, ne pluſculum inſumant nummorum. Ea cum nullus attingit, canibus aliquoties edenda ſeruantur. Sapit & hoc uulgus horum temporum.

Qui domi compluitur. XXXVIII.

Τὸν οἴκοι ὑπὸ βρεχόμενον οὐδὲ θεὸς οἰκτείρει, id eſt, Qui domi compluitur, huius ne Deū quidem miſeret, uulgo Græcis iactatum, ſenſus eſt eum modis omnibus ſuo malo uideri dignum, qui ſit uſqueadeo ignauus, ut nec domi ſuæ poſſit à pluuia tutus eſſe. Eiuſdem farinæ cum ſuperiore prouerbium, ni me prorſus fallit naſus.

Tragicus Theocrines. XXXIX.

Τραγικὸς Θεοκρίνης, id eſt, Tragicus Theocrines. Vſurpauit hoc adagium Demoſthenes aduerſus

Aeſchinem. Theocrines, primum Tragœdiarum actor fuit, deinde calumniator, & Sycophanta. Vnde Demoſthenes in oratione pro Cteſiphōte, Aeſchinem, Tragicum Theocrinem uocat. Extat eiuſdem aduerſus hūc Thocrinem oratio, quanquam nonnulli Dinarcho tribuunt. Vſus eſt hoc prouerbio diuus Hieronymus, ni fallor, in epiſtola ad Furiam, de uiduitate, Vbicunq; uiderent Chriſtianum, ſtatim illud de triuio τραγικὸς Θεοκρίνης. Hoc conuicii iaciebant in Chriſtianū, quaſi ſanctimoniæ ſimulator magnificis uerbis aliorum uitam criminaretur.

Tragicum malum. XL.

τραγικὸν πάθος, id eſt, Tragicum malum dicetur ingens, cuiuſmodi finguntur in Tragœdiis. Nam ab iis abſtinet Comœdia. Quintilianus duo facit affectuum genera, quſdam enim atrociores eſſe, hos amat Tragœdia, quoſdam mitiores his utitur Comœdia, ac Tragicos quidem πάθη uocant, Comicos ἤθη.

Cæcus auribus. XLI.

τυφλὸς τά τ' ὦτα, τόν τε νοῦν, τά τ' ὄμματ' εἶ, id eſt, Et mente, & auribus cæcus eo, oculis quoque. Quadrat in hominem planè ſtupidum.

Cæcum inſomnium. XLII.

τυφλὸν ὄνειρον, id eſt, Cæcum inſomnium, de re friuola, uanaq;. Quædam enim inſomnia portēdunt aliquid, quædam inania ſunt.

Aſinos non curo. XLIII.

τῶν δ' ὄνων οὐ μοι μέλει, id eſt, Cæterum aſinos nil moror. Congruit in eum, qui domeſticis contentus opibus, non quærit aliena. Nam cui plauſtrum eſt domi, huic non eſt opus aſinis conductitiis, carmen integrum alibi citauimus.

Pluriom calculus uincit. XLIIII.

τῶν πλειόνων ψῆφος νικᾷ, id eſt, Plurium calculus uincit. Quoties in concilio ceditur multitudini. Plinius in epiſtolis queritur, numerari ſententias non expendi. Et Liuius, Pars, inquit, maior, meliorem uicit.

Ὑποφηνισμένη. XLV.

Ὑποφηνισμένη. Dicitur iam propinqua partui. Sumpta metaphora à ficis poſt immſſos pſenas matureſcentibus. Hoc quid ſit, explicuimus in prouerbio ἀνερίνασος.

Subdititius es. XLVI.

Ὑποβολιμαῖος εἶ, id eſt, Suppoſititius es. Subdititii ſiue ſubmiſſitii uocantur partus adſimulati, inde tranſſertur in hominem fictum, & per dolum ab alio quopiam allegatum, ſubornatumq;. Finitimum illi, κίβδηλος.

Subiugus homo. XLVII.

Ὑποζυγιώδης ἄνθρωπος, id eſt, Subiugus homo. Quin non arbitratu ſuo, ſed alieno iuſſu facit qppiam. Traductum à iumentis iugalibus.

Piſtillo nudior. XLVIII.

Ὑπέρου γυμνότερος, id eſt, Piſtillo nudior. De uehementer tenui. Cognatū illi, πατάλου γυμνότερος, id eſt, Paxillo nudior.

Piſtillo caluior. XLIX.

Ὑπέρου φαλακρότερος, id eſt, Piſtillo caluior. Prouerbialis item hyperbole, de magnopere glabris. Nam ima piſtilli pars, calui cranium referre uidetur.

Aurum ſubæratum. L.

Ὑπόχαλκον χρυσίον, id eſt, Subæratum aurum, dicetur homo nequaquā ſyncerus, ſed aliud præ ſe ferens, aliud intus occulens, ſumptum à nomiſmatis adulteratis.

Nihil de uitello. LI.

Νεοττοῦ οὐδὲν μοι δίδως, id eſt, Nihil mihi de uitello dediſti. Quadrat in eos, qui impertiant deteriora, meliora ſibi ſeruantes. M. Tullius in libro de diuinatione ſecundo narrat huiuſmodi fabulam, unde conſentaneum eſt, hoc mutuatum eſſe prouerbium. Quidam ſomniarat ſe uidere ouum ex lecti cubicularis faſcia pendens illigatum, id ſomnium cum ad coniectorem retuliſſet, reſponſum eſt, theſaurum indicari, proinde foderet eo loco, quo ſe ſomniarat ouum uidere. Vbi fodiſſet, reperit aurum argento circuntectum, Miſitq; paululum ex argento coniectori, diſſimulans inuentum aurum, Coniector accipiens, nihilne, inquit, de uitello?

Queruli in amicitia. LII.

Οἱ φιλομεμφεῖς εἰς φιλίαν οὐκ εὐφυεῖς, id eſt, Qui queruli ſunt in amicos, non ſunt ad amicitiam idonei. Conniuere ad amicorum uitia, hæc res & iungit, Iunctos & ſeruat amicos.

Cleomenes ſuperat cubile. LIII.

Ὁ Κλεομένης τῆς κοίτης ὑπερέχει, id eſt, Cleomenes cubile ſuperat. De eo, qui magis abundaret rebus ſuperuacaneis, q̄ neceſſariis. Dictum apparet à quopiam, corpore q̄ pro lectuli modo maiore. Sicut & Iuuenalis, Lectus erat Codro, procula minor.

Diues. LIIII.

Ὁ μὲν λόγος θαυμαστὸς, ὁ δὲ λέγων ἄπιστος, id eſt, Magnifica quidem oratio, Cæterum non habetur fides loquenti. Quoties aliquis ingentia pollicetur, quæ non uideatur præſtiturus.

Vterq; ambo.

Vterq; ambo. LV.

ὁ μὲν ἐχέτερος ἀμφότερος, ὁ δὲ ἀμφότερος οὐδέτερος, id eſt, Vterq; ambo, ambo neuter. Inſtar ænigmatis eſt, cuius meminit Plutarchus in moralibus, & extat in Græcis Epigrammatis. E duobus fratribus, quorum alteri nomen erat ἐχέτερος, alteri ἀμφότερος, ille bonæ frugis erat, hic nequã. Hos cum Philippus uidiſſet, hoc in eos iocatus eſſe fertur. Quadrabit in duos aliquos, quorum alterius nequitiam, alterius probitas compenſat.

Os ineſt orationi. LVI.

ὀστοῦν ἔνεστι τῷ λόγῳ, id eſt, Os ineſt orationi. Dictum hoc Themiſtocli tribuitur. Quintilianus item, rerum inuentionem appellat orationis oſſa. Sumpta ſimilitudine ab animantium corporibus, quæ oſſibus ſuſtinẽtur, colligantur neruis, ueſtiuntur carnibus & pelle, cohærent anima, mouentur actu.

Fluuius non ſemper fert ſecures. LVII.

οὐκ ἀεὶ ποταμὸς ἀξίνας φέρει, id eſt, Non ſemper ſecures fert fluuius, id eſt, non protinus tibi ſperes idem, quod aliis feliciter ceſſit. Natum ab Apologo Aeſopico, cuidam cædenti ſyluam, ſecuris è manibus excidit. Mercurius inuocatus reddidit argenteam. Negãti ſuam eſſe reddidit auream. Hãc quoq; ſuã eſſe neganti, ferream tandem reſtituit, & illas inſuper donauit. Alius quidam eundem euẽtum ſperans, data opera, paſſus eſt elabi ſibi ſecurim. Ea cum periſſet, nec Mercuri⁹ imploratus adfuiſſet, expoſtulanti, prior ille reſpondit ad hunc modum, οὐκ ἀεὶ ποταμὸς ἀξίνας φέρει. Quãquã hic Apologus uarie narratur in aliis commentariis. Nempe adfuiſſe Mercurium, & prolata aurea ſecuri rogaſſe, num ea eſſet quæ periſſet, atq; eo protinus affirmante ſuam eſſe, Mercurium offenſum hominis impudentia, nec ferream reſtituiſſe.

Non eſt Dithyrambus, ſi bibat aquam. LVIII.

οὐκ ἔστι διθύραμβος, ἂν ὕδωρ πίνῃ, id eſt, Haud Dithyrambus eſt, aquam ſi potitet. Non adeſt hilaritas, cum deeſt uinum, languet poetarum ingenium, ni uino concaleſcat. Vnde teſte Flacco, Laudibus arguitur uini uinoſus Homerus, Et Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma Proſiliit dicenda. Quin ut refert in Sympoſiacis Plutarchus, Aeſchylus Tragœdias ſuas potando ſcripſit. Excitat enim uini calor inueniendi uim, quæ torpet nonnunquam in ieiunis, mouet phantaſias, addit impetus, ſubminiſtrat fidutiam. Addit Gorgiam non recte ſuam Tragœdiam Marti tribuiſſe, cum Baccho ſit magis adſcribenda. Dithyrambi canebantur in honorem Bacchi, q & ipſe διθύραμβος dictus eſt, quod bis natus uelut è duabus ianuis prodierit.

Poſt acerba prudentior. LIX.

παρὰ τὰ δεινὰ φρονιμώτερος, id eſt, Poſt mala prudentior. Finitimum illi, ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. Congruet in eum, qui ſuo malo redditus eſt cautior.

Pauſone mendicior. LX.

παύσωνος πτωχότερος, id eſt, Pauſone mendicior. Pauſon pictor quiſpiam fuit, inſigni tenuitate, quemadmodum apud Iuuenalem Codrus.

Vltra hyperbolum. LXI.

ὑπὲρ τὸν ὑπέρβολον, i. Vincit Hyperbolũ. Hyꝑbolus quiſpiam erat, mirũ in modũ appetens litium. Vnde conuenit in eos, qui ſimili laborant morbo.

Sus in uolutabro cœni. LXII.

ὗς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου, id eſt, Sus lota rediit ad uolutabrum luti, cum quis iterat iam expiata flagitia, ſicut indicauimus alibi. Extat in epiſtolis diui Petri.

Ob textoris erratum. LXIII.

ὑφάντου πταίσματος, ὑπέτης ἐτύφθη, id eſt, Ob textoris erratum, hypetes uapulauit, cum quod hic peccauit, alius dependit.

Mendax Atraphaxis. LXIIII.

ψευδῶν πλέα ἀτράφαξις, id eſt, Referta mendaciis Atraphaxis, De tumidis ac uentoſis. Atraphaxis oleris genus, quod celeriter in altum ſurgit. Latinis atriplex dicitur, affinis ni fallor Betarum generi, quæ & ipſæ ſubito grandeſcunt alioqui fatuæ, Id quod indicat & Theophraſtus in hiſtoria plantarum, libro primo capite quinto. Eadem herba ab eodem, libro ſeptimo, capite primo, recenſetur inter eas quæ celeriter proueniunt. Nempe die à ſatu octauo. Eſt caule grandiore, Sed molli carnoſaq;. Suidas admonet dictum in Cleonem, qui falſo calumniaretur equites in concilio, Cui cum fides haberi uideretur dictum eſt, ψευδατραφάξιος πλέαν εἶναι τὴν βουλὴν, id eſt, Concilium plenum eſſe mendaci Atraphaxi, quo dicto ſimul notata eſt, & Cleonis in calumniando uanitas, & populi facilitas in credendo. Eſt enim illud proprium calumniæ, è leuiſſimo malo, ſubito maximam excitare Tragœdiam. In hanc fermè ſententiam Suidas.

Inflige plagam ab aratro. LXV.

παῖε τὴν ἐπ' ἀρότρου, id eſt, Inflige plagam aratri, Siue impinge uomerem, cum iubebimus ſtrenue pugnare. Natum aiũt ab huiuſmodi fabula. Glaucus quidam Caryſtius cum terram aratro pro-

ſcindenti forte fortuna uomis excidiſſet ab aratro, ſublatum aptauit manui, uice mallei. Quod ubi conſpexiſſet pater, iuuenem produxit in Olympia, ad pugilum certamen, uerum ubi iam artis imperitus, plagis afflictus penè deficeret, pater acclamauit, παῖε τὴν ἐπ᾽ ἀρότρου admonens, ut uomerem impingeret, quem inter arãdum ſuſtulerat. Hac uoce rediit animus iuueni, uicitq́.

Summis ingredi pedibus. LXVI.

Qui clanculum, aut cautim, ac pedetentim, quod aiunt, conantur aliquid, ſummis pedibus ingredi dicuntur. Græci iucundius efferunt aduerbio compoſito, ἀκροποδητί. Idem ualent illa, Suſpenſo gradu, & ſuſpenſis pedibus. Traductum à geſtu, eorum, qui ſic ingrediuntur, ut ſtrepitum pedum nemo ſentiat, aut qui uiæ diffiſi, cautim & leuiter figunt ueſtigia.

Cœlum digito attingere. LXVII.

Prouerbiali nimirum hyperbole, digito cœlum attingere, dicuntur, qui longe ſupra mortalium conditionem, ac Diis proximi eſſe uidentur. M. Tullius ad Atticum libro ſecundo, Noſtri autem principes digito ſe cœlum putant attingere, ſi mulli barbati in piſcinis ſint, qui ad manum accedant. Cognatum illi, quod alias ex eodem retulimus, in cœlo eſſe. Ad cõſimilem modum Horatius, Quod ſi me lyricis uatibus inſeris, Sublimi feriam ſydera uertice.

Corinthiari. LXVIII.

κορινθιάζεσθαι, Veteres uulgato ioco dicebant eos, qui ſcortationibus, ac luſtris indulgerent, quiue lenocinium exercerent, qui quæſtus hodie nuſquam uberior, q̃ apud Venetos. Sumptum eſt à meretricibus Corinthienſibus, de quibus ſuo loco dictum eſt. Meminit huius Stephanus de urbibus Ariſtophanis allegans Cocalum.

Si tanti uitrum, quanti margaritum? LXIX.

Diuus Hieronymus in epiſtola quadam ad Demetriadem uirginem. Solent miſeri parẽtes & nõ plenæ fidei Chriſtiani, deformes & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inueniũt, uirginitati tradere, ſi tanti, ut dicitur, uitrum, quanti margaritum? Vtitur eodem compluſculis alibi locis. Hoc dicto ſumma rerum inæqualitas ſignificabatur. Inter gemmas prima laus olim fuit unionibus, uitrum uiliſſimũ, & tamen gemmas nonnihil imitatur. Si tãto ſtudio curas, ut uiuat corpus, q̃ eſt danda opera, quo uiuat animus? Si nihil non facis, quo placeas homini principi, quanto magis enitendum, ut placeas principi deo? Si tantis ſudoribus parãtur opes perituræ, uel uſu, uel furto, cur non magis incumbimus, ut cæleſtes opes accumulemus? In his & huiuſmodi locus erit prouerbio.

Hæret in uado. LXX.

Diuus Ambroſius in commentariis, quos ædidit in euangelium Lucæ, non inelegans uſurpauit adagium, ſignificans Chriſti genelogiam, quæ diuerſe feratur ab euangeliſtis explicari non poſſe. In abrutum, inquit, diſputationis uenimus, Hæremus in uado. Metaphora nimirum à nauigio ducta, quod uado illiſum, fruſtra circumagitur, neq; curſum inſtitutũ tenere poteſt, id, quod euenit iis, qui incidunt in ſyrtes, aut in ſalebras. Ad hunc enim modum effert prouerbium M. Tullius libro de finib⁹ bonorum quinto, Venit ad extremum, hæret in ſalebra. Rurſum alias, eodem in opere, Hic ſi definire, ſi diuidere potuiſſet, Si loquendi uim, Si deniq; conſuetudinem teneret, nunquam in tantas ſalebras incidiſſet. Sunt autem Salebræ fluminum aut uiarum obſtacula à ſaltu dictæ.

In culmo arare. LXXI.

Ἐπὶ καλάμης ἀροῦν, id eſt, In ſtipula arare, dicuntur, qui labore nunquam intermiſſo uim mentis exhauriunt, aut qui nunquam deſinunt ab amicis petere, quod dent. Sumpta metaphora à nimium auidis agricolis, qui ſegetem non patiuntur unquam interquieſcere, ſed aſſidua cultura, ſuccum omnem ſoli exhauriunt, ſtatim à meſſe, nouam ingerentes ſementam. Suidas citat ex *Lyſia*.

Taciturnior Pythagoreis. LXXII.

Σιωπηλότερος ἔσομαι τῶν Πυθαγόρα τελεσθέντων, id eſt, Taciturnior ero, q̃ ii q pythagoræ ſunt initiati. De uehementer taciturnis uſurpari ſolet. Sumptũ à Pythagoræ ſchola, in qua quinquenne ſilentium indicebatur auditoribus, quam ἐχεμυθίαν uocant, à cohibendo ſermone. Suidas prouerbii titulo refert.

Attagenæ nouilunium. LXXIII.

Ἀτταγᾶς νουμηνία, id eſt, Attagenæ nouilunium. Refertur à Suida, nec explicatur, niſi quod è diuerſis locis haud difficile coniectura colligi poteſt, dictum fuiſſe, in turbam abiectorum & ſeruilium hominum. Siquidem Attagen auis eſt paluſtris, uerſicoloribus plumarum maculis diſtincta, unde ſeruum hominem ſtigmaticum, & cui tergum ob plagarum uibices, uariis punctis eſſet picturatum Attagenam uocabant. Porrò ad nouam lunam. ſic enim Græci uocant initium menſis, cum Calendas non habeant, & ſerui diſtrahebantur apud Athenienſes, & militum delectus agebatur.

Ingens

Ingens interuallum. LXXIIII.

M. Tullius in epiſtolarum ad Atticum, ſenarios hos ceu prouerbiales uſurpat, πολλὰ δ' ἐν μετοιχμίῳ Νότος κυλίνδει κύματ' εὐρείας ἁλός, id eſt, Multas at undas, uoluit in medio notus, Vaſti maris, ſignificans illum procul abeſſe. Licet huc quoque torquere, ut ſignifices rem adhuc procul abeſſe à periculo.

Viuus, uidensq́. LXXV.

Quod in Eunucho dixit Terentius, Viuus, uidensq́; pereo, Id M. Tullius indicat prouerbiali figura dictum eſſe. Sic enim ſcribit in orationem pro P. Sextio, Ille Cyprius miſer, qui ſemper ſocius, ſemper amicus fuit, de quo nunquam ulla ſuſpicio durior ad ſenatum, aut imperatores noſtros allata eſt, uiuus, ut aiunt, & uidens eſt, cum uictu ſuo, ac ueſtitu publicatus, Vſurpat aliquot locis & diuus Hyeronymus. Quin illud quoq; cum uictu ſuo, ac ueſtitu prouerbium ſapit.

Præſtat habere acerbos. LXXVI.

M. Tullius in dialogo de amacitia. Scitum eſt enim illud prouerbium Catonis, Multo melius de quibuſdam acerbos inimicos mereri, q̃ eos amicos, qui dulces uideantur. Equidem ut præclaram eſſe ſententiam fateor, ita prouerbium eſſe uegauerim. Primum quod nullam omnino prouerbii ſpeciem præ ſe ferat, deinde quod prouerbia uulgi ſunt, non huius aut illius. Vnde legendum arbitror, Scitum eſt enim illud Catonis, aut illud uerbum Catonis. Tamen adſcribendum putauimus, ne quis diligentia prætermiſſum exiſtimaret.

Columnas rumpere. LXXVII.

Aelianus prodidit in Samo quondam fuiſſe animalia uaſta magnitudine, Neades uocantur, quorum uoce terra rumperetur. Vnde prouerbium natum in clamoſos & improbe loquaces, ut poſtes & columnas dicantur rumpere. Vſus eſt eo Virgilius in Filiſtum rabulam & obtrectatorem. Item Iuuenalis. Frontonis Platani conuulſaq́; marmora clamant.

Leporis uita. LXXVIII.

Λαγὼ βίον ζῆν, id eſt, Leporis uitam uiuere dicuntur, qui ſemper anxii, trepidiq́; uiuunt. Quod id animal omnium prædæ expoſitum, ne ſomnum quidẽ capit, niſi oculis apertis. Demoſthenes in Aeſchinem. λαγὼ βίον ἔζης δειλῶς καὶ τρέμων καὶ αἰεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν, id eſt, Leporis uitam uiuebas, timens ac tremens, ac ſemper expectãs, ut uapulares. Vſus eſt & Plutarchus in libello, περὶ φιλοπλουτίας, quem pridem latinum reddidimus.

Victi non audent hiſcere. LXXIX.

νικώμενοι ἄνδρες τῇ ἀγρυξίᾳ δέδενται, id eſt, Qui uincuntur ſilentio uincti ſunt. Plutarchus in libello, cui titulus, Quo pacto quis utilitatem capere poſſit ex inimicis, citat ex Pindaro. Conuenit cũ illo, quod alibi retulimus. Quid, niſi dolor uictis? Eſt autem uerbum perq̃ elegãs ἀγρυξία, ubi quis nõ audet hiſcere, à uerbo γρύζειν, de quo nõ ſemel dictum eſt. Hoc adagium cognatum eſt ei, quod alibi dictum eſt. Quid niſi dolor uictis?

Therſitæ facies. LXXX.

Θερσίτειον βλέμμα, id eſt, Therſitica facies. De prodigioſe deformi dici ſolitum, quod Homerus ſcripſerit hunc omnium, qui ad Troiam ueniſſent fœdiſſimum fuiſſe. Ac totum hominem à capite, quod aiunt, uſq; ad pedes ita graphice depingit, & coporis uitia, & animi morbos, ut dicas, peſſimum ingenium in domicilio, ſe digno habitaſſe. Locus apud Homerum eſt Iliados libro ſecundo, notior, q̃ ut hic referat adducere. Adagii mentionem fecit Suida.

Picifer. LXXXI.

κιττοφόρος, id eſt, Picifer. Vulgare conuicium uidetur in hominem infimum & deſpicatiſſimæ ſortis. Siquidem Demoſthenes in oratione pro Cteſiphonte dicit Aeſchinem hoc nomine ab aniculis compellatum, quemadmodum & λικνοφόρον, quod picas & uannos capite baiularet. Nã his in myſteriis Bacchanalibus utebantˊ, quod ea auis ſacra ſit Baccho, Et uannus in omnibus myſteriis adhibebatur. Vnde Maro. Et myſtica uannus Iacchi.

In numerato. LXXXII.

In numerato habere. Si ad animi rem transſeratur, prouerbii rationem habuerit, uelut Octaui' Auguſtus, ut refert Seneca pronunciauit de Vinitio oratore, quod ingenium in numerato haberet, propterea, quod in cauſis agendis ingenio eſſet præſentiſſimo, & quicquid aliis præſtaret diutina cogitatio, id illi prima ſtatim animi intentio daret, Sumptũ eſt ab iis, qui res ſuas ad certiſſimum calculum redegerunt, hoc eſt, ad pecuniam numeratam.

Quantum habet. LXXXIII.

Quantum habet quiſq;, tanti fit. Quod ſcripſit Iuuenalis, Nil ſatis eſt, inquit, quia tanti quantum habeas, ſis, Non recenſuiſſem inter prouerbia, ne quis clamitaret, me ſententias collegiſſe, non adagia, niſi diuus Auguſtinus in libro de diſciplina Chriſtiana nominatim prouerbii titulo citaſſet. Vnde & illud prouerbium, inquit, Quantum habebis, tantus eris.

Imis ceris eradere. LXXXIIII.

Imis ceris eradere, pro eo, quod eſt delere penitus, ſic ut nullum omnino memoriæ priſtinæ ueſtigium extet. Sumptum ab iis, qui in ceratis ſcriptitant tabulis, His mos eſt ita nonnunquam uerſum ſtilum per ſummum æquor ceræ ducere, ut qualiacunq; tamen prioris ſcripturæ remaneant ueſtigia. Aliquoties funditus delent. Diuus Hieronymus ad Chryſogonum. Ita noſtræ es neceſſitudinis penitus oblitus, ut illam epiſtolam, quam in corde Chriſtianorum ſcriptam Apoſtulus refert, non parua litura, ſed imis, ut aiunt, ceris, eraſeris. Conuenit in profundam obliuionem, uel amicorum, uel priſtinæ fortunæ, uel ſiquid eſt ſimile.

Macilenta manu pinguem pedem. LXXXV.

Heſiodus in opere, quod inſcripſit, Opera & dies, uelut ænigmate quodã explicuit paupertatem, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις, id eſt, Gracili autem manu pinguem pedem premas, Manus enim gracileſcunt fame, pedes intumeſcunt frigore. Carmẽ ſic habet, μή σε κακοῦ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις, id eſt, Ne te deprendant inopem mala tempora brumæ Atq; pedem premere incipiat manus arida pinguẽ. Venuſtiꝰ erit, ſi lõgius trãſferatur ad uiaticum parandum ſenectuti, aut ſimilia.

Non ſemper erit æſtas. LXXXVI.

Ad eum fermè ſenſum pertinet & illud ex eodem libro, οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς, id eſt, Aeſtas non ſemper fuerit, componite nidos. Non ſemper uirebit ætas, para, quo ſe recipiat ſenectus. Aut non ſemper erit proſpera fortuna, munias animum philoſophiæ decretis, quo fortunam aduerſam poſſit contemnere.

Cum exoſſis ſuum rodit pedem. LXXXVII.

Cõſimili figura ſignificauit egeſtatẽ in eodẽ ope. ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει, i. Cũ exoſſis ſuũ rodit pedẽ. Exoſſem uocat Polypũ, quod oſſibus careat. Is creditus eſt nõnullis ſua brachia rodere, cũ deeſt cibus. Eſt enim edaciſſimus, q̃q̃ Pliniꝰ exiſtimat id illi accidere à conchis, neq;, præciſa renaſci credit, quemadmodum caudas lacertis.

Centum plauſtri trabes. LXXXVIII.

Tam ſimile eſt prouerbio, q̃ eſt ouum ouo, quod ſcripſit Heſiodus in opere cui titulus, ἔργα καὶ ἡμέραι, ἑκατὸν δέ τε δούραθ' ἁμάξης, id eſt, Centũ autẽ lignis plauſtꝝ cõpingitᷓ unũ. Eo tẽpeſtiuiter utemur, cum ſignificabimus id, quod à nobis petitur, magno conſtare. Facile enim alienis utimur, non expendentes, quanti conſtiterint ei qui præbet. Carmen Heſiodi ſic habet, ῥηΐδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν, βόε δὸς καὶ ἄμαξαν· ῥηΐδιον δ' ἀπανήνασθαι, πάρα δ' ἔργα βόεσσι. φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς πήξασθαι ἄμαξαν νήπιος, οὐδὲ τὸ οἶδ', ἑκατὸν δέ τε δούραθ' ἁμάξης, i. Nam dictu eſt ꝓcliue, dato plauſtrumq; bouesq; At ꝓcliue negare, ſed en tauris labor inſtat Cogitat aſt, animo diues, cõpingere plauſtꝝ Stultus, & haud nouit, centũ id cõpactile lignis.

Araneas eiicere. LXXXIX.

Habet illud quoq; prouerbii ſpeciem, quod eſt apud eundem in eodem opere. ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια, id eſt, Vaſis eiicias, quas nectit aranea telas. Sic enim ſignificant inanitatem & inopiam etiam hodie. Ad eundem modum Catullus, Nam tui Catulli, plenus ſacculus eſt aranearum. Quo dicto nunc nihil eſt uulgatius.

Muris circumcurrentibus. XC.

τῶν τοίχων περιτρεχόντων, id eſt, Parietibus circumcurrentibus. Plutarchus in Sympoſiacis Decade ſeptima, problemate quinto, indicat muliebre fuiſſe prouerbium, quo ſecretum ſignificabant, muris uidelicet teſtes & arbitros arcentibus. At bonorum uirorum huiuſmodi uoluptates etiã, ac luſus ait oportet eſſe, ut nihil egeant uallo parietum. Licebit uti, cum ſignificabimus aliquid alimonſtri, & ob id captari ſecretum.

κερασβόλος. XCI.

In eodẽ opere, ꝓblemate ſecũdo docet homines præfractos, & aſperis moribus, & intractabiles κερασβόλους uocari ſolitos, quã uocẽ haud ſatis cõmode uerteris latine. Sumptã aũt metaphorã ab agricolis, apud quos ſemina quæ prius q̃ in terrã decidant, incidãt in cornua boũ, κερασβόλα dicãtur, παρὰ τὸ εἰς κέρατα βάλλεσθαι. Hæc aiũt ꝓuenire cæteris multo duriora, unde & ἀτεράμονα uocantᷓ. Qui ſcripſit etymologicõ indicat hãc uocẽ ſemel dũtaxat uſurpatã à Platone, ſumptamq; à leguminibꝰ, quæ nec igni, nec aqua molleſcãt, cuiuſmodi q̃dã uidemꝰ admixta leguminibꝰ minuta, nigraq;. Porrò cur id accidat, ut ſemina quæ in cornua boũ impegerit, aut nõ ꝓueniãt, aut ꝓueniãt ſicciora, durioraq;, Plutarchus hãc adfert cauſam, quod ea, quæ à manu calida ſtatim excepta terra fouentᷓ, magis adiuuantᷓ calore, q ſeminibus eſt amicus. At quæ in cornua incidãt, ꝓiecta magis uidẽtᷓ, q̃ ſeminata, & mora frigus colligunt.

Reſpublica uirum docet. XCII.

πόλις ἄνδρα διδάσκει, id eſt, Reſpublica uirum docet. Significat neminem ad rem gerendam idoneum eſſe poſſe, niſi qui ſit uſu exercitatus. Plutarchus citat ex Simonide. Tametſi Hemiſtichium carminis Heroici. Quantumlibet diu uerſatus in agro, non fies idoneus adminiſtrandæ reipublicæ, niſi uixeris in foro, in curia.

Faber cum ſis. XCIII.

Plutarchus in præceptis ciuilibus. Senarium hunc, haud dubie prouerbialem, Ex Euripide citat, τέκτων γὰρ ὤν, οὐκ ἔπραττες ξυλουργικά, id eſt, Cum ſis faber, opera haud facis fabrilia. Congruet in eum, qui tentat ad quæ non eſt idoneus, uel ob imperitiam, uel ob naturam alienam, ueluti ſiquis infans & ad perſuadendum ineptus, ſuſcipiat legationem, aut indiligens diſpenſet rem domeſticam, aut ſenex, ſiue inualidus militiam capeſſat, ſi uenetur ſacerdos, Rhetoricetur Scotiſta. Iamdudum & illud Horatianum ceſſit in prouerbium, quod hinc imitatum uidetur. Tractant fabrilia fabri.

Aquam igni miſcere. XCIIII.

Inter prouerbia, quibus ἀδύνατον ſignificamus referẽdum & illud, πῦρ ὕδατι μιγνύναι, id eſt, Ignem aquæ miſcere. Plutarchus in libello, cui titulum fecit, περὶ πρώτου ψυχροῦ, adducit huius prouerbii teſtimonium, ſtudens probare, aquæ proprium eſſe frigiditatem, potius q̃ aeris. Pugnat autem utraq; qualitate ignis cum aqua, quippe calidus & ſiccus, cum humida & frigida. Narrat eodem in loco, morem fuiſſe apud Perſas, ut ſupplex in fluuium deſcenderet, ignem geſtans, minitans ni cõſequeretur quæ petebat, ſe ignem miſſurum in aquam. Atq; ad eum modum impetrabat qdem, quæ rogabat, ſed mulctabatur, quod minatus eſſet ſe facturum id, quod eſſet contra rerum naturam. Nã aqua hoſtis eſt ignis, eumq; ſemper extinguit. Id ſupplicandi genus apud barbaros maximum habebatur, & in quo non eſſet fas recuſare, quod petebatur.

Velut è ſpecula. XCV.

ὡς ἐκ σκοπιᾶς, id eſt, Velut è ſpecula. Similitudo prouerbialis, cum quis rem uelut oculis ſubiectam, totam undiq; contemplatur. Siquidem ex alto commodiſſime ſpectantur omnia, propterea quod nihil obſtet, quod impediat proſpectum. Vtitur Plutarchus in libello, cui titulus, De Romanorum fortuna.

Velut in cratere. XCVI.

ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ, id eſt, Velut in cratere philoteſio. Prouerbialis & hæc collatio, qua ſignificabimus res antea turbulentas componi, ſedariq;, & prius inter ſeſe inimicos in gratiam redigi. Dicitur autem, crater philoteſius, quem in conuiuiis porrigunt alius alii, ceu amicitiæ ſymbolum, ac dignus. Veluti qui filiam alicui deſponderet, futuro genero prælibans, φιλοτήσιον κρατῆρα, porrigebat. Scythæ quoq; amicitias, quarum ſunt pertinaciſſimi, cratere conciliabant, ut teſtatur in Toxaride Lucianus, Quin & Chriſtus ipſe noſtræ religionis princeps, arcanam illam cum ſuis amicitiam poculo conſecrauit.

Sero uueniſti. XCVII.

ὀψὲ ἦλθες, id eſt, Sero ueniſti. Competit in eos, qui poſt tempus rem aliquam aggrediuntur, ueluti, ſi iam ætatis uitio frigidus, uxorem paret ducere, aut grandior literas addiſcere. Natum ex oraculo, quod Pythia uates ædidit cuidam conſulenti, num deberet ad rempublicam tractandam accedere, ὀψὲ μ᾽ ἦλθες ἀρχὴν καὶ δημαγωγίαν διζήμενος, καὶ παρ᾽ ὥραν στρατηίου κόπτεις θύραν, id eſt, Sero ueniſti me de principatu, & reipublicæ adminiſtratione conſulens, & alieno tempore militiæ pulſas ianuam. Meminit Plutarchus in commentario, cui titulus, εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον.

Prius antidotum, q̃ uenenum. XCVIII.

Diuus Hieronymus aduerſus Ruffinum reſpondens, quomodo eorum præfationes librorũ, quos neſcias, accuſes, quæ quodam uaticinio futuræ calumniæ reſponderunt, implentes prouerbiũ, Prius antidotum, q̃ uenenum, ſubaudi, adhibes. Conueniet uti, quoties aliquis ſe purgat antequam accuſetur. Antidotus enim aduerſus uenena datur. Hanc nemo ſumit, niſi guſtato ueneno. Quanquam ſunt, qui ſe præmuniant antidotis, ne noceat ſi fors contingat ſumere toxicum. Quemadmodum feciſſe legimus Mithridatem.

Statua Taciturnior. XCIX.

His etiam temporibus in prouerbio eſt, Statua taciturnior, In hominem uehementer infantem, ac tacitum. Vſus eſt hac hyperbole Horatius in epiſtola ad Iulium Florum, Statua taciturnius exit, plerunq;, & riſu populum quatit. Itidem Iuuenalis diuitem quempiam, ſed infantem & indoctum, Mercurii ſtatuæ ſimilem facit, truncoq; ſimillimus Hermæ.

Hoc noueram priuſquam. C.

Plutarchus in libello, cui titulus, Philoſophum maxime debere diſputare cũ principibus, irridẽs eos, qui duplicem facerent philoſophiæ rationem, alteram in affectibus ſitam, quæ à Mercurio Hegemone, id eſt, ductore proficiſceretũ, alterã in efferendo poſitã, quã Diactorus Mercurius, id eſt, nuncius largiretur ἕωλον ἤδη, inquit, καὶ ὑποπέπτωκε τῷ τουτὶ μὲν ᾔδειν πρὶν Θέογνιν γεγονέναι, id eſt, Friuolum & obſoletum eſt, coniũgaturq; cũ illo, Hoc nouerã anteq̃ Theognis natus eſt Vſurpat idẽ in eandem ſententiã in libello, cui titulus περὶ τοῦ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν Πυθίαν, citans è Comico quopiã. Aulus Gellius libro p̃mo Noctiũ Atticarũ, capite tertio, citat ex Lucilio. Cõtra patriã, inq̃t,

Cicero, arma pro amico ſumenda nõ ſunt. Hoc profecto nemo ignorauit, & priuſquam Theognis, ut Lucilius ait, naſceretur. Non eſt dubitandum, quin hic ſenarius ſit prouerbialis, quo rem frigidam & ineptam ſignificabant. Apparet ſumptum à Theognide Tragœdiarum ſcriptore, quem frigidiſſimum fuiſſe teſtatur Suidas, & ni fallor memoria, Plato. Nam fuit huius nominis alter quoq;, cuius extant ſententiæ.

CHILIADIS QVARTAE CENTVRIA QVARTA.

Phocenſium deſperatio. I.

Φωκέων ἀπόνοια, ſiue φωκικὴ ἀπόνοια, id eſt, Phocenſium deſperatio, de ſtultis & inſanis cõſiliis dici ſolitũ admonet Stephanus. Verum ex Plutarcho Cheronẽſi conii‐cere licet dici ſolitum, ubi deſperatis rebus ad extrema conſilia ueniretur. Natum eſt autem ex euentu huiuſmodi, Atrox odiũ, & irreconciliabilis ſimultas, atq; ut Plutarchi dicam uerbis, ἄσπονδος πόλεμος erat inter Theſſalos & Phocenſes, quod hi primores illorum, in ſuis urbibus, ad unum omnes eodem die trucidaſſent, illi uiciſſim illorum obſides ducentos quinquaginta in crucem ſuſtuliſſent. Deinde Theſſali contractis omnibus copiis, per Locrenſes irruperunt, edicto promulgato, necuiquam prouectioris ætatis parceretur, pueri cum mulieribus in ſeruitutem abducerentur. Diaphantus itaq;, qui fuit unus è tribus, quibus Phocenſium res erat commiſſa, ſuaſit ut uiri quidem Theſſalis obuiam irent, cum illis conflicturi, cæterum mulieres una cum liberis, ex uniuerſa Phocide congregatas, in uno quopiam loco ſeponerent, congeſta ingẽti lignorum materia, & adhibitis cuſtodibus mandarent, ut ſimulac intellexiſſent, ſeſe uictos in prælio. Continuo pueros & uxores, iniecto igni, exurerent. Id reliquis comprobantibus, exurgens quidam negauit æquum fieri, ni conſilium hoc, uxorum quoq; ſuffragiis comprobatum fuiſſet. Quod ſi non placeret, non eſſe cogendas. Itaq; mulieres, ubi rem cognouiſſent, ipſæ inter ſe habito conſilio Daiphantum collaudarunt, qui rectiſſime conſuluiſſet Phocenſium rebus. Eadem autem uideri & uxoribus & liberis illorum. His ita peractis, congreſſi cum Theſſalis Phocenſes, ſuperiores extiterunt. Ac decretum quidem illud Græci Phocenſium deſperationem appellarũt, quod etiamſi feliciter ceſſiſſet, tamen temerarium, parumq; cordatum uideretur. Huiuſmodi fermè Plutarchus. Haud fugit huius adagionis alio quoq; loco nobis factam mentionem. Cæterum quoniam forte mihi ſuccurrit quiddam hac de re compertius iam excuſis ſuperioribus, mei candoris eſſe uiſum eſt, hoc quoq; uelut auctario lectorem impertire.

Suſpenſa manu. II.

Plinius in epiſtolarum libro ſexto, ſuſpenſa manu, dixit pro eo, quod eſt leuiter, parumq; accurate. Tu uero, inquit, non debes ſuſpenſa manu commendare mihi, quos tuendos putas. Fit enim uenuſtius, ſi à corpore ad animum transferas.

Extremum occupet ſcabies. III.

Olim pueri curſu certantes, clamare ſolebant, Occupet extremum ſcabies, adhortantes hac uoce ſingulos ad curſum, ac male precãtes ei, qui fuerit omnium poſtremus. Id deductum eſt in adagium, quo utebantur, qui ſignificarent ſeſe, quocunq; modo uelle uincere, neq; commiſſuros, ut inter poſtremos ſint. Ita qui per fas nefasq; rem augent, ne non ſint inter optimates, qui malis artibus emergunt ad magiſtratus, qui rationibus quibuſlibet, ampla uenantur ſacerdotia, poſſunt alio uocanti reſpondere, Extremum occupet ſcabies. Quanquam nihil uetat, quo minus in bonam partem detorqueamus, ut ſi qui ſummis uiribus adnititur, ne ab æqualibus, eruditione, aut recte factis, aut officiis ab amico ſuperetur, dicat, Occupet extremum ſcabies. Hoc igitur prouerbium pueris acceptum ferimus, quemadmodum & illud, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα. Et Euangelicum hoc, Cecinimus uobis, & nõ ſaltaſtis. Vſus eſt Horatius in arte poetica. Occupet extremum ſcabies, mihi turpe relinqui eſt. Originem Acron indicat.

Ἡμερόκοιτος. IIII.

Vulgari ioco fures dicti uidentur ἡμερόκοιτοι, quod interdiu dormiant, noctu uigilent. Sic enim Heſiodus in operibus ac diebus, μή ποτέ σ᾽ ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπὸ χρήμαθ᾽ ἕληται, id eſt, Ne ſolitus dormire die tua tollere poſſit. Apte torquebitur in tollionem & furacem.

In omnia potentes. V.

In eos, qui plurimum poſſunt uel nocere, uel prodeſſe, quadrabit illud Heſiodi, ἐν τοῖς γὰρ τέλος κεῖται ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε, id eſt, Eſt enim in his pariter ſita ſumma boniq; maliq;. Quod quidẽ à poeta de Diis dictum eſt. Accommodare licebit, uel in hominem cuius ſumma ſit authoritas, uel in rem, quæ plurimum habeat momenti, ueluti in principem, aut uehementer gratioſum, ſiue in pe‐

cuniam per iocum, uel in literas ac uirtutes ſerio.

Ne uni naui facultates. VI.

Quin illud etiam ad prouerbiorum claſſem, ſi longius deflectatur, referendum uidetur, quod eſt in eodem opere μηδ' ἐν νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι, id eſt, Ne bona tu pandis ratibus ſemel omnia mādes. Ne quid aggrediaris, in quo ſint uniuerſa periclitāda. Non omnis ſtatim alea iacienda eſt.

Vrit abſq; torre. VII.

Verſum hunc ceu prouerbialē ſubinde Plutarchus uſurpat, εὕει ἄτερ δαλοῖο καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκεν, id eſt, Exurit ſine torre, grauiq; dat illa ſenectæ. Nempe uxor improba, quæ moribus ſuis ſeniū uiro prematurū conciliat, idem lepide transferetur ad auaritiam, ad ambitionem, ad inuidiam, amorē obſcœnum, ſimiliaq; animi uitia, quibus obnoxii torquentur & contabeſcunt.

Adhuc cælum uoluitur. VIII.

Quoties ſignificabimus adhuc ſupereſſe ſpem, & nondum omne tēpus quod melioris fortunæ ſolet occaſionem adducere, exactum eſſe, Conueniet illud Theocriticum ex Charitib⁹, οὔπω μῆνας ἄγων ἔκαμ' οὐρανὸς, οὐδ' ἐνιαυτούς, id eſt, Nondum laſſatum eſt, uoluendis menſibus anni Cælum.

Multæ rotæ uoluentur. IX.

Prouerbialiter extulit, & ad eandem pertinet ſententiam, quod proxime conſequitur, πολλαὶ κινήσουσιν ἔτι τροχὸν ἅρματος ἵπποι, id eſt, Permultis uoluetur adhuc rota mota caballis, id eſt, Multum adhuc temporis reſtat, multæq; rerum incident mutationes. Quod quidem adagiū & hodie noſtrati uulgo in ore eſt.

Ne nomen quidem. X.

Prouerbiali figura dictū eſt & illud in eadem Egloga, βοᾶς δ' ἔτι μηδ' ὄνομ' εἴη, id eſt, Vlterius nec nomen erit belli atq; tumultus. Itidem Paulus ad Epheſios. Fornicatio autem & omnis immunditia, aut auaritia, nec nominetur in uobis. Quid enim? Ita ne ſcelus eſt nominare auaritiam, aut libidinem? Non opinor, ſed Apoſtolus ut grauiter uitia deteſtaretur, uſus eſt hyperbole prouerbiali.

Ceruus canes trahit. XI.

Inter adagia quibus ἀδύνατον, ſeu præpoſterum quippiam ſignificamus adnumerandū & illud quod eſt apud Theocritum in Thyrſide, τοὺς κύνας ὁ ἔλαφος ἕλκει, id eſt, Canes ceruus trahit. Præpoſterum enim eſt, ut ceruus ueneturcanes. Carmen Theocriti ſic habet, Δάφνις ἐπεὶ θνάσκει. καὶ τὼς κύνας ὤλαφος ἕλκοι, id eſt, Poſtquam Daphnis obit, ceruus trahat ipſe moloſſos. Ad conſimilem formam Virgilius in Pharmaceutria. Nunc & oues ultro fugiat lupus.

Bubo canit Luſciniæ. XII.

Item illud, quod proxime conſequit̃, κἠξ ὀρέων τοὶ σκῶπες ἀηδόσι γαρύσαιντο, id eſt, Buboq; montanus philomenis occinat ipſis, cum infans ſuadere conatur eloquenti, aut ineruditus docere doctiſſimum.

Ne uidit quidem oleum. XIII.

Egloga cui titulus Νομεῖς, ſcatet prouerbialibus ſententiis, ac figuris, quarum de numero primum eſt illud, καὶ πόκα τῆνος ἔλαιον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπε; id eſt, Et quando ille oculis, oleum conſpexerat unquam? Conueniet in eos, qui ſunt artis alicuius prorſus rudes & imperiti. Veluti ſiquis profiteatur rem medicam, qui nunquam didicerit quicquam illius artis, uenuſte notabitur hoc uerſu, καὶ πόκα τῆνος ἔλαιον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπε; Vngebantur enim athletæ, quo membris euaderent durioribus.

Et me mater &c. XIIII.

Item illud, quod in eadem ſequitur, κἤμ' ἔφαθ' ἁ μάτηρ Πολυδεύκεος ἦμεν ἀμείνω, id eſt, Me quoq; Pollucem mea mater uincere dixit. Cum quis anteponitur, aut æquatur iis, cum quibus nullo modo conferendus eſt. Matres enim amore cæcutiūt in filios, & formoſiſſimos putant, qui ſunt deformes, fortiſſimos, qui ſunt ignauiſſimi. Porrò Pollux pugil optimus fuiſſe creditur.

Suade lupis ut inſaniant. XV.

Rurſus in eadem, πείσαι τοι Μίλων καὶ τὼς λύκως αὐτίκα λυσσῆν, id eſt, Hoc quoque Milo lupos mox perſuadeto rabire. Vbi quis animum inducit, ad rem ſtultiſſimam, quam non aggrederetur, niſi inſanus. Nam lupi inſaniunt, uel ſua ſponte, ueluti ſiquis tyrannum inſtiget ad crudelitatem, cum plus ſatis ſæuiat ſuopte ingenio.

Rore paſcitur. XVI.

In hominem prætenui corpore, quadrabit illud ex eodem Idyllio, quod dictum eſt in uitulam macram, μὴ πρώκας σιτίζεται ὥσπερ ὁ τέττιξ, id eſt, Rore ne uiuit more cicadæ. Venuſtius erit, ſi transferatur ad ingenium, ſiue ſtilum ieiunum & aridum. Aut per ironiam, in hominem uehementer obeſo corpore.

Tuam ipſius terram calcas. XVII.

Cum iubebimus cuipiam, ut in ſuo loco ſe contineat, neque ſe recipiat in noſtra, quadrabit illud, ταὶ σαυτῶ πατέων ἔχε τὰς δρύας, id eſt, Quin propriam calcans terram, querceta teneto. Conueniet, ubi parum fidemus alicui, nec uolemus in domeſticam recipere conſuetudinem.

Nihil ſimile. XVIII.

Ad iniquam comparationem ſignificandum ualebit illud ex eodem, ἀλλ' οὐ σύμβλητ' ἐστὶ κυνόσβατος οὐδ' ἀνεμώνα πρὸς ῥόδα, id eſt, Imo res eſt ſtulta Cynoſbaton aut Anemonam Compoſuiſſe roſis. Cynoſbatus Græcis ſonat canis rubum, eſt fruticis genus, ſed roſæ genus producit, uerũ contemptum, minimeq; grati odoris. Anemonam Dioſcorides papaueris ſpeciem facere uidetur.

Pica certat cum Luſcinia. XIX.

Item illud eiuſdem, οὐ θεμιτὸν λάκων ποτ' ἀηδόνα κίσσας ἐρίσδειν, id eſt, Haud fas eſt, picas contendere cum Philomena. Pica moleſtæ garrulitatis eſt, Luſcinia ſumme muſica.

Non omnis fert omnia tellus. XX.

Vt Virgilianum illud, Non omnis fert omnia tellus, prouerbium erit, ſi traducatur ad diuerſas ingenii dotes, aut non quiduis à quouis eſſe petendum. Ita prouerbii rationem habebit illud Theocriticum, ex Cyclope ἀλλὰ τὰ μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίγνεται ἐν χειμῶνι, id eſt, Illa quidem producit hyems, illa educat æſtas. Cum ſignificabimus aliud agendum iuueni, aliud ſeni, aliis atque aliis temporibus, diuerſis moribus utendum.

Dum uirent genua. XXI.

Nec illud caret prouerbii ſpecie, quod eſt apud eundem in Thyonicho, ποιεῖν τι δεῖ ὡς γόνυ χλωρόν, id eſt, facere quippiam oportet, quibus genu uiride. Studendum bonis literis, dum adhuc uiget ingenium. Ducenda eſt uxor, ſed iuueni. Conſimilem ad modum Horatius, Dumq; uirent genua, Et decet obducta ſoluatur fronte ſenectus. Quanquam hæc ipſa figura, genu uiret, prouerbialis eſt, quoties iuuentutem ſignificamus.

Neq; peſſimus, neq; primus. XXII.

Mediocritatẽ hoc pacto ſignificare licebit, οὔτι κάκιστος οὔτε πρᾶτος, id eſt, Neq; peſſimus, neq; primus. Lepidius fiet, ſi ad ingenii laudem transferatur. Nam apud Theocritum de militia dictũ eſt.

Scit quomodo Iuppiter duxerit Iunonem. XXIII.

In curioſos, & quid quiſque domi faciat peruestigantes conueniet illud ex Syracuſanis, πάντα γυναῖκες ἴσαντι καὶ ὡς Ζεὺς ἀγάγεθ' Ἥραν, id eſt, Nouit fœmineum genus omnia, nouit & illud Iunonem, quo pacto duxit Iuppiter olim.

Vbi paueris impera. XXIIII.

In eadem Egloga, πασάμενος ἐπίτασσε, id eſt, Præcipito poſtquam ſatiaueris eſca. Ad eum modum reſpondent mulieres cuipiam obiurganti, quod loquaciores eſſent, & ſilentium imperanti. Conueniet, ubi quis imperioſior eſt in eos, de quibus nihil eſt meritus.

Gallus in ſuo ſterquilinio plurimum poteſt. XXV.

Quod ſcriptum eſt in ludicro Senecæ, prouerbii ſpeciem habet. Intellexit, inquit, neminem parem ſibi Romæ fuiſſe, illicq; non habere ſe idem gratiæ, Gallum in ſuo ſterquilinio plurimum poſſe. Alluſit ad Claudium imperatorem Lugduni natum. Hodieq; de cane uulgo dicunt, eum in ſuo ſterquilinio plurimum audere. In alieno timidiores ſumus omnes, in ſuo quiſque regno ferocior eſt, & animoſior.

Iſthmum perfodere. XXVI.

Iſthmum perfodere dicebantur, qui magno quidem conatu, ſed irrito molirentur aliquid. Ductum ab Iſthmo Corinthiaco, qui in longum porrectus efficiebat, ut naues longo & ancipiti ambitu circumagerentur. Vnde complures illum adorti ſunt qua erat anguſtiſſimus perfodere, nempe Demetrius rex, Dictator Cæſar, C. princeps, Domitius Nero, infauſto ut omnium patuit exitu, incepto. Author Plinius libro quarto, capite quarto. Tranquillus oſtendit, idem tentatum à Caligula in Achaia. Philoſtratus in uita Apollonii, negat Neronem deſtitiſſe uictum operis difficultate, ſed quod timeret, ne admiſſum mare, perituram Aeginam portenderet, aut res nouas in imperio Romano cooritur as, nam id prædixerant Aegyptii uates. Quin & uetuſtiſſimus ſcriptor Herodotus libro hiſtoriæ ſuæ primo prodidit Cnidios adortos Iſthmum, qua anguſtiſſimo ſpacio nempe quinq; ſtadiorum ſpectabat Epirum, perfodere adortos, quo inſulam facerent. Cæterum ictos ſcopulos in fodientium oculos reſiliiſſe. Deinde Delphi cum Apollinem ab iis conſultum trimetris reſpondiſſe, ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε. Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐβούλετο, id eſt, Iſthmum uero ne cingite mœnibus, neq; fodite, Iuppiter enim feciſſet inſulam, ſi uoluiſſet.

Lingere ſalem. XXVII.

Olim tenuis fortunæ hominibus ſal pulmentarii uice fuit, uti nũc quibuſdam eſt acetum. Quæ res & in prouerbium abiit, tametſi non ſatis liquet cuiuſmodi id fuerit. Sed præſtiterit ipſius Plinii uerba ſuper hac re ſubſcribere ex libro trigeſimoprimo. Varro, inquit, ueteres etiam pulmentarii uice uſos, author eſt. Eſitaſſe enim ſalem cum pane & caſeo, ut prouerbio apparet. Perſius in Satyra quinta. Iura, ſed Iuppiter audiet, heu heu Vare reguſtatum digito terebrare ſalinum. Contentus perages, ſi uiuere cum Ioue tendis. Hoc eſt, uitam ages pauperrimam.

Sellilſare. XXVIII.

σελλίζειν, Prouerbiali ioco dicebantur, glorioſi, ſaſtuq́; præturgidi. Suidas admonet ſumptum à moribus Selli cuiuſpiam, qui cum re eſſet perq̃ tenui, tamen affectabat haberi diues. Torqueri poterit & in eos, qui ſe doctrinæ iactitant, ac uenditant opinione, cum à literis ſint alieni.

Cecidis & Buphoniorum. XXIX.

τὰ κηκείδου καὶ βουφονίων, id eſt, Cecidis & Buphoniorum, de re magnopere priſca, & ob uetuſtatem iãpridem abſoleta, deſuetaq́;. Ariſtophanes in Nebulis, ἀρχαῖα δή καὶ διπολιώδη, καὶ τεττίγων ἀνάμεστα, καὶ κηκείδου καὶ βουφονίων, id eſt, Priſca hæc ſanè atq; obſita canis, nec non oppleta cicadis, ac Cecide cum Buphoniis. Siquidem Cecides peruetuſtus quiſpiam Dithyramborum poeta fuit, cuius ſcripta iam ſitum olebant, unde in iocum uulgarem abierunt. Quemadmodũ iure ridentur hodie, qui immodica & intempeſtiua affectatiõe uetuſtatis, è duodecim tabulis, ex Ennio, Lucilioq́; petunt ſermonem. Perinde quaſi cum Euandri matre loquantur, nec ullum uerbum elegans eſſe putant, niſi quod ſit ab uſu uulgi, & à noſtro ſæculo procul remotum. Item Buphõia feſtum quoddam erat apud Athenienſes, ob uetuſtatem neglectum iam ac deſitum, ſic appellatum à cæde boum. Huiuſmodi ludos adhuc durare uidemus apud Italos, præcipue Romanos, priſcæ uidelicet etiamnum inſaniæ ueſtigia, quos illi Taureos uocant. Adagio licebit per iocum uti, cum ſignificabimus aliquid ceu nimis priſcum negligi, ueluti ſi notare uelis pontifices, epiſcopos, & ſacerdotes, quod Euangelica præcepta, de paupertate, de tollerandis iniuriis, de contemptu uitæ, aut priſcorum põtificum decreta, de ſymoniacis, de deligendis abſq; corruptela epiſcopis, de ſubmouẽdis ſceleroſis, iam pro antiquatis habeant, dicas licebit, ταῦτα κηκείδου καὶ βουφονίων, id eſt, Hæc Cecidis ſunt & Buphoniorum.

Serenitati nubem inducit. XXX.

Non tam ouum ouo ſimile, q̃ illud prouerbii faciẽ præ ſe fert, quod refert à Plutarcho in cõmentario de dignoſcẽdo adulatore ab amico, αἰθρίᾳ γὰρ ἐπάγει νέφος, id eſt, Serenitati nubẽ inducit, De eo, qui inter pocula ludosq́; uirulentum aliquid admiſcet, quod offuſcata hilaritate frontẽ corruget, ſuperciliaq́; contrahat. Ad eundem modum Horatius, de anu deformi, quæ ſe puellarum choris admiſcebat. Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.

μονόγραμμοι. XXXI.

Olim homines macie prætenues, ueſculi, ac decolores, prouerbiali ioco, μονόγραμμοι uocabantur. Lucilius, Vix uiuo homini ac monogrammo. Rurſum idem alibi, Quæ pietas monogrammi. Nonius Marcellus ductum autumat, à pictura, quæ priuſquam coloribus corporatur, umbra fingitur. Non perperam quidem Marcellus, uenuſtius tamen erit adagium, ſi ad ueterum picturam reſpiciamus, quæ primitus omnium cõſenſu, ab umbra hominis lineis circũducta cœpit initium, quod uocant deliniare. Deinde ſingulis coloribus pingi cœptum eſt, easq́; picturas μονοχρωμάτους appellabant. Mox ars diſtiuxit ſeſe, & inuenit lumen atq; umbras, ut quædam eminere, quædam abdi premiq́; uiderentur, differentia colorum. Deinde adiectus eſt ſplendor, quem alium à lumine uolũt eſſe, mediũ tamen inter lumen & umbram, proinde eundem Tonon uocant. Nam commiſſuram ac tranſitum colorum ἁρμογὴν appellant. Huiuſmodi fermè Plinius libro trigeſimoquinto. Conueniet igitur in hominem deformem, nullo aut eodem uultus colore, cuiuſmodi priſcorum erant imagines. M. Tullius libro de natura deorum ſecundo. Non enim uenis, & neruis, & oſſibus continentur, nec eſcis, nec potionibus ueſcuntur, ut aut nimis acres, aut nimis concretos humores colligant. Nec his corporibus ſunt, ut aut caſus, aut ictus extimeſcant, aut morbos metuant ex defatigatione membrorum. Quæ uerens Epicurus monogrammos deos, & nihil agentes cõmentus eſt. Illi autem pulcherrima forma præditi puriſſimaq́; in regione cœli collocati, ita feruntur, moderanturq́; curſus, ut ad omnia conſeruanda & tuenda conſenſiſſe uideantur, Monogrammos appellat Cicero informes, nullaq́; ſpecie.

Aliorum medicus. XXXII.

Manet hoc dictum his quoq; ſæculis celebratiſſimum, quod refertur à Plutarcho in commentario de dignoſcendo aſſentatore ab amico, è poeta quopiam, ἄλλων ἰατρὸς, αὐτὸς ἕλκεσι βρύων, ideſt, Aliis medetur, ipſus ulceribus ſcatens. Vtitur eo & in commentario, quẽ ſcripſit aduerſum Co-

ſoten. Conueniet in hos, qui aliis ſapiunt, non ſibi, aliis oculati ſunt & cauti, non ſibi. Alios conſolari norunt, ipſi ſua mala non ferunt æquo animo. In eũdem uſus eſt Chriſtus apud Lucam, Iudæis enim admirantibus eius dicta factaq́; ac dicentibus, οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἰωσήφ; id eſt, An non hic eſt, filius Ioſeph? Reſpondit ad hunc modum, πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην. ἰατρὲ, θεράπευσον σεαυτὸν, ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα ἐν τῇ καπερναοὺμ, ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου, id eſt, Omnino dicetis mihi parabolam hanc, medice, cura teipſum. Quæcunq; audiuimus facta in Capernaum, facito & hic in patria tua.

Lapſana uiuere. XXXIII.

Lapſana uiuere lepide dixeris eos, qui perparce, nimiumq́; tenuiter uiuunt. Conſentaneũ eſt enim iocum illum militarem in popularem fabulam abiiſſe, quo Cæſareani milites alternis uerſibus exprobrabant, quod apud Dirachium lapſana uixiſſent. Eſt autem lapſana, olus ſylueſtre, trium foliorum, ex Braſſicarum, ni fallor, genere. Verum ſiquis forte requiret, Plinii uerba ſunt hæc libro decimonono, capite octauo. Nec non olus quoq; ſylueſtre eſt trium foliorum, Diui Iulii carminibus, præcipue iocis militaribus celebratum. Alternis quippe uerſibus exprobrauere lapſana ſe uixiſſe apud Dirachium, præmiorum parſimoniam cauillantes, eſt autem id cima ſylueſtris. Hactenus Plinius. Idem libro uigeſimo, Cimam inutilem eſſe dicit, & concoctu difficilem.

Haud contra oſtium. XXXIIII.

Οὐ κατὰ θύρας, id eſt, Haud contra ianuam, pro eo, quod eſt, non proprie ad rem, & apte ad id de quo agitur, prouerbiali certe figura, dictum eſt ab Ariſtotele, libro Phyſicorum quarto, οὗτοι μὲν οὖν οὐ κατὰ θύρας πρὸς τὸ πρόβλημα ἀπαντῶσιν, id eſt, Iſti quidem igitur haud contra oſtium occurrunt quæſtioni. Argyropylus οὐ κατὰ θύρας uertit, non recte, neque non recte tamen id quidem. Perinde ualet, quaſi dicas, ad ſcopum. Illud expende lector, num hoc adagium illi ſit affine, τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι; id eſt, Quis aberrauerit à ianua?

Climacides. XXXV.

Κλιμακίδες, id eſt, Scalulæ, per iocum uocari peterunt, qui ſe diuitibus ad quiduis obſequii ſubmittunt, etiam ſi ſordidiſſimum ſit. Sic autem uulgato cõuicio ſunt appellatæ mulierculæ quædam Cypriæ, adulatrices apud Syros, quod regum uxoribus ſubmitterent ſeſe, ut per eas ceu per ſcalas currum conſcenderent. Meminit Plutarchus in libello de diſcernendo adulatore ab amico. Et Athenæus libro dipnoſophiſtarum ſexto.

Valeat amicus cum inimico. XXXVI.

Ἐῤῥέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ, id eſt, Valeat amicus cum inimico. Quadrat in eos, qui toti ad ſe ſpectant, nec amici magis q̃ inimici rationem habent, cuiuſmodi fertur Timon ille Miſantropos. Plutarchus in commentario, quem modo citauimus, εἰ μηδὲ μὴ μηδὲ μῶς ἐπαινοῦμεν, ἐῤῥέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ, id eſt, Si nequaquam placet illud, Valeat amicus cum inimico. Eſt autem Græcis hemiſtichium carminis trochaici.

Manica. XXXVII.

Μανικὰ, Phrygio prouerbio, dicebantur ingentia, egregiaq́; facta, ducta uoce, à Mane quodam priſco apud ipſos rege, quem ferunt uirum fuiſſe præpotentem, & admirabili uirtute præditum. Author Plutarchus in libello de Oſyride.

Ruta cæſa. XXXVIII.

Ne in rutis quidem & cæſis, haud dubie prouerbiali ſpecie dictum eſt à Cicerone libro de Oratore ſecundo, pro eo, quod eſt, nulla in parte, ſed dices te cum ædes uenderes, ne in rutis quidem & cæſis, ſolum tibi paternum recepiſſe. Quo quidem loco illud obiter admonẽdum, in uulgatis Tullii codicibus perperam pro recepiſſe, legi reliquiſſe, id quod ſatis liquere poteſt ex Nonio Marcello, qui in dictione receptitius, hunc ipſum Ciceronis adducit locum. Eſt enim hoc loco recipere idem, quod excipere. Porrò quid ſibi uelint ruta cæſa, nam uerba ſunt peculiaria iureconſultis, abũde patet ex Pandectarum libro decimonono, Lege decimaoctaua. Si ruta, inquit Vlpianus, cæſa excipiantur in uenditione, ea placuit eſſe ruta, quæ eruta ſunt, ut harena. & ſimilia, cæſa ea eſſe, ut arbores cæſas, & carbones, & his ſimilia. Gallus autem Aquilius, cuius Mela refert opinionẽ, recte ait fruſtra in lege uenditionis de rutis & cæſis contineri, quia ſi non ſpecialiter uenierint, ad exhibẽdum de his agi poteſt. Neq; magis de materia cæſa, aut de cementis, aut de harena cauendum eſt uẽditori, q̃ de cæteris, quæ ſunt precioſiora. Meminit & in Topicis de rutis & cæſis M. Cicero. Nã ne præterirem, aliquid quod ad argumentum in omni ratione reperiendum pertineret, plura fortaſſe, q̃ abs te deſyderata erant, ſum complexus, feciq́; quod ſæpe liberales uenditores ſolent, ut cum ædes, fundum'ue uendiderint, rutis cæſis receptis, concedant tamen aliquid emptori, quod ornandi cauſa apte, & ſuo loco poſitum eſſe uideatur. Ergo cum ſignificabimus inclementius tolli omnia, neq; quicquam fieri reliqui, uenuſte dicemus, ne rutis quidem ac cæſis receptis, ut iureconſultorum more loquar.

Aetna,

Aetna, Athon. XXXIX.

Aetnam & Athonem montes in moleſtiæ, tediiq́; prouerbium abiiſſe, teſtatur Lucilius apud Aulum Gellium libro decimoſexto, capite nono, etiam ſi locus is deprauatus habet. Lucilii uerſus, quos adducit, ſunt hi, Verum hic Indus ibi, Suſq; omnia deq́; fuere. Suſq; & deq́; fuere inq̃ omnia ludus iocusq́. Illud opus durum, ut ſetinum acceſſimus finem ὡδὶ τὸ λοιπὸν, ut aiunt, Montes Aetnæ omnes atque aſperi Athones. De Aetna Siciliæ monte dictum eſt, quod gigantem ſua mole premat, iuxta poetarum fabulas. Siue quod crebris incendiis grauis ac pernicioſus eſt accolis. Vnde & M. Tullius in Catone maiore, dixit onus Aetna grauius. De Atho uero, quod ob ingentem celſitudinem, umbra ſit moleſtus, quam in Lemnũ uſq;, trecentis diſſitam ſtadiis mittit, alibi diximus. Pomponius Mella tradidit huius cacumen altius, q̃ unde cadunt hymbres, eius rei coniecturam ex eo colligi, quod de aris, quas in uertice ſuſtinet, non abluitur cinis, ſed quo relinquitur agere manet. Obſtat & nauigantibus, quod toto longe dorſo procedat in pelagus, qua continenti adhæret. Vnde & à Xerxe perfoſſus.

Immunem uenire. XL.

Immunem Latini uocant, quem ἀσύμβολον Græci, nempe eum, qui nihil confert ad conuiuium. Horatius in Odis, Non ego te meis immunem meditor tingere poculis. Plena diues ut in domo Nardi paruus onyx eliciet cadum. Sed pluſculum habebit gratiæ, ſi trãſferatur ad res animi, puta doctrinam, uerſus, aut ſimile quippiam. Aulus Gellius libro ſexto, capite octauo, indicat uocem hãc in prouerbium abiiſſe. Ne omnino (ut dicitur) immunes & aſymboli ueniremus, conuectabamus ad coenulam, non cupedias ciborum, ſed argutias quæſtionum.

Soterichi lecti. XLI.

Apparet Soterichi lectos in uulgarem iocum abiiſſe de re uili priſcaq́;, & minime ambitioſa, & rudis artificii. Sic enim Seneca Cethegi uerſus irridens. Qui huiuſmodi uerſus amant, inquit, liceat ſibi & eoſdem admirari & Soterichi lectos. Au. Gellius, nam ab hoc iſta referuntur. Dignus ſanè Seneca uideatur lectione ac ſtudio adoleſcentium, qui honorem & colorem ueteris orationis Soterilectis compararit, quaſi minimæ ſcilicet gratiæ, & relictis iam, contemptiſq́. Coniicere licet Soterichum fabrum fuiſſe quempiam, cuius opera priſcam illam & rudem ſimplicitatem præ ſe tulerint. Nam Romæ poſtea argentea triclinia diuitibus in uſu fuiſſe, teſtatur Plinius, libro. xxxiii. capite. xi. Huiuſmodi inter pictores fuiſſe Fuluium, Rutubam, & Placidianum, in Sermonibus indicat Horatius. Vel cum pauſiaca torpes inſane tabella. Qui peccas minus atq; ego, cum Fului Rutubæq́, Aut Placideiani contento poplite, miror Prælia rubrica picta, aut carbone.

Peribis, ſi non feceris. XLII.

Vbi quis in eum redactus eſt locum, ut nec aggredi rem poſſit citra magnum incõmodum, neq; tuto omittere, cõueniet illud ex oraculo profectum, deinde populari (ut ſolet) ſermone iactatum, peribo, ſi non fecero, ſi faxo uapulabo. Refertur ab Aulo Gellio, libro noctium tertio, capite tertio, è Plautina comœdia, cui nomen Fretum. Verſus Plautini ſunt ii, Nunc illud eſt, quod Arietini reſponſum magnis ludis, Peribo, ſi non fecero, Si faxo, uapulabo. Porrò quæ nam ſit hiſtoria redditi oraculi, Gellius ipſe teſtatur, ſibi non liquere, & in hoc, hos Plauti uerſiculos enotaſſe, ut hiſtoriam quæreret. Sunt autem uerſus Iambici tetrametri Catalectici. Vnde dicitur, uerbum adiectũ opinor ab interpretante, ſubmouimus. Nam in uulgatis codicibus ſcriptum eſt, magnis ludis dicitur.

Ex ſe fingit uelut Araneus. XLIII.

Prouerbialis uidetur & illa collatio, Aranei ex ſeſe texentis telam, & hominis ex ſeipſo commini ſcentis mendacia. Sic enim Plutarchus in libello, cui titulus de Oſyride οἷα ποιηταὶ καὶ λογογράφοι καθάπερ οἱ ἀράχναι γεννῶντες ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἀπαρχὰς ἀνυποθέτους ὑφαίνουσι καὶ ἀποτείνουσι, id eſt, Qualia poetæ & oratores, uelut aranei gignentes ex ſeipſis à nullis ſuggeſta exordia, texunt, producuntq́. Plinius tradit maiores araneas in terra cauernarum exigua ueſtibula præpandere minimas non texere, tertium genus erudita operatione eſſe conſpicuum. Orditur, inquit, telas, tantiq́; operis materiæ, uterus eius ſufficit, ſiue ita corrupta alui natura, ſtato tẽpore, ut Democrito placet, ſiue eſt intus quædam lanigera fertilitas, tam moderato ungui, tam tereti filo, & tam æquali, deducit ſtamina, ipſo ſe pondere uſus. Texere à medio incipit, circinato orbe ſubtegmina adnectẽs, maculaſq́; paribus ſemper interuallis, ſed ſubinde creſcentibus ex anguſto dilatans, indiſſolubili nodo implicat. Nec abhorrẽt ab his, quæ Ariſtoteles refert libro de natura animalium nono, addens araneos, mox ut æditi ſunt fila mittere, non ex interioribus, uelut excrementa, quemadmodum ſentit Democritus, ſed de ſumma corporis parte, ueluti corticem, aut in morem Hiſtricis de cute ſpinas iaculantis. Non texunt autem, neque uenantur, niſi fœminæ. Mas fruendi comes eſt, non laborandi.

Boue uenari leporem, & ſimilia. XLIIII.

τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖν, id eſt, Boue leporem uenari, dicuntur qui rem abſurdam, ſtultam, ac præpoſteram aggrediuntur, ueluti ſiquis in curia Romana, citra pecuniam ambiat epiſcopi dignitatem. Plutarchus in commentario de animi tranquillitate, οὐδὲ γὰρ ὁ τοξεύειν τῷ ἀρότρῳ βουλόμενος καὶ τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖν, δυστυχής ἐστιν, οὐδὲ τῷ γρίφοις καὶ σαγήναις ἐλάφους μὴ λαμβάνοντι, μηδὲ εἷς δαίμων ἐναντιοῦται μοχθηρὸς, ἀλλὰ ἀβελτηρία, καὶ μοχθηρία τοῖς ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦσι, id eſt, Neq; enim qui aratro uelit iaculari, ac boue uenari leporē, infortunatus eſt, Neq; ei qui laqueis aut retibus, ceruos nō cœperit, ullus malus aduerſatur genius, ſed ſtultitia & peruerſitas, aggrediunt quæ fieri non poſſunt. Non quiduis eſt accommodum ad omnia, ueluti ſiquis homini ſtudiis & ocio nato, bellum, aut Remp. adminiſtrandam mandet τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖ, Aut ſiquis ſtupido & inſulſo iudicia committat. Citat in eodem libello uerſus, ni fallor, Pindari, ἐν ἅρμασιν ἵππος, ἐν δ' ἀρότρῳ βοῦς, παρὰ ναῦν δ' ἰθύνει τάχιστα δελφὶς, κάπρῳ δὲ βουλεύοντι φόνον, κύνα δεῖ τλάθυμον ἐξευρεῖν, id eſt, In curribus, equus, in aratro uero bos, nauem autem præuertitur q̃ ocyſſime Delphinus. At capro paranti mortem, canis eſt fortis inueniendus, nam hæc quoq; prouerbii ſpeciem habent.

Ab uno diagrammate. XLV.

Plutarchus in libello de diſcrimine inter adulatorem & amicum, ὁ δὲ κόλαξ ἀφ' ἑνὸς διαγράμματος ἀεὶ τὸ ἡδὺ, καὶ τὸ πρὸς χάριν εἰωθὼς ὑποκρίνειν, οὔτε ἔργον οἶδεν ἀντιτεῖνον, οὔτε ῥῆμα λυποῦν, ἀλλὰ μόνον παρέπεται βουλομένῳ, συνᾴδων ἀεὶ καὶ συμφθεγγόμενος, id eſt, Adulator autem ab uno diagrammate ſemper id quod iucundum eſt, quodq; blandiatur ſolitus ſuccinere, neq; facto reſiſtere nouit, neq; uerbo contriſtare, ſed tantum obſecundat uolenti, ſemp illi concinens & conſonans. Palàm eſt prouerbii ſpecie dictum eſſe ἀφ' ἑνὸς διαγράμματος. Eſt autem diagrāma pictura, deſcriptioq; philoſophorum, qua rem exponunt oculis, ut perinde ualeat, quaſi dicas, de eadem formula.

Non filius Achillis. XLVI.

Inter carmina nobilium poetarum, quæ à doctis uice prouerbiorum uſurpātur, hæc quoque referri poſſe uidentur, οὐ παῖς Ἀχιλλέως, ἀλλ' Ἀχιλλεὺς αὐτὸς εἶ, id eſt, Haud ſatus Achille, uerum Achilles ipſus es. E Tragœdia quapiam aut Comœdia ſumptum uidetur. Eſt enim uerſus trimeter iambicus. Vſurpatur à Plutarcho in commentario quem inſcripſit, qua ratione ſit adulator ab amico dignoſcendus. Ait enim adulatorem modis omnibus ſic amicum imitari, ut illud in eum dici poſſit, οὐ παῖς Ἀχιλλέως. &c. Itidem Terentianus Parmeno in Gnatonem Thraſonis orationi ſubſeruientem. Hem alterum hunc ex hoc natum dicas.

Vlyſſes pannos exuit. XLVII.

In eodem quem modo dixi commentario Plutarchus hunc Homericum uerſum uſurpat, non ſine ſpecie prouerbiali, αὐτὰρ ὁ γυμνώθη ῥακέων πολύμητις ὀδυσσεὺς, id eſt, Vilibus at pannis mox eſt exutus Vlyſſes. Accommodare licebit is, qui genere uitæ ſubito commutato, è pauperibus diuites, è ſqualidis nitidi, è triſtibus hilares exiſtunt. Nam Vlyſſes apud Phæaces ſimulatq; pannis ſuis exutus magnificis ueſtibus ornatus eſſet, repente uiſus eſt alius. Plutarchus torquet in adulatorem, qui Polypi more omnium ſtudiis ſeſe accommodat, adeo ut qui paulo ante apud amicum philoſophiæ deditum, prolixam barbam ac pallium geſtarit, aſſidue uerſans in libris, nihilq; crepans, niſi numeros, rectangulos, & triangulos Platonis, ſi forte fortuna in amicum inciderit, uoluptatibus addictum, continuo mutata figura uelut à Circe transformatus, Sardanapalus fiat.

Subito alius. XLVIII.

Simili modo torquet & illud Homericum in hominem repēte mutatum, quiq; ſubito alius factus eſſe uideatur, ἀλλοῖός μοι ξεῖν' ἐφάνης νέον ἠὲ πάροιθεν, id eſt, Hoſpes nunc alius mihi, q̃ dudum eſſe uideris.

In durum & implacabilem. XLIX.

In hominem impendio rigidum & implacabilem recte torquebitur illud Homericum, Σοὶ δ' ἐνὶ στήθεσσιν ἀκήλητος νόος ἐστὶ, id eſt, At tibi non unquam placanda in pectore mens eſt. Plutarchus in commentario de dignoſcendo ab amico adulatorem, ait hunc uerſum obiici ſolitum Antonio ab aſſentatoribus, quod Cleopatræ efflictim amanti, non reſponderet in amore.

Aſinus balneatoris. L.

ὥσπερ ὄνος βαλανέως, id eſt, Vt aſinus balneatoris. Dictum eſt in eos, qui ex ſuis laboribus nihil ipſi fructus caperent. Plutarchus in libello, περὶ τῆς φιλοπλουτίας, οὐδὲν δὲ πάσχων, ὥσπερ ὄνος βαλανέως ξύλα καὶ φρύγανα κατακομίζων, ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μὴ δὲ ἀλέας, μηδὲ καθαρειότητος, id eſt, Nihil inde capiens commodi, uelut aſinus balneatoris, qui ligna & ſarmenta defert, ſemper fumo ac fauillis oppletus, unquam autem particeps balnei, neq; teporis, neq; mūdiciei. Loqtur de diuite parco ac ſordido, q cum ſit onuſtus diuitiis, nō fruit tamen.

Lychnobii.

Lychnobii. LI.

Apparet λυχνοβίους prouerbiali ioco dictos, qui lucernariam uitam ducerent, ut torqueri poſſit, uel in nocturnum potorem, uel hominem ſupra modum ſtudioſum, qui quemadmodum dictum de Demoſthene, plus abſumat olei, q̃ uini, uel in ſordidum & parcum, quaſi de lucernario oleo uicti tantem. Seneca libro epiſtolarum uigeſimoſecũdo, epiſtola centeſima uigeſima tertia dictum oſtendit in lucifugam quendam, cuius tota uita erat præpoſtera, adeo ut quicquid hominum uulgus interdiu ſolet facere, id ille faceret noctu, ſub noctem expergiſcebatur, diluculo ibat cubitum. In quem ita iocatus Varus lepidiſſimus fabulator, ut cum diceret admodũ frugaliter uiuere, quippe qui nihil inſumeret niſi noctem. Et quibuſdam illum ſordidum & auarum dicẽtibus, uos, inquit, illum & Lychnobium dicetis. Eſt autem in ioco uox ambigua, ut intelligas eum uſqueadeo nõ ſordidum, ut lucernas etiam abſumeret, uel adeo parcum, ut lucernis uictitaret. Cæterũ alluſum eſt ad uitam hominis præpoſteram, cuiuſmodi deſcribit in eadem epiſtola, & Butam quendam Atylium.

Quaſi Sutrium eant. LII.

Sutrium peruetuſtum Hetruriæ oppidum. Id olim defecerat à Romanis, cum quibus inierant ſocietatem. Camillus ad id delectus à ſenatu, ut eos cogeret ad fidem. Is ne iu apparando cõmeatu multum temporis tereretur, utq; Sutrini ipſa celeritate opprimerentur, edixit, uti ſinguli milites, trium dierum commeatum, ſecum exportarent. Id deinde uerſum eſt in prouerbium, quod uſurpari conſueuit, quoties aliquis ſuo ſumptu nauat operam aliis. Sic enim interpretatur Feſtus Põpeius in fragmentis quibuſdam, quæ Romæ inueniuntur. Plautus in Caſſina, Tum quoq; facito, ut ueniãt, quaſi eant Sutrium. Iubet Alceſſimus, ut ſuos ad ſe mittat, ſed ſuopte cibo inſtructos. Notum eſt carmen Catulli, quo Fabullũ ad cœnam uocat, ſed ita ut ipſe ſecum adferat, quicquid ad lautam cœnam pertinet.

αὐτολήκυθοι. LIII.

αὐτολήκυθοι Vulgato uerbo dicebantur, qui non ex animo, ſed uentris cauſa colerent amicos, inde conficta uoce, quod ſponte ad Lecythũ commearent, & inuocati præſto eſſent in cõuiuiis. Eoſdem φατνίζιας quoque uocatos fuiſſe teſtatur, & ab Eupolide; τοὺς περὶ τὸ τήγανον καὶ μετ᾽ ἄριστον φίλους, id eſt, Circum ſartaginem & poſt prandium amicos dictos fuiſſe. Plutarchus in libello, cui titulus, Quo pacto quis dignoſcere poſſit adulatorem ab amico, ἀλλὰ μὴ καθάπερ οἱ πολλοὶ τοὺς αὐτοληκύθους τούτους λεγομένους καὶ μετὰ τὸ κατὰ χεῖρας ὕδωρ, ἀκουομένους, ὥς τις εἶπε, κόλακας νομίζομεν, id eſt, Sed ne quemadmodum uulgus hominum facit Autolecythos iſtos, qui uocantur, ac menſales, quiq; tum demum audiunt, poſteaquam aqua manu infunditur, ſicuti dixit quidam, exiſtimemus adulatores. Vſus eſt eo uerbo Demoſthenes in oratione aduerſus Cononem. Interpretes uarie exponunt, uel de his, qui ad quiduis perpetiendum parati ſunt, uel de pauperibus, qui præter lenticulam nihil poſſident, uel de iis, qui faciles ſunt ad depromendam pecuniam, quod quidam ſoleant in lenticulis pecuniam recondere, atque aliis item modis, quorum nihil conuenit cum ſententia Plutarchi. Congruit cum eo quod alibi dictum eſt, feruet olla, uiuit amicitia.

Melitæus catulus. LIIII.

Μελιταῖον κυνίδιον, id eſt, Melitæus catellus, dicebatur is, cuius opera nulli ſeriæ rei cõducebat, ſed duntaxat animi cauſa alebatur, cuiuſmodi non mediocris eſt multitudo iu diuitum familiis. Aliorum canum uarius eſt uſus. Sunt quibus ædium cuſtodia delegata eſt, ut noctibus aduerſus fures excubias agant, hi uocantur οἰκουροί. Sunt quorum opera iu uenatibus utimur, qui θηρευτικοὶ dicuntur. Sunt quorum nullus eſt uſus, niſi ut cum ocioſis ac delicatis matronis luſitent, qui noſtris quoque temporibus, mirum q̃ ſint iu delitiis. Atque ii μελιταῖοι uocantur, nimirum ab inſula Melita, inter Corcyram & Illyricum ſita. Author Plinius libro quarto. Apud Lucianum in Lapithis γελωτοποιὸς, Alcidamantem Cynicum, μελιταῖον κυνίδιον uocat.

Ilico hyems erit. LV.

Ariſtoteles in problematis ſectioue tertiadecima, refert hunc uerſum, nullo citato authore, ſed ueluti uulgo iactatum, αἰ δ᾽ ὁ νότος βορέαν προσκαλέσεται, αὐτίκα χειμών, id eſt, Ilico hyems fit, ubi Boream accerſiuerit auſter. Cauſam hanc adfert, quod notus ſuapte natura nubem & hymbrẽ affatim colligat. Proinde ſi hoc tempore Boreas acceſſerit, congelaſcunt omnia huius rigore, atq; ita protinus hyems. Adiicit in eodem problemate carmen alterũ cõſimili ferè ſententia, αἰ βορέας πηλὸν καταλήψεται, αὐτίκα χειμών, id eſt, Molle lutum Boreas ſi prenderit, ilico hyems fit. Id tametſi uulgo ſimpliciter dictum apparet, tamen nos eò deflectere poterimus, ut dicamus ingens periculum imminere, ſi malũ malo ſucceſſerit, ueluti ſi qui immodice diſcruciat ſeſe ſtudii laboribus, amare etiam incipiat, aut ſi qui prius principi parum gratus fuit, in plebis etiam odium ueniat, aut

ſi regi uehementer leni, placidoq́; , ſuccedat admodum rigidus, aut contra. Nam huiuſmodi ſubitæ mutationes, maximos rerum motus ſolent excitare.

Eundem calceum omni pedi inducere. LVI.

Galenus Therapeutices libro nono, ἐκεῖνοι μὲν οὔτε ζητοῦσιν, οὔτε ἴσασιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἑνὶ καλαποδὶ πάντας ὑποδοῦσιν, id eſt, Iſti quidem igitur neq; inquirunt, neq; ſciunt. Quin magis iuxta prouerbium, eodem calciamento calceant omnes. Loquitur de quibuſdam medicis imperitis, qui non habita ratione morborum, eadem remedia admouent omnibus, cum diuerſa mala, diuerſam curationem deſyderent. Non diſſimile illi, quod alio dictum eſt loco, Scis ſimulare cupreſſum.

Cochleæ uita. LVII.

κοχλίου βίος, id eſt, Cochleæ uita. De iis, qui parce paruoq́; uiuunt, aut contracti à negociis, luceq; forenſi ſemoti. Notum eſt animal, unde ſumpta eſt metaphora. Plutarchus in libello, περὶ τῆς φιλοπλουτίας, σὺ δὲ τοσαῦτα πράγματα συνέχεις, καὶ παρέχεις, καὶ στρεβλεῖς σεαυτὸν, κοχλίου βίον ζῶν διὰ τὴν μικρολογίαν, id eſt, Tu uero tantum moleſtiarum ſuſtines turbans ac torquēs teipſum, cum ob parſimoniam Cochleæ uitam uiuas.

Bello parta. LVIII.

ἐκ πολεμίας, id eſt, Ex hoſtium regione. Vbi qs immodice inſumeret, ſolemus enim celerius ac temere profundere, ſiquid hoſtibus ſit ereptum. Quod quidem adagium & hodie paſſim audimus uulgo dictitari, in Lurcones & Helluones. Plutarchus in libello cui titulum fecit, ὑγιεινὰ παραγγέλματα, ἐμπίμπλασθαι παρ' ἑτέροις τῶν πολυτελῶν, καὶ ἀπολαύειν, καθάπερ ἐκ πολεμίας ἀφειδῶς ἐπισιτιζομένους, id eſt, Impleri apud alios, cibis ſumptuoſis, fruiq́; uelut ex hoſtili regione raptis, ampliter ſeſe cibo onerantes. Vſurpat idem Sympoſiacæ decadis ſeptimæ, problemate ſexto.

Panis lapidoſus. LIX.

Illud ſiquis prouerbium eſſe negabit, cum hoc equidem nō admodum digladiabor. Certe dignū eſt, ut aſſidua uſurptione in adagiorum cōtubernium coopteť, quod refertur à Seneca libro de beneficiis ſecundo, Panis lapidoſus. Sic enim Fabius Verrucoſus appellabat beneficium, ab homine duro aſpere datum, quem eſurienti neceſſarium ſit accipere, durum & acerbum eſſe. Ita quidam contatione, toruitate uultus, aſperitate orationis, oſtentatione moleſta corrumpunt beneficium, ut nemo ſit accepturus, qui poſſit eo carere.

E' Patroclis domo uenit. LX.

ἐκ πατροκλέους, id eſt, E' Patroclis domo. In ſordidos, ſumptum à moribus Patroclis cuiuſdam Athenienſis, prædiuitis quidem, uerum impendio parci ſordidiq́; , quem uetus comœdia talem fermè depingit, qualem Plautus Euclionem, teſte Ariſtophanis interprete, cuius uerba Suidas quoque refert, qui & prouerbium eſſe uult. Eſt autem in Ariſtophanis Pluto. Is cum eſſet ſqualidus, incultus & ſordidus obſitus, rogatus unde ueniſſet, πόθεν οὖν φράσον αὐχμῶν βαδίζεις, id eſt, Vnde igitur adeo ſordidus ſqualensq́; uenias dicito? Atq; ille reſpondit, ἐκ πατροκλέους ἔρχομαι, ὃς οὐκ ἐλούσατ' ἐξ ὅτου περ ἐγένετο, id eſt, E' Patroclis domo Qui haud lauit unquam poſteaquam natus eſt.

Tam in procliui q̃ hymber. LXI.

Non abſq; prouerbii ſpecie dictum eſt illud à Plauto in fabula, cui titulus eſt, Captiui duo, Tam hoc tibi in procliui q̃ hymber eſt, quando pluit. Nam procliue proprie dicitur, quod ex alto deorſum propendet. Arduum eſt autem onera ſubmoliri in altum, deorſum uero uel ſuapte ſponte deuoluunť.

Et poſt malam ſegetem, ſerendum eſt. LXII.

Equidem non pugno eſſe prouerbium, etiam ſi prouerbii ſimillimum eſt, illud Epiphonema Senecæ, libro epiſtolarum undecimo, Et poſt malam ſegetem ſerendum eſt. Quo licebit uti, quoties res parum ex animi ſententia cecidit, & ſignificabimus non eſſe deſiſtendum à conatu. Quanquam Seneca loquitur de iis, qui refugiunt in ullum hominem beneficium collocare, quod ſemel inciderint in ingratum. Eiuſdem generis eſt, quod eodem ſubnectitur loco poſt naufragium maria tentantur.

Spes ſeruat afflictos. LXIII.

Plutarchus in libello de ratione uictus, indicat uulgatum fuiſſe prouerbium de ſpe, nec tamen explicat quidnam id fuerit, τοὺς πλείστους δὲ μαλακία, καὶ ἀκρασία συνήγορον ἔχουσα παροιμίαν ἐλπὶς ἀναπείθει, καὶ προσάγεται βαδίζειν ἀναστάντας ἁμῶς ἐπὶ τὴν συνήθειαν, id eſt, Pleroſq; uero ſpes intemperantiæ mollicieiq́; patrocinans adducit huc, ut relictis ſtratis, ad conſuetam redeant uitam. Fortaſſis ſignificat id, quod extat in ſententiis è comœdiis (ut apparet) collectis, ἀνὴρ ἀτυχῶν δὲ, σώζεται ταῖς ἐλπίσι, id eſt, Spes ſeruat hominem, rebus in duris bona. Notum eſt illud Naſonis, Spes bona dat uires, animū quoq; ſpes bona firmat. Viuere ſpe uidi, q moriturus erat. Deinde Pindaricū illud apud eruditos penè ceſſit in pūerbiū, ἐλπὶς γηροτρόφος, i. Spes altrix ſenectæ. Sic. n. Plutarchus in libello de trāq̃llitate animi, καὶ τὴν μνήμην ἡδίονα, καὶ βεβαιοτέραν τῆς πινδαρικῆς γηροτρόφου ἐλπίδος, i.

Et memoriā

Et memoriam iucundiorem, ac firmiorem, Pindarica ſpe, ſenectæ altrice. Refert autem hunc Pindari locum Plato libro de Rep. primo, ὅτι ὃς ἂν δικαίως καὶ ὁσίως τὸν βίον διαγάγοι, γλυκεῖά οἱ καρδίαν ἀτάλλοισα, ἁ γηροτρόφος συναορεῖ ἐλπὶς, ἃ μάλιστα θνατῶν πολύστροφον γνώμαν κυβερνᾷ, id eſt, Propterea quod qui iuſte pieq; uitam peregerit, huic dulcis cor exhilarãs, ſenectutis altrix, familiaris eſt ſpes, quæ maxime uerſatilem mortalium mentem gubernat.

Tria ſaluberrima. LXIIII.

In eodem opere, quandoquidem nullo authore refert, uidetur & hoc prouerbio fuiſſe iactatum. Sed præſtat ipſius uerba tranſcribere, ὅθεν ἄριστα λέλεκται, τροφῆς ἀκορεῖν, καὶ πόνων ἀοκνεῖν, καὶ σπέρματος οὐσίας συντήρησιν, ὑγιεινότατα εἶναι, id eſt, Vnde optime dictum eſt, ueſci citra ſaturitatem, non refugere laborem, naturæ ſemen conſeruare, eſſe ſaluberrima.

Admoto capite. LXV.

Plutarchus in libello cui titulus, πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου, uerſum hunc qui apud Homerum frequenter obuius eſt, ceu prouerbialem uſurpat, ἄγχι σχὼν κεφαλὴν, μὴ πυθοίαθ' οἱ ἄλλοι, id eſt, Admoto capite, reliqui ne audire ualerent. Admonet eo loco, ſiquid obiurgandus eſt amicus, ut id fiat primum in tempore, deinde comiter & amice magis q̃ aſpere, poſtremo clanculum ſemotis arbitris, ὅθεν ἄριστα μὲν ἔχει, τὸ, ἄγχι σχὼν κεφαλὴν, id eſt, Vnde optimũ eſt illud, Admoto propius capite &c.

Cur ceſſatum eſt. LXVI.

Eodem in commentario uſurpat & hunc Homeri uerſum, Τυδείδη, τί παθόντε λελάσμεθα θούριδος ἀλκῆς, id eſt, Dic quidnã acciderit nobis, ut Martia uirtus Tydide, exciderit animis? Licebit uti, quoties communem culpam apud amicum agnoſcemus, & in re quapiam male ceſſatum eſſe ſignificabimus.

Abiiciendum procul. LXVII.

Cum uitium aliquod, aut rem alioqui noxiam admonebimus procul abiiciendam eſſe, conueniet uerſus ille, ni fallor, Homericus, εἰς ὄρος, ἢ εἰς κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης, id eſt, In montem tumidas'ue frementis in æquoris undas. Sic & Horatius in Odis. Vel nos in capitolium, quo clamor uocat, & turba fauentium, Vel nos in mare proximum Gemmas & lapides, aurum & inutile, Summi materiam mali Mittamus, ſcelerum ſi bene pœnitet. Contra Theognis non opes, ſed ipſam paupertatem iubet, ἐς μεγακήτεα πόντον ῥίπτειν, id eſt, In immenſum mare proiicere. Itidem hominem uehementer peſtilentem in extremas inſulas deportandum dicimus.

Teſtudinem equus inſequitur. LXVIII.

Plutarchus in libello quem ſcripſit aduerſus Stoicos, πολλῷ δὲ τοῦτο σχετλιώτερόν ἐστι, καὶ μᾶλλον ἀπηρτημένον τῶν ἐννοιῶν, τὸ μηδὲν ὑπὸ μηδενὸς καταλαμβάνεσθαι, μηδὲ χελώνην, τὸ τοῦ λόγου φασὶ, μετόπισθε διώκειν ἀδρήστου ταχὺς ἵππος, id eſt, Multo uero illud indignius, & à cogitationibus ſeiunctius, nihil à quoquam comprehendi, nec ſi teſtudinem, id quod prouerbio dicitur, à tergo inſequatur, Adraſti celer equus. Cõueniet uti, cum rem præpoſtere & abſurde geri ſignificamus. Finitimum eſt illi, quod alias à nobis dictum eſt, Teſtudinem Pegaſo comparas, & citius teſtudo leporem præuerterit.

Stultior Melitide. LXIX.

Μωρότερος μελιτίδου, id eſt, Stultior Melitide. Melitides Vnus eſt è feliciſſimis illis fatuis, quos Homerus ſuo carmine nobilitauit. Hic iam euerſa Troia, ueniſſe legitur, auxilium laturus Priamo, ut meminit Euſtathius decimum Odyſſeæ librum enarrans. Lucianus in amoribus, μελιτίδην ἢ κόροιβον οἴει με, πρὸς θεῶν; id eſt, Melitiden aut Corœbum me putas per deos? De huius ſodali Corœbo meminimus alibi.

Non pluit &c. LXX.

Plutarchus in cauſis naturalibus, refert hunc uerſiculum prouerbio iactatum, apud priſcos μηκέτι νυκτὸς ὕει, ἥν κεν τίκῃ ἀγροτέρα σῦς, id eſt, Iã non nocte pluit, qua ſus fœtum ædit agreſtis. Quærit autem, cur domeſticæ ſues ſæpius idq; incerto tempore pariant, contra feræ ſemel duntaxat, atq; iiſdem fermè diebus. Hi ſunt initio æſtatis, quæ pars anni minimum eſt obnoxia pluuiæ, præſertim apud Græcos. Non alium equidem uideo prouerbii uſum, niſi ſiquis ſignificare uelit exacto uere, aut autumno, ſerenitatem fore. Quod ſi libebit longius etiam detorquere, per iocum licebit uti, cum ſignificabimus, ubi hoc ant illud euenerit, quod breui ſit euenturum, finem malorum nobis fore.

Electro lucidior. LXXI.

Ἠλέκτρου διαφανέστερος, id eſt, Electro pellucentior. De re magnopere dilucida, aut de forma ſupra modum nitida, quod electrum miro quodam more pelluceat. Vnde Virgilius, liquidum appellat. Liquido'ue poteſt electro. Lucianus in amoribus, ἠλέκτρου φασὶν ἢ τῆς σιδωνίας ὑέλου διαφανέστερος, id eſt, Electro, ut aiunt, aut Sidonio uitro pellucentior. Sidonium autem uitrum uocat, quod ea ciuitas artificio uitri fuerit olim nobilis.

Tam perit, q̃ extrema faba. LXXII.

Feſtus Pompeius, oſtendit prouerbio dici ſolere, Tam perit, q̃ extrema faba. Propterea, quod extremæ fabæ plerunq; aut proterantur, aut decerpantur à prætereuntibus. Quadrabit igitur in hominem, ſeu rem omnibus omnium iniuriis expoſitam, Velut ſiquis dicat Theologiam tam perire, q̃ extremam fabam, quod paſſim ab indoctiſſimis tractando corrumpatur.

Tyria maria. LXXIII.

Tyria maria prouerbio dicebatur, de re magnopere tumultuoſa, periculiq; plena. Feſtus Pompeius inde natum adagium indicat, quod Pœni Tyro oriūdi adeo potentes maris fuerunt, ut per hos omnibus mortalibus nauigatio eſſet periculoſa. Citatq; Affranium, qui ſcripſerit de quopiam, quod Tyria maria conciret, hoc eſt, ingentes turbas. Tyrum prius inſulam Alexander Magnus continentem fecit.

Altera manu fert aquam &c. LXXIIII.

τῇ μὲν ὕδωρ φορεῖ, τῇ δ' ἑτέρῃ τὸ πῦρ, id eſt, Altera manu fert aquam, altera ignem. In eum torqueas licebit, qui cum coram ſit blandus, occulte noceat. Aut in bilinguem, & nunc laudantem, nūc uituperantem, aut in diuerſa ſentientem. Finitimum illi Plautino, Altera manu fert lapidem, panem oſtentat altera. Refertur adagium à Plutarcho, in commentario de primo frigore, τῇ μὲν ὕδωρ ἐφόρει δολοφρονέουσα χερί, τῇ δ' ἑτέρῃ τὸ πῦρ, id eſt, Altera quidem aquam geſtabat doloſa manu, altera uero ignem. Loquitur autem de muliere diuerſis & contrariis inſtructa. Mirum eſt autem idem dictum hodie totidem uerbis in ore eſſe uulgo.

Vapula papyria. LXXV.

Vapula papyria. Siſinius Capito ſcribit prouerbio dici ſolitum, ſiquando uolebant ſignificare ſe negligere minas aliquorum, hoc tantum reperimus in fragmentis Feſti Pompeii. Suſpicor eſſe natū à Papyrio prætextato, à quo mater comminando plagas, fruſtra conata eſt, exſculpere, quid actum eſſet in ſenatu. Proinde papyri legendum, non papyria, niſi mauis ſubaudire lege, ut ſit comminantis pœnam legis papyriæ, Aut ni magis placeat, ut intelligas de Papyria, uxore Pauli Aemylii, quæ repudiata eſt à marito, cum repudii cauſam nemo ſcire potuerit. Quid enim facias? diuinandum eſt, ubi non ſuccurrunt authores.

Quaſi Millus cani. LXXVI.

Sapit & hoc prouerbium, quod apud eundem ad populum dixit Scipio Aemilianus. Nobis, inquit, reiq; publicæ, præſidio eritis, quaſi Millus cani. Nam Millus eſt collare canum uenaticorum, coriaceum, confixum clauis ferreis, eminentibus aduerſus impetum luporum. Ad hunc igitur modum certum, firmumq; præſidium ſignificabimus.

Non liberat podagra calceus. LXXVII.

Plutarchus in commentario περὶ τῆς εὐθυμίας, refert huiuſmodi ſententiam, ceu uulgo iactatam, alioqui ipſa quoq; figura prouerbiū præ ſe ferentē, οὔτε ποδάγρας ἀπαλλάττει καλτίκιος, οὔτε δακτύλιος πολυτελὴς παρωνυχίας, οὔτε διάδημα κεφαλαλγίας, id eſt, Nec podagra liberat calceolus, nec precioſus anulus unguium uitio, quam παρωνυχίαν, uocant, nec diadema capitis dolore. Plutarchus utitur ad hunc modum, ſi diuitiæ, reliquaq; fortunæ munera, non tollūt morbos corporis, quanto minus mederi poſſunt animi malis.

Vno digitulo. LXXVIII.

Vno digitulo, ſummam negocii facilitatem ſignificabant. Hieronymus in Dialogo Luciferiani & Orthodoxi, Hanc igitur haſtam, quam totis uiribus miſiſti, de qua nobis minitaris, uno, ut aiunt, digitulo repellam. Huc pertinet & illud, quod alibi dictum eſt, Minimo prouocare, cum ſignificamus, nos uel nullo negocio poſſe uincere.

Muli Mariani. LXXIX.

Muli Mariani, Caſtrenſi prouerbio dicti ſunt uaricoſi milites, qui ex C. Marii ducis inſtituto, in furca tabella interpoſita, ſua onera portare cōſueuerunt, ut teſtatur & Feſtus Pompeius. At Plutarchus in uita C. Marii, originem adagii bifariā refert, cum Marius Imperator milites curſu, uariiſq; ac longis itineribus, geſtandiſq; oneribus, exerceret, atq; illi iā aſſueti, non grauatim ea ferrent, Caſtrēſi ioco Muli Mariani dicti ſunt, nimirum ob laborum tolerantiam, quod Homerus ἡμιόνους ταλαεργοὺς identidem appellat. Sunt qui tradant cum Scipio quo tempore Numantiam obſidebat, nō ſolum arma & equos, uerumetiam mulos dare pararet, Marium dixiſſe ſe pulcherrimum equum & mulum à ſe nutritum habere, qui robore ac uiribus longe cæteris præſtaret, militem ſignificans ad quiduis laboris exercitatum, id cum ſæpius ab imperatore referretur, in adagium abiit, ut ſiquādo militem ſignificarent tolerantem, Mulum Marianum appellarent. Seneca in ludicro libello, quē ſcripſit in Claudium Cæſarem, Mulos perpetuarios nominat. Feſtiuius erit, ſi detorqueatur in hominem immenſo ſtudio, aut perpetuis negociis uehementer diſtrictum.

Oſculana pugna. LXXX.

Feſtus Pompeius indicat oſculanam pugnam prouerbio dici ſolitam, quoties uicti uincerent. Idq; inde natum, quod Valerius Leuinius imperator, prius à Pyrrho uictus, paulopoſt eundem regem deuicerit. Citat Ticinium, qui huius adagii fecerit mentionem. Quanquam hic quoq; locus mutilus ac truncus eſt apud Feſtum.

Oſce loqui. LXXXI.

Oſce loqui uetuſto prouerbio dicebantur, qui turpiter parumq; pudice loquerẽtur. Ab Oſcorum móribus alluſione ſumpta, quod apud eos ſpurcarum libidinum impunitus uſus fuerit, unde & obſcoena dicta quidam putant, quæcunq; factu dictu ue turpia ſint, etiam ſi refragatur Feſtus Pompeius. Citat autem Ticinium quendam, qui ſcripſerit ad hunc modum, Oſce & Volſce fabulantur, quia latine neſciunt.

Sero molunt Deorum molæ. LXXXII.

Plutarchus in commentario, cui titulus, περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων, ὥστε οὐχ ὁρῶ, τί χρήσιμον ἔνεστι τοῖς ὀψὲ δὴ τούτοις ἀλεῖν λεγομένοις μύλοις τῶν θεῶν, id eſt, Itaq; nõ uideo, quidnam utilitatis inſit, iſtis Deorum molis, quæ ſero dicuntur molere. Cæterum ex his, quæ præcedunt, eodem in loco colligere licet, dici ſolitum de his, qui licet ſerius, tamen aliquando pœnas dant malefactorum, uindici Deo.

In tranſcurſu. LXXXIII.

Plutarchus in commentario de liberis educandis, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ περιδρομῆς μαθεῖν, ὥσπερ γεύματος εἵνεκεν, id eſt, Sed hæc quidem ex tranſcurſu diſcere, ueluti deguſtandi cauſa. Metaphora planè prouerbium ſapit.

Tribus uerbis. LXXXIIII.

Tribus uerbis pro pauciſſimis dicere, prouerbiale eſt. Diuus Hieronym⁹ in Dialogo Luciferiani, & Orthodoxi, Tribus (ut aiunt) uerbis, rem iſtam grandem diſſoluiſti. Item ſeruus Terentianus negat quoſdam tria inter ſe commutaturos uerba. Conſimili figura, ſexcenta dicimus pro multis. Proinde ſexcentas mihi dicas ſcribito.

Ne punctum quidem. LXXXV.

Diuus Hieronymus in epiſtolis, Et apoſtolicæ uoluntatis ſequentes ueſtigia, ne punctum quidem (ut dicitur) aut ungem tranſuerſum ab illius ſententiis recedamus. Apud Mathematicos punctum minimum quiddam eſt in dimenſione corporis, adeo, ut diuidi non poſſit, quod imaginatione porrectum in longum, lineam efficit, rurſum in latum porrecta linea ſuperficiem efficit. Ad eundem modum Terentius in Andria, Tum temporis ad hoc mihi punctum eſt.

Incita equum iuxta Nyſſam. LXXXVI.

κέντει τὸν πῶλον περὶ τὴν νύσσαν, id eſt, Stimula equum iuxta lineam, dicebatur, ubi ſermo loquentis aberraret ab eo quod eſſet inſtitutũ. Sumptum ab equeſtri curſu, qui inter præſcriptas metas ac lineas agebatur, quas tranſilire nefas erat. Ad quod haud dubie Fabius alluſit, in undecimo inſtitutionum oratoriarum libro, referens Caſſium Seuerum lineam poſcere ſolitum, aduerſus eos, qui in aliena tranſirent ſubſellia, ueluti qui præſcriptum limitem egrederentur. Finitimum illi, ἐκτὸς τῶν ἐλαιῶν, id eſt, Extra oleas. Item illi ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα, πηδᾶν. Vſurpauit prouerbii titulo Gregorius Nazianzenus in oratione de natali Chriſti.

Præſtat inuidioſum eſſe &c. LXXXVII.

Nihil tam uulgari ſermone iactatum, q̃ hæc ſententia, Præſtat inuidioſum eſſe, q̃ miſerabilem. Nam inuidia ferè comes eſt felicitatis, miſeratio calamitatis. Eſt autem apud Herodotum in Thalia, σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ οἰκτείρεσθαι, id eſt, Tu uero doctus, quanto ſatius ſit, inuidioſum eſſe q̃ miſerandum.

E Naſſa eſcam petere. LXXXVIII.

Admodum certe, prouerbiali figura dictum eſt à Plauto, citante Feſto Pompeio, Nunquam hercle ex iſta Naſſa hodie eſcam petam. Et Cicero ad Atticum libro quintodecimo, Ex hac Naſſa exire conſtitui, non ad fugam, ſed ſpem mortis meliorem. Eſt autem Naſſa, piſcatorii uaſis genus, quo poſteaquam intrarit piſcis, exire non poteſt, unde prouerbialia fuerint & illa, In Naſſam incidere, & è Naſſa elapſus.

Nec mulieri, nec gremio credendum. LXXXIX.

Idem Feſtus indicat huiuſmodi prouerbium uulgo dictitatum fuiſſe, Nec mulieri, nec gremio credi oportere, quod illa incerti, ac leuis ſit animi, & plerunq; fiat, ut in gremio poſita, cum in obliuionem uenerint, exurgentibus procidant.

Vnà cum templis & aris. XC.

Plutarchus locis aliquot in Sympoſiacis ſignificat antiquitus fuiſſe morem, ut quoties unicuipiã Deo res diuina fieret, omnibus ſimul uota fierent, uidelicet ne Calydonii ſuis Tragœdia, renouaretur. Inuocantes autem Deos, addebant hæc uerba, ceu ſolẽnia ἅμα σὺν ναοῖς καὶ βωμοῖς, id eſt, Vna cum phanis & aris. Non admonet quidem ille palàm, eſſe prouerbium, tamen ita uidetur uſurpare,

ut coniicere poſſis, prouerbio dici ſolitum, cum nihil omnino prætermiſſum uolebant ſignificare, Quemadmodum & hodie uulgo dicunt, Vna cum ueſtibus, & calciamentis. Et demigrarunt, una cũ ſarcinis & impedimentis.

Mercurius ſuperuenit. XCI.

Ἑρμῆς ἐπεισελήλυθεν, id eſt, Mercurius ſuperuenit. Ita loqui conſueuerunt, ſiquando ſilentium oriretur in conciliabulo multorum, ſignificantes non eſſe fas loqui Mercurio præſente, qui ſermonis ſit author. Ominoſum & hodie putatur, ſi quando in cœtu, aut conuiuio, ſubitum omnium ſilẽtium fuerit obortum. Refertur adagium à Plutarcho in commentario, περὶ τῆς ἀδολεσχίας, Affine eſt illi, quod alibi dictum eſt, Lupus in fabula.

Dulce pomum, cum abeſt cuſtos. XCII.

Γλυκεῖ' ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος, id eſt, Cuſtos ubi deeſt, dulce pomum eſt, ſcilicet. Senarius eſt prouerbialis, quo licebit uti, cum ſignificabimus, impunitate malos ad peccandũ prouocari. Sumpta metaphora à pueris & adoleſcentibus, qui ſibi non temperant, quominus furentur poma, ſi ſenſerint abeſſe cuſtodem. Vtitur Plutarchus in libello, quem inſcripſit, ἐρωτικὸν, in philoſophos, qui ſub prætextu philoſophiæ, libidini ſuæ ſeruiunt, πρόφασις μὲν φιλία καὶ ἀρετή, κονίει δὲ καὶ ψυχρολουτεῖ, καὶ τὰς ὀφρῦς αἴρει, καὶ φιλοσοφεῖν φησι, καὶ σωφρονεῖν ἔξω διὰ τὸν νόμον, εἶτα νύκτωρ καὶ καθ' ἡσυχίαν, γλυκεῖ' ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος, id eſt, Igitur occaſio, amicitia, ac uirtus eſt, Sordidatur autem puluere, frigidaq; lauat, attollit ſupercilia, ac philoſophari ſe prædicat, & foris ſobrius eſt ob legem, deinde noctu clanculum pomum ſuaue eſt, tunc ubi cuſtos abeſt.

Sanior es piſce. XCIII.

Prouerbialiter haud dubie dixit Iuuenalis, Sanior es piſce. Nam ad eum modum, hodieq; uulgo loquuntur, Tam ſanus es q̃ piſcis. Id inde ſumptum eſt, quod creditum eſt, piſces non ſentire morbos. Quanquam huic ſententiæ refragatur Ariſtoteles libro de natura animalium octauo, atq; hunc ſecutus Plinius libro nono, Siquidem ægrotare piſces hoc argumento colligunt piſcatores, quod aliquoties inter eiuſdem generis præpingues, ac uegetos, aliquot capiunt extenuatos, ac languentibus ſimiles, coloreq; immutato. Quanquam uniuerſo piſcium generi, non incidit peſtis, quemadmodum frequenter accidit hominibus, ac cæteris animantibus, non cicuribus modo, uerumetiam feris.

E' Creta raptus. XCIIII.

Plutarchus in commentario, de puerorũ educatione καὶ τοὺς μὲν Θήβησι καὶ τοὺς Ἤλιδι φευκτέον ἔρωτας, καὶ τὸν ἐκ Κρήτης καλούμενον ἁρπαγμόν, τοὺς δ' Ἀθήνησι καὶ τοὺς ἐν Λακεδαίμονι ζηλωτέον, id eſt, Et Thebanorum quidem, ac Helienſium amores oportet fugere, eumq; qui uocatur è Creta raptum, Athenienſium uero & Lacedæmoniorum imitari. Apparet furtiuum amorem his uerbis olim ſignificatum fuiſſe, quod aliquoties illinc uirgines à negociatoribus aueherentur.

Euparyphus ex Comœdia. XCV.

Admodũ ꝓuerbiali figura dixit Plutarchus in Sympoſiacis, ὥσπερ ὁ εὐπάρυφος ἐκ κωμῳδίας, hominem ſignificans magnifice ueſtitum, ac magnam ſeruorum turbam poſt ſe trahentem. Nam huiuſmodi fingũtur in Comœdiis milites glorioſi. Quorum inſigne eſt chlamys purpurea, quemadmodum indicat Donatus. Ita Lucianus de Milite, τὸν εὐπάρυφον λέγω τὸν ἐν τῇ χλαμύδι, id eſt, Euparyphũ illũ dico, illũ clamydatũ. Vnde diuites omneis ſplẽdide cultos εὐπαρύφους appellãt Græci, quod ipſum prouerbiale quiddam habet. Nam Paryphis ueſtimenti genus eſt, cuius meminit Iulius Pollux libro ſeptimo, Id utrinq; purpuram habebat aſſutam, quod uirgæ purpureæ intertextæ ueſti, Ionum lingua Paryphi uocantur. Idem admonet εὐπάρυφον nouæ Comœdiæ uerbum eſſe.

Tranquillo quilibet gubernator eſt. XCVI.

Seneca in epiſtola quadam ad Lucilium. Alioqui gubernatoris artem adeo non impedit tempeſtas, ut oſtendat. Tranquillo enim (ut aiunt) quilibet gubernator eſt. Ait autem illic fortunam aduerſam, ac rerum difficultatem, non ſolum non abeſſe ſapienti, uerumetiam uirtutem in his maxime proferre ſeſe, quæ rebus ſecundis, ac pacatis latebat. Non magnum eſt adminiſtrare rempublicam, cum omnia pace conſtant.

Neq; Lydorum Carycas. XCVII.

μήτε Λυδῶν καρύκας, μήτε μαστίγων ψόφους, id eſt, Neq; Lydorum condimenta, neq; flagrorum crepitus. Suida refert, nec exponit. Coniicere licet dici ſolitum, quoties mediocrem uitæ rationem, aut conditionem ſignificarent, quæ pariter & à ſummis delitiis, & ab extremis malis abeſſet. Quanquam huius & alibi nobis facta mentio.

Tanquam de Narthecio. XCVIII.

Prouerbii ſimillimum eſt & illud Ciceronis in ſecundo de Finibus bonorum libro, tanquam de Narthecio, pro eo, quod eſt, ex parato & ad manum. Nam Narthecium (opinor) uocat, pyxidem, unde pharmacopolæ depromunt medicamenta. Verba Ciceronis ſic habent, Iam doloris medicamenta illa

menta illa Epicurea, tanquam de Narthecio promant, Si grauis, breuis, ſi longus, leuis.

Quod non opus eſt, aſſe charum eſt. XCIX.

Catoniana uelut oracula uidentur apud ueteres in prouerbium abiiſſe, non ſecus atq; illa Apollinis, Noſce teipſum, & Nequid nimis. Quorum de numero commodiſſime dictum eſt, quod in epiſtola quadam ad Lucilium refert Seneca. Quod non opus eſt, aſſe charum eſt. Vult autem Cato diligentem patrēfamilias uendacem eſſe, non emacem, & emere non quod opus eſt, ſed quod neceſſe eſt. Nā quod non opus eſt, inquit, aſſe charum eſt, hoc eſt, quantumuis paruo emptum, tamen charum eſt, ſi nec opus ē eo. Vocat neceſſe, quo carere nō poſſis, uelut arator aratro, opus, quod uſui futurum ſit, ſiquis habeat, ſed eiuſmodi tamen, ut carere poſſis. Porrò quod opus non ē, id eſt prorſus ſuperuaca-neū & inutile. Poteſt ad complures accōmodari ſententias, ut ſiquis dicat artē quampiā minimo negocio poſſe diſci, quæ tn̄ nihil ſit frugis allatura, reſponderi poſſet, Quod opus nō eſt, aſſe charū eſt.

Nunc tuum ferrum in igni eſt. C.

Eius ferrum in igni eſſe dicebant, cuius negocium iam ageretur. Præmollitur enim ferrum igni ad cudēdum. Ita Seneca in ludicro libello, quem ſcripſit de morte Claudii imperatoris. Hercules enim qui uideret ferrum ſuum in igni eſſe, modo huc, modo illuc curſabat, & aiebat, Noli mihi inuidere, mea res agitur, deinde ſiquid uolueris inuicem faciam, manus manum lauat. Alluſit eo, qđ Hercules quoq; ex homine factus eſſet Deus, id, quod ambiebat Claudius.

ERASMI PROVERBIORVM QVARTAE CHILIADIS CENTVRIA QVINTA, SED IMPERFECTA.

Grata breuitas.

χάρις βαιοῖσιν ὀπηδεῖ, id eſt, Adiuncta eſt paruis gratia rebus. Hemiſtichium eſt carminis Heroici, ſpecie nimirum prouerbiali. Nam idem hodieq; ſic uulgatum eſt, ut nihil tritius. Quædā mole placent, ac magnitudine. Sunt, quæ ob id ipſum grata ſunt, quod minuta, ueluti gemmæ quædam, ac ſculpturæ. Idem uſu uenit in epiſtolis, ac libris, qui non raro ipſa breuitate redduntur commendatiores, præſertim apud faſtidioſos & occupatos. Sunt in delitiis & pumiliones, non ob aliud, q̄ inſignem corporis paruitatem.

Caput artis decere quod facias

Quintilianus libro inſtitutionum oratoriarum undecimo, uidetur ueluti uulgo celebratum adducere, Caput eſt artis decere quod facias. Ipſius uerba ſubſcribam. Vnum etiam his adiiciendum eſt, Cum præcipue in actione ſpectetur decorum, ſæpe aliud alios decere. Eſt enim latēs quædam in hoc ratio & inenarrabilis, & ut uere dictū eſt, caput eſſe artis decere quod facias, ita nec ſine arte eſſe, nec totum arte tradi poteſt. Hactenus Fabius. Id uſurpare licebit, non ſolum ubi quid fiet parum decore, ueluti ſi cantillet, aut luſitet ſenex, ſi præeat & obiurget iuuenis, uerumetiam cum negabimus quibuſlibet quiduis eſſe decorum. Quod ſæpenumero uideamus euenire, ut quod ab hoc dictum aut factum placet uniuerſis, ſi idem tentet alius, etiamſi doctior, peritiorq;, nemo tamē ferat. Id cum quotidie uideamus accidere, tamen cur accidat ratio reddi non poteſt.

Domus recta.

Anneus Seneca libro epiſtolarū familiarium decimo ſexto. Videbimus quod parum reciſum ſit, quod parum ſtructum, quod non huius recentis polituræ, Cum circumſpexeris omnia, nullas uidebis anguſtias inanes, Deſit ſanè uarietas marmorum, & conſciſſura aquarum à cuniculis interfluentium, & pauperis cella, & quicquid aliud luxuria, non contenta decore ſimplici miſcet quod dici ſolet domus recta eſt. Hactenus Seneca. Quod ſi locus non uacat, mendo, ſignificat uulgo domum rectam uocari, non quidem opulentam & ambitioſam, ſed cui nihil deſit iuſtæ ſupellectilis. Ad eūdem modum M. Tullius Græcorum linguam ambitioſæ meretrici cōfert, quæ multo luxu ſuperfluat, Latinorum honeſtæ ac pudicæ matronæ, cui nihil deeſt, quod ad honeſtam pertineat mundiciem.

Non eſt beatus, eſſe qui ſe neſciat.

Idem in eodem opere uerſiculum hunc è poeta quopiam allegat Comico, Non eſt beatus, eſſe qui ſe neſciat, haud dubie qui populari ſermone iactatum, cū authoris nomen nō adſcripſerit, Senſus eſt, haud eſſe ſatis, ut adſit felicitas, ni felicitatē tuā intellexeris. Huc alludens Virgilius, O fortunatos nimium bona ſi ſua norint Agricolas. Eodem ptinet, quod Martialis inter felicitatis calculos hunc quoq; cōmemorat. Quod ſis, eſſe uelis. Quid.n. felicius libertate. Atq noñ uideas paucos, q ſortē deplorent ſuā, quod in principum aulis locum non inueniant, miſeros ſe putant, quod ſeruire nō liceat.

Verum ut beatus non eſt, qui ſe non putat beatum, ita bis miſer eſt, qui cum animi malis ſit infelix, tamen ſibi uidetur felix. Etenim ut qui ſanus eſt, & ſibi uidetur ægrotus, non fruitur ſuo bono, ita qui morbo tenetur, non intelligens ſuum malum, longiſſime abeſt à ſanitate, quippe qui uſqueadeo ſanus non ſit, ut ſit etiam inſanabilis.

Amicus certus in re incerta cernitur.

M. Tullius in Lelio, ſenarium hunc ex Ennio citat prouerbii ſpecie. Amicus certus, in re incerta cernitur. Quo ſignificatum eſt amici fidem in rebus aduerſis explorari. Nam quod cum periculo coniunctum ſit, id dubium appellat, pro quo Ennius poſuit incertum, affectans, συνίζησιν & προβιβασμὸν, quibus ſchematis impendio delectatus eſt, atq; adeo non ipſe ſolum, ſed & omnis illa ætas uſq; ad M. Tullium.

Auarus niſi cum moritur, nil recte facit.

Omneis fermè Publianas ſententias uideo prouerbiorum uice fuiſſe celebratas, nec iniuria ſanè. Nihil enim illis fingi poteſt, nec argutius, nec iucundius. Quos ipſi nuper emendatos non grauati ſumus, breuiſſimis ſcohliis explicare. Quamobrem non eſt animus eos omnes in hunc ordinem aſciſcere, præter unum aut alterum, qui mihi præter cæteros arrident, quorum hic unus eſt. Auarus niſi cum moritur, nil recte facit. Etenim qui ſeſe pecuniæ ſtudio addixit, nulli commodus eſt dum uiuit. Sola mors, uoluptatem & emolumentum adfert hæredi.

Bona nemini hora eſt.

Arriſit & hic, Bona nemini hora eſt, quin alicui ſit mala, ita fortuna temperauit res mortalium, ut quod huic lætum eſt, alii pariat dolorem quod alii lucro eſt, alii damnum adferat. Nemo diteſcit niſi malo alterius Nemo uincit in bello, niſi exitio alterius, Niſi mauis pro alicui legere, alicubi.

Spontanea moleſtia.

Celebratur inter Græcos, cum primis bellus & elegans trimeter, αὐθαίρετος λύπ' ἐστὶν ἡ τέκνων σπορὰ, id eſt, Vltroneus dolor eſt parare liberos. Dici non poteſt, quantum & q̃ moleſtum negociũ ſit, educare filios, præſertim, cum adeo pauci ſint, qui parentum officio reſpondeant. Verum hanc moleſtiam, non eſt, cui poſſint imputare, cum liceat cælibem uiuere. Longius trahi poteſt, ad eos, qui ſibi ſponte periculum ac moleſtiam acceſſunt. Atq; adeo ſimilis propemodum conditio eſt, tollentium liberos & ſcribentium libros, Tuendum, emendandum, quod ſcripſeris, & tamen non eſt quem incuſemus, Cum nobis liberum ſit dormire.

Sapiens ſua bona ſecum fert.

Ο σοφὸς ἐν αὐτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν, id eſt, Sapiens opes ſibi ſecum habet ſemper ſuas. A' Biantis, ni fallor, Apophthegmate natum, qui rogatus, cur nihil exportaret rerum ſuarum ex incendio patriæ. Ego uero, inquit, omnia mea bona mecum porto, Significans ea quæ uere noſtra ſunt, intra nos eſſe, uelut eruditionem ac uirtutem, Vt rurſum quæ uere mala ſunt noſtra, non licet effugere, quãtumlibet commutetur locus.

Citius Telegoræ donarim.

Telegoras apud Naxios prædiues quiſpiam ac præpotẽs erat, cui quod quotidie multa miſſitarentur, uulgato ſermone receptum eſt, ut uenditores paruo licitantibus dicerent, μᾶλλον προέλοιμι τῷ Τηλαγόρᾳ δοῦναι, id eſt, Malim Telegoræ dare. Refertur apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum octauo ex Ariſtotele, Rem longius proſecuti ſumus in prouerbio, Nullus malus magnus piſcis. Nec uideo quis uſus adagionis eſſe poſſit, niſi ſi dicamus officium rectius gratuito collocari penes probos ac magnos, q̃ mercede penes improbos ac uiles.

Hecatæ cœna.

Veteres cœnam perparcam & impendio frugalem Hecatæ cœnam appellabãt, quod apud inferos tenuiſſimo uictu, minimoq; cibo eoq; uiliſſimo uiuitur, iuxta poetarum Theologiam, Siquidem umbræ plebeiæ malua porroq; uictitant, Hecatæ Mænydes ac Triglidas piſces, apud nos contemptiſſimos, habet in delitiis, ut ſibi ſacros, Vnde & Athenis locum eſſe dictum Triglam, atq; inibi ſimulacrum Hecates Triglantinæ. Alii Triglam illi ſacram putant ob nominis rationem à ternione dicti cũ triformis ſit & Hecatæ. Extat apud Athenæum libro ſeptimo. Meminit & Lucianus alicubi.

Bene loculis, bene ſcrinio.

Athenæus in Dipnoſophiſtis libro decimo refert ex Theopompi Nemea uerſus hoſce, Ητισ κύλικα, καὶ λαβὼν ἑξῆς πυκνὰ, εἷλκε, κατεσπάσε, κατά τε τὴν παροιμίαν ἀεὶ ποτ' εὖ μὲν ἀσκὸς, εὖ δὲ θύλακος, ἀνθρώποις ἐστὶν, id eſt, Calicẽ popoſcit moxq; ut accepit, frequens Haurit, trahitq;, Quodq; habet prouerbium, Semper crumena recte habens, ac ſcrinium. Recte uſq; habẽs hoc eſt hominem eſſe ſcilicet, opinor idem eſſe cum eo quod alibi retulimus χρήματα ἀνὴρ, id eſt, pecunia uir, Tanti habetur quiſq;, quantũ habet. Niſi forſitan hic ἀσκὸς ac θύλακος poculi ſpecies ſunt, aut ἀσκὸν utrem dixit uentrem capientem potum. Thylacum, qui cibum recipit.

Tymbra uictitans.

θυμβροφάγοι, id eſt, Tymbra uictitantes adagio dicebantur, uel qui tutius ac liberius uitam agerent, uel qui moribus eſſent parum blandis, uel qui hilariter citraq; ſollicitudinem paruo contenti uiuerent, quod Thymbra herbæ genus ſit, quam Plinius non diſtinguit à Satureia, Columella diſtinguit, Et Satureia (inquiens) Thymi referens Tymbræq; ſaporemq;. Eſt autem ſaporis ſubamari in agris paſſim prouenit, & pratenſis præſtantior eſt hortenſi, ut author eſt Dioſcorides, locis gaudens petricoſis. Prouerbium recenſuit Suida.

Doryphorematis ritu.

Græci δορυφόρημα uocant, ſatellitium illud ex barbarorum fece conductum, quod olim Tyranni ad cuſtodiam corporis adhibebant, nunc à regibus magis faſtus q̃ tutelæ gratia alitur, nec à regibus modo, uerumetiam à ſummis pontificibus. In Tragœdiis igitur ſic addebatur regum perſonis δορυφόρημα, ut aſtarent modo, nihil etiam loquerent, Vnde qui taciti aſſident, δορυφορήματος τρόπον, adeſſe dicuntur, Sic Athenæus libro quinto, παρεμβάλλοντός τινα λόγον πεισιστράτου χρὴ γὰρ καὶ τοῦτον μὴ παρεῖναι δορυφορήματος τρόπον, id eſt, Cum iniiceret ſermonem quendam Piſiſtratus. Neq; enim oportet hunc adeſſe more Doryphorematis, hoc eſt tacitum & nihil adferentẽ in mediũ.

Muſicam docet amor.

Plutarchus adducit & hoc adagium trochaico uerſu expreſſum, μουσικὴν ἔρως διδάσκει, κἂν τις ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν, id eſt, Muſicen docet amor, & ſi fuerit indoctus prius, Senſus eſt, amorem ad induſtriam excitare animum, artiumq; & omnis elegantiæ magiſtrum optimum eſſe, Socrates in conuiuio Platonis putat animam immerſam corpori, uelut expergiſci amoris ſtimulis, & hinc primos ad honeſta impetus capere, tanquam excuſſo ueterno. Vnde Deum hunc idem Plato, παντὸς ἐπιχειρητὴν appellat, quod nihil non experiatur. Siquidem è taciturno reddit loquaculum, è uerecũdo ſtupidoq;, comem ac blandum, è neligente, diligentem. Extat in hanc ſententiam non illepida fabella Boccatii, ni fallor, de Cimone, qui tactus amore puellæ, ne poſſet ut ruſticus faſtidiri, omni literarum ac morum genere ſemet expoliuit, Nam Muſicen hic ſentit literas, quas antiquitas nouem Muſis dicabat. Poteſt & ad uerecundiorem uſum detorqueri prouerbium, ſi dicas non mediocrem eſſe gradum ad diſcendum, amaſſe præceptorem.

Sicyon arrodens uxor Lacernam texe.

Athenæus libro Dipnoſophiſtarum ſecundo, heroicum hunc ut prouerbialẽ adducit, τὸν σικυὸν τρώγουσα γυνὴ, τὴν χλαῖναν ὕφαινε, id eſt, Arrodens Sicyon uxor ſubtexe Lacernam. Apparet eſſe uerba mariti iubentis ut uxor, tenui contenta uictu, perageret opus ſuum. Nam Sicyon ſeu Sicyos bulbi genus eſt, aut certe peponis, nonnulli putant Cucumeris. Vox ea propemodum quadrat in huius temporis principes, qui ſtrenue profundunt, quod populus eſuriens, ſummis laboribus parauerit. Idq; ſuum ius eſſe putant, ut ceu fuci quidam alienis fruantur ſudoribus.

Tetigit lapidem à cane morſum.

Plinius libro uigeſimo nono, capite quinto, de ueneno rabidi canis agens, tanta inquit uis mali eſt, ut urina quoque calcata rabioſi canis noceat, maxime ulcus habentibus, remedium eſt fimum caballinum, aſperſum aceto, & calefactum in uino appoſitum. Minus hoc miretur, qui cogitet lapidem à cane morſum, uſque in prouerbium diſcordiæ ueniſſe. Hactenus Plinius. Cuius è uerbis coniicere licet, uulgo creditum fuiſſe, ſi quis lapidem à cane morſum contigiſſet aut calcaſſet, eum iracundiorem euadere, & ad diſſidia propenſum. Fortaſſis ita dictitabant in hominem concitatiorem ac rixoſum, Hic lapidem calcauit à cane morſum.

Erecti.

Athenæus in Dipnoſophiſtis, libro quarto, καὶ τὸ θαυμάσιον, ὅτι παρειμένοι καὶ καρηβαροῦντες ἀπὸ τῆς μέθης, ὁπότε τι τῶν ἀγομένων θεασαίμεθα, πάντες ἐξενήφομεν, ὀρθοὶ δὲ δὴ λεγόμενοι ἀνιστάμενοι, id eſt, Et quod dictu mirum, cum depreſſi eſſemus & capite grauato temulẽtia, quoties ſpectaſſemus aliquid eorum quæ inferebantur, omnes expergiſcebamur, recti, quod dici ſolet, ſurgentes. Accommodum erit ubi ſignificabimus aliquem toto pectore attentum ad rem quampiam. Erigunt enim ſe totos, & ſummis nonnunquam inſiſtunt pedibus qui auſcultant aut ſpectant auidius.

E clibano boues.

Prouerbium ſapit, quod ſcripſit Ariſtophanes, οἱ δ' ἐξένιζον. εἶτ' ἐξενίζεν, παρετίθει ὅλους ἐκ κριβάνου βοῦς, id eſt, Accepit inde, & appoſuit totos boues, è clibano. Vſus erit quoties efferemus ſplendorem conuiuii, aut inſignem edacitatem. Conſimili figura uocabant Hecatomben, id qđ aliquãto poſt ſequitur apud eundẽ poetã, καὶ πουλυπόδων ἑκατόμβην, id eſt, Et polypoꝝ Hecatombẽ.

Sequitur perca ſepiam.

Athenæus libro ſeptimo nullo authore refert huiuſmodi prouerbiũ, ἕπεται πέρκη μελανούρῳ, id eſt, Comitem ducit ſepia percam, nec addit in quem ſenſum ſoleat uſurpari, niſi quod coniicio dictum de improborum ſocietate. Apud eundem paulo inferius adducuntur hi uerſus Numenii, qui de piſcibus prodiderit φυκίδας ἀλφηστήν τε καὶ ἢ χροιῆσιν ἐρυθρὸν σκορπίον, ἢ πέρκας αἴθ' ἕπεται γλαύκῳ μελανοῦρον.

Feri puer.

Athenæus libro Dipnoſophiſtarum decimo quinto demonſtrat olim prouerbio ſolitum acclamari, ἰὴ παιάν, quo ſignificabant quempiam ſuo munere defunctum, Itidem fermè, quemadmodum nos abſolutæ uirtuti gratulantes dicere ſolemus, Macte animo, macte uirtute. Narrat enim cum quiſpiam è conuiuio diſceſſiſſet probe potus, ac magnopere ſomnolentus, cæteros in eum acclamaſſe ἰὴ παιάν. Huius adagii fieri mentionem apud Clearchum in prouerbiis, quod ab huiuſmodi natum euẽtu tradit, Cum latona Apollinem ac Dianam ex Chalcide Delphos deportaret, iamq́; ad Pythonis ſpecum ueniſſet, & Draco concitus in eos prouolaret, Latona, puellam ulnis baiulans, Apollinis præſidium implorans clamabat ἵε παῖ, cum is forte fortuna arcum teneret, ac perinde ualere ἵε παῖ quaſi dicas ἄφιε παῖ, id eſt, mitte ac percute fili. Nonnulli deflexis nonnihil uocibus efferre, ἰὴ παιάν idq́; prouerbio dici ſolere, quoties in rebus afflictis opem imploramus. Rurſum alii putant acclamari hoc pacto, feliciter ſuo perfuncto munere, & eo quod expetebat potito. Cæterum ob aſſuetudinem non uideri prouerbium, quod his uocibus ſolenniter uterentur in ſacris Apollinis, ἰὴ παιάν, ἰὴ παιάν, ἰὴ παιάν, unde & ἰαμβικὸν τρίμετρον ortum exiſtimant, quod & ipſum impetum ac celeritatem habet. Ouidius in arte amandi uidetur uſurpaſſe, pro acclamatione, qua gratulantur uictori uotiq́; compoti. Dicite Io pæan, & Io bis dicite pæan. Decidit in caſſes præda petita meos.

Pulchre fallit uulpem.

παλεύει καλῶς τὴν ἀλώπεκα, Decipit pulchre uulpem. Suidas recenſet duntaxat, nec explicat. Apparet dictum in eum, qui dolis captaret aſtutum, cuiq́; fruſtra tenduntur inſidiæ. Nam παλεύειν eſt arte illectare. unde & columbæ exoculatæ, quas ancupes in reti ponunt, quo ſubſultans reliquas deceptas alliciat, παλεύτριαι dicuntur. At uulpem dolo circumuenire difficile eſt.

Auris Batava.

Quemadmodum Græci dicunt, βοιώτιον οὖς, id eſt, Bœoticam aurem pro pingui, craſſaq́;, itidem Martialis Epigrammatum libro ſexto, Batauam aurem dixit agreſtem, inelegantem, tetricáq́. Tu ne es tu ne ait ille Martialis, Cuius nequitias, iocosq́; nouit, Autem qui modo non habet Batauam. Sic enim legit Domitius Calderinus, quanquam nonnulli mutarant, pro Batauam ſeueram. Erant Bataui Germaniæ populi, Cathorũ pars, qui domeſtica ſeditione pulſi, extrema Gallicæ oræ uacua cultoribus, ſimulq́; inſulam inter uada ſitam occupauere, quã mare Oceanum à fronte, Rhenus amnis tergum, ac latera circumluit. Gens tum bello ualida ut quæ Germanicis bellis eſſet exercitatiſſima, tum opibus pollens, quod Romana militia non exhaurìretur, quandoquidem erat his cum imperio ſocietas, ut uiros tantum, armaq́; miniſtrarent, quemadmodũ copioſius prodidit Cornelius Tacitus libro uigeſimo. Conuenit inter pleroſq́; doctos, nec id refragrantibus coniecturis, eã inſulam, cuius meminit Tacitus, eſſe quam nunc HOLLANDIAM uocãt, Terram mihi ſemper & celebrandam & uenerandam, ut cui uitæ huius initium debeam. Atq́; utinam illi nos tam poſſimus honeſtamento uiciſſim eſſe, q̃ illa nobis non eſt pœnitenda. Nam quod Martialis eam gẽtem ruſticitatis inſimulat, quod eandem Lucanus trucem uocat, aut nihil ad nos pertinet, aut etiam laudi uertendum arbitror utrunq́. Siquidem, quæ gens, non aliquando fuit rudior? Aut quando Romana gens laudatior, q̃ cum præter agriculturam, & militiam, nihil artium noſſet? Quod ſi quæ quondã in Batauos dicta ſunt, contendat aliquis ad huius tẽporis rationẽ pertinere, quæ maior laus HOLLANDIAE meæ poterit tribui, q̃ ſi dicatur à Martialis iocis abhorrere, quos etiam ipſe nequitias appellat. Vtinamq́; Chriſtianis uel omnibus aures eſſent Batauæ, quo peſtilentes eius poetæ facetias, aut non admitterent, aut certe his non caperẽtur. Quod ſiquis id ruſticitatem uocare uelit, nos conuicium haud illibenter agnoſcimus, uidelicet cum integris Lacedæmoniis, cum priſcis illis Sabinis, cum laudatiſſimis Catonibus commune. Lucanus autem, opinor, ita truces appellat Batauos, ut Virgilius Acrem Romanum. Alioqui ſi mores domeſticos ſpectes, non alia gens eſt ad humanitatem, ad benignitatem propenſior, cuiq́; minus adſit, uel feritatis, uel truculentiæ, Ingenium ſimplex & ab inſidiis, omniq́; fuco alienum, nullis grauibus obnoxium uitiis, tantum ad uoluptatẽ, præcipue conuiuiorum, aliquanto deditius. Cuius rei cauſam eſſe puto, miram rerum omnium exuberantiam, quibus uoluptatis ſtudium irritari ſolet, idq́; partim ob commoditatem importationũ,

quod non ſolum occupat duo nobiliſſimorum fluminum oſtia, Moſæ, Rheniq́;, uerumetiam quod aliquanta ſui parte Oceano alluitur, partim ob natiuam regionis ubertatem, ut quæ paſſim nauigabilibus, ac piſcoſis interluatur fluuiis, paſcuis uberrimis abundet. Ad hæc auium infinitam copiam, paludes, ſaltusq́; ſuppeditant. Proinde negant aliam inueniri regionem, quæ ſimili ſpatio, tantum oppidorum contineat, mediocri quidem magnitudine, ſed incredibili politie. In domeſticæ ſuppellectilis nitore, palmam uni concedunt HOLLANDIAE negociatores, quibus pleraq; pars orbis eſt peragrata, Mediocriter eruditorum, nuſquam gentium frequentior numerus. Ad exquiſitam eruditionem, præſertim antiquam, quo non perinde multi perueniant aut uitæ luxus in cauſa eſt, aut quod apud illos plus honoris habetur egregiæ morum integritati, q̃ egregiæ doctrinæ. Nam ingenium non eſſe negatum illis plurimis conſtat argumentis, quanquam mihi ſanè, q̃ mediocre contigit, ne dicam exiguum, ut & cætera pleraq;.

F I N I S.

A B C a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z

aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp.

Omnes Quaterniones præter C Quinternionem.

VENETIIS IN AEDIBVS AL
DI, ET ANDREAE SOCE-
RI, MENSE SEPTEMBRI.
M. D. XX.

τὰς ἀκάνθας συνάγων ὥσπερ ἐχινόποδας. ἀεὶ παρ' εὐσταθίῳ παροιμία ἣ δοκεῖ
δηλοῦν τὸν φαυλότερα συλλέγοντα, καὶ αἱρούμενον ἀντὶ κρειττόνων.
τῷ μὲν [illegible] ἐν αἰπολίοις, ὁ δὲ [illegible] ἐν κλωπικοῖς· [illegible] καὶ [illegible]
καὶ [illegible], [illegible] χαρὰν μὲν αὐτῶν, [illegible] κλεπτῶν. [illegible]: εἰς βοιωτ:
θετταλικὴ ἵππος ἢ ἔξοχος, διὰ τὴν τῶν τοιούτων ὑπεροχήν. ὅθεν καὶ παροι-
μία ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ.
ὀρθὸν κατακαγχάζων ὥσπερ μύσιος ὄνος. οὕτω ῥηθέν, ὅτι ἐν μυσίᾳ φασὶν [illegible] ἀν-
θρώπων ὄνον ὀρθὴν ἔχοντα τὴν ὀσφύν.
[illegible] ἀνεδύθη λέγεται ὁ ποικίλος τὸν τρόπον, καὶ οἷον πολύστικτος τὸ ἦθος κατὰ
τὴν πάρδαλιν· ὥσπερ καὶ ἀλωπεκὴν ὁ κερδαλέος καὶ δόλιος κατὰ τὴν κερδώ, καὶ λυ-
κὴν ὁ ὕπουλος ἅρπαξ. φασὶν καὶ νεβρίδα [illegible] διονυσιακὸς ὁ [illegible], καὶ με-
θυσος· ἤδη δὲ καὶ ὁ ποικίλος καὶ παλίμβολος, ὅτι [illegible] καὶ ἡ νεβρίς. οὐ μὴν καὶ λεον-
τὴν προσάψας [illegible] λεχθείη ἀναπλασθῇ ὁ ἀνδρεῖος κατὰ τὸν παλαιὸν ἡρακλέα,
ἢ κατὰ τοὺς ὕστερον [illegible].
ἅπαντας ἀγαθὰ [illegible] οὐκ αὐτοματεῖ θεός. δῆλον ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ σημαινόμενον. ἐοικὸς
[illegible] [illegible] [illegible] ἀπὸ [illegible] λαβεῖν τὸ [illegible].

NAZ.
ROMA
EMANUELE

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

AL DVS.

Pharmacum malorum taciturnitas
Inertia malorum Parens